AUGUSTINI
BARBOSÆ,
I. V. D. LUSITANI,
PROTONOTARII APOSTOLICI,

LIM S. CONGREGATIONIS INDICIS CONSULTORIS,
& inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis Theſaurarii majoris;

NUNC VERO EPISCOPI UGENTINI,
& à Conſiliis D. PHILIPPI IV. Hiſpaniarum Regis Catholici:

VOTORUM DECISIVORUM
ET CONSULTIVORUM CANONICORUM
TOMUS SECUNDUS.

m Summariis, & triplici Indice; vno Votorum, altero Iurium quæ explicantur, tertio Rerum & Verborum copioſo.

ULTIMA EDITIO AUCTA ET EMENDATA.

LUGDUNI,
ptibus LAURENTII ARNAUD, PETRI BORDE,
JOANNIS, & PETRI ARNAUD.

M. DC. LXXIX.
CUM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

EXCELLENTISSIMO DOMINO,

D. LUDOVICO MENDEZ DE HARO ET GUZMAN,

COMITI DE OLIVARES,

Duci de San Lucar la Mayor, Regi noſtro à Sanctiori Cubiculo, & Principis (heu quondam noſtri) Hyparcho, ſeu Equilis ſummo Præfecto.

AUGUSTINUS BARBOSA S. & P. F. E.

CUM ſingulari ſtudio, parique diligentia, Excellentissime Domine, dubiis ex variis Hiſpaniæ partibus mihi hactenus propoſitis reſpondere, & quamplurimos caſus vltrò, citróque occurſantes dijudicare, non propriæ vtilitatis, ſed publicum juvandi ſtudio ductus contenderim, ex illis vota quædam deciſiva & conſultiva in lucem emittere conſtitui, vt in ſimilibus caſibus, & cauſis poſteri ex meo hoc qualicumque labore proficiant. Uno eorum volumine paucis abhinc annis typis à me dato, alterum modò cum ſelectioribus Juris Canonici interpretationibus in lucem prodit. In aliis meis lucubrationibus componendis, & edendis, quas plurimas plurimorum annorum profeſſio mihi peperit, quanti qualéſve fuerint à me tranſacti labores, quæ ſuſceptæ pro his finiendis vigiliæ, ſtudia, & peregrinationes in Italiam, Galliam & Germaniam, ipſamet Opera manifeſta faciunt. Non mediocriter ſanè auget meorum ſtudiorum vires, quòd viderim quanti ſub tali moderatore excirentur animi, roburque novum aſſumant generoſiora ingenia, quæ inter tot bellorum tumultus miſeræ hujus tempeſtatis nonnihil remiſerant. Ratus quod te gubernante, ſedatis ventorum turbinibus, noſtra Hiſpania diu deſi-

derata pace & tranquillitate conquieſcat: quod vt oro, & exopto, ita ſpero, & confido. Id certò nobis pollicetur ſumma tua vrbanitas, & innata humanitas, qua benignè omnes excipis, & foves; tua in conſiliis prudentia; in rebus dubiis & periculoſis prævidendis dexteritas; in novis æmulorum fraudibus, & dolis retegendis ingenij tui perſpicacia; in continendis in officio, & clientela provinciis induſtria; in adornandis claſſibus peritia; in providendis neceſſariis ad militiam ſedulitas; in demerendis populorum animis facilitas; in procurandis militum ſtipendiis promptitudo: quæ præclariſſimæ animi tui dotes Regis noſtri ſemper Auguſti animum, omniumque voluntatem & amorem conciliarunt. Quidni ego ſub tanto Duce & Auſpice tam benè ominoſo, litterarum, litteratorumque Mœcenate, ingenij mei fœtus in lucem emittam? Neque ipſe Opus hoc ſolum in publicum dabo, alia longè graviora ſub auſpiciis tuis prodibunt, ſi laborem hunc meum grato animo admiſeris. Sequentur enim ſeptem præter duo impreſſa Collectaneorum volumina in univerſum Jus Civile. Neque facilè dixerim, vtrùm alius quiſpiam inter inſignes Hiſpaniæ noſtræ Scriptores tot volumina vnquam in lucem emiſerit, & ſuperſtite Auctore in variis Europæ partibus intra tam breve temporis ſpatium ipſa toties recuſa fuerint, & impreſſa. Inter tot litterarias acclamationes, & plauſus, lucubrationes hæ meæ illam habere prærogativam meritò gloriari poterunt, quòd tuo gaudere patrocinio meruerint, ſi illas ſolita tua benignitate affeceris, ac ſumma tua auctoritate protexeris, tuoque favore commendaveris, earumque me licèt indignum Auctorem Eccleſiaſticis meis redditibus infelici ſorte deſtitutum, ac ſine honore ullo miſerè jacentem ſuſceperis. VALE.

DE

AD LECTOREM.

P*RODEVNT in lucem alia mea vota deciſiva, & conſultiva, quorum liber hic tertius numeratur: & licèt (vt ab amico accepi) ſit aliquis, qui mordicùs contendit mea hæc poſteriora opera, nec methodo prioribus convenire; vellem clariùs dixiſſet, quænam ex meis operibus emortua ſibi viſa ſunt: nam præterquam quod nihil ex his, quæ edidi, abſque plauſu, & communi acclamatione acceptum fuerit, noviſſima mea ſcripta ſunt Collectanea in Codicis aliquos libros, duobus voluminibus diviſa, & priora vota conſultiva, & deciſiva ab omnibus laudata, expetita, vtraque manu, & expanſis vlnis arrepta; indicio ſit difficultas inveniendi illa, & immane pretium, quo æſtimantur, omnibus jam exemplaribus divenditis, neque immeritò vſurpabo de illis, quod olim Martialis de ſuis carminibus cecinit,* Lib. 14. epigr. 194.

Sunt quidam qui me dicunt non eſſe Poëtam,
Sed qui me vendit Bibliopola putat.

Et ſi quæ poſteriora deteriora etiam ſunt, hunc tertium votorum librum malum ſydus afflavit antequam lucem aſpexerit: ſed non credo, AMICE LECTOR, *me adeò à via, & ratione communi deflexiſſe, vt vltima & maturior ætas, quæ vt ille ait,* ſemper aliquid apportat novi, *quæque rerum vſu, & experientia validior ſit, in me infirmior facta fuerit: & ſcitum eſt, vt Cicero ſcribit,* poſteriores cogitationes ſapientiores eſſe. *Solatur me etiam hanc cenſuram ab eo profectam eſſe, qui etſi humanioribus litteris excultus videatur, non multos tamen in jure & foro profectus fecit; cùm olim ambitione potiùs, quàm inamœni ſtudij amore Suadam in ſeveram Themidem commutaverit, aut ſi fecit, tædio temporis malè perditi omnem memoriam ſubitarij illius exercitij jam abjecit. Quare provoco ad judicium tuum, erudite* LECTOR, *& ſi quæ modò damus, aliis omnibus hucuſque editis non reſponderint orationis perſpicuitate, rerum ordine, atque dignitate, calamum deinceps deponam, emeritiúſque miles rude donatus pugnas evitabo, etſi non pauca, dum vires mihi nondum emortuas reputabam, aggredi animus erat; ſed donec reprimat ardorem meum fatum hujus operis, & alterius inſimul edendi, qui inſcribitur,* Selectæ Juris Canonici Interpretationes, *expectabo antequam perieuloſæ alea manus denuo admoveam, è qua incertum lucrum, damnum autem evidens apparet. Eſt tamen quòd gratias huic agerem ob laudes in patriam meam Luſitaniam bonarum artium ſemper altricem congeſtas, & ob eas, quas largiter effudit in parentem meum Emmanuelem Barboſa, & inſignem Petrum Barboſa, duo Iuris lumina, & in totam meam nobilem familiam, niſi vererer ne hæc adeò in ſpeciem magnifica, de induſtria ab eo præmiſſa fuiſſe, vt cum ad me ventum eſſet, vti tantæ arboris non æqualiter fœcundum ramum traduceret. Et licèt nunquam tantum facinus animo præſumpſerim, virum his doctiſſimis Heroibus doctrina, aut alia quavis re componi velim, quibus cedere, quàm antiſtare glorioſius duco; tamen non eſt ferenda animi parum candidi malignitas, quæ ſcorpionis more cauda blanditur, vt certiùs feriat, nec vlla pernicioſior accuſatio eſt quàm ab eo profecta, qui laudatoris partes ſumpſit, vt Tacitus ait:* Qui quò incautiùs decipiat, palàm laudat. *Non accipio quòd in me induſtriam, memoriam, morum ſuavitatem, & animi innocentiam commendat, cùm inſufficientiam meam apprimè cognoſcam, ſummè optans doctior & melior fieri, quo deſiderio quatuordecim ferè annos Romæ exegi, non in taberna diverſoria, ſed in tota & ſola domo ac ſatis ampla Baldi Baldelli, à quo eam per totum illud tempus non parva mercede conduxi, itavt nemo ferè æqualium meorum liberaliùs aut ſplendidiùs ageret, etſi cenſu, & patrociniis ſuperiores: non deerat mihi Bibliotheca, etſi non inſtructiſſima, nec mole librorum gravis, ſtudiis meis accommoda, quæ non parvo mihi conſtitit, & quam pluſquam ducentis Philippæis diſtraxi, poſtquam mihi in has oras revertere animus fuit, reſervatis priùs rarioribus codicibus, quorum non paucos mecum attuli, & alios Romæ penes amicum reliqui, vt eos, cùm commodum eſſet, ad me mitteret. Fateor tamen me ititaſſe ad Bibliopolarum tabernas, ibique libros, quibus carebam, conſuluiſſe: neque ad Bibliopolas tantùm, ſed ad alias bibliothecas, quæ ſtudioſis Romæ ex conditione patent; inter quas eas, quæ fuerunt Stephani Gratiani apud S. Stephanum in Caco, & Angeli Roccha in Conventu ſancti Auguſtini, multum frequentavi, multóſque in eis dies, & menſes contrivi. Abbatiam, Dignitatem, Canonicatum, beneficia, & penſiones adeptus*

Marginal notes: Terent. in Adelph. act 5. scena 4. — In hi-lip. orat. 12.

è Romana Curia in patriam reverſionem feci, & ſtatim proſequenda litis cauſa ad Madritum redy, ibique poſt Luſitanici Regni mutationem, cùm mihi ad illud revertendi locus non fieret, ſtudiis, & devotis Curialium Confraternitatum exercitiis, necnon aliis ſumma charitatis operibus me totum tradidi, ac plures alios ad eadem mecum attraxi: quæ in cauſa fuerunt, ut Rex noſter verè Catholicus, & pius Philippus IV. *motu proprio, non ad alicujus petitionem decretum ſua Regia manu ſubſcriptum ad ſupremum Italiæ Conſilium tranſmiſerit tenoris ſequentis, videlicet:* El Dotor Agoſtin Barboſa ſe halla en Madrid ſin empleo ni commodidad de hazienda para poder vivir, reſpeto de averle faltado con la rebelion de Portugal quatro mil ducados de renta eccleſiaſtica que alli gozava, quando ſus prendas, virtudes, y letras le hazen muy digno de ambas coſas, y por eſto, y aver entendido que en Italia ay Igleſias vacas, cuya proviſion ſe emplearia dignamente en eſte ſugeto, hè reſuelto recommendarle al Conſejo de Italia, para que me le proponga en las vacantes de Obiſpados que al preſente hubiere, o en las que adelante ſe offrecieren. De Zaragoça a quatro de Setiembre 1646. *Ego verò qui tanta dignitate indignum me reputo, qui tanto oneri humeros ſubjicere non audeo, approbationem ex Regio ore prolatam ad majorem librorum meorum honorem accipiens, decretum prædictum oblivioni dandum curavi, & curo, ut ſic majoribus non implicatus negotiis, & mei tantùm curam agens, ſeptem præter duo impreſſa Collectaneorum volumina in univerſum Ius Civile, quamprimum in lucem edere poſſim. Vale, & me tui amantem redama. Madriti die 2. Ianuary 1647.*

APPROBATIONES THEOLOGORUM.

VOTA Deciſiva, & conſultiva Canonica, tam ſecundùm Jus Canonicum, quàm Civile, de novo ſubtili ſtylo in hoc ſecundo Tomo, à petito in utroque jure AUGUSTINO BARBOSA edita, Nos infrà ſcripti Doctores in Theologia Almæ Facultatis Pariſienſis legimus & approbavimus; in quorum fidem manuale chirographum præſenti teſtimonio Lugduni die Februatij nona 1647. appoſuimus.

Fr. STEPHANUS MOLIN, Carmelita.
Fr. PAULUS LOMBARD, Carmelita.

Summa Privilegij Regis Chriſtianiſſimi.

LUDOVICUS XIV. Dei gratiâ Galliarum, & Navarræ Rex Chriſtianiſſimus, ſingulari Privilegio ſanxit, ne quis per univerſos Regnorum ſuorum fines, intra decem annos à die finitæ impreſſionis computandos imprimat, ſeu typis excudendos curet, & venales habeat libros, tam editos, quàm edendos, *D. D. Auguſtini Barboſæ Luſitani, I. V. D. Epiſcopi Ugentini, &c.* præter PHILIPPUM BORDE Bibliopolam Lugdunenſem, aut illos quibus ipſemet conceſſerit: Prohibuit inſuper eadem auctoritate Regia omnibus ſuis ſubditis eoſdem libros extra Regni ſui limites imprimendos curare, vel quempiam ubicumque fuerit, ad id agendum impellere ac inſtigate, ſine conſenſu dicti PHILIPPI BORDE. Idque omne ſub confiſcatione librorum, aliiſque pœnis contra delinquentes expreſſis, uti latiùs patet in litteris datis Pariſiis, die 6. Februatij 1668.

Ex mandato Regis Signatum DENIS.

Hæc ultima editio deſiit excudi die 21. Octobr. 1679.

SERIES

SERIES
VOTORUM DECISIVORUM, & conſultivorum Canonicorum, quæ hoc tertio libro continentur.

VOTVM LXXVI. MONASTERIA & Conventus Fratrum, Monialiumque tenentur obſervare pacta, & conditiones in eorum fundationibus appoſitas, & alibi cum illis initas, & celebratas, & quæ facta fuerint in vim præcedentium inſtrumentorum, non cadunt ſub materia facultativa, nec Eccleſia iu hoc reperitur privilegiata. Quod hæc Congregatio eſt Eccleſiaſtica, & coram Eccleſiaſtico Judice convenienda: & interim manutenenda in quaſi poſſeſſione celebrandi feſtivitates ſui devoti, & nubilis inſtituti in aſſignatis diebus, necnon & agendi exercitia Roſarij, orationis mentalis, & diſciplinæ in deputata aula. pag. 1

LXXVII. Ordinatus ſacris Ordinibus per vim, & coactionem præciſam, & abſolutam non recipit characterem, nec tenetur ad obſervantiam voti caſtitatis: ſi verò per vim cauſativam, ſeu conditionalem ordinetur, characterem recipit; ſed tamen non tenetur continere, nec prohibetur contrahere matrimonium. 20

LXXVIII. Præſentatio facta de inhabili, non poteſt revalidari ex ſuperveniente habilitate. Durante lite inter compræſentatos non poſſunt patroni aliquem in demortui locum præſentare. 37

LXXIX. Ad extinctionem cenſus, & ad impediendum curſum uſurarum, qualiter depoſitum faciendum reſpectu pretij cenſus, & penſionum decurſarum. 39

LXXX. Oblatio & depoſitum vt relevet debitorem, quale? Et quid ſi fuit factum de pecunia, quæ de proximo erat reprobanda, ſeu minuenda? Et de Regia Pragmatica minorationis monetæ, publicata Matriti 16. Septembris 1642. 41

LXXXI. Bona ſpoliorum ad Papam, & ad R. Cameram Apoſt. ſpectantia jure adjectionis gaudent etiam poſt perfectam venditionem privilegiis, quibus potiuntur bona Regij fiſci. *l. congruit, C. de locat. præd. civil. lib.* 11. loquitur de conductoribus temporalibus. 46

LXXXII. Bona Syndici Ordinis ſancti Franciſci nullibi ſunt tacitè hypothecata pro ſolutione pecuniarum, quas eleemoſynarum titulo collegit, & recepit à fidelibus ad ſublevandas neceſſitates Fratrum pro tempore occurrentes: & an, & quando harum pecuniatum ſummæ privilegiis depoſiti, & prælationis reſpectu aliorum creditorum gaudere poſſint? 49

LXXXIII. Separatio thori ex ſævitia viri quando inducatur? Copula carnalis quomodo probetur? Diſpenſatio obtenta à Papa, non facta mentione præcedentis copulæ inceſtuoſæ, eſt ſubreptitia. 56

LXXXIV. Fidejuſſor qui intercedit pro officiali, ſeu adminiſtratore, tenetur tantùm ad intereſſe, & non ad pœnam, in quam principalis debitor incidit ex ſua culpa. Pœnales actiones non tranſeunt ad hæredes quando lis cum defuncto non fuit conteſtata, niſi quatenus ad eos pervenit. 60

LXXXV. Matrimonium per Procuratorem habentem ſpeciale mandatum ad contrahendum cum certa, & determinata perſona celebratum, valet etiam poſt Concil. Trid. dummodo ante mandatum revocatum fiat, etiamſi Procurator, vel alter conjux revocationem ignoret. Plura in materia vtiliſſima. 62

LXXXVI. Inſtrumentum conditionale non habet executionem niſi purificata conditione. Reſoluto contractu ob defectum adimplementi, fidejuſſur ab obligatione liber remanet. Prorogationi conſentire debet fidejuſſor, aliàs ei nocere non poteſt. 67

Series Votorum.

LXXXVII. Juramentum ſecundum contra primum, an & quando ſit validum? Renunciatio fortunæ hæreditatis filij à matre factæ, an revocari poſſit? & ex capite enormiſſimæ læſionis quando ſit nulla. 71

LXXXVIII. Presbyteris licet in aliqua Univerſitate jus civile publicè legere. Et tales docentes, vel addiſcentes fructus ſuarum præbendarum, non tamen diſtributiones in abſentia cauſa ſtudij percipere valent. 75

LXXXIX. Abbas benedictus & perpetuus, ac titulatus in Abbatia Ordinis S. Benedicti Prælatitio habitu incedere, & Regentiam Concilij ſupremi Italiæ obtinere poteſt. 83

XC. Privilegij vſus, & obſervantia ex quibus inducatur, & confirmetur? Privilegium immunitatis à collectis, gabellis, & alcavallis conceſſum, de quibus intelligatur? & utrùm comprehendat impoſitas poſt earum conceſſionem? 93

XCI. Penſio infanti reſervata auctoritate Apoſt. cum clauſ. *Ex nunc prout ex tunc, cùm clericali charactere inſignitus fueris*, debetur à die ſuſcepti Ordinis clericalis, non à die datæ Bullæ Apoſt. reſervationis illius. 98

XCII. In criminibus mixti fori judex, qui prævenit per capturam rei delinquentis, cognoſcit de cauſa, licèt alter judex priùs verbaliter, & judicialiter de eadem cognoviſſet. Laicos incarcerare poteſt judex eccleſiaſticus in caſibus ad ſuam juriſdictionem ſpectantibus, & ad hoc carcerem & familiam armatam habere, & quid in hoc poſſit contraria conſuetudo. Laicus punitus à judice Eccleſiaſtico in caſibus mixti fori, an & quando iterum puniri valeat à judice ſæculari? 99

XCIII. Præmia & honores benemeritis de jure debentur, & quiſquis ſecundùm propriam virtutem remunerandus eſt. Officiorum, honorumque omnium Chriſtianæ Reip. de jure capaces ſunt, qui Fidem Catholicam fideliter amplectuntur, & in ea immobiles perſiſtunt, etiamſi à Judæis converſis originem duxerint. Purgata ſuſpicione tales ſanguinis puritatem, & antiquam ſuæ gentis nobilitatem & ſplendorem conſequuntur, habileſque & capaces efficiuntur ad omnia conſequenda præmia ſuis meritis æquivalentia. 102

XCIV. Ex quibus verbis Matrimonium per verba de præſenti contractum cenſeatur, & ex quibus contracta dicantur ſpolia de futuro. 128

XCV. Proviſio facta per Epiſcopum in ſuo turno, an dicatur ſpectare ad ſuam liberam collationem? Et an, & quando Epiſcopus & Capitulum in ſuis turnis gaudere poſſint beneficio alternativæ? 131

XCVI. Subſidium an ſit ſolvendum deductis oneribus, & redditibus cenſus redimibilis ſuper bonis Eccleſiaſticis impoſiti? 135

XCVII. Poſſeſſor quicumque amovendus non eſt à ſua poſſeſſione, niſi priùs citetur & audiatur. Executor merus quando de exceptionibus oppoſitis cognoſcere valeat, & interim in executione ſuperſedere, & plura de obreptione & ſubreptione quarundam litterarum adducuntur ſcitu digniſſima. 147

XCVIII. Fundator capellaniæ, qui vocavit ad eam Presbyterum de ſua domo, genere, vel progenie, quando dicatur loqui per verba civilia, vel naturalia, itave ſpurij & deſcendentes ab eis excludantur. 159

XCIX. Capitulum S. Eccleſiæ Hiſpalenſis an participet de indultis conferendi beneficia Eccleſiaſtica, reſervata, vel affecta, conceſſis Eminentiſſimis DD. Cardinalibus, qui eidem Eccleſiæ præſunt? 169

C. Fœminæ in mares ſæpe converſæ. Hermaphroditus ſi in virili ſexu magis prævalet, ad Ordines, & ad majoratum excludentem fœminas, ac ad judicandum, necnon ad alios actus publicos admittitur. Monialis quæ poſt emiſſam profeſſionem in marem converſa fuerit, ſtatim è monaſterio expellenda, & ſi in virili ſexu magis prævaleat, debet declarari profeſſionem eſſe nullam, poſſeque virilem habitum ſumere, & ſe pro viro gerere. 172

CI. Epiſcopus Regularis inter vivos tam amplè poteſt diſponere, quàm amplè poteſt Epiſcopus ſæcularis, qui poteſt donare etiam non modicè, & in prophanos vſus. Epiſcopus in infirmitate quando poſſit donare, & quando donatio tunc facta præſumatur in fraudem legis illum teſtari prohibentis? Et quid ad pias cauſas, vel ex cauſa remunerationis? Epiſcopus titularis, cedens, vel renuncians, cui acquirat, & per ejus obitum quis ab inteſtato in ejus bonis ſuccedere valeat? 174

CII. Plura de Campanarum inventione, & tempore fabricationis, conſecratione, & effectibus, ac pulſandi uſu, curioſè referuntur. Plures Campanas habere, aut ſolito

majores

majores, an & quando liceat, & quando immodicus earum ſonitus prohiberi poſſit, non inutiliter diſceptatur. 179
CIII. Plura de Cœmeteriorum antiquitate, veneratione, conſecratione, pollutione, profanatione, & vſu tam in cavernis, quàm in pavimentis terræ; tam intra Vrbes, quàm extra, & qualiter in eis licitum ſit domus fabricare, & tabernas inſtitorias conſtruere, ſeu locare? 189
CIV. Religio S. Hieronymi gubernatur triplici genere legum, videlicet Conſtitutionibus, Extravagantibus, & Rotulis. Ordinationes, ſeu rotuli facti à Reverendiſſimo P. Generali, & Definitoribus, an expirent elapſo triennio, & alia dubia circa hoc diſcutiuntur, & quantum durent? 199
CV. Clauſula, *adhuc per obitum*, acceſſoriè ſtat ad vacationem narratam. Expreſſo & narrato principaliter vno modo vacationis, ſi fiat poſtea expreſſio de aliis, tenetur impetrans juſtificare primum modum vacationis, ſi fiat poſtea expreſſio de facto. Vacatio dicitur conſumpta per proviſionem expeditam in forma gratioſa. In literis proviſionis reſignatarij neceſſarium non eſt mentionem facere de reſervatione penſionis. 202
CVI. Tempus ad electionem præfixum, an & per quem prorogari poſſit? Poſſeſſio qualis debeat eſſe vt veniat manutenenda: Manutenno quando concedenda, vel non? 204
CVII. De beneficio etiam tenui facienda eſt mentio in impetratione beneficij, & non ſufficit eſſe paratum obtentum dimittere, & de facto illud dimittere infra paucos dies, niſi aliàs beneficium obtentum fuerit in incompatibilitate cum obtinendo, quia vacat primum ipſo jure. 220
CVIII. Congrua quibus Beneficiatis debeatur. Titularis debitor penſionis an ſatisfaciat faciendo fructuum omnium dimiſſionem ad effectum euitandi incurſum cenſurarum? 223
CIX. Gratia coadjutoriæ in forma Dignum expedita, ſi ante narratiuæ juſtificationem moriatur coadjutus, non expirat, nec Canonicatus ex iſto capite vacat, ſed deveniendum neceſſariò ad juſtificationem gratiæ. Canonicatus ex quo inducatur eſſe Diaconalis. 228
CX. Per appoſitionem manus Papæ in coadjutoria Canonico conceſſa, quæ effectum non habuit, an remanſerit Canonicatus affectus S. Sedi Apoſtol. & vtrùm Cardinalis Ordinarius vigore indulti potuerit legitimè illum conferre, an verò ad Datariam proviſio pertineat? 230
CXI. Ex impoſitione oneris recitandi Evangelium, vel celebrandi Miſſam, non arguitur annexio Ordinis ſacri. Gratia dicitur perfecta in eo momento, quo ſignatur ſupplicatio, & juſtificatio debet concludere ad tempus gratiæ. Ad juſtificationem gratiæ coadjutoriæ ſufficit juſtificare narrata de tempore gratiæ, & quod coadjutus ante illud non obierit; ſecus ſi poſtea. 236
CXII. Beneficium eſſe de jurepatronatus Regio, ex quibus probetur, vel non. 241
CXIII. Canonici obligati per ſeipſus Miſſam majorem celebrare, vel alium dare, qui eam celebret, non poſſunt præciſè cogi ad ſuſcipiendum Ordinem Preſbyteralem. Beneficium non eſt Sacerdotale, quando fundator non reſtrinxit onus celebrandi ad ipſummet beneficiarium tantùm. 244
CXIV. Filius naturalis quis dicatur? Matrimonium validè contrahit, qui lite pendente ſuper validitate alterius primò contracti, illud contraxit, ſi primum poſtea nullum declaretur, etiam reſpectu effectuum ab ipſo matrimonio provenientium. 251
CXV. In Sede nullus permittendus eſt ſedere in Eccleſia, quando ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in ea diſcoopertum eſt. Parochus in ſua Eccleſia ſedere debet in ſcamno, non verò in ſede, etiamſi ſibi ſanctiſſimum Sacramentum non ſit manifeſtum. 254
CXVI. Blaſphemus hæreticalis, qui libello famoſo à ſe publicè fixo diris ac malè precantibus inſultationibus, ſacrilegaque impietate Deiparæ virginitatem lacerabat, alia intentione quàm illam lædendi, quibus debeat puniri pœnis? 256
CXVII. Immunitate Eccleſiæ gaudet qui in Eccleſia, vel Cœmeterio habet vnam partem corporis, pedem ſcilicet, vel manum, vel quia parietem ipſius Eccleſiæ partis exterioris tetigerit, vel in aëre Eccleſiæ correſpondente permanſerit, quamvis pedibus terram non tangat. In dubio immunitati Eccleſiæ favendum, ac pro ea judicandum. 267
CXVIII. An & quando mutuans pecuniam perſonæ, cui lex reſiſtit, vel faciens contractum

ctum cum ea, teneatur curare vt pecunia in re vtili conſumatur. 271

CXIX. Quæ indicia ad capturam, & torturam in cauſis Fidei ſufficiant, & an de ſociis reus interrogari poſſit? Hæretici ſuam culpam patefacientes, illiuſque pœnitentes, an & quando ad miſericordiam admittantur. 276

CXX. Pragmatica ſanctio à Rege Catholico publicata ſuper charta ſigillata non comprehendit Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas, nec in Tribunalibus Eccleſiaſticis poſſunt cum illa iudicialia & extraiudicialia acta confici. 280

CXXI. Vocati nomine collectiuo cum alio de per ſe vocato nomine ſingulari conſtituunt vnam vocem, & alius vocatus aliam, & dicitur habere maiorem partem qui habet vocem vocati nomine ſingulari, concurrente vno ex vocatis nomine collectiuo. 287

CXXII. Fundatio capellaniæ in qua adeſt clauſula, *y que la den à clerigo que no aya otro beneficio*, excludit clericum tunc temporis aliud beneficium habentem. 291

CXXIII. Electus in Epiſcopum, ſeu tranſlatus ad aliam Eccleſiam, quando ſub reatu peccati mortalis teneatur nominationi, ſeu electioni de ſe factæ conſentire, & tranſlationem non impedire? 293

CXXIV. Vtrùm ornatus muliebris inhoneſtus, & profanus ſit peccaminoſus, ac per ſe & formaliter impediat receptionem Sacramentorum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ? 297

CXXV. Eminentiſſimi S. R. E. Cardinales non includuntur ſub diſpoſitione ſtatuti S. Eccleſiæ Toletanæ requirentis fieri probationes ſuper puritate ſanguinis prouiſi prætendentis admitti ad poſſeſſionem Dignitatis, ſeu Canonicatus illius S. Eccleſiæ? 300

CXXVI. Ex diuerſis Regnorum Caſtellæ, Legionis, Aragoniæ, & Valentiæ partibus pro veritate interrogatus Auctor de aliquorum dubiorum in praxi occurrentium deciſionibus, breuiſſimè ad ea, prout ſequitur, per literas vtplurimum reſpondit. 306

CXXVII. Reuerentia paterna cum precibus, & perſuaſionibus an & quando matrimonij contractum reſcindat? Et quid ſi concurrat timor amiſſionis lucri, & ex quibus metus præcedens cenſeatur purgatus? 350

CXXVIII. Alimenta filiis tam naturalibus, quàm ſpuriis debentur ad eorum vitam, & quando cenſeatur data proprietas? Filio naturali an & quando, & in qua quantitate pater relinquere poſſit, illeque ſuccedere valeat? 354

CXXIX. Ætas ad contrahendum Matrimonium in maſculis debet eſſe quatuordecim annorum, & in fœminis duodecim exacta & completa, niſi malitia illam ſuppleat, & quando dicatur illam ſupplere, & an ex aliqua vrgentiſſima cauſa in ea diſpenſare poſſit Epiſcopus? 355

RECEN

RECENSIO

Legum, Capitulorum, & Jurium, quæ hac ſecunda parte Votorum Deciſivorum referuntur, ponderantur, & declarantur.

Ex Digeſtis.

Ad municip.

L. LUcius, §. fin. *intelligitur.* pag.46. num 19

De alimentis & cib. leg.

Doctrina Bart. in

L. alio 9. n. 24. *declaratur.* 271.21

De damno infecto.

L. Proculus, *intelligitur.* 351.21

Depoſitl.

L. quod privilegium, *intelligitur.* 49.26

L. 1. §. idem Pomponius, il 1. *declaratur.* 50. 61

L. Lucius 24. *concordatur cum* l. die ſponſaliorum, §. qui pecuniam. 49.43

L. certi condictio, §. vlt. *declaratur.* ibid.44

De donat. inter.

L. ſed etſi 25. *declaratur.* 340.267

De eo quod metus cauſa.

L. metum autem 9. *declaratur.* 22.137

De exercit. act.

L. 1. §. non autem, *intelligitur.* 50. 57. & p. 271. 33. 34

L. 1. & vlt. *minimè relevant mutuantem pecuniam ad refectionem navis ab onere probandi pecuniam fuiſſe converſam in illa refectione.* 271. 37

De impenſ. in reb. dotal.

L. neque ſtipendium, *allegatur.* 135.32

De in rem verſo.

L. 1. *declaratur.* 50.57

De legat.

L. ſi ex toto, *declaratur.* 94. 50

De negot. geſtis.

L. liberto 31. *intelligitur.* 271.39

De privil. cred.

Doctrina Bart. in

L. Antiochenſium, *declaratur.* 94.14

Pro donato.

L. ſi vlt vxóri, *declaratur.* 340.267

De publican. & vectig.

L. congruit, *procedit ex ratione* l. cotem ferro, §. fin. 46.22.25

Gloſſ. verb. *poſſeſſores*, in l. congruit, *refertur & ponderatur.* ibid.21

Quibus modis pign.

L. ſicut, §. illud videamus, *declaratur.* 271. 39

Unde vir & vxor.

L. 1. *intelligitur.* 175.45

Ex Codice.

De Hæreticis.

L. omnes, *citatur & intelligitur.* 77.4.& 80.25

De locat. præd. civil.

L. 5. & fin. *intelliguntur.* 46.9

L. congruit, *loquitur in conductionibus temporalibus vectigalium, non in perpetuis.* 46.26

De maleficis.

L. culpa, *citatur & intelligitur.* 76.4. & 25

De teſtibus.

L. ſi quis teſtibus, *procedit adversùs fiſcum.* 157. 41

Ex Decretis.

10. diſt.

Cap. de capitulis, *intelligitur.* 281.24

88. diſt.

Cap. ejiciens, *refertur.* 190.72

1. quæſt. 3.

Cap. ex multis 9. *refertur.* ibid.73

11. quæſt. 1.

Cap. pervenit, *exponitur.* 281.23

12. quæſt. 1.

Cap. nulla, *explicatur.* 190. 74

17. quæſt. 5.

Cap. conſtituit, *ponderatur.* 104.76

20. quæſt. 3.

Cap. eos qui, *declaratur.* 84.60

17. quæſt. 4.

Cap. conſtituit, *intelligitur.* 104.115

Ex Decretalibus.

De appellat.

Cap. vt noſtrum, *intelligitur.* 231.40

De cenſib.

Cap. cùm olim, *adducitur.* 139.29

De condit. appoſ.

Cap. verùm 4. *refertur & intelligitur.* 31.19

De

De confirmat. vel'i.

Cap. 1. & 2. *qualiter procedant.* 31.41

De elect.

Cap. cùm nobis, *refertur.* 106. 134

De eo qui duxit in matr.

Cap. 1. & c. veniens, *intelliguntur.* 251.17

Cap. penult. *exponitur.* ibid.18

De exceſſ. Prælat.

Cap. nimis iniqua, *intelligitur.* 180.59

De inſtit.

Cap. cùm veniſſet, *ponderatur.* 136.87

Ne Clerici, vel Monachi.

Cap. ſuper ſpecula, *loquitur de Presbyteris ſæcularibus.* 76.2. & 23

Cap. non magnopere, *adducitur.* 75.1

Eius intellectus. 76.11.21

Cap. non magnopere, & cap. fin. ne Clerici, vel Monachi, *loquantur in audientibus, ſeu ſtudentibus addiſcendo.* 76.10

Cap. Sacerdoribus, *declaratur.* 84.62

Cap. ſed nec 4. *declaratur.* ibid.65

Cap. Clericis, §. jubemus, *declaratur.* ibid.74

De præbend.

Cap. extirpandæ, *loquitur expreſsè in parochialibus ratione muneris, & contracti quodammodo matrimonij inter Parochum, & Eccleſiam.* 223. 10

De privileg.

Cap. ſuper ſpecula, *allegatur & declaratur.* 76. 3. & 24

C. cùm olim, §. præterea, *declaratur.* 175.10

Cap. parentibus, *loquitur de Oratoriis conſtiſtitutis in priuatis domibus.* 180.58

De reſcriptis.

Cap. inter cæteras, *declaratur.* 159.68

De ſponſalibus.

Cap. tuæ 25. cap. conſultationi 28. cap. ſi inter 31. *cum ſimilibus, quæ videntur in matrimonio requirere de neceſſitate verba à valentibus loqui in matrimonio contrahendo, loquuntur exemplificativè, & factum narrando.* 62.7

Cap. ſicut, *intelligitur.* 71.19

Cap. ſi inter virum, *refertur.* 128.3

Cap. cùm in Apoſtolica, *refertur & declaratur.* 251.5. & 16

Cap. tua fraternitas, *refertur & intelligitur.* ibid. 12.15

De tranſlat. Epiſcopi.

Cap. inter corporalia, *refertur & declaratur.* 293.10.18

Ex VI. Decretalium.

De Immun. Eccleſ.

Cap. decet 2. *refertur.* 190.77

Cap. quamvis pactum, *non habet locum quandocumque priùs filia juraſſet nunquam renunciaturam ſe hæreditati paternæ.* 71.21

Non procedit quoties renuncians ex ſua renunciatione, ſeu licentia jurata ad teſtandum enormiter læderetur. 71.32

De Procuratoribus.

Cap. fin. *ratio decidendi.* 62. 30

Ut lite pendente.

Cap. 1. *habet locum in præſentatione, & beneficiis Iurispatronatus.* 37.15

Ex Clementinis.

De verb. ſignif.

Clem. Exivi, §. demùm, *communis eſt omnibus Religionibus.* 199.28

Ex Extravagantibus.

Extravag. vnic. §. ratione æris alieni, *ponderatur.* 135.1

De decimis.

§. Prælati, *ponderatur.* 135.27. & 137.115

§. Et quia nonnulli, *declaratur.* 136.96. & 97

Verſ. expenſæ autem, *declaratur.* 137.108

Ne Sede vacante.

Extravag. ſuſcepti, § in illis, *ponderat.* 135.28

De Præbendis.

Extravag. ad Romanos, §. Romani quoque, *verba referuntur.* 230. 6

Non loquitur de ſimplici manus impoſitione, ſed de ea, cum qua ſimul concurrit præexiſtens reſervatio generalis cum decreto irritanti, ibid. 7. *Qui admittant.* ibid. 8. *Ejus expoſitio nova.* ibid. 13. *Non dicitur propriè continere reſervationem, ſeu affectionem clauſam in corpore juris communis.* 231.42

Extravag. vnica, de officio Cuſtodis, Joannis XXII. *refertur.* 180.62

Huic an ſit derogatum per conſuetudinem generalem. ibid.61

Ex Concilio Illiberitano.

Can. 34. *refertur.* 190.59

Ex Concilio Toletano VIII.

Cap. 7. *intelligitur.* 20.30

Ex Concil. Trid.

Seſſ. 25. de regularibus, c. 19. *quo caſu loquatur.* 22.138

Seſſ. 7. de reform. c. 4. & ſeſſ. 24. etiam de reform. c. 17. *procedit in Parochialibus exigui valoris.* 159. 39

Seſſ. 21. de reform. c. 7. *declaratur.* 190.88

Ex Rotis.

Deciſ. 20. de præb. in novis, *declaratur.* 221.17

Rota coram D. Coccino, *declaratur.* ibid.18

Ex Partitis.

L. Hiſpana 28. tit. 7. part. 1. *refertur.* 76.22

L. Hiſp. 50. tit. 6. part. 1. *intelligitur.* 281.21

L. Regia 32. tit. 6 part. 1. *declaratur.* 21.43

L. Regia 24. tit. 32 part. 3. *refertur.* 191.102

Ex novis Recopilat.

L. 2. tit. 15. lib. 4. *non vulgariter declar.* 180.73

L. 7. tit. 7. lib. 5. *tribus modis limitatur.* 310.231

AUGUSTI

Digitized by Google

VOTORVM
DECISIVORVM, ET CONSVLTIVORVM CANONICORVM,
LIBER TERTIVS.

Toletana Congregationis Sanctiſſimi Sacramenti.

Monaſteria & Conuentus Fratrum, Monialiumque tenentur obſeruare pacta, & conditiones in eorum fundationibus appoſitas, & alibi cum illis initas, & celebratas; & quæ facta fuerint in vim præcedentium inſtrumentorum, non cadunt ſub materia facultatiua: nec Eccleſia in hoc repetitur priuilegiata. Quod hæc Congregatio eſt Eccleſiaſtica, & coram Eccleſiaſtico Iudice conuenienda, & interim manunenda in quaſi poſſeſſione celebrandi feſtiuitates ſui deuoti, & nobilis Inſtituti in aſſignatis diebus, necnon & agendi exercitia Roſarij, orationis mentalis, & diſciplinæ in deputata Aula.

VOTVM LXXVI.

1 *Venerabilis Eques de Gratiis quibus pactis, & conditionibus Monaſterium S. Ioſephi Monialium ſtrictioris recollectionis Seraphici S. Franciſci fundauit, oſtenditur.*

2 *Quid in ſuo vltimo, quo deceſſit, teſtamento ſtatuit, & circa hoc ordinauit.*

3 *Congregatio poſt mortem fundatoris quas capitulationes, & conditiones cum Monialibus ſtatuerit.*

4 *Litis inter Congregationem, & Moniales mota cauſa.*

5 *Pactorum, & fides data obſeruantia in ſacris litteris commendata.*

6 *Iuri naturali nihil magis conuenit, quàm pacta & conuentiones ſeruare.*

7 *Conſcientia ius nihil à naturali deuiat.*

8 *Iuſtitia nulla maior eſt, quàm pacta, & conuentiones ſeruare.*

9 *Viro bono non conuenit, quod ſemel dixit, poſtea reuocare.*

10 *Ferdinandi de Mendoza verba referuntur.*

11 *Fides eſt fundamentum iuſtitia.*

12 *Iniuſtitia eſt non implere fidem datam, & promiſſum.*

13 *Æquitas, & bona fides in contractibus ſeruanda.*

14 *Ratio naturalis omnes comprehendit.*

15 *Eccleſia multò magis quàm alij, iuſtitia, & æquitatis naturalis cultrix eſſe debet.*

16 *Pacta nuda de iure Canonico ſeruantur.*

17 *Obligatus de iure Regni manet quilibet, quocumque modo ſe obligare voluerit.*

18 *Principes in contractibus obſeruandis tanquam priuati reputantur.*

19 *Meliores qui nobis ſunt, tanto minùs quàm nos deficere debent.*

20 *Pactorum conditiones referuntur.*

21 *Donans poteſt in donatione quam fecit, apponere conditiones, & grauamina ſibi benè viſa.*

22 *Rei ſuæ quilibet liber eſt moderator, & arbiter, dummodo de illa malè non diſponat.*

23 *Conditiones in limine fundationis appoſita magis obligant.*

24 *Fundator in limine fundationis poteſt apponere conditiones ſibi bene viſas, etiam contra ius.*

25 *Contractus ab initio voluntarij, ex poſtfacto fiunt neceſſarij.*

26 *Pœnitentia locus non eſt in contractibus, tam nominatis, quàm innominatis, poſtquam res deſiit eſſe integra.*

27 *Ius per pactum parti acquiſitum, ei ſine facto illius auferri non poteſt.*

28 *Priuilegium ex gratia alicui conceſſa non poteſt in alterius damnum, & præiudicium redundare.*

29 *Agens ex contractu debet priùs adimplere pro ſua parte.*

30 *Contractum adimplere recuſans, tenetur pati reſciſſionem illius, & reſtituere quod recepit.*

31 *Contractus eſt vltro, citroque obligatorius.*

32 *Contractus aut in totum approbandus, vel reprobandus eſt.*

33 *Factum quis ratificare non poteſt, & non ratificare eius qualitatem.*

34 *Conuentiones in cantractu appaſita ſunt pars illius, & ei formam imponunt.*

35 *Qui differt facere quod debet, non pateſt facere quod ei debetur.*

36 *Qui non facit quod debet, non recipit quod oportet.*

37 *Contractus correſpectiuus ſi ab vna parte nau impleatur, non producit obligationem contra alteram ad fauorem non implentis.*

38 *Donatione vtens viſus eſt approbare omnia in ea contenta.*

39 *Ex qua perſona quis lucrum capit, eius factum probare tenetur.*

40 *Contrahens vnus actionem non habet ad reſcindendum contractum ob non ſequutum implementum, niſi fiat per viam exceptionis, aut replicationis.*

41 *Agenda pateſt quis praciſè ob defectum implementi agere ad reſciſſionem, quando id non impletur quod dedit cauſam finalem cantractus.*

42 *Cantractus initus pro pace, & concordia inter partes conſeruanda, debet perpetuò ſeruari, nec in eo de apicibus iuris diſputandum.*

43 *Pax grande bonum eſt.*

44 *Effectus, qui ex pace & cancordia producuntur, remiſſiuè.*

45 *Tranſactio, vti remedium dirimendarum litium, eſt admodum fauorabilis.*

46 *Tranſactio ex reſcripto Principis inſtaurari non poteſt.*

47 *Tranſactio etiam retractatur per inſtrumenta nouiter reperta.*

46 *Iurgium nouum ex ſopita materia non debet ſuſcitari.*

49 *Iudices per tranſactionem quodcumque incidens dubium decidere debent.*

50 *Tranſactio habet vim ſententia, qua tranſitum fecerat in rem iudicatam.*

51 *Via executiua competit pro contentis in tranſactiane.*

52 *Res iudicata paratam habet executianem.*

53 *Executionem paratam habet quod virtualiter in tranſactione percipi pateſt.*

54 *Tranſactio vbi cœpta eſt practicari, eius executio nau ſuſpenditur, etiamſi aduerſus eam reſtitutio petatur.*

55 *Tranſactionum impugnationi reſiſtendum.*

56 *Actus iuratus ſemper potentius cooperatur.*

57 *Iuramentum ſpeciale praſtantes arctiori vincula ligati videntur.*

58 *Iuramenti praſtatio ſtringit magis, & efficaciorem reddit obligationem.*

59 *Contractibus etiam natura ſua reuocabilibus, ſi iuramento confirmentur, non pateſt contraueniri.*

60 *Iuramentum aperatur idem quod clauſula derogatoria, & ex certa ſcientia.*

61 *Pœna peierantium in tranſactionibus, remiſſiuè.*

62 *Obligatia ad peccatum mortale obligans oritur ex iuramenta promiſſorio.*

63 *Peccatum nau adimplentis iuramentum tanto grauius eſt, quantò maior fuerit eius dignitas, Religio, & praeminentia.*

64 *Congregationis fundatio cum ſuis ſtatutis, & ordinationibus cor firmata per Sedem Apaſtal.*

65 *Graue eſt fidem fallere.*

66 *Ingratitudo dicitur ventus vrens, ſiccans fontem miſericordia, rorem pietatis, & fluenta gratia.*

67 *Periury crimen omni iure prohibitum.*

68 *Periurium eſt tranſgreſſio iuramenti.*

69 *Fundataribus Monaſteriorum, & Eccleſiarum multa conceduntur, vt eorum exemplo alij ad ſimilia prouocentur.*

70 *Detractionis crimen eſt ex genere ſuo peccatum mortale.*

71 *Turpe non eſt mutare, ſed in malo harere perniciofum.*

72 *Malum canſilium eſt quod mutari non poteſt.*

73 *Bellicoſus, quod fugit in bello, artis eſt, non timoris.*

74 *Veritas res eſt ſolidiſſima, muruſque inexpugnabilis.*

75 *Veritas ſuperat omnes aſtutias, & cauillationes.*

76 *Veritas calumniis appugnata tanto clarior nebulis expulſis progreditur in lucem.*

77 *Veritas aduerſus calliditates per ſe ipſam defenditur.*

78 *Veritatem non defendens, cùm videas illam opprimi, iram Dei prouacat.*

79 *Victoria illa eſt magis glorioſa, vbi fuêre labarioſa certamina.*

80 *Confraternitas etiam laicorum auctoritate Ordinarij erecta ad opera pia eſt Eccleſiaſtica.*

81 *Solemnitates requiſita praſumuntur interueniſſe ex diuturnitate temporis.*

82 *Cognitio ſuper aliqua materia ſpirituali ſemper pertinet ad iudicem Eccleſiaſticum.*

83 *Iudex Eccleſiaſticus ſemper eſt competens ad cognoſcendum de rebus, qua tangunt ſpiritualitatem.*

84 *Contrauerſia inter Confraternitates etiam laicorum ſuper pracedentiis in proceſſionibus ſemper ſpectant ad forum Eccleſiaſticum.*

85 *Iuſpatronatus eo ipſa cenſetur acquiſitum fundanti, vel dotanti, ſi expreſſè illud non remiſerit.*

86 *Iuſpatronatus tribus modis acquiritur.*

87 *Dos in prima fundatione aſſignata, in dubio ſufficiens praſumitur.*

88 *Patronus ratione fundi adhuc eſt patronus in Eccleſia readificata.*

89 *Patranus primus ratione dotis eſt patronus in Eccleſia diruta, & readificata.*

90 *Feſtiuitatum celebratia non eſt de praeminentiis pertinentibus ad patronos.*

91 *Proceſſionis honor eſt debitus patrono.*

92 *Praeminentia ſecunda debita patrono canſiſtit in iure conſequendi alimenta, quatenus deueniat ad inopiam.*

93 *Praeminentia tertia debita patrono eſt vt poſſit defendere Eccleſiam.*

94 *Abbatiſſa in electione an requiratur aſſenſus patroni.*

95 *Solemnitates neceſſaria ad contractus validitatem ſi omittantur, tunc ex eo nec ciuilis, nec naturalis obligatio oritur.*

96 *Contractus nullus ex defectu ſolemnitatum iuramento non firmatur.*

97 *Contractus inualidus ex defectu ſolemnitatis ſubſtantialis, eſt inualidus in vtroque foro.*

98 *Contractus verſus in vtilitatem Eccleſia, adimplendus eſt in foro conſcientia, etiamſi non adhibeantur ſolemnitates iure praſcripta.*

90 *Minor in ſibi proficuis, & beneuolis non eget alterius auctoritate.*

100 *Minar ciuiliter, & naturaliter obligatur, vbi ex cantractu aliàs nullo factus eſt locupletior.*

101 *Iuri naturali repugnat, vt quis cum alterius damno bona ſua augere curet.*

102 *Actus quando valet de iure gentium, licèt non ſit ſeruata forma à iure poſitiua, obligat in fora conſcientia.*

103 *Solnendum eſt neceſſariò quod naturaliter debeotnr.*

104 *Contractum reſcindi petentes in foro exteriori, non ſunt audiendi, quin priùs omnia reſtitnant.*

105 *Minoris iure gaudentes, ſi prætextu læſionis, aut metus contractum reſcindere pretendant, non ſunt audiendi, niſi prius accepta reſtituant.*

106 *Læſio enormiſſima, ſecundùm aliques, contractus etiam tranſactionis reſciſſionem inducit.*

107 *Iuramentum non operatur vbi internenit enormiſſima læſio.*

108 *Tranſactio in dubio præſumitur vtilis.*

109 *Vtilitatem habere quis dicitur eo ipſo, quod à lite diſcedatnr.*

110 *Tractatus vnus tantùm in alienatione rerum Eccleſiæ exigitur.*

111 *Tranſactio, quæ finem liti impoſuit, non reſcinditnr prætextu læſionis, quæ multùm excedit dimidiam iuſti pretij.*

112 *Contractus claudicat in pupillo & minore, in eo quod ei ſtare tenetur in ſibi proficnis.*

113 *Contractus claudicare poteſt in Eccleſia.*

114 *Argumentum valet de pupillo, & minore ad Eccleſiam.*

115 *Eccleſia tenetur ſtare contractui, quando neceſſaria ſolemnitates in illo internenerunt.*

116 *Contractus etiam cum Eccleſia celebratus, aut totus approbandus, aut totus repudiandus.*

117 *Donatio facta Eccleſiæ non minus quàm facta aliis, illius acceptationem requirit.*

118 *Eccleſiarum intereſt promiſſa ſeruare, aliàs enim nullus vellet cum illis contrahere.*

119 Cap. verum 4. de condit. appoſ. *refertur, & intelligitur.*

120 *Priuatio præſupponit habitum.*

121 *Particula* conditio, *quando importet pactum, ſiue modum in contractu.*

122 *Modus fauore Eccleſiæ intelligitur inducere cauſam impulſiuam, & non finalem.*

123 *Quando agitur inter æquè priuilegiatos, potior eſt cauſa illius, qui agit de damno vitando.*

124 *Præſcriptio non adquiritur ex actibus facultatiuis.*

125 *Actus meræ facultatis nunquam præſcribuntur.*

126 *Teſtator diſponat, & erit lex.*

127 *Actus ſequentes præſumuntur facti in vim tituli præcedentis, ad excluſionem actus voluntarij.*

128 *A ius ſubſequens præſumitur factus ſecundùm formam contractus præcedentis.*

129 *Actus præſumitur geſtus in executionem eorum, quæ præceſſerunt.*

130 *Præſumptio facultatiua excluditur ex multiplicitate actorum per continuatum temporis ſpatium geſtorum.*

131 *Actus manutenibilis non adquiritur ex diuturna poſſeſſione.*

132 *Poſſeſſionis iure familiaritatis præſumptio excluditur ex multiplicitate actuum, & continuata poſſeſſione.*

133 *Contractus inter Archiepiſcopum D. Bernardinum de Almanſa, & Moniales initus refertur.*

134 *Res inter alios acta aliis nocere non poteſt.*

135 *Nemo dat quod non habet.*

136 *Res tranſit cum ſuo onere ad quemcunque vadat.*

137 *Legem, quam velit, imponere quis non poteſt in re ſua, in qua alius ius habet.*

138 *Tertij in præiudicium re propria abuti nemini licet.*

139 *Contractus à principio voluntarij, deinde fiunt neceſſarij.*

140 *Verba debent intelligi, ne maneant ſine effectu.*

141 *Verba debent aliquid operari.*

142 *Dictio* nec, *eſt implicatiua caſus contrarij ad expreſſa.*

143 *Dictio,* alia, *diuerſitatem à ſuprà expreſſis denotat.*

144 *Verba contractus iuxta mentem contrahentium interpretanda ſunt.*

145 *Malè parta malè dilabuntur.*

146 *Congregatio mancipiorum ſanctiſſimi Sacramenti ſita in Eccleſia Conuentus Monialium Equitis de Gratiis, in quibus occupetur.*

147 *Moniales Regij Conuentus Diſcalceatarum, & Incarnationis, cum cantu celebrant Diuina Officia.*

148 *Congregationis ſeruorum ſanctiſſimi Sacramenti Magdalena deuota exercitia.*

149 *Congregationis Sacerdotum indignorum miniſtrorum Saluatoris deuota & pia exercitia.*

150 *Manutentionem petens debet probare ſuam poſſeſſionem de tempore litis motæ.*

151 *Actus duo poſſeſſorij ſunt probandi ad obtinendam manutentionem.*

152 *Poſſeſſio retinetur, ſi poſſeſſor diſcedat cum proteſtatione, vel cum animo illam retinendi.*

153 *Manutentio danda pro omnibus actibus, in qua illa reperiebatur poſſidere de tempore litis motæ.*

154 *Poſſeſſio titulata ad obtinendam manutentionem facit, vt illa faciliùs concedatur.*

155 *Titulus multùm habetur in conſideratione in ſummariiſſimo poſſeſſorio.*

156 *Præſumptio tituli ex longæua poſſeſſione ſufficit pro obtinenda manutentione.*

157 *Poſſeſſor lite pendente eſt manutenendus.*

158 *Poſſidens non debet ſuperſedere in ſua poſſeſſione, quamvis immineret ſcandalum.*

159 *Lite pendente nihil eſt innouandum.*

160 *Poſſeſſio non acquiritur ex actu meræ facultatis.*

161 *Poſſeſſio quando verificatur ex titulo præcedenti, ſine dubio manutentio debetur.*

162 *Manutentio vt excludatur, debet euidenter conſtare materiam eſſe facultatiuam.*

163 *Manutentio non eſt de facili deneganda ſub prætextu materiæ facultatiuæ.*

164 *Poſſeſſio acquiſita dicitur in actis etiam merè facultatiuis, quando præceſſit prohibitio, ſeu contradictio cum ſubſequnta acquieſcentia.*

165 *Nullitas contractus non poteſt impedire poſſeſſori manutentionem.*

166 *Poſſeſſio in alium transfertur ex quolibet contractu, & actu inutili, & nullo, niſi nullitas ſit adeò clara.*

167 *Exceptio nullitatis non relenat ad impediendam manutentionem.*

168 *Exceptiones contra teſtes oppoſitæ non admittuntur in ſummariiſſimo iudicio.*

169 *Exceptio teſtis quod ſit intereſſatus, non admittitur in ſummariiſſimo poſſeſſorio.*

170 *Exceptio quod Monachus non ſit admittendus in teſtem pro ſuo Monaſterio, non admittitur in hoc ſummariiſſimo poſſeſſorio.*

171 *Manutentionis decretum pro Congregatione refertur.*

172 *Libellus maledicus contra Congregationis informationem editus & prohibitus.*

173 *Opus nullum eſt tam perfectum, quod non vellicare malignitas poſſit.*

174 *Maledicentes, & mentientes nihil magis curant, quàm occultare quod prædicant.*

175 *Religioſi debent lites, & iurgia euitare.*
176 *Declaratoria danda contra inobedientes.*
177 *Inobedientia & contumacia graue eſt delictum, & deterrimi exempli.*
178 *Contemptus cenſuris coërcendus.*
179 *Difficiliùs eſt prouincias obtinere, quàm facere.*
180 *Plus eſt ſeruaſſe repertum, quam quaſiiſſe decus.*
181 *Perfectio laudata acquiritur de cuſtoditis.*

1 VENERABILIS Eques Iacobus de Gratiis ex Mutina vrbe Galliæ Ciſalpinæ ad viam Æmiliam, clara olim, & nuper Ducatûs titulo ornata oriundus, à Gregor. XIII. in Hiſpaniam miſſus, in oppidoque Matritenſi commoratus, Moniales Ordinis Seraphici Patris Francisci ad propriam ſuam habitationem adduxit, in eaque Monaſterium ſummæ recollectionis ſolita pietate fundauit, & dotauit: aliquibus deinde claplis annis, die ſcilicet 9. Martij 1616. eis liberali manu donauit omnia alia ſua, quæ ſupererant bona, tam mobilia, quàm immobilia, annuos redditus quadringentorum ducatorum, pecunias, argentea & aurea vaſa, ſupellectilia, & ornamenta Eccleſiæ pretioſa; cum eo tamen pacto & conditione, vt ipſæ Moniales in Eccleſia ſui Conuentus ædificata, vel de nouo ædificanda tenerentur locum dare, & patientiam præſtare Congregationi dicti venerabilis Equitis ad perpetuò inibi celebrandas feſtiuitates ſui nobilis & deuoti inſtituti, & cum alio pacto & conditione, quod ſi aliquando id Moniales præfatæ obſeruare renuerint, eo ipſo præmiſſa priùs certa monitione, donatio huiuſmodi reuocata cenſeretur, bonaque donata ſpectarent ad illum, ſeu ad illos, quos in ſuo teſtamento nominatos reliquiſſet.

2 Sub eodem die & anno idem Venerabilis Eques de Gratiis, ſuo vltimo, quo deceſſit, teſtamento ordinauit, vt caſu quo dictæ Moniales conditiones in donatione præfata expreſſas obſeruare noluiſſent, in omnia ſua bona eis, vt præfertur, donata ſuccederent Fratres Ordinis Prædicatorum Prouinciæ Caſtellæ, ad effectum fundandi ex illis Collegium eiuſdem Ordinis, in quo locus & commoditas Congregationi dari poſſet ad ſuas feſtiuitates celebrandas, ac ad Roſarij, Orationis mentalis, & diſciplinæ exercitia agenda.

3 Poſt ſanctiſſimum è vita diſceſſum huius Venerabilis Equitis in oppido Matriti die duodecima Maij 1619. Congregatio fundatore, & Præfecto ſuo viduata, cum Monialibus conuentionem iniit (interueniente Superioris licentia) ſub die 5. Septembris eiuſdem anni, & præcipuè inter alia, vt poſſet in qualibet feſtiuitate ordinaria, vel extraordinaria celebrari facere per vnum ex ſuis Sacerdotibus Miſſam ſolemniter decantatam cum Diacono, & Subdiacono in Capella & Altari maiori, & exponere publicè in Altari decenter & curioſè ornato Sanctiſſimum Eucharistiæ Sacramentum, penes quem Sacerdotem tota die ſit clauis Sacrarij, ad effectum vt Veſperi in eodem Sacrario ſanctiſſima Eucharistia includatur; item vt ipſæ Moniales dare tenerentur Congregationi ad vſum & ornatum ſuarum feſtiuitatum veſtes albas, ornamenta, & alia ad earum celebrationem neceſſaria. Sed orta lite inter ipſam Congregationem ex vna parte, & Conuentum Monialium ex alia de & ſuper nonnullarum conditionum obſeruantia, fuit pro extinctione litis deuentum ad tranſactionem, & concordiam de anno 1624. in qua vltra conditiones in primis contractibus, & capitulationibus appoſitas, fuit concordatum, vt omnes cereæ candelæ, quæ ex Altari multis luminaribus ornato ſupereſſent, ſemper ſpectarent ad ipſas Moniales. Et quod Congregatio in diebus celebrationis feſtiuitatum ad Eccleſiæ ianuas eleemoſynas petere poſſet: & quod loco Capellæ Beatiſſimæ Virginis de Gratia, deſignatæ pro exercitiis agendis, aulam earum expenſis fabricandam Congregationi dare tenerentur, in qua dicta exercitia fieri valeant. Hæ aliæ conuentiones per viam tranſactionis, & concordiæ initæ expreſsè per Moniales admiſſæ fuerunt, iurantes ſe illas omni tempore ſeruaturas, proindeque talis iuramenti relaxationem minimè petituras: præcedentibus ad contractus validitatem tribus tractatibus à iure requiſitis, & Superioris licentia, cum inſertione dictarum, aliarumque conditionum, quæ ad rem, de qua agimus, non faciunt, & ideò pro breuiori expeditione omittuntur.

Iuxta formam, & tenorem tranſactionis huiuſmodi 4
Congregatio in ſuis feſtiuitatibus celebrandis, & in prædictis exercitiis agendis pacificè, & deuotè perſeuerauit in dicta Eccleſia, & aſſignata aula vſque ad annum præteritum 1644. in quo me tunc Congregationis Præfecto & Patre maiori exiſtente, dictæ Moniales, neſcio quo ductu, contra pacta, & fidem datam, ac iuramenta toties repetita in eam deuenerunt reſolutionem, ne Congregatio feſtiuitates ſuas amplius in ſua Eccleſia celebrare, aut in ea cauſa celebrationis huiuſmodi intrare audeat, in quo de facto Congregationem in quadragenaria ſua poſſeſſione perturbare non verentes, lite iam pendente in prædictis innouare non deſtiterunt, & in tali reſolutione pertinaciter perſeuerantes, ac exemplari Congregationis patientia abutentes, mandata Superiorum, & ſententias, ac earum vigore prolatas cenſuras non ſine multorum admiratione contempſerunt: quam ob cauſam compulſus, ac ratione mei officij obſtrictus ſum cauſam iuſque Congregationis defendere, quod duabus concluſionibus comprehendere me poſſe exiſtimo.

CONCLVSIO I.

Abbatiſſa, & Moniales recollectæ religioſiſſimi Monaſterij Sancti Ioſephi Venerabilis Equitis de Gratiis oppidi Matritenſis, in vtroque foro, interiori & exteriori, obſeruare tenentur pacta, conditiones, & grauamina ab eodem Venerabili Equite appoſita in donatione, quam de omnibus ſuis bonis liberali manu ad fauorem dicti Conuentus fecerat, proindeque locum dare, & patientiam præſtare, vt Congregatio Sanctiſſimi Sacramenti in vim earandem conditionum in Eccleſia eiuſdem Monaſterij feſtiuitates ſui nobilis, & deuoti inſtituti concelebret.

PActorum & fidei datæ obſeruantia in ſacris litteris 5
ſatis commendata reperitur, & conſtat ex pluribus S. Scripturæ locis, vt Deuteron. 29. 9. *Cuſtodite ergo verba pacti huius, & implete ea.* Pſalm. 77. 57. *Et auerterunt pactum, quemadmodum patres eorum conuerſi ſunt in arcum prauum.* Et Eccleſ. 25. 16. *Et in perpetuum fidem placitam facere.* Num. 30. 3. *Sed omne quod promiſit, implebit.* Et Ioſue 23. 15. *Sicut ergo impleuit opere quod promiſit.* Idem omninò Paralip. 6. 15. Eccleſiaſtis 5. 3. *Diſplicet enim ei infidelis, & ſtulta promiſſio: ſed quodcumque voueris, redde, multoque melius eſt non vouere, quàm poſt votum promiſſa non reddere,* &c. & in mille aliis. Idem nos iura docent, & affirmant nihil iuri naturali magis conuenire, quàm pacta & conuentiones ſeruari, *l. ex empto 11. in princ.* ibi: *Nihil magis bonæ fidei congruit, quàm id præſtari quod inter contrahentes actum eſt,* ff. de actionib. empt. l. non minorem 20. C. de tranſact. l. ſi voluntate, C. de reſcind. vendit. Surd. *conſ.* 183.

cauſ.183.n.12. Mich. Reinoſo *obſeruat.57.n.6.* quod
quiddam iuris naturalis præceptum in conſcientia
obligat, nam ius conſcientiæ in nihilo à naturali de-
uiat, Couarr. *in cap. cùm eſſes, n.9. de teſtam.* Menoch.
de præſumpt. lib.1. præſ.80. n.18. Burg. de Paz *l.3.*
Tauri, n.1416. cum ſeqq. Fontanel. *de pactis nupt.*
gloſſ.7. part.1. n.9.12. & 13. Sanchez *de matrimon.*
lib.1. diſp.7. n.14. & 15. Cancer. *var. lib.2. cap.1.*
n.206. & 210.
8 Vnde dici ſolet nullam eſſe maiorem iuſtitiam,
quàm pacta & conuentiones ſeruare, *l.1. §. ſi conue-*
niat, ff. depoſiti, in tantum quod infamis habetur ille,
qui deficit in conuentionibus, pactis, fide, & in cæte-
ris promiſſis, *l. furti 6. l. mandati, ff. de his, qui not. in-*
fam. l. ſi quis maior 41. C. de tranſact. cum aliis addu-
ctis per Eſcobar. *de puritate & nobilitate probanda,*
9 *q.6. §.5. n.10. & 15.* cùm viro bono non conueniat,
vt quod ſemel dixit, poſtea reuocet, aut adimplere re-
nuat, Capotaq. *deciſ.190. n.2. p.1.* Stephan. Gratian.
diſcept. forenſ. cap.499. n.29.
10 Sunt ad hoc propoſitum notatu digniſſima verba
D. Ferdinandi de Mendoza *de pactis, lib.2. q.4. n.7.*
11 ibi: *Quartò moueor ex definitione fidei, vel promiſſio-*
nis, quam tradit Tullius lib.1. Officior. dicens quod eſt
fides fundamentum iuſtitiæ, id eſt, dictorum, & conuen-
torum conſtantia, & veritas. Si ergo fidei implementum
non ſolùm pertinet ad iuſtitiam, ſed eſt ipſum iuſtitiæ
fundamentum, vt Tullius inquit, cui omnia hominum pa-
cta, & conuentiones nituntur, neceſſariò fatendum erit,
destructo fundamento iuſtitiæ, quod eſt fides, vel promiſ-
ſio, deſtrui etiam virtutem ipſam iuſtitiæ. Ego enim
nunquam vidi domum ſtantem ſine fundamento. Si ergo
iniuſtitia eſt non implere fidem datam, vel promiſſum,
& reſtitutio tanquam in cardine in iuſtitiæ violatione
conſiſtit, vt diximus, qui excuſare velit à peccato mor-
tali & reſtituendi neceſſitate eum, qui non implet pro-
miſſum, ipſum iuſtitiæ violat fundamentum, &c.
12 Ratio omnium conſiſtit in æquitate & bona fide,
quæ in contractibus ſeruari debet, *d. l.1. ff. de conſtit.*
pecun. ibi: *Hoc edicto Prætor fauet naturali æquitati,*
qui conſtituta ex conſenſu facta cuſtodit, quoniam graue
eſt fidem fallere, &c. *l.1. ff. de pactis,* ibi: *Huius edicti*
æquitas naturalis eſt: quid enim tam congruum fidei
humanæ, quàm ea, quæ inter eos placuerit, ſeruare, &c. *l.*
ſi plus 74. in princip. ff. de euiction. ibi: *Placitum cuſto-*
diendum, &c. *l. cùm amplius 84. §.1. Digeſtis de regulis*
iuris, ibi: *Is natura debet quem iure gentium dare opor-*
tet, cuius fidem ſecuti ſumus, &c. *l. bonam fidem 4. ff. de*
actione, & obligatione: & ita fides præſtita ligat, vt
vim iuramenti habeat, *cap. peruenit 2. in fine,* vbi *gloſſ.*
13 *fin. de fideiuſſor.* dum ait idem eſſe venire contra fi-
dem promiſſam, ſicuti contra iuramentum, Franciſc.
de Perris *ſummar. lect. lib.1. c.6. n.12. in fine, & lib.2.*
c.4. n.4. in fine, Stephan. Gratian. *forenſ. diſcept. tom.4.*
c.722. n.15. Carol. Marant. *reſp.52. n.77. & 78. p.2.*
14 Quæ quidem ratio tanquam naturalis, & à iure
gentium dimanans, à quo proueniunt contractus,
omnes æqualiter comprehendit, & obligat, *l. omnes*
populi 9. ad fin. ff. de iuſtit. & iure, ibi: *Quod verò na-*
turalis ratio inter omnes homines conſtituit, id apud
omnes gentes peræquè cuſtoditur, &c. *l. hos accuſare*
12. n. fin. verſicul. item nec lex, ff. de accuſat. ibi: *Sed*
cùm natura omnibus communis ſit, &c. *l. quod attinet*
32. de regulis iur. ibi: *Nam quod ad ius naturale atti-*
net, omnes homines æquales ſunt, &c. cum ſimilibus.
15 Et ſic non minùs comprehendit Eccleſias, monaſte-
ria, aliaque ſua loca, quàm cæteros, immò multò plus
Eccleſiã, quæ multò magis quàm alij, iuſtitię & ęqui-
tatis naturalis cultrix eſſe debet, *c.1. §. ſed diuerſum,*
tit.13. de alienat. feud. lib.1. in vſibus feudor. ibi: *Eccle-*
ſia enim cultrix, & auctrix iuſtitiæ, non patitur contra
iuſtitiam aliquid fieri in ſe, vel in alterum, &c. *cap. per*
tuas 5. verſicul. nos igitur, de donat. ibi: *Eccleſia in*
actibus ſuis fraudem non debet aliquam adhibere, &c.

Ius enim Canonicum, quod ſpecialiùs ad Eccleſias 16
& perſonas Eccleſiaſticas ſtabilitum fuiſſe agnoſci-
mus, magis quàm Ciuile, æquitatem amat; vnde pro-
pter eam vult pacta etiam nuda obſeruari, *c.1. & 1.*
de pactis, c.1. verſ. ſed ex Canonum æquitate, de dolo &
contum. Mar. Anton. *var. reſol. lib.2. reſol.57. n.50.*
Molin. *de iuſtit. tom.2. diſp.262. n.16.* vbi tenet pro-
miſſionem etiam nudam in conſcientia obligare ra-
tione iuris naturalis, Ægid. Trullench. *in expoſit. De-*
calogi, lib.7. c.16. dub.2. Ioan. Machado *en ſu perfecto*
Confeſſor, y Cura de Almas, lib.3. part.5. tr.1. docum.16.
n.5. vbi ait differentiam pacti nudi & veſtiti ſolùm
deſeruire ad exercitia verſantium in ſcholis; cùm iam
hodie ius Canonicum, quod maximè ad obligationẽ
naturalẽ conſcientiæ ex pactis nudis prouenientem,
nullam admittit, & ſic iam hodie apud Hiſpanos, per
l.2. tit.26. lib.5. noua Recop. ſtatutum eſt expreſſè in 17
foro exteriori, quemlibet obligatum remanere quo-
cumque modo ſe obligare voluerit, ſemotis iuris Ci-
uilis ſubtilitatibus, cùm hodie tam attento iure Ca-
nonico, quàm Regio, de quo ſuprà, omnia pacta etiam
nudam actionem, & obligationem producant.

Obligationis ex contractibus initis prouenientis 18
tanta eſt vis, vt etiam Principes contrahentes quoad
illos tanquam priuati reputentur, & efficaciter ſicut
hi obligentur, Bald. *in l. qui ſe patris, C. vnde liberi,*
col. pen. Dec. *conſ.286. n.5. vbi n.7.* poſt Bald. & Ma-
giſtrum ſententiarum, ita ait: *Nil mirum eſt quod*
Princeps ex ſuo contractu obligetur, cùm ſi Deus Opt.
Max. contraheret, ex ſua promiſſione, & contractu te-
neretur, Bertrand. *conſ.154. p.2. volum.3.* Petra *de*
poteſt. Principis, cap.23. verſicul. capio nunc princi-
palem dubitationem, n.56. Decian. *conſ.25. n.28. lib.4.*
à Ponte *conſ.53. n.6.* Carol. Tapia *in l. fin. ff. de con-*
ſtit. Princip. p.2. cap.9. n.2. & deciſ.5. n.35.

Ex quibus omnibus iam rectè infertur, in vtroque 19
foro interiori, & exteriori Moniales prædictas teneri
& obligatas eſſe ſeruare promiſſa, contractus, & ca-
pitulationes cum Venerabili Equite de Gratiis initas,
necnon tranſactionem, & concordiæ ſcripturas cum
deuota Congregatione noſtra celebratas; aliàs enim
tenentur omnes in vim contractuum, capitulationum,
& concordiæ ſibi obuenientia reſtituere vnà cum
fructibus medio tempore perceptis, iuxta formam
earundem ſcripturarum, & conuentionum; pactis
enim non ſtare initis, in re præſertim graui, mortale
eſt, quod probatur ex *d. c.1.* cum *ibi* notatis, *de pactis,*
in illis verbis, ibi: *Aut inita pacta ſuam obtineant fir-*
mitatem (ex Africano Concilio loquitur *ibi* ſummus
Pont.) *aut conuentus, ſi ſe non cohibuerit, Eccleſiaſti-*
cam ſentiat diſciplinam: per excommunicationis vti-
que ſententiam, ad text. *in cap.2. §. fin.* vbi gloſſ. *verb.*
acrimoniam, de immunit. Eccleſ. in 6. & in c. vnic. §. vlt.
ad fin. de ſtatu Regul. etiam lib.6. Excommunicatio
autem non niſi pro mortali infertur, cùm maior pœ-
narum omnium ſit, quæ ab Eccleſia infligi valeant,
cap. nemo Epiſcoporum 39. & c. nullus 40.11. quæſt.3.
Sanchez *de Matrim. lib.1. diſp.5. n.20.* Sayr. *in claui*
Regia, lib.1. c.9. n.28. Quare infringentem pacta, mor-
taliter peccare reſoluit Carol. Maranta *reſp.7. n.12.*
& reſp.17. n.18. part.1. & reſp.52. n.72. p.2.

In quibus obſeruandis pactis Moniales deberent
magis promptas ſe exhibere, vt acta vitæ correſpon-
derent, & opera recollectioni non detraherent, à qua
ſperare poterat Congregatio iuſtitiæ complemen-
tum, quia quantò meliores nobis ſunt, tantò minus
quàm nos deficere debuerant, vt aduertit S. Auguſt.
tr.120. in Ioan. Vt nouerimus quod tantò admirabilior

eorum indicata ſit culpa, quanto erat natura ſublimior,
tanto enim minus quàm nos peccare debuerunt, quanto
meliores nobis fuerunt, &c. Et tantò maius peccatum
eſſe cognoſcitur, quanto maior, qui peccat habetur,
dicit Iſid. lib. 1. c. 18. de ſummo bono, & Iunen. ſatyr. 8.

Omne animi vitium, inquit, tanto conſpectius in ſe
Crimen habet, quanto maior qui peccat, habetur:

& concinit non ineptè text. in c. homo Chriſtianus 5.
vbi gloſſ. notabiliter, & in cap. ſi Papa, 6. diſtinct. 40.
Robert. Maranta conſ. 47. n. 7. quoniam eminentioris
gradus dignitas maioris eum criminis nota dignum
efficit, arg. text. in cap. cùm quidam 12. vbi gloſſ. verb.
dignitate, de iureiur. cap. ſicut dignum 6. de homic. Ro-
dolphin. de abſoluta Principis poteſt. cap. 6. num. 183.
& patet ea ſequentibus.

20 Primò, quia dictus Venerabilis Eques in ſuo vlti-
mo, quo deceſſit, teſtamento, & in donatione, quam
Monialibus fecit, de omnibus ſuis bonis, & redditi-
bus expreſſam conuentionem, & conditionem appo-
ſuit, vt tenerentur ipſæ Moniales abſque vlla excuſa-
tione admittere in earum Eccleſia Congregantes ad
effectum celebrandi, & celebrari faciendi feſtiuitates
deuoti ſui inſtituti, iuxta formam Bullæ Pontificiæ
confirmantis ſtatuta dictæ Cōgregationis, eo ſcilicet
pacto, quod ſi eædem Moniales conditiones in dona-
tione prædicta appoſitas, vel earum quamlibet non
ſeruauerint, eo ipſo amitterent fundum, Eccleſiam, do-
mum & habitationem, cæteraque bona & redditus ab
eodem Venerabili Equite de Gratiis Monialibus re-
licta, & Patribus Prædicatoribus adquirerentur, ſua-
que exinde ſint & eſſe cenſerentur, ac de illis colle-
gium fundare tenerentur, vt ibi locus aſſignaretur
Congregantibus ad ſuas feſtiuitates celebrandas;
quæ quidem pacta & conditiones per ipſas Moniales
acceptata & iurata fuerūt, ac in vim illorum per eas
capta poſſeſſio bonorum, vt eſt conſtans in facto.

21 Nec de iuſtitia contractus & conditionum in eo
appoſitarum dubitari poteſt, quia Venerabilis Eques
concedens, & donans in donatione quam fecerat, ap-
ponere potuit conditiones, & grauamina quæcunque
ſibi bene viſa, ad l. 1. §. conuenit, ff. depoſiti, & ad l. ſi
22 quid poſſeſſorem, §. ſic autem, & l. ſed etſi lege, §. conſu-
luit, ff. de petit. hered. & ad l. legem, C. de pactis, cum
ſimilibus per me citatis Axiom. 199. n. 3. Et leges
ſuis bonis dicere poſſunt teſtatores, & pacta quæ-
cumque atque conditiones adjicere, c. Eleutherius 30.
18. quæſt. 2. gloſſ. in cap. vltima voluntas, 13. quæſt. 2.
Perez de Lara de capellan. lib. 2. cap. 1. n. 12. cum ſe-
quentibus. Sanctar. var. q. 66. n. 36. Ioan. Baptiſta
Thoro in ſum. priuileg. piarum cauſar. priuil. 239. Ca-
rol. Marant. p. 1. reſp. 20. n. 13. Quilibet enim rei ſuæ
liber eſt moderator, & arbiter, vt poſſit facere quid-
quid velit, l. in traditionibus, ff. de pact. l. in re mandata,
C. mandati, iunctis aliis per me adductis d. axiom. 199.
num. 1. dummodo de bonis ſuis malè non diſponat,
quia Reip. intereſt ne quis ſe ſua malè vtatur, Boër.
deciſ. 320. num. 12. verſic. ex quo ſecundùm, quem refe-
23 ro d. Axiom. 199. n. 4. Eo maximè, quia validiora
ſunt grauamina & conditiones prædictæ, magiſque
obligant ad earum obſeruantiam, cùm appoſita ſint
per Venerabilem Equitem fundatorem in limine
fundationis Conuentus dictarum Monialium, iuxta
decretum S. Concilij Trident. ſeſſion. 25. de reform.
cap. 5. ibi: Quando igitur ex beneficiorum quorumcun-
que erectione, ſeu fundatione, aut aliis conſtitutionibus
qualitates aliqua requiruntur, ſeu certa illis onera ſunt
iniuncta in beneficiorum collatione, ſeu in quacunque
alia diſpoſitione, eis non derogetur, &c.

24 Nam fundator in limine fundationis apponere po-
teſt conditiones ſibi beneviſas, etiam contra ius, niſi
ſint natura impoſſibiles, turpes, aut aliàs à iure im-
probatæ. Lambertin. de iurepatron. lib. 2. p. 1. art. 1.
quæſt. 9. à n. 32. & n. 52. Mieres de maiorat. p. 1. q. 51.
à n. 2. Otalora de Nobilit. p. 3. in princip. cap. 7. n. 26.
Molin. de primog. lib. 2. cap. 12. n. 34. cum ſequentibus.
Perez de Lara de anniuerſ. & capellan. lib. 2. cap. 4.
n. 8. & 10. & cap... n. 31. Eſcobar de puritate, & no-
bilitate probanda, p. 1. quæſt. 4. §. 7. n. 3. & 12. & q. 13.
§. 4. n. 23. Ego de iure Eccleſ. vniuerſo, lib. 3. cap. 15.
n. 80. & 81. Rota in Romana Iuriſpatron. 31. May
1613. coram Card. Sacrato.

Cùm ergo contractus, conuentiones, & conditio- 25
nes in eis appoſitæ fuerint ab vtraque parte initæ &
acceptatæ, ac in executionē deductę, ab eis non poteſt
vna pars altera inuita recedere, quia licèt omnes con-
tractus ab initio ſint voluntarij, ex poſtfacto fiunt
neceſſarij, l. ſicut ab initio, C. de oblig. & act. vbi plu-
res citaui in collect. Couall. commun. contra commun.
quæſt. 168. n. 11. Carol. Maranta reſp. 1. n. 55. p. 1.
Rebell. de obligat. iuſtit. lib. 1. de contractibus, quæſt. 3.
n. 19. tum quia in omnibus contractibus, tam nomi- 26
natis, quàm innominatis, poſtquam res deſiit eſſe in-
tegra, non eſt locus pœnitentiæ, l. 1. & ibi gloſſ. verb.
non actu, C. quando liceat ab empt. diſcedere, Cald. Pe-
reira de empt. & vendit. cap. 28. num. 16. Stephan.
Gratian. diſcept. forenſ. lib. 2. cap. 246. n. 25. tum quia 27
ius per pactum parti adquiſitum, ei ſine facto illius
auferri non poteſt, l. fin. ff. de pactis, l. id quod noſtrum,
n. 11. ff. de reg. iuris; tum etiam, quia iuri naturali ad-
uerſatur quod alter cum alterius iactura locuplete-
tur, l. nam hoc natura 14. ff. de condict. indeb. cap. locu-
pletari, de regulis iuris, lib. 6. tum denique, quia priui- 28
legium & gratia aliquibus conceſſa nunquam tam
magna eſſe poteſt, vt in alterius damnum & præiu-
dicium redundare valeat, arg. cap. ex tenore, verſic. non
attendentes, de foro compet. ibi, ſic ſumus viduis in iu-
ſtitia debitores, quod aliis iniuſtitiam facere non debe-
mus, &c. cùm nec Princeps de ordinaria poteſtate id
efficere poſſit, l. 1. §. merito, & §. ſi quis à Principe, ff. ne
quid in loco public. l. 2. l. reſcripta 7. verſic. niſi fortè,
C. de precib. Imper. offer. l. nec cuius 4. C. de emancip. li-
ber. cap. quamvis 8. de reſcript. in 6. cum latè traditis
per Anton. Gabr. commun. lib. 3. titul. de iure quæſita
non toll. concluſ. 1. Ioſeph. Vela differt. 16. n. 53.

Secundò, quia ſicut qui agit ex contractu, debet 29
priùs adimplere pro ſua parte, aliàs repellitur exce-
ptione non implementi, l. Iulianus 14. §. offerri, vbi
omnes, ff. de action. empt. l. quæro 58. §. inter locatorem,
vbi notat Bart. n. 1. & alij, ff. locati. Ita qui conueni-
tur vt contractum adimpleat, & implere recuſat, te- 30
netur pati reſciſſionem illius, & reſtituere quod rece-
pit, l. ſi diuerſa 14. ibi: Si diuerſa pars contra placitum
agere nititur, æquitatis ratio ſuadet, refuſa pecunia (cum
& tum hoc deſideras) cauſam ex integro agi, &c. l. cùm
proponas 17. ibi: Vel pacto ſtari, vel data reſtitui, &c.
l. vbi pactum 40. ibi: Aut ſubſequutis ſecundùm leges
accommodandus eſt conſenſus, aut pœna vnà cum his, quæ
data probantur, inferenda eſt, C. de tranſact. l. non ſo-
lum 4. verſicul. igitur, C. de præd. & aliis rebus minor.
Ancharan. conſ. 34. n. 11. Marc. Anton. Natta conſ.
361. n. 1. Molin. de primog. lib. 4. cap. 6. n. 43. Parlad.
in ſeſquicent. differ. 44. n. 11. Gonzal. ad reg. 8. Cancell.
gloſſ. 27. n. 22. & gloſſ. 56. n. 104. Fontanel. de pactis
nupt. tom. 1. clauſ. 9. gloſſ. vnic. p. 1. n. 50. Valenzuel.
conſ. 175. n. 47. cum ſequentibus, maximè n. 49.

Tertiò, quia contractus & conuentiones inter Mo- 31
niales ex vna parte, & Venerabilem Equitem de Gra-
tiis ex altera initæ ſub certis conditionibus, & gra-
uaminibus, de quibus ſuprà, natura ſua reciprocæ fue-
runt, & vltro citroque obligatoriæ, ex regula l. Labeo
19. verſ. contractum, ff. de verborum ſignificat. cum tra-
ditis à gloſſ. ibi, verb. Vltro citroque, & ab alia ſimili
verb.

verb.Contractus,in l.contractus 16.*C.de fide inſtrum.*
& verb. Contrahendarum,in fine,in §.conuentionales,
Inſtit.de diuiſ.ſtipulat. & vbique communi,quam re-
ſoluunt Nicol. Mozz. *de contract. in genere,art.* 4.*ex*
*n.*4. Ferdin.de Mendoza *de pactis lib.*1.*cap.*4.*n.*29.
31 Molin.*de Iuſtit. com.*2. *diſp.*252. *n.*4. Petr. Auguſt.
Moela *in emporio iuris Ciuilis, tit.*9. *in prælud. n.* 3.
Et conſequenter ſunt indiuiduæ , ita vt in totum ap-
probari , vel reprobari deberent ; aliter enim partes
non conuenirent, *l.cùm eiuſdem* 34. *§.interdum*, ibi :
Non niſi omnes,quem empturum, vel vendíturum fuiſ-
ſe,ff.de ædilit.edicto, l.cùm quæratur 16. ibi : *Sed ve-*
rius ſe putare poſſe tutorem non conditionem adoleſcen-
ti deferre, vt id quod geſſiſſet tutor in contrahendis no-
minibus, aut in totum agnoſceret, aut à toto recederet,
ff.de adminiſt. tutor.l.ſi quis aliam 46. ibi : *Nam non*
accepiſſet rem integram creditor,niſi pro ſolido eius fie-
*ret,ff.de ſolution.*cum traditis à Tiraq.*de retractu con-*
*uent.ad finem titul.à n.*4.Pinel.*in l.*1.*C.de bonis mat.*
33 *p.*3.*n.*51.Surd.*conſ.*52.*n.*40.*&* 41.vbi cum Baldo *in*
*l.obſeruare,§.poſt hæc,n.*6.*ff.de offic.Proconſ.* eleganter
obſeruat, quod non poteſt quis ratificare factum , &
non ratificare eius qualitatem , quia vnus , & idem
actus nõ poteſt à ſuis qualitatibus & pactionibus ſe-
parari,idem *conſ.*576.*n.*31.*lib.*4.*& dec.*35.*n.*5.*&* 6.

34 Quod & ratione probatur , quia conuentiones in
contractibus appoſitæ ſunt pars illius,*l.fundi partem*
70.*ff.de contrah.empt.*& ei formam,& legẽ imponunt
quæ ab vtraque parte ſeruanda erit,etiamſi ſolam im-
pulſiuam cauſam contineant,*l.iuriſgentium* 7.*§.quin-*
imò,& §. vtputà,verſ.idẽ Marcellus,in fine,ff.de pact.
l.legem 10.*l.in bona fidei* 13.*eodem tit.l.lecta* 40.*verſ.*
dicebam,ff.de rebus cred.l.pacta conuenta 72.*ff.de con-*
*trah.empt. l.*1. *§.ſi conueniat, & l. Lucius* 24. *in fine,*
ff.depoſiti, l. Gaius Seius 23. *verſ. Paulus*, ibi : *Cum*
ea conditione ancillam emptam domino acquiſitam, cum
qua veniſſe proponeretur, ff.de man. leg.contractus 13.
verſ.ſed hæc ita,ff.de regul.iuris,cap.contractus 85.*eod.*
tit.in 6.& vltra DD.vbique maximè Bald.*in l.pacta*
35 *conuenta,in* 2.*notab.*(quam legit ſub *d.l.iuriſgentium,*
poſt §.adeò)obſeruat idem Bald.*in Auth. Dos data,C.*
*de donat.ante nupt.in lectura noua,n.*3.*ad fin.* vbi per
eum textum dicit,quod qui differt facere quod debet,
nõ poteſt petere quod ei debetur,ac rurſus *in e.i.n.*9.
in fine, qualiter dominus proprietate feudi priuetur, in
36 *vſib.feudor.* vbi quod qui non facit quod debet, non
recipit quod oportet,optimè Iaſ.hæc &alia Baldi lo-
ca referens *conſ.*111.*à n.*11.*ad* 14.*vol.*4.Dec.*conſ.*36.
*n.*2.*circa fin.verſ.circa primum,& conſ.*464.*n.*2.*verſ.*
*& pariter,lib.*2.Auguſt.Beroi.*conſ.*15.*num.*14.*vol.*3.
Aym.Crauet.*conſ.*127.*n.*4.*verſ.ſed ſi agatur, part.*1.
Moec.Anton.Natta *conſ.*50.*num.*4.*&* 5.*tom.*1.Marc.
Anton.Eugen.*conſ.*11.*num.*21.*lib.*1.Roland.à Valle
*conſ.*53 *à n.*17.*&* 18.*vol.*1.Franc.Becc.*conſ.*45.*à n.*6.
*maximè n.*38.*vol.*1. Surd.*d.conſ.*52.*à n.*28. *maximè*
*n.*33. Cardin.Tuſch. *pract.concluſ.tom.*1. *lit.C, con-*
*cluſ.*213.*n.*47. Card.Mantic.*de tacitis & ambig.con-*
*uent.lib.*3.*tit.* 12. *n.*53. Achil.Pedrocha *in reſp. pro*
*reſolut.contractus,num.*86. *verſ.quintò reſpondetur,&*
*n.*786. Leand.Galganet.*de condit.& demonſtrat.p.*2.
37 *c.*4.*q.*4.*n.*2.latè Valenzuel.*conſ.*112.*à n.*70.maximè
*n.*86. ibi : *Cùm ſit certum de iure,quod contractus cor-*
reſpectiuus ſi ab vna parte non impleatur, non producit
obligationem contra alteram in fauorem non implentis,
&c.Ioan.Aloyſ.Ricc.*in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol.*
*p.*3.*deciſ.*210.Mar.Giurba *deciſ.*115.*n.*10. Et tantò
magis id verum eſt, ſtante acceptatione facta à Mo-
nialibus in calce donationis prædictæ,in qua cũ fue-
rit iniunctum onus, quod deberent in Eccleſia Con-
gregationem admittere ad ſuas feſtiuitates celebran-
das,conſequens fit illas teneri illud onus agnoſcere,
& ſubire, *l. qui tutelam* 28.*ff.de teſtam.tutel.l.cùm ab*
vno 55.*in princ.& l.Imperator* 72. *verſ.enimverò, ff.*
*de legat.*2.Surd.*de alim.tit.*5.*q.*1.*n.*24.*& tit.*7.*q.*10.
*n.*16.*& conſ.*143.*n.*10.Marta *de ſucceſſ.legali,part.*4.
*q.*19.*art.*2.*n.*1.*cum ſeqq.* quia etiam legatarius lega-
tum agnoſcere abſque iniuncto eidem onere non po-
teſt,*l.*4.*&* 5.*ff.de legat.*2. Mart.*d.art.*2.*n.*2.*&* 3.

Quartò,quia Moniales in vim donationis à Vene- 38
rabili Equite factæ , in qua appoſita erat ſupradicta
conditio,poſſeſſionem bonorũ donatorum apprehen-
derunt,& omnem ceram, quæ ſupererat poſt finitam
feſtiuitatem,exegerunt,& ideo viſæ fuerunt omnia in
dicta donatione contenta,cum ſuis conditionibus &
pactis approbare , ex regula text.*in l. Publia Mæuia*
46.*§.fin.in fin.ff.depoſiti,l.cùm pretiũ,C.de liber.cauſa,*
c.cùm olim 19.*de cenſib.* Alex.Rauden.*Piſan.deciſ.*10.
*n.*4.*verſ.præterea.*Et confirmatur ex iuris regula,qua
cauetur,quod ex qua perſona quis lucrum capit,eius
factum probare tenetur, *l. ex qua perſona* 149.*ff. de*
*re regul.iuris,*qui enim ſucceſſor emolumentorum eſt, 39
ille quoque onerum ſucceſſor eſſe debet,*l.*1.*§.pro ſe-*
*cundo,verſ.ſed omnes perſonæ,C.de caduc.tollendis.*Ca-
rol.Maranta *reſp.* 20. *n.*135.*part.*1. Aliàs enim ini-
quum foret Moniales actionẽ habere ad res & bona
petendo virtute donationis ſibi factæ,non tamen illos
obligari poſſe per donatorem ad implementum con-
ditionum in ea appoſitorum,contra regulã text.*in l.*3.
*§.fin.ff.mandati,*ibi : *Namque iniquum eſt non eſſe mihi*
actionẽ cum illo,ſi nolit,illi verò ſi velit,mecum eſſe,&c.

Quintò,quia non ſolùm vigore contractus,ſed etiã 40
attento iure communi tenentur Moniales ad ſeruan-
dum,vel reſcindendum ipſum contractum, ac omnia
reſtituere in vim illius accepta : quamvis enim vnus
contrahens actionem non habeat ad reſcindendum
contractum ob non ſequutum implementum, *l. inci-*
uile 12.*verſ.ſanè de pretio,C.de rei vend.l.ea conditio-*
ne 14.*C.de reſcind.vendit.*ibi : *Non ex eo quod emptor*
non ſatis conuentioni fecit,contractus irritus conſtitui-
tur,&c. Ioſeph.Ludou. *Peruſ.deciſ.*53.*n.*5.*p.*1.Surd.
*conſ.*38.*n.*8.*& conſ.*52.*n.*36.*verſ.quia in contractibus,*
*lib.*1.*& dec.*180.*n.*4.*& dec.*220.*n.*17.Carol.de Graſ-
ſis *in tract.de except.excep.*13.*n.*57. Fontanel.*de pa-*
*ctis nupt.clauſ.*6.*gloſſ.* 2.*p.*3.*n.*18. Stephan.Gratian.
*diſcept.forenſ.tom.*2.*c.*307.*n.*23.*& Marchia dec.*159.
num. 1. Nihilominus hoc procedit quoad præciſam
contractus reſciſſionẽ ob implementi defectum,non
quando per viam exceptionis,aut replicationis oppo-
nitur illi,qui ex parte ſua adimplere recuſat,vt in ca-
ſu noſtro , quod adimpleat , aut patiatur contractus
reſciſſionem,vt reſoluunt Alex.*conſ.*105.*n.*17.*in fine,*
*vol.*3. Surd.*d.conſ.*52.*n.*37. ibi : *Sed per exceptionem*
non implementi admittitur reſciſſio,vt declarant Corn.
&c.*& deciſ.*220.*n.*18.Roland.à Valle *conſ.*69.*n.*37.
*vol.*4. Stephan.Gratian. *diſcept.forenſ.tom.*3.*c.*851.
*n.*10.*& c.*926.*n.*3.ibi : *Nam cùm in monumento fuerit*
promiſſum facere conſentire Moniales , & non appareat
de huiuſmodi adimplemento , prout erat declarandum
per implere debentes,bene iudex proceſſit,&c.*& c.*100.
*num.*25.*& in addit.ad Marchia deciſ.*13.*n.*2. Carol.
de Graſſis *d.except.*13. *n.*59. Fontanel. *d.n.*18. *verſ.*
Verùm ſi id faciat, Gineba *deciſ.* 115.*n.*10.

Maximè ſtante illorum reſolutione, qui tenent etiã 41
agendo poſſe præcisè ob defectum implementi agi ad
reſciſſionẽ,quando vel non impletur quod dedit fina-
lem cauſã contractui,per text.*in leg.*2.*§.fin.ver.nam ſi*
*decẽ,ff.de donat.l.*1.*C.de donat.quæ ſub modo,l.cũ te fũ-*
dum 6.*C.de pactis inter empt.*vbi notat gloſſ.*verb.cõ-*
templatione,& verb.conueniat,in 2.*ſolut.*ſimilis gloſſ.
magna *circa fin.verſ.ſed an reuocatio,in l.pacta cõuen-*
ta 72. *ff.de contrah.empt.& gloſ.vlt.in d.l.ea conditio-*
*ne,C.de reſcind.vendit.*vtrobique communis,quam ſe-

quuntur Beteng. Fernãdez in d.l.pacta conuenta, 9.p.
gloſ. in 3.cap.verſ.vlt.in 10.differ.ſub num. 97. Aym.
Crau.conſ.192.n.22.p.1.& conſ.246.n.2.p.2. Ceph.
conſ.674.n.67.vol.5. Pinel.in rub.C.de reſc.vendit.p.
2.c.2.n.19.Emman.Suarez inter cõmunes opin.tom.
1.lib.4.tit.30.n.70.Alex.Trentacinq. var.reſol.lib.1.
c.40.à n.7.Hermoſil.ad Greg.Lop.l.58.gloſ.1.per tot.
tit.5.p.5.Quod autem Moniales prætendunt contra-
ctus ſupradictos fuiſſe, & eſſe nullos ex defectu ſolé-
nitatum,& ex aliis rationibus mendicatis,& admodũ
futilibus,quatenus tales eſſent,attamen obligatur ad
reſtituendũ omnia,quæ eorum virtute habuerunt,vnà
cũ fructibus perceptis,l.eum qui emit,in princ.leg.item
quod dictũ eſt,leg.Imperatoris,ff.de in diem addict.l.is
qui,§.ſi fundus,ff quod vi,aut clam,leg.fin.ff.de iur.fiſci,
l.cùm quis,ff.de cond.ob cauſam,Franc.Crem. ſing.15.
ſi legatũ ſoluitur,Tiraq.in l.ſi vnquam,verb. reuertatur
n.168. Quia ſi titulus cuius vigore Moniales poſſidẽt,
ad non titulũ redactus fuerit, neceſſe eſt vt bona ha-
bita vnà cum fructibus perceptis reſtituantur,ex tex.
opt.in l.filiof.§.contra tabulas, ff.de inoffic.teſtam. vbi
omnes. Afflict. deciſ.218.deciſ.240.n.2.& deciſ.249.
Natt.conſ.535.n.11.Alvar.conſ.160.n.10. Mazol.cõſ.
109.n.4. Torn.conſ.79.n.9.Sfort.cõſ.96. Burſat.conſ.
75.& conſ.220.Bardel.conſ.59.n.7.Plot.conſ.38.n.14.
Rimin.iun. conſ.333.n.19. Aldoulu.conſ.50.n.38.&
conſ.51.n.37.Gutiee.conſ.15.n.11.& 12.Motor.conſ.
58.n.8.Cephal.conſ.198.n.2.Sim.de Pretis conſ.206.
n.39. Pereg.conſ.3.n.75.vol.1. Surd.conſ.14.n.16.&
conſ.115.n.11. & conſ.168.n.20. & conſ.372.n.21.
Oxaſc. Pedem.deciſ.160.n.10. idem Surd. deciſ.45.à
n.10.& deciſ.25.à n.21.Giurb.deciſ.89. Maſtrill.de-
ciſ.29.n.4.& 5. Lamberteng. de contract. mul.gloſ.1.
n.223. Menchaq.controu.vſufreq.lib.3.quæſt.79.n.3.
Ioan.Garc. de expenſ.c.23.num.24. Alex.Raudenſ.de
analog.c.37.n.209. Cumia ritu 17.n.157.cum ſeq.&
ritu 91.n.17. Stephan.Gratian. diſcept.forenſ.c.157.
n.27. & ad fructus qui percipi potuerunt,hanc obli-
gationem extendunt Atim.Tep.titul.512.de rei vend.
cap.17.§.25. Maſtrill. d. deciſ.29. n.5. Giurb. d.de-
ciſ.89. ſub num.2. Pacific. de Saluiano interd. inſp 4.
cap.1.num.47. per text. in l.fructus 34.& in l.cùm in
rem 64.& in l.ſi hominem 79.ff.de rei vendic.
42 Sextò, quia hodie Congregatio petit executionem
tranſactionis & cõcordiæ inter eum & Moniales ini-
tam,ac perpetuò obſeruatã,per quam fuit extincta lis
olim mota inter eaſdẽ partes,cuius trãſactionis virtu-
te per multos annos ſub feliciſſima pace ſteterũt,ideó-
que talis tranſactio & cõcordia ſeruanda,ſine eo quod
curetur de apicibus iuris,vt elegãtiſſimè docuit Socin.
iuo.conſ.60.n.39.cũ ſeqq.vol.3.ibi: Quando contractus
fuerit initus pro pace & cõcordia inter partes conſeruã-
da,debet perpetuò obſeruari,neque in eo de apicibus iu-
ris diſputari debet : pro pace enim mala toleranda ſunt,
43 cap.1.23.quæſt.4.c.hac quippe 3.qu.6. quia pax adeò
grãde bonũ eſt,vt in rebus humanis nihil glorioſius,nihil
delectabilius audiri, nec concupiſci,poſſidereve ſoleat,
veluti ex Auguſtino lib.2.de ciuitate Dei,refert Albe-
ric.in l.1.in princ.C.de caduc.toll. Angel. in l.Impe-
ratores,n.3.ff.de pact. Abb.in c.niſi eſſent,n.5.& 6.de
prebend. Nihil enim eſſe poteſt partibus vtilius,quàm
à litibus ſe eximere, l.4.§.1. de alienat. indic.mutandi
cauſa facta innixis his quæ eleganter ad hoc propoſi-
tum cumulavi de officio,& poteſt.Epiſcopi, part.3. al-
44 leg. 79.n.8. cum ſeqq. Plures namque diuini effectus
producũtur ex pace & cõcordia,de quibus in c.1.23.
q.4.& in c.hac quæ 3.q.6.leg.congruentius,C.de patria
poteſt. l. ſi id quod, §.ſi quas ſerui operas, ff. de donat.
inter virum, leg.cùm pater, §.dulciſſimis, ff. de legat.1.
Doctores in proœmio Decret.in verb.Rex pacificus,vbi
Ego à n.25.gloſ.in Auth.de armis,in princ.& in leg.
1.C.de offic.Præfecti Præt. Africæ, Guillelm.Rub. in
tract.de inſtit.& inſtit.c.15. Martin. Laudenſ. in tr.
de confœderat. Principum, per tot. Chaſſan. in catal.
gloria mundi, p.5.conſid.16. Burg. de Pax. in proœm.
legum Tauri,n.10.Roland.à Valle conſ.1.n.51.vol.2.
Vnde patet,tranſactionem onoroſam cauſam anne- 45
xam habere,quòd finiendarum litiũ ergò introducta
eſt,gloſ.verb.maximũ,in leg.1.ff.de iureiur. gloſ.verb.
multus,in leg.fratris 10.C.de tranſact.Ioſeph.Lud.Pe-
ruſ.deciſ.18.n.38.Crau.dec.407.in princ.Greg.XV.
deciſ.286.n.5.& 6.Carol.Marant.reſp.38.n.2.p.1.il-
lamque vti remedium dirimendarũ litium admodum
fauorabilẽ eſſe,reſoluunt DD.in l.fratris,C.de tranſ-
act. ita vtpro ea in dubio ſemper ſit iudicandũ,l.cum
te,& l.quamuis, C.de tranſ. Vincent.de Franchis de-
ciſ.159.n.6.ad fin.& præſũptio capi debeat,quod trã-
ſactio valeat,& ſuſtineatur,c.finẽ litibus,c.venerabilis,
de dolo,& contum.cap. conſtitutis, de procur. Roland. 46
conſ.28.n.10.lib.4.Surd.conſ.451.n.18.& 19.in tan-
tũ quòd nec etiam Principis reſcripto inſtaurari va-
leat, nec debeat, l.cauſas, vel lites, C.de tranſact. ibi:
Cauſas,vel lites trãſactionibus legitimis finitas Imperia-
li reſcripto reſuſcitari non oportet,&c.leg.maiores,leg.
quamuis.C.eod.titul.Bald.in leg.terminato,in 2.notab.
C.de fructib.& litiũ expenſ.Stephan.Gratian.diſcept. 47
forẽſ.c.721.n.35.Nec retractetur per inſtrumẽta no-
uiter reperta,leg.ſub prætextu,C.eod.titul. ſi enim ali-
ter fieret,nunquam finirentur lites,d.l.fratris 10.ibi.
Nullus enim erit litiũ finis,ſi à tranſactionibus bona fi-
de interpoſitis cœperit facilè diſcedi.Ex ſopita namque 48
materia non debet nouum iurgiũ ſuſcitari,Greg.XV.
deciſ.354.n.2.Rot.deciſ.86.n.6.p.6.recentior. & ideo
impedit litis ingreſſum, diciturque exceptio litis fini-
tæ, cap.2.de litis conteſt.in 6. Surd. conſ.451.n.16.
Seraph. deciſ.279.n.5.& deciſ.1059.n.1. Rot. deciſ.
414.n.1.p.2.recent.& in Romana hæreditatis de Mat-
thæis,21.Maij 1627.corã Card.Virili,maximè in præ-
ſenti caſu, in quo plurimùm facit obſeruantia tranſa-
ctionis ſpatio viginti duorũ annorum, cap.contingit,
de tranſact.Rot.d.deciſ.86.n.8.& ipſius ratificatio,ex
receptione ceræ,quæ ſupererat ex Altari,iuxta termi-
nos trãſactionis,Belloo.cõſ.15.n.11.Rot.in terminis
deciſ.136.n.5.p.2.in poſthumis Farin.aliàs p.4.recent.
Per quam concordiam & tranſactionem iudices 49
hodie quodconque incidens dubium decidere debent,
c.ſi quando, vbi communiter Doctores, de offic. dele-
gati,c.cauſam,de teſtib.ibi,concordia,vel iuſtitia mediã-
te decidant,&c. c.1.de mutuis petit. ibi,concordia, vel
iudicio vtriuſque negotium terminetis, &c. Executiuè 50
ſcilicet procedendo , habet enim tranſactio vim ſen-
tentiæ , quæ tranſitum fecerit in rem iudicatam, leg.
non minorem,C.de tranſact. ibi : Non minorem auctori-
tatem tranſactionum quàm rerũ iudicatarum eſſe, recta
ratione placuit,ſiquidẽ nihil ita fidei humanæ congruit,
quàm ea,quæ placuerunt,cuſtodiri. Rot. Roman. deciſ.
119.num.6. poſt tractat. Galletij de Camerali obligat.
& conſtat ex iure Regio Caſtellæ,l.4. tit. 21.lib. 4.
Recop. vbi omnes Regnicolæ, quos refert & ſequitur
Rodriguez de execut.cap.1.artic.5.num.18.
Quod autem pro contentis in tranſactione cõpe- 51
tat via executiua,eſt cõmoniter receptum ex Crauet.
conſ.685.n.27.verſ.ſimili modo, Rodet. Xuar.ad leg.
poſt rem iudicatam,notab.8.verſ. item tranſactio, n.3.
Gutier.in rep.l.nemo poteſt,n.439.ff.de legat.1. Steph.
Grat. diſcept.forenſ.c.665.n.11. Card.Caualer. deciſ.
23.ſub n.23. Rota in Alexandrina funeralium,1.Iulij
1630.coram bon.mem.Merline. Et ratio eſt, quia trãſ-
actio,vt ſuprà dicebamus,habet vim rei iudicatæ, d.l.
non minorem.Cephal.conſ.210.n.71.& Rolãd.cõſ. 28.
n.17.lib.4.Rot.deciſ.414.n.2.p.2.recent. Res autẽ iu-
dicata paratã habet executionem,l.ſi ſe nõ obtulit,§.ſi 52
ex

ex conuentione, vbi Bart. Iaſ. & alij, *ff. de re iudic. leg. ſi cauſam*, *C. de execut. rei iudic.* Roder. Xuar. *vbi ſuprà, num. 1.*

53 Et non ſolum executionem paratam habet quod ex-
preſsè in ipſa tranſactione compreheoſum eſt, ſed etiam
quod virtualiter ex ea percipi poteſt, aut io forma iuris
interpretari, Galleſ. *de obligat. Camerali, quæſt. 31. numer.*
15. & ibi Zachias *à numer. 14.* Rota *deciſ. 84. à num. 7.*
& deciſ. 115. à n. 18. poſt dictum tract. Roder. *de exe-*
54 *cut. c. 1. art. 4. num. 31.* Et tanto magis dicta procedunt, &
locum habent, quia concordia & tranſactio cœpta eſt
practicari, & ea ex parte ſua vſæ fuerunt Moniales, quo
caſu eius executio ſuſpendenda non eſt, etiamſi aduer-
sùs eam reſtitutio petatur, Bero. *conſ. 159. n. 1. lib. 3.* Bur-
ſat. *conſ. 74. n. 23. lib. 1.* Lancel. *de attentatis, c. 18. n. 131.*
Maximè quia tranſactionis cauſa fuit lis præcedens,
quæ revera, & per duos ferè annos durauit inter di-
ctas Moniales ex vna parte, & Congregationem ex
alia, nam pro ſuſtinenda concordia ſufficit timor futu-
ræ litis, & receſſus ab ea: Mohedan. *deciſ. 1. de tranſ-*
act. Natt. *conſ. 365. n. 2.* Becc. *conſ. 109. num. 6. & 7.*
Seraph. *deciſ. 737. num. 3.* Gregor. XV. *deciſ. 149. n. 2.*
Et ſuffragatur ſuſpicio litis. Seraph. *deciſ. 638. num. 7.*
Et periculum litis, quamvis non de præſenti, Rot. *deciſ.*
447. num. 2. p. 2. recent. Et ſufficit aliquis timor proba-
bilis dubitationis ex futura negatione, quæ non eſſet
calumnioſa, Natt. *conſ. 348. n. 13. lib. 3.* Cardin. Man-
tic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 6. titul. 1. numer. 16.*
cum ſeqq. Seraph. *d. deciſ. 737. num. 5.* Rot. *deciſ. 235.*
numer. 2. p. 2. diuerſ. Et attenditur etiam controuerſia
extraiudicialis, *l. 1. C. de tranſaction.* & *ibi* gloſ. Ruin.
conſ. 226. num. 16. lib. 3. Aym. *conſ. 707. num. 24. in fine*
lib. 4. & procedit licèt modica ſit occaſio dubitandi,
& prætenſio etiam non iuridica, vt ex Pariſ. & Ozaſ-
cho cenſuit Rota *deciſ. 348. n. 4. p. 2. in poſthum. Farin.*
aliàs *p. 4. recent.*

55 Ex quo Aym. Crauet. *conſ. 852. num. 15.* (meritò in-
dignatur aduersùs iudices qui tranſactionum impugna-
tioni non reſiſtunt, Paul. Pariſ. *conſ. 118. num. 15. lib. 1.*
Seraphin. *deciſ. 1384. n. 26. & 28.* vbi ad conſeruan-
dum laudabilem effectum tranſactionis, ſubiungit quod
ſicut receſſus à lite iudiciali tranſactio dicitur, ita re-
ceſſus à bello armato dicitur pax, & in hoc natura ipſa
non diſcrepant inter ſe pax & tranſactio.

56 Septimò, quia Moniales expreſsè iurarunt donatio-
nem Venerabilis Equitis, & capitulationes, ac tranſa-
ctionem & concordiam inter eas, & Congregationem
initam & celebratam, promittentes ſe eam omni tem-
pore ſeruaturas ſub repetito iuramento, neque ab eo
vnquam relaxationem petituras: quæ quidem obliga-
tiones iuratæ arctiſſimam vim habent; ſemper enim
potentiùs cooperatur actus iuratus, *cap. contingat, de*
iureiur. cap. quamvis pactum, de pactis lib. 6. gloſ. fin. in
cap. cùm deceat, de elect. lib. 6. Cancer. *var. reſolut. lib. 1.*
cap. 8. num. 60. Aym. *conſ. 241. n. 11. & 12. & conſ.*
276. numer. 7. & 8. Surdus *conſ. 419. num. 68. & 69.*
57 Mandel. Alba *conſ. 185. num. 26. lib. 3.* Et iuramentum
ſpeciale præſtantes arctiori vinculo ligari videntur, vt
argumento, *l. ſi non lex, ff. de hæred. inſtit. & leg. ſi*
verò, §. ſed hodie, verſ. ſi verò, C. de adopt. aduertit
Ioan. de Solorzano *in ſuo doctiſſimo tract. de Indiarum*
gubernat. lib. 1. cap. 24. num. 48. Nam iuramenti præ-
58 ſtatio ſtringit magis, & efficaciorem reddit obligatio-
nem, qua alioqui, etiam eo non præſtito, tenebantur.
Grat. *reſp. 39. num. 4. lib. 2.* Seraph. *de priuileg. iuram.*
priuil. 73. & 74. Surd. *deciſ. 3. num. 8. & 9.* Solorzan.
d. tract. de Indiarum gubernat. lib. 3. cap. 6. numer. 62.
& ubi interuenit iurans, præſumitur deliberatè venire
ad actum, Carol. Maranta *reſp. 40. num. 19. & 20. p. 1.*
59 Ex his contractibus etiam natura ſua reuocabilibus, ſi
iuramento confirmentur, contrauenìri non poteſt, per

text. *in Auth. de alienat. & emphyt. §. ſanctiſſimas,*
collat. 9. defendit eleganter Cephal. *conſ. 342. num. 66.*
vol. 3. Sord. *conſ. 419. n. 68. lib. 3.* Franc. Becc. *conſ. 129.*
num. 33. vol. 2. Bald. *conſ. 161. num. 4. vol. 5.* adjiciens 60
quod iuramentum operatur idem, quod clauſula dero-
gatoria, & ex certa ſcientia, de quo Ego *in tract. de*
clauſul. clauſ. 43. n. 7. Et quoad pœnas peierantium in
tranſactionibus eſt expreſſus text. *in l. ſi quis maior 41.* 61
C. de tranſact. vbi dicitur, quòd veniens contra tranſ-
actionem iuratam infamia notatur, pœnam ſoluit, ſibi
data reddit, & actionem perdit.

Hinc fit ex huiuſmodi iuramento promiſſorio oriri 62
obligationem, quæ ex ſe obligat ad peccatum mortale,
cap. debitum, & per tot. de iureiur. Villalob. *in ſum.*
tom. 2. tract. 36. diffic. 3. numer. 1. Machado *en ſu per-*
fetto Confeſſor y Cura de Almas, lib. 2. p. 3. tract. 8. do- 63
cum. 5. n. 2. & tanto grauius erit peccatum non adim-
plentis iuramentum, quanto maior fuerit eius dignitas,
religio, & præeminentia, iuxta textum *in cap. cùm qui-*
dam, de iur. ibi: *In Epiſcopis, qui ſuum tranſgreſſi ſunt iu-*
ramentum, eſt tanto grauius vindicandum, quanto maiore
præeminent dignitate; & eorum exemplo faciliùs alij pe-
terunt ad ſimilia prouocari, &c. Origen. *homil. 17. in*
Geneſ. Idcirco fit vt grauius notetur in crimine, qui cùm
virtus patris habeatur, & initium filiorum, neſcit ſer-
uare reuerentiam patris, &c.

Octauò, quia Congregationis fundatio cum ſuis 64
ſtatutis, & ordinationibus, feſtiuitatibus, ac exercitiis,
confirmata & approbata fuit per Paulum V. felicis re-
cordationis in eius *conſtitutione* incip. *Ex debito mi-*
niſterio, ſub dat. Romæ apud S. Mariam maiorem, anno
Incarnationis Dominicæ 1612. decimo ſeptimo Calend.
Auguſti; & per ſanctæ mem. Vrbanum VIII. *in con-*
ſtit. ſua incip. *Rationi congruit, ſub dat. Romæ apud*
Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1623.
Idib. Auguſti. Vnde contra fundationem & eius
ſtatuta venire quis non poteſt, iuxta ſupra ad-
ducta.

Hæc ſunt principaliora fundamenta, quæ Congrega- 65
tio pro ſua parte in hac cauſa adduxit, ſatis ſufficien-
tia ad obtinendum in ea, & ad conuincendam contra-
riæ partis peruicaciam, quæ obſtinato animo errori
ſuo ſemper addicta remanſit, omnium conſilia pertina-
citer repudians, horrendum dictu. Quis proiectæ auda-
ciæ homo fidem datam denegaret ei, qui bona non
pauca largè, copioſéque donauerat? quia graue eſt fi-
dem fallere, *l. 1. in princ. ff. de conſtit. pecun.* cum aliis per
me citatis *Axiom. 98. numer. 1.* quibus addo Carol.
Marant. *reſp. 1. num. 40. p. 1.* & Cicero *in lib. officior.* ait:
Æquè enim perfidioſum & nefarium eſt fidem frange-
re, & ſocium fallere, qui ſe in negotio coniunxit: &
Bald. *conſ. 343. num. 1. lib. 1.* ita ait: *Fidem fallere*
grauibus graue eſt, grauioribus grauius, grauiſſimis &
exemplaribus viris grauiſſimum. Quis auderet non 66
obſeruare promiſſa in recompenſationem tanti mune-
ris accepti abſque incurſu ingratitudinis vitij, quod di-
citur ventus vrens, ſiccans fontem miſericordiæ, rorem
pietatis, & fluenta gratiæ. Guillelm. *in cap. Raynutius,*
de teſtament. verb. in eodem teſtamento, in 2. num. 35.
Cened. *ad Decretal. collect. 57. num. 3.* Quis proſti-
tutæ frontis homo auderet obligationem quater repeti-
tam & promiſſam impugnare, conculando æquitatem
& bonam fidem, quæ in his contractibus interuenire
debet, iuxta ſuprà adducta *num. 5. cum ſeqq.* Quis
in tantam prorumperet audaciam, vt reſciſſionem con-
tractus petens, nollet omnia occaſione illius accepta
reſtituere, contra infrà reſoluenda *n. 90.* Quis auda- 67
cius & poſtpoſita conſcientia contra iuramenta quin-
quies præſtita venire, illaque infringere non timeret,
propter grauiſſimum periurij crimen omni iure prohi-
bitum, *cap. vltim.* ibi, *ſcientes hoc grande ſcelus eſſe, & in*
lege,

Digitized by Google

lege, & in Prophetiis, & in Euangelio prohibitum, 22.
68 *quaſt.*2. gloſſ.*verb.deierauit, poſt princ.in cap.*2.*verſ.ſed*
*licèt, de ſent.& re iudic.lib.*6.Eſt enim periurium tranſ-
69 greſſio iuramenti, gloſ.*verb.pro periurio, in c.tua nos*, 11.
de iureiur. Quis tam peſſimo & pernicioſo exemplo
auderet efficere, vt fideles retraherentur à ſimilibus
fundatiooibus, in iure enim multa permittuntur & cun-
ceduntur laicis & clericis fundatoribus, vt corū exem-
plo alij ad ſimilia fundanda prouocentur: Valenz.
*conſ.*118.*num.*13.*vol.*2. & ſubſequentes ex deuotione,
affectuque erga diuinum cultum, & res ſacras exci-
tentur magis, magiſque incendantur, & afficiantur ad
ea, Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Neapol. cap.*109.
varia dubia circa capellas, *n.*2. *cum ſeqq.* Carol. Ma-
ranta *reſp.*16. *n.*45. *p.*1. aliàs enim ſi teſtatorum diſ-
poſitiones oon obſeruarentur, vtique retraherentur
fideles à piis togaodis legatis, Eccleſiiſque fundandis,
cooſtruendiſque, vel dotandis, ſecundùm *gloſ.pen.* & re-
cepiam *in cap. cùm dilectus* 28. *de iurep.* & ſequutam
per Rotam *deciſ.*442.*n.*5.*lib.*3 *part.*3. *diuerſ.* & *in de-*
ciſiono impreſſa apud Molfeſ.*ad conſuet.Neapol.part.*2.
*conſ.*31.*num.*21. Aloyſ.Ricc. *part.*2.*deciſione* 29. Ca-
rol.Marant. *part.*1.*reſp.*20.*num.*15.& *reſp.*32.*num.*16.
vbi citat Franc. Marc. & Spin. Quis tam pernicioſa
actione non timeret offendere, ac lædere non verere-
tur famam & bonam opinionem deuotæ huius Con-
gregationis, falsò & perperam contra illius perſonas
malè loquendo, & aliquos defectus imputando, cùm
eſſent extra omnem culpam; incurreret enim detra-
ctionis crimen, quod ex genere ſuo eſt peccatum mor-
70 tale. Leſſ. *de Iuſtit. lib.*2. *cap.*11. *diſp.*1. *n.*11. Diana
*in ſum. p.*1.*verb. Detractio, pag.*257. Sed iam detecta
veritate glurioſior euaſit Congregationis opinio, iux-
ta dictum Caſſiodoti *lib.*4. *epiſt.* 44. *Multò maior eſt*
opinio purgata, quàm ſi deſinentibus querelis non fuerit
impetita. Quis tam proruptæ audaciæ, & effrenatæ
conditionis dicere auderet contra tot iura in actis pro-
ducta & iuramento confirmata, nolo vt deinceps Con-
gregatio feſtiuitates ſuas celebret, Eccleſiam mona-
ſterij non intret, licèt ad id obtineat ſeotentiam, aut
Superioris præceptum habeat. Hic loquendi modus
Chriſtianæ charitati multùm contrariatur, & minimè
conuenit humili & ſanctæ recollectioni: & quod peius
eſt, contrarij in ſua obſtinatione perſeuerantes, rabiosè
& furiosè vſque adhuc multò peiora & ſcandaloſa
proferunt verba, nec vnquam ab incepto malo deſiſte-
re voluerunt; nam vt dicit Magnus Nazianzenus
71 *orat.*150. *ad Epiſcopos: Non turpe eſt mutare, ſed in*
malo hærere pernicioſum. Et Aul. Gell. *lib.*17. *cap.*14.
72 *Malum conſilium eſt quod mutari non poteſt.* Qui bel-
lum aggreditur, & poſtea reperit inimicipotentiæ re-
73 ſiſtere non poſſe, artis eſt & prudentiæ fugere. *Belli-*
coſus quod fugit in bello, artis eſt, non timoris, Chryſol.
ſerm. 130.

74 Videamus modò quæ objiciant Moniales contra
iura Congregationis, & quibus motæ fundamentis
tantam ſuſtineant proteruiam, vt ſic iuſtitia Congre-
gationis eluceſcat, & veritas in lucem progrediatur,
75 quæ res eſt ſolidiſſima, muruſque inexpugnabilis, Af-
flict.*deciſ.*253.*num.*7.vbi refert illud Iſidori: *O quàm*
magna eſt vis veritatis, quæ omnia ingenia, aſtutias, &
cauillationes ſuperat. Polyb. *hiſtoriar. lib.*6. *Ignis, quo*
pluribus lignis obruitur, eo magis accenditur, ſicut &
veritas, quo magis oppugnatur, eo magis emicat, atque
76 *illuſtratur.* Eſdr. *lib.*3. *ſuper omnia vincit veritas*, Ca-
cheran. *deciſ.*30.*num.*1. cum aliis, latè Carol. Marant.
*reſp.*39. *à num.*1. *p.*1. quia veritas oppugnata & con-
trita calumniis tantò clarior, nebulis expulſis, pro-
greditur in lucem, ſicut aromata, quæ magis redolent
quantò magis conteruntur, *cap.grano* 35.*quæſt.*9 gloſ.
verb. poſtquam, in cap. cum Ioannes, de fide inſtrum.

Cranet. *conſ.*135.*num.*18. Roland.à Valle *conſ.*6 *n.*1.
*conſ.*80.*n.*2. *lib.*1. & *conſ.*66.*n.*1.*lib.*2. Marc.Anton.
de Amatis *Marchia deciſ.*41. *num.*6. Ludou. Zuntus *in*
*reſp. pro vxore, num.*2. Ioan. Neuizan. *in princ. ſyluæ*
*nuptialis, n.*4. *cum ſeqq.*

Nec contra veritatem valent aliquid hominum cal- 77
liditates, aduerſùs quas ipſa per ſe ipſam defenditur,
Cicer. *in orat. in Vat. Tantam ſemper potentiam veritas*
habuit, vt nullis machinis, aut cuiuſquam hominis inge-
nio, aut arte ſubuerti poterit; & licèt in cauſis nullum
Patronum aut defenſorem obtineat, tamen per ſeipſam
defenditur. Et *in orat. pro Marco Cælio: O magna vis*
veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem,
ſolertiam, contraque fictas omnium inſidias facilè per ſe
ipſam defendat, &c. Ioan.Andr. *in c.damnamus, n.*11.*de*
ſumma Trinit. Florian.de S.Petro *conſ.*15.*num.*11.Petr.
Greg.*de Republ.lib.*17.*cap.*3.*n.*8.Menoch.*de præſumpt.*
*lib.*1.*præſ.*31.*n.*4.Nec erroribus geſtorum vitiatur, Cō-
nan.*commentar.lib.*9.*cap.*4.Roland.à Valle *conſ.*4.*n.*19.
& *conſ.*32.*n.*17.*lib.*4. Ludou.Morot.*reſp.*29.*n.*34. Er- 78
itam Dei prouocat ſuper ſe, qui veritatem opprimi
conſpiciens, eam pro viribus non defendit, c. *quiſquis,*
cap.nolite timere, 11.*quæſt.*3. Dec. *conſ.*151. *in princip.*
Paul. de Caſtro *conſ.*234. *in cauſa appellationis, ante*
*n.*1.*vol.*2. Iacob.Philip.Port.*conſ.*162.*n.*58.Neuizan.
*in ſylua nupt. lib.*5.*n.*117. & *conſ.*34.*num.*6.*cum ſeqq.*
Socin.iun. *conſ.*76. *num.*1. & *conſ.*127.*num.*1.*lib.*1.&
*conſ.*41. *n.*1. *cum ſeqq.* & *conſ.*134.*n.*1.& 2.*lib.*3. Lu-
dou.Zuni. *in reſp.pro vxore, n.*36.& *ſeqq.* Videant igi-
tur ipſæ Moniales, videat quoque earum Aduocatus,
quo iure, qua conſcieotia, & quo animo facti veritatem
negant, & offuſcare iotenduot, vt inde contra iuſtitiam
aliquid obtineant, non aduertentes quia iniuſtè labori-
bus & expenſis defatigetur Congregatio, & interim
deuota eius exercitia, & ſolennes feſtiuitates omittan-
tur, ſeu ſaltem ſuſpendantur cum tanto animarum diſ-
pendio. Eia ergo deuotiſſimi Congregantes & aman-
tiſſimi Collegæ mei, diabolo quærenti quem deuoret, 79
reſiſtite fortes in fide, ſcientes eam eſſe magis glorio-
ſam victoriam, vbi fuere laborioſa certamina, ſecun-
dùm S.Ambroſ. *lib.*2.*Officior.cap.*15. Valenz.*conſ.*92.
*num.*164. Ioan. de Solorzan. *de Indiarum iure, lib.*1.
*cap.*4. *num.*11. Eſcobar. *de nobil. & puritate probanda,*
*part.*1.*quæſt.*11.§.3.*num.*44.

OBIECTIO I.

Quod deuota hæc Congregatio non eſt Eccleſia-
ſtica, nec Venerabilis Eques de Gratiis illam
erexit, aut illius, ſeu Conuentus, aut Eccleſiæ
patronus eſſe voluit.

COmmunis omnium reſolutio, de qua nullus ex 80
iis quos viderim, dubitauit, tenet quamcunque
Confraternitatem, ſeu Congregationem etiam laico-
rum, auctoritate Ordinarij erectam ad opera pia, eſſe
Eccleſiaſticam, & à laicorum iuriſdictione exemptam.
Ita Fuſcb. *de Viſitat. lib.*2. *cap.*14.*num.*3. & 5. Aluar.
Valaſc.*conſ.*105.*num.*28.Cardoſ.*in praxi iudicum, verb.*
Confraternitas, Zerol.*in praxi Epiſcop.part.*1.*eod.verbo,*
Nicol.Garc.*de benef.p.*1.*c.*5.*n.*605. Mar.Antonio.*var.*
*reſol.lib.*1.*reſol.*66.*num.*3.Gabr.Pereira *de manu Regia,*
*p.*1.*cap.*17.*n.*8. Ego *de Officio, & poteſt.Epiſcop.part.*3.
*alleg.*75. *à n.*25.& *de iure Eccleſ.vniuerſo, lib.*2.*cap.*12.
num. 80. Cùm ergo in ſpiritualibus exercitiis ſe tota 81
dicaſſet hæc deuota Congregatio per ſpatium quad ra-
ginta quinque anoorum, ex decurſu tanti temporis
præſumuntur interueniſſe omnia requiſita & neceſſa-
riæ ſolemnitates, vt reſoluunt Roch. *de iurepatron.*
verb.

verb. pro eo, num. 19. Lottet. *de re benef. lib.* 2. *quæſt.* 14.
n. 10. Egæ. *d. alleg.* 70. *n.* 22. Rot. *deciſ.* 517. *n.* 3. *p.* 1.
recent. & ad abundantiorem cautelam fuit producta
Bulla Apoſt. electionis & confirmationis, de qua *ſuprà*
memini *n.* 644.

82 Et in omnem euentum quotieſcunque contentio ver-
ſatur ſuper aliqua materia ſpirituali, ſeu celebratione
diuinorum officiorum, ſemper cognitio pertinet ad iu-
dicem Eccleſiaſticum, vt optimè reſoluit Azeued. *l.* 10.
n. 26. *tit.* 1. *lib.* 4. *noua Recop.* ibi: *Secùs verò ſi materia*
eſſet ſpiritualis, vel annexa, vel quatenus tangeret diui-
num obſequium, vt inquit Alex. *relatus, & ſequutus per*
Rebuff. *in tractat. in quibus caſibus iud. ſec. cogn. ſuper*
Eccleſ. num. 81. *vbi ſe remittit ad* Barbat. *conſ.* 1. *vol.* 4.
nam tunc etiamſi omnes collegij perſonæ eſſent laïcæ (caſu
quo ita eſſe poſſet) conueniendi forent coram Eccleſiaſti-
co, prout conuenirentur ſi tale collegium eſſet pium, &
religioſum, & ad pia conſtructum, & nulla eſſet profani-
tas ibidem mixta, præſertim ſi Epiſcopi eſſet conſtructum,
83 *& confirmatum auctoritate,* &c. Iudex enim Eccleſiaſti-
cus ſemper eſt competens ad cognoſcendum de rebus,
quæ tangunt ſpiritualitatem, Marant. *de ordine iudic.*
part. 4. *diſt.* 51. *n.* 8. Carol. de Graſſis *de effectib. cleri-*
cat. effectu 1. *num.* 400.

84 Ex quo fit, vt controuerſiæ inter Confraternitates
etiam laïcorum ſuper præcedentiis in proceſſionibus
ſpectent ad forum Eccleſiaſticum, ex Bulla Gregorij
XIII. quam referunt Quarant. *in ſum. Bullarij,*
verb. præcedentia, Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.* 2.
cap. 1. *n.* 48. Salgado *de Regia protect. p.* 2. *c.* 9. *num.* 26.
& 27.

85 Non obſtat quod Venerabilis Eques de Gratiis in ere-
ctione Confraternitatis, & Monaſterij Monialium, pa-
tronatum ipſius ſibi non reſeruauit. Quia ex fundatione
& dotatione eo ipſo ſibi fuit acquiſitum iuſpatronatus,
cùm inibi expreſsè illud non remiſerit, Abb. *conſ.* 59.
vol. 2. Roch. *de iurepatr. verb. dotauit, num.* 4. *&* 12.
Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *num.* 335.
Viuian. *in praxi iuriſpatron. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 9.
Rot. *deciſ.* 5. *de iurepatron. in antiq. & deciſ.* 267.
num. 5. *p.* 2. *diuerſ. & deciſ.* 517. *num.* 2. *p.* 1. *recent. &*
deciſ. 674. *n.* 1. *part.* 2. *etiam recent.* Remanſit namque
patronus idem Venerabilis Eques, & quia fundauit,
cùm fundum dederit, vbi ſitum eſt monaſterium, &
quia conſtruxit, cùm & Eccleſiam veterem, & domum
ac habitationem Monialium conſtruxerit, & quia do-
tauit, cum pro dote plures annuos redditus reliquiſſet
eiſdem Monialibus, ac pretioſa ornamenta, & ſupelle-
ctilia, ex quibus tribus modis, & eorum quolibet patro-
86 natus acquiritur, gloſ. *verb. efficitur autem, in cap. piæ*
mentis, 17. *quæſt.* 4. Viuian. *in d. praxi, p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1.
& 2. Ego *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part.* 3. *alleg.* 70.
87 *à princ.* quæ dos in prima fundatione aſſignata in du-
bio ſufficiens præſumitur. Rota apud Viuian. *poſt ſuam*
praxim. iuriſpatron. deciſ. 112. *n.* 7.

88 Nec obſtat, quod ipſæ Moniales patronatum Eccle-
ſiæ & Monaſterij paucis abhinc annis pro certa pecu-
niarum ſumma pretio appretiato vendiderunt D. Ber-
nardino de Almanſa S. Dominici Archiepiſcopo in In-
diis occidentalibus, quia reſpondetur Moniales hac
aſſerta venditione Confraternitati tempore & iure prio-
ri præjudicare non potuiſſe, nec ipſi Venerabili Equiti
quoad grauamina & conditiones, quibus bona ſua, red-
ditus, Eccleſiam, & domum, ac fundum Monialibus do-
nauerat: Et nihil refert, quod ex pecuniis per dictum
D. Archiepiſcopum perſolutis alia Eccleſia noua fuerit
conſtructa; quia vel conſtructa & fundata fuit in anti-
quo ſolo vbi erat prima, quæ deſtructa fuerat, & adhuc
ex fundi collatione remanet patronus: vel in alio loco,
& alieno ſolo; & nihilominus ratione dotis primus pa-
tronus ſemper remanet patronus: ita Lambert. *de iure-*
patron. lib. 1. *p.* 1. *quæſt.* 6. *princ. artic.* 4. *n.* 13. *pag.* 49. ibi:
Ego circa iſtum articulum multum dubito, an procedat
concluſio gloſſæ, & Doctorum in d. cap. 3. *volunt enim*
primum patronum ratione dotis adhuc eſſe patronum in
Eccleſia reædificata, & eadem ratione fundi; ſi ſuper eo
fundo Eccleſia reædificetur, &c. & *in num.* 16. ibi: *Ad-*
uerte tamen quod ſi vnus eſſet qui conſtruxiſſet, fundaſſet,
vel dotaſſet Eccleſiam, quæ in totum deſtrueretur, tunc
licèt non remaneret patronus ex conſtructione, remane-
bat tamen ex fundi collatione, & dotatione, &c. Viuian.
d. p. 1. *lib.* 2. *c.* 4. *n.* 7. *&* 8. ibi: *Primus patronus ratione* 89
dotis eſt patronus in Eccleſia diruta, & reædificata, & ſi
ſuper antiquo fundo ſit reædificata, patronus antiquus,
qui dedit fundum, erit adhuc patronus, &c.

Et quicquid ſit, Congregatio hodie non contendit 90
ſuper patronatu, ſed ſuper celebratione feſtiuitatum,
quas abhinc quadraginta annis ſolita eſt celebrare in
Altari & Capella maiori Eccleſiæ dicti Conuentus,
iuxta tenorem dictarum Bullarum Apoſt. de quibus *ſu-*
prà memini, *n.* 64. Vnde fit quod nullus, ſiue verus, ſiue
falſus patronus poſſit celebrationem harum feſtiuita-
tum impedire, cùm illæ non ſint de præeminentiis per-
tinentibus ad patronos, vt cenſuit Rota *coram Card.*
Canalerio deciſ. 321. *in una cauſa Calagurritana Mona-*
ſterij ſanctæ Crucis de Victoria, in qua ad inſtantiam
Monialium illius Conuentus fuit reſolutum patrono
tres tantùm præeminentias competere, de quibus *in d.*
deciſ. cuius verba referam.

Primò dictum fuit competere honorem proceſſionis, 91
quem honorem Domini intelligebant reſpectu ſeſſionum,
vt etiam patronus in Eccleſia præferatur cæteris laicis,
Abb. *in d. cap. nobis, n.* 5. *in fine verſ. item debetur honor,*
de iurepatr. Roch. *in eod. tract. in verb. honorificum, n.* 99.
& reſpectu aliorum actuum, qui in Eccleſia fiunt, vt in
danda pace, thurificatione, & aliis ſimilibus. Lambert.
lib. 51. *quæſt. princ. num.* 11. *Secunda præeminentia debita*
patrono conſiſtit in iure conſequendi alimenta, quatenus
deueniat ad inopiam, d. cap. nobis, vbi Abb. *n.* 5. Lam- 92
bert. *d. lib.* 3. *q.* 3. *Hæc autem Domini intelligebant extra-*
ctis prius expenſis neceſſariis pro Eccleſia, vt per Abb.
ibidem, num. 6. *& quando patronus ſumma laborat ege-*
ſtate, Surd. *de alim. tit.* 1. *q.* 54. *num.* 15. *cum ſeqq. Tertia* 93
eſt præeminentia vt poſſit defendere Eccleſiam, & denun-
tiare perſonas dilapidantes eius bona, vt dicit idem Abb. 94
num. 7. *Quarta eſt, vt facta electione Abbatiſſæ requira-*
tur aſſenſus patroni, vt colligitur ex d. cap. nobis, vbi
Anchar. *n.* 8. Roch. *in verb. in Eccleſia, ſub num.* 7. *verſ.*
& vnus effectus. Verùm hoc intelligitur ex honeſtate ſo-
lum, vt apparet ex verbis textus ibi, honeſtius, &c. Et
ideo non poteſt patronus petere caſſationem electionis
præcedentis, vt per Ioan. Andr. *&* Anchar. *num.* 10. *&*
facit textus in cap. ſacroſancta, in fine, de elect. Et hæ
ſunt præeminentiæ quas Rota cenſet in caſu propoſito de-
beri patrono huius Eccleſiæ.

OBIECTIO II.

Quod Moniales per vim & metum compulſæ ad tranſactionem, & concordiam deuenerunt, abſque debitis ſolemnitatibus à iure requiſitis.

PRæſupponit pars aduerſa, obligationem ex tranſa- 95
ctione reſultantem, ex defectu ſolemnitatis fuiſſe &
eſſe nullam, proindeque ad nihilum deſcendere; vbi enim
ob publicam vtilitatem lex reſiſtit contractui eum irri-
tando, niſi quibuſdam ſolemnitatibus adhibitis, tunc
nec ciuilis, nec naturalis ex eo oritur obligatio, ſi negli-
gantur dictæ ſolemnitates, *l. cùm lex* 46. *ff. de fidejuſſor.*
reſoluunt Couar. *in reg. peccatum, part.* 2. *§.* 3. *n.* 11. *& in*
cap.

Digitized by Google

cap. quamvis pactum, p.2.§.4.num.6.& 7. de pact.lib.6.
Fr.Emman. in ſum.p.2.c.40.ſub num.1.circa fin. Leſſius
de Iuſtit.lib.2.c.17. dub.7. ſub num.56.& dub.8. n.61.
Franc.Molin. de ritu nupt.compar.19.ex n.1. Stephan.
Gratian. diſcept.forenſ.tom.4.c.647.num.1.& cap.613.
num.65.& 66. Fontanel. de pactis nupt. gloſ.7. part.1.
num.57. Trullench. in Decalog.lib.7.cap.18.dub.3.ſub
num.8. Nec huiuſmodi contractus iuramento firmatur,
96 Franc. Molin. d. comp.19.num.68. cum ſeqq. Stephan.
Gratian. Marchia deciſ.102.n.11. Cancer. var. reſolut.
lib.1.reſol.7.num.143. & lib.2.cap.1.numer.13. Roder.
Xuar. in tit.de las arrhas,num.24.& 25. Ratio eſt, quia
97 quotieſcunque contractus ex defectu alicuius ſolemni-
tatis ſubſtantialis inualidus eſt in foro exteriori, inua-
lidus quoque erit in foro conſcientiæ, Menoch. de præ-
ſumpt.lib.1.præſ.80.ex num.36. Leſſius d.lib.2.cap.19.
dub.3.n.35. Azor. inſtitut.moral.p.3.lib.6.c.9. Trul-
lench. d.lib.7.c.18.dub.8.num.3.& c.19.dub.3.num.8.
Antonin. Diana Moral. reſolut.part.1. tract.8. de con-
tractib.reſol.75.in fine.

Sed reſpondetur totum id fundari in falſo præſup-
98 poſito, cùm in tranſactionis & concordiæ ſcripturis
abundè interuenerint ſolemnitates requiſitæ, hoc eſt,
Superiorum licentiæ cum inſertione capitulationum, &
tres tractatus, vt ex illius conſtat inſpectione; item in
ea Moniales fatentur, & Superiores earum aſſerunt
prædictam tranſactionem illis fuiſſe & eſſe vtiliſſi-
mam, quo caſu, vbi ſcilicet contractus verſus eſt in
vtilitatem Eccleſiæ, quidquid in eo promittitur, in fo-
ro conſcientiæ adimpleri debet, etiamſi non adhibean-
tur ſolemnitates iure præſcriptæ, ſecundùm Rebuff.
tractat.de rebus Eccleſ.non alien.num.34. Hieron.Gabr.
conſ.71.num.11.cum ſeqq. lib.2. Fabian. de Monte de
empt. & vendit. quæſt.5.num.116. Capic. deciſ.16.n.4.
Menoch. conſ.561.num.8. vol.6. Maſcard. de probat.
concl.75.n.7. cum ſeqq. Filliuc. tract.14.cap.7. quæſt.6.
Ego de officio, & poteſt. Epiſcop.part.3.alleg.95.num.25.
in fine; quia etiam minor in ſibi proficuis, & beneuo-
99 lis non eget alterius auctoritate, l.1. Cod. de auctor.
præſt. Inſtitut.de tutel.& Inſtitut.de auctorit.tut. Man-
doſ. in tractat. de minori ætate, quæſt.30. Flamin. Pariſ.
de reſignat.benef.lib.4.quæſt.9.num.53. & eo ipſo quod
donatio cum ſolemnitate fit, præſumitur vtilis Eccle-
ſiæ. Card. Mantic. deciſ.101. Gregor. XV. deciſ.243.
vbi Addent. num.4. Rota apud Poſt. in fine ſui tractat.
de manut. deciſ.333.num.7.

Deinde negari non poteſt, Moniales ex vltima do-
100 natione Venerabilis Equitis de Gratiis effectas fuiſſe
locupletiores, cùm vigore illius redditus annuos qua-
dringentorum ducatorum, & alia bona obtinuiſſent,
& ideo in foro conſcientiæ eas teneri adimplere con-
ditiones, & grauamina, ob quæ ea donatio facta fuit,
nemo eſt qui dubitet; ſic etiam minor ciuiliter, & na-
turaliter obligatur, vbi ex contractu aliàs nullo factus
eſt locupletior, leg.fin.Cod.de vſucap.pro empt.leg.præ-
diorum, Cod. de præd.minor. Cancer. var. lib.2. reſol.1.
num.112. Iuri enim naturali repugnat, vt quis cum al-
101 terius damno bona ſua augere curet, vt eleganter ad-
uertit Cicer. lib.2. offic. ibi: Detrahere aliquid alteri,
& homini cum alterius incommodo ſua augere commoda,
non minus contra naturam videtur, quàm mors, quàm
dolor, & reliqua, quæ poſſunt aut corpori accidere, aut
rebus externis: refert D.Ioan.de Solorzan. in tract. de
Indiarum gubernat.tom.2.lib.1.cap.2.num.16. Facit do-
102 ctrina Innocentij in cap.quia propter, de elect.& in cap.
qui celebrat, de clerico excom. miniſt. reſoluentis, quod
quando actus valet de iure gentium, licèt non ſit ſer-
uata forma à iure poſitiuo, obligat in foro conſcientiæ,
quem ſequitur Panorm. in cap.1. in fine, de reſtit. in
integ. & Ioan.Valer. de different.inter vtrumque forum,
in prælud. n.24. cum ſeqq. Neceſſariò enim ſoluendum
eſt, quod naturaliter debetur, Bart. in conſtit. Ad repri- 103
mendam, verb. denunciatio, n.90. Couar. in c.cùm eſſes,
n.6. de teſtament.

Vnde ſit Moniales nullitatem allegantes, aut per 104
viam reſtitutionis petentes contractum reſcindi, nullo
modo eſſe audiendas in foro exteriori, quin priùs om-
nia reſtituant, quæ virtute talis contractus ad eas per-
uenerunt, vt in minore probant text. in l.quod ſi minor,
§. reſtitutio, ff. de minorib. & in l.cùm te fundum, C. de
pact.& in leg.1.Cod.de reput.quæ fiunt in iudic. reſtit.in
integ. Molin. de primog.lib.4.c.9. num.43. Giurba de-
ciſ.103.n.10. Rot. deciſ.440.n.1. p.1.diuerſ. & in alio
quocunque iure minoris gaudente, qui prætextu læſio-
nis, aut metus, vel quavis ex cauſa aliquem contractum
reſcindere prætendit, reſoluunt Afflict. deciſ.230.n.4. 105
& 5. Surd. conſ.54.n.42. & conſ.181.n.47. Menoch.
conſ.644.num.1. Giurba d. deciſ.103. n.5. Gonzal. ad
reg.8.Cancel.gloſ.27.n.22.& gloſ.56.n.104.& 105.

OBIECTIO III.

Quod Moniales ex tranſactione, & concordia enormiter, ſeu enormiſſimè læſæ fuerunt.

HÆc obiectio fundatur in quorundam ſententia, 106
qui videntur aſſerere læſionem enormiſſimam con-
tractus etiam tranſactionis reſciſſionem inducere, de
qua diſputant Roder. Xuar. alleg.12. Marienſ. in dia-
logo Relator. p.3.c.20. à n.3. & in l.2. gloſ.8. num.56.
titul.11. lib.5. Recop. vbi Azeued. n.27. Burg. de Paz
conſ.19. à n.11. Maurit. de reſtit. in integrum,cap.212.
Gutier. de iuram. confirmat.p.3.c.2.num.24. & lib.2.
practic. quæſt.141.n.4. Molin. de primogen.lib.4.cap.9.
n.33. alt.Molin.Theolog. de Iuſt.diſp.556.n.20. Surd.
conſ.451.n.9. Menchac. contron. vſufreq. cap.61. n.10.
Ceuall. comm. contra comm. quæſt.72. à n.1. Fontanel.
de pactis nupt.clauſ.4.gloſ.9.p.5. à n.192.

Et hinc nonnullorum aliqui affirmant iuramentum 107
non operari vbi interuenit enormiſſima læſio, Brun.
conſ.25.num.3. & conſ.21. n.12. vtpote quia tollit illa
vires iuramenti, ita vt neceſſaria non ſit abſolutio,
Hieron. Gabr. conſ.9. n.1.vel.2. Paul. Galerat. de re-
nunciat.cent.2.caſu 102.n.25. quos refero in votis deci-
ſiuis Canon. lib.2. voto 62. n.16.

In facto & in iure à veritate prorſus aliena eſt hæc 108
læſionis enormiſſimæ enarratio; in facto, quia illa nul-
libi iuſtificatur, nec in proceſſu de ea articulum, aut pro-
bationem aliquam fecerunt Moniales, aut ex alia parte
conſtat, aut conſtare poteſt eam interueniſſe in contra-
ctu tranſactionis, quam Moniales ipſæ cum Congrega-
tione celebrarunt; nam cùm ibidem Moniales ſe obli-
gauerint ad præſtandam patientiam, vt Congregatio
celebraret in Eccleſia Conuentus feſtiuitates nobilis
ſui Inſtituti per Sedem Apoſt. approbati; in vim præ-
cedentium aliarum obligationum in anterioribus capi-
tulationibus initarum, pro quibus Venerabilis ipſe
Eques de Gratiis res ſuas, bona, redditus annuos, &
pretioſa ſupellectilia Conuentui dedicauerat, illique
liberalem de omnibus donationem fecerat, non eſt
tanti æſtimanda hæc patientia, aut feſtiuitatum hu-
juſmodi celebratio ad ſolius Congregationis expenſas
facienda, vt ex ea dicantur Moniales enormiſſimè læſæ,
non oſtendentes in quo conſiſtat hoc damnum, immò
venientes contra propriam confeſſionem in tractatibus
eiuſdemmet tranſactionis factam, quòd ſcilicet eſſet
vtilis, & facientes contra iudicium Superioris licen-
tiam ad tranſigendum concedentis, & in ea aſſeren-
tis declarationes, & conditiones in dicta tranſactione
inſertas

inſertas videre vtiles, & conuenientes, & redundare in ſpiritualem animarum ſalutem: & licèt tam euidenter de hac vtilitate conſtare non poſſet, vt plenè & concludentur per ſupradicta conſtat, in dubio tranſactio
109 præſumenda erat vtilis, arg. *l.1. C.de pactis, & l.ſi ea, C.de vſur.* vbi dicitur, ſatis lucrari, qui à litibus eximitur, Roland. *conſ.13. num.51. vol.1.* Becc. *conſ.176. n.28. vol.1.* Alex. *conſ.226.num.12.lib.2.* ibi: *Ex ipſo quod à lite diſcedatur, dicitur quis habere commodum, & vtilitatem ex actu per quem diſceditur*, &c. Rot. *deciſ.86.n.20.cum ſeqq.p.6.recent.*

110 Parum refert dicere, quod tres tractatus in tranſactione interuenientes vno die facti fuerunt, quia nullibi reperitur in iure cautumq, uod tribus diſtinctis diebus interuenire debeant, immò vnos tantum in alienatione rerum Eccleſiæ exigitur & ſufficit, *cap. ſine exceptione, 12.quæſt.2.* ibi: *Et cum totius Cleri tractatu, & conſenſu*, &c. vbi dixi *in collect.n.3.* Couar. *lib.1.var.cap.17. n.1.* Bonacin. *var. tractat.titul.de alienat.bonor. Eccleſ. diſp.2.quæſt.vnica, puncto 4.n.1.* Ego *in veris deciſ.Canon. lib.2. voto 30.n.22.* Et quicquid ſit, non ſtamus in contractu alienationis bonorum monaſterij, nec in noua obligatione facienda, ſed in antiqua præſtandi patientiam ad celebrationem feſtiuitatum priùs in aliis præcedentibus contractibus, & donatione vltima impoſita, & modò repetita.

111 Et quicquid ſit, verius & certius eſt, tranſactionē quæ finem liti, ut in caſu noſtro, impoſuit, non reſcindi prætextu læſionis, quæ multùm excedit dimidiam iuſti pretij. Ita Cuman. Alex. & Iaſ. *in l.ſi quis cùm aliter, ff. de verbor. ſignif.* Dec. *conſ.216. num.33.* Grat. *conſ.118. num.9. vol.1.* Ludouic. Gom. *in reg. de annali poſſeſſore, quæſt.2.* Gail. *lib.2.obſeru.70.num.9.* Padil. *in l.1.n.23. C. de reſcind.vendit.* Menoch. *conſ.401.n.559* Ludou. Schrader. *conſ.1.n.466. vol.1.* Peregr. *conſ.102.n.41. vol.4.* optimè Anton. Fab. *de erroribus pragmat. errore 10. fol. mihi 209. num.3.* ibi: *Ille nunc error nobis refellendus eſt, qui mihi omnium maximus videtur, quod etiam tranſactionem ex cauſa immodicæ læſi reſcindi poſſe arbitrantur. Quo quid dici poteſt, non dicam abſurdius, ſed toti etiam Reip. perniciosius? Nam ſi Reip. intereſt lites, quæ in dies ferè ſingules innumeræ emergunt, aut iudicato, aut tranſactione finiri, finitas autem bona fide, id eſt, non vi, non dolo, nunquam reſtaurari, quemadmodum tot iuris locis ſcriptum eſt. Quis erit, obſecro, litium finis, ſi ex cauſa immodicæ læſionis tranſactiones reſcindi concedatur. Et verò ſi Pandectarum ius inſpiciam, conſtat non potuiſſe tranſactionem reſcindi prætextu læſionis, nec ſi ad quadruplum vſque læſio interveniſſet, l. Lucius 78. §. vltim. ff. ad S.C. Trebell.* &c. Et paulò inferiùs, *n.7. in fine*, ibi: *Comparatur auctoritas tranſactionis cum auctoritate rei iudicatæ, vt intelligamus non minorem auctoritatem eſſe tranſactionum quàm rerum iudicatarum; quod his ipſis verbis expreſſum eſt in l. non minorem 20. C. de tranſact. imò majorem eſſe tranſactionum ſcripſit* Harmenop. *lib.1. titul.10. Atqui conſtat ſententiam reſcindi non poſſe prætextu quantacumque læſionis, l. vltim. toto tit. Cod. ſententiam reſcindi non poſſe*, &c. & iterum *decade 8. errore 10. numero 10. fol.211.* Et nominatim de læſione enormiſſima, Rot. *deciſ.102.num.2.p.1.diuerſ. & deciſ.189. num.4.p.2. in poſthum. Farin.* aliàs *parte 4.recent. & deciſ.552.n.2.d. p.4. recent.* vbi quod læſio debet eſſe enormiſſima in magno exceſſu, & vltra dimidiam, & allegat Corneum, Dec. Cagnol. Odd. Mantic. & Puteum, ibi, *vt propterea nec dari poſſit de læſione, quæ tamen probanda eſſet enormiſſima*, &c. *l. Hiſo. 34. tit. 14. part. 5.* ibi: *E porende dezimos que la auenencia e el pleito que ya fueſſe fecho, que deue ſer guardado tambien por la vna parte, como por la otra, e quanto quier que montaſſe aquella parte que quitaſſe al demandador, no la podria deſpues demandar*, &c.

iuxta interpretationem Gregorij Lopez *ibi, In verb. quanto quier*, ſic dicens: *Tene ergo menti iſtam legem partitarum, quæ tollit dictas opiniones, imò & vult iſta lex quod etiamſi ſit enormiſſima læſio in tranſactione, non reſcindatur, cum dicit, quacunque, ſeu quantacunque ſit pars*, &c.

• OBIECTIO IV.

Quod Eccleſia contractui ſtare tenetur in ſibi proficuis & vtilibus, non verò in damnoſis.

Sicut in pupillo & minore claudicat contractus, in 112
hoc quod ei ſtare tenetur in ſibi proficuis, & vtilibus tantùm, *l.ſi id quod 7.§ fin.ff.de reſcind.vendit.leg. Iulianus 13. §. ſed & ſi quis minorem, iuncto §. præcedenti, & §.ſi quis à pupillo, ff. de action.empti*, plura refert Cald. Pereira *in leg.ſi curatorem, verb.cùm non abſimilis, n.23.* Donel. *comment.iuris Ciuilis lib.12.cap.22.* vbi Oſvvald. *lit. K, cum ſeqq.* Ita etiam in Eccleſia videtur poſſe contractum claudicare, ad hoc vt ei ipſa ſtare teneatur in quantum ſibi fuerit vtilis, & non alias, 113
cap. ſi qua de rebus 42. verſ. in iudicio autem erit, 12. q.2. vbi notarunt omnes ſecundùm Matheſil *ſing.155. incip. Nota quod ſi minor, verſ. idem etiam*, Tiraquell. *ad leges connub. gloſ.8. n.92. & de retractu conuent. ad fin.tit.n.152.in fin.* Redoan. *de rebus Eccleſ. non alien. quæſt.20.num.193. & 197. & quæſt 51.cap.7. à n.18.* Surd. *conſ.69. n.93.* Honded. *conſ.18. num.72. vol.3.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.2.cap.202.n.22. & 23.* Cardin. Manric. *de tacit. & ambig.conuent.lib.25. titul.6.num.48. in fine, & n.49.* Valet enim argumentum de pupillo & minore ad Eccleſiam: Ego *de locis communibus loco 72. num.1.* 114

Sed hæc reſolutio, in qua obiectio fundatur, nullo 115
modo contractui noſtro accommodari poteſt, in cuius celebratione, de tranſactione loquor, licentia Superioris, & tres tractatus, ac cæteræ neceſſariæ ſolemnitates non defuerunt, quo caſu nullus dubitabit Eccleſiam teneri ſtare contractui, & ad illius obſeruantiam obligari poſſe: in hoc tamen priuilegiata ſolùm reperitur Eccleſia, vt ſi à principio contractum aliquem celebrauerit ſine Superioris auctoritate, vel ſine debitis iuris ſolemnitatibus, poſſit, ſi ſibi vtilius videbitur, interueniente auctoritate, vel ſolemnitate, quæ defecerat, contractui ſtare, vel illum reprobare, ſi damnoſus ſibi videatur: vnde fit vt agi valeat aduerſùs Eccleſiam, ſicut aduerſùs minorem, vt declaret an velit contractui ſtare, an ab eo recedere. Ita Gabr. Sarayna *ad Matheſil. d. ſing.133. num.20. verſ. quod etiam*, Bernard. Diaz *reg.219. in 7. ſimili, verſ. & ſtante iſta.* Franc. Sarmiento *de redditibus Eccleſ. p.1. cap.2. num.17.* Pinel. rectè explicans *in l.1. p.3.num.34.in princ. & num.36. verſ.quod etiam vrgenter, Cod. de bonis mat.* Surd. *d. deciſ.69.num.23.etiam ad fin.* Perez de Lara *de vita hominis, cap.18.n.56.* Cancer. *var. reſolut. lib.1.reſolut.13. num.49.* Trentacinq. *lib.1.var.tit.de minorib. reſolut.8. n.15.* Fontanel. *de pactis nupt. lib.4.gloſ.13. p.1.n.13.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.56. n.93.* Nicol. Garc. *de benef. p.2. cap.1. n.73.* Beltramin. ad Gregor. XV. *deciſ.467.n.16. lit. B. ad fin.*

Et licèt ſupponeremus tranſactionem prædictam à 116
principio fuiſſe nullam, adhuc Moniales eam pro parte admittere, & pro parte reprobare non poſſent, ſed in totum approbare, vel in totum rejicere tenerentur, arg. *l.cùm quæritur 16. ff.de adminiſt.tutor*, ibi, *aut in totum agnoſcere, aut à toto recedere*, &c. *leg.ſi ita ſtipulatus 39. ff.de operis libert.* ibi: *Quia non debet ex parte obligationem comprobare, ex parte tanquam de iniqua queri*, &c. *l.nam abſurdum 7. ff.de bonis libert.* ibi: *Nam abſurdum*

videtur licere eidem partim comprobare iudicium defuncti, partim euertere, &c. Treuiſ. *deciſ.* 46. *num.* 10. *lib.* 2. Caputaq. *deciſ.* 186. *num.* 2. *p.* 1. & de contractibus cum Eccleſia & Religioſis agens idem reſoluit Bald. *conſ.* 400. *n.* 3. *lib.* 1. vbi ait, quod donatum Eccleſiæ non ſimpliciter factum eſt Sanctum Sanctorum, vt putabat Ionocentius, ſed cum onere ſuo, & *conſ.* 379. quod eſt ſub *conſ.* 377. *n.* 5. *eod. lib.* & *conſ.* 201. *n.* 1. *verſ. ſi autem nihil*, *lib.* 4. Alberic. *in l.* 4. §. *ſi ob ignoto*, *ff. ode manum.* & alij, quos refert & ſequitur Tiraq. *de retroctn conuent. od finem tit. n.* 6. & 16. Couar. *var. lib.* 2. *c.* 16. *n.* 5. *per tot.* qui loquitur in contractu emphyteutico Eccleſiæ, qui vel in totum debet valere, vel in totum non valere, apertiùs Greg. XV. *d. deciſ.* 467. *n.* 5. ibi: *Et quod dicitur, iudicium ſicut contractum poſſe claudicare fauore Eccleſio, procedit quontum od hoc ut poſſint eligere, an velint ſtare iudicio, & contractui, necne, non autem poſſint actum diuidere, pro parte illum opprobondo, & improbando pro porte, ſed debent totum approbare, aut improbare*, &c. Beltram. *ad eund. tit. lit. B. n.* 16. *verſ. verum eſt.*

117 Et facit quod aliud agens docet cum pluribus Th. Sanch. *de matrim. lib.* 1. *diſput.* 2. *num.* 16. nempe quod donatio facta Eccleſiæ non minus quàm facta aliis illius acceptationem requirit, vt fiat irreuocabilis, quia non fit immediatè Deo, ſed homini, vnde more humano debet fieri, & conſequenter leges aliarum donationum in ea ſeruandæ ſunt.

118 Denique cùm abſque dubio in omnibus contractibus id obſeruetur, nulla poteſt eſſe ratio, qua ductæ Religiones, cum quibus contractus, & conuentiones fiunt, velint ſe eximere à regula generali, de qua *ſuprà n.* 95. Tunc vel maximè, quia illarum intereſt promiſſa ſeruare, aliàs enim nullus vellet cum illis contrahere; ratio in iure ad multa deſeruiens, *l.* 1. §. *ſed dominorum intereſt*, *ff. de his, qui ſunt ſui vel alieni iuris*, §. *ſed hoc tempore, ſub eod. verſ. Inſtit. eodem*, *l. diuus* 24. *verſ. nec vllorum magis intereſt quàm ipſorum*, *ff. de milit. teſtam.* §. 1. *ſub eod. verſ. Inſtit. eodem*, *l. rotas* 7. ibi: *Veſtra etiam intereſt*, *Cod. de reſcind. vendit.* vbi ea ratio traditur pro firmitate contractûs cum milite celebrati, iunctis quæ in ſimili circa contractum cum Principe, vel Repub. geſtum expendunt Hubert. Giphan. & Ioan. à Sande, quorum meminit Ioſeph. Vela *aſſert.* 13. *n.* 36. *ad fin.*

OBIECTIO V.

Quod Eccleſia priuilegio gaudet, ne donans donationem illi factam reuocare valeat.

119 HVjus priuilegij fundamentum innititur diſpoſitioni text. *in cap. verum* 4. *de condit. appoſ.* cuius hæc ſunt formalia verba: *Verùm cùm alicui Eccleſiæ poſſeſſio quolibet interpoſita conditione donetur, à donatore donum poſtea reuocari non poteſt, niſi fortè tali ſit conditione collatum, quod ea ceſſante debeat reuocari.* Quæ videntur limitare regulam ſuprapoſitam, videlicet quod etiam iure actionis poteſt agi præcisè ad reſciſſionem contractus, vel donationis modalis ob non impletum modum, qui donationi ipſi cauſam dedit: & ſic videtur textum locum non habere in donatione facta Eccleſiæ ſub aliquo onere, vel modo, ad hoc vt iure actionis reuocetur talis donatio, & res donata ei tollatur ob defectum adimplementi onerum, & modorum impoſitorum, licèt finalem cauſam contractui dediſſet; & nihilominùs textus non negat Eccleſiam obligari non poſſe ad ea integrè adimplenda; cùm tamen id indeciſum remanſerit, ac proinde in puris terminis iuris communis, ex reg. *l. præcipimus* 32. §. *fin. C. de appellat.* cum ſimilibus. Priuilegium ergo ſolum in eo conſiſtit, quod licèt contra alios donatarios ſub modo finalem cauſam continente, ob non adimplementum poſſet agi præcisè ad reſciſſionem; contra Eccleſiam non æquè, vt planè conſtat ex *d. cap. verùm*, in quo illa particula *conditione*, idem importat quod modum, ſeu pactum, vt notaui *in collect. ad illum text. num.* 6. ex ea ratione, quia textus præſupponit donatum Eccleſiæ adquiri, & poſtea onus eſſe implendum, quo caſu cenſetur modus, & non conditio: tum etiam, quia ſi dicta particula poſſet intelligi de conditione propria ſuſpenſiua actus, nullo modo Eccleſia poſſet poſſeſſionem rei donatæ ſub tali conditione ingredi, niſi poſt eam adimpletam, ex regula text. *in leg. cedere diem* 213. *verſ. vbi ſub conditione*, *ff. de verbor. ſignif. leg. vnic.* §. *ſin autem aliquid ſub conditione*, *Cod. de caduc. tollen.* §. *ex conditionali*, *Inſtit. de verbor. ſignif. lib.* 14. *in princ. titul.* 11. *parte* 5.

Sed ex *d. cap. verùm*, clarè oſtenditur, Eccleſiam in 120
poſſeſſionem rei donatæ ingreſſam fuiſſe, ſiquidem ibi agitur an ea poſſeſſio ob non adimplementum conditionis, ſeu legis, cum qua facta fuit donatio, reuocari poſſet necne, quod ſupponit præexiſtentiam illius; priuatio enim præſupponit habitum, *l. nam etſi ſub conditione* 5. *verſ. poſt defectum*, ibi, *gradum non rumpit, quia nullus eſt*, *ff. de inoffic. teſtam. leg. non poteſt* 208. aliàs 209. *ff. de regul. iuris*, ibi: *Non poteſt videri deſiiſſe habere qui nunquam habuit*, &c. *cap. ad diſſoluendum* 13. *verſ. quocirca, de deſponſat. impub.* Et ſic dicta particula *condi-* 121
tione, poſita in diſpoſitione, vbi vnus poſſeſſionem rei priùs ingreditur, idem importat quod pactum, ſiue modum in contractu, aut alia diſpoſitione appoſitum, *leg. ſocietatem* 76. aliàs 77. vbi *gloſſ.* 1. quam ad hoc præ aliis notat Bald. *ff. pro ſocio*, *l. quæ ſub conditione* 8. §. *mortuo*, *verſ. idem eſt*, *ad fin.* vbi notat Gotofred. *verb. conditioni*, *ff. de condit. inſtit. leg. liberto* 21. §. *Lucius*, ibi, *conditione ſuprascripta*, & ibi, *conditionibus teſtamento adſcriptae*, iuncto textu ibi, *parere compellendam*; & ibi, *vtili repetitione heredes adiuuandos*, vbi notat *gloſ. vlt. in fine*, ac Doctores communiter, & Gothofred. *ad verbum conditionibus*, *ff. de annuis leg. l. Titio centum* 71. §. 1. ibi, *conditio non remittetur*, vbi notat gloſſ. & *l. libertis* 108. *ff. de condit. & demonſtr. d. lib.* 1. §. *fin.* ibi, *ea conditione vt Stichum ſibi emeret*, iuncto textu, ibi, *mortuo Sticho conditione repetam*, & *lege* 3. ibi, *ſi conditio repetitioni locum fore*, & vtrobique Doctores, *ff. de donat. leg. Gaius* 23. *verſ. Paulus*, *ff. de manumiſſ. l. Mania* 44. vbi notarunt omnes, *ff. de manumiſſ. teſtam.* & vltra eos obſeruarunt Bart. *num.* 5. & cæteri communiter *in l. quibus diebus* 40. §. *Termilius*, *ff. de condit. & demonſtrat.* Tiraq. alia iura & Doctores congerens, *de retract. conuent.* §. 2. *gloſ. vnica*, *n.* 76. Anton. Gom. *var. reſolut. tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 70. *verſ. & in tantum.* Greg. Lopez *in l.* 21. *gloſ.* 7. *tit.* 6. *part.* 6. Ludou. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 5. & *c.* 15. *n.* 3. poſt alios Ioan. del Caſtillo *controuerſ. tom.* 4. *c.* 55. *n.* 34. Eodem modo accipitur & intelligitur particula illa, *conditione*, *in d. cap. verùm*, ſignificans, & denotans donatum, & traditum Eccleſiæ ſub certo pacto, vel modo, ei reuocari non poſſe iure actionis ob non implementum, ſed tantùm ad obſeruantiam eam compellendam, vt intelligit *ibi* gloſ. *verb. ſub conditione*, & omnes communiter, vt præ aliis videre eſt apud Tiraq. *de vtroque retractu*, *ad finem tit. num.* 14. & 15. Couar. *lib.* 2. *var. cap.* 14. *n.* 9. Greg. Lopez *lib.* 6. *gloſ.* 1. *verſ. & nota*, *titul.* 4. *part.* 5. & ad eum Hermoſil. *à num.* 26.

Ratio fundatur in fauore Eccleſiæ ad hoc vt ob non 122
implementum modi, ſeu pacti, ſub quo illi aliquid donatur, etiamſi cauſam finalem donationi dediſſet, ita donatum & traditum Eccleſiæ minimè valeat reuocari, prout reuocaretur aliis donatariis, ex *d. l.* 2. §. *fin. de donat.* cum ſimilibus; & ſic obligatio ad implementum

remaneret

remaneret taotũ,quapropter modus fauore Eccleſiæ in-
telligitur inducere cauſam impulſiuam,& ooo finalem,
vt reſolnunt Rip. *in l. fin. de reuocand. donat. quæſt.52.*
n.173. Con. *lib.1.var.c.14.n.6.* Surd. *de aliment.tit.1.*
quæſt.48.num.70. Ex quibus rectè infertur, iuſtè poſſe
Congregationem prætendere , ſi Mooiales nolint ob-
ſeruare conditiones & capitulationes,propter quas Ve-
nerabilis Eques de Gratiis omnia booa ſua, annuoſque
redditus illis donauerat, vt ea reſtituant, in quo nullibi
Eccleſia reperitur priuilegiata ad hoc vt inuito inter-
eſſe habente bona habeat,& conditiones ſub quibus illi
fuerunt donata , rejiciat,ac adimplere recuſet ; & inter
intereſſatos locum primum obtinet Congregatio , cùm
inter cooditiones in contractibus appoſitas ad ſui fauo-
rem vna adſit,quod ſcilicet Moniales tenerentur admit-
tere io Eccleſia monaſterij Congregatiooem ad ſuas
feſtiuitates celebraodas, & caſu quo id facere recuſent,
donans reuocat in totum donationem illam , & vult
quod ea booa Patribus Prædicatoribus deferantur , vt
ex illis Collegium ſtudentium Fratrum illius ſacri Or-
dinis fundetur,io quo Congregationi concedatur locus
ad prædictas feſtiuitates celebraodas , vt *ſuprà* dictum
eſt. Et quicquid ſit , eodem priuilegio potiùs gaudere
deberet ipſa Congregatio,vti locus pius & Eccleſiaſti-
cus , cùm agit de bonis & iuribus ſuis conſeruandis,
proindeque de damno vitando,quod iniuſtè paſſa eſt &
patitur ejecta; quando enim agitur inter æquè priuile-
123 giatos , potior eſt cauſa illius , qui agit de damoo vi-
tando, Lamberteng. *de contract. minor. ad fin. num.125.*
cum ſeqq. Greg.XV. *deciſ.164.n.6. & deciſ.473.n.13.*
Rot. *deciſ.282.num.10. part.4. diuerſ. & in recent. de-*
ciſ.218. num.6. part.2. & deciſ.190. num.30. part.6.
cum aliis.

OBIECTIO VI.

Quod Congregatio feſtiuitates ſuas in Eccleſia conuentus Monialium celebrauit , præcedente illarum licentia , & permiſſione , & non iure proprio.

124 PRæſupponunt, licèt falsò, vt infrà oſtendetur, Mo-
niales facultatiuos fuiſſe omnes actus à Congrega-
tione geſtos circa feſtiuitatum celebratiooes , proindè-
que ex illis non poſſe jus aliquod , ſeu præſcriptionem
acquirere, quia ea illis, quæ facultatis fiunt, certum eſt
nullo tempore poſſe dici alicui ius quæſitum, nec præ-
ſcriptionem cauſatam, *cap. poſſeſſionis, 16. quæſt.1. l. qui*
iure familiaritatis, ff. de acquir. poſſeſſ. gloſ. fin. in l. ſolet,
ff. de offic. Proconſ. Crauet. *de antiquit. temporum, p.4.*
ſect. fin. à n.35. & conſ.111. num.22. cum ſeqq. Bardel.
conſ.143. n.18. vol.2. Surd. *conſ.157.n.21.* Tiber. De-
ciao. *conſ.44. num.133. volum.4.* Theſaur. *deciſione 16.*
125 *n.3.* Valenz. *conſ.94.* Cancer. *var. reſolut. lib.3. cap.2.*
de iuriſd. omn. iudic. n.109. ex generali regula, quæ do-
cet actus meræ facultatis nunquam præſcribi, *l.1. ff. de*
via publica, l.2. §. denique, l. ſi in meo fundo, ff. de aqua
pluuia arc. l. quominus, vbi Bart. *n.26. in fine,* & Rip.
n.98. de flumin. Balb. *de præſcript. p.4. quinta p. q.4. n.4.*
Anton. Gabr. *comm. opin. lib.5. tit. de præſcript. concl.10.*
D. Barboſ. *in l. cùm notiſſimi, C. de præſcript. 30. ex n.77.*
latè Caſtill. *controuerſ. tom.7. de tertiis, cap.35. à princ.*
Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. collect. 1293. in fine,* Card.
Mantic. *deciſ.267. num.1.* Poſt. *de manutent. obſeru.53.*
num.2. plures per me citati *in collect. ad cap. vt priuile-*
gia 24. num.8. de priuileg.
116 Verùm his non obſtantibus,obiectio prædicta funda-
tur in falſo præſuppoſito,quod ſcilicet actus celebratio-
nis feſtiuitatum dependeret à voluntate & permiſſio-

ne Monialium,cujus tamen contrarium euidenter appa-
ret, tum ea teſtameoto Venerabilis Equitis de Gratiis,
quod in caſu de quo agitur , vim legis habet, ex vulga-
ri illo dicterio, Diſponat teſtator, & erit lex, *l. verbis*
legis, ff. de verbor. ſignif. §. diſponat, in Auth. de nupt. col-
lat.4. latè Carol. Maranta *reſp.20. num.1. cum ſeqq. p.1.*
Lambert. *de iurepatron. p.1. quæſt.9. num.52.* Mieres
de majoratu, p.1. quæſt.50. ex n.1. tum ea ſcripturis do-
nationum , & capitulationum , necnon tranſactionis,
& coocordiæ inter dictas Moniales , & Congregatio-
nem eandem iure proprio,provt præſumitur quis poſſi-
dere, & ooo alieno, *l. Titia, ff. de ſolut.* Surd. *conſ.135.*
num.23. Rot. apud Poſt. *in fine d. tract. deciſ.40. num.3.*
& non ſunt gratuita ea , ad quæ nos neceſſitas adſtrin-
git, ead. Rot. *deciſ.702. num.4. in fin. p.1. in poſthum.* Fa-
rin. *alias p.3. recent.* & ex multiplicatis Monialium
præfatarum obligationibus titulo oneroſo publica au-
ctoritate ſignatis , habuiſſe & habere radicatum io ſe
ius ex tot præcedeotibus titulis celebrandi feſtiuita-
tes ſuas in dicta monaſterij Eccleſia , per annos ferè
quinquaginta cum multiplicitate actorum quolibet
anno continuatorum ſine alicuius cootradictione. Vn-
de ſuccedunt duæ iuris concluſiones ab omnibus com-
muni calculo receptæ , quarum prima ſequitur. Non 127
eſt materia facultatiua quando præcedit titulus , quia
tunc actus ſequentes præſumuntur facti in vim tituli
præcedentis, ad exclusionem actus voluntarij , Beltra-
min. ad Greg. XV. *deciſ.162.* quem refert, & ſequitur
Ludou. Poſt. *de manutent. obſeru.53. num.18.* per text. *in* 128
l. qui in aliena, § ſi is qui, ff. de acquir. hæred. vbi probatur
actum ſubſequentem cenſeri & præſumi factum ſecun-
dùm formam contractus præcedentis , Alex. *conſ.25.*
n.9. cum ſeqq. lib.2. Menoch. *de præſumpt. lib.3. præſ.49.*
num.4. cum ſeqq. Durao. *Rota deciſ.388. num.10. & de-*
ciſ.387. n.29. Surd. *deciſ.71. n.9.* vbi quod præſumitur
geſtus in executionem præcedentis cootractus , *& de-*
ciſ.170. n.13. & deciſ.185. & deciſ.208. n.33. & de-
ciſ.325. n.7. vbi quod præſumitur geſtus in executio-
nem eorum, quæ præceſſerunt. Valaſc. *conſ.174. n.30.*
tom.2. Melch. Reinoſo *obſeruat. iuris lib.1. obſeru.72.*
n.20. Rot. *deciſ.389. n.4. p.3. recent. & deciſ.566. n.2.* 119
ead. p.3. Et ſolutio ſemper præſumitur ex cauſa præce-
dentis obligationis facta, *leg. quadam mulier , ff. de re*
iudic. Rot. *deciſ.647. n.6. d. p.3.*
Alia iuris concluſio non minus certa eſt , quod aa 130
multiplicitate actorum per continuatum temporis ſpa-
tium geſtorum præſumptio facultatiua excluditur, Rip.
in cap. cùm Eccleſia Sutrina , num.55. de cauſa poſſeſſ.
Cæſ. de Graſſis *deciſ.1. n.3. eod. tit.* Seraphio. *deciſ.512.*
n.2. & deciſ.333. num.4. Beltramin. ad Greg. XV. *de-*
ciſ.163. n.16. verſ. ſecundò excluditur, Rot. *d. deciſ.389.*
n.4. p.3. recent. vbi quod priuilegium actus facultatiui
ceſſat vbi concurrit immemorabilis. Rota *deciſ. 224.*
n.8. p.6. recent. eadem Rot. apud Ludou. Poſt. *in fine*
ſui tract. de manut. deciſ.42. n.8. & in recent. deciſ.397.
n.3. & 640. n.3. p.2. Cacherau. *Pedem. deciſ.99. n.19.*
vbi quod ex diuturna præſtatione præſumitur animus
obligandi , Canaler. *deciſ.286. n.6.* Stephan. Gratian.
diſcept. forenſ. cap.681. n.6. latè Ludou. Poſt. *de manu-*
tent. obſeru.53. n.10. vbi reddit rationem , quia toties
multiplicata gratia ooo eſt præſumenda : necnon quod
ex diuturna poſſeſſione acquiritur actus conſiderabilis, 132
& manutenibilis, & *num.27.* quod vbi agitur de fauo-
re diuini cultus (prout in caſu noſtro) non præſumitur
materia facultatiua. D. Alex. Raphaël apud me ſuprà
voto 49. n.28. & 29.
Sic etiam excluditur præſumptio poſſeſſionis iure fa- 132
miliaritatis ex multiplicitate actuum & continuata poſ-
ſeſſione. Beltramin. ad Greg. XV. *deciſ.572. n.8.* Rot.
apud Ludou. Poſt. *in fine dicti ſui tract. de manutent.*
B 2 deciſ.

*deciſ.*32.*n.*9. Vel per exhibitionem tituli præcedentis,
Seraph.*deciſ.*342.*n.*2. Greg. XV.*deciſ.*92.*n.*3. Etiamſi
titulus eſſet nullus, idem Greg. XV. *deciſ.*92. *n.*4. &
Beltramin. *d. deciſ.*572. *eiuſdem n.*7.

133 Non obſtat, quod in ſcriptura conuentionis initæ
inter D. Bernardinum de Almanſa Archiepiſcopum
Inſulæ Sancti Dominici in Indiis occidentalibus ex
vna parte, & dictas Moniales ex altera, *ſub die* 9. *Fe-
bruarij* 1631. reperitur ſic inter dictas partes conuen-
tum. *Item por quanto en la Igleſia del dicho monaſterio
an hecho y hazen ſus fieſtas los Eſclauos del Santiſſimo
Sacramento, con permiſſion del dicho Monaſterio, agora
ſu Señoria Illuſtriſſima como tal patron perpetuo, a in-
ſtancia y pedimiento de las dichas Señoras Abbadeſſa y
Monjas por ſi, y ſus patrones, ſu Señoria Illuſtriſſima
da permiſſion y tiene por bien que los dichos Eſclauos del
Santiſſimo Sacramento continuen en la dicha Igleſia, Ca-
pilla, y Altar mayor del dicho monaſterio ſus fieſtas de
primeros Domingos del mes, octaua y carneſtolendas, dias
de toros, y las demas que ſu Bula los concede. Loqual ſu
Señoria Illuſtriſſima ni ſus patrones no impediran, y
eſta permiſſion ſe la hazen con la calidad que ſi a el di-
cho monaſterio ſe le offreciere hazer alguna fieſta que ſea
tan preciſa, que no la puedan deferir a otro dia, que ſe
ha de preferirla del monaſterio a la de los dichos Eſcla-
uos, y ellos podran hazer la ſuya en la capilla de Nueſtra
Señora de Gracia, o diferirla para otro dia: y por eſta
permiſſion, ni otra, ſea viſto auer acquirido, ni acquiera
adelante ningun derecho de coſtumbre, poſſeſſion temporal,
ni ordinaria, ni otra de ningun genero, ni para dar luga-
res, entierros, ni tener otra autoridad alguna de ninguna
manera en la dicha capilla mayor, y no ha de ſer perjui-
zio à lo vno, ni otro las dichas ſus fieſtas, ni hazer daño
en la dicha capilla mayor, grados, ni altares con tabla-
dos, ni adornos que puſieren, y los que ſe hiziere, ha de
ſer de tal manera que lo ſuſodicho eſtè, y quede libre de
todo daño, preiuyzio, y nueuo reparo.*

134 Quæ quidem conuentio inter dictas partes inita
aliis præiudicium inferre non poteſt, qui in ea non in-
teruenerunt, nec illi conſenſum aliquem præſtiterunt,
aut poſtea eis notificata fuit, ex vulgati regula quod res
inter alios acta aliis nocere non poteſt, *l. de vnoquoque,
ff. de re iudic. l. res inter alios, de regulis iuris, toto titulo C.
res inter alios acta*, cum multis per me citatis *Axiom.*
199. *n.*11. tum quia tam Moniales, quàm Archiepiſ-
copus non poterant legem imponere Congregationi
ſuper iuribus ſuis, quæ per titulos præcedentes & ante-
riores obligationes & tranſactiones inter ipſas Monia-
les & Congregationem ex cauſa oneroſa initas, illa iu-
ſtè obtinebat, nec pariter illi præiudicare in ſuis feſti-
uitatibus celebrandis, & cum hoc onere facienda erat
135 conuentio, aut facta cum illo præſumi debet, aliàs
enim daremus, quod poſſent ipſæ Moniales dare quod
non habebant, contra reg. text. *in cap. nemo plus, de re-
gulis iuris in* 6. *& l. nemo plus, ff. eod. tit.* cum ſimilibus
à me adductis *Axiom.*64.*n* 1. nam res tranſit cum ſuo
onere ad quemcunque vadat, *l. is cui opus, ff. de noui ope-
136 ris nunciat. l. ſi conuenerit, §. ſi fundus, ff. de pignor. act.
cap. ex literis, de pignor. c. paſtoralis, de decim.* cum ſimi-
libus citatis per me *Axiom.*199. *n.*5. Et in re ſua, in
qua alius ius habet, non poteſt quis ponere legem,
137 quam velit, Aufhar. *conſil.*155. *Optimis rationibus, n.*7.
138 *& ſeq.* Boër. *deciſ.*320.*n.*12.*verſicul. ex quo ſecundum.*
Et in præiudicium tertij re propria abuti nemini licet,
Menoch. *de præſumpt. lib.*4.*præſ.*83.*n.*8.*& conſil.*226.
*n.*50. *&* 51. Ioan. Maria Nouar. *quæſtion. forenſ. lib.*1.
*q.*63.*n.*8. Tum denique quia illa conuentio habet duas
partes inter ſe diſtinctas, vnam quæ reſpicit celebratio-
nem feſtiuitatum in Capella, & Altari maiori, & vult
ipſe Archiepiſcopus quod Congregatio illas ibidem
omnino celebrare valeat, ita ut nec per ſe, nec per ſuos
in eodem patronatu ſucceſſores dictarum feſtivita-
tum celebratio impediri poſſit: & quamvis videatur
inſinuari id fieri ex permiſſione Monialium, cùm po-
ſtea dicatur quod dicta celebratio impediri non valeat,
illa permiſſio iam non poteſt eſſe voluntaria, ſed dein-
de ſit neceſſaria quoad hunc effectum, argumento *l. non
idcirco, in fine, Digeſtis de contrah. empt. l. ſi manda-
vero, l. §. ſicut, ff. mandati, l. ſicut ab initio, C. de action. &
oblig.* aliàs enim ad nihilum deſervirent verba illa, *lo- 139
qual ſu Señoria, ni ſus patrones no lo impediran*, ſi uti-
que liberum foret, & permiſſum dicto Archiepiſcopo,
aut ſuis pro tempore exiſtentibus in patronato ſucceſ-
ſoribus feſtivitates Congregationis impedire, quia ver-
ba debent intelligi ne maneant ſine effectu, *l. ſi ſtipu-
latus fuero, ff. de verbor. oblig.* Menoch. *conſil.*122.*nu-
mer.*48. *& conſil.* 373. *num.*8. Surd. *de aliment. titul.*9.
*q.*16.*n.*9. cùm debeant aliquid operari, *l.* 3. *in princip. ff.
de iureiur. l. ſi quando* 109. *ff. de legat.*3. cum aliis per
me citatis *Axiom.* 222. *n.* 11. Alteram habet partem
illa conventio incipiens à verſiculo: *Y por eſta permiſ-
ſion, &c.* ubi habetur quod ex hac permiſſione nullum
conſuetudinis, ſeu poſſeſſionis ordinariæ, vel tempo- 140
ralis, vel cuiuſlibet alterius generis Congregationi ac-
quiratur, nec ad danda loca ad ſepulchra hominum, nec
ad aliam auctoritatem habendam in dicta Capella ma-
iori, ex quibus verbis colligitur, conſuetudinem, & poſ-
ſeſſionem eo caſu impediri, quo Cõgregatio eam acqui-
rere prætendat ad ſepeliendum in ea Confratres, vel ad 141
aliam auctoritatem habendam, ubi noto in prima exce-
ptione dictionem illam, *ni para dar lugares a entier-
ros*, & in ſecunda, *ni tener otra autoridad*, quæ in utra-
que parte accipitur, pro *neque.* Cicer. *lib.* 5. *epiſt. Nec
opibus ſatis firmi, nec voluntate ſunt.* Idem *lib.* 3. *epiſtol.
Nec enim obſcuris in perſonis, nec parvis in cauſis res age-
tur*, poſt Pariſ. & Bon. advertit Cened. *ſing.* 63. *n.* 3. Et
ita vult hæc dictio ſic repetita, ut poſſeſſio circa illa
duo operetur, non tamen vult ut eundem effectum ha-
beat circa expreſſa antea in prima parte, quia eſt im-
plicativa caſus contrarii ad expreſſa, ut *in l. milites ita,
§. mulier, ff. de milit. teſtam. & in l. ſacra loca, §. penult.* 142
ff. de rerum diviſ. & in l. nec nos, de capt. cum ſimilibus
per me citatis *dict.*208. *num.* 2. Quod ſine dubio pro-
cedit in caſu noſtro, attentis verbis ſecundæ exceptionis
ibi, *ni tener otra autoridad, &c.* ubi dictio *otra*, hoc
eſt, *alia*, diverſitatem à ſuprà expreſſis denotat, & di-
verſa ab expreſſis includit, *l. ſi fundus ſub cõditione, §. li-
bertus, ff. de legat.*1. Cened. *ſing.*4. *n.*13. Giurba *conſ.
crimin.*99. *n.*7. ubi quod diverſos modos ab expreſſis
deſignat, plures per me citati *dict.*26. *n.*17. Et attenta
mente ipſius D. Archiepiſcopi, qui publicè dicere ſole- 143
bat, ſe maximè optare, quod Eccleſia reædificaretur, &
Capella maior illius capax fieret, ut in ea Congrega-
tio ſuas feſtivitates commodiùs celebrare poſſet, & ad
hunc effectum potiùs, quàm ad alium creditur ad fa-
bricam faciendam pecunias dediſſe, & ſic verba prædi-
cta in ea conventione, ſivè contractu appoſita ex hac
mente D. Archiepiſcopi contrahentis ſunt interpre-
tanda, *l. in conventionibus, ff. de verbor. oblig.* Perez *ad
tit.*7. *lib.*5. *Ordin. pag.*188. quia in contractibus po- 144
tius mens, quàm verba ſunt attendenda, Molin. *de pri-
mog. lib.*1. *cap.*4. *num.*20. Quod & fortius confirma-
tur ex obſervantia ſubſequuta poſt Eccleſiam reædifi-
catam uſque ad tempus litis motæ, per quam quælibet
diſpoſitio declaratur ad tollendum omne dubium, ut
cum pluribus probavi *ſuprà, voto* 47. *num.*48. *& vo-
to* 52. *num.*47. *cum ſeqq.* 145

Sed proh dolor! dicere non erubeſco, me non ſe-
mel doluiſſe, quod in illa conventione inter D. Archie-
piſcopum & Moniales inita nulla facta ſit mentio de
patronatu

pattonatu Venerabill Equiti, ex rationibus in prima objectione allatis competenti, & fotſan Deus Opt. Max. noluit, vt ei tam enormitet præiudicaretut, quando permiſit vt pecuniæ à D. Atchiepiſcopo oblatæ, & cum effectu illi perſolutæ, ad eum ſtatum peruenisſent, vt nec ex minima illatum parte Mooiales ipſæ ad fabricam Eccleſiæ ſe iuuare poſſent, & aliæ in torno Conuentus fuerunt deperditæ, quod in cauſa fuit, vt de iuſto adquiſitionis titulo dubitauerint aliqui, ob quam ratiooem credunt adiumento illis non fuiſſe, per ea quæ tradunt Butt. *conſ.* 33. *n.* 2. *&* 3. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 5. *lit. M, concl.* 25. & eleganter Ioan. de Solorzano *de Indiarum gubernat. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 101. *&* 102. vbi ad boc propoſitum refert Solonis locum apud Cœl. Rhodig. *lib.* 20. *c.* 35. *Diuitias habere quidem cupio, per iniuriam verò conſequi nolim, ſubſequitur enim mox ſupplicium.* Ouid. *lib.* 1. *Amor. eleg.* 10.

Non habet euentus ſordida præda bonos.

Eutipides *in Erichtheo*:

Opes legitimas magis quàm rapinas
Colere decet, neque enim diuitiæ iniuſtæ
Vnquam conſtantes ſunt.

OBIECTIO VII.

Quod feſtiuitates per Congregationem in Eccleſia Monialium celebratæ. & celebrandæ, illarum religioſæ recollectioni impedimento ſunt.

146 VEnerabilis Congregatio mancipiorum ſanctiſſimi Sacramenti ſita in Eccleſia Conuentus Monialium S. Franciſci ſtrictiotis Obſeruaotiæ, in ea aſſoler certis diebus in Bullis Apoſtol. aſſignatis feſtiuitates ſolemnes celebrare in laudem & venerationem ſanctiſſimi Sacramenti, magoo Fidelium vtriuſque ſexus coocurſu ad generalem Communionem accedentium, ibique prædicatur Dei verbum, & tota die io taberoaculo curioſè & deuotè, ac multis luminaribus præparato publicè expoſita eſt ſanctiſſima Euchariſtia, ac pro deuotis Fidelibus ante illam orantibus, & hanc ſanctam Coogregationem iotrantibus, pleniſſimæ à Sede Apoſt. conceduntur Indulgentiæ: quæ feſtiuitates ſumma omoiom ſpirituali conſolatione ab binc quadraginta aunis ibidem ſunt celebratæ abſque vllo Monialium iocommodo, imò verò cum multis earum vtilitatibus, & commoditatibus; participant enim de Indulgentiarum conceſſione, & de prædicatiooibus, videntque earuo Eccleſiam tanto fideliom deuoto concurſu vbique plenam, vbique Communiooibus ſacris abundantem, concomitante de manè & veſperi ſuaoiſſimo multarum vocum concentu, abſque vlla ipſarum Monialium expenſa: nam omnia Congregatio ſupplet ex collectis à Fidelibus liberali manu datis eleemoſyois. In aula verò ad exercitia deputata, & ab Eccleſia multùm diſtanti, congregaotur quotidie Confratres, in eaque recitatur Roſario Beatiſſimæ Virginis, habetur oratio meotalis per hntam, & quandoque ſumitur diſcipiina verberum ad expiatiooem peccatorum, & pro occurrentibus neceſſitatibus. Quis dicet ex his grauari poſſe Moniales, aut conqueri, quod interturbeotur, aut eis moleſtia aliqua inferatur.

147 Io Eccleſia Regij Conuentus Monialium diſcalceatarum huius oppidi Matritenſis, in quo Moniales perpetuò à catoibus abſtinent, & in ſumma pœnitentia ac ieiunio ſanctiſſimam viram degunt, Officia diuina ſolemniter, & cum excellenti cantu celebrautur, vt refert Ludou. Muñoz *en la vida y virtudes del Padre Maeſtro Fray Luis de Granada, pag.* 166. *in princip.* vbi idem do Religioſiſſimo monaſterio Incarnationis einſdem oppidi Matritenſis dicit.

148 Deuota Congregatio indignorum ſeruorum ſanctiſſimi Sacramenti, quæ ſita eſt io Conuentu ſanctæ Mariæ Magdalenæ eiuſdem oppidi, per annos viginti & ſeptem in illius Eccleſia feſtiuitates ſuas ſolemni apparatu celebrat ex permiſſione Monialium, cum magna earum approbatione & ſpirituali conſolatione, in aulaque prope eundem Conuentum accommodata exercitia ſua deuotiſſimè agunt Coogregationis Coofratres, & à tempore, quo illi pro ſuis feſtiuitatibus celebrandis, & exercitiis agendis Eccleſiam, & aulam occupant, Moniales ipſæ magna in temporalibus, & rebus monaſterij augendis commoda ſentiunt non contemneoda.

149 Nouiſſimè Venetabilis, & pia Congregatio Sacerdotum indignorum miniſtrorum Saluatoris mundi, quæ primam ſedem babuit io Eccleſia Conuentus Monialium Conceptionis B. Virginis, Ordinis S. Hieronymi huius oppidi Matritenſis, fuit per me & aliquos deuotos Presbyteros inſtituta, & primam illius Præfecturam hahoi; occupatur quotidie in Oratotio propriis eleemoſynarum pecuniis empto, in Roſario Beatiſſimæ Virginis tecitando, in oratione mentali habenda, in diſciplinis ſumendis; extra verò eius Sacerdotes carceres, & hoſpitalia huius Curiæ viſitant, confeſſiones omnium infirmorum confiteri volentium audiunt, illoſque conſolantur, & aliquibus dulciariis reficiunt, & eleemoſynas libeoter condonant, in carceribus etiam confeſſiones excipiunt, prædicant, & ſermocinantur, ac nonnullas eleemoſynas, & refectiones portant. Extra hoc oppidum ad loca circumuicina vadunt peregrinantes, & in eorum quolibet per quatuor vel quioque dies commorantor, abſqoe vlla habitatorum expenſa, prædicantes pœnitentiam, Confeſſiones plures etiam generales audientes, inimicitias conciliantes, & afflictos in Domino conſolantes. In Eccleſia prædicti Conuentus Monialium Conceptionis in omnibus Apoſtolorum feſtiuitatibus conueniuntur, ibique eas celebrant conuenientes omoes laici ad generalem communionem, & alia opera pia exercenda, quæ à Sacerdotibus illis commendantor; qualibet Domioica die poſt Veſperum ad Oratorium opera & diligentia aliquorum laicorum coofratrum adducuntur ruſtici homines, qui ad operas ſuas locandas per plateas conueniuntur, & alij famuli ioferioris miniſterij, vt addiſcant doctrinam Chriſtianam per Sacerdotes edocendam, ex quibus plures tam rudes inueniuntur, vt adhuc primæ Chriſtianæ ipſius doctrinæ elementa ignotent, & pro eo tempore, quo in bis ediſcendis occupantur, ſolet expenſis Congregationis aliquid his pauperibos erogari, ne occaſione lucrandi aliquid pro quotidiana ſuſtentatione retrahantur ab addiſcenda doctrina Chriſtiana; plures etiam eo tempore confitentur peccata ſua, & ſolent ad ducentorum numerum aliquando peruenire: de illo gratias Deo reddete nunquam prætermitto, quod ad boc inſigne opus inſtituendum, & fundandum, me tam fragile, & vile inſtrumentum elegerit, cùm in hac noſtra Congregatione adſint Sacerdotes Religioſiſſimi in oratione perpetuò perſeoerantes, in his operibus piis exercendis continuò aſſiſtentes, in miſſionibus peragendis promptiſſimi, & obedientes, ac vltrò ad labores ſponte ſe offerentes, in confeſſionibus audiendis, & in prædicando aſſidui, doctiſſimi, & piiſſimi viri. Moniales, quod noſtrom eſt intentum, his feſtiuitatibus, & ad eorum exemplum, multùm conſolantut in Domino, & hoc diuinum donum ab illo prouenire referunt.

CONCLVSIO II.

Congregatio ab immemoriali, & de tempore mota litis fuit & erat in pacifica poſſeſſione celebrandi feſtiuitates omnes nobilis & deuoti ſui Inſtituti in Eccleſia monaſterij Monialium ſtrictioris Obſeruantiæ S. Franciſci, quod vulgò dicitur del Cauallero de Gracia, & faciendi actus acceſſorios & concernentes celebrationem earundem feſtiuitatum, necnon exercitia Roſary, Orationis mentalis, & diſciplinæ in Aula ad hoc deſtinata, in qua poſſeſſione manutenenda eſt.

150 DAndum eſt mandatum de manutenendo Congre-
gationi in poſſeſſione celebrandi feſtiuitates ſui
nobilis, & deuoti Inſtituti in Eccleſia dicti monaſterij,
& omnes actus illi acceſſorios, & concernentes majo-
rem earum decorem, ac faciendi dicta exercitia in aula
pro illis deputata, quia docet de ſua poſſeſſione de tem-
pore litis motæ, *§. retinendæ, Inſtit. de interd.* plures re-
fert Rotæ deciſiones & Doctorum allegationes Ludou.
Poſt. *in tr. mandati de manutenendo, obſer.* 17. *n.* 1. qui-
bus addo per me citatos *ſuprà, voto* 21. *n.* 1. *& voto* 52.
151 *n.* 1. Et licèt ad obtinendum ſufficeret probare ad ſum-
mum duos actus poſſeſſorios, ex multis quos refert &
ſequitur Ludou. Poſt. *d. tract. obſer.* 18. *à princip.* & ſic
vnam inſtantaneam, ſiue momentaneam poſſeſſionem,
Peregr. *de fideic. art.* 48. *n.* 38. Maſtril. *deciſ.* 52. *n.* 1. *p.* 1.
idem Poſt. *d. obſeruat.* 18. *n.* 2. nihilominus tamen ex
abundanti Congregatio vniformes, continuos, & paci-
ficos actus ad mille ferè deuenientes ſpatio quinqua-
ginta annorum geſtos pleniſſimè probauit, nihil refe-
rente quod duobus annis in alia Eccleſia eaſdem feſti-
uitates celebrauerit, quia hoc fecit præmittendo neceſ-
152 ſarias proteſtationes; animo enim retinetur poſſeſſio ſi
poſſeſſor diſcedat cum proteſtatione, vel cum animo il-
lam retinendi, *§. poſſidere, verſ. quin etiam, Inſtit. de in-
terd.* Creſcent. *deciſ.* 1. *aliàs* 52. *n.* 3. *de cauſa poſſeſſ. &
prop.* Ludou. Poſt. *d. tract. obſeru.* 17. *n.* 18. *&* 19. Et
quamvis, ſine veri præiudicio, in proteſtationibus defi-
153 ceret Congregatio, quod non eſt dicendum, adhuc illi
concedenda erat manutentio pro omnibus actibus, in
qua illa reperiebatur poſſidere de tempore motæ litis,
idem Poſt. *d. tr. obſeru.* 73. *à n.* 50. præcipuè cum poſſi-
deat virtute contractus antea initi, Cæſ. de Graſſis *de-
ciſ.* 4. *de cauſa poſſeſſ. & prop.* Aloyſ. Ric. *in collect. deciſ.
collect.* 1261. *verſ. amplia etiam*, quos refert, & ſequitur
Poſt. *d. tract. obſeru.* 11. *n.* 6.
154 Cum ergo ſit titulata poſſeſſio Congregationis in vim
inſtrumentorum donationis, capitulationum, & tranſa-
ctionum acquiſita & obtenta, maiorem exinde adepta
eſt iuſtificationem pro manutentione concedenda, Ro-
ta apud Poſt. *in fine dicti tract. deciſ.* 139. *num.* 3. *& de-*
155 *ciſ.* 251. *num.* 1. cùm ſemper titulus multùm habeatur
in conſideratione etiam in hoc ſummariſſimo poſſeſſo-
rio, Caualer. *deciſ.* 379. *num.* 5. Rota apud Poſtium *de-*
156 *ciſ.* 5. *n.* 5. vbi ad hoc refert Bald. Verallum, & Theſau-
rum, ſufficiatque præſumptio tituli orta ex longæua
poſſeſſione pro manutentione obtinenda, vt ex Rota, &
Couar. reſoluit Ioan. de Solorzano *de Indiarum guber-
nat. lib.* 2. *c.* 28. *n.* 85.
157 Vnde ſuccedit certa in hac materia concluſio, & vul-
gare axioma, quod poſſeſſor in ſua poſſeſſione manute-
neri debet à Iudice, lite pendente, non ſolùm de iure,
cum omnia iura clament vt poſſeſſor lite pendente ma-
nuteneatur, ſed etiam de ſtylo omnium Curiarum: ita
cum multis Ludou. Poſt. *d. tract. obſeru.* 2. *n.* 9. *cum ſeq.*
Et poſſidente Congregatione, non debet interim ſu- 158
perſederi in celebratione feſtiuitatum, quamvis immi-
neret ſcandalum, quod non adeſt, ad notata per Curt.
jun. *conſ.* 207. *n.* 2. *vol.* 3. Benintend. *deciſ.* 73. *n.* 6. *&* 7.
Scacc. *de appellat. quæſt.* 1. *limit.* 6. *memb.* 2. *n.* 20. Paz
de tenuta, lib. 1. *c.* 101. *n.* 3. *&* 4. non enim lite pendente 159
poterat aliquid innouari, *toto titulo vt lite pend. inno-
uetur, cap. non ſolùm, de appellat. in* 6. Lancel. *de at-
tent. cap.* 4. *limit.* 10. Menoch. *conſ.* 35. *num.* 14. Rota
apud Poſt. *in fine d. tract.* 305. *n.* 1. Azor. *inſtit. moral.
p.* 1. *lib.* 5. *c.* 24. *quæſt.* 9. *verſ. deinde lite pendente*, Carol.
Maraut. *reſp.* 21. *n.* 11. *p.* 1.
Non obſtat, quod celebrare dictas feſtiuitates in Ec- 160
cleſia dicti Conuentus, eſt & fuit ſemper merè depen-
dens à voluntate Monialium: atqui ex actu meræ fa-
cultatis non acquiritur poſſeſſio, ſeu ſtatus manuteni-
bilis, ac per conſequens nec datur mandatum de ma-
nutenendo, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 655.
n. 29. Beltramin. ad Greg. XV. *deciſ.* 262. *n.* 16. Card.
Caualer. *deciſ.* 286. *n.* 1. *& deciſ.* 418. *n.* 9. Ludou. Poſt.
d. tract. obſeru. 53. *num.* 1. hinc inferens *n.* 3. diuturnum
hoſpitem, ſeu illum, qui ab aliquo amico in hoſpitio,
& domo recipitur, nullo temporis curſu quærere quaſi
poſſeſſionem hoſpitij & domus. Ergo, &c.
Quia reſpondetur negando maiorem, ex dictis *ſuprà* 161
num. 126. *cum ſeqq.* cùm dare locum Congregationi ad
celebrandas ſuas feſtiuitates, & ad exercitia facienda,
ſit debitum in vim obligationum, & titulorum præce-
dentium Moniales ad patientiam præſtandam obligan-
tium; vnde quando poſſeſſio verificatur ex titulo præ-
cedenti, ſine dubio manutentio debetur. Cenc. *de cen-
ſib. in addit. p.* 2. *cap.* 2. *quæſt.* 3. *art.* 9. *n.* 17. Poſth. *d.
obſeru.* 53. *num.* 19. Ad quam excludendam debet eui- 162
denter conſtare, materiam eſſe merè facultatiuam, Se-
raphin. *deciſ.* 323. *num.* 3. Beltramin. ad Greg. XV. *de-
ciſ.* 162. *in fine*, vbi reddit rationem, ne ſcilicet ſub præ- 163
textu materiæ facultatiuæ de facili ſit manutentio de-
neganda.
Quicquid ſit, planè conſtat olim Moniales celebra- 164
tionem dictarum feſtiuitatum impedire voluiſſe Con-
gregationi, & hac de re litem mouiſſe coram Vicario
generali huius oppidi Matritenſis, de qua mentio fit in
inſtrumento tranſactionis & concordiæ; vnde ſuccedit
concluſio, quod in actis etiam merè facultatiuis dicitur
acquiſita poſſeſſio quando præceſſit prohibitio, ſeu con-
tradictio cum ſubſequuta acquieſcentia. Beltramin. ad
Greg. XV. *deciſ.* 162. *ſub n.* 16. Melch. Lotter. *de re be-
nefic. tom.* 1. *lib.* 2. *quæſt.* 11. *num.* 29. Rot. *deciſ.* 297. *ſub
num.* 4. *&* 5. *p.* 2. *diuerſ.* Poſt. *d. tract. obſer.* 53. *n.* 28.
Nec obſtat quod ex aduerſo allegatur, videlicet titu- 165
los in quibus Congregatio fundatur, eſſe nullos, vtpotè
quia per vim & metum geſti dicuntur, & ex defectu
ſolemnitatum, ac proinde nullitate hac ſtante, debebat
retardari mandatum de manutenendo. Quia reſponde-
tur totum negando. Primum conſtat ex dictis *ſuprà*,
n. 106. *cum ſeqq.* Secundum patet, quia nullitas contra-
ctus non poteſt impedire poſſeſſori manutentionẽ, vt de
poſſidente vigore cõtractus reprobari, in terminis Cæſ.
de Graſſis *deciſ.* 4. *de cauſa poſſeſſ.* Aloyſ. Ric. *in collect.
deciſ collect.* 1561. Poſt. *d. tract. obſern.* 62. *num.* 8. Et
de poſſidente vigore donationis, contra quam opponi-
tur de illius nullitate, & inualiditate, Rot. *deciſ.* 270.
n. 4. *p.* 1. *recent.*
Ratio duplex aſſignari poteſt, generalis ſcilicet, & 166
ſpecialis: generalis eſt, quia ex quolibet contractu, &
actu inutili, & nullo transfertur poſſeſſio in alium, *l.* 1.
§. ſi vir vxori, l. quod vxor 16. *ff. de acquir. poſſeſſion. l. nec
vllam* 13. *§. in omnibus, ff. de petit. hæredit. l. ſi donata* 36.
ff. de donat. inter virum, & vxorem, l. 2. *§.* 1. *in fine, ff. pro
donato, l.* 1. *§. deiicitur, verſic. denique, ff. de vi & vi arm.*
Matienſ. *l.* 8. *gloſſ.* 2. *n.* 32. *titul.* 7. *lib.* 5. *Recopil. & gloſſ.* 6.
num. 2.

Digitized by Google

*num.*1. Maſtill. *deciſ.*253.*num.*13.*p.*3.Sord.*conſ.*176. *à n.*1.*vſque ad* 3. Paz *de tenuta,tom.*1,*cap.*28.*ex n.*1.*& tom.*2.*cap.*54.*n.*17. Poſt.*d. tract. obſeru.*37. *n.* 1. quod tantùm limitatur quando nullitas eſt adeò clara & euidens, vt non egeat probatione, quo caſu omnes doctrinas in contrarium citari ſolitas intelligit Poſt. *d. tract.obſeru.*62.*n.*12.

167 Secunda ratio ſpecialis eſt, quia vbi inſtrumentum obligationis fuit executioni demandatum (prout in præſenti caſu) exceptio nullitatis non releuat ad impediendam manutentionem. Sigiſm. Scacc. *de appellat.*1.*p.cap.*2.*q.*19.*remed.*1.*concl.*5.*n.*20.*&* 21.Poſt.*obſeru.*62.*n.*1. quia illa reſpicit petitorium, & non eſt in manutentione diſcutienda, Rot. *apud eundem Poſt. deciſ.*226.*n.*8. vbi quod exceptio nullitatis tranſactionis reſpicit petitorium.

168 Denique non obſtant exceptiones contra teſtes oppoſitæ, quia non admittuntur in iſto ſummariſſimo iudicio. Con.*pract.cap.*17.*n.*4.Chriſtoph.de Paz *de tenuta,cap.*7.*n.*7.*&* 9. Seraphin.*deciſ.*342.*in fine,& deciſ.*392.*& n.*2.*deciſ.*561.*n.*2. Greg. XV. *deciſ.*449. *numer.* 10. Vnde Beltramin. ad ipſum *deciſionè* 449.
169 *n.*11. ait quod ideo non admittitur exceptio, quod te-
170 ſtis ſit intereſſatus, & Card.Caualer. *deciſ.*223.*num.*2.
reſoluit propterea non obſtare exceptionem aduerſus
Monachum teſtem, quòd non ſit admittendus in hoc
iudicio pro ſuo monaſterio.

171 Quibus fundamentis in iure & facto irrefragabilibus fuit ad fauorem Confraternitatis promulgatum decretum de manutenendo, tenoris ſequentis, videlicet.

En la Villa de Madrid, a 23. dias del mes de Iunio de 1645. años: Viſto eſte proceſſo y autos del por el ſeñor Licenciado Don Diego Oſorio, Protonotario y Iuez Apoſtolico de la cauſa que es entre partes, de la vna el Doctor Agoſtino Barboſa, Padre mayor, y demas Hermanos y Congregacion de los eſclauos del Santiſſimo Sacramento, ſita en la Igleſia del Conuento de Monjas deſcalzas de la Concepcion Franciſca, que llaman del Cauallero de Gracia deſta Villa de Madrid; y de la otra la dicha Abadeſſa, Monjas, y Conuento de Monjas deſcalzas Franciſcas de la Concepcion, que anſi miſmo ſe dizen de Ieſus Maria. Dixo que ſin perjuizio del derecho de las partes en el juyzio petitorio y poſſeſſorio plenario, y en el interim, y haſta tanto que otra coſa ſe prouea y mande, debia de mantener, manutenia, y mantubo, amparaua y amparo al dicho Hermano mayor, y demas Hermanos y Congregacion del ſantiſſimo Sacramento ſita en el dicho Conuento y Igleſia, en la poſſeſſion en que han eſtado y eſtauan al tiempo y quando ſe mouiò eſte pleito de celebrar ſus fieſtas los primeros Domingos de cada mes, y otros dias extraordinarios en el diſcurſo del año, como ſon la octaua de Corpus, por ocho dias continuos, quando los ſeñala la Congregacion, y los tres dias de carneſtolendas, y todos los dias de toros por las tardes, y las exequias de ſus defuntos en la Igleſia del dicho Conuento, Capilla y Altar mayor, y tener credencia con las inſignias del ſantiſſimo Sacramento, y de poner en la Capilla y Altar mayor de la dicha Igleſia andamia de madera para el Altar y ſu peana, armandole como les parece, y todo lo demas conueniente, adornando la Igleſia, Capilla y Altar mayor y parte que quieren, poniendo muchas luzes, y otros adornos: y de que las dichas Monjas por el ſacriſtan de la Congregacion les den los veſtuarios y ropa blanca que fueren neceſſarios para la celebracion de todas las dichas feſtiuidades, y para las Miſſas cantadas, y pulpito, y de tener la llaue cada vno de aquellos dias el Sacerdote que ha de dezir la Miſſa mayor cantada, del ſagrario del Altar mayor, haſta encerrarſe el ſantiſſimo Sacramento à la noche, y de dezir por perſona deputada por la dicha Congregacion en todas las feſtiuidades ordinarias y extraordinarias, y exequias la Miſſa mayor con Diacono, y Subdiacono; y comulgar en ella y en otras à los eſclauos del Santiſſimo, y de traer muſicos inſtrumentos de fuera para oficiar la dicha Miſſa mayor y Completas; y de combidar y traer predicadores que prediquen en la dicha Igleſia à voluntad de la Congregacion en todas las dichas feſtiuidades, y de poner los bancos de reſpaldar y ſin reſpaldar para aſſentarſe los Hermanos de la Congregacion y las perſonas combidadas y otros deuotos, que vinieren à la Igleſia, diuidiendo con grados en caſo neceſſario los hombres de las mugeres, y de tener el vſo libre de la Capilla de nueſtra Señora de Gracia, y la llaue del ſagrario della, y copon, y de comulgar en ella en todo tiempo à los eſclauos: y de lleuar tambien para eſte effeto con ſu llaue por vn Sacerdote Congregante el ſantiſſimo Sacramento de la dicha Capilla de nueſtra Señora de Gracia, à el Altar mayor para la Communion general de los eſclauos en todos los dichos dias de fieſta, ordinarios y extraordinarios, y de bolver deſpues el copon à la dicha Capilla y Sagrario de nueſtra Señora de Gracia, y de pedir limoſna con meſa y fuente, y libro de eſcriuir los eſclauos, y aſſentar las limoſnas que ellos dan à las puertas de la dicha Igleſia de la parte de a dentro, y poner eſtandarte de la dicha Congregacion en todas feſtiuidades della, y en el Iueues y Viernes ſanto de cada vn año, y que en la dicha poſſeſſion no ſean inquietados, moleſtados, ni perturbados por perſona alguna: para loqual ſe den y deſpachen los mandamientos de manutencion neceſſarios en forma, con penas y cenſuras, y anſi lo proueyò, mandò, y firmò. El licenciado Don Diego Oſorio.

Nimiam poſt hæc ſcripta inſectandi, ac reprehendendi licentiam aſſumpſit quidam, qui ſe prodere non 172
eſt auſus, in quodam libello furtim in hac Curia ſine nomine Auctoris impreſſo, in quo multùm inſudare videtur, non in hac noſtra iuris allegatione improbanda, ſed in ea rabioſè diffamanda, prorumpens in quandam maledicendi audaciam.

Quid non audebit perfida lingua loqui?

ex Matt.7. *epigr.* 22. quod in cauſa fuit vt Illuſtriſſimus & Reuerendiſſimus D. meus Iulius Roſpiglioſi in Hiſpaniarum Regnis Nuntius Apoſtolicus, ex officio ſub cenſuris dicti libelli lectionem prohibuerit, prout etiam prohibuit Supremum Caſtellæ Conſilium, datis litteris & ſpeciali commiſſione D. D. Auguſtino del Yerro, digniſſimo Curiæ Regalis Præfecto, ad inquirendum, & procedendum contra omnes culpabiles repertos.

Non eſt cur ego doleam, cùm certum ſit nullum 173
eſſe tam perfectum opus, quod non vellicare malignitas poſſit, vt dicit Seneca *lib.*2. *de benef. cap.*2.

Magnus Tertullian, *lib.*4.*contra Valent.* duo nobis 174
proponit; vnum circa notitiam Valentini, his verbis: *Sperauerat Epiſcopatum Valentinus, quia ingenio poterat & eloquio, ſed alium ex martyrij prærogatiua loci potitum indignatus, de Eccleſia authentica regula abrupit (vt ſolent animi pro prioratu exitati præſumptione vltionis accendi) ad expugnandam conuerſus veritatem, & cuiuſdam veteris opinionis ſemini, actu colubroſo viam delineauit.* Alterum circa Valentinorum deſiderium, ne eorum ſcripta publicarentur. *Nihil magis curant* (vt dicit *cap.*1.) *quàm occultare quod prædicant; quia nihil veritas erubeſcit* (addit *cap.* 3.) niſi *ſolummodò abſcondi. Ego autem neminem nomino, quare iraſci mihi nemo poterit niſi qui ante de ſe voluerit confiteri, nec de illo queri poterit quiſquis de ſe benè ſenſerit*, vt loquar cum Cicer. *pro leg. Manil.*

Non poſſum non ſummè dolere, quod Moniales, 175
quæ ſtrictiorem religioſam vitam ducunt, hac via de me vindictam ſumere intendant, & in defenſionem

Digitized by Google

prætenſi ſui iuris talem publicent libellum, prætendentes Congregationem de facto expellere, eam iniuſtiſſima lite vexantes, cùm deberent pluſquam alij lites effugere,& protſus euitare, vt admonet Cardinalis Hugo ſuper illa verba Pſalmi 84. *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus,quoniam loquetur pacem in plebem ſuam*; qui diuidens tria Populi Dei,ſecularium ſcilicet, Clericorum, & Religioſorum, & pacis quoque genera, pax reconciliationis ad Deum, pax peccatoris ad ſe ipſum,& pax temporis ad proximum; concludit, dicens: *Terram autem propriè abſtulit Religioſis, quibus propriè competit lites nullas habere.* Quod Apoſtol. 1.*ad Corinth. cap.6.* innuit, dum dicit: *Iam quidem omninò delictum eſt in vobis,quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini?* Et *ibi in gloſſ.* S. Auguſtinus ita ait ad propoſitum: *Perfectis igitur licet ſua repetere ſimpliciter, id eſt, ſine cauſa, ſine lite, ſine iudicio; ſed non conuenit eis inde mouere cauſam ante iudicem.* Et Lyra in ſenſu literali idem declarat: *Licèt enim*,ait ille, *cuilibet licitum ſit rem ſuam in iudicio repetere, etiam Religioſis, tamen repetere rem ſuam in iudicio peccatum eſt in aliquo caſu, vtpote quando de tali repetitione ſurgat ſcandalum, vel aliud magnum malum.*

176 In hoc caſu adeſt vniuerſale ſcandalum cunctorum, qui vident Moniales non repetere quod ſuum eſt, ſed denegare quod Congregationi euidenter debetur, & nulla poteſt tergiuerſatione occultari, & quod peius eſt, paruipendent Apoſtolicorum Iudicum mandata, nec illis obtemperare volunt, contra quas eſt danda declaratoria. Caſſador. *deciſ.6.de cauſa poſſeſſ. & pro-*

177 *priet.* Creſcent.*dec.1.de ſequeſtr.poſſeſſ.* Graue enim delictum,& deterrimi exempli eſt inobedientia,& contumacia,gloſſ.*in c.duo ſunt,96.diſt.* Abb. *in §.1.n.*10. & *ibi* Rip.*n.*29.*de iudic.*Con.*in cap. Alma mater,p.*1.§.9.

178 *n.*3.*de ſentent. excomm.lib.*6. vtpote quæ ex contemptu proficiſcitur,& alios ad contemptum prouocat,& ideò cenſuris coërcenda, vt cenſuit Rota *in Cordub. dimidiæ portionis,*1.*Iulij* 1630.*coram bonæ mem. Merlino.*

179 Nec de me poſſunt Moniales conqueri, cùm ratione officij obligatus eſſem iura Congregationis pro meo poſſe defendere, ne illa eſſe deſinerent eo tempore quo ego illius eſſem Præfectus; quanta vigilantia, quanto ſtudio obtinuerim,oſtendit cauſæ exitus, & ſatis indicat aduerſaria potentia, in quo negotio opus fuit plus pro conſeruatione iuris quæſiti, quàm in eo adquirendo laborare, quia difficilius eſt Prouincias obtinere, quam facere: viribus parantur, iure retinentur. Et vt inquit Ouid. 2.*de remed.*

Non minor eſt virtus quàm quærere, parta tueri:
Caſus ineſt illic, hic erit artis opus.

180 Imò, vt dicit Claudian. 3. *Stilich. Paneg.*
—— Plus eſt ſeruaſſe repertum,
Quàm quæſiſſe nouum.

Et Caſſiodor. 1.*var. epiſtol.*29. *De cuſtoditis autem acquiritur laudata perfectio.*

Conchenſis nullitatis Ordinis.

Ordinatus ſacris Ordinibus per vim, & coactionem præciſam, & abſolutam, non recipit characterem, nec tenetur ad obſeruantiam voti caſtitatis; ſi verò per vim cauſatiuam,ſeu conditionalem ordinetur, characterem recipit; ſed tamen non tenetur continere, nec prohibetur contrahere matrimonium.

VOTVM LXXVII.

1 *Caſus contingentiæ proponitur, & n.*2.
3 *Dubia diſputanda proponuntur.*
4 *Vis alia præciſa, & abſoluta, alia cauſatiua, ſeu conditionalis.*
5 *Ordinatus per vim præciſam, & abſolutam non recipit characterem, nec tenetur ad obſeruantiam voti caſtitatis.*
6 *Baptiſmus non confertur patienti vim præciſam, & abſolutam.*
7 *Ordinatio vbi non valet, nec etiam valere poteſt præceptum, aut votum, quod in valida ordinationi annexum eſt.*
8 *Character imprimitur in ordinato, vel baptizato per vim conditionalem, ſeu cauſatiuam.*
9 *Voluntas coacta voluntas eſt.*
10 *Voluntas coacta ſufficit ad impreſſionem characteris.*
11 *Actus omnis, in quo reperitur non ſolùm ſimplex voluntas, ſed cum qualitate libertatis, & ſpontaneitatis, ſi fiat coactè, non valet.*
12 *Matrimonium ſi fuerit metu contractum, eſt ipſo iure nullum.*
13 *Electio metu facta eſt nulla.*
14 *Dos metu conſtituta eſt nulla.*
15 *Caſtitatis promiſſio de ſui natura requirit qualitatem libertatis à coactione.*
16 *Caſtitas eſt voti, non præcepti.*
17 *Continentia ſuaderi poteſt, ſed non præcipi nolenti.*
18 *Votum vi & metu graui extortum, ipſo iure eſt nullum.*
19 *Votum caſtitatis tacitum à coacto emiſſum, non tenet ſicut expreſſum.*
20 *Puer qui non ſit doli capax, ſi promouetur ad Ordines ſacros,non tenetur continere.*
21 *Poteſtas in Eccleſia eſt compellendi puerum ſacris Ordinibus promotum, vt continentiam ſeruet, niſi compos factus nolit in Ordine permanere.*
22 *Character cuiuſlibet Ordinis ſacri poteſt imprimi infanti vnius diei, modò ſit baptizatus.*
23 *Caſtitas non eſt de ſubſtantia & eſſentia Ordinis Subdiaconatus.*
24 *Eccleſia quandoque diſpenſat ſuper caſtitate in ordinato.*
25 *Subdiaconis de tempore primitiuæ Eccleſiæ licebat contrahere matrimonium, & poſt Ordinis ſuſceptionem anterioribus vti coniugiis.*
26 *Ordo per ſe impreſſus non impedit matrimonium, ſed conſtitutio Eccleſiæ.*
27 *Canoniſtæ, & Iuriſperiti referuntur qui tenent Subdiaconum Ordinem ſuſcipientem per vim cauſatiuam non teneri continere.*
28 *Theologi referuntur idem ſentientes.*
29 *Rota Romana idem ſentit.*
30 *Concilij Toletani VIII.* cap.7. *intellectus.*
31 *Subdiaconus per metum & coactionem ordinatus, eſt verè & propriè Subdiaconus.*
32 *Subdiacono prohibitum eſt contrahere matrimonium.*
33 *Caſtitas indicta Ordini ſacro ex immediata conſtitutione Eccleſiæ, ſecundùm aliquos.*
34 *Continentiæ obligatio ſacris Ordinibus annexa eſt directè & immediatè ex præcepto Eccleſiæ, ſecundùm nonnullos.*
35 *Obligatio continentiæ Ordinibus annectitur, mediante voto proprio ordinatorum, ſecundùm alios.*
36 *Subdiaconi ſunt adſtricti voto continentiæ ſimul ex lege*

lege Eccleſiaſtica immediatè, ſecundùm aliam opinionem.

37 Ordo ex adiuncto voto caſtitatis quomodo dirimat matrimonium?

38 Concilium Trid. aſſerit Subdiaconos, vel ex voto, vel ex conſtitutione Eccleſiæ ad continentiam teneri.

39 Votum ſeruandi caſtitatem in Subdiacono deriuatur à iure poſitiuo.

40 Eccleſia non intendit grauare fideles inuitos ad perpetuam caſtitatem.

41 Statutum Eccleſiæ de ſeruanda caſtitate ſacris Ordinibus annexa, ex quibus componatur.

42 Doctores referuntur, qui tenent ſuſcipientem Ordinem Subdiaconatus per vim coactiuam teneri continere.

43 L. Regia 32. tit.6. p.1. declaratur.

44 Doctrina ad matrimonq nullitatem facientes benè adaptantur ad ſimiles Profeſſionum, & Ordinum nullitates.

45 Metus definitio, & eius natura declaratur.

46 Metus debet eſſe talis, qui cadere poſſit in conſtantem virum, ad hoc vt Matrimonium, Profeſſionem, & Ordinis ſuſceptionem annullet.

47 Metus vt dicatur cadens in conſtantem virum, quinque requiruntur conditiones.

48 Matrimonium per vim contractum eſt ipſo iure nullum.

49 Profeſſio per vim emiſſa eſt ipſo iure nulla.

50 Metus grauitas diiudicatur ex circumſtantiis, & qualitate ætatis, ſexu, & imbecillie animi.

51 Metus eſt difficilis probationis.

52 Probationes leuiores ſufficiunt in metu.

53 Indicia, & coniectura ad probandum metum admittuntur.

54 Probatio difficilis ſufficit fieri per coniecturas, & indicia.

55 Teſtes domeſtici admittuntur in probatione metus.

56 Teſtes ſingulares in probatione metus rejiciendi non ſunt.

57 Hiſtoria narratur, ex qua metus initium ſumpſit, & num. 58.

59 Perſona interpoſita ad metum incutiendum, & quomodo probetur, num. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. & 71.

72 Metus mortis, aut cruciatus corporis, vel abſciſſionis membri dicitur cadens in conſtantem virum.

73 Reuerentia quam filius præſtare debet patri, quando ſit ſufficiens ad inducendum metum, qui caderet in conſtantem virum.

74 Metus reuerentialis per ſe ſolum non eſt ſufficiens ad reddendum irritum contractum.

75 Timor rationabilis grauis mali ſimul cum metu reuerentiali ſufficiens eſt ad annullandum contractum.

76 Metus reuerentialis cum verberibus, aut minis ſufficit ad irritandum contractum, quamvis non probetur minitantem ſolitum eſſe minas exequi.

77 Terribilitas perſonæ cum metu reuerentiali ſufficiens eſt pro nullitate contractus.

78 Timor incurrendi parentum indignationem ſufficit ad matrimonium annullandum.

79 Exiſtimatio prudens, & rationabilis dubitatio de inferendo ſibi malo aliquo ſufficit ad matrimonium annullandum.

80 Qualitas perſonarum, quæ metum patiuntur, & incutiunt, multùm inſpici ſolet in eius probatione.

81 Teſtis vnus iuncta aliqua præſumptione metum probat.

82 Antonius aduerſam ſemper habuit ad ſtatum Eccleſiaſticum inclinationem.

83 Auerſio & repugnantia multùm confert ad metus probationem.

84 Antonius fuit inſtantiſſimis precibus à parentibus inductus vt Subdiaconatus Ordinem ſuſciperet, & n. 85.

86 Preces importunæ, & inſtantiſſimæ perſuaſiones aptæ ſunt metum incutere cadentem in virum conſtantem.

87 Paria ſunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum.

88 Perſona inducta ad contrahendum per ſuaſiones inſtantiſſimas, dicitur contrahere per vim & metum.

89 Matrimonium per nimiam importunitatem contractum annullatur.

90 Preces importunæ à patre, aliòve Superiore adhibitæ matrimonium annullant.

91 Preces, & perſuaſiones, ac periculum grauis indignationis in patre, interuenerunt in præſenti caſu.

92 Antonius cùm ad Subdiaconatus Ordinem traheretur, cum lacrymis acerbum ſui animi ſenſum exprimebat.

93 Lacrymæ, & ſuſpiria metus continuationem probant.

94 Proteſtationes, & reclamationes Antonij.

95 Cauſa ex qua inductus pater filium vexabat, quomodo ceſſauerit.

96 Proteſtationes nihil aliud ſunt quàm declarationes voluntatis illius, qui proteſtatur.

97 Proteſtationes declarant animum, & remouent conſenſum à recepto.

98 Proteſtationes concludenter non probant metum.

99 Proteſtationes multùm coadiuuant, & opitulantur, præſertim ſtantibus aliis adminiculis.

100 Proteſtatio præcisè non requiritur quod fiat in eodem actu.

101 Principium meticuloſum attendi debet, vt exinde ſequuta ab eo regulanda ſint.

102 Animus quis & qualis fuerit in præteritum, declaratur à ſubſequentibus.

103 Fama, & communis vox multùm opitulatur ad probationem metus.

104 Antonij perpetua repugnantia exercendi actum Ordini Sacro annexum, & aſcendendi ad ſuperiores Ordines, & numero 105. 106. 107. 108. & 109.

110 Coniectura ſimul iuncta cùm tendunt ad eundem finem, metum pleniſſimè probant.

111 Singula quæ non proſunt, multa iuuant in materia probationum.

112 Vocem in Capitulo non habent niſi ij tantùm Canonici, qui in ſacris ſunt conſtituti.

113 Vox pendet à Canonia.

114 Canonici dicuntur de Capitulo, licèt non ſint in ſacris.

115 Vocem in Capitulo habere potiùs eſt præeminentia, & fructus Canonicatus, quàm Ordinis.

116 Suſpenſus ab officio eſt pariter ſuſpenſus ab vſu, & fructu dandi vocem.

117 Suſpenſus ab Ordine non eſt ſuſpenſus à iure, & præeminentia dandi vocem in Capitulo.

118 Irregularitatem non incurrit priuatus iure dandi vocem, ſi nihilominus illam in Capitulo det.

119 Deciſiones in Cauſa Parmenſi nullitatis Ordinis declarantur.

120 Ordinum

120 *Ordinum diſtributio nulla facta fuit in Eccleſia C. nchenſi.*
121 *Metus cauſa durante, nullus conſenſus præſumitur liberæ voluntatis.*
122 *Pater pro filio teſtificari prohibetur.*
123 *Confeſſio patris probat met..m interceſſiſſe in matrimonio l. ij.*
124 *Confeſſio propria eſt maior omnium probatio.*
125 *Parentum depoſitiones admittuntur in cauſa matrimonij ſpiritualis, & carnalis filiorum.*
126 *Pa entes in cauſis filiorum quando teſtificare poſſint.*
127 *Teſtium nonnullorum integerrima fides aliorum ſupplet defectum.*
128 *Teſtes ſingulares probant metum.*
129 *Minæ probantur per teſtes ſingulares.*
130 *Domeſtici, & familiares, qui tales non erant tempore depoſitionis, rectè probant.*
131 *Familiares produci poſſunt in caſibus difficilis probationis.*
132 *Familiares benè admittuntur, quando ex natura rei veritas aliter haberi non poteſt.*
133 *Familiares rectè admittuntur ad probandum ea, quæ in domo peraguntur.*
134 *Metus præſens qualiter requiratur.*
135 *Suſpicio metus contractum irritat, ſicut & metus: intellige vt n. 136.*
137 L. metum autem 9. ff. de eo quod metus cauſa, *declaratur.*
138 *Concil. Trid.* ſeſſ. 25. de regularib. cap. 19. *quo in caſu loquatur.*

1 DOMINVS Antonius Nuñez Treuigno, de la Vega, Miles militiæ Sancti Iacobi de Spatha, ac Theſaurarius, & Canonicus Sanctæ Eccleſiæ Conchenſis, felicit recordationis Vrbano VIII. expoſuit, quod aliàs ipſe dum vigeſimumprimum ſuæ ætatis annum ageret, ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem ſe promoueri paſſus fuit, ad id inductus per vim & metum, qui cadere poterant in conſtantem virum; cumque nullitatem ſuæ talis promotionis intenderet, eidem Pontifici ſupplicari fecit, quatenus D. Epiſcopo Conchenſi committere dignaretur, vt ſi inquiſita per illum ſuper præmiſſis diligentiùs veritate, ad Subdiaconatus Ordinem huiuſmodi ſuſcipiendum per vim & metum, qui caderent in conſtantem virum, eum inductum fuiſſe repererit, præmiſſorum occaſione ad continentiam ſeruandam non teneri, ſed præmiſſis non obſtantibus matrimonium cum quavis muliere, nullo aliàs iure ſibi prohibita contrahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare, ac in eo poſtmodùm remanere, necnon in paternis, & maternis, aliiſque ſibi legitimè obuenientibus bonis ſuccedere liberè, & licitè poſſe, prolemque exinde ſuſcipiendam legitimam fore declaret. Quibus ſupplicationibus Summus idem Pontifex, modo aliquo annuere volens, dicto D. Epiſcopo per ſuas litteras in forma Breuis *ſub dat. Romæ apud Sanct. Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die 28. Nouembris* 1643. committere & mandare de Apoſtol. benignitatis fauore dignatus eſt, quatenus vocatis ad id, qui fuerint euocandi, in præmiſſis omnibus, & ſingulis, dummodo dictus D. Antonius Nuñez Treuigno ſuſceptionem dicti Ordinis tacitè, vel expreſsè non ratificauerit, in illoque non miniſtrauerit, ac data per eum cautione de ſtando iuri, & iudicato parendo, auctoritate Apoſt. faciat, & declaret, prout de iure fuerit faciendum, & declarandum.

2 Præſentatis Apoſtol. litteris hujuſmodi coram Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo D. Henrico Pimentelio, digniſſimo Epiſcopo Conchenſi, ac per eum acceptata iuriſdictione in illis ſibi conceſſa, coram eo propoſuit dictus D. Antonius Nuñez Treuigno, ſe ab hinc quatuordecim annos Subdiaconatus Ordinem ſuſcepiſſe, & tamen nullo continentiæ voto eidem Ordini annexo adſtrictum remanſiſſe, eo quod dictum Ordinem ſuſceperat per vim & grauem metum cadentem in conſtantem virum, incuſſum ab eius parente Emmanuele Suarez Treuigno, ſine animo, & intentione ſe obligandi dicto voto, in qua ſemper immotus perſeuerauit ante & poſt actum ordinationis, ſæpiùs proteſtando de vi, & metu huiuſmodi ſibi illato, cum animo ſtatim reclamandi vbi, & quando occaſio ſe obtulerit, & cauſa metus ceſſauerit, continuò ſe abſtinendo ab exercitio dicti Ordiois, & à qualibet alia expreſſa, vel tacita illius approbatione. Sed Promotori Fiſcali data copia eorum omnium pro nullitate huiuſmodi allegatorum, & facta ex officio contradictione, fuit coram eodem Illuſtriſſimo Domino Epiſcopo deuentum ad informationes, quibus omnibus perſpectis, conſultus pro veritate dubitaui, an conſtet de vi, & metu ſufficienti ad annullandum continentiæ votum Subdiaconus Ordini annexum, itavt dictus D. Aotonius Nugnez Treuigno continere non teneatur, & ad nuptias liberè, & licitè conuolare poſſit?

Materia iſta duas continet inſpectiones, vna quæ reſpicit fundamentalem quæſtionem, *An D. Antonius Nugnez Treuigno per vim & metum ſacris Ordinibus initiato fuerit character impreſſus, taliter quod teneatur ad obſeruantiam voti caſtitatis eidem annexi?* Altera quæ dubij principalis reſolutionem comprehendit, petit: *Vtrùm vis, & metus eidem D. Antonio incuſſus ad hoc vt dicto Subdiaconatus Ordine initiaretur, ſufficienter probetur ad effectum, vt non teneatur ad obſeruantiam prædicti voti?* 3

Primæ inſpectionis Quæſtio.

Vtrùm D. Antonio Nugnez Treuigno per vim & metum ſacris Ordinibus initiato fuerit character impreſſus, taliter quod teneatur ad obſeruantiam voti caſtitatis eidem annexi?

HAnc quæſtionem arduam appellat Rota in *deciſ.* 561. *ſub num.* 11. *part.* 1. *diuerſ.* & ſubtiliſſimam, 4
ac de apicibus Iuris dicit Nau. *conſil.* 4. *ſub n.* 11. *de his quæ vi.* Pro terminorum verò cognitione præſupponendum eſt, magnam quoad propoſitum reperiri differentiæ rationem inter vim, & coactionem præciſam & abſolutam, & inter illam, quæ cauſatiua, ſeu conditionalis appellatur: nam quando coactio promoti ad Sacros Ordines fuit præciſa & abſoluta, vt euenit in eo, qui per vim, aut ligaminibus tenetur, non imprimitur character, nec tenetur ad obſeruantiam voti ca- 5
ſtitatis, prout nec confertur Baptiſmus, *cap. maiores, §. item quæritur, de Baptiſmo, cap. Presbyteros,* 50. 6
diſt. Et talis dicitur inualidè ordinatus, & vbi non valet ordinatio, nec etiam valere poteſt præceptum, aut 7
votum, quod validæ ordinationi annexum eſt, nouè Auerſa *de Sacram. Ordin. q.* 1. *ſect.* 8. *verſic. ſatis tamen, & ſequentibus.* Cùm verò vis eſt conditioonalis, ſeu cauſatiua, vt in eo, qui vt euadat periculum, vel mor- 8
tem, conſentit ſe ordinari, vel baptizari, tunc imprimitur character, *cap. de Iudæis,* 45. *diſt. cap. vbi iſta,* 74. *diſt. cap. quod quidem* 1. *quæſt.* 1. adeſt enim voluntas, licèt indirectè, & voluntas coacta voluntas eſt, *l. ſi mulier, l. ſi metu, ff. de eo quod met. cauſa, cap. meritò* 15. *quæſt.* 1. cum aliis per me citatis *Axiom.* 203. *num.* 8. 9
Quod ſufficit ad impreſſionem characteris, ſecundùm gloſſ. *verb. honorem, in d. cap. vbi iſta,* 74. *diſtinct.* Rota apud Cæſ. de Graſ. *deciſione* 3. *numer.* 1. *de his, quæ vi,* aliàs

aliàs *deciſione* 560.*part*.2. *diuerſ*. *&* *deciſ*.40.*p*.6. *recent*. & reſoluunt per me relati ſuprà *voto* 37. *num*.11.
lib. 1.

11 De cauſatioa, & conditionali vi D. Antonio facta
hîc à nobis agendum eſt, cùm non prætendat ſe fuiſſe compulſum, aut coactum coactione præciſa, & abſoluta ſuſcipere Subdiaconatus Ordinem, quia non fuit ligaminibus tentus vt ordinaretur, ſed coactione cauſatiua, ſeu conditionali, & ſic dubitari non poteſt de legitima characteris impreſſione. Difficultas ergo eſt, an teneatur ad obſeruantiam voti caſtitatis Ordini ſacro annexi, quod eſt præſeotis inſpectionis intentum. De hac quæſtione latè à me actum fuit *d*. *voto* 37. *à n* 23. *lib*.2. vbi ttia fundamenta pro negatiua parte, cui tanquam probabiliori adhæſi, in medium adduxi. Alia in eadem cauſa, pro qua etiam conſuluit eleganter, & copioſè cumuluuit concollega, & amicus meus D. Doctor Don Gabriel Martinez. Et primum, quia omnis actus, in quo reperitur oon ſolùm ſimplex voluntas, ſed cum qualitate libertatis, & ſpontaneitatis, ſi fiat coactè, ſiue per voluntatem coactam, noo valet, iuxta text. *in cap. notificaſti* 33. *queſt*.5. & *ibi* gloſſ. communiter recepta *in verb. licentiam*, quam commendat Abb. *in cap.cùm locum*, *num*.6. *de ſponſal*. provt videmus in matrimonio, in quo requiritur iſta voluntas libera, & ſpontanea, *d.cap. cùm locum*, *cap.gemma*,
12 *de ſponſalib*. Quod ſi fuerit metu contractum, eſt ipſo iure nullum, *cap. ſignificanis*, *de eo qui duxit in vxor*. *gloſſ.penultim.in cap.veniens*, *de ſponſal*. cum citatis per me *in votis deciſiuis*, *libro* 2. *voto* 17. *num*.104. quibus
13 uddo Auerſa *de matrimon. queſt*.4.*ſectione* 2. & in electione metu facta, quæ pariter eſt nulla, *cap. vbi periculum*, §.*caterùm*, *de election. in* 6. Ego *in votis deciſiuis*,
14 *lib*. 1.*voto* 47. *num*.19. & in dote metu conſtituta, *l. ſi mulier*, §. *ſi dos*, *ff. de eo quod metus cauſa*, & in teſtamento metu condito, *l.qui teſtamento*, §.*vlt.ff.de teſta*-
15 *ment*. Caſtitatis autem promiſſio de ſui natura requirit qualitatem libertatis à coactione, *cap. perlatum*, *de his qua vi*, *cap.ad aures*, *de atate*, *&* *qualitate*, *cap*.1.31.*diſtinct.cap.praſens*, 10.*queſt*.3. gloſſ. *in cap.vbi iſta*, *verb*.
16 *honorem*, 74. *diſtinct*. Et eſt voti, non præcepti, *cap.integritas*, 32.*queſt*.1. Innoc. communiter receptus *in cap. non eſt compos*, *de tempor.Ordin*. S.Thom. *in* 4.*ſentent*.
17 *diſtinct*.25.*q*.3. Continentia enim ſuaderi poteſt, ſed non præcipi nolenti, *d. cap.integritas*, 31.*queſt*.1. nam vt inquit Apoſt. 1.*ad Corinth.cap*.7.*de virginibus autem praceptum Domini non habeo*, *conſilium autem do*, & inferiùs de viduis, ibi: *Beatior autem erit*, *ſi ſic permanſerit*, *ſecundùm meum conſilium*, & hanc tationem eſſe irrefragabilem, dicit Rot. *d.deciſ*.562.*n*.2.*p*.1.*diuerſ*.
18 Deinde, quia omne votum vi, & metu graui extortum, ipſo iure eſt nullum, *cap.perlatum*, *cap.cùm dilectus*, *de his qua vi*, Sanctus Thom. 2.2.*queſt*.89. *art*.5. *&* 7. *ad* 3. Raphaël Aoerſa *de Ordine ſacram*.*q*.4 *ſect*.8.*verſ*.
19 *probari ſolet*. Vnde quemadmodum non teneretur votum caſtitatis expreſſum à coacto, ſiue metuente emiſſum; ita nec tacitum tenet, in quo minor ratio obligationis ineſſe videtur, vel ſaltem par, & æqualis, non maior, ad *l. expreſſa nocent*, *ff.de regulis iuris*, & benè conſiderat Rota *d.deciſ*.561.*n*.14. Et arguendo de voto expreſſo ad votum tacitum Ordini annexum, tenet hanc ſententiam in ſimilibus terminis Innoc. *in d.cap.vel non eſt*
20 *compos*, *n*.1.*de tempor.ordin*. vbi dicit quod ſi puer, qui non ſit doli capax, promoueatur ad ſacros Ordines, ſicut non poteſt ſe obligare expreſsè ad votum caſtitatis, ita nec etiam tacitè, & propterea non tenetur continere, nec impeditur contrahere matrimonium, & Innocentium ſequuntur Hoſt. *ibi*, & Anchar. *in Clem.fin.in fin.n*.9.*de atate*, *&* *qual*. Nau. *conſ*.4.*n*.4. *de his qua vi*, vbi allegat Sanct. Thom. & pulchram illius rationem *in* 4. *ſent. diſt*.25. *q*.1.*art*.1. Booacin. *de matrim*. *q*.3.
puncto 9.*ſub n*.14. *&* 15. & innumeros pro hac ſententia cumulat Sanchez *de matrimon. lib*.7. *diſp*.50. *n*.3.4.5.*&* 8. vbi tenet expreſsè non eſſe poteſtatem in
Eccleſia compellendi puerum ſacris Ordinibus promo- 21
tum, vt continentiam ſeruet, niſi compos factus velit in Ordinere permanere, latè Auerſa *de Sacram.Ordinis*, *q*.4.*ſect*.8.*verſ.ſecundò*, *cum ſeqq*.
Vnde infertur, non omnem impreſſionem characte- 22
ris ſacri Ordinis facere ordinatum inhabilem ad matrimonium, cùm aliàs etiam infanti vnius diei, modò ſit baptizatus, poſſit imprimi character cuiuſlibet Ordinis ſacri, vt per Guillelm. de Monte Lauduno *in Clem*.1. *de atate*, *&* *qualitate*, tenent alij, quos refert, & ſequitur Nau. *d. conſil*.4. *num*.4. Campao. *in diuerſ. Iuris Canon. rubr*.7. *cap*.3. *num*.8. *&* *ſequentibus*, & tamen talis infans non tenetur cootinere, ex dictis, & hæc ratio multùm placuit Domiois de Rota *in d. deciſ*.591. *n*.6.
Denique, quia caſtitas non eſt de ſubſtantia, & 23
eſſentia Ordinis Subdiaconatus, ſed tantùm ex conſtitutione Eccleſiaſtica, vt probaui *d. voto* 37. *ſub num*.3. *verſic*. *Tertiò*. Et videmus quandoque quod Eccleſia 24
diſpenſat ſuper caſtitate in ordinato, vt de ſtylo Cancellariæ refert Hyeron. Paul. *in ſua pract*. *fol*.54. & de praxi Pœnitentiariæ Apoſt. Sarnenſ. *in tract*. *Breuium*, quos allegat Rot. *d. deciſione* 561. *n*.7. *&* *in fine*.
Etenim de tempore primitiuæ Eccleſiæ Subdiaconis 25
licebat contrahere matrimonium, & poſt Ordinis ſuſceptionem anterioribus vti coniugiis, provt vtuntur hodie Græci, vt colligitur ex Gregorio Magno *lib*.1. *epiſt*.42. & refertur *in cap. ante triennium*, *cum aliis ſeqq*. 31. *diſtinct*. Et propterea Doctores antiqui, videlicet Arclud. & Turrecrem. *in cap. in praſentia*, *de probat*. docuere quod Ordo per ſe ioſpectus non im- 26
pedit matrimonium, ſed conſtitutio Eccleſiæ facta ratione Ordinis, vt refert, & ſequitur Rota *d. deciſ*.561. *num*.11.
Ex his & aliis fundamentis hanc negatiuam opinem, videlicet quod non teoeatur continere, nec prohibeatur contrahere matrimonium, qui coactione cauſatiua, ſeu conditiooali Subdiaconatus Ordinem ſuſcepit, tenent
Ex Canoniſtis, & Iureperitis, gloſſ. celebris *verb*. 27
honorem, *verſic*. *ſed hoc non credo*, *in d. cap. vbi iſta*, 74. *diſtinct*. gloſſ. *verb.conditionaliter*, *verſic*. *Ioannes dixit quod non cogitur*, *in cap. maiores*, §. *item queritur*, *de Baptiſmo*, vbi ſequitur opinionem Gloſſatoris antiqui Ordinarij *in d. cap. vbi iſta*, & præcipuè Hugo *n*. 3. Archid. *num. fin*. Gemin. *in fine*, & Ego *num*.4. Et *in d. cap*, *maiores*, §. *item queritur*, Hoſtienſ. *num*.38. Henric. *numero* 7. Card. *num*.1. & Ego *numero* 18. Turrecrem. *in cap*. 1. *num*.7. *diſtinctione* 72. Imol. *in cap. Ioannes*, *num*.21. *de cleric. coniug*. *&* *in cap. ſacris*, *numero* 7. *de his qua vi*, Petr. de Rauenna *in compendio Iuris Canon. titul. de Baptiſmo*, *numero ſeptimo*, Calder. *conſil*.1. *in fine*, *tit*. *qui cleric. vel vou*. Barbat. *conſil*.60. *n*.5.*&* *ſeqq*. *vol*.1. Gregor. Lopez *l*.31.*verb*. *que le tomara*, *tit*.6.*part*.1. Rebuff. *in concord.rub.de Regia nominat.ad Pralat*.§.1.*verb.ſponte*, Mogol. *tract*. *de iis qua vi*, *cap*.8.§.2.*num*.5.*&* 23. Nau. *in man*.*cap*.22. *numero* 51. *&* *ſeqq*. *&* *conſ*.2. *num*.4. *&* 5. *&* *conſil*.4. *numero* 1. *in* 1.*edit.ſub tit*. *de his*, *qua vi*, *aliàs conſil*.2. *num*.1. *&* 3. *&* *conſil*.4.*num*.4.*&* *conſil*.5.*num*.2.*eodem titul.in* 2.*edit*. Gonzal. *ad reg*.8.*Cancell.gloſſ*.31.*n*.34. *&* *ſeqq*. Aloyſ. Ricc. *in collect*. *deciſ.p*.5. *collect*.1597. Gutierrez *de matrimon. cap*.94. *num*.14.*&* 16. *in fine*, Vgolin. *de poteſt*. *Epiſcopi*, *cap*.13. *num*.3. Squillante *de oblig.cleric.p*.1.*n*.80. Balboa *in cap.ſi verò*, *n*.22.*cum ſeqq*. *de iureiur*. D. Acuña Archiep. Bracbar. *in c.innouamus*, *v*.2.*diſt*.60. Cabreros *de metu*, *lib*.3.*c*.16.*n*.100. *&* *ſeqq*. Ego *de officio*, *&* *poteſt.Epiſcopi*, *p*.2. *alleg*.15. *num*.5.

num.5. verſ. negatiua verò pars , & in votis deciſiuis, & conſult.lib.2.voto 33.à n. 13.

28 Ex Theologis Aſten. *in ſumm. verb. Ordo 3.num.6.* Angel. *eodem verb.3.num.fin.* Roſel. *eod verb.3.num.6.* Friburg.*in ſum.tit.de ætate,& qualitate Ordin. q.50.& ſeqq.* Ricard. *in 4.diſt.25.art.4.q.2. ad 3.* Maior etiam *in 4.diſt.24.q.2.in ſolut.ad 5.*Sot.ſibi contrarius etiam *in 4.diſt.25.q.1.ad 2.& ad 3.* Viuald. *in candelabr.aureo,p.1.de Sacram.Ordin.num.26.*Emman.Sà *in Aphoriſm.verb.Ordo,num.24.*Henriquez *in ſum.lib.10.de ſacram.Ordin.cap.14.§.3.& lib.12.de matrim. cap.5. n.9. litt.Q,* Vega *in ſum. tom.2.cap.57. caſu 6.*Fr. Emman. Rot.*in ſum.tom.1.cap.224.num.5.& tom.2.cap.96.n.4.* Villalobos *in ſum.tom.1.tract.14.diffic.14. num.4.* Rebell.*de oblig. Iuſtit.part.2.lib.1. quaſt.5.* Sayr. *in claui Regia, lib.6.cap.4. num.20.* Azor. *inſtit.moral. part.1. lib.13.cap.14.q.8.* Ægid. *de Sacr. p.2.diſp.20.dub.14. num.145.* Sanchez *de matrimon. lib.7. diſp.29. num.5.* Booacina *eod.tract.q.3.punct.9.num.11.& ſequentibus, & in Decalog. ſuper 2.precept. diſp.4.punct.3.n.9.* Iul. Cæſar Madius *de Sacram.Ordinis, cap.3. n.7.* Mathin. *de Sacram. Ordin. tract.2. p.6. difficult. 9.* nouiſſimè Raphaël Auerſa *de Ordinis Sacramento,q.4.ſect.8.verſ. putandum*, pag.165. Machado *en ſu perfeto Confeſſor, y Cura de Almas, lib.3. part.1. tract.4. docum.5. num.3.* & latiùs *lib.4.part.1. tract.7.docum,13. num.5.* Trullench. *in expoſit.Decalogi,lib.2.cap.2. dubio 3.num.11.* nouiſſimè Hieronym. Garcia *en la ſuma Moral de las excelencias del Sacerdocio , tract.1. diffic.1. dub.5. puncto 6. à n.58.*

29 Item Rota Romana , vt conſtat *ex d. deciſione 561. n.1.in fine, part.1. diuerſ.* intitulata, *Valentina nullitatis Ordinis*, quæ eſt *deciſ.2.* apud Cæſ.de Graſſis,*ſub tit.de his quæ vi*, vbi præuio diſcurſu in prima poſitione extenſo, & iuribus, rationibus, & auctoritatibus maturè conſideratis (verba ſunt deciſionis) æquior viſa eſt Dominis,& ioſtior opinio negatiua, quod non teneatur continere. Eadem Rota *in cauſa Conchenſi nullitatis Ordinis,27.Ianuarij 1606. coram bona mem.Pena Rota Decano*, quæ eſt *deciſio 105.part.3. recent.*aliàs *part.1. in poſthum. Farinac.* vbi *num.2. & 4.in fine*, præſupponitur hæc opinio negatiua , eadem Rota *in Parmenſi nullitatis Ordinis* , quæ eſt *deciſio 30. num.8. parte 6. recentior.* vbi cenſuit ſuſcipientem Ordines per vim coactiuam,quamvis ſit character impreſſus, non teneri continere.

30 Rationes verò conſideratæ à Doctoribus contrariam opinionem tenentibus facilem habent ſolutionem , & in ſpecie ad exemplum de Baptiſmo per vim , metum, aut coactionem cauſatiuam , qui ratione ſolius characteris impreſſi tenetur omninò ad obſeruantiam legis Chriſtianæ,*cap.de Iudæis,45.diſt.*Reſpondi *d.voto 37. n.14.* ad Conc. Tolet.VIII. *cap.7.* cuius verba refert Sanchez *d.diſp.29.ſub num.4.lib.7.* etiam reſpondi *eodem voto 37. num.16.* & nouiſſimè Raphaël Auerſa *de Ordinis Sacram.q.4 ſect.8.verſic.ad auctoritatem*, & vltra ibi dicta certum videtur verba illa non inueniri in prædicto Concilio,ſed alia affinia, ex quibus vix eſt quod talis diſpoſitio deſumi poſſit , vt patet *ex tom.3. Concil. fol.191. & ſeqq. in impreſſ.Venetiis anno 1585.* & ex *collectione Concilij Hiſpania impreſſ. Matritenſis anni 1591. fol.432.* & ex textu eiuſdem Concilij, quem tranſcribit Baſil.Pont. *de matrim. lib.7. cap.19. n.11.* Et ad illud de regula acceſſorium pariter reſpondi *eod.voto 37.n.17.*

31 Aliæ ſunt minùs principales , & quæ non tantùm vrgent ; ſed ne aliquid intactum relinquatur , breuiter ſunt proponendæ, & breuiſſimè adducendæ reſponſiones, & ad illud quod Subdiaconus per metum, & coactionem ordinatus , eſt verè & propriè Subdiaconus, arg.*cap.quod quidem,in princ. & in §. opponitur,1. q.1. & d.cap.maiores, §.item quæritur, de Baptiſm.* cumque huiuſmodi Ordini ſit prohibitum contrahere matrimonium,*cap.in præterito,*iuncta gloſſ. *ibi,84.diſt.d.cap.* 32 *ante triennium, 31. diſt. cap.à multis,de ætate,& qualitate, cap. erubeſcant, cap.nemo, & cap. placuit, 32. diſt.* Videtur præcisè ſequi , quod teneatur viuere in perpetua continentia tanquam verus Subdiaconus. Reſpondetur quod licèt negari non poſſit Subdiaconatum metu ſuſceptum eſſe verum Subdiaconatum , non tamen inde ſequitur, quod præcisè ſit illi annexum continentiæ votum , cùm aliàs ad ſuſceptionem Ordinis ſufficiat voluntas etiam coacta , ex dictis ; votum autem neceſſariò requirit voluntatem liberam ſaltem à metu , vt dixi *ſuprà num.6.*

33 Sunt qui exiſtiment ex eo quod caſtitas eſt indicta Ordini Sacro ex immediata conſtitutione Eccleſiæ, non videri requiri voluntatem ordinati , cùm Eccleſia potuerit apponere onus rei ſuæ,ex traditis per Turrecr. *in d. cap. Diaconus , num.2. diſt.27. & in cap. nullum, num.1. & 2.diſt.28.* & eo ipſo quod imprimitur character , ordinatum etiam inuitum manere adſtrictum ad perpetuam continentiam , ac propterea infantem ſi ordinaretur in Diuinis, manere ſimiliter perpetuò obligatum ad eandem continentiam, & ſi contraheret matrimonium , illud non tenere , expreſsè reſoluit Petrus de Paludano *in 4. diſt.37.* cuius opinionem refert , & videtur ſequi D. Antonin. *in ſum.p.3. de impedim. matrim. cap.8.* vbi reddit rationem, quia taliter ordinatus obligatur ex ſtatuto Eccleſiæ, non voto ſuo,quaſi quod votum requirat voluntatem , non autem conſtitutio Eccleſiæ , & hanc opinionem defendit Baſil. Pont. *d. lib.7.cap.29.n.3.& 15.* & alij, quos cumulat Sanchez *d.lib.7.diſp.30.n.1.*

34 Verùm ſiue ſuſtineamus opinionem eorum , qui aſſerunt obligationem continentiæ ſacris Ordinibus annexam eſſe directè , & immediatè ex præcepto Eccleſiæ imponentis talem obligationem iis, qui ordinantur, de qua Scot. *in 4.diſt.37.q.1.* Palud. *quaſt.1.art.1.* Valent. *de Ordine, quaſt.5. puncto 5. & lib. de cœlibatu, quaſt.2.* Paleoth. *de nothis & ſpur. cap.16.* Gutier.*Canon. lib.2. cap.7.* Auerſa *de Sacram. Ordin. quaſt.4. ſect.7. verſic. praferendus, pag.154.* & alij , pro qua opinione ſolet allegari Concil. Illiberinum *can.12.* & receptum à tota Eccleſia Latina , vt per Hurtad. *de Sacram. Ordin.diffic.16.*

35 Siue teneamus aliam opinionem affirmantem hanc obligationem Ordinibus annecti mediante voto proprio ordinatorum, ex auctoritate D.Gregorij *lib. epiſt. 42.* vbi expreſsè præcipit , vt nullus deinde Subdiaconus ordinetur , niſi priùs ſe caſtè victurum promiſerit, relati *in cap. nullum, 28. diſt.* & ex Concil. Tolet. II. relato *in cap.de iis,ead.diſt.* & ex Concil.Toletano IV. *cap.26.* relato *in cap. quando , ead. diſt.* Caiet. *tom.1. tract.27.*Medina *in lib.de continentia, cap.2.* Vaſquez *diſp.247.* Bao. *2. 2. quaſt.12. art.1.concl.2.* Bellarm. *lib.1.de cleric.cap.18.& lib.1.de matrim.cap.21.* Suar. *tom.3.de Relig.lib.9.cap.17.* Marchio. *tract.2.de Ordine, p.6.cap.8. diffic.6.*

36 Siue etiam amplectamur aliam , quod Subdiaconi ſint adſtricti non ſolùm voto Ordinibus ſacris ex lege Eccleſiaſtica annexo , ſed etiam ſimul ex eadem lege Eccleſiaſtica immediatè ; vt per Ægid. *de Sacram. Ordin.diſp.20.n.13.part.2.* Rebell.*de obligat. Iuſtit.lib.3. q.10.*Bonacina *de matrim. q.3.puncto 9.num.13.*vbi ex pluribus Conciliis , & auctoritatibus tenet promotum non poſſe contrahere tam in Eccleſia Latina , quàm in Græca.

37 Siue etiam aliam tueamur , videlicet Ordinem ex adiuncto voto caſtitatis habere quod impediat matrimonium , dirimere autem ex eo quod illi voto caſtitatis adiuncta eſt ea ſolemnitas, quæ inhabiles reddit ad

matrimonium

matrimonium Sacris initiatos, prout expreſsè illam tenent D. Thom. *in 4. diſt. 37. quaſt. 1. art. 1.* Card. Bellarm. *lib. 1. de matrim. cap. 24.* Richard. Capreol. Sot. Valent. quos refert, & ſequitur Baſil. Pont. *d. lib. 7. cap. 27. n. 7.*

38 Siue denique ſequamur alias opiniones, quas lato calamo referunt Baſil. *loco proximè citato*, & Sanch. *d. lib. 7. diſp. 27. num. 9. & 14.* ac Machado *en ſu perfecto Confeſſor, lib. 4. p. 1. tract. 7. docum. 13. n. 3.* & ſuperuacaneum eſſet diſcutere, cum ſacroſanctum Concil. Trident. hoc determinare noluerit, vt patet *ſeſſ. 24. can. 9.* ibi: *Non obſtante lege Eccleſiaſtica, vel voto*, &c. & Rota *in d. deciſ. 560. & 561.* promiſcuè dicat vel ex voto, vel ex conſtitutione Eccleſiæ eſſe adſtrictos.

39 Hoc tamen verum eſt, quod votum iſtud, ſiue obligatio ſeruandi caſtitatem deriuatur à iure poſitiuo, id eſt, à ſacris Canonibus, & legibus Eccleſiaſticis, non autem à iure diuino, cùm Apoſtolus dicat epiſt. 1. ad Corinth. cap. 7. *De virginibus autem præceptum Domini non habeo, conſilium autem do:* & inferiùs loquendo de viduis, ibi: *Beatior autem erit ſi ſic permanſerit, ſecundùm meum conſilium*, &c. & paſſim agnoſcunt tam Iuriſtæ, quàm Theologi, quos plena manu refert, & ſequitur Raphael Auerſa *de Sacram. Ordin. q. 4. ſect. 3. verſic. nunc præſenti, pag. 131.*

40 Ex quo infero, quod cùm Eccleſia ſancta Dei non intendat grauare fideles inuitos ad perpetuam caſtitatem, vt egregiè materiam diſcutit, & hanc partem defendit Turrecr. *in d. c. Diaconus, per tot. 27. diſt. & in dicto c. nullum, n. 1. 28. diſt.* quem refert Raphael Auerſa *d. q. 4. ſect. 4. verſ. ſecundò, pag. 136.* ſi Subdiaconatus fuerit coactè ſuſceptus, ſuſcipiens non tenetur ad perpetuã continentiam, nec prohibetur contrahere matrimonium. Ratio eſt, quia non reſiſtit conſtitutio Eccleſiaſtica, cũ Eccleſia id non intendat, minuſque reſiſtit votũ, cùm ſtante metu, & coactione ſit ipſo iure nullum, vt benè ratiocinatur Bonac. *de matr. q. 3. puncto 9. ſub n. 11.*

41 Nam licèt Eccleſia potuerit imponere legem, & conditionem rei ſuæ, ad *l. in traditionibus, ff. de pactis, l. in re mandata, C. mandati*; hoc tamen noluit facere niſi in ſponte, & liberè volentem, vt repetitis verbis dicit Turrecr. *in d. cap. Diaconus, n. 2. 27. diſt. & in dicto cap. nullum, n. 1. 28. diſt.* vbi ait quod ſtatutum Eccleſiæ de ſeruanda caſtitate ſacris Ordinibus annexa componitur de duobus, videlicet de auctoritate Pontificis, & de voluntate ſubditorum libenter obtemperantium, ſuper quo meritò extollit Latinos, qui ſtatuto voluntariè ſe ſubjecerunt, & inuehitur aduerſus Græcos (qui prioribus vtuntur coniugiis poſt Sacerdotia) eo quòd dederunt tergum (ſunt verba Turrecrematæ,) & quia non conſenſerunt in tam nobile ſtatutum, vt vaſa ſua ſeruarent munda, ablatum eſt eis Regnum, id eſt, intelligentia Scripturarum, & datum eſt genti facienti fructum eius.

42 Ex quibus apertè colligitur hanc negatiuam opinionem tot fundamentis, & Doctorum auctoritatibus corroboratam, veriſſimam eſſe, & in praxi tenendam, licèt affirmatiua non ſit penitùs rationibus, & ſcriptorum deciſionibus deſtituta, quin pro ea plures adduci poſſint à multis non contemnendæ auctoritatis recepta, quos cumulat Sanchez *d. lib. 7. diſp. 29. n. 4.* Rota *d. deciſ. 560. num. 6. & d. deciſ. 561. ſub num. 1.* & Axor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 3. cap. vlt. quaſt. 8.* Sed ſi benè conſiderentur, non multùm vrgent, vt *ſuprà* dicebam; nam eorum aliqui, quos reprehendit Rota *d. deciſ. 561. ſub n. 13.* nimis inaduertenter, & inconſideratè mouentur exemplo baptizati per metum, cui reſpondi *dicto voto 37. n. 14.* Quidam autem videntur ſibi contrarij, vt per Sot. *de Iuſtit. lib. 7. quaſt. 2. art. 5. ad fin.* Alij verò mouentur ex friuolis admodum & nudis rationibus, vt Baſil. Pont. *de Matrim. d. lib. 7. cap. 29. per tot.* Cæteri denique (inter quos annumerari poſſunt Paul. Comitol. *reſp. moral. lib. 1. quaſt. 55. num. 3. cum ſeqq.* Sot. *de Iuſtit. lib. 7. quaſt. 2. art. 5.* Vaſquez *diſp. 246. cap. 3.* Syluest. Tabiena, Armill. & alij *ex Summiſtis in verb. Ordo*, Petr. de Ledeſma *de matrim. q. 55. art. 4.* citati à Diana *tom. 2. tract. 4. reſolut. 193.* ouium inſtar alios ſequuntur ſine vllo doctrinarum examine, quorum nonnulli moueri videntur ex his, quæ dicidit Rota *d. deciſ. 560. ſub num. 5. eod. p. 1. diuerſ.* dum tenere videtur partem affirmatiuam, quod ſcilicet taliter ordinatus teneatur continere, eſſe magis communem, & dum *num. 6.* aſſerit, quod domini de Rota magis inclinabant pro prædicta opinione affirmatiua, & dum *n. 12.* affirmant hanc opinionem prouidere magis ſaluti animæ, & eſſe magis conuenientem honeſtati Ordinis Sacri, & propterea Dominos de Rota ſecurius exiſtimaſſe, quod taliter ordinatus omninò peteret diſpenſationem à Papa. Sed, ſalua eorum pace, loquuntur vt parum practici in extendendis Rotæ deciſionibus, & de ſtylo Curiæ; quem ſi ſcirent, vtique dicerent allegatam *deciſionem 560.* non eſſe verè deciſionem Rotæ, ſed diſcurſum Cæſaris de Graſſis, tunc Auditoris & illius cauſæ Ponentis, vt patet ex voti illius contextu. Rota enim habet hunc ſtylum, quod in materiis arduis, quando ob difficultates occurrentes non poteſt capi fixa reſolutio, commendatur Ponenti, vt pro dilucidatione materiæ, & faciliori reſolutione capienda, extendat deſuper diſcurſum problematicè. Et patet euidenter, quia allegata *deciſione 560.* vbi eſt diſcurſus, *in cauſa Valentina nullitatis ſuſceptionis Ordinis Subdiaconatus*, fuit extenſa *ſub die 15. Ianuarij 1574.* poſtea verò fuit repropoſita eadem cauſa, & capta reſolutio pro negatiua opinione, *ſub die 22. Martij eiuſdem anni, in d. deciſ. 561. d. p. diuerſ.* vt videre eſt apud eundem Cæſ. de Graſſis *deciſione 1. & 2. de his quæ vi.*

Et eorum aliqui, quorum numerum implet Gutier. *de matrim. cap. 94. num. 16. in fine*, ita mouentur *lege Regia 32. tit. 6. part. 1.* vt exiſtimarent quod licèt de iure communi ſit tenenda opinio negatiua, quod taliter promotus non teneatur continere; nihilominus, ſtante diſpoſitione iſtius legis in his Hiſpaniarum Regnis, proculdubio videtur tenenda, & obſeruanda opinio affirmatiua; verba autem legis, quibus innititur, ſunt quæ ſequuntur, *departiolo el derecho de la Santa Igleſia deſta manera, que ſi alguno facen premia que reciba orden, amenançandolo que le tomar en el beneficio ſi no ſe ordenaſe, maguer aquel conſienta, que por tal miedo como eſte, pues recibio la orden de fuera ya finca el alma dentro ſeñalada por ella, de manera que es tenudo de viuir ſin caſamiento.* Sed illa parum, aut nihil vrgent; quia omiſſo quod leges Principum ſæcularium non poſſunt aliquid diſponere circa res Eccleſiaſticas, minuſque circa Sacramenta, nec quatenus adeſſet diſpoſitio Canonica in hac materia, quam inuenire non potuit, eſſet deſumenda interpretatio (vel ſubſidiaria diſpoſitio, quatenus deficeret) ex legibus Regni, iuxta text. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de Conſtit. & cap. nouit, de iudic.* Vera ſolutio eſt, quod prædicta *lex Regia 32.* loquitur de iuſta compaſſione, videlicet quando ob non ſuſceptionem Sacri Ordinis Prælatus vrgente neceſſitate, vel ſtatuto Eccleſiæ comminatur beneficiatum ad illud aſſumendum ſub pœna priuationis beneficij; quo caſu cùm compulſus nullam iniuriam paſſus fuerit (qui enim iure ſuo vtitur, nemini facit iniuriam, ad *l. iniuriarum, §. 1. ff. de iniur.*) tenetur omninò ad continentiam, & ad cætera Ordinis onera, vt benè in propoſito dicit Henriquez *lib. 10. de Sacram. Ordin. cap. 14. n. 3. litt. F*, quem ſequitur Sanch. *d. lib. 7. diſp. 19. num. 10.* Vel, vt non ineptè dicit Gregor. Lop. *in d. l. 32. verb.* 43

que le toman en el beneficio, *in fine*, loquitur de leui metu, qui cadere non poterat in virum conſtantem, veluti ſi incutiatur de perdendo beneficio, ſi non ordinetur, qui dici non poteſt grauis metus mortis, cruciatus corporis, aut ſimilis, qualis ſequiritur ad hunc effectum, iuxta notanda *infrà n.7.*

Secundæ inſpectionis Quæſtio.

Vtrùm vis, & metus D. Antonio Nagnez Treuigno incuſſus ad hoc, vt Sacro Subdiaconatus Ordine initiaretur, ſufficienter probetur ad effectum, vt non teneatur ad obſeruantiam voti caſtitatis dicto Ordini annexi?

44 PRo præſentis quæſtionis reſolutione aliqua ſunt à me breuiter præmittenda, & in primis præſupponendum, omnes doctrinas, & deciſiones ad matrimonij nullitatem facientes, benè adaptari ad ſimiles profeſſionum, & Ordinum nullitates, cùm ab omnibus ferè vtriuſque Iuris, & Sacræ Theologiæ Profeſſoribus æquiparentur, nec veriſimilis differentiæ ratio inter eas aſſignari poſſit, vt ex Suar. & Sigiſmundo de Bonnnia dixi *ſuprà lib.2.voto 37.n.7.*

45 Secundò præſupponendum eſt, metum eſſe quandam voluntatis paſſionem contra naturam, & voluntatem meticuloſam eſſe quandam tacitam contradictionem, quæ magis accedit diſſenſui, quàm conſenſui. Bald. *in rub. de his quæ vi, in Decretal. n.6. & 8. & in cap. ſuper hoc, de renunciat. n.3. verſic. & nota, & in cap. cùm terra 14. n.6. de elect. & in cap. cùm inter R. n.5. eodem titulo,* Noguerol. *allegat. Iuris tom. 1. alleg. 29. n. 13.* Et ſunt pulchra verba eiuſdem Baldi, quæ naturam metus mirificè declarant, *in tract. ſchiſmatis*, ita loquentis: *Eſt enim meticuloſa voluntas, pregnans, impura, & multiplicans quendam diſſenſum cum conſenſu, & quandam cum affirmatione negationem: habet enim in ſuperficie volitionem, in medulla nolitionem, & ſcinditur cor hominis in duas partes, & vna pars eſt velle, altera non velle; prima ſuperficialis, ſecunda realis.*

46 Tertiò præſupponendum eſt, ad effectum inducendi nullitatem matrimoniis contractis, profeſſionibus emiſſis, & Ordinibus receptis ex cauſa metus, requiri quod metus illatus fuerit talis, qui in virum conſtantem cadere poſſit, vt colligitur ex text. *in cap. cùm locum*, & ibi gloſſ. *in verb. metus, & in cap. conſultationi, in fine, de ſponſal. & in cap. ſignificauit, de eo qui duxit in vxor. & in l. metum, Digeſtis quod metus cauſa,* Doctores communiter *in cap. 2. de his quæ vi.* 47 Ad hoc autem vt metus dicatur cadens in conſtantem virum; quinque requiruntur conditiones, de quibus Baldel. *lib. 1. moral. diſput. 17.* Ioan. Machado *en ſu perfecto Confeſſor, y Cura de Almas, lib. 2. p. 1. tract. 3. docum. 5. n. 2. cum ſeqq.* Prima eſt quod malum, quod timetur, graue ſit, *ex l. metum, la 1. Digeſtis quod metus cauſa,* ibi: *Metum accipiendum Labeo dicit non quemlibet timorem, ſed maioris mali,* quod gloſſ. explicat, id eſt, magni mali. Secunda, vt timens non vanè, leuiterque credat illud malum ſibi imminere, ſed probabiliter, & rationabiliter, *ex l. metus, la 2. ff. eod. tit.* ibi: *Metum autem non vani hominis timorem, ſed qui meritò,* &c. & ex *l. nec timorem, §. proinde, el 1. ff. eod. tit.* Tertia, vt metum incutiens ſit potens minas executioni mandare, *ex l. famoſi, ff. ad legem Iuliam maieſt.* ibi: *Nam & perſona ſpectanda eſt, an potuerit facere, & ante quid fecerit,* &c. Quarta vt metum incutiens minas exequi ſolitus ſit, *ex dict. l. famoſi,* in citatis verbis, ibi, *& ante quid fecerit, & in l. vnic. C. ſi quis Imper. maledict.* ibi, *ex perſonis hominum dicta penſantur,* &c. Quinta & vltima, vt non poſſit timens de facili occurrere malis, quæ timentur, nempe implorando auxilium alicuius, vel Superiorem conſulendo, *ex l. fin. ff. de eo quod metus cauſa,* ibi: *Cùm poteris ius publicum inuocare, & adire aliquem poteſtate præditum, qui vtique vim tum pati prohibuiſſet,* &c. quas conditiones recenſet mei amiciſſimus D. Alexander Raphaëlius, apud me *voto 16. num. 7.* qui Authoris generalis Nunciaturæ Hiſpaniæ officio functus fuit, ex Cingulo oriundus, Piceni Vrbe à Labieno Pompeianarum partium Duce exædificata, vt Cæſar ſcribit, in colle ſita, cuius latus Miſco amnis, qui nunc *Muſon*, alluit, Leandro teſte. Olim Epiſcopatu inſignis fuit, nunc Auximati Antiſtiti ſubeſt.

Quartò præſupponendum eſt, matrimonium per vim contractum, & profeſſionem, ac Ordines metu receptos ipſo iure nullos eſſe; deficiente enim libero conſenſu, deficit quoque efficiens cauſa illius, vt in matrimonio probant *cap. ſufficit, 27. quæſt. 2. cap. 2. de his, quæ vi, cap. cùm apud, cap. cùm locum, de ſponſal. d. cap. ſignificauit,* Sanchez *de matrimon. lib. 4. diſp. 12. n. 18.* Farinac. *in fragm. crimin. p. 2. verb. metus, n. 18. & n. 26.* Marta *in votis nouiſſ. deciſ. voto 64. n. 1.* Gutierr. *de matrimon. cap. 77. n. 21.* Et in profeſſione Rot. *deciſ. 575. n. 5. p. 1. recent.* & in Toletana profeſſionis, 19. *Nouembris* 1614. *coram Vbaldo ſen.* Et in ſuſceptione Ordinis, vt diximus *ſuprà in quæſtione prima inſpectionis.* 48 49

Quintò præſupponendum eſt, in dijudicanda metus probatione attendendas eſſe circunſtantias, & qualitates ætatis, ſexus, ſeu imbecillis, aut fragilis animi, *l. 3. ff. ex quibus cauſis mai.* Nauarr. *in man. cap. 22. n. 51.* ibi: *Sextum quod etiam omnis rectus iudex conſiderabit in alio alij generis metus, non ſolùm obiectum, ſed etiam circumſtantias fortitudinis, vel fragilitatis non ſolùm ſexus, vt dicit prædicta gloſſa, ſed etiam ætatis, innatæ magnitudinis, vel paruitatis animi,* &c. Menoch. *de arbitrar. caſu 136. n. 4.* ibi: *Iudex ergo noſter, prudens, ac diligens, iuſtum metum arbitrabitur iuxta perſonarum qualitatem,* &c. Noguerol. *alleg. iuris tom. 1. alleg. 29. num. 69.* nouiſſimè Aueſſa *de Sacram. Matrimon. q. 4. ſect. 3. verſic. porrò, pag. 281.* ibi: *Porrò ex diuerſitate perſonarum, quibus metus incutitur, facilè contingere poteſt vt metus, qui non eſſet grauis in vno, ſit grauis in alio, & qui non eſſet ſufficiens ad labefactandam conſtantiam vnius, ſit validus in altero,* &c. Vide *infrà n. 54.* 50

Sextò præſupponendum eſt, metum eſſe difficilis probationis, Pariſ. *conſ. 53. n. 62.* Seraphin. *deciſ. 771. n. 1.* tam ex parte illius patientis, cùm in eius animo ſit reconditus, *l. 1. ff. quod metus cauſa,* Anchar. *conſil. 299. n. 1.* Alciat. *conſ. 5. n. 25. lib. 1.* quàm ex parte incutientis, cùm ſecretò, & clam inferatur, gloſſ. *verb. ignorant, in l. item ſi cum exceptione, §. in hac, ff. eod. tit.* Menoch. *de arbitr. caſu 116. n. 17.* Seraphin. *deciſ. 818. n. 3.* Valenz. *conſ. 29. n. 40. tom. 1. & conſ. 173. num. 71. tom. 2.* Greg. XV. *deciſ. 326. n. 2. cum ſeqq.* Rot. *deciſ. 242. n. 1. apud Farin. tom. 2. conſ.* 51

Hinc eſt quod in eo ſufficiunt leuiores probationes, Corn. *conſ. 124. n. 4. lib. 3.* Alban. *conſ. 79. n. 9.* Gail. *obſeru. 93. n. 19. lib. 1.* & ideò indicia, coniecturæ, præſumptiones, & argumenta, ac veriſimilia ad eum probandum admittuntur, Bald. *in rub. de his quæ vi, n. 2. & 8. & conſil. 364. n. 5. vol. 3.* Seraphin. *d. deciſ. 771. n. 2.* Gregor. XV. *d. deciſione 326. n. 3. & ſeqq.* Noguerol. *alleg. iuris tom. 1. alleg. 29. num. 13.* Ratio autem communiter traditur à Doctoribus, quod quando à communiter accidentibus probatio eſt difficilis, ſufficit eam fieri per coniecturas, & indicia, quæ aliàs tanquam imperfectæ rejicerentur, Iaſ. *in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi Prætori, ff. de noui oper. nunciat.* Honded. *conſil. 20. n. 21. lib. 1.* Ioan. Franc. à Ponte *conſil. 44. num. 27.* Vnde admittendi ſunt teſtes domeſtici, cùm ad hunc effectum probatio teſtium domeſticorum habeatur efficacior, Gregor. Lopez *l. 1. gloſſ. 3. tit. 16. part. 6.* Surd. *de aliment. tit. 6. q. 23. n. 9.* Valenzuel. *conſil. 173. n. 75.* Nec 52 53 54 55

rejiciendi

rejiciendi teſtes ſingulares, Farinac. *de teſtibus*, *q.64. n.276.* Anton.Gabr. *commun. titul. de teſtibus, concl.2. num.56.* Marta *in votis nomiſſ. deciſ. voto 64. n.4.* Fontanel. *de pactis nupt. gloſſ.2. p.5. num.81.* Valenzuel. *conſil.29.num.41.tom.1.& d.conſ.173.n.74.* Noguerol. *d alleg.39.num.16.* Gregor. XV. *deciſ.326.num.47.& deciſ.374.num.10.* Rota *deciſ.242.n.33.& deciſ.260. num.21.&* 22. apud Farinac. *tom.2.conſ.& deciſ.779. num.1.& 7.p.1. in poſthum. Farin.* licèt inhabiles ſint, & aliàs non admitterentur, Alexand. *conſil.575.n.11. &* 12.*lib.*2. Gregor. XV. *deciſ.*149.*n.*4.*&* 10. Vide *infrà à num.*94.

57 Quibus pro faciliori materiæ intelligentia in iure præhabitis, in facto ſciendum eſt, quod cùm D.Antonius Nuñez Treuiño in coadiutorem, & futurum ſucceſſorem D.Chriſtophori Treuiño Theſaurarij, & Canonici in ſancta Eccleſia Conchenſi auctoritate Apoſt. deſignaretur, eius parentes ab eo tempore in illo ſpem omnem nationem ſuam augendi poſitam habuerunt, exiſtimantes, ceſſante coadiutoria, & facto futuræ ſucceſſioni loco, ex Eccleſiaſticis redditibus, quibus Dignitas illa, & Canonicatus multùm abundant, poſſe dictum D.Antonium ſororem in matrimonio locare, & fratribus ſubſidio eſſe; ſed nouitate quadam pro certo habuerunt, feliciſſimam hanc ſpem iam fallere, cùm intelligerent eum Salmanticæ, vbi iuri Canonico operam dabat, cum quadam puella communicationem habere, cuius ſoror nobilem, & ingenuum alium virum fraudulenter, & captioſè in maritum ſibi arrogauerat, & cum eo matrimonium cum ſummo illius dedecore contraxerat, vt ipſiſmet parentibus conſtitit ex nonnullorum relationibus, & ex epiſtola cuiuſdam familiaris dicti Antonij, qui Salmanticæ feriali tempore ab eo relictus fuerat, ex quo illi ardentiùs, & acceleratiùs procurare cœperunt promotionem filij ad Subdiaconatum, vt ſic tuti redderentur ne illam puellam ducere poſſet in vxorem, cuius rei hiſtoriam, vnde initium ſumpſit vis, & metus, de quibus *infrà*, narrat eius mater D.Maria de la Vega, teſtis in proceſſu, *folio 86. ad 2. & 3.art.* ibi: *A la ſegunda pregunta dixo, que es verdad que el dicho Señor Capitan Treuiño, y eſte teſtigo, como padre del dicho Don Antonio, con grande afecto, y todas diligencias deſſearon que el dicho Don Antonio ſu hijo ordenoſe de Orden Sacro, anſi por aſſegurarſe en el eſtado Eccleſiaſtico, por las muchas conveniencias que dello ſe le ſeguiran, por hallarſe con otros dos hijos varones, y vna hembra, que eran los dichos Don Chriſtobal, Don Manuel, y Doña Mariana Treuiño, por las eſperanzas que tenian de que por el dicho eſtado tendrian mayores aumentos, y tendrian amparos tres hermanos, como por aſſegurar de que no ſe perdieſſen los gaſtos de las Bulas de la Dignidad de Teſorero, y prebenda de la Santa Igleſia de Cuenca, y del dicho beneficio, y por los grandes gaſtos que con el auian tenido en las eſcuelas de Salamanca en ſus eſtudios, donde le tuuieron con el luzimiento, y eſtimacion de ſu hijo, y de la dignidad de Teſorero, y eſto fue coſa publica, y notoria, y que lo diran todas las perſonas que por conocimientos tuuieron dello noticia. A la tercera pregunta dixo, que auiendo venido el dicho Don Antonio deſde la ciudad de Salamanca a eſta Villa de Madrid, para paſſar a la Ciudad de Cuenca, por el año paſſado de 1629. auiendo viſto a ſus padres, paſsò à la dicha Ciudad de Cuenca, y auiendoſe auſentado deſta dicha Villa, eſte teſtigo recibiò vna carta que al dicho Don Antonio ſu hijo eſcriuia Ioannes Rodriguez Ximenes criado ſuyo, que auia quedado en la dicha Ciudad de Salamanca, y curioſo eſta teſtigo, como carta que venia para ſu hijo, la abriò, leyò, y viò venia firmada del dicho criado: lo que en particular contenia, era darle cuenta de que auiendo eſtado en la Igleſia mayor de la dicha Ciudad, auia llegado a hablarle la tia de vna muger moça, que las palabras que dezia la carta eran, la tia de aquella niña, diziendo eſtauan ambas con mucho cuidado de ſaber de ſu ſalud, y como auia llegado, y que no le auia eſcrito la niña por no ſaber, como lo recibiria, y auiendola leydo eſte teſtigo, le diò tan gran cuidado, creyendo que el dicho Don Antonio ſu hijo tendria algun gran empeño con la dicha muger, y trataria de caſarſe, y no ſer Eccleſiaſtico, que fue a viſitar a Don Martin del Caſtillo Arcediano de Medina, y Canonigo de la dicha Ciudad de Salamanca, grande amigo del dicho Capitan Treuiño, y por cuya orden en la dicha Ciudad de Salamanca ſe le auia buſcado caſa, y corria por ſu cuenta el darla a eſte teſtigo, y al dicho ſu padre, de como procedia el dicho Don Antonio, y le enſeñò la carta que el dicho criado eſcriuia, y le diò algunas quexas, que como le auia dado cuenta, ſi el dicho ſu hijo tenia algun galanteo, y el dicho Arcediano reſpondiò que era verdad que el dicho Don Antonio, y el dicho Don Martin eſtando juntos en ſu caſa, auian hecho ſeñas, y parlado con la dicha Señora, que eſcriuia el criado que viuian frontero, y eſto auia ſido algunas vezes, y que le parecia no era mas que por entretenimiento, y por eſſo no les auia dado cuenta, pero que agora ſe la daua, de como la dicha muger tenia otra hermana, y auia cogido entre puertas vn Cauallero, y hecholo caſar con ella, y con eſto boluio mas cuidadoſa eſta teſtigo, y enſeñò, y diò la carta al dicho ſu marido, y refirio lo que auia dicho el dicho Arcediano, conque ambos recibieron mas cuidado, diſguſto, y peſadumbre contra el dicho Don Antonio, y procuraron con todos medios de aſſegurarle, conque ſe ordenaſſe de Orden Sacro, &c.*

Idem affirmat, & ſe vidiſſe, & legiſſe litteras dicit 58 D.Antonij parens Emmanuel Suarez Treuiño in proceſſu, *fol.* 113. Et ſe idem ſcire aſſerit D. Franciſcus Treuiño *fol.*61. *B.* Et de hoc notitiam habuiſſe referunt Doctor Ioannes Gonzalez *fol.*73. *B.* & Gaſpar Ceron *fol.*91. *B.*

Hinc parentes occaſionem ſumpſerunt ad obligan- 59 dum eorum filium D.Antonium Nugnez Treuigno, vt illico ad Subdiaconatus Ordinem promoueretur, id prætendentes per interpoſitas perſonas eorum nomine, deinde perſonaliter eum includentes, & ſtrictè alloquentes in Camera, non ſolùm ad explorandam eius voluntatem, ſed etiam vt modis omnibus illum inducerent etiam per vim, & metum, ac minas dictum Ordinem Sacrum ſuſcipere.

Inter perſonas per parentes ad hunc effectum in- 60 terpoſitas, teſtes nominant Don Chriſtophorum Treuigno parentis D. Antonij conſobrinum, qui eundem D. Antonium ſibi in coadiutorem deſignauerat, & in cuius domo, & ſub illius degebat obedientia, quando ad Conchenſem ciuitatem ſe conferebat: ita Ioannes Gutierrez Aguado *fol.*25.*ad* 4.*art.* Licentiatus Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter, *fol.*33. etiam *ad* 4. & latè D.Franciſcus Treuigno *fol.*63. etiam *ad* 4.*art.* ibi: *Y ſabe que el dicho Capitan Treuigno, como lleua dicho, hizo las inſtancias que refiere en ello con el dicho Don Chriſtobal ſu primo, para hablaſſe al dicho Don Antonio ſu hijo, y le dixeſſe que de preſente auia Ordenes de las temporas de San Mateo, y que pues tenia ya los veinte y vn años cumplidos, ſe diſpuſieſſe para que ſe ordenaſe, para que le aſſeguraſſe de la ſoſpecha que tenia de la dicha muger de Salamanca, y que a el no le podria perder el reſpeto, por ſer ſu tio, y de quien auia recibido muchos beneficios, y dadolo ſus prebendas, y ſin embargo de auer hecho lo poſſible con el, para que ſe ordenaſſe, no lo quiſo hazer, diziendo no lo queria hazer, porque no tenia inclinacion a ello, &c.*

Doctor Ioannes Gonzalez *folio* 73.*B.* ibi: *Teſte te-* 61 *ſtigo ſabe que el dicho Capitan, padre del dicho Don Antonio, auia eſcrito en razon dello a Don Criſtobal*

Treniño ſu tio, que es el en cuya caſa eſtaua el dicho Don Antonio, diziendo le inſtaſſe, y perſuadieſſe a que ſe ordenaſſe de Orden Sacro, que con eſto ſe aſſeguraria de la ſoſpecha que tenia de la dicha muger, y ayudaria à los dichos ſus hermanos, y el dicho don Antonio, y el dicho don Chriſtobal Treuiño, aſſegurandole que todo lo que tenia dentro de ſu caſa, le daria, ſi ponia en execucion lo que el dicho ſu padre le mandaua ordenandoſe, y el dicho don Antonio ſiempre eſtuuo remiſſo en hazerlo, por non apetecer el eſtado Eccleſiaſtico, juzgando no le conuenia el dicho eſtado. A la quarta pregunta dixo, que dize lo que dicho tiene en la pregunta antes deſta, y que ſabe como perſona que eſtaua dentro de la caſa del dicho Teſorero, que el le hizo muchas inſtancias y perſuaſiones para que ſe ordenaſſe a las ordenes de S. Mateo, que auia al preſente, poniendole delante el guſto que a el, y al dicho ſu padre daria, y como el quedaria obligado ſiempre a fauorecerle, y ſiempre el dicho don Antonio, no obſtante las dichas perſuaſiones, y ruegos, eſtuuo de contrario parecer: y no quiſo hazerlo, &c. D. Gaſp. Ceron *fol.* 91. *B, ad* 4. *art.* idem affirmat de auditu à parentibus, & dicit fuiſſe publicum & notorium.

62 Emmanuel Suarez Treuiño D. Antonij parens, *fol.* 113. *B, ad* 5. *art.* poſtquam narrauerat caſum, & qualiter D. Chriſtophoro Treuiño ſcripſerat vt omnibus modis ſuaderet eius filium ad Subdiaconatus Ordinem ſuſcipiendum, tandem concludit ab eodem Don Chriſtophoro Treuiño talem recepiſſe reſponſionem. *El dicho Don Chriſtobal Treuiño reſpondiò a eſte teſtigo, como auia hecho quantas diligencias auia podido con el dicho Don Antonio ſu hijo, para que le obedecieſſe, y ſe ordenaſſe, y que aunque le auia propueſto las conueniencias que ſe le ſeguian, y el enojo, y indignacion de ſus padres, no le auia podido reduzir, antes ſiempre auia reſpondido que el no obedecer a ſus padres, y ordenarſe, era por no tener inclinacion al eſtado Eccleſiaſtico,* &c.

63 Annomerant etiam teſtes D. Martinum del Caſtillo, Archidiaconum de Medina in S. Eccleſia Salmanticenſi, & deponit D. Emmanuel Suarez *fol.* 114. *ad* 5. *art. Que hablè a D. Martin del Caſtillo Arcediano de Medina, y Canonigo de la Santa Igleſia de Salamanca, que era muy ſu amigo, y del dicho Don Antonio ſu hijo, para que ſignificaſſe al dicho ſu hijo el enojo que eſte teſtigo, y ſu madre tenian, de que no les huuieſſe obedecido, ordenandoſe en Cuenca, y que la cauſa que les auia mouido a eſcriuir a ſu tio le hizieſſe ordenar, era el auer recibido la carta contenida en la tercera pregunta, y auerſe informado del empeño que tenia con la dicha muger, y de ſu calidad, y hazienda, y como otra hermana de la ſuſodicha auia cogido, y caſadoſe con otro Cauallero calificado, y que aſſi temian no le ſucedieſſe lo miſmo, y perdieſſe las rentas Eccleſiaſticas, y los aumentos que eſperauan auia de tener, y los grandes gaſtos que auian tenido en el deſpacho de las bulas, y que todo aquello que no fuera matarle, haria con el, ſin que ſe acordaſſe de que era ſu hijo, y que eſcuſaſſe el no darle mas enojos, y que no le ſucedieſſe vna deſdicha: y el dicho Don Martin del Caſtillo le reſpondiò a eſte teſtigo, como auia hablado al dicho Don Antonio, y ſignificadole lo contenido en la pregunta, propueſtole las conueniencias que ſe le ſeguian de ordenarſe, y los daños de lo contrario, y que no auia podido conuencer al dicho Don Antonio, porque reſpondio no tenia inclinacion al eſtado Eccleſiaſtico, y que aſſi no ſe auia de ordenar,* &c. Idem refert D. Maria de la Vega D. Antonij mater, *fol.* 88. *ad* 5. *art.*

64 Et Doctor Ioannes Gonzalez teſtis *fol.* 74. etiam *ad* 5. *art.* ibi: *En la quinta pregunta dixo, que ſabe que paſſando eſte teſtigo con el dicho Don Antonio deſde la Ciudad de Cuenca, a la de Salamanca a ſus eſtudios, vinieron por la villa de Madrid a ver al dicho ſu padre, donde encontraron a don Martin del Caſtillo Arcediano de Medina, y Canonigo en Salamanca, amigo del dicho Capitan, y el dicho Don Antonio, y con quien el ſe comunicaua en la dicha Ciudad, y auiendo eſtado parlando gran rato el dicho Arcediano, y el dicho Don Antonio al ſalir de Miſſa de la Parroquia de ſan Saluador, de la dicha villa de Madrid, y pareciendole a eſte teſtigo, que era coſa de peſadumbre lo que entre los dos ſe comunicaua, auiendoſe deſpedido, eſte teſtigo, y el dicho Don Antonio ſe fueron a caſa del dicho Capitan ſu padre, y en ella le preguntò que era lo que auia paſſado con el dicho Arcediano, que ſi era algun enfado, a loqual le reſpondiò, y dixo que el dicho Arcediano, reſpeto de la amiſtad que tenia con el dicho ſu padre, y como el le dezia de ſu parte, el mucho guſto que tendria de que ſe ordenaſſe, proponiendole las razones de congruencia que para ello auia, y lo que el dicho ſu padre le auia dicho, y que de no lo hazer, le auia de ſuceder vn gran deſayre con ſu padre, y que temia mucho, reſpeto del grande enojo que tenia el dicho ſu padre, no le ſucedieſſe alguna deſgracia con el, que miraſſe lo que hazia, que con ordenarſe lo aquietaua todo.* Gaſp. Ceron *fol.* 92. *ad* 5. refert de hoc facto notitiam habuiſſe, & eo tempore publicum & notorium fuiſſe, & audiuiſſe ab eodem D. Antonio Nugnez Treuigno, atteſtantur omnes ferè teſtes examinati *ſuper* 5. *art.*

Verùm cùm parentes intelligerent intentum conſe- 65
qui non poſſe interponendo aliorum preces, & inſtantias eorum nomine factas, deuenerunt ad eam reſolutionem de perſonaliter filium alloquendo ad effectum illum obligandi ſacrum Ordinem ſuſcipere, cuius locutionis modum & euentum narrat dictus Emmanuel Suarez Treuiño D. Antonij parens in proceſſu, *fol.* 115. *ad* 6. *art.* his verbis: *A la ſexta pregunta dixo, que viendo eſte teſtigo, que el dicho ſu hijo no le obedecia, aunque por diferentes partes le auia dado a entender el enojo con que eſtaua de no auerſe ordenado, por ſu miſma perſona le llamò, en compañia de D. Maria de la Vega ſu muger, y cogiendole en caſa con grandes ruegos procuraron perſuadirle a que ſe ordenaſſe, proponiendole los grandes gaſtos que auian tenido en el deſpacho de las Bulas de la prebenda, beneficio, y penſiones, y con el gran cuidado que les tenia la carta que auian recibido, contenida en la tercera pregunta, y que no le ſucedieſſe lo que al otro Cauallero, con la hermana de la muger con quien el hablaua, con que ſe perdieſſe todo, y el ſe hallaſſe pobre, reſpeto de tener eſte teſtigo los dichos otros hijos, haziendole grandes amenaças, y dandole a entender que ſi no les obedecia, demas de incurrir en ſu indignacion, no le embiaran a Salamanca, ni le tendrian con el luzimiento con que le auian tenido, ſino a vn pupilaje en la villa de Alcalà, en que no le tendrian por rico, ni nadie le codiciaria para caſarſe con el, y aunque le repreſentò todo lo que lleua dicho, y ſu enojo, y indignacion, viendo no les daua el ſi de que ſe ordenaria, le dixo eſte teſtigo que èl veria el modo que auia de tener para ſalir del cuidado en que eſtaua, haziendole otras grandes amenaças.* Idem refert D. Maria de la Vega mater, *fol.* 88. *B, ad* 6. *art.*

Doctor Ioannes Gonzalez *fol.* 75. etiam ad 6. idem 66
affirmat, ibi: *A la ſexta pregunta dixo, que eſte teſtigo, como perſona que aſſiſtia en caſa del dicho Capitan, en compañia del dicho Don Antonio, no le podian reduzir, ni el dicho Don Martin del Caſtillo, ni otras perſonas que auia entrado de por medio, ſe determinaron a dezirſelo ellos miſmos, y con efeto lo hizieron, diziendole las razones que auia para ordenarſe, y el mucho guſto que dello recibirian, y que ſus hermanos tendrian en el arrimo, y les podria ſocorrer, y que ſi no lo hazia, le embiaran a Alcalà de Henares a vn pupilaje, donde no tendria el luzimiento, y oſtentacion que auia tenido en Salamanca, ni ſe haria caſo del, eſto con perſuaſiones tal vez de padres, y otras con amenaças que le hazian, y el dicho Don An-*

tonio, nunca venia con la voluntad de los dichos ſus padres en ordenarſe, diziendo que aquel eſtado no le conuenia, y los dichos ſus padres le dezian con reſolucion, y enojo, auia de ſer, aunque no quiſieſſe, que ellos tomarian medio en la materia, &c.

67 Et hoc idem audiuiſſe à D. Antonio Nuño Treuiño, & ab eius parentibus ab hinc decem annis & vltrà, atteſtantur Franciſcus Gomez de Arze *fol. 40. B. ad 6.* Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Antonius Paynus Epiſcopus Auienſis, *fol. 62. B. ad 6.* D. Franciſcus Treuigno *fol. 65.* etiam *ad 6.* qui refert ita de eo tempore ſibi ſcripſiſſe Emmanuelem Suarez Treuigno: D. Gaſpar Ceron *fol. 92. B.* etiam *ad 6.* Franciſcus Gatai Caſtellejo *fol. 98.* etiam *ad 6.* Doctor Nicolaus Rodriguez Hermoſino *fol. 102.* Don Martinus de Acuna Auendaño *fol. 106.* Don Sebaſtianus Guillamas *fol. 110.* & cæteri omnes *ſuper ſexto articulo.*

68 Habito ſine fructu tali parentum colloquio cum D. Antonio Nugnez Treuigno, per eos deuentum poſtea fuit ad executionem mandati, eidem tunc temporis Salmanticæ degenti, cum deliberatione, & imperioſè ordinantes, vt ab Epiſcopo Abulenſi in oppido de Areualo habitante abſque mora Subdiaconatus Ordinem reciperet, filius præfatus accepta patentis epiſtola cum magna vultus mœſtitia, & lachrymarum effuſione cœpit timere aſperam, & terribilem parentis conditionem, & ſic metu correptus, & per vim adductus tandem Ordinem ſuſcipere, ſine voluntate conſtituit, vti hiſtoriam narrat teſtis oculatus Doctor Ioannez Gonzalez *fol. 76. B. ad 9. art.* ibi: *En la nouena pregunta dixo, que eſtando eſte teſtigo con el dicho don Antonio en la Ciudad de Salamanca en ſus eſtudios, le lleuò carta de ſus padre para que ſe fueſſe a ordenar a la Villa de Areualo deſto Obiſpado (donde al preſente eſtaua el ſeñor don Franciſco Marques de Gaeta, Obiſpo del) y el dicho Don Antonio dio cuenta dello a eſte teſtigo, diziendo auia de ir con el a acompagnarle, y para ello le lleuò a ſu apoſento, à donde empeçaron a conferir en la materia, diziendo a eſte teſtigo como el no tenia guſto de ordenarſe, y eſto con lagrimas, y otros ſentimientos, que demoſtrauan ſu poco guſto; mas que temia la aſpreza, y condicion del dicho ſu padre, y que ſi no lo hazia, auia de hazer con el alguna demaſia, y exceſſo: y eſto teſtigo le dixo, que pues no lo hazia con ſu guſto, no fueſſe que no era juſto violentar ſu natural, y tomar eſtado por fuerza: al qual reſpondia ſiempre no tener voluntad dello, mas que ſu padre le apretaua de tal forma, que por eſſo, y por el rieſgo en que le ponio ſi no lo hazia, auia de ir, y con effeto puſieron en execucion la jornada, y en ella el dicho don Antonio ſiempre moſtraua en el roſtro, y acciones el poco guſto que lleuaua para ordenarſe, y auiendo llegado a la dicha villa de Areualo, eſte teſtigo le procurò animar, y perſuadir a que ſe ordenaſſe, reſpeto del empegno del dicho ſu padre y ſu condicion, y el dezia eſtaua de tal forma, que mas queſiera echarſe en vn poço, que fuera mas facil ſalir del ſin ahogarſe, que de la orden que auia de tomar: y auiendole ordenado el dicho ſeñor Obiſpo, le perſuadiò mucho a que cantaſſe la Epiſtola, y el nunca quiſo, y en todas las acciones que eſte teſtigo le vio hazer durante dicho tiempo que eſtuuo en las ordenes, demoſtraua el poco guſto que tenia en ordenarſe, y auiendolo hecho, boluieron a la dicha Ciudad de Salamanca, y en el camino el dicho don Antonio iva diziendo el poco guſto con que ſe auia ordenado, y el que auia de tener en aquel eſtado, por lo auer hecho contra ſu voluntad, y en Salamanca el tiempo que eſtuuieron, y ſe trataua deſta materia, ſiempre dezia, y ſignificaua el poco guſto con que lo auia hecho, y que el no ſe tenia por Clerigo, que por los temores, y perſuaſiones de ſu padre lo auia hecho, y no por otra coſa, y eſto miſmo le vio dezir muchas vezes deſpues de ordenado, y por auer eſtado mas de ocho meſes deſpues con el, de que ſe ordenò, y eſto reſponde.*

Alius teſtis Franciſcus Gatai Caſtellejo Presbyter *fol. 99. ad 9. art.* refert quod audierit à D. Antonio Nugnez Treuigno, quando ordinandi cauſa ex ciuitate Salamantina ad Areualum ſe contulit, ibi: *A la nouena pregunta dixo, ſabe que viendoſe oprimido el dicho don Antonio de los continuos ruegos, y amenaças de ſu padre, temiendo ſu aſpreza y condicion, que no le ſucedieſſe vna deſgracia, ſabiendo que el dicho Capitan Treuiño ſu padre le auia eſcrito la recibieſſe, y ſe ordenaſſe de Epiſtola, y no lo dilataſſe mas, porque de lo contrario el tracaria del remedio. El dicho don Antonio temiendo las reſoluciones del dicho ſu padre, dixo, yo me voy a ordenar por guſto de mis padres, pero no con la voluntad mia, ni de quedar ordenado, y aſſi partiò de la dicha Ciudad de Salamanca a Areualo, donde reſidia el dicho ſeñor Obiſpo, lleuando en ſu compañia a Iuan Gonzalez criado, que a la ſazon le aſſiſtia, que al preſente es Medico de Medicina en Alcala, y ſe ordenò de Epiſtola, boluiendo a la dicha Ciudad de Salamanca con los miſmos deſabrimientos que ſiempre auia moſtrado, publicando que aunque ſe auia ordenado, no ſe tenia por tal, y eſto lo ſabe, porque como lleua dicho, le aſſiſtia en la dicha Ciudad de Salamanca, y lo viò, y oyò ſer, y paſſar aſſi.*

Omnes teſtes in proceſſu examinati vno ore acclamant D. Antonium Nugnez Treuigno per vim, & metum ſibi à parente, viru aliàs aſperæ, & terribilis conditionis incuſſum, Ordinem Subdiaconatus ſuſcepiſſe. Ita Andreas Rufato Presbyter, *fol. 22.* ibi: *A la nouena pregunta dixo, que tiene por cierto que el ordenarſe de Epiſtola el dicho D. Antonio Treuiño, fue por las grandes inſtancias, ruegos, y amenaças continuas que ſus padres le hizieron para que ſe ordenara, y por la aſpera condicion del dicho ſu padre, y por la reuerencia que les deuia, y no darles diſguſto, y por temor de que el dicho ſu padre lleuado de ſu aſpereza y reſolucion, con alguna colera repentina hizieſſe con el algun exceſſo,* &c. idem atteſtantur Blaſius de la Plaza Presbyter *fol. 20. B. ad 9.* & Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter, *fol. 35.* & cæteri *ad 9.* interrogati. 70

Ex contextura depoſitionum teſtiũ ſuprà citatorum clarè deprehenditur, iuſtam adfuiſſe in parentibus cauſam, vt D. Antonium Nugnez eorum filium ſolicitarent, & per vim attraherent vt ſe ſacro Subdiaconatu ordinati pateretur; deinde apparet ad id conſequendum eos interpoſuiſſe perſonas Chriſtophori Treuigno, & Martini del Caſtillo, qui illi ſignificauerunt indignationem patris, & quod inde malum graue ſibi obuenire poſſet. Poſtea patet ipſius parentes eum perſonaliter alloquutos cum magna reſolutione, quod niſi illis obediiſſet in faciendo ſe Sacris initiati, eum cum graui pudore ſuo non ampliùs mitterent ad Salmanticenſem Vniuerſitatem, ſed ad ſtudium Complutenſe, vt ibi degeret in domo pupillari, vulgò *pupilaje* nuncupata, alias minas vexationum iactantes, iuſtum, & rationabilem metum inducentes, & quod ſi adhuc eis parere noluerit, modum exquirent opportunum intentum aſſequendi, & curam, quam habebant, deponendi. Vlteriùs ex duorum teſtium depoſitione conſtat, dictum D. Antonium Nuñez Treuiño coactione huiuſmodi impulſum, & metu perterritum, inuitum Ordinem Subdiaconatus ſuſcepiſſe, atteſtantes de actu proximè præcedente, & ſubſequente ipſam ordinationem, & omnes aſſerunt de credulitate vis, & metus huiuſmodi à patre incuſſi, & quod dictus D. Antonius Ordinem ſuſceperit metu reuerentiali patris ferocis obſtrictus. 71

Quid amplius? Sufficiens omnibus videri debet hæc probatio; nam licèt ex ea non appareat dicto D. Antonio Nugnez Treuigno vllum mortis, aut cruciatus corporis, vel abſciſſionis membri metum fuiſſe incuſſum, 72

qui dicitur cadens in conſtantem virum, iuxta text. in l. nec timorem, ff. quod met. cauſa, & in l. metus 3. ff. quibus ex cauſis mai. & in l. interpoſitas, C. de tranſact. & in l. ſi donationis, Cod. quod metus cauſa, & in cap. cùm dilectus, de his qua vi, cum notatis per gloſ. verb. conſtantem, in cap. conſultationi, de ſponſal. Alex. conſ. 99. n. 3. lib. 3. & conſ. 156. n. 6. lib. 5. Ferret. conſ. 340. n. 5. p. 2. Trullench. in Decalog. lib. 2. cap. 1. dub. 3. n. 1. Machado en ſu perfecto Confeſſor, lib. 2. p. 1. tract. 3. docum. 6. n. 2. Sanch. de matrim. lib. 4. diſp. 5. num. 4. Palao d. tom. 1. tractat. 2. diſp. 1. part. 7. num. 2. Baldel. d. lib. 1. diſp. 17. num. 4. nihilominus euidenter conſtat ex aliis pluribus timoris ſpeciebus, illum paſſum fuiſſe vim & metum, qui cadere poterant in conſtantem virum, cùm concurrerint quinque illæ conditiones, de quibus ſuprà num. 27. Adeſt namque timor grauis mali, quod dictus D. Antonius rationabiliter credere poterat ſibi verè inferendum à parente terribili, auſtero, rigido, & repentinæ reſolutionis, quem indignatum, & infenſum ſciebat; nam iuſta imminentis mali, & ſic metus ſuſpicio ſufficit pro metu, vt infrà probaui num. 97. cum ſeqq.

73 Et licèt reuerentia, quam filius præſtare debet patri, ob quam non audet illi contradicere in eo, quod ſibi proponit, poterat eſſe per ſe ſufficiens ad inducendum metum, qui caderet in virum conſtantem, ſecundùm gloſ. verb. patrem, in cap. præſens 20. q. 4. Cabreros in tract. de metu, lib. 2. cap. 19. num. 74. Anton. Diana reſol. moral part. 3. tract. 5. miſcel. reſolut. 20. & Baſil. Pont. de matrim. lib. 4. cap. 5. num. 6. arg. l. 4. ff. de regul. iuris, ibi: Velle non creditur, qui obſequitur imperio patris, vel domini, & leg. 1. ff. quarum rerum actio, vbi reſcinditur promiſſio facta à liberto ob metum, vel nimiam patroni reuerentiam, & ratione etiam ſuaderi videtur, quia ſimiliter hæc reuerentia & verecundia minuit libertatum, dum quis non audet ſuis Maioribus contradicere in eo, quod aliqua ſua ſponte non eligeret: attamen ſecurior & verior opinio tenet, ſolam reuerentiam, ſiue metum reuerentialem, non ſufficere ad reddendum irritum contractum, vt probatur ex l. fideiuſſor, §. pater, ff. de pignor. l. ad inuidiam 9. C. de his qua vi, cap. litteris 11. de deſponſ. impub. gloſ. verb. conſenſu, in cap. 1. eod. tit. & verb. metu, in cap. inſinuante, qui clerici, vel vou. Pereira deciſ. 30. n. 2. Seſſe deciſ. 50. n. 11. tom. 1. Fontan. clauſ. 7. gloſ. 2. p. 5. n. 34.

74 Niſi ſimul adeſſet rationabilis timor grauis mali, vt ex Soto, Ludou Lop. Henriq. Conineb. & Sanch. reſoluit Raphael Auerſa de Sacram. Matrim. quaſt. 4. ſect. 5. verſ. aſſerendum, pag. 188. ſequuntur Baldel. lib. 1. diſput. 22. ex n. 3. Machado en ſu perfecto Confeſſor, y Cura de Almas, lib. 2. part. 1. tract. 3. docum. 7. in princ. Trullench. in Decalog. lib. 7. cap. 16. dub. 4. n. 6. Rota deciſ. 242. n. 11. apud Farin. lib. 2. conſ.

75 Vel niſi præcedant verbera, aut minæ, quamvis non probetur minitantem ſolitum eſſe minas exequi. Ioan. Garc. de nobilit. gloſ. 17. num. 11. 18. & 19. Marta de ſucceſſ. legali, tom. 2. p. 4. q. 2. art. 6. n. 29. & 31. Trentacinq. var. reſol. titul. de his quæ vi, reſol. 1. num. 7. lib. 1. Pereira deciſ. 30. n. 7. Cacheran. deciſ. 179. n. 3. & 5. Theſaur. lib. 1. quæſt. 51. n. 7. Marienſ. in dial. relat. p. 3. cap. 20. n. 2. & 3. vbi etiamſi minæ, aut verbera ex maximo interuallo ante contractum præcedant, Palao tom. 1. tr. 2. diſp. 1. punct. 7. n. 9. Machado en ſu perfecto Confeſſor, y Cura de Almas, lib. 2. part. 1. tract. 3. docum. 5. n. 5. ibi: Pero el Padre Caſtro Palao prueua, y defiende que no es neceſſario que el que amenaça tenga, coſtumbre de executar las amenaças en ſemejante, o en deſemejante caſo; porque puede no auer amenaçado otra vez, y con todo ſer temido juſtamente, &c. Caſtill. controu. lib. 3. cap. 1. n. 153. Rota coram Buratto deciſ. 205. n. 13. tom. 1. & apud Theodoſ. da Rubeis ſingul. Rota tom. 1. pag. 320. col. 2. ibi: Quod communis, & vera eſt illa opinio, quod matrimonium ſit nullum, ſi contractum fuit propter metum reuerentialem, & præceſſerunt verbera, vel minæ. Et quod non requiruntur ſtrictè illa tria, de magno periculo, de poteſtate inferentis, & quod ſit ſolitus exequi minas, &c.

76 Vel niſi concurrat cum reuerentia terribilitas perſonæ minas iactantis, Sanch. de matrim. lib. 4. diſp. 6. n. 11. Cancer. var. reſol. lib. 3. cap. 1. n. 88. Caſtill. d. lib. 3. cap. 1. num. 156. cum ſeqq. Sigiſm. à Bononia de elect. dub. 54. n. 7. Greg. XV. deciſ. 326. n. 12. & deciſ. 374. n. 16. Baldel. d. lib. 1. diſp. 22. n. 13.

77 Vel niſi accedat timor incurrendi parentum indignationem. Sigiſm. à Bononia d. dub. 54. n. 8. vbi quod reuerentia cum indignatione plurimùm confert ad iuſtum, & ſufficientem metum, Sanch. d. lib. 4. diſp. 6. ſub n. 14. vbi reddit rationem, quia quis vir conſtans, aut prudens non reputauit graue malum ſemper coram oculis habere patrem infenſum, à quo pendet, & cum quo ſemper verſaturus eſt, Raphaël Auerſa d. q. 4. ſect. 5. verſ. aſſerendum, in fine, ibi: Immò in filiis reſpectu parentum, & ſimilibus ſufficeret, ſi non aliud malum timeant quàm perpetuam indignationem eorum, & apud eos inuiſos haberi; quia ſanè hoc eſſet grauiſſimum incommodum tandiu ſubeundum, vt per ſe apparet, &c.

78 In præſenti caſu adſunt prædictæ quatuor limitationes, in primis rationabilis timor grauis mali, vt patet ex relatione perſonarum, quæ per parentes interpoſitæ fuerunt, & ex dictis, & depoſitionibus ipſorummet parentum, qui verba multùm prægnantia de opportuno remedio quærendo, de non mittendo ad Vniuerſitatem Salmanticenſem, cum comitiua, & familiaribus qualitati ſuæ conuenientibus, de omni graui malo præter mortem illi inducendo, cum ſimilibus; vnde D. Antonius Nugnez Treuiño rationabiliter timere potuit verè inferenda ſibi talia mala iactata à parente rigido, auſtero, ſolitoque malè tractare ſibi non obtemperantes, licèt non requireretur in eo certitudo de his malis inferendis, cùm ſufficiat periculum, ſufficiat probabilis, & prudens exiſtimatio, imò & rationabilis dubitatio, quia hæc verè conſtituit hominem in periculo, & apta eſt mouere virum conſtantem ne ſe exponat tali periculo: ita ſumitur ex l. nec timorem, ff. de eo quod metus cauſa, & reſoluit Raph. Auerſa d. quaſt. 4. ſect. 3. verſ. vlterius, pag. 271. Nihilominus ex depoſitione duorum teſtium, de quibus ſuprà, n. 38. & 39. ſatis apparet, D. Antonium habuiſſe certitudinem de his malis inferendis, ac rationabiliter timuiſſe ſibi verè inferenda, ſi ordinari nollet, vt patet.

79 Non defuerunt minæ, de quibus in numero præcedenti: acceſſit deinde terribilitas parentis illas iactantis, qui rigidus, auſterus, & potens ad inferendum malum ſemper extitit, ſolituſque minas exequi, vt abundè probant omnes teſtes examinati ſuper 7. art. Et è contrario tata fuit, & eſt modeſtia, & ſuauiſſima conſuetudo D. Antonij Nugnez Treuigno, qui parentibus obediens eorum ſemper voluntatem ſpectabat, ſicut affirmant omnes teſtes examinati ſuper 8. & 14. art. ex qua perſonarum diuerſitate dijudicanda eſt metus huiuſmodi probatio, ex dictis ſuprà n. 29. Multùm enim inſpici ſolet qualitas perſonarum, quæ metum patiuntur, & incutiunt, gloſ. & Innoc. in cap. dilectus, de eo quod metus cauſa, Honded. conſ. 29. n. 28. in fine, lib. 5. Menoch. de arbitrar. caſu 135. n. 4. & 5. Surd. deciſ. 194. n. 29. & 30. Seraph. deciſ. 971. num. 3. Rot. deciſ. 202. n. 5. part. 6. recent. Machado en ſu perfecto Confeſſor, y Cura de Almas, lib. 2. p. 1. tract. 3. docum. 5. n. 7. & lib. 3. p. 1. tract. 9. docum. 3. n. 2. ibi: Ay hijos tan obedientes, y deſeoſos de dar guſto a ſus padres, que paſſaran qualquier deſcommodidad por no diſguſtarloe; y otros al contrario tan ſoberuios, y ſobres, y tan hechos a deſobedecer

decer à ſus padres , que en ellos ya no viene à ſer temor venerencial el que lo ſuera en otros , &c. Deoique certum eſt , magnum habuiſſe timorem incurrendi indignationem parentum , tum quia parentes ipſi eam indignationem ſæpiùs illi propoſuerunt , & iactarunt, vt affirmat in ſuis depoſitionibus , & teſtes referunt *num. 62.*

80 Nec in hac metus probatione diminutionem aliquam patiuntur parentum , conſanguineorum, & domeſticorum depoſitiones in teſtes examinatorum, ioata ea quæ dixi *ſuprà , n. 30. & 35.* & dicentur *infrà , n. 122. cum*
81 *ſeqq.* Nec tam plena probatio requiritur in metu ſicut in aliis materiis, cùm vnus teſtis, iuncta aliqua præſumtione, metum probet. Mogol. *cap. 10. §. 3. n. 11.* Seſſe *dec. 60. à n. 8.* Surd. *conſ. 513. num. 32.* Alciat. *de præſumption. reg. 3. præſ. 7. n. 5. in fine*, Maſcard. *de probat. concl. 1057. n. 3. 5. & 7.* vbi de vnico teſte cum aliis deponentibus de auditu. Honded, *conſ. 29. num. 35. vol. 1.* Franc. Monald. *conſ. 5. n. 9. & 10. p. 2.* Farin. *fragm. crimin. p. 2. lit. M , n. 170.* Rot. *in deciſ. 779. num. 8. parte 1. in poſthum. Farin.* Imò vt dixi *ſuprà, num. 52.* ſufficiunt probatiooes per coniecturas, præſumptiones, indicia, argumenta, & veroſimilia huiuſmodi.

I. Ex nimia animi auerſione ad ſtatum Eccleſiaſticum.
II. Ex inſtantiſſimis, importunis, & ſæpiùs inculcatis precibus , & perſuaſionibus parentum , & aliorum per eos interpoſitorum.
III. Ea mœſtitia & lacbrymis circa actum ſuſcipiendi Ordinem emiſſis.
IV. Ex iteratis , & ſæpiùs repetitis proteſtationibus, & reclamationibns.
V. A communi voce, & fama.
VI. Ex aſſidua & continuata per 14. ferè annos , ac perpetua repugnantia exercendi actum aliquem Subdiaconatui annexum , & aſcendendi ad ſuperiores Ordines.

CONIECTVRA I.

Ex nimia animi auerſione ad ſtatum Eccleſiaſticum.

82 PLures teſtes in proceſſu examinati atteſtantur de nimia auerſione D. Antonij Nugnez Treuigno ad ſtatum Eccleſiaſticum ; ita Petrus Garcia de Ormedilla *fol. 34.* vbi ait eundem D. Antonium reſpondiſſe D. Chriſtophoro Treuigno inſtanti , & perſuadenti vt Ordinibus Sacris initiaretur , *que no le dexaua de hazer por el rezo , ſino porque no tenia inclinacion de ordenarſe*, &c. Doctor Alphonſus Suarez *fol. 38. B*, ibi : *Y por conocer ſu inclinacion contraria al eſtado Eccleſiaſtico.* Illuſtr. & Reuerendiſſimus D.D. Antonius Payous Epiſcopus Aurienſis, *fol. 55.* ibi: *Moſtrò ſiempre mucha auerſion ellos*, &c. D. Franciſcus Treuigno, *fol. 63. B*, diac *que reſpondia Don Antonio quando le hablaua ſu tio que ſe ordenaſſe , que no queria hazerlo , porque no tenia inclinacion a ello*, &c. & *fol. 67.* ibi : *Y que totalmente repugnaua en ſu condicion el eſtado Eccleſiaſtico* , &c. Dona Maria de la Vega , *fol. 88. B*, ibi : *Auia reſpondido el dicho Don Antonio , como no ſe auia de ordenar, porque no tenia inclinacion*, &c. Nicol. Rodriguez Hermoſino , *fol. 102.* ibi : *Diziendo no ſe ordenaua, por no tener inclinacion* , &c. D. Martinus de Ordegna *folio 105. B, ad 3. & 6. articulos.*

83 Quæ nimia animi auerſio in D. Antonio ad ſtatum Eccleſiaſticum , & ad faciendum ſe Sacris Ordinibus initiari , arguit metum in Ordine ſuſcepto , Hippol. *conſ. 77. num. 24.* inter matrimonialia Ziletti , Rota *coram* Gregorio XV. inter eius impreſſas *deciſ. 326. num. 7.* & apud Farin. *deciſione 260. num. 1. poſt tom. 2. conſil.* ibi : *Maximum autem indicium videbatur nimia auerſio animi Marchioniſſæ erga huiuſmodi nuptias.* Eadem Rot. *deciſione 779. num. 1. part. 1. in poſthum.* ibi : *Quæ auerſio , & repugnantia Renati multùm confert ad metum probandum* , &c. cum aliis per me adductis *ſuprà lib. 2. voto 17. n. 135.*

CONIECTVRA II.

Ex inſtantiſſimis, & importunis, ac ſæpiùs inculcatis precibus, & perſuaſionibus parentum, & aliorum per ipſos interpoſitorum.

NOn defuerunt plures inſtantiſſimæ , & continuæ 84
preces , & perſuaſiones ex parte parentum, ad inducendum, & obligandum D. Antonium Nugnez Treuigno Sacrum Subdiaconatus Ordinem ſuſcipere , de quibus deponunt teſtes , videlicet Licentiatus Blaſius de la Plaza Presbyter, *fol. 30. B*, ibi : *A la nonena pregunta dixo, que es coſa cierta que el ordenarſe de Epiſtola el dicho Don Antonio , fue contra toda ſu voluntad, y lleuado de los grandes ruegos, inſtancias , y perſuaſiones de los dichos ſus padres* , &c. Idem affirmant Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter , *fol. 35.* Doctor Alphonſus Suarez *fol. 37. B* , Doctor Ioannes Gonçalez *fol. 73.* ibi : *En la ſegunda pregunta dixo, que eſte teſtigo eſtuuo en compagnia de dicho Don Antonio , y en caſa del dicho Capitan Treuiño, ſiendo a la Ciudad de Cuenca, y bolniendo della a la de Salamanca, y a eſta Ciudad por eſpacio de tres meſes, poco mas , ò menos : y en eſte tiempo eſte teſtigo viò que el dicho Capitan Treuiño , y la dicha ſu muger hazian grandes inſtancias con el dicho Don Antonio ſu hijo para que ſe ordenaſſe de Epiſtola , porque por aquel camino le aſſegurauan en el eſtado Eccleſiaſtico, &c.* D. Maria de la Vega , *fol. 89.* deponit de colloquio, quod illa, ac eius maritus habuerunt cum D. Antonio Nugnez Treuigno, vt ordinari vellet , & cùm viderent non poſſe eum conuincere , ac ad ſuum velle reducere, dixerunt, *que ſi no lo hazia , y les daua guſto , que ellos verian el modo que podian tener para ſalir deſte cuidado, haziendole otras muchas perſuaſiones con ruegos y amenaças , y auiendo reuſado con todas veras el dicho Don Antonio el ordenarſe, fueron tantas , y tan continuas las perſuaſiones deſte teſtigo , y del dicho Capitan ſu padre, y amenaças, que temoroſo de caer en ſu indignacion , deſpues de auer paſſado muchos dias reſiſtiendoſe , concediò en que ſe ordenaria, y ſe ordenò con efeto*, &c.

Doctor Nicolaus Rodriguez Hermoſino Canoni- 85
cus Pœnitentiarius in Sancta Eccleſia Valliſoletana, *fol. 102. ad 6. art.* ibi : *Y los dichos ſus Padres en muchas occaſiones le dixeron tambien las grandes inſtancias que le auian hecho al dicho Don Antonio para que ſe ordenaſſe de Orden Sacro*, &c. Martinus de Ordugna , y Auendaño Presbyter beneficiatus , *fol. 107. ad 9. art.* ibi : *Dixo que continuamente en todas las occaſiones que ſe ha ofrecido tratar con el dicho Don Antonio , el ha dicho a eſte teſtigo tomo por las grandes inſtancias que los dichos ſus padres le auian hecho para ordenarſe , y amenaças , y ruegos continuos* , &c.

Cùm ergo ex depoſitionibus ſupradictis importunitas 86
parentum valde D. Antonium Nugnez Treuigno vrgeret, ne dicam opprimeret , interuenientibus perſuaſionibus , & aliis inſtantiſſimis precibus, tam per ipſoſmet parentes, quàm per interpoſitas perſonas graues, & auctoritate pollentes ad hoc per ipſos deſtinatas, vt eun-

dem D. Antonium diſponereot, vt Ordinibus Sacris initiari veller, eſt euidens tales importunas preces, & inſtantiſſimas, ac continuas, & ſæpiùs inculcatas perſuaſiones aptas eſſe incutere metum cadentem in virum conſtantem, ad text. *in cap. fin. de reſcript. in* 6. gloſſ. *in verb. importunitatem, & in Extrauag. Execrabilis*, Ioan. XXII. *de p abend. in princip.* ibi: *Et improbitas importuna petentium à nobis, non tam obtinuiſſe quàm extorſiſſe plerumque noſcitur*, gloſſ. *verb. importunitatem, in cap. tua fraternitatis, de prabend.* Cacheran. *Pedem. deciſ.* 1-9. *num.* 4. Gutierr. *Canon. libr.* 1. *quaſt.* 37. *n.* 17. *cum ſequentibus*, Ioan. Garc. *d. gloſſ.* 17. *n.* 15. Alexand. Tremacinq *var. reſol. lib.* 1. *ſub titul. de his qua vi, reſol.* 1. *n.* 7. *verſic. idem eſt*; & etiam in caſu, quo nullus metus reuerentialis concurrerit, eleganter Baſil. Pont. *de matrim. lib.* 4. *cap.* 5. *n.* 17. ibi: *Huius ſententia aliud fundamentum aſt, niſi quia ſpectata natura ipſa res, & rationis iudicio, adeò granem moleſtiam inferunt inſtantiſſima precet, vt meritò mouere debeant virum conſtantem ad aliquid efficiendum; ſi enim metus cruciatus alicuius corporalis eſt cadent in virum conſtantem, grauior cruciatus anima eſt inſtantia pretum aſſidua. Quod ſi apud Pontificet, quorum ſuprema in Republica auctoritas eſt, importune preces adeò grauem moleſtiam afferunt, vt ſapè annuant votis poſtulantium, quis dubitet etiam ſecundum recta rationis iuditium adeò moleſtas eſſe inſtantes preces, vt meritò metui cadenti in conſtantem virum aquiparari poſſint*, &c. plures quos refert, & ſequitur Diana *moral. reſol. p.* 3. *tract.* 5. *reſol.* 20. Ma-
87 chado *en ſu perfecto Confeſſ. lib.* 2. *p.* 1. *tract.* 3. *doc.* 7. *n.* 7. Vnde illud emanauit dicterium, quod paria ſunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum, Petr. Pech. *de teſtam. coniug. lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 4. *cum ſeqq.* Valenzuela *conſ.* 29. *n.* 31. *tom.* 1.

88 Hinc perſona per ſuaſionem inſtantiſſimam ioducta ad contrahendum, dicitur contrahere per vim & metum, *argum. l.* 1. §. *fin. de ſeruo corrupto, l.* 1. *C. de petit. bonor.* Angel. de Vbaldis *conſ.* 7. *n.* 4. *tom.* 1 *inter conſilia Zileti*, ibi: *Accedit etiam ad hoc, quod nimia importunitas infert ad actus inualiditatem, ſicut metus*, &c. Ioan. Baptiſt Ferrer. *conſil.* 296. *n.* 17. & 18. ibi: *Per qua iura patet, quod nimia perſuaſio, per quam perſona inducitur ad contrahendum, habetur loco compulſionis, & coactionis*, &c. Anton. Cotn. *de abſolut. iuram. part.* 4. *caſu* 3. *n.* 112. & 113. Carol. de Graſſis *d. except.* 21. *num.* 79. Caſtill. *lib.* 3. *contr. cap.* 1. *n* 119. Valenzuel. *conſil.* 173. *num.* 6. *cum ſeqq. tom.* 1. Noguerul. *allegat. Iuris tom.* 1. *alleg.* 39. *n.* 69. Trullench. *in Decalog. lib.* 7. *c.* 16. *dub.* 4. Rot. *deciſ.* 242. *n.* 8. *apud Farin. poſt tom.* 2. *conſil.*

89 Et matrimonium annullari per nimiam importunitatem, & inſtantiſſimas, ac importunas preces contractum, ſicut per metum, reſoluunt Franc. Monald. *conſ.* 5. *n.* 45. & 48. *vol.* 2. Sauch. *de matrim. lib.* 4. *diſp.* 7. Rot. *coram* Greg. XV. *deciſ.* 326. *num.* 3. vbi loquitur de importunis, & continuis perſuaſionibus, quibus nomine patris ſolicitabatur Marchioniſſa: nouiſſimè Raphaël Auerſa *de Sacram. Matrim. quaſt.* 4. *ſect.* 5. *verſ. aliud quoque motiuum, pag.* 290. vbi dicit experientia conſtare, plus ſæpè valere minas, preces, & blaoditias, quàm terrores, & minas, ad flectendum, & labefactandum generoſum, & fortem.

90 Et abſque difficultate id procedere quando preces importunæ adhibentur à patre, alióve ſimili Superiore, cenſuit Rot. *coram* Greg. XV. *d. deciſ.* 326. *n.* 13. & 14. & tenet Sauch. *d. lib.* 1. *diſp.* 7. *num.* 7. Caſtro Palao *tomo* 1. *tract.* 2 *diſp.* 6. *p.* 7. *num.* 7. Trullench. *in expoſit. Decalogi, lib.* 7. *c.* 16. *dub.* 4. *n.* 1. Raphaël Auerſa *citato loco*, addens huc caſu, etiamſi non ſint importunæ, & inſtantiſſimæ, ac ſæpiùs repetitæ, & inculcatæ, ſi habeant tamen adiunctum periculum grauis indignationis, & offenſionis in parte, quod ex eius coodirione, & conſuetudine diſcernendum eſt, eas ſufficere ad reddendum irritum matrimonium, quia talis caſus reducetur ad metum grauem iniuſtè incuſſum. Quamvis ſit multum probabile, preces imporunas ſufficere, etiamſi cum ipſis non adſit metus reuerentialis, ſi credimus Anton. Dianæ, Baſilio Pontio, & aliis ſuprà citatis *num.* 86.

In præſenti caſu omnia dicta, etiam io fortioribus 91
terminis verificantur, quia importunæ & inſtantiſſimæ fuerunt preces, & perſuaſiones à patre, & ab aliis eius nomine factæ; fuit etiam adiunctum periculum grauis indignationis in parte, quæ pluſqnam ſufficientes videri debent ad effectum vt liberè dicere poſſimus D. Antonium Nugnez Treuigno per vim & metum cadentem in conſtantem virum Subdiacooatus Ordinem ſuſcepiſſe.

CONIECTVRA III.

Ex mæſtitia, & lachrymis circa actum ſuſcipiendi Ordinem emiſſis.

DOctor Ioannes Gonzalez familiaris, & ſocius D. 92
Antonij Nugnez Treuigno in itinere, quod fecit ad oppidum de Areualo, vbi Ordinem ſuſcepit, refert quod idem D. Antonius conferre cœpit familiariter ſecum inſtantiſſimas preces, & perſuaſiones importuoas, quibus eius parens vtebatur, vt eum induceret ad Subdiaconatus Ordinem ſuſcipiendum, & dum loquebatur qualiter inuitus ad Ordines trahebatur, cum lachrymis, & acerbo animi ſui ſenſu id exprimebat, vt patet ex eius depoſitione, *fol.* 76. *ſuper* 9. *art.* ibi: *Diziendo à eſte teſtigo como el no tenia guſto de ordenarſe, y eſto con lagrimas, y otros ſentimientos que demoſtrauan ſu poco guſto*, &c.

Ex quibus lachrymis, & ſuſpiriis colligitur ſignum 93
euidens, quod inuitus trahatur ad Ordines, cùm metus continuatiooem probent. Ita Menoch. *de praſumption. lib.* 3. *praſ.* 126. *num.* 17. ibi: *Quarta coniectura quando is, qui contraxit, vel contractui conſentit, eo tempore lachrymabatur*, &c. Seraphin. *deciſ.* 859. *n.* 2. ibi: *Secundò hanc metus continuationem clarè probant querela, & lachryma ipſius Ludouica tunc temporis recuſantis adhuc matrimonium contrahere*, &c. Noguerol *allegat. Iuris tom.* 1. *alleg.* 39. *n.* 67. Rot. *coram* Greg. XV. *deciſ.* 326. *num.* 40. *cum ſeqq.* vbi ioter indicia metus enumerat mœſtitiam, lamentatiooes, conqueſtiones, & ſuſpiria. Eadem Rot. *deciſ.* 260. *num.* 3. *apud Farin. tom.* 2. *ſuorum conſil.* ibi: *Sed etiam continua lamentationes, quas vbique, & omni tempore emittebat, ſuſpiria, lachryma*, &c. Eadem Rot. *deciſ.* 779. *n.* 5. *p.* 1. *in poſthum. Farin.* ibi: *Quartò de mæſtitia, afflictione, lamentationibus, lachrymis, & ſuſpiriis Renati, tam ante, quàm poſt profeſſionem*, &c.

CONIECTVRA IV.

Ex iteratis, & ſæpiùs repetitis proteſtationibus, & reclamationibus.

PRoteſtationes, & reclamationes ſæpiùs iteratas pro- 94
tulit D. Antonius Nugnez Treuigno ad conſeruationē iuris dicendi de nullitate contra meticuloſam Ordinis ſuſceptionem, vt expreſſis, & repetitis verbis referunt teſtes examinati, & præcipuè Ioanoes Gutierrez

Aguado

Digitized by Google

Aguado, *fol.* 16. *B, ad* 10.*articul.* ibi : *Y proteſtando en preſencia deſte teſtigo, y de otras perſonas que no lo pudieſſe preiudicar para tomar otro eſtado, qua auia de reclamar en teniendo ocaſion*, &c. & *ad* 11. *articul.* ibi : *Y aſſi lo ha proteſtado en preſencia deſte teſtigo*, & ibi : *Y que ſolo deſeaua ocaſion para dezir de nulidad contra dicha orden de Epiſtola iudicialmente*, &c. Licentiatus Blaſius de la Plaza, *fol.* 30. *B, ad* 9. *articul.* ibi : *Proteſtando que auia ſido contra toda ſu voluntad, y ſin animo de obligarſe al Voto ni otra coſa qual lo pudieſſe prejudicar para otro eſtado*, &c. & *ad* 12. *articul.* ibi : *Sino que antes ha eſtado reclamado, diziendo que no eſtà ordenado*, &c. Licentiatus Petrus Gomez de Ormedilla, *folio* 35. *ad* 9. *articol.* ibi : *Porque antes y deſpues de dichas Ordenes ha viſto que ha moſtrado el dicho D. Antonio el gran diſgoſto con que lo auia hecho, proteſtando que auia ſido contra toda ſu voluntad*, &c. Licentiatus Franciſcus Gomez de Arce *fol.* 41. *B, ad* 9. *articul.* ibi : *Y lo ha oydo dezir, y proteſtar que auia ſido contra toda ſu voluntad*, &c. Gaſpar Ceron *fol.* 94. *ad* 12. *articul.* ibi : *Continua y ordinariamente ha eſtado reclamado*, &c. Emmanuel Suarez Treuiño *fol.* 116. *ad* 9. *articul.* ibi : *Moſtrando ſiempre ordenarſe contra ſu voluntad, y ſin animo de quedar obligado al Voto, ni a otra coſa que lo pudieſſe impedir el tomar otro eſtado, y aſſi lo manifeſtò a eſte teſtigo, y a otras muchas perſonas, antes y deſpues de auerſe ordenado*, &c. & *ad* 12. *articul. fol.* 117. ibi : *Proteſtando reclamar, por dezir no auer quedado obligado al voto de continencia, ni al dicho Orden*, &c.

95 Occaſio autem reclamandi, & ceſſatio cauſæ, ex qua inductus pater filium opprimebat, proceſſit ex eo quod cùm D. Emmanuel Suarez Treuigno D. Antonij parens, eo tempore, quo procurabat eum ad Ordinem Subdiaconatus promouere, tres alios filios viuos habebat, optabatque vt in eo ſtatu Eccleſiaſtico D. Antonius perſeueraret, dum vnus, & alius aderat, qui in majoratum ſuccederet, & matrimonium contrahere poſſet. Sed deinde mortuis aliis filiis, & remanente ſolo vnico hærede dicto D. Antonio Nugnez Treuigno, ceſſauit cauſa, qua motus pater volebat eum in ſtatu Eccleſiaſtico permanere, & ſic potuit D. Antonius reclamare, & proteſtari iudicialiter contra meticuloſam Ordinis ſuſceptionem, abſque periculo incurrendi paternam indignationem, imò cum illius beneplacito, & approbatione, ob ceſſationem cauſæ, vnde vis, & metus proueniebat. Id affirmant Licentiatus Andreas Ruſato Presbyter, *fol.* 23. ibi : *A la decimatercia pregunta dixo, que ſabe que deſpues que ſe ordenò de Epiſtola el dicho Don Antonio Treuiño, murieron los dichos Don Manuel, D. Mariana, y Don Chriſtobal Treuiño ſus hermanos, el dicho Don Chriſtobal en Flandes, y la dicha D. Mariana en Madrid, y dicho Don Manuel aura tres años en la guerra de Catalnña, todos ſin auer tomado eſtado, ni dexado ſucceſſion : y que viendo el dicho Don Antonio, que à ſus padres no les quedaua otro hijo, con que ceſſaua el motiuo que auian tenido para hazerle ordenar, luego tratò de hazer diligencia en Roma, y ganò el Breue, en virtud de que ſe procede en eſta cauſa*, &c. Ioannes Gutierrez Aguado, *fol.* 27. *B*, ibi : *Y luego el dicho Don Antonio, viendo que a ſus padres no les quedaua otro hijo, con que ceſſaua el motiuo, y cauſa que tuvieron para hazerle ordenar, y que aſſi no tendrian a mal que reclamaſſe, ſabe que eſcriuiò ſobre ello a Roma*, &c. & ſic omnes 13. *art.* vniformiter teſtantur.

96 Cùm igitur proteſtationes huiuſmodi nihil aliud ſint quàm declarationes voluntatis illius, qui proteſtatur, Seraphin. *deciſ.* 1168. *n.* 9. Rot. *deciſ.* 577. *num.* 7. *apud Farin. p.* 1. *recent.* ſicut declarant animum D. Antonij alieniſſimum à recipiendo Ordine, *l. ſi quis, §. plerique, ff. de relig. & ſumpt. fun. l. ſi mihi, & tibi, §. interdum, ff. de legat.* 1. Rot. *coram* Gregor. XV. *deciſion.* 326. *num.* 9. ita remouent conſenſum à recepto, *l. ſi quis in* 97 *principio teſtamenti, ff. de legat.* 3. Seraphin. *deciſ.* 859. *num.* 3. *cum ſeqq.* Rot. *coram* Gregor. XV. *d. deciſ.* 326. *num.* 9. Et licèt concludenter non probent metum, *l.* 98 *metum, C. de his quæ vi*, Mogol. *in tract. huius tit. cap.* 10. *n.* 16. *verſic. reſoluto*, Honded. *conſil.* 29. *num.* 54. *lib.* 1. Surd. *conſil.* 395. *num.* 26. Rot. *deciſ.* 295. *n.* 6. *apud Farinac. lib.* 2. *conſil.* multùm tamen coadjuuant, & opitu- 99 lantur, vt faciliùs probetur, Nat. *conſ.* 50. *n.* 18. Couar. *de ſponſal. p.* 2. *cap.* 3. *§.* 5. *n.* 12. præſertim ſtantibus aliis adminiculis, Angel. *in l. metum, la* 3. *ff. de eo quod metus cauſa*, Gregor. XV. *d. deciſione* 326. *n.* 30. *& ibi Addent. litt. F*, Cardin. Tuſch. *verb. metus, concl.* 283. *n.* 22. *cum ſeqq.* Maſcard. *de probat. concl.* 1051. *n.* 10. *&* 11. Mogol. *citato loco, num.* 16. vbi ampliat ſiue proteſtatio præcedat, ſiue ſequatur, Honded. *d. conſil.* 29. *num.* 55. Surdus *d. conſ.* 395. *n.* 36. Pereira *deciſ.* 30. *n.* 8. Theſaur. *lib.* 1. *q.* 51. *n.* 14. *cum ſeqq.*

Non obſtat quod D. Antonius nullam proteſtatio- 100 nem, & animi manifeſtationem fecerit in eodem actu ſuſcipiendi Ordinem : quia reſpondetur ſufficientem fuiſſe eam, quam fecerat paulò antè coram familiaribus ſuis, & proteſtatio præcisè non requiritur quod fiat in eodem actu, Gemin. *conſ.* 15. *n.* 12. Pariſ. *conſ.* 60. *n.* 14. *lib.* 4. Couar. *vbi ſuprà, ſub n.* 12. optimè Gregor. XV. 101 *deciſ.* 326. *n.* 30. Natura enim metus eſt vt non ſolùm arguatur à præcedentibus, cùm in hac materia attendi debeat principium meticuloſum, vt exinde ſequuta ab eo regulanda ſint. Nouar. *collect.* 34. *num.* 3. Euerard. *conſ.* 4. *n.* 21. Gregor. XV. *deciſ.* 392. *n.* 1. Barbat. *conſil.* 54. *col.* 12. *vol.* 1. Hippol. Rimin. *d. conſil.* 77. *n.* 29. cum aliis per me citatis *voto* 17. *n.* 145. *cum ſeqq.* ſed etiam à ſubſequentibus, per quæ declaratur quis, qualis 102 fuerit animus in præteritum, *l. ſed Iulianus, §. ſed ſi ab initio, ff. ad Maced. l. ſi quis, C. de adult.* Pariſ. in terminis *conſ.* 53. *num.* 56. *lib.* 4. cum aliis, quos citat, & ſequitur Rota *coram* Greg. XV. *d. deciſ.* 326. *n.* 43.

CONIECTVRA V.

A communi voce, & fama.

MVltùm opitulatur probationem metus communis 103 vox, & fama, publicum, & notorium, de quo deponunt teſtes plures examinati *ſuper vnde. imo articulo*, & præcipuè Ioannes Gutierrez Aguado *fol.* 27. ibi : *Lo qual es publico y notorio*, &c. D. Petrus de Billos Lada *fol.* 136. *ad* 5. *&* 6. *artic.* ibi : *A la quinta y ſexta pregunta dize el dicho teſtigo, que lo que ſabe es, que auiendo venido eſte teſtigo a la villa de Madrid, de la dicha ciudad de Lorena, no eſtà bien acordado ſi fue por el dicho año de 29. o el de treinta, viſitando algunas ſeñoras vezinas del dicho Capitan Manoel Suarez Treuiño, y de la dicha ſu muger, contandole las nouedades del barrio, le dixeron con palabras de ponderacion y eſcrupulo, ſi ſabia como el dicho Capitan Treuiño, y la dicha ſu muger auian obligado con amenaças a que ſe ordenaſſe de Epiſtola el dicho Don Antonio ſu hijo, no queriendo el por aſſegurarle en la renta Eccleſiaſtica, diziendole que en eſto auia andado mucho : y como vieron que eſte teſtigo ſe laſtimò por lo que queria a los dichos Capitan Treuiño, ſu muger, y hijos, ceſſaron por menor el dezirle las circunſtancias, y con algun cuydado deſpues preguntò al dicho Capitan Treuiño, y a la dicha ſu muger, ſi eſtaua ordenado el dicho Don Antonio, le dixeron que ſi, con mucho guſto dellos, y con eſto acomodados ſus hijos, el mayor con ſer dueño de ſu caſa, y los otros con el amparo del dicho ſu hermano.* Et concludunt omnes *in vlt. art.* de omnibus prædictis

prædictis fuiſſe publicam vocem, & famã quæ ad metum probandum eſt multùm conſiderabilis, Menoch. *de præſumpt.lib.2.præſ.4.n.21.& præſ.126.n.12. & lib. 3.præſ.26.n.º 22.* Cæpol.*conſ.2.n.3.& 8.*Alciat. *in reſp. 504.n.5.verſ.confirmatur etiam*, Seraphin. *deciſ.859. in fine*, Rot. *deciſ.779.n.8.apud Farin.p.1.in poſthum.*

CONIECTVRA VI.

Ex aſſidua, & continuata per 14. ferè annos, ac perpetua repugnantia exercendi actum aliquem Subdiaconatus annexum, & aſcendendi ad Superiores Ordines.

104 ILlud eſt ſpeciali conſideratione dignum, quod cùm D. Antonius Nuñez Treuiño, Sacrum Subdiaconatus Ordinem ſuſciperet de anno 1629. ab eo tempore vſque ad præſens perſeuerauit conſtanter in deducendo nullitatem ſuſcepti Ordinis per vim, in nolendo actum aliquem exercere, per quem videretur ratificare ſuam nullam ordinationem, in proteſtando ſe nullo modo, nec vllo caſu Ordinem alium deinceps ſuſcipere, aut Clericum fieri velle; id teſtes omnes referunt, & exemplificant in caſibus occurrentibus vidiſſe. Ita Ioannes Gutierrez Aguado Clericus, fol. 27. *A la vndecima pregunta dixo, que ſabe que el dicho Don Antonio deſde que ſe ordenò, nunca ha exercido dicho Orden en manera alguna, antes ſabe por lo auer oydo dezir al dicho Don Antonio en muchas ocaſiones del dicho tiempo a eſta parte, que no ſe tiene por tal ordenado, y que no aſcendiera a otras ordenes, ni ſe ordenara de Miſſa, por quanto tiene Dios criado, y aſſi lo ha proteſtado en preſencia deſte teſtigo, y de otros ſus criados muchas y diuerſas vezes, &c.*

105 Blaſius de la Plaza Presbyter *fol. 31.* ibi: *A la vndecima pregunta dixo, que no obſtante que el dicho Don Antonio recibiò el dicho Orden de Epiſtola, nunca la ha exercidò, antes ſabe que no ſe tiene por tal ordenado, ni ha querido aſcender a las demas Ordenes, y ſabe que en muchas ocaſiones ha dicho, que no ſe ordenara de Miſſa por quanto tiene Dios criado, y eſto con tanto eſtremo, que en particular puede dezir, que al tiempo que viuo por Canonigo Magiſtral deſta Santa Igleſia el Señor Don Antonio Payno, que oy es Obiſpo de Orenſe, teniendo por peſada la caſa del dicho Don Antonio, por no eſtar el ſuſodicho ſuficiente en la canteria para los oficios, le yua a dar lecion el Licenciado Zaragoça Presbytero deſta Ciudad, y quando ſe ofrecia cantar la Epiſtola, le dezian al dicho Don Antonio Treuiño que la dixeſſe, y nunca lo quiſo hazer, ni cantarla, ni fue poſſible, diziendo que no cantara vna Epiſtola por quanto tiene el mundo: y que en otra ocaſion hauiendole preſentado vnos Corporales, no fue poſſible que los quiſieſſe deſcoger, y mandò à Andres Rufato Presbytero que los deſcogieſſe, como los deſcogio en preſencia deſte teſtigo;*

106 Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter *fol. 35.* ibi: *Afirma que en particular, vn dia que le dieron el Breuiario para que rezara, aura catorze años, ſe diſguſtò tanto, que le arrojò.*

107 Franciſcus Gomez de Arce *fol. 42.* ibi: *Y diziendole eſte teſtigo en algunas ocaſiones, que porque no las proſeguia, le ha reſpondido que no lo hiziera, ni exerciera dicho Orden de Epiſtola, por quanto tiene Dios criado; loqual ſabe por auerlo viſto, oydo, y entendido de los dichos, de doze años a eſta parte, y en particular aurà ſeis años poco mas, o menos, que eſte teſtigo ſe hallò en la Capilla del Señor Santiago, ſita en la Catredal deſta Ciudad, donde eſtaua, diziendo Miſſa el Licenciado Iorge Lopez Presbytero, Vicario en dicha Capilla Parroquial, y queriendo comulgar el dicho Don Antonio, eſte teſtigo, por conſtarle eſtaua de Orden Sacro, llegò a darle vna Eſtola, y dicho Don Antonio no la quiſo, &c.*

D. Martinus de Ordona Presbyter, *fol. 107. B*, ibi: 108
A la onzena pregũta dixo, que aunque el dicho Don Antonio recibiò el Orden de Epiſtola, nunca le ha exercido, ni ſe ha tenido por tal ordenado, ni querido atender a otras ordenes, diziendo en diferentes ocaſiones que no ſe ordenara de Miſſa, ni exerciera la Epiſtola por quanto Dios tiene criado, ni aunque le dieran el Arçobiſpado de Toledo, y Capelo: eſto lo ſabe eſte teſtigo, porque ſe lo ha oydo dezir continuamente de doze años a eſta parte, que ha que le conoce y comunica, y replicandole admirandoſe de ſu reſolucion, reſpondia que no ſe ajuſtaua con ſu conciencia, por hauer recibido dicho Orden contra ſu voluntad, &c.

Tanta igitur ex parte D. Antonij repugnantia erat 109
aſcendendi ad altiores Ordines, vt nec eius mater auderet toto eo tempore illi dicere, vt Diaconatus Ordinem ſuſcipere, aut Presbyter fieri vellet, cùm ad hoc vt Subdiaconatu initiaretur, renitens admodum iouentus ſemper fuerit, ita ſibi retuliſſe eius matrem aſſerit Ioannes Gutierrez Aguado, folio 29. *ſuper 2. articul.* ibi: *que aura cinco años que reſidiendo eſte teſtigo en la Villa de Madrid, en ſeruicio del dicho Don Antonio, caſa de ſus padres, eſtando vn dia tratando a cerca del dicho Don Antonio eſte teſtigo, y Doña Maria de la Vega ſu madre, diziendo eſte teſtigo: Valgame Dios que no quiera Don Antonio mi Señor proſeguir las Ordenes? Y reſpondio dicha Doña Maria, en que nos vimos de que ſe ordenaſſe de Epiſtola, &c.*

Quæ quidem coniecturæ ita ſingulariter conſide- 110
ratæ ſufficiunt ad probandum D. Antonium ſuſcepiſſe Subdiaconatus Ordinem per vim, & metum, multò magis, & quidem indubitanter ex illis ſimul iunctis, & accumulatis elicitur plena, & indubitata metus probatio, quia omnes ſimul iunctæ, cùm tendant ad eundem finem, pleniſſimè illum probant, *l. ſi ſtipulatus, in fine, ff. de vſuris, c. præterea 27. de teſtibus*, Rimin. *conſil. 52. num. 112. lib. 1.* Cephal. *conſil. 608. num. 58. & 89. volum. 5.* Petr. de Barbobus *conſil. 24. num. 30. & 31. inter conſilia Zileti, p. 1.* Cardin. Mantic. *de coniect. lib. 7. tit. 5. num. 5.* Anton. Gabr. *comm. lib. 1. tit. de prob. concluſ. 1. n. 23.* Menoch. *de præſumpt. lib. 1. præſumpt. 36. num. 3. & præſ. 38. num. 4. & præſumpt. 40. num. 13.* D. Barboſ. *in l. 2. ff. ſolut. matrim. p. 1. à n. 79.* Seraphin. *deciſ. 978. num. 5.* Rota *deciſ. 453. n. 7. p. 1. recent. & deciſ. 114. n. 4. & deciſ. 135. n. 12. p. 5. recent.*

In qua metus probatione ſingula quæ non proſunt, 111
multa collecta iuuant, Honded. *conſil. 29. n. 23. & 49.* Cardinal. Tuſch. *verb. metus, concluſ. 224. num. 5. & 19.* Hermoſil. *ad l. 56. gloſſ. 1. num. 73. titul. 5. p. 5.* optimè Franc. de Ravenna *conſil. 64. num. 10. inter conſil. Zileti*, ibi: *Aduertat dominus iudicans, quod in materia probationum iudex non debet applicare animum ſuum ad vnam ſpeciem probationis, l. 1. §. idem Dinus, ff. de teſtib. vt pulchrè declarat* Bald. *in l. ſpadonem, §. qui pulchra, ff. de excuſat. tutor. habet enim in probationibus locum illud, quæ non proſunt ſingula, multa iuuant, vt notatur in l. 2. in princip. ff. de excuſat. & in cap. cum cauſam, de probat. &c.* Et paulò inferiùs *num. 12. Et ideo dixit Ioan. de Imola in cap. ex ore, de his quæ fiunt à mai. parte cap. quia qui habet plures rationes, illas adducat, quia quæ non proſunt ſingula, multa iuuant, vt eſt text. etiam in materia, & ibi Abb. in cap. præterea, de teſtib. & ideo ſi multa deducerentur coram ſe, quæ per ſe conſiderata non probarent, debet illa ſimul iungere quæ ſimul iuncta poterunt plenam probationem facere,*

&

& ſic ferre ſententiam: ex multis enim deductis coram ſe poteſt animi ſui motum informare, vt dicit text. in cap. cùm ad Sedem, in fin. de reſtit. ſpoliat. Nam vt ait Bald. cap. cùm cauſam, in princip. ante num. 1. de probat. ex multis imperfectis ſit vna probatio perfecta, ſicut ex multis membris inuicem cohærentibus ſit perfectum corpus, & ex multis conſonantiis ſit perfecta harmonia, &c, ſequitur Molin. *de primog. lib. 2. c. 6. n. 35.*

112 Sed obſtat quod aliquando D. Antonius Nugnez Treuigno in Capitulo vocem dedit: ex quo videtur exercuiſſe actum Ordini Subdiaconatus annexum, cùm vocem illam in Capitulo non habeant niſi ij tantùm Canonici, qui in ſacris, ſaltem Subdiaconatu, fuerint conſtituti, *Clem. vt ij 2. de ætat. & qual.* Conc. Trid. *ſeſſ. 22. de reform. cap. 4.* Ego latè vtrobique, *& de Canon. & dignit. c. 37. n. 3.* vbi plures ex modernis refero. Augetur difficultas ex deciſionibus factis *in cauſa Parmenſi nullitatis Ordinis*, in qua videtur Rot. decidere, quod ex quo quis per tempus conſiderabile Canonicatum retinuerit, & reſignauerit, reſeruata ad ſui fauorem penſione, inficiari non poteſt, quin in hoc caſu adſit ratificatio, cùm actus illi fieri non potuiſſent citra approbationem, & ratificationem ſuſcepti Ordinis: ita Rota *in d. cauſa, deciſ. 40. n. 9. & deciſ. 325. n. 5. & deciſ. 343. n. 21. & 22. p. 6. recentior.*

113 Verùm ex actu dandi vocem in Capitulo non cenſeri purgatum metum, nec fieri ratificationem ſuſcepti Ordinis, probabilius eſt, præcipuè in Eccleſiis, vbi nulla Ordinum diſtributio facta reperitur, prout in Conchenſi; quia vox pendet à Canonia, gloſſ. *verb. receperat, in fine, in c. cùm M, de conſtit.* Seraphin. *deciſ. 474.* Ego *d. cap. 37. num. 1.* ita vt ſtatim quod quis obtinet Canoniam, vocem habeat in Capitulo, *c. dilectus, el 1. de præbend.* Monet. *de diſtrib. p. 1. quæſt. 5. num. 15. & quæſt. 20. num. 1.* Et Canonici dicuntur de Capitulo,
114 licèt non ſint in Sacris, Rota *in Abulenſi iuriſdictionis, 6. Februarij 1586. coram bonæ mem. Card. Pamphilio ſen.* & qui Canonicali Præbenda carent, licèt Dignitatem cum ſede in Eccleſia habeant, & Subdiaconi ſint, vocem non habent. Ego cum multis *d. cap. 37. num. 14.* & ſolùm vt Canonici in poſterum ad ſuſcipiendos ſacros Ordines propenſiùs inducerentur, de nouo ſtatutum fuit *in d. Clem. 1.* vt de cætero nullus in Capitulo vocem haberet, niſi in Sacris conſtitutus eſſet, cuius deciſionem innouauit Conc. Trid. *cit. loco.* Quod eſt clarè oſtendere, vocem in hoc caſu non procedere ab Ordine, ſed à nouo iuris ſtatuto, per quod ſolùm intenditur Ordinum ſuſceptio; & negligentes ac nolentes ſe ordinari, puniri: gloſſ. *verb. legitime, in d. Clem. vt ij,* Ego *d. tract. de Canon. cap. 37. ſub n. 13.*

115 Vnde infero primò, habere, & dare vocem in Capitulo, potius videri præeminentiam, & fructum Canonicatus, quàm Ordinis, gloſſ. & Doctores *in cap. cùm veniſſent,* vbi Abb. *num. 51. cum ſeqq. de reſtit. in integ.* Ego *d. tract. de Canon. cap. 40. n. 2.*

116 Secundò infero, ſuſpenſum ab officio, eſſe pariter ſuſpenſum ab vſu, & fructu dandi vocem, gloſſ. *in cap. cùm dilectus, de conſuet.* Dec. *in c. Apoſtolicæ, n. 6. de except.* ſuſpenſum verò ab Ordine, non eſſe ſuſpenſum à iure, & præeminentia dandi vocem in Capitulo, ſignum euidens eſt illud non ratione Ordinis, ſed Officij, &
117 Præbendæ Canonico competere. Mac. Alter. *de cenſur. tom. 2. diſp. 4. de effectibus ſuſpenſ. cap. 4. fol. 60. litt. E.* Ex quo patet, Moniales Ordinum incapaces vocem dare poſſe, vt probat *c. de indemnitatibus, de elect. lib. 6.*

118 Tertiò infero, ſuſpenſum ab Ordine, ſi in eo miniſtret, irregularem fieri, non ita irregularitatem incurrere priuatum iure dandi vocem, ſi nihilominus illam in Capitulo det. Ita Suar. *de cenſur. diſp. 26. n. 6.* Bonacin. *eod. tr. diſp. 3. de ſuſpenſ. puncto 4. n. 6. verſ. rurſus.* Mac. Alter. *dicto tom. 2. diſp. 6. de ſuſpenſ. c. 3. pag. 91. litt. D.*

Hinc patet reſponſio ad *d. Clement. vt ij,* & ad decretũ 119
Concilij Trid. *citato loco*; deciſiones verò Rotæ *in d. cauſa Parmenſi nullitatis Ordinis,* loquuntur quandò qui per vim, & metum Sacris initiatum fuiſſe procurauerat, poſtea Canonicatum, cui ex ſtatuto annexus erat Subdiaconatus Ordo, obtinuit, & retinuit, ac reſignauit, reſeruata ad ſui fauorem penſione, vt colligitur ex *d. dec. 40. p. 6. recent.* & nihilominus Doctores *ibi* citati loquuntur eo caſu, quo ſemel indoctus cantauerat Epiſtolam; & in *dec. 325. n. 5.* dicitur ex retentione Canonicatus, perceptione fructuum per plures annos, necnon ex reſignatione cum penſione prætendi purgatum metum, quia teſtes de metu deponunt de tempore aſſecutionis Canonicatus, non autem de ſuſceptione Ordinis; & *in deciſ. 343. à n. 16. ead. p. 6. recent.* vltima reſolutio in ea cauſa capta fuit, quia nihil relevans depoſuerunt teſtes circa metum reſpectu ſuſceptionis Ordinis ſacri, ſed ſolùm de perſuaſionibus, & minis in genere, non autem cum qualitatibus, de quibus *in l. interpoſitas,* cum *ibi* notatis, *C. de tranſact.*

In præſenti autem caſu res alio modo ſe habuit; 120
nam D. Antonius Theſaurarius erat de tempore, quo Ordinem ſuſcepit, & Canonicatui ſacer Ordo non annectebatur, cùm in ſancta Eccleſia Conchenſi nulla Ordinum diſtributio facta ſit; & demum abundans extat probatio circa metum reſpectu Ordinis Sacri ſuſcepti; cujus defectus in cauſa fuit, vt non obtineret ille Parmenſis prætendens nullitatem ſui Ordinis, in tribus deciſionibus citatis, quæ habentur impreſſæ *p. 6. recentior.*

Denique durante eadem cauſa metus, hoc eſt, viven- 121
te patre D. Antonij; qui per vim & alios extraordinarios modos filium induxerat, vt Subdiaconatus Ordine initiaretur, nullus conſenſus præſumitur liberæ voluntatis, & quicumque actus etiam ex longo interuallo initi, cenſentur ob præcedentem metum facti, & illum purgare non valent, Alex. *conſ. 98. lib. 3.* Surd. *conſ. 515. à n. 41.* vbi inquit metum illatum non purgari ex geſtis poſt metum, quando eadem ſubſiſtit cauſa metus, ſiue ſtatim, ſiue ex interuallo facta ſint; Caceran. *deciſ. 179. num. 12. & 12.* vbi alios referens dicit, quod quando poſt inductum metum aliquis actus exterior ſuperuenit ad purgandum metum idoneus, eadem cauſa ſubſiſtente non purgatur. Ioan. Garc. *de nobil. gloſſ. 17. n. 47.* vbi quod durante cauſa metus, nullus conſenſus præſumitur liberæ voluntatis, & quod nouus conſenſus, non conſenſus, ſed diſſenſus eſt, etſi externus actus ſit ſpontaneæ voluntatis declaratiuus. Monet. à Cueua *deciſ. 33. à n. 31.* vbi quod durante eadem cauſa metus, contractus, quantumvis ex longo interuallo initi, cenſentur ob præcedentem metum celebrati. Theſaur. *lib. 1. q. 51. n. 19. cum ſeqq.* vbi quod ſubſiſtente eadem cauſa metus, geminatio actuum contractus per metum etiam ex interuallo factos non confirmat, & metus purgationem non inducit, Seraph. *deciſ. 851. & 871. & 883. n. 1. cum ſeqq. & deciſ. 1266.* vbi quod initium malum influit in omnes ſequentes actus, & tempora, Pereira de Caſtro *deciſ. 30. num. 7.* Rota *deciſ. 263. num. 3. apud Farin. part. 1. conſil.* vbi quod, quando metus cauſa durat, quicumque actus fiant, etiamſi præ ſe ferant liberam voluntatem, & lætum, iucundumque animum, nedum metum purgant, ſed potiùs eum magis confirmant.

Reſpondetur ad objecta per Promotorem Fiſcalem.

Nihil obſtant alia, quæ Promotor Fiſcalis contra 122
D. Antonium Nugnez Treuigno opponit ad eius probationem eneruandam. Et primò dum ait, repelli debere teſtimonia parentum dicti D. Antonij, cùm pro

filio

filio teſtificari prohibeantnr ex diſpoſitione iuris com-
munis *in l.teſtis idoneus, ff.de teſtib.& in l.parentes, C.
cod.tit.* vbi plutes refero Doctores *in collect. n.* 2.

123 Quia reſpondetur eorum dicta in hac materia ple-
nam & concludentem efficere probationem; nam ſi il-
la vti confeſſiones eorum ſumamus, vtique multum at-
tendi debent, & per eas ſufficienter probari metum
neceſſe eſt dicamus, Rota *deciſ.643. num.18. parte* 1.
recent, eleganter Petr.de Barbobus *conſ.24.n.23.inter
conſilia matrimon.Zileti,parte* 1. ibi: *Vltimò probatur ex
confeſſione patris, qua confeſſus eſt per vim compuliſſe di-
ctum Ludouicum ad deſponſandum Vrſolinam, vt ple-
nè patet ex atteſtatione dicti Angeli, ex qua quidem
confeſſione probatur ſufficienter matrimonium fuiſſe meti-
culoſum, vt eſt cauſa 20. quaſtione 3. cap. præſens, vbi
habetur quod ſola confeſſio patris probat metum plenè in-
terceſſiſſe in matrimonio ſpirituali, ſi filius alleget ſe per
metum illud contraxiſſe. Si igitur confeſſio patris probat
plenè metum interceſſiſſe in matrimonio ſpirituali eo caſu,
quo filius ſtat contra matrimonium, multò fortius in caſu
noſtro confeſſio facta per patrem dictæ Vrſolinæ, quæ ſtat
contra matrimonium, debet probare plenè metum inter-
ceſſiſſe*, &c.

124 Et tantò magis hæc reſolutio locum habet, quia
D. Antonius totus eſt in probanda vi, & metu ſibi in-
cuſſo à parentibus, vt Subdiaconatus Ordinem ſuſci-
peret, vnde eorum confeſſio quoad hoc erit omnium
major probatio, *l. cùm te, C. de probat. l. cùm à matre,
C. de rei vend. leg. generaliter, C. de non num. pecun.
cap. per tuas, de probat.* & vtrobique Ego ipſe *in col-
lect.* refero plures Doctores, quos in præſenti longum
eſſet recenſere, præcipuè cùm parentes proprium deli-
ctum detegant, ſtudentes ſemper omni conatu propriam
turpitudinem tegere, vt dicit Menoch. *de arbitr. caſu*
102. *num.*9.

155 Si verò parentum dicta vti teſtium depoſitiones
habeamus, pari modo dicendum eſt eas admittendas
eſſe; tum quia ſumus in cauſa matrimonij ſpiritualis,
in qua admittuntur, *cap. ſicut*, 2. *quaſt.* 3. *cap. præſens*,
20. *quæſt.*3. gloſſ. *verb. teſtis, in cap. ſi teſtis*, §. *teſtis
idoneas*, 4. *quaſt.*3. Aufrer. *de probat. teſtium, num.*77.
verſ. fallit ſecundò, Anton.Gabr. *commun.titul.de teſti-
bus, concl.*16. *num.* 12. Maſcard.*de probat.concluſ.*1153.
*n.*15. Menoch. *de arbitr.caſu* 502.*n.*11. provt etiam in
caſu matrimonij carnalis admitti ſolent in fauorem fi-
liorum, *cap.videtur, qui matrimon.accuſ.poſ.* & *ibi* gloſſ.
verb. conjungendo, in fine, verſ. conſueuit tamen, plures
citati à Farin. *de teſtib.quaſt.*54.*limit.*7.*n.*191.

126 Tum etiam, quia parentes in cauſis filiorum teſtifi-
cari poſſunt, ſi præſumptio ſit eos rem illam, de qua
interrogati ſunt, melius ſcire quàm alios, *cap. videtur,
qui matrimon. accuſ.poſ.* Anton.Gabr. *d. tit. de teſtibus,
concl.* 17. *n.*8. Farinac. *de teſtibus, q.* 54. *n.*194. Rota
coram Greg.XV. *deciſ.*351.*n.*7.8. *&* 28.

127 Tum denique, quia ſuperſunt multi alij teſtes omni
exceptione majores, idem atteſtantes, quorum inte-
gerrima fides aliorum ſuppler defectum, ſi quis fortè
adeſſet, ad not. per Doctores *in l. ſi quis ex argentarijs,
ff.de edendo*, gloſ. *verb. numerus, in l.*3.*ff. de teſtib.* Fa-
rin. *de teſtib. quaſt.*62. *à num.*328. Cæſ. de Graſſis *d.
deciſ.*5.*num.*8.*&* 9. *de ſponſ.* Ioſeph. Seſſe *Aragon. de-
ciſ.*60.*n.*7.*p.*1. Fontanel. *de pactis nupt. clauſ.*7.*gloſſ.*1.
parte 5.*n.*82. Præſertim cùm pro maiori parte ſint Sa-
cerdotes, & maiori fide digni, Rota *coram* Greg. XV.
*deciſ.*351. *num.*10. Et ultra numerum trium, Cæſ. de
Graſſis *d. deciſ.*5. *num.*9.*de ſponſal.* eadem Rota *coram*
Gregor.XV. *d.deciſ.*351.*n.*5.

128 Nec aliquid valent quæ objicit contra aliorum te-
ſtium dicta; nam ea quæ de ſingularitate eorum addu-
cit, parum, aut nihil vrgent, cùm omnes ſint conteſtes,
& quatenus ſingulares eſſent; nihilominus in hac ma-
teria probationis metus concludentem efficerent pro-
bationem, Mogol. *cap.*10.§.3.*num.*8.*&* 9. Ioan.Garc.
*d.gloſ.*17. *à num.*38. Valenzuela *conſ.*29.*num.*4.*tom.*1.
*& conſ.*173.*num.*74.*tom.*2. Fontanel. *d. gloſ.*2. *part.* 5.
*num.*81. Farin. *de teſtib.quaſt.*64.*num.*276. Noguerol.
alleg. 39. *num.*16. Rota *deciſ.*242.*n.*33. *& deciſ.*260.
*num.*21. *&* 22. *lib.* 2. *conſ. crim. Farin. & deciſ.*779.
*n.*1. *&* 6. *part.*5. *in poſthumis eiuſdem Farin. & coram*
Greg.XV. *deciſ.*326.*num.*47. *& deciſ.*374. *num.*20. *&
coram Burato* inter eius impreſſas, *deciſ.*205.*num.*17.
plures refero *in collect. ad cap. in omni negotio* 4. *n.*58.
de teſtibus. Et minas quoque ſingularibus teſtibus pro-
bari quando agitur pro eruendo metu, docet Rota 129
*d. deciſ.*242. *n.*21. *lib.*2. *conſ. Faria.*

130 Idem dicendum de oppoſitione quod aliqui ex teſti-
bus ſint familiares dicti D. Antonij, aut ſuorum paren-
tum; quia licèt olim fuerint aliàs domeſtici & familia-
res, de tempore tamen depoſitionis non erant in ſuo
ſeruitio, & ideo rectè probant. Motl. *in emporio Iuris,
p.*1.*tit.*11.*in prælud.n.*41.*in fine*, Fario. *de teſtib. q.*55.
*num.*32. Rot. *deciſ.*147.*n.*24. *apud Farin. p.*4. *diverſ.*
plures per me *in collect. ad cap. in litteris* 54. *num.*4.
de teſtib. tum etiam, quia benè produci poſſunt in ca- 131
ſibus difficilis probationis, qualis eſt metus, Maſcardus
*de probat. concl.*124. *num.* 48. *& concluſ.*633. *num.*55.
Farin. *quaſt.*55.*num.*35. Rota *deciſ.*772. *num.* 3. *apud
Faria. p.*3. *recent.* tum denique, quia benè admittuntur 132
quando ex natura rei veritas aliter haberi non poteſt,
vt in iis, quæ nonniſi occultè fiunt, Ioan. Bapt. Coſta
*de remed.ſubſid.remed.*70.*n.*6. Rot. *d.deciſ.*772.*num.*2.
Vel quæ in domo peraguntur, *l. conſenſu*, §. *ſi plagiis*, 133
C.de repud.l.quoties 3.*C.de naufrag.lib.*10.*c.veniens* 38.
in fine, de teſtib. Alciat. *de præſumpt.reg.*1.*præſ.*47. Ro-
jas *in fidei ſing.*167.*in princip. & ſing.*102. *n.*2. Farin.
de Ottero *Roman. lucubrat.diſp.*2.*n.*2. Rota *coram Bu-
ratto* inter eius impreſſas *deciſ.*777.*n.*10.

134 Secundò opponit idem Promotor Fiſcalis, non poſ-
ſe D. Antonium allegare, & multò minùs probare Or-
dinem Subdiaconatus per vim, & metum ab eius pa-
rente incuſſum in Areualo recepiſſe, cùm in eo loco
præſens non eſſet, ſed ab eo longè diſtaret, iuxta *l. me-
tum autem* 9. *ff. de eo quod metus cauſa*, vbi Bart. &
gloſ. *verb. cauſa, in cap. ad audientiam, de his, quæ vi,*
Hoſtienſ. *in ſum.ſub hoc tit.n.*5. quatenus metum præ-
ſentem exigunt, nec ſuſpicionem inferendi ſufficere ad
contractus invalidationem docent.

135 Probabilem verò metus ſuſpicionem, ſicut & me-
tum, contractus irritare, verius & receptius eſt, quia non
ſolum metus accipitur provt eſt verè de præſenti, ſed &
provt eſt res, ad hoc veriſimiliter tendit, nec quod of-
fenſionis ſpectetur initium poſtulatur, *l. habitatores*, §.
fin. ff. locati, ibi: *Si iuſta cauſa fuiſſet cur periculum ti-
meret, quamvis periculum verè non fuiſſet, tamen non
debere mercedem; ſed ſi cauſa timoris iuſta non fuiſſet,
mercedem nihilominus eum debere*, &c. *leg. nouiſſimè, &
ibi* gloſſ. *verb.excuſatus, ff.quod falſo tut.leg.ſi donatio-
nis* 7.*de his quæ vi*, gloſſ. *verb.metum mortis,in cap.cùm
dilectus, eod.titul.& verb. metuebant,in cap.bonæ* 23. *de
elect.* Mogol. *de metu, cap.*2.§.6. *num.*5. *cum ſeqq. &
cap.*10. §.2. *num.*5. Grammat. *deciſ.*5. *num.* 5.7. *&* 9.
vbi dicit iuſtum metum eſſe iuſtam ſuſpicionem, &
*deciſ.*18.*num.*56. *&* 17. quod non debet quis ſpectare
periculum, & ſe periculo committere, Hippol. Rimin.
*conſ.*77. *num.*29. *tom.*1. Philip. Paſcal. *de viribus pa-
triæ pot.p.*3.*cap.*2.*num.*39. Card. Mantic. *de coniectur.
vltim. vol. lib.*1. *titul.*7. *num.*6. vbi dicit iuſtam metus
cauſam ſufficere, ſi ipſe metus non probetur, Cache-
ran. *deciſ.*170. *num.* 3. Rebuff. *tom.*2. *tractat. de reſciſ.
contractus, gloſſ.*12.*num.*6. Maſcard. *de probat. concluſ.*
1055. *num.*26. *&* 49. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ.*17.
numero 13. *in fine, & num.*14. vbi ait idem eſſe, ſi quis

faciat

faciat aliquid compulſus, aut metuens ne compellatur, Surd. *conſ.267.n.14.& deciſ.194.n.24.* vbi ex Angelo dicit paria eſſe quod fiat aliquid per metum, vel per probabilem metus ſuſpicionem. Fontanel. *de pactis nupt.clauſ.7.gloſſ.2.n.75.* Gabr. Pereira *Portug.deciſ.30.n.4.* Greg.XV. *deciſ.534.n.17.*

136 Quod locum habet, etiamſi probabilis timor, ſeu ſuſpicio non ob proximam illationem, ſed ob illationem futuram, & longè diſtantem adſit, modò tamen certum, ac perſpicuum ſit graue malum à longè exiturum, aliter euadi non poſſe: niſi præſentem ineundo contractum. Ita Sanch. *de matrim.lib.4.diſp.1.n.16. in fine*, eamque adducit rationem, quod enim non poteſt non euenire, jam eueniſſe videtur, *l. in diem 10. l. ſub conditione, l. quod ſi, ff. de condict. indeb.* ibi: *Quod ſi ea conditione debetur, quæ omnino extitura ſit, ſolutum repeti non poteſt.*

137 Qua quidem opinione retenta, ad text. *in d. l. metum autem 9.* in contrarium adductum reſpondetur procedere ſecundùm Raph Auerſ. *de Sacram. Matrim. q.4. ſect.3. verſic. rationabilis, pag.81.* quando quis antequam aliquid ſibi dicatur, ex ſe ſuſpicatur, ſibi inferens eas eſſe minas: quoniam verum eſt metum præſentem exigi, ſed ſufficere dicimus metum præſentem ex malo, vel damno jam exiſtente prouenientem, vel ex iuſta & probabili metus ſuſpicione ob malum futurum: quod non obſcurè colligitur ex definitione metus, quam adducit Vlpian. *in l.1. ff. quod metus cauſa,* dum ait eſſe inſtantis periculi, vel futuri cauſa mentis trepidationem, referunt citati per Cabreros *de metu, lib.1. cap.2. à princip.* Vnde rectè infertur ex illa dictione *futuri*, non requiri vt damnum præſens ſit; ſufficit enim metum adeſſe, ex quo damnum futurum timeatur, per text. in *l. nec timorem 7. §. proinde, Dig. de eo quod metus cauſa, & l.15. tit.2. p.4.* ibi: *O lo quiſieren dar algunas penas,* vbi Greg. Lopez, Sanch. *de matrimon.lib.4.diſp.2.n.16.* Gabr. Pereira *deciſ.30.n.4.*

138 Tertiò opponit idem promotor Fiſcalis, quod iuxta diſpoſitionem Conc Trident. *ſeſſ 25. de Regularib. c.19.* non eſt audiendus D. Antonius Nugnez Treuigno, dicens ſe per vim, & metum Subdiaconatus Ordinem ſuſcepiſſe, poſt lapſum quinquennij ab Ordinatione huiuſmodi computandi: ſed hæc obiectio caret fundamento, nec eam corroborare poteſt Concil. *citato loco*, quia clarè loquitur tantùm de Regularibus Religionem ingreſſis, vt patet ibi: *Quicumque regularis prætendat ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe*, &c. & ne verbum quidem de aliis nullitatibus, quæ contra matrimonium contractum, vel Ordinem ſuſceptum opponi poſſunt, nec vnquam de hac reſolutione dubitauit aliquis ex Doctoribus quos viderim, & eſt communis intelligentia, & vſque adhuc inconcuſſa praxis in Eccleſiaſticis Tribunalibus.

139 Quartò opponit idem Promotor Fiſcalis D. Antonium Nugnez Treuigno videri tacitè ratificaſſe dicti Ordinis Subdiaconatus receptionem, in illòque miniſtraſſe dum in Capitulo vocem dedit: ſed hoc etiam caret fundamento, nec in iure probatur, vt dictum eſt *ſuprà n.111. cum ſeqq.*

Quare, &c. Matriti die 15. Ianuarij 1645.

Pampilonenſis dimidia Epiſtolania.

Præſentatio facta de inhabili non poteſt reualidari ex ſuperueniente habilitate. Durante lite inter compræſentatos non poſſunt patroni aliquem in demortui locum præſentare.

Barboſa Vot. Deciſ. Pars I I.

VOTVM LXXXVIII.

1 *Caſus contingentia proponitur, & n.2.*
3 *Clericatus requiritur de eo tempore, quo præſentatus coram Ordinario ſiſtitur ab eo inſtitutionem accepturus.*
4 *Indignum præſentans priuatur pro illa vice iure præſentandi.*
5 *Si ſcienter indignum præſentet, ſecus ſi ignoranter.*
6 *Ignorantia in præſentante indignum præſumitur.*
7 *Præſentatio facta in perſonam illius, qui Ordinem non habet, non poteſt reualidari ex ſuperueniente Ordine intra quadrimeſtris temporis ſpatium recepto.*
8 *Collatio facta non exiſtenti in ætate non validatur, licèt ex tempore efficiatur habilis ætate.*
9 *Incapax reputatur pro mortuo, & habetur ac ſi præſentatus non fuiſſet.*
10 *Patroni laici ante Epiſcopi inſtitutionem intra quadrimeſtre variare poſſunt.*
11 *Electio facta aliquo ex electoribus contempto, non eſt annullanda, niſi petente ipſo contempto.*
12 *De contemptu agere poteſt ſolus is, qui neglectus, & non vocatus fuit ad electorem.*
13 *Patroni non præſentant vt vniuerſi, ſed vti ſinguli.*
14 *Patroni in dubio non cenſentur præſentare vt vniuerſi, ſed vt ſinguli.*
15 Cap.1. vt lite pend.lib.6. *habet locum in præſentatione, & beneficiis iurispatronatus.*
16 *Patronus ſi inter duos præſentatos lis moueatur, & vnus moritur, nulliter alium præſentat in præiudicium ſuperſtitis.*
17 *Præſentati tam à patronis Eccleſiaſticis, quàm laicis, ſi litem inter ſe moueant, & contingat vnum mori, vel litem cedere, non poteſt alius eligi, ſeu præſentari, & n.18.*
19 *Patroni durante lite inter compræſentatos non poſſunt aliquem in demortui locum præſentare.*
20 *Superſtes præſentatus ex duobus compræſentatis litem inter ſe mouentibus, & ſuo, & defuncti iuri innititur.*
21 *Ad effectum regulæ de ſubrogandis ſufficit litem fuiſſe inſtam, ſaltem coloratè.*
22 *Lites ſopiuntur per prohibitionem alterius præſentationis.*
23 *Præſentationes contra decretum irritans factæ nullæ ſunt, & habentur pro infectis.*
24 *Decretum irritans induit is formam.*

CVm per obitum quondam Ioannis de Vzcanga Preſbyteri Beneficiati in Parochialibus Eccleſiis oppidi Sancti Sebaſtiani Pampilon. Diœceſis, vacarent quatuor dimidiæ Epiſtolaniæ de iurepatronatus beneficiatorum, & Iuratorum dicti oppidi, ad illarum vnam præſentatus fuit Pelagius de Gamboa, qui pro Clerico ſe gerebat; ſed inde repertus quod in nullo Eccleſiaſtico Ordine conſtitutus eſſet, iidem patroni Inhabilitatem huiuſmodi ignorantes, ac poſtmodũ illius certiores effecti intra quadrimeſtre ad præſentandum patronis laïcis conceſſum, Auguſtinum de Segaſti clericum in minoribus præſentarunt, qui talis præſentationis vigore collationem, & poſſeſſionem dictæ dimidiæ Epiſtolaniæ ab Ordinario ſibi dari obtinuit, ſed interim, forſan intra eiuſdem quadrimeſtris tempus, dictus Pelagius jam prima clericali Tonſura initiatus collationẽ, & poſſeſſionem ab Auguſtino obtentam impugnare cœpit, tum ex eo quod quidam ex beneficiatis patronus Eccleſiaſticus non fuerat vocatus; tum etiam, quia edi- 1

cta in ſimilibus vacationibus apponi ſolita collationem
in perſonam dicti Auguſtini factam non præceſſerunt.
Lite inter eos ad dictam Epiſtolaniam comprӕſentatos
pendente, viuis ereptus fuit dictus Gamboa, per cuius
obitum exiſtimantes patruni illam vacare, & ſe ad eam
præſentare poſſe, de facto nominarunt Ioannem Lopez
de Burgoa, qui cauſam in ſtatu & terminis, quibus eam
reliquerat Gamboa aſſumens, & proſequens, ſententiam
fauorabilem ab Ordinario reportauit, qui declarauit
collationem, & poſſeſſionem in perſonam Segaſti fa-
ctas fuiſſe & eſſe nullas, proindeque in perſonam dicti
de Burgoa vti melius ius fouentis faciendas eſſe; ſed cum
ab hac ſententia, ſiue decreto vim diffinitiuæ habente,
ad Sanctiſſimum, ſiue eius Illuſtriſſimum D. Nuntium
appellatum eſſet, & quoad vtrumque effectum admiſſa
appellatio fuiſſet, ac in Tribunali Nunciaturæ Hiſpa-
niæ commiſſa cauſa, litteris ordinariis citationis, & in-
hibitionis expeditis, & intimatis, per partes nihil am-
plius in ea per decem ferè annos factum fuit, ipſo Au-
guſtino de Segaſti per totum illud temporis ſpatium in
poſſeſſione remanente, ac fructus omnes percipiente.
2 Verùm cum tractu temporis dictus Auguſtinus de
Segaſti è viuis deceſſerit, patroni iidem in eius locum
præſentarunt Martinum de Ben, qui virtute ſuæ præ-
ſentationis ab Ordinario inſtitutionem, & collationem
impetrare intendens, ſurrexit dictus Ioannez Lopez de
Burgoa, & inſtitit ſibi, & non Martino collationem hu-
juſmodi faciendam fore & eſſe; Ordinarius verò, vt ab
importunis vtriuſque partis allegationibus ſe eximeret,
cauſam, & cauſas huiuſmodi ad dictum Nunciaturæ
Tribunal, in quo inter dictum Ioannem Lopez de Bur-
goa ex vna, & Auguſtinum de Segaſti partibus ex alte-
ra in gradu appellationis introductæ exiſtebant, remiſit,
quas quidem in ſtatu & terminis in quibus reperieban-
tur, præuia illarum à quibuſcumque iudicibus oppor-
tuna auocatione, Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus D.
meus IVLIVS ROSPILLOSI in his Hiſpaniarum
Regnis Nuntius Apoſt. mihi committere, & mandare
dignatus fuit, & auditis ſæpiùs vtriuſque partis Aduo-
catis acerrimè informantibus, dubitaui cui eorum in-
ſtitutio, & collatio dictæ dimidiæ Epiſtolaniæ facien-
da eſſet? & Martino de Ben fieri debere cenſui.
3 Nam certum eſt propter incapacitatem Pelagij de
Gamboa præſentationem de eius perſona factam fuiſſe
nullam, ſiue illorum opinionem ſequamur, qui reſol-
vunt attendendam eſſe capacitatem de tempore præ-
ſentationis, quos ſequitur Rota *deciſ.69.lib.1.p.3.di-
uerſ.* quam citat Mat. Anton. *var.reſol.lib.1.reſolut.*19.
*num.*1. ſiue adhæreamus ſententiæ aliorum magis benè
requirentium Clericatum de eo tempore, quo inſtru-
mentum nominationis patronorum præſentatur Supe-
riori, videlicet quando præſentatus coram Ordinario
perſonaliter ſiſtitur ab eo inſtitutionem accepturus, vt
per Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. reſol.*140.*num.*3.
in 2.*edit.* & Alphonſ. de Leone *de officio Capellani,q.*4.
praxi 6. numero decimoſexto, prope fin.
4 Nec dubitari poteſt, de iure potuiſſe eoſdem patro-
nos loco Gambox inhabilis, & incapacis ex defectu
Ordinis Auguſtinum de Segaſti præſentare; quia licèt
indignum præſentans priuetur pro illa vice iure præ-
ſentandi, *cap. cùm in cunctis, de elect.* Creſcent. *deciſ.*11.
de iurepatron. Caputaq. *deciſ.*62.*n.*2.*& deciſ.*291.*part.*2.
Lambert. *de iurepatr.lib.*2.*p.*1.*q.*10.*princ.artic.*4.*n.*23.
5 Ego *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.*72.*n.*105. nihilo-
minus tamen id verum eſt in præſentante ſcienter in-
dignum, ſecus ſi ignoranter: Lambert. *citato loco*; dicti
6 autem patroni ignorabant Gamboæ inhabilitatem, &
ignorantia præſumitur, *cap. præſumitur, de reg. iuris
in 6.* Duran. *Rot. deciſ.*416.*n.*9.
7 Cùm ergo Pelagij de Gamboæ præſentatio inualida
exiſteret, tanquam facta de inhabili ob defectum Ordi-
nis Eccleſiaſtici, etiam de eo tempore, quo inſtrumen-
tum ſuæ præſentationis coram Ordinario fuit exhibi-
tum, vt ab eo inſtitutio obtineretur, cúmque illa non
potuerit reualidari ex ſuperueniente Ordine etiam intra
quadrimeſtris temporis ſpatium recepto, iuxta reg. text. 8
in l. quod initio 30. *& l.pen. ff. de reg.iur.cap.non firma-
tur* 18. *eod. titul. in* 6. in terminis Zabarel. *conſ.*104.
*num.*4. vbi quod collatio facta non exiſtenti in ætate,
aut Ordinem non habenti, non validatur, licèt ex tem-
pore efficiatur habilis ætate, aut Ordine, refero *Axiom.*
164.*n.*9. cumque etiam Pelagius, præſuppoſita ſua in-
capacitate, reputandus ſit pro mortuo, arg. *leg.*1.*§. ſed
ſi patronus*, ibi: *Pro mortuo habetur, ff. de coniung. cum* 9
emancip. l. ſi neci, §. deportatus, ff. de bonis libert. & ad
not. per Molin. *de primog. lib.*1. *cap.*9. *n.*27. *cum ſeqq.*
Iacob. Cancer. *var. tom.*3.*c.*22.*n.*159. Ramon. *conſ.*3.
*n.*47. & habendus ac ſi præſentatus non fuiſſet, per *l.*1.
*§. qui habebat, ff. de bonor.poſſeſ.contra tab.l.ſi pater fi-
lium*, vbi gloſ. *ff. de inoffic. teſtam.* poſt plures Molin.
*d.lib.*1.*c.*13.*n.*69.*&* 70. Cumque etiam patroni iidem 10
inhabilitatem Pelagij ignorantes pro illa vice præſen-
tandi ius non amiſerint, ex dictis. Cumque denique pa-
troni laïci ante Epiſcopi inſtitutionem intra quadrime-
ſtre variare potuerint, *cap. cum autem, cap. paſtora-
lis, de iurepatr.* cum aliis citatis per me *de officio, &
poteſt. Epiſcopi, part.*3. *alleg.*72. *n.*151. meritò dicen-
dum, & pro indubitato tenendũ, Auguſtinum de Segaſti
ſolum, & vnicum præſentatum fuiſſe, eique obeſſe
non poſſe quæ contra illum à Pelagio fuerunt deducta.
Nam ad illud quod in præſentatione Segaſti deſi- 11
deratus fuerat vnus ex patronis Eccleſiaſticis, reſpon-
detur minimè conſtare, quod non fuerit vocatus, & qua-
tenus contemptus eſſet, præſentatio abſque eo de per-
ſona Auguſtini de Segaſti facta non veniret annullan-
da, niſi petente ipſo contempto, Lauor. *var.lucub.tom.*1.
*tit.*4.*cap.*17.*n.*17. quem refero *lib.*2. *voto* 47.*n.*175. &
dummodo ille petat, opponatque de contemptu ante
inſtitutionem, Biax. *in direct. elect. p.*3. *c.*7. Cuch. *in
inſtit. maior. tit.de elect.n.*51. quia de contemptu agere 12
poteſt ſolus ia, qui neglectus, & non vocatus fuit, vt
ex Cuch. tradit idem Lauor. *d.cap.*17.*n.*15. quem re-
fero *de iure Eccleſiaſt.vniuerſ.lib.*1.*cap.*19.*num.*116.
Vnde cùm dictus Eccleſiaſticus patronus de contem- 13
ptu nunquam egiſſet, nec aliquid oppoſuerit contra
Auguſtinum de Segaſti ante, nec poſt ab eo obtentam
dictæ Epiſtolaniæ collationem & poſſeſſionem, fit con-
ſequens hanc obiectionem nullum habere fundamen-
tum: tum etiam, quia patroni non præſentant vt vni-
uerſi vniuerſitatem repræſentantes, ſed vti ſinguli, quo
caſu poſſunt ſingulariter præſentare, & non vocati de
contemptu agere non valent. Rota, cuius meminit Vi- 14
uian. *in praxi iuriſpatron. p.*2.*lib.*8.*c.*2.*n.*10. & in du-
bio patroni non cenſentur præſentare vt vniuerſi, ſed vt
ſinguli, eadem Rota apud eundem Viuian. *citato loco.*
Excluſo propter ſuam inhabilitatem Pelagio de Gam- 15
boa, & legitimè præſentato Auguſtino de Segaſti, fit
euidens litem à Pelagio contra Auguſtinum motam, in-
juſtam, & calumnioſam fuiſſe, vnde Pelagio mortuo,
Auguſtinus ſuperſtes collitigans, vti legitimè præſen-
tatus, & inſtitutus, tam ſui, quàm demortui collitigan-
tis, ſi quod haberet, iuri innitens, remanſit ſolus, &
vnicus præſentatus, nec potuerunt patroni collitigan-
tem ei dare in demortui locum alium præſentando, pro-
hibente deciſione text. *in c.*1. *vt lite pend.lib.*6. qui ob
pariformem rationem locum habet in præſentatione, &
beneficiis iuriſpatronatos, vt cum Flamin. Pariſ. *de re-
ſign.benefic.c.*12.*n.*17. *tenet in collect. ad illum text.n.*2.
Vnde ex duobus præſentatis collitigantibus, vno mortuo 16
patroni in præjudicium ſuperſtitis alium, hoc eſt Ioan.
Lopez de Burgoa præſentantes, nulliter & de facto præ-
ſentarunt, propter decretum irritans in eo textu appoſi-
tum;

tum; ita per illum tenent Lap. *allegat.* 52.*n.*3. latè Ludouic. Gom. *in reg.*3. *de ſubrogandis collitigantibus*, *q.*13. *per tot.* Mandoſ. *ſuper eadem regula*, *q.*11. *à n.*1.

17 Ea modernis idem reſoluit Iulian. Viuian. mei olim Romæ amiciſſimus, *in ſua praxi iurispatron. lib.*5. *cap.*5. *n.*146. ibi: *Et ſi pendente lite inter duos electos, ſeu præſentatos contingat vnum vel alterum mori, vel liti cedere, non poteſt alius eligi, ſeu præſentari, qui ſumat illius iura, c.*1. *vt lite pend. lib.*6. *quod etiam indiſtinctè locum habet in præſentatis à patronis Eccleſiaſticis, cùm eorundem præſentationes cenſeantur electiones, vt per* Abb. *in cap. cùm autem, n.*3. *& in cap. paſtoralis, n.*4. *de iurepatron. & text. in d. c.* 1. *habet etiam locum in duobus præſentatis à patronis laïcis, quando vnus ex eis moritur, vel renunciat poſt tempus quadrimeſtre datum laïcis ad præſentandum; & ideo ſi alius tunc fuerit præſentatus, non tenet præſentatio, cap.* 2. *vt lite pend. lib.*6. &c.

18 Melchior Lotter. in Romana Curia quondam amicus meus, *de re benefic. lib.*2. *q.*20. *n.*2. ibi: *Quæ ratio cùm militet etiam in præſentationibus ad beneficia iurispatronatus, ad has quoque vim eiuſdem Conſtitutionis extendit, ſiue tractetur de iurepatronatus Eccleſiaſticorum, ſiue etiam laïcorum, & ſiue contingat mors, vel caſus aliquis ex præmiſſis poſt tempus datum ad præſentandum, vt ſenſit* Ioan. Andr. in d. cap. 1. ante n. 1. in princip. *ſiue ante tempus huiuſmodi, vt per* Lap. ibidem, n. 2. *& latiſſimè firmat* Lambertin. *de iurepatron. lib.*2. *p.*1. *q.*6. *art.*12. *ex num.*3. &c.

19 Rota Romana apud Farin. *in poſthumis, p.*1. *deciſ.*336. *n.*3. aliàs *p.*3. *recent.* ibi: *Itaque exiſtimant Domini eidem Donato dandam eſſe ſubrogationem in iuribus dicti Lauri collitigantis, qui lite in Rota pendente obiit; tam vigore regulæ, quàm ex diſpoſitione Iuris communis in cap.*2. *vt lite pend. lib.* 6. *maximè quia durante iſta lite inter compræſentatos, non poſſunt patroni aliquem in demortui Lauri locum præſentare*, &c.

20 Quod adeò verum eſt, vt vnanimiter ſentiant omnes procedere, licèt ſuperſtes præſentatus non injuſtè obtinuerit beneficium, & litem calumnioſam ſuſtinuiſſet contra verum beneficiatum, quia adhuc patroni non poterunt præſentare alium, & ſubrogatio deberetur tali ſuperſtiti, non nbſtante quod ea hoc videretur ſequi inconueniens, quod ſcilicet altero ex præſentatis collitigantibus decedente, ille ſuperſtes qui non haberet concurrentem compræſentatum, poſſet obtinere in illa lite injuſtè; nam illatio non ſequitur, cùm non deheat præſumi illum iniuſtè obtinere poſſe; quia iſte collitigans ſuperſtes propter ſubrogationem innititur iuri ſuo, & mortui collitigantis, & verum eſt dicere penes aliquem illorum remanere ius ſaltem reſultans ex clauſulis generalibus. Ita Ludou. Gom. *d. q.*13. quem referunt & ſequuntur Lotter. *d. q.*20. *n.*5. vbi affirmat ſuperſtitem hoc caſu non inniti iuri tantùm ſuo, ſed etiam defuncti, ex diſpoſitione text. *in d. cap.*1. & propterea ab

21 hac ſententia non eſſe recedendum dicit Rota *d. deciſ.* 336. *n.* 3. vbi addit ad effectum regulæ ſufficere litem fuiſſe iuſtam, ſaltem coloratè; vnde cùm dictus Auguſtinus de Segaſti innitens iuri ſuo, & demortui collitigantis Pelagij de Gamboa, quale fuerit, ſubrogationem in iure conceſſam obtinuerit, non eſt diſputandum de iuſtitia vnius, vel alterius, iuxta ſuprà reſoluta; ſed inſiſtendum in eo, quod patroni nullo modo poterunt in Pelagij locum Ioannem Lopez de Burgoa præſentare, Auguſtino compræſentato ſuperſtite.

22 Non obſtat quod Ioannes Lopez de Burgoa in locum Pelagij de Gamboa demortui collitigantis de facto nominatus fuit, & per Ordinarium vti collitigans admiſſus, & pro tali in lite habitus, ita vt ad effectum de quo agitur, meruiſſe videatur collitigantis nomen reſpectu Auguſtini de Segaſti, contra quem litem & cauſam proſequutus fuit, & ſententiam fauorabilem reportauit, proindeque debuerat impedire patronos in eius locum Martinum præſentare, iuxta ſupra reſoluta, in quo Aduocatus dicti Ioannis Lopez de Burgoa multum inſiſtit. Quia reſpondetur dictum Ioannem de Burgoa collitigantis nomen non meruiſſe, nec inſtructam cauſam vnquam habuiſſe, quæ illum talem conſtituat: tum quia ea, quæ in vita Pelagij de Gamboa pendebat, & poſt eius mortem cum dicto Ioanne Lopez proſequuta fuit, per prohibitionem alterius præſentationis ſopita extitit, vt dicit Ludov. Gom. *d. reg.*13. ibi: *Præſertim in caſu noſtro, in quo per prohibitionem alterius præſentationis lites ſopiuntur*, &c. Tum etiam, quia pro- 23
pter decretum irritans contentum *in d. cap.* 1. ibi, *alias attentata contra hoc electio pro iure viribus non ſubſiſtat: & in d. c.* 2. ibi: *quod ſi ſecus actum fuerit, eo ipſo irritum habeatur*, præſentationes contra illius formam factæ nullæ ſunt, & habentur pro infectis, ad not. per Anton. Gabr. *commun. lib.*6. *titul. de clauſulis, concl.*3. *n.*56. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 2. *lit. D, concl.*115. 24
hoc enim decretum inducit formam, ex multis quos refero *clauſ.*40. *n.*35. adeo vt illa non ſeruata, actus ipſo iure corruat. Bald. *conſ.*351. *n.*9. *lib.*5. Dec. *conſ.*532. *n.*4. Rota *in Romana Societatis officij*, 14. *Ianuarij* 1613. coram Sanctiſſimo D. Innocentio X. Sublata igitur de medio præſentatione in perſonam dicti de Burgoa facta, tanquam irrita, & viribus non ſubſiſtente, non potuit ei acquiri ius aliquod proſequendi litem à Pelagio introductam, cùm iam fuerit ſopita, nec aliam ex dictis de nouo introducendi, cum ex perſona ſua actione careat, ob nullam & invalidam ſuam præſentationem, ad not. per Bart. & alios *in l. vbi pactum, C. de tranſact.* & ſic cum dictus Auguſtinus de Segaſti ſolus, & vnicus præſentatus remanſerit, nullo exiſtente collitigante, qui talis de iure dici valeat, conſequens fit per eius obitum dictam dimidiam Epiſtolaniam vacare, & ad eã patronos ritè præſentaſſe dictum Martinum de Ben, illique inſtitutionẽ, & collationem faciendã eſſe, & ita iudicaui Matriti hac die 24. Decembris 1644.

Toletana redemptionis cenſus.

Ad extinctionem cenſus, & ad impediendum curſum vſurarum, qualiter depoſitum faciendum reſpectu pretij cenſus, & penſionum decurſarum.

VOTVM LXXIX.

1 *Facti contingentia refertur, & n.* 2. 3. 4. *&* 5.

6 *Oblatio præcedere debet obſignationem & depoſitionem.*

7 *Cenſus dominus antequam depoſitum fiat, citandus eſt ad recipiendum pretium cenſus vnà cum redditibus decurſis, & ad reuendendum cenſum, cum comminatione quod aliàs fiet depoſitum.*

8 *Depoſitum pretij cenſus nunquam fieri debet ex abrupto, ſed prius requiri dominus, & ei offerri debitum coram teſtibus, ſaltem extraiudicialiter.*

9 *Depoſitum pretij cenſus faciendum, citatione præmiſſa.*

10 *Depoſitum pretij cenſus debet fieri integrè.*

11 *Defectus pretij cenſus in depoſito etiam in vno nummo facit ne cenſus extinctus, & redemptio maneat.*

12 *Minores, mulieres, & ruſtici non excuſantur, ſi depoſitum pretij cenſus defectuoſum faciant.*

13 *Penſiones decurſæ cenſus vnà cum ſorte principali deponendæ ad impediendum curſum vſurarum.*

14 *Integritas depoſiti pretij cenſus conſideratur non ſolùm reſpectu illius, ſed etiam fructuum decurſorum, & non ſolutorum pro rata temporis.*

Treuiño ſu tio, que es el en cuya caſa eſtaua el dicho Don Antonio, diziendo le inſtaſſe, y perſuadieſſe a que ſe ordenaſſe de Orden Sacro, que con eſte ſe aſſeguraria de la ſoſpecha que temia de la dicha muger, y ayudaria à los dichos ſus hermanos, y el dicho don Antonio, y el dicho don Chriſtobal Treuiño, aſſegurandole que todo lo que tenia dentro de ſu caſa, lo daria, ſi ponia en execucion lo que el dicho ſu padre le mandaua ordenandeſe, y el dicho don Antonio ſiempre eſtuuo remiſſo en hazerle, por non apetecer el eſtadò Eccleſiaſtico, juzgando no lo conuenia el dicho eſtado. A la quarta pregunta dixo, que dize lo que dicho tiene en la pregunta antes deſta, y que ſabe como perſona que eſtaua dentro de la caſa del dicho Teſorero, que el le hizo muchas inſtancias y perſuaſiones para que ſe ordenaſſe a las ordenes de S. Mateo, que auia al preſente, poniendole delante el guſto que a el, y al dicho ſu padre daria, y como el quedaria obligado ſiempre a fauorecerle, y ſiempre el dicho don Antonio, no obſtante las dichas perſuaſiones, y ruegos, eſtuuo de contrario parecer: y no quiſo hazerlo, &c. D. Gaſp. Ceron *fol.* 91. *B, ad* 4. *art*, idem affirmat de auditu à parentibus, & dicit fuiſſe publicum & notorium.

62 Emmanuel Suarez Treuiño D. Antonij parens, *fol.* 113. *B, ad* 3. *art.* poſtquam narrauerat caſum, & qualiter D. Chriſtophoro Treuiño ſcripſerat vt omnibus modis ſuaderet eius filium ad Subdiaconatus Ordinem ſuſcipiendum, tandem concludit ab eodem Don Chriſtophoro Treuiño talem recepiſſe reſponſionem. *El dicho Don Chriſtobal Treuiño reſpondiò a eſte teſtigo, como auia hecho quantas diligencias auia podido con el dicho Don Antonio ſu hijo, para que le obedecieſſe, y ſe ordenaſſe, y que aunque le auia propueſto las conueniencias que ſe le ſeguian, y el enojo, y indignacion de ſus padres, no lo auia podido reduzir, antes ſiempre auia reſpondido que el no obedecer a ſus padres, y ordenarſe, era por no tener inclinacion al eſtado Eccleſiaſtico*, &c.

63 Annumerant etiam teſtes D. Mattinum del Caſtillo, Archidiaconum de Medina in S. Eccleſia Salmanticenſi, & deponit D. Emmanuel Suarez *fol.* 114. *ad* 5. *art. Que hablò a D. Martin del Caſtillo Arcediano de Medina, y Canonigo de la Santa Igleſia de Salamanca, que era muy ſu amigo, y del dicho Don Antonio ſu hijo, para que ſignificaſſe al dicho ſu hijo el enojo que eſte teſtigo, y ſu madre tenian, de que no les huuieſſe obedecido, ordenandoſe en Cuenca, y que la cauſa que les auia mouido a eſcriuir a ſu tio le hizieſſe ordenar, era el auer recibido la carta contenida en la tercera pregunta, y auerſe informado del empeño que tenia con la dicha muger, y de ſu calidad, y hazienda, y como otra hermana de la ſuſodicha auia ocgido, y caſadoſe con otro Cauallero caliſicado, y que aſſi temian no le ſucedieſſe lo miſmo, y perdieſſe las rentas Eccleſiaſticas, y los aumentos que eſperauan auia de tener, y los grandes gaſtes que auian tenido en el deſpacho de las bulas, y que todo aquello que no fuera matarlo, haria con el, ſin que ſe accordaſſe de que era ſu hijo, y que eſcuſaſſe el no darle mas enojos, y que no le ſucedieſſe vna deſdicha: y el dicho Don Martin del Caſtillo le reſpondiò a eſte teſtigo, como auia hablado al dicho Don Antonio, y ſignificadolo lo contenido en la pregunta, propueſtole las conueniencias que ſe le ſeguian de ordenarſe, y los daños de lo contrario, y que no auia podido conuencer al dicho Don Antonio, porque reſpondiò no tenia inclinacion al eſtado Eccleſiaſtico, y que aſſi no ſe auia de ordenar*, &c. Idem refert D. Maria de la Vega D. Antonij mater, *fol.* 88. *ad* 5. *art.*

64 Et Doctor Ioannes Gonzalez teſtis *fol.* 74. etiam *ad* 5. *art.* ibi: *En la quinta pregunta dixo, que ſabe que paſſando eſte teſtigo con el dicho Don Antonio deſde la Ciudad de Cuenca, a la de Salamanca a ſus eſtudios, vinieron por la villa de Madrid a ver al dicho ſu padre, donde encontraron a don Martin del Caſtillo Arcediano de Medina, y Canonigo en Salamanca, amigo del dicho Capitan, y el dicho Don Antonio, y con quien el ſe comunicaua en la dicha Ciudad, y auiendo eſtado parlando gran rato el dicho Arcediano, y el dicho Don Antonio al ſalir de Miſſa de la Parrequia de San Saluador, de la dicha villa de Madrid, y pareciendole a eſte teſtigo, que era coſa de peſadumbre lo que entre los dos ſe comunicaua, auiendoſe deſpedido, eſte teſtigo, y el dicho Don Antonio ſe fueron a caſa del dicho Capitan ſu padre, y en ella le preguntò que era lo que auia paſſado con el dicho Arcediano, que ſi era algun enfado, a lo qual le reſpondiò, y dixo que el dicho Arcediano, reſpeto de la amiſtad que tenia con el dicho ſu padre, y como el le dezia de ſu parte, el mucho guſto que tendria de que ſe ordenaſſe, proponiendole las razones de congruencia que para ello auia, y lo que el dicho ſu padre le auia dicho, y que de no lo hazer, le auia de ſuceder vn gran deſayre con ſu padre, y que temia mucho, reſpeto del grande enoje que tenia el dicho ſu padre, no le ſucedieſſe alguna deſgracia con el, que miraſſe lo que hazia, que con ordenarſe lo aquietaua todo.* Gaſp. Ceron *fol.* 92. *ad* 5. refert de hoc facto notitiam habuiſſe, & eo tempore publicum & notorium fuiſſe, & audiuiſſe ab eodem D. Antonio Nugnez Treuigno, atteſtantur omnes ferè teſtes examinati *ſuper* 5. *art.*

Verùm cùm parentes intelligerent intentum conſequi non poſſe interponendo aliorum preces, & inſtantias eorum nomine factas, deuenerunt ad eam reſolutionem de perſonaliter filium alloquendo ad effectum illum obligandi ſacrum Ordinem ſuſcipere, cuius locutionis modum & euentum narrat dictus Emmanuel Suarez Treuiño D. Antonij parens in proceſſu, *fol.* 115. *ad* 6. *art.* his verbis: *A la ſexta pregunta dixo, que viendo eſte teſtigo, que el dicho ſu hijo no le obedecia, aunque por diferentes partes le auia dado a entender el enojo con que eſtaua de no auerſe ordenado, por ſu miſma perſona le llamò, en compañia de D. Maria de la Vega ſu muger, y cogiendole en caſa con grandes ruegos procuraron perſuadirlo a que ſe ordenaſſe, proponiendole los grandes gaſtos que auian tenido en el deſpacho de las Bulas de la prebenda, beneficio, y penſiones, y con el gran cuidado que les tenia la carta que auian recibido, contenida en la tercera pregunta, y que no le ſucedieſſe lo que al otro Cauallero, con la hermana de la muger con quien el hablaua, con que ſe perdieſſe todo, y el ſe hallaſſe pobre, reſpeto de tener eſte teſtigo los dichos otros hijos, haziendole grandes amenaças, y dandole a entender que ſi no les obedecia, demas de incurrir en ſu indignacion, no le embiaran a Salamanca, ni le tendrian con el luzimiento con que le auian tenido, ſino a vn pupilaje en la villa de Alcalà, en que no lo tendrian por rico, ni nadie lo codiciaria para caſarſe con el, y aunque le repreſento todo lo que lleua dicho, y ſu enoje, y indignacion, viendo no les daua el ſi de que ſe ordenaria, le dixo eſte teſtigo que èl veria el modo que auia de tener para ſalir del cuidado en que eſtaua, haziendole otras grandes amenaças.* Idem refert D. Maria de la Vega mater, *fol.* 88. *B, ad* 6. *art.* 65

Doctor Ioannes Gonzalez *fol.* 75. etiam ad 6. idem affirmat, ibi: *A la ſexta pregunta dixo, que eſte teſtigo, como perſona que aſſiſtia en caſa del dicho Capitan, en compañia del dicho Don Antonio, no le podian reduzir, ni el dicho Don Martin del Caſtillo, ni otras perſonas que auian entrado de por medio, ſe determinaron a dezirſelo ellos miſmos, y con efeto lo hizieron, diziendole las razones que auia para ordenarſe, y el mucho guſto que dello recibirian, y que ſus hermanos tendrian en el arrimo, y les podria ſocorrer, y que ſi no lo hazia, le embiaran a Alcalà de Henares a vn pupilaje, donde no tendria el luzimiento, y oſtentacion que auia tenido en Salamanca, ni ſe haria caſo del, eſto con perſuaſiones tal vez de padres, y otras con amenaças que le hazian, y el dicho Don An-* 66

tonio

tenio, nunca venia con la voluntad de los dichos ſus padres en ordenarſe, diziendo que aquel eſtado no le conuenia, y los dichos ſus padres le dezian con reſolucion, y enojo, auia de ſer, aunque no quiſieſſe, que ellos tomarian media en la materia, &c.

67 Et hoc idem audiuiſſe à D. Antonio Nuño Treuiño, & ab eius parentibus ab hinc decem annis & vltrà, atteſtantur Franciſcus Gomez de Arze *fol.* 40. *B. ad* 6. Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Antonius Paynus Epiſcopus Aurienſis, *fol.* 62. *B. ad* 6. D. Franciſcus Treuigno *fol.* 65. etiam *ad* 6. qui refert ita de eo tempore ſibi ſcripſiſſe Emmanuelem Suarez Treuigno: D. Gaſpar Ceron *fol.* 92. *B.* etiam *ad* 6. Franciſcus Garai Caſtellejo *fol.* 98. etiam *ad* 6. Doctor Nicolaus Rodriguez Hermoſino *fol.* 102. Don Martinus de Acuna Auendaño *fol.* 106. Don Sebaſtianus Guillamas *fol.* 110. & cæteri omnes *ſuper ſexto articulo*.

68 Habito ſiue fructu tali parentum colloquio cum D. Antonio Nugnez Treuigno, per eos deuentum poſtea fuit ad executionem mandati, eidem tunc temporis Salmanticæ degenti, cum deliberatione, & imperioſè ordinantes, vt ab Epiſcopo Abulenſi in oppido de Areualo habitante abſque mora Subdiaconatus Ordinem reciperet, filius præfatus accepta parentis epiſtola cum magna vultus mœſtitia, & lachrymarum effuſione cœpit timere aſperam, & terribilem parentis conditionem, & ſic metu correptus, & per vim adductus tandem Ordinem ſuſcipere, ſine voluntate conſtituit, vti hiſtoriam narrat teſtis oculatus Doctor Ioannez Gonzalez *fol.* 76. *B. ad* 9. *art.* ibi: *En la nouena pregunta dixo, que eſtando eſte teſtigo con el dicho don Antonio en la Ciudad de Salamanca en ſus eſtudios, le lleuò carta de ſu padre para que ſe fueſſe a ordenar a la Villa de Areualo deſte Obiſpado (donde al preſente eſtaua el ſeñor don Franciſco Marques de Gaeta, Obiſpo del) y el dicho Don Antonio dio cuenta dello a eſte teſtigo, diziendo auia de ir con el a acompañarle, y para ello le lleuò a ſu apoſento, à donde empeçaron a conferir en la materia, diziendo a eſte teſtigo como el no tenia guſto de ordenarſe, y eſto con lagrimas, y otros ſentimientos, que demoſtrauan ſu poco guſto; mas que temia la aſpreza, y condicion del dicho ſu padre, y que ſi no lo hazia, auia de hazer con el alguna demaſia, y exceſſo: y eſto teſtigo le dixo, que pues no lo hazia con ſu guſto, no fueſſe que no era juſto violentar ſu natural, y tomar eſtado por fuerza: al qual reſpondia ſiempre no tener voluntad dello, mas que ſu padre le apretaua de tal forma, que por eſſo, y por el rieſgo en que le ponia ſi no lo hazia, auia de ir, y con effeto puſieron en execucion la jornada, y en ella el dicho don Antonio ſiempre moſtraua en el roſtro, y acciones el poco guſto que lleuaua para ordenarſe, y auiendo llegado a la dicha villa de Areualo, eſte teſtigo le procurò animar, y perſuadir a que ſe ordenaſſe, reſpeto del empeño del dicho ſu padre y ſu condicion, y el dezia eſtaua de tal forma, que mas quiſiera echarſe en vn poço, que fuera mas facil ſalir del ſin ahogarſe, que de la orden que auia de tomar: y auiendole ordenado el dicho ſeñor Obiſpo, le perſuadiò mucho a que cantaſſe la Epiſtola, y el nunca quiſo, y en todas las acciones que eſte teſtigo le vio hazer durante dicho tiempo que eſtuuo en las ordenes, demoſtraua el poco guſto que tenia en ordenarſe, y auiendolo hecho, boluieron a la dicha Ciudad de Salamanca, y en el camino el dicho don Antonio iva diziendo el poco guſto con que ſe auia ordenado, y el que auia de tener en aquel eſtado, por lo auer hecho contra ſu voluntad, y en Salamanca el tiempo que eſtuuieron, y ſe trataua deſta materia, ſiempre dezia, y ſignificaua el poco guſto con que lo auia hecho, y que el no ſe tenia por Clerigo, que por los temores, y perſuaſiones de ſu padre lo auia hecho, y no por otra coſa, y eſto miſmo le vio dezir muchas vezes deſpues de ordenado, y por auer eſtado mas de ocho meſes deſpues con el, de que ſe ordenò, y eſto reſponde.*

Alius teſtis Franciſcus Garai Caſtellejo Presbyter *fol.* 99. *ad* 9. *art.* refert quod audierit à D. Antonio Nugnez Treuigno, quando ordinandi cauſa ex ciuitate Salamantina ad Areuolum ſe contulit, ibi: *A la nouena pregunta dixo, ſabe que viendoſe oprimido el dicho don Antonio de los continuos ruegos, y amenaças de ſu padre, temiendo ſu aſpreza y condicion, que no le ſucedieſſe vna deſgracia, ſabiendo que el dicho Capitan Treuiño ſu padre le auia eſcrito la recibieſſe, y ſe ordenaſſe de Epiſtola, y no lo dilataſſe mas, porque de lo contrario el trataria del remedio. El dicho don Antonio temiendo las reſoluciones del dicho ſu padre, dixo, yo me vay a ordenar por guſto de mis padres, pero no con la voluntad mia, ni de quedar ordenado, y aſſi partiò de la dicha Ciudad de Salamanca a Areualo, donde reſidia el dicho ſeñor Obiſpo, lleuando en ſu compañia a Iuan Gonzalez criado, que a la ſazon le aſſiſtia, que al preſente es Medico de Medicina en Alcala, y ſe ordenò de Epiſtola, boluiendo a la dicha Ciudad de Salamanca con los miſmos deſabrimientos que ſiempre auia moſtrado, publicando que aunque ſe auia ordenado, no ſe tenia por tal, y eſto lo ſabe, porque como lleua dicho, le aſſiſtia en la dicha Ciudad de Salamanca, y lo viò, y oyò ſer, y paſſar aſſi.* 69

Omnes teſtes in proceſſu examinati vno ore acclamant D. Antonium Nugnez Treuigno per vim, & metum ſibi à parente, viro aliàs aſperæ, & terribilis conditionis incuſſum, Ordinem Subdiaconatus ſuſcepiſſe, Ita Andreas Rufato Presbyter, *fol.* 22. ibi: *A la nouena pregunta dixo, que tiene por cierto que el ordenarſe de Epiſtola el dicho D. Antonio Treuiño, fue por las grandes inſtancias, ruegos, y amenaças continuas que ſus padres le hizieron para que ſe ordenara, y por la aſpera condicion del dicho ſu padre, y por la reuerencia que les deuia, y no darles diſguſto, y por temor de que el dicho ſu padre lleuado de ſu aſpereza y reſolucion, con alguna colera repentina hizieſſe con el algun exceſſo*, &c. idem atteſtantur Blaſius de la Plaza Presbyter *fol.* 20. *B. ad* 9. & Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter, *fol.* 35. & cæteri *ad* 9. interrogati. 70

Ex contextura depoſitionum teſtiũ ſuprà citatorum clarè deprehenditur, iuſtam adfuiſſe in parentibus cauſam, vt D. Antonium Nugnez eorum filium ſolicitarent, & per vim attraherent vt ſe ſacro Subdiaconatu ordinari pateretur; deinde apparet ad id conſequendum eos interpoſuiſſe perſonas Chriſtophori Treuigno, & Martini del Caſtillo, qui illi ſignificauerunt indignationem patris, & quod inde malum graue ſibi obuenire poſſet. Poſtea patet ipſius parentes eum perſonaliter alloquutos cum magna reſolutione, quod niſi illis obediiſſet in faciendo ſe Sacris initiari, eum cum graui pudore ſuo non ampliùs mitterent ad Salmanticenſem Vniuerſitatem, ſed ad ſtudium Complutenſe, vt ibi degeret in domo pupillari, vulgò *pupilaje* nuncupata, alias minas vexationum iactantes, iuſtum, & rationabilem metum inducentes, & quod ſi adhuc eis parere noluerit, modum exquirent opportunum inuentum aſſequendi, & curam, quam habebant, deponendi. Vlteriùs ex duorum teſtium depoſitione conſtat, dictum D. Antonium Nuñez Treuiño coactione huiuſmodi impulſum, & metu perterritum, inuitum Ordinem Subdiaconatus ſuſcepiſſe, atteſtantes de actu proximè præcedente, & ſubſequente ipſam ordinationem, & omnes aſſerunt de credulitate vis, & metus huiuſmodi à patre incuſſi, & quod dictus D. Antonius Ordinem ſuſceperit metu reuerentiali patris ferocis obſtrictus. 71

Quid ampliùs? Sufficiens omnibus videri debet hæc probatio; nam licèt ex ea non appareat dicto D. Antonio Nugnez Treuigno vllum mortis, aut cruciatus corporis, vel abſciſſionis membri metum fuiſſe incuſſum, 72

qui dicitut cadens in conſtantem virum, iuxta teat. *in l. nec timorem, ff. qued met. cauſa, & in l. metus 3. ff. quibus ex cauſis mai. & in l. interpoſitas, C. de tranſact. & in l. ſi donationis, Cod. quod metus cauſa, & in cap. cùm dilectus, de his qua vi*, cum notatis pee gloſ. *verb. conſtantem, in cap. conſultationi, de ſponſal.* Alex. *conſ. 99. n. 3. lib. 3. & conſ. 156. n. 6. lib. 5.* Fettet. *conſ. 340. n. 5. p. 2.* Trullench. *in Decalog. lib. 2. cap. 1. dub. 3. n. 1.* Machado *en ſu perfeto Confeſſor, lib. 2. p. 1. tract. 3. docum. 6. n. 2.* Sanch. *de matrim. lib. 4. diſp. 5. num. 4.* Palao *d. tom. 1. tractat. 2. diſp. 1. part. 7. num. 2.* Baldel. *d. lib. 1. diſp. 17. num. 4.* nihilominus euidentet conſtat ex aliis plueibus timoris ſpeciebus, illum paſſum fuiſſe vim & metum, qui cadere poterant in conſtantem virum, cùm concurrerint quinque illæ conditiooes, de qoibus *suprà num. 27.* Adeſt namque timor granis mali, quod dictus D. Antonius rationabiliter credere poterat ſibi verè inferendum à parente terribili, auſtero, rigido, & repentinæ reſolutionis, quem indignatum, & infenſum ſciebat; nam iuſta imminentis mali, & ſic metus ſuſpicio ſufficit pro metu, vt infrà probaui *num. 97. cum ſeqq.*

73 Et licèt reuerentia, quam filius præſtare debet patri, ob quam non audet illi contradicere in eo, quod ſibi proponit, poterat eſſe per ſe ſufficiens ad inducendum metum, qui caderet in virum conſtantem, ſecundùm gloſ. *verb. potrem, in cap. praſent 20. q. 4.* Cabreros *in tract. de metu, lib. 2. cap. 19. num. 74.* Antoo. Diana *reſol. moral part. 3. tract. 5. miſcel. reſolut. 10.* & Baſil. Pont. *de matrim. lib. 4. cap. 5. num. 6.* arg. *l. 4. ff. de regul. iuris*, ibi: *Velle non creditur, qui obſequitur imperio patris, vel domini, & leg. 1. ff. quarum rerum actio*, vbi reſcinditur promiſſio facta à liberto ob metum, vel nimiam patroni reuerentiam, & ratione etiam ſuaderi videtur, quia ſimiliter hæc reuerentia & verecundia minuit libertatum, dum quis non audet ſuis Maioribus contradicere in eo, quod aliqua ſua ſponte non eligeret: attamen ſecurior & verior opioio tenet, ſolam reuerentiam, ſiue metum reuerentialem, non ſufficere ad reddenduo irritum contractum, vt probatur ex *l. fideiuſſor, §. poter, ff. de pignor. l. ad inuidiam 9. C. de his qua vi, cap. litteris 11. de deſponſ. impub.* gloſ. *verb. conſenſit, in cap. 1. eod. tit. & verb. metu, in cap. inſinuante, qui clerici, vel vou.* Pereira *deciſ. 30. n. 1.* Selle *deciſ. 30. n. 11. tom. 1.* Foutan. *clauſ. 7. gloſ. 1. p. 5. n. 34.*

74 Niſi ſimul adeſſet rationabilis timor grauis mali, vt ex Soto, Ludou Lop. Henriq. Conioch. & Sanch. reſoluit Raphaël Auerſa *de Sacram. Matrim. quaſt. 4. ſect. 5. verſ. aſſerendum, pag. 188.* ſequuntur Baldel. *lib. 1. diſput. 22. ex n. 3.* Machado *en ſu perfeto Confeſſor, y Cura de Almas, lib. 2. part. 1. tract. 5. docum. 7. à princ.* Trullench. *in Decalog. lib. 7. cap. 16. dub. 4. n. 6.* Rota *deciſ. 242. n. 11.* apud Farin. *lib. 2. conſ.*

75 Vel niſi præcedant verbera, aut minæ, quamvis non probetur minitantem ſolitum eſſe minas exequi. Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ. 17. num. 11. 18. & 19.* Marta *de ſucceſſ. legali, tom. 2. p. 4. q. 1. art. 6. n. 29. & 31.* Trentacinq. *var. reſol. titul. de his qua vi, reſol. 1. num. 7. lib. 1.* Pereira *deciſ. 30. n. 7.* Cacheran. *deciſ. 179. n. 3. & 5.* Theſaur. *lib. 1. quaſt. 51. n. 7.* Matienſ. *in dial. relat. p. 3. cap. 20. n. 2. & 3.* vbi etiamſi minæ, aut verbera ea maximo interuallo ante contractum præcedant, Palao *tom. 1. tr. 2. diſp. 1. punct. 7. n. 9.* Machado *en ſu perfeto Confeſſor, y Cura de Almas, lib. 2. part. 1. tract. 3. docum. 5. n. 5.* ibi: *Pero el Padre Caſtro Palao prueua, y defiende que no es neceſſario que el que amenaça tenga, coſtumbre de executar las amenaças en ſemejante, o en deſemejante caſo; porque puede no auer amenaçado otra vez, y con todo ſer temido juſtamente, &c.* Caſtill. *contron. lib. 3. cap. 1. n. 153.* Rota *coram Buratto deciſ. 205. n. 13. tom. 1.* & apud Theodoſ. de Rubeis *ſingul.* Rota *tom. 1. pag. 320. col. 2.* ibi: *Quod communis, & vera eſt illa opinio, quod matrimonium ſit nullum, ſi contractum fuit propter metum reuerentialem, & praceſſerunt verbera, vel mina. Et quod non requiruntur ſtrictè illa tria, de magno periculo, de poteſtate inferentis, & quod ſit ſolitus exequi minas, &c.*

Vel niſi concurrat cum reuerentia terribilitas perſonæ, minas iactantis, Sanch. *de matrim. lib. 4. diſp. 6. n. 11.* Cancer. *var. reſol. lib. 3. cap. 1. n. 88.* Caſtill. *d. lib. 3. cap. 1. num. 156. cum ſeqq.* Sigiſm. à Bononia *de elect. dub. 54. n. 7.* Greg. XV. *deciſ. 326. n. 12. & deciſ. 374. n. 16.* Baldel. *d. lib. 1. diſp. 22. n. 13.* 76

Vel niſi accedat timor incurrendi parentum indignationem. Sigiſm. à Bononia *d. dub. 54. n. 8.* vbi quod reuerentia cum indignatione plurimùm confert ad iuſtum, & ſufficientem metum, Sanch. *d. lib. 4. diſp. 6. ſub n. 14.* vbi reddit rationem, quia quis vir conſtans, aut prudens non reputauit graue malum ſemper coram oculis habere partem infenſum, à quo pendet, & cum quo ſemper verſaturus eſt, Raphaël Auerſa *d. q. 4. ſect. 5. verſ. aſſerendum, in fine*, ibi: *Immò in filiis reſpectu parentum, & ſimilibus ſufficeret, ſi non aliud malum timeant quàm perpetuam indignationem eorum, & apud eos inuiſos haberi; quia ſanè hoc eſſet grauiſſimum incommodum tandiù ſubeundum, vt per ſe apparet, &c.* 77

In præſenti caſu adſunt prædictæ quatuor limitationes, in primis *rationabilis timor grauis mali*, vt patet ex relatione perſonarum, quæ per parentes interpoſitæ fuerunt, & ex dictis, & depoſitionibus ipſorummet parentum, qui verba multùm prægnantia de opportuno remedio quærendo, de non mittendo ad Vniuerſitatem Salmanticenſem, cum comitiua, & familiaribus qualitati ſuæ conuenientibus, de omni graui malo præter mortem illi inducendo, cum ſimilibus; vnde D. Antonius Nugnez Treuiño rationabiliter timere potuit verè inferenda ſibi talia mala iactata à parente rigido, auſtero, ſolitoque malè tractare ſibi non obtemperantes, licèt non requireretur in eo certitudo de his malis inferendis, cùm ſufficiat periculum, ſufficiat probabilis, & prudens exiſtimatio, imò & rationabilis dubitatio, quia hæc verè conſtituit hominem in periculo, & apta eſt mouere virum conſtantem ne ſe exponat tali periculo: ita ſumitur ex *l. nec timorem, ff. de eo quod metus cauſa*, & reſoluit Raph. Auerſa *d. quaſt. 4. ſect. 3. verſ. vlterius, pag. 271.* Nihilominus ex depoſitione duorum teſtium, de quibus *ſuprà, n. 38. & 39.* ſatis apparet, D. Antonium habuiſſe certitudinem de his malis inferendis, ac rationabiliter timuiſſe ſibi verè inferenda, ſi ordinari nollet, vt patet. 78

Non defuerunt minæ, de quibus in numero præcedenti: acceſſit deinde terribilitas parentis illas iactantis, qui rigidus, auſterus, & potens ad inferendum malum ſemper exiſtit, ſolituſque minas exequi, vt abundè probant omnes teſtes examinati *ſuper 7. art.* Et è contrario rata fuit, & eſt modeſtia, & ſuauiſſima conſuetudo D. Antonij Nugnez Treuigno, qui parentibus obediens eorum ſemper voluntatem ſpectabat, ſicut affirmant omnes teſtes examinati *ſuper 8. & 14. art.* ex qua perſonarum diuerſitate dijudicanda eſt metus huiuſmodi probatio, ex dictis *ſuprà n. 29.* Multùm enim inſpici ſolet qualitas perſonarum, quæ metum patiuntur, & incutiunt, gloſ. & Innoc. *in cap. dilectus, de eo quod metus cauſa*, Honded. *conſ. 29. n. 28. in fine, lib. 1.* Menoch. *de arbitrar. caſu 135. n. 4. & 5.* Surd. *deciſ. 194. n. 29. & 30.* Seraph. *deciſ. 971. num. 3.* Rot. *deciſ. 202. n. 5. part. 6. recent.* Machado *en ſu perfeto Confeſſor, y Cura de Almas, lib. 1. p. 1. tract. 3. docum. 3. n. 7. & lib. 3. p. 1. tract. 9. docum. 3. n. 2.* ibi: *Ay hijos tan obedientes, y deſeoſos de dar guſto a ſus padres, que paſſaran qualquier deſcommodidad por no diſguſtarlos; y otros al contrario tan ſoberuios, y ſobres, y tan hechos a deſobe-* 79

decar

decer à ſus padres , que en ellos yà no viene à ſer temor vencrencial el que lo fuera en otros , &c. Denique certum eſt, magnum habuiſſe timorem incurrendi indignationem parentum, tum quia parentes ipſi eam indignationem ſæpiùs illi propoſuerunt, & iactarunt, vt affirmar in ſuis depoſitioonibus, & reſtes referunt *num.* 62.

80 Nec in hac metus probatione diminutionem aliquam patiuntur parentum, conſanguineorum, & domeſticorum depoſitiones in teſtes examinatorum, iuxta ea quæ dixi *ſuprà*, *n.* 30.& 31. & dicentur *infrà*, *n.* 122. *cum*
81 *ſeqq.* Nec tam plena probatio requiritur in metu ſicut in aliis materiis, cùm vnus teſtis, iuncta aliqua præſumtione, metum probet. Mogol. *cap.* 10. §. 3. *n.* 11. Seſſe *dec.* 60. *à n.* 8. Surd. *conſ.* 513. *num.* 32. Alciat. *de præſumption. reg.* 3. *præſ.* 7. *n.* 5. *in fine*, Maſcard. *de probat. concl.* 1057. *n.* 3. 5. & 7. vbi de vnico teſte cum aliis deponentibus de auditu. Honded. *conſ.* 29. *num.* 35. *vol.* 1. Franc. Monald. *conſ.* 5. *n.* 9. & 10. *p.* 2. Farin. *fragm. crimin. p.* 2. *lit. M*, *n.* 170. Rot. *in deciſ.* 779. *num.* 8. *parte* 1. *in poſthum. Farin.* Imò vt dixi *ſuprà*, *num.* 52. ſufficiunt probationes per coniecturas, præſumptiones, indicia, argumenta, & veroſimilia huiuſmodi.

I. Ex nimia animi auerſione ad ſtatum Eccleſiaſticum.
II. Ex inſtantiſſimis, importunis, & ſæpiùs inculcatis precibus, & perſuaſionibus parentum, & aliorum per eos interpoſitorum.
III. Ex mœſtitia & lachrymis circa actum ſuſcipiendi Ordinem emiſſis.
IV. Ex iteratis, & ſæpiùs repetitis proteſtationibus, & reclamationibus.
V. A communi voce, & fama.
VI. Ex aſſidua & continuata per 14. ferè annos, ac perpetua repugnantia exercendi actum aliquem Subdiaconatui annexum, & aſcendendi ad ſuperiores Ordines.

CONIECTVRA I.

Ex nimia animi auerſione ad ſtatum Eccleſiaſticum.

82 PLures teſtes in proceſſu examinati atteſtantur de nimia auerſione D. Antonij Nugnez Treuigno ad ſtatum Eccleſiaſticum; ita Petrus Garcia de Ormedilla *fol.* 34. vbi ait eundem D. Antonium reſpondiſſe D. Chriſtophoro Treuigno inſtanti; & perſuadenti vt Ordinibus Sacris initiaretur, *que no le dexaua de hazer por el rezo, ſino porque no tenia inclinacion de ordenarſe*, &c. Doctor Alphonſus Suarez *fol.* 38. *B*, ibi: *Y por conocer ſu inclinacion contraria al eſtado Eccleſiaſtico.* Illuſtr. & Reuerendiſſimus D.D. Antonius Paynus Epiſcopus Auienſis, *fol.* 55. ibi: *Moſtrò ſiempre mucha auerſion ellos*, &c. D. Franciſcus Treuigno, *fol.* 63. *B*, dixe *que reſpondia Don Antonio quando le hablaua ſu tio que ſe ordenaſſe, que no queria hazerlo, porque no tenia inclinacion a ello*, &c. & *fol.* 67. ibi: *Y que totalmente repugnana en ſu condicion el eſtado Eccleſiaſtico*, &c. Dona Maria de la Vega, *fol.* 88. *B*, ibi: *Auia reſpondido el dicho Don Antonio, como no ſe auia de ordenar, porque no tenia inclinacion*, &c. Nicol. Rodriguez Hermoſino, *fol.* 105. ibi: *Diziendo no ſe ordenaua, por no tener inclinacion*, &c. D. Martious de Ordegna *folio* 105. *B*, *ad* 3. & 6. *articulos.*

83 Quæ nimia animi auerſio in D. Antonio ad ſtatum Eccleſiaſticum, & ad faciendum ſe Sacris Ordinibus initiari, arguit metum in Ordine ſuſcepto, Hippol. *conſ.* 77. *num.* 24. inter matrimonialia Ziletti, Rota *coram* Gregorio XV. inter eius impreſſas *deciſ.* 326. *num.* 7. & apud Farin. *deciſione* 260. *num.* 1. *poſt tom.* 2. *conſil.* ibi: *Maximum autem indicium videbatur nimia auerſio animi Marchioniſſa erga huiuſmodi nuptias.* Eadem Rot. *deciſione* 779. *num.* 1. *part.* 1. *in poſthum.* ibi: *Quæ auerſio, & repugnantia Renati multùm confert ad metum probandum*, &c. cum aliis per me adductis *ſuprà lib.* 2. *voto* 57. *n.* 135.

CONIECTVRA II.

Ex inſtantiſſimis, & importunis, ac ſæpiùs inculcatis precibus, & perſuaſionibus parentum, & aliorum per ipſos interpoſitorum.

NOn defuerunt plures inſtantiſſimæ, & continuæ 84
preces, & perſuaſiones ex parte parentum, ad inducendum, & obligandum D. Antonium Nugnez Treuigno Sacrum Subdiaconatus Ordinem ſuſcipere, de quibus deponunt teſtes, videlicet Licentiatus Blaſius de la Plaza Presbyter, *fol.* 30. *B*, ibi: *A la nouena pregunta dixo, que es coſa cierta que el ordenarſe de Epiſtola el dicho Don Antonio, fue contra toda ſu voluntad, y lleuado de los grandes ruegos, inſtancias, y perſuaſiones de los dichos ſus padres*, &c. Idem affirmant Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter, *fol.* 35. Doctor Alphonſus Suarez *fol.* 37. *B*, Doctor Ioannes Gonçalez *fol.* 73. ibi: *En la ſegunda pregunta dixo, que eſte teſtigo eſtuuo en compagnia de dicho Don Antonio, y en caſa del dicho Capitan Treuiño, ſiendo a la Ciudad de Cuenca, y boluiendo della a la de Salamanca, y a eſta Ciudad por eſpacio de tres meſes, poco mas, ò menos: y en eſte tiempo eſte teſtigo viò que el dicho Capitan Treuiño, y la dicha ſu muger hazian grandes inſtancias con el dicho Don Antonio ſu hijo para que ſe ordenaſſe de Epiſtola, porque por aquel camino le aſſegurauan en el eſtado Eccleſiaſtico*, &c. D. Maria de la Vega, *fol.* 89. deponit de colloquio, quod illa, ac eius maritus habuerunt cum D. Antonio Nugnez Treuigno, vt ordinari vellet, & cùm viderent non poſſe eum conuincere, ac ad ſuum velle reducere, dixerunt, *que ſi no lo hazia, y les daua guſto, que ellos verian el modo que podian tener para ſalir deſte cuidado, haziendole otras muchas perſuaſiones con ruegos y amenaças, y auiendo reuſado con todas veras el dicho Don Antonio el ordenarſe, fueron tantas, y tan continuas las perſuaſiones deſte teſtigo, y del dicho Capitan ſu padre, y amenaças, que temoroſo de caer en ſu indignacion, deſpues de auer paſſado muchos dias reſiſtiendoſe, concediò en que ſe ordenaria, y ſe ordenò con efetto*, &c.

Doctor Nicolaus Rodriguez Hermoſino Canoni- 85
cus Pœnitentiarius in Sancta Eccleſia Valliſoletana, *fol.* 102. *ad* 6. *art.* ibi: *Y los dichos ſus Padres en muchas occaſiones le dixeron tambien las grandes inſtancias que le auian hecho al dicho Don Antonio para que ſe ordenaſſe de Orden Sacro*, &c. Martinus de Ordugna, y Auendaño Presbyter beneficiatus, *fol.* 107. *ad* 9. *art.* ibi: *Dixo que continuamente en todas las occaſiones que ſe ha ofrecido tratar con el dicho Don Antonio, el ha dicho a eſte teſtigo como por las grandes inſtancias que los dichos ſus padres le auian hecho para ordenarſe, y amenaças, y ruegos continuos*, &c.

Cùm ergo ex depoſitionibus ſupradictis importunitas 86
parentum valde D. Antonium Nugnez Treuigno vrgeret, ne dicam opprimeret, interuenientibus perſuaſionibus, & aliis inſtantiſſimis precibus, tam per ipſoſmet parentes, quàm per interpoſitas perſonas graues, & auctoritate pollentes ad hoc per ipſos deſtinatas, vt eun-

Aguado, *fol.* 26. *B*, *ad* 10. *articul.* ibi : *Y proteſtando en*
preſencia deſte teſtigo, y de otras perſonas que no le pu-
dieſſe preiudicar para tomar otro eſtado, que auia de re-
clamar en teniendo ocaſion, &c. & *ad* 11. *artical.* ibi :
Y aſſi lo ha proteſtado en preſencia deſte teſtigo, & ibi :
Y que ſolo deſeaua ocaſion para dezir de nulidad contra
dicha orden de Epiſtola iudicialmente, &c. Licentiatus
Blaſius de la Plaza, *fol.* 30. *B*, *ad* 9. *articul.* ibi : *Prote-*
ſtando que auia ſido contra toda ſu voluntad, y ſin animo
de obligarſe al Voto ni otra coſa qual le pudieſſe prejudi-
car para otro eſtado, &c. & *ad* 15. *articul.* ibi : *Sino que*
antes ha eſtado reclamado, diziendo que no eſtà orde-
nadó, *&c.* Licentiatus Petrus Gomez de Ormedilla,
folio 35. *ad* 9. *articul.* ibi : *Porque antes y deſpues de*
dichas Ordenes ha viſto que ha moſtrado el dicho D. An-
tonio el gran diſguſto con que la auia hecho, proteſtando
que auia ſido contra toda ſu voluntad, &c. Licentiatus
Franciſcus Gomez de Arce *fol.* 41. *B*, *ad* 9. *articul.* ibi:
Y le ha oydo dezir, y proteſtar que auia ſido contra toda
ſu voluntad, &c. Gaſpar Ceron *fol.* 94. *ad* 12. *articul.*
ibi : *Continua y ordinariamente ha eſtado reclamado*,
&c. Emmanuel Suarez Treuiño *fol.* 116. *ad* 9. *articul.*
ibi : *Moſtrando ſiempre ordenarſe contra ſu voluntad, y*
ſin animo de quedar obligado al Voto, ni a otra coſa que
le pudieſſe impedir el tomar otro eſtado, y aſſi lo manifeſtò
a eſte teſtigo, y a otras muchas perſonas, antes y deſpues
de auerſe ordenado, &c. & *ad* 12. *articul. fol.* 117. ibi :
Proteſtando reclamar, por dezir no auer quedado obliga-
do al voto de continencia, ni al dicho Orden, &c.

95 Occaſio autem reclamandi, & ceſſatio cauſæ, ex
qua inductus pater filium opprimebat, proceſſit ex
eo quod cùm D. Emmanuel Suarez Treuigno D. An-
tonij parens, eo tempore, quo procurabat eum ad Ordi-
nem Subdiaconatus promouere, tres alios filios vi-
uos habebat, optabatque vt in eo ſtato Eccleſiaſtico
D. Antonius perſeueraret, dum vnus, & alius aderat, qui
in majoratum ſuccederet, & matrimonium contrahere
poſſet. Sed deinde mortuis aliis filiis, & remanente ſo-
lo vnico hærede dicto D. Antonio Nugnez Treuigno,
ceſſauit cauſa, qua motus pater volebat eum in ſtatu
Eccleſiaſtico permanere, & ſic potuit D. Antonius re-
clamare, & proteſtari judicialiter contra meticuloſam
Ordinis ſuſceptionem, abſque periculo incurrendi pa-
ternam indignationem, Imò cum illius beneplacito, &
approbatione, ob ceſſationem cauſæ, vnde vis, & metus
proueniebat. Ità affirmant Licentiatus Andreas Rufato
Presbyter, *fol.* 23. ibi : *A la decimatercia pregunta di-*
xo, que ſabe que deſpues que ſe ordenò de Epiſtola el di-
cho Don Antonio Treuiño, murieron los dichos Don
Manuel, D. Mariana, y Don Chriſtobal Treuiño ſus
hermanos, el dicho Don Chriſtobal en Flandes, y la dicha
D. Mariana en Madrid, y dicho Don Manuel aura
tres años en la guerra de Cataluña, todos ſin auer to-
mado eſtado, ni dexado ſucceſſion : y que viendo el dicho
Don Antonio, que a ſus padres no les quedaua otro hijo,
con que ceſſaua el motiuo que auian tenido para hazerle
ordenar, luego tratò de hazer diligencia en Roma, y ganò
el Breue, en virtud de que ſe procede en eſta cauſa, &c.
Ioannes Gutierrez Aguado, *fol.* 27. *B*, ibi : *Y luego el*
dicho Don Antonio, viendo que a ſus padres no les que-
daua otro hijo, con que ceſſaua el motiuo, y cauſa que tu-
uieron para hazerle ordenar, y que aſſi no tendrian a mal
que reclamaſſe, ſabe que eſcriuiò ſobre ello a Roma, &c. &
ſic omnes 13. *art.* vniformiter teſtantur.

96 Cùm igitur proteſtationes huiuſmodi nihil aliud
ſint quàm declarationes voluntatis illius, qui proteſta-
tur, Seraphin. *deciſ.* 1168. *n.* 9. Rot. *deciſ.* 577. *num.* 7.
apud Farin. p. 1. *recent.* ſicut declarant animum D. An-
tonij alieniſſimum à recipiendo Ordine, *l. ſi quis*, §. *ple-*
rique, ff. de relig. & ſumpt. fun. l. ſi mihi, & tibi, §. *inter-*
dum, ff. de legat. 1. Rot. *coram* Gregor. XV. *deciſion.* 326.
num. 9. ita remouent conſenſum à recepto, *l. ſi quis in* 97
principio teſtamenti, ff. de legat. 3. Seraphin. *deciſ.* 859.
num. 3. *cum ſeqq.* Rot. *coram* Gregor. XV. *d. deciſ.* 326.
num. 9. Et licèt concludenter non probent metum, *l.* 98
metum, C. de his quæ vi, Mogol. *in tract. huius tit. cap.* 10.
n. 16. *verſic. reſoluto*, Honded. *conſil.* 29. *num.* 54. *lib.* 1.
Surd. *conſil.* 395. *num.* 26. Rot. *deciſ.* 295. *n.* 6. *apud Fa-*
rinac. lib. 2. *conſil.* multùm tamen coadjuuant, & opitu- 99
lantur, vt faciliùs probetur, Nat. *conſ.* 50. *n.* 18. Couar.
de ſponſal. p. 2. *cap.* 3. §. 5. *n.* 12. præſertim ſtantibus aliis
adminiculis, Angel. *in l. metus, la* 3. *ff. de eo quod metus*
cauſa, Gregor. XV. *d. deciſione* 326. *n.* 30. *& ibi Ad-*
dent. litt. F, Cardin. Tuſch. *verb. metus, concl.* 223. *n.* 22.
cum ſeqq. Maſcard. *de probat. concl.* 1051. *n.* 10. *&* 11.
Mogol. *citato loco, num.* 16. vbi ampliat ſiue proteſtatio
præcedat, ſiue ſequatur, Honded. *d. conſil.* 29. *num.* 55.
Surdus *d. conſ.* 395. *n.* 36. Pereira *deciſ.* 30. *n.* 8. The-
ſaur. *lib.* 2. *q.* 51. *n.* 14. *cum ſeqq.*

Non obſtat quod D. Antonius nullam proteſtatio- 100
nem, & animi manifeſtationem fecerit in eodem actu
ſuſcipiendi Ordinem : quia reſpondetur ſufficientem
fuiſſe eam, quam fecerat paulò antè coram familiaribus
ſuis, & proteſtatio præcisè non requiritur quod fiat in
eodem actu, Gemin. *conſ.* 25. *n.* 12. Pariſ. *conſ.* 60. *n.* 14.
lib. 4. Couar. *vbi ſuprà, ſub n.* 12. optimè Gregor. XV. 101
deciſ. 326. *n.* 30. Natura enim metus eſt vt non ſolùm
arguatur à præcedentibus, cùm in hac materia attendi
debeat principium meticuloſum, vt exinde ſequuta ab
eo regulanda ſint. Nouar. *collect.* 34. *num.* 3. Euerard.
conſ. 4. *n.* 21. Gregor. XV. *deciſ.* 392. *n.* 1. Barbat. *con-*
ſil. 54. *col.* 11. *vol.* 1. Hippol. Rimin. *d. conſil.* 77. *n.* 29.
cum aliis per me citatis *voto* 17. *n.* 145. *cum ſeqq.* ſed
etiam à ſubſequentibus, per quæ declaratur quis, qualis 102
fuerit animus in præteritum, *l. ſed Iulianus*, §. *ſed ſi ab*
initio, ff. ad Maced. l. ſi qui, C. de adult. Pariſ. in ter-
minis *conſ.* 53. *num.* 56. *lib.* 4. cum aliis, quos citat, &
ſequitur Rota *coram* Greg. XV. *d. deciſ.* 326. *n.* 43.

CONIECTVRA V.

A communi voce, & fama.

MVltùm opitulatur probationem metus communis 103
vox, & fama, publicum, & notorium, de quo
deponunt teſtes plures examinati *ſuper vndecimo arti-*
culo, & præcipuè Ioannes Gutierrez Aguado *fol.* 27.
ibi : *Lo qual es publico y notorio*, &c. D. Petrus de Billos
Lada *fol.* 136. *ad* 5. *&* 6. *artic.* ibi : *A la quinta y ſexta*
pregunta dize el dicho teſtigo, que lo que ſabe es, que
auiendo venido eſte teſtigo a la villa de Madrid, de
la dicha ciudad de Lorena, no eſtà bien acordado ſi
fue por el dicho año de 29. o el de treinta, viſitando
algunas ſeñoras vezinas del dicho Capitan Manuel
Suares Treuiño, y de la dicha ſu muger, contandole
las nouedades del barrio, le dixeron con palabras de
ponderacion y eſcrupulo, ſi ſabia como el dicho Capi-
tan Treuiño, y la dicha ſu muger auian obligado con
amenaças a que ſe ordenaſſe de Epiſtola el dicho Don
Antonio ſu hijo, no queriendo el por aſſegurarle en la
renta Eccleſiaſtica, diziendole que en eſto auia auido
mucho : y como vieron que eſte teſtigo ſe laſtimò por lo
que queria a los dichos Capitan Treuiño, ſu muger, y
hijos, ceſſaron por menor el dezirle las circunſtancias,
y con algun cuydado deſpues preguntè al dicho Capitan
Treuiño, y a la dicha ſu muger, ſi eſtaua ordenado el
dicho Don Antonio, le dixeron que ſi, con mucho guſto
dellos, y con eſto acomodados ſus hijos, el mayor con ſer
dueño de ſu caſa, y los otros con el amparo del dicho ſu
hermano. Et concludunt omnes *in vlt. art.* de omnibus
prædictis

prædictis fuiſſe publicam vocem, & famã quæ ad metum probandum eſt multùm conſiderabilis, Menoch. de præſumpt.lib.2.præſ.4.n.21.& præſ.126.n.22.& lib. 3.præſ.26.n.22.Cæpol.conſ.2.n.3.& 8.Alciat. in reſp. 504.n.5.verſ.confirmatur etiam, Seraphin. deciſ.859. in fine, Rot. deciſ.779.n.8.apud Farin.p.1.in poſthum.

CONIECTVRA VI.

Ex aſſidua, & continuata per 14. ferè annos, ac perpetua repugnantia exercendi actum aliquem Subdiaconatui annexum, & aſcendendi ad Superiores Ordines.

104 ILlud eſt ſpeciali conſideratione dignum, quod cùm D. Antonius Nuñez Treuiño, Sacrum Subdiaconatus Ordinem ſuſciperet de anno 1629. ab eo tempore vſque ad præſens perſeuerauit conſtanter in deducendo nullitatem ſuſcepti Ordinis per vim, in nolendo actum aliquem exercere, per quem videretur ratificare ſuam nullam ordinationem, in proteſtando ſe nollo modo, nec vllo caſu Ordinem alium deinceps ſuſcipere,aut Clericum fieri velle; id teſtes omnes referunt,& exemplificant in caſibus occurrentibus vidiſſe. Ita Ioannes Gutierrez Aguado Clericus,fol.27. *A la vndecima pregunta dixo, que ſabe que el dicho Don Antonio deſde que ſe ordenò, nunca ha exercido dicho Orden en manera alguna, antes ſabe por lo auer oydo dezir al dicho Don Antonio en muchas ocaſiones del dicho tiempo a eſta parte, que no ſe tiene por tal ordenado, y que no aſcendiera a otras ordenes, ni ſe ordenara de Miſſa, por quanto tiene Dios criado, y aſſi lo ha proteſtado en preſencia deſte teſtigo, y de otros ſus criados muchas y diuerſas vezes*, &c.

105 Blaſius de la Plaza Presbyter *fol.31.* ibi: *A la vndecima pregunta dixo, que no obſtante que el dicho Don Antonio recibiò el dicho Orden de Epiſtola, nunca la ha exercidò, antes ſabe que no ſe tiene por tal ordenado, ni ha querido aſcender a las demas Ordenes, y ſabe que en muchas ocaſiones ha dicho, que no ſe ordenara de Miſſa por quanto tiene Dios criado, y eſto con tanto eſtremo, que en particular puede dezir, que al tiempo que vino por Canonigo Magiſtral deſta Santa Igleſia el Señor Don Antonio Payno, que oy es Obiſpo de Orenſe, teniendo por poſada la caſa del dicho Don Antonio, por no eſtar el ſuſodicho ſuficiente en la canteria para los oficios, le yua a dar lecion el Licenciado Zaragoça Presbytero deſta Ciudad, y quando ſe ofrecia cantar la Epiſtola, lo dezian al dicho Don Antonio Treuiño que la dixeſſe, y nunca lo quiſo hazer, ni cantarla, ni fue poſſible, diziendo que no cantara vna Epiſtola por quanto tiene el mundo: y que en otra ocaſion hauiendole preſentado vnos Corporales, no fue poſſible que los quiſieſſe deſcoger, y mandò à Andres Rufato Presbytero que los deſcogieſſe, como los deſcogio en preſencia deſte teſtigo.*

106 Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter *fol.35.* ibi: *Afirma que en particular, vn dia que le dieron el Breuiario para que rezara, aura catorze años, ſe diſguſtò tanto, que le arrojò.*

107 Franciſcus Gomez de Arce *fol.42.* ibi: *Y diziendole eſte teſtigo en algunas ocaſiones, que porque no las proſeguia, le ha reſpondido que no lo hiziera, ni exerciera dicho Orden de Epiſtola, por quanto tiene Dios criado; loqual ſabe por auerlo viſto, oydo, y entendido de los dichos, de doze años a eſta parte, y en particular aurà ſeis años poco mas, o menos, que eſte teſtigo ſe hallò en la Capilla del Señor Santiago, ſita en la Catredal deſta Ciudad, donde eſtaua, diziendo Miſſa el Licenciado Iorge Lopez Presbytero, Vicario en dicha Capilla Parroquial, y queriendo comulgar el dicho Don Antonio, eſte teſtigo, por conſtarle eſtaua de Orden Sacro, llegò a darle vna Eſtola, y dicho Don Antonio no la quiſo*, &c.

D. Martinus de Orduna Presbyter, *fol.107. B*, ibi: 108
A la onzena pregũta dixo, que aunque el dicho Don Antonio recibiò el Orden de Epiſtola, nunca lo ha exercido, ni ſe ha tenido por tal ordenado, ni querido atender a otras ordenes, diziendo en diferentes ocaſiones que no ſe ordenara de Miſſa, ni exerciera la Epiſtola por quanto Dios tiene criado, ni aunque le dieran el Arçobiſpado de Toledo, y Capelo: eſto lo ſabe eſte teſtigo, porque ſe lo ha oydo dezir continuamente de doze años a eſta parte, que ha que le conoce y comunica, y replicandole admirandoſe de ſu reſolucion, reſpondia que no ſe ajuſtaua con ſu conciencia, por hauer recibido dicho Orden contra ſu voluntad, &c.

Tanta igitur ex parte D. Antonij repugnantia erat 109
aſcendendi ad altiores Ordines, vt nec eius mater auderet toto eo tempore illi dicere, vt Diaconatus Ordinem ſuſcipere, aut Presbyter fieri vellet,cùm ad hoc vt Subdiaconatu initiaretur, renitens admodum inuotus ſemper fuerit,ita ſibi retuliſſe eius matrem aſſerit Ioannes Gutierrez Aguado, folio 29. *ſuper 2. articul*, ibi: *que aura cinco años que reſidiendo eſte teſtigo en la Villa de Madrid, en ſeruicio del dicho Don Antonio, caſa de ſus padres, eſtando vn dia tratando a cerca del dicho Don Antonio eſte teſtigo, y Dona Maria de la Vega ſu madre, diziendo eſte teſtigo: Valgame Dios que no quiera Don Antonio mi Señor proſequir las Ordenes? Y reſpondio dicha Dona Maria, en que nos vimos de que ſe ordenaſſe de Epiſtola*, &c.

Quæ quidem coniecturæ ita ſingulariter conſide- 110
ratæ ſufficiunt ad probandum D. Antonium ſuſcepiſſe Subdiaconatus Ordinem per vim, & metum, multò magis, & quidem indubitanter ex illis ſimul iunctis,& accumulatis elicitur plena, & indubitata metus probatio, quia omnes ſimul iunctæ, cùm tendant ad eundem finem, pleniſſimè illum probant, *l. ſi ſtipulatus, in fine, ff.de vſuris, c.præterea 27.de teſtibus*, Rimin. *conſil.52. num.112.lib.1.* Cephal. *conſil.608.num.58.& 89. volum.5.* Petr.de Barbobus *conſil.24.num.30.& 31. inter conſilia Zileti,p.1.* Cardin.Mantic.*de coniect.lib.7.tit.5. num.5.* Anton.Gabr. *comm. lib.1. tit.de prob.concluſ.1. n.23.* Menoch. *de præſumpt. lib.1.præſumpt.36. num.3. & præſ.38.num.4. & præſumpt.40.num.13.* D. Barboſ. *in l.2.ff.ſolut.matrim. p.1. à n.79.* Seraphin. *deciſ.978. num.5.* Rota *deciſ.453. n.7. p.1. recent. & deciſ.114. n.4. & deciſ.135.n.12.p.5.recent.*

In qua metus probatione ſingula quæ non proſunt, 111
multa collecta iuuant, Honded. *conſil.29.n.23. & 49.* Cardinal.Tuſch. *verb.metus,concluſ.224.num.5.& 19.* Hermoſil. *ad l.56. gloſſ.1. num.73.titul.5.p.5.* optimè Franc.de Rauenna *conſil.64.num.10. inter conſil.Zileti*, ibi: *Aduertat dominus iudicans, quod in materia probationum iudex non debet applicare animum ſuum ad vnam ſpeciem probationis, l.1.§.idem Diuus, ff.de teſtib. vt pulchrè declarat Bald. in l. ſpadonem, §. qui pulchra, ff.de excuſat. tutor. habet enim in probationibus locum illud, quæ non proſunt ſingula, multa iuuant, vt notatur in l.2. in princip. ff. de excuſat. & in cap. cum cauſam, de probat.* &c. Et paulò inferiùs *num.12. Et ideo dixit Ioan. de Imola in cap. ex ore, de his quæ fiunt à mai. parte cap. quia qui habet plures rationes, illas adducat, quia quæ non proſunt ſingula, multa iuuant, vt eſt text. etiam in materia, & ibi Abb. in cap.præterea, de teſtib. & ideo ſi multa deducerentur coram ſe, quæ per ſe conſiderata non probarent, debet illa ſimul iungere quæ ſimul iuncta poterunt plenam probationem facere,*

&

& ſic ferre ſententiam: ex multis enim deductis coram ſe
poteſt animi ſui motum informare, vt dicit text. in cap.
cùm ad Sedem, in fin. de reſtit. ſpoliat. Nam vt ait Bald.
cap. cùm cauſam, in princip. ante num. 1. de probat. ex mul-
tis imperfectis fit vna probatio perfecta, ſicut ex multis
membris inuicem cohærentibus fit perfectum corpus, & ex
multis conſonantiis fit perfecta harmonia, &c, ſequitur
Molin. *de primog. lib. 2. c. 6. n. 35.*

112 Sed obſtat quod aliquando D. Antonius Nugnez
Treuigno in Capitulo vocem dedit: ex quo videtur
exercuiſſe actum Ordini Subdiaconatus annexum, cùm
vocem illam in Capitulo non habeant niſi ij tantùm
Canonici, qui in ſacris, ſaltem Subdiaconatu, fuerint
conſtituti, *Clem. vt ij 2. de ætat. & qual.* Conc. Trid.
ſeſſ. 22. de reform. cap. 4. Ego latè vtrobique, *& de Ca-*
non. & dignit. c. 37. n. 3. vbi plures ex modernis refero.
Augetur difficultas ex deciſionibus factis *in cauſa Par-*
menſi nullitatis Ordinis, in qua videtur Rot. decidere,
quod ex quo quis per tempus conſiderabile Canonica-
tum retinuerit, & reſignauerit, reſeruata ad ſui fauorem
penſione, inficiari non poteſt, quin in hoc caſu adſit
ratificatio, cùm actus illi fieri non potuiſſent citra ap-
probationem, & ratificationem ſuſcepti Ordinis: ita
Rota *in d. cauſa, deciſ. 40. n. 9. & deciſ. 325. n. 5. & de-*
ciſ. 343. n. 21. & 22. p. 6. recentior.

113 Verùm ex actu dandi vocem in Capitulo non cen-
ſeri purgatum metum, nec fieri ratificationem ſuſcepti
Ordinis, probabilius eſt, præcipuè in Eccleſiis, vbi nul-
la Ordinum diſtributio facta reperitur, prout in Con-
chenſi; quia vox pendet à Canonia, gloſſ. *verb. recepe-*
rat, in fine, in c. cùm M. de conſtit. Seraphin. *deciſ. 474.*
Ego *d. cap. 57. num. 1.* ita vt ſtatim quod quis obtinet
Canoniam, vocem habeat in Capitulo, *c. dilectus, el 1.*
de præbend. Monet. *de diſtrib. p. 2. quæſt. 5. num. 15. &*
quæſt. 10. num. 1. Et Canonici dicuntur de Capitulo,
114 licèt non ſint in Sacris, Rota *in Abulenſi iuriſdictionis,*
6. Februarij 1586. coram bonæ mem. Card. Pamphilio ſen.
& qui Canonicali Præbenda carent, licèt Dignitatem
cum ſede in Eccleſia habeant, & Subdiaconi ſint, vo-
cem non habent. Ego cum multis *d. cap. 37. num. 14.* &
ſolùm vt Canonici in poſterum ad ſuſcipiendos ſacros
Ordines propenſiùs inducerentur, de nouo ſtatutum
fuit *in d. Clem. 2.* vt de cætero nullus in Capitulo vo-
cem haberet, niſi in Sacris conſtitutus eſſet, cuius de-
ciſionem innouauit Conc. Trid. *cit. loco.* Quod eſt clarè
oſtendere, vocem in hoc caſu non procedere ab Ordi-
ne, ſed à nouo iuris ſtatuto, per quod ſolùm intenditur
Ordinum ſuſceptio; & negligentes ac nolentes ſe or-
dinari, puniri; gloſſ. *verb. legitimo, in d. Clem. vt ij,*
Ego *d. tract. de Canon. cap. 37. ſub n. 13.*

115 Vnde infero primò, habere, & dare vocem in Ca-
pitulo, potius videri præeminentiam, & fructum Cano-
nicatus, quàm Ordinis, gloſſ. & Doctores *in cap. cùm*
veniſſent, vbi Abb. *num. 12. cum ſeqq. de reſtit. in integ.*
Ego *d. tract. de Canon. cap. 40. n. 1.*

116 Secundò infero, ſuſpenſum ab officio, eſſe pariter
ſuſpenſum ab vſu, & fructu dandi vocem, gloſſ. *in cap.*
cùm dilectus, de conſuet. Dec. *in c. Apoſtolicæ, n. 6. de ex-*
cept. ſuſpenſum verò ab Ordine, non eſſe ſuſpenſum à
iure, & præeminentia dandi vocem in Capitulo, ſignum
euidens eſt illud non ratione Ordinis, ſed Officij, &
117 Præbendæ Canonico competere. Mar. Alter. *de cenſur.*
tom. 2. diſp. 4. de effectibus ſuſpenſ. cap. 4. fol. 60. litt. E.
Ex quo patet, Moniales Ordinum incapaces vocem da-
re poſſe, vt probat *c. de indemnitatibus, de elect. lib. 6.*

118 Tertiò infero, ſuſpenſum ab Ordine, ſi in eo mini-
ſtret, irregularem fieri, non ita irregularitatem incurre-
re priuatum iure dandi vocem, ſi nihilominus illam in
Capitulo det. Ita Suar. *de cenſur. diſp. 26. n. 6.* Bonacin.
eod. tr. diſp. 3. de ſuſpenſ. puncto 4. n. 6. verſ. rurſus. Mar.
Alter. *dicto tom. 2. diſp. 6. de ſuſpenſ. c. 3. pag. 91. litt. D.*

Capitulo

Hinc patet reſponſio ad *d. Clement. vt ij*, & ad decretũ 119
Concilij Trid. *citato loco*; deciſiones verò Rotæ *in d.*
cauſa Parmenſi nullitatis Ordinis, loquuntur quandò qui
per vim, & metum Sacris initiatum fuiſſe procurauc-
rat, poſtea Canonicatum, cui ex ſtatuto annexus erat
Subdiaconatus Ordo, obtinuit, & retinuit, ac reſigna-
uit, reſeruata ad ſui fauorem penſione, vt colligitur ex
d. dec. 40. p. 6. recent. & nihilominus Doctores *ibi* citati
loquuntur eo caſu, quo ſemel indutus cantauerat Epi-
ſtolam; & in *dec. 325. n. 5.* dicitur ex retentione Cano-
nicatus, perceptione fructuum per plures annos, nec-
non ex reſignatione cum penſione prætendi purgatum
metum, quia teſtes de metu deponunt de tempore aſſe-
cutionis Canonicatus, non autem de ſuſceptione Or-
dinis; & *in deciſ. 343. à n. 16. ead. p. 6. recent.* vltima
reſolutio in ea cauſa capta fuit, quia nihil relevans de-
poſuerunt teſtes circa metum reſpectu ſuſceptionis Or-
dinis ſacri, ſed ſolùm de perſuaſionibus, & minis in
genere, non autem cum qualitatibus, de quibus *in l. in-*
terpoſitas, cum *ibi* notatis, *C. de tranſact.*

In præſenti autem caſu res alio modo ſe habuit; 120
nam D. Antonius Theſauratius erat de tempore, quo
Ordinem ſuſcepit, & Canonicatui ſacer Ordo non an-
nectebatur, cùm in ſancta Eccleſia Conchenſi nulla
Ordinum diſtributio facta ſit; & demum abundans
extat probatio circa metum reſpectu Ordinis Sacri
ſuſcepti; cujus defectus in cauſa fuit, vt non obtineret
ille Parmenſis prætendens nullitatem ſui Ordinis, in
tribus deciſionibus citatis, quæ habentur impreſſæ *p. 6.*
recentior.

Denique durante eadem cauſa metus, hoc eſt, viven- 121
te patre D. Antonij, qui per vim & alios extraordina-
rios modos filium induxerat, vt Subdiaconatus Ordi-
ne initiaretur, nullus conſenſus præſumitur liberæ vo-
luntatis, & quicumque actus etiam ex longo interval-
lo initi, cenſentur ob præcedentem metum facti, &
illum purgare non valent, Alex. *conſ. 98. lib. 3.* Surd.
conſ. 515. à n. 41. vbi inquit metum illatum non pur-
gari ex geſtis poſt metum, quando eadem ſubſiſtit cauſa
metus, ſiue ſtatim, ſiue ex interuallo facta ſunt; Ca-
cheran. *deciſ. 179. num. 11. & 12.* vbi alios referens di-
cit, quod quando poſt inductum metum aliquis actus
exterior ſuperuenit ad purgandum metum idoneus, ea-
dem cauſa ſubſiſtente non purgatur. Ioan. Garc. *de no-*
bil. gloſſ. 17. n. 47. vbi quod durante cauſa metus, nul-
lus conſenſus præſumitur liberæ voluntatis, & quod
nouus conſenſus, non conſenſus, ſed diſſenſus eſt, etſi
externus actus ſit ſpontaneæ voluntatis declaratiuus.
Monter. à Cueua *deciſ. 33. à n. 32.* vbi quod durante
eadem cauſa metus, contractus, quantumvis ex longo
interuallo initi, cenſentur ob præcedentem metum ce-
lebrati. Theſaur. *lib. 1. q. 51. n. 19. cum ſeqq.* vbi quod
ſubſiſtente eadem cauſa metus, geminatio actuum con-
tractus per metum etiam ex interuallo factos non con-
firmat, & metus purgationem non inducit, Seraph.
deciſ. 851. & 871. & 883. n. 2. cum ſeqq. & deciſ. 1166.
vbi quod initium malum influit in omnes ſequentes
actus, & tempora, Pereira de Caſtro *deciſ. 30. num. 7.*
Rota *deciſ. 163. num. 3. apud Farin. part. 1. conſil.* vbi
quod quando metus cauſa durat, quicumque actus
fiant, etiamſi præ ſe ferant liberam voluntatem, & læ-
tum, iucundumque animum, nedum metum purgant,
ſed potiùs eum magis confirmant.

Reſpondetur ad objecta per Promotorem Fiſcalem.

Nihil obſtant alia, quæ Promotor Fiſcalis contra 122
D. Antonium Nugnez Treuigno opponit ad eius
probationem eneruandam. Et primò dum ait, repelli
debere teſtimonia parentum dicti D. Antonij, cùm pro

filio

filio teſtificari prohibeantur ex diſpoſitione iuris communis *in l. teſtis idoneus, ff. de teſtib. & in l. parentes, C. eod. tit.* vbi plures refero Doctores *in collect. n. 2.*

123 Quia reſpondetur eorum dicta in hac materia plenam & concludentem efficere probationem; nam ſi illa vti confeſſiones eorum ſumamus, vtique multum attendi debent, & per eas ſufficienter probari metum neceſſe eſt dicamus, Rota *deciſ. 643. num. 18. parte 1. recent*, eleganter Petr. de Barbobus *conſ. 24. n. 23. inter conſilia matrimon. Zileti, parte 1.* ibi: *Vltimò probatur ex confeſſione patris, qui confeſſus eſt per vim compuliſſe dictum Ludouicum ad deſponſandum Vrſolinam, vt plenè patet ex atteſtatione dicti Angeli, ex qua quidem confeſſione probatur ſufficienter matrimonium fuiſſe meticuloſum, vt eſt cauſa 20. quæſtione 3. cap. proſens, vbi habetur quod ſola confeſſio patris probat metum plenè interceſſiſſe in matrimonio ſpirituali, ſi filius alleget ſe per metum illud contraxiſſe. Si igitur confeſſio patris probat plenè metum interceſſiſſe in matrimonio ſpirituali eo caſu, quo filius ſtat contra matrimonium, multò fortius in caſu noſtro confeſſio facta per patrem dictæ Vrſolinæ, quæ ſtat contra matrimonium, debet probare plenè metum interceſſiſſe*, &c.

124 Et tantò magis hæc reſolutio locum habet, quia D. Antonius totus eſt in probanda vi, & metu ſibi incuſſo à parentibus, vt Subdiaconatus Ordinem ſuſciperet, vnde eorum confeſſio quoad hoc erit omnium major probatio, *l. cùm te, C. de probat. l. cùm à matre, C. de rei vend. leg. generaliter, C. de non num. pecun. cap. per tuas, de probat.* & vtrobique Ego ipſe *in collect.* refero plures Doctores, quos in præſenti longum eſſet recenſere, præcipuè cùm parentes proprium delictum detegant, ſtudentes ſemper omni conatu propriam turpitudinem tegere, vt dicit Menoch. *de arbitr. caſu 102. num. 9.*

125 Si verò parentum dicta vti teſtium depoſitiones habeamus, pari modo dicendum eſt eas admittendas eſſe; tum quia ſumus in cauſa matrimonij ſpiritualis, in qua admittuntur, *cap. ſicut, 2. quæſt. 3. cap. proſens, 20. quæſt. 3.* gloſſ. *verb. teſtis, in cap. ſi teſtis, §. teſtis idoneus, 4. quæſt. 3.* Auſter. *de probat. teſtium, num. 77. verſ. fallit ſecundò*, Anton. Gabr. *commun. titul. de teſtibus, concl. 16. num. 12.* Maſcard. *de probat. concluſ. 1331. n. 15.* Menoch. *de arbitr. caſu 202. n. 21.* prout etiam in caſu matrimonij carnalis admitti ſolent in fauorem filiorum, *cap. videtur, qui matrimon. accuſ. poſ.* & *ibi* gloſſ. *verb. conjungendo, in fine, verſ. conſueuit tamen*, plures citati à Farin. *de teſtib. quæſt. 54. limit. 7. n. 191.*

126 Tum etiam, quia parentes in cauſis filiorum teſtificari poſſunt, ſi præſumptio ſit eos rem illam, de qua interrogati ſunt, melius ſcire quàm alios, *cap. videtur, qui matrimon. accuſ. poſ.* Anton. Gabr. *d. tit. de teſtibus, concl. 17. n. 8.* Farinac. *de teſtibus, q. 54. n. 194.* Rota *coram* Greg. XV. *deciſ. 351. n. 7. 8. & 28.*

127 Tum denique, quia ſuperſunt multi alij teſtes omni exceptione majores, idem atteſtantes, quorum integerrima fides aliorum ſupplet defectum, ſi quis fortè adeſſet, ad not. per Doctores *in l. ſi quis ex argentariis, ff. de edendo*, gloſ. *verb. numerus, in l. 3. ff. de teſtib.* Farin. *de teſtib. quæſt. 62. à num. 328.* Cæſ. de Graſſis *d. deciſ. 5. num. 8. & 9. de ſponſ.* Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ. 60. n. 7. p. 1.* Fontanel. *de pactis nupt. clauſ. 7. gloſſ. 1. parte 5. n. 82.* Præſertim cùm pro maiori parte ſint Sacerdotes, & maiori fide digni, Rota *coram* Greg. XV. *deciſ. 351. num. 10.* Et ultra numerum trium, Cæſ. de Graſſis *d. deciſ. 5. num. 9. de ſponſal.* eadem Rota *coram* Gregor. XV. *d. deciſ. 351. n. 5.*

128 Nec aliquid valent quæ objicit contra aliorum teſtium dicta; nam ea quæ de ſingularitate eorum adducit, parum, aut nihil vrgent, cùm omnes ſint conteſtes, & quatenus ſingulares eſſent; nihilominus in hac materia probationis metus concludentem efficerent probationem, Mogol. *cap. 10. §. 3. num. 8. & 9.* Ioan. Garc. *d. gloſ. 17. à num. 38.* Valenzuela *conſ. 29. num. 4. tom. 1. & conſ. 173. num. 74. tom. 2.* Fontanel. *d. gloſ. 2. part. 5. num. 81.* Farin. *de teſtib. quæſt. 64. num. 276.* Noguerol. *alleg. 39. num. 16.* Rota *deciſ. 242. n. 33. & deciſ. 260. num. 21. & 22. lib. 2. conſ. crim. Farin. & deciſ. 779. n. 1. & 6. part. 1. in poſthumis eiuſdem Farin. & coram* Greg. XV. *deciſ. 326. num. 47. & deciſ. 374. num. 20. & coram Burato* inter eius impreſſas, *deciſ. 205. num. 17.* plures refero *in collect. ad cap. in omni negotio 4. n. 58. de teſtibus.* Et minas quoque ſingularibus teſtibus probari quando agitur pro eruendo metu, docet Rota 129
d. deciſ. 242. n. 21. lib. 2. conſ. Farin.

Idem dicendum de oppoſitione quod aliqui ex teſtibus ſint familiares dicti D. Antonij, aut ſuorum parentum; quia licèt olim fuerint aliàs domeſtici & familiares, de tempore tamen depoſitionis non erant in ſuo ſeruitio, & ideo rectè probant. Morl. *in emporio Iuris, p. 1. tit. 11. in prælud. n. 41. in fine*, Farin. *de teſtib. q. 55. num. 32.* Rot. *deciſ. 147. n. 24. apud Farin. p. 4. diuerſ.* plures per me *in collect. ad cap. in litteris 14. num. 4. de teſtib.* tum etiam, quia benè produci poſſunt in caſibus difficilis probationis, qualis eſt metus, Maſcardus *de probat. concl. 124. num. 48. & concluſ. 633. num. 15.* Farin. *quæſt. 55. num. 33.* Rota *deciſ. 772. num. 3. apud Farin. p. 3. recent.* tum denique, quia benè admittuntur 132
quando ex natura rei veritas aliter haberi non poteſt, vt in iis, quæ nonniſi occultè fiunt, Ioan. Bapt. Coſta *de remed. ſubſid. remed. 70. n. 6.* Rot. *d. deciſ. 772. num. 2.* Vel quæ in domo peraguntur, *l. conſenſu, §. ſi plagiis,* 133
C. de repud. l. quoties 3. C. de naufrag. lib. 10. c. veniens 38. in fine, de teſtib. Aleiat. *de præſumpt. reg. 1. præſ. 47.* Rojas *in fidei ſing. 167. in princip. & ſing. 102. n. 2.* Fario. de Ottero *Roman. lucubrat. diſp. 2. n. 2.* Rota *coram Buratto* inter eius impreſſas *deciſ. 777. n. 10.*

Secundò opponit idem Promotor Fiſcalis, non poſ- 134
ſe D. Antonium allegare, & multò minùs probare Ordinem Subdiaconatus per vim, & metum ab eius parente incuſſum in Areualo recepiſſe, cùm in eo loco præſens non eſſet, ſed ab eo longè diſtaret, iuxta *l. metum autem 9. ff. de eo quod metus cauſâ*, vbi Bart. & gloſ. *verb. cauſa, in cap. ad audientiam, de his, quæ vi,* Hoſtienſ. *in ſum. ſub hoc tit. n. 1.* quatenus metum præſentem exigunt, nec ſuſpicionem inferendi ſufficere ad contractus invalidationem docent.

Probabilem verò metus ſuſpicionem, ſicut & me- 135
tum, contractus irritare, verius & receptius eſt, quia non ſolum metus accipitur prout eſt verè de præſenti, ſed & prout eſt res, ad hoc veriſimiliter tendit, nec quod offenſionis ſpectetur initium poſtulatur, *l. habitatores, §. fin. ff. locati*, ibi: *Si iuſta cauſa fuiſſet cur periculum timeret, quamvis periculum verè non fuiſſet, tamen non debere mercedem; ſed ſi cauſa timoris iuſta non fuiſſet, mercedem nihilominus eum debere*, &c. *leg. nouiſſimè, & ibi* gloſſ. *verb. excuſatus, ff. quod falſo tut. leg. ſi donationis 7. de his quæ vi,* gloſſ. *verb. metum mortis, in cap. cùm dilectus, eod. titul. & verb. metuebant, in cap. bona 23. de elect.* Magol. *de metu, cap. 2. §. 6. num. 1. cum ſeqq. & cap. 10. §. 2. num. 5.* Grammat. *deciſ. 5. num. 5. 7. & 9.* vbi dicit iuſtum metum eſſe iuſtam ſuſpicionem, & *deciſ. 18. num. 16. & 17.* quod non debet quis ſpectare periculum, & ſe periculo committere, Hippol. Rimin. *conſ. 77. num. 29. tom. 1.* Philip. Paſcal. *de viribus patriæ pot. p. 3. cap. 2. num. 39.* Card. Mantic. *de conjectur. vltim. vol. lib. 1. titul. 7. num. 6.* vbi dicit iuſtam metus cauſam ſufficere, ſi ipſe metus non probetur, Cacheran. *deciſ. 170. num. 3.* Rebuff. *tom. 2. tractat. de reſciſ. contractus, gloſſ. 2. num. 6.* Maſcard. *de probat. concluſ. 1055. num. 26. & 49.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ. 17. numero 13. in fine, & num. 14.* vbi ait idem eſſe, ſi quis

faciat

faciat aliquid compulſus, aoi metuens ne compellatur, Surd. *conſ.* 267. *n.* 24. *&* *deciſ.* 194. *n.* 24. vbi ex Angelo dicit paria eſſe quod fiat aliquid per metum, vel per probabilem metus ſuſpicionem. Fontanel. *de pactis nupt. clauſ.* 7. *gloſſ.* 2. *n.* 75. Gabr. Pereira *Portug. deciſ.* 30. *n.* 4. Greg. XV. *deciſ.* 374. *n.* 17.

156 Quod locum haber, etiamſi probabilis timor, ſeu ſuſpicio non ob proximam illationem, ſed ob illatioοem futuram, & longè diſtantem adſit, modò tamen certum, ac perſpicuum ſit graue malum à longè exriturum, aliter euadi oon poſſe: niſi præſentem ineundo contractum. Ita Sanch. *de matrim. lib.* 4. *diſp.* 1. *n.* 16. *in fine*, eamque adducit rationem, quod enim non poteſt non euenire, jam eueniſſe videtur, *l. in diem* 10. *l. ſub conditione*, *l. quod ſi, ff. de condict. indeb.* ibi: *Quod ſi ea conditione debetur, quæ omnino extitura ſit, ſolutum repeti non poteſt.*

157 Qua quidem opinione retenta, ad text. *in d. l. metum autem* 9. io contrarium adductum reſpondetur procedere ſecundùm Raph Auerſ. *de Sacram. Matrim. q.* 4. *ſect.* 3. *verſic. rationabilis*, *pag.* 81. quando quis antequam aliquid ſibi dicatur, ex ſe ſuſpicatur, ſibi inferens eaa eſſe minas: quoniam verum eſt metum præſentem exigi, ſed ſufficere dicimus metum præſeotem ex malo, vel damno jam exiſtente prouenientem, vel ex iuſta & probabili metus ſuſpicione ob malum futurum: quod non obſcurè colligitur ex definitione metus, quam adducit Vlpian. *in l.* 1. *ff. quod metus cauſa*, dum ait eſſe inſtantis periculi, vel futuri cauſa mentis trepidationem, referuot citati per Cabretos *de metu, lib.* 1. *cap.* 2. *à princip.* Vnde rectè infertur ex illa dictione *futuri*, non requiri vt damnum præſens ſit; ſufficit enim metum adeſſe, ex quo damnum futurum timeatur, per text. in *l. nec timorem* 7. *§. proinde, Dig. de eo quod metus cauſa, & l.* 15. *tit.* 2. *p.* 4. ibi: *O le quiſieren dar algunas penas*, vbi Greg. Lopez, Sanch. *de matrimon. lib.* 4. *diſp.* 2. *n.* 16. Gabr. Pereira *deciſ.* 30. *n.* 4.

138 Tertiò opponit idem promotor Fiſcalis, quod iuxta diſpoſitionem Conc Trident. *ſeſſ* 25. *de Regularib. c.* 19. non eſt audiendus D. Aotonius Nugnez Treuigno, dicens ſe per vim, & metum Subdiacooatus Ordinem ſuſcepiſſe, poſt lapſum quinquennij ab Ordinatione huiuſmodi computandi: ſed hæc obiectio caret fundamento, nec eam corroborare poteſt Concil. *citato loco*, quia clarè loquitur tantùm de Regularibus Religionem ingreſſis, vt patet ibi: *Quicumque regularis prætendat ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe*, &c. & ne verbum quidem de aliis nullitatibus, quæ contra matrimonium contractum, vel Ordinem ſuſceptum opponi poſſunt, nec vnquam de hac reſolutione dubitauit aliquis ex Doctoribus quos viderim, & eſt communis intelligentia, & vſque adhuc incoocuſſa praxis io Eccleſiaſticis Tribunalibus.

139 Quartò opponit idem Promotor Fiſcalis D. Antonium Nugnez Treuigno videri tacitè ratificaſſe dicti Ordinis Subdiaconatus receptionem, in illóque miniſtraſſe dum in Capitulo vocem dedit: ſed hoc etiam caret fundameoto, nec in iure probatur, vt dictum eſt *ſuprà n.* 112. *cum ſeqq.*

Quare, &c. Matriti die 15. Ianuarij 1645.

Pampilonenſis dimidia Epiſtolania.

Præſentatio facta de inhabili non poteſt reualidari ex ſuperueniente habilitate. Durante lite inter compræſentatos non poſſunt patroni aliquem in demortui locum præſentare.

VOTVM LXXXVIII.

1 *Caſus contingentia proponitur, & n.* 2.

3 *Clericatus requiritur de eo tempore, quo præſentatus coram Ordinario ſiſtitur ab eo inſtitutionem accepturus.*

4 *Indignum præſentans priuatur pro illa vice iure præſentandi.*

5 *Si ſcienter indignum præſentet, ſecus ſi ignoranter.*

6 *Ignorantia in præſentante indignum præſumitur.*

7 *Præſentatio facta in perſonam illius, qui Ordinem non habet, non poteſt reualidari ex ſuperueniente Ordine intra quadrimeſtre temporis ſpatium recepto.*

8 *Collatio facta non exiſtenti in ætate non validatur, licèt ex tempore efficiatur habilis ætate.*

9 *Incapax reputatur pro mortuo, & habetur ac ſi præſentatus non fuiſſet.*

10 *Patroni laïci ante Epiſcopi inſtitutionem intra quadrimeſtre variare poſſunt.*

11 *Electio facta aliquo ex electoribus contempto, non eſt annullanda, niſi petente ipſo contempto.*

12 *De contemptu agere poteſt ſolus is, qui neglectus, & non vocatus fuit ad electorem.*

13 *Patroni non præſentant vt vniuerſi, ſed vti ſinguli.*

14 *Patroni in dubio non cenſentur præſentare vt vniuerſi, ſed vt ſinguli.*

15 Cap. 1. vt lite pend. lib. 6. *habet locum in præſentatione, & beneficiis iurispatronatus.*

16 *Patronus ſi inter duos præſentatos lis moueatur, & vnus moritur, nulliter alium præſentat in præiudicium ſuperſtitis.*

17 *Præſentati tam à patronis Eccleſiaſticis, quàm laïcis, ſi litem inter ſe moueant, & contingat vnum mori, vel litem cedere, non poteſt alius eligi, ſeu præſentari, & n.* 18.

19 *Patroni durante lite inter compræſentatos non poſſunt aliquem in demortui locum præſentare.*

20 *Superſtes præſentatus ex duobus compræſentatis litem inter ſe mouentibus, & ſuo, & defuncti iure innititur.*

21 *Ad effectum regulæ de ſubrogandis ſufficit litem fuiſſe iuſtam, ſaltem coloratè.*

22 *Lites ſopiuntur per prohibitionem alterius præſentationis.*

23 *Præſentationes contra decretum irritans factæ nullæ ſunt, & habentur pro infectis.*

24 *Decretum irritans inducit formam.*

CVm per obitum quondam Ioannis de Vxcanga Preſbyteri Beneficiati in Parochialibus Eccleſiis 1
oppidi Sancti Sebaſtiaoi Pampilon. Diœceſis, vacarent quatuòr dimidiæ Epiſtolaniæ de iurepatronatus beneficiatorum, & Iuratorum dicti oppidi, ad illarum vnam præſentatus fuit Pelagius de Gamboa, qui pro Clerico ſe gerebat; ſed inde repertus quod io nullo Eccleſiaſtico Ordine conſtitutus eſſet, iidem patroni inhabilitatem huiuſmodi ignorantes, ac poſtmodũ illius certiores effecti intra quadrimeſtre ad præſentandum patrooꝛis laïcis conceſſum, Auguſtinum de Segaſti clericum in minoribus præſentarunt, qui talis præſentationis vigore collationem, & poſſeſſionem dictæ dimidiæ Epiſtolaniæ ab Ordinario ſibi dari obtiouit, ſed interim, forſan intra eiuſdem quadrimeſtris tempus, dictus Pelagius jam prima clericali Tonſura initiatus collationẽ, & poſſeſſionem ab Auguſtino obtentam impugnare cœpit, tum ex eo quod quidam ex beneficiatis patronus Eccleſiaſticus non fuerat vocatus; tum etiam, quia edi-

D cta

ćta in ſimilibus vacationibus apponi ſolita collationem
in perſonam dicti Auguſtini factam non præceſſerunt.
Lite inter eos ad dictam Epiſtolaniam compræſentatos
pendente, viuis ereptus fuit dictus Gamboa, per cuius
obitum exiſtimantes patroni illam vacare, & ſe ad eam
præſentare poſſe, de facto nominarunt Ioannem Lopez
de Burgoa, qui cauſam in ſtatu & terminis, quibus eam
raliquerat Gamboa aſſumens, & proſequens, ſententiam
fanorabilem ab Ordinario reportauit, qui declarauit
collationem, & poſſeſſionem in perſonam Segaſti fa-
ctas fuiſſe & eſſe nullas, proindeque in perſonam dicti
de Burgoa vti melius ius fouentis faciendas eſſe; ſed cum
ab hac ſententia, ſiue decreto vim diffinitiuæ habente,
ad Sanctiſſimum, ſiue eius Illuſtriſſimum D. Nuntium
appellatum eſſet, & quoad vtrumqne effectum admiſſa
appellatio fuiſſet, ac in Tribunali Nunciaturæ Hiſpa-
niæ commiſſa cauſa, litteris ordinariis citationis, & in-
hibitionis expeditis, & intimatis, per partes nihil am-
plius in ea per decem ferè annos factum fuit, ipſo Au-
guſtino de Segaſti per totum illud temporis ſpatium in
poſſeſſione remanente, ac fructus omnes percipiente.

2 Verùm cum tractu temporis dictus Auguſtinus de
Segaſti è viuis deceſſerit, patroni iidem in eius locum
præſentarunt Martinum de Ben, qui virtute ſuæ præ-
ſentationis ab Ordinario inſtitutionem, & collationem
impetrare intendens, ſurrexit dictus Ioannez Lopez de
Burgoa, & inſtitit ſibi, & non Martino collationem hu-
juſmodi faciendam fore & eſſe; Ordinarius verò, vt ab
importunis vtriuſque partis allegationibus ſe eximeret,
cauſam, & cauſas huiuſmodi ad dictum Nonciaturæ
Tribunal, in quo inter dictum Ioaonem Lopez de Bur-
goa ex vna, & Auguſtinum de Segaſti partibus ex alte-
ra in gradu appellationis introductæ exiſtebant, remiſit,
quas quidem in ſtatu & terminis in quibus reperieban-
tur, præmia illarum à quibuſcumque iudicibus oppor-
tuna auocatione, Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus D.
meus IVLIVS ROSPILLOSI in his Hiſpaniarum
Regnis Nuntius Apoſt. mihi committere, & mandare
dignatus fuit, & auditis ſæpiùs vtriuſque partis Aduo-
catis acerrimè informantibus, dubitaui cui eorum in-
ſtitutio, & collatio dictæ dimidiæ Epiſtolaniæ facien-
da eſſet? & Martino de Ben fieri debere cenſui.

3 Nam certum eſt própter incapacitatem Pelagij de
Gamboa præſentationem de eius perſona factam fuiſſe
nullam, ſiue illorum opinionem ſequamur, qui reſol-
vunt attendendam eſſe capacitatem de tempore præ-
ſentationis, quos ſequitur Rota *deciſ. 69. lib. 1. p. 3. di-
uerſ.* quam citat Mar. Anton. *var. reſol. lib. 1. reſolut. 19.
num. 1.* ſiue adhæreamus ſententiæ aliorum magis benè
requirentium Clericatum de eo tempore, quo inſtru-
mentum nominationis patronorum præſentatur Supe-
riori, videlicet quando præſentatus coram Ordinario
perſonaliter ſiſtitur ab eo inſtitutionem accepturus, vt
per Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. reſol. 140. num. 3.
in 2. edit.* & Alphonſ. de Leone *de officio Capellani, q. 4.
praxi 6. numero decimoſexto, prope fin.*

4 Nec dubitari poteſt, de iure potuiſſe eoſdem patro-
nos loco Gambοæ inhabilis, & incapacis ex defectu
Ordinis Auguſtinum de Segaſti præſentare; quia licèt
indignum præſentans priuetur pro illa vice iure præ-
ſentandi, *cap. cùm in cunctis, de elect.* Creſcent. *deciſ. 11.
de iurepatron.* Caputaq. *deciſ. 62. n. 2. & deciſ. 291. part. 2.*
Lambert. *de iurepatr. lib. 2. p. 1. q. 10. princ. artic. 4. n. 23.*
5 Ego *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 72. n. 105.* nihilo-
minus tamen id verum eſt in præſentante ſcienter in-
dignum, ſecus ſi ignoranter: Lambert. *citato loco*; dicti
6 autem patroni ignorabant Gamboæ inhabilitatem, &
ignorantia præſumitur, *cap. præſumitur, de reg. iuris
in 6.* Duran. *Rot. deciſ. 426. n. 9.*

7 Cùm ergo Pelagij de Gamboæ præſentatio inualida
exiſteret, tanquam facta de inhabili ob defectum Ordi-
nis Eccleſiaſtici, etiam de eo tempore, quo inſtrumen-
tum ſuæ præſentationis coram Ordinario fuit exhibi-
tum, vt ab eo inſtitutio obtineretur, cúmque illa non
potuerit reualidari ex ſuperueniente Ordine etiam intra
quadrimeſtris temporis ſpatium recepto, iuxta reg. text. 8
*in l. quod initio 30. & l. pen. ff. de reg. iur. cap. non firma-
tur 18. eod. titul. in 6.* in terminis Zabarel. *conſ. 104.
num. 4.* vbi quod collatio facta non exiſtenti in ætate,
aut Ordinem non habenti, non validatur, licèt ex tem-
pore efficiatur habilis ætate, aut Ordine, refero *Axiom.
164. n. 9.* cumque etiam Pelagius, præſuppoſita ſua in-
capacitate, reputandus ſit pro mortuo, arg. *leg. 1. §. ſed
ſi patronus*, ibi: *Pro mortuo habetur, ff. de coniung. cum 9
emancip. l. ſi ueci, §. deportatus, ff. de bonis libert.* & ad
noi. per Molin. *de primog. lib. 1. cap. 9. n. 27. cum ſeqq.*
Iacob. Cancer. *var. tom. 3. c. 22. n. 189.* Ramon. *conſ. 5.
n. 47.* & habendus ac ſi præſentatus non fuiſſet, per *l. 1.
§. qui habebat, ff. de bonor. poſſeſ. contra tab. l. ſi pater fi-
lium*, vbi gloſ. *ff. de inoffic. teſtam.* poſt plures Molin.
d. lib. 1. c. 13. n. 69. & 70. Cumque etiam patroni iidem 10
inhabilitatem Pelagij ignorantes pro illa vice præſen-
tandi ius non amiſerint, ex dictis. Cumque denique pa-
troni laici ante Epiſcopi inſtitutionem intra quadrime-
ſtre variare potuerint, *cap. cum autem, cap. paſtora-
lis, de iurepatr.* cum aliis citatis per me *de officio, &
poteſt. Epiſcopi, part. 3. alleg. 72. n. 151.* meritò dicen-
dum, & pro indubitato tenendũ, Auguſtinum de Segaſti
ſolum, & vnicum præſentatum fuiſſe, eique obeſſe
non poſſe quæ contra illum à Pelagio fuerunt deducta.

Nam ad illud quod in præſentatione Segaſti deſi- 11
deratus fuerat vnus ex patronis Eccleſiaſticis, reſpon-
detur minimè conſtare, quod non fuerit vocatus, & qua-
tenus contemptus eſſet, præſentatio abſque eo de per-
ſona Auguſtini de Segaſti facta non veniret annullan-
da, niſi petente ipſo contempto, Lauor. *var. lucub. tom. 1.
tit. 4. cap. 17. n. 17.* quem refero *lib. 2. voto 47. n. 175.* &
dummodo ille petat, opponatque de contemptu ante
inſtitutionem̃, Biax. *in direct. elect. p. 3. c. 7.* Cuch. *in
inſtit. maior. tit. de elect. n. 51.* quia de contemptu agere 12
poteſt ſolus is, qui neglectus, & non vocatus fuit, vt
ex Cuch. tradit idem Lauor. *d. cap. 17. n. 15.* quem re-
fero *de iure Eccleſiaſt. vniuerſ. lib. 1. cap. 19. num. 116.*

Vnde cùm dictus Eccleſiaſticus patronus de contem- 13
ptu nunquam egiſſet, nec aliquid oppoſuerit contra
Auguſtinum de Segaſti ante, nec poſt ab eo obtentam
dictæ Epiſtolaniæ collationem & poſſeſſionem, fit con-
ſequens hanc obiectionem nullum habere fundamen-
tum: tum etiam, quia patroni non præſentant vt vni-
uerſi vniuerſitatem repræſentantes, ſed vti ſinguli, quo
caſu poſſunt ſingulariter præſentare, & non vocati de
contemptu agere non valent. Rota, cuius meminit Vi- 14
uian. *in praxi iuriſpatron. p. 5. lib. 8. c. 2. n. 10.* & in du-
bio patroni non cenſentur præſentare vt vniuerſi, ſed vt
ſinguli, eadem Rota apud eundem Viuian. *citato loco.*

Excluſo propter ſuam inhabilitatem Pelagio de Gam- 15
boa, & legitimè præſentato Auguſtino de Segaſti, fit
euidens litem à Pelagio contra Auguſtinum motam, in-
juſtam, & calumnioſam fuiſſe, vnde Pelagio mortuo,
Auguſtinus ſuperſtes colligitigans, vti legitimè præſen-
tatus, & inſtitutus, tam ſui, quàm demortui colligitigan-
tis, ſi quod haberet, iuri innitens, remanſit ſolus, &
vnicus præſentatus, nec potuerunt patroni colligitigan-
tem ei dare in demortui locum alium præſentando, pro-
hibente deciſione text. *in c. 1. vt lite pend. lib. 6.* qui ob
pariformem rationem locum habet in præſentatione, &
beneficiis iuriſpatronatus, vt cum Flamin. Pariſ. *de re-
ſign. benefic. l. 12. n. 17. tenui in collect. ad illum text. n. 2.*
Vnde ex duobus præſentatis colligitigantibus, vno mortuo 16
patroni in præjudicium ſuperſtitis alium, hoc eſt Ioan.
Lopez de Burgoa præſentantes, nulliter & de facto præ-
ſentarunt, propter decretum irritans in eo textu appoſi-
tum;

Digitized by Google

tum; ita per illum tenent Lap. *allegat.22.n.3.* latè Ludouic. Gom. *in reg.3. de ſubrogandis collitigantibus, q.13. per tot.* Mandoſ. *ſuper eadem regula, q.11. à n.1.*

17 Ex modernis idem reſoluit Iulian. Viuian. mei olim Romæ amiciſſimus, *in ſua praxi iuriſpatron. lib.5. cap.5. n.146.* ibi: *Et ſi pendente lite inter duos electos, ſeu præſentatos contingat vnum vel alterum mori, vel liti cedere, non poteſt alius eligi, ſeu præſentari, qui ſumat illius iura, c.1. vt lite pend. lib.6. quod etiam indiſtinctè locum habet in præſentatis à patronis Eccleſiaſticis, cùm eorundem præſentationes cenſeantur electiones, vt per* Abb. *in cap. cùm autem, n.3. & in cap. paſtoralis, n.4. de iurepatron. & text. in d.c.1. habet etiam locum in duobus præſentatis à patronis laïcis, quando vnus ex eis moritur, vel renunciat poſt tempus quadrimeſtre datum laicis ad præſentandum; & ideo ſi alius tunc fuerit præſentatus, non tenet præſentatio, cap.2. vt lite pend. lib.6.* &c.

18 Melchior Lotter. in Romana Curia quondam amicus meus, *de re benefic. lib.2. q.20. n.2.* ibi: *Quæ ratio cùm militet etiam in præſentationibus ad beneficia iuriſpatronatus, ad has quoque vim eiuſdem Conſtitutionis extendit, ſiue tractetur de iurepatronatus Eccleſiaſticorum, ſiue etiam laicorum, & ſiue contingat mors, vel caſus aliquis ex præmiſſis poſt tempus datum ad præſentandum, vt ſentit* Ioan. Andr. in d. cap.1. ante n.1. in princip. *ſiue ante tempus huiuſmodi, vt per* Lap. ibidem, n.2. *& latiſſimè firmat* Lambertin. *de iurepatron. lib.2. p.1. q.6. art.12. ex num.3.* &c.

19 Rota Romana apud Farin. *in poſthumis, p.1. deciſ.336. n.3.* aliàs *p.3. recent.* ibi: *Itaque exiſtimant Domini eidem Donato dandam eſſe ſubrogationem in iuribus dicti Lauri collitigantis, qui lite in Rota pendente obiit, tam vigore regulæ, quàm ex diſpoſitione Iuris communis in cap.1. vt lite pend. lib.6. maximè quia durante iſta lite inter comptæſentatos, non poſſunt patroni aliquem in demortui Lauri locum præſentare,* &c.

20 Quod adeò verum eſt, vt vnanimiter ſentiant omnes procedere, licèt ſuperſtes præſentatus non injuſtè obtinuerit beneficium, & litem calumnioſam ſoſtinuiſſet contra verum beneficiatum, quia adhuc patroni non poterunt præſentare alium, & ſubrogatio deberetur tali ſuperſtiti, non obſtante quod ex hoc videretur ſequi inconueniens, quod ſcilicet altero ex præſentatis collitigantibus decedente, ille ſuperſtes qui non haberet concurrentem compræſentatum, poſſet obtinere in illa lite injuſtè; nam illatio non ſequitur, cùm non debeat præſumi illum iniuſtè obtinere poſſe; quia iſte collitigans ſuperſtes propter ſubrogationem innititur iuri ſuo, & mortui collitigantis, & verum eſt dicere penes aliquem illorum remanere ius ſaltem reſultans ex clauſulis generalibus. Ita Ludou. Gom. *d. q.13.* quem referunt & ſequuntur Lotter. *d.q.20. n.2.* vbi affirmat ſuperſtitem hoc caſu non inniti iuri tantùm ſuo, ſed etiam defuncti, ea diſpoſitione text. *in d.cap.1.* & propterea ab

21 hac ſententia non eſſe recedendum dicit Rota *d. deciſ. 336. n.3.* vbi addit ad effectum regulæ ſufficere litem fuiſſe iuſtam, ſaltem coloratè; vnde cùm dictus Auguſtinus de Segaſti innitens iuri ſuo, & demortui collitigantis Pelagij de Gamboa, quale fuerit, ſubrogationem in iure conceſſam obtinuerit, non eſt diſputandum de iuſtitia vnius, vel alterius, iuxta ſuprà reſoluta; ſed inſiſtendum in eo, quod patroni nullo modo potuerunt in Pelagij locum Ioannem Lopez de Burgoa præſentare, Auguſtino compræſentato ſuperſtite.

22 Non obſtat quod Ioannes Lopez de Burgoa in locum Pelagij de Gamboa demortui collitigantis de facto nominatus fuit, & per Ordinarium vti collitigans admiſſus, & pro tali in lite habitus, ita vt ad effectum de quo agitur, meruiſſe videatur collitigantis nomen reſpectu Auguſtini de Segaſti, contra quem litem & cauſam proſequutus fuit, & ſententiam fauorabilem reportauit, proindeque debuerat impedire patronos in eius locum Martinum præſentare, iuxta ſupra reſoluta, in quo Aduocatus dicti Ioannis Lopez de Burgoa nullum inſiſtit. Quia reſpondetur dictum Ioannem de Burgoa collitigantis nomen non meruiſſe, nec inſtructam cauſam vnquam habuiſſe, quæ illum talem conſtituat: tum quia ea, quæ in vita Pelagij de Gamboa pendebat, & poſt eius mortem cum dicto Ioanne Lopez proſequuta fuit, per prohibitionem alterius præſentationis ſopita extitit, vt dicit Ludov. Gom. *d. reg.13.* ibi: *Præſertim in caſu noſtro, in quo per prohibitionem alterius præſentationis lites ſopiuntur,* &c. Tum etiam, quia pro- 23
pter decretum irritans contentum *in d.cap.1.* ibi, *alias attentata contra hoc electio pro iure viribus non ſubſiſtat: & in d.c.2.* ibi: *quod ſi ſecus actum fuerit, eo ipſo irritum habeatur*, præſentationes contra illius formam factæ nullæ ſunt, & habentur pro infectis, ad not. per Anton. Gabr. *commun. lib.6. titul. de clauſulis, concl.3. n.56.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom.2. lit. D, concl.113.* 24
hoc enim decretum inducit formam, ex multis quos refero *clauſ.40. n.32.* adeo vt illa non ſeruata, actus ipſo iure corruat. Bald. *conſ.351. n.9. lib.5.* Dec. *conſ.532. n.4.* Rota *in Romana Societatis officij, 14. Ianuary 1613.* coram Sanctiſſimo D. INNOCENTIO X. Sublata igitur de medio præſentatione in perſonam dicti de Burgoa facta, tanquam irrita, & viribus non ſubſiſtente, non potuit ei acquiri ius aliquod proſequendi litem à Pelagio introductam, cùm iam fuerit ſopita, nec aliam ex dictis de nouo introducendi, cum ex perſona ſua actione careat, ob nullam & invalidam ſuam præſentationem, ad not. per Bart. & alios *in l. vbi pactum, Cod. de tranſact.* & ſic cum dictus Auguſtinus de Segaſti ſolus, & vnicus præſentatus remanſerit, nullo exiſtente collitigante, qui talis de iure dici valeat, conſequens fit per eius obitum dictam dimidiam Epiſtolaniam vacare, & ad eã patronos ritè præſentaſſe dictum Martinum de Ben, illique inſtitutionẽ, & collationem faciendã eſſe, & ita iudicaui Matriti hac die 14. Decembris 1644.

Toletana redemptionis cenſus.

Ad extinctionem cenſus, & ad impediendum curſum vſurarum, qualiter depoſitum faciendum reſpectu pretij cenſus, & penſionum decurſarum.

VOTVM LXXIX.

1 *Facti contingentia refertur, & n.2.3.4. & 5.*
6 *Oblatio præcedere debet obſignationem & depoſitionem.*
7 *Cenſus dominus antequam depoſitum fiat, citandus eſt ad recipiendum pretium cenſus vnà cum redditibus decurſis, & ad reuendendum cenſum, cum comminatione quod aliàs fiet depoſitum.*
8 *Depoſitum pretij cenſus nunquam fieri debet ex abrupto, ſed prius requiri dominus, & ei offerri debitum coram teſtibus, ſaltem extrajudicialiter.*
9 *Depoſitum pretij cenſus faciendum, citatione præmiſſa.*
10 *Depoſitum pretij cenſus debet fieri integrè.*
11 *Defectus pretij cenſus in depoſito etiam in vno nummo facit ne cenſus extinctus, & redemptio maneat.*
12 *Minores, mulieres, & ruſtici non excuſantur, ſi depoſitum pretij cenſus defectuoſum faciant.*
13 *Penſiones decurſæ cenſus vnà cum ſorte principali deponenda ad impediendum curſum vſurarum.*
14 *Integritas depoſiti pretij cenſus conſideratur non ſolùm reſpectu illius, ſed etiam fructuum decurſorum, & non ſolutorum pro rata temporis.*

15 *Cenſus parte inuita non poteſt redimi pro parte.*
16 *Depoſitum pretij cenſus debet fieri cum vera, & reali numeratione.*
17 *Notarius ſi confiteatur ſe recepiſſe pecanias oblatas, exinde non probatur vera numeratio, qua releuet in caſu, vbi ea requiritur.*
18 *Numeratio vera, & realis requiritur in depoſitis.*
19 *Depoſitum fitri debet loco ceagruo.*
20 *Locus incongruus eſt ad depoſitum faciendum, ſi illud fiat ia loco non conuente.*

1 Didacus de Lucena emit officium ſcribæ de numero ciuitatis Toletanæ à Franciſco de Touar die 8. Iunij 1601. & pro reſiduo pretij, quod erat ducatorum duorum millium, & quingentorum ſuper aliquibus bonis ſuis ad fauorem dicti Franciſci cenſum ex conuentione penſitantem quolibet anoo marapetinos 5985 9. cum dimidio, eo ſcilicet pacto: *Y con condicion que ſiempre, y cada, y quandoque yo, y los dichos mis fiadores, y otra qualquiera perſona en nueſtro nombre quiſieremos redimir eſte dicho cenſo, lo podemos hazer, y el dicho Regidor Franciſco de Touar, o quien por el lo poſſeyere, ſea obligado a recibirle, dandole, y pagaadole el principal deſte dicho cenſo con los reditos corridos, y que eſtubieren por pagar, otergandoaos carta de pago, y redempcion en forma, entregandoſe a la perſoaa que lo hiziere, el traſlado original deſta eſcritura, y no lo queriendo recibir, que depoſitandolo en el depoſitario general deſta ciudad ante la iuſticia della, ſea viſto quedar el dicho cenſo redimido*, &c.

2 Cenſus iſte cum aliis bonis ab illios domino applicatus fuit pro dote certæ capellaniæ, cuius patrona extat deuota, & illuſtris Confraternitas Hoſpitalis Sancti Petri ciuitatis Toletanæ, & Capellanus Doctor Andreas de Herrera; in huius autem Capellaniæ fundatione de anno 1619. reperitur ita cautum: *Y es condicion que todas las vezes que los juros, y cenſos de que va dotada eſta fondacion, ſe redimierea, ſe ponga el principal en la arca de tres llaues, que ay ea la dicha confradria, haſtaque con acuerdo de la dicha confradria ſe buelva a hazer nueuo empleo*, &c.

3 Hinc D. Hieronyma de Fontechada dicti cenſus debitrix volens illum redimere, comparuit coram Vicario generali Toletano, & petiit deponi penes perſonam per illum nominandam partem ducatorum duorum millium, & quingentorum pro extinctione reſidui hujus cenſus; & dictus D. Vicarius Generalis mandauit eas pecunias deponi penes Franciſcum de Miranda y Paz Regium Capellanum, qui in vim huius decreti dictas pecunias in depoſitum recepit, ſub hac obligatione, videlicet: *En la ciudad de Toledo à ocho de Mayo 1642. años ante mi el Notario publico, y teſtigos, parecio preſente el Señor Don Franciſco de Miranda y Paz, Capellan de ſu Mag. en ſu Real Capella de los Reyes nuenos deſta Santa Igleſia de Toledo, y Colector General del ſubſidio, y eſcuſado deſta dicha ciudad, y dixo que en virtud deſte auto proueido por el Señor Doctor Don Andres Feraandez de Hpença, Inquiſidor, y Vicario General en olla, y ſu Arçobiſpado, en dos deſte preſente mes, y año, de redimiento de Donna Geronima Fontechada, viuda de Diego de Lucena Valdes, eſcriuano que fue de Toledo, y vezino deſta ciudad, recibia, y recibiò en depoſito veinte y vn mil y ſeiſcientos y ſeſenta y ſiete reales de vellon del principal, del cenſo qae pagaua la ſuſodicha a la Capellania que dotò, y fundò Donna Ines Sedeño difunta, de que es Capellan el Dotor Andres de Herrera, y patron de la hermandad de San Pedro deſta dicha ciudad; de cuya cantidad ſe ha de otorgar redempcion, y bolver a emplear en fauer de la dicha Capellania, de cuyo cargo el dal dicho Don Franciſco de Miranda y Paz, yo el preſente Notario doy fee, y el ſuſodicho a mayor abundancia ſe diò por entregado della, y ſobre ello renunciò las leyes de la noa numerata pecunia*, &c.

4 Die verò 10. Maij eiuſdem anni 1642. D. Vicarij decretum, & factum depoſitum, intimatum fuit Confraternitatis prædictæ Officialibus, & Capitulo, necnon dicto Doctori Andreæ de Herrera Capellano. Tranſacto aliquo tempore, die ſcilicet octauo menſis Auguſti ſubſequentis, Confraternitas, ac Capellanus notificationi præcedenti reſpondentes depoſitum prædictum non legitimè factum, vti contra formam inſtrumenti impoſitionis illius, ac de quantitate oon integra, proinde cenſus redemptionem operari non poſſe dixerunt, & proteſtati fueruat ſibi tale depoſitum non præiudicare, nec cenſum per illud extingui; ſed de hac reſponſiooe, & proteſtatione facta copia dictæ D. Hieronymæ de Fontechada, aſſeruit in iudicio, illis ooo obſtantibus, depoſitum pro legitimè factum habendum eſſe, oecoon ſe conſentire propoſuit, vt Confraternitati, & Capellano prædictis, mandante iudice, depoſita quantitas traderetur, & conſignaretur; id tamen replicaruot Confraternitas, & Capellanus præfati opera, & diligentia dictæ D. Hieronymæ de Fontechada faciendum eſſe; & ſic non ſolum non conſenſerunt, ſed expreſsè depoſitum ſemper impugnaront.

5 His ſic ſtantibus, die 16. Septembris eiuſdem anni 1642. fuit promulgata lex minoratoria monetæ, & cum dubitaretur an depoſitum illud eſſet ritè, & rectè factum, cujuſque damno minoratitio hujuſmodi cederet, ipſe D. Vicarius ſuum tulit definitiuum decretum ſub die 15. Ianuarij 1643. per quod declarauit dictum depoſitum legitimè factum, cenſumque extioctum exiſtere, necnon Confraternitatem dictæ Capellaniæ patronam ad ſcripturam redemptionis prædicti cenſus rogandam condemnauit. Sed introducta cauſa io gradu appellationis coram DD. Iudicibus Conſilij gubernationis Archiepiſcopatua Toletani, ipſi pro indaganda veritate circa integritatem ſummæ debitæ, & depoſitæ, mandarunt, vt dicta D. Hieronyma ex ſua parte computatorem, ſeu calculatorem vnum, & alium dicta Confraternitas eligerent, & nominareot, prout de facto elegerunt, & nominaruot, qui facto computo iudicialiter retolerunt in depoſito ſortis principalia (cenſus redditibus exceptis) deficere ſommam marapetinorum duorum millium quadriogentorum, & octuaginta duorum cum dimidio, & concluſa cauſa ad ſuam definitiuam deueneruot ſententiam, in qua D. Vicarij decretum in omnibus, & per omnia reuocandum eſſe ceoſuerunt; ſed cùm pro parte dictæ D. Hierooymæ fuiſſet appellatum, & cauſa appellationis huiuſmodi per Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimum D. meum D. Ivlivm Rospillosi Archiepiſcopum Tarſenſem, & in his Hiſpaniarum Regnis Nuncium Apoſt. mihi commiſſa eſſet, dubitaui an dictum D. Vicarij generalis decretum eſſet confirmaodum, vel infirmandum? & infirmaodum eſſe cenſui.

6 Ex ea ratione, quia depoſitum, de quo agitur, non fuit legitimè factum, oec ſufficieos ad extioctionem cenſus, & ad impediendum curſum vſurarum, quod euidenter apparet ex facti cootextura, & ſequentibus fundamentis.

7 Primò, quia oullibi conſtat Confraternitatem citatam fuiſſe ad recipiendam ſortem principalem cum penſionibus decurſis, & ad faciendam retrouenditionem in forma, prout tenebatur ex diſpoſitione ioris communis requirentis quod oblatio præcedat obſignationem, & depoſitionem, *l.* 2. *l. acceptam, C. de vſuris*, vbi Ego *in collect. numero ſexto cum ſequentibus*, vbi plures refuli Doctores. Gutier. *pract. libro* 2. *q.* 160. *n.* 1. *verſicul. his tamen*, ibi: *Conſignatio, & depoſitio pecunia*

nia nihil prodeſt, niſi priùs oblata fuerit ei, cui ſolui debet, &c. citandus eſt enim dominus cenſus antequam
depoſitum fiat, ad recipiendum pretium cenſus unà
cum redditibus decurſis, & ad revendendum cenſum,
cum comminatione, quod aliàs fiet depoſitum. Felic.
de cenſib. tom. 1. lib. 4. c. unic. n. 2. verſicul. ſecundò requiritur, Ludovic. de Avend. *eod. tract. c. 102. n. 12.* Cenc.
in ſimili tract. p. 3. c. 2. q. 4. art. 9. n. 23. & videtur hoc
idem ſentire Duard. *eod. tract. tom. 2. in commento ad §. 6.
q. 7. n. 4. in fine*, dum concludit nunquam hoc depoſi-
8 tum fieri debere ex abrupto, ſed debere priùs requiri
dominum, & ei offerri debitum coram teſtibus, ſaltem
extraiudicialiter, & deinde eo recuſante, fieri depoſi-
tum, iuxta text. *in l. ſi creditrici, C. de uſuris.*

9 Secundò, quia ex actis non apparet ullam citatio-
nem, aut intimationem, ſive proteſtationem Confra-
ternitati ante depoſitum fuiſſe factam: licèt enim, ſine
veri præiudicio, oblatio præcedere non deberet, prout
debuit, adhuc tamen non poterat depoſitum fieri, niſi
citatione præmiſſa; id enim tanquam indubitatum re-
cipitur à Rota, & ſignanter *in Romana Cenſus, 4. Iunii
1600. coram ſanctæ mem. Gregorio XV.* apud Duar. *in fine d. tom. 1. deciſ. 295.* ibi: *Sed contrarium fuit reſolutum,
quia depoſitum factum fuit, hoſpitali non citato, quod tamen citari debuit.* Iaſ. *conſ. 9. col. pen. verſ. ſecundò, & melius lib. 1.* latè Roland. *conſ. 63. n. 31. lib. 1.* &c. Eadem
Rota *in Anconitana Cenſus, 14. Maii 1613. coram Vbaldo*, apud eundem Duard. *citato loco, deciſ. 84. n. 11.* ibi:
*Accedit ultimò, quia decretum emanatum vigore dictæ interpellationis de deponendo, fuit factum cum intimatione,
quæ tamen non fuit facta niſi poſt depoſitum, ex quo videtur reſultare invaliditas dicti decreti*, Put. *deciſ. 174.
lib. 1. ex quibus reſultat ſecundus defectus principalis,
videlicet depoſiti.*

10 Tertiò, quia depoſitum non fuit integrum, non ſo-
lùm ex defectu ſortis principalis, ut patet ex relatione
data per computatores à partibus electos, qui unanimi-
ter affirmarunt depoſitum ſortis principalis defeciſſe
in dictis 2482. marapetinis cum dimidio, qui defectus
11 ſufficiens videri debet ne cenſus extinctus, & redem-
ptus maneat, licèt in uno ſolum nummo verificetur,
Felician. *d. tom. 2. lib. 4. c. unic. n. 3.* Cenc. *d. art. 9. n. 38. &
39.* Duard. *d. q. 6. n. 7.* Giurba *deciſ. 87. n. 15.* Gregor.
12 XV. *deciſ. 480.* Ego *in collect. ad d. l. acceptam, n. 10.* qui
omnes id extendunt etiamſi deponentes eſſent minores,
ruſtici, & mulieres. Sed etiam ex defectu penſionum
decurſarum uſque ad diem depoſitionis, & conſigna-
13 tionis, quæ unà cum ſorte principali deponendæ erant,
d. l. acceptam, ubi Ego *num. 11.* Bald. *in 6. oppoſit. n. 19.*
& Caſtr. *n. 2.* Rota *in dict. Romana Cenſus, coram* Gre-
14 gorio XV. Felician. *de cenſib. lib. 4. c. unic. n. 3. & 7.* ubi
reſolvit quod redditus uſque ad id tempus decurſi, ſol-
vendi ſunt ſimul cum ſorte principali, Cenc. *d. art. 9.
n. 42.* ubi quod integritas depoſiti conſideratur non
ſolùm reſpectu pretii cenſus, ſed etiam fructuum decur-
ſorum & non ſolutorum pro rata temporis: conſtat au-
tem penſiones huiuſmodi eo tempore nec ſolutas, nec
depoſitas fuiſſe: tum, ut dixi, ex relatione computatorum,
tum etiam ex declaratione Doctoris Andreæ de Herre-
ra Capellani, ad inſtantiam dictæ D. Hieronymæ Fonte-
chada, medio iuramento examinati, qui deponit penſio-
nes decurſas poſt factum, & notificatum depoſitum ſibi
per eandem D. Hieronymam perſolutas, his verbis: *Dixo, que deſpues de aver depoſitado la dicha D. Geronima
de Fontechada por orden y mandado del Señor Vicario
General los maravedis contenidos en el depoſito a que
15 ſe refiere, y ſe le notificò el depoſito, y ſe le pagò a eſte declarante todos los reditos, que como tal Capellan ſe le devian*, &c. Non obſtat, quod ſaltem pro quantitate pe-
cuniæ depoſitæ debet reputari cenſus extinctus, quia

ſemper fuit petitum, cenſum redimi prò tota ſumma; &
quicquid ſit, certum eſt parte invita non poſſe cenſum
extingui pro parte, *l. tutor, §. Lucius, ff. de uſur.* Iaſon *in
l. quædam, n. 4. ff. ſi cert. pet.* Villalobos *in ſum. p. 2. tr. 23.
diffic. 11. n. 3.* poſt Bonacin. Trullench. *in Decal. lib. 7.
c. 21. dub. 7. n. 6.* Rota *in una Romana cenſus*, apud Duard.
in fin. d. tom. 2. deciſ. 183. n. 9.

Quartò, quia in depoſito non intervenit vera, & rea- 16
lis numeratio; nam dictus D. Franciſcus de Miranda y
Paz, Capellanus Regius, aſſertus depoſitarius faſſus eſt
in obligatione de qua *ſup. n. 3.* ſe recepiſſe in depoſitum
eam pecuniarum ſummam: & licèt Notarius ibi fidem
faciat de recepto, non tamen dicit coram teſtibus fuiſ-
ſe numeratum, cùm de vera, & reali numeratione fidem
facere teneretur, ut reſoluit Tiraquell. *de retract.
convent. §. 4. gloſſ. 6. n. 8.* qui dubium in fortioribus ter-
minis ſic proponit: *Sed in hac tractatione conſignationis illud quæſtionis eſt, ſi iudex ſtatuerit pecuniam conſignari in manibus Titii, qui poſtea fatetur id pretium ſibi à
venditore numeratum, nec tamen aliter conſtat de numeratione, an ſatis erit, ut venditor dicatur conſignaſſe*: ad
fundamenta utriuſque partis deveniens, tandem con-
cludit ſatis non eſſe, & de contrariis agens ita dicit: *Sed
hæc omnia vera ſunt in præiudicium eorum qui ipſum actum
ita conficiunt, ſed in hoc caſu ubi agitur de præiudicio ter- 17
tii, non crederem id ſatis eſſe, niſi appareat de vera numeratione*, &c. Neviſan. *conſ. 10. n. 15.* ubi tenet non
ſufficere ſi Notarius recepiſſe pecunias oblatas cõfitea-
tur, Card. Tuſc. *pract. concl. lit. D, concl. 203. n. 13.* ibi:
*Amplia quia numerationem requirit depoſitum ad hoc ut
relevet*, Matienz. *l. 4. gloſſ. 9. n. 7. tit. 11. lib. 4. Recep.* & *ibi*
Azeued. *n. 14.* Auend. *de cenſib. c. 44. n. 5.* Vera ſemper, & 18
realis numeratio in his depoſitis requiritur, Caroc. *de
depoſito, p. 1. tit. de probat. depoſiti, n. 5.* Marta *in veris noviſſ. deciſ. 87. n. 35.* Ego *in collect. ad d. l. acceptam, n. 15.*

Quintò, quia non fuit factum depoſitum loco con-
gruo, videlicet penes depoſitarium generalem, apud 19
quem in inſtrumento impoſitionis cenſus (cuius clau-
ſula refertur *ſuprà n. 1.*) deponi iubetur ſors principa-
lis, ſi eam dominus cenſus recipere noluerit, ad hoc ut
redemptus exinde habeatur; unde depoſitum diverſo
modo factum, ſcilicet penes dictum D. Franciſcum de
Maranda y Paz, non poteſt dici legitimè factum, nec
deponenti prodeſt ad impediendum annui redditus 20
cenſum, Lud. Cenc. *de cenſib. p. 3. c. 1. q. 7. art. 9. n. 50.* ubi
ſubdit locum incongruum eſſe, ſi depoſitum fieret in lo-
co non convento, Duard. *d. q. 7. n. 3.* Ego *in collect. ad l.
acceptam, à n. 41.* Rota *in Ianuenſi Cenſus, 25. Novembris 1613.* coram Dunozer, apud eundem Duard. *in fin.
dict. tom. 1. deciſion. 173. n. 4. & 5.* Et ita iudicavi Ma-
triti *die 17. Decembris 1644.*

Granatenſis redemptionis Cenſus.

Oblatio, & depoſitum ut relevet debitorem, quale? Et quid ſi fuit factum de pecunia, quæ de proximo erat reprobanda, ſeu minuenda? & de Regia Pragmatica minorationis monetæ, publicata Matriti 16. Septembris 1642.

VOTVM LXXX.

1 *Perſona actoris, & rei debent ante omnia legitimari in quolibet iudicio.*

2 *Debitor cenſus qui paratam habet pecuniam pro illius redemptione, quæ agere debeat.*

3 *Vniuerſitas aliud eſt, aliud ſinguli de vniuerſitate.*

4 *Neglegentia, ac omiſſio cuiuſlibet particularis de vniuerſitate, non præiudicat ipſi vniuerſitati.*

5 *Procurator conſtitutus ad exigendum redditus cenſus, cum plena, ſeu libera adminiſtratione, non poteſt cenſus redemptionem ſibi à debitore oblatam recipere.*

6 *Clauſulam* cum libera, & generali adminiſtratione, *plerumque abſque dominorum conſenſu apponunt Notarij.*

7 *Procurator ad negotia abſque ſubſtituendi facultate datus, poteſt alium ſuo nomine liberè deputare.*

8 *Subſtituendi facultas ceſſat ſi in mandato dato induſtria perſona electa fuerit.*

9 *Subſtitutio locum habet etiam vbi induſtria perſona electa fuerit, quando certa forma fuerit præſtituta, niſi negotium graue ſit.*

10 *Oblatio debet præcedere obſignationi, & depoſitioni.*

11 *Oblatio vera, & realis debitorem liberat, & curſum vſurarum impedit.*

12 *Debitor per oblationem realem excuſatur à mora.*

13 *Oblatio realis quando dicatur?*

14 *Oblatio verbalis idem operatur quod realis, & vera quoad euitandam moram, & pœnam, ſi creditor expreſsè recuſauerit accipere.*

15 *Pecunia quando eſt debita, non poteſt offerrè tot de bonis immobilibus, vel mobilibus.*

16 *Pactum de redimendo cenſu in eiſdem ſpeciebus monetæ, quibus conſtitutus fuit, valet.*

17 *Depoſitum vt releuet debitorem, debet fieri authorizante iudice.*

18 *Depoſitum habetur pro non facto, ſi fiat coram iudice incompetenti.*

19 *Debitor offerre, & proteſtari debet coram honeſtis perſonis, quando iudicis non habetur copia.*

20 *Depoſitum faciendum eſt de mandato eius iudicis, qui de cauſa illa aliàs cognoſcere valet, ſi inter contrahentes nihil actum ſit.*

21 *Depoſitio debet fieri parte citata.*

22 *Creditor ſecundùm praxim citari debet ad recipiendam ſortem cum redditibus conſignatam, & depoſitam.*

23 *Citatio ad recipiendam ſortem cum reditibus depoſitam debet fieri perſonis legitimis, quæ liberè poſſint recipere ſolutionem.*

24 *Marito poteſt fieri cenſus redemptio.*

25 *Prælato, orphanotropho, vel adminiſtratori ciuitatis fieri poteſt cenſus redemptio.*

26 *Cenſus venditor, ex quo maioratus fuit inſtitutus, vel capellania fundata, quomodo illum redimere valeat?*

27 *Depoſitum in quo deficit vnus nummus, non liberat debitorem.*

28 *Depoſitum, in quo per errorem vnus nummus deficit, non cauſat plenam liberationem, maximè ad redditu͂um extinctionem.*

29 *Erroris excuſatio, propter quem in depoſito vnus nummus deficit, non admittitur etiam in muliere, & ruſtico.*

30 *Depoſitum fieri debet loco congruo.*

31 *Depoſitum debet fieri in loco in citatione expreſſo.*

32 *Locus incongruus pro depoſito erat ſi oblatio fieret creditori peregrinanti, vel in loco non conuento, vel non deſtinato ſolutioni expreſsè, vel tacitè.*

33 *Depoſitum debet fieri tempore congruo.*

34 *Depoſitum factum ante tempus adiectum ſolutioni fauore creditoris, dicitur fieri tempore congruo.*

35 *Depoſitum dicitur factum tempore incongruo quando eſt appoſitum pactum, quod non poſſit ſoluere debitor, niſi quando creditori placuerit.*

36 *Creditor recipere non tenetur pecuniam, quæ de proximo ſecundùm rumorem eſt minuenda, vel reprobanda, maximè ſciente debitore.*

37 *Depoſitum, aut oblatio pecuniæ non valet, quæ de proximo eſt reprobanda, ſciente ipſo debitore.*

38 *Conſtitutio noua ligare non poteſt ante promulgationem etiam ſcientes.*

39 *Conſtitutio ligat priuſquam promulgetur, ſi cum ſcientia concurrat fraus in alterius detrimentum.*

40 *Oblatio, & depoſitio non erit ſufficiens ad liberandum debitorem, ſi conſtitutio de breui foret promulganda.*

41 *Scientia futuræ pecuniarum reprobationis in quibus perſonis præſumatur?*

42 *Pragmatica minorationis monetæ publicata ſub die 16. Septembris 1642. refertur, & de eius intellectu, n.43.*

44 *Animal mortuum intra biduum poſt venditionem cenſetur ex infirmitate illum præcedente mortuum.*

MVlta pro nullitate depoſiti fuerunt per Abbatem 1
& Capitulum Sacri Montis Granatenſis contra Auguſtinum Mendez debitorem deducta, quæ indicant redemptionem cenſus, de quo agitur, nullam fuiſſe. Et primò conuincitur, depoſitum non legitimè factum ex eo quod cùm in quolibet iudicio ante omnia debeant legitimari perſonæ actoris, & rei, Bart. communiter receptus *in l. fin. in fine, C. de edicto D. Hadriani tolli.* Auendan. *reſp.1. num.21.* Matienſ. *in dial. relatorum, p.3. cap.43. n.10.* Azeued. *l.3. n.4. & 5. titul.2. lib.4. Recopil. & l.10. num.29. tit.17. eodem lib.* Lancel. *de atten. part.3. cap.18. n.36.* Parlad. *lib.1. rerum quotid. cap. fin. part.3. §.1. num.7. &* 8. Amat. Roderic. *de modo videndi proteſſ. capite primo, à numero primo, & capite 2. num.1. & 2.* In præſenti cauſa non apparet legitimata perſona Auguſtini Mendez debitoris, nec Abbatis, & Capituli prædicti creditoris, nec procuratoris venientis ad cauſam, & prætendentis habuiſſe mandatum legitimum ad redimendum: nec denique conſtat, qualis ſit iſte cenſus, nec indicatur inſtrumentum illius, prout præcedere debebant, ſicut in terminis monet Ludou. Cenc. *de cenſib. part.3. quæſt.3. artic.9. num.20.* ibi: *Debet igitur debitor cen-* 2
ſus, qui pecuniam paratam habet pro redemptione annuæ reſponſionis cenſualis, quæ grauatus reperitur, adire Iudicem competentem, vt per ſemetipſum, vel mediante perſona ſui legitimi procuratoris, & ex illius decreto ad notitiam, vel ipſiuſmet domini cenſus, vel alterius legitimæ perſonæ pro eo deducere, qualiter ipſe comparens eſt paratus redimere cenſum, exprimendo qualis ſit iſte cenſus, & indicando inſtrumentum, annum, menſem, & diem, quo confectum fuit, & nomen Notarij, cuius manu confectum fuit, &c.

Nec releuat quod depoſitum fuerit factum citato 3
vno ex Capitularibus dicti Sacri Montis, & quod oblatio eidem facta præcederet: Quia aliud eſt vniuerſitas, aliud ſinguli de vniuerſitate, *l. in tantùm, §. vniuerſitas, ff. de rerum diuiſ. l. ſicut, §. ſi quid, ff. quod cuiuſque vniuerſ. nomine,* Ant. Gabr. *comm. opin. lib.6. tit. quod cuiuſque vniu. nom. concl.1.* Beto, *conſ.19. n.3. vol.1.* Et negli- 4
gentia, ac omiſſio cuiuſlibet particularis de vniuerſitate
non

Digitized by Google

non præiudicat ipſi vniuerſitati, Felin. in cap. cùm acceſſiſſent, n.29. de conſtit. Menoch. de præſumpt. lib.6. præſ.41.num.7. Sord. conſ.128. num.104. cum ſeqq. & conſ.323. à num.10. & conſ.365.n.63. Cancet.var.reſol.lib.3.cap.3.num.21.

5 Minus releuaret quod oblationis & depoſiti cauſa facta fuerit cum procuratore conſtituto ad exigendum redditus cenſus, cum plena etiam ac generali, ſeu libera adminiſtratione. Quia virtute huius mandati non poterat talis Procurator cenſus redemptionem ſibi à debitore oblatam recipere; hæc enim adeò nihil commune habet cum reditus exactione ſibi tantùm commiſſa, vt imò ei planè contraria ſit, cùm ipſam omninò ceſſare faciat. Seraph.deciſ.831. Ludou.Cenc. de cenſib.p.3. cap.1.q.3.art.7.n.53. Baſil.Pont.de matrim.lib.2.c.15. n.4. Ratio etiam poteſt eſſe, quia certum non erat quod dominus, qui redditus exactionem de procuratore confidit, fortis quoque principalis redemptionem confideret, quæ res tum principali mandato contraria eſt, vt diximus: tum etiam longè maioris ponderis & præiudicij, ad quam mandatum vtcunque generale & amplum non extenditur, & nihil facit quod dicto Procuratori non ſolùm ſimpliciter totorum, ſeu vniuerſorum negotiorum adminiſtratio permiſſa fuerit, ſed etiam libera, hoc nominatim addito, cum liberali & generali adminiſtratione; quo caſu videbatur ei conceſſum, vt poſſet ille facere quæcunque dominus poſſet, cap. qui ad agendum, verſ. vlt. de procurat. ibi: Procurator quoque abſque ſpeciali mandato iuramentum deferre, tranſigere, vel paciſci non poteſt, niſi ei bonorum, vel cauſæ adminiſtratio liberè ſit conceſſa, &c. Nam clauſula illa æquipollet alteri, videlicet, dans poteſtatem exercendi ea, quæ poſſet ipſe conſtituens: & ita operatur, vt quis poſſit omnia facere, quæ principalis, vt pluribus citatis Do-
6 ctoribus dixi de clauſulis vſufruct. clauſ.35.n.5. Quia nihilominus Procurator, ſiue cum libera adminiſtratione conſtitutus, ſiue mandatum generale ſimpliciter habens, nihil poteſt circa res valdè domino præiudiciales, propter abuſum nempe Notariorum, qui paſſim abſque dominorum conſenſu, & eis prorſus ignorantibus, iuxta ipſorum communem ſtylum clauſulam illam, cum libera, & generali adminiſtratione, inſerere ſolent, quemadmodum reſoluunt Cou. lib.1. var. cap.6. n.3. verſ.5. in fine, & in rub. de teſtam. p.2.n.14. aliàs 42. Greg. Lop. l.19. gloſſ.8. & 9. titul.5 part.3. Gutier. de iuram.confirm. p.1. cap.50.n.2. Matienſ. ad l.7. gloſ.14.num.6.tit.11. lib.5.Recop. Salxed.ad Bernard. Diaz reg.147.limit.8. verſ.id tamen, Gondiſ. de Paz in praxi, annotat.4. n.17. & 18. Ego d.clauſ.35.n.1.

7 Et quatenus in priore mandato ſubſtituto ad fauorem præſentis procuratoris ampla facultas ad negotia, & ad bona diſtrahenda, & vendenda conceſſa eſſet, adhuc ſubſtitutus ea facultate vti non poterat: licèt enim procurator ad negotia etiam ſimpliciter, & abſque vlla ſubſtituendi facultate datus poſſet alium ſuo nomine & periculo liberè deputare, l. ſi procuratorem 8. §. ſi quis mandauerit, vbi gloſ. verb. non poteſt, ff. mandati, Barth. Socin. reg.606. l. Hiſp.19. verſ. mas los otros, titul.5 part.3. Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom.6. lit. P,
8 concl.849. ex n.3. Alex. Trentacinq. var. reſol. lib.2. titul. de procurat. reſol.3. à num.25. Cardoſ. in praxi iudicum, verb. procurator, n.75. in princ. Nihilominus tamen ſi in mandato perſonæ induſtria electa videri poſſit, ſubſtituendi facultas ceſſat, vt per Alex. n.1. & Iaſ. n.2. in l. quod quis 8. C. de procur. Alex. Trentacinq. d. reſol.3. à n.26. Ceſſat autem ſi certa in mandato forma deſignata non fuerit, veluti ſi mandatum ſit de re diſtrahenda, nullo deſignato pretio, in quo quidem mandato ob eam cauſam ſubſtitutioni locus non eſt, & ſic ex defectu aſſignationis certæ formæ, mandatarij induſtria ſemper electa cenſetur, vt argumento text. in cap. is cui 12. de officio deleg. lib.6. docet Bart. in l.1. in lectura n.7. & in repet. n.11. ff. de offic. procur. Cæſaris, ſequuntur Iaſ. ibi num. 24. verſ. ſi verò, & Alex. n.6. verſ. aut loquimur, Bertaz. de clauſul. inſtrum. clauſ.5. gloſſ.1. n.3. Pinel. in l.2. C. de reſcind. vend. p.2. c.1. n.17. Trentacinq. d. reſolut.3. n.24. verſ. in primo caſu. Secus autem, ſi certa fuerit forma 9
conſtituta, quia tunc ſubſtitutio locum habet, quemadmodum poſt Bart. & alios reſoluunt Iaſ. d.l.1. num.24. Marcabrun. conſ.90. n.13. cum duobus ſeqq. Cardoſ. in praxi Iudicum, verb. procurator, n.75. verſ. ſi autem data, Alex. Trentacinq. d. reſol.3. num.27. verſ. in ſecundo, Steph. Gratian. diſcept. forenſ. tom.2. c.201. n.22.23. & 26. niſi negotium commiſſum grave, & arduum fuerit, argumento text. in l. liquet, ad fin. verſ. nam tanta cauſa pondus, C. de ſumma Trinit. notat Felin. in c. fin. ſub n.4. de officio deleg. conſiderata natura negotij continentis maximam ſummam, & ponderoſitatem, Paul. Patiſ. conſ.47. n.88. & 89. lib.1. Matienſ. lib.1. gloſſ.8. n.17. tit.11. lib.5. Recop. Cald. Pereira de empt. cap.50. n.15. Vnde cùm in proximo mandato, quod ſubſtituit procurator in eo conſtitutus, illius perſonæ induſtria electa fuerit, utpote quia in eo certa forma circa bonorum diſtractionem præfixa non fuerat, negotium certè arduum & grave, meritò dicendum eſt, procuratorem ſubſtitutum legitimam facultatem non habuiſſe depoſitum recipiendi, aut oblationem admittendi, quæ ſufficeret ad impediendum curſum uſurarum, & redditum curſus, de quo agitur.

Secundò deprehenditur depoſitum non legitimè factum, quia oblatio non præceſſit obſignationi, & depo- 10
ſitioni, ut requirebatur, iuxta text. in l.2. l. ſi creditori, & l. acceptam 19. C. de uſur. l. Hiſp.8. tit.14. part.5. Tiraq. de retractu lig. §.9. gloſſ.3. n.4. ibi, Sed quod plus eſt, cum oblatio neceſſaria eſt, ea facienda eſt ei, qui poteſt ſolutionem recipere, & offerentem liberare, & non aliis, &c. Avend. de cenſib. c.106. n.1. Felician. de cenſib. tom.2. lib. 11
4. c. unic. n.12. Cancer. var. reſol. lib.3. cap.8. n.17. Gutier. pract. lib.2. q.160. n.1. verſ. his tamen, ibi, Conſignatio & depoſitio pecuniæ nihil prodeſt, niſi prius oblata fuerit ei, cui ſolvi debet, &c. Intellige de oblatione vera & reali, qua debitorem liberari, & curſum uſurarum impediri, per text. in l. qui Romæ, §. Seia, ff. de verb. oblig. l. ſi debitor. & l. qui decem, ff. de ſolut. l. pen. de nautico fœn. 12
reſolvunt Marſil. ſing.479. Caſan. conſ.41. Roderic. de ann. reditib. lib.2. quæſt.15. num.4. Cald. Pereira de empt. c.23. n.62. Ratio eſt, quia per oblationem realem debitor excuſatur à mora, leg. illud, ff. de peric. & comm. rei vend. l. ſi ſervum, §. ſequitur, ff. de verb. oblig. Neguſant. de pignor.3. memb.5. p. numer.1. verſ. tertius 13
effectus, Carot. de oblation. p.1. quæſt.7. §. de reali oblat. n.10. Scacc. de commerc. §.2. gloſſ.3. num.55. in fine. Dicitur autem oblatio realis quando offerens habens pecuniam in manibus, illam offert numerando, & oſtendendo coram teſtibus, vel ſi habeat cedulam banchachariam, Ludov. Cenc. de cenſib. part.3. c.1. q.3. art.9. n.37. Rota apud eundem deciſ.131. & 291. niſi creditor acceptare recuſaverit, cum Rota in locis citatis videa- 14
tur ſe fundare in acceptatione creditoris. Idem quod oblatio realis & vera, operabitur verbalis quoad evitandam moram, & pœnam, ſi creditor expreſsè recuſavit accipere l.8. tit.14. part.5. Ioan. Bapt. Lup. in l.2. comment.2. §.3. numer.1. C. de pactis inter empt. Bened. Bon. de cenſib. art.94. Felician. eod. tract. tom.3. lib.4. c.1. n.1. Avendan. in ſimili tract. cap.102. n.9. Vincent. Carot. in tract. de oblat. part.1. quæſt.7. §. de oblat. reali, & de depoſito quæſt.5. n.1. Surd. conſ.86. n.14. & 29. & conſ.331. n.39. & deciſ.6. n.4. Anton. Gabr. comm. tit. de ſolut. concl.8. n.2. cum ſeq. Ioſeph. Ludov. Peruſ. deciſ.206. n.6. Sigiſm. Scacc. de commerc. §.2. gloſ.3. n.160. & 163. Boer. deciſ.124. num.26. Ioan. Bapt. Lattea diſput.19. n.7. ubi tenet quod illius erit detrimentum, qui mo-

Digitized by Google

mos recipere iniuſtè recuſauerit, arg. leg. qui decem, in
princ. & l. creditor 102. ff. de ſolut. idem Latrea diſp. 13.
num. 35. vbi notata circa moram creditoris procedere
ait quando ipſi poteſt mora imputari, aut cùm ex iuſta
cauſa recipere pecuniam recuſauerit, & quod tunc nec
moroſus cenſendus creditor, nec periculum ad eum
pertinebit, ex d. l. qui decem.
15 Et quatenus oblatio vera & realis facta fuiſſet, nihil
releuaret, quia cùm eſſet debita pecunia, non potuit of-
ferri tot de bonis immobilibus, vel mobilibus, vt reſol-
uunt Menoch. de arbitr. caſu 232. à n. 33. Anton. The-
ſaur. deciſ. 153. Gutier. de iuram. confirmat. part. 1. cap. 29.
16 n. 1. & pract. lib. 1. q. 148. n. 16. Caſtill. controuerſ. lib. 4.
cap. 10. n. 47. præcipuè ſtante pacto de redimendo cen-
ſu in eiſdem ſpeciebus monetæ, quibus fuit conſtitutus,
quod validum eſſet, per text. in l. ſemper in ſtipulationi-
bus, ff. de verb. oblig. reſoluunt Pinel. in rub. C. de reſcind.
vend. part. 1. cap. 3. n. 17. in fine, Surd. conſ. 242. num. 3.
Parlad. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 5. §. 17. num. 21.
Murl. in empori iuris, tit. 8. in prælud. n. 3. & 4. Roder.
de annuis redditib. lib. 1. q. 18. n. 40. & 43. Steph. Gra-
tian. diſcept. forenſ. tom. 1. cap. 95. n. 76.
17 Tertiò ex eo apparet depoſitum huiuſmodi non fuiſ-
ſe legitimè factum, quia non fuit authorizante iudice
factum, & ita non potuit releuare debitorem, d. l. acce-
ptam, C. de vſuris, Tiraq. de retractu conuent. §. 4. gloſ. 7.
n. 11. Ioan. Bapt. Lup. de vſur. comm. 2. §. 4. n. 12. Surd.
conſ. 385. n. 4. Matienſ. l. 9. gloſ. 4. n. 14. tit. 11. lib. 5. Re-
cop. Menoch. de arbitr. caſu 232. n. 28. Felician. de cenſib.
tom. 2. lib. 4. cap. vnic. n. 3. verſ. quintò requiritur, Steph.
18 Gratian. diſcept. forenſ. tom. 2. cap. 260. n. 25. Cancer. va-
riar. reſol. tom. 3. cap. 8. n. 23. vbi ait depoſitum haberi
pro non facto, ſi non fiat coram iudice incompetenti,
vel coram non legitima perſona. Quamvis depoſitum
operari talem effectum, etſi fiat extra iudicium, dummo-
do apud idoneam, & honeſtam perſonam debitor de-
ponat in præſentia honeſtorum virorum, itavt culpa
ipſi adſcribi non poſſit, per l. obſignatione, C. de ſolut. &
l. creditor, C. de pignor. exiſtimauerint Tiraq. d. §. 4.
gloſ. 6. n. 34. Carot. de depoſito, p. 2. q. 69. D. Barboſ. in l.
mora, n. 81. ff. ſoluto matr. Coroaxau. deciſ. 76. n. 27. Ma-
reſcot. var. reſol. lib. 1. cap. 7. n. 6. & 7. Alex. Trentacinq.
d. reſol. 20. n. 2. verſ. primò. Card. Mantic. de tacitis, &
ambig. conuent. lib. 10. tit. 5. n. 16. Giurba deciſ. 98. n. 3.
Scacc. de commerc. §. 2. n. 176. niſi eorum opinionem
intelligamus eo caſu, quo iudicis non habeatur copia,
cùm tunc debitor offerre & proteſtari debeat coram
honeſtis perſonis, & videtur ſentire Menoch. d. caſu
19 232. n. 28. Iudex autem, de cuius mandato fieri debet
depoſitum, dependet à conuentione contrahentium,
20 Auend. de cenſib. cap. 102. n. 15. in fine. Si autem inter
contrahentes nihil actum ſit, faciendum eſt de manda-
to eius iudicis, qui de cauſa illa aliàs cognoſcere valet,
Capic. deciſ. 18. Boer. deciſ. 114. n. 9. Auendan. de cen-
ſib. cap. 102. n. 14. Ludou. Cenc. eod. tract. part. 3. cap. 1.
q. 3. art. 9. n. 16. Carot. de oblat. p. 2. q. 70.
21 Quartò, quia defuit citatio creditoris, & ſic notifica-
tio facta domino cenſus, requiritur enim quod parte ci-
tata fiat depoſitio, Carpan. ad ſtatuta Mediol. cap. 417.
n. 610. Surd. conſ. 86. n. 21. Anton. Gabr. commun. opin. tit.
de citat. concl. 1. n. 256. Roder. de annuis redditib. lib. 2.
q. 15. n. 53. Alex. Trentacinq. var. reſol. lib. 3. titul. de ſo-
lut. reſol. 22. n. 2. verſ. tertiò, Auend. de cenſib. c. 12. n. 11.
Felician. eod. tract. tom. 2. lib. 4. cap. vnic. n. 12. verſ. ſecun-
22 dò requiritur, ibi: Praxi verò quotidiana recipitur, vt
citetur creditor non ad depoſitum faciendum, ſed ad reci-
piendum ſortem cum redditibus conſignatam, & depoſitam,
&c. Ludou. Cenc. in ſimili tract. part. 3. cap. 1. quæſt. 3.
art. 9. num. 52. ibi: Depoſito autem per debitorem cen-
ſus illum redimere volentem legitimè facto, illud noti-
ficabit domino cenſus, vel alteri legitima perſona pro eo,
&c. Rota apud Pacif. de Salniano interdicto, deciſ. 146.
num. 4. & apud Ludou. Cenc. poſt d. tract. 295. num. 1.
& deciſ. 197. num. 6. Quæ quidem citatio ſemper fieri 23
debet perſonis legitimis, quæ liberè poſſunt recipere
ſolutionem, l. ſi reus paratus, ff. de procurat. l. 2. C. de
vſur. Petr. Gregor. de cenſib. q. 5. n. 393. Auend. eod. tract.
cap. 106. n. 1. Vnde colligitur marito poſſe fieri cenſus 24
redemptionem, quia debitum dotale marito rectè ſol-
uitur, Parlad. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. §. 17. n. 4. Petr.
Gregor. d. tract. de cenſib. q. 5. n. 297. Roder. d. q. 15. 25
n. 88. Et ſimiliter poteſt fieri Prælato, orphanotropho,
vel adminiſtratori ciuitatis, quia huiuſmodi adminiſtra-
toribus rectè ſoluitur, l. quod ſi fortè, §. 1. ff. de ſolut.
Petr. Gregor. vbi ſuprà, Felician. d. cap. vnico, n. 8. Hinc 26
etiam prouenit, quod venditor cenſus, ex quo maiora-
tus fuit inſtitutus, volens redimere cenſum, debet de
mandato Iudicis ſortem deponere apud idoneam perſo-
nam, & poſſeſſorem maioratus citare, vt eadem aucto-
ritate in emptionem bonorum immobilium conuerta-
tur, aliter redemptio eſt nulla, iuxta l. 3. ff. de nouat. &
l. nomen, ff. quæ res pignori, Molin. de primog. lib. 2. c. 10.
n. 6. P. Gregor. d. quæſt. 5. n. 297. Roder. d. q. 15. n. 89.
idemque obſeruatur in cenſibus redimibilibus, ex qui-
bus Capellania fuit fundata.
Quintò, quia depoſitum non fuit integrum, deficien- 27
te enim vno nummo, non releuat debitorem, nec impe-
ditur curſus vſurarum, ſiue reddituum, l. quandiu, C. de
diſtract. pign. leg. obſignatione, C. de ſolut. Cou. lib. 1. var.
cap. 15. num. 7. & 10. vbi quod etiam pro rata tempo-
ris & ſortis redditus annui deponendi ſunt, Felician. de
cenſib. lib. 4. cap. vnic. n. 3. & 7. vbi idem dicit Baez. de
decima tut. cap. 28. n. 14. Gutier. Canon. lib. 1. c. 33. n. 20.
Carot. de depoſito, part. 2. q. 5. n. 9. Alex. Trentacinq.
lib. 3. tit. de ſolut. reſol. 2. n. 2. verſ. vndecimò, Roder. d.
q. 15. n. 76. Auendan. de cenſib. c. 10. n. 11. Ludou. Cenc.
eod. tract. part. 3. c. 1. q. 3. art. 9. n. 42. Cancer. var. lib. 3.
cap. 8. n. 5. Scacc. de commerc. §. 2. gloſ. 5. n. 171. Maſtrill.
deciſ. 148. n. 16. & 25. Monter. à Cueua deciſ. 18. Mura
deciſ. 59. n. 3. Giurba deciſ. 98. à n. 16. Rota apud Cenc.
poſt d. tract. deciſ. 84. n. 14. & dec. 295. n. 5. & deciſ. 235.
num. 2. & deciſ. 297. n. 5. Greg. XV. deciſ. 480. à num. 4.
quod procedit in quacunque perſona priuilegiata, Fe-
lician. in append. ad d. cap. vnic. ſub n. 3. Milan. Siciliæ
deciſ. 18. n. 35. lib. 1. Cenc. d. art. 9. n. 40. Sed quid ſi per 28
errorem vnus nummus deficiat? Giurb. d. deciſ. 98. n. 18.
tenet quod etiamſi per errorem vnus nummus deficiat,
depoſitum non cauſabit plenam liberationem, nec red-
ditus vſurarum extinguentur: idem docet Felician. d.
lib. 4. cap. vnic. n. 1. & 7. dicens, quod licèt hic error ſuf-
ficiat quoad pœnæ excuſationem, non tamen ad reddi-
tuum extinctionem, Pereg. conſ. 75. n. 42. vol. 4. Milan.
deciſ. 18. n. 35. vbi ait erroris excuſationem non admitti
etiam in muliere, & ruſtico, Cenc. d. art. 9. n. 40. & 41.
vbi tradit illis denegandam non eſſe reſtitutionem. 29
Quamvis Didac. Perez ad Seguram in leg. vnum ex fa-
milia, §. ſed ſi fundum, n. 9. in fine, ff. de legat. 2. & Aze-
ued. ad l. 9. n. 17. tit. 11. lib. 5. Recop. vbi Matienſ. gloſ. 4.
n. 12. exiſtimauerunt ex defectu vnius nummi, vel al-
terius paruæ quantitatis minimè dici non fuiſſe inte-
grè factum depoſitum. Et licèt Roderic. de annuis red-
ditib. lib. 1. q. 18. n. 43. aſſerat, quod ſi debitor eſſet obli-
gatus ſoluere debitum in pecunia argentea, & depona-
tur quantitas debita in magna ſumma, & vnus aureus,
aut tres, aut quatuor deponantur in alia moneta vilio-
ri, valet depoſitum.
Sextò, quia depoſitum non fuit factum loco con- 30
gruo, vt requirebatur, Tiraq. de retract. conuent. §. 4.
gloſ. 7. num. 1. Menoch. de arbitr. caſu 232. n. 21. & conſ.
756. n. 12. Carot. de depoſito, part. 2. q. 5. n. 8. Giurba de-
ciſ. 98. n. 1. Ludou. Cenc. de cenſib. part. 3. cap. 1. quæſt. 3.
art. 9. n. 31. vbi addit debere fieri in loco in citatione ex-
preſſo

32 preſſo. Vnde locus incongruus erit, ſi oblatio fieret
creditori peregrinanti, vel in loco non conuento, vel
non deſtinato ſolutioni expreſsè, vel tacitè, *l. qui Roma,*
ff. de verb. oblig. Negusant, *de pign. 2. p. 3. memb. 5. p. n. 9.*
Quare cùm depoſitum fuiſſet factum extra locum con-
uentum, qui erat penes depoſitarium generalem, non
eſt dubium, quod per illud non fuit impeditus curſus
redditiuum.
33 Septimò, quia depoſitum non fuit factum tempore
congruo, vt erat præcisè neceſſarium ad faciendam
cenſus redemptionem, & impediendum curſum reddi-
tuum. Negusant. 2. *part. 3. memb. 5. part. n. 9.* vbi limitat
niſi nox eſſet vltima pars temporis adjecti, Menoch.
d. caſu 232. *n.* 31. Carot. *de depoſito, part. 2. quaſt. 5. n. 2.*
Aleaand. Trentacinq. *d. lib. 3. tital. de ſolut. reſol.* 12. *n.* 2.
34 *verſ. ſecundò.* Dicitur autem depoſitum factum tempo-
re incongruo quando eſt factum ante tempus adjectum
ſolutioni fauore creditoris, text. *in l. eam qui*, aliàs *Ia-*
volenus. ff de annuis leg. l. ſi ita relictum, §. Pegaſus, ff. de
legat. 2. Gom. *var. tom. 2. cap.* 17. *n.* 27. Morl. *in emporio*
iuris, tit. 8. *q.* 21. *num.* 5. Pyrrh. Maur. *in tract. de ſolut.*
cap. 92. *n.* 2. Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambiguis con-*
35 *uent. lib.* 14. *tit.* 40. *n.* 6. Vel quando eſt appoſitum pa-
ctum quod non poſſit ſoluere debitor, niſi quando cre-
ditori placuerit, *l. à Titio, in fine, ff. de verb. oblig.* Paul. *in*
l. qui Romæ, num. 5. *&* 9. *ff. eod. tit.*
36 Octauò, quia depoſitum fuit factum de pecunia quæ
de proximo erat minuenda, vel reprobanda, ſtante ru-
more quod conſtitutio minorationis, deteriorationis,
ſeu mutationis monetæ de proximo erat promulganda,
ſeu quando debitor ſciebat, ſeu fumum habebat, quod
de proximo erat minuenda, aut reprobanda: quibus
caſibus creditor eam recipere non tenetur, negari enim
non poteſt, depoſitum fuiſſe factum animo decipiendi,
ac fraudandi creditorem. Quod probatur primò *ex*
l. creditor oblatam 102. *ff. de ſolut.* vbi oblatio pecuniæ
per debitorem facta creditori, & per eum recuſata, ſi
paulò poſt à Præſide pecunia tollatur, non cedit peri-
culo creditoris recuſantis, ſed debitoris, & hoc non
alia ratione, niſi quia creditor iuſtè recuſauit receptio-
nem pecuniæ propter ſuſpicionem eius mutationis.
Secundò *ex l. eleganter* 24. *§. qui reprobos, ff. de pignorat.*
act. vbi qui ſoluit reprobam pecuniam, ab obligatione
non liberatur, iuncta *l. pen. ff. de milit. teſtam.* quia caue-
tur quod quæ de proximo fieri ſpectantur, pro factis
habentur. Quare ſic reſoluunt Caualcan. *deciſ.* 16. *n.* 42.
cum ſeqq. p. 2. Tiraq. *de retract. lig. §.* 1. *gloſſ.* 20. *n.* 11.
Ioan. Baptiſta Coſta *de rata port. q.* 121. *n.* 9. *& conſ.* 64.
n. 22. Sigiſm. Scacc. *de commerc. §.* 1. *q.* 7. *p.* 2. *ampl.* 10.
n. 16. Menoch. *de arbitr. caſu* 231. *n.* 16. ibi: *Quinimò*
nec etiam offerri, deponiue poteſt pecunia, quæ adhuc non
eſt reprobata, ſed de proximo reprobanda, ſciente ipſo de-
bitore, &c. Carot. *de depoſito, part.* 2. *quaſt.* 5. *num.* 5.
ibi: *Octauò non debent deponi pecunia, quæ ſtatim re-*
probabuntur, &c. *& deciſ.* 63. *n.* 2. ibi: *Quod licèt con-*
ſtitutio in loco non eſſet promulgata, tamen ſi debitor ha-
bet aliquem fumum, quod de proximo erat promulganda,
dicitur depoſuiſſe in fraudem, &c. Vrſil. ad Afflict. *deciſio-*
ne 90. *in fine*, ibi: *Me non teneri ad capiendum depoſi-*
tum, ex quo fiebat ante tempus, & hoc totum vt haberem
pecuniam diminutam, & breui mutandam, prout fuit,
37 &c. Giurba *deciſ.* 87. *num.* 17. ibi: *Tertio in fraudem*
depoſuiſſe cenſetur debitor, ſi aliquem ſaltem habeat fa-
mum, aut rumor erat quod mutata moneta conſtitutio de
proximo fuerit promulganda, &c. Stephan. Gratian. *diſ-*
ceptat. forenſ. tom. 2. *cap.* 260. *num.* 19. ibi: *Immò at-*
que valeret depoſitum, aut oblatio pecunia, quæ licèt
adhuc non ſit reprobata, tamen de proximo eſſet reproban-
da, ſciente ipſo debitore, &c. Ego ipſe *in collect. ad l. acce-*
ptam, ex n. 18. *C. de vſuris.* Ioan. Baptiſt. Larrea *tom.* 1.
diſp. 13. *n.* 8. *cum ſeqq.*

Et quamvis conſtitutio noua ligare non poſſit ante 38
promulgationem etiam ſcientes, *l. fi. C. de decret. ab or-*
dine faciend. Menoch. *de arbitr. caſu* 195. Menchaq.
illuſtr. cap. 114. *à princip.* Anton. Gabr. *commun. tit. de*
legib. concl. 4. *n.* 6. Nihilominus quando cum ſcientia 39
concurrit fraus in alterius detrimentum, Conſtitutio
ligat priuſquam promulgetur, ex doctrina Bart. *in l.*
contra, in fine, ff. de legib. vbi tenet quod ſi aliquis ſcie-
bat æſtimationem frumenti eſſe minuendam, eo quòd
audiuit factam eſſe reformationem ſuper pretio grani,
& id latens emptori vendidit, tenetur ad intereſſe, per
text. *in l. ſi vnum, ff. de pericul. & commodo rei vend.* &
ſic eſt certum hoc caſu depoſitum nullum eſſe, & pe-
cuniam deteriorari periculo debitoris, & reſoluunt Af-
flict. *deciſione* 399. *num.* 1. Meaia *in tract. taxa panis,*
concluſ. 61. *num.* 6. Pinel. *in l.* 2. *C. de reſcind. vendit. par-*
te 3. *cap.* 2. *num.* 22. Carot. *deciſ.* 63. *num.* 6. Stephan.
Gratian. *d. tom.* 2. *cap.* 260. *num.* 21. Giurba *d. deciſ.* 87.
num. 18. Salas *de contractib. tract. de empt. & vendit.*
dub. 32. *num. fin.*
Cùm breuitas temporis veriſimilem arguat ſcien- 40
tiam futuræ pecuniarum reprobationis, longitudo au-
tem ignorantiam, dicendum, & tenendum eſt in hac
materia, quod ſi conſtitutio de breui promulganda fo-
ret, hoc eſt, intra duos menſes, tunc oblatio, & depoſi-
tio non eſſet ſufficiens ad liberandum debitorem. Ita
Pinel. *d. n.* 22. ibi: *Qua in re non ineptè Hippolytus*
hoc intelligit, quando publicanda eſt conſtitutio intra breue
ſpatium; tunc enim verſatur fraus, non ita in conſtitu-
tionibus longius deferendis, quia tunc poterit emptor inte-
rim diſtrahere, & ſibi cauere, &c. Carot. *de depoſito, par-*
te 2. *q.* 111. ibi: *Si conſtitutio non eſſet promulgata, ſed*
tamen ſi debitor habebat famam de proximo promulgatio-
nis faciendæ, &c. *& deciſ.* 63. *num.* 11. ibi: *Declaratur*
tertiò in conſtitutione de breui promulganda, ſecus ſi in
longiori tempore, quia tunc licita eſt depoſitio, &c. Giur-
ba *d. deciſ.* 84. *n.* 13. ibi: *Secus ſi in longiori tempore, vt*
ſi poſt duos menſes, aut multos dies, &c.
Et præſumitur ſcientia futuræ pecuniarum reproba- 41
tionis non ſolùm in Principum Conſiliariis, & illis,
qui ei aſſiſtunt, & eius decretis faciendis, & promul-
gandis operam nauant, ſed etiam in particularibus, qui
aliquam ſcientiæ cauſam habere poſſunt, Bald. *in l.* 2.
C. de periculo, & commodo rei vend. Afflict. *deciſ.* 399.
num. 9. Pinel. *in d. l.* 2. *p.* 3. *cap.* 22. *num.* 21. *in fine*, ibi:
Similiter quod inquit Paulus, Romanus, & alij de Ma-
gnate, vel alio de conſilio Regis, vel Reipublicæ, intelli-
gas id dictum gratiâ exempli, & frequentioris euentus:
ſed à paritate rationis idem dicendum videtur in alio, cui
reuelatum fuerit, &c.
Sed quamvis ſupradicta procedant attento iure 42
communi, aliter dicendum videtur ſtante conſtitutio-
ne, ſiue pragmatica minorationis monetæ, publicata
ſub die 16. *Septembris* 1642. qua fuit dictum, contra-
ctus, depoſita, & ſolutiones intra præcedentes duos
dies à ſua publicatione facta, fuiſſe, & eſſe nulla, & in-
ualida, verba autem ſunt hæc: *Y por eſcuſar las fraudes*
que ſe hazen pagando deudas, y redemiendo cenſos, ſupo-
niendo depoſitos, y por otros muchos modos, ordenamos y
mandamos que las pagas, redimpciones de cenſos, depoſi-
tos y otros qualeſquier actos y pagas que ſe hizieren dos
dias antes de el de la publicacion de eſta ley, no obten
effetto alguno, y ſin embargo dello el acreedor o acreedo-
res puedan pedir ſu derecho, y cobrar enteramente ſus
reditos en moneda corriente, &c. Ex quibus verbis vi-
detur colligi, depoſita, & ſolutiones ante illos dies fa-
ctas validas fuiſſe; nam exceptio firmat regulam in
contrarium, *ex l. nam quod liquidè, §. fin. ff. de pen. leg.* Et
incluſio vnius eſt excluſio alterius, *l. cum prætor, ff. de*
de iudic. cum vulgaribus.
Verùm illud videtur defendi poſſe, quod dicta Pra- 43
gmatica

Digitized by Google

gmatica captesſè oon approbat ſolutiones, & depoſita ante illos duos dies facta, ſed eorum validitas, vel invaliditas de illo tempore relinquitut diſpoſitioni iuris commuois, vt argumento text. *in l.commodiſſimè, ff. de liberis,& poſth.* tradit in ſimili Mandel.Albenſ.*conſ.*164. dum eleganter reſoluit, quod vno permiſſo, alij non ſuot prohibiti,ſed in diſpoſitione iuris temanent,quem ſeqnutus fuit. *Axiom.*120. *n.*17. Nam ratio,& cauſa finalis deciſiooia illius Pragmaticæ ea aſſigoatur ad euitandas fraudes, ibi, *y por eſcuſar las frandes que ſe hazen*, &c. quæ æquè militat ante illos duos dies, ſi probetur ſcientia de illo tempore in debitore, quod moneta eſſet mioorandа, aut rumor eſſet quod mutatæ monetæ cooſtitutio de proximo etat promulganda. Et comptobatur ex illa communi, & recepta Doctorum reſolutione: quæ dictat ſeruum, vel animal mortuum intra biduum poſt venditionem præſumptione iuris ex breuitate temporis cenſeri mortuum ex infirmitate illos duos dies præcedente, & redhibitioni locus eſt, vt argumento *l.ſi venıri, §.fin.ff.de rebus auctor.iudic.poſſid.* tenent Cyn. & Bald.*in l.*1. *C.de euict.* quos refert, & ſequitur Guzman. *de euict. quaſt. fin. n.*21. Ioſeph. Lud. *Peruſ.deciſ.*118. Maſcard. *de probat.concl.*92.*n.*1. *&* 2. vbi quod animal venditum intra triduum mortuum,præſumitur tempore venditioois fuiſſe infirmum, *& concl.*616.*n.*8.*& concl.*633.Bonacoſ.*de equo,q.*213. & nihilominus non excluditur probatio quod illud animal multò ante illos duos dies venditionem præcedentes erat morboſum, & poſt venditionem morbum durate, ad hoc vt venditor actione redhibitoria teneatur, *l.*1.*§.ſi quid autem, ff.de adil.edicto,l.actione redhibitoria* 54. *l. quaro* 58. *§. fin. ff. eod.tit.* Aoton.Gomez *tom.*2.*variarum, cap.*2.*n.*49. *verſ.adde tamen*, Morl. *in emporio iuris, tit.de contrah.empt.in praelud.n.*42. Gabr. Pereira *deciſ.*74.*n.*33.

Quare ex iis, & aliis iudicaui depoſitum non fuiſſe legitimè factum, proindeque Auguſtinum debitorem non liberari. *Matriti die* 23. *Decembris* 1644.

Toletana adjectionis.

Bona ſpoliorum ad Papam, & ad R. Cameram Apoſtol. ſpectantia iure adjectionis, gaudent etiam poſt perfectam venditionem priuilegiis, quibus potiuntur bona Regij fiſci. *l.congruit, Cod.de locat.præd.ciuil.libro* 11. loquitur de conductoribus temporalibus.

VOTVM LXXXI.

1 *Licitator poſt ſubhaſtationem perfectam,& extinctam candelam à futuris licitationibus, & oblationibus etiam maioris ſumma eſt ſecurus.*

2 *Bona ſpoliorum ad Cameram Apoſtolicam pertinentium gaudent priuilegiis, quibus potiuntur bona ad Regium fiſcum ſpectantia.*

3 *Bona fiſcalia adjectionem admittunt.*

4 *Pactum addictionis in diem validum.*

5 *Licitator nouus admittitur quando adeſt leſio vltra ſextam partem.*

6 *Fraus, & dolus quando interuenit in ſubbaſtatione facit admittere nouum licitatorem.*

7 *Creditorum intereſſe vbi vertitur, admittitur nouus licitator etiam poſt ſubhaſtationem perfectam.*

8 *Citationis, & notificationis defectum ſupplet comparitio partis.*

9 L.5. & fin. Cod.de locat.præd.ciuil.lib.11. *intelligitur.*

10 *Tempus certum fuit praſtitutum de iure Authenticorum ſubhaſtationibus, & adjectionibus fiſcalibus.*

11 *Adjectio in ſubhaſtationibus fiſcalibus, attento iure Regio Hiſpanico, nulla admittitur minor quarta parte, & tranſactis tribus menſibus.*

12 *Terminus datus retrahere volentibus eſt nouem dierum.*

13 *Et contra eum non competit minoris fauore reſtitutio pupillo, vel abſenti.*

14 *Pretium adjectum debet conſignari coram Iudice, vel illius auctoritate deponi.*

15 *Conſignatio, & depoſitio nihil prodeſt, niſi prius pretium ſit oblatum ei, cui ſolui debet.*

16 *Nummus vnus ſi deficiat in conſignatione pretij, non videtur fuiſſe ſatisfactum forma legis conſignare mandantis.*

17 *Retractus, & adjectionis ius pari paſſu ambulant.*

18 *Retractus ius eſt odioſum, & exorbitans à iure communi.*

19 L.Lucius, §.fin.ff.ad municip. *intelligitur.*

20 L.congruit, C. de locat.præd.ciuil.lib.11.*loquitur in conductionibus temporalibus vectigalium, non in perpetuis.*

21 *Gloſſ.* verb. poſſeſſores, in d.l.congruit,*refertur, & penderatur.*

22 L.congruit, *procedit ex ratione* l.cotem ferro,§.fin. ff.de publican.& vectig. *& n.*25.

23 *Conductores fiſcales aliquando inuiti detinentur in conductione.*

24 *Conductores veteres praferuntur nouis.*

26 *Conductores veteres ſi tantùm dare velint, quantum offertur per nouos, illis praferuntur.*

27 *Conductor prima conductionis poteſt ſecundam habere iam alteri datam, ſi tantùm dare velit quantum offertur per nouum.*

28 *Conductiones vectigalium publicorum vltra triennium non ſunt faciende.*

29 *Leges Regia deponentes circa ius retractus, etiam de iure Canonico ſunt obſeruanda.*

VAcante Eccleſia Caurienſi per obitum Epiſcopi D.Antooij Gonzalez de Azeuedo,fuit per R.Cametam Apoſtol. venditum, ſeu ceſſum ſpolium Gaſpari de Herrera pro pretio quadringentorum ducatorum; poſtmodùm comparuit D. Ioannes de Azeuedo dicti D. Epiſcopi frater, & petiit admitti adjectionem ab ipſo oblatam duotum millium ducatorum. Sed exortum dubium, an dicta adjectio admittenda eſſet: pro illius excluſione, & ad fauorem dicti Gaſparis de Herrera fuerunt deducta fundameota quæ ſequuntur. Primum, quia licitatot poſt ſubhaſtationem perfectam, & extinctam candelam à futuris licitationibus, & oblationibus etiam maioris ſummæ eſt ſecurus, ex Gloſſ. *in l.ſi tempora,C.de fide inſtrum.& iure haſta fiſcalis,lib.*10. Alber. *in l.etſi ſine,§.quaſitum,ff.de minor.* Capic.*deciſ.*36.*n.*5. Maſtrill. *deciſ.*84. Secundum, quia non apparet fuiſſe Gaſpari Hertera ootificata (vt requirebatur) legitimo tempore, & loco adjectio à Ioanne de Azeuedo oblata, cùm certum foret meliore conditione allata venditorem debère de ea certificare emptorem, ad hoc vt ſi nollet illam præſtare, ſpolium poſſit eidem Ioanni ſecundo licitatori vendi,ex Greg.Lop. *ad l.*40.*gloſſ.*2.*per text.ibi,tit.*15.*part.*5.Tertium *ex l.*5.*& fin.C.de locat. præd.ciuil. lib.*11. ibi: *Sed nec locabitur alteri, licèt ingenti ſuperari videatur augmento poſſeſſio*, &c. ex quo videtur probari poſt venditum, vel ceſſum ſpolium hujuſmodi non eſſe admittendam adjectionem. Quartum

ex

Digitized by Google

ex l. Lucius , §. fin. vbi Batt. *ff. ad municip.* ibi : *Idem reſpondit,ſi ciuitas nullam propriam legem habet de adjectionibus admittendis , non poſſe recedi à locatione , vel venditione prædiorum publicorum iam perfecta* , &c. Quintum *ex l. congruit, C.de locat.præd.ciuil.vel fiſcal. lib.*11. ibi : *Congruit æquitati,vt veteres poſſeſſores fundorum publicorum nouis conductoribus præferantur , ſi factu per alios augmenta ſuſcipiant* , &c.

2 Sed hic non obſtantibus, adjectionem à D. Ioanne de Azeuedo oblatam debere admitti fuit dictum ex eo ſolum fundamento , quod bona ſpoliorum ad Papam , & ad R. Cameram Apoſtolicam pertinentium gaudent eiſdem priuilegiis , & exemptionibus , quibus 3 potiuntur bona ad Regium fiſcum ſpectantia. Abb. *in cap. quia diuerſitatem , de conceſſ. præd. & in Clem.* 2.*de heret.* Petr.Greg.*ſyntag.iuris lib.*31.*cap.*31.*n.*9.Bobadill.*in ſua politica,lib.*2.*cap.*17.*n.*199. Sed ſic eſt,quod bona fiſcalia adjectionem admittunt, *l.* 1.*C.de vendendis rebus ciuit.lib.*11.*dict.l.Lucius,§.vltim.* in finalibus verbis , ibi : *Tempora enim adjectionibus præſtituta ad cauſas fiſci pertinent* : & Azeued.*in rub.tit.*13.*de las pujas y prometidos,n.*5.*lib.*9.*Recop.* Parlad. *rerum quotid. lib.*2.*fin.p.*5.§.13.*n.*14. Ergo idem dicendum,& reſoluendum in bonis ad Papam , ſeu ad eius R. Cameram Apoſtol. ſpectantibus.

4 Et vltra à iure communi ſtatuta circa materiam adjectionis huiuſmodi , fit quandoque pactum inter emptorem , & venditorem hoc modo conceptum : *Vendo tibi domum pro centum, ſub tali pacto, quod ſi aliquis mihi infrà menſem meliorem conditionem offerat , ſit inempta*,tale pactum valet,& dicitur addictionis in diem, & non adjectionis, *l.*1.*&* 2.*ff.de in diem addict.* Couar. *lib.*3.*var.cap.*8.*n.*1. Cald.Pereira *in l.ſi curatorem, verb.ſua facilitate, n.*54.*C.de in integr.reſtit.min. & de empt. cap.*28.*n.*21. Felician. *de cenſib.lib.*1.*cap.*6. *n.*1. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. convent. lib.*4.*tit.*28. Morl.*in empor.iuris Ciuilis, p.*1.*titul.*9.*de contrah empt. q.*14. *n.*3. ideò nihil mirum quod poſſit priuilegium operari effectum illum , quem pactum in particulari perſona efficere poteſt.

5 Non obſtant quæ pro parte dicti Gaſparis Herrera ſuprà adducta fuerunt , & primò ad illud , quod poſt perfectam ſubhaſtationem , & extinctam candelam non admittitur nouus licitator , & primus eſt ſecutus : reſpondetur tripliciter, & primò non procedere quando adeſt læſio nedum vltra dimidiam, ſed vltra ſextam partem,ex Batt. *in l.ſi duo ſocietatem,§.arbitrorum,ff.pro ſocio*, Maſtrill. *deciſ.*84. *n.*8. Franchis *deciſ.*224. *n.*2. Ponte *de poteſtate Proregis,tit.*4.*de Regalib.*§.5.*n.*8.56. *&* 57. *& num.*62. vbi refert deciſum per Regiam Cameram Summariæ in Collaterali Conſilio Regni Neapolit. in arrendamenta vini. Plures refert & ſequitur Antonin. de Amato *reſol.*38. *n.*21. læſio autem enormiſſima reſultat ex adjectione dicti Ioannis de Azeuedo à quadringentis ducatis à Gaſpare oblatis, & pro ſpolio ex cauſa venditionis , & ceſſionis datis, ad duo millia ducata , vt conſtat.

6 Secundò, quia in ſubbaſtatione adfuit fraus, & dolus in rejicienda oblatione alterius , qui idem ſpolium emere volebat pro pretio ducatorum ſexcentorum, qua fraude ſtante certum eſt , ſubbaſtationem fuiſſe nullam. Gregor. Lop. *l.*5. *tit.*19. *p.*6. vbi teſtatur obtinuiſſe in ardua cauſa Regis contra conductorem regalium redituum ſetuæ Regni Granatæ, Auiles, Maurit. Sforc. Cald. Pereira , & alij, quos refert Antonin. de Amato *d.reſol.*38.*num.*20. qui pluries fuiſſe iudicatum referunt.

7 Tertiò, quia agebatur de intereſſe creditorum, cùm D.Ioan. de Azeuedo ſe obligauerit ad debita, & funeris expenſas , ac alia legata per Epiſcopum relicta perſoluere,ad quæ dictus Gaſpar noluit attendere, quo caſo etiam candela extincta , & oblatione ſequuta , alia melior oblatio admitti debet, ſecundùm Marſil. ad Capic. *deciſ.*36. *num.*6. qui teſtatur ita in Sacro Conſilio deciſum,quem refert Aloyſ.Ricc.*in collect.deciſ.collect.* 1726. *verſ.limita tertiò*, cum pluribus citatis ab Antonino Amato *d.reſol.*38.*n.*3.

Ad ſecundum de non facta notificatione Gaſpari 8 Herrera de adiectione oblata per D. Ioannem de Azeuedo, reſpondetur citationem in tempore, & loco congruo ſibi factam fuiſſe,& adhuc re integra,& quatenus hoc aliquam pateretur difficultatem , per comparationem tunc factam dicti Gaſparis fuit ſublata , & extincta nullitas ex defectu notificationis reſultans, ad gloſ. *verb. ſententia, in fine, in l.*1. *ff. de feriis* , quam ibi ſequuntur Bald. Angel. Albert. Alex. & Iaſon : idem Alex. *conſil.*123. *Viſo proceſſu , vol.*2. Boet. *deciſ.*235. *col.penult.* Roman. *conſ.*410.*col.*2. Rot. *deciſ.*409.*n.*1. *p.*1. *& deciſ.*41.*n.*2.*p.*3.*recent.*

Ad tertium ex *dict. l.*5. *fin. Cod. de locat.præd.ciuil.* 9 *lib.*11. reſpondetur illius deciſionẽ procedere datis terminis habilibus, nempe tranſacto iam tempore conceſſo ſubhaſtationibus, & adiectionibus fiſcalibus ; quod licèt de iure Digeſtorum non eſſet certum conſtitutum, ſed arbitrio iudicis relinqueretur ; nihilominus de iure Authenticorum certum tempus fuit præſtitutum,vt ex gloſſ.*verb.edictis,in l.locat.C.ead.tit.de locat.* 10 *præd.ciuil.libro* 11.*& ex Auth.hoc ius porrectum, C. de Sacroſ.Eccleſ.*notat Azeued.*l.*3.*tit.*11.*lib.*9.*Recop.* qui vltra dictam gloſſ.& Auth.hoc comprobat ex Bart. & Angel. citatis per Bertachin. *de gabell.p.*2.*n.*17. Idem Bart. *in l.ſi tempora,C.de fide inſtrum.& iure haſta fiſc. lib.*10.*num.*2. ita loquitur : *Sed ſi alicui facta eſſet,tunc ſi eſſet facta ſimpliciter , adhuc admitteretur alius plus promittens;intelligitur enim eſſe facta ſub conditione, niſi meliorem conditionem attulerit intra tempus appoſitum in ſubhaſtatione*,&c. Et tempus, quod iure Authentico- 11 rum præſtitutum fuerat ſubhaſtationibus, & adiectionibus fiſcalibus, hodie lege Regia redactum eſt ad tres menſes ; ea conditione vt nulla admitteretur adiectio minor quarta parte, nec tranſactio eo tempore,vt conſtat ex *l.*6.*tit.*13.*lib.*9.*Recop.* quod procedit etiamſi fiſcus velit ad hoc vti reſtitutionis remedio , vt deciſum refert Azeued. *d. l.*6. *num.*4. *ſuper verb. ſea recebida la puja faſta los dichos tres meſes* : & *n.*5.concludit quod ſi de facto admitteretur, talis admiſſio nulla eſſet, pro- 12 vt in ſimili terminus datus retrahere volentibus,vt intra illum poſſint emptori ſoluere, & rem retrahere, eſt nouem dierum, iuxta *l.*7.*tit.*11.*lib.*5.*Recop.& l.*8. ibi, *la pueda ſacar tanto por tanto dentro de nueue dias*, &c. Azeued. *in dict.l.*7.*num.*61. & Matienz. *ibi,gloſſ.*6. *numero* 10. Parlad. *differ.*109.§.5.*n.*3.Gutier.*pract.lib.*2. *quæſt.*152. qui quidem terminus ita eſt præciſus , vt contra eum non competat minoris fauore reſtitutio, vel pupillo,vel abſenti,vt probatur *in d.l.*8.ibi : *Porende declaramos y ordenamos y mandamos que los nueue dias contenidos en la dicha ley del fuero corran contra los menores de veinte y cinco años , quien ſean en edad pupilar o adulta,y eſſo miſmo corra contra los auſentes*, & ibi : *y que no les ſea otorgado ſobre eſta reſtitucion , ni reſciſion del tiempo, ſaluo que à la letra ſe guarde la dicha ley del fuero contra los vnos y los otros*, &c.

Intra prædictos nouem dies non ſolùm deduci de- 13 bet ius prælationis, vulgò *tanteo*, ſed etiam requiritur, vt intra id tempus priuilegiatus offerat emptori pretium , & petat vt ei rem remittat , & ſi nolit recipere, quod conſignetur coram iudice , ſeu illius auctoritate deponatur,*dict.l.*8.ibi, *y que requiere cõ el precio,y ſi no le quiere recebir,ponerle en depoſito*,&c. *& l.*9. ibi : *con tanto que conſigne al que la ſaca el precio* ; nihil enim prodeſt conſignatio, & depoſitio, niſi prius pretium ſit oblatum ei , cui ſolvi debet , niſi ſit abſens, *l.*2. & *ibi*

Scilicet.

Salicet. *in 1. notab. C. de vſur. gloſſ. fin. poſt princip. in l. acceptam, C. eod.* Tiraq. *de retractu lig. §. 9. gloſſ. 5. & vlt. num. 5.* Aaeucdo *l. 9. n. 11. tit. 11. lib. 5. Recop.* Gutierr. *lib. 2. pract. q. 160. num. 2. verſ. his tamen,* Matienſ. *d. l. 8.*
16 *gloſſ. 6. n. 1. & l. 9. gloſſ. 4. n. 1.* vbi addit quod requiſitio cum pretio eſt quid formæ, cum lex loquatur conditionaliter, & *n. 10.* concludit, quod ſi in conſignatione pretij deficiat vnus nummus, videtur non fuiſſe ſatisfactum formæ legis, cùm omiſſio formæ etiam in minimo totum vitiet.

17 Quæ quidem benè ad caſum, de quo agitur, adaptantur, cùm ius prælationis, & adjectionis pari paſſu ambulent cum iure retractus huiuſmodi, & ambo eiſdem regulis, & iuribus gubernentur, ex Gregor. Lopez *in l. 4. gloſſ. 3. tit. 13. part. 7.* Montalv. *l. 2. tit. 24. p. 5.* Tiraquel. *de retractu, in præfat. n. 2.* Perez *l. 14. ſuper verb. todos aquellos, tit. 11. lib. 4. Ordin.* Sigiſmund. Scacc. *de re iudic. gloſſ. 14. q. 29. n. 3.* Vnde cùm Gaſpar Herrera intra nouem dies noo obtulerit D. Ioanni de Azeuedo idem pretium, quod ille plena manu obtulerat, & debebat admitti, nec item depoſuit iudice auctorizante, nullum prælatinnis ius ei debebatur, eo maximè, quia
18 null bi reperitur diſpoſitio illud deberi hoc caſu, maximè cùm hoc ius retractus ſit odioſum, & exorbitans à iure communi, ac proinde non concedendum, niſi in caſibus à iure communi permiſſis, *ex l. dudum, C. de contrah. empt.* vbi Ego ipſe *in collect. n. 16.* notant Anton. *l. 70. Tauri, n. 1.* & Gutier *pract. lib. 2. q. 145. num. 1.* & conſtat ea traditis per Tiraq. *de vtroque retractu, in præf. n. 16. & n. 60.* Burg. de Paz *conſ. 30. n. 13.* Aacued. *l. 7. n. 13. tit. 11. lib 5. Recop.*

19 Ad quartum de dicta *l. Lucius, § fin.* reſpondetur, imò ex ea colligi adjectionem concedendam in cauſis fiſcalibus, vt *ſuprà* tetigi *in verſ. ſed his non obſtantibus.*

20 Ad quintum de *d. l. congruit,* reſpondetur illam procedere, & loqui in conductionibus temporalibus vectigalium tractum ſucceſſiuum habentibus, ex particulari ratione *l. cotem ferro, §. qui maximos, ff. de publican. & vectigal.* ibi: *Qui maximos fructus ex redemptione vectigalium conſequuntur, ſi poſtea tantò locari non poſſunt, ipſi ea prioribus penſionibus ſuſcipere compelluntur:* & ſic locum non habet in locatione, & venditione perpetua, vt in vtroque caſu de conductione temporali, & perpetua probat, & diſtinguit *d. l. prædia,* quæ ſubſequitur *d. l. congruit,* dum adjectionis ius in hoc caſu denegat temporali conductori, his verbis: *Si verò pro tali prædio ab altero conductore offeratur augmentum, ſit in arbitrio conductoris prioris, cui res ad tempus locata eſt, vt ſi ipſe quod alter adjecit, obtulerit, maneat penes eum temporalis illa conductio,* &c. & ſtatim deueniendo ad ſecundam diſtinctionis partem, quæ tractat de conductore perpetuo, ei denegat adjectionis, & prælationis ius, vt videre eſt ibi: *Si verò idem hanc ipſam rem aliquando meruerit iure perpetuo poſſidere, habebit & ipſe ſuperiùs expreſſam perpetuam firmitatem,* &c.

21 Et quod *d. l. congruit,* loquatur in conductione temporali, oon autem in perpetua, notat *ibi* gloſſ. *verb. poſſeſſores,* ſic loquens: *Poſſeſſores, id eſt detentatores; nam de conductore temporali dixit, non de perpetuo emphyteuta.* Et Ioan. de Platea *in eadem leg. congruit,* idem tenet his verbis: *Et nota hîc, quod conductores temporales, de quibus hîc loquitur, dicuntur poſſeſſores, ſed impropriè ponitur, id eſt detentatores, vt dicit gloſſ. poſſident enim pro domino, non ſibi, ſed ſecus in conductoribus perpetuis, qui ſibi poſſident, infrà lege proxima, cum ſimilibus.* Ideio dicit Lucas de Peña *in dict. l. prædia, in fine.*

22 Quæ quidem genuina, & propria dictæ *leg. congruit,* interpretatio procedit ea ratione *dict. l. cotem ferro, §. fin.* vt capreſsè aduertunt Greg. Lop. *in l. 5. gloſſ. 3. titul. 19. part. 6.* ibi: *Quod ſi veteres conductores tantum dare velint, quantum offertur per nouos, quod præferuntur nouis, per d. l. fin. C. de locat. fund. ciuil. ex ratione l. cotem ferro, §. fin ff. de public.*

Anton. Gomez *var. tom. 2. cap. 3. n. 5.* ibi: *Quia eſt* 23
ſpeciale in illis conductoribus, loquitur de conductoribus fiſcalibus, quia aliquando inuiti detinentur in conductione, &c. quæ eſt ratio *d. l. cotem ferro, §. fin.*

Gutier. *pract. lib. 1. q. 38. n. 6.* ibi: *Conductores vete-* 24
res præferuntur nouis, per l. fin. & l. congruit, C. de locat. præd. ciuil. lib. 11. ex ratione l. cotem ferro, §. fin. de publican. & vectig. Idem *de gabell. q. 140. n. 1. & 2.* vbi *n. 7.* refert *d. l. cotem ferro, §. fin.*

Ceuallos *commun. contra commun. p. 3. q. 756. n. 64.* ibi: 25
Cuius deciſio procedit ex ratione l. cotem ferro, §. fin. ff. de publican. & vectig.

Bobadill. *in ſua politica, p. 2. lib. 3. cap. 4. num. 22.* ibi: 26
Porque aſſi como al arrendador que en el arrendamiento paſſado gano en ellas, le pueden compeller à que las ariende en el año ſeguiente, quando ſe eſpera que tendran quebra, ſegun la doctrina del Iureconſulto Paulo: por el conſeguiente parece que tambien puede pedir el arrendador, que ſe le den por el tanto quando eſpera ganar: & ad marginem refert doctrinam Pauli *in d. l. cotem ferro, §. fin. & Doctores in dict. l. congruit, & in dict. l. fin.*

Curia Philippica *part. 2. lib. 1. cap. 15. del arrenda-* 27
miento Real, num. 42. ibi: *No auiendo ponedor en las rentas Real, el arrendador dellas del año precediente puede ſer compelido a arrendarlas el año ſeguiente por el miſmo precio, conforme a vn texto,* & refert *d. l. cotem ferro, §. maximo,* & paulò poſt *in num. 43.* ſic ait: *Y por la miſma razon el arrendador del primer arrendamiento fenecido, puede tomar por el tanto al ſegundo arrendador del arrendamiento ſeguiente, la renta Real, que ſe le arrendò, y ſe le ha de dar ſegundo textos,* &c. & allegat *d. l. congruit, & d. l. fin. C. de location. præd. ciuil. libro 11.*

Ex quibus ſatis colligitur *d. l. cotem ferro, §. fin.* lo- 28
qui da conductoribus temporalibus; nam cùm loquatur in conductione vectigalium, bene infertur de temporali loqui, cum conductiones huiuſmodi vltrà triennium fieri non poſſint, *ex l. penes 4. C. de vectigal. & ex l. Hiſpan. 7. tit. 7. part. 5.* ibi: *Otroſi dezimos que eſtos portaſgos, y los otros derechos, y las rentas del Rey deben ſer publicamente arrendadas, metiendolas en almoneda, e qual mas diere por ellas eſſe las deue auer. Pero qualquier que las arrendare no las deue tener mas de tres años,* &c. vbi Gregor. Lopez *in gloſſ. verb. tres años,* notat Azeuedo *in l. 1. tit. 11. de los arrendamientos de las rentas Reales, lib. 9. Recop. n. 1. & in l. 2. num. 7.* ibi: *Et nota quod ſecundùm d. l. 7. tit. 7. part. 5. ſolùm per tres annos redditus Regij locandi ſunt; & idem eſſe de iure communi,* inquit Bertachin. *de gabell. 2. p. n. 16.* & Chaſſan. *in conſuet. Burg. titul. de gabellis, n. 30. & hodie id diſponitur, & quando fieri debeat per cap. 6. nonarum punctuationum,* &c. Et quidquid ſit in præſenti caſu, nec de perpetua, nec de temporali conductione loquitur, ſed de ceſſione, & venditione bonorum fiſcalium, quæ iam D. Ioanoi de Aacuedo, iuxta adjectionem per eum factam ei adjudicata erat, contradicente Gaſpare, qui eo tempore adjicere noluit, ſed poſtquam ad fauorem Ioannis perfecta jam erat venditio, & ſic extra terminum conceſſum, & datum retrahere volentibus, qui iuxta ſuprà reſoluta in his adjectionibus, & prælationibus attendi debet, maximè cùm leges Regiæ diſponentes circa hoc ius retractus, *y del tanteo,* etiam de iure Canonico ſunt obſernandæ, vt notant Gutierr. 29
pract. lib. 2. quæſt. 156. num. fin. Azeued. *l. 7. num. 24. in fine, tit. 11. lib. 5. Recop.*

Quare, &c.

Toletana Syndici Ordinis Sancti Franciſci.

Bona Syndici Ordinis Sancti Franciſci nullibi ſunt tacitè hypothecata pro ſolutione pecuniarum, quas eleemoſynarum titulo collegit, & recepit à fidelibus ad ſubleuandas neceſſitates Fratrum pro tempore occurrentes: & an, & quando harum pecuniarum ſummæ priuilegiis depoſiti, & prælationis reſpectu aliorum creditorum gaudere poſſint?

VOTVM LXXXII.

1 *Facti narratio.*
2 *Dominium, ius, & proprietas eleemoſynarum, quæ titulo eleemoſynæ colliguntur à Syndicis Ordinis Sancti Franciſci, ſpectat ad Romanam Eccleſiam.*
3 *Depoſitariorumratio primo loco habetur quoties nummularij loco cedunt.*
4 *Princeps prælationem habens in bonis ſui Theſaurarij, & exactorum publicorum vectigalium.*
5 *Res extantes dicuntur ſi conuertantur in proprios vſus.*
6 *Eccleſia habet tacitam hypothecam in bonis Prælati, propter malam adminiſtrationem.*
7 *Syndicus debet nominari à Generali, & deinde à Papa inſtitui.*
8 *Titulus præcedens quando ex diuturno vſu præſumatur?*
9 *Syndicis conceditur facultas adminiſtrandi, vendendi, & alienandi.*
10 *Syndicus poteſt omnia, quibus vtuntur Fratres, nomine Sedis Apoſtol. commutare, tractare, & expendere.*
11 *Syndicis eſt permiſſum eleemoſynas pecuniarias recipere.*
12 *Syndici in prouinciis Hiſpaniæ poſſunt vendere, adminiſtrare, & permutare bona Religioſorum, non verò recipere eleemoſynas pecuniarias.*
13 *Ordo Fratrum Minorum Sancti Franciſci de Obſeruantia minimè poteſt recipere oblationes, & eleemoſynas pecuniarias, vt in ſequentem diem eas conſeruet.*
14 *Fratres S. Franciſci nullo modo denarios, vel pecuniam recipere poſſunt.*
15 *Facta contra legem pro infectis haberi debent.*
16 *Scriptura priuata de recepto ſubſcepta à debitore aliis creditoribus non præiudicant, niſi alia via de numeratione conſtet.*
17 *Creditor poſterior, de cuius debito legitimè conſtet, præferendus anteriori, de cuius debito conſtat per ſcripturam priuatam recognitam, vel confeſſatam.*
18 *Religioſis fauendum ſine præiudicio alicuius.*
19 *Eccleſiæ priuilegium ad iniquum compendium trahi non debet.*
20 *Æquitas in rebus Eccleſiæ non eſt ſeruanda, ſed rigor, ſi vergit in damnum alterius.*
21 *Fauor Religionis, de quo in* l. ſunt perſonæ, ff. de Relig. *intelligi debet in dubio, & quando cum pari iure creditores concurrunt.*
22 *Religioſi Sancti Franciſci in recuperatione pecuniarum, quas penes Syndicum depoſuerunt, non ſunt præferendi cæteris creditoribus anterioribus, ſeu tacitas, aut expreſſas hypothecas habentibus.*
23 *Deponens quando omnibus creditoribus præferatur?*
24 *Pecuniam, vel rem aliquam in ſacco deponens, ſi res extat, præfertur cæteris creditoribus.*
25 *Depoſita res ſi eſt perempta, ſeu pecunia conſumpta, nec in bonis depoſitarij inueniantur, nulla prælatio exinde datur.*
26 L. quod priuilegium, ff. depoſiti, *intelligitur.*
27 *Depoſito datur priuilegium propter frequentiam contractuum, & neceſſarium vſum.*
28 *Creditores priuilegiarij præferuntur depoſitariis, ſi non extat pecunia depoſita.*
29 *Depoſitarius præfertur in perſonalibus actionibus creditoribus nec habentibus hypothecam, nec priuilegium.*
30 *Creditor habens hypothecam, ſiue expreſſam, ſiue tacitam, præfertur omnibus creditoribus habentibus actiones perſonales etiam priuilegiatas.*
31 *Actio depoſiti eſt perſonalis.*
32 *Creditores depoſiti inter ſe prælationem non habent, quamvis quidam ex illis antiquiores ſint aliis.*
33 *Creditores hypothecarij etiam poſteriores præferendi ſunt depoſitariis, vbi res non extat, & num. 44. & ſeq.*
34 *Depoſitum nullum aliud habet priuilegium quàm ius quoddam prælationis reſpectu creditorum perſonalium.*
35 *Bona Syndici Seraphicæ Religionis non cenſentur tacitè hypothecata pro pecuniis à Fratribus penes illum depoſitis.*
36 *Depoſitum irregulare quando dicatur?*
37 *Depoſitum irregulare non concurrit cum creditoribus hypothecariis, niſi eſſent perſonales.*
38 *Deponens pecuniam numeratam non conſequitur prælationis priuilegium.*
39 *Dominium transfertur in recipientem pecunias ex ſola numeratione.*
40 *Deponens vbi aliquod intereſſe ex pecunia depoſita conſequitur, eo ipſo cenſetur renunciare prælationis priuilegio.*
41 *Depoſitarius quando dominium tranſtulit pecuniæ, etiamſi illa reperiatur in bonis decoctoris, nullam habet prælationem.*
42 *Deponens regulariter præfertur aliis creditoribus habentibus priuilegia perſonalia.*
43 L. Lucius 24. ff. depoſiti, *concordatur cum* l. dle ſponſaliorum, §. qui pecuniam, ff. eodem.
44 L. Certi condictio, §. vltimo, ff. depoſiti, *declaratur.*
45 *Depoſitum magis quàm mutuum in dubio præſumendum eſt.*
46 *Mercatores nunquam habent otioſas ſuas pecunias.*
47 *Miniſter qui pecuniam fiſcalem animo negotiandi ad ſuum commodum intercepit, quas pœnas incurrat?*
48 *Perceptores Regij, & Theſaurarij, qui in proprios vſus pecunias conuertunt, quas pœnas incurrant.*
49 Ruini *doctrina refertur.*
50 *Decius* conſ. 6. *declaratur.*
51 *Alciat.* conſil. 100. *in quibus terminis loquatur.*
52 *Dominium pecuniæ depoſitæ penes Theſaurarium ad illum tranſit.*
53 *Argumentum à tutore ad Theſaurarium an valeat?*

54 *Eleemoſynas Fratribus Sancti Franciſci offerentes, poſſunt earum dominium ſibi retinere, vel in Syndicum transferre.*

55 *Dominium rerum quæ Fratribus Sancti Franciſci offeruntur, quo caſu in Romanum Pontificem transferatur.*

56 *Mutuum, & non depoſitum quando factum videatur à deponentibus pecunias penes Syndicos Ordinis S. Franciſci?*

57 L. 1. ff. de in rem verſo, & l. 1. §. non autem, ff. de exercit. act. *declarantur.*

58 *Poſſeſſor bonæ fidei tenetur reſtituere fructus perceptos extantes, non extantes verò nullo modo, quamuis illos in eius vtilitatem conſumpſerit.*

59 *Creditor anterior poſteriori præferendus, etiam in bonis emptis ex eius pecunia.*

60 *Religio S. Franciſci non habet prælationem in bonis Syndici ad pecunias etiam extantes, niſi probetur eas fuiſſe depoſitas in ſacco ſignato, & vt eadem corpora redderentur.*

61 L. 1. §. idem Pomponius, il 1. ff. depoſiti, *declaratur.*

62 *Procurator ſi ex mandato exigat pecunias, & retineat penes ſe, datur actio mandati, non depoſiti.*

63 *Actum ſemper aliquid cenſetur ex cauſa magis principali.*

64 *Contractus perfectus quando præcedit, & adjicitur conuentio, quæ poteſt cadere in nomen contractus, potius inducitur informatio primi, quàm nouus contractus.*

65 *Actor probare tenetur reum dolo deſiiſſe poſſidere, quando poſſidebat de tempore litis conteſtatæ.*

66 *Dolo deſinens poſſidere habetur pro poſſeſſore, ac ſi verè poſſideret.*

67 *Mutuum non reconciliatur ſi conſumptio pecuniæ, vel commixtio ſit mala fide.*

68 *Dolus vnius non poteſt in damnum alterius redundare.*

69 *Prælatus æquiparatur tutori, & Eccleſia minori.*

70 *Prælatus æquiparatur marito, & Eccleſia vxori.*

71 *Eccleſia res Prælati tacitè obligatas habet pro mala adminiſtratione, prout mulier obligata tenet mariti bona.*

72 *Adminiſtratores Eccleſiæ, qui eius non ſunt Prælati, aut Rectores, tutori, & marito non æquiparantur.*

73 *Eccleſia æquiparatur ciuitati, & non fiſco.*

74 *Hypotheca non datur niſi in caſibus à iure expreſſis.*

1 FRanciſcus Rodericus mercator Martitenſis, & Syndicus Monaſterij Sancti Franciſci eiuſdem oppidi foro ceſſit, & decoctus remanſit eo tempore, quo multas pecuniarum ſummas ab eodem monaſterio in depoſitum receperat, vt eas legaliter, & fideliter diſpenſaret in neceſſitates Fratrum pro tempore occurrentes. Inſurrexerunt poſt decoctionem huiuſmodi multi alij creditores anteriores expreſſam, vel tacitam hypothecam habentes. Inter quos & monaſterium prædictum fuit mota lis ſuper prælationis iure in ſuis debitis exigendis de bonis à Franciſco Roderico relictis, & plura hinc inde pro vtraque parte, & ad fauorem cuiuſque prælationis fuerunt deducta.

2 Pro parte monaſterij, & Fratrum prædictorum allegabantur Apoſtolicæ nonnullæ Conſtitutiones, quæ formam nominandi Syndicum præſtant, & quomodo debeant recipere, & conſumere pecunias, quæ ex fidelium eleemoſynis fuerunt collectæ ad Fratrum neceſſitates ſubleuandas, vt etiam continetur in ſtatuto confirmato per Martinum V. vt refert Fr. Emman. *quæſtionum Regularium tom. 3. quæſt. 39. art. 4. in princ.* ibi: *Statuimus, & ordinamus iuxta declarationem Nicolai III. & Clementis V. & Martini IV. & V. quod quilibet Conuentus, ſeu locus habeat ſuum procuratorem, œconomum, ſeu Syndicum, & actorem, cui omnis eleemoſyna pecuniaria, & alia, quæ ad pecuniam reduci poſſunt, integraliter dignetur eaſdem diſpenſare, debeat legaliter, & fideliter pro reparatione conuentuum, & locorum, ac alias quaſque neceſſitates Fratrum pro tempore occurrentes*, &c. Quarum quidem pecuniarum dominium, ius, & proprietas ſpectat ad Eccleſiam Romanam, illarum verò collectio, & depoſitum pertinet ad eundem Syndicum, ex declaratione Martini V. & Pauli IV. vt in Bulla, quam refert Fr. Emman. *d. q. 39. art. 4. verſ. Circa quam*, ibi: *Et prædictas eleemoſynas nomine Romanæ Eccleſiæ (ad quam rerum omnium mobilium, & immobilium, quibus Fratres vti poſſunt, ius, proprietas, & dominium nullo medio ſpectat) recipiant, & recipere poſſint*, vel nomine fidelis eam offerentis, vt ipſe notat *dict. art. 4. in verſ. ſed reſtat*, ibi: *Pecunia enim prædicta nomine dantis apponitur, qui prædictis neceſſitatibus prouidet ſecundum declarationem Nicolai III.* &c. & ibi: *Cùm prædictus Syndicus nomine dantis prædictam pecuniam teneat, & recipiat, & conſumat*, &c.

Vnde videtur deduci, hos Syndicos pecunias huiuſmodi ex eleemoſynis collectas tenere, & recipere in depoſitum, ac proinde deponentes Fratres omnibus creditoribus præferendos, per *l. ſi hominem, §. quoties, ff. depoſiti*, ibi: *Quoties nummularij foro cedunt, ſolet primo loco ratio haberi depoſitariorum, hoc eſt, eorum qui depoſitas pecunias habuerint, non quas fœnore apud nummularios, vel cum nummulariis, vel per ipſos exercebant*, &c. 3

Secundò ex citatis conſtitutionibus colligitur dominium pecuniarum ad Romanam Eccleſiam ſpectare, cujus nomine Syndicus recipit, & ita Summus Pontifex præferendus omnibus aliis creditoribus in recuperandis pecuniis huiuſmodi, vt videmus in Principum theſaurariis, & exactoribus publicorum vectigalium, *ex l. 1. & 2. C. de his, qui ex publicis ratioc. lib. 10. l. 2. & 3. C. de his, qui ex publ. collat. eod. lib.* cum traditis à Ponte *deciſ. 7.* Surdo *conſ. 391.* poſt Ruio. *conſ. 145. vol. 5.* 4

Tertiò ex eo, quia pecuniæ, quæ per Fratres conſignatæ fuerunt dicto Franciſco Roderico, debent reputari tanquã extantes, cùm certum ſit illis vſum fuiſſe ad emendas res quas in domo ſua, vt venderentur, publicè expoſitas habebat; dicuntur autem res extantes ſi conuertantur in proprios vſus, quia expendens locupletatus eſt, *l. 1. ff. de in rem verſo, l. 1. §. non autem, ff. de exercit. act.* cum aliis per Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 27.* Et maximè conſtando, prout conſtat, eundem Franciſcum Rodericum dictas pecunias doloſè, & mala fide conſumpſiſſe, quo caſu habentur ac ſi fuiſſent conſumptæ, ex traditis à Iaſ. *in l. rogaſti, §. fin. n. 4. ff. ſi certum pet.* & à Surd. *conſ. 4. ex n. 43.* 5

Quartò, & vltimò, quia Eccleſia habet tacitam hypothecam in bonis Prælati propter malam adminiſtrationem, ex gloſſ. communiter recepta *in cap. ſimiliter, 16. q. 1. & in cap. ex litteris*, vbi Abb. *n. 11. de pign.* Neguzant. *de pign. 5. memb. 2. p. n. 120.* Palat. Rub. *in rub. de donat. §. 66. n. 21.* Mulin. *de inſtit. tract. 2. diſp. 536. n. 6.* Nouar. *de priuileg. miſerabil. priuileg. 107.* Gaito *de credito, cap. 4. q. 11. ex n. 2029.* Et hoc idem tacitæ hypothecæ ius in quolibet alio adminiſtratore agnoſcunt Eſcobar *de ratiocin. cap. 39. n. 13.* & Amat. Roderic. *de creditorum concurſu, p. 1. art. 5. ex n. 9.* 6

Verùm his non obſtantibus, certius, & verius mihi videtur, nullam tacitam hypothecam, aut quodcunque aliud prælationis priuilegium Religioni S. Franciſci concedi contra bona Franciſci Roderici aſſerti Syndici, ad hoc vt aliis creditoribus ſit præferenda.

Et

7 Et in primis nullus dicet, Franciſcum Rodericum
fuiſſe verè Syndicum, quia eum in talem non nomi-
nauit Generalis Ordinis, nec deinde ſucceſſit inſtitu-
tio Pontificis, vt requirebatur, vt ex citatis Bullis col-
ligunt Fr. Emman. *d. tom. 3. q. 39. art. 1.* Alphonſ. de Ca-
ſarubios *in compendio priuilegiorum, in verb. Procurato-
res Fratrum, ſeu Syndici, num. 3. pag.* 491. Luengo *ſu-
per regulam Fratrum Minorum, cap. 4. controu. 14. ſect. 2.
num. 1. folio* 295. vbi *n. 3.* tradit quod quidquid aliter
fit, faciunt Fratres per interpoſitam perſonam, & con-
8 tra regulam. Et nihil releuat quod dictus Franciſcus
per plures annos Syndici officio vſus fuerit, ex qua
temporis diuturnitate præſumitur titulus adminiſtra-
tionis ſufficiens, ad tradita per Fr. Emman. *d. tom. 3.
q. 39. verſic. aduertendum etiam*; quia eius opinio in hac
parte contrariatur iuris communis diſpoſitioni; nam
Doctores, qui aſſerunt ex diuturno vſu præſumi titu-
lum præcedentem, fundantur in *l. cùm de in rem verſo,
ff. de vſur.* ex qua probatur præcedentem titulum præ-
ſumi quando cum diuturno vſu concurrit factum per-
ſonæ, contra quam præſcribitur, vt validiſſimè defen-
dit And. Fachin. *lib. 8. controu. cap.* 30. communiter re-
ceptus ab omnibus, quos in vnum congeſſit Caſtil. *de
tert. cap. 3. n. 27. cum ſeqq.* & facit quod tutus non pro-
batur ex eo quod quis pro tali habetetur, *ex l. 1. in
princ. ff. de eo qui pro tut.* gloſſ. *in l. 2. §. ſi mater, ff. ad
Tertyll.* Crauet. *conſ. 339. n. 7. vol. 1.*

9 Et quatenus dictus Franciſcus legitimè in Syndicum
crearetur, adhuc ille non poterat pecunias recipere,
cùm id ſit contra regulam, nam Syndicis iuxta Bullam
Martini IV. ſolùm conceditur facultas adminiſtrandi,
vendendi, & alienandi, vt conſtat ex illius verbis, ibi:
*Et decreuit quod tales perſonæ ſint verè, & legitimè ad-
miniſtratores, œconomi, Syndici, & actores, qui res prædi-
ctas, & rerum prædictarum pretium nomine Romanæ Ec-
cleſiæ recipiant, & per eoſdem in Fratrum prædictorum
vtilitatibus, prout eis licet ex regula, vel declaratione re-
gulæ, conuertant*, &c. refert Bart. *in tractat. Minoritar.
lib. 1. diſtinct. 8. cap. 2.* Fr. Emman. *d. tom. 3. quæſt. 39.
10 art. 1.* vbi *art. 3.* dicit, quod ipſe Syndicus nomine Sedis
Apoſtol. poteſt omnia, quibus vtuntur Fratres, commu-
tare, alienare, tractare, expendere, & permutare; refert
etiam eadem verba Alphonſ. de Caſarubios *in compen-
dio priuileg. Fratrum Minor. in verb. Procuratores Fra-
trum, ſeu Syndici, n. 3. 7. & 8.* vbi adducit confirma-
tionem Martini V. comprobant Miranda *en la expoſi-
cion de la regla, cap. 77. fol. 450. & cap. 78. fol. 456.*
Hieron. Rodrig. *in compend. quæſt. 6. Regul. reſol. 119.
num. 3.* Fr. Franciſc. Luengo *ſuper Reg. Fratrum Mino-
11 rum, cap. 4. controu. 14. ſect. 1. num. 5. pag.* 294. Et quam-
uis per conſtitutiones, quæ vulgò dicuntur Martinia-
næ, quarum ſuprà memini, Syndicis fuerit permiſſum
eleemoſynas pecuniarias recipere, Sorb. *in compendio,
verbo Procuratores*, Carol. Marant. *reſp. 41. n. 81. p. 1.* id
tamen fuit conceſſum cum ea qualitate, quod poſſent
monaſteria, ſi velint, pro maiori regulæ perfectione,
huiuſmodi facultate non vti, & in vim huius permiſ-
12 ſionis prouinciæ Hiſpaniæ illas Martinianas conſtitu-
tiones non receperunt, & ita eorum Syndici poſſunt
tantum adminiſtrare, vendere, & permutare bona, quo-
rum vſus permittitur Religioſis, non autem recipere
eleemoſynas pecuniarias, vt per citatam Bullam Mar-
tini V. reſoluunt Alphonſ. de Caſarrub. *dicto verbo
Procuratores, ſeu Syndici, num. 8. pag. 491. in fine, &
pag. 492. in princip.* & Sorb. *in addit. ad eundem, pag.
494. verſ. quoad quintum.*

13 Et quidem iure optimo, cum non minùs certum ſit
Ordinem Fratrum Minorum Sancti Franciſci de Ob-
ſeruantia, iuxta illius ſanctum inſtitutum, minimè poſſe
recipere eleemoſynas, & oblationes pecuniarias, tam
per ſe, quàm per interpoſitam perſonam, ad hoc vt in
ſequentem diem eas conſeruet, vt eſt expreſſum *in
cap. 4. Regul.* his verbis: *Præcipio firmiter Fratribus
vniuerſis, vt nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant
per ſe, vel per interpoſitam perſonam*, &c. refert Fran-
ciſc. Luengo *vbi ſupra*, & Fr. Ludouic. de Rebolledo
part. 1. chronica S. Franciſc. lib. 1. cap. 4. fol. 81. Quod 14
enim per dictas Martinianas conſtitutiones conceſſum
fuit Conuentibus apud quos receptæ ſunt, illud ſolùm
eſt quod Syndici recipere poſſint pecuniarias eleemoſy-
nas de manu illas offerentium, remanente tamen earum
dominio ad illorum diſpoſitionem, & penes ſummum
Pontificem, quando de illo non diſpoſuerunt, cum hoc
tamen vt nullo caſu ipſi Religioſi illas recipere va-
leant, vt patet ex ipſa Bulla Martini V. quam refert
Caſarrab. *vbi ſuprà*, & Franciſc. Luengo *ſuper reg. cap. 4.
controu. 15. ſect. 2. n. 12. pag.* 310. vbi dicit quoad quar-
tum capitulum regulæ, quod Fratres non recipiant pe-
cuniam. *Statuimus, & ordinamus iuxta declarationem
Nicolai III. & Clementis V. & Martini IV. quod qui-
libet Conuentus, ſeu locus habeat ſuum Syndicum, cui om-
nis eleemoſyna pecuniaria, & alia, quæ ad pecuniam re-
duci poſſunt, integraliter aſſignentur, qui eaſdem diſpen-
ſare debeant legaliter, & fideliter ad neceſſitates Fratrum
pro tempore occurrentes, & quod Fratres nullo modo de-
narios, vel pecuniam recipiant*, &c. Et ſic ex Bulla Gre-
gorij XIII. quam refert Emman. Rodriguez *dict.
tom. 2. quæſt. 126. art. 4. verſic. ad primum*, poſſunt Syn-
dici Conuentuum Miſſarum, ac diuinorum officiorum
ſtipendia etiam in iudicio petere, Ricciul. *de iure per-
ſonar. extra gremium Eccleſiæ exiſt. lib. 8. cap. 9. n. 27.*
Carol. Marant. *reſp. 41. n. 67. p. 1.*

Ex quo infero, quod cum fuerit prohibitum per di- 15
ctam Martinianam Conſtitutionem, ne pecuniæ huiuſ-
modi ab ipſis Religioſis reciperentur, etiam titulo elee-
moſynæ, conſequens ſit eas eſſe Syndicis tradendas de
manu illas offerentium, iuxta regulæ, inſtitutique diſ-
poſitionem: aliter enim quicquid geſtum fuerit, vti
contra regulam, pro non facto haberi debet, nec exin-
de priuilegium induci poteſt, ad not. per Abb. *in cap. in
præſentia, n. 63. de probat.* Bald. *in auth. ingreſſi, num. 39.
C. de Sacroſ. Eccleſ.* Anchatan. *in cap. 1. n. 30. de teſtam.*
& cum aliis Saneb. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7.
cap. 16. n. 49.* Et ſic confeſſiones de recepto, & inſtru-
menta, quibus dictus Franciſcus aſſeruit ſe recepiſſe à
Fratribus certas pecuniarum ſummas, non poſſunt exe-
qui, cùm ex illis vti contra legis, & regulæ prohibitio-
nem factis, nulla ciuilis, aut naturalis naſcatur obliga-
tio, & ſtante conſtitutione, & regula actum annullan-
te, vtique omnia, quæ ſequuntur ex illis, nulla etiam,
& inualida cenſeri debent, *ex l. non dubium, §. penult.
ff. de legib.* ibi: *Sed etſi quid fuerit ſubſequutum ex eo,
vel ob id quod interdicente lege factum eſt, illud quoque
caſſum, ac inutile eſſe præcipimus*, &c. Alderan. Maſcard.
de ſtat. interp. concluſ. 9. num. 34. Farin. *fragment. crimin.
part. 2. litt. L, num.* 176.

Eo maximè, quia de debito non conſtat, niſi per ali- 16
quas priuatas ſcripturas à Franciſco Roderico debitore
ſubſcriptas, & recognitas, quæ ab iis creditoribus præ-
iudicium aliquod inferre non poſſunt, niſi alia via de
numeratione conſtet; quia aliàs eſſet in poteſtate de-
bitoris, quando vellet, veris creditoribus præiudicare,
gloſſ. in cap. 3. de fide inſtrum. Socin. *conſil. 67. n. 2. lib. 4.*
Batt. *in l. poſt contractum, in fin. ff. de donat.* Rebuff. *de
chirog. recog. num.* 81. Burſat. *conſ. 219. n. 21. lib. 2.* Surd.
conſ. 547. n. 7. Caputaq. *deciſ. 217. p. 1.* Coler. *de proceſ.
execut. p. 1. cap. 10. n. 96.* Flores de Mena *var. lib. 1. q. 6.
§. 3. num.* 34. Rot. Genuenſ. *deciſ. 13. n. 21. & deciſ.* 188.
Gaito *de credito, cap. 2. tit. 3. à n. 312. & tit. 8. n.* 3207.
Noguerol. *allegat. Iuris allegat. 36. num.* 17. quod pro-
cedit etiamſi de debito conſtet per chirographum re-
cognitum cum hypotheca, quia ſemper illi præferendus

eſt poſterior, de cuius credito conſtat. Ita Greg. Lop. *l. 27. tit. 13. part. 5. gloſſ. 1. verſic. & ſignanter nota*, Ioan. Gutier. *de iuram. p. 3. cap. 15. n. 21.* Carot. *de remed. except. 223. à n. 144.*

19 Et quamvis Religionis cauſa debet eſſe fauorabilis, id tamen verum eſt quando exinde non inducitur præ-
judicium Iuris tertio acquiſiti, quia Eccleſia nunquam patitur contra iuſtitiam aliquid fieri in damnum tertij, iuxta *cap. 1. de alien. feudi*, ibi ; *Sed diuerſum obſeruatur in Eccleſia, quàm in priuato: Eccleſia enim cultrix, & auctrix iuſtitiæ non patitur contra iuſtitiam aliquid fieri in ſe, vel in alterum, priuatus verò ſemper obuiat iuſtitiæ, cap. per tuas*, & ibi, *gloſſ. in verbo fraudem, de don.* Non enim ad iniquum compendium trahi debet priuilegium Eccleſiæ, vel minoris, vt tradit Pinel. *in l. 2. C. de reſcind. vendit. p. 2. cap. 4. n. 79. in fine, per gloſſ. in l. pen. §. fin. de rebus eorum*, & per *l. fin. C. de vſucap. pro empt.* & tradunt Marc. Anton. Genuenſ. *in*
20 *practicab. Eccleſ. q. 177. in fine*, quod æquitas in rebus Eccleſiæ non eſt ſeruanda, ſed rigor, ſi vergit in damnum & intereſſe alterius, per *cap. 1. de dolo, & contum.* ſequitur Nouar. *de priuil. miſerab. perſon. priuileg 75. num. 13.* Fauor enim Religionis, de quo *in l. ſunt per-*
21 *ſonæ 43. ff. de Relig.* intelligi debet in dubio, & quando cum pari iure, & abſque vlla prælatione creditores concurrunt, provt videmus in perſonalibus, inter quos tantùm præualet fauor Religionis, & piæ cauſæ, vt ex D. Thom. Nau. Valent. Rodriguez, Sayro, & Rebello probat latè Molfeſ. *poſt conſuet. Neapol. conſ. 13. n. 10.* Honded. *conſ. 29. n. 95.* quos ſequitur Gaito *de credito, cap. 4. quæſt. 11. n. 2047.*

22 Vnde nil releuante Eccleſiæ fauore, quippe qui in hac materia cum tanto præiudicio, & damno locum habere non poteſt, & ſtando in mera iuris communis diſpoſitione, reſoluendum eſt, Franciſcum Rodericum vti Syndicum Seraphicæ Religionis nõ fuiſſe, nec eſſe depoſitarium pecuniarum, quas Religioſi illi tradiderunt, & ipſe de manibus eorum recepit, ac proinde illos in pecuniarum huiuſmodi recuperatione præferendos non eſſe cæteris creditoribus anterioribus, tacitas, ſeu expreſſas hypothecas habentibus, vt ex ſequentibus apparet.

23 Nam certa eſt Iuris concluſio in hac materia, quod tunc deponens indiſtinctè omnibus creditoribus præfertur, ſi depoſitum fiat earum rerum, quæ in pondere, numero, & menſura conſiſtunt, & dominium in depoſitarium non ſit tranſlatum, & res, ſeu pecuniæ extent, vt probat text. *in l. ſi ventri, §. in bonis, ff. de priuil. credit.* ibi : *Si tamen nummi extant, vindicare eos poſſe puto à depoſitariis, & futurum eum qui vindicat ante priuilegia*, &c. vbi *gloſſ. verbo à depoſitariis*, dicit, id eſt à deponentibus. Notant DD *per text.* ibi, *in l. ſi is qui, C. depoſiti*, in illis verbis, ibi, *niſi nummi extent*, &c. *l. 11. in fine, tit. 14. p. 5.* ibi : *Pero ſi entre los bienes de tal deudor, como eſſe fuere fallada alguna coſa agena que le huvieſſe dado alguno en guarda, en ſaluo dezimos que ſin que à ſu Señor, y que los debdores no ge la puedan embargar*, notat Gregor. *in gloſſ. verbo à ſu Señor*, vbi ponderat *dict. leg. procuratoris, §. planè, verſicul. quod ſi dedi, Digeſtis de tribut.* & *leg. cum fundus, §. ſeruum tuum, ff. ſi certum petatur*, cum aliis citatis à Matienſ. *l. 7. gloſſ. 5. n. 1. titu-*
24 *lo 15. lib. 5. Recop.* ibi : *Quoties cauſa prælationis creditorum agitur, in primis præfertur qui rem aliquam, vel pecuniam in ſacco depoſuit, ſi res extat, eam ſiquidem poterit vindicare tanquam dominus, qui eam depoſuit ; hic enim præfertur omnibus hypothecariis, & priuilegiariis, vt in leg. ſi ventri, §. in bonis, Digeſtis de priuileg. credit.* &c. Rodriguez *de concurſu creditorum, articulo 6. de priui-*
25 *leg. depoſiti, n. 46.* ibi : *Si verò res depoſita eſt perempta, ſeu pecunia conſumpta, nec in bonis depoſitarij inuenitur, ac propterea actione depoſiti ad æſtimationem agatur, tunc depoſitor quatenus eſt tempore prior, aliis priuilegiariis creditoribus præfertur, etiamſi habeant expreſſas hypothecas tempore poſteriores : ſi autem habeant creditores alias hypothecas tempore priores, præferentiam habent in bonis depoſitarij ; quod ſecus eſſet, ſi ſolum chirographarij creditores fuiſſent : nam tunc depoſitoribus inter perſonales actiones ius exigendi ius competit, quo modo intelligi debet text. in dict. §. in bonis, in princip. quando ſcilicet apud depoſitarios nummi, vel alia res depoſita non extabant*, &c. Cui
reſolutioni non opponitur text. *in leg. quod priuile-* 26
gium, ff. depoſiti, dum videtur decidere priuilegium competens deponenti, intelligendum eſſe non ſolùm ſi pecunia extet, ſed etiam vt præferatur in omnibus fraudatoris facultatibus, quia procedit, vt notat Greg. *in d. l. 9. verb. primeramente, tit. 3. part. 3.* in depoſitis, quæ fiunt coram nummulariis, ſeu argentariis publicis præpoſitis à Rege propter ipſorum neceſſarium vſum, & frequentiam contractuum, vt videre eſt in depoſitario generali, & patet ex verbis Gregorij Lopez *citato loco*, ibi : *Iſtud priuilegium datur depoſito propter fre-*
quentiam contractuum, & neceſſarium vſum, vt Digeſt. 27
depoſiti, leg. ſi hominem, §. quoties, cum l. ſeq. quæ eſt dict. leg. priuilegium, ipſamet lex priuilegium hoc expreſsè docuit, ibi : *Idque propter neceſſarium vſum argentariorum ex vtilitate publica receptum eſt*, &c. Et ita cum conſtat penes dictum Franciſcum Religioſorum pecunias non extare, ſed ab ipſo conſumptas fuiſſe, nullam in hoc capite prælationem ipſi prætendere poſſunt, vt patet.

Præcipuè quando adeſt hypotheca in certis, & de- 28
terminatis bonis, vel ſi adſint creditores priuilegiatij, vt in præſenti caſu, quia tunc præferuntur depoſitariis, ſi non extat pecunia depoſita, in quibus terminis etiam poteſt intelligi *d. l. quod priuilegium* 8. ne videatur contrariari diſpoſitioni alterius *l. ventri, §. in bonis*, inſinuat *d. l. 9. tit. 3. part. 3.* ibi : *Fueras ende ſi antes que aquellas coſas hubieſſe recibo en guarda, hubieſſe fecho algun debdo por que hubieſſe obligado ſeñaladamente todos ſus bienes, o parte dellos, en entonces antes pagarin el debdo que hubieſſe, que aquello que aſſi hubieſſe recibido en guarda*, &c. cuius deciſionem intelligit Gregor. Lop. ibi, *in gloſſ. verb. contar*, quando non extat pecunia depoſita. Et reſoluit Sanch. *de decoctor. part. vltim. n. 3.*
ibi : *Sed ſi vſuras deponens non accipiebat, & alij credi-* 29
tores erunt, qui hypothecas habebant, & hi ratione iuris realis præferendi ſunt, l. Procuratoris, §. ſi plures, verſic. planè, ff. de tribut. leg. pro debito, C. de bonis auctor. iud. poſſid. Si verò alij creditores non habeant hypothecam, nec priuilegium in perſonalibus actionibus, depoſitarius præfertur, leg. ſi hominem, §. quoties, in princip. citat. At vbi priuilegium in perſonalibus actionibus habebant, vtſi quidem impenſa funeris, & hac cauſa, cum bona ſoluenda non ſunt, procedit l. penult. ff. de relig. & ſumpt. fun. Idem in aliis caſibus notatis ab Accurſ. in dict. §. qui hominem, verſ. depoſitariorum, vt illi creditores priuilegiarij præferuntur, & ita intelligendus eſt §. in bonis, dum dicit depoſitarios poſt priuilegia admitti, & extra illos caſus deponentes admittuntur : ſic enim eſt intelligendus dict. §. quoties, &c.

Certum eſt enim, quod creditor habens hypothe- 30
cam, ſiue expreſſam, ſiue tacitam, præfertur omnibus creditoribus habentibus actiones perſonales etiam priuilegiatas, *leg. eos, C. qui potiores, l. 1. C. ſi propt. publ. penſit. l. procuratores, §. ſi plures, Digeſtis de tribut. l. pro debito, Cod. de bonis auctor. iudic. poſſid.* Molin. *de inſtit. tract. 2. diſp. 526. verſic. quod attinet*, Carot. *de depoſito, parte 2. quæſt. 47. numero 12.* Felician. *de cenſib. lib. 3. cap. 5. n. 70.* Flores de Mena *var. lib. 1. quæſt. 6. art. 3.*
num. 38. Amat. Rodetic. *d. art. 4. num. 3.* & non minùs 31
certum quod actio depoſiti eſt perſonalis, provt ſunt omnes

Digitized by Google

omnes actiones, quæ ex contracto naſcuntur, quando
nulls adeſt hypotheca, ex *§. omnium, iuncto §. item Ser-
viana, Inſtit. de action.* Et comprobatur ex eo, quod cre-
ditores depoſiti inter ſe prælationem non habent,
quamvis quidam ex illia antiquiores ſint aliis, vt eſt
expreſſum *in d. l. ſi hominem, §. quoties, ff. depoſiti*, & do-
cent plures, quos citat Caſtill. *quotid. contron. lib. 3.
c. 16. n. 78.* nam ſi inter eos daretur iua aliquod hypo-
thecæ, certò præferendi eſſent iuxta depoſitorum prio-
ritatem, ex regula: *Qui prior eſt tempore, potior eſt iure.*

33 Vnde cùm actio depoſiti ſit perſonalis, vbi res non
extat, creditores hypothecarij omni iure præferendi
ſunt, quamvis tempore poſteriores, vt conſiderat Pe-
guera *deciſ. 38. n. 15.* Eſt enim communis omnium ferè
34 Doctorum ſententia, quod depoſitum nullum aliud ha-
bet priuilegium, quàm ius quoddam prælationis reſpe-
ctu creditorum perſonalium, vt magiſtraliter docuit
Paul. de Caſtro *in d. l. ſi hominem, §. quoties, n. 1.* quam
ſequuntur Strach. *de decoctorib. p. vltim. num. 3. p. 441.*
Moz. *de contract. de depoſito, c. de natural. depoſiti, n. 52.*
Meyrer. *lib. 2. de priuileg. credit. titul. 8. à numer. 2.*
Petr. Gregor. *ſyntag. iuris lib. 23. cap. 3. n. 19.* Matienſ.
lib. 7. gloſſ. 5. num. 13. titul. 16. lib. 5. Recop. Parlad. *in
ſeſquicent. differ. 58. §. 2. num. 6.* D. Barboſ. *in leg. ſi cum
dotem, §. fin. à num. 36. ff. ſoluto matrimon.* Card. Man-
tic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 10. tit. 10. num. 38.*
Caroc. *de depoſito, parte 2. quæſt. 47. num 70.* Amat.
Roderic. *de priuileg. credit. artic. 6. n. 44.* Pichard. *in §.
quadam actiones 20. n. 41. cum ſeqq. Inſtitut. de act. o-
mib.* qui omnes vno ore tenent creditores hypotheca-
rios etiam poſteriores præferendos eſſe depoſitariis,
exceptis Herman. Mayrer. *d. lib. 2. titul. 8. num. 6.* &
Amat. Roder. *d. p. 1. art. 6. n. 46. ad med.* qui contra-
rium in hoc articulo minus benè tenuerunt.

35 Et in puncto, quod bona Syndicis Seraphicæ Relei-
gionis non cenſentur tacitè obligata & hypothecata,
& quod alij creditores hypothecarij debent præferri
Religioni & eius Fratribus in debitis ſuis exigendis,
reſoluit Alex. *conſ. 104. n. 2. verſ. quantum verò ad ter-
tium, & n. 3. in fine, vol. 6.* quem ſolum auctorem po-
tui invenire in noſtris terminis & caſu loquentem.

36 Et licèt eſſemus in terminis veri depoſiti (quod non
eſt ita, ex infrà dicendis) nullus negare poterit, hoc de-
poſitum eſſe irregulare, quod tale dicitur quando da-
tur pecunia, vel quid aliud in pondere, numero & men-
ſura conſiſtens poſt habitam numerationem, vt non
idem, ſed tantumdem reddatur, iuxta text. *in l. Lucius, l.
die ſponſaliorum, §. 1. l. Publia Mania, §. 1. ff. depoſiti*,
cum traditis ab Amat. Roder. *de concurſu credit. part. 1.
art. 6. à num. 39.* Caſtill. *contron. lib. 3. cap. 16. ex n. 31.*
Ioan. Bapt. Larrea *Granat. dec. 14. n. 3. & 4. & ex n. 55.*
37 Nihilominus tamen huiuſmodi irregulare depoſitum
non concurrit cum creditoribus hypothecariis, niſi
eſſent perſonales; illi enim qui habent hypothecas,
ſemper præferuntur, *l. eos, C. qui pot. d. l. ſi ventri, §. in
bonis, l. 9. tit. 3. part. 5.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 536.
num. 6. & diſp. 536. n. 55.* Caſtill. *d. lib. 3. cap. 16. n. 65.* &
latiùs *n. 70.* In tantum quod de iure Regni, *ex d. l. 9.*
38 deponens pecuniam numeratam penes aliquem, non ob
id conſequitur prælationis priuilegium, quamvis illa
exiſtat, quia ex ſola numeratione dominium fuit tranſla-
tum in recipientem, & ita illam *l. 9.* intelligit Greg.
Lop. *ibi, in gloſſ. 1.* vbi requirit in deponente ad hoc vt
in re depoſita extante prælationem obtineat, quod ſit
talis, ex qua non poſſit dominium transferri in depoſi-
39 tarium, Paul. de Caſtro *in d. l. ſi hominem, §. quoties, n. 5.
ff. de priuileg. cred.* Fontanel. *de pactis nupt. clauſ. 5.
gloſſ. 8. part. 7. num. 15.* Caſtill. *d. lib. 3. cap. 16. num. 75.*
Larrea *deciſ. 15. num. 55.*

Nec forma obligationis chirographariæ à Franciſ- 40
co Roderico factæ poteſt inducere talem formam con-
tractui, vt exinde naſcatur ius ad prælationem obti-
nendam ex vi depoſiti irregularis contra creditores pri-
uilegium perſonale obtinentes, quia principalis huius
priuilegij ratio in eo conſiſtit, quod fiat depoſitum abſ-
que vllo deponentis intereſſe, ſeu imaginaria vtilitate;
nam depoſitum datum gratia rei cuſtodiendæ, vt *in
leg. 1. & l. cùm ſeruus 11. ff. depoſiti*, eſt gratuitum, Abb.
conſ. 65. in fine, vol. 1. Crauet. *conſ. 145. n. 6. & 17.* Ro-
land. *conſ. 72. n. 2. vol. 1.* Surd. *conſ. 307. n. 7.* vbi enim
deponens aliquod intereſſe ex pecunia depoſita conſe-
quitur (vt in noſtro caſu) eo ipſo cenſetur renuntiare
dicto priuilegio, ex text. *in d. l. ſi hominem, §. quoties, ff.
depoſiti, d. leg. ſi ventri, §. in bonis.* Vnde aduertit Angel.
ibi, numer. 1. quod ſit cautus Aduocatus vt faciat inſpi-
ci libros campſoris, ſeu depoſitarij, vel argentarij, vt
ex illis apparere poſſit, an ob aliquod intereſſe, vel ob
quam cauſam pecunia depoſita fuiſſet. Ita docent Paul.
de Caſtro *in d. leg. ſi hominem, §. quoties, num. 2. ff.
depoſiti*, ibi: *Si nullam vtilitatem ſentiebant, debet primò
eis ſatisfieri, & reſiduum diſtribui inter alios. Si autem
recipiebant commodum, licèt adhuc diceretur depoſi-
tum, tamen excedit naturam depoſiti, & accedit ad
naturam mutui, nec debent eſſe melioris conditionis quàm
alij, ſed venire per ſolidum, & libram, ſicut alij, &
prædicta quando tranſlatum fuit dominium in depoſita-
rium, quia non fuit depoſita pecunia ſignata in ſac-
culo*, &c.

Straccha *de decoctorib. p. vltim. titul. qui potiores in* 41
bonis decoctorum habeantur, num. 3. ibi: *Si verò domi-
nium depoſitarius tranſtulit, etiamſi pecunia extet
in bonis decoctoris, idem de ea, quod de aliis bonis eſt
iudicandum, quoniam in creditum abiit, §. ſi plures, in
verſ. ſed ſi dedi: & hoc caſu cùm de decoctione perſonali
tantum tractandum ſit, ſiquidem deponens recipiebat com-
modum, vtputa vſuras, eius cauſa potior, meliorve aliis
creditoribus, & meritò, aliud enim eſt credere, aliud de-
ponere, d. §. quoties, & §. in bonis*, &c.

Caſtill. *contron. lib. 3. cap. 16. num. 64.* ibi: *Depo-* 45
*nens ergo in ſumma, ſi recipiat vſuras vel fœnus, aut
aliud intereſſe, ſeparandus non eſt à cæteris creditoribus,
nec aliis præfertur. Cæterùm ſi vſuras non recipiebat,
nec commodum aliud, tunc regulariter præfertur aliis
creditoribus habentibus priuilegia perſonalia; quod
ita concludunt præfata iura*, & cum aliis Barb. *in d. l.
ſi cum dotem 53. §. fin. num. 33. ff. ſolut. matrim.* Vin-
cent. Carot. *de depoſito, part. 2. quæſt. 47. num. 5. &
num. 13.* &c.

Item excluditur prætenſum depoſitum, quia vt con- 43
ſtat ex carta de recepto à Syndico ſubſcripta, per illam
obligatur reſtituere Religioni non eandem pecuniam,
ſed tantundem in moneta quolibet tempore vſuali,
ex qua forma obligandi colligitur hoc non eſſe depo-
ſitum, nec poſſe depoſiti priuilegiis & prælationis iu-
re gaudere, *ex leg. Lucius 24. ff. depoſiti*, vbi cum
reſponderet Papinianus in terminis illius text. depoſi-
ti actionem locum non habere, id tamen poſtea de-
clarat his verbis: *Quod ita verum eſt, ſi id actum eſt
vt corpora nummorum eadem redderentur; nam ſi vt
tantundem ſolueretur, conuenit, egreditur ea res depoſi-
ti notiſſimos terminos*, &c. Cui deciſioni licèt videa-
tur opponi idem Papinianus *in leg. die ſponſaliorum, §.
qui pecuniam, ff. eod.* ibi: *Eum qui pecuniam apud ſe
non obſignatam, vt tantundem redderet, depoſitam, vel
ad vſus proprios conuertit, poſt moram in vſuras iu-
dicio quoque depoſiti condemnandum eſſe*, &c. ni-
hilominus tamen lex iſta non procedit quando ex-
preſſè conuentum fuit, vt tantundem ſolueretur,

ea conuentione ſiue permiſſione, vt depoſitarius ſi vel-
let, poſſet vti pecunia depoſita,ad gloſ. *verb. condem-*
*nandus,in d. l. Lucius, §. qui pecuniam,*ibi : *Si verò ex-*
preſsè conueniſſet, vt ſi vellet vteretur,demùm cùm vtitur
ſit mutuum, & de mutuo agitur, l. quod ſi ab initio, ff. ſi
certum pet. &c. Probatur etiam *ex l. certi conditio , §.*
44 *vltim.ff.eod.titul.ſi certum pet.* vbi reſoluit Iureconſul-
tus, quod licèt à principio pecunia deueniret in alicu-
jus poteſtatem titulo depoſiti , attamen ſi poſteà per-
miſit deponens depoſitarium ea vti , tale depoſitum in
mutuum conuertitur , vt conſtat ibi : *Depoſui apud te*
decem , poſtea permiſi tibi vti : Nerua , & Proculus,
etiam antequam moueantur , condicere , quaſi mutua, tibi
hac poſſe aiunt : & eſt verum , vt & Marcello videtur,
animo enim cœpit poſſidere ; ergo tranſit periculum ad
eum, qui mutuum rogauit, &c.
45 Comprobat Amat. Roderic. *de concurſu credit. d.*
*art.6.de priuileg.depoſiti,num.*13. ibi : *Vltimò colligitur*
ex iis , quæ latè adduximus circa interpretationem leg.
Lucius, & l. die ſponſaliorum,& l.Publia Mauia,ff. depo-
ſiti, quod ſi deponatur res, quæ pondere, numero, menſu-
rave conſtat , veluti pecunia , aut alia ſimilis res, & talis
pecunia diſſoluta, aut diſſipata ſit, aut res conſumpta , &
non appareat, ſi hoc à principio actum eſt , vt non eadem,
ſed tantundem redderetur , aut ſaltem contrarium non ap-
pareat, locus erit priuilegio, de quo in d.§.in bonis, & in
d. §.quoties, quia id inſpicitur quod principaliter agitur,
ex l.ſi quis 4. ff.ſi certum pet.cùm in dubio magis depoſi-
tum, quàm mutuum præſumendum ſit , vt ibidem reſolui-
mus , quaſi diuerſi Iuris eſſe cenſeatur , cùm pacto ſimilis
à contrahentibus deponeretur ex interuallo , veluti quod
tantundem redderetur , aut ea pecunia vteretur accipiens:
quo caſu transfundi depoſitum in mutuum intelligitur
ex diſpoſitione leg.certi conditio,§.vltim.ff.ſi certum pet.
tunc enim ad huiuſmodi contractus depoſiti genus non
extenditur priuilegium depoſiti , de quo in d. cap.quoties,
& d.leg ſi ventri, §. in bonis, quod ita notabiliter docuit
Accurſ.*in d.leg.die ſponſaliorum,§.qui pecuniam,in gloſſ.*
*verb.condemnandus eſt, & in lib.*3. *verbo obnoxium,* vbi
46 latè Salicet. *C.eod.tit.depoſiti,*&c. Vnde cùm expreſsè
Syndicus ſe obligauerit pecuniam titulo depoſiti acce-
ptam poſtea reſtituere in moneta quolibet tempore
vſuali , tacitè videtur ei permitti , & facultas concedi
ea vtendi,prout vſus fuit cùm eſſet mercator, cuius pe-
cuniæ nunquam ſolent otioſæ remanere, vt ponderauit
Rot. Genuenſ. *deciſ.*139.*num.*9. ibi : *Adeò negotiis*
cambiorum , & mercium incumbunt , vt vnuſquiſque pe-
cunias ſuas, quantacumque , vel quantulacumque fuerint
illa , nec momento quidem temporis patiantur otioſas re-
manere ,ſed omnes indifferenter pro viribus, & facultati-
bus negotia vel cambiorum , vel mercium præ manibus
ſemper habeant frequentiſſima , &c. Theſaur. *deciſ.*260.
*n.*10. ibi : *Nam non præſumuntur huius generis homines*
tenere pecuniam otioſam , &c.
47 Ex quibus patet reſponſio ad primum fundamen-
tum alterius partis,& deueniendo ad ſecundum reſpon-
detur Doctores , qui tenent dominium pecuniæ nomi-
ne domini Theſaurario perſolutæ , minimè tranſire
in ipſum Theſaurarium , loqui in caſu *d. leg.*1. *&* 3.
C.de his, qui ex publ. collat. quando ſcilicet pecunia ad
cuſtodiam tantùm datur : ſed quando recipiens alie-
nam pecuniam eſt adminiſtrator , & facultatem habet
de ea diſponendi,ſeu in ſe periculum recipit,tunc & eo
caſu iidem Doctores fatentur ad eum dominium tranſ-
ferri,abſque incurſu alicujus pœnæ poſſe illam in pro-
prios vſus conuertere , vt teſtatur Ponte *deciſione* 7.
*numer.*19. ibi : *Quod quando miniſter pecuniam fiſcalem*
animo negotiandi ad ſuum commodum intercipit , tenetur
pœnis ſtatutis in dictis titulis de his qui ex publ. ra-
tion. & de his qui publ. collat. & infert ad perceptores
Regios (quorum onus eſt exigere publicam pecuniam , &
ſolum ad vſus deſtinatos , vel ad Regiam Theſaurariam 48
tranſmittere) qui ſi in proprios vſus illam conuerterint
(concludit inquam) contra eos habere locum pœnas præ-
dictarum legum, & pœnam peculatus, niſi in ſe receperint
periculum pecuniæ , & ſic expreſsè ſit eorum periculo
tradita, &c.
In eiſdem terminis loquitur Ruin. *d.conſil.*143. *nu-* 49
*mer.*2. *&* 3. & defendit Theſaurarium quendam , qui
in proprios vſus domini pecunias conuerterat, vt vide-
re eſt ibi : *Ex alio etiam non poteſt Theſaurarius puniri,*
quia etiam in themate declaratur, quod pecunia ad eius
exactionem pertinentes exiguntur per alios , hoc eſt , per
ſuos notarios ad hoc deputatos & electos ab Illuſtriſſimo
Domino Marchione, & qui in abſentia neceſſaria Theſau-
rarij dictas pecunias poſſunt contrectare & expendere,
ſicut ipſe præſens potuiſſet , &c.
Optimè Surd. *d. conſ.*391. *num.*28. ibi : *Decius au-* 50
tem in d.conſ.6.loquitur in terminis penitus diuerſis,nem-
pe in exactore , qui tenebatur ſolùm ſoluere infra certum
terminum, non autem in eo, qui debet ſemper tenere pecu-
niam publicam vſui paratam, & promptam, &c. & pau-
lò inferiùs Alciatus *conſ.*100. *loquitur in Theſaurario,* 51
longè diuerſo à noſtro, nempe qui erat argentarius, cam-
pſor , vel trapezita , & conatur probare quod non fuerit
deputatus ad ſolam cuſtodiam, &c. Vnde cùm D. Fran-
ciſcus Rodericus ſe obligauerit reſtituere illam pecu-
niam in ſuo valore , & in ſe transfuderit illius pericu-
lum , benè ſequitur quod eam fecit ſuam , vt expreſsè
probat idem Alciat.citatus à Surdo *in d.conſ.*100. quod
in noua editione eſt *conſ.*12.*num.* 8.*lib.*5. ibi : *Compro-*
batur hoc ex eo, quod ſemper geſtum eſt , quia caſus for-
tuiti periculum ſemper fuit apud ipſos Vincentios , nec ex
furtis illis perpetratis voluit aliquid damni ſentire fiſcus:
vnde apparet, quod id agebatur vt dominium tranſiret in
ipſos , leg. in nauem, verſ. idem iuris, ff. locati , & quod
*notat Dec. conſ.*474. &c.
Cùm ergo dictus Franciſcus fuerit , vt dictum eſt, 52
adminiſtrator , ac potuerit omnia quibus vtuntur Fra-
tres, nomine Sedis Apoſt. tractare , & expendere , nil
mirum ſi illorum dominium in eum tranſierit,vt in tu-
tore , & cæteris adminiſtratoribus probat Bart. *in d. l.*
*Titium, & Mæuium,§. altero, num.*1. *Digeſt.de admin.*
tutor. Bald.*in l.ſi patruus,Cod. commun.vtriuſque iudic.*
Dec. *conſil.* 6. *col.* 2. Aleiat. *d. conſil.* 100. *numero* 6.
aliàs *conſil.*12. *num.*10. *lib.*5.*in noua imp.* & ad propo-
ſitum Surd. *d.conſ.*391.*num.*28.*in fine,* ibi : *Nec mouet* 53
argumentum à tutore ad theſaurarium , quia reſpondeo
terminos eſſe longè diuerſos , quia tutor generalem habet
adminiſtrationem, vt toto titul. ff. & Cod.de adminiſtrat.
tutor. & ideo poteſt , imò aliquando debet pecuniam con-
uertere in ſpecies , aliquando ſpecies in pecuniam : at
theſaurarij adminiſtratio tota conſiſtit in recipiendis , cu-
ſtodiendis, & ſoluendis pecuniis, nihil autem ex ſe facere
poteſt , &c.
Nec dici poteſt Syndicum recipere has pecunias ad 54
cuſtodiam, & ſic in eum dominium tranſire non poſſe,
cum illud ſit penes Romanum Pontificem tantùm :
quia reſpondetur eleemoſynas offerentes Religioſis
huiuſmodi, poſſe quando illas , aut alia bona hoc ti-
tulo Syndico conſignant, dominium earum rerum ſibi
retinere , aut in Syndicum transferre , vt ex Bulla Ni-
colai III. aduertit Fr. Franciſcus Luengo *ſuper regula*
*Fratrum Minorum, cap.*4.*controuerſ.*15. *ſect.*3. *num.*6.
& 7. & ſolùm eo caſu , quo offerens voluerit à ſe ab- 55
dicare rerum donatarum dominium , & nihil hac de
re per illum fuerit diſpoſitum , in Roman. Pont. ea-
rum rerum dominium tranſit , & penes illum remanet,
vt docent Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.*3. *quæſt.*39.
*artic.*4. Portel. *in dub. Regular. verb. Syndicus, num.*5.
Sanch.

Sanch. *in præcepta Decalogi,tom.2.c.18.n.12.& 14.* &
plures relati à Fr. Franciſco Luengo *d. cap.5. contr.5.
ſect.1.n.8. & 9.pag.303.*
56 Imò ſtante conuentione facta inter deponentes, &
dictum Franciſcum de reſtituendis pecuniis in muneta
quolibet tempore vſuali,videtur hic modus contrahen-
di non facere recipientem Syndicum,nec adminiſtrato-
rem, ſed mutuatarium,qui ſicut quilibet alius, illas pe-
cunias de manu dantium mutuò accepit, *ex l. ſicut,
§.non tantum, ff. de adminiſt. tutor.* ibi: *Sequo mutua pe-
cunia poterit obligare ſibi mutuam præſcribendo,* &c. *l.non
exiſtimo 51. ff.eodem titulo,*ibi: *Et multum refert palam
apertéque debitorem ſe,vt extraneum, & quemlibet face-
ret pupillo*, &c. & in vno eodemque ſubiecto poteſt
duarum perſonarum ius concurrere, *l. ſi paterfamilias,
§.qui duos, vbi gloſſ. ff.de adopt. l.poſt mortem, ff.quando
ex facto tut.* cum vulgaribus, & hoc caſu ſolùm atten-
ditur effectus,& proſpicitur quod magis conueniens eſt
actui, de quo agitur,quicquid eidem perſonæ alio titu-
lo, & reſpectu videatur diuerſum nomen, & officium
conuenire, *l. debitor ſub pignore, §. fin. ad Trebellian.
cap.poſtulaſti,de conceſſ. præbend.*latè Euerard. *in loco à
Tanquam, ſeu correſpectiuis, n.5.8. & 12.* vbi plura ad-
ducit exempla, & bene in propoſito probat text. *in l.3.
§. ſed & ſi quidem, ff.iudic. ſolvi,* ibi: *Si quidem tutor
ſit, non tamen quaſi tutor negotia adminiſtret, vel dum
ignorat, vel ex alia cauſa, dicendum eſt non committi ſti-
pulationem,* &c.
57 Ad tertium fundamentum reſpondetur per *d. l.1. ff.
de in rem verſo,*& per *dict.l.1.§.non autem, ff. de exercit.
act.* minimè probari pecunias conſumptas in vtilitatem
illius, qui conſumpſit, tanquam extantes reputari, ſed
illic ob illarum actionum naturam pater obligatus re-
manet, quatenus in eius vtilitatem verſum eſt, & exer-
58 citor,quatenus ad nauem armandam mutuatum ſit. In
aliis verò quoad effectum,de quo agitur,nulla ratio ha-
betur de bonis conſumptis in vtilitatem eius, qui con-
ſumpſit, etiamſi locupletior factus fuerit, vt videre eſt
in bonæ fidei poſſeſſore, qui tenetur reſtituere fructus
perceptos extantes, iuxta *l.certum, C.de rei vind.l.& ex
diuerſo, ff eodem tit.l.39.tit.28.part.3.* & tamen ſi non
extent, & illos conſumpſerit in eius vtilitatem, & ex
eis locupletior factus ſit, ad reſtitutionem non tenetur,
gloſſ. magna *in verſ. de conſumptis, in d.l. & ex diuer-
ſo,* Bald. *in l.3.C.de vſur.* Angel.& Imol. *in l.ſequitur,
§.1.ff.de vſucap.*idem Imol. *in c.grauis,*& *ibi* Abb.*n.6.
de reſtit.ſpol.*Corn.*conſ.301.volum.1.* Socin.*conſil.251.
lib.2.* Ratio eſt,quia ius ſolũ ad fructus extantes actio-
nem concedit, nulla habita ratione vtrùm poſſidentes
fuerint, aut non fuerint cum illis locupletiores effecti,
quia hoc ſolum pertinet ad iudicia vniuerſalia, vt latè
obſeruant Ioan. Garc. *de expenſ.cap.23.num.40.& 41.*
qui dicit in Hiſpania nunquam de hoc dubitatum, Pi-
nel. *in l.2.de reſcind.vend.p.2.c.4.n.60.*
59 Vlteriùs creditor anterior non deſinit talis eſſe ob
id quod debitor emerit, & adquiſiverit alia bona de
pecuniis, quas acceperat à poſteriori, quia etiam in his
bonis ſemper præferẽdus eſt prior,vt in terminis ter-
minis reſolvunt Bart. *in l.interdum, ff qui potiores,*Ne-
guſant. *de pign.2. memb.5.p.n.3.* & citari à Cov. *lib.1.
var.c.7.n.3.* Villar. *reſp.10.n.14.* Parlad. *rerum quotid.
60 lib.1.c.8.* Accedit quòd Religio nõ habet prælationem
ad pecunias etiam extantes, niſi probaretur eas fuiſſe
depoſitas cum ſacco ſignato, & cum expreſſo pacto vt
eadem corpora redderentur; aliter enim etiam in pe-
cunia extante non datur priuilegium prælationis, &
vindicationis, iuxta doctrinam Pauli de Caſtro *in d. l.
ſi hominem, §. quoties, num.2.* Peguera *deciſ.38.num.13.
& 24.* Fontanel. *de pactis nupt.clauſul.5.gloſſ.8 part.7.
numero 12.* Et itidem requirebatur quod illæ pecuniæ
actione depoſiti peterentur, quæ in hoc caſu penitus
caſſat, cùm principalis contractus mandati attenden-
dus ſit, ex eo quod Syndicus vti Pontificis mandata-
rius, & nomine Romanæ Eccleſiæ à qua facultatem
accepit, prædictas eleemoſynarum pecunias recipit, ad
text. *in l.1. §. idem Pomponius 13. il primo, ff. depoſiti,* 61
vbi probatur actione depoſiti rem petendam non eſſe,
quam quis accepit vt cuſtodiret de alicuius mandato;
eius autem verba ſunt quæ ſequuntur: *Item Pomponius
quærit, ſi tibi mandauero, vt rem ab aliquo meo nomine
receptam cuſtodias, idque feceris, mandati, an depoſiti
tenearis? & magis probat mandati eſſe actionem, quia
hic eſt primus contractus,*&c. per quem text. vt reſoluunt
Card. Mantic. *de tacitis, & ambiguis convent. lib.10.
tit.2.n.8.*Capic. Galeota *tom.1.contron.36.n.4. cum ſeq.* 62
bene Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.1. cap. 174.
num.9.* vbi dicit,quod ſi ex mandato procurator exigat
pecunias, & retineat penes ſe, datur actio mandati,
non depoſiti, cùm contractus mandati ſit principalis,
& cuſtodia veniat in acceſſorium: ratio eſt, quia ſem- 63
per cenſetur aliquid actum ex cauſa magis principali,
gloſſ.in l. non verè,& *ibi* Bald. *in fine, ff. ex quibus cauſ.
maior.* Dec. *in cap. dilecti,in 3.notab. de appellat.* Aym.
Crauet. *conſil.108.verſ.tertiò in iudicanda cauſa,n.8.* Et
facit doctrina Bart.*in d.l.1.§.ſed ſi non docentis,* per il-
lum text. quod quando præcedit contractus perfectus, 64
& adiicitur conuentio, quæ poteſt cadere in nomen
contractus, potius inducitur reformatio primi, quàm
nouus contractus.
Et ad confirmationem huius tertij fundamenti, 65
quatenus habet pecunias cum dolo, & mala fide con-
ſumptas, in odium conſumentis haberi ac ſi conſumptæ
non fuiſſent, reſpondetur Franciſcum Rudericum pa-
lam,& bona fide eas pecunias conſumpſiſſe, & ad acto-
rem ſpectat probare reum dolo deſiiſſe poſſidere quan-
do poſſidebat de tempore litis conteſtatæ, ex gloſ. *verb.
ſine dolo,verſ.vel dic, in c.penultim.de except.* vbi Abb.
n.8.& Felin.*n.2.*Maſcard.*de prob.concl.1192.à num.5.*
latè Bargal.*de dolo,lib.6.reg.17.num.25.*Vnde licèt du- 66
bio prorſus careat regula illa,quod qui dolo deſiit poſ-
ſidere, habetur pro poſſeſſore, ac ſi verè poſſideret, *l.
qui dolo, ff. de regulis iuris, l.ſi qui dolo, l.qui reſtituere, l.
quod ſi poſſeſſor, ff. de rei vend.* tenetúrque rei vendica-
tione,ex *l. ſin autem, §. ſi homo, ff.de rei vindicat.* & ad
hoc reſpicit quod dixit Iaſ.*in d.l.rogaſti,§.fin.*n.4.quod
non reconciliatur mutuum, ſi conſumptio pecuniæ, vel
commixtio fit mala fide, cuius doctrinam ſequitur
Surd. *conſ.4.n.43.*Nihilominus Iaſonis,& Surdi doctri-
næ procedunt vbi inter pecuniæ dominum, vel ante-
riorem creditorem, & inter illum qui eam mala fide
conſumpſit,lis tantùm vertitur, quia hoc caſu licèt pe-
cunia non extet, nec poſſideat, qui eam conſumpſit,
dolus pro poſſeſſore eſt, vt dicitur *in dict. l.qui dolo,* in
pœnam illius, qui dolum commiſit, *l. quod te,*vbi Do-
ctores, *ff. ſi certum pet.l.ſi ex legati cauſa,*vbi Scribẽtes,
ff.de verborum oblig.& tradit Bargal. *dict.reg.17.num..*
Verumtamen rei vendicatio non datur, perinde ac ſi
extaret quod petitur ab illo, qui doloſè alienauit, in
præiudicium alterius creditoris, qui bona obligata ha- 67
bebat, cùm dolus vnius non poſſit in damnum alterius
redundare, *l.& eleganter, ff. de dolo, l.electio, in fine, Dige-
ſtis de noxalib.l.3.§.1.ff.de tranſact. c.non debet aliquis,
de regulis iuris in 6.* quam regulam exornant Iaſ. *in l. ſi
quis in ſuo, §.legis autem, n.2.cum ſeqq.C. de inoffic.teſta-
ment.*Card.Tuſch. *pract.concl.litt.D,concl.581.*Bargal.
de dolo,reg.36. per tot.
Ad quartum fundamentum de tacita hypotheca, 68
quam habet Eccleſia ſuper bonis Prælati ob malam
adminiſtrationem, reſpondetur id procedere ob æqui-
parationem Prælati ad tutorem, & Eccleſiæ ad mino-
rem, *capite 1. de reſtitut. in integr.* & ita eius bona ita
ſunt obligata, & hypothecata, prout ſunt bona tutoris

Digitized by Google

70 reſpectо pupilli, *l. pro officio, C. de adminiſtr. tutor.* tum
etiam, quia Prælatus æquiparatur marito, & Eccleſia
vxori, *c. ſicut vir, & c. ſicut alterius, 7. q. 1.* & ob id habet
Eccleſia res Prælati tacitè obligatas, prout mulier obli-
gata tenet mariti bona, ex *l. vnic. §. vt plenius, C. de rei
vxor. act.* Quas quidem rationes afferunt Doctores
ad hanc tacitam hypothecam inducendam, vt tradunt
Neguſ. *de pign. 4. memb. 7. p. n.* 120. Palat. Rob. *in rub.
de donat. §. 66. n. 21.* Gaito *de credit. c. 4. q. 11. n. 20. 29.
cum ſeqq.* Molfeſ. *conſ. 13. n. 9.* latè Nouar. *de priv. miſer.
priv. 107. per tot.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 536. n. 6.*
71 Quod quidem tacitæ hypothecæ priuilegium in aliis
Eccleſiæ adminiſtratoribus locum habere non poteſt,
cùm hi tutori, & marito non æquiparentur, Bald. *in l.
fin. n. 15. C. de Sacroſ. Eccleſ.* Trentacinq *var. reſol. tit. de
pign. reſol. 7. n* 4. Gregor. Lopez *l. 25. gloſſ. 6. tit. 13. p. 5.
& l. 19. gloſſ. 5. tit. 8. p. 5.* Gaito *d. c. 4. q. 11. ex n. 2040.*
optimè Neguſ. *de pign. 4. memb. 2. p. n. 121.* ibi: *Sed non*
72 *in aliis, quia Eccleſia æquiparatur ciuitati, & non fiſco,
& ſicut ciuitas non habet tacitam hypothecam, ita nec
Eccleſia, niſi in caſu permiſſo*, &c. Quicquid illud ex-
tendant ad Prælatum, & quemcunque alium admini-
ſtratorem, Eſcob. *de ratiocin. c. 39. n. 13.* & Amat. Roder.
de concurſu credit. p. 1. art. 5. ex n. 9. Magna enim verſa-
tur differentiæ ratio quoad effectum de quo agitur, in-
ter Prælatos Eccleſiarum, & inter cæteros earum ad-
miniſtratores, quia Prælati vt Domini, & Eccleſiarum
Rectores adminiſtrant cum plena facultate per ſeipſos
de earum bonis diſponendi, cùm alium non habeant
qui eorum curam teneant, & ideo quæcumque eorum
bona pro mala adminiſtratione ſunt tacitè hypothe-
cata: at verò alij adminiſtratores, œconomi, & Syndici
non adminiſtrant vt Domini, ſed vti illorum præpoſi-
ti, & eorum voluntati ſubordinati, vnde nil mirum ſi
73 non habeant illam tacitam hypothecam ſicut ipſi Præ-
lati, quæ non datur niſi in caſibus à iure expreſſis, ex
gloſſ. *verb. à priuilegio, in l. 2. ff. de priuil. cred.* Ripa *in
l. 4. §. 1. n. 9. eod. tit.* Viu. *deciſ. 451. n. 6.* Surd. *deciſ. 30.
n. 9.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 11.
tit. 12.* Noguer. *alleg. 1. num. 5.* Huius autem ſecundi
generis ſunt Syndici Ordinis Sancti Franciſci, cùm il-
lius gubernium ab eorum cura non dependeat, nec di-
ſtributio pecuniarum, quæ apud illos deponuntur, eo-
rum voluntati ſubeſt, ſed ipſi tenentur ad diſpoſitionem
Religionis ea in proprios ipſius vſus expendere, vt con-
ſtat ex Bulla Martini IV. ibi: *Quando à prædictis mi-
niſtris, vel aliis Fratribus de aſſenſu eorundem miniſtro-
rum fuerint requiſiti*, &c.

Toletana nullitatis Matrimonij.

Separatio thori ex ſæuitia viri quando inducatur? Copula carnalis quomodo probetur? Diſpenſatio obtenta à Papa, non facta mentione præcedentis copulæ inceſtuoſæ, eſt ſubreptitia.

VOTVM LXXXIII.

1 *Facti ſeries narratur, & n. 2.*
3 *Diuortium propter ſæuitiam datur, vbi tanta eſt, quod nulla ſecuritatis cautio ſufficiat.*
4 *Iudicis arbitrio committitur an, & quando ſæuitia ſufficiat ad diuortium.*
5 *Diuortio cauſam iuſtam quæ tribuant.*
6 *Metus ſolus futuræ ſæuitiæ, & alicuius grauis mali ſufficit ad diuortium.*
7 *Metus minor requiritur in muliere, quàm in viro.*
8 *Fœmina ſi fuerit teneræ ætatis, magis timere præſumitur.*
9 *Copula carnalis quando dicatur probata?*
10 *Copula carnalis non poteſt directè, & concludenter probari per teſtes de viſu.*
11 *Copula carnalis eſt difficilis probationis.*
12 *Probatio præſumptiua habetur pro vera in his quæ ſunt difficilis probationis.*
13 *Diſpenſatio non facta mentione copulæ præcedentis inceſtuoſæ, eſt ſubreptitia.*
14 Petrus Andreas Gammarus,
15 Franciſcus Sarmiento,
16 Melchior Gallego,
17 Petrus Ochagauia,
18 Ioannes Gutierrez,
19 Petrus de Ledeſma,
20 Ioannes Aloyſius Riccius,
21 Thomas Zerola,
22 Thomas Sanchez,
23 Marcus Antonius Genuenſ.
24 Nicolaus Garcia,
25 Ferdinandus Rebellus,
26 Paulus Comitolus,
27 Valerius Reginaldus,
28 Paulus Layman,
29 Martinus Bonacina,
30 Vincentius Filliucius,
31 Antonius Sanctarellus,
32 Robertus Cardinal. Bellarm.
33 Ego ipſe,
34 Rota Romana,

(*Doctores, qui tenent diſpenſationem non valere, niſi facta mentione de inceſtu.*)

35 *Rotæ Romanæ laudes, & encomia.*
36 *Sacra Congr. Concil. declarauit diſpenſationem reddi nullam, ſi in ea de copula inceſtuoſa præcedenti non fiat mentio.*
37 *Declarationes Sacræ Congregat. quam vim habeant obligandi in vtroque foro.*
38 *Rota ſemper plurimùm detulit decretis Sacrarum Congregat.*
39 *Decreta S. Congregat. vt hodie vim habeant obligandi, quæ requirantur.*
40 *Stylus Romanæ Curiæ obtinet vt hodie copula præcedens exprimatur in diſpenſationibus matrimonialibus.*
41 *Stylus Curiæ facit ius, & pro lege obſeruatur.*
42 *Interpretatio Breuium ſumenda eſt ex communi ſtylo, & vſu Curiæ.*
43 *Gratia redditur ſubreptitia, ſi omittantur aliqua, quæ de ſtylo Curiæ exprimi debent.*
44 *Diſpenſatio ſemper eſt ſubreptitia, ſi in diſpenſatione dictum fuerit, nullam præceſſiſſe copulam carnalem.*
45 *Diſpenſatio ſemper vitiatur ex cauſa expreſſa falſitatis.*
46 *Expreſſio falſa ſemper diſpenſationem vitiat.*
47 *Cauſa impulſiua vitium ſemper vitiat, etiamſi concedens eſſet conceſſurus.*
48 *Cauſa finalis defectus ſemper reddit actum nullum.*
49 *Cauſa qualibet in conceſſione appoſita à Principe præſumitur finalis.*
50 *Diſpenſationis in materia falſitas etiam cauſæ impulſiuæ reddit gratiam nullam.*
51 *Reſpondetur ad contraria.*
52 *Declaratio contraria veritati nihil valet.*
53 *Veritas præferenda eſt opinioni, & reputationi.*
54 *Confeſſio per vim & metum facta non nocet.*
55 *Diſpenſationum preces ſi probentur falſis teſtibus, detecta veritate cenſenda eſt ea diſpenſatio irrita.*

56 Diſpen

56 *Diſpenſatio in ſacra Pœnitentiaria tacitis impetrantium nominibus expediri ſolet.*

57 *Abſolutio expedita in ſacra Pœnitentiaria non ſuffragatur in foro contentioſo.*

58 *Atteſtationi Confeſſoris dicentis abſolutionem conceſſiſſe vigore litterarum S. Pœnitentiariæ, non eſt credendum in foro externo.*

1 D. Alphonſus de Ceſpedes, & D. Mariana de Contreras & de Valdes, in ſecundo conſanguinitatis gradu in linea æquali adinvicem coniuncti, data opera, & vt diſpenſationem Apoſt. ad matrimonium inter ſe contrahendum faciliùs impetrarent, priùs carnaliter ſe cognouerunt, & deinde mandatum de diſpenſando Officiali Toletano directum à S. Sede Apoſt. obtinuerunt, quatenus cum eis diſpenſaretur, vt dicto impedimento non obſtante, matrimonium inter ſe publicè, ſeruata forma Concil. Trident. contrahere, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizare, ac in eo poſtmodùm manere liberè & licitè valerent; cum ea tamen falſa eorundem impetrantium relatione, quod ſcilicet carnalis copula inter eos minimè ſubſequuta eſſet; ſed per informationem ab eodem Officiali factam, precibus etiam quoad dictum de carnali coniunctione non ſubſequuta, licèt falsò, iuſtificatis, & aſſerta diſpenſatione in vim talis iuſtificationis obtenta, matrimonium iuxta formam dicti mandati contraxerunt.

2 Verùm cùm dictus D. Alphonſus de Ceſpedes de huiuſmodi matrimonij validitate dubitare inciperet, ac in eo remanere ſine peccato non poſſe exiſtimaret, pro parte viri, & mulieris, illorum ſuppreſſo proprio nomine, diſpenſationem, & abſolutionem pro foro conſcientiæ tantum, ex ſe (D. Mariana inconſulta, & nihil tale ſuſpicante) impetrauit; ſed cùm eidem D. Marianæ poſtea conſtaret D. Alphonſum eius aſſertum maritum nimis dubium eſſe de ſuæ diſpenſationis validitate, illiuſque nullitatem, obtenta prædicta ſecunda diſpenſatione, ſeu abſolutione, per viam ſacræ Pœnitentiæ ſanare intentaſſet; vltra diuortium, quod propter ſæuitias viri fieri procurauerat, ad nullitatis quoque matrimonij cauſam, ob non factam in diſpenſatione præcedentis copulæ mentionem, conuolauit. Cauſa ſuper dictis diuortio, & nullitate coram Vicario huius oppidi Matritenſis, ſeruatis ſeruandis, & Promotore Fiſcali pro matrimonio accedente, ad concluſionem vſque perducta, ipſe Vicarius per ſuam diffinitiuam ſententiam diuortium, ac ſeparationem huiuſmodi fieri mandauit; ſed dictum matrimonium firmum, & validum fuiſſe, & eſſe declarauit. A qua ſententia dicta D. Mariana in parte, & partibus ſibi præjudicialibus ad ſanctam Sedem Apoſt. ac aliàs legitimè appellauit, & cauſa appellationis, & appellationum huiuſmodi ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D. meo Nuntio mihi commiſſa, dubitaui, an præfata Vicarij ſententia eſſet confirmanda, vel infirmanda? & quoad diuortium eſſe confirmandam; quod verò ad ſecundam partem, quatenus validitatem matrimonij reſpicit, eſſe infirmandam cenſui.

3 Super ſeparatione thori confirmari debere ſententiam non videtur in dubium poſſe reuocari, quia certa eſt concluſio, quod vbi ſæuitia viri tanta eſt, vt nulla ſecuritatis cautio ſufficiat, rectè pronuntiatur ſuper diuortio, *cap. ex tranſmiſſa, §. ſi autem capitali odio*, & *cap. litteras, §. ſi verò tanta, de reſtit. ſpoliat.* vbi Abb. *num.7.* Aldobrand. *conſil.71. num.1. cum ſeqq.* Gutier. *canon. lib.1. cap.24. n.7.* Farin. *in praxi crim. quæſt.143. num.129. & 215.* Sanch. *de matrim. lib.10. diſput.18. num.52.* Rota *deciſ.193. num.5. poſt vol. 2. conſ.* Farin.

4 Et quoniam in arbitrio iudicis poſitum eſt dignoſcere, an & quando hæc ſæuitia viri tanta ſit, vt trepidantem vxorem non deceat committere fragilitati cautionum, Gutier. *d. cap.24. n.30.* Sanch. *tom.1. diſput.18. num.32.* Baſil. Pont. *etiam de matrimon. lib.5. cap.23. num.5. ad fin.* Card. Seraph. *deciſ.216. num.1.* Rota *deciſ.39. num.2. & deciſ.156. num.3. poſt tom.2. conſil.* Farin. 5

Facilè in hoc caſu interpoſui arbitrium pro ſeparatione thori, quoniam ea multis, & actibus iniurijs, malis tractamentis, notabili aſperitate, & magnis ſæuitijs, vſque ad effuſionem ſanguinis, etiam inflicto illi vulnera, non ambigitur, quin non ſolùm odia, & ſimultates interceſſerint ferè implacabiles, quæ tribuunt iuſtam cauſam diuortio, *leg. conſenſu, & authent. ſed novo iure, C. de repud. d. cap. ex tranſmiſſa, & d. cap. litteras, in fine,* Gutier. *d. cap.24. num.8. cum ſeqq.* Sanchez *d. diſp.18. n.6.* Baſil. Pont. *d. cap.23. n.5.* Farin. *d. q.145. n.145.* Rot. *d. deciſ.156. n.1.* Sed etiam euidens necis 6 dictæ D. Marianæ periculum, & quod Alphonſus ſolitus eſſet contra eam inſæuire, cùm imò ad hunc effectum ſolus metus futuræ ſæuitiæ, & alicuius grauis mali ſufficiat, *l. metum, ff. quod met. cauſ.* gloſ. *verb. capitales, in l. licet, & de recept. arbitr.* Aldobr. *conſ.71. num.17.* Sanch. *d. diſp.18. n.10. & 19.* Farin. *d. q.143. n.140.* Et in muliere, tanquam ſexus, & ingenij imbe- 7 cillioris, minor metus requiritur, quàm in viro, gloſ. *verb. metus, in cap. cum locum, de ſponſal.* Menoch. *de arbitr. caſu 135. n.4.* Gutierrez *de matrim. cap.77. n.2.* 8 Et multò minor ſi fœmina fuerit teneræ ætatis, vt in caſu iſto, cùm hîc concurrant duæ qualitates, nempe ſexus, & ætatis teneræ. Seraphin. *deciſ.771. n.4.* Rota *deciſ.779. n.9. p.5. recentior. alias p.1. in poſthum.* Farin.

Quod ad nullitatem attinet, ſatis ſuperque in pro- 9 ceſſu probatum eſt, prædictos DD. Alphonſum & Marianam diſpenſationem impetrantes, eſſe in ſecundo conſanguinitatis gradu in linea æquali adinvicem coniunctos. De copula autem ipſam diſpenſationem præcedente, per plures teſtes omni exceptione majores plenè conſtat; illi enim vno ore affirmant, ſe vidiſſe Alphonſum, & Marianam ante obtentam diſpenſationem, ſolum cum ſola, & nudum cum nuda inſimul in lecto jacentes, ex quo dicitur plenè probata carnalis copula, *cap. litteras 14. de præſumpt.* Maſcard. *de probat. concl.59. à n.6. & concl.312. à num.1. & concluſ.452. num.1. & 8. & concluſ.810. num.5. & 7.* Menoch. *de arbitr. caſu 244. num.8. & de præſumpt. lib.5. præſ.41. n.12.* Sanch. *d. tract. de matrim. lib.10. diſput.12. n.43.* Farin. *d. q.36. n.171.* Copula enim carnalis non poteſt 10 directè, hoc eſt, concludenter, & per neceſſe probari per teſtes de viſu, quia tale opus viſus ſenſui non patet, ſed tantum præſumptiuè. Farin. *d. q.136. n.58.* Maſcard. *concluſ.57. n.3. in princ.* Camil. Borel. *in ſum. de-* 11 *ciſ. p.5. tit.1. de matrim. num.944.* Rot. *deciſ.995. n.11. parte 2. diuerſ.* cùm ſit difficilis probationis, Menoch. *de præſumpt. lib.4. præſ.41. n.12. & de arbitr. caſu 116. num.11.* Polyd. Ripa *in tract. de nocturno tempore, c.36. num.2.* Maſcard. *d. concl.57. n.3.* D. meus Petr. Barboſa Portugaliæ maximus Cancellarius *in lib.2. in princ.* 12 *p.1. n.78. verſ. item adulterium, ff. ſolut. matrim.* Seraph. *deciſ.893. n.7.* Et in his, quæ ſunt difficilis probationis, præſumptiua probatio habetur pro vera, & concludenti. Maſcard. *d. concl.57. n.3. & concl.810. n.1.* Farin. *d. q.136. n.4. in fine.*

Conſtito igitur de conſanguinitate in gradu prohi- 13 bito, ac de copula ipſam diſpenſationem præcedente, ſupereſt videndum, vtrùm dicta diſpenſatio (non facta mentione antecedentis copulæ inceſtuoſæ) ſit valida, an verò reddatur ſubreptitia? Eſſe validam affirmarunt plures, quos retuli *in collect. ad cap. ſuper eo, num.12. de condit. appoſit.* Verùm ſubreptitiam reddi, magis communis, & verior tenet opinio, quam ſequuta eſt ſacra Rota, ſacraque Congregatio Eminentiſſimorum DD. Cardinalium ſacroſancti Concil. Trid. Interpretum, &

vbique

vbique obſeruat ſtylus Romanæ Curiæ, vt ex infra referendis apparebit.

14 Petr. Aodr. Grammat. *de auctoritate Legati à latere, lib.7. tit. de diſpenſat. Legati circa matrimonia, n.49.* vbi ait diſpenſationem tacito præcedente coitu eſſe subreptitiam.

15 Franciſcus Sarmiento *ſelect. iuris interpret. lib. 1. c.9. num. 3.* vbi dicit, quod io diſpenſatione opus eſt facere mentionem de inceſtu, quia inceſtuoſus prohibetur matrimooium contrahere, *cap.1. de eo, qui cognouit conſang.*

16 Melchior Galleg. *in tractat. de cognat. ſpirit. cap. 24. à numero 3.* vbi teſtatur Romæ in Prætoriis ſummæ Pœnitentiariæ & Datariæ copulam carnalem habitam exprimi conſueuiſſe, vel in eadem diſpenſationis ſupplicatione, quando inceſtus eſt publicus, vel in alia occulta, facta vtriuſque impedimeoti meotione, quando eſt ſecretus.

17 Petrus Ochagauia *de Sacram. tract. 4. de matr. q. 11. num. 4.* vbi tenet non valere diſpenſationem non facta mentione de inceſtu.

18 Ioanoes Gutierrez *canon. lib. 1. cap. 15.* vbi dicit, qood licet aotea coorrariam tueretur opinionem, id ſanè fecit ſioe notitia deciſionis Rotæ, & decreti ſacræ Congregat. Eminentiſſimorum Cardinalium, & ideò in ea ſecuoda eiuſdem libri impreſſione ſuam primam corrigit ſententiam, & idem reperit *de matrim. c. 324. n. 12.*

19 Petrus de Ledeſma *de matrimonio, q.65. art. vlt. dub. 2. diffic. 2. concl. 2. & 4. & in ſumma Sacram. cap. 27. circa primam concluſionem, dub. 3. & 4.* vbi ait rem eſſe certam ob declarationem Cardinalium.

20 Ioannes Aloyſius Riccius *in deciſione Curia Archiep. Neapol. parte 4. deciſione 308.* vbi refert ita fuiſſe iudicatum.

21 Thomas Zerola *in praxi Episcop. parte 1. verb. diſpenſatio, ad verſ. Tertiò,* vbi reſoluit non valere diſpeoſationem, ſuppreſſo, ſeu tacito, vel non narrato inceſto.

22 Thomas Sanchez *de matrimon. lib. 3. diſp. 15. n. 3. & lib. 8. diſp. 25. n. 8.* vbi multis comprobat reddi diſpenſationem ſubreptitiam, tacito ioceſtu inter conſanguineos, vel affines volentes matrimonio copulari, ſiua is contigerit ante Pootificis diſpenſatiooem, ſiue poſt, antequam Ordinarios illam expediat.

23 Marcus Antonius Genueoſis *in pract. Archiep. Neapol. cap. 23. num. 4.* vbi concludit non valere diſpenſatiooem, non facta mentione de ioceſtu.

24 Nicolaus Garcia *de benefic. tom. 2. p. 7. cap. 3. num. 32.* qui probat diſpenſatiooem matrimonialem ſuper impedimento conſanguinitatis, vel affinitatis, oon facta mentione de copula inter impetrantes habita, eſſe ſubreptitiam, & oullam.

25 Ferdinandus Rebellos *de obligat. iuſtit. p. 2. lib. 3. q. 5. num. 24.* vbi affirmat noo valere diſpenſationem ſi reticeatur copula habita ante confectiooem litterarum Apoſtolicarum.

26 Paulus Comitolus *reſponſ. moral. lib. 1. quaſt. 104.* vbi hoc idem reſoluit, & probat.

27 Valerios Reginaldus *in praxi fori pænit. lib. 31. numero 200. verſ. Simulque,* vbi tradit quod ſi cooſanguinitate, aot affinitate io gradu prohibito conjuncti voloerint cootrahere matrimoniom, debent exprimere ſoum illum inceſtum.

28 Paulus Laymao. *in Theolog. moral. lib. 2. tract. 4. cap. 22. num. 18.* vbi ait impetrationem diſpenſationis ſuper impedimento matrimonij intra gradum prohibitum, nulla facta mentione antecedentis copulæ inceſtuoſæ, ſubreptitiam eſſe, iuxta probabiliorem ſententiam.

29 Martinus Bonacina *in tract. de legib. diſp. 1. quaſt. 2. puncto 5. num. 9.* vbi ſimiliter tenet invalidam eſſe diſpenſationem obtentam ad contrahendum matrimonium cum coosanguineo, vel affine, tacito inceſtu, id eſt copula inter affines, vel conſanguineos habita.

30 Vincentius Filliucius *in quaſt. moralib. tom. 1. tr. 10. p. 2. cap. 4. n. 336.* vbi affirmat copulam iu diſpenſationibus conſanguinitatis, & affioitatis eſſe exprimendam, quaodo copula contigit aote diſpenſationem Papæ.

31 Antonius Sanctarellus *var. reſolut. part. 1. q. 52. per tot.* vbi exiſtimat diſpenſationem ſuper impedimento conſanguinitatis, vel affinitatis eſſe ſubreptitiam, non facta mentione de copula habita inter impetrantes diſpenſatiooem.

32 Robertus Cardioalis Bellarminus *in nouis declarat. ad Decreta Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. matrim. c. 5. in declarat. pag. 358.* quò loci affirmat diſpenſationem eſſe ſubreptitiam, ſi committens inceſtum illam obtinuerit, non facta mentione copulæ.

33 Ego ipſe *in meis collect. ad Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. matrim. cap. 5. num. 17.* poſt multos, quos refero, teneo diſpenſationem ſuper impedimento conſanguinitatis vel affinitatis, oon facta mentione copulæ habitæ inter impetrantes, eſſe ſubreptitiam.

34 Rota Romana *deciſ. 71. num. 1. apud Farin. tom. 2. ſuorum conſil.* cenſuit ſubreptitiam fuiſſe diſpenſationem obtentam oon facta habitæ copulæ mentione, & illam ſic decidiſſe teſtantur Ioan. Gutier. *d. lib. 1. c. 15. num. 25.* Nic. Garc. *d. p. 8. cap. 8. num. 71. in fine.* In 35
quo Sacro Tribunali oculatiſſima ſemper cognitione, & pleno examioe cauſæ decidontur per duodecim Patres juris noſtri lucernas, qui continuis laboribus, ſtudiis, & vigiliis inſudantes, iuſtitiæ cultoribus ex variis, confuſiſque noſtrorum ſcribentium opiniooibus, mel & favum, & aquam limpidiſſimam diſtillant, de qoibus plura alia cumulant Maſcard. *de probat. concluſ. 485. num. 11.* Marcheſan. *de commiſſ. tom. 1. part. 1. cap. 8. num. 5. pag. 296. & ead. p. 1. §. 8. de commiſſ. appell. diuerſ. num. 100. & 101.* Melch. Lotter. *in apparatu ad ſuum tract. de re benef.* Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rota, tom. 1. in princ.*

36 Sacra Congregatio Emineotiſſimorum, & Reuereodiſſimorum DD. Cardinalium ſacroſancti Concilij Trident. Ioterpretum, declarauit diſpenſationem reddi nullam ex copula eam præcedente, ſi de ea non fuerit facta mentio io ſupplicatione: qoam declarationem referunt, de illaque mentionem faciunt Additio ad Nauarr. *conſ. 9. de conſang. & affinit. in nouis,* Quaranta *in ſum. Bullar. verb. Matrimoniales diſpenſationes, num. 13. verſ. Quibus expletis.* Marcus Anton. Genuenſ. *d. cap. 25. num. 4.* Petr. de Ledeſm. *d. tractat. de matrim. quaſt. 56. art. 5. concl. 4.* Zerola *d. verb. diſpenſatio, verſic. Tertiò ſi quis conſummaret.* Nicol. Garcia *d. part. 8. cap. 3. n. 70. in fin.* Sanch. *d. lib. 8. diſp. 23. num. 7.* Ferdin. Rebell. *d. p. 2. lib. 4. de ſponſalib. in declarationibus ſacra Congreg. num. 122. & 149.* Hurtad. *de matrim. diſp. 26. num. 22.* Ego ipſe *in collect. Bullarij, verb. diſpenſatio redditur nulla, pag. 276.* Quod quidem ſacræ 37
Congreg. Decretum tot Doctorum teſtimoniis fulcitum, non ſolùm probabilitatem pro ſua parte importat, ſed etiam vim habet obligandi io vtroque foro, tam pro illis perſonis, ad quarum inſtantiam fit, ſeu in illo caſu ſpeciali, cui Congregatio reſpondet; ſed vt leges Generales in ſimilibus omnibus, vt teſtantur Gamb. *de caſibus reſeru. cap. 3. n. 6.* Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom. 1. quaſt. 11. art. 1. & 2.* Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. quaſt. 26. articul. 11.* Zerol. *in praxi Episc. p. 1. verb. ſtuduitas, & p. 2. verbo abſolutio 2.* Zypæus *in analytica poſtremi iuris enarrat. in epiſt. ad Lectorem,* Narbona *de appell. à Vicario ad Epiſcopum, part. 1. n.*

*n.*189. Cochier. *de permut. beneſic. part.* 2. *cap.* 30. Mar-
chin. *de Sacram. Ordinis, tract.* 1. *part.* 1. *cap.* 12. *n.* 16.
Salas *de legib. tract.* 14. *diſp.* 21. *ſect.* 12. Nicol. Garc.
in præfat. ſui tract. de benef. Belloch. *de caſibus reſeru. p.* 1.
quæſt. 2. *num.* 82. nouiſſimè Steph. Vveyms *in Conſti-*
tutiones 24. *ex Iure antiquo deſumptas, & per* Conci-
38 lium Trid. *ſpecialiter innouatas, in coronide, quæ eſt poſt*
24. *Conſtitutionem, verſ. Quantum verò attinet.* Et ob
ſummam hujus ſacræ Congr. decretorum auctoritatem,
illis Rota ſemper plurimum detulit, nec illa in dubium
vllo modo reuocare ſolet, vt ipſamet ſæpiùs atteſta-
tur, & præcipuè coram Card. Caualer. *deciſione* 617.
n. 7. *& in Panormitana Archipreſbyteratus,* 5. *Iunij* 1610.
coram bona mem. Baratto, & in Niciensi Parochialis, 20.
Maij 1620. *coram bona mem. Vbalda ſen. & in Tibur-*
tina Parochialis, 27. *Iunij* 1629. *coram recolenda mem.*
Pirouano: ita vt neceſſarium non ſit illa in proceſſu au-
thenticè producere, ſed ſufficit allegare adinſtar legis
communis, iuxta textum *in §. reſponſa prudentum, Inſtit.*
de iure natur. Rota *in Aversana Beneficiorum,* 3. *Iunij*
1606. *coram bona mem. Card. Sacrato, & in Metenſi*
Abbatia, 19. *Iunij* 1628. *coram R. P. D. Dunozetto.*
39 At hodie eadem ſacra Congreg. iuſſu S. D. N. D. Vrba-
ni VIII. præcipit, & mandat huiuſmodi decretis, tã im-
preſſis, & imprimendis, quàm manuſcriptis nullam fi-
dem eſſe in iudicio, vel extra à quoquam adhibendam,
ſed tantum illis, quæ in authentica forma, ſolito ſigil-
lo, & ſubſcriptione Eminentiſſimi Cardinalis Præfecti,
ac Secretarij eiuſdem Congregationis pro tempore exi-
ſtentium munitæ fuerint, de quo, me citato meminere
Anton. Diana *moral. reſolut. part.* 5. *tract.* 2. *reſol.* 96. &
Machado *in perfecto Confeſſore, tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 7. *tra-*
ctat. 3. *docum.* 2. *in fine*, & ideo illam ſacræ Congreg.
declarationem, quia de ea non conſtat authenticè, tan-
quam probabilem, & doctrinalem, & vti ſententiam à
tot Doctoribus communi calculo receptam, & appro-
batam in eorum fide citamus, nec in re clara majori
indigemus probatione.
40 Stylus Romanæ Curiæ jam hodie obtinet, vt copu-
la exprimatur in obtinenda diſpenſatione huius impe-
dimenti, vt atteſtantur Melch. Galleg. *d. cap.* 24. *num.* 3.
Gutier. *d. lib.* 1. *Canon. cap.* 15. *num.* 13. Marc. Anton.
Genuenſ. *d. cap.* 25. *num.* 4. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ*
Archiep. Neapolit. part. 3. *deciſ.* 134. *n.* 1. *& part.* 4 *de-*
ciſ. 38. *num.* 5. Filliuc. *d. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *n.* 336.
Bonacin. *d. tract. de legib. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *puncto* 5. *n.* 9.
vbi *num.* 13. agens de inceſtu occulto, ſubdit copulam
exprimi debere, rationemque aſſignat, non quia inceſtus
ſit impedimentum Pontificium, ſed quia stylus Curiæ
poſtulat, vt inceſtus coniunctus cum impedimento con-
ſanguinitatis, vel affinitatis exprimatur in petenda diſ-
penſatione, ne ſubreptitia & inualida efficiatur. San-
ctarel. *d. q.* 52. *num.* 1. *ad med.* Antonin. Diana *moral.*
reſol. p. 4. *reſol.* 135. *in fine.*
41 Et ſic huius Curiæ ſtylus, de quo grauiſſimi prædi-
cti viri atteſtantur, facit ius, & pro lege obſeruari de-
bet, *cap. ex litteris*, vbi Felin. *num.* 4. *de conſtitut. cap.*
quàm graui, de crim. falſi, Cacheran. *Pedem. deciſ.* 22.
num. 7. Alex. Rudenſ. *Piſana deciſ.* 6. *numero* 67. Ste-
phan. Gratian. *Marchia deciſ.* 237. *num.* 18. Flamin. Pa-
42 riſ. *de reſign. beneſ. tom.* 2. *lib.* 10. *quæſt.* 1. *numero* 17. Pe-
reg. Iannin. *de reals citat. lib.* 1. *cap.* 1. *numero* 19. Nicol.
Garc. *de beneſic. part.* 1. *cap.* 5. *n.* 87. *& p.* 8. *cap.* 8. *n.* 65.
Camill. Borel. *in ſum. deciſion. tom.* 1. *titul.* 14. *de con-*
ſuet num. 108. Antonin. Diana *d. reſol.* 135. *in fine*, Phi-
lib. Marchin. *de Sacram. Ordinis, tractat.* 1. *part.* 9. *cap.* 5.
num. 7. *pag.* 157. Etiam quod opinio eſſet controuerſa,
cùm ſoleat Rota eam ſequi, quam praxis Curiæ Ro-
manæ magis amplectitur, vt ipſamet S. Rota de ſe te-
ſtatur *deciſ.* 656. *num.* 2. *p.* 2. *recentior.* quia à commu-
ni ſtylo, & vſu Curiæ Breuium interpretatio ſumen-
da eſt, Verall. *deciſ.* 84. *n.* 3. *&* 4. *p.* 2. Rota *deciſ* 116.
num. 2. *p.* 1. *recent.* Ego ipſe *de Canon. & Dignitatibus,*
cap. 2. *num.* 35.
Vnde ſuccedit doctrina, quod vbi aliqua exprimi de- 43
bent de ſtylo Curiæ, ſi omittantur, gratia redditur ſub-
reptitia, & nullius valoris. Ioan. Selva *de benef p.* 3.
q. 72. *num.* 51. Caſſad. *deciſ.* 12. *n.* 14. *de præbend.* Maſ-
card. *de probat. concl.* 846. *n.* 8. Sanctarel. *var. reſolut.*
p. 1. *q.* 90. *num.* 9. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 11. *&*
lib. 2 *cap.* 15. *n.* 38. optimè Paul Laym. *in ſum. Theo-*
log. moral. tom. 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *n.* 28. ibi: *Taciturnitas*
qualitatis, cuius expreſſionem iura, vel ſtylus Curiæ ſpe-
cialiter requirunt, reddit diſpenſationem, & quoduis gra-
tiæ reſcriptum, quod ob petitionem conceditur, ſubrepti-
tium, etſi conſtet Principem etiam expreſſa illa qualitate
veriſimiliter conceſſurum fuiſſe, &c.
Et tantò magis in caſu noſtro prædicta procedunt, 44
cùm non ſolum in diſpenſatione de copula habita nul-
la facta fuerit mentio, in quibus terminis citati Docto-
res loquuntur; ſed etiam in ea expreſsè relatum fuit,
nullam præceſſiſſe copulam carnalem, ibi: *carnali ta-*
men copula inter eos minimè ſubſequuta, &c. in quo caſu
vtriuſque ſententiæ Auctores conueniunt, diſpenſatio-
nem eſſe ſubreptitiam, vt tetigi *in collect. ad* Concil.
Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. matrim. cap.* 5. *n.* 18. Illa enim 45
ſemper vitiatur ex cauſæ expreſſæ falſitate, gloſſ. *verb.*
falſa, in c. quia circa, de conſanguin. & affin. & *ibi* Abb.
n. 5. Gozadin. *conſ.* 51. *n.* 42. Menoch. *conſ.* 385. *n.* 31.
verſ. Non etiam obſtat, Gutier. *d. lib.* 2. *c.* 15. *num.* 10. *&* 46
n. 98. quia falſa expreſſio ſemper vitiat, etiamſi conce-
dens eſſet conceſſurus ſine expreſſione illius falſitatis,
Verall. *deciſ.* 254. *n.* 4. *p.* 2. Azeued. *conſil.* 34. *n.* 21.
Iuuat, quod licèt impulſiuæ cauſæ vitium in ea ex- 47
primenda, ſeu tacenda non noceat conceſſioni Princi-
pis, Cov. *lib.* 1. *var. cap.* 10. *n.* 1. *verſ. Contrariam ſenten-*
tiam, Surd. *conſ.* 141. *num.* 51. Hurtad. *de matrim. diſ-*
put. 26. *n.* 19. Stephan. Gratian *diſcept. forenſ. cap.* 725. 48
num. 54. cum ſolum defectus cauſæ finalis ſemper red-
dat actum nullum, *cap. cùm contingat, de reſcript. cap.*
ſuſceptum, eod. titul. in 6. Peregr. *conſ.* 8. *num.* 4. *vol.* 1.
& conſ. 87. *n.* 8. *vol.* 3. Hurtad. *d. diſp.* 26. *num.* 18. Ni- 49
hilominus tamen cum quælibet cauſa, quæ in diſpenſa-
tione apponitur à Principe, ea conceſſione Concilij
Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim. cap.* 5. cum qua ſe vide-
tur conformare, præſumatur finalis, Azeued. *d. conſ.* 34.
num. 34. *&* 38. ideò eius defectus reddit diſpenſationem
nullam ex dictis, & iuxta notata per Bonacin. *de legib.*
diſput. 1. *quæſt.* 2. *puncto* 10. §. 1. *num.* 5. *verſ. Prima ſen-*
tentia & n. 7.
Denique facit quod in materia diſpenſationis, non 50
ſolùm falſitas cauſæ finalis, ſed etiam impulſiuæ reddit
gratiam ipſo iure nullam, etiamſi ſine dolo facta eſſet,
Oldrad. *conſil.* 156. *verſ. Ad primum videtur*, Dec. *in*
cap. cùm ceſſante, notab. 2. *de appellat.* Tiraquel. *in tra-*
ctat. ceſſante cauſa, limit. 1. *num.* 12. *&* 14. Nauar. *in cap.*
ſi quando, except. 3. *n.* 3. *de reſcript. & conſil.* 1. *quæſt.* 19.
num. 50. *de conſtit. & conſil.* 14. *num.* 3. *de reſcript.* Fr.
Emman. *quæſt. Regul. tom.* 2. *quæſt.* 46. *art.* 6. Menoch.
de arbitr. caſu 201. *num.* 22. Mattæ *in compilat. totius*
Iuris controu. tom. 6. *titul. diſpenſatio, cap.* 28. Aloyſ. Ric.
in collect. deciſ. part. 5. *collect.* 1551. *verſ. Quem amplia*
procedere, optimè Verall. *deciſ.* 274. *num.* 8. Azeued.
d. conſ. 34. *n.* 34.
Non obſtat quòd D. Mariana in ſua declaratione, 51
quam fecit pro diſpenſationis narratiuæ iuſtificatione,
teſtatur cum iuramento nullam inter ipſam, & D. Al-
phonſum carnalem copulam præceſſiſſe: dupliciter
enim reſponderur.
Et primò, quia per plures teſtes contrarium liquidò 52
conſtat;

Digitized by Google

conſtat: vnde eius declaratio vti contraria veritati nihil valeret, Auguſt. ab Angel. *de maleſic. in verb. comparuerunt dicti inquiſiti, & confitentur totum, numero 15.* Maſcard. *de probat. concluſ. 384. num. 1.* plures refert, & ſequitur Farinac. *in praxi crimin. quæſt. 81. num. 21.* Non enim veritas rei mutari poteſt per noſtrum affirmare, vel negare, *leg. cum falſa, Codic. de iuris & facti ignor.* Menoch. *de arbitr. caſu 336. num. 29. & de præſumpt. lib. 3. præſ. 123. num. 9.* arg. *leg. præſcriptionem, C. ſi contra ius, vel vtil. publ.* ibi: *Pro tenore veritatis non deprecantis datum iudicem cognoſcere debere, & ſecundum hoc de cauſa conuenit ferre ſententiam*, &c. quia
53 ſemper veritas præferenda eſt opinioni, & reputationi, *cap. cùm Bertoldus, verſ. Licèt, de re iudic. cap. conſuetudo, 8. diſtinct.* Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 12. tit. vltim. n. 4.* Rot. *deciſ. 687. n. 20. in fine, part. 5. recentior.* Et omne illud, quod à veritate deficit, ſubreptitium eſt, Sanchez *de matrim. lib. 8. diſput. 21. n. 41. in med.*

54 Secundò, quia ex aliis teſtibus in hac inſtantia examinatis, ſatis apparet D. Marianam inductam fuiſſe per vim, & metum, & importunas, ac fraudulentas perſuaſiones ad ſic declarandum; & ideò hæc confeſſio illi non nocet, *cap. ſi quando, & ſeq. 15. quæſt. 6.* Sebaſt. Medices *de caſibus fortuit. part. 1. quæſt. 7. n. 26.* Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. verb. metus, concluſ. 216. num. 16.* Farin. *fragment. crimin. part. 2. lit. M, num. 38.* Et præcipuè cùm eſſet tam teneræ ætatis, vt facilè, non ſolum propter ſexus fragilitatem, ſed etiam ob ſuæ ætatis teneritatem trepidaret, vbi non eſſet timor, ad notata ſuprà *num...*

55 Nec enim obſtat, quod coram Officiali Toletano in verificatione narratiuæ dictæ diſpenſationis fuit per alios teſtes probatum inter D. Alphonſum, & Marianam eam diſpenſationem impetrantes, nullam copulam præceſſiſſe, quia eleganter huic objectioni reſpondet Sanch. *d. lib. 8. diſp. 21. num. 33.* cuius verba ſubnectam. *Quod ſi in foro externo veritas precum in diſpenſationibus allegata probetur falſis teſtibus, quando poſteà conſtaret veritas, cenſenda eſt ea diſpenſatio irrita. Nec obſtat iudicem inueniſſe ita eſſe, atque ita videtur verificari clauſula, ſi ita inueneris, quia fundatur in falſa præſumptione*: ſic Petr. de Ledeſm. *in Sum. Sacram. vbi de matrim. cap. 27. diffic. vlt. atque idem intelligo, etiamſi illa vera eſſent, quia putabant ſe verum teſtificari*, &c. Accedit, quia per teſtes in hac inſtantia examinatos conſtat alios ad iuſtificationem diſpenſationis data opera fuiſſe adductos, qui de impetrantium communicatione notitiam non haberent, & ſic quamvis putarent ſe verum teſtificari, nihilominus huiuſmodi bona fides diſpenſationem validam efficere non poterat, vt Sanchez concludit *loco citato.*

56 Nec denique obſtat dicta aſſerta diſpenſatio, ſeu abſolutio per ſacram Pœnitentiariam obtenta, & in actis pro parte D. Alphonſi præſentata, quia nihil probat, cum ex illa conſtare non poſſit de nominibus impetrantium, nec verè dici poteſt pro hac cauſa fuiſſe obtentam; tacitis enim impetrantium nominibus huiuſmodi litteræ expediri ſolent in ſacra Pœnitentiaria, vt reſcribunt Sanchez *de matrimon. lib. 8. diſput. 6. num. 27.* & Trullench. *in expoſit. Bullæ Sanct. Cruciatæ, lib. 2. §. 4. dub. 2. num. 10.* Tum quia dicta diſpenſatio agit de copula & impedimento occulto; hîc autem prædicta omnia pluribus, qui in hac cauſa examinati ſunt, notiſſima fuere, & publicè ſciuntur, vt ex eorum dictis apparet. Tum etiam, quia non conſtat de aliqua abſolutione, & quatenus probaretur dicta diſpenſatio, ſiue abſolutio à Confeſſario obtenta vigore dictæ facultatis à ſacra Pœnitentiaria ſibi conceſſæ, non tamen ſuffragaretur in foro contentioſo, ſed tantùm in foro conſcientiæ quoad Deum, & de Cruciata, quod non ſuffragetur in foro fori, tradiderunt Martin. de Ledeſma *in 1. part. 4. ſentent. quæſt. 26. artic. 1. in fine,* Nav. *conſ. 47. de ſentent. excommun.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 2. n. 10. & 15.* Covar. *in cap. alma mater, part. 1. §. 11. n. 16.* Ludov. à Cruce *in expoſit. Bullæ Cruc. diſput. 1. cap. 4. dub. 3. n. 3.* Trullench. *in ſimili expoſ. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 9. n. 2.* & in noſtris terminis expreſsè cantant litteræ diſpenſationis, de qua agimus, ibi: *Ita quod huiuſmodi abſolutio, & diſpenſatio latoribus in foro iudiciario nullatenus ſuffragentur*, &c. quia tantum pro foro conſcientiæ conceduntur, vt teſtantur Sanchez & Trullench. *citatis locis.* Tum quia etiamſi latores vigore 57
iſtarum litterarum à Confeſſario abſolutionem obtinuiſſent, nihilominus illius atteſtationi in foro externo non erat credendum, ex iis, quæ plena manu cumularunt duo illi bonæ mem. eruditiſſimi, ac magni nominis Rotæ Auditores, & Decani, Peña ſcilicet *in direct. Inquiſit. 2. part. ad Concil. excommunic. 25.* & Merlinus *in Oxomenſi Canonicatus, 1. Martij 1622.* Tum denique, quia litteræ dictæ diſpenſationis, licèt penes D. Alphonſum reperirentur, & in actis per eum productæ ſint, illi nullatenus ſuffragari debent, ex ſpeciali earundem litterarum clauſula, in qua ita dicitur: *Ita vt nullum illarum exemplum extet, nec eas latoribus reſtituas, quod ſi reſtitueris, nihil ipſis præſentes litteræ ſuffragentur, &c.* Habentur enim ac ſi non eſſent quoad huoc effectum, ad *l. eius qui in Prouincia, §. quoniam, ff. ſi cert. pet. l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic.* cum aliis citatis per me *Axiom. 162. n. 1.* & fuit tactum in *Cordubenſi Portionis, 14. Ianuarij 1635. coram Illuſtriſſimo Domino meo Panzirolo Patriarcha Conſtantinopolitano, nunc Summi Pont. eiuſdemque S. Sedis in Hiſpaniarum Regnis Nuntio cum poteſtate Legati de latere*, qui graui morum ſuauitate, acri iudicio, ieiunæ, & ſterilis auaritiæ contemptu ac incorrupta iuſtitiæ adminiſtratione ornatiſſimus, tanquam ſplendidum benigni Solis noſtri Vrbani iubar Hiſpaniam externis, inteſtiniſque malis fatigatam recreat fouetque, ardua certè Cedro, & Purpura dignus. Ex quibus ita cenſui, & judicaui die vltima Octobris 1642.

Toletana fidejuſſionis.

Fidejuſſor qui intercedit pro Officiali, ſeu adminiſtratore, tenetur tantùm ad intereſſe, & non ad pœnam, in quam principalis debitor incidit ex ſua culpa. Pœnales actiones non tranſeunt ad hæredes quando lis cum defuncto non fuit conteſtata, niſi quatenus ad eos peruenit.

VOTVM LXXXIV.

1 *Facti ſeries.*

2 *Fidejuſſor intercedens pro officiali, ſeu adminiſtratore, tenetur tantùm ad intereſſe, & non ad pœnam, in quam principalis debitor incidit ex ſua culpa.*

3 *Obligatio quæ ſonat ad intereſſe, & in ſimplum, extenſionem non patitur ad augmentum.*

4 *Fidejuſſor non tenetur pro eo quod venit ratione incidentis negotiationis.*

5 *Fidejuſſor non tenetur pro eo quod accreuit ob moram debitoris.*

6 *Inſtitor principalem obligat ad intereſſe tantùm ex*

vi

vi contractus, non autem ad pœnam ratione culpæ, ſeu delicti.

7 *Inſtitor non habet facultatem faciendi incidere principalem auctorem in pœnam negotiationis.*

8 *Subſtitutus propter ſuam malam adminiſtrationem quando obliget ſubſtituentem?*

9 *Subſtituens non tenetur ex culpa & mala adminiſtratione ſubſtituti quando eum nominauit cum Superioris approbatione.*

10 *Actiones pœnales quando non tranſeunt ad hæredes?*

11 *Actio tranſit contra hæredes in pœnalibus, quando lis cum defuncto non fuit conteſtata.*

12 *Actio in hæredem datur vt injuſtum lucrum reſtituat, quando ex delicto defuncti ad eum aliquid peruenit.*

13 *Actio pœnalis non datur adverſus hæredes, niſi quatenus ad eos peruenit, etiamſi contineat rei perſecutionem, dummodo ſit nomine pœna.*

14 *Quadrupli pœna, quam incurrit gabellarum defraudator, peti non poteſt eius hæredi, quando lis cum defuncto non fuit conteſtata.*

1 PEtrus Daſonſeca ſe obligauit vti fidejuſſor pro certa perſona, quæ publica vectigalia ſuſceperat adminiſtranda: mortuo deinde dicto Petro, & in eius bonis ſuccedente Antonio hærede, fuit per Regium fiſcum contra illum petita certa pœna, in quam ex vi contractus inciderat principalis debitor & adminiſtrator ob quoddam in adminiſtratione commiſſum delictum. Dubitatum fuit an dictus fidejuſſoris hæres ad dictam pœnam teneatur, vel potiùs à Fiſcalis Regij petitione veniat abſolvendus? & abſolvendum eſſe dixi ex ſequentibus.

2 Primò, quia certum eſt in iure fideiuſſorem qui intercedit pro officiali, ſeu adminiſtratore, teneri tantùm ad intereſſe, & non ad pœnam in quam principalis debitor forſan incidit ex ſua propria culpa, vt probat text. *in l. fideiuſſores 68. ff. de fideiuſſ.* docens fideiuſſores Magiſtratuum in pœnam, vel mulctam, quam non ſpopondiſſent, non debere conueniri, vbi Bart. ait: *Qui intercedit pro officiali ſimpliciter, videtur intercedere in intereſſe, non in pœnam ex maleficio impoſitam*: probat etiam text. *in l. libertis 17. §. fin. ff. ad municip. l. vnic. C. de periculo eor. qui pro Magiſt. interv. l. 2. C. ad Tertul.* Hering. *de fideiuſſ. cap. 24. n. 127. cum ſeqq.* vbi reſoluit, quod delictum debitoris fideiuſſoris obligationem per ſe augere nullo modo poteſt. Vveſemb. *in paratit. ad tit. ff. de fideiuſſ.*

3 Secundò, quia obligatio facta ſonat ad intereſſe, & in ſimplum, quæ proinde extenſionem non patitur ad augmentum, ſeu in duplum, aut triplum, vt probat gloſ. *in l. ſiue in duplum 3. ff. qui ſatiſd. cog.* dum ait, quod ſi ab initio erat ſimplum, ſed poſteà creuit per inficiationem, non teneri fidejuſſorem niſi in ſimplum. Ioannes Andr. *ad Speculat. tit. de fideiuſſ. §. 1. in vltim. addit.*

4 Roman. *conſ. 270. num. 7.* vbi ait non teneri fidejuſſorem pro eo quod venit ratione incidentis negotiationis; idem Roman. *conſ. 507.* plenè Surd. *deciſ. 218.* vbi reddit rationem, quia videtur fidejuſſorem ſe obligaſſe pro originali, non pro accidentali debito, ex *l. 1. ff. de in litem iur.* gloſſ. *in §. ſequent, Inſtitut. de actionib.* vbi Aret. *num. 3.* idem probat text. *in l. centum Capuæ,*

5 *ff. de eo, quod certo loco*, vbi omnes Doctores dicunt, quod non tenetur fidejuſſor pro eo, quod accreuit ob moram debitoris, proſequitur latè Iaſ. *in d. l. 1. ff. de in litem iur.* Baec. *de inope debit. c. 5. n. 18.* Pyrrhus Maur. *in tract. de fidejuſſor. p. 2. princ. ſect. 5. c. 1. n. 7. cum ſeqq.*

6 Tertiò, quia inſtitor principalem obligat ad intereſſe tantùm ex vi contractus, non autem ad pœnam ratione culpæ, aut delicti, vt probat expreſsè text. *in l. 1. ff. de inſtitor.* & in ſpecie reſoluit Menoch. *conſ. 300. n. 53. vol. 3.* dum ait inſtitorem facultatem non habere fa- 7
ciendi incurrere in pœnam negotiationis principalem auctorem, ex *l. ſi procurator, ff. de condict. indeb.* & ex his quæ tradit *ibi* latè Iaſ. *not. 3.* Curt. jun. *conſ. 149.* Crauet. *conſ. 54. n. 9.* Seraph. *deciſ. 1239.* Guazin. *de defenſ. reorum, def. 32. cap. 30. n. 3. & 5.* Rota *deciſ. 507. n. 8. p. 1. diuerſ.*

Quartò, quia ad hoc vt ſubſtitutus propter malam 8
adminiſtrationem obliget ſubſtituentem, requiritur, quod adminiſtratio periculo ipſius ſubſtituentis ſubjaceret, in quibus terminis loquitur text. *in l. 1. C. de prop. agent. in reb.* vbi DD. *l. neminem, C. de decurion.* Carauit. *ad rit. Siciliæ, ritu 2. n. 16.* Thoro *in addit. ad Ponte de poteſtate Proregis, tit. 10. §. 1. de poteſt. ſubſtituen. in officiis, n. 1. pag. 174.* niſi ſubſtituti nominatio cum Supe- 9
rioris approbatione facta fuerit, quia tunc ad nihil tenetur ſubſtituens ex culpa, ſeu mala adminiſtratione ſubſtituti, vt eleganter probat Aret. *in leg. continuus 137. §. ſi ab eo, n. 18. ff. de verb. oblig.* Rouit. *conſ. 87. n. 3. lib. 1.* Ponte *conſ. 85. n. 1. & 4. lib. 2.* Giurba *conſ. 36. n. 14.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. lit. P, concl. 852. n. 8.* Et nihilominus ſubſtituens, ſeu nominans adminiſtrationis dominus, licèt teneatur ad intereſſe pro mala ſubſtituti, ſeu nominati adminiſtratione, nullo caſu tenetur ad pœnam in quam ex ſua culpa incidit ſubſtitutus, vt eſt text. expreſſus *in l. libertus 17. §. fin. ff. ad municip.* ibi: *Fidejuſſores, qui ſalvam Rempubl. fore reſponderunt, & qui magiſtratus ſuo periculo nominant, pœnalibus actionibus non adſtringuntur, in quas inciderunt hi, pro quibus intervenerunt; eos enim damnum Reipub. præſtare ſatis eſt, quod promitti videtur*, &c.

Quintò, quia pœnales actiones non tranſeunt ad 10
hæredes, quando lis cum defuncto non fuit conteſtata, niſi in quantum ad eos peruenit, *l. quod diximus, §. fin. ff. quod metus cauſa*, ibi: *In hæredem autem, & cæteros in id, quod peruenit ad eos, datur non immeritò: licèt enim pœna ad hæredem non tranſeat, attamen quod turpiter, vel ſcelere quæſitum eſt, ad compendium hæredis non debet pertinere*, &c. *l. in hæredem 26. ff. de dolo*, ibi: *In hæredem eatenus daturum ſe eam actionem Proconſul pollicetur, quatenus ad eum peruenerit, id eſt, quatenus ex ea re locupletior ad eum hæreditas venerit*, *l. ſicuti 58. ff. de regul. iur.* ibi: *Sicut pœna ex delicto defuncti hæres teneri non debeat, ita nec lucrum facere, ſi quid ex ea re ad eum perueniſſet*, &c. probant etiam iura *in l. 1. ff. de privat. delict. l. pen. ff. de noui oper. nunc. l. pupillum 111. §. in hæredem, ff. de regul. iur. l. vnic. C. ex delict. def. l. 25. tit. 1. p. 7. Mas ſi ſe murieſſe el demandado antes que el pleito fueſſe commençado por demanda, o por repueſta, entonce ſus herederos no ſerian tenudos de reſponder à la demanda, ſino por quanto fallaſſen, que vino en poder del finado de aquel furto, o rubo que aura fecho, ni les pueden demandar que pechen otra coſa ninguna por pena de aquel yerro, pues que en ſu vida non ge lo demandaron*, &c. item *l. 3. tit. 26. p. 6.* ibi: *Entonces los herederos de el que lo fizieſſe no ſerian tenudos de facer emienda del, fueras ende en tanto quanto ſe acrecento lo que ellos heredaron por razon del engaño, e non en mas*, &c. Bart. latè diſtinguens *in l. ciuilis, ff. de priuat. delict.* Federic. de Senis *conſil. 21. n. 5. & 6.* Clar. *§. fin. q. 51. verſ. vlterius quæro,* Anton. Gom. *tom. 3. var. cap. 1. n. 85.* Cujac. *in l. ſicuti 38. de regul. iuris, & lib. 7. obſeruat. 37.* Donel. *comment. iuris lib. 15. c. 51.* Ant. Fab. *in ſuo Codic. lib. 4. titul. 12. definit. 2. & lib. 4. conject. cap. 1.* Fachin. *contron. lib. 9. c. 5.* Farin. *in praxi crimin. parte 1. quæſt. 10.*

Dixi *quando lis cum defuncto non fuit conteſtata*, quia 11
ſi fuit conteſtata contra defunctum, tunc actio tranſit contra hæredes in pœnalibus, *l. omnes, l. ſciendum, ff. de act. & oblig. l. 1. ff. de priuat. delict. l. pœnalia 125.*

ff. de regul. juris, l. inde Neratius, §. hunc, ff. ad l. Aquil. l. vltim. Codic. rerum amot. Anton. Gomez *d. cap. 1. n. 85.* Menchaq. *lib. 3. contron. illuſtr. cap. 96. n. 25.* Richard. *in §. non autem omnes, Inſtit. de perpet. & temp. action. num. 45.*

12 Dixi, *in quantum ad eos peruenit*, quia quando ex delicto defuncti ad hæredem aliquid peruenit, actio in eum datur vt iniuſtum lucrum reſtituat, ne ſcilicet alieno ſcelere ditetur, *d. l. in hæredem, l. illud 7. ff. de tribut. action. lib. 3. §. ex re furtiua, ff. de pecul. leg. 1. §. fin. ff. de vi bonor. rapt. l. vi pulſos, Codic. vnde vi,* Mench. *d. cap. 96. n. 26.* Pichard. *vbi ſuprà, n. 50.* Fatin. *d. q. 10. num. 5.*

13 Nec actio pœnalis datur aduersùs hæredes, niſi quatenus ad eos peruenit, etiamſi contineat rei perſecutionem, dummodo ſit nomine pœnæ, *l. fin. C. rerum amot. l. 5. §. vlt. cum duabus ſeqq. ff. de alien. iudic. mut. cauſa facta,* Anton. Gomez *d. cap. 1. n. 85.* Phanuc. *de innent. p. 7. n. 70.* Fatin. *q. 10. à n. 64.* Donel. *d. lib. 15. cap. 51.* Fachin. *d. lib. 9. cap. 5.*

14 Et de quadrupli pœna, quam incurrit gabellarum defraudator, quod peti non poſſit eius hæredi, quando lis cum defuncto non fuit conteſtata, probat text. *in l. fin. §. pœna, ff. de publican.* Laſarte *de decima vendit. cap. 18. num. 46. & 49.* Peregr. *de iure fiſci, lib. 4. tit. 5. n. 1.* Guazin. *de confiſcat. concl. 19. n. 2.*

Ex quibus conſului, Antonium hæredem illius, qui intercedit vt fideiuſſor pro officiali, ſeu adminiſtratore publicorum vectigalium, non teneri ad pœnam, in quam fortè ipſe debitor principalis inciderat. Matriti 20. *May* 1645.

Hiſpalenſis Matrimonij.

Matrimonium per Procuratorem habentem ſpeciale mandatum ad contrahendum cum certa & determinata perſona celebratum, valet etiam poſt Concil. Trid. dummodo ante mandatum reuocatum fiat, etiamſi Procurator, vel alter conjux reuocationem ignoret. Plura in materia vtiliſſima.

VOTVM LXXXV.

1 *Matrimonium propriè & verè, ac ex ipſa eius natura contractus eſt, qui ſolo conſenſu perficitur.*

2 *Contractus naturam non immutauit Chriſtus Dominus, qui matrimonium ad eſſe Sacramenti eleuauit.*

3 *Contractus omnes per Procuratorem iure celebrantur.*

4 *Matrimonialis contractus vt valeat, conſenſus internus ſufficiens non eſt, ſed oportet eum ſignis, vel verbis exprimi.*

5 *Matrimonium vt Sacramentum conſideratum, etiam externum conſenſum requirit.*

6 *Verba ad rationem matrimonij non ſunt praeciſè neceſſaria, ſed ſufficit conſenſum aliquo exteriori ſigno, vel facto declarari.*

7 Cap. tuæ 25. cap. conſultationi 28. cap. ſi inter 31. de ſponſal. *cum ſimilibus, quæ videntur in matrimonio requirere de neceſſitate verba à valentibus loqui, in matrimonio contrahendo, loquuntur exemplificatiuè, & factum narrando.*

8 *Matrimonium per Procuratorem contractum fuit validum ante Concilium Trid.*

9 *Procurator non eſt miniſter Sacramenti matrimonij, ſed potius principales contrahentes.*

10 *Procurator conſtitutus ad matrimonium contrahendum, nec gratiam, nec Sacramentum recipit, nec miniſtrat, ſed principalis contrahens illum conſtituens.*

11 *Procuratores vtriuſque matrimonium contrahentis poſſunt eſſe ambo viri, vel fœminæ.*

12 *Conſenſus ſi fictus fuerit tempore conſtituti Procuratoris ad contrahendum matrimonium, nihil obſtabit, ſi quo tempore ille nomine conſtituentis contrahit, verus intercedat.*

13 *Matrimonium per Procuratorem contractum phyſicè gratiam producit in contrahente.*

14 *Pœnitentia Sacramentum nequaquam abſenti impendi poteſt.*

15 *Matrimonium per Procuratorem contractum etiam hodie poſt Concil. Trident. valet, & Sacramentum eſt.*

16 *Mandatum, ſeu commiſſio de matrimonio contrahendo non eſt neceſſe præſtare Procuratori coram Parocho, & teſtibus.*

17 *Matrimonium per epiſtolam contractum valet, tam in ratione contractus, quàm in ratione Sacramenti.*

18 *Matrimonium per epiſtolam contrahi quibus modis dicatur.*

19 *Mandatum ſpeciale requiritur ad contrahendum matrimonium.*

20 *Mandatum ſpeciale ad contrahendum matrimonium non dicitur, niſi nominatim detur ad contrahendum cum certa & determinata perſona.*

21 *Periculum & præjudicium maius vbi vertitur, ibi cautiùs agendum.*

22 *Matrimonium antea contractum virtute mandati dati ad contrahendum cum qualibet muliere, conualidari poteſt ſubſequente ſpeciali ad contrahendum cum eadem ignara ſecundi mandati.*

23 *Procurator ad matrimonium contrahendum non poteſt alium ſubſtituere.*

24 *Procurator datus ad rem magni ponderis & momenti, non poteſt alium ſubſtituere, niſi talis facultas ſibi ſpecialiter fuerit conceſſa.*

25 *Procurator conſtitutus ad matrimonium contrahendum non poteſt illud contrahere poſt mandatum reuocatum, quamvis Procurator, vel alter coniux reuocationem ignoret.*

26 *Procuratoris reuocatio etiam tacita nullius eſt momenti, niſi ad illius peruenerit notitiam.*

27 *Actus facti à nuntio poſt mittentis pœnitentiam ei non intimatum ſtatim viribus cadunt.*

28 *Nuntius & epiſtola ſunt tanquam merum inſtrumentum, & organum, per quod Dominus verba profert, quæ proinde in eius perſona concipiuntur.*

29 *Ratio ſpecialitatis cur matrimonium contractum poſt mandatum reuocatum, cum ignorantia tamen reuocationis, ſit nullum, non ita alij actus.*

30 Cap. fin. de procurat. lib. 6. *ratio decidendi.*

31 *Verba, quibus debent matrimonia celebrare Procuratores nomine conſtituentium illos.*

32 *Mandati reuocatio tacita ſufficit ſignis vel factis aliquibus declarata, ne matrimonium per Procuratorem etiam reuocationis ignarum contractum, ſit validum.*

33 *Matrimonium contrahens cum alia muliere poſt datum mandatum ad contrahendum cum certa perſona*

perſona ante illius executionem, viſum eſt illud renocare.

34 *Procuratoris renocatio, ſiue tacita, ſiue expreſſa, per teſtes probari poteſt.*

35 *Procuratoris ad matrimonium dati renocatio etiam ignorata effectum ſortitur, quamvis iuramentum de non renocando præmiſſum ſit.*

36 *Procuratoris ad matrimonium dati renocatio merè interna quoad forum conſcientiæ valet.*

37 *Matrimonium contractum per Procuratorem, qui neque tacitè, neque expreſſè renocatus fuerit, an validum ſit, ſi tempore, quo contrahitur, conſenſus poſitiuus mittentis Procuratorem realiter non currat? & n.38.*

39 *Matrimonium valere non deſinit per ſuperuenientem furorem illum conſtituentis.*

1 BReuiter de matrimonio per Procuratorem contracto ad plures occurrentium caſuum in Eccleſiaſticis tribunalibus deciſiones tractaturus: Primò præſuppono matrimonium propriè, & verè, ac ex ipſa eius natura contractum eſſe, qui ſolo conſenſu perficitur, *leg. nuptias 30. aliàs 32. ff. de regulis iuris, cap. 1. & 2.27. quæſt. 2. cap. cùm locum 14.* juncto *cap. fin.* ibi, *ex*
2 *forma contractus, de ſponſal.* & quam contractus naturam non immutauit Chriſtus Dominus, qui matrimonium ad eſſe Sacramenti eleuauit, ſed eandem poſtquam Sacramentum eſt, ſemper retinuit, arg. *leg. ſancimus 28. verſ. quod enim non mutatur, C. de teſtam. l. præcipimus 12. in fine, C. de appellat. leg. ſi quando 35. C. de inof. teſtam.* docent Thom. Sanch. *de matrim. lib. 2. diſput. 21. n. 2.* Didac. de Medrano *in tract. de conſenſu connub. cap. 12. num. 1.* licèt in aliis Sacramentis, quæ diuerſam habent naturam, id non procedere certum ſit, vt rectè aduertunt Gutier. *de matrim. cap. 43. ſub n. 8.* Bonacin. quondam mei amiciſſimus, *de magno matri-*
3 *monij Sacram. q. 2. puncto 5. num. 11.* Cùm ergo contractus omnes, qui ſolo conſenſu perficiuntur, cùm in his nulla verborum, aut ſcripturæ proprietas deſideretur, inter abſentes, & ſic per procuratorem iure celebrentur, *l. 1. in fine, ff. de contrah. empt. l. 2. ff. de oblig. & act.* Meritò igitur matrimonium inter abſentes, idque per procuratorem validè, & legitimè contrahitur, & probant *l. mulierem 5. & l. generali 34. in princ. ff. de ritu nuptiar. l. ſufficit 4.* ibi: *Sufficit nudus conſenſus ad conſtituenda ſponſalia*; denique conſtat & abſenti abſentem deſponderi poſſe, & hoc quotidie fieri, *leg. fin.* ibi: *In ſponſalibus conſtituendis parui refert per ſe, & coram, an per internuntium, vel per epiſtolam, an per alium hoc factum eſt, ff. de ſponſalib. cap. nec illud 8. vbi gloſ. 30. q. 5. cap. veniens 5. qui clerici, vel vou. c. 2. de matrim. contracto contra interd. Eccleſ. cap. ex parte 14. in princ. vbi gloſ. verb. internuntiis, de conuerſ. coniug.* text. capitalis *in cap. fin. de procurat. lib. 6. l. 1. verſ. e tal prometimento*, vbi notat Greg. Lop. *gloſ. 3. in fine, & lib. 10. verſ. o que ſean otros dos, tit. 5. & l. 5. circa fin. verſ. e puedeſſe facer*, vbi Greg. *gloſ. vlt. tit. 2. part. 4.* Cov. *de ſponſal. p. 2. cap. 4. in princ. n. 8. aliàs n. 11.* Ildephonſ. à Veracruce *in ſpeculo coniugiorum, p. 1. art. 16. dubit. 4.* plures citati à Cened. *ad Sextum, collect. 3. num. 1.* & à Sanch. *d. lib. 2. de matrimonio, diſp. 11. per tot.* quibus addo Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. compar. 25.* Ferdin. Rebell. *de obligat. Iuſtit. p. 2. lib. 2. quæſt. 5.* Petr. de Ochagauia *de Sacrament. tit. de Sacram. matrim. tract. 2. q. 3.* Ioan. Gutier. *de matrim. c. 34. art. 1.* Vincent. Filliuc. *in quæſt. moral. tom. 1. tract. 10. de Sacram. matrim. p. 1. cap. 1. ex num. 22.* Martin. Bonacin. *vbi ſuprà, q. 2. puncto 5.* Baſil. Pontius Legionenſis *in ſuo tract. de matrim. lib. 1. cap. 10. & lib. 2. cap. 15. per tot.* Didac. de Medrano *in d. ſuo tract. de conſenſu connubiali, cap. 12.*

4 Secundò præſuppono ad hoc vt matrimonialis contractus valeat, conſenſum internum ſufficientem non eſſe, ſed oportere eum ſignis, vel verbis exprimi: quia ſi matrimonium conſideretur tanquam contractus, cùm celebretur inter homines, interiora cordia, quorum Deus tantùm ſcrutator eſt, ignorantes, omninò deſiderat vt ſigno aliquo internus conſenſus aperiatur, arg. *l. Labeo 7. §. Seruius, verſ. Id Tubero, ff. de ſupellect. leg.* reſoluunt Sanch. *d. tract. de matrimon. lib. 1. diſput. 3.* & Baſil. Pont. *de impedim. matrimon. cap. 29. §. 2. verſ. verior tamen, & §. 3. in princ.* Si verò Matrimonium vt Sacramentum conſideretur, cùm de eius ratione ſit eſſe ſignum ſenſibile rei ſacræ, hoc etiam ex capite externum conſenſum requiri conſequens eſt; vnde iura ſolum conſenſum ad rationem veri & legitimi matrimonij deſiderantia, *d. l. nuptias*, cum aliis ſuprà allegatis, ſic neceſſariò accipienda ſunt, vt non excludant concomitantiæ conſenſum, & ſic expreſſionem per ſigna externa, quæ ipſum conſenſum comitatur in omni humano contractu. Quare ſic reſoluunt plures, quos refert & ſequitur Sanch. *d. lib. 2. diſp. 30. num. 1.* quibus addo Ochagau. *de Sacram. tract. 2. de matrim. quæſt. 9. num. 4.* Medran. *d. tract. de conſenſu connub. cap. 11. n. 15.* Baſil. Pont. *in tract. de matrim. lib. 2. c. 6. n. 2.* Vincent. Filliuc. *d. tom. 1. tract. 10. de Sacram. matrim. p. 1. c. 3. n. 77.* Villalob. *in ſum. tom. 1. tr. 12. diffic. 5. n. 1.* Baſſæ. *in ſum. verb. matrimonium 3. n. 5.* Ioan. Machado *en ſu perfecto Confeſſor y Cura de Almas, lib. 3. p. 1. tract. 9. docum. 1. n. 2.* 6

Tertiò præſuppono ad rationem matrimonij verba 5
non eſſe præciſè, & omninò neceſſaria, ſed ſufficere conſenſum aliquo exteriori ſigno, vel facto declarari, non tantùm in mutis, qui verba proferre non poſſunt, in quibus id expeditiſſimum eſt, *cap. cùm apud 23. de ſponſal.* ſed etiam in valentibus loqui, quod inſinuat *cap. is qui fidem 30. de ſponſal. c. fin. de deſponſat. imp. in 6.* ibi, *nec verbo, nec facto conſenſit*, &c. & in ſpecie reſoluunt Nav. *in man. cap. 22. num. 20.* Cov. *de ſponſal. p. 2. cap. 4. in initio, n. 1.* Maſcard. *de probat. concl. 1024. num. 3.* & plures, quos refert & ſequitur Sanch. *d. lib. 2. diſp. 31. n. 51.* quibus addo Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. comp. 3. num. 66.* Cevall. *commun. contra commun. tom. 1. q. 406. n. 5. & tom. 3. q. 750. ex n. 22.* Medrano *d. tract. de conſenſu connub. cap. 11. num. 1. ſub lit. F,* Gutier. *d. cap. 63. n. 22.* Ochagauia *d. titul. de Sacram. matrimon. tract. 2. q. 9. n. 3.* Filliuc. *d. tract. 10. de Sacram. Matrimon. p. 1. c. 1. n. 80. & 81.* Baſil. Pont. *de matrim. lib. 2. cap. 7. n. 5. & à n. 7.* Baſſæ. *d. verb. matrimonium 3. numero 5.* Ioan. Machado *d. tract. 9. docum. 2. numero 3.* Quamvis verba in matrimonio à valentibus loqui contrahendo, pro forma neceſſaria eſſe exiſtimauerint citati à Sanch. *d. lib. 2. diſp. 31. num. 2.* & Franc. Molin. *d. comp. 3. n. 67.* & à Medrano *d. c. 11. n. 1.* & ab Ochagauia *d. quæſt. 9. num. 2.* & à Baſil. Pont. *d. cap. 7. num. 3. & 4.* & à Ioan. Machado *d. docum. 1. num. 4.* per iura *in cap. tuæ conſultationi 18. cap. ſi inter 31. de ſponſalib. & in cap. licet 3. verſ. ita vt, de ſponſa duorum*: quia his iuribus adductis per proximè citatos reſpondetur procedere exemplificatiuè, & factum narrando; frequentius enim eſt in valentibus loqui, quàm per alia ſigna matrimonium contrahi. Et quod *in d. cap. tuæ*, verba eſſe in matrimonium neceſſaria, traditum eſt, non ſimpliciter dicitur, ſed addo, *quoad Eccleſiam*, hoc eſt, quoad faciliorem probationem in foro externo Eccleſiæ, vt expendit rectè Medrano *d. c. 11. n. 2. in fine*, id quod apertiùs ſignificauit *l. 3. tit. 2. p. 4.* ibi: *Conuiene que lo fagan por palabras, para que ſe pueda prouar.* Vnde credo mortaliter non peccare ſignis contrahentes, quia nullibi cautum reperitur verba eſſe neceſſaria de neceſſitate præcepti, vt aduertunt Sanchez *d. diſp. 31. n. 9. & 10.* Filliuc. *d. cap. 1. num. 82.*

8 Quartò præſuppono, matrimonium per procuratorem contractum ante Tridentinum Concilium validum fuiſſe, iuxta *d. cap. fin. de procurator. in* 6. non tantùm in ratione contractus, ſed etiam in ratione Sacramenti; nam cùm Chriſtus Dominus eleuans matrimonium ad eſſe Sacramenti, contractus naturam non immutauerit, vt ſuprà dixi, per conſequens voluit vt matrimonium quod per procuratorem contractum verus eſt contractus naturalis, & validus, ſit etiam validum, & verum Sacramentum, proindeque ſi vt contractus celebrari poteſt per Procuratorem,& valet, poterit etiam & valebit vt Sacramentum. Quare ita reſoluunt vterque Sot. Dominicus, & Petrus, Covar. Henriq. Matienx. & plures alij, quos lato calamo refert, & ſequitur Sanch. *d. lib.* 2.*diſput.* 21.*num.* 27. quibus addo Gutier. *d. cap.*43. *ex num.*10. Rebell. *de obligat. iuſtit. lib.* 2. *quæſt.*5. *n.*2. *&* 9. Bonacin. *de magno matrim. Sacram. quæſt.*2. *puncto* 5. *n.*3. Baſil.Pont. *de impedim. matrim. cap.*29. §. 5. *verſ. ex quo inferes*, *&* *de matrim. lib.* 1. *c.*10.*n.*3. Fillioc. *d.tract.*10.*de Sacram.matrim.p.*1.*c.*1. *n.*22.*&* 26.Villaloh.*in ſum.tom.*1.*tract.*13.*diffic.*9.*n.*3. Diana *moral. reſol.p.*3.*tract.*4.*reſolut.*230. Ochagauia *d.tr.*2. *de Sacram. matrim. quæſt.*3.*n.*7. Ioan. Machado *d.lib.*3.*p.*1.*tr.*8. *docum.*4.*n.*1. *&* 3. Quidquid contrarium, imò matrimonium per procuratorem, iuxta *d.c.fin.de procuratorib.lib.*6. deciſionem,cõtractum Sacramentum non eſſe, minus bene ſenſerint Durand. Caiet.Melch. Canus, & alij, quos modò citati congerunt. Pro quibus non facit quod matrimonium, ſicut omnia alia Sacramenta nouæ legis, cauſat gratiam neceſſariò in ſubjecto diſpoſito per modum inſtrumenti phyſici, ex D.Thom. *in* 3. *p. q.*62. *art.*1. Suar. *tom.* 3. *diſp.* 9. *ſect.* 2. quod in matrimonio per Procuratorem contracto procedere nequit, cùm omne phyſicum inſtrumentum operetur per contactum in paſſo, qui quidem contactus conſiderari nequit in abſente qui per procuratorem contrahit. Quia reſpondetur procuratorem non eſſe miniſtrum Sacramenti, nec in ſe illud recipere, ſed potiùs principales contrahentes eſſe mini-
9 ſtros, eoſque recipere gratiam, atque ipſorum conſenſus per procuratorem declaratos eſſe materiam, & formam huius Sacramenti, vt cum pluribus tradunt Sanchez *d.diſp.*21.*n.*28. & Gutier. *d.cap.*43.*n.*23.

10 Hinc prouenit, quod cùm procurator nec gratiam, nec Sacramentum recipiat, nec miniſtret, ſed principalis contrahens illum conſtituens, ideo iſte mortaliter peccabit, non ille, ſi eo tempore quo per procuratorem ipſius nomine matrimonium contrahitur,in gratia non ſit,propter defectum diſpoſitionis ad Sacramentum: ita Sanch. *d.diſp.*21.*n.*29.*&* 30. Rebell. *d.q.*5.*n.*12. Gutier. *d.cap.*43.*n.*25.*verſ. vnde infertur*, Bonacin. *d.q.*2. *puncto* 5.*n.*12. *&* 23. Ochagauia *d. tract. de Sacram. matrim.tract.*2.*q.*3.*n.*8.*ad* 3. Baſil.Pont. *d.cap.*10.*num.*
11 *vltim. verſ. ſit etiam.* Hinc etiam non obſtabit ambos vtriuſque contrahentis procuratores viros eſſe, vel fœminas, ex Sanch. *d.diſp.*21.*n.*15. Gutier. *d.c.*63.*n.*17. Baſil. Pont. *d.lib.* 1.*cap.*10.*n.*6.*verſ.ſit denique*, Fillioc. *d. c.*1.*n.*25. *verſ. tertiò non requiri.* Prout nec obſtabit
12 conſenſum tempore conſtituti procuratoris præſtitum fictum eſſe, ſi quo tempore ille nomine conſtituentis contrahit, verus intercedat. Sanch. *n.*15. Gutier. *n.*15. Bonac. *n.*6.Filliuc.*n.*25.*verſ.ſecundò,&* *c.*5.*n.*84.*citatis locis*, Rebell. *d.lib.*2.*q.*5.*n.*5.*verſ.obſeruat etiam.*

13 Deinde reſpondetur, matrimonium per procuratorem contractum, phyſicè gratiam producere in contrahente eo reſpectu, quòd etſi ipſe præſens non ſit, eſt tamen præſens eius conſenſus per procuratorem declaratus, vt docet Ludov. Lop. *in inſtructorio conſcientiæ, ſub tract.de matrimon. p.*2.*cap.*35. vel aliter non longè diſſimiliter, cum Petro de Ledeſma *in tract. de matrim. quæſt.*42.*art.*1.*dub.*7.*concl.*1. Sanch. *d.loco,n.*32.*ad* 4. quorum reſponſionem breuitatis cauſa omitto. Nec 14
contra facit, quod Pœnitentiæ Sacramentum iudicium quoddam ſpirituale eſt, & licèt de iudicij eſſentia non ſit reum eſſe præſentem, quia etiam cum abſentia conſiſtit,*cap.cùm ſit Romana* 3. §. *vltim.in fine, de appellat.* nihilominus Pœnitentiæ Sacramentum neutiquam abſenti impendi poteſt, adeò vt contrariam propoſitionem ad minus vti falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnauerit Clemens VIII. *tom.* 3. *Bullary, conſtit.*87. quare & in matrimonio inconueniens non erit, vt licèt tanquam contractus non reſpuat procuratoris interventum, cùm tamen reſpuat, nec admittat vt Sacramentum. Reſpondetur enim intrinſecè contractus matrimonij naturæ adeò non repugnare per procuratorem contrahi, vt non magis ei repugnet, poſtquam ad Sacramentum à Chriſto Domino eleuatum eſt; cùm ipſe Dominus eius materiam & formam iuxta contractus naturam inſtituerit, vt dixi; quod in Pœnitentiæ Sacramento non procedit, quippe quod non eſt ex iudicio ad Sacramentum eleuatum, ita vt iudicij naturam retinere debeat, ſed ab ipſa Sacramenti inſtitutione ſpirituale quoque iudicium eſt, peculiarem proinde naturam habens, quia in eo videlicet Chriſtus Dominus rei, eiuſdemque accuſatoris, & ſpiritualis Iudicis præſentiam nominatim pro forma poſtulauit, dum eam eſſe voluit: *Ego te abſoluo à peccatis tuis*, &c.

Quintò præſuppono matrimonium per procurato- 15
rem contractum etiam hodie poſt Concilium Trid. valere, & Sacramentum eſſe, quia Tridentinum contractus matrimonialis naturam minimè alterauit, ſed ſolùm voluit vt conſenſus contrahentium non aliter legitimus eſſet, quàm ſi coram Parocho, & teſtibus ſimul præſtaretur, quod ſanè verificatur, vbi conſenſus ille per procuratorem eo modo declaratur, vbique enim principalium partium conſenſus moraliter intercedit. Sic docent Henriq. *in ſum. lib.*11.*cap.*2. *num.* 2. *& in comment. lit. B*, Petr.de Ledeſma *eod.tract.q.*42.*artic.*1. *dub.*7. Sanch. *d.diſp.*21.*num.*19.*&* 20. Bonacin.*d.puncto* 5. *num.*1. Villaloh. *d.tom.*1.*tract.*13.*diffic.*9.*&* 10. Ceuall. *commun.contra communes,tom.*3.*q.*730.*num.*63. *cum ſeqq.* Gutier. *d.cap.*43. *num.*10. *verſ. his tamen non obſtantibus*, *& n.*11. Filliuc. *d.tract.*10. *de Sacram.matrimon. p.*1.*cap.*1.*num.*13. Ioan. Machado *d. docum.*4. *num.*2. Ego *in collect.ad d.cap.vlt.de procurat.in* 6.*n.*4. 16
Nec eſt neceſſe mandatum, ſeu commiſſionem de matrimonio contrahendo procuratori præſtare coram Parocho, & teſtibus, vt ſentiunt Sanchez *d.diſp.*21. *à num.*22. Rebell. *d. p.*2.*lib.*2. *q.*5. *n.*1. *ad fin. verſ.nec item opus*, Ochagauia *tract.*2.*de matrim.q.*3.*n.*5.

Denique præſuppono quemadmodum per procura- 17
torem, ſic & per Epiſtolam contractum Matrimonium hodie ſimiliter valere, tam in ratione contractus, ex *gloſ.verb.vxor,in cap.nec illud* 30.*quæſt.*5. recepta communiter ex pluribus, quos referunt, & ſequuntur Cov. *de ſponſal. p.*2.*cap.*4.*in initio,num.*11.*in fine*, & Sanch. *d.lib.*2.*diſput.*12. *n.*1. quàm in ratione Sacramenti. Ita contra vtrumque Ledeſmam, Fr.Emman.& alios reſoluunt Sanch. vbi *proximè, num.*5. Gutier. *de matrimon. c.*45. Rebell. *d.p.*2.*lib.*2.*quæſt.*5.*n.*12.*&* 13.Villaloh. *tom.*1.*tract.*13.*difficult.*10.*n.*1. Baſil.Pont. *de impedim. matrim.cap.*29.§.3.*verſ.deinde certum,& verſ.ex quo inferes,& de matrim.lib.*1.*cap.*10.*num.vlt.in fine,& lib.*2. *cap.*15. *n.*1. Diana *moral. reſol. p.*5. *tract.*4.*reſol.*50. Filliuc. *d. tractat.*10. *de Sacram. matrim. part.*1. *cap.*1. *num.*28.*&* 29. Ochagauia *d.tract.*2.*de matrim.quæſt.*5. *num. vlt.* Nicol.Genua *de ſcriptura priuata,lib.*5. *q.*30. *&* 31. Ioan.Machado *d.docum.*4.*num.*4. Quod duobus 18
modis id accidere poſſit, concludunt omnes ferè citati *ſuprà*: ſcilicet, ſi vel epiſtolam mittens ſcribat

ſe

ſe non ſolùm facere ſui corporis traditionem, ſed etiam
traditionem per alterum ſibi faciendam ex tunc acce-
ptare; qua epiſtola coram Parocho, & teſtibus lecta,
alter conſentiat, vel ſi ſecundam epiſtolam recipiat is,
qui priùs ſcripſit, in qua alterius acceptatio continea-
tur, & ea coram Parocho & teſtibus lecta, ſimiliter
ipſe ſuum conſenſum nominatim exhibeat: vide Villa-
loh. *d. tract.* 13. *diffic.* 10. *n.* 2. Nicol. Genua *d. quaſt.* 31.
num. 12. 13. 50. *&* 21. Ioan. Machado *d. docum.* 4. *n.* 5.
19 His ita præſuppoſitis, ſit prima concluſio. Ad con-
trahendum matrimonium ſpeciale requiritur manda-
tum, nec aliter eius virtute contractum valet; probant
expreſſi textus *in l. generali* 34. *ff. de ritu nupt. & in d.
cap. fin. de procurat. lib.* 6. cum expreſſione ſcilicet per-
ſonæ, cum qua matrimonium contrahi debet; adhuc
20 enim ad contrahendum matrimonium id mandatum
ſpeciale non dicitur, niſi nominatim detur ad contra-
hendum cum certa, ac determinata perſona, *d. leg. ge-
nerali*, ibi: *itaque perſonam eius patri demonſtrari opor-
tet*, &c. gloſſ. *verb. ſpeciale, in d. cap. fin.* quam ſequuntur
Domin. *ibi, n.* 2. *in fine*, Anchar. *in* 2. *notab. n.* 1. Philip.
Franch. *n.* 4. *ibidem* Tiraq. *ad leges connub. gloſ.* 7. *n.* 111.
verſ. ſimiliter, Rebuff. *in concord. tit. de electionis derogat.*
in gloſſ. *verb. ſpeciale, verſ. quintus*, Cov. *de ſponſalib. p.* 2.
cap. 4. *in initio num.* 8. *alias* 11. Viuald. *in candel. aureo,
tit. de matrim. n.* 44. *verſ. ſecundum*, Gomez de Leon. *in
cent. deciſionum, deciſ.* 84. Fr. Emman. *quaſt. Regul. tom.* 3.
quaſt. 17. *art.* 3. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verb. im-
plorandum, n.* 6. *verſ. non obſtat*, Flamin. Pariſ. *de reſignat.
benef. lib.* 10. *q.* 8. *n.* 53. plures citati à Cened. *ad Sext.
collect.* 3. *n.* 2. & à Sanch. *d. lib.* 5. *diſp.* 11. *n.* 3. *&* 4. qui-
bus addo Ioſeph. Ludov. *tom.* 3. *commun. opin. titul. de
mandato, concl.* 1. *verſ. duodecimò*. Camill. Borrell. *in ſum.
deciſ. tom.* 1. *titul.* 66. *num.* 262. Alex. Trentacinq. *var.
reſolution. lib.* 2. *titul. de procuratorib. reſol.* 3. *n.* 33. *verſ.
in hac materia*, Card. Mantic. *de contractib. lib.* 7. *titul.* 1.
num. 25. Medran. *de conſenſu connub. cap.* 12. *n.* 3. Card.
Tuſc. *pract. concluſ. lit. M, concluſione* 52. *num.* 50. *&
concluſ.* 124. *num.* 1. Anton. Cardoſo *in praxi Iudicum
& Aduocat. verb. procurator, n.* 33. Franc. Molin. *de ritu
nupt. lib.* 1. *compar.* 55. *ex n.* 5. Rebell. *de obligat. Iuſtit.
lib.* 2. *q.* 5. *num.* 1. Gutier. *de matrim. c.* 43. *n.* 3. Bonacin.
eod. tract. q. 2. *puncto* 5. *n.* 8. Baſil. Pont. *in ſimili tract.
lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 3. & Fillinc. *tract.* 10. *de Sacram. Ma-
trim. p.* 1. *cap.* 1. *in* 1. *&* 2. *condit.* Ioan. Machado *d. tra-
ctat.* 8. *docum.* 5. *n.* 1. Ego *in collect. ad d. cap. fin. n.* 5. &
21 clarius *num.* 53. Ratio eſt, quia cùm matrimonium res
ſit adeò grauis, ac præjudicialis, per conſequens nota-
bilis ac ſingularis eius expreſſio neceſſaria eſt, aliàs illa
ſub ſimplici de contrahendo matrimonio mandato non
venit; & quia vbi maius periculum, & præiudicium
vertitur, ibi cautius agendum, magiſque prouidendum
eſt, *l.* 1. *§. ſed & ſi quis, ff. de Carbon. edicto, cap. quieſ-
camus*, 42. *diſt. cap. vbi periculum, de elect. lib.* 6.
22 Quæſtio inſurgit in hac materia non inelegans, an
ſi poſt mandatum in genere præſtitum ad matrimonium
cum qualibet contrahendum, cuius virtute cum certa
muliere contractum eſt, ſpeciale ſubſequatur manda-
tum, ſiue potiùs ſingulare ad contrahendum cum ea-
dem muliere, dum ipſa huiuſmodi ſecundi mandati
ſignata in conſenſu à ſe virtute primi generalis præſti-
to perſeuerat, matrimonium antea contractum convali-
dari poſſit, quaſi ex ratificatione mandati minus legiti-
mi? In qua quæſt. affirmatiuam defendit partem Alex.
conſ. 146. *vol.* 5. cui accedit Card. Tuſch. *pract. concluſ.
lit. M, concluſ.* 52. *n.* 20. *verſ. ſi tamen, & concluſ.* 124.
num. 2. 3. *&* 4. Contrarium tamen longè verius con-
ſuluerunt Anton. Butr. *conſ.* 64. & Anchar. qui ip-
ſum tranſcribit, & ſeparatim ſequitur, *conſil.* 258. *cum
duobus ſeqq.* ex eo potiſſimùm, quod matrimonium ab

initio nullum ex defectu legitimi conſenſus in vtroque
coniuge, vtpote præſtiti, virtute generalis mandati, con-
tra *d. cap. fin. de procurat. in* 6. non poteſt ex poſtfacto
conualeſcere ob legitimum vnius duntaxat coniugis
conſenſum.

Secunda ſit concluſio. Procurator ad matrimonium 23
contrahendum datus, per ſeipſum hoc mandatum exe-
qui tenetur, neque alium ſubſtituere poteſt, niſi ſpecia-
liter ſibi huiuſmodi facultas in ipſo mandato conceſſa
ſit. Hanc concl. probant *d. c. fin.* & plures, quos refert &
ſequitur Sanch. *d. lib.* 2. *diſp.* 11. *n.* 5. quibus addo Bonac.
d. q. 2. *puncto* 5. *n.* 8. Gutier. *de matrim. c.* 54. *n.* 4. Baſil.
Pont. *eod. tract. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 5. *&* 6. Franc. Molin. *d.
lib.* 1. *comp.* 25. *n.* 6. Baſſæ. *verb. matrimonium* 1. *n.* 2. *verſ.
tertia*, Ioan. Machado *d. lib.* 3. *p.* 1. *tractat.* 8. *n.* 5. *verſ. la
tercera condicion.* Ego *in collect. ad d. cap. fin. num.* 6. Re-
bell. *d. lib.* 2. *q.* 5. *n.* 1. *verſ. ſecundum*, Fillinc. *d. tract.* 10.
de Sacram. matrimon. p. 1. *cap.* 1. *n.* 24. *verſ. tertia*, Alex.
Trentacinq. *d. reſol.* 3. *n.* 33. Ratio eſt, quia cùm matri- 24
monij contractus res ſit magni ponderis & momenti,
& quæ nonniſi intimo amico, familiari, vel propin-
quo committi ſolet, ad quam mandans talem forſan de
alio fiduciam non haberet, ideo ad rem huiuſmodi da-
tus procurator, alium ſuo nomine ſubſtituere non po-
terit, niſi talis ſibi facultas ſpecialiter fuerit conceſſa,
quia nempe illius induſtria in dubio electa cenſetur
propter magnum quod ex facto tam arduo poſſet peri-
culum imminere, vt ratiocinantur Auctores *proximè
citati*.

Tertia ſit concluſio. Procurator conſtitutus ad ma- 25
trimonium contrahendum, non poteſt illud contrahere
poſt mandatum reuocatum, quamvis procurator, vel al-
ter conjux reuocationem ignoret. Probat expreſſè text.
in d. cap. fin. de procurat. in 6. *gloſ. vlt. in leg. ſufficit* 4. *ff.
de ſponſal. gloſ. verb. teneat, verſ. ſed illud ſpecialiſſimum,
in Clem. vn. de renunciat.* Ildeph. à Vera-cruce *in ſpe-
culo coniug. p.* 1. *art.* 16. *dub.* 5. *cum ſeqq.* Cov. *de ſponſal.
p.* 2. *cap.* 4. *in initio n.* 8. *aliàs ex n.* 15. Anton. Gom. *var.
tom.* 2. *cap.* 4. *n.* 3. *verſ. ſecundò intellige*, Salon de Pace
conſ. 6. *n.* 8. plures alios refert Sanch. *d. lib.* 5. *diſp.* 11.
num. 6. quibus addo Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 26.
n. 18. *& gloſ.* 63. *n.* 37. Moxz. *de contract. tit. de matrim.
§. de naturalib. matrim. n.* 35. Rebell. *d. lib.* 5. *q.* 5. *n.* 1.
verſ. tertium, & ex n. 14. Molin. *d. lib.* 1. *comp.* 25. *ex
n.* 10. Gutier. *de matrim. c.* 43. *ex n.* 5. *& à n.* 24. *& c.* 44.
per tot. maximè n. 51. 100. *&* 101. Baſil. Pont. *d. lib.* 2.
cap. 15. *ex n.* 7. Ioan. Machado *d. docum.* 5. *n.* 5.

Quod quidem ſpeciale eſt in Matrimonio, contra 26
notiſſimam iuris regulam, qua conſtitutum eſt procu-
ratoris reuocationem etiam tacitam nullius eſſe mo-
menti, niſi ad illius peruenerit notitiam, imò & eius
cum quo negotium in iudicio, vel extra fuerit peragen-
dum, *l. ſi procuratorem* 65. *verſ. vltimò, ff. de procurator.
l. ſi pœnitentiam* 5. *§. vlt. verſ. item ſi quis, ff. de condict. cau-
ſa data, l.* 1. *verſ. ſed ego quæro, ibi, & me certioraſſet, ff.
quod iuſſu, l. ſi mandaſſem* 55. *l. inter cauſas* 26. *in princ.
leg. ſi fidejuſſor* 29. *verſ. ſi cum debitor, ff. mandati, l.* 1.
*§. fin. ff. de contrah. empt. cap. ex parte Decani, de re-
ſcript. cap.* 3. *&* 4. *cap. mandato* 13. *de procurator.* Capra
commun. opin. tom. 1. *lib.* 2. *titul.* 8. *num.* 90. *&* 100. Fla-
min. Pariſ. *de reſign. benef. lib.* 9. *quaſt.* 25. *num.* 12. Ca-
mill. Borell. *d. tom.* 1. *titul.* 66. *à num.* 379. Gonzal. *ad
reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 63. *n.* 51. Stephan. Gratian. *diſcept.* 27
forenſ. tom. 1. *c.* 18. *n.* 37. *cum ſeqq. & c.* 191. *n. vlt.* in quo
hi actus differunt ab his, qui per nuntium, vel epi-
ſtolam celebrantur, qui ſi poſt mittentis pœnitentiam
etiam nuntio, vel epiſtolam recipienti non intimarant,
fiant, ſtatim viribus cadunt, nec aliqua ex eis oritur obli-
gatio, vt contra *gloſ. vlt. in fine in d. l.* 1. *ff. de contrah.
empt.* communiter improbatam longè verius docuit

gloſ. verb. teneat, verſ. quare dicunt, alij in d. Clem. vnic.
de renunc. vbi Zabarel. n. 9. latè probant Ioan. Andr. &
Anchar. n. 1. Franc. n. 7. & Dominic. ſub §. ſanè, n. 2. in
d. cap. fin. de procurat. in 6. Felin. in cap. ex parte 33.
n. 18. verſ. fallit 6. de reſcript. Anton. Gom. var. tom. 2.
cap. 4. num. 3. Gonzal. ad reg. 8. gloſ. 16. n. 16. & 17. &
gloſ. 63. n. 42. cum ſeq. Sanch. d. diſp. 11. n. 7. Medtan. d.
cap. 12. num. 7. Card. Tuſch. pract. concluſ. tom. 6. lit. P,
28 concluſ. 861. num. 32. & 33. illam differentiæ rationem
commendantes, quod nuntius; & epiſtola ſunt tanquam
merum inſtrumentum, & organum, per quod dominus
verba profert, quæ proinde in eius perſona concipiuntur,
text. opt. in l. qui autem 14. §. fin. cum l. ſeq.
vbi gloſſ. verb. miniſterium, ff. de conſtit. pecun. l. multum
intereſt 6. C. ſi quis alteri, vel ſibi. Quare deficiente domini
conſenſu tempore, quo verba eo modo profert, nihil
epiſtola, aut nuntius operatur etiam data pœnitentiæ,
ſeu reuocationis ignorantia, elegans text. in l.
ſi pœnituit 4. ff. de diuort.
29 Ratio verò ſpecialitatis eſt, quia in cæteris contractibus
poteſt ius ſupplere conſenſum contrahentium,
illiſque renitentibus dominium transferre: in matrimonio
autem minimè poteſt; nam cùm ex reuocatione
planè colligatur deficere conſenſum conſentientis,
ſine quo matrimonium conſiſtere nullo modo poteſt,
cap. gemma, cap. cùm locum, de ſponſ. conſequens fit matrimonium
poſtea ſubſequutum nullius eſſe momenti.
Ita Sanch. d. lib. 2. diſp. 11. num. 6. Rebell. d. p. 2. lib. 1.
quæſt. 5. num. 1. Franc. Molin. d. comp. 25. n. 16. cum ſeq.
Ioan. Machado d. tract. 8. docum. 5. n. 5. Gutier. d. c. 43.
num. 6. & 7. Filliuc. d. tract. 10. de Sacram. matrim. p. 1.
cap. 1. n. 24 verſ. quarta. Alia ratio decidendi ad d. cap.
30 fin. de procurat. in 6. aſſignari ſolet, quod ſcilicet procurator
ad matrimonium contrahendum datus, cenſetur
tanquam quidam nudus miniſter, & ſic velut merum
inſtrumentum, & organum, per quod dominus conſenſum
exprimit, adeoque verba plerumque concipit
nomine domini, imò id pro forma deſiderarunt Hoſt.
ſum. tit. de ſponſal. §. qualiter contrahatur, & Franch.
n. 4. in d. cap. fin. quanquam longè verius ſit ſufficere
ſi vel in ſua, vel domini perſona verba concipiat, di-
31 cens: Recipio te in vxorem nomine Titij, vel Titius te
accipit in vxorem me mediante, vt tradunt poſt alios
Couar. de ſponſal. p. 2. cap. 4. n. 8. aliàs 11. Henriquez in
ſum. lib. 11. cap. 2. Sanch. de matrim. lib. 2. diſp. 11. n. 16.
Card. Tuſch. d. tom. 5. litt. M, concl. 124. n. 5. Rebell.
d. lib. 2. q. 5. n. vlt. in fine, Bonacin. d. q. 2. punct. 5. n. 11.
Si igitur hic domini conſenſus iam ceſſauerit, ſeu reuocatus
fuerit, licet reuocatio procuratori, & ei, cum quo
contraxit, intimata non fuerit, matrimonium debet
eſſe nullius momenti.
32 Tacita mandati reuocatio, hoc eſt, pœnitentia, ſignis,
ſeu factis aliquibus declarata ſufficit ad hoc vt matrimonium
per procuratorem reuocatum, huiuſmodi reuocationis
ignarum contractum, fit etiam in foro exteriori
nullum, argumento l. pœnituit 4. iuncta l. fin. verſ.
33 illud rectiſſimè, ff. de diuort. Tacitæ reuocationis mandati
exemplum eſt, ſi ipſe dominus poſt mandatum ad
contrahendum cum certa perſona datum, cum alia poſtea
ante illius executionem contraxerit; nam cùm ad
contrahendum cum ſecunda, neceſſe fuerit à voluntate
contrahendi cum prima recedere, quia cum vna
tantùm conſiſtere matrimonium poteſt, inde neceſſariò
conſequitur, vt dato mandato ad contrahendum
cum ſecunda, vel de facto cum illa domino contrahente,
prioris voluntatis reuocatio, ſeu pœnitentia veluti
præambulum neceſſarium præceſſiſſe cenſeatur. Ita
Æmil. Ferrer. conſ. 281. n. 12. Gutier. de matrim. cap. 43.
art. 2. ex num. 24. & ex n. 28. & cap. 44. per tot. maximè
34 n. 51. Franc. Molin. d. lib. 1. comp. 25. ex n. 21. 43. & 56.
Ioan. Machado d. tract. 8. docum. 5. n. 7. Ad probandam
verò huiuſmodi reuocationem, ſiue tacitam, ſiue expreſſam,
non eſt neceſſaria ſcriptura, ſed ſufficiunt teſtes,
qui ad cuiuſlibet rei reprobationem regulariter parem
vim obtinent cum illa, l. in exercendis 15. C. de fide inſtrum.
quamvis aliàs mandatum in publica ſcriptura
datum ſit, vt ſentit Panorm. in cap. ex inſinuatione 3. n. 1.
not. 1. per text. ibi, quem ad hoc quotidie allegari dicit,
de procurat. Quales autem teſtes ad prædictam procuratoris
reuocationem requirantur, latiſſimè explicat
Gutier. de matrim. cap. 44. à n. 9. & à n. 68.
Neque procuratoris ad matrimonium dati reuocatio 35
etiam ignorata effectum ſuum ſortiri deſinet, etiamſi iuramentum
de non reuocando præmiſſum ſit: hoc enim
in his, quæ ſui natura à mera alicuius voluntate pendent,
quale eſt procuratorem reuocare, vel non, ſolùm
efficit, vt reuocans periurij reus ſit, cæterùm adhuc reuocatio
valet, & conſequenter matrimonium poſt huiuſmodi
reuocationem, vtpote validam, tametſi ignoratam,
contractum nullum quidem erit: ita gloſ. verb. reuocatus,
in d. cap. fin. de procurat. in 6. vbi Domin. n. 5. &
Franch. n. 5. & 6. Couar. d. lib. 2. cap. 4. initio, n. 10. &
cap. 6. n. 2. plures quos refert & ſequitur Sanch. d. lib. 2.
diſp. 11. n. 8. quibus addo Alex. Trentacinq. var. reſol.
lib. 2. tit. de procurat. reſol. 3. n. 33. §. in hac, Medtan. d.
cap. 12. n. 10. Franc. Molin. d. lib. 1. comp. 25. à n. 52. Rebell.
d. lib. 2. q. 5. n. vlt. Baſil. Pont. d. cap. 15. n. 12. Filliuc.
d. cap. 1. n. 24. in 4. condit. verſ. quod etiam eſt verum.
Quoad forum conſcientiæ, in quo ſola veritas attenditur, 36
cap. veritate, 8. diſt. valet reuocatio procuratoris
merè interna, licèt quoad externum Eccleſiæ, quæ
de occultis non iudicat, cap. erubeſcant 11. in fine, 32.
diſt. incumbat reuocanti onus teſtibus, vel aliàs legitimè
probandi, aliàs pro matrimonio iudicetur, quod
nihilominus apud Deum nullum erit. Sic docent plures
quos refert & ſequitur Sanch. d. lib. 2. diſp. 11. n. 9.
quibus addo Gutier. de matrim. cap. 43. num. 9. ad fin.
Filliuc. d. cap. 1. n. 24. verſ. quarta, ad fin. Ioan. Machado
d. tract. 8. docum. 5. n. 6.
Sed quæret aliquis, an matrimonium contractum per 37
procuratorem, qui neque tacitè, neque expreſsè reuocatus
fuerit, validum ſit, ſi tempore quo contrahitur,
conſenſus poſitiuus mittentis procuratorem realiter
non concurrat, eo quòd in aliis forſan negotiis tunc
temporis occupatus maneat, aut ſuperueniat furor? Negatiuè
reſpondent Salon de Pax conſ. 6. n. 6. cum ſeqq.
Baſil. Pont. d. lib. 2. c. 15. n. 14. dum probare contendunt
matrimonium per procuratorem eo tempore contractum,
quo dominus ipſum conſtituens demens factus
eſt, quaſi ex eius diſſenſu nullum eſſe. Et pro hac parte
facit illud, quod traditum eſt de Sacerdote, qui audita
confeſſione amens fit, & ſic pœnitentem abſoluit, nempè
vt eius abſolutio nulla ſit, eo quòd miniſtri actus
debet eſſe humanus: vnde cùm matrimonium per procuratorem
contrahentes, ipſi miniſtri huius Sacramenti,
non verò procurator, vt ſuprà dixi; conſequens videtur
vt ſi tempore, quo procurator conſenſum explicat,
is qui mandatum dedit, rationis vſu deſtitutus ſit,
irritum matrimonium reddatur.
Verùm contrarium, imò tale matrimonium vali- 38
dum quidem eſſe, & receptius, & verius quidem iudico,
quoniam ad valorem huius matrimonij ſufficit durare
priorem conſenſum, ſaltem in virtute, cùm non ſit
obex contrariæ voluntatis, ideoque meritò ex eius
voluntate iam ſemel explicata contractum dicitur matrimonium,
ſicut ſi eo tempore dormiret, vt in ſimili de
eo, qui Baptiſmum ſic recepit, cùm prius baptizari voluiſſet,
quod validè illum recipiat, reſpondit text. in
cap. maiores 3. §. item quæritur, verſ. dormientes, de Baptiſmo.
Et in ſpecie quod per ſuperuenientem furorem
conſti

conſtituentis procuratorem ad matrimonium contrahendom,eius voluntas non magis quàm ſuperueniente ſomno ceſſet, quin potiùs duret ſaltem in virtute,adeoque non impediat quominus matrimonium eo tempore per procuratotem contractum validum ſit, ac teneat, prout in terminis docent Ildephonſ. à Veracruce *in ſpeculo coniug. p. 1. art. 16. dub. 6. ſub verſ. ſed quid ſi primò conſiuſit*, Heoriquez *in ſum. lib. 11. cap. 4. n. 4.* Sanchez *d. lib. 2. diſp. 11. n. 11. & 12. ac n. 32. ad 3.* Gutier. *de matrim. cap. 43. num. 14.* Bonac. *d. q. 2. punct. 5. n. 13. & 14.* Filliuc. *d. p. 1. cap. 12. n. 5. in princ.*

40 Et ideo cauendum eſt à Salone de Pax, & Baſilio Pontio *locis proximè citatis*, falluntur enim ex adductis per Doctores numeto præcedenti citatos. Et ad difficultatem de Sacerdote, qui audita confeſſione amens fit, quam mouet Sanchez *dict. num. 12. verſ. objicies tamen*, rectè idem ſatisfacit dicens argumentum procedere, vbi aliquis per ſe ipſum miniſtrat, vt contingit in Sacerdote abſoluente, ſecus ſi medio inſtrumento, vt in contrahente per procuratorem, quia in ſpecie conſenſus ſemel illi procuratori datus durat in virtute, licèt quo tempore ab eo explicatur, is qui dedit mandatum propter dementiam, vel aliàs conſenſu careat, iuxta regulam *l. furioſi 41. ff. de regulis iuris*, cum ſimilibus.

Valliſoletana Fideiuſſionis.

Inſtrumentum conditionale non habet executionem, niſi purificata conditione: reſoluto contractu ob defectum adimplementi, fideiuſſor ab obligatione, liber remanet. Prorogationi conſentire debet fideiuſſor, aliàs ei nocere non poteſt.

VOTVM LXXXVI.

1 *Facti ſeries.*
2 *Executio contractus conditionalis fieri non poteſt, niſi liqueat iudici de purificata conditione.*
3 *Inſtrumentum conditionale, conditione non adimpleta deficit.*
4 *Conditio donec pendet, non poteſt dici parti ius quaſitum.*
5 *Promiſſio habetur pro non facta, non adimpleta conditione.*
6 *Paria ſunt aliquid non fuiſſe factum, vel factum ſub conditione non adimpleta.*
7 *Conditionis adimplementi verificatio incumbit petenti executionem.*
8 *Fideiuſſio data pro certo tempore, tranſacto illo remanet extincta.*
9 *Fideiuſſor ab obligatione liber remanet, tranſacto tempore, intra quod purificanda erat conditio.*
10 *Obligatio extincta non poteſt reuiuiſcere abſque nouo omnium conſenſu.*
11 *Donatio facta Eccleſia ſub conditione, poſt rei conditionem reuocari non poteſt.*
12 *Actus reſoluens actus dici non poteſt.*
13 *Inſtrumentum nullum non meretur executionem.*
14 *Fideiuſſor liber remanet ab obligatione, reſoluto contractu ob defectum adimplementi conditionis.*
15 *Obligatione extincta, extincta quoque dicitur fideiuſſio in eainſerta.*
16 *Reconductio præſumitur facta cum omnibus qualitatibus, dummodo non dependeant à tertij voluntate.*
17 *Prorogationi debent conſentire fideiuſſores, aliàs non obligantur.*
18 *Fideiuſſio ſemel extincta non poteſt poſtea validari ſine facto fideiuſſoris.*
19 *Vincentius Carocius* alleg. 54. *intelligitur.*
20 *Fideiuſſor intelligitur promittere rebus in eodem ſtatu, & terminis permanentibus.*
25 *Fideiuſſio eſt ſtricti iuris, & non extenditur.*
22 *Fideiuſſor non tenetur quando variatur res, cauſa, vel actio.*
23 *Fideiuſſor, qui in certam cauſam fideiuſſit, non obligatur vltra conſenſum proprium.*
24 *Conditio appoſita in contractibus vltrò, citroque obligatoriis, cenſetur appoſita reſpectu omnium.*
25 *Conditionis implementi defectus in contractu conditionali operatur defectum conſenſus reſpectu omnium.*
26 *Conditio ab omnibus in contractu appoſita, ab vno illorum relaxari non poteſt.*
27 *Contractus conſiſtunt ex copulato conſenſu.*
28 *Contractus quando dependet à voluntate duorum, non ſtatur voluntati ſolius promittentis.*
29 *Conditionis adimplementum ante, vel poſt tempus, non eſt admiſſibile.*
30 *Fideiuſſionis natura eſt, vt illius effectus nunquam extendatur, niſi in quantum ſe extendunt verba.*
31 *Fideiuſſor in dubio ſemper videtur ſe reſtrinxiſſe ad id, de quo veriſimiliter fuit actum inter partes.*
32 *Fideiuſſor ſolùm præſumitur fideiuſſiſſe pro cauſa, pro qua fuerat tractatum.*
33 *Conditio quæ in principio, & præfatione contractus fuit appoſita, influit in omnes eius partes.*
34 *Pacta plura quando poſita ſunt in eodem inſtrumento, ſumunt omnia robur eodem tempore.*
35 *Actus vt poſſit dici approbatus aliquam ob cauſam, cauſa illa debet interuenire ob illum actum.*
36 *Solutio facta in vim alicuius, contractum illum non ratificat, niſi reſpectu ipſius ſoluentis.*
37 *Soluens ob cauſam celebrati contractus, cenſetur illum approbare, & ratificare, habita illius notitia.*

ANtonius in quibuſdam capitulis matrimonialibus ſe obligauit vti fideiuſſorem ad promiſſæ dotis ſolutionem, ea tamen conditione ad hoc vt matrimonium deſideratum effectum ſortiri poſſet, quod prius per ſententiam, aut concordiam lis ſuper concurſu creditotum per illos contra dotantem mota præfixo termino finiretur: ſed antequam liqueret de purificata conditione, imò ante litem, vt requirebatur extinctam, & creditoribus nondum ſatisfactis, & termino præfixo iam tranſacto, in vim dictæ obligationis petitum fuit mandari relaxari mandatum executiuum contra perſonam, & bona dicti fideiuſſoris, & conſultus reſpondi dictum mandatum non eſſe relaxandum, ex ſequentibus. 1

Primò, quia ad hoc vt obligationis inſtrumentum exequi poſſet, tenebatur dotis promiſſæ creditor priùs oſtendere purificatam conditionem; non poteſt enim executio contractus conditionalis fieri, niſi liqueat iudici de purificata conditione, Bald. Angel. Imol. Alexand. Iaſon, & Alciat. *in l. fin. §. totius, Digeſt. de vulgari*, idem Alexand. *in l. illa, ff. de verbor. oblig.* Bart. *in l. proinde, §. notandum, ff. ad legem Aquil.* Parlad. *rerum quotid. lib. 2. p. 1. cap. fin. num. 39.* Stephan. Gratian. *diſceptat. forenſ. p. 2. cap. 325. num. 7.* Cou. *lib. 2. var cap. 12. n. 2.* dicens quod prius debet conſtare iudici citato reo, quod iam euenerit conditio, & poſtea debet fieri executio, aliàs non poteſt, ad quod allegat text. *in l. hoc iure, ff. de verb. oblig. & in l. Fulcinius, ff. quibus ex cauſ. in poſſeſſ. eatur.* 2

3 Ratio eſt, quia inſtrumentum conditionale condi-
tione non adimpleta deficit, & habetur pro non facto,
leg. ſi quis fundum, ff. de contrah. empt. l. qui hæredi, §.
Plautius, vbi omnes, *ff. de condit. & demonſtr. l. pecuniam*
quam, ff. de rebus credit. l. neceſſariò, §. quod ſi pendente,
ff. de peric. & commodo rei vend. Decian. *conſil. 485. n. 4.*
Cephal. *conſ. 395. num. 20. & conſ. 754. num. 11.* Tiraq.
4 *in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, num. 377.* Et donec
pendet conditio, non poteſt dici ius patti quæſitum, *l.*
ſi quis ſub conditione, ff. ſi quis omiſ. cauſa teſtament.
Menoch. *conſil. 452. num. 42. lib. 5.* Surd. *conſ. 186. n. 12.*
lib. 2. And. Galgan. *de condit. & demonſt. p. 1. cap. 8. n. 9.*
5 & ceſſat obligatio, *cap. fin. de ſponſal. in 6.* Et non adim-
pleta conditione, habetur promiſſio pro non facta, ex-
tincta, & annullata, Bald. *in l. pactum quod dotale, C. de*
collacion. & in l. fin. C. de pact. Aretin. & Paul. de Caſtro
6 *in l. ſuperſtitis, ff. de acquir. hæred.* Et in iure parificatur
aliquid non fuiſſe factum, vel factum ſub conditione
non adimpleta, Crauet. *conſil. 15. num. 3. lib. 1.* Surdus
conſ. 381. num. 1. lib. 3. Viu. *deciſ. 34. num. 6.* Carthar.
deciſ. 48.

7 Et ad hoc vt impediatur mandati executiui relaxa-
tio, ſufficit ſola allegatio fideiuſſoris, quod non fuerit
adimpleta conditio, & tunc adimplementi illius verifi-
catio incumbet petenti executionem, Cephal. *conſ. 667.*
n. 43. lib. 5. Alexand. *conſ. 91. n. 9. lib. 7. & conſ. 123. n. 2.*
eod. lib. Franc. Monald. *conſil. 81. n. 6. lib. 1.* Magon. *Lu-*
cenſi deciſ. 21. num. 26. & interim à iudicio repellenda
petitio, *l. hac venditio, in princip. ff. de contrah. empt.*
Tiraq. *de retract. lig. §. 1. gloſſ. 2. n. 240.* Surd. *d. conſ.*
186. num. 12.

8 Præcipuè cùm iam tranſierit terminus præfixus, in-
tra quem non fuit finita dicta lis ſuper concurſu credi-
torum mota, vt requirebat conditio, & ſic eo ipſo re-
manſit obligatio extincta vnà cum fideiuſſione in ea
præſtita, iuxta text. *in l. ſi fideiuſſor 27. C. de fideiuſſ.* ibi:
Niſi in tempus certum data ſit fideiuſſio; tunc enim in
tantum eam extendi in quantum etiam atteſtatio fuerit
expreſſa, &c. *l. ſi vnus, §. ſi cum reo, ff. de pact.* ibi: *Si cum*
reo ad certum tempus pactio facta ſit, vltra nec reo, nec
fideiuſſori prodeſt, &c. reſoluunt Pyrrh. Maur. Aretin. *de*
fideiuſſ. ſect. 10. §. 44. per tot. Hering. *eod. tract. cap. 20.*
§. 18. num. 1. 2. & 3. vbi *num. 5.* ait quod licèt tempus
non ſit capax terminandi, & finiendi obligationem,
nihilominus adiectio temporis certi operatur quomi-
nus in futurum vlterius quis obligari queat; & con-
cludit quod ſi fideiuſſor poſt tempus conueniatur ra-
tione futuri temporis, poteſt exceptione debitorem
ſummouere, *ex l. obligationum, §. placet, ff. de obligatio-*
ne, & actione.

9 Vnde cùm non fuerit purificata conditio, & iam
tranſactum ſit tempus, intra quod purificanda erat, fi-
deiuſſor ab obligatione liber remanſit, vt benè docet
Socin. ſen. *conſil. 273. n. 3. verſ. ex quibus, volum. 2.* ibi:
Et hoc maximè in caſu noſtro, in quo fideiuſſores interceſ-
ſerunt ſub conditione, ſi tranſactio ſortiretur effectum,
quæ non fuit purificata, igitur non tenentur, dict. leg. ce-
dere diem, &c. Et inferiùs *num. 8.* ibi: *Et hoc maximè*
procedit quando fideiuſſores non interceſſerunt ſimplici-
ter, ſed ſub conditione, caſu quo concordia ſortiretur effe-
ctum: ſi ergo non fuit ſortita effectum, quia non fuit ſa-
tisfactum omnibus, ad rationem ſolidorum 16. pro libra,
dicitur conditio defeciſſe, & fideiuſſores non teneri, dict.
l. cedere diem, &c. Et reſoluta ob id ſcriptura, ac extin-
cta obligatio in ea facta, non erat amplius in facultate
vnius partis contractum perficere, abſque nouo om-
10 nium conſenſu, vt expreſsè deciditur *in l. Sabinus, ff.*
de in diem addict. ibi: *Quid tamen ſi hoc erat nomina-*
tim actum, vt liceret reſilire emptori meliore conditione
allata? dicendum erit diſſolutam priorem emptionem,
11 *etiamſi venditor ſequentem non admittat*, &c. Et con-
firmatur ex deciſione text. *in cap. verum, de condit. ap-*
poſit. vbi probatur donationem factam Eccleſiæ ſub
conditione, poſt rei traditionem reuocari non poſſe,
quamvis conditio deficiat, ibi: *Niſi fortè tali ſit condi-*
tione collatum, quod ea ceſſante debeat reuocari; quia
tunc ex defectu conſenſus, qui remouetur ab acto, fa-
uor Eccleſiæ non attenditur. Ita Bald. *in l. dictum,*
num. 5. verſicul. hac omnia vera, C. de condict. ob cauſam,
Cardin. *in d. cap. verum, num. 5.* vbi Abb. *n. 2.* Præpoſ.
n. 6. Rip. *in l. vlt. n. 124. in fine, C. de reuoc. donat.* Ti-
raquel. *de retractu conuent. ad finem tit. n. 11. 14. & 15.*
Couar. *lib. 1. var. cap. 14. n. 6.* Card. Mantic. *de tacit. &*
ambig. conuent. lib. 13. tit. 44. n. 13.

Remanente igitur nulla, ac reſoluta matrimonia- 12
lium capitulationum ſcriptura, ob non adimplemen-
tum conditionis, illa amplius talis dici non poteſt;
quia actus reſolutus, actus dici non poteſt, *l. Iulianus,*
§. 1. ff. de verborum obligatione, l. etiam, Digeſt. de ſolut.
& ſi reuocatur actus, reuocari etiam cenſentur omnes
effectus ab eo venientes, *Clement. 1. de immun.* Craoet.
conſil. 302. num. 29. Menoch. *conſil. 215. num. 33. &*
ſeq. Vnde fit conſequens, mandatum executiuum in
vim illius ſcripturæ relaxari non poſſe, quia inſtru- 13
mentum nullum non meretur executionem, *l. 4. §. con-*
demnatum, ff. de re iud. Decian. *conſ. 401. num. 1.* Cephal.
conſ. 118. num. 11. Bart. *in l. D. Traianus, ff. de teſtament.*
milit. Axin. *de execut. §. 1. cap. 33. num. 3.* Roderic. Xuar.
ad l. poſt rem iudicatam, in declar. ad l. Regni, part. 2.
§. ſed pro euidentia, num. 51. verſicul. intellige quartò,
Cancer. *var. reſol. lib. 2. cap. 3. n. 21.* Valenzuel. *conſ. 52.*
num. 63. volum. 1.

Hinc etiam prouenit vera, & legalis concluſio, quod 14
reſoluto contractu ob defectum adimplementi condi-
tionis, ſub qua celebratum fuit, quamvis matrimonium
celebraretur non expectata conditionis purificatione,
nihilominus ab obligatione liber remanſit fideiuſſor,
per text. *in l. fin. ff. de pact.* ibi: *Si reus poſtquam pactus*
eſt à ſe non peti pecuniam (ideoque cœpit id pactum
fideiuſſori quoque prodeſſe) pactus ſit, vt à ſe peti liceat,
an vtilitas prioris pacti ſublata ſit fideiuſſori, quæſitum
eſt? ſed verius eſt ſemel acquiſitam fideiuſſori pacti exce-
ptionem, vlterius ei inuito extorqueri non poſſe, &c. quia,
vt ait Franciſcus Niger Cyriacus *tom. 1. controu. 101.*
n. 21. extincta fideiuſſione, illa amplius ad præiudicium
fideiuſſoris ſine nouo eius conſenſu reuiuiſcere nequit,
& poſt eum Noguerol. *alleg. 21. num. 28.* Et extincta 15
obligatione, extincta quoque dicitur fideiuſſio in ea in-
ſerta, cùm illa ſtare non poſſit ſine obligatione princi-
pali, *l. 2. ff. de fideiuſſ. §. fideiuſſor, inſtitut. eodem*, Menoch.
d. conſ. 1015. n. 39. & 40. Facit text. *in l. item quæritur,*
§. qui impleto, ff. locati, ibi: *Si non alius pro eo in prio-*
ri conductione res obligauerat, huius enim nouus conſen-
ſus erit neceſſarius, &c. cuius argumento Cancer. *lib. 1.* 16
variar. reſol. cap. 14. n. 40. tenet quod quamvis recon-
ductio præſumatur facta cum omnibus qualitatibus,
vinculis, & clauſulis acceſſoriis poſitis in primo con-
tractu, quæ dependent à mera partium voluntate, vt
pignus, hypotheca, terminus ſolutionis, & ſimilia, hoc
non procedit, ſi vincula, & alia id genus dependerent
à tertij voluntate, quia talia in eius præiudicium non
cenſentur repetita in reconductione.

Hinc quoque prorogationi compromiſſi, ſeu termi- 17
ni aſſignati in contractu principali debent conſentire
fideiuſſores; aliàs non noceret eis, ſi damnum daretur
termino prorogato, etiamſi à principio fuiſſet actum
de prorogatione, quia fideiuſſores non cenſentur ſe
obligaſſe, niſi ad damnum, quod datetur in primo
tempore. Ita per text. *in l. Labeo, in principio, iuncto*
§. fin. ff. de receps. arb. reſoluit Paul. de Caſtro *in l.*
dies cautioni, num. 2. Digeſt. de damno infecto, Tiber.
Decian. *conſil. 71. num. 14. volum. 2.* Surdus *conſil. 460.*
num.

num.73.verſ.quatenus, volum.4. Anton.Hering. *de fideiuſſ.cap.*20.§.18.*num.*8. Cardinal.Mantica *de tacitis,& ambiguis conuention. lib.*16.*titul.*21. *per tot.* & præcipuè *num.*3. Facit quod in ſimili tenet Donat. Anton. de Marinis *quotid. reſolut. cap.*133.*num.*21. videlicet quod fideiubens filiofamilias in mutuo quod recepit ſine patris conſenſu, quamvis pater poſtea contractum ratificet, adhuc tamen poterit fideiuſſor vti exceptione Macedoniani; quia licèt ratificatio illa retrotrahatur ad tempus contractus, & illum approbet in præiudicium filij, & eiuſdem patris, *ex l.fin. C.ad SC.Macedon.* nihilominus in damnum fideiuſſoris nihil operatur, niſi nouus illius conſenſus interueniat: eodem modo in præſenti caſu non obligatur fideiuſſor non adimpleta priùs conditione, quamvis poſtea matrimonium celebraretur: nam limitati temporis ea eſt vis, vt lapſo tempore teneat diſpoſitio contraria. Ita Bart. *in proœmio Digeſt.in §.hæc autem tria,* Surd. *conſ.*216. *num.*2.*& conſil.*294.*n.*9.*& conſil.*403.*n.*18. & poſt eos
18 Galgan. *dict.p.*2.*cap.*1.*q.*36.*n.*6. Semel enim extincta fideiuſſio, non poteſt poſtea validari ſine facto fideiuſſoris, vt agnoſcit Hering. *de fideiuſſ. cap.*10. §.38. *num.*4. ibi: *Si obligatio fideiuſſoria per vnum aliquem ſupra citatorum modorum ſemel perfectè, & firmiter ſit ſublata, finita, & extincta, quod non poſſint in effectum reduci ſine facto fideiuſſoris, l. qui res, §. aream, ff. de ſolut.* gloſſ.& DD. *in l.vltim.C.de pactis,* Æmil.Ferret. *reſp.*49.*num.*4.

19 Licèt autem Donat. Anton. de Marinis *dict.c.*133. referat in caſu de quo agebat, contrarium tenuiſſe Vincent.Carot. *deciſ.*54.attamen ſi Auctor iſte attentè legatur, facilè deprehendetur, cauſam ob quam Senatus in caſu illius deciſionis condemnauit fideiuſſorem, eam fuiſſe, quia contractus non fuit nullus, ſed elidibilis; nam ſi nullus eſſet, tunc conſenſus ſequens non noceret fideiuſſori, vt videre eſt per Carot. *ibid. n.*18. *& num.*27. *&* 18. addit quod quando conſenſus præſtari debet intra certum tempus, ſi tunc non præſtatur, licèt poſtea ſuperueniat, ſequens ratificatio nihil operatur, niſi fiat intra illud certum tempus. Et facit ad propoſitum, quod dicit Surd. *conſil.*460.*n.*73.*verſicul. reſpondeo ſecundò*, ſcilicet quod licèt virtualiter fidejuſſorea videantur conſentire prorogationi factæ per principales obligatos, nihilominus tamen obligati non remanent ipſi fideiuſſores, quando tempus adminiſtrationis alio modo prorogaretur non æquè idoneo, & cauto.

20 Maximè, quia fideiuſſor intelligitur promittere rebus in eodem ſtatu, & terminis permanentibus, non autem eis mutatis, Menoch. *conſ.*212.*n.*24.*& conſ.*719. *num.*48. Cyriac.*tom.*1.*contro.*285.*n.*5.*&* 6.*& tom.*1.
21 *contro.*101.*n.*32.Donat.Anton.de Marinis *d.cap.*136. *per tot.* Noguerol. *dict. alleg.*21. *n.*9. Et fideiuſſio eſt ſtricti iuris, & non extenditur, *l. ſtipulationum alia, §. ſatis acceptio, ff.de verb. obligat. l.fideiuſſores Magiſtratuum, §.pro Aurelio, l.ſi in pignore, ff.de fideiuſſ.* Decian. *conſ.*103.*n.*3. Natta *conſ.*201. *n.*5. Roland. *conſil.*58.
22 *n.*10.*vol.*1.vbi ait quod fideiuſſor non tenetur quando variatur res, cauſa, vel actio. Bald. *conſ.*106. *in fine, vol.*2. Ancharan.*quæſt.famil.*63.*n.*3.*lib.*1. Valenzuel.
23 *conſil.*9. *ex n.*20. *cum ſeqq. tom.*1. vbi dicit quod fidejuſſor, qui in certam cauſam fideiuſſit, non obligatur vltra conſenſum proprium, ſed ſolùm ad ea, quæ per ſtipulationem promiſit: & *num.*21. tradit, quod nec aliquo modo extendi in ſuum poteſt præiudicium dicta obligatio, cùm actus agentis contra, vel præter agentis intentionem extendi nequeat: & *num.*23. ampliat,
24 vt ne extendatur vltra quàm in ea fideiuſſione contineatur.

Contra ſuprapoſitam reſolutionem aliquæ objectiones ſunt adductæ, quæ licèt eam oppugnent, nullatenus tamen euertunt, aut dubium faciunt. In primis opponitur, conditionem illam de extinguenda ante matrimonium lite mota ſuper creditorio concurſu, fuiſſe appoſitam ad fauorem contrahentium, & ideo eos illi renunciare potuiſſe, prout renunciarunt: ſed excluditur hæc objectio, quia conditio prædicta fuit appoſita in fauorem contrahentium, & in contractibus vltro citroque obligatoriis conditio appoſita vni eorum, cenſetur etiam appoſita reſpectu aliorum, vt aduertit Alexand.*conſil.*40.*in princ.volum.*5. ibi: *Circa primum videtur prima conſideratione dicendum, quod illud pactum adjectum ex parte Antonij, & reddens contractum tranſactionis conditionalem ex parte ſua, reddat ſimiliter contractum conditionalem, ſeu reſoluendum ſub conditione ex parte Nicolai, quia contractus claudicare non poteſt, & non poteſt ab initio ex conuentione fieri quod alter contrahentium ſit liberatus, vel obligatus, & alter non,* &c. Et licèt in caſu, de quo agit, aliud reſoluere videatur, nihilominus tamen *num.*2. *verſ. non obſtat,* prædictæ noſtræ reſolutioni aſſentitur; aliàs enim ſequeretur abſurdum, quod vnus, & idem actus pro parte ſit purus, & pro parte conditionalis, ex Craner. *conſ.*273.*num.*12. *verſ.ſextò,* ibi: *Et abſurdum.* Rota apud Farinac.*deciſ.*567.*num.*5.*cum ſeqq.p.*1.*in poſthum.* aliàs *p.*3. *recent.* vbi notat quod ſi non fuiſſet ita, non fuiſſet contractus vltro citroque obligatorius, vt de illius ſubſtantia requiritur *ex l.*1.*in fine, Digeſt.de action. & obligat. l.ex empto* 11.*ff.de action.empt.* Vnde rectè 25
ſequitur, defectum implementi conditionis in contractu conditionali, reſpectu omnium operari defectum conſenſus perinde, ac ſi contractus nunquam fuiſſet initus, *ex l.neceſſariò, §.quod ſi pendente, ff.de periculo, & commodo rei vend. l. ſi quis fundum, ff. de contrah.empt.* Cephal.*conſ.*118.*num.*1.*cum ſeqq.volum.*1.& alij citati per Rot. *d.deciſ.*567.*n.*9.

Cùm ergo dicta conditio in fauorem contrahentium 26
omnium appoſita fuerit, nullo modo potuit vnus illorum efficere, vt contractus perfectus remaneret, licèt conditio non fuiſſet adimpleta, ex duobus. Primò, quia appoſita ab omnibus conditio in contractu, ab vno illorum relaxari non poteſt, niſi omnium conſenſus concurrat, *ex l.*2.*C.de pact.* vbi Bald. *num.*3. expreſsè requirit remiſſionem fieri ab eo, qui eſt obligandus; nam remiſſio ſola eius, cui obligatio debebat quæri, non ſufficeret, Galganet. *de condit.p.*2.*cap.*1.*quæſt.*61. Secundò, quia contractu exiſtente nullo ex defectu conſenſus contrahentium, qui ad obligationem promiſſæ dotis tantùm teneri voluerunt, conditione contractus adimpleta, & non aliàs, non poteſt illorum quidam conditioni renunciare, & efficere quod contractus ſine aliorum conſenſu valeret, ac ſi ex ſua ſola voluntate, & conſenſu totalis validitas illius dependeret, contra deciſionem *l. in vendentis, C. de contrah. empt.* vbi obligatio fuit nulla ex eo, quia vis contractus collata eſt in voluntatem vnius contrahentis: ita Petr. Surd. *deciſ.*314. *n.*2. & contra doctrinam Baldi 17
*in dict. l. in vendentis, num.*29. *verſicul. octauò quæro,* vbi eam adducit rationem, quia contractus conſiſtunt ex copulato extremo, id eſt, ex copula voluntatum, non ex voluntatibus tempore ſeparatis, prout conſiderat Rota *d.deciſ.*567.*num.*10.*verſicul.quibus.* Et contra aliam doctrinam Bart. *in l. ſi mihi, & Titio* 110. §. *ſi*
ſtipulatus, ff.de verborum obligat. dum dicit, quod quan- 28
do contractus dependet ex voluntate duorum, non ſtatur voluntati ſolius promittentis, vbi Paul. de Caſtro, & Donel. *num.*3.

Et nihil releuat conditionis adimplementum, cùm 19
fuerit factum poſt tempus; nam quotieſcunque intra tempus præfixum, & limitatum non adimpletur conditio, non eſt admiſſibile, ſi ante vel poſt tempus fiat, vt tradunt Azor.*in ſum.C.de condit.ſubſtit.num.*7.Bart.

in

in l.ſi in diem,ff.de condit.& demonſtr. Peregr. *de fidei-comm.art.*15.*n.*8. Galganet. *de condit.p.*2.*cap.*1.*q.*36.
30 *num.* 5. nam hoc inſinuant verba contractus, in quo interuenit fideiuſſio, cuius natura hæc eſt, vt illius effectus nunquam extendatur, niſi in quantum ſe extendunt verba, ideoque fideiuſſor non obligatur, niſi in quantum eſt ſpecificatum. Mar. Muta *conſ.*110. *per tot.*
31 præcipuè *ex num.*8. vbi *num.*17. addit, quod in dubio ſemper videtur fideiuſſor ſe reſtrinxiſſe ad id, de quo veriſimiliter fuit actum inter partes, & non voluiſſe ſuam obligationem ampliare, Cardin. Mantic. *de tacit. lib.*14. *tit.*42. *num.*17. ibi: *Nec in dubium venit, quin implementum conditionis debeat etiam conſiderari cum effectu, de quo fuit cognitum, itavt ſi ille effectus non ſequatur, non poſſit dici impleta conditio*, &c. Valenzuel.
32 *conſil.*158. *num.*24.*volum.*2. vbi dicit quod fideiuſſor ſolum præſumitur fideiuſſiſſe pro cauſa, pro qua fuerat tractatum, & ideo non obligatur in cauſas futuras, & ſimulatas, vt reſoluit Bald. *conſ.*143. *volum.*5. quem refert, & ſequitur Mar. Muta *dicto loco*, *num.*19. & *numero* 30. vbi aſſignat rationem, quia confeſſio principalis ad augendam obligationem fideiuſſionis non nocet fideiuſſori, maximè poſt contractam fideiuſſionem.

33 Nec obſtat quod ſecundo loco opponitur, videlicet quod dicta conditio non cadit ſuper effectuatione matrimonij ſubſequuti, ſed ſuper alimentis promiſſis matrimonio ſubſequuto. Quia reſpondetur, totum illum contractum effectum fuiſſe conditionalem, itavt nihil ex eo deberetur ea conditione non adimpleta, quæ in principio, & præfatione illius appoſita influit in omnes eius partes, ex text. expreſſo *in l.Titia* 134. §. *idem reſpondit, ff de verb. oblig.* ibi: *Plerumque ea, quæ præfationibus conueniſſe concipiuntur, etiam in ſtipulationibus repetita creduntur*, &c. quam ſic ſummat Bart. *Ea quæ in præfationibus dicuntur, in ſequentibus repetita intelligantur.* Et maximè, quia de matrimonio conditionaliter fuit actum in capitulis matrimonialibus, in quibus etiam promiſſa fuerunt alimenta ex cauſa matrimonij: & quamvis reſpectu illorum pura videatur promiſſio, nihilominus vt conditionalis habenda, quia etiam conditionale fuit matrimonium, & in hoc eſt text. expreſſus *in l. item quia, §.idem Iulianus,ff.de pact.* vbi contractus procemium fuit conditionale, ibi: *Cùm conueniſſet, vt donec vſuræ ſoluerentur, ſors non peteretur*, & ſtipulatio fuit pura, ibi: *Et ſtipulatio purè concepta fuiſſet*; & nihilominus Iureconſultus decidit conditionem ineſſe ſtipulationi, ac ſi hoc expreſſum fuiſſet. Et demùm, quia cùm conditio in vno inſtrumento appoſita fuerit, nihil refert an in vno, vel in alio illius capitulo inſerta ſit; totum enim quod in vna ſcriptura continetur, cenſetur vnum conſtructum, vt dicit Bald. *in l. peremptorias, num.*12. *ad med. C.ſentent. reſcindi non poſſe*: & in eodem contractu non datur prius, nec poſterius, Surd. *conſil.*457.
34 *num.*22. *volum.*4. vbi aduertit, quod quando plura acta poſita ſunt in eodem inſtrumento, ſumunt omnia robur eodem tempore, licèt vnum in principio, alterum verò in fine ſit poſitum, tamen iuris cenſurâ non datur inter ea prius, vel poſterius: & meliùs *deciſ.*157. *num.*5.*&* 6. vbi dicit quod in dubio traditio cenſetur conditionalis, quando fit in executionem contractus conditionalis, nec intereſt quod traditio ſequatur, vel præcedat reſeruationem, quando vtraque fit in eodem contractu, & inſtrumento, quia tunc non datur prius, nec poſterius.

35 Minùs obſtat, quod tertio loco opponitur, videlicet quod partes contrahentes contractum approbaſſe viſi ſunt, dum ad illius complementum attendentes plura ex vi illius adimpleuerunt. Quia reſpondetur non conſtare an ſolutiones factæ fuerint ex cauſa dotis promiſſæ; nam vt actus dici poſſit approbatus aliquam ob cauſam, cauſa illa debet interuenire ob illum actum, *l.*1. *ff. de condit. & demonſtr. l.cùm ſeruus, ff. de verb. oblig.* & vtrobique adnotauit Bart. quod non ſufficit dicere eſſe factum, niſi conſtet factum fuiſſe ob eam cauſam, ob quam fieri debuit, Corn. *conſ.*75. *col.*2.*lib.*3.*& conſ.*283.*in fine,lib.*4. Crauet.*conſil.*197. *num.*12. *cum ſeqq.* Debebat etiam conſtare, quod expreſſè ſolutio facta fuerit in vim dictæ ſcripturæ, & cum ſcientia quod illa eſſet nulla, Menoch. *conſ.*389.
per tot. & præcipuè *num.*20.*cum ſeqq.* Deinde illa ſo- 36
lutio facta fuit à principali debitore, quæ ſi haberet vim ad ratificandum contractum, hoc eſſet tantum reſpectu ipſius ſoluentis, non verò fideiuſſoris, vt in terminis reſoluit Menoch. *dict.conſil.*389.*num.*10. *verſicul. reſpondetur, & tertiò*, ibi: *Admiſſo quod eſſet pecunia exacta à Prouinciali poſt illam mutationem factam à D. Aliprando, non tamen ex hoc infertur ratificatio D. Valentini reſpectu fideiuſſionis à ſe præſtitæ, ſed tantùm infert præiudicium ipſi Prouinciali, qui ſemel ob eam mutationem liberatus, noluiſſet ſe ipſum intromittere in ipſo vectigali; non tamen inferre quoad Valentinum quod ratificauerit, ex quo ei numerata non fuit hæc pecunia.*

Quare concluſio illa, quod ſoluens ob cauſam cele- 37
brati contractus cenſeatur illam approbare, & ratificare, *l.ſi filius, ff.de minor.*25.*annor.l.cùm fidem, C.de non num.pecun.* Menoch. *remed.*15.*recup.num.*119. Salon. de Pace *conſ.*33.*num.*20. Intelligitur ſi probetur illum, qui ſoluit, ſeu ſolutionem recepit; habuiſſe plenam notitiam dicti contractus, ob cuius cauſam ſe ſoluiſſe, aut ſolutionem recepiſſe dicitur; nam aliàs non diceretur ratificaſſe id, quod ignorauit, ſeu de quo plenam notitiam non habuit, nec ſufficit habuiſſe aliqualem ſcientiam in genere. Natt. *conſ.*162.*num.*31. Menoch. *d.remed.*15.*num.*123. Seraphin.*de priuil. iuram.priuileg.*83.*num.*69. Cæſ.Barz.*deciſ.*57.Cancer.*var.reſolut. lib.*2.*cap.*6. *num.*103. qui omnes concludunt, allegantem ratificationem debere probare dictam ſcientiam. Et ratione huius tacitæ approbationis non poteſt contra fideiuſſorem mandatum executiuum relaxari, niſi denuo fideiuſſorio nomine ſe obligauerit. Cardin.Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuent. lib.*16. *titul.*5. *numero* 16. ibi: *Ex hoc autem regula deducitur, quod ſi fideiuſſor, qui acceſſit obligationi principalis vſque ad certum tempus, & eo tranſacto contractum approbauerit, non poſſit intelligi tanquam fideiuſſor obligatus, quia tùm fuerit liberatus, non potuit ſine ſtipulatione rurſus fideiuſſorio nomine obligari; nam obligatio ſemel extincta ex pacto non reſuſcitatur, leg. qui res, §. aream, ff. de ſolut. & leg. ſi vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pactis*, &c. & allegat Menoch. *dict. conſil.*389.*num.*24. ibi: *Quintò confert, quod* (vt diximus) *obligatio D.Valentini pro fideiuſſione ob eam mutationem factam à D. Aliprando extincta fuit: atqui obligatio ſemel extincta ampliùs non reuiuiſcit, l. qui res, §. aream, ff. de ſolut. quod procedit etiamſi conſenſus partium vt reuiuiſcat, præcederet, l. ſi vnius, §. pactus, verſ. ſed ſi pactum, ff. de pact. quin in ſpecie ita intellexit* Dec. *in l. cùm mota, in* 3.*notab. C. de tranſact. ergo ex ea approbatione fideiuſſionis obligatio extincta non potuit reuiuiſcere; & ſi dicatur, Noua obligatio exorta eſt, reſpondetur eſſe falſum, qui fideiuſſor non obligatur niſi mediante ſtipulatione, l.*5. *§. ſatis acceptio, ff. de verb. obl.* &c.

Toleta

Toletana Renunciationis.

Iuramentum ſecundum contra primum, an & quando ſit validum? Renunciatio futuræ hæreditatis filij à matre factæ, an reuocari poſſit? & ex capite enormiſſimæ læſionis quando ſit nulla?

VOTVM LXXXVII.

1 *Dubij propoſitio.*
2 *Legitima deſcendentium ex legitimo matrimonio ſunt omnia bona parentum, deducto quinto.*
3 *Parentes in tertio quod deducto quinto ſupereſt, poſſunt aliquem ex filiis, vel deſcendentibus meliorare, ſed extraneo illud relinquere non valent.*
4 *Legitima parentum eſt omne filiorum, parentum deducto tertio.*
5 *Filij vltra tertium diſponere non poſſunt in damnum parentum.*
6 *Succeſſio deſcendentium, & aſcendentium æquiparatur.*
7 *Aſcendentes poſſunt agere ad ſupplementum legitimæ, ſicut ipſi filij.*
8 *Aſcendentibus in legitima nullum grauamen imponi poteſt.*
9 *Aſcendentes ſi exheredentur, poſſunt agere querela inofficioſi contra teſtamentum filiorum.*
10 *Renunciatio, ſeu pactum inter patrem, & filium, per quam ipſe filius impeditur à petitione legitimæ, non valet.*
11 *Renunciatio inter patrem, & filium facta in preiudicium legitimæ paternæ, vel maternæ, non valet.*
12 *Pactum de non ſuccedendo eſt reprobatum aſcendentibus, & deſcendentibus.*
13 *Licentia, ſiue renunciatio legitimæ iuramento confirmata valet.*
14 *Iuramentum primò præſtitum facit quod ſecundum iuramentum contrarium non valeat.*
15 *Filia iurans patri non alienare, nec alienationi fundi dotalis conſentire, ſi poſtea etiam cum iuramento conſentiat dictæ alienationi, illa non valet.*
16 *Cautela contra Auth. Sacramenta puberum.*
17 *Iuramentum factum contra primum iuramentum licitum, iuridicum, & honeſtum non valet.*
18 *Mulier iurans non alienare bona dotalia ſibi donata propter nuptias, ſi poſtea alienet, & iuret non contrauenire, non valet alienatio.*
19 Cap. ſicut, de ſponſalib. *intelligitur.*
20 *Actus, qui ſine iuramento erat ipſo iure nullus, obſtante prohibitione legis, non poteſt ſuſtinere ratione iuramenti.*
21 Cap. quamvis pactum, de pact. lib. 6. *non habet locum quandocumque prius filia iuraſſet nunquam renunciaturam hæreditati paternæ.*
22 *Fideiubere ſi mulier iurat, talis fideiuſſio non valet contra primum iuramentum.*
23 *Cautela pro filia renunciante, vt non obligetur.*
24 *Mulier ſi iurauit non alienare in futurum rem dotalem, & poſtea alienet cum iuramento, nihil valet alienatio ..., propter iuramentum primum.*
25 *Procuratorem iuramento præſtito de non reuocando conſtituens, periurus eſt, ſi reuocet.*
26 *Licentia ad teſtandum futuræ hæreditatis, nihil aliud eſt quàm hæreditatis futuræ renunciatio.*
27 *Proteſtatio in actu dependente à voluntate ſolius proteſtantis, contraria actui ſubſequenti facit ... actum contrarium nihil operari.*
28 *Proteſtationi quando ineſt metus propter ſcientiam aduerſarij, non eſt neceſſe quod fiat notificatio.*
29 *Renunciationis pœnitentia in ſolo animo, & voluntate conſiſtit, & ideo voluntatis declaratio fieri poteſt parte abſente.*
30 *Pater qui dedit licentiam filio liberè teſtandi, an poſſit eam reuocare?*
31 *Pactum negatiuum de non ſuccedendo benè iuramento confirmatur.*
32 Cap. quamvis pactum, de pactis in 6. *non procedit quoties renuncians ex ſua renunciatione, ſeu licentia iurata ad teſtandum enormiter læderetur.*
33 *Sub diſtinctione hæc materia reſoluitur.*
34 *Læſio non attenditur in renunciatione, quæ donationem importat.*
35 *Donatio dicitur quaſi doni datio.*
36 *In donatione ob cauſam habet locum remedium reſciſſorium ob enormem læſionem.*
37 *Renunciatione facta ob benemerita, videndum an merita æquiualeant valori talis donationis.*
38 *Benemerita generaliter enunciata videntur pro colore appoſita.*
39 *Donata filio à patre propter benemerita, & vice verſa præſumuntur potiùs facta ex affectione, quàm ex cauſa meritorum.*
40 *Seruitia præſtita parentibus per filios debent eſſe obſequialia, & reuerentialia.*
41 *Læſionem enormiſſimam excludunt periculum mortis, & vita incerta.*
42 *Læſionis ad probationem regulariter debet attendi tempus conuentionis, ſeu actus qui geritur.*

MVlier quædam nobilis, ſub die 26. Februarij 1622. filio maiori licentiam iuramento firmatam conceſſit vt poſſet per viam teſtamenti, aut ex quauis alia inter viuos diſpoſitione, cuicumque voluerit omnia bona ſua relinquere, cum antea per diem, ſcilicet 25. eiuſdem Februarij proteſtata eſſet ſe per vim, & inſtantiſſimas, ac importunas filij prædicti perſuaſiones eam licentiam pro redimenda ſua vexatione paratum eſſe concedere, quod etiam mediante iuramento affirmauit, atque etiam prædictam licentiam non conceſſuram iurauit: & poſteà, die ſcilicet 1. Iunij 1625. eam licentiam in forma reuocauit, & iuramento reuocationem firmauit. Dubitatum fuit, verùm hæc licentia effectum ſortiri debeat, an verò illa non obſtante mater in bonis filij, deducto tertio ſuccedere valeat? 1

Ad quod dubium reſoluendum primò præſupponendum eſt, legitimam deſcendentium ex legitimo matrimonio eſſe omnia bona parentum, deducto quinto, de quo ad libitum pro anima, vel extraneis diſponere poſſunt, *l. 28. Tauri, quæ eſt l. 1. titul. 6. lib. 5. Recopil.* Anton. Gomez *l. 17. Tauri, lib. 1.* vbi tradit quintam fuiſſe de iure communi, Mathienſ. *l. 10. n. 10. tit. 4.* & *l. 1. titul. 6. lib. 6. Recop.* Et præter dictam quintam poterunt parentes etiam in tertio, quod deducto quinto ſupereſt, aliquem ex filiis, vel deſcendentibus meliorare, ſed extraneo illud relinquere non valent. Anton. Gom. & Matienſ. *citatis locis*, per *l. 17. Tauri*, quæ eſt *d. l. 1. tit. 6. lib. 5. Recop.* 2 3

Secundò præſupponendum, parentum legitimam eſſe omne patrimonium filiorum, deducto tertio, de quo ad libitum etiam in extraneos filij diſponere poſſunt, *l. 6. Tauri*, quæ eſt *l. 1. tit. 8. lib. 5. Recop.* Si verò vltra eam quantitatem filij diſponant in parentum damnum, 4

&

& præiudicium ſuæ legitimæ, per querelam inofficioſæ
donationis reuocatur vſque ad debitum bonorum ſub-
ſidium, vt per Roderic. Xuar. *in l. quoniam in priori-
bus, ampl.* 16. *C. de inoff. teſtam.* Emman. Coſta *in cap.
ſi pater, p.* 3. *verb. priuare non poſſit, à n.* 1. *de teſtam.
lib.* 6. Mangil. *in tract. de imput. q.* 93. *n.* 54.

6 Tertiò præſupponendum eſt, ſucceſſionem deſcen-
dentium, & aſcendentium æquiparari, *l. nam etſi paren-
tibus, ff. de inoff. teſtam.* ibi: *Non minùs parentibus quàm
liberis piè relinqui debet,* &c. *l.* 6. *Tauri*, quæ eſt 1. *titul.* 8.
lib. 5. *Recopil.* ibi: *Que los aſcendientes legitimos por ſu
orden, y linea derecha ſucedan ex teſtamento, y abin-
teſtado a ſus deſcendientes, y les ſean legitimos herede-
ros, como lo ſon los deſcendientes a ellos en todos ſus
bienes de qualquier calidad que ſean, en caſo que los di-
chos deſcendientes no tengan hijos deſcendientes legiti-
mos, o que ayan derecho de los heredar: pero bien per-
mitimos que en la tercia parte de ſus bienes puedan di-
ſponer los dichos deſcendientes en ſu vida, o hazer qual-
7 quier vltima voluntad por ſu alma, loqual mandamos ſe
guarde,* &c. vnde notat Aceued. *in dict. l.* 1. *n.* 11. *in fine,*
quod cùm aſcendentes neceſſarij ſint hæredes deſcen-
dentibus ſuis legitimis, poſſunt aſcendentes agere ad
ſupplementum legitimæ, ſicut ipſi filij poſſunt, vt per
Roderic. Xuar. *in prælud. l. quoniam in prioribus, n.* 12.
Anton. Gomez *var. tom.* 1. *cap.* 11. *n.* 24. *in med.* & com-
munem dicit Menoch. *de ſucceſſionum creatione*, §. 30.
num. 85. Craſſ. *recept. ſentent. verbo legitima, quæſt.* 35.
Vnde Gutierrez *in rep. l. pater filium, n.* 14. *ff. de inoff. te-
8 ſtam.* per text. *in l.* 1. *in fine, tit.* 8. *part.* 6. illis competere
ius dicendi nullum teſtamentum filij, & *n.* 18. aduertit
quod ſicut in legitima filij non poteſt imponi per pa-
trem grauamen; ita ob id quod aſcendentes eis neceſ-
ſarij ſunt hæredes, nullum grauamen in legitima per
deſcendentes imponi quoque poteſt. Roder. Xuar. *in d.
l. quoniam in prioribus, ampl.* 6. *per tot.* Caſtill. *dict. l.* 6.
9 *Tauri, verb. ſuccedant ex teſtamento*, ibi: *Quod ſi aſcen-
dentes exhæredantur, poſſunt agere querela inofficioſi con-
tra teſtamentum filiorum*, tradunt omnes *d. l.* 6. &c.

10 Ex quibus rectè infertur, quod ſicut non valet renun-
ciatio, ſeu pactum inter patrem, & filium, per quam,
ſeu quod filius impediatur à petitione legitimæ, & eius
ſupplemento, *l. ſi quando, §. illud, Cod. de inoffic. teſtam.*
Anton. Gomez *tom.* 1. *var. cap.* 11. *num.* 14. *prope fin.* Al-
uar. Valaſc. *de partit. cap.* 16. *n.* 35. *cum ſequentibus*, Ca-
ſtill. *quotid. tom.* 5. *cap.* 107. *n.* 75. *verſ. ſecundò*, Cancer.
11 *var. reſol. lib.* 3. *cap.* 17. *de renunciat. ex num.* .. Franc. Mo-
lin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 80. *à num.* 9. Ita è contra non
valebit renunciatio, ſeu pactum inter eos factum in
præiudicium legitimæ paternæ, ſeu maternæ, vel eius
ſupplementi. Sic Roderic. Xuar. *in repet. dict. l. quoniam
in prioribus, ampl.* 16. *n.* 3. vbi refert ita ſentire gloſſ. *in
dict. l. ſi quando, §. & generaliter*, Gutierrez *de iuram. con-
firm. p.* 1. *cap.* 19. *num.* 1. *&* 2. Anton. Gomez *l.* 22. *Tauri,
n.* 3. ibi: *Sed dico quod prædicta opinio Baldi eſt falſa,
imò teneo quod ſicut filius, vel deſcendens non poteſt re-
nunciare ſucceſſioni patris, vel aſcendentis; ita è contra
pater, vel aſcendens non poteſt renunciare ſucceſſioni filij,
vel deſcendentis*, & in *dict. §. illud, dicta l. ſi quando*, dicit
12 & tenet formaliter Petr. de Bellapert. *quod pactum de
non ſuccedendo eſt reprobatum aſcendentibus, & deſcen-
dentibus*, vbi Iacob. Butr. Cyn. Alberic. Fab. Paul.
& communiter Doctores.

13 Quibus præſuppoſitis, videbatur reſoluendum, quod
cùm fuerit hæc licentia, ſiue reuocatio iuramento
confirmata, propter religionem iuramenti, regulariter
loquendo, dicta licentia ſiue renunciatio valere de-
beat, per text. expreſſum *in cap. quamvis pactum, de pa-
ctis in* 6. cum ibi adductis per Roderic. Xuar. *citato lo-
co*, & Gutierr. *in verb. omnino ſeruari, & de iuram. con-
firmat. p.* 1. *cap.* 19. *n.* 3. Menoch. *conſ.* 335. *in fine*, Valaſc.
de partit. cap. 16. *n.* 3. *cum.* Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 6.
cap. 28. *q.* 1.

Sed iuramento non obſtante fuit concluſum dictam
licentiam, & renunciationem fuiſſe, & eſſe inualidam,
ex ſequentibus.

Primò, quia in proteſtatione, quam mulier per diem 14
antè fecit, expreſsè dixit, & proteſtata fuit ſe eſſe per
vim, & metum compulſam renunciare, & dictam licen-
tiam concedere, iuramento promittentem eam ſe nun-
quam facturam, aut conceſſuram; quo caſu renun-
ciatio ſubſequens etiam iuramento confirmata non va-
let, nam primum iuramentum præſtitum in dicta pro-
teſtatione præualuit ſecundo iuramento præſtito in
dicta licentia, ſeu renunciatione. Ita reſoluit Angel.
Aretin. *conſil.* 39. *num.* 36. *&* 37. ibi: *Quartò per tres
dies antequam dicta Catharina faceret finem, & libera-
tionem de dictis bonis patri ſuo, ipſa proteſtata fuit cum
iuramento, quod ſi contingat liberationem aliquam face-
re patri ſuo de dictis bonis, illam faceret, non volens
reuerentia paterna contradicere, & propter metum ma-
riti, qui minatus fuit ſibi, ideo iuramentum prædictum
primò præſtitum facit quod ſecundum iuramentum con-
trarium præſtitum per dictam Catharinam in dicta re-
nunciatione, & liberatione non valeat, vt eſt text.* cum
gloſſ. *in cap. licèt mulieres, de iureiur. lib.* 6. & hoc tenet
Hoſt. *in cap. cùm contingat, de iureiurand. vt refert illa*
gloſſ. *vbi dicit, quod ſimiliter ſi iurauit patri non aliena-
re, nec alienationi fundi dotalis conſentire, ſi poſtea etiam
cum iuramento conſentiat dictæ alienationi, quod non va-* 15
*let alienatio, nec ſecundum iuramentum: facit cap. intel-
lecto, de iureiur. & hoc etiam tenet* Archid. *in d. cap. li-
cèt mulieres*, & Specul. *in titul. de empt. & vendit. §. in
tertio loco, verſicul. & nota conſilium, ex quo dixit domi-
nus meus* Ioannes *in cap. cùm contingat, quod poteſt
dari cautela contra auth. Sacramenta, quod minor iuret* 16
*non contrahere, nec alienare ſine curatore, & decreto iu-
dicis; vnde licèt poſtea alienet etiam cum iuramento, non
valet alienatio, quia cùm primum iuramentum fuerit ex
iuſta cauſa, & ſecundùm ius commune, quod fuit ſer-
uandum, & præualet ſecundo iuramento: ita in caſu no-
ſtro cùm dicta Catharina iurauerit quod id faceret pro-
pter metum, & ſit clarum quod ſi feciſſet per metum,
quod in effectu iuramentum non ligaſſet, & non valuiſſet
renunciatio, vt in dict. cap.* 2. *de pact. in* 6. *Ergo dictum
ſuum iuramentum præſtitum in dicta ſua proteſtatione
valuit, & præualet dicto ſecundo iuramento in dicta re-
nunciatione: ergo iuramentum præſtitum in dicta renun-
tione non valuit*, &c.

Idem Angel. Aretin. *num.* 40. *dicto loco*, reſpondet 17
ad aliquas objectiones, quæ contra dictam Cathari-
nam renunciantem deducebantur, vt videre eſt ibi:
*Et primò non obſtat primum argumentum, quod tale iura-
mentum poſſit ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ: Quia
poſito quod dictum iuramentum teneat ipſo iure in dicta
cauſa, tamen quia enormiter lædit, vel quia dicetur fa-
ctum metu, & reuerentia: vel quia contra primum iu-
ramentum licitum, iuridicum, & honeſtum; ergo neceſ-
ſariò ſequitur quod non eſt ſecundum, vt patet per ſupra-
dicta*, &c.

Eandem reſolutionem tenet Abb. Panorm. *in cap. in-* 18
tellecto 33. *n.* 8. *de iureiur.* ibi: *Vlterius aduerte, allega-
tur communiter iſte text. quod alienatio facta contra iu-
ramentum non tenet, etiamſi ſit iurata; vnde gloſſ. nota-
bilis in cap. licèt, infrà eodem lib.* 6. *per iſtum text. dicit
quod ſi mulier iurat non alienare bona dotalia ſibi dona-
ta propter nuptias ſine legali ſolemnitate, ſi poſtea alie-
nat, & iurat non contrauenire, non valet alienatio, quia
vltimum iuramentum fuit primo licito contrarium*, &c.

Et licèt *ibidem num.* 8. opponat de textu *in cap. ſicut,* 19
de ſponſalib. vbi valet iuramentum contra iuramen-
tum, & ex aliis iuribus, in quibus reſoluitur quod non
obſtante

obſtante primo iuramento actus valet, licèt remaneat periurus contrauenieus iuramento, nihilominus intelligit hos textus, prout colligitur ex ſequentibus verbis:

20 *Ego dico ſic, quod quandoque actus diſpoſitio dependet a mera voluntate, ſeu facultate iurantis, & tunc procedit contrarium, vt alienatio etiam non iurata valeat contra iuramentum prius præſtitum, licèt iurans ſit periurus. Quando verò actus diſpoſitio non dependet à mera facultate iurantis, vt quia interdicitur à lege fauore ipſius iurantis, exemplum in muliere, & minore, cap. cum contingat, ſuprà eod. & in auth. Sacramenta puberum, Cod. ſi aduerſus vendit. & tunc actus etiam iuratus contra primum iuramentum non valet; ratio eſt, quia actus ſine iuramento erat ipſo iure nullus, obſtante prohibitione legis: ratione autem iuramenti ſuſtineri non poteſt; quia iam obligauerat ſe Deo per prius in contrarium, & ſic ſecundum fuit illicitum*, &c.

21 Idem tenet Menchaq. loquens de renunciatione hæreditatis, quod non valeat etiam cum iuramento, caſu quo ante illam adeſſet aliud iuramentum de non renunciando, *in tract. de ſucceſſ. creat. tom. 1. §. 1. requiſ. 29. limit. 1. n. 148.* ibi: *Sexta limitatio & principalis, vt d. cap. quamvis pactum, non habeat locum, eſt quandocunque prius filia iuraſſet nunquam renunciaturam hæreditati paternæ per pactum, quia licèt poſtea renunciaret, etiam cum iuramento, talis renunciatio eſſet nulla propter iuramentum precedens: ita eleganter reperio tenere Alex. in d. l. ſtipulatio hoc modo concepta*, a. *enſu, col. 1. poſt med.* &c.

22 Ad quam reſolutionem comprobandam idem Menchaq. infert ad alios caſus ſimiles, eos reſoluens iuxta diſtinctionem Abbatis, de qua *ſuprà n. 19.* & ſic *n. 158.* docet quod ſi mulier iurat non fideiubere, quod iuramentum concordat cum prohibitione iuris, vt *Cod. & Digeſt. ad Velleianum*: quod ſi poſteà fideiubeat etiam cum iuramento, talis fideiuſſio non valet contra primum iuramentum, & ita limitat textum in capite ex reſcripto, de iureiur. vbi fideiuſſio mulieris valet, quando eſt iuramento firmata: & *n. 159.* tradit, quod ſi quis iurat non apponere *pactum leg. commiſſoria*, quod iuramentum eſt conſonans iuri, *vt Cod. de pactis pignor. per tot.* quod ſi poſtea iuret, tale pactum iuratum non valebit contra iuramentum primum: & ita ſingulariter limitat textum *in cap. ſignificante, de pignor.* vbi pactum legis commiſſoriæ reprobatum in pignoribus firmatur iuramento, & *num. 160.* ſubdit, quod ſi mulier iurauit non donare marito, quod iuramentum cum prohibitione iuris concordat, *vt Cod. & ff. de donat. inter virum & vxor.* quod ſi poſtea donat etiam cum iuramento, talis donatio non valet contra iuramentum primum, & ita limitat concluſionem ſingularem, quæ habet quod donatio inter virum & vxorem firmatur iuramento: & *n. 161.* tenet quod licèt donatio excedens 500. ſolidos, firmetur iuramento ſine inſinuatione, tamen ſi quis iurat non donare vltra legitimam ſine inſinuatione, quod iuramentum eſt ſecundùm ius *in l. ſancimus, C. de donat.* poſtea ſequuta etiam cum iuramento, erit inualida, quia contra iuramentum primum.

23 Et hanc opinionem ſequendo cautelam ex ea ponit, vt filia renuntians cum iuramento non obligetur. Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. verb. Renunciatio, concluſ. 181. n. 41.* ibi: *Cautela contraria pro filia renuntiante vt non obligetur, eſt quod antequam renunciet, ſecretò faciat rogare proteſtationem, quod ipſa compellitur minis à patre & marito etiam metu mortis cedere ſucceſſioni paternæ, vel maternæ, & fraternæ, & ideo quod ſi deuenire contingat ad talem liberationem, & renunciationem, proteſtatur & iurat quod dolo, metu, & inuita facie, & non voluntate, & ita iurat; quia tunc iuramentum ſecundum non operatur contra primum, & læſa poterit clamare, & repetere*, &c.

Comprobatur expreſsè *ex gloſ. verb. compellendos, verſ. quod dices, in d. cap. licèt mulieres, de iureiur. lib. 6.* 24
quæ dicit, ſi mulier iurauit non alienare in futurum rem dotalem, & poſtea alienet cum iuramento, nihil valere alienationem iuratam propter iuramentum primum, & eam ſequuntur Bernard. *regul. 479.* Bellacomb. *tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 1. num. 52. pag. 437.* Palat. *in rep. rub. de donat. inter virum, §. 54. num. 6.* Couar. *in d. cap. quamvis pactum, p. 2. §. 2. num. 2.* Maſcard. *de probat. concluſ. 1242. n. 17.* Corduba de Lara *in l. ſi quis à liberis, §. parens, num. 203. ff. de liber. agnoſc.* Gutier. *de iuram. conf. p. 1. cap. 1. n. 79.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 11. cap. 6. q. 1.* Suar. *de Relig. tom. 2. lib. 2. de iuram. cap. 30. num. 1.* Sanch. *de matrim. lib. 6. diſp. 13. n. 2.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 3. q. 1. n. 26.* Cui reſolutioni videbatur op- 25
poni alia gloſ. *verb. reuocatus, in cap. fin. de procur. lib. 6.* dum ait conſtituentem procuratorem iuramento præſtito de non reuocando, periurum eſſe ſi reuocet, at validè reuocare, cuius dictum videtur fundare *in l. duobus, §. fin. ff. de iureiur.* ibi: *Poſterior cauſa iuriſiurandi potior habebitur*, &c. & *in cap. intellecto, de iureiur.* ſed rejecta earundem gloſſarum conciliatione, de qua per Cou. *d. § 2. n. 4.* Gutier. *d. cap. 1. n. 81.* illa magis placet, quam tradit Sanch. *d. diſp. 13. n. 5.* diſtinguens inter actus iure validos, ac licitos, quorum valor ab agentium poteſtate pendet, vt hoc caſu valeat ſecundum iuramentum, licèt ſit contra prius factum; & inter actus iure inualidos, nec pendentes ab agentis voluntate, & tunc ſi iuret quis ſe non facturum id, ſi poſtea faciat, iuramentoque confirmet, hic poſterior actus contra primum iuramentum inualidus eſt.

Cùm ergo renunciatio futuræ hæreditatis filij in 26
bonis paternis prohibita ſit de iure, tam fauore aſcendentium, quàm deſcendentium, & actus renunciationis huiuſmodi ſolus valere non poſſit ſine iuramento ob dictam legis prohibitionem, benè ſequitur, quod ratione iuramenti in ea appoſiti ſuſtineri non poteſt, quia jam, vt dixit Abb. & notant DD. obligata erat Deo per prius iuramentum in contrarium, & ſic ſecundum illicitum fuit. Nec releuat quod reſolutio, de qua ſuprà, & doctrinæ pro hac parte citatæ procedunt in renunciatione hæreditatis futuræ, non verò in licentia ad teſtandum futuræ huiuſmodi hæreditatis liberè conceſſa, quia hæc nihil aliud eſt quàm hæreditatis futuræ renunciatio, vt dicit Gutier. *pract. quaſt. lib. 5. q. 75. n. 1.* ibi: *Sequitur D. Molina, ex hic dicens quod in hoc licentia ab aſcendente præſtita deſcendenti, vt poſſit ex eius legitima liberè teſtari, eoque pacto primogenium ex vniuerſo patrimonio inſtituere, iuramentum interuenire debet, cùm effectus ſit renunciationis hæreditatis viuentis, quæ abſque iuramento non valet*, &c. & ibi: *Vbi facultas conceſſa liberè teſtandi à filio patroni liberto, non liberat eum quin legitimam relinquat; ille enim conſenſus continet pactum de non ſuccedendo, & ideo niſi confirmetur iuramento, non valet*, &c. Et ideo Molina *de primog. lib. 2. cap. 3. num. 49.* hoc ipſum firmat, concludens in hac hæreditatis viuentis renunciatione debere interuenire iuramentum, itavt abſque illo non valeat: & aduertit hæc omnia mente tenenda eſſe, quia frequenter in practica in opulentiſſimis hæreditatibus contingunt.

Hinc etiam colligitur, quod cùm renunciatio hære- 27
ditatis futuræ filij à matre facta, ab animo ſolius proteſtantis pendeat, benè ſequitur quod actus licentiæ, ſeu renunciationis poſtea præſtitæ, contrarius ipſi proteſtationi fuit nullus, Bart. & Doctores *in leg. qui in aliena, §. Celſus, ff. de acquir. hæred. & in l. non ſolùm, §. morte, ff. de nou. oper. nunciat.* Simon de Pretis *conſ. 173. numer. 6. cent. 2.* ibi: *Nam proteſtatio*

ſtatio in acta dependente à voluntate ſolius proteſtantis, contraria actui ſubſequenti, facit hunc actum contrarium nihil operari, leg. qui aliena, §. fin. de acquir. hæred. & ibi Bartol. & Alex. & in d. l. pacta nouiſſima, & Bartol. in d. l. ſi quis, col. 3. niſi in actu ſubſequenti dicatur expreſsè, velle recedere à prima proteſtatione. Ita in terminis d. l. ſi quis, tenet Bartol. in l. non ſolùm, §. morte, col. 4. verſ. & tunc quæro, de noui oper. nunciat. Gozadin. conſ. 9. n. 26. Bald. conſ. 165. vol. 2. n. 6. vbi quod proteſtatio præcedens in actu ſequenti contraria facit, vt ſubſequens actus nihil operetur. Ideo proteſtatio non tollitur, quia præſciens ſe cogendum, ad euitandam iniuriam compulſionis fuit proteſtatus. Surd. conſ. 356. num. 21.

28 Nec requirebatur, vt ille contra quem facta fuit proteſtatio, illius ſcientiam haberet, quia quando in proteſtatione ineſt metus propter ſcientiam aduerſarij, non eſt neceſſe quod fiat notificatio, l. de pupillo, §. ipſi Prætori, ff. de noui oper. nunciat. cap. ſi iuſtus metus, de appellat. l. fin. C. de his qui per met. iudic. non appel. reſoluit Bald. d. conſ. 165. num. 6. Menoch. conſ. 308. num. 23. ibi: Ita enim ſecretis his proteſtationibus conſulere ſibi ſolent, qui palam loqui & ſuam declarare voluntatem timent, ſicuti ſcribunt Bart. in d. l. qui in aliena, & Socin. ſen. in conſil. 263. num. 8. lib. 2. reſpondit in filia, quæ patri ſuo non audet contradicere, vt ſcilicet clam proteſtetur, &c.

29 Nec etiam requirebatur, quod reuocatio dictæ licentiæ poſtea ſubſequuta intimaretur filio, cui prædictam licentiam mater conceſſerat, vt in terminis reuocationis renunciationis notat Surd. conſ. 136. n. 49. ibi: Secundò reſpondeo, intimationem non fuiſſe neceſſariam, quia pœnitentia, & reuocatio renunciationis conſiſtit in ſolo animo, & voluntate, & ideo voluntatis declaratio fieri poteſt parte abſente, l. Pomponius, ff. de negot. geſtis, &c. vbi citat Alexand. Crauet. & alios.

30 Et omni difficultate caret, quod valida ſit dictæ licentiæ reuocatio; nam in ea quæſtione reſoluenda, an pater, qui dedit licentiam filio liberè teſtandi, poſſit prædictam licentiam reuocare, Gutier. pract. lib. 5. quæſt. 75. per tot. ad vtramque partem plura adducit fundamenta, & tandem concludit in hæc verba: Ego profectò hanc ſecundam opinionem veriorem eſſe iudico, ac proinde tenendam, eo nempe caſu, quo filius virtute prædicta licentia, & facultatis à patre ſibi data in forma ſufficienti, iam fuerit teſtatus in fauorem alterius, vel aliorum; tunc enim pater minimè poterit illam licentiam, & facultatem reuocare in vita filij, abſque eius conſenſu, & à fortiori nec poſt mortem filij, qui virtute illius licentia iam teſtatus fuit in præiudicium illorum, quibus iam erat ius quæſitum. At verò antequam filius ipſe teſtetur, & ſic re integra, crederem profectò reuocationem validam eſſe, ac proinde filium poſtea minimè in præiudicium legitima patri debita per noſtram l. Regiam teſtari poſſe, &c.

31 Nec limitatio, quam adducit idem Gutier. d. q. 75. num. 7. nempe quod renunciatio iurata, ratione iuramenti, & ob implementum ipſius, nec etiam re integra, reuocari poteſt, ibi: Niſi renunciatio prædicta parentis eſſet iurata, tunc enim reuocari non poterit, &c. præſenti caſui accommodari poteſt, in quo licentia & iuramentum in ea appoſitum, erat contrarium præcedenti proteſtationi, & iuramento in ea inſerto; & ideo nil mirum iuxta ſupradicta, ſi ſecundum iuramentum non poſſit operari, nec liget contra iuramentum licitum antea factum; limitatio autem procedit quoties iuramentum appoſitum in ipſa licentia ad teſtandum, ſeu in renunciatione legitimæ filij, obligat, & obſeruari debet, nempe in caſu, in quo talis licentia cum renunciatione confirmatur iuramento, in quibus terminis loquitur Gutier. d. quæſt. 75. num. 8. vt videre eſt ibi: Attamen cum id eſſet in pacto negatiuo de non ſuccedendo, benè iuramento confirmatur, &c.

Secundò probatur dictam licentiam & renunciatio- 32
nem fuiſſe, & eſſe inualidam ex eo, quia renuntians enormiſſimè læſus fuit; nam text. in d. cap. quamvis pactum, de pact. in 6. non procedit quoties renuntians ex ſua renunciatione, ſeu licentia iurata ad teſtandum enormiter læderetur. Ita in terminis Matth. de Afflictis deciſione 322. num. 8. cum ſeqq. vbi refert ita fuiſſe votatum, & determinatum in conſilio Neapolitano, Dec. conſil. 180. num. 2. & 3. vbi dicit quod ſicut in d. cap. quamvis pactum, excipitur dolus, ita pariter quando quis enormiter læſus reperitur, & licèt in caſu de quo conſuluit, tenuerit contrariam ſententiam, ſe motum aſſerit quia renuntians non videbatur ita enormiter læſa, vt contrauenire poſſet. Idem Dec. conſ. 379. num. 15. tom. 2. reſoluit Hippolitam, de qua ibi, tanquam circumuentam propter enormem læſionem contrauenire poſſe, non obſtante renunciatione facta cum iuramento. Marian. Socin. conſil. 53. numer. 1. & 3. & conſil. 48. num. 23. lib. 1. vbi teſtatur non ſolùm eſſe communem, ſed ab ea non eſſe recedendum in iudicando, & conſulendo, Curt. iun. conſ. 141. numer. 8. tom. 1. Petr. de Anchar. conſil. 38. vbi concludit textum in d. cap. quamvis pactum, habere locum prout loquitur, nempe quando recepta fuit dos competens vſque ad legitimam in bonis patris, cui filia renunciauit, ſecus quando hæreditati patris, vel matris, ex quorum bonis legitimam non recepit, quia tunc cum ſit enormiter læſa, reclamare poteſt. Gutier. in Auth. Sacramenta puberum, C. ſi aduerſus vendit. numer. 92. dum tenet enormiſſimam læſionem eſſe iuſtam cauſam reſcindendi contractum iuramento firmatum, & de iuram. confirm. part. 1. cap. 19. num. 3. vbi poſt fundatam reſolutionem, quod renunciatio hæreditatis filij facta per patrem, vel matrem cum iuramento, vel è contra, valeat & ſubſiſtat ex vi iuramenti, ex d. cap. quamvis pactum, limitat eam, ſcilicet quando filius ex prædicta renunciatione iurata enormiſſimè læderetur: optimè Couar. in d. cap. quamvis pactum, part. 3. §. 4. numer. 8. vbi poſt relatam vtriuſque partis ſententiam ita concludit: Etiam maior, iuramento præſtito, renuntians hæreditati acquiſita, vel acquirenda, aut contractum emptionis vel venditionis paciſcens, ſi læſio grauiſſima admodum enormis, multoque maior quàm vltra dimidiam contigerit, ex æquitate abſoluendus eſt à iuramento, vt agere valeat ad reſciſſionem contractus, vel ad læſionis compenſationem. Hæc concluſio conuenit priori opinioni, cuius modò mentionem fecimus, & planè traditur à Guillelm. Caſſad. in d. deciſione 1. idem notant Aym. conſ. 7. numer. 4. Paul. Pariſ. conſil. 75. lib. 3. Corn. conſil. 27. col. 5. lib. 4. & conſil. 133. col. pen. idem conſil. 214. col. 3. & conſil. 288. col. 6. lib. 3. Hieron. Grat. conſil. 88. lib. 1. Franc. à Ripa lib. 3. reſponſ. cap. 15. col. 3. quorum ea eſt concors ratio, quod iurans non videatur in tantam læſionem conſenſiſſe, nec de ea præcogitaſſe, præſertim quia ita grauis læſio non poteſt abſque vero dolo alterius contrahentis contingere, atque ita reſpondet Corn. ſæpiſſimè ſe conſuluiſſe, & Caſſad. teſtatur frequenter in Prætorio Rota ita Romæ iudicatum fuiſſe, &c. Eandem opinionem tuentur Surd. conſil. 395. num. 28. ibi: Hæc verò dubio carent, ſtante enormiſſima læſione D. Claudij, qui habito reſpectu ad integrum patrimonium, modico recepto renuntiauit opulentæ hæreditati, &c. Anton. Fab. in ſuo C. lib. 5. tit. 6. de dotis promiſſ. definit. 7. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 97. num. 15. Fontanel. de pactis nuptialib. gloſſ. vnica, p. 1. n. 66.

In hac etiam materia non defuerunt, qui ſub diſtinctione rem hanc componere voluerunt, videlicet inter

doua

donationem ſimpliccm, & abſolutam in fauotem ali-
cuius factam, & non reſpectu alicuius dati, ſeu temiſſi
per illum cui renunciatur, & donatur; quoniam tunc
33 læſionem attendendam affitmant, & inter donatio-
nem, ſeu iurium remiſſionem factam per maiorem ex
mera liberalitate, non reſpectu alicuius dati, vel rece-
pti, & tunc læſionem non eſſe attendendam dicunt.
Ita gloſſ. *in verb. contractibus, in auth. Sacramenta pu-
ber. Cod. ſi aduerſus vend.* Batt. *conſ.46. num.6. volum.2.*
Aretin. *in l. qui ſuperſtitis, ff. de acquir. hæred.* Barbat.
conſil.90. n.2. lib.1. Annun. Gabr. *conſil.129. n.29.
verſic. quartus caſus*, Scip. Rouit. *conſil.44. num.30. lib.1.*
Capic. *ad conſuet. ſi moriatur, p.3. §.10. num.6. pag.330.*
Theſaur. *deciſ.66. num.1.* Cancer. *var. tom.2. cap.5. de
renunciat. num.216.* Caſtill. *lib.3. controuerſ. capite 2.
num.96.* Noguerol. *allegat.6. ex num.46. vſque ad 51.*
præcipuè quando in terminis primæ partis diſtinctio-
nis ſit donatio ex cauſa paupertatis, vt obſeruat Co-
uar. *in d. cap. quamuis pactum, §.2. n.6. in verſic. etenim,*
ibi: *Etenim ſi filia diues admodum ex bonis mater-
nis, aut aliunde hæreditati paterna renunciauerit, nulla
dote recepta, & iuramento præſtito, vt patris hæreditas
diuidatur inter fratres pauperes, profectò pia eſt hæc
renunciatio, nec aliquam iniquitatem habet, nec grauiſ-
ſima læſionis ratione reſcindi poteſt, cum nulla verè in
hac ſpecie contigerit læſio*, &c. Molin. *de primog. lib.2.
cap.3. n.30.* ibi: *In ſecunda ſpecie, quando ſcilicet nullo
accepto nec retento, ea renunciatio facta fuerit à filiis
maioribus conſultò, & ex cauſa donationis eis, quibus
aliunde alimenta ſuperſint, nulla actio eis danda erit ad
petendam ex enormiſſima læſione renunciationis reſciſſio-
nem*, &c.
34 Ratio omnium ſupradictorum eſt, quia in renuncia-
tione, quæ donationem importat, non attenditur læſio,
præcipuè ſi donatio ex liberalitate procedat, Crauet.
conſ.160. n.1. & conſ.162. Curt. iun. *conſ.141. n.14. &
ſeq.* Mandel. Alba *conſ.81. n.55. & ſeq.* Hieron. Gabr.
conſil.156. n.17. Cancer. *d. tit. de renunciat. c.15. n.223.
& 225.* Cabreros *de metu, lib.2. cap.3. n.29.* conſiſtit
35 enim donatio in mera liberalitate, *ex l.1. ff. de donat.* &
ideo dicitur quaſi doni datio, *ex l. ſenatus 35. §.1. ff. de
donat. cauſa mort.* Mandoz. *de pactis, lib.1. q.1. n.6. in
verſicul. tertiò qui promiſit*, Solorzan. *de iure Indiarum,
lib.2. cap.2. n.43.* Mar. Cutel. *de donat. inſpect.6. n.4.
& tract.3. inſp.10. n.5.* Et maximè, prout in noſtro
caſu, quando donationi à patre filio factæ fuiſſet appo-
ſitum iuramentum, quia ea donatio ſtatim valeret, ad
quod plures refert Doctores Fontanel. *de pactis nupt.
clauſ.4. gloſſ.7. n.57.*
36 Hanc reſolutionem limitant, & benè aliqui in dona-
tione ob cauſam, in qua habet locum remedium reſciſ-
ſorium ob enormem læſionem. Ita Crauet. *conſ.192.
n.2. cum ſeqq.* Curt. iun. *conſ.141. n.4.* ſed in caſu præ-
ſenti non videbatur applicari, attentis verbis enunciati-
uis à matre prolatis in dicta renunciatione, ibi: *Por las
buenas obras, y ſeruicios que del tengo recebidas*; quia vi-
37 dendum eſt an merita, & ſeruitia æquiualeant valori ta-
38 lis renunciationis. Oldrad. *conſ.226. colum. penult.* Sord.
deciſ.290. n.4. tum quia vbi donatio fit perſonæ con-
iunctæ ob benemerita, non intelligitur donatio ob cau-
ſam, ſed ſimplex, quia merita generaliter enunciata, vi-
dentur pro colore appoſita. Oldrad. *conſil.5. incip. Titius
39 dedit*, Caroc. *deciſ.86. n.19.* tum etiam, quia donatio fi-
lio à patre, & vice verſa propter benemerita, & ſangui-
nis affectionem præſumitur potiùs facta ex affectione,
quàm ex cauſa meritorum, Stephan. Gratian. *diſceptat.
40 forenſ. cap.254. n.17.* Fontanel. *dict. clauſul.4. gloſſ.1.
n.24.* tum denique, quia ſeruitia præſtita parentibus per
filios debent eſſe obſequialia, & reuerentialia, non verò
ſimilia illis, quæ dominis præſtant famuli, & ſerui, *l.
veluti, ff. de iuſtit. & iure, l. nullum, ren. ff. de obſeq. parent.
præſtand.* ibi: *Nam pietatem liberi parentibus non operas
debent*, Afflict. *deciſ.308. n.4.* Gutierr. *de iuram. confirm.
p.… cap.5. n.3. & 4.* vbi reprehendit Albericum, & An-
gel. contrarium tenentes.

Prædictam reſolutionem declarant non procedere 41
quando nulla adeſt læſio, quæ poſſit in conſideratione
venire, quia mater renuncians nullam habebat ſecuri-
tatem poſſe ſuperuiuere filio, & in eius bona ſuccede-
re, imò iure naturæ contrarium potius præſumendum
erat, *ex l. nam etſi parentibus, ff. de in off. teſtam.* ibi: *Tur-
bato ordine mortalitatis*, &c. immò & multò magis læ-
ſio excludebatur ex veroſimili timore, & ſuſpicione, ac
contingentia, quod potuiſſet filius bona ſua prius con-
ſummare, & de illis ad libitum diſponere, antequam ad
matrem deueniſſent, ſi illa ſuperuiueret. Angel. *conſil.
223. in fine, n.4. in verſic. reſtat igitur*, Paul. de Caſtro
*conſ.174. incip. Contrà, colum.2. n.3. in verſ. Neque ob-
ſtat*, Ioan. Anton. Rub. *conſ.12. n.7. & 12.* Paul. Pariſ.
conſil.29. n.81. cum ſeqq. lib.3. Crauet. *conſil.114. n.13.
cum ſequentibus*, Socin. iun. *conſ.50. n.3. cum ſequenti-
bus, lib.2.* Burg. de Paz *conſil.5. n.7.* Periculum enim
mortis, & vita incerta excludunt læſionem enormiſſi-
mam, & contractum legitimum efficiunt, vt in cenſu
ad vitam reſoluunt Molin. *de iuſt. t. tract.2. diſp.388.
numero 4.* Felician. *de cenſib. part.2. libro 2. cap.1. nu-
mer.10.* Auendan. *eodem tract. cap.34. n.38.* Bonacina
*de contractib. diſp.3. q.4. puncto vnic. n.18. verſic. ſerua
tamen*, Noguerol. *alleg.19. n.8.* Et in contractu aſſecu-
rationis propter periculum, & incertitudinem, Molin.
d. tract.2. diſp.507. n.1. & 2. Aluar. Valaſc. *conſil.64.
n.1.* Quia ad probationem læſionis, regulariter loquen- 42
do, debet attendi tempus conuentionis, ſeu actus, qui
geritur, *ex l. ſi voluntate, C. de contrah. empt. cap. cùm di-
lecti, de empt.* Crauet. *conſ.11. n.17. & conſ.151. num.7.*
Hippol. Rimin. *conſ.97. n.14. lib.1.* Sforz. *de reſtit. in
integ. p.2. q.57. art.3. n.18.* Abb. *conſ.56. in fine, lib.1.*
Afflict. *deciſ.316.* niſi quando effectus, ſeu executio ne-
gotij confertur in futurum, quia tunc non debet atten-
di tempus conuentionis, ſed executionis, vt ex Panorm.
Dec. Iaſ. & aliis reſoluit Pinel. *in l.2. C. de reſc. ven-
dit. p.3. cap.2. n.16.* & magis in terminis Cephal. *con-
ſil.34. tom.2.* vbi *n.28.* ſic ait: *Et hoc maximè verum eſt
inſpecto tempore mortis patris, quod magis eſt conſide-
randum quàm tempus renunciationis, quæ prius effectum
non ſortitur, quàm hæreditas potuerit renunciantibus eſſe
delata, vt pulchrè Ruin.* &c. Anton. Natt. *conſil.548.
n.36. tom.3.* ibi: *Reſpondetur quod læſio verùm interue-
nerit conſideratur tempus contractus, vbi contractus per-
ficitur vnico momento*, & *non habet tractum ſucceſſiuum;
& ita loquitur d. l. ſi voluntate: ſecus vbi habet tractum
ſucceſſiuum, vel eſt explicandum aliquid de futuro, quia
tunc intelligitur rebus ſic ſtantibus, & ſuccurritur etiam
ex æquitate læſo, & grauato*, &c.

Salmantina Lectionis.

Presbyteris licet in aliqua Vniuerſitate ius ciuile publicè legere. Et tales docentes, vel addiſcentes fructus ſuarum præbendarum, non tamen diſtributiones in abſentia cauſa ſtudij percipere valent.

VOTVM LXXXVIII.

1 Cap. non magnoperè 3. ne clerici, vel monachi, *adducitur.*

2 Cap. ſupet ſpecula, fin. ne clerici, vel monschi, loquitur de Presbyteris ſæcularibus.
3 Cap. ſuper ſpecula, de priuileg. allegatur.
4 L. culpa, C. de malefic. & l. omnes, C. de hæret. citantur.
5 Indecentia an reſultet ex eo quod Sacerdos cathedram iuris ciuilis moderatur.
6 Doctores referuntur qui tenent non licere Presbyteris ius ciuile publicè legere.
7 Leges audire prohibitum eſt clericis.
8 Doctorari poteſt Presbyter in iure ciuili ſine priuilegio.
9 Abbas regularis poteſt doctorari in iure ciuili, & leges docere, ſi eis ſtuduit ante monachatum.
10 Cap. non magnoperè, & cap. fin. ne clerici, vel mon. loquuntur in audientibus, ſeu ſtudentibus addiſcendo.
11 Cap. non magnoperè, ne cleric. vel mon. intellectus.
12 Monachis ſolùm vetatur auditio publica legum, non autem prælectio.
13 Iuri ante clericatum operam dans, poſt illum ad Doctoratum in eodem iure poterit promoueri.
14 Presbyteri docentes leges, vel Phyſicam etiam extra domum, nullam incurrunt cenſuram.
15 Legem vel Phyſicam docentes Presbyteri non comprehenduntur ſub diſpoſitione d. cap. ſuper ſpecula, ne clerici, vel mon.
16 Presbyteris quamvis non liceat audire leges, licet tamen eas docere.
17 Excommunicationem non incurrunt Presbyteri leges, vel Phyſicam etiam extra domum docentes.
18. Deciſio cap. non magnoperè, & cap. ſuper ſpecula, qui clerici vel mon. eſt pœnalis, & odioſa.
19 Eugenians Bulla Salmantinæ Vniuerſitati conceſſa refertur.
20 Permiſſum cenſetur quod non invenitur prohibitum.
21 Cap. non magnoperè, qui clerici vel mon. intellectus.
22 L. Hiſpana 28.tit.7.part.1. refertur.
23 Cap. ſuper ſpeculs, fin. qui clerici vel mon. intellectus.
24 Cap. ſuper ſpecula, de priuileg. declaratur.
25 L. culpa, C. de malef. & l. omnes C. de hæret. intelliguntur.
26 Forenſes diſceptationes quæ dicantur?
27 Iulianus apoſtata ad quid ſtudia litterarum prohibuerit?
28 Scholarum erectio ex cauſa?
29 Eccleſia Dei regitur & ſuſtinetur litterarum ſcientiis.
30 Docentes & ſtudentes in Theologica facultate, integrè percipiunt fructus ſuarum Præbendarum.
31 Studiorum cauſa abſentes, Reipublica cauſa abeſſe exiſtimantur, proindeque pro præſentibus habentur.
32 Doctores referuntur aſſerentes, docentes & addiſcentes S. Scripturam percipere poſſe fructus ſuarum Præbendarum.
33 Bulla Eugeniana conceſſa Vniuerſitati Salmantinæ extenditur ad quamlibet aliam Vniuerſitatem approbatam.
34 Legentes, ſeu ſtudentes iuri canonico, aut ciuili, fruuntur priuilegio de percipiendis fructibus ſuarum Præbendarum in abſentia.
35 Facultati cuicunque licita & honeſta, etiam Philoſophia & Logica operam dantes in vniuerſitate Salmantina fruuntur Eugeniana.
36 Docentes, ſeu ſtudentes, ad hoc vt cauſa ſtudij in abſentia fructus percipiant ſuarum Præbendarum, debent eſſe in ſtudio generali, ſeu celebri Vniuerſitate.
37 Studium generale quod dicatur.
38 Studium non ſufficit quod non eſt Vniuerſitas, quamvès in eo optimè, & publicè legatur.
39 Cathedratici an debeant docere conducti, & ſalariati, vt in abſentia ſuarum præbendarum fructus percipere valeant.
40 Parochi docentes cauſa ſtudii, in abſentia fructus beneficiorum ſuorum percipiunt.
41 Parochis poſt Concilium Trid. non datur ſtudendi licentia.
42 Parochus ciuitatis poteſt ibi in publica Vniuerſitate S. Scripturam legere.
43 Docentes in abſentia fructus ſuarum Præbendarum percipiunt, quamvis Præbendæ ſitæ ſint in Cathedrali eiuſdem ciuitatis.
44 Canonici plures cauſa ſtudij fructus ſuarum Præbendarum in abſentia percipiunt, dummodo id ſtatus Eccleſiæ patiatur.
45 Docentes nullam habent temporis determinationem ad percipiendos fructus ſuorum beneficiorum in abſentia, ſecus in ſtudentibus.
46 Licentia Epiſcopi non requiritur in docentibus ad hoc vt priuilegio de percipiendis fructibus in abſentia gaudeant, ſecus in ſtudentibus.
47 Diſtributiones quotidianas non percipiunt abſentes cauſa ſtudiorum, niſi conſiſterent in rata groſſa, & maſſa communi, vt n.48.

IN gratiam docentium & ſtudentium iuri Canonico & Ciuili, fui non ſemel interrogatus de duobus dubiis multùm curioſis: Primò, an Presbyteris liceat ius Ciuile publicè legere, & interpretari: Secundò an docentes, vel ſtudentes Theologiæ, Iuri Canonico, vel Ciuili, ſemper & omni tempore fructus ſuorum beneficiorum in abſentia percipere valeant?

DVBIVM I.

An Presbyteris liceat ius Ciuile publicè legere, & interpretari?

PRo parte negatiua primò adducitur text. *in cap.* 1
non magnoperè 3. ne clerici vel monachi, in illis verbis, ibi: *Statuimus vt nulli omninò poſt votum Religionis, & poſt factam in aliquo loco religioſo profeſſionem ad phyſicam, legeſve mundanas legendas permittantur exire*, &c.

Secundò allegatur text. *in cap. ſuper ſpecula, fin.* 2
eod. tit. ne clerici, vel monachi, quò loci prohibitio citati *cap. non magnoperè*, quæ tantùm loquitur de Religioſis, extenditur ad Presbyteros ſæculares, & ad alios clericos dignitates, vel perſonatum habentes; & licèt hic text. *in d. cap. ſuper ſpecula*, loquatur de audientibus leges, vel Phyſicam, cùm tamen inferiùs agat de ſtudentibus, ibi: *In quorum diœceſibus huiuſmodi ſtudent*, negari non poteſt verbum hoc eſſe commune etiam docentibus, iuxta Senecæ dictum *epiſt.7. Mutuò hæc duo fiunt, doctores dum docent diſcunt.* Ad quod reſpexit verſiculus ille, quem refert Rebuff. *de priuil. ſcholaſt. priuil. 51. n. 136.*

Diſcere ſi quæris doceas, ſic ipſe doceris.

Tertiò ponderatur text. *in cap. ſuper ſpecula, de pri-* 3
uileg. ibi: *Ne Pariſiis, vel in ciuitatibus, ſeu aliis locis vicinis quiſquam docere, vel audire ius ciuile præſumat*, &c. ex quo colligunt nonnulli eſſe prohibitum in ordine Presbyterali & Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis non

non ſolùm aodite, ſed etiam publicè ioterpretari ius ciuile legeudo.

4 Quartò ad idem allegantur text. *in l. culpa, C. de maleſic. & mathem.* ibi: *Culpa ſimilis eſt tam prohibita diſcere, quàm docere,* &c. *& in l. omnes, C. de haret.* ibi, *vel docere, vel diſcere.*

5 Quintò pro eadem opinione negatiua aliquæ rationes decidendi io dictis iuribus conſiderantur, & in primis *ex d. cap. non magnoperè*, ibi: *Ne occaſione ſcientia ſpirituales viri mundanis rurſus actionibus inuoluantur,* &c. iuncta D. Pauli auctoritate. *Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſaecularibus.* Deinde *ex d. cap. ſuper ſpecula*, ibi: *Quia Theologia ſtudium cupimus ampliare,* &c. Deinde ex indecentia quæ reſultat ex eo quod Sacerdos Cathedram iuris moderetur, & leges doceat, argum. *l. repetita, C. de Epiſcop. & cleric. & l. conſulta diualia, C. de teſtament.* ibi: *Abſurdum clericis eſt, immò etiam opprobrioſum, ſi peritos ſe vellent oſtendere diſceptationum eſſe forenſium,* &c.

6 Ex quibus, & aliis hanc partem negatiuam ſuſtinent, vel ſuſtinere videntur Hoſt. *in d. cap. magnoperè*, Ioan. Monach. *in cap. 1. n. 5. ne clerici vel monachi, lib. 6.* ibi: *Et ſic Monachus non poteſt iura ciuilia audire, ita neque docere, C. de malef. & mathem. l. culpa*, Archidiacon. *in cap. non dicatis, 12. q. 1. n. 2.* Ioan. Andr. *in lectura ad d. cap. ſuper ſpecula.* Sylueſt. *in ſum. verb. excommunicatio 9. n. 26.* Maiol. *de irreg. lib. 2. cap. 1. n. 13. verſ. Phyſicam*, Rebuff. *in tract. nominat. q. 5. n. 18. cum ſeqq.* Menoch. *de arbitr. caſu 425. n. 33.* Quintil. Mandoſ. *in praxi, tit. licentia audiendi leges & Phyſicam, verſ. idem Honorius*, vbi reſoluit quod Monachi profeſſi, & Presbyteri, & alij ſuprà nominati leges audire prohibentur, illaſque aliis publicè legere, & declarare, & *in verſ. neceſſariò*, refert Apoſtolicam diſpenſationem eſſe neceſſariam, vt legere poſſit. Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom. 5. lit. M, concl. 319. verſ. limita quia.*

7 Verùm his non obſtantibus, contraria opinio affirmatiua, quod ſcilicet liceat Presbyteris ius ciuile publicè legere, verior & receptior eſt à pluribus non contemnendæ auctoritatis Doctoribus, qui in duas claſſes diuiduntur: primam eorum, qui dixerunt ſolùm eſſe prohibitum audire leges, ſic iotelligentes textus, quos ſuprà citaui. Aliam eorum qui expreſsè, & in indiuiduo reſoluunt licitum Presbyteris eſſe ius ciuile publice interpretari. Ex numero illorum, qui primam claſſem occupant, ſunt gloſ. *in d. cap. non magnopere, notab.* vbi ex illo textu colligit auditum tantùm prohiberi, & nihil de prohibitione doctrinæ adjicit. De auditu etiam tantummodo ſummauit Hoſt. *in princ.* ibi, ſic dicens: *Prohibetur ne Religioſi leges, vel Phyſicam audiant.* Sequuntur per eadem ferè verba loquentes, Ioan. Andr. Henric. Boich. *Collectar.* Card. Zabarel. Anch. Anton. de Butrio, Abb. Panorm. & Boët. Eponſriſius. Idem probant gloſ. & omnes *in d. cap. ſuper ſpecula, fin.* vbi de auditu tantùm acceperunt, & ſummarunt illum textum, gloſ. *etiam in d. cap. 1. notab 1. eod. titul. lib. 6.* vbi Ioan. Monach. Franchus, Anchar. & Domin. Idem etiam probant Hoſt. *in ſumm. tit. ne clerici vel monachi, n. 11. verſ. & religioſi, & titul. de ſentent. excommun. §. quis poſsit excommunicare, verſ. 22. & 23.* Idem Archid. *in cap. 2. ne clerici vel monachi, lib. 6. verb. dimiſſo*, Greg. Lop. & Montalvus *l. 28. tit. 7. part. 1. & in lib. 2. tit. 9. part. 1. verſ. la onzena*, Gambara *de officio, & poteſtate Legati de latere, lib. 2. titul. de variis Ordinarij nominibus, n. 182. cum ſeqq.* Selu. *de beneſic. 3. p. q. 5. fol. mihi 194.* Ludou. Gom. *ad reg. de non tollendo iure quaſito, q. 4. in fine*, Bernard. Diaz *in prax. cap. 59.* Albert. Trot. *de vero & perfecto clerico, lib. 2. cap. 35.* Maiol. *de irregul. lib. 3. cap. 5. n. 8.* Petr. Gregor. *ſyntag. iuris p. 2. c. 7. num. fin. & cap. 9. in fine, & de partit. iuris canon. lib. 4. titul. 8. cap. 10. num. 3.* Zerol. *in prax. Epiſcop. p. 1. verb. ſtudium, §. ad 5. el 1. verſ. primum dubium*, Marta *de iuriſdict. p. 4. cent. 2. caſu 168. num. 2.* Ex Theologis S. Antonin. *in ſumm. tom. 3. titul. 24. cap. 52.* Syluest. *in ſum. verb. irregularitas, verſ. 21.* Armil. etiam *in ſum. verb. excommunicatio 48.* Caietan. etiam *in ſumm. verb. excommunicatio, cap. 50.* Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſia, lib. 2. cap. 69. col. 21. fol. mihi 199.* Pedraza *in ſum. tit. excommunicationes Papales, verſ. contra Religioſos, pag. 142.* Fr. Ludou. Lopez *in inſtructorio conſcientia, titul. de clauibus Eccleſia, cap. 20. de excommunicationibus nulli reſeruatis, pag. 944.* Viuald. *in candelabro aureo, tract. de excommun. n. 132. verſ. 6.* Lxl. Zech. *de republ. Eccleſ. tit. de clericis, verſ. 3. n. 88. pag. mihi 466. & tit. de relig. ingreſſ. cap. 4. verſ. hi verò a multis cauere debent, pag. 605.* Creſpet. *in ſum. Eccleſ. diſcipl. verb. monachus interdicitur, pag. 127.* Fr. Emman. Roder. *qq. regul. tom. 3. q. 67. art. 3.*

Alij item qui ſecundam conficiunt claſſem, & expreſsè tenent licere Presbyteris leges publicè docere, ſunt qui ſequuntur.

Ioan. Andr. *ad reg. cùm quod vna via, de regul. iuris* 8
in 6. poſt longam diſputationem, & reſponſionem ad omnia argumenta, concludit circa fin. *Doctrina legum non eſt prohibita, & quod ſic de iure communi etiam ſine priuilegio poſſet Presbyter doctorari, & docere; nec eſſe ſimile quod dicitur de patrocinando in iure ciuili, quia illud ſpecialiter & expreſsè inuenitur prohibitum, docere verò ius ciuile minimè.*

Gaſpar Calderin. *conſ. 2. de magiſtr.* inter conſilia 9
Ioannis Calderini, vbi conſuluit Abbatem Regularem poſſe doctorari in iure ciuili, & leges docere, ſi eis ſtuduit ante monachatum, & ait non obſtare opinionem eorum, qui dicunt, Religioſos non poſſe etiam priuatim incumbere ſtudio iuris ciuilis, quia illud procedit in eo qui de nouo incipit ſtudere, non in eo qui ſtuduit ante Monachatum, & poſt Monachatum, & dignitatem Abbatialem, & vult licentiari, & doctorari in iure ciuili.

Angel. de Clauaſio *in ſum. verbo excommunicatio 5. caſu 7. n. 4.*

Abbas Panorm. *in d. cap. ſuper ſpecula, ex n. 16.* & tan- 10
dem poſt longam diſputationem, ita coocludit: *Concludo, quod cap. magnoperè, & iſtud ſolùm loquuntur in audientibus, ſeu ſtudentibus addiſcendo, & iſti ſunt, qui incurrunt pœnas prædictas; legentes autem, id eſt, docentes, non puto incurrere has pœnas, nec etiam illos, qui non ſtudent, vt addiſcant, quia verba illis non conueniunt, & à verbis conſtitutionis pœnalis non eſt recedendum,* &c. Et licèt illum loqui de legentibus in Camera aliqui exiſtimauerint, nihilominus ferè omnes, qui eum allegant, inter quos expreſsè Syluest. *d. verb. excommunicatio 9. num. 26.* illum intelligunt loqui de legentibus publicè.

Boët. Eponſriſius *lib. 5. quaſtionum heroicarum iu-* 11
ris Canonici, in comment. ad titul. ne clerici vel mon. ad lectionem d. cap. non magnoperè, num. 27. hoc idem reſoluit, & intelligit his verbis: *Ait Pontifex; ad legendas leges, & paulò poſt: Legiſue mundanas legendas; Legendas, id eſt, audiendas: Auditores enim quoque legunt, & relegunt audita. Sic preter interpretes alios hac Alexandri III. verba boni Pontifices interpretantur, Honorius III. videlicet, & Bonifacius VIII. vbi pro legere (quod hic ponitur obſcuriùs) ipſi ponunt audire. Seruiunt hac ad varias quaſtiunculas de monacho, vel alio clerico ſtudere ciuilibus legibus prohibito, diſſoluendas: vt exempli gratia, qui non audiat quidem profitentes Doctores, ac per ſeſe ſtudeat, ac leges ciuiles legat, relegatque, tametſi pro ſtudio ſuo principali ſit, non videlicet ob tale ſtudium cenſendus anathemate per huius cap. deciſionem percuſſus, quia cùm conſtitutiones*

pœnales reſtrictam recipiant interpretationem, nec ab ipſis earundem verbis, & quidem ſyllabis recedendum ſit, itavt proprium caſum non excedant, quantumlibet fortè ratia videretur eadem, proprium eſt, vt hæc excommunicatio talem non tangat: quemadmodum nec illos tangit Monachos, vel clericos, qui leges vel priuatim, vel etiam publicè docere aggrederentur, &c. Et licèt paulò inſtà videatur inſinuare peccare tales legentes, & egere in dubio abſolutione ad cautelam, quia in dubio id ſequi debemus, quod animarum ſaluti magis expedit, nihilominus cum non adſit legis alicuius præceptum, cuius tranſgreſſio inducat peccatum, ſecurè tenendum, nullum in hoc caſu reperiri; quia peccatum nihil aliud eſt quàm legis tranſgreſſio, iuxta definitionem peccati, de qua per *gloſ. fin. in cap. ille Rex, de pœnit. diſt.* 3. S.Thom. & alij 1. 2. *q.* 71. *artic.* 6. & ideo peccatum non cognoſcitur, niſi per legem, iuxta illud D. Paoli, *peccatum non cognoui niſi per legem*: facit *cap. qui peccat*, 53. *q.* 4. & quæ notant omnes *in cap. nam concupiſcentiam, de conſtitut.*

12 Nauarrus vir pius & doctus, *in man. cap.* 27. *n.* 516. vbi quod nemo ex contentis *in d. cap. ſuper ſpecula*, incurrit pœnam illius textus, eo quod doceat ius ciuile, etiam extra domum ſuam, iuxta Innocent. & Panorm. quicquid dicat Syluest. *in cap. non dicatis, num.* 2. *verſ. tertiò dico*, vbi inſurgens contra Rebuffum tenet iure verius eſſe contrarium eius quod Rebuffus ait, nempe quia ſola auditio publica, & ſtudium audientium publicè vetatur monachis, ſed non auditio priuata, nec prælectio, ſeu vt ita dicam, doctio publica, vt efficaciter probat Panorm. *in d. cap. ſuper ſpecula*, per contextum illius, adiuncto contextu cap. *non magnopere*, quod ſolidè confirmatur per prædictam determinationem Caldetini *conſ.* 2. *de magiſt.* &c. Et *conſ.* 2. *ne clerici vel mon.* ait quod Presbyter etiam ſine alicuius licentia & incurſione pœnæ poteſt doctorari in iure ciuili: & *conſ.* 5. *num.* 1. *eod. titul.* dicit quod non vetatur prælectio legum ciuilium etiam conſtitutis in dignitate, ſed tantum auditiu, & quod legens non debet timere incurſionem irregularitatis, eo quòd prælegat materias criminales, quia illa non incurritur propter prælectionem legum criminalium, nec propter commentarios ſuper illis compoſitos; & *num.* 3. aſſerit quod non eſt neceſſaria ad hoc diſpenſatio, & quod potiùs conſuleret ei, qui diſpenſationem petiuit, vt citiùs eam ejiceret à domo, & non haberet in area, quia nihilum prodeſſet, & veniens in manus alicuius parum eruditi, poſſet nocumentum afferre.

13 Salzedo *in addit. ad Bernard. in pract. cap.* 59. *in verſ. illud tamen*, tradit quod is, qui ante clericatum iuri ciuili operam dedit, poſt clericatum ad Doctoratum in eodem iurè poterit promoueri, & ſimiliter reprehendit Rebuffum, qui de contrario curiæ ſtylo teſtatur: & rurſus *in verſ. fin.* ait, quod *in d. cap. ſuper ſpecula*, tantùm legum auditio clerico prohibetur, non tamen ipſarum prælectio, vt egregiè poſt Innoc. ſcribit Nauar. quem ibi refert, & ſequitur.

14 Iacobus de Graſſiis *in aureis deciſionibus caſuum conſcientia, lib.* 4. *cap.* 51. *n.* 3. de eodem agens ſic concludit: *Non tamen incurrunt, ſi docent leges, vel Phyſicam, etiam extra domum ſuam*, &c.

15 Card. Toletus (de cuius eruditione non ſolùm Vrbs, ſed totus Orbis teſtimonium reddit, teſte Philiarcho *de offic. Sacerd. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 30.) *in ſum. lib.* 1. *cap.* 37. *n.* 4. tenet non comprehendere docentes dictas ſcientias.

16 Stephanus de Auila *de cenſur. p.* 7. *diſp.* 5. *ſect.* 3. *dub.* 10. *verſ. ſi oppenas*, vbi referens & ſequens Panormitanum, ait quod quamvis non liceat Presbyteris audire leges, licet tamen eas docere.

17 Vega *in ſum. Hiſpana, tom.* 1. *c.* 85. *verbo deſcomunion, caſu* 179. ibi: *Los quartos vltimos que ſe ha de notar, es que ninguno deſtos incurre por enſeñarla, aunque ſea fuera de ſu caſa, ſegun Innocencio y Panormitano, aunque Sylueſtro diga lo contrario.*

Franciſcus Suarez vir vſque ad miraculum doctus, 18
tom. 5. *de cenſuris, diſp.* 23. *ſect.* 3. *ex num.* 17. in hoc cum Panorm. & Nauar. tenet, quod docentes non comprehenduntur, & quod verbum legendi, de quo ſuprà, intelligendum eſt, vt non ſit idem quod docere, ſed quod ſtudere huiuſmodi doctrinis: & *n.* 18. tradit, quod ita declaratum eſt à ſequentibus Pontificibus, & quod deciſio *d. cap. ſuper ſpecula, & d. cap. non magnoperè*, eſt pœnalis & odioſa, nec valet in ea argumentum ob ſimilitudinem rationis, & quod eſt maxima diſparitas in exitu ad docendum has diſciplinas, quia rariſſimus eſt, & vis moraliter contingit, & ideo de illo non oportuit legem condere.

Denique iuuat Bulla Eugeniana Salmantinæ Vniuerſitati conceſſa, quam refert Nicol. Garc. *de benef. cap.* 2. *num.* 58. quæ loquitur de ſtudentibus & legentibus, vt videre eſt, ibi: *In quacunque facultate licita & honeſta per octo menſes continuos, vel interpolatim legendo, aut aliàs huiuſmodi litterarum ſtudio inſiſtando fructus, redditus, & prouentus omnium & ſingulorum ſuorum beneficiorum Eccleſiaſticorum, qua ad præſens obtinent, & in poſterum obtinebunt, etiamſi Canonicatus, & Præbenda, Dignitates, Perſonatus, perpetuæ adminiſtrationes, etiam maiores poſt Pontificales, cum cura, & ſine cura*, &c. *cum ea integritate (quotidianis diſtributionibus duntaxat exceptis) liberè percipere valeant*, &c. Dum ergo legentibus in dicta Vniuerſitate concedit priuilegium percipiendi fructus ſuorum beneficiorum in abſentia, videtur præſupponere tales Beneficiarios & Præbendatos poſſe in ea legere, aliàs dictum priuilegium ad nihil deſeruiret. Facit etiam pro hac parte text. in ſimili, *cap.* 2. *de priuileg. lib.* 6. vbi Bonifacius VIII. conſtituit vt in Romana Curia haberetur ſtudium iuris canonici, & ciuilis, & quod ibi ſtudentes in altero eorum lucrarentur fructus quorumcunque beneficiorum.

Tantò magis, quia nullibi in iure reperitur prohibi- 20
tum Presbyteris publicè ius ciuile legere, vt ex reſponſionibus infrà adducendis ad iura ſuprà pro contraria parte negatiua adducta patebit, & ſic intrat vulgatis regula, & notum iuris axioma, quod permiſſum cenſetur quod non inuenitur prohibitum, *leg. necnon, verſ. qua clauſula, ff. ex quibus cauſ. maior, l. mutus, §. cum quæritur, ff. de procurat. lib.* 1. *§. fin. inſt. de teſtib.* cum citatis per me *Axiom.* 178. *n.* 1. & *Axiom.* 193. *n.* 7. Quia quod non eſt Sanctorum Patrum decreto ſancitum, & non eſt ſuperſtitioſis adinuentionibus præſumendum, *cap. conſuluiſti*, 2. *q.* 5. Surd. *conſ.* 173. *num.* 72. & *conſil.* 222. *n.* 5. Ego *d. Axiom.* 178. *n.* 2. & quod Canones non definierunt, nec à nobis definiendum eſt, *cap. quod ſi dormierit*, 31. *q.* 1. Et quod lex non dicit, nec nos dicere debemus, *leg. diſſentiens, C. de repud. l. illam, C. de collat. auth. de non eligendis ſecundò nubentib. §. optimum itaque, collat.* 1. & ſic intelligitur id quod vulgò dici ſolet: *Erubeſcimus cum ſine lege loquimur, Auth. de triente & ſemiſſe, §. conſideremus, collat.* 3. cum pluribus per me citatis *Axiom.* 83. *num.* 1. Et valet argumentum, non eſt ita, quia iure cautum non reperitur, *cap. illa, ne Sede vac. cap. Romana, de ſuppl. negl. Prælat. lib.* 6. text. optimus, vbi notat gloſſ. *in Extrauag. antiquæ, de voto, Ioannis XXII.* Et ideò temerè & ſuperbè præſumit, qui ſine lege præſumit, gloſſ. *verb. præſumptione, in Auth. de nuptiis, §. ſic itaque*, & gloſſ. *verb. præſumant, in cap. Iudas, de teſtib.* vbi latè Felin. alia gloſſ. *verb. non inuenitur, in fin. in cap. inter corporalia, per text.* ibi, *in cap. nam concupiſcentia, de conſtit.* ibi: *Neſciebam eſſe peccatum, niſi lex diceret.* Ratio deſumitur *ex l. ſtatuas, C.*

de

de religioſ. & ſumptib. funer. ibi : Cùm iure ſuo eorum, quæ minus prohibita ſunt, vnicuique facultas non denegetur, &c. Et ex iuris præſumptione, quod quilibet actus in dubio præſumitur permiſſus, de qua latè Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſ. 16. per tot.

21 Qua quidem affirmatiua opinione retenta, non obſtat text. in dict. c. non magnoperè, ſuprà citatus n. 1. quia reſpondetur in eo Religioſis minimè prohiberi tanquam magiſtris leges interpretari, docendo illas alios ſecretè, aut publicè, ſed ſolùm vetari illis vti diſcipulis legere, ſtudendo, vel diſcendo de nouo leges, vt patet ex eodem textu, dũ ait Religioſos, de quibus ibi, è monaſteriis egreſſos fuiſſe ad legendas leges, & confectiones Phyſicales ponderandas, ſub obtentu languentium fratrum conſulendi corporibus, & Eccleſiaſtica negotia Fidelibus pertractandi ; & deinde rationem prohibitionis huiuſmodi præſtat, dicens, ne occaſione ſcientiæ ſpirituales viri, &c. Cui intelligendi modo non contradicit verbum, legendas, quia reſpondent omnes ferè ſecundæ claſſis pro hac parte citati, in dicto cap. non magnoperè, ex mente, & verbis ipſius, particulam lectionis accipi pro lectione diſcipuli, vnà magiſtri, provt in multis aliis iuribus, cap. 1. de elect. cap. cùm ex eo, eodem tit. in 6. cap. fin. 36. diſtinct. cap. fin. de ætate, & qual. c. poſt tranſlationem, de renunciat. vt dicit in terminis Ioan. Andr. ad reg. cùm quid vna via, numero 8. in mercurialib. quem refert, & ſequitur Abb. in dict. cap. ſuper ſpecula, n. 16. Et ſic concludens dico, quod d. cap. non magnoperè, minimè loquitur de legentibus, ſed de addiſcentibus, quia ponitur ibi legere largo modo ; omnis enim qui ſtudet, vt proficiat, legit.

22 Et quatenus difficultatem haberet ea expoſitio ad illud verbum, legendas, ceſſaret vtique ex declarationibus deinde factis per Romanos Pontifices deinceps ſuccedentes, & præcipuè per Honorium III. in dict. c. ſuper ſpecula, fin. eodem titul. ne clerici, vel monachi, vbi verba referens dict. cap. non magnoperè, loco verbi legendas, ſemel & iterum vſus fuit verb. audiendas ; ſimiliter per Bonifacium VIII. in c. 1. eod. titul. libro 6. vbi referens deciſionem Honorij in d. c. fin. eodem verb. audiens, vſus eſt, & eodem modo idem Pontifex in cap. vt periculoſa 2. eodem titul. ibi, Religioſos leges, vel Phyſicam audientes, &c. Ad quod reſpexit l. Hiſpan. 28. tit. 7. p. 1. quæ vt nullus dubitandi locus hac de re deinceps remaneret, quando diſpoſitionem dict. c. non magnoperè, in vulgarem ſermonem Hiſpanicum vertit, non vtitur de la palabra leer, ni de la palabra oyr, ſino muchas vezes de la palabra aprender, ibi : Phyſica, ni Leyes, no tuuo por bien Santa Egleſia que aprehendieſſe ningun home de Religion, &c. & ibi : Los vnos que ivan a aprender Phyſica, porque pudieſſen mantener los Freyles en ſalud y guarecerlos quando enfermaſſen en ſus Monaſterios, e los otros las leyes ; porque pudieſſen amparar las coſas de ſus miſmos lugares, &c. & ibi : Que no aprendan ningun deſtos ſaberes, e ſi les demandaſſen licencia para yr aprender, &c. & ibi : Con atencion de aprenderlo, &c. & ibi : Fuere a eſtudiar, &c. Et quidquid ſit, dict. cap. non magnoperè, agit de Religioſis, & nullum quidem verbum de clericis ſæcularibus, & ſic in hac materia prohibitiua, appellatione Religioſorum non comprehenduntur clerici ſæculares. Ego appellat. 233. n. 2.

23 Nec obſtat text. ſecundo loco allegatus ſuprà n. 2. in dict. c. ſuper ſpecula fin. eod. tit. ne clerici, vel monachi, quia reſpondetur per illum, ſi rectè inſpiciatur, non prohibere clericis ſæcularibus tanquam magiſtris legere, & alios docere priuatim, aut publicè ius ciuile, ſed ſolùm prohiberi eis tanquam diſcipulis illud audire, & addiſcere, vtendo verbo audire, quod propriè ad diſcipulum refertur. Et vt benè aduertit Ioan. Andr. ad d. reg. cùm quid vna via, n. 14. Concilium Turonenſe in d. cap. cum magnopere, cùm de Monacho loquitur, vtitur verbo lectionis, & Decretalis ſuper ſpecula, quæ loquitur de clericis ſæcularibus, illud verbum non ponit, ſed vtitur verbo auditus, vt ita tolleret quoad clericos omnem difficultatem, quæ oriebatur per verbum legere in alio textu appoſitum quoad Religioſos : diuerſa enim ſunt inter ſe legere, audire, & docere, quod tripliciter probat Ioan. Andr. dict. loco, n. 9. Primò ex diuerſitate nominum, argum. l. ſi idem, C. de codicil. Secundò, quia diuerſis membris actus illi conueniunt, quod per ſe patet, vt 1. ad Corinth. cap. 12. & cap. ſingula 89. diſtinct. Tertiò, quia iura ponunt hæc pro diuerſis, vt colligitur ex proœm. Decretalium, & lib. Sexti, & ex cap. 1. de locato, & dict. cap. ſuper ſpecula, de priuileg. ibi: Diſcere, vel docere, l. ſecunda culpa, Codic. de maleſic. l. omnis, Cod. de hæret, cum ſimilibus. Cui intellectui non obeſt verbum ſtudens, de quo in dict. c. ſuper ſpecula, fin. quia licèt Hoſt. ibi ex eo colligat in eo textu, quantum ad verba, damnari non ſolum ſtudium, ſed & lectionem, & auditum, quia verbum ſtudere, commune videtur magiſtris, & diſcipulis ; nihilominus decipitur Hoſt. quia verbum ſtudere, & ſtudioſus, magis propriè in iure applicatur diſcipulo in quantum diſtinguitur à Magiſtro, cui potius conuenit nomen Doctoris, & docentis, vt probat Ioan. Andr. vbi ſuprà, num. 13. per text. in d. cap. ſuper ſpecula, de magiſtr. cap. ex ſtudiis, de præſumpt. & dubitari non poteſt, quod in dict. cap. fin. verbum ſtudent, accipiatur pro diſcipulis audientibus, quia ad eoſdem retulit illud verbum, de quibus priùs dixerat exiiſſe de clauſtris ad audiendas leges, vt ponderauit idem Ioan. Andr. vbi ſuprà, & poſt eum Panorm. in dict. c. ſuper ſpecula, vbi reprobat quoad hoc Hoſtienſ. & conformiter ad ſupradicta ait poni pro ipſis ſtudentibus, ſcilicet addiſcentibus : nam ſtudium magis conuenit addiſcentibus, quàm docentibus ; ſtudere enim eſt valde cupere, ſic litterarum ſtudia dicta ſunt à cupiditate lectionum, vt notat Archid. in cap. in noua 16. quæſt. 7. Vnde quod priùs hîc dixerat de audientibus, poſtea ſubjicit de ſtudentibus, quaſi audientes ſint ſtudentes ; ſic inſinuat l. 2. titul. 9. part. 1. quæ cùm referat caſus, in quibus quis incidit in excommunicationem à iure Canonico impoſitam, ita ait : La onzena (ſcilicet eſcommunion) es ſi algun monje o Canonico reglar o Clerigo que ſea de Miſſa, o otro que aya dignidad, o perſonaje, fue a Eſcuelas para eſtudiar en Phyſica o en Leyes, &c.

Minus obſtat text. tertio loco citatus ſuprà num. 3. 24
in d. cap. ſuper ſpecula, de priuileg. reſpondetur illud non eſſe conſtitutionem generalem, ſed ſolùm continere prohibitionem ſpecialem circa ciuitatem Pariſienſem & alias vicinas, in quibus Pontifex abſolutè prohibuit ne quiſquam docere, audiréve ius ciuile præſumeret ; cùm ergo ſit conſtitutio, & prohibitio localis, extra eius limites egredi non poteſt : nec eſt nouum inter Decretales aliquas eſſe ſpeciales, vt indicat gloſſ. verb. iudicis, & ibi Scribentes in proœmio Decretal. & nonnullas locales, vt in cap. 1. & ibi Abb. numero 10. de locato, notat D. Barboſ. l. 1. part. 7. n. 52. Digeſt. ſoluto matrimonio, & in cap. olim, de cleric. conjug. vt notant omnes ibi. Ratio verò ſpecialitatis in dict. cap. ſuper ſpecula, ea fuit, vt plenius Sacræ Paginæ inſiſteretur ; nam cùm de anno 1127. vt ſcripſerunt Balduin. in proœm. inſtitut. in prolegomen. de iure ciuili, §. cùm verò, cum ſeqq. & Poſſeuin. in ſuo Bibliotheca Sacra, tomo 2. libro 13. de iuriſprudentia, cap. 17. & alij, qui de hiſtoria iuris ſcripſerunt, in Italia iuris ciuilis libros iam penè obliti appareret in lucem, qui propter Longobardorum bella in deſuetudinem abierant, & quaſi in totum deperdi cœperant, exinde publicati, & in ſcholis legi cœperunt. Et ſic Imperatores Lotharius, & Fredericus primus, & ſecundus, ac alij, abrogato Longobardorum

iure, ſtatuerunt vt ius ciuile ſeruaretur, & publicè in ſcholis doceretur, & addiſceretur; & ab eo tempore fuit in magno pretio habita Iuriſprudentia, propter quam cùm intelligeret Pontifex in ſtudio Pariſienſi Sacræ Theologiæ ſtudium poſſe minus frequentari, concurrentibus omnibus ad ius ciuile addiſcendum, vel docendum, ideo meritò Pontifex idem dictam prohibitionem fecit comprehendentem vniuerſaliter tam Eccleſiaſticas, quàm ſæculares perſonas; nam, vt advertit *ibi* Abb. ante *n. 1.* benè hoc potuit facere Papa fauore Sacræ Scientiæ, habet enim occaſionaliter juriſdictionem in laïcos.

25 Et multò minus obſtat text. quarto loco allegatus *in d.l.culpa,C.de malefic.& in d.l.omnes,C.de hæret.* quia reſpondetur eos loqui in reprobatis, & prohibitis ſcientiis, qualis eſt magia, de qua *in d.l.culpa,* & hæreſes, de quibus *in dict.l.omnes.* Scientia verò legalis laudata ab omnibus, & approbata eſt, *l.1.ff.de iuſtit. & iure,l.1.ff. de var.& extraord.cognit.* ibi: *Eſt quidem res ſanctiſſima ciuilis ſcientia,d.c.ſuper ſpecula,de priuil.c.1.& 2.de noui operis nunciat.* cum pluribus aliis adductis à Rebuff. *in tract.nominat.q.5. ex n.14.*

26 Vltimò nihil obſtant rationes decidendi, quas quinto loco ſuprà adduxi *num.5.* nam ad primam deſumptam *ex d.c.non magnopere,* in illis verbis ibi, *ne occaſione ſcientia, & ſpirituales viri mundanis rurſus actionibus inuoluantur,* reſpondet Abb. *in d.c.ſuper ſpecula,n.16.* quod procedit in eo, qui de nouo vadit ad diſcendum; nam iſte id facit vt rurſus inuolvatur actionibus ſæcularibus; ſed ille, qui prius ſcientiam jam diſcitam docet, non inuoluitur de nouo, ſed communicat aliis ſcientiam in ſe bonam, & neceſſariam ad regimen Orbis terrarum. Ad auctoritatem D. Pauli, & ad alia ibi adducta reſpondetur, tam Clericos, quàm Monachos non debere ſe immiſcere negotiis ſæcularibus, ſed reſpectu Clericorum quædam talia non dici, quæ quoad Monachos ſecundùm regulæ diſtrictionem illis prohibentur, *cap. alia, 16. quæſt.1. cap. nunquam de manu, de conſecrat.diſtinct.5.* ibi: *Ecce illi* (ſcilicet Presbyteri ſæculares) *fruuntur ſuis rebus, miniſtrant Eccleſiis, adeunt balnea, vnguenta non ſpernunt, & in omnium flore verſantur. Ad quod & ante reſpondi, & nunc breuiter reſpondeo, me in præſenti non de clericis diſputare, ſed monachum inſtituere,* &c. Et ad rationem, quæ colligitur *ex d. c. ſuper ſpecula,* ibi: *Quia Theologiæ ſtudium cupimus ampliari,* &c. reſpondetur cum Panormit. ibi, *num.16.* aliud eſſe in audiente, qui eſt in actu diſcendi, qui poteſt ad arbitrium ſuum eligere ſtudium ſcientiæ quam maluerit; & aliud in docente, qui docere tenetur ſcientiam quam didicit, in quo non poteſt conſiderari Theologicæ facultatis detractio, eo maximè, quia vt dicit Suar. *tom.5.de Cenſur.ſect.23.diſp.3.n.18. in fine,* exitus ad docendum has diſciplinas rariſſimus eſt, & vix moraliter contingit; & ideo non oportuit de illo ſpecialem legem condere, quia ad ea, quæ frequentiùs accidunt, potius iura adaptantur, *l. nam ad ea, ff. de legib.* Denique ad indecentiam conſideratam reſpondet gloſſ. *verb.ſi peritos,in d.l.repetita,C.de Epiſcop. & Cleric.* ibi: *Vt clerici prohibita non faciant, permiſſa autem à lege faciunt, vt ſuprà eodem,l.placet, & ideo ſcire leges debent, vt infrà de legibus & conſtit. l.leges.* Et ad verba relata *dict.l.conſulta diualia,* ibi, *Forenſium diſceptationum,* reſpondemus eſſe intelligenda de miniſterio iudicandi inter laicos, & ſuper rebus temporalibus iuxta propriam verbi ſignificationem, de qua *in c. forus, de verborum ſignific.* & de miniſterio aduocandi, quia Aduocati diſceptant in foro, *l.quiſquis,* cum aliis, *Cod. de poſtul.l.1.l. aduocati, Cod.de aduoc. diuerſ.iudicior.* & ad hæc duo diſceptationum genera referunt ſacri Canones indecentiam prædictam, *cap. ſed neque procurationes,* ibi: *Procurationes villarum, aut iuriſdictiones ſæculares ſub aliquibus Principibus ſæcularibus viris, vt neque iuſtitiarius eorum fiat, cap. clericis,* ibi: *Neque Sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut præpoſiti ſæcularis, cap.1.* ibi: *In placitis ſæcularibus poſtulare, ne clerici, vel mon. cap.5.* ibi: *Coram ſæculari iudice Aduocati in negotiis ſæcularibus fieri non præſumant, cap. Sacerdotis, de poſtulando.*

DVBIVM II.

An & quando docentes, vel ſtudentes Theologiæ, Iuri Canonico, vel ciuili, fructus ſuorum beneficiorum in abſentia percipere valeant?

Litterarum ſtudia, tam in addiſcentibus, quàm in docentibus ad vtilitatem publicam, & Catholicæ Fidei defenſionem, & incrementum, ſanæque doctrinæ conſeruationem inſtituta fuiſſe, non eſt qui ignoret, & vt fruſtrarentur commoda quamplurima ex talibus ſtudiis prouenientia, Iulianus ille Imperator apoſtata edictum publicum promulgari fecit, quo prohibuit Chriſtianis, quos Galilæos vocabat, ne ſcholas frequentarent, in quibus ſcientiæ docentur; futurum ſperans, vt abſque liberali eruditione Religionem tueri ſuam non poſſent, vt poſt Ammianum Marcellin. *lib. 22.& 25.*& Theodoret. *Eccleſiaſtica hiſtoria lib.3.* refert Franciſc. Duareo. *de Sacris Eccleſiæ miniſter. libro 4.cap.2. prope med.* & addit Theodot. tyrannum illum impatienter lamentari ſolitum fuiſſe his verbis crudelitatis, & auaritiæ plenis, *propriis pœnis configimur; ex noſtris enim libris arma capiunt, quibus in bello aduerſus nos vtantur.* Erat enim, vt de eo refert Ioannes Baptiſta Egnatius, *puer ingenio ſublimi, callido, & litterarum ardentiſſimo*; poſtea, vt idem Ioan. Baptiſta teſtatur *libro 1. pag. 371.* Chriſtianos improbo quodam odio adeò inſectatus, vt ſtudia hiſce interdixerit. S. Gregor. orat. 1. *in Iulianum,* vbi hoc eius factum appellat ſcelus, & tyrannidem, optimè Franc. de Monzon *en el eſpejo del Principe Chriſtiano, lib.1. cap.36. folio 86.* ibi: *De laqual* (Igleſia Romana) *como ſe aparto el apoſtata Emperador Iuliano, luego curendio tambien en hazer deſtruir Vniuerſidades, y Collegios, porque no habieſſe ſabios,* &c. 27

Pontifices verò tanquam veri Catholicæ Eccleſiæ patentes, & Imperatores, ac Principes Chriſtiani illius defenſores, & protectores, paterna ſolicitudine procurarunt ad ſcientiarum ſtudia plurimis priuilegiis, & præeminentiis iuuentutem allicere, & ſcholas fundare, & erigere: & colligitur ex ratione text. *in cap. 2. de priuileg. in 6.* vbi Innocentius in erectione ſtudij Generalis Romanæ Curiæ hoc ipſum inſinuat, dicens: *Nos ad communem tam ipſorum, quàm aliorum omnium commodum, & profectum paterna ſolicitudine intendentes,* &c. Quæ quidem ſtudia ſi defecerint, id ſine dubio vergeret in grande vniuerſalis Eccleſiæ (quæ ad ſui regimen viris litteratis permaximè noſcitur indigere) diſpendium, & iacturam, vt legitur *in cap.cùm ex eo 34. de elect.lib.6.* 28

Hinc fit, quod licèt ſummi Pontifices ſtatutis pœnis vſque ad beneficiorum priuationem ad reſidentiam omnes induxerint, vt videre eſt in titulis *de clericis non reſidentibus, in Decretalibus, & in Sexto,* nihilominus tamen iudicantes quàm vtile, & fructuoſum eſſet Eccleſiæ Dei addiſcere, & docere litterarum ſcientias, quibus regitur, & ſuſtinetur, *dict. cap. ſuper ſpecula, de priuileg. dict. cap. cum ex eo,* Peter. *ad Extrauag. Ambitioſa, verb. ex quibus Eccleſia, num.21. de rebus Eccleſ. non alien.* Redoan. *de ſpol. quæſt.9. §.vltim. numer.20.cum ſequentib.* Carol. de Graſſis *in tract.de effectibus clerical. in præl.à num.63.* cum aliis per me cita- 29

tis

tis de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 2. alleg. 46. num. 1. ſta-
30 tuerunt vt tam docentes in Theologiæ facultate dum in ſcholis docuerint, quàm ſtudentes in ipſa, integrè percipiant prouentus & fructus ſuarum Præbendarum, & beneficiorum. Ita Henricus III. in d. cap. ſuper ſpecula, fin. de magiſtr. ibi: Docentes verò in Theologica facultate, dum in ſcholis docuerint, & ſtudentes in ipſa, integrè per annos quinque percipiant de licentia Sedis Apoſtol. prouentus Præbendarum, & beneficiorum ſuorum, non obſtante aliqua contraria conſuetudine, vel ſtatuto, cùm denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes, cap. licet 32. de præbend. & dignit. Concil. Trid. ſeſſ. 5. de reformat. cap. 1. in fine, ibi: Docentes verò ipſam ſacram Scripturam, dum publicè in ſcholis docuerint, & ſcholares, qui in ipſis ſcholis ſtudent, priuilegiis omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia à iure communi conceſſis, plenè gaudeant, & fruantur.

Ratio eſt, quia ſtudiorum cauſa abſentes, Reip.
31 cauſa abeſſe exiſtimantur, gloſ. in cap. de quibuſdam, 37. diſt. gloſſ. in d. cap. cum ex eo, & indulto Principis abeſſe cenſentur, l. ſi cui 38. ff. ex quibus cauſis maj. ibi, Si qui in prouincia ſua Principe aſſidere ex ſpeciali beneficio permiſerit, puto eum Reip. cauſa abeſſe, &c. & conſtat in noſtris terminis ex d. cap. fin. de magiſtr. ibi: de licentia Sedis Apoſt. Proindeque pro præſentibus haberi debent, & præſentium commodis frui, l. quæſitum 78. ff. de legat. 3. & ibi copioſa additio marginalis Iacob. Cuiac. ad reſponſa Scæuolæ in l. Seia 20. §. Pamphila, Digeſt. de fundo inſtr. ibi: inde verò non malè conſtituit in cap. 14. de cleric. non reſident. Eccleſia, & in cap. vltim. de magiſtr. pro abſente non haberi eum, qui ad tempus ſtudiorum cauſa alibi degit, &c. Luc. in tr. de priuil. ſcholar. priuil. 10. & 11. vbi ait ſtudioſos quoad commoda pro præſentibus haberi, quoniam abſentia ſtudiorum cauſa dicitur iuſta, iuſtiſſima, probabilis, honeſta, rationabilis, priuilegiata, legitima, publicæ vtilitatis.

32 Quare in docentibus, & addiſcentibus ſacram Scripturam, quod percipere poſſint in abſentia prouentus & fructus ſuarum Præbendarum, & beneficiorum, reſoluunt Horat. Luc. d. tract. de priuileg. ſcholar. priuil. 99. & 100. Rebuff. in ſimili tract. priuil. 29. & 31. Petr. Leſnaud. de priuileg. Doctor. p. 2. §. 22. Iacob. Benn. de priuileg. Iuriſconſult. p. 1. priuil. 15. vbi num. 6. inquit, quod non minus ſeruire dicitur Eccleſiæ qui docet, vel ſtudet, quàm cæteris Diuinis intereſſentes. Fuſch. de viſitat. lib. 2. cap. 9. n. 10. Nau. in man. cap. 25. num. 120. Felin. conſ. 18. Fr. Emman. Rodr. in ſum. tom. 1. cap. 33. num. 1. & tom. 2. cap. 36. num. 1. Didac. Perez ad l. 1. tit. 10. lib. 1. Ordin. & l. 8. tit. 2. gloſſ. 2. col. 74. eodem lib. 1. Ordin. Anton. Gom. in explicat. Bullæ Cruciatæ, cap. 7. ad 4. clauſ. num. 27. Carol. de Graſſis de effectibus clericat. in prælud. à num. 106. Vgolin. de officio, & poteſt. Epiſcopi, cap. 19. in princ. num. 6. & cap. 43. §. 2. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 4. quæſt. 3. & cap. 5. quæſt. 1. & 6. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. n. 180. Alex. Monera de diſtrib. quotid. p. 2. quæſt. 10. à princ. Sanctarel. var. reſolut. quæſt. 3. num. 9. cum ſeqq. Solorzan. de iure Indiarum tom. 2. lib. 3. cap. 14. num. 26. Bonacin. de Horis Canon. diſp. 1. quæſt. 6. puncto 3. §. 9. num. 2. Nic. Garcia de benefic. p. 5. cap. 2. num. 54. cum ſeqq. Trulleuch in expoſit. Decalog. lib. 1. cap. 8. dub. 12. §. 9. n. 2. Ego de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 56. num. 18. & de Canonic. & dignit. cap. 27. num. 46. & 47. Machado en ſu perfeto Confeſſor y Cura de Almas, lib. 4. p. 4. tract. 4. docum. 9. Et magis corroboratur extante Eu-
33 geniana conſtitutione, cuius litteram præter alios recenſet Nic. Garcia d. cap. 2. num. 39. & de ea meminerunt Didac. Perez d. l. 1. verſ. vnde infero, & d. l. 8. verſ. inter alia, Ioan. Ocon. in cap. 3. de cleric. non. reſid. lib. 6. num. 37. Solorzan. d. cap. 14. num. 24. Machado d. docum. 9. num. 5. quæ legentibus, vel ſtudentibus, etiamſi ob hanc cauſam non reſideant, indiſtinctè concedit omnes fructus, redditus, & prouentus, & cum ea integritate, qua illos perciperent, ſi in ſuis Eccleſiis perſonaliter reſiderent; quæ quidem Eugenij IV. Bulla conceſſa Rectori Vniuerſitatis, & ſingulis DD. Magiſtris, Licentiatis, Baccalaureis, Scholaribus Eccleſiaſticis, tam Regularibus, quàm ſæcularibus Vniverſitatis ſtudij Salmantini præſentibus, & futuris, confirmata fuit per aliam Nicolai V. ſub dat. Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1407. quartadecimo Kalend. Aprilis, Pontificatus ſui anno primo: eamque Eugenij conſtitutionem ad quamlibet Vniverſitatem approbatam extendunt Solorzan. & Machado citatis locis, & benè explicat Cened. practic. & Canon. q. 1. a. 31.

Primò amplia procedere non ſolùm in docentibus, 34
& addiſcentibus ſacram Scripturam, vel Theologiam ſcholaſticam, aut expoſitiuam, ſed etiam in legentibus, ſeu ſtudentibus iuri Canonico, aut Ciuili, cap. tua fraternitatis, de cleric. non reſid. d. cap. 2. de priuileg. in 6. gloſſ. verb. litterarum, in cap. cum ex eo, de election. in 6. Iacob. Benn. d. priuil. 15. num. 4. vbi reddit rationem, quia hodie ad benè Eccleſiam regendam non minus prodeſt ius Canonicum, quàm Theologia, Moneta dict. cap. 10. numer. 21. id declarat in audientibus ius Ciuile, qui ſi fuerint Sacerdotes, Archidiaconi, Decani, Præpoſiti, Cantores, vel perſonatum habentes, non poterunt in abſentia fructus habere ſuorum beneficiorum, cùm illis prohibitum ſit leges & Phyſicam audire, in c. fin. ne clerici vel mon. Nicol. Garc. d. c. 2. num. 65. Quintanad. lib. 4. Eccleſiaſticon, num. 51. & 52. Didac. Perez d. l. 1. verſ. vnde infero, & d. l. 8. verb. Eſtudios generales, verſ. inter alia, Vaſquez in opuſcul. tractat. de benefic. c. 4. §. 2. artic. 2. dub. 2. n. 184. Couar. var. lib. 3. c. 13. num. 2. Lorich. in Theſauro nouo vtriuſque Theolog. lit. L. verb. Lector, verſ. ſecundò lectores, Anton. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocat. verb. Studium, n. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tractat. 3. cap. 5. num. 54. Leſſ. de iuſtit. lib. 2. cap. 34. dub. 29. num. 163. Solorzan. d. cap. 24. n. 26. Trullench. d. dub. 12. num. 4. Machado d. docum. 9. num. 5. Palao in opere morali, tract. 7. diſp. 3. §. 9. num. 3. Ego d. alleg. 56. n. 26. Et conducit dicta Bulla Eugeniana ibi: Indulgemus, &c. vt eorum ſinguli etiam perpetuis futuris temporibus ibi in quacumque facultate licita & honeſta per octo menſes continuos, vel interpolatim legendo, &c. per quam ita nuncupatim Perez d. l. 1. verſ. vnde infero, 35
ibi: quod etiam cuicunque facultati operam dantibus in noſtro inſigni Studio Salmanticenſi per Eugenij indultum competit, &c. Nicol. Garc. d. cap. 2. n. 66. ibi: Et idem erit in dicta ciuitate Salmantina in qualibet facultate honeſta, ex dicta Eugeniana, &c. num. 104. ibi: In Vniverſitate tamen Salmatina ex priuilegio Eugeniana ſupra adducta poterit quis operam dare etiam Philoſophia, & Logica, & alij cuicunque facultati licita, & honeſta, &c.

Secundò amplia, ſeu potiùs declara procedere in do- 36
centibus, & ſtudentibus in Studio generali, ſeu celebri Vniuerſitate, cap. tua, de cleric. non reſid. d. cap. 2. de priuil. in 6. ibi: Vbi generale regitur ſtudium, Didac. Perez in d. l. 1. verſ. eſt etiam aliquando, Læl. Zech. de Republ. Eccleſ. tit. de cleric. num. 7. verſ. 28. Horat. Luc. ad fin. tract. de priuileg. ſcholar. titul. de his qui gaudent priuilegiis ſcholar. n. 23. Nicol. Garcia d. c. 2. n. 55. Flores de Mena var. q. 34. n. 19. Trullench. d. dub. 12. §. 9. num. 3. in princ. Caſtro Palao d. §. 9. num. 1. Machado d. docum. 9. n. 3. Ego d. alleg. 56. num. 21. Studium autem 37

generala

gencrale illud dicitur quod eſt erectum, & inſtitutum
per Papam, Regem, ſeu Principem, Chaſſan *in catalogo
gloriæ mundi, p. 10. conſid. 32.* Perez *d. l. 1. verſ. ad ſecun-
dum*, vbi dicit quod in Regno Caſtellæ præcipua ſtu-
dia ſunt Salmantinum, Complutenſe, & Pincianum,
Hottig. *in patrocinio pro Cæſaraugustano gymnaſio, p. 1.
à n. 13. & p. 3. num. 2.* Trullench. *d. §. 9. num. 3.* Ma-
chado *d. docum. 6. num. 3.* Solorzan. *d. cap. 14. num. 36.*
38 Ego *d. alleg. 56. n. 22.* Vnde non ſufficit Studium, quod
non eſt Vniuerſitas, quamvis in eo optimè legatur, &
publicè cuicumque audire volenti, Zerol. *verb. ſtudium,
§. 4.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi, cap. 43. n. 1.* Trullench.
& Machado *proximè citatis locis*, Nicol. Garc. *d. cap. 2.
num. 55.*

39 Tertiò amplia, ſeu potiùs declara procedere in Ca-
thedraticis, qui docent conducti, aut ſalariati, vel ratio-
ne ſtipendij, ſeu Cathedræ quam habent, non verò in
iis, qui ſponte, aut voluntariè legunt ſine ſtipendio, &
Cathedra, niſi legant cum licentia Vniuerſitatis, ſeu
clauſtri, ſiue collegij Doctorum; nam *in d. c. vlt. de ma-
giſtr.* & in Concil. Trid. *d. c. 1.* ſolùm requiritur quod
publicè in ſcholis doceant, ſeu legant, & ne quilibet
hoc titulo velit ſe à reſidentia excuſare, requiritur li-
centia Vniuerſitatis, ſeu clauſtri, quæ non debet dari
niſi iis, qui apti, & vtiles videantur ad docendum. Ita
Nicol. Garc. *d. cap. 2. n. 59. & 60.* Caſtro Palao *d. §. 9.
n. 1.* Ego *d. alleg. 56. n. 27.*

40 Quartò amplia, ſeu potiùs declara procedere in do-
centibus, quamvis ſunt Parochi, niſi legant Gramma-
ticam. Ita Nicol. Garc. *de cap. 2. num. 70.* Caſtro Palao
dict. §. 9 n. 4. Trullench. *dict. §. 9. n. 2. in fine*, & conſtat
ex Bulla Eugeniana, ibi: *Vt fructus, redditus, & prouen-
tus omnium, & ſingulorum ſuorum beneficiorum Eccle-
ſiaſticorum ſæcularium, & Regularium, cum cura, & ſine
cura,* &c. Et licèt idem Nicol. Garc. *d. c. 1. n. 82.* dicat
quatuor requiri, vt Parocho ex gratia concedatur per
Sedem Apoſt. ſtudendi facultas, ad hoc vt fructus ſuos
faciat, nihilominus hodie cùm attento Concilio Trid.
41 non admittantur niſi qui per concurſum magis idonei
fuerint iudicati, poſt illud non datur Parochiales Ec-
cleſias obtinentibus ſtudendi licentia, ac in abſentia
ſtudiorum cauſa fructus percipiendi. Ita Nicol. Garc.
d. cap. 2. n. 81. & 84. Ego *de officio, & poteſtat. Parochi,
cap. 8. num. 27. & d. alleg. 56. num. 30. & in collect. ad*
42 *Concil. Trid. dict. cap. 1. num. 61.* vbi *num. 63.* refero de-
ciſum quod Parochus ciuitatis poteſt ibi in publica
Vniuerſitate Sacram Scripturam legere, ita tamen vt
cura animarum per ipſum exercenda nihil detrimenti
patiatur.

45 Quintò amplia procedere etiamſi Præbendæ, quas
obtineant docentes, ſitæ ſint in Cathedrali eiuſdem ci-
uitatis, in qua publicè lectoris munere funguntur. Ita
deciſum referunt Nicol. Garc. *in addit. ad dict. cap. 2.
num. 83.* Solorzan. *dict. cap. 14. num. 32.* Machado *dict.
docum. 9. n. 8.*

44 Sextò amplia priuilegium hoc de percipiendis fru-
ctibus in abſentia cauſa ſtudij, non eſſe reſtringendum
ad duos Canonicos, ſed extendendum ad plures, dum-
modo id ſtatus Eccleſiæ patiatur. Ita Moneta *de diſtri-
but. quotid. part. 2. quæſt. 10. num. 20.* Ego *d. alleg. 56.
num. 25.*

45 Septimò amplia priuilegium percipiendi fructus be-
neficiorum in abſentia cauſa ſtudij, quoad docentes
non habere vllam temporis determinationem, ſed eo
gaudere quandiu docuerint. Ita Abb. *in d. c. vlt. de ma-
giſtr. num. 4. & 5.* Moneta *d. quæſt. 10. num. 10.* Caſtro
Palao *d. §. 9. n. 11.* Ego *d. alleg. 56. num. 32.* In ſtudenti-
bus verò priuilegium huiuſmodi illis non ſuffragari,
vltra quinquennium à die quo cœperunt ſtudere, pro-
bat text. *in d. cap. vltim.* & reſoluunt Monet. *d. quæſt. 10.
num. 14.* Nicol. Garcia *d. cap. 2. num. 105.* Caſtro Palao
d. §. 9. num. 11. Trullench. *d. lib. 9. n. 3. verſ. hæc autem
licentia.*

Octauò amplia ad dictum priuilegium de percipien- 46
dis fructibus Præbendarum in abſentia cauſa ſtudij
conſequendum non requiri licentiam Epiſcopi in do-
centibus. Ita Nicol. Garcia *d. cap. 2. n. 87. & num. 559.
ad 4.* Caſtro Palao *d. §. 9. num. 4. in fine*, Ego *d.
alleg. 56. num. 33.* Requiri verò videtur in ſtudentibus,
per *cap. tuæ fraternitatis, de cleric. non reſid.* vbi gloſ.
verb. indultum, d. c. cùm ex eo, de elect. lib. 6. & decla-
rauit Pius IV. *conſtit. ſua incip. Sanctiſſimus, die 24.
Nouemb. 1654.* *Monet. d. quæſt. 10. num. 9.* Nicol. Garcia
d. capite 2. numer. 88. Caſtro Palao *d. §. 9. numer. 7.
verſ. nihilominus.* Ricc. *in praxi aurea, reſolut. 223.*
Trullench. *d. dub. 9. num. 3. verſ. ſecundò requi-
ritur.*

Limita in diſtributionibus quotidianis, quæ abſenti- 47
bus cauſa ſtudiorum non conceduntur, *cap. licèt, de præ-
bend.* & circa hoc Concilium Trid. nihil innouauit. Ita
Sandoual. *de offic. Eccleſ. p. 6. cap. 17.* Quarant. *in ſum.
Bullar. verb. reſidentia, verſ. quod autem,* Gutier. *canon.
lib. 2. cap. 15. num. 12.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verb.
diſtributiones quotidianæ, §. 3.* Gonzal. *d. §. 7. proœm. à
num. 78.* Monet. *d. cap. 10. num. 23.* Stephan. Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 166. num. 17. Vgolin. *d. cap. 19. para-
graph. 2. num. 6.* Armendar. *in addit. ad recop. legum
Nauarræ, lib. 1. tit. 23. l. 2. paragraph. 2. de reſident.
num. 67.* Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.
495. in 1. edit. aliàs reſolut. 386. num. 3. in 2. edit.* Ca-
ſtro Palao *d. §. 9. num. 13. in fine*, Solorzan. *d. cap. 14.
num. 21.* Trullench. *d. §. 9. in princ.* Ego *d. alleg. 56.
num. 19.*

Intellige de illis, quæ propriè diſtributiones appel- 48
lari poſſunt, quales non ſunt quando tota groſſa & maſ-
ſa communis Præbendarum in illis conſiſtit, ſeu illæ ſo-
læ conſtituunt Præbendam, *gloſ. verb. diſtributiones, in
fine d. cap. licèt 32. de præbend. & verbo receperint,
verſ. ſed quid dices, in cap. 1. de cleric. non reſid. lib. 6.*
Petr. Gregor. *de benefic. cap. 7. num. 12.* Fr. Emman. *in
ſum. tom. 4. cap. 17. num. 3.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 7.
cap. 7. quæſt. 7.* Gratian. *d. cap. 168. num. 29. & tom. 2.
cap. 283. num. 10.* Cened. *d. quæſt. 1. num. 31.* Zerol. *d. p. 1.
verb. diſtributiones, num. 3.* Nicol. Garcia *d. cap. 2. §. 2.
n. 443.* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol. 70. num. 3.* vbi
tenet quod quando Præbenda eſt tenuis, & ferè om-
nes fructus conſiſtunt in diſtributionibus, abſens cauſa
ſtudij lucratur etiam diſtributiones, dempta tertia parte;
& ſic quando omnes redditus conſiſtunt in diſtributio-
nibus quotidianis, eandem tertiam illarum partem de-
trahendam, vt iis, qui interſunt, accreſcat, reliquo penes
legentes, & ſtudentes remanente, reſoluunt Nicol. Gar-
cia *in addit. ad d. cap. 2. num. 353.* Piaſec. *in praxi Epiſ-
cop. p. 1. cap. 3. num. 10.* Proſper de Auguſt. *in addit. ad
Quarant. d. loco, §. 1.* Ego *d. alleg. 56. n. 20.* Solorzan. *d.
cap. 14. n. 27.*

Quæ pro ſtudioſorum laboribus præmia illis non
proponantur concedenda? cùm & mente & corpore
ſemper intendant libris, etenim vt Flaccus monet,

—— Nihil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus.
Ad ſumma nemo ſine labore peruenit.

Nam, vt idem ait Comicus:

Quæ pulchra ſunt, multis conſtant laboribus.

Rectè quoque Euripides in Archelao, *labore expers
quis celebris gloria.* Sic Liuius *lib. 4. decad. 1.* *Labor &
periculum impenditur; vnde honor & emolumentum ſpe-
ratur.* Et D. Hieronym. *in epiſt.* *Nullus labor durus,
nullum tempus longum videri debet, quo gloria æterni-
tati acquiritur.*

Nil mirum ſi Pontifices, ſi Reges tam ampla con-
ceſſerint ſtudentibus priuilegia: *nam,* vt inquit Eumen.
Rhethor,

Rhetor. *in orat. pro inſtaurandis ſcholis Auguſtodunenſibus: Litteræ omnium fundamenta ſunt virtutum, vtpote continentiæ, modeſtiæ, vigilantiæ, patientiæ magiſtra; quæ vniuerſa cùm in conſuetudinem tenera ætate venerunt, omnia deinceps officia vitæ, ad ipſa quæ diuerſiſſima videntur, militiæ, atque caſtrorum munia conualeſcunt.*

Et rectè Caſſiodor. 10. *var. epiſtol.* 3. ait quod *deſiderabilis eruditia litterarum naturam laudabilem eximiè reddit ornatam; ibi prudens inuenit, vnde ſapientior fiat; ibi bellator reperit, vnde animi virtute roboretur; inde Princeps accipit, quemadmodum populos ſub æqualitate componat: nec aliqua in Mundo poteſt eſſe Fortuna, quam litterarum non augeat glorioſa notitia.* Et idem Tertullian. *de idolalatria capite* 10. *non minus rectè dixit litterarum inſtrumentum eſſe ad omnem vitam.*

Quæ vt faciliùs aſſequi poſſint, neceſſe eſt vt præmiis, & priuilegiis ad ſcientias, & ſtudia iuuenes incitentur, ſcimus enim bonas artes honore nutriri, atque hoc ſpecimen eſſe florentis Reipubl. vt diſciplinarum profeſſoribus præmia opulenta pendantur. Symmach. *lib.* 1. *epiſt.* 73. *& epiſt.* 37. Caſſiod. *lib.* 9. *var. epiſt.* 21. præmium artes nutrire ſcripſit, & *lib.* 7. *epiſt.* 5. manus larga artium nutrit ingenia, quando qui de victu non cogitat, perficere iuſſa feſtinat, *& epiſt.* 15. *in princip.* Claud. *de laudibus Stilichonis, panegyr.* 2. In eodem ſenſu Caſſiodor. *lib.* 2. *epiſtol.* 16. Nutriunt enim præmiorum exempla virtutes: nec quiſquam eſt qui non ad motum ſumma nitatur aſcendere, quando irremuneratum non relinquitur, quod ſcientia recte laudatur.

Vt enim, inquit Iuſtin. Epiſcop. *in Cantica Cantic. fruges non tam ſoli ingenio, quàm Cæli beneficio, & temperie latius proueniunt, ita quoque artes bonæ, eximiaque ingenia, Principum, ac Magiſtratuum benignitate excitantur.*

Nullius Abbatiæ Sanctæ Anaſtaſiæ.

Abbas benedictus, & perpetuus, ac titulatus in Abbatia Ordinis S. Benedicti, Prælatitio habitu incedere, & regentiam Conſilij ſupremi Italiæ obtinere poteſt.

VOTVM LXXXIV.

1 *Facti ſeries.*
2 *Dubiorum propoſitio.*
3 *Abbatia Conſiſtorialis quæ dicatur.*
4 *Beneficij Eccleſiaſtici de eſſentia eſt perpetuitas.*
5 *Congregationes reformatæ Sancti Benedicti quinque ſunt.*
6 *Congregatio Italica S. Benedicti dicebatur olim S. Iuſtinæ, nunc appellatur Caſſinenſis.*
7 *Abbatiæ Congregationum reformatarum S. Benedicti ſunt temporales.*
8 *Prioratus S. Auguſtini, & S. Dominici ſunt potius nuda officia, quàm Eccleſiaſtica beneficia.*
9 *Abbatia perpetua in reformatione an reperiantur?*
10 *Abbatia clauſtralis quæ ſit, remiſſiuè.*
11 *Beneficium quod confertur, dicitur etiam committi.*
12 *Abbates benedicti, & perpetui poſſunt idem quod Epiſcopi Religioſi circa bona temporalia, fructus, ac redditus Abbatiarum.*
13 *Religioſi in Epiſcopum electi, & illi qui ad aliquod beneficium ſunt promoti æquiparantur.*
14 *Abbates, quibus à ſummo Pontif. collatio facta eſt habent ius adminiſtrandi, & diſpenſandi fructus ſuorum beneficiorum.*
15 *Religioſi obſeruantes, qui ſub Prælatorum obedientia exiſtunt, ius non habent diſpenſandi fructus beneficiorum, quibus præſunt.*
16 *Abbatis benedictio in iure aliquando vocatur ordinatio, aliquando conſecratio.*
17 *Abbatis benedictio, ſiue conſecratio, auctoritate Apoſtol. collata tres operatur principaliores effectus.*
18 *Abbatis benedictio non eſt iterabilis.*
19 *Benedictio Abbatis eſt ornamentum, & quaſi admirata, & conſecrata perſona perpetua, & indelebilis.*
20 *Benedictionis Abbatis auctoritate Apoſt. collatæ effectus eſt collatio Ordinum minorum.*
21 *Benedictionis Abbatis alter effectus verſatur circa vſum omnium ornamentorum, & inſignium Pontificalium.*
22 *Papa poteſt ſimplici Sacerdoti facultatem concedere Ordinem Subdiaconatus conferendi.*
23 *Benedictio Abbatis eſt quoddam ornamentum ſpirituale conſecratione Epiſcopi inferius.*
24 *Epiſcopi conſecratio non imprimit characterem.*
25 *Vnctio in Epiſcopo non eſt de eſſentia conſecrationis, ſed eſt quædam cæremonia accidentaria.*
26 *Conſecrationis Epiſcopi eſſentiale conſiſtit in impoſitione manuum, verborum forma non excluſa.*
27 *Abbatia in multis æquiparatur Epiſcopatui.*
28 *Abbas temporalis non eſt benedicendus.*
29 *Pontificalia inſignia ex vi priuilegiorum conceduntur Abbatibus temporalibus, perpetuis verò reipſa benedictione accepta.*
30 *Abbas auctoritate Apoſtol. benedictus, inſigniis, & ornamentis Pontificalibus vtens præcedit omnibus Prælatis Eccleſiaſticis non benedictis, nec conſecratis.*
31 *Abbas, cui in titulum perpetuum Abbatia confertur, tenetur ſicut Epiſcopus ad faciendum proceſſum informatiuum de genere, vita, & moribus, & ad profeſſionem Fidei.*
32 *Menſam Abbatialem, & ſigillum cum propriis armis habet Abbas, cui in titulum perpetuum Abbatia collata fuit.*
33 *Abbas contrahit Matrimonium ſpirituale cum Eccleſia.*
34 *Abbates ad Concilia generalia vocandi ſunt ſicut Epiſcopi.*
35 *Legato qui non ſit à latere minimè ſubjiciuntur Abbates benedicti, & titulati.*
36 *Abbas qui cura, & conuentu caret, non tenetur reſidere.*
37 *Monachi nigri S. Benedicti qui? remiſſiuè.*
38 *Religioſus profeſſus in vna Religione, ex qua aſſumitur ad Prælaturam alterius auctoritate Papæ, non tenetur in ſecunda expreſſam profeſſionem emittere.*
39 *Eſſentialia ad veram profeſſionem emittendam quæ? remiſſiuè.*
40 *Habitus Monachorum S. Benedicti reformatorum in quo differat à clauſtralibus non reformatis, oſtenditur.*
41 *Habitus Sancti Benedicti eſſentiale in quo conſiſtat, oſtenditur.*
42 *Scapulare habere ſufficit vt Monachus S. Benedicti cum habitu dormire dicatur.*
43 *Scapulare portans retento colore habitus, quamuis peccaminosè addat partem aliquam indecentem, nullatenus facit contra obligationem portandi habitum S. Benedicti.*

44 *Habitus*

44 *Habitus Abbatum S. Benedicti reformatorum, & clauſtralium quis?*
45 *Abbates reformati temporales in priuilegio Apoſt. geſtare poſſunt habitum Prælatitium.*
46 *Verba in dubio iuris ita interpretanda ſunt, vt naturæ contractus, & diſpoſitionis non repugnent.*
47 *Abbas in fauorabilibus venit nomine Monachorum.*
48 *Monachi non obligantur ſub peccato mortali, niſi quoad tria ſubſtantialia vota, quantum eſt ex iure, & virtute regulæ.*
49 *Abbas poteſt ſecum diſpenſare in illis caſibus, in quibus poteſt cum ſubditis.*
50 *Clericis prohibetur cupiditatis negotia ſuſcipere.*
51 *Monachorum nullus forenſis negotij ſuſceptor, vel executor exiſtat.*
52 *Religioſi, & clerici communem obtinent prohibitionem circa negotia ſæcularia exercenda.*
53 *Epiſcopis, & Sacerdotibus olim licebat inter ſæculares iudicare cauſas ciuiles.*
54 *Reges in Hiſpania olim cauſas tam ciuiles, quàm criminales Epiſcopis iudicandas committebant.*
55 *Clerici poſſunt exercere iuriſdictionem temporalem annexam Eccleſiaſticæ iuriſdictioni, dummodo non infligant pœnam mortis, aut truncationis membrorum.*
56 *Clericis, & Regularibus perſonis prohibitum eſt munus iudicandi cauſas ciuiles, non ex certa natura actus, quia per ſe malus eſt, ſed ex ſpeciali iuris prohibitione.*
57 *Monachorum nomine in Decreti, & Decretalium libris veniunt illi qui Religionem S. Benedicti profeſſi ſunt.*
58 *Canonicorum Regularium appellatione in Decreti, & Decretalium libris veniunt profeſſi regulam S. Auguſtini.*
59 *Religioſus poterit eſſe arbiter, & forenſis negotij ſuſceptor, expoſcente monaſterij vtilitate, & præcedente Superioris licentia.*
60 Cap. eos qui, 20. q. 3. *declaratur.*
61 *Monachorum appellatione in odioſis non comprehenduntur Abbates.*
62 Cap. Sacerdotibus 2. ne clerici, vel monachi, *declaratur.*
63 *Clericus laico deſeruire non poteſt in domo, vel extra pro ſuis negotiis peragendis.*
64 *Regum miniſtri ſpeciali nota digni ſunt.*
65 Cap. ſed nec 4 ne clerici, vel monachi, *declaratur.*
66 *Iuſtitiarius quid ſignificet in iure Canonico.*
67 *Clerici an poſſint eſſe Conſiliarij, ſeu miniſtri in Curiis Principum, & Regum?*
68 *Eccleſiaſticæ perſonæ dicuntur tam Clerici, quàm Regulares.*
69 *Curiales qui dicantur, oſtenditur.*
70 *Curialium irregularitas laicis impoſita durante officio.*
71 *Clerici poſt Ordines ſuſceptos, licèt Curialicatis officia exercuerint, nullam irregularitatem incurrunt.*
72 *Irregularitas aliquando impedit ſolam ſuſceptionem, non vſum.*
73 *Clerici ſine metu alicuius irregularitatis occaſione Curialitatis contractæ poſſunt eſſe iudices Principum in cauſis ciuilibus.*
74 Cap. clerici, §. iubemus, ne clerici, vel monachi, *declaratur.*
75 *Sacerdos poteſt Principis vices agere in iuriſdictione ſæculari exercenda.*
76 *Præpoſiti ſæcularis appellatione quis veniat?*
77 *Sententiam ſanguinis nullus clericus dictare, aut proferre poteſt.*
78 *Clericus ex commiſſione Principis benè poteſt cognoſcere de cauſis criminalibus, dummodo non deueniat ad condemnationem ſanguinis.*
79 *Eccleſiaſtica perſona ſi fuerit alicuius Principis ſæcularis Conſiliarius, cum eo abſque metu irregularitatis concurrere poteſt in lege edenda, qua delinquentibus imponatur pœna ſanguinis.*
80 *Clerici, & Religioſi prohibentur grauiſſimis pœnis in bello militare.*
81 *Clerici, & Religioſi quando poſſint ad bellum iuſtum perſuadere, & hortari?*
82 *Clericus poteſt eſſe de conſilio rerum bellicarum.*

Reuerendiſſimus D. M. Fr. Alphonſus Vaſquez de 1
Miranda, Ordinis S. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum fuit ad præſentationem Regis Catholici promotus ad Abbatiam Sanctæ Anaſtaſiæ Ordinis Sancti Benedicti in Regno Siciliæ, ad cuius fauorem mediante dicta præſentatione expeditæ fuerunt Bullæ Apoſtol. ſub dat. Romæ 3. Id. Martij 1636. in quibus hæc reperiuntur verba: *Prædicto monaſterio, quod Conuentu caret, &c. de perſona tua Apoſtol. auctoritate prouidemus, eque illi in Abbatem præficimus, & paſtorem, curam ipſius monaſterij, ac huiuſmodi regimen, & adminiſtrationem tibi in ſpiritualibus, & temporalibus plenariè committendo*, &c. Deinde facultas ei conceditur ad benedictionis munus recipiendum, vt videre eſt ibi: *Nos enim tibi vt à quocumque malueris Catholico Antiſtite gratiam, & communionem Sanctæ Sedis habente munus benedictionis recipere licitè valeas, ac eidem Antiſtiti vt illud tibi impendere poſſit, per præſentes licentiam, & facultatem concedimus*, &c. Poſtmodùm cùm Abbatia prædicta ſit Ordinis S. Benedicti, illi ordinatur vt poſt captam poſſeſſionem habitum iſtiuſmet Ordinis geſtet, necnon cum ſtatutis, & ordinationibus illius ſe conformet, prout apparet ex ſequentibus verbis: *Volumus autem vt tu, cum primum poſſeſſionem, ſeu quaſi regiminis, & adminiſtrationis prædictorum fueris pacificè aſſecutus, illum geſtes habitum, qui per Monachos dicti Ordinis geritur & habetur, & ipſius Ordinis S. Benedicti regularibus inſtitutis te conformes*, &c. Denique additur: *Nullumque aliud monaſterium dicti, ſeu alterius Ordinis, aut beneficium Regulare, vel ſæculare, in titulum, vel commendam obtinere poſſis*, &c. Et ſic in prædictorum exe- 2
cutionem idem Reuerendiſſimus D. Abbas poſſeſſionem dictæ Abbatiæ, necnon ſolemnem benedictionem cum cæremoniis in Pontificali Romano inſertis, ſub *tit. de benedictione Abbatis*, auctoritate Apoſt. obtinuit, & habitum dictæ Religionis Sanctæ Mariæ de Mercede in habitum monachalem Ordinis Sancti Benedicti commutauit, & in actu benedictionis Abbatialis à conſecrante inſignia, & habitum Prælatitium ab Abbatibus perpetuis, titulatis, & benedictis auctoritate Apoſt. illius Ordinis geſtari ſolitum recepit, & de præſenti portat.

Nunc verò de duobus fuit dubitatum. Primò an li- 3
ceat dicto Reuerendiſſimo D. Abbati prælatitio habitu incedere? Secundò, an illi obſtet aliquid vel ratione primæ profeſſionis in Ordine Sanctæ Mariæ de Mercede, vel occaſione Prælatitiæ dignitatis Regularis, quam modò obtinet, quin poſſit obtinere Regentiam Conſilij ſupremi Italiæ, de qua fuerat digniſſimè prouiſus per Regem Catholicum, abſque alia Apoſtol. diſpenſatione.

Ad primum dubium, & pro veriori illius reſolutio- 4
ne eſt aduertendum, quod Abbatia de qua agitur, eſt & dicitur conſiſtorialis, quia ad præſentationem Regis Catholici, & ad inſtitutionem Sanctæ Sedis Apoſtol. ſpectat, Nicol. Garcia *de benefic. part. 5. cap. 5. num.* 214. Aſcan. Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 1. diſp. 5. q. 2. & diſput. 7. quæſt. 1.* Eſt etiam perpetua, proindeque beneficium

beneficium, cum hæ qualitates ſint de eſſentia benefi-
cij Eccleſiaſtici, Rota *in Palentina Abbatia de Beaoni-
uere*, 14. *Aprilis* 1617. *coram bona mem.* Coccino,
quam refert Tamburin. *de iure Abbatum in fine tom.*3.
deciſ. 15. Doctores agentes de diuiſione beneficij in
ſæcularem & Regularem, præſertim Nicol. Garc. *de be-
nef. p.*1. *cap.*6. *à num.*2. Tamburin. *d. tom.*3. *diſp.*9.
*q.*2. *num.*9. Ego *de iure Eccleſ. vniu. lib.*3. *cap.* 4 *nu.*84.
& 85.

5 Et ideo nulli Congregationi reformatæ & obſer-
uanti ſancti Benedicti ſubjicitur, quæ quinque nume-
rantur, & ſub quinque etiam Generalibus, & cum di-
uerſis conſtitutionibus gubernantur, & reguntur, de
quibus Franc. Suarez *de Relig. tom.*4. *tract.*9. *lib.*2. *c.*3.
Tamburin. *de iure Abbatum, tom.*2. *diſp.*24. *quæſt.*5.
*num.*49. 53. 54. 57. & 58. Ego *de iure Eccleſ. lib.* 1. *c.* 41.
6 *num.* 38. Et de Congregatione Hiſpan. ſeu Valliſo-
letana Ouiedo *de Repub. Regul. p.*1. *tract.* 10. *cap.* 1.
Nam licèt Abbatia, de qua agitur, ſita ſit in Regno Si-
ciliæ, eſt tamen indepēdens, & prorſus exempta à Con-
gregatione Italica, quæ olim dicebatur ſanctæ Iuſtinæ
de Padua, nunc verò appellatur Caſſinenſis, eo quòd
vnita fuit Abbatiæ Montis Caſſini, vt conſtat ex Bulla
Iulij II. apud Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 2. *diſ-
put.*24. *quæſt.*5. *num.*54. ibi: *Necnon Congregationem
ipſam propter nomen & dignitatem monaſterij huiuſ-
modi (quod aliorum monaſteriorum dicti Ordinis ca-
put eſt, vt præfertur) de cætero Caſſinenſem Congrega-*
7 *tionem, alias ſancta Iuſtina nuncupari debere*, &c. Om-
nes enim huius Ordinis Abbatiæ, quæ vnitæ reperiun-
tur alicubi ex Congregationibus reformatis, tempora-
les ſunt, & ad electionem generalium Capitulorum, ſeu
ipſorum Monachorum vtplurimùm ſpectant, Aſcan.
Tamburin. *d. tom.*1. *diſp.*12. *q.*2. vbi *à num.*17. refert
omnes Abbatias Congregationis Caſſinenſis eſſe
temporales, & ad electionem Capitulorum generalium
ſpectare, ex Bulla Alexandri VI. confirmatoria alterius
8 Eugenij IV. quam quidem Alexandri VI. Bullam re-
fert Tambur. *in fine tom.*1. *pag.*484. Et ſic tales Abba-
tiæ temporales potius nuda officia, quàm Eccleſiaſtica
beneficia dici poſſunt, prout nec eſſe poſſunt Prioratus
ſancti Dominici, & ſancti Auguſtini, ac ſimiles, ita do-
cent Renat. Chopin. *lib.*1. *monaſt. tit.*1. *n.*4. Emman.
Rodriq. *quæſt. regul. tom.*1. *q.*14. *art.*3. Gonzal. *ad reg.*8.
*Cancel. gloſ.*8. *n.*52. *cum ſeqq.* Antonin. Diana *moral.
reſol. p* 4. *tract.* 4. *reſol.*156. Tamburin. *d. tom.*1. *diſp.*7.
*q.*1. *num.* 161. Ego *de officio Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 57.
*num.*175.

9 Sunt quoque Abbatiæ quædam beneficia Regularia
perpetua, nulli Congregationi vnita, & de præſentatio-
ne Regis Catholici, quarū tamen monachi vniti refor-
mationem receperunt, & Congregationis tanquam eius
membra ſunt, qui non ab Abbate, ſed per Vicarium aut
Priorem eiuſdem reformationis gubernantur & regun-
tur, vt in Regno Siciliæ aliquæ Abbatiæ & monaſte-
ria monachorum reperiuntur, quorum meminit Aſcan.
Tambur. *d. tom.*1. *diſp.* 14. *q.*6. *n.*2. & 3.

10 Ex dictis primò infertur, Abbatiam, de qua agimus,
eſſe clauſtralem, & nulli dictarum Congregationum
ſubjici: de qua materia videas Nauarr. *commento* 2. *de
Regular. à num.*6. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.*1. *q.*34.
*art.*7. Leſſ. *de iuſtit. lib.*2. *cap.*41. *dub.*11. *à num.*90. &
*dub.*12. *à num.*98. Suar. *tom.*4. *de Relig. tract.*8. *lib.*2.
*cap.*19. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.*2. *lib.*6. *cap.*6.
*à n.*36. & *lib.*7. *cap.*32. *n.*71.

11 Secundò infertur ex verbis dictæ Bullæ collationis
Abbatiæ, de qua agitur ibi: *Prædicto monaſterio de per-
ſona tua Apoſt. auctoritate prouidemus, teque illi in
Abbatem præficimus, & Paſtoralem curam ipſius*, &c.
plenariè committendo, conſtare dictam Abbatiam eſſe
collatiuam, ac in titulum conferri ſolitam, & colligitur
ex Rota *deciſ.*77. *p.*1. *diuerſ.* vbi concludit beneficium
quod confertur his verbis, *de illo tibi prouidemus*, vel
illi de te prouidemus, &c. *teque illi*, &c. propriè dici in
titulum conferri, non obſtante verbo, *committimus*;
quia beneficium, quod confertur, dicitur etiam com-
mitti, *cap. cum in illis, de præbend. in* 6. *Clem.* 1. *de ſuppl.
negl. Clem. ne in agro Dominico, de ſtatu monach.* Nicol.
Garc. *de benefic. p.*4. *cap.*4. *num.*2. & conſtat ex forma
creandi Abbates perpetuos apud Cæremoniale ſanctæ
Romanæ Eccleſiæ *ſect.*10. *c.*4. & 5. quam tranſcribit
Tamburin. *d. tom.*1. *diſp.*8. *quæſt.*3. *pag.*84. *col.*2. *ad fin.*
quæ quidem forma prouidendi ampliora priuilegia &
præeminentias concedit, ad not. per Fr. Emman. *quæſt.
Regul. tom.*1. *q.*7. *art.*10. Tambur. *d. tom.*1. *diſp.*16. *q.*4.
& *diſp.*10. *q.*1. *à num.*26.

Tertiò infertur, Abbatibus huiuſmodi plenam con- 12
cedi Abbatiarum & beneficiorum ſuorum adminiſtra-
tionem, vt colligitur ex verbis dictæ Bullæ, *curam ipſius
monaſterij, ac huiuſmodi regimen & adminiſtrationem
in ſpiritualibus, & temporalibus plenariè committen-
do*, &c. eo modo quo concedi ſolet Religioſis ad Epiſ-
copatum aſſumptis; nam & iſtis cum ſimilibus verbis
conferuntur Epiſcopatus; & ſic nulli dubium eſſe po-
teſt, Abbates, de quibus agitur, circa bona temporalia,
fructus, ac redditus Abbatiarum ſuarum poſſe idem
quod poteſt Epiſcopus Religioſus; & beneficiatos Re-
gulares circa prædicta poſſe omnia, quæ gerere valent
beneficiatij ſæculares, vt docent Zabarel. *in Clem.* 1.
§. ſed & tales, de vita & honeſt. cleric. Nau. *commento* 2.
*de Regul. à num.*6. *vſque ad* 11. & *de redditib. q.*1. *nu-
mero* 8. & *lib.*3. *tit. de ſolut. conſ.*7. *num.*7. & 12. & *tit.
de donat. conſil.*6. *num.*4. & *de ſtatu monach. conſil.*13.
*num.*4. & 8. Leſſ. *de iuſtit. lib.*2. *cap.*41. *dub.*11. *à nu-
mero* 92. Azor. *inſtitut. moral. p.*1. *lib.*12. *cap.*7. *q.*2. &
*cap.*10. *q.*6. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.*1. *q.*34. *art.*5 6.
& 7. & *q.*58. *artic.* 8. Anaſtaſ. Germon. Redoan. &
alij, quos referunt, & ſequuntur Iacob. de Graff. *in aur.
dec. p.*1. *lib.*3. *cap.*5. *num.*43. Sanch. *in præcepta De-
calogi, tom.*2. *lib.*7. *cap.*31. *n.*74. & 76. Suar. *de Relig.
tom.*4. *tract.*8. *lib.*3. *cap.*19. *à num.* 24. Layman. *in
Theologia morali, lib.*4. *tract.*2. *cap.*3. *n.*11. Villalob.
*in ſum. p.*2. *tract.*31. *difficul.*40. *n.*12. Ego *de officio &
poteſt. Epiſcopi, p.*3. *alleg.*114. *num.*22. Rot. *deciſ.*272.
*n.*4. *p.*1. *diuerſ.*

Æquiparantur enim Religioſi in Epiſcopum electi, 13
& illi qui ad aliquod beneficiam ſunt promoti, quaſi
idem ius de vtriſque eſſe videatur: ſic colligitur ex
adductis per Nau. *conſ.*13. *de Regul. n.*18. & per Azor.
*d. p.*1. *lib.*12. *cap.*10. *q.*6. & *p.*2. *lib.*3. *cap.*19. *q.*1. vbi
de Abbatibus, qui inſignia Pontificia geſtant, Leſſ. *d.
lib.*2. *cap.*4. *dub.*5. *num.*29. vbi quod Religioſi bene-
ficiarij, vti Abbates, Priores, Commendatores haben-
tes beneficia Regularia vel ſæcularia, habent ius admi-
niſtrandi, & diſpenſandi fructus ſuorum beneficiorum,
& poſſunt eos expendere in proprios vſus neceſſarios,
& decentes: & idem docet de Abbatibus, quibus à 14
Summo Pont. collatio facta eſt, *eod. lib.*2. *c.*41. *dub.*11.
*à num.*91. præſertim *n.*94. & *dub.*12. *à n.*95. Franc.
Suarez *d. tom.*4. *tract.*8. *lib.*3. *cap.*19. *à num.*24. Laym.
*d. lib.*4. *tract.*2. *cap.*3. *num.*11. & *tract.*5. *cap.*1. *num* 9.
Fr. Emman. *d. tom.*1. *q.*27. *art.*1. Secus autem dicendum
de Religioſis obſeruantibus, qui ſub Prælatorum
obedientia exiſtunt, vt per Nauar. *commento* 2. *de* 15
*Regul. à num.*1. & *conſ.*13. *de ſtatu monach.* Fr. Em-
man. *d. tom.*1. *quæſt.*17. *art.*2. Sanch. *d. lib.*7. *cap.*18.
*num.*25. Suar. *tom.*3. *de Relig. tract.*7. *cap.*15. Ouiedo
*p.*1. *tract.*9. *cap.* 1. *q.*1. & 3. Anton. Perez *ad regul.
S. Benedicti, cap.* 33. *commento* 2. *à n.*15. & *dub.*3. *per
tot.*

Quartò infertur, gratiam conceſſam à Pontifice in 16
dicta Bulla dicto Reuerendiſſimo Abbati recipiendi

auctoritate Apoſt. benedictionem, importare nouam aliam Prælatitiis veſtibus ſimiliter vtendi; pro cuius concluſionis clariori & faciliori explicatione ſciendum eſt, benedictionem Abbatis auctoritate Apoſt. impartiendam, ſeu impoſitam aliquando in iure noſtro vocati ordinationem, vt *in cap. Abbas, & in cap. Abbatem, el 1. & in cap. Abbatem, el 2. & in cap. quàm ſit neceſſarium 18. quæſt. 2.* nonnunquam appellari conſecrationem, vt *in cap. alienationes 37. 12. quæſt. 2.* ibi: *Abbas qui ſecundùm Eccleſiæ ſuæ vſum conſecrandus eſt*, &c. Et licèt magis communiter & propriè ſcriptores illam vocent benedictionem, nihilominus plures expreſsè illam conſecrationem dicunt, & ita loquuntur inter alios Oldrad. *conſ. 14. num. 4.* Felin. *in cap. inter monaſteria, in princ. de re iudic.* Henriq. *in ſum. lib. 10. de Sacram. Ordin. cap. 7.* Auila *de cenſur. p. 2. cap. 3. diſput. 1.* Suar. *tom. 3. in 3 p. diſp. 13. ſect. 2.* Villalob. *p. 1. tract. 4. diffic. 11.* Ego *de offic. Epiſcopi, p. 2 alleg. 3. n. 4.* In Pontificali Romano ſub diverſis titulis agitur de benedictione Abbatum auctoritate Apoſtol. & de benedictione Abbat. auctoritate Ordinarij, inter quas benedictiones plures reperiuntur differentiæ, quarum vna & principalis eſt, quod Abbates auctoritate Apoſt. benedicti ornamentis Pontificalibus vti poſſunt, non ſic qui benedicuntur auctoritate Ordinarij.

17 Benedictio, ſiue conſecratio Abbatis auctoritate Apoſt. collata tres operatur principaliores effectus. Primus eſt, & conſiſtit in conſtituendo aliquem in Abbatem & Prælatum per modum ſtatus & perpetuitatis, qui quidem etiam convenit Abbatibus auctoritate ordinaria benedictis, ita colligitur ex Pontificali Romano *in rub. de bened. Abbat. auctorit. Apoſt.* cùm Epiſcopus benedicens & manus imponens ſuper benedicendi caput, dicit: *Vt qui per noſtra manus impoſitionem Abbas hodie conſtituitur ſanctificatione dignus*, &c. Et alibi in eodem Pontificali dicitur per hanc benedictionem acquiri dignitatem, ibi: *Da huic famulo tuo proſperum ſuæ dignitatis effectum*, &c. & deinde: *Tribue huic famulo tuo adeptam bene gerere dignitatem*, 18 &c. & alibi: *Vt huic famulo tuo, quem ad Paſtoralis officij culmen ſubire voluiſti*, &c. Vnde fit certum, Abbatis benedictionem non eſſe iterabilem, nec etiam tradi propter officium temporale: ſic Nauarr. *conſ. a, de ſtatu monach. & conſ. de Sacram. non iter.* Fr. Emman. *d. tom. 1. quæſt. 12. art. 3. & q. 16. art. 3. cum duobus ſeqq.* Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. c. 29. num. 2.* Ouiedo *de Republ. Regul. p. 2. tract. 1. cap. vnico, q. 2. n. 81.* Tamburin. *d. tom. 1. diſp. 11. q. 3. n. 5. verſ. præterea*, vbi refert hac de re determinationem Eugenij IV. & ſubdit 19 Suar. *d. c. 29. num. 1.* quod benedictio Abbatis eſt ornamentum, & quaſi ordinatio, & conſecratio perſonæ perpetua, & indelebilis, & eodem *tom. 4. de Relig. tr. 8. lib. 2. cap. 30. n. 6.* addit in ipſa benedictione Abbatis dici per eam ordinari Abbatem, & conſtitui in Ordine Prælatorum Eccleſiæ, & quodammodo participare 20 dignitatem Epiſcopalem. Secundus effectus benedictionis Abbatialis auctoritate Apoſtolica, qui communis eſt etiam illis, qui auctoritate Ordinarij in Abbates ſunt promoti, eſt collatio Ordinum Minorum, vt conſtat ex *cap. quoniam, 69. diſt. & ex cap. cum contingat, de ætate & qual.* niſi quod ſi Epiſcopus tertiò requiſitus benedicere Abbatem ſine cauſa renuerit, poſſet ipſe Abbas non expectata benedictione Ordines Minores conferre, ac omnia quæ ſui ſunt muneris præſtare, *c. 1. de ſuppl. negl. Præl.* citati per me *de iure Eccl. vniu. lib. 1.* 21 *cap. 17. num. 46.* Tertius effectus dictæ benedictionis, & qui ſolùm auctoritate Apoſt. benedictis competere videtur, verſatur circa vſum omnium ornamentorum, & inſignium Pontificalium, Mitræ ſcilicet, annuli, & cæterorum ſimilium, *cap. vt Apoſtolicæ, de priuileg. in 6.* & conſtat ex Pontificali, vbi cum illis orationibus & benedictionibus, quibus hæc ornamenta Epiſcopis conferuntur, dantur eadem etiam Abbatibus auctoritate Apoſt. benedictis, vt advertit Tamburin. *d. tom. 1. diſp. 11. quæſt. 1. num. 4. & diſp. 20. quæſt. 1. & 2. & diſp. 21. 23. & 24.* quamvis iam hodie omnes ferè Regularium Abbates, vel priuilegio, ſeu permiſſione ſummorum Pontificum, licèt benedictionis munus non acceperint, vti valent Baculo, & cæteris Pontificalibus, ac inſignia deferre, vt notaui *d. lib. 1. cap. 17. num. 47.*

Et licèt, vt ſuprà diximus, Abbas etiam non benedictus Ordines Minores conferre valeat, ſi Epiſcopus 22 tertiò requiſitus benedicere Abbatem renuerit, non ex eo ſequitur benedictionem ex ſe, & de iure non producere illum ſecundum effectum, quia quod ante diximus, procedit ex ſpeciali Pontificis conceſſione; nam ſecundùm probabilem opinionem, vt tenent Victoria *de Sacram. Ordinis, num. 134. & 237.* Fr. Emman. *d. tom. 1. q. 13. art. 1. & in ſum. c. 13. n. 9. tom. 2.* Suar. *d. tom. 4. de Relig. tr. 8. lib. 2. c. 29. n. 3.* poteſt Papa ſimplici Sacerdoti facultatem concedere Ordinem Subdiaconatus conferendi, & nihilominus non deſinit ob id hæc poteſtas ordinandi Subdiaconum eſſe proprius effectus conſecrationis Epiſcopalis.

Quintò infertur erraſſe nonnullos exiſtimantes Ab- 23 batum benedictionem eſſe ſolam deprecationem, in qua deprecatur vt Abbas ſuum officium ritè & rectè obire valeat; id enim convincitur manifeſtè tum ex text. *in c. manus, 1. q. 18.* dum ait manus impoſitionem aliud non eſſe niſi orationem ſuper hominem, & ſecundum gloſ. Turrect. & alios ibi loquitur ille text. de impoſitione manus reconciliatoria, non verò ordinatoria: tum etiam ex Pontificali Romano, quo attento, & ejus verbis perſpectis, per benedictionem, & manus impoſitionem conſtituitur Abbas in ſuo gradu, & dignitatem accipit, ac conſecrationem lato modo ſumptam, quæ habet certam connexitatem cum vera conſecratione Epiſcopi; quia licèt abſque dubio illa Abbatis ſit quoddam ornamentum ſpirituale conſecratione Epiſcopi inferius, in eo tamen conueniunt quod benedictio Abbatis characterem non imprimit, plures apud Tambur. *d. tom. 1. diſp. 11. q. 4.* provt illud nec imprimit 24 Epiſcopi conſecratio, juxta ſententiam S. Thomæ *in addit. ad 3. p. q. 40. art. 5.* Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 2. in princ.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tr. 1. n. 5.* Bonacin. *de Sacram. diſp. 8. q. vnica, puncto 1. n. 3.* Villalob. *in ſum. p. 1. tr. 11. diffic. 2.*

Et quamvis in conſecratione Epiſcopi vtatur vn- 25 ctione ſancti Chriſmatis, non verò in benedictione Abbatis, id non procedit quia vnctio ſit in Epiſcopo de eſſentia conſecrationis, ſed eſt quædam cæremonia accidẽtalis, vt expreſsè docet Card. Bellar. *lib. 1. de Sacr. Ordinis, c. 12.* ibi: *Vnctio non eſt quidem cæremonia Sacramentalis, ſed accidentaria*; & colligitur ex *c. 1. de ſacra Vnct.* & ideo idem Card. Bellarm. *d. lib. 1. c. 9.* cum 26 Syluest. & aliis reſolvit in impoſitione manuum, verborum forma non excluſa, conſiſtere eſſentiale conſecrationis; & idem dicendum de benedictione Abbatis, vt apparet ex Pontificiali, & expreſſit text. *in cap. quoniam, 69. diſt.* ibi: *Si dumtaxat eidem, Abbati manus impoſitio facta noſcatur ab Epiſcopo, ſecundum morem proficiendorum Abbatum*, &c. Et ideo nil mirum ſi Abbatia in 27 multis æquiparetur Epiſcopatui, Oldrad. *conſ. 14. verſ. non obſtat, circa fin. n. 10.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom. 1. lit. A, concl. 29. n. 1.* Ego *de iure Eccl. lib. 1. c. 17. n. 5.* & per illã participari quodãmodo dignitatem Epiſcopalẽ dicit Suar. *citato loco.* Nam ex multis juribus colligitur hæc æquiparatio, vt videre eſt *in c. ſi quis deinceps, 16. q. 7.* ibi: *Epiſcopatum, vel Abbatiam, & in c. cum illorum 32. de ſent. excom.* ibi, *aut in Epiſcopum, aut Abbatem*, &c. *& in cap. præſenti, de offic. ordin. lib. 6.* ibi: *Epiſcopi, vel*

eorum

eorum ſaperiores, & Abbates, & quivis alij prælati, &c.
cum aliis adductis per Franc. Viu. deciſ. 414. Ft. Em-
man. dict. tom. 1. q. 17. art. 3. Cened. ad Decret. collect. 79.
num. 4. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 6. collect. 2414.
Maldet. 2. 2. tract. 9. cap. 2. dub. 1. Tamburin. dict. tom. 1.
diſp. 1. q. 5. num. 4. & diſp. 5. q. 20. num. 4. & diſput. 13.
q. 1. num. 18. Ouiedo de Republ. Regular. p. 2. tractat. 1.
cap. vnic. q. 2. à n. 74. Ego de iure Eccleſ. lib. 1. cap. 17.
num. 3. 4. & 7. & in collect. ad cap. vt Abbates, n. 6. de
ætate, & qualitate, & ad cap. tuam in Domino, eodem
tit. num. 2.

28 Sextò refertur de iure nullum Abbatem temporalem
eſſe benedicendum, quia vt ſuprà dixi, hæc Abbatia
ſolùm Abbatibus, qui in titulum perpetuum Abbatias
obtinent, conferenda eſt, nam id inſinuant diuerſa pri-
uilegia, quibus conceduntur Abbatibus temporalibus
prærogatiuæ benedictionis, licet illius munus non ac-
ceperint, vt notauit Tamburin. d. tom. 1. diſp. 11. q. 1.
n. 2. & tale in ſpecie conceſſit Eugenius IV. Monachis
Caſſinenſibus, quod refert idem Tamburin. in fine d.
tom. 5. pagin. 493. per hæc verba. Volentes inſuper, quod
Prælati Congregationis præfatæ, licèt manus benedictio-
nis non acceperint, perinde tamen monaſteria ipſius Con-
gregationis regere, & adminiſtrare, ac omnes actus in
ipſis valeant exercere, ac ſi munus huiuſmodi fuiſſent
conſequuti, &c. quod quidem priuilegium operatur
hunc effectum in temporalibus Abbatibus, quem na-
tura ipſa, & iure attento inducit benedictio ipſa aucto-
ritate Apoſt. collata, abſque noua alia conceſſione, vt
conſtat ex Pontificali, & notauit Tamburin. d. tom. 1.
29 diſp. 11. quæſtione 1. num. 1. advertens inſignia Ponti-
ficalia ex vi privilegiorum concedi temporalibus Ab-
batibus, perpetuos verò ea conſequi reipſa benedictio-
ne accepta.

30 Septimò infertur Abbatem auctoritate Apoſt. bene-
dictum, inſigniis, & ornamentis Pontificalibus vtentem
præcedere omnibus Prælatis Eccleſiaſticis non bene-
dictis, nec conſecratis, tam in conſiliis, quàm in quibuſ-
cumque aliis functionibus, & locis, Protonotariis de
numero participantium, ac Nunciis Sanctæ Sedis
Apoſt. exceptis. Ita Nau. conſil. 1. 3. & 4. de maior. &
obed. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 12. c. 20. q. 18. Lotter. de
re beneſic. lib. 1. q. 17. Pacian. de probat. lib. 2. c. 28. n. 6.
& 40. Tamburin. dict. tom. 1. diſp. 25. q. 2. & 6. Ouiedo
de Rep. Regal. p. 2. tract. 1. c. vnic. q. 2. n. 79. Ego de iure
Eccleſ. lib. 1. cap. 27. n. 38. & 72. & habetur in Cæremo-
niali Epiſcoporum iuſſu Clementis VIII. edito, lib. 1. c. 13.
& 23. ibi: Abbates benedicti, & poſt eos, ſi erunt, ali-
qui Protonotarij ſupranumerarij, Generales Ordinum
poſt Abbates, & Protonotarios ſupranumerarios, &c. &
ita fuiſſe in Concil. Trid. & in aliis obſervatum refert
Aſcan. Tamb. d. tom. 1. diſp. 25. q. 4. n. 3. cum ſeqq.

31 Octauò infertur, Abbatem cui in titulum perpetuum
Abbatia confertur, & beneficiatus duplex dicitur, te-
neri, & obligatum eſſe ſicut Epiſcopum ad faciendum
proceſſum informativum de genere, vita, & moribus &
ad profeſſionem Fidei emittendam, ex Tamburin. d.
32 tom. 1. diſp. 8. q. 1. & q. 3. & ad Bullas Apoſt. expedien-
das, vt beneficij poſſeſſionem conſequi valeat, idem
Tamburin. eod. tom. 1. diſp. 9. q. 1. & ad habendam pro-
priam menſam, quæ dicitur Abbatialis. Ego de officio
& poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 38. n. 16. Rota deciſ. 204.
p. 2. recent. Et poſſe habere ſigillum authenticum cum
propriis armis, reſolvit idem Tambur. d. tom. 1. diſp. 20.
quæſt. 1. num. 12. quod ſolùm in Abbatibus immediatè
Sanctæ Sedi Apoſt. ſubiectis agnoſcunt Franc. Marc.
deciſ. 1078. num. 5. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. p. 6. col-
33 lect. 2414. Contrahere Matrimonium ſpirituale cum
Eccleſia, tenent Nicol. Garc. de beneſic. p. 1. cap. 6. n. 18.
Tambur. dict. tom. 1. diſp. 10. q. 1. num. 7. Ego dict. lib. 1.
34 capite 17. num. 9. Ad Conſilia generalia vocandi ſunt
Abbates ſicut Epiſcopi, in eiſque votum deciſiuum ha-
bent, Iacobat. de Concil. lib. 2. pag. 85. Cardin. Bellarm.
tom. 1. lib. 1. de Concil. & Eccleſ. capite 13. Malder. 2. 2.
q. 1. articul. 10. tract. de Concil. diſp. 1. dub. 4. Tamburin.
d. tom. 1. diſp. 24. q. 1. Cùm renunciant, debent facere
ſicut Epiſcopi in manibus Romani Pontif. & cum aſſen-
ſu Regis Catholici. Tamburin. d. tom. 1. diſput. 13. q. 1.
Cùm deponuntur, vel priuantur, à Papa prout Epiſcopi
deponi, & priuari debent, Azor. p. 2. lib. 4. cap. 20. verſ.
ſecundum eſt. Legato qui non ſit à latere, minimæ ſubii-
ciuntur, ſicut Epiſcopi, Fr. Emman. quæſtionum Regula-
rium, tom. 2. q. 39. art. 5. & q. 63. art. 4. Tambur. d. tom. 1.
diſp. 15. q. 1. n. 7. Ego de iure Eccleſ. lib. 1. cap. 5. n. 77.
Vocantur Pontifices, & vtuntur Pontificali Romano, 35
& Cæremoniali Epiſcoporum in functionibus, quæ
illis tanquam Epiſcopis incumbunt, Tamburin. d. tom. 1.
diſpat. 1. quæſt. 6.

Cùm ergo Abbatia, de qua agitur, non habeat ſub- 36
ditos Regulares, nec ſæculares, nec aliquam iuriſdictio-
nem, aut curam conuentualem exerceat, quia conuen-
tu caret, eiuſdemque generis eſt ac illæ, de quibus
mentio fit in Clem. vnic. de rebus Eccleſ. non alien. fit
conſequens Abbatem non teneri reſidere, vt reſoluit
Nicol. Garc. de beneſic. p. 3. cap. 2. à num. 1. & declarauit
Sacra Congregat. Concilij his verbis. Quando Abbatia
cura, & conuentu caret, non eſt Abbas cogendus reſidere,
cuius meminere Nicol. Garc. dict. capit. 2. num. 179.
declar. 9. Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ,
lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. ſub tit. ſed an Parochi debeant re-
ſidere in ſuis Curatis, num. 41. Ego in collect. ad Concil.
Trid. ſeſſ. 23. de reform. c. 1. n. 46. & de officio, & poteſt.
Paroch. c. 8. n. 6.

Tenetur tamen iſte Abbas tranſlatus ex ordine Fra- 37
trum B. Mariæ de Mercede redemptionis captiuorum,
in quo erat expreſsè profeſſus, vt fuit Pontifici narra-
tum, geſtare habitum Ordinis S. Benedicti, vt colligi-
tur ex verbis ipſiuſmet Pontificis, ibi: Volumus itaque
vt ex quo primum poſſeſſionem, vel quaſi regiminis, & admi-
niſtrationis prædictorum fueris pacificè aſſequutus, illum
geſtes habitum, qui per Monachos dicti Ordinis Sancti
Benedicti geritur, & habetur, & ipſius Ordinis S. Bene-
dicti Regularis inſtituto te conformes, &c. Intelligitur au-
tem Pontificia hæc conſtitutio de Monachis nigris, ad
differentiam aliorum, qui alterius coloris habitum por-
tantes, regulam S. Benedicti etiam ſequuntur: vide
Clem. ne in agro Dominico, de ſtatu monach. Syluest. in
ſum. verb. Religio 1. n. 7. Bonac. tom. 3. diſp. 3. q. 8. pun-
cto 14. Ant. Perez ad reg. S. Benedict. c. 33. commentario 1.
n. 9. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 1. cap. 1. & tract. 9.
lib. 2. c. 3. num. 11. & 12. Tamburin. d. tom. 1. diſp. 20.
q. 2. num. 6. Ex qua habitus S. Benedicti geſtatione, &
benedictione ſequitur etiam, Abbatiam huiuſmodi eſſe
collatiuam, & fuiſſe Reuerendiſſimo D. Alphonſo Vaſ-
quez in titulum collatam: aliter enim ſtatuerat Pon-
tifex, ſi Abbatiam in commendam prouideret, ex notatis
per Nicol. Garc. de beneſic. p. 4. cap. 4. num. 27. & 28.
Tamburin. dict. tom. 1. diſp. 4. q. 9. Ego de officio, & poteſt.
Epiſcopi, p. 3. q. 59. num. 16

Circa quam deciſionem Pontificiam de tribus dubi-
tari conuenit.

Primum dubium eſt, an dictus Reuerendiſſimus D. 38
Abbas ex ordine B. Mariæ de Mercede ad ordinem Mo-
nachorum S. Benedicti tranſlatus, teneatur in hoc or-
dine ad quem fuit aſſumptus, profeſſionem emittere? Et
videtur reſoluendum quod non, eſt enim in hac materia
certa Iuris concluſio, quod Religioſus profeſſus in vna
Religione, ex qua aſſumitur ad Prælaturam alterius au-
ctoritate Papæ, non tenetur in ſecunda expreſſam pro-
feſſionem emittere, quia iam in prima eſſentialia Reli-
gionis vota emiſit. Ita Federic. de Senis conſil. 5. Nauar.
conſ. 60. n. 2. & conſ. 64. n. 1. de Regul. Azorius p. 1. lib. 12.

*cap.*14.*q.*13. Leſſ. *de Iuſtit. lib.*2.*c.*41. *dub,*1.*n.*101. Fr.Ludou.Miranda *in man. Prælat.tom.*1.*q.*31.*art.*22. & in quocunque alio tranſitu anctoritate Apoſt. facto de vna Religione ad aliam,agnoſcunt Rebuff. *in praxi, tit.de tranſl.it. Monach.num.*1.Gonzal.*ad reg.*8. *Cancel. gloſ.*8.*à n.*87. Rot.*deiſ.*115. *n.*7.*p.*2.*recent.* Et in noſtro caſu procedit abſque dubio hæc reſolutio, attenta diſpoſitione Pontificalis Romani *in rub. de benedict. Abbatis*, dum ſtatuit quod quando benedicendus in Abbatem non eſt illius ordinis, ſub quo eſt Abbatia, ſtatim & immediatè emittit Monachi Abbatis profeſſionem, ſine vllo nouitiatu, aut maioris partis mona-
39 ſterij conſenſu, nec faciens eam in manibus Prælati illius Ordinis: quæ omnia vti eſſantialia ad veram profeſſionem emittendam, neceſſariò requiruntur, & ſine, illis valere non poteſt,de quo Nauar.*conſ.*30. & 40.*de Regul.* Vaſquez 1.2.*diſp.*165. *cap.*4. Sanch.*de matrim. lib.*7.*diſp.*37.*n.*47.& *in præcepta Decalogi tom.*2.*lib.*5. *cap.*4. *n.*74. Vaſquex 1.2. *diſputat.*165. *cap.*4. Azor. *tom.*1. *lib.*12. *cap.*14.*q.*13. Leſſ.*d.lib.*2. *cap.*41.*dub.*7. *num.*6.Fr.Ludnu. Miranda *in man. Prælat. tom.*1.*q.*31. *art.*22.Suar.*de Relig.tom.*3.*lib.*2.*cap.*18.*num.*2.*tract.*7. & *lib.*1.*c.*11.Anton. Perez *ad reg.S. Benedicti,cap.*57. *comment.*1.*num.*28.& 29.*cap.*13.*dub.*3. *num.*71. Tamburin.*de iure Abbatum tom.*3. *diſp.*6.*q.*14. Ego *de iure Eccleſ. vniuerſo, lib.*1. *cap.*32. *à num.*141. & *in collect. ad Concil. Trid. ſeſſ.*25. *de Regular. cap.*15. quo decreto attento requiritur, & eſt eſſentiale in nouitio, quod ante profeſſionem ſit per integrum annum in nouitiatu, cuius diſpoſitio limitatur per *c.*21. *eiuſdem ſeſſ.*25. *de Regul.* dum inibi deciditur, quod Commendatarij Abbatiarum, ſeu monaſteriorum, quæ capita ſunt Ordinum, teneantur intra ſex menſes Religionem illorum Ordinum ſolemniter profiteri, & ita poſſunt ſtatim in initio primi menſis huiuſmodi profeſſionem facere, Cordub. *in ſum. q.*38. Henriq. *etiam in ſum. lib.*13. *de excommun.c.*40. §.2. & *in comment. lit.O*, Fr. Emman. *in ſum.tom.*2.*cap.*6.*n.*10.Gonzal.*gloſ.*8 *num.*88.Ssuch. *d.lib.*5. *cap.*4. *n.*15. non eſt enim idem ſentiendum de his Prælatis ad Abbatialem dignitatem aſſumptis, & immediatè S.Sedis Apoſt.ſubiectis, quod de cæteris ſub altarius Superioris obedientia degentibus, vt exempli gratia videre licet in deciſione *cap.*2. *ne clerici, vel monachi*, vbi excommunicationis ſententia imponitur Religioſo,qui dimiſſo habitu vagatur extra clauſtra, cuius diſpoſitio comprehendit tantùm Religioſos, qui ſub obedientia Prælatorum degentes ſine ea dimiſſo habitu vagantur, non tamen intelligenda de Religioſis iam ad dignitatem aſſumptis,vt aduertunt Paul. Fuſc.*de Viſit.lib.*2.*c.* 15.*poſt n.*11.Iacob.de Graff.*in ſum.c.*57.*n.*11. Cou.*in c.*1. *de teſtam. n.*18. Fr.Emman. *quæſt. Regul. tom.*2.*q.*58. Carol. Tapia *in auth.ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccl.n.*61.Azo *d.p.*1.*lib.*12.*c.*7.*q.*4.Sanch.*in præcepta Decal. lib.*6. *c.*6. *num.*23. & *c.*8.*n.*85. Bonacin.*tom.*3. *diſp.*2.*q.*8.*puncto* 6.*n.*27.Villalob.*in ſum.p.*1.*tract.*35. *diffic.*40.*n.*19. Suar.*tom.*4. *de Relig.tract.*8. *lib.*3.*c.*17. *n.*11.Tambur.*d.tom.*1.*diſp.*20. *q.*3. *n.*4. Ego *de officio, & poteſt. Epiſcopi,p.*1.*tit.*1.*c.*13.*n.*17.& *de iure Eccleſ. vniu.lib.*1.*cap.*43.*n.*103.

40 Secundùm dubium petit quem habitum Abbates huiuſmodi ex aliquo ordine aſſumpti geſtare debeant? Ad quod dubium reſoluendum aduertendum eſt, Monachos nigros ſancti Benedicti in duplici eſſe differentia; quidam ſunt obſeruantes & reformati,ſub quinque illis Congregationibus reformatis degentibus: alij dicuntur clauſtrales, quorum plures Abbatiæ reperiuntur in Catalonia, Aragonia,& Sicilia; qui inter ſe plurimùm differunt, obſeruantes enim ſunt trienuales, & beneficia poſſidere non dicuntur; clauſtrales verò perpenui ſunt, & in titulum illis Abbatiæ conferuntur: babitus quoque licèt in colore & materia idem ſit in omnibus, cùm ex qualibet lanæ materia fieri poſſit, Ant. Perex *ad reg. S.Benedicti,c.*55.*commento* 1.*n.*16. diuerſificatur tamen in forma, quia obſeruantes ſupra tunicam ſotanam nigram (non diſſimilem à tunica clericorū,vt advertit Anton. Perex *d.c.*55.*commento* 1.*n.*5. & *commento* 2.*n.*7.& 9.)portant extra clauſtra ſcapulariū, & caputiū cum mantello, & intra clauſtra,præcipuè in choro,cuculla, & aliquando ad majorem obſeruantiam ea vtuntur cum foras exeunt, vt conſtat ex *Clem.*1. §. *ſtatuimus, de ſtatu monach.* Clauſtrales verò intra clauſtra portant ſcapularium ſupra tunicā, colare, & birretum ſine caputio, & in choro vtuntur quodam babitu longo, quem dicunt cogullon, extra conuentum cum mantello incedunt, prout notat Fr. Anton. de Yepes *in chronica general S.Benedicti tom.*3.*cent.*4. *anno Domini* 796.*en ſan Felin de Rijoles,donde dize que los Mōges de ſan Benito en Catalugna y en Aragon vſan de eſcapulario con bonete y ſin capilla*,loquitur de clauſtralibus.

Ratio eſt, quia eſſentiale babitus S.Benedicti conſi- 41
ſtit in cuculla ad chorum,& in ſcapulario abſque cuculla, cùm monachi extra monaſteria vadunt, vt expreſsè colligitur ex *regul.c.*55.& ex *d.Clem.*2.§.*ſtatuimus*,vbi gloſ.*verb.babitus*,& *verbo cappa*,Panorm.*ibi n.*9.& 10. & Advertit Anton. Perex *ad reg.c.*55.*commento* 1.*n.*6. quod ſcapulare eſt habitus breuis,& monaſticis ad vſus quotidianos accommodatus,& *commento* 2.*n.*9.ait quod ſcapulare indumentum eſt non quidem ad fouendum, vel tuendum corpus, ſed ad monaſticè circumducendum, vt quod vicarium cucullæ & ſupplementum eſt.

Vnde cùm *in cap. vidua*,27. *q.*1. ſtatuatur habitum 42
Regularem nec diu,nec noctu relinquendum,benè inde infertur ſufficere ſcapulare habere, vt dicit Ant. Perez *d.c.*55.*commento* 1.*n.*5.advertens conuerſos aliàs veros Religioſos ſolum ſcapulare cum tunica,& ſotana portare; & ideo dum *in c.*22.*regula* dicitur quod monachi veſtiti dormiant, illud intelligit Anton. Perez *ad regul. S.Benedicti,c.*22.*commento* 1.*n.*9. ſufficere vt adimpleat præceptum ſi cum ſcapulari dormiat. Ex quo ſequitur 43
quod portans ſcapulare retento colore babitus, quamvis peccaminosè addat partem aliquam indecentem, nullatenus facit contra obligationem portandi habitum ſancti Benedicti, vt expreſsè docet Suarez *tom.*4. *de Relig.tract.*8.*lib.*1.*c.*5.*n.*11.

Quoad Abbates verò differentia verſatur inter illos 44
qui reformati ſeu obſeruantes dicuntur,& inter eos qui clauſtrales appellantur.Reformati ſiue obſeruantes Abbates, qui ad tempus eliguntur, eundem habitum cum aliis monachis ſibi ſubditis geſtare ſolent,ſed meliorem, vt ex Bald. *in l. ſed etſi quod*, §. *ſufficit*, *ff. de vſufructu*, notat Tamburin.*d.tom.*1.*diſp.*27.*q.*2.*n.*3. & hoc optimis rationibus oſtendit Anton.Perez *ad reg. S.Benedicti,c.*55. *commento* 2.*n.*17.& 19. Clauſtrales verò Abbates benedicti perpetui, & beneficiati titulati, Prælatitio vtuntur habitu, ſupra tunicam & ſcapulare: portantes mantelletum, & Mozzetam cum collari, & birreto nigro, quandoque cum foras exeunt cappam portant: de quo latè Michaël Leon Eſtenſis *in ſpeculo ſacrorum Rituum, verbo Abbatis veſtes, & inſignia*, Tamburin. *d.tom.*1.*diſp.*20.*q.*2. Ego *de iure Eccleſ. vniuerſo, lib.*1.*cap.*17.*n.*56.

Enndem Prælatitinm habitum,quem de iure portare 45
poſſunt clauſtrales Abbates,de quibus ſuprà,ex ſpeciali ſanctæ Sedis Apoſt. priuilegio geſtare quandoque valent Abbates reformati temporales, vt in Hiſpania,Gallia, Italia, & Germania plures adſunt tali priuilegio vtentes,quorum aliquos referunt Michaël Leon Eſtenſis, Aſcan. Tamburin. & ego ipſe *in locis proximè citat.*

Ex quibus rectè infertur dictum Reuerendiſſimum D. 46
Abbatem benedictū,clauſtralem,& perpetuum,& titulatum de iure poſſe,& debere Prælatitio habitu vt ſuprà incedere.Nō obſtant verba Bellæ Apoſt.de qua *ſup.n.*1. ibi,

ibi, *illum geſtet habitum, qui per Monachos dicti Ordinis Sancti Benedicti geritur, & habetur*, &c. ex quibus videtur colligi, eidem Reuerendiſſimo Abbati habitum Monachalem, & non Prælatitium dari: quia reſponderent ea verba de habitu congruenti ſtatui Abbatiali, qui collatus fuit mediante benedictione, intelligenda eſſe, cùm in dubio iuris interpretanda ſint verba, itave naturæ contractus, & diſpoſitionis non repugnent, imò potius iuxta naturam *l. ſi vno, in princip. l. in lege, Dig. locati*, Alciat. *reſp. 46. n. 2.* Saochez *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 5. c. 6. n. 8.* Rot. *deciſ. 69. n. 5. p. 1. & deciſ. 415. num. 5. p. 2. recent.* repugnat enim benedictionis actui, vt quis non accipiat, traditum ſibi habitum huiuſmodi Prælatitiom in ipſa benedictione, & cum cære-
47 moniis in ea aſſignatis: tum etiam, quia nomine Monachorum in fauorabilibus venit Abbas; quia eſt ipſe Monachus Monaſterij, cuius eſt Abbas, *c. ex ore, de priuil. cap. fin. de ſimon.* Fr. Emmanuel *quæſtionum Regul. tom. 1. q. 9. art. 11.* Ego *in collect. ad d. c. fin. n. 2. & in tr. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif. verbo Monachus, num. 1.*

48 Minus obſtant alia verba eiuſdem Bullæ ibi, *Et ipſius Ordinis S. Benedicti Regularibus inſtitutis ſe conformes*, &c. quia intelliguntur ſalua dignitate officij, & beneficij prærogatiua: nam vt dixi *d. lib. 1. de iure Eccl. c. 17. n. 93.* Abbas tenetur ad ea omnia vitanda, vel ſeruanda, quæ de Regularibus retuli, ſalua eius dignitate & officij prærogatiua; ad regulam namque obſeruandam tenentur Abbas, & Monachi, cum hac tamen differentia, ſubditi obediendo, Abbas rectè imperando, & Trithem. *ad reg. S. Benedicti, c. 3. n. 1.* dum docet Abbates teneri obedire ſuis Superioribus, hos declarat eſſe Summos Pootifices, cum nullum alium in Superiorem recognoſcant. Illud aduertere oportet, Monachos non obligari ſub peccato mortali, niſi quoad tria ſubſtantialia vota, quantum eſt ex iure, & virtute regulæ, Anton. Perez *ad reg. S. Benedicti, in prologo, diuiſ. 5. n. 121. & c. 22. n. 9. commento 1.* Suar. *tom. 4. de Rel. tr. 8. lib. 1. c. 3. n. 6. cum ſeqq.* Tamburin. *de iure Abbatum tom. 3. diſput. 4. q. 4.* Ouiedo *de Republ. Regul. tr. 7. c. vni-*
49 *co, q. 5.* Deinde aduertendum eſt, Abbatem ipſum poſſe ſecum diſpenſare, vel per perſonam ſui Confeſſoris, in illis caſibus, in quibus poteſt cum ſubditis diſpenſare, Villalobos *in ſum. p. 1. tr. 2. diffic. 49.* Sanchez *d. tom. 2. lib. 6. c. 11. & c. 13. num. 18.* Tambur. *dict. tom. 3. diſp. 17. q. 6. n. 1. & diſput. 4. quæſt. 8. & 12.* Ego *dict. lib. 1. c. 43. num. 44.* Anton. Perez *ad reg. S. Benedicti, c. 55. commento 20. n. 25.* vbi dicit quòd in omnibus præter eſſentialia Abbas eſt Prorex, imò Pootifex regulæ.

50 Deueniendo ad ſecundam quæſtionem quæ petit, an Reverendiſſimo D. Abbati aliquid obſtet, vel ratione primæ profeſſionis in Ordine B. Mariæ de Mercede emiſſæ, vel occaſione Prælaritiæ dignitatis in Ordine S. Benedicti, quam modò obtinet, quin conſequi poſſit regentiam ſupremi Coofilij Italiæ, de qua fuerat digniſſimè proviſus per Regem Catholicum, abſque aliqua Apoſt. diſpenſatione?

Pro cuius quæſtionis reſolutione præmittendum eſt, in iure clericis prohiberi cupiditatis negotia ſuſcipere, & iam ex ſeptimo Canone Apoſtolorum id erat ſtatutum, vt refertur in *c. 3. diſtinct. 88.* ibi: *Epiſcopus, aut Preſbyter, aut Diaconus nequaquam ſæculares curas aſſumat, ſin aliter deiiciatur*: & eodem tempore Apoſtolorum Epiſcnpis prohibebatur ne mundialibus negotiis ſe implicarent, vt habetur *in epiſtol. 1. Clementis ad Iacobum Fratrem Domini*, & refertur *in c. te quidem 29. 11. quæſt. 1.* ibi, *Te quidem oportet irreprehenſibiliter viuere, & ſummo ſtudio niti, vt omnes vitæ huius occupationes abiicias, ne fideiuſſor exiſtas, ne Aduocatus litium fias, néve in vlla aliqua occupatione prorſus inueniaris mundialis negotij occaſione perplexus; neque enim iudicem, aut cognitorem ſæcularium negotiorum hodie te ordinare vult Chriſtus*, &c. Et in *Concilio Chalcedonenſi, c. 5.* relato *in c. peruenit 26. diſtinct. 86.* ita legitur: *Decreuit ergo ſancta, & magna Synodus, neminem horum deinceps, hoc eſt, Epiſcopum, ſiue clericum, aut monachum conducere poſſeſſiones, aut miſceri ſæcularibus procurationibus*, &c. eandem prohibitionem innouant, & aliquando de nouo conſtituunt, *c. quia Epiſcopus, 5. quæſt. 3. c. cùm ſimus, 9. quæſt. 3. c. clerici, c. Canonum, 14. quæſt. 4. c. denique, 14. q. 5. c. ob ſeruandam, vnic. 15. quæſt. 2. c. Monachi 35. c. de præſentium 20. 16. quæſt. 2 1. c. eos qui, 20. quæſt. 1.* quod loquitur de honoribus ſpiritualibus, atque de Clericis, & Monachis, *& c. credo, 21. quæſt. 3.* In Decretalibus etiam eadem reperitur prohibitio, vt per *tot. titul. ne clerici, vel Monachi ſæcularibus negotiis ſe immiſceant, c. clerici officia, & c. ex litteris, de vita, & honeſt. cleric. c. 2. de teſtam. in 6. Clem. Religioſus, de procurator. & Clem. vnic. de teſtam. Concil. Trid. ſeſſ. 22. de reform. cap. 1. & ſeſſ. 24. de reform. c. 12.*

Et quoad Religioſos augetur prohibitio *ex c. Monachi, el 2. 16. q. 1. & ex c. 3. de poſtulando*, quod primum confirmauit, & ad Canonicos Regulares extendit, ibi: *Nullus Monachorum forenſis negotij ſuſceptor, vel executor exiſtat*, &c. & licèt ibi gloſſ. Turrecr. Innoc. Hoſt. Ioan. Andr. & Card. explicent verbum *ſuſceptor*, id eſt, Advocatus; *executor*, id eſt, procurator: nihilominus idem Ioan. Andr. Hoſt. Abb. Antun. Cardin. & Anchar. *in cap. 1. de poſtulando*, intelligunt ſub illis nominibus omnes iudiciales occupationes, & officia ad cauſarum forum ſpectantia, & ſequitur Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 3. lib. 6. c. 13. n. 1.* vbi *n. 55.* cum aliis docet per ſupradicta, quod in iudicem arbitrum eligi non poteſt Religioſus, & noviſſimè Fr. Anton. Ximenes *in tr. de perita curatione ſtatus languentis Religioſi, p. 4. tract. 7. art. 8.* vbi probat alienum eſſe à nomine, & inſtituto Monachi, & Religioſi implicare ſe negotiis ſæcularium. Et ideo in Religione Societatis Iesv, *p. 6. ſuarum Conſtit. c. 3. §. 7.* ad hoc vt pleniùs rebus ſpiritualibus iuxta ſuum inſtitutum vacare poſſit, ſtatuitur quod eius Religioſi à negotiis ſæcularibus abſtineant, qualia ſunt teſtamentorum, vel executorum, vel procuratorum rerum ciuilium, aut id genus officia, nec ea vllis precibus adducti obeunda ſuſcipiant, vel in illis ſe occupari ſinant. 51

Secundò præmittendum eſt, relatas prohibitiones 52
quoad ſæcularia negotia in iuribus citatis, & aliis de materia agentibus, communes eſſe clericis omnibus, tam ſæcularibus, quàm Regularibus, S. Thom. 2. 2. *q. 187. art. 2.* Suar. *de Relig. tom. 4. tr. 10. lib. 9. c. 8.* & de actionibus quæ ſpecialiter Religioſis, & non aliis prohibitæ reperiuntur, idem Suar. *d. tom. 4. tr. 8. lib. 1. c. 11.* cum aliqua tamen differentia quoad actus aliquos ſæcularis negotij, qui abſolutè conceduntur clericis ſæcularibus, Religioſis tamen non permittuntur, niſi præmiſſa Superioris licentia, & interueniente Conuentus vtilitate, vt in caſu exercendi officium executoris teſtamentarij, quod clericis ſæcularibus abſolutè conceditur *in c. tua nobis, de teſt.* & in Religioſis licentia Superiorum exigitur *in c. Religioſus, eod. tit. in 6. & in Clem. vnic. eod. tit.* Idem videmus in exercendis officiis Advocati, & procuratoris, arbitri, & aſſeſſoris, necnon vt teſtes eſſe poſſint, quia has actiones clerici exercere benè valent, Religioſis verò ſine licentia Superiorum minimè licent, de quibus Sanch. *in præcipt. Decalog. tom. 2. lib. 6. c. 11. 12. & 13.* qui *in dict. c. 11. n. 4.* benè aduertit præfatas iuris prohibitiones, quæ de Religioſis mentionem faciunt, intelligi de illis qui ſub Prælatorum obedientia degunt, non verò de illis, qui extra clauſtra ſunt, vt beneficiis perpetuis præſint.

Tertiò præmittendum eſt quoad iudicandi miniſteria, 53

olim Epiſcopis, & Sacerdotibus per longum tempus
licuiſſe inter ſæculares cauſas ciuiles iudicare, vt con-
ſtat ex S. Clemente *lib 2. conſtit. 49. 50. & 51.* & ex *epi-
ſtol. 1. ad Iacobum fratrem Domini*, refertur *in c. ſi qui ex
fratribus 32. 11. q. 1.* ibi: *Si qui ex fratribus negotia ha-
bent inter ſe, apud cognitores ſaculi non iudicentur, ſed
apud Presbyteros Eccleſia, quidquid illud eſt, dirimatur:*
vbi verbum illud *fratribus*, interpretatur, id eſt, Chri-
ſtianis, vt ibi notauit gloſſ. & colligitur ex *cap. ad men-
ſam 21. q. 13.* Idem conſtat ex *cap. quecumque 7. 11. q. 6.*
& iuxta hanc conſuetudinem Epiſcopis, & Sacerdoti-
bus illo tempore conceſſam iudicandi cauſas laïcorum
Chriſtianorum ciuiles, intelliguntur *c. Presbyter, 2. q. 5.
c. ecce, §. Presbyter, 95. diſt. c. relatũ 4. & c. placuit 43. 11.
q. 1.* quod optimo iure pro tunc fuit vſitatum, vt ſcilicet
Fideles à Tribunalibus paganorum judicum retrahe-
rentur ob periculum ſubverſionis: & etiam Imperator
Conſtantinus idem eo tempore quo Iudices Chriſtia-
ni erant, ſtatuit in appellationum cauſis, vt ſcribit Soz.
lib. 1. cap. 9. ex quo deſumpſit Genebr. *lib. 3. chron.* ibi:
*Prouocationes à ciuilibus iudiciis ad Epiſcopos conceſſit,
ſed & potiores eorum quàm aliorum ſententias eſſe voluit,*
&c. Idem quoque ſucceſſiuis temporibus Theodoſius
Imper. extendit ad primas inſtantias ex vnius partis ar-
bitrio, *l. 16. de Epiſcop. iudic. l. 1. §. quicumque, in Cod.
Theodoſ.* & refertur *in cap. quicumque, 35. 11. quaſt. 1.* &
deinde confirmauit Carolus Magnus, vt conſtat ex *cap.*
54 *volumus, 37. 11. q. 1.* & vtriuſque mentionem fecit In-
nocentius III. *in cap. nouit, de iudic.* & in Hiſpania olim
Reges cauſas tam ciuiles, quàm criminales Epiſcopis
iudicandas committebant, vt conſtat ex Concilio To-
letano IV. *cap. 30* & refertur *in cap. ſæpè Principes 29.
22. q. 8. & ex l. 48. tit. 6. part. 1.* idem in Sicilia iuxta
*cap. in Archiepiſcopatu, de raptoribus, & cap. peſſimam
32. 23. q. 8.* Ob idque inter ſæculares iudex fuit ſanctus
Gregorius Thaumaturgus in ciuitate Neocæſareenſi, vt
in eius vita refert Gregorius Nyſſenus, & etiam S. Am-
broſius, vt videre licet *lib. 2. offic. cap. 29.* Et S. Auguſti-
nus *in opere monachor. cap. 20.*

55 Quartò præmittendum eſt, prohibitiones hoc tem-
pore indictas, ne munus iudicandi cauſas ciuiles Cleri-
ci ſuſcipiant, intelligi debere quando officium, ſeu ju-
riſdictio eſt adventitia perſonæ: nam ſi iuriſdictio tem-
poralis annexa ſit, vel de nouo annecteretur Eccle-
ſiaſticæ dignitati (vt contingit in Epiſcopis, vel aliis
Prælatis habentibus vtramque iuriſdictionem) tunc
eam per ſe exercere poterunt, dummodo non infligant
pœnam mortis, aut truncationis membrorum, Ego *in
collect. ad cap. clericis 5. num. 6. ne clerici, vel monachi, &
num. 8* poſt gloſſ. *verb. aut iudicent*, & plures ibi ci-
tatos Doctores, reſolui quod Epiſcopus, ſeu Prælatus
habens temporalem juriſdictionem non incidit in irre-
gularitatem, quamvis alteri committat cauſam in qua
poſtea ingeratur pœna ſanguinis, vt iuſtitiæ debitum
exequatur, per text. *in cap. Epiſcopus, ne clerici, vel
monachi, in 6.*

56 Ex quibus rectè colligitur, officium iudicandi cau-
ſas ciuiles inter ſæculares minimè ſtatui Eccleſiaſtico
repugnare, nec per ſe, & ex natura ſua importare peri-
culum proximum peccandi, aut diſtrahendi à miniſte-
riis, & Eccleſiaſticis obligationibus, cùm in primitiua
Eccleſia, & primis illis temporibus tale munus permiſ-
ſum fuerit; & nunc in clericis temporalem iuriſdictio-
nem habentibus agnoſcimus, ex ſupradictis: & ideo
non ex natura ipſa actus quà per ſe malus ſit, ſed ex
ſpeciali iuris prohibitione munus iudicandi cauſas ci-
uiles clericis, & Regularibus perſonis prohibitum eſ-
ſe, neceſſarium eſt vt oſtendamus, iura ipſa percurren-
do, quæ de materia agunt, & ſolent ad eam quotidie
allegari.

57 Primò igitur infertur intellectus ad text. *in cap. mo-
nachi, il 2. 16. q. 1. & cap. 1. de poſtulando*, in quorum
primo prohibetur vt nullus monachorum forenſis ne-
gotij ſuſceptor, vel executor exiſtat, niſi quod mona-
ſterij expoſcit vtilitas, Abbate ſibi nihilominus impe-
rante; & in ſecundo eadem verba referuntur, & deci-
ditur quod idem iudicium de Canonicis Regularibus,
quod de Monachis quantum ad ſupradicta obſeruan-
dum eſt, licèt de Monachis tantum *in d. cap. primo loco
citato*, ſpecialiter ſit expreſſum: & advertit Suar. *tom. 4.
de Relig. tract. 9. lib. 2. c. 3. num. 11.* quod omnia anti-
qua Decreta in Decreti, & Decretalium libris inſerta, 58
de monachis loquentia intelliguntur de illis, qui Reli-
gionem S. Benedicti profeſſi ſunt, & agentia de Ca- 59
nonicis Regularibus intelligi debent de profitentibus
regulam Sancti Auguſtini. Ex quibus iuribus colligi-
tur, quod expoſcente monaſterij vtilitate, & præcedente
Superioris licentia, poterit Religioſus eſſe forenſis ne-
gotij ſuſceptor, & ſic arbiter, qui iudex eſt, vt per San-
chez *in pracepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 13. num. 55.
cum ſeqq.* & poteſt eſſe cubicularius non ſolum Epiſco-
pi, iuxta *cap. Paſtoralis, 2. q. 1.* ſed etiam alicuius ma-
gni Principis, vt poſt Abb. *in cap quanto, num. 1. de of-
fic. ordin.* tenet Decius *in cap. praſentia, n. 73. de iudic. in
noua edit.* veluti ſi hoc in magnam monaſterij vtilita-
tem cedat, ſequitur Sanch. *d. cap. 13. n. 98.*

Secundò infertur intellectus *ad c. eos qui, 20. quaſt. 3.* 60
cuius verba ita ſe habent: *Eos qui ſemel in clero taxati
fuerint, ſiue in monaſterio deputati, decreuimus neque
ad militiam, neque ad honores ſaculares venire. Eos au-
tem, qui hoc auſi fuerint facere, & non eius rei pœnitere
maluerint, vt ad hoc idem reuertantur, quod antè ob-
tentu Dei ſibi propoſuerunt, conuenit anathematizari.*
Quæ verba clericis conueniunt, & Religioſis, non ta-
men comprehendunt Abbates, Prælatos, & Epiſcopos,
cùm in pœnalibus clericorum, ſeu Religioſorum ap-
pellatione hi non veniant, nec comprehendantur: in
Epiſcopis quod in ſtricta interpretatione, & in odio-
ſis, clericorum appellatione non veniãt, agnoſcunt plu-
res per me citati *de appellatiua verb. ſignif. appell. 51.* 61
n. 4. Et in monachis, quod eorum appellatione in odio-
ſis non comprehendantur Abbates, tenent Panorm. *in
cap. vlt. n. 2. cum ſeqq. de priuileg.* vbi Felin. *in princip.*
Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 1. diſp. 1. q. 7. n. 4.* Ego
ipſe *d. tr. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignific.
appell. 154. num. 1. in fine.* Et circa verba illa, *honores
ſaculares*, doctè gloſſ. *eod. verb.* intelligit de honori-
bus in quibus exercetur iudicium ſanguinis, vel in qui-
bus turpia lucra exercentur: & ita conſtat textum non
agere de iudicio cauſarum ciuilium.

Tertiò infertur intellectus *ad cap. Sacerdotibus 2. ne* 62
clerici, vel monachi, cujus hæc ſunt formalia verba:
*Sacerdotibus, & clericis tuis denunties publicè ne mini-
ſtri laïcorum fiant, nec in rebus eorum procuratores exi-
ſtant: quod ſi poſtmodum facere praſumpſerint, & occa-
ſione ipſius adminiſtrationis propter pecuniariam cauſam
deprehendantur in fraude, indignum eſt eis ab Eccleſia
ſubueniri, per quos conſtat in Eccleſia ſcandalum generari.*
Ex quo colligunt, non poſſe clericos deſeruire alicui
laico in domo, vel extra pro ſuis negotiis peragendis,
Bernard. Diaz. *in pract. c. 57. alias 60. in nouiſſ. edit.* Fari- 63
nac. *fragm. crimin. p. 1. verb. clericus, num. 184.* Marc. An-
ton. Genuenſ. *in pract. Archiep. Neapol. c. 62. num. 20. in
addit.* vbi quod non poteſt officium Maioris domus ali-
cuius Principis exercere, & alij per me citati *in collect.
ad hunc text. n. 2.* ſub qua diſpoſitione minimè compre-
henduntur Religioſi in materia ſtricta, & odioſa, vt cum
multis notaui *in tract. de appellatiua verborum vtriuſ-
que iuris ſignif. appell. 51. n. 7.* & ſic etiam iuxta ſubie-
ctam materiam, & ſpecialiſſimam diſpoſitionis rationẽ,
ex Sanch. *in pracepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 15. n. 74.*
& dictio illa *Sacerdotibus*, intelligenda eſt de ſubiectis
Epiſco

Epiſcopo, vt colligitur ex illo pronomine *tuis*, quod ſignificat loqui textum de clericis & Sacerdotibus Epiſ-
64 copo Lucano, vt Ordinario ſubjectis. Et quamvis expreſsè illis prohibeat textus ne miniſtri laicorum fiant, eius verba ita generaliter prolata non ſunt apta comprehendere miniſtros Regum, qui ſpeciali nota digni ſunt, iuxta *cap. ne aliqui, de priuil. in 6. cap. vlt. in princ. verſ. ne aliqui, de offic. deleg. lib. 6.* & quæ notant Cai. *pract. cap. 36. n. 2.* Cened. *ad Decretal. collect. 79. num. 2.* Ceuall. *commun. tom. 4. q. 897. n. 491.* Azened. *conſ. 34. n. 6.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 2. n. 36.*

65 Quartò infertur intellectus *ad cap. ſed nec 4. eod. tit. ne clerici, vel monachi*, cuius verba ita ſe habent: *Sed nec procurationes villarum, nec iuriſdictiones etiam ſeculares ſub aliquibus Principibus, aut ſecularibus viris, vt iuſtitiarius eorum fiat, clericorum quiſquam exercere præſumat; ſi quis autem aduerſus hoc venire tentauerit (quia contra doctrinam Apoſtoli dicentis nemo militans Deo implicet ſe ſecularibus negotiis, ſeculariter agit) ab Eccleſiaſtico fiat miniſterio alienus, pro eo quod (officio clericali neglecto) fluctibus ſeculi, vt Poteſtatibus placeat, ſe immergit. Diſtrictiùs autem decernimus puniendum eſſe Religioſum, quiſquis aliquod prædictorum auſus fuerit attentare.* Aliqui per hunc text. probare intendunt negotiationem tam clericis, quàm Religioſis prohibitam, ex quorum numero ſunt Angel. *verb. clerici 9. n. 3.* Medina *de reſtit. q. 30. art. 2.* Conrad. *de contract. quæſt. 52. concl. 4.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 342.* Villalob. *in ſum. p. 2. tract. 21. differ. 2.* Roland. à Valle *in tract. inſcripto, Hipparcus, ſiue diſceptatio de Religioſo negotiatore, §. 5. n. 87.* Sed Ego non inuenio in eo text. tale quid probari: debebant allegare *cap. ſecundum inſtituta, d. titul. ne clerici,*
66 *vel mon.* Verba autem, *vt iuſtitiarius eorum fiat*, intelligenda ſunt de miniſtro criminali, qui de cauſa ſanguinis cognoſcat; nam licèt originem trahat verbum illud *iuſtitiarius*, à particula iuſtitia, & videatur intelligendum de illo, qui exercet officium iuſtitiæ ciuilis, aut criminalis; nihilominus in iure noſtro vt plurimùm ſonat in criminalitatem, vt expreſsè colligitur *ex cap. ex litteris 5. de pignorib.* vbi iuſtitiarius appellatur miniſter quidam Regius, qui cognouit de quodam delicto, & ex *Clem. 1. de pœnit. & remiſſ.* vbi poſtquam Romanus Pontifex ſtatuerat ſacramentum Pœnitentiæ vltimo ſupplicio damnatis non eſſe negandum, ita de illis qui tales condemnarunt, loquitur: *Iuſtitiarios omnes, & dominos temporales, vt ab huiuſmodi deſiſtant abuſu in Domino hortamur*, &c. Inſinuat gloſſ. *verb. iuſtitia mediante, in cap. Epiſcopus, ne clerici, vel mon. lib. 6.* dum miniſtrum illum, qui commiſſione Epiſcopi ſecularem juriſdictionem habentis cognoſcit de cauſa ſanguinis, appellat iuſtitiarium; nam cum textus ita decidiſſet. *Quamvis ipſe Balliuus, vel alius contra malefactores ad pœnam ſanguinis proceſſerit iuſtitia mediante*, Sic quærit gloſſa: *Quid ſi contra iuſtitiam? Dic idem: nam Epiſcopus, qui mandauit iuſtitiam fieri, non eſt in culpa; ſi iuſtitiarius delinquat.*

67 Huius text. *in d. cap. ſed nec*, nonnulli meminerunt in diſputanda illa quæſtione, an clerici poſſint eſſe Conſiliarij, ſeu miniſtri, aut Iudices ordinarij cauſarum ciuilium in Curiis Principum & Regum? de qua vide Azeued. *l. 1. titul. 4. lib. 2. Recop. & in addit. ad Curiam Piſan. lib. 2. cap. 21. in fine*, Menoch. *de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 30. n. 312.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. cap. 17. n. 25. cum ſeqq. & n. 32. litt. F*, Bortel. *de præſtantia Regis Cathol. cap. 73. num. 6. & de magiſtr. lib. 1. cap. 10.* Maſtril. *eod. tract. lib. 2. cap. 6.* Franc. Zypæ. *in ſimili tract. lib. 1. cap. 37.* Martin. Mager. *de aduocatia armata, capit. 7. num. 207.* Fr. Laurent. Landmet. *de Veteri clerico, lib. 2. cap. 15. pag. 47.* In primis P. Suarez *tom. 5. de cenſur. diſp. 51. ſect. 3. num. 16.* ita ait: *Statim verò occurrere poteſt practica difficultas: nam videmus in Curiis Principum & Regum clericos eſſe ordinarios iudices cauſarum ciuilium, & huic muneri eſſe deputatos, nec propterea cenſeri irregulares, etiam durante tali munere, & tamen miniſterium illud non minùs implicat negotiis ſecularibus, quàm officium Aduocati, & ſimilia?* Cui difficultati reſpondent communiter Doctores excipere ab hac regula Conſiliarios Principum, vt videre licèt in Panormitano *in cap. ſed nec, ne clerici, vel monachi, & in cap. clericis, eod. tit.* vbi idem ſentit Ioan. Andr. idem Panorm. *in cap. non eſt, de voto*, Dec. & Bald. quos referunt, & ſequuntur Bernard. Diaz. & Salzedo *in pract. cap. 62.* cui ſententiæ fauet lex Hiſpaniæ *part. 2. tit. 6. l. 48.* vbi Gregor. Lop. id aduertit, citans ad hoc *cap. in Archiepiſcopatu, de raptor.* Et nihilominus eidem Suarez videtur hæc iura non conuincere; quia aliud eſſe videtur eſſe iudices ordinarios, in publico Regni Tribunali; quod videtur prohiberi in dictis iuribus, videlicet *in d. cap. ſed nec, & in d. cap. clericis*; aliud verò adeſſe Regi ad ferendum conſilium; ſed tandem ſic concludit: *Nihilominus vſu receptum eſt; ſiue ex conceſſione Pontificum, ſiue quia conſuetudo ita interpretata eſt ipſa iura, vt clerici abſque vlla nota irregularitatis, vel alterius impedimenti Canonici poſſint eſſe Conſiliarij Regum in huiuſmodi iudiciis; ſiue Tribunalibus, in quibus de conuenienti Regum gubernatione, & prouidentia, vel ad ſummum de ciuilibus cauſis agitur.* Paul. Layman. *in Theologia morali, tract. 5. p. 3. cap. 8. num. 5.* omnes Eccleſiaſticos comprehendit, dicens: *Per Eccleſiaſticam conſuetudinem conceſſum eſt, vt perſonæ Eccleſiaſticæ in Principum etiam ſecularium Curiis fungi poſſint officio Conſiliarij, Cancellarij, imò etiam iudicis in cauſis ciuilibus*, vt notat Abb. *in cap. ſed nec, ne clerici, vel mon. non autem in cauſis criminalibus, excepto caſu ſi Fidei defendendæ cauſa, aut bonum ſpirituale animarum id exigat*, vt notat Molin. *tract. 3. diſp. 8. n. 10. argum. text. in cap. in Archiepiſcopatu, de raptorib.* &c. Dixit, *perſonæ Eccleſiaſticæ*, vt comprehenderet tam 68
clericos, quàm Religioſos, iuxta doctrinam Vgolini *de cenſur. Pontifici reſeruat. p. 2. cap. 12. num. 2.* dum tenet eccleſiaſticam perſonam eam eſſe, quæ aut per Ordinis ſuſceptionem, aut per Religionis ab Apoſt. Sede probatæ ingreſſum ſe Deo dedicauit, vt habetur *in capite duo ſunt genera hominum, 12. q. 1. & in cap. ſi quis ſuadente diabolo, 17. quæſt. 4.* ſiue igitur clerici ſint, ſiue Religioſi, eccleſiaſticæ perſonæ habentur, ac ſunt.

Quintò infertur reſolutio ad illam quæſt. An Con- 69
ſiliarij, ſeu iudices ordinarij Principum ſecularium Curiales dicantur, ad hoc vt irregularitatem incurrant contra tales poſitam *in cap. 1. 2. & 3. diſt. 51.* & aliis in locis? Ad quod præmittendum duxi cum gloſ. communiter recepta *in princip. diſt. 51.* dici Curiales omnes qui aliquo modo ſunt obligati Curiæ, ſiue milites, ſiue Aduocati forenſes, ſiue Iudices, ſiue officiati, Suar. *tom. 5. diſp. 47. ſect. 4. num. 1.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſcipl. cleric. §. 11. n. 6.* qui ad effectum irregularitatis contrahendæ Curiales appellant illos qui ſæua, turpia, ſeu vilia in Curia exercuerint; vel qui fuerunt officiales in cauſa ſanguinis. Deinde præmitto 70
hanc Curialium irregularitatem laicis impoſitam fuiſſe, ne ſcilicet eis ordinari permittatur: ita colligitur *ex cap. præcipimus, diſt. 34.* ibi: *Præcipimus ne vnquam*, &c. *vel Curiæ, aut cuilibet conditioni obnoxium ad ſacros Ordines permittas accedere*, &c. & ex pluribus decretis *diſt. 51.* præcipuè *ex cap. 2. & c. 3.* item *diſt. 53.* ex quibus benè probatur hanc Curialitatis irregularitatem ſiue impedimentũ arcere laicum ab Ordinibus ſuſcipiendis durante officio, poſt illud namque finitum, ſi de cauſa ſanguinis non cognouit, ceſſat impedimentum, vnde clerici poſt ordines ſuſceptos, licèt Curialitatis officia

exercuerint, nullam irregularitatem incurrunt, nec im-
pedimenta contrahunt: ita Syluest. *in ſum. verb. Cu-
rialis*, *& verb. Ordo* 4. Tolet. etiam *in ſum. lib.* 1.
cap. 56. Henriq. *etiam in ſum. lib.* 14. *cap.* 5. *num.* 5.
Vgolin. *de irregul. cap.* 58. §. 1. *num.* 8. Suar. *d. tom.* 5.
diſp. 49. *ſect.* 4. *& diſp.* 51 *ſect.* 3. *num.* 15. Bonacin. *de
cenſur. diſp.* 7. *q.* 2. *puncto* 4. Villalob. *in ſum. p.* 1.
tract. 21. *differ.* 37. Non obſtat doctrina Suar. *d. tom.* 5.
diſp. 40. *ſect.* 1. dictans irregularitatem impedientem
Ordinis ſuſceptionem, impedire etiam illorum vſum,
quia ſeipſum meliùs declarat *ead. diſp.* 40. *ſect.* 3. *n.* 24.
ibi: *Omnis irregularitas priuant Ordinis ſuſceptione,
priuat etiam vſu eius, ſi cum tali irregularitate ſuma-
tur, quamvis non neceſſariò priuet vſu Ordinis ſuſcepti
ante talem irregularitatem*, &c. & antea ſæpè citata
diſp. 40. *ſect.* 1. *num.* 11. conſtituerat regulam certiſſi-
mam, quod in moralibus longè aliud éſt non recipere
perſonam ad aliquem gradum, & dejicere illam à tali
gradu, poſtquam ſemel quis admiſſus eſt, quod mora-
72 liter contumelioſius eſt, quod inſinuat Emman. Sà *in
aphoriſm. verb. Irregularitas*, *num.* 1. quatenus dicit
quod irregularitas eſt impedimentum accipiendi Ordi-
nes, aut acceptis vtendi, impedit verò aliquando ſolam
ſuſceptionem, non vſum, aliquando vſum vnum, &
non alium. Et inueni plura exempla apud Doctores:
Couar. *in Clem. ſi furioſus*, *p.* 1. *in initio*, *n.* 9. loquens de
expoſito, cuius parentes omninò ignorantur, reſoluit
ſecundùm ſuam opinionem, quod talis ordinari non
poteſt abſque diſpenſatione, ſed ſi fuerit ordinatus,
quod poteſt in ordine ſuſcepto miniſtrare, Auila *de
cenſur. p.* 7. *diſp.* 4. *dub.* 5. tenet quod licèt hiſtriones
ex officio prohibeantur ordinari, nihilominus ſi ordi-
nes ſuſcepiſſent, illis vti poſſent, per *cap. cùm decorem*,
iuncta gloſ. *de vita & honeſt. cleric.* Bonac. *de cenſur.
diſp.* 7. *q.* 2. *puncto* 4. poſtquam docuit obligatos ad ra-
tiocinia ordinari non poſſe, per text. *in cap. unic. de
oblig. ad ratiocin.* aſſerit ſibi videri eos Ordinibus ſuſce-
ptis vti poſſe.

73 Quibus in materia præhabitis reſoluendum eſt, à
regula in principio quinti corollarij præſcripta excipi
illos, qui ſunt Conſiliarij Principum, ita Suar. *d. tom.* 5.
diſp. 51. *ſect. vlt.* vbi ad hoc allegat Panorm. Ioan.
And. Dec. Bald. Bernard. Diaz & Salzedo, ac Greg.
Lopez, concludens conſuetudinem adeſſe, quod ſine
metu alicuius irregularitatis occaſione curialitatis
contractæ poſſint Clerici eſſe iudices Principum ſæcu-
larium in cauſis ciuilibus, cuius verba ſuprà retulimus
num. 67. *cum ſeqq.* Fr. Henric. de Villalobos *in ſum. p.* 1.
diffic. 38. agit de hac irregularitate, quæ colligitur ex
dictis *cap.* 1. 2. *&* 3. *diſt.* 51. & cum Maiolo *de irregul.
lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 9. tenet laicos Curiales ordinari non
poſſe, & in præcedenti *diffic.* 37. idem Villalobos tra-
ctans de obligatis ad ratiocinia, & de Curialibus, qui
cauſas agunt, vel quibuſlibet publicis functionibus oc-
cupantur, addit: *Que los clerigos que tienen eſtos mini-
ſterios no quedan irregulares, porque ſolo habla de los le-
gos*: & paulò poſt ibi: *Y tambien ſe aduierte en eſpecial
que los clerigos ſin nota de irregularidad pueden ſer
Conſejeros en cauſas Ciuiles, y donde ſe trata de gouier-
no, como dizen Bernardo Diaz, y ſabiendo, ſeguiendo a
Decio y Baldo, y lo tiene* Gregorio Lop. *l.* 48. *tit.* 6.
part. 1. *y conſta de la coſtumbre*, &c. Hanc eandem ex-
ceptionem de Conſiliariis Principum, modò laicis, mo-
dò Eccleſiaſticis, tenent Mercer. *in* 3. *p. D Thom. q.* 24.
dub. 3. Petr. Cornejo *in eandem* 3. *p. tract. de irregularit.
diſp.* 14. *dub.* 2. *num.* 3. Filliuc. *in quæſt. moral. tom.* 1.
tract. 19. *de cenſur. in particulari*, *cap.* 7. *n.* 197. Paul. Lay-
man. *in Theolog. morali*, *tract.* 5. *p.* 5. *cap.* 8. *n.* 5. P. Ludou.
de Torres *de cenſur. lib.* 9. *diſp.* 72. *dub.* 6. qui atteſtatur
illam conſuetudinem Pontifici innotuiſſe, Gaſpar Hur-
tado *de cenſur. tract. de irregular. diſp.* 2. *dub.* 18. vbi
expreſsè de Conſiliariis laicis, Anton. Diana *moral. re-
ſol. p.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 98. vbi de Conſiliariis Princi-
pum, qui ſunt Regentes, Præſides, & Magiſtri Ra-
tionales.

Sextò infertur intellectus *ad cap. clericis*, §. *iube- 74
mus*, *ne clerici*, *vel mon.* vbi poſtquam Pontifex Ale-
xander III. ſtatuerat ne clericis per ſe truncationes
membrorum inferant, aut iudicent inferendas, addit:
*Iubemus etiam ſub interminatione anathematis, ne quis
Sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut Præpoſiti ſæ-
cularis. Si quis autem contra hoc venire præſumpſerit, &
commonitus emendare noluerit, excommunicationi ſubja-
ceat.* Ex quo textu Doctores paſſim colligunt, Sacerdo-
tibus interdictum eſſe ne poſſint eſſe Vice-Reges, ſeu
Vicecomites, vel Locumtenentes Principum ſæcula-
rium in iuriſdictione ſæculari exercenda, nec guberna-
tores Regis, vel adminiſtratores Prouinciæ, tanquam
Officiales Principum ſæcularium, vt per Nauar. *in man.
cap.* 27. *n.* 117. *verſ. ſeptima*, Maiol. *de irregul. lib.* 2. *cap.* 3.
n. 3. *& cap.* 5. *n.* 15. Bernard. & Salzed. *in pract. cap.* 60.
Azeued. *ad Curiam Piſanam*, *lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 1. *cum 75
ſeqq. & l.* 1. *à princ. tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* & nuncupatim
Panorm. *in d.* §. *iubentes*, & Syluest. *verb. excommunica-
tio* 9. *n.* 28. poſtquam docuerant non poſſe Sacerdotem
per hunc text. Principis vices agere in iuriſdictione
ſæculari exercenda, quamvis nullam pœnam mortis, aut
mutilationis imponat; addunt quod Prælati poſſunt
eſſe Conſiliarij Principum, licèt eſſe non habeant offi-
ciales exercendæ iuſtitiæ, hoc eſt criminalis. Caietanus
in ſum. cap. 76. exiſtimauit in excommunicationem hu-
ius capitis incurrere Gubernatores, ſeu Vice-Reges,
quoniam appellatione Præpoſiti ſæcularis, omnis hu- 76
juſmodi præſidentia iuriſdictionem habens ſæcularem
venire videtur: cum Caietano ſentit Nauarrus, Tolet.
in ſum. lib. 1. *cap.* 37. *excom.* 7. tradit ſub appellatione
Vicecomitum & Præpoſitorum ſæcularium compre-
hendi Gubernatores, Viceregentes, & Præſidentes iu-
riſdictionem à ſæcularibus obtinentes: & deinde lo-
quens de Sacerdotibus, Diaconis & Subdiaconis, ſubdit:
Poſſunt tamen eſſe conſiliarij Principis ſæcularis, vt
notat Abb. *in d. cap. clericis*, *n.* 10. poſt Hoſt. ibi *num.* 4.
dummodo à pœna ſanguinis ſe abſtineant, ſecundùm
Hoſt. & Abb. *ubi ſupra*, quam quidem pœnam ſangui-
nis eſſe debere grauem, dicit Boich. *ibidem in fine*, Bo-
nacin. *de cenſur. extra Bullam Cœnæ*, *diſp.* 2. *q.* 4. *pun-
cto* 5. docet non videri in illo textu interdictum Sacer-
doti munus Conſiliarij apud Principem ſæcularem ſuſ-
cipere, modò illud non exerceat in cauſa ſanguinis in
particulari. Villalob. *d. p.* 1. *tract.* 17. *diffic.* 18. *n.* 5. ait
textum illum loqui de Sacerdote officium Vicecomitis,
aut Iudicis ſæcularis exercente, & poſtea addit: *Mas
aduiertaſe con el miſmo Abad in d. cap. clerici*, *n.* 10. *deſ-
pues de Hoſt. ibi n.* 4. *que pueden los dichos ſer Conſejeros
de Principe ſeglar, conque no den pena de ſangre*, &c. Et
quicquid ſit, certum eſt in Hiſpania, vel ex conſuetu-
dine legitimè præſcripta, vel aliquo Apoſtolico priui-
legio paſſim Epiſcopos fieri Proreges, aut Præſides
Senatus Regij, vt teſtatur Henriq. *in ſum. lib.* 14. *de irre-
gul. cap.* 5. §. 5. *in commento*, *lit.* Q.

Septimò infertur, nullum clericum dictare, aut pro- 77
ferre poſſe ſententiam ſanguinis, *cap. ſententiam ſan-
guinis*, *ne clerici*, *vel mon.* cum ibi per me citatis *in
collect. num.* 2. *cap. ne clerici*, *eod. tit. in* 6. & addo Ma-
chado *en ſu perfetto Confeſſor*, *y Cura de Almas*, *lib.* 1.
p. 3. *tract.* 18. *docum.* 2. vbi ait intelligendam eſſe reſo-
lutionem prædictam de quacunque ſententia mortis, ſi-
ue mutilationis membrorum, ſequuta ſcilicet cum effe-
ctu morte, ſeu mutilatione in vim dictæ ſententiæ, ad
hoc, vt talis irregularitatem incurrat, etiamſi mere lai-
cus ſit. Ita contra Maiol. *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 3. docent
Syluest. *verb. homicidium* 3. *q.* 1. Sot. *de Iuſtit. lib.* 5.
q. 1.

Digitized by Google

q.1.art.9. Medina in ſum.lib.1.cap.10.§.10. Villadieg. centur.cap.6.num.20. Suar. dict. tom.5. diſp.47.ſect.5. num.3.& ſection.4. num.2. Bonacina de cenſur. diſp. 7. q.4.puncto 1.prop.vnic.n.23. Auila eodem tract.p.7.diſput.2.dub.1. Filliuc. tract.19.cap.10.num.239. Villalobos in ſum.p.1.tract.21.difficult.25.n.2.quod quidem procedit quamvis miraculosè mors, ſeu mutilatio cum effectu non ſequatur, vt declarat Auila d. tract.de cenſ. p.7.diſp.5.ſect.1.notab.3.

78 Vnde benè deducitur, clericum poſſe ex commiſſione Principis cognoſcere etiam de cauſis criminalibus, dummodo non deueniat ad condemnationem ſanguinis, mutilationis, aut deformationis membrorum, vt docent Cou. in Clem.ſi furioſus,p.2.§.5.num.9. Fr.Emman.in ſum.p.1. cap.169. concluſ.5. ex text. in cap. ſapè 23.quaſt.8.& ex d.cap.in Archiepiſcopatu, de raptoribus, non obſtante cap. nullus Epiſcoporum 15.quaſt.4.

79 vbi videtur Eccleſiaſticis perſonis prohiberi cauſas criminales iudicare, quia ibi gloſſ.verb.iudicari, ait prohibitionem locum habere cum agitur de effuſione ſanguinis. Similiter poterit Eccleſiaſtica perſona abſque metu irregularitatis, ſi fuerit alicuius Principis ſæcularis Conſiliarius, cum eo concurrere in lege, ſeu conſtitutione edenda, qua delinquentibus in certo crimine pœna ſanguinis imponatur, quia proximè non concurrit ad cauſam ſanguinis. Ita Henriquez in ſum. lib.14.cap.12.num.6.& cap.16.num.4. Auila dict. p.7. diſp.5.ſect.2.dub.5.

80 Octauò infertur, tam Clericos, juxta cap.clerici, cap. quicumque, 23. q.8. quàm Religioſos, vt conſtat cap. eos 20. q.3. grauiſſimis prohiberi pœnis in bello militare. Bañez 2.2. quaſt.40.art.2. Molin. de Iuſtit.tom.1. diſp.108. Auila de cenſ. p.7. diſput.6. ſect.3. Candid. diſquiſ.moral.57.art.9.dub.5. Machado d.lib.1.p.3.tractat.17.docum.10.

81 Poterunt tamen ad bellũ iuſtum perſuadere, hortari, & ad illum milites inducere, vt ſtrenuè dimicent, dummodo talis inductio non dirigatur ad particularem aliquem occidendum, abſque irregularitatis periculo, juxta doctrinam S. Thomæ 2. 2. q.4. art.2.ad 3.& conſtat ex cap.igitur, cum ſequentibus, 23. q.8.& reſoluunt Bonacin. de cenſ.diſp.7.q.4.p.4.n.11. Molin.& Auila citatis locis, Henriquez d.lib.14.cap.12. n.4.litt.R, Filliuc.tom.1.tract.19.n.266. Candid. dicta diſquiſit.17.art.4.dub.4. Villalobos in ſum.p.2.tract.5. diffic.8.n.2. Machado d.tract.17.docum.10.n.5. Præcipuè ſi faciat pro defenſione Eccleſiæ, vel Reipub. vel Fidei, quamvis ſequantur ex vtraque parte homicidia, & mutilationes, niſi ipſe occidat, vel reformet, cap. Dominus, 23. q.1. cap. hortatu, 23. q.8. Suar. tom.5.diſp.47. ſect.6.n.8.Sayr.de cenſ.lib.7.cap.19.n.3. Bonac. eodem tract.diſp.7.q.4.puncto 4.n.7. Rota deciſ.3.in fine,p.2. recent. Bellet. diſquiſit. clerical.p.1.tit.de diſcipl.cleric. §.5.n.141. vbi n.142. ſecus dicit ſi bellum iniuſtum eſſet, quia tunc clericus fieret irregularis præſtans fauorem, vel auxilium, vel conſilium, dummodo inde ſequuta fuerit mors hoſtis, aut membri mutilatio, etiam per alios, latè D. Roder. à Cuña in comment. ad princ.21.diſt.ex n.5. Et idem Bellet. vbi ſuprà, n.143. aduertit quod ſi clericus interſit in bello iniuſto ad pacem componendam, ſeu ad Confeſſiones audiendas, quamvis ex hoc per accidens augeatur animus militibus, non fit tamen irregularis. Ex quo igitur quod clericus dans conſilium vt inducatur bellum iuſtum, non manet irregularis, ſequitur eſſe poſſe de conſilio rerum bellicarum, vt expreſsè docet Henriq. d. lib.14.cap.3. n.1. Auila d.p.7.diſp.6.ſect.3.dub.2.ad finem.

82 Ex quibus omnibus colligitur circa cognoſcendas, & iudicandas cauſas ciuiles in conſilio Principum ſæcularium nullam inueniri in iure prohibitionem, quæ clericos depellat à tali cognitione, & quod plus eſt, nec vlla adeſt, quæ Regulares ex hoc capite excludat, ſi id faciant de Superiorum ſuorum licentia, & debito modo, imò maiorem libertatem in illis cognoſcendis, & diiudicãdis habere dicimus Epiſcopos, & Abbates, ac Prælatos, qui nulli ſubſunt ordinario Superiori, ſed immediatè S.Sedi Apoſt.ſubiecti ſunt, non enim ita indigent ſpeciali licentia, ſicut alij. Et ad omnem dubitandi anſam tollendam Portugaliæ, & Algarbiorum Rex Sebaſtianus obtinuit à Summo Pontifice Pio IV. vt pro adminiſtratione juſtitiæ in Regnis, Inſulis, & dominiis eidem, & pro temporè exiſtenti Regi ſubiectis, poſſet quaſvis Eccleſiaſticas, quàm cuiuſvis Ordinis Regulares perſonas, quavis etiam Pontificali dignitate pollentes (ſi aliàs cum eis, vt extra eorum monaſteria, aut alia Regularia loca degere poſſint, legitimè diſpenſatum fuerit) conſilio ſuo adhibere, ipſeque in omni conſilio pro tempore adhibitæ perſonæ in quibuſvis criminalibus, prophanis, & mixtis cauſis, etiam pœnam ſanguinis concernentibus conſulere, & votum dare, ſeu ſuffragium ferre, ac cauſarum earundum deciſioni, & terminationi interuenire, necnon perſonæ Eccleſiaſticæ cuiuſcumque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis exiſtentes per ipſos Portugaliæ Reges ad ſæcularia officia Regnorum, inſularum, & dominiorum huiuſmodi pro tempore deputatæ officia ipſa acceptare, & regere, eòque tempore durante cognitioni, & deciſioni quarumcunque cauſarum, & quæſtionum criminalium contra quoſcumque incumbere, & quibuſvis negotiis criminalibus ſe immiſcere liberè, & licitè valeant, abſque aliquo conſcientiæ ſcrupulo, aut irregularitatis, ſeu inhabilitatis, vel aliarum ſententiarum, cenſurarum, & pœnarum contra ſe in præmiſſis ingerentes latarum incurſu, vel infamiæ nota, etiamſi exinde ſanguinis effuſio, & mutilatio membrorum, aut mors hominum ſubſequatur, dummodo per ſeipſos ſententias non ferant: vt pleniùs in dictis litteris in forma Brevis expeditis, Pij Papæ IV. continetur, incip. *Pro ſalubri*, ſub Dat. Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1559. Kalend. Martij, quæ impreſſæ circumferuntur in libello priuilegiorum, facultatum, & gratiarum, quas Summi Pontifices Regibus Portugaliæ, & ad eorum inſtantiam conceſſerunt. Vlyſſipone ex officina Petri Crasbeck 1609.

Seguntina privilegij.

Priuilegij vſus, & obſervantia, ex quibus inducatur, & confirmetur? Priuilegium immunitatis â collectis, gabellis, & alcavalis conceſſum, de quibus intelligatur? & vtrùm comprehendat impoſitas poſt earum conceſſionem?

VOTVM XC.

1 *Poteſtas concedendi immunitatem à collectis reſidet penes ſupremum Principem.*
2 *Principis etiam ſæcularis aſſertio plenè probat.*
3 *Confirmatio nouam conceſſionem, & nouum titulum operatur.*
4 *Confirmatio in forma ſpecifica qua dicatur.*
5 *Confirmatio pluries repetita per diverſos primi concedentis ſucceſſores extinguit defectum.*
6 *Priuilegium ex cauſa oneroſa, & quod tranſit in vim contractus, eſt irreuocabile.*
7 *Immunitas conceſſa mercatoribus nauigantibus ad aliquem portum pro augenda illius habitatione, non poteſt reuocari.*

generale illud dicitur quod eſt erectum, & inſtitutum per Papam, Regem, ſeu Principem, Chaſſan *in catalogo gloria mundi,p.10.conſid.*32. Perez *d.l.*1.*verſ.ad ſecundum*, vbi dicit quod io Regno Caſtellæ præcipua ſtudia ſunt Salmantinum, Complutenſe, & Pincianum, Hortig. *in patrocinio pro Caſaraugustano gymnaſio, p.*1. *à n.*13. *& p.*3. *num.*2. Trullench. *d.* §. 9. *num.*3. Machado *d. docum.*6. *num.*3. Solorzan. *d.cap.*14. *num.*36.
38 Ego *d.alleg.*56.*n.*12. Vnde non ſufficit Studium, quod non eſt Vniuerſitas, quamvis in eo optimè legatur, & publicè cuicumque audire volenti, Zerol. *verb.ſtudium*, §.4. Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi,cap.*43.*n.*2. Trullench, & Machado *proximè citatis locis*, Nicol.Garc. *d.cap.*1. *num.*55.

39 Tertiò amplia, ſeu potiùs declara procedere in Cathedraticis, qui docent conducti, aut ſalariati, vel ratione ſtipendij, ſeu Cathedræ quam habent, non verò in iis, qui ſponte, aut voluntariè legunt ſine ſtipendio, & Cathedra, niſi legant cum licentia Vniuerſitatis, ſeu clauſtri, ſiue collegij Doctorum; nam *in d.c.vlt. de magiſtr.* & in Concil.Trid. *d. c.* 1. ſolùm requiritur quod publicè in ſcholis doceant, ſeu legant, & ne quilibet hoc titulo velit ſe à reſidentia excuſare, requiritur licentia Vniuerſitatis, ſeu clauſtri, quæ non debet dari niſi iis, qui apti, & vtiles videantur ad docendum. Ita Nicol.Garc. *d.cap.*2.*n.*59. *&* 60. Caſtro Palao *d.* §.9. *n.*1. Ego *d.alleg.*56.*n.*27.

40 Quartò amplia, ſeu potiùs declara procedere in docentibus, quamvis ſint Parochi, niſi legant Grammaticam. Ita Nicol.Garc. *de cap.*2.*num.*70. Caſtro Palao *dict.*§.9 *n.*4. Trullench. *dict.*§.9.*n.*2. *in fine*, & conſtat ex Bulla Eugeniana, ibi: *Vt fructus, redditus, & prouentus omnium, & ſingulorum ſuorum beneficiorum Eccleſiaſticorum ſecularium, & Regularium, cum cura, & ſine cura*, &c. Et licèt idem Nicol.Garc. *d.c.*1.*n.*82. dicat quatuor requiri, vt Parocho ex gratia concedatur per Sedem Apoſt.ſtudendi facultas, ad hoc vt fructus ſuos faciat, nihilominus hodie cùm attento Concilio Trid.
41 non admittantur niſi qui per concurſum magis idonei fuerint iudicati, poſt illud non datur Parochiales Eccleſias obtinentibus ſtudendi licentia, ac in abſentia ſtudiorum cauſa fructus percipiendi. Ita Nicol. Garc. *d.cap.*2.*n.*81.*&* 84. Ego *de officio, & poteſtat. Parochi, cap.*8. *num.*27. *& d. alleg.*56. *num.*30. *& in collect. ad*
42 *Concil.Trid.dict.cap.*1. *num.*61. vbi *num.*63. refero deciſum quod Parochus ciuitatis poteſt ibi in publica Vniuerſitate Sacram Scripturam legere, ita tamen vt cura animarum per ipſum exercenda nihil detrimenti patiatur.

43 Quintò amplia procedere etiamſi Præbendæ, quas obtinent docentes, ſitæ ſint in Cathedrali eiuſdem ciuitatis, in qua publicè lectoris munere funguntur. Ita deciſum referunt Nicol. Garc. *in addit. ad dict. cap.*2. *num.*83. Solorzan. *dict.cap.*14.*num.*32. Machado *dict. docum.*9. *n.* 8.

44 Sextò amplia priuilegium hoc de percipiendis fructibus in abſentia cauſa ſtudij, non eſſe reſtringendum ad duos Canonicos, ſed extendendum ad plures, dummodo id ſtatus Eccleſiæ patiatur. Ita Moneta *de diſtribut. quotid. part.*2. *quaſt.*10. *num.*20. Ego *d. alleg.*56. *num.*25.

45 Septimò amplia priuilegium percipiendi fructus beneficiorum in abſentia cauſa ſtudij, quoad docentes non habere vllam temporis determinationem, ſed eo gaudere quandiu docuerint. Ita Abb. *in d.c.vlt.de magiſtr. num.*4.*&* 5. Moneta *d.quaſt.*10. *num.*10. Caſtro Palao *d.*§.9.*n.*11. Ego *d.alleg.*56.*num.*32. In ſtudentibus verò priuilegium huiuſmodi illis non ſuffragari, vltra quinquennium à die quo cœperunt ſtudere, probat text. *in d.cap. vltim.*& reſolvunt Monet.*d.quaſt.*10. *num.*14. Nicol.Garcia *d.cap.*2.*num.*105. Caſtro Palao *d.*§.9.*num.*11. Trullench. *d.lib.*9.*n.*3. *verſ. hac autem licentia.*

Octauò amplia ad dictum priuilegium de percipiendis fructibus Præbendarum in abſentia cauſa ſtudij conſequendum non requiri licentiam Epiſcopi in docentibus. Ita Nicol. Garcia *d.cap.*2.*n.*87.*& num.*559. *ad* 4. Caſtro Palao *d.* §. 9. *num.* 4. *in fine*, Ego *d. alleg.*56. *num.*33. Requiri verò videtur in ſtudentibus, per *cap. tua fraternitatis, de cleric. non reſid.* vbi gloſ. *verb. indultum, d. c. cùm ex eo, de elect. lib.*6.& declarauit Pius IV. *conſtit. ſua incip. Sanctiſſimus, die* 24. *Nouemb.*1654.*Monet.d.quaſt.*10.*num.* 9. Nicol.Garcia *d. capite* 2. *numer.* 88. Caſtro Palao *d.* §. 9. *numer.*7. *verſ. nihilominus.* Ricc. *in praxi aurea, reſolut.* 223. Trullench. *d. dub.* 9. *num.* 3. *verſ. ſecundò requiritur.* 46

Limita in diſtributionibus quotidianis, quæ abſentibus cauſa ſtudiorum non conceduntur, *cap.licèt, de prabend.*& circa hoc Concilium Trid. nihil innouauit. Ita Sandoual. *de offic. Eccleſ.p.*6.*cap.*17. Quarant. *in ſum. Bullar. verb. reſidentia,verſ. quod autem*, Gotier. *canon. lib.*2.*cap.*15.*num.*52. Zerol. *in praxi Epiſcop. p.*1.*verb. diſtributiones quotidiana,*§.3. Gonzal. *d.* §.7. *proœm. à num.*78. Monet.*d. cap.*10. *num.*23. Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ.cap.*166.*num.*17. Vgolin.*d.cap.*19. *paragraph.*2. *num.*6. Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra, lib.* 2. *tit.*23. *l.*2. *paragraph.*2. *de reſident. num.*67. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. deciſ.* 495.*in* 1.*edit. aliàs reſolut.* 386. *num.*3. *in* 2.*edit.* Caſtro Palao *d.* §.9. *num.*13. *in fine*, Solorzan. *d.cap.*14. *num.*21. Trullench. *d.* §.9. *in princ.* Ego *d. alleg.* 56. *num.*19. 47

Intellige de illis, quæ propriè diſtributiones appellari poſſunt, quales non ſunt quando tota groſſa & maſſa communis Præbendarum in illis conſiſtit, ſeu illæ ſolæ conſtituunt Præbendam, *gloſ. verb.diſtributiones, in fine d. cap. licèt* 32. *de prabend. & verbo receperint, verſ. ſed quid dices, in cap.*1. *de cleric. non reſid. lib.* 6. Petr. Gregor. *de beneſic. cap.*7. *num.* 12. Fr. Emman. *in ſum.tom.*4.*cap.*17.*num.*3. Azor. *inſtit. moral.p.*2.*lib.*7. *cap.*7. *quaſt.*7. Gratian. *d. cap.*168. *num.*29. *& tom.*2. *cap.*283.*num.*10.Cened.*d.quaſt.*1.*num.*31.Zerol.*d.p.*1. *verb. diſtributiones,num.*3. Nicol. Garcia *d. cap.* 2. §.2. *n.*443.Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea,reſol.*70. *num.*3. vbi tenet quod quando Præbenda eſt tenuis, & ferè omnes fructus conſiſtunt in diſtributionibus, abſens cauſa ſtudij lucratur etiam diſtributiones, dempta tertia parte; & ſic quando omnes redditus conſiſtunt in diſtributionibus quotidianis, eandem tertiam illarum partem detrahendam, vt iis, qui interſunt, accreſcat, reliquo penes legentes, & ſtudentes remanente, reſoluunt Nicol. Garcia *in addit.ad d.cap.*2. *num.*353. Piaſec. *in praxi Epiſcop.p.*1. *cap.*3. *num.*10. Proſper de Auguſt. *in addit.ad Quarant. d.loco,*§.1. Ego *d.alleg.*56. *n.*20. Solorzan.*d. cap.*14. *n.*27. 48

Quæ pro ſtudioſorum laboribus præmia illis non proponantur concedenda? cùm & mente & corpore ſemper intendant libris, etenim vt Flaccus monet,

—— Nihil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus.
Ad ſumma nemo ſine labore peruenit.

Nam, vt idem ait Comicus:

Qua pulchra ſunt, multis conſtant laboribus.

Rectè quoque Euripides in Archelao, *labore expers quis celebris gloria.* Sic Liuius *lib.*4. *decad.*1. *Labor & periculum impenditur, unde honor & emolumentum ſperatur.* Et D. Hieronym. *in epiſt. Nullus labor durus, nullum tempus longum videri debet, quo gloria aeternitati acquiritur.*

Nil mirum ſi Pontifices, ſi Reges tam ampla conceſſerint ſtudentibus priuilegia: *nam*, vt inquit Eumen. Rhethor,

Rhetor. *in orat. pro inſtaurandis ſcholis Auguſtodunenſibus: Littera omnium fundamenta ſunt virtutum, vtpote continentia, modeſtia, vigilantia, patientia magiſtra; qua vniuerſa cùm in conſuetudinem tenera atate venerunt, omnia deincepe officia, vita, ad ipſa qua diuerſiſſima videntur, militia, atque caſtrorum munia conualeſcunt.*

Et rectè Caſſiodor. 10. *var. epiſtol.* 3. ait quod *deſiderabilis eruditio litterarum naturam laudabilem eximiè reddit ornatam; ibi prudens inuenit, vnde ſapientior fiat; ibi bellator reperit, vnde animi virtute roboretur; inde Princeps accipit, quemadmodum populos ſub aqualitate componat; nec aliqua in Mundo poteſt eſſe Fortuna, quam litterarum non augeat glorioſa notitia.* Et idem Tertullian. *de idololatria capite* 10. *non minus rectè dixit litterarum inſtrumentum eſſe ad omnem vitam.*

Quæ vt faciliùs aſſequi poſſint, neceſſe eſt vt præmiis, & priuilegiis ad ſcientias, & ſtudia iuvenes incitentur, ſcimus enim bonas artes honore nutriri, atque hoc ſpecimen eſſe florentis Reipubl. vt diſciplinarum profeſſoribus præmia opulenta pendantur. Symmach. *lib. 1. epiſt.* 73. *& epiſt.* 37. Caſſiod. *lib.* 9. *var. epiſt.* 21. præmium artes nutrire ſcripſit, & *lib.* 7. *epiſt.* 5. manus larga artium nutrit ingenia, quando qui de victu non cogitat, perficere iuſſu feſtinat, *& epiſt.* 15. *in princip.* Claud. *de laudibus Stilichonis, panegyr.* 2. In eodem ſenſu Caſſiodor. *lib. 2. epiſtol.* 16. Nutriunt enim præmiorum exempla virtutes: nec quiſquam eſt qui non ad morum ſumma nitatur aſcendere, quando irremuneratum non relinquitur, quod ſcientia teſte laudatur.

Vt enim, inquit Iuſtin. Epiſcop. *in Cantica Cantic. fruges non tam ſoli ingenio, quàm Cœli beneficio, & temperie latius proueniunt, ita quoque artes bona, eximiaque ingenia, Principum, ac Magiſtratuum benignitate excitantur.*

Nullius Abbatia Sancta Anaſtaſia.

Abbas benedictus, & perpetuus, ac titulatus in Abbatia Ordinis S. Benedicti, Prælatitio habitu incedere, & regentiam Conſilij ſuprémi Italiæ obtinere poteſt.

VOTVM LXXXIV.

1 *Facti ſeries.*
2 *Dubiorum propoſitio.*
3 *Abbatia Conſiſtorialis qua dicatur.*
4 *Beneficij Eccleſiaſtici de eſſentia eſt perpetuitas.*
5 *Congregationes reformata Sancti Benedicti quinque ſunt.*
6 *Congregatio Italica S. Benedicti dicebatur olim S. Iuſtina, nunc appellatur Caſſinenſis.*
7 *Abbatia Congregationum reformatarum S. Benedicti ſunt temporales.*
8 *Prioratus S. Auguſtini, & S. Dominici ſunt potius nuda officia, quàm Eccleſiaſtica beneficia.*
9 *Abbatia perpetua in reformatione an reperiantur?*
10 *Abbatia clauſtralis qua ſit, remiſſiuè.*
11 *Beneficium quod confertur, dicitur etiam committi.*
12 *Abbates benedicti, & perpetui poſſunt idem quod Epiſcopi Religioſi circa bona temporalia, fructus, ac redditus Abbatiarum.*
13 *Religioſi in Epiſcopum electi, & illi qui ad aliquod beneficium ſunt promoti aquiparantur.*
14 *Abbates, quibus à ſummo Pontif. collatio facta eſt habent jus adminiſtrandi, & diſpenſandi fructus ſuorum beneficiorum.*
15 *Religioſi obſeruantes, qui ſub Pralatorum obedientia exiſtunt, jus non habent diſpenſandi fructus beneficiorum, quibus praſunt.*
16 *Abbatis benedictio in iure aliquando vocatur ordinatio, aliquando conſecratio.*
17 *Abbatis benedictio, ſiue conſecratio, auctoritate Apoſtol. collata tres operatur principaliores effectus.*
18 *Abbatis benedictio non eſt iterabilis.*
19 *Benedictio Abbatis eſt ornamentum, & quaſi admiratio, & conſecratio perſona perpetua, & indelebilis.*
20 *Benedictionis Abbatis auctoritate Apoſt. collata effectus eſt collatio Ordinum minorum.*
21 *Benedictionis Abbatis alter effectus verſatur circa vſum omnium ornamentorum, & inſignium Pontificalium.*
22 *Papa poteſt ſimplici Sacerdoti facultatem concedere Ordinem Subdiaconatus conferendi.*
23 *Benedictio Abbatis eſt quoddam ornamentum ſpirituale conſecratione Epiſcopi inferius.*
24 *Epiſcopi conſecratio non imprimit characterem.*
25 *Vnctio in Epiſcopo non eſt de eſſentia conſecrationis, ſed eſt quadam caremonia accidentaria.*
26 *Conſecrationis Epiſcopi eſſentiale conſiſtit in impoſitione manuum, verborum forma non excluſa.*
27 *Abbatia in multis aquiparatur Epiſcopatui.*
28 *Abbas temporalis non eſt benedicendus.*
29 *Pontificalia inſignia ex vi priuilegiorum conceduntur Abbatibus temporalibus, perpetuis verò reipſa benedictione accepta.*
30 *Abbas auctoritate Apoſtol. benedictus, inſigniis, & ornamentis Pontificalibus vtens pracedit omnibus Pralatis Eccleſiaſticis non benedictis, nec conſecratis.*
31 *Abbas, cui in titulum perpetuum Abbatia confertur, tenetur ſicut Epiſcopus ad faciendum proceſſum informatiuum de genere, vita, & moribus, & ad profeſſionem Fidei.*
32 *Menſam Abbatialem, & ſigillum cum propriis armis habet Abbas, cui in titulum perpetuum Abbatia collata fuit.*
33 *Abbas contrahit Matrimonium ſpirituale cum Eccleſia.*
34 *Abbates ad Concilia generalia vocandi ſunt ſicut Epiſcopi.*
35 *Legato qui non ſit à latere minimè ſubjiciuntur Abbates benedicti, & titulati.*
36 *Abbas qui cura, & conuentu caret, non tenetur reſidere.*
37 *Monachi nigri S. Benedicti qui? remiſſiuè.*
38 *Religioſus profeſſus in vna Religione, ex qua aſſumitur ad Pralaturam alterius auctoritate Papa, non tenetur in ſecunda expreſſam profeſſionem emittere.*
39 *Eſſentialia ad vtram profeſſionem emittendam qua? remiſſiuè.*
40 *Habitus Monachorum S. Benedicti reformatorum in quo differat à clauſtralibus non reformatis, oſtenditur.*
41 *Habitus Sancti Benedicti eſſentiale in quo conſiſtat, oſtenditur.*
42 *Scapulare habere ſufficit vt Monachus S. Benedicti cum habitu dormire dicatur.*
43 *Scapulare portans retento colore habitus, quamvis peccaminosè addat partem aliquam indecentem, nullatenus facit contra obligationem portandi habitum S. Benedicti.*

44 Habitus

44 *Habitus Abbatum S. Benedicti reformatorum, & clauſtralium quis?*

45 *Abbates reformati temporales in priuilegio Apoſt. geſtare poſſunt habitum Pralatitium.*

46 *Verba in dubio iuris ita interpretanda ſunt, vt natura contractus, & diſpoſitionis non repugnent.*

47 *Abbas in fauorabilibus venit nomine Monachorum.*

48 *Monachi non obligantur ſub peccato mortali, niſi quoad tria ſubſtantialia vota, quantum eſt ex iure, & virtute regula.*

49 *Abbas poteſt ſecum diſpenſare in illis caſibus, in quibus poteſt cum ſubditis.*

50 *Clericis prohibetur cupiditatis negotia ſuſcipere.*

51 *Monachorum nullus forenſis negotij ſuſceptor, vel executor exiſtat.*

52 *Religioſi, & clerici communem obtinent prohibitionem circa negotia ſacularia exercenda.*

53 *Epiſcopis, & Sacerdotibus olim licebat inter ſaculares iudicare cauſas ciuiles.*

54 *Reges in Hiſpania olim cauſas tam ciuiles, quàm criminales Epiſcopis iudicandas committebant.*

55 *Clerici poſſunt exercere iuriſdictionem temporalem annexam Eccleſiaſtica iuriſdictioni, dummodo non infligant pœnam mortis, aut truncationis membrorum.*

56 *Clericis, & Regularibus perſonis prohibitum eſt munus iudicandi cauſas ciuiles, non ex certa natura actus, quia per ſe malus eſt, ſed ex ſpeciali iuris prohibitione.*

57 *Monachorum nomine in Decreti, & Decretalium libris veniunt illi qui Religionem S. Benedicti profeſſi ſunt.*

58 *Canonicorum Regularium appellatione in Decreti, & Decretalium libris veniunt profeſſi regulam S. Auguſtini.*

59 *Religioſus poterit eſſe arbiter, & forenſis negotij ſuſceptor, expoſcente monaſterij vtilitate, & pracedente Superioris licentia.*

60 Cap. eos qui, 20. q. 3. *declaratur.*

61 *Monachorum appellatione in odioſis non comprehenduntur Abbates.*

62 Cap. Sacerdotibus 2. ne clerici, vel monachi, *declaratur.*

63 *Clericus laico deſeruire non poteſt in domo, vel extra pro ſuis negotiis peragendis.*

64 *Regum miniſtri ſpeciali nota digni ſunt.*

65 Cap. ſed nec 4 ne clerici, vel monachi, *declaratur.*

66 *Iuſtitiarius quid ſignificet in iure Canonico.*

67 *Clerici an poſſint eſſe Conſiliarij, ſeu miniſtri in Curiis Principum, & Regum?*

68 *Eccleſiaſtica perſona dicuntur tam Clerici, quàm Regulares.*

69 *Curiales qui dicantur, oſtenditur.*

70 *Curialium irregularitas laicis impoſita durante officio.*

71 *Clerici poſt Ordines ſuſceptos, licèt Curialitatis officia exercuerint, nullam irregularitatem incurrunt.*

72 *Irregularitas aliquando impedit ſolam ſuſceptionem, non vſum.*

73 *Clerici ſine metu alicuius irregularitatis occaſione Curialitatis contracta poſſunt eſſe iudices Principum in cauſis ciuilibus.*

74 Cap. clerici, §. iubemus, ne clerici, vel monachi, *declaratur.*

75 *Sacerdos poteſt Principis vices agere in iuriſdictione ſaculari exercenda.*

76 *Prapoſiti ſacularis appellatione quis veniat?*

77 *Sententiam ſanguinis nullus clericus dictare, aut proferre poteſt.*

78 *Clericus ex commiſſione Principis benè poteſt cognoſcere de cauſis criminalibus, dummodo non deueniat ad condemnationem ſanguinis.*

79 *Eccleſiaſtica perſona ſi fuerit alicuius Principis ſacularis Conſiliarius, cum eo abſque metu irregularitatis concurrere poteſt in lege edenda, qua delinquentibus imponatur pœna ſanguinis.*

80 *Clerici, & Religioſi prohibentur grauiſſimis pœnis in bello militare.*

81 *Clerici, & Religioſi quando poſſint ad bellum iuſtum perſuadere, & hortari?*

82 *Clericus poteſt eſſe de conſilio rerum bellicarum.*

REuerendiſſimus D. M. Fr. Alphonſus Vaſquez de 1
Miranda, Ordinis S. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum fuit ad præſentationem Regis Catholici promotus ad Abbatiam Sanctæ Anaſtaſiæ Ordinis Sancti Benedicti in Regno Siciliæ, ad cuius fauorem mediante dicta præſentatione expeditæ fuerunt Bullæ Apoſtol. ſub dat. Romæ 3. Id. Martij 1636. in quibus hæc reperiuntur verba: *Pradicto monaſterio, quod Conuentu caret*, &c. *de perſona tua Apoſtol. auctoritate prouidemus, teque illi in Abbatem praficimus, & paſtorem, curam ipſius monaſterij, ac huiuſmodi regimen, & adminiſtrationem tibi in ſpiritualibus, & temporalibus plenariè committendo*, &c. Deinde facultas ei conceditur ad benedictionis munus recipiendum, vt videre eſt ibi: *Nos enim tibi vt à quocumque malueris Catholico Antiſtite gratiam, & communionem Sancta Sedis habente munus benedictionis recipere licitè valeas, ac eidem Antiſtiti vt illud tibi impendere poſſit, per praſentes licentiam, & facultatem concedimus*, &c. Poſtmodùm cùm Abbatia prædicta ſit Ordinis S. Benedicti, illi ordinatur vt poſt captam poſſeſſionem habitum iſtiuſmet Ordinis geſtet, necnon cum ſtatutis, & ordinationibus illius ſe conformet, prout apparet ex ſequentibus verbis: *Volumus autem vt tu, cùm primum poſſeſſionem, ſeu quaſi regiminis, & adminiſtrationis pradictorum fueris pacificè aſſequutus, illum geſtes habitum, qui per Monachos dicti Ordinis geritur & habetur, & ipſius Ordinis S. Benedicti regularibus inſtitutis te conformes*, &c. Denique additur: *Nullumque aliud monaſterium dicti, ſeu alterius Ordinis, aut beneficium Regulare, vel ſaculare, in titulum, vel commendam obtinere poſſis*, &c. Et ſic in prædictorum exe- a
cutionem idem Reuerendiſſimus D. Abbas poſſeſſionem dictæ Abbatiæ, necnon ſolemnem benedictionem cum cæremoniis in Pontificali Romano inſertis, ſub *tit. de benedictione Abbatis*, auctoritate Apoſt. obtinuit, & habitum dictæ Religionis Sanctæ Mariæ de Mercede in habitum monachalem Ordinis Sancti Benedicti commutauit, & in actu benedictionis Abbatialis à conſecrante inſignia, & habitum Prælatitium ab Abbatibus perpetuis, titulatis, & benedictis auctoritate Apoſt. illius Ordinis geſtari ſolitum recepit, & de præſenti portat.

Nunc verò de duobus fuit dubitatum. Primò an li- 3
ceat dicto Reuerendiſſimo D. Abbati prælatitio habitu incedere? Secundò, an illi obſtet aliquid vel ratione primæ profeſſionis in Ordine Sanctæ Mariæ de Mercede, vel occaſione Prælatitiæ dignitatis Regularis, quam modò obtinet, quin poſſit obtinere Regentiam Conſilij ſupremi Italiæ, de qua fuerat digniſſimè prouiſus per Regem Catholicum, abſque alia Apoſtol. diſpenſatione.

Ad primum dubium, & pro veriori illius reſolutio- 4
ne eſt aduertendum, quod Abbatia de qua agitur, eſt & dicitur conſiſtorialis, quia ad præſentationem Regis Catholici, & ad inſtitutionem Sanctæ Sedis Apoſtol. ſpectat, Nicol. Garcia *de benefic. part. 5. cap. 5. num.* a 14. Aſcan. Tambutin. *de iure Abbatum, tom. 1. diſp. 5. q. 2. & diſput. 7. quaſt. 1.* Eſt etiam perpetua, proindeque

beneficium

beneficium, cum hæ qualitates ſint de eſſentia benefi-
cij Eccleſiaſtici, Rota *in Palentina Abbatia de Beneni-
uere*, 14. *Aprilis* 1617. *coram bonæ mem.* Coccino,
quam refert Tamburin. *de iure Abbatum in fine tom.* 3.
deciſ. 15. Doctores agentes de diuiſione beneficij in
ſæcularem & Regularem, præſertim Nicol. Garc. *de be-
nef. p.* 1. *cap.* 6. *à num.* 2. Tamburin. *d. tom.* 3. *diſp.* 9.
q. 2. *num.* 9. Ego *de iure Eccleſ. vniu. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 84.
& 85.

5 Et ideo nulli Congregationi reformatæ & obſer-
uanti ſancti Benedicti ſubjicitur, quæ quinque nume-
rantur, & ſub quinque etiam Generalibus, & cum di-
uerſis conſtitutionibus gubernantur, & reguntur, de
quibus Franc. Suarez *de Relig. tom.* 4. *tract.* 9. *lib.* 2. *c.* 3.
Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 2. *diſp.* 24. *quæſt.* 5.
num. 49. 53. 54. 57. & 58. Ego *de iure Eccleſ. lib.* 1. *c.* 41.
6 *num.* 38. Et de Congregatione Hiſpan. ſeu Valliſo-
letana Ouiedo *de Repub. Regul. p.* 1. *tract.* 10. *cap.* 1.
Nam licèt Abbatia, de qua agitur, ſita ſit in Regno Si-
ciliæ, eſt tamen indepẽdens, & prorſus exempta à Con-
gregatione Italica, quæ olim dicebatur ſanctæ Iuſtinæ
de Padua, nunc verò appellatur Caſſinenſis, eo quòd
vnita fuit Abbatiæ Montis Caſſini, vt conſtat ex Bulla
Iulij II. apud Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 2. *diſ-
put.* 24. *quæſt.* 5. *num.* 54. ibi: *Necnon Congregationem
ipſam propter nomen & dignitatem monaſterij huiuſ-
modi (quod aliorum monaſteriorum dicti Ordinis ca-
put eſt, vt præfertur) de cætero Caſſinenſem Congrega-
7 tionem, alias ſancta Iuſtina nuncupari debere*, &c. Om-
nes enim huius Ordinis Abbatiæ, quæ vnitæ reperiun-
tur alicubi ex Congregationibus reformatis, tempora-
les ſunt, & ad electionem generalium Capitulorum, ſeu
ipſorum Monachorum vtplurimùm ſpectant, Aſcan.
Tamburin. *d. tom.* 1. *diſp.* 12. *q.* 2. vbi *à num.* 17. refert
omnes Abbatias Congregationis Caſſinenſis eſſe
temporales, & ad electionem Capitulorum generalium
ſpectare, ex Bulla Alexandri VI. confirmatiua alterius
8 Eugenij IV. quam quidem Alexandri VI. Bullam re-
fert Tambur. *in fine tom.* 1. *pag.* 484. Et ſic tales Abba-
tiæ temporales potius nuda officia, quàm Eccleſiaſtica
beneficia dici poſſunt, prout nec eſſe poſſunt Prioratus
ſancti Dominici, & ſancti Auguſtini, ac ſimiles, ita do-
cent Renat. Chopin. *lib.* 1. *monaſt. tit.* 1. *n.* 4. Emman.
Rodriq. *quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 14. *art.* 3. Gonzal. *ad reg.* 8.
Cancel. gloſ. 8. *n.* 52. *cum ſeqq.* Antonin. Diana *moral.
reſol. p.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 156. Tamburin. *d. tom.* 1. *diſp.* 7.
q. 1. *num.* 161. Ego *de officio Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 57.
num. 175.

9 Sunt quoque Abbatiæ quædam beneficia Regularia
perpetua, nulli Congregationi vnita, & de præſentatio-
ne Regia Catholici, quarũ tamen monachi vniti refor-
mationem receperunt, & Congregationis tanquam eius
membra ſunt, qui non ab Abbate, ſed per Vicarium aut
Priorem eiuſdem reformationis gubernantur & regun-
tur, vt in Regno Siciliæ aliquæ Abbatiæ & monaſte-
ria monachorum reperiuntur, quorum meminit Aſcan.
Tambur. *d. tom.* 1. *diſp.* 14. *q.* 6. *n.* 2. & 3.

10 Ex dictis primò infertur, Abbatiam, de qua agimus,
eſſe clauſtralem, & nulli dictarum Congregationum
ſubjici: de qua materia videas Nauarr. *commento* 2. *de
Regular. à num.* 6. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 34.
art. 7. Leſſ. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 11. *à num.* 90. &
dub. 12. *à num.* 98. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2.
cap. 19. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 6.
à n. 36. & *lib.* 7. *cap.* 32. *n.* 71.

11 Secundò infertur ex verbis dictæ Bullæ collationis
Abbatiæ, de qua agitur ibi: *Prædicto monaſterio de per-
ſona tua Apoſt. auctoritate prouidemus, teque illi in
Abbatem præficimus, & Paſtoralem curam ipſius*, &c.
plenariè committendo, conſtare dictam Abbatiam eſſe
collatiuam, ac in titulum conferri ſolitam, & colligitur
ex Rota *deciſ.* 77. *p.* 1. *diuerſ.* vbi concludit beneficium
quod confertur his verbis, *de illo tibi prouidemus*, vel
illi de te prouidemus, &c. *teque illi*, &c. propriè dici in
titulum conferri, non obſtante verbo, *committimus*;
quia beneficium, quod confertur, dicitur etiam com-
mitti, *cap. cum in illis, de præbend. in* 6. *Clem.* 1. *de ſuppl.
negl. Clem. ne in agro Dominico, de ſtatu monach.* Nicol.
Garc. *de benefic. p.* 4. *cap.* 4. *num.* 2. & conſtat ex forma
creandi Abbates perpetuos apud Cæremoniale ſanctæ
Romanæ Eccleſiæ *ſect.* 10. *c.* 4. & 5. quam tranſcribit
Tamburin. *d. tom.* 1. *diſp.* 8. *quæſt.* 3. *pag.* 84. *col.* 2. *ad fin.*
quæ quidem forma prouidendi ampliora priuilegia &
præeminentias concedit, ad not. per Fr. Emman. *quæſt.
Regul. tom.* 1. *q.* 7. *art.* 10. Tambur. *d. tom.* 1. *diſp.* 16. *q.* 4.
& *diſp.* 10. *q.* 1. *à num.* 26.

Tertiò infertur, Abbatibus huiuſmodi plenam con- 12
cedi Abbatiarum & beneficiorum ſuorum adminiſtra-
tionem, vt colligitur ex verbis dictæ Bullæ, *curam ipſius
monaſterij, ac huiuſmodi regimen & adminiſtrationem
in ſpiritualibus, & temporalibus plenariè committen-
do*, &c. eo modo quo concedi ſolet Religioſis ad Epiſ-
copatum aſſumptis; nam & iſtis eum ſimilibus verbis
conferuntur Epiſcopatus; & ſic nulli dubium eſſe po-
teſt, Abbates, de quibus agitur, circa bona temporalia,
fructus, ac redditus Abbatiarum ſuarum poſſe idem
quod poteſt Epiſcopus Religioſus; & beneficiatos Re-
gulares circa prædicta poſſe omnia, quæ gerere valent
beneficiarij ſæculares, vt docent Zabarel. *in Clem.* 1.
§. *ſed & tales, de vita & honeſt. cleric.* Nau. *commento* 2.
de Regul. à num. 6. *vſque ad* 11. & *de redditib. q.* 1. *mo-
nito* 8. & *lib.* 3. *tit. de ſolut. conſ.* 7. *num.* 7. & 12. & *tit.
de donat. conſil.* 6. *num.* 4. & *de ſtatu monach. conſil.* 13.
num. 4. & 8. Leſſ. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 11. *à nu-
mero* 92. Azor. *inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 7. *q.* 2. &
cap. 10. *q.* 6. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 1. *q.* 34. *art.* 5. 6.
& 7. & *q.* 58. *artic.* 8. Anaſtaſ. Germon. Redoan. &
alij, quos referunt, & ſequuntur Iacob. de Graff. *in aur.
dec. p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 43. Sanch. *in præcepta De-
calogi, tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 31. *n.* 74. & 76. Suar. *de Relig.
tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 19. *à num.* 24. Layman. *in
Theologia morali, lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 3. *n.* 11. Villalob.
in ſum. p. 2. *tract.* 31. *difficul.* 40. *n.* 12. Ego *de officio &
poteſt. Epiſcopi, p.* 3. *alleg.* 114. *num.* 12. Rot. *deciſ.* 272.
n. 4. *p.* 1. *diuerſ.*

Æquiparantur enim Religioſi in Epiſcopum electi, 13
& illi qui ad aliquod beneficium ſunt promoti, quaſi
idem ius de vtriſque eſſe videatur: ſic colligitur ex
adductis per Nau. *conſ.* 13. *de Regul. n.* 18. & per Azor.
d. p. 1. *lib.* 12. *cap.* 10. *q.* 6. & *p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 19. *q.* 1. vbi
de Abbatibus, qui inſignia Pontificia geſtant, Leſſ. *d.
lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 5. *num.* 29. vbi quod Religioſi bene-
ficiarij, vti Abbates, Priores, Commendatores haben-
tes beneficia Regularia vel ſæcularia, habent ius admi-
niſtrandi, & diſpenſandi fructus ſuorum beneficiorum,
& poſſunt eos expendere in proprios vſus neceſſarios,
& decentes: & idem docet de Abbatibus, quibus à 14
Summo Pont. collatio facta eſt, *eod. lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 11.
à num. 91. præſertim *n.* 94. & *dub.* 12. *à n.* 95. Franc.
Suarez *d. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 19. *à num.* 24. Laym.
d. lib. 4. *tract.* 2. *cap.* 3. *num.* 11. & *tract.* 5. *cap.* 1. *num.* 9.
Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.* 27. *art.* 1. Secus autem dicendum
de Religioſis obſeruantibus, qui ſub Prælatorum
obedientia exiſtunt, vt per Nauar. *commento* 2. *de* 15
Regul. à num. 1. & *conſ.* 13. *de ſtatu monach.* Fr. Em-
man. *d. tom.* 1. *quæſt.* 27. *art.* 2. Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 18.
num. 25. Suar. *tom.* 3. *de Relig. tract.* 7. *cap.* 15. Ouiedo
p. 1. *tract.* 9. *cap.* 1. *q.* 1. & 3. Anton. Perez *ad regul.
S. Benedicti, cap.* 33. *commento* 2. *à n.* 15. & *dub.* 3. *per
tot.*

Quartò infertur, gratiam conceſſam à Pontifice in 16
dicta Bulla dicto Reuerendiſſimo Abbati recipiendi

eorum ſuperiores,& Abbates,& quivis alij prælati, &c.
cum aliis adductis per Franc. Viu. *deciſ.*414. Fr. Em-
man.*dict.tom.*1.*q.*17.*art.*3.Cened.*ad Decret.collect.*79.
*num.*4. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ.p.*6. *collect.*2414.
Malder.2.2.*tract.*9.*cap.*2.*dub.*1.Tamburin.*dict.tom.*1.
*diſp.*1.*q.*5.*num.*4. *& diſp.*5.*q.*20.*num.*4. *& diſput.*13.
*q.*1.*num.*18. Ouiedo *de Republ. Regular.p.*2.*tractat.*1.
*cap.vnic.q.*2.*à n.*74. Ego *de iure Eccleſ.lib.*1. *cap.*17.
*num.*3.4. *&* 7. *& in collect.ad cap.vt Abbates, n.*6. *de
ætate , & qualitate, & ad cap. tuam in Domino , eodem
tit. num.*2.

28 Sextò refertur de iure nullum Abbatem temporalem
eſſe benedicendum , quia vt ſuprà dixi , hæc Abbatia
ſolùm Abbatibus, qui in titulum perpetuum Abbatias
obtinent, conferenda eſt,nam id inſinuant diuerſa pri-
uilegia , quibus conceduntur Abbatibus temporalibus
prærogatiuæ benedictionis, licet illius munus non ac-
ceperint, vt notauit Tamburin. *d. tom.*1. *diſp.*11. *q.*1.
*n.*2. & tale in ſpecie conceſſit Eugenius IV. Monachis
Caſſinenſibus , quod refert idem Tamburin. *in fine d.
tom.*5.*pagin.*493. per hæc verba. *Volentes inſuper, quod
Prælati Congregationis præfata , licèt munus benedictio-
nis non acceperint, perinde tamen monaſteria ipſius Con-
gregationis regere , & adminiſtrare , ac omnes actus in
ipſis valeant exercere , ac ſi munus huiuſmodi fuiſſent
conſequuti* , &c. quod quidem priuilegium operatur
hunc effectum in temporalibus Abbatibus , quem na-
tura ipſa, & iure attento inducit benedictio ipſa aucto-
ritate Apoſt. collata, abſque noua alia conceſſione, vt
conſtat ex Pontificalij, & notauit Tamburin. *d. tom.*1.
29 *diſp.*11. *quæſtione* 1. *num.*1. advertens inſignia Ponti-
ficalia ex vi privilegiorum concedi temporalibus Ab-
batibus, perpetuos verò ea conſequi reipſa benedictio-
ne accepta.

30 Septimò infertur Abbatem auctoritate Apoſt. bene-
dictum,inſigniis,& ornamentis Pontificalibus vtentem
præcedere omnibus Prælatis Eccleſiaſticis non bene-
dictis,nec conſecratis,tam in conſiliis,quàm in quibuſ-
cumque aliis functionibus , & locis , Protonotariis de
numero participantium , ac Nunciis Sanctæ Sedis
Apoſt. exceptis. Ita Nau. *conſil.*1.3. *&* 4.*de maior. &
obed.* Azor.*inſtit.moral.p.*1.*lib.*12.*c.*20.*q.*18.Lotter.*de
re beneſic.lib.*1.*q.*17. Pacian. *de probat.lib.*1.*c.*28.*n.*6.
& 40. Tamburin.*dict.tom.*1.*diſp.*25.*q.*2.*&* 6. Ouiedo
de Rep.Regul.p. 2. *tract.*1.*c.vnic.q.*2.*n.*79. Ego *de iure
Eccleſ.lib.*1.*cap.*17.*n.*58.*&* 72. & habetur *in Cæremo-
niali Epiſcoporum iuſſu Clementis VIII, edito,lib.*1.*c.*13.
& 23. ibi : *Abbates benedicti, & poſt eos, ſi erunt, ali-
qui Protonotarij ſupranumerarij , Generales Ordinum
poſt Abbates,& Protonotarios ſupranumerarios*, &c. &
ita fuiſſe in Concil. Trid. & in aliis obſervatum refert
Aſcan. Tamb. *d.tom.*1.*diſp.*25.*q.*4.*n.*3. *cum ſeqq.*

31 Octauò infertur,Abbatem cui in titulum perpetuum
Abbatia confertur, & beneficiatus duplex dicitur, te-
neri , & obligatum eſſe ſicut Epiſcopum ad faciendum
proceſſum informatiuum de genere,vita,& moribus &
ad profeſſionem Fidei emittendam , ex Tamburin. *d.*
32 *tom.*1.*diſp.*8.*q.*1.*& q.*3. & ad Bullas Apoſt.expedien-
das , vt beneficij poſſeſſionem conſequi valeat , idem
Tamburin.*eod.tom.*1.*diſp.*9.*q.*1. & ad habendam pro-
priam menſam , quæ dicitur Abbatialis. Ego *de officio
& poteſt. Epiſcopi,p.*3.*alleg.*58. *n.*16. Rota *deciſ.*204.
*p.*2. *recent.* Et poſſe habere ſigillum authenticum cum
propriis armis,reſolvit idem Tambur. *d.tom.*1.*diſp.*20.
*quæſt.*1. *num.*12. quod ſolùm in Abbatibus immediatè
Sanctæ Sedi Apoſt. ſubiectis agnoſcunt Franc. Marc.
*deciſ.*1078. *num.*5. Aloyſ.Ricc. *in collect.deciſ.p.*6.*col-*
33 *lect.* 2414. Contrahere Matrimonium ſpirituale cum
Eccleſia,tenent Nicol.Garc. *de beneſic.p.*1.*cap.*6.*n.*18.
Tambur. *dict.tom.*1.*diſp.*10.*q.*1.*num.*7.Ego *dict.lib.*1.
34 *capite* 17. *num.*9. Ad Conſilia generalia vocandi ſunt

Abbates ſicut Epiſcopi,in eiſque votum deciſiuum ha-
bent,Iacobat.*de Concil.lib.*2.*pag.*85. Cardin. Bellarm.
*tom.*1.*lib.*1. *de Concil. & Eccleſ.capite*15. Malder.2.2.
*q.*1.*articul.*10.*tract.de Concil.diſp.*1. *dub.*4.Tamburin.
*d.tom.*1. *diſp.*24. *q.* 1. Cùm renunciant , debent facere
ſicut Epiſcopi in manibus Romani Pontif.& cum aſſen-
ſu Regis Catholici. Tamburin.*d.tom.*1. *diſput.*13. *q.* 1.
Cùm deponuntur,vel priuantur, à Papa prout Epiſcopi
deponi,& priuari debent, Azor.*p.*2.*lib.*4. *cap.*20. *verſ.
ſecundum eſt*.Legato qui non ſit à latere,minimè ſubii-
ciuntur,ſicut Epiſcopi,Fr. Emman. *quæſtionum Regula-
rium,tom.*2.*q.*59.*art.*5.*& q.*63.*art.*4.Tambur.*d.tom.*1.
*diſp.*15. *q.*1.*n.*7. Ego *de iure Eccleſ. lib.*1. *cap.*5.*n.*77.
Vocantur Pontifices , & vtuntur Pontificali Romano, 35
& Cæremoniali Epiſcoporum in functionibus , quæ
illis tanquam Epiſcopis incumbunt, Tamburin.*d.tom.*1.
*diſput.*1.*quæſt.*6.

Cùm ergo Abbatia, de qua agitur, non habeat ſub- 36
ditos Regulares,nec ſæculares,nec aliquam iuriſdictio-
nem,aut curam conuentualem exerceat , quia conuen-
tu caret , eiuſdemque generis eſt ac illæ , de quibus
mentio fit *in Clem. vnic. de rebus Eccleſ. non alien.* fit
conſequens Abbatem non teneri reſidere , vt reſoluit
Nicol. Garc.*de beneſic.p.*3.*cap.*2.*à num.*1. & declarauit
Sacra Congregat. Concilij his verbis. *Quando Abbatia
cura, & conuentu caret,non eſt Abbas cogendus reſide e*,
cuius meminere Nicol. Garc. *dict. capit.*2. *num.*179.
*declar.*9. Armendar. *in addit.ad recop. legum Nauarra,
lib.*1. *tit.*23.*l.*2. §.2. *ſub tit. ſed an Parochi debeant re-
ſidere in ſuis Curatis, num.*41. Ego *in collect. ad Concil.
Trid.ſeſſ.*23. *de reform. c.*1.*n.*46. *& de officio, & poteſt.
Paroch.c.*8.*n.*6.

Tenetur tamen iſte Abbas tranſlatus ex ordine Fra- 37
trum B. Mariæ de Mercede redemptionis captiuorum,
in quo erat expreſsè profeſſus , vt fuit Pontifici narra-
tum, geſtare habitum Ordinis S. Benedicti, vt colligi-
tur ex verbis ipſiuſmet Pontificis , ibi : *Volumus itaque
vt tu cū primum poſſeſſionem,vel quaſi regiminis,& admi-
niſtrationis prædictorum fueris pacificè aſſequutus , illum
geſtes habitum , qui per Monachos dicti Ordinis Sancti
Benedicti geritur,& habetur,& ipſius Ordinis S.Benedi-
cti Regularis inſtitutis te conformes*,&c. Intelligitur au-
tem Pontificia hæc conſtituto de Monachis nigris, ad
differentiam aliorum,qui alterius coloris habitum por-
tantes , regulam S. Benedicti etiam ſequuntur : vide
Clem. ne in agro Dominico, de ſtatu monach. Syluest. *in
ſum.verb.Religio* 1. *n.*7. Bonac. *tom.*3. *diſp.*3. *q.*8. *pun-
cto* 14.Ant. Perez *ad reg.S.Benedicti,c.*55. *commentario* 1.
*n.*9.Suar.*tom.*4.*de Relig.tract.*8.*lib.*1.*cap.*1. *& tract.*9.
*lib.*2.*c.*3. *num.*11.*&* 12. Tamburin. *d.tom.*1. *diſp.*20.
*q.*2.*num.*6. Ex qua habitus S. Benedicti geſtatione, &
benedictione ſequitur etiam, Abbatiam huiuſmodi eſſe
collatiuam,& fuiſſe Reuerendiſſimo D.Alphonſo Vaſ-
quez in titulum collatam : aliter enim ſtatuerat Pon-
tifex,ſi Abbatiam in commendam prouideret,ex notatis
per Nicol. Garc. *de beneſic.p.*4. *cap.*4. *num.*27. *&* 28.
Tamburin.*dict.tom.*1.*diſp.*4.*q.*9.Ego *de officio,& poteſt.
Epiſcopi, p.*3.*q.*59.*num.*16

Circa quam deciſionem Pontificiam de tribus dubi-
tari conuenit.

Primum dubium eſt , an dictus Reuerendiſſimus D. 38
Abbas ex ordine B. Mariæ de Mercede ad ordinem Mo-
nachorum S. Benedicti tranſlatus , teneatur in hoc or-
dine ad quem fuit aſſumptus, profeſſionem emittere ? Et
videtur reſoluendum quod non, eſt enim in hac materia
certa Iuris concluſio,quod Religioſus profeſſus in vna
Religione,ex qua aſſumitur ad Prælaturam alterius au-
ctoritate Papæ , non tenetur in ſecunda expreſſam pro-
feſſionem emittere , quia iam in prima eſſentialia Reli-
gionis vota emiſit. Ita Federic.de Senis *conſil.*5. Nauar.
*conſ.*60.*n.*2.*& conſ.*64.*n.*1.*de Regul.* Azorius *p.*1.*lib.*12.

cap.14.q.13. Leſſ. de Iuſtit. lib.2.c.41. dub.1.n.101. Fr.Ludou.Miranda in man. Pralat.tom.1.q.31.art.22. & in quocunque alio tranſitu anctoritate Apoſt. facto de vna Religione ad aliam,agnoſcunt Rebuff. in praxi, tit.de tranſlat. Monach.num.1.Gonzal.ad reg.8. Cancel. gloſ.8.à n.87. Rot.deiſ.115.n.7.p.a.recent. Et in noſtro caſu procedit abſque dubio hæc reſolutio, attenta diſpoſitione Pontificalis Romani in rub. de benedict. Abbatis, dum ſtatuit quod quando benedicendus in Abbatem non eſt illius ordinis, ſub quo eſt Abbatia, ſtatim & immediatè emittit Monachi Abbatis profeſſionem, ſine vllo nouitiatu, aut maioris partis mona-
39 ſterij conſenſu, nec faciens eam in manibus Prælati illius Ordinis: quæ omnia vti eſſentialia ad veram profeſſionem emittendam, neceſſariò requiruntur, & ſine, illis valere non poteſt,de quo Nauar.conſ.30. & 40.de Regul. Vaſquez 1.2.diſp.165. cap.4. Sanch.de matrim. lib.7.diſp.37.n.47.& in præcepta Decalogi tom.2.lib.5. cap.4. n.74. Vaſquez 1.2. diſputat.165. cap.4. Azor. tom.1. lib.12. cap.14.q.13. Leſſ.d.lib.2. cap.41.dub.7. num.6.Fr.Ludou. Miranda in man. Pralat.tom.1.q.31. art.22.Suar.de Relig.tom.3.lib.2.cap.18.num.2.tract.7. & lib.1.c.11.Anton. Perez ad reg.S. Benedicti,cap.57. comment.1.num.28.& 29.cap.13.dub.3. num.71. Tamburin.de iure Abbatum tom.3. diſp.6.q.14. Ego de iure Eccleſ. vniuerſo, lib.1. cap.32. à num.141. & in collect. ad Concil. Trid. ſeſſ.25. de Regular. cap.15. quo decreto attento requiritur, & eſt eſſentiale in nouitio, quod ante profeſſionem ſit per integrum annum in nouitiatu, cuius diſpoſitio limitatur per c.21. eiuſdem ſeſſ.25. de Regul. dum inibi deciditur, quod Commendatarij Abbatiarum, ſeu monaſteriorum, quæ capita ſunt Ordinum, teneantur intra ſex menſes Religionem illorum Ordinum ſolemniter profiteri, & ita poſſunt ſtatim in initio primi menſis huiuſmodi profeſſionem facere, Cordub. in ſum. q.38. Henriq. etiam in ſum. lib.13. de excommun.c.40. §.2. & in comment. lit.O, Fr. Emman. in ſum.tom.2.cap.6.n.10.Gonzal.gloſ.8.num.88.Sanch. d.lib.5. cap.4. n.15.non eſt enim idem ſentiendum de his Prælatis ad Abbatialem dignitatem aſſumptis, & immediatè S.Sedis Apoſt.ſubiectis, quod de cæteris ſub alterius Superioris obedientia degentibus, vt exempli gratia videre licet in deciſione cap.2. ne clerici, vel monachi, vbi excommunicationis ſententia imponitur Religioſo,qui dimiſſo habitu vagatur extra clauſtra, cuius diſpoſitio comprehendit tantùm Religioſos, qui ſub obedientia Prælatorum degentes ſine ea dimiſſo habitu vagantur, non tamen intelligenda de Religioſis iam ad dignitatem aſſumptis,vt aduertunt Paul. Fuſc.de Viſit.lib.2.c.15.poſt n.11.Iacob.de Graff.in ſum.c.57.n.11. Cou.in c.1. de teſtam. n.18. Fr.Emman. quæſt. Regul. tom.2.q.58. Carol. Tapia in auth.ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccl.n.61.Azo d.p.1.lib.12.c.7.q.4.Sanch.in præcepta Decal. lib.6. c.6. num.23. & c.8.n.85. Bonacin.tom.3. diſp.2.q.8.puncto 6.n.17.Villalob.in ſum.p.1.tract.35. diffic.40.n.19. Suar.tom.4. de Relig.tract.8. lib.3.c.17. n.11.Tambur.d.tom.1.diſp.20. q.3. n.4. Ego de officio, & poteſt.Epiſcopi,p.1.tit.1.c.13.n.17.& de iure Eccleſ. vniu.lib.1.cap.43.n.103.

40 Secundum dubium petit quem habitum Abbates huiuſmodi ex aliquo ordine aſſumpti geſtare debeant? Ad quod dubium reſoluendum aduertendum eſt, Monachos nigros ſancti Benedicti in duplici eſſe differentia; quidam ſunt obſeruantes & reformati,ſub quinque illis Congregationibus reformatis degentibus: alij dicuntur clauſtrales, quorum plures Abbatiæ reperiuntur in Catalonia, Aragonia,& Sicilia; qui inter ſe plurimùm differunt, obſeruantes enim ſunt triennales, & beneficia poſſidere non dicuntur; clauſtrales verò perpetui ſunt, & in titulum illis Abbatiæ conferuntur: habitus quoque licèt in colore & materia idem ſit in omnibus, cùm ex qualibet lanæ materia fieri poſſit, Ant. Perez ad reg. S. Benedicti,c.55.commento 1.n.16. diuerſificatur tamen in forma, quia obſeruantes ſupra tunicam ſutanam nigram (non diſſimilem à tunica clericorũ,vt advertit Anton. Perez d.c.55.commento 1.n.5. & commento 2.n.7.& 9.) portant extra clauſtra ſcapulariũ, & caputiũ cum mantello, & intra clauſtra,præcipuè in choro,cuculla, & aliquando ad majorem obſeruantiam ea vtuntur cum foras exeunt, vt conſtat ex Clem.1. §. ſtatuimus,de ſtatu monach. Clauſtrales verò intra clauſtra portant ſcapularium ſupra tunicã, colare, & birretum ſine caputio, & in choro vtuntur quodam habitu longo, quem dicunt cogullon, extra conuentum cum mantello incedunt, prout notat Fr. Anton. de Yepes in chronica general S.Benedicti tom.3.cent.4. anno Domini 796.en ſan Felin de Riyoles,donde dize que los Mõges de ſan Benito en Catalugna y en Aragon vſan de eſcapulario con bonete y ſin capilla,loquitur de clauſtralibus.

Ratio eſt, quia eſſentiale habitus S.Benedicti conſi- 41
ſtit in cuculla ad chorum,& in ſcapulario abſque cuculla, cùm monachi extra monaſteria vadunt, vt expreſsè colligitur ex regul.c.55.& ex d. Clem.1.§.ſtatuimus,vbi gloſ.verb.habitus,& verbo cappa,Panorm.ibi n.9.& 10. & Advertit Anton. Perez ad reg.c.55.commento 1.n.6. quod ſcapulare eſt habitus breuis,& monaſticis ad vſus quotidianos accommodatus,& commento 2.n.9. ait quod ſcapulare indumentum eſt non quidem ad fouendum, vel tuendum corpus, ſed ad monaſticè circumducendum, vt quod vicarium cucullæ & ſupplementum eſt.

Vnde cùm in cap. vidua,17. q.1. ſtatuatur habitum 42
Regularem nec diu,nec noctu relinquendum,hinc inde infertur ſufficere ſcapulare habere, vt dicit Ant. Perez d.c.55.commento 1.n.5.advertens conuerſos aliàs veros Religioſos ſolum ſcapulare cum tunica,& ſotana portare; & ideo dum in c.22.regula dicitur quod monachi veſtiti dormiant, illud intelligit Anton. Perez ad regul. S.Benedicti,c.22.commento 1.n.9. ſufficere vt adimpleat
præceptum ſi cum ſcapulari dormiat. Ex quo ſequitur 43
quod portans ſcapulare retento colore habitus, quamvis peccaminosè addat partem aliquam indecentem, nullatenus facit contra obligationem portandi habitum ſancti Benedicti, vt expreſsè docet Suarez tom.4. de Relig.tract.8.lib.1.c.5.n.11.

Quoad Abbates verò differentia verſatur inter illos 44
qui reformati ſeu obſeruantes dicuntur,& inter eos qui clauſtrales appellantur.Reformati ſiue obſeruantes Abbates, qui ad tempus eliguntur, eundem habitum cum aliis monachis ſibi ſubditis geſtare ſolent,ſed meliorem, vt ex Bald. in l. ſed etſi quod, §. ſufficit, ff. de vſufructu, notat Tamburin.d.tom.1.diſp.27.q.1.n.3. & hoc optimis rationibus oſtendit Anton.Perez ad reg. S.Benedicti,c.55. commento 2.n.17.& 19. Clauſtrales verò Abbates benedicti perpetui, & beneficiati titulari, Prælatitio vtuntur habitu, ſupra tunicam & ſcapulare: portantes mantelletum, & Mozzetam cum collari, & birreto nigro, quandoque cum foras exeunt cappam portant: de quo latè Michaël Leon Eſtenſis in ſpeculo ſacrorum Rituum, verbo Abbatis veſtes, & inſignia, Tamburin. d.tom.1.diſp.20.q.2. Ego de iure Eccleſ. vniuerſo, lib.1.cap.17.n.56.

Eundem Prælatitium habitum,quem de iure portare 45
poſſunt clauſtrales Abbates,de quibus ſuprà,ex ſpeciali ſanctæ Sedis Apoſt. priuilegio geſtare quandoque valent Abbates reformati temporales, vt in Hiſpania,Gallia, Italia, & Germania plures adſunt tali priuilegio vtentes,quorum aliquos referunt Michaël Leon Eſtenſis,Aſcan. Tamburin. & ego ipſe in locis proximè citat.

Ex quibus rectè infertur dictum Reuerendiſſimum D. 46
Abbatem benedictũ,clauſtralem,& perpetuum,& titulatum de iure poſſe,& debere Prælatitio habitu vt ſuprà incedere.Nõ obſtant verba Bullæ Apoſt.de qua ſup.n.1.

ibi,

Ibi, *illum geſtes habitum, qui per Monachos dicti Ordinis Sancti Benedicti geritur, & habetur*, &c. ex quibus videtur colligi, eidem Reuerendiſſimo Abbati babitum Monachalem, & non Prælatitium dari: quia reſpondetur ea verba de habitu congruenti ſtatui Abbatiali, qui collatus fuit mediante benedictione, intelligenda eſſe, cùm in dubio iuris iuterpretanda ſint verba, ita vt naturæ contractus, & diſpoſitionis non repugnent, imò potius iuxta naturam *l. ſi vno, in princip. l. in lege, Dig. locati*, Alciat. *reſp.* 46. *n.* 2. Sanchez *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 6. *n.* 8. Rot. *deciſ.* 69. *n.* 5. *p.* 1. *& deciſ.* 415. *num.* 5. *p.* 2. *recent.* repugnat enim benedictionis actui, vt quis non accipiat traditum ſibi habitum huiuſmodi Prælatitium in ipſa benedictione, & cum cære-
47 moniis in ea aſſignatis: tum etiam, quia nomine Monachorum in fauorabilibus venit Abbas; quia eſt ipſe Monachus Monaſterij, cuius eſt Abbas, *c. ex ore, de priuil. cap. fin. de ſimon.* Fr. Emmanuel *quæſtionum Regul. tom.* 1. *q.* 9. *art.* 11. Ego *in collect. ad d. c. fin. n.* 2. *& in tr. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif. verbo Monachus, num.* 1.

48 Minus obſtant alia verba eiuſdem Bullæ ibi, *Et ipſius Ordinis S. Benedicti Regularibus inſtitutis te conformes*, &c. quia intelliguntur ſalua dignitate officij, & beneficij prærogatiua: nam vt dixi *d. lib.* 1. *de iure Eccl. c.* 17. *n.* 93. Abbas tenetur ad ea omnia vitanda, vel ſectanda, quæ de Regularibus retuli, ſalua eius dignitate & officij prærogatiua; ad regulam namque obſeruandam tenentur Abbas, & Monachi, cum hac tamen differentia, ſubditi obediendo, Abbas rectè imperando, & Trithem. *ad reg. S. Benedicti, c.* 3. *n.* 1. dum docet Abbates teneri obedire ſuis Superioribus, hos declarat eſſe Summos Pontifices, cum nullum alium in Superiorem recognoſcant. Illud aduertere oportet, Monachos non obligari ſub peccato mortali, niſi quoad tria ſubſtantialia vota, quarum eſt ex iure, & virtute regulæ, Anton. Perez *ad reg. S. Benedicti, in prologo, diuiſ.* 5. *n.* 122. *& c.* 22. *n.* 9. *commento* 1. Suar. *tom.* 4. *de Rel. tr.* 8. *lib.* 1. *c.* 3. *n.* 6. *cum ſeqq.* Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 3. *diſput.* 4. *q.* 4. Ouiedo *de Republ. Regul. tr.* 7. *c. vni-*
49 *co, q.* 5. Deinde aduertendum eſt, Abbatem ipſum poſſe ſecum diſpenſare, vel per perſonam ſui Confeſſoris, in illis caſibus, in quibus poteſt cum ſubditis diſpenſare, Villalobos *in ſum. p.* 1. *tr.* 2. *diffic.* 49. Sanchez *d. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 11. *& c.* 13. *num.* 18. Tambur. *dict. tom.* 3. *diſp.* 17. *q.* 6. *n.* 1. *& diſput.* 4. *quæſt.* 8. *&* 12. Ego *dict. lib.* 1. *c.* 43. *num.* 44. Anton. Perez *ad reg. S. Benedicti, c.* 55. *commento* 20. *n.* 25. vbi dicit quod in omnibus præter eſſentialia Abbas eſt Prorex, imò Pontifex regulæ.

50 Deueniendo ad ſecundam quæſtionem quæ petit, an Reverendiſſimo D. Abbati aliquid obſtet, vel ratione primæ profeſſionis in Ordine B. Mariæ de Mercede emiſſæ, vel occaſione Prælatitiæ dignitatis in Ordine S. Benedicti, quam modò obtinet, quin conſequi poſſit regentiam ſupremi Conſilij Italiæ, de qua fuerat digniſſimè proviſus per Regem Catholicum, abſque aliqua Apoſt. diſpenſatione?

Pro cuius quæſtionis reſolutione præmittendum eſt, in iure clericis prohiberi cupiditatis negotia ſuſcipere, & iam ex ſeptimo Canone Apoſtolorum id erat ſtatutum, vt refertur in *c.* 3. *diſtinct.* 88. ibi: *Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus nequaquam ſæculares curas aſſumat, ſin aliter deijciatur*: & eodem tempore Apoſtolorum Epiſcopis prohibebatur ne mundialibus negotiis ſe implicarent, vt habetur *in epiſtol.* 1. *Clementis ad Iacobum Fratrem Domini*, & refertur *in c. te quidem* 29. 11. *quæſt.* 1. ibi, *Te quidem oportet irreprehenſibiliter viuere, & ſummo ſtudio niti, vt omnes vitæ huius occupationes abjicias, ne fideiuſſor exiſtas, ne Aduocatus litium fias, néve in vlla aliqua occupatione prorſus inueniaris mundialis negotij occaſione perplexus; neque enim iudicem, aut cognitorem ſæcularium negotiorum hodie te ordinare vult Chriſtus*, &c. Et in *Concilio Chalcedonenſi, c.* 5. relato *in c. peruenit* 26. *diſtinct.* 86. ita legitur: *Decreuit ergo ſancta, & magna Synodus, neminem horum deinceps, hoc eſt, Epiſcopum, ſiue clericum, aut monachum conducere poſſeſſiones, aut miſceri ſæcularibus procurationibus*, &c. eandem prohibitionem innouant, & aliquando de nouo conſtituunt, *c. quia Epiſcopus*, 5. *quæſt.* 3. *c. cùm ſimus*, 9. *quæſt.* 3. *c. clerici, c. Canonum*, 14. *quæſt.* 4. *c. denique*, 14. *q.* 5. *c. obſeruandum, vnic.* 15. *quæſt.* 2. *c. Monachi* 35. *c. de præſenti* 20. 16. *quæſt.* 21. *c. eos qui*, 20. *quæſt.* 1. quod loquitur de honoribus ſpiritualibus, atque de Clericis, & Monachis, *& c. credo*, 21. *quæſt.* 3. In Decretalibus etiam eadem reperitur prohibitio, vt per *tot. titul. ne clerici, vel Monachi ſæcularibus negotiis ſe immiſceant, c. clerici officia, & c. ex litteris, de vita, & honeſt. cleric. c.* 2. *de teſtam. in* 6. *Clem. Religioſus, de procurator. & Clem. vnic. de teſtam. Concil. Trid. ſeſſ.* 22. *de reform. cap.* 1. *& ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 12.

Et quoad Religioſos augetur prohibitio *ex c. Mo-* 51
nachi, el 2. 16. *q.* 1. *& ex c.* 2. *de poſtulando*, quod primum confirmauit, & ad Canonicos Regulares extendit, ibi: *Nullus Monachorum forenſis negotij ſuſceptor, vel executor exiſtat*, &c. & licèt ibi gloſſ. Turrecr. Innoc. Hoſt. Ioan. Andr. & Card. explicent verbum *ſuſceptor*, id eſt, Advocatus; *executor*, id eſt, procurator: nihilominus idem Ioan. Andr. Hoſt. Abb. Anton. Cardin. & Anchar. *in cap.* 1. *de poſtulando*, intelligunt ſub illis nominibus omnes iudiciales occupationes, & officia ad cauſarum forum ſpectantia, & ſequitur Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 3. *lib.* 6. *c.* 13. *n.* 1. vbi *n.* 55. cum aliis docet per ſupradicta, quod in iudicem arbitrum eligi non poteſt Religioſus, & noviſſimè Fr. Anton. Ximenes *in tr. de perita curationis ſtatus languentis Religioſi, p.* 4. *tract.* 7. *art.* 8. vbi probat alienum eſſe à nomine, & inſtituto Monachi, & Religioſi implicare ſe negotiis ſæcularium. Et ideo in Religione Societatis IESV, *p.* 6. *ſuarum Conſtit. c.* 3. *§.* 7. ad hoc vt pleniùs rebus ſpiritualibus iuxta ſuum inſtitutum vacare poſſit, ſtatuitur quod eius Religioſi à negotiis ſæcularibus abſtineant, qualia ſunt teſtamentorum, vel executorum, vel procuratorum rerum ciuilium, aut id genus officia, nec ea vllis precibus adducti obeunda ſuſcipiant, vel in illis ſe occupari ſinant.

Secundò præmittendum eſt, relatas prohibitiones 52
quoad ſæcularia negotia in iuribus citatis, & aliis de materia agentibus, communes eſſe clericis omnibus, tam ſæcularibus, quàm Regularibus, S. Thom. 2. 2. *q.* 187. *art.* 2. Suar. *de Relig. tom.* 4. *tr.* 10. *lib.* 9. *c.* 8. & de actionibus quæ ſpecialiter Religioſis, & non aliis prohibitæ reperiuntur, idem Suar. *d. tom.* 4. *tr.* 8. *lib.* 1. *c.* 11. cum aliqua tamen differentia quoad actus aliquos ſæcularis negotij, qui abſolutè conceduntur clericis ſæcularibus, Religioſis tamen non permittuntur, niſi præmiſſa Superioris licentia, & interueniente Conuentus vtilitate, vt in caſu exercendi officium executoris teſtamentarij, quod clericis ſæcularibus abſolutè conceditur *in c. tua nobis, de teſt.* & in Religioſis licentia Superiorum exigitur *in c. Religioſus, eod. tit. in* 6. *& in Clem. vnic. eod. tit.* Idem videmus in exercendis officiis Advocati, & procuratoris, arbitri, & aſſeſſoris, necnon vt teſtes eſſe poſſint, quia has actiones clerici exercere benè valent, Religioſis verò ſine licentia Superiorum minimè licent, de quibus Sanch. *in præcept. Decalog. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 11. 12. *&* 13. qui *in dict. c.* 11. *n.* 4. benè aduertit præfatas iuris prohibitiones, quæ de Religioſis mentionem faciunt, intelligi de illis qui ſub Prælatorum obedientia degunt, non verò de illis, qui extra clauſtra ſunt, vt beneficiis perpetuis præſint.

Tertiò præmittendum eſt quoad iudicandi miniſteria, 53

olim Epiſcopis, & Sacerdotibus per longum tempus licuiſſe inter ſæculares cauſas ciuiles iudicare, vt conſtat ex S. Clemente *lib. 2. conſtit. 49. 50. & 51.* & ex *epiſtol. 1. ad Iacobum fratrem Domini*, refertur *in c. ſi qui ex fratribus 32. 11. q. 5.* ibi: *Si qui ex fratribus negotia habens inter ſe, apud cognitores ſæculi non iudicentur, ſed apud Preſbyteros Eccleſiæ, quidquid illud eſt, dirimitur:* vbi verbum illud *fratribus*, interpretatur, id eſt, Chriſtianis, vt ibi notauit gloſſ. & colligitur ex *cap. ad menſam 11. q. 13.* Idem conſtat ex *cap. quæcumque 7. 11. q. 6.* & iuxta hanc conſuetudinem Epiſcopis, & Sacerdotibus illo tempore conceſſam iudicandi cauſas laïcorum Chriſtianorum ciuiles, intelliguntur *c. Preſbyter, 2. q. 5. c. eccl. §. Preſbyter, 95. diſt. c. relatũ 4. & c. placuit 43. 11. q. 1.* quod optimo iure pro tunc fuit vſitatum, vt ſcilicet Fideles à Tribunalibus paganorum judicum retraherentur ob periculum ſubverſionis: & etiam Imperator Conſtantinus idem eo tempore quo Iudices Chriſtiani erant, ſtatuit in appellationum cauſis, vt ſcribit Soa. *lib. 1. cap. 9.* ex quo deſumpſit Genebr. *lib. 3. chron.* ibi: *Prouocationes à ciuilibus iudiciis ad Epiſcopos conceſſit, ſed & potiores eorum quàm aliorum ſententias eſſe voluit*, &c. Idem quoque ſucceſſiuis temporibus Theodoſios Imper. extendit ad primas inſtantias ex vnius partis arbitrio, *l. 16. de Epiſcop. iudic. l. 1. §. quicumque, in Cod. Theodoſ.* & refertur *in cap. quicumque, 35. 11. quæſt. 1.* & deinde confirmauit Carolus Magnus, vt conſtat ex *cap.*
54 *volumus, 37. 11. q. 1.* & vtriuſque mentionem fecit Innocentius III. *in cap. nouit, de iudic.* & in Hiſpania olim Reges cauſas tam ciuiles, quàm criminales Epiſcopis iudicandas committebant, vt conſtat ex Concilio Toletano IV. *cap. 30.* & refertur *in cap. ſæpè Principes 29. 23. q. 8. & ex l. 48. tit. 6. part. 1.* idem in Sicilia iuxta *cap. in Archiepiſcopatu, de raptoribus, & cap. peſſimam 32. 23. q. 8.* Ob idque inter ſæculares iudex fuit ſanctus Gregorius Thaumaturgus in ciuitate Neocæſarienſi, vt in eius vita refert Gregorius Nyſſenus, & etiam S. Ambroſius, vt videre licet *lib. 3. offic. cap. 29.* Et S. Auguſtinus *in opere monachor. cap. 20.*

55 Quartò præmittendum eſt, prohibitiones hoc tempore inductas, ne munus iudicandi cauſas ciuiles Clerici ſuſcipiant, intelligi debere quando officium, ſeu juriſdictio eſt adveniit a perſonæ: nam ſi iuriſdictio temporalis annexa ſit, vel de nouo annecteretur Eccleſiaſticæ dignitati (vt contingit in Epiſcopis, vel aliis Prælatis habentibus vtramque iuriſdictionem) tunc eam per ſe exercere poterunt, dummodo non infligant pœnam mortis, aut truncationis membrorum, Ego *in collect. ad cap. clericis 5. num. 6. ne clerici, vel monachi, & num. 8.* poſt gloſſ. *verb. aut iudicent*, & plures ibi citatos Doctores, reſolui quod Epiſcopus, ſeu Prælatus habens temporalem juriſdictionem non incidit in irregularitatem, quamvis alteri committat cauſam in qua poſtea ingeratur pœna ſanguinis, vt iuſtitiæ debitum exequatur, per text. *in cap. Epiſcopos, ne clerici, vel monachi, in 6.*

56 Ex quibus rectè colligitur, officium iudicandi cauſas ciuiles inter ſæcularea minimè ſtatui Eccleſiaſtico repugnare, nec per ſe, & ex natura ſua importare periculum proximum peccandi, aut diſtrahendi à miniſteriis, & Eccleſiaſticis obligationibus, cùm in primitiua Eccleſia, & primis illis temporibus tale munus permiſſum fuerit; & nunc in clericis temporalem iuriſdictionem habentibus agnoſcimus, ex ſupradictis: & ideo non ex natura ipſa actus quà per ſe malus ſit, ſed ex ſpeciali iuris prohibitione munus iudicandi cauſas ciuiles clericis, & Regularibus perſonis prohibitum eſſe, neceſſarium eſt vt oſtendamus, iura ipſa percurrendo, quæ de materia agunt, & ſolent ad eam quotidie allegari.

57 Primò igitur infertur intellectus ad text. *in cap. monachi, il 5. 16. q. 1. & cap. 5. de poſtulando*, in quorum primo prohibetur vt nullus monachorum forenſis negotij ſuſceptor, vel executor exiſtat, niſi quod monaſterij expoſcit vtilitas, Abbate ſibi nihilominus imperante; & in ſecundo eadem verba referuntur, & deciditur quod idem iudicium de Canonicis Regularibus, quod de Monachis quantum ad ſupradicta obſeruandum eſt, licèt de Monachis tantum *in d. cap. primo loco citato*, ſpecialiter ſit expreſſum: & advertit Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 9. lib. 2. c. 3. num. 11.* quod omnia antiqua Decreta in Decreti, & Decretalium libris inſerta, 58
de monachis loquentia intelliguntur de illis, qui Religionem S. Benedicti profeſſi ſunt, & agentia de Ca- 59
nonicis Regularibus intelligi debent de profitentibus regulam Sancti Auguſtini. Ex quibus iuribus colligitur, quod expoſcente monaſterij vtilitate, & præcedente Superioris licentia, poterit Religioſus eſſe forenſis negotij ſuſceptor, & ſic arbiter, qui iudex eſt, vt per Sanchez *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 13. num. 55. cum ſeqq.* & poteſt eſſe cubicularius non ſolum Epiſcopi, iuxta *cap. Paſtoralis, 2. q. 1.* ſed etiam alicuius magni Principis, vt poſt Abb. *in cap quanto, num. 1. de offic. ordin.* tenet Decius *in cap. præſentia, n. 73. de iudic. in noua edit.* veluti ſi hoc in magnam monaſterij vtilitatem cedat, ſequitur Sanch. *d. cap. 14. n. 98.*

Secundò infertur intellectus *ad c. eos qui, 20. quæſt. 3.* 60
cuius verba ita ſe habent: *Eos qui ſemel in clero taxati fuerint, ſiue in monaſterio deputati, decreuimus neque ad militiam, neque ad honores ſæculares venire. Eos autem, qui hoc auſi fuerint facere, & non eius rei pœnitere maluerint, vt ad hoc idem reuertantur, quod antè obtentu Dei ſibi propoſuerint, conuenit anathematizari.* Quæ verba clericis conueniunt, & Religioſis, non tamen comprehendunt Abbates, Prælatos, & Epiſcopos, cùm in pœnalibus clericorum, ſeu Religioſorum appellatione hi non veniant, nec comprehendantur in Epiſcopis quod in ſtricta interpretatione, & in odioſis, clericorum appellatione non veniãt, agnoſcunt plures per me citati *de appellatiua verb. ſignif. appell. 51.* 61
n. 4. Et in monachis, quod eorum appellatione in odioſis non comprehendantur Abbates, tenent Panorm. *in cap. vlt. n. 2. cum ſeqq. de priuileg.* vbi Felin. *in princip.* Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 1. diſp. 1. q. 7. n. 4.* Ego ipſe *d. tr. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignific. appell. 154. num. 1. in fine.* Et circa verba illa, *honores ſæculares*, doctè gloſſ. *eod. verb.* intelligit de honoribus in quibus exercetur iudicium ſanguinis, vel in quibus turpia lucra exercentur: & ita conſtat textum non agere de iudicio cauſarum ciuilium.

Tertiò infertur intellectus *ad cap. Sacerdotibus 5. ne* 62
clerici, vel monachi, cujus hæc ſunt formalia verba: *Sacerdotibus, & clericis tuis denuncies publicè ne miniſtri laïcorum fiant, nec in rebus eorum procuratores exiſtant: quod ſi poſtmodum facere præſumpſerint, & occaſione ipſius adminiſtrationis propter pecuniariam cauſam deprehendantur in fraude, indignum eſt eis ab Eccleſia ſubueniri, per quos conſtat in Eccleſia ſcandalum generari.* Ex quo colligunt, non poſſe clericos deſeruire alicui laico in domo, vel extra pro ſuis negotiis peragendis,
Bernard. Diaz. *in pract. c. 57. alias 60. in nouiſſ. edit.* Fari- 63
nac. *fragm. crimin. p. 1. verb. clericus, num. 184.* Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Archiep. Neapol. c. 62. num. 20. in addit.* vbi quod non poteſt officium Maioris domus alicuius Principis exercere, & alij per me citati *in collect. ad hunc text. n. 2.* ſub qua diſpoſitione minimè comprehenduntur Religioſi in materia ſtricta, & odioſa, vt cum multis notaui *in tract. de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif. appell. 51. n. 7.* & ſic etiam iuxta ſubiectam materiam, & ſpecialiſſimam diſpoſitionis rationẽ, ex Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 23. n. 74.* & dictio illa *Sacerdotibus*, intelligenda eſt de ſubiectis

Epiſco

Epiſcopo, vt colligitur ex illo pronomine *tais*, quod ſignificat loqui textum de clericis & Sacerdotibus Epiſ-
64 copo Lucano, vt Ordinario ſubjectis. Er quamvis expteſsè illis ptohibeat textos oe miniſtri laicorum fiant, eius verba ita generaliter prolata oon ſunt apta comprehendere miniſttos Regum, qui ſpeciali uota digni ſunt, iuxta *cap. nt aliqai, de prinil. in 6. tap. vlt. in princ. verſ. nt aliqui, de offic. deleg. lib. 6.* & quæ notant Cal. *pract. cap. 36. n. 2.* Cened. *ad Decretal. collect. 79. num. 2.* Ceuall. *commun. tom. 4. q. 897. n. 491.* Azeued. *conſ. 34. n. 6.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 2. a. 36.*

65 Quartò infertur intellectus *ad cap. ſed nec 4. cod. tit. ne clerici, vel monachi*, cuius verba ita ſe habent: *Sed nec procurationes villaram, nec iuriſdictiones etiam ſeculares ſub aliquibus Principibus, aut ſæcularibus viris, vt iaſtitiarius eorum fiat, clericorum quiſquam exercere præſumat; ſi quis autem aduerſus hoc venire tentauerit (quia contra doctrinam Apoſtoli dicentis nemo militans Deo implicet ſe ſæcularibus negotiis, ſæculariter agit) ab Eccleſiaſtico fiat miniſterio alienus, pro eo quod (officio clericali neglecto) fluctibus ſæculi, vt Poteſtatibus placeat, ſe immergit. Diſtrictius autem decernimus puniendum eſſe Religioſum, quiſquis aliquod prædictorum auſus fuerit attentare.* Aliqui per hunc text. probare intendunt negotiationem tam clericis, quàm Religioſis prohibitam, ex quorum numero ſunt Angel. *verb. clerici 9. n. 3.* Medina *de reſtit. q. 30. art. 2.* Conrad. *de contract. quæſt. 52. concl. 4.* Molin. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 342.* Villalob. *in ſum. p. 2. tract. 21. differ. 2.* Roland. à Valle *in tract. inſcripto, Hippartus, ſiue diſceptatio de Religioſo negotiatore, §. 5. n. 87.* Sed Ego non inuenio in eo text. tale quid probari: debebant allegare *cap. ſecundum inſtituta, d. titul. ne clerici,*
66 *vel mon.* Verba antem, *vt iaſtitiarius eorum fiat*, intelligenda ſunt de miniſtro criminali, qui de cauſa ſanguinis cognoſcat; nam licèt originem trahat verbum illud *iuſtitiarius*, à particula iuſtitia, & videatur intelligendum de illo, qui exercet officium iuſtitiæ ciuilis, aut criminalis; nihilominus io iure noſtro vtplurimùm ſonat in criminalitatem, vt expteſsè colligitur *ex cap. ex litteris 5. de pignorib.* vbi Iuſtitiarius appellatur miniſter quidam Regins, qui cognouit de quodam delicto, & ex *Clem. 1. de pænit. & remiſſ.* vbi poſtquam Romanus Pontifex ſtatuetat ſacramentum Pœnitentiæ vltimo ſupplicio damnatis non eſſe negandum, ita de illis qui tales condemnarunt, loquitur: *Iuſtitiarios omnes, & dominos temporales, vt ab huiuſmodi deſiſtant abuſu in Domino hortamur*, &c. inſinuat gloſſ. *verb. iuſtitia mediante, in cap. Epiſcopus, ne clerici, vel mon. lib. 6.* dum miniſtrum illum, qui commiſſione Epiſcopi ſæcularem juriſdictionem habentis cognoſcit de cauſa ſanguinis, appellat iuſtitiatium; nam cum textus ita decidiſſet. *Quamvis ipſe Balliuus, vel alius contra malefactores ad pœnam ſanguinis proceſſerit iuſtitia mediante.* Sic quærit gloſſa: *Quid ſi contra iuſtitiam? Dic idem: nam Epiſcopus, qui mandauit iuſtitiam fieri, non eſt in culpa, ſi iuſtitiarius delinquat.*

67 Huius text. *in d. cap. ſed nec*, nonnulli meminetunt in diſputanda illa quæſtione, an clerici poſſint eſſe Conſiliarij, ſeu miniſtri, aut Iudices ordinatij cauſarum ciuilium in Curiis Principum & Regum? de qua vide Azcoed. *l. 1. tital. 4. lib. 2. Recop. & in addit. ad Curiam Piſan. lib. 2. cap. 21. in fine*, Menoch. *de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 30. n. 312.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. cap. 17. n. 25. cum ſeqq. & n. 32. lit. F*, Bortel. *de præſtantia Regis Cathol. cap. 73. num. 6. & de magiſtr. lib. 1. cap. 10.* Maſtril. *eod. tract. lib. 2. cap. 6.* Franc. Zypæ. *in ſimili tract. lib. 1. cap. 37.* Mattin. Mager. *de aduocatia armata, capit. 7. num. 207.* Fr. Laurent. Landmet. *de Veteri clerico, lib. 2. cap. 15. pag. 47.* In primis P. Suarez *tom. 5. de cenſur. diſp. 51. ſect. 3. num. 16.* ita ait: *Statim verò occurrere poteſt practica difficultas: nam videmus in Curiis Principum & Regum clericos eſſe ordinarios iudices cauſarum ciuilium, & huic muneri eſſe deputatos, nec propterea cenſeri irregulares, etiam durante tali munere, & tamen miniſterium illud non minùs implicat negotiis ſæcularibus, quàm officium Aduocati, & ſimilia?* Cui difficultati reſpondent communiter Doctores excipere ab hac regula Conſiliarios Principum, vt videre licèt in Paoormitano *in cap. ſed nec, ne clerici, vel monachi, & in cap. clericis, eod. tit.* vbi idem ſentit Ioan. Andr. idem Panorm. *in cap. non eſt, de voto*, Dec. & Bald. quos referunt; & ſequuntur Bernard. Diaz. & Salzedo *in pract. cap. 61.* cui ſeotentiæ ſauet lex Hiſpaniæ *part. 2. tit. 6. l. 48.* vbi Gregor. Lop. id aduertit, citans ad hoc *cap. in Archiepiſcopatu, de raptor.* Et nihilomious eidem Soarez videtur hæc iura non conoincere; quia aliud eſſe videtur eſſe iodices ordinarios, io publico Regni Tribunali; quod videtur prohiberi in dictis iuribus, videlicet *in d. cap. ſed nec, & in d. cap. clericis*; aliod verò adeſſe Regi ad ferendum conſilium; ſed tandem ſic concludit: *Nihilominus vſu receptum eſt, ſiue ex conceſſione Pontificum, ſiue quia conſuetudo ita interpretata eſt ipſa iura, vt clerici abſque vlla nota irregularitatis, vel alterius impedimenti Canonici poſſint eſſe Conſiliarij Regum in huiuſmodi iudiciis; ſiue Tribunalibus, in quibus de conuenienti Regum gubernatione, & prouidentia, vel ad ſummum de ciuilibus cauſis agitur.* Paul. Layman. *in Theologia morali, tract. 5. p. 5. cap. 8. num. 5.* omnes Eccleſiaſticos comprehendit, dicens: *Per Eccleſiaſticam conſuetudinem conceſſum eſt, vt perſona Eccleſiaſtica in Principum etiam ſæcularium Curiis fungi poſſint officio Conſiliarij, Cancellarij, imò etiam iudicis in cauſis ciuilibus*, vt notat Abb. *in cap. ſed nec, ne clerici, vel mon. non autem in cauſis criminalibus, excepto caſu ſi Fidei defendendæ cauſa, aut bonum ſpirituale animarum id exigat*, vt notat Molin. *tract. 3. diſp. 8. n. 10. argum. text. in cap. in Archiepiſcopatu, de raptorib.*
&c. Dixit, *perſona Eccleſiaſtica*, vt comprehenderet tam 68
clericos, quàm Religioſos, iuxta doctrinam Vgolini *de cenſur. Pontifici reſeruat. p. 2. cap. 12. num. 1.* dum tenet eccleſiaſticam perſonam eam eſſe, quæ aut per Ordinis ſuſceptionem, aut per Religionis ab Apoſt. Sede probatæ ingreſſum ſe Deo dedicauit, vt habetur *in capite duo ſunt genera hominum, 12. q. 1. & in cap. ſi quis ſuadente diabolo, 17. quæſt. 4.* ſiue igitur clerici ſint, ſiue Religioſi, eccleſiaſticæ perſonæ habentur, ac ſunt.

Quintò infertur reſolutio ad illam quæſt. Ao Con- 69
ſiliarij, ſeu iudices ordinarij Priocipum ſæcularium Curiales dicantur, ad hoc vt irregularitatem incurrant contra tales poſitam *in cap. 1. 2. & 3. diſt. 51.* & aliis in locis? Ad quod præmittendum duxi cum gloſ. communiter recepta *in princip. diſt. 51.* dici Curiales omnes qui aliquo modo ſunt obligati Curiæ, ſiue milites, ſiue Aduocati forenſes, ſiue Iudices, ſiue officiati, Suar. *tom. 5. diſp. 47. ſect. 4. num. 1.* Bellet. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſcipl. cleric. §. 11. n. 6.* qui ad effectum irregularitatis contrahendæ Curiales appellant illos qui ſæua, turpia, ſeu vilia in Curia exercuerint; vel qui
fuerunt officiales in cauſa ſanguinis. Deinde præmitto 70
hanc Curialium irregularitatem laicis impoſitam fuiſſe, ne ſcilicet eis ordinari permittatur: ita colligitur *ex cap. præcipimus, diſt. 34.* ibi: *Præcipimus ne vnquam, &c. vel Curiæ, aut cuilibet conditioni obnoxium ad ſacros Ordines permittas accedere*, &c. & ex pluribus decretis *diſt. 51.* præcipuè *ex cap. 2. & c. 3.* item *diſt. 53.* ex quibus benè probatur hanc Curialitatis irregularitatem ſiue impedimentū arcere laicum ab Ordinibus ſuſcipiendis durante officio, poſt illud namque finitum, ſi de cauſa ſanguinis non cognouit, ceſſat impedimentum, vnde clerici poſt ordioes ſuſceptos, licèt Curialitatis officia

axercuerint, nullam irregulatitatem incurruot, nec impedimeota contrahunt: ita Syluest. *in ſum. verb. Curialis*, & *verb. Ordo* 4. Tolet. etiam *in ſum. lib.* 1. *cap.* 56. Henriq. *etiam in ſum. lib.* 14. *cap.* 5. *num.* 5. Vgolin. *de irregul. cap.* 58. §. 1. *num.* 8. Suar. *d. tom.* 5. *diſp.* 49. *ſect.* 4. & *diſp.* 51. *ſect.* 3. *num.* 15. Bonacio. *de cenſur. diſp.* 7. *q.* 2. *puncto* 4. Villalob. *in ſum. p.* 1. *tract.* 21. *differ.* 37. Non obſtat doctrina Suar. *d. tom.* 5. *diſp.* 40. *ſect.* 1. dictans irregularitatem impedientem Ordiois ſuſceptionem, impedire etiam illorum vſum, quia ſeipſum meliùs declarat *ead. diſp.* 40. *ſect.* 3. *n.* 24. ibi: *Omnis irregularitas priuans Ordinis ſuſceptione, priuat etiam vſu eius, ſi cum tali irregularitate ſumatur, quamvis non neceſſariò priuet vſu Ordinis ſuſcepti ante talem irregularitatem*, &c. & aotea ſæpè citata *diſp.* 40. *ſect.* 1. *num.* 11. conſtituerat regulam certiſſimam, quod io moralibus longè aliud éſt noo recipere perſonam ad aliquem gradum, & dejicere illam à tali gradu, poſtquam ſemel quis admiſſus eſt, quod mora-
72 liter contumelioſius eſt, quod inſinuat Emman. Sà *in aphoriſm. verb. Irregularitas, num.* 1. quatenus dicit quod irregularitas eſt impedimentum accipiendi Ordines, aut acceptis vtendi, impedit verò aliquando ſolam ſuſceptionem, oon vſum, aliquando vſum vnum, & oon alium. Et inueni plura exempla apud Doctores: Couar. *in Clem. ſi furioſus, p.* 1. *in initio, n.* 9. loquens de expoſito, cuius parentes omninò ignorantur, reſoluit ſecundùm ſuam opinionem, quod talis ordinari ooo poteſt abſque diſpenſatione, ſed ſi fuerit ordinatus, quod poteſt in ordine ſuſcepto mioiſtrare, Auila *de cenſur. p.* 7. *diſp.* 4. *dub.* 5. tenet quod licèt hiſtriones ex officio prohibeantur ordinari, nihilominos ſi ordines ſuſcepiſſent, illis vti poſſent, per *cap. cùm decorem*, iuncta gloſ. *de vita & honeſt. cleric.* Bonac. *de cenſur. diſp.* 7. *q.* 2. *puncto* 4. poſtquam docuit obligatos ad ratiocinia ordinari non poſſe, per text. *in cap. vnic. de oblig. ad ratiocin.* aſſerit ſibi videri eos Ordinibus ſuſceptis vti poſſe.

73 Quibus in materia præhabitis reſoluendum eſt, à regula io principio quinti corollarij præſcripta excipi illos, qui ſunt Conſiliarij Principum, ita Suar. *d. tom.* 5. *diſp.* 51. *ſect. vlt.* vbi ad hoc allegat Panorm. Ioan. And. Dec. Bald. Bernard. Diax & Salzedo, ac Greg. Lopez, concludens conſuetudinem adeſſe, quod ſine metu alicuius irregularitatis occaſione curialitatis contractæ poſſint Clerici eſſe iudices Principum ſæcularium in cauſis ciuilibus, cuius verba ſuprà retulimus *num.* 67. *cum ſeqq.* Fr. Henric. de Villalobos *in ſum. p.* 1. *diffic.* 38. agit de hac irregularitate, quæ colligitur ex dictis *cap.* 1. 2. & 3. *diſt.* 51. & cum Maiolo *de irregul. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 9. tenet laicoa Curiales ordinari non poſſe, & in præcedenti *diffic.* 37. idem Villalobos tractans de obligatis ad ratiocinia, & de Curialibus, qui cauſas agunt, vel quibuſlibet publicis functionibus occopantur, addit: *Que los clerigos que tienen eſtos miniſterios no quedan irregulares, porque ſolo habla de los legos*: & paulò poſt ibi: *Y tambien ſe aduierte en eſpecial que los clerigos ſin nota de irregularidad pueden ſer Conſejeros en cauſas Ciuiles, y donde ſe trata de gouierno, como dizen Bernardo Diaz, y ſabiendo, ſeguiendo a Decio y Baldo, y lo tiene* Gregorio Lop. *l.* 48. *tit.* 6. *part.* 1. *y conſta de la coſtumbre*, &c. Hanc eandem exceptionem de Conſiliariis Principum, modò laicis, modò Eccleſiaſticis, tenent Mercer. *in* 3. *p. D Thom. q.* 24. *dub.* 3. Petr. Cornejo *in eandem* 3. *p. tract. de irregularit. diſp.* 14. *dub.* 2. *num.* 3. Filliuc. *in quæſt. moral. tom.* 1. *tract.* 19. *de cenſur. in particulari, cap.* 7. *n.* 197. Paul. Layman. *in Theolog. morali, tract.* 5. *p.* 5. *cap.* 8. *n.* 5. P. Ludou. de Torres *de cenſur. lib.* 9. *diſp.* 72. *dub.* 6. qui atteſtatur illam conſuetudinem Pontifici innotuiſſe, Gaſpar Hurtado *de cenſur. tract. de irregular. diſp.* 2. *dub.* 18. vbi expreſsè de Conſiliariis laicis, Anton. Diaoa *moral. reſol. p.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 98. vbi de Conſiliariis Principum, qui ſunt Regentes, Præſides, & Magiſtri Rationalea.

Sextò infertur intellectua *ad cap. clericis*, §. *iubemus, ne clerici, vel mon.* vbi poſtquam Pontifex Ale- 74
xander III. ſtatuerat oe clericis per ſe truncationes membrorum ioferant, aut iudicent infeteodas, addit: *Iubemus etiam ſub interminatione anathematis, ne quis Sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut Præpoſiti ſæcularis. Si quis autem contra hoc venire præſumpſerit, & commonitus emendare noluerit, excommunicationi ſubjaceat.* Ex quo textu Doctores paſſim colligunt, Sacerdotibus interdictum eſſe ne poſſint eſſe Vice-Reges, ſeu Vicecomites, vel Locumteoeotes Principum ſæcularium in iuriſdictione ſæculari exercenda, nec gubernatores Regis, vel admioiſtratores Prouinciæ, tanquam Officiales Principum ſæcularium, vt per Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 117. *verſ. ſeptima*, Maiol. *de irregul. lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 3. & *cap.* 5. *n.* 15. Bernard. & Salxed. *in pract. cap.* 60.
Axeued. *ad Curiam Piſanam, lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 1. *cum* 75
ſeqq. & *l.* 1. *à princ. tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* & nuocupatim Panorm. *in d.* §. *iubemus*, & Syluest. *verb. excommunicatio* 9. *n.* 28. poſtquam docuerant non poſſe Sacerdotem per hunc text. Principis vices agere in iuriſdictione ſæculari exercenda, quamvis nullam pœnam mortis, aut mutilatioois imponat; addunt quod Prælati poſſunt eſſe Conſiliarij Principum, licèt eſſe non habeant officiales exercendæ iuſtitiæ, hoc eſt crimioalis. Caietanus *in ſum. cap.* 76. exiſtimauit in excommuoicationèm huius capitis incurrere Gubernatores, ſeu Vice-Reges,
quoniam appellatione Præpoſiti ſæcolaris, omnis ho- 76
juſmodi præſideotia iuriſdictiooem habens ſæcularem venire videtur: cum Caietano ſentit Nauarrus, Tolet. *in ſum. lib.* 1. *cap.* 37. *excom.* 7. tradit ſub appellatione Vicecomitum & Præpoſitorum ſæcularium comprehendi Gubernatores, Viceregentes, & Præſidentes iuriſdictiooem à ſæcularibus obtineotes: & deinde loquens de Sacerdotibus, Diaconis & Subdiaconis, ſubdit: Poſſunt tamen eſſe conſiliarij Principis ſæcularis, vt ootat Abb. *in d. cap. clericis, n.* 10. poſt Hoſt. ibi *num.* 4. dummodo à pœna ſanguinis ſe abſtioeant, ſecundùm Hoſt. & Abb. *vbi ſupra*, quam quidem pœnam ſanguinis eſſe debere grauem, dicit Boich. *ibidem in fine*, Bonacin. *de cenſur. extra Bullam Cœnæ, diſp.* 2. *q.* 4. *puncto* 5. docet oon videri in illo textu ioterdictum Sacerdoti munus Conſiliarij apud Principem ſæcularem ſuſcipere, modò illud non exerceat in cauſa ſanguinis in particulari. Villalob. *d. p.* 1. *tract.* 17. *diffic.* 18. *n.* 5. ait textum illum loqui de Sacerdote officium Vicecomitis, aut Iudicis ſæcularis exerceote, & poſtea addit: *Mas aduiertaſe con el miſmo Abad in d. cap. clerici, n.* 10. *deſpues de Hoſt. ibi n.* 4. *que pueden los dichos ſer Conſejeros de Principe ſeglar, conque no den pena de ſangre*, &c. Ee quicquid ſit, certum eſt in Hiſpania, vel ex conſuetudine legitimè præſcripta, vel aliquo Apoſtolico priuilegio paſſim Epiſcopos fieri Proreges, aut Præſides Senatus Regij, vt teſtatur Henriq. *in ſum. lib.* 14. *de irregul. cap.* 5. §. 5. *in commento, lit. Q.*

Septimò infertur, nullum clericum dictare, aut pro- 77
ferre poſſe ſententiam ſanguinis, *cap. ſententiam ſanguinis, ne clerici, vel mon.* cum ibi per me citatis *in collect. num.* 2. *cap. ne clerici, eod. tit. in* 6. & addo Machado *en ſu perfetto Confeſſor, y Cura de Almas, lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 18. *docum.* 2. vbi ait intelligendam eſſe reſolutionem prædictam de quacunque ſententia mortis, ſiue mutilationis membrorum, ſequuta ſcilicet cum effectu morte, ſeu mutilatiooe in vim dictæ ſententiæ, ad hoc, vt talis irregularitatem incurrat, etiamſi mere laicus ſit. Ita contra Maiol. *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 3. docent Syluest. *verb. homicidium* 3. *q.* 1. Sot. *de Iuſtit. lib.* 5.

q.1.art.9. Medina in ſum.lib.1.cap.10.§.10. Villadieg.
centur.cap.6.num.20. Suar. dict. tom.5. diſp.47.ſect.1.
num.3.& ſection.4. num.2. Bonacina de cenſur. diſp. 7.
q.4.puncto 1.prop.vnic.n.23. Auila eodem tract p.7.di-
ſput.2.dub.1. Filliuc. tract.19.cap.10.num.259. Villa-
lobos in ſum.p.1.tract.21.difficult.25.n.2.quod quidem
procedit quamvis miraculosè mors, ſeu mutilatio cum
effectu non ſequatur, vt declarat Auila d. tract.de cenſ.
p.7.diſp.5.ſect.1.notab.3.
78 Vnde benè deducitur, clericum poſſe ex commiſſio-
ne Principis cognoſcere etiam de cauſis criminalibus,
dummodo non deueniat ad condemnationem ſangui-
nis, mutilationis, aut deformationis membrorum, vt
docent Cou. in Clem.ſi furioſus,p. 2.§.5.num.9. Fr.Em-
man.in ſum.p.1. cap.169. concluſ.5. ex text. in cap.ſa-
pè 23.quaſt.8.& ex d.cap.in Archiepiſcopatu, de rapto-
ribus, non obſtante cap. nullus Epiſcoporum 15.quaſt.4.
79 vbi videtur Eccleſiaſticis perſonis prohiberi cauſas cri-
minales iudicare, quia ibi gloſſ.verb.iudicari, ait prohi-
bitionem locum habere cum agitur de effuſione ſan-
guinis. Similiter poterit Eccleſiaſtica perſona abſque
metu irregularitatis, ſi fuerit alicuius Principis ſæcula-
ris Conſiliarius, cum eo concurrere in lege, ſeu con-
ſtitutione edenda, qua delinquentibus in certo crimine
pœna ſanguinis imponatur, quia proximè non con-
currit ad cauſam ſanguinis. Ita Henriquez in ſum.
lib.14.cap.12.num.6.& cap.16.num.4. Auila dict. p.7.
diſp.5.ſect.2.dub.5.
80 Octauò infertur, tam Clericos, juxta cap.clerici, cap.
quicumque, 23. q.8. quàm Religioſos, vt conſtat cap.
eos 20. q.3. grauiſſimis prohiberi pœnis in bello mili-
tare. Bañez 2.2. quaſt.40.art.2. Molin. de Iuſtit.tom.1.
diſp.108. Auila de cenſ. p.7. diſput.6. ſect.3. Candid.
diſquiſ.moral.17.art.9.dub.1. Machado d.lib.1.p.3.tra-
81 ctat.17.docum.10.Poterunt tamen ad bellũ iuſtum per-
ſuadere, hortari, & ad illum milites inducere, vt ſtrenuè
dimicent, dummodo talis inductio non dirigatur ad
particularem aliquem occidendum, abſque irregulari-
tatis periculo, juxta doctrinam S. Thomæ 2. 2. q.4.
art.2.ad 3.& conſtat ex cap.igitur, cum ſequentibus, 23.
q.8.& reſoluunt Bonacin. de cenſ.diſp.7.q.4.p.4.n.11.
Molin.& Auila citatis locis, Henriquez d.lib.14.cap.12.
n.4.litt.R, Filliuc.tom.1.tract.19.n.266. Candid. dicta
diſquiſit.17.art.4.dub.4. Villalobos in ſum.p.2.tract.5.
diffic.8.n.2. Machado d.tract.17.docum.10.n.5. Præci-
puè ſi faciat pro defenſione Eccleſiæ, vel Reipub. vel
Fidei, quamvis ſequantur ex vtraque parte homicidia, &
mutilationes, niſi ipſe occidat, vel reformet, cap. Domi-
nus, 23. q.1. cap. hortatu, 23. q.8. Suar. tom.5.diſp.47.
ſect.6.n.8.Sayr.de cenſ.lib.7.cap.19.n.3. Bonac. eodem
tract.diſp.7.q.4.puncto 4.n.7. Rota deciſ.3.in fine,p.2.
recent. Bellet. diſquiſit. clerical.p.1.tit.de diſcipl.cleric.
§.5.n.141. vbi n.142. ſecus dicit ſi bellum iniuſtum
eſſet, quia tunc clericus fieret irregularis præſtans fa-
uorem, vel auxilium, vel conſilium, dummodo inde ſe-
quuta fuerit mors hoſtis, aut membri mutilatio, etiam
per alios, latè D. Roder. à Cuña in comment. ad
prim.a 1.diſt.ex n.5. Et idem Bellet. vbi ſuprà, n.143.
aduertit quod ſi clericus interſit in bello iniuſto ad pa-
cem componendam, ſeu ad Confeſſiones audiendas,
quamvis ex hoc per accidens augeatur animus militi-
bus, non fit tamen irregularis. Ex quo igitur quod cle-
ricus dans conſilium vt inducatur bellum iuſtum, non
manet irregularis, ſequitur eſſe poſſe de conſilio rerum
bellicarum, vt expreſsè docet Henriq. d. lib.14.cap.3.
n.1. Auila d.p.7.diſp.6.ſect.3.dub.2.ad finem.
82 Ex quibus omnibus colligitur circa cognoſcendas, &
iudicandas cauſas ciuiles in conſilio Principum ſæcula-
rium nullam inueniri in iure prohibitionem, quæ cleri-
cos depellat à tali cognitione, & quod plus eſt, nec vlla
adeſt, quæ Regulares ex hoc capite excludat, ſi id fa-
ciant de Superiorum ſuorum licentia, & debito modo,
imò maiorem libertatem in illis cognoſcendis, & diiu-
dicãdis habere dicimus Epiſcopos, & Abbates, ac Præ-
latos, qui nulli ſubſunt ordinario Superiori, ſed imme-
diatè S. Sedi Apoſt. ſubiecti ſunt, non enim ita indigent
ſpeciali licentia, ſicut alij. Et ad omnem dubitandi an-
ſam tollendam Portugaliæ, & Algarbiorum Rex Seba-
ſtianus obtinuit à Summo Pontifice Pio IV. vt pro ad-
miniſtratione juſtitiæ in Regnis, Inſulis, & dominiis
eidem, & pro tempore exiſtenti Regi ſubiectis, poſſet
quaſvis Eccleſiaſticas, quàm cuiuſvis Ordinis Regula-
res perſonas, quavis etiam Pontificali dignitate pollen-
tes (ſi aliàs cum eis, vt extra eorum monaſteria, aut alia
Regularia loca degere poſſint, legitimè diſpenſatum
fuerit) conſilio ſuo adhibere, ipſeque in omni conſilio
pro tempore adhibitæ perſonæ in quibuſvis criminali-
bus, prophanis, & mixtis cauſis, etiam pœnam ſangui-
nis concernentibus conſulere, & votum dare, ſeu ſuffra-
gium ferre, ac cauſarum earundum deciſioni, & termi-
nationi interuenire, necnon perſonæ Eccleſiaſticæ cu-
iuſcumque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, vel condi-
tionis exiſtentes per ipſos Portugaliæ Reges ad ſæcula-
ria officia Regnorum, inſularum, & dominiorum huiuſ-
modi pro tempore deputatæ officia ipſa acceptare, & re-
gere, eóque tempore durante cognitioni, & deciſioni
quarumcunque cauſarum, & quæſtionum criminalium
contra quoſcumque incumbere, & quibuſvis negotiis
criminalibus ſe immiſcere liberè, & licitè valeant, abſ-
que aliquo conſcientiæ ſcrupulo, aut irregularitatis, ſeu
inhabilitatis, vel aliarum ſententiarum, cenſurarum, &
pœnarum contra ſe in præmiſſis ingerentes latarum in-
curſu, vel infamiæ nota, etiamſi exinde ſanguinis effu-
ſio, & mutilatio membrorum, aut mors hominum ſub-
ſequatur, dummodo per ſeipſos ſententias non ferant:
vt plenius in dictis litteris in forma Brevis expeditis,
Pij Papæ IV. continetur, incip. *Pro ſalubri*, ſub Dat.
Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ
1559. Kalend. Martij, quæ impreſſæ circumferuntur in
libello priuilegiorum, facultatum, & gratiarum, quas
Summi Pontifices Regibus Portugaliæ, & ad eorum
inſtantiam conceſſerunt. Vlyſſipone ex officina Petri
Craſbeck 1609.

Seguntina privilegij.

Priuilegij vſus, & obſervantia, ex quibus inducatur, & confirmetur? Priuilegium immunitatis à collectis, gabellis, & alcavalis conceſſum, de quibus intelligatur? & vtrùm comprehendat impoſitas poſt earum conceſſionem?

VOTVM XC.

1 *Poteſtas concedendi immunitatem à collectis reſidet penes ſupremum Principem.*
2 *Principis etiam ſæcularis aſſertio plenè probat.*
3 *Confirmatio nouam conceſſionem, & nouum titulum operatur.*
4 *Confirmatio in forma ſpecifica quæ dicatur.*
5 *Confirmatio pluries repetita per diverſos primi concedentis ſucceſſores extinguit defectum.*
6 *Priuilegium ex cauſa oneroſa, & quod tranſit in vim contractus, eſt irreuocabile.*
7 *Immunitas conceſſa mercatoribus nauigantibus ad aliquem portum pro augenda illius habitatione, non poteſt reuocari.*

8 *Primò*

Digitized by Google

8 *Priuilegium immunitatis obtinentes non comprehenduntur ſub conſtitutione Principis iubentis collectam ſoluendam, nemine excepto.*

9 *Voluntas Principis non præſumitur extendi ad ea, quæ de iure facere non poteſt.*

10 *Statutum ſemper ſumit interpretationem à poteſtate ſtatuentium.*

11 *Princeps ſemper dicitur diſponere prout ius diſponit.*

12 *Priuilegia ex contractu, & ex cauſa onerosa non comprehenduntur in generali reuocatione priuilegiorum.*

13 *Priuilegia reuocabilia ſolùm comprehenduntur ſub generali reuocatione priuilegiorum.*

14 *Doctrina Bart.* in l. Antiochenſium, ff. de priuileg. credit. *declaratur.*

15 *Immunitatis priuilegium per legem generalem non tollitur.*

16 *Contractui cum Principe geſto derogari non poteſt per legem generalem ab eo latam.*

17 *Confirmatio Pragmatico denuò cenſetur impetrata poſt centum annos ab eius editione.*

18 *Præſcriptio quæcumque, etiam immemorabilis, contra tributa, & vectigalia excluditur.*

19 *Materia quando eſt impræſcriptibilis, ad acquirendum dominium ſufficit titulus inſufficiens, iuncta obſeruantia quadraginta annorum.*

20 *Materiæ præſcriptibiles ex incapacitate poſſidentis deſinunt eſſe tales.*

21 *Laici ſunt incapaces poſſeſſionis, & præſcriptionis in materia decimarum, niſi cum præſcriptione allegetur priuilegium ante Concilium Lateranenſe obtentum.*

22 *Iuriſdictio Eccleſiaſtica eſt impræſcriptibilis reſpectu laicorum.*

23 *Conſuetudo obtinendi duas Dignitates in eadem Eccleſia, improbatur, niſi cum illa concurreret allegatio priuilegij.*

24 *Bona, & loca ad vſus communes vicinorum deputata ſunt impræſcriptibilia, niſi cum immemorabili allegetur titulus priuilegij.*

25 *Præſcriptione immemorabili prohibita ex incapacitate poſſeſſoris, admittenda nihilominus ſi allegetur priuilegium.*

26 *Vectigalia præſcriptibilia ſunt reſpectu particularis ordinario decem, vel viginti annorum ſpatio.*

27 *Decima contra laicum præſcribuatur ordinario tempore.*

28 *Tertiæ Regales contra priuatum præſcribuntur ordinario tempore.*

29 *Peche, Pedido, & Alcauala ſunt ſynonyma.*

30 *Alcauala eſt nomen generale comprehendens omnia tributa.*

31 *Vectigal nomen comprehendit omne quod fiſco ſoluitur.*

32 *Generalis loquutio omnia comprehendit.*

33 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*

34 *Exemptio vectigalium conceſſa generaliter exceptis certis caſibus, eſt generaliſſima in caſibus non exceptis.*

35 Clauſ. Prout conſtitutum eſt ſolui, *non ſtat conditionaliter, ſed cauſatiuè.*

36 *Solutionem conſuetam probare non requiritur quando conceditur vectigal tantæ quantitatis, prout conſuetum eſt ſoluere.*

37 *Stipulatio ne luminibus officiatur, comprehendit lumina tam tempore contractus exiſtentia, quàm futura.*

38 *Priuilegium immunitatis extenditur ad decimas futuras.*

39 *Immunitas per verba generalia conceſſa comprehendit collectas de nouo impoſitas ratione belli ſuperuenientis.*

40 *Immunitas ex cauſa oneroſa conceſſa comprehendit collectas futuras.*

41 *Ex obſeruantia ſubſequenti declaratur quod ius exigendi vectigal comprehendatur.*

42 *Immunitas à gabellis comprehendit enera, & gabellas futuras.*

43 *Priuilegium conceſſum villis, extenditur ad villas de nouo auctas.*

44 *Caſtrum cum territorio ſi nobili concedatur, debet habere territorium poſtea auctum.*

45 *Priuilegium immunitatis extenditur ad bona poſt priuilegium quæſita.*

46 *Immunitatis priuilegium comprehendit incolas de nouo ſuperuenientes.*

47 *Priuilegium conceſſum collegio 16. virorum extenditur ad ſeptem collegas poſtmodum auctos.*

48 *Priuilegium de percipiendis gabellis extenditur ad gabellas ſuperadditos.*

49 *Focularia de nouo aucta comprehenduntur in functionibus fiſcalibus Baroni per verba vniuerſalia, vel indefinita conceſſis.*

50 *Doctores* in l. ſi ex toto, ff. de legat. 1. *declarantur.*

DVbitaui an priuilegium immunitatis à collectis & gabellis conceſſum oppido de Sendiu, hodie ſit in vſu, & debeat obſeruari etiam quoad collectas poſt eius conceſſionem impoſitas? Materia præſentis voti diuidetur pro faciliori illius explicatione, in hunc qui ſequitur, modum.

Priuilegio immunitatis à gabellis, & tributis an aliquid obſtet quin obſeruari debeat?

§. I.

NIhil impedire hodiernum vſum, & obſeruantiam 1 huius priuilegij oſtendam multis: & primò, quod ſupremus Princeps (penes quem reſidet latiſſima poteſtas concedendi immunitatem à collectis, *l. ſunt munera, ff. de vacat. muner. toto tit. C. de immun. nem. conced. l. immunitas, C. de agricol. & cenſ. lib. 11. cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, de verborum ſignific. l. Hiſp. 1. titul. 11. lib. 6. Recop.* Sacca *conſ. 15. n. 7.* Maſtrill. *de Magiſtr. lib. 3. cap. 10. n. 127. cum ſeqq.* Glorit. *reſp. 2. p. 2. n. 12. & 45.* Gutier. *de gabell. q. 4. n. 4. & 5.*) in conceſſione dicti priuilegij, & deinde in illius confirmatione affirmat illud in vſu eſſe, ac obſeruari debere, quæ quidem Principis aſſertio plenè probat, *Clem. litteris, de* 2 *probat. cap. nobiliſſimus, 95. diſt.* Maſcard. *de probat. concluſ. 1227.* Carol. Tapia *in deciſ. ſuprem. Conſilij Italiæ, deciſ. 23. num. 63.* Maſtrill. *d. lib. 3. cap. 4. num. 51. cum ſeqq.* Et procedit etiam in Principe ſæculari. Cardin. *conſ. 128.* Decian. *conſ. 606. incip. Sereniſſimus Imperator, num. 1. verſic. & primò facis,* Tapia *d. deciſ. 23. n. 73.* Aliàs enim ſi Principi aliquid aſſerenti non crederetur, eſſet illum de mendacio redarguere, quod non eſt dicendum, vt notatur *in d. Clem. litteris*, & concludunt Franc. *in cap. ſi motu proprio, num. 8. de præbend. lib. 6.* Menoch. *conſil. 100. num. 23.* Maſtrill. *d. cap. 4. num. 54.* Et hæc opinio totius Mundi praxi recipitur. Menoch. *d. conſ. 100. num. 26.* Tapia *dict. deciſione 23. num. 74.* Fontanel. *de pactis nupt. clauſ. 4. gloſſ. 10. p. 2. num. 28.* Maſtrill. *dict. cap. 4. num. 52.*

Secundò, quia dictum priuilegium deliberatè. & ex 3 certa

certa ſcientia confirmarunt diuerſi, & pro tempore exiſtentes Caſtellæ Reges, quæ confirmatio nouam conceſſionem, & nouum titulum operatur, cap. 1. & ibi gloſſ. verb. confirmato, de tranſact. Bart. in l. more, ff. de iuriſdict. omn. iudic. Moliu. de primog. lib. 2. cap. 7. n. 8. cum ſeqq. Georg. alleg. 6. num. 3. cum ſeqq. & alleg. 46. num. 39. & 40. & in repetit. feudalibus, cap. 16. num. 33. & 34. Rouit. in pragm. 4. de poſſeſſ. non turb. num. 20. & 21. Coſta conſ. 1. num. 23. & conſil. 2. num. 43. cum ſeqq. Cabed. Luſit. deciſione 21. num. 5. p. 2. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 992. n. 11. Caſtill. contron.
4 tom. 5. cap. 89. n. 206. & 207. Dicitur autem confirmatio in forma ſpecifica quando ſit inſerto tenore priuilegij confirmari, prout in noſtro caſu, cap. venerabilis, de confirm. vtili, & ibi Abb. n. 1. & 2. Decian. in cap. inter dilectos, n. 1. de fide inſtrum. Paſchal. de patria poteſtate, p. 1. cap. 2. n. 59. & 60. vbi num. 58. addit priuilegium confirmatum dici ex certa ſcientia, quando fuit confirmatum à pluribus retro Principibus, Petra de poteſt. Princip. cap. 32. n. 37. Caſtill. dict. tom. 5. cap. 81. n. 209. Lanat. conſ. 21. n. 2. Rota apud Farinac. dec. 192. n. 3. p. 1. recent.

5 Ex qua quidem confirmatione pluries repetita, & facta per plures primi concedentis ſucceſſores, fuit quicumque ſic exiſteret defectus extinctus, & tacitè diſpenſatus, vt in ſimili tradit Freccia de ſubfeudis, libro 2. in cap. quis dicatur Dux, in alleg. pro Regente Albertino, n. 68. verſicul. ſecundò quia Princeps per ſuas litteras, pag. mihi 138. vbi loquitur de Pragmarica Regni Neapolitani, hodie eſt 1. titul. de priuileg. infra annum regiſtrandis, in qua ipſo iure annullantur, & caſſantur priuilegia non regiſtrata, quem defectum ſuppleri ait, ſi Princeps illo non obſtante iubeat obſeruari priuilegium, Ponte conſ. 3. n. 30. lib. 1. Rouit. in Pragm. 1. de priuil. infrà annum præſentandis, n. 5. Idem etiam operatur clauſula perinde valere, Gemin. conſ. 11. n. 2. verſic. quoad reſcriptum, & conſ. 128. n. 3. & 4. verſ. nam gratia, Matt. de clauſ. p. 1. clauſ. 225.

6 Tertiò, quia dictum priuilegium ex cauſa onerosa fuit conceſſum, & ſic tranſit in vim contractus, ac proinde eſt irreuocabile. Bart. in l. omnes populi, n. 30. ff. de iuſtitia, & iure, & ibi Bald. quæſt. 3. & in l. ſi cùm mihi, num. 1. ff. de dolo, Alexand. conſil. 54. Viſo puncto, num. 11. cum ſequentibus, lib. 4. & conſil. 101. num. 2. poſt princip. lib. 1. & conſil. 1. n. 11. & conſil. 116. n. 6. volum. 2. Bertachin. in repert. part. 4. litter. P, verſ. priuilegium ſi eſt conceſſum, pag. 174. colum. 3. Petra de poteſt. Princip. cap. 32. ſect. capio nunc ſecundam principalem dubitationem, num. 372. pag. mihi 182. Muta ad Pragm. Siciliæ, part. 1. tit. 16. n. 34. pag. 197. Tortus ad ſtatuta Papiæ, ſtatuto 23. de regimine poteſtatis, num. 27. pag. 71. & ſtatuto 40. n. 15. & 16. pag. 92. Tapia conſ. 8. n. 8. & 9. Prout quilibet alius contractus cum Principe celebratus reuocari non poteſt, Bald. in l. qui ſe patris, n. 33. & 34. verſic. hoc ſciat, C. vnde liberi, Aretin. in cap. 1. de conſtit. n. 16. & 17. Gomez de Leon alleg. 34. num. 3. & 4. Ioan. Andr. Georg. alleg. 49. n. 4. & 5. Muta ad cap. Regni Siciliæ, tom. 1. in proœm. n. 25. cum ſeqq. pag. mihi 10. & 11. Paſchal. de patria poteſt. lib. 1. cap. 1. num. 49.

7 Et in terminis immunitatis conceſſæ mercatoribus nauigantibus ad quendam portum pro augenda illius habitatione, quod non debeat, nec poſſit reuocari, tradit Berard. Senior conſ. 21. num. 1. cum ſeqq. ſequitur Petra dict. tract. cap. 24. num. 255. fol. mihi 130. colum. 3.

8 Ex quo fit, quod vbi Princeps imponit aliquam collectam, & iubet ſoluendum ab omnibus, nemine exempto, nullo modo intelligitur voluiſſe comprehendere obtinentes priuilegium immunitatis, vt per Rendin. in promptuario, titul. de priuileg. num. 6. & plures citatus à Glorizio reſp. 1. p. 1. n. 9. Et procedit etiamſi collecta imponatur per legem generalem. Menoch. conſ. 1105. n. 19. cum ſeqq. lib. 11. vbi dicit quod non præſumitur Principem voluiſſe derogare priuilegiis, niſi id in lege ſpecificè expreſſerit, ſequitur Bonacin. de legibus, diſp. 1. q. 3. puncto 8. §. 3. n. 14. verſic. ſecundò non extenditur.

Et in his terminis non dubitatur de poteſtate Principis, ſed de eius voluntate, quæ præſumitur non extendi ad ea, quæ de iure facere non poteſt, l. Lucius, §. pen. ff. ad municip. cap. à nobis, de ſentent. excomm. Matt. conſ. 40. n. 29. 9

Et ſtatutum ſemper ſumit interpretationem à poteſtate ſtatuentium, Bart. in l. ſi quis ſub conditione, in fine, ff. de condit. & demonſtr. Ioan. Monach. in cap. 2. de conſtit. lib. 6. Matt. conſ. 40. n. 30. 10

Et Princeps ſemper dicitur diſponere prout ius diſponit. Gozadin. conſ. 101. n. 10. & cum aliis Marta d. conſ. 40. n. 31. 11

Et in ſpecie, quod in generali reuocatione priuilegiorum non comprehendantur priuilegia ex contractu, & ex cauſa onerosa conceſſa, Lap. allegat. 95. Roman. conſ. 436. n. 14. verſ. ſeptima ratio, Card. conſil. 147. n. 2. vſque ad fin. Put. deciſ. 314. lib. 1. in nouis, Pinel. in rub. C. de reſcind. vend. p. 1. cap. 2. colum. vltim. Roland. conſil. 13. n. 22. lib. 3. Burſat. conſil. 16. num. 57. lib. 1. Seraphin. deciſione 1082. num. 3. Hercul. Marescot. lib. 2. var. cap. 40. n. 28. Marta dict. conſil. 40. ex n. 22. & conſil. 145. num. 16. cum ſequentibus, Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 36. n. 36. cum ſeqq. vbi quod per derogationem generalem non cenſeatur derogatum priuilegiis per viam contractus conceſſis, Paſchal. de patria poteſtate, part. 1. cap. 1. n. 97. cum ſequentibus, Tortus ſtatuto 41. n. 20. & 21. Muta ad cap. Regni Siciliæ, tom. 1. in proœm. n. 86. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſ. tomo 5. cap. 845. n. 17. & cap. 891. n. 61. Tapia deciſione 8. n. 7. Bonacina in tract. de legibus, q. 3. puncto 8. §. 3. num. 12. 12
& 13. Et quod ſub generali reuocatione priuilegiorum 13
ſolùm comprehendantur priuilegia reuocabilia, tradunt Menoch. conſ. 1007. num. 79. vol. 11. Marta dict. conſ. 40. num. 25.

Non obſtat doctrina Bart. in l. Antiochenſium, ff. de priuileg. credit. per quam habetur reuocationem priuilegiorum factam in lege generali præiudicare particularibus illa obtinentibus, ac proinde quod quando per legem generalem iuri tertij præiudicatur, non ob id naſcitur obligatio reſtituendi ſubdito damnum ex tali præiudicio proueniens: quia contrarium verius, & receptius eſt, ex ea ratione, quia cum ſubditus iure naturali rerum ſuarum dominium, & proprietatem habeat, ac proinde à Principe eis priuari non poſſit, nihil intereſt quod per reſcriptum, aut per legem generalem, priuationem inducere velit, cùm in vtroque caſu eadem reperiatur incapacitas, & idem ius offendatur: ita aduertit Iaſon in l. Barbarius, num. 44. ff. de offic. Prætor. ſequuntur Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum, n. 26. & 28. de conſtit. Matth. de Afflictis in prælud. ad conſtit. Neapol. quæſt. 4. n. 7. & deciſione 321. n. 16. Roch. de Curte in cap. fin. de conſuet. fol. 46. colum. 3. iuxta paruam impreſſ. Maſtrill. de magiſtrat. lib. 3. cap. 4. num. 355. & ſeqq. Rodolphin. de ſuprema Princip. poteſt. cap. 6. num. 165. verſ. contrarium tenet, & n. 16. & in priuilegio immunitatis ita aduertit Syluan. conſ. 66. num. 24. adducta auctoritate Crauettæ, qui pariter loquitur de materia immunitatis conſil. 276. ſub num. 7. verſ. ſi dicatur, & conſil. 308. n. 1. libro 2. In eiſdem terminis hoc etiam voluit Cephal. conſ. 451. num. 306. & cum aliis pluribus Glorit. reſp. 1. part. 3. n. 234. cum ſeqq. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 36. n. 36. & 38. Petr. de Gregorio in conceſſione feudali, p. 1. q. 7. n. 17. & 28. Muta ad cap. 38. Siciliæ, tomo 1. num. 10. & 12. 14

cum

cum ſequentibus, pag.250. Menoch. conſ.1105.num.18.
15 cum ſeqq. lib.12. vbi reſoluit priuilegium immunitatis
per legem generalem non tolli, Lancelot. Gallia
conſ.44. num.43. & 44. Stephan. Gratian. dict. tom.1.
cap.991. num.58.
16 Et quatenus derogatio facta per legem generalem
comprehenderet ius quæſitum ex contractu, hoc poſſet
procedere quando contractus inter partes fuit celebra-
tus, non ita ſi cum Principe ſit geſtus, cui per legem
generalem ab eo latam derogatum non cenſetur. Burr.
conſil.59. num.1.& 2. Paul.de Caſtro conſil.317. n.5.
volum.1. Felin. in cap. quoniam, n.3. de conſtitut. Man-
del. Alb. conſil.185. n.18. cum ſeqq. volum.1. Crauet.
conſil.933. n. 9. volum.5. Siluan.conſil.66.n.23.& 24.
& poſt Burr. & Decian. Cardin. Tuſch. pract. concluſ.
tom.6. litt. P, concl.680. n.8. Petra de poteſt. Princip.
cap.32.§.capio nunc ſecundam principalem dubitationem,
n.145. verſ. ad duodecimum. Præcipuè cùm ab initio
conceſſionis vſque ad præſentem diem, ea reuocatione
non obſtante priuilegium fuerit obſeruatum, per quam
obſeruantiam confirmatum remanſit, & dictæ legi de-
rogatum per tolerantiam Principis, Pereg. de iure fiſci,
titul.8.de reſcript.fiſcalib. num.26. Mieres de maiorat.
part.4. q... n.50.in 2.edit. Ponte conſ.155. num.8. cum
17 ſeqq. vol.1. vbi notabiliter dicit, quod ſi omnia priui-
legia per nouam Pragmaticam reuocentur, niſi ſint
confirmata, quod ſtante curſu centum annorum poſt
dictam Pragmaticam cenſetur denuo impetrata confir-
matio, & quod ita fuit iudicatum in Regia Camera
Sommariæ: ſequitur Capiblanc. de Baronib. Pragma-
tica 11. num.172.
18 Quartò, quia dictum priuilegium magis corrobora-
tur, & firmum manet cum eius obſeruantia,& vſus iam
hodie in vim præſcriptionis allegatur, nam licèt per l.
Hiſp.1.tit.18.lib.9.Recop. contra tributa, & vectigalia
excludatur quæcumque præſcriptio,etiam immemoria-
lis,nihilominus titulus etiam inſufficiens,iuncta poſſeſ-
ſione quadraginta annorum ſufficeret ad confirmandum
dictum priuilegium, & ad præſcribendam eius obſer-
uantiam, vt amplius de eo dubitandum non ſit, vt per
l.vlt. §.fin.C.de fundis patrim.lib.11. notant Ioan. de
Platea in eadem l.fin. n.3. verſ.ſecundò nota, Salicet. in
l.comperit, C.de præſcript.triginta, n.2. Alex. conſil.30.
n.11.& 12.lib.5. Bart.conſil.196.n.7.lib.1. vbi quod ſi
conceſſio priuilegij in aliquo deficiat, curſus temporis
id roborat,& ita hanc materiam explicat D.meus Petr.
19 Barboſa in d. l.comperit, à n.46. cum ſeqq. vbi quod
quando materia eſt impræſcriptibilis, titulus inſuffi-
ciens, iuncta obſeruantia quadraginta annorum ſufficit
ad acquirendum dominium. Et in indiuiduo,& in ma-
teria d.l.Hiſpana 1. tradit Gironda de priuilegiorum,&
exemptionum explicat. n.75. dicens ſufficere titulum,
ſeu priuilegium non plenum cum poſſeſſione quadra-
ginta annorum, quod priùs dixerat Auiles ad cap.13.
Prætor, verb.Alcaualas, ſub n.5. ad finem.
20 Sextò, quia poſſeſſio quæ allegatur, eſt pluſquam
immemorialis, & adeſt dictum priuilegium loco tituli;
vnde ſuccedit Iuris concluſio,quod materiæ impræſcri-
ptibiles ex incapacitate poſſidentis, deſinunt eſſe tales,
ſi cum immemoriali concurrat allegatio tituli, ſecun-
dùm Menchaq quæſtion.illuſtr.cap.84. num.13.& 14.
D.Barboſ. in l.omnes,C.de præſcript.30.num.47.& 48.
legendus ex num.41.& in dict. l. comperit, num. 24.
verſ. limita tamen prædicta non procedere; & in termi-
nis d.l.comperit, vectigalium Principis præſcriptionem
prohibentis, idem tradit Mierea de maioratib. p.4.q.20.
21 n.255.& 257.in 2.edit.Et probatur à ſimili in materia
decimarum, quarum poſſeſſionis, & præſcriptionis in-
capaces ſunt laici,cap.1.16.q.7.cap.cauſam,de præſcript.
cap. tua nobis, cap. prohibemus, de decim. & tamen ſi
cum præſcriptione allegaretur priuilegium ante Con-
cilium Lateranenſe obtentum, ſufficeret vtique. Ioan.
Andr. in cap. cùm Apoſtolica, num.9. ad fin.verſic.ſatis
videtur, & ibi Abb.n.12.de his quæ fiunt à Præl. Felin.
in dict. cap.cauſam quæ, n.3. & ibi Alex. de Neuo n...
Burg.de Paz conſil.50. num.5. Gutierrez practic. lib.1.
quæſt.16.per tot.& lib.3.quæſt.14.num.59.& 60.Pereg.
conſ.8.num.27.lib.6. Moneta de decim. cap.5.q.3.n.74.
Ego de officio, & poteſt.Parochi,p.3. cap.28. §.2.n.52.
Rota deciſ.215. ſub num.4.p.2.diuerſ.& deciſ.474.n.3.
& deciſ.702. n.1.p.1.recent.& deciſ.193.n.6.p.1.etiam 22
recent. Et idem videmus in iuriſdictione Eccleſiaſtica,
quæ licèt ſit impræſcriptibilis reſpectu laicorum, Ca-
rol.de Graſſis de effectib. clerical.effectu 1. ex n.372. ſi
tamen iudex ſæcularis priuilegium aliquod allegaſſet
ad cognoſcendum de clericorum cauſis, & immemo-
rialem probaſſet, vtique obtineret. Put.deciſ.355.lib.1.
in nouis, Carol.de Graſſis dict.effectu 1.n.381.cum ſeq. 23
Decian. in pract.crimin.lib.4.cap.9.n.14.& 15. Mierea
d. p.4. quæſt.20.n.253.& 254.in 2.edit. Sic ſimiliter
videmus quod licèt per cap.1.de conſuet.lib.6. reprobe-
tur conſuetudo etiam immemorialis obtinendi duas
Dignitates in eadem Eccleſia, nihilominus ſi cum illa
conſuetudine concurreret allegatio priuilegij, ſufficeret
vtique ad obtinendum contra talem prohibitionem, vt 24
per Put. deciſ.57. num.5.verſic.poteſt tamen,lib.2.in no-
uis. Eodem modo conſtat bona, & loca ad vſus com-
munes vicinorum deputata impræſcriptibilia eſſe, per
l.7. tit.29. part.3. vbi notat Gregor.Lopez gloſſ.1. &
nihilominus ſi eorum poſſeſſor vnà cum immemoriali
allegaſſet titulum priuilegij, vtique ſufficeret ad obti-
nendum, Rip. in l.quominus, num.102.ff.de fluminibus,
Gregor. Lopez d. l.7. gloſ.1. Azeued. in l.3. num.64.
tit.15. lib.4. Recop. Mieres dict. p.4.q.21.num.50.51.
& 52. in 2. edit.
Denique in iure noſtro concluſio communiter rece- 25
pta tenet,quod prohibita immemoriali ex incapacitate
poſſeſſoria, illa nihilominus admitti debet, ſi allegetur
titulus, Alexand. conſ.74. ex n.17. vſque ad 22. lib.4.
Crauet.de antiquit.tempor.part.4.§.abſolutis,n.96. Oli-
ban. de iure fiſci,cap.13. n.8.cum ſeqq. Pereg.etiam de
iure fiſci lib.6. tit.8. n.12. Gutierrez pract. lib.1.q.14.
n.61.Cancer.var.lib.3.cap.4.n.43.cum ſeqq. Aueod. de
exequendis mandat.p.1. cap.6. num.7.verſ.prima conclu-
ſio, quicquid dicat lib.2.cap.4.n.27.
Septimò, quia in caſu noſtro non agitur de præſcri- 26
bendis vectigalibus aduerſus fiſcum, ſed contra quen-
dam particularem prætendentem illa ad ſe pertinere,
quo caſu ceſſat omninò illa prohibitio præſcriptionis,
quæ talia vectigalia impræſcriptibilia faciebat, & reſ-
pectu dicti particularia præſcriptibilia ſunt ordinariè
decem, vel viginti annorum ſpatio, vt per Bart. in l. ſi
publicanus, §.in omnibus,ante num.1.verſ.& hoc intelligo
quando quis, ff. de publican. & ibi Imol.num.8. Abb. in
cap.ſuper quibuſdam, §.præterea,num.2.ff.de verb.ſignif.
Couar. in reg.poſſeſſor,part.2.§.3.num.5. verſic.ſecunda
concluſio, Cabed.Luſit.deciſ.41.num.6.& deciſ.17.n.6.
p.2. D.Barboſ.in d.l.comperit, num.15.& 86. Vaſquez
in opuſcul. moralib. tract. de reſtit. cap.6.dub.1.num.10.
& 11. Fontanel. de pactis nupt. tom.2. clauſ.5. gloſſ.8.
q.15. n.35. pag.mihi 601.
Similiter decimæ, quæ ſunt impræſcriptibiles contra 27
Eccleſiam, vt ſuprà dixi, benè contra laicum præſcribi
poſſunt ordinario tempore, Zabarel. conſil.146.Cuman.
conſ.83.aliàs 84. Felin.in cap.cauſam quæ,num.4.de præ-
ſcript.Pariſ.conſ.25.à n.11.lib.4.Valaſc.de iure emphyt.
q.17.n.15. Menoch. conſ.1092.n.6.cum ſeqq.libro 11.
Et quod in hoc caſu tempus ordinarium ſufficiat ad
præſcribendum,probant Bald. conſ.180.n.2.lib.1. Cra-
uet. conſ.479.n.4.& conſ.496.n.11.lib.3. Pariſ. conſ.2.
n.11.lib.4. Balb.de præſcript.5.p.q.7.n.22.
Item Tertiarum Regalium Tributum contra priua-
ſum

tum præſcribitur tempore ordinatio, cùm tamen contra Regium fiſcum abſque immemoriali præſcribi non puſſent, vt poſt Menoch. & Gutier. reſoluit Azeued. *l.1. n.41.tit.21.lib.9. Recop.* Et idem in iuriſdictione Regali præſcribenda agnoſcunt Bald. *in l.2. col.5.q.7. num.31. Cod. de ſeruit. & aqua*, Alex. *conſ.16.n.27. lib.5.* Franchis *deciſ.131. n.11.* Greg.Lop. *l.6.gloſ.3. ad fin. tit.29. part.3.* Bobadil. *in ſua politica, lib.2.capit.16.n.204.*

Priuilegium immunitatis à collectis, gabellis, & alcaualis conceſſum, de quibus intelligatur?

§. II.

29 MVltùm amplè loquitur priuilegium de quo agitur, in immunitate huiuſmodi concedenda, ibi: *de todo pecho, e te todo pedido, &c. Pecho* propriè dicitur quod penditur, & *Pedido*, quod petitur, & ſub his nominibus comprehenditur *Alcauala*, nam *tributum, pecho, alcauala, datio*, ſunt ſynonyma. Parlad. *rerum quo-*
30 *tid.lib.1.cap.3.n.1.* Molin. *de Iuſtit.tract.2. diſp.661. n.11.* Gutier. *de gabell.q.1.n.6.* Salon. *de Iuſtit. tom.2. tract.de vectigalib. art.4. controu.3. verſ. huiuſmodi ga-*
31 *bella, pag.416.* vbi quod alcauala eſt nomen generale, comprehendens omnia tributa. Et omne quod fiſco ſoluitur, comprehendit nomen Vectigal, Cuman. *conſ.162.* loquens de tributo ſalinarum, Gig. *de gabell.in præлud. n.3.* Vaſq. *in opuſculis moral.tract.de reſtitut.c.6.dub.6. n.88.* ibi: *Rex Ioannes II. ſtatuit quod publicanus, qui colligit gabellas, almoxarifazgos, tercias, y pedidos, y otras monedas, quibus vt reor, comprehendit omnia Regia tributa.* Et ad inducendam hanc comprehenſionem moueor ſequentibus fundamentis.

32 Primò, quia dicta exemptio fuit conceſſa per verba generalia & geminata, ibi, *de todo pecho, e de todo pedido, &c.* & ideo comprehendere debent genera omnia tributorum, quia generalis loquutio omnia comprehendit, *l. cum quærebatur, ff. de verb. ſignif.* Ioſeph. Seſſe *Arag. dec.48.n.12.* Franc. Molin. *de ritu nupt.lib.3.q.54. n.4.* Et verba geminata magis operantur, *l. Baliſta, ff. ad Trebell.* plures per me citati *Axiom.222.num.vlt.*

33 Secundò, quia in eodem priuilegio excipitur certum genus tributi, vulgò *Iuntar*, quæ exceptio firmat regulam in contrarium quoad alia genera tributorum ibi non expreſſa, *l. præuaricationis, §.fin.ff. de præuaricator. l. illam, C. de collat.* cum adductis per Tapiam *in deciſionibus ſupremi Conſilij, deciſ.23.n.57.58.*

34 Tertiò, quia in terminis, conceſſa exemptio vectigalium, generaliter exceptis certis caſibus, eſt generaliſſima in caſibus non exceptis, vt probat Bologn. *conſ.1. n.12.& 13.* ibi: *Ex quibus apparet, quod in hoc regno Rex non poteſt pro quacunque cauſa etiam vrgentiſſima & inſolita, & per neceſſitatem belli, & rebellionis, vel alia quacunque neceſſaria & improuiſa cauſa imponere collectam, ſeu gabellam, exceptis dictis quatuor caſibus cum ſuis qualitatibus expreſſis, &c.* Alex. Raudenſ. *reſp.1. n.288. cum ſeqq. vol.2. & de analogis p.4.n.61.* vbi voluit, quod in conceſſione immunitatis facta per viam tranſactionis inter Dominũ, & vaſſallum in omnibus caſibus, excepto vno, quod ex ea exceptione illius caſus expreſsè Princeps non poſſit collectare pro quacunque cauſa, etiam prætextu belli, & notabilis inuaſionis, etiam in quocunque caſu concernente publicam vtilitatem, tam cogitato, quàm incogitato, & cum aliis hoc etiã latè tradit Tapia *d.deciſ.23.n.58.& conſ.15.n.27.*

35 Non obſtat tranſactio poſtea facta ſuper Alcaualis à priuato exigendis cum clauſ. *prout conſuetum eſt ſolui*, quia illa verba clauſulæ non ſtant conditionaliter, ſed cauſatiuè, & apta ſunt transferre ius irreuocabile, & fixum, vt colligitur *ex cap. Abbate, de verb.ſignif.* & ex doctrina Bart. *in l. eum qui, §. Iulianus*, per illum text. 36 *ff. de conſtit.pecun.* vbi quod ſi ſententia dicit: Condemno te ad vnum par caponum omni anno ſecundùm quod tui anteceſſores conſueuerunt, iſta verba non ſtant conditionaliter, ſed cauſatiuè, Aretin. *conſ.76.n.5.verſ. circa tertium*, vbi quando conceditur vectigal tantæ quantitatis, prout conſuetum eſt ſoluere, quod non ſit neceſſarium probare conſuetam ſolutionem, Felin. *in cap.2. de reſcript.n.10.& 11.* Bologn. *in l.edita, n.142. & 143.C.de edendo.* Grammat. *deciſ.58.n.21.cum ſeq.* Mandoſ. *de priuileg.ad inſtar, q.5.num.4.cum ſeqq.* Pereg. *de fideicom.art.16.n.111.* Cancer. *var.lib.3.cap.3. num.119.cum ſeqq.* Thoro *in compendio, p.2.lit.P, verſ. Poſſeſſor feudi, pag.462. §.2.* Amat. *lib.1. var. cap.41. num.12. & 13.*

Priuilegium exemptionis à tributis, & vectigalibus, an comprehendat impoſita poſt eius conceſſionem?

§. III.

COmprehendere ex multis, & ſolidis comprobatur fundamentis: & primò *ex l.ſi ſeruitus, ff.de ſeruit. urban.* vbi ſtipulatio, ne luminibus officiatur, comprehendit tam lumina tempore contractus exiſtentia, quàm futura; & *ex l. pen. ff. de fundo inſtructo*, vbi quod in conceſſionibus vniuerſalibus veniunt augmenta. 37

Secundò *ex cap. quia circa, de priuileg.* vbi priuilegium immunitatis extenditur ad prædia de nouo adquiſita, & ad decimas futuras, & ibi notat Abb. *n.5. verſ. à primo membro*, vbi quod quando in priuilegio eſt diſpoſitio indefinita, & præiudicat tantùm concedenti, licèt præiudicium ſit graue, extenditur ad futura. 38

Tertiò, quia exemptio de qua agitur, conceſſa fuit per verba generalia, ac proinde extendenda ad gabellas poſtea inductas, Siluan. *conſ.66.n.13.ad fin.& n.14.* vbi quod immunitas per verba generalia conceſſa comprehendit collectas de nouo impoſitas ratione belli ſuperuenientis, Scaccia *conſ.15. n.1. cum ſeqq.* Dec. *reſp.44. n.96.cum ſeqq. lib.4.* Lancel. Gallia *conſ.44. n.16. cum ſeqq. & n.34.* Tapia *deciſ. ſupremi Conſilij 8. n.2. cum ſeqq.* Glorit. *reſp.1.p.2.n.184.cum ſeqq.& p.3.n.197.* 39

Quartò, quia immunitas prædicta fuit conceſſa ex cauſa onerosa, & ideo comprehendere debet collectas futuras, vt per Menoch. *conſ.1105.n.14.vol.12.* 40

Quintò, quia licèt ſuper comprehenſione verborum dictæ immunitatis aliqua inſurgeret dubitandi ratio; nihilominus ex obſeruantia per tot annos ſubſequuta non ſoluendi tributa & vectigalia de nono, & poſt priuilegij conceſſionem impoſita, elicitur reſolutio ad dubium propoſitum, vt in ſpecie priuilegij immunitatis docent Siluan. *conſ.66.n.20.cum ſeqq.* Decian. *reſp.44. n.28.tom.4.* Tapia *deciſ.8.ſupremi Conſilij, n.10.& 11.* Et generaliter in conceſſione Regalium, quod ex obſeruantia ſubſequenti declaretur quid fuerit comprehenſum in titulo, tenent Cuman. *conſ.162.n.3. verſ. prætereà terminus*, Roman. *conſ.271. n.3.* vbi quod ex obſeruantia ſubſequenti declaratur quod ius exigendi vectigal comprehenſum fuit in inueſtitura, Ioſeph. Ludou. *concl.38.illat.11.fol.mihi 85.* Menoch. *conſ.648. n.18.cum ſeq.vol.8.* Lanar. *conſ.34.n.1. ad fin. & n.2. & 3.* Maſtrill. *de Magiſtr.lib.1.cap.15.n.7.* 41

Sextò, quia ab omnibus eſt receptiſſima concluſio, quod immunitas à gabellis comprehendit onera, & gabellas futuras, Alex. *conſ.193. Ex themate, dub.2. num.8.vol.2.* Natta *conſ.100. n.17. & conſ.525. n.19.* Burſat. *conſ.16.n.77.vol.1.* Tapia *in l. fin. ff.de conſtit. Princip.p.1.c.4.n.5.* Aloyſ. Ricc. *dec.167.n.9.p.3.& in collect.deciſ. collect.27. ad fin.p.7.* Modit. *in ſuis dubitat. iuris, §.plebiſcitum, dubit.18. p.1.* Glorit. *reſp.1.* 42

p.3.n.196.& n.264. plures refert Bellon. iun. *conſ.69. num.75.*

43 Septimò, quia ſi Imperator concedat priuilegium villis ciuitatum, extenditur ad villas de nouo auctas, vt tradit Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de cenſibus, §. nunc dicendum, in addit. magna circa pen. col. & in reg. qui ſentit, de regul. iuris in 6. in mercurialib.* Bald. *in l. cùm fundus, ff. de legat.2.* Couar. *pract.cap.2.* Gironda *de priuil. n.116.* Muta *ad pragm. Siciliæ, tom.1. tit.16. n.33. & 34.*

44 Octauò, quia ſi alicui nobili concedatur caſtrum cum territorio, debet habere territorium poſtea auctum, Imola *in d.l. damni infecti, §. ſi is qui, ff. de damno infecto, n.16. verſ. & prædicta etiam faciunt,* & ibi Roman. *n.7.* Menoch. *conſ.201.n.147.lib.3.* Ancl. Amat. *conſ.39. n.12.*

45 Nonò, quia priuilegium immunitatis extenditur ad bona poſt priuilegium quæſita, Bart. *conſ.59.n.4.lib.1.* Viu. *opin.79.n.2.& opin.641.n.3.* Nouar. *tom.1.q.127. n.26.* Marreſcot. *var.lib.2.cap.85.* Franc. Anton. Coſta *conſ.80. n.16.*

46 Decimò, quia ſimile priuilegium immunitatis comprehendit incolas de nouo ſuperuenientes, Bald. *in cap.1. §. ſi quis de manſo, col.3. n.7.* Nouar. *d. q.327. ex n.8.* Aloyſ. Ricc. *poſt deciſ.250. p.2. in allegat. ibi poſita, n.4.* Muta *ad pragm. Sicil. tom.1. tit.10. n.33. & 34.*

47 Vndecimò, quia priuilegium conceſſum collegio ſexdecim virorum extenditur ad ſeptem collegas poſtmodùm prædicto collegio additos, Alex. *conſ.178. n.8. lib.2.* Bertach. *p.1. lit. A, verſ. Augmentum conſilium, fol. mihi 183. col.1.* Cabed. *Luſit. deciſ.113. numer.2. p.1.*

48 Duodecimò, quia priuilegium de percipiendis gabellis extenditur ab gabellas ſuperadditas etiam ex facto Principis, Bald. *in l. vtrùm, tam in 1. quàm in 2. lectura, ff. de petit. hæred.* Brun. *de augmento, concl.16. n.5. & 6.* late Menoch. *conſ.201.n.150.lib.3.& conſ.105. ex num.5.lib.12.* Aloyſ. Ricc. *deciſ.167.n.9. poſt princip.3.* Fab. de Anna *conſ.61.n.20.& 21.* Camil. de Medicis *conſ.51.n.42.*

49 Decimotertiò & vltimò, quia in functionibus fiſcalibus Baroni per verba vniuerſalia, vel indefinita conceſſis, comprehenduntur focularia de nouo aucta, vt per Fab. de Anna *d. conſ.61.* Iacob. Gaill. *conſ.24.* Rouit. *ad pragmat.1. de iuribus & exactionibus fiſcalibus, ex n.8. vſque ad 63.* Camil. de Medicis *d. conſ.51.* Nouar. *d. quæſt.127. n.15.* Aloyſ. Ricc. *deciſ.250. in allegat. ibi poſita, num.3. p.2. & in collect.27. verſ. amplia concluſionem,* Petr. ad Grammat. *deciſ.4. num.9.* Thoro *in compendio, tom.1. lit. A, verſ. Augmentum focularium, & verſ. Augmentum functionum fiſcalium, & p.2. lit. A, verſ. Augmentum focularium, pag. 34.*

50 Non obſtant quæ reſoluunt DD. *in l. ſi ex toto, ff. de legat.1.* quia loquuntur in ſimplici immunitatis priuilegio, non verò quando conceditur per viam contractus, vt traditur à S. Seuerin. *in l. omnes populi, n.181. de Inſtit. & iure,* qui loquitur in terminis *l.1. C. vt nemini liceat ab empt. lib.20.* & refert quod cùm ciuitas Senenſis ſuperueniente magna ac graui penuria impoſuiſſet collectam pro emptione frumenti, fuit conſultum, & obtentum, quod licèt exemptus per priuilegium tali caſu non gaudeat, gaudet tamen immunis ex contractu, & quod ita limitantur tradita per DD. *in d. l. ſi ex toto,* idem tenet Neuiz. *conſ.22. ſub n.29.* inter conſilia Brun. Siluan. *conſ.66. n.18.* Bolognet. *conſ.1. num.138.* Glorit. *d. reſp.1. p.3. num.258. & num.266. & n.271. cum ſeqq.* vbi hoc optimè declarat. Et adhuc in terminis quæſtionis, quam diſputant DD. *in d. l. ſi ex toto,* immunitatem illam ad gabellas de nouo impoſitas ex cauſa belli extendendam, reſoluunt ibi Paul. de Caſtro, Imol. Aretin. Socin. ſen. *num.5.* Rip. *numer.13. cum ſeqq.* & ad hoc ſunt *conſ.66.* Siluani, *& 44.* Lancelloti Galliæ.

Toletana Penſionis.

Penſio infanti reſeruata auctoritate Apoſtolica, cum clauſ. *Ex nunc prout ex tunc, cùm clericali charactere inſignitus fueris,* debetur à die ſuſcepti Ordinis clericalis, non à die datæ Bullæ Apoſt. reſeruationis illius.

VOTVM XCI.

1 *Caſus intelligentia.*
2 *Clauſ.* Ex nunc prout ex tunc, *operatur vt actus poſtea factus cenſeatur jam à principio factus.*
3 *Et quod vnum tempus videatur alteri ineſſe.*
4 *Clauſ.* Ex nunc prout ex tunc, *eſt retrotractiua ad tempus datæ.*
5 *Gratia expectatiua cum clauſ.* Ex nunc prout ex tunc, *conceſſa, retrotrahitur ad tempus datæ ipſius gratiæ.*
6 *Clauſ.* Ex nunc, *in diſpoſitione conditionali non operatur retrotractionem, niſi juſtificata conditione.*
7 *Clauſ.* Ex nunc, *in gratia conditionali refertur ad diem conditionis.*
8 *Conditio etiam caſualis non retrotrahitur, ſed tempus conditionis inſpicitur, in reſcriptis, & gratiis, quæ imitantur naturam vltimarum voluntatum.*
9 *Retrotractio non conceditur deficiente extremo ad quod.*
10 *Retrotractio nuſquam admittitur vbi extrema deſinunt eſſe habilia.*
11 *Retrotractio vt fieri valeat, terminus à quo debet eſſe habilis.*
12 *Tranſlatio penſionis ſi fiat in laïcum cum clauſ.* Ex nunc prout ex tunc, cùm clericali charactere inſignitus fueris, *transferens poteſt exigere penſionem vſque ad diem initiationis.*
13 *Penſio tranſlata cum clauſ.* Ex nunc prout ex tunc cùm clericali charactere inſignitus fueris, *extincta manet ſi medio tempore dum tranſlatarius initiatur clericatu, moriatur transferens.*
14 *Renunciatio facta ad fauorem laici cum clauſ.* Ex nunc prout ex tunc cùm clericali charactere inſignitus fueris, *antequam reſignatarius clericus fiat, renuntians à ſe aliquid non abdicat.*
15 *Clauſ.* Cùm clericali charactere inſignitus fueris, *intelligitur de charactere exequibili.*
16 *Clericus qui non habet characterem exequibilem, non eſt capax beneficij, nec penſionis.*
17 *Penſionis reſeruatio facta alicui, qui tunc temporis clericus non erat, nulla eſt.*
18 *Habilitate perſonæ in conſideranda debet attendi tempus, quo actus ad perſonam applicatur.*

NOn ſemel conſultus an penſio à Papa reſeruata, 1
cum hac clauſ. *Tibi ex nunc prout ex tunc, & è contra poſtquam ætate legitima tibi ſuffragante clericali charactere inſignitus fueris,*&c. debeatur à die datæ Bullarum reſeruationis, vel à die ſuſcepti Ordinis clericalis; ſæpiſſimè Rex Catholicus pro infantibus nondum ætatem legitimam, & clericalem characterē habentibus penſiones

penſiones deſignat ſuper menſis Epiſcopalibus, quando ad Cathedrales Eccleſias ſui iuriſpatronatus idoneas perſonas ſummo Pont. præſentat, & ipſe Papa ad ſuam nominationem perſonas eaſdem de talibus Eccleſiis prouidet, & penſiones huiuſmodi cum dicta clauſula in fauorem infantium prædictorum reſeruat.

2 In qua quæſtione multi exiſtimarunt, conditionem
ſuſcipiendi ordinem retrotrahi ad diem gratiæ conceſ-
ſæ, ac perinde habendam ac ſi fuiſſet penſio reſeruata
clerico iam effecto, quia de natura illius clauſulæ, ex
nunc prout ex tunc, eſt vt actus poſtea factus cenſeatur
jam à principio factus, gloſ. verb. ex nunc, in Clem. vo-
lentes, de hæret. & ibi Zabarel. in 1. oppoſit. Tiraq. de
retract. conuent. §. 2. gloſ. vnica, n. 86. & de iure conſti-
tuti, p. 3. limit. 2. num. 16. Coſin. in pragm. ſanct. tit. de
collat. §. vt verò, in verb. prout ex tunc, Rebuff. ad l. mu-
3 lieris 23. verſ. præterea, ff. de verb. ſignif. pag. 91. Ce-
ned. ſing. 14. n. 1. Operatur enim, quod vnum tempus
videatur alteri ineſſe, Doctores in l. huiuſmodi, la 2. ff. de
verb. oblig. Marcheſ. de commiſſion. p. 3. pag. 352. n. 89.
in vlt. impreſſ. Maſcard. de probat. concl. 1239. n. 3. Mar.
Antonin. var. reſolut. lib. 1. reſol. 76. num. 3. Stephan.
4 Gratian. diſcept. forenſ. cap. 239. num. 18. Duran. de-
5 ciſ. 238. n. 10. Theodoſ. de Rubeis in ſingularib. Rota,
tom. 2. p. 4. clauſ. 298. num. 9. & 25. Et ideo eſt retro-
tractiua ad tempus datæ, Brunor. à Sole in locis com-
munib. verb. clauſula 20. Camill. Borrel. in ſum. omnium
deciſ. tom. 1. tit. 20. num. 383. vt in gratia expectatiuæ
cum illa conceſſa, quæ ad tempus datæ ipſius gratiæ
retrotrahitur, Felin. in cap. licèt cauſam, n. 6. de probat.
Alex. conſ. 111. n. 23. lib. 6. perinde ac ſi Papa tempo-
re datæ gratiam contuliſſet, Creſcent. deciſ. 14. lib. 2.
& deciſ. 7. n. 13. de conceſſ. præb. Rota in Anconitana
Canonicatus, 9. Octobris 1592. coram Peña, Duran. de-
ciſ. 265. num. 39.

6 Verùm his non obſtantibus, contrarium cenſui eſſe
reſoluendum, ex eo quia aduerbia, ex nunc de cætero,
&c. prolata ſunt ſolùm reſpectu gratiæ puræ, Fontanel.
de pactis nupt. clauſ. 4. gloſ. 3. n. 27. Et ideo in diſpo-
ſitione conditionali non operatur retrotractionem, niſi
juſtificata conditione, Caſſad. deciſ. 3. num. 15. de præ-
bend. Put. deciſ. 383. lib. 1. in correct. Honded. conſ. 18.
num. 43. & 64. tom. 1. Aloyſ. Ricc. collect. 753. in med.
7 Greg. XV. deciſ. 428. n. 14. Quia in gratia conditionali
hæc verba referuntur ad diem conditionis, gloſ. &
Doctores in d. Clem. 1. de conceſſ. præb. vbi Card. n. 9.
Imola num. 10. Oldrad. conſ. 129. num. 4. & 27. Pariſ.
8 conſ. 82. n. 12. vol. 4. Secundò hæc eadem ſententia com-
probatur, quia in reſcriptis & gratiis, quæ imitantur
naturam vltimarum voluntatum, conditio etiam caſua-
lis non retrotrahitur, ſeu tempus conditionis inſpici-
tur, & perinde eſt ſicut ſi tempore conditionis fuiſſet
9 gratia facta, cap. ſi pro te, de reſcript. in 6. Tertiò, quia
hoc caſu retrotractio non conceditur defectu extremi
ad quod, quia tempore expeditionis Bullarum, is cui
penſio cum hac clauſula reſeruata fuit, erat inhabilis;
10 eſt enim in iure indubitatum, nuſquam retrotractionem
admitti, vbi extrema deſinunt eſſe habilia, l. neceſſariò,
§. quod ſi pendente, ff. de peric. & commodo rei vend. l.
bonorum, ff. rem ratam haberi, Menoch. conſ. 946. n. 35.
11 Lotter. de re benef. lib. 3. q. 14. n. 64. Et retrotractio ad
hoc vt fieri valeat, terminus à quo debet eſſe habilis,
ita vt intra illum potuerit actus fieri, d. l. bonorum, vbi
Bart. n. 2. in fine, Suid. conſ. 157. n. 17. & deciſ. 206. n. 2.
Duran. deciſ. 265. n. 42.

12 Ex quibus, & aliis in materia latiſſimè adductis
hanc partem ſuſtinent Hieron. Gabr. conſ. 185. à n. 3.
& 186. per tot. lib. 1. Flamin. Pariſ. de reſign. benefic. lib. 6.
q. 4. num. 55. & 60. Lotter. de re benefic. lib. 1. q. 40.
num. 21. vbi reſoluit, quod ſi tranſlatio fiat in laicum
cum clauſ. ex tunc cum fuerit clericali charactere in-

ſignitus, vſque ad diem initiationis poſſet transferens
exigere penſionem, perinde ac ſi nihil actum foret, ex
quo ſemper ante diem illum, vel conditionis euentum
nihil actum cenſetur, cap. ſi per te, de reſcript. in 6. quod
in tantum procedit, vt interim tranſlatarius neque poſ-
ſit petere penſionem, vt ſentit Hieron. Gabr. conſ. 189. 13
ex num. 6. lib. 1. Flamin. d. q. 4. ſub num. 23. verſ. & hu-
juſmodi tranſlatio, Lotter. d. lib. 1. q. 40. n. 132. neque
ſi medio tempore dum initiatur clericatu, moriatur
transferens, fiat retrotractio, ſed remaneat penſio ex-
tincta, vt benè defendit Hieron. Gabr. dict. conſ. 186.
n. 13. lib. 1. vbi n. 16. cum ſeqq. eam rationem aſſignat,
quia etiam conditio cauſalis non poteſt hoc caſu retro-
trahi, propter defectum extremorum.

Hinc etiam inferunt idem Hieron. Gabr. d. conſ. 186. 14
ex num. 17. quem probauit Rota in Burgenſi Canonica-
tus, 27. Aprilis 1597. coram bona mem. Cardin. Pam-
philio ſen. & refert Lotter. d. tract. de re benef. lib. 3.
q. 14. num. 73. quòd ſi renunciatio fiat ad fauorem laici
cum clauſ. ex nunc prout ex tunc cum clericali chara-
ctere fuerit inſignitus, antequam reſignatarius clericus
fiat, renuntians à ſe aliquid non abdicat, & interim
ſi dictus reſignatarius morietur ante initiationem, non
dicitur conſumpta vacatio, ſed reſignans remanet cum
ſuo beneficio.

Quæ quidem clauſula tam in penſionibus reſeruan- 15
dis, quàm in illis transferendis, ſemper intelligitur de
charactere exequibili, idem Hieron. Gabr. d. conſ. 186.
ex n. 7. & 8. Lotter. d. lib. 1. q. 40. n. 131. quia ſicut cle-
ricus, qui non habet clericatum exequibilem, non eſt
capax beneficij, ita nec idem erit capax penſionis, vt 16
contra Nauar. conſ. 11. num. 5. de tempor. ordinat. cen-
ſuit Rota, vt annotatum eſt in fine illius conſilij, Hie-
ron. Gabr. d. conſ. 186. ſub num. 6. ad fin. verſ. tamen puto,
& n. 11. verſ. tamen quia Papa, Lotter. d. tract. de re
benef. lib. 1. q. 36. n. 21.

Et ſemper intelligitur, vt ſuprà dicebam, de clerica- 17
tu tempore gratiæ obtento, itavt reſeruatio penſionis
alicui facta nulla ſit, ſi tunc temporis clericus non erat,
Rota in Zamorenſi penſionis, 29. Octobris 1601. coram
Reuerendiſſimo Atrebatenſi, nec conualidetur ſi poſtmo-
dùm clericatus ſuperueniat, Gig. de penſionib. q. 22.
n. 16. Rota deciſ. 20. lib. 3. p. 3. diuerſ. & deciſ. 158. n. 3.
p. 1. recent. præterquam ſi ageretur de gratia reſpectu 18
perſonarum, quibus applicetur, ambulatoria, & imper-
fecta, vt in caſu indulti nominandi perſonas eaſdem,
quo ſat eſt clericatum adeſſe de tempore, quo ſit nomi-
natio, quamvis non adeſſet tempore indulti, vt cenſuit
Rot. in Abulenſi penſionis, 27. Iunij 1608. coram bona
mem. Cardin. Lancelloto, recedendo à deciſis in eadem
cauſa 11. Maij 1607. coram bona mem. Card. Sacrato,
ex ea ratione, quod in conſideranda habilitate perſonæ
debeat attendi tempus, quo actus ad perſonam applica-
tur, iuxta doctrinam Felini in cap. poſt ceſſionem, ſub
n. 8. de probat. quam ſequitur Rot. in Burgenſi Abbatia
de Sobarzo, 19. Decembris 1598. & in Aurienſi Paro-
chialis de Pao, 22. Aprilis 1611. coram Peña.

Toletana Iuriſdictionis.

In criminalibus mixti fori iudex, qui præuenit per capturam rei delinquentis, cognoſcit de cauſa, licèt alter iudex priùs verbaliter, & iudicialiter de eadem cognouiſſet. Laicos incarcerare poteſt iudex Eccleſiaſticus in caſibus ad ſuam iuriſdictionem ſpectantibus,

& ad hoc carcerem & familiam armatam habere, & quid in hoc poſſit contraria conſuetudo. Laicus punitus à iudice Eccleſiaſtico in caſibus mixti fori, an & quando iterum puniri valeat à iudice ſæculari.

VOTVM XCII.

1 *Iudex qui pravenit per capturam rei criminoſi, cognoſcit de cauſa, licèt alter Iudex prius verbaliter & judicialiter de eadem cognouiſſet.*

2 *Pranentio realis per capturam perſona prafertur anteriori verbali praeuentioni.*

3 *Iudex qui ex negligentia, vel dolo capturam delinquentis facere diſtulit, cùm poſſit, praenenitur ab alio qui illam realem fecit, etiamſi primus in citatione & monitione praneniſſet.*

4 *Doctores referuntur qui tenent licitum non eſſe Eccleſiaſtico iudici in caſibus mixti fori, hereſis crimine excepto, laicos capere & incarcerare.*

5 *Iuriſdictione conceſſa, ea omnia videntur conceſſa, ſine quibus iuriſdictio explicari nequit.*

6 *Laici in delictis Eccleſiaſticis non minus ſunt ſubditi Epiſcopo, quàm clerici.*

7 *Hareſis de crimine conuicti laici ab Inquiſitoribus capi, & incarcerari poſſunt*

8 *Doctores referuntur qui ſuſtinent Eccleſiaſticum iudicem in caſibus mixti fori laicos capere poſſe.*

9 *Clericos incarcerare non poſſe Epiſcopos per ſuos miniſtros, qui teneant.*

10 *Territorium Epiſcopi vocatur eius diœceſis, ſeu provincia.*

11 *Conſuetudo quæ vbique recepta circa capturam laicorum in criminibus mixti fori.*

12 *Conſuetudo ſpecialis vt Eccleſiaſtici iudices incarcerare valeant laicos delinquentes, illa ſeruanda eſt.*

13 *Conſuetudine induci poteſt in ciuilibus cauſis, vt Eccleſiaſti contra laicos iure aliquo cognoſcentes, eos incarcerare valeant.*

14 *Iuriſdictio Eccleſiaſticorum Iudicum ad ſpiritualem correctionem principaliter tendit, ciuilis at ſacularis ad vindictam publicam.*

15 *Laicus punitus à judice Eccleſiaſtico iterum condigna pœna punitur à ſaculari in delictis mixti fori, ſaltem atrocioribus.*

16 *Iudex vnus quando ex defectu juriſdictionis non poteſt certam pœnam imponere, recurritur ad alium, qui eandem imponere valeat.*

17 *Sacrilegium ab Eccleſiaſtico Iudice praenentum, & punitum pœnis ſpiritualibus, & temporalibus, poteſt iterum à ſaculari Iudice condigna juris Ciuilis & Regij pœna puniri.*

18 *Delinquens ſi puniatur pro delicto mixti fori à ſaculari Iudice praneniente maiori Iuris Ciuilis quàm Canonici pœna, non poterit iterum puniri à Iudice Eccleſiaſtico.*

19 *Eccleſiaſticus Iudex ſimul cum ſaculari concurrere poterit in punitione delinquentis in aliquo ex criminibus mixti fori, ſi ſpiritualibus pœnis vti velit.*

20 *Laici delinquentes ſi condigna pœna de aliquo delicto mixti fori ab Eccleſiaſtico Iudice puniti fuerint, non poterunt poſtea à ſaculari puniri.*

21 *Pœna duplici puniri quis non debet.*

ANtonius laicus pro quodam delicto mixti fori fuit captus, & carceribus mancipatus per iudicem Eccleſiaſticum, cum priùs à judice ſæculari pro eodem crimine citatus & monitus, ac forſan in contumaciam condemnatus fuiſſet; mota lite, ſeu controuerſia inter vtrumque iudicem ſuper competentia iuriſdictionis, & pro veritate conſultus cenſui cauſæ cognitionem ſpectare ad Iudicem Eccleſiaſticum.

Ratio fundamentalis ea eſt, quia ſemper iudex, qui 1
præuenit per capturam rei criminoſi, cognoſcit de cauſa, licèt alter iudex priùs verbaliter & iudicialiter de eadem cognouiſſet, *l.3.* & *ibi* Bart. *ff. de cuſtodia reorum*, Ægid. Boſſ. *in pract. crimin. tit. de foro compet. num.97.* vbi aſſignat rationem, quia captura præponderat citationi verbali, Afflict. *Neapol. deciſ.* 219. *num.3.* Hippol. de Marſil. *in l. fin. n.206. ff. de iuriſd. omn. iudic.* Maſcard. *de probat. concluſ.* 1227. *n.*8. vbi quod citatio realis præfertur verbali, & ſimplici citationi, Tiber. Decian. *in tract. crimin. tom.1. lib.4. cap.21. n.8.* Bobadil. *in ſua politica, lib.1. cap.13. n.74. & cap.17. n.164.* Azeued. *l.10. n.7. tit.13. lib.8. Recop.* Mart. *de iuriſd. p.2. cap.2. n.20.* Petr. Caball. *cent.2. caſu* 117. *n.7.* Ceuall. *commun. contra commun. tom.2. q.678. ex n.20. & de cognitione per viam violentia, q.81. num.1. cum ſeqq.* Bayo *lib.3. praxis, verb. praeuentio, n.146.* Farin. *in praxi crimin. p.1. q.7. n.55.* vbi reſoluit realem præoccupationem 2
per capturam perſonæ præferri anteriori verbali præuentioni, proindeque ſecundùm iudicem, qui reum habet in manibus, poſſe illum punire, etiam quod alius iudex primò illum citaſſet, & monuiſſet, ſiue etiam in contumaciam condemnaſſet. Vnde nil mirum, ſi iudex Eccleſiaſticus, qui apprehendit reum, & in carcere ſuo detinet, in cognitione & punitione delicti præferendus ſit ſæculari, licèt iſte præueniſſet in citatione, & monitione, præcipuè data negligentia, vel dolo in laico iudice, qui capturam diſtulit, ſeu noluit facere cum poſ- 3
ſet, iuxta doctrinam Auendan, *de exequendis mand. p.2. cap.26. n.5.* Bobadil. *in ſua polit. lib.5. cap.10. num.21. & 22.* & Ceuall. *commun. tom.4. q.897. n.196.*

Sed opponitur quod nunquam Eccleſiaſtico iudici 4
poteſt ex hoc capite realis apprehenſionis præuentio concedi in hoc caſu, cùm illi licitum eſſe non poſſit, hæreſis crimine excepto, laicos capere & incarcerare, niſi temporalem iuriſdictionem haberent, vt ſentiunt Oldrad. *conſ.87. in fine*, Abb. Panorm. *n.10. verſ. ex his infero*, Felin. ſibi contrarius *n.4.* & Auguſt. Bero. *num.33. de offic. deleg.* Iul. Clar. *§. fin. q.37. n.8.* Palat. *in reper. cap. per veſtras, notab.2. §. ſed eſt pulchra dubitatio, n.28. & 25. de donat. inter Virum*, Auiles *ad c.20. Pratorum, verb. vſurpando, n.14. & 15.* Oliban. *in comment. ad vſaticum, cap.15. n.50. verſ. ſed quia familia*, Iacob. Berter. *conſ.4.5.6. & 7.* Auend. *de exequendis mand. p.1. cap.1. n.22.* Menchaq. *de ſucceſſ. creat. lib.3. §.22. n.18. ad fin.* Tiber. Decian. *in tract. crimin. lib.4. cap.10. n.15. & lib.8. cap.3. n.47. ad fin.* Suar. de Paz *in pract. tom.2. prel.2. n.54.* Petr. Cened. *Canon. quaeſt. lib.1. q.39.* Amat. Roderic. *de execut. cap.2. n.18.* Bobadil. *in ſua politica, lib.2. cap.17. n.167. ante med. & 170.* Ceual. *commun. contra commun. lib.4. q.897.* Franc. Salgado *de regia protect. p.2. cap.4. à n.36.* Anguian. *de legib. lib.3. contrau.20. à n.12.* Ioan. Bapt. de Larrea *Granat. deciſ.1. n.20.* Franc. Hieron. Leo *Valent. deciſ.154. n.9. lib.2.* Franc. Amaya *ad l.2. n.36. C. de exactorib. tribut. lib.10.*

Verior nihilominus, & ſanior ſententia apud no- 5
ſtros ſemper illa viſa fuit, quæ tenet Epiſcopos, & reliquos Eccleſiarum Prælatos, non ſolùm contra laicos delinquentes cenſuris Eccleſiaſticis procedere, ſed etiam eos perſonaliter capere, & in carcerem detrudere poſſe, quod multis probatur, & primò ex textu *in cap. attendendum 13. in fine, 17. q.4.* ibi: *Et carceri tradantur, aut exilio perpetua deportationis ferietur*, &c. *cap. contra idolorum 10. 26. q.5.* ibi: *Incluſione digni, diſtrictamque ſunt in pœnam dirigendi*, &c. *cap.1. de adulter.* ibi: *Corporaliter caſtigans*, &c. Secundò ex regula

l.2.

l.2. ff. de iuriſd. omnium iud.& cap. præterea 5. in fine, de offic. deleg. qua traditum eſt, conceſſa iuriſdictione ea omnia videri conceſſa, ſine quibus iuriſdictio explicari nequit: vnde cum *in cap. 1. de offic. iud. ordin.* Epiſcopis, & aliis Prælatis conceſſa ſit iuriſdictio ad inquirenda, & punienda crimina in ſuis diœceſibus commiſſa, conſequenter & eis conceſſa videtur ea, quæ ſunt huius iuriſdictionis conſecutiua, veluti incarceratio, captura,
6 & ſimilia. Tertiò, quia laici in delictis Eccleſiaſticis, vel mixti fori, non minùs ſubditi ſunt Epiſcopo, in illis quidem priuatiuè, in his verò data præuentione, quàm clerici in omnibus delictis à ſe commiſſis: at Epiſcopus clericos delinquentes poteſt incarcerare, *cap. nullus clericus 6. in fine*, ibi: *Triginta dierum incluſione mulctetur*, &c. *11. quæſt. 1. cum Epiſcopus 7. de offic. iud. ordin. lib. 6.* ibi: *Perſonas Eccleſiaſticas cum earum exceſſus exegerint, capere ac carceri deputare*, &c. Ergo & laicos ob delictum Eccleſiaſticum, vel mixti fori, in quo Epiſcopus præuenit, ſibi ſubditos poterit in puncto iuris incarcerare, vel ad cuſtodiam, vel ad pœnam, ſimilibuſque pœnis afficere. Vltimò, quia in crimine hæreſis, quod merè Eccleſiaſticum eſt, id ipſum apertè
7 probat *cap. excommunicauimus 15. §. fin. de hæret. c. commiſſi 12. verſ. & contra illos, cap. vt inquiſitionis 18. princ. eod. tit. in 6.*

8 Quibus & aliis fundamentis moti hanc partem meritò ſuſtinent gloſ. *in d. cap. contra idolorum*, Ægid. Bellam. *num. 8.* Ioan. de Imola *ad fin.* & Guid. Papæ *n. 7. in cap. ſignificaſti 7. de offi. deleg.* Domin. *n. 9. verſ. mihi nunquam*, & Franch. *d. cap. cùm Epiſcopus, de offic. Ordin. lib. 6.* Ioan. de Anania *in cap. qualiter, & quando 24. §. ad corrigendos, n. 20. de accuſat. & in rubr. de ſortileg. num. 5. verſ. & ſic patet quod Epiſcopus*, Felin. *in cap. cùm ſit generale 8. num. 20. verſ. contrarium, de foro compet.* vbi Marian. Socin. *in fine*, Dec. *in d. cap. ſignificaſti, num. 19. verſ. vnde infert, & n. 21. & in cap. cùm non ab homine, n. 29. de iudic.* Steph. Aufrer. *de poteſt. Eccleſ. ſuper laic. num. 1. & 18.* Gondiſalu. *de hæret. p. 11. num. 70.* Læl. Iord. *in tract. de Romanæ Sedis origine, p. 2. cap. 8.* Peña *in direct. Inquiſ. p. 3. commento 105. verſ. poſtremò, aliàs commento 116.* Anton. Cucch. *maior. inſt. lib. 2. tit. 6. n. 112.* Couar. *pract. cap. 10. numer. 1. circa fin. princ. verſ. contrarium planè, & verſ. ſecundò quoties*, Segura Daualos *in direct. iudic. p. 2. cap. 11. num. 24.* Martin. Vran. *conſ. 7. n. 7. ver. ſeptimò, & num. 13. & 14. lib. 1.* Anton. Scapp. *in tract. de iure non ſcripto, lib. 5. cap. 209. num. 8.* Salzed. ad Bernard. *reg. 397. verſ. ſed nonum, poſt med. & in praxi Canon. cap. 153. num. 7. verſ. contraria tamen*, Menoch. *de arbitr. caſu 394. num. 70.* Sbroz. *de offic. Vicarij, lib. 2. q. 191.* Ioan. Aloyſ. Leo *in auth. caſſa, num. 14. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immun. lib. 3. capit. 12. num. 78. verſ. item ſi iudex*, Ioan. Vela *de modo procedendi in cauſis crimin. cap. 6. num. 18. ad fin. verſ. licèt contraria ſententia*, Didac. Sahagun *in cap. præterea 5. num. 15. de offic. deleg.* Incertus Auctor apud Iacob. Beretam *conſ. 3. num. 13. cum ſeqq. maximè ex num. 18.* Ioan. Gutier. *canon. lib. 1. quæſt. 45. n. 2. in princ.* Fr. Mich. Aggia *de exhibend. auxil. fundam. 11. per tot.* Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Archiep. Neapol. capit. 12. num. 3.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p. 1. cap. 8. à num. 19. & p. 2. cap. 16. num. 16.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi, cap. 4. §. 12.* Cardin. Tuſch. *practic. concl. lit. E, concl. 256. n. 3. & lit. F, concl. 153. num. 12.* Mar. Antonin. *var. reſolut. lib. 3. reſolut. 14. à princ.* Carol. de Graſſis *de effectib. clerical. effectu 1. n. 129.* Amat. Roderic. ſibi contrarius *de execut. cap. 2. numer. 20.* Marta *de iuriſdict. p. 1. cap. 50. num. 5. cum ſeqq. & p. 2. cap. 29. ex n. 1.* Iacob. Cancer. *var. reſolut. lib. 3. cap. 19. numer. 57. cum ſeqq.* Hieron. Campanil. *in diuerſ. iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 85.* & latiùs *n. 87. poſt med. verſ. ſed perlegi etiam, & n. 28.* latè & eleganter Franc. Molin. *de brachio ſæculari, lib. 2. capit. 12. 4 per tot. & cap. 18.* Alzed. *de poteſtate Epiſcopis p. 1. num. 63. & 72.* Beller. *diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericor. reali, §. 1. n. 18. & tit. de bonis cleric. §. 14. num. vlt.* Bonac. *in Bullam Cœnæ, diſp. 1. q. 20. puncto 3. §. 1.* Duardus *etiam in Bullam Cœnæ, lib. 2. can. 1. q. 33. cancl. 2. n. 23. & 26.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſ. cap. 41. num. 48.* Antonin. Diana *moral. reſol. 1. p. tract. 2. de immun. Eccleſ. reſol. 88.* Ioan. Baptiſta Ciarlin. *controuerſ. forenſ. cap. 15. à n. 31. verſ. & ſanè non eſt dubitandum*, Melch. Lotter. *de re beneſ. lib. 1. q. 9. n. 94. cum ſeqq.* vbi *n. 96.* aſſerit hodie non longè eſſe ab errore, qui contrarium teneret, Alexand. Spetell. *in deciſ. fori Eccleſ. deciſ. 3. n. 10. & 16. & deciſ. 4. n. 3. cum ſeqq.* vbi teſtatur ita pluries cenſuiſſe ſacram Congreg. Eminentiſſimorum DD. Cardinalium ſacri Concilij Trident. interpretum, Ego *de officio, & poteſt. Epiſcopi p. 3. alleg. 107. n. 2. & de iure Eccleſ. vniuerſo, lib. 1. cap. 19. §. 4. n. 49. cum ſeqq.*

Contra quam reſolutionem communi tantorum vi- 9
rorum calculo receptam non obſtat primò quod ſentiunt à veritate toto cœlo aberrantes nonnulli exiſtimantes Eccleſiaſticos iudices non ſolùm non poſſe laicos capere, & incarcerare, verùm neque clericos alioqui ſibi ſubditos, quippe in quos neque merum imperium, neque aliquam propriam iuriſdictionem illos habere putant, argumento *l. pupillus 239. §. territorium, ff. de verborum ſignific.* ſed ſolùm notionem, & ſimplicem audientiam, iuxta tit. *Cod. de Epiſcopali audientia*, ac proinde armatam familiam Eccleſiæ omninò negantes, ex quorum numero ſunt Cyn. *notab. vlt.* & Bald. *num. 2 in l. Epiſcopale 9. C. de Epiſcop. aud.* Alciat. *in d. §. territorium, n. 4.* Bellug. *in ſpeculo Principum, rubr. 14. verſ. nunc videamus, à num. 39.* Duaren. *lib. 1. de ſacris Eccleſ. miniſt. cap. 4.* Cuiac. *in paratitlis ad tit. C. de Epiſcop. audient.* Ioan. Bodin. *de Republ. lib. 3. cap. 5.* Anguian. *de leg. lib. 3. controu. 30. n. 6.* Ioan. Bapt. de Larrea *Granat. deciſ. 1. n. 17.* Franc. de Amaya *in d. l. nemo carcerem 2. num. 36. C. de exactorib. tribut. lib. 10.* contrarium enim mihi magis probatur, ex text. *in cap. omnes Baſilicæ, 16. q. 3.* vbi cum dicitur Eccleſias eſſe in poteſtate eius Epiſcopi, in cuius territorio poſitæ ſunt, patet Epiſcopum habere territorium, & *in cap. vt animarum, de conſtit. lib. 6.* vbi cùm Bonifacius Pontifex conſtituiſſet excommunicationem latam in fures non ligare ſubditos furantes extra diœceſim excommunicantis, eam ſuæ conſtitutionis rationem eſſe aſſi-
gnat, quia extra territorium ius dicenti non paretur, 10
quare inde infertur, diœceſim, & territorium idem eſſe: quia territorium ipſum, intra quod iuriſdictionem, & adminiſtrationem habent ſibi à Canonibus conceſſam, diœceſis, vel prouincia appellatum eſt, *cap. Concilia 6. diſt. 16. cap. propter Eccleſiaſticas 4. cap. peruenit 6. cap. quoniam 7. cap. ſi Epiſcopus 12. c. omnis 15. & cap. fin. diſt. 18. cap. ſtudeat 39. diſt. 50. c. peruenit 20. cap. placuit 11. cap. Epiſcopus de diœceſi 26. cum aliis 7. q. 1. cap. nullum 6. cap. Epiſcopus 8. cum ſeq. 9. q. 2. cap. 1. cap. decreuimus 10. cum ſeqq. 10. q. 1. cap. 1. cap. vnio 3. cum aliis 10. q. 3. cap. Epiſcopi 8. 11. q. 3. d. cap. omnes Baſilicæ 10. 16. q. 7. cap. ſanè 3. de foro comp.* Et ſic contra præcedenti numero citatos ſentiunt omnes ferè, quos retuli ſuprà *in verſ. quibus*.

Nec obſtat ſecundò, quod vbique ferè moribus eſt 11
receptum, & practicatum, vt ad laicorum delinquentium in criminibus mixti fori capturam Eccleſiaſtici non procedant, vt teſtantur Couar. Iul. Clar. Gutier. & alij ſuprà citati, & Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immun. lib. 3. cap. 12. n. 77. verſ. quicquid ſit*, Sigiſm. Scacc. *de iudic. lib. 1. cap. 12. n. 80.* qui tali conſuetudini omninò deferendum eſſe docet: & id cautum eſſe reperitur

in l. Hiſpana 14.*&* 15.*lib.*4.*noua Recop.* vbi contraria
etiam conſuetudo improbatur. Quia reſpondetur id
procedere in cauſis ciuilibus, vel criminalibus ciuiliter
intentatis, in quibus improbatur conſuetudo, quæ ante
illas nouæ Recop. leges vrgebat, vt Eccleſiaſtici Iudi-
ces aduerſus laicos ad capturam procederent, vt rectè
notarunt Couar. *pract.cap.*10.*n.*2.*verſ.tertiò illud erit*,
Anaſtaſ. Germon. *d.cap.*12.*n.*80. Azeued. *in d.l.*14.
*n.*7. Gondiſ.de Paz.*d.præl.*2.*n.*55.*&* 56. Secus autem
dicendum in criminalibus cauſis criminaliter intentatis
ad Eccleſiaſticum forum quomodolibet pertinentibus,
in quibus poſſunt Eccleſiaſtici, etiam ſtante conſuetu-
dine, contra laicos ad capturam procedere: quia imò
iure communi, illa ſemota, poterant ante generalem
conſuetudinem, qua contrarium fuit receptum, vt
apertè ſupponit Concil. Trid. *ſeſſ.*25.*de reform. cap.*3.
verſ. in cauſis verò iudicialibus, dum conſtituit, in hu-
iuſmodi cauſis licere iudicibus Eccleſiaſticis contra
laicos procedere per mulctas pecuniarias, captionem
pignorum, & perſonarum diſtrictionem, per ſuos pro-
prios, aut alienos executores faciendam.

12 In illis verò locis, in quibus non ſolùm illa conſuetu-
do minimè viguerit, ſed etiam alia contraria obtentum
fuerit, vt Eccleſiaſtici iudices incarcerare poſſint lai-
cos delinquentes, in quos ex præuentione cognitio-
nem habent, ea vti ſpecialis, & iuri communi con-
formis ſeruanda erit, qualem in tribunali Salamantino
13 vigere teſtatur Gondiſ. de Paz *d.præl.*2.*num.vlt.in fine*,
& in puncto quod in ciuilibus cauſis conſuetudine in-
duci poſſit, vt Eccleſiaſtici contra laicos iure aliquo
cognoſcentes, eos incarcerare valeant, arg.*cap.cùm con-
tingat* 13.*verſ.niſi fortè*, & ibi gloſ. *verb.conſuetudine,
de foro comp.* reſoluunt Couar.Iul. Clar. Salzed. & alij
ſuprà citati, Franc.Molin.*d.cap.*4.*n.vlt.* Amat.Roderic.
*d.cap.*2.*n.*19. Anguian. *d.controu.*10.*n.*26.

14 Cùm Prælatorum & aliorum iudicum Eccleſiaſtico-
rum iuriſdictio ad ſupernaturalem correctionem prin-
cipaliter tendat, neque proinde ad ſanguinis pœnam
extendi poſſit, *cap. pen. ne clerici, vel mon.* & ciuilis ac
ſæcularis iuriſdictio ad vindictam publicam magis ten-
dat, non inconuenit quod in delictis mixti fori ſaltem
atrocioribus, & quibus ſanguinis pœna iure Ciuili eſt
15 impoſita, laicus punitus à iudice Eccleſiaſtico, iterum
condigna pœna puniatur à ſæculari; quando enim ex
16 defectu iuriſdictionis non poteſt vnus iudex certam
pœnam imponere, recurritur ad alium, qui eandem im-
ponere valeat, *l. ſi quod erit* 13.*ff.de offic.Proconſ.l.*3.*§.
cognoſcit,ff.de officio Præfecti vigil.l.*2.*verſ.ſin autem,C.
de ſportul. Auth. de defe-ſorib. ciuit. §. audient, coll.*3.
*auth. de ſanctiſ. Epiſcop.§.verò crimen,collat.*9. Quare
ita ſentiunt Abb. *in cap.*1. *de offic. ordin. & in cap. tua
nos, poſt med.verſ.vnde in propoſito, de procurat.* Felio. *in
cap.de his qui* 6.*n.*10.*de accuſat.& in cap.cùm ſit genera-
le* 8. *n.*44. *de foro comp.* Mench. *de ſucceſſ.creat. lib.*3.
*§.*26. *n.*67. *&* 68. Clar. *§.fin.q.*57.*n.*14. *in princ.* An-
ton.Gom.*tom.*3.*var.cap.*1.*n.*40.*in* 4.*concl.* Couar.*lib.*2.
*var.cap.*10. *num.*6. *& in cap. Raynutius, in princ. n.*19.
aliàs 27.*de teſtam.* Simanch.*de Cathol.inſtit.cap.*8.*n.*6.
verſ.niſi fortè, Auend. *de exequend.mand.p.*2.*c.*5.*n.* 18.
Auiles *ad cap.*25. *Prætor. gloſſ.*1.*n.*22. Didac.Perez *ad
rub.tit.*8.*lib.*8. *Ordin. pag.pen. circa fin.verſ.& punitur
per iudicem Eccleſiaſticum*, Bobadil. *in ſua politica, lib.*2.
*cap.*17. *n.*94. *& cap.*18. *n.*234. *&* 237. Farin.*in praxi
crim.tom.*1.*q.*4.*n.*7.8.*&* 10. Ioao.Montealegre *in praxi
ciuili, lib.*1. *cap.*9.*n.*166. Anaſtaſ.Germon.*de ſacrorum
immunit. lib.*3.*c.*12.*n.*83.*cum ſeqq.* Aggia *de exhibend.
auxil.fundam.*25. Ceuall.*commun.contra commun.tom.*1.
*q.*11.*n.*10.*&* 11.*& tom.*4.*q.*897.*n.*576.*& tom.*5.*q.*85.
*n.*5. Scacc. *de iudic. lib.*1.*cap.*12. *n.*85. *&* 88. *iuncto
n.*92. Cancer. *var. reſolut. lib.*3.*cap.*19.*n.*61. *cum ſeqq.*
Thom. Valaſc. *alleg. iuris tom.*1.*alleg.*15.*n.*96. Gon-
diſ.de Paz *d.præl.*2.*n.*49. Valenzuel.*conſ.*131.*n.*15.16.
& 17. Gabr. Pereira *de manu Regia, p.*1.*cap.*10. *n.*12.
& in ſacrilego ab Eccleſiaſtico iudice præuento & pu- 17
nito nedum pœnis ſpiritualibus, & temporalibus, quod
poſſit iterum ſæcularis iudex condigna iuris Ciuilis, ac
Regij pœna illis maiore plectere, tenent Cacheran.
*Pedem.deciſ.*103.*n.*8. Zerol. *in praxi Epiſcop.p.*1.*verb.
ſacrilegium, verſ.* 2. Hinc eo caſu, in quo pro delictis
mixti fori regulariter maior eſt iure Ciuili impoſita 18
pœna, ſi illa puniatur delinquens à ſæculari iudice præ-
ueniente, non poterit poſtea ab Eccleſiaſtico regulariter
puniri, reſoluunt Anton. Gom. *d.tom.*3. *cap.*1. *n.*40.*in
fine*, Clar. *d.q.*57.*n.*14.*verſ.ſubdit tamen*, Montealegre
*d.cap.*9.*n.*167. Scacc. *d.cap.*12.*n.*83. niſi ſpiritualibus
pœnis, putà excommunicatione, vel ſalutaris pœniten- 19
tiæ impoſitione velit procedere, quia ad illas Eccleſia-
ſticus ſimul cum ſæculari concurrere poterit, vt reſol-
uunt Clar. *d.* §. *fin. q.*36. *n.*47.*verſ.mihi magis placet*,
Octau.Cacheran. *Pedem.deciſ.*103.*num.vlt.ad fin.verſ.
fateor tamen*, Salzed. *in pract. Canon.cap.*87.*aliàs* 90.
lit.P, verſ. niſi nonnulli, iuncto verſ. nec mihi diſplicet,
Azeued. *ad l.*2. *n.*10. *circa fin. verſ. verum tamen eſt,
tit.*2.*lib.*1. *noua Recop.* & in ſacrilegio videtur firmare
Ceuall *de cognit.per viam violent.q.*59.*num.vlt.* Et de- 20
nique ſi in aliis criminibus, quæ atrociora non ſunt, &
quibus iure quoque Canonico condigna eſt impoſita,
laici delinquentes ea condigna pœna ab Eccleſiaſticis 21
ſunt puniti, non poterunt poſtea à ſæcularibus iudicibus
puniri, ne duplici pœna indebitè puniantur, *l. licèt* 6.
§. vlt. in fine, ibi: *Ne ſæpiùs de eiuſdem hominis admiſſo
quæratur, ff. nautæ, caupones, l. Prætor edixit, §. ſi mihi
plures, in fine*, ibi: *Cogendum iniurias, quas ſimul paſſus
eſt, coniungere, ff. de iniur.l. ſenatus* 14.*ff.de accuſat.l.fun-
ctio, leg.*41.*in fine*, ibi: *Nec ſanè veriſimile eſt delictum
vnum eadem lege variis exiſtimationibus coërceri*, &c.*ff.
de pœn.l.tam collatores* 18.*§.quoniam verò* 7.*& §.itidem-
que* 8.*C.de re milit.lib.*10.*cap.at ſi clerici* 4.*§.de adulte-
riis, de iudic.cap.de his* 6.*de accuſat.* & ad varia expen-
dunt Menoch.*de arbitr.lib.*2.*caſu* 416.*n.*12. *& de præ-
ſumpt. lib.*3.*præſ.*112. *n.* 2. *& conſ.*674. *n.*18. *vol.*7.
Valenzuel. *conſ.*145.*num.*4.*tom.*2.

Toletana puritatis ſanguinis.

Præmia & honores benemeritis de iure debentur, & quiſquis ſecundùm propriam virtutem remunerandus eſt. Officiorum, honorumque omnium Chriſtianæ Reipub. de iure capaces ſunt, qui Fidem Catholicam fideliter amplectuntur, & in ea immobiles perſiſtunt, etiamſi à Iudæis conuerſis originem duxerint. Purgata ſuſpicione tales ſanguinis puritatem, & antiquam ſuæ gentis nobilitatem & ſplendorem conſequuntur, habileſque & capaces efficiuntur ad omnia conſequenda præmia ſuis meritis æquivalentia.

VOTVM XCIII.

1 *Quæſiti ſeries.*
2 *Honoris & famæ cauſa, vita, & rebus præferenda.*
3 *Diſpendium exiſtimationis præferendum damno patrimonij.*

4 *Principes*

4 *Principes debent iubere vt nihil priùs decidatur in Conſilio Status, quin prius diſcuſſum fuerit in alio Conſilio conſcientiæ.*

5 *Gratia ſi ſine cauſa denegetur, ſit eadem gratia iniuria.*

6 *Exiſtimatio minuitur quando quis ab officio remouetur.*

7 *Vulgus procax eſt, & in conuicia ſemper armatum.*

8 *Populus ignarus eſt, moroſus, credulus, inuidus, immodeſtus.*

9 *Infamia facti quæ?*

10 *Improborum probra æquè vt præconia bonorum immortalia manent.*

11 *Infelicitas eſt vt quis incurrat in ſuſpicionem delicti, quamuis ſit innocens.*

12 *Ingenuus vir debet agere de conſeruando ſuo ſtatu, & honore.*

13 *Diuitibus eligibilius eſt mori quàm vilipendi.*

14 *Honorem proprium non curantes qualiter reprehendendi.*

15 *Fama bona, & honor ob quinque fines deſideranda.*

16 *Fama integra cuiuſque neceſſaria Reip.*

17 *Intentio excuſanda, ſi opus excuſari non poteſt.*

18 *Bonus malum nunquam ſuſpicatur, malus ad bonum difficilè inclinatur.*

19 *Sapientis eſt non citò facili credulitate ad falſum prolabi.*

20 *Veritas non opprimenda.*

21 *Veritas quanto magis oppugnata, tanto clarior nebulis expulſis progreditur in lucem.*

22 *Natum eſſe ex bonis feliciſſimum eſt inter mortales.*

23 *Nobilitatem ſuam quis ſeruat, ſi dedignetur ſeruire vitiis.*

24 *Generatio non clara prodeſt ei, quem mores ſordidant.*

25 *Turpe eſt alienis ornare decoribus, quem propria virtus non venuſtat.*

26 *Genitorum ignobilitas nihil obeſt filio.*

27 *Benemerentem remunerari eſt obligatio naturalis.*

28 *Principis obligatio eſt honores, & beneficia benemerentibus concedere.*

29 *Romanus Senatus iuxta valorem cuiuſcumque meritorum præmia, & honores pendebat.*

30 *Pauli pater propter obſequia Romanis exhibita penula à Romanis accepit.*

31 *Vir bonus amore virtutis & Reip. potius, quàm commodi, aut præmij ſpe adductus bene aliis facere debet.*

32 *Virtus nullo honeſtamento eget, ipſa & magnum ſui decus eſt.*

33 *Naturale eſt neminem de Rep. benemereri velle, niſi fructum aliquem ſperet.*

34 *Animi ad ardua augentur, auctis honoribus.*

35 *Gloriæ cupiditas acuit induſtriam, animoſque ad res acriter & animoſè gerendas.*

36 *Magiſtratus quos honores, & onera portet.*

37 *Beneficij ſub confidentia vnuſquiſque ſeruitio Principis ſe dedicat.*

38 *Bona non dicuntur quæ plus incommodi quàm commodi habent.*

39 *Remuneratio eſt Reip. præſidium.*

40 *Præmiorum exempla virtutes nutriunt.*

41 *Compenſatio meritorum tribuenda eſt iuſtis laboribus.*

42 *Sancti viri etiam ſpe præmij Deo ſeruire alliciebantur.*

43 *Studium omne torpeſcit dilatione.*

44 *Patriarchæ ſeminando, Apoſtoli metendo laborarunt.*

45 *Officiis prouidendum eſt de bonis perſonis, non autem perſonis de bonis officiis, niſi cum vtrumque ſimul fieri poteſt.*

46 *Cardinalis Bellarmini reſponſio ad conſultationem Clementis VIII.*

47 *Bulla Nicolai V. refertur.*

48 *Conuerſi tam ex Gentilitate quàm ex Iudaïſmo, eorumque poſteri catholicè viuentes, ad officia, & dignitates ſunt admittendi.*

49 *Segregationes inter conuerſos à Gentilitate, & conuerſos à Iudæis facientes, ſunt contemptores vnitatis Eccleſiaſticæ: in Hiſpania multi ſunt Iudæi, & plures ex iis ad Catholicam Fidem conuerſi.*

50 *Eccleſia fundata fuit de Iudæis conuerſis.*

51 *Gregorius ſe optare ait, vt omnes Iudæi Chriſtiani fierent.*

52 *Conſuetudo, quæ non admittit ad Præbendas niſi nobilem, & illuſtrem, non eſt ſequenda.*

53 *Nobilitatis nulla diſtinctio eſt conſideranda in prouiſione Præbendarum.*

54 *Litterati viri, & idonei vndecumque originem duxerunt, in quibuſcumque Eccleſiis etiam maioribus ſunt admittendi.*

55 *Religioſi S. Franciſci fieri poſſunt, & ad officia & dignitates in eo ſunt admittendi deſcendentes ex Iudæorum genere.*

56 *Prædicatores Fratres admittere tenentur ad ſuum ordinem eos, qui reperti fuerunt originem trahere ab Hebræis.*

57 *Priuilegiis, libertatibus, & immunitatibus ciuitatum gaudent qui ad Fidem conuerſi baptizantur.*

58 *Conuerſi ex Iudaïſmo ad Fidem Catholicam toto corde, & ſine fuco, gaudent immunitate ab omnibus tributis, & nobiles habentur.*

59 *Conuerſi nouiter ad Fidem, omnes honores & officia habere poſſunt, quæ habent cæteri Chriſtiani antiqui.*

60 *Chriſtiani nouiter ad Fidem conuerſi ex voto ſancti Ignatij in Societate ſunt admittendi.*

61 *Et ex voto R. P. Didaci Lainez.*

62 *Et ex voto R. P. Alphonſi Salmeron Toletani.*

63 *Irregulares non ſunt qui iam à natiuitate Chriſtianam Fidem profeſſi fuerint, licèt Patrem, aut auum, proauumve habeant ethnicum, Iudæum, aut Sarracenum.*

64 *R. P. Alphonſus de Oropeſa contra ſtatuta puritatis ſanguinis ſcripſit.*

65 *Differentia noui, veteriſque Chriſticolæ vniuerſorum animos à Fide diſtrahit.*

66 *Galli & Itali breui tempore nouiter Conuerſos veteribus coæquarunt, vt iam inter eos nulla inueniatur diſtinctio inter nouos & veteres Chriſtianos.*

67 *Siculi vno die Gentis Iudaïcæ reliquias è Regno expulerunt.*

68 *Plebei in Hiſpania ob ignotum aſcendentium genus nullam puritatis ſanguinis controuerſiam patiuntur.*

69 *Nobiliſſimi ac generoſiſſimi Viri in Hiſpania ſæpè in puritate ſanguinis probanda cauillantur.*

70 *Conuerſi ex Hebræis plures inſignes Viri, Chriſtianiſſimi, ac doctiſſimi extitere.*

71 *Conuerſos ad Fidem, vel ab eis deſcendentes eſſe ab officiis & beneficiis excludendos quæ aſſerunt ſtatuta, contrariantur Euangelicæ legi, & ſacrorum Canonum decretis.*

72 *Diſtinctio inter nouos & antiquos Chriſti fideles eſt quaſi hæretica.*

73 *Diuiſiones inter nouos, & antiquos Chriſtianos ſunt contra charitatem, & vnitatem*

Chriſtianam, & ſchiſmatica, & erronea.

74 *Statuta, quibus deſcendentes ab Hebrais, & infidelibus excluduntur ab honeribus, beneficiis, ac Ordinum Militarium inſigniis, qui reprobent, referuntur.*

75 *Doctores, qui in defenſionem ſtatutorum puritatem ſanguinis requirentium ſcripſerint, referuntur.*

76 Cap.conſtituit,16 q.4. *ponderatur.*

77 *Conuerſi ex Iudeis aliquando in Eccleſias, perſonas & bona Chriſtianorum conſpirarunt.*

78 *Paulum Burgenſem dixiſſe fertur, ex Gente Hebraa prognatis nullam Reip. partem committendam.*

79 *Suſpicio ſiniſtra, qua communiter habetur contra conuerſos ex Gente Hebraa purgari poteſt vel temporis diuturnitate, vel actibus poſitiuis maioribus Chriſtianitatis.*

80 *Filij tales ſunt quales parentes.*

81 *Deſcendentes ex gente Hebraorum, in gradibus notis & propinquis licitum eſt excludere ab aliquibus congregationibus, propter rationabilem præſumptionem de eorum reditu ad vomitum.*

82 *Suſpecti conuerſi ab officiis publicis expellendi.*

83 *Statuta excludentia conuerſos ab Hebrais fundantur in iuſto timore diſſimulata impietatis.*

84 *Excluſio conuerſorum iuſta erit ſi intelligatur de illis, qui paucis adhuc annis ex perfidis Iudais & Apoſtatis ad fidem conuerſi fuerunt.*

85 *Prohibitio ne conuerſi ad officia & beneficia admittantur, intra quos gradus poſſit eſſe rationabilis.*

86 *Crudele nimis eſt innoxios homines occidere.*

87 *Sanguinem elicit, qui vehementer emungit.*

88 *Vnionem Chriſtianam inter vtrumque populum poſtulat Dominus Ieſus ab æterno Patre.*

89 *Effectus admirabiles ex aqualitate prouenientes.*

90 *Ciues optimi, & de Rep. benemeriti muneribus, honoribuſque honeſtandi ſunt.*

91 *Poſteri arcendi non ſunt perpetuò à Rep. parentum culpa, ne omninò felicitatem deſerant.*

92 *Ciues vt aquali iure inter ſe viuant, ſummopere laborandum.*

93 *Infideles dubitant propter perpetuam inhabilitatem ſuis deſcendentibus obuenturam, fidem Catholicam amplecti.*

94 *Exempla referuntur de quibuſdam infidelibus, qui propter talem inhabilitatem, & contractam infamiam fieri Chriſtiani noluerunt.*

95 *Hereticorum deſcendentes ad nullum Eccleſiaſticum beneficium, vel officium admittendi vſque ad ſecundum gradum per lineam paternam, & vſque ad primum per lineam maternam.*

96 *Suſpicio mala, qua habetur contra nouiter conuerſos ad Fidem, tollitur ex actibus poſitiuis denotantibus Chriſtianitatem, & ſanam doctrinam.*

97 *Hareticum quem non eſſe ex quibus actibus probetur.*

98 *Conuerſi duo ex Mauris pro Fide Catholica martyrium paſſi ſunt.*

99 *Conuerſi ex Hebrais nullatenus ſunt excludendi à beneficiis, & officiis, ſi procedant de genere Regio, vel ſint illuſtres, aut eruditione litterarum pollentes, praclaritate morum, ſanctitatis, &c.*

100 *Lex corrigitur per epikiam.*

101 *Epikia quid ſit? oſtenditur.*

102 *Iuſtiſſime à lege, ſiu ſtatuto recedi poteſt ex iuſta cauſa ſuperueniente.*

103 *Pontifices ex iuſta cauſa ius diuinum declarare, & Principes ius naturale limitare poſſunt.*

104 *Leges, Canones, & ſtatuta ex magna & euidenti cauſa tranſgredi poſſunt.*

105 *Periurus dici non poteſt qui ex cauſa rationabili tranſgreditur ſtatutum.*

106 *Prouiſiones generales ſtatutorum recipiunt tacitas exceptiones propter emergentes caſus.*

107 *Edicta prohibentia non ſunt edita contra valde meritos.*

108 *Statuta puritatem ſanguinis requirentia ſtrictè, in caſu, & in perſonis, & ob cauſas de quibus loquuntur, ſunt intelligenda.*

109 *Statuta diuina à Domino promulgata ex iuſta cauſa ſuſpendit ac relaxat.*

110 *Lex diuina & naturalis quando diſpenſationem, ſeu interpretationem admittat.*

111 *Conuerſorum ſponte deſcendentes, qui à ducentis annis Chriſtiani ſunt, ad collegia, & Cathedrales ſtatuta puritatem ſanguinis exigentia habentes, ſunt admittendi.*

112 *Neophytus qui ordinari & beneficiari prohibetur, dicitur recenter conuerſus, ſeu baptizatus.*

113 *Neophytus in Epiſcopum promoueri non poteſt, ne in ſuperbiam elatus, in iudicium incidat diaboli.*

113 *Neophytus talis ſit qualem decet eſſe bonum Paſtorem, & humilis inueniatur, ac integra Euangelica legis inſtitutione praditus, in Epiſcopum eligi non prohibetur.*

115 Cap.conſtituit,17. quæſt.4. *intelligitur.*

116 *Henricus Rex cum conſilio Petri Thenorij Archiepiſcopi Toletani ſtatuit ne aliquis Fidelium conuerſus ad Chriſti fidem repelleretur ab officiis publicis.*

117 *Nobilitas Chriſtianorum ab Hebrais deſcendentium omnium antiquiſſima.*

118 *Abrahamo Dominus mirabilia promittit.*

119 *Iſaac fuit viua imago filij Dei facti hominis.*

120 *Patriarcha ſancti à Domino magni habiti.*

121 *Hebraorum natio & progenies inter omnes Mundi, ſelecta, inclyta, & magna fuit.*

122 *Colloquium refertur venuſtè quidem & arguté habitum inter Iñicum Lopes de Mendoza, & Alphonſum de Carthagena.*

123 *Magnum antiquitus erat ex Iudeis eſſe.*

124 *Conuerſi ex Iudais ad Fidem Catholicam retinent priorem nobilitatem.*

125 *Populus, à quo noſtra redemptio proceſſit, eſt excelſior cunctis gentibus.*

126 *Hebraa gens habuit Deum ſibi vnitum, & appropinquantem ſecundum carnem.*

127 *Iſraëlita propter perfidiam amiſerunt gloriam, legem, repromiſſiones, & adoptionem filiorum.*

128 *Fidelibus reliquis Iſraëlitici populi Petrus annuntiauit honores iure ſanguinis illis competentes.*

129 *Paulus Gentium doctor ſe gloriatur eſſe de ſemine Abraha.*

130 *Fideles ex Gentilitate ad Eccleſiam venientes quomodo ſe vniuerint cum conuerſis à Iudeis.*

131 *Fideles filij Abraham cateris paribus anteponendi fidelibus ex Gentilitate prouenientibus.*

132 *Nobilitatem primauam non recuperant niſi ex Iudaiſmo ad Fidem Catholicam conuerſi, relicta prorſus infidelitate, & Iudaica perfidia.*

133 *Excellentiora de Natione Hebraa referuntur.*

134 *RR. PP. Alphonſus de Oropeſa, & Hieronymus à Cruce, bona mente affirmant deſiderare cum hac gente propinquitate coniungi.*

135 *Converſi ad Fidem ex Iudaiſmo plures referuntur qui poſt prima tempora ſanctitate & litteris floruere.*

136 *Ioannes Baptiſta Elianus natione Hebraus, vir pius, & qui pro Fide Catholica multum laborauit, & ſcripſit.*

137 *Iulianus Pomerius Archiepiſcopus Toletanus ex genere Hebraorum ſanctitate & omnigena virtute praclarus.*

138 *Paulus de Carthagena alias Burgenſis, profeſſione antea Iudeus, propter probitatem, eruditionemque fuit primum Carthaginenſis Praſul, deinde Burgenſis Epiſcopus.*

139 *Gonzalus de Carthagena Pauli filius fuit Epiſcopus Placentinus.*

140 *Alphonſus de Carthagena eiuſdem Pauli filius, fuit ſicut pater Burgenſis Epiſcopus.*

141 *Franciſcus Epiſcopus Caurienſis à Iudais converſis originem ducens.*

142 *Cardinalis N. deſcendens ab auis converſis.*

143 *Auctoritas illa*, ſanguis eius ſuper nos, *&c. quomodo intelligenda.*

144 *Iudai omnes, qui Chriſti morti conſenſerunt, vnà cum ſuis miserè perierunt in obſidione Heroſolymitana.*

145 *Deſcendentes à Caino in Generali diluuio periere.*

146 *Chriſtianus nullus in obſidione Hieroſolym. remanſit intra ciuitatem.*

147 *Iudaos morti Domini conſentientes excuſat S. Paulus Apoſt. propter ignorantiam.*

1 CVm quidam N. pro Fide Catholica, & pro Rege, ac Chriſtianæ Reip. vtilitate plura indefeſſus præſtitiſſet ſervitia, & de illis debitè remunerandis in ſupremo ageretur Conſilio, vnus illius miniſter, qui ad certum officium, ſeu dignitatem vacantem idoneam perſonam Regi proponere tenebatur, cœpit dubitare, an dicto N. omnibus requiſitis ad tale officiũ ornatiſſimo, & meritiſſimo, poſſet in conſcientia votum ſuum denegare, eo quòd audierat illum à Iudæis originem ducere, licèt id liquidò non conſtaret. Pro veritate à tali Miniſtro conſultus & rogatus, vt liberè ſententiam meam proferrem, reſpõndi materiam eſſe quæ quemlibet etiã timoratæ conſcientiæ, & intrepidi animi virum ab ea decidenda retraheret, ſi vellet calumniantium linguas effugere: ſed iterum & tertiò, importunè penitus, ſciens me exponere prauæ maledicorum cenſuræ, & aliorum iudicio, vt amici deſiderio ſatisfacerem, ſequentibus tribus concluſionibus illi reſpondendum duxi.

CONCLVSIO I.

Præmia, & honores benemeritis de iure debentur, & quiſquis ſecundùm propriam virtutem remunerandus eſt.

2 SVmma tua prudentia, Senator doctiſſime, primum locum in ſyncera & Chriſtiana veritate hac de re amplectanda obtinere debet, ne in cauſa eſſe poſſis vt proximi honor detrimentum aliquod patiatur, & conſcientia tua magis, ac magis lædatur, dum volens illi bono animo conſulere, alteri damnum irreparabile inferas; ſcias rogo, honoris & famæ cauſam vitæ rebus præferendam, vt Iuriſconſulti noſtri ſatis nobis demonſtrant *in l. iſti quidem 8. cum bonis viris iſte metus maior quàm mentis eſſe debeat*, &c. *ff. de eo quod metus cauſa, l. ſi adulterium, §. fin.* ibi: *Nam cuius famæ multò magis vita parcendum eſt, ff. de adulter. l. codicil. 91. §. mater*, ibi: *Scis filium noſtrum occidiſſe, ſed & alia mihi deteriora fecit*, &c. *ff. de legat. 2. l. 2. §. initium*, ibi: *& cum caſtitatem filia vita quoque eius praferendam putaret, ff. de origine iur. l. Iulianus, ff. ſi quis omiſſa cauſa teſtamenti, l. iuſta, ff. de manum. vind. §. ſuſpectus*, vbi gloſ. *verb. ob culpam, Inſtit. de ſuſpect. tutor. l. Hiſp. 4. & vlt. tit. 13. part. 2.* cum alijs adductis per Valenz. *conſ. 92. n. 1. & ſeqq.* Caſtill. *controverſ. lib. 5. cap. 123. n. 21. tom. 6.* Moreno de Vargas *de nobilit. diſc. 1. n. 1. & diſc. 12. n. 7.* Melch. Lotter. *de re beneſ. lib. 1. q. 26. num. 27.*

Ad quod reſpexit S. Ambroſ. *lib. 1. offic. c. 4.* dicens: 3
Quis enim vitium corporis, aut patrimonij damnum non leuius ducat vitio animi, & exiſtimationis diſpendio? Et Apoſt. 1. *ad Corinth. 9.* ait: *Expedit mihi magis mori quàm vt gloriam meam quis euacuet*: & Marc. Tull. *Philip. 3. Ad decus, & libertatem nati ſumus, aut hæc teneamus, aut cum dignitate moriamur, cap. ſi non licet, 23. q. 5. d. l. Hiſpan. 4.* ibi: *Tal podria ſer el enfamamiento que mayor le ſeria la muerte que la vida*, &c. & *d. l. fin.* ibi: *E porende los antigos puſieron eſta ferida por mas eſtraña que de la muerte, porque eſta no es mas de vna vez, y eſta es de cada dia*, &c. Matth. Rader. *in explanat. ad Q. Curtium, lib. 7. c. 2. in fine*, Mieres *de maiorat. p. 1. q. 52. num. 8. & 19.* Amescua *de poteſt. in ſeipſum, lib. 2. cap. 1. n. 12. cum ſeqq. & cap. 12. per tot.* Valenz. *conſ. 92. à num. 1. & conſ. 142. num. 35. cum ſeqq.* Eſcobar *de puret. probanda, p. 1. q. 1. proœm. § 1. & 2.* eleganter Minograph. *Si non ſit qui fueris, non eſt cur viuere velis.*

Iuxta conſcientiam rectam, & in foro interiori, vir 4
clariſſime, debes prius votum tuum examinare, quia vt rectè aduertit Ioan. Botet. *lib. 2. de rat. liber. ſtat. cap. pen.* debent Principes cauere, & iubere, vt nihil prius decidatur in conſilio Status, quin priùs viſum, ac diſcuſſum fuerit in alio conſilio conſcientiæ. Ponderare debes quæ, & qualis iniuria ex tali denegatione prætendenti ſequatur, quia vt benè colligitur ex deciſione Iuriſconſulti *in l. 2. §. permittitur, ff. de aqua quotid. Neque eſt hoc beneficium, ſed iniuria, ſi quis fortè non impetrauerit*, &c. *Potius enim debitam libertatem præſtitit, quàm beneficium vllum*, ait text. *in l. proximè, ff. de ritu nupt. quia licèt ſit gratia, tamen ſi ſine cauſa negatur gratia, ſit iniuria*, de quo vide plura apud D. Solor- 5
zan. *de iure Indiarum, lib. 1. c. 17. n. 20. & lib. 3. cap. 19. num. 22. tom. 2.* Sicut etiam minuitur exiſtimatio quan- 6
do quis ordine mouetur, vel ab officio remouetur, cùm per hoc videatur ei honorem auferri & iniuriam fieri, *l. fin. in fin. ff. de offic. Prator. l. iudices, C. de dignit. lib. 12. gloſ. in l. teſtamento Centurio, in fin. ff. de manum. teſtam.* Auiles *ad cap. Pratorum, verb. fiel, n. 42.* Boer. *deciſ. 149. ex num. 11.* Anton. Fab. *in ſuo Cod. tit. de reuoc. donat. definit. 18.* Menchaq. *de ſucceſ. progr. lib. 3. §. 30.* Perſonal. *conſ. 30. lib. 1.* Maſtrill. *de magiſtrat. lib. 1. cap. 27. num. 18.*

Ex denegatione, vel remotione ſolent plerumque 7
excluſi, vel remoti etiam iniuſte, & indebitè infamiæ nota maculari ſaltem in ore vulgi, quod procax eſt, & in conuicia ſemper armatum, ex ſententia S. Hieronymi, Tacit. *hiſt. lib. 1. Plebi non iudicium, non veritas*: & *lib. 2. Municipale vulgus pronum ad ſuſpiciones*, ibi: *Procacia plebis ingenia, ægris oculis alienam felicitatem intuentur.* D. Hieron. *epiſt. 22. Vulgus habet os barbarum, procax, & in conuicia ſemper armatum, quicquid nouum inſinuauerit, aut auctor, aut exaggerator eſt fame.* Plato *in Axiom. Populus ignarus eſt, moroſus, cru- 8
delis, inuidus, immodeſtus, vt qui ſit ex colluuie turba, & ex ſtultis, inſolentibuſque collectum.* Seneca *de vita beata, cap. 11. Non tam bene cum rebus humanis agitur, vt meliora pluribus placeant, argumentum peſſimi turba eſt.* Et tradunt alia de vulgo non vulgaria, Iuſt. Lipſ.

in

*in polit.lib.1.cap.5.per tot.*Pacian.*conſ.113.num.7.cum*
ſeqq. Menoch. *citata loco*,ibi : *Quia populus ſemper hu-*
ius erit opinionis, vt is, cui ademptum eſſet, ignominia
9 *notatus videretur*, &c. Nec ſufficit reſtitutio, aut de-
claratio ſuper fama ſemel maculata, & purgatio inno-
centiæ,quia vt inquit Caſſiodor.*lib.7.epiſt.2. nulla po-*
teſtas eſt, qua qualitatem famæ ſue de ore hominum poſ-
ſet auferre. Sforr.Odd. *de reſtit.in integ.p.2.q.92.n.34.*
Infamia verò facti cùm mentibus hominum imprima-
tur, ibique reſideat, non poteſt inde ab aliquo amoueri,
quia opinio hominum de bonitate, vel malitia alicuius
non poteſt ab aliquo etiam maximo, & ſupremo Princi-
10 *pe remoueri*, &c. Et rationem reddit Sidon. Apollin.
lib.5. epiſt.8. Namque improborum probra æquè vt præ-
conia bonorum immortalia manent, & eleganter expreſ-
ſit *l.Hiſp.6. tit.6. part.7.* ibi : *La nombradia è el precia*
de mal ganan a las vegadas los omes (con razon a las
vegadas) naſcado en culpa, e es dè tal natura que deſ-
pues que las lenguas de los omes an pueſto mala nombra-
dia ſobre alguno, no la pierde ya mas, maguer no la mere-
cieſſe,&c.vbi Gregor.Lop.*in gloſ.1.*notant DD.*in c.ex*
tuarum,de purgat.Canon. cap. Euphemium, §.hinc colli-
gitur, 2. q 3. Silua nupt. *lib.4. num.87.* Anton. Fab.
*iuriſprud.Papiniani tit.12.princip.t. illat.2.*Maſtrill. *de*
11 *Magiſtrat. lib.1. cap.17. à n.16.* Laërt. *in vita Filolai*,
vbi aſſerit infelicitatem eſſe, quod quis incurrat in in-
ſpectionem delicti, quamuis ſit innocens, his ver-
bis : *Et ſi nihil commiſeris, ſed tamen videaris, in-*
felix es.

12 Non mirum igitur, ſi pro viribus ingenuus vir de
conſeruando ſuo ſtatu, & honore agat, vt dicit An-
char. *conſ.188. à num.4.* & S. Auguſt. *de bono viduit.*
c.22. reprehendit eos, qui conſcientia ſua freti, famam
13 ſuam negligunt, & ſubdit : *Nobis enim neceſſaria eſt*
vita noſtra, aliis fama noſtra. Bald. *conſ.311.n.3.lib.4.*
vbi quòd diuitibus eligibilius eſt mori quàm vilipendi,
Sebaſt. Medices *de caſib. fort.p.1.q.7.n.7.* Ameſcoa *d.*
lib.2. cap.5. à num. 11. Teſtay *alleg.7. num. 2.* Scip.
Theodor.*alleg.19.num.2.* Cabreros *de metu,lib.2.c.47.*
*à num.20.*Valenzuel. *conſ.92. n.7.* Menoch.*conſ.303.*
num. 1. lib. 4. ibi : *Qui honoris, & dignitatis ſuæ,*
Maiorumque ſuorum tuenda cauſa, omnem diligen-
tiam, & curam adhibent, non modò damnandi non ſunt,
14 *ſed ſummopere laudandi*, &c. optimè tales proprium
honorem non curantes improbat Nau.*ad cap.cùm mu-*
lier,33.q.5. de finibus humanor. actuum, tom.2.fol.487.
n.74. ibi : *Nona deciſio Abulenſis ſuper Matth. cap.6.*
quæſt. 3. col. 2. ſcilicet dignum eſſe vituperio eum, qui
honorem iam quæſitum non curat conſeruare : tum quia,
vt ille inquit, honor ſicut non poteſt iuſtè quæri niſi per
virtutem, & aliquam veram excellentiam, ita nec perdi
iuſtè, niſi perdita illa : tum per illud præceptum Ec-
cleſ. 41. curam habe de bono nomine, cùm per illud
Apoſt. 2. ad Corinth. 9. melius eſt mihi mori, quàm vt
gloriam meam quis euacuet : tum quia idem, quod ma-
ximè duco notandum, etiam de gentilitia nobilitate ſe
laudauit, ad Corinth. 11. ibi : *Hebræi ſunt, & ego : ſe-*
men Abrahæ ſunt, & ego. Et illud Machab. 9. Abſit
vt fugiamus ab his, & inferamus crimen gloriæ noſtræ :
tum quia crudelem eſſe illum, qui famam negligit, in-
telligit inordinatè, & definit S. Auguſtin. in c. non ſunt
audiendi, 11. q. 3. tum quia licèt magis curandum ſit de
virtute, vel excellentia vera, quàm de honore, vel laude
illi debita, eo quòd honoris perditio frequenter ſine cul-
pa eius cui debetur, contingit, c. renouantes 22. diſt. ni-
hilominus tamen curandum eſt de honore, ne vulgus quod
nouit effecta, & eorum cauſas ignorat, videns quem ab
honore decidiſſe, præſumat eum virtutem quoque & ex-
cellentiam amiſiſſe, & eius caſu præſumpta ſcandalum
accipiat ob ſpeciem mali, à qua vt caueamus, Apoſto-
lus relatus in c. cùm ab omni ſpecie mali, de vita & ho-
neſt. cleric. præcipit 1. ad Theſ. 5. tum denique, quia ob 15
quinque fines bonam famam & honorem deſiderare con-
uenit, vt in repet. c. inter verba, 11. q. 3. concl. 5. ſcripſi,
quorum quartus eſt, vt conſtantiùs virtutes colamus, re-
putantes nos tanto eſſe obligatiores, tantoque plus pecca-
turos, ſi contra fecerimus, quanto magis credimus eas
colere. Hactenus Nauarrus.

In his ergo tanti ponderis & momenti negotiis, in 16
quibus agitur de re vitâ cariori,debet iudex, vel infor-
mationem faciens benigniorem amplecti partem in fa-
uorem prætendentis, & ſi fortè eius fama in aliquo
læſa fuerit,honorem,ſi poteſt,defendat ; quia fama in-
tegra cuiuſque eſt neceſſaria Reip. vt aduertit Cou.
lib. 1.var.c.2.n.8.& cauſæ huiuſmodi benignè ac blan-
dè tractandæ ſunt.Abb.& Dec. *n.33. in c.venientes,de*
teſtib.& in cap.1.n.49.de appellat. Matheſ.*ſing.52.n.8.*
Franch. *deciſ. 2. num. 27.* Hojed. *de incompat. benef.*
cap.23. num.143. Menoch. *conſ.96. num. 27.* Caſtill.
controu. lib.5. cap.113. n.17. Seraph. *deciſ. 162. n.3.*
Valenz. *conſ.90. num.201.*Rot. *deciſ.355.num.6.p.2.*
recent. & ſic in conflictu potius errare debet iudex in
abſoluendo, quàm in condemnando, *cap. allegans 4.*
verſ.deinde,26.quæſt.7. Azeued. *conſ.30. num.14.* Me- 17
noch.& Franch. *vbi ſup.* Valenz. *d.conſ.90.n.49.190.*
& 202. & eleganter S.Bernard. *ſerm.4.in Cantic.in fi-*
ne. Etiamſi perperam factum deprehendas, ne ſic iudi-
ces proximum,magis autem excuſa, excuſa intentionem, ſi
opus non potes, puta ignorantiam, puta ſubreptionem,
puta caſum, quamuis vitio naturæ prompti in peio-
rem partem omnia vitia interpretemur, teſte Eue-
rardo Vveſton. *de moribus Reip. lib. ſeptimo, cap.27,*
num. 8.

Nec benigno & humaniori animo procedentem 18
ſuſpectum te reddere exiſtimes, imò apud timoratæ
conſcientiæ viros te meliorem haberi puta ; nam qui
bonus eſt, malum nunquam ſuſpicatur, & qui malus
eſt,ad bonũ difficile inclinatur. Ita nos docet S.Chry-
ſoſt.*ſuper Matth.* ibi : *Sicut difficilè aliquem ſuſpicatur*
malum, qui bonus eſt,ſic difficilè aliquem ſuſpicatur bo-
num qui malus eſt,omnis ex ſe exiſtimat alterum,fornica-
rius neminem putat caſtum, caſtus de fornicario non fa-
cilè ſuſpicatur, ſuperbus neminem putat humilem, hu-
milis neminem putat eſſe ſuperbum : ſic qui non eſt ex
Deo Sacerdos,neminem putat ex Deo Sacerdotem. Cice-
ro *ad Quintum Fratrem*,ibi : *Vt quiſquis eſt vir optimus,*
ita difficillimè eſſe alios improbos ſuſpicatur. Nilus apud
Anton.& Maxim.*ſerm.de Innocent.*ibi : *Qui ad malum*
ſuſcipiendum paratus non eſt, hic nec ad malam quidem
ſuſpicionem eſt facilis.

O miſerandus humanæ naturæ ſtatus,ſi inimicos ha- 19
buero, ipſi omnem conuitij & infamiæ maculam me
habere falsò probabunt ; ſi verò in amicitiam meã eos
reduxero,conuicij & infamiæ notã,ſi quã fortè habue-
ro,in honores,& nobilitatis titulos conuertent.*Sapien-*
tis igitur erit hæc dicta examinare, & non citò facilè
credulitate ad falſum prolabi, vt Seneca conſuluit ; 20
eſt enim veritas modis omnibus perquirenda, & labo-
randum ne opprimatur, prouocat enim Dei iram
ſuper ſe, qui veritatem opprimi conſpiciens, eam pro
viribus non defendit,*cap.quiſquis,cap.nolite timere,12.*
quæſt.3. Ludou.Zuntus *in reſp.pro vxore, n.36.& ſeq.*
Neuizan. *in ſylua, lib.5. num.117. & conſ.34. num.6.*
cum ſeqq. Paul.de Caſtro *conſ.234. in cauſa appellatio-*
nis, ante num.1. vol.2. Socin. iun. *conſ.76. num.1. &*
conſ.127. num.1. lib.1. & conſ. 41. n.1. cum ſeqq. &
conſ.134. n.1. & 2. lib.3. Illa namque quantò magis
oppugnata, & contrita eſt calumniis, tanto clarior ne-
bulis expulſis progreditur in lucem,ſicut aromata quæ
magis redolent quanto magis conteruntur, *cap. graue*
25.quæſt.9. gloſ. verb poſtquam, in cap.cùm Ioannes, de
fide inſtrum. Crauet. *conſ.135. n.18.* Roland. à Valle
conſ.6.

conſ.6.n.1. & conſ.80.n.2.lib.1. & conſ.66.n.1.lib.2. Ioan. Neuiz. *in principio ſylua nupt. n.4. cum ſeqq.* Ludou. Zuntus *vbi ſup.n.2.* Marc. Ant. de Amatis *Marchia deciſ.41.n.6.*

22 Quibus præhabitis tam circa proprij honoris æſtimationem, quàm circa obligationem illum defendendi, iam rectè infertur ad reſponſionem qualiter debeas in his ſeruitiis remunerandis te habere. In primis licèt ſit feliciſſimum inter mortales natum eſſe ex bonis, vt protulit Hecuba apud Euripidem, quaſi bonum ſemen degenerare non poſſit, ex Seneca *epiſt. 87.* cum aliis per Roland. *conſ.1.n.35.cum ſeqq. vol.3.* Frizze apud Domin. Arumæ. *de iure publico, diſcurſu 16. de nobilit.* Sim. de Pretis *conſ.34.n.5.vol.2.* Federic. Marſil. *lib.1. de Legat.cap.9.* Barth. leg. *tract.crimin.p.9.n.12. cum ſeqq.* Velaſquez *in defenſ.ſtatuti Tolet. cap.42.* Valenz. *conſ.163.n.52. tom.2.* quia magnus verecundiæ ſtimulus eſt laus parentum, dum illis non patimur eſſe impares, quos gaudemus auctores, vt aduertit Caſſiodor.
23 *lib.9.epiſt.22.* Nihilominus tamen propria virtus magis æſtimanda, *ille enim clarus, ille ſublimis, ille nobilis, ille tunc integram ſuam nobilitatem ſe ſeruare putet, ſi dedignetur ſeruire vitiis, ab eiſque non ſuperari,* vt inquit S. Hieron. *ad Demetriadem. Quid prodeſt ei, quem*
24 *mores ſordidant, generatio clara? aut quid nocet illi generatio vilis quem mores adornant? ipſe enim ſe vacuum ab omnibus bonis oſtendit, qui gloriatur in patribus,* vt dicit S. Ioan. Chryſoſt. *in cap.8. Ioan. Nihil prodeſt carnalis generoſitas,* ait Cyrill. *in cat. ad cap.3. Lucæ, niſi conſimilibus ſtudiis fulciatur: vanum eſt igitur extolli de bonis prædeceſſorum, & deficere ab eorum virtutibus, & turpe eſt alienis ornare decoribus, quem propria*
25 *virtus non venuſtat.* Quare S. Ioan. Chryſoſt. *homil.3. in Matth.* affirmat quod ſi quis propria virtute decoretur, parentum ſuorum non dedecoratur opprobriis. *Nulli te vnquam de generis nobilitate præponas,* dicente S. Hieron. ad Celantium, *nec obſcuriores quoque humiliori loco natos te inferiores putes; neſcit Religio noſtra perſonas accipere, nec conditiones hominum, ſed animos ſuſcipit ſingulorum; ſeruum & nobilem de moribus pronuntiat, ſed apud Deum libertas eſt non ſeruire peccatis, ſumma apud Deum nobilitas eſt clarum eſſe virtutibus. Ex adulterino ſæpè coniugio,* ait S. Petr. Damian. *opuſ.6.c.19. pulchra ſoboles naſcitur, & ex obſcœna voluptate parentum, ſpectabilis oritur ſpecies liberorum: quid enim certius confirmatum eſſe poteſt quàm ex peſſimis optimos aliquando generari. Non dicis, Pater meus qui eſt in Cœlis* (verba ſunt S. Ioan. Chryſoſt. *hom.20.in Matth.*) *ſed Pater noſter, ſuperbiam remittens, inuidiamque explodens, & introducens matrem bonorum omnium charitatem, & humanarum rerum inæqualitatem prorſus expellens, & miram Regis cum paupere æqualitatem honoris oſtendens; ſi tamen in maximis, & ad æternam gloriam neceſſariis communione ſociemur. Quid enim noxæ de terrena nobilitate timendum eſt, quando cœleſti omnes nobilitate compungimur. Cumque nullus alio amplius de illo honore poſſideat, neque locuples paupere, neque dominus ſeruo, neque iudex miniſtro, neque Rex milite, neque Philoſophus barbaro, neque ſapiens imperito; cunctis enim vnam atque eandem nobilitatem donauit Deus, cum dignatus eſt omnium pater vocari.* Optimè Pelagius noſter *de planctu Eccleſiæ, lib.2. artic.76. fol.252.* hac de re agens ſic concludit: *Vera nobilitas Chriſtiana eſt. Primò, quia ſumus filij Dei, & hoc per creationem, Actuum 7. 29. q vlt. c. omnibus. Ipſius enim & genus ſumus. Eſai. 64. Tu Domine Pater noſter es, nos verò lutum; tu fictor noſter, & opera manuum tuarum omnes nos. Et in hoc ſumus eius filij chari. Secundò per gratiam adoptionis. Vide 1. Ioan. 3. in princ. Videte qualem charitatem dedit vobis Pater, vt filij Dei nominemur, & ſimus. Pſalm. 81. Ego dixi, dij eſtis, & filij excelſi omnes. 1. Ioan.4. In hoc manifeſti ſunt filij Dei, & filij Diaboli: omnis, qui non eſt iuſtus, non eſt ex Deo, & de hoc de Penit. diſt. 2. §. hoc idem verſ. item vt Chriſtus ait, & verſ. qui natus: & per hoc ſumus filij chariores. Tertiò per gloriam ratione adoptionis hæreditatis æternæ, Ioan. 8. Roman. 8. ſi filij, & hæredes, Galat.4. Et in hoc erimus filij chariſſimi. Epheſ.5. Imitatores Dei eſtote, ſicut filij chariſſimi. Contra carnis nobilitatem, ext. de præbend. cap. pen. §. nos ergo attendentes, quod non generis, ſed virtutum nobilitas: vitaque honeſtas gratum Deo faciunt, & idoneum ſeruitorem. Ad cuius regimen non multos ſecundùm carnem nobiles, & potentes elegit, ſed ignobiles, Matth.4. & pauperes.*

Vides igitur qualiter propria virtute decoratus præ- 26
mia ex ſe meretur, licet ab ignobili parente procedat; ideo S. Anton. Abbas *ſerm.79.* conſultus quid ſentiret de quodam, cui maximè obſtabat parentum ignobilitas, ſic reſpondit: *Nihil tibi obeſt genitorum ignobilitas, ſi tu ipſe probus ſis.* Magis enim reſplendet ille, ait Chryſoſt. *homil. 3. in Matth.* qui ex parentibus à virtute prorſus alienis, ipſe tamen ſit de virtute mirabilis. Sic è contra, parentum ſublimitas nihil prodeſt filiis, qui eorum opera non faciunt, vt ait Chryſolog. *Qui genitoris opera hæc facit, negat genus, Domino dicente: Si filij Abrahæ eſſetis, opera Abrahæ faceretis, ille fidem generis probat qui tantus paterni operis aſſertor exiſtit.* Et bene ad hoc propoſitum Philo *in libro* quem ſcripſit de educatione Principis, ſic ratiocinatur: *Nemo ſuam felicitatem in generis nobilitate collocans, honeſtas actiones negligat, reputans grauiorè animaduerſione fieri obnoxium, quiſquis ex optimis progenitus Maiores ſuos vitiis dedecorat, deſcendens à virtute exemplis domeſticis, quorum reliquiis omnibus deletis ex animo non poteſt meritam reprehenſionem effugere.*

Vnde merita à qualicumque homine benè & rectè 27
operante proueniant, pro ſeruitiorum qualitate remunerari debent, & ad id naturaliter princeps obligatur, *l. ſed etſi lege 25. §. conſuluit,* iuncta gloſ. *verb. obligauerunt, ff. de petit. hæred.* ibi: *Naturaliter quis obligatur ad remunerandum benemerentem, ipſaque natura ducimur ad benefaciendum ei, qui nobis bona fecit, l. etiam 15. §. ex præterito, ff. de manum. vind.* ibi: *Ex præterito tempore plures cauſæ eſſe poſſunt, veluti quod dominum in prælio adiuuauerit, contra latrones tutus ſit, quòd ægrum ſanauerit, quòd inſidias detexerit, & longum eſt ſi exequi voluerimus, quia multa merita incidere poſſunt, quibus honeſtum ſit libertatem cum decreto præſtare, quas æſtimare debebit is apud quem de ea re agatur:* qui text. videtur in materia ſpeciali nota dignus, quia loquitur de præmiis ſeruis cōcedēdis propter ſeruitia magis ex obligatione quàm liberaliter dominis præſtita, *l. in nomine Domini 2. §. hæc autem non ſolum, in fin. C. de offic. Præf. Prat. Africæ,* ibi: *Semper prouidemus vnumquemque ſecundùm labores ſuos ad meliores gradus, & ad maiores dignitates perducere, & duces, ac tribunos ſecundùm labores ſuos de imperiali largitate remunerationem ſperare debere,* &c. *l.1. in princ. ff. de cenſib.* ibi: *Huic enim diuus Seuerus, & Imperator noſter ob egregiam in Rempubl. Imperiumque Romanum inſignem fidem ius Italicum dedit,* &c. *l. ſemper in ciuitate, §. negotiatores, ff. de iure immun.* ibi, *nam remuneranda pericula eorum, quin etiam & hortanda* (ſeu vt gloſſa legit, coronanda) *præmiis meritò placuit,* &c. *l. eum qui 58. C. de Decurion. lib.10.* ibi, *habita conſideratione videlicet meritorum, & hoc bene cognito priuilegium conſequantur, nec eo paſſim fruantur indignè,* &c. *l. iubemus 4. C. de proxim. ſac. ſcrin. l. cornicul. 3. C. de apparit. Præfect. Prat. lib.12.* ibi: *Pro multis erga Remp.*

ſudoribus

ſudoribus ab omnibus indictionibus tam militariam quàm ciuilium Iudicum ſemper habeantur immunes, &c. *l.* 3. *C.de offic. Magiſtr. milit.* cum aliis adductis per Andr. de Iſernia *lib.* 1. *ad Conſtit. Neapol. tit.* 37. Greg. Lopez
28 *l.* 51. *tit.* 18. *part.* 3. *gloſ. fin.* Georg. Accac. *lib.* 1. *de priuileg. c.* 10. *n.* 7. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 4. *n.* 9. Sebaſt. Fox. *lib.* 2. *de Regis inſtit.* vbi concludit Principum obligationem eſſe honores, & beneficia benemerentibus perſonis concedere.

29 Hinc Senatus, populuſque Romanus iuxta valorem cuiuſque meritorum præmia, & honores pendebat, ſtatuaſque æneas ad æternam benemeritorum memoriam, qui ciuitates, & prouincias Romano Imperio ſubiecerant, erigere cum ſumma gloria nunquam prætermiſit, *vt in l. defenſorem, §. qui militia, ff. de re milit. l.* 1. *C. de ſtatuis, & imag. l.* 1. *Cod. de veteran. lib.* 12. Plin. *lib.* 7. *natur. hiſtor. cap.* 28. *& lib.* 33. *c.* 2. Alex. Sard. *lib.* 3. *de morib. & ritib. gentium, c.* 10. Patrit. *lib.* 9. *de Regno, tit.* 6. Lambertin. *de Iurepatron. lib.* 3. *q.* 5. *princ. art.* 4. *num.* 1. Petr. Greg. *ſyntag. iuris p.* 2. *lib.* 19. *cap.* 3. *num. pen. & vlt. & cap.* 4. *num.* 4. *cum ſeqq.* Melch. iun. *polit. quæſt. p.* 3. *q.* 107. *num.* 2. Ribadeneira *lib.* 2. *de Principe Chriſtiano, cap.* 7. Iuſt. Lipſ. *lib.* 3. *de magnit. Roman. cap.* 9. Bobadil. *en ſua politica, lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 75. *& lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 13. Iacob. Gutier. *lib.* 3. *de veteri iure Pontif. cap.* 4. Et refert Maſſutius *in vita ſancti Pauli*, ex Auctore *hiſtoria ſcholaſtica*, & ex gloſſa & Dionyſio
30 Carthuſiano Pauli patrem propter obſequia Romanis exhibita, & quia eorum Legatis in Ciliciam venientibus eum pace, & coronis obuiam proceſſiſſet, ius & inſigne Romanæ ciuitatis penulam, id eſt veſtem, vt ipſi interpretantur, ſenatoriam ſibi, ſuiſque filus ſingulari fauore eſſe conſequutum.

31 Et licèt vir bonus amore virtutis, & Reip. potiùs quàm commodi, aut præmij ſpe adductus bene aliis facere debeat, & ſoleat, vt Cicero protulit *Philip.* 4. & non minus eleganter id ipſum dixit Ludou. Gom. *in orat.* quæ legitur poſt *comment. ad reg.* 3. *Cancel. n.* 13. deſump... D. Auguſt. *lib.* 5. *de ciuitate Dei*, dum commemorat quod ſola virtutis gloria nos debemus eſſe
32 contenti; cui ſententiæ conſonat illud Senecæ *lib.* 1. *de Clementia, c.* 1. *& epiſt.* 63. *Virtus nullo honeſtamento eget, ipſa & magnum ſui decus eſt, & corpus ſuum conſecrat*: & Silij Italici *lib.* 3. *bell. Punic.*

Ipſa quidem virtus ſibimet pulcherrima merces.

Nihilominus raro, vel nunquam aliquis inueniri poterit, qui gratis, & poſtpoſita omni præmij ſpe ſponte laboret, vt idem *Silius lib.* 13. expreſſit:

Ipſe decor recti, facti ſi præmia deſint,
Non mouet, & gratis pœnitet eſſe probum.

Et Iuuenalis *ſatyra* 10.

—— Tanto maior famæ ſitis eſt quàm
Virtutis, quis enim virtutem amplectitur ipſam
Præmia ſi tollas?

33 Et Cicero *in orat. pro Aulo Cecinna*, humanæ naturæ inſitum aſſerit, vt opus aliquod magni ponderis & momenti facere non incipiamus, ſi ex eo fructum conſequi non ſperemus, his verbis: *Ea eſt natura nobis inſita, vt neque inter flagitiorum impunitates viuere, neque de Republ. benemereri poſſimus, niſi fructum aliquem ſperemus bona noſtra voluntatis*, &c. & idem aſſerere videtur *in orat. pro Caio Raberio. Pro ſua patria pauci poſt genus humanum nati reperti ſunt, qui nullis præmiis propoſitis vitam ſuam hoſtium telis obiicerent*, &c. Et fuit ſententia Xenophontis *in tyrannico. Honores eam vim habent, quod ipſos appetens non dubitet omnes ſufferre labores, & pericula, vt illos aſſequatur, & in hoc anteire hominem rationis participem animantibus cæteris, nec erit tam difficile, & inſigne facinus, quod homines non audeant, ſi condigna præmia propoſita perſpexerint. In Republica enim, in qua maiora præmia, & honores fuerint propoſiti benemerentibus, maior numerus reperietur hominum, qui gloriæ ſtimulis accenſi, & deſiderio conſequendi agitati, conatu omni benemereri procurent; nam auctis honoribus augentur animi ad ardua, & inſignia opera*; tradit etiam Plinius *in panegyrico ad Imper. Traianum*, & Simanch. *lib.* 9. *de Republ. c.* 20. *n.* 15. Valenzuel. *conſ.* 82. *n.* 38. *vol.* 1. ibi: *Ta- 34
men ſic vita hominum eſt, vt quemadmodum ad maleficium nemo conatur niſi ſpe, atque emolumento accedere: ita pauci poſt genus humanum creatum reperti ſunt, qui præfatam philoſophiam deguſtare vellent, & nulla præmiorum ſpe oſtenſa Reip. vtilitatibus, & commodis inſeruierint, quique laboribus ſuſceptis, periculiſque adiutis, nullam rerum geſtarum mercedem, aut certè gratiam deſiderarent: etenim bonas alit artes, omneſque incendimur ad ſtudia gloriæ*, dicente Tito Liuio *lib.* 4. *nihil non aggreſſuros homines, ſi magnis conatibus magna præmia proponantur.*

Eleganter Oſorius noſter *de gloria humana, lib.* 1. *in* 35
princ. ibi: *Multa ſunt, Rex inuictiſſime, quæ magnam vim habent ad hominum vitam vel rectè conſtituendam, vel funditus euertendam: tum nihil eſt quod in vtramque partem tantum valeat, quantum ardens quoddam laudis, & famæ deſiderium. Primum enim adeò latè patet, vt nullus ſit, neque tanta humanitate præditus, neque tam agreſtis, & inhumanus, neque tantis honoribus inſignis, neque tam obſcurus, & ignotus, neque tot virtutis ornamentis excultus, neque tam multis flagitiis coopertus, qui non flagret infinita quadam gloriæ cupiditate. Deinde ita eſt id communibus ſenſibus infixum, vt neque vi rationis euelli, neque lege, aut more vllo mutari, neque vllo metu coerceri, & comprimi poſſit; poſtremò tam vehemens eſt, vt animum nullo in loco conſiſtere patiatur, ſed ſemper incertum trahat & rapiat ad maiora in dies, & altiora inflammato ſtudio conſectanda, ex hoc autem animi motu clariſſimæ virtutes, ex eodem teterrima vitia naſcuntur. Acuit enim induſtriam animoſque ad res acriter & animosè gerendas exſuſcitat, ita tamen vt alios ad ius humanæ ſocietatis tuendum, patriamque beneficiis immortalibus obligandam, alios ad leges nefarias colendas, & Remp. delendam ſolicitet. Vt enim antiquiſſima commemorem, illi primi vrbium conditores, qui homines in ſyluis beſtiarum more diſſipatos vnum in locum compulerunt, & in ciuilis vitæ ſocietatem conuocarunt, omnes quod ex hiſtoriis conſtat, ardenti gloriæ cupiditate fuerunt in ſtudium tam præclari muneris excitati. Quid qui optimis legibus & inſtitutis ciuitates ſuas ad ſummam amplitudinem perduxere? Quid qui pro patria caput ſuum in ſummum vitæ diſcrimen intulere? Quid qui maximarum artium diſciplinis ciues ſuos excoluere? Nam obſcurum eſt neminem ſeſe ſine magna ſpe laudis, vel ad homines inter ſe iuſtitiæ munere conciliandos, vel ad Remp. virtute & induſtria defendendam contuliſſe? Contra verò qui patrias euertêre, aut ſcelere, & amentia conuulsêre, omnes fuerunt ad tam tetrum & tam immane facinus gloriæ cupiditate compulſi. Vtriuſque autem rei ciuitatis vnius varij caſus infinita exempla ſuppeditant. Si enim inueſtigare velimus per quos fuerit olim Roma fundata, eiuſque imperium latiſſimè propagatum, vt à Romulo ordiamur, & ſortem illam clarorum hominum vſque ad extrema florentis Imperij tempora perducamus, intelligimus omnes adeo appetentes laudis, & gloriæ fuiſſe, vt illius parandæ cauſa neque laborem fugerint, neque vitæ periculum recuſauerint. Rurſus ſi naturam ſpectemus eorum Romanorum, qui Romanum Imperium per ſummum ſcelus euerterunt, aut ſaltem de illius pernicie, & interitu cogitarunt, omnes reperiemus ad gloriæ cupiditatem incredibiliter exarſiſſe.*

Ioannes Brantius *de Senatore lib.* 1. *c.* 8. vbi in prin- 36
cipio incommoda Senatorum ſcitu digna refert, & tandem *fol.* 29. in propoſito concludit: *Quid homini poteſt*

Digitized by Google

poteſt dari maius quàm gloria, laus, & æternitas? vt interim omittam quid ſic magiſtratuum comitatus, & egreſſus, quæ in publico ſpecies, quæ in iudiciis veneratio, & illa ſalutari, appeti, decedi de via, de ſemita aſſurgi, reduci, conſuli. Quæ primo aſpectu parua forſitan & leuia memoratu videri non ſum neſcius, at non ſunt tamen honorabilia, & apud nos, & in aliis ciuitatibus, vt quæque optima mora eſt, & optimè conſtituta, illa diligentiſſimè obſeruantur. Quid hominibus tam expetendum quam virtutem ſuam, moderationem animi, temperantiam non latere in tenebris, neque eſſe abditam, ſed in luce ciuitatis, in oculis clariſſimarum prouinciarum, atque in auribus omnium gentium ac nationum eſſe poſitam? ipſos tanquam in alia quadam ſpecula conſpiciendos ſe monſtrandoſque præbere? Pulchrum eſt digito monſtrari, & dicere, hic eſt. Quanquam enim laudabiliora videntur omnia, quæ ſine venditatione, & ſine populo teſte fiunt, omnia tamen bene facta in luce ſe collocari volunt. Quid inquam tam eximium viro politico, quàm verſari aſſiduè in optimorum ciuium vel flore, vel robore? neque enim augeri dignitate, quam bonis æquari gratiis. Atqui ordine Senatorio flos nobilitatis, ornamentum ciuitatis, firmamentum Reip. continetur. Pulchrum eminere eſt inter illuſtres viros: illuſtre eorum munus, qui ex tam magna multitudine ciuium tam pauci de hominum fortunis ſententiam ferunt, &c.

37 Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius, de teſtam. verb. duas, n. 44.* ibi: *Poſtremò eſt vnum peremptorium, quia ſub confidentia beneficij vnuſquiſque ſtatu ſuo derelicto, quibuſcumque cæteris viuendi modis, qui plures ſunt, ſeruitio Principis ſe dedicat, ſupplantaretur in ſui honoris, & totius familiæ denigrationem: itaque mandatum Principis, imò beneficium ſibi foret illuſorium, & deriſorium contra omnem iuſtitiæ æquitatem, quæ neminem permittit beneficio decipi, ſed potiùs iuuari*, &c.

38 Ioan. Bapt. Valenzuel. *d. conſ. 82. n. 50.* ibi: *Et confirmatur; nam ſi munus, vel officium eſſet cum damno, vel ſine honore, non eſſet præmium, ſed è contrario onus & pœna, l. propriè, ff. de verbor. ſignif. vbi non dicuntur bona quæ plus incommodi, quàm commodi habent. Roman. conſ. 510. n. 3.* &c.

39 Idem Valenz. *eod. conſ. 82. n. 3.* ibi: *Quare Cardinalis Contarenus lib. 2. de Repub. Venetorum, dixit, quod regula conuenientior ad rerumpublicarum augmentum, & conſeruationem conſiſtit in præferendo, & honoribus afficiendo benemeritos, cùm remuneratio ſit Reip. præſidium, vt ait Demoſth. in alleg. orat. aduerſus Leptinem*, Petr. Lenaud. *de priuileg. Doctor. p. 4. q. 21. n. 39.* Petr. Bellos *de re milit. p. 7. tit. 1. n. 1.* Horat. Luc. *de priuileg. Scholar. in præfat. n. 4. & 5.* &c. Alia vide apud Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 4. n. 23.* ibi: *Sunt remunerandi tanquam benemeriti, qui pro Principe, ſeu patria laborauerunt, & fidelem operam præſtiterunt*, &c. Pinel. *in l. 1. Cod. de bonis mat. part. 3. n. 61. verſic. infertur 14.* vbi teſtatur ita obſeruaſſe antiquam Romani Senatus prudentiam, omnemque Remp. benè inſtitutam. Gabr. Pereira *deciſ. 4. num. 4.* Burſat. *conſ. 343. n. 24. vol. 4.*

40 Optimæ ad hoc aſſumptum probandum referuntur auctoritates Caſſiodori, & præcipue *lib. 2. var. epiſt. 28. Nutriunt præmiorum exempla virtutes, nec quiſquam eſt qui non ad morum ſumma nitatur aſcendere, quando irremuneratum non relinquitur, quod conſcientia teſte laudatur: graue nimis eſt vt fructu laboris ſui defraudetur induſtrius, & cui debet pro ſedulitate conferri præmium, diſpendium patiatur. Iniuſtum, & malorum omnium probatur extremum, vt inde quis cogatur detrimenta ſuſcipere, vnde credebat auxilia prouenire,*
41 *moleſtiam pati ſine cauſa, pœnam ſine culpa, damna ſine delictis. Tribuenda eſt iuſtis laboribus compenſatio meritorum, quia exprobrata militia creditur, quæ irremunerata tranſitur: athletam populi palma deſignat eſſe victorem, ſudores bellicos ciuica corona teſtatur. Expectant etiam equos præmia ſua, & tanta iuſtitia vis eſt, vt nec illis curſibus detur laboris pretium, qui ſentire non poterant denegatum. Quod ſi ita eſt, dignum hoc homini reddere, qui per honeſta cognoſcitur obſequia placuiſſe. Æquum eſt enim vt vnicuique proficiat labor ſuus, & ſicut expendendo cognoſcit incommoda, ita rebus perfectis conſequatur augmentum.* Idem *lib. 1. epiſt. 3. Quiuis proprio fruatur honore, quod eſt natura laudabile, nec deſinit probata conſcientia faſces, cum generat animo dignitates; omnia ſiquidem bona ſuis ſunt coniuncta cum fructibus, nec credi poteſt virtus, quæ ſequeſtratur à præmio*, &c.

Sancti etiam viri, & Dei amici ſpe præmij ei ſerni- 42
re alliciebantur, & non diffitetur Dauid *Pſal. 118.* ibi: *Inclinaui cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas in æternum propter retributionem*: & Princeps Apoſtolorum Petrus apud Matth. *c. 19. Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te, quid ergo erit nobis?* Super quibus verbis S. Hieron. 3. *in Matth.* mirari videtur quomodo Petrus præmium tam audacter quærebat, dicens: *Grandis fiducia, Petrus piſcator erat, diues non fuerat, & tamen loquitur confidenter, reliquimus omnia, quid igitur dabis nobis præmij.* Facit Concil. Trid. *ſeſſ. 6. de iuſtificat. can. 31.* ibi: *Si quis dixerit iuſtificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis bene operatur, anathema ſit*, &c. S. Thom. *1. 2. q. 27. art. 3. & 4.* Durand. *q. 3.* Syluest. *in ſum. verb. charitas, q. 7.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. c. 35. n. 2.* Diuus Paulus *ad Hebræos c. 11. verſ. 26.* de Moyſe agens, qui contempſit Ægypti Regnum, & quod hoc fecit: *Aſpiciebat enim in remunerationem.* Gabr. Aluarez *de priuil. pauperum p. 1. q. 6. n. 45. cum ſeqq.*

Sanctus Ambroſ. *lib. 1. de Pœnit. c. 16.* id ipſum mani- 43
feſtat, ibi: *Omne ſtudium torpeſcit dilatione, & ideo Dominus vt præſentium fructu cumularetur deuotio Diſcipulorum, dixit quoniam qui dimiſiſſet omnia ſua, & eum ſequutus eſſet, centies tantum reciperet, & hic & in futurum prius promiſit, vt faſtidia dilationis auferret.*

Sanctus Ioannes Chryſoſt. aureis verbis idem expreſ- 44
ſit *in cap. 4. Ioannis, homil. 33. Nam veteres Patriarchæ ſeminando, Apoſtoli autem metendo quodammodo laborauerunt; ſicut autem ſatio longiùs abeſt à fructu quàm meſſis, ita Patriarcharum labores longiùs aberant à præmiis vitæ æternæ, quàm labores Apoſtolorum; labores igitur Patriarcharum duros ac difficiles reddebat abſentia præmiorum: at verò Apoſtolorum labores, quamvis multò grauiores, & acerbiores fuerint, tamen ipſa præſentia præmiorum leues, ac penè nullos efficiebat:* noſter Franciſc. de Mendoza *in lib. 1. Regum, capite 8. num. 8. ſectione 2. §. 3. fol. mihi 1031.* Si quæris, amice, Senatorem doctiſſimum, Paſtorem vigilantiſſimum, miniſtrum fideliſſimum, qui muneri ſuo rectè ſatisfaciant, qui Deum in rebus agendis præ oculis ſemper habeant, qui mandata Principis ſancto zelo adimplere curent, iuraque & leges obſeruare faciant, de genere nihil cures. Cùm Tobias interrogaſſet Angelum, qui filium erat comitaturus, de qua domo, aut de qua Tribu eſſet, reſpondit ei Angelus: *Genus quæris mercenarij, an ipſum mercenarium, qui cum filio eat?* Quaſi diceret, non genus hominum, ſed perſonas eſſe perpendendas. Alia vide in meo *tract. de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 1. titulo 2. gloſſ. 17. num. 13. cum ſeqq.* Et 45
optimè Bion Philoſophus: *Cùm indiges, ô Rex, ſagittariis, bene facis non interrogando genus, ſed ſcopum proponendo, optimos illorum tibi deligis: ſic etiam amicos explora non vnde nati, ſed qui & quales ſint.* Prouidendum eſt officiis de bonis perſonis, non verò perſonis de bonis officiis, niſi cum vtrumque ſimul

fieri poteſt; legimus enim *in vita doctiſſimi, ac piiſſimi Cardinalis Bellarmini, lib. 3.c.5. §.rurſus,* ad conſulta-
46 tionem Clementis VIII.ſic reſpondiſſe: *Deberent prouidere Eccleſia de bonis perſonis, non autem perſona de bonis Eccleſiis. Fateor tamen optimam illam eſſe prouiſionem, cum vtramque ſimul fieri poteſt, vt & perſona benemerenti, & Eccleſia vacanti vtiliter prouideatur;* cui Pontifex ita reſpondit: *Scimus, & hoc quantum in nobis eſt pra oculis habemus, prouidere Eccleſiis non autem perſonis, niſi quando & Eccleſia, & perſona aquè nos prouidere putamus,* &c. refert D.Ioannes Solorzan. *de Indiarum gubern. tom. 2. lib.3.c.7.n.13.*

CONCLVSIO II.

Officiorum, honorumque omnium Chriſtiana Reipub. de iure capaces ſunt qui fidem Catholicam fideliter amplectuntur, & in ea ſecuri & immobiles perſiſtunt, etiamſi à Iudais conuerſis originem duxerint, itavt notoria illis inferatur iniuria, ſi pracisà infidelitate ob ſuam deſcendentiam, ab illis obtinendis aliquo ſtatuto excludantur.

47 COmmunis humani generis inimicus, diabolum dico, in primitiua Eccleſia zizaniam ſeminandi cauſa diſtinctionem inter Chriſtianos ex omni natione ad eam venientes introducere volens, ab Apoſtolo Gentium Doctore conuincitur, dum *ad Roman.cap.*10. ita ait: *Non eſt enim diſtinctio Iudai, & Graci; nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum*: omnes nos,addit ipſe 1.*ad Corinth.*12. *in vnum corpus baptizati ſumus, ſiue Iudai, ſiue Gentiles.* Quid melius,& ad propoſitum vtilius in comprobationē huius Catholicæ concluſionis referri poteſt,quàm Bulla quædam Summi Pontificis Nicolai V. quam ad litterā tranſcribit, & ſe vidiſſe ſub plumbo affirmat Corduba *lib.*1.*q.*54.*fol.*434.& illius meminere Ioannes de Mariana *in hiſtoria Hiſpania,lib.*22.*c.*8.& P.Hieron.de la Cruz *in reſponſo apologetico ad diſcurſum P.Fr.Auguſt. Salucij,c.* 3. §.2. cuius tenor eſt qui ſequitur: *Nicolaus Epiſcop.ſeruus ſeruorum Dei,ad perpetuam rei memoriā. Humani generis inimicus illico,quo Verbum Dei cadere in terram bonam conſpexit, operam dedit ſeminare zizaniam, vt conculcato ſemine nullum fructum produceret, prout vas electionis Apoſtolus Paulus huius zizania pracipuus exſtirpator refert, quod in initio inter conuerſos ad Fidem differentia antelationis exorta eſt, Iudais cum Gentibus de pralatione contendentibus,aliis aliter in Dei Eccleſia ſciſſuram inducere cupientibus; cum alij Cepha, alij Apollinis eſſe certarent, Redemptor noſter his prouidens ab initio naſcentis Eccleſia ordinauit qui huiuſmodi Zizanium exſtirparent, humanaque imbecillitate peccantibus, aut lapſis occurrerent, prout ipſe Apoſtolus ad Romanos ſcribens omne huius antelationis diſſidium diuinis verbis euertit. Atque Petrus Apoſtolorum princeps in ſingulis diœceſibus ordinatis Epiſcopis omnem ſchiſmatis occaſionem ſubmouit. Nos igitur Redemptoris noſtri exemplo, cuius vices ad huiuſmodi tollenda diſſidia, locumque, licèt immeriti tenemus in terris, prafatorum exemplis edocti omni vigili cura compellimur operam dare, vt his, qua inter fideles poſſent aliquam diuiſionem parere, noſtrò Pontificalis officij auctoritate occurramus, vt inter fideles charitatis amor, & vnitas vigeat. Nihil enim eſt quod tam inter Fideles conueniat, quàm quod in omnibus ſit velle vnum, dicente Apoſtolo: Sicut enim corpus vnum membra multa habet, omnia autem membra corporis, cùm ſint multa, vnum tamen corpus ſunt, ita & Chriſtus. Etenim in vno ſpiritu omnes nos in vnum corpus baptizati ſumus, ſiue Iudai,ſiue Gentiles,ſiue ſerui, ſiue liberi omnes in vno ſpiritu potati ſumus: vnum corpus, & vnus ſpiritus, ſicut vocati eſtis in vnam ſpem vocationis veſtra, vnus ſpiritus, vna fides, vnum Baptiſma, vnus Deus, & pater omnium. Percepimus quoſdam nouos zizania ſeminatores affectantes huius vnitatis, & Fidei noſtra ſalutare documentum contemnere, & quod per vas electionis Paulum Apoſtolum exſtirpatum fuerat diſſidium in diuerſis partibus, maximè in Regnis chariſſimo filio noſtro Ioanni Caſtella, & Legionis Regi illuſtri ſubiectis renouare, auſu temerario aſſerere, quod qui ex Gentilitate, aut ex Iudaiſmo, aut alio quouis errore Chriſtiana Fidei veritatem cognouerūt, & baptizati ſunt, & quod grauius eſt, eorum filios propter nouam aſſumptionem Fidei, non debere ad honores, dignitates, officia, tabellionatus, & ad teſtimonium in Chriſticolarum cauſis admitti, & eos verbo, & facto contumeliis afficientes. Qua cum à Redemptoris noſtri inſtitutis aliena ſint, eodem Paulo Apoſtolo teſtante, cum dicat, Gloria, honor, & pax omni operanti bonum, Iudao primum, & Graco, non eſt enim acceptio perſonarum apud Deum. Et omnis qui credit, non confundetur. Non eſt enim diſtinctio Iudai & Graci; nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum.* Et alibi: *In Chriſto Ieſu neque circuncìſio aliquid valet, neque praputium, ſed Fides, qua per dilectionem operatur. Hos vt à veritate Fidei Catholica aberrantes, ad viam veritatis reducere, ac quatenus exceſſerunt, animaduertere cupientes, cum non tam auctoritatibus pramiſſis diuinis contradicant, ſed illuſtrium Principum quondam Alphonſi ſapientis cognominati, & Henrici, & chariſſimi filij noſtri Ioannis moderni Caſtella, & Legionis Regum pro Fidei augmento perpetuis ſanctionibus, authenticis litteris eorum ſigillo munitis grauibus pœnis vallatis per Nos viſis, & maturè diſcuſſis, quibus ſanxerunt, vt inter nouiter conuerſos ad Fidem maximè de populo Iſraelitico, & antiquos Chriſtianos nulla in honoribus, dignitatibus, & officiis tam ſacularibus, quàm Eccleſiaſticis ſuſcipiendis, & habendis diſcretio fiat; ac affectantes, vt quiſque, qua recta ſunt, ſapiat, & qui contra Chriſtiana legis normam falſa ſeminare, & proximos ſcandalizare, qua vnitati, & paci contraria ſunt, praſumpſere, debitis pœnis affecti errores eorum agnoſcant, prafatorum Principum ordinationes, & decreta, vt Iuri, & ſacris Canonibus conformia ſuper his edita, & proprio Motu, & certa ſcientia approbamus, & Apoſtolica auctoritatis munimine roboramus, ac omnibus, & ſingulis cuiuſcunque ſtatus, & gradus, ac conditionis fuerint, Eccleſiaſticis, vel ſacularibus ſub excommunicationis pœna mandamus, vt omnes, & ſingulos ad Chriſtianam Fidem conuerſos, & in poſterum conuertendos, ſeu ex Gentilitate, ſeu ex Iudaiſmo, ſeu ex quauis ſecta venerint, aut venire contigerit, & eorum poſteros, tam Eccleſiaſticos, quàm ſaculares Catholicè, & ſecundùm quod decet Chriſtianum viuentes, ad omnes dignitates, & officia, tabellionatus, teſtium depoſitiones, & omnia alia, ad qua alij Chriſtiani quantumcunque antiqui admitti ſolent, admittant, nec propter Fidei nouam receptionem inter eos, & alios Chriſtianos diſcretiones faciant, nec verbis, aut facto contumeliis afficiant, aut affici permittant, ſed omni eorum poſſibilitate contradicant, & opponant, & eos cum charitate proſequantur ſine perſonarum acceptione. Omnes Catholicos vnum eſſe corpus in Chriſto ſecundùm Fidei doctrinam, quos omnes tales eſſe, & pro talibus ab omnibus haberi harum ſerie decernimus, & declaramus. Verùm*

rum, ſi qui ex eis poſt baptiſma Chriſtianorum fidem non ſapere, aut Gentilium, aut Hebræorum errores ſectari, vel dolo, vel ignorantia Chriſtianæ Fidei non ſeruare præcepta inuenti fuerint, quibus caſibus, quæ in Toletano Concilio, maximè cap. conſtituit, & alibi contra huiuſmodi apoſtatas à Fide, non pariter cum aliis fidelibus bonis ad huiuſmodi honores admittendis decreta ſunt, locum ſibi vendicent (prout præfati Reges rectè ſacros Canones intelligentes in præmiſſis eorum Conſtitutionibus quaſdam eorum leges interpretati ſunt) aut alias ad competentem Iudicem, & quod iuſtum eſt fieri publica auctoritate legis, ſeruato ordine ſtudeat, nec quiſquam propria auctoritate, aut iuris ordine non ſeruato contra diuinarum, humanarumque legum doctrinam aliquid in eos, vel eorum aliquem audeat attentare. Et venerabilibus fratribus Epiſcopis committimus & mandamus, vt contra eos qui contraria præmiſſis in poſterum dogmatizare præſumpſerint, & præfatis Chriſti fidelibus, verbo vel facto propter præmiſſa iniurias intulerint, aut hactenus intulerunt, & contra præſtantes auxilium, conſilium, vel fauorem, omnis iuris ſolemnitate omiſſa, ſola facti veritate inſpecta, ad priuationes, inhabilitationes, corporalem capturam, & alias pœnas pecuniarias, prout qualitas delicti requirere videbitur, procedant, vel alter eorum procedat. Datum Fabriani Camerinenſis diœceſis anno Incarnationis Dominicæ 1409. Pontificatus noſtri anno tertio.

Ex quibus omnibus, proſequitur idem Corduba, in hac Bulla contentis patet, Nicolaum V. declaraſſe & diffiniuiſſe eos, qui horum generum ſegregationes faciunt, eſſe contemptores vnitatis Eccleſiaſticæ, tranſgreſſores ſalubrium Fidei documentorum, ſeminatores zizaniarum, ſcandalizatores proximorum, contrarios vnitati, & paci Chriſtianæ, errantes à veritate Fidei, ſeminatoreſque falſitatis contra regulas Fidei Chriſtianæ, & contra Sacram Scripturam, vt ex infra dicendis etiam apparebit.

49 Conſtat enim de tempore promulgationis ſancti Euangelij plures in Hiſpania extitiſſe Iudæos; nam *Actor. c. 2.* dicitur: *Erant in Hieruſalem habitantes Iudæi viri religioſi ex omni natione, quæ ſub Cœlo eſt*, quarũ nationum vnam eſſe Hiſpaniam certum eſt, in qua, vt dicebamus, plures fuiſſe referunt Ioſeph. *antiquit. Iudaic. lib. 10. c. 11. & lib. 11. c. 5. & lib. 14. c. 1. cum ſeqq.* Strabo *Geograph. lib. 3.* Garibai *lib. 5. c. 4.* P. Mariana *lib. 4. c. 4.* Fr. Ioan. de la Puente *tom. 1. de la Monarchia, lib. 2. c. 23. & 24.* qui Matrimonia cum Catholicorum filiabus contrahebant, quæ tamen circa annum Redemptionis noſtræ 300. *in Concilio Illiberitano can. 16.* deinceps contrahi prohibita fuerunt, vt affirmat D. Ferdinandus de Mendoza *de confirmation. Concilij Illiberitani, lib. 1. cap. 2.* Fr. Ioannes de la Puente *d. c. 24. §. 1.* de quibus, & aliis, qui ad Fidem Catholicam conuerſi ſunt tempore Catholicorum Regum Ferdinandi & Eliſabethæ, & vigore *l. Hiſp. 2. 3. & 4. tit. 2. lib. 8. Recop.* & de eorum filiis, & deſcendentibus minimè loquuntur ſtatuta excludentia à Iudæis originem ducentes, ſed tantum de illis, qui ab eo tempore conuerſi ſunt, vt tradunt Didac. Velaſquez *in defenſione ſtatuti Toletani, cap. 16.* Fontanel. *de pactis nuptialib. clauſ. 5. p. 1. n. 107.* Tempore etiam Gothorum Catholici cum Iudæis matrimonialiter copulabantur, quo non obſtante ad Arrianam ſectam tranſierunt ab anno 370. & in ea perſeuerarunt vſque ad annum 586. in quo eam reliquerunt, vt referunt Oroſ. *lib. 3. cap. 33.* Card. Cæſ. Baron. *annal. Eccl. tom. 4. anno 370. n. 109.* Morales *lib. 12. cap. 1.* Fr. Ioan. de Puente *lib. 1. cap. 24. §. 1.* Idem Maurorum temporibus vſitatum fuit in Hiſpania, qui cùm eam irruerent de anno 714. per ſexcentos ferè annos illam inhabitarunt; nam iidem Hiſpaniæ Reges cum Maurorum filiabus matrimonia contrahere non inficiabantur, ex Serrat. *de Matrim. hæret. art. 1. & 2.* Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 72. ex n. 2.* Solorzan. *de iure Indiarum, lib. 3. c. 5. n. 13.* in omnibus enim præter ea quæ ad Religionem ſpectabant, Chriſtiani & Mauri ita commixti incedebant, & commorabantur, vt vulgò dicerentur Mixtarabes, quaſi mixti Arabibus, deinde Muxarabes, vt colligi videtur *ex chronica generali Regis Alphonſi, p. 4. fol. 235. & ex hiſtoria Archiepiſcop. D. Roderici, lib. 3. c. 2. & lib. 6. c. 26. & ex Alcozer en la hiſtoria de Toledo, lib. 1. c. 68. & ex Piſa lib. 3. cap. 22.*

Præter hanc Nicolai V. ſententiam, idem priùs 50
ſenſerunt alij Pontifices eius prædeceſſores. Alexander III. *in cap. eam te, de reſcript.* Epiſcopum Tornacenſem meritò reprehendit, eo quòd ad Præbendam ſuæ Eccleſiæ admittere recuſabat quendam qui antequam Chriſtianus fieret, Iudaicam perfidiam profeſſus fuerat, aſſerens non ob id excludendum eſſe, vt patet ex illis verbis, ibi: *Pro eo quod Iudæus extiterit, ipſum dedignari non debes*: vbi gloſ. *verb. Iudæus*, decidendi rationem præſtat dicens: *Quoniam de Iudæis Conuerſis Eccleſia fundata fuit, c. in nono, diſt. 21. & exiſtimandus erat iſte dignus fauore.*

Gregorius *lib. 3. epiſt. 26. ad Ianuarium Epiſcopum* 51
Calaritanum, relatus *in c. quod autem 33. q. 7.* tanquam Paſtor vniuerſalis Eccleſiæ, Fidei Catholicæ propagandæ zelo accenſus, ait ſe optare vt omnes Iudæi Chriſtiani fierent, ſimulque nobiſcum in pace & charitate noſtra poſſideant.

Gregorius IX. *in c. Venerabilis 37. de præbend.* refert 52
quod cum Capitulum Eccleſiæ Argentinæ admittere ad Præbendas nollet, niſi illos, in quibus ſecundùm Eccleſiæ inſtituta, nobilitas, & eminens ſcientia concurrerent, ibi: *Conſuetudinem allegans antiquam inuiolabiliter obſeruatam, iuxta quam nullum niſi nobilem, & liberum, & ab vtroque parente illuſtrem, honeſtæ conuerſationis, ac eminentis ſcientiæ in ſuum conſortium hactenus admiſerunt*; nihilominus ipſe Pontifex ita conſultationi ſibi factæ reſpondit: *Nos igitur attendentes quod non generis, ſed virtutum nobilitas, vita quoque honeſtas gratum Deo faciunt, & idoneum ſeruitorem. Diſcretioni veſtræ mandamus quod ipſum ad eam recipi faciatis*, &c. vbi gloſ. *verb. conſuetudinem*, mirabiliter ad propoſitum: *Hæc conſuetudo quantumcumque* 53
fuerit obtenta, & etiam antiqua, non eſt obſeruanda, quia in talibus nulla diſtinctio nobilitatis eſt conſideranda, ſed vndecunque nati fuerint legitimè, dummodo honeſtæ vitæ fuerint, admittendi ſunt, cap. nos qui, diſt. 40. cap. vndecunque, diſt. 56. & cap. ad decorem, de inſtit. quia non ſanguini, ſed vitæ meritis beneficia ſunt conferenda, cap. Moyſes, 8. q. 1. cap. recurras 2. 32. q. 4. §. inuenis, qui cùm totus ſit Sancti Auguſtini *tract. 11. ſuper Ioan. eius verba aurea, & notatu digniſſima referam. Inuenis ibi bonos filios Iacob natos de ancillis, & bonos filios Iacob natos de liberis: nihil obfuit natiuitas de vteris ancillarum, quando in patre cognouerunt ſemen ſuum, & conſequenter Regnum cum fratribus tenuerunt. Quomodo ergo in filiis Iacob non obfuit illis, qui nati ſunt de ancillis, quominus tenerent Regnum, & terram repromiſſionis cum fratribus ex æquo acciperent? Non illis obfuerunt natales ancillarum, ſed præualuit ſemen paternum: ſic quicunque per malos baptizantur, tanquam de ancillis videntur nati, ſed tamen quia ex ſemine verbi Dei, quod figuratur in Iacob, non contriſtentur, ſimul hæreditatem cum fratribus poſſidebunt.*

Innocentius III. *in c. ad decorem 5. de inſtit.* repre- 54
hendens Conſtantinopolitanum Patriarcham, quia in admittendis ad ſuam Eccleſiam, nationum, & generis differentiam faciebat, ita reſpondit: *Nos attendentes,*

Digitized by Google

quod in omni gente, qui facit iuſtitiam, acceptus eſt Deo, nec ſanctuarium Dei conuenit iure hæreditario poſſideri. Quocirca mandamus quatenus moneatis eundem, vt viros litteratos, & alios idoneos vndecunque originem duxerint, in prædictis Eccleſiis, & maximè in maiori inſtituere non poſtponat.

55 Sanctæ mem. Pius V. agens de quadam excluſione, quæ in Ordine Seraphici P. Franciſci fieri prætendebatur, ne ſcilicet in ea admitterentur qui à Iudæis originem ducerent, ita ſtatuit: *His qui ex Iudæorum genere deſcendunt, cum poſt ſuſceptum Baptiſma Græci & Iudæi diſtinctio eſſe non debeat, nullatenus defectus generis huiuſmodi, quominus in ordinem prædictum recipiantur, & ad conſequendas in dicto Ordine dignitates, gradus, & officia Religionis, vel quidpiam alteri conceſſum, obeſſe poſſit, vel debeat.*

56 Cardinalis Caietanus interrogatus à P. M. Fratre Martino de Paz regente monaſterij Sancti Stephani Salmanticenſis, an liceat ad religionem ſuam admittere, vel ab ea iam admiſſos expellere qui reperti fuerint originem trahere ab Hebræis, *tom. 1. opuſcul. tract. 31. reſp. 6. ad fin.* ita reſpondit: *Et quamuis ita eſſe mihi videatur, irrationabile tamen mihi videtur perpetuum ſtatutum, aut opus huiuſmodi, & refutationes reſpectu illorum, qui nulla alia ſuſpicionis nota ſunt affecti, niſi quod originem ex Iudæis traxerunt: tum quia ſalus noſtra ex Iudæis eſt, ex quibus natus eſt Chriſtus ſecundum carnem, & Apoſtoli, & plurimi Patres fidei, & ingrati inuenimur ſui generis filios expellendo: tum quia occaſio daretur Iudæis ne ad Fidem conuertantur, dum intelligunt Conuerſorum filios in generationem, & generationes repulſos à Religione: tum quia ſtatus Religionis eſt talis, vt ipſi, ſi in aliquo dubitant, ſolidari in fide potius, quàm alios deficere poſſint. Hæc ſunt, Pater Reuerende, quæ mihi occurrunt reſpondenda in die S. Matthæi Apoſtol. Senis 1514.* Idem quoque docet S. Thom. *opuſc. 17. cap. 4. tom. 17.* ſcribens contra nonnullos, qui affectatis doctrinis intendebant à Religionibus euertere Iudæos ad fidem nouè conuerſos.

57 Baſileenſe Concilium generale celebratum anno 1431. in quo omnes Epiſcopi Hiſpaniæ, Galliæ, & Germaniæ interfuerunt, *ſeſſ. 19.* ſtatuit vt ad dignitates, Officia, & honores admittantur in qualibet Mundi parte qui ex Iudæis Catholicam Fidẽ amplexi fuerint: his verbis: *Et quoniam per gratiam Baptiſmi ciues Sanctorum, & domeſtici Dei efficiuntur, & hæredes, longéque dignius ſit regenerari ſpiritu quàm naſci carne: hac edita lege ſtatuimus vt ciuitatum, & locorum, in quibus ſacro Baptiſmate regenerantur, priuilegiis, libertatibus & immunitatibus gaudeant, quæ ratione dumtaxat natiuitatis & originis alij conſequuntur.*

58 Concilium Toletanum Nationale XVI. *c. 1.* celebratum anno Domini 643. & in quo interfuerunt Hiſpani Epiſcopi 66. vt refert Mariana *lib. 6. c. 18.* ſtatuit toto corde conuerſos ex Iudaïſmo ad Fidẽ Catholicam gaudere exemptione ab omnibus tributis, & immunitatibus, & nobiles ac honorabiles haberi, his verbis: *Qui ex Iudæis ad Chriſtum plena mentis intentione ſe conuerterint, & Fidem Catholicam abſque aliqua infidelitatis fuco ſeruauerint, ab omni exactione, quam fiſco perſoluere conſueti ſunt, ſecuri, immunéſque permaneant, & ſuis vtilitatibus, vt cæteri ingenui vacent; nam id æquitatis ordo depoſcit, vt qui fide decorantur, coram hominibus nobiles, atque honorabiles habeantur.*

59 Et *lege Regia Hiſp. 6. tit. 24. part. 7.* cautum eſt, vt omnes miniſtri & ſubditi obſeruent, colant, honoréſque deferant illis, qui ad Fidem Catholicã ſincero animo conuerſi fuerint, & tandem concludit: *Los tales recien conuertidos puedan auer todos los officios, y todas las honras que han todos los otros Chriſtianos.*

60 P. Sanctus Ignatius eiuſdem ſententiæ fuit, vt apparet ex quadam epiſtola, quam P. Petrus Polancus ſcripſit ad P. Arauz, primum Hiſpaniæ Prouincialem, ſub dat. Romæ die 19. Iunij 1553. tenoris ſequentis, videlicet: *A nueſtro Padre triſte, lo que dize V. R. de las baterias que dan de palacio y de otras partes ſobre no admitir Chriſtianos nueuos en la Compañia, y no le parece que los tales ayan de ſer excluidos*, &c. Idem aſſeruit P. Petrus de Ribadeneira in alia epiſtola, quam ex Matritenſi oppido miſit ad Romanam Curiam eo tempore quo celebrabatur Capitulum Generale, *ſub dat. die 19. Ianuarij 1608.*

61 P. item Didacus Laynez, ex eadem Societate Iesv primi ſui fundatoris veſtigia ſequutus, ad eundem P. Arauz ſcribens, idem cenſuit his verbis: *Digo que a mi parecer, y creo que eſte ſeria el comun de la Compañia, no podemos vzar deſte remedio (conuiene à ſaber de no admitir à los notados en la Compañia) y aunque pudieſſemos, no conuenia: y quanto à lo primero que no podiamos, conſta, porque ſi ſe acuerda V. P. ha eſcrito ſobre eſto à nueſtro Padre Ignacio que eſta en el Cielo, y entonces nueſtro Padre mirada la coſa, y encommendada à nueſtro Señor, ſe reſolviò en lo contrario, y aſſi lo paſſo en las conſtituciones, laſquales en la Congregacion paſſada ſe comprobaron, y ſe hizo dello vn decreto que no ſe mudaſſe nada*, &c.

62 P. Alphonſus de Salmeron Toletanus ex eadem Societate Iesv non minùs vitæ ſanctitate, quàm doctrinæ præſtantia celebris, in opuſculo hac de re inter eius opera impreſſo, ſic loquitur. *Monendi præterea ſunt Religionum Regularium Antiſtites, nullam grauiorem peſtem inter Religioſos graſſari poſſe, quàm hanc generum diſtinctionem, quam qui mortui mundo profitentur, iterum ad vitam mundi, & ſeculi huius pompam diabolico miraculo ſuſcitentur*, &c.

63 P. Zapata *in tract. de Iuſtit. diſtribut. p. 2. c. 11. num. 7.* ibi: *Qui iam à natiuitate Chriſtianam Fidem profeſſi fuerint, & ab ipſa infantia Fidei ſe addixerint, tamen patrem, auum, aut proauum Ethnicum, Iudæum, ac Saracenum habuerint, irregulares non ſunt, neque tanquam neophyti à beneficiis, & Eccleſiaſticis dignitatibus, aut officiis ſecularibus prohibentur, neophyti non ſunt, nec dici debent, c. fin. 49. diſt. nec attento iure communi à ſacris Ordinibus, beneficiis, dignitatibus Eccleſiaſticis, & honoribus publicis ſecularibus repelluntur, vt poſt alios reſoluit* Cou. *in Clem. 1. de homicid. p. 1. §. 2. n. 7.* &c. refert R. P. Hieron. de la Cruz *lib. 2. de la moderacion de las informaciones, cap. 9.*

64 R. P. Alphonſus de Oropeſa, Ordinis S. Hieronymi in Hiſpania Prior Generalis, ac in Caſtellæ Regnis Inquiſitor etiam generalis, in libro quem ſcripſit, *Lumen ad reuelationem gentium*, plura pro hac parte ſincero animo, & Chriſtiano zelo adducit, maximè *c. 4.*

D. Franciſcus Torreblanca Villalpando *de iure ſpirituali lib. 13. c. 32. à princ.* vbi agit de puritate ſanguinis requiſita in ſtatutis Hiſpaniæ, & eius probatione per famam, & latè de hac materia.

65 D. Marius Cutellius I. C. Siculus, vir doctiſſimus & mei amiciſſimus, *in ſuo Codice ad leges Federici, c. 63. nota 73. num. 1.* hanc partem multis defendere conatur, & inter alia quoad propoſitum hæc verba ſummo cum iudicio refert: *Morem hunc Hiſpana gens ſi fortè renouaſſet, Agarenos qui apud eos morabantur, reliquias Granatenſis Regni etiamnum incolas, ac Chriſti veros cultores haberent, nilque nobiliſſimo, omniumque honorum referto imperio deeſſet, quod hodie deſertum quodammodo accolis conſpicitur. Erat profectò obliuiſcenda priſtina perfidia ſponte ſua conuerſis ad publica munera, honoréſue, nullo ſeruato delectu, nec vllo diſcrimine admiſſis, obliuiſcendaque noui veteriſque Chriſticolæ differentia, quæ vniuerſorum animos propter*

paucorum

paucorum concupiſcentiam, vt ipſis ſolummodo ſumma, præſtantiave committerentur, à Fide diſtraxis, &c. & paulo inferius, *num.* 7. ibi: *Moneor ſecundo cæterarum nationum exemplo, qui cùm multos Hebræos incolas nihilo minus quàm Hiſpani habuiſſent, illis ad Fidem conuerſis breui temporis curriculo cæteris fidelibus æquarunt, ne vllum nominis, nec rei diſcrimen agnoſceretur, Galli enim anno Chriſti ortus 1395. Iudæis qui noſtram Fidem amplexari nollent, eiectis, Genebrardo teſte, quanquam pene omnes perfidiam exuere potius quam exulare deliberaſſent, id tamen multi nomine tenus effecere, ſimulatam Religionem profeſſi, vt in ſuis laribus manerent, quorum nequitia temporis obliuione ac deſcendentium pietate exoleuit. Itali quoque licèt etiam nunc ſedes Iudæis tribuant, diſtinctio autem hæc inter veteres, ac recentiores fideles inter eos non inſpicitur, nec vllum vnquam ob promiſcuam horum ad honores admiſſionem Reip. periculum cognitum fuit, multoque minus in reliquis noſtri Regis in Italia prouinciis, Neapolis nempe ac Inſularum, etenim quo die conuerſi ad Fidem fuerunt, nulla*
67 *anteactæ perfidia nota imputati ſunt; nam quoad Siculos attinet, certum eſt nullas apud nos gentis huius reliquias remanſiſſe, omnes enim quotquot erant vno die, vlla neque conuerſionis pactione conceſſa, eiecti fuerunt anno ſalutis noſtræ 1474. nec mirum ſit vllam puritatis rationem à nobis ſcrupuloſius exigi, ſi ad honores, ac munera illa euehi contingat quæ nonniſi vetuſtiſſimis quibuſque fidelibus largiuntur, generis tantum ratione habita, quod Hiſpania horrendum dictu, aliter euenit; nam*
68 *cùm plebeij qualeſcunque ſint, ſpurciſſimi etiam ordinis ab ignotum aſcendentium genus, nullam ex hoc capite controuerſiam patiantur, nobiliſſimi tamen, ac generoſiſſimi viri in dies ob remotiſſimam ac ſæpè confictam affinitatem cauillantur, ac honoris augendi ſtudio mirificè dehonorantur*, &c.

69 R.P.Fr. Hieronymus de la Cruz ſacræ Religionis S. Hieronymi alumnus, & ſcriptor nobiliſſimus, & doctiſſimus, ac profunda eruditione, morum grauitate, eloquentiæque vrbanitate præditus, in tract. quem ſcripſit, *Defenſa de los ſtatutos y noblezas Eſpañolas, lib.* 2. *de la moderacion de las informaciones, per tot.* hanc partem multis argumentis, & auctoritatibus ſtrenuè defendit, ibique *in cap.* 8. *prope fin. pag.* 202. eleganter hæc dictat: *Añado que no ſolo no tiene inconueniente que entren, ſino que pueden tener grande vtilidad porque ſe zelo la fé con mas rigor. Porque ſi no eſtan notados, haran todo lo que hazen los demas, y ſi lo eſtan, ſe han procurar reſinar, zelando con mayor voluntad y deſuelo las culpas que entendieren ſe cometen contra la fé, como lo han hecho otros de la miſma Nacion, delatando de los ſuyos ſin atender à parenteſco, à ſangre o reſpeta temporal, eſcreuiendo contra ellos apologias y tratados, confirmando con euidentes teſtimonios nueſtra ſancta fé Catholica, y derribando la Synagoga por el ſuelo, y enſalzando la Igleſia haſta los Cielos: A demas de que en los primeros trecientos años del Euangelio, la predicacion y conuerſion del Mundo corrio por cuenta de los Hebreos conuertidos por los Apoſtolos, vniuerſalmente hablando; y en todos tiempos ſe han hallado entre ellos Varones ſeñaladiſſimos en letras, y virtud, que han ſido cauſa de la conuerſion de otros muchos. En los mas antiguos tiempos fueron muy ſeñalados eſcritores Eccleſiaſticos, Iuſto Tyberienſe, y Iudas Syro, Ioſepho Tiberino Iudio, y en la Dignidad Conde y gran Cauallero, y deſpues que le conuertio Dios milagroſamente, fue ſingular preſidio de los Chriſtianos contra la tyrania de Conſtancio Auino. Edifico en diuerſas partes muchas Igleſias, y principalmente donde auia Synagogas, para atraer à los Iudios conocimiẽto de Chriſto, como en Tyberiades, Diocæſaria, Nazareth, Caſarnaum. A el ſe le deue ſegun eſcriue ſan Epifanio, el deſcubrimiento del Euangelio de ſan Mateo en Hebreo, y otros libros Canonicos que tenian los Iudios ocultados en el gazofilacio de Scycopoli. S. Helian Arçobiſpo de Toledo eſcritor nobiliſſimo Eſpañol, Michael Adam Aleman, Nicolao de Lyra Ingles, Paulo de Heredia doctiſſimo defenſor de nueſtra ſacrada Religion, Pedro Alfonſo declarado enemigo de los errores de los de ſu Nacio, y zelador de la fé de Chriſto, Paul Burgenſe, Don Alonſo de Cartagena, y ſus hermanos, Paulo Riccio Varon clariſſimo en diuerſas facultades, y finalmente el que quiſiere ver mayor nomenclatura de hombres famoſos y ſantos deſta Nacion, lea à Euſebio todo el lib. 4. de la hiſtoria Eccleſiaſtica, y vera que en la ſangre Hebrea no vniuerſalmente aſſienta mal la fé de Ieſu Chriſto*, &c.

Doctor Alphonſ. de Montaluo *in* 2. *verb. tom. dizo tit.* 3. *lib.* 4. *for. num.* 12. vbi diuini, & humani iuris ac ſanctorum Patrum auctoritatibus eandem comprobat ſententiam, & poſt prologum incipit ſuum diſcurſum his verbis. *Itaque cum quidam noſtris temporibus maligni ſpiritus conſilio repleti, tanti reatus pondera tradidiſſent vt ad diſmembrandam Chriſtianam Fidem ex Chriſti fidelibus ſacere infideles inſana mente per deuia ſophiſmata & cauillationes acceſſiſſent, & ſacrilego ſchiſmate vnitatem Chriſtianam collidere non erubuiſſent, indiſcretam, imò veriùs differentiam inter Chriſti fideles ad veram Chriſti Fidem nouiter conuerſos cum antiquis faciendo, temerariéque aſſerendo quod noui ſunt perpetuò damnati, & quod officia publica, ſeu Eccleſiaſticos ordines in dicta Eccleſia nullatenus habere poſſunt, antiqui verò ſaluati. Quæ concluſiones, ſeu opiniones ſic generales quantum ſint deteſtabiles, quantum Deo ſanctiſque ſint contraria, diuina, & propheticæ, necnon Euangelica lex, & ſacri Canones docent, & ferè omnibus rectè credentibus manifeſtum exiſtit. Exurgat itaque Deus omnipotens, & tam nefanda conſtituta diſſipet iudicans cauſam ſuam. Quod autem ſic generaliter, promulgatum hæreticam, & inſanam ſapiat doctrinam per legem, & Prophetas, & Sanctorum Patrum auctoritates, liquidò intimatur*, &c. Et poſtquam in ſuæ opinionis comprobationem plura iura, Doctorum auctoritates, & Sacræ Scripturæ loca retulit, ſic ait. 70
Quarto verò, quod ſit hæretica inter hos, & antiquos Chriſti fideles ſectio, differentia, ſeu diſtinctio quoad officia publica conſequenda, patet, &c. & §. 8. ita proſequitur. *Pro his enim diſſenſionibus ſchiſmaticorum, & hæreticorum, quadam ſanctitatis ſimulata ſpecie hoc faciunt, quæ oculos diuinæ Maieſtatis offendunt, & graue in ſe continet periculum animarum, nunquam Eccleſia Dei concuſſa periclitatur; nam cùm iſti noui Fideles videant ſectione illa ſe eſſe à Chriſti fidelibus ſegregatos, ab officiis publicis ſeparatos, necnon & grauiſſimè diffamatos, leuiter perpendent ſacri Baptiſmi vnda non eſſe ablutos, nec virtus Baptiſmi aliquid operari, & eſſet occaſio vt in hæreſim laberentur*, &c. Et paulò infrà: 71
Item propter hoc ſcandalum pars generalis Eccleſiæ periclitatur, & oues Chriſti diminuuntur, & ab ouili fugiendo lupus eas deuorat; vnde laborare debemus eas lucrifacere, vt manſuetudine, & ratione prouocata, ſequi nos velint, non fugere.

Fr. Anton. de Corduba *in quæſt. q.* 54. *concl.* 1. *folio* 435. *col.* 1. vbi poſtquam Bullam Nicolai V. ad litteram retulit, eius deciſionem molris exornat, dicens: 72
Proinde decreuit prædictus Pontifex, quod nulla fiat differentia inter hos, & illos Chriſtianos, etiam nouiter ad Fidem conuerſos ex hoc vel illa Natione Gentilium, vel Iudæorum in omnibus dignitatibus, & officiis, & aliis actibus Eccleſiaſticis & ſæcularibus. Et quidem Papa ita declarauit, & diffiniuit, & ſtatuit, quia verè tales diuiſiones ſunt aliàs contra charitatem & vnitatem Chriſtianam, & ſchiſmatica, & erronea, &c. & antea *fol.* 432. ibi: *Damnabile eſt non communicare cum hac, vel*

illa natione iam fideli extra cauſas & caſus ſupradictos eos repellendo à collegijs, & communitatibus, officiis, dignitatibus, & adminiſtrationibus publicis, conuenientibus communiter omnibus aliis Fidelibus Chriſtianis, ſi id ſola ratione generis ſine vlla cauſa rationabili fiat, &c. & deinde hoc multis probat mediis, & rationibus.

74 Quarum plures hinc inferunt ad nullitatem conſtitutionum, & ſtatutorum, quibus deſcendentes ex Hebræis, & infidelibus ab honoribus, beneficiis, ac Ordinum Militarium inſigniis excluduntur. Eandem ſententiam vel ſcribendo, vel dictando tenuere Don Petrus Gonzales de Mendoza Archidiaconus de Guadalaxara, & D. Aluarus de Mendoza Archidiaconus de Talauera in ſancta Eccleſia Toletana, qui de anno 1547. ſtatuto Toletano ſe oppoſuerunt, & iuridicas informationes contra illud promulgarunt. Cardinalis D. Franciſcus de Mendoza, Archiepiſcopus Burgenſis librum ſcripſit pro ſtatutorum limitatione. Cardinalis item D. Fernandus Niñon de Gueuara, Archiepiſcopus Hiſpalenſis, & Generalis Inquiſitor in reſponſo quod ad Philippum III. de anno 1600. tranſmiſit, eandem limitationem approbat. Frat. Franciſcus de Vzeda Seraphicæ Religionis alumnus hac de re librum edidit, quem vidit, & laudauit Rex Philippus II. P. Ioannes de Montemayor ex Societate IESV Supremi Conſilij ſanctæ & generalis Inquiſitionis Hiſpaniæ Qualificator, & Prouincialis Caſtellæ ac ſacræ Theologiæ Lector tractatum doctum & eruditum hac de re ſcripſit. P. Ferdinandus de Valdes ex eadem Societate Qualificator ſimiliter, Prouincialis, & Lector, alium de eadem materia tractatum ſcriptum reliquit, dignum ſanè vt prælo mandaretur. D. Ioannes Roco de Campofrio in ſupremo Conſilio ſanctæ & Generalis Inquiſitionis Hiſpaniæ Fidei Quæſitor, poſtea Epiſcopus Zamorenſis, inde Pacenſis, & demum Caurienſis, tractatum ſatis doctum contra ſtatuta puritatem ſanguinis exigentia ſcripſit. Don Didacus Serranus de Sylua eiuſdem ſupremi Conſilij Inquiſitor, diuinarum, humanarumque litterarum Doctor, inſignis eloquentiæ flumen & fulmen, latè & eleganter multis adductis argumentis, & rationibus in particulari tractatu, quem Illuſtr. D. D. Andreæ Pacheco Generali Inquiſitori, & Epiſcopo Conchenſi dicauit, probauit leges, & ſtatuta huiuſmodi vim hodie amittere, & limitationi locum eſſe. Fr. M. Ludouicus de Leon in Salmantino ſtudio ſacræ Scripturæ cathedram regens, in libro quem ſcripſit *de los nombres de Chriſto*, eandem ſententiam tuetur Venerabilis F. M. Benedictus de Peñaloſa Benedictinus Monachus integræ vitæ, & doctrinæ non vulgaris, vir moribus ſuauiſſimis prædiius idem defendit *in tract.* quem ſcripſit *de las cinco excellencias del Eſpañol.* P. M. Fr. Alphonſus de Hojeda Dominicanus primus Hiſpalenſis Inquiſitor eiuſdem fuit ſententiæ. Doctor Alphonſus de Hojeda *in tract.* quem edidit *de incompatibilitate Beneficiorum*, idem ſentire videtur. R. Fr. Hieronymus de Oropeſa Generalis ſacri Ordinis S. Hieronymi, vir litteris, & virtute inſignis, ac regibus Ioanni II. Henrico, & Ferdinando ac Iſabellæ eius vxori charus, neruosè hoc ipſum defendit. Hanc eandem opinionem tenent Turrec. *in c. conſtituit, 17. q. 4.* Toſtat. *in Leuit. cap. 19. q. 22.* Alphonſ. Carthagena *in defenſorio veritatis Chriſtianæ*, Henric. Monroy *in apologia contra Archiepiſcopum Toletanum*, Chriſtoph. à S. Stephano *in libro* quem ſcripſit, *Mare hiſtoriarum, in vita Don Pauli à ſancta Maria, Epiſcopi Carthaginenſis, & Burgenſis*, Auendan. *de exequendis mand. p. 1. cap. 19. num. 20.* Didac. de Couarruuias *in Clem. ſi furioſus, p. 1. §. 2. concl. 5. & 6.* Nauar. vir pius, & doctus *in man. cap. 27. n. 205. & conſ. 3. & 26. de Regular. & conſ. 22. de heret.* Caiet. *tom. 1. opuſc. tract. 31. cap. 6.* Didac. Perez *l. 9. tit. 1. lib. 2. ordinam. & l. 4. tit. 3. lib. 8. etiam ordinam.* Honcala *verb. Neophytus*, Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 14. art. 2. 6. & 7. & tom. 3. q. 11. art. 1.* P. M. Deza *2. 2. q. 11. art. 4.*

Et illorum nonnulli ad prædicta ſtatuta impugnanda fundantur in rationibus ſuperius relatis, alij verò pro limitatione pugnant, vt ſic probatio poſſibilis fiat, quæ aliàs difficillima reputatur, ſi ad vnguem obſeruentur huiuſmodi ſtatuta, de qua materia latè D. Franciſcus Torreblanca Villalpando *in tract. de iure ſpirit. lib. 13. c. 22. à n. 7.* cuius verba cũ ſint ſcitu digniſſima, ea hîc apponere non grauabor. *Probatio autem huiuſmodi adeo omnibus difficillima viſa eſt, vt vix vnus ex millibus dari poſſit, qui in rigoroſa ſtatutorum acceptione poſſit ſatisfacere; nam ad hoc vt quis dicatur non deſcendere ex Iudæis, aut Mauris, probare debet anteceſſores ſuos, qui primi Euangelium ſuſceperunt, non fuiſſe ex Iudæorum, aut Mahumetanorum proluuie, ſed ex Gentiliſmo, ſeu Paganiſmo conuerſos, quod omnino eſt improbabile: tum quia tempore promulgationis Euangelij tota Hiſpania Iudæis ſcatebat.* Ioſeph. *lib. 10. antiq. Iudaic. cap. 11. & lib. 11. c. 5. & lib. 14. cap. 1. cum ſeq.* & contra Apion. *lib. 1.* Philo *in Flac.* Strabo *Geograph. lib. 5.* Lorin. *in Act. Apoſtol. cap. 8.* Garibay *lib. 5. cap. 4.* Marian. *lib. 4. cap. 4.* Puente *de las Monarchias, tom. 1. lib. 2. cap. 33. §. 1.* Peñaloſa *de las excelencias de Eſpaña, cap. 4. Tum etiam, quia poſt Maurorum inuaſiones Fideles adeò in eorum captiuitate oppreſſi fuerunt, vt multi eorum qui ad Mahometanos ritus non tranſierunt, cum eorum filiabus ſe copulabant, vt temporalibus honoribus potirentur, & qui in eorum inuaſione ad montana Legionis, & alibi ſe receperunt, dum Hiſpaniam recuperarunt, quamplures eorum cum filiabus Maurorum & infidelium Matrimonia inierunt, cum inter ipſoſmet Hiſpaniæ Reges talia coniugia non fuiſſent indigna, vt probant Serarius de matrim. haret. c. 1. & 2.* Thom. Sanch. *tract. eod. tom. 2. lib. 7. diſp. 72. ex n. 2.* D. Ioan. Solorzan. *de iure Indiar. lib. 3. cap. 5. ex num. 13. Tum demùm, quia licèt non ſit tam longa ſucceſſio quærenda (quamuis macula aſcendentium ab Adamo impedimentum faciat) quia nec teſtes, nec inſtrumenta de illis reperiri poſſunt, quamuis ad poſteriora ſæcula nos conuertamus, non minoris difficultatis eſt probare nullum ex ſuis progenitoribus maculam contraxiſſe; nam vt Peñaloſa in libro relato (quem edidit poſt Memorialem, quem ſcripſit D. D. Regi noſtro infra referendum) d. c. 4.* ibi: *Porque es verdad, que a codas generaciones biene a tener cada perſona quatro mil y nouecientos y ſeis aſcendientes, y es poſſible que tenga otros tantos linajes, porque no auia de caſar ſiempre con diſpenſacion. I pues en toda Caſtilla y Andalucia no ai millon y medio de vezinos, y por poco que ſi eſtienda cada linage, tendra mas de treinta perſonas, no ſe que teſtigo en el Mundo pueda deponer de ſemejante calidad, ni que eſcrituras ſe puedan hallar que lo allanen todo*, &c.

Idem D. Franciſcus Torreblanca Villalpando *in dicto Memoriali*, quod ſcripſit D. D. noſtro Regi, & typis mandauit, *d. c. 22. in fine, fol. 386.* ita Regem alloquitur: *De ſuerte Señor que el mas noble que tratare probar ſu origen aquellos primeros Eſpañoles (que es la mayer nobleza que puede auer) tendra trabajo en probar que todas eſtas borraſcas es capo libre ſu generacion, y ſe tuuo algun defeto, o deſpues aca huviere caido, no le paſſan el vulgo en cuenta tanta Nobleza y tan heroicas virtudes no hallando que dezir en el que ſe leuanto aier del poluo de la tierra por no conocer ſus aſcendientes. Porque ſi vn Canalero y vn Plebeio caen en vn meſmo delito, la infamia del primero es eterna, y la otra no llega ni aun a los hijos, ni ai vezino que lo ſepa, nò ſe acuerde dello. De ſuerte que el menos noble, y menos conocido ſatisface mejor al Eſtatuto por la menor noticia*

que

Digitized by Google

que ai de ſus antepaſſados, *de que ſe ſigue que lo que ſe inſtituyo por grandes cavalleros*, *y perſonas principales queden privados dello*, *y vengan a darſe à perſonas que ni por ſu linaje ſin conocidos*, *ni por ſu valor merecen ſerlo*, *y que no hallando los primeros banca en Eſpaña por la macula quizo de ſu ſetuna abuela* (*que en el plebeio no ſe conose la de ſu padre*) *la deſamparen*, *y ſe baian à otros Reynos*, *donde no ſo mira tanto en eſto*, *y los hombres baxos que padecen el miſmo defecto*, *y quizan mayor*, *porque no ai memoria del*, *queden con el officio*, *dignidad*, *honra*, *y inſignias della*, &c. & paulò inferiùs: *I porque las familias mas calificadas por la memoria que ai ſiempre dellas quando padecen algunos deſtos defetos por algun mal caſamiento*, *nunca ſe oluida*, *aunque le toque mui lexos al pretendiente*, *ſera juſto pues todas las leyes an pueſto fin i termino a eſtos impedimentos*, *que la deshonra de Eſpaña le tenga ſendo aſſi que la ley de Dios tenia edades para los alienigenas*, *y las leyes Canonicas*, *y Civiles le tienen haſta la ſegunda generacion*, *y ſi a eſto no ſe pone limite*, *es impoſſible que ſe pueda* (*como a era paſſa*) *dexar de perder mucha Nobleza de Eſpaña*, *o ſe an de dar los premios de honra*, *y ſus inſignias perſonas que realmente padecen defetos que los que agora ſe juzgan por tales*, *o ſe an de venir a dar a los de tan baxa ſalidad*, *que no tengan origen*, *ni aſcendientes conosidos*, &c.

75 Non defuerunt tamen qui in defenſionem ſtatutorum puritatem ſanguinis requirentium inſurgerent contra ſupradictos, vel eorum aliquos, in primis ſpecialem tractatum in lucem pro defenſione ſtatuti Toletani edidit Didaeus Velaſquez, & de eadem materia tractantes hanc partem ſequuntur Rojas *ſing*. 104. Hojed. *de incompat. benef. p.* 1. *cap.* 23. Simanch. *de Cathol. inſtitut. tit.* 47. *n.* 82. Otalora *de nobilit.* 2. *p.* 3. *p. c.* 7. *num.* 16. Perez de Lara *de anniuerſar. & capell. lib.* 2. *c.* 4. *à princ.* & præcipuè ex *n.* 7. *& in compendio vitæ hominis*, *c.* 1. *ex n.* 47. Caſtill. *controuerſ. tom.* 4. *p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 121. *ex n.* 16. Ceuall. *commun. tom.* 4. *q.* 900. *ex num.* 84. Paz *de tenuta*, *tom.* 1. *cap.* 32. *num.* 89. *cum ſeqq.* Eſcobar *de puritate prob. p.* 1. *quæſt.* 2. *ex num.* 4. Amaya *obſeru. iuris lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 52. Gonzal. de Salzedo *de lege politica*, *lib.* 1. *cap.* 5. *à num.* 5. Medina *p.* 1. *quæſt.* 105. *art.* 1. Pacian. *de conſilio ſapientis*, *lib.* 1. *cap.* 10. Perez de Lara *de anniuerſ. & capellan. lib.* 2. *cap.* 4. *à princ.* Petr. de la Eſcala Gueuara *en vn particular tratado que eſcriuio del origen de los monteros de Eſpinoſa*, *ſu calidad*, *preeminencias*, *y eſſenciones*, *p.* 2. *cap.* 12. D. Ferdinandus Pizarro y Orellana *in tract. de viris illuſtribus novi Orbis*, *in vita Ferdinandi Cortes*, *cap.* 5. *obſeru.* 3. *pag.* 106. latè Ignat. de Villar *in ſylua reſponſ. lib.* 1. *reſponſ.* 12. *numer.* 37. *cum ſeqq.* Solorzan. *de Indiar. gubernat. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 4.

76 Mouentur *ex cap. conſtituit.* 17. *quæſt.* 4. deſumpto ex Concilio IV. Toletano, *c.* 64. in quo ſic ſtatuitur: *Conſtituit ſanctum Concilium*, *vt Iudæi*, *aut hi*, *qui ex Iudæis ſunt*, *officia publica nullatenus appetant*, *quia ſub hac occaſione Chriſtianis iniuriam faciunt. Ideoque Iudices prouinciarum cum Sacerdotibus eorum ſubreptiones fraudulenter eliciat ſuſpendant*, *& officia publica eos agere non permittant*, &c. Cuius meminit P. M. Fr. Ioannes Marques, ſuo ſæculo ingeniorum phœnix, in ſacro Inquiſitionis Hiſpaniarum Senatu Qualificator, raræ facundiæ, & exquiſitæ eloquentiæ vir, Philippo III. Hiſpaniarum Regi à ſacris Concionibus, is inquam in libro quem inſcripſit, El Gouernador Chriſtiano, *lib.* 1. *c.* 1. poſtquam plura Pontificia decreta, & diuerſorum auctoritates adduxerat ad comprobandam excluſionem huiuſmodi, addit tandem hæc verba: *Atendiendo a eſtas razones en el Concilio Toledano IV. ſe ordenò que ſe quitaſſen los oficios publicos a los Chriſtianos que deſcendian deſta gente*, *ſegun la interpretacion que dan aquel Canon algunos Doctores curioſos*, *y aunque no pueden reſponder que virtudes vencen ſeñales*, *toda via hechar mano de hombres ſoſpechoſos*, *ſobrando otros ſin ſoſpecha*, *ſeria peligrar de valde*, *que todo Principe prudente lo deue eſcuſar.*

Fundatur quoque illa Toletani Concilij conſtitutio, ſiue decretum in Converſorum conditione, & naturali inclinatione, quia communiter, ſuapte natura, vt dixit Rojas *citato loco*, Chriſtiani noui ſunt ſeditioſi, ſunt nimis inquieti, & paſſim Chriſtianos antiquos opprimere nituntur.

Plura referuntur accidiſſe facinora per eos perpetrata, propter quæ indigni efficiuntur officiorum & honorum omnium, proindeque optimo iure qui veteres habentur Chriſtiani, de eis diffidunt, & iam omnem communicationem cum illis habere nolunt; narrari vulgò ſolet, quod cum Iudæi conſulerent aliarum Prouinciarum Synagogas, quomodo euerterent Chriſtianorum Eccleſias, perſonas, bona, reſponſum acceperunt, vt refert *Didac. Velaſquez d. tract. cap.* 9. in hæc verba: *Dabitis operam litteris*, *& cum Theologia veſtra ſubuertetis Chriſtianorum fidem*, *cum iuriſperitia eos exſpoliabitis*, *cum medicina veſtra eos impunè occidetis: præterea conſequentes quocunque modo beneficia eccleſiaſtica*, *Sacramentis eorum abutemini*, *& Eccleſias peruertetis; ingreſſi monaſteria pacem*, *& concordiam perturbabitis. Denique artes illas*, *& officia ſecularia diſcetis*, *& occupabitis*, *quibus Chriſtianorum bona deuoretis.* 77

Refert D. Ioannes de Mariana *in ſua hiſtoria Hiſpanic. lib.* 19. *cap.* 8. Paulum Burgenſem, de quo infrà, ſenſiſſe originem à Iudæis trahentibus nullum Reip. officium tradi debere, his verbis: *Eiuſque illa vox fuit*, *ſic fama tulit*, *ex ea gente prognatis nullam Reip. partem committendam videri moribus ex fraude*, *atque mendacio compoſitis ſimulare*, *mentirique natis*, *neque bello bonis*, *neque pace*, *&c.* Idem refert *in eius vita.* Fr. Chriſtophorus de Santotis, Ordinis S. Auguſtini, & Stephan. de Garibay en la hiſtoria General, *lib.* 15. *c.* 48. his formalibus verbis: *Eſte notable Prelado Don Pablo por aver ſido Arçobiſpo de Burgos es llamado entre los Theologos el Burgenſe*, *el qual con ſer conuerſo a conſejò à el Rey Don Enrique por cauſas* [illegible] *que a ello le deuieron mouer* [illegible] *ningun Iudio ni Conuerſo recebieſſe* [illegible] *ſeruicio de ſu caſa Real*, *ni en el Conſejo*, [illegible] *otros officios publicos Reales de ſus Reynos*, *ni en la adminiſtracion del patrimonio Real. Coſa notable que con ſer de ellos*, *el miſmo ſapientiſſimo Prelado fueſſe deſte parecer contra ſu propria nacion*, &c. Additque Regem Henricum, eo quòd ei fidem non adhibuit, mortuum fuiſſe à quodam Medico Iudæo. 78

Non auderem his & aliis ponderatis, quæ horrorem cuilibet ingenuo viro efficiunt condemnare vnam, nec alteram opinionem, ſed mediam inter eas tenere viam, vt ſcilicet ſiniſtra illa ſuſpicio, quæ contra hujus nationis homines habetur, duobus modis purgari poſſit, vel temporis diuturnitate, vel actibus poſitiuis maioribus Chriſtianitatis, vt de quodam mihi conſtitit per fidem authenticam Ordinarij de eximio Fidei Catholicæ zelo, quo progrediebatur in partibus vbi, prob dolor! aliqui iudaizantes non deerant peſſimi homines: verba autem teſtimonij, quod vidi, ſunt quæ ſequuntur. *Conuerſioni Iudæorum*, *& apoſtatarum à Fide totum ſe dedit*, *ſuis opibus Sacerdotem Hiſpanum*, *hominem pium*, *& doctum*, *qui Iudæorum conuerſioni operam daret*, *& vacillantes in Fide confirmaret*, *cum aliis piis ſuſtentauit*, *& in paterna domo in conuictu habuit; ſuſpectos de Iudaiſmo omnes & vbique ita euitauit*, *vt ne alloquio quidem ſuo eos dignaretur. Reconciliatos* 79

ciliatos Eccleſiæ apoſtatas multis erogatis pecuniis recrea-
uit. Neophytum quendam adultum ex Iudaiſmo de ſacra
fonte ſuſcepit, eique & neceſſaria omnia ad vitam &
commercium ſubminiſtrauit.

80 Potiſſima excluſionis ratio à Doctoribus tam Iure-
conſultis, quàm Theologis adducta, qua huiuſmodi
Conuerſi, & ab eis originem trahentes incapaces fiunt
cuiuſcunque officij Reip. Chriſtianæ, conſiſtit in iuſta
ſuſpicione qua timetur ne ad vomitum redeant, cum
vulgò dici ſoleat tales fore filios, quales parentes. Ita
argum. text. *in l. quiſquis, §. filij, C. ad leg. Iul. maieſt.*
ibi: *Paterno enim deberent perire ſupplicio, in quibus*
paterni, hoc eſt, hæreditarij criminis exempla metuun-
tur. Probant Chaſſan. *in catal. gloriæ mundi, p. 1. con-*
ſid. 25. Tiraq. *l. 7. connub. p. 7. gloſ. 1. à n. 1.* Sanch. *in*
præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 27. n. 7. ibi: *Ratio po-*
tiſſima harum pœnarum eſt iura præſumere, fore vt filij
mores parentum imitentur, & n. 8. in fine, ibi: *Et ob id*
dicitur deeſſe timorem viri conſtantis, non ſolùm quando
malum timetur in propria perſona, ſed etiam quando in
filiis, &c. Et in noſtris propriis terminis Fr. Anton.

81 Corduba *d. q. 54. concl. 43.* ibi: *Sed magis ad particu-*
laria deſcendendo ſit concluſio tertia, quod legitima in-
terueniente auctoritate licitum eſt ab aliquibus congre-
gationibus & muneribus ſupradictis repellere deſcen-
dentes ex genere Hebræorum in gradibus notis, & pro-
pinquis, propter rationabilem præſumptionem de eorum
reditu ad vomitum contra Fidem, &c. & ibi: *Propter*
horum, vel illorum inconſtantiam, & relapſum frequen-
tem, & vtplurimum expertum iam communiter cenſen-
tur, & habentur viles vel infames in tali patria, vel
regione ij, qui ab eis in gradibus prædictis notis originem
trahunt. Nam & ex natura eſt, vt ramus, id eſt proles,
vtplurimum ſuam originem ſapiat: quo fit vt oblata oc-
caſione ad priorum ſuorum, & generis antiqua vitia re-
deant, &c.

82 R. P. M. Auguſtinus Salucius *in cap. 1. ſui diſcurſus,*
ibi: *Ya que en el capitulo 6. vimos que la razon vnica*
de hazer los eſtatutos fue el juſto recelo, &c. & expreſſiùs
in cap. 4. §. 3. in fine, ibi: *Mientras no ay ſeguridad de*
que ſe emplea bien el cargo y la dignidad por auer juſto
recelo, razon es que como indignos ſean excluidos los
ſoſpechoſos, pero donde no corre eſta razon, no es digno
de [illegible] *Principes excluir de las honras alguna nacion*
de las que eſtan [illegible] *de ſu imperio y prouidencia pa-*
ternal, &c.

83 Mar. Cutellius *ad leges Federici,* [illegible] *62. nota 73.*
num. 5. ibi: *Primò propter ceſſatam ſtatutorum prin-*
cipuam rationem, ad quam & cætera rediguntur, quæ in
iuſto timore diſſimulatæ impietatis fundabantur, ne gra-
dus, ac honores Chriſtianæ Reip. fidefragis, ac conſequen-
ter infamibus, & Religionis noſtræ proditoribus com-
mitterentur, vt ex Pauli III. diplomate, quo Toletanum
ſtatutum probauit, ac Silicei Archiepiſcopi ſcriptis,
quibus editurum per ſe ſtatutum tuetur, cognoſci po-
teſt, &c.

84 D. Ioan. de Eſcobar del Carro *in tract. de puritate,*
& nobilit. probanda, p. 1. q. 4. §. 2. n. 23. ibi: *Quoad verò*
Iudæos intelligendum eſt de illis, qui paucis abhinc annis
ex perfidis Iudæis, & apoſtatis conuerſi ad Fidem fue-
runt, quorum conuerſio, prout maximè ſacta fuit, & pra-
ui mores, & vtplurimum nocini, &c.

85 Ego *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 1. tit. 1. gloſ. 17.*
n. 24. ibi: *Quia intra hos gradus poterit eſſe prohibitio*
rationabilis propter ſuſpicionem, quæ haberi poteſt ne pa-
rentum crimina imitentur, &c.

86 Vnde ceſſante hac ſuſpicione debet & ceſſare ex-
cluſio propter eam inducta, argumento vulgaris illius
Axiom. ceſſante ratione legis, ceſſat ipſa lex, *l. quod di-*
ctum, ff. de pact. l. ſi maritus, §. ſcripſit, ff. de adulter. An-
guian. *de legib. lib. 1. controu. 3.* Bonac. *eod. tract. in p. 1.*
quæſt. 1. cap. vlt. §. 2. n. 1. aliàs eſſet iuſtum capitali
judicio addicere, & innocentem condemnare, contra
Domini mandatum *Exodi cap. 13. Innocentem & iu-*
ſtum non interficies; nam, vt inquit Dionyſ. Halicarnaſ.
lib. 2. de abſtinentia ab vſu immolandorum, crudele ni-
mium videtur innoxios homines occidere: nihil aliud im-
portat nimius rigor quo in hac materia proceditur, niſi
ſanguinem exhaurire, juxta ſententiam Spiritus San-
cti *Proverb. cap. 30. Qui vehementer emungit, elicit ſan-* 87
guinem, & qui prouocat iras, producit diſcordias: quam
ſententiam repetit S. Greg. *lib. 22. moral. cap. 11. Ple-*
rumque enim dum verba quidam ſacri eloquij pluſquam
debent, diſcutiunt, in carnalem intellectum cadunt, ſan-
guinem quippe elicit, qui vehementer emungit, quia car-
nale efficitur hoc quod eximia ſpiritus diſcuſſione ſenti-
tur. Vnde inter vtrumque populum, non diuiſionem, 88
ſed Chriſtianam vnionem ad perpetuum Eccleſiæ fun-
damentum Dominus Ieſus ab æterno poſtulat Patre,
apud Ioan. *cap. 17. verſ. 22. Et ego claritatem, quam de-*
diſti mihi, dedi eis, vt ſint vnum, ſicut & nos vnum ſu-
mus. Non pro eis rogo tantùm (Iudæis ſcilicet) *ſed pro*
eis, qui credituri ſunt per Verbum eorum in me) Gentilibus
videlicet) *vt omnes* (Iudæi & Gentiles) *vnum ſint,*
vt credat Mundus quia tu me miſiſti. Quò loci Anton.
de Belinghen agens de illius explicatione, ita ait:
Tantam vult eſſe inter ſuos charitatem, vt mundus eam
videat, credat eum eſſe filium Dei, per quem talis vnio
facta eſt: nam re vera nemo Fideles tali vnione vnire
potuit, niſi Deus.

Eſt enim magna dignum conſideratione, admirabiles 89
cernere effectus ex qualitate prouenientes, vt inquit
S. Baſilius: *Homines ex diuerſis Nationibus ac regio-*
nibus profectos per exactam morum ac diſciplinæ ſimi-
litudinem, adeo in vnum veluti coaluiſſe, vt in pluribus
corporibus vnus modo eſſe animus videatur, viciſſimque
plura corpora mentis vnius inſtrumenta cernantur, &c.
& Angelicus Doctor S. Thomas ſuper illa verba Apo-
ſtoli *ad Epheſios cap. 2. Ipſe enim eſt pax noſtra, qui*
fecit vtraque vnum, & medium parietem maceriæ ſol-
uens, inimicitias in carne ſua legum mandatorum decretis
euacuans, vt duos condat in ſemetipſos, in vno nouo ho-
mine faciens pacem, vt reconciliet & ambos in vno cor-
pore, in lect. 5. pag. mihi 45. multis ſacræ Scriptu-
ræ locis probat vnionem, de qua agimus, eſſe Iuris
diuini, & Chriſti Domini intentum fuiſſe, vt Iudæo-
rum & Gentilium æmulationes, inuidiæ, & inimici-
tiæ penitus ceſſarent. *Quia ſcilicet,* inquit, *Chriſtus*
vtrumque populum, videlicet Iudæorum colentium Deum
verum, & Gentilium ab huiuſmodi Dei cultura aliena-
torum conſumauit in vnum, juxta illud Ioan. 10. *Alias*
oues habeo, quæ non ſunt ex hoc ouili, & fiet vnum oui-
le, & vnus Paſtor. Et Ezech. cap. 36. *Rex vnus erit*
omnibus imperans. Chriſtus autem hunc parietem remo-
uit, vt nullum remaneret interſtitium factus populus
vnus Iudæorum & Gentilium, & ſoluere parietem mace-
riæ eſt ſoluere inimicitias, quæ erant inter Iudæos & Gen-
tiles, ex quo oriebatur inter eos ira & inuidia, &c.
Comprobatur hæc doctrina ex S. Auguſtino *lib. 18. de*
ciuitate Dei, cap. 28. ibi: *Propterea ſequitur, & dicit,*
& congregabuntur filij Iuda, & filij Iſrael in id ipſum,
& ponent ſibimet Principatum vnum, & aſcendent à ter-
ra. Hoc ſi adhuc velimus exponere, eloquij prophetici
obtundetur ſapor, recolatur tamen lapis ille angularis, &
duo illi parietes, vnus ex Iudæis, alter ex Gentibus, ille
nomine filiorum Iuda, iſte nomine filiorum Iſraël, eidem
vni Principatui ſuo in idipſum innitentes, & aſcenden-
tes agnoſcantur in terra, &c.

Excluſa igitur tali ſuſpicione per vnum ex modis in- 90
frà referendis, non videtur iſta inhabilitas totalis, de
qua ſuprà, & eſſet dare cauſam multis inconuenientibus,
de quibus infrà. Optimè hac de re Franc. Patritius
Senenſis

Senenſis *in lib. de Regis & Regni inſtit. tom. 1. Non laudandum cenſeo, quod in pleriſque ciuitatibus noſtro tempore vſurpari ſolet, & à nonnullis doctiſſimis viris argumento etiam defendi, vt familiæ complures perpetuò omni publica functione excludantur, qua in re in primis peccatur, & iniuſti ſumus erga conciues noſtros, qui cum onera nobiſcum ferant, à muneribus omnium excluduntur.* Et deinde: *Optimi namque ciues, & benè de Republ. meriti, muneribus, honoribuſque honeſtandi ſunt; deterrimi autem omni fœditatis exemplo afficiendi: quocirca qui deliquerunt mulctandi ſunt, parcendum eſt tamen eorum poſteris, fieri enim poteſt vt ex optimis parentibus orti peſſimi fiant, & ex deterrimis nonnunquam optimi,*
91 &c. Et paulò inferiùs: *Non igitur poſteri arcendi ſunt parentum culpa perpetuò à Republica, ne omnino felicitatem deſperent, cum videant nullam veniam ſperandam eſſe, nullaque virtute ſeſe redimere poſſe. Fit enim ſæpenumero, vt eorum animi ad res nouandas promptiſſimi ſint, & deſperatio aliquando in virtutem conuertitur; facilè enim qui periclitantur, Maronis doctiſſimi Poëtarum ſententiam vſurpant.*

Vna ſalus victis nullam ſperare ſalutem.

92 Optimum puto, ait Ariſtoteles ad æqualitatem ciuium ſeruandam inter ſe, ſi omnes ſenſerint ſpe participes eſſe publicorum munerum. Laborandum igitur imprimis erit vt æquali iure inter ſe ciues viuant, & ne alij perpetuò imperent, alij autem perpetuò famulentur: Honori ſiquidem quiſquis ſtet, proſequitur Senenſis, quem cum viderit ſibi præreptum, ſpeque ſe eſſe fraudatum, nunquam animo quieſcet, & vel negligentior in Republica erit, vel malè omnino animatus. Ex quo quilibet ingenuus vir potius optaret ſemel mori, quàm ſine culpa, ac contra ius ſe videre perpetua inhabilitate maculatum, vt ad aliud propoſitum aduertit eleganter Dominicus Baudius *induciarum belli Belgici lib. 2. fol. mihi* 186. *Sanè ſi tam dura lege viueremus, quis generoſa virtutis indole præditus non optaret ſemel mori, quàm hac perpetua ſolitudine conflictari?* Hinc etiam prouenit, vt propter perpetuam inhabilitatem multi infideles dubitarent noſtram Catholicam Fidem amplecti, ſicut aſſerit Caietan. *d. opuſc. 1. tract. 31. reſponſo* 6. his verbis Hiſpano idiomate tranſcriptis.
93 *Es vn grande impedimento para que los Iudios no ſe reduzgan a nueſtra ſanta fé, el ver que deſpues de conuertidos ellos, ſus hijos, y deſcendientes han de viuir ſin honra, aunque mas la merezcan, y aſſi lo que por vna parte hazemos combidando los que vengan à la Igleſia, y ſe conuiertan à Ieſu Chriſto, por otra los deſbaratamos, excluyendo de las honras a los que han entrado en ella, bien al contrario de lo que hazen los Turquos con los Chriſtianos que ſe conuierten à ſu impia ſecta,* &c. *Auctor* quidam modernus *in tract. de nobilitate, cap. 3. num.* 18. hac de re agens, ita loquitur: *Entre los Moros es tan al contrario, que ſi alguno ſe haze Chriſtiano, y deſpues retrocede de la fé, y ſe buelve à ſu mala ſecta, es preferido a todos los demas, haziendole infinitas honras, y enriqueciendole todo como ſi huuiera hecho alguna grande hazaña, y dan la razon (y es mucho para quien tan poco la conoce como ellos) porque dizen que el que no conocio otra ley, no es mucho que abraſſe aquella en que ſe crio; pero el que ſupo y experimento otras leyes, y mas la de los Chriſtianos, que ſon tan poderoſas y ſabios, y la dexo por la ſuya, eſto les da grande credito y haze grande honra a ſu ſecta, y merece ſer Alfaqui, y gran ſauor, y como ſaben eſto los que ſe han baptizado, y ſe ven por otra parte inabiles a ſuparar las honras, y notados de los Chriſtianos antiguos, es vn fuerte enemigo encerrado en ſu pecho que perpetuamente les haze guerra dexar la verdadera ley de Chriſto, y boluerſe a ſu ley falſa, y antigua ſecta, como ſe an viſto muchos.*

Nota eſt hiſtoria huius temporis de Cigala, qui 94
cùm eſſet Chriſtianus, ex parentibus Catholicis, & nobilibus Regni Siciliæ procreatus, à Chriſtiana Religione deficiens ad perfidam Mahumetis ſectam ſe tranſtulit, ac Turcarum Imperatori admodum charus euaſit, ab eoque in Baxam & maris ducem generalem electus fuit, quo in Officio Chriſtianorum terras infeſtabat, multaque damna illis crudeliter inferebat: ſed cum deſiderio flagraret in fide Catholica vitam cum morte commutare, & Dei ac Regis Catholici miniſterio ex toto corde, & ex tota voluntate ſe dedicare, & cum jam ad hunc effectum prope Neapolim nauigaſſet, vt illic magnam claſſem omni tormentorum genere præmunitam in Chriſtianorum manibus tradere poſſet, receſſit, ea ſolùm motus ratione ne poſt reconciliationem audiret vocari hæreticus, perfuga, & Chriſtianæ Religionis deſertor, & perpetua infamia ob id notari vnà cum eius filiis, eligens magis velle in perfida Turcarum ſecta ſummis ornamentis inſignitus obire, quàm apud Chriſtianos cum dedecore & perpetua infamia viuere. Huic caſui multum ſimilis eſt alius, quem mihi retulit Pater quidam Prædicator ex Societate Iesv, qui cùm in Orano colloquium haberet cum quodam Iudæo nomine Ibaac Cauſino perſpicacis ingenij viro, ad hoc vt Chriſtianus fieri vellet, exiſtimans ſe id facilè conſequi poſſe, eo quòd homo ille cum multis Chriſtianis ſtrictam contraxerat amicitiam, Catholicæque Religioni multum ſemper detulerat, nihilominus quando Pater ille Prædicator exiſtimauit Iudæum ad Chriſtianam militiam reuocatum, ad Deum conuerſum eſſe, reſpondit: Ad quid, Pater mi, vis vt Chriſtianus fiam, ſi ſtatim ego & deſcendentes mei perpetuam notam & famæ maculam incurrimus, inhabiles ad officia publica, & Eccleſiaſticas dignitates euaſimus; non eſt iſte curſus certus ad honores & gloriam, vt decebat, ſed aditum & viam ad eos obtinendos præcludit mihi, qui non ſolùm inter meos, ſed etiam inter Chriſtianos, & Mauros magni ſum habitus, & perhonorificè tractatus.

Videamus modò quo temporis curſu purgetur illa 95
ſuſpicio, ſeu purgata intelligatur: de Iure Canonico vltra ſecundum gradum per lineam paternam, & vltra primum per lineam maternam purgata cenſetur, *cap. quicunque 2. §. hæretici*, ibi: *Vſque ad ſecundam generationem ad nullum Eccleſiaſticum beneficium, ſeu officium admittatur, cap. ſtatutum 15. iuncto §. hoc ſanè, de hæret. lib. 6.* ibi: *Ipſorumque filij vſque ad ſecundam generationem ad aliquod beneficium Eccleſiaſticum, ſeu publicum officium admittuntur, primum & ſecundum gradum per paternam lineam comprehendere declaramus, per maternam verò ad primum duntaxat,* &c. *l. 3. tit. 3. lib. 8. noua Recop.* ibi: *Mandamos que los reconciliados por el delito de la heregia y apoſtaſia, ni los hijos y nietos de los quemados y condenados por el dicho delito, haſta la ſegunda generacion por linea maſculina, y haſta la primera por linea femenina no pueden ſeruir,* &c. Couar. *lib. 1. var. cap. 8. n. 2.* Clar. *lib. 5. recept. ſentent. §. læſæ maieſtatis, n. 13.* Anton. Gom. *tom. 3. var. cap. 2. n. 4.* Cordub. *d. q. 54. concl. 3. circa fin.* Molin. *de Iuſtit. tom. 3. diſput. 658. num. 19. verſ. filij tamen,* Suar. *tom. 5. in 3. p. diſput. 43. ſect. 3. n. 1.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 1. cap. 13. q. 8. in pœna 8. hæreticorum,* Sanch. *in præcepta Decal. tom. 1. lib. 2. cap. 27. n. 2.* Valenz. *conſ. 91. n. 67. 68. 69. & 75.* Ego *d. p. 1. tit. 2. gloſ. 7. n. 24. & 25.*

Purgatur etiam mala ſuſpicio ex actibus poſitiuis 96
demonſtrantibus Chriſtianitatem, & ſanam doctrinam, vt probat text. *in cap. laici 6. diſt. 33.* in quo cùm Felix Nucerinus Epiſcopus Papam Innocentium I. conſuleret, an laici qui tempore maximè Baptiſmi vxores habuerint, poſſint promoueri? ita reſpondit: *Si ſe ſic inſtituerint, vt opinio eorum in nullo vacillet, aut clericis*

ricis iuncti ſint, aut monaſteriis, & in omnibus operibus bonis vigilauerint, non prohibentur, &c. & faciunt *l. deſertorem* 3. §. *is qui, ff. de re milit.* ibi: *Inſpecto vita eius præcedenti tempore,* &c. *l. omnes* 5. §. *à barbaris, ff. eod.* ibi: *Et ſi bonus miles ante æſtimatus fuit,* &c. *l. famoſi, ff. ad l. Iul. Majeſt.* ibi: *Nam & perſonam ſpectandam eſſe, an potuerit facere, & ante quid fecerit,* &c. Ex ea ratione, quia ſuſpicio, quæ poterat conſiderari, cùm ſit debilior, & inferior ipſa præſumptione, vt cum multis probat Menoch. *de præſumpt. lib. 1. præſ. 30. n. 2.* omnino vires ſuas amittit præſumptione actuum exteriorum Chriſtianitatis. Qui autem hi ſint, per quos omnis ſuſpicio, & mala præſumptio perſonæ tollitur, refert Farin. *de hæreſi, q. 187. §. 1. n. 20.* his verbis: *Amplia tertiò, quia ſicut quem hæreticum eſſe ex illius factis dignoſcitur, ita etiam & è contra quem non eſſe hæreticum, probatur ex actis, vtputa ſi probetur quotidie rem diuinam audire, pro animabus defunctorum orare,*
97 *aliaque huiuſmodi facere quæ facere ſolent boni, & Catholici Chriſtiani; non enim poteſt quiſquam ſubitò fingi, nec cuiuſquam repentè mutari, aut natura conuerti, ex allegatis per Simanch. de Cathol. inſtitut. tit. 45. rub. de contumacib. n. 7. Franc. Peña in addit. ad Eymeric. in direct. Inquiſit. p. 3. commento 170. verſ. ſed quomodo, fol. mihi 736. vbi quod hæreſis præſumptio ſatis excluditur ex bona, & laudabili vita anteacta, probando præſertim quod Sacramenta Eccleſiæ more Chriſtianorum debito tempore recepit, cæteraque omnia peregit, quæ à veris & Catholicis Chriſtianis fieri ſolent,* &c.

98 Duobus apud noſtros exemplis hæc veritas comprobatur, olim proximo Emmanuelis Luſitaniæ Regis imperio quidam Maurus in Africa natus ignobili pago prope montem Benargafate, qui ab Arzilla ſex tantùm leucis recedit, Chriſto nomen dedit, Mahometem deteſtatus, & vocari voluit Baptiſmo Gonzalus Vaz: cumque iſte poſt aliquot annos tranſactos ſuorum deſiderio ad Arzillam voluit pelago remeare, à Mauris inter nauigandum capitur, quem adduxere Tituanum, vbi nulla vnquam præda majori cum gaudio excepta eſt. Mandarinus (is Maurorum omnium crudeliſſimus id temporis oppido imperabat) vinctum, exutumque medio in foro juſſit alligari crate ad id muneris parata. Multa ad ſpectaculum confluxerant hominum millia, quos Gonzalus inſtar victimæ circunſpectabat. Advolat illico mater, germanique fletibus enixè deprecantes, vt in antiquam, & primo cum lacte exceptam Mahometis legem rediret, nullæ tamen vel blanditiarum, vel tormentorum vires Chriſti militem inflectere potuerunt: quinimò lingua (quod vnum habebat expeditum membrum) promerita in Mahometem, illiuſque oratores conuitia expromens, totum ſe Chriſto dedicatum ſtrenuè fatebatur: & vt ob illius amorem plura identidem ſibi tormenta ingeminarent, hortabatur, quo ſimilliimum duci ſuo militem efficerent, neque ſibi majorem poſſe dari pœnam dicebat, ac acerbius infligi ſupplicium, quàm ſi tormentis inhumanibus modum aliquem adhiberent. Omnes illico pro cuiuſque ſtudio jacentis corpus fœdè incipiunt lacerare, ille verò non ceſſabat piè admodum, & religioſè JESV ac MARIÆ nomina ſacroſancta compellare, & infamem Mahometem conuitiis onerare, nullis deterritus tormentorum ictibus, quæ in loquentem acerbiùs ſæuiebant. Nec id ampliùs paſſi carnifices linguam conati ſunt euellere, forcipibuſque & ferreis aliis inſtrumentis loquentis labia extorſerunt, & effractis dentibus diſruptum os fœdiſſimè deturparunt. Vngues ſtatim à pedum, manuumque digitis extrahunt, & digitos abſcindunt minutatim; tantú in oculos non eſt ſæuitum, Mandarino jubente, vt poſſet viſis tormentorum generibus acerbiùs affligi. Hæc inter ſupplicia Chriſti miles ſtrenuè biduo perdurauit, quin diu noctuque vlla fuerit intermiſſio cruciandi, donec exhauſto iam ſanguine, euaneſcenteque virtute corporis, integra animi conſtantia triumphalem accepturus coronam in æternum capitolium euolauit noſtræ ſalutis anno 1516. Huiuſce pugnæ, decorique triumphi teſtes fuere oculati plures Chriſtiani, qui apud Mauros ſeruitio tenebantur, & mercatores, qui per tempus in oppido agebant mercaturam, quorum teſtimonia publicè ſuſcepta ad Regem Emmanuelem miſſa ſunt. Refert P. Anton. Vaſconcellos *in deſcript. Regni Luſitani, ſub tit. Martyres alij, p. 453. cum ſeqq.*

His noſtris temporibus ex Tituano ad Ceptenſem ciuitatem, quidam Maurus nomine Zaque, cauſa concomitandi alium nobilem Maurum peruenit, ſed cum negotio expedito nollet cum domino ſuo ad patriam redire, in qua vxorem & filium reliquerat, in dicta Ceptenſi ciuitate remanſit, in eaque Chriſtianam amplectens Fidem, baptizari voluit & vocari Didacus de Salado, & vxorem ſuſcepit Chriſtianam nomine Franciſcam de Padilla, quæ ex parentibus Mauris procreata, eandem Catholicam Fidem in tenera ætate ſuſceperat. Per plures annos Didacus contra Mauros dimicans, eos in multis damnificare non deſtitit, ſed inopinato euentu ab illis in quodam conflictu captus Tituanum ducitur, & coram oppidi Gubernatore ſiſtitur, qui vitam largiùs decoram promiſſis capto offert, ſi Chriſtum cui adhærebat, deſerens, ad Mahometum, quem deſeruerat, verteretur: vt verò pectus inuictum hominis teneritudine demoliret, vxorem Mauram & filium adducit coram, ſi qua poſſint Chriſti militem expugnare: at iſte Chriſti ſtrenuus miles ſemper conſtanti aſſerebat animo in Fide Chriſtiana eſſe moriturum, & contra Mahometanam perfidiam plura in eius deteſtationem loquutus dicebat, ſibi ad tolerandum maius ineſſe robur quàm carnificibus ſæuitiem, aut iracundiam, & ad vltimam vitæ periodum ſeruaturum Chriſti, quam ſuſceperat, Religionem: hanc dicendi libertatem acerbis primùm verberibus tortores immaniſſimi caſtigarunt, & ſæuiſſimis tormentorum additis generibus, demum clauis affixus, manibus, pedibuſque ex alta turri per quinque dies viuus nunquam ceſſauit Catholicam prædicare Fidem, Mahometi ſectam deteſtari, vxorem Mauram & filium viuis ex alto rationibus inducens vt Chriſtiani fieri vellent, & hoc crudeliſſimæ mortis genere inſignis Chriſti Miles Imperatori ſuo vltimam magna cum laude nauauit operam, omnia abundè explens tam Chriſtiani, quàm magnanimi militis munera, de menſe Ianuarij huius currentis anni 1645. de quo factæ fuerunt authenticæ informationes, quæ ad ſupremum Portugaliæ Conſilium Matriti degens tranſmiſſæ fuerunt. Videant nunc lectores an ex his actibus purgata remaneret mala illa ſuſpicio, ita vt horum filij ex Chriſtianis vxoribus procreati tanquam à veris Chriſtianis deſcendentes ad honores, & officia admitti debeant.

Benè ad propoſitum F. Anton. de Corduba *d. q. 54.* 99
fol. 438. col. 1. ad med. ibi: *Nam etiamſi ſit in gradibus, imò etiamſi ipſamet perſona conuerſa ſint ex Hebræis, Sarracenis, aut aliis infidelibus, ſi tamen ſunt adeo excellentes, putà de genere Regio, vel aliàs illuſtres, aut eruditione litterarum pollentes, aut præclaritate morum, ſanctitatis, vel fortitudinis, aut alia denique notabili excellentia ſufficiente illos apud homines illuſtrare, & habilitare ad talia munera & ſocietates, tunc certè videtur eorum vtiſque, & [illegible] genere proueniens purificata per talem ipſorum excellentiam. Neque enim eſt inauferibilis, vt ſignaculum eſt, ex quo ſolùm conſiſtit in accidentali conditione, ſeu qualitate hominis, & aliorum æſtimatione, legumque decretis. Purificari igitur, vel auferri poteſt non ſolùm per diuturnitatem*

tatem temperis, ſed etiam per id omne per quod habili-
tas, ſeu idoneitas, & illaſtratio perſona & generis ſe-
cundùm leges acquiri poteſt, putà per excellentes litte-
ras, per heroica geſta ad vtilitatem Reip. per notabilem
Fidei, vel morum profectum ex tali perſona proueaiea-
tem, per qua & per alia huiuſmodi perſona aliàs vilis
cum ſua etiam poſteritate ſecundùm leges, & rectam
rationem in Mundo apud homines illuſtris, aptuſque
homo ille, & genus eius ad talem dignitatem, ſocietatem
1 ſiu munus obeundum efficeretur. Itaque de his, & aliis
huiuſmodi excellentibus perſonis etiam recenter conuer-
ſis, ex quacunque ſecta, vel natione, ſi aliàs ſunt idonea,
non videtur licitum tales non admittere ad dicta mu-
nera, atque collegia omnibus communia, etiamſi vniuer-
ſaliter, & indiſtinctè rationabiliter alicubi ſit inſtitu-
tum ne de tali genere admittantur. Nam vel cum tali
epiichia, ſeu limitatione tale ſtatutum generale eſt intel-
ligendum, ſecundum gloſ. in cap. Sanctorum, diſt. 70. vel
potius facilè cum prædictis perſonis diſpenſandum eſt:
conſonat expreſsè Turrec. in decreto, diſt. 46. cap. 1. &
facit diſt. 61. cap. ſtatuimus, cap. Neophytus, & cap. Oſius.
Hactenus Corduba.
100 Ceſſante igitur ratione legis, ſeu ſtatuti, vel occur-
rente caſu aliquo, qui ex circunſtantiis non judicatur à
legiſlatore intentus, ceſſat & ipſa lex, ſeu ſtatutum, &
per epiikiam in caſu particulari corrigitur, ex doctrina
Martini Bonac. quondam mei amiciſſimi in tract. de
legib. diſp. 1. q. 1. puncto vlt. §. 2. n. 9. verſ. quartò, vbi lo-
quens de caſibus qui per epiikiam non cenſentur
comprehenſi in lege, ita ait: Quartò quando caſus ali-
quis occurrit, qui ex circunſtantiis non inducatur à le-
giſlatore intentus, & quem legiſlator excepiſſet, ſi eum
prauidiſſet, vt patet ex rationibus mox allatis. Quam-
obrem benè dicit Ariſtot. legem corrigi per epikiam,
quatenus ſi legiſlator adeſſet, hoc modo reſpondiſſet, & ita
legem ſuam moderaturus, & interpretaturus eſſet, vide
Suar. lib. 6. de legib. cap. 7. num. 11. Leſſ. lib. 2. cap. 47.
dub. 9. num. 63. Vaſq. 1. 2. q. 69. art. 6. Sà verbo
lex 1. Sanch. lib. 1. de Matrim. diſp. 41. n. 32. & lib. 7.
diſp. 37. Salas de legib. 2. p. diſp. 2. ſect. 10. Becan. tr. 2.
cap. 6. q. 14. &c. quem locum Ariſtotelis à Bonacina
citatum, refert Layman. in ſum. Theologia moralis, li-
bro 1. tract. 4. cap. 9. n. 2. ibi: Altera reſtrictio ſecun-
dùm æquum & bonum dicitur epiicheia, qua definiri ſo-
101 let: Benigna interpretatio ſignificans caſum aliquem par-
ticularem ob ſuas circunſtantias lege vniuerſaliter lata
non eſſe comprehenſum, de ea Ariſtot. 5. Ethic. cap. 10.
ita loquitur: Æquum, & bonum ſiue epiicheia eſt emen-
datio juſti legitimi, nam lex quidem vniuerſalis eſt,
ferri autem non poteſt, vt de quibus vniuerſaliter rectè
dicatur; ſed lex id accepit, quod fit plerumque, non igno-
rans quandoque deficere, & eſt nihilominus lex recta:
defectus autem non eſt in lege, nec in legiſlatore, ſed
in ipſa rei natura; continuò enim rerum earum, quæ ſub
actione cadunt, materia talis eſt: cum igitur lex qui-
dem vniuerſaliter loquitur, in hic autem præter vniuer-
ſale quippiam accidit, tunc rectè ſecum habet, vt ea par-
te qua legiſlator omiſit, atque peccauit, abſolutè loquutus,
emendetur defectus, quod & ipſe legiſlator ſi adeſſet,
hoc modo dixiſſet, &c.
102 Ex juſta cauſa ſuperueniente juſtiſſimè à lege, ſeu
ſtatuto recedi poteſt, text. elegans, & valdè ſingularis
in l. ſi hominem 30. ff. mandati, l. 4. §. fin. ff. de re milit.
Iaſ. in l. Barbarius, à num. 24. ff. de offic. Prator. Felin.
in cap. 1. à n. 48. de conſtitut. tantuſque eſt effectus ju-
103 ſtæ cauſæ, vt ex ea ſummi Pontifices ius diuinum de-
clarare, & Principes ius naturale limitare poſſint, vt
tradunt Panormit. in cap. quæ Eccleſiarum, de conſtit.
& ibi Felin. n. 19. & 26. & Dec. n. 13. & 18. Couar.
de ſponſal. p. 2. cap. 6. §. 9. n. 4. facit Mynſing. cent. 2.
obſeru. 54. n. 1. dum dicit, quod Iudices etiamſi iuſſerint
ſeruare leges, Canones, & ſtatuta, tamen ex magna,
& euidenti cauſa poſſunt ea tranſgredi, juxta Innoc.
in cap. Canonum ſtatuta, in vlt. gloſ. de conſtit. & n. 5.
ſubdit periurum dici non poſſe, qui ex cauſa rationa-
bili tranſgreditur ſtatuta, ex Baldo in l. quid ergo, §. 104
pœna grauior, ff. de his, qui not. infam. Iuuat doctrina
Patid. de Puteo in tract. de Syndicatu, verbo Doctor, n. 3.
qui dum ageret de ſtatutis requirentibus quod poteſta-
tis aſſeſſor eſſet Doctor, dicit quod quamvis hoc gra- 105
du inſignitus non ſit, ſi tamen aliàs idoneus, & emi-
nentis ſcientiæ eſſe reperiatur, hoc ſufficit ad ſtatuti
verba, & mentem explendam, arg. l. vniculque, C. de
prox. ſacr. ſcrin. lib. 12. & eorum quæ tradit Bald. in l.
ſed reprobari, ff. de excuſ. tut. Ludou. Roman. in l. quid
tamen, ff. de arbitr. & in l. cùm quid, ff. ſi certum pet.
quem locum refert, & ſequitur Ioan. de Solorzano de
Indiarum gubernat. tom. 2. lib. 3. cap. 13. n. 43.
Prouiſiones generales ſtatutorum, inquit Bald. conſ. 106
53. lib. 2. recipiunt tacitas exceptiones propter emer-
gentes caſus, in quibus oportet ſpecialiter prouideri:
vnde ſuccedente cauſa ſpeciali, ceſſat prouiſio generalis.
Hinc eſt, quod propter ſingularia merita ſingularis fit
prouiſio, quæ ſecundùm ſtatuta generalia non poterat
fieri, l. 3. §. hi quoque, ff. ad Syllan. Et veris & juſtis me-
ritis ſuffragantibus, & ad antidora commune obliganti-
bus, ſingularis in honore domino Poteſtati fieri poteſt,
l. Aquilius Regulus, & l. ſi pater, ff. de donat. nam con-
tra valdè meritos non ſunt prodita edicta prohibentia, 107
l. ſed reprobari, ff. de excuſ. tut. & maximè, quia hujuſ-
modi ſtatuta ſunt ſtrictè in caſu, & in perſonis, atque
ob cauſas, de quibus loquūtur, intelligenda, itavt ſi non
militet ratio in eis expreſſa, eorum quoque diſpoſitio
locum non habeat, l. ſemper, ff. de iure immun. l. 1. §.
quo autem, vbi Bart. ff. ne quid in loco publ. Solorzan.
de Indiarum guberu. lib. 1. cap. 27. num. 29. & lib. 2.
cap. 21. n. 5. Elegans ad propoſitum adduci ſolet ſa- 108
cræ Scripturæ locus Regum lib. 1. cap. 14. verſ. 45. vbi
refertur quod cùm Rex Saül edictum promulgaſſet,
& contra illud violantes pœnam mortis impoſuiſſet,
in illud commiſiſſe eius filium Ionathan poſtea repe-
rit, & volens paterni amoris oblitus in filium illam
pœnam exequi facere, Populus exequutionem impedi-
uit, exiſtimans eum, qui glorioſa facinora in Remp. fe-
cerat, mori non debere, vt videre eſt ibi: Dixitque Po-
pulus ad Saül, ergòne Ionathas morietur, qui fecit ſalutem
hanc magnam in Iſraël? hoc nefas eſt: viuit Dominus ſi
ceciderit capillus de capite eius in terram, quia cum
Deo operatus eſt hodie, &c. Singularis etiam ad hoc
comprobandum adducitur Æliani locus lib. 5. varia hi-
ſtor. cap. 49. ibi: Æſchylus tragœdus ob quoddam dra-
ma impietatis damnatus erat: cumque Athenienſes jam
parati eſſent eum lapidibus obruere, Amynias junior fra-
ter detecta veſte cubitum oſtendit manu carentem; fue-
rat autem Amynias vnus ex his qui fortiſſimè propugna-
rant in Salamine, vbi manum amiſit, & primum ex om-
nibus Athenienſibus fortitudinis præmium conſequutus
eſt: vbi verò Iudices hominis animum, & miſerationem
intellexerunt, repetentes facinorum eius memoriam Æſ-
chylum abſoluerunt.
Licèt Domini veritas æterna, firma, & conſtans ſit, 109
juxta illud: Cælum & terra tranſibunt, verba autem
mea non tranſibunt; ipſe tamen ſtatuta diuina à ſe ipſo,
vel per Apoſtolum eius nomine promulgata nonnun-
quam ſuſpendit, & ex iuſta cauſa interpretatur, ac re-
laxat, vt videmus in peccato originali, quod omnes à
primo Parente Adamo incurrimus, ex Apoſt. ad Ro-
man. cap. 5. Per vnum hominem peccatum intrauit in
mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homi-
nes mors pertranſiit, in quo omnes peccauerunt; & ni-
hilominus Beatiſſimam Virginem Mariam Dei geni-
tricem à labe huius vniuerſaliſſimi decreti, hoc eſt ori-
ginalis

ginalis peccati fuiſſe præſeruatam,pijſſimè, & quaſi de Fide omnes Catholici credimus, & acerrimè defendimus. Sic etiam ſtatutum à Domino erat, dicente: *Non enim videbit me homo, & viuet. Exodi cap.33. verſ.20.*
110 & nihilominus diſpenſatum fuit cum Moyſe, cum Apoſtolo Paulo,& Patriarcha Iacob,qui Geneſ.*cap.32. verſ.30.* ſic ait: *Vidi Deum facie ad faciem, & ſalua facta eſt anima mea.* Lex autem diuina & naturalis licèt in aliquibus caſibus particularibus propter circunſtantias aliquas, & accidentia de nouo ſuperuenientia, diſpenſationem, ſeu interpretationem admittat, eius natura non ideo mutatur, aut variatur; nam ſemper conſtat, & perpetuò perſeuerat, perſiſtente lege in ſe vt antea erat. Idem dicendum eſt de decretis peccatoribus ſupplicia minitantibus, in quibus Dominus pro ſua ſumma pietate & miſericordia januam apertam ſuſpenſioni executionis relinquit pro eo tempore, quo ipſi animum mentemque à vitiis abduxerint, ad bonam ſe frugem recipientes, vt de Niniuitis: *Adhuc quadraginta dies, & Niniue ſubuertetur.* Ioſue *cap.3. verſ.4. Et vidit Deus opera eorum, quia conuerſi ſint de via ſua mala, & miſertus eſt. Deus ſuper malitiam, quam loquutus fuerat, vt faceret eis, & non fecit, verſ.10.* Simile eſt quod refert Propheta Hierem. *cap.18. verſ.7. & 8. Et factum eſt verbum Domini ad me dicens: Repentè loquar aduerſus gentem & aduerſus regnum, vt eradicem, & deſtruam, & diſperdam illud. Si pœnitentiam egerit gens illa à malo ſuo, quod loquutus ſum aduerſùs eam, agam & ego pœnitentiam ſuper malo quod cogitaui, vt facerem ei.*

111 Cùm igitur quamplurimi viri, quorum majores Iudæi ad Catholicam Fidem ante ducentos annos ſponte conuerſi ſint, religione, pace, & bello ſanctiſſimi, præclariſſimique euaſerint, ex quorum doctiſſimis ſcriptis Reſpublica Chriſtiana incrementum ſuſcipit, nulli dubium eſſe poteſt, ſtatuta & prohibitiones quaſcunque tales non comprehendere, nec cum illis loqui, juxta ſupradicta. Et refertur ita cenſuiſſe Archiepiſcopum Siliceum ſtatuti Toletani Auctorem, & dixiſſe his verbis: *Eſte eſtatuto ſe ha de entender en todo ſu rigor, perſeuerando las coſas en el eſtado en que ay ſe hallan, laſquales mudadas en mejor, no tendra con quien hablar.* Intelligo & Ego de conuerſis ex antiquis Iudæis, quorum parentes, aui, proaui, & alij aſcendentes viri Chriſtiani ſine vlla macula, aut infidelitate extiterunt, & in quibus nulla vnquam inuenta fuit perfidia, & in hæreſim lapſus, hi enim, ſicut & ab antiquiſſimis Gentilibus deſcendentes, ad Collegia, & Cathedrales, quæ habent ſtatuta puritatem ſanguinis exigentia, ſunt admittendi, ad not. per Velaſquez *in defenſorio ſtatuti Toletani, cap.41. verſ. tum & illud adde, & cap.53. à princ.* Ioan. de Eſcobar *de purit. & nobilit. probanda, p.1.q.4.§.2.n.24.*

112 Ad cæteras autem Dignitates etiam Epiſcopales, & alia Eccleſiaſtica beneficia, & officia, quæ ſub iuris communis, non autem alicuius particularis ſtatuti diſpoſitione non tam lata requiritur conuerſorum ad Fidem Catholicam genealogia, ſed ſufficit quod ipſi beneficiari cupientes ab infantia Fidei ſe addixerint, vt colligitur ex his, quæ ſuprà adduxi *concl.2.à princ.* neophytus namque qui ordinari & beneficiari prohibetur, dicitur recenter conuerſus, ſeu baptizatus, vt optimè declarat Nauar. *in man. cap.207.n.105. verſ. tertiò*, ibi: *Dixi recenter conuerſus, & non nouus Chriſtianus, quia vulgus nouos Chriſtianos appellat, etiam abhinc plus decem, viginti, triginta, & quadraginta annis conuerſos, in quibus hoc locum non habet, & minus in eorum filiis, quos etiam praua nonnullorum conſuetudo nouos Chriſtianos appellat, quamvis ſtatutis aliquarum Eccleſiarum à Sede Apoſt. confirmatis aliud ſtatutum ſit,* &c. & aliquantulum largiùs reſoluit Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.1. lib.2. cap.28. num.12.* ibi: *Quamvis etiam non ſint ante rationis vſum baptizati, ſed poſt potuerunt ad ſacros Ordines, & beneficia promoueri, cùm judicio Epiſcopi ſint ſatis moribus, & Chriſtiana diſciplina inſtructi, ita quidem vt jam veterani Chriſtiani cenſeri poſſint,* &c.

Prohibet Apoſt. 1. *ad Timoth.3.* Neophytum in Epiſcopum promoueri, ne in ſuperbiam elatus in iudicium incidat diaboli. Origen. *lib.3. contra Celſum*, eandem ſuſcitat prohibitionem, dicens: *Qui ex Gentili, vel ex Iudæo fit Chriſtianus, aut ex vita praua ad honeſtam conuertitur, ne ſtatim Epiſcopus fiat: indignum eſt enim vt qui nondum documentum vitæ ſuæ dederit, aliorum fiat magiſter. Nec nuper*, inquit Anſelmus, *baptizatus, nec nuper à ſæcularibus negotiis, vel à militia ſeparatus debet eſſe Epiſcopus, quia vnuſquiſque talis eſt neophytus.* Sed quando vita neophyti oſtendit illum eſſe talem, qualem decet eſſe bonum Paſtorem, ceſſat ratio prohibitionis, & conſequenter prohibitio propter rationem inducta, vt ſunt expreſſa verba *cap. Neophytus, 61. diſt.* vbi Vercellenſes vituperabant electionem Ambroſij, quia neophytus erat: quibus reſpondet idem Ambroſius, hoc ideo eſſe prohibitum ab Apoſtolo, quia neophyti conſueuerunt propter honores ſuperbire, ſed ſi humiles inueniantur, & bonis moribus, ac integra Euangelicæ legis inſtitutione præditi, benè poſſunt ordinari. Ita Alphonſ. Aluarez Guerrero *in ſpeculo Iuris Pontificij, cap.10. paulò poſt princ. pag.31.* Ego *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p.1. tit.2. gloſ.17.n.7.* vbi etiam aduerto Apoſtolum prohibuiſſe neophytum in Epiſcopum promoueri, non ex præcepto Chriſti, ſed ſecundùm legem communem, quia ipſe hoc pronuntiauit tanquam Eccleſiæ Doctor, non vtique præcipiens nomine Chriſti. 113

114 Optimè Didac. de la Mota *in tract. de confirmat. Ordinis Militiæ S. Iacobi de Spatha, lib.2. capit.2. §.2. ad 2. numer.15. pag.223.* ibi: *Quod ſi placet, candide lector, vt hìc amplius immoremur, afferamus exemplum ex doctrina eiuſdem Apoſtoli 1. ad Timoth. 3. in qua dicit, Neophytus non aſſumatur ad Epiſcopatum: jam ex hoc non licet inferre, quod nullus neophytus in Epiſcopum aſſumatur: vide quod ſequitur in littera D. Pauli, Ne in ſuperbiam elatus in judicium incidat Diaboli: ecce cauſam, ne ſuperbiat, putans quod religio Chriſtiana illo indigeat. Itaque D. Paulus loquitur de neophytis, qui non ſolum ſunt neophyti ætate, ſed etiam perfectione*, vt explicat D. Thomas *hoc loco, ex quo ſequitur, quod ſi ſit humilis, & moribus ac integra Euangelica legis inſtitutione præditus, aliis ſe conformare valens, jam poterit in Sacerdotem, & Epiſcopum aſſumi*, vt inter alios explicant Couar. *in Clem. ſi furioſus, part.1. §.1. n.7.* Nauar. *cap.27. n.205.* Maiol. *lib.1. cap.32. Et ratio eſt, quia ceſſat cauſa inhabilitatis, text. diſt.61. cap. neophytum, & iure optimo, quia quoad iſtum effectum iſte homo non eſt neophytus, ſed veteranus miles Chriſtianæ Religionis, & in Chriſtiana Religione, & diſciplina neophytus non eſt, nec ſic appellandus. Facit etiam text. in cap. ſtatuimus, ead. diſt.61. quo laici prohibentur eligi ad Epiſcopatum: ceſſantibus autem cauſis prohibitionis ceſſat ipſa conſtitutio, vt ſi laicus merito ſuæ perfectionis clericalem vitam tranſcendit, eius electio poteſt recta haberi,* &c.

Non obſtat *d. cap. conſtituit, 27. quæſt.4.* quod ſuprà citaui *num.76.* cui ſimilis text. *in cap. officia, 54. diſt.* quia Montalv. *loco citato, pag.185.* duplicem aſſerit poſſe recipere ſenſum illa iura, & præcipuè verba illa *d. cap. conſtituit*, ibi, *aut hi, qui ex Iudæis ſunt.* Primò quoad domeſticos, & familiares Iudæorum, quorum conſortia ſæpè bonos corrumpunt, *cap. ſæpè, 28. quæſt.1.* Secundò quoad eos, qui ſunt eiuſdem 115

erroris

Secundò quoad eos, qui ſunt eiuſdem erroris partici-pes, & colligitur iſte ſenſus *ex cap. habes, 24. quaſt. 3.* abſurdum tamen eſſet quod de illo loqueretur, qui per ſacri Baptiſmatis vndam gratia Dei reſurgit à lapſu, & in ſeipſo ab eo, qui genuit, alter eſt effectus. Deinde addit ipſe Montalv. regulariter loqui de his, qui adhuc in Fide non ſunt radicati, & informati, & repentè volunt officia beneficiaque publica habere, quod non licet, Fidei doctrina in eis deficiente. Sed ſi quærimus de iſtorum filiis fidelibus, tales indiſtinctè admittuntur, nec poſſunt repelli, hæreticum namque eſſet quod allegatum *cap. conſtituit*, ad Christianos extenderetur qui ſua ſponte paternam malitiam deteſtati ſunt, cum neo-
116 phyti non ſint, & in eos cauſa ceſſat prohibitionis, vt in allegato *cap. Iudai, 1. q. 4.* Et paulò inferiùs ita concludit: *Et licèt iſta diſtinctio de iure colligatur manifeſtè per iura ſuprà allegata, Illuſtriſſimus inſuper Rex Henricus Domini noſtri Regis Ioannis II. genitor cum conſilio laudabilis memoria Petri Thenorij Archiepiſcopi Toletani, & cum maturitate ſuorum de conſilio dictam legem fore Inigo declarando, & hoc ſcandalum à Regno ſuo radicitus extirpando ſtatuit, & priuilegium conceſſit ne deinceps huiuſmodi pratextu aliquis Fidelium nouiter ad Christi fidem conuerſus repelleretur ab officiis publicis, ſeu ab aliis priuilegiis, & libertatibus Chriſtianorum, ſub certis, & grauiſſimis pœnis, per qua priuilegia penitus videtur dicta haretica opinio ſublata & destructa.*

CONCLVSIO III.

Purgata ſuſpicione per vnam ex mediis concluſione pracedenti allatis, ij qui ab Hebrais originem trahunt, ſanguinis puritatem, & antiquam ſua Gentis nobilitatem ac ſplendorem conſequuntur, habileſque & capaces efficiuntur ad omnia conſequenda pramia ſuis meritis aquiualentia.

117 NObilitas Christianorum ab Hebræis deſcendentium (non loquimur de illis, qui in ſuis erroribus increduli permanent, ac vti perfidi, pertinaces, & infames nullam habere poſſunt nobilitatem) omnium antiquiſſima eſt, ſi recurramus ad vniuerſalem generis humani reparationem, quæ poſt diluuium initium ſumpſit à tribus ſancti Patriarchæ Noë filiis, Sem, Cham & Iaphet: primus Aſiam, ſecundus Africam, Iudæam, Ægyptum, & Arabiam, tertius reliquum Europæ tractum accepere, à quo tempore incepit deſcendentia primogeniti Sem, communiter pro nobiliori inter alias eius fratrum habita, eo quod ea ſola cultum & adorationem veri Dei coluerit, quando reliquæ eam dimiſerant, & idolorum cultores euaſerant, ad quod reſpexit benedictio Noë eorum patris, Geneſ. *cap. 9. verſ. 16. Benedictus Dominus Deus Sem*, & ſic in Heber, ciuſque poſteris, à quo Hebræi deſcendentes appellati ſunt, inuenta fuit pura & vera fides, vt obſeruat Iacob. Tirin. *in comment. cap. 12.* Geneſ. *§. petes, fol. 109. col. 2. In ſolo Heber eiuſque poſteris, ab eo dictis Hebrais, cum vera fide, religione & pietate manſiſſe primauam Orbis linguam, indeque poſt nominatam Hebraam, in cateris habitu illius lingua prorſus deleto.*

Quod magis reſplendet in tribus illis ſanctis Pa-
118 triarchis, Abraham, Iſaac, & Iacob, typum & figuram trium perſonarum ſanctiſſimæ Trinitatis gerentibus. Abrahamo ipſe Dominus mirabilia promittit, cùm Geneſ. *cap. 12. verſ. 2. & 3.* illi dixit: *Faciamque te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, eriſque benedictus, benedicam benedicentibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi, atque in te benedicentur vniuerſa cognationes terra*: ſeu, vt *Apoſtolus* legit *ad Galat. cap. 3. In ſemine tuo, qui eſt Chriſtus,*
benedicentur omnes Tribus terra. De Iſaac certum eſt 119
fuiſſe viuam imaginem filij Dei facti hominis, & à quo ſanctum hoc, & cœleſte ſemen principium ſumpſit. Quia in Iſaac vocabitur tibi ſemen, *Geneſ. c. 21. verſ. 12.* à quo in Iacob productum fuit. Vnde Dominus Patriarchas huiuſmodi magnificit, & multis in locis ſacræ Scripturæ verba hæc ſæpè ſæpiùs repetita inuenimus: *Deus Abraham, Deus Iſaac, Deus Iacob, Deus Patrum veſtrorum, vt hoſce Sanctos, dicente S. Baſilio in cap. 2. Iſaia, honore afficeret perpetuo, & memorabili, eorumdem ſeruorum nomina ſuo ipſius nomini attexuit, vt quoties Dei memoria celebraretur, eorum quoque toties commemorarentur & nomina.*

Verebatur Iacob iter in Ægyptum aggredi, & vt 120
animum Dominus illi excitaſſet, quadam nocte ei apparuit, dicens: *Iacob, Iacob, ego ſum fortiſſimus Deus patris tui, noli timere. Geneſ. cap. 46.* Quando ipſe Dominus ex rubo Moyſem vocauit, ita ei alloquutus eſt, cùm vellet illi declarare quis eſſet: *Ego ſum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Iacob. Exodi cap. 3.* Et paulò infrà, *verſ. 15. Dixitque iterum Deus ad Moyſem. Hec dices filiis Iſrael, Dominus Patrum veſtrorum, Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Iacob, miſit me ad vos, hoc nomen mihi eſt in aeternum, & hoc memoriale meum in generatione, & generationem.* Propter merita Sanctorum Patriarcharum huiuſmodi, Dominus conſtituit ſanctiſſimos Apoſtolos Principes ſuper omnem terram. *Pro Patribus tuis nati ſunt tibi filij, conſtitues eos Principes ſuper omnem terram.*

Hebræi igitur ab initio nobiliſſimi extiterunt, quo- 121
rum natio, & progenies inter omnes Mundi ſelecta, inclyta, & magna fuit propter ritus, & cæremonias, quibus Deum venerabantur: *En populus ſapiens, & intelligens, gens magna, qua eſt enim alia gens ſic inclyta, aut habeat caremonias, iuſtaque iudicia, & vniuerſam legem.* Deuteron. *cap. 4. verſ 7.* Et Abulenſ. ibi, *quaſt. 3.* exponens verbum illud *inclyta*, interpretatur, id eſt, *nobilis, vel excellens*, & inclytus dicitur, ait ille, id eſt, *Famoſus, vel glorioſus: & ſic iſti Iudai famoſi*
erant apud alias Gentes. Comprobatur ex verbis cu- 122
iuſdam colloquij, quod cum D. Inico Lopez de Mendoza, Marchione de Santillana, & Ioanne de Mena Cordubenſi Regio Chroniſta, venuſtè ſimul & argutè habuit Alphonſus de Carthagena Epiſcopus Burgenſis, qui eos in hunc qui ſequitur modum alloquutus fuit: *No pienſe correrme por llamar los Hebreos mis padres, ſon lo por cierto y quierolo: ca ſi antiguidad es nobleza, a quien tan lexos? ſi virtud, quien tan cerca? o ſi al modo de Eſpaña la requezo es hidalguia, quien tan rico en ſu tiempo? Fue Dios ſu amigo, ſu Señor, ſu legiſlador, ſu Conſul, ſeu Capitan, ſu padre, ſu hijo, y al fin ſu Redentor: ô immortal Dios! todos los oprobrios ſon tranſmutados en gloria, y la gloria conuertida en denueſto*, &c. Et poſtquam plura alia dixerat, quæ ad noſtram rem nihil faciunt, proſequitur: *Aſſi tambien los Infieles Gentiles idolatras, ſin Dios, ſin Ley, y ſin Religion, a quien ſola era pecado lo que natura, madre commun les prohibiò, igual con las beſtias, y todo en grado vituperio de toda nobleza y dignidad priuados, eran llamados Gentes: agora ya ſi alguno deſciende dellos, de los Eneidos Troianos, de los Griegos Agamenonitas, de los Godos Comanicos, o de los doze Pares de Francia, ſea quar vicioſo fuera, es gentilhombre poco meno igual con Apolo. Y ſi de los Leuitas, de los Machabeos, o de los doze Tribus de Iſraël, ſea quar virtuoſo, quan lezos de vicio ſea: vaya vaya que es maldito marrano, poco mas baxo del*

del pnolo. O infieles Chriſtianos que tal dizen! marrados tengan los ojos de la cara, llaman marrada al cuento perfeto, y errado al que entra en carrera, contraſtaa callando la verdad Euangelica, doziende que la verdadera luzina illumina loe venientes a ella, la culpa es bien ſe auya, con ſu pan ſe le comar? Ita reperitur ſcriptum in libro antiquiſſimo, curioſè ligato, qui ſcruatur in Bibliotheca Excellentiſſimi D. D. Gaſparis de Guzman, Ducis & Comitis de Oliuares.

123 Idem aſſumptum probat Modernus quidam Auctor his compendioſis verbis plura comprehendentibus: *Vnde etſi vnuſcuiuſque laudem in particularè æqualiter dixerimus, in publicum tamen & commune illam preſerimus, dum hos, vel illos preclamamus Hebræos; nam, vt inquit Theophil. poſt Chryſoſt. in epiſt. ad Coloſſen. cap. 3. magnum quid antiquitus erat ex Iudæis eſſe, & ab illa Hebræorum gente traxiſſe originem. Iudæi enim Orbi vniuerſo noti, fama Fidei, & virtutis olim cogniti, celebratiſſimi ſanctitate, ſummis ſemper dotati priuilegiis: ex Iudæa enim ortus eſt Dominus, inquit Apoſtolus, & rurſum in Euangelio legimus, quia ſalus ex Iudæis eſt, Ioan. 4. Cujus quidem tam antiqua nobilitatis Iudæi adeò gloriabantur, vt particulare efficerent ſtudium ad tenendam aſcendentium cujuſque familiæ memoriam, vt refert Euſebius. Erant autem nonnulli antiquitatis replicandæ ſtudioſi, qui nomina auitæ ſtirpis, vel tenentes memoria, vel ex ſcriptis annalibus promentes priuatim, ſibi indices eorum conficiebant, magnopereque prætereà gloriabantur, quod ipſorum nobilitas ita fore ad poteſtatem reſeruata.*

124 Et non diſſentit Gardiola *in tract. de nobilit. cap. 60.* ibi: *Los conuertidos a nueſtra Sancta Fé, que eran antes nobles ſegun ſu ley o ſecta, retienen la nobleza de ſu linage deſpues de Chriſtianos, y no ſolamente la retienen, mas aun la acrecientan todo el tiempo que honeſtamente viuieren ſin entremeterſe en officios viles, ni venir a malas coſtumbres,* &c. Et paulò inferiùs: *Que entre los Iudios aya aſſi nobles como entre los Chriſtianos, a los ſabios es harto manifieſto; aunque los ignorantes juzgan lo contrario por cauſa de ſu rudeza y poco ſaber.*

125 Doctor Montalvus *citato loco, fol. 286. §. Eccleſia,* ibi: *Negare enim non poſſum, quod populus à quo noſtra redemptio preceſſit, ſcilicet Virgo ſanctiſſima Salvatoris genitrix, necnon & ſancti eius Apoſtoli, Martyres, & Confeſſores, à quibus Eccleſia Domini eſt fundata, eſt excelſior cunctis gentibus quas Dominus creauit in laudem, & nomen & gloriam ſuam, & eſt populus ſanctus Domini.* Deuteron. 26. *prope fin. quod aſſerit* Iſai. 60. *circa fin.* inquiens: *Populus autem tuus omnes juſti in perpetuum hæreditabunt terram.*

126 Quæ gens in Mundo erit, quæ ſicut Hebræa, habeat Deum ita ſibi vnitum & conglutinatum, ſecundum carnem loquor. *Nec eſt alia Natio tam grandis,* vt habetur Deuteron. *cap. 4. quæ habeat Deos appropinquantes ſibi, ſicut Deus noſter adeſt cunctis obſecrationibus noſtris. Non fecit taliter* (ait Pſal. *Pſalm. 147. verſ. 9.*) *omni nationi, & judicia ſua non manifeſtauit eis.* Noluit enim Deus cum Angelis cognatione conjungi, ſed cum ſemine Abraham, vt dicit Apoſt. *ad Hebr. cap. 6. Nuſquam Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ ap-*

127 *prehendit: Quia notus in Iudæa Deus, in Iſraël magnum nomen eius.* Et *in epiſt. ad Roman. cap. 6.* grauiter ſentit quod Iſraëlitæ non fruantur gratiis, & prærogatiuis ſibi conceſſis, amittentes gloriam, legem, obedientiam & repromiſſiones, ac adoptionem filiorum, propter perfidiam, ibi: *Veritatem dico in Chriſto, non mentior, teſtimonium mihi perhibente conſcientia mea in Spiritu ſancto, quoniam triſtitia mihi magna eſt, & continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego ipſe anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis, qui ſunt cognati mei ſecundùm carnem, qui ſunt Iſraëlitæ, quorum adoptio eſt filiorum, & gloria, & teſtamentum, & legiſlatio, & obſequium, & promiſſa, quorum Patres, & ex quibus eſt Chriſtus ſecundùm carnem, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula.*

Apoſtolorum princeps Petrus *in prima Canonica* 128
epiſt. cap. 2. verſ. 7. 8. & 9. Fidelibus reliquiis Iſraelitici Populi annuntiauit honores jure ſanguinis illis competentes, hoc modo: *Vobis igitur honor credentibus. Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens ſancta, Populus acquiſitionis, vt virtutes annuntietis eius, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen ſuum.* Et 129
Gentium Doctor pluribus in locis materiam hanc proſequitur, & nimis glorioſè ſeipſum ex ſemine Abrahæ dicit *ad Rom. cap. 11. Dico ergo numquid Deus repulit plebem ſuam? Abſit, nam & ego Iſraelita ſum ex ſemine Abrahæ de Tribu Benjamin: non repulit Deus plebem ſuam quam præſciuit.* Et *epiſtol.* ad Galat. *cap. 2. verſ. 15.* loquens cum Principe Apoſtolorum, ait: *Nos natura Iudæi, & non ex Gentilibus peccatores.* Et ad *Corinth. cap. 11. verſ. 22. Hebræi ſunt, & ego: Iſraëlitæ ſunt, & ego: ſemen Abrahæ ſunt, & ego.* Nihilomi- 130
nus tamen Fideles ex Gentilitate ad Eccleſiam venientes, ita alloquitur: *Vobis enim dico gentibus, quam quidem ego ſum Gentium Apoſtolus, miniſterium meum honorifico, ſi quomodo ad æmulandum prouocem carnem meam, & ſaluos faciam aliquos ex illis.* Cujus auctoritatem ſic dictus Modernus Hiſpano idiomate conuertit in codicillo quodam impreſſo, & Regi Catholico exhibito: *Con voſotros hablo Fieles Gentiles, mientras ſoi vueſtro Apoſtol, procuro honrrar mi miniſterio, y ver ſi con la emulacion de engrandeceros y honrraros puedo prouocar mi carne (eſto es à los Iudios) y hazer ſalvos algunos dellos. Pero aduertiò* (proſigue) *que ſi bien algunas de las ramas ſe quebraron, y voſotros ſiendo azebuches os ingeridos en ellas, hechos compañeros de la raiz y de lo fructifero de la oliva, no os glorieis, ni enſoberuezcais contra eſtas ramas, porque ſi lo hazeis ſabed que no ſois voſotros los que ſuſtentais la raiz, mas antes la raiz os ſuſtenta a voſotros, y que vueſtros principios, origen y naturaleza ſon de azebuche* (eſto es) *nacimiento villano y agreſte, y que contra naturaleza eſtais ingeridos en buena oliua (eſto es) en Ieſu Chriſto nueſtro Señor, por cuya Fé gozais lo illuſtre y glorioſo que oy tan juſtamente poſſeeis, mas no entendais que por torrada perdieron el derecho a ſu antigua nobleza, ni a las exempciones, y priuilegios de que ſiempre gozaron, porque al punto que ſe conuiertan, bolueran a ſu lugar como de antes: quod ſi aliqui ex ramis fracti ſunt, tu autem cum oleaſter eſſes, inſertus es in illis, & ſocius radicis & pinguedinis eius factus es, noli gloriari aduerſùs ramos, quod ſi gloriaris, non tu radicem portas, ſed radix te. Nam tu ex naturali exciſus es oleaſtro, & contra naturam inſertus in bonam oliuam, ſed & illi ſi non permanſerint in incredulitate, inſerentur. Vltimamente concluye el Apoſtol enſeñando que los dones y gracias que Dios hizo y communico a los Fieles deſta Nacion, no ſon alquitar ni reuocables, ſi la culpa y el delito de la infidelidad no lo impediere. Sine pœnitentia enim ſunt dona, & vocatio Dei, porque en llegando la gracia, todo ſe reſtaura.* Hactenus Modernus.

Propter quam nobilitatem hi filij Abraham non ſo- 131
lùm vbicunque vixerint, ab omnibus honorari, ſed etiã cæteris paribus vti magis digni præcedere aliis debent, ſi res hæc judicanda eſt juxta Apoſtoli ſententiam *ad Roman. cap. 2. Tribulatio & anguſtia in omnem animam hominis operantis malum, Iudæo primum & Græco. Gloria autem, honor & pax omni operanti bonum, Iudæo primum & Græco: & ſecundùm explicationem ad illum præſtitam* per S. Ambroſ. *lib. 4. de ſacram. Semper,* inquit, *Iudæum Gentili anteponit, prærogatiua Patrum, vt aut coronetur primus, aut damnetur, quia credens propter*

Abraham

Abraham honorificentior eſt : diffidens autem peius tractandus eſt , quia donum promiſſum Patribus refutauit.

132 Sed quamvis prima facie nobilitas hæc , præcedentia , ac ſanguinis ingenuitas , generalis videatur, comprehendens omnes filios Abraham ; nihilominus eam conſequi, ſeu recuperare non merentur, niſi qui ex hac natione verè ad Fidem Catholicam conuerſi fuerint, relicta prorſus infidelitate , & Iudaica perfidia , vt docet *Apoſt. ad Roman. cap. 9. verſ. 5. Non enim omnes , qui ex Iſraël, hi ſunt Iſraelitæ, neque qui ſemen Abrahæ, omnes filij , ſed in Iſaac vocabitur tibi ſemen* : id eſt , non qui filij carnis, hi filij Dei, ſed qui filij ſunt promiſſionis, æſtimantur in ſemine. Et *in epiſt.* ad Galat. 3. *Cognoſcite ergo, quia qui ex Fide ſunt, hi ſunt filij Abrahæ: prouidens autem Scriptura, quia ex Fide iuſtificat Gentes Deus , prænuntiauit Abrahæ , quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur qui ex Fide ſunt , benedicentur cum fideli Abraham , quicunque enim ex operibus legis ſunt, ſub maledicto ſunt.*

133 Tandem eleganti & ſuccincta methodo rem totam abſoluit dictus modernus , his verbis : *Que nacion ha auido en el Mundo , que aya merecido tener vn Rey como David , tan valiente y alentado que niño deſquixaraua leones , vencia exercitos de Philiſteos : tan ſanto y religioſo que profetizo clariſſimamente todos los miſterios ſagrados de nueſtra redencion , cuyos vaticinios y alabanças de Dios canta , y cantara la Igleſia Catholica haſta la fin del mundo : y finalmente Varon auſtado al coraçon de Dios , con que ſe dize todo , Inueni ſeruum iuxta cor meum. Vn Salomon cuya ſabiduria y grandeza ni tuuo igual ni tendra ſegundo. Vn Ezechias , y vn Ionas tan zelozos de la honra de Dios , que repararon las quiebras de la Ley , abrieron las puertas del Templo , y reformaron al pueblo de ſus Idolatrias. Vn Patriarcha Ioſeph condecorado con el titolo de redentor de la Monarquia de los Egypcios. Vn Moyſes de quien dize la Eſcritura entre otros encomios y alabanças ſuyas : Loquebatur autem Dominus ad Moyſem facie ad faciem , ſicut ſolet loqui homo ad amicum ſuum.* Exodi *cap. 33. verſ. 11. Vn Ioſue , a cuya vez detuuo el ſol ſu curſo , y la luna ſu carrera. Sol contra Gabaon ne mouearis , & luna contra vallem Ayalon : ſteteruntque ſol & luna donec vlciſceretur gens de inimicis ſuis. Ioſue cap. 10. verſ. 12. & 13. Y añade en el miſmo en el ſiguiente : Stetit itaque Sol in medio cœli , & non feſtinauit occumbere ſpatio vnius diei : non fuit antea , nec poſtea tam longa dies, obediente Domino voci hominis , & pugnante pro Iſraël. Vn Sanſon , cuyas fuerzas y valencia no ſon imitables , ſi no admirables , como ſe lée en el libro de los Iuezes. Vna Eſter y vna Iudith mugeres tan famoſas , y Varoniles como refieren ſus hiſtorias , con otros innumerables de que eſta llena la ſagrada Eſcritura. Qual por mas belicoſa celebrada llego a conſeguir las victorias y triunfos de tan barbaras y fieras Naciones , como la Hebrea? Treinta y vn Reynos y Reyes ſujetaron a ſu imperio, y obediencia por las armas , como conſta del cap. 12. de Ioſue , à verſ. 7. vſque ad 24. Hi ſunt Reges terræ quos percuſſit Ioſue , & filij Iſraël , nombrando cada vno por ſu nombre. Y dexado a parte la ſantidad y meritos de los ſantos Patriarchas , Prophetas , Apoſtolos y Euangeliſtas , los del gran Precurſor Baptiſta , los de la ſantiſſima Virgen Maria , y de ſu hijo Ieſu Chriſto nueſtro Señor , ſanto de los Santos, que eſcogio eſte linage por el mas noble, para que ſiendo en todo grande ſu altiſſima y ſoberana Mageſtad, aſſi en la generacion eterna como en la temporal, deſcubrieſſe mas los hombres lo infinito de ſu amor, y los teſoros de ſu liberalidad y grandeza. A quien no admira la conſtancia y zelo de los ſantos Martyres Machabeos : la firme y valeroſa Fé del ſanto Protomartyr Eſteban , como la valencia del viejo obiſpo Polycarpo , y del anciano Simeon , de quien refiere ſu hiſtoria las palabras ſiguientes : Quare multis cruciatus tormentis , eodem paſſionis genere , quod Saluator noſter ſubierat , officium mirantibus omnibus , quod homo ætate confectus (erat enim centum, & viginti annorum) acerbiſſimos Crucis dolores fortiter conſtanterque patiretur. A quien la fé , lagrimas y penitencia de la Madalena , y las demas ſantas mugeres primas del Saluador ? A quien la piedad y religion de vn Nicodemus , Ioſeph de Arimathia , Lazaro ſu hijo , todos obiſpos y glorioſos martyres de la Nacion ? A quien las exemplares virtudes de los ſantos Marcial , Trophimo , Crecencio, Timoteo , Herodiano , Heneſimo , Dimas , Nonſa , Sila, Epaphra , Eraſto , Priſco , Secundo , Rufo , Apolo, Quarto , Chriſpo, Tareiſſo, Ampleſſo , Philemon , Ariſtion , Simon , Gaio , Fortunato, Achaio, Marco, Demetrio , Doſiteo , Iuan Senior , Manaſſeu , Ioſeph y otros innumerables que la virtud , y ſantidad de ſu fertiliſſima y pingue oliua Chriſto produxo con lucidiſſimos frutos para gloria , y credito de ſu Igleſia. Gouernaron la de Hieruſalem quinze ſantiſſimos Prelados deſta Nacion , cuyos nombres refiere Euſebio lib. 4. cap. 5. Y preſidieron en la Vniuerſal los ſantos Lino , Cleto y Enariſto : el feruor andaua encendido entre los moradores de Alexandria, ciudad de las mas populoſas del mundo, cabeza de Egipto , Libya y Tebaida , plantada la Igleſia por ſan Marco , de alli ſe propago la Chriſtiandad por todo el Oriente y Occidente , y paſſo a la Aſia , y como los Iudios eſtauan derramados por toda la ſuperficia de la tierra , eran los miniſtros y Predicadores de ſu Nacion , infinitos dellos abrazaron nueſtra ſanta Fé Catholica , y ſe criauan y elegian obiſpos todos deſta ſangre, porque eran tan feruorozos eſpueſtos al martyrio y a derramarla por Ieſu Chriſto , que no ſe hallaua a perſona alguno que deſhechar , ſon palabras del Padre Antonio Poſſeuino de la Campañia de Ieſu , in ſua Bibliotheca, lib. 9. cap. 2.* ibi : *Facilè verò doceuti fuerit petere ex Eccleſiaſticis hiſtoriis, quæ ad hanc rem faciunt , cùm præter multos Apoſtolicos viros , qui à Iudaiſmo conuerſi diuinum Fidei negotium vſque ad ſanguinem propagarunt, quindecim fuerint Hieroſolymitani Archiepiſcopi , qui continenter eam adminiſtrarunt Eccleſiam , plures Epiſcoporum decades paſſim, vt Chriſtiana creſcebat, &c.* Hactenus Modernus.

Quis non optaret Abrahæ filium ex fide eſſe , aut 134
ſanguine cum ſanctiſſimis viris coniungi , quamvis in vulgi opinione hoc non eſſet gloriam Mundi appetentibus ad illam conſeruandam , ſeu acquirendam medium proportionatum , ſed penitus oppoſitum, omnes qui hac de re ſcripſerunt, proteſtantes inprimis, & ante omnia ſe ſanguinis puritate gaudere, nec vlla attinentia eſſe conjunctos, nihilominus bona mente affirmant deſiderare cum illis propinquitate coniungi. Sic inſinuat P. Fr. Alphonſus de Oropeſa , omnigena doctrina, & virtute, *in lib.* quem inſcripſit : *Lumen ad reuelationem gentium , cap. 4. Non me iterum mouet affectus cognationis , & carnis, tanquam in hoc agerem propriam cauſam , exiſtimant defendere genus meum , cum in nullo mihi attineant , aut ego illis in parentela carnali ; imò longiſſimo fine diſtamus , quia ſtatim vt exiſtimo poſt Noe diuiſimus genus , adeo vt nullus vnquam de me in hac parte cuiuſquam ſuſpicionis ſit locus apud omnes , qui me nouerint , quamquam non propter hoc in Chriſti Fide moleſtus incederem , eo quod filius eſſem Abrahæ ſecundùm carnem , cui ex ſemine ſuo naſciturus promitti dignatus eſt Chriſtus , vt in eo totum Mundum redimeret , imò potiùs in hoc gloriarer , ſi tamen Apoſtolus gloriari non prohibuiſſet in carne,* &c. Idem de ſe ſentire viſus eſt R. P. Hieronymus de la Cruz , vir ſatis doctus , quem pro merito virtutum , & ſingularis doctrinæ laudare , & extollere

d.bco, *in tract. de la defenſa de los eſtatutos, lib. 2. de la moderacion de las informaciones, cap. 4. vel alguno juzgara*, ibi : *Deſde que nos diuidemos en los hijos de Noé, hecho cada vno de nueſtros paſſados por ſu parte, ni ay noticia que ſe bolnieſſen a juntar nueſtros mayores, aunque las tenemos de dicientos años atras. Pero quando lo fueron (por quanta à mi noticia) no viuiera deſconſolado en la Ley de Ieſu Chriſto, ni me tubiera por menos hijo de la Igleſia que el que mas ſe preciara de limpio, ni por mas infelix deshechada que el mas preciado. Non enim qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt, ſed quem Deus commendat. Perque no es mas digna de alabanza el que ſe alabaa, ſino el que Dios calific a, y quiza me gloriara con la conſideracian prafunda de que la carne y ſangre de mi lignaje fue derramada come ſangre de Dios para remedir al munde, y que vn contribula mio es hijo natural de Dios, y Dios verdadero.* Ego libenter idem cum tantis viris dicerem, & optarem, nec ob idem quicquam diminueretur qualificata de me apud omnes opinio, cùm de illo gratias Deo referens gloriari oportet, quod nullus extiterit ex parentibus, aut proauis, atauis, & plus vltra ex vtroque latere procedentibus, qui Fidem Catholicam non teneret, aut contra diuinam, ſeu humanam Majeſtatem crimen vllum committeret, de quibus, eorumque nobilitate, & puritate dixi *de officio, & poteſtate Epiſcopi, p. 1. tit. 3. cap. 8. num. 4.*

135 Non poſſum non ſilentio præterire nonnullos huius nationis viros, qui poſt prima illa tempora ſanctitate, & litteris inſignes floruere vſque ad hanc tempeſtatem, Fideique acerrimi deſenſores extitere; ex quorum numero ad omnium notitiam in medium adduco Iuſtum Tyberienſem, Iudam Syrum, Ioſephum Tyberinum, Michaelem Adamum, Nicolaum de Lyra, Paulum de Heredia, Petrum Alphonſum, Paulum Riccium, & Sixtum Senenſem ad Catholicam Fidem recenter conuerſos, viros quidem de Religione Catholica benemeritos. Extant & alij, de quibus apud ſcriptores mentio habetur, & cùm in chronicis & libris, qui circumferuntur impreſſi, eorum nomina ſcripta reperiantur, non eſt cur ea ſub ſilentio prætereamus, plures enim quaſi deſperati viuunt, cum ſciant, vel forſan præſumant ſtudia ſua, & omnigenam virtutem non eſſe ad remunerationem adducenda, horum autem exemplo afflictum animum erigent, & iuſtum dolorem minuent, ſi rem non ita deſperatam, vt putant, habere credant; & ſi patienter id ſuſtinuerint, ſperent Deum, cum curſum conſummauerint, & fidem ſeruauerint, coronam juſtitiæ repoſitam ſibi redditurum, neque eos vnquam, fidelis eſt enim Dominus in omnibus viis ſuis, fraudaturum: virtus ſola æterna manet, Regna verò, opes, diuitiæ, dignitates, & voluptates huius mundi momentaneæ ſunt, & breui dilabuntur; maximum bonum, & longè optimum hominibus eſt finem & exitum vitæ ſortiri bonum, vt rectè ſcribit Ariſtot. *in libro de Cælo & mundo*, quod etiam dictum, ſymboli inſtar, familiare ſuit Frederico Pulchro Cæſari, qui ſummum hominis bonum eſſe dixit, bonum ex hac vita exitum: ſignificans nimirum illud, morte beata nihil eſſe beatius. Sed vt bona ſit mors, vita bona opus eſt, ſiquidem, teſte Auguſtino, vix benè moritur is, qui malè vixerit, ſicut nec poteſt malè mori is, qui benè vixerit. Hinc rectè Poëta Naſo,

Viue pius, moriere pius.

Et Cœlius Calcagninus,

Vt tibi mors felix contingat, viuere diſce.
Vt felix poſſis viuere, diſce mori.

Cui congruit alterum hoc epigramma VVolfianum.

Vna eſt viuendi ac moriendi regula rectè.
Vt moriare pius, viuere diſce piè.

Multi, vt ſuprà dicebam, ex hac Natione præſtantes viri euaſerunt, quorum aliquos refert Simon Maiol. *in diebus canicular. tom. 3. colloq. 1. de perfidia Iudæorum, pag. 858.* & ait quod circa annum Chriſti 1412. Hieronymus *de ſancta Fide*, ex Iudæo nuper factus Chriſtianus libellum edidit contra Iudæos, ad cuius lectionem 5000. Iudæi conuerſi ſunt; & quod floruit etiam anno 1568. Elias Leuita Iudæus Germanus eximius, natus in noua ciuitate Eyſch, haud procul à Norimberga, qui admonitu Pij V. Pontificis Romani Chriſtianus factus fuit, adductis ſecum triginta aliis Iudæis ad Baptiſmum, & meminit etiam de Nicolao de Lyra, & Paulo Burgenſi. De quodam Religioſo ex Iudaiſmo ad Fidem Catholicam conuerſo, ſcribit P. Ribadeneira *in libro ſcriptorum Societatis Ieſu, in verb. Ioannes*, prout infrà.

*Ioannes Baptiſta Romanus, ſiue Elianus, natione Ægyptius, patria Alexandrinus, & religione Hebræus, Elias nomine, ab auo materno Elia Aſchenaſio puer inſtitutus, & in Germaniam ductus eſt. Mox adita Ægypto, Hieroſolyma, Conſtantinopoli, ingenio, & memoria pollens, præter Hebraicam, Latinamque linguam, Italicam, & Hiſpanicam, etiam Germanicam, Turcicam, & Arabicam didicerat. Venetias appulſus vt fratrem Chriſtiana ſacra complexum retraheret, à Ioanne Baptiſta Cantarena clariſſimo viro deductus ad Andream Fruſium noſtrum, vt hominem Hebraicè perdoctum ſanctumque vita commendaret. Hunc vt vidit Elias, ſingularem oris modeſtiam, & ſuauiſſimam grauitatem admirans, Angelum videre ſibi viſus eſt. Eius conſuetudine & exemplis virtutum excitatus, oculos ad veritatem aperuit, & ſacro Euangeliſtæ Matthæi die, anno 1551. tinctus eſt Baptiſmo nomine Ioannes Baptiſta delecta, cognamentumque ex veteri nomine Elianus adſciuit; nec multo poſt Sacrorum magis magiſque conſuetudine illectus, & Indicarum lectione litterarum incenſus, contendit à Fruſio, vt in ſocietatem ſeſe ipſum reciperet, quod ſancto Ignatio conſentiente ad multarum animarum remedium impetrauit anno 1561. Chriſtophoro Roderico noſtro qui à Summo Pontif. Pio IV. Nuncius Melphim legabatur ad Chriſtopherum Patriarcham additus eſt ſocius ob linguarum & nationum peritiam, ſuperexcellentem virtutem, & flagrantiſſimam charitatem. Vix Alexandria Elianus apparuit, cùm oculos in eum ſibi notum conjecerunt Hebræi, & quia grauiſſimè oderunt quod non ſolùm ipſe ad Chriſtum tranſierat, ſed & fraudes eorum in lucem proferent, redarguenſque perfidiam multos alios attrahebat, & magnam Romæ Talmudicorum librorum vim incendendam curauerat: fictis criminibus exitium ei ſunt machinati, auctor conſilij fuit Ioannis Baptiſtæ mater anus Hebræa, quæ inſtigare nunquam Iudæos deſtitit quoad conſtituere omnino Ioanni Baptiſtæ vel Chriſtum, vel vitam eripere. Eum raptum per vim ſiſtunt Iudici, proferunt tabulas quibus appares trecentos ſibi ac viginti quinque ab eo aureos deberi, eum ne ſoluat Iudæus cum ſit, ſimulare ſe Chriſtianum, id facile eſſe conſtitutum, ſi nudetur. Hinc illi certa mors impendebat, cum Turcis ratum ſit oportere ad ipſorum tranſire legem quiſque à ſua deſciſcat, cremari ſi recuſet. Mercatores Catholici contra niti, negare Iudæum, nolle Sacerdotem ſuum per contumeliam nudari, conferre in manum Iudici largè munera, ne faciat. Interea Ioannes ad fundendum pro Chriſto ſanguinem ſe lætus comparabat. Dum vtrinque res acriter vrgetur, nec apparet, aut impendiis modum, aut periculis fore, clam ſpecie mercatoris Ioannes educitur, & naui impoſitus properè in Italiam remittitur. Verum illico grauiſſima maris procella exceptus, fracto ad Cypri latera nauigio, multis vectoribus, nauiſque demerſis, ipſe ſemianimis, cruentuſque vulneribus ſolis tectus induſio ita enatauit, vt cum apprehendere tellurem nequiret, prorſuſque deſperans, clementia Dei ſeſe permitteret vndis

dis erectum accurrens, homo nunquam ab eo ante, nec poſteà conſpectus arripuerit, tenueritque. Eo tote in diſcrimine ita ſui compos fuit Elianus, ita memor inſtituti ſui, vt copioſam fecerit meſſem animarum. Demum recreatus, inſtauratuſque ab Archiepiſcopi Niceſienſis Vicario Romam repetiit incolumis, vbi Hebraam deinceps Arabicamque linguam publicè explicuit. Iterum verò, iterumque in Ægyptum ad Maronitas in Syria, alioſque Orientales populos ad eiſdem Pio IV. & Gregorio XIII. Summis Pontificibus miſſus eſt, nunc cum P. Thoma Razzio, iterum cum P. Ioanne Bruno, demum cum P. Franciſco Gaſſo, vbi ſæpè in vitæ diſcrimen adductus eſt: atque interdum cùm ſibi intendi mortem cognouiſſet, furori cedere, & in loca ſe tutiora recipere coactus eſt. Ad extremum multis perfunctis laboribus Romæ ceſſit è vita die 3. Martij, anno ſalutis 1589. vir omnino pietate, deſpicientia ſui, & in proximos charitate inſignis, multarum reperter artium, quibus peccantes arcerentur illecebra, ſeu pauperes inopia ſubleuarentur. Sic prorſus vt cùm in eoſdem dies incidiſſet mors Cardinalis Farneſij, vulgo diceretur duo fulcra paupertatis concidiſſe. Scripſit Italicè doctrinam Christianam cum iconibus myſteriorum Fidei, quæ in varias linguas tranſlata eſt. Catechiſmum lingua Hebræa, Arabica, Maronitica, quæ Orientalium errores refutantur. Concilium Tridentinum tranſtulit Arabicè. Octoginta Canones Concilij Nicæni primi ex Arabico Codice, quem Alexandria Romam pertulit, in Latinum conuertit, vnde eos retulit Alphonſus noſter. Hactenus P. Ribadeneira.

Alexander de Franciſcis, vulgò Hebrainus nuncupatus, cùm eſſet in Hebraiſmo natus & altus, ad Fidem tamen conuerſus, non ſolùm Chriſtianam pietatem ſinceris fuit amplexatus affectibus, ſed ſanctiſſimam Dominicam familiam ingreſſus ibi euaſit homo charitate inſignis, & prædicator egregius, ob quæ & alias tanti viri præclaras virtutes, & merita à ſanctæ mem. Clemente VIII. ad Epiſcopatum Foroliuienſem meritò aſſumptus fuit, cuius Pontificis Confeſſionem non ſemel excepit: refero ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, part. 1. tit. 2. gloſſ. 17. n. 9.* & in quodam libello conſultiuo, quod Regi Catholico obtulit Eminentiſſimus D.D. Ferdinandus Niño de Gueuara, S.R.E. Cardinalis, de eo mentionem facit eis verbis: *Y con el Obiſpo de Forli Frayle Dominico ſe confeſſo el Papa algunos años, ſiendo aſſi que fue Iudio de ſeñal, y ſe baptizo de mas de treinta años*, &c.

In Hiſpania fuerunt & alij Prælati litteris, & omnigena virtute inſignes, qui ab Hebræis genus ſuum ducebant. Inter quos primum locum obtinet vir Dei Iulianus Pomerius Archiepiſcopus Toletanus, cuius meminit Roderic. Archiepiſcopus etiam Toletanus *in hiſtoria Regum Hiſpaniæ, c. 40.* ita rem commemorans: *Hoc tempore tria Concilia in Toletana Vrbe ſunt celebrata ſub Iuliano Primate. Hic Iulianus Archiepiſcopus dictus Pomerius ex genere Hebræorum, vt flores roſarum inter vepres ſpinarum productus, omnibus mundi partibus in doctrina Chriſti manet præclarus. Non enim perfidia maiorum ſuorum, qui Fidem Catholicam pertinaciter recipere noluerunt, ſed fidelis Abrahæ qui credidit Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam, veſtigia ſequutus, rebellium & incredulorum Iudæorum pertinaciam abhorrens, vt verus Iſraelita, in quo dolus non eſt, Chriſtianæ veritatis cultor, & prædicator fuit, & inter multos claros Pontifices, qui Toleti fuerunt, vnus hic de clarioribus fulſit. Depingitur quoque in margine Iulianus Pomerius Archipontifex, quia famoſus vita & ſcientia fuit. Non tamen ponitur in Aureola, quia non legimus eum in catalogo Sanctorum collatum, licèt Sanctus communiter reputetur*, &c. De eodem Doctor Montalnus *citato loco, fol. 186. col. 2.*

in fine. Item in chronica per Rodericum Archiepiſcopum Toletanum compoſita legitur, quod Iulianus Pomerius de genere Hebræorum tantum fuit in doctrina Fidei præclarus, quod ſua virtute & prudentia fuit in Archiepiſcopum decoratus, & in Fidei fauorem librum compoſuit trina ſubſtantiæ. Legitur etiam de aliis quamplurimis Prælatis religioſis fidelibus Chriſtianis, qui retro temporibus, & noſtris fuerunt, & ſunt nationis illius boni fideles, virtuoſi diuerſorum ſtatuum, ſuis moribus approbati. Non ergo Fideles nouiter ad Fidem conuerſi ſunt dedignandi, ſed ſuffragantibus meritis ad bonos mores vita eos perduxit. Hi enim ſunt, qui venerunt de magna tribulatione, & lauerunt ſtolas ſuas in ſanguine agni, &c. De eo etiam mentionem facit P. Ioan. de Mariana *in ſua hiſtoria Hiſpaniæ, tom. 1. lib. 6. cap. 81.*

Alter huius nationis Prælatus fuit Don Paulus de
Carthagena, de quo inſignem memoriam agit idem 140
P. Mariana *in d. hiſt. tom. 2. lib. 19. c. 8.* ibi: *Henrico Villena ætate, eruditioneque æqualis Paulus Carthagena fuit cognomento Burgenſis, à patria vnde ortum habuit, & vbi Epiſcopum egit, profeſſione antea Iudæus, copiis, nobilitate, doctrina laude in ea gente facilè princeps. Is Diui Thomæ Aquinatis ſcripta de Theologia peruoluendo facilè intellexit quantum Chriſtiana religio Iudaica ſuperſtitioni præſtaret: noſter effectus, religionis, quam ſuſcepit, placita litteris illuſtrauit, libroſque edidit in ſuo genere mirandos. Erat enim ingenio facili, copioſo, perſpicaci, & diuinarum litterarum cognitione præſtabat. Treuigni Archidiaconus primùm, deinde Carthaginenſis Præſul, poſtremò Burgenſis creatus, id probitatis, eruditioniſque præmium fuit, addita conſequentibus annis ſcrinij Regij præfectura. Tres filios ex vnis nuptiis reliquit, priuſquam noſter eſſet ſuſceptos, Alphonſum ex Decano Segobienſi in defuncti patris locum ſubrogatus Burgenſis Epiſcopus, cuius extat de Hiſpaniæ Regibus opus non inelegans, cui Anacephalæoſis nomen fecit: Gonzalum virtutum merito Placentinum Epiſcopum: Aluarum Garciam familiæ propagatorem, ſanguine vti erant eius tempeſtatis mores, cum nobilibus Hiſpaniæ familiis confuſo, cuius extant commentaria de rebus à Ioanne II. Caſtellæ Rege geſtis non ineleganter conſcripta.*

De Don Gonzalo de Carthagena prædicti Don Pauli de Carthagena filio, qui fuit Epiſcopus Placentinus, & de Don Alphonſo de Carthagena, Epiſcopo Burgenſi, ab eodem Don Paulo procreato meminit Ferdinandus Perez de Guzman *in chronica Regis Ioannis II. capite 243. anno 34. folio mihi 135.* ita dicens: *Fue embiado por Embaxador Don Gonzalo de Cartagena Obiſpo de Placencia, hijo aſſi miſmo de Don Pablo Obiſpo de Burgos, y alli hubo gran debate entre los Embaxadores de Caſtilla y Inglaterra, como muchos tiempos à que ſe auia: y por vna diſputacion que ay hizo el Obiſpo Don Alonſo de Burgos, fue ſentenciado deuia ſer preferida la ſilla Real de Caſtilla a la ſilla Real de Inglaterra, el qual fue muy ſeñalado ſeruicio al Rey, y a la Corona deſtos Reynos: ſobre loqual el dicho Obiſpo de Burgos hizo vna obra muy ſolenne que ſe llama el tratado de las ſeſſiones. Fue eſte Don Alonſo tan gran letrado y tan ſeñalado, que eſtando el Papa Eugenio en publico conſiſtorio con todos los Cardinales, como le fue dicho que el Obiſpo Don Alonſo de Burgos auia de ir a le hazer reuerencia, el reſpondò: Por cierto ſi el Obiſpo Don Alonſo de Burgos en nueſtra Corte viene, con gran verguenza nos aſſentaremos en la ſilla de ſan Pedro*, &c. De huius Don Alphonſi ſingularibus virtutibus Ferdinandus del Pulgar Catholicorum Regum Chroniſta, in libro, quem inſcripſit *los claros Varones de Eſpaña, titul. 22.* latè & agit, & inter alia refert, quod fuit

vnus ex electis ad Concilium Baſileæ, & quod à Rege Ioanne Caſtellæ fuit miſſus Legatus ad Regem Portugaliæ.

141 De Don Franciſco Epiſcopo Caurienſi, qui ad iſtum Epiſcopatum ex Decano ſanctæ Eccleſiæ Toletanæ aſſumptus fuerat, ſermonem intexuit idem Ferdinandus del Pulgar *in libro, titul. 23.* eius autem verba ſunt, quæ ſequuntur: *Don Franciſco Obiſpo de Coria fue hombre pequeño de cuerpo, y hermoſo de geſto, la cabeça tenia grande. Era natural de la Ciudad de Toledo, ſus abuelos fueron de linage de Iudios conuertidos a la Fé Catholica. Deſde ſu menor edad fue honeſto, y tuuo inclinacion a la ſciencia. Huvo noticia de ſu abilidad la Reyna doña Maria de Aragon, hermana del Rey Don Iuan, y porque le placia mucho ver Caſtellanos dados a la virtud, le tomo para ſu capilla, y deſpues le embio a eſtudiar a Paris donde obtuuo el grado de Magiſterio, ſupleandole los Rectores de aquel Eſtudio por ſu gran ſciencia, y integridad de vida el defecto de la edad. Fue muy gran Predicador, y tenia ſingular gracia en ſermonear, y tambien en lengua Latina, como en la ſuya miſma materna. Era obſeruantiſſimo en la Orden clerical que tuuo. Suſtento muchas vezes concluſiones de Theologia en Paris, en Corte Romana, donde alcanço honra y fama de gran Theologo. Era de vida honeſtiſſima, y no fue viſto en ninguna de ſus edades iugar ni iurar. Era hombre iuſto, no por temor de la pena, mas por amor de la juſticia. El Cardenal N. en Roma, viſto por experiencia lo que deſte claro Varon ſe dezia por fama, le hizo ſu confeſſor, y al tiempo de ſu fin le eſtablecio albacea de ſu anima. Muerto aquel Cardenal el Papa Pio le recibio por ſu familiar, y le proveyo del Deanazgo de Toledo, y de otros beneficios. Embiole diuerſas vezes por Embaxador al Rey Don Luis de Francia, y al Rey Don Alonſo de Aragon. Fue vno de los Theologos eſcogidos que el Papa embio dos vezes a reducir a los Beemios herejes, donde trabajo mucho el eſpiritu y la perſona en aumentacion de la Fé Catholica. El Rey Don Enrique quarto le dio cargo de la embaxada y procuracion ſuya y de ſus Reynos en Corte Romana, y el Papa Sixto le hizo ſu Datario, que es oficio de gran confianza, y le proueo del Obiſpado de Coria, y le embio à Genoua por ſu Legado, deſeando pacificar aquella prouincia de las diuerſiones y eſcandalos que en ella ſe auian leuantado, aparejados a la deſtrucion de la tierra, y todo lo compuſo y pacifico. Pueſtas en paz las coſas de aquella prouincia, y buelto a la Ciudad de Roma eſtando para ſer creado Cardenal en edad de de 55. años, fallecio ſus dias, y torno a la tierra tan virgen como ſalio della. Fue amado de los buenos, y aborrecido de algunos malos, de cuyos mordimientos huuo moleſtias que ſufrio y vencio con verdadera paciencia. Ciertamente quien conſiderara la vida deſte claro Varon, hallara ſer exemplo, y dotrina para todo hombre que quiſiere bien viuir, y que la fortuna no le fue fauorable para alcanzar la honra y eſtimacion grande que huuo, mas la perſeuerancia que tuuo en la vida virtuoſa le abrio la puerta para entrar en grandes lugares.*

142 De alio Prælato litteratiſſimo meminit idem Ferdinandus del Pulgar *citato loco, c. 7.* qui talem de eo nobis intelligentiam reddit, his verbis: *Don N. Cardenal de ſanto Sixto fue natural de la Ciudad de Burgos, ſus abuelos fueron de linage de Iudios conuertidos a nueſtra ſanta Fé Catholica, aprendiò Theologia ſiendo moço, offreciosſe a la Religion, y como crecia en dias aſſi crecia en virtudes, honeſtedad, y limpieza de ſu vida, fue elegido por prior de ſan Pablo de Valladolid, y deſpues lo fue de ſan Pedro Martyr de la Ciudad de Toledo. Leuantoſe contra el tal emulacion de perſona de ſu Orden que le forço ir a Roma, quando fue quitada la ſchiſma, que huuo en la Igleſia entre el Papa Eugenio y el que ſe llamo Felix, y llego a tiempo que ſe hauia de hazer Congregacion de letrados en Roma, y determinar algunas dudas que de la ſchiſma paſſada auian reſultado, y conocida la fama que eſte Religioſo tenia de gran Theologo, le embio a mandar el Rey Don Iuan que ſe juntaſſe con ſus embaxadores, y lo hizo, y como en aquella Congregacion ſe eſmeraſſe ſobre todo los otros, el Papa le hizo mucha honra, y a ſuplicacion del Rey Don Iuan le crio Cardenal, y quando acaecia alguna duda o queſtion de Theologia de qualquiera parte de la Chriſtiandad, todos ſe referian a la determinacion deſte Cardenal. Era hombre apartado, eſtudioſo, manſo y charitatiuo, y en ſu buena y honeſta vida moſtro tener gracia ſingular, con laqual gano honra para ſy, y dio exemplo a otros para vzar de virtud. Hizo vna gloſſa del Pſalterio deuotiſſima, y otros tratados y declaraciones de la ſacra Eſcritura prouechozos y dotrinables. Fundo en Roma a ſus expenſas el Monaſterio de la Minerua, reedifico anſi miſmo todo el Monaſterio de ſan Pablo de Valladolid, y tornolo en obſeruancia, y hizo otros labores y reparos en Monaſterios y caſas de Oracion.*

Obiiciant ſcrupuloſiùs procedentes, vel curioſiùs 143 quàm decet materiam particulari reſpectu tractantes authoritatem Chriſti Domini apud Lucam *cap. 22. Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros*, ex qua videtur hanc Gentem primæuam ſuam nobilitatem amiſiſſe, & ſubiectam fieri velle omnibus pœnis, quas hodie meritò patiuntur. Quia multipliciter reſpondetur.

Et primò locum illum aliter eſſe interpretandum; nam verba illa, *ſanguis eius*, hoc eſt culpa & ſupplicium propter eam obeundum, *ſuper nos, & ſuper filios noſtros*, intelligenda ſunt de illis deſcendentibus, qui in affectu maiores ſuos imitati, eorumque veſtigia perfidè ſequuti fuerint, & ideo Ioſeph ab Arimathia ſemper ſuam natiuam nobilitatem conſeruauit, nobilem enim decurionem illum appellat S. Marcus Euangeliſta, *c. 15. v. 28.* & S. Lucas *c. 23. verſ. 30.* ex ea, quam ibi præſtat ratione, *quia non conſenſerat actibus eorum.* In quem ſenſum adducenda eſt alia Chriſti Domini ſententia, *Matthæi c. 21. Malos malè perdet, & vineam ſuam aliis agricolis dabit.* Nam aliàs deficere viderentur plures auctoritates ſupra adductæ à Chriſti Domini diuino ore promulgatæ, à ſanctis Apoſtolis prolatæ, à Summis Pontificibus ſtatutæ, & à ſacris Conciliis generalibus approbatæ ad admiſſionem vtriuſque Populi ad ſpiritualia, & temporalia bona ſimul obtinenda, & ad vnionem conſeruandam in illis adquirendis.

Secundò reſpondetur, probabile eſſe quòd aliqui 144 probant Auctores, & ſequitur Doctiſſimus Arias Montanus ſuper verba illa *Pſalm. 20. Fructum eorum de terra perdes, & ſemen eorum à filiis hominum*: quòd ſcilicet Iudæi omnes, qui Domini noſtri Ieſu Chriſti morti conſenſerunt, aut in ea culpabiles reperti fuerunt, miſerè eum ſuis deſcendentibus & familiis, nullo excepto, interierunt in obſidione Hieroſolymitana tempore Titi & Veſpaſiani ſuccedente, quia Datan cum filiis ſuis periit, quia rebellauit ſe contra Moïſen & Aaron, *Num. c. 16.* & omnes à Caïno deſcendentes in generali diluuio, teſte Gloſſa ordinaria, periere, quia certum eſt Noë, 145 eiuſque vxorem, filios, nurum à Seth deſcendiſſe; tum ſi Dauidis perſecutores vnà cum ſuis deſcendentibus extincti fuerunt, *Pſ. 20. & 108.* nil mirum ſi idem ſucceſſiſſe dicamus in perfidis Saluatoris homicidis, & confirmant Euſeb. *lib. 3. hiſtor. c. 5.* & Card. Baron. *annal.* 146 *Eccleſ. tom. 1. anno Chriſti 68. n. 10.* §. 48. affirmantes in dicta obſidione Hieroſolymitana nullum Chriſtianum intra ciuitatem remanſiſſe, ſed omnes ad Pellam confugiſſe, admonitos à Chriſto Domino.

Tertiò

147 Tertiò reſpondetur, quod licèt præſupponatur Iudæos in morte Saluatoris noſtri concurrentes, & culpabiles repertos in Hieroſolymitana obſidione minimè periiſſe, ſed eos manſiſſe per diuerſas Mundi partes diſperſos, & in Hiſpania eorum deſcendentes permanſiſſe, & hodie permanere, adhuc excludendi non erunt; nam illos alloquens Apoſtolorum Princeps Petrus, excuſatos illos habere intendit propter ignorantiam, Act. 3. *verſ.* 17. *Et nunc fratres ſcio quia per ignorantiam feciſtis, ſicut & Principes veſtri.* Et S. Paulus Gentium Doctor 1. *ad Cor. c.* 2. *verſ.* 8. eiuſdem ignorantiæ prætextu eos excuſat, dicens: *Si enim cognouiſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent*, animum excuſatione illis dans, ne ſe de venia obtinenda deſperent, & ideò S. Petr. *Act. cap.* 2. *verſ.* 39. Fideles Hebræos alloquens ſic eis animum addit, & conſolatur: *Vobis enim eſt repromiſſio, & filiis veſtris, & omnibus qui longè ſunt quoſcumque aduocauerit Dominus Deus noſter.* Et in ſequenti *cap. verſ.* 26. illis dicit: *Vobis primum Deus ſuſcitans Filium ſuum, miſit eum benedicentem vobis.*

148 Quartò reſpondetur infideles Iudæos eſſe diuerſo modo conſiderandos, quoſdam qui Domini Saluatoris noſtri morti non conſenſerunt, ſed verè credentes miſeratione commoti ſequebantur illum flentes, vt patet *Lucæ cap.* 23. ibi: *Sequebatur autem illum multa turba populi & mulierum, quæ plangebant, & lamentabantur eum*; alij verò ad mortem concurrentes, illicò pœnitentiam pro tanto ſcelere ſuſcepere, vt conſtat *Lucæ* 23. *verſ.* 48. *Et omnis turba eorum, qui ſimul aderant ad ſpectaculum iſtud, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora ſua reuertebantur.* Et ex Actis Apoſtolorum ſimiliter conſtat, quatuor aut quinque millia ad Fidem conuerſos, baptizatos fuiſſe. Inde dictus Modernus concludit, *Aſſi que lauadas las culpas con el Sacramento de la regeneracion, y oluidadas con la perſeuerancia en la Fé, ſe ha purificado la mancha de la infidelidad, y todas las calidades reniuen, renueuan, y reſtauran ſu valor, y entonces la ſangre de los deſta Nacion ſin meſcla de vicios, ni corrupcion de pecados, es tan fiel a Dios, y a los hombres, que ſin ningun rieſgo ni peligro de mal lograr los empleos ſino de mejorarlos con conocidos frutos y felices aumentos, ſe pueda con toda ſeguridad hazer della las conſtanças mayores. De otra manera ſeria ingratitud horrible, y agena de toda razon la que vzan los conuertidos de la gentilidad con los Conuerſos del Iudaiſmo, no reconociendo las obligaciones, que aquellos tienen a eſto, por auer plantado la Fé y enſeñadola a la Gentilidad, ſacandola de la ceguedad y errores de ſu idolatrias, y dando la luz y conocimiento del verdadero Dios, derramando ſu ſangre y perdiendo ſus vidas por ganar y ſaluar las deſte Pueblo, introduziendoles en la Igleſia indiſtintamente con los del Iudaiſmo a la communion de los bienes eſpirituales, y a la participacion de las honres y officios temporales della, de que eſtuuo en ſu primitiuo tan reconocida, que teſtifica el Cardenal Baronio en diuerſos lugares del primero tomo de ſus Annales, y en ſpecial anno Chriſti 98. §. 4. que porque los Gentiles reconocian a los deſta Nacion por ſus Maeſtros de la Fé, llamaban a todos los Chriſtianos indiſtintamente Iudios, ſon ſus palabras*: tum quod è Iudæis Chriſtiani deſcenderent, tum etiam quod ſicut illi idola omnia execrantes, ab illis æquè impij dicerentur; cæterum frequenter Iudaïco nomine Chriſtianam Religionem Gentiles eſſe ſolitos conſignare, multis aliis in locis antè demonſtrauimus, &c. Et ibidem referens auctoritatem Dionis agentis de martyrio Flauij Clementis, & Domicillæ eius vxoris, & dicentis cuius rei cauſa multi, qui in mores Iudæorum tranſierant, damnati ſunt, concludit, *haud dubium de Chriſtianis intelligens, ludibrij enim cauſa in mores Iudæorum tranſire dicebantur*, &c.

Denique reſpondetur nequaquam filios propter delictum patris honores amittere, aut puniri debere, quia peccata parentum non nocent filiis niſi eos imitentur, iuxta ſententiam Regis Theodorici apud Caſſiodor. *lib.* 2. *epiſt.* 11. *Omne facinus auctores ſolos inſequitur, & nouo infelicitatis euentu fit dedecus proprium ſcelus alienum*, & aliam non minus celebrem Bionis, cuius meminit Plutarch. *in libro de ſera numinis vindicte*, & in notis ad eundem Fabius Turretus, & Guillelmus Fornerius: *Puniri filium ob ſcelus patris tam ridiculum exiſtimandum eſt, quam ſi ob parentis, aut aui morbum velit imperitus medicus nepoti medicamentum adhibere.* Idem ſentire viſus eſt Marcus Tullius *epiſt.* 19. *ad Brutum*, & meliùs *lib.* 3. *de natura Deorum, circa fin.* à quo videtur deſumere Patrit. *de Regno, & Regis inſtit. Quocirca qui deliquerunt, mulctandi ſunt, parcendum eſt tamen eorum poſteris; idcirco videndum erit, ne facinus vnius multos perdat, néve pœnas luant nati natorum, & qui naſcentur ab illis, vt ait Ennius.* Facit text. *in l. diui fratres* 17. *ff. de iurepatron.* ibi, *magis viſum eſt nepotem neque verbis, neque ſententia legis, aut edicti Prætoris ex perſona, vel nota patris ſui excludi à bonis aui ſui liberti*, &c. rationem præſtat *gloſſ. marginalis verb. patris, quia iniquum eſt, vt vnus puniatur pro alio, non enim debet vltra progredi pœna, quàm reperiatur delictum.* Et contra Proculi ſententiam id ipſum cenſuit Iuriſconſultus Vlpianus Iuliani dictum ſequens *in §. item dicta, l. diui fratres. Et Proculus quidem in hac fuit opinione, notam adſperſam patroni filiis liberis eius nocere, Iulianus autem negauit; ſed idem quod Iulianus, erit dicendum, l. Paulus reſpondit, §. fin. ff. de bonis libert. l. ſi adrogator, de adopt. l. iura ſanguinis, ff. de regul. iuris, lib.* 2. *titul.* 21. *part.* 2. Paul. de Caſtro *in l. adoptionem, §. patronum, num.* 3. *ff. de in ius vocando*, Bart. *in l. ſi conſtante, num.* 69. *ff. ſoluto matrim.* Tiber. Decian. *conſ.* 66. *per tot. maximè num.* 87. *lib.* 3. Tiraq. *de nobilit. cap.* 35. *numero* 4. *&* 5. Otalora *eod. tract.* 2. *p.* 3. *princ. c.* 5. *n.* 7. *cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in collect. dec. part.* 4. *collect.* 733. quos refert, & ſequitur Valenzuel. *conſ.* 90. *tom.* 1. vbi *numero* 114. ita ait: *Et hoc planius procedit in eo, quod filius non recepit ab eius patre, vt eſt nobilitas, aut ſanguinis puritas Maiorum ſuorum*, &c. Anton. de Corduba *d. quæſt.* 54. *pag.* 442. *verſ. quod ergo, cum ſeqq.* vbi latiſſimè contrarius reſpondet, vt in iure libertorum probatur text. *in l. iura libertorum, ff. de iurepatron.* ibi: *Iura libertorum patronorum liberis, cum pater eorum perduellionis eſſet damnatus, diui Seuerus, & Antoninus reſcripſerunt*, &c. *l. eorum, ff. ad leg. Iul. Maieſt.* ibi: *Eorum qui maieſtatis crimine damnati ſunt, libertorum bona liberis damnatorum conſeruari diuus Seuerus reſcripſit.* Bald. *in l.* 1. *C. de bonis libert.* vbi Caſtro *n.* 4. dicés id procedere etiam in crimine læſæ majeſtatis in primo capite. Dec. *in tr. crim. lib.* 7. *tit.* 41. *n.* 29. vbi reſpondet ad text. *in l. cum qui, ff. de interd. & releg.* Mol. *de primog. lib.* 4. *c.* 11. *n.* 38. Et in bonis, quæ pater grauatus fuit per fideicommiſſum reſtituere poſteris, Prob. ad Ioan. Monac. *in c. cum ſecundum, n.* 3. *verſ. pœna, de hæret. in* 6. Simanch. *de Cathol. inſtit. c.* 9. *n.* 94. Et in emphyteuſi acquiſita ſibi, filiis, & deſcendentibus, Ruin. *conſ.* 149. *n.* 12. *& ſeqq. lib.* 1. Crauet. *conſ.* 859. *n.* 12. Corbul. *de iure emphyt. tit. de cauſa priuation. ob mortem ciuilem, n.* 26. per doctrinam Henric. Boich. *in cap. vergentis, in* 2. *col. poſt med. verſic. cum illis verò*, ibi: *In illis verò quæ ſunt ventura ad filios aliter quàm ex ſucceſſione, aut perſona patris, vtputa, quia ſunt conceſſa patri, & ſuis filiis, vel ea emit, vel alias acquiſiuit, vel pater nomine ſuo, & filiorum ſuorum quo caſu videtur acquirere* 149

ſecundùm ordinem primò ſibi, ſecundò filiis, & credo quod talia non confiſcantur, ſed quod debent ad filios peruenire, &c. Et quicquid ſit, ſuſpicio, ſi qua fortè ſit in hac gente, purgatur temporis decurſu, hoc autem de iure reſtrictum eſt ad primum & ſecundum gradum per lineam paternam, per maternam verò ad primum duntaxat, vt ſuprà diximos *concl. 2. verſ. videamus*. Sed hæc computatio ad nihil hodie valet, cùm iam nullus ex conuerſis, & deſcendentibus ab eis ſit intra illos gradus, ſed omnes ferè ſeptimum excedunt à primo conuerſo computandum, & tanto magis ſuſpicio purgata cenſetur. Et ideo concludo ex dictis, prædictum N. aliàs benemeritum, & idoneum, non debere excludi propter ſuum genus; & ſi aliter fiat, non euitabitur peccati mortalis incurſus, tum ob denegatum debitum ſuis laboribus & ſeruitiis præmium, tum etiam ob notoriam illatam ei iniuriam ſine iure; nam licèt officiorum diſtributio pertineat ad Principem, iure tamen naturæ ea maximè idoneis & Reip. vtilibus conferre tenetur. Leſſ. *de iuſtit. lib. 2. cap. 32. num. 7.* Summum in Regibus bonum eſt iuſtitiam colere, & ſua cuique iura ſeruare, vt ait S. Gregor. *lib. 7. epiſt. 20.* Sub cenſura, &c.

Seguntina Matrimonij.

Ex quibus verbis Matrimonium per verba de præſenti contractum cenſeatur? & ex quibus contracta dicantur ſponſalia de futuro?

VOTVM XCIV.

1 *Factè contingentia.*
2 *D. Didacus Oſorio laudatur.*
3 Cap. ſi inter virum, de ſponſal. *refertur.*
4 *Verba* promitto quod nunquam accipiam aliam in vxorem niſi te, *non inducunt matrimonium contractum de præſenti, ſecundum Alexandr.*
5 *Verba*, Prometo deſſer tuo marito, *non important matrimonium de præſenti, ex Ferreto.*
6 *Verba quando ſonant in futurum, ſignificant ſponſalia.*
7 *Sponſalia de futuro per verba*, iuro, vel promitto quod tenebo, aut habebo te in vxorem.
8 *Verba non exprimentia conſenſum de præſenti non inducunt matrimonium, ſed ſponſalia contracta.*
9 *Verba, volo contrahere tecum matrimonium, inducunt contractum ſponſalitium de futuro.*
10 *Sponſalia erunt ſi verbum*, volo, *adiungatur infinitiuo indicanti initium actus, eiuſque ſuſpenſionem.*
11 *Verba*, volo accipere te in ſponſam & vxorem, *indicant cenſeri contracta ſponſalia.*
12 *Verba debent ſignificare conſenſum de præſenti, vt Matrimonium inducant.*
13 *Matrimonij vinculum ex eius firmitate & indiſſolubilitate proueniens fortiùs ligat, quàm iuramentum.*
14 *Confeſſio oris præſumptionem facit eorum, quæ ſunt in corde.*
15 *Matrimonium contrahendum per verba de præſenti præcedentibus monitionibus.*
16 *Obligatio incontinentè contrahitur in materia obligationum, ſi non deſtinatur dies in contractu.*
17 *Verba*, promitto quod non habebo aliam in vxorem, niſi te, *indicant matrimonium contractum.*
18 *Verba*, promitto me non accipere aliam in vxorem, *iuncta reſponſione mulieris conſentientis, important Matrimonium de præſenti.*
19 *Verba, promitto aliam non ducere, iuncta reſponſione mulieris conſentientis, promiſſionem affirmatiuam inducunt.*
20 *Verba*, habebo te in vxorem, *licet non addatur particula ex nunc, ſecundum opinionem Baſilij, verum efficiunt matrimonium.*
21 *Verba quando ſunt dubia ad ſignificandum an matrimonium, vel ſponſalia fuerint contracta, ad coniecturas recurrendum.*
22 *Sponſalia ſi præceſſerunt, quod poſtea fuit contractum, dicitur Matrimonium.*
23 *Tractatio tunc temporis de matrimonio contrahendo eſt ſufficiens coniectura animi contrahendi matrimonium.*
24 *Tractatio ſponſæ tanquam vxoris, traductio ad domum, & copula carnalis, arguunt matrimonium fuiſſe contractum per verba de præſenti.*
25 *Determinare idem eſt quod certò exprimere, & definire.*
26 *Verba*, Volumus contrahere matrimonium, *demonſtrant matrimonium, non ſponſalia, celebrandum.*
27 *Verba formalia Matrimonij nulla ſunt, ſed ſufficit quoquo modo vt conſenſus exprimatur.*
28 *Verba*, Volo te accipere in vxorem, *quando proferuntur deliberate, vt in apparatu matrimonij, vel ad interrogationem alterius partis, inducunt perfectum matrimonium.*
29 *Contrahentes debent interrogari de mutuo conſenſu.*
30 *Matrimonium potiùs quàm ſponſalia in dubio præſumere debemus.*
31 *Sententia in dubio proferenda in matrimonij fauorem.*
32 *Iudicandum eſt in vtroque foro iuxta communem verborum intelligentiam, ſi de intentione contrahentium conſtare nequit, & res dubia ſit.*
33 *Opinio ſingularis alicuius Doctoris celebris Matrimonium ſuſtinentis, proferri debet opinioni plurium impugnantium.*

IOannes de Pergrina & Lorenzana, & Catharina 1
de Turbica & Lara Seguntinæ Diœceſis coram Vicario Generali comparuerūt die 26. Septembris 1641. & dixerunt ſe adinuicem de contrahendo matrimonio fidem dediſſe, & eam obſeruare paratos eſſe; proindeque dictus Ioannes dixit ſe fore ſuum ſponſum & maritum, ac aliam non eſſe ducturum: & dicta Catharina acceptando protulit eadem verba reſpectiuè dicendo ſe fore ſuam ſponſam & vxorem, ac alium non eſſe ducturam, iurantes ad inuicem id obſeruaturos, nec vnquam reclamaturos, ſupplicantes inſimul dictum Vicarium vt eos ad prædictum contractum ſeruandum compellat, quem ex nunc celebrare affirmant ſiue præmiſſo, ſiue alio meliori modo, & forma quibus poſſunt, & de iure efficere valent, præſentibus ad hoc tribus teſtibus & Notario.

Dubitatum fuit an remaneret contractum matrimo- 2
nium per verba de præſenti, an verò dicantur cōtracta ſponſalia de futuro. Cauſa coram dicto Vicario generali Seguntino introducta, prætendente dicto Ioanne per illa verba fuiſſe ſponſalia de futuro cōtracta, Catharina verò dicente Matrimonium de præſenti fuiſſe contra-

ctum

ctum, deuentom fuit ad ſeotentiam ipſius Vicarij, qua declarat matrimonium fuiſſe contractum, & ſub certis pœnis iuſſit eos vt maritum, & vxorem cohabitare. A qua ſententia fuit pro parte dicti Ioanois appellatum, & cauſa ab Eminentiſſimo & Reuerendiſſimo D. meo Cardinale Panzitolo in Hiſpaniatum Regnis Nuntio Apoſt. commiſſa D. Didaco Oſorio Protonotario ac Conudici noſtro Apoſt. pro cauſis commiſſariis in Nunciatura Hiſpaniæ ſpecialiter deputato, ounc ſimul ſupremi Conſilij ſanctæ Inquiſitionis Matriti Relatori meritiſſimo, viro ſanè doctiſſimo, & integerrimo, ac qui de ſe grauia in dies pollicetur, ipſe pro vtraque parte omnibus ponderatis fundamentis, & auditis Aduocatis acerrime informantibus, iudicauit ſententiam Ordinarij eſſe confirmandam; & vt veritas clariùs eluceſcat, in ſuo voto ſub die 8. Auguſti 1644. edito, vtriuſque partis fundamentom protulit in medium, & ſequendo partem, quæ Matrimonio fauet, contrariis eodem ordine quo adducta fuerunt, reſpondet, prout ſequitur.

3 Pars quæ tenet per dicta verba ſolùm ſponſalia de futuro cenſeri contracta, videtur probari *in cap. ſi inter virum, de ſponſalib.* ibi: *Si inter virum, & mulierem legitimus conſenſus interueniat de præſenti, ita quod vnus alterum mutuo conſenſu verbis conſuetis expreſſo recipiat, vtroque dicente, Ego te in meam accipio, & ego te accipio in meum, vel alia verba conſenſum exprimentia de præſenti, ſiue ſit iuramentum interpoſitum, ſiue non, non licet alteri ad alia vota tranſire, quod ſi fecerit, ſecundum Matrimonium de facto contractum (etiamſi ſit carnalis copula ſubſequuta) ſeparari debet, & primum in ſua firmitate permanere. Verùm ſi inter ipſos acceſſit tantummodò promiſſio de futuro, vtroque dicente alteri, Ego te recipiam in meam, & ego te in meum, ſiue verba ſimilia, ſi aliàs mulierem illam per verba de præſenti deſponſauerit, etiamſi inter ipſam, & primum iuramentum interuenerit (ſicut diximus de futuro) huiuſmodi deſponſationis intuitu ſecundum Matrimonium non poterit ſeparari, ſed ei eſt de violatione fidei pœnitentia iniungenda.* Ex quo textu Sanch. *de Matrim. lib. 1. diſp. 19. n. 25.* colligit verba illa, *Non aliam ducam niſi te*, non poſſe inducere matrimonium de præſenti. Et hanc partem videntur tenere qui ſequuntur.

4 Alex. *conſ. 152. num. 3. lib. 5.* ibi: *Quia dico quod per hæc verba, promitto quod nunquam accipiam aliam in vxorem, niſi te, non inducitur contractus matrimonij per verba ſeu conſenſum de præſenti, quia illa dictio* niſi, *poſita poſt orationem negatiuam, ponit, & affirmat in exceptione, & denotatur per dictionem,* niſi, *illud quod in præcedenti oratione fuerat negatum, l. actione, & ibi notatur, C. de tranſact. in reg. peccatum, lib. 6. ſed præcedentia verba non negant, niſi de futuro: ergo dictio exceptiua,* niſi, *non ponitur pro præſenti*: idem dicit Rot. *deciſ. 121. n. 19. p. 1. diuerſ.*

5 Ferret. *conſ. 181. num. 8.* ibi: *Ex quibus infero, quod verbum illud,* prometo de ſer tuo marito, *non important matrimonium de præſenti, cùm non præceſſerint verba inter ipſos importantia matrimonium, d. cap. pen.* &c. Et paulò inferiùs: *Quod ſi contrahentes vtuntur verbo præteriti imperfecti ſubiunctiui, vel infinitiui, contractus non dicitur perfectus, ſed rem imperfectam ſignificat, & mentem, & deſiderium contrahendi, cui contractus datum fuit initium.*

6 Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 3. n. 4.* ibi: *Quartus caſus eſt quando verba ſonant in futurum, & ſignificant executionem actus conſummati atque perfecti, ſed tamen præcedunt verba ſignificantia ſponſalia, vt ſi vir dicit, Promitto quod ducam te in vxorem, & tenebo te pro legitima vxore, hoc caſu cenſentur contracta ſponſalia tantummodo. Ita tradunt* Abb. *in cap. ex parte, n. 7. verbo hæc procedunt, & ibidem* Butr. *num. 10. in verſ. ſecum, in verbo te ducam.*

Gutier. *de Matrim. cap. 3. num. 11.* ibi: *Tertia conclusio communis Canoniſtarum eſt, quod per hæc verba, iuro, vel promitto quod tenebo, aut habebo te in vxorem, celebratur Matrimonium; ſed contraria, imò quod tantum celebrentur ſponſalia de futuro, eſt verior, probabilior, & tenenda, prout eam tenuerunt antiqui Canoniſtæ, & eſt communis ſententia Theologorum, vt latiſſimè examinauimus d. lib. 1. cap. 21. Canonic.* 7

Baſil. Poor. *de Matrim. lib. 2. c. 9. n. 2.* ibi: *Prima ergo ſententia docet illis non confici matrimonium, ſed ſponſalia, quorum fundamentum hoc eſt, quia illa verba non exprimunt conſenſum de præſenti; eodem enim modo vera eſſent, ſi de futuro intelligerentur, habebo te in vxorem; vera enim erunt, quamuis modò te non habeat*: & ita hanc ſententiam tenet Cou. *2. p. c. 4. §. 1. num. 3. & citatis aliis* Thom. Saoch. *lib. 1. diſp. 18. num. 18.* 8

Secundò probatur, quia hæc verba: *Volo contrahere tecum matrimonium, te habere, ducere, & accipere in vxorem*, non inducunt Matrimonium, ſed tantùm ſponſalia, quia verbum *volo*, adiungitur infinitiuo ſignificanti initium actus, Gutier. *d. tract. de Matr. cap. 3. n. 9.* 9 10
ibi: *Verba hæc, volo contrahere tecum Matrimonium, te ducere, te accipere in vxorem, inducunt tantum contractum ſponſalitium de futuro*, Ioan. Andr. & Abb. *in cap. ex litteris, de ſponſal.* Idem Gutier. *lib. 1. canon. cap. 21. num. 22.* Sanch. *d. lib. 1. diſp. 18. n. 24. & 25.* ibi: *Si verbum volo, vel placet, adiungitur infinitiuo indicanti initium actus, eiuſque ſuſpenſionem, erunt ſponſalia, vt volo contrahere, ducere, accipere te in vxorem*, Menoch. *d. lib. 3. præſ. 3. num. 6.* ibi: *Sextus* 11
caſus eſt quando vir ita dicit, volo accipere te in ſponſam, & vxorem, & in te conſentire per verba de præſenti, hoc caſu reſpondit Corn. *in conſ. 91. num. 10. lib. 3. contracta cenſeri ſponſalia tantum*, Baſil. Pont. *de Matrim. lib. 2. c. 9. n. 7.* Rota apud Farin. *deciſ. 74. n. 2. p. 2. in poſthum. aliàs p. 4. recent.*

Tertiò, quia verba ab his contrahentibus prolata non ſunt ſignificantia conſenſum de præſenti, prout requirebatur, ad hoc vt inducerent matrimonium, *d. cap. inter virum*, Magiſt. *ſentent. in 4. diſt. 27. c. 2.* & ibi Theologi, Sot. *q. 1. art. 2. concl. 3.* Gutier. *d. lib. 1. Canon. cap. 21. num. 8.* 12

Quartò, quia cùm in actu celebrationis interuenerit iuramentum, ex illius appoſitione poterit induci ſponſalia, & non Matrimonium, fuiſſe contracta, cum illud non ſoluat, nec poſſit cum iuramento celebrari; nam eius vinculum ex firmitate, & indiſſolubilitate proueniens, fortiùs ligat, quam iuramentum. 13

Quintò, quia dicta Catharina ſemper exiſtimauit, & pro certo habuit per illa verba ſolùm cõtrahere ſponſalia de futuro, vt conſtat ex mandato procuræ dato ad reuocandum dictum contractum, & promiſſionem contrahendi factam vt ſuprà, & ex propria confeſſione facta in libello eius nomine per procuratorem Vicario generali porrecto, in quo idem teſtatur: quæ oris confeſſio præſumptionem facit eorum, quæ ſunt in corde. Ariſtot. *lib. 1. de interpell. cap. 1.* ibi: *Ea igitur quæ voce verſantur, ſigna ſunt effectuum, quæ in animo ſunt, & ea quæ ſcribuntur, nota ſunt eorum, quæ in voce verſantur.* Bald. *in cap. mandatum, num. 1. de præſcript.* Socin. ſen. *conſ. 10. num. 2. lib. 1.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 1. n. 38. & 39.* 14

Sextò, quia idem videtur ſentire Vicarius prædictus dum decreuit vt dicti Ioannes & Catharina præcedentibus monitionibus requiſitis à Concilio Tridentino Matrimonium contraherent per verba de præſenti, quæ verum matrimonium efficiant, & ne aliud celebrarent ſub cenſuris & pœnis: ex quo videtur colligi, dictũ 15
Vicarium

Vicarium pro certo tunc temporis habuiſſe per illa verba, de quibus ſuprà, ſponſalia tantùm fuiſſe contracta, cùm iubeat deinde eos Matrimonium per verba de præſenti celebrare, non eſt enim præſumendum voluiſſe illos obligare ad iterum contrahendum, ſi crederet eos iam verè contraxiſſe.

16 Verùm his non obſtantibus contrariam ſententiam, immò quod verba de futuro, *habebo te in vxorem*, vel *promitto quod non habebo aliam in vxorem quàm te*, vel *non accipere aliam in vxorem niſi te*, faciant verum Matrimonium de præſenti contractum, verior videtur, quia verba illa, *habebo te in vxorem*, ſignificant executionem, & verum Matrimonium efficiunt, *cap. ſi quis diuinis*, 30. *q*. 5. tum quia in materia obligationum, ſi non deſtinatur dies in contractu, incontinenti obligatio contrahitur, *l. in omnibus, ff. de regul. iuris*; tum denique, quia id ipſum plures ſuſtinent non contemnendi Auctores.

17 Menoch *d. lib. 3. præſ. 3. num.* 8. ibi: *Octauus caſus eſt quando vir dicit, promitto quod non habebo aliam in vxorem niſi te, vel quàm te; hoc caſu dicitur contractum Matrimonium. Ita poſt Specul. & Ioan. Andr.* docuit Abb. *in d. cap. ex parte, num. 8. de ſponſal. & ibidem Præp. n. 6. teſtatur communem eſſe opinionem*, Alex. *conſ. 52. n. 4. & in conſ. 153. n. 3. lib. 5.* Barbat. *in conſ. 6. col. 4. lib. 1.* Syluest. *in ſum. verb. Matrimonium* 10. *Vngarel. in addit. ad Angel. in verbo Matrimonium, illat. 2. num. 12.* Iaſ. Dec. & Curt. iun. *in l. actione, C. de tranſact.* Alciat. *d. reſp. 3. num. 5. verſ. tamen contrarium*, & Couar. *in epit. de ſponſal. 2. p. cap. 4. n. 4.* Rot. Roman. *2. p. nouiſſ. deciſ. 43.*

18 Seraphin. Rotæ *deciſ.* 270. ibi: *Cùm ex communi ſententia Doctorum verba illa, Promitto me non accipere aliam in vxorem, iuncta reſponſione mulieris conſentientis, importent matrimonium de præſenti*, Ioan. Andr. Card. Abb. & Præpoſ. *in cap. ex parte, de ſponſal.* Iaſ. *in l. actione, num. 4. de tranſact. & ibidem* Dec. & *Præpoſ. Alex. de Nano conſ. 8. n. 4.* Ioan. Bapt. Ferret. *conſ. 79. num. 8.* Cou. *in epit. cap. 4. §. 1. n. 6. quam opinionem tenuit Rota, vt per* Capuaq. *deciſ. 63. lib. 1. & licèt multi per eundem* Cou. *allegati, & ipſemet teneat contrarium, tamen voluerunt Domini recedere à communi ſententia, maximè in hoc caſu, in quo plura concurrant, vt per informantes, & præſertim tractatus per eoſdem teſtes probatus*, &c. Cuius deciſionis caſus videtur multùm ſimilis huic de quo agimus, in eo etiam concurrit reſponſio Catharinæ acceptantis, vt ſuprà diximus.

19 Eadem Rota *in Colimbrienſi Matrimonij*, 14. *Decembris* 1615. apud Farin. *dec. 772. num. 7. p. 2. recent.* ibi: *Nam etiam verba illa, promitto aliam non ducere, iuncta reſponſione mulieris conſentientis, inducunt promiſſionem affirmatiuam, iuxta communem, de qua* Præpoſ. Alex. de Næuo, Ferret. *& alij, quos refert* Card. Seraph. *d. dec. 270. n. 1.* Menoch. *plures congerens præſ. 3. num. 8. lib. 3. & hanc Rota approbauit, vt apud Seraph. d. dec.* 270.

20 Baſil. Pont. *de Matrim. lib. 1. c. 9. num. 3.* poſt aliorum ſententias relatas, pro conſtanti tenet & ſequitur quod illa verba de futuro, *habebo te in vxorem*, faciunt verum Matrimonium de præſenti, vt patet ibi: *Mihi autem verius ſemper viſum eſt, eam formam, habebo te in vxorem, vel prouidebo tibi vxori, licèt non addatur particula, ex nunc, aut alia ſimilis, verum efficere Matrimonium, Innoc. in d. cap. ex parte, de ſponſal.* Hoſt. *in ſum. de ſponſal. §. qualiter contrahatur, numero* 13. Card. Abb. *ibidem, num. 3. 6. & 7.* Turrecr. *in cap. ſi quis diuinis, 30. q. 5.* Anton. de Buttio *in dict. cap. ex parte, num.* 10. Petr. Gregor. *ſyntagm. lib. 9. cap. 5. in princ.* Cou. *loco citato, fatetur eſſe communem.* Et ratio eſt, quia verbum *habebo*, denotat executionem, vt idem Baſil. *ibidem numero* 5. oſtendit, dicens: *Quod ſic oſtendo expenſa, & conſiderata ratione verbi habendi, vt optimè ibi* Abb. n. 7. *nam habere pro legitima vxore, non denotat initium contractus, ſiue non eſt idem atque contrahere, ſed denotat executionem matrimonij; haberi enim, & tractari pro legitima vxore non poteſt niſi quæ iam vxor eſt*: idem antea dixerat Menoch. *d. lib. 3. præſ. 3. n.* 3. Vnde ſi ex iſtorum ſententia verba illa, *te habebo in vxorem*, Matrimonium de præſenti contractum efficiunt, quia verbum, *habebo*, denotat executionem, quantò magis executiua ſunt verba à contrahentibus prolata in actu celebrandi matrimonij, vt videre eſt ibi: *Eſtan determinados à caſarſe vno con el otro, porque para ellos ſe dieron palabras, y ſe reconoce de ambas partes obligaciones de executarlas*, &c. & ibi: *Y ambos pedieron y ſuplicaron à ſu merced los apremie y compela a la execution y cumplimiento deſte contrato, que deſde luego hazen y otorgan en la mejor forma que de derecho lugar aya.* Quid clarius.

Et in omni euentu contrariæ ſententiæ aſſertores, 21
& omnes ferè hac de re agentes, eam intelligunt niſi ex coniecturis appareat voluiſſe contrahentes per ea verba Matrimonium, vel ſponſalia inire, veluti ſi de hoc tunc temporis agebatur. Ita Cou. *d. p. 2. de ſponſ. c. 4. n. 3. cum ſeqq.* Menoc. *d. lib. 1. præſ. 3. n. 2.* Sanch. *d. lib. 1. diſp. 19. n. 7.* Gutier. *de Matrim. d. c. 3. num.* 13. Baſil. Pont. *d. lib. 2. c.* 11. Rota *deciſ. 121. num. 22. part. 1. diuerſor.* Coniecturæ autem plures ab eiſdem referuntur, quæ noſtro caſui accommodatæ oſtendunt prædictos contrahentes matrimonium per verba de præſenti celebraſſe.

Prima, ſi ſponſalia præceſſerint, Gutier. *d. c. 3. n. 11.* 22
verſ. tandem, & n. 13. verſ. intelligendum, & Canon. lib. 1. cap. 21. n. 36. verſ. vlt. Sanch. *d. diſput. 19. n. 7.* Seraph. *d. dec. 270. n. 2.* Rota *d. dec. 121. num. 23.* Quod autem in præſenti caſu ſponſalia præceſſiſſent, fatetur ipſe Ioannes de Peregrina.

Secunda, ſi tunc temporis de matrimonio contra- 23
hendo agebatur, quia huiuſmodi tractatio eſſet ſufficiens coniectura animi contrahendi matrimonium. Ita Palud. Verac. & alij, quos refert Sanch. *d. lib. 1. diſp. 19. n. 7.* ibi: *Vt ſi de hoc tunc temporis tractabatur, & diſp. 18. n. 4.* ibi: *Item attendendum eſt de quo tunc temporis tractabatur; ſi enim de matrimonio verba dubia, dicendum eſt conſtituere matrimonium, & ſi de ſponſalibus ſponſalia*, vt colligitur *ex cap. intelligentia, de verbor. ſignif.* &c. per eadem ferè verba idem tenet Gutier. *d. cap. 3. n. 14.* Rot. *d. deciſ. 121. n. 23. p. 2. diuerſ.* Quod autem tunc temporis tractabant hæ partes de matrimonio contrahendo, ſatis oſtenditur tum ex confeſſione dicti Ioannis de Peregrina aſſerentis ſe & dictam Catharinam quando comparuerunt in præſentia Vicarij cum duobus teſtibus, iam determinatos fuiſſe Matrimonium contrahere: tum quia dictus Ioannes petierat à Vicario Generali vt dignaretur diſpenſare in monitionibus à Concilio Trid. petitis, quæ petitio inſinuat contrahentes agere de matrimonio, cùm ad ſponſalia celebranda huiuſmodi monitiones neceſſariæ non ſint: tum denique, quia Ioannes & Catharina dicta verba in præſentia Vicarij generalis, & teſtium duorum protulerunt, cùm certum ſit illos eorum præſentiam non requiſituros, ſi ſponſalia tantùm contrahere intentaſſent.

Tertia, Si ſubſequuta fuit traductio ad domum, ac 24
tractatus ſponſæ tanquam vxoris, & copula carnalis, quæ certiſſimè arguunt matrimonium fuiſſe contractum per verba de præſenti. Ita Alex. *d. conſ. 152. ſub num. 4.* Menoch. *d. lib. 3. præſ. 1. num. 6.* Gutier. *d. cap. 3. n. 10.* Baſil. Pont. *d. lib. 2. c. 11. n. 9.* Rota *d. deciſ. 121. num. 23.* Et licèt hi Doctores non requirant omnium

concur

concubitum, ſed quidam tractatum, alius copulam, alius verò traductionem etiam non ſolemnem exigant, nihilominus in caſu præſenti omnia verificantur, quia dictus Ioannes Catharinam exinde vt vxorem tractauit, ad domum traduxit, & ea nocte illam carnaliter cognouit.

25 Vlteriùs hæc ſecunda opinio magis certa & inconcuſſa remanet, ſi bene conſiderentur verba, quæ ipſi contrahentes dixerunt, cùm Vicarij generalis præſentiam inſpexerunt, & coram eo comparuerunt, videlicet: *Eſtamos determinados a caſarnos, porque para ello nos hemos dado palabras y reconocemos obligaciones de executarlas*, &c. quæ verba præciſam denotant deliberationem contrahendi matrimonium per verba de præſenti: quia verbum *determinados*, ſignificat omnimodam deliberationem, & animi reſolutionem, ac voluntatem: determinare enim idem eſt quod certò exprimere, & definire, *l. fin. ff. de iuſtit. & iure*, Briſſon. & Caluin. *verb. determinare*: & aliud verbum ſubſequens, *a caſarnos*, inſinuat deliberationem fuiſſe ad matrimonium per verba de præſenti contrahendum, Didac. Perez *l. 2. gl. a. tit. 1. lib. 5. Ordin.* Azeued. *l. 5. 6. & 7. tit. 1. lib. 5. nona Recop.* Et verba ſimul iuncta, *Eſtamos determinados a*

26 *caſarnos*, idem operantur periode ac ſi dicerent, *Volumus contrahere Matrimonium*, quæ verba demonſtrant Matrimonium, non ſponſalia, celebrandum, vt per Baſil. Pont. *d. lib. 11. c. 9. n. 8.* ibi: *At ego cum hac ſecunda ſententia conuenio, addo tamen etiam illis verbis, volo ducere, contrahere, accipere etiam, matrimonium celebrare, non ſponſalia*, &c. Sanch. *d. lib. 1. diſp. 18. num. 27.* Gutier. *d. c. 3. n. 10.* Rota *d. deciſ. 121. n. 12. & 13. p. 1. diuerſ.* & apud Farinac. *deciſ. 74. n. 2. p. 2. in poſthum. aliàs p. 4. recent.* ibi: *Contrarium fuit reſolutum; nam verba inſtrumenti clara ſunt, quod conuenerant pro concludendo matrimonio, vt dictum eſt, & in reſponſionibus hinc inde ſpecialiter exprimitur, quod præſtarent conſenſum per verba de præſenti, ita vt nullus ambigendi locus videatur, & tamen cum iſta verba, vis, & volo accipere, adaptari poſſint tam ad contractum ſponſalium, quam ad Matrimonij, ex adiunctis, & circumſtantiis interpre-*

27 *tatio capienda eſt*, Cors. *d. conſ. 91. n. 9. Nulla enim ſunt verba formalia Matrimonij, ſed ſufficit quoquo modo vt conſenſus exprimatur, c. ſufficiat, 27. q. 2. c. cum, de ſponſal. l. nuptias, ff. de regul. Iuris*, Card. *in d. Clem. vnic. n. 16. in fine*, Mandoſ. *in addit. ad allegation. Lapi 36.*

28 *in verb. Verba non ſunt neceſſaria. Quando autem hæc verba, Volo accipere in vxorem, proferuntur deliberatè, vt in apparatu matrimonij, vel ad interrogationem alterius partis, vt in propoſito, tunc ſunt apta ad inducendum perfectum contractum matrimonij*, Butr. *in d. c. ex litteris*, Card. in *d. Clem. vnic. n. 16. verſ. ſolutio, idque efficaciter probatur ex præcedenti tractatu de contrahendo, qui operatur vt verba dubia intelligenda ſint de Matrimonio*, &c.

29 Deinde pro hac parte, quæ tenet Matrimonium per illa verba contractum fuiſſe, facit quod teſtes inſtrumentales vnanimiter deponunt ipſos contrahentes interrogatos fuiſſe à Vicario generali de mutuo eorum conſenſu, in quo viſus fuit Parochi officium agere velle in illo actu, iuxta diſpoſitionem Concilij Trid. *ſeſſ. 24. de reform. matr. c. 1.* ibi: *Viro & muliere interrogatis*, & cùm deinde poſt dictam interrogationem factam in apparatu matrimonij, contrahentes dicta verba protuliſſent, & poſt ea prolata, & matrimonium celebratum, traductio ad domum, & copula carnalis ſubſequeretur, quis dicet aliud quàm Matrimonium per verba de præſenti contractum fuiſſe: eo maximè, quia tertius quidam teſtis de interrogatione prædicta deponit, affirmatque Matrimonium contractum fuiſſe per verba de præſenti, & conducit declaratio ipſiuſmet Vicarij generalis idem atteſtantis.

Denique in dubio potiùs præſumere debemus Matrimonium contractum fuiſſe, quàm ſponſalia. Ita Menoch. *d. lib. 3. præſ. 3. n. 9.* ibi: *Nonus, & vltimus caſus eſt, quando verè ſumus in dubio, hoc ſanè caſu præſumitur Matrimonium potius quàm ſponſalia. Ita Butr. in d. c. ex parte, n. 10. verſ. quandoque proferuntur verba dubia, de ſponſal.* Lap. *alleg. 56. n. 14.* &c. Et in dubio in 30

Matrimonij fauorem proferenda eſt ſententia, *c. ex litteris, de probat. cap. fin. de ſentent. & re iudic.* Lap. *d. alleg. 56. n. 14.* Sanch. *d. lib. 1. diſp. 18. n. 5.* Baſil. Pont. *d. c. 8. num. 15.* Gutier. *d. c. 2. n. 16.* vbi *n. 18. in fine*, ſic ait: 31

Quod ſi de intentione contrahentium conſtare nequit, & res dubia ſit, iudicandum eſt in vtroque foro iuxta communem verborum intelligentiam, ſed ſi hoc non adſit, & ſit dubium omnino, in tali dubio pro matrimonio eſt iudicandum in vtroque foro, &c. & melius *n. 19.* ibi; *Quod* 32

adeò procedit, vt opinio ſingularis alicuius Doctoris celebris Matrimonium ſuſtinentis proferri debeat opinioni plurium impugnantium, niſi textui aperto innitantur, iuxta doctrinam Hoſt. in ſum. de cognat. ſpirit. §. ſup. verb. aliter, Doctores in rub. de ſponſalib. Barbat. conſ. 6. n. 2. vol. 1. Anton. Gabr. tom. 2. commun. opin. fol. 95. col. 2. in verſ. opinio huius Doctoris, Menoch. plura referens lib. 1 præſ. 71. n. 30. cum ſeqq. Anton. Cucch. lib. 5. inſtit. moral. tit. 11. n. 157. Nauar. in man. latino, c. 27. n. 257. Sanch. plures allegans de Matrim. lib. 1. diſp. 18. numero 7. &c. 33

Ex quibus patet reſponſio ad contraria ſuprà adducta, & ſic fuit iudicatum à dicto D. meo Conjudice die 8. Auguſti 1644.

Calciaten, Canonicatus.

Prouiſio facta per Epiſcopum in ſuo turno, an dicatur ſpectare ad ſuam liberam collationem? Et an, & quando Epiſcopus & Capitulum in ſuis turnis gaudere poſſint beneficio alternatiuæ.

VOTVM XCV.

1 *Caſus contingentia, & n. 3.*
2 *Concordia à Sede Apoſt. confirmata, inita inter Epiſcopum, & Capitulum Calciaten. refertur.*
4 *Alternatiua antiqua olim gaudebant etiam Capitula Cathedralium, & ſic extendebatur ad beneficia ſimultanea, & non liberæ collationis.*
5 *Alternatiua moderna à Sixti V. tempore ſolum comprehendunt beneficia, quæ ad liberam diſpoſitionem, ſeu præſentationem Epiſcopi ſpectant.*
6 *Alternatiua acceptata per Epiſcopum Capitulo olim proderat, non ſic hodie.*
7 *Prouiſiones Canonicatuum in Eccleſia Calciaten. referuntur iuxta temporum diuiſionem factæ.*
8 *Paria ſunt non eſſe, & eſſe ſine effectu.*
9 *Gonzales diſtinctio refertur.*
10 *Turnus non tollit communionem in collatione, ſed diuidit exercitium.*
11 *Prouiſiones omnes turnatim ex vi concordia tam ab Epiſcopo, quàm à Capitulo factæ habentur tanquam ſimultaneæ, & coniunctim factæ.*
12 *Fratres plures ſi diuidant inter ſe comitatum, & ſeparatim vnuſquiſque iuriſdictionem exerceat in portione ſibi contingente, non intelliguntur diſiunctim*

diſiunctim quidpiam agere reſpectu ipſius iuriſdictionis.

13 *Domus ſi in partes locetur in vtilitatem domini, non ideo deſinet eſſe eadem domus.*

14 *Senatorum tribunal ſi gratiâ commodioris expeditionis diuidatur in diuerſas domos, ſiue aulas, talis diuiſio non facit diuerſum Senatum.*

15 *Interpretatio mentis conſeruatiua ſimultaneè capienda.*

16 *Clauſ.* Saluis reſeruationibus, & affectionibus Apoſtol. *ſtante, in nullo caſu intrat alternatiua.*

17 *Concordia praſuppenit praexiſtentiam vſus alternatiuo.*

18 *Papa nunquam facere ex certa ſcientia videtur, niſi id exprimat.*

19 *Concordia non inducit nouam diſpoſitionem concedenda alternatiue.*

20 *Prouiſio beneficiorum ſimultanea, Epiſcopali Sede vacante, ſpectat ad Capitulum iure proprio, aliàs ad Papam ſpectat.*

21 *Diſpoſitio qualibet declaratur per obſeruantiam.*

22 *Obſeruantia multùm defertur in interpretandis conſtitutionibus.*

23 *Contradictor legitimus non eſt prouiſus ab Ordinario ad impediendam prouiſo Apoſt. immiſſionem in poſſeſſionem beneficij vacantis in menſe reſeruato.*

24 *Proteſtatio in ipſo actu capta poſſeſſionis facta operatur, vt illa non ſit manutenibilis.*

25 *Proteſtatio declarat conſenſum abeſſe ab animo.*

26 *Poſſeſſio turbida, & offuſcata non eſt manutenibilis.*

27 *Poſſeſſio vigore prouiſionis ordinaria capta de beneficio reſeruato, dicitur infecta.*

28 *Collatio inferioris nunquam ſuſtinetur ſtante reſeruatione.*

29 *Manutentio non eſt danda quando conſtat de improbitate & vitia poſſeſſionis.*

30 *Leges & ſacri Canones non intendunt tueri vitioſum poſſeſſorem.*

31 *Poſſeſſio, qua litis cauſam dedit, non eſt manutenibilis.*

1 CVm Epiſcopus vti caput, & Canonici vti membra conſtituant in Eccleſia vnum corpus, *c. nouit, de his qua fiunt à Pral.* ideo ad Epiſcopum & Capitulum ſimul ſpectat prouiſio præbendarum in Cathedralibus Eccleſiis, quæ ideo dici ſolet ſimultanea, quia ſimul & coniunctim ab Epiſcopo & Capitulo facienda eſt, vt habet communis Doctorum ſententia, & tenet ſacræ Rotæ Romanæ firma, & inueterata reſolutio, conſtatque ex infinitis propemodum deciſionibus à me citatis de *Canonicis, & Dignit. q. 14. n. 1.*

2 Verùm cùm inter Epiſcopum ex vna parte, & Capitulum ex alia, ſuper huiuſmodi ſimultaneis prouiſionibus quamplurimæ, & diuerſæ lites orirentur, ſeu verti & oriri formidarentur, partes ipſæ cupientes litium anfractus euitare, & laboribus, ac expenſis parcere, ad certam concordiam, & conuentionem in aliquibus Eccleſiis deuenerunt, prout reperi deuentum fuiſſe in Calciatēſi, vt ſcilicet diuideretur exercitiū iſtius iuris prouidendi ſimultaneè & coniunctim inter Epiſcopum, & Capitulum, aut per turnum, aut per genera beneficiorum, vt ſcilicet Epiſcopus conferat vnum, & Capitulum conferat aliud genus, ſeu alium turnum. Et nuncupatim in dicta Eccleſia Calciatenſi deuentum fuit ad concordiam & conuentionem ſic vt ſequitur factam. *Quo autem ad prouiſiones vacantes aliarum Dignitatum & Canonicatuum, ac dimidiarum Portionum dicta Eccleſia Calciaten. faciēdas, quod deinceps in huiuſmodi Eccleſia Calciaten. Epiſcopus, & eius in Epiſcopatu ſucceſſores, necnon Decanus, & Capitulum pradicti ſimul, & coniunctim de huiuſmodi vacatione, ſiue per obitum, ſiue alias quomodocumque, & in quocunque menſe, ſiue ordinario, ſiue alternatiuo, aut alias vacans prouidere deberent; ita quod dictus, & pro tempore Epiſcopus Calciaten. primò, & deinde Decanus, & Capitulum pradicti, ſicque alternatim inciperent, videlicet hoc modo, quod turnus inciperetur ab Epiſcopo in Dignitatibus, & Canonicatibus, & dimidiis portionibus dicta Eccleſia Calciaten. dictuſque Epiſcopus de vna Dignitate prouideret, ſimiliter Decanus & Capitulum de alia prouideret, & ſic de Canonicatibus & dimidiis portionibus intelligeretur, ita quod qualibet vacatio, videlicet de Canonicatibus, Dignitatibus ac prabendis, necnon dimidiis portionibus ſuis turnum haberet, ac quilibet turnus eſſet de per ſe, nec vnus alteri, nec alter alteri cum alia ſe immiſceret, & ſic tres turni eſſe deberent, quodque ſi Epiſcopus, & ſucceſſores ſui pradicti aliquam Dignitatem in perſonam Canonici, ſeu dimidij portionarij, vel è conuerſa Canonicatum in Portionarium, aut quamlibet ex dictis Dignitatibus, Canonicatibus, & dimidiis portionibus in aliquam perſonam, taliter quod per aſſecutionem ſecundi primum vacaret, inſuperque dictus Epiſcopus liberè prouidere poſſet per ſeipſum abſque Capitulo pradicto de Dignitate, Canonicatu, ſeu dimidia portione per ſic prouiſum vacante perſona ſibi beneuiſa, & quod idem Decanus & Capitulum in ſuo turno ita facere poſſent, & ſi per prouiſionem à dictis Decano & Capitulo faciendam aliqua Dignitas, ſeu Canonicatus, vel dimidia portio vacaret, illos ſeu illas perſona beneuiſa etiam abſque dicto & pro tempore exiſtente Epiſcopo Calciaten. prouidere poſſent, necnon toties quoties Epiſcopus, & ſucceſſores pradicti, aut Decanus, & Capitulum pradicti de aliqua Dignitate ſeu Canonicatu, vel dimidia portione cuicunque perſona prouiderent, & ſi ſuper prouiſione huiuſmodi aliqua lis foret, etiamſi talis prouiſus cum titulo, ſeu aliqua parte fructuum, vel penſione reſpectu ceſſionis facienda remaneret, illa talis prouiſio ſuum ſortitam eſſe effectum non intelligeretur quantum ad complementum turni.* Quæ quidem concordia, conuentio, & tranſactio fuit à Sanctæ mem. Greg. XIII. confirmata *nona Kalend. Octobris, anno 11.* cum clauſula, *ſaluis reſeruationibus, & affectionibus Apoſtolicis.*

Poſtmodum in vim dictæ concordiæ, conuentionis, & tranſactionis Epiſcopus, & capitulum, quilibet in ſuo turno cum præfata diuiſione prouiderunt Dignitates, Canonicatus & dimidias portiones, prout eas vacare contigerat. Denique cum de anno 1641. per obitum D. Gaſparis de Melgar de menſe Auguſti, Epiſcopo alternatiua gaudente, vacaret Canonicatus in dicta ſancta Eccleſia Calciaten. Epiſcopus de illo vti de vacante in ſuo turno & menſe alternato prouidit Don Ioannem de Sandin, & illico ei collationem fieri, & poſſeſſionem dari iuſſit. Papa verò de eodem vti de vacante in menſe Apoſt. prouidit Don Petrum de Vxea & Manrique: ſed orta inter huiuſmodi prouiſos lite & controuerſia ſuper ſuarum prouiſionum validitate, fui conſultus, & coactus reſpondere pro veritate, & pro prouiſo Apoſt. reſpondendum eſſe duxi. 3

Præfatis dubij reſolutio pendet ab alterius deciſione, quo quæri ſolet, an prouiſio facta per Epiſcopum in ſuo turno dicatur ſpectare ad eius liberam collationem, vt ſit locus alternatiuæ ad fauorem ipſius Epiſcopi? Et pro faciliori illius reſolutione præſuppono olim alternatiuam antiquam non fuiſſe reſtrictam ad ſolos Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, ſed ea gaudere etiam potuiſſe Capitula Cathedralia ſine collatio eſſet ſimultanea inter Epiſcopum & Capitulum. 4

Sue

Digitized by Google

ſiue ſuiſſent diuiſi menſes Ordinarij ex concordia inter Epiſcopum & Capitulum, quo tempore attento loquuntur & procedunt deciſiones Achillis de Graſſis, & Putei, quarum meminit Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 42. n. 3. cum ſeq. Et ſic alternatiuæ de illo tempore extendebantur ad beneficia ſimultaneæ, & non liberæ collationis, quarum verba erant huiuſmodi. Vt de quibuſcunque beneficiis ad tuam vnà cum dilectis filiis Capitulo ipſius Eccleſiæ collationem, prouiſionem, præſentationem, electionem, ſeu quamuis aliam diſpoſitionem,
5 &c. teſte Gonzal. gloſ. 45. n. 24. Hodie verò, & poſtquã Sixtus V. ad Pontificatus apicem aſſumptus fuit, & ſic in modernis alternatiuis, & regulis declaratum fuit intrare ſolùm alternatiuã in beneficiis, quæ ad liberã diſpoſitionem, ſeu præſentationem Epiſcopi ſpectarent, & ex eo tempore in eis reperiuntur addita verba illa, nec etiam cum conſilio, vel conſenſu, ſeu interuentu Capitulorum, vel aliorum, aut aliàs pertinentibus, vt refert Gonzal. gloſ. 45. n. 25. & vtrumque clarius dixit idem
6 Gonzal. gloſ. 24. n. 48. ibi: Item quia quamuis olim alternatiua acceptata per Epiſcopum prodeſſet etiam Capitulo, vt inſimul cum Epiſcopo poſſet prouidere in menſibus alternatiuis, Calderin. conſ. 22. de prebend. Rut. deciſ. 88. incipit, in vna Tyraſſon. lib. 3. Achilles deciſ. 3. de prabend. Simonet. de reſeru. q. 71. à n. 3. Hieron. Gabr. conſ. 197. n. 2. lib. 1. Rota deciſ. 11. lib. 3. p. 3. diu. Hodie verò quamuis Epiſcopus acceptet alternatiuam, & quamuis beneficia ſint ſimultanea collationis, & collatio ſit diuiſa per menſes, alternatiua Epiſcopi non prodeſt Capitulo, vt fuit reſolutum in vna Salmantina Alternatiua, 17. Nouembris 1581. coram Robuſterio, & in Lunenſi Sarzanenſi Canonicatus, 13. Octobris 1598. coram Illuſtriſſimo Card. Seraphino, &c.

7 Iuxta quam temporum diuiſioné ſunt accipiendæ nónullæ prouiſiones Canonicatuũ & portionũ in ſancta Eccleſia Calciat. vacantium, & per Epiſcopũ ſeu Capitulũ illius factæ, videlicet de mẽſe Aprilis anni 1671. & de menſe Februarij 1573. & de menſe Auguſti 1574. qui erant alternati, expeditæ fuerunt ſecundũ alternatiuas antiquas: nõnullæ verò deinde factæ fuerunt ſecundùm modernã alternatiuã, poſtquã etiam Epiſcopis ea gaudentibus, ſemper Papa prouidet in ſuis octo menſibus, vt accidit tẽpore Epiſcopi Don Petri Gonxalez de Caſtillo, vacante quodam Canonicatu Calciaten. menſe Auguſti 1614. de quo Dominicus de Mendiola à Papa prouiſus fuit, & de illo pacificam accepit poſſeſſionem: item de tempore Epiſcopi Don Michaëlis de Ayala vacauit portio de menſe Octobris anni 1631. de qua à Sũmo Pontifice prouiſus etiam fuit D. Chriſtophorus de Aguirre. Aliæ verò, ſi quæ factæ fuerũt per Epiſcopũ vel Capitulum in menſibus alternatiuis, effectum ſortitæ non fuerunt, proinde de illis, quoad hoc, non eſt habenda ratio, quia paria ſunt non eſſe, vel carere effectu. Surd. deciſ. 51. n. 21. & 22. & conſ. 9. à n. 8. & conſ. 179. à n. 9. Marc. Anton. var. lib. 3. reſol. 61. n. 24.

8 Reſtat modò videre, an Epiſcopus & Capitulum in ſuis turnis gaudere poſſint alternatiuæ beneficio, vigore dictæ concordiæ, non obſtante quod hodie in modernis alternatiuis ſolum illa concedatur, vt vidimus, in beneficiis quæ ad liberam prouiſionem, ſeu præſentationem Epiſcopi ſpectant. In quo dubio Gonxal. gloſ. 45. §. 1. à n. 12. qui loquitur ſtante concordia inter Epiſcopum & Capitulũ inita, & auctoritate Apoſtolica cõfirmata, habẽtes viciſſim per turnos diuiſas collationes beneficiorum vacantiũ in ſuis mẽſibus ordinariis, diſtinguit hoc
9 modo. Aut quaritur ſi Epiſcopus in caſu propoſito poteſt ſimpliciter, & abſolutè frui alternatiua, perinde ac ſi tale beneficium ſemper eſſet libera collationis, & in omnibus vacationibus contingentibus in ſex mẽſibus ordinariis vigore alternatiua, & tunc procul dubio dicendum dicit quod non: tum quia tam in alternatiuis, quam in regulis conceditur duntaxat Epiſcopis alternatiua commodum in beneficiis ſpectãtibus ad liberã illorum collationem, vt ſupra dixi, tum etiam quia ſi Epiſcopus gauderet alternatiua, ſequeretur quod eſſet auferendum Capitulo ius conferendi in duobus menſibus ordinariis, videlicet Martij & Septembris, qui menſes mediante alternatiua, ex ordinariis efficiuntur Apoſtolici: ſequeretur etiam inconueniens, quod Epiſcopus, qui non poteſt prouidere, niſi alternis vicibus cum Capitulo, cum omnimoda paritate & aqualitate prouidere poſſet in quatuor menſibus Februarij, Aprilis, Auguſti & Octobris, liberè in omnibus vacationibus qua contigiſſent, in quibus Capitulum habet manus ligatas, obſtante reſeruatione & poſtea in duobus menſibus Iunij, & Decembris, qui ſemper ſunt Ordinarij, poſſit idem Epiſcopus ſimiliter prouidere alternatiuè cum Capitulo, & hac via locupletaretur cum iniuria & iactura Capituli, quod non licet, ex vulgaribus per me citatis de Axiom. iuris vſufreq. Axiom. 139. n. 1. cum aliena enim iactura ſcienter locupletari doloſum eſt, l. 1. §. an in pupillum, ff. de poſiti. Ego citato loco. Aut quaritur, inquit idem Gonzal. vbi ſup. n. 13. An Epiſcopus quando eſt in turno, duntaxat poſſit gaudere alternatiua, cùm ipſe ſolus conferat ſine conſilio, conſenſu, vel interuentu alterius, & in hoc caſu tenet ipſe affirmatiuam partem, quod ſcilicet intret alternatiua acceptata, & allegat pluries fuiſſe in ſacra Rota deciſum, praſtatque rationem, quia Epiſcopus quando eſt in turno, ſtante dicta diuiſione, habet liberam collationem, & beneficium pro illa vice dicitur libera collationis, ex quo ſolus ipſe confert.

Sed hæc ratio pace tanti viri non videtur cõcludere, 10
quia in eſſentia, & ex primæua natura actus prouiſiones ſic factæ non poſſunt dici liberæ, quia turnus non tollit communionem in collatione, ſed diuidit exercitiũ tantum, Collect. in c. querimoniam, n. 3. de iurepatron. quæ quidem diuiſio exercitij iſtius iuris inter Epiſcopum, & Capitulũ, aut per turnũ, ſeu per genera beneficiorum, vt ſcilicet Epiſcopus cõferat vacãtes in vno turno, & Ca- 11
pitulũ in alio, nõ tollit quin omnes iſtæ prouiſiones, tã ab Epiſcopo quàm à Capitulo factæ habeãtur tãquam ſimultaneæ, & coniunctim factæ: nã licèt exercitiũ ſit diuiduum, non eſt tamen diuiduum ius iſtud poteſtatis, Nicol. Garc. de benef. p. 5. c. 1. n. 235. præcipuè n. 239. Ego in d. tract. de Canon. & dignit. c. 14. n. 4. & deſũpti ex Lotter. de re benef. lib. 1. q. 21. n. 29. vbi n. 30. quoddã ſimile adducit de pluribus fratribus diuidentibus inter ſe Comitatum, qui etiãſi ſeparatim exerceãt iuriſdictio- 12
nẽ in portione ſibi contingente, non tamen intelligitur diſiunctim quidpiã agere reſpectu ipſius iuriſdictionis, quæ eſt indiuidua, adeo vt ſi alter delinquat in territorio alteri aſſignato, nõ poſſit per eum puniri, cũ propter indiuiduitatẽ huiuſmodi par in parẽ nõ habeat imperiũ, ex doctrina Bart. cẽſuit Rot. corã Seraph. dec. 980. n. 11.

Idque aliis ſimilibus probatur; nam ſi domus in 13
partes locetur, quod nonnunquam in vtilitatem domini fieri ſolet, l. Caius 88. §. fin. ff. de legat. 2. ibi: Sed quo facilius conductorem inueniret, per duas partes locabat, &c. non ideo ob talem diuiſionem deſinit eſſe eadem domus, l. planè 34. §. 2. ff. de legat. 1. ibi: Nam & pars fundus rectè appellatur, l. ſi quis duas, §. planè, ff. communia præd. cum aliis, quæ ibi notant Bald. & Doctores, Simon de Prætis de interpret. vltim. volunt. lib. 3. ſolu. 2. col. 2. num. 6. fol. 23. Anton. Gom. tom. 2. variar. cap. 10. num. 2. & conducit optimus text. in l. inter tutores 37. ff. de adminiſtr. tutor. ibi: Nam 14
diuiſio tutelæ, quæ non iuris, ſed iuriſdictionis eſt, modum adminiſtrationis facit, &c. Deinde ſi Senatorum tribunal gratiã commodioris expeditionis negotiorum, in diuerſas domus, ſiue aulas diuidatur, non ideo iſta aularum ſeparatio facit diuerſum Senatum, ſed apud omnes Senatores adhuc tota iuriſdictio in ſolidum remanet, l. ſi vt propenis, C. quomodo & quando

index, *l. 1. ff. de officio Conſul.* vbi Bald. *num. 1. in fin. ff. de ſenator.* Felin. per *text. ibi in c. prudentiam, §. 1. n. 4. ff. de officio deleg.* Grammat. *conſil. 66. n. 2.* Vincent. de Franchis *deciſ. 252. n. 7.* Menoch. *conſ. 711. num. 54.* Valenz. *conſ. 94. n. 14. cum ſeqq. tom. 1.* Solorzan. *de Indiarum gubernat. tom. 2. lib. 4. c. 3. ex n. 72.* Et facit do-
15 ctrina Loterij *d. q. 21. n. 33.* quod vbicunque poteſt capi interpretatio mentis conſeruatiuæ ſimultaneæ, ea omnino eſt capienda, vt actus valeat, iuxta regulam *l. quoties, ff. de reb. dub.* Vnde infero, adhuc ſtante concordia & diuiſione ſimultaneæ per turnos, verificari clauſulam conditionalem, de qua in prouiſione D. Petri, ibi, *dummodo collatio & prouiſio pertineat Epiſcopo & Capitulo coniunctim*, quia iuxta ſupradicta adhuc neceſſariò habenda eſt tanquam ſimultanea, & coniunctim facta, licet ſit turnalis, & maxime quia ſupplicantes in concordia ſimul & coniunctim prouidere referunt, ſtante alternatiua.

16 Et quicquid ſit, certum eſt quod ſtante clauſula illa in fine confirmationis Apoſt. appoſita, *Saluis reſeruationibus & affectionibus Apoſt.* in nullo caſu intrat alternatiua, nec Epiſcopus eius commodo gaudere poteſt, Mohedan. *deciſ. 23. n. 2. & 3. de præbend.* Gonzal. *d. gloſ. 45. §. 1. num. 67. 68. & 74. verſ. ſecundus caſus*, Gregor. XV. *deciſ. 95. num. 7. in fin. & deciſ. 314. n. 4. & 5.* Ego *de clauſul. vſufrequent. clauſul. 114. n. 2.* licèt Nicol. Garc. *de benef. part. 5. c. 1. num. 726.* contrarium tenuerit, ſed melius veritatem agnoſcens, ab ea opinione, quam prius defenderat, receſſit *in addit. ad dict. num. 127.*

17 Non obſtat, quod illa præſeruatiua clauſula reſeruationum & affectionum Apoſt. videtur intelligenda de illis reſeruationibus præter in ea confirmatione expreſſis, in qua reperitur mentionem fieri de vacationibus in quocunque menſe, ſiue ordinario, ſiue alternatiuo ſuccedentibus, & ſic videbatur inſinuari, aut ſaltem præſupponi, concordiam comprehendere menſes alternatiuos, illoſque ea ſtante pertinere ad Epiſcopum. Quia reſpondetur eam ſuppoſitionem præſupponere præexiſtentiam vſus alternatiuæ in Epiſcopo quoad beneficia huiuſmodi ſimultaneæ prouiſionis vigore præcedentis gratiæ, quia niſi eam petierit, & obtinuerit, Papa nullum illius vſum concedit in dicta confirmatione. Cum ergo de illo tempore initæ concordiæ, & obtentæ confirmationis Apoſt. alternatiua acceptata prodeſſet Capitulo, illaque extenderetur ad beneficia ſimultaneæ, & non liberæ collationis, nil mirum, ſi illa clauſula non comprehenderat reſeruationes ratione menſium in eadem confirmatione expreſſas, ſed ſaluaret eas tantum, quæ obueniunt ratione perſonæ. Verùm cum poſtea, & iuxta modernas alternatiuas ea Epiſcopo conceſſa non proſit Capitulo in beneficiis ſimultaneæ collationis, nec illa tam Epiſcopus, quàm Capitulum gaudere valeant, prout nec gaudere poteſt Epiſcopus Calciatenſis, abſurdum eſſet dicere dictam clauſulam non ſaluare illas reſeruationes ratione menſium, ſicut & ratione perſonarum pro tempore ſuccedentes, quia expreſſio menſium alternatiuorum, vt ſuprà dixi, præſupponit conceſſionem præcedentem de alternatiuæ vſu, qui iam exiſtere non poterat in perſona Epiſcopi reſpectu beneficiorum, quæ non ſunt eius liberæ, ſed ſimultaneæ collationis in moderna forma, qua nunc omnes alternatiuæ concedi ſolent.

18 Minùs obſtant Rotæ deciſiones *in Salmantina alternatiua, & Salmantina Portionis, & in Colimbrienſi Canonicatus*, quarum meminit Gonzal. *d. gloſ. 45. n. 73.* in quibus videtur decidi, ſtante huiuſmodi concordia inter Epiſcopum & Capitulum, intrare alternatiuam. Quia loquuntur, vt ipſe Gonzal. aduertit, eo caſu quo dicta concordia per Sedem Apoſt. ex certa ſcientia confirmata fuerit: cùm ergo in noſtra confirmatione non adſit illa clauſula, nec eam facere ex certa ſcientia Pontifex exprimat, confirmationi ineſſe non eſt dicendum, gloſ. *verb. litterarum, in fin. c. ſtatutum, in princ. de reſcriptis in 6.* Rota *deciſ. 192. n. 3. p. 1. recent.* Ego *in collect. ad cap. cùm dilectam, num. 15. in fine, de confirmat. vtili.*

Obſeruantia autem poſtquam dictæ modernæ alter- 19
natiuæ concedi cœperunt, & in beneficiis non liberæ collationis Epiſcopi locum minimè habere declaratum fuit, vacationibus occurrentibus interpretata eſt deinceps dictam concordiam, & confirmationem non inducere nouam diſpoſitionem concedendæ alternatiuæ Epiſcopo quoad dicta beneficia ſimultaneæ collationis, ſed facultatem eam retinendi quatenus tunc temporis, poſt ſcilicet initam concordiam & diuiſionem factam per turnos inter Epiſcopum & Capitulum, eam habere permiſſum eſſet, quæ quidem facultas hodie denegata reperitur, & ſic non intrat alternatiua, vt vidimus ſupra in prouiſionibus factis per Sedem Apoſt. ſuccedentibus vacationibus in menſibus Auguſti, & Octobris, qui debebant eſſe ordinarij, ſi Epiſcopi Calciatenſes tunc temporis exiſtentes, & alternatiuam habentes ea reſpectu horum beneficiorum gaudere, & vti poſſent.

Sicut etiam vidimus in prouiſionibus factis à Capi- 20
tulo Calciatenſi ſede Epiſcopali vacāte, videlicet vnius Canonicatus ad fauorem Don Petri de Zuniga de anno 1633. & cuiuſdam Portionis ad fauorem Licentiati Oxij de anno eodem, & alterius de anno 1632. ad fauorem Licentiati Vergari, & nouiſſimè alterius ad fauorem Licentiati Merini Manſi. Ex ea ratione, quia diuiſio prouiſionum per turnos inter Epiſcopum & Capitulum illatam naturam non immutauit, & ſicut antea ſtante ſimultanea, prouiſio Epiſcopali ſede vacante ſpectabat ad Capitulum iure proprio, *c. ne ſede vac. lib. 6.* Rebuff. *in praxi benef. tit. de deuol. n. 74. cum ſeq.* Quaranta *in ſumma Bullar. verb. Capitulum ſede vac. verſ. qua concluſio, pag. 138.* Ego *d. tr. de Canon. cap. 14. n. 13.* ita poſt diuiſionem factam dicendum erit ſtante dicta concordia, vt vidimus in exemplis ſupra relatis; aliàs enim non poſſet Capitulum prouidere, ſed prouiſio ſemper ſpectaret ad Papam, vt dicitur *in Reg. 2. Cancel.* Gonzal. *gloſ. 51. n. 52.* vbi ſic limitat, dummodo non ſit ſimultanea cum alio, vel aliis, aut etiam ad alterius præſentationem, vel electionem pertineat.

Quæ quidem obſeruantia attendenda eſt ad huius ne- 21
gotij reſolutionem, cum per eam quælibet diſpoſitio declaretur, *c. cùm veniſſent*, vbi Butr. *n. 12. & 21.* & Imol. *n. 19. de conſtit.* Caſſan. *conſ. 45. n. 144. cum ſeqq.* Valenz. *conſ. 52. n. 45. cum ſeqq.* Solorzan. *de Indiarum iure, lib. 2. c. 24. ex n. 84.* Caſtillo *tom. 3. de teſt. c. 31. n. 75.* & in interpretandis conſtitutionibus illi plurimùm defertur, *l. ſi de interpret. ff. de legibus, c. cum dilectus, de conſuet.* Aym. *conſ. 244. n. 6. verſ. 21.* Menoch. *conſ. 276. n. 19.* Surdus *conſ. 362. n. 10.* Rota *deciſ. 455. n. 1. part. 2. in poſth.* cum aliis per me citatis *lib. 2. voto 52. n. 43. cum ſeqq.* Et ſic cùm fuerit interpretatiua dictæ concordiæ, & illius confirmationis, non autem induſtria noui iuris, ſufficit aliquando ita obſeruatum fuiſſe. Creſcent. *deciſ. 1. de conſtitut.* Pur. *deciſ. 283. n. 3. lib. 1.* Seraphin. *deciſ. 1410. n. 17.* Rota *deciſ. 497. n. 5. p. 2. in poſthum.* quos refero *voto 47. n. 49.*

Nec obſtat quod Ioannes Sandin vigore Ordinariæ 22
prouiſionis, & collationis ab Epiſcopo nulliter ſibi factæ poſſeſſionem huius Canonicatus acceperit, in eaque ſe intruſerit; quia nihilominus impedimento non eſſet, quin D. Petrus de Yxea prouiſus Apoſt. immitti in illius poſſeſſionem debeat, ex *ſeqq.*

Primò, quia prouiſus ab Ordinario non eſt legitimus 23
contradictor ad impediendam prouiſo Apoſt. immiſſionē, & poſſeſſionem beneficij vacantis in menſe reſeruato, Angel. *de legitimo contradict. q. 25. n. 96. cum ſeqq.*

Secundò

24 Secundò, quia eo tempore, quo D. Ioannes capitularem poſſeſſionem capere intendebat, Capitulum agnoſcens bonum ius prouiſi Apoſtol. proteſtatus fuit his verbis: *Que ſe la doua ſiu perjuizie de otro tercero que mejor derecho tenga por auer vacado dicho Canonicato en Agoſto, que era mte Apoſtolico.* Quæ quidem proteſtatio in ipſo actu captæ poſſeſſionis facta operatur vt illa non ſit manuteoibilis, ex adductis per Poſt. *de manutent. obſeru.* 35. *n.* 36. *cum ſeqq.* Greg. XV. *dec.* 332.
25 *num.* 2. ibi: *Poſſeſſio, data cum clauſula, ſine præiudicio alterius, nullo modo eſt poſſeſſio quaſita contra eum pro quo facta fuit reſeruatio,* &c. Nam proteſtatio declarat conſenſum abeſſe ab animo, Socin. ſen. *conſ.* 27. *n.* 14. *vol.* 3. Aym. *conſ.* 154. *n.* 6. *in princ.* Lotter. *de re beneſic. lib.* 1. *q.* 38. *n.* 205. *cum ſeqq.*

26 Tertiò, quia ob dictam proteſtationem poſſeſſio cum illa data remanſit intricata, turbida, & offuſcata, ac proinde non manutenibilis. Caputaq. *decis.* 100. *n.* 1. *p.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſ.* 45. §. 2. *n.* 39. Mareſcot. *var. reſolut. lib.* 1. *c.* 22. *à n.* 21. Poſt. *d. tract. de manut. obſeru.* 49. *n.* 1. *cum ſeqq.*

27 Quartò, quia dicta poſſeſſio eſt infecta, cùm vigore prouiſionis ordinariæ capta fuerit de beneficio reſeruato, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 45. §. 2. *n.* 44. Rot.
28 *coram Duran. deciſ.* 68. *n.* 3. *&* 4. Nam collatio inferioris nunquam ſuſtinetur ſtante reſeruatione, Greg. XV. *deciſ.* 153. *n.* 3. Duran. *deciſ.* 78. *n.* 3. Rota *deciſ.* 58. *n.* 1. *p.* 1. *recent.*

29 Quintò, quia ſtante euidenti menſis Auguſti reſeruatione, iam conſtat de improbitate & vitio poſſeſſionis, ac proinde non eſt danda maoutentio, *l. improba, ff. de acquir. poſſeſſ.* Menoch. *remed.* 3. *retin. n.* 790. Cancer.
30 *var. p.* 3. *c.* 14. *n.* 54. *cum ſeqq.* Poſt. *obſeru.* 42. *n.* 137. Leges enim, & ſacri Canones non intendunt tueri vitioſum poſſeſſorem, Valaſc. *conſ.* 76. *n.* 19. citati à Poſtio *d. obſeru.* 42. *n.* 150. aliàs ſi aliquis in poſſeſſione etiam iniuſtè defenderetur, daretur occaſio delinquendi. Cancer. *d. c.* 14. *n.* 56. & via calumniis pateſieret, temerarij fouerentur litigatores, & notoria fieret iniuſtitia. Scac. *de ſentent. & re iudic. gloſſ.* 14. *q.* 19. *n.* 98.

31 Sextò, quia dicta poſſeſſio litі cauſam dedit, & ideo non eſt habenda io conſideratione ad obtinendam manotentionem, latè Poſt. *d. tract. de manutent. obſeru.* 17. *n.* 44. *cum ſeqq.* Rot. *deciſ.* 30. *n.* 5. *p.* 1. *recent.* & coram Gregor. XV. *deciſ.* 4. *n.* 2. *&* *deciſ.* 569. *n.* 4. & coram Duran. *deciſ.* 68. *n.* 3. *&* 4.

Ex quibus, &c.

Toletana Subſidij.

Subſidium an ſit ſoluendum, deductis oneribus, & redditibus cenſus redimibilis ſuper bonis Eccleſiaſticis impoſiti.

VOTVM XCVI.

1 Extrauag. vnic. §. ratione æris alieni, de decim. *ponderatur.*
2 *Papa non ſolùm decimas, ſed etiam quæcunque alia iura Eccleſiarum, & fructus capere poteſt ad tempus, quandiu neceſſitas iuſta durat.*
3 *Decimas pro menſura neceſſitatum concedere ſolent Pontifices Principibus Chriſtianis.*
4 *Decima Papalis quæ dicatur?*
5 *Papa reſpondendo, & definiendo ſuper particulari caſu Canonem generalem condit.*
6 *Verba* æs ſuum, *comprehendunt omne quod eſt debitum creditori, & eius patrimonium augere poteſt.*
7 *Dictio* res, *generalis eſt, continens tam mobilia quàm immobilia.*
8 *Dictio* à quoquam, *de ſui natura nullam exceptionem admittit.*
9 *Subſidium eſt onus fructuum, non verò proprietatis, nec principaliter perſonæ.*
10 *Decima Papalis accedit potiùs collectæ quàm tributo.*
11 *Collecta onus reſpicit fructus.*
12 *Onera ſupportare debet qui fructus percipit ex re aliqua.*
13 *Fructus colligens, functionum grauamina ſubire debet.*
14 *Pignus in bonis debitoris permanet.*
15 *Cenſus emptor ſolum emit ius quoddam percipiendi & exigendi à venditore certam penſionem, aut redditus annuos, non verò proprietatem.*
16 *Lex quæ generaliter loquitur, generaliter debet intelligi.*
17 *Legis à verbis in dubio non eſt recedendum.*
18 *Argumentum valet de decimis conſuetis ad decimam Papalem.*
19 *Expenſæ pro colligendis fructibus factæ non deducuntur in decima ordinaria.*
20 *Verbum* fructus, *ſignificat omne illud quod percipitur etiam non deductis expenſis.*
21 *Gabella quando imponitur à ſtatuto ſuper fructibus, non deducuntur expenſæ.*
22 *Expenſæ non deducuntur de fructibus qui ſoluuntur in recognitionem dominij.*
23 *Tributum quando ſoluitur tempore belli ad defenſionem Regni, ex fructibus non deducuntur expenſæ.*
24 *Expenſæ non deducuntur in decima tuterum.*
25 *Papa eſt Dominus bonorum Eccleſiæ.*
26 *Caſus enumerantur, in quibus non deducuntur expenſæ.*
27 Extrauag. vnic. §. Prælati, de decim. *ponderatur.*
28 Extrauag. ſuſcepti, §. in illis, Ne Sede vac. inter communes, *ponderatur.*
29 Cap. cùm olim 19. de cenſib. *adducitur.*
30 *Quarta Canonica an debeat ſolui abſque vlla deductione.*
31 *Argumentum valet de quarta Canonica ad ſubſidium.*
32 L. neque ſtipendium, ff. de impenſ. in rebus dotal. *allegatur.*
33 *Maritus ratione fructuum dotis tenetur ad tributum, & ad collectas.*
34 *Vſufructuarius, cui relictus fuit integer vſusfructus, tenetur ad tributum, ſeu collectas poſtea ſuper fructibus impoſitas.*
35 *Emphyteuta tenetur ad collectas.*
36 *Libellarius eſt ille, qui ab emphyteuta habente vtile dominium tantùm accipit prædium emphyteuticum pro certa annua penſione.*
37 *Libellarius tenetur ad collectam.*
38 *Libellarius de annua penſione quam emphyteutæ ſoluit non deducit collectam.*
39 *Feudatarius tenetur ad collectas, ob id tamen nihil deducit de ſeruitio, quod præſtat domino feudi.*
40 *Feudatarius filius primogenitus tenetur fratri ſecundogenito victum & militiam præſtare.*
41 *Releuium, & adhoam pro feudo integrè ſoluit feudatarius, nec ob id quod ſecundogenito præſtat, aliquid deducit.*
42 *Adhoa ſoluitur integrè per primogenitum ſine aliqua deductione.*

43 Beneſitiarius in ſolutione decima Papalis, & ſubſidij charitatini nullam deductionem facit, propter penſionem quom ſoluit.

44 Promiſſa non ſunt deducenda in Alcauala, & in laudemie.

45 Cenſus ante omnia ſolui debet ſuperiori.

46 Papa ſeu Princeps, cui debetur decima, aut ſubſidium, cateris creditoribus praferendus.

47 Pro tributis ſoluendis pradia, vel fructus, ſuper quibus impoſita ſunt, tacitè, & cum pralatione cenſentur hypothecata.

48 Papa eſt ſummus adminiſtrator & diſpenſator bonorum Ecleſia.

49 Adminiſtratio plenaria fructuum beneficiorum ſpectat ad Papam.

50 Papa poteſt omnes fructus Eccleſiarum, vel aliquam eorum partem ex iuſta cauſa applicare alicui bello pio, etiam ſine conſenſu beneficiariorum.

51 Papa de poteſtate ordinaria poteſt accipere vni beneficium, & dare alteri.

52 Papa dominus eſt bonorum eccleſiaſticorum, & tanquam talis ea communicat Eccleſiis, monaſteriis, & beneficiis.

53 Eccleſia reſpectu omnes creditores poſteriores ſunt.

54 Rotio ſumma eſt que pro Religione facit.

55 Fauor nullus maior quàm Fidei.

56 Subſidium eſt fauorabile, & latiſſimè interpretandum.

57 Cardinales quamuis expreſsè non nominentur, cenſentur in conceſſione ſubſidij incluſi.

58 Gratia, qua aliquibus piis vſibus applicantur, etiam de bonis Eccleſiaſticis, quamuis redundent in aliorum odium, debent largè interpretari.

59 Valor reparationum & contributionum ſubſidij fieri debet ſecundum quantitatem bonorum cuiuſuis ex contribuentibus.

60 Contribuens ſi oſtenderit ſe grauatum in quantitate diſtributionis, debet audiri, & grauamen tolli.

61 Bona & ſubſtantia cuiuſque intelligitur, qua ſupereſt deducto are alieno.

62 Bonorum in promiſſione non plus eſt quàm quod ſupereſt deducto are alieno.

63 Æs alienum dicitur quod debemus aliis.

64 Bona propriè dici poſſunt, qua plus incommodi quàm commodi habent.

65 Cenſus, ſiue alia onera ſi reperiantur impoſita ſuper rebus, & bonis eccleſiaſticis, bona & res illa pro concurrenti quantitate cenſentur alienata, ſiue vendita.

66 Cenſus emptor videtur emere fundum, vel domum, ſuper quibus cenſus imponitur.

67 Collecta minui debet in iis, qui lapſi ſunt facultatibus.

68 Clericus, qui habet beneficium ex quo ſoluit alicui annuum cenſum, non tenetur ſolidum ſoluere.

69 Onerum eccleſiaſticis bonis, & rebus impoſitorum tres ſpecies.

70 Charitatiuum ſubſidium perſonis Eccleſiaſticis non imponitur, ſed redditibus.

71 Subſidium Regi Catholico conceſſum quamuis exigatur à perſonis, id procedit ratione fructuum.

72 Collecta propriè dicitur quo imponitur perſonis pro rebus, & eſt variabilis ſecundùm caſus, & occurrentes neceſſitates.

73 Tributum imponitur rebus, quum fuerit reale, perpetuum, vniforme, inuariabile, & ordinarium.

74 Decima Papalis poteſt augeri, diminuive, auctis, & diminutis fructibus.

75 Bona quorum cauſa ſubſidium ſoluitur, ſi alienarentur in ſacularem perſonam, in eam cum hoc onere non tranſeunt.

76 Fructus Eccleſiarum, & beneficiorum dicuntur deductis oneribus.

77 Onera in computando valore beneficij debent deduci.

78 Redditus beneficiorum tantum aſtimari debent, quantum valeant, deductis oneribus.

79 Fructus beneficiorum ſunt qui ſuperſunt deductis oneribus.

80 Fructuum appellatione venit id duntaxat quod ſupereſt deductis expenſis.

81 Lucrum intelligitur omni damno deducto.

82 Mentio vbi fit de integris fructibus, intelligitur deductis oneribus.

83 Dictiones vniuerſales reſtringuntur ad ea, qua veniunt ex natura ſermonis.

84 Releuium an ſit integrè fiſco ſoluendum, remiſſiuè.

85 Onera deducenda ſunt, quamuis conceſſio ad fructus dirigatur.

86 Conceſſio noua debet interpretari ſecundùm terminos legis antiqua.

87 Cap. cùm veniſſet, de inſtit. penderatur.

88 Cenſualia onera ſuper bonis Eccleſiaſticis impoſita deducenda ſunt antequam ſubſidium ſoluatur.

89 Cenſus ſuper bonis vniuerſitatum Eccleſiaſticorum impoſiti an ſint Eccleſiaſtici.

90 Cenſus eſt ius quoddam reale ad percipiendum annuum redditum, quod inhares rei, ſuper qua imponitur.

91 Cenſus ſine re conſtitui non poteſt.

92 Cenſus ad iuſtitiam requiritur, vt ex fundo, vel re, ſuper quo imponitur, percipiantur fructus, qui penſioni commenſurentur.

93 Cenſus redditus loco fructuum ſunt deputati.

94 Decima Papalis etiamſi imponatur pro fructibus, adhuc in pecunia ſoluitur.

95 Cenſuum penſitationes deduci debent in ſolutione decima Papalis.

96 Extrauag. vnic. §. & quia nonnulli, de decim. declaratur, & n. 97. cum ſeqq.

97 Pecunia ex fructibus proueniens vltra triennium non praſumitur durare.

98 Fructus vltra triennium durare non praſumuntur.

99 Fructus duplici ſolutione grauari non debent.

100 Penſionarius tenetur in ſubſidio contribuere pro rata.

101 Penſionarius debet contribuere cum proprietario in ſolutione decima Papalis.

102 Alcauala debetur de pretio, quod revera exigitur, & ad ſe trahit venditor.

103 Hypotheca cenſualis eſt irregularis, & extraordinaria.

104 Excluſio neceſſaria eſt in hypothecis ordinariis, vt contra tertium poſſeſſorem procedi valeat, non ita in hypotheca cenſuali.

105 Cenſus non tam hypothecam inducit, quàm ius quoddam, & onus reale pradio inharens, quod tranſit in quemcunque poſſeſſorem.

106 Verba potius referenda ſunt ad id, quod regulare eſt, non autem ad irregulare, & extraordinarium.

107 Cenſus in conſtitutione principaliter conſideratur ius reale, & perſonalis obligatio eſt acceſſoria.

108 Extra

108 Extrauag. vnic. *verſ. expenſa autem, de decim. declaratur.*

109 *Decima Papalis eſt onus quod præcedit cenſum poſtea creatum.*

110 *Collectam in tantum quis ſoluere tenetur, in quantum fructus percipit.*

111 *Cenſus ex poſtfacto impoſitus deducitur in collecta.*

112 *Subſidium an ſit ſoluendum ex redditibus ad fabricam alicuius Eccleſiæ, vel monaſterij deſignatis, & numeris ſeqq.*

113 *Ablatiuus abſolutus denotat conditionem.*

114 *Conditio dum pendet, diſpoſitio ſine effectu manet.*

115 Extrauag. de decim. *ponderatur.*

116 *Diſtinctio refertur non inelegans.*

117 *Perſonam duplicem repræſentans, in his quæ pertinent ad repræſentationem, conſideratur tanquam procurator, & adminiſtrator.*

118 *Poſſeſſionis poſterior qualitas declarat quid à principio fuerit intentionis.*

119 *Actus ſequens declarat voluntatem præcedentem.*

120 *Conſuetudo interpretatiua rudes ſermones, & etiam ſignificata transformat.*

121 *Conſuetudo ſupplet verba omiſſa in diſpoſitione.*

122 *Inſtrumentum virtute ſequentis vſus extenditur ad illud, ad quod alias non extendebatur.*

123 *Conſuetudo vt forenſes collectentur pro bonis ſitis in alieno territorio reſtringitur ad illos tantum, qui conſueuerunt ſoluere.*

124 *Interpretatiua declaratio cedit cuicunque alteri declarationi à Principe concedente factæ.*

125 *Declaratio interpretatiua vt introducatur, ſufficit decem annorum tranſcurſus, cum vno vel duobus actibus.*

126 *Conceſſum præſumitur ſicut præſumitur immediatè obſeruatum poſtquam emanauit reſcriptum.*

127 *Animus ſtatuentis qualis fuerit, ex eo declaratur, quod factum & obſeruatum poſtea fuit.*

128 *Deciſiones Senatus tanquam leges obſeruandæ.*

1 VIdi non ſemel dubitari, an valore redditunm Eccleſiaſticorum ad contributionem ſubſidij aſſignato, deducendi ſint redditus cenſus redimibilis ſuper bonis Eccleſiaſticis impoſiti?

Partem negatiuam huius dubij videtur probare text. *in Extrauag. vnic. in §. ratione æris alieni, de decim.* cuius deciſio vt clarior pro hac ſententia appareat, ſciendum eſt, textum illum loqui de quadam decima, quam Pontifex Bonifacius VIII. ſuper Eccleſiarum & Eccleſiaſticarum perſonarum redditibus totius Italiæ impoſuit ad fauorem Regis Siciliæ, pro expeditione belli tunc imminentis in ſuo Regno: quæ quidem decima debita eſt Summo Pontifici loco alterius quam Dominus dari iuſſit Summo Sacerdoti populi Iudaici, *c. 1. de decim.* cum pluribus allegatis à Moner. *de decim. c. 9. à n. 1.* & ſibi, aut Principi, cui voluerit in caſu neceſſitatis, eam decimam applicare valet, vt notat S. Th. *2. 2. q. 87. art. 4. in reſp. ad 3.* vbi omnes Theologi, & Canoniſtæ *in d. cap. 1. & in Clem. 2. de decim.* immò & quartam fructuum, ſeu maiorem illorum partem, vt aduertit Abulenſ. *tom. 6. in Matth. ſuper*
2 *cap. 23. q. 176.* vbi ait quod quamvis Papa regulariter non recipiat decimas Eccleſiarum, ſi tamen pro aliqua neceſſitate capere vult, non ſolùm decimas, ſed etiam quæcunque alia iura Eccleſiarum & fructus accipere poterit ad tempus, quamdiu durat illa neceſſitas iuſta: & *quæſt. 192. verſ. ſed dicetur*, addit quod non ſolùm decimas, ſed etiam integros fructus, vel portionem quam voluerit, exigere poteſt. Et pro menſura 3
neceſſitatum has decimas Principibus Chriſtianis concedere ſolent Pontifices, *cap. fin. de voto, cap. ad liberandam, de iudic. d. Clem. 2. de decim. gloſ. verb. vacantium in fine, in Extrauag. Suſcepit, ne Sede vac. inter communes, & verb. decima, in Extrauag. 2. de elect. Ioannis XXII.* refert plura alia exempla Petr. Greg. *ſyntagm. iuris p. 1. lib. 2. cap. 2. à num. 3.* Et hæc conceſſio 4
& gratia quam Summi Pontifices faciunt Principibus ſæcularibus de aliqua parte, ſiue decima, ſiue maiori redditunm Eccleſiarum, appellari ſolet decima Papalis, ſumpto nomine ab origine & communiter accidentibus, quia frequentiùs in illa quotitate concedi ſolebat: hodie verò magis propriè ſubſidium dicitur, quòd ſcilicet cedat in defectum redditunm Regij patrimonij exhauſti, & eſt vera ſubſidij proprietas, de qua Remig. *de charit. ſubſid. quæſt. 2. & 4.* Et ſic quamuis dicta Extrauag. loquatur de decima (quia conceſſio, de qua in ea, fuit de decima parte) non ideo minus dicendum eſt, quod loquitur in noſtris terminis. quia plus, aut minus non conſtituunt differentiam, *leg. fin. ff. de fundo inſtr. leg. ſi proprietarius*, vbi gloſſ. *ff. de damno infecto.*

Deinde præſupponendum eſt, diſpoſitionem *dictæ* 5
Extrauag. vnic. in §. ratione æris, ius commune ad omnes ſimiles caſus inducere: nam licèt in eius principio videatur ſpecialiter loqui de illa decima conceſſa Regi Siciliæ, & non generaliter de aliis, vt probare nititur Marcus Mantua *conſ. 1.* nihilominus tamen certo certius eſt, quicquid Mantua velit, quod extendi debet ad caſus ſimiles: tum ex eo quod Papa reſpondendo & definiendo ſuper particulari caſu Canonem generalem condit, text. opt. *in cap. ex multa, in princ. de voto*, ibi: *Ad hoc igitur reſpondemus, quod in conſultatione noſtra ius editur*, vbi Doctores, *gloſſ. fin. in cap. conſultationi, de tempor. ordinat.* Abb. *in cap. fin. col. 3. de iureiur.* Felin. *num. 77. in cap. 1. de conſtit.* Tum quia licèt ſit Extrauagans, & olim non haberetur in corpore iuris communis, hodie tamen eſt in eo inſerta, & edita auctoritate Summorum Pontificum, & concurrunt in ea omnes qualitates, quas requirit *caput paſtoralis, de fide inſtrum.* & ita iudex tenetur eam ſequi, & ſecundùm eam iudicare, aliàs ſententia eſſet nulla, vt poſt Doctores *in capite Paſtoralis*, notant optimè Roman. *conſ. 260.* & Ioannes Franc. de Pauin. & Hieronym. Clarius Brixian. *in ſuis proœm. ad Extrauag. communes, & Ioannis XXII.* Tum quia Doctores omnes, quotquot in locis ordinariis & extraordinariis de hac materia tractant, quæſtiones quas de iure diſputant, & caſus ſimiles, in quibus conſulunt, decidunt per eam; & hoc antequam inſerta eſſet in corpore iuris, vt videre eſt per *gloſſ. 1.* & Doctores *in d. Clem. 2.* & Feder. de Senis *conſ. 81. num. 5. & conſ. 280.* vbi additio Ioan. Andr. *gloſ. in Extrauag. Vas electionis, verb. Florenum, de cenſib. inter commun.* vbi loquendo de prædictis declarationibus, de quibus *in gloſſ. 1. dictæ Clem. 2.* ſic ait: *Quas Doctores poſt gloſſ. ibi dicunt extendi debere ad caſus ſimiles. Quanto magis hodie poſtquam, vt dictum eſt, habetur in corpore iuris?* Et ita Rebuff. *in tract. de decim. q. 3. n. 6.* monet vt vnuſquiſque ad eam recurrat, & Alexand. Moner. *vbi ſuprà, à n. 27. vſque ad 30.*

His ſuppoſitis verba textus ſunt: *Ratio autem æris* 6
alieni, quo perſona ſoluens decimam obligata conſiſtat, nihil de decima minuetur, etiamſi certa res Eccleſiaſtica propter hoc à quoquam fuerint obligata, &c. Vbi verba, *æs alienum*, generalia ſunt, & comprehendunt quicquid vnus alteri quomodolibet debet, &

patrimonium debitoris diminuere poteſt : prout alia
verba, *eſ ſuum*, comprehendunt omne quod eſt debitum
creditori, & eius patrimonium augere poteſt, ſiue ſit
mobile, ſiue immobile, *l. cedere diem*, §. *æs alienum*, *ff.
de verbor. ſignific. l. ob æs alienum, C. de action. & oblig.
l. fideicommiſſum*, §. 1. *ff. de iudic. l. ſi hæres*, *ff. ad Trebel.*
& ſic text. *in d.* §. *ratione autem*, loquitur generaliter
de omnibus, & patet euidenter ex illis verbis, *Etiamſi
certa res Eccleſiaſtica propter hoc* (ſcilicet æs alienum)
7 *à quoquam fuerunt obligata.* In quibus duo notanda
ſunt, primum quod particula illa, *res*, generalis eſt, con-
tinens tam mobilia, quàm immobilia, *l. 1. & per tot. ff.
de rebus cred. & toto tit. ff. de rebus eorum, l. rei appel-
latione, ff. de verb. ſignific.* Menoch. *conſ.* 758. *n.* 14. *Ego
de appellatiua verbor. vtriuſque iuris ſignificat. appel-
8 lat.* 235. *à num.* 1. Secundum quod alia particula, *à quo-
quam* (quæ generalis eſt, & ſui natura nullam exce-
ptionem admittit, iuxta gloſſ. celebrem *Extrauag. Suſ-
cepti*, §. *fin. verbo etſi quicquam, ne ſede vac. inter com-
munes*) non ſolùm comprehendit eum, qui pro tunc
decimam, ſed quemcunque, ſiue prædeceſſorem, ſiue
alium, qui propter dictum æs alienum dictas res Ec-
cleſiaſticas obligauerit.

9 Secundò eadem pars probatur, quia onus ſubſidij
primò & principaliter impoſitum eſt ſuper fructibus,
redditibus, iuribus, prouentibus, obuentionibus, &
emolumentis omnium Eccleſiarum, monaſteriorum, &
beneficiorum, & ſecundariò ſuper perſonis huiuſmodi
bona Eccleſiaſtica percipientibus, vt conſtat ex clau-
ſulis Bullæ impoſitionis huius ſubſidij, & ſic vt illud
debeatur, ſolùm exigitur fructuum perceptio, quod
eſt iuri multùm conforme, quia ſubſidium, de quo
agimus, eſt quoddam munus extraordinarium & mix-
tum, quod imponitur perſonis pro fructibus, quos per-
cipiunt, & ita eſt onus fructuum, non verò proprieta-
tis, nec principaliter perſonæ. Sic in terminis charitati-
ui ſubſidij, & decimæ Papalis, allegando plures tenent
Bellencin. *in tract. de charitatiuo ſubſidio*, *q.* 22. & 35.
Remig. *in eod. tract. q.* 4. *n.* 3. & *q.* 25. *n.* 2. Alex. *conſ.* 68.
in princip. Calderin. *conſ.* 444. *num.* 4. Dec. *conſ.* 116.
n. 2. ideo dixit Bald. *in l. neminem, C. de ſacroſ. Eccleſ.*
10 quod decima Papalis accedit potiùs collectæ quàm
tributo, refert & ſequitur Bertachin. *de gabell. in præ-
lud. num.* 16. Hugo Celſ. *conſ.* 34. *num.* 12. Vincent. de
Franchis *deciſ.* 107. *num.* 4. licèt Flores de Mena *var.
iur. lib.* 2. *q.* 21. §. 1. *in princ.* videatur defendere col-
lectam non eſſe munus mixtum, ſed patrimoniale, aut
11 reale, quod non eſt præſentis loci diſputare. Onus au-
tem collectæ reſpicit fructus, & onus fructuum eſt,
l. neque ſtipendium, ff. de impenſ. in rebus dotal. Ægid.
12 Thomaſ. *in tract. de collectis*, §. *exactis*, *num.* 6. Quia
onera ſupportare debet, qui fructus percipit ex re ali-
qua. Bald. *in l.* 1. *C. de ſentent. quæ pro eo, & in l. prædia,
C. de fideicom.* Martin. Laudenſ. *in tract. de fiſco*, *q.* 224.
13 Nicol. Feſtaſ. *de æſtim. & collect. c.* 3. *n.* 4. Et vulgaris re-
gula iuris eſt, quod qui fructus colligit, functionum
grauamen ſubeat, quam punit Valaſc. *de iure emphyt.
quæſt.* 17. *n.* 1. Ioan. Garc. *de expenſis*, *cap.* 11. *num.* 56.
Pinel. *in l.* 1. *p.* 2. *num.* 72. *C. de bonis matern.* Et ita
cùm Eccleſiæ, monaſteria, & beneficiarij verè, realiter
ac integrè, & ſine aliqua diminutione percipiant fru-
ctus huic oneri & contributioni ſubiectos, nulli du-
bium eſſe poteſt, illos etiam obligatos eſſe integræ ſo-
lutioni, ſiquidem ſuper omnibus indiuidualiter impo-
ſita reperitur, argumento textus optimi, & in propo-
ſito omnino videndi *in l. certo generi*, §. *ſi totus*, cum ſi-
milibus, & quæ ibi notantur, *ff. de ſeruitut. ru-
ſticor.*

14 Tertiò, quia licèt fructus obligati, & hypothecati
maneant annuis cenſuum redditibus, non ideò ſic
obligantes & hypothecantes viſi ſunt dictos fructus
alienare, ſed nihilominus eorum dominium & poſſeſſio-
nem vt priùs retinent, ac verè & integrè illos perci-
piunt perinde ac ſi hypothecati non fuiſſent; quia pi-
gnus in bonis debitoris permanet, *l. pignus*, cum ibi no- 15
tatis, *C. de pignorat. act. l. neque pign.* cum vulgaribus,
ff. de regulis iuris. Et maximè, quia iuxta cenſuum con-
ſtitutionem, nec in toto, nec in parte venditur, aut
alienatur fundus, ſeu proprietas, aut poſſeſſio, vel
fructus rei cenſui ſuppoſitæ, vt aliqui perperam, & ma-
lè exiſtimarunt, ſed ſolùm emptor illius emit ius quod-
dam percipiendi, & exigendi à véditore certam penſio-
né, aut redditus annuos, nullo habito reſpectu quantum
ad hoc ad proprietatem, vel fructus rei hypothecæ
ſubiectæ, vt poſt longam diſputationem cum Pala-
tio Rubeo, Gregorio Lopez, Couar. Sarmiento, Me-
noch. & aliis reſoluit Felician. *de cenſibus*, *lib.* 1. *c.* 4. *per
tot.* & poſtea *in addit.* alios infinitos allegat, & poſt
eum Gaſpar Roderic. *de annuis redditib. lib.* 1. *quæſt.* 3.
à n. 6. & ante eos latè Redoan. *in tract. de rebus Ec-
cleſiæ non alienandis*, *rub.* 16. *n.* 6. quem ideo libentiùs re-
fero, quia loquitur in céſibus impoſitis ſuper rebus Ec-
cleſiaſticis, & eſt etiam Theologorum communis opi-
nio, vt latè per Molin. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 383. Aliàs
enim ſi ex obligatione ſoluendi aliquam pecuniarum
ſummam deducenda eſſent onera, & expenſæ, dedu-
cenda vtique eſſent etiam de illis quæ fiunt in victu,
veſtitu, & ſalariis ſeruientium, ac in aliis quotidiano
vſui neceſſariis, & ſic nihil remaneret ſuper quo onus
imponeretur ſoluendum, vt in terminis decidendo pro
noſtra parte hoc conſiderauit text. *in d. Extrauag. vnic.
verſ. ſi autem perſonis, de decim. inter communes*, ibi: *ſicut
de aliis prouentibus, quos pro certis ſuis vtilitatibus
expendunt, & in verſ. ſed expenſa officialium.*

Quartò, quia id colligitur ex Bulla huius ſubſidij, 16
quæ verbis adeò generalibus, & comprehenſiuis illud
imponit ſuper omnibus fructibus, & redditibus Ec-
cleſiaſticis, quos percipiunt qui tenentur ſoluere, exclu-
ſa quacumque deductionis faciendæ inſinuatione: &
lex quæ generaliter loquitur, generaliter debet intel-
ligi, *l.* 1. §. *& generaliter, ff. de legat. præſt. l. regula*, §. *fin.
ff. de iuris & facti ignor.* cum aliis per me citatis
Axiom. 136. *n.* 1. Et quod lex non dicit, nec nos dicere
debemus, *l. illam, C. de collat. Extrauag. Antiqua, de voto
inter com.* & lex ſi voluiſſet expreſſiſſet, *l. vnic.* §. *ſin
autem ad deficientes, C. de caduc. tollen. c. ad audientiam,
de decim.* plures per me citati *d. Axiom.* 136. *n.* 5. & in 17
dubio docet nos legiſlator, quod non recedamus à ver-
bis legis, *leg.* 1. §. *ſi is qui nauim, verſ. ſed ſi ſciente, ff. de
exercit. action.* gloſ. *in c. humanæ aures*, 22. *q.* 5. Roman.
conſ. 389. Afflict. *deciſ.* 319. *n.* 3. & 4.

Quintò, quia *in d. Extrauag. vnic.* §. *in ſoluendo*, diſ- 18
ponitur, quod in ſolutione facienda de decima Papali,
ſeu ſubſidij (quod idem eſt, vt infra oſtendetur) dedu-
cuntur ſolæ expenſæ neceſſariæ, quæ fiunt in re, ex qua
fructus percipiuntur, arando, colendo, & colligendo
fructus, ſine quibus non poſſunt inde fructus percipi,
non tamen aliæ: quod quidem cùm ſit tam conforme
generalibus iuris regulis, & æquitati ac rationi conſen-
taneum, fructus non dici, niſi qui ſuperuenerunt dedu-
ctis expenſis, nihilominus ad maiorem huius partis
confirmationem, ſecluſa dicta Extrauaganti, ſolo iure
communi attento, probabilius mihi videtur, & ni
fallor certum, quod in ſolutione huius ſubſidij poteſt
non admitti ſimilis expenſarum deductio, quia certiſ-
ſimum eſt in iure, valere argumentum de decimis con-
ſuetis ad decimam Papalem, aut ſubſidium, de quo
loquimur, *cap.* 1. *de decim. Clem.* 2. *eod. tit.* cum vtro-
bique notatis, gloſſ. *verb. conſueuit, in Extrauag. vnic.*
§. *in illis, ne Sede vacant. inter commun.* Et ſatis
colligitur

colligitur : nam ſi illa vti decimam conſideramus, eſt
quædam ſpecies ex relatis *in d. cap.* 1. & valet argumen-
tum de genere ad ſpeciem, & è contra, ea citatis
per me *de locis communibus argumentor. iuris, loco* 53.
& 104. Si verò eam vt tributum conſideramus idem
dicendum, quia etiam valet argumentum de tributo
19 ad decimam, & è contra, plures per me *loco* 116. In
ordinaria autem decima certum eſt, quod non dedu-
cuntur expenſæ pro colligendis fructibus factæ, iuxta
textum, & communem *in cap. tua nobis, de decim.* cele-
bris gloſ. *in l. ſi à patre, §. fin. ff. de pot. hæred.* notant om-
nes *in l. fructus 7. ff. ſoluto matr.* vbi eleganter D. Bar-
boſa, Ioan. Garcia *de expenſis, cap.* 1. *n.* 17. Baëza *de de-
cima tutor. cap.* 29. *in princ.*

Et quamvis dicti Doctores dicant id non procedere
niſi in decimis prædialibus, quia in perſonalibus cer-
tum eſt, quod deducuntur impenſæ, *ex cap. paſtoralis,*
cum ibi notatis, *de decim.* cuius argumento Dominic.
in conſ. 185. *per tot.* probare intendit, quod in decima
Papali deducendæ erant hæ expenſæ, quia vt ipſe di-
cit, eſt ſimilis decimæ perſonali, & non prædiali; adhuc
tamen contrarium videtur verius, quia ſubſidium hoc
impoſitum extat ſuper fructibus, & non ſuper perſo-
nia, vt dictum eſt. Et ſic non eſt reputanda vtilitas
prouenieńs perſonæ, tanquam in lucro perſonali, ſed
tanquam in fructibus, iuxta notabilia verba Innocen-
tij *in d. cap. paſtoralis, n.* 2. ibi: *Cum ergo de fructibus
& redditibus integræ decimæ dandæ ſint, nullo modo inte-
grè darentur, ſi expenſæ deducerentur, ſed de toto lucro
dantur benè decimæ, licèt detrahantur expenſæ factæ in
negotiatione.* Et paulò infrà concludit, ſic dicens: *Vi-
detur ergo ſic tenendum, quia quando ſoluitur decima, à
lucro deducenda ſunt expenſæ, ſed vbi ſoluitur de fructi-
bus, ſeu redditibus, non deducuntur expenſæ*: eadem ver-
ba allegando Innocentium refert & ſequitur Hoſtienſ.
ibi, collect. 2. *verſ. cùm ergo.*

20 Ratio eſt, quia verbum *fructus* propriè, & ſecun-
dùm veritatem ſignificat omne illud, quod percipitur
etiam non deductis expenſis, vt conſtat ex M. Varrone
lib. 4. de lingua Latina, ibi: *Fructus dicuntur à feren-
do, quia res, quas producit fundus, dominus fert ad
fruendum*, notat gloſſ. *in d. l. fructus*, communiter ibi,
& vbique recepta ſecundùm Barthol. Socin. *ibi n.* 4.
Et ideo Bald. ſequendo decimarum prædialium æqui-
parationem *in dict. l. fructus*, indiſtinctè dicit, quod
quemadmodum in decimis non deducuntur expenſæ,
ita nec in tributis, nec in gabellis Principum non de-
bent deduci, & ante eum Innoc. *in d. cap. tua nobis*, ita
dixit: *Sed & decima prædialis tributum eſt; ſicut enim
tributum nulla facta deductione ſoluitur, ſic & hæc de-
cima*, ſequitur Cuman. *ibi, n.* 2. & Saliect. *in l.* 1. *C. de
fructib. & lit. expenſ.* & Alberic. *in d. l. fructus, circa
fin.* allegando ad id Iacobum de Arenis, vbi Barthol.
Socin. etiam tuetur opinionem Baldi, & reſpondet
contrariis. Paul. de Caſtro *num.* 7. notabiliter in pro-
21 poſito dicit, quod quando à ſtatuto imponitur gabella
ſuper fructibus, non deducuntur expenſæ, quia (vt ipſe
dicit) ſtatutum non intendit vbi aliquid ille lucretur,
ſed potiùs ad ipſum onerandum gabella, vel decima,
aut quarta: vbi notanda ſunt duo vltima verba, quæ
ſunt in noſtris terminis, Baldum quoque ſequitur *ibi*
Carol. Ruin. *n.* 6. *ad fin.* & Iacob. de Ayell. *in tract. de
22 iure adhoa, n.* 95. dicit quod de fructibus, qui ſoluen-
tur in recognitionem dominij, non deducuntur aliquæ
impenſæ etiam factæ colligendorum fructuum, & alle-
gat ad id ſolemnem Doctorem Claudinm *in d. l. fru-
23 ctus*, & Afflict. ſatis ad propoſitum *deciſ.* 252. *n.* 7. vbi
dicit quod ſi ſoluitur tributum tempore belli ad defen-
ſionem Regni, tunc ex fructibus non debent deduci
expenſæ. Idem in tributis Regiis & extraordinariis
horum Regnorum notat Auend. *de exequendis man-
dat. p.* 2. *cap.* 14. *num.* 15. vbi ait quod iſto caſu fructus
conſiderantur ratione publicæ vtilitatis, non deductis
expenſis. Idem in gabellis tenet Laſarte *de decima ven-* 24
dit. cap. 16. *n.* 1. Idem in decima tutorum, quod in ea
non deducantur impenſæ, poſt longam diſputationem,
concludit Baëza *de decim. tutor. cap.* 29. *n.* 11. vbi dicit
hanc eſſe æquiorem opinionem.

Vnde rationes, quas in contrarium præſtant Do- 25
ctores, qui ab opinione Baldi receſſerunt, ſufficientes
ex ſe non ſunt, & multò minùs in caſu propoſito. Nam
illa quod decimæ ordinariæ ſunt fauorabiles, tributa
verò & gabellæ odioſæ, nō procedit in noſtro ſubſidio,
cuius conteſtatio eſt fauorabiliſſima, vt ſtatim oſten-
dam. Alia etiam vniuerſalis dominij, quod ad decimas
in Deo conſiderauit *d. cap. tua nobis*, non habet lo-
cum in Principe quoad tributa, quia non eſt dominus,
ſed protector, vt notatur *in l. benè à Zenone, C. de qua-
drien. præſcript.* multò minùs procedere poteſt in caſu
noſtro, quia Papa, vt infrà dicetur, eſt dominus bono-
rum Eccleſiæ, ſi non vt abſolutus, tamen vt vnicus,
& ſummus adminiſtrator, & diſpenſator eorum. Alia
etiam, quod non procedit æquiparatio tributi ad deci-
mam, iuxta *gloſ. verb. tributa, in d. cap. tua nobis*, eſt
prorſus à veritate aliena, quia Abb. *ibi, n.* 9. reprobat
dictum gloſ. & dicit quod fundatur falſis fundamentis,
& reſpondet ad ea euidenter. Et quamvis non deſint
qui exiſtiment expenſas fructuum in decimis Papalibus
deducendas eſſe, vt fuit gloſ. *verb. taxationem, in dict.
Clement.* 2. *de decim.* & Aretin. *in d. l. fructus, col.* 3. &
quos allegant Tiraq. *de retractu lig. §.* 15. *gloſſ.* 1. *n.* 16.
Gig. *conſ.* 119. & Monet. *de decim. cap.* 9. *n.* 175. Atta-
men eorum dicta procedunt attenta deciſione dictæ Ex-
trauag. non verò in ſtrictiori iuris diſputatione.

Secundò, quia quando penitus deeſſet iuris diſpoſi- 26
tio in hoc caſu, quæ non deſideratur, adhuc in ſimi-
libus caſibus plures adduci poſſunt reſolutiones, in
quibus huiuſmodi deductiones non admittuntur, licèt
ad admiſſionem prædictam fortiores nos inducerent
rationes.

Primum exemplum colligitur ex text. *in d. Extra-* 27
uag. vnic. §. Prælati, de decim. vbi beneficiati, qui ex
valore ſuorum beneficiorum tenentur ſoluere procura-
tiones in victoalibus Prælatis viſitantibus, non poſ-
ſunt ob hoc in ſolutione decimæ Papalis facere dedu-
ctionem, quamvis iſtæ procurationes ipſorum benefi-
ciorum propria onera ſint, vt notatur *in cap. prohibe-
mus, §. porrò, cum ſimilibus*, vbi gloſ. *verb. oneribus, de
offic. Ordin. lib.* 6.

Secundùm *in Extrauag. Suſcepti, §. in illis, ne Sede* 28
vac. inter communes, vbi diuiſio fructuum fit inter ha-
bentem annalia beneficiorum ex conceſſione Apoſt. ex
vna parte, & beneficiatum ex alia, & beneficiatus pro
ſua medietate tenetur integrè ſoluere omnia onera in-
cumbentia beneficio, nec ob hanc rationem aliquam
facit deductionem in ſolutione ſubſidij, quod quidem
beneficij onus eſt, vbi gloſ. Zeozilini *verb. ſupportandis*,
ait quod hoc procedit, etiamſi illa medietas fructuum
non ſufficiat ſibi. Et eſt videnda alia gloſ. Guillelmi
de Monte Lauduno *in eadem Extrauag. Suſcepti, verb.
aliis Eccleſiæ oneribus, de elect. Ioan. XXII.* vbi latè
diſputat de hoc.

Tertium ex text. optimo in propoſito, *in cap. cùm* 29
olim 19. *de cenſib.* vbi ſtatuitur, quod quarta decima-
rum, & alia iura Epiſcopalia debent Epiſcopo perſolui,
nullis factis deductionibus.

Quartum *ex conſ.* 43. Federici de Senis, ponderando 30
illa verba poſita *n.* 1. *& hodie non ſunt*, vbi præſuppo-
nit quod quarta legatorum, quam vocant Canonicam,
debet ſolui abſque vlla deductione, adeò vt ſi Fratribus

Prædicatoribus relinquatur domus, & alicui laico
ad vitam vſusfructus eius, Fratres tenentur ſoluere
quartam ſine deductione aliqua ratione dicti vſuſ-
fructus.

31 Et eſt aduertendum, quod valet argumentum de
quarta Canonica ad ſubſidium, & è contra, vt per gloſ.
*in d. Extrau. g. Suſcepti, de elect. Ioan. XXII. verb. ſol-
vere conſueuit*, & per Bald. *in l. ſi quis ad declinandam,
§. in omnibus, n. 18. C. de Epiſc. & cleric.*

32 Quintum *in l. neque ſtipendium, ff. de impenſ. in re-
bus dotalib.* vbi quamuis maritus ratione fructuum do-
tis teneatur ad tributum, & ad collectas, vt per Ægid.
33 Thomaſ. *in tract. de colſ. §. pauperes, n. 25.* & Nicol. Fe-
ſt. ſ. *in tract. de aſtimo, & collect. cap. 4. num. 32.* & licèt
alias impenſas omnes deducat, vt *in l. 1. & per tot. ff.
eo tit.* nihilominus ob id nihil deducere poteſt in re-
ſtitutione fructuum dotis ex ratione, de qua ibi, quæ
multum facit ad noſtrum propoſitum, videlicet: *Quia
omnis fructuum hac impendia ſunt.*

34 Sextum in vſufructuario, cui tametſi relictus ſit in-
teger vſusfructus alicuius prædij, & poſtea impoſitum
ſit aliquod tributum, ſeu collecta ſuper fructibus, te-
netur ad id ſoluendum, neque ex hac cauſa habet actio-
nem aliquam contra hæredem, vel dominum proprie-
tatis, *l. hactenus 8. l. ſi pendentes 34. §. ſi quid, ff. de
vſufr.* Feſtaſ. *vbi ſuprà, num. 26.* Valaſc. *de iure emphyt.
quaſt. 17. numer. 1.* Ioan. Garc. *de expenſ. capite 11.
num. 45.* vbi habetur in ſummario, ſed id inuenitur
num. 56.

35 Septimum in emphyteuta, qui tenetur etiam ad col-
lectas, quia fructus rei colligit, & ſuos facit, vt notatur
in l. 2. per textum *ibi*, *C. de iure emphyt.* & allegando
plures dicit communem, ex Curt. iun. *conſ. 36.* Feſtaſ.
vbi ſuprà, num. 1. latè Valaſc. *d. quaſt. 17. per tot.* præſer-
tim *à num. 8.* vbi magis in ſpecie loquitur de collectis,
quæ imponuntur perſonis pro rebus: non tamen ob
penſionem, quam domino directo ſoluit, deducit ali-
quid de collecta, etiamſi magna ſit penſio, vel magnum
onus collectæ, vt per eundem Valaſc. *citato loco*, &
Ioan. Garc. *d. cap. 11. n. 11.* & Flores de Mena *lib. 2.
var. quaſt. 21. n. 132.*

36 Octauum in libellario: eſt autem libellarius ille,
qui ab emphyteuta habente vtile dominium tantum
accipit prædium emphyteuticum pro certa annua pen-
ſione, vt definit Valaſc. *d. tract. de iure emphyt. quaſt. 35.
n. 1.* Hunc enim (quia rei fructus percipit) teneri ad
collectas, affirmant Socin. *conſ. 119.* & Carol. Ruin.
37 *conſ. 77.* quos allegat, & ſequitur Feſtaſ. *vbi ſupr. n. 25.*
38 Nihil tamen de annua penſione, quam emphyteutæ
ſoluit, poſſe propter hoc deducere, conſtat ex eo quod
in omnibus hic contractus habetur vt emphyteutica-
rius, vt per Valaſc. *citato loco.* Cæterùm notandum eſt
in duobus præcedentibus exemplis, quod mero iure at-
tento vterque habebit actionem contra dominum aut
emphyteutam, vel vti poterit iure retentionis pro rata
collectæ penſionem contingente, vt per Valaſc. *vbi ſu-
prà*, & Ioan. Garc. *d. cap. 11. n. 57.* qui plures allegat,
quamuis id quod dictum eſt (quod abſque deductione,
& nullo recurſu habito debent collectas, & tributa
perſoluere) ſeruari de conſuetudine aſſerat Ioan. Garc.
d. cap. 11. n. 59. & de iure Hiſpaniæ Auend. *de exequend.
mand. p. 2. cap. 14. n. 9. & 21.*

39 Nonum exemplum ſit in feodatario, quem etiam ad
collectas teneri conſtat ex eo, quod rei infeudatæ fru-
ctus percipit, & dominus vtilis eſt, vt probatur *in cap. 1.
§. ſi autem, de inueſt. de re alien. facta, in vſibus feudor.*
Valaſc. *d. q. 17. n. 3.* Feſtaſ. *d. cap. 4. n. 29.* Inauditum ta-
men eſt, vt ob id poſſit aliquid deducere de ſeruitio,
quod præſtat domino feudi.

40 Decimum rurſus in eodem feudatario filio primoge-
nito, qui tenetur fratri ſecundogenito vitam, & mili-
tiam præſtare, quæ quidem præſtatio (quod magis facit) 41
reputatur portio, & onus feudi, Afflict. *deciſ. 43. n. 2. &
deciſ. 133. n. 2.* Nihilominus tamen adhoam, & releuium 42
pro feudo integrè ſoluit, nec ob id quod ſecundogeni-
to præſtat, aliquid deducit. Afflict. *deciſ. 252. n. 2.* qui
licet in fine non videatur ſe firmare, Cæſ. tamen de Vt-
ſill. *eius additionator, n. 5.* plures allegat id tenentes, &
vltra eum Iacob. de Ayell. *in tract. de iure adhoa, rele-
uij, ac ſubſidij, n. 93.* dicit quod nunquam in adhoa eſt
deducta vita & militia, ſed ſoluitur integrè per primo-
genitum ſine aliqua deductione, quod idem repetit in
releuio *ibi, n. 95.* & Baëz. *de decim. tutor. cap. 29. n. 13.*
vbi in fine ex Boër. *deciſ. 244.* aliud adducit exemplum,
quod & plura alia conſultò omitto.

Vndecimum, in beneficiatio, qui ex fructibus ſui be- 43
neficij penſionem Eccleſiaſticam ſoluit, nam ob id nul-
la deductio fit in ſolutione decimæ Papalis, vt probatur
in d. Extrauag. vnic. §. & quia nonnulli, de decim. om-
nes *in d. Clem. 2. eod. tit.* Caccialup. *de penſion. q. 17.*
Gig. *eod. tract. quaſt. 38. & conſ. 16. n. 100. 119. 135.*
Tiraquell. *de primog. quaſt. 74.* Vuameſ. *conſ. 288. ſub
tit. de prabend.* latè Monet. *d. cap. 9. à n. 87.* Et idem in
charitatiuo ſubſidio, & decima Papali. Bellencin. *q. 37.*
& Remig. *q. 44.* Et licèt verum ſit, quod beneficiarius
habeat recurſum, & ius retentionis pro rata contra
penſionarium, vt per Doctores ſuprà allegatos, attamen
quoad nos ſufficit quod ipſe beneficiatus abſque dedu-
ctione ſoluere teneatur ſubſidium, & quod totius ſum-
mæ debitor ſit, vt patet.

Duodecimum, & vltimum exemplum ſit in decimis 44
ordinariis, tributis, collectis, & gabellis, ac ſeruitiis
ordinariis, & extraordinariis, de quibus ſatis ſuprà *in
verſ. quintò, n. 18. & ſeqq.* vbi latè probatum eſt, quod
in illorum ſolutione nulla admittitur deductio, ex
Auend. Laſarte, & aliis, qui vltra ibi dicta ſubdit *n. 6.*
in tributo, vulgò *Alcanala*, promiſſa non eſſe deducen-
da, idem in cauſa laudemij Amadæi à Ponte *in quaſt.
laudem. q. 6. praſertim n. 7.*

Septimò, quia pro eadem parte extant plures ita de- 45
cidendi rationes, quæ omnem ſuperant difficultatem.
Quarum

Prima eſt, quam præſtitere Bellencin. *q. 62.* & Re-
mig. *q. 53. in ſuis tract. de charitatiuo ſubſidio*, & Mo-
net. *d. tract. de decim. cap. 9. n. 174.* quod ante omnia de-
bet ſolui cenſus ſuperior, ex doctrina Ioan. Andr. & An-
tonij de Butrio *in c. eam te, de atate & qualit.* & Archid.
in cap. cùm in ſingula, circa med. de prabend. in 6. quorum
auctoritate Bellencin. Remig. & Monet. reſoluunt, quod 46
ſi Papa, vel princeps cui ex propria conceſſione debe-
retur decima, aut ſubſidium, concurreret cum aliis cre-
ditoribus, illis præferendus eſt, idem quoque dicendum
eſt in tributis, collectis, & aliis impoſitionibus, quæ ſu-
per rebus, & earum fructibus imponuntur, *l. fin. C. ſine
cenſu*, cum ſimilibus. Bart. *in l. rem qua nobis, C. de ac-
quir. poſſeſſ.* Quia pro tributis ſoluendis prædia, vel fru- 47
ctus, ſuper quibus impoſita ſunt, tacitè, & cum præla-
tione cenſentur hypothecata, *l. 1.* vbi gloſ. Bald. & om-
nes, *C. ſi propter publicas penſit. l. 1. C. in quibus cauſis
pignus, vel hypoth. l. 25. Hiſp. tit. 13. p. 5.* vbi Greg. Lop.
verb. tributo. Et non ſolùm prædia ipſa tributaria, vel
fructus tali impoſitione onerati, ſed & omnia bona de-
bentis tributum, vel ſubſidium, ſunt pro illis obligata,
vt probat latè Valaſc. *de iure emphyt. q. 17. n. 20.* quod
totum deſideraretur, ſi propter poſteriora debita, &
minùs priuilegiata aliqua fieret defalcatio.

Secunda ratio eſt, quod licèt fateamur Summum 48
Pont. non eſſe abſolutum, & verum dominum bono-
rum Eccleſiæ, quia is eſt Chriſtus Dominus; nihilo-
minus negare non poſſumus, quod tanquam vniuer-
ſalis,

ſalis,& vnicus eius vicarius,eſt ſummus adminiſtrator,
& diſpenſator illorum. Ita Bernard. *lib.4. in fine, de
conſiderat. ad Eugenium*, quem refert & ſequitur Ar-
chid.*in cap.non decet,12.diſt.* Abb. communiter rece-
ptus *in cap.conſtitutus,de relig.domib.* S.Thom.commu-
niter etiam à Theologis receptus 2. 2. *q.100.art...* &
Concil. Lateranenſe ſub Leone X. *ſeſſ.9. & cum fru-
ctuum*, dicit quod fructuum beneficiorum adminiſtra-
tio plenaria pertinet ad Romanum Pont. ideo domi-
49 nus beneficiorum ab omnibus ſimpliciter appellatur, vt
latè per Gonzal. *ad reg.8. Cancel. §.1.proœm. à num.1.*
50 Vnde dixit in noſtris terminis Nauar.*in manuali,cap.23.
num.108. verſ.octauò infertur*, quod poteſt omnes fru-
ctus Eccleſiarum, vel aliquam eorum partem ex juſta
cauſa applicare alicui bello pio, etiam ſine conſenſu
51 beneficiatorum; immò & de poteſtate ordinaria poteſt
Papa auferre vni beneficium Eccleſiaſticum, & daro
alteri, gloſſ. *verb. coactè, in cap. omnis qui geminat, 7.
q.1.* quam ad hoc allegat, & ſequitur Gemin. *conſ.99.*
52 & Gonzal. *d. §.1.proœm.num.36.* Et hæc bona Eccle-
ſiaſtica Summus ipſe Pontifex communicat Eccleſiis,
monaſteriis, & beneficiis, & ab eo tanquam à fonte,
& eius gratia & conceſſione, ipſæ Eccleſiæ, monaſte-
ria, & beneficia accipiunt, text. opt. *in cap. ita Domi-
nus, 19. diſt.* ibi: *Vt ab ipſo quaſi a quodam capite dona
ſua velut in corpus omne diffunderet*, itavt priùs quaſi
ſua ad Pontificem ſpectent dicta bona, & poſtea me-
diante eius conceſſione fiant eorum, quibus ille dona-
uit, majore tamen poteſtate ſuper illis fructibus penes
Papam remanente, arg. *cap. dudum, verſ. nos igitur*,
cum ſimilibus, *de præbend. lib.6.* ibi: *Penes nos tamen
nihilominus remanſit major, licèt eadem poteſtas in præ-
dictis*; & ideò nil mirum ſi Pontifex in ſua parte inte-
gritatem habeat, & præferatur omnibus aliis credito-
ribus anterioribus & priuilegiatis, quia vtitur jure
ſuo,proindeque nemini facit iniuriam,argumento opti-
mi text. *l. ſi in meo 12. ff. de aqua, & aqua pluuia arc.*
ibi: *Quia non videtur is damnum pati, qui eo veluti
lucro, quo adhuc vtebatur, prohibetur, l.Proculus 26. ff.
de damno infecto*, & ita notabiliter gloſ. *in d. Extra-
uag. Suſcepti, verbo conſueuit*, multùm propriè, quia
vtitur verb. *retinere*, in ſimilibus terminis dixit,quod
non fit illis iniuria, ſi aliquid ſibi retineat, qui eſt do-
minus omnium. Et facit quod aliàs dicit text. *in cap.
decima, 16. quæſt.1.* ibi: *Dominus, qui dignatus eſt to-
tum dare, decimam à nobis dignatus eſt recipere, non ſibi,
ſed nobis ſine dubio profuturam*, &c.

53 Tertia ratio eſt, quia cùm ſubſidium huiuſmodi im-
ponatur ſuper fructibus, vt ſæpè repetitum eſt, vt ipſi
fructus priùs de Eccleſia fuerunt, benè ſequitur quod
ptimum ipſi Eccleſiæ contribuere debent, quia eius
reſpectu omnes creditores poſteriores ſunt,& illa prior
debet eſſe in exigendo: quam rationem ſubtilem, &
elegantem conſiderant in terminis Bonifac. de Vitalin.
omninò videndus *in d. Clem. 2. num.46.* & adducit ad
id argumentum text. *in l. fundi Trebatian. ff. de vſufr.
legato.* Comprobatur etiam ex communi loquendi
vſu, qui in ſimilibus rebus magni habetur, juxta text.
in l. librorum, §. quod tamen Caſſius, ff. de legat.3. quia
vulgò dici ſolet monaſterium, aut maioratum reddere
ducata duo millia, habita conſideratione tantùm ad
illius annuum valorem, licèt cenſuum quantitates
ſoluat, vt in ſimili conſiderauit Baëz. *de decima tutor.
cap.29. num.10.*

54 Octauò, quia etiam pro hac parte ſtat fauor Religio-
nis Chriſtianæ, & Eccleſiæ Catholicæ, ex eo quod
huiuſmodi ſubſidium ſemper imponitur pro eius de-
fenſione, & ad ſuſtinenda bella contra infideles. Et
ſumma eſt ratio, quæ pro Religione facit, *l. ſunt perſo-
næ 43. ff.de relig. & ſumpt. funer.* Fontanel. *de pactis
nupt. clauſ.5.gloſ.8.p.12.n.27.* Anton.Fab. *decade 35,
errore 7.* Cartanza rectè explicans verba illa, *ſummam
eſſe rationem de parte, cap.2.num.16.* Et nullus major
fauor quàm Fidei, *cap. in fidei fauorem, de hæret. lib.6.
cap. Iudæi 2. quæſt.1.cap.2.de conuerſ.infidel.* Verſatur
etiam fauor publicæ vtilitatis, vt mirabiliter in propo-
ſito dixit text.cum gloſ.*in leg.1. §.ſi is qui nauem, ff.de
exercit. action.* ibi: *Quia ad ſummam Reip. vtilitatem
nauium exercitium pertinet.* Et ſalus Reipubl. debet eſſe
lex ſuprema.Cicero *de legib.* vtilitas publica priuatæ eſt 55
præferenda, *l.vnic.§.fin.C.de Caduc.tollend.* ibi: *Quod
communiter omnibus prodeſt, hoc priuatæ vtilitati nostræ
præferendum eſſe cenſemus*,&c. text. *in l. actione, §. La-
beo, ff. pro ſocio*, ideoque propter vtilitatem publicam
multa in jure conceduntur contra ſtrictam diſputandi
rationem, *l.ita vulneratus, circa fin. ff.ad legem Aquil.*
Et maximè, quia ex beneficio Principis hoc ſubſidium
habetur,ac proinde latiſſimè debet interpretari,*cap.cum
olim, de verb.ſignif.l.fin.ff.de conſtit. Princip.* cum ſimi-
libus, quo argumento ad id probandum vtitur in ter-
minis Mar. Mant. *conſ.1. num.4.* Et in terminis,quod 56
ſimile ſubſidium ſit fauorabile, & largiſſimè interpre-
randum,vltra alios probat latè Bellencin. *in d.tract.de
charit.ſubſidio, quæſt.66.* vbi per hanc rationem contra 57
Ludou.Roman.*conſ.498.*tenet quod Cardinales quam-
vis expreſsè non nominentur, cenſentur in conceſſio-
ne ſubſidij incluſi, quod etiam contra eundem Roma-
num tenuit gloſſ. *in Extrauag. Vas electionis,verb.cha-
ritatiuum ſubſidium, de cenſibus inter communes*, & in
fortioribus terminis, quia loquitur in ſimili, ſed minùs
neceſſaria & fauorabili conceſſione, videlicet quando
Papa concedit aliquibus perſonis, fabricæ,vel pio loco
fructus beneficiorum primi anni, tenet gloſ. *in Extra-
uag. Suſcepti, §. cùm itaque, verb. vacantium, verſ. ſed
quid erit, & verb. priuilegio, in fine, & verb.mallent, ne
Sede vac. inter commun.* vbi dicit inter alia, quod ſimi- 58
les gratiæ, quæ aliquibus piis vſibus applicantur, etiam
de bonis Eccleſiaſticis, quamvis redundent in aliorum
odium, debent largè interpretari, quia ad hoc vt diſ-
poſitio ſit fauorabilis, attendi debet id propter quod
principaliter fit, quamvis minùs principaliter, & per
quandam conſequentiam vergat in alterius præiudi-
cium, argum. *l. quæritur, ff. de ſtatu hom.* *cap. non
dubium, de ſent. excom.* notant Dominic. & Franch. *in
cap. ſciant cuncti, de elect. lib.6.* vbi gloſ. quam repu-
tat ſingularem Felin. *in d. cap. non dubium*: præcipuè
quando conſtat voluiſſe Principem fauore alterius alium
prægrauare, vt in præſenti ſubſidio, juxta gloſ. cele-
brem in noſtris terminis *in d. Extrauag. Suſcepti, verb.
conſueuit.* Et fauor, & publica vtilitas conſideratur in
hoc, quod iſta gratia ita intelligatur, & extendatur, vt
comprehendat plures res & perſonas,quia vt in termi-
nis ſubſidij dixit Oldrad. *conſ.122. n.6.* quantò erunt
plures, faciliùs ea,quæ incumbent onera ſupportabunt,
*l.1. C.de exactor.tribut. l. Auctores, C.de priuileg.dom.
Auguſt. lib.12.*

Contrarium verò, immò partem affirmatiuam, quod 59
ſcilicet ſubſidium huiuſmodi deductis oneribus ſit ſol-
uendum, multis, ſed his potiſſimùm comprobatur fun-
damentis.

Primò, quia valor repartitionum,& contributionum
huius ſubſidij fieri debet ſecundùm quantitatem bono-
rum cuiuſvis ex contribuentibus, text. in ſimili *in cap.
cùm Apoſtolus*,ibi: *Ex facultatibus Eccleſiarum*,& *in c.
ſopita*,ibi: *Secundùm facultates eorum*,vbi gloſ.ait quod
id ſemper conſiderandum eſt, & *in cap. cum nuper*, vbi
ſimilis gloſ. *de cenſib.cap. conquerente, de officio Ordin.*
vbi etiam gloſſ. text. *in Extrauag. Vas electionis, in
princip. de cenſibus inter commun. l.cùm poſſeſſor*, ibi: *Vt
omnes pro modo prædiorum pecuniam tributi conferant,
ff.eod.tit.l.2. C.de annon.& tribut.lib.10.* Quod tantò 60
veriùs procedit, vt ſi contribuens oſtenderit ſe grauan-
dum

tum in qoantitate diſtributionis, aut booa ſua diminu-
tionem pati, debet auditi, & grauamen tolli, l.qui gra-
natos, vbi notant Bart. & Doctores, C. de cenſibus, &
cenſ. lib. 11. optimus & expreſſus text. in l. forma, in
princip. & in §. illam enim aquitatem, ff. de cenſib. Nam
61 id abeſſe à bonis alicuius videtur, io quo alteri obli-
gatus eſt, text. opt. vbi gloſſ. verb. videtur, in l. ſi quis
enandat 29. ff. de negot. geſtis. Et bona & ſubſtantia cu-
juſque intelliguntur quæ ſuperſunt deducto ære alieno,
62 l. ſubſignatum, §. bona, vbi etiam gloſ. ff. de verb. ſignif.
l. 2. §. illud autem, ff. de collat. bonor. cum ſimilibus. Et
in promiſſione bonorum non plus eſt, quàm quod ſu-
pereſt, deducto ære alieno, l. mulier bona, ff. de iure dot.
Et idem in collatione bonorum, l. ea demum, ff. de col-
63 lation. Et in hæreditate, & in legato, l. non amplius 86.
in princ. ff. de legat. 1. Et ideo quod nos aliis debemus,
dicitur æs alienum, & quod alij nobis debent, dicitur
æs noſtrum, & in bonis noſtris annumeratur, l. bono-
rum 49. l. cedere diem 213. ff. de verbor. ſignificat. gloſ.
64 in l. ob ae alienum, C. de action. & obligat. quia propriè
bona dici non poſſunt, quæ plus incommodi, quàm
commodi habent, l. propriè 83. ff. de verb. ſignif.
65 Secundò, quia cùm ſuper bonis & rebus Eccleſiaſti-
cis, Eccleſiarum ſcilicet, monaſteriorum, ſeu aliorum
contribuentium cum generali & ſpeciali hypotheca,
cenſus, ſiue alia onera impoſita reperiantur, bona, ſeu
res illæ pro concurrenti quantitate onerum prædicto-
rum cenſentur alienatæ, ſiue venditæ, vt probare vide-
tur l. Hiſp. 3. tit. 15. lib. 5. Recopil. ibi: Las caſas, y he-
redades que compran. Et eſt opinio multorum grauiſſi-
morum Doctorum, quos refetunt Felician. de cenſibus,
lib. 1. cap. 4. n. 1. verſ. denique, & Gaſp. Roderic. de an-
66 nuis reddit. lib. 1. q. 3. n. 6. in princ. qui Doctores di-
cunt, quod emptor cenſus videtur emere fundum, vel
domum ſuper quibus cenſus imponitur, & breui manu
reddere venditori, vt in illis cenſus fundetur, & ideo ex
contractu cenſus debetur Alcauala. Laſſarte de decima
vendit. cap. 10. n. 18. Et licet concedamus horum opi-
nionem certam non eſſe quoad alienationem & domi-
nij directi, & proprietatis rei cenſui ſuppoſitæ, ad mi-
nus admittenda foret aliorum non paucorum opinio,
qui tenent in contractu cenſus vendi, & alienari fru-
ctus prædij, & hypothecæ, ſuper quo fuit impoſitus,
quos etiam refert Felician. vbi ſuprà, n. 7. & Rodrig.
d. n. 6. verſ. quamvis. Admiſſa quælibet ex his duabus
opinionibus ſufficienter hanc partem affirmatiuam pro-
bat, quia ſi proprietas fuit alienata, res penitus perit,
& tunc intrat expreſſa deciſio text. in d. §. illam enim
67 aquitatem, & doctrina Baldi communiter recepta in l.
etiam, n. 28. verſ. nos quidem, ff. de excep. rei iudic. vbi
ait quod minui debet collata in iis, qui lapſi ſunt fa-
cultatibus. Et in terminis quod clericus, qui habet be-
68 neficium, ex quo ſoluit alicui annuum cenſum, non
teneatur ſolidum ſoluere, tenet Bellencin. de charitati-
no ſubſidio, q. 37.
69 Tertiò, quia pro faciliori materiæ intelligentia ſcien-
dum eſt, tres ſpecies onerum Eccleſiaſticis bonis, & re-
bus impoſitorum reperiri. Prima ſpecies illorum eſt,
quæ imponuntur Eccleſiis, & clericis ab omnibus ſi-
mul debita, Eccleſiis ſcilicet propter ſe, clericis verò
propter Eccleſias, vt in ſubſidio Epiſcopis debito, de
quo in cap. conquerente, de offic. Ordin. & in procu-
ratione Legatorum, & decima Papali, ac in aliis ſimi-
libus oneribus, quæ tanquam mixta habentur, nempe
perſonalia, & realia Eccleſiarum, non tamen prædio-
rum. Secunda ſpecies munerum eſt, quæ merè realia
ſunt, vt in l. forma, §. ſi verò quis agrum, & ibi Bart. ff.
de cenſib. & huius diſtinctionis, ac effectuum ex illa
reſultantium meminere Ioan. Andr. in cap. 1. de im-
mun. Eccleſ. lib. 6. & ibi Gemin. & Anchar. latè Fede-
ric. de Senis conſ. 151. Paul. de Elrazar. in Clem. 1.
de iurepatron. & ibi Zabarel. q. 7. idem Anchar. conſ.
141. Bellencin. de charit. ſubſid. q. 35. per tot. Remig.
de Gonni eod. tract. q. 25. Ioan. Bapt. Ferret. conſ. 138.
n. 6. Tertia onerum ſpecies eſt ſubſidij, ſcilicet à Se- 70
de Apoſt. Regi Catholico conceſſi, ab aliis multùm
diſſimilis, cùm illius impoſitio facta reperiatur ſuper
fructibus, & redditibus Eccleſiaſticis Eccleſiarum Hi-
ſpaniæ, & ita onus eſt fructibus, non verò Eccleſiis, aut
Eccleſiaſticis perſonis impoſitum, vt patet ex prima
Pij IV. conceſſione, ibi: Super omnium & ſingularium
Cathedralium, & Metropolitanarum fructibus, reddit-
bus, & prouentibus, obuentionibus, emolumentis, &c.
Idem colligitur ex prorogationibus deinde conceſſis,
vt patet ibi: Ex fructibus, & redditibus Eccleſiaſticis
ciuitatum, & locorum Regnorum vniuerſarum Hiſpania-
rum, &c. & in ſpecie tradit Laſarte cap. 19. n. 34. & 35.
ibi: Planiſſima ſanè eſt, & veriſſima reſolutio, ſi animad-
vertas, quod charitatiuum ſubſidium eſt onus iniunctum
non quidem Eccleſiaſticis perſonis, ſed redditibus po-
tius, & prouentibus totius Eccleſiæ, &c. Fr. Emmanuel
quaſt. Regul. tom. 3. q. 73. art. 6. in princ. ibi: Quia cha-
ritatiuum ſubſidium impoſitum eſt non quidem perſonis
Eccleſiaſticis, ſed redditibus potius, & prouentibus to-
tius Eccleſiæ, &c.
Vnde dicta ſubſidij conceſſio fuit conſignata ſuper 71
fructibus Eccleſiaſticis, non verò ſuper perſonis, &
quamvis ab illis exigatur, id non procedit ex aliqua
earum obligatione perſonali, ſed quatenus fructus Ec-
cleſiaſticos percipiunt, & ſic tantum tenentur ad ra-
tionem redditaum fructuum Eccleſiaſticorum, vt in
ſpecie conceſſionis ſubſidij factæ Principi tenent
Ferret. conſ. 138. n. 11. Ioan. Andr. in d. cap. 1. n. 6. de
immun. Eccleſ. lib. 6. & ibi Dominic. n. 7. Cardin. in
Clem. 1. §. ſanè, n. 5. de iurepatron. Federic. de Senis
d. conſ. 151. per tot. præcipuè à num. 5. & alij, quos
refert & ſequitur Bellencin. d. tractat. de charitat. ſub-
ſid. quaſt. 35. & omnes conueniunt hanc decimam po- 72
tiùs æquiparari collectæ quàm tributo: nam collecta
propriè dicitur, quæ imponitur perſonis pro rebus,
vt in d. cap. 1. de immun. & ibi Gemin. n. 3. & ideo eſt
variabilis ſecundùm caſus, & occurrentes neceſſita-
tes, vt tradit Paul. in l. Imperatores, n. 3. de publican.
comprobat Franciſc. de Claperiis cent. cauſar. cau-
ſa 41. q. 1. num. 8. idem tenet Bald. in l. neminem, n. 3.
Cod. de ſacroſ. Eccleſ. Bertachin. in tract. de gabell. in 73
prælud. n. 1. Chaſſan. in conſuetud. Burgund. §. 5. verſ.
extraordinarium, num. 43. Hug. Celſ. conſ. 34. n. 22.
Vincent. de Franchis deciſ. 107. num. 4. Secus eſt
quando tributum fuerit reale, perpetuum, vniforme,
inuariabile, & ordinatum, l. 1. C. de vacat. publ. mun.
l. 2. Cod. de indict. lib. 6. l. omnes, Cod. ſine cenſu, Abb.
in cap. fin. n. 12. de vita, & hon. cleric. Claper. citato
loco, n. 8
Ex quo fit, hanc decimam Papalem ſuper bonis & 74
fructibus perſonarum, & vniuerſitatum Eccleſiaſtica-
rum impoſitam, tanquam ſubſidium ex cauſa à Ponti-
fice impoſitum. Rebuff. de decim. quaſt. 3. n. 3. Franc.
Monald. conſ. 107. n. 1. lib. 2. & tanquam onus variabi-
le, Bellencin. de charit. ſubſid. q. 69. n. 2. cum ſeqq. au-
geri diminuive poſſe auctis, vel diminutis fructibus, vt
in quocunque tributo, cùm onus fructuum hæc im-
pendia ſint, probat l. neque ſtipendium, ff. de impenſis
in rebus dotal. l. quero, ff. de vſufr. legato, l. hactenus, ff.
de vſufructu, & in collecta dicit text. in l. cura, §. inopie,
ff. de muner. & honorib. l. forma, vbi Bart. ff. de cenſib.
l. his oneribus, §. acuris, ff. de vacat. muner. Franc. de
Claper. citato loco, n. 8. Purpur. conſ. 356. lib. 1. in de-
cima Papali, Dominic. conſ. 185. Rebuff. conſ. 125. n. 11.
Et eſt text. in terminis loquens in Extrauag. vnic. de
decim. inter communes, in verſ. in ſoluendo, & in verſ. de
iis quoque, & in verſ. Rector.

Secundò

75 Secundò ex dicta ratione procedit, vt ſi bona, quorum cauſa ſubſidium ſoluitur, alienarentur in ſæcularem perſonam, in eam cum hoc onere non tranſeunt. Bart. *in leg. reſcripto, §. ſciendum, num. 4. de munerib. & honoribus*, Rub. *conſ.* 117. *lib.* 4. Franciſcus Caſper. *cauſa 27. quæſt.* 1. *num.* 22. Gregor. Lopez *l.* 51. *gloſ.* 4. *tit.* 6. *part.* 1.

76 Tertiò ex dictis oritur Eccleſiarum & beneficiorum fructus, ac eorum valorem conſiderari quatenus ex eis ſupereſt deductis oneribus, vt eſt text. *in cap. præſenti, de offic. Ordin. lib. 6.* ibi: *Hoc de illis bonis ſolùm debet intelligi ſolutis debitis*, &c. Rot. *deciſ.* 60. *in antiquis, de conceſſ. præbend.* Felin. *in cap. ad aures, n.* 13. *verſ. duo-*
77 *decima concluſio, de reſcript.* vbi quod in computando valore beneficij debent deduci onera, & quod hoc eſt regulare, ſiue fiat mentio de redditibus beneficij, ex Bald. *in l. cohæredibus, & in l. neque, in fine, C. de compenſat.* ex text. *in l. fundi Trebatiani, ff. de vſufr. legato*; ſiue fiat mentio de fructibus beneficij, intelligitur deductis oneribus, ex text. *in l. fructus, ff. ſoluto matrim.* & ibi Bart. & Doctores idem tradunt dicentes, quoad probandum verum valorem beneficij probationem debere concludere, quæ onera ſuper eo ſint impoſita, vt eis deductis verus valor remaneat, poſt Ludouic. Gom. & alios Ioan. Bapt. Ferret. *conſ.* 354. *n.* 15. Creſcēt. *deciſ.* 2. *de probat.* & poſt plures Nicol. Garc. *de beneſic. p.* 5. *cap.* 3. *n.* 164. vbi quod debent deduci onera, & quod aliàs articulus ſuper valore eſt ineptus, quia debet dicere, quod valet tantum oneribus deductis, Felin. Sarmient. Gig. & alij *ibidem* citati.

78 Et quod fructus, & redditus beneficiorum tantum æſtimari debeant, quantum valeant deductis oneribus, tradunt Bald. *in l.* 1. *num.* 1. *verſ. ſed pone, impetrans à Papa, C. de fructib. & lit. expenſ.* Ioan. Bapt. Ferret. *conſ.* 25. *n.* 86. Riminald. iun. *conſ.* 77. *n.* 45. *& ſeqq. lib.* 6. Gutier. *canon. lib.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 126. *cum ſeqq.* Caual-
79 can *deciſ.* 27. *ſub num.* 89. *p.* 2. vbi quod fructus beneficiorum ſunt qui ſuperſunt deductis oneribus, & impenſis, & quod ſi beneficium eſſet ita tenue, quod onera abſorberent totos fructus, tunc ille, qui ex priuilegio Papæ debet percipere vel detrahere, nihil habebit, quia propter onera fructus non reperiuntur, & non entis nullæ ſunt qualitates, & quia ex nihilo nihil fit, & nemo dat quod non habet, & idem tradit *deciſ.* 27. *n.* 15. *&* 16. *p.* 3.

80 Fructuum enim appellatione in iure venit id duntaxat quod ſupereſt, deductis expenſis, text. *in d. l. fructus, l. diuortio, §. impendia*, ibi: *Quia ex fructibus prius impenſis ſatisfaciendum eſt*, &c. *l. ſi à domino, §. fructus, ff. de petit. hæred. l.* 26. *H. Sp. tit.* 11. *part.* 4. Reinoſo *in obſeruat. pract. obſeru.* 56. *n.* 11. vbi quod fructuum nomine continetur quod iuſtis ſumptibus deductis ſupereſt. Ego *de appellat. verborum vtriuſque iuris ſignific. appell.* 103. *n.* 22. imò & deductis etiam oneribus, vt probari videtur *ex l. ſorori, ff. pro ſocio.* Et lucrum
81 quoque intelligitur omni damno deducto, *l. Mutius* 36. *ff. pro ſocio*, adeò vt nullus caſus interuenire poſſit, qui hoc genus deductionis impediat, text. celebris *in l. fundus qui, ff. famil. herciſc.* vbi gloſ. & Doctores.

82 Quod procedit licèt fiat mentio de integris fructibus, quia nihilominus intelligitur deductis oneribus. D. Barboſ. *in d. l. fructus, n.* 7. nam dictiones vniuer-
83 ſales, *omnes, integri*, & ſimiles, reſtringuntur ad ea, quæ veniunt ex natura ſermonis, vt optimè probat, & declarat Caualcan. *d. deciſ.* 27. *n.* 15. *p.* 3. & notatur à Carolo Ruino *conſ.* 21. *n.* 7. *verſ. nam aliquando, vol.* 1. dicens quod quando res, de qua agitur, diminuitur verè, vel interpretatiuè, mediante aliqua detractione, tunc diſpoſitio ſimpliciter loquens de re, vel de integra, ſiue de tota re, verificatur in eo quod ſupereſt, facta dicta diminutione, quia totalitas, & integritas ipſius rei remanet in eo quod ſupereſt, & ad illud reſtringitur.

In puncto huius quæſtionis eſt ſingularis & nota- 84
bilis deciſio Maſtrilli 112. vbi in releuio debito fiſco Regio ſoluendo per hæredem in caſu ſucceſſionis feudi, quod releuium conſiſtit in medietate fructuum illius anni, in quo hæres ſucceſſit, facta ſucceſſione dubitatum fuit an releuium huiuſmodi deberet integrè fiſco perſolui ex medietate fructuum abſque deductione onerum? fuit reſolutum, & iudicatum deducenda eſſe onera, vt latiſſimè habetur *in d. deciſione*, vbi *n.* 54. dicitur, quod ita ſemper fuit iudicatum.

Ex qua deciſione plura deducuntur huic materiæ ſa- 85
tis accōmodata. Primum quod attenta iuris diſpoſitione deducenda ſunt onera, quamvis conceſſio ad fructus dirigatur, ita vt debitum ſoluendum ſit de eo quod ex illis ſupereſt, deductis oneribus, quod ex pluribus iuribus, & fundamentis ibi adductis apparet *ex num.* 25.
cum ſeqq. vſque ad num. 24. Secundum, quod tùm *in* 86
cap. 55. *Regis Martini*, de releuiis ſoluendis, & quomodo ſoluantur, nihil ſtatutum ſit qualiter regulari debeat dicta fructuum medietas ſoluenda fiſco, ait eſſe caſum omiſſum, ac ita debere regulari iuxta iuris communis diſpoſitionem, & quod eo attento onera debent deduci, vt latè ipſemet probat *num.* 25. ſubdens etiam *n.* 34. quod prædicta conceſſio tanquam lex noua debet interpretari ſecundùm terminos legis antiquæ, & hoc non per viam extenſionis, ſed per viam legalis interpretationis, ex Dec. Loffredo, & aliis ibi adductis. Tertium, quod vt dicto *num.* 34. refertur, diſpoſitio *dict. cap.* 55. *Regis Martini*, ſic interpretabatur, vt onera deducerentur, & quod hæc obſeruantia, quæ prædictam legem ſubſequuta fuerat, dubietatem declarauit, ex iu-
ribus ibi adductis, præcipuè *capite cùm veniſſent, de in-* 87
ſtitut. vbi dubitatur ſi conceſſio erat realis, vel perſonalis? & deciditur realem præſumi, quia vt realis fuerat obſeruata, & Imol. *ibi*, dicit quod ex ſolutione poſterius facta declaratur animus, & mens diſponentis.

Ex quibus omnibus infertur onera cenſualia ſuper 88
bonis Eccleſiaſticis impoſita deducenda eſſe antequam ſubſidium ſoluatur, eodem modo quo in ſolutione collectæ, quæ imponitur perſonis pro rebus, deducitur, vt in ſimili probat *d. cap.* 1. *de immunit. Eccleſ. lib.* 6. vbi Gemin. *num.* 3. reſoluit deduci debere quod cenſuario, vel emphyteutæ nomine redditus, vel perſonis ſoluitur, & tantum pro reſiduis fructibus collectari, quod tradunt Iſernia *tit. quæ ſint Regalia, §. plauſtrorum, num.* 56. & ibi Afflict. *n.* 14. Luc. de Peña *in l. fin. n.* 6. *C. de fund. limit. lib.* 11. *& in l.* 1. *n.* 7. *C. de impon. lucrat. deſcript.* Valaſc. *de iure emphyt. q.* 17. *n.* 9. Ioan. Garc. *de expenſ. cap.* 11. *n.* 57. Purpur. *conſ.* 356. *per tot. lib.* 1. Ludou. Sacca *conſ.* 14. *cum ſeqq.* Vincent. de Franchis *deciſ.* 107. *num.* 4. Caualcan. *deciſ.* 2. *n.* 10. *p.* 2. Flores de Mena *var. lib.* 2. *q.* 21. *n.* 62.

Non obſtat quod cenſus huiuſmodi ſuper bonis vni- 89
uerſitatum Eccleſiaſticarum impoſiti, antequam deducantur eorum redditus, Eccleſiaſtici ſunt, & neceſſariò ex illis ſoluendum eſt ſubſidium, vt videtur probari *ex d. Extrauag. de decim. in §. ratione autem*, de quo *ſuprà n.* 6.

Quia reſpondetur quod cenſus eſt ius quoddam reale 90
ad percipiendum annuum redditum, quod inhæret rei ſuper qua imponitur, vt tradit Couar. *lib.* 3. *var. cap.* 7. *numer.* 2. *&* 6. Aluar. Valaſc. *de iure emphyt. quæſt.* 12.
num. 13. adeo vt ſine re conſtitui non poſſit, vt eſt ve- 91
rior & communior opinio, quam latè plures referens confirmat Brunor. à Sole *in ſuis quæſt. q.* 4. Ioan. Franc. Milanenſis *Siciliæ dec.* 2. *num.* 115. *cum ſeqq. lib.* 2. Surd. *conſ.* 318. *num.* 2. *lib.* 2. Et hodie eſt ſine dubio, extante Motu proprio Pij V. in quo hoc expreſſè diſponitur,

vt aduertit Surd. d. n. 12. quod quidem ius, & fructus
redditibus cenſus correſpondentes venduntur, ad not.
per Franc. Garc. de contractib. p. 1. c. 4. Sarauia in inſtr.
92 mercat. cap. 15. nec ab eo diſſentit Felician. de cenſibus,
lib. 1. cap. 4. n. 5. ſaltem in cenſu ſuper re certa conſtituto,
ex Nauar. in comment. de vſufr. n. 79. qui ait requiri
ad iuſtitiam cenſus, vt ex fundo, vel re ſuper quo imponitur,
percipiantur fructus, qui penſioni commenſurentur,
ſequitur Menoch. conſ. 445. n. 11. ad fin. verſ. tertio
93 admiſſo, & n. 12. lib. 5. Et licèt redditus in pecunia, & nõ
in fructibus ſoluantur, hoc ad rem nihil facit, quia loco
fructuum redditus illi ſunt deputati, ex Menoch. d. conſ.
445. n. 13. & ante eum melius dixit Bald. in l. etiam,
n. 8. C. de execut. rei iudic. vbi tradit quod huiuſmodi
obligatio, ſeu pẽſio annua ſuccedit loco naturalis perceptionis
fructuum, & in noſtra ſpecie cõſiderat Rebuff.
94 alios referens d. conſ. 125. n. 18. vt videre eſt in ipſa decima
Papali, quæ etiamſi imponatur pro fructibus,
adhuc in pecunia ſoluitur, vt notum eſt, & probatur in
d. Extrauag. vnic. de decim. ibi: Fiet autem ſolutio decimæ
non ex ipſis rebus, quæ percipiuntur de prouentibus, ſed
in pecunia numerata. Vnde tantùm minus ex fructibus
dicitur percipi, quantum ſoluendum eſt pro ipſis in
pecunia, quia valor fructuum æſtimatur deductis oneribus,
Bald. in l. ſed etſi hoc, §. 1. per illum text. ff. de condit.
& demonſtrat. & in l. 1. n. 8. C. de fructib. & litium
expenſ. latè Tiraq. de retractu lig. §. 15. gloſ. 1. n. 6. &
conſequenter tanto minus debet pro ſubſidio imponi
dictis fructibus, vt in ſpecie argumentatur Rebuff. d.
95 conſ. 125. n. 11. & 13. & in terminis, quod in ſolutione
decimæ Papalis deduci debeant cenſuum penſitationes,
tradit Bellencin. de charitatiuo ſubſidio, q. 37.
96 Quod quidem probatur ex text. in d. Extrauag. vnic.
§. & quia nonnulli, de decim. vbi tres conſtituuntur caſus.
Primus eſt quando fructus & redditus pro penſione
dantur in beneficium, & tunc ait textus de eorum
prouentibus ſoluendam decimam: Et ratio eſt, quia
monaſterium, ſiue Eccleſia, ad quam originaliter proprietas
ſuper qua penſio imponitur, ſpectat, nihil ex illius
fructibus percipit, & ius percipiendi perpetuò alienatur;
hoc enim neceſſariò requiritur, vt penſio dicatur
dari in beneficium, vt per Caccialup. in tract. de penſionib.
q. 12. Secundus eſt quando fructus ex contractu,
puta ad penſionem, vel firmam annuam, in qua non
eſt facta gratia obtinenti, dantur, vt in verſ. cùm autem,
vbi habetur quod perceptores penſionis, vel firmæ de
ipſa decimam exhibebunt. Tertius eſt quando emuntur
fructus ad vitam propriam, & de iſtis per tres annos
decima exhibebitur. Quartus eſt, quando ad vitam fructus
gratiosè fuerunt conceſſi, in quo non donator,
ſed donatarius debitor eſt.
97 Et his omnibus caſibus ſolùm primus rei, de qua
agitur, applicabilis eſt, quia cenſus eſt ius quoddam reale
perpetuum ſuper fructibus impoſitum, quod licèt ſit
redimibile, hoc tamen ſit ſorte principali priùs perſoluta,
& ſic pars fructuũ redditibus cenſus correſpondens
non eſt in bonis proprietarij, & ideo iuſtiſſimum, ne ex
illa ſoluatur ſubſidium, prout nec ſoluitur ex penſione
in perpetuum conceſſa. Secundus verò caſus potiùs pro
hac parte ſtat, ex eo enim deprehenditur, proprietarium
non plus ſoluere, quàm quod ex fructibus percipit, ex
quo fit, ſoluentem, ſi ad ſubſidij ſolutionem obligatus
eſſet, poſſe ex fructibus penſionem deducere, aliàs vna
& eadem res duplici ſolutione grauaretur, quod abſurdum
eſt, vt infrà oſtendetur. At tertius caſus pro contraria
parte ponderari ſolet, ſed ad rem nihil facit, quia
aliter ſe habet cenſuum materia, & hoc ſufficit; nam
in extraordinariis non poteſt vnus caſus trahi ad
conſequentiam alterius, l. quod verò contra, ff. de legib.
tum quia caſus iſte agit de fructibus ad vitam venditis,
in quibus nullum ius in proprietate emitur,
& emptio eſt temporalis, ita vt vita extincta liberi
remaneant fructus abſque vlla ſortis principalis
reſtitutione, & pretium ſubrogetur loco fructuum,
& virtualiter dici poteſt anticipata quædam eorum ſolutio,
vt dicit text. in d. Extrauag. vnica, §. ſin autem,
ibi, qui inde per eum pro futuro tempore receperunt;
qui quidem contractus multum conductioni aſſimilatur,
& vt diſcernatur an ſit vnus, vel alius, deferendum
eſt contrahentium voluntati, vt conſtat ex
traditis per Alex. conſ. 3. n. 1. lib. 1. & ex pluribus quos
refert Tiraq. de retractu lig. §. 1. gloſ. 14. n. 13. in fine:
& nihilominus dicta Extrauag. ſolutionem decimæ
Papalis in hoc caſu ad triennium reſtrinxit, ibi: Per
tres annos decima exhibebitur. Et hoc ſpeciali quadam
ratione, quia ſcilicet pecunia ex fructibus proueniens
vltra triennium non præſumitur durare, vt poſt Curt.
& Corn. tradit Pariſ. conſ. 25. num. 75. lib. 2. Sicut & 98
fructus vltra triennium durare non præſumuntur, gloſ.
verb. vſucapionem, in l. 1. C. ſi aduerſus vendit. ſequuntur
plures, quos refert Tiraq. de retractu lig. §. 1. gloſ. 7.
num. 51. & alios referens D. Barboſ. in l. diuortio, §. interdum,
n. 43. ff. ſoluto matrim. Nec dicatur quod mentio
trium annorum in d. §. ſi autem, ex eo facta cenſeatur,
quia conceſſio decimæ Papalis ad id tempus facta
fuit; nam hæc eſt mera diuinatio, nec colligitur ex
§. de ſtagnis, in ead. Extrauag. ibi, pro tribus annis, quibus
durabit decima, &c. quia dictum fuit eo ſpeciali
caſu ex ſpeciali quoque ratione, non verò pro termino
fixo conceſſionis; nam aliis in locis dictæ Extrauag.
aliter loquitur Pontifex, vt videre eſt in §. ſimiliter,
ibi: Per totum tempus quo durauit decima: & in §.
ſoluentium, ibi, per totum tempus: & in §. declaramus,
ibi, durante decima.
Et prædicta reſolutio adeò vera eſt, vt ſi contra- 99
rium practicaretur, exinde plura orirentur inconuenientia,
duo ſunt principaliora. Primum, quia ſi cenſus
ad fauorem perſonæ, ſeu Vniuerſitatis Eccleſiaſticæ
imponeretur, vtique illi ſubſidium pro rata reddituum
diſtribueretur, iuxta text. in d. Extrauag. vnic. §.
quia nonnulli, & iuxta opinionem ex aduerſo contrariam
etiam in hoc caſu ad integram ſolutionem ſubſidij
teneretur perſona Eccleſiaſtica, quæ cenſum impoſuit
abſque vlla reddituum detractione, & ſic iidem
fructus duplici ſolutione grauarentur, quod non eſt
dicendum, l. nauis, §. cùm autem, ff. ad leg. Rhod. de
iactu, ibi: Quia non debet duplici damno onerari, & collationis,
& quod res deteriores factæ ſint, & in verſ. quid
ergo, ibi: Indubitatè vtrumque onus pati non debet, &c.
in quo plures congerit Tiraq. de retractu lig. §. 1. gloſ. 18.
n. 9. & probat text. notabilis in l. honorem ſuſtinenti, ff.
de munerib. & honor. & hoc argumento in decima Papali
vtitur Bellencin. in tract. de charitatiuo ſubſidio,
q. 37. in collectis, Purpurat. conſ. 356. n. 2. lib. 1. Alterum
abſurdum eſſet, vt ſi cenſus fuiſſet conſtitutus ad
fauorem ſæcularis tributarij, occaſione illius tributum
illi diſtribueretur, Luc. de Peña in l. fin. n. 10. C. de fundis
limit. Afflict. in tit. quæ ſint Regalia, §. plauſtrorum,
n. 14. Auend. de exequendis mand. lib. 2. cap. 14. n. 15.
Flores de Mena lib. 2. q. de collectis, num. 67. & nihilominus
Eccleſiaſticus bonorum poſſeſſor teneretur ex
fructibus ad integram ſubſidij ſolutionem, & ſic iidem
fructus duplicem ſoluerent repartitionem, contra
prædicta iura: Et aliud non minus ſequeretur abſurdum,
quod eo caſu, quo cenſus abſorberet omnes fructus,
adhuc ſubſidium integrè ſoluendum eſſet, & ſic
poſſeſſor, qui nullum ex fructibus commodum reportaret,
nec illis frueretur, eandem quantitatem ſolueret
perinde ac ſi eos integrè exigeret, quod iniquum videtur,
& contra mentem Pontificis, & verba ipſius conceſſionis,
ibi: Ne Eccleſias nimio & multiplici, ac intolerabili
onere contingat grauari ſupradictas, &c. quam
refert

refert Fr. Emman. *qq. Regul. tom. 3. q. 74. art. 1.* ſoncinis iis, quæ tradit Caſ. Vrſil. ad Afflict. *deciſ. 242. num. 7.* vbi refert Philip. Dec. *conſ. 156.* dicentem ioiquum eſſe, quod qui non percipit omnes fructus beneficij, pro omnibus, ac ſi omnes percepiſſet, contribuat.

100 Nec in contrarium facit quod titularis beneficiarius integrè Eccleſiaſticas penſiones ſoluit, licet illas repetere poſſit pro rata à penſionario: Quia pro ſolutione præſentis ſubſidij adueiſo, penſionarium iure communi attento teneri in ſubſidiū contribuere pro rata, vt latè probat Caccialup. *de penſionib. q. 17.* vbi *num. 15.* dicit quod cùm ea ſcripſerat, contulit cum D. Nicolao de Caſtillo Aduocato Conſiſtoriali, & Fiſcali magno, & practicu in Curia Romana, & petiit quid videret ob-
101 ſeruari, & quod reſpondit ſe pluries interrogatum diſſe, quod penſionarius debeat contribuere cum proprietario in ſolutione decimæ Papalis: idem latè probant Gig. *de penſion. q. 59.* Rebuff. omninò videndus *conſ. 125.* Valaſc. alios referens *de iure emphyt. q. 17. n. 9.* Ludou. Sacca *conſ. 14. n. 23.* Dec. *conſ. 156. vol. 1.* Bellencin. *de charit. ſubſidio, q. 37.* Remig. de Gonni *eod.*
102 *tract. q. 44.* Eſcobar *de ratiocin. cap. 30. num. 22.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 1. cap. 5. n. 17* Idem in tributo, quod Alcauala dicitur, quod etiamſi debeatur ex pretio, pro quo res venditur, hoc tamen intelligendum de pretio quod reuera exigitur, & ad ſe trahit venditor, vt poſt alios probat Laſarte *de decima vendit. cap. 10. n. 16. cum ſeq.* Gutier. *lib. 7. practic. q. 54. n. 7. 20. & 21. cum ſeqq.* Idem etiam in Laudemio, l. ab. *in §. pretium, n. 3. Inſtit. de empt. & vendit.* Peguera *in tract. de feud. verſ. t. n. 128. fol. mihi 40.* Laſarte *d. cap. 10. n. 17. ad fin. & n. 18 ad fin.* Ponte *in qq. laudemial. q. 60.* Burg. *de laudem. p. 2. inſpect. 16.* Gutier. *d. q. 54. n. 23. & 24.*

Maximè, quia *d. Extrauag. vnica, §. in ratione,* procedit & loquitur in debito perſonali, etiamſi illi accedit hypotheca; quod patet, quia in principio agit de hoc caſu, ibi: *Ratione autem æris alieni quo perſona ſoluens decimam obligata conſiſtit,* &c. & verba quæ ſequuntur, ibi: *Etiamſi certò res Eccleſiaſtica p opter hoc à quoquam fuerint obligata,* non mutant, nec diuerſificant caſum, ſed loquendo de eodem debito ordinario perſonali, addunt quod de illo factum fuit, licèt ad ſolutionem res aliquæ Eccleſiaſticæ obligatæ ſint; quod probatur ex dictione, *etiam,* quæ retentis eiſdem terminis implicat caſum difficiliorem, *l. etiam, ff. ſoluto matr.* Surd. *conſ. 305. n. 15.* ex illis verbis, *propter hoc,* quæ planè referuntur ad idem æs alienum, de quo in principio.

103 Præterea, & hoc ea co confirmatur, quia hypotheca cenſualis eſt irregularis, & extraordinaria, & egreditur terminos aliarum. Couar. *lib. 3. var. cap. 7. n. 6. & 7. circa fin.* & pluribus relatis Felician. *de cenſib. lib. 1. cap. 4.*
104 *n. 9.* vocans hypothecam cenſualem anomalam, & priuilegiatam. Ex quo prouenit quod licèt in hypothecis ordinariis neceſſaria ſit excuſſio, vt contra tertium poſſeſſorem procedi valeat, *Auth. hoc niſi, C. de pignorib.* non ita neceſſaria eſt in hypotheca cenſuali. Guid. Papæ *deciſ. 42.* Couar. *d. cap. 7. n. 6.* Valaſc. *de iure emphyt. q. 32 n. 14.* Gam. *deciſ. 145.* vbi additio alios refert, dicens hanc eſſe communiorem opinionem, Felician. *lib. 3. cap. 4. n. 9.* Gaſp. Roderic. *de annuis redditib. lib. 1. q. 9. n. 51.* & quondam praxi receptum teſtatur Redoan.
105 *de rebus Eccleſiæ non alien. q. 17. n. 66.* Pett. Surd. *deciſ. 32. n. 15.* Ratio eſt, quia cenſus non tam hypothecam inducit quàm ius quoddam, & onus reale prædio inhærens, quod tranſit in quemcunque poſſeſſorem, & ſequitur ipſum fundum, prout onus tributi rem tributariam, *l. 2. & fin. C. ſine cenſu, vel reliq.* quam rationem tradiderunt Valaſc. *d. q. 31. n. 13. & 14.* optimè Couar. *d. cap. 7. n. 6.* Gaſp. Roderic. *d. q. 9. n. 52.*

106 Vnde abſonum eſt intelligere verba *d. §. ratione autem,* de hypotheca cenſuali, cùm verba ad id, quod ſingulare eſt, referenda ſint, non autem ad irregulare, & extraordinarium *l. Seio, §. medico Sempronio, ff. de annuis legat.* nec ad cauſam priuilegiatam, *l. ſi adulterium, §. liberto, ff. ad leg. Iuliam de adulter.* & pluribus comprobat Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloſ. 14. n. 93.*

Rurſus quod in conſtitutione cenſus principalius conſideratur, eſt ius reale, quod formatur ſuper rebus hypothecatis, & perſonalis obligatio eſt acceſſoria, quæ ſolum permanet dum extat ſpecialis hypotheca, vt reſoluunt Greg. Lop. *l. 18. verb. cenſo, limit. 1. tit. 8. part. 5.* Nauar. *in c. ſi fœneraueris 14. q. 3. §. 22. noto, n. 72.* Valaſc. *de iure emphyt. q. 32. n. 10.* dicens communem, & in practica receptam, & plures referens Gutier. *pract. lib. 2. q. 177. n. 7.* Paſlad. *lib. 1. rerum quotid. cap. 3. n. 22.* Franc. Viu. *deciſ. 369. n. 15.* Vnde quod obligatio perſonalis in cenſibus ſit acceſſoria ad maiorem ſecuritatem, tradit Gutier. *d. loco, n. 8.* optimè Surd. *conſ. 318. n. 1. lib. 3.* At verò dictus *§. ratione æris alieni,* egit de obligatione perſonali vti principali conſiderata, & de hypotheca illi acceſſoria, vt patet ibi: *Propter hoc à quoquam fuerint obligata:* ergo referri non poteſt ad hypothecam cenſualem, quæ non contrahitur propter obligationem perſonalem, immò obligatio perſonalis contrahitur propter ipſam hypothecam, tanquam illi acceſſoria. 107

Nec dicatur quod ſi cenſus imponitur vt expendatur in proprios vſus, non eſt ob id excuſandus ne contribuere teneatur ad ſolutionem decimæ Papalis, argum. text. *in d. Extrauag. vnica, verſ. expenſa autem, & in §. illa quoque expenſe:* nam reſpondetur conſtitutionem cenſus huiuſmodi fieri debere propter euidentem neceſſitatem, vel vtilitatem, & cum ſolemnitatibus & cauſis requiſitis ad alienationem rei immobilis Eccleſiaſticæ, de quibus *in cap. fine exceptione 12. q. 2.* vt probat Redoan. *de rebus Eccleſ. non alien. q. 17. n. 30. cum ſeqq.* Et ſic iuſtificata cenſus conſtitutione, neceſſitate & iuſtitia, debet ex eo detrahi quod ſufficiat ad ſubſidij ſolutionem, & quicquid poſtea eueniat, ſufficit quod ius legitimè alienetur, & ſic extra patrimonium perſonæ Eccleſiaſticæ, vt ex valore detrahatur ad ſolutionem decimæ Papalis, vt dicit Bellencin. *de charitat. ſubſidio, q. 37.* quod autem *in dicta Extrauag. in citatis §§.* diſponitur, reſpicit illum, qui remanet fructuum dominus, & illis fruitur, vt ſcilicet is non excuſetur à ſolutione decimæ propter expenſas, de quibus ibi: quod ſanè diuerſum eſt à noſtro caſu, in quo adeſt fructuum, necnon & iuris percipiendi in proprietate alienatio. 108

Nec rurſus quidquam obeſt dicere, quod decima Papalis eſt onus quod præcedit cenſum poſtea creatum, & quod ita illius conſtitutio non potuit anterius ius Pontifici acquiſitum tollere, nam in prōptu ſolutio eſt, tum quia prima ſubſidij conceſſio facta fuit ad annos quindecim, & eſt indubitatum cenſum eſſe antiquiorem conceſſione præſenti: tum etiā, quia qualitas huius decimæ nō poteſt imponi tanquā onus reale, & certū ſuper fructibus, ſed tanquam collecta vatiabilis, quæ imponitur perſonis Eccleſiaſticis pro fructibus, quos percipiunt ex propriis rebus, vt ſuprà dixi: vnde in tantum quis tenetur collectam ſoluere, in quantum fructus percipiet, & ita alienando rem quam poſſidet, non ſoluit hanc collectam, nec eius domus tranſit in poſſeſſorem ſæcularē, vt dictum eſt, & eodem modo alienando partē, ſcilicet ius percipiendi redditus, quod alienatur in cenſū, debent perſonæ eximi à decima Papali pro rata, cùm idem ſit de toto quoad totū, quod de parte quoad partem, *l. quæ de tota, ff. de rei vendic.* Vnde in hoc caſu deducto cenſus non ea eo procedit quod ille ſit antiquior onere ſubſidij, ſed ex natura rei, & ipſius decimæ Papalis, quæ procuIdubio admittit huiuſmodi deductionem: & in terminis quod in collecta deducatur cenſus ex poſtfacto impoſitus, probat optimè Purpur. omnino videndus *d. conſ. 356. n. 1. verſ. circa ſecundum, cum ſeqq. vol. 1.* 109 11 11

Ex quibus vtraque opinio videtur probabilis,ſed probabilior eſt hæc vltima affirmatiua, quam ſequutus fui *in meo tract. de officio, & poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg. 87. poſt n. 15.* in impreſſione Lugdunenſi de anno 1641.

112 Dubitaui deinde,an ex redditibus ad fabricam alicujus Eccleſiæ vel monaſterij deſignatis ſubſidium ſit ſoluendum? Et reſpondi negatiuè, dum fabrica durat, & ipſi Eccleſiæ,vel monaſterio bona,ſeu redditus illi non applicantur: tum quia fundator ita cauit, & expreſsè iuſſit, ne applicarentur pio loco, niſi abſoluta fabrica, quæ verba denotant conditionem ex vi ablatiui abſolu-
113 ti, id eſt, ædificio perfecto, *l. à teſtatore, ff. de condit. & demonſtr.* gloſ. *verb. ſub conditione, in l. cum ab eo, ff. de contrah. empt.* tradunt Bart. *in d. l. à teſtatore, n. 1.* Oroſ. *in l. ab emptione, n. 13. ff. de pact.* Padill. *in l. 1. n. 16. ff. de legib.* 2. & dum conditio pendet, diſpoſitio ſine effectu
114 manet, *l. cum ad præſens, cum l. ſeq. ff. ſi certum pet. l. conditionali 54. ff. de verb. ſignif.* Aretin. *in l. ex facto, n. 12. ff. de vulgari & pupil.* Menoch. *conſ. 459. n. 41. & 42. vol. 1. & conſ. 388. n. 15. vol. 4.*

115 Et in puncto eſt deciſio Bonifacij VIII. *in d. Extrauag. vnic. de decim.* quæ loquitur in terminis alterius ſubſidij conceſſi ſuper fructibus, & redditibus Eccleſiarum,& perſonatum eccleſiaſticarum, & emanauit ad declarationem aliquorum dubiorum ab intelligentia conceſſionis dicti ſubſidij emanantium, & *in §. de eleemoſynis verò*, expreſsè refert,quod de illo quod conceditur,vel applicatur ad opus fabricæ, non eſt ſoluendũ ſubſidium, vt videre eſt ibi: *De eleemoſynis verò, ſeu oblationibus datis ad opus fabricæ, &c.* & ſequitur inferius ibi: *decima non ſoluetur, &c.* & poſt prædictam *Extrauag.* dubium eleuauit gloſ. *verb. beneficiorum, in d. Clem. de decim.* vbi inter alias quæſtiones hãc excitauit. Videlicet ſi relicta ad opus fabricæ debeant contribuere in prædicta conceſſione? Et negatiuè reſpondet allegãdo dictam Extrauag. Hanc gloſſam dicunt communiter receptam Cardin. ibi, *n. 3.* & Imol. *n. 5.* dicentes in hoc caſu contributionem fieri non debere, quod idem probat Franc. Monald. *conſ. 167. in diffic. n. 5. lib. 2.* & me-
116 liùs Bonif. de Vitalinis *in d. Clem. 2. n. 46.* ex cuius dictis colligitur ſingularis diſtinctio, videlicet ſi redditus ad opus fabricæ conſignati primũ eccleſiaſtici fuerint,& poſtea ad fabricam applicentur, debent contribuere; ſecus verò ſi nunquã fuerunt Eccleſiaſtici, ita vt operarij fabricæ fructus per eorum manus reciperent, & non per manus beneficiati, quia tunc non dicuntur fructus eccleſiaſtici, cùm adhuc non peruenerunt ad Eccleſiam, ac proinde vti tales non ſubjiciuntur contributioni, & ita intelligitur text. *in d. Extrauag.* dum habet eleemoſynas,& oblationes,de quibus ibi,non dici fructus eccleſiaſticos, ad hoc vt contribuere tenerentur,& in effectu eandem diſtinctionem fecit gloſ. *in d. Clem. 2. de decimis, in verſ. ſecundùm etiam expenditur.* Et hoc ſine dubio procedit, vbi operarij fabricæ fructus per manus ipſorum reciperent, vt in terminis tenet Bonifac. de Vitalinis *in d. Clem. 2. n. 46.* ibi: *Ex quo inferri poteſt ſecus eſſe, ſi ita eſſent aſſignati fabricæ, vt operarij fabricæ fructus per manus ipſorum reciperent, & non per manus beneficiati*, argumento *d. l. fundi, quia tunc non viderentur eſſe fructus beneficij, ſed ipſius fabricæ, & nondum percepti*, argum. *l. vſufructu legato, ff. de vſufructu, & iſtud bene probat limitatio appoſita in iſtis declarationibus, vbi dicitur quod de oblationibus, & de aliis eleemoſynis, quæ dantur ad opus fabricæ, decima non ſoluitur: & ſit ratio, quia iſta non ſunt fructus beneficiorum, arg. l. in agris limitatis, de acquir. rerum dominio, nec percipiuntur per beneficiatum, ſed per deputatum ad opus fabricæ, &c.* ſequitur Bellencin. *de charitatiuo ſubſidio, q. 74.*

117 Idem forſan procederet ſi monaſterium fructus reciperet, & ex illis operariis ſolueret expenſas fabricæ, quia diſtributio, ſiue illorum adminiſtratio non fit per monaſterium iure proprio,ſed nomine fundatorum, vt ipſimet in fundatione dicunt; quando enim quis poteſt duplicem perſonam repræſentare, propriam ſcilicet,& officij, *l. tutorem, ff. de his quibus vt indign.* Bald. & Salicet. *in l. eius, C. de compenſat.* Rot. Genuenſ. *deciſ. 31. n. 11. & deciſ. 75. n. 13.* Ioan. de Puteo *inter conſilia Baldi, conſ. vlt. n. 2. vol. 6.* in eo quod pertinet ad adminiſtrationem, & facit eius nomine, conſideratur tanquam procurator,ſeu adminiſtrator, & non nomine proprio, *l. fin. ff. de inſtit. action.* Bart. *in l. poſt mortem, §. 1. ff. quando ex facto tut. & in l. 1. §. nunciatio, n. 12. ff. de noui operis nunc.* Alberic. *in l. 1. §. ſufficit, n. 7. ff. de adminiſt. tutor.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 49. n. 17.* Decian. *reſp. 85. n. 17. lib. 5.* Hieron. Gabr. *conſ. 71. n. 2. lib. 1.*

Huic partim fauet obſeruantia inconcuſſa, quæ in- 118
dicat ſenſum prædictæ conceſſionis Apoſt. quia eodem modo præſumitur conceſſum, quod ſucceſſiuè fuerit exequutum, *cap. cùm dilectus, de conſuetud. l. ſi de interpretatione, ff. de legib. l. ſemper in ſtipulationibus, ff. de regul. iuris, cap. cùm veniſſent, de inſtit.* cum citatis *ſuprà voto 52. n. 43. cum ſeqq.* Poſterior enim poſſeſſionis qualitas declarat quid à principio fuerit intentionis. Bald. *conſ. 345.* ex tex. *in l. hoc legatum, ff. de legat. 3. & in l. Seia, §. tyranna, ff. de fundo inſtructo*, & quod ita fuit obſeruatum, creditur eodem modo fuiſſe intellectum, Anton. Natt. *conſ. 406. n. 25. 27. & 28. col. 2.* loquens in quadam conceſſione, & dicit quod onera complectitur, ex eo quod ita exequuta fuit, & quod
actus ſequens declarat voluntatem præcedentem, Petr. 119
Surd, *conſ. 140. n. 43. vſque ad n. 49. lib. 1.* Franciſc. Bec. *conſ. 96. n. 13. & 14. vol. 1.* vbi quod obſeruantia ſubſequens omnem dubitationem tollit, & euidentiſſimum
præſtat intellectum, Bald. *in cap. fin. de conſuet. nu-* 120
mer. 29. adiiciens quod conſuetudo interpretatiua rudes ſermones, & etiam ſignificata transformat, vt *in l. 1. C. ſi ſecund. nup. ſeru. mul.* Anton. de Buttio *in d. cap.*
fin. num. 47. vbi quod huiuſmodi conſuetudo ſupplet 121
verba omiſſa in diſpoſitione, vt *l. quod ſi nolit, §. quia aſſidua, ff. de ædilit. edicto.* Socin. ſen. *conſ. 145. num. 2. vol. 1.* ſubiiciens quod licèt ex ſolis inſtrumentis non poſſit quis vrgeri ad prætenſam ſolutionem, quaſi inſtrumenta clara id non dixerint, adſtringitur tamen iuncta obſeruantia, vel conſuetudine, quia vir-
tute ſequentis vſus extenditur inſtrumentum ad illud, 122
ad quod aliàs non extendebatur, Honded. *conſ. 92. n. 30.*
vol. 1. Becc. *conſ. 66. n. 3. lib. 1.* Bald. *conſ. 257. lib. 2.* tradit 123
quod ſi conſuetudo, vt forenſes collectentur pro bonis ſitis in alieno territorio, reſtringatur ad illos tãtum, qui conſueuerunt ſoluere, Aym. *conſ. 3.* Alben. *conſ. 407. n. 8.* & ferè in terminis tenet Andr. Carpan. *de iure releuij, p. 1. q. 13. n. 24.* ibi: *Et quia in regno noſtro contraria eſt recepta conſuetudo iudicandi in hoc caſu, ideo ſecundum cuiuſquam Regni conſuetudinem eſt videndum, ſicque amplius non eſt dubitandum in hoc Regno noſtro, eo quòd ibi talis vrget conſuetudo iudicandi, vt releuium debeatur deductis oneribus, & expenſis.*

Et licèt vbi conceſſiones dubiæ ſunt, recurri debeat 124
ad Principem concedentem, nihilominus tamen regula hæc ceſſat quando immediatus vſus, & conſuetudo aliter fuit interpretata, quia hæc interpretatiua declaratio præcedit cuicunque alteri declarationi à Principe concedente factæ, *leg. cum de nouo*, & *ibi* Salicet. *n. 1. Codic. de legib.* Bart. *in leg. neque leges, num. 3. ff. eod. tit.* Decian. *conſ. 52. num. 26. & ſeqq. vol. 5.* nec re- 125
quiritur vt introducatur longo tempore, ſed ſufficit decem annorum tranſcurſus cum vno, vel duobus actibus, Dec. *in cap. cùm M. Ferrarienſis, num. 1. de conſtit.* Corn. *conſ. 88. num. 10. vol. 4.* vbi notant, quod iure noſtro dicitur longa conſuetudo, ad differentiam

alicuius

alterius, quæ breuis eſt, ſcilicet quæ per obſeruantiam declaratiuam introducitur, Nenizan. *in ſylua nupe. lib. 5. n. 94.* Franciſc. Becc. *conſ.* 101. *n.* 50. *vol.* 1. Surd. *conſ.*
126 335. *n.* 26. *&* 27. *vol.* 3. vbi ait quod ita præſumitur conceſſum ſicut reperitur immediatè obſeruatum poſtquam emanauit reſcriptum, quamvis modico tempore ſic fuerit vſitatum, Menoch. *conſ.* 49. *n.* 20. Hieron.
127 Gabr. *conſ.* 164. *num.* 7. *vol.* 1. Qualis enim fuit animus ſtatuentis ex eo declaratur, quod factum, & obſeruatum poſtea fuit, probat Roman. *conſ.* 520. *num.* 2. quinimò notanter dicit Dec. *conſ.* 44. *n.* 7. *vol.* 2. poſt Bart. & Socin. quod licèt verba ſtatuti, vel inſtromenti non ſeruiant, & licèt etiam conſuetudo ſola de per ſe non aſtringeret, tamen ſtatutum, & interpretatio per conſuetudinem ſimul juncta operabuntur, quod in ſtatuto, vel inſtrumento videatur expreſſus ille caſus, quem conſuetudo interpretatiua comprehendit.

128 Maximè cùm ita fuerit ſæpe ſæpiùs judicatum, quæ deciſiones tanquam leges ſeruari debent, *l. ex facto, ff. de vulgari, l. fin. C. de legib. cap. cùm veniſſent, de iudic. l. filiusfam. ff. ad leg. Cornel. de falſis,* ibi: *Sic enim inueni Senatum cenſuiſſe, l. an in totum, C. de ædific. priuat.* ibi: *Præſes probatis his quæ in oppido frequenter in eodem genere controuerſiarum ſeruata ſunt, cauſa cognita ſtatuet, l. Imperator, ff. de legib.* ibi: *Aut rerum perpetuò ſimiliter judicatarum auctoritatem vim legum obtinere debere,* &c. *l. Hiſp. 5. tit. 2. p. 1.* ibi: *E deue ſer tenida por coſtumbre ſi en el tiempo miſmo fueren dados conſejeramente dos juizios por ella de homes ſabidores è entendidos de juzgar, è no auiendo quien ge las contralle.* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 6. n. 27. &* 28. Decian. *conſ.* 6. *n.* 39. *lib.* 4. Surd. *conſ.* 140. *n.* 44. Bernard. Græuæ. *in pronun. concl. n. 26. cum ſeqq.*

Hiſpalenſis Prouincialatus Hiſpaniarum S. Auguſtini.

Poſſeſſor quicumque amouendus non eſt ſua qoſſeſſione, niſi priùs citetur & audiatur. Executor merus quando de exceptionibus oppoſitis cognoſcere valeat, & interim in executione ſuperſedere, & plura de obreptione & ſubreptione quarumdam litterarum adducuntur ſcitu digniſſima.

VOTVM XCVII.

1 *Facti ſeries.*
2 *Manutenendus eſt ille, qui de tempore litis motæ ſui officij poſſeſſionem obtinebat.*
3 *Regularis ſuo officio priuari non poteſt abſque citatione, & cauſa cognitione.*
4 *Prouincialis à ſuo officio priuatus poteſt remedium recuperandæ intentare.*
5 *Mandata Regia, quibus jubetur aliquem à ſua poſſeſſione amouendum, non eſſe exequenda.*
6 *Princeps licèt dicat aliquem eſſe à ſua poſſeſſione amouendum, adhuc in tali amotione procedendum eſt juris ordine ſeruato.*
7 *Idem in reſcripto Pontificio præcipiente aliquem ſuo beneficio priuari.*
8 *Papæ poteſtas non eſt tam ampliſſima in auferendo beneficio, quàm in conferendo.*
9 *Lex, aut ſtatutum contra publicam, vel priuatam vtilitatem factum poteſt per viam appellationis, aut ſimplicis querelæ impugnari.*
10 *Sententia judicis fortior eſt ſententia ſtatuti, & quare.*
11 *Legis validitas quando eſt in controuerſiam deducta, non poteſt innouari contra poſſeſſionem illius, qui eam impugnat.*
12 *Lite pendente ſuper validitate priuilegij non eſt aliquis priuandus vſu poſſeſſionis, vel quaſi, etiamſi ſit contra jus.*
13 *Poſſeſſor in ſua poſſeſſione eſt manutenendus lite pendente ſuper executione litterarum Apoſtolicarum.*
14 *Tertius qui ſe opponit, poteſt impedire executionem rei judicatæ.*
15 *Poſſeſſor non poteſt à ſua poſſeſſione expelli, niſi priùs fuerit citatus, & judicialiter conuictus ad eam dimittendam.*
16 *A poſſeſſione capta ſuperioris auctoritate quis amoueri non poteſt juris ordine non ſeruato.*
17 *Executor etiam merus debet poſſeſſorem citare ad priuationem poſſeſſionis.*
18 *Violentia dicitur quam judex facit ſpoliando poſſeſſorem juris ordine non ſeruato.*
19 *Poſſeſſio capta alium ſpoliando juris ordine non ſeruato, dicitur capta per vim expulſiuam.*
20 *Poſſeſſio capta per prouiſum Apoſtolicum, poſſeſſore non citato non eſt manutenibilis.*
21 *Poſſeſſio turbatiua, non eſt manutenibilis.*
22 *Poſſeſſio ex qua lis ſumpſit originem non eſt manutenibilis.*
23 *Poſſeſſio antiquior, & titulata præferenda.*
24 *Electus adminiſtrare non poteſt dum tractatur de exceptionibus & juſtitia ſuæ electionis.*
25 *Lite introducta ſuper nullitate electionis antequam fuit, eam ſuſpendit.*
26 *Electus pendentibus objectionibus non poteſt adminiſtrare, etiamſi adminiſtrationem inceperit.*
27 *Officij alicuius in poſſeſſione exiſtens impedire poteſt aliam electionem de eodem officio faciendam, etiamſi non probet rectitudinem electionis.*
28 *Manutentio non impeditur interim dum diſputatur de vi decreti irritantis.*
29 *Executor mixtus poteſt partes judicis aſſumere.*
30 *Executor omnis eſt mixtus quando agitur de remouendo poſſeſſore.*
31 *Executor tenetur aſſumere partes judicis quando poſſidens docet de titulo colorato.*
32 *Executor judicantis ſuperior tenetur judicialiter cognoſcere de exceptionibus oppoſitis.*
33 *Facultas judicialiter procedendi cenſetur conceſſa per Clauſ. Contradictores.*
34 *Cognitio omnis quando præceſſit ante ſententiam, in executione illius ſola nuda remanet.*
35 *Executor merus poteſt cauſam cognitionis exceptionum oppoſitarum ad Superiorem remittere, & interim in executione ſuperſedere.*
36 *Executor merus juriſdictionem habet ad cognoſcendum de exceptionibus falſitatis, obreptionis, & ſubreptionis reſcripti.*
37 *Executor merus debet cognoſcere de oppoſitis exceptionibus ad effectum ſuperſedendi in executione, vel illam denegandi.*
38 *Executor debet audire poſſeſſorem etiam intruſum, & aſſumere partes judicis.*
39 *Executores gratiarum Apoſtolicarum poſſunt cognoſcere de legitimis exceptionibus.*
40 *Sententia in actione reali non poteſt exequi contra poſſeſſorem, ſi non fuerit cum eo litigatum.*
41 *Sententiæ executio non poteſt fieri abſque partis citatione.*

42 *Sententia omnis juſtificatur ex actis proceſſus.*

43 *Sententia non exhibito proceſſu, & ſine illo lata nihil probat.*

44 *Acta in ſententia enunciata ſi non exhibeantur, illi credendum non eſt.*

45 *Iudici aſſerenti acta judicij præceſſiſſe, non eſt credendum.*

46 *Iudici aſſerenti in ſententia præceſſiſſe citationem, & alia acta judicij, non creditur.*

47 *Sententia enuntians quendam eſſe procuratorem, non probat mandatum.*

48 *Præſumptionem ſolemnitatis actorum inducit diuturnitas longa temporis ſubſequentis ſententiam.*

49 *Verba enunciatiua ſententiæ affirmantis eam cauſam fuiſſe agitatam cum procuratore, non probant adfuiſſe talem procuratorem.*

50 *Notario aſſerenti tranſumptum fuiſſe à ſe confectum non creditur.*

51 *Factum à procuratore ante mandati acceptationem eſt inualidum.*

52 *Procurator ſciens ſe procuratorem conſtitutum, ſed ante mandatum ſuſceptum, nihil validum facit.*

53 *Procurator non dicitur facere actum procuratorio nomine, ſi adhuc mandatum non recepit.*

54 *Subſtitutio à procuratore facta virtute facultatis ad id ſibi conceſſa, nulla eſt antequam acceptet mandatum.*

55 *Procuratores à Definitorio temporali conſtituti expirant cum ipſo Definitorio.*

56 *Procurator vniuerſitatis non eſt procurator ſingulorum de vniuerſitate.*

57 *Legatus de latere poteſt electiones confirmare.*

58 *Legatus eſt Iudex competens contra exemptos.*

59 *Exemptus à iuriſdictione ordinaria non eſt exemptus à iuriſdictione Legati.*

60 *Prouiſus à Nuntio dicitur prouiſus Apoſtolicus.*

61 *Confirmatio electionis facta per Nuntium, dicitur confirmatio Apoſtolica.*

62 *Inferior facta ſuperioris euertere non poteſt.*

63 *Papa quod confirmat, nemo infirmat.*

64 *Solemnitas non neceſſaria ad validitatem actus quando in eo interuenit, inualidè, & minus benè, non ob id remanet imperfectus, aut nullus actus.*

65 *Actus quando poteſt expediri ſine præſentia judicis, ſi fiat in præſentia illius, & minùs ſolemniter, per hoc non vitiatur actus.*

66 *Citatio non neceſſaria nulliter facta non obeſt, nec actus nullitatem inducit.*

67 *Aſſenſus Regius in contractu reſeruatus, ſi in illo non requiratur, actus non vitiatur, ſi vel aſſenſus deficiat, vel minùs ſolemniter apponatur.*

68 *Electio dat plenum jus in habitu tantum, confirmatio exercitium illius actus.*

69 *Confirmatio nihil noui iuris concedit, ſed tantùm exercitium iuris per electionem quæſiti.*

70 *Electus poteſt judicialiter confirmationem ſuæ electionis petere, & Superiorem vt confirmet, compellere.*

71 *Confirmationem electionis petens nullam petit gratiam, cùm pleno jure innitatur.*

72 *Superior ad quem ſpectat electionis confirmatio, tenetur ex debito electionem confirmare, ſi nihil obſtet.*

73 *Confirmatio ſicut eſt debita ex parte electi, ita ex parte confirmare debentis eſt neceſſaria.*

74 *Generalis in Religione S. Auguſtini quomodo confirmat Prouinciales.*

75 *Reſcripta & indulta intelligenda ſunt prout de jure.*

76 *Verba intelligi debent ſecundùm terminos habiles, & diſpoſitionem legalem.*

67 *Confirmator poteſt, & tenetur antequam confirmet inquirere de identitate electi, & de forma electionis, etiam abſque contradictore.*

78 *Confirmatio electionis fieri poteſt extraiudicialiter, agendo priuata ſcilicet ſcientia, & per viam judicij contradictorij cum proceſſu.*

79 *Confirmator quando procedit judicialiter, tenetur partes citare, & iuris ordinem ſeruare.*

80 *Confirmatio etiam temporalis dignitatis poteſt fieri etiam per viam judicij.*

81 *Iudex ſi poteſt procedere vt ordinarius, vel delegatus, electa vnaqvia, licèt inutili, non poteſt ad aliam redire.*

82 *Poſſeſſionem propria auctoritate apprehendendi facultatem habens ſibi præjudicat adeundo iudicem incompetentem.*

83 *Confirmator non debet ex abrupto, & inordinatè ad electionem procedere.*

84 *Crimina electo oppoſita plenè debent probari ad impediendam electionem.*

85 *Priuari ſuo officio nullus poteſt, niſi priùs audiatur, & conuincatur.*

86 *Electus ad officia electiua habet firmum jus, & non poteſt eo ſpoliari ſine cauſa.*

87 *Regularium in cauſis ſummariè proceditur, & admittuntur officiorum priuationes leuioribus de cauſis, ſed reſeruato ſemper iuris ordine.*

88 *Prælati manuales, quorum Prælatura non eſt electiua, amoueri poſſunt ab officiis ad Superiorum arbitrium.*

89 *Superior non poteſt ſine cauſa profeſſum in vna prouincia ad aliam transferre.*

90 *Superior non poteſt officio manuali ſubditum ſpoliare, ſi faciat malo animo, vel odio.*

91 *Verba*, ſi ſibi viſum fuerit, *importat viri boni arbitrium.*

92 *Verbum* videor, *importat arbitrium boni viri.*

93 *Arbitrium boni viri debet eſſe regulatum à iure communi.*

94 *Arbitrium boni viri non eſt libera diſpoſitio.*

95 *Verba quando applicari poſſunt ad arbitrium liberum, & regulatum, debemus intelligere de arbitrio regulato.*

96 *Iudex, cui conceſſum fuit abſolutum, & liberum arbitrium, poteſt ſine cauſa cognitione, & partis citatione procedere.*

97 *Commiſſum vbi aliquid fuerit per verba denotantia arbitrium boni viri, tenetur Iudex obſeruare, & ſequi omnes Canones juris.*

98 *Deuolutio ceſſat quoad non culpabiles.*

99 *Præcepti pro iuſtitia in dubio præſumendum eſt.*

100 *Laici in electionibus quando intereſſe poſſint?*

101 *Principis ad regalia pertinet perſonam nominare, quæ Regularium electionibus, quando timetur vis, interſit.*

102 *Rex pro ſcandalis, & ſeditionibus ſedandis etiam inter Religioſos, & Eccleſiaſticas perſonas politica vtitur juriſdictione.*

103 *Notarius laicus ſi interſit electioni ad ſcribenda illius acta, non vitiat ipſam electionem.*

104 *Conſeruatio illarum rerum, & diſpoſitionum, in quibus Rex manum appoſuit, attendenda eſt.*

105 *Præcepta*

105 *Præcepta Canonica relaxantur propter Regum, & Principum prærogatiuam.*

106 *Appellationis judex non poteſt judicare, niſi coram eo productis, & viſis actis primæ inſtantiæ.*

107 *Sententia lata coram ſecundo iudice, non reproductis actis primæ inſtantiæ, eſt ipſo iure nulla.*

108 *Proceſſus non eſt in forma probanti, ſi non ſit à Notario actuario authenticatus, & ſubſcriptus.*

109 *Sententia ex proceſſu non ſubſcripto à Notario actuario eſt nulla.*

110 *Formæ omiſſio actum vitiat.*

111 *Forma eſt de genere indiuiſibilium.*

112 *Electio quæ erat facienda de triennij tempore, nulla erit, ſi fiat de longiori.*

113 *Tempus certum aſſignatum alicui officio, currit officiali etiam impedito.*

124 *Attentata committuntur non ſolùm exequendo ſententiam à qua appellatum fuit, ſed etiam in denegando appellationem interpoſitam.*

115 *Appellatio ab electione interpoſita quando ſuſpendat.*

116 *Sententia ſuper confirmatione electionis judicialis, eſt appellabilis, ſicut alia qualibet ſententia.*

117 *Attentata eſt poſſeſſio cujuſdam cathedræ poſt appellationem ab oppoſitore interpoſitam.*

118 *Sententia per quam confirmatur electio eſt definitiua.*

119 *Sententia priuationis alicujus officij eſt appellabilis.*

120 *Sententia ſuſpenſionis, aut priuationis officij, aut vocis actiuæ, & paſſiuæ in Regularibus eſt appellabilis.*

121 *Geſta per ſuſpenſum poſt appellationem à ſuſpenſione interpoſitam ſuſtinentur.*

122 *Regularibus prohibita eſt appellatio à ſententiis ſuorum Superiorum, vbi proceditur extraiudicialiter per modum viſitationis, & ad correctionem morum.*

123 *Prælatus in modo viſitandi, vel corrigendi ſi excedat, tunc licitum eſt appellare.*

124 *Sententia reuocationis via executiua ſemel conceſſa, eſt appellabilis.*

125 *Poſſeſſor officij non eſt priuandus illius vſu, pendente lite ſuper priuatione.*

126 *Continuans, qui eſt in quaſi poſſeſſione eligendi, non attentat.*

127 *Actus quando eſt conſequutiuus & acceſſorius ad titulum, qui præcedit litem, non dicitur attentatus, licèt ſit geſtus poſt litem motam.*

128 *Confirmatio dum pendet, non eſt electus à ſua poſſeſſione amouendus, ſi eam habuerit.*

129 *Poſſeſſor in vim contractus celebrati ſub conditione impetrando aſſenſum Apoſtol. non poteſt ſua poſſeſſione ſpoliari, pendente dicti aſſenſus impetratione.*

130 *Poſſeſſor antiquior eſt præferendus, & manutenendus.*

131 *Prouincialis electus à Capitulo, cuius electio fuit caſſata à Generali, & alius eius loco electus, poteſt appellare, & interim eſt manutenendus.*

1 R. P. M. Franciſcus Nuñus, die 28. Octobris 1641. electus fuit in Prouincialem Ordinis S. Auguſtini Prouinciæ Bæticæ, & ſtatim à Præſide Capituli per P. Generalem deputato, & ad abundantiorem cautelam ab Eminentiſſ. & Reuerendiſſ. D. meo Cardinale Fachinetto, in Regnis Hiſpaniarum tunc temporis Nuntio Apoſt. confirmatus & approbatus fuit, ac ab omnibus acceptus, & obeditus, itavt per annum & vltra in pacifica Officij poſſeſſione permanſerit. Sed deinde introducta cauſa in Romana Curia ſub prætextu obtinendæ confirmationis à Reuerendiſſimo P. Generali, fuit à ſanctæ memoriæ Vrbano VIII. facultas ei conceſſa, vt Capitula duo immediatè præcedentia, ac in eis ſequuta quæcunque, electiones, & alia acta auctoritate Apoſt. annullare liberè & licitè poſſet, itavt quicquid illius facultatis vigore per eundem Reuerendiſſimum P. Generalem geſtum, actum, & ordinatum fuerit, id ab omnibus dictæ Prouinciæ Fratribus obſeruandum foret. Qua facultate Reuerendiſſimus vtens non tranſportatis actis, nec habita cauſæ cognitione, nec partibus citatis, & auditis, prædicta duo Capitula annullauit, & nulla ac inualida fuiſſe & eſſe declarauit, & in Prouincialem R. P. Fr. Ioannem Button. nominauit, & à ſua poſſeſſione expellendum eſſe dictum R. P. Nuñum declarauit. Verùm cùm multa circa obreptionem, & ſubreptionem litterarum à P. Generali ſuper præmiſſis expeditarum fuerint deducta tam in tribunali Nunciaturæ quàm in ſupremo Caſtellæ Conſilio, fui conſultus quid iuris mihi videbatur, & reſpondendum eſſe duxi provt infrà.

Legalis eſt apud noſtros concluſio, quod ille qui de tempore litis motæ, provt erat P. M. Nuñus, officij ſui poſſeſſionem obtinebat, ſummariiſſimi poſſeſſorij remedio in ea manutenendus eſt, & ab aduerſarij perturbationibus tuendus, *toto tit. ff. uti poſſidetis, §. re tinendæ, Inſt. de interdict. cap. cùm veniſſent, de inſtitut.* & in terminis, quod pro tuenda poſſeſſione officij competat dictum remedium, probant Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, de teſtam. verb. duas habens filias, n. 4.* Ioan. Vincent. de Anna *alleg.* 103. Maſtrill. *de magiſtrat. lib. 1. cap. 27. num. 33.* Seſſe *Aragon. deciſ. 389. num. 1. & 2. p. 4.* 2

Et in Regulari idem reſoluit Monald. *conſ.* 104. *n.* 22. *& 23. vol.* 2. vbi quod Regularis ſuo officio non poſſit priuari abſque citatione, & cauſæ cognitione. 3

Et magis in terminis in Prouinciali ſuo officio per P. Generalem priuato, quod habens ſe pro ſpoliato poſſit remedium recuperandæ intentare, tradit Valenz. *conſ. 44. ex n. 1. vſque ad 12. lib. 1.* 4

Non obſtat quod dictus P. Nuñus, & alij fuerint ab officiis ſuis amoti de mandato Regni Generalis, ex commiſſione ſibi data à Sanctiſſimo, vt ad amotionem, & priuationem huiuſmodi executiuè procederet: Quia nihilominus tenebatur ipſe Reuerendiſſimus priùs citari facere dictum P. Nuñum, & conſortes, eoſque audire, vt reſcripto Principis, quo jubetur aliquem ſuo officio priuari, probat *l. meminerint, C. vnde vi, l. ſi non cognitio, C. ſi contra jus, cap. conquerente, de reſtit. ſpoliat. l. 2. tit. 13. lib. 4. Recop.* vbi ſtatuitur Regia mandata, quibus jubetur aliquem à ſua poſſeſſione amoueri, non eſſe exequenda. Afflict. *dec. 361. n. 35. verſ. nec obſtat quartè, & num. 36.* Burg. de Paz *conſ. 25. num. 5.* Azeued. *in l. 2. n. 23. cum ſeqq. tit. 13. lib. 4. Recop.* Cumia *in ritibus Siciliæ, cap. 38. num. 295. cum ſeqq.* Menoch. *conſ. 1002. num. 12. & 13. lib. 11.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 1. c. 167. n. 52.* Giurba *conſ. 67. num. 32.* 5

Quod quidem procedit etiamſi Princeps expreſsè dicat aliquem debere à ſua poſſeſſione amoueri; adhuc enim in tali amotione procedendum eſt iuris ordine ſeruato, ex doctrina Innoc. *in cap. cùm olim, il 2. n. 2. de priuil. & in cap. 1. de conceſſ. præb. in 6. collect. 2.* Nauar. *in cap. cùm contingat, de reſcript. cauſa 3. nullit. per tot.* Afflict. *in Conſtit. Neapol. rub. 24. num. 50.* Cumia *loco citato*, qui expreſsè loquitur in mandato Regis, in quo jubetur aliquem à ſua poſſeſſione amouendum, & ſubiungit incautum, & imprudentem eſſe judicem, 6

qui poſſeſſore inaudito illud executioni demandauerit.
7 Idem locum habet in reſcripto Pontificio præci-
piente aliquem ſuo beneficio priuari, vt per Menchaq.
contron. illuſtr. lib. 1. cap. 41. n. 25. & 26. Petra de poteſt.
Principis, cap. 19. ex n. 17. Modern. de ſupplicat. ad San-
8 ctiſſimum, cap. 7. ex n. 40. & ſeqq. & n. 50. & 52. Anell.
Amat. conſ. 17. n. 8. & 9. vbi quod poteſtas Papæ, non
eſt tam ampliſſima in auferendo beneficio, quàm in
conferendo. Ego in collect. ad cap. cùm olim, de re iudic.
n. 4. & in noſtra ſpecie Fr. Emman. Rodrig. quæſt. Reg.
tom. 1. quæſt. 6. art. 8.
9 Et in qualibet legis, aut ſtatuti diſpoſitione contra
publicam, aut priuatam vtilitatem facti, vt poſſit per
viam appellationis, ſupplicationis, aut ſimplicis quere-
læ impugnari, tenent DD. in cap. cùm omnes, de conſt.
vbi Abb. n. 2. Imol. n. 19. & Barbat. n. 14. Item Franch.
in cap. conſuluit, il 3. in fine, ſub n. 5. de appellat. Bald. in
l. 1. §. ſimilique modo, n. 1. ad fin. C. de Latina libert. tol-
10 len. vbi quod ſententia iudicis fortior eſt ſententia ſta-
tuti, quia à ſententia ſtatuti poteſt Principi ſemper ſup-
plicari, à ſententia autem iudicis, ſi tranſierit in rem
iudicatam, non poteſt appellari, quod etiam benè ex-
plicat Dec. conſ. 334. n. 5. Gutier. practic. lib. 3. q. 33.
n. 10. Rot. deciſ. 51. n. 6. p. 2. diuerſ.
11 Et interim quod diſputant de validitate legis, non
poteſt innouari contra poſſeſſionem illius qui eam im-
pugnat, ſed debet lite pendente in ſua poſſeſſione ma-
nuteneri, vt in terminis decidit Rot. deciſ. 41. n. 8. &
per tot. p. 2. diuerſ. ibi: *Quartò non obſtat, quod vbi
actus à lege permittitur, non poteſt turbatio, vel ſpolium
conſiderari*, ad tradita per Socin. iun. conſ. 48. n. 6. lib. 2.
& conſ. 68. n. 31. lib. 3. & per tot. inter conſilia Butrij
conſ. vlt. n. 10. quia id non procedit quando legis vali-
ditas eſt in controuerſiam deducta, & ſuper ea lis pen-
det, tunc huiuſmodi iudicio pendente non debet quis
12 commodo ſuæ poſſeſſionis priuari, per ea, quæ tradit
Abb. in cap. 1. n. 4. vt lite pend. Dices per illum text. lite
pendente ſuper validitate priuilegij non eſſe aliquem
priuandum vſu poſſeſſionis, vel quaſi, etiamſi ſit con-
tra ius, &c. Et in dictis ſtetit eadem Rot. dec. 50. 64.
& 70. d. p. 2. diuerſ. quarum deciſionum meminit Aloyſ.
Ricc. in collect. deciſ. collect. 2180. verſ. amplia 13. &
ſequuta eſt eadem Rota in Aſſiſienſi ſtatutorum, 22.
Maij 1619. coram ſanctiſſimo D. N. Gregorio XV. quæ
habetur apud Poſt. in fine ſui tract. de manuten. dec. 147.
num. 6. & 7.
13 Et in executione litterarum Apoſt. quod lite pen-
dente ſuper ea poſſeſſor ſit in ſua poſſeſſione manute-
nendus, cenſuit Rota apud Marcheſ. de commiſſion. p. 1.
pag. 964. n. 4. & 6. & reſoluit Poſt. in tract. de manutenen.
obſeru. 46. n. 13. & 24. vbi n. 25. addit quod etiam quod
litteræ Apoſt. fuerint jam executæ de facto, & non ci-
tato primo poſſeſſore, poterit ſi ſe non habuerit pro
ſpoliato ratione ciuilis poſſeſſionis animo retentæ,
non obſtante dicta executione de facto, & in gradu
appellationis petere ſe in ea manuteneri, & ad natura-
lem ab aduerſario detentam reſtitui: & n. 16. reſoluit
hoc procedere etiamſi in litteris Apoſtol. adſit clauſu-
la, Parito Breui.
Et in executione rei iudicatæ certum eſt tertium,
qui ſe opponit, poſſe illam impedire, itavt contra eum,
& in ſui præiudicium, ac in ſuis bonis ea fieri non poſ-
24 ſit; eſſet enim quemquam, antequam condemnetur, re-
bus ſuis ſpoliare, Azin. in praxi ciuili, p. 1. cap. 2. §. 31.
limit. 25. in princ. pag. 149. Couar. pract. cap. 16. n. 3.
verſ. tertiò ſolet tradi ſpecies, Cartbar. deciſ. 52. n. 2.
Ioſeph. Ludou. dec. 26. n. 15. Peguera dec. 106. Sigiſm.
Scacc. de appellat. quæſt. 17. limit. 6. membr. 4. n. 52. Par-
lad. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 4. §. 5. in princip.
Paſchal. de patria poteſtate, p. 1. cap. 8. n. 157. Modern.
de Regia protect. p. 4. cap. 4. à princip. Barbat. in tract. de
aſſiſtentia, gloſ. 4. n. 24. ad fin. verſ. mandatum tamen eſt,
aliàs n. 56. in 2. edit.
Nec ſuffragari poteſt R. P. Butrono quod in aliqui- 15
bus monaſterijs ſe fecerit in Prouincialem recognoſci,
quia id factum fuit inaudito & minimè citato dicto
R. P. Nuño, & iudicialiter conuicto ad dimittendam
ſuam poſſeſſionem, prout requirebatur in c. licèt Epiſ-
copus, de prabend. in 6. vbi notant DD. Put. deciſ. 44.
lib. 1. in 2. edit. Lancel. de attent. p. 3. cap. 14. q. 13. Ni-
col. Garc. de benef. p. 11. cap. 3. n. 323. cum ſeqq & p. 3.
cap. 2. ex n. 139. vbi n. 145. refert ſic declaraſſe ſacram
Cong. Flores de Mena var. quæſt. 13. num. 20. Gutier.
conſ. 10. num. 13. vbi agit de poſſeſſione capta ſuperio-
ris auctoritate, à qua amoueri quis non poteſt iuris
ordine non ſeruato, Modern. de Regia protect. p. 2. 16
cap. 15. ex num. 20. & p. 3. cap. 7. n. 10. & n. 75. & ali-
qua cumulat Nauar. in ſchol. ad l. defenſionis facultas,
C. de iure fiſci, lib. 10. optimè Rota apud Farin. de-
ciſ. 187. n. 1. ad fin. tom. 1. in poſthum. aliàs p. 3. recent.
vbi quod executor etiam merus debet poſſeſſorem ci- 17
tare ad priuationem poſſeſſionis: & num. 2. ſubdit
quod clauſulæ prægnantes non poſſunt tollere hanc
citationem.
Vnde benè infertur ad deciſionem cap. conquerente, 18
de reſtit. ſpoliat. vbi violentia dicitur quam iudex facit
ſpoliando poſſeſſorem iuris ordine non ſeruato, & ibi
notant DD. gloſ. in d. cap. licèt Epiſcopus, de prabend.
in 6. Menoch. remed. 8. recup. n. 8. 19. & 23. Burg. de
Paz conſ. 25. n. 13. cum ſeqq. Cumia ad ritum 36. Sicil. 19
n. 280. & ſeq. Et poſſeſſio hoc modo capta dicitur per
vim expulſiuam Reip. in l. naturaliter, §. nihil commune,
ff. de acquir. poſſeſſ. n. 59. Rot. dec. 539. n. 2. part. 1. re-
cent. Et ſpolium hoc modo factum non dicitur turbi-
dum, ſed patens. Rot. deciſ. 365. n. 1. & dec. 555. n. 2.
part. 1. recent. Hinc oritur, quod poſſeſſio capta per
prouiſum Apoſtol. poſſeſſore non citato, non eſt ma- 20
nutenibilis, Poſt. de manutent. obſeru. 12. n. 57. Nogue-
rol. alleg. 15. n. 189. & 190. Rota coram Buratto inter
eius impreſſas, deciſ. 263. n. 3. & deciſ. 527. n. 2. & coram
Duran. deciſ. 385. n. 6.
Addo quod poſſeſſio de facto capta à R. P. Butro- 21
no eſt turbatiua, & per conſequens non manutenibilis,
Rota coram Buratto deciſ. 285. n. 5. & quæ dedit cau-
ſam liti, qua pulſatus R. P. Nuñus ſtatim ad iudicium
ſummariiſſimum manutentionis conuolauit, gloſ. verb.
pacificam, in cap. commiſſa, de elect. in 6. quam ad hoc
notat Archid. ibi, n. 1. Socin. ſen. conſ. 76. n. 4. vol. 1.
Dec. conſ. 54. n. 28. & 29. lib. 4. Greg. XV. dec. 4. n. 2. &
ibi addit. lit. A, & deciſ. 569. n. 4. vbi fuit dictum, poſ-
ſeſſionem ex qua lis ſumpſit originem, non eſſe manu-
tenibilem, Cancer. lib. 3. var. cap. 4. n. 93. & 95. vbi 22
quod ſi facio circa poſſeſſionem aliquem actum, eam
propria auctoritate capiendo, de quo aduerſarius ſtatim
conqueſtus eſt, talis poſſeſſio non dicitur manutenibi-
lis, Fontanel. de pactis nupt. tom. 2. clauſ. 7. gloſ. 3.
part. 10. n. 56. & 57. Ramon. conſ. 56. n. 5. cum ſeqq. &
conſ. 58. n. 3. Poſt. d. tract. de manut. obſeru. 17. n. 44. cum
ſeqq. Noguerol. alleg. 18. num. 55. & 67. & alleg. 25.
num. 192. & alleg. 26. numer. 181. & alleg. 28. nu-
mer. 65. Rota deciſ. 291. num. 12. parte 6. recentior. &
coram Duran. deciſ. 330. numer. 4. & deciſ. 349.
num. 1.
Secundò pro parte R. P. Nuñi ponderatur eius poſ- 23
ſeſſionem præferendam eſſe cuicunque aliæ P. Butroni,
quia antiquiorem, & titulatam, cap. licèt cauſam, de pro-
bat. Couar. pract. cap. 17. ad fin. verſ. duodecimò, Sued.
conſ. 28. num. 24. Afflict. deciſ. 327. num. 2. Marcſ-
cot, var. reſol. lib. 1. cap. 59. num. 3. Thoro in compendio,
part. 2. verb. poſſeſſor antiquus, pag. 452. & verb. poſſeſ-
ſor iuris creandi, colum. 3. Poſt. de manut. obſeruat. 71.
Rota deciſ. 139. n. 37. & 39. tom. 6. recent. & deciſ. 156.
num. 1.

Google

num.1.& deciſ.240.num.6.part.2. recent.& deciſ.102. num.2. & deciſ.110. num.2. part.5. recent. & coram Buratto *deciſ.13.num.66.& deciſ.139.n.1.& dec.250. num.1.*

24 Tertiò pro eadem parte fuit allegatum, quod dum agitur de exceptionibus oppoſitis contra prætenſam electionem P. Burroni, & dum tractatur de earum iuſtitia, non poteſt idem P. Burron. electus adminiſtrare, Alex. ad Bartol. *in l.1. de glande legenda, lit. B.* Vincent. de Franchis *deciſ.419.n.1.* Auiles *ad cap.5. Prætor, verb. ſuſpendendum, num.4.* Rouit. *in pragmat.2. de adminiſtrat. num.43.* Capiblanc. *ad pragm.5. de Baron. num. 103. verſ. ſed ante captam*, Axeued. *ad Curiam Piſanam, lib.2. cap.4. num. 54.* Cabed. *Portugal. deciſ.112. ad fin. part.1.* Amendol. ad Franch. *deciſ.210. num.23.* Modern. *de Regia protect. p.3. cap.8. num.19.*
25 Aloyſ. Ricc. *in praxi, p.4. reſol.54. per tot.* Ego *in collect. ad c. fin. de iudic. n.6.* Optimè Cæpol. *caut.234.* incip. *Si quis vult*, vbi dicit quod lite introducta ſuper nullitate electionis, antequam fiat, eam ſuſpendit: ſequitur Amendol. *ad d. deciſ.210. num.27.* Tamburin. *de iure Abbatum, tom.1. diſp.5. quæſt.22. num.17.* vbi eandem concluſionem comprobat, & quod non poſſit fieri electio. Et Amaya *in l.2. C. de decurion. lib.10. ex*
26 *num.22. cum ſeqq.* latè probat, quod electus pendentibus obiectionibus non poteſt adminiſtrare etiamſi adminiſtrationem inceperit, ex Phœbo *Portug. deciſ.65. à princ.* & Ego *in addit. ad commentaria parentis in Ordin. Regni Portugal. tit.67. num.8. pag.65.* Et de inquiſito, vel accuſato accuſatione pendente, Cabed. *Portug. deciſ.84. num.18. p.2.* Tamburin. *d. diſp.5. q.20. num 8.*

27 Eſt namque ad hoc propoſitum litteris aureis notanda doctrina Innocentij *in cap. veniens, il 2. de teſtib.* reſoluentis quòd exiſtens in poſſeſſione alicuius officij impedire poteſt aliam electionem de eodem officio faciendam, etiamſi non probet rectitudinem electionis, quia ad hunc effectum ſufficit probare ſe electum, licet non ſe rectè electum probet: ſequitur *ibi* Zabarel. dicens eſſe centum manibus notandum, Pereg. *de fideicom. art.48. n.31.* Rot. *deciſ.698. n.3. p.2. recent.* vbi quod nullitas tituli non debet diſputari in iudicio retinendæ.

28 Non obſtat quod in litteris Apoſt. in aliis R.P. Generalis inſertis adſunt clauſulæ multùm prægnantes, quæ manutentionem impedire poſſunt, quia reſpondetur eaſdem clauſulas tanquam dictis litteris acceſſorias, earum naturam ſequi, Surd. *deciſ.7. n.28. & 29.* Caſtill. *tom.6. controuerſ. c.168. à num.13.* Modern. *de ſupplicat. ad Sanctiſſimum, p.2. c.26. num.64.* Et in dubio vtrùm decretum irritans irritet, necne, non impeditur manutentio interim dum diſputatur de vi dicti decreti, Nicol. Garc. *de benefic. p.5. cap.1. num.430. cum ſeqq.* Beltramin. *ad Greg. XV. deciſ. 283. num.8.* Roman. *conſ.58. num.1.* Modern. *de Regia protect. part.3. cap.10. n.161. & ſeq.* Poſt. *de manut. obſeru.46. num.14. & 15.* Rot. *deciſ.752. n.6. p.2. recent. & dec.48. n.5. p.1. recent.*

29 Minus obſtat quod Eminentiſſimus D. Nuntius eſt dictarum litterarum merus executor, proindeque habere iuriſdictionem tantùm ad exequendum, non verò ad cognoſcendum de exceptionibus oppoſitis. Quia ad huius dubij reſolutionem præmiſſa diſtinctione inter merum & mixtum executorem, de qua latè egimus in praxi exigendi penſiones, *p.2. quæſt.12. per tot.* reſpondemus Eminentiſſimum D. Nuntium eſſe dictarum litterarum mixtum executorem, ac proinde aſſumere poſſe partes iudicis procedendo iudicialiter, & cognoſcendo de exceptionibus, ac ſuper eis pronuntiando. Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſſ.9. in annot. n.44.* Nicol. Garc. *de benefic. p.6. c.2. num.110.* Valenz. *conſ.9. num.2. tom.1.* Amat. Roderic. *de execut. ſentent. cap.2. num.39.* Gregor. XV. *deciſ.337. num.17.* & ab illius pronuntiatione dari appellationem ſuſpenſiuam, quia non debet quis dimittere ſuam poſſeſſionem ad verbum executoris, Marc. Anton. *var. reſolut. lib.1. reſol.50. num.6.* Nicol. Garc. *d. p.6. c.2. n.112. cum ſeqq.* Gregor. XV. *deciſ.69. n.7. & deciſ.91. num.3.* Rota *deciſ.701. n.5. p.2. recent.* quod ex ſequentibus comprobatur fundamentis.

Primò, quia dictus R.P. Nuñus, & conſortes ab anno cum dimidio & vltra legitimè in poſſeſſione officiorum ſuorum perſiſtunt, à qua non debent amoueri niſi prius citentur, eorumque rationes diſcutiantur, non enim quis eſt à ſua poſſeſſione expellendus, niſi eo prius vocato, & audito, Card. *conſ.75. in princ. verſ. verùm poſſeſſio*, Nicol. Garc. *d. cap.2. n.110.* Greg. XV. *deciſ.500. n.5.* cum aliis ſupra citatis *n.15.* Et hoc caſu, quando ſcilicet agitur de remouendo poſſeſſore, omnis executor eſt mixtus, idem Greg. *d. deciſ.500. n.6.* Beltramin. *ad eundem deciſ. 413. ſub n.4. in princ.* vbi id maximè intelligit quando ille, qui eſt in poſſeſſione, docet de titulo colorato, & tunc executor tenetur aſſumere partes iudicis, Achil. de Graſſis *ſuper reg. de triennali, deciſ.6. n.4.* Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib.11. q.10. n.33.* vbi ampliat etiamſi non adſit clauſ. *Vocatis vocandis.* 30

Secundò, quia nunc agitur de executione ſententiæ quam R. P. Generalis pronuntiauit ſuper priuatione nonnullorum, & admiſſione aliorum ad munus Officialis, Priorum, & Definitorum, & nulli dubium eſt poſſe in hoc euentu recurri ad Eminentiſſimum D. Nuntium tanquam iudicantis ſuperiorem, illumque teneri iudicialiter cognoſcere de exceptionibus oppoſitis, & ſuper eis pronuntiare, ad not. per Menoch. *de arbitr. lib.1. quæſt.38. num.6.* Sigiſm. Scacc. *de appellat. quæſt.17. limit.10. num. 46.* 31

Tertiò, quia *per clauſ. Contradictores*, &c. in prædictis litteris inſertam cenſetur conceſſa facultas iudicialiter procedendi. Ita Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rub.11. c.13. n.235.* Marc. Anton. *var. reſolut. lib.1. reſ.112. caſu 16. verſ. tertiò facit*, Rot. *deciſ.616. n.4. p.2. recent.* 32

Quartò, quia ex contextura earundem litterarum conſtat, quod Generalis non præmiſerit neceſſariam cognitionem, quo caſu etiam merus executor poteſt de exceptionibus in executione oppoſitis cognoſcere, & ad illarum verificationem deuenire: ſolùm enim vbi omnis præceſſit cognitio, nuda remanſit executio, quæ ſola mandata dicitur, vt ex Bart. Morla, & aliis reſoluit Cancer. *var. reſol. lib.2. cap.15. numero 33.* 33

Quintò, quia licèt merus executor non habeat iuriſdictionem ad ferendam ſententiam ſuper exceptionibus oppoſitis, nihilominus tamen poteſt cognitionis cauſam ad ſuperiorem remittere, & interim in executione ſuperſedere. Menoch. *de arbitr. lib.1. quæſt.38. n.9. 11. & 12.* Flores de Mena *var. q.4. n.42. & q.12. n.17. & 18.* Marcheſ. *de commiſſ. in commiſſ. appellat. ab executione Breuium, n. 132. pag. mihi 328.* Scacc. *de appellat. q.17. limit.10. n.38.* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. lit. E, concl.500. n. 3. 4. & 9. & concl.501. n.1. & 2.* Modern. *de Regia protect. p.4. c.6. ex n.14.* vbi reſoluit merum executorem iuriſdictionem habere ad cognoſcendum de exceptionibus falſitatis, obreptionis, & ſubreptionis reſcripti ad hoc, vt ſuſpendat executionem. 34 35 36

Et in caſu quo opponitur de nullitate ob defectum citationis contra ſententiam, de cuius executione agitur, eſt indubitatum quod executor etiam merus debet cognoſcere de oppoſitis exceptionibus ad effectum ſuperſedendi in executione, vel illam denegandi, necnon 37

remittendi cauſa ad Superiorem, Imol. in Clem. 1. verſ.
ſed nunquid, & ibi Zabarel. n. 6. de re iudic. Cancer. var.
reſol. lib. 2. cap. 15. num. 35. & 36. cum ſeqq. in 2. edit.
Franc. Molin. de brachio Regio, lib. 2. cap. 38. num. 23.
cum ſeqq. Theſaur. quaſt. forenſ. lib. 3. quaſt. 1. num. 4.
cum ſeqq. Leo Valent. deciſ. 168. part. 2. Valenzuel.
conſ. 9. num. 8. Ego in collect. cap. de cætero, num. 7. de re
iudic.

38 Et in omni euentu vbi adeſt poſſeſſor in beneficio,
vel præbenda, cuius poſſeſſionem alius de manu exe-
cutoris aſſumere prætendit, tunc talia executor debet
audire poſſeſſorem etiam intruſum, & aſſumere partes
iudicis. Ita Butr. in cap. fin. n. 7. de præſumpt. vbi Abb.
ex n. 11. Felin. n. 16. 24. 27. 32. & 33. Garc. de benefic.
part. 6. cap. 2. §. 1. n. 110. & ſeqq. Seraph. deciſ. 1031.
numero 4. & deciſ. 1045. & deciſ. 1056. num. 3. Flores
de Mena var. lib. 1. quaſt. 12. numero 13. vbi dicit, quod
executores gratiarum Apoſtol. poſſunt cognoſcere de
39 legitimis exceptionibus, & num. 17. dicit, quod debet
cognoſcere ſuper cauſis allegatis, aliàs declarabitur
vim facere. Marcheſ. vbi ſuprà, num. 132. cum ſeqq.
Modern. de Regia protect. part. 2. cap. 13. num. 57.
cum ſeqq. & latiùs in tract. de ſupplicat. ad Sanctiſſ.
part. 2. c. 34. à num. 78. Beltramin. ad Greg. XV. dec. 413.
num. 14.

Ex quibus omnibus reſultant contra litteras, de quarum executione agitur, plures & inſanabiles nullitates, de quibus diſtinctè agemus ad faciliorem præſentis intelligentiam.

NVLLITAS I.

Quia ſententia non iuſtificatur ex reſcripto, nec ex actu.

40 EX ſupradictis iam conſtat, principalem nullitatem
deduci ex defectu citationis omnium intereſſe ha-
bentium, & ideo quæ illis non citatis geſta fuerunt,
debent reuocari, & denuo audiri, ac cum eis aliàs legi-
timis poſſeſſoribus cauſam agitari, vt tradit Mangil.
de euiction. quaſt. 177. ex num. 22. & num. 25. cum tri-
bus ſeqq. vbi quod ſententia in actione reali non po-
teſt exequi contra poſſeſſorem, ſi non fuerit cum eo li-
tigatum, vel ſit alius quàm comprehenſus in executio-
ne, & quod nullus poteſt à ſua poſſeſſione eiici abſque
citatione, & generaliter quod ſententiæ executio non
41 poſſit fieri abſque partis citatione, Ruin. conſ. 128.
vol. 5. Ceuall. commun. contra commun. p. 3. quaſt. 809.
num. 24. cum ſeqq. Rot. deciſ. 284. num. 5. cum ſeqq. p. 5.
42 recent. Omnis enim ſententia iuſtificatur ex actis pro-
43 ceſſus, Rot. deciſ. 588. num. 3. p. 1. recent. Et ſine illis ni-
hil probat, nec pro ea præſumitur, Barx. dec. 37. n. 4.
& 5. Peregr. de fideicom. art. 26. n. 16. lib. 1. vbi quod
nihil probat non exhibito proceſſu, Noguerol. al-
leg. 52. num... Rota coram Buratto deciſ. 76. n. 2. cum
duobus ſeqq.
44 Quod quidem locum habet, quamvis iudex enun-
tiet in ſententia præceſſiſſe omnia acta neceſſaria, quia
adhuc ſi non exhibeantur, minimè credendum eſt ſen-
tentiæ. Charrar. de execut. ſentent. cap. fin. num. 19. Ste-
phan. Gratian. diſcept. forenſ. lib. 2. cap. 310. num. 89.
Noguerol. alleg. 12. n. 12. verſ. quod procedit: Pro quo
eſt text. in cap. quoniam contra, de probat. & in Auth.
ſi quis in aliquo, Codic. de edendo, Maſcard. de pro-
bat. concl. 22. numero 54. verſic. verum contrarium,
45 vſque ad numerum 59. vbi cum communi tradit iudici
non eſſe credendum, qui aſſerit præceſſiſſe acta iudicij,
& alias ſolemnitates, niſi ſententia fuiſſet partibus
præſentibus prolata, Alex. Trentacinq. var. reſolut.
lib. 2. tit. de ſentent. reſol. 4. n. 3. vbi loquitur quando
ſententia partibus præſentibus, & conſentientibus, &
non appellantibus fuit prolata, & num. 5. agit quando
ſententia partibus abſentibus fuit prolata, quia non
creditur iudici aſſerenti præceſſiſſe citationem, & alia
acta iudicij, idem Maſcard. concl. 35. n. 2. cum ſeqq. vbi 46
dicit non credi iudici aſſerenti in ſententia libellum, li-
tis conteſtationem, teſtiumque examen interueniſſe,
idem Alexand. Trentacinq. lib. 1. tit. de verb. ſignific.
reſol. 2. num. 30. cum ſeqq. dum ait, quod vbi fuerit ap-
pellatum à ſententia, ſiue ſit pars præſens, ſiue abſens,
non ex ea probatur præceſſiſſe neceſſariam cauſæ co-
gnitionem, cæteraque acta iudicialia: plura Genua de
verbis enunciat. lib. 2. cap. 9. bene Felin. in cap. cum in
iure, num. 14. de offic. deleg. vbi reſoluit ſententiam 47
enunciantem quendam eſſe procuratorem, non probare
mandatum, plura cumulat Modern. de ſupplicat. ad
Sanctiſſimum, p. 2. cap. 30. §. 4. n. 19. Sola enim longa 48
diuturnitas temporis ſubſequentis ipſam ſententiam,
poteſt inducere præſumptionem ſolemnitatis actorum,
ex Seraph. deciſ. 38. n. 4. & 5. vbi exemplificat in diu-
turnitate centum annorum, quem refert Noguerol. al-
leg. 12. num. 14. At Gonzal. ad reg. 8. num. 6. exempli-
ficat in diuturnitate triginta annorum. Verùm Alex.
Trentacinq. var. reſol. lib. 2. tit. de ſentent. reſol. 4. n. 17.
verſ. hinc eſt, vbi dicit duos annos ſufficere, ſi tranſie-
rint poſt ſententiam in rem iudicatam tranſactam; in
præſenti autem caſu nec annus tranſiuit, & ſententia
appellatione ſuſpenſa eſt.
Nec ex verbis enuntiatiuis dictæ ſententiæ pronun- 49
tiantis, & affirmantis eam cauſam fuiſſe agitatam cum
procuratore dicti R. P. Nuñi & conſortium, probatur
exiſtentia talis procuratoris, ex reg. Auth. ſi quis in ali-
quo, C. de edendo, notat Alex. conſ. 81. Viſo & diſcuſſo,
col. 7. vol. 3. & conſ. 89. circa fin. lib. 2. Golin. de procu-
rator. p. 3. cap. 3. num. 23. cum multis ſeqq. vbi tenet 50
notario aſſerenti tranſumptum fuiſſe à ſe confectum,
non credi, Modern. d. cap. 3. §. 4. num. 19. & de Regia
protect. part. 4. cap. 1. n. 58. cum ſeqq.
Multò minùs iuſtificatur ex mandato procuratorio 51
facto à R. P. Nuñ & conſortibus, & reproducto in
actis per R. P. Burron. quia non conſtat procuratores
in eo nominatos illud acceptaſſe, aut eo vſque vſos
fuiſſe; cùm omni iure certum ſit factum à procuratore
ante mandati acceptationem eſſe inualidum. Ita Bart.
conſ. 73. vol. 1. Imol. in l. qui in Domini, ff. de teſtam.
Alex. & Archid. in cap. is qui, de procurat. lib. 6. qui
poſt Compoſtellan. & Specul. tit. de procurat. §. 1. verſ.
ſed quid, dicunt quod ſi procurator antequam ſuſci- 52
piat mandatum, faciat aliquid tanquam procurator,
etiamſi ſciat ſe procuratorem conſtitutum, dummodo
non ſuſceperit mandatum, non valet, per text. in d.
cap. is qui, cap. vt ſuper, de appell. in 6. Et hæc eſt opi-
nio verior, & magis communis, vt per Curt. iun. conſ.
63. Alex. in l. licèt, C. de procurat. col. 1. Vant. de nullit.
tit. de nullit. ex defectu mandati, num. 115. verſ. tertiò
principaliter, Lap. alleg. 81. Caſſad. deciſ. 8. num. 12. de
reſtit. ſpol. & deciſ. 3. num. 4. de appellat. Ioſeph. Ludou.
concl. 46. ampl. 12. Sigiſm. Scacc. de appellat. quaſt. 5.
num. 27. verſ. moneor tertiò, & de re iudic. gloſſ. 4. q. 4.
num. 7. & num. 52. Golin. de procurator. p. 2. cap. 3. nu-
mero 10. poſt Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5.
cap. 877. n. 15. vbi ex Manent. deciſ. 22. num. 24. addit 53
quod procurator non dicitur facere actū procuratorio
nomine, ſi adhuc mandatum non recepit, nec de eo
notitiam habuit. Rota deciſ. 451. num. 1. & 2. p. 2. re-
cent. vbi ex hoc fundamento probat ſubſtitutionem à
procuratore factam virtute facultatis ad id ſibi con-
ceſſæ, nullam eſſe antequam acceptet mandatum.

Non obſtat ſi dicatur R. P. M. Lyanum Prouincia-
lem

lem vnà cum definitorio ſuæ electionis dediſſe manda-
tum procuratorium P. M. Thomæ de Paredes, qui il-
lud ſubſtituit in perſonam P. M. Petri de Villanueua,
qui cùm eſſet Romæ vti talis procurator aſſeritur
comparuiſſe in illa cauſa coram R. P. Generali; quia
reſpondetur procuratores à Definitorio temporali con-
ſtitutos expirare cum ipſo Definitorio, vt in terminis
reſoluit Borell. *in ſum.omnium dec.tit.de procur.n.459.
per gloſſ. verb. pro Eccleſia, in Clem. fin. de procurat.*
56 Deinde reſpondetur dictum P. Villanueuam à Defini-
torio pro ſuis cauſis conſtitutum procuratorem non
poſſe in vim talis mandati agere cauſas ſingulorum
de Definitorio, quia aliud eſt vniuerſitas, Definito-
rium, ſeu Collegium, & aliud ſingulares illius Colle-
gij, vt in terminis, quod procurator vniuerſitatis non
ſit procurator ſingulorum, probat text. *in l.2.C.quod
cuiuſque vniu.nom. cap.qui manumittitur, 12.q.2.* Loſ-
ſæ, *de iure vniuerſ.p.1.c.2.n.22.* Golin. *de procurat.p.1.
c.3.n.25.*

NVLLITAS II.

Ex nulla caſſatione reſultans.

REuerendiſſimus P. Generalis nulliter & iniuſtè
proceſſit ad caſſationem electionis factæ in per-
ſonam R.P. Nuñi, tam ex defectu poteſtatis, quàm ex
defectu cauſæ.
57 Quod ad poteſtatis defectum attinet, certum eſt in
facto, Eminentiſſimum D. Card. Fachinettum de illo
tempore in Regnis Hiſpaniarum Nuntium Apoſt. cum
facultate Legati de latere eam electionem confirmaſſe,
prout poterat per text. expreſſum *in cap. ſi Abbatem,
§.1. de elect. lib. 6.* ibi: *Huiuſmodi verò Legatus, qui
maius omnibus poſt Romanum Pont. in prouincia ſibi
decreta imperium cenſetur habere, Archiepiſcoporum,
Epiſcoporum, & exemptorum electiones poteſt ex officio
confirmare*, &c. Ego ipſe *de iure Eccleſ. lib.1. cap.19.
num.* 250. & rationem aſſignat text. quia Legatus eſt
iudex competens contra exemptos, refero *de officio &
58 poteſt. Epiſcop.p.3.alleg.123.n.32.& 33.* & hinc exem-
59 ptus à iuriſdictione ordinaria non eſt pariter exem-
ptus à iuriſdictione Legati, ſed illi ſubiectus. Fr. Em-
60 man. *quæſt. Regul. tom.2. quæſt.63. art.4.* Et prouiſus
ab Illuſtriſſimo Nuntio, dicitur prouiſus Apoſt. Ge-
min. *in d.c.ſi Abbatem, n.5.* vbi Franeb. *n.4.* Viuian.
*de iurepatron. lib.11.c.4. n.114. ante verſ. vt eum au-
tem.* Ego *in d.c.ſi Abbatem, n.4.*
61 Et in terminis, quod confirmatio electionis facta
per Eminentiſſimum D. Card. Facbinettum Hiſpania-
rum Nuntium, dicatur confirmatio Apoſtolica, reſol-
uit Bayſ. *de elect. p.3.c.43.n.1.tom.15. tract. pag.402.*
ibi: *Hodie tamen eſt deciſum, vt Legatus à latere va-
leat, & poſſit in prouincia ſibi decreta confirmare electio-
nes Epiſcoporum, Archiepiſcoporum, Patriarcharum, &
aliorum exemptorum*, ita tradit Ioan.Andr. & Panor. *in
d.cap.nihil*, & idem Ioan.Andr. Panor.Hoſt. Ægid. &
Innoc. *in c.cùm venerabilis, de conſuet.* text. *in c.ſi Ab-
batem, de elect. in 6.*&c. Boër. ad Mand. *de elect. c.56.
lit. X, verſ. coram Papa, d. tom.15.* ibi: *Quid ſi non
compareant iſti coram Papa, ſed coram Legato Apoſtol.
Sedis à latere miſſo, qui eſt in prouincia, nunquid ſuf-
ficit? Credo quod ſic, nam talis Legatus benè poteſt con-
firmare electiones exemptorum*, &c. Lauor. *var. lucub.
tit.4. de elect. c.25. n.46.* Laurent. de Peyrinis *in for-
mul. Regul. c.18. n.4. circa fin.*
62 Cùm ergo, vt dictum eſt, Capitulum fuerit aucto-
ritate Apoſt. per Eminentiſſimum Nuntium confirma-
tum, minimè potuit à R. P. Generali infirmari, cùm
inferior facta ſuperioris euertere non poſſit, *cap. cum
inferior, de maior, & obed. c.cùm veniſſet, de iudic.* Can-
cer. *var. reſol. p.2.c.2.n.314. propè fin.* Rot. *deciſ.293.
n.2. p.2. recent.* ea enim quæ ſunt confirmata à Sede 63
Apoſt. non poſſunt ab alio tolli, & quod Papa confir-
mat, nemo infirmat. Bald. *in l.reſcripta, n.4. C. de precib.
Imper. offer.* Dec. *in c.cùm acceſſiſſet, n. 43. de conſtit.*
Gemin. *conſ.30. n.6.& 7.* Rota *dec.293.n.3.& 9.p.7.
recent.*
Non obſtat quod R.P. Nuñus, & alij in eo Capitu- 64
lo electi exiſtimarunt Confirmationem R.P. Generalis
neceſſariam eſſe, & ideo inſtarunt pro ea obtinenda.
Quia reſpondetur, quod quando in actu interuenit
aliqua ſolemnitas non neceſſaria ad ſuam validitatem,
& hæc concurrit inualidè, & minùs ſolemniter, non ob
id remanet imperfectus, aut nullus actus, qui in ſe va-
lidus eſt, gloſ. *verb. tranſitus, in §.ſerui, Inſtit. de libert.*
quæ tenet ideo valere manumiſſionem factam in tran-
ſitu, quia ſine eo fieri poterat; vnde aliud eſt quod
manumiſſio fieri poterat ſine Prætore, ex qua gloſ. Iaſ.
*in l. vinum, num.33. verſ. ſecundò confirmo, ff. de rebus
cred.* notat quod quando actus poteſt expediri ſine 65
præſentia iudicis, etſi fiat in præſentia illius, & minus
ſolemniter, per hoc non vitiatur actus, & quod de illa
gloſſa facit magnum feſtum Bald. in pluribus locis ibi
à Iaſone citatis, idem tradit Segura *in l. ab exhæreda-
tis, num.3. cum ſeqq. ff. de legat.1.* Hippol. *in l. de vno-
quoque, n.42. ff. de re iudic.* Vant. *de nullit. tituli, qui-
bus modis ſentent. nullit. num.114.* Rot. *dec.36. n.56.
& 57. tom.5. recent.* qui dicunt citationem non neceſ- 66
ſariam nulliter factam, non obeſſe, nec actus nullita-
tem inducere.
Et in aſſenſu Regio in contractu reſeruato, quod ſi 67
in illo non requiratur, actus non vitietur, ſi vel aſſen-
ſus deficiat, vel minùs ſolemniter apponatur, Andr. de
Iſernia *in c.1. §. ſed nec alia, numero 38. quæ ſit prima
cauſa benef. amit.* Ponte *conſ.95. num.8. lib.1. & deciſ.4.
n.36.* Rouit. *conſ.4.n.3.* Capiblanc. *de Baronib. tom.1.
cap.82. n.14. verſ. proinde*, Rota apud Farin. *dec.114.
num. 10. p.2. in poſthum. aliàs part.4. recent.* Et pro
hac concluſione eſt text. expreſſus *in l. forma cenſuali,
§ ſi quis vineam peticrit, ff. de cenſib.* Ego *de Canon. &
Dignit. cap.39. n. 9.* vbi ex communi Doctorum ſen-
tentia *in cap. cùm inter, 18. de elect.* dixi electionem
non continere nullitatem, ſi vocati ad eam faciendam,
non habentes in ea vocem, ſpreti, aut admiſſi non
fuerint.
Quoad ſecundam nullitatis partem de defectu cau- 68
ſæ mouentis ad caſſationem, ſciendum eſt per electio-
nem plenum ius acquiri, ſed in habitu tantùm, per con-
firmationem verò exercitium illius actus: ita Seraph.
dec.1011. n.16. Melch. Phœbos *Luſit. deciſ.101. n.7.
tom.1.* Cabed. *etiam Luſit. deciſ.84. n.12. p.2.* Aloyſ.
Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. dec.280. num.2.
p.2.* Laur. de Portel. *in ſuis reſp. moralib. p.2. caſu 4.* Ca-
ſtellin. *de elect. Canon. c.1. num.17.* Laurent. de Peyri-
nis *tom.1. cap.3.§.6. in fine*, Greg. XV. *deciſ.140. n.16.
& 17.* Tamburin. *de iure Abbatum, tom.1. d ſp.6. q.1.
num.4.* Lauor. *d. tit.4. de elect. c.25. num.2.* per doctri-
nam Felin. *in cap. cùm Bertoldus, num. 6. de re iudic.*
vbi dicit quod per confirmationem nihil noui iuris ac- 69
quiritur, ſed tantùm exercitium iuris per electionem
quæſiti.
In tantum qood electus poteſt iudicialiter confirma- 70
tionem ſuæ electionis petere, & Superiorem vt confir-
met compellere, Abb. *in cap. cùm dilectus 8. num. 2. de
conſuet.* ibi: *Nota primò, quod Monachus electus in Præ-
latum poteſt electionem de ſe factam proſequi etiam in
iudicio contentioſo: & in c. poſtulationem 5. de poſtulat.
Prælat. n.4.* addit cum Ioan. Andr. *quod ille qui petit
confirmationem electionis, nullam petit gratiam, cum*
pleno

pleno iure innitatur, & quod ſic poteſt ſuperbè accede-
71 re ante Superiorem, etiam caputio, vel birreto non leua-
to, ſi confidat de idoneitate perſonæ ſuæ, & comminari
quod niſi ipſe confirmet, habebit recurſum ad Superio-
rem, idem Abb. in c.poſtquam 3. de elect. n. 1. ibi: Nota
primò, quod confirmatio eſt neceſſaria, licèt electio à
principio fuerit voluntatis, Canonici autem non tenen-
tur eligere certum, ſed poſſunt eligere quem volunt,
72 dummodo idoneum, vt in c. quia propter, inſ. eod. Supe-
rior autem ad quem ſpectat electionis confirmatio, tene-
tur ex debito electionem confirmare, ſi nihil impedit
electum, &c. idem Abb. in c.querelam, n. 6. de elect. Fr.
Emman. qq. Regul. tom. 2. q. 54. art. 13. Greg. XV. deciſ.
240. n. 12. cum ſeqq. vbi quod qui confirmat, nihil dat,
& quod confirmatio non eſt imputanda ad beneficium,
ſed ad iuſtitiam. Caſtellin. de elect. c. 5. n. 83. & c. 14.
n. 15. & n. 43. & 56. verſ. memor ſit ſemper confirmator,
Lauot. de elect. c. 25. n. 28. & n. 44. vbi quod ſi confir-
mator abſque iuſta, & rationabili cauſa differat electio-
nem confirmare, poteſt recurri ad Superiorem pro con-
firmatione facienda, Sigiſm. à Bonon. de elect. dub. 43.
73 num. 1. vbi dicit quod ſicut ex parte electi confirma-
tio eſt debita, ita ex parte confirmare debentis eſt ne-
ceſſaria, per c. fin. de elect. in 6. & per c. poſtquam, vbi
Butr. n. 5. Abb. in 1. notab. Dec. n. 1. de elect. & n. 3. & 4.
Tambur. de iure Abbatum, tom. 1. diſp. 6. q. 1. n. 25. vbi
quod electio eſt voluntatis, confirmatio autem neceſſi-
tatis, & q. 2. n. 10. Sigiſm. à Bon. de elect. dub. 45. num. 1.
Lotter. de re benef. lib. 1. q. 27. in princ. Laur. de Peyrin.
tom. 1. de ſubdito, q. 1. c. 31. §. 6. ad fin. verſ. vnde ſequitur,
& §. 7. & §. 11. verſ. dico 11. Ego de iure Eccleſ. vniu.
lib. 1. c. 19. n. 154.

74 Ad confirmationem huius electionis deuenire po-
tuit R. P. Generalis, vel ex vi Conſtitutionis p. 3. c. 7.
de elect. noui Prouincialis, prope fin. ibi: Volumus tamen
& decernimus, vt pater illam per P. Præſidentem fa-
ctam confirmationem omnes Prouinciales per Reueren-
diſſimum P. Generalem ſeſe confirmandos curent quàm
citius fieri poſſit, habita ratione maioris, vel minoris
diſtantiæ Prouinciarum, atque itineris difficultatum, &c.
Et eadem p. 3. c. 7. §. quid litteris definitorio delatis fieri
debeat, in fine: vbi de definitionibus Capituli Pro-
uincialis ita concluditur. Et deinde ad Reuerendiſ-
ſimum Priorem Generalem, vt ab ipſo ſi ſibi viſum
fuerit, confirmentur, mittantur quàm citiùs fieri poſſit,
&c. Vel iure delegato ex vi litterarum Apoſtol. eidem
R. commiſſarum, ibi: Tibi vt dicta duo Capitula Pro-
uincialia, ac in eis ſequuta, & alia acta annullare, &c.
licitè poſſis & valeas eadem auctoritate, tenore præ-
75 ſentium facultatem concedimus, &c. Similes autem diſ-
poſitiones, reſcripta, & indulta ſemper ſunt intelli-
genda, prout de iure, Anchar. conſ. 6. n. 8. verſ. omnis
enim, Cæſar de Graſſis deciſ. 8. n. 2. de re iudic. Achil.
dec. 1. de reſcript. Rota dec. 39. n. 2. part. 1. recent. & de-
76 ciſ. 415. in fine, part. 2. recent. quia eorum verba intel-
ligi debent ſecundùm terminos habiles, ac diſpoſitio-
nem legalem. Dunoz. deciſ. 228. n. 9.

77 Ex quacunque cauſa, vel titulo procedat Reueren-
diſſimus Generalis, ſemper in caſſanda & infirmanda
electione tenetur procedere citatis, & auditis partibus,
ſeruato ſubſtantiali iuris ordine: ſi procedat via ordi-
naria ex vi conſtitutionum Ordinis, de quibus ſupra,
eſt aduertendum quod confirmator poteſt & tenetur
antequam confirmet, inquirere de idoneitate electi, &
de forma electionis, cap. poſtquam 3. c. à nobis, de elect.
Nau. conſ. 1. in antiq. aliàs conſ. 2. in nouis, eod. tit. Si-
giſm. à Bonon. de elect. dub. 46. n. 8. & dub. 47. n. 7. cum
ſeqq. Lauot. d. tit. 4. cap. 25. n. 59. Caſtellin. d. c. 14. n. 15.
Tambur. d. tom. 1. diſp. 6. q. 5. n. 4. & 5. Laurent. de Pey-
rin. d. tom. 1. c. 31. §. 11. verſ. dico ſecundò, Portel. in reſp.
moral. caſu 4. n. 5. in fine, etiam abſque contradictore, vt
poſt Paciam, reſoluit Felician. de Vega ad cap. intelleximus, de iudic. n. 67.

Deinde ſcire oportet duobus, modis confirmatorem 78
poſſe in his confirmationibus faciendis procedere: vel
extraiudicialiter agendo, priuata ſcilicet ſcientia, non
in forma iudicij & contentioſa, inquirens de modo ele-
ctionis an fuerit Canonicè facta, & de perſona electi
an ſit idonea: Lauot. d. cap. 25. n. 59. Modern. de Re-
gia protect. p. 2. cap. 13. n. 6. Ego de iure Eccleſ. lib. 1.
cap. 9. num. 251. & in hoc caſu quando nec directè,
nec indirectè poteſt cognoſci & penetrari cauſa caſſa-
tionis, procedunt doctrinæ, de quibus ſuprà voto 4. Vel
per viam iudicij contradictorij cum proceſſu & cauſæ
cognitione, Mareſcot. var. lib. 1. cap. 52. à num. 30. Si-
giſm. à Bonon. dub. 46. n. 8. & dub. 47. cum ſeqq. Ego
ipſe d. cap. 19. numero 251. & tunc tenetur cum partis 79
citatione, & ſeruato iuris ordine procedere. Modern.
de Regia protect. part. 2. cap. 13. num. 45. ibi: Si iam quis
eſſet electus ad dignitatem, & ageretur de illum remo-
uendo à tali dignitate; tunc enim iudicialiter agendum
eſt, & in tali infirmatione procul dubio partis citatio
requiritur, &c. & eſt doctrina Butrij in cap. cum dile-
ctus 32. num. 63. de elect. ibi: Quædam eſt confirma-
tio contentioſa, ſuper qua proceditur iudicialiter, & tunc
oportet quod in ipſa interueniat cauſæ cognitio & abſ-
que ea non valet confirmatio, C. de iudic. l. iudices, Cod.
quomodo & quan. iudex, l. ea quæ, &c. idem Butr. in cap.
venerabilem 34. eod. tit. num. 15. ibi: Nota vndecimò 80
quod confirmator electionis, vel infirmator dicitur iu-
dex & cognitor, & ſic patet quod confirmatio etiam
temporalis dignitatis fit per viam iudicij, Gonzal. ad
reg. 8. Cancel. gloſſ. 9. in annot. num. 43. Sigiſm. à Bo-
nonia d. dub. 44. num. 8. ad med. & num. 9. & dub. 55.
numero 7. Caſtell. d. cap. 14. num. 54. ad fin. & nu-
mero 55. Lauot. de cap. 25. num. 54. Ego d. lib. 1. c. 19.
num. 151.

Et in Religione Fratrum Eremitarum S. Auguſtini 81
in confirmationibus, & caſſationibus electionum ſem-
per proceditur ſecũdo modo, & ob id tenetur R. P. Ge-
neralis cauſas caſſationis in ſententia exprimere, vt ſta-
tuit Iulius III. in Bullario Ordinis S. Auguſtini Romæ
impreſſo anno 1628. pag. 216. Et ſi contingat dictum
Hieronymum, aut pro tempore exiſtentem ipſius Or-
dinis Priorem Generalem, confirmationem huiuſmodi
denegare, eundem Hieronymum, & pro tempore exi-
ſtentem Priorem Generalem, teneri, & obligatum eſſe
ad cauſam denegationis huiuſmodi in eadem dene-
gatione exprimendam, &c. Qua de cauſa idem R. vt re-
fertur in dictis litteris, cœpit cognoſcere iudicialiter de
nullitatibus electionis, ibi: Prætereaque auditis pluries
ipſis partibus, earumque iuribus, & rationibus maturè
diſcuſſis, iudicaueris ſecundò dictum Capitulum Pro-
uinciale nullum, & inualidum, nulliterque & inualidè
celebratum fuiſſe, &c. Quo caſu & abſque dubio, ſi poſ-
ſet, ſummariè, ſecretéque & per proceſſum informati-
uum procederet, iam teneretur per viam iudicij pro-
ſequi, iuxta doctrinam Menoc. de præſumpt. lib. 6. præſ. 5.
n. 5. dum dicit, quod ſi iudex poteſt procedere vt Or-
dinarius, vel delegatus, electa vna via, licèt inutili, non
poteſt ad aliam redire, optimè Canc. var. reſ. lib. 1. c. 17.
de appell. n. 43. in 2. edit. vbi ex Innoc. in c. bona, il
2. de poſtulat. Prælat. & aliis tenet habentem facul- 82
tatem apprehendendi poſſeſſionem propria auctorita-
te, & extraiudicialiter, ſibi præiudicare adeundo iudi-
cem incompetentem, & lib. 2. c. 10. n. 47. cum ſeqq. Her-
moſ. l. 7. gloſſ. 2. n. 21. tit. 4. part. 5. & in optima ſpecie
Rota deciſ. 778. p. 1. diuerſ.

Non debet igitur confirmator ex abrupto, & inordi- 83
natè ad electionem procedere, vt aduertit Lauot. d.
tit. 4. c. 25. num. 52. citans cap. cum ad monaſteria, de
ſtatu monach. Abb. in c. monachi, §. Prioratus, num. 10.
eod.

eod.tit. Sylv.*verb. confirmatio humana,num.4.* & ſubdit
quod non debet per repentinam confirmationem, pro-
priam cupiditatem , & inordinatum affectum iuri , &
æquitati præferens, competitore,vel oppoſitoribus ne-
glectis, nec diſcuſſo negotio, contra doctrinam Apoſt.
electo manus imponere, *c. vlt.de elect.in 6.* Sed tenetur
cum plena cauſæ cognitione inquirere & cognoſcere
de delictis quæ electum indignum faciunt confirmare,
ac illum priuare poſſunt ſua dignitate , vel Prælatura,
vt per Fr.Emman. *quæſt.Regul.tom.1.q.14.art.3. verſ.*
84 *ſecundum argumentum,*vbi contra Nau.reſoluit,quod ad
impediendam electionem etiam ante illius perfectionem
& crimina electo oppoſita,plenè debent probari : Hie-
ron.Roderic.*in reſolut.quæſt.Regul.reſol.58.n.49.*hanc
concluſionem multis exornat, & reprehendit Laurent.
de Portel.*in dub.Regul.verb.electio,n.19.*qui allegat Fr.
Emman. *citato loco,* pro contraria parte , licèt Nauar-
rum ſequatur Lauor. *d. tit.4. c.19. n.121.* Et quic-
quid ſit,ſumus extra hanc diſputationem, quia ageba-
tur in noſtro caſu de infirmanda electione iam perfe-
cta , cuius vigore electus ab anno cum dimidio erat in
pacifica Prouincialatus poſſeſſione abſque alicuius con-
tradictione : ob quam rationem motus fuit doctiſſimus
Valenz.*conſ.4. per tot.* & præcipuè *n.5. & 6.vol.1.* ad
tenendum & conſulendum, quod P. Generalis , de quo
ibi,nulliter & attentatè proceſſit ad priuationem officij
Prouincialatus P.Battes, eo inaudito.

85 Hinc infertur , non eſſe ab officio excludendum in-
dignum , aut eo priuari quemquam,niſi prius audiatur,
& conuincatur de inſufficientia , vel alia inhabilitate.
Fr.Emman.*qq.Regul.tom.2.q.51.art.12.verſ.ad primum
dubium,*Portel.*in dub.regul.verb.electio,in addit.ad ad-
dit.n.5.& in reſp.moral.p.2.caſu 4. n.3. & caſu 19. à
n.1.* Hieron.Roder. *d.reſol.58.n.11.*Laur. de Peyrinis
*in formular.lit.C.c.18.verſ.noto quintò, & num.7. verſ.
ſed die quartò, & de ſubdito Relig. q.1. §.10. in princ.
pag. 491.* vbi ſubdit quod non poſſunt priuari Reli-
gioſi ſine eo quod priùs citentur, ipſiſque detur copia
eorum, quæ contra ipſos ſint fulminata , vt ſe poſſint
defendere; Sigiſm.à Bon.*de elect. q.90. à princ.& præci-
puè ex n.8. & dub.98.n.2.* ibi : *Nam ſi poſtea congrega-
to Capitulo , & cauſa cognita non conſtaret per conclu-
dentes , & veras probationes de dicta eiuſdem Generalis
inſufficientia,profectò non poſſet deponi, vt pulchrè ſuſti-
net in terminis de Prælato Regulari,* Rota *dec.234. n.7.
part. 1.in recent. & probatum eſt ſuprà dub.47.n.13. &
dub.91.n.9.* &c.

86 Non obſtat,quod Regulares cùm ſint voto pauper-
tatis adſtricti , & non habeant velle,nec nolle, debent
ad voluntatem Superiorum officia & Prælaturas depo-
nere, per ea , quæ diximus ſuprà *voto 4. n.4.* quia pro-
cedit dicta reſolutio in officiis manualibus , quorum
prouiſio & depoſitio ſpectat ad eundem ſuperiorem;
non verò in electiuis,quæ per vocales in Capitulo, vel
in Definitorio prouidentur , quando ſubeſt legitima &
ſufficiens cauſa ; nam in illis habet electus firmum jus
quo non eſt ſine cauſa ſpoliandus , quæ ſeruato juris
ordine,& concludenter ſit probata, *c.nullam poteſtatem
18.q.2. c.Monachus, in fine, de ſtatu Monach.* vbi gloſ.
verb. non moneantur. Nec hoc votum paupertatis violat,
cùm Religio , ad cuius fauorem emittitur , officium
prouidet, & illud ei concedit. Rot. *deciſ.772.n.1. cum
ſeqq.part.1.diuerſ.* Aloyſ.Ricc.*in praxi var.reſ.p.4.reſ.
51.n.1.& per tot.* Sigiſm. à Bonon. *de elect. dub.47. à
princ.* vbi poſt factam diſtinctionem inter officia ele-
ctiua , & manualia, *n.4.* reſoluit Superiores non poſſe
ſine cauſa electos officiis electiuis priuare,idem Sigiſm.
87 à Bonon.*dub.91. à n.1.vſque ad 9.& n.10. verſ. atta-
men* , reſoluit quod licèt in cauſis Regularium proce-
datur ſummariè, & admittantur officiorum priuationes
leuioribus de cauſis,nihilominus tamen requiritur quod
ordo iudiciarius ſeruetur,& cum legitima cauſæ cogni-
tione procedatur, ac vt delicta plenè probentur, Diana
reſol. moral. p.3.2. tract. de dub. Regul. reſol.117. quod
ſummatur *in eius ſumma part.2. verb. Prælati Regula-
ris duratio,n.52.*dum tenet Prælatos manuales,quorum
Prælatura non eſt electiua , amoueri poſſe ab officiis 88
ad ſuperiorum arbitrium. Et confirmatur ex iis , quæ
latè & in difficiliori caſu cumulat Laurent.de Peyrinis
tom.de ſubdito,q.1.c.12. per tot.pag. mihi 36.cum ſeqq.
reſoluens Superiorem non poſſe pro libito ſuæ volun- 89
tatis, & ſine cauſa profeſſum in vna prouincia ad aliam
transferre , eum ſuo iure priuando, & *in col.3. verſ.ſe-
cundò* , quia omnis ſententia ſupponit ſententiam pri-
uationis eo caſu prolatam , ſubdito inaudito , eſſe
nullam.

Accedit quod etiam officio manuali ſubditum ſpo- 90
liare non poteſt ſuperior, ſi faciat malo animo,odio,vel
malitia,Rot. *d.deciſ.778.p.1.diuerſ.* vbi ſic fuit reſolu-
tum in capellaniis ad nutum amouibilibus , Perez de
Lara *de capell.lib.2.c.6.ex n.21.* Gonzal.*ad reg.8.Can-
cel.gloſ.5.§.6.n.48.*Nicol.Garc.*de benef.p.1.c.2.n.88.*
eadem Rot.apud Poſt.*in fine ſui tract.de manut.dec.283.
& coram Card. Caualer. inter eius impreſſas deciſ.272.*
quam tranſcribit Leon. *de officio Capellani,q.5.ſect.16.
pag.743. præcipuè n.154.* Et in officiis manualibus
Regularium Sigiſm. à Bon. *de elect. dub.47.n.8. & 91*
& cum Nau. *commento 4.de Reg. n.23.verſ. quarto po-
teſt agere, & comment.2. n.65. verſ. addo octauò,* tradit
Laurent.de Peyrinis *de ſubdito,q.1.cap.12. pag.37.verſ.
ſecundò* , vbi quod licèt Prælatus poſſit ſpoliare ſubdi-
tum officio aliquo manuali abſque cauſa, & ſolùm pro
ſuo libito, ſi tamen facit malo animo , habet ſubditus
iuſtam cauſam agendi contra prælatum.

Nec etiam Conſtitutio ordinis,*p.3.c.7.in §. quid de* 91
litteris Definitorio delatis fieri debeat, in fine, vbi agens
de definitionibus Capituli , & officiis Priorum Con-
uentualium,Viſitatorum, Definitorum,& Diſcretorum,
ſtatuit quod deferantur ad Reuerendiſſimum P. Gene-
ralem, *vt ab ipſo,ſi ſibi viſum fuerit, confirmentur.* Sunt
verba huius conſtitutionis,faciunt alia alterius *p.3.c.4.*
vbi, dum ageret de auctoritate eiuſdem Reuerendiſ-
ſimi circa hanc materiam,ita ait : *Ad eius etiam officium
pertinet Priores Prouinciales canonicè electos confirmare,
& eoſdem corrigere, ſuſpendere, & etiam priuare , ac ab-
ſoluere , ſi ſecundùm Ordinis ſtatuta caſus emerſerit pri-
uationis,vel abſolutionis,* &c. Quia reſpondetur prædi- 92
dicta verba prioris conſtitutionis non importare libe- 93
rum & abſolutum arbitrium ad informandas electio-
nes , ſed ſecundùm vſum rationis , & arbitrium boni
viri. Ita reſoluit in terminis Caſtil. *de elect. Canon.c.4.
num.30. & cap.14. num.15.* ibi : *Et ſi conſtitutio dicat
quod Prouincialis Priorem electum confirmabit , ſi ei vi-
ſum fuerit , quod verbum non deſignat liberam poteſta-
tem, ſed diſceſſionem rationis , & arbitrium boni viri , &
ideo non debet Prouincialis ſecundùm libitum ſuæ volun-
tatis , ſed ſecundùm iudicium rationis Priorem electum
confirmare,* &c. Et hoc tanto magis procedit ex addu-
ctis per Menoch.*de arbitrar.lib.1.quæſt.8. n.4 cum ſeq.*
& per *me de diction. vſufreq. dict.424. n.4.* vbi vna-
nimiter tenet, verbum *videor,* importare arbitrium bo-
ni viri. Quod quidem arbitrium debet eſſe regulatum
à iure communi,*l.reſpiciendum,l. hodie,ff.de pœnis,l.vir
bonus,ff. iudic.ſolui,l.Thais,§.ſorore,ff.de fideicom. libert.*
ibi : *non expectandum quod hæredibus diſpliceret , ſed
quod bono viro poſſit placere,*&c.Seraph.*deciſ.1017.n.1.*
Marc. Anton. *var. reſolut. lib.3. reſol.7. num.14.* Io-
ſeph.Seſſe *Aragon. deciſ.45. num.13. cum ſeqq.* Steph.
Gratian. *diſcept. forenſ. capite 442. num.5.* vbi dicit, 94
quod arbitrium boni viri non eſt libera diſpoſitio , &
licèt aliquando arbitrium ſolet aliquid remittere de ri-
gore iuris,non tamen dat facultatem recedendi à diſpo-
ſitione

Digitized by Google

ſitione iuris, iuxta doctrinam Bart. ſæpe canonizatam
per Rotam *deciſ.312. p.2. in poſthum.* Farin. *aliàs p.4.
recent.*
95 In dubio enim quando verba applicari poſſunt ad
arbitrium liberum, & regulatum, ſemper reſoluere de-
bemus boni viri arbitrium ſic regulatum fuiſſe, & con-
ceſſum. Dec. *conſ.* 430. *n.4.* Menoch. *de arbitr. lib.1.
quæſt.9.num.1.* maximè ſi ex contraria interpretatione
præiudicaretur opinioni tertij, idem Menoch. *d.quæſt.9.*
96 *num.8.* Denique licèt iudex, cui conceſſum fuit abſolu-
tum, & liberum arbitrium, poſſit ſine cauſæ cognitio-
ne & partis citatione procedere, vt ex Bart. Felin. &
aliis reſoluit Menoch. *d. lib.1.q.19. n.10.* nihilominus
ſi arbitrium fuerit à iure regulatum, tunc tenetur iudex
obſeruare, & ſequi omnes Canones iuris, idem Menoch.
97 *d.lib.1. quæſt.13. n.15.* Vbicumque enim aliquid com-
mittitur per verba denotantia arbitrium boni viri, iſte
tenetur in commiſſione ſua omnes iuris communis, &
rationis regulas ſeruare. Alex. *conſ.33. n.3. lib.1.* Card.
Tuſch. *pract.concluſ.tom.1. lit.A, concl.470. n.2.* Ego
Axiom.32. n.2.
98 Nec dicatur, potuiſſe dictum R. P. Generalem ob
nullam pronunciatam electionem Capituli, iure deuo-
lutionis eligere, & loco illius qui fuerat nulliter electus
alium nominare, ad *cap. cùm Vvintonienſis, & cap. ne
pro defectu, de elect. & cap. quamquam, eod. tit. lib.6.*
quia reſpondetur dictam electionem fuiſſe nullam de-
claratam ob violentias ex aduerſo factas tempore quo
celebrabatur; & ideo cùm cæteri vocales, qui eam
electionem nullam inualidam fuiſſe & talem declarari
intentarunt, nullam culpam ex eo contraxerint, quoad
eos deuolutio omnis ceſſat; eſſet enim ſine cauſa pri-
uare innocentes non cooperantes malo, *cap. ſi electio,
eod.tit.in 6.* & *ibi* communiter Doctores, gloſ. *verb.pri-
uatus, in can.cupientes, eod.tit. c. quia diuerſitatem,* & *ibi*
DD. *d.conceſſ.præb.* præcipuè Imol. *num.4. & 5.* Butr.
in cap.2. n.13. eod.tit. Petr. Biax. *in direct.elect.p.3.c.7.*
plures congerit Gutier. *can.lib.1. c.28. & pract.lib.3.*
99 *quæſt.51. num.9.* Maximè, quia ſecunda electio poſt
primam nullam & attentatam facta fuit in vim cuiuſ-
dam decreti Illuſtriſſimi D. Nuntij, ideo culpæ voca-
lium imputari non poteſt, qui in executionem dicti de-
creti ad ſecundam deuenerunt electionem, *l. non vide-
tur data 127. §. qui iuſſu, ff. de reg.iuris,* & *ibi* Dec. &
Cagn. *c. quod quis 24. eod.tit.* ibi: *Quod quis mandato
facit iudicis, dolo facere non videtur, cùm habeat neceſſe
parere.* Menoch. *remed.3. retin. n.640.* Quod quidem
procedit non ſolùm quando Superioris mandatum iu-
ſtum eſt, & iuſtitiam continet, ſed etiam quando de illa
poteſt dubitari, quia in dubio pro iuſtitia præcepti præ-
ſumendum eſt, propter iuris auctoritatem, *l. ſeruo inui-
to, §. cùm Prætor, ff. ad Trebel. l. ſi Prætor, ff. de iudic.* Fr.
Emman. *qq. Regul.tom.2.q.22.art.8.* Mar. Alter. *de cen-
ſur.lib.3 diſp.2.c.1.pag.290.*
100 Denique non facit Capitulum ſecundò celebratum,
nullum, & nulliter caſſatum præſentia cuiuſdam mini-
ſtri Regij, qui in aula electionis interfuit, quia *in cap.
Meſſana, de elect.* prohibetur ſolùm ne laici ad votan-
dum in electionibus interſint, itavt fiant per abuſum
ſæcularis poteſtatis. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.1.
diſp.5.q.22. n.10. & 11.* Ego *in collect. ad c.quiſquis,
n.2. de elect.* Sed quando interſunt pro defendendis, &
coadiuuandis electionibus, ne illis vis aliqua aut actus
libertatis electionis impeditiuus fiat, tunc laici nõ pro-
hibentur intereſſe, *c.benè, §. ſancta Synodus, 96.diſt. c.cum
longè, 65.diſt.* notat Abb. *in d.c. Meſſana, n.3. verſ. vel vo-
cantur laici,* optimè Biaxio *in direct.elect.p.11.c.12. n.2.*
Cucch. *inſt.maior.lib.4.tit.1. de elect. n.110. & 111.* Si-
giſm. à Bonon. *de elect.dub.87.n.5.* Lauor. *d.tit.4.c.4.
n.54.* Lãcel. *inſtit.Canon.lib.1.tit.7.verſ.laici quoque, in
gloſ.verb. Principes, ad fin.lit.O,* & Fr. Emm. *tom.2.qq.
Regul.q.52.art.12.inſcript.* præſupponit tanquam cer-
tum in Hiſpania adeſſe conſuetudinem; qua vſus Rex
noſter Catholicus ſolet mittere perſonam ex ſuis Se-
natoribus, vel aliam magnæ exiſtimationis, vt quando
expedierit Capitulis Regularium interſit, cui ſi Eccle-
ſiaſtica ſit, neceſſariam commiſſionem Illuſtriſſimus D. 101
Nuntius concedit. Valdeſ. *de dignitate Regum, Regno-
rumque Hiſpaniæ, c.1. n.4.* Portel. *in dub.Regul.verb.ele-
ctio,* Mirand. *in manuali Prælat.tom.2.q.6.art.16. & 23.*
Solorz. *de gubernat.Indiar.tom.2.lib.3.c.26.n.19. cum
ſeqq.* qui aſſerunt ad regalia Principis pertinere perſonã
nominare, quæ Regularium electionibus interſit, ne in
illis eligatur minùs aptus ad Prælaturam regendam: la-
tè Gonzal. de Salzedo *de lege politic.lib.1.c.12.§.vnico,
per tot. tit. quod iure liceat laicis Principibus Præſides,
Aſſiſtentesve mittere ad electionee Superiorum Regula-
rium.* Poteſt enim Rex pro ſcãdalis & ſeditionibus ſe- 102
dandis etiam inter Eccleſiaſticas perſonas, & Religio-
ſos politica vti iuriſdictione, vnde ad concordiam re-
ducantur. Gaſpar. Roder. *de annuis redditib. lib.2.q.22.
n.60. cum ſeq.* Borrel. *de præſtantia Regis Cathol. c.7.
n.88.* Moder. *de ſupplicat.ad Sanctiſſ.p.1.c.4.n.47.* Sal-
zedo *d.lib.1.c.12.n.31.* Et quod Notarius laicus, ſi in- 103
terſit electioni ad ſcribenda illius acta, non vitiet
ipſam electionem, reſoluit Abb. *in c. quia propter 42.
n.10. & in d. c. Meſſana, n.3. de elect.*
Præſentiam Senatoris aſſiſtentis electioni qualificat 104
Regium mandatum ex iuſta cauſa emanatum, vt inde
iuſtificationem obtineat; ſemper enim attenditur con-
ſeruatio illarum rerum & diſpoſitionum, in quibus Rex
manum appoſuit, *c.fin.in princ.de offic.Legati, in 6.c.ne
reliqui, de priuil. lib.6. Clem.1. verſ. niſi Regum, vel
Principum, de Baptiſmo,* Steph. *de litteris inſtit.§.petenti
commiſſi, n.1.* Patiſ. *conſ.112. in fine, lib.4.* Et ideo multa 105
præcepta Canonica relaxantur propter Regum, &
Principum prærogatiuam, *c.Principes, c.Regum 24.q.5.
c.per venerabilem, §.rationibus, qui filij ſint leg.* Selua *de
benef. part.2. q.23. n.52.* plura per Gonzal. *ad reg.8.
Cancel. gloſſ.24. à n.155.*

NVLLITAS III.

Reſultans ex non tranſportatione actorum.

REuerendiſſimus P. Generalis in ſuis litteris aſſerit 106
ſe auditis pluries ipſis partibus, earumque iuribus
& rationibus maturè diſcuſſis, iudicaſſe ſecũdò dictum
Capitulum Prouinciale nullum, & validum, nulliter-
que & inualidè celebratum fuiſſe, quod fieri non pote-
rat niſi tranſportatis & reproductis actis primæ inſtan-
tiæ, *l.eos, §.ſuper his, l.præcipimus, verſ.in his autem, C. de
de appel. c.cupientes, de elect.in 6.* ibi, *cum omnibus actis,
iuribus, & monumentis ſuis, & proceſſus ſuos contingen-
tibus,* &c. *& in verſ. Si verò in diſcordia,* ibi, *vt dictum
eſt, cum actibus, & monumentis inſtructa,* &c. quæ qui-
dem integra proceſſus tranſportatio ad aduerſarium
appellantem ſpectabat, taliter quod non ſufficit tranſ-
portatio partis actorũ, ſed requiritur productio omniũ
etiam facientium contra appellantem. Vant. *de nullit.
tit. à quo & quibus, num.21.* & hodie diſponitur ex-
preſsè per Concil. Trid. *ſeſſ.24. de reform. c.20.* ibi: *Præ-
terea ſi quis in caſibus à iure permiſſis appellauerit, aut
de aliquo grauamine conqueſtus fuerit, acta omnia coram
Epiſcopo geſta ad iudicem appellationis, expenſis ſuis
transferre,* &c. Et iudex appellationis non poteſt iudi- 107
care niſi coram eo productis & viſis primis actis, aliàs
peruerteret ordinem iudicij. Bald. *in l.2.n.5.verſ.ex quo
nota, C. de edendo,* & ſententia lata coram ſecundo iudice
non reproductis actis primæ inſtantiæ, eſt ipſo iure nul-
la. Cæſ. de Graſſis *deciſ.9. aliàs 37. incipit, Opponebatur,
n.5. de cauſa poſſeſſ.* Anton. Gabr. *commun. tit.de appel-
lat,*

*lat.q.*20.*n.*8.Steph. Gratian.*diſcept.forenſ.c.*121.*n.*19.
& 28.Modern.*de Regia protect.part.* 1.*c.*2.§.2.*per tot.*
108 Et notarios actuarius huius cauſæ tefett nec proceſsũ,
nec illius copiam per ſe,aut per interpoſitam perſonam
partibus vnquam dediſſe , prout requirebatur , ex Rot.
*decif.*221. *p.*7. *recent.* quia non eſt proceſſus in fotma
probanti, ſi non ſit à Notatio auctuatio authenticatus
& ſubſcriptus, ad text.*in l.vlt.de aſſeſſor.*Rot.*dec.ſ.*18.
109 *n.*2. *p.*7. *recent.* in tantum quod ſententia ex proceſſu
aliter extracto eſt nulla,& non poteſt de iute producere
effectum,*l.*4.§.*condemnatum,ff.de re iudic.*Dec.*in l.*2,
*n.*57.*C.de edendo,* Caneer. *var.p.*2.*c.*12.*n.*30.

NVLLITAS IV.

Ex quo electio longiori tempore quàm per concordiam fuerat permiſſum, celebrata fuit, & contra formam in ea aßignatam.

110 COncordia auctoritate Apoſtolica confitmata ſtatutum
fuit, vt in prouincia Bæthica electiones
Prouincialium triennalium fierent alternatim , vno
tr iennio ex partialitate Hiſpalenſi,& alio ex prouincia
de Eſtremadura cum decreto itteranti : quæ concordia
in hac parte non fuit obſeruata , vnde electio contra
formam in ea datã celabtata fuit nulla, cùm eius omiſſio
actum vitiet, *l.cum hic,* §.*ait Prator, ff. de tranſact.*
& in electione eſt text.*in c.quia propter, de elect.* Molfeſ.
*in ſum.tract.*10.c.16.*n.*150.*pag.*377.
111 Et forma eſt de genere indiuiſibilium , in qua eius
contrauentio reddit totam electionem nullam,*d.c.Meſſana,*Alciat.*in l.*1.§.*ſed ſi mihi, n.*13.*ff. de verb. oblig.*
Caſtellin.*de elect.c.*4.*n.*17. Sigiſm.à Bononia *de elect.*
*dub.*19.*n.*14. *&* 15.
112 Et in terminis,quod ſi electio ſtatuto, aut conſuetudine
facienda eſt de triennij tempore , erit nulla, ſi fiat
de longiori tempore quàm triennij , Roman. *conſ.*66.
vbi addent. *lit. D,*Nicol. Garc.*de benef.p.*2.*c.*1.*n.*59.*&*
60. Fontanel. *de pactis nupt.clauſ.*4.*gloſſ.*10.*p.*1. *n.*54.
Cabed.*d.c.*4.*n.*17. Nouat.*in nouo iure Pontificio,concl.*
3.*de elect. alias* 88.*n.*2. Ego *in collect. ad d.c.quia propter,
n.*15. *verſ. nec etiam dici poteſt.*
113 Nec cohoneſtabit prorogationem illius temporis
dicere quod R. P. Butron vti non potuit toto tempore
Prouincialatus ob impedimenta in præcedentibus electionibus
data. Quia cum fuerit officium aſſignatum
pro eo triennio ſequenti, currit etiam contra impeditum
, quia tempus vnum pro alio non ſubrogatur , vt
in legato vſusfructus probat text.*in l.ſi vſusfructus mihi
in biennium, ff.de vſufructu leg.* per quem text.in officiis
temporalibus ita reſoluunt Bart. *in l.ſi ita ſtipulatus
ſim* 14. *n.*2. *ff. de verb. oblig. & in l.ſi prius, ff. de
aqua pluuia arc.n.*30. *& in d.l.ſi vſusfructus,n.*4. *& in
l.ſi vnus,* §.*item cum quidam , num.* 9. *verſ. reſtat vna
quæſtio , ff. locati.* Quam reſolutionem ſequitur Abb.
in cap. fin. de iudic. num... Vincent. de Franchis *deciſ.*
419. *&* 451. Rota Genuenſ. *deciſione* 29. *numero* 9.
Cabed. *deciſ.*84.*num.*5.*p.*2. Patens meus Emman. Barboſa
ad Ordin. Regias Luſit. tom. 1. *ad tit.*67. *num.*9.
*pag.*66. Caualcan.*deciſ.*25.*n.*2.*p.*2.Maſtril.*de magiſtr.
lib.* 1.*c.*29.*n.*90.Fontanel.*d.clauſ.*4.*gloſſ.*10.*p.* 1.*n.*102.
*& deciſ.*99. *n.*16. Rouit. *in pragm.*5. *n.*3. *de officio iudic.*
Nouar.*d.concl.*3.*de elect. n.*5.*pag.*198. Modern. *de
Regia protect. p.*4.*c.*11.*n.*54.

NVLLITAS V.

Reſultans ex non admiſsione appellationis interpoſita.

COndemnati per ſententiam in dictis litteris Re- 114
uerendiſſimi P. Genetalis inſertam , antequam eis
notificaretur , ab illa debito tempore & loco appellarunt
, & nihilominus appellationi huiuſmodi non deferens
executor ad executionem procedit,in quo attentat,
ex regula *o.non ſolùm,de appellat.in* 6. cum notatis
à Lancel. *de attent. c.*12. *in præfat.* Vnde Parisiar.*conſ.*
164.*n.*38. Ioſeph.Seſſe *de inhibit.c.*8.§.1.*n.*8.*& deciſ.*
114.*n.*4.& cum eis Modern. *de Regia protect. p.*1.*c.*6.
n. 23. reſoluunt attentatum committi non ſolùm exequendo
ſententiam à qua appellatum fuit , ſed etiam
in denegando appellationem interpoſitam,etiamſi non
fiat nouitas contra condemnatum.

Sed tota difficultas eſt , an id procedat , & locum
habeat appellatio ſuſpenſiua in electionibus officiorum
Regularium ? & videbatur reſpondendum negatiuè,per
c.conſtitutis 46.*de appell.* cum latè per me adductis *ſuprà
voto* 4. *ex n.* 15.

At ſub diſtinctione magis communiter reſoluunt 115
DD.hoc modo : vel electio facta fuit extraiudicialiter,
vel iudicialiter compilato proceſſu : primo modo cùm
executiuè procedatur , appellatio non eſt ſuſpenſiua ,
nec cauſat attentata, vt probatur *in d.c.conſtitutis,* vbi
Ego *in collect. n.*4. *& voto* 4. *num.*26. *cum ſeqq.* Gon- 116
zal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſſ.*9. *in annot. n.*27. *cum ſeqq.*
Modern.*de Reg.protect.p.*2.*cap.*13. *num.*9.*&* 105. *cum
ſeq.* Secundo modo,cùm agatur ſeruato iuris ordine &
cum proceſſu , appellatio ſuſpendit ; & ideo ſententia
ſuper confitmatione electionis iudicialis eſt appellabilis,
ſicut alia quælibet ſententia,vt probatur *in d.c.conſtitutis,
& in c.oblata, de appel. c. ſi poſtquam* 33. *c.fin.
de elect.lib.*6.*gloſ.notabilis verb.& inanis, in d.c.fin.*ibi:
*Quod confirmatio facta vocatis his , qui vocandi erant,
& cum cauſa cognitione habet vim diffinitiua* , &c. gloſ.
ſequuntur Lancel. *de attentat. cap.* 12. *limitat.* 3. *numero
vltim.in fine, & limit.*5. *num.*4. *& limitat.*49. *numero*
1. *& c.*4. *in præfat.n.*725. Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.gloſſ.*9.
*in annot. num.*38. *cum ſeqq.& num.*206.*cum
ſeqq.* Nicol.Garc. *de benef.p.*9.*c.*4.*n.*16.*cum ſeqq.* Modern.
*de Regia protect. p.*2.*c.*13.*n.*155. *cum ſeq.& p.*3.
*c.*11.*n.*32.Fontanel.*d.clauſ.*4.*gloſ.*10.*p.*1.*num.*98. vbi
dicit ita fuiſſe deciſum in Senatu Cathaloniæ,Valenz.
conſ. 44. *n.*13. *&* 14. appellationem à P. Barres interpoſitam
attentata operaſſe : & *conſ.*76. *num* 13. *&* 14.
vbi ait attentatam fuiſſe poſſeſſionem cuiuſdam Cathe- 117
dræ poſt appellationem ab oppoſitore interpoſitam,
Portel.*in reſp.moralib.p.*2.*caſu* 4.§.*ad quartum,n.*7.*circa
fin.& verſ.ad quintum,n.*9.Sigiſm.à Bonon.*de elect.
Canon.dub.*44.*n.*14. *& dub.*45. *num.*7. vbi etiam cum
gloſ. *verb. inanes,in d. c.fin.* tenet ſententiam per quam 118
confirmatur electio, eſſe definitiuam. Lauor. *d.tit.*4.*de
elect.c.*25.*n.*67.*&* 68. Caſtellin. *eod.tract.c.*4. *num.*53.
*verſ. electio pariter facta, & num.*59. *& cap.*14. *n.*42.
Laur. de Peirinis *tom.*1. *de ſubdito, q.*1. *cap.*31. §.11.
verſ. dico ſextò.

Hinc procedit communis illa & recepta opinio,quæ 119
habet ſententiam priuationis alicuius officij eſſe appellabilem,
& ea pendente officio priuatum poſſe, & debere
illud exercere,*leg.*1.*ad fin.ff.ad Turpil.*Franch. *in
c.cùm teneamur,de appell.n.*8.*&* 9.Lancel.*de attent.c.*12.
*in præfat.n.*95. *&* 96. *verſ.tertiò,& limit.*26.*n.*4. Gutier.*pract.lib.*1.*q.*39.Bobad.*in ſua polit.lib.*5.*c.*1.*n.*171.

Maſtril. *de magiſtrat. lib.6.c.11.n.35.* Salgado *de Regia protect. p.3.c.8. in princ.*

110 Et in Regularibus, quod ſententia ſuſpenſionis, aut priuationis officij, aut vocis actiuæ, & paſſiuæ ſit appellabilis, Fr. Emman. *qq. Regul. tom.1.q.19.a.1.5.* Modern. *de Regia protect. p.2.c.5.n.113.cum ſeqq.* vbi *numero* 127. cum Dec. & Lancel idem reſoluit in ſuſpenſione, & in priuatione officij, idem Modern. *d.p.2.c.13.n.113.cum ſeqq.* Sigiſm. à Bonon. *de elect. dub.90.n.5. cum ſeqq.* Lauor. *d.tit.4. c.21. n.78.* Valenz. *conſ.44. n.13.&* 14. Laur. de Peyrinis *de ſubdito, q.1.c.20.§.vnico, pag.69. verſ. reſpondeo, & tom.3. de priuileg. Minimor. c.4.*

111 Et quod geſta per ſuſpenſum poſt appellationem à ſuſpenſione interpoſitam ſuſtineantur, probat Alph. de Caſtro *de lege pœnali, lib.2.c.31. lit. B, in fine*, quem refert, & ſequitur Rub. *in aphoriſm. Epiſcop. verb. Prælatus, n.12.* Scac. *de appellat. q.3.n.2.* Laurent. *d. tom.3. c.4.n.19.pag.97.* Et per Bullam Iulij III. expreſsè permittitur appellatio à ſententia priuationis officij, his verbis: *Tuncque iiſdem Congregationibus & prouinciis, de perſonis confirmandis huiuſmodi licere ad præfatum Marcellum Cardinalem, & nos, ac pro tempore exiſtentem ipſius Ordinis protectorem & Romanum Pon. intra terminum vnius menſis à die derogationis prædicta recurſum habere*, &c.

112 Non obſtat quod Regularibus prohibita eſt appellatio à ſententiis ſuorum ſuperiorum, *cap. ad noſtram, c. irreprehenſibilis, c. cùm ſpeciali, de appellat.* cum aliis congeſtis per me *d. voto 4. n. 50. cum ſeqq.* Et omnes ferè Religiones conſtitutionem, ſeu priuilegium habent, quæ ſimiles appellationes Regularibus prohibet. Ego *d. voto 4. n. 61.* Frat. Martin. de S. Ioſeph *en el epitome de la orden iudicial, c.18. de la appellacion, n.8. pag.245.* Ludou. Miſand. *in tr. de ordine iudiciar. tom.2. q. 19. art. 4. verſ. tertia concluſio.* Quia reſpondetur contrariam opinionem, quod ſcilicet licet Regularibus appellare à ſententiis ſuorum ſuperiorum, eſſe maiori Doctorum calculo receptam, & probari per text. *in c. de Priore, de appellat. & in c. licet, de Offic. Ordin.* & tenent Fr. Emman. *qq. Regul. tom.1.q.40. aliàs 29. art.2. & 3.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.2. lib.6. c.8. numero* 101. *cum ſeqq.* Laurent de Peyrinis *in formulario, tom.1. cap. 11. numero 1. verſ. nota primò, & tom.1. de ſubdito, quæſt.1. c.20. in princ. pag.65.* cuius verba Doctores propemodum infinitos citantia refero. Videri poteſt pro hoc D. Thom. *2.2. q.69. art.3.* Innoc. Abb. & alij Canoniſtæ *in tit. de appellat.* Syluest. Armil. Angel. Roſel. Peſanel. Tabien. Mald. & alij Summiſtæ *verb. Appellatio*, Anton. *p.3. tit.9.c.14.* Quarant. *in ſum. Bullary, verb. Archiepiſcopi auctoritas, n.18. & 19.* Coſſomb. *in priuil. Mendicant. verb. appellare*, Sot. *de iuſtit. lib.5. quæſt.6. art.3.* Nauar. *commento 3. de Regul. n.51.* Rodrig. *tom.1. quæſt. Regul. quæſt.29. & de ordine iudic. c.13.* Valent. *tom.3. diſp.5.q.13.p.3.* Sayr. *in claui Regia, lib.12.c.17.n.37.* Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.12.c.11. quæſt.7. &* 8. Spatt. *de modo corrigendi Regulares, tract.10. part.4.c.1. & 6.* &c.

113 Ad primam opinionem, locum habere dicitur quando Prælatus procedit extraiudicialiter per modum viſitationis, & ad correctionem morum, vel ad obſeruantiam regulæ, in his enim caſibus, quibus prædicta iura loquuntur, appellare non licet: ita Emman. de Monte Oliueto *in pract. Regul. part.2. art.7.n.370. & ſeqq.* Fragoſo *de regimine Reip. Chriſtianæ, p.1. lib.8. diſp.24.§.9. n.152. & ſeq.* plures refert Gonzal. de Salzedo *d. lib.1. c.12.n.85. cum ſeq.* Niſi Prælatus in modo exceſſerit, *d. c. ad noſtram*, Marant. *de ordine iudic. p.2. actu 2. n.333.* Valenz. *conſ.43. ex n.153.* Sanch. *d. lib.6.c.8.n.103. cum ſeq.* Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Relig. lib.6.q.268.* Martin. de S. Ioſeph *d.c.18.n.7. &* 10. Laurent. de Peyrinis *tom.1. de ſubdito, c.20. col.4. verſ. dico ſecundò, & tom.3. de priuileg. Minim. c.4. n.20.* Villalob. *in ſum. tract.16. diffic.8.n.5.* Gonzal. de Salzed. *d.c.12.n.89.* Salgad. *de lege politica, lib.1.c.12.n.85.*

Deinde admittitur appellatio hoc caſu, eo quòd prima electione vti nulla & attentata ac inualida pronuntiata, deuentum fuit ad ſecundam, quæ ſuum debitum ſortita fuit effectum, & eius vigore electi poſſeſſionem ſuorum officiorum pacificè aſſequuti fuerunt, & ſic reuocatio electionis huiuſmodi quoad vtrumque effectum eſt appellabilis, exemplo inſtrumenti publici paratam executionem habentis, quæ ſi ſemel facta ſit, & in ſecunda inſtantia reuocatur via executiua, remanet talis ſententia reuocationis appellabilis, vt per Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.6. ex n.202.* Modern. *de Regia protect. p.3.c.4. n.44. cum ſeqq. & de ſupplicat. ad Sanctiſſ. p.2.c.14.n.40. cum ſeqq.* 114

Facit etiam quod eo tempore, quo prætenditur R.P. Nuñum & conſortes ſuis officiis priuari, erant in pacifica eorum poſſeſſione à die electionis factæ, & ſic pendente lite ſuper huiuſmodi priuatione, vſus talium officiorum eis auferri nō debet, vt per Cou. *lib.1. var. c.16. n.11. verſ. ſecundo*, Fab. de Ann. *conſ.80. n.21. cum ſeqq. & conſ.94.n.1.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloſ.35.n.94.* Et in terminis electionis, quod non attentet continuans qui eſt in quaſi poſſeſſione eligendi, probat Lancel. *de attent. p.2.c.4. limit.1.n.4.* quia quando actus eſt conſequutiuus & acceſſorius ad titulum, qui præcedit litem, non dicitur attentatus, licèt ſit geſtus poſt motam litem, idem Lancel. *d.c.4. limit.5. n.9. &* 16. 115 116 117

Non obſtat defectus confirmationis, quæ obtineri prætenditur à R. P. Generali ad hoc vt electi ſuis officiis vti valeant, quia poſt captam poſſeſſionem non eſt amouendus electus, nec ſua poſſeſſione ſpoliandus, dum pendet confirmatio, ad not. per Vincent. de Franchis *deciſ.163. per tot.* vbi reſoluit capientem poſſeſſionem in vim contractus celebrati ſub conditione impetrandi aſſenſum Apoſtol. non poſſe ſua poſſeſſione ſpoliari pendente aſſenſus prædicti impetratione. 118 119

Iuuat quod in hac lite contendunt duo Prouinciales, vnus primo loco canonicè electus, & virtute ſuæ electionis ad poſſeſſionem diuturnam admiſſus, qualis eſt R. P. Nuñus. Alius vltimo defectuosè electus, qualis eſt R. P. Bruuon, in quo euentu poſſeſſor antiquior eſt præferendus, & debet manuteneri. Capic. *dec. 77. per tot.* præcipuè *n.13. &* 14. Menoch. *conſ.1002.n.28. & ſeq. lib.11.* magis in noſtris terminis Portel. *in reſp. moral. p.1. caſu 4. ad 5. dub.9.* Laurent. Peyrinis *in formular. lit. C, c.18. n. 10. cum ſeqq.* Legendus ex *n.9.* vbi *n.14.* noſtrum caſum decidit his verbis: *Ad vltimum attende primò pro practica, quod Prouincialis electus à Capitulo, cuius electio fuiſſet caſſata à Generali, & alius eius loco electus, poſſet habita notitia de noua electione, intra tempus congruum appellare ad Superiorem, & interim ſe manutenere in poſſeſſione officij, & alter electus à Generali tenetur habere patientiam quouſque per Superiorem ad quem fuit appellatum, declaretur, electionem primam fuiſſe benè, vel malè caſſatam. Puta enim quod appellatio executionem retardet, vt probaui tom.3. priuil. Regul. c.4.n.17. & ita etiam tenuit P. Trimarchi noſter: & licèt hic electus, à Generali ſit electus & confirmatus, cùm tamen non adhuc habeat poſſeſſionem officij, quæ eſt de eſſentia illius, poteſt ille, qui eſt in tali poſſeſſione à prætenſo grauamine appellare, & in dicta poſſeſſione ſe manutenere, cùm melior ſemper ſit conditio poſſidentis*, &c. 120 121

Outen.

Onetenſis Capella.

Fundator Capellaniæ, qui vocauit ad eam Presbyterum de ſua domo, genere, vel progenie, quando dicatur loqui per verba ciuilia, vel naturalia, itavt ſpurij, & deſcendentes ab eis excludantur.

VOTVM XCVIII.

1 *Clauſula fundationis refertur.*
2 *Caſus proponitur.*
3 *Teſtes de auditu alieno non probant.*
4 *Teſtes plures de auditu non coniunguntur ad faciendum iudicium.*
5 *Teſtes de auditu quando conſanguinitatem probent.*
6 *Teſtes conſanguinei intra quartum gradum non probant.*
7 *Conſanguinei teſtes pari vinculo cum vtraque parte coniuncti quando probent.*
8 *Commodum ex cauſa reportantes in ea integri teſtes eſſe non poſſunt.*
9 *Deponentes in caſu, vbi affectionem aliquam habent, non probant.*
10 *Commodi affectio oculos caliginare ſolet.*
11 *Teſtis qui pro parte dicit falſum, in nullo creditur.*
12 *Periurus in parte repellitur in totum.*
13 *Teſtis, qui dicit contrarium in ſecundo iudicio, ei quod dicit in primo non creditur.*
14 *Concordia in teſtibus non prodeſt ad probationem.*
15 *Crimen nullum eſt, quod ita vituperet famam, & ſtatum hominum, ſicut crimen falſi.*
16 *Homo per maculam falſitatis deuenit ad nihilum.*
17 *Teſtis, qui fuit carceratus de crimine quod per ſententiam infamaret, non creditur.*
18 *Periurus teſtis à teſtimonio repellitur.*
19 *Ebrij teſtes à teſtimonio repellendi.*
20 *Teſtes viles, & pauperes ſimul, repelluntur à teſtimonio.*
21 *Paupertas nihil detrahit de fide teſtis, ſi ſit honeſta, & probata vita.*
22 *Familiaris quando in teſtem admittendus, vel repellendus veniat?*
23 *Repulſa teſtium ſunt defenſiones, & ſi non recipiantur, appellari poterit.*
24 *Teſtium in iudicio ſæculari examinatorum depoſitiones, in iudicio Eccleſiaſtico fidem non faciunt.*
25 *Teſtium inhabilitas non ſolùm ſtat in perſonis teſtium, ſed etiam in eorum depoſitionibus.*
26 *Iudex curare non debet de probatione facta ſuper bonitate teſtium partis aduerſæ, ſi ab alia repulſa teſtium fuerint plenè probata.*
27 *Reſpondetur multipliciter ad quandam obiectionem, & n. 28. & 29.*
30 *Fundans ſe in identitate, tenetur comprobare, & contra eum præſumitur pluralitas.*
31 *Identitas vt probetur, ſufficit verificare duas demonſtrationes.*
32 *Nomen & cognomen an probent identitatem.*
33 *Familiæ, & generis diuerſitas præſumitur ex non identitate cognominis.*
34 *Reſpondetur ad alia obiecta, & n. 35. & 36.*
37 *Qualitas adiecta verbo intelligitur ſecundùm tempus verbi.*
38 *Capacitas in præſentato ad beneficium de quo tempore debet interuenire?*
39 *Concil. Trid. ſeſſ. 7. de reform. c. 4. & ſeſſ. 24. etiam de reformat. c. 27. procedit in Parochialibus exigui valoris.*
40 *Teſtes magis ſe conformantes cum diſpoſitione iuris communis, cæteris præferendi.*
41 *Prouiſionis appellatione venit nominatio, electio, præſentatio, & inſtitutio.*
42 *Deſcendens tranſuerſali etiam proximiori præcedere debet.*
43 *Spurij non veniunt appellatione conſanguineorum de Iure Ciuili.*
44 *Tranſuerſales non concurrunt cum deſcendentibus.*
45 *Proueniens ex radice infecta non dicitur de radice ſeu progenie fundatoris.*
46 *Fundans quando dicatur loqui per verba ciuilia, & quando per verba naturalia?*
47 *Spurij, & baſtardi infecta natura ſunt filij, in eiſque cadit affectio naturalis.*
48 *Conſilium Nauarri 4. de Iurepatron. ponderatur.*
49 *Filius legitimus natus ex patre ſpurio an dicatur de familia?*
50 *Spurij & deſcendentes ab eis, an dicantur de domo, & familia? Et quid vbi concederetur illis ferre arma, & inſignia familiæ, vide numero 51.*
52 *Illegitimè nati admittuntur in Hiſpania ad inſignia, arma, & nobilitatem patris.*
53 *Spurij de generali conſuetudine dicuntur de familia, & de domo.*
54 *Beneficij patronati qualitas vt cognoſcatur, inſpicienda eſt prima patroni prouiſio.*
55 *Voluntatis interpretatio ab ipſo teſtatore colligitur ex eo quod ipſe facit.*
56 *Nominatus & honoratus in teſtamento à fundatore, non comprehenditur in eius diſpoſitione per verba naturalia loquente.*
57 *Diſpoſitio quando eſt facta à muliere, non obſtante ſtatuto, ſimul cum maſculo fœmina ſuccedit.*
58 *Teſtator quando eſt perſona idiota, in ea cadit interpretatio craſſo modo.*
59 *Interpretatio voluntatis teſtatoris ſumenda eſt à conſuetudine, & communi loquendi vſu patriæ.*
60 *Affectio naturalis ſanguinis æquè in omnibus inuenitur.*
61 *Conſanguineus proximior etiam per lineam ſpuriam an præferendus legitimo remotiori?*
62 *Affectio, & dilectio maior præſumitur erga deſcendentes, quàm erga tranſuerſales*
63 *Caſus nunquam euenit idem per omnia.*
64 *Filius præſumitur in dubio potiùs ſpurius, quàm naturalis. Sed contrarium verius, n. 65.*
65 *Lex in quantum poteſt, fauet filiis, vt ſint legitimi.*
66 *Filius in dubio præſumendus eſt potiùs poſt matrimonium, & non ante, vt legitimus iudicetur.*
67 *Filius naturalis propriè quis dicatur.*
68 Cap. inter cæteras, de reſcript. *declaratur.*
69 *Sacerdotis filius quis dicatur.*
70 *Exceptionem probare tenetur, qui eam appoſuit.*
71 *Teſtes circa ſpurietatem quid depoſuerint, & numero 72.*

73 *Teſtes depenentes de bona fama magis ſuat attendendi, quam depoaentes de mala fama.*

74 *Legitimatis qaaſi poſſeſſio probatar ex eo quod quis poſſideat bona pateraa.*

75 *Dos & alimenta filiabus ſpariis debita ſecuadùm legem Hiſpania quiutum benerum excodere noa poſſunt.*

76 *Filius ſpurias vſque ad quintam bonorum partem efficitur capax, ſiue qaintum ſuſſiciat, ſiue nen.*

1 DIdacos Aluarez de la Eſpina Preſbyter iu ſuo vltimo, quo deceſſit teſtamento ſub die 26. Nouembris 1549. ioſtituit, otdinauit, & fundauit capellam, ſiue memoriam Miſſarum trium in qualibet hebdomada pro ſua, ſuorumque conſaoguineorum animabus celebrandarum in Altari Aſſumptionia B. Virginia Eccleſiæ de la Pola de Salas: & in quadam dicti teſtamenti clauſula, de capellania dictæ capellæ pro tempore ſuccedentibua agens, ſic vt ſequitur, diſponit: *Item digo, que nombre por Cappellanes de la dicha Capilla a Iuan Aluarez Capellaa de Malleſſa, y a Andres Alaarez Capellaa de Liaares, y a Diego Aluarez, y Andres Aluarez Clerigos ſus bermanos de los dichos Cappellanos: loſquales mando, qae por ſu dias ſirvan la dicha Capella, y gozen, y lleuen los dichos bienes, y mariendo el vno, quedo en los otros: y muriendo el otro, quede en los dos: y muriendo los tres, qaede en el otro: y muriendo todos quartos, vaque la dicha Capilla; y mando que la preſente entonces, y dende en adelaate cada vez que vacare, el Patroao que yo nombrare en va clerigo ſolamente, qae ſea approuado de Miſſa, y no de otra manera, el qaal ſea Capellan della, y el clerigo que anſi preſentara ſea de mi LINAGE, y auiendo clerigo de mi linage, ao lo pueda preſentar en otro; y auiendo dos clerigos, o mas, de mi linage, le preſente ea el mas cercano de mi linage: el qual clerigo en que anſi ſe preſentarè, ſea honeſto, y de buena vida, y pobre, qae no teaga Beneficio curado: y deſpaes que el tal clerigo ſuere proueido de la dicha Capilla, y tuuiere diez mil marauedis de reata allen de la dicha renta de la dicha Capilla, por el miſmo becho vaque la Capilla, y el tal Patroao que ſea obligado a la apreſentar dentro de quatro meſes deſpues que tuuiere los dichos diez mil marauedis de renta el tal Capellan, y el dicho Patron lo preſente en otro clerigo ſegaa y coa las coadiciones ſuſodichas, y anſi ſirva ſolamente para ſiempre, &c.*

2 Mortuo fundatore, quatuor illi vt ſupra per eum nominati in bonis dictæ Capellæ applicatis ſucceſſerunt, quorum vltimus & ſolus remanſit Andreas Aluarez iunior, per cuius obitum ſucceſſit Ludouicus Fernandez de Felgueras, quo nunc è viuis decedente, ad dictam Capellam ſe oppoſuere Ludouicus de Francos Arangos, & Alphonſus Perez Danet, ac Antonius de Felgueras, inter quos cum fuiſſet coram Ordinario Oueten. acriter diſceptatum, quis eorum ad illam obtinendam melius ius haberet, ipſe tandem Ordinarius per ſuã definitiuam ſenteotiam dictã capellam Antonio de Felgueras vti Preſbytero paupetiori, & proximiori cõſanguineo fundatoris adiudicauit, declarauitque dominam Marchioniſſam de Mirallo & Valdonquillo dictæ capellæ Patronam teneri & obligatam eſſe iuxta fundationis tenorem eundem Antonium de Felgueras in præſenti vacatione nominare; dummodo priuſquam titulus nominationis huiuſmodi cum fructuum perceptione illi fieret, Beneficium curatum Sancti Petri de Priero, quod nunc obtinet, liberè dimitteret. A qua ſententia cùm pro parte tantum dicti Alphonſi Perez Daner fuerit appellatum (dicto Ludouico de Francos litem proſequi nolente) & cauſa appellationis, & appellationum huiuſmodi commiſſa D. meo Licentiato Don Didaco Oſorio Protonotario, & Iudici Apoſt. is ad nouas probationes dictas partes admittens, in omnibus & per omnia præfatam Ordinarij ſententiam confirmauit. Et iterum eodem Alphonſo appellaote, ac per Illuſtriſſimum & Reuerendiſſimum D. meum Iulium Roſpilloſi S. Sedis Apoſt. in Hiſpaniarum Regnis Nuntium, & Collectorem Generalem cauſa mihi commiſſa, propoſui dubium an dictæ ſententiæ eſſent confirmandæ, vel ioſirmãdæ? & infirmandas eſſe cenſui.

In facto qood attinet ad partium conſanguinitatum 3
gradus qualificandos, conſtans eſt dictum Alphonſum Perez Daner eſſe nepotem Leonoræ Rodrigoez, quæ fuit filia Ioannis Aluarez fundatoris filij, quem ad hãc capellam cum aliis tribus in dicto ſuo teſtamento nominauetat, & in hoc omnes conueniunt. Ex parte verò Antonij de Felgueras probare intenditur eum eſſe nepotem Didaci Fetnandez de Felgueras fratris germani fundatoris, in quo non concordant, & valde ſuſpecta, & inuerisimilia deponunt teſtes: nam eorum aliqui de audito alieno loquuntur, ex quorum numero ſunt Didacus Aluarez de Morgal in proceſſu, *fol.* 95. Thomas Garcia de Allence, *fol.* 107. Ioannes de Fernandez de Lorix, *fol.* 108. Ioannes Aluarez de Laſcara, *fol.* 116. & in ſecunda ioſtaotia examinati Didacus Aluarez, & Petrus Aluarez, *fol.* 405. & ideò non probaot, *cap. tam litteris* 33. *cap. licet, de teſtib. l.* 28. *tit.* 16. *p.* 3. Marc. Anton. *lib.* 1. *reſol.* 106. *numero* 10. & *lib.* 3. *reſolut.* 27. *numero* 5. vbi *num.* 6. poſt Alex. *conſ.* 28. *col.* 7. *vol.* 1. reſoluit plures teſtes de auditu non coniuogi ad fa- 4
ciendum iudicium, citati per me *in collect. ad d. c. tam litteris*, *num.* 2. Præcipuè, quia non referunt à quibus perſonis audierant, & de quo tempore; imò redditur dubia hæc auditus affirmatio, cum plures teſtes pro parte Antonij examinati affirmauerint ſe nunquam audiuiſſe dictum Didacum Fernandez de Felgueras dicti Antonij proauum fuiſſe fuudatoris fratrem, vt deponunt Menendez Diez de Soto in proceſſu, *fol.* 95. *B.* ſuper 2. Didacus Menendez de Arellano, *fol.* 98. Alphonſus Garcia de Martio, *fol.* 406. *B.* & quamvis per 5
teſtes de audito conſanguinitas probari poſſit, hoc debet eſſe cum requiſitis *cap. licet ex quadam* 47. *de teſtib.* veluti ſi ſint perſonæ graues, & deponant à maioribus audiuiſſe ante litem motam, & quod non odio, amore, vel commodo teſtificentur, debentque ſpecificare ſingulos gradus conſaoguinitatis, dempto ſtipite, vt ibidem probatur, latè Farin. *in praxi crim. q.* 69. *n.* 117. quæ omnia deſiderantur io depoſitionibus dictorum & aliorum teſtium pro parte Antonij examinatorum.

Alij ſunt inter quartum gradum Antonij conſan- 6
guinei, & affines, videlicet Ferdinandus Rodriguez de Felgueras in proceſſu, *fol.* 95. & in ſecunda inſtantia, *fol.* 440. Rodericus Alphonſus de la Caſtaoal, *fol.* 318. Didacus Fernandez de Felgoeras, *fol.* 394. & Didacus de Felgueras, *fol.* 438. ac alij, & ideò non probant, nec fidem merentur, *cap.* 2. & *cap. accuſatores* 3. *q.* 5. *cap. abſeas, el* 2. 3. *q. l.* 3. *ff. de teſtib.* latè Farin. *q.* 54. *in num.* 1. Durand. *deciſ.* 427. *n.* 3. Non obſtat quod aliqui ſunt etiam conſanguinei Alphonſi, quia non ſunt pari vinculo conſanguinitatis cum eo coniuncti. Anton. Ga- 7
briel *commun. tit. de teſtib. concl.* 13. *a.* 38. Marc. Anton. *variar. reſolut. lib.* 3. *reſol.* 37. *num.* 10. & *lib.* 2. *reſol. fin. caſu* 32. *verſ. Quia Titius.* Et licèt conſanguineorum huiuſmodi dicta cum aliquorum teſtium depoſitione conueniant, & ſic aliquo modo fidem mereantur, Roman. *conſ.* 486. *in fin. verſ. Licèt fidei*, præcipuè cùm deponant ſuper qualitate, quæ veriſimiliter magis ipſis quàm aliis nota eſſe potuit, *cap. veniens ad Apoſtolicam*, *in fine*, *de teſtib. in* 6. *cap.*

in

Digitized by Google

in litteris, n.6. eodem tit. Anton.Gabr. *commun. tit. de
teſtib. concl. 2. n. 34.* nihilominus cum iſti teſtes, ſi
Antonio Capella hæc adiudicetur, & ſic qualificetur
conſanguinitas, quam prætendunt cum fundatore ad
hunc effectum habere, commodum reportent, vt eorum
8 filij, vel deſcendentes aliquando in illa ſuccedant, cer-
tum ſit eos non eſſe integros teſtes, *l. nullus, ff. de te-
ſtib. l. omnibus, C. eod.* Farin. *in c. inſuper, in fin. de teſtib.*
Rota *deciſ. 700. n. 32. & deciſ. 235. n. 3. p. 2. in recent. &
deciſ. 159. n. 21. p. 5. etiam in recent.* Ratio eſt, quia ſi
9 deponentes in caſu, vbi affectionem aliquam habent,
aut eis imminet laus, vel vituperium, non probant, licèt
negotium contra eos principaliter non agatur, vt no-
tant gloſ. & DD. *in cap. Romana, de teſtib. in 6.* Alex.
10 *conſ. 70. n. 11. vol. 3.* multò minùs debent probare illi,
qui deponunt in caſu, ex quo commodum, licèt in con-
ſequentiam, reportent, quia illa commodi affectio
oculos caligare creditur, Menoch. *de arbitr. caſ. 106.
num. 13. in fin.*

11 Alij falſa & inveriſimilia deponunt, vt ſunt Fer-
dinandus Arias de Villamar in proceſſu ſecundæ in-
ſtantiæ, *fol. 433. B.* vbi affirmat ſe cognouiſſe Didacum
Fernandez de Felgueras Antonij proauum, qui vt con-
ſtat ex partitionibus, de quibus in proceſſu, *fol. 158.*
poſt obitum eius patris Ludouici Fernádez de Felgue-
ras factis de anno 1545. iam è viuis deceſſerat, vnde
quantumcunque teſtis dicat, ſe ætatis octuaginta-
quinque annorum, de hoc anno in quo depoſuit, non
ſolùm non poterat dictum Didacum cognoſcere, ſed
etiam ille mortuus erat per quindecim ferè annos an-
tequam teſtis naſceretur. In eandem incidit falſitatem
Georgius Aluarez de Ribadecellu, affirmans in pro-
ceſſu *fol. 103.* ſe cognouiſſe Ludouicum Fernandez de
Felgueras, qui vt dixi, mortuus erat de anno 1545. vt
ex dictis partitionibus apparet, ſic excedit eius mors
tempus centum annorum, quod attingere non potuit
teſtis dum nonagenarium ſe facit. Similiter Ioannes
Aluarez de la Laſcara in ſecunda inſtantia, *fol. 409.* ſu-
per 5. art. affirmat ſe cognouiſſe dictum Didacum Fer-
nandez de Felgueras, & ſe vidiſſe celebrare huius Ca-
pellæ fundatorem, quæ omnia perfalſa eſſe conſtat ex
dictis, & eis in omnibus ſuis dictis fides nulla haben-
da eſt, gloſ. *verbo Adverſa* 1. ibi: *Idem videtur ſi teſtis
pro parte dicit falſum, vt in nullo valeat dictum ſuum,*
&c. Suar. *in theſauro recept. ſentent. lit. T, n. 135.* Maſ-
card. *de probat. concl. 743. n. 5. concl. 1039. n. 9.* Menoch.
de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 15. Gloriт. *reſp. 12. nu-
mero 97.* Farin. *p. 2. quæſt. 67. num. 111. & ſeqq. & p. 4.*
12 *conſ. 39. n. 12.* Et quod periurus in parte, repellitur in
totum, nec facit fidem in aliquo, latè Farin. *d. p. 5. q. 36.
n. 191.* vbi ampliat etiamſi non ſit periurus in princi-
pali dicto, ſed circa acceſſoria, & extrinſeca.

13 Alij in ſuis dictis varij ſunt, & ſibi ipſis, & inter ſe
contradicunt, Ferdinandus Arias de Villamar in pro-
ceſſu, *fol. 93.* ſuper 2. affirmat dictum Didacum Fer-
nandez de Felgueras fuiſſe fratrem germanum fun-
datoris, & iterum examinatus in 2. inſtantia, ſuper
eodem 2. artic. dicit ſe id neſcire. Alphonſus Garcia de
Marcin. in proceſſu, *fol. 99. B.* ait ſe publicè audiuiſſe
(licet non referat à quibus pérſonis audiuit) proauum
Antonij, & huius Capellæ fundatorem fuiſſe ger-
manos fratres, in ſecunda verò inſtantia iterum exa-
minatus, *fol. 406. B.* teſtatur ſe id neſcire, nec recor-
dari tale vnquã audiuiſſe. Ioannes Fernandez de Loriz
teſtatur ſe audiuiſſe Antonij proauum fuiſſe fratrem
germanum fundatoris, licèt non expreſſerit à quibus
audiuerat, vt in proceſſu, *fol. 308.* ſuper 5. & nihilo-
minus in 2. inſtantia, *fol. 446.* dicit ſe non recordari
id à quoquam audiuiſſe, Didacus Aluarez Perdigon in
proceſſu, *fol. 105.* dicit proauum Antonij fuiſſe germa-
num fratrem fundatoris, & in ſecunda inſtantia, *fol.
447. lit. B,* ait ſe id neſcire; ex qua contradictione
colligitur falſitas depoſitionum, ac proinde illis fidem
habendam non eſſe, *gloſſ. vlt. in fine,* ibi: *Tamen ſi teſtis
dicat contrarium in ſecundo iudicio ei, quod dicit in
principio, non valet dictum eius, ex capite Cùm in
tua 44. de teſtib.* Perez *leg. 3. gloſſ. 1. pag. 105. col. 1.
ante med. titul. 4. lib. 3. Ordin.* Farin. *quæſt. 65. nu-
mero 2. & quæſt. 66. num. 13.* Marc. Anton. *lib. 3. re-
ſolut. 5. num. 4.* Et licèt ad euitandam contrarietatem in
teſtium depoſitionibus facienda ſit interpretatio, per
quam illa excludatur; & licet ſecundum aliquos teſtis
deponens ſe ſcire de auditu, & poſteà dicens ſe neſci-
re, non dicatur contrarius, quia interpretatur quod ne-
ſciat, niſi prout expreſſit, attamen caſui noſtro (qua-
tenus vera eſſet hæc doctrina) applicari non poteſt,
cum nullus teſtis potuerit affirmare de viſu, nec de pro-
pria ſcientia. Et ſic contradictio ad concordiam re-
duci, ſeu aliqua excuſatione tolerari non poteſt. Et 14
quicquid concordia prodeſſet ad euitandum falſum,
non autem proderit ad probationem, Farin. *d. q. 65.
numero 265.* Marc. Anton. *lib. 3. reſolut. 5. nu-
mero 5.*

Alij de falſo ſuſpecti, inquiſiti, & carceribus man- 15
cipati fidem non merentur, ex quorum numero ſunt
Didacus Menendez de Atellana, contra quem fuit op-
poſitum, & probatum in proceſſu *fol. 285. 288. 293.
297. 302. 306. 310. 314. & 319.* propter fal-
ſitates ab illo fabricatas, dum eſſet Regius ſcriba, ſuo
officio priuatum fuiſſe, prout adhuc priuatus eſt. Ioan-
nes Aluarez de la Laſcara, vt in informatione Alphon-
ſi ſuper 16. art. deponunt teſtes *fol. 290. 294. 299. 307.
314. 319. B. 328. B. 337. B. 339. B. 341. 348.
352. B. 356. 365. & 371.* Didacus Menandez de
Quintana ob periuria commiſſa in iudicio denuntia-
tus, vt deponunt teſtes Alphonſi ſuper 10. *fol. 250.
B. 289. 293. 298. 306. 354. B. 364.* Ferdinandus
Arias de Villamar ob crimen periurij in aliis depoſi-
tionibus non ſemel commiſſum, carceribus manci-
patus, ab illis aufugit, vt deponunt teſtes *fol. 306.
310. 314. 326. 328. B. 331. B. 337. B.* Nullum 16
eſt crimen, quod ita vituperet famam, & ſtatum ho-
minis, ſicut crimen falſi, ex quo perditur nobilitas, &
nobilitatis priuilegium, & homo remanet ſine fide,
& ad nihilum reducitur, Farin. *de falſit. quæſt. 150. nu-
mero 15.* vbi citat Cyn. *in l. tranſigere, C. de tranſact.*
dicentem, quod per maculam falſitatis homo deuenit
ad nihilum, inter homines, quia dicitur homo ſine
fide, & ſine conſcientia. Afflict. *deciſ. 404. nume-
ro 23.* Et teſti, qui fuit carceratus de crimine, quod 17
per ſententiam infamaret, fides non adhibetur, *cap. ſi
teſtes omnes, §. lege Iulia, & ibi gloſſ. verb. Vinculis 4.
quæſt. 3. l. 3. §. Iulia, ff. de teſtib.* Rebuff. *de reprobat. te-
ſtium, n. 62.* Farin. *q. 56. n. 180.* Et teſtis, qui fuit per- 18
iurus, à teſtimonio repellitur, *c. teſtimonium 54. de te-
ſtibus,* Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſ. 60. num. 10.
cum ſeqq.* Rot. *deciſ. 3. num. 2. & deciſ. 5. num. 1. part. 2.
recent.*

Alij inebriari ſoliti erant, ex quorum numero ſunt 19
Ioannes Aluarez de la Laſcara, vt in informatione
Alphonſi ſuper artic. 16. *fol. 290. 294. 299. 307.
314. 319. B. 328. B. 337. B. 339. B. 341. 348. 352.
B. 356. 365. & 371.* & Alphonſus Garcia de Marcin,
vt deponunt teſtes Alphonſi ſuper 10. artic. *fol.
289. 293. 298. 306. 311. & 363.* ac alij, qui licèt
ebrij non fuerint de tempore ferendi teſtimonij, eſ-
ſe tamen à teſtimonio repellendos, reſoluunt Dec.
in capite placuit, num. 8. de teſtib. Felin. *in cap. 1.*

eod.tit. Auton.Gom. *reſol.tom.3. cap.12.num.18.in fine*, & cum pluribus aliis Farin.*q.56.num.434.436.& ſeq.*

20 Alij paupertimi, & viliſſimi homines, vt ſunt Gregorius Aluarez de Ribadecello, provt de eo affirmant teſtes Alphonſi ſuper 11.artic.*fol.*289.293.298.307.311.332.347.351.355.& 364. & Didacus Aluarez Perdigon *ſuper* 12.*art. fol.*290.294.307.355.*&* 364. & Ioannes Fernandez de Loria, vt iidem teſtes deponunt *ſuper* 14. 307.348. 351. 353. 354. & Ferdinandus de Vezega ſenior, vt iidem affirmant teſtea etiam ſuper 14.*fol.*290.348.351. *&* 364. & Blaſius Rodriquez de Felgueras, vt atteſtantur ſuper 15. art. *fol.*290.294.298.303.311.319.*B.*326.328. *B.*339. 352.335. *B.*391. & alij, qui cùm ſimul ſint viles, & pauperes, veniunt à teſtimonio repellendi, Rip. *de ſponſal.reſp.*3.u.8.Farin.*q.*57.*n.*71. Marc. Anton. *var.*
21 *reſol.lib.*1.*reſol.*28.*n.*8.Solùm enim quando teſtes ſunt honeſtæ, & probatæ vitæ, nihil de eorum fide detrahit paupertas, *cap.ſi quis teſtium*, vbi gloſ. & Bald. *n.*5.*de teſtib.*Aym.*conſ.*249.u.11.*verſ.*a. Anton.Gabr. *commun. tit.de teſtib. concl.*18.*n.*1.*&* 4.

22 Alij denique ſunt Antonij familiares, vt de Thoma Garcia de Allence deponunt teſtes *ſuper* 13. *art. fol.*290.294.298.307.347.351.355.364.*&* 370. qui dicunt eum habitare in domo Antonij illi inſeruientem in colligendis beneficij fructibus: & de Alphonſo Aluarez de Caſteñal teſtantur examinati pro parte Alphonſi *ſuper artic.*15. *fol.* 290. 294. 298. *B.* 303. 311.*B.*316. *B.*339.352.355. *A.*362. & alij, qui idonei non ſunt, nec ad teſtificandum admitti debent, *cap. ſi teſtes, verſ. etiam Iure Ciuili, & verſ. teſtes* 4. *quæſt.*3. *leg. pen. ff. de teſtibus, l.* 2. *C. eodem, cap. in litteris* 24. *eodem tit.* vbi Bald. *numero* 1. reddit rationem, quia familiares ſolent obedire domino ſuo per fas, & nefas, & cum pluribus ponit regulam Farin. *quæſt.* 55. *num.* 122. *&* 133. *cum ſeqq.* Et licèt eam limitare videantur in famulo non habente ſalarium, aut expenſas, ad not. per Maſcard. *de probation. concl.* 738. *numero* 7. Alexand. Trentaeinq. *variar. reſolut. lib.* 2. *titul. de teſtibus, reſolut.* 1. *numero* 28. Farin. *d. quæſt.* 53. *numero* 138. *& ſeqq.* Nihilominus quando familiaris, & inſeruiens parti eſt vilis perſona, & malæ famæ, provt in noſtro caſu, tunc omnino venit repellendus, Mil. *in verb. Teſtes familiares producentes*, Alexand. *conſ.*105. *numero* 4. *lib.*3. Ruin.*conſ.*18.*num.*17. *lib.*5. quos ſequitur Rota *deciſ.* 246. *numero* 2. *part.* 3. *recent.*

23 In ſecunda inſtantia ſeptem teſtes pro parte Antonij hac de re fuerunt examinati, quorum primi duo, Didacus Aluarez,& Petrus Aluarez, *fol.*405. Antonij conſanguinei deponunt de auditu à Didaco de la Barrera de Alaua, poſt litem motam, qui Didacus cum fuiſſet poſteà ab Alphonſo in teſtem adductus *ſuper* 4. *articul. fol.* 340. depoſuit ſe nunquam vidiſſe, nec audiuiſſe Antonium, eiuſque parentes fuiſſe fundatoris conſanguineos. Alius videlicet Didacus Fernandez de Felgueras *fol.*394. faſſus eſt ſe eſſe parentia Antonij conſobrinum,& alius Didac. de Felgueras *fol.*438. fatetur eſſe ipſius Antonij conſobrinum, Ioannes Pire de Loro *fol.*412. Alphonſus Lopez de ſan Chriſtobal *fol.*422. & Ioannes Perez de Meiein *fol.*431. patiuntur exceptiones, quæ omnino eos à ferendo teſtimonio repellunt, provt allegantur *fol.*455. & ſtatim debebant admitti, vt probatur *in cap. ex parte* 7. *de teſtib.* Rebuff. *de reprob. teſt. n.* 12. quia huiuſmodi repulſæ teſtium ſunt defenſiones. Lap.*alleg.*82.*n.*2. Auend. *reſp.*21. *n.*3. *verſ. iſtud tamen*, Amat. Roder. *in pract. de modo & forma videndi, ſeu examinandi proceſſum, cap.*9. *de repulſis contra dicta teſtium, n.* 25. & ideò ſi non recipiantur, appellari poterit, Ioſeph. Ludou. *Peruſ.deciſ.*38.*num.*4.*&* 7.Surd.*deciſ.*36.u.17. Valaſc. *conſ.*47.*n.*6.

Sunt & depoſitiones aliorum teſtium ad inſtantiam 24
Antonij coram Iudice ſæculari examinatorũ, qui fidem in hoc iudicio Eccleſiaſtico facere non poſſunt, Clar. § *fin.q.*36. *verſ.vltimè quæro*, Grammat. *conſ.* 42. u. 1. Dec. *in tract.crim. tom.* 1.*lib.*4.*c.*34.*n.*48. Maſcard. *de probat.concl.*33.*à n.*24.Marc.Anton. *var.reſol.lib.*3.*reſol.*6.*n.*19.*& reſol.*37.*n.*19. Alphonſo minimè citato, cum deberet, *c.*2.*de teſtib.l.*4.*tit.*6.*p.*3. vbi Greg.Lop. quorum aliqui in prima inſtantia examinati, eaſdem patiuntur exceptiones & repulſas, quas eos babere ſuprà commemoraui.

Ex quibus patet, teſtea ferè omnes Antonij repul- 25
ſam pati, quæ vel eos in totum à teſtificando repellit, vel eorum fidem diminuit, quorum defectum ſupplere non poteſt aliorum depoſitio, quia nullus eſt integræ fidei, & licèt aliqui illæſi fuiſſent,& liberi ab his exceptionibus, de quo non conſtat, adhuc cum maior eſſet numerus reprobatorum, eorum defectum non ſuppleret maior admittendorum; quia teſtium numerus & alia adminicula ſupplere poſſunt defectum qualitatis vnius teſtis, Rota *deciſion.* 259. *num.*8. *part.*4. *recent.* Tum etiam, quia teſtium inhabilitas non ſolùm ſtat in perſonis teſtium, ſed etiam in eorum depoſitionibus, ex latè adductis per Farin. *quæſt.*62. *numero* 313. 317.*&* 318. *&* 319. Et licèt Antonius multùm labo- 26
rauerit in bonitate ſuorum teſtium probanda, id fruſtra à ſe factum fuiſſe colligitur ex Suar. de Paz *in pract. part.* 1. *tom.* 1. *temp.*9. *num.*39. ibi: *Et eſt aduertendum, quod ſi repulſa teſtium fuerint plenè probata, iudex curare non debet de generali probatione facta ſuper bonitate teſtium partis aduerſa, id eſt, de la prebanẓa de buenos hecha en fauor de los teſtigos tachados*, &c.

Non obſtat clauſula teſtamenti dicti fundatoris, in qua vaccæ legatum relinquit filiæ Didaci Fernandez de Felgueras, quam ſobrinam vocat, vt in proceſſu, *fol.*16. *B.* & hinc inferri videtur dictum Didacum, Antonij proauum, fuiſſe patrem Mariæ, & fundatoris fratrem.

Quia reſpondetur Didacum Fernandez de Felgueras, cuius meminit fundator in ſuo teſtamento, non videri eſſe illum quem Antonius ſuum proauum vocat, idque euidenter patet ex ſequentibus.

Primò, quia ſobrina, cui dictum legatum vaccæ reli- 27
quit fundator, vocabatur Maria, vt apparet ex alio legato trium ducatorum, quod ait relinquere Ferdinando eius ſobrino dictæ Mariæ fratri; conſtat autem Mariam filiam Didaci, proaui Antonij, de medio ſublatam iam fuiſſe de tempore, quo fundator dictum ſuum teſtamentum condiderat, videlicet die 26. *Nouembris* 1549. vt apparet ex quadam venditionis ſcriptura, in proceſſu *fol.* 132. præcedenti anno facta: ex qua conſtat ibi matrem viduam vti filiæ hæredem, & Ludouicum Fernandez de Felgueras Antonij auum, tanquam illius fratrem germanum, & curatorem, publica auctoritate ſignaſſe.

Secundò, quia pariter conſtat dictum Didacum, qui 28
iam de illo tempore è viuis deceſſerat, alios filios non habuiſſe, niſi Ludouicum Fernandez de Felgueras Antonij auum, & dictam Mariam defunctam, non verò aliquem Ferdinandum, quem fundator fratrem ipſius Mariæ appellat, quia ſi extaret, neceſſariò concurreret cum matre, & fratre in ſtipulanda, & ſignanda dicta venditionis ſcriptura, quæ per annum præceſſerat fundatoris teſtamentum.

Tertiò, quia ex ſcriptura partitionum Ludouicus 29
Fernandez

Fernandez de Felgueras ſenioris, Didaci patris, & alterius Ludouici aui, de qua in proceſſu, *fol.* 158. facta ſub die 8. Decembris 1545. inter ſecundam vxorem Ludouici ſenioris, & filios Didaci proaui Antonij, apparet bona ab eodem Ludouico ſeniore relicta in tres partes fuiſſe diuiſa, quorum vna fuit dictæ ſecundæ eius vxori adjudicata, aliæ verò duæ, duobus filiis Didaci defuncti, Ludouico ſcilicet iuniori, & Mariæ eius ſorori, quæ tunc valebat de dicto anno 1545. & iam mortua erat de anno 1548. quo dicta venditionis ſcriptura publica auctoritate ſignata fuerat, & ſtatim ſequenti anno 1549. fundator dictum teſtamentum condidit.

30 Quartò, ſi Didacus Antonij proauus, frater erat germanus, vt ex aduerſo præſupponitur, Didaci Aluarez de la Eſpina fundatoris, neceſſariò ſequitur eos filios eſſe dicti Ludouici Fernandez de Felgueras ſenioris, quod falſum omninò videtur, cum iſte nullam de Didaco Aluarez de la Eſpina mentionem fecerit, nec in dictis partitionibus illi tunc viuenti pars aliqua in bonis ab eodem Ludouico aſſerto parente relictis reſeruata reperiatur, & de Antonio incumbebat probatio, quod Didacus eius proauus idem erat, atque ille Didacus de quo fundator in ſuo teſtamento mentionem fecerat; qui enim ſe fundat in identitate, tenetur comprobare, & contra eum præſumitur pluralitas, Crauet. *conſ.* 158. *n.* 4. Corn. *conſ.* 144. *n.* 11. *lib.* 4. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6 *præſ.* 15. *n.* 2. *& conſ.* 80. *n.* 43. *lib.* 1. Mar. Antonin. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 100. *n.* 13. *& lib.* 2. *reſol.* 57. *n.* 10. *&* 11. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 45. Farin. *fragm. crimin. part.* 2. *verb. Identitas, num.* 9. Rot. *deciſ.* 441. *numer.* 1. *part.* 1. *diuerſ. & deciſ.* 371. *num.* 9. *in fine, p.* 4. *recent. aliàs part.* 1. *in poſthum. Farin.*

31 Nec dicatur identitatem perſonæ ſufficienter probari ex identitate nominis, & cognominis, cum vt probetur identitas, ſufficiat verificare duas demonſtrationes, Rimin. ſen. *conſ.* 429. *n.* 5. *cum ſeqq. lib.* 3. Cephal. *conſ.* 98. *n.* 21. *lib.* 1. Rot. *deciſ.* 160. *n.* 7. *& deciſ.* 87. *n.* 7. *p.* 5. *recent. & deciſ.* 642. *n.* 12. *& deciſ.* 34. *n.* 3. *p.* 3. *recent.* Quia reſpondetur iſtam eſſe probationem præſumptiuam aliis præſumptionibus elidendam, *l. Diuus, & ibi gloſſ. verb. Exiſtimari, ff. de in integ. reſtit. l. non ſolùm, ff. de ritu nupt.* & cum pluribus Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *præſ.* 30. *& lib.* 3. *præſ.* 21. *num.* 12. *& lib.* 6. *præſ.* 64. *n.* 46.

32 Et ideò parum vrget præſumptio, quæ inſurgit ex nomine, & cognomine ad credendum, & tenendum pro vna & eadem perſona Didacum Fernandez de Felgueras Antonij proauum, & illum cuius meminit fundator, cùm hæc nomina, & cognomina fuerint, & ſint propria aliarum familiarum eiuſdem loci; nam nomen Didacus, adeo ordinarium, & commune eſt hominibus illarum partium, vt identitati non ſeruiat, ex Farin. *d. verb. Identitas, n.* 11. *&* 14. Cognomen verò *Fernandez*, aliis commune videmus, qui cum Antonio ſanguine coniuncti non ſint, nec de eius familia, vt patet in teſte Ioanne Fernandez, *fol.* 108. & Andrea Fernandez *fol.* 111. & Petro Fernandez *fol.* 291. Blaſio Fernandez *fol.* 300. Dominico Fernandez *fol.* 327. Ioanne Fernandez *fol.* 345. *B.* Aliud verò cognomen de *Felgueras*, commune eſt hominibus diuerſarum familiarum illarum partium, quæ inter ſe ſanguine non coniunguntur, vt videmus in vltimo teſte primæ probationis Antonij in proceſſu *fol.* 119. *B.* qui vocatur Blaſius Rodriguez de Felgueras, qui tamen fatetur cum producente nullam contraxiſſe conſanguinitatem. Quod etiam efficaciſſimis comprobatur his duabus coniecturis, ex quibus euidenter veritas elicitur.

33 Prima colligitur ex eodem nomine Didaci, quo ambo aſſerti fratres appellantur, cùm rarò parentes velint duos filios viuos vno, & eodem nomine vocari; item ex diuerſo cognomine de *Felgueras*: quo appellatur Antonij proauus, & de Aluarez de la Eſpina, quo cognominatur fundator, & ſicut ex diuerſitate cognominis, & familiæ non præſumitur identitas perſonæ, ſic ſimiliter ex non identitate cognominis neceſſariò debemus præſumere diuerſitatem fœminæ, & generis, vt in terminis cum Bald. *conſ.* 166. *n.* 1. *lib.* 4. tenent Card. Tuſch. *verb. Identitas, concl.* 3. *n.* 11. *& verb. Diuerſitas, concluſ.* 517. *n.* 10. & cum aliis Farin. *d. verb. Identitas, n.* 19. Et iuuat ad diuerſitatem familiarum præſumendam, quod ex dicta partitione bonorum dicti Ludouici Fernandez ſenioris, de qua *fol.* 158. conſtat habuiſſe duas vxores, prima vocabatur Maria Diaz, ſecunda verò Catharina Suarez, ex quarum nulla ſimiliter cognomen deſumpſit fundator, ſignum euidens, quod ſicut nec patrem habuit dictum Ludouicum, ita nec matrem aliquam ex duabus relatis illius vxoribus.

Secunda oritur ex eo, quod dictus Ludouicus Fernandez ſenior in ſuo vltimo, quo deceſſit, teſtamento, in proceſſu, *fol.* 136. filios quos reliquit, nominat, & tamen inter eos non meminit dicti Didaci Aluarez de Eſpina fundatoris, quem ſi eius filius fuiſſet, certò nominare non deſiſteret. 34

Tertia, quia in partitionibus factis de bonis relictis per obitum dicti Ludouici Fernandez ſenioris, quibus in proceſſu, *fol.* 158. nulla fit de fundatore tunc viuente mentio, nec vlla bonorum pars ei aſſignatur, ſignum euidens, quod illius filius non erat, vt falsò ex aduerſo ſupponitur. 35

Nec releuat, quod Ludouicus Fernandez de Felgueras vltimus, & immediatus dictæ Capellæ poſſeſſor ſit Antonij conſobrinus, ac proinde de genere fundatoris. Quia reſpondetur id forſan euenisse, quia ex alio latere fundatoris conſanguineus eſſet. Tum etiam, quia non conſtat quo titulo eam obtinuerit, cum in proceſſu nulla ſcriptura nominationis, inſtitutionis, vel collationis ſit ex qua veritas colligi poſſit: quod enim hac de re deponũt Antonij teſtes, non eſt veriſimile. Tũ quia plures exceptiones, & repulſam patiuntur: de quibus ſuprà, & ideò eis fides adhibenda non eſt, maximè ſtante diuerſitate facti per eos narrati, quia aliqui deponunt dictum vltimum Capellanum ſuper hac Capellania litigaſſe, & in vim obtentæ ſententiæ immiſſum fuiſſe in illius poſſeſſionem; alij verò affirmant litem fuiſſe inter Archipresbyterum Alphonſum de Felgueras ex vna parte, & Ferdinandum Rodriguez, Rectorem de Vexega ex alia, & quod dictus Archipresbyter in fauorem vltimi poſſeſſoris ſui ſobrini Capellam reſignauerat; ex qua varietate redduntur admodum dubia eorum dicta, plures in eo conueniunt, nulla exiſtente ſcriptura, quod dictus Antonius de Felgueras cum fundatore nulla eſt cognatione ſeu neceſſitudine coniunctus, & quod eius parentes, & alij aſcendentes, & tranſverſales, nunquam cum fundatoris deſcendentibus & conſanguineis ſe tanquam tales conferebant, ſed vti extranei ab omnibus illius loci perſonis reputati fuerunt, vt atteſtantur omnes ferè teſtes pro parte Alphonſi examinati *ſuper* 4. *art.* ſui interrogatorij, *fol.* 305. vbi quidam addit ſe audiuiſſe à dicto vltimo Capellano hanc Capellam obtinuiſſe non proprio iure, ſed illam ſua cura, & diligentia acquiſiuiſſe, & *fol.* 310. 313. 323. 325. 330. *B.* 334. 335. *B.* 340. 342. *B.* 344. *&* 373. 36

Et non ſolùm ex defectu ſanguinis à primo fundatore procedere debentis, vt requirebatur, excluſus remanet dictus Antonius de Felgueras; ſed etiam, quia contra formam fundationis obtinet Beneficium Curatum de Priero, vt videre eſt ibi: *El qual Clerigo, el que aſſi ſe preſentare, ſea honeſto, y de buena vida, y pobre, que no tenga Beneficio Curado*, &c. Itavt hæc Capella per fundatorem incompatibilis effecta ſit cum Beneficio Curato non ſolùm ad effectum retentionis, ſed etiam 37

ad effectum obtentionis, quia qualitas adjecta verbo
intelligitur ſecundùm tempus verbi, *l. in delictis, §. ſi
extraneus, ff. de noxalib. action. l. 1. §. tutoris, ff. quod
juſſu, l. Titius*, & ibi Bartol. *ff. de teſtam. milit. cap. ſi
eo tempore, de reſcript. in 6.* plures per me citati *Axio-*
38 *mat. 196. n. 6.* & in ſimilibus terminis Nicol. Garcia
de Benefic. part. 8. cap. 1. n. 58. Tum quia verba illa re-
ſpiciunt tempus præſentationis, vnde ceſſat dubium,
an capacitas requiratur in præſentato de tempore præ-
ſentationis, ſeu de tempore, quo canonicè illi benefi-
cium confertur, in qua ſiue ſequamur Rotæ opinionem
deciſ. 69. lib. 1. part. 3. diuerſ. quam refert Mar. Anto-
nin. *var. reſol. lib. 1. reſolut. 19. num. 1.* decidentis atten-
dendam eſſe capacitatem de tempore præſentationis,
ſiue aliorum exiſtimantium illam requiri, quando præ-
ſentatus coram Ordinario perſonaliter ſiſtitur ab eo
inſtitutionem petens, vt per Aloyſ. Ricc. *in praxi fori
Eccleſ. reſol. 140. num. 4. in 2. edit.* & Alphonſ. de Leo-
ne *de officio Capellani, quæſt. 4. praxi 6. num. 16. propè
fin.* vtroque tempore certum eſt Antonium obtinuiſſe
dictum Beneficium Curatum, prout hodie obtinet,
poſtquam cum præſentatione dominæ Marchioniſſæ
de Valdonquillo coram Ordinario prouiſionem ſibi
fieri in forma poſtulauit.
39 Non obſtat, quod dictum beneficium ſit adeò te-
nue, vt non ſufficiat pro congrua Antonij, quia reſpon-
detur, fundatorem non conſideraſſe tenuitatem, ſed re-
ſidentiam, & obligationem permanendi in alio loco, &
inſeruiendi alteri Beneficio relinquendo Capellæ ſer-
uitium. Tum quia decreta Concilij *ſeſſ. 7. de reformat.
cap. 4. ſeſſ. 24. etiam de reformat. cap. 17.* procedunt, &
locum habent in Parochialibus exigui valoris, & ma-
ximam fructuum tenuitatem habentibus, vt cenſuit
Sacra Congreg. Concilij *in vna Leodienſi*, quam refert
Ioan. à Cochier *ad reg. 52. Cancell. de diſpenſ. ad duas
Parochiales, vel Dign. num. 7.* Tum etiam, quia non
eſt certum ex dicto beneficio congruam ſufficientem
non percipere eius Rectorem, quicquid dicant teſtes
pro parte Antonij examinati, cum relatas exceptiones
patiantur, & nullam fidem mereantur, vt ſuprà ſatis,
ſuperque oſtenſum manet: præcipuè ſtante vniformi
depoſitione eorum, qui examinati fuerunt pro parte
Alphonſi, atteſtantes beneficium Curatum de Priero
valere millia regalia annua, *ſuper 4. art. interrogatorij
ſecundæ inſtantiæ, fol. 315. 316. 320. 321. 367. & 368.
B*, concludentem ſui dicti rationem præſtantes: tum
etiam, quia conſtat eundem Antonium ad titulum dicti
beneficij Ordinibus ſacris ſe initiari feciſſe, quod nul-
latenus permitteret Ordinarius, niſi illius redditus
ſufficerent ad ſuam congruam ſuſtentationem, juxta
diſpoſitionem Concilij *ſeſſ. 21. de reformat. cap. 2.* tum
denique, quia in caſu exigui valoris, & non ſufficientis
40 congruæ, jam neceſſitati huiuſmodi prouideret Ordi-
narius de remedio opportuno, quod præſtat idem Con-
cil. *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 13.* ibi: *In Parochialibus
etiam Eccleſiis, quarum fructus adeò exigui ſunt, vt
debitis nequeant oneribus ſatisfacere, curabit Epiſcopus,
ſi per beneficiorum vnionem, non tamen Regularium, id
fieri non poſſit, vt primitiarum, vel decimarum aſſigna-
tione, aut per Parochianorum ſymbola, ac collectas, aut
qua commodiori ei videbitur ratione, tantum rediga-
tur, quod pro Rectoris, aut Parochiæ neceſſitate decenter
ſufficiat.* Cùm Alphonſi teſtes deponant magis juris
diſpoſitioni ſe conformantes, cæteris paribus, aliis
oppoſitum deponentibus præferendi ſunt; juxta do-
ctrinam Innocent. *in cap. audiſtis, de preſcript.* Boër.
deciſ. 93. num. 25. & cum pluribus Anton. Gabr. *com-
mun. tit. de teſtib. concl. 4. num. 23.* Valenzuel. *conſ. 33.
num. 157.*
41 Nec obſtat quod Alphonſus, etiam ex eodem capite
venit excludendus, juxta fundationis tenorem, de qua
*ſuprà, num. 1. ibi: Y deſpues que el tal Clerigo fuere
proueido de la dicha Capilla, y tuuiere diez mil ma-
rauedis de renta*, &c. Dicitur enim eum poſſidere Be-
neficium ſimplex habens in redditibus pluſquam duo
millia regalia: Quia reſpondetur ſub illa fundationis
clauſula adhuc Alphonſum non contineri, cum illa
loquatur, & optet poſtquam quis prouiſus fuerit de
dicta capella, prouiſionis autem appellatione venit no-
minatio, electio, præſentatio, confirmatio, ſeu inſtitutio,
gloſſ. *verb. prouiſionem, per text. ibi, in cap. 1. & in cap.
quorundam, de elect. lib. 6. & verb. prouiſioni, in Cle-
ment. fin. eod. tit.* cum pluribus per me citatis *de ap-
pellatiua verborum vtriuſque juris ſignificat. appellat.
228. num. 1.* & Alphonſus adhuc non fuit, nec eſt præ-
ſentatus, nec electus, nec nominatus, nec denique pro-
uiſus de dicta Capella, & poteſt quandocunque voluerit
dimittere beneficium, quod obtinet, & acceptare ca-
pellam, cum ei tantùm prohibeatur retentio, non verò
obtentio; aliàs enim non videretur fundator rectè, &
rationabiliter diſponere, ſi dum Presbyterum in Capel-
lanum præſentari vult, qui ſine competenti Beneficio
Sacris initiari non poteſt, iuxta decretum Concil.
ſeſſ. 21. de reform. cap. 2. petat vt Presbyter, qui eam
prætenderet, gaudere non poſſit annuo redditu decem
millium morabatinorum.
Sed conceſſo (ſine veritatis præiudicio) quod An- 42
tonius deſcenderet à dicto Didaco Fernandez de Fel-
gueras, & quod iſte fuerit germanus frater fundatoris,
adhuc Alphonſus ei præferri deberet, cum conſtans ſit
in facto, & à nullo in controuerſiam deductum, quod
dictus Alphonſus ſit filius legitimus Mariæ Cuerba,
quam in legitimo matrimonio genuit Leonora Rodri-
guez, filia Ioannis Aluarez, qui fuit filius alterius Ioan-
nis Aluarez de la Eſpina fundatoris, & ita deſcendit
ab eo per lineam rectam, cum quo nullus tranſverſalis,
vt eſſe prætendit dictus Antonius de Felgueras, etiamſi
in gradu proximiori ipſi fundatori coniunctus eſſet,
concurrere poteſt, *l. 5. ff. de gradib. affinit. l. 7. Tauri, l. 3.
tit. 13. p. 6.* & ibi Gregor. Lopez *verb. ningun pariente*,
& per iſta iura latè Ceuall. *commun. tom. 3. quæſt. 762.
n. 26. cum ſequentibus.*
Pro parte verò Antonij ad excluſionem Alphonſi 43
opponitur, quod dictus Alphonſus deſcendit à funda-
tore per lineam ſpuriam, quia eius auia Leonora Ro-
driguez, fuit filia ſpuria Licentiati Ioannis Aluarez,
Capellani de Malleza, & quod iſte pariter fuit filius
ſpurius alterius Ioannis Aluarez de la Eſpina, Capel-
læ fundatoris, & horum deſcendentes, ex quorum nu-
mero eſt dictus Alphonſus, tanquam à radice infecta
procedentes, non poſſunt in dicta capella ſuccedere;
cum ad eam per fundatorem vocentur conſanguinei *de
ſu Linage*, quæ verba cum ſint ciuilia, excludunt deſ-
cendentes ex ſpuriis, hi enim nunquam cenſentur voca-
ti ad Capellanias, ſeu beneficia Eccleſiaſtica: imò nec
veniunt appellatione conſanguineorum de iure ciuili,
l. ſi ſpurius, ff. vnde cognati, de qua Rot. *deciſ. 616. n. 1.
& 2. p. 2. recentiorum.*
Sic in terminis reſoluit Nicol. Garcia *de benefic.* 44
part. 7. cap. 15. n. 48. vbi refert Rota fuiſſe reuocatam
ſententiā Conſilij Archiepiſcopi Toletani, adiudicantis
quandam Capellaniam deſcendenti ex filio ſpurio, con-
currentibus tranſverſalibus ex legitimis procreatis, in
hæc verba: *Nam deſcendens cenſetur propinquior, &
magis conſanguineus, nec tranverſales concurrunt cum
deſcendentibus, in quibus datur repræſentatio ſine gradus
limitatione*, vt per Ceuall. *d. quæſt. 762. à n. 24. qui ita
ait fuiſſe judicatum per Conſilium Archiepiſcopi To-
letani in quadam Capellania de Getafe, in fauorem
Ioannis de Benauente, Presbyteri fundatoris, ſed certè
in iſta cauſa contra dictum Ioannem de Benauente, te-
nuit Rota 2. Iulij 1605. coram Iuſto, quia fundator vo-*
cauit

*cauit Presbyterum de ſuo genere, vel progenie de Sal-
max, & ſic vſus eſt verbis juris, & cum Ioannes proueni-
ret ex radice infecta, duci non poterat de radice, ſeu pro-
genie fundatoris, vt in deciſione ſuprà relata, n. 2. quod
non conſiderauit Ceuall. dicti Ioannis de Benauente ad-*
45 *vocatus in dicta cauſa*, &c. Et paulò inferiùs, ibi: *Et
ſimiliter etiam in alia Capellania de los Chaues de Benil-
la, huius Diœceſis Abulenſis apud Iudicem Metropo-
litanum Salmantica reſidentem, reuocata ſententia Ordi-
narij, ſuit iudicatum contra deſcendentem ex filia ſpuria
fundatoris in fauorem tranſverſalis, quia fundator vſus
eſt verbis juris*, &c.

46 Et licèt idem Nicol. Garcia *citato loco*, *n.* 33. ean-
dem inculcans ſententiam videatur dicere, quod in fa-
uorem conſanguinei deſcendentis ex illegitimo fuerat
deciſum per Rot. *in vna Tyraſſonenſi eleemoſyna*, tan-
dem concludit ad fauorem tranſverſalis legitimi, & ex
legitimis deſcendentis, vt patet ibi: *Quod procede-
ret quando teſtator, ſeu fundator loquitur per verba ci-
uilia, veluti ſi vocaret Capellanum ex ſua familia, vel
cognatione, itave conſtaret excluſiſſe nominationem na-
turalem; ſecus tamen eſſet quando loqueretur per verba
naturalia, veluti ſi vocaret deſcendentes, aut conſan-
guineos*, juxta diſtinctionem Bart. *in l. tutelas*, *n.* 4. *ff.
de capit. diminut.* &c. Et ibi: *Vnde apparet Rotam in
dicta Tyraſſonenſi amplexam eſſe noſtram ſententiam, &
diſtinctionem in terminis noſtræ quæſtionis*, &c. Et ibi:
*Sed cùm iſta ſint verba ciuilia, id revera eſt contra di-
ctam deciſionem Tyraſſonenſis, & diſtinctionem à nobis
factam, & ſic non placet*, &c. inſinuat Rot. *d. de-*
47 *ciſ.* 616. *num.* 2. *part.* 5. *recent.* vbi dicit quod ſpurij, &
baſtardi inſpecta natura ſunt filij; in eiſque cadit affe-
ctio naturalis, & per conſequens comprehenduntur
in diſpoſitione loquente de conſanguineis. Quod au-
tem fundator Capellæ, de qua agitur, vſus fuerit ver-
bis ciuilibus, patet ex inſtrumento fundationis, in
quo vocauit *al pariente mas cercano de ſu Linage*, quæ
verba ciuilia ſunt, ad not. per Nicol. Garcia *citato
loco.*

48 Adducitur etiam, & ponderatur pro hac parte con-
ſilium Nauarri 4. *ſub titul. de iurepatron.* vbi quidam
Clericus habuit filiam, quam legitimauit per reſcri-
ptum Principis: ex ea & nobili viro legitimè coniuga-
tis habuit nepotes, & in ſuo teſtamento, & vltima
voluntate inſtituit Capellaniam, & vocauit ad ſuc-
ceſſionem illius conſanguineum eius proximiorem:
fuit dubitatum vtrum nepos Clerici filius legitimus,
& procreatus ex Clerici filia, debeter admitti ad præ-
ſentationem dictæ Capellaniæ, & præferri aliis con-
ſanguineis? Et affirmatiuè reſpondit ex ea ratione,
quia teſtator per verba naturalia vocauit conſangui-
neum proximiorem, vt videre eſt apud illum, ibi:
*Attenta voluntate teſtatoris, inſpectiſque verbis teſta-
menti, cum naturaliter inſpecto jure naturæ etiam filij ba-
ſtardi, & ſpurij dicantur procedere ex ſanguine, parente-
la, domo & familia defuncti, cum in eis naturalis affectus
cadat*, &c.

49 Conducunt reſoluta per Gonzal. *ad reg.* 8. *Can-
cellar. gloſſ.* 5. *ex num.* 109. vbi diſputans an Clericus
filius legitimus natus ex patre, aut matre, auo, vel auia
illegitimis, dicatur de familia fundatoris, vel ſanguine,
vt cenſeatur vocatus ad talem Capellaniam? & *vſque
ad num.* 114. pro negatiua ſententia plura adducens
fundamenta, poſtea *à num.* 115. *vſque ad n.* 120. affir-
matiuam comprobat, & tandem *à n.* 121. cum præ-
dicta diſtinctione de vocatione per verba naturæ, aut
per verba ciuilia rem componens, ita concludit: *Re-
ſpondet etiam iſta vltima deciſia ad fundamenta eorum,
qui tenent, quod filius legitimus natus ex patre ſpurio,
non dicatur de familia, juxta conſilium Fidgoſ.* 359.
n. 1. *cum ſimilibus adductis per Gam. deciſ.* 278. *quod
procedat quando teſtator, ſeu fundator loquitur per
verba ciuilia, veluti ſi vocaret Capellanum ex ſua fa-
milia vel cognatione, itave conſtaret excluſiſſe nomina-
tionem naturalem, ſecus tamen eſſet quando loqueretur
per verba naturalia, veluti ſi vocaret deſcendentes, aut
conſanguineos, juxta diſtinctionem Bart. in l. tutelas,
n.* 4. *ff. de capit. dimin.*

Verùm his non obſtantibus in præſenti caſu ex cir-
cumſtantiis, coniecturis, & præſumptionibus occur-
rentibus (quamvis ſine veritatis præjudicio de ſpurie-
tat conſtaret) doctrinæ, & deciſiones ad excluſionem
Alphonſi ſuprà adductæ non ſunt, nec eſſe poſſunt ad
materiam applicabiles.

Licèt autem ſit valdè controuerſum in iure, an ſpu- 50
rij, & deſcendentes ab eis, ſint, & dicantur de domo,
& familia; & plures vtentur ſupradicta diſtinctione;
non defuerunt tamen qui indiſtinctè tenent affirma-
tiuam partem, vt in diſpoſitione in qua vocauit te-
ſtator eos, qui ſunt de domo ſua, docet Corneus *con-
ſil.* 169. *n.* 7. vbi ait verbum *Domus*, ſumi tam ciuili-
ter, quàm naturaliter, & intelligendum ſecundùm pa-
triæ vſum, & ſubiectam materiam, de qua agitur, idem
docet Socin. *conſ.* 101. *numer.* 8. *lib.* 3. vbi quod non
ſolùm dicuntur de domo, ſed etiam de caſata, & fami-
lia ſecundùm vſum communem loquendi, quod ante
eum docuerat Bart. *in l. pronunciatio*, §. *familia*, *ff. de
verbor. ſignif. & in l. fin. C. eod.* vbi etiam Salicet. idem
tenet, Cephal. *conſ.* 591. *num.* 13. *lib.* 4. optimè Bald. 51
conſ. 441. *incip. Ad audientiam*, *n.* 1. *verſ. in contrarium*,
lib. 3. Et vbi ex conſuetudine concederetur naturali-
bus, & illegitimè natis ferre arma, & inſignia familiæ,
hoc admittunt Socin. *in dicto conſ.* 101. *num.* 8. *lib.* 3.
Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 12. *nu-
mer.* 20. *in fine*, Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 88. *n.* 14.
Provt in Hiſpania vbi ex notoria conſuetudine harum 52
partium admittuntur illegitimè nati ad inſignia, no-
men, arma, honores, & nobilitatem patris, vt referunt
Azeued. *conſ.* 24. *num.* 27. & 29. Nicol. Garcia *de bene-
fic. p.* 7. *capite* 15. *num.* 49. citat à Rota *in Pampilo-
nenſi Capellan.* 4. *Martij* 1622. *coram bonæ mem. Rem-* 53
boldo. Et quod de generali conſuetudine ſpurij dican-
tur de familia, & de domo, & vtantur armis, & inſi-
gniis familiæ, tenet cum aliis Tiraquel. *de nobilit. ca-
pit.* 13. *num.* 25.

Sed quidquid ſit, etiam ſtante prima ſententia, & do-
ctrinis ſuprà ſub illa diſtinctione allatis, plures adſunt
conjecturæ, & præſumptiones, quæ faciunt, & indu-
cunt, ne illæ locum habeant in hoc caſu.

Prima conjectura eſt, quæ reſultat ex facto proprio 54
fundatoris, cum nihil ſit, quod meliùs eius voluntatem
exponat, vt in terminis tenet Lambertin. *de iurepa-
tron.* 1. *p. lib.* 2. *quæſt.* 7. *princip. art.* 30. *num.* 22. *fol. mihi*
602. ibi: *Sicut dicimus quod ad cognoſcendam quali-
tatem beneficij patronati inſpicitur prima patroni proui-
ſio, vt dixi ſuprà* 1. *p. lib.* 1. *in* 2. *quæſt. princip. arti-
cul.* 4. *numer.* 17. *fol. mihi* 28. & illum ſequitur cum
aliis Ricc. *in praxi fori Eccleſ. tit. de iurepatron. de-
ciſ.* 202. Et generaliter quod voluntatis interpretatio 55
ab ipſo teſtatore colligatur ex eo quod ipſe fecit, tenet
latè Simon de Prætis *in tractat. de interpretat. vltim.
volunt. lib.* 2. *interpret.* 1. *dub.* 3. *ſolut.* 5. *n.* 47. *cum ſeqq.
fol. mihi* 31.

Et in præſenti caſu hanc habemus declarationem, 56
quod fundator excludere noluit ſpurios, & deſcendentes
ab eis, ſiquidem primo loco vocauit ſuos proprios fi-
lios, quorum primus, & maior fuit dictus Ioannes Al-
uarez, proauus Alphonſi; quia ſi fuit naturalis, vt in-
frà oſtenditur, ceſſat in facto ſpurietatis exceptio, ſi ve-
rò eum aliis fratribus fuit ſpurius poſt Sacerdotium pa-
tris genitus, ſignum euidens eſt, quòd fundator ſpurios
ad hanc capellam vocauit, ac proinde huic generi perſo-

naturum

natum odium non habuit, nec illud eacludere voluit, honorando in prima vocatione Ioannem Aluarez, quem ſpurium dicit Antonius: eleganter Rota *d. deciſ.* 617. n. 5. *p.* 5. *recent.* ibi: *Non obſtat quod cum pater Didaci nedum ſit naturalis, ſed etiam ſpurius ex damnato coitu, qui non comprehenditur in diſpoſitione, etiamſi per verba naturalia fundator loquutus fuerit, Honded. d. conſ. 5. num. 33. lib. 2. Pereg. poſt alios dicto art. 22. numer. 81. quaſi verè pater Didaci non fuiſſet nominatus, & honoratus in teſtamento, benè poſſet eſſe locus præſumptioni, quæ aduerſatur huiuſmodi generi perſonarum, quippe quæ ſunt odibiles, & extra mentem diſponentium; ſecus verò quando de perſonis habetur notitia, & honoratur, vt in præſenti fuit factum de patre Didaci, quia tunc ceſſat præſumptio aliàs à lege conſiderata, etiamſi in proprietate verborum non cadat impedimentum*, &c. Et ibi: *Sufficit Didaco patrem ſuum fuiſſe cognitum, & honoratum à teſtatore, vt inde tollatur præſumptio excluſionis à proprietate verborum naturalium, ex quibus ſuam vocationem deducit.*

57 Secunda coniectura elicitur ea qualitate perſonæ fundatoris, qui cum non fuerit Iuriſperitus, ſed illiteratus, debemus præſumere illum loquutum fuiſſe craſſo modo, ſecundum naturalem, non ciuilem intelligentiam. Ita Fuſar. *de ſubſtitut. quæſtione* 379. *numer.* 9. ibi: *Sublimitatur ſecundo, quando diſpoſitio eſt facta à muliere, vel perſona idiota & illiterata; nam tunc non obſtante ſtatuto ſimul cum maſculo fœmina ſuccedit*: ita declarat Pereg. in *dict. conſ. deciſio* 57. *lib.* 1. *in fine*: *Mouetur quia verba diſpoſitionis mulieris, vel idiotæ intelliguntur ſecundum naturalem, non ciuilem intelligentiam, & reconditas iuris interpretationes. Anchar. conſ.* 225. *num.* 1. *Iaſ. conſ.* 151. *col. pen. verſ. confirmantur, lib.* 4. *Curt. iun. conſ.* 145. *numer.* 6. *Mantic. de coniectur. vlt. voluntat. lib.* 5. *tit.* 5. *numer.* 7. *& cum Peregrino etiam ego tranſeo: quia verò idiotæ ignorant has verborum ſubtilitates, nec in eorum diſpoſitionibus penetrant ad has iuris interpretationes*, &c. Et cum aliis proſequitur Simon de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib.* 2. *interp.* 3. *dub.* 2. *ſolut.* 2. *num.* 296. *cum ſeqq. & num.* 301. *cum ſeq. fol. mihi* 254.
58 vbi citat Socin. *conſ.* 37. *lib.* 3. qui dicit quod quando teſtator eſt perſona idiota, in eo ſimpliciter cadit interpretatio craſſo modo, & quod dicendo *familia*, ſeu *parentela*, intelligitur de tota, & pluraliter ad propoſitum: ad quod etiam facit quod adducit Perez de Lara *de Capel. lib.* 2. *cap.* 1. *à numero* 22. Vnde cum fundator eſſet penitus illiteratus, habitaſſetque in loco vbi nullus erat Iuriſperitus, nec aliquis, qui ei fundationis tenorem, & formam diſpoſuerit, neceſſariò credere debemus, non ciuiliter, ſed naturaliter loquutum fuiſſe.

59 Tertia coniectura, tam pro intelligentia verborum à teſtatore prolatorum, quàm pro interpretatione ſuæ voluntatis ſumenda eſt à conſuetudine, & communi loquendi vſu patriæ, in qua vixit, & mortuus fuit, *l. ſi ſeruus plurium*, §. *fin. ff. de legat.* 1. *l. pen. in princ. ff. de alim. legat.* & communem teſtatur Iaſ. *in d.* §. *fin.* Dec. *in l. vt liberis, C. de collat.* Alea. *conſ.* 110. *lib.* 2. Crauet. *conſ.* 101. *in fine, & conſ.* 201. *col.* 5. Bellon. *conſ.* 1. *num.* 3. Conſuetudo autem illarum partium habet Clericorum filios in æſtimatione eſſe, nec odibiles haberi, vt in aliis partibus.

60 Quarta coniectura deſumitur ex natura rei, de cuius ſucceſſione agitur; quia ſi vbi tractatur de fundando majoratu, ſeu patronatu gentilitio ad conſeruandam agnationem, & nominis ac familiæ ſplendorem, tunc præſumendum eſt teſtatorem vocare noluiſſe ſpurios, & ab eis deſcendentes, & in terminis fundationum patronatuum, quæ fiunt per Cardinales, & alias perſonas illuſtres pro conſeruatione agnationis, agit Rota *deciſ.* 112. *&* 126. *p.* 1. *recent.* Verùm quando ad alium finem fundatio fit, & res pariter per ſpurios, & ab eis deſcendentes, ac per ipſos legitimos expediri poteſt, tunc præſumere debemus teſtatorem conſanguineus, tam legitimos, quàm ſpurios æqualiter vocare voluiſſe; quia ſolùm affectio naturalis ſanguinis attenditur, quæ in omnibus æquè inuenitur, iuxta dictum Baldi *conſ.* 441. *n.* 1. *in fine, lib.* 3. atteſtantis ratione naturalis affectionis, & inſitæ charitatis idem in vtroque intelligendum eſſe, quia par affectionis ratio paritatem permiſſionis inducere conſueuit, *l. non ſolum*, §. *denuò, ff. de ritu nupt.*

Vnde conſanguineum proximiorem etiam per lineam ſpuriam præferendum legitimo remotiori, admiſſa diſtinctione an teſtator loquatur per verba ciuilia, vel naturalia, docent optimè Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *à num.* 123. *vſque ad n.* 127. Nicol. Garc. *de benef. p.* 7. *cap.* 15. *num.* 44. *&* 45. *& n.* 55. vbi licèt diſſentiat in eo quod ſentit Gonzalez, quod ſcilicet ſola qualitas rei ſufficit, vt ſpurius non excludatur, licèt teſtator loquatur per verba ciuilia, hoc tamen admittit quando voluntas teſtatoris obſeruantiâ vel coniecturis, de quibus ſuprà, declarari poteſt. Et genera- 61
liter quod teſtatoris voluntas etiam interpretatur ab 62
affectione, & charitate, & quod ſemper præſumitur maior affectio, & dilectio erga deſcendentes, quàm erga tranſverſales, latè Simon de Prætis *d. tract. de interpret. vltim. volunt. lib.* 1. *interp.* 2. *dub.* 2. *ſolut.* 5. *per tot.* præcipuè *n.* 17. *fol. mihi* 102.

Ex quibus patet, quod ſuprà dixi, doctrinas ſcilicet, 63
& deciſiones à Garcia allatas non conducere ad præſentem caſum, in quo plures circunſtantiæ, & coniecturæ concurrunt, quæ factum mutant, & diuerſam reſolutionem eſſe à me capiendam inſinuant; id enim ſæpiſſimè euenire ſolet, vt teſtis eſt Theſaurus *in præfat. ſuarum deciſ. num.* 32. *verſ. cæterùm, & n.* 33. ibi: *Prætereà quamvis idem videatur caſus, plerunque tamen euenit, vt aliqua etiam levis circumſtantia factum mutet, vt ait Quintil. inſtit. orat. lib.* 5. *cap.* 2. *ideo dicere ſolebat Curtius junior, quod licèt ſenex eſſet, & in caſibus innumeris conſuluiſſet, nunquam tamen euenit, vt idem per omnia eſſet caſus*, &c. Maximè quia Garcia non dicit in illa cauſa Capellaniæ de Getafe fuiſſe pronuntiatum contra ſpurium, & ſententiam tranſiiſſe in rem iudicatam; poterat enim Rota ab illa deciſiona recedere, ſicut refert receſſiſſe ſub die 10. Maij 1606. coram Iuſto ab alia deciſione contraria facta ſub die 28. Iunij 1605. coram eodem, quæ variatio denotat caſum illatum deciſionum magnam habuiſſe difficultatem, & antequam executoriales expediantur, reproducta in Rota cauſa, & iterum aliquo dubio repropoſito, nonnunquam receditur à deciſis, & poterat alia capi reſolutio.

Quæ cùm ita ſe habeant ſtante ſpurietate, mul- 64
tò magis procedent ea remota, vel non legitimè probata: quod autem ad eius exiſtentiam Iure probandam, multum turbida redditur, ſi quando ex actis non conſtat de Presbyteratu Ioannis Aluarez proaui dicti Alphonſi, nec titulus Capellani, quo nominat illum fundator, denotat obligationem habendi Ordinem ſacrum, & ideo non eſt cur debeamus Leonoram eius filiam potiùs præſumere ſpuriam, & in Sacerdotio genitam, quàm naturalem, in ſoluti ſtatu procreatam; controuerſum eſt enim apud DD. an in dubio filius præſumatur potiùs naturalis, quàm ſpurius? & præſumi potiùs ſpurium reſoluunt gloſ. *verb. probare, in cap. lator, qui filij ſint legit.* Bertrand. *conſ.* 133. *lib.* 2. Natt. *conſ.* 481. *n.* 10. Surd. *conſ.* 177. *n.* 41. *& de alimene. tit.* 1. *q.* 10. *n.* 35. Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *præſ.* 54. *num.* 2. *& conſ.* 318. *n.* 14.

num. 14. Rot. *deciſ.* 254. *p.* 3. *diuerſ.* vbi allegat Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. ſuper defectu natal. num.* 42.

65 Sed contrarium, quod ſcilicet in dubio præſumatur potius naturalis quàm ſpurius, ſequuntur Bald. *conſ.* 448. *Quæritur in primis, lib.* 1. *n.* 4. Crauet. *in ſuo celeb. conſ.* 138. *n.* 1. *& conſ.* 166. *n.* 1. *&* 4. Barbat. *conſ.* 17. *n.* 6. qui allegat Cephal. & Alciat. parum conſtantem *in reſp. vlt. n.* 5. *ſecundum impreſſionem antiquam*, Couar. *de ſponſalib. p.* 2. *cap.* 8. §. 3. *n.* 1. ibi: *Potiùs verò præſumitur naturalis, quàm ſpurius, ne præſumamus factum, aut qualitatem neceſſariam, vt quis dicatur ſpurius, quæ à natura non ineſt*, &c. Rot. *deciſ.* 360. *n.* 16. *p.* 5. *recent.* ibi: *Nec eſt opus probare Iſottam fuiſſe naturalem, non autem ſpuriam, quia in dubio præſumitur naturalis, non autem ſpuria*, Aym. *conſ.* 166. *num.* 1. Rimin. iun. *conſ.* 187. *n.* 107. *cum ſeqq.* Theſaur. *q.* 83. *n.* 2. *lib.* 2. Barz. *deciſ.* 91. *n.* 1. *vbi de magis communi*, &c. *& deciſ.* 319. *n.* 15. *ead. p.* 5. *recent.* ibi: *Prout facit non fuiſſe iuſtificatum Andream natum eſſe ex ſoluto & ſoluta, quia ſic de iure præſumitur*, Rot. *deciſ.* 802. *n.* 2. *& ſeq. p.* 1.
66 *diuerſ.* &c. Accedit quod cùm lex in quantum poteſt, faueat filiis, vt ſint legitimi, Dec. *conſ.* 152. *ſub n.* 1. *verſ. & quia lex*, Rot. *deciſ.* 201. *n.* 41. *& deciſ.* 264. *n.* 13. *p.* 5. *recent.* ita debet fauere filiis vt ſint potiùs in dubio naturales, quàm ſpurij. Et ſicut in dubio præſumendum eſt filium natum poſt matrimonium, & non ante, vt legitimus iudicetur, Ruin. *conſ.* 51. *ſub num.* 20. *verſ. præterea ex quo, lib.* 5. quem ſequitur Rot. *d. deciſ.* 264. *num.* 13. ita etiam ad euitandam ſpurietatem debemus præſumere filium potiùs natum ante Presbyteratum, quàm poſt Sacerdotium genitum. Quare hæc opinio videtur magis Iuri conformis, & verior.

67 Nam illa, quæ primo loco relata fuit, intelligi debet propriè de filio naturali, cum requiſitis Iuris communis, nempe quotum parentes ſint ſoluti, & mater ſit in domo diu retenta pro concubina, & in ſchemate concubinæ, & quod cum ea ſolus ille vir conſuetudinem habuerit, *l.* 3. *ff. de concub.* §. *ſi quis autem, in auth. quibus modis naturales efficiantur ſui*, Rot. *deciſ.* 254. *p.* 2. *diuerſ.* & ſic in caſu, quo filius agebat de ſucceſſione hæreditatis paternæ, ad quam ius non habebat niſi ſe filium naturalem probaret cum dictis requiſitis, & ideo ſentiunt filium ad illa probanda obligandum eſſe, ita vt ſi in probatione deficiat, debeat præſumi ſpurius, id eſt natus ex coitu illicito, cui deficiunt illa requiſita, vt ſit naturalis; ſed nullo modo affirmant quod ſi mater virum habuit, filius potius præſumatur natus poſt matrimonium, quàm ante; vel ſi pater fuit Sacerdos, præſumatur natus filius poſt ſuſceptos Ordines, & non ante, excepto vno Rebuffo à Rota citato *d. deciſ.* 254. *p.* 2. *diuerſ.* in qua non agebatur de hac quæſtione, ſed de ſucceſſione in hæreditate paterna, quam vnus petebat, qui ad eam obtinendam tenebatur ſe filium naturalem probare cum omnibus dictis requiſitis, quæ ſigillatim in dicta deciſione referuntur.

68 Et in rigore diſputationis Rebuffus, qui ſolus, & non alius allegatur à Rota *vbi ſuprà*, opinionem ſequitur minus veram, vt colligitur ex text. quem pro ſua ſententia citat, *in cap. inter cæteras* 4. *de reſcript.* vbi cùm Summo Pont. exponeretur, quod filius cuiuſdam Presbyteri in Sacerdotio genitus Præbendam, quam pater obtinuit, poſſidebat, vel illicitè occupabat, Eboracenſi Archiepiſcopo commiſit, vt ſi ei conſtiterit talem eſſe Sacerdotis filium, & in Sacerdotio genitum, qui proximè in tali Eccleſia miniſtrauit, vel quod illicitè Eccleſiam occupauit eandem, illam impetranti adjudicet; ex cuius deciſione colligitur alternatiuè requiri ad huiuſmodi poſſidentis excluſionem, & faciendam impetranti adjudicationem, quod illicitè Eccleſiam occupauerit, vel quod ſit filius Sacerdotis, & in Sacerdotio genitus, aliàs hæc vltima verba nihil operarentur, & ſuperflua forent, ſi ex eo quod quis fuiſſet Sacerdotis filius, præſumeretur genitus in Sacerdotio, & ideo meritò doctiſſimus Couar. ad contrariam ſententiam, quam ſequitur, adſtruendam contra Rebuff. allegat *d. cap. inter cæteras*, & alia Iura, vt videre eſt *in d. cap.* 8. §. 3. *n.* 1. vbi ad comprobationem ſuæ opinionis, quod ſcilicet filius præſumitur potius naturalis quàm ſpurius, addit hæc verba: *His accedit text. in cap.* 2. *de filiis Presbyt. & in cap. veniens, de accuſat. quibus in locis traditur per DD. non præſumi quem genitum fuiſſe in Sacerdotio, etiamſi probetur Sacerdotis filius, quod conſtat in dictis locis, maximè in d. cap. inter cæteras, & in d. cap.* 2. &c. Iuuat Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de reform.* 69
cap. 15. ibi: *Filij Clericorum, qui non ex legitimo matrimonio nati ſunt*, &c. *Ego ipſe in collect. ad d. cap. inter cæteras, num.* 2. ibi: *Apertè inſinuat hic text. Sacerdotis filium dici eum, qui natus eſt ante patris Sacerdotium; aliter enim ſatis foret in propoſito dicere, & probare filium eſſe Sacerdotis, & fruſtra adjiceretur onus probandi fuiſſe genitum in Sacerdotio, vt notant Abb. in princ.* Dec. *n.* 3. Rip. *n.* 13. *& alij hic, idem probat cap. ad extirpandas, de filiis Presbyt. ibi, filij Presbyterorum, & ibi, ſiue geniti ſint in Sacerdotio, ſiue non*, Cened. *pract. & canon. q.* 36. *n.* 15. *&c.*

Hinc colligitur Antonium, qui vult Alphonſum ex- 70
cludere exceptione ſpurietatis, quam oppoſuit, teneri eam probare, ex reg. *l. in exceptionibus* 26. *ff. de probat.* Probatio autem, per quam prætendit oſtendere Leonoram Rodriguez fuiſſe filiam ſpuriam Ioannis Aluarez in Sacerdotio genitam, & quod dictus Ioannes Aluarez fuerit etiam filius ſpurius fundatoris, nec releuat, nec concludit contra Alphonſum.

Nam primus teſtis Didacus Mendez de Acellana 71
fol. 90. *ſuper* 6. *art.* de auditu deponit, & non dicit à quo audiuerit, & tandem concludit ſe neſcire an Ioannes Aluarez filius fundatoris fuerit ab eo genitus ante, vel poſt Sacerdotium. Secundus Didacus Aluarez de Morgat, *fol.* 92. *lit. B.* ſimiliter de auditu deponit, & affirmat non cognouiſſe dictam Leonoram Rodriguez, & poſtea in ſecunda inſtantia *ſuper* 4. *fol.* 439. etiam deponit de auditu, & affirmat ſe cognouiſſe dictam Leonoram Rodriguez; quo verò ad ſpurietatem Ioannis Aluarez in vtraque inſtantia dicit nihil. Tertius Ferdinandus Arias de Villamar *fol.* 94. *lit. B*, temerè affirmatiuè deponit de re quam non vidit, nec videre potuit, ſui dicti rationem nullam reddens: deinde in alia informatione, *fol.* 415. *ſuper* 5. affirmat ſe neſcire an dicta Leonora fuerit habita à dicto Ioanne Aluarez ante vel poſt Sacerdotium. Quartus, Ferdinandus Rodriguez de Felgueras, *fol.* 96. & in alia inſtantia *fol.* 441. *ſuper* 4. deponit de auditu, non reddens rationem, nec dicens à quibus perſonis audiuerit. Quintus, Menendus Diez de Soto *fol.* 97. *ſuper* 6. nihil dicit. Sextus, Didacus Menendez *fol.* 99. deponit de auditu, quod deſcendat Alphonſus à linea ſpuria, accipiendo dictionem illam, *ſpuriam*, prout legitimæ contraria eſt, non verò facta diſtinctione inter ſpurium, & naturalem, & duo hi teſtes non fuerunt in 2. inſtantia iterum examinati. Septimus, Alphonſus Garcia, *fol.* 110. *lit. B.* patitur repulſam ex dictis *ſuprà, n.* 19. Octauus, Didacus Menendez de Quintana, *fol.* 102. *lit. B.* refert Alphonſum eſſe fundatoris conſanguineum per lineam Sacerdotalem, ſed an fuerit Leonora Rodriguez ante, vel poſt Sacerdotium habita, ſe neſcire affirmat: & in 2. inſtantia, *fol.* 428. *ſuper* 5. contra illud, quod primò dixerat, addit temerè circa ſpurietatem Leonoræ certum auditum habuiſſe; de ſpurietate verò Ioannis Aluarez nihil dicit. Nonus, Georgius Aluarez de Ribadiello, *fol.* 104. *lit. B.* circa ſpurietatem etiam nihil dicit, ſolumque affirmat Alphonſum eſſe deſcendentem per lineam Sacerdotalem,

lem,& in a.inſtantia, *fol.*442. nihil ait. Decimus, Didacus Aluarez Perdigon, *fol.*106. *lit.B*, eodem modo deponit,& in 2.informat. *fol.*448.*ſuper* 5. addit ſe non ſolùm neſcire dictam Leonoram fuiſſe habitam poſt Sacerdotium, ſed etiam affirmat, ſe id nunquam audiuiſſe,& quoad ſpurietatem Ioannis Aluarez nihil. Vndecimus, Thomas Garcia de Allence, *fol.*107. nihil. Duodecimus, Ioannes Fernandez de Lorix,*fol.*109. dicit ſe nihil ſcire de vtraque ſpurietate. Decimuſtertius, Ferdinandus de Vexega, *fol.*110. *lit.B*, temerè deponit dictam Leonoram eſſe ſpuriam poſt Sacerdotium genitam,ſiue aliqua concludenti ratione, quod tamen temperauit in ſecundo examine, *fol.*418. *ſuper* 5. dicens ſe neſcire an dictus Ioannes Aluarez ante,vel poſt Sacerdotium genuiſſet Leonoram. Decimuſquartus, Andreas Fernandez de Meiſin,*fol.*112.licèt depoſuerit Alphonſum eſſe nepotem, & pronepotem Clerici, declarat tamen ſtatim ſe neſcire an dicta Leonora fuerit ante, vel poſt patris Sacerdotium genita, & poſtea *in* 2. *examine*, *fol.*153.*ſuper* 3. nihil dicit. Decimuſquintus, Ludouicus Fernandez del Caſtañal, *fol.*114. affirmat ſe audiuiſſe Leonoram eſſe filiam Ioannis Aluarez Clerici,& iſtum fuiſſe filium fundatoris etiam Clerici,quod libenter fatemur, ſed an fuerint habiti ante, vel poſt Sacerdotium teſtis,ſe neſcire ait: licèt poſtea *in* a.*examine*, *fol.*402. *ſuper* 5. dicat ſe audiuiſſe Leonoram fuiſſe in Sacerdotio genitam; id tamen credendum eſt, audiuiſſe poſt primum examen, & ſic poſt litem motam. Decimuſſextus, Alphonſus Aluarez del Caſtañal, *fol.*113. *ſuper* 6. nihil ſuper ſpurietate deponit, affirmatque ſe neſcire an dicta Leonora fuerit filia, vel ſobrina dicti Ioannis Aluarez. Decimuſſeptimus, Ioannes Aluarez de la Laſcara, *fol.*116. *lit.B*, quoad ſpurietatem Ioannis Aluarez nihil dicit,temerè tamen affirmat Leonoram fuiſſe poſt Sacerdotium habitam, & idem repetit in 2.*examine*, *fol.*410. *ſuper* 5. cuius dicti falſitas facilè colligitur ſi aduertas ibi fateri, ſe eſſe ſeptuaginta annorum, dictam verò Leonoram abhinc viginti ſex annis mortuam fuiſſe,anno ætatis ſuæ octuageſimo,& ſic ab eius natiuitate vſque ad tempus depoſitionis anno centeſimo ſexto. Decimuſoctauus, Rodericus Alphonſus, *fol.*119. *ſuper* 6. & vltimus *fol.*119. de ſpurietate nihil dicunt.Ex quibus omnibus nulla certa, aut releuans probatio colligi poteſt quoad hunc ſpurietatis articulum, & nihilominus omnes patiuntur exceptiones,& repulſas,de quibus *ſuprà*,*ex num.*3.*cum ſeqq.* & ſic fidem aliquam non merentur.

71 Multò minus ex aliis teſtibus pro parte eiuſdem Antonij in 2. inſtantia examinatis aliqua releuans colligitur probatio: nam Didacus Fernandez de Felgueras, *fol.*392. *lit.B.ſuper* 5. quoad ſpurietatem dicti Ioannis Aluarez nihil dicit, & quoad ſpurietatem Leonoræ de auditu incerto, vt etiam in a.*examine*,*fol.*438.*ſuper* 5. & tandem concludit ſe neſcire an ante, vel poſt patris Sacerdotium fuerit genita, Ioannes Perez de Loro,*fol.*
412. de ſpurietate nihil deponit. Alphonſus Lopez de ſan Chriſtobal *fol.*421.*lit.B*,refert ſe pro certo habere dictum Ioannem Aluarez poſt Ordinem Presbyteratus genuiſſe dictam Leonoram, & poſtea dicit de certo ſe id neſcire, in quo manifeſtè ſibi ipſi contradicit, & nihilominus ſuæ certitudinis,vt tenebatur,rationem nullam reddit,ex Bald. *in cap.cùm cauſam, de teſtib.* Socin. *reg.*401.*in* 5.*fallent.* & cum aliis plurimis Farin.*q.*70. *num.*162. Ioannes Perez de Meicin. *fol.*431. deponit
72 de auditu poſt litem motam, & non declarat à quo audiuerit. Ioannes Mendez de Ramon. *ſuper* 5. *art.* de ſpurietate nihil deponit. Catharina Rubia *fol.*417.deponit de auditu à ſua tantùm matre, & concludit ſe neſcire an ante, vel poſt Sacerdotium patris fuerit nata, Ioannes de la Puerta *fol.*419.*lit.B*,*ſuper* 5. quoad ſpurietatem nihil releuans concludit, nec de auditu deponit alieno. Omnes hi teſtes, & non alius ſuper ſpurietate pro parte Antonij fuerunt examinati,qui vt oſtendi, eum non probant, nec deſtruunt contrariam Alphonſi probationem.

Et ſi Alphonſo incumberet onus probandi quod Leo- 73
nora eius auia fuerit filia naturalis dicti Ioannis Aluarez, tanquam intentionis ſuæ fundamentum, id vtique ſuis teſtibus concludenter probatum remanet:nam licèt nullus de proprio viſu ob facti antiquitatem, quæ excedit centum annos, deponere valeat, deponunt tamen ſe audiuiſſe à ſuis,& ab aliis, & eſſe publicum, & notorium quod dicta Leonora fuerit filia naturalis dicti Ioannis Aluarez ante eius Sacerdotium nata, & eorum vnus addit mulierem, ex qua filiam ſuſcepit, ei litem mouiſſe,vt illam vel acciperet in vxorem, vel competenter dotaret, & quod in effectu eam in matrimonium dedit Didaco de Cueto ſeniori. Ita *ſuper* 3. *art.* interrogatorij Alphonſi deponunt Petrus Ferdinandus de Orbanes *fol.* 292. Gutierrez Diez *fol.*296. Pedro Diez de Quintana,*fol.*304.& 305. Bartholom. Suarez, *fol.*339. Tyrſo Garcia Elia, *fol.*372. & in vim publicationis Paulinæ, idem atteſtantur Fernandus Garcia de Liuarez, & Bartholomæus de Focideras, *fol.*261. Vnde non obſtant teſtes Antonij deponentes de ſpurietate, quia cum & ipſi deponant de fama, magis ſunt attendendi teſtes Alphonſi deponentes de bona fama, Put. *deciſ.*2.*lib.*3. Rot. *deciſ.*16. *num.*26. *part.*3.*recent.* etiam quod teſtes deponentes de mala aliquantulum numero excederent, Corn.*conſ.*176.*n.*10.*vol.*4. Hojed. *de incompatibil.beneſ.p.*1.*cap.*23.*n.*143. Greg.XV. *deciſ.*455.*n.*4.

Et licèt reliqui teſtes Alphonſi ſolùm affirment Leo- 74
noram fuiſſe Ioannis Aluarez filiam, non expreſſo quod eſſet naturalis, vel ſpuria, nihilominus omnes *ſuper* 2. & 3. *art.interrogatorij*, *fol.*284. *B*, 285.288. 300.302.309.313.318.322.325.327. *B*, 330. 334. 335. 342.345. & 361. *B*, atteſtantur dictum Ioannem Aluarez Leonoræ filiæ in dotem dediſſe magnam bonorum mobilium, & immobilium quantitatem in diuerſis partibus exiſtentium, & poſt contractum matrimonium alia donaſſe, & affirmant vidiſſe illam omnia bona huiuſmodi poſſidere, eiſque liberè frui; legitimitatis enim requiſitæ à teſtatore quaſi poſſeſſio probatur ex eo,quod quis poſſideat bona paterna,Paleoth. *de nothis, & ſpur. cap.*22. *num.*2. *verſ.dicemus*. Rot. *d. deciſ.*16. *n.*24. *p.*5. *recent.* Et hinc colligere debemus Leonoram filiam ſaltem naturalem, & ad minus non ſpuriam eſſe debuiſſe, vt ea bona capere poſſet, juxta
*l.*9.*Tauri*, vbi Anton.Gom.*num.*33.reſoluit nec in vim 75
contractus, aut donationis ea capere poſſe, quæ eſt hodie *l.*8.*tit.*8.*lib.*5.*Recop.* vbi Matienxo, Hermoſil. *l.*1. *gloſ.*6.*num.*39.*tit.*4. *part.*3. Et licèt Clericus etiam ex redditibus beneficij teneatur filiam ſpuriam alimentare & dotare; nihilominus dos, & alimenta huiuſmodi quintum bonorum excedere non poſſunt, vt in termi-
nis tenet idem Anton.Gom.*d.l.*9.*Tauri*,*n.*44. & ſolùm 76
vſque ad illam quantitatem efficitur capax filius ſpurius,ſiue quintum ſufficiat, ſiue non. Rojas *in epit. ſucceſſ. cap.*2.*n.*17. Tell. *l.*10.*Tauri*, *à num.*2.Barahona *in addit. ad Palat.in repet. cap.per veſtras, de donat. inter virum, & vxor. notab.*3. §.24.*lit. A*, Ioan.Garc. *de expenſ. cap.*76. *num.*8. & 9. niſi illud quintum eſſet tam tenue, vt non ſufficeret pro alimentis ad vitæ ſuſtentationem neceſſariis, ſecundùm Couar. *de ſponſal. part.* 2. *cap.*8. §.9. *num.*8. Corduba de Lara *in l. ſi quis à liberis*, §. *idem reſcripſit*, *à num.*59. *ff. de liber. agnoſc.* Baëza *de non meliorandis filiabus*, *cap.*8. *numer.*30.& 31. Molin. *de primog.lib.*2.*cap.*15.*num.*52. Gutier. *pract.lib.*2. *quæſt.*109.*num.*3. Ceuall. *commun. contra commun. quæſt.*779. *à num.*61. 68. & 69. *cum ſeqq.*

Et ideo pro Alphonſo decíſum, Matriti die 5. Novembris 1645.

Hiſpalenſis ſimultaneæ.

Capitulum S. Eccleſiæ Hiſpalenſis, an participet de indultis conferendi beneficia Eccleſiaſtica reſeruata, vel affecta, conceſſis Eminentiſſimis DD. Cardinalibus, qui eidem Eccleſiæ præſunt?

VOTVM XCIX.

1 *Sancta Eccleſia Hiſpalenſis erecta de anno 1261.*
2 *Quæſtio diſputanda proponitur.*
3 *Indulta conceſſa DD. Archiepiſcopis Cardinalibus ratione communionis, & conſortij proſunt etiam ipſi Capitulo.*
4 *Vrbanus VIII. conſtituit quod Capitula Indulto conferendi beneficia reſeruata Cardinalibus conceſſo intuitu Cardinalatus non fruuntur.*
5 *Dictio* Dummodo, *reſtringit, & modificat præcedentia.*
6 Regula 8. aliàs 9. *reſeruatoria menſium non comprehendit Cardinales.*
7 *Epiſcopi de iure communi poſſunt in qualibet menſe prouidere.*
8 *Narratiua Conſtitutionis Vrbanæ refertur.*
9 *Ratio procœmialis Conſtitutionis Vrbanæ ponderatur.*
10 *Intellectus Conſtitutionis Vrbanæ vbi reperiatur.*
11 *Conſtitutio Vrbana loquitur nedum de ipſis indultis, ſed etiam de aliis facultatibus, & præſertim de exceptione vt Cardinales non comprehendantur ſub regula.*
12 *Conſtitutio Vrbana comprehendit etiam beneficia, quorum collatio ratione menſium ſpectaret ad Papam, ſi Cardinales comprehenderentur ſub regula reſeruatoria menſium.*
13 *Refertur ſumma alterius Conſtitutionis Vrbanæ ad fauorem Capituli Hiſpalenſis.*
14 *Breue emanatum ad poſtulationem partis, & non iuſtificatum, nihil officit.*
25 *Breue habet tacitam clauſ. Si preces veritate nitantur.*
16 *Clauſ.* Sublata, *in Breui obtento ad inſtantiam partis ſine alia clauſ. quod dari non poſſit de obreptione, non operatur niſi prius iuſtificentur narrata.*
17 *Confeſſio Prælati præiudicat Eccleſiæ.*
18 *Confeſſio Prælati extraiudicialis, & abſque neceſſitate ſucceſſori, & Eccleſiæ non præiudicat.*
19 *Deſiſtentia iuris, & recognitio, ac eius confirmatio Apoſtolica refertur.*
20 *Confeſſio Prælati voluntaria non potuit præiudicare Eccleſiæ, & ſucceſſori.*
21 *Confeſſio voluntaria Prælati quæ dicatur?*
22 *Proteſtatio nihil aliud eſt niſi quædam declaratio voluntatis.*
23 *Proteſtatio declarat animum alieniſſimum, & remouet conſenſum.*
24 *Proteſtatio concludenter non probat metum, nec coactam voluntatem.*
25 *Proteſtatio multum coadiuuat, & opitulatur vt facilius metus probetur.*
26 *Confirmatio dicitur ex certa ſcientia quando tenor rei confirmatæ in ea inſertus fuit.*
27 *Intellige vbi cauſæ cognitio præceſſit.*
28 *Confirmatio in forma communi nihil de nouo tribuit, nec actum reddit validum.*
29 *Clauſ.* Ex certa ſcientia, *quando eſt appoſita, nulla præcedente cauſæ cognitione, nihil operatur.*
30 *Clauſ.* Ex certa ſcientia, *nihil operatur ſi appoſita ſit ſuper negotio, de quo Papa nullam habebat notitiam.*
31 *Clauſ.* Ex certa ſcientia, *falſitatem purgare, aut erroneam informationem ſupplere non poteſt.*
32 *Clauſ.* Supplentes, *non operatur vbi proceſſum fuit ſine cauſæ cognitione.*
33 *Cardinalis Archiepiſcopus Hiſpalenſis poteſt hodie per ſe ſolum, & abſque Capitulo prouidere Canonicatus, & Portiones ſuæ Eccleſiæ, exceptis tantùm quatuor menſibus Ordinariis.*
34 *Clauſ.* Sublata, *iuncta cum alia, quod non poſſit dari de ſubreptione, habet vim claudendi os cuicunque Iudici & parti.*
35 *Reſpondetur dubiis propoſitis.*

AD DD. Archiepiſcopos, & Capitulum S. Eccleſiæ Hiſpalenſis non ſolùm ex communi Doctorum ſententia, ſed ex ſpeciali, & propria ipſius Eccleſiæ in Cathedralem, & Metropolitanam erectione dicitur pertinere Canonicatuum, & Portionum prouiſionem: nam de communi, & Doctorali ſcribentium reſolutione conſtat ex iis, quos lato calamo citaui *in tract. de Canonic. & dignitat. cap. 12. num. 2.* & de erectione huius S. Eccleſiæ facta de anno 1621. apparere præſupponitur ex illis verbis: *Cùm vacare contigerit Canonicatum & Portionem, per Archiepiſcopum, & maiorem partem Capituli conferatur*, & ſic DD. Archiepiſcopos pro tempore exiſtentes, etiamſi Cardinales S.R.E. eſſent in vacationibus occurrentibus ſimul cum Capitulo eiuſdem ſanctæ Eccleſiæ, prouiſiones feciſſe aſſeritur; proindeque ius hoc in quadam vacatione de menſe Auguſti fuiſſe Canonicatuum, referunt Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 45. à num. 36* Nicol. Garc. *de benef. p. 1. c. 1. n. 35.* Sed iſtud de erectione Eccleſiæ non conſtat, & ideo ob doctoralem ſolummodo reſolutionem ſimultanea hæc probatur prouiſio, vt ex infrà dicendis clariùs parebit. 1

Poſtmodùm cum contingeret ad hanc S. Eccleſiam Hiſpalenſem Cardinales promoueri, eiſque concedi intuitu Cardinalitiæ Dignitatis indulta, & priuilegia reſeruata, & affecta beneficia prouidendi, cœpit dubitari, an Capitulum de indultis, & priuilegiis huiuſmodi participare poſſet, ita vt concurrere valeat ſimul, & coniunctim cum DD. Archiepiſcopis Cardinalibus in prouiſionibus Canonicatuum, & Portionum reſeruatarum vigore indultorum & priuilegiorum huiuſmodi faciendis? In quo dubio decidendo quatuor tempora diſtinguenda eſſe cenſui. 2

Primum tempus computatur à principio erectionis vſque ad diem Decembris, anno ab Incarnatione Domini 1625. & credo toto eo tempore ratione communionis, & conſortij indulta conceſſa DD. Archiepiſcopis Cardinalibus, ſi quæ fuerunt, prodeſſe etiam ipſi Capitulo, *ad l. ſi communem, ff. quemadm. ſeruit. amitt.* Put. *deciſ. 88. lib. 3. in nouis*, & fuit deciſum *in Cremonenſi Canonicatus, coram Decano*, cuius meminit Duran. *in alia Cremonenſi Canonicatus*, inter eius *impreſſas deciſ. 133. n. 8.* 3

Secundum tempus eſt à dicto die 29. Decembris 1625. in quo ſanctæ memoriæ Vrbanus VIII. per ſuas litteras in forma Breuis declarauit ſuæ intentionis, & voluntatis eſſe, quod Cardinales Epiſcopi collatio- 4

nem beneficiorum habentes, & per ſe ipſos ea confe-
rant, abſque Capitulis, aut aliis cum ipſis Cardinali-
bus collationem habentibus. Et quod Capitula indul-
to conferendi beneficia reſeruata Cardinalibus con-
ceſſa intuitu dumtaxat dignitatis Cardinalitiæ, non
autem Capitulorum, nullo pacto frui, aut ius aliquod
inde prætendere poſſint, prout latiùs in dicta declara-
tione, quam refert Melch. Lotter. *de re benef. libro 2. quaſt. 21. num. 126.* & ego ipſe *poſt tract. de officio, & poteſtate Epiſcopi, in Conſtitutionibus & decretis, pagin. 66. & 67.* & de ea meminit Rota *coram Durano deciſ. 233. n. 9. & in Hiſpalen. dimidia portionis, 17. Decembris 1635. coram bonæ memoriæ Coccino Decano, verſ. & viſum fuit*: de quo tempore, & attenta
diſpoſitione huius declarationis, pro certo tenendum
per illam denegari communionem, & conſortium pri-
mi temporis in prouiſionibus beneficiorum quomodo-
cumque reſeruatorum, etiam ratione vacationis in
menſe.

5 Sed obſtat quod prædicta declaratio, ſeu conſtitu-
tio Vrbana videtur ſe reſtringere ad indulta, vt videre
eſt ibi: *Dummodo alias ſub indultis eis conceſſis comprehendantur*; quia dictio illa, *dummodo*, reſtringit, &
modificat præcedentia, *l. Lucius, §. qua habebat, & l. ita tamen, ff. ad Trebell.* Cened. *ſing. 11. num. 6. in princ.* Rota *deciſ. 247. num. 26. p. 2. recent.* Ego ipſe
de dictionibus vſufr. dict. 95. num.... proindeque ad
menſes reſeruabiles non extendenda; tum quia hi non
ſunt ſub Cardinalium indultis comprehenſi, vt vide-
mus: tum etiam, quia reg. 8. aliàs 9. *Cancell.* menſium
reſeruatoria non comprehendit Cardinales, cùm inibi
excepti reperiantur, vt videre eſt ibi, *non tamen S.R.E. Cardinalibus*; & cum eorum reſpectu vacationes in
6 menſibus, vbi aliàs nulla reſeruatio, perſonalis, aut
realis in indultis comprehenſa exiſtit, de iure com-
muni ſpectat ad ordinariorum prouiſionem, quo at-
tento Epiſcopi habent omnes menſes liberos, & poſ-
ſunt beneficia conferre in quolibet menſe vacantia,
7 Put. *deciſione 492. numer. 3. lib. 2.* Capitaq. *deciſ. 214. num. 5. p. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. §. 1. procem. n. 22.* Ego *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3. allegat. 57. num. 2.* ratione communionis, & conſor-
tij in vacationibus menſium reſeruabilium ſimultanea
prouiſio erit Eminentiſſimi Cardinalis Archiepiſcopi,
& Capituli.

Verùm his non obſtantibus dicendum mihi videtur
declarationem, ſeu conſtitutionem Vrbanam, de qua
ſuprà, loqui & intelligendam eſſe non ſolùm de reſer-
uationibus ſub indultis comprehenſis, ſed etiam ſub
aliis facultatibus, & præcipuè ſub exceptione, vt Car-
dinales non comprehendantur ſub dicta regula reſer-
uatoria, ex ſeqq.

8 Primò quia id inſinuant prætenſiones, quæ propo-
nuntur Pontifici, ibi: *Sub prætextu, quod ipſi Capitula, & Canonici jus nominandi, vel præſentandi, aut alias quomodolibet diſponendi de beneficiis in menſibus non reſeruatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus Locorum Ordinariis, conjunctim, vel diuiſim habentes, tanquam membra capitis adhærentia, à Cancellaria Apoſtolica regula menſium reſeruatoria, à qua Cardinales præſeruantur, etiam excipi, & facultates, atque indulta, quæ certarum reſeruationum obſtacula tollunt, ſibi quoque ſuffragari debere prætendunt.*

9 Secundò, quia ratio procemialis dictæ declaratio-
nis eſt eadem, & idem etiam probat, ibi: *Et attendentes priuilegium, quod Cardinales in prædicta regula præſeruantur, eis intuitu Cardinalatus conceſſum eſſe, neque rationi conſonum fore, vt Capitula, & Canonici dum ſui Præſules Cardinalatus honore præfulgent, plus juris in præjudicium Sedis Apoſtolicæ, ſeu ipſorum Cardinalium Præſulum jus, & indultum conferendi ab ipſa ſede habentium obtineant, quàm ſi ipſi Cardinales non forent.*

Tertiò, quia ita Rota dictam conſtitutionem inter- 10
pretata eſt in dicta Cremonen. Canonicatus, coram
Duran. *d. deciſ. 233. n. 10.* quem intellectum poſtea
amplexa fuit eadem Rota *in dict. Hiſpalenſi dimidiæ Portionis*, cujus particulam, quæ ad rem facit, & de
noſtro caſu agit, hic inſerere viſum fuit.

Et quamvis dicatur, quod Cardinalis Ordinarius 11
collator non habeat indultum, & tamen prædicta Conſtitutio Vrbani videtur ſe reſtringere ad indulta, ibi:
Dummodo aliàs ſub indultis eis conceſſis comprehendantur. Attamen hoc non refert, quia conſtitutio ſolùm declarat, quod Papa non vult concedere dictam facultatem conferendi quoad beneficia, quæ non comprehenduntur ſub indultis, cum dicta conſtitutio loquatur nedum de ipſis indultis, ſed etiam de aliis facultatibus, & præſertim de exceptione, vt Cardinales non comprehendantur ſub regula reſeruatoria menſium, vt patet ex tenore ipſius conſtitutionis, in cujus principio dicitur, quod accepto per S. D. N. quod Cardinales ſuper indultis, & facultatibus diſponendi de beneficiis Eccleſiaſticis Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & affectis, à Sede prædicta ſibi conceſſis per Capitula, & Canonicos Cathedralium Eccleſiarum, quibus illi, &c. præſunt, impediuntur ſub prætextu, quod ipſi Capitula, & Canonici jus nominandi, &c. de beneficiis in menſibus non reſeruatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus Locorum ordinariis conjunctim, vel diuiſim habentes, tanquam membra capiti adhærentia à Cancellaria Apoſtolica regula menſium reſeruatoria, à qua Cardinales præſeruantur, etiam excipi (hoc eſt, ſicut Cardinales in dicta regula non comprehendantur, ita ab ipſa etiam regula debeat excipi Capitulum quando Cardinalis eſt Ordinarius,) & ſubditur, facultates, ac indulta quæ certarum reſeruationum obſtacula tollunt, ſibi quoque ſuffragari debere prætendunt. Poſtea ſubdit eadem conſtitutio: *Et attendens priuilegium, quod Cardinales in prædicta regula præſeruentur, eis intuitu Cardinalatus conceſſum, &c.*
Quare facta prædicta narratiua S. D. N. ſtatuit, vt ſu- 12
prædictum fuit. Vnde clarè patet, quod prædicta conſtitutio comprehendit etiam beneficia, quorum collatio ratione menſium ſpectaret ad ſummum Pontificem, ſi Cardinalis comprehenderetur ſub regula reſeruatoria menſium, & iſte intellectus non eſt nouus, cùm Rota idem dixerit in cauſa Cremonenſi Canonicatus, 14. Ianuary 1630. coram Reuerendiſſimo Domino meo Durano, nunc Epiſcopo Vrſellenſi.

Ex quibus patet reſponſio ad adducta ſuprà in con- 13
trarium, quæ circa illam dictionem, *dummodo*, conſide-
rauimus; nam admiſſo eo intellectu quem Rota præ-
ſtat, ceſſat difficultas, & noſtra reſolutio de plano pro-
cedit.

Tertium tempus eſt à die 4. Iulij 1635. quo emana- 14
runt litteræ in forma breuis ſanctæ mem. Vrbani VIII.
ad fauorem Capituli Hiſpalenſis, declarantes aliam con-
ſtitutionem de anno 1626. non comprehendere capi-
tulum Eccleſiæ Hiſpalenſis, nec juribus ſuis derogare.
Vnde ſublata dicta alia conſtitutione, videtur capitu-
lum in communionis beneficio, vt priùs, poſſe hodie
perſiſtere, ſicut perſiſtebat de primo tempore, quia cùm
in limine fundationis fuerit editum ſtatutum ſuper ſi-
multanea, fuit declaratum, tali ſtatuto per generalem
diſpoſitionem derogari non potuiſſe.

Sed nihilominus de iſto tempore procedere debet 15
illa conſtitutio Vrbani de anno 1626. vt ſuprà expen-
ſa, attento quod alia adhuc non fuerit juſtificata, vt
benè fuit firmatum in dicta *Hiſpalenſi Portionis*,

coram

coram bona memoria Coccino decano, cuius deciſionis
particula eſt, vt ſequitur : *Neque obſtat quod dicta
conſtitutio non habeat locum quando in limine fundatio-
nis fuit editum ſtatutum ſuper ſimultanea, vt in ſuo
Breui declarauit S. D. N. quia cum iſtud Breue ema-
nauerit ad poſtulationem partis, & non ſit iuſtificatum,*
15 *non officit*, Rota *deciſ.173. num.5. ad finem, part.3.
in recent.* habet enim tacitam clauſulam, *ſi preces verita-
te nitantur, cap.1.* vbi Abb. *num.5. de reſcript.* Cæſ. de
Graſſis *deciſ.2. numer.1. de probat.* Rot. *in recentior.*
16 *deciſ.24. num.1. part.2.* Nec poteſt ſuffragari clauſ.
Sublata, poſita in dicto Breui, quia cum agatur de
Breui ad inſtantiam partis conceſſo, & non fuerit ap-
poſita alia clauſula, quod de ſubreptione, vel obre-
ptione dari non poſſit, non operatur niſi priùs ju-
ſtificentur narrata. Gonzal. *ſuper reg. 8. gloſ.66. nume-
ro 12. & ſeqq.* Rota *deciſ.96. per tot. p.4. diverſ.*
Cardin. Caual. *deciſ.92. num.3.* & fuit ſæpiſſimè reſo-
lutum.

17 Non obſtat, quod Eminentiſſimus D. Cardinalis
de Borgia, olim Hiſpalenſis Archiepiſcopus, in deſiſten-
tia quam fecit, de qua infrà, confitetur ſaltem indi-
rectè eam narratiuam veram fuiſſe, & eſſe : quæ con-
feſſio Prælati videbatur poſſe Eccleſiæ præiudicare,
cap. ſi diligenti, de præſcript. ibi : *Cùm ſecundum confeſ-
ſionem ſuam, &c.*

18 Quia reſpondetur, eam confeſſionem fuiſſe factam
extra iudicium, & abſque neceſſitate, & ita ſucceſſori,
& Eccleſiæ nullum præiudicium inferre potuiſſe Rota
*deciſ.334. num.5. part.1. recent. & deciſ.768. n.5. part.2.
etiam recent. & deciſ.779. ead. part.2.* Ego ipſe *de offi-
cio, & poteſt. Epiſcopi, part.3. allegat.125. à num.5.* vbi
num.7. latè reſpondeo ad text. *in dict. capite ſi dili-
genti.*

19 Quartum tempus eſt præſens confirmationis Apoſto-
licæ dictæ dimiſſionis & recognitionis Eminentiſſimi
Domini Cardinalis de Borgia, aſſerentis, & confi-
tentis Capitulum S. Eccleſiæ Hiſpalenſis, vnà cum
omnibus ſuis Prælatis, etiamſi Cardinales eſſent, à
principio eius fundationis fuiſſe, & eſſe in poſſeſ-
ſione prouidendi ſimul, & coniunctim omnes Ca-
nonicatus, & Portiones in dicta Eccleſia vacantes,
& ſe vidiſſe, & recognouiſſe certitudinem, & funda-
tionem dictæ Eccleſiæ à tempore Raymundi eius
primi Prælati, deſiſtendo de quacumque prætenſione,
vel jure circa ſupradictum, promittendoque ad hono-
rem eius Eccleſiæ, & Capituli prouidere omnes Ca-
nonicatus & Portiones Integras, & dimidias ſimul-
taneè, & iterum confitendo, & recognoſcendo bo-
na fide eſſe iuſtam prætenſionem Capituli in hac par-
te, & claudendo eum tanto amoroſo exemplo oſtium,
vt perpetuò fruatur, & continuet Capitulum jus
ſuum, & poſſeſſionem, abſque eo quod aliquis ex
ſuccedentibus Prælatis vexare valeat, &c. Quam de-
ſiſtentiam, confeſſionem, & recognitionem confirma-
vit ſanctæ memoriæ Vrbanus VIII. cum clauſulis
*Supplentes, Sublata, & quod non poſſit dari de ſubreptio-
ne*, &c. Et cum reuocatione regulæ *de iure quæſito non
tollendo*, &c. vt apparet ex eius conſtit. ſub Dat. Ro-
mæ apud Sanctam Mariam Majorem, die 18. Nouem-
bris 1637. Ex qua videbantur ceſſare orta dubia, &
ſecundùm hanc dimiſſionem, & deſiſtentiam hodie
procedendum eſſe.

20 Sed ea deſiſtentia, & confirmatione non obſtanti-
bus, mihi videtur Eminentiſſimum Dominum Archie-
piſcopum Cardinalem Spinulam, dicti Eminentiſſi-
mi D. Cardinalis de Borgia ſucceſſorem, vti hodie
poſſe declaratione conſtitutionum Vrbani VIII. de
anno 1626. Ratio fundamentalis eſt, quia confeſſio,
& deſiſtentia Eminentiſſimi D. Cardinalis de Borgia,
fuit voluntariè facta per ſuam Eminentiam, proindeque
non potuit præiudicare Eccleſiæ, & ſucceſſori, Rota
d. deciſ.779. n.2. in fine, part.2. recent. quamvis gemi-
natè, & per verba admodum ſtringentia facta fuiſſet,
Caputaq. *deciſ.198. part.1.* Rot. *d. deciſ.768. n.5. in
fine, etiam p.2. recent.*

Dicitur autem voluntaria Prælati confeſſio, quando 21
fuit facta non præcedente iuſſu iudicis, Rot. *d. dec.168.
n.5. in med. part.2. recent.* vel nullo iure cogente, eadem
Rot. *d. deciſ.779. n.2. in med. d. part.2.* refero ego ipſe
d. allegat.125. n.4.

Iuuat, quod ipſe Eminentiſſimus D. Cardinalis de 22
Borgia antequam faceret dictam deſiſtentiam proteſta-
tus fuit coram Notario & teſtibus, ſe eam facere, &
ſimultaneè cùm Capitulo prouidere, non ſponte, ſed
coactè, ac iuſto timore conſtrictum; quia eo tempore
conſequi non valeret iuſtitiæ complementum, propter
rationes in eadem proteſtatione relatas, reſeruando il-
lius proſecutionem ad aliud opportunius tempus : quæ
proteſtatio nihil aliud fuit, niſi quædam declaratio vo-
luntatis Eminentiſſimi Domini Seraph. *deciſ.1168.
num.9.* Rota *deciſ.567. num.7.* apud Farin. *part.1. re-
cent.* & ſicut declarat animum eiuſdem Eminentiſſimi 23
alieniſſimum à deſiſtentia, & confeſſione facienda, *l. ſi
quis, §. plerique, ff. de relig. & ſumpt. funer. l. ſi mihi, &
tibi, §. interdum, ff. de legat.1.* Rot. *coram Gregor. XV.
deciſ.326. num. 9.* ita remouet conſenſum ab ea facta,
l. ſi quis à principio teſtamenti, ff. de legat.3. Seraph.
deciſ.819. num.3. cum ſeqq. Rota *coram Gregorio XV.
deciſ.126. num.9.* Et licèt concludenter proteſtatio hu- 24
juſmodi non probet metum, nec coactam voluntatem,
l. metus, C. de his quæ vi, Mogolon. *in tract. huius tit.
cap.10. num.16. verſ. reſolutio,* Honded. *conſ.29. n.54.
lib.1.* Surd. *conſ.395. num.26.* Rota *deciſ.295. num.6.*
apud Farin. *lib.2. conſil.* Multùm tamen coadiuuat, & 25
opitulatur, vt faciliùs probetur, Nat. *conſ.511. num.18.*
Couar. *de ſponſalib. p.2. cap.3. §.5. n.12.* præſertim ſtan-
tibus aliis adminiculis, Angel. *in l. metus, la 3. ff. de eo
quod metus cauſa*, Gregor. XV. *d. deciſ.326. num.30.
& ibi* addent. *lit. F,* Card. Tuſch. *practic. concluſ. verb. me-
tus, concluſ.223. num.22. cum ſeqq.* Maſcard. *de probat.
concluſ.1052. num.10. & 11.* Theſaur. *qq. forenſ. lib.1.
quæſt.31. num.14. cum ſeqq.* Gabr. Pereira *Portugal. de-
ciſ.30. n.8.*

Non obſtat, quod dicta confeſſio, & deſiſtentia 26
fuit per Sedem Apoſtolicam confirmata, vt ſupradi-
ctum erat, & videtur confirmatio facta ex certa ſcien-
tia, quia dimiſſionis præfatæ tenor inſertus fuit in ipſa
confirmatione, *cap. pen. de confirmat. vtili*, ibi : *ad
majorem rei euidentiam litteris confirmationis tenor com-
poſitionis inſertus*; & habet vim nouæ conceſſionis,
proindeque actum inualidum confirmat, Rot. *dec.513.
num.6. parte 2. recent.* Quia reſpondetur, dictam con- 27
firmationem non ſonare ex certa ſcientia, nec hanc
clauſulam in ea reperiri appoſitam, quo caſu non ſuffi-
cie, vt totus tenor inſeratur, ſed vlterius requiritur, vt
cauſæ cognitio præcedat, vel concurrat, quæ ſi defi-
ciat, gratia in forma communi intelligeretur obtenta.
Ita Pariſ. Grat. Socin. Dec. Abb. & Rota, quos refe-
ro *in collect. ad cap. cùm dilecta 4. num.13. de confir-
mat. vtili*; & ideo nihil de nouo tribuit, nec reddit 28
actum validum, ſed eum relinquit prout antea erat, *cap.
quia diuerſitatem, de conceſſ. præbend. cap. examinanda,
de confirmat. vtili,* Rot. *deciſ.31. n.5. ad fin. part.2. di-
verſ. & deciſ.192. n.2. p.1. recent. & deciſ.229. n.12. &
deciſ.405. n.2. part.2. recent.*

Et quatenus adeſſet clauſula, *Ex certa ſcientia*, vel 29
cum illa intelligeretur conceſſa confirmatio, adhuc in
hoc caſu nihil operaretur ad effectum confirmandi di-
ctam dimiſſionem nullam, & inualidam, quia non fuit
appoſita, cognita iuſtitiæ dimiſſionis cauſa, vt require-
batur, Molin. *de primog. lib.3. c.5. n.12.* Menoch. *conſ.1.*

*n.*435. Et quando nulla præceſſit cauſæ cogoitio,clau-
ſula nibil operatur, Monct. *de commun. vltim. volunt. cap.*7.*n.*522.Theodoſ. de Rubeis *in ſingularibus Rota, tom.*2.*part.*4.*clauſ.*59.*numer.*9. Durand.*Rota dec.*283.
30 *n.*129. tum quia appoſita eſſet ſuper negotio, de quo
Papa nullam habebat notitiam.Card.Tuſch.*pract.conclus. lit.*C, *conel.*340. *n.*41. Glotit, *reſponſ.*1. *part.*1.
*n.*3 Ego *de clauſul. vſufreq. clauſul.*59. *num.*38. tum
31 etiam, quia falsò fuit narratum, & pro certo ſuppoſi-
tum, quod Capitulum à principio fundationis Eccleſiæ erat in poſſeſſione prouidendi ſimul, & coniunctim cum omnibus Archiepiſcopis, etiam Cardinalibus, quæ narratiua à Capitulò nunquam potuit verificari, & ſuper hac juſtificatione lis pendebat: vnde clauſula illa falſitatem purgare non potuit.Ioſeph.Seſſe
32 *Aragon. deciſ.*113.*n.*165. Ego ipſe *d.clauſul.*59. *n.*43.
Nec ſupplete erroneam,& falſam informationem. Valaſc. *conſul.*136.*n.*13. Vnde dicitur eam nihil operari quando conſtat, aliter rem ſe habere, Ego *clauſ.*59. *num.*40.*&* 41. Eodem modo clauſula, *ſupplentes*, non operatur vbi proceſſum fuit ſine cauſæ cognitione, Dec. *conſ.*341. *n.*24. *verſ. & conſiderandum eſt*. Theodoſ. de Rubeis *in ſingularibus Rota,tom.*2.*part.*5.*clauſ.* 807. *n.*15. vbi *n.*11. probat non operari niſi in his in quibus Papa eſt informatus, refero ego ipſe *de clauſ. vſufreq. clauſ.*177. *n.*23.

33 Et ſic concludo hodie Eminentiſſimum D.Cardinalem Spinulam bonum ius fouere, ad hoc vt iuxta declarationem ſanctæ mem. Vrbani VIII.de anno 1626. in ſecundo tempore relatam, poſſit per ſe ipſum ſolum abſque Capitulo prouidere in ſancta Eccleſia Hiſpalenſi Canonicatus portiones integras, & dimidias, exceptis tantùm quatuor menſibus ordinariorum, ſeu inferiorum collatorum, in quibus tantum ſimultanea erit ipſius Eminentiſſimi Domini prouiſio cum Capitulo.

34 Sed cùm in Apoſtolica confirmatione adſit clauſula *Sublata*, quodque non poſſit dari de ſubreptionis, vel obreptionis vitio, illa juncta cum hac ſecunda vim habet claudendi os cuicumque judici, & parti, ex citatis per me *clauſ.*176.*n.*3.*&* 27. & ſic debet priùs peti oris apertio recurrendo ad Sanctiſſimum in ſignatura gratiæ, & poſtquam obtenta fuerit, impugnanda eſt confirmatio, ex rationibus allatis,& petendum eſt declarari nullam, & inualidam dictam deſiſtentiam: iterum tamen executio non eſt retardanda, vt ſecundùm eam & confirmationem exinde ſequutam prouiſiones faciendæ; ſint debet tamen Eminentiſſimus D. Cardinalis in qualibet earum,quam fieri contingat,proteſtari in forma, ne videatur conſentire deſiſtentiæ, & confirmationi prædictis, eaſque approbare.

35 Et quibus omnibus patet reſolutio ad dubia propoſita. Et ad primum,an deſiſtentia,& renuntiatio Reuerendiſſimi D. Cardinalis de Borgia poſſit præjudicare juri Cardinalium in dicto Archiepiſcopatu ſucceſſorum? Reſpondeo negatiuè ex dictis *n.*16. Ad ſecundum, an Capitulum debeat manuteneri in poſſeſſione prouidendi ſimul cum D. Archiepiſcopo, ſi probauerit hanc poſſeſſionem? Reſpondeo manutenendum eſſe, dum petitur oris apertio,& diſputatur de validitate,vel inualiditate deſiſtentiæ,& confirmationis. Ad tertium, an ſcilicet proteſtatio præcedens deſiſtentiæ facta ab Eminentiſſimo D. Cardinale de Borgia, vim habeat præſeruandi jus dignitatis? Reſpondeo affirmatiuè, juxta doctrinas adductas *ſuprà n.*17. Ad quartum, an confirmatio Apoſtolica facta cum clauſulis ampliſſimis ſufficiens videri debeat ad ſanandos defectus dictæ deſiſtentiæ, & renuntiationis? Reſpondeo negatiuè, ex dictis *ſuprà n.*18. *cum ſeq.* Ad vltimum reſpondeo prout *ſuprà, n.*22. Et ita ſentio,ſalua in omnibus, &c Matriti, die 1. Septembris 1645.

Ciuitatenſis Mutationis ſexus.

Fœminæ in mares ſæpè conuerſæ. Hermaphroditus ſi in virili ſexu magis præualet,ad Ordines,& ad maioratum excludentem fœminas, ac ad iudicandum, necnon ad alios actus publicos admittitur. Monialis, quæ poſt emiſſam profeſſionem in marem conuerſa fuerit,ſtatim è monaſterio expellenda, & ſi in virili ſexu magis præualeat, debet declarari profeſſionem eſſe nullam, poſſeque virilem habitum ſumere, & ſe pro viro gerere.

VOTVM C.

1 *Caſus contingentia.*
2 *Mares potiùs generantur quàm fœmina ex caloris ſeminis potentia.*
3 *Semen frigidum & humidum genitalia contrahit, & fœmina euadunt.*
4 *Vir à fœmina in quo differat.*
5 *Hermaphroditi quomodo generentur.*
6 *Fœmina ætate prouecta ex ſuperueniente calore ſolent in mares conuerti.*
7 *Sexus mutari non poteſt ex dæmonis maleficio.*
8 *Spoletana mulier in virum conuerſa.*
9 *Fœmina apud Romanos in mares mutata.*
10 *Fœmina in Italia & Africa in mares mutata.*
11 *Salernitana ſorores duæ in mares mutata.*
12 *Smyrna & in Syria fœmina maſculo enato membro in viros abierunt.*
13 *Vitriaci puella in virum mutata eſt.*
14 *Caieta mulier nupta in virum migrauit.*
15 *Fœmina cum marito filium vnum peperit, & ſubitò exorta virilitate,marito relicto alteram duxit, & ex ea liberos generauit.*
16 *Mulier nupta piſcatori apud Albornoz filium peperit, & poſtea virilem ſexum adepta ad alias cum muliere tranſiuit nuptias.*
17 *Luſitana Maria Pacheco ex puella adoleſcens ephebus apparuit.*
18 *Martis monacha in virum conuerſa.*
19 *Benaventi in Hiſpania vxor cuiuſdam ruſtici in marem conuerſa.*
20 *Vbeda monialis in marem conuerſa à monaſterio expellitur, & vxorem ſuſcipit.*
21 *Auctor Romæ cognouit Doctorem, qui cum eſſet monialis, & in virum conuerſa, à monaſterio expellitur, ac Sacerdos & Canonicus factus fuit.*
22 *Hermaphroditi multi in Hiſpania.*
23 *Hermaphroditi appellantur,qui vtroque ſexu valent, & denominantur à ſexu, quo magis præualent.*
24 *Hermaphroditi in virili ſexu magis præualentes admittuntur ad ſucceſſionem maioratus excludentis fœminas.*
25 *Iudices, aduocati, teſtes & tabelliones poſſunt eſſe hermaphroditi in virili ſexu præualentes.*
26 *Matrimonia contrahere poſſunt hermaphroditi ſecundùm ſexum, in quo magis præualent.*
27 *Ordinari poſſunt in virili ſexu magis præualentes.*
28 *Monialis inquiſita de aliquibus tactibus, & actibus impudicis, & ſuſpecta quod ſit hermaphrodita, debet de monaſterio ſtatim expelli.*
29 *Et quando, & quibus præuentionibus, diligentiis*

*tiis, & probationibus ſit eius profeſſio nulla de-
clarada.*

1 NMonialis à quatuotdecim annis profeſſa in Con-
uentu Paſſionis oppidi ſancti Felicis de los Ga-
legos Ciuitatenſis diœceſis, de hoc anno 1644. fuit
ob conuerſationem & aliquos inhoneſtos tactus cum
alia Moniali in illo monaſterio diuulgatum quod viri
partes ageret: ſed talis famæ occaſione, capta infor-
matione per Ordinarium, ſeu de eius mandato, & per
matronam viſa dicta Agnete, inuentum fuit illam ha-
bere fœmineum ſexum naturalem, ſed intus illud exi-
ſtere quoddam virile membriolum cum quadam aper-
tura in ſuperiori parte, ex qua videbatur poſſe huma-
num ſemen exire: fuit ſummo, cum indicio à dicto
Conuentu expulſa dicta Agnes, & in domo conſan-
guineorum depoſita; illa modo inſtat declarari dictam
profeſſionem, quam emiſit, eſſe nullam; ſed pro veri-
tate conſultus ab Illuſtriſſimo & R. D. meo Franciſco
de Alarcon Epiſcopo Ciuitatenſi, reſpondendum duxi
prout ſequitur.
2 Ex eo procedit vir potiùs quàm fœmina in gene-
3 randi actu, quia caloris ſeminis potentia emittit foras
genitalia, & ſic mares generantur, frigidum tamen &
humidum ſemen genitalia contrahit, & fœminæ cua-
dunt. Hippocr. *lib. de generat. & lib. de aëre, aquis, &*
4 *locis, ſect. 14. probl. 4.* Nam vir à fœmina ſolùm differt
quòd ille genitalia foras emittit, hæc verò intus re-
tinet. Galen. *lib. de diſſect. vulua, & lib. de ſemine, ca-
pite* 5. Ambroſ. Paræus *lib. 24. capit. 4.* Huarte *lib.*
5 *exam. in genere, capit. 15.* Si verò ſeminis natura
non ita calens ſit vt poſſit marem generare, nec ita
frigida, vt in fœminam valeat dehiſcere, fiunt herma-
phroditi, ſeu vtroque ſexu præditi. Ita Gaſp. Bauhin. *de
hermaphrod. lib. 1. cap. 30.* Andr. Laurent. *in hiſtor. anat.*
6 *lib. 7.* Non ſolùm in vtero matris hæc accidere ſolent,
ſed jam nati infantes, & ad ætatem perfectam perue-
nientes ex ſuperueniente calore ſolent fœminæ in ma-
res conuerti: ſic docent Gaſp. Bauhin. *d. lib. 1. cap. 30.
31. 32. & 34.* Andr. Laurent. *d. lib. 7. capite* 8.
Cardan. *lib. 8. variet. rer. capite* 43. Martin. Delr. *diſ-
quiſit. magic. lib. 2. quæſt. 32.* Perez de Lara *in com-
pendio vitæ hominis, cap. 11. num. 50.* Torreblanc. *de
Magia, lib. 2. cap. 17.* Cattanxa *de legit. partus deſi-
gnat. capite 17.* Ioannes Euſeb. *p. 1. ſua philoſophia,
lib. 1. cap. 17.*
7 Id nequaquam ex dæmonis maleficio fieri poſſe ar-
bitror, quia non ſolùm homines in alias formas com-
mutare non poteſt, ſed neque ſexum, neque quid aliud;
nam, vt legitur in Euangelio Matthæi, *art. 5. capillum
non vales de albo facere nigrum*, & ex S. Auguſt. tradit
Fr. Franciſcus Maria Guaccius *in compendio malefica-
rum, lib. 1. cap. 16. in fine doctrinæ.*
8 Factos ex muliere viros multos legimus apud diuer-
ſos Auctores.
Titus Liu. *hiſtor. lib. 24.* de Spoletana muliere id
ipſum refert.
9 Plinius *rerum natural. lib. 4. c. 4.* narrat apud Roma-
nos ex fœminis mares factos, his verbis. Ex fœminis
mutari in mares non eſt fabuloſum: inuenimus in an-
nalib. P. Licinio Craſſo, & C. Caſſio Longino Coſſ.
Daſini puerum factum ex virgine ſub parentibus, iuſ-
ſuque aruſpicum deportatum in inſulam deſertam.
10 Aulus Gellius *lib. 9. noctium Atticar. cap. 4.* in Italia
& Africa ſimilia contigiſſe teſtatur. Licinius Mutianus
prodidit viſum à ſe Argis Ariſcontem, cui nomẽ Areſ-
cuſa fuiſſet, nupſiſſe etiam, mox barbam, & virilitatem
proueniſſe. Eiuſdem ſortis & Smirnæ puerum à ſe
viſum. Et ipſe in Africa vidit mutatum in marem die
nuptiarum L. Coſſicium ciuem Triſditanum, viuebat-
que dum prodicrant hæc.

Fulgoſ. *lib. 1. exemplorum, cap. 6.* ſcribit Neapoli re- 11
gnante Ferdinando I. cum Ludouicus Guarna Saler-
nitanus ciuis quinque filias ſuſcepiſſet, quarum natu
majoribus duabus, alteri Franciſcæ, Carolæ alteri no-
men erat, poſtquam ad decimumquintum annum per-
uenerunt, ambabus genitalia membra in marium mo-
rem eruperunt, mutatoque habitu pro maribus babitæ
ſunt, Franciſcus, & Carolus nuncupatis.
Plegon *lib. 1. de mirabil. & longæu.* hac de re agens 12
ita ait. Virgo quædam Smirnæ nata, Philotis nomine,
cùm matura viro nuptui à parentibus eſſet tradita,
maſculino enato membro, in virum abiit, & Leodiceæ,
quæ eſt in Syria, mulier Æteta nomine, etiamnum cum
marito degens, è fœmina vir extitit, cui Ætetus nomen
fuit, Præſide Athenis Macrino, Romæ Conſulibus
Lucio Lamia, & Æliano vetere.
Michaël Montanus *lib. experimentorum, cap. 21.* teſta- 13
tur ſuo tempore Vitriaci fuiſſe puellam, nomine Ma-
riam, quæ cum ſaltaret violentiùs, ſubitò virilibus
erumpentibus in virum mutata eſt, & ab Epiſcopo
Sueſſionenſi Confirmationis Sacramento nomine Ger-
manus vocari cœpit, eius poſtea mento barbam na-
tam diu vixiſſe ad decrepitam vſque ætatem, vxorem
tamen duxiſſe nunquam.
Iouian. Pontan. *in hiſtoria Neapolitana*, narrat Caie- 14
tæ mulierem piſcatori cuidam annis quatuordecim
nuptam in virum migraſſe, & aliam cui nomen Æmilia,
nuptam Antonio Spenſæ ciui Ebulano, poſt annos
nuptiarum duodecim in virum mutatam, ſoluto ma-
trimonio vxorem duxiſſe, & liberos procreaſſe. Addit 15
idem aliam fœminam cùm marito filiom vnum pepe-
riſſet, ſubitò exorta virilitate, marito relicto, alteram
duxiſſe, & ex ea liberos generaſſe. Ex Marcel. Donat.
lib. 6. hiſtor. mirabil. cap. 2. Alan. Copp. *lib. 1. c. 8.* Marul.
l. 1. memorab. cap. 3. Ioan. Euſeb. *d. cap. 17.* narrant de 16
alia muliere nupta piſcatori apud Albornos, ex quo fi-
lium pepetit, ſed poſtea virilem ſexum adepta ad alias
cum muliere tranſiuit nuptias.
Amatus Luſitanus *cent. 2. curat. 39.* narrat quod vi- 17
xit in oppido Eſguira Luſitaniæ diſtante à Conim-
brica ciuitate nouem leucis, vir quidam nobilis, cui fi-
lia erat nomine Maria Pacheco, quæ cùm eſſet iam eius
ætatis, qua fœminis menſtrui fluxus inchoantur, loco
liquidi humoris, erupit ei è locis, vel aliter natum fo-
ras prodiit virile membrum, ſicque ex puella ſubitò
adoleſcens ephebus apparuit, cum ſexu virilem veſti-
tum, nomenque aſſumpſit Manuëlis Pacheci. Nauim
conſcendit in Indiam profectus, rebus fortiter geſtis
ſtrenui militis exiſtimationem, opeſque magnas com-
parauit. In patriam rediens vxorem nobilem duxit. De
illa meminit Antonius Torquemada *lib. 9. Exemplo-
rum*, Fr. Franciſc. Maria Guaccius *in compendio male-
ficarum, lib. 1. cap. 16. verſ. vixit*, Ego *de iure Eccleſ.
vniuerſo, lib. 1. cap. 33. n. 87.*
Petrus Hiſpal. *lib. 1.* de quadam Franciſca verſa in
marem meminit.
Petrus Peramat. *tract. 2. de regim. pragm. c. 9. fol. 117.* 18
de quadam in marem conuerſa Cordubæ, & de alia
Matriti monacha mentionem facit.
Fr. Franciſcus Maria Guaccius *dict. lib. 1. cap. 28. in* 19
medio, ait quod non procul à Beneuento Hiſpaniæ
vxor cuiuſdam ruſtici fortunæ mediæ, quæ, quòd
ſterilis eſſet, minùs à marito benignè habebatur, per-
tæſa malæ tractationis quadam nocte aufugit,
ſumpto veſtitu famuli domeſtici, ſic ornata, virum-
que mentita variis in locis opera ſeruili vitam ſuſten-
tauit, poſt aliquod tempus, ſiue quod calor in ea na-
turalis tam efficax foret, ſiue quod imaginatio nata
& confirmata continuo habitu, & miniſterio virili
eam efficacitatem nacta ſit, certè ipſa ſe in virum mu-
tatam deprehendit; ſtatuit ergo, quæ diu fuerat vxor,

agere maritum,ſœminam ſibi matrimonio copulat, diu res latuit,illo non audente cuiquam rem narrare,donec quidam ei prius optimè notus, cernens tam ſimilem eſſe faciem vxori profugæ ruſtici illius,interrogauit num fortè frater eſſet talis mulieris? huic rem omnem, vti contigerat narrauit, ſic res in lucem venit.

20 Torreblanca *de magia, lib.2.cap.17.n.5.* refert idem de moniali ſancti Dominici in ciuitate de Vbeda, oriunda ex oppido de Sabiore, dicta Magdalena Muñoz,quæ poſt ſeptem annos profeſſionis ſuæ ex fœmina in marem conuerſa, & monaſterio expulſa virilem habitum ſumpſit, & non ſolùm mentum, ſed barbæ eruptæ ſunt, dictuſque fuit Franciſcus Muñoz.

21 Ego dum Romæ in Typographia R.Cameræ Apoſt. prima vice typis mandarem tractatum meum *de officio, & poteſt. Epiſcopi*, vnà mecum, & eodem tempore ibidem quidam Doctor in legali ſcientia non vulgariter doctus librum à ſe compoſitum prælo mandabat, qui prius per aliquot annos Monialis extiterat,ac in virum conuerſa, monaſterio expulſa, Sacerdos & Canonicus factus fuit, ſed ille imberbis permanſit facie in fœmineam declinante,illum nominare non audeo, cùm paſſim eius librum præ manibus habeamus.

22 Et ita de his non eſt dubitandum nam, vt ait Huarte *in d. lib.examin. in gen.cap.15. I que ſe ayan buelto mugeres en hombres deſpues de nacidas, ia no ſe eſpanta el vulgo, porque fuera de lo que cuentan por verdad muchos antiguos, es coſa que ha acontecido en Eſpaña muy pocos años, y lo que mueſtra la experiencia no admite diſputa ni argumentos.*

23 Hi qui vtroque ſexu valent Hermaphroditi appellantur, denominantur tamen à ſexu, quo magis præualent, *l. quæritur, ff. de ſtatu homin. l. ſed etſi quæſitum, §. hermaphroditus, ff. de liberis, & poſthum. l. repetundarum* 15. *ff. de teſtib.* Angel. *in ſum. ve b. hermaphroditus, num. fin.* Torreblanc. *de magia,lib.2.cap.17.n.8.* Sanch. *de matrim.lib.7.diſp.106.num.4.* Perez de Lara *de vita hominis, cap.11. à num.3.* quia denominatio ſumitur à fortiori, *l.interdum, §.paterfam. ff. de hered.inſtit.* & potentior cauſa attenditur, *l.qui habent, ff.de tutel,cap.2.de conuerſ.infidel.* Meneſ.*in l.tranſigere, n.59. de tranſact.* Si verò hermaphroditi in virili ſexu magis

24 præualeant, admittantur ad ſucceſſionem maioratus excludentis fœminas, & poſſunt eſſe iudices, arbitri, aduocati, teſtes, tabelliones,& officia publica exercere, ac matrimonia contrahere. Doctores *in d.l. quæritur, &*

25 *in d. l. repetundarum, & in cap. ſi teſtes omnes, 4. q.1.* Bahin.*d.lib.1.cap.40.*Carranza *d.cap.17.n.68.* Thom. Sanch. *de Matrim. lib.7.diſp.106.* Sed ſi neuter ſexus

26 præualeat alteri, licèt in ſexu à ſe electo poſſint matrimonium contrahere, non tamen poterunt Religionem ingredi, ex quo æquè ſint fœminæ, ac viri, quia licèt in quantum viri ſint capaces Religionis Monachorum, remanent tamen,qua fœminæ,incapaces. Nauar.*conſ.8. num.3. de ætate, & qual. & conſ.47.num.3. de Regular.* Henriq. *in ſum. lib.4. de irregul. cap.8. num.6.* Sanch. *d. lib.7. de matrim. diſput.106. num.3.* Perez de Lara *de vita hominis, cap. 11. num. 51.* vbi *in verſ. ex eadem*, poſt Turrecr. & Sanch. reſoluit quod ad Ordines non admittuntur qui æquè ſunt maſculi & fœminæ.

27 Et quod ex eadem ratione in virili ſexu magis præualentes ordinari poſſint, docent gloſ. *verb.teſtimonium, in d.cap.teſtes*, vbi Præpoſ.& Turrecrem. Sylueſt. *verb. hermaphroditus*, Henriq. *in ſum.lib.14.cap.8. §.6.& in commento lit.X*, Vgolin.*de irregul.cap.48.§.1.n.3.*Sayr. *de cenſur. lib.6.cap.8.num.24.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canon.rub.11.cap.3.* Bellet. *diſquiſit.clerical. p.1.tit.de diſciplina clericali, §.8. à princ.* quos refero *d. tract. de iure Eccleſ. lib.1. cap.33. num.86. & de officio, & poteſtate Epiſcopi, part.2. alleg.10. n.26.* vbi nouè citaui Sanch. *in conſil. moral.lib.7.cap.1.dub.31.* Marchin.*de Sacram. Ordinis, tract.1, p.4.cap.2.*

Ex quibus patet reſponſio ad dubium propoſitum, 28 cuius reſolutio vt meliùs percipiatur, eam in duas partes diuidendam duxi: vel quæritur,an fuerit ritè & rectè à dicto Conuentu expulſa dicta Agnes propter periculū incontinentiæ, dum conſtitit de aliquibus tactibus, & actibus impudicis,& de ſolicitatione ad eos per illam facta cum illo membriolo, licèt occulto: & reſpondeo hoc non ſolùm licuiſſe,ſed fieri debuiſſe,prout factum fuit, dummodo tamen habitu retento in domo conſanguineorum, vel honeſtarum mulierum deponatur, nec inde exire niſi ad Eccleſiam cum eiſdem aſſociata permittatur, interim dum informatione capta, & hinc inde examinatis aliquibus Monialibus, & facta per matronas experientia, declaretur eam in virili ſexu præualere:vel denique quæritur,an conſtito de tali experientia, & declaratione iuridicè facta ad effectum 29 nullitatis profeſſionis emiſſæ, debeat pronuntiari profeſſionem eſſe nullam, dictamque Agnetem minimè teneri ad vota ſolemnia Religionis, nec eidem in aliquo obligatam eſſe, poſſeque ea efficere, quæ numeris duobus præcedentibus in virili ſexu magis præualentes agere poſſe monui. Si verò membriolum illud nec foras exeat, nec ſit aptum ad generandum, nec impediat quin præualeat fœmineus ſexus, exiſtimo debere permanere in eo ſtatu,in quo modò reperitur,quia propter periculum non eſt introducenda in illud Paſſionis, nec in aliud Monialium monaſterium; niſi ætate seneſcente oſtenderit vitæ exemplo emendatam eſſe; item nec valet ad ſtatum ſæcularem connolare, matrimonium contrahendo, aut ad Sacerdotium ſe promoueri faciendo, quia non conſtat illam in virili ſexu,vt requiritur, præualere, & ita ſentio ſub cenſura.

Toletana Succeßionis.

Epiſcopus Regularis inter viuos tam amplè poteſt diſponere, quàm amplè poteſt Epiſcopus ſæcularis,qui poteſt donare etiam non modicè, & in prophanos vſus. Epiſcopus in infirmitate quando poſſit donare, & quando donatio tunc facta præſumatur in fraudem legis illum teſtari prohibentis? Et quid ad pias cauſas, vel ex cauſa remunerationis? Epiſcopus titularis cedens, vel renuntians, cui acquirat, & per eius obitum quis ab inteſtato in eius bonis ſuccedere valeat.

VOTVM CI.

1 *Bona à Prælatis Eccleſiarum dimiſſa in ipſarum vtilitatem conuertenda ſunt.*

2 *Fructus Epiſcopatus vacationis tempore obuenientes futuro debent ſucceſſori fideliter reſeruari.*

3 *Bona Epiſcoporum decedentium in Hiſpania, Italia, & alibi, ac fructus Sedis vacantis, vt ſpolia ad Cameram Apoſtolicam ſpectant.*

4 *Epiſcopus Regularis non eximitur à paupertatis voto, nec efficitur Dominus ſuorum redituum Epiſcopalium.*

5 *Bona patrimonialia, induſtria ſcilicet, legato, ſeu teſtamento ab Epiſcopo Regulari acquiſita, ad Eccleſiam ſpectant.*

6 *Epiſcopus Regularis bonorum, ſeu fructuum dominium,*

nium & proprietatem non habet.

7 *Epiſcopus Regularis poteſt liberè diſpenſare bona ex Epiſcopatu acquiſita in omnem vſum alias ſibi non prohibitum.*

8 *Monachus factus Epiſcopus recuperat ius ſuccedendi.*

9 *Religionis beneficiarius, aut Epiſcopus tam amplè poteſt diſponere, quàm amplè poteſt Epiſcopus ſecularis.*

10 Cap. cùm olim, §. præterea, de priuileg. *declaratur.*

11 *Epiſcopum Regularem modicè inter viuos, non autem immodicè donare poſſe qui teneant.*

12 *Dominium rei empto per Prælatum ex fructibus intuitu Eccleſiæ acquiſitis, irreuocabiliter ipſi Eccleſiæ acquiritur.*

13 *Bona ab Epiſcopo relicta ſi occupentur per heredes Prelati, vel per alium, Eccleſia tanquam domina agit actione furti.*

14 *Epiſcopus Regularis in vita tam amplè poteſt diſponere de bonis intuitu Epiſcopatus acquiſitis, quàm amplè poteſt licitè Epiſcopus ſecularis.*

15 *Epiſcopus ſecularis poteſt in vita donare etiam non modicè, & in profanos vſus.*

16 *Epiſcopus donans reſeruato ſibi vſufructu donec viuat, inualidè donat.*

17 *Donatio facta ab Epiſcopo Regulari ad pios vſus ſine dubio valet.*

18 *Medicis ſtandum eſt quando quis dicatur infirmus, & in extremis conſtitutus.*

19 *Febricula quadam etiam intermittens ſufficit vt quis dicatur in infirmitate conſtitutus.*

20 *Infirmus ille dicitur, cui infirmitas impedimento eſt ad agendam aliquam actionem.*

21 *Infirmitatis de principio ſi conſtiterit, præſumitur quod fuerit continuata vſque ad mortem.*

22 *Moribundus quis dicitur quando eſt in eo ſtatu quo de eius ſalute deſperetur.*

23 *Prælatus in infirmitate æquiparatur vſurario.*

24 *Donatio facta per Epiſcopum in infirmitate præſumitur facta in fraudem legis eum teſtari prohibentis.*

25 *Factum à Prælato tempore infirmitatis monaſterio non præiudicat, ſi ille ex ea infirmitate mortuus ſit.*

26 *Vxor habens facultatem alienandi pro ſuo beneplacito, ſi alienet tempore, quo morti erat propinqua, præſumitur per fraudem alienare.*

27 *Legitimatio facta in articulo mortis præſumitur in fraudem ſubſtituti.*

28 *Religionem ingrediens tempore mortis, cum antea potuerit ingredi, non excludit ſubſtitutum.*

29 *Emancipatio facta à patre tempore infirmitatis, præſumitur fraudulenta.*

30 *Permutatio beneficij pinguis cum tenui facta ab ægroto, ſene, valetudinario non valet.*

31 *Donationes facta per Epiſcopos in infirmitate conſtitutos nullæ ſunt, & contrarium qui tenuerint, num. 32.*

33 *Donationes factas per Epiſcopos ante 40. dies proximos eorum morti annullat Pius IV.*

34 *Epiſcopus ſecularis & Regularis poteſt in ægritudine donare ad pias cauſas.*

35 *Epiſcopus Regularis teſtari volens etiam ad opera pia licentiam à Pontifice obtinere debet, & de quibus impedimentis.*

36 *Donare ex cauſa remotionis poteſt Epiſcopus per vltima voluntatis actum, dummodo donatio ſeruitiis correſpondeat.*

37 *Donationes remuneratiuæ, quæ fiunt ratione præſtiti obſequij, pro quo actio non competit, in nihilo à gratuitis differunt.*

38 *Renunciationes non egent obſequia debita præſtita alicui ob eius merita.*

39 *Donatio vaſallo, vel militi ob ſeruitia in officio præſtita, à Rege conceſſa, ex cauſa lucratiua, & non onerosa facta dicitur.*

40 *Epiſcopus Regularis titularis cui acquirat, oſtenditur.*

41 *Epiſcopus qui renuntiauit Epiſcopatui, & ad Religionem reuertit, cui acquirat, oſtenditur.*

42 *Matrimonium ſi diuertio ſeparatum ſit, ſucceſſio locum non habet.*

43 *Bona Epiſcopi tranſlati, cedentis, vel renunciantis ſpectant ad Eccleſiam ex qua illa deſumpſit.*

44 *Epiſcopus Regularis, dimiſſo Epiſcopatu, non ſubiacet regulæ ſuæ Religionis, nec tenetur ad Monaſterium redire.*

45 L. 1. ff. vnde vir & vxor, *intelligitur.*

46 *Vxor, quæ à marito propter ſæuitias diuertit, poſt ſeparatum matrimonium partem conſequitur in bonis ganautialibus.*

BOna à Prælatis Eccleſiarum dimiſſa in ipſarum vtilitatem conuertenda ſunt, fructus verò vacationis tempore obuenientes futuro debent ſucceſſori fideliter reſeruari, iuxta quam diſtinctionem, & loquendi modum ſingula ſingulis referendo loquuntur, & intelligi debent text. *in c. quia ſæpè 40. de elect. lib. 6. c. præſenti, de offic. Ordin. eod. lib. Clem. ſtatutum, de elect.* in indiuiduo priores duos textus exponit Nauar. *de ſpoliis cleric. §. 10. num. 1. & 2. pag. mihi 546. cum ſeqq.* inter diuerſos tractatus de ſpoliis, conducunt quæ Surd. *conſ. 333. n. 23. lib. 3.* Zerol. *in praxi Epiſcop. p. 1. verb. beneficia; §. ad ſextum, verſ. quoad ſecundam partem,* Nicol. Garc. *de benef. p. 2. cap. 1. n. 89.* Ego ipſe *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 114. num. 8.* In Italia tamen, Hiſpania, & alibi huic iuri derogatum eſt per Bullam Pauli III. *incip. Romani Pont. prouidentia, de anno 1541.* & alias ſubſequentes Conſtitutiones Iulij III. Pauli IV. Pij V. & aliorum Summorum Pontificum, quia ea bona Cameræ Apoſt. Romanæ Eccleſiæ applicari iuſſerunt, & ad hoc Conſeruatores primùm, & deinde ſpeciales Collectores in ſingulis Prouinciis conſtituerunt, de quibus, & earum iure Molin. *de primog. lib. 2. cap. 10. ex n. 26.* plures per Cened *ad Decretal. collect. 12. n. 3.* Cabed. *Luſit. deciſ. 8. p. 1.* Pereira *deciſ. 93.* P. Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 147. num. 10. 12. & 13.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 51. n. 72.* vbi ait quod in Hiſpania ex ſolis bonis, & perſonis Epiſcoporum cauſatur ſpolium, Nicol. Garc. *de benefic. p. 2. c. 1. n. 16. & p. 5. cap. 2. n. 596.* Nau. *de ſpoliis, §. 10. & 14.* 1 2 3

4 Vnde quicquid Epiſcopus Regularis acquirit intuitu Epiſcopatus, Eccleſiæ Epiſcopali de iure acquirit; nam quoad iſtam acquiſitionem cenſetur Cathedralis ipſius Eccleſia loco Conuentus ſubrogata; non enim eximitur à paupertatis voto, nec efficitur dominos ſuorum redditum Epiſcopalium, *cap. ſtatutum 18. quæſt. 1. c. cùm olim, el 2. §. præterea, de priuil.* vbi Soccin. *n. 14.* ibi: *Duodecimò nota, quod quidquid acquirit Monachus, vel Religioſus, ſeu Canonicus Regularis poſt promotionem ad Epiſcopatum, vel ad aliam dignitatem, Prælaturam, vel Eccleſiam, acquirit Eccleſiæ, ad quam promotus eſt,* &c. & *num. 17.* ibi: *Decimoquartò nota, quod licèt Monachus fiat Epiſcopus, per hoc non habilitatur ad habendum proprium, & ad diſponendum ad libitum de proprietate acquiſitorum: remouent ergo ſubſtantialia regulæ, licèt in quibuſdam concernentibus ſolemnitatem, vel ſubiectionem abſoluatur,* &c. Anchar. *ibidem num. 7.* Tapia

in Auth. Ingreſſi, verbo ſua, cap. 6. num. 85. verſ. Et huiuſmodi differentiæ ea eſt ratio, quod Monachus Epiſcopus factus non obſoluitur à tribus ſubſtantialibus regulæ, & ſic non recuperat libertatem diſponendi, & proprium habendi, quia per votum factus eſt inhabilis, Sarmient. de redditibus, part. 1. defenſor. mon. 11. & 13. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 58. art. 6. tom. 3. quæſt. 69. art. 4. ad fin. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 10. num. 28. Alt. Mulin. de Iuſtit. diſput. 140. Redoan. de ſpol. Eccleſ. quæſt. 3. 9. & ex his, v. 13. pag. 193. Menoch. de arbitrar. lib. 5. caſu 436. num. 32. Franc. de Souſa de la obligacion con que quedan los Obiſpos Religioſos, à n. 10. Sanch. in præcepto Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 6. numero 8. Caſtro in opere morali, tom. 7. tract. 6. diſput. 2. puncto 9. num. 2. cum ſeqq. Tamburin. de iure Abbatum, tom. 2. diſp. 21. quæſt. 17. Suar. de Relig. tom. 4. lib. 3. cap. 16. num. 29. vbi probat, quod acquirens bona ab Epiſcopo Regulari, tenetur ea Eccleſiæ reſtituere, quia Epiſcopus alienando peccauit contra iuſtitiam. Matt. de ſucceſſ. legali, part. 4. quæſt. 1. art. 4. numero 13. pag. 20. Barth. à S. Fauſto in theſauro Relig. lib. 6. q. 190. & lib. 8. q. 52. & 63. Aloyſ. Ricc. deciſ. 340. num. 10. part. 4. Cruz de ſtatu Relig. lib. 1. cap. 2. dub. 4. concluſ. 2. fol. 5. Ego d. alleg. 214. n. 18. & 19. & in collect. ad cap. ſtatuum, num. 13.

5 Et in aliis bonis patrimonialibus ipſius Epiſcopi Regularis, ſeu induſtria, legato, ſeu teſtamento alterius acquiſitis, quod Eccleſiæ acquirantur, ſicut Conuentui acquirerentur ſi ibi Monachus ſimplex in eo eſſet, agnoſcunt Bald. in Auth. licentiam, num. 1. ad fin. C. de Epiſcop. & cleric. Barthol à S. Fauſto d. lib. 8. q. 53. & 63. Alex. Trentacinq. conſ. 28. lib. 2. vbi de hæreditate in qua ſucceſſit Monachus Epiſcopus effectus, quod acquiratur Eccleſiæ, Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 3. quæſt. 69. art. 4. in fin. Matt. de iuriſdict. p. 4. caſu 24. num. 5. cum ſeqq. vbi id extendit ad quæſita per Epiſcopum Regularem ex ſtipendiis, & ſalariis Principum. Gabr. Pereira deciſ. 75. num. 2. Sanch. d. lib. 6. c. 6. num. 8. vbi benè inquit cum D. Thom. quod Eccleſia ſubrogatur in locum monaſterij, & quemadmodum reſpectu monaſterij non eſt diſtinctio inter prædicta bona, ſed omnia indiſtinctè cuiuſcumque qualitatis ſint, per Religionem ante promotionem transferuntur, ita & poſt promotionem quoad Eccleſiam, quam refert vt Prælatus. Ego d. alleg. 114. numero 10. & 28.

6 Cùm ergo Epiſcopus Regularis bonorum, ſeu fructuum dominium & proprietatem non habeat, inde ſequitur quod de eis diſponere non valeat, quia eſſet auferre Eccleſiæ ſuæ dominium iam quæſitum, quod Epiſcopo huiuſmodi nullatenus permiſſum eſt. Ita Ioan. Andr. in d. cap. cum olim, num. 8. ad fin. Butr. n. 25. Socin. num. 17. Abb. num. 8. Zabarel. n. 5. verſ. oppono ſextò, & in cap. fin. de pecul. cleric. n. 15. Capic. deciſ. 100. num. 8. vſque ad fin. Marc. Anton. Genuenſ. in practicabil. Eccleſiaſt. quæſt. 264. numero 2. ad med. Thoro in compendio deciſ. part. 2. verb. bona empta per Epiſcopum, pag. 49. Gabr. Pereira Luſitan. deciſ. 75. numero 3. ibi: Ex quo naſcitur, quod cùm Monachus Epiſcopus habeatur loco inſtrumenti, quo Eccleſia acquirit, de acquiſitis non diſponit, quia non ſua, nec inter viuos, neque in vltima voluntate: & quod non ſolùm habeat locum in diſpoſitionibus ad profana, verùm etiam ad pia, Carol. Tapia in d. Auth. Ingreſſi, verb. ſua, cap. 6. n. 85.

7 Sed verior & receptior ſententia tenet quod Religioſus factus Epiſcopus ex vi tituli Epiſcopatus in vita poteſt liberè diſpenſare talia bona in omnem vſum aliàs ſibi non prohibitum; in hoc ergo rectè æquiparatur Epiſcopus Regularis Sæculari. Ita Nau. in tract. de redditibus Eccleſiaſt. quæſt. 1. monit. 8. numero 2. & conſ. 6. & 7. num. 1. de donat. & in propugn. apologia, §. 13. n. 12. Fr. Emman. quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 58. art. 8. P. Molin. d. tract. 2. diſput. 140. verſ. quod Religioſus, & verſ. quando profectus, Franc. de Souſa d. tractat. n. 26. Suar. d. tom. 4. de Religion. lib. 3. c. 16. à n. 28. Greg. XV. deciſ. 401. num. 7. ibi: Neque obſtat, quod ſimus in Epiſcopo Regulari, quia Regularis effectus Epiſcopus facit fructus ſuos in vita, & de eis diſponere poteſt non minus, quàm ſæcularis, &c. Molfeſ. conſ. 1. à n. 6. vbi n. 35. reſpondet: Monachus factus 8
Epiſcopus recuperat ius ſuccedendi, vt dixi ſuprà, numer. 25. ex quo cenſetur abſolutus à voto paupertatis, & habilitatus ad habendum proprium, & ad diſponendum tanquam clericus de bonis ſuis, vt ex doctrina Card. communi conſenſu recepta, in Clement. 2. §. ſed & tales, de vita, & honeſt. cleric. probarunt etiam Nauar. comment. 2. de Regul. num. 10. Sot. lib. 10. de Iuſtit. & iure, quæſt. 5. art. 7. Azor. parte 1. moral. lib. 12. cap. 7. quæſt. 2. verſ. mihi, & dixi in tractat. de contract. tit. 2. de domin. Prælat. & conſequenter motiuum non ſubſiſtit, &c. Ego d. allegat. 114. num. 22. ibi: In vita ta- 9
men Religioſus beneficiarius, aut Epiſcopus tam amplè poteſt diſponere, quam amplè poteſt Epiſcopus ſæcularis, &c.

10 Non obſtat d. cap. cùm olim, in §. præterea, ibi: Quod monaſterio dederat; quia illud verbum dederat, generale eſt, comprehendens diſpoſitionem teſtamentariam, & inter viuos, licèt gloſſ. ibi verb. dederat, de donatione inter viuos intelligat; nec aliquid adducit Gabr. Pereira citato loco, quod nos inducat ad ſuam opinionem ſequendam, nec Auctores, quos refert, illam probant; nam Bald. in Auth. licentiam, Cod. de Epiſcop. & cleric. n. 3. quoad facultatem teſtandi differentiam facit inter Epiſcopum ſæcularem, & Regularem, & de eodem teſtandi actu loquitur Iaſ. in d. Auth. Ingreſſi, n. 13. & 14. & Couar. in cap. 1. de teſtament. num. 18. ad fin. Et de teſtamento ſimplicis Religioſi agunt Abb. in rubr. de teſtam. ad fin. & Burſat. conſ. 75. num. 23. lib. 1.

11 Sed quæſtio eſt, an Epiſcopus Regularis inter viuos donationem cuiuſcunque quantitatis, ſeu modicæ tantùm facere valeat? Et quod ratione adminiſtrationis poſſit modicè donare, non verò immodicè, tenent Ioan. Andr. in d. cap. cùm olim, num. 8. ad fin. vbi dicit quod in hoc textu ideò non tenuit donatio, quia fuit enormis. Abb. ibidem, num. 8. verſ. octauò noto, ex eodem verbo, vbi ait Epiſcopum non poſſe magnam donationem facere, & repetit num. 15. Anton. de Butrio num. 25. ibi: Et ideò dixit quod ideò non tenuit donatio hic quia fuit enormis, &c. & ibi: Sed Prælatus poteſt aliqua modica donare, non verò magna, &c. Socin. numer. 18. ibi: Decimoquintò noto ex eodem verbo præterea, quod Epiſcopus non poteſt facere magnam donationem: & iterum num. 50. & 51. Dominic. in cap. Ioannes, 12. quæſt. 5. à num. 1. & ibi Turrecrem. à n. 2. Zabarel. in cap. fin. de pecul. cleric. num. 15. Carol. de Tapia in d. Auth. ingreſſi, verb. ſuo, cap. 6. num. 90. ibi: Quod tamen intelligendum eſt de modicis, ſecundum communem Doctorum interpretationem in d. cap. cùm olim, de priuileg. vbi nec magna donatio in aliam Eccleſiam permittitur, &c. Capic. & Gabr. Pereira citatis locis, Port. conſ. 104. num. 14. verſ. non obſtat, vbi quod modica donatio ſuſtinetur, non autem immodica. Marc. Anton. Genuenſ. in practica Eccleſ. quæſt. 264. princ. diſputat hanc quæſtionem conſtituendo differentiam inter Epiſcopum Regularem, & ſæcularem, & reſoluit quod Regularis non poteſt de bonis intuitu Eccleſiæ acquiſitis donare. Gabr. Pereiram ſequitur Britus de locato, p. 1. rubr. §. 4. ſub n. 11. pag. 56. vbi reſoluit Monachos Epiſcopos factos ex rei natura, & propter paupertatis votum, nec in vita, nec in morte poſſe magnas

facere

facere donationes, ſed potiùs tantùm modicas, & pietatis intuitu, Franc. de Soſa *d. tract. de la obligacion conque quedan los Religioſos Obiſpos, num.*27.

12 Ratio eſt, quia ſecundum citatos Doctores, Epiſcopus Regularis non eximitur à paupertatis voto, proindeque boootum Epiſcopatus dominium, ſeu proprietatem non habet, cùm ipſo iure acquiratur Eccleſiæ, *cap. inquirendum, cap. ſunt, de pecul. cleric* Vnde dominium rei emptæ per Prælatum ex fructibus intuitu Eccleſiæ acquiſitis, irreuocabiliter ipſi Eccleſiæ acquiritur. Sum. Angel. *verb. emptio*, §. 1 2. *pag. mihi* 405. ibi: *Quod adeo eſt verum, quod ſi clericus habens pecuniam de prabenda emerit prædium, amplius non poterit illud dare intuitu pietatis, licèt pecu iam potuiſſet dare, quia ſtatim prædium fit Eccleſia, ſiue emerit nomine Eccleſia, ſiue ſuo, ſiue alieno.* Bald. *conſ.* 298. *Hæc materia altioris eſt inquiſitionis, num.* 1. *lib.* 1. vbi nuncupatim agit de Epiſcopo Regulari, quod ſiue emat nomine proprio, vel nomine Eccleſiæ, acquiritur dominium rei emptæ irreuocabiliter, Abb. *num.* 1. & 5. *in cap. inquirendum, & in cap. fin. num.* 5. *verſ. nam quemadmodum, de pecul. cler. & in c. relatum, el* 2. *num.* 3. *de teſtament. & conſ.* 94. *in princ. verſ. vbi dictum palatium, lib.* 2. Barbat. *conſ.* 39. *num.* 6. *volum.* 4. Sarmient. *de reddit. Eccleſiaſt. part.* 3. *cap.* 2. *in princip.* Redoan. *de ſpoliis, quæſt.* 3. §. *ſed in contrarium, num.* 26. *verſ. vnde deducta portione, & num.* 38. *cum ſeqq.* Viuian. *opinion.* 101. *n.* 5. vbi quod emptum per Prælatum acquiritur Eccleſiæ, Aloyſ. Ricc. *in praxi Eccleſ. tom.* 3. *reſo-*

13 *lut.* 433. *num.* 4. *cum ſeqq.* vbi ex Ioan. Andr. & aliis probat, quod ſi mortuo Prælato bona ab eo relicta occupentur per hæredes Prælati, vel per alium, Eccleſia tanquam domina agit actione furti, vel bonorum raptorum, rei vendicatione, vel aliis actionibus domino competentibus, quia Eccleſia dicta bona vendicat, non tanquam hæres, ſed tanquam domina, Bellam. *in cap. cum venerabilis, de except. à num.* 51. vbi *num.* 60. ſic ait: *Ex quo infertur, quod licèt Prælatus non furtum, nec ſacrilegium committat fructus ſuos vendendo, vel donando, quia ſoi ſunt, tamen quia poſſeſſiones inde empta Eccleſiæ acquiſita ſunt, ſi eas alienet in parentes, furtum, ſeu ſacrilegium videtur committere, & ſi ſub alieno nomine emat eas, vel ſub illo colore eas in aliam transferat, furto & ſacrilegio fraudem addit.* Idem Barbat. & late *in d. cap. inquirendum, num.* 4. Vaſquez *in tract. de redditibus Eccleſiaſt. cap.* 1. §. 3. *dub.* 1. *num.* 55. *cum ſeqq.* vbi quod dominium rei emptæ per Epiſcopum de redditibus Eccleſiæ, acquiritur Eccleſiæ, & quod in præiudicium ipſius non poteſt illam alienare. Ego *d. alleg.* 1 14. *num.* 17. vbi empta ab Epiſcopo ex fructibus, vel pecunia Epiſcopatus, debent remanere penes Eccleſiam.

14 Verùm licèt ſupradicta opinio, attento iuris rigore in Epiſcopo Regulari vera ſit, & defendi poſſit, nihilominus contraria verior eſt, & à modernis receptior, & in praxi admittenda, quod ſcilicet Epiſcopus Regularis in vita tam amplè poteſt diſponere de bonis intuitu Epiſcopatus acquiſitis, quàm amplè poteſt licitè Epiſcopus ſæcularis. Ita Nauar. Fr. Emman. Anaſtaſ. Germon, vterque Molina, Leſſ. & alij, quos refero *d. alleg.* 114. *n.* 22. Lezana *in ſum. qq. Regul. tom.* 1. *cap.* 17. *n.* 6. Marc. Cutel. *in tract. de donat. tom.* 1. *tract.* 1. *diſp.* 2. *part.* 3. *n.* 136. Suar. *de Relig. tom.* 4. *lib.* 3. *cap.* 16. *n.* 31. Diana *moral. reſolut. part.* 5. *tr. 8.* 2. *reſol.* 64. *verſ. notandum*, Alphonſ. de Leone *de offic. Capell. quæſt.* 4. *in princip. num.* 6. Molſeſ. *d. conſ.* 1. *ex num.* 18. Rota *coram Gregor. XV. deciſ.* 401. *à num.* 7. & *p.* 1. *diuerſ. deciſ.* 772. *num.* 4.

15 Epiſcopus namque ſæcularis poteſt in vita donare etiam non modicè, & in profanos vſus, Solorzan. *de gubernation. Indiar. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 26. P. Molin. *de Inſtit. tract.* 2. *diſp.* 148. *n.* 3. quem ſequutus fui *d. alleg.* 114. *n.* 32. & 33. & alt. Molin. *de pri mogen. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 54. dicit ita communiter obſeruari, ibi: *Sicque quotidie in forenſibus controuerſiis obſeruari ſolitum eſt; nunquam enim vidimus ab Eccleſia, vel pauperibus peti id, quod à Prælatis in vſus profanos in vita conſumptum eſt, & in his quæ ab eiſdem Prælatis conſanguineis ſunt, vel aliis in vita donata fuerunt; ſemper enim vidimus contra. Cæterum Apoſtol. pronuntiatum, quoties hac in controuerſiam deducta ſunt*, &c.

Dummodo tamen bona, eorumque poſſeſſio ſtatim 16 dimittantur, nullo ad fauorem Epiſcopi donantis reſeruato vſufructu, donans enim cum tali reſeruatione, dicitur donare poſt mortem, qua ſequuta ſumit effectum talis donatio, ideo non poteſt fieri per Prælatum, iuxta *l.* 2. §. *ſi pecuniam, ff. de donat.* Pott. *conſ.* 104. Roman. *conſ.* 16. *in princ.* Stephan. Gratian. *diſcept. fore ſ. cap.* 854. *n.* 64 Greg. XV. *deciſ.* 401. *num.* 17. vbi refert quoddam Breue Clementis VIII. inualidare donationes factas in vita, reſeruato vſufructu Epiſcopo donanti, quod inuenire non potui. Ex his ergo patet, veriſſimam eſſe reſolutionem Briti *de locate, p.* 1. *rub.* §. 4. *num.* 15. *in fine*, donationes ab Epiſcopis factas dum viuunt, quæ incœperunt à promiſſione, nec fuerunt effectum ſortitæ, validas non eſſe, quia cùm ſola ſuperſit, & naſcatur perſonalis actio, iuſque & dominium Epiſcopi donantis reſoluatur ipſius morte, ſucceſſor non tenebitur, cùm hæres non ſit in quem ſolùm tranſit eadem perſonalis actio, *l. in omne, ff. de acquir. poſſeſſ. l. cum hæres, ff. de diuerſ. temp. praeſcript.*

Quod abſque vlla difficultate procedit quando dona- 17 tio fit ab Epiſcopo etiam Regulari ad pios vſus, & pauperum ſuſtentationem, ſeu orphanorum educationem, ex Nau. *de redditib. Eccleſ. q.* 1. *mon.* 54. & *in apolog. num.* 82. & *conſ.* 4. *d. donat.* P. Molin. *d. tract.* 2. *diſp.* 148. *n.* 6.

Tota verò difficultas verſatur circa eam quæſtionem 18 reſoluendam, an Epiſcopus in infirmitate conſtitutus, poſſit donare, & quando dicatur talis? In primis, an & quando infirmus ſit, & in extremis conſtitutus, medicis tanquam in arte peritis ſtandum eſt, per *l. ſemel, C. de re milit. lib.* 12. Bart. *in l. quæſitum, num.* 6. *verſ. ſed qualiter, ff. de re iudic.* Turret. *conſ.* 15. *n.* 4. *verſ. accedat medicorum aſſertio*, Rip. *de actu in articulo mortis, cap.* 61. *num.* 1. *verſ. primo igitur medicis ſtandum eſt*, Andr. Georg. *alleg.* 22. *n.* 19. Qualibet namque fe- 19 bricula, vel quartana ſufficit, vt quis dicatur in infirmitate conſtitutus, vt dicit Rebuff. *in praxi benefic. ſuper regul. Cancell. de infirmis, gloſſ.* 2. *num.* 5. vbi n 6. id extendit etiamſi febris ſit continens, ſiue intermittens, ſiue interpolata, & *num.* 8. ampliat ad recidentem, quia adhuc dicitur infirmus. Mandoſ. *ſuper regul.* 19. *Cancell. q.* 1. *n.* 8. vbi dicit infirmum eum eſſe, cui 20 infirmitas impedimento eſt ad agendam aliquam actionem. Giurb. *ad conſuet. Meſſanen. c.* 2. *gloſſ.* 5. *n.* 2. & 3. Azot. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 28. *verſ. dubitat aliquis amplius.* Nam conſtando de principio infirmi- 21 tatis, præſumitur quod fuerit continuata vſque ad mortem, Abb. *in cap. cum inter, num.* 7. *de elect.* Alexand. *in l. furioſo, num.* 3. *ad fin. C. qui teſtam. fa. ere poſ.* Maſcard. *de probat. concl.* 897. *num.* 1. Decian. *reſp.* 10. *n.* 35. *vol.* 5. & quod fuerit mortuus ex eadem infirmitate, niſi probetur aliam ſuperuenitſe peioris qualitatis, Coch. *ad reg. Cancell tr. de infirmis, num.* 14. *cum ſeqq.* Quando autem dicatur quis moribundus, & in extre- 22 mis conſtitutus, vide Georg. *d. alleg.* 22. *n.* 18. Gambacurt. *d. gloſſ.* 4. *n.* 5. vbi ait tunc dici talem, quando in eo ſtatu fuerit, quod de eius ſalute deſperetur.

In principali quæſtione ſecurè teneo, Epiſcopum in 23 infirmitate conſtitutum donare non poſſe, per *cap. ad* *hac*

hac, de teſtam. Ratio eſt, quia Prælatus in infirmitate æquiparatur vſorario, gloſſ. ſolemnis *in c. præſenti, de officio Ordin. in 6.* Vrſil. ad Afflict. *dec.* 168. *num.* 6. *verſ. quando talis confeſſio*, Redoan. *de ſpol. quæſt.* 3. § *ſtanti-*
24 *bus iſtis repugnantiis, n.* 9. *pag. mih.* 107. Tum etiam, quia in fraudem legis prohibentis eum teſtari, cenſetur facta donatio, cùm facilè Epiſcopus de bonis per Eccleſiam quæſitis, & de quibus per vltimam voluntatem diſponere non poteſt, moriens iam ſe donare pronuntiaret, argum. *l. ſi filia, ff. de diuort. & leg. filia mea, ff. ſoluto matr.* quibus probatur præſumi fraude illum miſiſſe repudium vxori mortis tempore, qui viuens mittere potuit.

25 Tum etiam, quia factum à quolibet Prælato tempore infirmitatis monaſterio non præiudicat, ſi ille ex ea infirmitate mortuus ſit. Afflict. *dec.* 168. Laurent. *Auenion. dec.* 117. Carol. de Graſſis *except.* 15. *n.* 74. & 76. Coſta *de retrotract. capite* 8. *caſu* 19. *numerò* 15. Ripa *de actis in articulo mortis, cap.* 49. Amat. *lib.* 1. *var. cap.* 29. *num.* 1. Aloyſ. Riccius *deciſ.* 164. *num.* 3. & 4. *p.* 4.

26 Quod comprobatur multis ſimilibus, vt in caſu, de quo conſuluit Bald. *conſ.* 33. *n.* 3. & 4. *lib.* 1. de vxore debente facultatem alienandi pro ſuo beneplacito, quod præſumatur fraus, ſi alienatio fiat tempore, quo morti erat propinqua. Ruin. *conſ.* 263. *num.* 4. *lib.* 3. qui loquitur in eiſdem terminis, Greg. *d. alleg.* 22. *poſt num.* 12. *vſque ad* 19. vbi latè probat in terminis Conſtit. Neapol. quæ reſeruat agnatis certa bona, niſi alienentur ab agnato in vita, alienationem fuiſſe fraudulentam ex hoc quod facta fuerit per ægrotum in extremis laborantem.

27 Sic legitimatio facta in articulo mortis, præſumitur in fraudem ſubſtituti, & ideo non valet. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 83. *n.* 78. & *lib.* 6. *præſ.* 8. Fuſar. *de ſubſtit. q.* 308. *n.* 175.

28 Sic ingrediens Religionem tempore mortis, cum antea potuerit ingredi, non excludit ſubſtitutum, Menoch. *d. præſ.* 83. *n.* 76. Et monaſterium non ſuccedit profeſſo in articulo mortis, Aloyſ. Ricc. *in praxi, tom.* 2. *reſol.* 493. *n.* 10. *ad fin.*

29 Sic emancipatio facta à patre tempore infirmitatis præſumitur fraudulenta, vt ab hæreditate filiam excludat. Anchar. *conſ.* 410.

30 Et permutatio beneficij pinguis cum tenui facta ab ægroto ſene valetudinario non valet, Oldrad. *conſ.* 324. *n.* 6. *verſ. quintò renuntiatio*, Crauet. *conſ.* 82. *num.* 3. Aloyſ. Ricc. *tom.* 2. *reſol.* 465. *per tot.* & *reſol.* 480. *numero* 1.

31 Ex quibus elicitur noſtram ſententiam, quod ſcilicet donationes factæ per Epiſcopos in infirmitate conſtitutos nullæ ſint, veriſſimam eſſe, quam tenent Sarmient. *de redditib. Eccleſ. p.* 4. *c.* 4. *n.* 6. Carol. Tapia *in d. verb. ſua, c.* 6. *n.* 91. Aloyſ. Ricc. *d. dec.* 164. *n.* 3. *p.* 4. Ab. Anchar. Imul. Cou. & Rot. quos ſequutus fui *alleg.* 114. *n.* 35.

32 Quamvis ſecus exiſtimauerint Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 40. vbi intelligit ſuam opinionem nullam interueniente fraude, & concludit *n.* 41. his verbis: *Idque apud ſuprema Tribunalia ſic interdum receptum, atque intellectum vidimus, quamuis enim Camera Apoſtol. ſæpiùs infringere ſimiles donationes à Prælatis ægrotantibus factas curauerit, nunquam hucuſque in eius fauorem pronuntiatum fuiſſe audiuimus, tametſi propter opinionum varietatem propè ſemper lites huiuſmodi concordia componi ſoleant*, &c. alt. Molin. Theolog. *diſp.* 148. *n.* 5. Vaſquez *in opuſcul. de redditib. cap.* 1. § 3. *n.* 70. & 71. niſi eorum reſolutio intelligenda veniat caſu, quo donator ſit fide dignus, & iuramento teſtetur eam donationem non ficto, ſed animo vero facere, vt ſatisfaciat obligationi, qua tenetur, & non ſit eximiæ quantitatis, ex his quæ tradit Nau. *de reddit. q.* 1. *monit.* 35. *ad fin.*

Vel eo caſu, quo donatio facta ſit ante quadraginta 33
dies proximos morti ipſius Epiſcopi, cùm videantur quæcumque donationes intra hoc tempus factæ nullas, & inualidas declarari à Pio IV. in quodam Motu proprio *ſub Dat.* 20. *Iunij* 1560. eo quòd intra illud temporis ſpatium fraudem poſſe verſari ſuſpicatur, cui Pontifex ille obuiare ſolum intendit, vt videre eſt ibi: *Talibus fraudibus per noſtra ſolicitudinis curam quantum cum Domino poſſumus obuiare, & in præmiſſis opportunè prouidere volentes*, &c. Ergo à contrario ſenſu donatio per quadraginta dies ante mortem Prælati animo ſincero, & non fraude facta, valida debet cenſeri; nam incluſio vnius eſt excluſio alterius temporis, ex iuribus vulgaribus.

Et in omni euentu Epiſcopum, ſiue ſæcularem cleri- 34
cum, ſiue Regularem, poſſe in ægritudine conſtitutum donare ad pias cauſas, reſoluit P. Molin. *tract.* 2. *diſp.* 148. *n.* 5. per hæc verba: *Quarta concluſio. Si Prælatus in eo morbo conſtitutus, ex quo è vita deceſſit, pias aliquas donationes inter viuos de eiuſmodi bonis effecit, etiamſi illæ magnæ ſint quantitatis, non ſolum laudabiliter ſunt factæ, validaque ſunt in foro conſcientiæ, ſed etiam in exteriori.* Nau. *in apolog. q.* 1. *monitu* 81. & 82. Molin. *d. c. citato, n.* 24. & alij quos referunt: *Probatur, quoniam ad eum pertinet adminiſtratio, & diſpoſitio inter viuos de redditibus ſui Epiſcopatus cum onere expendendi, quod vltra ſuam competentem ſuſtentationem ſuperfuerit in opera pia. Cum ergo morbus hanc poteſtatem, & hoc onus iniunctum ab eo non auferat, quin potiùs id onus arctius eum adſtringat, vt quod dum ſanus erat, non impleuit, vt tenebatur, ſaltem tunc adimplere, placareque ſatagat diuinam Maieſtatem, boniſque operibus ſe præparare ad exitum ex hac vita; conſequens profectò eſt, vt laudabiles validaque ſint eiuſmodi piæ donationes, tam in Conſcientia, quàm in exteriori foro, præſertim cum multò melius ſit, vt tunc ſaltem opera fiant, quàm ea bona relinqui ſucceſſori in Epiſcopatu, qui fortè minùs vtiliter, minorique cum Eccleſiæ ædificatione illa expendet*, &c.

Sed id ita abſolutè prolatum verum non eſt, quia 35
Epiſcopus Regularis teſtari volens etiam ad opera pia, licentiam à Pontifice obtinere debet, duplex in eo impedimentum explicando, vt licentia, ſiue diſpenſatio legitima ſit: alterum ſe eſſe Religioſum: alterum ſe eſſe Epiſcopum, quo duplici hoc impedimento ad teſtãdum inhabilis effectus ſit. Henr. *in ſum. lib.* 10. *de ſacris Ordinib. c.* 33. *n.* 4. Sanch. *in præcepta Decal. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 6. *n.* 12. Alzed. *de Epiſcopo, p.* 1. *cap.* 14. *num.* 25. Carol. de Tapia *in d. Auth. Ingreſſi, verb. idemque, cap.* 1. *n.* 32. vbi ampliat in Cardinale Epiſcopo. Ego *d. alleg.* 114. *num.* 24. vbi cum Sanch. *d. num.* 13. & Laurent. de Franchis *in controu. inter Epiſcop. & Regular. q.* 113. *pag.* 465. intelligo de Epiſcopo, qui vult teſtari de bonis acquiſitis intuitu Eccleſiæ, non verò de illo, qui teſtari vult de ſolis patrimonialibus, vel propria induſtria acquiſitis, quia ſolus Religioſus ſtatus obſtat.

Poterit Epiſcopus per vltimæ voluntatis actum do- 36
nare ex cauſa remuneratioois ob beneficia & obſequia recepta, dummodo donatio correſpondeat ſeruitiis, & talia ſint, quod pro eorum iuſto pretio obtinendo actio competat ſeruienti, *cap. relatum*, ibi, *iuxta ſeruitij merita, de teſtam.* Dec. *conſ.* 201. *n.* 6. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. donatione largitus, n.* 108. Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis mat. p.* 3. *n.* 59. Ioan. Garc. *de coniugali acquæſt. num.* 54. Sanch. *de matrim. lib.* 6. *diſp.* 36. *num.* 4. Camil. Borrel. *in ſum. deciſ. p.* 3. *tit.* 9. *n.* 171. *cum ſeqq.* Ponte *conſ.* 59. *numero* 22. *lib.* 1. Giurba *ad ſtatuta Meſſan. cap.* 1. *gloſ.*

gloſſ. 10. *num.* 15. Caſtil. *controu. tom.* 5. *cap.* 80. *num.* 37.
37 *verſ. ſed nec quartum, & num.* 38. *&* 39. Donationes enim remunetatoriæ, quæ fiunt ratione præſtiti obſequij & ſeruitij, pro quo actio non competit, in nihilo à gratuitis differunt, Surd. *conſ.* 419. *num.* 12. *vol.* 3. Regens Conſtant. *in l.* 1. *C. de filiis official. lib.* 12. *n.* 40. Cabed. *Luſit. dec.* 36. *n.* 6. *p.* 2. in noſtra ſpecie Redoan. *de ſpol. q.* 17. *num.* 55. De ſalariis per Epiſcopos promiſſis, quæ non fuerunt ſoluta dum viuerent, & ſic tempore habili, ſed in vltima voluntate iuſſa ſolui, an debeantur? diſputat Brito *ad tit. de locato, p.* 1. *rub.* §. 4. *à num.* 16.

38 At obſequia præſtita alicui ob eius merita, debita ſunt illi, nec remuneratione aliqua egent, Tiraq. *in d. l. ſi vnquam, verb. donatione largitur, num.* 106. Camil.
39 Borell. *d. tom.* 3. *tit.* 9. *n.* 167. *& ſeq.* Vnde donatio à Rege vaſallo, vel militi ob ſeruitia in officio præſtita, ex cauſa lucratiua, & non onerosa facta dicitur, Georg. *de feud. c.* 33. *n.* 3. *&* 4. *pag.* 199. Cabed. *d. dec.* 36. *n.* 12. Conſtant. *in d. l.* 1. *n.* 42. *pag.* 280. Tapia *dec.* 6. *n.* 26. Phœb. *dec.* 184. *n.* 18. *&* 29. *pag.* 21.

40 De Epiſcopo Regulari titulari, cuinam acquitat, quæſtio dubia, in qua tres inuenio opiniones. Prima tenet monaſterio acquirere ex eo quod nullam ſedem habet. Ita Sot. *de iuſtit. lib.* 10. *q.* 5. *art.* 7. *in fine.* Emman. Sà *in ſum. verb. Religio, num.* 52. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.* 3. *q.* 69. *art.* 4. *ad fin.* Secunda ſuſtinet per ſe & ex vi iuris adquirere illi Eccleſiæ, cuius titulum habet, quia verò non poſſunt illi cum effectu applicari talia bona, in opera ſua diſpenſanda eſſe. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 57. *num.* 5. Lezana *in quæſt. Regul. tom.* 1. *cap.* 17. *n.* 13. Tertia, cui tanquam probabiliori adhæreo, habet acquirere Pontifici, & illi Eccleſiam Romanam ſuccedere, Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 10. *q.* 7. Alxedo *d. p.* 1. *c.* 14. *num.* 12. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 32. *n.* 68. Bonac. *de clauſura, q.* 2. *puncto* 9. §. 4. *diffic.* 2. *num.* 16. *ad fin.* Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Relig. lib.* 8. *q.* 53. Layman. *in opere morali, lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 7. *num.* 18. Ego *d. alleg.* 114. *num.* 30. *&* 31. *& in collect. ad cap. ſtatutum,* 18. *q.* 1.

41 Sed de Epiſcopo qui renuntiauit Epiſcopatui, & ad Religionem rediit, dubium maius eſt, cui acquirat? Videbatur ſi ab inteſtato moriatur, bona ad monaſterium ſpectare, nam ſi Eccleſia loco monaſterij fuit ſubrogata, cùm Monachus factus Epiſcopus à voto obedientiæ ſuorum Superiorum Regularium abſoluatur, & ſuæ Eccleſiæ, cum qua Matrimonium ſpirituale contrahit, *c. inter corporalia, de tranſlat. Epiſcopi*, ſponſus dicatur, proindeque ius ſuccedendi eidem Eccleſiæ competat, neceſſariò dicendum eſt, quod diſſoluto matrimonio, & à tali vinculo abſoluto Epiſcopo, in eius bonis ſuccedere debeat monaſterium, cum ea, quocumque vadat, ſi transferatur, vel renunciet Epiſcopus, deferre valeat. Calder. *conſ.* 2. *de rebus Eccleſ.* Pauin. *de poteſt. Capitul. p.* 2. *q.* 8. *num.* 28. *verſ. & adde*, Rot. *dec. de tranſl. Epiſcopi in antiq.* Cald. Pereira *conſ.* 48. *n.* 25.

42 Et adhuc eo caſu quo matrimonium ſpirituale non diſſolueretur, ſed ceſſio, vel renunciatio Epiſcopatûs ſeparationem quandam ſiue diuortium inter Epiſcopum, & Eccleſiam operaretur, nihilominus ob id ſolum vtique ceſſaret ius ſuccedendi, vt in matrimonio carnali conſtitutum eſt *in l.* 1. *ff. vnde vir & vxor*, ibi: *Vt autem hæc bonorum poſſeſſio locum habeat, vxorem eſſe oportet mortis tempore, ſed ſi diuortium quidem ſequutum ſit, verumtamen adhuc durat matrimonium, hæc ſucceſſio locum non habet*, &c. Tiraq. *de retract. lig. p.* 1. §. 10. *gloſſ. vnic. num.* 17. Guillelm. Bened. *in cap. Reynutius, verb. & vxorem, dec.* 5. *n.* 238. D. Petr. Barboſa *in rub. ff. ſolut. matr. p.* 2. *n.* 56. Et valet argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale, *d. cap. inter corporalia*, cum aliis per me citatis *de locis communib. argum. iuris.*

Verùm contrarium, videlicet quod talia bona Epiſ- 43
copi tranſlati, ſeu ceſſionem, aut renunciationem Epiſcopatus facientis, ſpectent ad Eccleſiam ex qua illa fuerunt acquiſita, probat idem D. meus Petr. Barboſa *in l. diuortio, in princ. p.* 2. *n.* 55. *verſ. quamuis*, ibi: *Quia tranſlatus, vel renuncians non debet eſſe melioris conditionis quàm ſi ſemper reſideret in primo Epiſcopatu, vel beneficio; ſed ſi ſemper reſideret, illa res, eo mortuo, ſine dubio pertinerent ad Eccleſiam: ergo idem à fortiori in tranſlato, ſiue renuntiante recipiendum eſt, cum hoc caſu conſuetudo, de qua ſuprà, nihil induxerit aduerſus iuris Canonici rationes*, &c. Et confirma- 44
tur ex eo quod communiter DD. tradunt, quod Epiſcopus Regularis dimiſſo Epiſcopatu, non ſubiacet regulæ ſuæ Religionis, nec tenetur ad monaſterium redire. Ita Nau. *conſ.* 6. *num.* 11. *cum ſeqq. de donat.* Emman. Sà *in ſum. verb. Epiſcopus, num.* 11. Sanch. *d. lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 29. Ego *d. tract. de officio Epiſcopi, p.* 1. *tit.* 1. *cap.* 4. *n.* 18.

Non obſtat *d. l.* 1. *ff. vnde vir & vxor*, cum ſuprà 45.
allegatis, quia illa reſolutio non procedit reſpectu coniugis, qui non fuit in culpa ſeparationis, vnde omnes matrimonij effectus permanent, & ideo vxor, quæ à marito propter ſæuitias diuortit, poſt ſeparatum matrimonium partem conſequitur in bonis ganantialibus. Gomez de Leon *alleg.* 1. *num.* 12. Matienſ. *l.* 2. *tit.* 9. *lib.* 5. *gloſſ.* 1. *num.* 48. Gutier. *de iuram. confirmat. p.* 1. *c.* 1. *n.* 61. *Cano lib.* 1. *c.* 24. *n.* 14. Ioan. Garc. *de coniug. acquæſtu, n.* 163. Giurba *ad ſtatut. Meſſan. c.* 1. *gloſſ.* 6. *n.* 61. D. Barboſ. *in d. rub. ff. ſolut. matr. p.* 2. *n.* 49. *cum ſeqq.* vbi *n.* 56. id ipſum tenet, & declarat ibi: *Sed id ex ſupradictis declarandum eſt, vt verum ſit in eo, qui dedit cauſam diuortij; nam is, cùm in legem deliquerit, eius non vtetur beneficio, l. auxilium, in fine, ſup. de minoribus, ſed alter, qui non fuit in culpa diuertendi, ſuccedere poterit, quia iuris interpretatione videtur cohabitare cum diuertente, argum. l. Gaio, §. Imperator, de aliment. & cibar. leg. & ita in ſpecie declarat Dec. in l.* 1. *n.* 10. *verſ. primus caſus, C. vnde vir & vxor, quem ibi ſequitur Cur. iun. conſ.* 14. &c. idem tenet Mangil. *de immunitat. q.* 188. *pag.* 724.

Toletana Campanarum.

Plura de Campanarum inuentione, & tempore, fabricatione, conſecratione, effectibus, ac pulſandi vſu curioſè referuntur. Plures Campanas habere, aut ſolito maiores, an & quando liceat? & quando immodicus earum ſonitus prohiberi poſſit, non inutiliter diſceptatur.

VOTVM CII.

1 *Caſus contingentia refertur.*
2 *Dubiorum propoſitio.*
3 *Campanarum mentio in quibus locis fiat.*
4 *Campana quomodo definiatur?*
5 *Nola Campaniæ vrbs, in qua Auguſtus moritur.*
6 *Campanæ ſic dictæ, quia in Campania inuentæ.*
7 *Campanæ Nolæ dictæ à loco, in quo primùm fuerunt factæ.*
8 *Nola nomen pro campana etiam ante Paulinum Nolanum Epiſcopum ante annos* 300. *vſurpatum fuit.*

9 *Campa*

9 Campana quo tempore vſa in Eccleſia Chriſtiana, non conſtat.

10 Campanarum ampliſſimarum vſus in Aſia.

11 Infideles, & præcipuè Turca, Campanis non vtuntur.

12 Campanæ fiunt ex metallo æris, & quare.

13 Argenti certum pondus excellentioribus campanis adiicitur.

14 Tintinnabulum à ſonitu illo Tin Tin, dictum.

15 Petaſus pro maiori tintinnabulo ſumitur.

16 Lebetis nomen campana ſibi ſortita eſt.

17 Squilla, campaniola appellantur.

18 Sabinianus Pont. conſtituit anno 606. campanas pulſari ad Horas Canonicas.

19 Campana in Eccleſiis ad quid ſeruiant.

20 Campana cur vocentur ſigna.

21 Ritus benedicendi, ſeu conſecrandi Campanae antiquiſſimus.

22 Abbates non poſſunt benedicere Campanas.

23 Benedictio Campanarum quomodo facienda?

24 Campana tam benedicuntur non baptizantur.

25 Effectus benedictionis Campanarum plures.

26 Effectus conſecrationis Campanarum, qui tribuant naturali virtuti ſonitus illarum?

27 Miranda de Campanis conſecratis, remiſſiuè.

28 Vililla Campana quando ex ſe ſonitum reddat?

29 De vſu pulſandi Campanas.

30 Campana quare pulſentur pro defunctis, & in funeribus.

31 Campana quare non pulſentur in triduo Hebdomada ſancta.

32 Campana in Sabbato ſancto non poſſunt pulſari in aliqua Eccleſia ante pulſationem in Eccleſia Cathedrali vel Matrice.

33 Interdicti tempore Campanas pulſare non licet, etiam paruas dum eleuatur Hoſtia, vel vt ſignum fiat Clericis venientibus ad Horas.

34 Campana laicorum, ac etiam Clericorum pulſari poſſunt tempore interdicti, vt moneantur laici de horis, quibus ire ſolent ad ſua exercitia.

35 Interdicti tempore conceditur pulſatio Campana in mane, meridie, & ſero pro Angelica ſalutatione.

36 Epiſcopus prohibere poteſt ne Campana pulſentur, ſi non ſint benedicta.

37 Campana nullam rem profanam inſculptam, inſcriiptamve, ſed Sancti Patroni Eccleſia, vel aliam ſanctam Imaginem, piamque inſcriptionem habere debent.

38 Campana conſecrata etiam in turri profana exiſtentes, nullatenus vſui profano inſeruire debent, etiamſi in hunc vſum à ſæcularibus fabricata prætenderentur.

39 Horologiorum vſus, Campanis inuentis, ſuit introductus.

40 Campanile dicitur locus, cui Campana imponuntur.

41 Vicinus demum vicinam vendere cogitur pro Eccleſia, ſeu Monaſterij ædificatione, aut reparatione.

42 Campanilis pro ampliatione poterit Eccleſia cogere vicinos ad vicinam domum vendendam.

43 Campanile in Eccleſia ædificare reſpicit publicam vtilitatem.

44 Commoditas publica præfertur priuata.

45 Fauor dilationis, & augmentum cultus diuini præualere debet.

46 Venditio ſi fieret cum magno vendentis incommodo, non eſt inuitè facienda, etiam pro Eccleſia, vel Monaſterij ædificatione, ſeu reparatione.

47 Palatium, quod præſefert magnam antiquitatem, & nobilitatem, non cogitur vendere vicinus pro Eccleſia ædificatione, vel ampliatione.

48 Iudex multùm ſtrictè, & preuia neceſſitate debet officium ſuum impertiri, vt vendatur domus ad ipſius Eccleſia ædificationem, vel ampliationem.

49 Incommoditas magna ſi ſequatur, domus vicina retrahi non poſſunt ad ædificationem Eccleſia, vel Campanilis.

50 Monialium ad Monaſterium ſi habeatur proſpectus ex turri Campanaria, non debent aperiri feneſtra, & aperta ſunt claudenda.

51 Ædificium vbi nocet Monaſterio, compellitur dominus ædificij ad vendendam ſeruitutem altiùs non tollendi.

52 Cuilibet licitum eſt in ſuo pro libito fabricare, & ad cœlum vſque ædificium tollere, & vſque ad centrum fodere fundamenta.

53 Ianua noua non ſunt aperienda directè aduerſus ianuas, vel vicini feneſtras.

54 Non licet ædificare ad occupandum ſolem, ventum, vel aërem.

55 Vtilitatem ex fabrica non percipientes, dicuntur facere per æmulationem.

56 Ædificatio ad æmulationem, inuidiam, aut iniuriam permiſſa non eſt.

57 Fratres Prædicatores olim in Curia Romana litem habuerunt ſuper Campanis habendis.

58 Cap. Parentibus, de priuileg. loquitur de Oratoriis conſtitutis in priuatis domibus.

59 Cap. nimis iniqua, de exceſſ. Prælat. intelligitur.

60 Humiliati, & quidam Monachi Romæ inter ſe controuerſiam habuerunt quis eorum primò deberet pulſare ad Matutinum.

61 Extrauag. vnic. de officio Cuſtodis, Ioannis XXII. refertur.

62 Extrauag. huic an ſit derogatum per conſuetudinem generalem.

63 Conſuetudo non eſt trahenda de loco ad locum.

64 Conſuetudo de iure probanda in caſu indiuiduo, vt afficiat.

65 Conſuetudo eſt probanda, quod particulariter vigeat in iſta Eccleſia, vel quod ſit generalis ad omnes Eccleſias ſitas in Diœceſi.

66 Religioſi in diebus non ſolemnibus vnam tantùm Campanam pulſare debent.

67 Cathedralis Eccleſia Mediolanenſis Prouincia, ſeptem, aut quinque Campanas habere poteſt.

68 Collegiata Eccleſia Prouincia Mediolan. tres Campanas habere poſſunt, grandiorem ſcilicet, mediam & minimam.

69 Parochiales Eccleſia in Prouincia Mediolanenſi duas ſaltem Campanas habere poſſunt.

70 Papa conſenſus requiritur ad inducendam conſuetudinem contra ius.

71 Conſuetudo requirit actus vniformes.

72 Conſuetudo quando eſt varia, non poteſt recedi à iure communi.

73 Multa per patientiam tolerantur, quæ deducta in iudicio, exigente iuſtitia, toleranda non eſſent, & de ſcripta, & non ſcripta diſſimulatione.

Declaratur l. 2. titul. 15. lib. 4. nouæ Recopil. non vulgariter.

74 Conſuetudo licitum facere poteſt, quod aliàs erat illicitum.

75 Conſuetudo non extenditur de caſu ad caſum, nec de loco ad locum.

76 Conſuetudo eſt circumſcripta loco, tantumque habet de potentia, quantum de actu.

77 Quod tibi non prodeſt, mihi autem non nocet, facere haud potes.

78 Conſue

78 *Conſuetudinis mutatio perturbat, & nouitatem inducit.*

79 *Vicinus debet aliquod pati incommodum pro vtilitate vicinorum.*

80 *Ædificia quacunque etiam ſtrepitoſa non poteſt quis in ſuo excitare, præſertim pietatis fauore.*

81 *Confraternitas Battutorum non potuit per Doctores expelli, eo quod rumor, qui per illos fiebat, eſſet eorum ſtudiis moleſtus.*

82 *Scholaris, Doctor, & Miniſter publicus poteſt expellere fabrum, & malleatorem vicinum.*

83 *Doctor alta voce legens, qui alios impedit, poteſt cogi vt ſileat.*

84. *S. Paulus in illis verbis*, Datus eſt mihi ſtimulus carnis, &c. *declaratur.*

85. *Scholaris, & Doctor poteſt coërcere immodicum, & non neceſſarium Campanarum ſtrepitum.*

86 *Ægrotus poteſt expellere fabrum, & malleatorem vicinum.*

87 *Salutis hominis gratiâ natura omnia comparauit.*

88 *Campanarum ſonitus aſſiduus, & intempeſtiuus prohiberi poteſt.*

89 *Ordinarij, & Viſitatores locorum temperare debent pro loco, & tempore Campanarum pulſationes.*

90 *Campanarum pulſationes ſunt cum diſcretione habendæ, reſpectu ad tempus diei, ad celebrationem feſtiuitatum, & ad qualitatem defuncti, pro quo pulſantur.*

91 *Campanarum pulſationes non ſunt relinquendæ iudicio indiſcreti Campanarij, aut alterius iuuenis otioſi.*

92 *Funus tacitum, vulgare, plebeium.*

93 *Patres Societatis Ieſu ſolent pulſare ſuas Campanas ſtatis quibuſdam horis duntaxat, & per modicum temporis ſpatium.*

1 IN oppido Mantuenſi nobiliſſima Catholicorum Regum Sede, Parochialis Eccleſia S. Geneſij nuncupata, tum ſitus, & ædificij antiquitate, ac Parochianorum copia præſtans, tum ob ſpatioſum Cœmeterij ambitum pro pauperum, & eorum, qui vltimo ſupplicio damnantur, ſepultura ſatis nota, ruinam minitauit anno 1640. & cùm primùm ſufficientis capacitatis, & ſtructuræ eſſet, haberétque campanariam turrim cum campanis duabus mediocri magnitudine fabricatis, præter aliam paruam (*ſquillam* nuncupant) poſtmodùm cum Eccleſia, & turris prædictæ de nouo & à fundamentis breui tempore ædificarentur, Eccleſia grandior, turris verò altior, & magnificentior, ac per viginti pedes vicinorum ædibus proximior euaſit, in eaque quatuor campanæ maiores appenſæ fuerunt, quarum minima excedit maiorem veteris Eccleſiæ campanam.

2 Hinc quidam Parochiani, & ipſi campanariæ turri proximiores vicini prætendunt eam educendam eſſe ad locum, & ſtructuram antiquæ, necnon ad numerum, & molem veterum nolarum, ac denique eſſe aſſignandum modum, & formam in earum pulſatione: cuius prætenſionis occaſione fui de his quatuor dubiis pro veritate interrogatus.

I. Vtrum in reædificatione Eccleſiæ, ſine illius neceſſitate, & cum aliquo Parochianorum incommodo, liceat campanariam turrim ſolito maiorem, & in alio loco ædificare?

II. Quiſnam campanarum numerus, tam Clericorum ſæcularium, quàm Religioſorum Eccleſiis ſit permiſſus?

III. Vtrum numero campanarum in veteri turre exiſtentium, alias de nouo, & maiores addere liceat?

IV. Vtrum immodicus campanarum ſonitus prohiberi poſſit?

Antequam ad horum dubiorum reſolutionem deueniam, aliqua de campanis ſunt annotanda ſcitu digniſſima: & ſciendum eſt illarum mentionem fieri *in c. in cauſis, de elect. & in cap. Ioannes, de homicid. & in c. potentibus, de priuileg. & in cap. nimis iniqua, de exceſſ. Prælat. & in c. fin. eod. tit. in 6.* de eis tractant Guillelm. Durant. *in rationali diuinorum Officiorum, lib. 1. cap. 4.* Polyd. Virgil. *de inuentorib. rerum, lib. 3. c. vltim.* Anton. Menchiach. *de obſeruanda Miſſarum celebrat. cap. 13.* Vualfred. Strabo *de rebus Eccleſ. cap. 15.* Selu. *de beneſic. part. 1. quæſt. 5.* Hieron. Magius *de tintinnabulis, cum notis* Franciſci Suuertij, Ioan. Steph. Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib. 2. cap. 22.* Simon Maiol. *in diebus canicular. colloq. 19.* Metella *pag. mihi 336.* Laurent. Beyerlinck *in magno theatro vitæ humanæ, tom. 1. verb. benedictio campanarum, pag. 192. in fine, & ſeq. & tom. 2. verb. Campana, pag. 58. cum ſeq.* Petr. Binsfeld. *in tract. de confeſſionibus maleficorum, & ſagarum, concl. 7. dub. 6. pag. 307. cum ſeq.* Fr. Angel. Roccha *in comment. ſeu in particulari tract. de campanis*, Guid. Pancirol. *& ibi* Addition. *rerum memorabilium recenter inuentarum, p. 2. tit. 9. de Campanis*, latè P. Auguſtin. de Herrera *en el origen y progreſſo del Officio diuino, p. 1. lib. 2. cap. 8. per tot.* Fr. Magiſter Franciſcus Boil in libello Hiſpano ſermone conſcripto, cui titulus: *Nueſtra Señora del Puche, Camara Angelica de* MARIA *Sanctiſſima, pag. 26. & ſeqq.* Fr. Franc. Maria Guaccius *in compendio maleficarum, lib. 3. in fine, ſub tit. de ſonitu campanarum*, & cæteri in diſcurſo citandi, & infrà *n. 94.* De Campanarum vſu ad excubiarum explorationem, ac in locis munitis aſſeruatione per cuſtodes ad id aſſignatos, agit ex lectione Græca, hinc inde variis Auctorum locis conquiſitis, Ioannes Meurſius *exercitat. criticarum p. 2. c. 9.* 3

Campana inſtrumentum ad pulſandum inuentum eſt, & idoneum habens introrſum penſilem, & mobilem malleum, quem *rophalum* dicunt, ſecundùm Laurent. Beyerl. *d. verb. Campana, in princ.* Plures crediderunt campanas repertas fuiſſe circa annum CCCC. à Paulino Epiſcopo Nolano. Eſt autem Nola Campaniæ oppidum, in quo Auguſtus vitam cum morte commutauit. 4 5

Dictæ fuerunt Campanæ, quia in Campania inuentæ, dictæ & Nolæ à loco, in quo primùm fuerunt factæ, de quo Camill. Borell. *de præſtantia Regis Catholic. cap. 78. ex num. 12.* Valenzuel. *conſ. 26. num. 1.* Auguſt. de Herrera *en el Origen y progreſſo del Officio Diuino, lib. 1. cap. 8. num. 4. & cap. 9. n. 1. cum ſeqq.* Simon Maiol. *d. colloq. 19. pag. mihi 336.* vbi ait campanam non ideò appellari, quòd æs ipſum ſit Campanum, ſed quòd in Campania primùm hæ maiores fundi cœperint, auctore Paulino Nolano, Gauant. *in Rubricas Miſſalis, part. 1. tit. 20. de præparatione Altaris, ſuper verb. parua campanula, pag. 76. in impreſſ. Antuerp.* vbi dicit vulgò ferri Paulinum Nolanum, ideſt campanarum vſum in Eccleſiam inuexiſſe. 6 7

Sed certius eſt ante Paulinum Epiſcopum Nolanum de Nola pro campana mentionem feciſſe Fab. Quintil. *in Orat. inſt. lib. 8. c. vlt.* refert Hieron. Magius *d. tract. de Tintinnab. c. 1. verb. Nola*, & dicit Angel. Roccha *d. tr. de cāpanis, c. 2. pag. 19. & 20.* Nolæ nomen pro campana etiam ante Paulinum Epiſcopum Nolanũ annos circiter trecentos vſurpatum fuiſſe: & add. ad Guid. Pancir. *d. tit. de Campanis*, refert vulgatem errorem eſſe dicere, quod Paulinus Epiſcopus Nolanus Diui Hieronymi æqualis, & ſanctimonia vitæ ſpectabilis 8

ptimus in ſuam Eccleſiam campanæ vſum inuexit, qua-
9 ſi prioti ſæculo ignotus ille fuerit. Vnde quo tempore
cœptum fuerit campanis vti in Eccleſia Christiana, ſi-
bi nondum compertum eſſe aſſerit Ioan. Steph. Dur. *d.*
10 *c.22. n.3.* Inuenimos Auctotem Ordinis Romani, qui
anno circiter 730. prodidit de tintinnabulis mentionem
feciſſe Alcuin. *de diuin. offic. c.57. de Cœna Domini*, qui
circa annum 750. ſcripſit, campanatum meminit Card.
Baron. *in annalib. ad ann. 616.* declatans quàm frequens
tunc fuerit vſus campanatum in Eccleſiis Occidentis,
memoratque Senonenſis campanæ ſonum ad ſeptimum
ab Vrbe milliare fuiſſe auditum. Refert Petr. Cotonus
in inſtit. Cathol. lib.2. c.56. pag.433. verſ. clariſſimus,
Suar. *ad Regem Angliæ, lib.2. c.16. n.3.*

Illud tamen veritati magis accedit, campanarum am-
pliſſimatum vſum in Aſia non adeò veteribus cogni-
sum ante Michaëlem Imper. quandoquidem Vrſus Ba-
tticianus Venetorum Dux duodecim ex ære magnas
campanas antea Græcis incognisas ad eum dono mi-
ſiſſe perhibetur anno Domini circiter 870. vt referens
Card. Cæſ. Baron. *Annal. Eccleſ. tom. 10. anno Christi*
865. Sim Marol. *d. colloq. 19. pag. 336.* Laurent. Beyer-
linck. *dict. verb. Campana, pag. 58. lit. A*, Petr. Coton.
d. c. 56. pag. 433. verſ. Idem Baronius, Petr. Suar. *d. c. 16.*
n. 3. in fine.

11 Planè campanæ, ſiue Nolæ inſtitutæ fuerunt ad cō-
uocandum ad Sacra plebem vice tubarum Teſtamenti
veteris, Petr. Coton. *d. c. 56. verſ. dicamus ergo, pag. 433.*
Suar. *d. c. 16. n. 2.* Et in toto Orbe terrarum adhibentur,
præſertim verò in Eccleſiis, & Monaſteriis quibuſcun-
que, necnon aliis in locis, in quibus hominum cœtus,
aut Conuentus ad aliquam rem præſtandam à Christi
Fidelibus celebrari ſolet; appoſitiſſimè Alphonſus de
Madrigal, noncupatus TOSTATVS, ille magnus vn-
decunque Scriptor, Abulenſis Epiſcopus, *in tract. de*
la Miſſa llamaſe memoria de nueſtra Redempcion, c. 1. de
la ſignificacion de la Campana, vbi Reges noſtros Ca-
tholicos Ferdinandum, & Elizabetham his alloquitur
verbis: *Et aſſimiſmo la CAMPANA figura, è memo-*
ria del cuerno, o vozina, que los Iudios en el Templo ta-
ñian, quando el ſacrificio auian de hazer. Es memoria
de la muy alta, y excelentiſſima predicacion que nueſtro
Redemptor hizo à aquel malauenturado pueblo, que de
ſi le deſechò, aborreciò, è matò. Es memoria, como embiò
a ſus Santos, y eſcogidos compañeros por el mundo a pre-
dicar la Redempcion que auia obrado, loſquales fueron
aſſi como vos de CAMPANA, para que los pecadores
fueſſen llamados à la Congregacion de la Igleſia.

Infideles, præcipuè Turcæ, campanis non vtuntur, ſed
earum loco in turribus altiſſimis conſtructis in Meſ-
quitis quidam mercede conducti, ſtatis diei ac noctis
horis magna & ſonora quidem voce inclamantes ex
ſummitatibus ad Meſquitas homines conuocare ſolent.
Ita Hier. Mag. *d. tr. de tintinnab. c. 15.* Roccha *d. tr. de*
Campanis, c. 1. pag. 2.

12 Porrò campanæ fiunt ex metallo æris. Æs metallum
durabile, & ſonorum eſt; habet campana interiùs ple-
ctrum ferreum, quo tunditur, vt audiatur, utraque Præ-
dicatorum noui Teſtamenti ſignificat, quæ plus durāt,
& altiùs reſonant quàm tubæ veteris Teſtamenti, qua-
rum locum tenere ſuprà admonui *n. 11. in princ.* quia
tempore Iudæorum notus erat tantùm in Iudæa Deus,
at nunc in omni terra. Vas metalli æris ora Conciona-
torum ſignificat, ferrum interius linguam eorum; per
funem intelligimus menſuram vitæ noſtræ, funis ad
manus Sacerdotis pertranſit. Ita Ioan. Steph. Durant.
dict. lib. 1. c. 22. n. 5. Franc. Souert. *in addit. ad Hieron.*
13 *Mag. in tract. de Tintinnab. cap. 20. pag. 95.* Æri alia me-
talla præſtantiora nonnunquam permiſcentur, vt ma-
gis ſonoræ ſint campanæ, & ad recti alicuius toni re-
ſonantiam edendam aptentur, quo fit vt frequenter ar-
genti certum pondus excellentioribus adiiciatur, vt
notat Beyerlinck. *d. tom. 2, verb. Campana, verſ. Mate-*
ria, pag. 98.

Ad ſoni magnitudinem, ſuauitatemque plurimum cō- 14
ducit nō ſolum materia, ſed & forma Cāpanæ: ſi humi-
lioris, altioriſque petaſi, ſeu galeri, aut lebetis figura ef-
formetur, ſonū nō admodum magnum, & ingratū auri-
bus edit: ſi verò longior, craſſiorque, quā artis ratio pa-
titur, obtuſum, nec latè dimanantē emittit. Cāpanarum
diuerſa ſunt nomina. Tintinnabulum à tinnitu, quem
dum pulſatur, edere ſolet, dici arbitror, veluti à ſonitu
illo *Tin Tin*, dum pulſata tintinnire, ſiue tintinnare au-
ditur. De minorum tintinnabulorum vſu apud Princi-
pes viros, & Magiſtratus ciuitatum, & de illis, quæ
ædium foribus alligantur, Hier. Mag. *d. tr. c. 18. & 19.*
Petaſus ab antiquis pro campana, ſiue pro maiori tin- 15
tinnabulo ſumi conſueuit, & à galeri, vel pilei latioris
forma, & ſimilitudine ita nuncupatus fuit. Nolæ quo-
que nomine cāpana olim vocitabatur, cuius rei rationē
poſui ſuprà *n. 7.* Lebetis nomē aliquando campana ſibi 16
ſortita inuenitur. Lebes enim vas æneū eſt, in quo igni
apponitur aliquid, vt ebulliat, & quia ex ære fit lebes ſi-
cut cāpana, & formā illius ſatis bellè repræſentare vi-
detur; ideò lebes fuit appellata. Squillæ ad hanc vſque 17
diem cāpanulæ, ſiue paruæ cāpanæ in Italia nominātur.

Nullum quidem inſtrumentum commodius reperiri 18
potuit ipſis campanis, ad quas pulſandas magna arte,
vel induſtria opus non eſt, earūque bombus longè, la-
tèque diffunditur. Quare ad Horas Canonicas Sabi-
nianus Pont. conſtituit pulſari Campanas anno Do-
mini 606. vt ſcribunt Polydor. Virgil. *de inuentor. rer.*
lib. 6. c. 12. Onuphr. Panuin. *in epit. Summorum Pont.*
ſub Pont. Sabiniano, ibi: *Hic Pontifex campanarum*
vſum inuenit, iuſſitque vt ad Horas Canonicas, & ad
Miſſarum Sacrificia pulſarentur in Eccleſia, &c. refert
Angel. Rocc. *d. tr. c. 15. pag. 3.* qui tamen ex quibuſdam
locis vſum campanæ pro Sanctimonialibus ad Eccle-
ſiam conuocandis tempore S. Hieronymi ante Sabinia-
ni tempora ducentos circiter annos apertè ſtatuit; vn-
de exiſtimat ſententiam probabiliorem eſſe illorum, qui
Campanæ inuētum (quantum ad Eccleſiaſticum vſum,
& ritum) Paulino Sancto, & Epiſcopo Nolano ad-
ſcribunt: fieri tamen poſſe ait idem Roccha, vt Sabi-
niani tempore dictus vſus, ſeu ritus Eccleſiaſticus, qua-
tenus non vbique apud Eccleſiaſticos viros receptus,
vel quatenus fortaſſe intermiſſus, ab ipſo Sabiniano
vel inſtitutus, vel in vſum reuocatus ad Miſſarum Sa-
crificia indicanda, & ad Horas in Eccleſiis Diuini offi- 19
cij gratia diſtinguendas intelligatur. Seruiunt igitur
huiuſmodi Campanæ iuxta Concilium Colonienſe, *tit.*
de conſtit. & conſuet. c. 14. vocetur Populus ad conue-
niendum in Templis, & Clerus ad enuntiandas Dei
laudes, & vt Fideles omnes inuitentur ad preces, &
deuotionem, cuius inſtitutionis meminit liber Romani
Ordinis relatus *in c. 1. de offic. cuſtod.*

Ideò Campanæ appellantur *Signa*, quia in eum finem 20
pulſantur, vt ſint ſigna tēporis, quo Clerici ad diuinas
Horas recitandas, & Fideles ad intereſſendum Sacris
debent conuenire: conſonat text. *in c. ſolent, de conſecr.*
diſt. 1. & in c. 2. de officio Custodis, cum aliis adductis
per Steph. Coſtam *in c. alma mater, §. adiicimus, n. 10.*
de ſentent. excommun. lib. 6. refero ego ipſe *de officio, &*
poteſt. Epiſcopi, p. 2. alleg. 27. n. 27. Duobus ſequenti-
bus verſibus (quos ob rhithmicas quaſdam ſyllabarum
deſinentias à Leone fortaſſe quodam huius generis ver-
ſuum inuentore, Leoninos appellat) varij campanarum
vſus in Sancta Dei Eccleſia recepti, comprehenſi ſunt:
refert ex Gloſſa Carol. Marant. *p. 2. reſp. 22. n. 18.* &
nouiſſimè Auguſt. Herrera *del origen y progreſſo del*
officio diuino, p. 2. lib. 1. c. 8. n. 2. cum ſeqq.

Laudo Deum verum, plebem voco, congrego Clerum,

Defunct. s,

Defunctos ploro, nymbum fugo, feſtaque honoro.

21 Campaoa antequam in turrim campaoatum, ſeu campanis deſtinatam reponatur, per Epiſcopum conſecrari, aut benedici ſolet; ritus autem illas benediceodi, ſeu conſecrandi antiquiſſimus eſt, illius Alcuinus mentionem fecit *in lib. de Diuinis Officiis*, qui floruit circa annum 770. diceos: *Neque nouum videri debet campanas benedicere, & vngere, eiſque nomina imponere.* Ita Ioan. Stephan. Durant. *d. c. 22. ſub n. 6.* Card. Cæſ. Baron. *in Annal. Eccl. tom. 10. pag.* 810. Vgol. *de poteſtate Epiſcopi, c. 31. §. 1. n. 2.* Laurent. Beyerlinck *in magno Theatro vitæ humanæ, tom. 1. verb. Benedictio campanarum, à princ. pag. 192. in fin.* laté Roccha *in d. tract. c. 5. pag. 39. cum ſeq.* Auguſt. de Herrera *d. p. 2. lib. 1. c. 8. n. 2. prope fin.* Ego *de officio & poteſt. Epiſcopi, part. 2. alleg. 27. n. 46.* vbi cum Mar. Anton. *var. reſol. lib. 1. re-*
22 *ſol. 112. caſu 3.* teneo Abbates non poſſe benedicere campanas, quia hæc benedictio videtur Ordinis Epiſcopalis.

23 Conſecrari, aut benedici ſolet campana hoc modo, videlicet Campana tota intus, & extra cumaqua benedicta ab Epiſcopo vnà cum Miniſtris lauatur, deinde mundo linteo extergitur dum ab eodem Epiſcopo cum Miniſtris aliquot etiam Pſalmi recitantur, quibus finitis Epiſcopus cum pollice dextræ manus de Oleo ſancto infirmorum ſignum Crucis facit extra, & ſupra eam: deinde oratione ad campanam pertinente recitata, cum linteo mundo ſignum Crucis factum ab Epiſcopo extergitur, & Antiphona cum Pſalmo item recitata, Epiſcopus cum pollice dextræ manus de Oleo ſaocto infirmorum ſeptem facit Cruces exteriùs ſuper campanam, deinde intra campanam cum Chriſmate facit quinque Cruces, dum hæc dicit verba: *Sanctificetur, † & conſecretur † Domine ſignum iſtud. In nomine Patris, † & Filij, † & Spiritus ſancti, † in honorem ſancti N. Pax tibi.* Hac re præſtita, & oratiooe pro effectibus campanæ conſecratæ mirabilibus impetrandis recitata, necnon thymiamate, thure, & myrrha thuribulo impoſitis, thuribulum ipſum igne accenſum & fumigans ipſi campanæ ſupponitur, vt ea totú illum recipiat fumum; dum autem thuribulum campanæ ſuppoſitum manet, cantatur, ſeu recitatur Antiphona cum Pſalmo, &c. Huius ritus antiquitatem quidam Ioanni XIII. Pontifici tribuunt anno 968. de quo P. Suar. ad Regem Angliæ, *lib. 2. c. 16. in fine*, Coriol. *in Pontif. Ioannem XIII. ann. 968.* Aug. de Herrera *en el origen y progreſſo de officio diuino, p. 2. lib. 1. c. 8. n. 2. in fine.*

24 Vnde campanas non baptizari Baptiſmo, quo peccata remittuntur, vt nobis obiiciunt Caluiniſtæ, ſed benedici, optimis quidem rationibus probant *Ioan. Steph. Duran. dict. c. 22. n. 6.* latè *Suar. ad Regem Angliæ, lib. 2. c. 16. n. 5. cum ſeqq. Martin. Delr. diſquiſit. magic. lib. 6. cap. 3. q. 33. ad fin. Binsfeld. de confeſſionibus maleficorum, concl. 7. dub. 6. verſ. Neque velim, pag. 509. Card. Baron. d. tom. 10. ad annum 968. pag.* 810. dum campanã Baſilicæ Lateranenſis primariam à Ioanne XIII. ſub nomine ſancti Ioannis Baptiſtæ benedictam, aut conſecratam fuiſſe ait, & ſubdit quod vulgi errore pro arbitrio vtentis vocibus dicuntur baptizari campanæ, cum ab Epiſcopo benedicuntur: idem referunt *Laurent. Beyerlinck. d. verb. Benedictio campanarum, verſ. tempore Ioannis, pag. 193. Torreblanc. de iure ſpirit. lib. 12. c. 27. n. 98.* Ego *ipſe dict. alleg. 27. n. 49. Petr. Cotton. d. c. 56. verſ. tam quod attinet.*

25 Effectus autem conſecrationis campanarum plures referuntur & præcipui habentur *in Concil. Colonien. I. c. 14.* ibi: *Vt dæmones tinnitu campanarum Chriſtianos ad preces concitantium terreantur, quin potiùs precibus ipſi territi abſcedant, illiſque ſummotis, fruges, meſſes, & corpora credentium ſeruentur, vt procul pellantur hoſtiles exercitus, & omnes inſidiæ inimici, fragor grandinum, procellæ turbinum, impetus tempeſtatũ, & fulgurum temperentur, infeſta tonitrua, & ventorum flamina ſuſpendantur, ſpiritus procellarum, & aëreæ poteſtates proſternantur.* Ita Fuſch. *de viſit. lib. 1. c. 14. n. 7.* Fr. Franc. Maria Guaccius *in compendio maleficorum, lib. 3. c. vlt. de ſonitu campanarum*, vbi probat cãpanarum ſonũ valere contra dæmones, Martin. Delr. *eodem loco*, Binsfeld. *d. q. 6. verſ. dicitur, pag.* 308. Breuiter Ioan. Steph. Durant. *d. c. 12. n. 6. in fine*, ibi: *Ad alligandos, & propulſandos malignos ſpiritus*, Carol. Matant. *p. 2. reſp. 22. n.* 53. Laurent. Beyerl. *d. verb. Benedictio campanarum, verſ. effectus benedictionis campanarum, pag.* 193. vbi ait ex formula benedictionis iſtos effectus colligi: rogat enim Eccleſia primò, vt vbicũque ſonuerit cãpana conſecrata, procul recedat virtus inſidiantiũ: ſecũdò vmbra phantaſmatũ: tertiò incurſio turbinũ: quartò percuſſio fulminũ: quintò læſio tonitruorum: ſextò calamitas tempeſtatũ, omniſque ſpiritus procellarum: ſeptimò vt cùm filij Chriſtianorum clangorem campanæ audierint, creſcat in eis deuotionis augmentum. Torrebl. *d. lib. 12. c. 27. n.* 97. Rucc. *d. tr. c. 6. pag.* 43. P. Aug. de Herr. *d. lib. 1. c. 8. n. 3.*

Hanc vim aduersùs fulgura agnouit noſtra antiqua Hiſpania in campana illa, intus quã inuenta fuit miraculoſa Imago Beatiſſimæ Sanctæ MARIÆ Angelorũ Reginæ, quæ vocatur *del Puche*, in Valentino Regno, in cuius ambitu talis erat grauata inſcriptio, multis Sanctorũ Imaginibus interpolata, qualẽ refert Magiſter Franciſcus Boyl, Ordinis S. MARIÆ de la Merced, Philippo IV. noſtro Regi Catholico à Concionibus, *in d. libello S. MARIÆ, c. 5. pag.* 26. S. MARIA, ORA PRO NOBIS. IMAGO TVA SIT NOBIS TVTRIX, QVÆ FVIT AB ANGELIS IN LAPIDE SEPVLCHRI TVI DEOSLATA, ET AB EIS ASPORTATA, AC APOSTOLORVM ADVENTV DECORATA. SERVI TVI TE COLIMVS. ABIGE FVLGVRA, TONITRVA SONITV CAMPANÆ, QVAM FECIMVS. ERA SEXCENTESIMA SEXAGESIMA. Quæ era ANNVM denotat DCXXII. à CHRISTO nato, tempore Bonifacij V. Pontif. Max. Rege Siſibuto in Hiſpania, in Oriente Imperatore Heraclio, ex Beuther, & Eſcolan.

Non deſunt tamen qui effectus prædictos campana- 26
rum tribuant naturali virtuti ſonitus illarum, quaſi eo attenuetur aër, & diſſipentur turbinum, & tempeſtatum impetus, ac procellarum ſpiritus, vt putanit Petr. Mexia *in ſua ſylua varia hiſtor. l. b. 2. cap.* 10. Et refert Hier. Magius *dict. tract. cap. 14. verſ. illud non eſt omittendum, pag.* 57. Philoſophos, qui ſæpè à Chriſtiana Fide ad naturæ rationes diuertunt, exiſtimare campanarum ſono tempeſtatum, ventorum, grandinumque depelli iniuriam, quòd tinnitus ille æris aërem maximè diuerberet, ſcindat, & confringat. Sed verius eſt prædictos effectus tribui benedictioni, ſeu conſecrationi, ſic diuino iuſſu, ſeu beneficio operante. Si tamen irrident hæretici, irrideant, & Deum ipſum, vt dicit Ioan. Steph. Durant. *d. c. 21. n. 4.* qui *Num.* 10. diſertè ait ſe excitari ad miſericordiam tubarum clangore, ibi: *Plangetis vlulantibus tubis, & erit recordatio veſtri coram Domino Deo veſtro, vt eruamini de manibus inimicorum veſtrorum.* Refero ego *ipſo d. alleg. 27. n.* 49.

De Campanis conſecratis miranda referunt Simon 27
Majol. *d. colloq. 19. pag. 336. cum ſeqq.* Paul. Griland. *lib. 2. de ſortileg. q. 7. n.* 30. Binsfeld. *d. q. 6. verſ. hic ad maiorem*, Angel. Roccha *dict. tract. c. 7.* Auguſt. de Herrera *d. p. 2. lib. 1. c. 8. n. 6. cum ſeqq.* Laur. Beyerlinck *d. tom. 2. verb. Campanæ per ſe ſonantes*, vbi ait aliquibus in locis abſque vllo humano miniſterio campanas ſonare ſolitas. Et nobis Hiſpanis illud mirandum videtur, & ſingulari nota dignum, quod in Cæſarauguſtana Diœceſi, in villa quadam VILILLA dicta, ad Iberim fluuium ſita eſt campana, quam miraculorum appellant: hæc per aliquos menſes antequam aliquid aduerſi in Chriſtiana Republica contingat, ex ſe ipſa, nemine

illam mouente, pulſatur, ſeu ex ſe ſonitum reddere auditur. Rem narrat Anton. Auguſt. *de numiſmat. dial. 6. pag.* 194. vbi multas recenſet vices, in quibus id eueniſſe accepit, totidemque triſtiſſimos in medium affert euentus a ſpontaneo illius campanæ ſonitu olim præmonſtratos, idem referunt Leonard. Vaitus *de faſcino, lib. 2. c.* 14. Petr. Gregor. *de Repub. tom. 1. lib.* 12. *c.* 13. *n.* 25. Hieron. Zurita *Annal. Arag. lib.* 10. *c.* 93. *& lib.* 14. *c.* 17. *ad finem*, Fab. Paulin. *lib.* 4. *hebdomadum, c.* 7. Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib.* 4. *c.* 3. *q.* 2. Auctor libri *de la continuacion del enquiridion de los tiempos, anno* 1601. *fol.* 283. Carillo *en ſus Annales Chronologicos, pag.* 354. *anno* 1485. *y en la addicion que haze al año* 1435. *en la* 2. *impreſſion en Saragoza, fol.* 413. Claud Clem. *in chronolog. Hiſpan. cent.* 16. *&* 17. Vincent. Blaſc. de Lanuza *tom.* 7. *Annal.* Damian. *de* Fonſeca *in tract. de expulſione Moriſcorum Italicè conſcripto, lib.* 3. *c.* 4. *pag.* 122. Laurent. Beyerlinck. *d. verb. Campana per ſe ſonantes, in princ. pag.* 58. Angel. Rocch. *d. tract. c.* 7. *pag.* 62. *cum ſeqq.* Ferdinand. Camargo *en el Epitome Hiſtorial de la Igleſia Militante, anno* 1435. *pag.* 276. plures cumulat doctiſſimus *Dominus D. Ioannes de Quiñones, Curiæ Regalis Præfectus antiquior*, in ſpeciali de hac campana tractatu omni eruditione referto, quem Matriti de anno 1625. typis mandauit, & nouiſſimè *Auguſt. de Herrera del origuen y progreſſo del officio diuino, p.* 2. *lib.* 1. *c.* 8. *num.* 1. *Rodrigo Mendez Sylua en la Poblacion general de España, pag.* 140. *&* 141. nonnullos alios tam manuſcriptos, quam excuſos Auctores citat doctiſſ. Ioannes Franciſcus Andres *in ſecundo diſcurſo de las Monedas deſconocidas Eſpañolas, pag.* 171. *&* 172. qui quidem lucem accepit in libello, cui Epigraphe, *Muſeo de las Monedas deſconocidas Eſpañolas, publicolo don Vincencio Iuan de la Laſtanoſa.*

29 De vſu pulſandi Campanas latiſſimè Angel. Rocc. *d. tract. c.* 15. *cum ſeqq.* vbi *c.* 16. de campanis in ſacrificio Miſſæ pulſandis, & *c.* 17. de câpana in ſero, in mane, & in meridie pulſari conſueta, & *c.* 18. de cauſis pulſandi campanam in veſpere, in mane, & in meridie, déque huiuſce ritus inſtitutoribus: & *c.* 19. de vſu pulſandi campanas ad laudem, & gloriã Dei omnipotentis, & honorem Sanctorum in diebus feſtis, & ſacris Proceſſionibus celebrandis, necnon in gratiarum actionibus: & *c.* 21. de vſu pulſandi campanas ad improbas pluuias vel tempeſtates expellendas: & *c.* 22. de vſu pulſandi campanas in alicuius magni viri aduentu ad vrbem.

30 De pulſatione Campanarum in defunctorum funeribus plura apud Albert. Pigh. *hiſt. Angl. lib.* 4. *c.* 23. Aug. de Herrera *d. p.* 2. *lib.* 1. *c.* 8. *n.* 8. Hieron. Magon. *d. tract. c.* 14. *pag.* 56. *in fin.* vbi refert ſe legiſſe in gloſſa, quam Ordinariã Theologi vocãt, ad Hymnos Dauidis *in* parentalibus pulſari campanam, vt preces, quæ pro mortuis funduntur ad Deum campanæ ſono, tanquam flatu quodam deuehantur, & quaſi manuducantur. Iul. Lauor. mei quondam amiciſſimus, *variar. lucubr. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 3. *n.* 76. vbi dicit ideò pro defunctis pulſari câpanas, vt populus ad pias pro eis fundendas preces moneatur, & *à n.* 77. ex Rituali Romano refert eas trina vice pulſari ſolere; prima quando infirmus eſt in agonia & ſpiritum Deo eſt redditurus, ad hoc vt audientes Deum orent pro eo. Secunda cum ſpiritum Deo reddit. Tertia quando comitatur ad ſepulturam, Angel. Rocc. *d. tract. c.* 20. vbi vſum pulſandi campanas pro defunctis Chriſtiana pietate inſtitutum aſſerit, propterea quod tali campanarum ſonitu viuentes perinde atque inuitati quodammodo cohortantur, vt defunctos ad Eccleſiam delatos comitentur, vel ſaltem pro illis ad Deum preces effundant; nam conſuetudo valdè pia, valdè neceſſaria cenſetur (vt ex Guillelmo Bernardo addit idem Angel. Roccha,) quia citra hunc vſum pulſandi campanas morte multorum à multis ignorata, defunctorum animæ precibus Fidelium non iuuarentur, nec viuentibus ob huius generis opera præmium apud Deum merendi daretur occaſio. Ioan. Steph. Durant. *d. lib.* 1. *c.* 22. *n.* 4. ibi: *Pulſantur etiam campanæ,* ait Albert. Pigh. *ad finem lib.* 7. *in exequiis, & iuſtis defunctorum, vt excitentur, & præmoneantur neceſſarij, ſed & cæteri omnes ad præſtanda Officia defunctis eorum opem implorantibus, ac ſi dicerent: Miſeremini mei ſaltem vos amici mei.*

De temporibus autem, in quibus campanas pulſare non licet, ait Angel. Rocc. *dict. tract. c.* 25. *per tot.* In triduo Hebdomadæ ſanctæ, in quo Paſſionis, & Mortis Chriſti Domini Saluatoris noſtri memoria recolitur câpanæ nô pulſantur, ſed ſilent, & câpanarû loco tabulæ malleo ferreo pulſantur, quia tunc ſiluerût Apoſtoli, & Prædicatores, atque alij, qui per câpanas intelliguntur, aut deſignãtur, vt ſcribût Guillel. Durãt. *in rationali diuin. Offic. lib.* 6. *c.* 72. *n.* 3. Albin. Flac. *lib. de diuinis Offic.* Iul. Lauor. *d. tit.* 3. *c.* 2. *n.* 83. Laurent. Beyerlinck *dict. verb. Campanæ, in fin. pag.* 61. ibi: *Ex inſtitutione Eccleſiæ ſignorum, atque campanarum ſonus retinetur, ne audiatur triduo ante paſcha, vt repræſentetur fuga Diſcipulorum, Chriſto tradito à Iuda, quando nemo eum confitebatur; nam & Petrus eum negabat, & teſte S. Matth. Diſcipuli omnes eo relicto fugerunt.* 31

In vltimo die illius tridui, qui eſt Sabbatum Sanctum poſt decantatã Miſſæ Epiſtolam, Reſurrectione Chriſti Domini prænuntiata, non poſſunt campanæ in aliqua Eccleſia pulſari ante pulſationem in Eccleſia Cathedrali, vel Matrice. Concil. Later. ſub Leone X. *ſeſſ.* 11. *anno Domini* 1521. *pag.* 179. & multis Sacræ Congregationis citatis deciſionibus, refero ego ipſe *in ſumma Apoſt. deciſ. coll.* 82. *n.* 3. vbi ex aliis amplio locum habere, tam in Eccleſiis ſæcularibus, quàm in Regulat. etiam S. Ioan. Hieroſol. etiam prope, & extra muros exiſtentibus, & etiam in Eccleſiis Confratrum, quamuis adſit Eccleſia Collegiata, quæ habeat omnimodam præcedentiam ſupra Matricem, de quo etiam Gauant. *in Rubr. Miſſal. p.* 4 *tit.* 10. *n.* 31. *pag. mihi* 270. 32

Tempore etiam Interdicti campanas pulſare non licet, cùm enim pulſentur veluti ſigna, vt populus conueniat ad Diuina audienda, & Interdicti tempore licèt Miſſas fieri, & Diuina celebrari Clericis permittatur, Populum tamen, laicuſque omnes excludi oportet, vt patet, meritò ſequitur campanas pulſandas non eſſe. Ita Couar. *in cap. alma mater, part.* 2. *§.* 4. *n.* 5. *verſ.* 13. & *ibi* Stephan. Coſta *n.* 12. poſt Nauarr. Vgolin. & alios latiſſimè proſequitur Sayr. *de cenſur. lib.* 5. *c.* 9. *à princ.* quibus addo Auil. *eod. tract. part.* 5. *diſp.* 5. *ſect.* 2. *dub.* 8. Suar. *tom.* 5. etiam *de cenſur. diſp.* 34. *ſect.* 1. *à n.* 15. cum quibus aduertere oportet, exceptis feſtiuitatibus, quibus publicè celebrare conceditur, licitum non eſſe pulſare campanas magnas, aut paruas, etiam cum eleuatur Hoſtia, vel etiam vt ſignum fiat Clericis venientibus ad Horas, quibus intereſſe tenentur, ſed inſtrumento tabulæ, aut ſimili vtendum eſt ad Clericos conuocandos, vt benè probat Suar. *d. ſect.* 1. *n.* 16. licèt cum Vgolin. & aliis contradicat Sayr. *d. c.* 9. *num.* 3. quamuis *n.* 2. rectè doceat pulſari poſſe campanas laicorum, atque etiam Clericorum, vt moneantur laici de horis, quibus ire ſolent, & debent ad ſua exercitia, dummodo fraus ceſſet ex parte clericorum: quia etiam ceſſante fraude fieri poſſet ad denotandum interdictum, prout Salmanticæ, & in hoc oppido Matriti fieri ſolet. Addit Angel. Roccha *dict. tract. c.* 25. *pag.* 151. pulſationem campanæ in tempore Interdicti concedi in mane, meridie, ac ſero pro Angelica Salutatione ad honorem B. MARIÆ ſemper Virginis recitanda, vt à cunctis laudetur, & veneretur, & vt nobis in noſtris neceſſitatibus Virgo Deipara opem ferat. 33 34 35

Epiſco

36 Epiſcopus prohibere poteſt ne campanæ pulſentur, ſi non ſint benedictæ, vt cenſuit Sacra Congreg. Eminentiſſimorum DD. Cardinalium Sacri Concil. Trid. Interpretum *in Aprutina, 5. Iuly* 1614. cuius memini
37 *in dict. Summa Apoſtolic. dec. Collect.* 82. *n.* 2. Et conſtituerat S. Carol. Borrom. vt refertur inter acta Mediolanēſis Eccleſiæ, *p.* 4. *actorum instruct. fabricæ Eccleſiæ, lib.* 1. *c.* 24. *pag.* 586 *col.* 2. ibi: *Campanæ verò nec in turri, nec alio in loco collocandæ ſunt, niſi primùm ſolemni benedictionis, precumque ritu ex Eccleſiæ instituto ſint conſecratæ, nullam rem profanam inſculptam, inſcriptamve vllo modo, ſed Sancti Patroni Eccleſiæ, vel aliam ſacram Imaginem, piamque inſcriptionem habentes:* re-
38 fert Angel. Roccha *in d. tr. c.* 26. *in fine*, & ego ipſe *in d. collect.* 82. *n.* 1. atteſtor Sacram Congregationem Epiſcoporum, & Regularium negotiis præpoſitam in vna Papien. de anno 1581. cenſuiſſe campanas conſecratas etiam in turri profana exiſtentes, nullatenus vſui profano inſeruire debere, etiamſi in hunc vſum à ſæcularibus fabricatæ prætenderentur. De turri campanaria infrà *ſub dub.* 1.

39 Inuentis campanis introductus quoque fuit horologiorum vſus, quibus horæ diſtinguuntur: de illis vide Polydor. Virgil. *de inuentor. rer. lib.* 3. *c.* 18. Hier. Mag. *d. tract. de tintinnab. c.* 6. Guid. Pancit. *rer. memor. tom.* 2. *tit.* 10. *de horologiis*, Angel. Roccha *d. tr. de campan. c.* 3. *pag.* 37. vbi de campana pro diſtinguendis horis adhibita, & *c.* 12. *pag.* 85. *cum ſeqq.* vbi de horologiis mira arte conſtructis, & *in fine tract.* iterum de horologiis declaratio.

His ſic præſuppoſitis pro materiæ cognitione, remanet vt ad dubiorum reſolutionem deueniam.

DVBIVM I.

Vtrùm in reædificatione Eccleſiæ ſine illius neceſſitate, & cum aliquo Parochianorum incommodo, liceat campanariam turrim ſolito maiorem, & in alto loco fabricare?

40 CAmpanaria turris, ſeu campanile, dicitur locus, cui campanæ imponuntur, vt tradit Angel. Roccha
41 *dict. tract. c.* 2. *pag.* 20. quod eſt pars Eccleſiæ; nam ſicut pro Eccleſiæ, ſeu Monaſterij ædificatione, aut reparatione poteſt cogi vicinus domum vicinam vēdere, cùm cauſa Religionis ad publicam vtilitatem ſpectet, *l. ſi quis ſepulchrum, in princ. ff. de Relig. & ſumpt. funer.* Couarr. *lib.* 3. *var. c.* 14. *n.* 7. & 8. vbi omnium conſenſu receptam eſſe ſententiam teſtatur, licèt ipſe in puncto Iuris contrarium verius eſſe affirmet *in verſ. caeterùm*, Anton. Gum. *l.* 46. *Tauri, n.* 9. & *l.* 70. *n.* 27. & *tom.* 2. *var. c.* 2. *n.* 51. Anton. de Padill. *in l. altius, n.* 21. *C. de ſeruit.* Auiles *ad c.* 18. *Prætor. gloſ. vlt. in fine*, Perez *l.* 2. *circa fin. verſ. alias, & ſextus caſus, tit.* 23. *lib.* 2. *Ordin.* Gironda *de gabell. part.* 2. *in princ. n.* 14. Gaſp. Theſaur. *qq. forenſ. lib.* 1. *q.* 64. *n.* 6. Vincent. de Franch. *deciſ.* 213. *n.* 5. & 6. Vincent. Caroc. *dec.* 26. *n.* 6. *cum ſeq. & præcipuè n.* 13. Petr. Auguſt. Morla *in emporio iuris ciuilis, part.* 1. *tit.* 9. *q.* 1. *n.* 8. Bobadill. *in ſua Politica, lib.* 3. *c.* 5. *n.* 26. D. Barboſ. *in l.* 2. *ff. ſoluto matrim. part.* 2. *n.* 39. Aluar. Valaſc. *conſult.* 22. *n.* 2. Cabed. *dec.* 105. *n.* 2. & 3. *part.* 1. Aponte *de poteſt. Proreg. tit. de abundantia ciuit.* §. 4. *n.* 1. Matta *de iuriſd. p.* 4. *caſu* 471. *n.* 3. Mar. Anton. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 112. *caſu* 29. Hieron. Leo *Valent. dec.* 50. *n.* 9. *cum ſeq.* Mar. Anton. Genuenſ. *in practicab. Eccleſ. q.* 241. Camill. Borel. *in ſum. deciſ. part.* 1. *tit.* 2. *n.* 36. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 138. *n.* 2. *p.* 2. Mar. Giurb. *dec.* 86. *n.* 3. & 7. Gizzarel. *dec.* 38. *n.* 1. Nouar. *qq. forenſ. lib.* 1. *q.* 32. *n.* 1. & 2. Gabr. Aluarez *de priuil. miſerabil. perſon. q.* 8. *num.* 207. vbi *n.* 208. ſubdit procedere quamuis via ſit intermedia, Iacob. Cancer. *var. reſol. part.* 1. *cap.* 13. *n.* 78. Ioan. Bapt. Valenzuel. *conſ.* 18. *n.* 11. Guzman. *de euiction. q.* 52. *n.* 19. *cum ſeqq.* Ioan. Mar. Nouar. *qq. forenſ. p.* 2. *pag.* 50. Durau. *dec.* 47. *n.* 2. vbi *n.* 3. quod receditur in hoc caſu ob publicam vtilitatem à reg. *leg. inuitum, C. de contrah. empt.*

Ita etiam pro erectione, vel ampliatione campanilis poterit Eccleſia cogere vicinos ad vicinam domum vendendam, ſtante quod illud dicitur pars Eccleſiæ, & argumentum de toto ad partem validum eſt, *l. quo de tota, ff. de rei vendic.* Euerard. *in topicis legalib. loco* 80. cum aliis per me citatis *in locis communibus argumentor. iuris, loco* 114. Ex quibus ita in terminis reſoluit 42
Ioan. Maria Nouar. *qq. forenſ. p.* 2. *q.* 1. *n.* 6. & 11. & rationem præſtat *ibi n.* 26. quia cāpanile in Eccleſia ædificare reſpicit publicam vtilitatē; nam vt benè ait Carol. Maranta *controuerſarum iuris vtriuſque reſponſionum p.* 2. *reſp.* 22. *n.* 17. campanariæ ſacræ hæ turres in Eccleſiis vt fiant, non parum intereſt Reip. Chriſtianæ. 43

Ergo à fortiori nullus vicinus poterit turris huiuſmodi ædificationem impedire, etiamſi ex aliqua parte incommoditatem reciperet particularem, cui publica præferri debet commoditas, *c. bonæ* 3. vbi gloſ. *de poſtul. Prel. c. licet* 18. *de Regul. l. vtilitas, C. de primipil. lib.* 12. Franc. Anton. Coſta *conſ.* 28. *n.* 5. & 6. *vol.* 1. Tùm, 44
quia fauor dilatationis, & argumentum cultus diuini etiam in præiudicium antiquioris Eccleſiæ, & vicinorum inibi inhabitantium præualere debet, ad text. *in cap. ad audientiam* 3. *de Eccleſ. ædific.* Seraph. *deciſ.* 847. *n.* 3. Rot. *dec.* 676. *n.* 0. *p.* 1. *recent.* 45

Verùm hæc locum habere non poſſunt, vbi venditio fieret cum magno vendentis incommodo, eodem præſtante patientiam, vt turris ædificaretur, ſi ex illius ædificatione, ſeu ampliatione reciperet magnum incommodum, Eccleſia verò paruum nocumentum, per text. *in leg.* 1. §. *ſunt qui putant, ff. ne quid in loco publico*, Couarr. *lib.* 3. *var. cap.* 14. *in fin.* Felin. *in cap.* 1. *n.* 2. *de Iudæis*, Rot. *in Ianuen. domorum*, 15. *Maij* 1615. *coram bonæ mem. Patriarcha Manzanedo*, & *in deciſ.* 372. *part.* 1. *recent.* & ex eiuſdem Rotæ deciſione Fontanel. *de pactis nupt. clauſ.* 5. *gloſſ.* 1. *p.* 2. *num.* 120. re- 46
fert in caſu illius fuiſſe denegatam petitionem Monialibus ſanctæ Catharinæ de Senis, quæ pro ampliatione Monaſterij prætendebant poſſe cogi Ducem Camillum de Comitibus habentem palatium contiguum, in quo habitabat, ad illud ſibi vendendum, quia magnum incommodum ex eo dicto Duci ſequebatur, quia eius familia erat de nobilioribus Italiæ, & palatium, quod petebatur, erat antiqua illorum habitatio, & præſeferebat magnam antiquitatem, & nobilitatem, Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 4. *cap.* 742. *num.* 25. & 26. vbi 47
dicit, quod Iudex multum ſtrictè, & præuia neceſſitate, & cum magno grano ſalis debet officium ſuum impartiri, quia hoc priuilegium non eſt trahendum ad quemcunque locum pium, ſed ad neceſſarium morali quadam neceſſitate ad Sacramentorum adminiſtrationem, & ad cultum diuinum, ne ſequatur inconueniens, quod quilibet volens erigere locum pium, poſſit eligere domum, quam vellet pro tali ædificio, & poſtea ſub prætextu ampliationis retrahere à vicinis domus contiguas. Idem Steph. Gratian. *tom.* 5. *c.* 896. *n.* 7. vbi quod ad hunc effectum ampliationis non ſufficit neceſſitas Eccleſiæ, vel Monaſterij, & contiguitas domus, cùm etiam requiratur tertium, vt non magnum præiudicium vicino contingat, iuxta *leg. ſi quis ſepulchrum, ff. de relig. & ſumpt. funer.* Ioan. Mar. Nouar. *d. part.* 2. *quæſt.* 50. *d. num.* 9. 48

Vnde ſi aliqua magna incommoditas ſequeretur, certum eſt vicinas domus non poſſe retrahi ad ædificationem Eccleſiæ, vel campanilis, idē ſi poſt eā ædificatam 49

alia inconuenientia adeſſent quæ opportuno indige-
rent remedio, vel ex turri pateret proſpectus ad
aliquod Monialium Monaſterium, quia ſi fabricatur,
inhiberi debet ædificanti ne feneſtras aperiat; ſi verò
iam ſunt ſactæ feneſtræ, ſiue pauimenta, debent clau-
di, & regulis cooperiri, ad text. *in cap.1.in fine princi-*
50 *pij,de ſtatu Regul.in 6.* ibi: *Vt ſic à publicis, & munda-*
nis conſpectibus ſeparata, &c. Cab. *dec.152.n.1.p.1.*
Vincent. de Franch. *dec.* 223. Mar. Muta *Sicil. dec.8.*
*n.6.*Ioan.Valer.*de different.inter vtrumque forum,verb.*
*venditio,differ.7.n.2.*Scip.Rouit. *deciſ.92. num.1. cum*
ſeqq. Horat. Viſcont. *in concl. iuris, verb. ædificare vni-*
cuique,fol.64. Franc.Anton. Coſta *Sicul.deciſ.28.n.4.*
& ſeq. vol.1.
51 Vbi enim ædificium nocet Monaſterio, compelli-
tur dominus ædificij ad vendendam ſeruitutem alte-
rius non tollendi.Cab. *dec.152.n.2.in fin.& dec.105.*
n.4.part.1. Gizzarel.*dec.37.n.28.* Franch.Anton.Co-
ſta *d. deciſ.* 28. *num.* 12. quos refert, & ſequitur Ioan.
Maria Nouar. *d.p.2.q.1.n.4.*
52 Et ideo vicini ex eo ſolùm quod turris ſolito maior
vel altior ædificetur, conqueri non poſſunt, cùm lici-
tum ſit cuilibet in ſuo pro libito fabricare, & ad cœ-
lum vſque ædificium extollere, & vſque ad centrum
fodere fundamenta, *l. altius*, vbi gloſ. *verb. prohibe-*
mus,C.de ſeruit.& aqua, Anton.Gom. *l.46.Tauri,n.6.*
cum ſeq. Suar. de Paz *in pract. tom.3. c.1.§.4.n.39.*
Bern.Græu.*ad pract.Cameræ Imper.lib.2.concl.69.*Mo-
lin.*de iuſt.tom.3.tract.2.diſp.709.n.1.cum ſeq.* Cæpol.
*de ſeruit.vrban.præd.c.45.n.2.*Carol.Matant.*d.reſp.21.*
n.5.& 6. Durand.*dec.450.à n.1.* Eo maximè, quia ex
altitudine turris nihil noui incommodi vicinis acce-
dit,quia ſi ad ſtrepitum campanarum attendamus,imò
potiùs ex hoc commodum non minimum conſequun-
tur, eo quòd quanto magis turris eleuabitur, minus in
inferioribus campanæ officient per ſonum, qui expan-
detur magis per aëra, non ad ima redundabit. Si verò
aperta ſit turris ex vno latere, & totus ſonus exeat
ad vnam partem,poterit vicinus offenſus petere,vt illud
latus claudatur, præcipuè ſi ſit noua apertura, & dire-
ctò aduersùs ianuas, vel vicini feneſtras, ad not. per
53 Melch. Phœb. *Luſit. dec.73. à n.6. p.1.* Vnde vt hæc
euitentur incommoda, debet turris huiuſmodi ex vtro-
que latere mediatè claudi, & regulis in parte diſcoope-
riri,vt ſic ſonitus ad aëra aſcendat,& minus vicinorum
aures offendat.
54 Non enim præſumendum eſt, Eccleſiæ miniſtros
omnem non adhibuiſſe diligentiam ad hoc vt Paro-
chianos minùs læderent, nec turrim tam altam ædifi-
caſſe ad occupandum ſolem, ventum, vel aërem, quod
55 non licet. Magon. *Florent. dec.6.* nullam ex tali fabri-
ca vtilitatem percipientes, cùm ex hoc dicerentur
facere ad æmulationem. Cæpol. *p.1.c.62.n.2.* Melch.
Phœb. *d.dec.73.n.10.* Ad æmulationem enim, inui-
diam, aut iniuriam ædificatio permiſſa non eſt. Arim.
56 Tepat. *var.tit.576.c.4.* Menoch.*de arbit. caſ.156.n.3.*
& de præſ. lib. 6. præſ. 29. num.28. Maſc. *de probat.*
concl.620.n.15. Bened.Ægid. *ad l.ex hoc iure, ff.de iu-*
*ſtit.p.1.c.6.n.11.*Melch.Phœb.*d.dec.73.n.9.*Stephan.
Grat.*diſcept.for. tom.3.c.672.n.53.* Ioan.Mar.Nouar.
d.p.2.q.1.n.15. Durand.*d.deciſ.450.n.8.*

DVBIVM II.

Quis Campanarum numerus, tam Clericorum ſæcularium, quàm Religioſorum Eccleſiis ſit permiſſus?

MAgna olim lis fuit in Curia Romana,vtrùm Fra-
57 tres Prædicatores poſſent habere plures campa-
nas? In qua de illo tempore ſcripſerunt Oldrad. *conſ.*
228. & Alberic. *in ſuo diction. verb. Campana*; & pro
parte negatiua, quod ſcilicet non poſſunt habere, niſi
vnam campanam, allegatur text. *in cap. patentibus, de*
priuileg. & in cap. nimis iniqua, de exceſſib. Prælat.
vbi illis conceditur habere campanam, quæ de vna
duntaxat verificatur. Sed contrarium, imò partem 58
affirmatiuam ſuſtinuerunt Oldrad. *dicto conſ.* 228. &
Alberic.de Roſate *dicto verb.Campana,* qui reſpondent
d. cap.patentibus, loqui de Oratoriis conſtitutis in pri-
uatis domibus, de quibus notabiliter *in Auth. vt in* 59
priuatis domibus ſacra non fiant, & addunt *dictum*
*c.nimis iniqua,*referre grauamen quod inferebatur Præ-
dicatoribus,& Minoribus, quia Prælati non permitte-
bant eos habere campanas,& illud grauamen ibi tolli, 60
non tamen exinde indici prohibitionem circa plures
campanas: addit Alberic. ſe audiuiſſe curioſam quæ-
ſtionem fuiſſe in Curia Romana inter Ordinem Humi-
liatorum, & quoſdam Monachos, & diu duraſſe, &
magnas expenſas feciſſe, ſcilicet quis primò deberet
pulſare Matutinum, & quod finaliter dicitur termina-
tum fuiſſe, quod qui primò ſurgeret, primò pulſare
deberet. Oldradi, & Alberici meminit Aug. Roccha
d.tract.c.26. in princ.
Deinde Ioannes XXII. *in Extrauag. vnica, de officio* 61
cuſtod. ad omnium Eccleſiarum quietem comparan-
dam, limitationem de numero campanarum edidit his
verbis: *Nos præmiſſis obuiare cupientes periculis,pacém-*
que deſiderantes inter ipſos (ſine qua bene pacis Auctor
non colitur) obſeruari,de Fratrum noſtrorum conſilio hoc
edicto perpetuò ordinamus, quod Religioſi dictorum Or-
dinum Mendicantium in nullo Conuentu ſuo, ſeu loco
plures campanas habeant ſine Sedis Apoſtolicæ licentia
ſpeciali, ſed vna tantummodo pro loco quolibet ſint con-
tenti. Quod ſi forſan Communitas, ſeu vniuerſitas ali-
qua Eccleſiaſtica, nota illa verba, ſeu vniuerſitas ali-
qua Eccleſiaſtica) *vel mundana, ſeu iidem Religioſi pro*
illis in aliquo ipſorum locorum campanam aliam habe-
rent, vel nunc habent, non illam, ſed aliam ſolam eo-
rum ſpecialiter vſibus deputatam pulſare valeant Horis
diurnis, & nocturnis, Miſſis, & aliis conſuetis. Cæte-
rùm Religioſis eiſdem permittimus, quod vbi hactenus
plures campanas ſine lite, & contradictione qualibet
in vſus duntaxat proprios habuerint, & nunc habent,
illis etiam deinceps liberè vti poſſint, aliis quibuſcunque
per eos habitis intra trium menſium ſpatium de ſuis lo-
cis, ſeu campanilibus deponendis, & nullatenus iterum
reponendis. Huius Extrauag. meminere Tamburin. *de*
iure Abbatum, tom.2. diſp.14.q.15. verſ.vlt. & Angel.
Roccha *d.tract. c.16. in princ.* Cuius deciſioni vti no-
uiori ſtandum eſt; quia illa poſt Cœleſtini III.Decre-
talem,*in d.c.patentibus,*& Gregorij IX. *in d.c.nimis ini-*
qua, emanauit, quam quidem Extrauagantis prædictæ
diſpoſitionem non vidit Oldrad.quia licèt floruerit tē-
pore Ioan. XXII. illius textus Auctoris,vt in eius vita
refertur, & habetur apud Aug. de Herrera è Societate
Iesv Presbyterum *en el origen y progreſſo de los Ritos,*
y Ceremonias de la Miſſa,lib.1.c.40.n.3.pag.69. potuit
præmori, aut à Romana Curia abeſſe tunc temporis
quando emanauit dicta Extrauagans, & de illa noti-
tiam non habere; cùm credendum ſit illum poſt eam
viſam non ſic conſuluiſſe: de ſua abſentia à Curia Ro-
mana teſtatur Alphonſ.de Soto I.V.D. Archidiaconus
Ciuitatenſis, & Theſaurarius Salmanticenſis in epi-
ſtola dedicatoria appoſita ad principium Conſiliorum
Oldradi, quæ ſonat ſcripta R. P. D. Ioanni Franciſco
de Pauinis, Sacri Palatij cauſarum Apoſt.Auditori, in
qua ſic dicitur: *Quod enim noſtro tempore Sixtus IV.*
Pontifex Max. tu ipſe præſtare ſoles, hoc ille dum viue-
ret Rom. Pontifex effeciſſe fertur,& in primis felic. mem.
Ioan.XXII. cui etiam tunc cum ab Vrbe diſceſſiſſet, in ar-
duis ſæpè cauſis de iure reſpondiſſe fertur.

ed

62 Sed quæſtio eſt, an dictæ Extrauag. vnicæ generali
conſuetudine derogatum ſit? In qua idem Angel.
Roccha *loco proximè citato*, ex Vincent. de Caſtronouo,
& Ioanne Steph. Duraor. affirmat derogatum fuiſſe, ita
vt iam hodie liceat ex vi huius conſuetudinis, tam in
63 Conuentualibus Religioſorum Eccleſiis, quàm in Pa-
rochialibus, & aliis maioribus, plures pulſare campa-
nas, vt videmus, & aſſentiri videtur Alciat. *lib. 8. pa-
rerg. c. 11.* Sed hæc conſuetudo cùm non ſit extra limi-
tes præſcriptos extendenda, nec trahatur de loco ad lo-
cum, Menoch. *conſ. 226. n. 43.* Decian. *conſ. 19. à nu-
mer. 68. volum. 3.* eſt de iure probanda in caſu indiui-
duo, vt afficiat, & ſic in ſpecie Crauet. *conſ. 96. num. 7.*
Cæſ. de Graſ. *deciſ. 6. n. 5. de præb.* Surd. *conſ. 525. n. 16.*
64 Hieron. Gabr. *conſ. 151. num. 10. lib. 3.* Rota *deciſ. 393.
num. 2. & deciſ. 799. n. 3. p. 1. diuerſ.* itavt vel ſit pro-
banda quod vigeat particulariter in iſta Eccleſia, vel
quod ſit generalis ad omnes Eccleſias ſitas in Diœce-
ſi, Caputaq. *deciſ. 229. p. 1.* Seraph. *deciſ. 624. n. 4.* Ni-
col. Garc. *de benefic. p. 5. c. 4. n. 93. cum ſeqq.* Requiri-
65 tur igitur, vt in Eccleſia S. Geneſij conſuetudo vigeat
habendi, & pulſandi campanas quatuor, quod tamen
verè dici non poteſt, cum in veteri Eccleſia tres tan-
tùm, vt diximus, eſſent, & noua introductio maiores
apponendi, & numerum augendi in noua Eccleſia, de-
dit cauſam liti, ac proinde non eſt habenda in conſi-
deratione, ad not. per me *in votis conſultiuis, & deciſiuis
Canon. tom. 2. voto 43. n. 23.*

66 Quare Vincent. de Caſtronouo *in comment. ad reg.
B. P. Auguſtini, diſt. 1. cap. 1. §. 4. pag.* 18. de conſuetudi-
ne in ſua Religione agens, ſic loquitur: *Declaramus
quod in principio Ordinis in Domibus noſtris non habe-
bamus niſi vnam campanam, vt notatur in cap. nimis,
ext. de exceſſ. Prælat. & in cap. parentibus, de priuil. ſe-
cundùm Hoſt. & Panor. Sed huic Conſtitutioni deroga-
tum eſt per contrariam conſuetudinem quaſi generalem,
non quidem temerè inductam, ſed ad excitandam Chri-
ſtiani populi deuotionem, quæ cum iam præſcripſerit, vim
ſine dubio legis obtinuit. Seruatur tamen hæc Conſtitutio*
(attende ad limitationem) *quoad hoc quod in diebus
non ſolemnibus vnam tantùm campanam pulſamus ad
omnes Horas; in feſtis autem duplicibus, & ſuprà ad
excitandam populi deuotionem, pulſamus plures cam-
panas in Matutinis, & in Veſperis, & ad Miſſam Con-
uentualem*, &c. Dubito tamen de validitate huius de-
rogationis; nam in prologo Conſtitutionum Sancti
Auguſtini, quas obſeruant Fratres Dominicani, repe-
riuntur hæc ſcripta verba: *Nulla verò conſuetudo
quantumuis inueterata, contra has noſtras Conſtitutio-
nes valeat, aut toleretur, ſed corruptela, & abuſus potius
exiſtimetur, in edit. Coloniæ Agrippinæ, anno* 1627.
cum additionibus Hieronym. Romani Eremitarum
eiuſdem Ordinis Generalis.

67 Inueni hac de re pro Mediolanenſi Prouincia ſpe-
cialem Conſtitutionem: nam S. Carolus Borromæus
Card. Archiepiſcopus, & Paſtor vigilantiſſimus, inter
acta Eccleſiæ Mediolanenſis *p. 4. Actor. de inſtr. fabrica
Eccleſ. lib. 1. cap. 24. pag. 586. col. 2.* de numero cam-
68 panarum agens ita conſtituit: *Si Eccleſia Cathedralis
eſt, ſeptem, aut quinque ad minimum campanas; ſi Col-
69 legiata, tres, grandiorem ſcilicet, mediam, & minimam; ſi
Parochialis, totidem, aut duas ſaltem habere debet, eaſ-
que diſtincto quodam ſoni concentu inter ſe conſentien-
tes, pro varia diuinorum Officiorum, quæ fiunt, ra-
tione, ac ſignificatione.* Refert. Ang. Roccha *d. tract. de
campan. cap. 154. in fine.* Vnde Rota ſemper ſe numero
addixit minimo, & exiguo Campanarum ponderi. Ita
deciſum in quadam Ciuitaten. constructionis Capellæ
iuſſu eminentiſſimi Cardinalis Pacecci, relata à Sera-
phino *deciſ. 847. n. 1.* qui ſic ſcripſit: *Hac de cauſa non
turbari diuina officia, maximè cum ſententia reſtrinxe-
rit numerum Campanarum ad vnicam tantùm, eamque
ſatis exiguam, nempe ponderis vigintiquinque librarum*,
& hoc fuit deciſum iam cognitis Iuris diſpoſitionibus,
& poſt introductam, vt volunt, quam vocant conſue-
tudinem tam circa numerum Campanarum Religio-
ſorum, quàm clericorum ſæcularium.

Sed illud, quod ſuprà dixi de conſuetudine proban- 70
da particulariter in hac Eccleſia, vel generaliter in om-
nibus ſitis in hac Diœceſi, videtur ad præſentem ca-
ſum applicari non poſſe; nam ſi de particulari loqua-
mur, certiſſimum eſt requiri nedum ſcientiam, ſed etiam
expreſſum Papæ conſenſum ad inducendam conſuetu-
dinem, contra textum *in d. Extrauag. vnica*, etiam
quantocunque temporis ſpatio illa fuerit ſeruata, gloſ.
verb. abrogata, in §. leges, diſt. 4. Ioan. de Salas *de legib.
q. 97. tract. 14. diſp. 19. n. 62. in fin.* Verall. *deciſ. 204. n. 3.
p. 3.* Rota *in Treueren. Abbatiæ S. Maximi, 24. Ianuar.
1625. coram bonæ mem. Coccino*, apud Iul. Lauor. *var. lu-
cub. tit. 4. c. 21. n. 157.*

Si verò de generali ſermonem habeamus, omnibus 71
patet conſuetudinem circa numerum Campanarum in
Parochialibus Eccleſiis vario modo fuiſſe; quia in ali-
quibus vna, vel duæ reperiebantur Campanæ, in aliis
tres, paruæ, vel magnæ, prout ſuppeterant Eccleſiarum
facultates; conſuetudo enim requirit actus vniformes.
Bart. *in l. 2. in fin. princ. ff. ſolut. matr.* Dec. *conſ. 214. n. 2.
verſ. ſecundò hoc idem*, Alex. *conſ. 5. lib. 5. & conſ. 153.
lib. 6.* Rimin. iun. *conſ. 264. n. 28. & 29. lib. 3.* Et quando
illa eſt varia, vt in hoc caſu, non poteſt recedi à diſpo-
ſitione Iuris communis, Nat. *conſ. 132. in fine, &
conſ. 309. n. 9.* Roland. *conſ. 87. n. 53. lib. 2.* Curt. iun. 72
conſ. 260. n. 20. lib. 3. Rota *in d. Treueren. Abbatiæ*,
apud Iul. Lauor. *vbi ſupr. n. 153.*

Nec refert quod in aliquibus Parochialibus Eccle- 73
ſiis permittantur plures Campanæ contra diſpoſitio-
nem *d. Extrauag. vnic.* Quia multa, vt inquit Rota *ci-
tato loco*, per patientiam tolerantur, quæ deducta in iu-
dicio, exigente iuſtitia, toleranda non eſſent, & dicit
text. *in c. cùm iam dudum 18. in fine, de præbend.* quem
allegat gloſ. *d. verb. abrogata, in §. leges, diſt. 4.* Alia nam-
que eſt non ſcripta permiſſio, alia verò ſcripta: illa in
iudicium deducta ceſſat; hæc permanet, & valet: de
prima Abb. *in d. cap. iamdudum, n. 5.* qui refert gloſ. *in c.
vlt. circa fin. 3. diſt.* De ſecunda idem Abb. *in cap. niſi
eſſent, n. 9. de præbend.* & ſic procedit text. *in cap. quia
circa 6. de conſanguinit. & affinit.* ibi, *diſſimulare pote-
ris*, &c. Felin. *in cap. 1. de treuga & pace, n. 11.* Gutier.
canon. quæſt. lib. 2. cap. 15. n. 99. Quò reſpexit *l. 2. tit. 15.
lib. 4. Recopil.* ibi, *alguna tolerancia*, quaſi agnoſcens
non vnam tantùm, ſed aliquas in iure diſſimulationes
inueniri: de cuius legis interpretatione (his tamen
omiſſis) latè & doctè D. Ioannes Bapt. de Larrea S.
Iacobi Eques, à Conſiliis Philippi IV. noſtri Regis
Catholici in Supremo Caſtellæ Senatu *tom. 1. allegat. 8.
num. 9.*

DVBIVM III.

Vtrùm numero Campanarum in veteri turre exiſtentium, alias de nouo, & maiores addere liceat?

IAm vidimus attento iure communi, de quo *in d.
Extrauag. vnic.* Religioſos in ſuis Monaſteriis, & 74
Communitatem, ac Vniuerſitatem quamlibet Eccleſia-
ſticam, vel mundanam, vna tantùm Campana pro quo-
libet loco debere eſſe contentam: vidimus etiam aliter
poſſe ex ſpeciali Eccleſiæ, aut generali Diœceſis con-
ſuetudine, eo modo, quo notauimus, poſſe introduci;
nunc verò videndum eſt an contra Iuris diſpoſitionem,

& conſuetudinis legitimè præſcriptæ vim, valeat alia
de nouo induci, quæ priorem immutet? Ad quod du-
bium reſoluendum præmittendum eſſe duxi, quod li-
cèt ſupponamus abrogatam jam eſſe diſpoſitionem *d.*
Extrauag. vnica, de offic. cuſtod. proindeque per con-
ſuetudinem licitum fieri, quod aliàs ea ſtante Extrauag.
illicitum foret, cùm id conſuetudo facere poſſit, ad not.
per Salazar. *de vſu & conſuet. cap.* 2. *n.* 1. Bobadil. *in*
ſua Polit. lib. 2. *cap.* 10. *n.* 36. doctiſſimus & eruditiſſimus
D. Ioannes de Solorzano Regius Conſiliarius, in Su-
premo Caſtellæ, & Indiarum Senatu, *de iure Indiar.*
tom. 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 72. *& cap.* 24. *n.* 81. *& tom.* 2.
lib. 1. *cap.* 4. *n.* 70.

75 Nihilominus cum conſuetudo non extendatur de ca-
ſu ad caſum, nec de loco ad locum, nec de perſona ad
perſonam, Roland. à Valle *conſ.* 57. *n.* 26. *vol.* 2. Nat.
conſ. 555. *ſub n.* 5. Seraph. *deciſ.* 1159. *n.* 6. Piag. *de con-*
ſuet. q. 12. *à n.* 1. Mar. Anton. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 46.
n. 5. *& reſol.* 88. *n.* 3. Salgad. *de ſupplicat. ad Sanctiſſim.*
p. 1. *c.* 9. *n.* 7. cumque circumſcripta ſit loco, tantumque
76 habeat de potentia quantum de actu, vt *in l.* 1. *§. Iulia-*
nus, ff. de vin. actuque priuato, Menoch. *remed.* 5. *retin. ex*
n. 57. D. Solorzan. *d. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 22. *n.* 21. dicendum
mihi videtur, reſolutionem non regulari ab eo, quod in
aliis Eccleſiis fieri ſolet, ſed petendam à conſuetudine,
vſuque huiuſmodi Eccleſiæ, quæ cum adactſus diſpoſi-
tionem *dictæ Extrauag.* ad tres tantùm Campanas in-
troducta proponatur, non poteſt per aliam conſuetudi-
nem, quæ dedit cauſam liti, de nouo introduci, quatenus
altera campana augeatur, & aliæ primis maiores fabri-
centur, cum nec ſit quarta neceſſaria, nec Eccleſiæ in-
terſit illam extranumerariam habere, vtpote quia tres
ſatis ſunt ad ſigna danda, quando ſacra peraguntur my-
ſteria, ſeu Fideles euocantur ad diuini pabula verbi ca-
pienda: eo maximè, quia expreſſus Papæ conſenſus de-
ficit, prout requiri ſuprà monuimus, & varietas colligi-
tur noua introductione. Tum etiam, quia nullum Ec-
cleſiæ incommodum accedit, ſi quarta omittatur cam-
pana, & tres reducantur ad molem campanarum veteris
Eccleſiæ. Tum denique, quia vicinis non parua redun-
dabit commoditas, ſi importuno earum ſonitu non ſic
77 moleſtemur; naturæ enim principio docemur, vt quod
alteri prodeſt, & tibi minimè nocet, irritare haud
debeas; quemadmodum quod tibi nec prodeſt, mihi
autem nocet, facere haud potes, argum. text. *in l.* 1. *§. i-*
dem aiunt, ff. de aqua pluuia arcenda, gloſ. *verb. ſas, in cap.*
omnes leges, 1. *diſt.* Hieron. à Laurent. *Auen. deciſ.* 160.
n. 3. Surd. *conſ.* 18. *n.* 6. *lib.* 1.

78 Quare S. Auguſt. *epiſt.* 118. *cap.* 5. mutationem con-
ſuetudinis perturbare, & nouitatem inducere ait, quam-
vis vtiliter introducta eſſe videatur, his verbis: *Ipſa*
quippe mutatio conſuetudinis, etiam quæ adjuuat vtilita-
te, nouitate perturbat, refert Salgad. *de ſupplicat. ad San-*
ctiſſim. p. 1. *cap.* 6. *n.* 2. Idem S. Auguſt. *de vera Religione,*
cap. 53. text. *in cap. vlt. de conſang. & affinitate*, Franciſc.
Viuius *deciſ.* 155. *lib.* 2. *à n.* 6. Carol. Marant. *reſp.* 24.
n. 37. 2. *parte*, Bobadilla *lib.* 1. *Politic. cap.* 5. *n.* 9. *&* 10.
pag. 88. P. Mendoza è Societate IESV Presbyter, *in*
viridario S. Scripturæ, lib. 4. *problem.* 6.

DVBIVM IV.

Vtrùm immodicus Campanarum ſonitus pro-
hiberi poſſet.

79 PArs negatiua præſentis dubij ex eo probari vide-
tur, quia debet vicinus aliquod pati incommodum
pro vtilitate vicinorum, ad text. *in l.* 1. *§. ſunt qui pu-*
tant, ff. ne quid in flum. publ. potiſſimum quod poteſt
quis in ſuo quæcumque ædificia etiam ſtrepitoſa exci-
tare, ſecundum Aretin. *conſ.* 94. *In caſu contingente,*
n. 2. Ioan. de Amicis *conſ.* 104. *n.* 12. Cardin. Tuſch.
pract. concluſ. lit. E, concl. 35. *n.* 3. præſertim verò
pietatis fauore, Menoch. *de arbitr. caſu* 237. *n.* 28.
& 29. vbi dicit non potuiſſe expelli Confratriam Bat- 80
tuitorum per Doctores, eo prætextu quod rumor, qui
per eos fiebat, eſſet eorum ſtudiis moleſtus, quoniam
non locus, nec perſona conſideratur in hoc, ſed opus
bonum.

Contraria verò opinio, quod ſcilicet immodicus 81
campanarum ſonitus prohiberi valeat, mihi verior
videtur, & probatur primò, quia Studioſus, Scho-
laris, Doctor, & Miniſter publicus poſſunt extrahere
fabrum, & malleatorem, aut alium quempiam, qui
obſtrepat, dum venit ad habitandum prope eorum do-
mus, ne ſonitu, ſtrepituve illos impediat, auertatque
ab ſtudiis, & officij munere, contra regulam *l. plerique,*
ff. de in ius vocando, & l. nemo de domo, ff. de reg. iur.
& arg. text. *in l. vnic. in fin. C. de ſtud. liberal. lib.* 11.
reſoluunt Horat. Luc. *in tract. de priuil. ſcholar. pri-*
uil. 46. Grammat. *conſ. ciuili* 111. *& deciſ.* 58. *n.* 15.
Menoch. *de arbitr. caſu* 237. vbi pariter firmat Docto- 81
rem alta voce legentem, qui alios impedit, poſſe cogi
vt ſileat, Matth. Coler. *de proceſſib. execut. p.* 1. *cap.* 4.
n. 8. D. Barboſ. *in l.* 1. *n.* 54. *p.* 7. *ff. ſolut. matrim.* Addent.
ad Guidon. Pancirol. *de rebus memorabilib. p.* 2. *tit. de* 83
Campan. pag. 162. vbi ideo magis certum eſſe ait, ſi Do-
ctor præuenerit fabrum, & præ malleatore iſto ſedem
ibi occupauerit, Ioannes Gutierrez ex aliis *lib.* 1. *Cano-*
nic. qq. cap. 35. *n.* 15.

Hanc fabri ærarij importunam vicinitatem, præter 84
alia, etiam reſpexiſſe videtur S. Paulus 2. *ad Corinth.*
cap. 12. *n.* 7. illis verbis: *Datus eſt mihi ſtimulus carnis*
meæ, Angelus Satanæ, vt me colaphizet, vt ſcribit Dom.
Ioannes de Horozco & Couarruuias, Archidiaconus
de Cuellar in Sancta Eccleſia Segobienſi, *tractatu de*
vera, & falſa Prophetia, lib. 1. *cap.* 6. *ad finem*, ſic: *Y de*
San Pablo ſabemos todos, dize de ſi, que porque la
grandeza de las reuelaciones no le enſoberuecieſſe, le fue
dado el eſtimulo, que llama de la carne, para que le
aboſeteaſſe, y en lo que era eſto, aunque de ordinario ſe
explica como ſuena, San Chryſoſtomo dize, que era la
perſecucion ordinaria de vn Alexandro, vezino ſuyo
herrero, que le inquietaua, y de muchas maneras le per-
ſeguia ſiempre. Locus Sancti Ioannis Chryſoſtomi eſt
Homilia 26. *in explicatione d. cap.* 12. *Quocirca* (ait)
per Angelum Satanæ Alexandrum ærarium, Hyme-
naum, Philetum, ac denique omnes, qui Fidei doctrinæ ad-
verſabantur, atque cum ipſo contendebant, ac bellum ge-
rebant, eumque in vincula conjiciebant, cædebant, & ra-
ptabant, alibi dixerat. *Homil.* 52. *in S. Euſtachium*, *id*
certò dicit: Datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ Angelus
Satanæ, vt me colaphyzet, tentationes, afflictiones, per-
ſecutiones innuens, refert nouiſſimè Aloyſius Nouarinus
in Paulo expenſo, n. 239. de Alexandro ærario ipſemet
S. Apoſtolus 2. ad Timoth. *c.* 4. *n.* 14. exornat P. Thom.
Maſſutius è Societate IESV Presbyter *in vita eiuſdem*
S. Pauli, lib. 9. *cap.* 4.

Secundò, quia ſimiliter Scholaris, & Doctor poteſt 85
coërcere immodicum, & non neceſſarium campanæ
ſtrepitum, Alciat. *lib.* 8. *parerg. cap.* 11. Ioan. de Amicis
conſ. 105. *col.* 2. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 1. *ca-*
pit. 186. *n.* 16. *&* 17. vbi allegat Felin. *in cap. vlt. de iu-*
dic. n. 7. addent. ad Guid. Pancirol. *citato loco, pag.* 162.
col. 2. *verſ. campanarum verò pulſum.*

Tertiò, quia pariter ægroto idem priuilegium con- 86
ceditur, vt per Rip. *in l.* 1. *n.* 129. vbi Alciat. *num.* 56.
& D. Barboſ. *d. l.* 2. *p.* 7. *n.* 57. *&* 58. *ff. ſoluto matrim.*
Cæpol. *de ſeruit. vrban. præd. cap.* 43. *n.* 732. Addent. 87
ad Guid. Pancirol. *vbi proximè*, ſiquidem ſalus homi-
nis, cuius gratiâ natura omnia comparauit, *l. ſi pecu-*
dum

dum 18. ff. de vſuris, nullo modo æſtimari queat, *l. ſi*
pater 34. in fine, ff. de donat. & exinde rebus omnibus
& cuius commodo ſit præferenda.
88 Ex quibus concludo prohiberi poſſe aſſiduum, &
iotempeſtiuum, nec ſatis laudatum Nolarum ſonitum
quem Ordinarij, & eorum Viſitatores temperare de-
bent pro loco, & tempore, ne ſcilicet Officia Diuina in
viciuis Eccleſiis tanto ſtrepitu celebrari iotermittan-
tur, aut habitantes vicini inter ſe exauditi, quieſcere,
vel dormire impediantur, vel ægroti in ſanitate conſe-
89 quenda ſeu recuperanda magna patiantur incommoda;
necnon ſtudioſi, & miniſtri à ſtudiis, & officij mu-
nere auertantur, quæ ſunt magni habenda in arbi-
trando campanarum ſonitu cum diſcretione, habito
reſpectu ad tempus diei, ad celebrationem feſtiuitatum
ſolemnium, vel qualitatem defuncti, pro quo pulſantur
campanæ in eius exequiis; nec hæc ſunt relinquenda
90 judicio indiſcreti campanarij, aut alicuius pueri, vel
iuuenis otioſi, qui ad hanc campanarum pulſationem
libenter concurrunt. Modus namque habendus, aſſi-
gnandus, & laudandus, ſtatis ſcilicet diei horis, non
91 pro libito, ſed pro Horarum, & feſtiuitatum celebran-
darum qualitate, ad Dei laudem, & gloriam, qui quan-
tum opportunus hic campanæ ſonitus ſibi placeret,
oſtendit quodam miraculo, quod refert Luitprandus
Epiſcopus Ticinenſis à doctiſſimo D. meo D. Lauren-
tio Ramirez de Prado editus, & illuſtratus *in Chronico,*
anno Chriſti DCC.LXXXII. num. 1. his verbis: *In Car-*
pentanea finibus multa Virgines Moniales Benedictinæ
ne violarentur à Mauris, à Deo conſequuta ſunt vt à
terra abſorberentur, quadamque campanula ſtatis diei
horis, quâ vocante conueniebant ad preces, auditur. De
quo etiam meminit Iulianus Archipresbyter S. Iuſtæ
in aduerſariis, num. 550. cura, & diligentia eiuſdem
eruditiſſimi D. mei Pariſiis impreſſus, dum mihi apud
Regem Chriſtianiſſimum Exlegatum ageret. Hinc ve-
nit illa decidenda quæſtio, etiam in ſæcularibus, con-
tra Campanarium (ſic vocat Bonifacius *in tractatu de*
teſtibus, *n.* 80. eum cui pulſandæ campanæ munus in-
cumbit) non ſolitis, ſed intempeſtiuis horis officium
adimplentem, vbi *n.* 42. inquit: *Sed nunquid poterit*
agere iſte contra Campanarium ad damnum ſuum, qui
decepit eum in ſonando campanam ante horam debitam:
reſpondeo ſic videtur, argumento ff. de incendio, ruina
& naufrag. l. nec piſcatores, &c.
92 Circa pulſationis campanarum modum in defun-
ctorum corporibus ſepulturæ mandandis, & in eorum
exequiis celebrandis, aliqua apud Iulium Lauot. *citato*
loco. Olim apud Romanos non idem omnibus funus
permittebatur; nam Tacitum dicebatur illud, quod
fiebat ſine pompa, ſine deſignatore, ſine ludis, præcone,
& indictione. Seneca *lib. 1. de tranquillitate, cap. 1. Vis*
tu nunc id agere, ne te poſteri taceant? Morti natus es,
minus moleſtiarum habet funus tacitum. Ouid. *lib. 1. Fa-*
ſtor. eleg. 3.

Quocunque aſpiceres, luctus gemituſque ſonabant,
Formaque non taciti funeris inſtar erat.

Alio nomine appellatur funus vulgare, Capitoli-
nus *in Marco Antonino Philoſopho. Tantaque clemen-*
tiæ fuit, vt & ſumptu publico vulgaria funera iu-
beret fieri. Item funus commune. Auſonius *in paren-*
talibus,

Tu gremio in proaui funus commune locatus.

Etiam plebeium funus, Propert. *lib. 11. eleg. 14.*

——— *Adſit*
Plebeij parua funeris exequia.

Refert Ioan. Kirchmanus Lubecenſis *de funeribus*
Romanorum, lib. 1. cap. 4. pag. 36. & 37. ad denotandum
quod vulgaribus perſonis ſine pompa, & cum nullo,
aut paruo ſonitu tacitum funus faciendum; quod eſt
maximè aduertendū pro præſentis materiæ cognitione.

Non obſtat quod in vna cauſa Neapolitana, in qua
conſuluerunt Carolus Matant. *controuerſ. iuris vtriuſ-*
que reſponſionum p. 2. reſp. 22. pag. 106. cum ſeqq. &
Ioan. Maria Nouar. *quotidianarum practicarumque fo-*
renſium quæſt. p. 2. q. 1. fuit ſecundùm eos deciſum
non obſtare ſonitum moleſtum campanarum: Quia
quæſtio erat de campanis Eccleſiæ Domus Profeſſæ
Patrum Societatis IESV, in qua Religione ſolitum
eſt pulſari campanas modicè, & quia ſtatis quibuſ-
dam horis duntaxat, & modico temporis ſpatio illas
ſonabant.

Cætera de Campanis, & præcipuè quæ ſpectant 93
ad confutandos hæreticorum errores, præter citatos
ſupr. n. 3. vide apud Gualter. *in chronolog. fol. 527. 599.*
& 653. Caſtald. *in praxi caremon. lib. 1. ſect. 12. cap. 5.*
Petr. Coton. *in inſtit. Cathol. aduerſus hæreſes, & ſu-*
perſtit. huius æui, lib. 2. cap. 56. pag. 432. & ſeqq. P. Suar.
contra Anglicana ſecta errores, lib. 2. cap. 16. eleganter
R. P. Fr. Ioan. Ponce de Leon ex ſacro Minimorum
Ordine Theologiæ Profeſſorem, Supremi, ac Regalis
Conſilij Generalis inquiſitionis Qualificatorem con-
ſultorem, librorum ac Bibliothecarum per Hiſpaniam
Viſitatorem, & expurgatorem, *in ſuo clypeo inuiolatæ*
Religionis pro agnoſcendis hæreſibus, *in verb. Campanæ*
vſus, & in verb. campanarum ſonus, vaſtum ſanè opus
& Chriſtianæ Reip. admodum vtile, & neceſſarium,
in quo ferè quatuor mille deciſiones contra Infideles,
Gentiles, Paganos, & Arabes, Mahometanæ, ac Lu-
theranæ ſectæ errores, Iudæorumque perfidias, atque
hæreſes ab Orbe condito vſque ad noſtra tempora
graſſantes proponuntur diſcuſſæ, ac deciſæ, & à falſis
impoſturis inimicorum Eccleſiæ immaculata eius fides
vindicatur intacta.

Toletana Cœmeterij.

Plura de Cœmeteriorum antiquitate, veneratione, conſecratione, pollutione, profanatione, & vſu, tam in cauernis, quàm in pauimentis terræ; tam intra Vrbes, quàm extra, & qualiter in eis licitum ſit domus fabricare, & tabernas inſtitorias conſtruere, ſeu locare?

VOTVM CIII.

1 *Caſus contingentia proponitur.*
2 *Cœmeteria ſunt Eccleſiarum velut atria.*
3 *Cœmeteria quaſi dormitoria dicuntur.*
4 *Chriſtiani mortui paſſim dicuntur dormire in nouo Teſtamento.*
5 *Mors Chriſtianis non eſt mors, ſed dormitio, & ſomnus appellatur.*
6 *Germani vocant Cœmeteria agros Dei, & ob quam rationem, oſtenditur.*
7 *Epiſcopi olim in Cœmeteriis Synodos congregabant, Sacramenta adminiſtrabant, & verbum Dei prædicabant.*
8 *Cœmeteria ſacra, & religioſa ſemper fuerunt loca.*
9 *Liberius Papa in Cœmeterio Nouella habitauit, ibique baptizauit 4012. perſonas.*
10 *Ioannes III. reſtaurauit Cœmeteria SS. Martyrum, & ſtatuit vt luminaria ſuper illis ponerentur.*
11 *Fideles cum ab Eccleſiis Vrbanis excluderentur*
per

Digitized by Google

per hæreticos, ad Cœmeteria ſe recipiebant.

12 Imperatores perſecutionem in Chriſtianos inſtaurare conſtituentes, publicis edictis eos à Cœmeteriis arcebant.

13 Imperatores pacem Eccleſiæ reddere volentes, Cœmeteria frequentare Chriſtianos permittebant.

14 Valerianus promulgauit edictum, vt Chriſtiani in Cœmeteria non ingrederentur.

15. Maximus Imp. Orientis prohibuit Chriſtianis ſolitos conuentus in Cœmeteriis facere.

16 Gallienus Imp. conceſſit vt Epiſcopi liberam Cœmeteria adeundi poteſtatem haberent.

17 Cœmeteria poſt Imperatorum perſecutiones frequenti cœtu à Fidelibus viſitari ſolebant.

18 Abraham inſtitutum Cœmeterij condendi inuenit.

19 Conſuetudo ſepeliendi mortuos in cryptis à Iudæis initium ſumpſit.

20 Tumbas Iudæi ſepulchra appellant.

21 Sepulchrum Domini vbi exciſum.

22 Cœmeteria olim alia intra vrbes, alia extra.

23 Cryptas, & latebras tempore perſecutionis Chriſtiani quærebant.

24 Cryptas Romæ dum puer eſſet ingrediebatur S. Hieronymus.

25 Cryptas Romæ auctor plures ingreſſus fuit.

26 Cœmeteria quando ab Eccleſiis diſtingui cœperunt.

27 Cœmeterium hodie Parochialis Eccleſia ſolùm habere poteſt.

28 Cœmeteria vrbis Romæ qui referant.

29 Mortui intra Eccleſiam olim non ſepeliebantur.

30 Conſtantinus Imp. magno honore affectus fuit dum pro foribus Ædis D. Petri Piſcatoris ſepeliretur.

31 Sepulturæ honor intra Eccleſiam Epiſcopis, aliiſque perſonis inſignibus deferri cœpit.

32 Sepultura intra Eccleſiam jam hodie ex conſuetudine omnibus ſiue Clericis, ſiue laicis dari poteſt.

33 Cœmeteria apud Catholicos conſecrantur.

34 Eccleſia conſecrata etiam Cœmeterium ei contiguum præſumitur conſecratum.

35 Conſecrationis Cœmeteriorum cauſa eſt vt multæ preces ad ſolatium Fidelium illic quieſcentium fieri debeant, & vt inde longè Dæmones abigantur.

36 Cœmeteriis ſolemni ritu Deo conſecratis non ſinuntur Dæmones graſſari.

37 Cœmeteria ſacrata quare Catholicis in honore ſint, ac reuerentia.

38 Actiones prophanæ in Cœmeteriis non ſunt faciendæ.

39 Ebrietates, & luxurioſa conuiuia à Cœmeteriis auferenda.

40 Fœminæ in Cœmeteriis non debent peruigilare.

41 Cœmeterium quoad conſecrationem, ſacrilegium, & interdictum Eccleſiæ æquiparatur.

42 Cœmeterium eodem modo polluitur, qua Eccleſia.

43 Copula in Cœmeterio habita, & ſanguinis, ac ſeminis peccaminoſa effuſio, ſacrilega ſunt.

44 Cœmeterium quando cenſeatur pollutum, Eccleſia polluta, vel è contra.

45 Cœmeteria duo quando ſunt contigua pariete intermedio, vno polluto, non cenſetur aliud pollutum.

46 Quid ſi paries vtriuſque ſit communis cum vna porta.

47 Cœmeterium per Epiſcopum conſecratum ſi polluatur, illud reconciliari debet.

48 Cœmeterium ad ſepeliendum deſtinatum per Parochum ſacerdotem aqua exorcizata reconciliari poteſt.

49 Cœmeterium Eccleſiæ contiguum cenſetur reconciliatum, ipſa Eccleſia reconciliata.

50 Cœmeterij conſecrati reconciliatio non eſt committenda alteri quàm Epiſcopo.

51 Immunitate Eccleſiaſtica gaudet cœmeterium, ſiue conjunctum Eccleſiæ, ſiue ab ea ſeparatum.

52 Sepeliri in Eccleſia plura hominum genera prohibentur, & quare.

53 Cœmeterium & Eccleſia quoad ſepulturam concedendam, vel negandam æquiparantur.

54 Cœmeterium quando dicatur locus Sacer & Religioſus, ſi in eo mortui ſepulti ſint, oſtenditur.

55 Ratio eadem eſt, idemque jus de re aucta, & de principali, quod augeretur, vbi ſcilicet non vigeat diuerſa ratio, vt num. 57.

56 Cœmeterium auctum ſine Epiſcopi auctoritate, in ea parte aucta mortui ſepeliri non poſſunt.

58 Sepultura Eccleſiaſtica cœmeterio dari quando dicatur.

59 Canon 34. Concilij Illiberitani refertur.

60 Ferdinandus de Mendoza laudatur.

61 Cerei rebus Eccleſiæ ſacris ſemper in Hiſpania adhibiti.

62 Epiſcopi luminaria in Eccleſiis accendi, & redditus Eccleſiaſticos pro his ſuſtinendis aſſignari voluerunt.

63 Candelarum vſum in Eccleſia non defuerunt qui malè improbent.

64 Garcia Loayſa laudatur.

65 Fideles Chriſtiani olim Sancti appellabantur.

66 Cereos per diem in cœmeteriis olim accendere quare Fidelibus prohibebatur, & n. 67.

68 Clerici quare per aliquod tempus antequam Presbyteratus, vel Diaconatus ordinem ſuſciperent, Cœmeteriis Martyrum adhærere jubebantur.

69 Sanctorum nuncupatio Epiſcopis, Sacerdotibus, & reliquis Eccleſiæ miniſtris olim tribuebatur.

70 Eccleſiæ conſecratæ vel dicatæ debetur reuerentia ex jure diuino, & naturali, cœmeteriis verò ex priuilegio.

71 Ementes in cœmeterio non peccant mortaliter, ſed venialiter: intellige vt n. 87.

72 Cap. ejiciens, 88. diſt. refertur.

73 Cap. ex multis 9. 1. q. 2. refertur.

74 Cap. nulla 4. 12. q. 1. explicatur.

75 Ædificare in atrio Eccleſiæ nemini licet.

76 Atrium Eccleſiæ vulgò dicitur cœmeterium.

77 Cap. decet 2. de immun. Eccleſ. lib. 6. refertur.

78 Synodus Trullenſis citatur.

79 Abuſum dolet S. Chryſoſtomus vendendi res in Eccleſia.

80 Cœmeteriis non licet quiddam venale lucri cauſa exponere, niſi ad vſum Sacrificij.

81 Cœmeteria ſunt relaxanda, & extendenda.

82 Cœmeteria debent eſſe ſpatioſa.

83 Cœmeterium conſecratum, & pro defunctorum ſepulturis deſtinatum, non eſt trahendum ad laicarum habitationem.

84 Semel Deo dicatum non eſt ad humanos vſus transferendum.

85 Cœmeterium cum ſit locus Sacer, profanari non poteſt.

86 Ligna Eccleſiæ dedicata non debent ad aliud opus jungi, niſi ad aliam Eccleſiam.

87 Cœmeteria, & lapides Eccleſiarum destructarum in profanos, ſeu laicorum vſus conuerti non poſſunt.

88 Concil. Trident. ſeſſ. 21. de reform. cap. 7. declaratur.

89 Cœmo

89 *Cœmeteria non comprehenduntur ſub diſpoſitione* Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform. cap. 7.
90 *Reuerentia locis ſacris, etiam dirutis & collapſis habenda.*
91 *Ædificia ne vltra certum modum erigantur, poteſt conſuetudine induci.*
92 *Clericis permittendum non eſt vltra antiquam formam ædificare.*
93 *Teſtudines, ſeu ſpelunca ſubtus Eccleſiam portas ad plateam habentes, non ſunt loca ſacra.*
94 *Locus Sacer dicitur illud ſpatium, quod ſpectat ad interius corpus Eccleſiæ à tecto interiori vſque ad pauimentum.*
95 *Effuſio ſeminis ſi fiat in ſpeluncis ſub pauimento Eccleſiæ, eam non polluit.*
96 *Sacrilegium non eſt quando copula habetur in aliquo loco ſubterraneo Eccleſiæ.*
97 *Caietani reſolutio declaratur.*
98 *Vendentes in Eccleſia candelas, citra hoc quod fiat domus negotiationis, excuſantur à peccato.*
99 *Venditor vtens Templo Dei tanquam officinâ negociatoriâ,* Tiendas *vocamus, ſeu ad vendendum in officina, peccat mortaliter, & ſacrilegium committit.*
100 *Parochus in qualibet Parochiæ ſuæ parte habitare poteſt.*
101 *Tabernæ mercales prope Eccleſiam non ſunt fabricandæ.*
102 L. Regia 24. tit. 32. part. 3. *refertur.*
103 *Regum Palatiis priuatæ domus non ſunt adjungendæ.*
104 *Ædificia nulla in Cœmeterio ponenda.*
105 *Antonius Auguſtinus Archiepiſcopus Tarraconenſis laudatur.*

1 PArochialis Eccleſia S. Geneſij huius oppidi Mattitenſis ob magnam diſtrictus amplitudinem, & quia
ad eam deferuntur cadauera eorum, qui per iuſtitiæ
Miniſtros ad mortem condemnantur, vt ibi Eccleſiaſticæ
ſepulturæ mandentur, conueniente prope ipſam
Cœmeterio gaudet: cum libero aditu ex omni parte
ad communem habitantium plateam. Sed cùm illius
Rector, ſeu Curator prætenderet domum ad habitandum,
& tabernas mercales, ſiue inſtitorias conſtruere
ad locandum, vt redditu ipſarum facultates Eccleſiæ
augerentur, fuit per aliquos Cœmeterio proximiores
vicinos & Parochianos coram loci Ordinario petitum
nihil innouari, multiſque rationibus, & auctoritatibus
oſtenſum in Cœmeteriis contra longæuam iam, ac præſcriptam
conſuetudinem ædificia non erigenda, nec locum
illum ſacrum profanari poſſe. Ego tamen pro veritate
conſultus vt rem aſſequi, omnemque dubitandi
modum auferre poſſem, totam materiam ſatis curioſam
in tres diſputationes diuidendam duxi.

I. Cœmeterium quando, & quare inſtitutum, & quomodo conſecretur?

II. Cœmeterium quoad ſacrilegium, interdictum, pollutionem, reconciliationem, & immunitatem, an Eccleſiæ æquiparetur.

III. An licitum & honeſtum ſit in Cœmeteriis domus, & tabernas mercales, ſiue inſtitorias conſtruere, & locare, vt ex redditu ipſarum Eccleſiæ facultates augeantur.

DISPVTATIO I.

Cœmeterium quando, & quare inſtitutum, & quomodo conſecretur?

2 COemeteria, quæ Templis ipſis adhærent, & ſunt
Eccleſiarum velut atria, à Græco nomine, vnde
deriuantur, quaſi dormitoria dicuntur; dormire enim
Chriſtiani mortui dicuntur paſſim in nouo Teſtamen- 3
to. Lazarum Chriſtus dixit dormire, cùm tamen obiiſſet,
Ioan. 11. Eos qui mortem obierunt, S. Paulus non 4
mortuos, ſed dormientes appellat *ad Theſſal.* 4. *&* 1. *ad
Corinth. cap.* 15. in hunc ſenſum capit verbum illud
dormire, vt patet ibi: *Chriſtus ſurrexit à mortuis primitia
dormientium.* Et Sancti Patres idem docent, vt vide- 5
re eſt apud Chryſoſt. *homil.* 21. *ad pop. Mors non eſt
mors, ſed dormitio temporalis*, & S. Hieronym. *epiſt.* 29. *ad*
Theodoſ. *In Chriſtianis mors non eſt mors, ſed dormitio
& ſomnus appellatur.* Et S. Auguſt. *epiſt.* 120. *ad Honoratum,
cap.* 32. *Iſta mors ſæpe in Scripturis dormientium
dicitur propter futuram reſurrectionem, velut euigilationem.*
Hinc Apoſtolus dicit: *De dormientibus autem nolo
vos ignorare fratres*, & alio loco: *Ex quibus plures
manent vſque adhuc, quidam autem dormierunt. Et alia
innumerabilia in hoc teſtimonia apertè per Scripturas
vtriuſque Teſtamenti reperiuntur*, &c. Vide Onuphr.
Panuinum *de ritu ſepeliendi mortuos, cap.* 11. *de Cœmeteriis,
in princ.* Petr. Coton. *in inſtit. Cathol. aduerſus
hæreſes, lib.* 2. *cap.* 48. *verſ. Cæterùm Cœmeterij, pag.*
409. Stephan. Durant. *de ritib. Eccleſiæ, lib.* 1. *cap.* 23.
in princ. Laurent. Beyerlinc. *in magno theatro vitæ humanæ,
correcto & permiſſo, tom.* 2. *verb. Cœmeterium.*
Henric. Spondan. *de Cœmeteriis ſacris, lib.* 1. *p.* 3.
cap. 13. *n.* 1. *in princ.* ibi: *Cœmeteri… quaſi dormitoria.*
Anton. Boſſ. *de Roma ſubterranea, lib.* 1. *cap.* 1. *de Cœmeteriis
in genere*, memetipſum *de iure Eccleſ. vniu.
lib.* 2. *cap.* 9. *de Cœmeter. n.* 1.

Hinc appoſitiſſimè Germani, vt audio, Cœmete- 6
ria vocant *Agros Dei*, in quos videlicet tot grana fructuum
in perpetuam vitam productorum ſeminantur,
& ſparguntur, quot homines in Chriſto obdormientes
ſepeliuntur; ideoque huiuſmodi ſibi ſepulturam non
temerè delegit auctor vitæ, reſtitutorque immortalitatis,
& reformator corporis humilitatis noſtræ, Chriſtus
Dominus, & qui ante illum omnes, & poſt illum in
hanc vſque diem in ipſum naſciturum, natumve crediderunt,
verba ſunt Henrici Spondani *lib.* 1. *p.* 1. *cap.* 4.
ſub numer. 3. Et addit Laurent. Beyerlinck *citato loco*,
pulcherrimo nomine apud Germanos Cœmeteria
appellari Agros Dei, quia in eis Deus ſuum ſemen
ſegetemque habet, quia ſub finem Mundi, tanquam
meſſe jam matura demetet, & in cœleſte horreum
iouehet, ac inferet, zizaniis in ignem inextinctum miſſis:
nam & in his Dei Agris lappas, & tribulos, &
ſilices ſuboaſci non mirum, cùm ipſi Eccleſiæ agro
idem eueniat.

Cœmeteria olim erant Chriſtianis (quod & nunc 7
ſunt) velut Templa, & orationum loca, in quibus Epiſcopi
Synodos congregabant, Sacramenta adminiſtrabant,
& Verbum Dei prædicabant. Quæ quidem ſacra
& Religioſa ſemper fuerunt non ſolùm ratione ſepulturæ
Fidelium, ſed etiam ex eo quod myſteria Sacramentorum
in iis celebrarentur, & quæcumque Sacræ
functiones ritè adminiſtrarentur, de quibus vetuſtiſſimus
Clemens *in Conſtitut. lib.* 6. *cap. vlt. Conuenite in
Cœmeteriis ad legendos ſacros libros, & pſallendum
Hymnos pro mortuis Martyribus* (ſcilicet in gratiarum
actionem Deo pro gloria illis impertita) *& Sanctis
omnibus qui ſunt ſæculo defuncti, ac pro fratribus veſtris,
qui in Domino mortui ſunt, & Euchariſtiam Deo acceptam,
antitypon, id eſt Sacramentum regalis corporis veſtri
offerte in Eccleſiis veſtris, & in Cœmeteriis, atque
etiam cum excedunt è vita, proſequimini cantu Pſalmorum,
ſi fuerint Fideles.* Vide Onuphr. Panuin. *d. cap.* 11. 8
poſt princip. Laurent. Beyerlinck *d. verb. Cœmeterium,
pag.* 289. *lit. G*, Anton. Boſſ. *de Roma ſubterranea, lib.* 1.
c. 1. *verſ. Is ſummi Pontifici*, vbi refert Liberium Pontificem
habitaſſe in Cœmeterio Nouellæ ab Vrbe Roma 9
milliario

Digitized by Google

milliario tertio, ibique baptizaſſe promiſcui ſexus nu-
mero quatuor millia, & duodecim; & addit Ioannem
10 III. reſtauraſſe cœmeteria SS. Martyrum, & ſtatuiſſe, vt
luminaria ſuper illa in omnibus Dominicis à Latera-
nis adminiſtrarentur; idem refert de Gregorio III. &
11 Nicolao I. Nam poſt tempora Gentilium, vigentibus
nouis Hæreticorum perſecutionibus, reperimus in ea-
dem Cœmeteria ſe Fideles recepiſſe, cùm ab Eccleſiis
vrbanis excluderentur. Sic enim in actis Liberij Papæ
tradi etiam refert Henric. Spondan. *d. cap.* 13. *n.* 4. di-
cens ipſum iuſſu Conſtantij Imperatoris Ariani ſecun-
dò exturbatum ab Vrbe habitaſſe in Cœmeteriis ſub-
urbanis Nouellæ, & Oſtiano nuncupatis, ibique &
quamplurimos ad ſe accedentes baptizaſſe, ac cætera
munia Pontificia exercuiſſe. Et S. Athanaſius *in apo-
logia ad Conſtantinum, & de fuga ſua,* teſtatur Alexan-
driæ in hebdomada poſt ſacram Pentecoſten populum
Catholicum completis jejuniis adorandum in cœmete-
rium abiiſſe, eo quòd abhorrerent à communione Geor-
gij pſeudo-Epiſcopi in eam ſedem ab Arrianis intruſi,
qui Eccleſias occupauerat.

12 Illud in more poſitum erat, vt cùm Imperatores per-
ſecutionem in Chriſtianos inſtaurare conſtituebant,
primum omnium edictis publicis eos à Cœmeteriis ar-
cerent, ne facultas eis eſſet ritus ſuos inter ſe celebran-
di, & conſuetam pietatem in mortuos exequendi: ac
13 contra, cùm pacem Eccleſiæ reddere volebant, eadem
frequentare loca permitterent; quod idem erat ac ſi
pleniſſimam Religionis ſuæ libertatem diſertè con-
ceſſiſſent. Ita Henric. Spondan. *d. cap.* 213. *numer.* 3.
qui *libro* 2. *part.* 1. *capite* 10. *num.* 4. *fine, in pag.* 416.
reperit quandocunque Imperatores perſecutionem in
Chriſtianos excitabant, ante omnia conſueuiſſe Cœ-
meteriorum vſum eis interdicere, Petr. Coton. *in in-
ſtit. Cathol. lib.* 2. *cap.* 43. *verſ. Iudæi, pag.* 408. ex Euſe-
bio Cæſar. *hiſtoria Eccleſiaſt. lib.* 7. *cap.* 20. idem refert
Laurent. Beyerlinck *dict. verb. Cœmeterium, pag.* 289.
14 *lit. G.* Hinc Pontius S. Cypriani Diaconus in actis
eius paſſionis tradit à Valeriano promulgatum fuiſſe
edictum, vt Chriſtiani nulla conciliabula facerent, ne-
que Cœmeteria ingrederentur, quod qui facere com-
prehenſus fuiſſet, capite plecteretur: deque eodem edi-
cto apud Euſebium citato loco Dionyſius Alexandri-
nus, qui eius quoque vigore exulauit, ſcribit ſibi à
Præfecto Ægypti dictum: Et iiſdem veſtigiis inſiſtens
Maximus Orienti imperans, cum perſecutionem in
Chriſtianos renouare ſtatuerit, in priuis conuentus in
cœmeteriis fieri ſolitos prohibuit. Hinc Æmilianus
Ægypti Iuridicus in Valeriani perſecutione ita Diony-
15 ſium Epiſcopum, Presbyteros & Clericos Alexandri-
nos, & alios Chriſtianos in Fide Chriſti conſtantes al-
loquitur: *Video vos, & ingratos eſſe, & non ſentire man-
ſuetudinem Auguſtorum, quapropter Alexandriæ non eri-
tis, ſed in Libyam relegabo vos, & vobis aliiſque non
licebit amplius Synodos colligere, vel ad Cœmeteria, ſicut
vocant, ingredi.*

16 Poſtmodum Galienus pacem Eccleſiæ reddens juſ-
ſit vt Epiſcopi loca illa, quæ Cœmeteria nominaban-
tur, integram adeundi, occupandique haberent poteſta-
tem: referunt Onuph. Panuin. *de Cœmet. cap.* 11. &
Laurent. Beyerlinck *d. verb. Cœmeterium, pag.* 190. *lit.*
17 *A.* Addens *ibidem lit. B,* poſt Imperatorum perſecutio-
nem reddita Eccleſiæ pace Sacra Cœmeteria frequenti
cœtu à Fidelibus viſitari ſolere, & citat auctoritatem
Hieronymi *in Ezechiel. cap.* 40. apud Cardin. Baron.
annal. Eccleſ. tom. 2. *anno* 226. cuius etiam meminit, &
eum refert Anton. Baſil. *de Roma ſubterranea, lib.* 1.
cap. 1. *in princ.* de qua *infrà, n.* 24.

18 Cœmeterij condendi inſtitutum Abrahæ aſſignant,
qui ſicut patet apud Ioſephũ, dicitur emiſiſſe ab Ephtõ
Hethæo filio Saor prope Hebron quadringentis ſiclis
ſpeluncam duplicem, & agrum circa eam, ſepeliſſeque
in ea Saram vxorem ſuam, Polyd. Virgil. *de inuentor.
rerum, lib.* 5. *c.* 6. Laurent. Beyerlinck *d. verb. Cœmeteriũ,
pag.* 287. *lit. E,* Ego de iure Eccleſiaſt. vniu. *lib.* 2. *cap.* 9. 19
n. 4. Henric. Spondan. *d. c.* 4. *n.* 1. *in Princ.* vbi addit con-
ſuetudinem ſepeliendi mortuos in cryptis hoc Abra-
hæ exemplo à Iudæis initium ſumpſiſſe. Et ſcribit Epi- 20
phanius *hæreſ.* 30. *contra Ebion.* Iudæos appellaſſe ſepul-
chra *Tumbas,* nempe ſpeluncas, vt ait, in petris effoſſas,
ac constructas. Vnde & Chriſti Domini monumentum,
quod Ioſephus ab Arimathia ſibi parauerat, traditur 21
ab Euangeliſtis *Matth.* 27. *& Luc.* 23. exciſum fuiſſe
in ſaxo, ſiue petra, fuiſſeque intra ſpeluncam, eamque
duplicem (ſicut & fuerat illa Patriarchæ Abrahæ) in-
telligi datur in eius deſcriptione ab eiſdem Euangeli-
ſtis, & aliis antiquis Scriptoribus edita, & præcipuè
apud Bed. *de locis Sanctorum, cap.* 2. Card. Baron. *annal.
Eccleſ. tom.* 1. *anno* 34. *& tom.* 2. *anno* 226.

Porrò Cœmeteria quædam erant intra Vrbes, alia 22
extra: nam olim in cryptis ſubterraneis, & locis ſub-
obſcuris cœmeteria erant, Anton. Boſſius *de Roma ſub-
terranea, lib.* 4. *cap.* 2. *pag.* 596. *in princ.* quæ loca vulgò
Arcas, Tumbas, Catatumbas, vel Catacumbas, Areoa-
tias, & Speluncas, pro ratione loci vocabant. Ita Petr.
Coton. *d. lib.* 2. *cap.* 48. *verſ. Iudæi, pag.* 408.

De his cryptarum lateribus, in quibus olim Chri- 23
ſtiani non modò ſuorum corpora humabant, ſed & la-
tebras tempore perſecutionis quærebant, & in eiſdem
ſacros Conuentus agebant, meminit S. Hieronym. *in
Ezechiel. cap.* 40. qui de ſe ipſo Cœmeteria quolibet
die Dominico viſitante, hæc ſcribit: *Dum eſſem Romæ* 24
*puer, & liberalibus ſtudiis eruditus, ſolebam cum cæteris
eiuſdem ætatis, propoſitis diebus Dominicis ſepulchra
Apoſtolorum, & Martyrum circumire, crebroque cry-
ptas ingredi, quæ in terrarum profunda defoſſa ex vtraque
parte ingredientium parietes habent corpora ſepultorum,
& ita obſcura ſunt omnia, vt propemodum illud Prophe-
ticum compleatur, Deſcendant in infernum viuentes, &
rarò deſuper lumen admiſſum, horrorem temperet tene-
brarum, vt non tam feneſtram quàm foramen demiſſi lu-
minis putes.* Referunt Ferdin. de Mendoza *de confirman-
do Concil. Illiber. can.* 35. *cap.* 4. *lib.* 3. *pag.* 16. & ex eo
deſumpſit Henric. Spondan. *de Cœmeter. Sacris, lib.* 1.
p. 3. *cap.* 13. *pag.* 278. Petr. Coton. *d. lib.* 2. *cap.* 48. *pag.*
409. *in princ.* Ant. Boſſius *d. lib.* 1. *cap.* 2. *in princ.* Quod
& Ego dum Romæ eſſem non ſemel feci, & expertus 25
fui, cryptas S. Sebaſtiani, & alias ingrediendo.

Poſtquam ſumma rerum ad Chriſtianos Principes 26
redacta liberum fuit Epiſcopis de rebus Eccleſiaſticis
pro arbitratu diſponere, diſtingui cœperunt Eccleſiæ à
Cœmeteriis, ipſaque Cœmeteria tam intra, quàm extra
Vrbes mortuis ſepeliendis deſignari, & vel remota ab
Eccleſiis, vel ipſis proxima & contigua, vel intra ipſas
quandoque: vide Stephan. Durant. *d. lib.* 1. *cap.* 23. *n.* 8.
eleganter Henric. Spond. *d. cap.* 13. *n.* 6. Et aduertit Lo-
dou. Correa *in repet. cap. inter alia, de immun. Eccleſ. p.* 1.
n. 11. non omnem nunc Eccleſiam Cœmeterium habe- 27
re poſſe, ſed ſolùm illam quæ populum habet, vel ſi
ex priuilegio particulari hoc illi fuerit conceſſum,
Ego de hoc ipſo *d. lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 66.

De Cœmeteriis vrbis Romæ vide Onuph. Panuin. *de* 28
jure ſepeliendi mortuos, cap. 12. Laurent. Beyerlinck *d.
verbo Cœmeterium, pag.* 287. *lit. F,* latè Anton. Boſſ. *de
Roma Subterranea,* Card. Cæſ. Baron. *annal. Eccl. tom.* 2.
anno 226. remiſſiuè Henric. Spondan. *d. p.* 3. *cap.* 13.
n. 3. *in princ.* Meipſum *de Iure Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 5.

Prohibitum extiterat olim, ne intra Eccleſiam de- 29
functorum corpora ſepelirentur, *l. nemo* 2. *C. de ſacroſ.
Eccleſ. cap. præcipiendum,* 13. *q.* 2. vbi Cardin. Turrecr.
quatuor illius prohibitionis affert rationes. Greg. Lop.
per text. *ibi in l.* 1. *gloſ.* 6. *tit.* 13. *part.* 1. Cened. *ad De-*

cretum

ad Decretum, collect. 46. Ego *in collect. ad d. l. nemo,*
n. 2. & *de Iure Eccleſ. lib.* 2. c. 10. *num.* 6. & non modò in
Eccleſiis, ſed nec intra Vrbem ea ſepeliri licuiſſe, pro-
bat Ferdin. de Mendoza *de confirmando Concilio Illi-
berit. lib.* 3. *can.* 35. *c.* 4. *pag.* 16. vbi ſubdit, quod cùm
tempore huius Concilij Hiſpania Romanorum legi-
bus ſubderetur, cogebantur Chriſtiani non modò alios
Chriſtianos, ſed & Martyres etiam extra mœnia Vrbis
in Cœmeteriis ſepelire. Indeque magno honore affe-
ctum Conſtantinum aſſerit S. Chryſoſt. *homil.* 96. *ad po-*
30 *pulum Antioch.* quòd pro foribus D. Petri Piſcatoris
corpus maximi illius Imperatoris ſepulturæ mandatum
fuerit, factuſque ſit Conſtantinus Piſcatoris ianitor:
& de vtroque Theodoſio, & Arcadio ſimile in Apo-
ſtolorum portieu ex Niceph. atque aliis adducit Ste-
phan. Durant. *d. cap.* 33. *num.* 6. & vide alia exempla
penes Anton. Boſ. *de Roma ſubterranea, lib.* 7. *capite* 7.
& apud Henric. Spondan. *d. lib.* 1. *p.* 3. *cap.* 14. *nu-
mero* 5.
31 Verùm tractu temporis honor iſte ſepulturæ intra
Eccleſiam Epiſcopis, aliiſque perſonis inſignibus deferri
ri cœpit, *c. nullus*, 13. *q.* 2. iuxta communem intellectum,
de quo poſt gloſ. Turrec. *ibi, in fine,* quem alij ſequun-
tur, vt conſtat ex Conrad. Brun. *de caremon. lib.* 2. c. 5.
32 *verſ. illud tamen,* Petr. Greg. *Syntag. Iuris lib.* 2. *cap.* 18.
n. 12. quos refero Ego ipſe *d. c.* 10. *n.* 7. vbi *n.* 8. poſt
multos à me citatos, addo conſuetudine effectum eſſe,
vt quod ſolis Epiſcopis & perſonis inſignibus conce-
debatur, quibuſcunque ſiue Clericis, ſiue Laicis licitum
& liberum iam ſit, ac proinde indultum, vt in Eccleſia,
ſi vellent, tumularentur, per *d. c. nullus,* vbi gloſ. *verb.
Fideles, c. Eccleſiam, de conſec. diſt.* 1. *c. ex parte, cap. cum
liberum, de ſepultur.*
33 Conſecrantur apud Catholicos Cœmeteria ſiue Ec-
cleſiis adiuncta, ſiue ab illis diſiuncta, & quidem pecu-
liaribus cæremoniis, quarum forma in Ritualibus li-
bris extat: ita Steph. Durant. *de ritib. Eccleſ. lib.* 1. *c.* 23.
n. 9. Petr. Coton. *d. lib.* 2. *c.* 48. *pag.* 409. *verſ. multis an-
tem, grauiſſimiſque caremoniis conſecrantur.* Laurent.
Beyerlinck. *d. verb. Cæmeterium, pag.* 288. *litt. H,* Hen-
ric. Spondan. *lib.* 1. *p.* 3. *c.* 15. *de conſecratione, ſanctitate,
& priuilegiis Cæmeteriorum communium,* Ego ipſe *d. lib.*
2. *c.* 9. *n.* 8. vbi Eccleſia conſecrata etiam Cœmeterium
34 ei contiguum præſumi conſecratum, quia ſimul cum
ipſa Eccleſia vnico ritu conſecratur, quamuis ſpecia-
liter quoque ſoleat conſecrari.
35 Conſecrationis huiuſmodi cauſa duplex communi-
ter aſſignari poteſt. Prima vt in eis multæ piæ preces
aliæque ſacræ cæremoniæ aſſiduè in honorem Dei,
cultum Sanctorum, & ſolatium, ac leuamentum fide-
lium illic quieſcentium fieri debeant. Secunda, vt lon-
gè dæmones abigantur ab eorum locorum obſeſſione,
& à corporum illic conditorum ad ſuas præſtigias abu-
ſione, & ab hominum illuc orationis cauſa accedem-
tium moleſtatione; ſicut enim loca Principum aſyla
ſunt, nec ibi lictores vlli manus iniicere audent, ita
etiam in Cœmeteriis ſolemni ritu Deo conſecratis non
ſinuntur Dæmones graſſari eo modo, quo in aliis lo-
cis, ex Spondano *d. p.* 3. *c.* 15. *num.* 3. explicante *nu-*
36 *mer.* 4. quantum poteſtatis ſibi Dæmones in Cœme-
teria, antequam his ſacris munitionibus in vnum cir-
cumuallarentur, necnon etiam in cadauera illic repo-
ſita vſurparent.
Eam ob cauſam conſecrata Cœmeteria Catholicis
37 in honore, ac reuerentia fuerunt & eſſe debent, non ſo-
lùm propter ſemen, vt ita loquar illic ſparſum, hoc eſt,
propter Orthodoxorum corpora ibi requieſcentia, &
communem reſurrectionē placidè expectantia, ſed etiam
vt quoties Fideles per ea tranſeunt, pro illis orare de-
beant ſua nouiſſima cum gemitu cordis ad memoriam

reuocando. Propter hanc igitur cauſam Petr. Coton. *de
inſtit. Cathol. lib.* 2. c. 48. *pag.* 410. ait quod Cœmete-
ria ſacris & religionibus expiantur, ſacræ in eis Cruces
figuntur, vt ſcilicet viatores admoneantur eos qui inibi
conditi ſunt, in fide Chriſti Ieſu lucis hanc vſuram red-
didiſſe, & pro eis orent. Per Cœmeteria enim incedere,
& pro defunctis ibi ſepultis non orare quaſi ſacrile-
gium eſſe aſſeuerat S. Auguſtin. quem citat Laurent.
Beyerlinck *d. verb. Cæmeterium, pag.* 388. *lit. H.*
Vnde ad eandem reuerentiam pertinet vt in Cœme- 38
teriis nullæ profanæ actiones huiuſmodi fiant, & quæ-
cunque vana ab eis exterminentur; & ideo S. Auguſt. 39
epiſt. 64. maximè hortatur Aurelium Carthaginenſem
Primatem, vt auferat ebrietates, & luxurioſa conuiuia,
quæ in Cœmeteriis tanquam in honorem Martyrum
fœda conſuetudine per vniuerſam Africam celebrari
mos erat.
Et in Synodo Illiberitana, *can.* 35. ſub Syluestro 40
Papa celebrata prouidè cautum eſt, ne fœminæ in Cœ-
meteriis peruigilarent, eo quòd ſæpe ſub obtentu ora-
tionis ſcelera latenter committerent. Referunt Iuo *p.* 11.
c. 60. Henric. Spondan. *d. p.* 3. *c.* 13. *n.* 5. & antea Onuph.
Panuin. *d. c.* 11. *de Cæmet. pag.* 69. *verſ. Concilium Illi-
beritanum,* Ferdin. de Mendoza *de confirmando Concil.
Illiberitano, lib.* 2. *can.* 34. *c.* 4. *pag.* 15. vbi reddit ratio-
nem ne Cœmeteria, quæ Dei, & SS. Martyrum domus
erant, in turpiſſima luſtra, & lupanaria conuerterentur.
Et modernus quidam *de origine Templor. libro tertio,
capite primo,* ſic ait: *Decet Chriſtianos homines Cæ-
meteria, ſeu ſepulchra publica loca ſacra putare, ne-
que permittere vt illis prophanis vſibus violentur. Et-
ſi enim improborum petulantia defunctis nihil incom-
modet, eadem tamen frenanda, & diſciplina Chriſtia-
na legibus coercenda eſt, ne eorum fidem fallere, & iis
inſultare videamur, quorum corpora cum in viuis eſſent,
Spiritus Sancti Templa fuerunt, nunc autem in Chriſto
ſopita quieſcunt.*

DISPVTATIO II.

Cæmeterium quoad ſacrilegium, interdictum, pollutionem, reconciliationem, & immunitatem, an Eccleſiæ æquiparetur?

COemeterium ab Epiſcopo deſignatum & benedi- 41
ctum, ſeu conſecratum Eccleſiæ æquiparatur, &
eadem penè immunitas illi debetur, quæ Eccleſiis con-
ceditur, argum. *cap.* 1. *de immun. Eccleſ.* Boët. Epo *in
tract. de iure immun. Eccleſ. ad cap. cùm Eccleſia* 5. *nu-
mer.* 18. *de immun. Eccleſ.* Ego *d. tract. de Iure Eccleſ.
lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 7. Et ſic æquiparationem hanc quoad
conſecrationem, ſacrilegium, & interdictum agnoſcunt
Paulus Fuſc. *de viſit. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 7. & 8. Piaſte.
in praxi Epiſcop. p. 1. c. 5. *n.* 6. Ludou. Correa *in repet.
cap. inter alia, de immunit. Eccleſ. p.* 2. *num.* 12. *in fine,*
Sum. Dianæ *p.* 1. *verb. Immunitas Eccleſiarum quoad
loca, num.* 4.
Eodem etiam modo polluitur Cœmeterium, atque 42
Eccleſia, gloſ. *verb. pollutio, in cap. vnic. de conſec. Ec-
cleſ. lib.* 6. vbi Archid. *n.* 6. Abb. *in cap. conſuluiſti, n.* 2.
eod. tit. in Decretal. Angel. *verb. Conſecratio Cæme-
terij, n.* 2. Syluest. *in ſum. verb. Cæmeterium, num.* 1. &
q. 1. *n.* 2. Quia copula in Cœmeterio habita, & ſangui- 43
nis, aut ſeminis peccaminoſa effuſio, ſacrilega ſunt. Cor-
dub. *in ſum. queſt.* 12. Nau. *in man. c.* 16. *n.* 3. *verſ. in-
terrogatus,* Henriq. *in ſum. lib.* 2. *de Pœnit. cap.* 6. §. 5.
in commento lit. H. Petr. de Ledeſma *in ſum. p.* 1. *de Sa-
cram. vbi de Eucharistia, c.* 20. Sanch. *de Matrim. lib.* 1.
diſp. 15. *n.* 40. quicquid quoad hunc effectū Cœmeteria

appellatione loci ſacri non comprehendi exiſtimauerint Sot. *in 4. diſt.32. q. vnic. art.3. concl.3.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.1. lib.2. cap.83.n.10.* Fr. Emman. *in ſum.tom.1.cap.24.n.19.* Vega etiam *in ſum.1.p. cap.78. caſu 1.*

44 Sed primum dubium oritur, an & quando Eccleſiâ pollutâ cenſeatur Cœmeterium pollutum, vel è contra? In quo diſtinguendum eſt hoc modo. Aut Cœmeterium Eccleſiæ contiguum non eſt, & tunc ea polluta Cœmeterium non cenſetur pollutum, quia illi acceſſorium non eſt. Aut Cœmeterium contiguum eſt Eccleſiæ pollutæ, ita vt extrema Eccleſiæ tangant extrema Cœmeterij, & tunc polluta, ſeu violata Eccleſia, & Cœmeterium ei contiguum violatur; quia acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, & dignius ac potentius trahit ad ſe naturam minùs digni, & minùs potentis, ex vulgaribus Iuribus; ita probat *cap. vnic. de conſecr. Eccleſ. vel Altaris, lib.6.* reſoluunt Petr. Greg. *in partit. Iuris Canon. lib.4. tit.4. cap.7.* Henriq. *in ſum. lib.9. cap.27. §.5.* Gambarupta *de caſib. reſeru. cap.15. caſu 6.num.10.* plures per Cened. *ad Sextum, collect.11. n.7.* quibus addo Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.10. cap.26. q.13. verſ.5.* Sayr. *de cenſur. lib.5. cap.16. n.28.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi, cap.29.§.6.n.1.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.2. q.39. art.2.* Sanch. *de matr. lib.9. diſp.15.n.23.& 35.* Raguc. *de Miſſa in Eccleſia, q.62. num.2.* Rebell. *de oblig. Iuſtit. p.2. lib.3. ſect.1.num.5. verſ. in parte loci*, Fagund. *in quinque Eccleſiæ præcepta, præc.2.lib.3.cap.14.num.18.* Bonacin. *de Matrim. quæſt.40. puncto vlt. num.11.* Lezana *tom.3. verbo Eccleſia, num.12.*

45 Secundum ſeſe offert dubium reſoluendum, vtrum ſcilicet quando duo Cœmeteria ſunt contigua pariete intermedio, an vno polluto, cenſeatur & aliud pollutum, ſeu violatum? Communis & recepta reſolutio eſt negatiua, etiamſi porta eſſet in pariete, per quam ab vno ad aliud fiat tranſitus, cùm in effectu cenſeantur duo Cœmeteria: ita Syluestr. *in ſum. verb. Cœmeterium*
46 *2.q.2.n.3.* Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.9.cap.6.q.3.* Fr. Ludou. Miranda *d.art.2. in fine*, Lezana *d.tom.3.verb. Cœmeterium, n.4.* Mat. Alter. *de cenſur. tom.2. diſp.3. cap.2. verb.poſtulabit*, vbi *in verſ. hæc difficultas*, tenet quod ſi paries communis, in quo eſt porta, æqualiter extructus ſit in ſolo vtriuſque Cœmeterij, ita vt dimidia pars pertineat ad vnum Cœmeterium, dimidia ad aliud, tunc ſi pollutio in vna parte contingat, illud tantùm erit violatum: ſi autem in vtraque parte fiant, vtrumque polluitur; ſi verò paries, & porta pertinent ad vnum Cœmeterium ſolum, non ad aliud, tunc illud ſolum Cœmeterium polluitur. Vgolin. *d. cap.29.§.6. verſ.excipitur tamen, el 2.* vbi *in verſ.* ait quod ſi in porta, per quam ab vno ad aliud Cœmeterium fit tranſitus, humani ſanguinis, vel ſeminis effuſio fiat, vtrumque polluitur, ſi porta in pariete extructa gratiâ vtriuſ-
47. que facta appareat.

Tertium deinde dubium inſurgit, qualiter Cœmeteria benedici, & conſecrati, ſeu reconciliari valeant? Iam dixi de illius benedictione, & conſecratione *ſuprà n. 33.* modò quatenus ad reconciliationem pertinet, dicendum eſt, illud reconciliari ea ratione qua Eccleſia: nam ſi per Epiſcopum ſolemniter conſecratum
48 ſit, eo polluto, per Epiſcopum reconciliari debet aqua ſolemniter cum cinere, & vino per eum benedicta, *cap. conſuluiſti, de conſecrat. Eccleſ. vel Altar.* Si verò ab Epiſcopo non eſt ſolemniter benedictum, ſed tantùm
49 ad ſepeliendum deſtinatum, per Parochum Sacerdotem poterit aqua exorcizata reconciliari. Ita Doctores *in d. cap.vlt. de conſec. Eccl. vel Altar. in 6.* Azor. *d.cap.6.q.4.* Vgolin. *d.cap.29.§.8.n.4.& 5.* Gaigan. *de iure publico, lib.3.tit.108. n.37. & 38.* pariter reſolutores reconci-
liata Eccleſia reconciliatum cenſeri & ipſum Cœme- 50
terium, etſi Eccleſia polluta illi contigua ſit. Vnde Sacra Congr. Rit. *in Camaracenſi, 9. Februarij 1608. in Pritenſi, 21. Iunij 1632.* cenſuit Cœmeterij conſecrati reconciliationem non eſſe committendam alteri quàm Epiſcopo, quia Cœmeteria conſecrata non niſi per Epiſcopum reconciliari poſſunt, Presbytero verò in Eccleſiaſtica dignitate conſtituto committi poteſt Cœmeterij ſimplex benedictio, quarum declarationum meminit Lezana *in ſum. quæſt. Regul. tom.3. verb. Cœmeterium, num.6.* Ego ipſe *in ſum. Apoſtol. deciſ. collect. 79. num. 1.*

Vnde infero Cœmeterium ſiue coniunctum Ec- 51
cleſiæ, ſiue ab ea ſeparatum, Eccleſiaſtica immunitate gaudere, ita vt in illud confugientes exinde extrahi non valeant. Ita probat *c. cum Eccleſia, de immunit. Eccleſ. gloſſ. verb. Cœmeteria, in d.cap. conſuluiſti, de conſecrat. Eccleſ. vel Altar.* Remig. *de immun. verb. Cœmeterium, ampl.4.* Decian. *tract. crim. lib.6.c.24.n.28.& cap.25. n.10.* Anaſt. Germon. *de ſacrorum immunit. lib.3. c.16. num.30. verſ. de Cœmeterio, cum ſeq.* Cardin. Tuſchus *pract. concl. verb. Eccleſia, concl.10.n.3.* Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.8.c.8.quæſt.6.* Suar. *de Relig. tom.2.lib.3. de immun. cap.8. num.3. & cap.9. num.8.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.1.cap.13. num.2.* Alex. Ambroſ. *de immun. c.10. n.5.* Gambac. *eod. tract. lib.4. cap.3. num.16.* Mat. Ital. *in ſimili tract. lib.1.cap.4.§.7.* Farin. *etiam de immun. n.262. cum ſeqq.* Valaſc. *conſ.81. n.1.* Ludou. Correa *in repet. cap. inter alia, de immun. Eccleſ. p.2. n.12. cum ſeqq.* Machado *en ſu perfecto Confeſſor y Cura de Almas, lib.2.p.3.tract.5.docum.2.n.6. cum ſeq.* Ioan. Ægid. Trullench *in decem Eccleſiæ præcepta, lib.1.c.11.dub.1.n.4.* Sum. Dianæ *p.1.verb. Immunitas Eccleſiarum quoad loca, num.4. & in reſolut. moral. p.6. tract.1. reſolut.6.* Ciarlin. *controu. forenſ. cap.12. num.46.*

Ex dictis pariter colligo, quod ſicut in Eccleſiis ſe- 52
peliri plura hominum genera prohibentur, de quibus Ego ipſe *de Iure Eccleſ. vniuerſ. lib.2. c.10. n.40. cum ſeq.* & latè Henric. Spondan. *de Cœmeteriis, lib.2. p.2. c.5.pag.458. cum ſeq.* aliquando propter reuerentiam, quæ Eccleſiæ debetur, nonnunquam ex rigore diſciplinæ, quia nulla participatio iuſtitiæ cum iniuſtitia, ſecundùm Apoſt. *2.ad Corinth.2. c.6.* cùm nec par ſit vt ſepulchris hi iungantur, qui altero ſæculo diuerſa habitacula excepturi ſunt: interdum, quia deceſſerunt in ipſo notorio peccato mortali abſque eius deteſtatione, vt ſunt meretrices, concubinarij, vſurarij, & alij huiuſmodi, quia cùm non ſint reſurrecturi ad vitam æternam, ſed deſtinati gehennæ, nec iuuentur loci ſanctitudine, haud æquum eſt, vt iis locis condantur, quibus Eccleſia ideo vult Fideles ſepeliri, vt ibi iuuentur ſuffragiis, & orationibus viuentium, & tanquam ſacrum depoſitum ſeruentur, donec reſurgant ad vitam æternam. Ita etiam iidem à Cœmeteriis excluduntur homines, quos enumerat Laurent. Beyerlinck *d. verb. Cœmeterium, pag.288. in fine, & pag.289.* nam quoad ſepul- 53
turam concedendam, vel negandam Iura, & Doctores ſemper de Eccleſiis & Cœmeteriis ſimul mentionem faciunt, vt videre eſt apud Henric. Spondan. *lib.2.p.2. c.6.n.3.* ibi: *Qua quidem in re notandum, cùm agitur de ſepultura Eccleſiaſtica, ſiue Chriſtiana, non omnem prohiberi ſepulturam, ſeu tumulationem, ſed tantùm illam, quæ ab ſpirituali Eccleſiæ authoritate pendet, hoc eſt, quæ fit in loco benedicto, quem Epiſcopus ad vſum ſepulturæ Fidelium ſolemniter conſecrauerit, ſiue ſit COEMETERIVM, ſiue Eccleſia; vel qui Eccleſia, ſiue Paſtorum eius auctoritate, ac recepta conſuetudine, ad illud munus ſpeciatim deſtinatus ſit: Itemque illam, qua corpora, etiamſi non deferantur in huiuſmodi loca,*

deferuntur

deferuntur tamen cum pompa funerali Eccleſiaſtica, cum Pſalmis, cereis, & aliis ſacris, atque ſolemnibus Chriſtianorum funerum caremoniis. Hac enim ſepultura iubentur priuari omnes illi, quot diximus, & qui eam illis impertierint, quà peccant letbaliter, quà etiam excommunicationem incurrunt pro caſus, aut criminis grauitate; & ſi cadauera ſepultorum internoſci queant, exhumanda ſunt, & in profanum locum abjicienda, aliquando etiam COEMETERIVM, ſiue Eccleſia in qua ſepulta fuerint, noua benedictione reconcilianda, vel etiam parietes, & tigna abradenda. Cùm alioquin minimè prohibere conſueuerit Eccleſia, quæ mitius ſemper agere gaudet, quia iidem impij, ac rei in campanis, & locis priuatis ſepulturam à quibuſlibet tam Sæcularibus, quàm etiam Eccleſiaſticis perſonis adipiſcantur, etiamſi locus eſſet contiguus Eccleſia, vel COEMETERIO conſecrato, dummodo non intra locum conſecratum, nec cum caremoniis Eccleſiaſticis, ita tamen vt nullum ſit periculum, aut ſuſpicio alicuius permixtionis, &c.

54 Quartum dubium petit, Vtrùm ad hoc vt Cœmeterium gaudeat immunitatibus Eccleſiæ conceſſis, & dici poſſit locus ſacer & Religioſus, ſufficiat quod in eo repertum ſit ſepeliri corpora mortuorum, ſeu potiùs requiratur, vt ab Epiſcopo ſit conſecratum, vel benedictum? Sufficere quod appareat in eo mortuos ſepultos fuiſſe, ſaltem accedente auctoritate Epiſcopi, per *c. hac, de Relig. domib.* reſoluunt Ioan. Garc. *de expenſ. c.* 8. *num.* 51. *verſ. hodie*, Rot. *deciſ.* 30. *a*. 8. *p*. 2. *recent.* quia, vt tenet Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 110. *à princip.* illatio mortui facit locum religioſum quando fit auctoritate Epiſcopi, pro qua auctoritate ſufficit ſi de licentia Epiſcopi cum officiis conſuetis in eo ſepultus ſit mortuus, Pereg. *de immun. Eccl. capite* 4. *num.* 57. Sum. Dianæ *p.* 1. *verb. Immunitas Eccleſiarum quoad loca, n.* 4. Verùm non ſufficere, quod in Cœmeterio ſepeliantur corpora mortuorum, vt dicatur locus Sacer, & Religioſus, ſed requiri vt ſit ab Epiſcopo benedictum, probat ibi gloſ. *verb. Cœmeterius, de ſepultur.* reſoluunt *ibidem* Anchar. *numer.* 4. Vitalin. *ſub num.* 14. Innoc. *in cap. abolenda, numer.* 2. *in fine, de ſepultur.* Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.* 26. *numer.* 4. Sed Ego in hac quæſtione veram iudico aliorum reſolutionem, qui tenent quod quando à multo tempore citra in aliquo loco cadauera ſepeliuntur cum permiſſione, ac etiam acquieſcentia Epiſcopi, & ab omnibus communiter pro Cœmeterio diu fuerit reputatus, debet præſumi quod locus fuerit deſtinatus ad ſepulturam mortuorum, & inſimul ab Epiſcopo benedictus, licet verè, & realiter benedictione careret. Ita Card. Zabarel. *in d. Clem.* 1. *n.* 10. *in fine*, & *n.* 11. *circa med. verſ. & hoc verius*, Caſtro Palao *in opere morali, tom.* 5. *tract.* 11. *diſput. vnic. puncto* 6. *num.* 16. Rot. *in Cæſaraugustana Dedicationis*, 28. *Februarij* 1625. *coram bona mem. Patriarcha Manzanedo.*

Quintum dubium non minus difficile inſurgit,
55 vtrùm ſi Cœmeterium auctum ſit ſine Epiſcopi auctoritate, in ea parte aucta abſque alia conſecratione, ſeu benedictione Epiſcopi valeant mortui ſepeliri, illaque gaudeat immunitatibus benedicto Cœmeterio conceſſis? Pro parte affirmatiua facit vulgaris regula, quod eadem eſt ratio, idemque ius de re aucta, & de principali, quod augetur, *l. etiam, ff. ſoluto matr.* cum ſimilibus, de quibus Albert. Brun. *in tract. de augmento, q.* 9. Mant. *lib.* 2. *obſeru.* 49. plures per Alphan. *collect.* 448. & poſt Tiraq. & multos alios Garc. *reg.* 302. quibus addo D. Barboſ. *in rub. ff. ſoluto matr. p.* 3. *n.* 66. & plures per me *de axiomat. iuris vſufreq. verb. Augmentum, Axiom.* 24. *à n.* 1. Augmentum enim ſequitur naturã eius cui accedit, *l. ſi ex toto, l. quod in re, §. ſi quis poteſt, ff. de legat.* 1. *l. etiam*, vbi DD. *ff. de Iure dot.* Sixt. *de regalib. c.* 8. *n.* 25. Decian. *reſp.* 60. *num.* 11. *vol.* 3, *& reſp.* 52. *n.* 51. *cum ſeq. vol.* 1. cenſeturque eiuſdem eſſe naturæ, cuius eſt principale, *cap. fin. §.* 1. *de confeſ. prob. l.* 8. *C. de iure dot.* Hond. *conſ.* 106. *n.* 6. Et hinc augmentum rei hæreditariæ cum efficiatur pars eius fundi, cui acceſſit, fingitur etiam eiuſdem fundi fuiſſe, Decian. *reſp.* 52. *n.* 63. *vol.* 1. Regner. Sixtin. *conſ.* 14. *n.* 34. *vol.* 2. Augmentum quoque dotis eodem iure ac priuilegiis gaudebit, quibus ipſa dos, *l.* 26. *§.* 5. *ff. de pact. dotal. l.* 8. *C. eod.* Roland. à Valle *in tract. de lucro dotis, n.* 100. quia priuilegium competens principali, locum habet in eius augmento, Hondcd. *conſ.* 84. *n.* 68. *vol.* 2. Vnde ad hoc propoſitum inferebat Guilletm. de Monte Lauduno, relatus à Cardin. *in d. Clem.* 1. *n.* 11. agens ſpecificè de clauſtro quod de nouo additum clauſtro Religioſorum, dicitur eſſe clauſtrum, & gaudet priuilegio immunitatis.

Contrariam tamen ſententiam meliùs tenent alij, 56
quos refert, & ſequitur Cardin. *n.* 11. & ibi Anchar. *n.* 4. quos etiam ſequutus eſt Vgolin. *de cenſur. tab.* 2.
cap. 9. *§.* 9. *verſ. poſtremò.* Ratio eſt, quia argumentum 57
illud de augmento, quod ſequatur naturam principalis, quod auctum eſt, procedit quando in vtroque eadem eſt ratio, non ita ſi diuerſa detur inter vtrumque, iuxta regulam *l. Papinianus exuli, ff. de minorib.* Rot. *deciſ.* 72. *n.* 4. *p.* 2. *recent.* vbi intelligit dictum illud procedere vbi non viget diuerſa ratio, quæ in hoc propoſito manifeſtiſſima apparet: nam vt Cœmeterium ſit, & ſepultura Eccleſiaſtica dicatur, neceſſarium eſt quod locus auctoritate Epiſcopi deſtinatus ſit ad mortuorum ſepulturam cum ſpeciali benedictione, quam
ſolemnitatem ſupponimus deficere in hac parte Cœ- 58
meterij, quæ aucta eſt, & in ſimili de re aucta bonis maioratuum, ſi expreſsè habita non ſit cum eadem qualitate maioratus, benè explicat Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 3. & 4.

Sextum dubium quærit, an ſicut in Eccleſia cerei 59
incenduntur, ita in Cœmeteriis etiam incendi valeant? Dubitandi causã affert *Canon* 34 *Concilij Illiberitani*, cuius verba ſunt, *Cereos per diem placuit in Cœmeteriis non incendi, inquietandi enim Sanctorum ſpiritus non ſunt. Qui hac non obſeruauerint, arceantur ab Eccleſia communione.* Referunt Garcia Loaiſa *in collect. Conciliorum Hiſpania, ſub Concilio Eliberitano, pag.* 10.
Gab. *Vaſq. lib.* 3. *de adoratione, c.* 7. Steph. Durant. *de* 60
ritibus Eccleſia, lib. 1. *c.* 23. ibi: *Prohibetur accendi cereos ex ſuperſtitione Gentilium, quorum ſuperſtitionem ſpiritus Fidelium dolenter ferebant, eoque nomine inquietari dicuntur: nam & eo Concilio pleraque alia prohibentur ad exſtirpandas & funditus tollendas gentium ſuperſtitiones, quas noui Chriſtiani illis Hiſpania locis tunc retinebant*, &c. Baſil. de Leon. *var. diſp. p.* 1. *q.* 2. *Scholaſtica, pag.* 105. *in fine*, vbi intelligit illa verba *inquietandi non ſunt ſpiritus Sanctorum*, id eſt, non accendantur in cœmeteriis cerei ad Sanctorum inquietandos animos, non quod inquietari animas crediderint Hiſpaniæ Patres, cum vt plenum ſuperſtitione damnauerint, ſed quod id præſtare pollicerentur, quia animas reuocare cereis contendebant, & à quiete in qua morabantur educere, & ad huius lucis vſuram reuocare. Nil eſt quod ab hac expoſitione diſſonet. Inquietandi enim verbo vtitur ſacra Scriptura in ſimili magica euocatione, qua Pythoniſſa animum Samuëlis ſuis adiurationibus educebat, 1. *Regum* 28. Doctiſſimus Ferdinandus de Mendoza ingenij acumine, ac dicendi elegantia longè præſtans octuagenarius adhuc in hoc oppido feliciter viuit, *de confirmando Concilio Illiberitano, lib.* 3. *can.* 34. *cap.* 1. *pag.* 1. *cum ſeq.* qui tamen *cap.* 2. Cereos rebus Eccleſiæ ſacris adhibitos
ſemper in Hiſpania probatos confirmat, & citat Con- 61
cil. Tarraconenſe *c.* 7. quod grauiter in eos Sacerdotes, & Diaconos inuehitur, qui ſingulis diebus Veſperas, &

Matutinas omittunt, nam ex illorum deſidia,& negligentia illud incommodum redundare ait, vt in Eccleſiis luminaria non miniſtrarentur. Grauem etiam pœ-
62 nam proponit Concil. Toletanum XIII.*c.7.* in eoa,qui in odium fratrum Eccleſiæ luminaria extinguerent,vel ſubtraherent. Nec cereos ſolùm, & luminaria accendi in Eccleſiis Hiſpani Epiſcopi voluerunt, ſed redditua Eccleſiaſticos pro his ſuſtinendis aſſignari ; tertiam enim partem oblationum luminaribus Eccleſiæ præſcripſerunt in Concilio Bracharenſi II. *can.2.* in quo etiam *can.5.* decernunt nullam Eccleſiam ab Epiſcopis conſecrari, inſtituique, niſi priùs à fundatore, vt vocant, luminaribus neceſſaria miniſtrarentur.
63 Quomodo igitur ſtatuit Illiberitanum Concilium *citato loco*, Cereos in Cœmeteriis non incendi : cuius verba ſuprà relata multorum intellectus torquent. Fuerunt enim, qui candelarum vſum improbant hu-
64 ius Concilij auctoritate ducti. Verùm Garcia Loayſa, cui debet Eccleſia elaboratam & doctam Hiſpanorum Conciliorum collectionem, Sanctorum nomine Fideles intelligit, quæ quidem nuncupatio olim Chriſtia-
65 nis Fidelibus tribuebatur, vt Paulus ſcribit 1. *ad Corinth.* 1. *Paulus Apoſtolus Ieſu Chriſti per voluntatem Dei, & Timotheus frater Eccleſiæ Dei, quæ eſt Corinthi,cum omnibus Sanctis, qui ſunt in vniuerſa Achaia.* Et *ad Philipp.*1. *Paulus & Timotheus ſerui Ieſu Chriſti omnibus Sanctis in Chriſto Ieſu qui ſunt Philippis, cum Epiſcopis, & Diaconis.* Et *ad Epheſ.*4. *Ipſe dedit quoſdam,* &c. *ad conſummationem Sanctorum*, id eſt Fidelium. *Et 6.*iubet *orare pro Sanctis*. Sic Iudas in Canonica, deprecans ſupercertari ſemel traditæ Sanctis Fi-
66 dei. Additque idem *Loayſa* Concilium noluiſſe huiuſmodi Sanctos, id eſt Fideles, cereos per diem in Cœmeteriis accendere,ne ipſorum ſpiritus, dum Orationis cauſa ad Eccleſiam accedunt, inquietarentur frequentia, & cura immodica cereorum ardentium.
67 Ferdinandus verò de Mendoz.*d.lib.3.cap.3.pag.*10. refert illud ſolùm in hoc Concilio ab Hiſpania Epiſcopis prohiberi, ne interdiu cerei in Cœmeteriis à piis Fidelibus incenderentur, ne lucentibus tot luminibus Gentes de Martyrum ſepulchris redderentur certiores, indéque Sanctorum corpora abducerent, & clericorum ſpiritus maiori cuſtodiæ periculo, & ſollicitudine vrgerentur,& inquietarentur, vt priſco Con-
68 cilij verbo vtar. Olim enim ad conſeruandam Martyrum memoriam, & cuſtodiendas Beatorum corporum reliquias, prudentia & pietate ſingulari Maiores noſtri ſtatuerunt,vt clerici antequam Preſbyteratus,& Diaconatus ordine inſignirentur,per aliquod tempus Cœmeteriis Martyrum adhærerent, cuſtodéſque efficerentur Sanctorum corporum, quæ Gentes illæ idololatræ non immanitate minus quàm religione barbaræ aſſidua cura exquirebant, vt perderent. Et *in fine* ſubdit alios prætereà eſſe tum ingenio, tum iudicio,& pietate graues, qui Sanctorum nomen illic, nec ad Sanctos vita felici de-
69 functos, nec ad Fideles laicos referendum putent, ſed ad Epiſcopos,Sacerdotes & reliquos Eccleſiæ Miniſtros, quorum animos, dum hi miniſtrant,illi Sacra faciunt,nimia cereorum ardentium multitudine impediri, & inquietari Epiſcopos noſtros noluiſſe aiunt, quibus Canonis verba non repugnare affirmat.

DISPVTATIO III.

An licitum, & honeſtum ſit in Cœmeteriis domus, & tabernas mercales, ſiue inſtitorias conſtruere & locare, vt ex reditu ipſarum Eccleſiæ facultates augeantur?

PRo parte affirmatiua facit, quod licèt intra Eccleſiam id prohibitum inueniatur,nihilominus prohibitio hæc non ita ſtrictè obligat pro Cœmeteriis, quia Eccleſiæ conſecratæ, vel dicatæ debetur reuerentia ex Iure diuino, & naturali ; Cœmeteriis autem,vel atriis eiuſdem ſolùm ex priuilegio, ob maiorem Eccleſiarum decentiam,& venerationem ad ipſa per Ius Pontificium extenſo, iuxta doctrinam P.Suar.*de Relig. tom.*1.*lib.*3.*cap.*9. Vnde forſan Caiet. *in ſumm. verb. Immunitas Eccleſiæ violata, pag.* 167. reſoluit ementes, ſeu vendentes in Cœmeterio, ex quo non eſt do- 71
mus Dei, ſed fidelium defunctorum, non peccare mortaliter, ſed tantùm venialiter, & illum refert & ſequitur P. Suarez *tom.* 3. *diſput.* 81.*ſect.* 8. §. *ex hoc, & de Relig. tom.*1. *lib.*3.*cap.*5. *dict.* 2. qui addunt in Cœmeteriis tales venditiones, aut officinas facilè tolerari ſolere à Paſtoribus Eccleſiæ ; quia non videtur totalis irreuerentia, cùm ſolum videatur ſpatium illud dici locum ſacrum quod eſt intra Eccleſiam. Bonac.& ab eo citati *de matrim. quæſt.*4. *puncto vlt.n.*11. Facit quod harum domorum, ſeu apothecarum portæ Eccleſiam, vel reliquum Cœmeterij intrinſecus non reſpiciunt, neque Diuinis officiunt, ſed ad publicas, & prophanas partes, ſeu vel calles portæ ipſæ deueniunt, in quibus negotiationes huiuſmodi exercentur. Denique videtur dictarum domorum, & apothecarum conſtructionem & locationem permitti debere, vt Eccleſiæ redditus augeantur, & maiori ipſius cultui, atque ornatui conſulatur.

Sed his non obſtantibus, negatiua pars mihi verior videtur, & in praxi ſequenda, quæ multis, ſed his potiſſimùm nititur fundamentis.

Primò probatur ex S.Ioan. Chryſoſt. *ſuper Matth.* 72
id eſt, Auctore operis imperfecti *homil.* 38. *ad cap.* 21. *Matth.* refertur *in c. eiciens*,88. *diſt.* ibi : *Eiiciens Dominus vendentes & ementes de Templo, ſignificauit quia homo mercator vix, aut nunquam poteſt Deo placere. Et ideo nullus Chriſtianus debet eſſe mercator, aut ſi voluerit eſſe, proiiciatur de Eccleſia Dei, dicente Propheta: Quia non cognoui negotiationes,introibo in potentias Domini,* &c. & ibi : *Qui autem comparat rem, vt illam ipſam integram & immutatam dando lucretur, ille eſt mercator, qui de Templo Dei eiicitur,* &c. & ibi : *Ideo ergo menſas nummulariorum euertit,ſignificans quia in Templo Dei non debent eſſe nummi, niſi ſpirituales,* id eſt, *qui Dei imaginem, non diabolì portant,* &c. Ratio videtur eſſe, quia in his negotiationibus vtplurimum mendacia, & peccata interuenire ſolent, vt tradit Leo Papa *epiſt.*90.*ad Ruſticum Epiſcopum,c.* 9. relatus *in c. qualitas,*2.*de Pœnit.diſt.*5.ibi : *Quia difficile eſt inter ementis, vendentiſque commercium non interuenire peccatum.*

Secundò probatur ex auctoritate Alexandri II. ſcri- 73
bentis *ad Clerum, & populum Eccleſiæ Lucenſis*, prout refertur *in c. ex multis* 9. 1. q. 3. ibi : *Vnde humani generis Redemptor omnes ementes & vendentes de templo eiiciens, cathedras vendentium columbas euertit, nummulariorum effudit æs, & præcepti ſui auctoritate denuncians & dicens : Nolite facere domum Patris mei domum negotiationis. Illud quoque in eodem facto ſolicitè conſideras, per totum textum ſancti Euangelij nuſquam reperiri Dominum tanta ſeueritate diſtrictâ cenſura iuſtitiæ peccantes corripuiſſe, cùm non ſolum eloquio increpaut, verum etiam facto flagello de funiculis verberans omnes eliminauit de Templo, apertè demonſtrans quod tales negotiatores, non ſicut cæteri peccatores ſunt corripiendi, ſed à Templo Dei, id eſt, à Sancta Eccleſia longius ſunt proiiciendi,* &c.

Tertiò probatur, & melius ex Nicolao Papa relato 74
in cap. nulla 4. 12. *quæſt.* 1. cuius verba ſunt hæc : *Nulla ædificia in atrio Eccleſiæ ponantur, niſi tantum clericorum*, vbi gloſ. *verb. in atrio*, dicit, id eſt, in Cœmeterio. Text.alleg Anton. de Padilla *in l.altius, C. de ſeruit. & aqua*, ibi : *Sed neque iuxta Eccleſiam licebit*

vnquam

vnquam etiam in proprio ſolo ædificare, cap. nulla, 12.
75 q.1. vbi in atrio Eccleſiæ ædificare nemini licet; eſt autem atrium Eccleſiæ quod Cœmeterium vulgò dicimus,
cujus menſuram ſtatuit text. in cap. ſicut antiquitus, 17.
76 q.4. & textus in illo cap. nulla, conuenit lex Regia 24.
tit.32.part.3. Hactenus Padilla. Et ex cap. in illa (leg.
cap. nulla) 12. quæſt. 1. idem colligit Oldrad. conſ.55.
quem refert Angel. de Clauaſio in ſum. verb. Cœmeterium, videlicet quod nulla domus etiam Eccleſiarum
in Cœmeterio ædificari debet.
77 Quartò ex cap. decet 2. de immunit. Eccleſ. lib.6. ibi:
Ceſſent in Eccleſiis, earumque Cœmeteriis negotiationes,
& præcipuè nundinarum, ac fori qualeſcunque tumultus, &c. cum quo concordat l.1. & ibi gloſ.6. tit.11.
part. 5. E otroſi no deuen facer en ella mercado, &c.
Boët. Epo ad cap. cùm in Eccleſia, n.18. de immun. Eccleſ. vbi quod nec lites illic à laicis exercendæ ſunt.
78 Quintò, ex Synod. Trull. quæ ſub nomine ſextæ Synodi circumfertur, vbi ſtatuitur ſub pœna excommunicationis non oportere intra ſanctos ambitus cauponarias officinas, vel quæ fiunt ad aromatum ſpecies
proponendas, vel alias venditiones faciendas, ſuam ve-
79 nerationem Eccleſiis ſeruando, vbi Balſamon docet qui
ſancti ambitus dicantur. Et S. Ioan. Chryſoſt. hom.36.
ad Corinth. jam ſuo tempore hunc abuſum in Eccleſias irrepſiſſe grauiter dolet, ibi: Emere quid, aut mercari lubet? Magis idonea Eccleſia eſt quam forum. Ex
quibus colligit Durant. de ritibus Eccleſ. 1. cap.26. n.7.
in Eccleſiæ foribus, & Cœmeteriis non licere quicquam venale lucri cauſa, niſi ad vſum quidem ſacrificij, vel Eccleſiæ futurum ſit, exponere.
80 Sextò, ex eo hæc eadem ſententia elicitur, quia non
ſunt coarctanda Cœmeteria, ſed relaxanda, & extendenda, cùm S. Ambroſ. lib.2. officior. cap.28. relatus in
cap. aurum 70. 12. q.2. dixerit non minus ad laxanda
ſpatia humandis Fidelium reliquiis, quàm ad Templum
Dei ædificandum, & ad pauperes alendos, ac captiuos redimendos, vaſa Eccleſiæ etiam initiata confringere, conflare, vendere licere. Referunt Henric. Spondan. de Cœmeteriis ſacris, lib.1. p.3. cap.9. prope fin. pag.
214. Anton. Boſſ. de Roma ſubterranea, lib.4. cap.2. pag.
596. vbi etiam allegat cap. ſacris, cap. Parochianos, de
ſepultur. & cap. animarum, eod. tit. in 6. gloſ. in d. cap.
81 cauſam, in illis verbis: Nemo poteſt indignari, quia humandis Fidelium reliquiis ſpatia laxata ſunt, &c. intelligit de cœmeteriis, & gloſſam ſequitur l. Hiſp. 1. tit.14.
p.1. vbi agens propter quas cauſas Eccleſiæ vaſa confringi & vendi licet, ita ait: La quinta para comprar
lugar cerca della para crecer el Cimeterio, vbi Greg.
82 ſic: Ex eodem capite aurum ſumptum eſt, & ad cauſam
vtilitatis iſta etiam cauſa reducitur. Spatioſa igitur
debent eſſe Cœmeteria juxta Eccleſias, Rot. dec. 853.
num.104. p.5. recent. non verò coarctanda, aut profananda.
83 Septimò, idem ſuadetur etiam ex eo quod Cœmeterium conſecratum, & pro defunctorum ſepulturis
deſtinatum, non eſt trahendum ad laicorum habitationem, & apothecam mercium vendendarum; nam ſe-
84 mel Deo dicatum non eſt ad humanos vſus vlteriùs
transferendum, cap. quæ ſemel, 19. q.3. c. veſtimenta, de
conſec. diſt.1. reg. ſemel Deo, de reg. Iur. lib.6. junctis
traditis per Brun. lib.3. de cerem. cap.2. Remig. de
immunit. Eccleſ. ampl.2. Nauar. de ſpol. cleric. §.18. n.7.
85 & 8. & nuncupatim de cœmeterio agens, quod cùm
ſit locus ſacer prophanari non poſſit, cenſuit Rot. in
Vlixbonen. Cœmeterij, 20. Nouembris 1615. coram Eminentiſſ. Card. Pamph. nunc S. D. N. INNOCENTIO X. impreſſa per Farin. deciſ.707. n.4. p.3. recentior. aliàs p.1. poſtum.
86 Hinc ligna Eccleſiæ dedicatæ non debent ad aliud
opus jungi, niſi ad aliam Eccleſiam, cap. ligna 38. de

conſec. diſt.1. quod deſumitur ex Concil. Chalcedon.
apud Burchard. Epiſcop. Vvormatienſ. can.39. lib.3.
Decretorum, in quo ſic habetur: Ligna Eccleſiæ dedicata non debent ad aliud opus jungi, niſi ad aliam Eccleſiam, vel igni comburenda, vel ad profectum in monaſterio Fratribus: in laicorum opera non debent admitti. Azor. inſtit. moral. p.2. lib.9. cap.3. q.11. Suar. 87
de Relig. tom.1. tract. de ſacrileg. lib.3. cap.8. num.5.
Proinde nec etiam cæmenta, & lapides Eccleſiarum deſtructarum in profanos, ſeu laicorum vſus conuerti
poſſunt, d. cap. ligna, 38. diſt. cap. ad hæc, de relig. domib.
Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.1. tit.18.
l.7. de Epiſcop. n.85. Beller. diſquiſ. clerical. p.1. tit. de
clerico debitore, §.14. n.11.
Octauò facit pro hac parte, quod licèt Concil. Tri- 88
dent. ſeſſ.21. de reform. cap.7. conſtitutum fuerit Parochiales Eccleſias ob nimiam egeſtatem collapſas, &
dirutas in prophanos vſus, non ſordidos, erecta tamen
ibi Cruce, conuertendas eſſe; nihilominus diſpoſitio
Cœmeteria non comprehendit, quia facultas Ordina- 89
riis tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis conceſſa Eccleſias Parochiales ſic dirutas profanandi, ad Cœmeteria non extenditur, cum nunquam dirui, aut collabi valeant, & ideo Ordinarium in vim dicti decreti
ea profanare non poſſe, cenſuit Rota in d. Vlixbonen.
Cœmeterij, deciſ. 707. num. 2. & 4. part. 3. recent. 90
Sacris enim locis etiam reuerentiam habendam multis exemplis docemur, quorum aliqua narrat Pater Auguſtinus de Herrera de la origen y progreſſo
en la Igleſia Catholica, de los Ritos y Ceremonias del
Sacro Sacrificio de la Miſſa, lib.1. cap.30. n.4. vbi ait
hæc verba: Quiſo Dios nueſtro Señor moſtrale à vno
de nueſtros Reyes que no era bien faltaſſe à eſta gloria
de ſus Mayores, aun en minima circunſtancia. El Rey
Don Sancho el Mayor de Nauarra y Caſtilla, gran
cazador iua en ſeguimiento de vn Iauali, eſte fatigado
ſe acogio à guarecerſe en las ruinas y paredones de vn
Templo, que auia ſido dedicado à la memoria de S. Antonio Martyr: puſoſe el animal junto al que parecia
auer ſido Altar mayor. El Rey llego, alzo el brazo
para arrojarle el venablo, quedo de tal ſuerte entorpecido que no lo pudo menear: mas reconocido, y admirado qual pudieſſe ſer la cauſa de aquel caſtigo, oro, y
alcanço de Dios nueſtro Señor, que ni aun vn animal ſea
en ellos offendido. El ſiempre Religioſiſſimo Emperador
Carolo Magno perdono à vn Oſſo, que huyendo de ſus
cazadores ſe auia entrado à guarecerſe en el Monaſterio
Mortalenſe. Sin duda à que aſſi ſe veneraſſen las ruinas
de los Templos miro S. Higino Papa, y Martyr (Autor
del texto citato in d. cap. ligna) quando decretò, que ſi alguna Igleſia ſe vuieſe de renouar, ò derribar, que los maderos, y demas materiales viejos no ſe aplicaſſen à otro
ninguno edificio profano, ſino ſe den graciosamente para
reedificar con ellos otra Igleſia, y no haziendola, ſe quemen, como coſa que no ha de ſeruir à otros vſos que al
diuino. A eſte decreto de San Higino añadio el Concilio Calcedonenſe can.23. que las Igleſias y Monaſterios
vna vez fueren dedicados à Dios nueſtro Señor, en
ninguna manera ſe conuiertan en habitacion y vſos de ſeglares, y añade graues penas à los Prelados que lo permiten. Hactenus P. Aug. de Herrera. Ex Hiſtoriographis Hiſpaniæ hæc recenſet de Sancto Rege, qui dicebatur Maior, noſter Ioannes Mariana in ſua hiſtoria
latinè ſcripta, lib.8. cap. vlt. vbi ait: Sub vitæ fine (de
Sanctio loquitur) Palentiam vrbem inſtaurandam curauit, haud magna aliqua ad id occaſione. Bellorum iniuria
multo tempore euerſa jacebat: parietina tantum extabant, & rudera, ſtrageſque lapidum priſcæ ſtructuræ,
ædificiorumque veſtigia: præterea vetuſti operis rude
Templum, quod olim D. Antonij nomini dicatum fuerat.
Sanctius eiuſ tempora ferarum venationibus transigere

locis ſacris, ſed etiã propè illa, nullæ ſint, nec conſtrui poſſint tabernæ mercales, ſiue inſtitoriæ, & ſi conſtructæ fuerint, inde euelli debent, vt piè fuit conſtitutum
101 *l. Regia Hiſpana* 24. *tit.* 32. *p.* 3. ibi: *Otroſi porque la Igleſia es caſa ſanta de Dios, al redeor della no ſe deue hi facer tiendas de mercaderias, ni de otras coſas, ſi non de aquellas que pertenecien à obras de piedad ò de mercedè ſi por auentura fueſſe hi alguna coſa fecha, deue ſer ende tollida*, &c. vbi *Greg. Lop. in gloſſ.* 2. *verbo al rededor*, allegat *d. c. nulla. & l. quicunque* 17. *de operib. public.* quæ eſt *in C. Thedoſ. l. quicumque* 47. *lib.* 5. *tit.* 1. *de operib. public.* dum probat nec Regum palatiis priuatorum domus eſſe adiungendas, Ioan. Gryphiandus cum expurgatione permiſſus, *in tract. de Inſulis*, *c.* 1. *n.* 37.
102 *pag.* 14. ibi: *Vt terra in mari vndique aquis circumdata propriè Inſula dicuntur: ita domus, qua communibus vicinorum parietibus non cinguntur, inſula dicta ſunt. Et hodie domus Principum inſula plerumque ſunt, id eſt à priuatorum domibus diſtincta*, &c. Prout nec etiam Caſtellis, & Ciuitatum muris domus, aut apothecas, ſiue alia ædificia adhærere debere probat *d. l.* 24. in illis verbis, ibi: *E per ende bien aſſi como à los muros de los caſtillos, è de las Villas, no deben arrimar caſas, ni tiendas, ni facer otro edificio ninguno*, &c.

103 Et Montalu. *in d. l.* 24. de ea ſic ait: *Habuit ortum à c. nulla*, 12. *q.* 1. *vbi in Cœmeterio nulla ædificia ponantur*, &c.

104 Idem videre eſt apud magnum illum Antonium Auguſtinum Archiepiſcopum Tarraconenſem, antiquis comparandum, multis noſtræ ætatis merito præferendum, *in epitom. Iuris Pontif. pars.* 1. *lib.* 13. *tit.* 2. *c.* 3. ex Eugenio II. & Leone IV. Pontificibus Romanis *in Synodo Rom. cap.* 24. bis verbis: *Sunt quædam pia loca, vt prafertur in diuerſis regionibus inuenta, qua tam impia ſolicitudine, & Sacerdotibus deſtituta, nulloque debito ibidem reſonante exiſtunt officio, vt cùm ſint pro ſola Dei laude conſtituta, diuino obſtante Oraculo, Domus mea Domus orationis eſt, nunc autem, vt alia domus vilitate ſacularium hominum ſordere inueniuntur.*

Ordinis Sancti Hieronymi Hiſpaniarum.

Religio S. Hieronymi gubernatur triplici genere legum, videlicet Conſtitutionibus, Extrauagantibus, & Rotulis. Ordinationes, ſeu rotuli facti à Reuerendiſſimo P. Generali, & Definitoribus an expirent elapſo triennio, & alia dubia circa hoc diſcutiuntur, & quantum durent?

VOTVM CIV.

Doctiſſimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarij ac in Nunciatura Hiſpaniarum Iudicis Apoſt.

1 *Religio S. Hieronymi gubernatur Conſtitutionibus, Extrauagantibus, & rotulis.*
2 *Conſtitutiones ſunt leges primitiua & fundamentales.*
3 *Extrauagantes dicuntur qua iam propagato Ordine condita fuerunt.*
4 *Rotuli appellantur mandata quadam, & Ordinationes Capituli Generalis.*
5 *Rotuli non durant vltra triennium, niſi in tribus Capitulis generalibus confirmati fuerint.*
6 *Profeſſi ad actus capitulares admitti quando debeant?*
7 *Quaſtio proponitur.*
8 *Statutum, ſeu lex temporalis elapſo tempore expirat.*
9 *Regula Cancellaria Apoſt. mortuo Papa expirant.*
10 *Statutum nouum temporale elapſo tempore ceſſat eo magis quando eſt correctorium aliorum veterum.*
11 *Rotulus ceſſat vbi rotulantes à ſuis officiis abſoluti ſunt.*
12 *Rotuli obſeruantia an duret vſque ad conſummatam electionem? & n.* 13. *&* 14.
15 *Quaſtio alia proponitur.*
16 *Capacitas perſonarum attenditur ſecundum tempus, quo actus ad perſonas applicatur.*
17 *Quaſtio tertia proponitur.*
18 *Proprietas abſorbet poſſeſſionem.*
19 *Definitio Capituli generalis de anno* 1641. *refertur.*
20 *Quaſtio proponitur.*
21 *Declaratio non eſt noua diffinitio, ſed antiqua diſpoſitionis explicatio.*
22 *Electio quando caſſatur ob vitium perſona electi; citatio adhiberi debet.*
23 *Electionis in caſſatione iudicialiter eſt procedendum quando caſſatur ob vitium perſona, ibidem.*
24 *Electio quando caſſatur ob defectum forma, electus non remanet ineligibilis.*
25 *Addens, minuens, vel alterans non dicitur ſtare in puris terminis declarationis.*
26 *Ambitio ſæpè pia pectora inuadit.*
27 *Electio etiam digni citra vitium perſona multis viis poteſt caſſari.*
28 Clem. eaiui, §. demùm, de verb. ſignif. *communis eſt omnibus Religionibus.*
29 *Confirmatores quando ex priuata ſcientia poſſunt confirmare, vel infirmare electionem?*
30 *Confirmatio, ſeu infirmatio electionis vbi defertur conſcientiis Confirmatorum, eorum dicto eſt fides adhibenda, nec poteſt moueri quaſtio quod malè egerint.*
31 *Obſeruantia eſt Conſtitutionum interpres.*
32 *Obſeruantia attendenda.*

1 SAcra religio ſancti Hieronymi gubernatur legibus, & ordinationibus in triplici differentia, videlicet conſtitutionibus, extrauagantibus, & rotulis.

2 Conſtitutiones enim ſunt leges primitiuæ, & fundamentales vſque ab initio, & limine naſcentis religionis ortæ, habentes tractum ſucceſſiuum perpetuum, & ad perpetuam obſeruantiam emanatæ.

3 Eatrauagantes verò dicuntur, quæ ſucceſſiuis deinde temporibus, & pro eorum occurrentia, & opportunitate, iam propagato ordine, ad maiorem regularis ſtatus, & vitæ monaſticæ obſeruantiam conditæ fuerunt: pro reformatione ſcilicet, & ſupplemento ſeu declaratione veterum conſtitutionum, in iis quæ defectuoſæ videbantur. Et hæ quidem ad inſtar conſtitutionum perpetuæ ſunt, & inuiolabiliter ad perpetuam obligant obſeruatiam. Verùm in eo potiſſimùm differunt à conſtitutionibus, quod eatrauagantes, ad hoc vt pro legibus perpetuis habeantur, neceſſe eſt quod in tribus Capitulis Generalibus, ſiue continuis, ſiue interpolatis, ordinatæ, & ſtabilitæ fuerint, vt apertè legitur *in conſt.* 8. *& in proœm.* §. 3.

4 Rotuli denique appellantur mandata quædam, & ordinationes Capituli Generalis, quæ in dies ad eoſdẽ effectus augẽdæ diſciplinæ regularis, & pro interpreta-

 tione

tione conſtitutionum , & extrauagantium fieri ſolent. Et licet rotulus parum aut nihil differat à conſtitutionibus,& extrauagantibus auctoritate, tamen plurimùm ab eis diſtat duratione ; quia rotulus non durat vltra triennium , ſed imò eius præciſa obſeruantia circumſcribitur eo tantùm tempore , quo durat poteſtas ſuo-
5 rum conditorum , vt legitur *in proœm. §. fin.* ibi : *No obligan mas de por el tiempo que dura el poder de los que las mandaron.* Et *in annot. vlt. ad d. conſt.* 8. dicitur, quod in quinque Capitulis Generalibus ordinatū fuit, *que ſolo tienen fuerza de ley por aquel trienio en que ſe ordenaren, y de ay adelante ſiruiran de conſejo, y direccion en los negocios que occurrieren.* Cæterùm ſi in aliis duobus Capitulis Generalibus confirmati fuerint, tunc ordinationes, ſeu rotuli iſti tranſeunt in extrauagantem , & habent vim legis perpetuæ , vt *in eadem conſt.* 8. *& ibidem in Extrauag.* ibi . *Queremos, y determinamos , que lo que ſe ordenare en alguno Capitulo General , y ſe confirmare por otros dos Capitulos ſiguientes , que lo por extrauagante , y tenga fuerza de ley , con tal , que ſe proponga à la orden todas tres vezes, y venga la mayor parte en que quede por extrauagante.* Et idem legitur *in proœm. paragr.* 4. *in fine.*

6 His ita pro clariori intelligentia præhabitis, ſupponitur etiam quod in vltimo Capitulo Generali de anno 1642. inter alias edita fuit ſequens ordinatio.

Que de aqui adelante ningun monje tenga voto en capitulo, aſta tener cumplidos diez años de habito, loqual ſe propuſo à la orden , para que quedo por extrauagante , y vino en ello , &c. Etenim ante ordinationem iſtam , ad quoſlibet actus capitulares admittebantur, etiam recenter profeſſi, dummodo in ſacro ſubdiaconatus ordine eſſent conſtituti, vt patet ex *conſt.* 42. Deinde *in Extrauag.* 2. *eiuſdem conſt.* ſtatutum fuit , ne actus Capitulares admitterentur , niſi qui in ſacris exiſterent & poſt quadriennium à ſuſceptione habitus, poſtmodum verò *in Extrauag.* 4. *ad eandem conſt.* 42. diſpoſitum fuit , ne admitterentur, niſi poſt ſexennium impletum , & poſt ſacri Ordinis ſuſceptionem , vt *ibidem* videre eſt, & bene ibi aduertit *annot.* 1. Poſtremò de anno 1642. facta fuit prædicta ordinatio , quæ decem annos requirit à die ſuſceptionis habitus , & propoſita fuit toti Ordini (fuit enim rotulus) vt ſcilicet ſuia loco & tempore maneat pro Extrauaganti.

7 Quæritur ergo primò, an huiuſmodi ordinatio, ſiue rotulus expiret elapſo triennio , ita vt in proximo futuro Capitulo Generali celebrando poſſint,& debeant admitti ad actus Capitulares ij , qui non plus , quàm ſexennium impletum Religionis habent , & ſunt in ſacris conſtituti.

8 Et reſpondetur omnino admitti debere , quia ſtatutum, ſeu lex temporalis , elapſo tempore expirat , *cap. non eſt vobis, & ibi gloſſ. verb. donec, de ſponſ.* Gemin. *conſ.* 93. *n.* 4. *& ſeq.* Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell. §. proœm.* 5. *à num.* 3.

9 Præſertim quando ſtatutum recipit auctoritatem à ſtatuentibus pro ſolo tempore ſuæ poteſtatis , quia ceſſante tali ſtatuentium poteſtate , neceſſe eſt , vt ceſſet etiam vis, & poteſtas ſtatuti , vt patet ad oculum. Et ſæpè videmus *in regul. Cancell. Apoſtolica*, quod mortuo Papa expirant. Gonz. *vbi ſupr. d. §.* 5. *n.* 2. vbi plura cumulat ad propoſitum.

10 Et eo magis , quando ſtatutum eſt correctorium aliorum veterum ſtatutorum , quia tum omnino ceſſat nouum ſtatutum, & ſtatur antiquo vim legis habenti, Put. *deciſ.* 492. *num.* 3. *lib.* 2. Creſcent. *deciſ.* 3. *n.* 4. *de priuileg.* Pariſ. *conſ.* 18. *ex n.* 7. *lib.* 4. Gonz. *d. §.* 5. *numero* 78.

11 Vnde cùm de tempore electionis celebrandæ , ſtatuentes, ſeu rotulantes, qui prædictum rotulum condiderunt, iam ſint ab eorum oneribus, & poteſtate abſoluti , ſequitur quod talis rotulus ceſſauit , ex dictis ſupra *n.* 4. quodque ſtandum eſt Extrauaganti de ſexennio diſponenti, ex dictis *n.* 6.

Nec dici poteſt , quod rotulus debet durare ſaltem 12
vſque ad conſummatam electionem de proximo faciendam , cùm aliàs talis ordinatio , ſeu rotulus redderetur inefficax, & ad nihilum deſeruiret.

Quia reſpondetur , rotulum fuiſſe factum à Reue- 13
rendiſſimo P. Generali, & Diffinitoribus, tunc exiſtentibus , quorum omnium facultas , & poteſtas penitus ceſſat , facta deputatione nouorum Diffinitorum, iuxta formam *conſt.* 7. quæ functio peragitur ante electionem noui Generalis , & ſic ceſſat etiam rotuli obſeruantia, ex ſuperiùs dictis *n.* 4. 6. *&* 11.

Nec efficax remanet , cùm imò plurima operetur, 14
& inter alia, quod eueniente vacatione Prælaturæ Generalis ante completum triennium per obitum, promotionem, renunciationem, ſeu aliàs rotulus adhuc durat. Item voces Capitulares (quæ in rotulo ante decennium prohibentur) non ſolùm præſtantur in electione Prælati, verùm etiam in pluribus aliis rebus, & actibus Capitularibus, quæ quotidie ſe offerunt. Præterea rotulus in vno Capitulo editus tendit in Extrauagantem, ſi in aliis duobus Capitulis fuerit confirmatus , vt diximus ſuprà *dicto n.* 4. Et propterea, quamtumvis elapſo triennio ceſſet eius poteſtas, multum tamen operatur ad effectum recipiendi confirmationem in aliis duobus Capitulis , vt poſſit tranſire in Extrauagantem , cùm aliàs neceſſe ſit, vt rotulus eſſe incipiat , & ſtabiliatur, vt ſuo tempore confirmetur , & robur legis perpetuæ obtineat , & ea fuit intentio rotulantium ibi, *para que quede por extrauagante*, &c.

Secundò quæritur, an ij, qui durante præſenti trien- 15
nio compleuerunt ſexennium habitus , debeant admitti poſt ceſſationem rotuli.

Reſpondetur, omnino etiam admitti debere, quia ſa- 16
tis eſt, quod de tempore electionis rotulus iam ceſſauerit, & ipſi inueniantur capaces iuxta diſpoſitum de ſexennio *in dicta Extrauag.* 4. *ad conſt.* 42. In conſiderанda enim perſonarum capacitate, vel incapacitate, debet attendi tempus, quo actus ad perſonas applicatur, vt per text. *in c. poſt ceſſionem, de probat.* tenet *ibid.* Felin. *ſub n.* 8. cuius doctrinam ſæpiùs Rot. canonizauit in pluribus deciſ. relatis per Loter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 40. *n.* 129. Aliàs autem daremus in rotulo effectum contrarium, nempe ceſſationem, & operationem, quod eſſet abſurdum, & multò abſurdius, ſi poſt eius ceſſationem tolleret effectum Extrauagantis , quæ eſt lex perpetua reuiuiſcens per ceſſationem rotuli , vt per Put. Creſc. Pariſ. & Gonz. *vbi ſupr. n.* 10.

Tertiò quæritur , an qui durante præſenti triennio 17
ſexennium habitus impleuerunt , & deinde poſt prædicti rotuli ceſſationem conſtituendi ſunt in poſſeſſione actuum capitularium, poſſint etiam per nouum rotulum deſuper faciendum prohiberi , ne ante integrum decennium habitus admittantur ?

Reſpondetur, poſſe quidem prohiberi, non obſtante 18
eorum poſſeſſione. Quia cùm talis rotulus à toto diffinitorio futuri Capituli ſit proponendus, & ab vniuerſo ordine approbandus, negari non poteſt, quin talis ordinatio fieri poſſit. Generale enim Capitulum, in quo totus ordo repræſentatur, habet facultatem faciendi huiuſmodi ordinationes , & in ſpecie videmus, quod ius quæſitum quoad proprietatem , quod habebant recenter profeſſi, vt ad actus capitulares admitterentur , ex *d. conſt.* 42. fuit ſublatum per *Extrauag.* 2. & deinde per *Extrau.* 4. *ad eandem conſt.* vt ſuperiùs vidimus *n.* 6. vnde ſi potuit hoc fieri reſpectu proprietatis , multò magis fieri poterit reſpectu poſſeſſionis , cum regulare ſit, quod proprietas abſorbet poſſeſſionem, *cap. cum dilectus*,

lictus, de cauſ. poſſeſſ. & prop. Gratian. *diſcept.* 898. *n.* 19. Rot. *coram Seraph. dec.* 1484. *n.* 8. Poſt. *de manut. obſeruat.* 108. *n.* 24.

ALIA CONSVLTATIO EIVSDEM.

19 IN eodem Capitulo Generali de anno 1642. fuit diffinitum, vt ſequitur: *Item en quanto à lo que diſpone en la extrauagante primera, en la conſtitucion primera, y en la conſtitucion 70. que los Deſinidores del Capitulo General, y los deputados del Capitulo priuado confirmen, ò infirmen, apprueben, ò reprueben la eleccion del Prior de San Bartholome, como vieren que conviene, ò ſegun ſus conſciencias: declaramos, que eſto ſe de entender, y ſe entiende conforme al derecho comun, con pleno conocimiento de cauſa, citado el electo, y no en otra manera alguna, lequal ſe de entender anſi miſmo en las elecciones de los Priores*, &c.

20 Quæritur igitur an iſta diffinitio ſit verè, & propriè rotulus, ita vt durare non poſſit vltra triennium, id eſt, poſt dimiſſa officia ſuorum Diffinitorum.

21 Reſpondeo hanc ordinationem, ſeu diffinitionem non eſſe verè rotulum, ſed declarationem, ibi, *declaramos que eſto, que ſea de entender*, &c. Vnde facilè crederem, poſt triennium non expirare. Declaratio enim non eſt noua diffinitio, *l. heredes palam, §. ſi quid, ff. de teſtam. l. adeò, §. videtur, ff. de acquir. rer. dominio, Clement. exiui, §. harum declarationum, de verborum ſignif. gloſſ. verb. de nouo, in cap. per ſuas, de donat.* Oldrad. *conſil.* 224. *num.* 10. *& conſ.* 318 *in fin.* Sed antiquæ, & obſcuræ diſpoſitionis explicatiu. Dec. *in l. edita, n.* 47. *C. de edend.* Pariſ. *conſ.* 65. *num.* 5. *& ſeq. vol.* 1. Ruin. *conſ.* 224. *num.* 6. *vol.* 1. Socin. iun. *conſ.* 95. *n.* 72. *&* 76. *vol.* 3. Et quemadmodum antiquæ conſtitutiones ſunt perpetuæ, ita etiam illarum declarationes, quia declarans non mutat eſſentiam, aut naturam diſpoſitionis. Rol. *conſ.* 15. *n.* 27. *vol.* 3. Decian. *conſ.* 8. *n.* 221. *vol.* 1. *& conſ.* 6. *n.* 30. *lib.* 4. Menoch. *conſ.* 331. *n.* 100. *& conſ.* 360. *n.* 5. *& conſ.* 443. *n.* 71.

22 Verùm iſta noua diffinitio, quatenus ſe refert ad ius commune, indiget etiam ſua declaratione, nempe quod tunc demùm in caſſatione, ſeu infirmatione electionis plena cauſæ cognitio, & electi citatio adhiberi debeat, quando electio caſſatur ob vitium perſonæ, iuxta terminos *cap. ſuper eo* 12. & ibi gloſ. *verb. non vitio perſonæ, de elect.*

Vbi exemplificat in electione caſſata ob prætenſam electi irregularitatem oppoſitam, illegitimitatem, vel aliquod crimen ſibi obiectum, quibus caſibus neceſſe eſt de iure proceſſum compilare, & electum citare, vt ſuas afferat defenſiones. Et ratio eſt, quia tunc electus
23 in iudicio ſuccumbens manet ineligibilis, vt docet gloſ. *ibidem*, & propterea præciſè iudicialiter procedendum eſt, ſecundùm iuris terminos, vt bene in propoſito Valenz. *conſ.* 44. *n.* 3. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 96. *num.* 15. Et in terminis Rodrig. *quæſt. reg. tom.* 2. *q.* 32. *art.* 12. Portel. *tom.* 2. *reſponſ. moral. part.* 2. *caſu* 4. *num.* 4. Et lato calamo, loquendo in indiuiduo de his conſtitutionibus, & Extrauagantibus Ordinis ſancti Hieronymi diximus, apud Vota deciſiua D. Barb. *vot.* 36. *ex n.* 11. vbi ibidem tenuimus, quando tacitè, & complicato modo Confirmatores denegant confirmationem, percutiendo perſonam electi, veluti cum confirmatores dicunt electoribus, quod alterum eligant, vel quod pro electo ſuffragia non præſtent.

24 Secus autem, quando electio caſſatur ob defectum formæ, vel alicuius ſolemnitatis, quia tunc æquum nõ eſt, vt deſuper proceſſus compiletur, aut citetur electus, cum ex tali caſſatione non maneat ineligibilis, vt expreſsè dicit text. *in d. cap. ſuper eo*, ibi, *quod ſi prior electio, non vitio perſonæ, ſed modo electionis caſſatur, promotionem eius in eadem etiam Eccleſia non debeat impedire, de elect.*

Aliàs enim nulla eſſet caſſatio, quæ litibus non im- 25
plicaretur, quod ſacri Canones, & vniuerſæ Regularium conſtitutiones abhorrent, increpante Apoſtolo 1. *ad Corinth. cap.* 6. ibi, *quare non magis iniuriam accepiſtis*, &c. *& quare non magis fraudem patimini*, &c. & vix fieri poſſet aliqua electio, ſi illis non foret inuoluta. Et ſi hoc caſu infirmatæ electionis ex defectu formæ proceſſus deberet compilari, vtique definitio in vltimo capitulo facta non eſſet iuri communi conformis, nec eſſet antiquarum conſtitutionum declaratio, ſed imò diceretur noua diſpoſitio, quia ex quo addit, minuit, vel alterat, non dicitur ſtare in puris terminis declarationis. Rom. *conſ.* 45. Socin. ſen. *conſ.* 49. *n.* 5. *vol.* 1. Calderin. *conſ.* 237. *aliàs* 56. *de præbend. in principio.*

Tota ergo difficultas reducitur ad id, quando in ambiguo manet cauſa caſſationis, vtrùm ex defectu formæ, vel ob vitium perſonæ facta fuerit, an ſcilicet eo caſu proceſſus debeat compilari, & citari electus.

Et quidem negatiuè videtur reſpondendum, quia 26
electus eo caſu nequaquam credere debet, ad ſui iniuriam caſſatam fuiſſe electionem, ſed ob bonũ commune Religionis, & ad maiorem illius profectum, vt bene D. M. Barboſ. *vot.* 4. *n.* 39. *& ſeqq.* vbi plura cumulat. Aliter enim ſentire redolet ambitionem, quæ ſæpè pia pectora inuadit; nam vt ait D. Ambroſius *ſuper Luc. ſæpè quos vitia nulla delectant, quos nulla poteſt mouere luxuria, nulla auaritia ſubuertere, facit ambitio criminoſos*: & ſapienter Euſeb. *homil.* 4. *ad Malach.* ibi: *Quid, inquam, prodeſt ſi in habitatione ſilentium ſit, & in habitatoribus tumultus, & colluctatio paſſionum?* Diuus quoque Bernard. *ſuper cant. ſerm.* 29. ibi, *non legiſtis in regula veſtra, quod quicquid fit ſine voluntate, vel conſenſu Spiritus & Patris, vana gloria deputabitur, non mercedi?* Diuus Auguſt. *epiſt.* 5. ibi, *concordia ciuitates conſtruuntur, fornet Religio, valet æquitas, pollet humanitas, florent diuinarum diſciplinarum ſtudia.* D. Petr. Chryſolog. *ſerm.* 53. ibi, *pax perfectæ eſt ſanctitatis, iuſtitia regula, magiſtra doctrina, morum cuſtodia, atque in rebus omnibus laudabilis diſciplina.* Et plura D. Greg. Nazianz. *orat.* 33. *in fin.*

Nec propterea electus manet ineligibilis, vel alioqui 27
notatus, quia eſſet iudicium temerarium dicere, quod talis electus iudicabitur ſuſpectus, vel infamatus de aliquo crimine, cùm aliàs citra vitium perſonæ multis viis poſſit caſſari electio, etiam digni. Bañez *de iuſt. & iur. q.* 67. *art.* 2. *in reſp. ad* 2. & dixi *d. vot.* 36. *n.* 22. Humiliter enim, & fortiter ſe gerere debet talis electus, nec hominum dicteria attendere, quia vt docet D. Hieronymus *in epiſt. ad Pammach.* Prima virtus Monachi eſt contemnere hominum iudicia.

Quod autem hoc relinquendum ſit confirmatorum 28
conſcientiis, comprobatur tum ex diſpoſitione iuris, vt *in Clement. Exiui, §. denium, de verb. ſignif.* ibi, *confirmetur, ſeu infirmetur, prout ſecundùm Deum viſum fuerit expedire*, &c. cuius text. deciſio, licèt pro Seraphicen ordine condita ſit, attamen ex quo eſt in corpore iuris inſerta, & eius ratio generalis omnes comprehendit, omnibus quoque Religionibus neceſſe eſt, vt fiat communis, vt per Bart. & alios tenet D. M. Barboſ. *d. vot.* 4. *n.* 33.

Tum etiam ratione, quia quemadmodum electores 29
liberè eligunt, quem iudicant dignum ſcientia priuata, ita etiam confirmatores ex eadem priuata ſcientia poſſunt confirmare, vel caſſare electionem, quando non tangitur perſona electi, nec alius coelectus concurrit. D. M. Barboſ. latè *d. vot.* 4. *ex n.* 25. *præſertim n.* 33. qui plurima congerit, & de iure Eccleſ. *lib.* 1. *c.* 19. *n.* 151.

Tum

30 Tum & tertiò, qvia idem diſponitur *in d. Extrauag. 1. ad Coronib. 1.* ibi: *Rogamos y amoneſtamos a los Padres diffinidores, quẽ en la eleccion del General no confirmen, ſalno a perſona que ſea ſufficiente para regir la Orden, cerca de loqual eſtrechamente les encargamos las conſciencias*: & in *d. conſt. 7.* ibi, *confirmen o infirmen ſegun les pareciere que conuiene.* Etenim ſi in hoc caſu proceſſus foret compilandus, conſtitutiones non ita ſtrictè negotium conſcientiis confirmatorum committerent, & tamen iſta conſcientiaria commiſſio aliquid debet operari, cùm aliàs, ſi per tramites iuris, & proceſſu compilato caſſario fieri deberet, otioſa eſſet talis cõmiſſio, cum de iure etiam inſit. Quando verò conſtitutiones (vt in caſu noſtro) deferunt confirmationẽ, ſeu infirmationem conſcientiis confirmatorum, eorum dicto eſt fides adhibenda. Maſc. *de prob. concl.* 414. & non poteſt moueri quæſtio, quod malè egerint. Sanch. *de matr. lib. 3. diſp. 10. n. 13.* nec requiritur citatio, imò abſque ea procedere poterunt. Tiraquel. *tract. res inter alios acta, verſ. limita quintò*, minuſqua erit neceſſaria iudicialis probatio. Sanch. *lib. 3. diſp. 8. n. 4.* Sed cognitio ex priuata ſcientia reſultans ad id erit omnino ſufficiens, vt bene in puncto D.D. Barboſ. *d. vot. 4. n. 26.*

31 Tum denique, quia ſtylus, & obſeruantia huius ſacræ religionis fauet iuri confirmatorum, ex quo (vt ſupponitur) ſæpe ſæpius, ex ſola priuata, & extraiudiciali
32 ſcientia electiones infirmarunt. Quæ obſeruantia, cum ſit conſtitutionum interpres, ad *l. ſi de interpretatione, ff. de legib. c. cùm dilectus, de conſuetud.* plurimùm eſt attendenda, vt in terminis noſtris D.D. Barboſ. qui plures allegat *d. vot. 4. n. 37.* etiamſi eſſet contra ius, Abb. *in c. cùm terra, n. 1. verſ. ſed conſuetudo, de elect.* Rot. *quæ alios refert, deciſ. 65. num. 1. p. 1. recent.* & ipſemet dixi *d. vot. 36. n. 24.*

33 Ex quibus videtur eſſe deferendum confirmatorum conſcientiis, quando in ambiguo manet cauſa caſſationis, electionis, & neque expreſsè, neque tacitè honor electi infringitur. Saluo in omnibus meliori iudicio. Matriti die prima Maij 1645.

Bracharen. Theſaurariæ.

Clauſula, *adhuc per obitum*, acceſſoriè ſtat ad vacationem narratam. Expreſſo & narrato principaliter vno modo vacationis, ſi fiat poſtea expreſſio de aliis, tenetur impetrans iuſtificare primum modum vacationis, ſaltem de facto: Vacatio dicitur conſumpta per prouiſionem expeditam in forma gratioſa. In litteris prouiſionis reſignatarij neceſſarium non eſt mentionem facere de reſeruatione penſionis.

VOTVM CV.

Doctiſſimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarij, & in Nuntiatura Hiſpaniæ Iudicis Apoſt.

1 *Papa Doctorem Barboſam prouidit de Theſauraria S. Eccleſiæ Vimaranenſis in forma gratioſa.*
2 *Renuntiat cum reſeruatione annua penſionis ducentorum ducatorum auri de Camera.*
3 *Collatio datur reſignatario cum clauſ. adhuc per obitum Ioannis, quia nondum reſignans poſſeſſionem obtinuerat.*
4 *Reſignatarius cum recuſaſſet penſionem ſoluere, ſuccubuit.*
5 *Dubia diſputanda proponuntur.*
6 *Vacationis vno modo principaliter narrato, ſi fiat poſtea expreſſio de aliis, tenetur impetrans iuſtificare primum modum vacationis, ſaltem de facto.*
7 *Clauſ.* Sine per obitum Ioannis, *eſt acceſſoria ad reſignationem narratam.*
8 *Vacatio dicitur conſumpta per prouiſionem expeditam in forma gratioſa.*
9 *Prouiſio in ſupplicatione regiſtrata, etiam litteris non expeditis, ſufficit ad effectum conſumendi vacationem.*
10 *Ceſſio quæ dicatur, & quæ reſignatio, & in quo differant?*
11 *Reſignans quando ad titulum beneficij reſignati fuit ad ſacros Ordines promotus, tenetur in reſignatione facere de hoc mentionem, aliter reſignatio eſt nulla.*
12 *In litteris prouiſiuis nunquam, vel rarò fit mentio de penſione reſeruata.*
13 *Litteræ reſignationis non expediuntur in Cancellaria, vel Camera Apoſtolica, niſi conſtiterit quod conſenſus ſunt præſtiti & extenſi.*
14 *Relatum in ſupplicatione ceſſionis habetur pro narratiua cedentis, & ceſſionarij.*
15 *Conſentiens in vna parte, videtur approbare, & ratificare omnia contenta in aliis.*
16 *Supplicatio, quæ dicitur matrix, priùs attendi debet quàm Bulla.*
17 *Litteræ à ſupplicatione recipiunt paſſiuam interpretationem.*
18 *Expeditores Bullarum non poſſunt præiudicare ſupplicanti.*

CVm aliàs in menſe Apoſtolico vacaſſet Theſauraria Vimaranenſis per obitũ q. Ioannis Nogueira, 1
S.D.N. illã contulit D. Doctori D. Auguſtino Barboſæ, & litteræ fuerunt deſuper expeditæ in forma gratioſa, in quibus Papa dicit, *conferimus, & prouidemus*, ita vt vacatio per obitum Ioannis fuerit omnino conſumpta, & conſequenter expirauerit reſeruatio.

Poſſeſſione tamen adhuc non habita, D. Doctor ceſ- 2
ſit & renuntiauit prædictæ dignitati in manibus Sanctiſſimi, & in fauorem Balthaſaris Diaz, cum reſeruatione annuæ penſionis 200. ducatorum auri de Camera, & cum ſolita clauſula, *non aliàs, aliter, neque alio modo*.

In ſupplicatione autem huiuſmodi ceſſionis petitur 3
collatio ad fauorem Balthaſaris, & fuit addita clauſula, *Adhuc per obitum dicti Ioannis*, & non fuit appoſita clauſula, *quod dictus Auguſtinus vnà cum dicta penſione commodè viuere poteſt*. Et ita ſub eadem data, & ex ventre eiuſdemmet ſupplicationis fuerunt expeditæ binæ litteræ Apoſtolicæ, aliæ ſuper prouiſione Balthaſaris cum prædicta clauſula, *adhuc per obitum Ioannis*, & ſine vlla mentione penſionis; aliæ verò ſuper reſeruatione eiuſdem penſionis ad fauorem D. Doctoris Barboſæ, cum clauſulis & decretis ampliſſimis, & prægnantiſſimis, ad effectum exigendi, ac etiam cum ſpeciali & expreſſo decreto regreſſus, & ſeu ingreſſus, & acceſſus in euentum non ſolutionis.

Cum ob non ſolutionem lis acriter ventilata fue- 4
rit in ſacro Rotæ Auditorio, & in aliis Hiſpaniæ & Luſitaniæ Tribunalibus, ſemper prædictus Balthaſar ſuccubuit, & vbique fuit vniformiter cognita iuſtitia D. Doctoris Barboſæ, adeò vt vix aliquis doctus extiterit, qui de ea pleniſſimè non fuerit informatus, cum pro cauſæ defenſione doctiſſimam praxim exigendi pẽſiones, vbique celebrem nuper ediderit. Et denique vi-

gore

gore prædicti decreti ſuper ingreſſu & acceſſu, fuit pacificè in poſſeſſionem immiſſus.

5 Cæterùm aduerſarius nihil non tentans adhuc non acquieſcit. Prætendit enim, quod ex quo obtinuit gratiam ſuæ prouiſionis cum clauſula, *Adhuc per obitum*, poteſt ſupplantare reſeruationem penſionis, præſertim cùm in eadem prouiſione nullâ mentio de penſione facta fuerit. Et quod plus eſt, aſſerit quod gratia prouiſionis non originatur ex ceſſione D. Doctoris Barboſæ, ſed ex obitu Ioannis, & quod reſeruatio penſionis non ſit reſpectiua ad conſenſum adhibitum in ceſſione.

De iſtis igitur cùm diſputaretur apud ſupremum Luſitaniæ conſilium, fuerunt propoſita duo dubia, quorum alterum conſiſtit in puncto iuris, videlicet an Balthaſar omiſſa vacatione ex cauſa reſignationis, aut ceſſionis, poſſit capere vacationem per obitum Ioannis, in vim clauſulæ adhuc per obitum.

Alterum verò conſiſtit in ſtylo expeditionum Romanæ Curiæ, nempe, vtrùm neceſſarium fuerit in litteris prouiſionis eiuſdem Balthaſaris facere expreſſam mentionem de reſeruatione penſionis, taliter quod ob non factam huiuſmodi mentionem, Balthaſar poſſit opponere & excipere de defectu conſenſus ipſius, & ſic de nullitate reſeruationis.

6 Super quibus pro veritate conſultus, quoad primum negatiuè duxi reſpondendum, videlicet non poſſe omiſſa ratione per reſignationem capere aliam vacationem per obitum Ioannis; quia vacatio per reſignationem eſt primæua, principalis, originaria, & cauſatiua prouiſionis, & propterea ſupplantari non debet cum ſua correſpectiua reſeruatione penſionis. Clauſula autem, *Adhuc per obitum*, ſtat acceſſoriè, & ſic intrat de plano trita regula, & triuialis concluſio in materia beneficiali, quod quando principaliter expreſſo, & narrato vno modo vacationis fit poſtea expreſſio de aliis (ſiue indiuidualiter, ſiue generaliter ſub clauſula, *ſiue præmiſſo, ſiue alio quovis modo vacauerit, ſeu ad præſens vacet*) tunc impetrans non poteſt omittere, ſeu negligere primum modum vacationis diſpoſitiuè narratum, ſed imò præcisè tenetur iuſtificare illum, ſaltem de facto; interim tamen non aperitur ſibi via recurrendi ad alios modos vacationum, ſeu ad clauſulas generales, nec poteſt ſe illis iuuare. Addit. ad Rot. *deciſ. 1. de reſcript. à num. 8. in nou.* & facit *deciſ. 305. & 475. num. 2. lib. 3. part. 3. diuerſ.* Pur. *deciſ. 266. num. 5. & dec. 400. lib. 3.* Pariſ. *de reſign. lib. 10. q. 3. num. 11. & ſeqq.* Loter. *de re benef. lib. 3. q. 8. num. 11.* Garc. *de benef. part. 11. cap. 1. num. 36.* ibi, *Secundò aduerte, quod via demum per clauſulas generales, ſiue alio quovis modo, poteſt impetrans conſequi beneficium ex alia vacatione, ſi vacationis modus diſpoſitiuè, ſeu aſſertiuè expreſſus, ſaltem de facto iuſtificetur, prout fieri debet, vt poſſit recurri ad clauſulas generales.* Et ſingulariter obſeruat Theodoſ. Rub. *in ſingul. Rota, tom. 2. p. 4. clauſ. 100.*

7 Et in terminis prædictæ clauſulæ, adhuc per obitum, Pur. *deciſ. 268.* aliàs *in correctis 267. lib. 3.* ibi, *non obſtat clauſula ſiue per obitum, quæ videbatur æquè principaliter in ſupplicatione appoſita, quia non facit, cùm acceſſoria eſſet ad reſignationem narratam.*

8 Vltra quod, dato quod Balthaſar neglecta vacatione per reſignationem, poſſet ſe iuuare prædicta clauſula, *Adhuc per obitum*, nihilominùs ſibi non ſuffragaretur, ex quo vacatio inducta per obitum Ioannis iam fuerat conſumpta per prouiſionem factam in fauorem dicti Doctoris Barboſæ, & per litteras in forma gratioſa deſuper expeditas, gloſ. *in Clem. 1. verb. collatio*, & ibi Vital. *num. 47. vt lit. pend.* Bellam. *deciſ. 563.* Simonet. *de reſeruat. q. 55.* Garc. *de benef. p. 4. cap. 2. num. 2.* Rot. *deciſ. 24. de preb. in antiq. & deciſ. 490. per tot. & deciſ.*

9 *523. n. 2. p. 2. recent.* cùm aliàs ad effectum conſumendi vocationem ſufficeret prouiſio in ſupplicatione regiſtrata etiam litteris non expeditis, nec apprehenſa poſſeſſione, latè Garc. *vbi prox. n. 11. & 15.* Gonz. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 15. §. 2. n. 31. & ſeq.* Rot. *deciſ. 498. & d. deciſ. 523. n. 2. p. 2. recent.* Duran. *dec. 263. n. 12.* Rota *deciſ. 385. n. 10. p. 5. recent.* Et hæ quidem ſunt concluſiones indubitabiles in ſacro Rotæ Auditorio, aliiſque Romanæ Curiæ tribunalibus.

Quoad ſecundum verò dubium, reſpondetur non fuiſſe neceſſarium facere mentionem de reſeruatione penſionis in litteris prouiſionis. Et pro materiæ dilucidatione, & ſtyli intelligentia præſumendum eſt, quod aliud eſt ceſſio, aliud reſignatio. Ceſſio enim propria dicitur, quando renuncians non habet in ſui fauorem litteras expeditas, aut ſi habet, adhuc non apprehenderet poſſeſſionem præbendæ renunciatæ, qui eſt caſus noſter, in quo Dataria Apoſtolica conſueuit apponere in capite ſupplicationis, *ceſſio*, & in corpore eiuſdem ſupplicationis dicitur, quod prædictus orator, *omni & cuicunque iuri*, &c. *cedit*, &c. *ſponte & liberè in fauorem*, &c. *non alias*, &c. Reſignatio autem propriè dicitur quando renuntians habet poſſeſſionem, & tunc apponitur in capite ſupplicationis, *reſignatio*, & in corpore dicitur quod prædictus orator *reſignare intendit, prout reſignat*, &c. vt videre eſt per formulas quas affert Pariſius *de reſign. lib. 8. q. 7. per tot.* 10

Et cum hoc præſuppoſitu dicendum eſt, quod in ceſſionibus in fauorem nunquam ponitur clauſula quod prædictus cedens vnà cum dicta penſione aliunde commodè viuere poteſt. Nec in litteris prouiſionis ad fauorem ceſſionarij fit mentio de penſione reſeruata.

Et ratio vtriuſque dicti eſt, quia cùm cedens non renuntiet beneficium poſſeſſum, non eſt neceſſe conſtare quod aliunde viuere poſſit. Etenim ſi narratur Papæ quod cedit poſſeſſione minimè habita, clarum eſt, quod aliunde viuit, cum alias vixerit, & viuat abſque fructibus beneficij renuntiati. Solet enim Papa magis proſpicere commoditatem poſſeſſurum, quàm eorum qui adhuc poſſeſſione non habita renuntiant beneficiis.

Præterea quando prædictus Doctor Barboſa, poſt adeptam poſſeſſionem renuntiaſſet, adhuc defectus dictæ clauſulæ, Aliunde, &c. in ſupplicatione, & alter etiam defectus non factæ mentionis penſionis in litteris prouiſionis reſignatarij, nullius eſſent conſiderationis, quia defectus iſti in nullo alio caſu reſpiciunt ſubſtantiam gratiæ, niſi quando reſignans fuit ad ſacros Ordines promotus ad titulum beneficij reſignati, iuxta decretum Concilij Trid. *ſeſſ. 21. de reformat. cap. 2.* Pariſ. *de reſign. lib. 2. q. 6. n. 40. & q. 14. n. 5. & ſeq. lib. 8. q. 7. n. 47.* 11

Et reuera, practici Romanæ Curiæ non poſſunt non mirari de talis dubij propoſitione, cùm aliàs experientiâ nouerint, quod ex ventre eiuſdem ſupplicationis expediuntur binæ litteræ Apoſtolicæ; aliæ quæ reſpiciunt collationem beneficij, eiuſque poſſeſſionem; aliæ verò quæ concernunt reſeruationem penſionis, eiuſque exactionem. Vnde cùm penſio iſta ſit benè reſeruata, & conſtituta in ſuis propriis & peculiaribus Bullis reſeruationis, quid refert quod in litteris prouiſionis nulla fuerit facta mentio de penſione. Etenim neque erat neceſſarium facere dictam mentionem, nec debuit fieri, tum propter ſtylum, & rationes ſupradictas; tum etiam, quia penſionarius non eſt exacturus in vim litterarum prouiſionis, cùm ad hunc, & non ad alium effectum expediantur litteræ reſeruationis cum tot clauſulis & decretis in fauorem eiuſdem penſionarij. 12

Atque ex prædictis patet reſponſio ad ſecundam partem huius dubij, nempe quod Balthaſar Diaz non 13

poteſt

poteſt excipere de inualiditate reſeruationis ex prætenſo defectu conſenſus ob non factam huiuſmodi mentionem; quia, vt dictum eſt, hæc mentio non erat neceſſaria, nec fieri debebat de ſtylo, de quo teſtatur Lotter. inſignis Romanæ Curiæ Aduocatus, & noſter ibi contemporaneus, *de re benef. lib. 1. quæſt. 35. n. 28.* ibi, *cùm in litteris prouiſionis nunquam fiat mentio de penſione*, &c. Et ſatis dicitur conſtare de conſenſu adhibito reſeruationi ex inſpectione litterarum deſuper confectarum, nedum quia inibi à tergo legitur conſenſus explicitus & formalis, ſed etiam, quia eſt notorius ſtylus, quod litteræ non expediuntur in Cancellaria, aut Camera Apoſtolica, niſi conſtiterit quod conſenſus ſunt præſtiti, & extenſi, vt bene Pariſ. *d. lib. 10. quæſt. 3. n. 10.* ibi, *quod ſatis dicitur conſtare ex litteris, nam de ſtylo notorio, litteræ non expediuntur, niſi viſo conſenſu præſtito & extenſo in Camera vel Cancellaria.*

14 Præſertim cùm hodie originaliter fuerit producta ſupplicatio matrix, cuius vigore prædictæ litteræ, tam prouiſionis, quàm reſeruationis penſionis fuerunt expeditæ, prout conſtant ex data, & clauſulis vtriuſque bullæ, quæ ſunt eædem, & iidem ſcriptor, & officiales. Et propterea relatum in dicta ſupplicatione, habetur pro narratiua cedentis, & ceſſionarij, & vterque in illa eſt orator. Rot. *apud Marcheſ. de commiſſion. part. 1. fol. 544. num 3 & deciſ 352. n. 7. p. 4. recent.* aliàs *part. 1. in poſth. Farin.* Vnde, cùm in illa ſit reſeruata penſio ſine clauſula, Alioquin, &c. (quæ in caſu iſto non erat neceſſaria) non eſt opus alia probatione, vt dicamus quod ceſſionarius, qui conſenſit prædictæ reſeruationi, erat de illa bene certioratus, ex quo illam petiit prout & cedens.

15 Præterea, quando non conſtitiſſet, prout conſtat de expreſſo conſenſu prædicti Balthaſaris, adhuc ex quo vſus fuit prædicta ſupplicatione, & expediuit Bullas illius vigore, ac etiam poſſeſſionem apprehendit, viſus eſt conſenſiſſe reſeruationi penſionis. Ror. apud Cauaier. *deciſ.* 26. ibi, de hoc autem conſenſu ſufficienti, Domini ſatis conſtare dixerunt; quia cum prouiſio Franciſci, & reſeruatio penſionis legatur in eadem ſupplicatione, Franciſcus eo ipſo quod vſus eſt dicta ſupplicatione, & ſecundum illam expediuit litteras prouiſionis Archidiaconatus ad ſui fauorem, conſenſit etiam dictæ reſeruationi penſionis, &c. Quapropter cum conſtet de conſenſu in vna parte, videtur etiam approbare, & ratificare omnia contenta in alia, Pur. *deciſ.* 369. aliàs 359. *lib.* 2.

16 Et vlteriùs quando in litteris deficit aliqua clauſula, quæ exiſtit in ſupplicatione, aut ſuperfluit in litteris quod deficit in eadem ſupplicatione, nihil videtur referre, cùm aliàs in omnem euentum ſtandum ſit ſupplicationi. Cum enim ſupplicatio dicatur matrix, prius attendi debet, quàm Bulla, Rota *deciſ.* 465. *num.* 4. *& deciſ.* 730. *num.* 1. *part.* 2. *recent.* Præſertim cum non agitur directè, & principaliter de canonizatione alicuius gratiæ, ſed tantum de faciendo fidem ſuper illius conceſſione, ad effectum iuſtificationis alicuius narratiuæ, aut ſuppoſitionis neceſſariæ, Lotter. *de re benefic. libro* 3. *quæſt.* 2. *n.* 34.
17 Et cum aliquod emerſerit in litteris dubium, ſemper recurrendum eſt ad ſupplicationem, à qua litteræ
18 recipiunt paſſiuam interpretationem. Idem Lotter. *d. lib. 3. quæſt. 4. num. 1. & ſeqq.* quicquid in litteris ſuperfluè, vel diminutè ponant expeditores, quia in hoc minimè poſſunt præiudicare ſupplicanti. Rot. *deciſ.* 459. *num* 2. *p.* 3. *recent.* aliàs *p.* 1. *in poſth.* Dutan. *deciſ.* 265. *num.* 1.

Ex quibus concludendum videtur, non poſſe Balthaſarem omiſſa vacatione ex cauſa reſignationis, ſe iuuare vacatione per obitum Ioannis; ac etiam neceſſarium non fuiſſe in caſu noſtro facere mentionem penſionis in Bulla prouiſionis, reſeruationemque fuiſſe validam. Saluo in omnibus meliori, & ſaniori iudicio, &c. Matriti die 4. Iunij 1640.

Granatenſis Prouincialatus Ordinis Eremitarum S. Auguſtini.

Tempus ad electionem præfixum an & per quem prorogari poſſit? Poſſeſſio qualis debeat eſſe vt veniat manutenenda? Manutentio quando concedenda, vel non?

VOTVM CVI.

Doctiſſimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarij, & in Nunciatura Hiſpaniæ Iudicis Apoſt. deſignati.

1 *Facti contingentia*, & n. 2.
3 *Officium ſuum complens, auctoritatem & poteſtatem amittit.*
4 *Generalis, ſeu Prouincialis non poteſt prorogare officium ſuum.*
5 *Renunciatio tacita tituli per aduentum diei præfixæ, idem operatur quod expreſſa per diſpoſitionem hominis.*
6 *Prouiſio, electio, aut collatio non poteſt fieri, niſi cum neceſſario præſuppoſito renunciationis, aut alterius vacationis.*
7 *Limitata cauſa limitatum producit effectum.*
8 *Dictio*, penitus, *adeo præciſam habet naturam, vt nullam admittat modificationem, aut alterationem, & operatur ipſo iure nullitatem actus in contrarium geſti.*
9 *Conſtitutiones ſingulorum Ordinum, ſeu monaſteriorum obſeruandæ.*
10 *Prouincialis quando habendus pro abſoluto ab officio?*
11 *Diei præfixæ aduentus an contempletur ad inducendam tacitam in Prouincialatu renunciationem.*
12 *Dictio*, alia, *eſt ſimilium repetitiua.*
13 *Dictio*, ipſa, *eſt reſtrictiua temporis, & excluſiua alterius rei.*
14 *Dictio*, præfixa, *importat certitudinem diei.*
15 *Verbum*, ſit, *importat ipſo iure, & denotat requiri ſtatim executionem.*
16 *Dictio*, ipſo facto, *importat ipſo iure, ſtatim, & abſque aliquo hominis miniſterio.*
17 *Participium*, abſolutus, *denotat actum geri ab alio quàm ab eo, qui abſoluitur.*
18 *Officij vacatione non facta, ad electionem futuri Prouincialis deueniri non poteſt.*
19 *Vacatio officij Prouincialatus an pendeat à renunciatione perſonali.*
20 *Priuatio præſupponit habitum.*
21 *Generalatus officij vacatio in Religione S. Auguſtini quando inducatur*, & n. 22.
23 *Conſtitutio vna ſolet aliam declarare.*
24 *Conſtitutiones loquentes de Capitulo Generali bene*

bene adaptantur ad Conſtitutiones diſponentes de Capitulo Prouinciali.

25 *Exceptio firmat regulam in non exceptuaris, & declarat quid in regula comprehendatur.*

26 *Dictio*, ſemper, *ad omne tempus, & ad omnem caſum refertur.*

27 *Dictio*, duntaxat, *eſt reſtrictiua ad vnum caſum ſolum, & concludit negationem in aliis, & excludit omnes alios caſus præter expreſſos.*

28 *Dictio*, duntaxat, *ſolemnitatem, & formam inducit, & ipſius tranſgreſſio vitiat actum.*

29 *Dictio*, ſtatim, *nullam dilationem admittit, & eſt ſignificatiua latæ ſententiæ.*

30 *Bulla Martini V. refertur.*

31 *Dictio*, eo ipſo, *habet in ſe latam ſententiam, & idem imperat ac ſi Papa dixiſſet, ſine aliquo hominis, aut iudicis miniſterio.*

32 *Dictio*, ex tunc, *denotat vltimam & immediatam præfixi temporis extremitatem.*

33 *Generalis S. Auguſtini poteſt diſpenſare circa mutationem loci ad celebrandum Capitulum generale.*

34 *Argumentum à maioritate rationis in Iure validum.*

35 *Apoſtolicæ litteræ habeat paratam executionem ad inſtar inſtrumenti publici guarentigiati, & procedendum ad earum executionem appellatione remota.*

36 *Excuſatio nulla eſt vani, & affectati timoris.*

37 *Conſtitutio Martini V. in §. 2. refertur.*

38 *Verba poſita in proœmio Conſtitutionum bene oſtendunt ipſius cauſam finalem.*

39 *Reelectio fieri non poteſt, niſi concurrentibus Vocalibus eiuſdem Capituli, nemine diſcrepante.*

40 *Clauſ.* eo ipſo, ipſo facto, ipſo iure, *nullam aliam requirunt Iudicis ſententiam.*

41 *Declaratoria non requiritur ex Rotæ ſtylo quando ſumus in facto notorio.*

42 *Alternatiua in Prouincialatus electione prouinciæ Granaten. Ordinis S. Auguſtini confirmatur, præcedente concordia*, & n. 43.

44 *Dictio*, Poſt, *eſt ſeparatiua temporis, & ſignificat illius extremitatem immediatam.*

45 *Dictio*, Immediatè, *de ſui natura exigit præciſam continuationem.*

46 *Immediatum id dicitur quod eſt ſine medio.*

47 *Dictio*, Immediatè, *importat vt nullo alio actu etiam momentaneo interpoſito debeat actus celebrari.*

48 *Diuiſio leonina à Iure reprobata.*

49 *Confirmatione Apoſt. Papa per quaſcunque alias litteras derogare non cenſetur.*

50 *Clauſ.* ſublata, *claudit os parti.*

51 *Clauſ.* ſublata, *adimit Iudici facultatem aliter iudicandi, declarandi, aut interpretandi.*

52 *Decretum irritans operatur nullitatem ab initio.*

53 *Generalis poteſt prorogare Capitulum generale, & Prouincialis prouinciale ad tempus, quomodo intelligendum*, & n. 54. 55. & 59.

56 *Capitulum generale Fratrum Minorum ex quo habet diem præfixam in vigilia Pentecoſtes, non poteſt à Generali differri.*

57 *Electio deuoluitur ad Superiorem, elapſa die præfixa ad eligendum.*

58 *Electio eſt ipſo iure nulla, ſi electores poſt elapſum tempus elegiſſent.*

60 *Capitulum poteſt prorogari exiſtente cauſa ſeditionis, aut terroris armorum: intelligitur vt* n. 61. 62. & 63.

64 *Poſſeſſio eſt de eſſentia & ſubſtantia manutentionis.*

65 *Poſſeſſio etiam aſinina, beſtialis, ſeu aſinaria, eſt manutenibilis.*

66 *Dominium præſumitur ex poſſeſſione, donec conſtet de intruſione, ſeu iniuſta detentatione.*

67 *Manutentio non eſt danda vbi conſtat de defectu dominij, ſeu de improbitate, & vitio poſſeſſionis.*

68 *Poſſeſſor vitioſus non eſt tuendus.*

69 *Poſſeſſio iniuſti detentoris non eſt manutenibilis in ſpiritualibus.*

70 *Poſſeſſionis notoria iniuſtitia vt conſtet, debet adeſſe vel poſſidentis confeſſio, vel ſententia quæ tranſitum fecerit in rem iudicatam.*

71 *Clauſula importantes latam ſententiam quæ?*

72 *Probatio defectus dominij ex quibus inducatur.*

73 *Probatio, quæ fit libris, ſeu ſcripturis apertis, nunquam reiicitur.*

74 *Exceptiones requirentes altiorem indaginem ad petitorium reiiciendæ.*

75 *Exceptio reſpiciens merita, ſeu dominium, & petitorium, quando impediat manutentionem.*

76 *Exceptio vbi eſt clara, non efficitur altioris indaginis, nec eſt reiicienda, ſi illud quod eſt diſcutiendum prouenit ex replicatione aduerſarij.*

77 *Manutentionem petens eſt actor originarius, & voluntarius.*

78 *Replicatio ſapit naturam actionis, & ſecundùm eam regulatur.*

79 *Probationes per modum ſummariæ informationis ante litem conteſtatam receptæ, nullam fidem faciunt.*

80 *Poſſeſſio officij dati vſque ad certum diem, elapſa die non eſt manutenibilis aduerſus concedentem.*

81 *Poſſidens officium vſque ad certum diem, etiam ante lapſum diei non ſibi poſſidet, ſed domino concedenti.*

82 *Decretum irritans inficit titulum, & poſſeſſionem.*

83 *Poſſeſſio infecta non eſt manutenibilis.*

84 *Decretum irritans inficit tanto magis poſſeſſionem, ſi cadat ſuper certo, & indiuiduali corpore beneficij.*

85 *Excommunicationis exceptio opponi poteſt vbi de ſola poſſeſſionis manutentione agitur.*

86 *Poſſeſſio de tempore motæ litis ſufficit ad manutentionem.*

87 *Actus repetiti & geminati faciunt magis conſtare de poſſeſſione ad effectum manutentionis.*

88 *Poſſeſſio ſimplex, nuda, & mera detentatio ſufficit ad manutentionem.*

89 *Poſſeſſio titulata eſt manutenibilis.*

90 *Poſſeſſorij actus, qui dederunt cauſam liti, non probant poſſeſſionem, nec ſufficiunt ad manutentionem.*

91 *Collatio vnica contradicta non conſtituit in quaſi poſſeſſione iuris conferendi.*

92 *Contradictio partis quando impediat mandatum de manutenendo.*

93 *Quaſi poſſeſſio manutenibilis acquiritur ex vnico actu pacifico.*

94 *Actus geſti poſt motam litem quando ſint manutenibiles.*

95 *Poſſeſſio attentata non eſt manutenenda.*

96 *Inhibitio emanata poſt poſſeſſionem eam non afficit.*

97 *Appellatio debet interponi in ſcriptis, & coram Iudice à quo.*

98 *Fides non actuarij non facit fidem.*
99 *Magiſtratus præſentia omnem metum excludit.*
100 *Appellatio extraiudicialis an cauſet attentata.*
101 *Manutentione non agitur de titulo, vel de poſſeſſione.*
102 *Manutentio quando affert aliquod grauamen, illud eſt leue, modicum, ac momentaneum.*
103 *Appellatio expreſsè interponi debet ne fiat electio niſi Canonica.*
104 *Capituli diſſolutio quomodo facienda.*
105 *Manutentio ſolum ceditur ad strictos limites poſſeſſionis.*
106 *Actus cauſa vniuerſalis magis attendenda quàm exercitium ipſius actus.*
107 *Poſſeſſione probata quoad vnam rem, ſufficit pro manutentione quoad alias res ſub eodem iure comprehenſas.*
108 *Poſſeſſio titulata vero, reali, & legitimo titulo eſt manutenibilis.*
109 *Forma ſubſtantia amplectenda.*
110 *Capituli maior, & ſanior pars verum conſenſum exprimit.*
111 *Solemnitates in electione viduata Eccleſia quæ concurrere debent.*
112 *Capituli maior pars in electionibus intelligi debet reſpectu totius corporis.*
113 *Electores non venientes tempore ſtatuto, non ſunt amplius expectandi.*
114 *Electionem quàm citius expediri intereſt Eccleſiæ viduatæ.*
115 *Papam ſolus eligere poterit vnus Cardinalis, ſi omnes alij de Conclaui exierint.*
116 *Magiſtratus præſentia metum excludit.*
117 *Requirimenta quando inuenta.*
118 *Probationes debent eſſe claræ, & in contradictorio iudicio factæ.*
119 *Tractatus in electionibus an præcedere debeant.*
120 *Præſumptio iuris ſtat pro Iudice, quod in omnibus ab eo geſtis ritè proceſſerit.*
121 *Conſtitutio Religionis S. Auguſtini refertur*, & n.122.
123 *Declarationes ſacræ Congreg. quam vim habeant.*
124 *Tempus interpellat pro homine.*
125 *Campana ad electionem debet pulſari de commiſſione habentis auctoritatem.*
126 *Obſeruatio ſolemnitatum indictionis diei & horæ in electionibus non eſt neceſſaria quando omnibus eſt notoria.*
127 *Obedientia præſtatio, & recognitio an habeat vim approbationis?* & n.128.
129 *Locus non eſt de ſubſtantia electionis, etiam ſecundum Religionis S. Auguſtini conſtitutiones*, & n.130.
131 *Ratio legis vbi ceſſat, eius diſpoſitio ceſſare debet.*
132 *Refertur Conſtitutio Ordinis S. Auguſtini*, & n.133.
134 Cap. cùm nobis, de elect. *refertur.*
135 *Antiquior ex definitoribus quæ facere debeat.*

a ILluſtriſſime, & Reuerendiſſime Domine. Poſt completum in Prouincialatu triennium, adhuc prætendit R. P. M. Fr. Franciſcus de Liaño ſibi in eo competere ius, & retinere poſſeſſionem, & propterea inſtat pro manutentione. Ea aduerſo autem per aduentum diei in conſtitutionibus huius Ordinis pro celebratione Capituli Prouincialis ſtatutæ, & præfixæ, prætendit R. P. M. Fr. Franciſcus de Termiñon modernus Prouincialis, quod ſtantibus litteris conuocatoriis, benè, & legitimè potuit R. P. M. Fr. Ildephonſus de Caſtilla, Vicarius generalis, ac Præſes Capitoli deputatus à Reuerendiſſimo Generali, & à Papa confirmatus, Capitulum celebrare. Quodque electio facta de eodem P. M Termiñon, eſt canonica, & poſſeſſio per eum capitulariter capta, & per plurimos actus poſſeſſorios pacificè continuata, eſt manutenibilis, prout deſuper in ea petit in primis, & ante omnia manuteneri.

Vnde propoſito dubio, cui ſit dandum mandatum a de manutenendo in quaſi poſſeſſione iuris exercendi Prouincialatum? Licet apud me ſit res clara, quod manutentio competat prædicto P. M. Termiñon, quia in hoc iudicio ſummariſſimo momentaneæ poſſeſſionis nil aliud quæritur, quàm quaſi poſſeſſio de tempore motæ litis, ſaltem pro vno momento, donec in eodem iudicio de meliori poſſeſſione conſtet, vel in plenario poſſeſſorio de eadem poſſeſſione principaliter agatur, aut in petitorio de titulo & proprietate diſputetur: attamen agnoſcendo bonam fidem, & ne videamur legalibus ſubterfugiis nudæ poſſeſſioni inſiſtere, ſed magis canonicum titulum vltrò, & ſponte propalare, guſtandum eſt de bono iure ad effectum manutentionis. Quamuis enim nec poſſeſſio dicti P. M. Termiñon turbida, nec poſſeſſorium in caſu iſto habeat admixtam cauſam proprietatis, nihilominus talia ſibi ex aduerſo gratis impinguntur obiecta, de clandeſtina electione, de turbatiua poſſeſſione, pluraque alia de armorum terroribus minùs religiosè vociferantur, quod ſatius, & modeſtius nobis viſum fuerit, perinde ac ſi ageretur ad canonizatoriam, titulum & poſſeſſionem vtriuſque partis patefacere, & de omnibus diſputationem aſſumere. Quapropter parcendum nobis eſt, ſi minùs breuitati conſulendo, præter, & contra ſolitum diutius plus triplo, & quadruplo immorari videamur.

Quatuor igitur proponuntur articuli: quorum

Primus eſt, quod prædictus P. Liaño nullum habet titulum, nec quidem aliquod iuris fomentum, ſeu adminiculum ſuper huiuſmodi Prouincialatu.

Secundus, quod ſibi non competit manutentio, cùm neque habeat poſſeſſionem, nec veſtigium poſſeſſionis.

Tertius, quod prædictus P.M.Termiñon eſt manutenendus in ſua quaſi poſſeſſione iuris exercendi miniſterium ſeu Prælaturæ, ſeu Prouincialatus, non obſtantibus prætenſis attentatis ex aduerſo obiectis.

Quartus, quod quaſi poſſeſſio iſta eſt titulata, vero, reali, & legitimo titulo electionis canonicæ; & inſuper prætenſis nullitatibus ex aduerſo oppoſitis reſpondebitur.

ARTICVLVS I.

ET quoad primum, videtur quod prædicto P. Liaño nullum competit ius in Prouincialatu, quia ex quo compleuit ſuum triennium in officio, expirauit omnino eius authoritas, & poteſtas, & vlteriùs in eo non poteſt ſe intromittere, tam de iure communi, vt eſt text. expreſſus *in l. honor, §. gerendorum, in fin.* ibi: *Neque continuare quiſquam honores poteſt, D. de muner. & honorib. l. nemo, la 2.* ibi: *Nemo poſt completum ſui temporis actum, ad eandem rurſus ſolicitudinem audeat aſpirare, C. de aſſeſſorib. & in Authent. de defenſor. ciuitat. §. fin. collat. 3.* ibi: *Et biennio complere curam, & ſiquidem tam biennium in ea cura habent, remoueri defenſoris ſolicitudine.* Et infrà ibi: *Si verò nondum biennium compleuerint, digni verò videantur communicare circulo, impleant reliquum tẽpus, vltra quod nullus ciuitatem* 3

ciuitatem defendat, ſed vſque ad hoc ſolum ſtet tempus, niſi cuncta ciuitas, reluctante nullo, elegerit eum. Et redditur ratio paulò inferiùs, ibi: *Ne frequentia ordinationis, & continuatione cura, & per quandam machinationem illud tempus renouando, fiat aliquibus infinita prædicta gubernatio.* Bald. *conſ.* 318. *n.* 1. *lib.* 3. Abb. *in*
4 *c. fin. n.* 8. *de iudic.* Et in terminis, quod Generalis ſeu Prouincialis non poſſit prorogare officium ſuum, mediante prorogatione Capituli, tenent in puncto Mirand. *in manual. Prælat. tom.* 2. *q.* 6. *art.* 2. *concluſ.* 1. ibi: *Non poteſt differre Capitulum ſua authoritate vltra tempus conſtitutum, nempe vltra vigiliam Pentecoſtes cuiuſlibet ſexennij; quin verò inuiolabiliter fieri debet electio Generalis miniſtri, ſiue miniſter Generalis venerit, aut non venerit, & etiamſi plures defuerint vocales.* Sigiſm. Bon. *de elect. dub.* 103. *n.* 1. ibi: *Generalis non poteſt prorogare officium ſuum, aut tempus celebrationis Comitiorum generalium:* videtur id ſequi Caſtellin. *de elect. c.* 6. *n.* 8. *& ſeq.* dum dicit, quod dilatio electionis Prouincialis multa diſpendia affert toti Prouinciæ. Iul. Lauor. *in elucubrat. tit.* 4. *de elect. Canon. cap.* 23. *n.* 8. ibi: *Nec Generalis poteſt prorogare officium ſuum vltra terminum ei præfixum*, &c. & nos latiùs infrà *n.* 55. *& ſeqq.*

5 Quin etiam ex diſpoſitione conſtitutionum particularium huius Religionis, vt *in capite* 7. *p.* 2. *ſub rubr. de modo celebrationis Capituli Prouincialis*, ibi: *Quod ſemper celebrari volumus Dominica tertia poſt Paſcha Reſurrectionis.* Et ibi: *Ab ipſa verò die præfixa, ſit ipſo facto à Prouincialatus officio abſolutus, & ad electionem alterius penitus procedatur.* Et propterea adueniente die præfixa idem operatur tacitâ renunciatio tituli, & poſſeſſionis facta per miniſterium legis, quàm ſi fieret expreſſa per diſpoſitionem hominis, cùm cardo totius negotij, tam renuntiationis, quàm nouæ electionis ſtet ſolùm in tempore, vt benè diſcurrit Caſtellin. *de elect. c.* 8. *n.* 4. *& ſeqq.* & poſt plures, quos allegat Peyrin. *de ſubdito Relig. q.* 1. §. 6. *verſ. Si quæras.*

6 Quinimò renunciatio ſatis dicitur per conſtitutionem expreſſa, ex quo venit in neceſſariam conſequentiam expreſſi, Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſu* 276. *n.* 28. Put. *dec.* 184. *n.* 2. *lib.* 1. Conſtitutio enim ordinat, quod ad electionem alterius penitus procedatur, quod idem eſt, ac ſi expreſsè diſpoſuiſſet renunciationem præceſſiſſe, cum aliàs non poſſit fieri prouiſio, electio, aut collatio, niſi cum neceſſario præſuppoſito renunciationis, aut alterius vacationis, *cap. nulla, de conceſſ. præb.* Maſcard. *de prob. concl.* 1401. *n.* 8. Gonz. *ad regul.* 8. *gloſſ.* 15. §. 1. *n.* 40.

7 Prout in ſimili videmus, quod beneficium collatum ad certum tempus limitatum, eo lapſo, ſtatim ſine aliqua mora, aut temporis intercapedine inducitur vacatio: quia regulare eſt, quod limitata cauſa limitatum producit effectum, *ad l. in agris, D. de acquir. rer. domin. l. age, C. de tranſact.* & benè in propoſito Gonzal. *vbi ſup. d. gloſ.* 15. *n.* 94. *& ſeqq.* Rebuff. *in prax. tit. requiſita ad bonam collationem*, *ex n.* 16.

8 Præſertim ſtante in conſtitutione dictione illa, *penitus*, quæ habet adeo præciſam naturam, vt nullam admittat modificationem, aut alterationem, *l. ambiguitatem, C. de vſufr.* Nat. *conſ.* 63. *n.* 16. & plenè D. & collega meus D. Aug. Barboſ. *in hac cauſa ex aduerſa ſcribens, de diction. dict.* 249. *n.* 1. *& ſeqq.* Rot. *dec.* 526. *n.* 4. *part.* 1. *diuerſ.* Seraphin. *dec.* 447. *n.* 4. Et operatur ipſo iure nullitatem actus in contrarium geſti, *c. noui, de ſimonia, c. ſuper hoc, de hæret. lib.* 6. D. Barboſ. *vbi ſupr. num.* 6.

9 Aliàs enim ſequerentur plurima abſurda, quod ſcilicet eſſet in libito Prouincialis Capitulum in longum protrahere, variis prætextibus, & artificiis ad alium locum, quàm in Capitulo præcedenti deſtinatum, transferre, ſeipſum in effectu reeligere, officium ſibi perpetuare, totam Prouinciam ſubuertere, & conſtitutionibus etiam Apoſtolica authoritate confirmatis derogare: quod magis pertinet ad Legiſlatorem, & ſupremum Principem, quàm ad ſubditum Religioſum eremiticam vitam profitentem; cum præſertim Regulares omnes iuxta diſpoſitionem ſacroſancti Concilij Tridentini *ſeſſ.* 25. *c.* 7. *de regul.* teneantur obſeruare ſingulorum Ordinum, ſeu Monaſteriorum conſtitutiones, ibi: *Seruentur ſingulorum Ordinum*, &c.

Nec dici poteſt, quod conſtitutio *in d. cap.* 7. ſolùm loquitur quando Prouincialis, infirmitate, vel alio impedimento detentus ad Capitulum non venerit; quo caſu diſponit, quod per ſocium ſuum ſigillum Prouinciæ mittat nomine ſuo coram omnibus reſignandum, quodque ex tunc, id eſt à die reſignationis ſigilli, à Prouincialatus officio ſit abſolutus. Ex quo prætenditur, quod Prouincialis non antea habendus ſit pro abſoluto ab officio, quàm ſi vel per ſe perſonaliter ſigillum reſignauerit, vel per ſocium reſignandum miſerit; qui ſunt duo caſus poſitiui expreſſæ renunciationis, non autem quando citra ipſam renunciationem dies præfixa elabitur, quia tunc adhuc videtur retinere officium, donec illi renunciet, cùm conſtitutio nihil diſponat de hoc tertio caſu. 10

Quia pro intelligentia reſpondetur. Primò, quod conſtitutio ad effectum vacationis officij non habuit reſpectum ad renunciationem Prouincialis per ſe, vel ſocium faciendam, ſed ſolùm contemplatur aduentum diei præfixæ in eadem conſtitutione, *in rubr. præced.* ibi: *Die verò Sabbati prima cantetur, poſtea Pater Præſidens Miſſam de Spiritu Sancto ſolemniter & deuotè cantabit*, &c. Et inferiùs, ibi: *His peractis ſedeant, & dicat P. Præſidens: Benedicite*, &c. Et propterea ſiue Prouincialis renunciet, ſiue non renunciet, adueniente iſto Sabbato verè, & propriè poſt Miſſæ celebrationem eſt abſolutus ab officio, vt expreſſis, & rotundis verbis cantat conſtitutio, ibi: *Ab ipſa verè die præfixa ſit ipſo facto à Prouincialatus officio abſolutus.* 11

Ex quo patet, quod renunciatio eſt mera cæremonia non pertinens ad ſubſtantiam vacationis, ſed imò vt appareat coram Fratribus humilitas, & modeſtia renunciantis, quæ in eadem conſtitutione plurimùm commendatur, & inde reſultet aliorum ædificatio, & vt oſtendatur vltroneus concurſus voluntatis hominis cũ præciſa & indiſpenſabili diſpoſitione legis. Quod ſit euidentius, ex quo *in d. c.* 3. *rubr. de elect. Venerab. Prouincialium, eadem p.* 3. diſponitur, quod Prouinciales, qui in Capitulo Generali poſt annum ſperant complementum triennij, & ſic ſuas vacationes, ex tunc prouideantur in eodem Capitulo Generali, etiam ante annum à renunciatione. Si enim renunciatio vnius eſſet de neceſſitate ad electionem alterius, vtique non potuiſſet fieri electio, & prouiſio de vno, niſi facta renunciatione, & abſolutione de altero. Atque idem inibi ſtatuitur de Prouincialibus, qui in eodem Capitulo Generali ex tunc conferuntur, & prouidentur, in quibus primo loco fit electio, deinde vltima die ſuccedit renunciatio, & abſolutio. Et quotidie practicatur in electionibus Priorum totius Ordinis, qui aliquot antea diebus eliguntur, quàm eorum prædeceſſores renunciauerint, vt *in d. cap.* 7. *rubr. de inſtit. Priorum, ead.* 3. *part.* Sunt enim diuerſa, anticipata, & præpoſtera iſta tempora in conſtitutione, vt patet, ex quo inter functiones ſecundæ diei, quas exercet Diffinitor, fiunt electiones Priorum; & in vltima die, quando Capitulum eſt diſſoluendum, publicantur eædem electiones, & inſuper fiunt renunciationes, & abſolutiones, vt *in dict. cap.* 7. *rubr. de Diffinitor. atque famil. eligendis*, vbi in fine dum conſtitutio loquitur de confirmatione facienda ab eo, qui elegit, adſunt hæc verba: *Habeatur* 12

pro confirmatione abſque aliqua alia cæremonia, &c. Dictio enim *alia*, denotat cæremoniarum ſimilitudinem (quæ non poteſt referri niſi ad renunciationes, & abſolutiones in eadem rubrica contentas) & eſt repetitiua ſimilium, & facit poſitionem eiuſdem qualitatis ad præcedentia, *l. quidam relegatus, de rebus dub.* latè plurimos cumulans D. M. Barboſ. *de diction. dict.* 26. *num.* 1. *& per tot.* Minuſque requiritur abſolutio ab officio ad effectum vacationis, vt etiam apparet, ex quo ſi Prouincialis in caſu legitimi impedimenti ſocium ſuum miſerit, nulla alia fit cæremonia, quàm reſignationis ſigilli ſine abſolutione Præſidentis, & tamen abſolutus remanet ab ipſa die præfixa, vt *in d. cap. 7. rubric. Quomodo Prior Prouincialis officio ſuo renunciare debeat.*

13 Ponderando præſertim dictionem, *ipſa*, quæ eſt reſtrictiua temporis de ſui natura, ſi tempori adiiciatur, Gabr. *conſ.* 113. *n.* 64. *& conſ.* 154. *num.* 13. *lib.* 2. Sord. *conſ.* 448. *num.* 29. Hond. *conſ.* 11. *num.* 91. *vol.* 2. Et eſt adeò præciſa, quod imò eſt excluſiua alterius rei, ſeu temporis, quàm præfixi, Seraphin. *deciſ.* 552. *num.* 2. latè D. Barboſ. *dict.* 177. *n.* 3. 5. *& ſeqq.*

14 Item ponderando verbum, *præfixa*, quod importat certitudinem, præciſionem, & omnimodam infallibilitatem dici, ſeu celebrationis Capituli in die.

15 Ac etiam verbum, *ſit*, quod habet in ſe canonem latæ ſententiæ, & importat ipſo iure, D. Barb. *dict.* 374. *num.* 1. Gutier. *pract. lib.* 2. *q.* 118. *n.* 11. & denotat requiri ſtatim executionem, vt per Azeued. *ad l.* 15. *n.* 46. *tit.* 4. *lib.* 4. *Recopil.*

16 Et inſuper ponderando dictiones, *ipſo facto*, quæ idem important, quod *ſtatim*, ſeu *ipſo iure*, abſque aliquo hominis miniſterio. Archidiac. *in c.* 1. *in princip. de reſcript. in* 6. & pulchrè Alexand. *conſ.* 139. *n.* 2. *lib.* 7. & copioſè D. Barboſ. *dict.* 178. *& dict.* 106. *numero* 2. *&* 3.

17 Ac demùm participium illud *abſolutus*, quod denotat actum geri ab alio, quàm ab eo, qui abſoluitur, *c. verbum, de Pœnit. diſt.* 1. *cap. cùm inferior, de maiorit. & obed. l. nemo qui condemnare, D. de reg. iur.*

18 Secundò, hunc eſſe verum, & genuinum ſenſum conſtitutionis, patet etiam, ex quo conſtitutio non contenta de vacatione officij in die præfixa, immediatè diſponit, quod omnino deueniatur ad electionem futuri Prouincialis, ibi: *Et ad electionem alterius penitus procedatur*; quod fieri non poſſet niſi præuia officij vacatione, ex dictis *ſuprà n.* 6. *&* 8.

19 Tertiò, quia expreſſio illorum duorum caſuum in cõſtitutione non fuit appoſita, vt ſolùm per eos fieret renunciatio, quia vt dictum eſt, illa inducitur ab ipſa die præfixa: ſed imò fuit appoſita, vt daretur intelligi, quod ſi Prouincialis non venerit ad Capitulum, neque ſocium miſerit, incurrit pœnam ineligibilitatis, de qua etiam inibi principaliter agitur, vt inferiùs immediatè ſequitur, ibi: *Quod ſi Prouincialis iuſtam excuſationem non habens, ad memoratum Capitulum venire contempſerit, ex tunc vſque ad decennium ad omne officium cum cura animarum ineligibilis permaneat.* Aliàs enim ſi caperemus alium ſenſum, quod vacatio pendeset à renunciatione perſonali, ſeu reſignatione ſigilli per ſocium facienda, ſequeretur maximum abſurdum, videlicet quod ſi nec Prouincialis venerit, nec ſigillum miſerit, nunquam poſſit conſiderari officij vacatio.

20 Quartò, ex quo conſtitutio imponit ex tunc pœnam ineligibilitatis pro decennio, & non pœnam priuationis, datur etiam intelligi, quod Prouincialis iam de illo tempore eſt abſolutus ab officio, & non indiget priuatione, cùm priuatio præſupponat habitum, *ad l. decem, D. de verb. oblig. c. ad diſſoluendum, de deſponſat. impub.* Euerard. *in topic. legal. loc.* 6. Aliàs conſtitutio videretur improuida: tum ſi culpabilem, & ex tunc ineligibilem manuteneret in officio, *c. cùm bone, de ætat. & qualitat. cap. tanta, de exceſſ. Prælat.* Tum etiam ſi iudicaret pœnam priuationis eſſe maiorem pœnâ ineligibilitatis, cum certè ſit longè minor, ad not. per DD. *in c. ſuper eo, de elect.* & regulariter ibi debeat eſſe pœna grauior, vbi maior fuit culpa, vt *in d. c. tanta.* Et iſte intellectus efficitur palpabilis, quia conſtitutio ob ſimilem culpã, & contemptum Prioris Generalis, cũ aliàs officium ante tempora Sixti Papæ V. eſſet perpetuum, impoſuit illi pœnam priuationis, vt dicetur infrà *num. ſeq.* Ex quo enim de tempore Capituli durabat officium Generalis, propriè, & legitimè imponitur pœna priuationis; quæ cum non fuerit impoſita Prouinciali, detegitur euidentiſſimè, quod cõſtitutio agnouit illum non indigere priuatione ob præcedentem vacationem officij inductam per aduentum dici præfixæ.

Quintò, quia dato, ſine veri præiudicio, quod Generalatus eſſet tunc ſexennalis, adhuc in tantùm attenditur præfixio dici ad effectum vacationis officij, quod etiam in illius vacatione in effectu idem prorſus ſtatutum ſit, vt *in c.* 3. *part.* 3. ibi: *Si Prior Generalis aliquo rationabili impedimento detentus, non poſſit ad Generale Capitulum venire, mittere Vicarium ſuum valeat, qui vice eius poſſit, & debeat ſigillum Ordinis reſignare, & ad voluntatem Diffinitorum, & aliorum vocalium Generalatus officio, ſi opus fuerit, renunciare. Quod ſi ipſe Generalis ad Capitulum Generale tempore ſtatuto non venerit, nec Vicarium aliquem ſuum miſerit, à die ſtatuta, & præfixa ad dictum Capitulum celebrandum, in poſterum ipſo facto ſit Generalatus officio priuatus. Et in eo caſu Prior Prouincialis illius Prouinciæ, in qua Capitulum congregatum eſt, omnia faciat, quæ Prior Generalis præſens faceret, quouſque Præſidens publicetur, & non vltra, qui publicatus, ad electionem noui Generalis procedere faciat.* 21

Adeò vt etiamſi Generalis Vicarium miſerit, adhuc 22 non requiritur renunciatio, aut ſigilli reſignatio: tum quia conſtitutio hoc totum ponit *in voluntate Diffinitorum, & aliorum Vocalium*, tanquam nihil pertinens ad ſubſtantiam vacationis iam præſuppoſitæ per aduentum dici præfixæ. Tum etiam, quia huiuſmodi reſignatio, ſeu renunciatio eatenus facienda eſt de voluntate Capituli, quatenus, *ſi opus fuerit*, vt cantat conſtitutio, videlicet ſi pro faciliori expeditione futuræ electionis, vel pro alia ratione, de qua *ſuprà n.* 12. vocales ita voluerint. Ex quo planè ſatis detegitur, quod vacatio non inducitur per renunciationem, cùm hæc ſit poſita in voluntate Capituli, & hoc quidem ſi opus fuerit, ſed imò per aduentum dici, *ex ſuperiùs dictis.*

Et quatenus conſtitutio *in d. c.* 7. *p.* 3. quæ loquitur 23 de electione Prouincialis, eſſet dubia, benè tamen reciperet paſſiuam interpretationem ex aliis conſtitutionibus eiuſdem voluminis, clariùs, & apertiùs diſponentibus de electione Generalis, cùm vna conſtitutio ſoleat aliam declarare, *l. quæſitum, §. Papinianus, D. de fund. inſtr. cum vulg.* Simon de Præt. *de interpret. vlt. vol. lib.* 2. *interpret.* 3. *dub.* 1. *ſolut.* 3. *n.* 65.

Et deſuper habemus expreſſam, & indiuidualem con- 24 ſtitutionem ſuper huiuſmodi interpretatione capienda de conſtitutionibus loquentibus de Capitulo Generali ad conſtitutiones diſponentes de Capitulo Prouinciali, vt *in d. c.* 7. *d. p.* 3. *rubr. de elect. noui Prouinc. circa finem*, ibi: *Et in omnibus electionibus in Capitulo celebrandis officio fungatur ſuo, & ex tunc procedetur ad electionem Prioris Prouincialis, vſque ad eiuſdem confirmationem præciſè & adæquatè, ſicut dictum eſt in capite de electione Reuerendiſſimi Patris Generalis, niſi quod loco Generalis legatur Prouincialis, & loco Ordinis legatur Prouincia.*

Sextò, quia id ipſum euidentiùs apparet ex diſpoſi- 25 tione d. c. 7. *in princ.* Etenim dum ibi agitur de celebratione

tione

tione Capituli Prouincialis, dicitur, *quod ſemper celebrari volumus Dominica tertia poſt Paſcha Reſurrectionis*, & immediatè ſubſequitur, ibi: *Anno tamen, quo Generale Capitulum celebratur, duntaxat excepto, in quo Prouinciale Capitulum celebratur, poſtquam Prouincialis à Capitulo Generali diſcedens in ſuam Prouinciam peruenerit*, &c. Ex quo etiam patet, quod Capitulum Prouinciale præciſè die ſtatuta celebrandum eſt, & in eo de alio Paſtore prouidendum. Nam ex quo conſtitutio ſolum excipit vnum caſum, exceptio iſta firmat regulam in non exceptis, *l. quæſitum, §. denique, D. de fund. inſtruct.* Ruin. *conſ.* 32. *n.* 7. *lib.* 2. Greg. *dec.* 257. *n.* 4. & declarat quid in regula, id eſt, in conſtitutione comprehendatur, Aret. *conſ.* 142. *n.* 2. Alex. *conſ.* 63. *n.* 2. *lib.* 6. Rip. *in l.* 2. *§. quod ſi in patris, n.* 13. *D. ſolut. matrim.* Nat. *conſ.* 159. *n.* 31.

26 Vnde cùm hodie non ſimus in caſu exceptuato, ſatis patet, quod Capitulum debuit celebrari præfixa die, & omninò ex tunc vacauit officium. Ponderando maximè dictionem *ſemper*, quæ refertur nedum ad omne tempus, verùm etiam ad omnem caſum, vt *in l.* 1. *D. ſolut. matr. l. quia ſemper, D. de in ius vocand. c.* 1. *de reſtit. in integr.* Pariſ. *conſ.* 93. *n.* 17. *vol.* 1. & plures cumulat D. meus Barboſ. *diction.* 361. *n.* 2.

27 Ac etiam dictionem *duntaxat*, quæ eſt taxatiua, & reſtrictiua ad vnum caſum ſolum, & concludit negationem in aliis. Cardin. *in Clem.* 1. *de ſequeſtr. poſſeſſ. & in c. contingit*, vbi etiam Felin. *de fide inſtrum.* Cened. *ſingul.* 18. *n.* 5. Eſt enim eius natura excludere omnes alios caſus præter expreſſos, *l.* 3. *§. cum Titio, D. de adimend. legat. l.* 2. *C. de legib. c. cùm Eccleſia, de verb. ſignif. c. ſta-*
28 *tutum, §. in nullo*, & ibi Archidiac. *de reſcript. in* 6. Ita vt appoſita in eo conſtitutio, ſolemnitatem & formam inducat, & ipſius tranſgreſſio vitiet actum, Pariſ. *conſ.* 19. *n.* 19. *lib.* 2. Mandoſ. *in regul.* 8. *Cancell. q.* 6. *n.* 6. Cened. *d. ſingul.* 18. *num.* 4. quia habet vim non ſolum prohibitionis tacitæ, ſed etiam expreſſæ, vt per Rom. *conſ.* 114. *n.* 5. Amat. *deciſ.* 14. *n.* 2. quos refert, & ſequitur D. Barboſ. *dict.* 97. *n.* 2. 3. *&* 9.

29 Septimò, eo faciliùs eſt admittenda huiuſmodi conſtitutionum intelligentia, quia vbi agitur de prima functione Capitulari, ſeu potiùs præuia, & immediata ad Capitulum, videlicet de admiſſione Præſidentis, conſtitutio ordinat, vt fiat feria ſexta ante dictam Dominicam poſt Veſperas, aſſignando non ſolùm diem, ſed & horam & momentum, vt *in d. c.* 7. *rubr. de modo recognoſcendi Patrem Præſidentem*, ibi: *Sexta feria immediatè ſequenti, ſtatim poſtquam Veſperæ fuerint decantata*, &c. Quæ dictio *ſtatim*, nullam dilationem admittit, & intelligitur ſine aliquo temporis interuallo, *l. ſi finita, §. non autem ſtatim, D. de damn. infect. l. cum quidam, D. de leg.* 2. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. reuertatur, n.* 120. *C. de reuocand. donat.* Surd. *deciſ.* 57. *n.* 9. *& deciſ.* 211. *num.* 12. & inſinuat celeritatem omnimodam actu præſtandam. Ric. *deciſ. Neap.* 288. *n.* 6. *p.* 4. *& in prax. for. Eccleſ. dec.* 308. *n.* 2. Et eſt in ſignificatiua latæ ſententiæ, & denotat ipſo iure, *l. commiſſa, & ibi gloſſ. verb. ſtatim, D. de publican.* & plures refert, & ſequitur D. Barb. *dict.* 383. *n.* 6.

30 Octauò, quia habemus particulares, & expreſſas conſtitutiones Apoſtolicas deſuper diſponentes, & ſignanter Bullam ſanctæ memoriæ Martini Papæ V. quæ *in Bullar. Ordinis ſancti Auguſt.* eſt *conſtit.* 2. *eiuſdem Pontif.* §. 3. ibi: *Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium ſtatuimus, volumus etiam, & ordinamus, quod quilibet Prior Prouincialis, qui iuxta inſtituta, ac conſuetudines prædictas in ſua Prouincia anno quolibet Capitulum Prouinciale ipſius Ordinis diebus, & locis in huiuſmodi Capitulo Prouinciali immediatè antea celebrato deputatis, celebrari non fecerit cum reuocatione ſui Prouincialatus officij, & ſigilli, ſit dicto officio eo ipſo priuatus, & quod ſi ex tunc adminiſtrationi dicti officij ſe immiſcuerit, excommunicationis ſententiam incurrat ipſo facto, & Prouinciam regant illi, quibus in hoc caſu per inſtituta, & conſuetudines prædictas eius regimen eſt commiſſum*, &c.

Illa enim dictio, *eo ipſo*, habet in ſe latam ſententiam, gloſ. *verb. eo ipſo, & verb. euacuauerit, in cap. quàm ſit, de elect. lib.* 6. Salas *de legib. q.* 96. *tract.* 14. *diſp.* 16. *ſect.* 8. *num.* 29. Suar. *eod. tract. de legib. lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 4. *& cap.* 8. *num.* 2. Bald. *conſ.* 401. *vol.* 3. Roland. *conſ.* 62. *num.* 32. *lib.* 2. Et idem importat, ac ſi Papa dixiſſet, ſine aliquo hominis, aut iudicis miniſterio, vel potiùs ipſo iure, & ipſo facto, Abb. *in cap. ſi diligenti, n.* 8. *de for. compet.* Corn. *conſ.* 165. *n.* 22. *lib.* 1. Dec. *conſ.* 138. *in princ.* Rom. *conſ.* 427. *n.* 9. Roland. *vbi ſup.* 31

Stante præſertim alia dictione, *ex tunc*, quæ ſignificat, & denotat vltimam, & immediatam præfixi temporis extremitatem, *l.* 4. *D. de cond. & demonſtrat. l. vltim. D. de fideicommiſ. libert. cap. ſuper eo, de appel. c. ſi eo tempore, de reſcript. in* 6. *gloſſ. in Extrauag. Suſcepti, Ioannis XXII. de elect.* Bald. *conſ.* 150. *n.* 8. *lib.* 5. Caſtr. *conſ.* 259. *num.* 3. *lib.* 1. Cened. *ſing.* 14. *num.* 2. Et quæ habet etiam in ventre vim latæ ſententiæ, vt ex tunc excommunicatio incurratur, Corn. *conſ.* 104. *num.* 2. *lib.* 1. Sayr. *in clau. Reg. lib.* 3. *c.* 8. *n.* 27. D. Barboſ. *dict.* 118. *n.* 7. 32

Et quod plus eſt, in eadem conſtitutione Martini V. 33 cauetur, quod circa retentionem officij, aut prorogationem Capituli Prouincialis, nec etiam Generalis ipſo poſſit, niſi in certo caſu, circa loci tantummodò mutationem diſpenſare, vt §. 5. ibi: *Neque etiam liceat Priori Generali eiuſdem Ordinis quidquam contra præmiſſa quomodolibet attentare; aut alias ſuper eorum aliquo, præterquam ſuper mutatione loci ad huiuſmodi Capitulum pro tempore celebrandum, ſi expedierit, iuxta tamen Diffinitorum, Capitulorum Prouintialium huiuſmodi ſignificationem & determinationem, & non alias, diſpenſare, quibuſcunque conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac ſtatutis, & conſuetudinibus dicti Ordinis non obſtantibus.*

Quapropter, ſi Generali ſolùm datur facultas diſpenſandi circa mutationem loci, & hoc quidem cum tot circunſtantiis, ſatis liquet non licere, imò expreſsè eidem generali eſſe denegatum quidquam contra præmiſſa quomodolibet attentare, id eſt, non poſſe diem pro Capitulo Prouinciali celebrando præfixam, & ſtatutam prorogare, per regul. quod exceptio firmat regulam in contrarium, *de qua ſupr. n.* 15. Et apertiſſimè dicitur in eadem Bulla, *d. §.* 3. ibi: *Diebus, & locis in huiuſmodi Capitulo Prouinciali immediatè antea celebrato deputatis*, &c. Et multò minùs licebit Prouinciali, argumento ſumpto à maioritate rationis, quod in iure eſt validum, *l. in ſuis, in fin. D. de liber. & poſthum.* Decian. *conſ.* 6. *num.* 20. *lib.* 1. *& conſ.* 49. *num.* 57. *& conſ.* 47. *n.* 117. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 383. *num.* 14. Caccher. *conſ.* 56. *num.* 12. Nec in hoc poſſet ſuffragari aliqua prætenſa conſuetudo (quæ gratis, & ſine aliquo fumo ex aduerſo allegatur) vt *in eadem conſtitutione*, ibi: *Quibuſcunque ſtatutis, & conſuetudinibus non obſtantibus.* 34

Et hæc conſtitutio Martini fuit confirmata à piæ 35 memoriæ Eugenio Papa IV. & vtramque tam Eugenij, quàm Martini conſtitutionem cõfirmauit Nicolaus Papa V. felicis recordationis, vt *in Bullar. Ordinis, conſt.* 2. *eiuſdem Nicolai.* Quæ cum ſint litteræ Apoſtolicæ, clarum eſt quod habent paratam executionem, adinſtar inſtrumenti publici guarentigiati, *cap. ſuper litteris, de reſcript.* Mohed. *deciſ.* 9. *de cauſ. poſſ. & deciſ.* 13. *vt lit. pend.* Sarnenſ. *in tract. Breuium, n.* 4. Beroius *conſ.* 14. *n.* 3. *lib.* 1. ita vt appellatione remota,

procedendum ſit ad earum executionem, Loter. *de re benef. lib. 1. q. 38. n. 5.* Garc. *de benef. p. 1. c. 5. num. 573.* Coccin. bonæ mem. Rotæ Decanus *deciſ. 144. num. 7.* non ſolùm quoad executionem pœnarum in eiſdem litteris contentarum contra prædictum Patrem M. Liaño, qui poſt completum triennium, reſiſtentibus ſibi tot conſtitutionibus Apoſtolicis, adhuc attentat ſe immiſcere in adminiſtratione officij, quæ prorſus ceſſauit; ſed etiam quoad aggrauatoriam cenſurarum, & declaratoriam irregularitatis notoriæ, ex quo ſe immiſcet in diuinis exiſtens in Papalibus excommunicationibus, ex infrà dicendis *n. 44.*

36 Nec replicari poteſt, quod iſtæ Conſtitutiones Pontificiæ ſolùm militant quando Prouincialis prætendit perpetuari, ſeu reeligi in officio, non autem quando iuſta ſuadente cauſa terroris armorum, vt gratis ex aduerſo allegatur, protrahit Capitulum in aliam diem, quàm præfixam. Quia vltrà quod hîc nulla adfuit iuſta cauſa protrahendi, ſeu diſcedendi à Capitulo, vt inferiùs ſuo commodiori loco dicetur *n. 113. & ſeqq.* quinimò dici poteſt de Prouinciali abſoluto, eiuſque ſequacibus quod illic trepidauerunt timore, vbi non erat timor, cùm alias vani & affectati timoris nulla ſit excuſatio, *l. vani, D. de reg. iur.*

37 Reſpondetur vlteriùs, conſtitutiones clarè, & apertè loqui de eo, & aduersùs eum, qui vt diutiùs maneat, aut faciliùs ſe confoueat in officio Prouincialatus, citra reelectionem, aut perpetuationem variis prætextibus, & artificiis (vt euenit in caſu noſtro, de quo plurimùm condolendum eſt) differt, aut indirectè impedit Capituli Prouincialis celebrationem, vt *in dicta conſtitut. Martini, §. 1.* ibi: *Non ſine mentis diſplicentia, veridica relatione percepimus, quod nonnulli Ordinis Fratrum Eremitarum ſancti Auguſtini profeſſores, etiam in Theologia Magiſtri, in officio Prouincialatus ſecundùm inſtituta, & laudabilem conſuetudinem eiuſdem Ordinis pro tempore conſtituti, ſpiritu inanis gloriæ, & ambitionis ducti, & ſua ſorte non contenti, vt in huiuſmodi officiis, quibus præſunt, continuè, ſeu ad eorum vitam remanere, ſeu iterum confirmari, vel reeligi poſſint, variis ingeniis, ſubtilibuſque, & exquiſitis modis, ac coloribus, etiam contra ipſius Ordinis inſtituta, & conſuetudines huiuſmodi perquirunt, inſiſtunt, & procurant; vnde plerumque accidit, quod eiuſdem Capitula Prouincialia ſecundùm morem, & conſuetudinem ipſius Ordinis celebrari prohibentur, ſeu aliàs indirectè impediuntur, delinquentium exceſſus non corriguntur, corruptiones quoque & alia pacta illicita committuntur, diuiſiones etiam, & odia, ac alia ſcandala plurima oriuntur Ordine in eodem, in non modicam dicti Ordinis confuſionem, & offenſam, ac pernicioſum exemplum plurimorum,* &c.

38 Quæ verba, præſertim illa, *ſeu aliàs indirectè impediuntur,* cùm ſint poſita in proœmio conſtitutionis, benè oſtendunt ipſius cauſam finalem, *l. 1. D. ad Maced. l. fin.* vbi Bart. *D. de hered. inſt.* Greg. *dec. 531. n. 5.* videlicet, ne Capitula Prouincialia indirectè ſub talibus artificiis impediantur.

Et *in dicta conſtitut. 2. Nicolai, §. 3.* ibi: *Vt in dicto*
39 *officio Prouincialatus perpetui fierent, ſiue diutius permanerent, illóque fungerentur, multipliciter facere præſumpſerint in animarum ſuarum periculum, & Fratrum dicti Ordinis detrimentum.*

Et quatenus adeſſet cauſa diſſoluendi, aut prolongandi Capitulum (quod omnino negatur) attamen ex quo inſtabat vltimus, & peremptorius terminus Capitulo celebrando, & electioni faciendæ à Conſtitutione præfixus, & talis diſſolutio, & prolongatio à Prouinciali abſoluto facta in effectu, tendebat directè in ſui reelectionem, aut diuturniorem officij durationem, vtique fieri non potuit niſi concurrentibus Vocalibus eiuſdem Capituli, nemine diſcrepante, vt per text. *in d. Auth. de defenſor. ciuit. §. fin. collat. 3.* ibi: *Sed vſque ad hoc ſolum ſtet tempus, niſi cuncta ciuitas, reluctante nullo, elegerit eum,* &c. tenet Bonon. *d. tract. de elect. dub. 103. n. 4.* Roman. *ſingul. 96. & ſingul. 699. num. 1.* Bald. *conſ. 316. n. 1. lib. 3.* Felin. *in cap. cùm omnes, n. 18.* & *ibi* Dec. *n. 34. de conſtit.* Bottel. *de elect. lib. 1. c. 12. num. 50.* Coſt. *de fact. ſcient. & ignor. cent. 1. inſpect. 30. num. 9.*

Minuſque poteſt replicari, quod ad effectum priuationis, de qua in dictis conſtitutionibus Martini, Eugenij, & Nicolai, requiritur declaratio iudicis ſuper incurſu in pœnas earundem conſtitutionum. 40

Quia omiſſo, quod ſtantibus clauſulis, *eo ipſo, ipſo facto, ipſo iure,* nulla alia requiritur iudicis ſententia, vel declaratio, vt ſuprà dictum eſt *n. 16. 31. & ſeq.* & in puncto de priuatione tenet Bonon. *vbi ſup. dub. 93. n. 5. 7. & ſeq.*

Reſpondetur adhuc, quod aut prædictus P. M. Liaño poſt completum ſuum triennium perſiſtit in regimine Prouinciæ, aut ab eo deſiſtit. Si enim deſiſtit, habemus intentum in hoc articulo; & fruſtra deſuper prætendimus diſputationem. Si autem perſiſtit, prout de tenaci perſiſtentia ſatis notoriè conſtat, nedum ex pluribus litteris patentibus, in quibus ſe gerit pro Prouinciali, verum etiam (quod itidem dolendum eſt) ex plurium conuentuum ſeditionibus, & ſchiſmatibus, aliis iſtam, aliis illam obedientiam, & partialitatem ſequentibus; & hoc quidem caſu non indiget declaratione iudicis competentis incurſus tam notorius in pœnas & cenſuras præfatarum conſtitutionum, iuxta inueteratum, & inconcuſſum Rotæ ſtylum, de quo Galeſ. *de oblig. Camer. tit. de liquid. n. 55.* & ſingulariter notat Rubeis *part. 2. ſingular.* Rot. *verb. Declaratoria littera, num. 1.* ibi: *Rotæ ſtylus eſt, quod quando ſumus in facto notorio, ad euitandum circuitum, tunc declaratoria non requiratur,* & *ibi* plures adducit Rotæ deciſiones. Etenim ex quo hodie de facto adminiſtrat, vſurpando alienam iuriſdictionem, ſatis ſeipſum declarat contumacem, & incurſum prædictas pœnas. Quia cùm iudicis partes in nullo alio conſiſtant, quàm in declarando iſtud factum perſiſtentiæ in officio, & adminiſtratione, ad effectum declaratoriæ, vtique dum D. P. M. Liaño iudicialiter in hoc Tribunali pro Prouinciali ſe gerit actu ipſo, nulla alia opus eſt declaratoria, ſed imò aggrauatoria eſſet procedendum, & ab omnibus ob notorietatem caſus euitari deberet, per ea, quæ latè tradit Alter. *de cenſur. lib. 1. diſp. 6. c. 2. per tot.* 41

Nonò denique, & ex abundanti, quatenus iſtæ Conſtitutiones eſſent dubiæ, pro ceſſatione officij completo triennio, habemus diſpoſitionem claram & manifeſtam in concordia facta à tota Prouincia ſuper alternatiua, & duratione Prouincialatus vſque ad triennium ſolummodo, quæ fuit approbata à Generali, & à Sanctiſſimo D. noſtro Vrbano Papa VIII. confirmata cum clauſula Sublata, & decreto irritanti, *ſub datum Romæ die 27. Aprilis, anno 1625.* & iterum *ſub die 6. Aprilis 1627.* quæ ſæpiùs fuit à tota Prouincia in Prouincialibus Capitulis recepta, & quæ à partibus hodie non controuertitur. 42

Etenim ex quo in eadem Prouincia multis ab hinc annis cum maxima eius perturbatione (ſunt verba Generalis) inſurrexerunt quædam Patrum & Fratrum diuiſiones, ſeu partialitates, altera ſub nomine Prouinciæ, altera quæ vocatur Hiſpalenſis, & ſub nomine Extrematuræ altera, tandem deuentum fuit ad dictam concordiam, quod ſcilicet Conuentus Hiſpalenſes & Extrematuræ, qui ſunt quatuor, vel quinque, vnam facerent æqualem partem; reliqui verò Conuentus triginta quatuor, qui ſub nomine Prouinciæ intelliguntur, alteram partem facerent in Prouincialatus diſtributione per ſingula triénia. *Ita vt* (ſunt verba 43

confirmatio

confirmationis Papalis) *poſt quamcunque ex aliis partialitatibus, immediatè pars Prouincia ſequatur*, &c. Et idem diſponitur in ſecundo Breui confirmatorio, ibi: *Vna ſcilicet triennio ex parte Prouinciæ, altero autem immediatè ſequenti ex parte Hiſpalenſi, & Extrematura*. Vnde, cùm prædictus P.M. Llaño functus fuerit officio ſuo per totum triennium ſub oomine partialitatis Hiſpalenſis, clarum eſt, quod omnino expirauit eius authoritas, cum immediatè debeat ſequi pars Prouinciæ in ſucceſſione Prouincialatos, vt cantant litteræ Apoſtolicæ confirmationis.

44 Ponderando dictionem *poſt*, quæ eſt ſeparatiua temporis, *l. ſi eni legaretur, D. de legat.* 1. & ſignificat illius extremitatem immediatam. Vulpel. *de præpoſit. & aduerb. dict. poſt, num.* 7.

45 Ac etiam dictionem, *immediatè*, quæ de ſui natura exigit præciſam continuationem, Bald. *in l. acutiſſimi, C. de fideicom.* Capt. *conſ.* 18. *n.* 1x. Veral. *deciſ.* 21. *n.* 3.
46 *p.* 3. & ex vero, & proprio ſignificatu rejicit omne interuallum; nam id immediatum eſt, quod eſt ſine medio, & denotat etiam aliquid debere fieri ipſo iure. Tiraq. *in l. ſi vnquam, verb. Reuertatur, n.* 125. *C. de reuoc. donat.* Rebell. *de obligat. iuſtitia, p.* 1. *lib.* 1. *q.* 6.
47 *num.* 37. importat, vt nullo alio actu, etiam momentaneo interpoſito, debeat actus celebrari, *l. ſi pater captus, & ibi gloſ. D. de vulg.* Auend. *de exequen. mand. p.* 1. *cap.* 16. *num.* 1.

48 Aliàs enim, ſi poſt completum triennium liceret partialitati Hiſpalenſi retinere officium in præiudicium ootoriom alterius partialitatis de Prouincia, vtique talis concordia ſaperet ſocietatem, & diuiſionem leoninam à jure reprobatam, de qua text. *in l. ſi non fuerint, §. Ariſto, D. pro ſocio, & in l.* 4. *tit.* 10. *p.* 5.

49 Et talis retentio eſſet præiudicium iuris quæſiti per dictam concordiam eiuſque approbationem, & confirmatiooem, cui nec Papa per alias quaſcunque litteras cenſetur derogate, ſtante regula 18. Cancellariæ ſanctiſſimi D. N. de iure quæſito non tollendo, vt latè Sarnen. *ad d. regul. q.* 1. *per tot.*

50 Verùm omnem videtur tollere difficultatem clauſula, *ſublata, &c.* exiſtens in eadem confirmatione Apoſtolica, ſeu verba idem importantia, quæ clauduot os parti, ita vt oon poſſit audiri contra litteralem intellectum confirmationis, niſi obtenta ab eodemmet Papa in ſignatura Gratiæ oneris apertione, vt per Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancellariæ, gloſſ.* 66. *n.* 10. & innumeros DD. cumolat, & ſequitur Rub. *d. tom.* 2. *ſingul. Rota, p.* 4. *clauſ.* 798. *n.* 11. Imò adimit iudici facultatem aliter iudicandi, declarandi, aut interpretandi, quàm prout ſonat ad corticem litteræ, Burat. *deciſ.* 831. *n.* 4. Rot. *deciſ.* 77. *n.* 9. *p.* 5. *recent.* & inſtuit nullitatem ipſo iure in geſta io contrarium, Burat. *deciſ.* 337. *n.* 8. latè Marcheſ. *de commiſſion. p.* 2. *pag.* 547. & plena manu D. meus Barboſ. *de clauſul. clauſ.* 175. *per tot.*

51 Stante præſertim decreto irritanti, quod afficit & deſtruit omnia in contrarium geſta, & operatur nullitatem ab initio, ita vt nec effectum, nec iuris fomentum, nec executionem habeant, vt plenè per Gonzal. *ad reg.* 8. *gloſ.* 67. *per tot.* Garc. *de benef. p.* 5. *cap.* 1. *n.* 407. Lotter. *de re benef. lib.* 2. *quæſt.* 27. *num.* 42. Sarnen. *ſuper reg. de trien. quæſt.* 49. *in princ.* Rot. *deciſ.* 41. *n.* 9. *p.* 1. *recent.* & copioſè D. Barboſ. *vbi ſup. clauſ.* 40. *n.* 22. 26. *& per tot.*

52 Ex quo ſequitur, quod quidquid pars adoerſa prætendit contra dictam confirmationem alternatiuæ Prouincialatus, petendo ſcilicet durationem officij, etiam pro vno momento poſt completum triennium, illud obtinere non poteſt, nec debet audiri, deficiente juriſdictione in Tribunali ad contraueniendum prædictæ confirmationi, ob reſiſtentiam prædictæ clauſulæ, & decreti irritantis, ex dictis *ſup. n.* 51. *& ſeq.*

Nec etiam obſtat, quod aliqui DD. tenuerint, quod 53
Generalis poſſit prorogare Capitulum Generale, & Prouincialis Prouinciale ad vnum vel plures menſes, vt per Caſartub. *collectorem priuil. ordin. Mendicant. verb. electio*, & ibi Sorbo Capuccin. notat id procedere etiamſi in conſtitutione caueatur, quod elapſo ſexennio, ſeu triennio reſpectiuè, pro abſoluto ab omnibus Fratribus habeatur, Rodr. *qq. reg. tom.* 1. *quæſt.* 53. *art.* 2. *verb. Secundo*, & alter Rodr. *in compend. reſolut.* 58. *numero* 17. quos refert Boo. *dub.* 103. *numero* 2. *&* 3. Mirand. *in manual. Prælat. tom.* 2. *q.* 16. *artic.* 4. *per tot.*

Quia licèt pro reſponſione ſatis eſſet dicere, quod 54
aliud eſt prorogare Capitulum ante conuocatiuoem eius, & indictiunem, aliud verò poſt indictum, cõuocatum, & congregatum, illud diſſoluere, imminenti hora, & momento, imò poſt momentum, & horam celebrationis: cùm aliàs io primo caſu officium non expirauerit, & tempus prorogatum cenſeatur eſſe idem cum priori, *ad l. nam etſi manente, D. de precar.* In ſecundo autem, data iam ceſſatione officij per lapſum termini, nemo habeat facultatem diſſoluendi, ſeu prorogandi, *ex ſupradictis n.* 4. vel ſaltem quatenus durat officium vſque in ſequentem diem, prætenſa tamen diſſolutio præſumitur calumnioſa, cum ſacta dicatur in vltimo termino, & potuerit fieri per plures dies antea. Rot. *deciſ.* 322. *lib.* 3. *p.* 3. *diuerſ. & co am Greg. XV. dec.* 356. *n.* 8. Præſertim quando, vt in caſu noſtro, non fuit facta ad certum & limitatum tempus, neque ad præciſum locum, ſed imò facta apparet ad eludendam totam Prouinciam inibi legitime congregatam, quo caſu non militant doctrinæ prædictæ, cum aliàs talis dilatio electionis Prouincialis multa diſpendia afferat toti Prouinciæ, vt per Caſtellin. *de elect. c.* 6. *n.* 8. *&* 9.

Reſpondetur adhuc, DD. prædictos luqui de Sera- 55
phico Ordine ſancti Franciſci, in quo non adſunt conſtitutiones tam præciſæ de die præfixa, vt habet Ordo Eremitarum ſancti Auguſtini, quæ penitus volunt, vt Sabbato ante tertiam Dominicam poſt Paſcha, ad electionem nooi Prouincialis procedatur, ex *dictis ſuprà num.* 6. 8. *&* 18. Quinimò Capuccio, vbi ſuprà addit quod talis coaſtitutio, ſeu determinatio (ſunt verba Sorboli) non videtur nunc obſeruari, cùm aliter à ſubſequentibus Summis Pontificibus, ac Ordinis ſtatutis reperiatur eſſe ordinatum, & huiuſmodi ſtatuta tradit Rodr. *d. art.* 2. *circa fin.* & Miran. *in manual. d. q.* 16. *art.* 4. *concl.* 1. vbi dicit, quod triennium Prouincialatus poteſt per menſem, ſeu menſes prolongari, ſecundum quod & ipſa Capitula Prouincialia protrahuntur: ſed non dicit, quod huiuſmodi protractio pertinet ad Prouincialem, cum iuxta conſtitutiones non pendeat ab eius voluntate, ſed ab aduentu Viſitatoris Prouinciæ, vt *ibidem in fin.*

Et poſſet conſiderari inter vtraſque conſtitutiones 56
non incongrua diuerſitatis ratio, videlicet quia Seraphicæ diſpoount, quod Prouincialatus duret per totum triennium, nulla habita contemplatione de die Pẽtecoſtes, Aſceoſioois, ſeu Paſchatis, & propterea intelligendum eſt de triennio ſolari, vt experientia demonſtrat, quod vna Prouiocia celebrat ſuum Capitulum die vltima Octobris, alia die prima Septembris, & aliæ in aliis diebus, ita vt iuxta celebrationem præcedentis Capituli, triennium ſolare omnino compleatur, vt apparet ex Geoeralibus conſtitutionibus Toletanis, quarum compendium adducit Mirand. *in manual. d. q.* 16. *art.* 3. *concl.* 1. *&* 2. Et patet euidenter, quia ex quo Capitulum Generale Fratrum Minorum habet diem præfixam io vigilia Pentecoſtes, Generalis non poteſt illud differre, vt per Mirand. *d. tom.* 2. *q.* 6. *art.* 2. *concl.* 1. ibi: *Non poteſt differre Capitulum ſua propria auctoritate vltra tempus conſtitutum, nempe vltra vigiliam Pente-*

Digitized by Google

coſtet cujuſlibet ſexennij, quin verò inuiolabiliter fieri debet electio Generalis miniſtri, ſiue miniſter Generalis venerit, aut non venerit, & etiamſi plures defuerint vocales. At Eremiticæ conſtitutiones præcisè volunt, quod omnia Capitula Prouincialia totius Ordinis celebrentur in prædicto Sabbato, habito reſpectu ad triennium lunare, juxta mobilium feſtorum conuolutionem, habitaque particulari contemplatione per totum Ordinem ad prædictam Dominicam tertiam. Atque hinc poteſt eſſe, quod Franciſcanus, & alij forſan Ordines de facili diſpenſant protrahendo ſeu prorogando Capitulum Prouinciale ad aliquot dies ex magna, & vrgentiſſima cauſa, cùm aliàs modicum, vel nihil interſit ex quo in conſtitutionibus non fuit particulariter contemplata certa, & præfixa dies pro toto vniuerſo Ordine, & futuro Prouinciali nullum præjudicium inferatur, quandoquidem ſuum integrum triennium ſolare à die ſuæ electionis debeat computari. Quod non ita militat in Auguſtiniano, in quo licet ex Papæ diſpenſatione Capitulum Prouinciale fuiſſet prorogatum ad ſex menſes, futurus Prouincialis non ideo haberet regimen Prouinciæ, niſi pro duobus annis cum dimidio lunaribus, ob prædictam rationem contemplatæ diei pro Capitulo celebrando; & in huc maxima eſſet inæqualitas, & plurimum præjudicium partialitatis, cui integrum triennium lunare non distribuitur in prædicto regimine, juxta conſtitutiones Ordinis, & confirmationem alternatiuæ Prouincialatus, de qua latè *ſuprà à num.45.*

57 Vltra quod, vt dicunt præcitati DD. id poſſet procedere exiſtente magna, & vrgentiſſima cauſa quæ in caſu noſtro non interuenit pro diſſolutione Capituli, nec alia vmbra, ſeu veſtigium cauſæ conſiderari poteſt, niſi quod partialitas Hiſpalenſis eadem die Capituli agnouit ſe non poſſe eligere in Prouincialem aliquem ſibi ſequacem, affectum, & mancipatum. Et profectò Vocales jam hora ipſa celebrationis legitimè congregati, debebant electionem perficere, ne alias elapſa die præfixa ad eligendum, electio deuolueretur ad Superiorem, *cap. quanquam, & ibi gloſ. verb. Deuoluatur, de elect. in 6.*

58 Priuantur enim electores poteſtate eligendi, *cap. ne pro defectu, de elect.* qui text. eſt Conciliaris, vt per Caſtellin. *cap.4. n.9. & cap.14. n.53.* Lauor. *d.tit.4. cap.18. n.24. & tit.31. n.87.* Ita vt ſi poſt elapſum tempus datum à iure communi, vel particulari elegiſſent, electio eſſet ipſo iure nulla, *cap. inter vniuerſos, de elect.* Lauor. *d.cap.18.n.24. in fin.* Caſtellin. *vbi proximè, d. n.9.* nec deſuper aliqua ſententia requiritur, vt dicit idem *d.cap.8. ſub n.53.*

59 Et videtur omninò ceſſare difficultas, ex quo Capuccin. quem alij referunt, vbi ſuprà, in finalibus verbis ſubdubitat de ſua opinione, dum ait: *Quo tutius judicaret, vt ſuccedente caſu, antequam ad finem triennij deueniretur, Generali nuntiaretur, vt quid faciendum eſſet, determinaret.* Et Rodrig. *d.art.2. in fin.* non ſolùm id tutius iudicat, ſed etiam præcisè dicit, *quod ſi tractatur de prolongatione Miniſtri Generalis propter aliquam cauſam ſuperuenientem, ad Sedem Apoſtolicam recurrendum eſt, ſicut recurſum fuit anno Domini 1599. de tempore Clementis Papæ VIII. fœlicis recordationis.* Et aſſertiuè eum ſequitur alter Rodrig. *d.reſol.58.n.17.* & expreſsè, quod Generalis, ſeu Prouincialis non poſſit prorogare officium ſuum, & celebrationem Comitiorum Generalium, ſeu Prouincialium reſpectiuè, tenet Bonon. *d.dub.103. numer.1.* & Lauor. *d.tit.4.de elect. cap.37.n.8* & expreſſiùs Mirand. *d.tom.2.quaſt.6.art.2. concluſ.1. allegat. ſup. n.4. & 57.* ob hanc ſcilicet rationem, quia expleto termino ei præfixo, ceſſat authoritas.

60 Demum non obſtat deciſ. Franc. Marc. 568. *numer.2. & 569. per tot. lib.2.* vbi quod exiſtente cauſa ſeditionis aut terroris armorum, Capitulum poteſt prorogari.

Quia vltra quod procedunt in prorogatione facta intra terminum iuris, nempe quando priùs fuerat facta abbreuiatio, & poſtea fit prolongatio intra eundem iuris terminum, vt clarè dicitur *in d. deciſ.568. num. 2. in fin.* ibi: *Prolongauerunt dictam electionem vſque ad 15. menſis Martij, ita quod cadet circa finem trium menſium, qui dantur in electionibus Eccleſiarum Cathedralium, & Regularium, cap. ne pro defectu, de elect.* & magis expreſsè *in d. deciſ.569. n.5.* ibi: *Sed eſt dubium quando terminus electionis eſt ſemel abbreuiatus, an poterit prolongari per majorem partem Capituli, intra tamen terminum juris trium menſium? Dubium facit, quia ſemel fuit dies præfixa; attamen videtur, quod poſſit fieri talis prolongatio intra terminum juris, quia dilatio data ab homine poteſt reuocari, l. qualem, & l. diem, D. de recept. arbitr.* Et hanc eandem ſententiam, quod electores poſſint prolongare terminum electionis, dummodo talis prolongatio fiat intra terminum à iure præfixum, & non alias, tenet in puncto Innocent. *in cap. Eccleſia veſtra, n.7. de elect.* ibi: *Item dicuntur habere ratum, quando electorum terminus præfixus eſt ante finem termini à iure præfixi, aliàs non*, &c. 61

Reſpondetur vlteriùs, hîc non conſtare de tali ſeditione, quæ ex aduerſo affectatur; ſed imò eſt mera chimæra, & ſomniata impoſtura aduerſus viros graues, & Religioſos, vt ſuo tempore conſtabit in judicio plenario, cum partes ad probandum fuerint admiſſæ, & ex dictis *ſuprà n.37.* & ex dicendis *infrà num.111. & ſeq.* 62

Et in caſu noſtro habemus conſtitutionem indiſpenſabilem, tam circa abbreuiationem, quàm circa prolongationem, & dato & non conceſſo, quod poſſet diſpenſari, officium tamen expirat in dicto Patre M. Liaño, & Prouincia deberet gubernari per eos, quibus aliàs regimen eſt commiſſum, tum per alternatiuam, tum etiam per diſpoſitionem *conſtit.2.* Martini Papæ V. Et hæc quidem quoad primum articulum. 63

ARTICVLVS II.

QVo verò ad ſecundum, videtur quod prædicto Patri M. Liaño nec etiam competit manutentio, ex pluribus, &c. 64

Primò, quia ſtante poſitiuo, notorio & palpabili defectu iuris quoad titulum, ex latè dictis *in primo articulo*, inſurgit etiam omnimodus defectus poſſeſſionis, quæ eſt de eſſentia, & ſubſtantia manutentionis, & fundamentale illius requiſitum, Couarr. *pract. cap.17. n.3.* Paz *de tenut. cap.2. n.19. & cap.9. n.9. & ſeq.* Poſt. *de manut. obſeruat.15. num.2.* Rota *deciſ.129. num.7. part.2. recent. & deciſ.5. n.2. & deciſ.154. n.1. & deciſ.156. n.2.* poſt tract. Poſt. Licèt enim nihil commune habeat proprietas cum poſſeſſione, *l. naturaliter, §. nihil commune, D. de acquir. poſſeſſ.* attamen quando euidenter conſtat de non iure, tunc proprietas abſorbet in ſe poſſeſſionem, taliter quod omnino maneat reſoluta, *cap. cùm dilectus, de cauſ. poſſeſſ. & propr.* Gratian. *diſcept.898. n.19.* Marqueſ. *de commiſ. part.2. fol.231. n.3.* Poſt. *vbi ſuprà, obſeruat.108. n.24.* Rot. *coram Seraph. deciſ.1484. n.8.*

Non obſtat quod etiam intruſo prædoni, & iniuſto detentori detur manutentio ad limites poſſeſſionis, ex quo in hoc iudicio ſummariſſimo non agitur de iuſtitia, vel iniuſtitia poſſeſſionis, prout de jure, quod pertinet ad plenarium poſſeſſorium, ſed de mera rei inſiſtentia, & detentatione facti, prout de facto, quo caſu non ſolet denegari manutentio, vt per Rot. *deciſ.322. n.3.* poſt tract. Poſt. etiamſi poſſeſſio ſit aſinina, beſtialis, ſeu 65

aſinaria

aſinaria, vt dicunt DD. & latè idem Poſt. *obſeruat.* 41. *ex n.* 74. *vſque ad num.* 86.

66 Quia concluſiones iſtæ procedunt quando poſitiuè non conſtat de non iure, ſeu de defectu proprietatis; tunc enim ex quo aliquis poſſidet, interim dum diſcutitur de poſſeſſionis iuſtitia, io dubio eſt manutenendus, ne poſſeſſor priuetur commodo ſuæ poſſeſſionis, *ad l. is qui deſtinauit, ff. de rei vindicat.* tum quia ſatis eſt quod detur poſſibilitas titulandi poſſeſſionem: Seraph. *dec.* 555. *n.* 8. Rot. *dec.* 74. *num.* 17. poſt tract. Poſt. & Giouagn. *conſ.* 8. *n.* 115. *lib.* 1. tum etiam, quia ex eadem ſolummodo poſſeſſione præſumitur dominium donec conſtet de intruſione, deprædatione, ſeu iniuſta detentione, vt latè per eundem Poſt. *d. obſeruat.* 42. *n.* 134. *& ſeqq.* tum denique, quia imò dominium incidenter deductum probatur ex ſola poſſeſſione ad effectum manutentionis, Batt. *in l. quidam in ſuo, n.* 4. *D. de condit. inſtit.* Cald. *conſ.* 23. *de prab.* Rot. *deciſ.* 21. *num.* 6. poſt tract. Poſtij.

67 Cæterùm vbi notoriè, poſitiuè, & euidenter (prout in caſu noſtro) conſtat de defectu dominij, ſeu de improbitate, & vitio poſſeſſionis, tunc noo eſt danda manutentio, ſed imò poſſeſſio talis qualis, eſt reuocanda, *l.* 1. *in princ. D. vti poſſid. l. improba, C. de acquir. poſſeſſ.* Menoch. *de retin. remed.* 3. *n.* 790. Cancer. *var. c.* 14. *n.* 54. *& ſeq. part.* 3. & innumeros DD. & deciſio-
68 nes cumulat Poſt. *d. obſeruat.* 45. *n.* 135. leges enim, & ſacri Canones non intendunt tueri vitioſum poſſeſſorem, Valaſc. *deciſ.* 79. *num.* 19. *tom.* 1. relati per Poſt. *vbi proximè, num.* 150. aliàs ſi aliquis in poſſeſſione etiam iniuſta defenderetur, daretur occaſio delinquendi, Cancer. *d. c.* 14. *n.* 56. via calumniis patefieret, temerarij fouerentur litigatores, & notoria fieret iniuſtitia, Seac. *de ſentent. & re iudicat. gloſ.* 14. *q.* 19. *n.* 98. quod iura abhorrent.

69 Præſertim in ſpiritualibus, quo caſu poſſeſſio iniuſti detentoris non eſt manutenibilis, Plot. *de in litem iurand.* §. 3. *n.* 59. ne ſcilicet vibretur gladius Eccleſiaſticus à non habente facultatem excommunicandi, neque vmbram iuriſdictionis.

70 Minus obſtat quod ad effectum, vt dicatur conſtare de notoria iniuſtitia poſſeſſionis, ſeu de palpabili defectu dominij in poſſidente, neceſſe eſt quod adſit vel eius confeſſio, vel ſententia, quæ tranſitum fecerit in iudicatum, Gratian. *diſp.* 899. *n.* 22. Scaccia *vbi ſup. n.* 108. Rot. *dec.* 17. *n.* 11. *& dec.* 28. *n.* 9. *p.* 1. *diuerſ.* & coram Cardinali Seraph. *dec.* 555. *n.* 8. *& deciſ.* 876. *num.* 2.

71 Quia vltra quod, ſtantibus in conſtitutionibus Apoſtolicis, & huius Religionis, clauſulis *eo ipſo, ipſo facto, ipſo iure*, & aliis quæ important latam ſententiam à Papa ſuper ceſſatione officij Prouincialatus poſt completum triennium, vt latè *ſup. n.* 16. 31. *&* 32. nulla alia deſuper ſententia, aut declaratio requiritur, cùm habeamus rem claram, & manifeſtam, ex dictis *ſuprà num.* 44.

72 Reſpondetur vlteriùs, quod probatio defectus dominij non eſt reſtricta ad confeſſionem partis, & rem iudicatam, cùm & aliàs poſſit ſe extendere ad alios modos probationis, videlicet ad iura, ſeu ſtatuta clara, & publica inſtrumenta producta, ſeu ad claras depoſitiones teſtium. Bocat. *de interdict. vti poſſid. cap.* 2. *num.* 46. *&* 87. *c.* 5. *n.* 4. *& ſeq.* Poſt. *d. obſeruat.* 45. *numer.* 153.

73 Et in caſu noſtro habemus euidentiam facti, & iuris, ex notorietate elapſi triennij, quæ non controuertitur, & ex clara, & perſpicua diſpoſitione conſtitutionom ſuper ceſſatione officij triennio completo. Vnde cùm Pater M. Liaño fundet ſuam poſſeſſionem io titulo præambulo ſuæ antiquæ electionis ad Prouincialatum quo functus eſt, & impoſſibile ſit, quod alium titulum habeat, ſequitur quod ex quo titulus ille fuit reſolutus, & inualidus factus, ſibi obſtat defectus, ſeu inualiditas tituli, quæ ex ipſius tituli, ad triennium tantummodo habiti, lectura apparet. Menoch. *de retinend. rem.* 3. *n.* 683. Rota *deciſ.* 698. *num.* 3. *part.* 2. *recentior.* Probatio enim quæ fit libris, ſeu ſcripturis, nonquam reiicitur. Perſon. *de adipiſcend. num.* 408. Poſt. *vbi proximè, num.* 155. *& ſeqq.*

Neqoe etiam obſtat dicere, quod hoc eſſet inuol- 74
uere titulum cum poſſeſſione, quodque exceptiones requirentes altiorem indagioem non ſunt admittendæ in hoc iudicio ſummariſſimo manutentionis, ſed imò ſunt reiiciendæ ad petitorium, ex latè congeſtis per Poſt. *d. obſeruat.* 41. *num.* 13.

Quia exceptio iſta non requirit altiorem indaginem 75
ex ſuperiùs dictis. Neque enim nouum eſt, quod exceptio reſpiciens merita, ſeu dominium, & petitorium, vel poſſeſſorium plenarium, ſeu nou iùs poſſeſſoris, vel dominij alterius, impediat manutentionem, vbi eſt liqoida, clara, & notoria, & non eget probatione, neque aliquo modo offuſcatur, Giouagn. *d. conſ.* 118. *n.* 4. *lib.* 1. Seraph. *dec.* 810. *n.* 4. Greg. *dec.* 425. *n.* 3. *& ſeq.* In caſu autem noſtro nulla alia probatione iſtius exceptionis opus eſt, cum regulariter ſit in confeſſo apud partes, tam lapſus triennij de facto, quàm ceſſatio officij iuxta conſtitutiones, de iure. Quinimò ad hoc vt exceptio dicatur non requirere altiorem indaginem, ſufficit quod partes ſint concordes in facto, licèt ſuperſint diſputationes in iure, Franc. *in c. ad decimas, de reſtit. ſpoliat.* Seraph. *deciſ.* 183. *n.* 6.

Nec tandem replicari poteſt, quod exceptio iſta of- 76
fuſcatur, & turbida redditur, ex quo exiſtente cauſa terroris armorum bene potuit D. Pater M. Liaño prolongare Capiıulum, ex qua prolongatione in conſequentiam reſultat officij duratio, & continuatio poſſeſſionis.

Quia dato millies, quod talis cauſa ſufficeret ad 77
protogationem Capituli, attamen cum adhuc non ſit probata, nihil releuat illius allegatio, donec plenè in contradictorio iudicio probetur ſeruatis ſeruandis. Et propterea intrat de plano pro deciſione articuli pulchra, & aurea concluſio, quod vbi exceptio eſt clara, non efficitur altioris indaginis, nec eſt reiicienda, ſi illud quod eſt diſcutiendum, prouenit ex replicatione aduerſarij. Afflict. *deciſ.* 63. Put. *deciſ.* 243. *lib.* 3. Poſt. *d. obſeruat.* 35. *num.* 133. Rota *deciſ.* 57. *num.* 4. *&* 6. *p.* 2. *diuerſ. & dec.* 126. *num.* 15. *& dec.* 159. *n.* 9. *part.* 1. *recent. & dec.* 157. *n.* 10. *impreſ. poſt tract.* Pacifici *de Saluian. interdict.*

Et ratio eſt, quia petens manutentionem eſt actor
originarius, & voluntarius, Gregor. *deciſ.* 64. *num.* 5. & 78
poſtquam prædictus Pater Terminon, qui in hoc articulo eſt reus, ſuam probabit exceptionem fundando eam in lapſu triennij, & diſpoſitione conſtitutionum, ſi D. Pater M. Liaño replicat conſtitutiones non habuiſſe locum ex quo adfuit iuſta cauſa metus, & terroris armorum ad protrahendum Capitulum, debuit clarè, & nitidè probaſſe ſuam replicationem, aliàs exceptio non deſinit eſſe clara, & liquida, vt verbis vtar Rotæ *dec.* 597. *n.* 3. *p.* 5. *recent.* Franc. *in c.* 1. *n.* 18. *de litis conteſt.* Put. *dec.* 233. *& deciſ.* 133. *lib.* 3. Et ſic altior indago in caſu iſto oon cadit ſuper exceptione, ſed ſuper replicatione, vt optimè conſiderat Rot. *d. deciſ.* 57. *n.* 6. *part.* 5. *diuerſ.* Replicatio enim ſapit naturam actionis, & ſecundum eam regulatur, Alex. *in l. fin. num.* 25. & *ibi* Curt. iun. *num.* 14. *C. de edend.* Pariſ. *conſ.* 95. *num.* 36. *lib.* 1. & dicitur illius coadiuuatio. Bald. *in l.* 1. §. *editiones, num.* 17. *D. de edend.* Greg. *deciſ.* 535. *num.* 17. *&* 18. propterea ſi replicatio non fuerit probata, perinde

perinde eſt ac ſi actor in ſua actione ſuccubuiſſet, *ad l. qui accuſare, C. de edend.*

79 Quod autem non ſit probata, patet euidenter, quia in actis non adſunt niſi quædam emendicatæ depoſitiones teſtium per modum ſummariæ informationis ante litem conteſtatam receptæ, quæ nullam fidem faciunt, *c. quoniam frequenter, in princ.*& *ibi* Hoſt.*n.* 1.2.*&* 25. Ioan. Andr.*num.* 2.Boic.*n.* 1.Bellam.*n.* 1.Bald.*n.* 1.Butr. *n.* 2. *&* 4. Imol. *n.* 1. *vt lit. non conteſt.* latè Farin. *de teſt.q.* 76. *ex n.* 2. Sed imò ſunt nullæ ipſo iure, Ioan. Andr. *in cap. ſignificauit, n.* 9. & *ibi* Butr. *num.* 6. *de teſtib.* adeò vt nec etiam poſſint partium conſenſu validari, Farin. *vbi ſup. n.* 6. Vltra quod teſtes ſunt Vocales Capituli ex alia partialitate, qui tanquam partes formales proprium intereſſe defendunt, & propterea multò minus eſt illis credendum, *ad deciſ.* Greg. 340. *n.* 1.8. *&* 14. Et tam in eorum dictis, quàm in perſonis patiuntur plurimas exceptiones, quæ tempore ſuo erunt opponendæ, vt latiùs dicetur *infr. n.* 111. *& ſeq.* Interim tamen donec huiuſmodi depoſitiones in contradictorio iudicio cum partis citatione non fuerint canonizatæ, nulla de illis eſt habenda ratio. Ex quo ſequitur quod verſamur in terminis exceptionis defectus dominij in continenti probatæ, quæ impedit manutentionem, *ex ſup. dictis, n.* 64. *&* 67.

80 Tertiò, eo minùs competit manutentio, quia poſſeſſio officij data vſque ad certam diem, tam à dante quàm à recipiente præfixam, eſt poſſeſſio precaria, obtenta à conſtitutionibus, & à Prouincia, & propterea elapſa die, talis poſſeſſio non eſt manutenibilis aduerſùs concedentem, *l.* 1. *in princ. & in fin. D. vti poſſid.* Rom. *conſ.* 341. *n.* 6. *lib.* 1. Menoch. *de retinend. remed.* 3. *n.* 19. Rot. *poſt tract.* Poſtij *deciſ.* 214. *n.* 6.

81 Et ratio eſt, quia hic non adeſt vera, nec impropria poſſeſſio, nec etiam detentatio, cùm aliàs ita poſſidens, etiam ante lapſum diei, non ſibi poſſideat, ſed domino concedenti, id eſt Prouinciæ, *l. quod meo, in princ. D. de acquir. poſſeſſ.* Surd. *conſ.* 481. *num.* 10. *lib.* 4. Seraph. *deciſ.* 82. *n.* 5. Rot. *poſt tract.* Poſtij *deciſ.* 106. *num.* 4. *& deciſ.* 667. *num.* 1. *&* 6. *p.* 2. *recent.* aduerſùs quam non poteſt petere manutentionem, nec illam impedire, quominùs ſuas functiones Prouinciales capitulariter exerceat, vt benè in propoſito de adminiſtratore, vel exercente officium, aut habente aliquid in gubernium, ſeu recipiente ab aliquo cum onere reſtituendi, Poſt. *obſeru.* 52. *n.* 25. *& ſeq.* vbi quod hoc eſſet interuertere aliorum dominium, & poſſeſſionem, quod facere non poſſunt, dum ſe pro illis ſic poſſidere, & ab illis rem habere non impugnant, & Rot. *d. deciſ.* 677. *n.* 2. *p.* 2. *recent. & coram Cardin. Caualer. deciſ.* 171. *ex n.* 1. Poſſeſſio enim eſt penes Prouinciam, & Prælaturam, non ſimpliciter penes Prælatum, DD. *in l.* 1. *in fin. D. de acquir. poſſeſſ.* & de communi, & veriori opinione, Alex. *conſ.* 81. *n.* 17. *vol.* 3. Pariſ. *conſ.* 24. *n.* 5. *vol.* 1. Rot. poſt Poſt. *deciſ.* 427. *n.* 8. *& dec.* 330. *n.* 25.

82 Quartò quia concordia, & confirmatio Apoſtolica ſuper eo, quod finito triennio in Prouincialatu per partialitatem Hiſpalenſem, immediatè ſequatur pars Prouinciæ, de qua latè ſup. ex *n.* 45. *vſque ad n.* 53. habet decretum irritans, quod non ſolùm inficit titulum, verùm etiam poſſeſſionem, Caſſador. *deciſ.* 11. *n.* 5. *ſuper reg. & deciſ.* 1. *per tot. de reſtit. ſpoliat.* Put. *dec.* 183. *n.* 2. *lib.* 2. latè Gonz. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 21. *n.* 8. *& gloſ.* 67. *n.* 29. *& per tot.* Lottet. *de re benef. lib.* 2. *q.* 8. *n.* 76.
83 *& q.* 27. *n.* 42. Garz. *de benef. p.* 1. *c.* 1. *n.* 427. *& ſeqq.* Caſtell. *de elect. c.* 7. Scacc. *n.* 17. *& ſeqq.* Et poſſeſſio infecta non eſt manutenibilis, latè Poſt. *obſeru.* 46. *per tot.* Rot. *deciſ.* 177. *n.* 3. *p.* 4. *diuerſ.* nullumque producit effectum, Rot. *deciſ.* 304. *n.* 1. *p.* 1. *recent.* imò eſt nullius momenti, & habetur pro non poſſeſſione, vel pro poſſeſſione vacua, & non impedit manutentionem poſterioris poſſeſſionis, etiam inſtrumentalis Cocc. *deciſ.* 51. *n.* 4. Rot. *d. dec.* 177. *per tot.* & plurimos cumulat idem Poſt. *vbi ſup. ex n.* 4. *&* 7. vbi quod decretum hoc inficit poſſeſſionem ciuilem, naturalem, & detentationem, & omnem iuris effectum tollit, & habens illud contra ſe, non poteſt vti aliquo remedio poſſeſſorio, nec ſummariiſſimo manutentionis, & adducit *deciſ.* 217. *n.* 57. *& deciſ.* 286. *n.* 3. *poſt ſuum tract.*

Præſertim quando (vt in caſu noſtro) decretum non eſt generale, ſed imò cadit ſuper certo, & indiuiduali corpore beneficij, ſeu officij Prouincialatus Prouinciæ Bæticæ Ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini, Caſſador. *dec.* 1. *n.* 3. *de reſt. ſpol.* Germon. *de indult. Cardin.* §. *volentes, n.* 30. *& ſeq.* Gonz. *d. gloſ.* 67. *n.* 31. *&* 32. *& ſeq.* Et de hoc motiuo pro excluſione manutentionis nullus vnquam Doctor dubitauit. 84

Quintò, quia præfato P. M. Liaño obſtat exceptio excommunicationis, ex *dictis ſuprà num.* 35. *&* 44. quæ opponi poteſt vbi de ſola poſſeſſionis manutentione agitur, vt in puncto fuit ſæpiùs reſolutum *in Rota*, & ſignanter *in deciſ.* 614. *num.* 2. *part.* 2. *recent. & deciſ.* 275. *num.* 3. *poſt* 2. *tom. conſ.* Farin. & coram ſanctæ memoriæ Gregor. XV. *deciſ.* 64. *num.* 3. *& ibi Addent. num.* 13. vbi alias deciſ. adducit. Atque ex his patet prædicto P. M. Liaño non competere manutentionem. 85

ARTICVLVS III.

QVoad tertium autem videtur, quod dictus P. Termiñon eſt manutenendus in quaſi poſſeſſione iuris exercendi miniſterium ſui Prouincialatus. Conſtat enim ex actis de poſſeſſione pacificè, & capitulariter capta, ac etiam de tempore motæ litis, quæ ſufficit ad manutentionem, *c. cum Eccleſia*, & *ibi* Abb. *n.* 23. Rip. *n.* 81. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* §. *retinendæ, Inſt. de interdict.* Rot. *dec.* 598. *num.* 11. *part.* 2. *recent.* & innumeros cumulat Poſt. *eod. tract. de manuten. obſeru.* 17. *n.* 1. *&* 5. 86

Stantibus præſertim plurimis actibus poſſeſſoriis obedientiæ receptæ à toto Capitulo Prouinciali, aſſiſtentiæ in Diffinitorio electionis actiuæ ad omnes Prioratus, & officia totius Prouinciæ, admiſſionis profeſſionum nouitiorum, item obedientiæ præſtitæ à pluſquam 30. ex 45. Conuentibus, & Monaſteriis Fratrum, & Monialium, ac conceſſionis licentiarum per totam Prouinciam, per quos actus, & ſic repetitos, & geminatos, multo magis dicitur conſtare de poſſeſſione ad effectum manutentionis. Cæſ. de Graſ. *deciſ.* 10. *num.* 3. *de cauſ. poſſeſſ. & propr.* Rot. *deciſ.* 214. *num.* 2. poſt tract. Poſt. 87

Et eo faciliùs debet concedi manutentio, quia non verſamur in terminis ſimplicis, & nudæ poſſeſſionis, detentationis, ſeu intruſionis, quæ aliàs ſufficeret, vt per Burat. *dec.* 194. *num.* 9. plenè Poſt. *obſeruat.* 42. *per tot.* cùm in hoc iudicio ſummariiſſimo non ſit examinanda iuſtitia, vel iniuſtitia poſſeſſionis. Burat. *dec.* 194. & *ibi* Addent. *lit. B. & dec.* 904. *n.* 8. imò ſufficiat poſſeſſio aſinaria, & beſtialis, ex dictis *ſuprà n.* 65. Poſt. *d. obſeruat.* 42. *n.* 86. Sed in terminis poſſeſſionis titu- 88
latæ, quo caſu propter fomentum tituli dubitari non 89
poteſt, quin iſta poſſeſſio ſit manutenibilis, *cap. licèt cauſam*, vbi Felin. *num.* 9. *de probat.* Veral. *deciſ.* 336. *p.* 2. *& ex trad.* per Gratian. *diſcept.* 402. *num.* 1. *&* 2. Gregor. *dec.* 323. & *ibi* Adden. *num.* 6. *& deciſ.* 412. *num.* 2. *&* 5.

Nec obſtat dicere, quod actus iſti poſſeſſorij dederunt cauſam liti, & conſequenter non probant poſſeſſionem. Rot. *dec.* 4. *n.* 2. & *ibi* Addent. coram Greg. nec tribuunt ius conſiderabile, Rot. *dec.* 30. *num.* 1. *part.* 2. *recent.* Nec videntur attendendi ad effectum concedendi 90

cedendi manutentionem. Gregor. *d. deciſ.* 569. *num.* 4.
& plures refert, & ſequitur Poſt. *obſeruat.* 17. *n.* 44.
& ſeqq.

91 Quia concluſiones iſtæ procedont quando poſſeſſio
prætenditur ex vnico actu contradicto, veluti ex vnica
præſentatione daote cauſam liti, quæ non conſtituir io
quaſi poſſeſſione juris præſeotandi. Gregor. *deciſ.* 417.
nnmer. 4. aut ex vnica collatione pariter contradicta,
quæ non conſtituit in quaſi poſſeſſioue juris confe-
rendi, Rot. *poſt tract.* Viuian. *de jurepatron. deciſ.* 86.
num. 36.

92 Secus autem quando poſt jus quæſitum, ſeu acqui-
ſitam poſſeſſionem ex vnico actu poſituu, & pacifico,
ſubſequitur contradictio partis, quia tunc non poteſt
impediri mandatum de manutenendo, Poſt. *dict. obſer-
uat.* 17. *n.* 54. Seraph. *deciſ.* 1437. *in fin.* vbi quod ſi ſu-
peruenerit contradictio, noo videtur facta in tempore,
Rot. poſt tract. Poſt. *deciſ.* 101. *n.* 7. vbi quod contra-
dictio debet eſſe in ipſo primo actu, quodque ſi facta
fuerit poſt actum perfectum, & conſummatum, oon
impedit quomious cenſeatur per dictum actum paci-
ficè geſtum acquiſita poſſeſſio, *ad leg. ſi ita ſit*, & *ibi*
Bald. & Imol. *D. de legat.* 1. Rip. *in leg.* 1. *n.* 88. *D. ſolut.
matrim.*

93 Aliter enim, nec etiam poſt mille actus pacificos, &
perfectos poſſet dari manuteotio, ex quo ſemper iſti
actus, quantumvis pacifici, ſolent dare occaſionem li-
tis; quod tamen eſſet erroneum in jure, quandoquidem
ex vnico actu pacifico acquiritur vera quaſi poſſeſſio
manutenibilis. Gratian. *diſcept.* 310. *num.* 76. Menoch.
conſ. 612. *numer.* 16. Quinimò ſufficit momentanea,
& pro vna inſtantia acquiſita, latè Poſt. *obſeruat.* 18.
num. 1.

94 In caſu autem noſtro adſunt plurimi actus poſſeſſo-
rij pacifici, per quos fuit abundè acquiſita quaſi poſ-
ſeſſio juris exercendi Prouincialatum. Vnde ex ſuper-
uenienti cootradictiooe, lite, ſeu recurſu ad Tribooal
non poteſt impediri manutentio, *ex dictis.* Præſertim,
quia & hæc poſſeſſio eſt ſatis juſtificata, ex quo fuit ca-
pta auctore Prætore, id eſt auctrice Provincia repræ-
ſentata per Vocales in Capitulo legitimè congrega-
tos. Iuſtè enim poſſidet, qui auctore Prætore poſſidet,
l. juſtè, D. de acquir. poſſeſſ. Greg. *deciſ.* 582. *n.* 2. cùm &
aliàs poſſeſſio capta ſine judicis mandato ſit manute-
nenda, vt per eundem Greg. *deciſ.* 107. *n.* 1. Et ratio eſt,
quia ſufficit nudum factum, etiam abſque ſcientia, &
patientia aduerſarij, vt per Beltram. *ad deciſ. Greg.* 249.
num. 10. Imò etiam actus geſti poſt motam litem ſunt
manutenibiles, quia facti fuerunt in continuationem
poſſeſſionis præcedentis, Poſt. *obſeruat.* 48. *n.* 35. Man-
tic. *deciſ.* 322. *n.* 13. Et regulare eſt, quod qui continuat,
non attentat, *d. deciſ. Greg.* 557. *n.* 1. Lancel. *de attent.
p.* 2. *cap.* 4. *limit.* 1. *n.* 82.

95 Minùs obſtat dicere, quod poſſeſſio iſta fuit atten-
tata, & conſequenter noo eſt manutenenda, Laucel.
de attent. p. 2. *cap.* 4. *n.* 49. Seraphin. *deciſione* 287. *n.* 1.
Caualer. *deciſ.* 359. *n.* 7. Coccin. *deciſ.* 492. *n.* 3. Rot. *de-
ciſ.* 627. *n.* 1. *p.* 4. *diuerſ.* ſed imò eſt omninò reuocanda,
in primis, & ante omnia, *cap. non ſolùm, de appellat. in* 6.
Creſcent. *deciſ.* 19. *aliàs* 216. *num.* 2. *de ſent. & re judi-
cat.* Boccat. *de interdict. vti poſſ. cap.* 3. *num.* 21. ao po-
tiùs ſequeſtranda, juxta Rotæ ſtylum, vt per Lotter.
de re benefic. lib. 2. *quæſt.* 13. *n.* 38. Rot. *deciſ.* 593. *&
deciſ.* 514. *part.* 1. *recent.* & copiosè Poſt. *obſeruat.* 75.
à num. 34.

96 Quia aut prætenſa attentata figurantur ob ap-
prehenſam poſſeſſionem poſt litem motam, vel
emanatam, ſeu intimatam inhibitionem Tribunalis:
& quidem certum eſt in facto, quod inhibitio, &
litis pendeotia emanarunt, longè poſt poſſeſſiooem,
& ſic eam non afficiunt, ad text. *in capite* 1. *&
tot. tit. vt lit. pend. & not. in deciſ.* 119. *num.* 1. *part.* 3.
recent.

Aut verò prætenditur fuiſſe cauſata ex prætenſa ap- 97
pellatione interpoſita per Patrem Fr. Ioannem de Bu-
laños, Priorem Conuentus Granatenſis, qui poſt inti-
matum ſibi decretum Præſidentis, vt ſibi obedientiam
præſtaret, dicitur pro reſpunſione ad iotimationem ap-
pellaſſe, ſuper quu exhibetur hodie quædam fides cu-
juſdam aſſerti notarij, & hoc etiam caſu attentata oon
cauſantur. Tum quia talis appellatio non fuit in ſcri-
ptis, Franc. *in cap. cùm in Eccleſia*, *n.* 12. *de appellat.*
Guid. Pap. *de appellat. tom.* 5. *concluſ.* 8. *n.* 6. Rnginell.
eodem tract. in præfat. n. 38. Scaccia *eodem etiam tract.
q.* 4. *d. n.* 1. Lancel. *de attent. part.* 2. *cap.* 12. *num.* 62.
in præfat. & in puncto de electione Caſtellin. *de elect.
cap.* 16. *num.* 13. vbi qood exprimi debeot omoia, &
ſingula, quæ appellans intendit objicere. Tum etiam
quia noo fuit interpoſita coram eodem Præſidente,
Iudice à quo, Lancel. *vbi proximè*, *ampliat.* 15. *num.* 1.
Veſtr. *in praxi, lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 27. & *ibi* Granat. *n.* 37.
latè Scaccia *vbi ſup. quæſt.* 6. *ex num.* 1. Tum denique,
quia Notarius actuarius facit fidem, quod prædictus
P. Bolaños ſolum dixit, quod aodiebat intimationem,
& deſuper requiſitus in hac Curia facit etiam fidem ex-
preſsè, & poſitiuè per verba negatiua, quod nulla fuit
ioterpoſita appellatio, & propterea magis ſibi creden-
dum eſt tanquam actuario, in concurſu cum alio con-
trariam fidem facienti, vt per Cyn. *in l. ſi quis Decu-
rio, C. de falſ.* tenet Rot. vt ſingulariter obſeruat Rub. 98
in ſingul. p. 3. *verb. Cynus*, *n.* 2. Vltra quod fides non
actuarij, non facit fidem, Greg. *deciſ.* 214. *n.* 2. *& de-
ciſ.* 160. *n.* 5. *& deciſ.* 298. *n.* 10.

Aut etiam ex alia aſſerta appellatione, quæ conſtat 99
interpoſita ab eodem in ciuitate Hiſpalenſi coram vno
ex Synodalibus, ob non tutum acceſſum ad Præſiden-
tem, & multò minùs eſt habenda in conſideratione,
nedum quia fuit poſterior poſſeſſione Capitulari per 13.
dies, & ſic poſt elapſum tempus à jure conceſſum ad
appellandum, vt in terminis de electione Mandagot.
de elect. p. 3. *cap.* 60. & *ibi* Boër. *eod. cap.* Caſtellin. *dict.
cap.* 16. *n.* 5. & potuit interponi in eadem ciuitate Gra-
natæ infrà decem, coram vno ex innumeris judicibus
Eccleſiaſticis, ſynodalibus, ordinariis, Inquiſitoribus,
Scholaſticis, Canonicis, & Dignitatibus in eadem ci-
uitate reſidentibus, apud quos tutus patebat acceſſus;
verum etiam, quia idem Pater Bolaños eadem ipſa no-
cte poſt iotimationem fuit in nonnullis congreſſibus
coram Præſidente Capituli, & duobus Auditoribus
Regiæ illius Cancellariæ, D. ſcilicet Auguſtino del
Hierro, & D. Ildefonſo de Bolaños, qui de ordine do-
mini Præſidis Valenzuela ab vtraque partialitate aditi
pro negotio amicabiliter componendo, illuc aduene-
rant. Ex quo ſequitur, quod tutus aderat acceſſus, cum
præſentia Magiſtratus omnem metum excludat, *l. fin. in
princ. D. quod met. cauſ.* Bellon. *conſ.* 18. *n.* 14. Greg. *de-
ciſ.* 326. *n.* 34. prout & alterius cujuſque judicis, Bart.
in l. 2. *n.* 4. *C. de præd. decur. lib.* 10. Pariſ. *conſ.* 10. *num.* 35.
lib. 1. Greg. *deciſ.* 188. *n.* 9.

Vltra quod huiuſmodi prætenſæ appellationes à de- 100
creto Præſidentis electionis ſunt extrajudiciales, *c. con-
certationi*, *juncta gloſſ. ibi, verb. grauatum*, *de appellat.
in* 6. quæ non ſolent cauſare attentata ante omnia pur-
gabilia, *d. cap. non ſolùm*, *§. illa verò, eod. tit. & lib.* ſed
(ad omne peius) eorum reuocatio pendet ex futuro euen-
tu, & ex juſtitia appellationis, *cap. cùm inter*, *& cap. con-
ſiderauimus, de elect. in* 6. Vnde cùm appellatio adhuc
oon ſit ex actis juſtificata, imò nec adſit vmbra juſtifi-
cationis, inſtant de plano ſequentes concluſiones, quod
vbi attenta pendent a negotio principali, prius diſcu-
tiendum eſt de eodem negotio principali, quàm deue-
niatur ad purgationem attentatorum, Lancell. *de at-
tentat.*

tontat. part. 3. *cap.* 24. *quaſt.* 19. *per totam*, Rota *deciſ.* 574. *lib.* 3. *part.* 3. *diuerſ.* Gregor. *deciſ.* 189. *numer.* 8. *in fin.* vbi quod expectandus eſt finis articuli principalis, vt *in Cæſarauguſtana Diſmembrationis, coram Sacrato, apud Marcheſ. de commiſſion. tom.* 3. *fol.* 278. Et quod attentatiua turbida non merentur priuilegium attentatorum, vt ante omnia reuocentur, Rot. *deciſ.* 160. *num.* 7. poſt tract. Poſtij. Quodque dum diſcutitur de iuſtitia, vel iniuſtitia appellationis (quod in effectu eſt cognoſcere de negotio principali, Greg. *d. deciſ.* 283. *num.* 8.) interim poſſeſſor eſt manutenendus, *ex dictis ſup. n.* 50. *&* 87. ex latè cu-

101 mulatis per Poſt. *d. obſeruat.* 42. *per tot.* In manutentione enim non agitur de titulo, vel de poſſeſſione, neque aliquid prætenditur canonixari, Merod. *controuerſ. iur. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 5. Cæſar de Graſ. *deciſ.* 22. *alias* 2. *num.* 5. *de reſtitut. ſpol.* Loter. *de re benefic. lib.* 2. *quaſt.* 43. *n.* 40. & benè Poſt. *obſeruat.* 106. *ex n.* 36. Sed ſolùm agitur de compeſcendis turbationibus, & moleſtiis auferendis, interim dum de eadem poſſeſſione, vel de titulo diſputatur. Laderch. *conſ.* 95. *num.* 4. Couar. *pract. cap.* 17. *ſub num.* 1. Seraphin. *deciſ.* 299. *num.* 1. Loter. *vbi ſuprà*, & hoc quidem ad effectum ordinandi iudicium, vt ſciatur vter ex contendentibus loco rei, ſeu actoris debeat inſiſtere, Batt. *deciſ.* 72. *n.* 28.

102 Poſt. *d. obſeruat.* 106. *num.* 52. *& ſeqq.* Et propterea dicunt Doctores, quod quando manutentio affert aliquod grauamen, illud eſt leue, modicum, ac momentaneum, Gratian. *diſcept.* 74. *n.* 19. Boccat. *de interd. vti poſſid. cap.* 14. *n.* 24. Seraph. *deciſ.* 292. *in princ.* & alios allegat Poſt. *vbi proximè, n.* 55. etiam quod agatur de poſſeſſione magnæ rei, vt per Plot. *de in lit. iurand.* §. 3. *n.* 36. *&* 43.

103 Et quod magis eſt, vtcunque, & qualitercunque ſe habeant iſtæ appellationes, illæ tamen fuerunt nullæ, & non erant admittendæ, ex quo aſſeritur fuiſſe interpoſitas ſimpliciter, & abſolutè, à futuro grauamine, ſi procederetur per Præſidentem Capituli ad vlteriora, cum nec ſufficeret appellare, ne fieret electio, niſi expreſsè appellatio interponatur, ne fiat electio, niſi Canonica, *cap. cùm nobis, de elect.* & notat gloſ. *in cap. conſiderauimus, verb. poſt appellationem, eod. tit.* Et bene in puncto Peyrin. *de ſubdit. tom.* 1. *q.* 1. *cap.* 31. §. *fin. in fin.* Caſtellin. *de elect. d. cap.* 16. *in princip.* Lauot. *d. titulo* 4. *de elect. cap.* 19. *num.* 120. vbi allegat gloſ. & Panormit.

104 Aut denique attentata prætenduntur fuiſſe cauſata ex diſſolutione Capituli, & intimata aliquibus Vocalibus eadem ipſa Capituli die, quaſi quod huiuſmodi diſſolutio, & intimatio habeat vim inhibitionis. Et obiectum videtur omninò ceſſare ex pluribus, & primò, quia diſſolutio fieri non potuit per Prouincialem reſiſtentibus tot conſtitutionibus, ex latè dictis *in primo articulo.* Secundò, quia talis diſſolutio, & prorogatio, quatenus eſſet legitima, debuit intimari omnibus Vocalibus, quorum intererat, vt per Bald. *in l. eos*, §. *Apoſtolos, de appellat.* tenet in puncto Franciſc. Marc. *deciſione* 1228. *num.* 1. *lib.* 1. qui loquitur quando intra terminum ſtatutum ad eligendum fuit facta abbreuiatio, & poſtea prorogatio pariter intra eundem terminum, juxta *ſuperius dicta, numer.* 61. Et in caſu noſtro ſolum fuit intimata quinque Vocalibus ex 38. qui in Capitulo interuenerunt, & propterea cæteros non debuit afficere. Tertiò, quia aſſerta diſſolutio dicitur facta iniuſtis de cauſis, donec & quouſque de illis certioraretur hoc Tribunal. Vnde donec conſtet de iuſtificatione cauſarum formiter, & ſeruatis ſeruandis, talis diſſolutio non poteſt habere vim inhibitionis, & ſic non conſtat de attentatis; vel (ad omne peius) attentata redduntur valdè turbida, & interim non poteſt denegari manutentio, *ex dictis ſup. num.* 96. *&* 97. Enim verò, hæc prætenſio directè tendit ad annullandam electionem, quod ſapit petitorium. Et propterea dum de eius viribus, & prætenſis attentatis, & nullitate diſcutitur, electio videtur ſaltem habere implicitum ſtatum validitatis, interim tamen prædictus P. Terminon debet manuteneri, & à tota Prouincia obediri, vt benè in propoſito reſoluit Rodrig. *tom.* 2. *quaſt. regul. q.* 52. *art.* 12. *verſ. ad tertium.*

Nec etiam obſtat, quod dictus P.M. Terminon non 105
eſt in poſſeſſione gubernandi totam Prouinciam, cum nonnulli conuentus ab eius obedientia ſe ſubtraxerint, & propterea ſibi in omnimoda gubernatione non competit manutentio, quæ ſolùm conceditur ad ſtrictos limites poſſeſſionis, Greg. *deciſ.* 569. *num.* 2. *&* 3. & *ibi* Addent. *n.* 6.

Quia cùm magis ſit attendenda vniuerſalis cauſa 106
actus, quàm exercitium ipſius actus, Mareſcot. *lib.* 1. *variarum, cap.* 11. *n.* 32. hinc eſt, quod etiam per vnicum actum ſingularem, ſi tamen cauſa (vt in caſu noſtro) eſt vniuerſalis, acquiritur vniuerſalis poſſeſſio manutenibilis, vt dicit Mareſcot. *n.* 33. Poſt. *obſeruat.* 73.
n. 87. Probata enim poſſeſſione quoad vnam rem, id 107
ſufficit pro manutentione quoad alias res ſub eodem jure comprehenſas, ad not. per Roman. *in l.* 2. §. *ſi quod, n.* 1. *D. de itiner. actuque priuat.* Rota *deciſ.* 212. *n.* 6. *& ſequent. p.* 1. *diuerſ. & deciſ.* 17. *n.* 4. *p.* 2. *in eiſdem, & deciſ.* 287. *n.* 2. poſt tract. Poſtij.

ARTICVLVS IV. ET VLT.

DEmum quoad quartum, videtur etiam quod quaſi 108
poſſeſſio iuris exercendi Prouincialatum, in qua exiſtit dictus P. M. Terminon, eſt titulata vero, reali, & legitimo titulo electionis canonicæ. Licèt enim in hoc manutentionis iudicio titulus non requiratur, nec etiam ad colorandam poſſeſſionem fumus tituli deſideretur, ſed imò ſufficiat aſinaria poſſeſſio; *ex dictis ſuprà numer.* 65. attamen agnoſcendo bonam fidem, & ex abundanti titulum ipſum, nedum coloratum, aut putatiuum, ſed & verum perinde ac ſi ad illius canonixatoriam ageretur, patefacere intendimus.

Duo igitur ſunt, quæ canonixant electionem, ſub- 109
ſtantia conſenſus, & ſubſtantia formæ, à quibus recedere non poſſumus, Bald. *in cap. quia propter, num.* 20. *& ſeq. de elect.* Boët. *deciſ.* 1. *n.* 70. & ſunt verba Rotæ *in Motenſi Monaſterij,* 5. *Iulij* 1621. *coram bonæ mem. Coccino Decano, impreſſ. apud Tamburin. de iure Abbat. tom.* 1. *diſp.* 5. *q.* 25. *verſ. Duo enim ſunt.*

Et quoad conſenſum, apparet ex actis, quod ex 38. 110
Vocalibus, qui in Capitulo interfuerunt, 36. dederunt ſua ſuffragia prædicto P.M. Terminon. Vnde cum habuerit maiorem, & ſaniorem partem Capituli, taliter quod per mutuum conſenſum eligentium, & electi quaſi coniugale vinculum ſpiritualiter ſit contractum, vt dicit text. *in cap. cùm inter, de elect.* dubitari non poteſt de ſubſtantia conſenſus, *tot. tit. de elect. in Decretal. & in* 6.

Quoad formam autem, patet etiam ex actis, quod in 111
præcedenti Capitulo Hiſpali celebrato, de anno 1638. fuit iuxta conſtitutiones Ordinis deſtinatus locus, & dies pro ſubſequenti Capitulo celebrando, videlicet Conuentus Granatenſis, & dies 19. Aprilis 1641. Conſtat etiam ex pluribus litteris conuocatoriis dicti P.M. Liaño tunc Prouincialis, quod fuit conuocata tota Prouincia, & indictum Capitulum ad dictam diem & locum. Apparet item facultas Præſidentis ex litteris deputationis Reuerendiſſimi Patris Generalis, quæ fuerunt à S. D. N. Vrbano Papa VIII. confirmatæ, prout in Breui confirmationis deſuper expedito. Adeſt etiam recognitio Prouinciæ eadem die legitimè

congre

congregatæ,& obedientiæ præſtatio erga Patrem Præſidentem. Et tandem concurrunt in hac electione omnes ſolemnitates, quæ in viduatis Eccleſiis requiruntur,tam de iure communi, vt *in dict. c. quia propter*, & *ibi* communiter DD. *de elect.* de quibus late P. Suarez venerandæ memoriæ *tom. 4. de Religion. libro 2. cap. 5. per totum.* D. meus Barboſ. *in collect. ad d.cap. quia propter, num. 1.& ſeqq.* Tamburin.*vbi ſup. diſp. 5. q. 6. per tot.* quàm ea diſpoſitione conſtitutionum huius Ordinis, vt *d. part. 3. de gubernat.* ſæpiùs allegat. *cap. 7. cum ſuis §§.* Et propterea nec etiam poteſt dubitari de ſubſtantia formæ, & conſequenter, quod electio illa ſit canonizabilis, & poſſeſſio multò magis manutenibilis.

111 Nec aduersùs prædictum conſenſum poteſt opponi quod ex quo Vocales erant 82. non potuerunt 38. facere maiorem partem Capituli, cùm aliàs maior pars in electionibus Canonicis intelligi debeat, non reſpectu minorum, ſed reſpectu totius corporis Capituli, per gloſ. *in cap. cùm omnes, verb.conſtitutum,de conſtitut.* & *ibi* Fel.Abb. *in cap. Eccleſia veſtra, el 1. num. 1. eod. tit.* Rot. *coram Burat. deciſ.809. & ibi latè Addent.*

113 Quia ea ſctis conſtat, quod omnes illi, qui in Capitulo non interfuerunt, voluntariè ſe abſentarunt in inſtante vltimo, & peremptorio termino electionis, & propterea non erant ampliùs expectandi, vt eſt text. in *c.cùm nobis,de elect.* vbi gloſ.*verb.renocare*,& *ibi* Abb. *n. 10.*& textus *in d.c.quia propter*,ibi : *Præſentibus omnibus,qui debent,& volunt*,&c.*de elect.*& *ibi* gloſ. *verb. volunt*, vt benè conſiderat Lezana *in ſuis quæſt. regular.cap. 15.num.8.*& pluribus comprobat Caſtellin. *de elect.cap.5.num.11.*ibi : *Tempore ſtatuto à iure communi, ſeu à conſtitutionibus, ſi legitimè electores vocati ad electionem renuant venire, eo caſu maior pars Vocalium illa cenſetur, quæ eſt præſens in loco, ſiue Conuentu in quo facienda eſt electio, cap. bona mem.de poſtul.Prælat. Panormit. ibidem numer.9. & capit. licèt, de elect. & ibi Panormit. numer.14. Ideò qui iam Congregati in Capitulo ad effectum electionis ibidem remanent, etiam quod ſit minor pars, aliis voluntariè recedentibus, poſſunt de iure celebrare electionem, quæ aliis ſeruatis erit Canonica. Ratio huius præſertim ea eſt, quia qui exierunt, computantur inter illos, qui renunciarunt, vt colligitur ex capit. cum nobis,de elect.& gloſ. ibidem verb. renocare, & Panormit. num. 10.gloſ.in Clem. quod circa, verb. quæ in facto, eod. tit. dummodo tamen inſtet vltimus terminus electionis ; ſi verò non inſtet, debet minor pars expectare maiorem:* & pulchrè iuxta eius ſolitum *R. P. D. meus Alexander Raphaëlius, Nunciaturæ Apoſtolicæ generalis Auditor in ſuo eleganti voto Generalatus Ordinis ſancti Hieronymi, num. 86.* vbi plures allegat.

114 Aliàs enim eſſet in manu eorum, qui præuident non eſſe eligendum Prælatum ſibi affectum, & partialem, Capitulum differre, in præiudicium totius Prouinciæ, cuius intereſt electionem quamcitius expediri, ne ſit diu ſuo orbata Paſtore, *capit. oblata, §. ſuperior, de appellat.* vt benè conſiderat idem Caſtellin. *cap.8. numer. 5.* ibi : *Quapropter ſi non comparuerint, imputabitur illis, & non aliis, cùm iſti videantur eſſe in dolo, ex quo dolo non debent commodum reportare, vt dicitur in c. Sedes, de reſcript. & hoc idem tradit Bart. de firm. in tract. de Epiſcop. part.3.lib.1.quæſt.8. & Innocent. relatus à Boërio in annotat. ad caput 5. Mandag. de elect par. 1. ſub liter. P, & malitia ipſorum eis prodeſſe non debet, nam ſæpè Vocales, de quibus ſuprà, ſcientes inſtare tempus electionis, ad impediendam electionem celebrandam, voluntariè, & non ſine aliqua malitia ſe abſentant, & veniunt notificare locum ad quem declinant,* &c. Et inferiùs, ibi : *Regula iuris eſt, quod certus non debet certiorari, cum recedens certò ſciat inſtare electionem, & terminum præfixum à iure particulari, vel communi, & nullam præmittat inſtantiam, ſignum euidens eſt, quod non vult intereſſe, cui fauet Panormitan. in c. cum inter, num. 10. de elect.* Et idem repetit *num.6. & 11.* vbi reddit rationem, quod paria ſunt in iure non venire ad electionem, & non perſeuerare vſque ad finem, & *numer. 12.* ibi : *Quod ſemper intelligendum eſt inſtante vltimo temporis termino à iure præfixo ? Tunc enim, & non aliter, poteſt tertia pars Vocalium, quæ remanſit in Capitulo, ſeruatis ſeruandis, celebrare electionem, quæ cenſeri debet bona & legitima ; nam tunc, & eo caſu ius interpellat pro homine*, &c. & *n.15.* ibi : *Si vocati venerunt in termino illis notificato, ſed receſſerunt antequam fiat electio, ad alium etiam terminum prorogata, ſecundùm Innocent. & Hoſt. non ſunt vlteriùs vocandi ; non enim debuerunt recedere niſi completa electione, cap. conſuluit, de offic.deleg. Mandagot. vbi ſup. cap. 18. & latius ibidem Boër ſub litera P, vbi cumulat ad hoc idem auctoritates quamplures textus, & auctorum in magno numero*, &c. Hactenus Caſtellin. & hanc eandem ſententiam tenent expreſsè Cuech. *inſt. maior. lib. 4. tit. 1. de elect.* Suarez *d. tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 5. n. 5.* Lauor. *d. tit. 4. de elect. cap. 21. à num. 82.* Franciſc. Marc. *d. deciſ. 569. num. 4. lib. 2.* Petrio. *de ſubdito, quæſt. 1. cap. 31. §. 6.* ibi : *Si quæras an aſſignato termino ad eligendum, verbi gratia die Pentecoſtes, ſi aliqui non compareant, poſſint reliqui ad electionem procedere, dico quod ſic.* Armil. *de elect. p. 1. n. 19.* Mirand. *tom. 2. manual. quæſt. 23. art. 6. concluſ. 3. etiamſi vnus ſolus reperiretur in Capitulo.* vt notat Panorm. *dict. cap. cùm nobis, de elect. num. 11. Et ratio eſt, quia ex quo terminus eſt præfixus à iure, omnes videntur eſſe moniti in termino, & nota quod debent venire ea hora diei, quâ ſolet fieri electio.* Panorm. *dict. cap. cùm nobis, num. 11.* qui loquitur in fortioribus terminis, etiamſi Vocales non fuerint moniti per conuocatorias litteras, & ſequuta fuit Rot. in pluribus cauſis per Addent. *ad deciſ. Burati 809. num. 11. & ſeq.* & egregiè more ſuo ſolito D. meus Barboſ. *de Canonic. cap. 38. num. 12. & ſequentib.* ibi : *Et ideò non eſt habenda ratio in huiuſmodi computatione de votis illorum, qui recedunt à loco vbi facienda eſt electio, cap. cum nobis*, vbi Abb. *numer. 3. de elect.* vbi plures allegat, *& de iure Eccleſiaſtic. lib. 1. c. 19. n. 96. & ſequentibus.*

Quod adeò verum eſt, vt ſi de conclaui Cardinalium S. R. E. contingeret omnes exire, præter vnum, ille ſolus poſſet eligere Romanum Pontificem, gloſ. ſingul. *in Clement. ne Romani, verb. omnes, de elect.* Petr. de Baiſio *in direct. elect. c. 2. num. 6. & ſeqq. part. 1. & n. 9.* dicit locum etiam habere in electionibus Regularium, Laur. *tract. de Cardin. concluſ. 14.* alios etiam refert & ſequitur Caſtell. *c. 5. n. 86.* Rodriguez *d. tom. 2. quæſt. 54. art. 4.* Lauor. *d. tit. 4. c. 6. n. 26. & cap. 15. num. 26.* 115

Nec replicari poteſt, quod diſceſſus à Capitulo, & illius prætenſa abſolutio fuit facta ad requiſitionem maioris partis Vocalium, qui ſe requirimentis ſubſcripſerunt, ob metum cadentem in viros conſtantes. Quia vt fuit ſæpè dictum, & neceſſe eſt, vt deſuper ſæpiùs volumus, metus iſte eſt affectatus, & ſatis eſt, quod de illo non conſtet per probationes iudiciales ſeruatis ſeruandis factas. Quod enim non eſt de actis, non eſt de hoc mundo. Quinimò ſatis metus excluditur ex epiſtolis, vulgò *billetes*, hinc inde inter Dominum Præſidentem Cancellariæ, & D. Patrem M. Liaño ſcriptis ; in illis enim dictus D. Præſidens aſſecurat eum, vt veniat ; & D. Pater promitrit ſe hora decima venturum : & inſuper D. D. Præſidens acriter de eo conqueritur, quod & Salã Regiæ Cancellariæ, & Capitulũ vſque ad horam vndecimam pro vtraque functio- 116

ne valde inſolitam, ſub fide,& ſpe aduentus ſui,& partialium ſuorum diſtulerit,& tandem deficiente fide publica, & priuata non venerit. Iſta autem tam grauis, & potentis magiſtratus aſſiſtentia, nemo dubitat, quin metum excludat, *ad d.l.fin. in princ. D. quod met. cauſ.* Greg.*deciſ.*188. *n.*9. *allegat. ſup. n.*96. Nec enim credendum eſt, quod prædictus D. Præſidens Valenzuela pro ſuo munere, zelo, & deuotione, quibus libertatem Eccleſiaſticam ab incunabilis proſequitur, in aliquo defuiſſet, quominus electio iſta liberè celebraretur, prout gratis ex aduerſo incoſatur, cum aliàs primitias laborum ſuorum in defenſionem eiuſdem libertatis Eccleſiaſticæ, & auctoritatis Apoſtolicæ pro Romana Eccleſia, & poteſtate clauium Beati Petri aduerſus Venetos tam vltrò ediderit, & dedicauerit.

117 Vltra quod requirimenta apparent ſubſcripta à pluribus Vocalibus, qui deſuper à Præſidente Capituli iudicialiter examinati, deponunt quod D.M.P Liaño fecit eos in quatuor foliis albis ſine aliqua ſcriptura ſubſcribere, aſſerens ſe talibus ſubſcriptionibus indigere. Ex quo patet, quàm emendicata ſint talia requirimenta, & quàm voluntarius fuerit prædictus receſſus à Capitulo, cùm nec manus Regiæ Cancellariæ, ſæpiùs de eorum affectatis terroribus monita, eos aſſecurare, nec in officio continere potuerit: quod *ſatis degenerem conſcientiam redolet*, vt verbis vtar Politicorum.

118 Præterea nec aſſertæ depoſitiones ſuorum teſtium in aliquo ſuffragantur, tum quia in ſummario, & ante litis conteſtationem ex ſuperiùs dictis, & ad annullandam electionem probationes debent eſſe claræ, & in contradictorio iudicio factæ, *dict. cap. cum inter, de elect.* ibi: *Niſi ſufficienter ſit oſtenſum, eundem morbo epileptico laborare, ſuper quo contra ipſum dicitur appellatum, vos non obſtante appellationis obiectu, ſi qua ex aliis cauſis ſuperius memoratis proponitur interpoſita (cum eas friuolas reputemus) electionem ipſius confirmetis.* Tum etiam, quia in decreto aſſerit D.M.P. Liaño, quod non examinentur fratres, qui ſe ſubſcripſerunt requirimentis, & tamen ex 12. teſtibus 9. ſunt Vocales eiuſdem Capituli ex ſubſcriptis, qui manifeſtè oſtendunt depoſitionum ſuarum emendicationem, & nec reddunt rationem ſui dicti, & vnus ex eis in hoc Tribunali eſt publicus, & benè notus ſolicitator pro ſua partialitate. Tum denique, quia imò omnes teſtes ſunt partes formales in huius litis proſequutione, & dederunt mandatum procuræ, vt conſtat ex actis, & quod plus eſt, nec iſtæ depoſitiones habent ſubſiſtentiam veri facti, cum ſonent factæ in vno loco, & ſint factæ in alio, & tam in perſonis, quàm in dictis & foliis ipſis ſcripturarum plurimas patiantur obiectiones, vt oculariter, & palpabiliter demonſtrabitur; ita vt mirum ſit, quod inter viros aliàs graues, & Religioſos talis calumnia ſuæ Matri, & Prouinciæ fuerit impoſita, cum etiamſi verum ſaperet, tam fœdum facinus proprio pudore contegere debuiſſent imitatores facti Sem, & Iaphet, *qui pallium impoſuerunt humeris ſuis, & incedentes retrorſum operuerunt verenda patris ſui Noe*, nec ſequentes Cham, *qui cùm vidiſſet verenda patris ſui eſſe nudata, nunciauit fratribus ſuis foras*: dicente præſertim Apoſtolo aduersùs eos, qui per Tribunalia vagantur, *quare non magis iniuriam patimini? quare non magis veſtrum amittitis?* & alibi, *neque enim facio animam meam pretioſiorem, quàm me.*

119 Minùs poteſt replicari, quod ex præcedentibus tractatibus, ſeu congreſſibus Fratrum de Prouincia, quæ ex aduerſo vocantur conuenticula, inſurgit non leuis præſumptio ſeditionis. Quia reſpondetur, quod de illis non conſtat, & quatenus conſtaret, præcedere debuiſſent iſti tractatus, gloſ. *in verb. tractantes, in cap. in nomine, 23. diſtinct.* D. Barboſ. *de iure Eccleſ. d. lib. 1. cap.* 29. *n.*83. ibi: *Sunt enim veluti præparatio ad electionem, non autem electio; ſicque in eis diſcuſſio eorum, quæ facienda ſunt, nominantur vtrinque plures, qui iudicantur digni electione, & quiſque dicit quod ſibi videtur, abſque tamen quod ſequatur aliqua concluſio, vel electio, &c.* & allegat gloſ. *in cap. cùm in veteri, verb. in tractatu, de elect.* Butr. *in cap. cum inter, num.* 7. *eodem tit.* Petr. Greg. *eod. tit. cap.* 25. *in fin.* Maximè in Prouincia Bœtica, vbi per concordiam auctoritate Apoſtolica confirmatam, & ſingulis trienniis vſu receptam, adſunt duæ partialitates diſtinctæ, & ſeparatæ, quæ faciunt quaſi duo Collegia, vel duas Congregationes eiuſdem Prouinciæ, & propterea congreſſus iſti non ſolùm ſunt liciti, ſed & debiti pro iurium ſuorum defenſione. Qui enim iure ſuo vtitur, nemini facit iniuriam, *l. iniuriarum, §.1. D. de iniuriis.* Et moltò magis ſtantibus tot nouitatibus, & perturbationibus partis aduerſæ, quæ nunquam ſua ſorte contenta à triennio, & vltra nihil non molitur, vt totam Prouinciam contra dictam concordiam integraliter poſſideat, vt patet ex mandatis Procuratori Romanæ Curiæ tranſmiſſis, & in actis præſentatis: ac etiam ex quo prædictus P.M. Liaño diffidens de ſuo Secretario, qui erat M. Fr. Hiacynthus Cubero de partialitate Prouinciæ, coëgit illum renunciare officio, ne ſecreta ſua panderet. Et quod plus ſolito mirandum eſt, Fratres Hiſpalenſes, & Extrematuræ vix aſcendunt ad numerum 120. & Fratres de Prouincia excedunt numerum 750. & tamen illi ſemper ſunt in ſpiritu amaritudinis, & ambitionis, nec deſiſtunt fermentare futuras electiones aduerſus iſtos, acriter de inæqualitate conquerentes.

Nec etiam replicari poteſt, quod ex quo fuerunt in Capitulo admiſſi nonnulli, qui negantur fuiſſe Vocales, videatur hodie conſtare de defectu conſenſus. Quia cùm à iudicibus cauſarum (à Præſidente Capituli iuxta formam conſtitutionum deputatis) fuerint examinata, & canonizata omnia iura, & voces Vocalium, nihil de hoc pertinet ad Capitulum, neque hoc poteſt influere in prætenſam nullitatem electionis, cum ſint diuerſa corpora, & diuerſas functiones, & munia exercentia, licèt omnia tendant ad eundem finem, & effectum. Ad Capitulum enim non ſpectat diſcutere Vocalium cauſas, ſed ſolùm priuatiuè ad dictos iudices, pro quibus adeſt iuris præſumptio, quod in omnibus ab eis geſtis benè ſe informauerint, & in prolatione decretorum, & ſententiarum ritè & rectè proceſſerint, Aym. *conſ.* 74. *n.*9. Greg. *deciſ.* 176. *num.*4. Burat. *deciſ.*334. *num.*8. *in fin.* 120

Quod autem conſtitutio deſuper diſponens fuerit ad vnguem ſeruata, patet quia *in d. cap.*7. *rubr. de iudicibus cauſarum, part.*3. adſunt hæc verba: *Eo autem completo, de patrum conſenſu deputet* (ſcilicet Pater Præſidens) *tres iudices cauſarum peritos, & expertos, qui ante omnia litteras diſcretorum examinent, ac de habentibus vocem tam actiuam, quàm paſſiuam, omnem controuerſiam dirimant, &c. A quorum ſententia nulli ad Capitulum dimiſſum liceat appellare, niſi fortè abſens, vel inauditus fuiſſet*, &c. Et in actis legitur, quod Præſidens eos deputauit de omnium Capitularium conſenſu, nemine diſcrepante. 121

Vnde quidquid ab his iudicibus geſtum fuit, debuit omnino à toto Capitulo recipi, prout receptæ fuerunt tres, vel quatuor voces, quæ ante earum ſententias poterant in dubitationem incidere. Etenim iudicatura cauſarum habet in hac materia poteſtatis plenitudinem, taliter quod etiamſi iniuſtè proceſſerit, vel accuſatores ad eam noluerint recurrere, non ideo electiones ſunt iuſtæ, vt expreſsè dicitur in conſtitut. ſub eadem regula, ibi: *Alias enim ſine vitio pertranſibunt omnes electiones.* 122

Et profectò in D. Patre Præſidente exuberauit bona 123

fides

ſides, ex quo ſufficiebat ad huiuſmodi deputationem conſenſus quatuor, vel quinque Patrum vocalium, quos ipſe nominaſſet, iuxta declarationem Reuerendiſſimi Generalis deſuper factam. Quæ licèt emanauerit ad inſtantiam Prouinciæ Chilenſis, non ideò deſinit eſſe vniuerſalis, ex quo orta fuit ad interpretationem conſtitutionis etiam vniuerſalis, ex trad. per D. Barbuſ. *in collect. Bullar. verb. Congregatio* 3. Provt quotidie videmus in declarationibus ſacroſancti Concilij Tridentini emanatis à Congregatione Eminentiſſimorum DD. Cardinalium interpretum, quæ licèt à perſonis particularibus fuerint obtentæ, in eiſdem tamen caſibus deſeruiunt pro lege communi, vt benè D. Barboſ. *vbi proximè*, ibi: *Eius declarationes ad inſtar communis ſolent allegari*, illiſque ſemper plurimùm Rota detulit, neque vnquam illas in dubium reuocauit. Canaler. *dec.* 627. *n.* 8. Burat. *deciſ.* 479. *n.* 3. Atque ex his benè conſtat, nihil opponi aduersùs ſubſtantiam conſenſus.

124 Nec aduersùs ſubſtantiam formæ obiici poteſt quod recognitio de Patre Præſidente facta fuerit abſque ſono campanæ, & propterea nullitati ſubiaceat. Quia cùm iſta recognitio debeat fieri ſexta feria ſtatim (ſunt verba conſtitutionis) poſtquam veſperæ fuerint decantatæ, & in caſu noſtro vocales etiam poſt illas decantatas, iam aduesperaſcente die adhuc expectauerint, imò & dictum P.M. Liaño, tunc Prouincialem pro ſono, & celebratione Capituli requiſierint, tempus ipſum interpellauit pro campana, vt ſolet interpellare pro homine. Caſtellin. *d. cap.* 8. *n.* 11. & 12.

125 Vltra quod campana debet pulſari ab habente auctoritatem, ſiue de illius commiſſione, Angel. *in ſum. verb. electio, num.* 15. *per tot.* Caſtellin. *vbi proximè, d. num.* 11. & expreſsè id ordinat conſtitutio *in d. capit.* 7. *p.* 3. ibi: *De mandato Prioris Prouincialis ad ſonum campanellæ clauſtri ter pulſata*, &c. Vnde cùm prædictus P.M. Liaño qui erat intra clauſtra Monaſterij, ſolus haberet priuatiuam facultatem pulſandi, & requiſitus à partialitate Prouinciæ pro obſeruantia conſtitutionum, pulſare negligeret, ſatis liquet, quod campana per neminem alium debuit pulſari. Nec eſt quod imputetur Patribus Capitularibus, quia caſu quo ad eos pertinet, per illos non ſtetit quominùs pulſaretur, *cap. imputari, & cap. dum non ſtat, de reg. iuris in* 6. & certè ad ipſos talis pulſatio non pertinebat; ſed ſolùm obſeruare ad vnguem conſtitutiones diſponentes, quod ſtatim P. Præſidens recognoſcatur, quod ſignificat recognitionem fieri debere ſine aliqua mora, aut vllo, licet minimo temporis interuallo, vt in puncto notauimus *ſup. num.* 29.

126 Verùm ceſſare videtur ſcrupulus, quia campana tunc occupabatur à D. P. Bolaños Priore Conuentus Granatenſ. & à ſuis Conuentualibus, & domeſticis eiuſdem partialitatis: & propterea Capitulares, qui erant forenſes, auſi non fuerunt campanam aggredi, ne exinde rixæ, rerum omnium turbationes, ſcandala plurima ſequerentur. Satius enim, & prudentius exiſtimarunt campanam omittere, & conſtitutionibus obedire, provt in continenti de hoc proteſtati ſunt in decreto coram Notario, & teſtibus deſuper extenſo. Præſertim cum viderent indictionem diei, horæ, & momenti pro huiuſmodi functione eſſe omnibus notoriam, & ſic tanquam de notorio potuerunt procedere abſque obſeruatione ſolemnitatum, *cap. tua nos, de cohabit. Cleric. cap. ad noſtram, el* 2. *de iureiurand.* & tradit Gomez *tom.* 4. *var. cap.* 1. *n.* 45.

127 Nec dictus P.M. Liaño, eiuſque partiales poſſunt allegare ignorantiam conſtitutionum aut conuocatoriarum, in quibus fiebat indictio; provt nec ignorare poterant, quod deputatio Præſidentis, illiuſque Apoſtolica confirmatio obtenta fuerat ab Eminentiſſimo D. Franciſco S.R.E. Cardinali Barberino in fauorem dicti Patris Mag. Fr. Ildephonſi de Caſtilla; cùm aliàs, paucis ante recognitionem diebus, totis eorum conatibus adierint Regium, & ſupremum Conſilium acerrimè inſtantes pro retentione Bullarum huiuſmodi Præſidentiæ, licèt ibi, deguſtatâ iuſtitiâ, deſuper ſuccubuerint.

Et in omnem euentum, iſta recognitio, & obedientiæ præſtatio fuit denuò, & ex integro facta die Sabbati ſequenti, de mane ad ſonum campanæ, & ante iſtum actum nullus alius ex Capitularibus actibus præceſſit; ſed omnes ſunt ſucceſſiui, vnus poſt alium. Adeò vt neque deputatio trium iudicum cauſarum (quæ aliàs die Veneris fieri ſolet) ante huiuſmodi iteratam ad ſonum campanæ recognitionem, ſed imò poſt illā, facta fuerit. Ex quo etiam detegitur, quanta procraſtinatione, quanta patientia, & charitate partialitas illa expectabatur. 128

Minùs poteſt obiici, quod iſta recognitio fuit clandeſtina & nulla, ex quo non fuit facta in Sala Capitulari, ſed in Camera eiuſdem Præſidentis. Quia omiſſo quod in Conuentu Granatenſi non adeſt Sala Capitulis deſtinata, & electiones ſolent fieri vel in Camera, aut in refectorio, ſiue in Sala, quæ dicitur *De profundis*, vel alibi. Reſpondetur adhuc, quod quemadmodum locus non eſt de ſubſtantia electionis, Cuch. *inſt. maior. lib.* 4. *tit. de elect. n.* 23. Bonon. *dub.* 16. *n.* 24. D. Barboſ. *de iure Eccleſ. d. lib.* 1. *c.* 19. 176. *& ſeq.* Et etiamſi adſit locus conſuetus, & in eo non fiat celebratio electionis, tenet electio, quia locus non ſanctificat hominem, *c. non loca*, 40. *diſtinct.* Lanor. *d. tit.* 4. *cap.* 18. *n.* 7. Multò minus debet eſſe de eſſentia recognitionis. 129

Et habemus indiuidualem conſtitutionem *in d. c.* 7. ibi: *Omnes Patres ad Capitulum conueniant, vel aliè, vbi decenter adeſſe poſſint*, &c. Et propterea nullus remanet dubitandi locus. Eo vel maximè, quia dictus P. Præſidens ad cœnam in publico refectorio, eadem die Veneris 19. Aprilis ſuam obedientiam publicari fecit, vt conſtat ex actis. Et vt dictum eſt, ſequenti mane in loco refectorij alia obedientia ſibi fuit præſtita, & inibi fuit facta deputatio iudicum, & ſucceſſiuè in eodem loco electio Prouincialis, & cæteræ aliæ functiones Capitulares coram toto Conuentu ſatis numeroſo, præuiis etiam publicis, & notoriis proclamationibus, & edictis ad valuas Conuentus affixis. Ex quibus ſatis apparet, quam voluntariè, & animosè prætenſa clandeſtinitas fuerit oppoſita. 130

Provt neque obiici poteſt, quod recognitio de Patre Præſidente debebat fieri à D.P.M. Liaño, tunc Prouinciali actuali, & eo recuſante, à R.P.M. Fr. Hieronymo de Sotomaior Prouinciali abſoluto à ſexennio, vti immediato eiuſdem partialitatis Hiſpalenſis, & tamen facta legitur à R.P.M. Fr. Andrea de Cordoua, & ſic prætenſa iſta nullitas influit in omnes actus ſubſequentes. Quia aut hæc aſſiſtentia Patris Sotomaior prætenditur in vim concordiæ ſuper alternatiua factæ, & obiectum videtur prorſus euaneſcere, quia in eadem concordia nihil de hoc diſponitur, & quatenus adeſſet aliqua particularis prouiſio in hac Prouincia (quod negatur) circa id, quod deficiente vno Prouinciali, ſubrogetur alter eiuſdē Partialitatis, id tamen locum haberet, quando vel Prouincialis eſt taliter corpore, aut animo impeditus, quod non poſſet continuare gubernationem, vel quando ante completū triennium moreretur, tunc enim maxima cum ratione ſubintraret alius de eadem partialitate, & ſuſciperet gubernium Prouinciæ, ne ſcilicet partialitas illa integro ſuo triennio defraudaretur. Cæterū vbi non adeſt impedimentum infirmitatis aut mortis, ſed imò ſumma renitentia Prouincialis, & vlteriùs triennium fuit completum vſque ad vltimam horam, & partes in nihilo defraudantur, debet ceſſare ratio talis prouiſionis particularis, & conſequenter eius diſpoſitio, *ad reg. l.* 131

adigere, §. quamvis, ff. de iurspatron. Tiraq. *tract. ceſſante cauſ. per tot.*

132 Aut verò prætenditur in vim conſtitutionis *d. c. 7. rub. de modo recognoſcendi Patr. Præſid.* & hoc etiam caſu nullum habet fundamentum, quia inibi ſolummodo dicitur quod Prouincialis actualis recognoſcat Patrem Præſidentem. Vnde ſtante ipſius renitentia, iſte caſus tanquam omiſſus in conſtitutione, manſit etiam in diſpoſitione iuris.

133 Diſpoſitio autem iuris, à qua regulari debemus (vt diximus *ſup. n. 24.*) eſt in alia conſtitutione *ind. c. 3. ead. p. 3.* vbi diſponitur, quod ſi Generalis non venerit ad Capitulum Generale, neque miſerit, *in eo caſu* (ſunt verba conſtitutionis) *Prior Prouincialis illius Prouinciæ, in qua Capitulum congregatum eſt, omnia faciat, quæ Prior Generalis præſens faceret, quouſque Præſidens publicetur, & non vlteriu, qui publicatus ad electionem noui Generalis procedere faciat*, &c. Et propterea qui hoc munus recognoſcendi debebat in ſe aſſumere, erat P. Fr. Ioannes de Bolaños, Prior Conuentus Granatenſis, vbi Capitulum Prouinciale celebratur, cùm idem iuris ſit de parte quoad partem, quod eſt de toto quoad totum, *ad l. quæ de tota, D. de acquir. hæred.*

134 Verùm tam D. P. Bolaños, quàm D. P. Sotomayor requiſitionem pro celebratione Capituli iam poſt Veſperas pro parte Patrum de Prouincia factam paruipendentes, nec munus, quod ad ipſos pertinebat, ſuſcipientes, in illa hora publicè, & acriter tractabant de Capituli diſſolutione, vt patet ex actis, prout etiam euentus docuit, quod in requirimentis pro diſſolutione factis eorum nomina apparent ſubſcripta. Quare dato, quod ad ſingulos eorum talis recognitio pertineret, adhuc de illis non erat habenda ratio, quia per requirimenta iſta tam verbis, quàm ſcriptis facta, ſatis inſinuarunt quod nolebãt aſſiſtere recognitioni Præſidentis, nec pro ſuſcipiendo munere aliqua alia interpellatio requirebatur, cùm & ipſi ſcirent renitentiam D. P. M. Liaño tunc Prouincialis, & tempus ipſum interpellaret pro homine, ex latè dictis ſup. Et propterea non ſolum ob huiuſmodi omiſſionem, ſed & multò magis ob poſitiuam, & notoriam contradictionem Capitulo celebrando, fecerunt ſe alienos à dicta functione exercenda, vt eſt text. ad literam *in d. c. cùm nobis, de elect.* ibi: *Item cùm poſt appellationem emiſſam Archidiaconus cum ſuis fautoribus chorum exiiſſet, & vos illos, vt intereſſent electioni faciendæ vobiſcum, curaſſetis ſolicitè reuocare (quoniam ad electionem faciendam accedere noluerunt) alienos ſe feciſſe videntur: propter quod electionem à vobis, iuxta formam mandati Apoſtolici concorditer celebratam, de iure non poſſe contradicere videbantur*, &c. qui textus benè caſui noſtro applicatur, & per illum DD. communiter, præſertim Abb. *ibi n. 3.* Caſtellin. *d. c. 8. n. 11.*

135 Atque ex his præciſè ſequitur, quod recognitio, de qua agitur, pertinebat de neceſſitate ad D. P. M. de Cordoua (aliàs Prouincialem abſolutum) tanquam ad antiquiorē ex diffinitoribus, ad quos tota iam illa Prouinciæ actio principaliter fuerat deuoluta, donec Præſidens publicaretur; qui publicatus ad electionem Prouincialis, iuxta prædictam conſtitutionem, procedere debuit, prout de iure ſimul, & ad illius confirmationē, tanquā Præſidens, & Vicarius Generalis, legitimè proceſſit.

Tandem nec aduersùs formam electionis poteſt obiji-
136 ci, quod ex fide Notarij, ſeu ſcribæ non conſtat in actis de legitima trium ſcrutatorum electione, prout nec de electione Prouincialis, & Priorum ex eadem Notarij fide. Quia cùm præſuppoſito quod vſus Notarij, ſeu ſcribæ in electionibus Auguſtianis eſt ſublatus, abolitus, & reprobatus per geminam Pauli Papæ V. piæ reminiſcentiæ conſtitutionem, quæ eſt in actis producta, & adeſt *in Bullar. Ordin.* Reſpondetur de electione trium ſcrutatorum benè, & legitimè conſtare ex ſubſcriptione trium Diffinitorum ad quos ex proprio munere ſpectat, ac etiam ex ſubſcriptione P. Præſidentis illos canonicè confirmantis. De electione autem Prouincialis ex calculatione votorum, & ſubſcriptione trium ſcrutatorum, ac ex proclamatione, & electione à primo illorum facta, demumque ex ſubſcriptione P. Præſidentis illum confirmantis. Et de electione Priorum ſatis etiam videtur conſtare ex ſubſcriptione totius Diffinitorij. Stante enim ſecreto commendato, tam de iure communi, *in d. c. quia propter, de elect.* & diſpoſitione ſacroſancti Concilij Tridentini, *ſeſſ. 25. c. 7. de regul.* ac etiam Conſtitutionum Ordinis, & Bullarum Pauli V. nulla alia probationis ſpecies poteſt adhiberi.

Cæteræ autem nullitates, quæ ex aduerſo opponun- 137
tur, vel non ſubſiſtunt in facto, vel nulla indigent reſponſione. Præſertim cum hodie non inſiſtamus pro canonizatoria electionis, ſed ſolùm pro manutentione, in qua ſufficit nuda poſſeſſio, etiam ſine vllo titulo, ex latè dictis in tertio articulo.

Ex quibus omnibus videtur ſufficienter conſtare de 138
notorio, & palpabili defectu iuris, & poſſeſſionis eiuſdem R. P. M. Fr. Franciſci de Liaño, & propterea non eſſe ſibi concedendam manutentionem. Ac etiam conſtare de poſſeſſione titulata, & manutenibili dicti R. P. M. Fr. Franciſci de Termiñon, moderni Prouincialis, & conſequenter de rigore iuſtitiæ, & de æquitate illum eſſe manutenendum in quaſi poſſeſſione iuris exercendi miniſterium Prouincialatus, non obſtantibus iis, quæ pro alia parte obiiciuntur. Et ita Ego de iure ſentio. Saluo in omnibus caſtiſſimo iudicio Illuſtriſſimæ Dominationis veſtræ, quæ ſecundùm datam ſibi à Deo ſapientiam, in tenera licet ætate errata corrigit, iuſtitiam adminiſtrat, æquitatem diligit, & collecta prudentiſſimè moderatur. Matriti die 9. Iulij 1641.

Ouetenſis Beneficij del Oro.

De beneficio etiam tenui facienda eſt mentio in impetratione alterius beneficij, & non ſufficit eſſe paratum obtentum dimittere, & de facto illud dimittere infra paucos dies, niſi aliàs beneficium obtentum fuerit incompatibile cum obtinendo, quia vacat primum ipſo iure.

VOTVM CVII.

Doctiſſimi D. D. Gabriëlis Martinez Protonotarij ac Iudicis Apoſtol.

1 *Facti contigentia refertur, & n. 2. 3. & 4.*
5 *Reo & poſſeſſori ſufficit vincere per non ius actoris.*
6 *Poſſeſſor poteſt excipere de iure tertij, quando exceptio eſt excluſiua Iuris agentis.*
7 *Regula 55. Cancellariæ declaratur.*
8 *Paratus obtentum dimittere tempore impetrationis alterius, non tenetur de obtento in obtinendis litteris Apoſt. mentionem facere.*
9 *Dimiſſio beneficij obtenti non reualidat gratiam nullam ob non factam illius mentionem in impetratione alterius beneficij.*
10 *Beneficij obtenti etiam tenuis & parui valoris facienda eſt mentio.*
11 *Dimiſſio primi offerenda ante conſequutionem gratiæ ſecundi.*

12 *Oblatio*

12 *Oblatio dimiſſionis beneficij obtenti facienda eſt in corpore ſupplicationis obtinendi.*

13 *Beneficium obtentum quando fuerit incompatibile cum obtinendo, non requiritur expreſſio valoris obtenti, nec eius iuſtificatio.*

14 Rota *coram Gregor. XV. deciſ. 84. n. 4. & dec. 490. num. 1. declaratur.*

15 Beltramin. *ad d. deciſ. 84. num. 9. Gregorij XV. reprobatur.*

16 *Dimiſſio ſubſequens non facit gratiam valere.*

17 Rota *deciſ. 20. de Prabend. in nouis, declaratur.*

18 Rota *coram D. Coccine declaratur.*

19 *Beneficium non dicitur vacare per ſimplicem dimiſſionem, ſi illa à Prælato admiſſa non fuerit.*

20 *De beneficio renuntiato ante admiſſionem facienda eſt mentio in impetratione alterius.*

21 *Dimiſſio ventoſa, & ad nihilum profutura non iuuat, & num. 22.*

23 *Dimiſſioni contraueniens cenſetur feciſſe illam ad eludendum.*

24 *Ex poſtfacto apparet quid actum ſit.*

25 *Argumentum à maioritate rationis in iure validum.*

26 *Beneficiorum conſeruatio eſt omni Iure prohibita.*

27 *Papa expreſſo valore plurium obtentorum non cenſetur diſpenſare ſuper eorum pluralitate.*

28 *Beneficia plura ſimplicia an quis habere poſſit?*

29 *Beneficium vacat per contractum Matrimonij.*

1 VAcante Beneficio, de quo agitur, de anno 1627. per obitum Ioannis Ruix, illud à Sede Apoſtolica impetrauit Marcus de Prauia, cum narratiua, quod Ioannes Ruix de tempore obtenti huiuſmodi Beneficij, & per quatuor menſes antea, fuerat familiaris, & continuus commenſalis Eminentiſſimi D. Cardinalis de Deza, & litteris Apoſtolicis in forma gratioſa (per verba *conferimus, & prouidemus*) deſuper expeditis, & poſſeſſione nondum habita, Marcus prædictus Matrimonium contraxit.

2 Deinde D. Ioannes de la Sienta, & Ciſuentes, Canonicus Eccleſiæ Oueten, vti vacans per contractum matrimonij, ſeu adhoc vt priùs, per obitum dicti Ioannis Ruiz, de eo à Sanctiſſimo D. noſtro obtinuit prouideri, & litteris Apoſtolicis in eadem forma gratioſa ſuperinde confectis, & exequutori præſentatis, de anno 1637. fuit in poſſeſſionem immiſſus.

3 Verùm quia per obitum eiuſdem Ioannis Ruix iſtud beneficium, vti vacans in menſe ordinario, & non affectum obtinuerat ab Archidiacono de Venauente Ordinario collatore Toribius Vigil, & eo mortuo, per obitum eiuſdem Toribij illud impetrauit D. Dominicus de Salde: hinc idem Dominicus litem mouit contra D. Ioannem de la Sienta poſſeſſorem pro adiudicatione beneficij.

4 Et cauſa coram Ordinario Oueten, diutiùs ventilata, plurimiſque hinc inde deductis, & oppoſitis, tandem Ordinarius prædictus ſuam tulit Diffinitiuam ſententiam, per quam beneficium Dominico adiudicauit, & Ioanni perpetuum ſilentium impoſuit.

5 Cauſa igitur appellationis coram me pendente, Ioannes inſtat pro reuocatione ſententiæ, tam ex capite nullitatis, quàm iniuſtitiæ; & pro nunc inſiſtit allegans ſe à ſeptennio eſſe in poſſeſſione, & gratiam Dominici fuiſſe nullam ob non expreſſionem obtentorum, & propterea ſufficere ſibi, vti poſſeſſori, etiam non legitimè titulato, opponere Domino exceptionem defectus dominij, & ſeu, tua non intereſt; cum aliàs reo, & poſſeſſori ſufficiat vincere per non ius actoris, *l. 1. ff. quor. appellat. non recip. leg. ille à quo, §. ſi de teſtamento, ff. ad Trebell. cum ſimil.* Quod pariter procedit in beneficialibus, etiamſi de poſſeſſoris iure non conſtet, vt in terminis Rot. *coram D. Buratto, in eius impreſſ. dec. 512. n. 1. & ibi* D. Ferentill. Addens. qui plures alias allegat, 6
n. 11. Prout etiam poteſt poſſeſſor excipere de iure tertij quando exceptio eſt excluſiua iuris agentis, Cephal. *conſ. 133. n. 39.* latè Rot. *dec. 415. n. 3. & ibi* Adden. *n. 6. coram ſanctæ memoriæ Greg. XV. tunc Rotæ Auditore.*

Vnde omiſſis nullitatibus, quæ aduersùs ſententiam Ordinarij opponuntur, pro faciliori reſolutione capienda, & maiori partium ſatisfactione, libuit tam in facto, quàm in iure diſcutere articulum, an ſcilicet gratia Domini de la Salde ſit nulla ob non expreſſionem obtentorum de tempore impetratæ gratiæ iſtius beneficij?

7 Et quidem re maturè perſpecta, partiumque Aduocatis hinc inde non ſemel auditis, videtur quod gratia Dominici ſit nulla. Ex quo enim de tempore impetrationis beneficij, de quo agitur, inter plura alia obtinebat etiam aliud beneficium ſanctæ Mariæ de Prendes, cuius valorem minimè expreſſit, minúſque de eodem beneficio fecit mentionem, incidit in pœnam *regulæ 55. Cancellariæ*, quæ habet decretum irritans aduersùs quaſcunque prouiſiones ſine expreſſione valoris obtentorum factas: & ſic ſufficit Ioanni poſſeſſori vincere, & quaſi excludere Dominicum impetrantem, & actorem per non ius illius, ex ſuperiùs dictis.

8 Nec videtur obſtare, quod Dominicus tunc erat paratus obtentum dimittere, prout infra paucos dies illud dimiſit, & propterea ſit excuſandus, *ad deciſ. Greg. 84. n. 4. & deciſ. 490. n. 1.*

9 Quia iſta ſuperueniens dimiſſio non reualidat gratiam nullam à ſui principio, & radice, etiamſi impetrans habeat animum dimittendi ſtatim poſt gratiam impetratam, vt in puncto eſt egregium Conſ. Nauar. 9. *de reſcript. per tot.* Gonz. *ad regul. 8. Cancel. gloſ. 15. § 2. n. 67. & ſeq.* Et plenè, & magiſtraliter, vt aſſolet, D. & Collega meus D. Auguſt. Barboſ. *in collect. ad c. cum adeò, n. 3. & ſeq. de reſcript.* vbi alios allegat.

10 Quod procedit etiamſi beneficium obtentum ſit tenue, & parui valoris, vt per Menoch. *de arbitr. caſu 201. num. 41.* idem D. Barboſ. *vbi proximè, num. 2.* Pariſ. *de reſign. lib. 10. q. 2. num. 67. cum ſeq.*

11 Vltra quod regula non contentatur ſimplici dimiſſione ſuperueniente gratia, ſed imò dat præciſam formam, quod intendens dimittere primum, prius ante conſecutionem gratiæ ſecundi dimiſſionem obtulerit, ibi: *Niſi perſonæ prædictæ beneficia, quæ tunc obtinuerint, iuxta ipſarum oblationes dimittere teneantur*, &c.

12 Quæ oblatio debet fieri in corpore eiuſdem ſupplicationis beneficij obtinendi, aliàs gratia redditur nulla, nec conualeſcit, ex quo poſtea dimiſerit, vt in terminis noſtris tenet Alphonſ. de Soto gloſſator antiq. *ad eand. reg. de valore exprim. in gloſ. n. 7. & 8.* vt per Cockier. *ad eandem reg. quæ ſuo tempore erat 61.*

13 Quod declaratur, niſi aliàs beneficium obtentum fuerit incompatibile cum obtinendo, quo caſu non requiritur expreſſio valoris obtenti, nec eius iuſtificatio, quia eùm primum vacet ipſo iure, ad text. *in c. de multa, de præb.* ideò non requiritur illius expreſſio, vt *in eadem reg. 55.* ibi: *Iuxta ipſarum oblationes, aut aliàs dimittere teneantur*, vt bene in propoſito diſtinguit Alphonſ. *vbi ſuprà, n. 9.* & Muhed. *dec. 14. de præb.*

14 Atque ex his patet reſponſio ad dictas *dec. Greg. 84. n. 4. & 490. n. 1.* quia beneficia inibi obtenta erãt Curata,

& incompatibilia, & propterea de eorum valore non erat neceſſaria iuſtificatio, quia ſcilicet de neceſſitate erant dimittenda, aut aliàs de iure vacatura. Rot. *coram Card. Seraph. dec.* 1393. *n.* 2. *& deciſ.* 1470. *n.* 2. Et revera in prædictis deciſionibus non agebatur de excuſanda taciturnitate valoris obtentorum de neceſſitate exprimendi; ſed imò de excuſanda illius iuſtificatione, cum præſuppoſito quod valor obtentorum fuiſſet Papæ narratus, quod eſt longè diuerſum, cùm aliàs expreſſio veri valoris omnino fieri debeat, vt regulæ ſatisfiat, etiamſi impetrans ſtatim velit dimittere, niſi in eadem ſupplicatione dimiſſionem obtulerit; iuſtificatio autem valoris prius obtentorum non ſit neceſſaria in executione, ſeu in verificatione narratiuæ vltimi obtenti, quando is, qui pro verificatione, & executione inſtat, eſt paratus illa dimittere. Aliud enim eſt valorem obtentorum non expreſſiſſe, in quo in pœnas regulæ 55. incurritur, qui eſt caſus noſter, aliud verò valorem narraſſe, & regulæ ſatisfeciſſe, & à iuſtificatione narratiuæ valoris ſe excuſare, ob id quod impetrans obtenta dimittere ſit paratus, qui eſt caſus prædictarum deciſ. & inferiùs allegandarum.

15 Minus videtur obſtare, quod etiamſi non ſint incompatibilia, adhuc non ſit neceſſe exprimere valorem obtentorum, imò nec ipſa obtenta, quando impetrans eſt paratus illa dimittere, vt in puncto Beltramin. *ad dict. deciſ. Greg.* 84. *n* 9. Quia Beltramin. in hoc euidenter fallitur, tum ex ratione, tum ex authoritate, & deciſionibus ab eo adductis.

16 Ex ratione, quia regula dat formam, & ea non ſeruata (præuia ſcilicet oblatione) gratia eſt nulla vſque à ſui initio, ob decretum annullatiuum in ea poſitum, nec per ſubſequentem dimiſſionem gratia conualeſcit, vt per Alphonſ. Nauar. Gonz. D. Barboſ. & alios ſuperiùs allegatos.

17 Ex authoritate autem, & doctrinis, quia deciſio *Rotæ* 20. *de præb. in nouis*, loquitur circumſcripta regula Cancellariæ, & imò in fine deciſ. adiungit compilator, quod Vrbanus Papa VI. in ſua regula voluit, & ordinauit, quod valor obtentorum exprimeretur, aliàs gratia impetrata eſſet nulla. Vltra quod diſputatio illius deciſionis non erat ſuper expreſſione valoris obtentorum in impetratione alterius beneficij facienda, ſed ſuper illius iuſtificatione, cum præſuppoſito, quod valor obtenti fuiſſet in gratia expreſſus, vt legitur in princ. eiuſdem deciſ. & ſic in illius caſu, nedum non fuerat regulæ contrauentum, ſed imò expreſſe illi ſatisfactum.

18 Alia verò deciſio adducta per Beltramin. *in Legionen. Canonicatus, coram recolend. mem. D. Coccino Rotæ Decano. inter eius impreſ.* 87. *n.* 6. *& apud Marcheſan. de commiſſion. tom.* 1. *fol.* 347. loquitur etiam in eiſdem terminis iuſtificationis valoris iam expreſſi, & propterea dicit, quod impetrans ſecundum, non tenetur iuſtificare valorem primi in ſua gratia narratum, quando eſt paratus illud dimittere. Quod quantum à terminis caſus noſtri diſtet, ex ſuperiùs dictis facile eſt dignoſcere.

19 Nec etiam videtur obſtare quod gratia Domini de hoc beneficio Sancti Laurentij fuit obtenta die 28. Maij 1637. & tamen beneficium ſanctæ Mariæ de Prendes longè antea dimiſerat ſub die 27. Februarij eiuſdem anni. Quia omiſſis omnibus, quæ de falſitate huius dimiſſionis allegantur, ſatis eſt pro reſponſione dicere, eam non fuiſſe per Prælatum Eccleſiaſticum, & competentem admiſſam, & ſic nec effectum ſortitam, & tamen beneficium non dicitur vacare per ſimplicem dimiſſionem, ſi illa à Prælato admiſſa non fuerit, *c. admonet, c. quod in dubiis, de renunciat.* copiosè Garc. *de benef. p.* 11. *c.* 3. §. 3. *à n.* 223.

20 Et in puncto quod de beneficio taliter dimiſſo, ſeu renunciato, omnino debeat fieri mentio in impetratione alterius, poſt alios, quos allegant, tenent Pariſ. *de reſign. lib.* 10. *q.* 2. *n.* 80. *& ſeq.* Garz. *vbi proximè, n.* 224. 21

Et hæc eadem dimiſſio non videtur habenda in conſideratione, cum fuerit ad ventum facta, & Dominicus ipſe eam parui fecerit. Etenim poſt impetratum beneficium, de quo agitur, fecit & aliam dimiſſionem ſub die 30. Maij 1637. quæ fuit per illuſtriſſimum D. Nuntium admiſſa, & tamen in hac ſecunda dimiſſione, quæ fuit effectum ſortita, nullam fecit mentionem de prima: ſignum euidens, quod prima dimiſſio fuerat ventoſa, & ad nihilum profutura, tam attenta intentione dimittentis, quam diſpoſitione iuris, vt per Garz. & Pariſ. *vbi proximè* allegatos.

22 Et quod plus eſt (& vix credi poſſet, niſi actis ipſis pateficret) Dominicus longè poſt factam ſecundam dimiſſionem dedit mandatum procuræ de menſe Decembris 1637. ad exigendum omnes, & quoſcumque fructos beneficij ſanctæ Mariæ de Prendes, tam decurſos, quàm in poſterum decurrendos, enuntians ſe in eodem mandato beneficiatum, & poſſeſſorem eiuſdem beneficij. Et deſuper adeſt etiam in actis plena probatio, quod eius procurator exegerit non ſolum fructus integri anni 1637. verum etiam quod eius nomine, & in vim prædicti mandati arrendauerit fructus anni ſequentis 1638.

23 Ex quo facto nonnulla aduersùs eundem Dominicum in propoſito inſurgere videntur. Et primum, quod dato, ſine veri præiudicio, quod *regula* 55. *Cancellariæ* non requireret pro forma præcedentem oblationem dimittendi primum obtentum, ſed ſufficeret oblatio, & quaſi dimiſſio ſubſequens poſt impetrationem ſecundi; attamen ex quo Dominicus tanto tempore nedum tacuit, ſed etiam contrauenit ſuæ oblationi, & dimiſſioni, cenſetur eam feciſſe ad deludendum, ad tradita per Tiraq. *de retract. lignag.* §. 8. *gloſ.* 2. *n.* 7. Rot. *coram Greg. dec.* 492. *ſub num.* 18.

24 Secundum, quod ex quo fructus percepit, multo magis incidit in pœnam regulæ, cùm præſumatur eo animo obtentum beneficium conticuiſſe, & aliud (de quo agitur) acceptaſſe, *ad l. ſed Iulianus, §. preinde*, ibi, *intelligendumque eſſe ab initio ſic accepiſſe, ff. ad Macedon. l. quadam*, ibi, *ſed ex poſtfacto retroducitur, & apparet quid actum eſt, ff. de reb. dub.* cum ſimil.

25 Tertium, quod ſi ob finalem rationem *regulæ* 55. Papa vult quod omnino fiat expreſſio valoris obtentorum, quæ legitimò titulo poſſidentur, aliàs irritat impetrationem in obtinendo, multò magis cenſendum eſt eam irritaſſe, ſi poſt dimiſſum beneficium obtentum in fraudem regulæ, ſine vllo titulo fructus perciperentur, argumento ſumpto à maioritate rationis, quod in iure eſt validum, ex vulg.

26 Præſertim cum de tempore impetrationis beneficij, de quo agitur, Dominicus obtineret nouem aut decem alia beneficia, quæ inibi narrauit, & quorum valorem expreſſit. Et aliàs ſi Papæ fuiſſet narratus valor beneficij de Prendes, forſan gratiam beneficij ſancti Laurentij non conceſſiſſet, cum hæc tanta beneficiorum coaceruatio ſit omni iure prohibita, ex latè traditis per Garc. *de benef. p.* 11. *c.* 5. §. 3. *per tot.* & D. Barboſ. *in collect. ad Conc. Trid. ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 17. *per tot.*

27 Ne alioquin Pontifex, expreſſo valore plurium obtentorum, cenſeatur diſpenſaſſe ſuper eorum pluralitate, vt eſt textus expreſſus *in c. non poteſt, §. fin. de præb. in* 6. Nauarr. *tr. de orat. c.* 22. *Miſcel.* 16. *n.* 64. *& ſeq.* Sed imò talis expreſſio ſolum operatur, quod impetrans effugiat pœnam *regulæ* 55. de exprimendo valore, vt per Gonz. *ad reg.* 8. *gloſ.* 15. *n.* 27. *& ſeq.*

28 Et propterea Doctores hac de re tractantes conſulunt quod vnuſquiſque conſcientiæ ſuæ proſpiciat, aliud

aliud acceptando, & aliud ſeu alia dimittendo, ne incidat in coacervationem. Navarr. *vbi ſup.* & Gonz. *d. gloſſ.* 15. *ex num.* 38. cum aliàs iuxta diſpoſitionem Sacroſancti Concilij Trid. *d. ſeſſ.* 24. *cap.* 17. *de reform.* & declarationes Sacræ Congregationis Eminentiſſimorum Cardinalium interpretum, nemo poſſit habere præter vnum beneficium, etiamſi illud ſit ſimplex, quod ſi adeo tenue fuerit, quod pro congrua ſuſtentatione beneficiati non ſufficiat, poterit & ſecundum obtinere. Et ſi ambo non ſufficiant, nihilominus debet vtroque titulo contentari, vel aliud, ſeu alia duo impetrare, & obtenta omnino dimittere, vt videre eſt apud Garc. *d. p.* 11. *c.* 5. *à n.* 310. Ex quibus omnibus ſatis detegitur nullitas prouiſionis Dominici de la Salde, quod ſufficit pro illius excluſione, & reuocatione ſententiæ.

29 Atque his accedit, quod poſſeſſio Ioannis non eſt ſuo titulo deſtituta, cùm & ille obtentus fuerit à Papa, vti de vacante per contractum matrimonij, ſeu adhuc vt prius per obitum familiaris, iuxta *reg.* 4. *Cancellariæ.*

Nec releuat, quod prædicta regula reſeruat beneficia familiarium obtenta eorum familiaritate durante: vnde cum Ioannes Ruiz de anno 1594. in Hiſpaniam migrauerit, & per ſeipſum poſſeſſionem Archidiaconatus in Eccleſia Oueten. apprehenderit, vtique remanſit extincta familiaritas, & conſequenter beneficium de quo agitur, tanquam obtentum de anno 1596. non cadit ſub dictæ regulæ reſeruatione. Quia licèt prædicta familiaritas expirauerit, reintegrata tamen dicitur per remigrationem Ioannis Ruiz de Hiſpania ad Vrbem; tum quia conſtat quod de dicto anno 1596. Romæ reſidebat, vt patet ex prouiſione eiuſdem de hoc beneficio per Dominicum præſentata, in qua Papa dicit, *tibi in eadem Curia commoranti*, &c. Tum etiam, quia per eius obitum de anno 1627. Marcus obtinuit de eodem beneficio prouideri in forma gratioſa, vti de affecto ſeu reſeruato per obitum familiaris Cardinalis; & tamen iſta expeditio in forma gratioſa per verba, *conferimus, & prouidemus*, in Romana Curia nunquam fieri conſueuit, niſi prius inibi iuſtificata narratiua familiaritatis, ſeu alia quauis narratiua; vnde vocatio, reſeruatio, ſeu affectio ſumetur, ne aliàs Ordinariis collatoribus fiat præiudicium, ex trad. per Garc. *d. part.* 11. *cap.* 1. *ex num.* 57. Gunz. *ad eand. reg.* 87. §. 4. *proœm. num.* 80. Ex quo datur intelligi familiaritatem fuiſſe reintegratam de tempore obtenti iſtius beneficij, & per quatuor menſes antea, vt ſatisfieret regulæ 32. & conſequenter gratiam D. Ioannis de la Sierra, habere implicitum ſtatum validitatis, nec potuiſſe Archidiaconum de Venauente beneficium affectum Toribio conferre, minuſque per obitum eiuſdem Toribij fuiſſe inductam vacationem.

Et ita vtraque, &c.

Toletana Penſionis.

Congrua quibus Beneficiatis debeatur. Titularis debitor penſionis an ſatisfaciat faciendo fructuum omnium dimiſſionem ad effectum euitandi incurſum cenſurarum.

VOTVM CVIII.

Doctiſſimi D.D. Gabrielis Martinez Protonotarij ac Iudicis Apoſt.

1 *Facti contingentia narratur, & n.* 2. 3. 4. *&* 5.

6 *Congrua debetur Rectoribus Parochialium, & Vicariis perpetuis, qui exercent curam animarum, & tenentur perſonaliter reſidere.*

7 *Congrua non debetur beneficiati ſumptibus.*

8 *Congrue aſſignatio ceſſat, cura animarum, ſiue eius exercitio ceſſante.*

9 *Altari ſeruiens de Altari viuere debet.*

10 Cap. extirpandæ, de præbend. *loquitur expreſsè in Parochialibus ratione muneris, & contracti quodammodo matrimonij inter Parochum, & Eccleſiam.*

11 *Beneficium nimis penſione grauatum qui acceptant, ſibi imputare debet.*

12 *Beneficium ſimplex ſeruitorium qui tenue, & cum nimia penſione acceptauit, ſibi imputet.*

13 *Manutentio conceditur ad limites penſionis.*

14 *Boni errituranti non eſt alligandum os.*

15 *Titularis non ſatisfacit faciendo fructuum omnium dimiſſionem pro terminis decurſis.*

16 *Oblatio limitata & conditionalis non ſufficit, & num.* 18.

17 *Titularis dimiſſis fructibus de æquitate ad ſolutionem penſionis non tenetur.*

18 *Depoſitum non releuat ſi fiat cum aliqua conditione, proteſtatione, & cautela.*

19 *Penſionarius eſt manutenendus in ſua quaſi poſſeſſione exigendi penſionem, dum diſcutitur relevantia, vel irrelevantia dimiſſionis fructuum.*

20 *Penſionario competit actio perſonalis aduerſus titularem qui acceptauit beneficium penſione grauatum.*

21 *Titularis acceptando beneficium videtur quaſi contraxiſſe cum penſionario.*

22 *Actio competens penſionario aduerſus titularem videtur perſonalis in rem ſcripta.*

23 *Penſionibus, & annuis præſtationibus tot ſunt debita quot ſunt anni.*

24 *Titularis vltro ſe immiſcens in bonis, & redditibus beneficij, tenetur actione perſonali.*

25 *Exceptio requirens liquidationem non videtur admittenda in iudicio manutentionis.*

26 *Exceptio de inſufficientia valoris beneficij etiam incontinenti probata, non poteſt retardare executionem mandati de manutenendo.*

27 *Probatio non excludit probationem.*

28 *Exceptio non dicitur liquida ante rem iudicatam.*

29 *Poſſeſſio vera & manutenibilis etiam ſine titulo, & illius vmbra datur.*

30 *Titularis per ſolutionem videtur releuaſſe penſionarium ab onere elidendi exceptionem.*

31 *Poſſeſſionis de iniuſtitia non eſt diſcutiendum in iudicio ſummariſſimo poſſeſſorio.*

32 *In poſſeſſorio nihil aliud attenditur quàm nuda detentio.*

33 *Poſſeſſio exigendi reddit turbidam, & dubiam quamlibet exceptionem.*

34 *Titularis recuſans integraliter ſoluere, dicitur ſpoliare penſionarium.*

35 *Remedium reintegrandæ datur illi qui ſeſe pro ſpoliato habuit.*

36 *Exceptio defalcandorum onerum beneficij, tanquam petitorium reſpiciens, non debet manutentionem impedire.*

37 *Iudex in decreto manutentionis debet præſeruare iura omnia partibus, tam in petitorio quàm in poſſeſſorio ordinario.*

38 *Titularis fructibus æquiualentibus non perceptis, non tenetur pecunias de ſuo pro penſione, & oneribus ſoluere.*

39 *Onera defalcabilia referuntur, & num.* 41. *cum ſeqq.*

40 *Subſidium de quinquennio in quinquennium ſoluitur.*

42 *Titularis tenetur ſubire onera incumbentia ſuo beneficio, & non eſt habenda ratio de oneribus, quæ per ipſum explicari debent.*
43 *Titularis ad libitum non poteſt imponere onera voluntaria in præiudicium penſionarij.*
44 *Articuli friuoli non ſunt habendi in conſideratione ad retardandum vlteriorem proceſſum.*
45 *Iudex debet ex officio repellere exceptiones oppoſitas ad procraſtinandam executionem.*
46 *Bona fides non patitur vt bis idem exigatur.*
47 *Penſionario lite pendente non debet impediri exactio ſuæ penſionis.*
48 *Æquitas, & arbitrium non intrant pro retardatione penſionis.*

1 LIte aliàs coram me vertente ſuper huiuſmodi reſeruationis executione, cùm inde deſcendum fuiſſet ad ſummariiſſimum poſſeſſorium retinendæ, vti præuium executionis, vtraque parte acerrimè informante, habitaque matura cauſæ diſcuſſione & ſeruatis de iure, & de ſtylo ſeruandis, ſub die 8. Iunij anni proximè præteriti 1639. fuit per me ad fauorem Domini Ioannis de Mutueta latum decretum manutentionis in quaſi poſſeſſione exigendi annuam penſionem 4600. regalium, in qua de tempore motæ litis reperiebatur. Et deſuper ſub eadem die fuit etiam expeditum mandatum de manutenendo in forma ſolita, ſimulque ſub pœnis, & cenſuris fuit relaxatum mandatum executiuum pro 2300. Regalibus eidem Ioanni debitis pro penſione primi ſemeſtris in feſto ſancti Ioannis Baptiſtæ, anni 1638. maturata. Quod ſub die 10. Iunij 1639. fuit intimatum Domino Blaſio, Beneficiato Titulari.

2 Cúmque ad ſubterfugiendam ſolutionem penſionis plures diligentiæ pro parte Titularis in Nuntiatura Apoſtolica, ac in ſupremo Senatu Regio factæ fuiſſent, tam ſub prætextu violentiæ ſibi illatæ, quàm etiam per viam retentionis Bullarum, & in omnibus ſuccubuiſſet, cauſa mihi remiſſa fuit, vt ad vlteriora procederem.

3 Hodie igitur, cum iam verſaremur in præciſa executione mandati, D. Blaſius per viam incidentiæ, exigentiæ, & ſeu declarationis decreti manutentionis, inſtat congruam ſaltem centum ducatorum ſibi fore reſeruandam, ex quo valor Beneficij non reſpondet oneribus, & penſioni deſuper impoſitis. Et incontinenti offert probationes ſuper iſta exceptione inſufficientiæ valoris. Inſuper & onera Beneficij prius eſſe deducenda. Et ad hunc effectum, ſimul & ad euitandum incurſum cenſurarum fecit oblationem, & dimiſſionem fructuum prædicti Beneficij ſub die 19. Decembris 1539. Ex quibus petitur declaratio decreti, & reformatio mandatorum, nempe quod intelligi debeat illorum executio, & exactio penſionis, ſalua ſemper remanente congrua pro Titulari, & deductis oneribus Beneficij.

4 Pro parte verò Penſionarij dicitur, congruam de Beneficiis ſimplicibus, quantumuis ſeruitoriis non deberi, minoſque ſuffragari poſſe Titulari prædictam fructuum dimiſſionem, præſertim poſtquam in eis ſe immiſcuit; neque exceptionem defectus valoris eſſe admittendam; neque prætenſa onera defalcanda, cum hæc omnia videantur requirere liquidationem, & ſic ſapiant, & redoleant naturam exceptionis turbidæ, quæ requirit altiorem indaginem, & propterea reiicitur ad petitorium; nec vnquam admittitur, quum de momentanea poſſeſſione quæritur in hoc iudicio ſummariiſſimo manutentionis, in quo nihil attenditur quàm nuda poſſeſſio, ſimplex detentatio, & inſiſtentia facti de tempore motæ litis. Vnde inſtatur pro aggrauatoria cenſurarum, & vlteriori proceſſo.

5 Super quibus, formato articulo, auditiſque in contradictorio dominorum Aduocatorum informationibus, acriter iuxta ſtatum partium defendentium, pro maiori animi iuſtificatione, litigantiumque quiete, ex more noſtro videndum eſt de pluribus dubiis breuiter, & reſolutiuè, vt inde veritas appareat.

Proponuntur quinque dubia.

Primò, an Titulari debeatur congrua, in caſu, & ad effectum de quo agitur.

Secundò, an prædictus Titularis ſatisfaciat faciendo fructuum omnium dimiſſionem, & ſeu oblationem, taliter quod in caſu iſto poſſit effugere incurſum cenſurarum.

Tertiò, an exceptio ſufficientiæ valoris fructuum beneficij, etiam in continenti probata, poſſit impedire, ſeu retardare executionem mandati de manutenendo.

Quartò, an ſi non de rigore iuris, ſaltem de æquitate debeant defalcari onera Beneficij, antequam penſionarius ſit ſatisfactus, & quæ ſint iſta onera.

Quintò, & vltimò, an, quomodo, & ſub qua verborum ſtructura, & formalitate pronuntiari debeat decretum ſuper aggrauatoria, & ſuper huiuſmodi onerum defalcatione.

Ad primum dubium.

ET quoad primum videtur dicendum, quod licèt congrua debeatur Rectoribus parochialium, & Vicariis perpetuis, qui exercent Curam animarum, & tenentur perſonaliter reſidere, iuxta text. *in cap. extirpanda, in princ. & §. qui verò,* vbi gloſ. & DD. *de præb.* ac etiam ex diſpoſitione ſacroſancti Concilij Trid. *ſeſſ. 24. c. 13. de reform.* Rebuff. *de Congrua, quæſt. 4. in princ.* & fuit ſæpiſſimè in Rota reſolutum, vt *in deciſ. 429. num. 1.* & *ibi* Addent. *n. 8. coram ſanctæ memoriæ Gregor. XV. tunc Auditore.* 6

Attamen, hoc locum non habet in Beneficiatis ſimplicibus, quibus Cura animarum non imminet, & qui perſonaliter reſidere non tenentur, ſed imò poſſunt per ſubſtitutos inſeruire, vt Magiſtraliter diſcuſſo articulo in terminis beneficij ſeruitorij, tenuit Rota *coram Manzic. dec. 250. per tot.* quæ eſt *deciſ. 7. p. 2. recent.* confirmata coram eodem *in deciſ. 255. inter impreſſas eiuſdem.* 7

Fundatur enim iuſtitia iſtius congruæ ſuper qualitate muneris, videlicet Curæ animarum, ſiue eius exercitij, quo ceſſante, ceſſat etiam ipſa congruæ aſſignatio, vt bene in propoſito D. Melchior Lotterius, olim Romanæ Curiæ noſter in aduocationis munere ſocius, *de re benefic. lib. 2. quæſt. 12. n. 24.* vbi allegat *dec. in Calaguritana Congruarum, coram Oradino,* quæ adſunt *p. 1. diuerſ. dec. 16. & 17.* in quibus fuit firmatum non conſtare de parochialitate, & propterea congruam non deberi. 8

Nec obſtat regula, quod *qui Altari ſeruit, de Altari viuere debet,* ex *d. cap. extirpandæ, de præb.* 9

Quia vltra quod textus expreſsè loquitur in Parochialibus ratione muneris, & contracti quodammodo matrimonij inter Parochum, & Eccleſiam. 10

Reſpondetur vlteriùs, quod ſibi debet Titularis imputare ſi acceptauit beneficium tenue, ſeu nimis grauatum penſione, vt per Rebuff. *de Congr. num. 92.* & in fortioribus terminis de Rectoribus Parochialium, quod ſibi debeant hoc imputare, tenuit Rota *in deciſ. 431. n. 11. coram Greg. XV.* vbi plures etiam allegantur. 11

Quæ imputatio eo libentiùs facienda eſt, cum verſemur in beneficio ſimplici ſeruitorio, vt in puncto Mant. *d. deciſ. 250. n. 1. & d. deciſ. 255. num. 2.*

Et dato, ſine veri præiudicio, quod congrua deberetur, eius tamen defalcatio non eſſet huius iudicij ſummariiſſimi, in quo ſtante poſſeſſione exigendi integram penſionem, manutentio conceditur ad limites poſſeſſionis, 12

nis, cum ex eadem poſſeſſione reſultet præſumptio iuſtificationis, id eſt fructus extare pro penſione, & pro congrua, prout extabant de tempore motæ litis, per ea quæ tradit Poſt. *de manutent. obſeruat.* 42. *à num.* 115. Mareſcot. *var. reſol. lib.* 1. *c.* 21. *n.* 10. *& cap.* 22. *n.* 20 & pulchrè, & eruditè, more ſuo, D. meus D. Auguſt. Barb. collega noſter, *in praxi exig. penſion. q.* 2. *n.* 20. *& ſeqq. & in pnnčte*, idem D. meus, *eadem q.* 2. *n.* 51. *& q.* 7. *n.* 20. & nos latiùs dicemus infrà *n.* 30. *& ſeqq.*

24 Et in omnem euentum ceſſare videtur aſtatitudo; quia ſi Titularis vult inſeruire per ſeipſum, recipiet da redditibus Beneficij portionem oneribus, & tali ſeruitio competentem, cum aliàs bovi trituranti non ſit alligandum os, & iuxta doctrinam Apoſtoli 1. *ad Cor. cap.* 9. dignus ſit mercenarius mercede ſua; & qui plantat vineam, de fructu illius edere debeat, & qui paſcit gregem, de lacte gregis manducet, nemoque militet ſuis ſtipendiis vnquam. Si verò non vult inſeruire, nihil eſt de quo conqueratur, quia altare non debet ſeruire Preſbytero, ſed Preſbyter altari. Neque enim Eccleſia debet paſcere duos ob ſolum ſeruitium vnius, cùm regulare ſit, quod Beneficium datur propter officium. Quia quemadmodum qui altari ſeruit, de altari viuere debet, ita etiam qui non ſeruit, non debet de illo viuere. Etenim ſi quis non vult operari (inquit idem Apoſt. 2. *ad Theſſalon. capite* 3.) nec manducet, quia gratis panem non manducabimus ab aliquo, ſed in labore, & in fatigatione, nocte & die operantes.

Ad ſecundum dubium.

25 QVoad ſecundum verò dubium, videtur quod Titulari non ſatisfacit faciendo fructuum omnium dimiſſionem pro terminis decurſis, quicquid ſit pro decurrendis. Quia cum penſio ſit reſeruata in certa quantitate, non eſt cogendus penſionarius ad recipiendos fructus loco penſionis. Præſertim quia penſio iſta fuit reſeruata, non quidem Beneficio vacante per obitum prædeceſſoris, ſed ex cauſa reſignationis D. Ioannis, qui ſi fructus voluiſſet, Beneficium forſitan non reſignaſſet, ſed imò aliter ſibi prouidiſſet. Et ob iſtas rationes in his eiſdem terminis tenuit Rot. *in Cremon. penſionis*, 25. *Feb.* 1622. *coram Vbaldo ſeniori*, apud Poſt. *de manutent. dec.* 163. *n.* 6. *& ſeq.* Quam ſententiam priùs etiam tenuerat *in Mediolanenſi penſionis*, 7. *Nouembr.* 1612. *coram eodem, apud Marcheſ. de comm. tom.* 1. *fol.* 608.

16 Et in caſu noſtro eo faciliùs tenenda eſt cùm D. Blaſius in ſua fructuum oblatione non fecerit eorum dimiſſionem puram, ſimplicem, liberam, & abſolutam, ſed limitatam, reſtrictam, & conditionatam, nempe quatenus congrua, centum ſaltem ducatorum, ſibi omnino ſalua remaneat, proteſtando inſuper, & appellando in euentum denegationis, quod multò minùs ſufficeret *ad d. decif.* 163. *num.* 3.

17 Nec obſtat, quod omnis iuſtitia, & æquitas ſuadeat, quod Titularis dimiſſis fructibus ad ſolutionem penſionis non teneatur, prout etiam nec tenetur illis non perceptis, ex traditis per Garc. *de benef. p.* 1. *c.* 5. *n.* 201. Barb. *in d. praxi exig. penſ. q.* 2. *à n.* 49. Mant. *dec.* 339. *n.* 3. Seraph. *decif.* 66. *n.* 3.

18 Quia multipliciter reſpondetur. Et primò, dimiſſionem iſtam conditionaliter factam non ſuffragari, ex proximè dictis. Quando enim oblatio, aut depoſitum debet fieri, non releuat offerentem, aut deponentem, ſi illud faciat cum aliqua conditione, proteſtatione, vel cautela, Gab. *de ſolut. concl.* 8. *num.* 4. Grat. *conſ.* 93. *num.* 75. *lib.* 1. Alex. *conſ.* 78. *numero* 9. & de oblatione eſt *decif.* 492. *num.* 14. *coram Greg.* & de depoſito *decif.* 505. *num.* 9. & latè *ibi* Addent. *coram eodem.*

Secundò minus ſuffragari in hoc iudicio ſummariſ- 19
ſimo manutentionis, quia dum diſcutitur releuantia, vel irreleuantia huiuſmodi dimiſſionis fructuum, penſionarius eſt manutenendus in ſua quaſi poſſeſſione exigendi penſionem, vt in terminis eſt *d. decif.* 163. *numero* 6. poſt tract. Poſtij. Ex iſta enim poſſeſſione inſurgit præſumptio iuſtificationis pro poſſeſſore, ſaltem dum in alio iudicio non eliditur talis præſumptio, ex dictis *ſup. num.* 12. & ex infrà dicendis *num.* 30. *& ſeqq.* Et doctrinæ de quibus ſuprà *n.* 17. loquuntur in petitorio.

Tertiò, quia per acceptationem Beneficij penſione 20
grauati, præcisè, & omnino adſtringitur Titularis ad illius ſolutionem, & aduerſus illum competit penſionario actio perſonalis. Caputaq. *decif.* 13. *p.* 1. *& decif.* 102. *p.* 2. Rot. *dec.* 70. *num.* 5. *p.* 1. *& dec.* 176. *p.* 2. *recent.* Et ratio eſt, quia Titularis acceptando Beneficium, videtur quaſi contraxiſſe cum penſionario, & ex iſto quaſi contractu oritur actio perſonalis, §. *omnium, Inſt. de act. l. Lucius, ff. de alim. & cib. leg.* Guid. Pap. *quaſt.* 577. Prout etiam competit realis, & hypothecaria in fructus: latè Gig. *de penſion. q.* 51. *per tot.* & benè Lotter. *d. q.* 39. *à n.* 38. *lib.* 1. & D. meus Barboſ. *d. q.* 2. *n.* 47. Neque eſt locus excuſationi ex capite Ignorantiæ, cum teneatur ſucceſſor ante acceptationem ſe informare de qualitatibus, & oneribus Beneficij, vt in propoſito Lotter. *vbi proximè, num.* 43. & paria ſint vel ſcire, vel ſcire debere, aut de facili ſcire poſſe. Veral. *decif.* 107. *n.* 4. *part.* 3.

Nec ad rem facit replicatio, quod actio iſta, in ſtri- 21
cto iuris rigore non ſit merè perſonalis, ſed imò perſonalis in rem ſcripta, ideſt in fructus, vt docet Pichard. *ad* §. *omnium autem, n.* 6. *Inſtit. de act.* & ante eum Menoch. *de recuper. poſſeſſ. remed.* 5. *num.* 76. quos refert, & ſequitur Lotter. *d. q.* 39. *num.* 46. *& ſeq.* Vnde dimiſſis fructibus, ceſſare actionem, vel ſaltem manere inexercibilem.

Quia aut prætenditur inexercibilitas iſta reſpectiuè 22
ad terminos penſionis decurrendos à die factæ dimiſſionis fructuum, & hoc caſu poterit forraſſis hæc theorica ſuſtineri, modò dimiſſio fiat libera & abſoluta.

Aut verò prætenditur reſpectiuè ad terminos ante 23
dimiſſionem fructuum decurſos, qui eſt caſus noſter (pro quorum primo petitur aggrauatoria cenſuratum, id eſt pro ſemeſtri maturato in feſtiuitate ſancti Ioannis Bapt. anni 1638.) & certè non intueor, cur actio perſonalis manere debeat inexercibilis, vel inefficax contra Titularem. Etenim cum ex quaſi contractu illo, & in eius limine orta, conſtituta, & formata fuerit obligatio Titularis, *princ. Inſtit. &* §. *hæres, de oblig. quæ ex quaſi contr. naſc.* & inde ex tunc naſcatur perſonalis actio perfecta, & conſummata penſionario, *ad d.* §. *omnium, Inſt. de act. & l. actionum, ff. de oblig. & act.* vtique illa durare debet, donec aliter nouatum fuerit, §. *præterea*, ibi, *durat prior obligatio, Inſt. quib. mod. tol. oblig.* Et facta quidem nouatione, ex tunc, & non antea primæua illa actio perimitur, *ad l. fin. C. de nouat.* Vnde cùm in penſionibus, & annuis præſtationibus tot ſint debita, quot ſunt anni, *l. cum notiſſimi,* § *in his, C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *an.* adeò vt ſingula debita, ſeu obligationes reſpiciant fructus illius anni, in quo debetur, & cum illis reciprocent, *l. ſi ante, & l. ſi vltimo, ff. ſolut. matrim.* Lotter. *d. quaſt.* 39. *num.* 91. *&* 92. quem ſequitur D. meus Barb. *d. q.* 2. *ſub n.* 51. hinc eſt, quod pro illis annis quibus nouatum non eſt, per dimiſſionem fructuum actio perſonalis manere debet cum ſuo exercitio naturali, ideſt, cum iure actuali perſequendi in iudicio quod creditori debetur, *princ. Inſt. de act.*

Et

24 Et ceſſare videtur omnino ſcrupulus, ex quo Titularis vltrò ſe immiſcuit in bonis, & redditibus Beneficij, & ſic quaſi pro hærede ſe geſſit, *ad l. pro herede, & l. gerit, ff. de acquir. hered.* & conſequenter tenetur actione perſonali ex quaſi contractu, *d. §. heres, Inſtit. de oblig. qua ex quaſi contr. & d. §. omnium, Inſt. de act.*

25 Minuſque facit ad propoſitum aſſertio ipſius Titularis, quod ſcilicet de fructibus Beneficij ſolùm perceperit ducatos quinquaginta, & ingreſſum duorum annorum, quem dicit valere Regalia mille annua; & hanc perceptionem fuiſſe à ſe factam animo ſatisfaciendi ſeruitio, & oneribus eidem Beneficio impoſitis.

Quia cùm valor huius ingreſſus ſit apud partes controuerſus, & aliunde etiam conſtet de ordine Titularis fuiſſe perceptum per eius ſubſtitutum, exceptio iſta, tanquam requirens liquidationem, & ſic altiorem indaginem, non videtur admittenda in iudicio manutentionis, ex proximè dicendis.

Tertium dubium.

26 AD tertium autem dubium dicitur, exceptionem de inſufficientia valoris Beneficij etiam in continenti probatam, non poſſe impedire, aut retardare executionem man ati d manutenendo, vt in propriis terminis eſt *d. deciſ. 163. n. 4. & ſeq.* poſt tract. Poſt.

27 Etenim cum probatio non excludat probationem, Rot. *deciſ. 785. n. 5. p. 1. diuerſ. & deciſ. 677. n. 5. p. 1. recent.* poterit penſionarius in iudicio proprietatis in prima, ſecunda, vel alia vlteriori inſtantia meliores forſan probationes facere, vel contrarias (ſi tunc fient)
28 elidere. Ita vt nullo modo exceptio iſta pro Titulari oppoſita, & adhuc non probata, poſſit dici liquida ante rem iudicatam, vt *in d. deciſ. 163. num. 5.* vbi aliæ deciſ. allegantur. Beltram. *ad deciſ. Greg. 107. num. 5,* Gratian. *diſcept. 948. n. 12. & ſeq.* Poſt. *vbi ſupr. obſeruat. 42. n. 65. & ſeqq.*

29 Vnde ex quo huiuſmodi exceptio, etiamſi probata exiſteret in aliqua inſtantia, eſſet turbida, & obumbrata, & proinde requireret altiorem indaginem, ſatis patet alienam eſſe ab hoc iudicio ſummariſſimo, & reiiciendam ad petitorium, Poſt. *d. obſeruat. 42. à num. 44.* vbi innumeros DD. & deciſ. cumulat. Nihil enim commune habet proprietas cum poſſeſſione, *ad reg. l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acq. poſſeſſ.* & propterea etiam ſine titulo, vel illius vmbra datur vera poſſeſſio, & manutenibilis, *l. 3. §. ex contrario, ff. eod.* D. Præſes Couar. *pract. c. 17. n. 6.* Menoch. *de retin. remed. vlt. n. 25.* Rot. *dec. 744. n. 7. p. 2. diuerſ.*

30 Et in ſimili, imò in fortioribus terminis, videmus quod ſtante quaſi poſſeſſ. iuris exigendi penſionem, ſi per Titularem fuerit oppoſita exceptio oriens ex ipſo ventre litterarum reſeruationis, nihilominus executio in fauorem penſionarij non impeditur, nec retardatur, quia hoc caſu Titularis, ſiue eius prædeceſſor per ſolutionem videretur releuaſſe penſionarium ab onere elidendi exceptionem, ſaltem ad effectum, ne interim in ſua exactione impediatur, aut poſſeſſione perturbetur, Caſſ. *dec. 10. n. 8. de reſcript.* Veſtr. *in prax. lib. 3. cap. vlt. num. 1.* pulchrè Mareſcot. *var. lib. 1. cap. 21. num. 10. & cap. 22. n. 20.* vbi allegat *Rota deciſ.* & in puncto Salgad. *de Regia protect. p. 3. cap. 3. n. 29.* Lotter. *d. lib. 1. de re benef. q. 48. num. 71.* quos ſequitur D. meus Barboſ. *in d. praxi, d. q. 2. n. 56.* vbi quod eſt tritum in Rota, *& d. q. 7. n. 10.* & conducunt tradita per Garc. *de Benefic. p. 1. c. 5. n. 551.*

31 Ratio autem fundamentalis eſt, quia poſſeſſio dat poſſeſſori præſumptionem boni iuris, ſaltem durante iudicio ſummariiſſimo momentaneæ poſſeſſionis, illiuſque executione, *l. 2. ff. vti poſſid. gloſſ. in l. ſicuti, §. ſed ſi quæratur, verb. Poſſeſſoris, ff. ſi ſeruit. vind.* in quo non eſt dicendum de iuſtitia, vel iniuſtitia poſſeſſionis, quia ſemper iuſta eſt reſpectu non poſſidentis, *d. l. 2.* Lotter. *d. quæſt. 28. num. 73.* Barb. *d. quæſt. 2. num. 20. & 22.* & Titularis clarum eſt, quod non poteſt poſſidere penſionem, nec ciuiliter, nec naturaliter, cum & ipſa penſio ſit quædam ſeruitus beneficij, & res ſua nemini ſeruiat, *l. in re commun, ff. de ſeruit. vrb. præd.* Lotter. *vbi proximè, n. 118. & ſeq.*

Et hinc eſt, quod in hoc iudicio nil aliud attenditur 32
quàm nuda detentatio, ſimplexque, & ſola facta inſiſtentia Couar. *d. c. 17. num. 4.* & plurimos cumulat, & ſequitur Poſt. *d. obſeruat 42. à numero 15. & 18.* Adeò vt etiam prædo, fur, & latro in ſua poſſeſſione, intruſione, ſeu detentatione ſint manutenendi, donec in petitorio lis fuerit terminata ſuper titulo, & proprietate, aut in poſſeſſorio plenario de iuſtitia poſſeſſionis diſcutiatur, vt diffuſo calamo obſeruat idem Poſt. *vbi proximè, à num. 111. vſque ad finem.* Interim tamen non eſt cogendus poſſeſſor exprimere cauſam ſuæ poſſeſſionis, vt per text. *in d. §. ſed ſi quæratur,* & gloſ. *vbi ſup.* tenet Abb. *in cap. querelam, numero 2. de elect.* D. meus Barboſ. *d. quæſt. 2. n. 22. & 52.* Quinimò interrogatus, quare poſſides? ſatisfacit reſpondendo, quia poſſideo.

Atque ex prædictis patet, penſionarium ſemel à 33
vero Titulari conſtitutum in quaſi poſſeſſione iuris exigendi integram penſionem, habere ſufficientem præſumptionem pro ſe, vt ſaltem in hoc iudicio fructus præſumantur eſſe capaces penſionis, & onerum ſuper Beneficio impoſitorum, adeò vt in ſua quaſi poſſeſſione iuris exigendi interim moleſtari, aut perturbari nequeat per Titularem opponentem exceptionem inſufficientiæ valoris, ex *d. dec. 163. n. 4. & 5.* poſt tract. Poſt. quia iſta quaſi poſſeſſio reddit turbidam, & dubiam quamlibet exceptionem, etiamſi oriatur ex ventre reſcripti, vt ex Put. *deciſ. 585.* tenet D. Barboſ. *d. q. 7. n. 10.* & dicitur interim habere implicitum ſtatum iuſtificationis.

Et eſt adeò efficax iſta præſumptio, quod non ſolùm 34
operatur (retenta ſaltem ciuili poſſeſſione) in poſſeſſorio retinendæ, verùm etiam, ſi Titularis recuſat integraliter ſoluere, dicitur ſpoliare penſionarium, Gig. *de penſion. quæſt. 62. num. 52.* cui ſi ſe pro ſpoliato habuerit, & nec animo quidem retinuerit ciuilem poſſeſſionem, datur remedium redintegrandæ, vt in puncto Guid. Pap. *deciſ. 629. ex num. 1.* quem ſequuntur Lotter. *d. quæſt. 38. n. 112.* & Barboſ. *d. q. 2. n. 46.*

Quartum dubium, quoad iuris diſputationem.

AD quartum videtur, quod in ſtricta iuris diſpu- 35
tatione exceptio defalcandorum onerum Beneficij, tanquam petitorium reſpiciens, non debet manutentionem impedire. Dec. *conſ. 19. & conſ. 467. num. 3.* Afflict. *deciſ. 519. num. 7.* & alij quos refert, & ſequitur Rota *deciſ. 150. num. 10.* poſt tractat. Poſt. & in his eiſdem terminis egregiè D. meus Barboſ. *d. q. 2. n. 52. & d. q. 7. n. 10.* vbi pro hac parte allegat aliam Rotæ deciſ. *in Montisfaliſci Penſionum, 2. Maij 1627. coram Vbaldo.*

Et ratio eſt, quia cum ex ſuperiùs dictis *n. 13. & 31.* 36
penſionarius in poſſeſſione exiſtens habeat præſumptionem pro ſe circa exiſtentiam, & ſufficientiam fructuum, tam quoad integram exactionem penſionis quàm quoad omnia onera implenda, manuteneri debet in ea ſumma, quam conſtat fuiſſe ſolutam, abſque eo quod indagandum ſit, quid in ſolutione comprehendatur, vt benè D. Barboſ. *vbi proximè.* Huc enim ſpectant

ctant præciſa interdicti verba, vti poſſidetis, ita poſſideatis. Et ſufficit penſionario innitenti in ſua quaſi poſſeſſione dicere, ſeu replicare fructus Beneficij, tam pro integra ſolutione penſionis, quàm pro omnibus oneribus ſuperabundare, itavt iudex, qui de iſtis adhuc non cognouit, nec cognoſcere debet, nec poteſt in hoc iudicio, in nullo alio poſſit ſe intromittere, niſi in defendendo penſionarium in quaſi poſſeſſione exiſtentem à perturbationibus, & moleſtiis in exactione ſibi illatis, & in poſterum forſan inferendis per Titularem, & vt deſiſtat ab inquietatione. Poſt. *d. obſeru.* 42. *n.* 59. *& ſeqq.* Etenim iudex in caſu iſto non intendit aliud quàm manutenere lite pendente in eo ſtatu quo quis reperitur de tempore motæ litis, *ad l.* 1. *§. ſicut interdicti, ff. vti poſſid. §. retinendæ, in fin. Inſt. de interd.* præſeruando ſcilicet rata omnia partibus, non ſolùm in petitorio, ſed etiam in poſſeſſorio ordinario. Neuiz. *conſ.* 81. *n.* 17. Rot. *dec.* 641. *n.* 8. *p.* 1. *diuerſ. & dec.* 175. *n.* 14. *coram Greg. XV. & deciſ.* 10. *in fin.* poſt tractat. Poſtij, Salgad. *de Reg. protect. p.* 3. *c.* 12. *à n.* 32. Et hæc quidem in vera iuris ratiocinatione.

Et quoad æquitatem.

38 CÆterùm de æquitate videtur, quod onera ſint deducenda, vel priùs, vel eodem tempore, quo penſionarius fuerit ſatisfactus. Quia enim Beneficium iſtud ſit grauatum duplici onere, naturali ſcilicet, & accidentali, æquitas ſuggerit, vt priùs ſatisfiat oneri naturali Miſſarum, fabricæ, viſitationis, & aliorum, quibus Beneficium naſcitur, quàm oneri accidentali penſionis.

Et licèt iſta conſideratio de iure non militet in ſummariiſſimo poſſeſſorio, in quo verſamur, ex quo, vt dictum eſt, penſionarius interim habet præſumptionem pro ſe circa ſufficientiam fructuum quoad vtrumque onus; nihilominùs cùm valdè poſſibile ſit quod fructus Beneficij pro integra penſione, & oneribus non ſufficiant (de quo datur pro parte Titularis aliqualis fumus) non ita mordicus inhærendum eſt prædictæ præſumptioni. Aliàs enim poſſet inde euenire, vel quod oneribus naturalibus non ſatisfieret, contra mentem fundatorum, vel quod Titularis, fructibus æquiualentibus non perceptis, pecunias de ſuo pro penſione, & oneribus ſoluendis exburſaret, quod in petitorio aliàs eſſet iniquiſſimum, *ad d. dec. Seraphin.* 66. *n.* 3. Mantic. *dec* 339. *n.* 3. Garc. *de Benef. p.* 1. *c.* 5. *n.* 201. D. meus Barboſ. *d. q.* 2. *n.* 10.

39 Onera autem ſuo tempore defalcabilia ſunt eleemoſinæ pro 303. Miſſis ſingulis annis recitandis ad rationem duorum regalium pro qualibet eleemoſina. Nam licet conſtitutione Synodali taxetur ad rationem vnius regalis cum quarto, vulgò *real y quartillo*, attamen non eſt cogendus Titularis cum tam modica eleemoſina celebrare, quandoquidem in omnibus ferè Eccleſiis huius Curiæ poteſt inuenire duo regalia pro ſingulis miſſis.

Inſuper 45. Miſſæ decantandæ, quæ dicuntur pro populo ad rationem Regalium trium pro Presbytero. Nam eleemoſina pro Miniſtris ſoluitur à fabrica, & ad ſummum Rector huius Eccleſiæ taxat has Miſſas ad regalia tria.

Item 84. feſtiuitates cum Vigiliis, & Miſſarum decantatarum ſolemniis, ad rationem quatuor regalium cum dimidio. Etenim pro Presbytero celebrante, & decantante communis Parochiarum taxa eſt duorum regalium, etiamſi Parochus ipſe celebret. Pro duobus Diaconis regale vnum. Pro ſacriſta autem, & vigilia aliud regale cum dimidio.

40 Pro ſubſidio, & excuſato 126. regalia annua. Iſtud enim onus quod ſoluitur Regi Catholico Domino noſtro, licèt non ſit naturale Beneficij, attamen Rota illud æſtimat pro perpetuo, & defalcabili, ex quo de quinquennio in quinquennium ſolet per Romanos Pontifices reconcedi, vt per Garc. *de Benef. p.* 5. *cap.* 3. *n.* 174. *& ſeq.* Addent. ad Gregor. *dec.* 245. *n.* 12.

Pro domino Vicario Generali celebrante in Eccleſia, & feſtiuitate ſancti Andreæ, regalia 30. 41

Pro domino Viſitatore regalia 66. ſingulis bienniis, itavt debeantur regalia 33. annua.

Pro fabrica, eiuſque manutentione, quod ad Beneficium pertinet, regalia 44. annua.

Ita vt in totum onera iſta importent 1336. regalia annua, & vt meliùs eiſdem ſatisfiat, & Titularis functionibus funerabilibus aſſiſtat, poterunt ampliari vſque ad ſummam 1500. regalium.

Neque enim aliquid taxandum eſt pro aliis oneribus voluntariis, videlicet pro ſubſtituto, ſeu locum tenente Beneficiati, tum quia exercere functiones incumbentes Beneficio, pertinet ad Titularem ratione tituli, & non eſt habenda ratio de oneribus, quæ explicari poſſunt & debent per ipſum Titularem, vt in propriis terminis, imò in fortioribus de Rectore, & adiutore Parochialis, tenuit Rota *in Romana penſionum*, 6. *Nouembris* 1619. *coram Buratto*, *&* 6. *Aprilis* 1620. inter impreſſas eiuſdem *deciſ.* 418. *n.* 6. *& dec.* 468. *num.* 1. & latè Addent. *ad d. deciſ.* 245. *ſub n.* 12. *coram Gregor. XV.* 42

Tum etiam, quia non poteſt Titularis ad libitum imponere onera voluntaria in præiudicium penſionarij, vt dicitur *in d. dec.* 418. *n.* 2. *&* 3. & plena manu Addent. *ad d. dec. Greg.* 245. vbi quod Rota in huiuſmodi computationibus, & taxationibus faciendis noluit in præiudicium penſionarij aſſignare ſalarium ſubſtituto, ſeu adiutori, ex quo onera ſubſtituti erant explebilia per Titularem ratione ſui tituli. 43

Quintum, & vltimum dubium.

DEnique ad quintum dubium, videtur decernendam eſſe aggrauatoriam cenſurarum contra dominum Blaſium, ob non ſolutionem primi ſemeſtris. Quia enim ſint omnino friuoli articuli iſti omnes, qui emerſerunt nedum in limine, verùm etiam in progreſſu executionis mandati de manutenendo, vt patet ex iuribus, rationibus, & authoritatibus, de quibus ſuprà, vtique non ſunt habendi in conſideratione ad retardandum vlteriorem proceſſum. Honded. *conſ.* 17. *n.* 45. *vol.* 2. Giurb. *dec.* 8. *n.* 8. Parlad. *rer. quotid. lib.* 2. *part.* 5. *§.* 11. *num.* 60. Salgad. *d. p.* 3. *num.* 24. index enim debet ſubterfugiis obuiare, & exceptiones ad intricandam, & procraſtinandam executionem oppoſitas etiam ex officio repellere. Innocent. *in cap. poſt electionem, de conceſ. præb.* cum aliis per Menoch. *de recuper. remed.* 15. *n.* 326. *cum ſeq.* Salgad. *d. p.* 3. *cap.* 6. *n.* 71. *& ſeq.* quos refert in propoſito, & ſequitur D. Barboſ. *d. quæſt.* 7. *ex n.* 14. 44 45

Et licèt de æquitate ſint onera deducenda, *ex dictis ſup. n.* 7. *& ſeq.* Attamen in caſu de quo agitur, non videtur facienda iſta deductio, ſiue defalcatio, quia penſionarius non petit aggrauatoriam continentem tractum ſucceſſiuum plurium ſolutionum, ſed solummodo, vt dictum eſt, ob non paritionem mandati executiui, & ob non ſolutionem primi ſemeſtris anni 1618. Vnde cùm iſtud ſemeſtre nil aliud contineat, niſi ſolam ſummam 2100. regalium penſionis; & Titularis ſæpiùs faſſus fuerit in actis, ſe exegiſſe ingreſſum duorum annorum, & amplius ducatos 50. quæ quantitas longè exſuperat onera eiuſdem ſemeſtris; clarum eſt, quod non debet fieri alia defalcatio; fides enim bona non patitur, vt ibi idem exigatur, *ad l. bona fides, ff. de regul. iuris.* 46

Vltrà

Digitized by Google

47 Vltrà quod, etiam in caſu defalcationis onerum eſt in conſideratione habenda natura huius iudicij ſummariſſimi, ne penſionario lite pendente impediatur exactio ſuæ penſionis; quia ex huiuſmodi impedimento non ſolùm inde non reſultaret æquitas, ſed maxima iniquitas, vt verbis vtar Lotterij *d. q.* 38. *n.* 104. vbi quod hac ratione diceretur penſionarius pati ſpolium, ex Gig. *de penſ. q.* 62. *n.* 12. & propterea tali caſu non intrare æquitatem, neque arbitrium pro retardatione,
48 ex Seraph. *dec.* 1429. *n.* 2. *& ex aliis.* Eſt enim facienda talis defalcatio tempore ſuo, cum diſcretione, & cum grano ſalis; quia, vt inquit Apoſtolus de collectis ex pietate faciendis, 2. *ad Corinth. c.* 8. ne quid vni ſit remiſſio, alij verò tribulatio.

49 Ex quibus formandum videtur decretum biceps, ſiue de duobus capitibus, in quorum primo mandabitur ſimpliciter, & abſolutè expediti aggrauatoriam contra D. Blaſium, ob non paritionem mandatorum, id eſt, ob non ſolutionem 2300. regalium, eidem Joanni debitorum pro primo termino, ſeu ſemeſtri anni 1638. In ſecundo autem reſeruabitur prouidere ſuper oneribus Beneficij, eorumque taxatione, & defalcatione, prout de iure, & aliàs ſuper articulis intentatis per Dominum Blaſium.

50 Quo fit, vt quemadmodum ex primo capite Iudex ſatisfacit debito iuſtitiæ, ita etiam ex ſecundo inſinuat ſe æquitati. Nempe quod eueniente caſu defalcationis onerum, illa iudicialiter taxabit, & defalcabit, omiſſo iuris rigore, quia ſummum ius (vt vulgò dicitur) eſſet ſumma iniuria.

Compoſtellana Canonicatus.

Gratia coadiutoriæ in forma Dignum expedita, ſi ante narratiuæ iuſtificationem moriatur coadiutus, non expirat, nec Canonicatus ex iſto capite vacat, ſed deueniendum neceſſariò ad iuſtificationem gratiæ. Canonicatus ex quo inducatur eſſe Diaconalis.

VOTVM CIX.

Doctiſſimi D.D. Gabrielis Martinez Protonotarij, & in Nunciatura Hiſpaniæ Iudicis Apoſt.

1 *Conſtitutio S. Eccleſiæ Compoſtellanæ refertur.*
2 *Canonici omnes in Eccleſia Compoſtellana ex conſuetudine debent eſſe Diaconi, vel actu ipſo, vel ſaltem habitu.*
3 *Caſus contingentia, & articuli diſcutiendi referuntur.*
4 *Ius non abdicatur à reſignante, ſi reſignatio in forma Dignum expedita non fuerit totaliter effectuata.*
5 *Gratia in forma Dignum poſt purificationem, mediante retrotractione executionis cenſetur facta à die data expeditionis.*
6 *Beneficium non dicitur vacare, nec alteri conferrò poteſt donec gratia effectuetur.*
7 *Beneficium non vacat per obitum reſignantis in forma Dignum ante verificationem gratiæ, ſed ad illius iuſtificationem neceſſariò deueniendum eſt.*
8 *Reſignatio expedita in forma Dignum, non abdicat à reſignante ius primaeuum, niſi poſtquàm gratia, mediante collatione facta reſignatario, fuerit executioni demandata.*
9 *Verba* han de cantar por ſus turnos de ſemanas los Euangelios, *&c. inducunt annexionem Ordinis non ſolùm habitu, ſed etiam actu.*
10 *Rubrica quæ habet orationem perfectam, poteſt allegari ad deciſionem cauſarum.*
11 *Conſtitutio dubia recipit interpretationem paſſiuam ex rubro,* & n. 12.
13 *Conſtitutio vna ſolet aliam declarare.*
14 *Interpretatio mentis Conſtitutionum colligitur ex earum ſerie.*
15 *Conſuetudo efficit vt Præbenda ſit Sacerdotalis, Diaconalis, vel Subdiaconalis.*
16 *Poſſeſſio immemorabilis facit præſumi meliorem titulum de mundo, itavt poſſint in vim illius allegari priuilegia & indulta Apoſt. magis proficua.*
17 *Onus Canonicis impoſitum poteſt per alium ſuppleri.*
18 *Miſſarum ſimplex onus quando in fundatione eſt appoſitum, poteſt per ſubſtitutum celebrari, ſecus, quando præciſè requiritur Sacerdotium, ſeu alius Ordo per modum annexionis.*
19 *Canonici impediti exemptio non perimit Ordinis exemptionem, quam aliàs habet in præbenda.*
20 *Ordinum diſtributio ſingulis Præbendis reperitur facta in Eccleſia Compoſtellana.*
21 *Ætas ad beneficium requiſita debet adeſſe de tempore gratiæ.*

IN Eccleſia Compoſtellana inter alias adeſt quædam conſtitutio, cuius rubrica inſcribitur, *Conſtitucion* 9. *de los Canonigos y de ſus cargos.* Deinde in illius corpore legitur: *los Canonigos y Theſorera por razon de la Canongia que tienen annexa a ſu Dignidad, y las otras perſonas que tienen Canongias ſuppreſſas, han de cantar por ſu turno de ſemanas los Euangelios de todas las Miſſas que ſe cantan en el Altar Mayor, y fuera de la Igleſia, quando el Cabildo ſale en Proceſſion*, &c. 1

Et deſuper adeſt etiam conſuetudo (vt dicitur) immemorabilis, quod Canonici omnes debeant eſſe Diaconi, vel actu ipſo, vel ſaltem habitu, & aptitudine, ita vt qui vigeſimum tertium annum non attigerit, ad Canonicatum non admittatur. 2

Cùm autem D. Melchior Gallos, quondam eiuſdem Eccleſiæ Canonicus, à ſanctiſſimo D. N. obtinuiſſet ſibi in Coadiutorem & futurum ſucceſſorem in Canonicatu huiuſmodi D. Benedictum Gonzalez in forma Commiſſaria deputari, ſub Narratiua ſcilicet quod D. Benedictus erat in vigeſimoprimo ſuæ ætatis anno nondum completo conſtitutus, quodque Cànonicatus (de quo agitur) Subdiaconalis erat, euenit vt paucis inde elapſis diebus Melchior prædictus moreretur, litteris Coadiutoriæ nondum executioni mandatis. Deinde Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis Spinola eiuſdem Eccleſiæ Archiepiſcopus, Canonicatum iſtum, vti vacantem per obitum Melchioris, D. Franciſco Garrido eius ſecretario contulit, poſſeſſione illius deſuper ſubſequuta. 3

Vnde conſultus pro veritate, an collatio Eminentiſſimi Domini mei poſſit ſuſtineri? placuit imprimis duos diſputare, vel ſaltem attingere articulos, qui hodie in medium proferuntur, ex quorum reſolutione quid iuris fuerit, apparebit. Et

Primus eſt, an ex quo gratia Coadiutoriæ fuit in forma Dignum expedita, & Coadiutus obiit ante Nar-

tatiuæ

ratioæ verificationem, & ſic antequam ius aliquod fuiſſet in re Coadiutori quæſitum, videatur Coadiutus taliter ios ſuum retinuiſſe, quod Canonicatus omnino per eius obitum vacauerit?

Alter eſt, an in vim conſtitutionis & conſuetudinis, de quibus ſuprà, Canonicatus ſit Diaconalis, itavt gratia Coadiutoriæ, vt obreptitia & ſubreptitia ſit nulla, & conſequenter vacatio fuerit legitimè inducta per obitum Melchioris.

ARTICVLVS I.

4 Et qooad primum ſum in voto qood Canonicatus ex iſto capite non vacat per obitum Coadiuti: licèt enim veriſſimum ſit, quod ius non abdicatur à Coadiuto, vel Reſignante, ſi Reſignatio, vel Coadiutoria in forma Dignum expedita, oon fuerit totaliter effectuata, Put. *dec.* 158. *n.* 3. *lib.* 3. Achil. *dec.* 20. *n.* 4. *de reſtit. ſpol.* Mohed, *dec.* 36. *de renunt.* & pleniſſimè Rota *coram Buratto* in eius impreſſ. *dec.* 867. *per tot.* attamen non inde ſequitur, quod gratia (de qua agimus) hodie non poſſit verificari & exequi, cùm aliàs gratiæ ſubſtantia & eius executio non pendeat ex ſuperuiuentia Coadiuti, ſed ex mera liberalitate Pontificis concedentis, prout è contrario nec mors ipſa Coadiuti, ſeu reſignantis perimit gratiam, minuſque facit eam inexequibilem, quia totum hoc poſitum eſt in voluntate & conceſſione Principis. Ioan. Anſſit. *in c. ſi tibi abſenti, n.* 2. *de præb. in* 6. Sa-

5 nenſ. *ad reg. de trien. q.* 11. *n.* 15. *& q.* 14. *n.* 21. Et ratio eſt, quia gratia in forma Dignum, poſt purificationem, mediante retrotractione executionis cenſetur facta a die datæ expeditionis litterarum, itavt excludat gratiam alterius poſtmodum impetratam, tanquam poſteriorem, vt in terminis Rot. *coram Buratto, d. dec.* 867. *dec.* 523. *n.* 3. *p.* 3. *recentiorum.*

6 Et quod etiamſi non fuerit gratia effectuata, donec tamen poteſt effectuari, beneficium non dicatur vacare nec alteri poſſit conferri, reſoluit in puncto Rota *coram Buratto d. dec.* 867. *n.* 6. vbi aliæ deciſ. allegantur.

7 Et in noſtris præciſis terminis de reſignante, ſeu Coadiuto mortuo ante verificationem gratiæ in forma Dignum, quod beneficium non vacet per eius obitum, ſed immò quod neceſſariò deueniendum ſit ad iuſtificationem gratiæ, magiſtraliter diſcuſſo articulo docet Rot. *in Burg. Canonicatus*, 28. *Aprilis* 1597. *coram Card. Pamph. ſeniore*, apud Marcheſ. *de commiſſion. tom.* 1. *fol.* 142. *per tot.* & præſertim *num.* 3. *& ſeqq.* vbi pro hac parte ſolidæ rationes, & pulchræ doctrinæ adducuntur.

8 Non obſtat deciſio eiuſdem Rotæ ex aduerſo adducta in cauſa Colimbr. Canonicatus, 4. Februar. 1632. *coram bonæ memoriæ Merlino*, quæ eſt 91. *n.* 13. *p.* 6. *recent.* impreſſ. per Paulum de Rubeis.

Quia ibi ſolùm dicitur, quod per reſignationem expeditam in forma Dignum tantummodo datur mandatum de prouidendo, quatenus reſignatarius reperiatur idoneus, quodque nullum ius tribuitur reſignatario, nec à reſignante ius primæuum abdicatur, niſi poſtquam gratia, mediante collatione facta reſignatario, fuerit executioni demandata. Quod certè non negamus, ſed imò dicimus deueniendum eſſe ad verificationem idoneitatis, & aliorum narratorum, vt inde appareat, an gratia ſit exequibilis, necne?

Quamvis enim *in d. dec. Colimb. n.* 14. *&* 15. dicatur beneficium adhuc vacaſſe per obitum reſignantis; hoc tamen euenit, vt *ibidem* dicitur, quia nullibi conſtabat de iuſtificatione, ſed imò de contrario, ex quo reſignatarius obierat ante litterarum iuſtificationem, vt in principio eiuſdem deciſ. legitur *n.* 1. Vnde nihil mirum ſi reſignans ſuum ius retinuiſſet, beneficiumque per eius obitum vacaſſet; quod non euenit in caſu noſtro, quia adhuc Coadiutor viuus eſt, & forſan intendit gratiam ſuam iuſtificare.

ARTICVLVS II.

9 Quo verò ad ſecundum, videtur quod Canonicatus ſit præciſè Diaconalis, tam inſpecta conſtitutione in rubro & in nigro, quàm attenta conſuetudine immemorabili, de qua ſuprà.

Conſtitutio enim diſponit, *Que los Canonigos han de cantar por ſu turno de ſemanas los Euangelios de todas las Miſſas*, &c. Quæ verba videntur præciſè inducere Canonicatibus annexum ordinem Diaconatus, cùm aliàs Euangeliorum decantatio non ſit actus proportionabilis Ordini ſubdiaconali, minuſque ſit exercibilis per Acolythos, ſeu alios inferioris ordinis, vt in fortioribus terminis, quod per hæc & ſimilia verba, *han de cantar*, &c. non ſolùm inducatur annexio Ordinis habitu, ſed etiam actu ipſo contemporaneè de tempore prouiſionis, tenent Barbat. *conſ.* 33. *n.* 19. Lambert. *de iurepatr. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 2. *art.* 17. *n.* 29. Et copioſè diſcuſſo hinc inde articulo Caſtillo, qui ferè omnes DD. Beneficiales allegat *tom.* 1. *controu. c.* 90 *n.* 42. *& ſequent.* præſertim *n.* 48. *verſ.* 2. Rota *dec.* 496. *n.* 3. 8. *& ſeq. p.* 1. *Recent.* & coram Buratto in eius impreſſ. *dec.* 680. *n.* 1. *&* 2 *& per tot.* & magiſtraliter, prout aſſolet, Dominus & Collega meus D. Auguſtinus Barboſa *de Canonicis cap.* 16. *num.* 3.

10 Nec dici poteſt, quod per illa verba, *han de cantar*, non imponitur præciſè onus decantandi, minuſque per ea poſſe induci Diaconalitatis annexionem.

Quia cùm conſtitutionis rubrica fuerit inſcripta ibi, *De los Canonigos y de ſus cargos*, quæ habet in ſe orationem perfectam, dicitur in ſe continere ius, & poteſt allegari ad deciſionem cauſarum. Felin. *in princ. rubr. vt lite non conteſt.* Enetard. *in loc. à Rubrica, n.* 3. Vnde 11 cùm rubrum expreſſis & rotundis verbis imponat Canonicis onus, & ſeu onera, & in nigro conſtitutionis legatur quod debent cantare Euangelia, clarum eſt quod vel conſtitutio, quatenus eſſet dubia, reciperet interpretationem paſſiuam ex rubro, vel quatenus rubrum eſt amplius, debet ampliare nigrum conſtitutionis, vt per Enetard. *vbi ſupr. n.* 11. & bene in propoſito Rota *coram Andrea in eius impreſſis, dec.* 110. *n.* 2. *&* 3.

12 Quod eo clariùs oſtenditur ex quo *in conſt.* 8. immediatè antecedenti, tam in rubro, quàm in nigro iniungitur expreſsè Cardinalibus Compoſtellanis onus celebrationis Miſſarum. Ac etiam *in conſtit.* 10. immediatè ſubſequenti imponitur Portionariis ac in ſubſidium Dohleniis, vt per turnum Epiſtolas cantent, in quibus conſtitutionibus ſunt principaliter duo conſideranda.

13 Alterum, quod onus expreſsè in vna conſtitutione impoſitum cenſetur pariformiter in alia (reſpectiuè ad ſuum ordinem) repetitum, cùm vna conſtitutio ſoleat aliam declarare, *l. verum, ff. de petit. hered. l.* 1. *ff. de rebus dub.* cum ſimil. Rota *dec.* 87. *n.* 10. *coram ſanctæ memoriæ Greg. XV.* tunc Auditore, ac in declarationem vnius admittatur combinatio alterius, *ad deciſ. eiuſdem* Greg. 255. *n.* 3. *& ſeq.*

14 Alterum verò, quod ex ſerie & ordine harum trium conſtitutionum apparet tres ipſos maiores & ſacros Ordines prouidè fuiſſe ſingulis Præbendis reſpectiuè annexos, cùm etiam ex ipſa conſtitutionum ſerie earum mentem debeamus interpretari, *c. mandato, in fin. de præbend. in* 6. *c. pen. de electione, eod. lib. l. generaliter, §. quod ſi legatum, ff. de fideicom. libert.*

15 Verum omnem videtur tollere difficultatem conſuetudo, de qua ſuprà, ad quam recurrendum eſt in caſu dubio; *ad l. ſi de interpretatione, ff. de legib.* Conſuetudo enim efficit vt Præbenda ſit Sacerdotalis, Diaconalis,

vel Subdiaconalis, gloſ. *in c. ei cui, verb. Sacerdotalem*, & *ibi DD. de præb. in 6.* Pariſ. *conſ.* 50. *n.* 19. *lib.* 4. D. meus Barboſa *de Canon. d. cap.* 16. *num.* 2. & eam in hac materia conſiderat Rota apud Seraph. *dec.* 871. *n.* 2. & apud Buratum *d. dec.* 680. *n.* 6. *& in recent. p.* 2. *dec.* 216. *num.* 2.

16 Præſertim quando, vt in caſu noſtro, concurrit immemorabilis, quæ facit præſumi meliorem titulum de Mundo in fauorem Eccleſiæ Compoſt. Gabriel *de praeſcript. concl.* 1. *n.* 44. Pot. *dec.* 191. *lib.* 1. Rota *dec.* 11. *n.* 4. *p.* 2. *recent.* ita vt poſſint allegari priuilegia, & indulta Apoſtolica ſibi magis proficua. Corn. *conſ.* 384. *n.* 3. *lib.* 4. Couarr. *in reg. poſſeſſ.* 3. *p.* §. 7. & 10. *n.* 2. *de regul. iur. in 6.* ac etiam à Romano Pontifice ex certa ſcientia obtenta & confirmata. Rota *d. dec.* 11. *n.* 4. *p.* 2. *recent.*

17 Minuſque dici poteſt quod quantumvis onus fuerit Canonicis impoſitum, illud poteſt per alium ſuppleri, ex traditis per Rotam *dec.* 366. *n.* 6. *p.* 2. *recent. & in Romana Capellania*, 23. *Ianuarij* 1589. *coram Cardin. Pamphilio ſeniore*, apud Marcheſ. *de commiſ. tom.* 1. *fol.* 140. *cum ſimil.*

18 Quia hoc poſſet quidem procedere quando in fundatione eſt appoſitum ſimplex onus Miſſarum, quæ poſſunt per ſubſtitutum celebrari; ſecus autem quando præcisè requiritur ſacerdotium, ſeu alius ordo per modum annexionis, vt pulchrè ad prædictas decis. reſpondet Rota apud Burat. *dec.* 680. *n.* 5.

19 Vltra quod ſi hæc excuſatio adimplendi per ſubſtitutum ſuffragaretur Canonicis, vtique omnes excuſarentur, & nullus ad Ordinem annexum ſe promoueri faceret, & inter eos nemo adeſſet Diaconus qui Euangelium poſſet decantare, quod eſſet omnino abſurdum. Excuſatio enim valeret in caſu legitimi impedimenti pro promoto, vel infrà annum pro promouendo, vt ex declaratione ſacræ Congregationis colligitur, quam adducit Garz. *de benef. p.* 3. *c.* 2. *num.* 496. nec huiuſmodi facultas, ſeu exemptio Canonici impediti perimit Ordinis annexionem, quam aliàs habet præbenda, vt bene D. M. Barboſa *d. tract. de Canon. c.* 16. *n.* 3. Hoc autem intelligendum eſt quod poſſit per alium decantare, cum præexiſtentia ſcilicet ſui ordinis annexi, & non aliter.

20 Nec denique dici poteſt non conſtare, quod in hac Eccleſia fuerit facta ordinum diſtributio, iuxta decretum ſacroſancti Concilij Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 12.

Quia pro reſponſione ſatis eſt dicere quod diſtributio & annexio Ordinum ſingulis præbendis iam reperitur facta nedum ex conſtitutione, ſed etiam in vim conſuetudinis immemorabilis, quæ hodie arctat Canonicos actu ipſo, vel ſaltem habitu ad infrà annum ſe ad Diaconatum promoueri faciendum. Nec enim ex quo in vim Concilij Trident. non eſt facta eadem Ordinum diſtributio, poſſunt prætendere Canonici contra conſtitutionem & conſuetudinem prædictam Canonicatus eſſe ſubdiaconales. Quinimò iuxta mentem eiuſdem Concilij, ſtatuta & conſtitutiones quæ altiores Ordines in Canonicis expetunt, magis ſatisfaciunt eius diſpoſitioni, vt apertè legitur in eodem decreto.

21 Ex quibus cùm ex conſtitutione ſimul & conſuetudine immemorabili huius Eccleſiæ Canonicatus ſit Diaconalis, & D. Benedictus narrauerit ſanctiſſimo D. N. eſſe Subdiaconalem, & in vigeſimoprimo nondum expleto ætatis ſuæ anno conſtitutum, hinc inſurgit obreptio & ſubreptio litterarum Coadiutoriæ, & futuræ ſucceſſionis, iuxta text. *in cap. in litteris*, cum ſimil. & *ibi DD. de reſcript.* Adeò vt etiamſi non narraſſet aliquem ordinem, nihilominus ex quo de tempore gratiæ non erat in vigeſimotertio ſuæ ætatis anno conſtitutus, gratia ipſa fuit nulla, & irrita. Seraph. *dec.* 318. *n.* 5. & poſt alios quos allegat D. M. Barboſa *in collect. ad Concilium Trid. d. ſeſſ.* 24. *c.* 12. *n.* 40. nec per Iudicem Commiſſarium talis gratia eſt exequenda, vt *in d. c. ex litteris*, ibi, *à delegato non eſt aliquatenus procedendum*, & redditur ratio in fine textus, ibi, *vt vbi delegans ſuas litteras denegaret, delegatus etiam ſua cognitionis officium nullatenus interponat.*

Atque ex iſta gratiæ nullitate reſultat nullum ex ea ius fuiſſe D. Benedicto quæſitum, & conſequenter D. Melchiorem ſuum omnino ius retinuiſſe, & Canonicatum per eius obitum vacaſſe, prouiſionemque de eo per Eminentiſſimum Dominum meum factam in fauorem D. Franciſci Garrido bene in puncto iuris poſſe ſuſtineri, &c. Saluo, &c. Matriti 5. Aprilis 1644.

In eadem Compoſtellana Canonicatus.

Per appoſitionem manûs Papæ in Coadiutoria Canonico conceſſa, quæ effectum non habuit, an remanſerit Canonicatus affectus S. Sedi Apoſt. & vtrùm Cardinalis Ordinarius vigore indulti potuerit legitimè illum conferre, an verò ad Datariam prouiſio pertineat.

VOTVM CX.

Doctiſſimi D. Don Gabrielis Martinez, Protonotarij, ac in Nunciatura Hiſpaniarum Iudicis Apoſtol. integerrimi.

1 *Facti contingentia refertur*, & n. 2. 3. 4. & 5.

6 Extrauag. ad Romani, §. Romani quoque, de præbend. inter commun. *verba referuntur.*

7 Extrauag. ad Romani, §. Romani, *non loquitur de ſimplici manus appoſitione, ſed de ea cum qua ſimul concurrit praexiſtens reſeruatio generalis cum decreto irritanti.*

8 *Intellectum* Extrauag. ad Romani, §. Romani, *qui admittant.*

9 *Reſeruationes generales de beneficiis familiarium, ſubcollectorum, & aliorum per prædeceſſores factas aut Pontifex* in Extrauag. ad Romani, *etiam poſt obitum eorundem durare.*

10 *Papa validè, & cum effectu prouidet iterum, donec conſumpta ſit vacatio, & reſeruatio, ſeu affectio expiret.*

11 *Reſeruatio ſeu affectio dicitur expirare cùm Papalis prouiſio perfecta & conſummata fuerit.*

12 *Affectio nulla reſultat ex ſola & ſimplici manus appoſitione in coadiutoria, ſi ante illius gratiam Canonicatus non eſſet affectus, vel reſeruatus.*

13 Extrauag. ad Romani, §. Romani quoque, *expoſitio noua.*

14 *Affectionem non cauſat omnis manûs appoſitio, ſed ea tantum ex qua reſultat mens vlterius prouidendi, vt in commenda & vnione ad vitam.*

15 *Affectio nulla reſultat ex reſeruatione penſionis per Papam facta ad fauorem cedentis beneficium.*

16 Appo

16 *Appoſitio manus Papæ in coadiutoria cum futura ſucceſſione non inducit affectionem, ſi prius decedat coadiutor, & poſtea coadiutus in menſe ordinario.*

17 *Futura ſucceſſio eſt acceſſoria ad coadiutoriam.*

18 *Coadiutore mortuo ſi ſe opponat prouiſus ex ea vacatione ab Ordinario, tenetur ipſe coadiutor iuſtificare cauſam coadiutoriæ.*

19 *Coadiutoria conceditur intuitu Eccleſiæ, non alicuius perſonæ.*

20 *Coadiutoriæ concedendæ cauſa eſt infirmitas narrata coadiuti.*

21 *Papa per coadiutoriam non apponit manum abſolutè ſuper Canonicatus ad effectum conferendi, ſed limitatè ad effectum prouidendi neceſſitati Eccleſiæ.*

22 *Coadiutor de tempore gratiæ coadiutoriæ debet eſſe illius ætatis, quam requirit Præbenda coadiuti.*

23 *Manus appoſitio limitata ad certum effectum, & ad certum caſum, non cauſat affectionem deficiente effectu, aut caſu per Principem contemplato.*

24 *Affectio per manus appoſitionem nulla reſultat intentione deficiente.*

25 *Inhibitio contra Ordinarium operatur interdictum conferendi.*

26 *Manus appoſitio præexiſtente reſeruatione operatur affectionem, data nullitate prouiſionis ob incapacitatem prouiſi.*

27 *Papa iure præuentionis & concurſus cum Ordinario, præuenit eum in collatione.*

28 *Collatio iterum ad Papam pertinet, ſi ab eo prouiſus incapax repertus fuerit.*

29 *Appoſitio manus Papæ non cauſat affectionem, quando eſt facta contemplatione certæ perſonæ, quæ non fuit reperta capax.*

30 *Coadiutore præmortuo ſi coadiutus deinde in menſe Ordinario obierit, non impeditur Ordinarius conferre.*

31 *Beneficium ſemel affectum ſemper remanet affectum.*

32 *Beneficium non remanet affectum ex appoſitione manus Papæ quando reſignatio coram Sanctiſſimo non ſuſtinetur ex aliqua falſa cauſa, & interim reſignans moritur.*

33 *Papa in coadiutoria habet intentionem conferendi, ſaltem præuentiuè, cum deuenerit ad futuram ſucceſſionem.*

34 *Coadiutoria non ſubſiſtente, corruit futura ſucceſſio.*

35 *Prouiſio conditionalis, vel facta ex cauſa, ceſſante cauſa ceſſat omnino gratia, & decretum, ſeu inhibitio acceſſoriè adiecta.*

36 *Defectus cuiuſcunque cauſæ, ex qua Papa moueri potuit ad gratiæ conceſſionem, facit ceſſare gratiam.*

37 *Beneficium quando remaneat affectum per manus appoſitionem ex falſa narratiua? oſtenditur.*

38 *Beneficia reſeruata, ſeu affecta ex reſeruatione ſeu affectione clauſa in corpore Iuris, non cadunt ſub indulto conferendi beneficia reſeruata, & affecta.*

39 *Affectio quæ reſultat ex appoſitione manus Papæ videtur clauſa in corpore Iuris communis.*

40 Cap. vt noſtrum 56. de appellat. *intelligitur.*

41 Cap. 1. & 2. de confirmat. vtili, *qualiter procedant.*

42 Extrauag. ad Romani, §. Romani quoque, de præb. inter commun. *non dicitur propriè continere reſeruationem, ſeu affectionem clauſam in corpore Iuris communis.*

43 *Beneficia per commendam, ſeu vnionem ad vitam remanent ſpecialiter affecta per appoſitionem manus Papæ.*

44 *Beneficium vnione, ſeu commenda durante cenſetur vacare adhuc vt prius.*

45 *Collatio ad Papam pertinet ceſſante commenda, aut vnione diſſoluta.*

46 *Papa in coadiutoria manum apponit ſuper beneficio pleno, & ad effectum prouidendi neceſſitati Eccleſiæ.*

47 *Collatio cur ad Papam pertineat ceſſante commenda, ſeu vnione diſſoluta, non ſic ceſſante coadiutoria.*

48 *Cardinalis de Lotharingia habuit indultum conferendi ceſſantibus commendis, & vnionibus.*

49 *Cardinali Rodulpho conceſſum fuit indultum conferendi vacantia etiam per ceſſionem in manibus Papæ, eiuſque admiſſionem.*

50 *Epiſcopo Burgi ſancti Sepulchri conceſſum indultum conferendi vacantia apud Sedem Apoſt.*

51 *Epiſcopus Genuenſ. obtinuit indultum contra quaſcunque gratias expectatiuas ſpeciales, vel generales, & reſeruationes etiam mentales.*

52 *Beneficia vacantia per obitum familiarium Pontificum prædeceſſorum conferendi facultas datur in indulto conceſſo Eminentiſſimo D. Cardinali Spinolæ.*

53 *Vacationes apud ſedem dicuntur illæ quæ obueniunt per obitum in Romana Curia, vel infra duas dietas.*

54 *Reſeruatio ex vacatione apud ſedem eſt omnibus efficacior, & clauſa in corpore Iuris communis.*

55 *Beneficia vacantia in Romana Curia non cadunt ſub modernis indultis conceſſis Cardinalibus S. R. E.*

56 *Dignitates maiores poſt Pontificalem in Cathedrali, & principales in Collegiatis non cadunt ſub modernis indultis conceſſis S. R. E. Cardinalibus.*

57 *Beneficia Regularia, Conſiſtorialia, vel Conuentum habentia, & quorum fructus in libris Cameræ taxati reperiuntur, non cadunt ſub modernis indultis S. R. E. Cardinalibus conceſſis.*

58 *Beneficia quæ vacauerint per veros, & actuales familiares Papæ indultum concedentis, tam de tempore Pontificatus, quàm Cardinalatus, non cadunt ſub modernis indultis conceſſis S. R. E. Cardinalibus.*

59 *Commendæ ceſſantes in dignitatibus, ſeu officiis clauſtralibus, non cadunt ſub modernis indultis conceſſis S. R. E. Cardinalibus.*

60 *Beneficia vacantia tam in Curia, quàm extra illam per obitum familiarium S. R. E. Cardinalium, non cadunt ſub modernis indultis eiſdem conceſſis.*

61 *Exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptuatis.*

62 *Dictio,* quibuſlibet, *eſt vniuerſalis, omnes caſus præter expreſsè limitatos comprehendens.*

63 *Appoſitio manus Papæ eſt verè & propriè affectio.*

64 *Dictio,* quouis modo, & quomodolibet, *capit omnes affectionis modos præter expreſſos.*

65 *Indulta conferendi beneficia Ordinariis conceſſa, de ſui natura ſunt fauorabilia.*

66 *Indulta conferendi beneficia Ordinariis conceſſa ſunt latè interpretanda, maximè contra Pontificem concedentem, & in fauorem Ordinarij collatoris.*

67 *Decretum irritans ligat expreſsè ipſummet Papam concedentem.*

1 CONſenſerat quondam D. Melchior Gallos Canonicus Compoſtellanus, ſibi in ſuis Canonicatu, & Præbenda coadiutorem, & futurum ſucceſſorem deputari D. Benedictum Gonzalex, & deſuper extenſo in Cancellaria conſenſu, ſanctæ memoriæ Vrbanus Papa VIII. litteras coadiutoriæ, vnà cum futura ſucceſſione in forma commiſſoria, directas Vicario Compoſtellano, iuſſit expediri.

2 Ante expeditionem verò obiit Melchior prædictus, vnde Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis Spinola, Eccleſiæ Compoſtellanæ Præſul, nunc Archiepiſcopus Hiſpalenſis, nulla habita notitiâ de expeditione litterarum, minuſque de extenſione conſenſus, Canonicatum, & Præbendam huiuſmodi, vti vacantes per obitum Melchioris, contulit Domino D. Franciſco Garrido de Caſtilla, ab eius ſecretis, poſſeſſione deſuper capitulariter, & legitimè ſubſequuta.

3 Deinde D. Benedictus ſuas litteras coadiutoriæ, & futuræ ſucceſſionis coram Vicario præſentauit, quibus ſe oppoſuit D. Franciſcus, allegans eas ſubreptionis, & obreptionis vitio ſubiacere, eo præſertim ex capite quod Canonicatus eſſet Diaconalis, tam in vim conſtitutionis eiuſdem Eccleſiæ, quàm vigore conſuetudinis immemorabilis, & tamen Benedictus narrauerat eſſe Subdiaconalem, & ſe in vigeſimo primo nondum completo ætatis ſuæ anno conſtitutum.

4 Cauſa igitur inibi acriter ventilata, ac etiam alibi in aliis Tribunalibus ſuper diuerſis articulis acerrimè diſcuſſa, tandem Vicarius prædictus litteras præfatas obreptitias, & ſubreptitias declarauit. Super quo votum ſatis extenſum in fauorem eiuſdem D. Franciſci tunc dedimus in ſcriptis.

5 Hodie verò, cum præſuppoſito, quod ſtantibus obreptione, & ſubreptione prædictis, litteræ Apoſtolicæ non ſint attendendæ, iuxta *cap. in litteris, de reſcriptis*, contingit dubitari de duobus: quorum primum eſt, an per appoſitionem manûs Papæ in huiuſmodi coadiutoria, Canonicatus remanſerit affectus Sedi Apoſtolicæ? Alterum verò dato (ſine veri præiudicio) quod inde reſultaret affectio, an præfatus Eminentiſſimus Dominus meus vigore indulti Apoſtolici, a felicis recordationis Gregor. XV. ſibi conceſſi, potuerit legitimè illum conferre, vel an ad Datariam prouiſio pertineat?

Diſcurſus circa primum dubium, eiuſque reſolutio.

6 ET quoad primum, videtur concludendum, ex tali manûs appoſitione ſuper certo corpore Beneficij, Canonicatum non remanſiſſe affectum. Quamvis enim *in Extrauag. ad Roman. §. Romani quoque, de Præb. inter commun.* expreſsè caueatur: *Manus appoſitionem Papæ tanta efficacia, & virtutis exiſtere* (ſunt verba textus) *vt etſi litteræ Apoſtolicæ ſuper prouiſionibus Beneficiorum ex aliqua cauſa ſuum debitum non ſortiantur effectum, facultatem tamen prouidendi de Beneficiis taliter reſeruatis, quibuſcunque aliis fuiſſe ademptam, & remanere ſemper affecta, nullumque de illis, præter Romanum Pontificem, ea vice diſponere potuiſſe, nec poſſe*, &c. ſuper quo latè Gonzal. *& plures ab eo allegati, ad regul. 8. Cancel. gloſſ. 52. numero 15.*

7 Nihilominus aduertendum eſt (quod pauci ex Scriptoribus Beneficialibus aduerterunt) textum illum, in quo ferè omnes ſe fundant, non loqui de ſimplici manûs appoſitione, ſed de ea, cum qua ſimul concurrit præexiſtens reſeruatio generalis cum decreto irritanti, vt patet euidenter ex toto contextu *Extrauag.* Tunc enim veriſſimum eſt, nulla, ſeu annullata exiſtente prouiſione Papæ, adhuc impedire Ordinarium conferre, vt per Æneam de Falcon. *de reſeruat. prælud. 3. q. 4. effect. 16. in fin.* eleganter obſeruat amicus, & coaduocatus meus in Romana Curia, D. Melchior Lotter. *de re beneficiar. lib. 2. q. 26. n. 38.* vbi meritò reprehendit Garciam *de benefic. part. 5. c. 1. ex num. 142.* qui re non ſatis perſpecta, carpit Æn. de Falcon. & Rot. in locis per ipſum citatis.

8 Et hunc intellectum admiſit Rot. *dec. 190. n. 9. p. 2. recent.* ex illis verbis Extrauag. ibi: *In quibus decretum, & reſeruatio huiuſmodi ponuntur*, &c. Et ibi: *De beneficiis taliter reſeruatis*, &c. Et ab eo non diſſentit Dominus & Collega meus D. Auguſt. Barboſ. *in collect. ad eundem text. n. 3. in fin.*

9 Etenim mens, & intentio Pauli Secundi ibidem, ſolùm fuit ſedare antiquas Doctorum Altercationes, & diuerſorum Tribunalium contrarias opiniones, de quibus latè Æneas de Falcon. *d. prælud. 3. q. 4.* quæ quidem verſabantur ſuper duratione, ſeu extinctione veterum reſeruationum Papalium, & propterea inibi Pontifex determinat, reſeruationes generales de beneficiis familiarium, Subcollectorum, & aliorum per eius prædeceſſores factas, etiam poſt obitum eorundem prædeceſſorum durare, vt legitur in toto proœmio, & princip. d. Extrauag.

10 Ac inſuper *in d. §. Romani quoque*, diſponit quod etiam data nullitate prouiſionis Apoſtolicæ (videlicet de beneficio ibidem generaliter reſeruato) adhuc per appoſitionem manus beneficium priuatiuè remaneat Sedi Apoſtolicæ affectum, quod eſt intelligendum ob præexiſtentiam reſeruationis, ſeu alterius affectionis; cum aliàs rationi conſonum ſit, vt eo caſu Papa validè, & cum effectu iterum prouideat, donec ſit conſumpta vacatio, & reſeruatio, ſeu affectio expiret. Rot. *dec. 10. de præb. in nou.* & latè *ibi* Addit. Caſſad. *dec. 5. de priuil. n. 2. &* 14. quæ tunc dicitur expirare, cùm Papalis prouiſio perfecta, & conſummata fuerit. Rot. *dec. 512. à n. 3. & per tot. p. 3. lib. 3. diuerſ.* Gonz. *gloſ. 15. §. 2. n. 51. & ſeq.* Lotter. *d. q. 26. n. 29.* D. meus Barboſ. *vbi ſupr. num. 6.* & paſſim alibi. Ex qua ratione illud emanauit vulgatum dicterium Datariæ, & Curialium, nempe Beneficium ſemel reſeruatum, ſeu affectum, ſemper remanere affectum, ſeu reſeruatum. 11

12 Vnde cùm Canonicatus, de quo agitur, ante gratiam coadiutoriæ non eſſet affectus, vel reſeruatus, hinc eſt, quod ex ſola, & ſimplici manûs appoſitione, nulla reſultauit affectio. Quod ſi hæc interpretatio nimis ſubtilis, & noua aliquibus viſa fuerit, habebunt tamen poſteri quos imitentur.

13 Verùm, quia iſta Extrauag. expoſitio veteribus, & pleriſque ex recentioribus Canoniſtis fuit incognita, minuſque practicata, videndum eſt, an ſtante communi illius intellectu, adhuc affectio Canonicatus reſultauerit in caſu noſtro?

14 Et quidem negatiuè videtur reſpondendum, quia non omnis appoſitio manûs cauſat affectionem, ſed ea tantùm, ex qua reſultat mens vlterius prouidendi, vt in commenda & vnione ad vitam. Gonzal. *d. gloſ. 52. num. 38. & 42.* Garc. *d. part. 5. cap. 1. ex n. 175.* Lotter. *d. lib. 2. q. 26. num. 30.* quos refert, & ſequitur D. meus Barboſ. *in ſuo paſtoral. p. 3. alleg. 57. n. 35. in fin.* Rot. *deciſ. 187. num. 5. in fin. p. 2. recent. & dec. 44. ſub num.*

n.3.p.3. recent. Et ratio inibi conſiderata eſt, ne citra Pontificis intentionem ordinariis collatoribus præiudicium inferatur. Etplures caſus enumerant præfati DD. in quibus Beneficium non remanet affectum per appoſitioorem maous Papæ, & ioibi etiam congerunt Doctorum cateruam,

15 Aliàs enim diceremus, quod ſi Papa propter bonum pacis,& coocordiæ,de conſenſu duorum ad reſignationem alterius reſeruaſſet ſuper beneficio,de qno ſit concordia, & reſignatio, aliquam penſionem ad fauorem cedentis, vel aliter, quod inde reſultaret affectio, nec Ordinarius de vacanti in ſuo menſe poſſet conferre, quod vtique eſſet abſurdum,vt per Gonzalez *d.gloſ.52. n. 40.* vbi teſtatur ſe vidiſſe contrarium,nempe Datariam nuſquam ſe in his caſibus intromiſiſſe.

16 Et in ſpecie,quod appoſitio manus Papæ in coadiutoria cum futura ſucceſſione non inducat affectionem, ſi prius decedat coadiutor,& poſtea coadiutus in menſe Ordioario; ſed imò quod Ordinarius poſſit conferre,tenent Put. *dec.125.n.18.lib.3.in noua impreſ.*Gonzal. *vbi proximè, in addit. ſub n.*44. Garc. *d. p.5.c.1.*
17 *§.2.n.*174.Lotter.*d.lib.2.q.25.n.*31.Et idem Garc ibidem adiungit, quod idem eſſet, quando coadiotoria eſſet ſubreptitia, ſeu inualida, quodque ſic non haberet locum futura ſucceſſio, quæ eſt acceſſoria ad coadiutoriam, per Mandoſ. *de ſignatur. gratia, tit. de coadiutoriis, verſicul. Coadiutoria habebat.* Put. *deciſ. 98. lib.2.*

18 Et in noſtris terminis, quod ſi mortuo coadiuto,opponat ſe prouiſus ex ea vacatiooe ab Ordinario,teneatur ipſe coadiutor iuſtificare cauſam coadiotutiæ in litteris expreſſam, neque aliter intret affectio, Rota *in puncto, in Oxomen. Archidiaconatus, 19. Nouembr. 1614. coram Buratto, inter eius impreſſ. deciſ.78. per tot.* præſertim *n.* 2. & latè *ibi* Addent. *littera A*, per quam deciſionem fuit receſſum ab alia priùs exteuſa in eadem cauſa, quæ inter impreſ. eiuſdem Buratti eſt 36. & in recent. *p.1. dec.570.*

19 Cuius rei ratio eſt, quia Papa per talem manus appoſitiooem mouetur ſolummodò intuitu Eccleſiæ,propter neceſſitatem, vel euidentem eius vtilitatem, non autem intuitu alicuius perſonæ. Put. *d. dec.*125. *n.*17. *lib.*3. qua cauſa non ſubſiſtente, intrat defectus mentis, ceſſatque omnis affectio, vt benè per Lotter. *d. q.25.n.33. & 35. lib.*2. Rota *coram Burat. d. dec.78. n.* 2. vbi etiam allegantur aliæ deciſiones, præſertim *in Barchinon. præcedentiæ,* 23. *Ianuar.*1602. *coram bonæ memoriæ Card. Sacrato,* quæ eſt *dec.44.n.3.p.3. recent.*

20 Non obſtat,quod caoſa concedendæ coadiutoriæ, & ſic manus appoſitionis,fuerit infirmitas coadiuti; quæ cauſa cùm nondum fuerit falſa reperta, videtur intrare affectio, licèt non ad fauorem coadiutoris, propter litterarum obreptionem, illiuſque incapacitatem.

21 Quia reſpondetur, Papam per coadiutoriam non appoſuiſſe manum abſolutè ſuper Canonicato ad effectum conferendi, ſed limitatè ad effectum prouidendi (vt dictum eſt) neceſſitati Eccleſiæ, vt apertè legitur in proœmio barum litterarum, quod inducit cauſam finalem, *l.1. ff.ad Macedon. l.fin.* vbi Bart. *ff de hæred. inſtit.* Greg. *dec.531. n 5.*

22 Vnde ſi propter defectum ætatis Benedicti non poteſt Eccleſiæ neceſſitatibus ſubueniri, reſiſtentibus ſibi non ſolùm conſtitutionibus, verum etiam immemorabili conſuetudine Eccleſiæ Compoſtellanæ; ipſe idem ætatis defectus videtur complicare defectom cauſæ finalis per Papam contemplatæ; cùm aliàs coadiutor de tempote gratiæ coadiutoriæ debeat eſſe illius ætatis, quam requirit Præbenda coadiuti. Campanil. *in diuerſor.iur.Canon. rubr 6.c.6.n.*103. Squillant. *de priuileg.*

cleric.c.4.n.74. & D.meus Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.3. c.10 n.89.& ſeqq.* Neque enim ex qno adeſt incapacitas perſonæ prouiſi, deſinit eſſe defectus cauſæ principalis, cùm vna cenſeatur in aliam influere, & ſic in vnam, & eandem coincidere.

Ex quo ſequitur pulchra, & aorea concluſio communiter à Scribentibus recepta, quod ſcilicet manus appoſitio limitata ad certum effectum, & ad certum caſum, non cauſat affectionem deficiente effectu, aut caſu per Principem contemplato. Geminian. *conſ.*136. Gonz. *d gloſ.52.n.38.& ſeqq.* & meliùs *n.51.& ſeqq.* Rot. *deciſ. 13. num.3. & deciſ. 15. num.2. de conceſ. præb.in non.* Achil. *dec.14. de reſt.ſpol.* eadem Rot. *d. deciſ.44. num.3.p.3. recent. & coram Burat. d. dec.78. num.3.* 23

Et ratio fundamentalis eſt,quia ceſſante tali effectu, vel caſo, Papa non intendit vlterius prouidere, qua intentione deficiente, nulla reſultat affectio per manus appoſitionem,ex ſuperiùs dictis *n.14.& ex infr.dicendis, n.37.* 24

Minùs obſtat, quod ſtante nullitate gratiæ ob incapacitatem prouiſi, affectio videatur præciſè inducta, præſertim ſtante in litteris coadiutoriæ decreto, & inhibitione contra Ordinarium, quæ operatur interdictum conferendi, vt per Hoſt. *in c.inter dilectos, ſub n.14. verſ. Poteſt dici, de exceſſib. Prælat.* & *ibi* Butr. *n.*19. Anchar. *conſ.58.circa med. verſ. In contrarium,* & alios allegatos per Lotter. *d.q.25. n.34. lib.2.* Rot. *dec.187. ſub n.5. p.2. recent.* cum quibus incidenter videtur inclinare Burat. *d.dec.78. ſub n.5.* 25

Quia, vt videre eſt ad litteram, Doctores iſti loquuntur vel cum præſuppoſito præexiſtentis reſeruationis, iuxta ſuperiùs dicta, *numero ſeptimo, & ſequentibus*, qua ſtante, manus appoſitio operatur affectionem, data nullitate prouiſionis ob incapacitatem prouiſi, vt ſatis clarè colligitur ex Hoſt. & Butr. *vbi proximè*, dum ſupponunt in Papa pertinentiam collationis, & ita intelligendi ſunt Lotter. *d. num. 34.* & Burat. *d. num. 5.* qui allegat Hoſt. 26

Vel procedunt quando Papa iure præuentioois & concurſus cum Ordinario, præuenit eum in collatione, intendens verè & realiter præuenire, & prouiſionem ſuam facere, iuxta not. per Gonz. *d. gloſ.52. numero decimoquinto.* Qoibus caſibus dubium 28
non eſt, quin data incapacitate prouiſi, collatio iterum ad Papam pertineat, cùm eius mens, ſiue in præexiſtenti reſeruatione, ſiue in huiuſmodi præuentione, ſemper fuerit vacationem conſumere, & prouiſionem validam perficere, & de hoc loquitur Anchar. *d.conſ.8.vbi ſup.*& Rot. dum eum allegat *d.dec. 187. ſub num. 5. p.1. recent.* & inferiùs dicemus ex *num.47.* 27

Secus autem quando, vt in caſu noſtro, Papa citra præexiſtentiam alicuius reſeruationis generalis aut ſpecialis,& ſine intentione concurrendi præuentiuè,purè, & diſpoſitiuè cum Ordinario,manum appoſuit, volens mediante coadiutoria prouidere tantùm Eccleſiæ; quia ſi Eccleſia non indigebat tali prouiſione,vtpotè inutili, & inefficaci ob inhabilitatem coadiutoris, nulla remanet cauſa, propter quam Papa voluerit impedire prouiſionem Ordinarij,vt eleganter (totidem ferè verbis) reſoluit Rot. *d. dec. 44. n.4. p.3.recent.* vbi etiam addit, quod ad hoc benè faciunt rationes illorum, qui dicunt, appoſitionem manus Papæ non cauſare affectionem, quando eſt facta contemplatione certæ perſonæ,quæ non fuit reperta capax, de quibus per Simonet. *de reſeruat.q.58.n.4.* & vltra ibi alleg. Prob. *in addit.ad Ioan. Monach.in c.ſibi qui, n.20. verſ. Propterea, de reſcript. in 6.* 29

V 3 Atque

30 Atque hinc videmus, quod præmortuo coadiutore, ſi coadiutos deinde in menſe Ordinatio obierit, non impeditor Ordinatius conferre, vt diximos *ſup. n. 16.* Quod vtique procedere non poſſet, ſi ex tali manus appoſitione reſultaret affectio, cùm aliàs iuxta vulgates 31 regulas Beneficiales, Beneficium ſemel affectum ſemper remaneat affectum, donec Papa validè, & cum effectu conferendo prouideat, ad not. *in dec. 10. n. 1. & ſeq. de prab. in non.* & diximus *ſup. n. 10.*

32 Prout etiam videmus, non remanere affectum beneficium ex appoſitione manus Papæ, quando reſignatio emananit ad fauorem certæ perſonæ, nec ſuſtinetur ex aliqua falſa cauſa, & interim reſignans moritur, quia tunc ſecundùm volontatem Papæ limitatè manum apponentis ad vacationem per reſignationem, cenſetur beneficium vacare per obitum, nec Ordinatius impeditur illud conferre, ſi in illius menſe vacauerit, Achil. *dec. 14. de reſtit. ſpol.* Rot. *dec 419. n. 2. p. 1. diuerſ.* Pariſ. *de reſign. lib. 11. q. 2. n. 4.* Gona. *d. gloſ. 52. n. 49. & ſeq.* Garc. *d. p. 5. d. c. 1. n. 155.* & aliis relatis fuit benè deductum *in Leodien. Canonicatus ſancti Dionyſij, 27. Martij 1623. & 25. Maij 1616. coram bona memoria Pironano,* vt per Ferent. *ad Burat. d. dec. 78. n. 8. in fin.* per D. meum Barboſ. *in paſtoral. p. 2. alleg. 19. n. 38.*

33 Neque etiam obſtat, quod Papa habebat intentionem conferendi ſaltem præuentiuè, cum deuenerit ad futuram ſucceſſionem, ex qua debet reſultare affectio, etiamſi manom appoſuerit ſuper vacaturo, vt latè pee Addent. ad Rot. *dec. 10. de prab. in non.*

34 Quia cùm gratia præuentiua futuræ ſucceſſionis penderet à validitate gratiæ coadiutoriæ, vtique coadiutoria (ob defectum ætatis, & falſitatem narratorum) non exiſtente, corruit etiam futura ſucceſſio, & ſic effectus omnis, qui aliàs ex tali manus appoſitione forſan reſultare poterat; Papa enim ſine coadiutoria non pronidiſſet de beneficio viuentis, reſiſtente diſpoſitione iuris, & ſacri Conc. Trid. *ſeſſ. 25. de reform. c. 7.* ac etiam ſtylo Datariæ, & propterea nulla inde oritur affectio, vt in puncto reſuluit Rot. *in ſapiùs alleg. dec. 78. n. 1. & 6. in fin. coram Buratto.*

35 Poſtremò, non obſtat decretum irritans, & inhibitio, ſeu interdictum cõferendi Archiepiſcopo Compoſtellano in huiuſmodi litteris appoſitum. Quia non inde reſultat affectio, cùm aliàs prouiſio conditionalis vel facta ex cauſa (ſine qua nullo modo & ad nullius perſonæ fauorem emanaſſet) ceſſante cauſa, ceſſet omnino gratia, & decretum ſeu inhibitio acceſſoriè adiecta, Gemin. *in c. præſenti, in princ.* vbi Franc. *in 3. not. de offic. leg.* Prob. ad Monach. *in d. c. ſibi qui, n. 19. in fin. & n. ſeq. de reſcript. in 6.* Roman. *conſ. 336. n. 11.* Put. *dec. 1. lib. 1.* Rot. *dec. 652. & 1151. n. 1. lib. 3. p. 3. diuerſ.* & bene in propoſito *in d. dec. 44. n. 5. p. 3. recent.* & meliùs, & in puncto *in d. dec. 78. n. 6. coram Buratto.*

36 Quæ concluſio non ſolùm procedit quando defectus, ſeu falſitas cauſæ eſt circa pertinentiam collationis in Papa, ad quod videbatur ſe reſtringere, *d. dec. 36. Burat. n. 10.* ſed imò eſt amplianda ad omnem falſam cauſam, ex qua Papa moueri potuit ad gratiæ conceſſionem, vt per Ferent. *ad d. dec. 78. eiuſdem Burat. n. 8.* cùm aliàs non poſſit aſſignari diuerſitatis ratio inter vnam, & aliam cauſam, quando certum eſt Papam ſine illa non fuiſſe manus appoſiturum, quibus caſibus ſemper ceſſat voluntas Papæ conferendi, & ſic affectio, vbi eiſdem verbis explicat Rot. *d. dec. 78. n. 2.* vbi aliæ etiam deciſiones allegantur.

37 Cuius rei ratio eſt, quia hîc non verſamur in falſa narratiua circa valorem, Doctoratum, numerum obtentorũ, & ſimilia, in quibus caſibus, data nullitate gratiæ ob falſitatem alicuius ex huiuſmodi narratis, nihilominus beneficium remanet affectum per manus appoſitionem, ex quo, vt ſæpè dictum eſt, in Papa remanet voluntas, & intentio vlteriùs conferendi. Sed imò verſamur in falſa narratiua circa cauſam ipſam finalem conceſſionis, qualis eſt vtilitas Eccleſiæ; quo caſu manus appoſitio non inducit affectionem, quia ceſſante tali cauſa ob inhabilitatem coadiutoris, omnino ceſſat gratia, & Papa non habet vltra intentionem conferendi, ex dictis, & dicendis inferiùs *n. 47.* Et egregiè hanc diſtinctionem conſtituit Ferent. *vbi proximè, n. 8.* Idemque procederet, quãdo falſitas cauſæ verſaretur circa mẽſis reſeruationẽ, pertinentiã collationis ex qualitate beneficij, impetrationem ex delicto, & ſimilia, vt per eundem ibidem. Ex quibus videtur, per appoſitionem manus Papæ in huiuſmodi coadiutoria cũ futura ſucceſſione, Canonicatum non remanſiſſe Sedi Apoſtolicæ affectũ.

Diſcurſus, & reſolutio circa dubium alterum.

Dato etiam, ſine veri præiudicio, quod ſubinde reſultaret affectio; adhuc videtur legitimè potuiſſe Eminentiſſ. D. meum, in vim indulti Apoſtolici ſibi conceſſi Canonicatum iſtum conferre.

38 Licèt enim ſub indulto conferendi beneficia reſeruata, & affecta, quantumvis generali, & vniuerſali, regulariter non veniant reſeruata, ſeu affecta ex reſeruatione, ſeu affectione clauſa in corpore iuris communis, Rot. *dec. 4. de prab. in non.* Granut. ad Simonet. *q. 26. n. 8. & ſeq.* Lotter. *d. lib. 1. q. 27. n. 91.* qualis videtur eſſe 39 ea, quæ reſultat ex appoſitione manus Papæ, per text. *in c. vt noſtrum 56. de appell.* vbi poſt Innoc. & alios Abb. *n. 1.* Franch. *n. 3. cum ſeq.* Dec. *ſub n. 1.* Ac etiam per text. *in c. 1. & 2. de confirm. vtil. vel inut. & d. Extrau. ad Roman. §. Romani quoque, de prab. inter com.*

40 Attamen aduertendum eſt, quod *d. c. vt noſtrum,* ſolùm diſponit, quod poſtquam Papa ad ſe reuocat aliquod negotium, ligantur manus inferiorum, vt nihil validè in eadem cauſa per illos fieri poſſit, quod nihil commune habet cum materia Beneficiali, ſed propter regulæ generalitatem Doctores loquentes de affectione per appoſitionem manus, ſolent textum illum, minùs tamen congruè, citare.

41 Tertius verò *in dict. c. 1. & 2.* ſolùm procedunt vbi Papa manum appoſuit confirmando iura alicuius, quo caſu diſponitur, quod de illorum validitate nemo inferior cognoſcere poteſt: quod pariter nihil ad rem pertinet.

42 Textus denique *in d. §. Romani quoque,* non dicitur propriè continere reſeruationem, ſeu affectionem clauſam in corpore Iuris communis, ex latè traditis per Lotter. *d. q. 28. n. 28. per tot.* vbi defendit, ſolam vacationem apud Sedem inducere reſeruationem clauſam in corpore Iuris communis, ex text. *in c. 2. & cap. præſenti, de prab. in 6.*

43 Cæterùm, quidquid ſit de hoc, indultum, de quo agitur, eſt adeò amplum, vt etiam affecta per appoſitionem manus expreſsè comprehendat. Quod ſatis colligitur ex pluribus clauſulis, & decretis eiuſdem indulti. Et primò, quia præfato Eminentiſſimo D. meo datur inibi facultas conferendi Beneficia per Romanos Pontifices quibuſvis ad vitam commendata, ſeu vnita, commendis ceſſantibus, ſeu vnionibus diſſolutis, & tamen commendam, ſeu vnionem ad vitam, certiſſimum eſt, beneficia remanere ſpecialiter affecta per appoſitionem manus Papæ, vt agnoſcunt vno ore Doctores omnes de hac re ſcribentes, vt per Caſſad. *dec. 5. de priuil. & dec. 2. de vnion.* Gonz. Garc. Lotter. & alij, de quibus ſuprà Nos *n. 16.*

44 Ex quo præciſè infertur, quod quantumvis ex appoſitione manus in coadiutoria, efficax affectio inſurgeret, adhuc ſub prædicto indulto comprehenderetur, cum eadem, ſeu par ſit ratio. Quinimò in commenda, ſeu vnione ad vitã maior adeſt affectionis ratio, & intẽtio, quàm

quàm in coadiutoria cum futura ſucceſſione, cùm
aliàs vnione, ſeu commenda durante beneficium verè
cenſeatur vacare adhuc vt priùs. Caſſad. *d. deciſ. 5. de
priuileg. & d. deciſ. 2. n. 4. de vnion.* Et plures cumulat,
45 & ſequitur Gonz. *gloſ. 5. §. 8. ex n. 48.* Et ceſſante com-
46 menda, aut vnione diſſoluta, notiſſimum eſt collatio-
nem (circumſcripto indulto) ad Papam pertinere, vt
latè per Gonz. *vbi proximè, n. 50. & ſeq.* Et nos ſuprà
n. 10. In coadiutoria verò Papa manum apponit ſuper
beneficio pleno, & ad effectum prouidendi neceſſitati
Eccleſiæ. Put. *d. deciſ. 225. num. 17. libro 3.* cum aliis
alleg. ſuperiùs *num. 19.*

47 Præterea, in vnione, ſeu commenda ad vitam Papa
diſponit de vacanti, cum animo & intentione forma-
li, & poſitiua vlterius conferendi, quæ eſt potiſſima
affectionis ratio, & ſpiritus influens in reſeruationem,
ex ſuperiùs dictis, *n. 24. 27. & 37.* In coadiutoria autem
cum futura ſucceſſione, diſponit de vacaturo ob futura
coadiutoris ſeruitia, in eiuſque fauorem, nec cum ani-
mo iterum prouidendi, ſeu conferendi, cùm iam verè
prouiderit, & contulerit, ſeu reſpectiuè prouiderit, &
conferri mandauerit: nec vlterius habet quod confe-
rat, ſeu conferri mandet. Minúſque in Papa remanet
intentio, ſeu ſpes vlteriùs conferendi, ex quo per coad-
iutoriam Eccleſiæ prouidere conſuluit, & per futuram
ſucceſſionem coadiutori proſpexit, totamque rem (de
qua ſecum agebatur) perfecerit; & vt ita dicam, of-
ficio illo plenè functus fuerit, vt nihil ea in parte re-
maneret agendum.

48 Nec enim nouum eſt, ſimilia indulta conferendi
affecta per appoſitionem manus Dominis Cardinalibus
concedi, vt indulto conferendi ceſſantibus commendis
& vnionibus conceſſo Cardinali de Lotharingia, eſt
deciſ. Put. *3. lib. 13. in vlt. impreſſ.* Et de indulto con-
49 ferendi vacantia, etiam per ceſſionem in manibus Pa-
pæ, eiuſque admiſſionem, conceſſo Cardinali Rodul-
pho, extat *dec. 511.* eiuſdem Put. *lib. 2.* Et de indulto
conceſſo Cardinali de Ruuere per ſanctæ memoriæ
Sixtum V. latè Germon. qui illud ad literam commen-
tauit, *toto ſuo tractat. de indult. Cardin.* Et nouiſſimè
de indulto conſimili, de quo agitur, conceſſo Eminen-
tiſſimo Domino meo Cardinali de Sandoual Præſuli
Giennen. Rota *coram D. Duran. Epiſcopo Vigolenſi, in
eius impreſ. deciſ. 154.*

50 Imò, nedum Eminentiſſimis Patribus purpuratis,
verum etiam Epiſcopis dignitate Cardinalitia caren-
tibus ſimilia indulta fuerunt ſuperiori ſæculo per Se-
dem Apoſtolicam conceſſa, vt de indulto conferendi
vacantia apud Sedem eandem Epiſcopo Burgi ſan-
cti Sepulchri, Caputaq. *deciſ. 85. part. 2.* Et de indul-
to conceſſo Epiſcopo Genuen. contra quaſcunque gra-
51 tias expectatiuas, ſpeciales, vel generales, & reſerua-
uationes, etiam mentales, idem Caputaq. *deciſ. 87. ea-
dem part. 2.*

52 Secundò, in eodem indulto datur etiam facultas
conferendi beneficia vacantia per obitum familiarium
Pontificum prædeceſſorum, *ac etiamſi illa obtinentes
fuiſſent Sedis Apoſtolica Notarij* (ſunt verba indulti)
*Subdiaconi, Acolythi, Capellani, litterarum Apoſtoli-
carum Abbreuiatores, Scriptores, aut Cubicularij,
Nuntij Apoſtolici, necnon prouentuum, ac iurium dicta
Camera debitorum Collectores, aut vnici Subcollecto-
res, ſeu quicunque alij Curia, & Sedis prædictarum
Officiales,* &c. Quæ tamen affectiones, & quaſi reſer-
uationes reperiuntur clauſæ *in dict. Extrauag-
gant. ad Romani, de prabend. inter commun.* Ex qua
Doctores deducunt affectionem per manus appoſitio-
nem.

53 Tertiò, indultum capit vacationes apud Sedem (in-
telligendo apud Sedem vacationes per obitum in Ro-
mana Curia, vel infra duas dietas, vt *in dict. capit. 2.
& capit. præſenti, de prabend. in 6.* Gonzal. *gloſ. 13.
num. 12. & ſeq.* quicquid dicat Lotter. qui in eo ni-
mis metaphyſica laborans, plurimum deſuper ſe in-
uoluit, *dict. quaſt. 27. num. 18. & per tot. lib. 2.* proùt
iuxta Gonz. ita intellexit Rot. *deciſ. 28. numer. 1. & 2.
per tot. & deciſ. 150. per tot. p. 6. recent.* vt in eodem
indulto, ibi: *Etiam de tunc vacantibus per obitum quo-* 54
*rumcumque, etiam apud Sedem eandem, & propterea
ſeu aliàs diſpoſitioni Apoſtolica reſeruatis, ſeu affectis,*
&c. Et tamen notum eſt, reſeruationem iſtam eſſe om-
nibus efficaciorem, & clauſam in corpore iuris com-
munis, vt *in dict. capit. 2. & dict. cap. præſenti,* latè
Gonz. *dict. gloſ. 13. num. 19. 30. & 57.* & Lotter. *dict.
quaſt. 27. per tot.*

Quartò, in modernis indultis ſolummodo ponun- 55
tur ſex limitationes, ſeu caſus, ad quos eorum facul-
tas non ſe extendit. Primus eſt, de beneficiis vacanti-
bus in Romana Curia (intelligendo tamen in Curia
beneficia, extra titulum Cardinalis, in Vrbe conſiſten- 56
tia, & quæ per ſententiam priuationis vacant in Cu-
ria, & alia, de quibus latè Gonzal. *dict. gloſ. 13. num. 3.
42. 45. & ſeqq.*) Secundus eſt, quoad Dignitates ma-
iores poſt Pontificalem in Cathedrali, & principales
in Collegiatis. Tertius quoad beneficia Regularia,
Conſiſtorialia, vel Conuentum habentia, & quorum 57
fructus in libris Cameræ taxati reperiuntur. Quartus
quoad beneficia, quæ vacauerint per veros, & actuales
familiares Papæ indultum concedentis, eiuſque ſucceſ-
ſorum, qui tam tempore Pontificatus, quàm Cardina- 58
latus familiares fuerunt. Quintus, quoad commendas
ceſſantes in Dignitatibus, ſeu officiis Clauſtralibus.
Sextus, & vltimus quoad beneficia vacantia, tam in 59
Curia, quàm extra illam per obitum familiarium S. 60
R. E. Cardinalium, iuxta formam conſtitutionum fe-
lic. record. Gregorij XIV. & Pauli Papæ V. quæ ema-
narunt ad indultorum moderationem: de quibus caſi-
bus, & limitationibus latè Germon. *de indult. Cardin.
§. præterquam, cum §§. ſeqq. & in §. etiam ſi ſacularia,*
Gonzal. *gloſ. 24. num. 72.* Garc. *d. p. 5. cap. 1. §. 11.
numero 630.*

Vnde cùm indultum hoc non fuerit limitatum ad 61
caſum appoſitionis manus, indultarius non eſt inhi-
bitus conferre beneficium affectum per eandem ma-
nus appoſitionem. Quinimò exceptio illorum ca-
ſuum firmat regulam in contrarium in caſibus non
exceptuatis, vulg. *leg. cum Prætor, ff. de iudic.* cum ſi-
milibus.

Quintò, ex procemialibus indulti verbis, quæ in- 62
fluunt in diſpoſitionem eamque declarant, *d. leg. 1. ff.
ad Maced.* id ipſum ſatis colligitur dum Papa, ſublatis
quibuſlibet impedimentis, dat conferendi facultatem,
ibi: *Dignum, quin potiùs debitum reputamus ea tibi fa-
uorabiliter concedere, per qua ſublatis impedimentis qui-
buſlibet, poſſis de beneficiis Eccleſiaſticis tua diſpoſ-
tioni commiſſis, perſonis idoneis, ac aliàs tibi gratis &
acceptis prouidere,* &c. Et ponderando dictionem il-
lam, *quibuſlibet*, quæ eſt vniuerſalis, omnes caſus, præ-
ter expreſsè limitatos, comprehendens, *leg. omnes, vbi
gloſ. verb. quaſlibet, Cod. de quadrien. præſcript.* Me-
noch. *de recuper. remed. 6. num. 4.* & nullam rece-
pit reſtrictionem, vt per Rol. *conſ. 70. num. 42. lib. 3.*
Ruin. *conſ. 76. num. 4.* Corn. *conſ. 123. n. 4. conſ. 323.
num. 7. lib. 3.* D. meus Barboſ. *dict. 320. num. 9. & ſeq.
& per tot.*

Sextò in parte diſpoſitiua clarius hoc ipſum indul- 63
getur, ibi: *Seu ex quauis alia cauſa diſpoſitioni Apoſto-
lica ſpecialiter, vel aliàs generaliter reſeruata, ſiu
ex generali reſeruatione Apoſtolica affecta exiſtant,
vel fuerint,* &c. Et paulò inferius, ibi: *Aut per obitum
quorumcumque, etiam apud Sedem eandem, & propterea,
ſeu aliàs, diſpoſitioni Apoſtolica reſeruatis, ſeu affe-*

ctis, &c. *conferre liberè, & licitè poſſis, & valeas, &c.* Sub quo verborum contextu negari non poteſt, quin veniat caſus appoſitionis manus Papæ, quæ verè, & propriè eſt affectio, Gonzal. *d. gloſ. 52. per tot.* ponderando præſertim dictiones illas, ac alias quæ alios etiam caſus præter expreſſos comprehendunt, *leg. qui teſtamentum, §. mulier, ff. de teſtam.* Mantic. *decis. 316. num. 1. in fin.*

64 Septimò, in derogationibus obſtantiarum, repetitis ferè eiſdem verbis legitur, ibi: *Seu alias generales, vel ſpeciales reſeruationes quouis modo continentes, ſeu inducentes, aut alias quomodolibet affectionem facientes, & alia quæcunque contraria, ſeu tibi in præmiſſis, vel circa ea impedimentum præſtantia quomodocumque, ſeu præſtare valentia, nullatenus ſe extendant, ſed de ipſis, vt præfertur, liberè diſponas*, &c. Ponderando etiam dictiones illas, *quouis modo*, & *quomodolibet*, quæ capiunt omnes affectionum modos vltra expreſſos. *Clem. 1.* vbi gloſ. *de re iudic.* Flamin. *de reſign. lib. 9. quæſt. 25. numer. 50.* Seraphin. *decis. 350. num. 2.* Et ſic affectiones omnes, quæ aliàs non comprehenderentur. Alex. *conſ. 155. n. 3. lib. 2.* Ruin. *conſ. 68. n. 10. lib. 4.* plena manu D. meus Barbuſ. *dict. 329. per tot. & dict. 330. num. 4. & 8.*

65 Octauò, id ipſum continet indultum in decreto, ibi: *Decernentes affectiones, reſeruationes, regulas, conſtitutiones, ordinationes, collationes, commendas, facultates, vniones, diſpoſitiones, & decreta in illis contenta, quoad impediendum te quominus indulto huiuſmodi vti valeas, ad dicta beneficia ad tuam diſpoſitionem, vt præfertur, pertinentia, nullatenus ſe extendere*, &c. Quæ verba ſatis videntur affectionibus, & reſeruationibus derogare in fauorem indultarij, præſertim cùm & indulta iſta de ſui natura ſint fauorabilia, ex quo tollunt obſtaculum reſeruationum, & affectionum, & reducunt materiam ad primæuum ſtatum, quæ reductio reputatur in iure fauorabilis. Caſſad. *decis. 4. num. 2. de prauileg.* Creſcent. *decis. 3. num. 5. & ſeqq. eodem tit.* Ideoque ſunt latè interpretanda, maximè contra Pontificem concedentem. Creſcent. *decis. 3. num. 3.* Caſſad. *decis. 3. num. 3. eod. tit.* Et in fauorem Ordinarij collatoris, vt per Gonz. *gloſ. 24. num. 42.* latè Addent. *ad decis. Gregor. 99. num. 5. & ad decis. 291. num. 3. & ſeq.*

66 Denique, indultum habet decretum irritans aduerſus contrarias diſpoſitiones, etiam à Romano Pontifice emanatas, ibi: *Ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper*
67 *præmiſſis omnibus, & ſingulis etiam per Nos, & dictos Legatos, & Nuntios quauis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, &c.* Quo decreto ſtante, ſi à Dataria Apoſtolica fuiſſet extorta aliqua gratia de huiuſmodi Canonicatu, eſſet omnino irrita, & nulla, quia decretum ligat expreſsè ipſummet Papam, vt per Pariſ. *conſult. 79. lib. 4* tenet in his terminis indulti Rota *coram Verallo decis. 82. part. 2.*

68 Atque ex his videtur etiam concludendum, prouiſionem, de qua agitur, legitimè ad Eminentiſſimum Dominum meum Cardinalem Spinulam pertinuiſſe, neque vllo modo ad Datariam Apoſtolicam poſſe pertinere. Saluo in omnibus, &c. Matriti 14. Martij 1645.

Compoſtellana Canonicatus.

Ex impoſitione oneris cantandi Euangelium, vel celebrandi Miſſam, non arguitur annexio Ordinis ſacri. Gratia dicitur perfecta in eo momento, quo ſignatur ſupplicatio, & iuſtificatio debet concludere ad tempus gratiæ. Ad iuſtificationem gratiæ coadiutoriæ ſufficit iuſtificare narrata de tempore gratiæ, & quod coadiutus ante illud non obierit, ſecus ſi poſtea.

VOTVM CXI.

Doctiſſimi D. Don Didaci Oſorij Protonotarij, ac in Nunciatura Hiſpaniæ Iudicis Apoſtol. in ſupremóque ſanctæ Inquiſitionis Concilio Relatoris meritiſſimi.

1 *Coadiutor tenetur iuſtificare cauſam coadiutoriæ in litteris expreſſam, cum aliter non intret reſeruatio, vel affectio ad eius fauorem.*
2 *Canonicatus habens onus Miſſarum ſeu celebrandi certis diebus, eſt Sacerdotalis.*
3 *Gratia ob narrata non verificata corruit.*
4 *Ordo ſacer Canonicatibus de Iure annexus non eſt, niſi ſtatuto, vel conſuetudine ſecus caueatur.*
5 *Ordinis ſacri annexio non arguitur ex impoſitione oneris celebrandi.*
6 *Capellaniæ nec actu, nec aptitudine dici poſſunt Sacerdotales, eo quòd in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Miſſas.*
7 *Ciarlinii opinio reprobatur.*
8 *Obſeruantia optima cuiuſcunque diſpoſitionis interpres.*
9 *Gratia dicitur perfecta in eo momento, quo ſignatur ſupplicatio.*
10 *Iuſtificatio gratiæ debet concludere ad illius tempus.*
11 *Ius non abdicatur à reſignante, ſi reſignatio in forma Dignum expedita, non fuerit totaliter effectuata.*
12 *Gratia in forma Dignum expedita poſt purificationem mediante retrotractione executionis cenſetur facta à die datæ expeditionis litterarum.*
13 *Reſignante mortuo ante verificationem gratiæ in forma Dignum, Beneficium vacat per eius obitum.*
14 *Coadiutus ſi moriatur ante datam, non poteſt deueniri ad iuſtificationem gratiæ cum futura ſucceſſione.*
15 *Narrata in gratia ſunt iuſtificanda de tempore gratiæ.*
16 *Coadiutoria & futura ſucceſſionis gratia quando æquè principaliter conceditur, deficiente vna, poteſt alia exiſtere.*
17 *Futuræ ſucceſſioni locus hodie fit, etiamſi beneficium actualiter vacet de tempore datæ.*
18 *Coadiutoris pars promiſſiua non corruit, etiamſi coadiutus moriatur antequam coadiutor de coadiutoria fuiſſet certificatus.*
19 *Gratia futuræ ſucceſſionis non dependet à gratia in qua prouidetur neceſſitati Eccleſiæ, aut coadiuti.*

20 *Clauſula*

20 *Clauſula Bullæ coadiutoriæ, de qua agitur, refertur.*

21 *Futuræ ſucceſſioni locus ſit quamvis de tempore mortis coadiuti adhuc Bullæ Apoſt. non erant expeditæ.*

22 *Clauſula Bullæ importantes vacationem & prouiſionem.*

23 *Coadiutoria eſt nulla ſi mortuus ſit coadiutor de tempore data.*

24 *Futura ſucceſſio datur ratione coadiutoriæ, & ab illa dependet.*

25 *Coadiutus ſi moriatur ante datam Bullarum, non intrant earum clauſulæ.*

26 *Coadiutoris deputatio, & prouiſio futuræ ſucceſſionis, ex defectu perſonæ, cui fit, nulla eſt.*

27 *Prouiſio, & deputatio coadiutoris eſt nulla ex defectu mentis prouidentis, quando ſcilicet deficit cauſa ex qua mouetur.*

28 *Decretum irritans cum inhibitione importat affectionem, etiamſi non teneat prouiſio ex defectu perſonæ, ſecus ſi ex defectu mentis prouidentis.*

29 *Papa quando prouidet beneficium iure præuentionis, affectio durat, licèt non teneat collatio ex aliquo defectu impetrantis.*

30 *Inhibitio cum decreto irritanti requiritur ad hoc vt ſemper beneficium remaneat affectum.*

31 *Reſeruatio & affectio durat donec conſumpta ſit vacatio.*

32 *Reſeruatio dicitur expirare poſtquàm Papalis prouiſio perfecta & conſummata fuerit.*

33 *Appoſitio manus Papæ limitata ad certum effectum, illum non operatur adimplemento non ſequuto.*

34 *Coadiutoria conceditur propter neceſſitatem Eccleſiæ, vel euidentem eius vtilitatem, non intuitu perſonæ.*

35 *Eccleſia ſi non indigebat prouiſione coadiutoriæ, illa nulla remanet propter defectum cauſæ.*

36 *Narratiua falſa, circa valorem beneficij, Doctoratum, numerum dl.entorum, & ſimilia, non impedit affectionem per manus appoſitionem.*

37 *Narratiua falſa circa cauſam ipſam finalem conceſſionis facit ceſſare omnem actionem.*

38 *Reſignatio ad fauorem certæ perſonæ, ſi ex falſa cauſa narrata, non poteſt ſuſtineri, & interim ſi reſignans moritur, beneficium non remanet affectum.*

39 *Reſignans ad fauorem certæ perſonæ conditionaliter reſignat, dummodo ſcilicet ille irreuocabiliter acquiratur.*

40 *Concurſus duorum vinculorum multùm operatur.*

41 *Reſeruatio, quæ inſurgit ex coadiutoria, futuræ ſucceſſionis gratia, non dicitur ſimplex, ſed mixta.*

42 *Mixtum non cenſetur comprehenſum ſub ſimplici.*

43 *Qualificatum non venit ſub ſimplici.*

44 *Indultum non remouet obſtaculum inhibitionis.*

45 *Indultum non comprehendit beneficia duplicem reſeruationem habentia.*

46 *Affectio ex appoſitione manus Papæ requirit ſpecialem conceſſionem in Indultis de conferendo reſeruata, vel affecta.*

47 *Affectio ex appoſitione manus Papæ eſt potioris prærogatiuæ.*

48 *Affectio adhuc remanet, ſublata generali reſeruatione.*

49 *Illatio non fit à diuerſis.*

50 *Indultorum modernorum diuerſa forma ab antiquis.*

51 *Specialia trahi non debent in argumentum, vel in conſequentiam.*

52 *Conſtitutio Pauli V. ſuper moderatione Indultorum Cardinalium.*

53 *Decretum irritans ſuper certo corpore beneficij fortius ligat.*

54 *Speciali non derogat generale.*

55 *Reſcriptum, ſeu mandatum ſpeciale derogat generali, etiamſi de eo nullam faciat mentionem.*

1 DOn Melchior Gallos Canonicus in ſancta Metropolitana Eccleſia Compoſtellana, ob ſuam ſeneſcentem ætatem & infirmitates obtinuit à Sede Apoſtolica in dicto Canonicatu ſibi in coadiutorem & futurum ſucceſſorem conſtitui & deputari Benedictum Gonzales clericum Compoſtellanum, ſeu alterius Diœceſis; Expeditæ fuerunt Bullæ huius coadiutoriæ die prima Auguſti 1643. poſtmodum dictus Melchior, die ſcilicet vigeſima menſis Octobris eiuſdem anni, è viuis deceſſit, antequam dictus Benedictus narrata in gratia iuſtificaret, poſſeſſionémque Canonicatus acciperet: Quare Eminentiſſimus D. Cardinalis Spinola Archiepiſcopus Compoſtellanus dictum Canonicatum vti vacantem per obitum dicti Melchioris contulit Don Franciſco Garrido de Caſtilla. Et cùm prouiſus ex ea vacatione ab Ordinario ſe opponeret, & Benedictus teneretur iuſtificare cauſam coadiutoriæ in litteris expreſſam, cum aliter non intret reſeruatio, vel affectio ad eius fauorem, vt ex Rotæ deciſione reſoluit Lutter. *de re benef. lib. 2. quæſt. 25. num. 35.* fuerunt contra gratiam Apoſtol. per Franciſcum oppoſita quæ ſequuntur.

2 In primis fuit datum de obreptione & ſubreptione illius gratiæ, eo quòd in ea non fuerit facta mentio quod Canonicatus prædictus eſſet Diaconalis, eo quòd in Conſtit. 9. diſponitur, quod Canonici per turnos hebdomadarum Euangelia Miſſarum omnium cantare debent, ibi: *Los Canonigos han de cantar por turno de ſemanas los Euangelios de todas las Miſſas, &c.* iuxta ea quæ latè reſoluit Ciarlin. *controu. forenſ. lib. 1. c. 38.* vbi videtur firmare Canonicatum habentem onus Miſſarum, ſeu celebrandi certis diebus, eſſe Sacerdotalem, quamvis expreſſe non dicatur oportere Canonicum eſſe, vel fieri Sacerdotem. Vnde concludit oppoſitor ex 3 falſa narratiua inſurgere ſubreptionem litterarum coadiutoriæ, & futuræ ſucceſſionis, iuxta text. *in c. in nostra certis, de reſcript.* vbi omnes, ac proinde quod ob narrata non verificata gratia corruit, Felin. *in c. conſtitutus, in princ. de reſcript.* vbi Decian. *in 4. notab.* Caputaquenſ. *deciſ. 271. num. 2.*

4 Sed his non obſtantibus dicendum eſt Canonicatum de quo agitur, non eſſe Diaconalem; nam de iure Canonicatibus nullus Ordo annectitur, niſi aliter ſtatuto, conſuetudine, vel alia quauis particulari diſpoſitione caueatur, ex Rota *dec. 421. num. 1. p. 1. recent.* cuius meminit D. Auguſt. Barboſa collega meus, *de Canonic. & dignitat. cap. 22. num. 2.* At in dicta conſtitutione ſolùm habetur, quod debeant *canere* Euangelium, ibi: *han de cantar*, quæ verba non inducunt obligationem illum ordinem habendi, ſed onus Miſſam celebrandi, vel Euangelia cantandi, aut per ſubſtitutum illa adimplendi, quod ſufficit, ad not. per Rot. *dec. 366. n. 6. p. 2. recent. & in Romana capellania, 23. Ianuarij 1580. coram Card. Pamphilio ſen.* impreſſa apud Marcheſ. *de commiſſionib. tom. 1. pag. 140.* Ergo meritò dicendum ex illa narratiua nullam inſurgere obreptionem, vel ſubreptionem.

5 Nam apud omnes indubitata concluſio eſt, quod ex impoſitione oneris celebrandi non arguitur annexio Ordinis ſacri, ſed ſolùm obligatio adimplendi

di oous, quod per alium fieri poteſt, dum hoc non fuerit expreſsè prohibitum: Ita Lotter. *de re benefic. lib.2.queſt.47.n.34.& 35.* ibi: *Quamuis enim celebratio non poſſit ad alium pertinere quàm ad ordinatum, cap.1.& 2. de clerico non ordin. miniſtr. tamen ex illa annexione oneris celebrandi non infertur neceſſariò ad annexionem Ordinis, propter ſeparabilitatem facti celebrationis ab ipſo onere: quod vt per alium non poſſit abſolui, adhuc nullo iure cautum eſt, vt poſt Ioan. Calder. inquit Lap. alleg.35.num.3.& alleg.117.eidem n.2. verſic. nec obſtat prædictis: & ita de generali conſuetudine ſeruari ſcripſit* Felin. *in cap. cùm omnes, ſub num.3. verſic. & hoc procedit etiamſi ex ordinatione, de conſtit. & ibi etiam Dec. num.515. quam ſententiam ſæpiſſimè probauit Rota*, &c. vbi *n.36. & 37.* extendit ad eum caſum, quo onus iſtud ad perſonam beneficiarij refeatur, dum ille expreſsè non remouet hanc facultatem celebrandi per alium, quia ea relatio tunc inflectitur vt ſter demonſtratiuè ad qualitatem oneris, non autem diſpoſitiuè ad qualitatem perſonæ illud abſoluere habentis.

6 Idem in capellaniis reſoluendum, cum nec actu, nec aptitudine dici poſſint Sacerdotales, eo quod in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Miſſas, ſeu diuina Officia, poſſunt enim prouideri ſimplici clerico 14. annorum. Ita poſt Nicol. Garc. Caſtr. Palao, Monet. Perez de Lara, Alphonſ. de Leone, D. Auguſt. Barboſ. *de Officio, & poteſt. Epiſcopi, p.2. allegat.24. num.43. propè fin.* vbi refert particulam dictæ deciſionis in Romana Capellaniæ.

7 Non obſtat doctrina Ciarlinii *in d. cap.18.* Quia ibi per eum reſolutis ſigillatim reſpondet D. Franciſcus Mancinus Collega meus *in cauſa Toletana Canonicatus de Alcala de Henares*, de qua *in voto pen. huius tertiæ partis, n.25. cum multis ſeq.* vbi aduertit Ciarlinium in eam reſolutionem deflexiſſe ad effectum ſaluandi amicum, & concanonicum ab irregularitate in qua forſan inciderat, ob diſpenſationem obtentam de ſe promouendo ad omnes Ordines extra tempora, ſub narratiua quod reperiebatur arctatus, eo quòd eius Præbenda, & Canonicatus erant Sacerdotales.

8 Hanc noſtram reſolutionem fouent teſtes deponentes plures Canonicos in hac Metropolitana Eccleſia extitiſſe, qui eorum vita durante ad ſacros Ordines nunquam ſe promoueri fecerunt, ſecundum quam obſeruantiam debet intelligi dicta Conſtitutio noua, quando eſſemus in dubiis; eſt enim obſeruantia optima interpres cuiuſcumque diſpoſitionis, *l. ſi de interpretatione, ff. de legib.* Laurent. Syluan. *conſ.88.n.27. lib.2.* dicens quod obſeruantia quæ ſubſequitur, prodeſt ad declarationem cuiuſcumque diſpoſitionis, Rota *deciſ. 419. n.6. p.1. recent.* cum aliis latè adductis per D. Barboſ. *p.2. voto 51. n.43. cum ſeqq.*

9 Secundò minus obſtat illud quod per D. Franciſcum opponitur, quod gratia Benedicti hodie iuſtificari non poſſit cum è viuis deceſſerit D. Melchior coadjutus, ac proinde ceſſauerit neceſſitas Eccleſiæ gratiam qualificans: qua reſpondetur, ad ſubſtantiam & perfectionem gratiæ non eſſe neceſſariam illius iuſtificationem, ſed ſolùm requiri vt concedatur per Papam per verbum FIAT, in eo enim momento, quo ſignatur ſupplicatio, dicitur perfecta: *Cap. eam te, de reſcript.* vbi omnes, & præcipuè Card. *n.7.* Felin. *num.18.* & Abb. *n.5.* Beroi. *conſ.207. n.57. lib.3.* Put. *deciſ.94. num.2. lib.2.* Seraph. *dec.341. n.9.* Dutan. *dec.324. n.26.* Rot. *dec.562. num.2. p.1. recent. & deciſ.628. num.6. p.2. in poſthum.* Farin. *aliàs p.4. recent.*

10 Vnde qui narratiuam ſuæ gratiæ verificare velit, id debet efficere habito reſpectu ad tempus conceſſionis gratiæ, quia iuſtificatio debet concludere ad illius tempus. Oldrad. *conſ.58. num.1.* Cæſ. de Graſſis *deciſ.171. aliàs de ſponſalib. num.5.* Veral. *deciſion.120. lib.2.* cum aliis adductis per Lotter. *de re benef. lib.4. q.20. numer.56.*

Hinc fit, quod licèt veriſſimum, ſit quod ius non 11
abdicatur à coadiuto, vel reſignante, ſi coadiutoria vel reſignatio in forma Dignum expedita non fuerit totaliter effectuata, Achil. *deciſ.10. num.4 de reſtit. ſpoliat.* Mohedan. *deciſ.36. de renunciat.* cum aliis citatis per D. Auguſt. Barboſ. *de Iure vniuerſo Eccleſiaſt. lib.3. c.15. à num.74.* Nihilominus tamen non inde ſequitur, quod gratia (de qua agitur) non poſſit hodie verificari ſecundum tempus conceſſionis gratiæ, cum aliàs illius ſubſtantia & executio non pendeat ex ſuperuiuentia coadiuti, ſed ex mera liberalitate Pontificis concedentis, prout è contrario nec mors ipſa coadiuti ſeu reſignantis perimit gratiam, minuſque facit eam inexequibilem, quia totum hoc poſitum eſt in voluntate, & conceſſione Principis. Ioan. Andr. *in c. ſi tibi abſenti, num.2. de præb. in 6.* Sarnen. *ad reg. de triennali, q.11. n.15. & q.14. n.11.*

Ratio huius reſolutionis eſt, quia gratia in forma 12
Dignum expedita poſt purificationem mediante retrotractione executionis, cenſetur facta à die datæ expeditionis litterarum, itavt excludat gratiam alterius poſtmodùm impetratam tanquam poſteriorem, vt in terminis Rota *coram Buratto deciſ.867. & deciſ.523. num.3. p.2. recent.*

Et de reſignante, ſeu coadiuto mortuo ante verifi- 13
cationem gratiæ in forma Dignum, quod beneficium non vacet per eius obitum, ſed imò quod neceſſariò deueniendum ſit ad iuſtificationem gratiæ, magiſtraliter diſcuſſo articulo, cenſuit Rot. *in Burg. Canonicatus, 28. Aprilis 1598. coram Card. Pamphilio ſen.* impreſſa per Marcheſan. *de commiſſion. tom.1. fol.142. per tot.*

Et in propriis terminis fuit deciſum *in Seguntina* 14
Canonicatus, 26. Nouembris 1616. coram Patriarcha
Manzanedo, apud Fario. *deciſ.349. p.2. in poſthum.*
aliàs *p.4. recent.* ibi: *Tendunt enim ad iuſtificandum*
gratiam coadiutoria cum futura ſucceſſione Martino
conceſſam, quæ nullo modo videtur iuſtificari: nam fuit
ſignata 25. Septembris, & Ferdinandus coadiutus erat
iam mortuus per triduum ante, nempe 12. eiuſdem, vt in
dicta deciſione coram me fuit firmatum. Vnde ſtante
dicto obitu præcedente datam, videtur impoſſibile iuſti-
ficare narrata in gratia de tempore data, prout requi-
ritur, capit. ſi eo tempore, de reſcriptis in 6. Felin. in cap. 15
eam te, n.18. de reſcript. Imol. in cap. in noſtra, n.6. eod.
tit. nempe quod Ferdinandus propter infirmitatem, &
alias cauſas narratiuas egebat coadiutore, & illum ſibi
dari ſupplicabat, quia mortui non ſupplicant, nec egent
coadiutore, &c. & fine, ibi: *Quia quicquid ſit, ſatis eſt,*
quod omnino debeant iuſtificari narrata in gratia de
tempore datæ, &c.

Quicquid igitur in contrarium allegari poterit, in- 16
telligi debet quando gratia futuræ ſucceſſionis fuit acceſſoria, & dependens à gratia coadiutoriæ; minimè autem quando vtraque gratia fuit conceſſa æquè principaliter, vt in noſtro caſu, tunc enim licèt ceſſet prima gratia coadiutoriæ ex defectu cauſæ ob mortem coadiuti, nihilominus tamen non ceſſat ſecunda gratia futuræ ſucceſſionis, neque dici poteſt quod ceſſaret affectio, & prouiſio Pontificia, ad hoc vt Ordinarius non obſtante tali gratia Apoſtolica poſſit prouidere prædictum Canonicatum, vt ex ſeq.

Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloſ.5. §.9. num.55. & 56.* 17
hoc idem ſequentibus verbis reſoluit. *Vnde ſi coadiutus ſeu proprietarius decederet antequam gratia coadiutorio ſortiretur effectum, vel ipſe de dicta gratia notitiam haberet, quamuis iſta gratia coadiutoria ſit extincta per obitum illius, altera tamen gratia futuræ ſucceſſionis ad fauorem coadiutoris æquè principaliter, & non*

depen

Digitized by Google

dependene à prima conceſſa, firma & ſalua prorſus permanet, ac *effectum habere debet*, &c. & ibi : *Et propterea hodie in litteris exprimitur quod ſit locus futuræ ſucceſſioni, etiamſi beneficium actualiter vacet de tempore data, necnon adjicitur clauſula iſta, ex nunc prout ex tunc & è contra, etſi ipſe tempore vacationis huiuſmodi dictum coadiutoris officium exercere non incœperit, aut per illum ſteterit quominus illud exercuerit, & præfatas litteras dicta N. coadiuto, aut Venerabili Fratri noſtro Epiſcopo, & dilectis filiis Capitulo, ac illi, vel illis, ad quem, ſeu quos forſan pertinet, non intimauerit*, &c.

18 Rota *coram Puteo deciſ. 98. lib. 2.* ibi : *Dubitatum fuit an ex quo coadiutoria non valuit, & non fuit ſortita effectum, ex eo quod coadiutus obiit antequam coadiutor de coadiutoria fuiſſet certificatus, an ita etiam corruerit illa ſucceſſio, & ſic pars prouiſiua coadiutoris ? Et pro parte affirmatiua dicebatur quod ex quo illa ſucceſſio venit acceſſoriè, deficiente principali etiam omnes acceſſus corruerent. Fuit tamen reſolutum contrarium, quia erant duæ gratiæ, vna in fauorem coadiuti, & illa erat extincta per obitum illius, & altera in fauorem coadiutoris, & cum iſta eſſet æquè principalis etiam in caſu iſto, in quo dicebatur, etiamſi coadiutor non intelligeret, etiam quod iſta ſecunda gratia non dependens à prima non expiraret*, &c.

19 Eadem Rota *deciſ. 313. numer. 27. & 28. part. 2. recent.* ibi : *Nam contrarium verius eſſe probatur ex diſtinctione earum duarum gratiarum, quæ continentur in gratia coadiutoria, ex quibus fiebat, vt licet vna videretur defeciſſe, non tamen dici poterat expiraſſe altera*, &c. & ibi : *Et hoc præcipuè ſuadere videbatur ex pluribus clauſulis, quæ erant in gratia Ioannis Auguſtini, cum in iis diceretur, vt eſſe deberet locus futuræ ſucceſſioni ad illius fauorem, etiamſi beneficium vacaſſet de tempore data, aut ſi ipſe de tempore vacationis coadiutoriæ officium exercere non cœpiſſet cum clauſ. ex nunc prout ex tunc & è contra, quæ omnia oſtendere poterant quod gratia futuræ ſucceſſionis non dependebat à gratia, in qua prouidebatur neceſſitati Eccleſiæ, aut coadiuti.*

20 Vnde cùm in Bulla coadiutoriæ, & futuræ ſucceſſionis expedita ad fauorem iſtius partis adſint prædictæ clauſulæ, ex quibus conuincatur quod gratia futuræ ſucceſſionis fuit æquè principaliter conceſſa, non autem acceſſoriè, quamuis per mortem coadiuti ceſſauerit gratia coadiutoriæ, minimè autem ceſſauit gratia futuræ ſucceſſionis, nec affectio reſoltans ex appoſitione manus ſummi Pontificis. Quod autem in Bulla coadiutoriæ, de qua agitur, adſint prædictæ clauſulæ, conſtat ex eius tenore, ibi. *Eidem Benedicta ex nunc prout ex tunc, & à contra, etiamſi tempore vacationis huiuſmodi dictum coadiutoris officium exercere non incœperit, aut per eum ſteterit quominus illud exercuerit*, &c.

21 Quæ reſolutio procedit etiam quando de tempore mortis coadiuti adhuc Bullæ Apoſt. non erant expeditæ, quia nihilominus ſuſtinetur gratia futuræ ſucceſſionis, quia æquè principaliter conceſſa, ead. Rota *deciſ. 313. n. 26.* ibi : *Ex hac ratione tollebatur etiam alia exceptio, quæ opponebatur contra gratiam conceſſam, quod cùm tempore vacationis non fuiſſent expeditæ litteræ ſuper coadiutoria, non potuiſſent illæ expediri poſt mortem coadiuti, quaſi defeciſſe videretur illius conſenſus. Nam contrarium verius eſſe probatur ex diſtinctione earum duarum gratiarum, quæ continentur in gratia coadiutoria, ex quibus fiebat, vt licèt vna videretur defeciſſe, non tamen dici poterat defeciſſe altera*, &c.

22 Tertiò nihil releuat dicere, quod per appoſitionem manus Sanctiſſimi beneficium non remanſit affectum, cum gratia de coadiutoria fuerit ſubreptitia & nulla, ac proinde quod ſtante eius nullitate clauſulæ in Bulla contentæ non intrant, nec vacationes locum habent, de quibus ibi : *Vacare contigerit, etiam nunc vt præfertur, alias quouis modo*, &c. & ibi : *Ex nunc prout ex tunc, & è contra*, &c. & ibi : *Ac ex nunc omnes, & ſingulas collationes, prouiſiones*, &c. & ibi : *In alterius quam dicti Benedicti fauorem*, &c. & ibi : *Tanquam præter mentem, & intentionem noſtram nullas & inualidas eſſe, & fore*, &c.

Quia reſpondetur prætenſam ſubreptionem, & deductam nullitatem nullum in iure habere fundamentũ, vt ex dictis conſtat, nec impedire poſſe quin intrent, locumque habeant prædictæ clauſulæ. Et multo minus obſtat quod ceſſauerit vtilitas Eccleſiæ per mortem coadiuti, cùm de Canonicatu ſit prouidendus qui onera illi incumbentia adimplere valeat ; quia cum hæc vtilitas ſit conſideranda de tempore datæ, mors quæ poſtea ſucceſſit, nihil illi detrahit, ſolùm enim coadiutoria corruit ſi mortuus ſit coadiutus de tempore datæ, vt cenſuit Rot. *d. dec. 349. n. 7. p. 2. in poſth.* Farin. aliàs *p. 4. recent.* ibi : *Et ideò mortuo coadiuto de tempore datæ, non ſolùm corruit coadiutoria, & eſt nulla à principio, cùm mortuo non detur coadiutor, nec mortuus pro eo ſuppliret, ſed corruit etiam futura ſucceſſio, quæ ab illa dependet, & datur ratione coadiutoriæ, & tanquam coadiutori. Modern. de benef. p. 2. c. 5. num. 131. & facit deciſ. Putei 390. ſecundùm nouam impreſſ.* &c. 23 24

Et in caſu, quo coadiutus ante Datam Bullarum mortuus ſit, non intrant earum ampliſſimæ clauſulæ, vt inſinuat eadem Rot. *d. deciſ. 349. n. 7. in fine, & n. 8.* ibi : *Minus obſtant clauſula ampliſſima ipſius coadiutorio, & inter alias clauſulas ; Et ſic tunc, actu quouis modo*, &c. *per quas informantes pro Martino prætendunt elicere mentem Pontificis illum prouidendi de hoc Canonicatu, etiamſi tunc & de tempore data vacaret per obitum coadiuti. Quia cum dicta clauſula, Et ſic tunc, &c. & aliæ generales ſint ita interpretandæ, vt non contradicant expreſſis. Achil. deciſ. 1. de præbend. non poſſunt in caſu noſtro capere vacationem per obitum Ferdinandi de tempore datæ gratiæ, cum tunc ille præſupponeretur viuus & orator, & in viuo non poſſit darè vacatio per obitum. Quod etiam ſuadetur ex eo, quia futura ſucceſſio continet duas partes, in quarum prima Papa conſiderauit vacationem de futuro, ibi : Vacare contigerit, & illa prouidit expreſſe etiam per obitum de futuro Ferdinandi. In ſecunda verò, quæ incipit ibi : Et ſic tunc actu quouis modo, & opponit caſum diſtinctum, & ſeparatum, & ſtatuit quid agendum, ſi Canonicatus vacat de tempore data, & ſic nunc. Et iſto caſu reſpectu aliorum perſonarum prouidet etiam per obitum, ibi. Etſi vacet ex cuiuſcunque perſona, &c. Reſpectu verò Ferdinandi prouidet tantum ſi vacet per reſignationem, ſeu per liberam reſignationem dicti Ferdinandi, &c. Nulla facta mentione in iſta ſecunda parte de obitu eiuſdem. Et nihil mirum, quia reputabat illum viuum, cum eſſet orator, & aſſereret ſe egere coadiutore. Et quidem ſi etiam per obitum prouidere voluiſſet, hoc expreſſiſſet, ſicuti fecit in præcedenti caſu*, &c. 25

Cum ergo D. Melchior Gallos coadiutus viueret de tempore datæ, intrauit decretum irritans in litteris coadiutoriæ appoſitum, & inhibitio contra Ordinarium quæ operatur interdictum conferendi ; cum hac tamen differentia, quod dictum decretum, & inhibitio ſemper affectionem importat, quamuis deputatio coadiutoris, & prouiſio futuræ ſucceſſionis, ex defectu perſonæ, cui fit, nulla eſſet, iuxta doctrinam Hoſt. *in cap. inter dilectos, ſub num. 14. verſ. poteſt dici quod nuſquam*, & ibi Ioan. Andr. *ſub num. 16. verſ. alij dicunt*, Anchar. *n. 13. ſed. verſ. alij dicunt*, & Butr. *num. 19. de exceſſib.* Non ita quando prouiſio eſt nulla ex defectu mentis prouidentis, quia ſcilicet deficit cauſa, ex qua mouetur, Gemin. 26 27

min. *in cap. præſenti, num. 2. verſ. nota quod eo ipſo*, vbi
Sanch. *n. 2. in 3. notab. de officio Legati in 6.* Roman.
conſ. 355. *n.* 11. Put. *dec.* 1. *lib.* 1. quos refert, & ſequi-
tur Lotter. *d. lib. 2. q. 25. n. 34. &* 35.

28 Et ſuperiùs dicta eo magis abſque dubio procedunt
quando ſimul adeſt decretum irritans cum inhibitio-
ne, quia tali caſu affectionem important, quamuis pro-
uiſio nulla ſit ex defectu perſonæ in cuius fauorem fa-
cta fuit, licèt ſecus ſit quando deficit cauſa. Ita Lotter.
d. lib. 2. q. 25. n. 34. & 35. ibi: *Decretum verò irritans,
& inhibitio conſueta apponi in iſtis gratiis operatur qui-
dem affectionem, etiamſi non teneat prouiſio ex defectu
perſonæ, cui ſit, iuxta doctrinam Hoſt. in c. inter dilectos,
ſub n. 14. verſ. poteſt dici quod nuſquam, & ibi Ioan.
Andr. ſub n. 26. verſ. alij dicunt. Anchar. n. 13. eod. verſ.
alij dicunt, & Butr. n. 19. de exceſſib. Prælat. Secus verò
quando prouiſio eſt nulla ex defectu mentis prouidentis,
quia ſcilicet deficit cauſa, ex qua mouetur. Gemin. in cap.
præſenti, n. 2. verſ. nota quod eo ipſo, vbi Franch. n. 1. in
3. notab. de officio Legati in 6. Prob. ad Monach. in cap.
tibi, n. 29. ad fin. verſ. præterea, de reſcript. in 6. Roman.
conſ.* 335. *n.* 11. Put. *deciſ.* 1. *lib.* 1. &c. in præſenti caſu
adeſt decretum irritans ſimul cum inhibitione, vt
conſtat ex Bulla.

29 Vnde ſit admodum incertum eſſe dicere ad indu-
cendam affectionem ex appoſitione manus Papæ, re-
quiri præcisè vt beneficium ob præexiſtentiam reſer-
uationis prius ſit de prouiſione S. Sedis Apoſtolicæ, in
quo exiſtimo *Nicolaum Garciam* non meruiſſe repre-
hendi à Lotterio *d. lib. 2. q. 26. num.* 38. Et patet in
caſu, quo Papa iure præuentionis contulit alicui bene-
ficium, & collatio non teneat ex aliquo defectu impe-
trantis, quia adhuc taliter durat affectio, vt non valeat
amplius Ordinarius ſe intromittere in diſpoſitione il-
lius vacationis, licèt contigerit in ſuo menſe Ordina-
rio. Ita Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 32. num.* 15. Vi-
uian. *in praxi Iuriſpatron. lib. 14. c. 1. n.* 66. Auguſtinus
Barboſ. *de iure Eccleſiaſt. vniuerſo, lib. 3. cap. 13. num.
90. verſ. quartò.*

30 Et eſt text. rotundus *in Extrauag. ad Romanum, §.
Romani quoque, de Præbend. inter communes*, vbi nec
verbum quidem de hac præexiſtenti reſeruatione: ſo-
lùm enim, vt ſuprà dicebam, requiritur inhibitio cum
decreto irritanti ad hoc vt ſemper ſecundùm magiſtra-
lem doctrinam Abb. *in c. inter dilectos, n. 10. de exceſ-
ſib. Prælat.* beneficium remaneat affectum, quia quando
mandatum eſt conferri, ſiue de vacaturo ſiue de vacan-
ti, inde conſtat de mente vt Ordinarius non poſſit ſe
intromittere, dum Papa præuenit vacationem, & Or-
dinarium in ipſa vacatione. Ita D. Auguſt. Barboſ.
d. cap. 13. num. 94.

Nullius effectus eſſet affectio reſultans ex appoſitio-
31 ne manus Sanctiſſimi, otioſique remanerent Textus, &
Apoſtolicæ Conſtitutiones de ea agentes, ſi vt illa be-
neficia afficeret, neceſſarium foret vt ea præexiſtenti
reſeruatione prius tenerentur; quid autem iuuaret affe-
ctio ſi ſufficeret reſeruatio, quæ durare debet donec
conſumpta eſſet vacatio. Rot. *dec. 10. de præbend. in
nouis.* Caſſad. *deciſ. 5. n. 2. & 14. de priuileg.* quæ tunc
dicitur expirare poſtquam Papalis prouiſio perfecta, &
conſummata fuerit. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ.* 15.
§. 2. num. 21. & ſequent. Rot. *deciſ. 512. num. 3. lib. 3. p. 3.
32 diuerſ. & in Corduben. Portionis, 28. Iunij 1634. & 14.
Ianuarij 1635. coram Eminentiſſimo D. meo Card. Pan-
zirolo.*

33 Non obſtat quod appoſitio manus Papæ limitata
ad certum effectum, illum non operatur adimplemen-
to non ſequuto, vt per Gemin. *conſ. 136. in fine,* Achil.
deciſ. 14. de reſtit. ſpoliat. Rot. *deciſ. 44. num. 3. in fine,
p. 1. poſthum.* Farin. *alias p. 3. recent. & coram Buratto
deciſ. 78. num.* 3.

Reſpondetur enim procedere quando adimplemen- 34
tum non fuit ſequutum ob falſam narratiuam circa
cauſam finalem conceſſionis: nam in coadiutoria con-
cedenda Papa vult mediante illa prouidere tantum Ec-
cleſiæ neceſſitati, & ſic mouetur ſolummodo intuitu
Eccleſiæ, propter neceſſitatem, vel euidentem eius vti-
litatem, non autem intuitu alicuius perſonæ, ex Put. 35
deciſ. 125. num. 17. libro tertio. Et ideo ſi Eccleſia non
indigebat tali prouiſione, vtpote inutili ob defectum
cauſæ, illa remanet, propter quam Papa volebat im-
pedire prouiſionem Ordinarij, vt tenuit his ferè verbis
Rota *d. deciſ. 44. numer. quarto, in fine, p. 3. recentior.*
ex cuius contextu bene colligitur, Papam voluiſſe me-
diante vnione prouidere tantum beneficio, non perſo-
næ de beneficio; & ideo meritò decidit, quod ſi bene-
ficium non egebat tali prouiſione, gratia fuit nulla, ac
proinde ceſſauit affectio in illa appoſita; & dum pro-
pè fin. addit ad hoc bene facere rationes illorum, qui
dicunt appoſitionem manus Papæ non cauſare affe-
ctionem, quando eſt facta contemplatione certæ per-
ſonæ, quæ non fuit reperta capax, bene datur intelligi
ſecus eſſe ſi facta fuiſſet contemplatione, & intuitu
Eccleſiæ, vt in noſtro caſu, & quicquid ſit in illis ver-
bis, Rota nihil per ſe firmat.

Ratio autem differentiæ eſt, quia quando verſamur 36
in falſa narratiua circa valorem beneficij, doctoratum,
numerum obtentorum, & capacitatem impetrantis, &
alia ſimilia, beneficium remanet affectum per manus
appoſitionem, ex quo in Papa adhuc remanet voluntas
& intentio vlterius conferendi, adhuc vt prouideatur
neceſſitati Eccleſiæ indigentis. At verò ſi verſamur in
falſa narratiua circa cauſam ipſam finalem conceſſio- 37
nis, qualis eſt vtilitas Eccleſiæ reſpiciens illius ſerui-
tium, ſi iſta deficiat, intrat quoque defectus mentis,
ceſſatque omnis affectio, quia ceſſante tali cauſa, Papa
non intendit vlterius prouidere, ad not. per Lotter. *di-
cto lib. 2. quæſt. 25. num. 33. & ſeq.* Rota *coram Burat-
to deciſ. 78. num.* 2.

Non obſtat, quod quando reſignatio emanauit ad 38
fauorem certæ perſonæ, nec ſuſtinetur ex aliqua falſa
cauſa, & interim reſignans moritur, beneficium non
remanet affectum ex appoſitione manus Papæ; quia
reſpondetur id non tantum procedere ex eo quod Pa-
pa limitatè manum apposuit ad vacationem per reſi-
gnationem, vt non pauci exiſtimauerunt, ſed potius
ex eo quod reſignans ad fauorem certæ perſonæ, con- 39
ditionaliter reſignat, dummodo ſcilicet dictæ perſonæ
beneficium irreuocabiliter, & perfectè acquiratur, &
non aliàs. Mohedan. *deciſ. 36. de renunc.* Achil. *de-
ciſ. 10. n. 1. & 4. de reſtitut. ſpoliat.* & ſæpiſſimè Rota
apud D. Auguſt. Barboſa *de iure Eccleſ. vniuerſ. lib. 3.
cap. 15. num.* 74.

Firma igitur & certa remanet reſolutio, quod 40
præexiſtens reſeruatio non requiritur ad hoc vt in-
tret affectio ex appoſitione manus Papæ; ſed conceſ-
ſo ſine veri præiudicio, quod vtrumque deſideraretur,
& reſeruatio præcedens, & affectio ſubſequens cum
inhibitione, & decreto, nullum ſanè Indultum ca-
ſum iſtum comprehenderet, niſi de eo ſpecialem men-
tionem faciens, quia duo concurrunt vincula, ſeu du-
plex funiculus, qui inconcuſſus multum operatur, ex his
quæ cumulat Port. Imol. *conſ. 10. num.* 1. Gonzal.
ad reg. 8. gloſ. 13. numer. 99. tum quia reſeruatio, 41
quæ inſurgit ex coadiutoriæ & futuræ ſucceſſionis
gratia, non dicitur ſimplex, ſed mixta. Lotter. *de re be-
nef. lib. ſecundo, q. 25. num.* 29. Et ſufficit caſum eſſe
mixtum, ne cenſeatur comprehenſus ſub ſimplici,
cap. ſtatutum, de elect. in 6. cap. cùm in illis, §. fin. de 42
præb. eod. lib. Sarnenſ. *ad reg. cum non iudicando, quæſt. 2.
ſub num.* 4. Rota *deciſ. 475. num. 3. p. 2. diuerſ.* tum 43
etiam, quia qualificatum non venit ſub ſimplici, *c. ſuſce-
ptum,*

ptum, de reſcript. cum ſimilibus per Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell. gloſ.*9. *ex num.*1.

44 Et in propriis terminis Indulti, quod non remoueat obſtaculum inhibitionis, nec comprehendat beneficia duplicem reſeruationem habentia, Rota *coram Duran. deciſ.*68.*n.*7. ibi: *Vnde quamuis dictum Indultum remo-*
45 *ueat obſtaculum reſeruationis, non tamen remouet obſtaculum inhibitionis, & per conſequens illud non ſuffragatur, ſicut nec quando beneficia ſunt duplici reſeruatione affecta. Sarnen. in reg. de impetr. benef. per obitum,q.*15. *n.*7. *& ſeq. Caputaq. deciſ.*85.*p.*1. &c.

46 Vlteriùs hæc affectio ex appoſitione manus Papæ requirit ſpecialem conceſſionem in indultis de conferendo reſeruata, vel affecta, vt reſoluit Lotter. *d.lib.*2. *q.*16.*n.*34.*&* 36. ibi: *Vt verò hæc affectio reſultans ex*
47 *appoſitione manus Papæ, vt ſupra dixi, verè, & realiter eſt referenda inter reſeruationes ſpeciales, ita indubitatum eſt illam eſſe potioris etiam prærogatiuæ, vt difficilius veniat ſub indulto de conferendo reſeruata. Ita* Rot. *deciſ.*3.*n.*4. *de officio Legat. in nouis, etiamſi generalis habeat decretum irritans, cum adhuc ſemper dubitari poſſit an ſub illa veniat beneficium de quo agitur, quæ dubietas ceſſat in hac ſpeciali.* Seraph. *deciſ.*505.*n.*1. *&*
48 2. *Et hinc ſublata etiam reſeruatione generali, remanet adhuc tamen affectio.* Rot. *in recent.p.*2. *deciſ.*140. *ſub n.*6. *verſ. quin etſi reſeruatio*, &c.

49 Nec eſt facienda vis in formulis Indultorum olim conceſſorum: Quia ſummi Pontifices quædam moderata, alia verò ampliſſima quandoque concedunt, itaut minimè poſſit ex vna conceſſione inferri ad aliam, & à diuerſis non fit illatio, *l.vlt.in fine,ff.de calumniat. l.Papinianus exuli, ff. de minorib.* cum aliis citatis per D. Auguſt. Barboſ. *axiom.* 114.

50 Et indultorum modernorum quàm ſit diuerſa forma ab antiquis concedi conſuetis S. R. E. Cardinalibus, colligitur ex reſolutis per Lotter.*d.lib.*2.*q.*21.*num.*115.
51 Et maximè, quia ſpecialia trahi non debent in argumentum, vel in conſequentiam, cum ab eis non ſit licitum arguere, Caſtr.*conſ.*97. *Ne in propriis,n.*3.*in fine,*
52 *lib.*2. Card.Tuſch. *pract.concl.lit.S,concl.*402.*n.*12. Et emanauit Conſtitutio Pauli V. *ſub die* 22. *Octobris* 1609. ſuper moderatione Indultorum Cardinalium in articulo collationis beneficiorum, de qua Lotter. *d. lib.*2. *q.*32.*n.*74. *cum ſeqq.*

Denique parum, aut nihil ad rem faciunt illationes deſumptæ (vt ex aduerſo dicitur) ex Indulto Eminentiſſimi & Reuerendiſſimi Domini Cardinalis Spinolæ, quia de eo in actis non conſtat, & quatenus appareret, prætenſum decretum irritans in eo appoſitum eſt generale ſuper incerto corpore beneficij, illud verò in gratia Benedicti exiſtens ſpeciale eſt ſuper certo corpore Beneficij appoſitum, & ideo fortiùs ligat etiam ignorantes quoad pœnas. Rot. *dec.*56. *lib.*2. *p.*3. *diuerſ. &*
53 *deciſ.*423. *n.*5.*p.*2. *recent.* proindeque generali per ſpeciale derogatur, ad text. *in cap.*1. *de reſcript.* Mandatum
54 enim, ſeu reſcriptum ſpeciale derogat generali, etiamſi
55 de eo nullam faciat mentionem. Rebuff. *tom.*1. *ad leges Galliæ, tract. de reſcript. in præfat. à num.*103. Menoch. *de arbitr. caſu* 97. *à num.*2. Sebaſt. Medices *de regul. iuris, reg.*1. *num.*44.

56 Et quatenus indultum Eminentiſſimi D. produceretur, adhuc nihil obſtaret, nec comprehenderent eius verba coadiutoriam, vt conſtat ex Put. *deciſ.*467.*lib.*1. ibi: *Quatuor tenuerunt contrarium, quod indultum non comprehenderet coadiutoriam, & ideo non eſſet neceſſaria derogatio indulti, quia licet indultum tollat omnes gratias præuentiuas, tollit tantum omnes, quæ ſunt merè præuentiuæ, non tamen eas, quæ habent fomentum iuris, prout eſt coadiutoria cum futura ſucceſſione de conſenſu coadiuti conſentientis dicta futura ſucceſſioni, ſecundùm text. in l. fin. C. de pactis; nam licèt iſta gratia ſit præuentiua, non eſt ita odioſa, prout gratia præuent. ſine conſenſu,* &c.

Ex quibus videtur concludendum, narrata in gratia 57
Benedicti Gonzales eſſe iuſtificata, ac minimè exceptiones contra eam oppoſitas per aduerſarium obſtare, quin eæ debitæ mandentur executioni, vt ſpetamus, &c.

Tudenſis Beneficij.

Beneficium eſſe de Iurepatronatus Regio, ex quibus probetur, vel non?

VOTVM CXII.

Doctiſſimi D. Franciſci Manchini Protonotarij, & in Nunciatura Hiſpaniæ Iudicis Apoſt.

1 *Bullarum retentioni quare locus non ſit in præſenti caſu.*
2 *Præſumptio ſtat pro libertate beneficij.*
3 *Ordinarius habet de iure intentionem fundatam ſuper collatione omnium beneficiorum exiſtentium intra fines ſuæ Diœceſis.*
4 *Etiamſi beneficia exiſtant in Eccleſia Regulari.*
5 *Priuilegium, quod non eſt in forma probanti, non probat.*
6 *Probatio quæ requiratur, vt conſtet beneficium eſſe de iurepatronatus Regio.*
7 *Eccleſia aliud eſt, & aliud beneficium in Eccleſia.*
8 *Illatio non fit à diuerſis.*
9 *Papæ aſſertioni de facto alieno ſtandum non eſt.*
10 *Clauſula,* Sine præiudicio, *nihil noui tribuit.*
11 *Sententia prolata Sede Epiſcop. vacante abſque legitimo defenſore non nocet.*
12 *Sententia debet iuſtificari ex actis.*
13 *Confeſſio facta per Rectores beneficiorum non præiudicat ſucceſſoribus, & ipſis Eccleſiis.*
14 *Fraus, & colluſio arguitur ex modo inſolito agendi.*
15 *Beneficium quod ſit liberæ collationis eſt ſignum, quando nulla datur præſentatio multo tempore.*
16 *Teſtibus magis ſpecificè deponentibus, & habentibus aſſiſtentiam iuris ſtandum eſt.*
17 *Vltimus ſtatus in beneficialibus attenditur, non docto de contrario ſtatu antecedenti.*
18 *Declaratio facta in Synodo probat.*
19 *Libris Capitularibus quando fides adhibeatur.*
20 *Sententia à qua non fuit appellatum, cenſetur approbata.*
21 *Viſitatorum aſſertionibus quoad ſtatum Eccleſiæ multum defertur.*
22 *Scriptura priuata quando probet.*
24 *Priuilegium non extenditur vltra ea in illo expreſſa.*
25 *Sententia quæ non iuſtificatur ex actis, eſt notoriè iniuſta.*
26 *Sententia lata non citato legitimo defenſore Eccleſiæ, non valet contra ipſam Eccleſiam.*
27 *Beneficia libera non poſſunt iuripatronatus ſubijci.*
28 *Donatio non egreditur ſanum nullorem, & ideo non præiudicat ſucceſſoribus.*
29 *Iuſpatronatus ſæculare ſi ad Eccleſiam deueniat, fit Eccleſiaſticum.*

30 *Beneficium vacans Sede Epiſcopali vacante eſt reſeruatum Sedi Apoſt.*

1 NOn eſt locus retentioni Bullarum expeditarum ad
fauorem Domini Præſidis Valliſoletani ſuper be-
neficio ſimplici ſanctæ Matinæ del Roſal, de quo agi-
tur, quia reuera idem beneficium non eſt de Patronatu
Regio, ſicuti perperam ex aduerſo aſſeritur.

2 Quod autem non ſit de patronatu Regio, apparet ex
eo, quod nullibi docetur de fundatione, conſtructione,
vel dotatione, ſiue de multiplicatis præſentationibus
effectum ſortitis, prout requiritur ex diſpoſitione ſa-
cri Concilij Trident. *ſeſſ.* 25. c. 9. *de reformat.* Quibus
ceſſantibus præſumptio ſtat pro libertate beneficij. In-
nocent. *in c. cum venerabilis, n.* 9. *de except.* Archidiac.
in c. nullus, n. 3. 16. *q.* 7. Dec. *conſ.* 107. *n.* 1. cum aliis
adductis per Menoch. *de præſ. lib.* 3. *præſumpt.* 90. *n.* 1.

3 Ordinarius enim habet intentionem fundatam de
iure communi ſuper collatione omnium beneficiorum
exiſtentium intra fines ſuæ diœceſis, c. *regenda,* 10. *q.* 1.
cap. omnes Baſilicæ, 16. *q.* 7. *c. ex frequentibus, de inſtitut.*
Gonz. *ſuper regul.* 8. §. 1. *in proœm. n.* 31. *& gloſ.* 11. *n.* 38.

4 Idque procedit etiamſi beneficia exiſtant in Eccleſia
regulari, *c. Abbati,* & *ibi* Abb. *n.* 3. *de verb. ſignif.* Vita-
lin. *in Clem. vnic. n.* 16. *de ſupplen. neglig. Prælat.* Gonz.
ſuper regul. 8. *gloſ.* 23. *n.* 22. & allegauti contrarium
incumbit onus plenè, & concludenter probandi, ma-
ximè quando impugnat vltimus ſtatus, de quo infrà,
vt in ſpecie dixit Rot. *in deciſ.* 120. *num.* 1. *coram*
Card. Seraph.

5 Quæ concludens probatio in præſenti deſumi mini-
mè poteſt ex priuilegio Imperatoris don Alphonſi, con-
ceſſo de anno 1175. quo Imperator donat Abbati, &
Conuentui ſanctæ Mariæ de Oja medietatem Eccleſiæ
de Herixana, & alias integras Eccleſias de Monjes,
Pedornes, Bergera, Laurenzo del Roſal, & medietatem
etiam Eccleſiæ de la Guarda. Quia vltra quod dictum
priuilegium non eſt in forma probanti, ex eo non pro-
batur Iuſpatronatus competiiſſe Imperatori donanti,
prout probari debet ad effectum, vt donatio ſuffrage-
tur, *l. quod in vendit. & l. quod ſic, ff. de hered. vel act.*
vendit. Specul. *in tit. de emphyt.* §. *nunc aliqua, verſ.* 18.
Bart. *in l. ſi ſic,* §. 1. *q. vlt. ff. de legat.* 1. Natta *conſ.* 10. *n.* 7.

6 Et requiritur probatio per immemorabilem ante
Concilium Tridentinum, vt dixit Rota *coram Achil-*
le in dec. 4. *de iurepatron.* & poſt Concilium requiritur
immemorabilis, cum præſentationibus continuatis
ſpatio quadraginta annorum, vt in terminis Imperato-
ris eſt *deciſio Putei* 369. *n.* 1. *lib.* 5. & in terminis do-
nationis Regiæ Mohedan. *dec.* 10. *n.* 5. *de iurepatron.*

7 Vltra quod cùm in dicto priuilegio nulla fiat men-
tio de huiuſmodi beneficio S. Matinæ del Roſal, dona-
tio verificari poteſt, & debet in Eccleſiis in ea expreſ-
ſis, & non in beneficiis ab eis diſtinctis, quia ex diſ-
poſitione iuris donata Eccleſiæ non veniunt beneficia
in ea exiſtentia, cùm aliud ſit Eccleſia, & aliud benefi-
cium in Eccleſia, vt aduertit Cardinal. *in c. final. de iu-*
repatron. vbi Abb. *n.* 1. *verb. incœpta,* Calderin. *conſ.* 18.
in princ. eod. tit. Caſſad. *dec.* 51. *de præb.* quod eo magis
dicendum eſt hoc caſu, cum adſint plures Eccleſiæ eiuſ-
dem nominis del Roſal, vt apparet ex certificatione
authentica facta per Aloiſium Fernandez Notarium
publicum, *ſub die* 11. *Septembris* 1641.

8 Aliæ cedulæ ſubſequentes Regum nihil obſtant,
cum reſpiciant donationem guberniј politici, vnde
tanquam à diuerſis non licet inferri ad donationem
beneficij, de quo agitur, vulgata *l. Papinianus exuli,*
ff. de minor. vel ad ſummum aliqua earum importat
præcedentis donationis Imperatoriæ confirmationem,
quæ non operatur comprehenſionem iſtius beneficij,
dum in præcedenti donatione illud non fuit compre-
henſum, argumento *l. Aurelius,* §. *teſtamento, ff. de libe-*
rat. legat. Bald. *in l. aduerſus, in fin. C. ſi aduerſ. rem iu-*
dic. Alex. *conſ.* 23. *n.* 20. *lib* 4.

Bulla Clementis VII. expedita de anno 1529. ſuper 9
beneficio Curato del Roſal, in qua ponitur clauſula (ſi-
ne præiudicio iuriſpatronatus prætenſi per Abbatem)
nullius eſt momenti: tum quia aſſertioni Papæ de fa-
cto alieno ſtandum non eſt, Mohedan. *dec.* 7. *in fin. de*
probat. Rot. *deciſ.* 154. *n.* 3. *p.* 2. *diuerſ.* Tum etiam, quia 10
clauſula, *ſine præiudicio,* nil noui tribuit, ſed ſolum præ-
ſeruat ius quatenus adſit, vt probat Dominus meus
Aug. Barboſa *in tract. var. clauſ.* 157. *n.* 8.

Sententia lata de anno 1583. qua declaratur tertiam 11
partem beneficij Curati ſanctæ Mariæ del Roſal ſpe-
ctare ad præſentationem Abbatis, minùs nocet; tum
quia non eſt in forma probanti, quia prolata fuit Se-
de Epiſcopali vacante, abſque legitimo defenſore,
Gonzal. *ſuper regul.* 8. *gloſ.* 5. §. 12. *num.* 66. Tum etiam, 12
quia non iuſtificatur ex actis, prout requiritur ad hunc
effectum, iuxta *conſ. Socini* 47. *n.* 15. *volum.* 4. Rota *de-*
ciſ. 235. *num.* 4. *p.* 2. & meliùs *in deciſ.* 197. *numer.* 51.
52. *&* 53. *p.* 5. *recent.*

Promiſſio contribuendi facta per poſſeſſores bene- 13
ficiorum Eccleſiæ del Roſal ad fauorem Abbatis in re-
cognitionem iuriſpatronatus nihil releuat; tum quia
neque ea eſt in forma probanti; tum quia vt probant
teſtes pro Domino Præſide examinati, prædicta contri-
butio fit ad alium finem, nempe ratione dominij tem-
poralis donati per Regem dicto Abbati, & ſic vti in-
certa, & æquiuoca probatio non ſuffragatur, *c. in præ-*
ſentia 8. *de probat. l. non hoc* 4. *C. vnde legitim.* tum &
denique, quia confeſſio facta per Rectores beneficio-
rum tunc temporis, non præiudicat ſucceſſoribus, &
ipſis Eccleſiis, c. 2. & *ibi* gloſ. *verb. conuenitum, de teſtib.*
in 6. Federic. de Sen. *conſ.* 143. *n.* 5. Angel. *conſ.* 245.
n. 8. Rot. *deciſ.* 374. *n.* 2. *& dec.* 480. *n.* 4 *p.* 1. *recent.*

Nec præiudicat fides Antonij Ferreira Notarij Apo- 14
ſtolici, in qua dicitur quod orta controuerſia ſuper ter-
tia parte beneficij Curati ſanctæ Marinæ del Roſal, in-
ter Simonem Perez prouiſum Apoſtolicum ex vna, &
Abbatem ac eius præſentatum partibus ex altera, fuerit
tandem pronunciatum ad fauorem dicti Abbatis. Quia
dicta pronunciatio fuit colluſiua, cùm ea non obſtante
idem Simon Perez, contra quem pronunciatum fuerat,
continuauerit in poſſeſſione dicti beneficij, vt probatur
ex lectura eiuſdem fidei; quod quidem non paſſus fuiſſet
Abbas, nec præſentatus ab eo, ſi verè beneficium eſſet
de iurepatronatus; ex hoc igitur modo inſolito agendi
arguitur fraus, & colluſio. Rota *deciſ.* 283. *num.* 8.
p. 5. *recent.*

Et quod tollit omnem difficultatem eſt, quod omnia 15
allegata pro parte Abbatis loquuntur de beneficio Cu-
rato del Roſal, & ideò nihil probant quoad beneficium
ſimplex ſanctæ Matinæ del Roſal, de quo agitur, circa
quod nulla penitùs datur præſentatio tanto temporis
ſpatio, ſignum euidens quod beneficium eſt liberæ col-
lationis, vt in ſimili conſiderauit Rota in *Aprutina*
iuriſdictionis, 19. *Martij* 1607. *coram Sanctiſſimo D.*
Innocentio X. tunc Rotæ Auditore.

Demùm non obſtant teſtes deponentes præſenta- 16
tionem huius beneficij ſpectare ad Abbatem; tum
quia non concludunt, cum ſe referant ad donationem
Regiam, quæ ex ſuperiùs conſideratis non comprehen-
dit hoc beneficium; tum quia conquaſſantur ex aliis
plurimis teſtibus pro Domino Præſide examinatis de-
ponentibus beneficium controuerſum eſſe liberæ col-
lationis, & quod priuilegium Regium de eo non lo-
quitur, imò quotieſcumque euenit vacatio, fuerit proui-
ſum ab Ordinario, ſeu à Sede Apoſtolica, referendo eos,
qui

qui fuerunt prouiſi ſcientibus,& non contradicentibus Monachis, & Abbate ſanctæ Mariæ de Oja, quibus propterea tanquam magis ſpecificè deponentibus, & habentibus aſſiſtentiam iuris magis ſtandum eſt, per textum *in l.3.ff.de teſtib.* benè gloſ. ſingularis *in cap.1. de præſcript. lib.6.* Abb. *in cap. licèt cauſam, de probat. num.9. & in c.auditis, de præſcript.n.15.* Feliu.& Imol. *in c.in noſtra, de teſtib.* Rota *coram S.M. Greg.XV. in deciſ.125. num.16.& 17.* E contra verò pro parte Domini Præſidis oſtenditur dictum beneficium fuiſſe, & eſſe liberæ collationis.

17 In primis probatur ex Bulla collationis factæ ad fauorem Alphonſi de Samaniego vltimi poſſeſſoris, ex cauſa reſignationis Auguſtini patrui de tempore Sixti V. ſub anno 1587. quæ ſola collatio ſufficeret, cùm in beneficialibus ſolus vltimus ſtatus attendatur, non docto de contrario ſtatu antecedenti, Calder. *conſ.23. ſub n.1.à 1 fin.verſ.& hæc videntur,de prab.* Simonet. *de reſeruat.q.170.* Lotret. *de re benef.q.34. n.26. & ſeqq.* benè diſtinguit Rota *in dec.259. p.1. recent.*

18 Secundò, ex declaratione facta in ſynodo, quod ſcilicet ad collationem Epiſcopi ſpectant tres Capellaniæ, del Roſal, Cura del Roſal, *ò la fin Cura del Roſal.*

19 Tertiò, ex partitis libri Eccleſiæ Tuden. noncupati del Becerro, in quibus apparet, quod inter Eccleſias, quæ ſoluunt tributum Eccleſiæ Epiſcopali, & inter beneficia, quæ ſunt de collatione Epiſcopi, leguntur adnotatæ las Igleſias, y Capellanias del Roſal, qui quidem liber concurrentibus tot adminiculis, imò probationibus, de quibus ſupra, & infra, plenè probat, vt ex doctrina Bartoli *in l.admonendi, num.27. ff. de iureiur.* de libro priuato dixit Rota in *dec.13.num.6.p.5.recent.* & quod libris capitularibus fides adhibeatur etiam ad fauorem Capituli, quando, prout hîc, ſecretarius Capituli eſt notarius, firmauit Rota *in Burgen.quindenniorum, 9.Martij 1599. coram Litta*, & ſecuta eſt *in alia Burgen. expenſarum, 31. Ianuarij 1625. coram Merlino*, quas deciſiones refert Ferent. *in addit. ad Burat. in dec.539. ſub num.9.*

20 Quartò, ex ſententia Ordinarij lata de anno 1528. citatis omnibus prætendentibus iuſpatronatus in Epiſcopatu Tuden. & in ſpecie Abbate ſanctæ Mariæ de Oja prætendente ad ſe ſpectare præſentationem medietatis beneficij cum Cura S.Mariæ Villæ Guardæ, ac beneficij Curati, & ſine Cura Sanctæ Mariæ del Roſal, &c. in qua declaratur procuratorem, ſiue Abbatem prædictum non ſufficienter probaſſe iuſpatronatus, & ideo beneficia præfata eſſe liberæ collationis; hæc etenim ſententia, cum non fuerit ab ea appellatum, cenſetur approbata, iuxta notata *in l. fin. C. de ſentent. quæ ſin. cert. quantit. l.prima*, & *ibi* gloſ. *verb. obtempera, C. de poſtul.* & cum ſit iuſtificata ex actis plenè probat, vltra quod ex quo eſt antiqua, & habet aſſiſtentiam iuris pro ſe, probaret etiam ſine actis, Caſſad. *dec.3. de procurat.* & fuit dictum *in deciſ.535. num.8. coram Greg. XV.*

21 Quintò ex viſitatione facta per Epiſcopum Tuden. de anno 1540. in Eccleſia del Roſal, in qua dicitur præſentationem beneficij del Roſal ſpectare ad Epiſcopum vnà cum aliis ſupra recitatis, & in eadem viſitatione referuntur nomina illorum, qui poſſidebant eadem beneficia; huiuſmodi enim Viſitatorum aſſertionibus quoad ſtatum Eccleſiæ multum deferendum eſt, Rot. *dec.371. num.2. p.1. & dec.573. num.4. p.2. & deciſ.573. num.4. p.3. recent. & dec.23. num.5. coram Durano.*

22 Sextò, ex epiſtola reſponſiua Don Alphonſi de Samaniego, directa Epiſcopo Tuden. exarata *ſub die 29. Nouembris* 1611. in qua D. Alphonſus aſſerit prætenſionem Abbatis ſuper iure præſentandi ad beneficium de quo agitur, eſſe vaniſſimam, & deponit centum ab illinc annis fuiſſe ſemper prouiſum ab Ordinariis, & Pontificibus, & in ſpecie, quod vacans hoc beneficium *de menſe Aprilis* 1584. per obitum Didaci de Abezza, fuit à Gregorio XIII. collatum Auguſtino de Samaniego, qui *de anno* 1586. illud reſignauit in manibus Sanctiſſimi ad fauorem ipſius Alphonſi de Samaniego, & dicit ſe illud ſemper pacificè poſſediſſe, quæ epiſtola licèt ſcriptura priuata, tamen cum ſit adminiculata, facit aliqualem probationem, vt de ſcriptura priuata tenuit Rota pluries, & ſignanter *in dec.798. num.7. coram Buratto inter eius impreſſ.*

Quæ omnia benè ponderata fuere in hoc Supremo 23
Conſilio in prima inſtantia, & ideo non obſtantibus allegatis pro parte Abbatis mandatum fuit reſtitui Bullas Domino Præſidi, quod quidem decretum venit omnino confirmandum, non obſtante probatione de nouo facta pro Abbate; quia nil noui continet, niſi quod in Epiſcopatu Tuden. duæ adſunt Eccleſiæ Parochiales, vna ſub inuocatione ſanctæ Marinæ del Roſal, & altera ſub inuocatione ſancti Mametis, quod profectò admittitur etiam pro parte Domini Præſidis; ſed non inde ſequitur, quod beneficium ſimplex ſanctæ Marinæ del Roſal, de quo agitur, ſit de iurepatronatus Regis, & eo minus Abbatis.

Prout non aduerſatur prætenſum priuilegium Impe- 24
ratoris Alphonſi nuper productum, in quo donatur Abbati Monaſterium ſancti Mametis de Lorezo, quia vltra quod non eſt in forma probanti, & tanto temporis ſpatio pars aduerſa originale producere nequiuit, patitur eandem reſponſionem datam ſuperiùs alteri priuilegio ſub *num.5.* & in omnem caſum ſufficit dicere, quod loquitur de Eccleſia ſancti Mametis, quæ eſt diſtincta, & diuerſa ab illa del Roſal, in qua eſt ſitum beneficium controuerſum: priuilegium autem non extenditur vltra ea in eo expreſſa. Rui. *deciſ.167. num.6. p.5. recent.*

Minus nocet executorialis emanata ſub *die 19.Se- 25
ptemb.*1543. qua condemnatus fuit Arrendatarius tenutæ del Roſal ad ſoluendum Monaſterio de Oja ſex buſcos frumenti, ob tertiàs partes beneficij ſimplicis ſanctæ Marinæ del Roſal, ratione præſentationis ſpectantis ad dictum Monaſterium; quia omiſſo quod nec eſt in forma probanti, & eſt notoriè iniuſta, cum non iuſtificetur ex actis, Gabr. *conſ.28.n.6.lib.1.* Rot. *dec.659. n.16.p.2. recent.* ſufficit dicere, quod eſt res inter alios acta, & incidenter, nempe inter Arrendatarium, & Abbatem, & ideò non præiudicat Rectori beneficij vti
tertio. Rota *dec.161.n.3.p.2.recent.* & eo minus liber- 26
tati ipſius beneficij, non citato Rectore, nec Promotore Fiſcali Epiſcopi Tuden. Si quidem ſententia lata non citato legitimo defenſore Eccleſiæ, nihil valet contra ipſam Eccleſiam. Gonz. *ſuper reg.8. d.gloſ.9.§.1. n.86.* & aduertit Rota *in dec.467. n.2. coram Greg. XV.*

Epiſtola Epiſcopi Pelagij, quæ donat iura Ponti- 27
ficalia & decimas quæ & quas ipſe habebat in Eccleſiola S.Mametis de Lorezo, quatenus eſſet in forma probanti, nihil concludit quoad Eccleſiam, & beneficium ſimplex ſanctæ Marinæ del Roſal. Imò Epiſcopus nec minus potuiſſet ſubiicere iuripatronatus beneficia libera, Abb. *conſ.166. lib.2.* Garc. *de benef.p.5.c.9. n.128.* Calder. *conſ.vlt. de iurep.* Rot. *dec.318.n.7.p.5.recent.*

Nec talis donatio quatenus ſubſiſteret, egrederetur 28
ſuum authorem, & per conſequens non præiudicat ſucceſſoribus, *c. veniens, de tranſact.* Abb. *in c. cùm olim, n.4. de priuil.* Calder. *conſ.12. de reb. Eccleſ. non alienand.* Rot. *dec.715. p.4. diuerſ.*

Quibus omnibus accedit, quod non verſamur in pa- 29
tronatu Conſiſtoriali, cuius præſentatio prætendatur à Rege, quo caſu poſſet habere locum retentio Bullarum, ſed ſumus in beneficio, quod quatenus ab initio fuiſſet de iurepatronatus Regis; quia tamen poſtea tranſiuit per priuilegium in perſonas Eccleſiaſticas, vel cenſetur ſublatum, ex diſpoſitione Sacri Concilij

Trident. *in c.6.ſeſſ.25. de reformat.* vbi abrogantur, & tollũtur patronatus ex priuilegio, vt decidit Rota *deciſ.* 638.*n.3.p.2. recent.* Scraph.*dec.*1395.*n.4.* vel mutata primæua natura deuenit ad Eccleſiaſticum, vt pluribus relatis firmat Garz. *de benef. p.5. c.1. n.553. & ſeqq.* quod propterea ſubiaceret reſeruationibus Apoſtolicis, *c. dilectus, & ibi gloſ. & DD. de offic. Legat.* Æneas de Falcon. *de reſeruat. effect.* 14. Felin. *in tract. quand. lit. Apoſtolica noceant patron. in 3. limit.* Rot. *deciſ.* 48.*n.4. coram Greg. XV. & in deciſ.* 273. *num.* 1.*ad fin. part.* 3. *recent. & dec.*103. *num.* 3. *coram Buratto.*

30 Et conſequenter ex quo hoc beneficium vacauit Sede Epiſcopali vacante, & ſic reſeruatum Sedi Apoſtolicæ vigore ſecundæ regulæ Cancellariæ, vti notat Garz. *de benef.* 5.*p.c.*1.*n.*22 . *&* 649. *& c.7. n.*87. dicitur comprehenſum ſub reſeruationibus Apoſtolicis, & cum per prouiſionem Apoſtolicam fuerit derogatum patronatui Eccleſiaſtico, prout paſſim derogari ſolet, vt aduertit Gonzal. *ſuper regul.*8.*gloſ.*18. *num.*6.*&* 7. Rot. *deciſ.*273. *n.*2.*p.* 3. *recens.* nullo modo eſt locus retentioni Bullarum, teſte Couarr. *pract. cap.* 36. *num.* 5. *verſ.* 2.

31 Vnde patet, quod vtcumque res ſe habeat, Bullæ Apoſtolicæ ſunt reſtituendæ, pro vt ex iuſtitia tanti Supremi Conſilij ſperatur.

Toletana Canonicatus de Alcala de Henares, 27. Iulij 1645.

Canonici obligati per ſeipſos Miſſam maiorem celebrare, vel alium dare, qui eam celebret, non poſſunt præciſè cogi ad ſuſcipiendum Ordinem Preſbyteralem. Beneficium non eſt Sacerdotale quando fundator non reſtrinxit onus celebrandi ad ipſummet beneficiarium tantùm.

VOTVM CXIII.

Doctiſſimi D.D. Franciſci Monachini Protonotarij, & in Nunciatura Hiſpaniæ Iudicis Apoſt.

1 *Sententia Ordinarij reuocatur.*
2 *Canonicus Eccleſia Collegiata eſſe poteſt, qui ſolùm ætatem 14. annorum agit.*
3 *Canonicatus, qui habent Ordinem ſacrum annexum, eam ætatem requirunt, quam requirit Ordo annexus.*
4 *Prima Tonſura ſufficit ad Canonicatum Eccleſia Collegiata etiam inſignis obtinendum.*
5 *Conſtnuuo Eccleſia Collegiata de Alcala de Henares refertur, & num. 6.*
7 *Canonici qui per ſeipſos tenentur celebrare Miſſam maiorem, debent per neceſſe habere Ordinem ſacerdotalem.*
8 *Conſtitutio Eccleſia Collegiata de Alcala de Henares intelligitur.*
9 *Ordo beneficiario annexus non eſt, licet fundator referat onus celebrandi ad perſonam beneficiarij, dum expreſsè non remouet facultatem celebrandi per alium.*
10 *In alternatiuis ſuffitit alterum adimpleri.*
11 *Ordinari poteſt quis pro vtilitate & neceſſitate Eccleſia, etiamſi Prabenda non ſit ſacerdotalis.*
12 *Sacerdotale non dicitur beneficium, vel Prabenda, etiamſi quis poſſit cogi pro vtilitate & neceſſitate Eccleſia ad ſuſcipiendum Ordinem ſacerdotalem.*
13 *Canonicatum eſſe Sacerdotalem ſi teſtator dicat quod Presbyter per ſe vel alium debeat ſingulis hebdomadibus celebrare Miſſas, qui teneant.*
14 *Beneficium non poteſt eſſe Sacerdotale quando fundator non reſtrinxit onus celebrandi ad ipſummet beneficiarium tantum.*
15 *Canonicatus non dicitur Sacerdotalis ex impoſitione oneris Miſſarum.*
16 *Canonici qui tenentur ad reſidentiam, & debent per ſe ipſos celebrare Miſſam maiorem, videntur inſinuare quod eorum Canonicatus ſunt Preſbyterales.*
17 *Suffragium pendet ex opere operato, non ex opere operantis.*
18 *Canonicus Collegiata, non obſtante reſidentia poteſt eſſe initiatus prima Tonſura, ſi 14. annum attigerit.*
19 *Onus celebrandi Canonicis Collegiata de Alcala non fuit reſtrictum ad certum Canonicum.*
20 *Canonici etiam Collegiata per ſe, & non per ſubſtitutum inſeruire debent.*
21 *Ex impoſitione oneris celebrandi non arguitur per neceſſe ad Ordinem Sacerdotalem ſuſcipiendum.*
22 *Conſuetudo immemorialis Miſſas decantandi per ſubſtitutum eo caſu, quo Canonicis incumbat onus illas decantandi, valet.*
23 *Canonico impedito infirmitate, vel defectu Ordinis ad celebrandam Miſſam maiorem, quomodo preuidendum.*
24 *Seraphini deciſio 1236. declaratur.*
25 *Ciarlinius cap. 38. reprobatur, & numeris ſeqq.*
27 *Lambertinus, & Garcia loquuntur quando onus celebrandi eſt reſtrictum ad ipſummet Capellanum tantùm.*
28 *Collegiata Carpen. an acceptauerit in ſpecie* Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 12. *circa Ordinum diſtributionum, & num. ſeq.*
30 *Reſidentia perſonalis cum Miſſarum celebratione facit quod ſeruitium ſit perſonale non ſolum chori, ſed etiam Miſſarum.*
31 *Alternatiua vbi adeſt inſeruiendi per ſe, vel per alium, electio eſt Capellani de inſeruiendo per ſe ipſum, vel per ſubſtitutum.*
32 *Nicolai Garcia opinio declaratur, &* oumer. 33. & 34.
35 *Canonici debent per ſeipſos, & non per ſubſtitutum inſeruire, non obſtante quacumque conſuetudine etiam immemorabili in contrarium, intelligo vt* oumer. 36.
37 *Curatus licet habeat annexum Ordinem ſacerdotij, poteſt per ſe, & per alterum munus adimplere.*
38 *Partium eadem debet eſſe natura, & potentia.*
39 *Ordinarius tacitè diſpenſare videtur admittendo aliquem inhabilem inhabilitate in qua poſſit diſpenſare.*
40 *Quando ſumus in dubio ad effectum dignoſcendi an ſit annexus Ordo ſacerdotalis, vel ne, recurrendum eſt ad obſeruantiam interpretatiuam.*
41 *Actatus quando dicatur Canonicus Collegiata qui ad celebrandam Miſſam obligatur, & numeris ſeqq.*
42 *Canonicatus quando eſt Sacerdotalis, non poteſt de illo preuideri, niſi illi, qui intra annum poſſit ad ſacerdotium promoueri, &* num. 43.
44 *Ordinarius an poſſit diſpenſare cum ordinato extra tempora,* & num. 45.
46 *Dictio* omnis, *neminem excludit.*

47 *Funda*

47 *Fundator dicens vt Capellanus celebret, vult potius vt Miſſa ſit certa, quàm vt Capellania ſit Preſbyteralis.*

48 *Acceptatio decreti Concilij de diſtributione Ordinum requiritur.*

49 *Conditiones iuſtæ, & Iuris diſpoſitioni conformes per fundatores appoſita, ſunt ad vngnem obſeruanda.*

51 *Epiſcopus ſuadente neceſſitate Eccleſiæ poteſt Canonicos Collegiatarum compellere ad ſe promouendum ad Ordinem eidem Epiſcopo bene viſum.*

52 *Obſeruantia ſubſequuta in dubiis deſeruit pro interpretatione.*

53 *Obſeruantia, ſeu conſuetudo rectè probatur ex actuum frequentia, ac temporis diuturnitate.*

54 *Obſeruantia interpretatiua non requirit longi temporis præſcriptionem.*

55 *Prouiſiones factæ in fauorem perſonarum non habentium Ordinem ex lege fundatoris Præbendæ annexum irrita ſunt.*

56 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare ſuper defectu ætatis.*

57 *Epiſcopus non poteſt etiam de conſenſu Patroni diſpenſare ſuper defectu qualitatis Sacerdotij.*

58 *Canonici Collegiatæ de Alcala de Henares ſine Ordine ſacro qui ibi exiſterent,* & num. 59.

60 *Teſtibus peritis magis creditur quàm non peritis.*

61 *Capitulum non poteſt ſtatuere in his, quæ tangunt iura ſingularium perſonarum.*

62 *Conſuetudo non extenditur de loco ad locum, nec de perſona ad perſonam.*

63 *Conſuetudo particularis eſt attendenda.*

64 *Dictio,* forſan, *nihil ponit in eſſe.*

65 *Portionarij Collegiatæ de Alcala non poſſunt inſeruire per ſubſtitutos.*

66 *Obſeruantia ad hoc vt releuet debet probari particulariter, & in ſpecie, & non ſufficit æquiuoca.*

67 *Nemo contra propriam confeſſionem venire poteſt.*

68 *Decreto corruente corruit quoque conſenſus eius vigore præſtitus.*

69 *Confeſſio ſi detegatur erronea, poteſt per confitentem reuocari.*

70 *De errore eo ipſo apparet quoties conſtat de veritate in contrarium.*

71 *Sententia non conformis libello, & petitioni ſuſtineri non poteſt.*

1 SEntentiam Vicarij generalis Toletani in villa de Alcala de Henares (qua pronuntiatum fuit Doctorem Don Ioſephum Beno de Rey, Canonicum Eccleſiæ Sanctorum Iuſti, ac Paſtoris dictæ Villæ, debuiſſe ordinari Ordine Sacerdotali, intra annum à die adeptæ poſſeſſionis, & ob non ſequutam dicti Ordinis ſuſceptionem perdidiſſe medietatem fructuum, tanquam iniuſtam reuocandam eſſe cenſui.

2 Iniuſtitia probatur ex eo, quod dictus Vicarius declarauit, Canonicum dictæ Collegiatæ teneri ſe promouere ad Ordinem Sacerdotalem intra annum, & tamen in iure eſt certum, quod Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ eſſe poteſt, qui ſolùm ætatem 14. annorum agit, vt probat text. *in c. ſuper inordinato*, iunct. gloſ. *verb. pueri. de præbend.* Rebuff. *in prax. tit. de diſpenſat. ætat. num. 2.* Garc. *de Benef. p. 8. c. 4. n. 39.*

3 Quod quidem ſubſiſtere nequiret, ſi Canonicatus haberet annexum Ordinem Sacrum, quia tunc requiretur ætas requiſita ad talem Ordinem, nempe ad Subdiaconatum ætas 22. annorum, ad Diaconatum 23. & ad Presbyteratum 25. inceptorum, vt ſtatuit Trident. *in ſeſſione 23. de reform. cap. 12.* & facit text. *in cap. eum, de præbend. in 6.*

Et quod quoad Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ nihil innouauerit Concil. Trident. apparet ex pluribus reſolutionibus factis per Eminentiſſimos Dominos Cardinales eiuſdem Concilij Interpretes, relatis per Garc. *de Benef. d. p. 7. c. 4. num. 36. 37. 38. & 39.* vbi concludit, quod ad Canonicatus Eccleſiæ Collegiatæ, etiam inſignis, requiratur, & ſufficiat primò tonſura, & quod quis attingat 14. ætatis annum, ſicuti ad alia beneficia, & idem tradunt allegati per D. Auguſtinum Barboſ. *in Collectan. ad Concil. ſeſſ. 22. de reform. c. 4. ſub n. 5. & melius in ſeſſ. 24. c. 12. n. 43. & 48. verſ. Et Concilium Tridentinum,* &c. 4

Nec dictus iudex potuit ſe fundare in conſtitutione D. Alphonſi Catillo, Archiepiſcopi Toletani, & fundatoris dictæ Collegiatæ, edita ſub die 2. *Auguſti* 1481. quæ eſt *la* 36. in ordine regiſtrata in proceſſu, *fol.* 127. vbi cauetur per hæc verba, ibi: 5

E por quanto lo principal en que ſe deue prouéer en las Igleſias, es que la Miſſa mayor ſiempre ſea cierta, è non aya falta, porque communmente el pueblo ſuele concurrir a ella: Por ende eſtatuimos, è ordenamos, que las Dignidades, è Canonigos de la dicha Igleſia ſean obligados a dezir por ſi miſmos las Miſſas mayores por ſemanas, ſegun les cupiere, ò dar quien por ellos las diga. En otra manera qualquier dellos, que lo anſi non fiziere, ſea penado por cient marauedis por cada ſemana que faltare, quien ſea Dignidad, è Canonigo el que aſſi faltare. E que ſi fuere Dignidad, ſupla por el vn Canonigo, à otra Dignidad, ſi quiſiere por eſte precio ſuplirlo. En otra manera que los dichos cient marauedis ſe den a vn Racionero, que ſupla la dicha ſemana por el que aſſi faltare, por manera que la Miſſa mayor ſiempre eſta cierta, è no aya falta ninguna en ella. 6

Quaſi quod dum Canonici debeant per ſeipſos celebrare Miſſam maiorem; per neceſſe deberent habere annexum Ordinem Sacerdotalem, vt tenet in fundatione Capellaniæ Garc. *de Benef. p. 7. c. 1. n. 98. & 99. & in addit. ad d. cap. 1. ſub eod. n. 99.* vbi refert reſolutiones Eminentiſſimorum DD. Cardinalium eiuſdem Concilij Interpretum, hoc idem confirmantes, & conſequenter intret diſpoſitio, tam *Clementina 2. §. illi verò, de ætate & qualitate,* quàm Concilij Trident. *d. c. 4. ſeſſ. 22. & c. 12. §. neminem etiam, ſeſſ. 24.* 7

Quia ſi diligenter perpendatur dicta conſtitutio (in cuius interpretatione ſiſtit cardo difficultatis huius controuerſiæ) ea non inducit Ordinem ſacrum, ſeu Presbyterij illis Canonicis, qui prædictum Ordinem non habent; ſed ſolùm voluit prouidere, quod Miſſa maior ſemper eſſet certa ob commoditatem Populi, qui communiter ad illam concurrere ſolet, vt clarè dignoſcitur ex ſupra recitatis verbis: ergo cum ſupponatur in qualibet Eccleſia etiam Collegiata adeſſe aliquot Canonicos Sacerdotes, illis intelligitur impoſitum hoc onus celebrandi Miſſam maiorem, non autem exinde ſequitur, quod omnes Canonici debeant eſſe Sacerdotes, cum regulariter ex impoſitione oneris celebrandi non benè arguatur ad annexionem ordinis, propter ſeparabilitatem facti celebrationis ab ipſo onere, quod vt per alium non poſſit abſolui, adhuc nullo iure cautum eſt, vt poſt Calderin. inquit Lap. *alleg. 35. num. 3. & alleg. 117. itidem ſub num. 2. verſ. nec obſtat prædictis.* 8

Quam ſententiam pluries probant Rota, vt in deciſionibus relatis per Lotter. *de re Benef. lib. 3. quæſt. 47. numer. 35. & 36.* vbi quod quamuis diſponens referat onus iſtud ad perſonam Beneficiatij, tamen dum expreſsè non remouet hanc facultatem celebrandi per alium, adhuc non dicetur annexus ordo ipſi Beneficiario, cùm relatio illa ſtet demonſtratiuè ad qualitatem oneris, 9

non autem diſpoſitiuè ad qualitatem perſonæ illud abſoluere habentis, vt poſt Rot. *in Tiraſſonen. Capellæ, 9. Iunij* 1603. *coram Sacrato*, ſequitur Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 5. *in princ. num.* 78. Rot. *apud Farin. in poſthum. tom.* 1. *deciſ.* 65. *num.* 1. ibi: *Non tenet conſequentia. Capella habet annexum onus celebrationis, ergo requirit ordines.*

10 In præſenti autem licèt fundator dixerit, quod Canonici ſint obligati per ſe ipſos Miſſam maiorem celebrare, nihilominus ſtatim ſubiunxit, *ò dar quien por ellos las diga*, vnde patet ſtare in poteſtate Canonici hebdomadarij Miſſam maiorem celebrare, vel alium dare, qui eam celebret, iuxta regulam alternatiuorum, quorum alterum ſufficit verificari, *cap. in alternatiuis* 70. *de regul. iuris in* 6. & in ſimili quando iuſſum fuit præſentari Preſbyterum, aut Capellanum, cenſuit Rot. *in Lucana Capellania*, 17. *Decembris* 1593. *coram Gipſio*, & tradit Lotter. *de re Benef. dict. lib.* 2. *quæſt.* 47. *num.* 71. & 73.

11 Vltra quod aduertendum eſt, quod fundator in caſu quo Canonici, & Dignitates non dicant Miſſas per ſe ipſos, vel non dent alios qui celebrent pro ipſis, condemnauit contrauenientes ad pœnam 100. metapetinorum pro qualibet hebdomada, quæ pœna debeat applicari alii Canonico, ſeu Dignitati ſupplenti pro contrauenientе; ſi verò nullus Canonicus vellet ſupplere, eadem pœna applicetur Rationario, qui ſuppleat. Quare infrat concluſio, quod qualitas celebrandi ſub pœna, non afficiat Canonicatum per connexionem aliquam Ordinis, & conſequenter licèt de tali Canonicatu prouiſus poſſit etiam præcisè cogi ad ſuſcipiendum Ordinem pro vtilitate, & neceſſitate Eccleſiæ, ſecundùm Abbatem *in c. cùm in cunctis*, §. *inferiora*, *ſub num.*
12 10. *verſ. & in illis non tenetur*, *de elect.* interim tamen non dicetur Canonicatus Sacerdotalis, cum à perſona retento Beneficio detur ſeparatio Ordinis, ita vt in ſola pœna iacturam ſentiat, vt in pœna amiſſionis fructuum ait Geminian. *in cap. ei cui*, *n.* 12. *de Præbend. in* 6. Et ex mente Rotæ *in Tridentina Canonicatus*, 21. *April.* 1608. *coram Iuſto*. explicat Lotter. *vbi ſuprà, num.* 49. & 50.

Cùm igitur conſtet in Collegiata, de qua agitur, plurimos adeſſe Sacerdotes, qui Miſſam maiorem celebrant, & conſequenter ceſſare neceſſitatem Eccleſiæ, non poterat hic Canonicus cogi ad ſuſcipiendum Ordinem Preſbyteratus.

13 Nec obſtat ſi dicatur dictam alternatiuam operari tantummodo, quando Canonici iuſto impedimento impediti, non poſſunt celebrare per ſeipſos, ſed non quod Canonici deſinant eſſe Sacerdotes, vt in caſu quo teſtator dixerat, quod Preſbyter per ſe, vel per alium Preſbyterum debeat ſingulis hebdomadis celebrare Miſſas, tenuit Barbat. in vulgato *conſilio* 33. *volum.* 2. *n.* 26. quem ſequuntur Lambertin. *de iurepatron. q.* 7. *artic.* 7. *quæſt. princ.* 1. *p.* 2. *lib. n.* 1. & *ſeqq. fol.* 230. *in antiq.* & *fol.* 78. *in nou.* Gutier. *conſil.* 1. & 2. Caſtillo *quotidianar. lib.* 5. *c.* 90. *num.* 48. & nouiſſimè Ciarlinius loquens de Canonicatu Collegiatæ, *cap.* 38. *n.* 28. quem ſequi videtur D. Barboſa *de Canonic. & Dignitat. cap.* 16. *per tot.*

14 Quoniam poſt emanatas reſolutiones Congregationis ſacri Concilij Tridentini, declarantes nunquam Beneficium eſſe Sacerdotale, quando fundator non reſtrinxit onus celebrandi ad ipſummet Beneficiatum tantùm, quarum reſolutionum aliquæ referuntur per Garc. *de Benef. part.* 7. *cap.* 1. *num.* 87. & *num.* 93. Rota reiecta opinione Barbatiæ, & eius ſequacium, recedendo ab aliis præcedentibus deciſionibus contrariis, amplexa fuit opinionem eiuſdem Congregationis ſacri Concilij, vt *in deciſione Romana Capellaniæ*, 23. *Ianuarij* 1589, *coram Pamphilio*, impreſſa apud Marcheſ. *de commiſſion. tomo primo, fol.* 140. in cuius calce legitur reſolutio Congregationis Concilij, & *in deciſione* 129. *num.* 1. & *ſequentibus*, & *numer.* 4. *coram Mantica*, & *inter recentior. part.* 2. *deciſ.* 336. *num.* 2. vbi quod ex impoſitione oneris Miſſarum Canonicatus non dicitur Sacerdotalis, & ad hoc comprobandum allegat deciſionem emanatam *in dicta Tridentina Canonicatus*, 21. *Aprilis* 1608. *coram Iuſto*, & *in deciſ.* 635. *num.* 2. & *deciſ.* 719. *num.* 1. *eadem part.* 2. *recentior.* & *coram S. D. Gregor. XV. in deciſ.* 108. *num.* 7. *ibique Addent. num.* 15. & *in deciſ.* 551. *num.* 4. & *ſeqq. coram Caualerio*, & *in deciſ.* 92. *num.* 2. *coram Buratto*, vbi quod Rota ſequitur iam opinionem contra Barbatiam, & alios.

Et hoc idem tenent plures DD. & ſignanter Campan. *in diuerſ. iur. canon. in* 2. *comment. rubr.* 7. *cap.* 6. *n.* 13. vbi quod hæc opinio omnino tenenda eſt, contempta contraria opinione Gutier. & aliorum, Anna *conſ.* 22. *per tot. lib.* 1. Spin. *in Specul. teſtam. gloſ.* 4. *particul. n.* 68. vbi quod opinio Barbatiæ, & aliorum vera non eſt, & clariſſimè Sanch. *conſ. Moral. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 48. *n.* 14. vbi quod hæc opinio probabilior eſt, & tenenda, & alios plures refert, & ſequitur Rota *in Maceraten. Beneficij*, 16. *Ianuar.* 1640. *coram ben. mem. Merlino*, in cuius caſu teſtator dixerat, *Heredes prædicti debeant eligere, & præſentare vnum Preſbyterum in Capellanum qui teneatur bis in hebdomada Miſſas celebrare in dicta Cappellania pro anima ipſius teſtatoris.* Et adhuc fuit reſolutum, Capellaniam non eſſe Sacerdotalem, reiecta opinione Barbatiæ, Gutier. & aliorum, & ſufficere, ibi: *Quod expreſsè non ſit iniunctum Capellano, quod per alium explere non poſſit.* 15

Prout non valet dicere, quod Rota, & prædicti DD. 16 moti fuerint ad ſic reſpondendum, ex quo in eorum caſibus agebatur de Beneficiis, & Capellaniis reſidentiam non requirentibus, & fundator non dixerat, quod Capellani deberent per ſeipſos celebrare. Vnde inferebatur, quod cùm Canonici etiam Eccleſiæ collegiatæ teneantur ad reſidentiam, & fundator dixerit in propoſito, quod Canonici debeant per ſe ipſos celebrare Miſſam maiorem, per neceſſe concludendum ſit, Canonicatus eſſe Sacerdotales ex mente ipſius Rotæ, & Doctorum prædictorum, vt obſeruat etiam Ciarlin. *in d. c.* 38. *ſub n.* 15.

Reſpondetur enim, quod ratio fundamentalis huius 17 opinionis reſidet in eo, quod ſufficiat adimplere onus relictum per teſtatorem in illa Capellania, cum nihil interſit fundatoris, ſiue hic, ſiue ille celebret (dummodo expreſſis verbis onus celebrandi non reſtrinxerit ad ipſummet Capellanum præſentandum.) Quia ſuffragium præcipuè pendet ex opere operato, non ex opere operantis, vt clarè explicauit Rota *in dicta Macerat. Beneficij*, 16. *Ianuarij* 1640. *coram bonæ mem. Merlino.*

Aliàs enim ſi aduerteremus rationem reſolutionis 18 conſiſtere in reſidentia, fatendum eſſet, quod omnes Canonici Collegiatarum eſſent Preſbyterales abſque alia fundatione, ſtatuto, vel conſuetudine, quia omnes tenentur ad reſidentiam, ex diſpoſitione Concilij Tridentini, vt *in d. ſeſſ.* 14. *de reformat. c.* 12. *verſ. Præterea*, quod quidem eſt falſum, cùm attenta diſpoſitione iuris, non obſtante reſidentia, poſſit eſſe Canonicus Collegiatæ is, qui eſt initiatus prima tonſura, & 14. annum attigerit, vt probat Garc. *de Benef. dict. part.* 7. *cap.* 4. *num.* 39. cum aliis allegatis ſuprà ſub *num.* 4.

Quo verò ad onus in propoſito iam fuit firmatum, quod non fuit reſtrictum ad certum Canonicum, imò potiùs fuiſſe poſitum in eorum electione Miſſam maiorem celebrare, vel alium dare qui celebret ſub certa pœna in caſu contrauentionis, adeo quod fundator non curauit de induſtria perſonæ celebrare debentis, ſed ſolū quod Miſſa maior non deficeret in Eccleſia: quod confirmatur

Digitized by Google

firmatur euidentiùs, ex eo quod admittit etiam Rationarium ad illam celebrandam, caſu quo Canonici eam celebrare nollent, quod tunc erat permiſſum, cum nondum celebratum eſſet ſacrum Concilium Tridentinum, & hinc excluditur etiam quod alternatiua de ſupplendo per alium, intelligatur iuſto ſubſiſtente impedimento. Quia impoſſibile ferè eſt, quod omnes Canonici ſint iuſto impedimento impediti, ita vt recurri debeat ad Rationarium, ſed verus & germanus ſenſus fundatoris fuit id remittere Canonicorum electioni, dummodo Miſſa maior non deficeret, vt clarè denotant verba illa conſtitutionis ſuperiùs relata *ſup. n. 6.*

20 Et quamvis replicetur hunc modum inſeruiendi per ſubſtitutum fuiſſe ſublatum, ex diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini *d. ſeſſ. 24. c. 12. de reform.* vbi nuncupatim loquendo, etiam de Canonicis Eccleſiarum Collegiatarum cauetur, quod ipſi per ſe, & non per ſubſtitutum inſeruire debeant, adeò quod ſi factum ſit aliquod ſtatutum, aut extet conſuetudo etiam immemorabilis, quod Canonici poſſint inſeruire per ſubſtitutos, vel alternatim vnus pro alio, eius ratio habenda non ſit, vt tradunt Garc. *de Benef. p. 3. c. 2. n. 498. & n. 503.* Rota *dec. 1256. n. 4. coram Seraphino*, cum aliis citatis per D. Barboſ. *de Canon. & Dignit. c. 31. n. 4. in princip.* vbi refert reſolutiones ſacræ Congregationis Rituum hoc idem comprobantes.

21 Attamen hoc intelligi poteſt, & debet de illis Canonicis, quibus in indiuiduo eſt annexum certum onus celebrandi, vt comprehenditur ex lectura dictarum reſolutionum: ſecus verò quando, prout hîc, in genere eſt impoſitum onus Canonicis cuiuſdam Eccleſiæ, vt ſecundùm eorum attingentiam pro hebdomada Miſſam maiorem celebrent, vel dent qui pro eis celebrent, quia hoc caſu ſatisfactum dicetur diſpoſitioni Concilij, & fundatoris, ſi Miſſa maior celebretur per illoſmet Canonicos, qui de illo gremio capituli ſunt Sacerdotes, cùm etiam in Collegiatis adſint Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, & alij inferioribus Ordinibus initiati, iuxta Eccleſiæ neceſſitatem, vt inouit Boër. *in dec. 171. n. 2. verſ. Nam Eccleſia etiam Collegiata.* Non autem exinde reſultat, quod quilibet Canonicus debeat eſſe Sacerdos, cum ex impoſitione oneris celebrandi non arguatur per neceſſe ad ordinem ſuſcipiendum, vt docet Lotter. *de re Benef. lib. 2. d. q. 47. n. 34. cum ſeqq.* & ſignanter ſub *n. 48. & 49.* & faciunt deciſiones allegatæ ſuprà ſub *n. 9.*

22 Præterquam quod circa onus Canonicis incumbens ad Miſſas decantandas, quod valeat conſuetudo immemorabilis illas decantandi per ſubſtitutum, ideſt per Concanonicum, extat diſceptatio Stephani Gratiani *in c. 800. n. 1. cum ſeqq.* vbi pluribus rationibus id comprobat, & reſpondet contrariis.

23 Et conſonat reſolutio Congregationis Concilij, relata per Garc. *de benef. p. 3. cap. 2. n. 503.* ibi: *Porrò facultatem ſubſtituendi in ſeruitio Canonicatus quempiam alium Canonicum, qui eo tempore ſeruitio non ſit obſtrictus, exiſtimauit* (hoc eſt, ſacra Congregatio) *minimè illi denegandum eſſe, ceſſante fraude, & calumnia.* Et licet idem Garc. *ſub num.* 504. ſubiungat, videri hoc eſſe intelligendum, quatenus Canonicus eſt impeditus infirmitate, vel alia iuſta cauſa. Nihilominus pro iuſta cauſa in præſenti poterit inſeruire, non eſſe Canonicũ inſignitum Ordine Sacerdotali, maximè cum (vt probant teſtes) Capitulum prouidendo ſecuritati Miſſæ maioris de maſſa communi omnium Canonicorum, applicauerit particulariter præcipuas diſtributiones pro Canonicis Sacerdotibus, qui per turnum ſuis hebdomadis Miſſas maiores celebrant, cum qua prouiſione

24 ceſſat omnis ſcrupulus fraudis, & calumniæ. Deciſio verò Seraph. 1256. loquitur in caſu, quo Canonicus volebat poſſidere duos Canonicatus in diuerſis Eccleſiis, quorum alterum volebat inſeruire per ſubſtitutum, quod propriè eſt contra diſpoſitionem Concilij requirentem reſidentiam perſonalem Canonicorum in Eccleſia Canonicali, & ideò non applicatur.

Verum, quia Ciarlinius ſolus agit in ſpecie de Canonicatu Collegiatæ, videturque loqui in noſtris terminis, & reſoluit contrarium, ei particulariter reſpondendum eſſe duxi. Dico igitur, quod Ciarlinius, vt ipſemet fatetur *in d. c. 38.* ſcripſit pro amico, & Concanonico ad effectum eum ſaluandi ab irregularitate, in quam forſan inciderat ob diſpenſationem obtentam de ſe promouendo ad omnes Ordines extra tempora, ſub narratiua quod reperiebatur arctatus, eo quod eius Præbenda, & Canonicatus erant Sacerdotales, & ideo amplexus fuit omnes opiniones ſuo amico fauorabiles, licèt non omnes omninò tutas. 25

Firmat enim, quod verba ſtatuti Eccleſiæ Collegiatæ Carpen. relata per eum *ſub n. 21.* ibi: *Ordenamos e ſtatuimos che ogni Dignità, Canonico, & Manſionario ſia tenuto dire ò far dire le ſue Meſſe li giorni feſtiui*, importent annexionem Ordinis Presbyteratus, pro cuius probatione inter alias ponit ſequentes concluſiones. 26

Primò *ſub num.* 9. dicit, quod Canonicatus dicatur Sacerdotalis, dummodo onus Miſſarum, ſeu celebrandi habeat certis diebus, allegando Lambert. *de iurepatr.* loquentem de Capellania, *lib. 2. p. 1. q. 7. princ. art. 27. n. 9. verſ. hoc ſic, & verſ. cùm ergo ille*, quem & alios refert Garc. *de benef. d. p. 7. c. 1. §. 1. n. 76. 79. &* 80. Et tamen hoc intelligitur ſolùm quando onus celebrandi eſt reſtrictum ad ipſummet Capellanum tantum, vt ipſemet Garcia declarat, & tenet loco proximè citato *ſub n. 86. cum ſeqq.* 27

Secundò *ſub numero* 14. affirmat, quod Collegiata Carpenſis acceptauit in ſpecie decretum illud Concil. Trident. *ſeſſ. 24. c. 12.* quo cauetur, vt Canonicatus alij ſint Sacerdotales, alij Diaconales, & alij Subdiaconales, vt in Synodo habita ab Ordinario Carpen. *anno* 1571. ſub *tit. de Dignit. & Canonic.* vbi iubetur, quod tale decretum executioni demandetur, ſicuti poſtea factum eſſe infertur, dum in ſtatuto ſancitum fuit Miſſas per Canonicos eſſe celebrandas; & cum tale onus iniunctum fuerit omnibus Dignitatibus, dicitur præſumendum eſſe, ſtatuentes voluiſſe omnes eſſe Sacerdotales. 28

Et tamen apparet contrarium ex alia parte dicti ſtatuti, relata per eum ſub *n. 57.* ibi: *Che quelle Dignità, Canonici, & Manſionarij, che non ſaranno ordinati al Sacerdotio, ſiano tenuti à far celebrare le Meſſe del Coro ad altri Preti.* Ergo ſi datur caſus, quo Dignitates, Canonici, & Manſionarij poſſunt ſtare ſine Ordine Sacerdotali, falſum eſt dicere, quod ſint arctati, & quod habeant Ordinem Sacerdotalem annexum. 29

Tertiò ſub *n. 18.* ponit, quod Beneficium habet reſidentiam perſonalem, quando vltra Miſſarum celebrationem habet onus adiuuandi Curatum in cantando, & aliis ſimilibus, & vbi imponitur intereſſentia, ſeu aſſiſtentia chori, cenſetur iniunctum ſeruitium perſonale, non ſolùm Chori, ſed etiam Miſſarum, vt ex Lara *de Capell. lib. 2. c. 7. n. 6.* notat Garc. *de Benef. d. p. 7. c. 1. n. 89. in fin. verſ. Placet tamen.* 30

Sed hoc procedit vbi non adeſt alternatiua inſeruiendi per ſe, vel per alium; quia tunc electio eſt Capellani de inſeruiendo per ſeipſum, vel per ſubſtitutum, iuxta regulam *c. in alternatiuis*, vbi gloſ. & Dynus, *de reg. iuris in 6.* 31

Quartò ſub *n. 15.* refert, quod Canonici Collegiatæ habent reſidentiã, & ſic doctrinæ, ac deciſiones firmantes ex impoſitione oneris celebrandi Miſſas non inferri 32

ad annexionem Ordinis intelligi debere in Beneficiis reſidentiam non requirentibus, non autem in Canonicatibus, & ad hoc citat Garc. *de benef. d.p.7.c.1.n.85. 86.87.& 88.*

33 Cæterùm Garcia locis mox relatis hoc non declarat, nec verbum quidem dicit de Canonicis, ſed ſolùm firmat quod niſi expreſsè caueatur, quod Beneficiarius per ſeipſum celebret, ſatis cenſetur prouiſum voluntati teſtatoris, ſi per alium celebrare faciat, & ſubiungit: nec requiritur perſonalis reſidentia, ex quo ſumus in Beneficio ſimplici, in quo ex generali conſuetudine non requiritur reſidentia, & huic obiecto reſidentiæ ſatisfeci ſub *n.17.& 18.*

34 Quintò poſt *num.* 27. & ſub *num.* 28. reſpondendo obiecto alternatiuæ poſitæ in dicto ſtatuto, ibi: *Dire, ò far dire le ſue Meſſe*; aſſerit hoc eſſe intelligendum ſtante aliquo iuſto impedimento, vtpotè infirmitatis, vel abſentiæ, iuxta doctrinam Barbatiæ *in d. conſ.33.* Gutier. & aliorum. Cuius quidem contrarium eſt verius, vt poſt multos DD. declarauit Rota ex mente ſacræ Congregationis Concilij *in deciſionibus relatis ſupr. ſub n.14.*

35 Sextò ſub *num.* 29. inquit, quod aliàs eſſet abſurdum, cum Canonici debeant per ſeipſos, & non per ſubſtitutum inſeruire, non obſtante quacumque conſuetudine etiam immemorabili in contrarium, iuxta diſpoſitionem Concilij *in d. c. 12. in fine, verſ. Omnes verò diuina, ſeſſ.24. de reformat.* Serap. *in d. deciſ. 1236. num.4.*

36 Sed hoc eſt intelligendum, quando onus eſt antecedenter annexum cuilibet Canonico, & poſtea fit ſtatutum, vt poſſit ſatisfieri per ſubſtitutum; ſed quando in eodem ſtatuto imponitur onus modificatum per alternatiuam, & ſtatutum eſt confirmatum à Sede Apoſtolica (vt idem Ciarlinius fatetur) ſufficit quod illud obſeruetur eo modo, quo diſponit; maximè cum ex lectura rubricæ dicti ſtatuti conſtet Miſſas celebrandas non ſpectare Canonicos ratione Canonicatus, ſed ratione oneris ipſius Eccleſiæ, ob legata pia ei facta, quas non poſſe per alium Capellanum celebrari, non reperitur prohibitum, & huic obiecto ſatisfeci etiam ſuprà ſub *n.21.22.& 23.*

33 Septimò ſub *n.31.* ait, quod dato etiam, quod vigore dicti ſtatuti Canonicus poſſet inſeruire per ſubſtitutum, non inde tamen ceſſaret, quin Canonicatus eſſet Sacerdotalis, aſſumendo argumentum à Curato, qui licèt habeat annexum Ordinem Sacerdotij, tamen per ſe, & per alterum munus adimplere poteſt, ſecundùm Azor. *inſt. Moral. p.1. lib.10. c.24. q.2. in princ.* dummodo tamen id paſſim non faciat, nec ad longum tempus. Poſſeuin. *de offic. Curat. c.2. n.5.*

38 Quod quidem argumentum nullius eſt momenti, quia Curatus debet adminiſtrare Sacramenta, & quatenus poſſit vices gerentes habere pro ſupplenda Parochiæ neceſſitate, non tamen ipſe excuſatur ab Ordine Sacerdotij, ſed Canonicus non tenetur adminiſtrare Sacramenta; imò inſpecta diſpoſitione iuris, ſufficit quod habeat primam tonſuram, & 14. annum attigerit, vt probant in princip. ſub *n.2.& 4.* qua rationis diſparitate ſtante, non poteſt procedere argumentum à pari, ſiquidem parium eadem debet eſſe natura, & potentia, vt docet Euerard. *in locis argum. loco à pa e, n.1.& 2. fol.137.*

39 Octauò ſub *num.* 38. ad tollendam obſeruantiam dictæ Eccleſiæ, quæ erat de prouidendo Canonicatus in adoleſcentulos 14. annorum, & de inſeruiendo per ſubſtitutum in dictis Miſſis celebrandis, reſpondet hoc potiùs eſſe abuſum, quàm obſeruantiam, & quod Ordinarius potuit diſpenſare etiam tacitè, vt præſumitur, eo ipſo, quod admiſit Canonicos non integræ ætatis, ex allegatis per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcopi, p.3. allegat. 93. n.27. & 28.* & idem aſſeuerat potuiſſe facere Capitulum.

Quæ profectò concluſio nullam habet ſubſiſtentiam, quia nec Capitulum, nec Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper defectu ætatis poſt Concil. Trid. vt tradunt relati per Garc. *de benef. p.7. cap.4. n.57.* & dicam infrà ſub *n.36.* & quod quando ſumus in dubiis, ad effectum dignoſcendi an ſit annexus ordo Sacerdotalis, vel ne, recurrendum ſit ad obſeruantiam interpretatiuam, dixit Rota *in d. dec.129. num.3. coram Mantica.* 40

Nonò ſub *num.53.54.& 55.* concedit, quod Canonicatus Eccleſiæ Carpen. poſſunt dari adoleſcentulis 14. annorum, qui tamen non dicentur arctati niſi poſtquam peruenerint ad ætatem requiſitam ad Sacerdotium, ad quod citat Garc. *de benef. p.3. c.4. n.10. 11. & 12.* 41

Sed hoc aſſumptum eſt impoſſibile quod poſſit ſuſtineri, quia ſi Canonicatus eſt Sacerdotalis, non poteſt de illo prouideri, niſi illi qui infrà annum poſſit ad Sacerdotium promoueri, vt diſponitur per Sacr. Concil. *in ſeſſ.22. c.4.& in d. ſeſſ.24. c.12. de reform.* vbi prouiſiones aliter factæ irritantur, nec contradicit Garcia *locis proximè citatis*, ſed ſolùm dicit, quod prouiſus in minori ætate de præbenda requirente Ordinem ſacrum cum diſpenſatione Apoſtolica, non poterit per Epiſcopum dicta præbenda priuari ob non ſuſceptum dictum Ordinem, niſi poſtquam peruenerit ad ætatem requiſitam pro illius ſuſceptione, vt patet ex lectura ſup *n.7.* ibi: *Niſi fortè careat quis ætate ad Ordinem requiſita, quia ex diſpenſatione in minori ætate obtinuit præbendam, tunc enim non poteſt ea priuari ob ipſam cauſam.* 42

Imò hæc doctrina retorquetur, quia dum prouiſi de Canonicatibus Collegiatæ Carpen. non excedebant ætatem 14. annorum, & eos pacificè poſſederunt abſque diſpenſatione Apoſtolica, denotat non habere annexionem Ordinis Presbyteratus. 43

Decimò, & vltimò dicit, quod gratia ſui Concanonici, ex quo nemini erat detrimenti, debebat ampliari, & ad æquas cauſas produci, & ratione analogica extendi, maximè cum impetratio gratiæ illo caſu erat facta ad effectum ſatisfaciendi ſuo muneri in Eccleſia ad mentem Concilij, & ideò non videbatur æquum tam ſtricto iure procedere, ſed cum ipſo interpretante erat benignius agendum, & concludit quod Ordinarius poterat diſpenſare cum ordinato extra tempora, ex *c. conſultationi*, vbi DD. & gloſ. *de temp. ordin.* Azor. *moral. inſtitut. part.2. lib.3. cap.30. queſt.20. verſ. Cum eo itidem, qui recepit.* 44

Quæ ſola vltima ratio potuit mouere Ordinarium ad impartiendum licentiam ad effectum, vt Canonicus malè ordinatus extra tempora, poſſet Miſſam celebrare, & ideo nihil facit ad deciſionem præſentis controuerſiæ. 45

Præterea eſt aduertendum, quod caſus præſens eſt diuerſus ab illo Ciarlinij, quia attentis verbis ſtatuti ibi: *Ordenamoe che ogni Dignita, Canonico, è Manſionario, ſia tenuto dire, ò far dire le ſue Meſſe y giorni feſtiui*, videtur iniunctum omnibus onus celebrandi quolibet die feſtiuo, vt denotat dictio illa, *ogni*, quæ neminem excludit, & diſtribuit cuilibet onus celebrandi, vt pluribus comprobat D. Barboſ. *in tract. de diction. vſu frequent. diction. 141. n.1. & 22.* & ſic quatenus alternatiua eis non ſuffragaretur, niſi iuſto ſtante impedimento, non videbatur poſſe adimpleri mens ſtatuentium, niſi celebrando omnes Canonicos ſingolis diebus feſtiuis. 46

In propoſito verò fundator ſolùm voluit, quod Miſſa maior eſſet certa, quæ cũ poſſit celebrari per Canonicos, qui aderunt pro tempore Sacerdotes in hac Eccleſia, 47

cleſi i,ſatisſactum cenſebitur diſpoſitioni conſtitutionis fundatoris, abſque eo quod obligentur omnes Canonici ad ſuſcipiendum Ordinem Sacerdutalem.

48 Vlteriùs aduerto, quod Canonici Eccleſiæ Carpen. voluerunt (licèt non obligati) acceptare diſpoſitionem Concilij Tridentini *in d.cap.12.ſeſſ.24.* vbi loquendo de Cathedralibus cauetur, vt Canonicatus alij ſint Sacerdotales, alij Diaconales, & alij Subdiaconales, & ideò quatenus voluerunt imponere ſingulis Canonicis onus Miſſarum, videbatur eſſe probabile requiri Ordinem Sacerdotalem. In caſu verò præſenti non adeſt talis acceptatio dicti decreti, & ſic nec Ordo Sacer requiritur ad huiuſmodi Canonicatus obtinendos.

49 Demùm non aduerſatur abſurdum conſideratum per informantes pro Capitulo, nempe quod ſi declaretur Canonicos huius Eccleſiæ non habere Ordinem Presbyterij, poſſe dari caſum in futurum, quod omnes Canonici ſint 14. annorum, vel quatenus habeant ætatem legitimam, recuſent ad Presbyteratus Ordinem promoueri, ſicut modò facit D.Ioſephus Beno de Rey, & conſequenter in Eccleſia non adſit Sacerdos, qui poſſit Miſſam maiorem celebrare, & conſtitutio fundatoris reddatur fruſtratoria, contra iuris regulas, quæ volunt, vt conditiones iuſtæ, & iuris diſpoſitioni conformes appoſitæ per fundatores, ſint ad vnguem ſeruandæ, vt *in cap.ſignificatum, de Præbend. & in Clem. quia contingit, de Relig. domib.* & tradit Concil. Trid. *in ſeſſ.25.cap.5.de reform.* Gutierr. *conſ.1.& 2.vtrobique ſub num.1.& 2.* vbi quod à fundatione recedere non licet.

50 Quia, moraliter loquendo, impoſſibile eſt, quod poſſit dari caſus prætenſi abſurdi, cum ſit in confeſſo inter partes, in huiuſmodi Eccleſia adeſſe ſex Dignitates, viginti nouem Canonicos, & decem & octo Racioneros, & ex his, exceptis quinque Dignitatibus, & duodecim Præbendis, in quibus dignitas Archiepiſcopalis habet alternatiuam cum Vniuerſitate dictæ villæ de Alcala, reliquæ omnes prouidentur ab ipſa Vniuerſitate in Doctores magis antiquos graduatos per eam in ſacra Theologia, vt probatur ex *concordia regiſtrata in proceſſ.fol.4* qui quidem Doctores magis antiqui cum laurea Doctoratus Theologici potiri nequeant abſque eo, quod ſint Ordinibus ſacris inſigniti, vt ſancitur *in conſtitutione 47. dictæ Vniuerſitatis*, certum eſt, quod non erunt niſi prouectæ ætatis, & forſan omnes Sacerdotes, ſed quatenus non ſint tales, ſufficit quod inter omnes prouiſos huius Eccleſiæ adſint tot in ætate prouecta, vt poſſint cogi per Epiſcopum ad ſe promouendum ad Ordinem Presbyteratus, pro celebranda Miſſa maiori, requiſita per fundatorem, ac aliis oneribus ſubeundis, iuxta Eccleſiæ neceſſitatem.

51 Quandoquidem, etſi diſpoſito Concilij Tridentini *in dict. cap.15.ſeſſ.24. de reform.* non comprehendat Eccleſias Collegiatas, nihilominus ſuadente neceſſitate Eccleſiæ poterit Epiſcopus Canonicos Collegiatarum compellere ad ſe promouendum ad Ordinem eidem Epiſcopo bene viſum, vt per textum *in cap.quæris, de ætat. & qualit. & Ordine præf.* tradit Moneta *de diſtribution. part.3. quæſt.19. numero 4. circa fin. & numero 31.* ſequitur Lotter. *de re benef. dict.lib.2.quæſt.47. num.49.* & idem tenet Boër. *in deciſione 171. num.2. verſ. Et ideò.*

52 Pro quorum omnium corroboratione extat obſeruantia ſubſecuta; quæ, quatenus verſaremur in dubiis, deſeruiret pro interpretatione. Gonzal *in regula 8.Cancell.gloſ.5.in princip.ſub num.86. verſ. Et ideò obſeruantia,* Lotter. *de re benef.lib.2. dict.quæſt.47.num.40.* & in terminis annexionis Ordinis dixit Rota *in d. deciſ. 129. num.2. coram Mantica.* Obſeruantia autem iſtius Eccleſiæ eſt, quod inter ſolos Canonicos Sacerdotes, qui aſſiſtunt Choro, ſecundùm turnum repartiuntur hebdomadæ pro Miſſis maioribus celebrandis, & inter ipſos Sacerdotes tantùm diuiduntur diſtributiones ad hunc effectum ex maſſa communi aſſignatæ, abſque eo quod de Canonicis, qui non ſunt Sacerdotes, habeatur ob id vlla ratio, vt conſtat ex certificatione Magiſtri ceremoniarum, & Punctatoris, ac Repartitoris Chori dictæ Eccleſiæ, cui conſonant teſtes pro eodem don Ioſepho examinati in *proceſſ. fol.179.* Qui quidem teſtes deponunt vlteriùs, quod in dicta Eccleſia plures adfuerunt Canonici, qui per plures annos non ſe promouerunt ad Ordinem Presbyteratus, & alij, qui nec etiam ad Ordinem ſacrum erant promoti, & alij, qui longo temporis ſpatio ſteterunt ſine Ordine ſacro, & poſtea abſque vlla coactione ſe ordinarunt, & nunquam perdiderunt aliquam fructuum partem. Itidem deponunt, quod aliqui fuerunt prouiſi abſque eo quod haberent ætatem requiſitam ad Ordinem ſacrum, & habuerunt pacificam poſſeſſionem, ac perceperunt fructus ſine vlla diſpenſatione.

Ex hac igitur actuum frequentia, ac temporis diuturnitate rectè probatur obſeruantia, ſeu conſuetudo, ſecundum Bart. *in l.de quibus, num.23. ff.de legib.* Alex. *conſ. 45. num.3. lib.3.* Dec. *conſ. 483. numero 25.* maximè obſeruantia interpretatiua, quæ non requirit longi temporis præſcriptionem, Lotter. *de re benef.lib.1. quæſt. 39. numero 159. cum ſeqq.* & in terminis annexionis Ordinis Rota *in d. deciſ. 129. num. 3. coram Mantica.* 53 54

55 Nec poteſt dubitari, quin dicta obſeruantia ſuffragetur, cum de ea Epiſcopus ignorantiam prætendere nequeat, ſtantibus viſitationibus, quas facere tenetur in Eccleſiis ſuæ Diœceſis, ſicut nec minus Capitulum, dum admiſit ad poſſeſſionem, ad aſſiſtentiam Chori, & ad participationem fructuum prouiſos non habentes Ordinem ſacrum, ac ætatem ad illum requiſitam; quod certè non fuiſſet permiſſum nec permitti poterat ſi ex lege fundatoris præbēdæ haberent annexum Ordinem Presbyteratus; quia tales prouiſiones fuiſſent irritæ, ex diſpoſitione Concilij Trid. *in dict. cap.12. ſeſſ.24. de reform.* ibi: *Nec aliis in poſterum fiat prouiſio, niſi iis, qui iam ætatem, & cæteras habilitates integrè habere dignoſcantur, aliter irrita ſit prouiſio.*

56 Qua reſponſione tollitur, quod verſemur in facultatiuis, itavt potuerit Capitulum cum talibus prouiſis mitius agere; quia non poteſt Capitulum, nec Epiſcopus derogare diſpoſitioni Concilij, & eo minus ſuper defectu ætatis, vt refert deciſom Garc. *de Benef p.7.c.1. n.99.in fin.& n.112.* & notat D.Auguſt. Barb. *in Collectan.ad Concil.ſeſſ.25. de reform. cap.5. n.3.* & quod 57 Epiſcopus non poſſit, nec minùs cum conſenſu Patroni, diſpenſare ſuper defectu qualitatis Sacerdotij requiſitæ in limine fundationis, dixit Rota *in deciſ.446.n.9. verſ. Maximè, part.5. recent. & in deciſ. 680. num.3. coram Buratto.*

Hincque etiam patet nihil obſtare contrariam obſeruantiam ex aduerſo prætenſam, ſiue ea deſumatur ex teſtibus per Capitulum examinatis, ſiue ex duobus actibus Capitularibus, ſiue ex Bullis Apoſtolicis præſentatis.

58 Nam quoad teſtes, qui ſunt quatuor, & ex his tres ſunt Miniſtrales dictæ Eccleſiæ, nihil concludunt, imò contradicunt diſpoſitioni conſtitutionis dum dicunt, quod ſecundùm diſpoſitionem iuris communis, ſacri Concilij Tridentini, & Conſtitutionis Eccleſiæ, adeſt conſuetudo, quod Canonici debeant ordinari Ordine ſacro, & quod recuſantes poſſunt compelli per Capitulum, & inter compulſos agnouerant Don Ioannem de Sandoual, cum tamen conſtet, quod nec ex diſpoſitione iuris communis, nec Concilij Tridentini requiritur Ordo ſacer in Collegiata, ex ſuperiùs firmatis *ſub num.3. & 4.* Et quatenus eſſet intelligenda conſtitutio fundatoris

Digitized by Google

toris pro annexione Ordinis, deberet Ordo eſſe Sacerdotalis, non autem Subdiaconalis, vt dicunt ipſi teſtes, quia Miſſa maior non poteſt celebrari niſi à Sacerdotibus; & ex teſtibus examinatis pro dicto don Ioſepho probatur D. Ioannem de Sandoual ſteriſſe ſine Ordine ſacro vſquequò ad legitimam ætatem perueniſſet, & tunc ſuſcepit Ordinem Subdiaconatus, ſtetitque in Eccleſia ſpatio duodecim annorum donec obiit, abſque aliqua amiſſione fructuum ſuæ præbendæ.

59 Vnde, cùm teſtes adducti pro Capitulo nihil concludant, & è contra teſtes dicti D. Ioſephi plenè probent repartitionem hebdomadarum pro Miſſis maioribus celebrandis, fieri tantùm inter Sacerdotes Canonicos, & in dicta Eccleſia plures adfuiſſe Canonicos ſine Ordine Sacerdotali, & aliquos ſine Ordine ſacro, abſque vlla amiſſione fructuum, & diſpenſatione, vtpote:

Prædictus D. Ioannes de Sandoual.

Item Fernandez de Villegas, qui ſolùm fuit Subdiaconus, & vixit Canonicus ſpatio 40. annorum; & quamuis diſpenſaretur à reſidentia ob officium, quod habebat ſancta Inquiſitionis, non inde ſequitur, quod eſſet diſpenſatus ab Ordine Preſbyteratus, ſi eo egebat vigore fundationis.

Item Doctor D. Franciſcus de los Rios, qui adeptus fuit poſſeſſionem Canonicatus, dum 22. annum ſuæ ætatis agebat.

Item Doctor D. Ioannes de Garcea, qui poſſedit Canonicatum per ſex annos abſque vllo Ordine ſacro, & poſtea promotus fuit ad Doctoralem Toleti.

Item Licentiatus D. Antonius Eſcuder, qui fuit Canonicus per tres annos ſine Ordine ſacro, & idem probatur de pluribus Rationeriis, vt in dicto proceſſ. fol. 179. cum ſeqq.

60 Pernceeſſe diceodum eſt, quod hi teſtes ſint præferendi; tum quia ſunt ſex, & ſic numero plures. Farinac. *de teſtib. quæſt. 65. n. 106. & ſeqq.* tum quia ſunt magis qualificati, cùm ſint Doctores, vel Magiſtri, vel Canonici, vel Dignitates, ſeu Racioeerij magis antiqui dictæ Eccleſiæ. Farin. *ibidem, n. 114.* & in ſpecie de Doctore *ſub n. 119.* tum quia depoount veriſimiliora, *ibid. ſub num. 120.* tum & etiam, quia ſunt magis informati, & deponunt de rebus ad eoſdemmet teſtes pertinentibus magis ſpecificè, cum ratione & redditione cauſæ, nempe quia aliqui ſunt Punctatores, aliqui Magiſtri cæremoniarom, alij Hebdomadarij, & omnes de gremio Capituli, cum quo eſt controuerſia: idem Farinac. *vbi ſuprà, num. 165. & 170. & 172. & 186.* vbi quod magis creditur teſtibus peritis quàm non peritis.

61 Quantum verò attinet ad duos actus Capitulares, quibus Capitulum compellere cooatus fuit Canonicos ad ſuſcipiendum Ordinem ſacrum, & quod idem ſeruaretur io futurum ab eis qui de nouo prouiderentur, dicitur quod imprimis ex illis probatur potiùs dictam conſtitutionem fundatoris vel non eſſe in vſu, vel non importare annexionem Ordinis, dum tunc temporis Capitulum voluit ſtatuere ſuper annexiooe Ordiois ſacri, & compellere eos, qui tuoc prædicto Ordioe non erant inſigniti.

62 Secundò reſpondetur, quod capitulum non poteſt ſtatuere in his, quæ tangunt iura ſingularium perſonarum ipſius capituli. Feln. *in c. cùm omnes, ſub n. 18. verſ. 10. fallit, de conſtitut.* & *ibi* Panormit. *n. 7. verſ. Venio ad ſecundum,* & in ſpecie, quod annexio Ordinum ſpectet ad Epiſcopum cum conſilio capituli, ſtatuitur per Concil. Trid. quando loquitur de Cathedralibus *in d. ſeſſ. 24. de reform. c. 12.* Imò quod Epiſcopus poſſit in hoc ooo ſequi cooſenſum capituli, refert Piaſec. *in prax. Epiſc. part. 2. cap. 1. n. 7. & c. 2. n. 7.* ſequitor D. Barboſ. *in Collectan. ad Concil. Trid. in dict. cap. 12. ſeſſ. 24. de reform.*

Tertiò conſideratur, quod dicti actus capitularea ſe referunt ad iuris communis, & Concilij Tridentini diſpoſitiooes, quæ in collegiatis non requirunt Ordinem Sacrum, vt ſuprà fuit firmatum, & quatenus ſecundus actus capitularis ſe refert ad conſuetudinem Eccleſiæ Toletanæ, pariter detegitur erroneus, quia etiam in Eccleſia Toletana adſunt Præbendæ, ſine annexione Ordinis ſacri, quoties eas poſſidentes velint amittere medietatem diſtributionum, vltra quod non valet allegare conſuetudinem Eccleſiæ Cathedralis in Eccleſia Collegiata, cùm militet diuerſa ratio; conſuetudo enim non extenditur de loco ad locum, nec de perſooa ad perſonam, *l. 1. §. ſi quis hoc interdictum, & ibi* Bart. *ff. de itiner. actuque priuat. l. ius ſingulare, & l. quod verò contra, ff. de legib.* Aretio. *conſ. 122. n. 4.* Purpurat. *conſ. 522. n. 12.* 63

Et eo minus quando, prout hîc, in loco controuerſo adeſt conſuetudo particularis, tunc enim iſta particularis eſt attendenda, *c. ſuper eo 22. de cenſib.* & tenuit Rot. *in d. deciſ. 95. n. 3. & in dec. 419. n. 4. coram Card. Canalerio.* 64

Quoad deuique Bullas Apoſtolicas pariformiter reſpondetue non releuare; quia altera ipſarum, quæ eſt Pauli Quinti, continet diſpenſationem dicti Ioannis de Sandoual, ſuper defectu gradus Doctoratus Magiſterij, vel Licentiatus requiſiti ad conſequendas Dignitates dictæ Eccleſiæ, & in narratiua petitur ex abundanti diſpenſatio ſuper defectu ætatis requiſitæ ad aliquem Ordinem ſacrum, forſan dictæ Dignitati annexum, quæ ſuperabundans narratiua quoad Ordinem ſacrum nihil ponit in eſſe, vt demonſtrat dictio illa, *forſan,* vt ex pluribus firmat D. Barboſ. *in tract. de dict. vſufrequent. diction. 126.* quod experientia docuit, cum dictus Sandoual nunquam ſuſceperit Ordinem Diaconatus, nec Presbyteratus requiſiti pro celebraoda Miſſa maiori, pro vt ſuſcipere debebat, ſi fundatoris conſtitutio, de cuius obſeruantia agitur, importaret annexionem Ordinis. 65

Altera verò Bulla Apoſtolica Clementis VIII. emanauit pro confirmatione decreti Capitularis, quo cauebatur Portionarios debere per ſeipſos inſeruire pro Diaconis, & Subdiaconis, vel dare aliam perſonam idoneam ſub certa pœna; Pontifex verò, quia in ſupplicatione ſibi data pro dicta confirmatione obtinenda, narrabatur onus inſeruiendi per ſeipſos incumbere dictis Portionariis ex aotiquiſſima conſuetudine & ab ipſa ferè fundatiooe, vt *in proceſſ. fol. 130.* noluit confirmare dictum decretum io ea parte, qua dabatur facultas inſeruiendi per ſubſtitutum, & hoc ſumma cum ratione, quia ſuppoſito, quod ex antiquiſſima conſuetudine Portiones eſſent Subdiaconales, & Diaconales, non poterant inſeruira per ſubſtitutum, reſiſtente diſpoſitione Concil. Trid. *in dict. ſeſſ. 22. de reform. c. 4. & in d. ſeſſ. 24. c. 12. verſ. Omnes verò.* 66

At cum ex ſuperiùs deductis cooſtet, talem antiquiſſimam conſuetudiuem non extare, corruit eiuſdem Bullæ diſpoſitio, & vlteriùs eſt aduertendum, quod dicta Bulla loquitur de Racioneriis, non autem de Canonicis, & obſeruantia ad hoc vt releuet, debet probari particulariter, & in ſpecie in caſu coottouerſo, Alex. *conſ. 6. per tot. lib. 5.* Caſtrenſ. *conſ. 340. circa fin. verſ. Supereſt, lib. 2.* Rolan. *conſ. 80. num. 10. cum ſeqq. lib. 1.* & oon ſufficit æquiuoca, ſed concludens probatio requiritur, Abb. *in cap. 2. in fin. de cenſib.* Ruin. *conſ. 104. numero 15. lib. 5.* Rota *deciſ. 120. n. 2. p. 2. recent.* 67

Quibus ſic poſitis nullius eſt momenti prorogatio 68

termini

termini petita per dictum Don Ioſephum in Capitulo, quando fuit ei notificatum, quod deberet ſe ordinare Ordine ſacro, conſentiendo quod poſt lapſum dicti termini ſuſcepiſſet Ordinem ſacrum: vnde inferebatur, modò ipſum non poſſe venire contra propriam confeſſionem, *ex l. generaliter, C. de non numerat. pecun.* ibi: *Nimis eſt indignum, quod ſua quiſque voce affirmauit, id poſtmodum refringere velle.*

69 Siquidem hoc procederet, quando dictus Don Ioſephus conſenſiſſet actui legitimè per Capitulum facto, ſed cum ex ſuperius deductis *ſub num. 61. & 62.* appareat Capitulum non potuiſſe facere decretum, cui dictus D. Ioſephus conſenſit, corruente decreto, corruit quoque conſenſus eius vigore præſtitus, ex adductis per Bec. *in conſ. 331. n. 50. vol. 2.* & docet Rota apud Farinac. *in poſthum. deciſ. 586. per tot. vol. 2.* maximè ſtante proteſtatione præcedente dicto conſenſui de non conſentiendo, vt latè proſequitur Vveſembec. *con-*

70 *ſult. 4. n. 99. vol. 1.* & in ſimili videmus confeſſione facta in qualibet materia, quæ ſi detegatur erronea (prout in præſenti poteſt per confitentem reuocari) ſibi non præiudicat, *leg. non fatetur, ff. de confeſſ.* Anchar. *conſil. 291. n. 3.* Dec. *conſil. 408. num. 5.* Menoch. *conſil. 147. n. 29.*

71 Idque procedit, ſiue error ſit in facto, ſiue in iure; Paul. de Caſtr. *in d. l. non fatetur,* Dec. *conſ. 51. n. 24. lib. 2.* & eo ipſo apparet de errore, quoties conſtat de veritate in contrarium, Alex. *conſ. 102. ſub n. 8. verſ. Igitur idem, lib. 1.* Aretin. *conſ. 14. n. 8. ante med.* Rol. *conſ. 69. n. 48. in fin. & num. ſequent. lib. 3.*

72 Inſuper eſt aduertendum, quod ſententia Vicarij non condemnat dictum Don Ioſephum ad ſuſcipiendum Ordinem ſacrum duntaxat, cuius ſuſceptioni dicitur conſenſiſſe, ſed declarat eum debuiſſe promoueri ad Ordinem Presbyteratus, à die adeptæ poſſeſſionis præbendæ, quod nunquam petiit Capitulum, vt patet ex lectura proceſſus, & ſic poteſt etiam dici, quod dicta ſententia, vti non conformis libello, & petitioni, ſuſtineri non poſſit, vt probat textus *in l. vt fundus, ff. commun. diuid.*

Toletana Naturalitatis.

Filius naturalis quis dicatur? Matrimonium validè contrahit, qui lite pendente ſuper validitate alterius primò contracti, illud contraxit, ſi primum poſtea nullum declaretur, etiam reſpectu effectuum ab ipſo matrimonio prouenientium.

VOTVM CXIV.

1 *Caſus proponitur decidendus.*
2 *Filius naturalis dicitur, qui ex ſoluto & ſoluta, & inter quos matrimonium eſſe poteſt, natus eſt.*
3 *Habilitas ad efficiendum filium naturalem ſumenda eſt vel inſpecto conceptionis, vel natiuitatis tempore, prout nato fuerit vtilius.*
4 *Naturalis vt dicatur filius, non requiritur de iure Canonico quod natus ſit ex concubinatu.*
5 Cap. cùm in Apoſtolica, de ſponſalib. *refertur.*
6 *Matrimonium ſecundum valet pendente litigio ſuper primo, ex quo primum in rei veritate fuit pronuntiatum nullum.*
7 *Litis pendentia non impedit Matrimonium contrahi.*
8 *Matrimonium nullum non impedit validitatem ſecundi matrimonij rectè contracti.*
9 *Matrimonium pendente lite ſuper prioris validitate contractum, ſi illius nullitas euincatur, validum eſt.*
10 *Matrimonium contrahens ſecundum lite pendente ſuper validitate primi, non dicitur attentare.*
11 *Filij habiti à patre ex puella ſoluta durante lite ſuper validitate matrimonij cum alia nulliter contracti, legitimantur per ſubſequens matrimonium cum dicta puella contractum.*
12 Cap. tua fraternitas, de ſponſa duorum, *refertur, &* n. 15. *intelligitur.*
13 *Interdictum Eccleſiæ ne Matrimonium contrahatur, quibus modis fiat.*
14 *Matrimonium contractum contra interdictum Eccleſiæ validum eſt, niſi contineat decretum irritans.*
16 Cap. cùm in Apoſtolica, de Sponſalib. *declaratur.*
17 Cap. 1. & c. veniens, de eo qui duxit in matrimon. quam polluit per adult. *intelliguntur.*
18 Cap. pen. eod. tit. *exponitur.*
19 *Filij nati ex Matrimonio putatiuo ad hoc vt legitimi ſint cenſendi, bona fides ſaltem alterius coniugis requiritur.*
20 *Adulterij pœna locum habet etiamſi matrimonium fuerit nullum.*
21 *Filij ſuſcepti ab vxorato non ſunt naturales, nec legitimantur per ſubſequens matrimonium.*
22 *Fictio iuris pro veritate habetur.*
23 *Legitimum dicitur à lege approbatum, vel toleratum.*
24 *Naturalis filius in dubio potiùs præſumitur quàm ſpurius.*
25 *Filiis, vt ſint legitimi, fauet lex quantum poteſt.*
26 *Pro legitimitate in dubio pronuntiandum.*

VEniente lite inter Franciſcum de Rio, & Donnam Mariam Palomam ſuper nullitate Matrimonij, idem Franciſcus ex muliere ſoluta genuit filiam nomine Antoniam de Rio, quæ nata fuit diebus viginti tribus antequam Matrimonium nullitatis ſententia diſſolutum fuiſſet, prout dictis diebus tranſactis nullum & inualidum fuit declaratum in Rota, data contrahentibus facultate, vt ad alias nuptias conuolare, vel alium vitæ ſtatum, quem maluerint, eligere poſſent. Hac facti ſerie ſuppoſita interrogatus fui an dicta Antonia de Rio durante nullo illo patris Matrimonio genita ex muliere ſoluta, debeat ad omnes iuris effectus naturalis reputari, vel ſpuria ſit cenſenda. Et naturalem eſſe reſpondi, cum illi omnia conueniant requiſita, quæ ad filiationem naturalem Doctores requirunt. 1

Eſt enim certa iuris concluſio, naturalem filium generaliter illum dici qui ex ſoluto & ſoluta, & inter quos Matrimonium eſſe poteſt, natus eſt, *c. innotuit 20. de elect.* vbi *num. 6. in collect.* plures refero Doctores; *l. 11. Taur. l. 9. tit. 8. lib. 5. Recop.* vtrobique Regnicolæ, & citatis per me addo Robles de Salzedo *de repræſent. lib. 2. cap. 11. num. 8.* Baſil. Pont. *de matrim. lib. 11. cap. 2. numero 1.* Melch. Phœbus *Luſit. deciſione 68. num. 6.* Cardoſ. *in praxi Iudicum & aduocat. verb. filius, num. 7.* Michaël Reinoſo *in obſeruat. iuris, obſeru. 4. num. 1.* 2

Quæ quidem parentum in ſolutionis ſtatu exiſtentia ad filios naturales efficiendos ſuméda eſt vel inſpecto conceptionis, vel natiuitatis tempore, prout filia huiuſmodi vtilius fuerit. Ita per text. *in l. qui in vtero, ff. de ſtatu homin. & in l. etſi ſeruum 5. §. ingenuus, ff. eod. & in l. nuper, C. de natur. liber.* reſoluunt Spin. *in ſpeculo teſtam.* 3

*ſtam.gloſ.*15.*n.*118.*&* 119. Cou. *de ſponſalib. p.*2.*c.*8. §.1.*n.*5. Pereg.*de fideicom.art.* 24.*n.*50. Azor.*inſt.moral.p.*2.*lib.*2.*c.*13.*q.*3. P.Molin. *de I ſtit. tract.* 2.*diſp.* 172.*n.*40.Sanch.*de matrim.lib.*8.*diſp.*7.*num.*19. Baſil. Pont.*in ſimili tract.lib.*11.*c.*3. Fachin.*controuerſ.lib.*3.*c.*50.Melch.Phœb. *Luſitan. deciſ.*68. *num.*12.*p.*1. citati per me *in collect. ad caput Tanta, num.*31. *qui filij ſint legit.*

4 Nec ad hoc vt naturalis dicatur filius requiritur quod natus ſit ex concubinatu (cuius requiſita referunt Farin.*in praxi crimin.p.*4.*q.*138. *à n.*8. Robles de Salzed.*d.lib.*2.*c.*11.*n.*7. Rot.*dec.*254.*p.*2.*diuerſ.*) nam licèt iure ciuili aliud ſuaderi videatur, ius tamen Canonicum illi in hac parte præualere debet, cùm *in d. cap. tanta*, tale quid non requiratur. Ita Duen.*reg.*350.*n.*11. Cou.*d.*§.2.*n.*4. Card. Mantic. *de coniect.vltim.volunt.lib.*11.*tit.*12.*n.*6.Pereg.*d.art.*24.*n.*53.Mieres *de maioratu,p.*2.*q.*1.*n.*6.*&* 7. Azor. *d.c.*13.*q.*8. Trentacinq. *var. reſol. lib.* 1. *tit. de legitimat. reſol.*1. *num.*5. *&* 6. Æmil. Gall. *de exception. tit.*4.*p.*2. *except.*27. *n.*213. Fuſar.*de ſubſtitut.q.*409. *n.*126. Melch.Phœb. *Luſit. dec.*68. *num.*6. *p.*1. vbi dicit receptum iure Canonico, & ex totius orbis conſuetudine, & ait conſonare Ordinationem Reg. Luſit. *lib.*4.*tit.*71. & apud Hiſpanos *l.*11. *Tauri.*

5 Vnde ſi Antonia de Rio ſupponatur nata, prout verè eſt ex parentibus inter quos de illo tempore Matrimonium validè contrahi poterat, bene infertur illam pro naturali habendam: quod autem Matrimonium validè contrahi potuerit, probat expreſsè text. *in c.cùm in Apoſtolica*, 18. *de ſponſalib.* in quo decidit Pontifex Vrbanus III. quod Matrimoniali lite pendente, ſi litigans ante ſententiam iudicis accipit aliam vxorem ignorantem facti, poſtea ſi feratur ſententia de nullitate Matrimonij, tenet ſecundum Matrimonium, licèt fuerit contractum pendente lite, ſed viro debet iniungi pœnitentia, & vt abſtineat à coniunge per tempus pœnitentiæ. Ex quo vulgò colligitur, valere ſecundum
6 Matrimonium pendente litigio ſuper primo, ex quo primum in rei veritate fuit pronunciatum nullum, vt per Abb.ibi *n.*3.idem tenet Ruin. *conſ.*150.*n.*19.*lib.*5.

7 Bald.de Vbaldis Peruſ. *conſ.*3. *num.*11. *tom.*1. *inter conſilia Matrimon.* ibi: *His tamen non obſtantibus contrarium dico, ſcilicet ſecundum Matrimonium valere, & prolem eſſe legitimam, & hoc ideo, quia fuit à primo ſeparata per ſententiam*, &c.& *num.*13.ibi: *Nec obſtat pendentia litis, vel appellationis, quia illa non impedit Matrimonium contrahi, cap. Cum in Apoſtolica, de ſponſal. capite* 2. *de Matrim.contracto contra interd. Eccleſ. quæ iura procedunt cum prima lis pendebat, & nulla ſententia erat lata pro contrahente, & ſic nullum habet colorem contrahendi; fortiùs enim procedunt in illo qui iam habet vnam ſententiam pro ſe, vt in caſu noſtro*, &c.

8 Anton. Cardoſ. *in praxi Iudicum, & aduotat. verb. Sacramentum*, §. *de Sacramento Matrimon. numero* 36. ibi: *Matrimonium contractum cum vna valet pendente lite cum alia ſuper matrimonio, ſeu ſponſalibus, ſi primum Matrimonium erat nullum, quia litis pendentia, ſeu Matrimonium nullum non impedit validitatem ſecundi Matrimonij rectè contracti, cap. cùm in Apoſtolica, vbi Abb. num.* 3. *& alij, de ſponſalib. poterit tamen Iudex illam punire pro arbitrio, quia Matrimonium illud contraxit contra interdictum Eccleſiæ, cap.* 1.2.*&* 3. *vbi DD. de Matrim. contracto contra interd. Eccleſiæ*, &c.

9 Couar.*de ſponſalib.p.*2.*c.*8.§.1.*n.*8.Maſcard. *de probat.concl.*1025. *n.*8. vbi reſoluunt Matrimonium pendente lite ſuper prioris validitate, ſi illius nullitas euincatur, validum eſſe.

10 Lancellot. *de attent.p.*2.*cap.*4. *limit.*17. *& cap.*20. *limit.*18.*& p.*3. *cap.*24. *q.*17. *num.* 2. in quibus locis tenet Matrimonium ſecundum lite pendente ſuper validitate primi Matrimonij contractum, validum eſſe, & prolem legitimam, quando poſtea primum Matrimonium declaratur nullum: & præcipuè *d.p.*2. *cap.*4. *limit.*17. *à num.*3. ita in materia eleganter diſcurrit: *Quamuis autem contrahens Matrimonium, vt præfertur, lite pendente non dicatur attentare, & conſequenter actus non reuocetur, incidit tamen in pœnam extraordinariam, de qua in d.cap. cùm in Apoſtolica, & in cap. ténor, de re iudic. vbi Abb. num.*9. *præſertim quod coniugibus inhibetur, ne inuicem reddant debitum, aut alios actus matrimoniales attentent, vt ſentit etiam Ruin. vbi ſuprà, & expreſsè Imol. per eum allegatus in conſ.*125. *incip. In cauſa quæ vertitur, cui ſubſcripſit, & multis comprobauit Angel. de Caſtro, de quo in* 1. *vol. conſiliorum matrim. conſ.*31. *incip. Quia ego Angelus, à quorum opinione nec etiam videtur diſſentire Andr. Barbat. in conſ.*9. *Viſo, num.* 4. *& ſeq. lib.*2. *& ſequitur Dec. conſ.*163. *In cauſa, ſub n.*7.*col.*4. *in fine, verſ. tertiò reſpondetur: & ita debet intelligi quod aliàs ſimpliciter dicunt Doctores, quod lite, vel appellatione pendente ſuper validitate primi Matrimonij, non licet ad ſecundum Matrimonium tranſire, prout videtur text. & ibi notat expreſsè Abb. in cap. tua, num.*3. *extra de ſponſa duor. videlicet quod non licet impunè ad ſecundum tranſire, non autem quod Matrimonium in ſe non ſit validum, ſi primum declaretur nullum, vt dictum eſt.*
Quam limitationem ampliando intellige, vt non ſolum 11
*procedat reſpectu actus ipſius matrimonij, ſed etiam reſpectu effectuum ab ipſo matrimonio prouenientium, prout eſt legitimatio filiorum, quæ fit per ſubſequens Matrimonium: talis enim legitimatio dicitur valida, etiamſi dicti filij eſſent concepti lite pendente, vt tradit Port.Imol.in conſ.*35.*verſ.nonò, lib.*4.*poſt Pariſ.conſ.*13.*lib.*2.*n.*24. *& conſ.*15.*col.*1.*n.*2. *eod.lib. & faciunt quæ ponit Bald. in præallegato loco inter conſilia matrim. conſ.* 3. *n.*11. *vbi cum principaliter diſputaret, an filij nati ex Matrimonio (lite pendente ſuper primo) contracto eſſent legitimi, concludit ſecundum Matrimonium valere, & prolem legitimam fore*, &c.

Et hæc eſt vera opinio: ſed obſtare videtur text. *in* 12
cap. tua fraternitas 4. *de ſponſa duor.* ibi: *Hoc arbitramur agendum, vt ſi amodò in tali caſu duxerint appellandum, eis in Eccleſia publicè interdicas ne ante deciſionem cauſæ aliud contrahant Matrimonium: & ſi contra interdictum Eccleſiæ publicè factum venire præſumpſerint, Matrimonium tam præſumptuosè contractum poteris irritare*, &c. Ex quo videtur colligi Matrimonium contractum contra interdictum Eccleſiæ eſſe irritum.

Verùm pro genuina huius text. intelligentia præ- 13
mittendum eſt, interdictum Eccleſiæ tribus modis fieri, per legem, per iudicem, & per Parochum: per legem fit quæ certis temporibus nuptias prohibet, de quibus *in cap.non oportet, el* 2. 33.*q.*4. *& in cap.capellanus, de feriis.* Per iudicem quando pendente ſuper Matrimonio lite, vel illud, vel aliud contrahi ſpecialiter interdicitur, *cap. tua nos, de ſponſa duor. cap. primo & vlt. de Matrim.contracto contra interd. Eccleſ.* Per Parochum, cùm aut impedimentum denuntiatur illi, aut probabilis eſt eiuſdem ſuſpicio, *capite cùm inhibitio, in princ.*
& in §. *ſanè, de clandeſt. deſponſat.* In bis omnibus 14
caſibus Matrimonium contractum valet, quia prohibitio non dirigitur in ipſam Matrimonij ſubſtantiam, ſed in accidentia, quod tunc fit cùm non ſimpliciter, & abſolutè Matrimonium prohibetur inter aliquos, ſed circunſtantia modi, temporis, aut loci; tunc enim niſi lex habeat decretum irritáns, actus valet: ſed lex quæ prohibet Matrimonium contrahi contra interdictum Eccleſiæ, ſolum tempus videtur prohibere

hibere, & non habet decretum irritans, ad quod reſpexit Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp.* 2. dum eum communi tenet Matrimonium contractum contra interdictum Eccleſiæ valere, niſi contineat decretum irritans faciens ſpecialem mentionem matrimonij.

15 Quare intelligere debemus *d. c. tua fraternitas*, de irritatione mentionem faciens, vel loqui de interdicto Pontificio, nomine Pontificis facto, vel de irritatione quoad cohabitationem, non quoad vinculum, iuxta doctrinam gloſ. *verb. irritum, in c. ad diſſoluendum, de deſponſ. impub. & verbo poteris irritare, in d. c. tua fraternitas.* Et quicquid ſit, nullibi conſtat aliquod interdictum Franciſc. de Rio factum fuiſſe, nec inhibitum ne aliud contraheret matrimonium.

16 Secundò non obſtat *d. c. cùm in Apoſtolica*, ibi: *Et ſic falſitate ſuggeſta quandam aliam facti neſciam copulare præſumpſit*, &c. dum videtur ſupponere mulierem, cum qua villicus ſecundum contraxerat matrimonium, prioris notitiam non habuiſſe, ſuper cuius validitate controuertebatur in iudicio, & ſic ignorantiam in cauſa fuiſſe, vt ſecundum matrimonium validum foret, ſequuta prioris nullitate. Quia reſpondetur ſecundum Matrimonium validum ſemper eſſe, tam ſi illud contrahens ſciret, quàm ſi ignoraret aliud priùs contractum, vt videtur ſentire gl. *verb. remanere, in d. c. cùm in Apoſtolica*, ſcientiæ tamen & ignorantiæ diſtinctio eo caſu deſeruiret, ſi priùs matrimonium validum foret: nam ſi quis viuente prima vxore contraheret cum ſecunda hoc ignorante, ſi prima moriatur, poterit cogi cum ſecunda vitam agere, data tamen mulieri ad diſcedendum facultate, *cap. 1. & cap. veniens, de eo qui duxit in matrim. quam polluit per adulter.* ſecus verò ſi cum ſecunda conſcia primæ viuentis matrimonium contraheret, *c. ex litterarum, cap. cum haberet, eod. tit.*

17 Sed mirum eſt cur Pontifex *in d. c. 1.* iudicat Matrimonium inter eos, inter quos legitimus conſenſus non fuit, & quare cogat virum in hoc coniugio permanere quaſi matrimonio alligatum, mulieri verò quaſi liberæ diuertendi licentiam faciat. Ad quem nodum diſſoluendum ego exiſtimo in eo text. & ſimilibus perfici matrimonium ex conſenſu olim expreſſu inualide, cohabitatione tamen continuato, non vt à principio conſenſus præſtiti, ſed vt ex nunc quaſi tempore remoti impedimenti exprimeretur. Quandocumque enim agitur ſiue de Matrimonio, ſiue de quocumque alio contractu celebrando, qui certam verborum formam non requirat, ſed naturali conſenſu perficiatur, ſi ſemel conſenſus ſit expreſſus, & propter impedimentum iuris non poſſit effectum ſortiri, & actus ſtatim valeat, ſublato impedimento ex vi prædicti conſenſus, qui perſeuerat, actus perficitur, quoniam verum eſt dicere in eo actu reperiri conſenſum, qui per actum multùm rectè ſignificatur, vt probant text. & *ibi* Bart. *in leg. vlt. ff. de rebus eorum*, Menoch. *de arbitr. caſu* 161. *n.* 70. Nec refragatur text. *in c. pen. eod. tit.* de eo qui duxit in Matrim. quatenus videtur requirere nouum conſenſum.

18 Quia reſpondetur, ibi nouum conſenſum appellari ſcientiam impedimenti ſublati cum perſeuerantia prioris, quia nouum ex tunc matrimonium facit: ideo autem ſit facultas mulieri ad recedendum *in d. c. 1.* quia antequam ſciret impedimentum ſublatum, conſenſus non ſufficiebat, vt cum primum ſciuit, potuit recedere, & conſenſum reuocare: maritus autem in pœnam non poteſt, vterque tamen ſi per diem cohabitauerit, impedimento ſublato ſcienter matrimonio alligatus manet.

19 Ex quo patet ignorantiam, & bonam fidem in hac materia requiri & neceſſariam eſſe eo caſu, quo ſecundum matrimonium fuiſſet nullum, data prioris validitate, ad hoc enim vt filij ex dicto ſecundo Matrimonio nulliter contracto legitimi cenſendi ſint, bona fides ſaltem alterius coniugis requiritur, iuxta terminos *c. ex tenore, qui filij ſint legit.* & quæ reſoluunt citati per me *in collect. ad d. c. 2. n. 4. eod. tit.* non ſic quando ſecundum Matrimonium ex inualiditate prioris validum & legitimum remaneret, vt dixi.

Tertiò etiam non obſtat *l. 81. Tauri*, vbi Ant. Gom. 20
n. 48. cum qua concordat *l. Regia Luſit. lib. 5. tit. 26.* vbi Parens meus, quem non minùs naturæ, quàm doctrinæ meæ reuereor auctorem, quatenus decidit adulterij pœnam locum habere etiamſi Matrimonium fuiſſet nullum, & putatiuum, cum traditis à Tiraq. *de iure mariti, gloſſ. 8. n. 145. & ſeq.* Farin. *in praxi crim. in q.* 141. *n.* 62. D. Barb. *in l. 2. ff. ſolut. matrim. in princ. p. 1. n.* 95. quia reſpondetur legem illam fundari in eo quod mulier quantum ex ſe fecit actum illicitum, & à iure reprobatum, ac per conſequens delictum commiſit tali pœna puniendum.

Quartò non obſtat *d. cap. tanta, qui filij ſint legit. in* 21
verſ. ſi autem vir viuente vxore, dum probat filios ſuſceptos à marito ab alia quam ab vxore ſua viuente, nõ legitimari per ſubſequens matrimonium contractum cum eorum matre poſt primæ vxoris mortem, quia verè ſunt ſpurij, per quem text. ita reſoluunt Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ.* 81. *n.* 22. Pereg. *de fideicom. art.* 24. *n.* 49. Gutier. *pract. lib. 2. q.* 105. *n.* 9. Rot. *deciſ.* 191. *n.* 2. *p. 1. recent.* ex quo datur intelligi, dictam Antoniam vel filiam durante matrimonio extra illud habitam, non naturalem, ſed ſpuriam eſſe. Reſpondetur enim Matrimonium illud, quod aliàs toto eo tempore putatiuum fuit, in prolatione ſententiæ nullitatis fuiſſe declaratum nullum, non ex tunc, ſed vſque ab initio; & ideo cum reuera nunquam extaret, non potuit impedire quin filius dicatur genitus à ſoluto, qui aliquo valido Matrimonio tunc temporis tenetur, non iuris fictione, qualis eſt filios à tempore natiuitatis legitimos reputari, quæ
nihilominus pro veritate habetur, vt poſt Bart. *in leg. ſi* 22
maritus, §. legis, ff. ad leg. Iul. de adulter. & in leg. mercis, ff. de verbor. ſignif. Menoch. *conſ.* 174. *n.* 107. Fuſar. *de ſubſtitut. q.* 409. *n.* 28. ſed verè, & realiter, vt patet.

Quod tanto magis ſine difficultate procedit, ſi ex eo 23
quod ſecundum matrimonium valuit, habita exinde prioris nullitate, vt ſuprà dixi, filij pendente lite ex ſecunda vxore geniti, legitimi ſunt habendi, cum dicatur naſci de legitimo Matrimonio procreatus ex Matrimonio à iure approbato, vel non improbato; legitimum enim dicitur à lege approbatum, vel toleratum, *l. legitima, & ibi DD. ff. de pactis*, neceſſariò ſequitur filios medio tempore ab eo ſuſceptos ex muliere ſoluta antequam ſecundas contraheret nuptias, naturales eſſe.

Et quatenus circa naturalitatem Antoniæ aliqua 24
oriri poſſit difficultas, quæ dubiam ac turbidam redderet materiam, ſtante huiuſmodi dubio potiùs eam præſumere debemus naturalem quàm ſpuriam, iuxta opinionem Baldi *conſ.* 448. *Quæritur in primis, numero 4. lib. 1.* Crauet. *in ſuo celebri conſil.* 138. *num.* 1. *& conſ.* 166. *num. 1. & 4.* Barret. *conſ.* 11. *num.* 9. Cou. *de ſponſalib. p. 2. c. 8. §. 3. num. 1.* ibi: *Potius verò præſumitur naturalis, quàm ſpurius, ne præſumamus factum, aut qualitatem neceſſariam vt quis dicatur ſpurius, quæ à natura non ineſt*, &c. Melch. Phœb. *Luſit. deciſ.* 68. *numero 10. part. 1.* ibi: *Illud etiam obſeruandum, quod in dubio filij præſumuntur naturales, non verò ſpurij, nec illegitimi, ex Angel. per text. ibi in leg. liberorum, ff. de his, qui not. infam.* Alciat. *de præſumption. reg. 13. præſ. 1. num.* 22. &c. Rot. *deciſ.* 319. *n. 15. p. 5. recentior.* ibi: *Prout non facit non fuiſſe inſtificatum Andream natum eſſe ex ſoluto & ſoluta, quia ſic de iure præſumitur*, Rot. *deciſ.* 802. *num. 2. & ſeqq. p. 2. diuerſor.* &c. Eadem Rot. *deciſ.* 360. *num. 16. d. p. 5. recent.*

ibi : *Nec eſt opus probare Iſottam fuiſſe naturalem, non autem ſpuriam, quia in dubio præſumitur naturalis, non autem ſpuria. Aym. conſ.166.n.1. Rimin.iun.conſ.187. n.107.cum ſeqq. Theſaur.q.83.n.2. lib.2. Barz.dec.91. n.1. vbi de magis communi*, &c.

25 Nam ſicut lex in quantum poteſt fauet filiis vt ſint legitimi, Dec. *conſ.152. ſub n.1. verſ.& quia lex*, Rot.
26 *dec.201.n.41.& dec.264.n.13.p.5.recent.* Ita debet fauere filiis, vt in dubio potiùs ſint naturales, quàm ſpurij, cum hi à legitimitate excludantur, illi verò ei magis accedant, pro qua in dubio pronuntiandum eſſe docet Fuſar. *de ſubſtit. q. 409. num.106. verſicul. primo.*

Toletana Congregationis ſanctiſſimi Sacramenti.

In Sede nullus permittendus eſt ſedere in Eccleſia quando ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in ea diſcoopertum eſt. Parochus in ſua Eccleſia ſedere debet in ſcamno, non verò in ſede, etiamſi ibi ſanctiſſimum Sacramentum non ſit manifeſtum.

VOTVM CXV.

1 *Caſus proponitur.*
2 *Lis introducta.*
3 *Sedere in ſede in preſbyterio nullus poteſt præter Epiſcopum Diœceſanum.*
4 *Preſbyter, qui cum Diacono & Subdiacono Miſſam cantaturus eſt, ſedere debet in ſcamno oblongo decenter ornato.*
5 *Parochialis Rector in ſua Eccleſia ſedere debet in ſcamno, non autem in ſede.*
6 *Probatur ex fide data à Magiſtris Cæremoniarum.*
7 *Epiſcopus Pontificalibus ornatus ſolus poteſt in præſentia ſanctiſſimi Sacramenti ſedere in ſede.*
8 *Cæremoniale Epiſcoporum eſt liber authenticus.*
9 *Audacia eſt ſedere cum ante Tribunal Dei ſtamus.*
10 *Humilitas apud Chriſtianos non dedecorat, ſed ornat.*
11 *Honor qui debetur Regi, tribui debet Diuino, qui eſt Rex Regum.*
12 *Prædicator coram Sanctiſſimo Sacramento capite diſcooperto prædicare debet.*
13 *Euchariſtiæ Sacramenti admirabiles effectus.*
14 *Euchariſtia diuiniſſimo Sacramento abutentes ſeueriſſimè puniendi.*
15 *Vicarius Monialium ad ſedem habendam quo iuuetur medio.*
16 *Parochiam non minus quàm decem diſtinctæ domus & familiæ facere poſſunt.*
17 *Parochialitas de iure non præſumitur.*
18 *Parochus in propria Eccleſia tantam habet poteſtatem, quantam Epiſcopus in ſua Diœceſi.*
19 *Subſtitutus, ſeu Vicesgerens, aut delegatus non habet eandem prærogatiuam, quam principalis, ſeu delegans.*
20 *Vicarius non ſuccedit in eo quod præſtatur honori, & dignitati Epiſcopi.*
21 *Locumtenentes, ſeu Vicerectores ſuis principalibus in reuerentialibus non adæquantur.*
22 *Curatus in ſua Eccleſia debet ſedere in ſcamno, non autem in ſede.*

Poſtquam Venerabilis Congregatio mancipiorum Sanctiſſimi Sacramenti à bonæ memoriæ Equite de Gratiis fundata deſideratam reportauit victoriam in lite, de qua mentio fit ſupra in voto 76. Pater Vicarius Monialium in quarum Eccleſia ex fundatione & dotatione ſita eſt dicta Congregatio, immemor humilitatis minoritiçæ, quam profeſſus fuit dum ſancti Franciſci habitum ſuſcepit, intentauit, non ſine omnium admiratione & multorum ſcandalo, quod in actu celebrationis feſtiuitatum dictæ Congregationis, & dum ſolemnis celebratur Miſſa, & prædicatio ad Populum habetur, diſcooperto ſemper in Altari maiori decentèr ornato Sanctiſſimo Sacramento, ſedere in ſede maieſtuoſa in Presbyterio Altaris maioris ex parte Euangelij, quando omnes in ſcabellis ſedent, nec aliquis vnquam fuit tam audax qui in præſentia diuiniſſimi Sacramenti aliam ſedem occupare præſumpſerit. 1

Lite in iudicio ſuper hac re deducta, & iniuncto mihi onere à deuota hac Congregatione, vt meam ſententiam liberè proferrem, cum præſuppoſito quod hactenus nec in hac, nec in aliis Congregationibus huius oppidi viſus fuit vnquam, qui talem Præfecturam intentare, aut ſe indiſcretè exaltare vellet, reſpondi nequaquam permittendum dictum Vicarium ſcandaloſam hanc introducere nouitatem, ſed illi modis omnibus reſiſtendum, ex ſequentibus. 2

Primò, quia in presbyterio nullus præter Epiſcopum diœceſanum in ſede poteſt ſedere, itavt nec Presbyter, qui Miſſam cum Diacono & Subdiacono cantaturus eſt, ſedere poſſit niſi in ſcamno oblongo decenter ornato ex parte Epiſtolæ, vt ſtatuit Cæremon. Epiſcopor. *lib.1.tit.13. de ſedibus Epiſcopi.* 3 4

Secundò, quia etiam Parochialis Rector in ſua Eccleſia ſedere debet in ſcamno, non autem in ſede, vt cenſuit Sacra Congreg. Rituum *in Turritana, 14. Febr.* 1632. cuius memini *de officio, & poteſt. Parochi, cap.10. n.5. in fine, in nouiſſ. impreſſ. & in ſum. Apoſtol. deciſ. collect.552. n.62.* 5

Tertiò, quia ita fuit deciſum per Magiſtros Cæremoniarum huius oppidi Matritenſis, vt conſtat ex fide in actis exhibita. 6

Quartò, quia ſic petit reuerentia, quæ tanto debetur Sacramento, & in cuius præſentia debemus ſemper genua flectere, & cum humilitate ſtare, vt optimis rationibus, & pro diſcurſu probat Doctor Don Franciſcus Bermudez de Pedraza, Canonicus & Theſaurarius ſanctæ Eccleſiæ Granatenſis *in ſua hiſtoria Euchariſtica, p.2. c.9. in princ.* ibi : *Qualquier Igleſia donde reſide Chriſto nueſtro ſeñor Sacramentado, es ſu palacio, y quando eſta manifieſto en ſu cortina, nadie puede tener ſilla en ſu preſencia, ſolamente al Obiſpo veſtido de Pontifical la permiten las leyes de la Igleſia en el Ceremonial Romano feria quinta in Cœna Domini, fol.410. y en el Ceremonial de los Obiſpos, lib.2. cap.23. y es libro autentico, cuyas deciſiones obligan en materias de ceremonias y culto diuino, dize Gratiano diſcept.111. n.7. & diſcept.198. n.28. y por el ſe permite à los Obiſpos tener ſilla delante de Chriſto nueſtro Señor Sacramentado, y no abſolutamente, ſino celebrando de Pontifical, de donde ſala la conſequentia legal. Luego otro ninguno Chriſtiano, que no ſea Obiſpo, y eſte veſtido de Pontifical puede tenerla. Y fuera deſte caſo ni Obiſpo, ni Arçobiſpo, ni Cardenal, ni el miſmo Legiſlador el Summo Pontifice tiene ſilla, ſino vna ſilleta raza*, &c. Et paulò inferiùs, *capite* 10. ibi : *Poner ſilla en preſencia de Chriſto* 7

Chriſto nueſtro Señor Sacramentado, es ropa de contrabando, eſta prohibita por leyes de la Igleſia, no ſe aſſienta el Rey en ſilla, luego no la puede poner el ſubdito, ſi no quiere parecer mayor, ò monſtrar mas ſingularidad, coſa que ſimboliza mucho con el delito de Lucifer, quiſo con elevacion y ſoberuia poner ſilla a par de Dios, y le caſtigo Dio con priuarle de la que tenia en el Cielo, y ponerle en los cablaozos del infierno, y dale vaya ſan Bernardo ſerm. ſecundo de verbis Iſaiæ, cap. primo & decimoquarto. Impio tu te atreviſte à ſentarte junto al Trono? el hijo de Dios es el que eſta ſentado en el Trono, el Dios de Sabaoth: ſola la Trinidad eſta ſentada, los Seraphines eſtan en pie, y eſte Trono Mageſtuoſo que vio Iſaias, repreſentado la ſoberuia de Lucifer, añaden los Santos, que fue repreſentacion del Santiſſimo Sacramento del Altar, y doctrina de la veneracion grande con que los Angeles eſtan en ſu preſencia en pie, y no ſentados, enſeñando à venerar la ſacra Euchariſtia, para que ſe corra el hombre, que es de inferior naturaleza de eſtar en ſu preſencia irreuerente, &c. Et infrà: *Pues no es de menor nota para los Angeles (que eſtan en pie venerando à ſu Rey Chriſto nueſtro Señor Sacramentado en el ſolio Real de Altar, temblando de reuerentes, como canta la Igleſia, Tremant poteſtates) ver que la hormiga del hombre tenga vanidad para tomar vna ſilla en ſu preſencia. Bien merecia ſu irreuerencia que hizieran los Angeles con ello que Chriſto Señor nueſtro mando hazer con aquel conuidado diſcortes, que ſin traer veſtido de boda ſe ſento à la meſa, atado de pies y mano, le mando meter en el calabozo de los infiernos, ò que por los menos le dieran la reprehenſion que dio al otro conuidado que muy vano ſe ſentò en cabecera de meſa: y no podiendo la bondad de Chriſto nueſtro Señor tolerar ſu deſcorteſia, increpando la vanidad de auer tomado el primer aſſiento, le dixo Luca cap. decimoquarto, hombre que ſe exalta ſera humillado, y el que ſe humilla ſera exaltado. Eran, dize ſan Iuan Chriſoſtomo homil. 44. in cap. vigeſimumtertium Matthai, los Iudios muy amigos de primeros aſſientos y cabeceras de meſa, y enfadado Chriſto Señor de ſu liuiandad, la reprehende,* &c. Et demùm vir iſte doctus minitatur verè illos, qui primas ſedes quærunt, & de præcedentiis in ſedendo controuertunt in præſentia Sanctiſſimi Sacramenti, his verbis: *Temamos no ſe canſe Dios de oyr nueſtras liuiandades, y de ver nueſtras irreuerencias, y nos embie con vna enfermedad à la caſa de la muerte, y no à deſcanſar, ſino a llorar entermente nueſtros deſcuidos.* Hactenus Pedraza.

9 Illud Chriſtiani maximè attendere debent, quod dum diuiniſſimi huius Sacramenti præſentiam petunt, illic tanquam Rei ſiſtant etiam humiliter peccatorum ſuorum veniam petere debent. *Cùm ante Tribunal Dei ſtamus*, ait Cardin. Petrus Damianus *opuſc. 39. c. 2. audacia eſt ſedere*: maximè decet Chriſtianæ humilitati in ſanctos reuerentia, quanto magis in Sanctiſſimam Euchariſtiam, *apud Chriſtianos* (non ſemel pronuntiabat Ferdinandus II.) *humilitas non dedecorat, ſed*
10 *ornat.* Et Alphonſus Caſtellæ Rex ſapiens, *l. ſecunda, titulo quarto, partita prima*, dicebat *que la honra que los homes fazen al Rey, deuen fazer à nueſtro Señor IESV CHRISTO que es Rey ſobre todos los Reyes,*
11 *y Señor de los Cielos, y de la tierra.* Et in *l. 61. eiuſdem tituli, & partita*, addit hæc verba: *Deuen fazer reuerencia, y humildad la mayor que pudieren, e todo Chri-*
12 *ſtiano que eſto no fiziere, erraria mucho contra Dios en la Fé, e daria mal exemplo de ſi*, &c. Vnde Prædicator dum coram Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento Populo verbum Dei exponit, capite diſcooperto prædicare debet, vt cenſuit Sacra Congreg. Rit. *in Gie-* *Barboſa Vot. deciſ.* Pars II.

nen. nona Decembris 1628. de qua meminit Pedraza *d. tract. de hiſtoria Euchariſtica, cap. ſecunda, part. quinto, in fine.*

Accedamus igitur magna cum reuerentia & hu- 13
militate ad hoc Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum. Rei ſumus, peccatores ſumus, veniam delictorum noſtrorum petere profundiſſima cum humilitate debemus, tanto enim remedio ſalutis noſtræ egemus; eſt enim, vt inquit Bernard. ægris medicina, peregrinantibus via, debiles confortat, valentes delectat, languorem ſanat, per hoc homo manſuetior fit ad correctionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, ſagacior ad cautelam, ad obedientiam promptior, ad gratiarum actionem deuotior, referunt Caniſ. *in libro de Euchariſtia, paragraph. nono*, Campan. *in diuerſor. iuris Canon. rubr. 12. capite 7, numero* 28.

Meminerint tales irreuerenter ſe habentes in præ- 14
ſentia huius diuiniſſimi Sacramenti, vel ad illud in peccato accedentes, vt indignè ſumant, aut eo abutentes, iudicium ſibi manducare, & ſententiam contra ſe reportare, quaſi non bene ſentientes de exiſtentia ſummi Dei ſub ſpeciebus panis latenter occulti ad ſalutem, & ad condemnationem perpetuam ſe hominibus manducandum tradentis: contra iſtos, qui ſacra Euchariſtia deteſtabiliter vtuntur, etiam indignè eam ſumentes, exclamare liceat. O indignum facinus! eò ergo proceſſit hominis furor, vt quod dæmones ipſi verentur, credunt, & contremiſcunt, quod ipſi dæmones aſpicere non audent: homo dæmone ipſo, quantum ad hoc, peior fiat, vt ſacroſancta eſca, & potu vitali, cœleſti alimonia, pane vitæ, eſca vitæ, vita ipſa, poculo æternæ ſalutis, conuiuio Dominico, viatico tuto peregrinationis noſtræ, Paſchate Chriſtianorum, Manna abſcondito, pane Cœli, pane Angelorum, Sacramento Sacramentorum, ſpe ſalutis æterna, ſalute noſtra ipſa, irreuerenter & indigne abutatur. O bone IESV, iterum Iudam, adhuc ſatellites, & carnifices crucifigentes; quam verè ſcriptum eſt, Miſerationes tuæ ſuper omnia opera tua.

Sed videamus quo fundamento Vicarius præemi- 15
nentem ſedem in Presbyterio ſibi dandam eſſe dicit dum Diuina celebrantur officia, & feſtiuitates fiunt iuxta nobile noſtræ Congregationis inſtitutum. Argumentatur pro Vicario Aduocatus formans quendam ſyllogiſmum à veritate penitus aberrantem, ſic arguit: *Vicarius Monialium eſt illarum Parochus, eo quod illis Sacramenta adminiſtrat. Atqui Parochus in ſua Eccleſia omnibus procedit, & in ſede maieſtuoſa in plano Presbytery, vel Eccleſia ſedere debet. Ergo ſimiliter Vicarius eodem ſedendi priuilegio, & præeminentia gaudere debet.*

Maiorem Aduocatus aduerſarius probare intendit ex 16
eo quod ſit Vicarius Parochus Monialium; ſed hoc omni prorſus caret iuris fundamento; quia & hoc vt Vicarius Parochus diceretur, neceſſariò requirebatur vt populum intra certos limites haberet, quodque beneficium Curatum haberet, in eoque prouiſus & canonicè inſtitutus fuiſſet, & animarum curam proprio nomine ac titulo exerceret; nec monaſterium dictarum Monialium appellari poteſt Parochialis Eccleſia, quia caret Parochianis; non minùs enim quam decem diſtinctæ domus, & familiæ Parochiam facere poſſunt, quæ municipia appellantur, *cap. vnico*, 10. *q. 3.* Carat. *de iurib. Parochialib. tit. 1. cap. 3. in fine*, Pacian. *de prob. lib. ſecundo, cap. 31. num. 33.* necnon alia requiſita concurrere debebant, ſine quibus nulla Eccleſia dici poteſt Parochialis, iuxta reſolutionem Rotæ *deciſ. 51. part. 2. diuerſor. & deciſ. 380. à num. 11. p. 5. recentior. & coram Duran. deciſ. 433. num. 12.* Et demùm Vicario iocum- 17

bit probare omnia requiſita huiuſmodi habere, cum
Parochialitas de iure non præſumatur, Bellam. *deciſ.*
67. Rot. *deciſ.* 258. *n.* 5. *p.* 5. *recent.* & *deciſ.* 300. *n.* 5. *p.* 3.
etiam recent.

18 Minor verò videtur probari ex quo Parochus in
propria Eccleſia tantam habet poteſtatem, quantam
Epiſcopus in ſua Diœceſi, & loco Imperatoris & Re-
gis ibidem habetur, *cap. duo,* 23. *q.* 4. Abb. *in c.* 1. *n.* 28.
de dolo, & contum. & in c. Venerabilis, n. 19. *de elect.*
Theodoſ. de Rubeis apud Steph. Gratian. *diſcept. for.*
tom. 2. *c.* 298. *n.* 88. *verſ. denique,* cum aliis citatis per me
de officio, & poteſt. Parochi, c. 9. *n.* 3. *cum ſeqq.* Sed hæc
minor iure fundamentum non habet, nec defendi poteſt
ex ſeeq. Primò, quia vt dixi num. præcedenti, iſte Vi-
carius non eſt Parochus, nec ad eum pertinent præ-
eminentiæ, & prærogatiuæ Parochiis titulatis & cano-
19 nicè inſtitutis debitæ. Secundò, quia Monialium Vica-
rij ſunt amouibiles, & Religioſi per priuilegia Apoſt.
immediatè Sedi Apoſt. ſubiecti, ſub cuius protectione
degunt, & illud miniſterium exercent tanquam ſub-
ſtituti & Vices gerentes ſuorum Prælatorum, & iſti ab
eadem ſancta Sede per viam exemptionis ab Ordina-
riorum iuriſdictione gubernatiuam poteſtatem obti-
nent, vnde reſpectu honoris, & præcedentiæ nunquam
ſubſtitutus, ſeu Viceſgerens, aut delegatus eandem ha-
bet prærogatiuam, quam principalis, ſeu delegans. Dec.
in c. ſanè, el 2. *n.* 12. & 13. *de officio deleg.* Gonzal. *ad*
reg. 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 9. *num.* 101. & 103. Maſtrill. *de*
magiſtratib. lib. 5. *c.* 15. *num.* 61. Ponte *deciſ.* 15. *num.* 8.
20 Tertiò, quia licèt Vicarius generalis Epiſcopi vices il-
lius gerat, & tanquam caput eo abſente honorari, &
præferri debeat, nihilominus præeminentia Sedis, &
in quocunque alio, quod præſtatur honori, & dignita-
tati Epiſcopali, nullo modo ſuccedere poteſt. Menoch.
conſ. 257. *num.* 73. *vol.* 3. ibi: *Non enim in Vicarium*
tranſeunt reuerentialia, vt reſpondet Federic. de Senis
in conſ. 302. *alioquin ſequeretur, quod ea omnia, quæ*
præſtantur honori & dignitati Epiſcopali, eſſent tribuen-
da Vicario, quod omnino falſum eſt, &c. Michaël Ferro
Manrique *in tract. de praecedent. Eccleſ. q.* 1. *n.* 28. *ſecus*
21 *autem,* ait, *eſt dicendum in reuerentialibus, in quibus*
clarum eſt non poſſe Locumtenentes, ſeu Vicerectores
& ſubſtitutos ſuis principalibus adæquari. Quartò, &
vltimò, quia in his propriis terminis Parochi, qui in
propria Eccleſia optabat ſedem habere, declarauit Sacra
Congregatio Rit. *in d. Turritana,* 14. *Februar.* 1632.
22 in hæc verba: *Curatus in ſua Eccleſia ſedere debet in*
ſcamno, non autem in ſede, cuius memini *de officio, &*
poteſt. Parochi, d. c. 9. *n.* 5. *in fine, in nouiſſ. impreſſ. & in*
ſum. Apoſtolicarum dec. collect. 552. *n.* 62. Quæ proce-
dunt eo caſu, quo non eſt patenter expoſitum diuiniſ-
ſimum Eucharistiæ Sacramentũ, ſi verò exponatur, nul-
lus iuxta ſuprà adducta poteſt coram eo ſedere in ſede.

Granatenſis Libelli.

Blaſphemus hæreticalis, qui libello famo-
ſo à ſe publicè fixo diris ac malè pre-
cantibus inſultationibus, ſacrilegaque
impietate Deiparæ virginitatem lace-
rabat, alia intentione quàm illam læ-
dendi, quibus debeat puniri pœnis?

VOTVM CXVI.

SVMMARIVM.

1 *Libelli famoſi contra Deipara virginitatem tenor.*

2 *Libellus poſt intempeſtam noctem defixus, & in-*
uentus.

3 *Rumor quod Eremita quidam libellum fixiſ-*
ſet.

4 *Eremita in carcerem detruditur, & eius confeſſio*
refertur.

5 *Eremita aliquando ad qualibet nefanda perpetranda*
audaciores inueniuntur.

6 *Auctores nominantur, qui hac de re ſcripſe-*
runt.

7 *Hiſpania Chriſtiana Religionis obſeruantiſſima, &*
hæreticis infeſtiſſima.

8 *Blaſphemia hæreticalis quæ?*

9 *Blaſphemia non hæreticalis qualis dicatur?*

10 *Blaſphemia cum ſunt adeo enormes, pro eis debet ca-*
pitis pœna imponi.

11 *Blaſphemi piſſima qualitatis, enormiſſimam &*
horrendam blaſphemiam dicentes, etiam in San-
cti Officij Tribunalibus mortis pœnam incur-
runt.

12 *Libelli famoſi auctor capitis pœnam incur-*
rit.

13 *Libellus graues iniurias & opprobria in Principem*
dirigens, vtique faceret eius auctorem in crimen
læſæ maieſtatis incidere, & ita in pœnam vltimi
ſupplicij.

14 *Delictum ob aliud delictum non minuit pœ-*
nam.

15 *Delictum mixtum & qualificatum non continetur*
ſub ſimplici.

16 *Delictum adeò enorme puniri oportet in publicum*
exemplum.

17 *Pœna regulariter debet eſſe culpa conſentanea, niſi*
interuenerit cauſa.

18 *Vtilitas communis ſapiùs efficit, vt iuſta &*
rigoroſa iuris prudentia limites tranſilian-
tur.

19 *Supplicia exercentur in rebus etiam inanimatis, &*
irrationabilibus.

20 *Furioſi ob fati infelicitatem culpa liberi exi-*
ſtunt.

21 *Veſanum, qui percuſſit Regem Catholicum, imperauit*
Regina eius vxor laqueo ſuſpendi.

22 *Libelli publicatio ab eius auctore non proceſſit ex*
animo, aut intentione errandi in Fide.

23 *Delictum ſponte conſitenti multùm deferendum ad*
criminis excuſationem.

24 *Iuramento, & declarationè iniuriantis ſtandum*
eſt, quod iniuria non fuerit illata animo iniurian-
di.

25 *Simulatio animi meliùs cadit in verbis, quàm in*
factis.

26 *Confeſſio rei cum qualitate ex defectu intentionis*
eſt admittenda.

27 *Præcipuè cum non adſunt alia indicia animi ſuſpe-*
cti.

28 *Cauſa delictorum materialis in voluntate conſi-*
ſtit.

29 *Maleficia, voluntas, & propoſitum delinquentes*
diſtinguunt.

30 *Maleficia magis diſcernuntur per animum & finem,*
quibus crimen perpetrant, quàm per ipſum faci-
nus.

31 *Delictum animaduerti non poteſt vbi deeſt voluntas*
animuſque offendendi.

32 *Voluntas eſt qua peccatur, & delinquitur.*

33 *Animus bonus in re mala dimidium eſt ma-*
li.

34 *Intentio bona praui medij malitiam minuit.*

35 *Dolus verus vbi deficit, pœna capitalis imponi non*
poteſt.

Digitized by Google

36 *Culpa nulla, quanquam lata, dolo non æquiparatur, vbi de pœna mortis agitur.*

37 *Verba hæreticalia regulariter ſecum afferunt praua intentionis præſumptionem.*

38 *Præſumptio mala intentionis tollitur per actus exteraos contrarios, & per contrarias præſumptiones.*

39 *Animus & intentio per indicia & coniecturas probatur.*

40 *Præſumptio, quæ ex ipſo facto, & verborum qualitate remanet, per alia fortiora ſuperatur.*

41 L. ſi quis teſtibus, C. de teſtib. *procedit aduerſus fiſcum.*

42 *Præſumptio ex bona, vel mala origine, ſeu deſcendentiæ ſumitur.*

43 *Vitium quod eſt in radice naturali, tranſit ad poſteros.*

44 *A Fide non retrahuntur niſi parentibus infectis orti.*

45 *Hæreſiarcha quis dicatur?*

46 *Dogmatiſtæ, & hæreſiarchæ quando ad reconciliationem admittantur.*

47 *Apoſtata à Fide quis dicatur.*

48 *Apoſtata à Religione non punitur in ſancti Officij Tribunalibus.*

49 *Actus nullus interior, quamuis horrendus, hæreſis poteſt appellari, cum operandi animus contra Fidem, & pertinacia in intellectu deſit.*

50 *Hoſtiam ſacram conculcans ſine errore intellectus non eſt hæreticus.*

51 *Hæretici formales admittuntur & reconciliantur ſi ante teſtium publicationem peccatum ſuum confiteantur, & ad pœnitentiam reducantur.*

52 *Eccleſia nunquam claudit gremium redeunti.*

53 *Libelli famoſi auctoribus per leges duodecim tabularum pœna capitalis imponebatur.*

54 *Pœna extraordinaria hodie punitur libelli famoſi auctor.*

55 *Pœna libelli famoſi de iure Canonico non eſt capitalis, ſed extraordinaria.*

56 *Pœna libelli famoſi de iure Ciuili erat capitalis, quando crimen per libellum obiectum capitis pœna eſſet dignum.*

57 *Libelli famoſi pœna vt locum habeant notandi, animum neceſſarium eſt interuenire, & dolus verus requiritur.*

58 *Dolus in dubio non præſumitur.*

59 *Blaſphemiæ crimen iudicatur quo verbo, aut ſcripto perpetratur.*

60 *Pœna capitis quando lege antiqua vel iure communi imponebatur, procedebat in eo, qui conſuetudinem blaſphemandi habebat.*

61 *Pœna contra blaſphemos hodie ex vniuerſali omnium prouinciarum conſuetudine eſt arbitraria.*

62 *Leges priuatæ quæ pœnas contra blaſphemos imponant.*

63 *Pœna ſpiritualis, aliaque pecuniaria iure Canonico attento imponitur contra blaſphemos.*

64 *Blaſphemi hæreticales puniuntur per S. Officium pœnis arbitrariis.*

65 *Blaſphemia vt talis dicatur neceſſe eſt ex praua atque pernicioſa voluntate naſci.*

66 *Hæretici capitis pœna puniuntur, illa tamen non punit S. Officium confitentes culpam, miſericordiamque flagitantes.*

67 *Sortilegi qui fatentur in ſortilegiis homicidium feciſſe, ſeque pœnitent, ac parati ſunt corripi, tradendi non ſunt Curiæ ſæculari.*

68 *Sodomitæ ſi non ſint incorrigibiles, DD. Inquiſitoribus conceditur facultas minuendi pœnam contra eos.*

69 *Confeſſio in delictis quando minuat pœnam.*

70 *Filij remunerantur ex parentum meritis.*

71 *Vitæ correctio facilis in homine.*

72 *Actus dubij in bonam, vel malam partem poſſunt interpretari.*

73 *Animus ſemper improbus præſumitur in actibus qui ex natura ſua ſunt improbi.*

74 *Naturæ in dubio actus ſtandum eſt.*

75 *Nullus iudicatur loqui id, quod non ſentit.*

76 *Lingua cordi cedit, & ſub iugo mentis verba conſiſtunt.*

77 *Confeſſio cum eſt à qualitate, quando poſſit diuidi?*

78 *Curiæ ſæculari tradi iubet Paulus IV. qui ſanctiſſimæ Dominæ noſtræ virginitatem abnegauerit.*

79 *Leges Pontificiæ iudicio populi debent recipi.*

80 *Conſtitutio Pauli IV. & alia Clementis VIII. non practicantur in ſancto Officio.*

81 *Delictum vnicum dicitur committere, qui facta plura committit, quorum ſingula continent in ſe crimen, & facta illa ad eandem finem tendunt.*

82 *Pœna culpam ſupponit, & abſque ea non poteſt imponi.*

83 *Vulanæ, populique voces non ſunt attendendæ in iudicando.*

84 *Iudex clementiùs ſe gerere debet quàm lex.*

85 *Scandalum attendendum ad executionis accelerationem, ſed non ad pœnam augendam.*

86 *Scandalum quod Chriſtus ſeuerè puniri voluit, fuit illud, quod in damnum, & ruinam proximorum adhibetur verbis, aut operibus, illum ad malum excitando.*

87 *Scandalum aliud actiuum, aliud paſſiuum.*

88 *Scandalum actiuum ceſſat deficiente animo, ac periculo, quod alij incidant, malaque operantem inſectentur.*

89 *Ad ſcandalum euitandum non licet iuſtitiæ limites egredi.*

90 *Innocens à iudice puniri non poteſt propter ſcandalum vitandum, vel tumultum populi.*

IN Granatenſi ciuitate quinta feria maioris Hebdomadæ, quæ quinta ſimul numerabatur dies menſis Aprilis anni 1640. impius quidam libellus ad valvas Senatus affixus apparuit. Moſaïca lex iactabundis in eo verbis deprædicabatur: impia commendabatur Caluini ſecta: diris etiam ac malè precantibus inſultationibus deuouebatur ſacroſancta Chriſti Fides: nona deinde ac ſacrilega impietate Deiparæ virginitas, & caſtimonia lacerabatur, adeoque obſcœno ſermone, qui vix meretricem quæſtuoſa libidine ad lupanar proſtituram deceret. Impia etiam miſerationis ſpecie commouebat omnes iniquus libelli auctor, tanquam qui falſa Religione improuidi ſineremur abduci. Minabatur denique præſtiturum ſe, vt cultus omnis, ac pietatis officium, quod Granatenſis ciuitas erga marmoreum Virginis ſimulachrum (in trophæi ſpeciem erectum, & de regione portæ de Elvira ad ipſum vrbis ingreſſum in patente campo ſitum, vulgoque *Virgo del Triunfo* nuncupatum) minori Religionis exemplo præſtat, extingueretur. 1

Nefandum hunc libellum poſt intempeſtam noctem, cum iam alituum, pecudumque genus ſopor altus habebat, duo quidam viri per aliqualem tenebrarum licentiam conſpicati ſunt; chartæ & characterum inſolentia auidam alioquin curioſitatem facilè pertraxit. Ac licèt tunc materiæ adhuc ignari, è valuis tamen 2

reuulſerunt, lectum autem, & iniquæ inſcriptionis iam conſcij, ſequenti die ad ſacrum Inquiſitionis Tribunal attulere. Serpſit illicò ſceleris fama, & facinoris enormitas, ac magnitudo ciues omnes Granatenſes ſummo animi dolore, & acerbitate, prout ea eſt ipſorum in Deiparam pietas ac ſtudium, affecit.

3 Concitauit autem potiſſimùm Fidelium animos ſacrilegus de Deipara, enormiterque obſcœnus ſermo, ob idque in puniendi ſceleris cupiditatem feruidius omnes exarſere: & factis diligentiis cœpit per vrbem ſpargi rumor quod eremita quidam libellum fixiſſet. Ex Granatenſis enim Senatus deſtinatione quidam Fr. Franciſcus Alexander curando dictæ Virginis del Triunfo cultui aſſidebat, ob id muneris genus Hiſpano more Eremitæ nomen adeptus, habitu præterea vitæ inſtituto non diſſono: is quaſi iniuria in Deiparam commiſſa proximus præ cæteris læſum agens, ſceleris enormitatem tum priuatis colloquiis ſæpius per vrbem extollebat, tum iuridica argumenta ſuſpicionis ſuæ, & quid ipſe ſacra illa nocte vidiſſet, depoſuit. Cum ergo inquiſitiones aliæ ſedulò adhibitæ euanuiſſent, periiſſetque Dominorum Inquiſitorum in indagando malefactore ſtrenuè impenſus labor, perpenſis poſt tacitè, & per moram prædicti Eremitæ depoſitionibus, magna in eum indicia, ac præſumptiones ortæ fuerunt.

4 Ob hæc igitur indicia prædictum Eremitam in carcerem abduci imperatum fuit, illique delatione perlecta, ſtatim crimen ingenuè confeſſus eſt, profundaque ſui ſceleris pœnitentia repentè concuſſus, cœpit altiùs vitæ ſuæ curſum, & rationem repetere, exponens ſe grauiſſimæ cuiuſdam Religionis ac familiæ religioſum eſſe laicum, & profeſſum; ob diſcordias tamen & ſimultates in ea contractas fugam feciſſe, & Religionem aliquot ante annos deſeruiſſe. Ac quia dimiſſo licet habitu, pietatis ac Religionis ſtudium in eo non perierat, in Hieroſolymam ſe contuliſſe, ibique ſancta viſitaſſe loca, vbi in Deiparam præſertim æſtuante affecta quaſi in deuotionis monumentum, ſacras quaſdam ſuis brachiis notas impreſſerat. In dextro quidem Cruces quaſdam Hieroſolymitanis ſimillimas, necnon & S. clam ſignum inſtar ſtigmatici ſerui, poſtea *D. P.* deinde *Concepcion*, & has litteras *D. M. S. A. T.* cum apice ſuprà, quibus ſignificari videbatur, *Eſclauo de la puriſſima Concepcion de Maria Santiſſima.* Demum legebantur hi numeri, 1636. vt inſtionis antiquitas conſtaret. Siniſtro brachio inſcripti erant hi characteres *I. N. R. I.* & deinde *ſea con migo.* Addidit è Hieroſolymis in inferiorem Pannoniam fuiſſe dilapſum, & in Vienna vrbe Templum Virgini de la Concepcion dicatum conſtruxiſſe. Demum in Granatenſem vrbem rediiſſe, vbi ſe, ſuamque operam *Virgini del Triunfo*, eiuſque cultui curando conſecrauerat. Cùm autem animaduertiſſet de abſoluendo ædificio non agi (deſunt enim nunc adhuc crates ferrei ad arcendum longinquius ingreſſum, nouaque haſtilia ad ſuſtinendas lucernas in Virginis cultum integris ſemper noctibus ardentes) tepereque Fidelium deuotionē, nec augere iis, quibus par foret incrementis, his inquiebat, omnibus fuiſſe permotum, vt ſacri illius loci cultum ac venerationem curaret augeri, eoque conſilio libellū figere ſtatuiſſe, multis aduerſus Deiparam conuiciis, ac contumeliis plenum, quæ potiſſimè in *Virginem del Triunfo* dirigerentur. Vt verò ſceleris ſuſpicionem à ſe auerteret, & in aliquem Iudaici ſanguinis conijceret (in quos pronior eſt ſuſpicio) Moſaicæ legis commendationem, & Chriſtianæ abiurationem in eo libello ſcripſiſſe. At ne demum Luſitanus aliquis putaretur fuiſſe criminis auctor, ob idque eius nationis homines cæteris malè haberentur, addidiſſe Caluiniſticæ ſectæ commendationem, in idque conſilij Dæmonis, vt iam tunc putabat, aſtu fuiſſe inductum. Exiſtimabat enim eo medio compendioſius conſecuturum, vt ad expiandum libelli nefas, populi deuotio feruidius concitaretur, & in Virginis honorem auguſtiſſimæ ſolemnitates, & omni pompa, ac magnificentia plenæ inſtituerentur, & celebrarentur, inceptum abſolueretur ædificium, veneratio, ac cultus augeretur, ſieret demum ille locus, & ciuitatis Granatenſis, ac vicinorum oppidorum confluxo frequentiſſimus, ac celeberrimus fieret. Abfuiſſe itaque tantum, vt animus ipſi fuerit hæreticalis prædictum libellum figendo, erroreſve in eo contentos crediderit, vt potiùs contrariis omnino votis maiorem Virginis honorem, & cultum hinc augendum ſemper intenderit, tanquam vir erga Deiparam fidelis, tanquam Chriſtianus etiam & Catholicus, piiſque & Catholicis parentibus natus.

Hac confeſſione facta, & lamentabilis caſus cognito 5
ſucceſſu, omnes id totum crediderunt, & antea tanquam exploratum habebant ab eo fixum fuiſſe libellum ad pietatis incrementum erga Virginem del Triunfo, eleemoſinarumque acceſſionem faciendam, exindeque ad maius ipſius Eremitæ lucrum: in huiuſmodi enim Eremitis perſæpè plurima vitia reperiuntur, & ad quælibet nefanda perpetranda aliquando audaciores inueniuntur, ex S. Hieronym. *epiſt. 5. ad Ruſtic. monach.* ibi: *Videas nonnullos accinctis renibus, pulla tunica, barba prolixa a mulieribus non poſſe diſcedere, ſub eodem manere tecto, ſimul inire conuiuia,* &c. & *epiſt. 22. ad Euſtoch. de cuſtod. virgin.* multò poſt med. vbi tanquam peſtes Sanctiſſimus Doctor conſulit exterminandos, ibi: *His igitur quaſi quibuſdam peſtibus exterminatis, veniamus ad eos.* Iul. Firmic. *lib. 8. c. 6.* ibi: *Aliud ex fronte pollicentur, aliud latenter in moribus celant: ſunt enim auſtera facie, prolixa barba, obſtinata fronte,* &c. exornat Franc. de Amaya *ad l. quemiam ignauia, n. 11. cum ſeq. C. de Decurion. lib. 10.* Quid enim mali de huius profeſſionis hominibus ſuſpicandum non ſit. Ego dum Romæ eſſem annis tranſactis, Eremitam quemdam agnoui, qui propè Coliſſæum cultui cuiuſdam Eccleſiæ aſſidebat, & tantam de ſua ſanctitate opinionem in Romana Curia conſequutus fuit, vt omnes ad eum confluerent, & de viliſſimi panni habitu, quem præ humilitate gerere ſimulabat, fragmenta tanquam hominis ſancti reliquias diſſecabant; erat enim liberali & permodeſta facie reuerentiam quandam præſeferente præditus; hunc denique cum ego in Hiſpaniam profecturus triremem aſcenderem in ciuitate vetula, remigem agnoui, propter ſua ſcelera, & deteſtabilia crimina ad triremes iuſtè damnatum; alios etiam agnoui, qui nefandiſſima delicta committentes condignis ſuppliciis fuerunt puniti.

Infelix hæc, ſeu flagitioſi, aut ineptiſſimi hominis in 6
Deiparam audacia occaſionem præbuit doctis aliquibus & piis viris ſcribendi quandam ſatis eruditam allegationem hac de re, quā ad lucem emiſit D. Franciſcus Guillen del Aquila, purpurea diui Iacobi Cruce inſignitus. Aliam non minùs doctam pro Rei defenſione euulgauit Licentiatus D. Petrus Muriel de Berrocal, in Granatenſi tribunali ſancti Officij Aduocatus. Demum in hac cauſa famoſi libelli aduersùs ſacroſanctam Ieſu Chriſti legem, & incorruptam Deiparæ Virginitatem, perpetuoque florentem pudicitiam publicè affixi doctiſſimam deciſionem mira eruditione, & diſpoſitione elaboratam, elegantique ſtylo exaratam edidit, & typis mandauit anno 1641. doctiſſimus & eruditiſſimus Doctor D. Franciſcus Marin de Rudezno, olim inſignis Collegij Maioris Salmanticenſis Archiepiſcopi alumnus, tunc temporis Granatenſis Inquiſitor, & Placentinæ Eccleſiæ Scholæ Magiſter: ex qua cùm alibi nec doctius, nec melius quicquam ampliùs inueniri poterit, plura mutuatus ſum.

Nec lamentabilis huius caſus euentus poterit apud 7
exteras

exteras Nationes Fidei Catholicæ puritati, quæ in his Hiſpaniarum Regnis, Dei gratia ſemper illibata permanſit, quicquam detrahere; eam enim illibatam, puram, ac ſine errorum, & hæreſum mixtura conſeruauit ſemper noſtra Hiſpania, ac firmiter hac tempeſtate retinet: & quod fuerit Chriſtianæ Religionis obſeruantiſſima, & hæreticis infeſtiſſima, tradit Odofred. *in l. 2. C. de heret.* ibi: *Puniuntur ſuſpecti hereſeos in religioſiſſimis Hiſpaniæ Regnis, vel hac maximè tempeſtate triumphantibus, & ſingulari laude dignis, quod nulla non ſolum planè hereſis, verum ne ſuſpicionis quidem nota digna vel momento manet.* Gregor. Lopez Madera *en el tratado de las excelentias de la Monarchia y Reyno de España, cap. 6. de la Religion y Chriſtiandad del Reyno de España, ſu antiquedad en la Fé, la excelencia de ſus Apoſtolos, de la ſu continuacion, y aumento:* & ex profeſſo Fidei ſinceritatem & obſeruantiam, qua Dei beneficio noſtra Hiſpania exultat, mirè extollunt Camil. Borrel. *in tract. de praſtantia Regis Cathol.* & Iacob. de Valdes *de dignitate Regum, Regnorumque Hiſpanie*, P. M. Ioan. de la Puente *en la conueniencia de ambas Monarchias, lib. 3. c. 35. fol. 36.* ibi: *De loqual conſta que entre los Reynos de Europa es España el mas antiquo membro en la Monarchia Eccleſiaſtica, y nueſtra Fé la primera y primogenita: & lib. 3. cap. 20. §. 1. fol. 126. col. 2. & lib. 4. cap. 10. fol. 261.*

Et vt aliquid in te iam grauiter ab amico ſollicitatus dicere valeam, ad faciliorem materiæ cognitionem in primis ſciendum eſt, quod

8 Blaſphemia alia dicitur hæreticalis, alia non hæreticalis appellatur. Hæreticalis eſt illa quæ hæreſim ſeu falſitatem contra Fidem formaliter, ſeu virtualiter continet, & ſignificat. Huiuſmodi eſt omnis blaſphemia enunciatiua, ſiue affirmando, ſiue negando aliquid de Deo, quod Fides docet, vel etiam tribuendo creaturæ id, quod ſecundum Fidem ſoli Deo conuenit, vel de his etiam dubitationem aliquam oſtendendo. De quibus hæreticalibus blaſphemiis cognoſcunt Inquiſitores contra hæreticam prauitatem, & ius habent animaduertendi tales blaſphemos. Ita Cou. *in cap. quamuis pactum, p. 1. §. 7. Direct. Inquiſ. part. 2. q. 41.* & *ibi* Peña *commento 66.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 113. verſ. quandoque tamen*, Farin. *in praxi crimin. quaſt. 20. num. 39. & in tract. de hereſi, q. 178. n. 76.* Azor. *inſt. moral. p. 1. lib. 9. cap. 28. q. 5.* Aluyſ. Ric. *in praxi aurea, reſol. 9. num. 2.* Zanard. *in direct. Theolog. p. 1. precepto 1. cap. 11. §. 10.* Lorca *in 2. 2. D. Thoma, q. 13. art. 2. diſp. 51. num. 10.* Sanch. *in precepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. c. 32. n. 36.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauarra, lib. 5. tit. 4. l. vnica, de blaſphem. n. 2.* Villalob. *en ſum. tom. 1. tract. 2. diffic. 15. n. 7.* Turrian. *tom. 2. in 2. 2. D. Thome, diſp. 58. dub. 3.* Sanctarel. *de blaſphemia, c. 8. dub. 1.* Souſa *in aphoriſm. Inquiſ. lib. 2. cap. 19.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 12. c. 26. n. 67.* Lazar. *de blaſphem. q. 7.* Trullench. *in Decalog. lib. 1. cap. 12. dub. 1.* Diana *moral. reſolut. p. 4. tract. 7. reſol. 8.* Ego *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3. alleg. 51. num. 86.* Vela *in prælect. ad cap. 1. de offic. Iud. Ordin. p. 1. num. 98. in vltim. impreſſ.*

9 Blaſphemia autem non hæreticalis dicitur omnis illa, quæ non formaliter, nec virtute continet falſitatem quaſi ſpeculatiuam contra Fidei veritatem, & ſic quæ hæreſim non ſapit, quia ſecundum ſe nihil contra fidem affirmat, licèt ex modo dicendi aliquid contra fidem ſignificare videatur, cuius cognitio ex præuentione pertinet tam ad Eccleſiaſticum Ordinarium, quàm ad ſæcularem iudicem. Ita Gregor. Lop. *l. 4. gloſ. 2. tit. 28. part. 7.* Cou. *d. §. 7. num. 29.* Auendan. *de exequendis mand. part. 2. cap. 5. num. 5.* Clar. *in §. blaſphemia, n. 4.* Auiles *ad cap. 25. Prætor. n. 9.* Salzed. *ad Bernard. d. cap. 150. alias 112. addit. 1. verſ. eſt quidem.* Suar. de Paz. *in praxi, tom. 2. prel. 2. num. 74.* Ioan. Vela *de pœnis delict. cap. 4. num. 15.* Decian. *in tract. crim. lib. 4. cap. 26. n. 13. & lib. 6. c. 4. num. 2.* Sigiſm. Scacc. *de iudic. lib. 1. c. 12. num. 56.* Marr. *de iuriſdict. p. 2. cap. 13. num. 14.* Ceuall. *commun. quaſt. 85. num. 2.* Farin. *d. quaſt. 20. numer. 39.* Bobadil. *in politica, lib. 2. cap. 17. num. 77. in princ. & cap. 18. num. 38.* Camil. Borrel. *de Magiſtratuum edict. lib. 3. cap. 2. num. 34.* Ruger. Ruland. *de innocat. brachij ſecularis, cap. 9. n. 6.* Gabr. Pereira *de manu Regia, p. 2. cap. 56. numer. 35.* Lazar. *de blaſphemia, quaſt. 6. num. 3.*

Contra blaſphemantes in lege veteri, *Leuitic. c. 24.* 10 impoſita eſt capitis pœna, ibi: *Qui blaſphemauerit nomen Domini morte moriatur.* Idemque Iure Ciuili fuit ſtatutum *in Auth. non luxurientur homin. contra nat. §. quoniam, collat. 6.* Claud. *ad Bertazol. conſ. 553.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu 375. num. 25.* Decian. *in tract. crim. tom. 2. lib. 6. cap. 6. num. 1. & 4.* Farin. *d. quaſt. 20. à n. 1.* Marr. *de iuriſdict. part. 2. c. 13. n. 3. & 4.* Ioſeph. Vela *in prolect. ad d. c. 1. p. 5. num. 93.* nam hoc peccatum in Spiritum ſanctum commiſſum dicitur, quod neque in hoc ſæculo, nec in futuro remitti ſcriptum eſt, *Matth. cap. 12. verſ. 31. & 32.* ac refertur *in cap. qualis 45. ſtatim poſt princ. 25. diſt.* præcipuè cùm hæc blaſphemia ſit hæreticalis, & aduerſùs Virginis Mariæ noſtræ Dominæ puritatem, ac virginitatem: nam cùm blaſphemiæ ſint adeò enormes, certum eſt pro eis debere capitis pœnam imponi, arg. text. *in l. vnica, C. nem. lic. ſig. ſaluat.* vbi gloſ. *verb. grauiſſimum*, exponit, id eſt pœnam mortis: & tradunt Anchar. *conſ. 15. per tot.* Caſſan *conſ. 1. n. 69.* Buger. *deciſ. 301. à n. 16.* Franc. Marc. *Delphin. deciſ. 509. in fin. part. 1.* Decian. *d. lib. 6. cap. 6. num. 5.* 11 *& 7.* vbi ex Gramm. refert, quod etiam hodie poſſet imponi pœna mortis, attenta qualitate blaſphemiæ, ſi eſſet enormiſſima, & horrenda, & attenta peſſima qualitate blaſphemantis, Menoch. *de arbitr. caſu 376. num. 4.* Vincent. de Franch. *deciſ. 504. per tot.* Farin. *d. quaſt. 10. n. 68.* Petr. Cabal. *reſol. crimin. caſu 92. per tot.* Pantoja de Ayala *in l. fin. C. de aleatorib. fol. 538. n. 12. & 13.* Ioan. Gutier. *in praxi crimin. q. 75. per tot.* Quod procedit etiam in Sancti Officij tribunalibus, in quibus non ſunt iſti ad miſericordiam admittendi, quamuis illam efflagitent, ſed Curiæ ſæculari ſunt tradendi, vt docent Farin. *de hereſi, q. 181. n. 44.* Souſa *in aphoriſm. Inquiſit. lib. 2. cap. 42. num. 16. & 17.* Diana *d. p. 4. tract. 7. reſol. 9. in fine.*

Accedit quod ſi nihil aliud concurreret quàm libel- 12 lus famoſus, ac de cauſa capitis pœna erat dignus, ex *l. vnic. C. de famoſis libell. l. lex Cornelia, §. 3. ff. de iniur. l. Hiſp. 3. & 20. tit. 9. part. 7.* Ludou. Peguera *deciſ. 77.* Farin. *in praxi crimin. q. 105. num. 241. cum ſeq. & conſ. 30. à num. 1. lib. 1.* Hieron. Buccaron. *de different. inter iudicia ciuil. & crimin. different. 50.* Præcipuè cùm libellus graues iniurias, & opprobria in aliquam magnæ qualitatis perſonam continet: nam ſi facti & perſonarum qualitas expoſtulat, vltimo ſupplicio auctor libelli afficiendus eſt, teſte Petro Plaza *in epit. delictorum, cap. 3. num. 2. cum ſeqq.* Farin. *d. conſ. 30. num. 15.* Et in nullo caſu potuit hoc æquius practicari quàm in noſtro, propter iniuriarum, atque opprobriorum in Virginis ſanctiſſimæ puritatem, & virginitatem prolatorum grauitatem, & propter libelli in loco publico infixionem, circumſtantia crimen qualificante: ea verò tantùm ſufficeret, vt capitis pœna imponeretur, vt in terminis notauit Angel. *in l. lex Cornelia, §. ſi quis libellum, num. 3. ff. de iniur. & in l. vnic. C. de famoſ. libell.* Farin. *d. quaſt. 105. num. 477. cum ſeq. & dict. conſ. 30. num. 26.*

Et cùm libellus ſimiles, vel ita graues iniurias 13 continens, ſi in Principem dirigeretur, vtique faceret, eius auctorem in crimen læſæ maieſtatis incidere,

gloſ. *verb. contemnendum, in l. vnic. C. ſi quis Imper. maledixerit*, gloſ. etiam *verb. parendum eſt, in l. famoſum, ff. ad leg. Iul. maieſt.* & ibi Angel. *num. 5. l. Hiſp. 4. tit. 13. part. 2. l. 11. tit. 26. lib. 8. Recop.* Ioan. Gutier. *in praxi crimin. q. 78. à num. 6. & q. 74. à num. 2.* ita vt illum fabricans vltimi ſupplicij pœna veniat puniendus, vt poſt alios contendit Petr. Caball. *caſu 235. à numer. 22. 25. & 38.* quanto potiori iure idem dicendum erit in noſtro caſu, cùm longè grauius ſit æternam quàm temporalem lædere maieſtatem. *Auth. Gazares, C. de haret. cap. vergentis, eod. tit.*

14 Licèt etiam per hæreſis crimen, quod interponebatur, vel quod libellus indicabat, admitti ad miſericordiam poſſet, hic verò fieri non debebat, cùm cæteræ criminum ſpecies concurrant, in quibus venia concedi non poteſt, nunquam enim plura delicta concurrentia faciunt, vt vllius impunitas detur; neque enim delictum ob aliud delictum minuit pœnam, vt inquit Vlpian. *in l. nunquam plura 2. ff. de priuat. delict.* Petr. Caball. *in reſol. crimin. caſu 158. n. 10. & 14. cum ſeqq.* Giurba *conſ. 25. à num. 23. & conſ. 82. à n. 8.* D. Larrea *tom. 1. dec. 50. à num. 2.* Et omnia ſimul ſunt operatura quod ſingula ſeparatim non poſſent, arg. text. *in l. ſi adulterium cum inceſtu 38. l. cum paſſa 39. §. praſcriptione, ff. ad leg. Iul. de adulter.* quia delictum mixtum vel qualificatum, non continetur ſub ſimplici, vt in-

15 quit Bart. *in d. l. ſi adulterium, & in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, n. 3. ff. de lib. & poſthum.* quem illi cæteri ſequuntur, Gregor. Lop. *in l. 2. tit. 17. part. 7.* Carraſc. *diuerſ. tract. 4. pro interpretatione l. 1. tit. 20. lib. 8. Recop. num. 1. cum ſequentib.*

16 Quod eo potiori ratione debet admitti, ſi animaduertatur ſcandalum graue quod in toto Regno dimanauit, & quod crimen adeo enorme puniri oportet in publicum exemplum, per quod licet pœnas augeri, & etiam vltimi ſupplicij pœnam imponi vbi deficit criminis committendi animus, quæ eſſet condigna, *l. omne delictum, ff. de re milit.* ibi: *Propter exemplum capite puniendus eſt, l. 3. §. 1. ff. ad leg. Cornel. de ſicar.* ibi: *Non quidem malo animo, ſed malo exemplo, l. aut facta, §. pen.* ibi: *Exemplo opus eſt, l. ſi quis aliquid 38. §. qui abortionis,* ibi: *Quia mali exempli res eſt, ff. de pœn. l. 3. §. ſed ex Senatuſconſulto,* ibi: *ſed malo exemplo, ff. ad Syllanian. cap. pracipuè, 11. q. 3.* Marc. Tull. *lib. 3. de legib.* ibi: *aliqua ſunt quæ plus exemplo quàm peccato nocent.* Optimè Carrer. *in praxi, tit. de homicid. §. circa igitur tertium, num. 27.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 46.* Menoch. *de arbitr. caſu 358. num. 3. & 4.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 18. num. 65.*

17 Et licèt regulariter pœna debeat eſſe culpæ conſentanea, *l. ſancimus, C. de pœnis, l. reſpiciendum, ff. eod. cap. non afferamus 21. 24. q. 1.* Tit. Liu. *lib. 39.* ibi: *Vnde orta culpa eſt, ibi pœna conſiſtat.* Farneſ. *de Repub. lib. 2. panegyr. 5. c. 8.* Henric. Boëc. *de regal. cap. 3. n. 110.* cum aliis per me plena manu adductis *in Axiomat. Iuris vſufrequent. axiom...* Hoc autem limitatur cùm interueniat cauſa, *cap. ſine culpa, de regul. iuris in 6.* ibi: *Sine culpa, niſi ſubſit cauſa, non eſt aliquis puniendus*: vbi illa particula, *cauſa*, intelligitur de publica, gloſ. *in cap. cognoſcentes, de conſtit. & in cap. fin. de eo, qui cognou. conſang.* Solorzan. *de iure Indiar. tom. 1. lib. 2. c. 11. n. 32.*

18 Communis enim vtilitas ſæpiùs efficit vt iuſtæ & rigoroſæ Iuriſprudentiæ limites tranſiliantur, idque pro rei & circunſtantiarum qualitate iuſtius & congruentius reputetur, *l. ita vulneratus 51. verſ. multa, ff. ad leg. Aquil. l. Barbarius, ff. de offic. Prator.* Et facit illud Horat.

19 *Atque ipſa vtilitas iuſti prope mater & aqui.*

Et Ciceron. *epiſt. ad Brut. Salutaris ſeueritas vincat inanem ſpeciem clementia.* Eſtque id adeò verum, vt in rebus etiam inanimatis, vel irrationabilibus ſupplicia exerceantur, vt ſit omnibus in exemplum, *l. Hiſp. 2. tit. 22. p. 1. c. mulier, in fin. 5. q. 1. cap. hoc ipſum, 33. q. 11.* Quint. Curt. *lib. 8.* Tacit. *lib. 3. annal.* ibi: *Compertum eſt ſeueritatem illam multò miſericordia ſalubriorem*, cum latè congeſtis per Guillelm. Fornet. *lib. 1. ſelect. c. 10.* Forcat. *in ſphara legali, & in Necromant. dial. 1. n. 23.* Petr. Herod. *lib. 7. rerum iud. tit. 4. c. vlt. & lib. 9. tit. 15. cap. 2.* Ayala *lib. 2. c. 4. n. 10.* Adam Contzen. *lib. 10. Politicor. c. 48. §. 2.* ibi: *Magna ſæpè pœna fuere, vbi non magna culpa, finis tamen erat diſciplina.* Petr. Caball. *reſol. crimin. caſu 294. cum ſeqq.* Solorzan. *de parricid. lib. 1. c. 2. pag. 6. & 7.* Et in furioſis, qui ob fati infelicitatem culpa liberi exiſtunt, *l. Diuus, ff. de officio Praſid. l. infans, ff. de ſicar.* Farin. *in praxi crimin. tom. 3. q. 94.* 20

vt accidit in væſano, qui percuſſit Regem Catholicum D. Fernandum, quem D. Regina Elizabetha eius vxor imperauit laqueo ſuſpendi, cuius factum defendunt Hippol. de Marſil. *in l. 1. in princ. ff. ad leg. Cornel. de ſicar. n. 59. & 60. & in praxi crimin. verb. diligenter, numer. 167.* Iul. Clar. *in praxi, §. fin. q. 60. verſ. item quaro.* Ant. Gom. *tom. 3. var. cap. 1. num. 72.* relatus à Martino de Larrea *lib. 8. ſolctiſ. cap. 9.* 21

Sed his non obſtantibus in ea fui ſententia talem blaſphemum in carceribus S. Officij detentum non debere relaxari, ſed alia pœna extraordinaria damnari: & his potiſſimum ducor fundamentis.

Primò, quia cauſa, qua reus iſte dixit ſe fuiſſe mo- 22
tum ad illum libellum publicandum, non proceſſit ex animo, aut intentione errandi in fide, vel alios ad errorem trahendi, vt conſtat. Fixit itaque non animo ſanctiſſimam Virginem, ac Dominam noſtram offendendi, neque dubitans de eius virginitate, puriſſimoque candore, potiùs id intendens, vt cultus erga Deiparam Fideliumque deuotio erga Virginem, cui ipſe inſeruiebat, augeretur; ratus hac via, quamuis adeo barbara, irrationali, & execranda, faciliùs conſecuturum, vt amor ac pietas, quæ erga Cœlitum Imperatricem omnium Fidelium animis altis inſidet defixa radicibus, tunc maximè excreſceret, cum inſolentioribus opprobriis & contumeliis quateretur, vt quaſi inſolito hoc facinore laceſſiti Fideles de ipſo pietatis obice gradum ad noua alia, maioraque & inaſſueta pietatis officia facerent, nouaſque & magnificentiſſimas feſtiuitates, publicaſque ſupplicationes inſtituerent ad Virginem, in quam prædicti libelli verba torquebantur; inſimul ei magnas offerrent eleemoſynas, quæ ad ipſum reum ſpectabant, & in eius vtilitatem conuertebantur.

Cùm autem reus non potuiſſet teſtibus conuinci, ex 23
indiciis atque præſumptionibus ſolis ſuſpectus, tandem ſponte crimen confeſſus fuit liberè deponens, cui multum quoad hoc deferendum eſt, *l. cum de indebito 25. §. in omnibus, ff. de probat.* ibi: *niſi ipſe ſpecialiter, qui cautionem expoſuit, cauſas explanauit, pro quibus eandem conſcripſit, l. omni nouatione, C. de ſacroſ. Eccleſ. l. ex facto, ff. de vulgari, c. inter alia, de ſent. excomm.* Bald. *conſ. 313. n. 1. vol. 4.* ibi: *De animo autem ſuo interrogari quis poteſt, & ſtabitur eius reſponſioni.* Bart. *in l. pro harede, n. 3. ff. de acquir. hared.* Crauet. *conſ. 384. num. 9.* Sim. de Prætis *conſ. 65. n. 35. vol. 1.* Ad criminis etiam excuſationem, quæ aliàs induci poſſet, vt poſt Bald. *in l. 1. n. 20.* Iaſ. *n. 23. & 30. C. de ſeruis fugit.* tradit Honded. *conſ. 87. n. 161. cum ſeq. vol. 2.* ſubdens declarationem animi quo epiſtola, vel quid ſimile ſcriptum fuit, ſpectare ad ſcribentem, & eius declaratione delictum excludi, Alex. *conſ. 146. n. 24. & 25. lib. 5.* Gerard. Mazol. *conſ. 101. n. 79.* Mynſing. *conſ. 7. n. 20. cum ſeqq.* vbi ex pluribus comprobat ſtandum eſſe iuramento & declarationi iniu- 24
riantis, quod iniuria non fuerit illata animo iniuriandi. Maſcard. *de probat. concluſ. 97. n. 10.* Et in iniuriis, vel blaſphemiis verbalibus faciliùs admittitur excuſatio ex defectu intentionis, quàm in cæremoniis, aut factis hæreticalibus. Albert. *de agnoſc. aſſert. q. 36. n. 18. in princ.*

Rojas

Rojas de hæret. p.1. num. 302. 303. & 306. Farin. de hæreſi, quæſt. 179. numer. 56. Meliùs enim in verbis animi ſimulatio cadit, quàm in factis, hæc enim maiori certitudine intentionem detegunt, verba verò faciliùs contra proprium cenſum proferuntur, leg. ſi tamen, §. ei qui, ff. de ædil. edicto, c. filij, de hæret. cap. contra Chriſtianos, eod. tit. lib. 6. pulchrè Rojas de hæret. p. 2. à num. 201. Caſtil. controu. lib. 5. cap. 107. num. 17. cum ſeq. Giurba conſ. 51. num. 26. in fine, Torcbl. de iure ſpirit. lib. 13. cap. 2. num. 9.

26 In his itaque terminis neceſſariò Rei confeſſio cum illa qualitate ex defectu intentionis eſt admittenda, vt in puncto defendunt Canteta quæſt. crimin. rub. de hæret. cap. 1. numer. 68. & 69. Farin. de hæreſi, quæſt. 179. num. 55. Caſtro Palao in opere mor. tom. 1. tractat. 4. diſput. 4 puncto 8. n. 17. Souſa in aphoriſmis, lib. 1. cap. 13.
27 num. 11. ibi: *Quod ſi alia indicia non adſint hæreticalem animum oſtendentia, omnino reus credendus eſt*: ſi verò alia indicia animi ſuſpecti dantur, pro qualitate eorum abiurare debent. Rojas d. p. 1. à numer. 33. & à num. 174. Diana d. tom. 4. tract. 7. reſol. 34. per tot. maximè in verſ. ſed quod ego ſentio. Præcipuè cùm aliis circunſtantiis, & coniecturis fulcitur, quæ intentionis defectum perſuadeant, ex Gutier. de delict. quæſt. 32. numero 64. verſ. ſed vt veroſimile ſit. Et inuenitur, vt hic accidit, verificata, & certa rei confeſſio in reliquo, tunc enim etiam quoad hoc, certiſſimam eſſe præſumendum eſt, gloſ. & DD. in leg. ſecunda, Cod. de non numer. pecun. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſ. 12. numero 26. verſ. quarta coniectura, & præſ. 14. numer. 10. Ioſeph. Ludou. Peruſ. deciſ. 66. num. 14. Gratian. deciſ. 103. numero 23. Camil. Borrell. in ſum. deciſ. tom. 2. tit. 3. de confeſſio, num. 254.

28 Cùm ergo in criminibus cauſa illorum materialis in voluntate conſiſtat, vt probat Decian. in pract. crimin. lib. 2. cap. 1. numer. 3. neceſſariò ſemper eſt inquirendus animus, ac intentio, quibus committuntur, vt inquit Cicer. lib. 2. Rhetor. ibi: *Voluntatem in omnibus rebus ſpectari conuenit*, &c. & alibi eod. lib. *Non ex euentu cogitationem ſpectari oportere, ſed qua cogitatione, & quo animus ad maleficium profectus ſit, conſiderare, quo animo quid quiſque faciat, non quo caſu vtatur, ad rem pertinere.* Et orat. 14. pro A. Cluent. Senec. lib. 2. de benef. cap. 16. & lib. 6. cap. 8. S. Auguſt. de verb. Apoſtol. ſerm. 28. S. Iſidor. Peluſiota lib. 2. epiſtol. 289. ibi: *A voluntate, animique deſtinatione res perpenduntur, quo fit vt qui ſponte aliquem ſauciauit, nec tamen interfecerit, eo qui non ſponte, atque conſulto interemerit, ſceleratior eſſe iudicetur*, cap. homines falſum, 22. quæſt. 2. cap. paratus 23. quæſt. 1. cap. etſi Chriſtus, §. pr. de iureiur.
29 Petr. Greg. ſyntagm. Iuris lib. 3. cap. 2. Nam maleficia, voluntas, & propoſitum delinquentes diſtinguunt, verba ſunt l. qui iniuria 55. ff. de furtis, & probat text. in leg. quod Reip. 23. ff. de iniur. leg. 3. §. ſi quis dolo, ff. de tabul. exhib. leg. 1. ff. ſi famil. furt. fec. Petr. Herod. rerum iudic. lib. 6. tit. de iniur. c. 20. Cardin. Tuſch. lit. D, concl. 160. Nouar. quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 28. num. 1. Farin. in praxi crimin. p. 3. quæſt. 87. num. 6. Bobadil. in polit. libro 2. capit. 21. numero 103. Marin. Giurb. conſ. 85.
30 n. 14. Magiſque diſcernuntur per animum & finem, quibus crimen perpetrant, quàm per ipſum facinus, l. diuus, ff. de ſicar. ibi: *In maleficiis voluntas ſpectatur, non exitus*, l. fraudis, ff. de re iudic. leg. verum, ff. de furt. Tiraquel. de pœnis temper. cauſa 51. à num. 7. Farin. d. quæſt. 87. n. 7. S. Iſidor. Peluſiota lib. 3. epiſt. 399. ibi: *Siquidem res à conatibus plerumque, non ab effectibus iudicantur, atque ab animi ſententia, & voluntate, non à fine corona nectitur.*

31 Quod adeò verum eſt, vt crimen non poſſit animaduerti vbi deſit voluntas, animuſque offendendi, vt inquit S. Auguſt. in lib. de libero arbitrio, aſſerens peccatum adeò eſſe voluntarium, vt ſine voluntate peccatum non ſit, l. 1. C. de ſicar. ibi: *Crimen enim non contrahitur ſi & voluntas nocendi intercedat*, cap. vnum, §. criminis appellatio, 25. diſt. gloſ. & DD. in leg. 1. Cod. ſi aduerſ. delict. S. Thom. 1. 2. quæſt. 74. Menoch. Illuſtr. 32
lib. 1. quæſt. 19. num. 5. Farin. d. q. 87. n. 6. Nam voluntas eſt, qua peccatur, & delinquitur, iuxta illud Luc. 18. *ex corde procedunt fornicationes, adulteria, homicidia*, &c. S. Auguſt. in lib. retract. 4. ibi: *Voluntas eſt qua peccatur, & rectè viuitur*: & in lib. de duab. animab. dum ait quod nonniſi voluntate peccatur. Exornat Decian. d. lib. 2. c. 2. num. 5.

Magna equidem nequitiæ pars euanuit ex bono 33
animo & fine quo res eſt peracta, iuxta illud Plauti in Captiv. *In re mala, animo ſi bono vtare, adiuuas.* Et in Pſeudol. ibi: *Bonus animus in re mala dimidium eſt mali.* Liban. declamat. 23. ibi: *Et tamen vbique cauſam videmus tantam vim habere, vt ſi aliquis etiam malè agere velit, tametſi non poſſit, odio habeatur, & qui læſerit benefacere id animo inter benemeritos ſtatuatur*, &c. Et bo- 34
na intentio praui medij malitiam minuit, aliquid enim à voluntate adimit. Ita P. Marquez en el gouernador Chriſtiano, lib. 2. cap. 7. fol. 32.

Ex quo cùm adſit animus, quem nuper retulimus, 35
doluſque hac de cauſa defuerit, ſequitur reum non debere relaxari, ſiquidem pœna capitalis imponi non poteſt, nec etiam grauis vbi deficit verus dolus, qui ex prauo & damnato procedit animo, leg. 1. §. Diuus, ff. de ſicar. ibi: *Eum qui hominem occiderit, ſi non occidendi animo hoc admiſerit, abſolui poſſe*, leg. in lege, ff. eod. leg. 1. C. eod. leg. abſentem, in fine, ff. de pæn. Menoch. de arbitr. caſo 324. à numer. 3. & 7. Franc. Bec. conſ. 5. num. 6. lib. 1. Farin. p. 3. quæſt. 87. à numero primo, Carol. Tapia deciſ. 13. numero 27. addens quod neque dolus præſumptus conſiderari poteſt, vbi de pœna mortis agitur, ſed verus requiritur, quamuis factum eſſet culpa admiſſum. Cùm enim de imponenda graui pœna 36
agitur, nulla culpa quanquam lata, dolo æquiparatur, nec ſufficit niſi ad pœnam extraordinariam, leg. in lege Cornelia, ibi: *Nec in hoc culpa lata pro dolo accipitur*, ff. ad leg. Cornel. de ſicar. vbi Bart. per illum text. dicit nullam eſſe legem, quæ culpam morte puniat, gloſ. verb. non etiam ob culpam, in leg. in Actionibus, ff. de in litem iur. & ibi Bart. num. 7. Iaſ. à num. 27. & Dec. à n. 10. & 19. Caſt. in leg. nemo, num. 5. Cod. de Epiſcop. & Clericis, vbi refert obtinuiſſe in diuerſis caſibus pro hac opinione, pœnaque ordinaria multos liberaſſe, & hoc eſſe menti tenendum, & ad confuſionem Iudicum imperitorum, Franc. Burſat. conſ. 152. n. 37. Tiraq. de pœnis temper. cauſa 14. n. 5. Clar. §. fin. q. 85. in princ. verſ. & loquendo de pœna mortis. Honded. conſ. 105. n. 78. lib. 1. Farin. d. quæſt. 87. à num. 21.

Nam licet cùm factum, vel verba hæreticalia ſunt, 37
regulariter ſecum afferant prauæ intentionis præſumptionem, ex l. ſi non conuicij, Cod. de iniur. & cap. 1. de præſumpt. hoc tamen non procedit cùm aliæ præſumptiones in contrarium adſunt, vel attenta perſonæ qualitate, aliiſque circunſtantiis ſuadeatur, per cauſam diuerſam, & non hæreticali intentione commiſſum fuiſſe. Ita Ioan. Lopez in allegat. hæret. §. 7. poſt med. verſ. ad hoc tamen, ſubiiciens quod præſumptio malæ intentio- 38
nis tollitur per actus externos contrarios, & per contrarias præſumptiones. Simanch. in enchirid. tit. 29. de confeſſ. num. 9. Farin. de hæreſi, quæſt. 179. n. 62. Anton. à Souſa in aphoriſm. Inquiſ. lib. 1. cap. 13. num. 11. & cap. 39
16. num. 10. & 12. Animus enim, & intentio, vt res interna, per indicia & coniecturas probatur, leg. ſi margaritam, ff. pro ſocio. Bald. in l. cùm proponas, n. 2. C. de bonis auctor. Iud. Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſ. 10. n. 5. Giurb. conſ. 17. n. 33. Et præſumptio, quæ ex ipſo 40
facto, & verborum qualitate remanet, per alia fortiora ſuperatur,

Digitized by Google

ſuperatur iuxta text. *in leg. Dinus, ff. de reſtit. in integ. l. non ſolum, ff. de ritu nupt.* Menoch. *lib. 1. præſ. 30. à numer. 1.*

41 Et in noſtro caſu complures coniecturæ & circunſtantiæ concurrebant, quæ euidenter detegebant ipſius rei animum, & intentionem hæreticalem non fuiſſe, nec Virginem lædendi, ſed animum in confeſſione prolatum; nam ipſi teſtes, qui aduerſus reum depoſuerunt, referunt ex tempore quo is virgini inſeruiendæ ſe dicauerat, maximè ſtuduiſſe deuotionem erga Deiparam augeri, ſacrumque illum locum nouis cancellis ferreis, lucernisque exornati, inſtituique Confraternitatem perſonarum Virginis cultui, ac famulatui perpetuo aſſiſtentium, quibus reus ipſe profuturum ſe aſſerebat Virginis demùm miracula promulgari, eiuſque venerationem excreſcere: ac licèt multi aſſeruerint ſe in animum induxiſſe reum ambitione & auaritia ductum libellum fixiſſe, vt ſcilicet pluris deinceps ab omnibus fieret, & vt eleemoſynarum quæſtus augeretur, populi deuotione excreſcente. Licèt hæc omnia ita eſſent, ſaltem animus hæreticalis ab omnibus excludebatur, vt ipſa acta ab eis relata demonſtrant, & quoad hoc bene probatunt aduerſus producentem, ex reg. text. *in l. ſi quis teſtibus, C. de teſtib.* cuius deciſio etiam aduerſùs fiſcum locum habet, vt notarunt Surd. *conſ. 40. n. 20. lib. 1.* Farin. *in praxi crimin. p. 2. q. 62. n. 214. & conſ. 78. n. 16.* & *conſ. 47. num. 9. & 38. lib. 1.* Fontanel. *deciſ. 129. num. 15.* quamuis ex ſuo tantùm iudicio, & credulitate deponerent, Anton. Gabr. *commun. tit. de teſtib. concl. 1. num. 15.* Farin. *quæſt. 62. à num. 226.*

42 Facit quod reus eſt Chriſtianus Orthodoxus, parentibus, non infectis progenitus: ex ordine enim, vel deſcendentia bona, vel mala præſumptio ſumitur, ſemperque iudicatur vnumquemque ſuæ radici correſponſurum, iuxta illud Ouid. *lib. 4. Metam.*

Qui viret in foliis venit è radicibus humor,
Et patrum in filios abeunt cum ſemine mores.

Quod & docuit Iureconſ. *in l. quod ſi nolit, §. ſi quis mancipia, ff. de ædilit. edicto*, ibi: *Præſumptum etenim eſt quoſdam ſeruos bonos eſſe, quia nationis ſunt non infamata, quoſdam malos videri, quia ea natione ſunt, quæ magis infamis eſt, l. ſi cohortalis, C. de cohortalibus.* S. Greg. *homil. 20. in Euangel.* ibi: *In his omnibus Patrum ſuorum carnalium vias ſequuntur quaſi venenati filij de venenatis parentibus nati*, &c. Bald. *in leg. Gallus, §. quidam rectè, n. 2. verſ. in ſecunda, ff. de liber. & poſthum.* ibi: *Vitium quod eſt in radice naturali, tranſit ad poſte-*
43 *res.* Tiraq. *ad leg. 7. connub. num. 12. cum ſeqq.* Mieres *de maior. p. 2. quæſt. 4. illat. 2. num. 17. & 18.* Salgado *de Regia protect. p. 4. cap. 6. num. 34.* Solorzan. *de iure*
44 *Indiar. tom. 1. lib. 2. cap. 8. à num. 13.* nunquam enim accidit à fide retrahi niſi à parentibus infectis ortos, vt notabiliter obſeruauit Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 35. num. 15.*

45 Maximè, quia iſte reus hæreſiarcha, vel dogmatiſta non poteſt iudicari, ſiquidem nouos errores non inuenit, nec edocuit, nec prædicauit, vt erat neceſſarium vt iudicaretur talis, *cap. qui aliorum, 24. quæſt. 3.* ibi: *Vnde quia magiſter erroris eſt, non tantum hæreticus, ſed etiam hæreſiarcha dicendus eſt*, &c. Eymeric. *in direct. p. 2. q. 39.* & *ibi* Peña *commento 64.* Ludou. à Paramo *de origine S. Inquiſit. lib. 3. quæſt. 9. num. 134.* vbi ait hæreſiarcham illum propriè vocari, qui aut hæreſes inuenit, aut inuentas alios docuit, Farin. *de hæreſi, quæſt. 178.*
46 *num. 15.* Caſtro Palao *d. tom. 1. tract. 4. diſp. 6. puncto 2. num. 15.* Souſa *in aphoriſm. lib. 1. cap. 9. à numer. 1.* Et etiam in hæreſiarchis, & dogmatiſtis certior ac verior reſolutio habet ad reconciliationem admitti, ſi in eis veræ pœnitentiæ ſigna cognoſcantur, & poſt capturam pertinaciter ſuas ſectas non defendunt, vt probat text. *in cap. Berengarius, de conſec. diſt. 2. cap. ad abolendam, de hæret.* Peña *d. part. 2. comm. 64.* Didac. Quantet. *quæſt. crimin. rub. de hæret. cap. 1. num. 70. verſ. eſt nunc videndum*, Decian. *tract. crimin. lib. 5. cap. 54. n. 57.* Farin. *d. q. 193. §. 1. num. 3.* Caſtro Palao *d. tract. 4. diſput. 6. puncto 2. num. 16. cum ſeqq.* Souſa *d. lib. 1. cap. 19. à num. 12. & lib. 3. cap. 44. n. 3.* Diana *d. part. 4. tract. 7. reſol. 23.* Vel cùm perniciem nullam aliis attulerunt, nec etiam eos ad ſuos errores reuocarunt, Simanch. *de Cathol. inſtitut. tit. 47. numer. 72.* Farin. *d. quæſt. 193. num. 10.*

Nec etiam fidei apoſtata iudicari poteſt, ſiquidem 47
in eo nunquam fides defecit, nec etiam mentis errore vllam hæreſim admiſit. Fidei apoſtatis vltimum ſupplicium non imponitur, ſed alia pœna extraordinaria, cum rediguntur, & ab errore extrahuntur, vt docent Menoch. *de arbitr. caſu 546. num. 13. cum ſeq.* Decian. *in tract. crim. lib. 5. cap. 72. num. 8.* Farin. *d. quæſt. 193. n. 14. & 16. concludi poteſt.* Diana *d. p. 4. tract. 7. reſolut. 3.* Petr. Herod. *lib. 1. rerum iudic. tit. 6. de hæret. cap. 9.* Et 48
ex eo quod fuerat apoſtata ſuæ Religionis, culpam aggrauari placeat, ob id in Sancto Officio non poteſt procedi, nec eſt crimen, cuius cognitio ad ipſum ſpectet, nec ex hoc capite aduerſùs fidem ſuſpicio ſaltem conſideratione digna inducitur. Vmbert. Locat. *in dictien. Inquiſit. verbo apoſtata, num. 1. verſ. qui primo modo.* Eymeric. *in direct. p. 2. quæſt. 49. num. 2.* & *ibi* Peña *commento 74. verſ. veruntamen*, Duard. *in Bullam Cœnæ, lib. 2. can. 1. q. 57. n. 31.* Diana *p. 4. tract. 7. reſol. 3. tel. 4. verſ. quæro igitur primò.*

Multo minùs poterit hæreticus formalis iudicari, 49
nec hæreticorum pœnis puniti, nulla enim blaſphemia nulluſque actus interior, quamuis horrendus, hæreſis poteſt nuncupari, cum operandi animus contra fidem & pertinacia in intellectu deficit, *cap. dixit Apoſtolus, 24. q. 3. cap. excommunicamus 1. §. credentes, de hæret.* Caſtr. *de iuſta hæret. punit. lib. 1. cap. 7. & 12.* Nau. *in man. cap. 12. n. 82.* Rojas *de hæret. p. 1. num. 34. cum ſeq.* Azeued. *in rub. tit. 4. num. 25. lib. 8. Recop.* Sanch. *in præcept. Decaleg. lib. 2. cap. 7. & 32. num. 3. & 7.* Tolet. *in ſum. lib. 4. cap. 3. num. 1. verſ. primum eſt*, vbi dicit 50
conculcantem Hoſtiam ſacram ſine errore intellectus non eſſe hæreticum, Param. *de origine S. Inquiſ. lib. 3. q. 3. n. 10.* Souſa *d. lib. 1. c. 8. & 19. n. 3.* Farin. *de hæreſi, q. 178. n. 7. 8. & 10. & à num. 148. & q. 179. à num. 39. & q. 181. num. 43.* Caſtr. Palao *d. tract. 4. diſp. 3. puncto 2. n. 16.* Diana *d. part. 4. tract. 7. reſol. 36.* Gutier. *de delict. quæſt. 32. à num. 60.* Et etiam in his hæreticis
etiam formalibus certum quoque eſt eos admitti, atque 51
reconciliari cum ſuam confitentur culpam, illiuſque pœnitentiam oſtendunt, eiſque aliqua pœnitentia, atque aliæ pœnæ moderatæ imponuntur, ſi eiuſmodi confeſſio, vel pœnitentia ante teſtium publicationem fiat, *l. Manichæos, §. præterea, ad fin. Cod. de hæret. cap. ad abolendam, §. præſenti, & §. laicus, cap. excommunicamus, el 1. de hæret.* Rojas *part. 2. n. 197. cum ſeq.* Peña *in direct. p. 3. commento 141.* Farin. *de hæreſi, quæſt. 193. §. 1.* Petr. Herod. *d. lib. 1. tit. 6.* Caſtro Palao *d. tract. 4. diſp. 6. puncto 1. n. 2.* Souſa *d. lib. 2. cap. 44. à num. 1.* Diana *d. p. 4. tract. 7. reſol. 24.*

Et ſi hoc in hæreticis formalibus admittitur, atque 52
practicatur in ſancto Officio, quia Eccleſia nunquam claudit gremium redeunti, *l. vlt. §. ſed quia de epiſtola nos reddentes, C. de ſumma Trinit, leg. Manichæos, Cod. de hæret. c. ſupereſt, eod. tit. lib. 6.* ſectans in hoc Sponſi ſui dulciſſimi veſtigia, qui vt ait *1. ad Timoth.* vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, ad quod etiam ſpectat illud *Ezechiel. 18. n. 23. & 33. v. 11. Nolo mortem peccatoris, ſed vt magis conuertatur, & viuat. Matth. c. 11. Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos, Lucæ c. 4. Ioan. c. 2.* & vt ipſemet Saluator noſter *Ioan. 6.* inquit, eum qui
veneris

Google

venerit ad me, non eiiciam foras. Quanto potiori ra-
tione idem cum hoc reo debuit practicari, ſiquidem
ſuam confeſſus fuit culpam multis lachrymis, veræ-
que pœnitentiæ demonſtrationibus, ſui delicti veniam
efflagitans, & in eo intentio, animuſque Virginem læ-
dendi defecerunt, & potius, quanquam medio adeò
irrationali, maiorem Deiparæ cultum, ac venerationem
ſolicitare intendebat.

53 Veniamus nunc ad pœnam, qua puniri debeat; &
ad hoc aſſequendum, ſunt in primis ſcienda delicta
quæ commiſit, vt ſic pœna illis commenſeretur: vel il-
lum libelli famoſi auctorem dicimus, & licèt per duo-
decim tabularum leges pœna càpitalis imponeretur,
his verbis, *Si quis occentauiſſet, ſiue carmen condidiſſet,
quo infamiam faceret, flagitiumve alteri, capitale eſto:*
vt ex Cicer. & S. Auguſt. referunt Alex. ab Alex. *lib.6.
dierum genial. cap.*10. Hortoman, *ad leges duodecim
tabularum, pag.*218. Anton. Auguſt. *ad eaſdem leges, l.*
34. Hoc non intelligitur de mortis naturalis pœna, ſed
alia extraordinaria, vt colligitur ex *l. lex Cornelia* 5.
§. quis liberis, ff. de iniur. Siquidem crimen hoc legis
Corneliæ pœna puniebatur, quæ erat arbitraria, *l. fin. ff.*
54 *de iniur. l. in ſumm. Cod. eodem.* Et quod ex conſuetudine
hæc ſit hodie libelli famoſi pœna, videlicet extraordi-
naria ſecundum Iudicis arbitrium, teſtatur Iul. Clar. *in
pract. §. fin. q.68. n.16. verſ. libelli famoſi author, ad fin.*
vbi inquit nunquam vidiſſe pro libello famoſo aliquem
vltimo ſupplicio affectum, ſeu ſemper fuiſſe impoſi-
tam pœnam extraordinariam, & ibidem Bajard, *in ad-
dit. n.*65. Burſat. *conſ.94. n.3. & n.*18. *in fine, lib.1.* Ne-
que deinde eſt alterandum quod libellus iſte in Senatus
valvis fuerit affixus; nam etiamſi locus iſte ſit frequen-
tior, eaque ratione fiat grauius crimen, hoc non ſuffi-
cit vt penitus extendatur ad capitis pœnam, ex traditis
per Angel. *in l. vnic. in fine, C. de famoſ. libell.* vbi refert
pœna duorum millium ducatorum fuiſſe mulctatum
quendam ciuem Bononienſem, qui ſuper altare Palatij
Bononienſis aduersùs eius regimen clandeſtinè poſuit
libellum famoſum, quem citat, & ſequitur Iul. Clar.
*in d.§. fin. q.68. num.*25. Farin. *d. q.*105. *num.*479.
Gutier. *de delict. q.*141. *num.*30.

55 Quæ ſententia vtroque Iure attento indubitabilis
redditur: nam de Iure Canonico pœna libelli famoſi
non eſt capitalis, ſed extraordinaria, vt probat text. *in
cap. de prima, & c. qui in alterius*, 5. *q.*1. Decian. *in
tract. crimin. lib.2. c.20. n.2.* Plaza *de delict. cap.3. n.3.
in fine,* Gutier. *d. q.141. n.4.* Farin. *queſt.105. à n.*430.
Trulleneh. *tom.2. in Decalog. lib.7. cap.10. dub.27. n.4.*
56 Et de Iure Ciuili ſecundùm magis veram opinionem
capitalis pœna, quæ imponebatur, procedebat in caſu,
quo crimen per libellum obiectum capitis pœna eſſet
dignum, gloſ. *verb. ſi quis famoſum, in l.1. C. de libell.
famoſ.* & ibi Cyn. Salic. & alij, Anton. Gom. *tom.3. var.
c.6. n.1.* Plaza *d.c.3. n.2.* Menoch. *de arbitr. caſu* 263. *n.*
43. *in fine,* Farin. *d.q.105. n.*424. Gutier. *d.q.141. n.2.*
Et expreſsè ſtatuitur *in l. Hiſpan. 3. tit. 9. part. 7.* vbi no-
tat Greg. *verb. aquella pœna,* & poſt alios idem Gutier.
d. quæſt.141. num.3. Quia tunc in libelli famoſi aucto-
re conſiderabatur non ſolùm animus ac voluntas læ-
dendi in honore iniuriatum, verum etiam vita priuan-
di, cum ei tribueretur crimen morte dignum, iuſtumque
erat æquali pœna in huiuſmodi iniuriæ auctorem ani-
maduerti: ſiquidem ius capitali pœna puniebat ani-
mum & voluntatem interficiendi tantum, quamuis ad
executionem minimè deueniret, *l. is qui cum telo, C. ad
leg. Corn. de ſicar. cap. quiſquis, §. ſi quis cum telo, de pœ-
nit. diſt.1. c.1. de præſumpt.* Menoch. *de arbitr. caſu* 360.
*n.*36. Farin. *in praxi crim. p.4. q.124. à num.3.*

Quorum nihil ad præſens, de quo agitur, factum
57 poteſt applicari; nam vt ſæpius diximus, rei animus,
atque intentio non fuit Virginis ſanctiſſimæ honorem,
lædendi, ſed potius eius cultum, & venerationem au-
gendi; & vt libelli pœnæ locum habeant, nocendi
animum neceſſarium eſt interuenire, *l. ſi non conuicij, C.
de iniur.* Farin. *conſ.30. n.46.79. &* 130. *lib.1. Nam, vt*
inquit Seneca *lib.2. de ira, cap.26. nulla eſt iniuria, niſi
à conſilio profecta.* Itaque dolus verus requiritur, *l. lex
Cornelia 5. §. ſi quis librum, ibi, doloue malo fecerit, ff. de
iniur.* cum latè adductis à Farin. *d.p.3. queſt.105. n.481.
& ſeq.* Nec ſufficit culpa lata, Bald. *conſ.177. in princ.
lib.5.* Crauet. *conſ.13. num.2.* Farin. *d. conſ.30. num.46.*
Doluſque debet probari, in dubio enim non præſumi-
tur, Ruin. *conſ.145. n.10. & 14. lib.3.* Farin. *d. conſ.30.* 58
*num.*33. Vel ſaltem obnoxium manet, vt per indicia,
& coniecturas per contrarium probetur ac ſuadeatur,
vt traduot Cyn. Albert. Fulgoſ. & cæteri *in d. l. ſi non
conuicij, C. de iniur.* Farin. *d.q.105. num.115. 116. &*
121. *& d. conſ.30. num.*140.

Sed Eremitam iuſtum tanquam blaſphemum eſſe 59
condemnandum, ſupereſt vt dicamus, qua verò pœna,
eſt videndum; nam licèt blaſphemiæ crimen iudice-
tur, quod verbo, aut ſcripto perpetratur, vt teſtatur
Nau. *in man. cap.12. num.81. & 82.* Axeued. *in rub.
tit.4. n.25. lib.8. recop.* Suar. *de Relig. tom.1. tract.3. lib.1.
c.4. n.4. & 5.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.1. lib.2.
cap.32. num.5.* Anton. à Souſa *in aphoriſm. lib.2. c.19.
num.4.* Aut etiam facto, vt volunt Nau. & Axeued. *ci-
tatis locis,* Alphonſ. à Caſtro *de iuſta hæret. punit. cap.*
12. Anton. à Souſa *lib.1. cap.19. num.4.* Quid ſi lege 60
antiqua ſcripta, aut Iure communi capitis pœna im-
poneretur, dixi *ſuprà num.*10. hoc tamen etiam Iure
communi attento tantum procedebat in eo, qui con-
ſuetudinem blaſphemandi habebat, vt animaduertunt
Bald. *in l.2. C. ad leg. Iul. Maieſt. & in l.2.* vbi Salicet.
C. de rebus cred. Cou. *in cap. quamuis pactum, p.1. §.7.
num.10. in fine,* Menoch. *de arbitr. caſu* 375. *num.26.*
Farin. *p.1. q.20. num.43.* Gutier. *de delict. q.60. num.12.*
Ego *de offic. & poteſt. Epiſcopi, part.3. alleg.51. n.*101.
Et quicquid ſit, hodie ex vniuerſali omnium ferè Pro- 61
uinciarum conſuetudine hæc pœna derogata eſt, in
aliaſque minores arbitrarias commutata, vt tradunt
Luc. de Peña *in l. omnes, num.6. C. de delatorib. lib.10.*
Greg. *l.2. gloſ.4. circa med. tit.28. part.7.* Cou. *in c. quam-
uis pactum, part.1. §.7. num.10. in fine,* Albert. *de agnoſc.
aſſer. q.6. n.14. & q.22. num.63.* Menoch. *caſu* 375. *nu-
mer.*16. Ioan. Vela *de delict. cap.4. num.6.* Quanter.
quæſt. crimin. c.3. de blaſphemia, num.5. Decian. *in tract.
crimin. tom.2. lib.6. cap.6. num.7.* Axeued. *l.1. tit.4. nu-
mer.7. lib.8. recop.* ibi: *hodie dictis blaſphemiis hæretica-
libus non mortis pœna, ſed à nobis ſupra poſita impo-
netur.* Montalv. *in l.2. tit.26. part.7.* Petr. Gregor.
ſyntagm. Iuris part.2. lib.33. c.12. Farin. *d. queſt.20.
num.*64. Campan. *in diuerſ. Iuris Canonic. rub.11. c.16.
num.*83. Petr. Herod. *lib.1. rerum indic. tit.6. de hæreſib.
c.16.* vbi pro blaſphemia hæreticali pœnam exilij fuiſ-
ſe impoſitam teſtatur Ioan. Gutier. *de delict. quæſt.60.
num.17.* Camil. Borell. *de Magiſtrat. edictis, lib.3. c.2.
à num.18.* Lazar. *de blaſphem. q.5. per tot.* Ioſeph. Vela
*in cap.1. de Offic. Ordin. p.1. num.83. aliàs num.95. in
vlt. impreſſ. in fol.*

Priuatis quoque legibus vniuſcuiuſque Prouinciæ 62
aliæ pœnæ priuatæ impoſitæ reperiuntur, quarum
nulla tertiò reperita ad vltimum ſupplicium deuenit.
Nam apud Luſitanos *per Ord. Reg. lib.5. tit.2.* id ipſum
videmus, vt refero *de officio & poteſt. Epiſcopi, p.3. al-
leg.51. n.102. in princ.* apud Hiſpanos idem conſtat *l.
3. & 4. tit.28. part.7. & l.1. & l.2. tit.8. lib.8. Ordin. &
l.1. & ſeqq. tit.4. lib.8. Recop.* quarum memini *d. alleg.
51. num.103. verſ. apud Hiſpanos.* Quæ quidem leges
in foro ſæculari erunt obſeruandæ, ex Olano *in concord.
antinom. verb. blaſphemia,* Axeued. *in d. l.1. tit.4. lib.8.
Recop.* Vel ad minus, quas practica, aut conſuetudo
intro

introduxit, in quibus affixionis, vel amputationis linguæ, vel alia pœna arbitraria imponitur, vt teſtantur Didac. Perez *in d. Ordin. gloſ. O demoſtrare à nueſtro Señor*, Cou. *d.* §.7. *n.*19. Ioan. Vela *de delict. c.*4. *num.* 9. Ioan. Gutier. *de delict. q.*61. *num.*6.

63 Iure autem Canonico, cui in ſancti Officij Tribunali ſtandum eſt, pœna eſt multo magis pia quam legum ſæcularium; ſolum enim ſpiritualis pœna imponitur, aliæque pœnæ pecuniariæ, vt probatur ex text. *in cap. ſi quis per capillum*, 22. *quæſt.*1. *& in cap.*2. *de maledic.* vbi notant Abb. Anan. & cæteri, Cou. *d.* §.7. *n.*10. *verſ. Iure Pontificio*, Boër. *deciſ.*301. *n.*9. Bernard. Diaz *in pract. cap.*110. *alias* 111. Ioan. Vela *d. cap.*4. *numer.*7. *&* 8. Menoch. *dicto caſu* 375. *numer.*27. *& ſeq.* Decian. *d. lib.*6. *cap.*6. *num.*3. Farin. *d. quæſt.*20. *num.*62. Campan. *d. rub.*11. *cap.*16. *n.*83. Ioan. Gutier. *de delict. quæſt.*60. *num.*16. *& q.*64. *n.*26. *&* 27. Trullench. *lib.*1. *in Decalog. c.*11. *dub.*3. Ego *d. alleg.*51. *n.*92. *&* 97. Quod etiam per Leonem X. Iulium III. & Pium V. ſtatutum fuit, vt referunt Cou. *d.* §.7. *num.* 10. Menoch. *d. caſu* 375. *à num.*29. Decian. *d. part.*6. *num.*3. Farin. *d. quæſt.*20. *num.*68. Gutier. *d. q.*64. *n.*8. *cum ſeqq.* Ego ipſe *d. alleg.*51. *à num.*98.

64 Iſtæ autem ſunt pœnæ, quæ per ſanctum Officium pro blaſphemiis hæreticalibus cum aliis arbitrariis ſolent imponi, nec vllus vnquam pro hoc delicto viſus fuit relaxari, vt aſſerunt Rojas *de hæret. p.*2. *n.*176. *cum ſeqq.* Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.*8. *à n.*10. Quantera *quæſt. crimin. cap.*3. *de blaſphemia*, *n.*4. Peña *in directⱡ. p.*2. *commento* 66. *ad quæſt.*41. Salacd. *ad Bernard. in pract. c.*113. *lit. A*, Gutier. *de delict. quæſt.* 64. *numer.*4. Souſa *d. lib.*1. *cap.*19. *num.*20. *cum ſeqq.* Diana *d. p.*4. *tract.*7. *reſol.*8.

65 Vnde ſi etiam in blaſphemiis hæreticalibus, quæ Chriſtum Aſſertorem noſtrum Matremque eius Sanctiſſimam lædendi, atque execrandi animo perpetrantur, pœnæ ſunt arbitrariæ, & non vltimi ſupplicij, quanto moderatior eſſe debebit in hoc caſu, in quo animus defuit, noſtram fidem depellendi, Virginiſque Dei Genitricis honorem extenuandi, quinimo contrarium fuit reus conatus: deficiente verò intentione nocendi, adimendique Deo, atque Sanctis ſuis honorem, poteſt propriè blaſphemia nuncupari; hanc enim neceſſe eſt praua atque pernicioſa voluntate naſci, vt poſt Caiet. docent Cou. *in d. c. quamuis pactum, part.*1. §.7. *in princ.* ibi: *Omnis autem blaſphemia quia eſt voluntaria, procedit à voluntate mala, & animo derogandi, & detrahendi in aliquo bonitati, & Maieſtati diuinæ.* S. Thom. 2.2. *quæſt.*13. *art.*1. Sanch. *d. lib.*2. *cap.*32. *n.*1. ibi: *Idque voluntate quadam derogandi hac ratione diuinæ Maieſtati, ſeu Bonitati*, Souſa *d. lib.*1. *c.*19. *n.*1.

66 Licèt denique ob quamcunque criminum ſpeciem, quæ in hoc reo conſideretur, vel per omnes ſimul poſſit iudicari capitis pœna dignum eſſe, hoc nullatenus in ſancti Officij Tribunali admitteretur; nam in eo nunquam cum primò delinquentibus ſimilis pœna practicatur, ac imponitur confitentibus culpam, miſericordiamque flagitantibus, etiamſi aliàs in foro ſæculari vltimo ſupplicio in eos animaduertendum fuiſſet, quod omni iure alias hæretici merentur, Deuter. *c.*13. *&* 17. Leuit. *c.*20. *Machab.*1. *c.*1. *Regum* 3. *c.*18. *&* 4. *cap.*23. *& in Euangel. Ioannis, c.*15. ibi: *Si quis non manſerit in me, mittetur foras ſicut palmes, & areſcet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardebit*: *l. quicunque*, §. *eos verò*, ibi: *vltimo ſupplicio conceditur*: *l. Arrianis*, §. *Manichæi*, *C. de hæretic. capit. ad abolendam*, *eodem tit.* Alphonſ. à Caſtro *de iuſta hæret. punit. lib.*2.
67 *c.*12. Simanch. *de Cathol. tit.*46. *de pœnis*, *à num.*42. eleganter Decian. *in tract. crim. lib.*5. *cap.*46. *&* 42. Petr. Gregor. *ſyntag. Iuris lib.*33. *c.*6. *à n.*4. *& c.*8. *n.*10. Farin. *de hæreſi*, *q.*189. §.1. *per tot.* Et in ſortilegis, qui fatentur in ſortilegiis homicidium feciſſe, ſeque pœnitent, paratique ſunt corripi, non eſſe curiæ ſæculari tradendos affirmant Albertin. *de agnoſc. q.*25. *n.*46. *& ſeqq.* Farin. *in praxi, p.*1. *q.*20. *n.*105. *cum ſeqq.* Anton. à Souſa *lib.*1. *cap.*58. *n.*14. Diana *p.*4. *tract.*7. *reſol.*10. 68
verſ. nota verò: licèt ſubdat hodie per quandam Bullam à Gregor. XV. editam 20. *Martij, anno* 1623. hoc eſſe immutatum. Et in Sodomitis in Regno Luſitaniæ vbi aduerſus eos Sancti Officij Tribunalia poſſunt procedere, idem ſtatutum eſt, vel ſaltem Inquiſitoribus facultas conceditur pœnam minuendi, dummodo non ſint incorrigibiles, vt ex Conſtitutionibus Pij IV. & Gregorij XIII. referunt, & affirmant Anton. à Souſa *d. lib.*2. *cap.*59. *num.*10. 18. *&* 29. *&* 37. Seraphin. de Freitas *in addit. ad tract. de confeſſor. ſolicit. illuſtriſſimi D. mei Roderici à Cunha*, *q.*24. *n.*136. quem tanquam vltimo loco relatum videtur ſequi Diana *d. p.*4. *tract.*7. *reſol.*20. *in fine*.

Habita præterea fuit ratio quod poſtquam accuſa- 69
tio perlecta eſt, ſtatim reus crimen ſuum ingenuè fuit confeſſus, quod licèt non ſit actus verè perfectèque ſpontaneus, minuit ſaltem pœnam, vt poſt Bart. docet Bald. *in l. ea qua, C. de condict. indeb.* etiamſi poſt negationem ſtatim confiteatur. Bald. *vbi ſup. num.*10. Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 20. *n.*14. Clar. §. *fin. q.*90. *n.*29. Menoch. *de arbitr. caſ.*347. Crauet. *conſ.*309. *ſub n.*9. latè Farin. *in praxi crim. quæſt.*81. *num.*174. Quod in ſancto Tribunali de more habetur, & ſemper hoc modo cum omnibus ſe gerit, iuxta illud Salom. *Prov.* 28. *cap. in primis*, 2. *q.*1. ibi: *Qui confeſſus fuerit ſcelera ſua, miſericordiam conſequetur*, *cap. non dicatis*, 12. *q.*1. ibi. *Si hoc vltro confitetur, parcito illi, & oretur pro illo*, *cap. qui admittit*, 15. *q.*8. *cap. innotuit, de elect. l. quiſquis*, §. *ſanè*, *C. ad leg. Iul. Maieſt.* Exornant Boſſ. *tit. de coniect. num.*6. Rimınald. *conſ.*245. *num.*57. *cum ſeqq. lib.*3. Bertazol. *conſ.*35. *num.*4. *lib.*2. *& conſ.*317. *numer.*6. Triuiſan. *deciſ.*49. *num.*7. *lib.*2. & in ſpecie Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.*55. *num.*6. Souſa *lib.*2. *cap.*20. *n.*34. vbi *num.*35. ait quod præſumitur ſine dolo deliquiſſe.

Deinde fuit conſideratum quod miſericordiam mul- 70
tis lachrymis, pœnitentiæque ſignis efflagitauit, quodque ſuæ capturæ tempore pœnas voluntarias ſuſcepit, corpus flagellatione, ieiuniis, aliiſque caſtigationibus maceratando, Religioniſque grauiſſimæ, quæ multos Sanctos procreauit, erat Monachus, cuius merita eſſent ſufficientia quantum ad punitionem, vt aliorum errores ſupplerentur, atque excuſarentur, arg. text. *in l. neminem, verſ. filius autem*, *l. petitionem, verſ. filij*, *l. iubemus, verſ. & filio*, *C. de aduoc. diuerſ. iudic.* vbi filij remunerantur ex parentum meritis. S. Chryſoſt. *homil.*10. *ad Roman.* ibi: *Alterum alterius peccato puniri non admodum æquum, atque conueniens eſſe videtur, vt alterum propter alterum ſeruari, & decentius multo, & rationi magis conſentaneum.* Cicero *lib.* 2. *de inuent. Oportebit omnia, qui ſibi vt ignoſcatur, poſtulabit, commemorare ſi qua ſua poterit beneficia.* Et paulò inferius: *Deinde Maiorum ſuorum beneficia, ſi qua ſtabunt, proferre.* Et orat. 41. *pro Q. Ligario, in fine*, ibi: *In Q. Ligario conſeruando multis tu quidem gratum facies, ſed hoc quæſo conſidera, quod ſoles: poſſum fortiſſimos, viros probatiſſimos, totumque agrum Sabinum florem Italiæ, robur Reipublicæ proponere.* Et infrà ibi: *Quid de fratribus dicam? Noli, Cæſar, putare de vnius capite nos agere.* Petr. Herod. *rerum iud. lib.*1. *tit.*2. *de fide, & relig. cap.*3. *& lib.*6. *tit.*1. *de accuſat. cap.*15.

Et demùm, quia hoc ſanctum, & venerandum Tri- 71
bunal præcipuè patris officium exercet, ſtudioſius emendationem, atque correctionem delinquentis, quàm Iudicis ſeueritatem affectans, habens æquitatem ante

oculos

oculos,inquit l.quod ſi Epheſi,in fine,ff.de eo quod cert.
loco. Quanquam in hoc Pſeudo-Monacho ſegnitiem,
& ſocordiam amante, vitæ correctio non erat facilis,
Auth. de Monachis, §. ſin autem, ibi: Non eſt facilis
vita hominis mutatio,& cap. quorundam, 34.diſt.in quo
reus ſuam maiorem defeſſionem conſtituit. M.Tullius
dicta orat.41.pro Q. Ligario,circa fin.ſimilem defenſio-
nem fecit,his verbis: Quidquid dixi ad vnam ſummam
referri volo vel humanitatis,vel clementiæ,vel miſericor-
dia tua. Cauſas,Cæſar, egi multas,& quidem tecum, dum
te in foro tenuit ratio honorum tuorum. Certè nunquam
hoc modo ignoſcite Iudices: errauit, lapſus eſt,non puta-
uit, ſi vnquam poſthac. Ad parentem ſic agi ſolet. Ad
Iudices, non fecit, non cogitauit, falſi teſtes, fictum cri-
men, &c. Ad Iudicem ſic agi ſolet, ſed ego ad parentem
loquor, erraui, temerè feci, pœnitet, ad tuam clementiam
confugio, delicti veniam peto, vt ignoſcas oro.

72 Non obſtat, quod quamuis nunquam crimen, nec
animus delinquendi præſumatur, ex l. merito 51. ff. pro
ſocio, hoc procedit in actibus dubiis, qui in bonam, vel
in malam partem poſſunt interpretari, vt inquit text. in
cap.2.de regul. iuris,ibi: Hoc loco nihil aliud nobis præ-
cipi exiſtimo quàm vt ea facta, quæ dubium eſt quo ani-
mo fiant, in meliorem partem interpretemur, & colligi-
tur ex S.Thom. 1.2.q.18.art.8. cum ſeqq.iunctis ab eo
traditis 2.2.q.60.art.3.& 4. Abb. in cap.cùm ab omni,
n.2.verſ.quædam ſunt, de vita, & honeſt. cleric. Felin.in
c.1.n.16. in fine, de præſumpt. Sot.de Iuſtit. lib.3. q.4.
art.1.& 4.Menoch.de præſumpt.lib.5.præſ.2.n.6.11.&
12.Farin.d.p.3.q.105.n.116.& 123. Sigiſm. Scacc. de
appellat.q.17.in princ. n.3. In actibus verò, qui ex ſua
natura ſunt improbi, vt ſunt omnia crimina, l. probrum
42. ff. de verb. ſignif. ſemper animus improbus præſu-
mitur, l.ſi quis extraneus, 21. ff.de acquir. hæred. l.1. §.
Diuus, verſ.& ex re conſtituendum, ff.ad leg. Cornel. de
ſicar. l.1.C.eod. Nam cùm omne crimen ex natura ſua
73 dolum, & fraudem includat, quanquam in nonnullo
ex accidenti abeſſe poſſit, in dubio actus naturæ ſtan-
dum eſt,ex reg.text. in l.ſi vnus 25.§.pactus ne peteret,
verſ.quid & in ſpecie dotis, ff. de pact. l. cum filius 76.
aliàs 78.§.hæres meus, ff.de legat.2.c.ab exordio 3.ibi:
Extremitatem retraxit,ad princ.35.diſt.& non acciden-
74 tibus,quæ non præſumuntur,gloſ.verb.dubitetur, in l.ſi
verè 5.§.qui pro rei qualitate,ff.qui ſatiſd.cog. Aleiat.de
præſumpt.reg.2.in princ.Menoc.eod.tract.lib.6.præſ.37.
75 n.13.Maſcard. concl.1254.n.2.Petr.Pech.in cap.ſemel
malus, n.9.de regul.iuris, in 6.Et maximè,quia in libel-
76 lo ita execrabili dolum, & delinquendi animum inter-
ueniſſe præſumendum eſt, eiuſque verba ſcripta atque
fixa fuiſſe animo, quem eadem patefaciunt, ac demon-
ſtrant, ſiquidem nullus iudicatur loqui id, quod non
ſentit,vt animaduertit Iuriſconſ.in l.Labeo 7.§.Seruius,
ibi: Equidem non arbitror quemquam dicere quod non
ſentiret.Et inferiùs: Cæterùm nemo exiſtimandus eſt di-
xiſſe quod non mente agitauerit, ff. de ſupellect. legata;
quia cedit lingua cordi, & ſub iugo mentis verba con-
ſiſtunt.Et vt ait Bald.in c.mandatum,de reſcript.n.1.ibi:
Mens eſt radix verborum, & eius ſubſtantia prima; nam
cor eſt Imperator linguæ, & eam habet ſicut mancipium
ſub iuriſdictione ſua; voces denique ſunt notæ earum,
quæ in animo ſunt paſſionum. Et vox eſt inſtrumentum
noſtræ voluntatis, & intellectus, & data fuit ad ſignifi-
candum per labia cor & voluntatem, &c. Et reum po-
ſtea allegare, & dicere contrarium,fuit potius ad excu-
ſationem,& non debet attendi. Aliter enim nullus eſſet
qui hac via non conaretur pœnam effugere, text. ele-
gans in l. inter ſtipulantem 83.§. Stichum, ibi: Alio-
quin ſemper negabit reus ſe conſenſiſſe,ff.de verb. obligat.
optimè Nicol.de Lyra in noua interlineari, Prov.c.16.
relatus à Liuiano in rationali ad c.1.de præſumpt.ibi: In
delicto repertus cum non poſſit excuſare malitiam facti,quæ
eſt patens,negat malitiam intentionis,quæ eſt latens. Re-
ſpondetur enim ad totum cum à nobis traditis ſuprà,
n.41.cum ſeqq. Præſumptio enim animi ſcelerati, quæ
ex verbis libelli inferri poterat, per alias contrarias
præſumptiones vincebat, de quibus ſuprà.

Nec etiam obſtat quod cùm in criminibus iuris præ- 77
ſumptio reſiſtat, confeſſio poteſt diuidi qualitatis, &
abſque ea acceptari, l.1. C. ad leg. Cornel. de ſicar. d.l.
ſi non conuici, Sarmient. ſelect.lib.1.c.1.n.11. Fachin.
contr.iuris lib.1.c.17.Farin d.p.3. q.81.n.110. Anton.
Mercad.contr.Iuris lib.5.c.6.qui reſoluit in criminibus
confeſſionem qualificatam regulariter non admitti, ſed
ſcindi ac ſeparari poſſe; reſpondetur enim hanc reſo-
lutionem pati limitationes relatas ſuprà,n.26.quæ om-
nes in hoc caſu locum habent,præcipuè cum hic agatur
de ſeparanda qualitate à confeſſione,quantum ad men-
tem qua actus fuit commiſſus: in hoc enim tanquam
in re interna multùm deferendum eſt depoſitioni illam
committentis. Et cùm non agatur de cæremonia, nec
de alia re in facto conſiſtente; ſed de blaſphemiis,quæ
in verbis conſiſtebant.Et vtcunque quamuis confeſſio
non admittatur in criminibus cum qualitate ſua ad
omnimodam pœnæ excuſationem, ſaltem operatur vt
pœna ordinaria non poſſit imponi, ſed alia extraordi-
naria & moderata, vt ſuprà dixi.

Nec pariter obſtat Bulla Pauli IV. de anno 1555. 78
quarta in ordine Bullarij, pag.721. in qua iubentur
Curiæ ſæculari tradi qui Sanctiſſimæ noſtræ Dominæ
virginitatem abnegauerint, quamuis poſtea pœniten-
tiam oſtentent,miſericordiamque efflagitent,cuius con-
ſtitutionis verba refert Peña in direct. p.2. q.58. com-
mento 83.verſ.pen.& verſ.fin. & de ea meminerunt Za-
nard.in direct. Theolog. prac.1.can.5.q.11. Marc. An-
ton Genuenſ. in pract. Archiep.Neap.c.58.n.7.Scottia
in Bullas Pontificum ſelectas,ep.101.theor.36.Sanctarel.
de hæreſi, c.42.dub. vnic. n.5. Farin. eod. tract. q.193.
n.39.Souſa in aphor. Inquiſ.lib.2.cap.44.n.6. Diana d.
p.4.tract.7.reſol.24.verſ. notandum eſt tamen. Reſpon-
detur enim non eſſe promulgatam in hoc Regno,vt ne- 79
ceſſe erat vt aſtringere poſſet; leges enim nulla alia
ex cauſa nos tenent quàm quod iudicio populi rece-
ptæ ſint, quod etiam procedit quoad leges Pontificias,
notant Azor.inſtit.moral.p.1.lib.5.cap.4.q.1.Reginald.
in praxi fori pœnit.tom.1.lib.15.c.16.n.160. Villalob.
in ſum.p.1.tract.2.dub.16.n.6. Becan. in ſum. Theolog.
p.2.tract.3. cap.6. q.8. n.2. Vnde dictam conſtitutio- 80
nem, & ſimilem aliam Clementis VIII nunquam ob-
ſeruari, nec practicari in ſancto Officio referunt Souſa
d. lib.2.c.44. n.6. in fine, & Diana d. p.4. tract.7. re-
ſol.24. verſ. notandum eſt, in fine.

Multo minùs obſtat,quod ſuprà dicebam de concur- 81
rentia plurium criminum ſpecierum in præſenti ca-
ſu, in quibus venia cadere non poterat: Reſpondetur
enim quod nec ſingulis per ſe criminibus, nec omni-
bus ſimul perpenſis,capitis pœnam reus meruit; ſi quis
enim plura facta committit, quorum ſingula continent
in ſe crimen, & facta illa ad eundem finem tendant, vt
in hoc caſu, vnicum delictum, & crimen dicitur com-
mittere. Ita Bart. in l. vnquam plura 2. ff. de priuat.
delict.num.4.& conſ.122.& 123. num.1. Marſil. in l.
fin. num.20.ff. de ſicar. Socin. conſ.61. n.1.& conſ.63.
num.10. Bologn. conſ.30.num.7.& 8. Boer. deciſ.82.
ad fin. Cou. lib.2.var. cap.10.num.8.Clar. §.fin.q.84.
num.3. Plaz. de delict. lib.1. cap.1. num.18. Theſaur.
deciſ.18.num.13.Caball.crimin.reſol.caſu 155.num.13.
& 17.& caſu 158. num.8. Præterquam etiamſi eſſent
plura crimina ex interuallo commiſſa, procedebat in
criminibus momentaneis, ſed non in ſucceſſiuis, vt
probat l.maritus,§.ſex menſium, ff. de adulter. l. ei qui,
§. infans, ff. de furtis, cum aliis adductis à Farin.q.121.
n.19.cum ſeqq. Præcipuè quando principale delictum

non poterat ſine aliis committi: vnde puniendus eſt maiori, ac inſigniori pœna crimini debita, quemadmodum qui committit plures falſitates ad eundem finem, & effectum, vel plures iniurias, vt referens plures Auctores inquit Farin. *d.q.22.num.26.& 28.*

82 Nec etiam poteſt intendi quod cauſa exempli, & ſcandali quod euenit, ſeueriſſimè puniri deberet: hoc enim procedit cum interuenit culpa, ac dolus in delinquente, ſed non cùm nocendi animus defecit; nam pœna culpam ſupponit, & abſque ea non poteſt imponi. Titus Liuius *lib.39.*ibi: *Vnde orta culpa eſt, ibi pœna conſiſtat, cap. ſine culpa, de regul. iuris in 6. l. aliud eſt fraus, ff. de verb. ſignif.* Farin. *d. p.3.q.87.* ſemper pœna debet culpæ reſpondere. Cicero *lib. 1. de offic.* ibi: *Cauendum eſt ne maior ſit pœna quàm culpa, l. ſancimus, C. de pœn. l. Hiſp. 2. tit. 4. part. 3.* Menoch. *quaſt. illuſt. lib. 1. cap. 19. num. 6.* Eſſet enim contra naturalem rationem vt æqualiter puniretur, qui cum errore, bonoque ſine delinquit, & ille qui dolo, offendendique animo. Ita

83 Seneca *lib. 1. de ira, cap. 16.* Præcipuè ſi de pœna capitali ageretur, hæc namque nunquam iure imponitur cum de vero dolo non conſtat, non obſtante quocunque ſcandalo ſequuturo; in iudicando enim non ſunt attendenda voluntas populique voces, *l. decurionem, ff. de pœn.* ibi: *Vanæ voces populi non ſunt audiendæ, neque enim vocibus eorum credi oportet, quando aut noxium crimine abſolui, aut innocentem condemnari deſiderant.* S. Chryſ. *homil. 1. de pœnit. tom. 5.* S. Leo Papa *ſerm. 8. de Paſſione Domini,* Fr. Ioan. Marquez *lib. 1. del Gouernador Chriſtiano, c. 32.* Herod. *lib. 1. rerum indic. et. 6. de haret. c. 9.* vbi apud Romanos idem obſeruari teſta-

84 tur ibi. Poſtea Diuus Adrianus *epiſt. ad Mincentium Fundanium Preconſulem Aſia, conſtituit, vt nemini liceret Chriſtianos populis vociferantibus, ſine crimine, atque ſine accuſatione interficere,* &c. Sed rei culpa, ac pœna congruens attenderetur, iudexque clementiùs ſe gereret quam lex, ſuam ſeueritatem quantum potuerit temperans, *l. reſpiciendum 11. ff. de pœn.* ibi: *In grauioribus pœnis ſeueritatem legum cum aliquo temperamento benignitatis ſubſequi.* Seneca *lib. 1. de ira, c. 16.* Cic. *lib. 1. de offic.* ibi: *Prohibenda autem maximè eſt ira in puniendo: nunquam enim iratus qui accedit ad pœnam, mediocritatem illam tenebit, quæ eſt inter nimium & parũ.*

85 Tum quia exemplum atque ſcandalum tantum poteſt attendi ad executionis accelerationem, ſed non ad pœnam augendam, eamque capitis immeritò imponendam. Bart. per text. *in l. qui cadem, ff. ad leg. Cornel. de ſicar.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 46. n. 2.* Far. *d. p. 1. q. 11. n. 446.*

86 Tum etiam, quia ſcandalum quod Chriſtus Saluator noſter ſeuerè puniri voluit, *Matth. cap. 18. Luc. 17. & Marci 9.* fuit illud, quod in damnum, & ruinam proximorum adhibetur verbis, aut operibus illos ad malum excitando. S. Hieron. *ſuper Matth. cap. 15.* S. Thom. 2. *2. q. 43. art. 1. & 2.* Couar. *in reg. peccatum, in initio, n. 4.* Petr. Greg. *ſyntag. iuris lib. 38. cap. 2. n. 4. & 5.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 1. c. 6. à n. 1.* Layman. *in opere morali, lib. 2. tract. 3. c. 13. n. 3.* Gutier. *Canon. lib. 1. c. 38. à n. 20.* Roder. à Cunha *in cap. licèt 4. n. 3.* Trullench. *in Decalog. lib. 1. c. 6. dub. 5. n. 1.* Et non propriè dicetur id efficere niſi tali animo, ac conatu committatur. S. Thom. *d. q. 43. art. 3.* & poſt Caiet. Cou. *vbi ſupr. n. 4.* Acuña *in d. c. licet, n. 3.* ibi: *Intellige primò prædictam concluſionẽ cum talis inductio, ſeu actus ex intentione operantis dirigitur ad labefactandum proximũ, non verò quando ex opere alia intentione perpetrato contingit.*

87 Tum denique, quia in caſu, de quo loquimur, non fuit ſcandalum actiuum, nec paſſiuum, quæ ſunt duæ ſpecies, *cap. niſi cum pridem, de renunciat.* de quibus S. Thom. 2. 2. *q. 43. art. 1. cum ſeqq.* Couar. Gutier. Sanch. Layman. & Acuña *citatis locis*, Caſtro Palao *in opere morali, tom. 1. tract. 6. diſp. 6. punct. 1.* præcipuè *n. 6. & 7.* Trullench. *d. dub. 5. n. 2. cum ſeqq.* Non actiuum ſpeciale, nec generale: non enim fuit reo animus ſolicitandi alios per libelli verba, vt fidem noſtram desererent, legemque Moſi caducam, & antiquatam ſectarentur, neque Virginem Sanctiſſimam dehonorandi; potiùs contrariis, vt ſæpe dictum eſt, votis, & intentione maiorem Deiparæ honorem, & cultum optauit, & intendit. Neque vllum contrarij euentus periculum agnouit, potius valde veroſimiliter arbitrabatur quod cùm in florentiſſima illa ciuitate, & fidei firmitas, & erga Dei Genitricem pietas quàm maximè eniteat, per conuicia in libello contenta fidelium corda ſancta quadam pietate irritarentur, deuotio excreſceret, deſidiaque excuteretur, quæ in abſoluendo virginei triumphi ornatu viſa fuerat, contra quem potiſſimè libelli verba dirigebantur. At deficiente animo, ac periculo quod alij incidant, maléque operantem inſectentur, 88
ſcandalum actiuum ceſſat. Nau. *in cap. conſideret, § animaduertere, n. 9. de Pœnit. diſt. 1.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 12. cap. 16. q. 3.* Sanch. *d. lib. 1. cap. 6. num. 7.* Trullench. *vbi ſuprà, num. 13.*

Nec etiam paſſiuum interuenit, nam Dei miſericordia 89
fluente fides in illa, & requies horum Regnorum Vrbibus firmiſſima eſt, nulloque facto efficeretur (neque hoc timeri poterat) vt Fideles ſcandalizarentur, & libelli doctrinam ſectarentur. Debet autem æqualitas, ac rectitudo obſeruari abſque cuiuſcunque ſcandali attentione, quod ex illo prouenıat; nam hoc tanquam iniuſtum, iuſtitiæque præceptis oppoſitum, eſt paruifaciendum, & ad ſcandalum euitandum non licet iuſtitiæ limites egredi, *cap. qui ſcandalizauerit, de regul. iuris in Decret. lib.* vbi gloſ. Doctores *in d. cap. niſi, de renunciat. l. Hiſp. 50. tit. 5. part. 1.* ibi: *ò de dezir, & de fazer la verdad, que es la juſticia,* vbi latè Greg. *verbo que es* 90
la juſticia, vbi ex hoc infert. Non ergo innocens puniri poteſt à iudice propter ſcandalum vitandum, vel tumultum populi, Caſtr. *de iuſt. hæret. punit. lib. 1. c. 20. & lib. 2. de poteſtate legis pœn. c. 11.* Cou. *in reg. peccatum, in initio, n. 4. verſ. in hoc tamen ſcandalo.* Flamin. *de reſignat. lib. 5. q. 3. n. 175.* Gut. *lib. 1. Canon. c. 28. n. 21. & 22.*

Ex quibus omnibus ſacrum Tribunal decreuit reum 92
in actu fidei publico prodire debere, ſi fortè fuerit pronimus; ſin autem in aliquam Eccleſiam cum blaſphemi inſignibus, linguæ ſcilicet incaſtratura, iurareque de vehementi, triremibus per decennium ad remum addici, & abſque ſtipendio exilium perpetuum ſubire ex Vrbe totoque Regno Granatenſi, atque Regali Curia, & leucis quinque per circuitum. Produciqque habitu, quo captus fuit, & dum eius ſententia fuerit perlecta cum cauſæ meritis, manum dextetam annulo ferreo incluſam in altum ſubleuatam tenere, & quia Religioſus erat, liberum à flagellis manere, iuxta reſoluta per Rojas *de hæret. p. 2. aſſert. 12. n. 176.* Simanch. plures referentem *de Cathol. inſtit. tit. 8. num. 16.*

Toletana Immunitatis.

Immunitate Eccleſiæ gaudet qui in Eccleſia vel Cœmeterio habet vnam partem corporis, pedem ſcilicet, vel manum, vel qui parietem ipſius Eccleſiæ partis exterioris tetigerit, vel in aëre Eccleſiæ correſpondente permanſerit, quamvis pedibus terram non tangat. In dubio immunitati Eccleſiæ fauendum, ac pro ea iudicandum.

VOTVM

VOTVM CXVII.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries narratur, & num. 2.*
3 *Veritas oppugnata clarior euadit.*
4 *Teſtes contrarij ſe inuicem occidunt.*
5 *Dictio* in, *iuncta ablatiuo ſtat pro* intra.
6 *Eccleſia dicitur locus ſacer murorum ambitu circundatus.*
7 *Qui eſt in Eccleſia ianua, ſeu oſtio, non dicitur eſſe in Eccleſia, ſed partim extra, & partim intra.*
8 *Pronomen,* ipſis, *eſt perſonaliſſimum, & ad oculum demonſtratiuum.*
9 *Delictum in ianua commiſſum dicitur prorſus extra Eccleſiam patratum.*
10 *Adhærentia eiuſdem ſunt conditionis, cuius ſunt ea quibus adhærent.*
11 *Paries intermedius ſeparat, & efficit vt res diuiſæ dicantur numero plures.*
12 *Cameræ Eccleſiæ adhærentes eius immunitate non gaudent.*
13 *Vulneratus in domo non dicitur qui ſupra tectum vulnera accepit.*
14 *Eccleſia Matrix, & Metropolis per circuitum 40. paſſuum, & minor per 30. gaudet immunitate.*
15 *Immunitas 40. aut 30. paſſuum de conſuetudine hodie non ſeruatur.*
16 *Vltra Cœmeterium hodie nullum ſpatium loci cedit immunitati.*
17 *Domus ædificata intra 40. vel 30. paſſus, etiamſi forent habitatæ per laicos, gaudent immunitate, ſecundum aliquos.*
18 *Immunitas Eccleſiæ datur loco, non perſonæ.*
19 *Domus Parochorum, Canonicorum, & aliorum Eccleſiaſticorum, etiamſi laicis locatæ ſint, gaudent Eccleſiæ immunitate.*
20 *Domus quæ cohæret Eccleſiæ, & eſt ipſius Eccleſiæ, & non alicuius particularis, gaudet immunitate.*
21 *Portam, ſeu annulum portæ Eccleſiæ tenens quando ipſa eſt clauſa, illius gaudet immunitate.*
22 *Scalæ quæ ſunt Eccleſiæ annexæ, & de illius pertinentiis, gaudent immunitate.*
23 *Diuerſitas in teſtium depoſitionibus illis fidem non tollit, quando eiuſdem depoſitionis ſubſtantia eſt eadem.*
24 *Teſtes inter ſe contrarij non ſunt quando vnus deponit plus altero.*
25 *Teſtes non dicuntur contrarij quando eſſent diſcordes in modo narrandi factum.*
26 *Contrarietas vt euitetur, debet fieri omnis fauorabilis interpretatio, etiam per improprietatem verborum.*
27 *Contrarietas in teſtibus poteſt reduci ad concordiam per interpretationem ſuppletiuam, & etiam per diſtinctionem temporum.*
28 *Teſtibus qui habent intereſſe, aut affectionem, aut tractant de ſe exonerando, non eſt fides adhibenda.*
29 *Familiæ aſſerenti ſe cepiſſe delinquentem in loco non ſacro, non eſt credendum, ſi delinquens dicat ſe captum in loco ſacro.*
30 *Eccleſiæ nomen quando tractatur de ſacrilegio commiſſo ob pollutionem, ſumitur ſtrictè, & eius appellatione non veniunt ſcala, campanile, atrium & tectum.*
31 *Eccleſiæ nomen ad effectum immunitatis largè ſumitur.*
32 *Locus ſacer ad effectum inducendi ſacrilegium ità latè ſumitur, ſicut ad effectum gaudendi Eccleſiaſtica immunitate.*
33 *Quando agitur de immunitate ſumus in fauorabilibus, quando verò agitur de aggrauando delictum, ſumus in odioſis.*
34 *Priuilegia Eccleſiæ ſunt potius amplianda, quàm reſtringenda.*
35 *Tectum Eccleſiæ gaudet illius immunitate.*
36 *Domus ex tribus conſtat, fundamento, pariete, & tecto.*
37 *Immunitate Eccleſiæ gaudet ille, qui in Eccleſia vel Cœmeterio habet præcipuam partem corporis.*
38 *Pedem tantùm in Eccleſia, vel Cœmeterio habens gaudet priuilegio immunitatis.*
39 *Anima eſt in toto corpore, & tota in qualibet parte corporis.*
40 *Manum habens intra fines Eccleſiæ, licet foret extra, gaudet illius immunitate.*
41 *Manu tangere locum ſacrum ſufficit ad effectum gaudendi Eccleſiæ immunitate.*
42 *Parietem Eccleſiæ exteriorem tangens, illius gaudet immunitate.*
43 *Aër Eccleſiæ vel Cœmeterio reſpondens gaudet priuilegio immunitatis.*
44 *Eccleſia, & Cœmeterium retinent ſuam immunitatem in aëre vſque ad cœlum eidem Eccleſiæ, vel Cœmeterio reſpondens.*
45 *Immunitati Eccleſiaſticæ in dubio fauendum, ac pro ea iudicandum.*
46 *Immunitatem Eccleſiæ defendere ſpectat ad Eccleſiaſticos.*
47 *Opinionum in conflictu ea ſemper eſt amplectenda quæ fauet Eccleſiæ.*
48 *Statutum aliquod vbi dubitatur ſit, necne contra immunitatem Eccleſiaſticam, debemus amplecti opinionem, quæ fauet Eccleſiæ.*
49 *De communi opinione curandum non eſt quando contraria fauet iuriſdictioni Eccleſiaſticæ.*
50 *Ex duabus contrariis opinionibus illa ſequenda eſt, quæ fauet Religioni.*

DOn Gonzalus de Piedrola Porcel, de quodam 1 homicidio imputatus ſe recepit in domo adhærente cœmeterio benedicto, & in communi, domus ſcilicet, & cœmeterij pariete ex cubiculo alto, in quo habitabat, foramen fieri mandauit, & ex parte cœmeterij ſcalam adaptauit per quam, cum opus ſibi fuiſſet, ad cœmeterium deſcendere, & in loco ſacro ſe recipere poſſet. Verùm cum de menſe Iunij proximè præteriti laici Iuſtitiæ Miniſtri dictum Don Gonzalum de Piedrola in carcerem de mandato Vicæprætoris huius oppidi inijcere prætenderent, ad eandem domum ad horam noctis decimam ſe conduxerunt, & in dicto cubiculo Don Gonzalum inuenerunt, qui cum effugere ad locum ſacrum Cœmeterij per foramen vellet, & introductus ad medium vſque corpus ſuper cœmeterium, & ſcalam extenſum, vt ipſius teſtes deponunt, eo modo, de quo infra, tandem à dictis miniſtris impeditus, & ad cubiculum iterum reductus, ad carceres Regios adducitur.

Hinc introducta cauſa, & lite in prima inſtantia 2 coram D. Vicario Generali Toleran. in hoc oppido Matritenſi reſidente inter dictum D. Gonzalum in dictis carceribus detentum ex vna, & Fiſcalem Regium in ſacello Prætorum eiuſdem oppidi partibus ex altera de & ſuper reſtitutione dicti Gonzali ad locum ſacrum vt immunitate Eccleſiæ gaudere poſſet, dictus Dom. Vicarius in cauſa huiuſmodi per ſuam definitiuam

ſententiam dictum D. Gonzalum immunitate Eccleſiæ
gaudere, & ad locum ſacrum reſtitui non debere de-
clarauit: à qua ſententia fuit pro parte ipſius D. Gon-
zali ad ſanctam Sedem Apoſt. atque aliàs legitimè ap-
pellatum; & cauſa, & cauſis appellationis, & appella-
tionum huiuſmodi per Illuſtriſſimum, & Reuerendiſ-
ſimum D. meum IVLIVM ROSPILLOSI in his
Hiſpaniarum Regnis S. Sedis Apoſt. cum poteſtate
Legati de latere Nuncium, mihi commiſſis, dubitaui
an prædicta D. Vicarij ſententia eſſet confirmanda,
vel infirmanda, & infirmandam eſſe cenſui.

Verùm quia de litteratiſſimo Iudice qualificata eſt
3 apud omnes opinio, ideò ad elatiorem materiæ co-
gnitionem partes illius aſſumere, & eximij ſui iudi-
cij rationes quibus moueri potuit, pro meo poſſe exa-
minare conſtitui, quo meliùs veritas elucelcat: hæc
enim oppugnata clarior nebulis expulſis in lucem pro-
greditur, ſicut atomata, quæ tantò magis redolent,
quanto magis conteruntur, *cap. graue*, 15. *q.* 9. ibi: *Quia
veritas ſæpius exagitata magis ſplendeſcit in luce*, gloſ.
verb. Poſtquam, in c. cùm Ioannes, de fide inſtrum. Ludou.
Zuntus *in reſp. pro vxore, n.* 5. Ioan. Neuizan. *in princi-
pio ſua Sylua nupt. à num.* 4. Marc. Anton. de Amatis
Marchia deciſ. 41. *num.* 6.

4 Primò moueri potuit ex probationibus ab vtraque
parte factis: Nam Don Emmanuel de Corbera pro
parte Don Gonzali examinatus in proceſſu, *fol.* 4. te-
ſtatur ſe vidiſſe D. Gonzalum habentem corpus intro-
miſſum per dictum foramen ſuper ſcalam, clamantem ſe
per vim extrahi à loco ſacro. Antonius de Caſtro *fol.*
5. *B*, & Ioannes Rubiaſco *fol.* 7. *B*, idem ferè affirmant,
ſed addunt ſe vidiſſe totum D. Gonzali corpus ſuper
ſcalam extenſum. D. Ioannes Antonius de Ribera *fol.*
9. *B*, deponit vidiſſe D. Gonzalum medium corpus ſu-
per ſcalam diſtentum tenere. Don Ioſeph de Faria y
Guzman *fol.* 15. ait D. Gonzalum dimidium corpus vſ-
que ad caput ſuper ſcalam extenſum habuiſſe; & om-
nes in plenario in ſuis prioribus dictis ſe confirmarunt.
Et in alia plenarij iudicij probatione pro parte eiuſdem
Don Gonzali alij ſunt examinati teſtes, videlicet Lu-
cas Garcia *fol.* 79. *B*, qui refert ſibi videri D. Gonza-
lum plus dimidij corporis cum duobus cruſculis, &
vno brachio ſuper ſcalam habuiſſe, & ſubdit ad hoc
non benè attendiſſe, cum iam eſſet circa intempeſtam
noctem. Item Anna Aloyſa præcedentis vxor *fol.* 80.
B, idem affirmat, in eo tamen ab eo diſſentire videtur
dum ait cruſculum vnum, non duo D. Gonzalum extra
foramen habuiſſe ad parient cœmeterij. Item D. Con-
radus de Spinola, *fol.* 83. *B*, & D. Ioannes de Hinojoſa
fol. 85. *B*, concordant cum dicta Anna Aloyſa. Ex par-
te verò Fiſci omnes Iuſtitiæ miniſtri, eorumque ſocij,
qui ad D. Gonzalum capiendum ſe vltrò exhibuerunt
examinari deponunt inueniſſe illum in dicto cubicu-
lo adſtantem, eum inde ad Regios carceres adduxiſſe,
de foramine nec verbum quidem. Alij verò de illo
tempore per viam publicam caſu, vt ipſi aiunt, tranſ-
euntes & curioſitatis cauſa in cubiculum aſcendentes
atteſtantur ſe vidiſſe illos miniſtros cum D. Gonzalo
contendere, vt iret ad carceres, & quod ex eo illum
extraxerunt, & ſecum adduxerunt, nihil tamen de in-
troductione foraminis agunt. Ex quibus teſtium de-
poſitionibus nulla videtur concludens elici immuni-
tatis probatio; nam omnes ferè pro parte D. Gonzali
examinati, dum alij caput, alij crura, & manum, alij cru-
ſculum tantum & manum, alij totum, alij dimidium
corpus intra foramen, & ſuper ſcalam in Cœmeterio
exiſtentem introductum habuiſſe referunt, vel ſunt
inter ſe contrarij, & ideò non probant, quia vnus alte-
ri contradicendo ſe inuicem collidunt, ex pluribus ad-
ductis per Far. *in praxi crim. p.* 2. *de teſtib. q.* 65. *n.* 2. *&
ſeqq.* vel ſaltem in ſuis dictis ſingulares, ac proinde illis
nulla fides adhibenda, *l. iuſiurandum, C. de teſtib. cap.
licèt cauſam, de probat.* plures per me citati *in collect.
ad cap. in omni negotio, num.* 31. *de teſtibus.*

Secundò motus fuit, vel moueri potuit ex pluribus 5
fundamentis, ex quibus quatenus in foramen intro-
ductio dimidij corporis, vel præcipuè illius partis con-
cludenter probaretur, adhuc colligitur D. Gonzalo
immunitatis priuilegium non competere, & in primis,
quia *in cap. fin. de immun. Eccl. & in Conſtit. Gregory
XIV.* ſuper immunitate Eccleſiarum, dicitur *in ipſis
Eccleſiis, vel earum Cœmeteriis*, vbi dictio illa *in*, iuncta
ablatiuo, ſtat pro *intra*, locumque interiorem Eccleſiæ,
non autem exteriorem comprehendit, text. *in l.* 1. *§ in
flumine*, & ibi Bart. *ff. de flumin.* Mar. Italia *de im-
mun. cap.* 4. *§.* 7. *n.* 20. *& cap.* 5. *§.* 3. *n.* 4. Maſtrill. *Sicil.
deciſ.* 52. *n.* 9. Caſtil. *deciſ.* 156. *n.* 31. plures per me *de
dictionib. vſufrcq. dict.* 13. *n.* 11.

Tertiò, quia citata verba, *in ipſis Eccleſiis, vel earum 6
Cœmeteriis*, denotant immunitatem conceſſam confu-
gientibus intra ambitum earundem Eccleſiarum, vel
cœmeteriorum, & non poſſunt extendi ad extremas par-
tes ipſarum Eccleſiarum, vel ad ſuas ianuas, ſeu fene-
ſtras; nam Eccleſia dicitur locus ſacer murorum am-
bitu circundatus, *gloſ. vltim. in c. fin. ne Prælati vices
ſuas*, cum aliis citatis à R.P.D. Sperell. *in deciſ. fori Ec-
cleſ.* 60. *n.* 5. & qui eſt in Eccleſiæ ianua, ſeu oſtio, non 7
dicitur eſſe in Eccleſia, ſed partim extra, & partim in-
tus, gloſ. *verb. Vir ergo, in c. cùm ſanctam, de pœnit.
diſt.* 2. quam refert D. Sperell. *d. deciſ.* 60. *n.* 54. Et pro- 8
nomen, *ipſis*, eſt perſonaliſſimum, & ad oculum demon-
ſtratiuum, atque alterius loci excluſiuum, vt cum mul-
tis ac propemodum infinitis probaui *de dict. vſufreq.
dict.* 177. *à numer.* 5. & ideò delictum in ianua com-
miſſum dicitur prorſus extra Eccleſiam patratum. Do-
minic. *in c. vnic. n.* 6. *de conſecrat. Eccleſ. in* 6. Sanch.
de Matrim. lib. 9. *diſp.* 15. *num.* 28. quos refert R.P.D. 9
Sperel. *in deciſ. fori Eccleſ. deciſ.* 60. *num.* 60.

Quartò, quia cubiculum illud, quod parieti Cœme- 10
terij adhærebat, ex ſe & ratione connexitatis cum Cœ-
meterio, Eccleſiæ immunitate gaudere non poterat;
nam licèt quæ adhærent eiuſdem ſint conditionis, cu-
ius ſunt ea, quibus adhærent, *l. qua Religioſis, ff. de rei
vendicat. l. in modicis, ff. de contrah. empt. cap. ſuper eo,
de Paroch.* Decian. *in tract. crimin. lib.* 6. *c.* 24. *n.* 30. Pe-
reg. *de immunit. c.* 2. *n.* 55. nihilominus tamen quia pa-
ries intermedius ſeparat, ac de domo excludit Cœmete-
rium, iuxta text. *in d. c. vnic. de conſecr. Eccleſ. lib.* 6. ibi:
*Non vnum, ſed plura cœmeteria eſſe noſcuntur, quæ quam- 11
uis ſibi cohærentia, pariete tamen medio ſeiunguntur*,
inde infertur parietem efficere, vt res ſic diuiſæ dicantur
numero plures, obſeruant gloſ. *verb. Pariete, in d. c. vni-
co*, vbi Domin. *num. fin.* & Franch. *n.* 3. Sanch. *d. diſp.* 15. 12
ſub num. 34. *verſ. Si verò.* Et ideò Cameræ Eccleſiæ ad-
hærentes, cùm dubio procul vnum corpus cum Eccle-
ſia non conſtituant, nec diuino cultui deputentur, Ec-
cleſiæ immunitate non gaudent, Sanch. *d. diſput.* 15.
n. 59. Ex qua ratione idem in turribus, cryptis ſubterra-
neis Eccleſiæ, & in tecto reſoluunt idem Sanch. *d. n.* 59.
& ſeq. Nald. *in Sum. verb. Sacrilegium, num.* 4. Suar. *de
Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. *n.* 1. Vnde in domo vulneratus
non dicitur, qui ſupra tectum vulnera recipit. Franch.
in cap. ſi Eccleſiam, num. 7. *de conſecrat. Eccleſ. lib.* 6. 13
Baiard. ad Clar. *§. fin. q.* 85. *n.* 117.

Quintò, quia licet Eccleſia matrix, vel Metropolis 14
per circuitum quadraginta paſſuum, & minor per tri-
ginta gaudeant immunitate, *cap. ſicut antiquitus, cap.
quiſquis inuentus*, 17. *q.* 4. Clar. *in pract. §. fin. q.* 30. *n.* 5.
Decian. *in tract. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 24. *n.* 29. Farin.
in praxi crim. q. 27. *n.* 12. *& de immun. n.* 285. *cum ſe-
quentib.* Peregr. *de immun. Eccleſiarum, cap.* 4. *n.* 58.
Trulleneb. *in decem Eccleſ. præcepta, lib.* 1. *c.* 11. *dub.* 1.
num. 5.

Digitized by Google

n.5. hoc vel intelligitur de Eccleſiis extra muros ci-
uitatis conſtructis, quaſi quod iſti paſſus dentur Ec-
cleſiis pro cœmeterio, ſecus in Eccleſiis, quæ ſunt intra
illius muros, vt per Vulpell. *conſ.13n.n.10.* Ambroſ. *de*
25 *immun. cap.10.n.4.* Decian. *d.lib.6.cap.25.n.9.* Vel de
conſuetudine non ſeruatur immunitas hæc 40. aut 30.
paſſuum, Suar. de Paz *in pract. tom.1.p.5.cap.3.§.3.*
n.34. Sanch. *conſ.Moral.tom.2. lib.6. cap.1. dub.7.n.2.*
26 *verſ. Item quadraginta*, Mar. Ital. *de immun.lib.1. cap.4.*
§.2. Farin. *de immun. num.244.* Trullench. *d. num.5.*
Vel denique quia vltra cœmeterium iam hodie nullum
ſpatium loci cedit huic immunitati, quia confinia illius
ſunt poſita ad excludendum, & includendum: idem
Decian. *d. lib.6. cap.25. num.21.*

17 Sextò, quia licet domus ædificatæ intra dictos qua-
draginta, vel triginta paſſus reſpectiuè, etiamſi forent
habitatæ per laicos (ſecundum aliquos) gaudeant Ec-
cleſiarum immunitate, vt tenent Decian. *d. cap.24.*
18 *n.56.* ea ratione motus, quia hæc immunitas datur lo-
co, non perſonæ, & Pereg. *d.c.4.n.26.* vbi refert in facti
contingentia declaraſſe Senatum Mediolanenſem reſti-
tuendum Eccleſiæ quendam Petrum imperitum de vxo-
ricidio captum in cubiculo cuiuſdam domus ſitæ intra
26. paſſus ab Eccleſia maiori, *& n.27. in fin.* dicit ita
eſſe vſu receptum, nihilominus id hodie vel non pro-
cedit de generali conſuetudine, iuxta dicta numero præ-
19 cedenti; vel intelligitur de domibus Parochorum, Ca-
nonicorum, & aliorum Eccleſiaſticorum, etiamſi laicis
locatæ ſint, vt contra Oldrad. *conſ.55.* reſoluunt Car-
thar. *deciſ.crim.46.n.20.* Sanch. *d.dub.7.n.2.in fin.verſ.*
Item hac immunitate gaudent domus, Eccleſia facta ha-
20 *bitationi Clericorum.* Sum. Dianæ *p.1. verb. immunitas*
quoad loca, n.9. vel denique accipiendum, dummodo
ipſa domus cohæreat Eccleſiæ, & ſit ipſius Eccleſiæ &
non alicuius particularis, Peregr. *d. c.4. n.26.* & poſt
Caſtro Palao Trullench. *d.lib.1.c.11.dub.1.n.5.in fin.*
Mar. Anton. *var.reſol.lib.1.reſol.58.n.4. verſ. Quod.*

21 Septimò, quia licet manu teneat portam, ſeu annu-
lum portæ Eccleſiæ, gaudeat illius immunitate, *c. ſi quis*
contumax, 17.q.4. Couar. *var.lib.2.c.vlt.n.18.verſ.32.*
dubitatur, Decian. *d.lib.6. c.25. n.17.* Gambac. *de im-*
mun.lib.4.c.1.n.9. Attamen hæc reſolutio procedit in
non valente intrare Eccleſiam, eo quòd clauſa ſit: ita
in terminis intelligunt Suar. de Paz *d.§.3.n.46.* Pereg.
d.c.4.n.18. Farin. *de immun.n.179.* Cardoſ. *in praxi iu-*
dicum, verb. Eccleſia, n.76. Sum. Dianæ *d. verb. immuni-*
tas quoad loca, num.11. & plures citati per me *de iure*
Eccleſ. vniu. lib.2.cap.3.n.65. Sanch. *in conſ.moral.tom.*
2. lib.6. c.1. dub.3. n 2. verſ. Item hac immunitate.

22 Octauò & vltimò, quia licèt ſcalæ, quæ ducunt ad
Eccleſiam, illius gaudeant immunitate, ita vt delinquen-
tes ex illis per vim extrahi non poſſint, Nauar. *in man.*
c.25.n.18. circa med. ibi, graduum, Mar. Ital. *d.lib.1.c.4.*
§.6.n.21. Peregr. *d.c.4.n.19.* nihilominus eorum reſo-
lutio intelligitur de ſcalis, quæ ſunt Eccleſiæ annexæ,
& de illius pertinentiis, ex Farin. *d.tract.de immun.num.*
281. & pluribus per me citatis *d.lib.2.cap.3. n.66.*

Cùm igitur Don Gonzalus non fuerit captus intus
Eccleſiam, ſeu eius cœmeterium, nec in domu Paro-
chiali, ſeu Canonicali Eccleſiæ, aut cœmeterio cohæ-
rente, aut ipſi Eccleſiæ, nec manu tenuerit portam,
ſeu illius annulum, quia clauſa erat Eccleſia, & intrare
non potuit; nec ſcala ſuper qua extenſum fuiſſe reper-
tum dicitur, erat cœmeterio permanenter annexa, aut de
illius pertinentiis, iam inferri videbatur ad iuſtificatio-
nem ſententiæ per D. Vicarium latæ contra immunitatē.

23 Sed his non obſtantibus, contrarium mihi verius
videtur, & ad hoc multis, & his validiſſimis ducor
fundamentis.

I. Quia teſtes omnes pro parte Don Gonzali exami-
nati in vnum tendunt, quod ipſe ſui corporis partem
per foramen ſuper ſcalam in cœmeterio exiſtentem ex-
tenſam habebat, ſiue eſſet caput, ſiue crura, & pedes, cum
in ſubſtantia quælibet pars ſufficiat ſacrum tangere lo-
cum ad effectum gaudendi priuilegio immunitatis, vt
ſuprà num.20. & 21. oſtenditur, & ſic diuerſitas in te-
ſtium depoſitionibus illis fidem non tollit, quando eiuſ-
dem depoſitionis ſubſtantia eſt eadem, ex multis quos
refert & ſequitur Farin. *d.p.2. q.65. n.22.* Tum etiam
quia teſtes deponentes de capite, vel de cruribus, vel
de manibus, concordant cum deponentibus de toto cor-
pore, vel de præcipua illius parte, & qui deponunt de
tota, vel maiori parte corporis, non diſſentiunt à depo- 24
nentibus de capite, vel de cruribus, vel de manibus, quia
in toto eſt pars, & pars dicitur de toto. Tum etiam, quia
teſtes inter ſe contrarij non ſunt, quando vnus depo-
nit plus altero; poteſt enim ſtare quod vnus viderit
quod alter non vidit, iuxta not. per Alex. Neuia. Maſc.
& alios, quos refert, & ſequitur Farin. *d. q.65. à n.11.*
quibus addo Ambroſ. Peruſ. *dec.24.* Tum etiam, quia 25
non dicuntur contrarij teſtes, ſi in eorum depoſitioni-
bus eſſent diſcordes in modo narrandi factum, ſuper
quo deponunt, ſi in ipſius facti ſubſtantia concordant,
cap. nihil, de verb.ſignif. Farin. *d.q.65. num.29.* Cardoſ.
in praxi Iudic. verb. Teſtis, num.77.

Et quatenus in illis aliqua contrarietas poſſet inue- 26
niri (quæ certò non adeſt) eſſet omnis interpretatio
fauorabilis facienda, vt illa euitaretur, *c. cùm tu*, & ibi
gloſ. & DD. *de teſtibus*, plures citati per Farin. *d. q.65.*
n.37. Greg. XV. *deciſ.351. n.28.* Duran. *deciſ.90.n.7.*
etiam per improprietatem verborum, idem Farin. *d.*
q.65. n.43. cum ſeqq. Mar. Anton. *variar. reſol. lib.3.*
reſol.16. n.2. Poteſt enim aſſerta contrarietas reduci 27
ad concordiam per interpretationem ſuppletiuam, &
per diſtinctionem temporum, quia vt dicitur, diſtingue
tempora, & concordabis ſcripturas; & etiam per prin-
cipium, & finem actus, ſemper quo teſtes deponunt, in-
telligendo ſcilicet, quod vnus teſtis deponit de vno
tempore, & alius de alio, ſiue quod vnus teſtis depo-
nit de principio actus, & alius de fine ipſius actus, vt
cum multis plenè reſoluit Farin. *d.q.65.n.47. & ſeqq.*

Vnde cùm conſtet Don Gonzalum in foramine in- 28
troductum à Miniſtris Iuſtitiæ fuiſſe magna vi præ-
tenſum, vt inde ad cubiculum extraherent, illum ve-
rò laboraſſe omnibus viribus ne illinc tolleretur, cre-
dendum eſt eum quandoque totum corpus, interdum di-
midium, nonnunquam caput, & aliquando crura intro-
ducta habuiſſe; & cum teſtes non ſimul, ſed quidam in
principio introductionis, alij verò in medio, aut in fine
accederent, quilibet deponit de illo quod vidit in ſui
acceſſus tempore: & in hunc ſenſum accipienda ſunt
dicta teſtium à Fiſco Regio productorum, plures ſunt
miniſtri, & eorum ſocij qui ad carcerandum Don Gon-
zalum acceſſerunt, qui vel ſunt intereſſati, vel habent
affectionem, vel tractant de ſe exonerando, aut excul-
pando, & ideò illis nulla fides adhibenda, ad trad. per
Far. *dict.part.2.q.60.à n.1.* & in terminis Decian. *dict.*
lib.6.c.30.n.10. quæſtionem eleuat hoc modo: *Quid ſi* 29
familia aſſerat ſe cœpiſſe delinquentem in loco non ſacro,
& ſic extra Eccleſiam, vel fines Eccleſiæ, delinquens
verò dixit ſe captum in loco ſacro? an credatur fami-
liæ? Et negatiuè reſpondet, ſubdens quod in hic non eſt
facilè credendum Officialibus, qui ſpe lucri non verentur
mentiri. Et in omnem euentum in dubio potius eſt
præſumendum quod quis fuerit captus in loco ſacro,
quàm extra illum, ex Farin. *de immun. num.56.* De-
cian. *d.lib.6. cap.29. num.10.*

II. Quia nomen Eccleſiæ quandoque ſtrictè, quan- 30
doque largè ſumitur: quando tractatur de ſacrilegio
cõmiſſo ob pollutionē, ſumitur ſtrictè, & hoc caſu ſcalæ,
campanile, atrium, tectū, & domus Eccleſiæ non veniunt
appellatione Eccleſiæ, nec gaudent eius immunitate,

& procedunt ſupra adducta n.5.cum ſeqq. Quando ve-
31 rò tractarunt de hoc priuilegio immunitatis,largè ſumi-
tur , & Eccleſiæ appellatione illa omnia comprehen-
duntur,vt cum aliis reſoluit Pereg. de immun.c.4.n.43.
& c.6.n.33.Optimè D.meus Sperell.deciſ.62.num.24.
32 ibi : Quia locus ſacer ad effectum inducendi ſacrilegium
non ita latè ſumitur ſicut ad effectum gaudendi Eccle-
ſiaſtica immunitate , vt dixi ſuprà deciſ.60. num.27. &
28. vbi alios adduxi , quibus addi poſſunt Nald. in dict.
verb. Sacrilegium , numer.4. vbi quod id omnes docent,
Vincent. de Franchis deciſ.402. ſub num.9. & 11. vbi
33 etiam tangit rationem , quia nempe quando agitur de
immunitate , ſumus in fauorabilibus , quando autem agi-
tur de graduando delictum , ſumus in odioſis , & pœnali-
bus : eandem opinionem firmat Suarez tom.1. de Relig.
lib.3.c.9.num.1.qui ait aliud eſſe loqui de violatione Ec-
cleſiæ , quatenus polluitur , aliud quatenus eius libertas
ſiue immunitas ad defendendos reos ad illam confu-
gientes violatur ; nam in caſu de pollutione nomine Eccle-
ſiæ non venit niſi corpus ipſum internum , neque ipſa
polluitur per effuſionem ſanguinis , vel ſeminis factam
ſuper tectum , vel in ſacrario , vel alio ſimili loco cum
ea coniuncto , & extra illam exiſtente , & ad ſacros
vſus non deputato : at verò quoad immunitatem omnia
illa comprehenduntur ob eandem rationem , quia quod
Eccleſia per actus prohibitos in illa perpetratos polluatur,
eſt grauamen , & damnum ; quod verò ipſa poſſit tue-
ri reos ad ſe confugientes , priuilegium eſt , &c. Idem
tenet Dian. in reſol. moral.part.6. tract.1. reſol. 1.verſ.
Sed quaro, Sum. ipſius verb. Immunitas quoad loca, nu-
34 mer.11. Ratio eſt , quia priuilegia Eccleſiæ ſunt po-
tiùs amplianda quàm reſtringenda. Pereg. dict. cap.4.
num.46.
35 Vnde benè infertur , Eccleſiæ tectum gaudere im-
munitatis priuilegio , quia exiſtens ſupra illud dicitur
eſſe intra ſitum Eccleſiæ. Ita Mar.Ital. d.lib.1.c.4.§.9.
num.24.& 25. Peregr. d.cap.4.n.40.Suar.d.lib.3. c.9.
num.8. verſ. Sed quid, Farin.de Immun.n.282.Fagund.
noſter in quinque Eccleſia pracepta, prae. 2.lib.4.cap.4.
num.63. Trullench. in precept. Decal. lib. 1. cap.11.
dub.1.n.12. Sum. Dianæ d.verb.Immunitas quoad loca,
36 n.11. Ego de iure Eccleſ.vniu.lib.2.c.3.poſt n.66.Cùm
enim domus ſecundùm Iura Ciuilia ex duabus rebus
conſtet , ex ſolo, & ſuperficie, text. in l. cum qui ades,
ff.de vſucap. vel ex tribus ſecundùm Dialecticos, fun-
damento, pariete , & tecto , vt notat ibi gloſ. in verb.
conſtent , non debent huiuſmodi partes integrales di-
uerſo iure cenſeri, d. l.cum qui ades ; inde fit vt immu-
nitas conceſſa Eccleſiæ dubio procul dicatur tecto ſeu
ſuperficiei conceſſa , itavt qui ſupra tectum fuerit, non
poſſit de foris cum ſcalis ex locis profanis capi.
37 III. Quia certum eſt,Eccleſiæ immunitate gaudere
illum,qui in Eccleſia,vel Cœmeterio non habet totum
corpus, ſed tantum caput , vel præcipuam partem cor-
poris, itavt ſi per vim inde extrahatur, debeat reſtitui.
Suar. d.lib.3.c.12.n.40. in fin. Peregr. d.c.4. n.71.
38 IV.Quia manum, vel pedem tantum in Eccleſia vel
Cœmeterio habere ſufficit ad eam confugientem , ad
hoc vt priuilegio Immunitatis gaudere valeat , vt te-
nent Vincent. de Franch. dec.402.n.5.& 11. Farin. in
praxi crimin. q.28.n.14. in fin. Ambroſ. de immunit.
39 c.10.n.5.Peregr.d.c.4.n.61.verſ.Et idem dicendum,vbi
40 rationem reddit, quia anima eſt in toto corpore,& to-
ta in qualibet parte corporis , Decian. optimè d. lib.6.
c.25.n.17.in fin. ibi : Ex quibus infertur vnum notan-
dum , quod dato quod quis foret extra fines Eccleſia cum
corpore , ſi tamen manum haberet ad fines ipſos , putà ad
Cœmeterium, tutus eſſet,& ita vidi obſeruari, & obſerua-
ui dum eſſem aſſeſſor.
41 V.Quia adhuc ſufficit manu tangere locum ſacrum,
licèt corpus foret extra illum,Ita Farin. d.tract.de Im-
mun.n.279.in fin. Trullench. d.lib.1.c.11.dub.1. n.12.
benè Decian. d.lib.6.c.25. ſub n.17.ibi : Et licèt manu
tantum tangat loca ſacra , & totum corpus foret extra
locum ſacrum, attamen tutus eſſet toto tempore, quia ani-
ma tota eſt in toto , & tota in qualibet parte totius,
arg.l.via,§. fin.de ſeruit. ruſt.prod.& in l.ſi cui,ff.de ſer-
uit. & tradit Bart. in l. ſtipulationes non diuiduntur, in
princ. in 3. oppoſ. ff.de verb. obl.& in l.40. §.Caio,eod.
tit. &c.
VI. Quia etiam Eccleſiæ immunitate gaudet qui 42
parietem ipſius Eccleſiæ partis exterioris tetigerit. Ita
Aloyſ.Ric.tom.3.reſ.560.n.8.Trullench.d.c.11.dub.1.
n.4. ibi : Partes parietum exteriores , quia materia hac
fauorabilis eſt,& ideò extendenda,&c.Diana moral.reſol.
p.3.tract.1.reſol.73.& p.6.tract.1.reſol. 3. verſ. Ad ar-
gumentum,& reſol.6.in fin. Sum. eius d.verb. Immunitas
quoad loca , num.21. ibi : Porrò ad Eccleſias reuertendo
non ſolùm aula ipſa, & corpus Eccleſia quoad ſuperficiem
concauam gaudet immunitate, ſed etiam muri eius extrin-
ſecus , ſi quis illos tangat , &c.
VII. Quod plus eſt etiam aër ipſi Cœmeterio re- 43
ſpondens gaudet priuilegio Immunitatis. Ita in terminis
Cardoſ. noſter in praxi Iudic. & Aduocatorum , verb.
Eccleſia, n.77.ibi : Proiciens ſe ex ianua, vbi eſt Eccle-
ſia,aut Cœmeterium gaudet immunitate Eccleſiaſtica,quam-
uis pedibus terram non tangat , cum Eccleſia , vel Cœme-
terium retineat ſuam immunitatem in aëre vſque ad Cœ-
lum eidem Cœmeterio reſpondent , per text. in l. ſi opus,
§. in opere nouo, & in l. fin. §. ſi quis proiectam, ff. quod
vi, aut clam, & l. fin. ff. de ſeruit. &c.
Ergo ex dictis conſtat, quod ſi Don Gonzalus intra 44
foramen , & ita ad partem Cœmeterij, ſiue totum cor-
pus, ſiue partem illius, ſiue crura, ſiue pedem , aut ma-
num miſit , ſiue locum ſacrum Cœmeterij toto corpo-
re in cubiculo remanente, ſiue parietem partis interio-
ris vel exterioris tetigit , ſiue in aëre Cœmeterio re-
ſpondente pependit , manibus ſiue pedibus terram non
tangendo, in his omnibus caſibus priuilegio immuni-
tatis iuxta ſupradicta gaudere indubium eſt.
Et quando hæc (quod abſit) in dubium potuiſſent 45
reuocari,adhuc tamen immunitati Eccleſiaſticæ fauen-
dum, ac pro ea iudicandum erat, l. ſunt perſona , ff. de
relig.& ſumpt.fun. Turrecr.in c.ſi quis in atrio, 17. q.4.
Dec.conſ.80.n.22.vol. 3. Giurb.conſ.10. n.25. Sperel.
in deciſ.fori Eccleſ. deciſ.42. n.14. Ego de iure Eccleſ.
vniu. lib.2.c.3. n.69. in fin. quam defendere nobis Ec-
cleſiaſticis incumbit iuxta dictum Bald. in c. quiſquis, 46
n.5.de elect. quem refert Valenzuela in ſuo defenſorio,
p.5.n.1. Et ſi ad Theologos eius ſpectat defenſio , ſe-
cundùm quod aduertit Baldell. in ſua Theolog. moral.
lib.5.diſput.34. verſ. Confirmat, ibi : Cùm In licet laici
maximè illam (ſcilicet immunitatem Eccleſiaſticam)
extenuent , optimum & rationabiliſſimum eſt , vt contra-
ria ratione Theologus , quantum poteſt , illam defendat,
& tueatur , tanto magis nobis Canoniſtis , & Ponti-
ficij Iuris profeſſoribus id ipſum ſpectare debere om-
nibus eſt pluſquam notiſſimum , etiam quando caſus
dubitationem aliquam haberet , & pro vtraque parte
diſputabilis foret, quia adhuc ad fauorem immunitatis
eſſet omnino reſoluendus,in conflictu enim opinionum
illa ſemper eſt amplectenda,quæ fauet Eccleſiæ, Felin. 47
in c.1.n.204.de conſtit.Boët.Epo in quaſt.heroic. lib.3.
ſub tit.de immun. Eccleſ.ad c.4.n.38.& 39.Valena.dict.
p.1.n.43. Decian.Honded.Maynard.& Bellet.citati ab 48
Antonino Dian.moral. reſol. p.1. tract.2. reſol.65. vbi
eos ſequutus aſſerit, quod ſemper , & quandocunque
ſumus in dubiis an aliquod ſtatutum ſit necne contra
Immunitatem Eccleſiaſticam , debemus amplecti opi-
nionem, quæ fauet Eccleſiæ. Et addit Souſa in Bullam
Cœna, cap.14.diſp.46. num.5. quem refert Diana p.5. 49
tract.1.reſ.23.non eſſe curandum de communi opinione
quando

quando contraria fauet iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, & docent Sanch. *in edaſ. moralib. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 15. n. 31.* & P. Suar. *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 34. num. 4.* quod ex duabus contrariis opinionibus illa ſequenda eſt, quæ Religioni fauet.

Conchenſis Subrogationis.

An & quando mutuans pecuniam perſoſonæ, cui lex reſiſtit, vel faciens contractum cum ea, teneatur curare vt pecunia in re vtili conſumatur?

VOTVM CXVIII.

1 *Emptor ab Eccleſia, Republ. pupillo, vel minore non eſt tutus niſi curet quod inſumptionis conditio adimpleatur.*

2 *Pecuniam ſoluens procuratori ſpeciale mandatum habenti ad exigendum, non tenetur curare vt ille pecuniam in aliam rem non conuertat.*

3 *Pecuniam Eccleſiæ dantes, vel ab ea aliquid ementes curare tenentur vt pretium in eius vtilitatem conuertatur.*

4 *Reipublicæ pecuniam dantes tenentur probare illam conuerſam fuiſſe in eius vtilitatem.*

5 *Ciuitas non obligabitur ex mutuo ſibi dato, niſi in eius vtilitatem verſum eſſe probetur.*

6 *Niſi toti Collegio Senatorum, ſeu Decurionum, vel Conſiliariorum mutuetur, & ciuitas legitimè congregata confiteatur pecuniam conuerſam in eius vſum.*

7 *Minori pecuniam dantes, ſeu ab eo rem aliquam ementes tenentur curare vt pretium conuertatur in eius vtilitatem.*

8 *Minor non obligatur ex mutuo, niſi in eius vtilitatem verſum fuiſſe probetur.*

9 *Alienatio bonorum fideicommiſſo ſubiectorum quando permiſſa, remiſſiuè.*

10 *Alienatio bonorum fideicommiſſo ſubiectorum quando permittitur, emptor curare debet, vt pretium conuertatur in illas res, pro quibus fuit permiſſa alienatio.*

11 *Facultas quando conceditur ad accipiendum aliquam quantitatem pecuniarum ratione caſus ſuper bonis maioratus, aut ea vendendi, vt alia in eorum locum ſubrogentur, emptor tenetur curare vt pecunia huiuſmodi in alia bona conuertantur.*

12 *Maioratus bona vt conſeruentur in familiis illuſtribus Reſp. maximè intereſt.*

13 *Maioratus cauſam publicam continet.*

14 *Facultas pro alienandis bonis maioratus concedi non poteſt, niſi cauſa publica concurrat.*

15 *Feudalia bona ſunt naturâ ſuâ inalienabilia.*

16 *Feudalia bona ſi alienentur in caſibus permiſſis, emptor probare & curare tenetur pecuniam conuerſam fuiſſe in illiſmet rebus, pro quibus emptio facta fuit.*

17 *Dotalium bonorum alienatio prohibita.*

18 *Alienatio bonorum dotalium quando permittitur ad emptionem alterius rei, requiritur quod pretium in eam ſubrogetur.*

19 *Maritus conſtante matrimonio dotem in caſibus permiſſis vxori reſtituens tenetur curare vt quantitas iuxta permiſſionis facultatem in aliam rem vtilem conuertatur.*

20 *Emens ab hærede cum beneficio legis & inuentarij, tenetur curare vt pretium à ſe ſolutum conuertatur in ſoluendis creditoribus, & legatariis.*

21 *Doctrina Bart.* in l. alio 9. n. 24. ff. de aliment. & cib. leg. *declaratur.*

22 *Executores teſtamenti qualiter ſe gerere debeant in venditione bonorum hæreditatis pro ſatisfaciendis debitis.*

23 *Hæres directò venire poteſt potiùs contra emptores quàm contra teſtamentarios abſque bona fide vendentes, ad nullitatem venditionis.*

24 *Vendens ad vtilitatem alterius indiſtinctè annullatur venditio, ſi non fuit ſeruata forma contractus.*

25 *Surdus* dec. 156. *declaratur.*

26 *Alienatio vbicunque regulariter eſt prohibita, & illa conceditur cum aliqua qualitate, ea verificari debet, aliàs contractus erit nullus.*

27 *Facultates conceſſa à Rege, vel à contrahentibus cum aliqua qualitate, ſeu modo, eo non obſeruato cenſentur reuocata.*

28 *Surdum* d. deciſ. 156. *qui improbent,* & n. 29.

30 *Molina* de primog. lib. 4. cap. 4. à num. 22. *declaratur.*

31 *Emptor rerum, & bonorum maioratus an teneatur curare vt venditor pecuniam in alia re vtiliter inſumat,* & numeris ſeqq.

33 L. 1. §. non autem, & l. vlt. ff. de exercit. act. *intelligitur,* & n. 34.

35 *Curioſi creditores Eccleſiæ, vel minoris in quo debeant eſſe?*

36 *Mutuans pecuniam mulieri debet eſſe diligentior in perſcrutando ad quid illas accipiat.*

37 L. 1. & l. vlt. ff. de exercit. act. *minimè releuant mutuantem pecuniam ad refectionem nauis ab onere probandi pecuniam conuerſam fuiſſe in illa refectione.*

38 L. liberto 32. ff. de negotiis geſtis, *intelligitur.*

39 L. ſicut, §. illud videamus, ff. quibus modis pign. *declaratur.*

40 *Molinam qui reprobent.*

IN hac quæſtione communiter Doctores diſtinguunt 1
quando lex contractui aſſiſtit, vbi pretium in aliam rem ſubrogari debet, illud ſoluens ſolùm tenetur facere vt pecunia verè & à parte legitima recipiatur, nec curare debet amplius, vt illa in alia re vtili conſumàtur, quo caſu loquuntur *l. 1. §. non autem, & fin. ff. de inſt. act.* in quibus fundatur & ſubſiſtit Molin. *de primog. lib. 4. c. 4. n. 22.* & Surd. *dec. 156. n. 1.* Sed quando lex contractui reſiſtit, vt in venditionibus rerum Eccleſiæ, Reip. pupilli, & minoris, fideicommiſſi, maioratus, feudalium, & dotalium, quæ permittuntur cum aſſenſu vel facultate eas in aliis impendendi, vel earum loco quid aliud ſubrogandi, tunc emptor tutus non eſt niſi curet quod inſumptionis conditio adimpleatur, aliter enim contractus eſſet ipſo iure nullus, & bona vendita liberè reuendicari poterunt. Ita Greg. Lop. *l. 24. verb. entonces, tit. 13. p. 5.* vbi diſtinguit inter alienationem prohibitam per *l. magis puto, ff. de rebus eorum,* & permiſſam *d. l. fin. ff. de exercit. act.* & ait ab eo ibi reſoluta conferre ad licentias Regias, quæ dantur ad alienandum bona maioriæ cum ſubrogatione aliorum bonorum. Roman. *conſ. 440. n. 4. verſ. ex his primò concludo, & num. 5.* Ozaſc. *Pedem. deciſ. 171. n. 11. & 12.* Pereg. *conſ. 82. vol. 4.* Decian. *reſp. 5. num 32. vol. 5.* Cæſ. Manence *conſ. 17. per tot. & dec. 31. & num. 24.* Rodr. *lib. 1. de annuis redditib. quaſt. 14. numero 42.* Auend. *de cenſib. c. 64. ex n. 4.* copioſè Petr. Luna *conſ. 33. à n. 70.*

in tomo conſiliorum diuerſorum Siculorum, Rota apud Pacif. *poſt tractat. de Salmiano interdict. deciſione 9.*

2 Vnde infert Bart. *in leg. doli 19. de nouat. num. 7.* quod ſoluens pecuniam procuratori ſpeciale mandatum habenti ad exigendum, non tenetur curare vt procurator pecuniam in aliam rem conuertat, ſic intelligens text. *in d. l. 1. §. non autem, ff. de exercit. action.* ſecus autem ſi non adſit mandatum ſpeciale, *ex l. fin. eod. tit.*

3 Ex quibus infero pecuniam Eccleſiæ dantes, vel ab ea aliquid ementes, curare teneri vt pretium in eius vtilitatem conuertatur, & id probare obligatos eſſe, *auth. de alienat. & emphyt. §. ſi verò quis aut Epiſcopo,* ibi: *niſi primitus oſtenderint quod in vtilitatem prædictæ venerabilis domus iſta profecerunt*, &c. Aliter verò, *neque ipſum creditorem, aut eius hæredem contra Venerabilem domum habere aliquam pro ipſis actionem, niſi monſtrauerint quod in vtilitatibus venerabilis domus iſta profecerunt*, &c. *l. Hiſp. 30. tit. 1. part. 5.* vbi Greg. Lopez *verb. à la Igleſia.* Ad idem expenditur text. *in auth. hoc ius porrectum, C. de ſacroſ. Eccleſ.* ibi: *Pretio modis omnibus pro debito dando*: quorum iurium auctoritate Doctores reſoluunt magis communiter pecunias dantem teneri probare eas fuiſſe vtiliter ſubrogatas in aliis rebus, quatuor his caſibus. Primò vbi alienatio fit ex cauſa Eccleſiæ neceſſaria: ſecundò in depoſito: tertiò in mutuo: quartò quando bona venduntur ad debita ſoluenda. Ita Innoc. *in c. e. de depoſito*, vbi Abb. *n. 9.* Bald. *n. 7. in d. auth. hoc ius porrectum*, ibi: *Ille qui contrahit cum Eccleſia, debet eſſe ſollicitus de conuerſione in tribus caſibus expreſſis in iure, non in aliis: primo in mutuo: ſecundo in depoſito: tertio quando res Eccleſiæ venditur pro debito*, &c. Roman. *conſ. 440. n. 5.* Cou. *lib. 2. var. c. 17. n. 3.* Molin. *de primog. lib. 4. c. 4. num. 21.* Phanuc. *in tract. de inuentar. q. 242. n. 157.* Rodet. *de annuis redditib. q. 14. n. 33. cum ſeqq.* Felician. *de cenſib. lib. 2. c. 3. n. 9.* Auendan. *eod. tract. cap. 64. n. 5.* Magon. *Florent. deciſ. 69. num. vlt.* Petr. de Luna *conſ. 33. n. 75. in tom. conſ. diuerſ. Siculor.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 45. n. 1.* Quod procedit licèt pecunia Prælato tradatur de conſenſu Capituli, quando tractatur de venditione bonorum immobilium, ſeu pretioſiorum, iuxta opinionem Abb. *in cap. pen. n. 4. verſ. aut enim propter, de fideiuſſ. & in d. cap. 1. n. 9. de depoſito*, Card. *in d. cap. pen. verſ. 14. & conſ. 71. col. vlt. verſ. dico tamen*, Menoch. *de arbitr. caſu 432. n. 7.* Maſcard. *de probat. concl. 1160. num. 20. cum ſeqq.*

4 Secundò infero dantem Reip. pecuniam teneri probare illam conuerſam fuiſſe in eius vtilitatem, aliter enim carebit actione ad eam petendam, *leg. ciuitas 27.* vbi DD. *ff. ſi certum pet. leg. 3. C. ſi aduerſus cred. leg. 3. Cod. quando ex facto tut.* & probatur expreſſè *l. Hiſp. 3. tit. e. part. 5.* Cou. Phanuc. Auendan. Rodet. & Felician. *citatis locis numero præcedenti*, Matienſ. *leg. 22. gloſſ. 2.* 5 *num. 14. tit. 11. lib. 5. noua Recop.* Hinc etiam non obligabitur ciuitas ex mutuo ſibi dato, niſi in eius vtilitatem verſum eſſe probetur, vt poſt Cou. Roderic. Felic. *citatis locis*, reſoluunt Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib. 8. tit. 12. num. 1. cum ſeqq.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 1. cap. 196. num. 87.* Marcel. Cala *in tract. de modo articulandi & probandi, in gloſ. vnica, §. 2. num. 674.* Coler. *de proceſſ. execut. p. 1. cap. 10. numero 29.* Fachin. *controuerſ. lib. 2. c. 76.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſp. 300. in princ. verſ. quando Eccleſia aut ciuitas*, Leſſ. *eod. tract. lib. 2. cap. 20. dub. 2. num. 6. & 12. in fine*, Rebel. *de obligat. iuſtit. lib. 8. tit. de vſur.* 6 *quæſt. 1. ſect. 3. n. 10.* Niſi toti Collegio Senatorum, ſeu Decurionum, vel Conſiliariorum mutuetur, & ciuitas legitimè congregata confiteatur pecuniam verſam in eius vſum, vt per Matth. Coler. *d. cap. 10. numero 29.* Card. Mantic. *d. lib. 8. titul. e 3. à numero 1.* Marcel. Cal. *dict. §. 2. num. 674.* Stephan. Gratian. *d. cap. 196. num. 1.*

Tertiò infero, dantem pecuniam minori, ſeu ab eo 7 rem aliam ementem, teneri curare vt pretium conuertatur in eius vtilitatem, *leg. magis puto 5. §. nec tamen, ff. de rebus eorum*, ibi: *Pecuniam iſtam ad hoc conuerſam, propter quod deſiderata eſt alienatio vel obligatio, leg. prædiorum 10. leg. ſi prædium 16. Codice de præd. & aliis rebus minor.* ibi: *Emptor autem ſi probare potuerit*, &c. *ad vtilitates præterea tuas ceſſiſſe pecuniam quam pretij nomine ſumpſeras*, &c. *leg. Regia 8. tit. 13. part. 5. & leg. 18. tit. 16. part. 6.* Hippol. Rimin. iun. *conſ. 5. n. 220. lib. 1. & conſ. 255. num. 36. cum ſeqq. lib. 3.* ibi: *Tertiò non omitto, quod vbi venditur fundus pro emendo rem ſtabilem magis vtilem, interim contractus ſtat in pendenti, ideo ſi poſtea vel non ematur, vel minus vtilis ematur, alienatio primò redditur nulla*: ita Bald. Nouel. *in tract. de dote, p. 7. priuil. 1. col. 5. num. 7. verſ. tertiò limita; & ideo emptores rerum quæ vendi prohibentur, curare debent, vt cauſa venditionis executioni mittatur, alioquin contractus corruit.* Mazzol. *conſ. 109. n. 4.* Ozaſc. *Pedem. dec. 171. n. 9.* ibi: *Propterea emptor rei minoris allegantis contractum eſſe nullum, debere probare pretium fuiſſe conuerſum in vtilitatem minoris, quia illud eſt cauſa ſuæ intentionis*, &c. *& deciſ. 165. num. 4. & deciſ. 172. per tot.* maximè *numero vlt.* Bertazol. *de clauſ. inſtrum. clauſ. 10. gloſ. 2. num. 12. in fine, & conſ. 12. aliàs 23. lib. 1. conſil. ciuil. num. 5.* Pinel. *in leg. 2. Cod. de reſcind. vendit. p. 3. cap. 1. ex n. 24.* Felician. *de cenſib. lib. 2. cap. 2. n. 6. & num. 11. verſ. rurſus infero*, latè Roderic. *d. lib. 1. q. 14. à numero 36. cum ſeqq. & num. 53.* ibi: *Ideò vt cautiùs agat creditor, debet non ſolum emere cum decreto, ſed etiam curare vt ſors cedat in minoris vtilitatem*, Petr. Luna *d. conſ. 34. num. 78. & 79.* Cæſar Manente *d. conſ. 17. per tot.* & præcipuè *à num. 11. vol. 1.* Ciriac. *tom. 2. controu. 303. num. 74.*

Sic ſimiliter minor non obligatur ex mutuo, niſi in 8 eius vtilitatem verſum fuiſſe probetur, *leg. apud Celſum 4. §. ſi quis à pupillo, Cod. de doli mali except.* Nicol. Mozz. *de contract. tract. de mutuo, tit. quomodo defic. reſol. ſeu fin. mutuum, n. 6.* Maſcard. *de probat. concluſ. 1167. à num. 1.* Sfort. *de in integr. reſtit. part. 2 quæſt. 51. art. 4. cum ſeqq.* Pinel. *d. cap. 1. num. 30.* Cald. Pereira *in leg. ſi curatorem, verb. ſua facultate, numero 30.* Matienſ. *d. l. 22. gloſſ. 2. num. 1.* Auendan. *de cenſib. cap. 64. n. 4 & 7.* Felician. *eod. tract. lib. 2. cap. 2. num. 6.* Menchac. *controu. lib. 1. cap. 66. num. 6.* Matth. Coler. *d. lib. 1. cap. 10. num. 29.* Card. Mantic. *d. lib. 8. tit. 6. num. 3. cum ſeqq.* Alphonſ. Narbona *ad leg. 25. gloſ. 10. n. 20. tit. 21. lib. 4. Recop.* Bobadil. *lib. 3. cap. 8. numero 87.* Trentacinq. *var. tit. de action. reſol. 6. n. 2.* Stephan. Gratian. *d. cap. 196. numero 10.* Marcel. Cala *d. §. 2. num. 467. & ſeqq.*

Quartò infero, quod eo caſu, quo fit alienatio bono- 9 rum fideicommiſſo ſubiectorum, vbi ea permiſſa eſt, ſcilicet pro conſtituenda, aut reſtituenda dote, & aliis rebus neceſſariis, iuxta *leg. mulier, §. cum proponeretur, ff. ad Trebell. & auth. res quæ, Cod. communia de leg.* Becc. *conſ. 54.* latè Pereg. *de fideicomm. art. 40.* copioſè Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt. 531. cum ſeqq.* tunc requiritur 10 vt emptor curet pretium conuerti in illas res, pro quibus fuit permiſſa alienatio, vt per *leg. ſi forſè 8. ff. de caſtren. pecul. & in leg. caſtrenſe 7. eod. tit.* reſoluunt Dec. *conſ. 132. per tot.* & maximè *num. 5.* Hieron. Gabr. *conſ. 18. lib. 1.*

Quintò infero quod quando cōceditur facultas accipiendi aliquam pecuniarum quātitatem ratione cenſus ſuper

Google

ſu per bonis maioratus, aut ea vendendi, vt alia in eorum locum ſubrogentur, tunc emptor, ſeu cenſualiſta tenetur curare vt pecuniæ huiuſmodi in alia bona conuertantur, ex doctrina Greg. Lopez *leg. 24. verb. emontes, ad med. tit. 13. p. 5. & in leg. 6. verb. que la no pudieſſe vender, col. 9. verſ. quid autem ſi Princeps, tit. 11. part. 6.* Auendan. *de cenſib. cap. 64. per tot.* Petr. Luna *d. conſil.*
12 *33. ex n. 22.* Intereſt enim Reip. vt bona maioratus conſeruentur in familiis illuſtribus, vt ſic eorum poſſeſſores Regi ſeruire, & conſanguineis pauperibus ſubuenire valeant, ac primogenitorum ſuorum memoriam conſeruare poſſint, vt pluribus auctoritatibus relatis aſſerunt Tiraq. *de primog. quæſt. 4. ex num. 13.* Molin. *lib. 2. cap. 1. ex num. 3.* Mieres *de maior. part. 1. quæſt. 1.*
13 *à n. 9. & n. 17.* & cum maioratus cauſam publicam
14 contineant, Molin. *d. lib. 1. cap. 18. n. 1.* ideò facultas pro alienandis eorum bonis concedi non poteſt, niſi ſimiliter cauſa publica concurrat, Molin. *lib. 3. cap. 3. num. 12. cum ſeqq.* & maximè *num. 21. & lib. 4. cap. 3. à princ.*
15 Sextò, infero quod quando conceditur aſſenſus, ſeu facultas alienandi bona feudalia (ſunt enim natura ſua inalienabilia, *cap. 1.* vbi DD. *qualiter olim feud. alien.*
16 *pot.* Clar. *§. feudum, q. 31.*) illis caſibus, in quibus de iure alienatio permittitur, pro conſtituenda ſcilicet dote ad ſoluenda debita feudi neceſſaria, tenetur emptor curare & probare pecuniam conuerſam fuiſſe in illiſmet rebus, pro quibus emptio facta fuit, vt reſoluit Ozaſc. *Pedem. dec. 171. per tot. vbi n. 7.* ſic ait: *Qua ſit vt niſi per emptionem feudi probetur de pretio feudi conſtitutas, aut reſtitutas fuiſſe dotes, aut debita neceſſaria ſoluta, non dicetur ſatiſfactum decretis, & eorum ceſſat diſpoſitio, ac licentia alienandi,* &c.
17 Septimò infero idem eſſe reſoluendum in alienatione bonorum dotalium, quæ cum fuerit prohibita, *leg. 1.* & per tot. *ff. & C. de fundis dotal. leg. vnic. §. & cum lex, C. de rei vxor. act. §. 1. Inſtit. quibus alienare licet, vel*
18 *non,* quando permittitur ad emptionem alterius rei, requiritur quod pretium in aliam rem ſtabilem ſubrogetur, ita vt aliter facta alienatio nulla ſit, ita Bald. Nouel. *in tract. de dote, p. 7. num. 7. ad fin.* ibi: *Tertiò limita niſi venderetur fundus pro emendo aliam rem ſtabilem magis expedientem per ſupradicta, dummodo concurrat conſenſus mulieris, per id, quod habetur in d. l. quamuis, & in leg. ſi ex pecunia, C. de iure dot. & in leg. mutus. § manente, ff. eod. tunc interim antequam ematur alius fundus, alienatio eſſet in pendenti; quid enim ſi poſtea alius fundus non ematur ex pretio redacto, vel ematur, tamen in vero non ſit vtilior? certè nulla erit prima venditio, per id quod habetur in leg. ſi mulier, ff. de pactis dot. & in d. l. ſi ex pecunia,* &c. ſequuntur Rimin. iun. *conſil. 5. num. 220. lib. 1. & conſil. 255. num. 36. cum ſeqq. lib. 1.* & Ciriac. *tom. 2. controuerſ. 303. numero 74.*
19 Octauò infero veram eſſe reſolutionem Romani *in l. quamuis, ff. ſolut. matr.* dum tenet quod ſi maritus conſtante matrimonio dotem vxori reſtituerit in caſibus à iure permiſſis, vtrique liber non remanet ab obligatione, niſi ſit ſolicitus vt dotis quantitas iuxta permiſſionis facultatem in aliam rem vtilem conuertatur: ſequuntur Natt. *conſ. 152. n. 10.* Manent. *d. conſ. 17. n. 17. & 18.*
20 Nonò infero ementem ab hærede cum beneficio legis, & inuentarij, vt à defuncti creditoribus nullo tempore moleſtari poſſit, teneri curare quod pretium à ſe ſolutũ conuertatur in ſoluendis creditoribus, & legatariis, aliter enim in periculo remanebit quod res empta ab eo euincatur, vt probat expreſsè text. *in l. vlt. §. etſi præfatam, verſ. ſin verò creditores, C. de iure delib.* ibi: *Nec eos, qui ab eo comparauerint res, quarum pretia in legata, vel fideicommiſſa, vel alios creditores proceſſerunt,* reſoluunt Phanuc. *in tract. de inuent. q. 242. num. 156. in tam. diuerſ. de inuent.* ibi: *Ac etiam non ſufficit quod hoc expreſſum ſit in inſtrumento venditionis, niſi quoque appareat reuera, pretium in ſatiſfactionem creditorum, & extinctionem æris alieni hæreditarij conuerſum, vt per Alber. & Bald. in d. §. etſi præfatam, num. 6. verſ. in textu, ibi, perſequentibus, & Com. ibi in col. 2. & Salicet. in d. §. ſin verò creditores, & Cepol. caut. 225. vbi dant conſilium hoc, quod in publicam ſcripturam redigatur, qualiter dictum pretium præſente hærede, & conſentiente fuit ſolutum talibus creditoribus hæreditariis ad extinguendum æs alienum hæreditatis, vt in ſimili quando dicitur pecunias ex re aliqua minoris, vel Eccleſia, vel ciuitates in ſuis quidem caſibus,* &c. & *num. 137.* plures refert Doctores, ibique reprobat Guid. Pap. *de inuent. q. 9. num. 26.* & *in fine illius num.* hæc verba addit: *Hoc vno verbo reſoluitur, quod ad hoc vt emptor ab hypothecis creditorum tutus efficiatur, lex requirit quod pretium rei venditæ ſit in eorum ſatiſfactionem conuerſum, aliàs non dicetur pro eis ſatiſfaciendis res vendita, quia lex intelligit quod ita ſit cum effectu, l. 1. §. hæc verba, ff. quod quiſque iuris, & ſic aliter legi non ſatiſfacit,* &c. Idem reſoluunt Monticul. *in tract. de inuent. q. 134. n. 125.* Vincent. de Franchis *deciſ. 272. in fine,* Valaſc. *conſ. 52. num. 34.* Petr. Luna *d. conſ. 33. numero 67.*
Non obſtat doctrina Batt. *in leg. alio 9. num. 24. ff. de aliment. & cibar. legat.* quam laudat Surd. *d. dec. 156. num. 5.* quia procedit eo caſu, quo executores teſtamenti habebant ſpeciale mandatum teſtatoris ad acceptandam pecuniam, vt videre eſt ibi: *Quia cum ob iſtam cauſam habuerunt mandatum executores à teſtatore, ſufficit quod emptores ob iſtam cauſam ſoluerint;* & quod ipſi pecunias ad ſe traxerant nominatim pro ſatiſfaciendis creditoribus, & legatariis, quia cum innitatur Batt. *in d. l. 1. §. non autem, verſ. & Pegaſus,* ibi, *& ad vſum eius rei in quam fuerat mutuatus recipit, dandam actionem, & verſ. Vnde quæris Offilius,* ibi: *Si ad reficiendam nauem mutuatus nummos in ſuos vſus conuerterit, ff. de exercit. action.* certum eſt eius doctrinam eſſe intelligendam concurrẽte etiam eo requiſito, quod ſcilicet ſpecialiter ad eundem effectum pecunia data, & recepta fuit, quod colligitur ex his quæ *num. 23. præcedenti* habentur, ibi: *Quia per hoc non impletur cauſa quare eſt mandata venditio, eis enim mandatur pro ſatiſfactione omnium præmiſſorum; ſed ſi confitentur ſe vendidiſſe, & habuiſſe; non videtur facta venditio pro ſatiſfactione legatarum, niſi poſtea appareat facta ſatiſfactio legatorum.* Hoc vltimum probatur *in leg. ſed & Iulianus, §. proinde, ff. ad Macedon.* Primum quod confitendo ſe habuiſſe non ſufficit, probatur *in l. ſi ex cautione,* cum *ibi* notat. *C. de non num. pecun.* & iuſtà, *ſi quid in fraudem patron. leg. 1. §. quod ſi in lite, & §. quod ſi mutuam.* Idem Batt. *in leg. doli mali, num. 8. ff. de nouat. & in leg. à Diuo Pio, §. ſed ſi emptor, n. 7. ff. de re iudic.* idem tenet dum in his locis agit de procuratore conſtituto ad recipiendas mutuò pecunias, & diſtinguit, quod ſi habeat ſpeciale mandatum factum ob illam cauſam expreſſam, qui dat pecunias non tenetur curare vt illæ vtiliter conuertantur, & expendantur, ſecus autem ſi careat procurator huiuſmodi tali mandato. Et in hunc ſenſum contra Molinam *lib. 4. c. 4. n. 25.* & Surdum *d. dec. 156. n. 3. & 4.* intelligunt Bartolum *in dictis locis,* Cæſar Manente *d. conſ. 17. n. 51. & 55. cum ſeq.* Auend. *d. c. 64. n. 13.* Gutier. *alleg. 2. n. 2.* Petr. Luna *d. conſ. 33. n. 99. & 95.* 21
Et qualiter executores teſtamenti ſe gerere debeant in venditione bonorũ hæreditatis pro ſatiſfaciendis debitis, docet Bald. *in l. vlt. §. ſin autem legata, C. de bonis quæ lib.* ibi: *Item not. arg. pro executoribus teſtamenti, quod debent ſeruare ordinem in vendendo pro ſatiſfaciendis* 22

faciendis legatis : item quod non poſſunt vendere vltra quam ſit neceſſe , ſic ff. de execut. l. Lucius : item quod debent illico ſoluere, & non poſſunt fidem habere de pretio, & ſi haberem , non valeret contractus, vt ſuprà præcedenti verſ. in verb. vt illico reddatur , & ff. de iure fiſci , l. procurator , &c. Et rei venditæ dominium non transfertur hoc caſu, vt reſoluit Bart. *in d.l. à diuo Pio, §. Sed ſi emptor, num.* 5. ibi : *Quia regulariter talis executio eſt limitata vt poſſit vendere pro ſatisfaciendis legatis, tunc ſimiliter non poteſt, quia talis cauſa habendo fidem de pretio non impletur , ideò non transfert dominium.*

23 Et poteſt hæres directò venire contra emptores potius quàm contra teſtamentarios abſque bona fide vendentes ad nullitatem venditionis , iuxta reſolutionem eiuſdem Bart. *in d.l. alio, num.* 13.14. & 15. ibi : *Sed alibi in d.l. qui fundum, §. procurator, infrà pro emptore, videtur velle textus , quod indiſtinctè dominus poſſit agere contra emptorem : & hanc partem teneo , quia alienatio facta non fuit iuridicè* , &c. ſequitur Cæſar Manente *d.conſ.* 17. *n.* 58. Et licèt Paul. de Caſtro contrarium tenuerit *in l. ſi pretium, C. de procurat.* de qua latè Gutiet. *alleg.* 1. *n.* 3. nihilominus ad minus Bartoli reſolutionem admittit in ſubſidium , id eſt, quando teſtamentarij non ſunt ſoluendo. Gotiet. *d. alleg.* 1. *n.* 3.
24 *verſ. niſi in ſubſidium* ; nam quando quis vendit ad vtilitatem alterius indiſtinctè, annullatur venditio, ſi non fuit ſeruata forma contractus, vt tradunt Iaſ. & Curt. iun. *in d.l. pretium*, & probatur *in l. vlt. C. de rebus alien. non alien.* Manente *d.conſ.* 17. *n.* 56.

25 Nec obſtat Surd. *in d. deciſ.* 156. qui cùm in principio meminerit verborum licentiæ, ſiue aſſenſus, ibi : *Ita tamen quod pretium conuertatur in emptionem prædiorum , quæ loco vendendorum remaneant fideicommiſſo ſubiecta* , poſtea *num.* 6. ait dicta verba denotare non conditionem, ſeu modum, qui facit vt modum dans ſequatur fidem illius cui dedit , qui ſi eum non adimpleat, non datur regreſſus contra emptorem, ſed tantum contra illum , qui eum obſeruare tenebatur , iuxta diſtin-
26 ctionem Bart. *in l. ſicut , §. illud videamus , num.* 1. *ff. quib. mod. pign.* Sed Surdum optimè carpit Cæſ. Manente *d.conſ.* 17. *à n.* 37. *vſque ad* 44. Nam vbicunque alienatio regulariter eſt prohibita , & illa conceditur cum aliqua qualitate , ea verificari debet, aliàs contractus erit nullus , Ozaſeh. *deciſ.* 165. *n.* 14. *in fine, & deciſ.* 171. *n.* 7. *in fine.* Borg. *dec.* 46. *n.* 13. *in princ.* Vnde
27 facultates conceſſæ à Rege, vel à contrahentibus cum aliqua qualitate, ſeu modo, eo non obſeruato , cenſentur reuocatæ, vt latè per Ozaſeh. *deciſ.* 166. *per tot.* & per Theſaur. *deciſ.* 99. *num.* 13. & 14. Rimin. iunior. *d. conſ.* 5. *num.* 217. *lib.* 1. quia eodem tempore venditio, & ſubrogatio facienda erit. Bece. *conſ.* 66. *n.* 8.

28 Surdum quoque improbat Cæſar Manente *d. conſ.* 11. *num.* 65. & 66. his verbis : *His modò conſtare poteſt non ſubſiſtere D. Surdum deciſ.* 156. *qui licet non loquatur in contractu alienationis bonorum minoris , vel pupilli, ſed in bonis fideicommiſſo ſubiectis ; attamen non rectè loquitur , quia cum iſta bona non poſſint de iure alienari, auth. res quæ, C. commun. de leg. l. fin. §. ſed quia omnia, C. eod.* Neguzant. *de pignor.* 3. *memb.* 2. *p. numero* 72. *ſi eorum alienatio permiſſa fuerit vt pretium inueſtiatur , ſi non fuerit applicatum iuxta formam à Principe præſcriptam, alienatio irritabitur , vt formaliter exemplificans in bonis fideicommiſſo ſubiectis voluit* Rimin. iun. *d.conſ.* 5. *n.* 66. *& in eodem caſu* Ceph. *conſ.* 207. & Roland. *conſ.* 7. *num.* 3. *præcipuè num.* 66. Borgnin. *dec.* 46. *num.* 459. *in princ. & idem eſſe in bonis feudalibus, tradit* Cachetan. *dec.* 161. *& ſeqq.* Theſaur. *dec.* 99. *n.* 13. &c. & ſtatim reprobat Molin. *d. lib.* 4. *c.* 4. *num.* 30. *cum ſeqq.* vt infrà videbimus. Et idem Cæſar Manente *dec.* 31. *num.* 24. Surdum iterum reprobat, ibi : *Quoad tertium de implicatione non facta ad formam decreti , dicitur quod licèt Surd. deciſ.* 156. *tenuerit alienationem bonorum fideicommiſſo ſubiectorum conceſſam à Principe , dummodo alia emantur , & illis non emptis emptor ipſe moleſtari non poſſit , vera tamen non eſt illius deciſio , & contrarium iudicauit Senatus ipſe in cauſa Patriana, & Guidotta, me aduocante.*

Eundem Surdum refutat latè Petr. de Luna *d. conſ.* 29
33. *ex num.* 68. *vſque ad num.* 96. & Ciriac. *d. contr.* 303. *n.* 74. ibi : *Et in terminis quod ſi pecuniæ inueſtienda , vigore ſimilium decretorum non inueſtiantur , alienationes ſunt nullæ, latè contra* Surd. *deciſ.* 156. *reſpondet* Manente *in ſuo conſ.* 17. *vbi multa allegat. Sed ad rem noſtram* Rimin. *conſ.* 5. *n.* 220. *& conſ.* 155. *n.* 36. *&* 37. Theſaur. *dec.* 99. *num.* 18. Bald. Nouell. *de dote, p.* 7. *priuil.* 1. *num.* 7. Cachetan. *dec.* 71. *aliàs* 169. *Et ita iudicauit Senatus noſter in quadam cauſa DD. Dominici Graſſis cum Buſchinis, de qua etiam per* D. Manent. *dec.* 31.

Similiter non obſtant ea quæ reſoluit Molin. *de pri-* 30
mog. lib. 4. *c.* 4. *à num.* 22. dum ibi loquitur quando in Regiis facultatibus conceditur maioratus poſſeſſori licentia alienandi aliqua illius bona, ad hoc vt eorum pretium in alia conuertatur , ſubrogeturque , tradendo eidem poſſeſſori dictum pretium, vt in alia re pecunias illas collocet, & tunc ait Molin. *d.n.* 22. emptorem non teneri curare vt venditor pecuniam in alia re vtiliter inſumat, vt conſtat ibi : *Sed verius eſt ſufficere emptori ſi ea lege contrahat , & pretium ſoluat, vt in alterius rei emptionem ſubrogetur , nec ad illum ſpectare vtrum in emptionem eius conuertatur , vel non*, &c. Quinque ad hoc mouetur fundamentis. Primò ex *l. vlt. ff. de exercit. act. in verſ. Etenim.* Secundò ex *l.* 1. *§. non autem, verſ. vnde quæris Offilius, eod. tit.* ibi : *Et ait ſi hac lege accepit quaſi in nauem impenſurus.* Tertiò ex *l. liberto* 32. *in princ. ff. de negot. geſtis, & ex l. ſicut* 8. *§. illud videamus , ff. quibus modis pign.* Quartò ex doctrina Bart. *in l. doli, n.* 7. *&* 8. *ff. de nouat. & in l. olei, num.* 24. *ff. de alim. & cib. leg.* Quintò ex reſolutis per Dec. *conſ.* 36. *num.* 8.

Sed his non obſtantibus contrarium defendit Gre- 31
gor. Lopez *l.* 6. *in gloſ. verb. que no la pudieſſe vender, col.* 9. *verſ. quid autem ſi Princeps , tit.* 11. *part.* 6. *& in l.* 24. *verb. entonces, tit.* 13. *part.* 5. & expreſsè contra Molinam tenent Auendan. *de cenſib. d. cap.* 24. Petr. de Luna *d. conſ.* 33. *à num.* 68. *vſque ad num.* 95. Cæſ. Manente *d. toto conſ.* 17. Ciriac. *d. controuerſ.* 33. *à n.* 70. præcipuè *n.* 74. *&* 76.

Qua retenta ſententia, non obſtant fundamenta qui- 32
bus motus fuit Molina. Nam ad 1. de dicta *l.* 1. *§. non autem, & l. vlt. ff. de exercit. act.* reſpondetur multipliciter, & primò in his Iuribus legem non reſiſtere, imò aſſiſtere contractui, qui cum nauis magiſtro , id eſt capitaneo, celebratus fuit, *l.* 1. *in princ. ff. eod. tit.* cùm iſte nullam contrahendi prohibitionem habeat , propter quam facultate aliqua , aut licentia egeat. Deinde reſpondetur in terminis *d. l. vlt.* nauis magiſtrum ab exercitore ſpeciale mandatum habuiſſe (exercitor autem eſt, qui nauem exercet, id eſt qui ex ea quæſtum facit , ſiue ſit illius dominus, ſiue eam locet per auerſionem, *l. fin. §. fin. ff. ad leg. Rhod.* Anton. Auguſt. *lib.* 3. *emendat. cap.* 6. Cuiac. *lib.* 8. *obſeru. cap.* 15. Gouean. *lib.* 2. *cap.* 14.) quia eum ſpeciali mandato præpoſitus fuerat negotiationi , *d.l.* 1. *§. non autem* , ibi : *Sed eius rei nomine , cuius ibi præpoſitus fuit , id eſt , in eam rem , cui præpoſitus fuit* , iuxta Bartoli intellectum *in l. doli, n.* 7. *ff. de nouat. & in l. ciuitas , num.* 7. *& vlt. verſ. concludo, ff. ſi certum pet.* & ipſe Bart. *in d.l.* 1. *num.* 1. nobiſcum ſentit, ibi : Azo *in ſum. huius tit. intelligit quod magiſter ad pecuniam ſuſcipiendam , & ad merces emendas erat ſpecialiter præpoſitus* , &c. rectè Maſcard. *de probat.*

probat. concl. 1161.*n.*8. Et ſic faciunt quæ Butr. *in d. c.* 1.*col.fin. verſ.nec rectè agitur, de depoſito*, dum tenet leges loquentes de inſtitoribus, & exercitoribus applicari non poſſe illis caſibus, in quibus de Iure communi alienatio prohibetur, niſi fuerit ad certam, & limitatam cauſam, & ideo ad præſentem caſum adaptari minimè poſſe, ſequuntur Aretin. *in d.leg.ciuitas, num.*7. *ff.ſi certum petat.* Imol. *in d.cap.*1. *col.*13. *verſ.prætereà.*

34 Secundò reſponderunt, verum intellectum *ad d.leg.*1. *§. non autem*, & *ad d. leg. vlt.* colligi ex diſtinctione quam notauit gloſ. *verb. quò vertatur, in d.leg.*3. *§.ſed ſi accepit, ff.de in rem verſo*, vbi tres gradus curioſitatis & ſollicitudinis cõſtituit, minor ſcilicet, maior, & ſummus: Minor exemplificatur *in d.l.vlt.* in eo, qui pecuniam cõmodauit magiſtro nauis ad illius refectionem, qui deinde cauit ſe in refectionem nauis eam accepiſſe, in quo caſu Iureconſultus Africanus reſpondit mutuãtem pecuniam debere eſſe diligentem & ſolicitum ſcire an magiſter nauis haberet mandatum ad eam recipiendam, & an refectioni neceſſaria ſit, & quanta, vt videre eſt ibi: *Itaque illud exigendum, vt ſciat in hoc ſe credere cui rei magiſter quis ſit præpoſitus, quod certè aliter fieri non poſſe, quam qui illud quoque ſciat, neceſſariam refectioni pecuniam eſſe, & quare, & ſi in ea cauſa fuerit nauis vt refici deberet.* Et ideò ob inſtans periculum perdendi nauem creditori permiſſum extitit, vt hac minori curioſitate & ſolicitudine tutus remaneret, vt conſiderant Imol. *in d.cap.*1.*col.*12. *in princ.verſ.quia ad hoc*, Alex.*conſ.*44.*n.*6.*vol.*2. Bart.*in l.à diuo Pio, §.ſi emptor, in fine, ff.de re iudic.* Maſcard. *concl.*1161.*n.*8.*ad med.* Sed nullo modo illius curioſitatis probatio excluſa remanſit, vt aduertit Auend.*d.c.*64.*n.*10.& 11. & eſt caſus in eo text.ſpecialis, Ozaſch.*d.dec.*171.*n.*17. ſiquidem hanc minorem diligentiam, & ſolicitudinem requirit Africanus, ibi: *Et in ſumma aliquam diligentiam in ea re creditorem debere præſtare.* Ratio autem huius ſpecialitatis conſiſtit in magna vtilitate, quam præſtat edictum illud, de quo *in d.l.*1.*in princ.* ibi: *Propter nauigandi neceſſitatem*, Maſcard. *vbi ſupra*, Petr.de Luna *d. conſ.*33.*n.*91.& 92. Et alia ſpecialitatis ratio colligitur ex eadem *l.*1. ibi: *Etenim non oportet creditorem ad hoc adſtringi, vt ipſe reficiendæ nauis curam ſuſcipiat & negotium domini gerat, quod certè futurum ſit, ſi neceſſe habeat probare pecuniam in refectionem erogatam eſſe*, &c. non enim qui pecuniam ad refectionem nauis mutuauit, poterat, nec conueniens foret aſſiſtere refectioni, vt cum diligentia fieret.

35 Alius verò curioſitatis gradus, maioris ſcilicet, exemplificatur in illis, qui pecunias dant, vel bona emunt à perſonis iure, vel alia diſpoſitione ad recipiendum prohibitis, vt ſunt Eccleſia, minor, ciuitas, fideicommiſſarius primogenituram, ſeu feudum habens, aut dotem, ex dictis, & ideo benè dicit Cuiac. *tract.*8. *ad African. in d.l.vlt. Curioſi hi omnes crederes eſſe debent quò vertatur, an in rem minoris, ciuitatis, Eccleſiæ, domini erogandi*, &c. & addo *l.*3. *§.ſed ſi accepit, ff. de in rem verſo*, vbi qui ſeruo pecunias dat quaſi in rem domini verteret, ſi iſte eas perdidit, domino non nocet. *Ne credulitas creditoris*, vt ait text. *domino obeſſet, vel calliditas ſerui noceret*, quamvis ſeruus adeò fidelis in antea fuiſſet, vt quicquid reciperet, in vtilitatem domini fideliter conuerteret, & tandem concludit Vlpian. *Curioſus igitur debet eſſe creditor, quò vertatur*, & tradit latè Alex. *conſ.*44. *per tot. vol.*2.

36 Summæ autem curioſitatis & ſolicitudinis gradus ille eſt quem exprimit Salicet. *in leg.bona fidei, ff. ad Velleian.* dum ait, quod mutuans pecunias mulieri debet eſſe diligentior in perſcrutãdo ad quid illas accipiat, nam ſi ad fideiubendum, vel ad alienam obligationem in ſe transferendam recipiat, mutuans non poſſet eas petere, vt probat text. *in l.vir vxori, ff. eod. tit.* ibi: *Quoniam quidem plurimum intereſt vtrum à muliere quis ab initio contrahat, an alienam obligationem in ſe transferat, tunc enim diligentiorem eſſe debere*, &c. vbi Paul. de Caſtro *n.*2. tenet quod contrahens cum perſona regulariter ad ſe obligandum prohibita, ſed quandoque permiſſa pro aliqua cauſa, debet eſſe admodum ſolicitus, vt ea cauſa adimpleatur; aliter enim tutus non erit. Sequitur Hartman.Piſtor. *q.eiuſd.*37.*n.*30.*lib.*1. Colet. *de proceſſ. execut. p.*2.*cap.*3.*n.*352. Cæſ.Manente *d.conſ.*17. *num.*17.& 18.

Denique reſpondetur etiam *d.l.*1.*§.non autem, & d.l. vlt.* minimè releuare mutuantem pecuniam ad refectionem nauis ab onere probandi pecuniam conuerſam fuiſſe in illam refectionem; nam *in d.l.*1.*§.non autem, verſ. Vide de quarit Offilius*, in illis verbis relatis à Molina, ibi, *ſi hac lege accepit, quaſi in nauem impenſurus, mox mutauit voluntatem, teneri exercitorem*, nullum verbum eſt probationis excluſiuum, imò tacitè inſinuat neceſſarium eſſe quod ille, qui pecunias dedit ad refectionem nauis, probet eas in ea refectione conuerſas fuiſſe, ibi: *V. ſi quid reficiendæ nauis cauſa contractum, vel impenſum eſt.* Nec probationem excludit *d.l.fin.* ſed eam modificat, ita vt loco conuerſionis, aliquæ probentur circunſtantiæ, quæ ſimul iunctæ, idem videntur operari, ac ſi conditionem ibi faceret probandi conuerſionem. Prima eſt: *Itaque illud exigendum, vt ſciat in hoc ſe credere, cui rei magiſter quis ſit præpoſitus.* Secunda: *Neceſſariam refectioni pecuniam eſſe, & quare.* Tertia: *Et ſi in ea cauſa fuerit nauis vt refici deberet.* Quarta, *an in eo loco credita pecunia ſit, in quo id propter quod credebatur, comparare potuerit.* Vnde ad comprobandas & iuſtificandas has circunſtantias neceſſe habet mutuans, vt ſit curioſus, ſolicitus, & attentus, & nihilominus communiter Doctores in caſu illius text. tenent, quod mutuanti pecunias ad refectionem nauis, non ſufficit probare inſtantem refectionis illius neceſſitatem, ſed etiam probare debet conuerſionem pecuniarum mutuatarum in eandem refectionem. Ita tradunt Alex. *in l.ſi ciuitas, n.*11. *ff.ſi certum pet.* vbi Dec. *num.*30. *dicit communem*, & Alciat.*n.*6. Rip.*in leg.is qui bona, n.*10. *ff.de pignor.* Imol. *in cap.*1. *n.*17. *de depoſito*, Maſcard. *d.concl.*1161. *n.*8.& *concl.*582.*n.*5.& 6. Auendan. *d. c.*64.*n.*10. ibi: *Ergo ſecundum hunc intellectum non benè pro ſua ſententia ponderauit Molin. textum illum.* Alij verò, qui hanc reſolutionem ſtrictiùs tenent, mutuantem obligant ad probationem inſtantis neceſſitatis, & quod conuerſionem probare per coniecturas ſufficiat. Sic Innoc. *in c.*1. *de depoſito*, quem ita declarant Angel. *in §.hoc etiam, col.fin.in auth.de alienat. & emphyt.* Paul. de Caſtro *conſ.*2. *Viſis omnibus, col.pen. verſ. nec obſtat, vol.*1. Greg. Lopez *l.*3. *verbo en ſu provecho, & quod habetur in leg. fin. tit.*1. *part.*5. Maſcard. *d.concl.*1161. *n.* 8. Ex quibus omnibus concludit Auendan. *d.n.*10. ibi: *Ergo dicta l.fin. non excludit omnem probationem, ſed contenta fuit illa præſumptione fortiſſima, & conſequenter Molina non benè ponderauit pro ſua ſententia textum illum.* 37

38 Vlteriùs Africanus *in d.l.vlt.* requirit vt tria copulatiuè concurrant. Primum, vt pecunia tradatur illi, qui nauem gubernat, ibi: *Stichum magiſtrum naui præpoſuit.* Secundum, *ſi cùm pecunia crederetur, nauis in ea cauſa fuiſſet vt refici deberet.* Tertium: *Neceſſariam refectioni pecuniam eſſe, & quare.* Ex quo refert Auendan. *d.cap.*64. *num.*10. *verſ.deniquè*, ibi: *Quod ex ipſa deciſione Africani poſſeſſor maioratus, qui licentiam alienandi, ſeu obligandi bona ipſius conſequutus eſt, vel creditores, qui pecunias crediderunt, tenentur euidenter probare inſtantem neceſſitatem, & ſi fortè negatur conuerſio*

uerſio mutui in cauſam Regia facultatis ſimul, & conuerſionem.

38 Ad ſecundum Molinæ fundamentum *d. leg. liberto 32. ff. de negot. geſtis*, reſponderur hunc text. agere de contractu mutui, & de perſona, cui lex non reſiſtit, in quo caſu non tenetur ille, qui pecunias mutuat, conuerſionem probare, vt dictum eſt *ſuprà n. 1.* Adfuit quoque ſpeciale mandatum, quo caſu ille, qui mutuat, non tenetur diligentiam adhibere, vt pecuniæ in vtilitatem mandantis conuertantur, ex traditis ſuprà n... & ideò optimè reſpondit Pompoiius Iureconſ. ibi: *Etiamſi pecunia in rem eius non ſit verſa, tamen dabitur in eum negotiorum geſtorum actio creditori*; vnde infert Auend. *d. c. 64. n. 11.* Ergo text. *ille non benè ponderatur per* Molin. *in fauorem creditorum qui pecunias crediderunt, ſeu dederant poſſeſſori maioratus non habenti ſpeciale mandatum recipiendi eas*, &c.

39 Ad tertium eiuſdem Molinæ fundamentum *d. l. ſicut, §. illud vt videamus, ff. quib. mod. pign.* reſpondetur hunc textum potiùs contrariari opinioni Molinæ, vt probat Auend. *d. c. 64. n. 12.* Ad quartum de doctrinis Barr. *in l. doli mali, n. 7. ff. de nouat. & in l. alio, n. 24 ff. de alim. & cibar. leg.* iam ſupra reſponſum eſt, & ſatisfaciūt Auend. *d. c. 64. n. 13.* ac Petr. de Luna *d. conſ. 33. n. 89. & 95.* Ad quintum *d. conſ. 36. n. 8.* Decij, reſpondetur agere de emptore bonorum monaſterij, & ita ait: *Quia in contracta venditionis non eſt neceſſe hoc probare, ſed tantum in quibuſdam caſibus. Innoc. in c. 1. de depoſ.* &c.

40 Et ideò meritò Molina communiter reprobatur, & expreſsè illum conuincunt Auend. *d. c. 64. per tot.* & præcipuè *n. 14.* concludit: *Ergo ex omnibus ſuprà dictis apertè conſtat contra Molinæ reſolutionem, noſtram eſſe longè veriorem, & inde conſidero quod Molina in ea difficili reſolutione non firmiter & abſolutè tenet eam ſententiam, ſed trepidè, atque ſub dubio, dicens, tutius eſſe emptori curare vt pecunia in eam cauſam conuertatur, cuius occaſione Regia facultates fuerunt expedita. Ergo non eſt eiuſdem Molinæ reſolutio referenda ad decidendum, ſed ad penſandum.* Cæſ. Manent. *d. conſ. 17.* per totum, maximè *n. 66.* ibi: *Quicquid ſcripſeris* Molin. *d. lib. 4. c. 4. n. 20. cum ſeq. quia hic noſtris rationibus non reſpondet, & in ſpecie maioratus habet contradictores, quos ipſe alleg. n. 21. in fine*, &c. Petr. de Luna *d. conſ. 33. ex n. 68.* vſque ad 95. idem dicit, & *n. 82. cum duobus ſeq. & à n. 96.* vſque ad *n. 101.* reſpondet ad deciſionem Rotæ 511. *coram* Ludouiſio.

Toletana Libelli.

Quæ indicia ad capturam, & torturam in cauſis Fidei ſufficiant, & an de ſociis reus interrogari poſſit: hæretici ſuam culpam patefacientes, illiuſque pœnitentes, an & quando ad miſericordiam admittantur?

VOTVM CXIX.

1 *Caſus lamentabilis euentus narratur.*
2 *Captura in Cauſis Fidei magnam infamia notam inurit.*
3 *Periculum vbi maius eſt ibi cautius agendum.*
4 *Indicia maiora in criminibus contra Fidem requiruntur quàm in aliis delictis.*
5 *Inquiſitorum arbitrio relinquitur qua indicia in cauſis Fidei ſufficiant ad capturam.*
6 *Indicia bi.ius rei qua?*
7 *Teſtis ſi eſt varius, ob varietatem ad eruendam veritatem torquetur.*
8 *Reus principalis dum varius inuenitur, torquetur, etiam in cauſis Fidei.*
9 *Reus de mendacio conuictus torqueri debet, & præcipuè ſi quodlibet aliud accedat adminiculum, etiam in crimine hareſis.*
10 *Suſpicione non caret reus qui dicit illud, quod à criminis præſumptione excuſaret.*
11 *Suſpicionem de ſe dat, qui ad obiectum crimen expalluit.*
12 *Obmuteſcere, pallere, ſeu inconſtanter loqui, ſigna euidentia ſunt ſcelerata conſcientia.*
13 *Indicium deſumitur aduerſus inquiſitum ex qualitate perſona.*
14 *Rumores populi maximum indicium praſtant contra Reum.*
15 *Maximè ſi fama ſit vehemens, vel ſi ſumus in delicto difficilis probationis, vel ſi alia acceſſerint adminicula.*
16 *Indicia multa coniunguntur ad Reum conuincendum, ſi in eundem tendunt finem.*
17 *Hareſis crimen cateris criminibus ſolet eſſe occultius.*
18 *Indicia leuiora ſufficiunt in criminibus difficilis probationis.*
19 *In atrociſſimis delictis licitum eſt Iura tranſgredi, & ſolemnitates non adhibere.*
20 *Probatio plena & concludens requiritur, vt quis in crimine hareſis pœna ordinaria condemnetur.*
21 *Indicia & præſumptiones non ſufficiunt ad condemnandum in pœnam niſi extraordinariam.*
22 *Indicia magna & vrgentia ſufficiunt ad torturam inferendam.*
23 *Materia dandi tormenta eſt arbitraria.*
24 *Naturaliter ratio nobis ſuadet, quod qui contra ſe confeſſus eſt, contra alios multò magis confiteretur, ſi eſſet memor.*
25 *Confeſſus de ſe in criminibus hareſis, & contra fidem, poteſt de ſociis interrogari.*
26 *Confeſſus in crimine hareſis tenetur ſocios propalare, licèt non interrogetur.*
27 *Indicia quando maxima ſunt, aut ſemiplena probatio adeſt, præſumitur crimen cum complicibus commiſſum.*
28 *Confeſſus quoad Iuris interpretationem pro iudicato habetur.*
29 *Confeſſo crimine nihil videtur Iudici faciendum.*
30 *Haretici omni Iure pœnam vltimi ſupplicij merentur.*
31 *Hareticus vt verus pœnitens habeatur, neceſſaria eſt omnimoda peccati confeſſio.*
32 *Hareſiarcha & Dogmatiſta non reconciliantur, neque ad miſericordiam admittuntur.*
33 *Blaſphemia quando ſunt adeo enormes, pro eis debet capitis pœna imponi.*
34 *Libelli famoſi auctor capitis pœna quando afficiendus?*
35 *Delicta plura concurrentia nunquam faciunt, vt illis impunitas detur.*
36 *In criminibus non attenditur niſi illorum qualitas, delinquendique animus.*
37 *Cauſa nulla eſt qua in delictis extrinſecè prauio reum poſſit excuſare.*
38 *Delinquentes magis diſcernuntur per animum, & finem, quibus crimen perpetrant, quàm per ipſum facinus.*
39 *Ignorantia Iuris nunquam excuſat.*
40 *Ignorantia excuſationem nunquam afferre poteſt in hareſis, vel blaſphemia crimine, quod noſtra Fidei Catholica articulis reſiſtit.*
41 *Reus pro factis hareticalibus tradendus eſt Curia ſacalari.*

ſeculari, ſiue animum hæreticalem fateatur, ſiue non.

42 *Reus confeſſus verba hæreticalia protuliſſe, non eſt tanquam hæreticus relaxandus.*

1 SAcrilegus quidam homo, vt vicinum quendam ſanguine, vt dicebatur, impurum malè perderet pro vindicta, nefandum quendam libellum propè eiuſdem vicini ædes, & in parte, de qua ſuſpicio contra illum oriri poſſet, affixit, in quo Moſaica lex iactabundis in eo verbis deprædicabatur, diris etiam ac malè precantibus inſultationibus deuouebatur ſacroſancti Chriſti Fides: Fui pro veritate à quodam amico interrogatus qua pœna eſſet iſte Reus puniendus? Et pro vera casûs reſolutione ſeſe mihi præſentes obtulerunt in materia doctrinæ pro dubij propoſiti deciſione.

2 Imprimis dubitabatur, an contra ſuſpectum de huius libelli promulgatione indicia ad capturam & ad torturam ſufficientia extarent? & affirmatiuè reſpondendum eſſe cenſui; cùm enim captura in cauſis Fidei maiorem infamiæ notam inurat, quàm in aliis condemnatio, meritò in captura debet procedi magna omnium 3 concordia, conſiliique maturitate; vbi enim maius eſt periculum, ibi cautiùs agendum eſt, *cap. vergentis, de hæret. cap. vt officium, §. verum, eod. titul. lib. 6. cap. vbi pe-* 4 *riculum, de elect.* Ob idque maiora indicia requiruntur, quàm in aliis criminibus, vt prudenter conſiderarunt Villadieg. *in tract. de hæret. q. 11. num. 4.* Rojas *in ſimili tract. p. 2. aſſert. 1. à n. 12.* Simanch. *de Cathol. inſtit. tit. 16. num. 2. & in enchirid. tit. 15. à n. 3.* Peña *in direct. Inquiſit. p. 3. commento 17. verſ. dixi verò,* Param. *de origine S. Inquiſit. lib. 3. q. 9. n. 3.* Sigiſm. Scacc. *de iu-* 5 *dic. lib. 1. c. 44. n. 1.* Et regula certa tradi non poteſt, quæ indicia ad capturam ſufficiãt, nam hoc ex arbitrio DD. Inquiſitorum pendet, qui inſpecta delicti & perſonæ qualitate, cæteriſque circumſtantiis æſtimare debent, an grauia & ſufficientia ad capturam ſint indicia, vt ex Vlpiani reſponſo colligitur *in l. 1. ff. de cuſtod. reor.* ibi: *De cuſtodia reorum Proconſul æſtimare ſolet vtrùm in carcerem recipienda ſit perſona, an militi tradenda, vel fideiuſſoribus committenda, vel etiam ſibi,* &c. Hocque vel pro criminis quod obiicitur qualitate, vel propter honorem, aut propter ampliſſimas facultates, vel pro innocentia perſonæ, vel pro dignitate eius, qui accuſatur, facere ſolet, & notarunt Farin. *in praxi crimin. q. 27. n. 126.* Salgado *de Reg. protect. p. 2. c. 4. n. 133.* & apertè in noſtris terminis ſentit Clemens V. *in Concilio Viennenſi,* relato *in Clem. 1. §. propter hoc, de hæret.* vbi conſcientiæ arbitrio Epiſcoporum, Inquiſitorum, aut cuiuſlibet illorum id reliquit, ibi: *Sic quod quilibet de prædictis, ſine alio citare poſſit, & arreſtare, ſiue capere, ac tuta cuſtodia mancipare, ponendo etiam in compedibus, vel manicis ferreis, ſi ei viſum fuerit faciendum, ſuper quo ipſius conſcientiam oneramus.* Vmbert. Locat. *in pract. iu lit. Inquiſ. verb. captus, verſ. in criminalibus tamen relinquitur arbitrio iudicis,* Rojas *d. p. 2. aſſert. 1. n. 34. & 35.* Param. *d. q. 9. à n. 33.* Scacc. *d. c. 44.* Martin. Delr. *diſquiſit. magic. lib. 5. ſect. 7. in princ. verſ. capi tamen non poterunt, & verſ. quoad perſonas,* Farin. *d. hæreſi, q. 185. n. 7. in fine,* Anton. de Souſa *in aphoriſmis Inquiſ. lib. 2. c. 26. n. 7.* Diana *moral. reſol. p. 4. tr. 8. reſol. 11. in fine, verſ. ſed in caſu occurrenti.*

6 Quæ autem indicia extant, ſufficientia ſunt iuxta quodlibet boni viri arbitrium; nam ſacrilegus iſte homo proximus ſe præ ceteris læſum agens, ſceleris enormitatem tum priuatis colloquiis ſæpiùs per Vrbem extollebat, tum iuridicè argumenta ſuſpicionis ſuæ, & quid ipſe circa illam intempeſtam noctem vidiſſet, depoſuit, varietate tamen & inconſtantia in depoſitionibus huiuſmodi vſus eſt, nunquamque in referendo facto, vt ex teſtibus præterea acceptum eſt, firmus ſibi vel conſtans inuentus eſt, immò in multis, quæ firmiter depoſuerat, apertè fuit mendacij conuictus.

Ex qua in deponendo varietate, & inconſtantia 7 magnum quidem indicium ortum fuiſſe certiſſimum eſt, ſufficienſque non ſolùm ad inquirendum, ſeu carcerandum, ſed etiam ad torturam; nam ſi teſtis eſt varius, ob varietatem ad eruendam veritatem torquetur, *Auth. de teſtib. §. ſi verò adſunt, l. qui falsò, vel variè, ff. eod. l. ex libero ff. de qq. l. 1. Hiſp. pen. tit. 30. p. 7.* Anton. Gom. *tom. 3. var. c. 13. n. 29.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. quæſt. 66. à num. 98.* multò magis torquendus eſt reus 8 principalis dum varius inuenitur, argum. text. *in auth. & magis, C. de ſacroſanctis Eccleſ.* prout in puncto obſeruant Luc. de Peña *in l. quoties, à num. 28. de dignit. lib. 12.* Blanc. *in l. fin. de qq. num. 220. iuncto n. 265. cum ſeqq.* Farin. *in d. praxi, q. 52. à n. 18. vſque ad 24.* Et in cauſis Fidei idem teſtantur Eymeric. *in direct. Inquiſit. part. 3. titul. de cautel. Inquiſit. contra hæreticorum cautel. caut. 6. n. 104. & quæſt. 61. n. 1.* vbi etiam Franc. Peña *commento 110. verſ. prima regula eſt,* Souſa *in aphoriſm. Inquiſit. lib. 1. c. 39. n. 79.* Præſertim ſi alia quæcumque coniectura, ſeu adminiculum concurrit, Rimin. iun. *conſ. 301. n. 15. lib. 3.* Ozaſch. *deciſ. 79. n. 18.* Farin. *d. quæſt. 52. num. 19.* Petr. Caball. *reſol. crimin. caſu 200. n. 136.* Caſtr. Palao *in opere morali, tom. 1. tract. 4. diſp. 8. puncto 9. n. 11.* Souſa *d. lib. 2. c. 39. n. 80.* Diana *d. p. 4. tract. 6. reſol. 11.*

Similiter etiam iſte reus de mendacio conuictus 9 torqueri debet, ex Bart. *in l. de minore, §. plurimum, n. 4. & l. fin. num. 3. ff. de quæſt.* vbi etiam Blanc. *numer. 265.* Boſſ. *tit. de indic. num. 36.* Menoch. *de præſumpt. lib. 1. præſ. 89. num. 67.* Farin. *dict. quæſtione 52. num. 4.* Marius Giurba *conſ. 14. num. 12.* Quod indubitanter procedit, ſi quodlibet aliud accedat adminiculum, vt fatentur Clar. *§. fin. quæſt. 21. n. 28.* Menoch. *d. præſ. 89. n. 68.* Maſcard. *de probat. concl. 2040. num. 2.* Farin. *d. q. 52. n. 8. cum ſequentib.* Giurb. *d. conſ. 14. n. 12. & conſ. 87. n. 27. & 28.* Et in crimine hæreſis Simanch. *de cathol. inſtit. tit. 65. n. 31. & 33.* Peña *d. commento 110.* Mart. Delr. *diſquiſit. magic. lib. 5. ſect. 4. verſ. primum indicium,* Souſa *d. lib. 2. capite 39. numero 76. & 77.* Diana *d. part. 4. tract. 6. reſolut. 15.* Maximè quando plura ſunt indicia, quoniam vnum ab alio adminiculatur, vt poſt Bartol. & alios notant Giurb. *d. conſ. 87. num. 26.* Diana *d. reſol. 15. verſ. his tamen non obſtantibus.*

Item iſte ſacrilegus homo in quadam depoſitione 10 facta coram ſæculari iudice aſſeruit ſe ſcribendi ignarum, cum tamen oppoſitum apertiſſimè conſtaret, ex quo videbatur ſcribendi peritiam eo negaſſe, vt crimen tegeret, & ne de homine ſcribendi ignaro ſuſpicio haberi poſſet, quod libellũ fixiſſet, vt in ſimili arguit Marius Giurba *conſ. 13. n. 7.* ibi: *Quia ſuſpicione non caret, cum id dixerit, quod à criminis præſumptione excuſaret.* Conſtitit etiam, quod variis occaſionibus multa ex verbis libelli retuliſſet, adeò ſingulari, expreſſaque notitia, quæ niſi à ſceleris auctore vel participe haberi non poſſent: cum alioquin libellum, vt ipſe fatebatur, poſtquam ad Tribunal delatus eſt, nec vidiſſet ipſe, nec legiſſet.

Denique cùm quidam coram prædicto homine re- 11 tuliſſet rumorem per Vrbem ſpargi quod ipſe libellum fixiſſet, illicò ad obiectam ſuſpicionem expalluit, preſſoque de hac re ſilentio, & cadente vultu, ſermonem ad alia artificiosè tranſtulit. Subita autem vultus immutatio, quaſi ab animo non bene ſibi conſcio, deprehenſumque ſcelus timente pro-

ficiſcens; taciturnitas prætereà ex compoſito facta, & in re adeo graui inexpiatam relinquens ſuſpicionem, tam vehemens indicium inducit, vt per ſeipſum non ſolùm ſufficiat ad capturam; verùm etiam ad torturam, argum. text. *in leg. de minore* 10. §. *plurimùm*, *ff. de quæſtionib.* ibi, *nam & ex ſermone, & ex qua quis conſtantia, qua trepidatione quid diceret*, &c. quædam ad illuminandam veritatem in lucem emergunt, vbi Bartolus *numero* 2. & 4. *in leg. fin. numero* 2. *in fine, ff. eod.* optimè Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *præſ.* 89. *numero* 129. vbi ex aliis probat quod tacens, & non reſpondens ei, qui rumorem ſpargi aſſerit, delictum fuiſſe ab ipſo commiſſum, præſumitur illud commiſiſſe, & indicium ad torturam ex hoc aduersùs eum oritur. Farin. *d. quæſt.* 51. *à numero* 40. maximè accedente alio quocunque indicio, Simanch. *d. tit.* 65. *à numero* 31. Didac. Quanter. *in quæſtion. crimin. capite* 2. *de probat. per teſtes, quæſtione* 1. *numero* 20. Binsfeld. *in leg. vltim. Cod. de malef. ind.* 16. Martin. Delr. *dicto lib.* 5. *ſectione* 4. *verſ.* 23. Souſa *d. lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 81. Diana *d. part.* 4. *tractat.* 6. *reſolut.* 15. Nam obmuteſcere, pallere, ſeu inconſtanter loqui, ſigna euidentia ſunt ſceleratæ conſcientiæ, iuxta illud. *Sapient. cap.* 17. *Cùm ſit timida nequitia, teſtimonium dat condemnationis; ſemper enim præſumit ſæua perturbata conſcientia.* Et notauit Demoſth. *in orat. de falſ. leg. Conſcientia ſcelerum eripit audaciam, linguam reprimit, obturat os, angit, ſilentium imponit*; cum aliis adductis per Simanch. *loco citato*, Menoch. *dicta præſ.* 89. *à numero* 71. Farinac. *d. quæſt.* 52. *numero* 44.

13 Addebatur quod penſata perſonæ qualitate non inuenitur eſſe bonæ vitæ ac famæ, & ſic non leue aduersùs inquiſitum indicium deſumebatur, iuxta text. *in l. de minore* 10. §. *plurimùm*, ibi: *Vel cuius exiſtimationis quiſque in ciuitate ſua eſt, ff. de quæſt. l. non omnes* 5. §. *à barbaris, ff. de re milit.* & faciunt tradita per Menoch. *d. præſ.* 89. *numero* 135. Farin *in d. praxi, quæſt.* 47. *d. numero* 199. Giurb. *conſ.* 13. *numero* 16.

14 Omnes igitur aut hominis indole & moribus ritè perpenſis, aut occulto quodam veritatis genio quaſi diuinitus inſpirato ducti, clamabant nefandum hoc ſcelus à nullo alio admitti potuiſſe: qui quidem rumores maximum indicium præſtant, ſufficiens non ſolùm ad inquirendum, & in carcerem detrudendum, inquit Cyn. *in l. nullus, num.* 3. *C. de exhib. reis*, Bald. *conſil.* 364. *num.* 6. *lib.* 3. Crauet. *conſ.* 41. *n.* 6. & poſt alios Maſcard. *de probat. concl.* 754. *num.* 10. Farin. *quæſt.* 47. *num.* 39. Martin. Delr. *d. lib.* 5. *in* 2. *append. quæſt.* 7. *in princ.* Sed etiam ad torturam, iuxta text. *in l. de minore* 10. §. *plurimùm, ff. de qq. l.* 3. §. *eiuſdem, ff. de teſtib. l. Hiſp.* 3. *tit.* 30. *part.* 7. vbi Gregor. *gloſſ.* 1. Anton. Gom. *var. tom.* 3. *cap.* 13. *num.* 10.

15 Maximè ſi, vt in præſenti, fama eſt vehemens. Iaſ. *in l. admonendi, num.* 205. *ff. de iureiur.* Felin. *in c. veniens, num.* 15. *de teſtibus.* Clar. *in* §. *fin. quæſt.* 21. Franc. Viu. *deciſ.* 533. *num.* 2. Peguera *deciſ.* 17. *num.* 16. Menoch. *d. lib.* 1. *præſ.* 89. *n.* 52. Farin. *quæſt.* 47. *n.* 28. Peña *in* 2. *part. direct. Inquiſ. commento* 110. Param. *de origine S. Inquiſit. lib.* 3. *quæſt.* 6. *num.* 42. Martin. Delr. *d. lib.* 5. *ſectione* 3. *col.* 5. *verſ. nam fama vehemens*, Marius Giurba *conſ.* 13. *numero* 18. *circa fin.* Caſtr. Palao *d. tom.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 8. *puncto* 9. *num.* 9. Souſa *d. lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 59. Diana *d. p.* 4. *tract.* 6. *reſol.* 13. Trullench. *d. lib.* 8. *cap.* 1. *dub.* 17. *ex num.* 1. Vel ſi ſumus in delicto difficilis probationis, Menoch. *d. lib.* 1. *præſ.* 89. *n.* 34. Azeued. *d. l.* 3. *n.* 85. & 86. Farin. *q.* 57. *n.* 11. Ceuall. *comm. contra comm. q.* 302. *num.* 10. Giurb. *conſil.* 13. *n.* 18. & *conſil.* 43. *n.* 39. & *conſil.* 87. *n.* 21. & 25. *circa fin.* Vel ſi alia acceſſerint adminicula, Azeued. *d. l.* 3. *n.* 86. Farin. *d. q.* 47. *n.* 17. 28. & 31. Petr. Caball. *crimin. reſol. caſu* 200. *num.* 134. Marius Giurba *d. conſ.* 13. *n.* 18. & *conſ.* 43. *n.* 18. & *conſil.* 87. *n.* 11. & 25. Quanter. *d. c. de probat. per teſtes, q.* 1. *n.* 8. Scacc. *de ind. lib.* 1. *c.* 95. *n.* 1. *verſ. ſi ſumus in crimine hæreſis*, Mart. Delr. *d. lib.* 1. *in append.* 2. *q.* 7. Diana *d. reſ.* 13.

Quæ quidem indicia apta & idonea meritò iudicata fuerunt non ſolùm ad carceris detruſionem, verùm etiam ad torturam; licèt enim quodlibet eorum de per ſe non ſufficeret, quia vnum indicium regulariter ſufficere non ſolet, vt pluribus adductis teſtantur Peña *in direct. p.* 3. *commento* 110. Guazin. *de defenſ. reorum tom.* 2. *lib.* 1. *defenſ.* 30. *c.* 4. *n.* 11. Seraphin. de Freitas *in addit. ad D. Roderic. de Cunha, de Confeſſar. ſolicit. q.* 4. *n.* 25. Diana *d. p.* 4. *tract.* 6. *reſol.* 4. ſaltem omnia ſimul negari non poteſt quin ſufficiant; quia indicia licèt imperfectè, & per teſtes ſingulares probata, coniunguntur ad reum conuincendum, ſi in eundem tendont finem, arg. text. *in l. qui ſententiam* 26. ibi, *in vnum conſpirantes, concordanteſque rei fidem, C. de pæn.* Blanc. *de indic. n.* 368. Maſcard. *de probat. concl.* 1223. *à n.* 32. Honded. *conſ.* 102. *n.* 85. *lib.* 1. & *conſ.* 98. *n.* 20. *vol.* 2. Marius Giurba *conſil.* 87. *n.* 29. 16

Præſertim in criminibus difficilis probationis, non ſolùm ſuapte natura, vt cætera quæ hæreſim ſapiunt, ex Rojas *de hæret. p.* 2. *num.* 295. & 296. Simanch. *de Cathol. inſtit. titul.* 65. *n.* 51. ibi: *Et eo magis in hæreſi, quo cæteris criminibus ſolet eſſe occultior: & enchirid. tit.* 52. *n.* 16. Seraph. de Freitas *ad d. q.* 4. *n.* 19. Martin. Delr. *d. append.* 1. *q.* 22. Diana *d. tr.* 6. *reſol.* 1. Sed etiam quod commiſſum fuiſſet tempore nocturno, Bald. *conſil.* 77. *num.* 5. *lib.* 3. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſ.* 46. *n.* 1. & 2. & *de arbitr. caſu* 316. Azeued. *conſ.* 28. *n.* 64. Rip. *de nocturno tempore, c.* 33. *n.* 15. Marius Giurba *conſil.* 87. *n.* 12. vbi nox efficit quod delictum vix probari poſſit, illudque qualificat, & aggrauat. Et in criminibus difficilis probationis non eſt dubium quod leuiora indicia ſufficiunt, ex Bald. *in l. quicunque, n.* 2. & 25. *C. de ſeruis fugit.* & *in l.* 3. *n.* 3. *Cod. de Epiſc. aud.* Decian. *in tract. crimin. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 24. *n.* 10. Azeued. *d. conſ.* 28. *à n.* 60. Guazin. *d. defenſ.* 30. *cap.* 4. *n.* 9. Giurb. *d. conſ.* 87. *n.* 11. Et tantò magis, quando ſumus in atrociſſimis; cùm in illis licitum ſit iura tranſgredi, ſolemnitates non adhibere, & ordo ſit ordinem non ſeruare, *cap. ad noſtram* 3. vbi gloſſ. *de iureiur. cap. euidentis, de accuſat. l. ſi vero,* §. *qui pro rei, ff. qui ſatiſd. cog. leg.* 1. & ibi Bart. *ff. de furt.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 84. *à n.* 9. Maſcard. *de probat. concl.* 1391. *à num.* 13. Farin *quæſt.* 37. *n.* 85. *cum ſeqq.* Souſa *d. lib.* 2. *c.* 39. *n.* 12. 17

18

19

His igitur indiciis iuſtè quidem reum in carcerem detrudi iuſſum fuit; ſed quia in crimine hæreſis, vt quis pœnæ ordinariæ addicatur, plena & concludens requiritur probatio, *cap. litteras, de præſumpt.* Alberic. *in rub. de hæret. n.* 10. Rojas *in tract. de hæret. quæſt.* 2. *aſſert.* 6. *n.* 105. *cum ſeqq.* Simanch. *de cathol. inſtit. tit.* 50. *à num.* 21. & *tit.* 51. *à num.* 2. & *in enchirid. titul.* 34. *num.* 1. Farin. *de hæreſi, quæſt.* 187. §. 1. *à num.* 2. Peña *in direct. part.* 2. *commento* 80. Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 35. *num.* 20. Param. *d. lib.* 3. *q.* 6. *à num.* 86. Souſa *d. lib.* 2. *c.* 5. *à n.* 8. Caſtr. Palao *d. tom.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 8. *puncto* 10. *num.* 1. Diana *d. p.* 4. *tract.* 8. *reſol.* 36. itavt indicia & præſumptiones non ſufficiant ad condemnandum in pœnam niſi extraordinariam, & purgationem, ſeu abiurationem indicendam, *cap. accuſatus* 8. *in princ. cap. vt officium* 11. *de hæret. lib.* 6. Simanch. *d. titul.* 50. *à num.* 21. & *tit.* 52. *n.* 11. Villadieg. *in tract. de hæret. quæſt.* 13. *num.* 21. & 22. Albertin. *in tract. de agnoſc. aſſert. quæſt.* 34. *n.* 56. *cum ſeq.* Peña *dict. part.* 2. 20

commentu

commento 20. verſ. ſed hanc ſententiam, Rojas dict. p. 2. num. 304. cum ſeq. Farin. d. q. 187. num. 9. Param. d. lib. 3. q. 7. n. 90. Souſa d. lib. 2. c. 5. num. 12. Caſtr. Palao dict. punct. 10. n. 5. Diana d. reſol. 36. Trullench. d. lib. 8. c. 1. dub. 21. n. 15.

22 Ideò cùm prædicta indicia magna, & vrgentia ſint ad torturam inferendam deuentum fuit, prout in his terminis deueniri potuit, ex reſolutis per Eymeric. in direct. Inquiſ. p. 3. q. 61. vbi Peña comm. 110. Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 65. per tot. & in enchirid. tit. 52. à n. 5. Farinac. de hæreſi, quæſt. 185. à num. 140. Martin. Delr. dict. lib. 5. ſect. 3. & 4. Souſa d. lib. 2. cap. 39. à n. 6. Caſtro Palao d. diſput. 8. punct. 9. à num. 2. Diana d. part. 4.

23 tract. 6. reſol. 1. & 2. In qua re diiudicanda, vtrum ſcilicet procedi deberet ad torturam, & an ſufficerent indicia, vel non, plurimùm confert iudicium, & votum DD. Iudicum, quia illis materia eſt arbitria, qui crimine, & circumſtantiis animaduerſis prudenter quid interſit ſunt arbitraturi, argument. text. in d. l. de minore, §. plurimùm, ff. de quæſt. cum late adductis in crimine hæreſis per Rojas d. part. 2. n. 191. Decian. dict. lib. 5. c. 35. n. 20. poſt med. Peña di. t. p. 3. commento 39. littera D, & quæſt. 61. commento 110. Farin. de hæreſi, q. 185. num. 143. Souſa d. lib. 2. c. 39. n. 6. Diana d. p. 4. tract. 6. reſol. 2.

24 Dum reus torqueretur miſerè, crimen confeſſus fuit, ſed an de ſociis poſſet interrogari, dubitatum fuit, & videbatur negatiuè reſpondendum, quia negari non poteſt quin crimen, omneſque eius circunſtantias palam, & non inuitus confeſſus, vt iſte reus, complices quoque, ſi fuiſſent, aperiret; hæc eſt præſumptio naturali ratione dictata, vt animaduertit Simanch. in enchirid. tit. 52. n. 31. ibi: *Naturaliter ratio nobis ſuadet, quod qui contra ſe confeſſus eſt, contra alios multò magis conſiteretur, ſi eſſet memor*, &c. Rojas d. part. 2. à numero 243.

25 Contrarium verò dictat praxis, & vſus; nam in criminibus hæreſis, & contra Fidem, de ſe confeſſus poteſt de Sociis interrogari, vt talia delicta ob communem omnium ſalutem extirpentur, ad text. in d. cap. litteras, de præſumpt. & in cap. in Fidei fauorem, de hæret. in 6. & in leg. quicunque 9. Cod. de malef. & mathem. ibi: *Ne facinoris ſocios publicaret*, Simanch. de Cathol. inſtitut. titul 44. de Ordine proced. num. 27. & 28. Peguera deciſione 5. num. 13. Param. d. lib. 3. quæſt. 9. à num. 182. Martin. Delr. d. lib. 5. ſect. 3. in 2. ind. Decian.

26 d. lib. 5. cap. 36. n. 19. Quinimò licèt non interrogetur, tenetur ſocios propalare, iuxta illud Deuteron. cap. 13. ibi: *Si tibi voluerit perſuadere frater tuus*, &c. Sot. de tegendo ſecreto, memb. 2. quæſt. 2. Simanch. de Cathol. titul. 13. num. 21. & tit. 19. à num. 1. Param. d. lib. 3. quæſt. 9 à num. 182. Hæc enim crimina ſæpius cum complicibus perpetrantur, ideoque non ſolùm poteſt interrogari & inquiri ad ea patefacienda, ſed per præſumptionem, quæ remanet, complices ſemper fuiſſe, rei non iudicantur plenè confeſſi, & pœnitentes, niſi detegantur, vt ſentit Sanct. Auguſtin. in Deuteron. epiſtol. 64. ibi: *Hæretico petenti pœnitentiæ locum, tunc credatur, ſi & alios quos illic nouit eſſe, manifeſtauerit nobis*, &c. Et ſolùm per hanc præſumptionem contra eos ad torturam poteſt procedi ad complices detegendos, vt teſtatur Vmbert. Locat. in iudic. Inquiſit. verbo hæreticus, num. 45. & verb. indicium, n. 33. & verbo inquiſitio, num. 1. & poſt iudicialem inquiſitionem inter decreta Congregationum in vltimo referens decretum Pauli IV. & Pij V. vbi arbitrio Iudicum remittitur tortura reorum confeſſorum, & conuictorum, de hæreſi pro vlteriori veritate habenda, & pro complicibus, Diana d. p. 4. tract. 6. reſol. 27. verſ. notandum eſt, in fine, Sanchez d. lib. 6. conſil. moral. cap. 3. dub. 12. Seraphin. de Freitas ad d. quæſt. 22. num. 18.

Quando enim maxima ſunt indicia, aut ſemiplena probatio adeſt, præſumitur crimen cum complicibus fuiſſe commiſſum, ac proinde pro eis habendis tortura inferri debet. Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 65. de torment. n. 59. & 60. & in enchirid. tit. 52. n. 30. & 31. Zanchin. in tract. de hæret. c. 9. verſ. & hoc caſu, Quaranter. in quæſt. crimin. rub. de quæſt. tangen. prob. quæſt. 2. de probat. per teſtes, §. 2. de indic. ſufficient. ad tor. n. 52. Param. d. lib. 3. q. 9. num. 184. Farin. de hæreſi, quæſtione 185. §. 8. num. 135. Diana d. reſol. 27. verſ. notandum eſt tamen, Caſtr. Palao d. tract. 4. diſput. 8. puncto 9. num. 19. 27

Cùm ergo reus crimen confeſſus fuiſſet, quod haud dubium videtur ab eo fuiſſe commiſſum, pœna condigna debet ei imponi: ſiquidem facto id manifeſtante, legis poteſtate ſubintrat pœna, & aduerſus eam exercetur, vt inquit Martian. in l. 1. ff. ad Turpil. ibi, *ſin autem pronunciaunt, calumniatus es, condemnant eum; & quamuis nihil de pœna ſubiecerit, legis tamen poteſtas aduerſus eum exercebitur*; ita confeſſus quoad iuris interpretationem pro iudicato habetur, l. 1. ff. & C. de confeſſ. Mancin. de confeſſ. c. 1. n. 1. Cæl. Barz. dec. 141. n. 6. Mar. Giurb. conſ. 16. n. 2. Confeſſo enim crimine nihil videtur remanere Iudici faciendum, neque etiam ſententiam eſſe neceſſariam, ex l. 1. ff. ad Turp. vbi cum Papiniano his verbis datur ratio. *Nam, vt Papinianus reſpondit, facti quidem quæſtio in arbitrio eſt iudicantis, pœna verò perſecutio, non eius voluntati mandatur, ſed legis authoritati reſeruatur.* 28 29

Et ſi quidem in eo libello Chriſti Saluatori noſtri lex damnabatur, Moiſis antiqua & caduca acclamabatur, aliique errores, & hæreſes promulgabantur, vltimi ſupplicij pœnam ei imponi deberi, quam omnino iure hæretici merentur, probat l. quicunque, §. cos ... ibi: *Vltimo ſupplicio coerceantur*, l. Arrian. ... C. de hæret. c. ad abolendam, eod. tit. Ordin. Reg. Luſit. lib. 5. tit. 1. in princ. Alphonſ. à Caſtro de iuſta hæret. puniti. lib. 2. c. 15. Simanch. de Cathol. tit. 46. de pœnis, à n. 2. Petr. Greg. ſyntagm. iuris lib. 33. c. 6. à n. 4. & ... n. 20. Decian. in tract. crimin. lib. 5. c. 40. & 42. Clar. § hæreſis, n. 8. Hieron. Roman. de Repub. Chriſtiana, lib. 3. c. 20. verſ. Viene as las ſanta Inquiſicion, fol. mihi 164. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 3. cap. 13. Farinac. de hæreſ. q. 189. §. 1. Et idcò videbatur hunc reum hæreticum iudicari, eique pœnam mortis imponendam, dum ſæculari brachio tradendo, abſque eo quod ad miſericordiam admittatur. 30

Nam licèt hæretici ad illam admittantur, & reconcilientur, eis culpam patefacientibus, illiuſque pœnitentibus, iuxta text. in capite excommunicamus 2. de hæretic. hoc nullatenus procedit in hoc caſu. Vt enim hæreticus verus pœnitens habeatur, neceſſaria eſt omnimoda peccati confeſſio, & veniam non meretur qui peccatum integrè non agnoſcit, cap. perfecta pœnitentia 40. cum ſeqq. & cap. ſuper, 49. de Pœnit. diſtinct. 1. cap. fin. de Pœnit. diſtinct. 5. cap. ſuper quibuſdam 26. de verbor. ſignific. Et confitens diminutus, tanquam negatiuus Curiæ ſæculari tradendus eſt, ... aldérin. in tract. de hæret. rub. de mod. proceſſ. num 6. Rojas eod. tract p. 1. à num. 195. & p. 2 à num. 236. Simanch. de Cathol. inſtitut. tit. 48. num. 27. & 28. Peña in direct. Inquiſit. p. 2. commento 59. verſ. ex hit peſſimus, Farinac. de hæreſi, quæſt. 196. §. 1. num. 17. Antonin. à Sooſa in aphoriſm. Inquiſit. lib. 1. cap. 16. à num. 4. & lib. 2. cap. 48. num. 11. Diana d. p. 4. tractat. 7. reſolut. 25. Idemque iudicandum eſt de confitente factum hæreticale, intentionemque negante; negat enim partem potiorem, vt verus pœnitens habeatur, 31

ſicut tradunt Albertin. *de agnoſc. aſſert. quæſt.* 8. *num.* 12. & *quæſt.* 32. *n.* 27. & *quæſt.* 34. *n.* 57. Rojas *de hæret. p.* 1. *à n.* 276. & 573. *cum ſeqq.* Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 13. *n.* 16. & *in enchirid. tit.* 29. *n.* 8. Farin. *de hæreſi, q.* 179 §. 4. *n.* 54. & 58. Torreblanc. *de iure ſpirit. lib.* 3. *c.* 2. *à n.* 31. Diana *d. part.* 4. *tract.* 7. *reſol.* 34. qui ab hac opinione non diſſentit quando, vt in præſenti, reus conuictus erat.

32 Iuuat quod hæreſiarchæ, & dogmatiſtæ non reconciliãtur, neque ad miſericordiam admittuntur, quamuis eam poſcant, ſed Curiæ ſæculari traduntur. Ita Simanch. *de Cathol. inſtit. tit.* 47. *n.* 50. *cum ſeqq.* & *in enchirid. tit.* 59. *n.* 1. *cum ſeqq.* Repert. Inquiſ. *in verb. docere,* Rojas *d. p.* 2. *n.* 339. *cum ſeqq. aſſert.* 43. Decian. *d. lib.* 5. *c.* 53. *n.* 3. *verſ. quintò,* Suar. *de Fide, diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 10. Et reus iſte neceſſariò videtur hæreſiarcha, atque dogmatiſta habendus tanquam auctor, & ſectator, non ſolùm nouarum opinionum, ſed erroris adeo inauditi inductor, vt patet ex libello.

33 Et licèt in hoc reo alia crimina quàm blaſphemiæ non perpenderemus per hoc capitis pœnâ dignus erat, quando enim blaſphemiæ ſunt adeo enormes, certum eſt pro eis debere capitis pœnam imponi, argum. text. *in l. vnica, C. nem. lic. ſign. Saluat. vbi gloſſ. verb. grauiſſimum,* exponit, id eſt, *pœnam mortis,* & tradunt Anchar. *conſ.* 15. *per tot.* Caſſan. *conſ.* 1. *num.* 69. Boër. *deciſ.* 101. *à num.* 16. Franc. Mar. *dec.* 509. *in fine, p.* 1. Farin. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 20. *n.* 68. Decian. *lib.* 6. *c.* 6. *n.* 5. & 7. vbi ex Grammat. refert quod etiam hodie poſſet imponi pœna mortis, attenta qualitate blaſphemiæ, ſi eſſet enormiſſima, & horrenda, & attenta peſſima qualitate blaſphemantis. Menoch. *de arbitr. caſu* 379. *n.* 4. Vincent. de Francbis *deciſ.* 504. *per tot.* Petr. Caball. *reſol. crimin. caſu* 91. *per tot.* Ioan. Gutier. *de delict. q.* 71. *per tot.* Quod procedit etiam in ſancti Officij Tribunali, in eo enim non etiam ad miſericordiam ſunt admittendi, quamvis illam efflagitent, qui eiuſmodi blaſphemias perpetrauerint, ſed Curiæ ſæculari ſunt tradendi, vt per Souſam *d. lib.* 2. *c.* 42. *n.* 16. & 17. Farin. *de hæreſi, q.* 181. *n.* 44. Diana *d. p.* 4. *tr.* 7. *reſol.* 9. *in fine.*

34 Et quando nihil aliud concurreret quàm libellus famoſus, hac de cauſa capitis pœna erat dignus, *leg. lex Cornelia,* §. *fin. ff. de iniur. l. vnic. C. de famoſ. libell. l.* 11. *tit.* 9. *p.* 7. Ludouic. Peguera *deciſion.* 67. Farin. *in praxi crimin. q.* 105. *à n.* 241. & *conſ.* 30. *à n.* 1. *lib.* 2. Hieron. Bucaton. *de differen. inter iudicia ciuilia, & crimin. differ.* 50. Ordin. Regia Luſit. *lib.* 5. *tit.* 84. præcipuè cùm libellus graues iniurias, & opprobria in aliquam magnæ qualitatis perſonam continet; nam ſi facti & perſonarum qualitas expoſtulat, vltimo ſupplicio auctor libelli afficiendus eſt, teſte Petro Plaza *in epit. delict. c.* 3. *n.* 2. *cum ſeqq.* Farin. *d. conſ.* 30. *n.* 25. & tanto magis ſi in diuinam maieſtatem enormia conuicia dirigantur.

35 Et demùm quamuis per hæreſim crimen, quod interponebatur, vel quod libellus indicabat, admitti ad miſericordiam poſſet, hîc verò fieri non debebat, cum cæteræ criminum ſpecies concurrant, in quibus venia concedi non poteſt; nunquam enim plura delicta concurrentia faciunt, vt vllius impunitas detur; neque enim delictum ob aliud delictum minuit pœnam, vt inquit Vlpian. *in l. nunquam plura* 2. *ff. de priuat. delict.* Petr. Caball. *crimin. reſolut. caſu* 158. *n.* 10. & 54. *cum ſeqq.* Giurba *conſ.* 25. *à n.* 23. & *conſ.* 82. *à n.* 8. & 41. Larrea *tom.* 1. *dec.* 50. *à num.* 1. Et omnia ſimul ſunt operatura quod ſingula ſeparatim non poſſent, argum. text. *in l. ſi adulterium cum inceſtu* 38. *l. vim paſſa* 39. §. *præſcriptione, ff. ad leg. Iul. de adulter.*

36 Et quamvis Reus declarauerit cauſam ex qua fuit motus libellum illum publicare, non proceſſiſſe animo offendendi ſacroſanctam & orthodoxam Fidem, aut illam minùs credendi, ſed vt malè perderet vicinum, falsò imputando illi delictum; id ſanè crimen aggrauat, quia in criminibus non attenditur niſi illorum qualitas, delinquendique animus, *l.* 1. §. *diuus, l. diuus* 14. *ff. ad leg. Cornel. de ſicar. l. ſi ſeruus* 27. §. *etſi puerum* 58. *ff. ad leg. Aquil. l. deſertorem* 3. §. *in bello, ff. de re milit.* Nulla 37 eſt etiam cauſa, quæ in delictis extrinſecè prauis reum poſſit excuſare, *l. palam* 43. *de ritu nupt.* Nec eſt ignoſcendum ei mulieri, quæ obtentu paupertatis turpiſſimam vitam agit.

Et maximè, quia iam conſtat de voluntate, animoque 38 nocendi, *l.* 1. *C. de ſicar.* ibi: *Crimen enim contrahitur ſi & voluntas nocendi intercedat, c. vnum,* §. *criminis appellatio,* 25. *diſt.* gloſ. & DD. *in l.* 1. *C. ſi aduerſus del.* Menchac. *illuſtr. lib.* 5. *q.* 19. *n.* 5. Farin. *in praxi crim. q.* 87. *n.* 6. Et delinquentes magis diſcernuntur per animum & finem, quibus crimen perpetrant, quàm per ipſum facinus, *d. l. diuus, ff. de ſicar.* ibi, *in maleficiis volunta ſpectatur, non exitus, leg. fraudis, ff. de re iudic. leg. verum, ff. de furt.* S. Iſidor. Peluſiota *lib.* 3. *epiſt.* 399. ibi: *Siquidem res à conatibus plerumque, non ab effectibus iudicantur, atque ab animi ſententia & voluntate, non à fine corona nectitur, c. ordinationes, in princ.* 1. *q.* 1. Tiraq. *de pœnis temper. cauſa* 51. *à n.* 7. Farin. *d. q.* 87. *n.* 7.

Nec ignorantia excuſare poterat reum; hæc enim 39 quando eſt iuris, nunquam excuſat, *leg.* 9. *C. de legib.* ibi, *leges ſacratiſſimæ, quæ conſtringunt hominum vitas, intelligi ab omnibus debent;* hocque potiori ratione in criminibus procedit, *l.* 1. *ff. de legib.* vbi lex definitur, vt ſit delictorum quæ ſponte, vel ignorantia committuntur coërtio: præcipuè cùm criminis prohibitio ex iure naturali, vel diuino procedat, *l. ſi adulterium cum inceſtu* 38. §. 1. *ff. ad leg. Iuliam de adult.* Donel. *comment. lib.* 1. *cap.* 22. *verſ. in delictis,* Pichard. *in* §. *ita tamen* 1. *n.* 31. & 32. *Inſtitut. de vi bonorum rapt.* ac præſertim in hæ- 40 reſis, vel blaſphemiæ crimine, quod noſtræ Fidei Catholicæ articulis reſiſtit, hoc enim caſu nunquam ignorantia poteſt excuſationem afferre, *c.* 1. *de ſumma Trinit. cap.* 1. *de hæres. leg. Hiſp.* 1. *tit.* 1. *lib.* 1. *Recop.* Alphonſ. de Caſtro *de iuſta hæreticor. punit. lib.* 1. *c.* 9. Melch. Can. *de locis Theolog. lib.* 12. *cap.* 9. Azor. *inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 1. *c.* 12. & *ſeqq.* Farin. *de hæreſi, q.* 179. §. 2. *n.* 74. Torrebl. *de iure ſpirituali, lib.* 13. *cap.* 2. *n.* 33. & 34. Caſtr. Palao *in opere morali, p.* 1. *tr.* 4. *diſp.* 3. *puncto* 2. *ex n.* 2.

Caſtellæ & Legionis chartæ ſigillatæ.

Pragmatica ſanctio à Rege Catholico publicata ſuper charta ſigillata non comprehendit Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas; nec in Tribunalibus Eccleſiaſticis poſſunt cum illa iudicialia & extraiudicialia acta confici.

VOTVM CXX.

1 *Philippus IV. Rex Catholicus pragmaticam edidit ſanctionem ſuper charta ſigillata relati tenoris,* & num. 2.
3 *Declaratio dictæ legis, ſeu pragmaticæ Sanctionis refertur.*
4 *Pretium exceſſiuum chartæ ſigillatæ oſtenditur.*
5 *Charta ad euitandas fraudes olim apud Romanos ſignabatur.*
6 *Caſus plures in aliqua lege, ſeu diſpoſitione de* per

per ſe ſtantes dicuntur dimidui.
7 Tributum ſtrictè, & propriè dicitur illud quod Principi ſoluitur ratione fundi, aut ſoli.
8 Tributum dicitur à tribuendo, & lato modo in hunc ſenſum ſumitur.
9 Tributa prædiis impoſita ad Eccleſiam cum illo onere tranſeunt.
10 Tributum lato modo dicitur quicquid Principi pro expenſis, & vtilitatibus publicis ſoluitur.
11 Cauſa finalis ſemper attendi debet.
12 Plus debet valere quod agitur, quàm quod ſimulatè concipitur.
13 Immunitas Eccleſiaſtica indirectè violatur per circuitum, & ſub ſimulato nomine.
14 Tributum chartæ ſigillatæ omnibus maximum, & vaſſallis magis oneroſum.
15 Tributum eſt quicquid imponitur rei præter eius valorem, & Principi ſoluitur.
16 Præſumptio ſtat pro Principe quod bene egerit.
17 Lex ciuilis quando dicatur ſtatuere contra exemptionem, & libertatem clericorum.
18 Exemptionem clericorum ab Imperatorum, & Regum liberalitate proueniſſe qui teneant, & vnde colligant?
19 Exemptionem clericorum immediatè, & in totum à iure diuino deſcendere plures alij melius ſuſtinent.
20 Conſtantinus Imp. abſolutam clericorum exemptionem ſuo tempore agnouit, & deinde alij Imperatores,
21 L. Hiſp. 50. tit. 6. p. 1. intelligitur.
22 S. Gregorius epiſtol. 54. aliàs 56. lib. 11. declaratur.
23 C. quicquam 11. q. 1. exponitur.
24 C. de capitulis, 10. diſt. intelligitur.
25 Leges politicæ, & œconomicæ quando obligent clericos? oſtenditur.
26 Clerici non obſtante clericatu ciues ſunt, & membra Reip.
27 Panis taxam ab omnibus tam ſæcularibus quàm Eccleſiaſticis obſeruari conuenit.
28 Solemnitatem in inſtrumentis extraiudicialibus per legem ſæcularem adhibendam tenentur clerici obſeruare, quando ſine difficultate, & aliqua impenſa id fieri poteſt.
29 Clerici in Eccleſiaſticis Tribunalibus non tenentur obſeruare Pragmaticam ſanctionem ſuper charta ſigillata.
30 Stylus Tribunalis iudicis delegati, & non delegantis eſt obſeruandus.
31 Leges, & ſtylus Tribunalium ſæcularium obſeruare tenentur in illis litigantes etiam clerici.
32 Tributum eſt quicquid excedit iuſtum valorem, & applicatur fiſco.
33 Monetam cudere, minuere, ſeu alterare eſt de Regalibus Principis.
34 Monetæ valor quando mutatur cum magno exceſſu etiam ob aliquam publicam neceſſitatem, vt clericum liget, requiritur Summi Pont. licentia.
35 Alearum ludus clericis prohibitus.
36 Clerici pro rebus, quas negotiationis cauſa extra Regnum aſportant, tenentur ſoluere gabellam.
37 Sal, & piper ſunt de Regalibus Principis.
38 Tributa Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis an & quando Reges ex immemoriali conſuetudine legitimè præſcripta imponendi auctoritatem habeant?
39 Conſuetudo contra ius diuinum, aut ſaltem contra Canonicas Conſtitutiones, nec addit, nec tollit ius.
40 R. P. M. Fr. Franciſcus de Araujo hanc quæſtionem de papyro Regio ſigillo ſignata pertractat.
41 Inconuenientia referuntur, ſi Pragmatica ſanctio papyri ſigillata comprehenderet Tribunalia Eccleſiaſtica.

Philippus IV. Rex Catholicus ſub die 15. Decembris 1636. legem, ſiue Pragmaticam ſanctionem publicari fecit ſuper charta ſigillata in inſtrumentis, & aliis actis iudicialibus, & extraiudicialibus adhibenda, tenoris ſequentis, videlicet. *Sabed que auiendo reconocido los grandes daños que padece el bien publico y particular de mis vaſſallos con el vſo de los inſtrumentos è eſcrituras falſas, cobrando fuerza eſte delito de la frequencia que ocaſione la poca preuencion y cautelas que haſta aqui ha tenido eſta materia, y que ha llegado à terminos en eſtos tiempos que ni baſtan las diſpueſtas por mis leyes Reales, ni el temor de ſus penas, ni diligencias de mis juſticias, deſeando por la obligacion que corre à mi conciencia y dignidad Real, y por otras razones conuenientes y neceſſarias hallar medios que ſiruan de remedio à tanto exceſſo, y ſiendo como es priuatiuo de mi Regalia eligir los mas eficaces, mudando los antiquos que fueron nociuos à lo politico de mis Reynos, y añadiendo los que de nueuo parecieren conuenientes, y que la extenſion de mi Monarchia à prouincias tan remotas, con quien es meneſter la correſpondencia en coſas del gouierno y comercio, ha expueſta à mayor peligro eſte negocio.* 1

Auiendo viſto lo que ſobre el me propuzo el Reyno junto en Cortes, ſuplicandome con la atencion que tiene à mi ſeruicio, y ſu conſeruacion, mandaſſe fundar quatro ſellos para eſtampar en cada pliego donde ſe han de eſcriuir dichos inſtrumentos, el que ſegun la calidad y cantidad del negocio fuere mas à propoſito, confiando por la experiencia de otras prouincias ſe conſeguiria en las mias la miſma vtilidad, y auiendo conferido con diferentes Miniſtros zelozos de mi ſeruicio, he acordado de mandar dar la preſente que quiero tenga fuerza de ley y Pragmatica ſancion, como ſi fuera hecha y promulgada en Cortes à pedimiento y ſuplicacion de los procuradores dellas. Por loqual ordeno y mando que de aqui adelante no ſe pueda hazer ni eſcriuir ninguna eſcritura, ni inſtrumento publico, ni otros deſpachos que por menor iran declarados en vna cedula mia, ſi no fueſſe en papel ſellado con vno de quatro ſellos, que para eſte effecto he mandado diſponer, con la diuerſidad, forma, y calidades que ſe contienen en la dicha cedula, ſin que por eſto ſea viſto derogar las demas ſolennidades que de derecho ſe requieren en los dichos inſtrumentos para ſu validacion, porque mi voluntad es añadir nueua ſolennidad y el ſello por eſta forma ſuſtancial, paraque ſin ella no puedan tener effeto ni valor ninguno, y deſde ahora las irrito y anulo paraque en ningun tiempo hagan fée, ni puedan preſentarſe ni admitirſe en juizio ni fuera del, dar ninguno titulo, ni derecho à las partes, antes por el miſmo hecho pierdan el que pudieren tener con el interes, cantidades, y ſuma ſobre que ſe hubieren otorgados, y fuera deſto incurran, &c. 2

Et pro dictæ legis, ſeu pragmaticæ ſanctionis declaratione hæc adduntur verba, *y conſiderando auer llegado a eſtado mi real hazienda con los gaſtos, que me han ocaſionado y ocaſionan tan continuas guerras en todas partes, para la defenſa de la Religion y mis vaſſallos, que no puedo dexar de valerme de todos mis derechos y regalias, y que es priuatiuamiente mia hazer eſtanco general de todo el papel ſellado que ha de ſeruir para el gaſto de todos los dichos inſtrumentos y recaudos que ſe hizieren y otor-* 3

*garen en todos mis Reynos, de manera que nadie lo
pueda ſellar, ni imprimir, ni vender por mayor, ni
por menor, y que por eſte medio ſe ſocorre igualmente
al fin de la legalidad que ſe deſſea, y al aliuio de mi
real hazienda, y de mis vaſſallos, que le tendran de
nueuas contribuciones. Auiendome repreſentado eſto
miſmo el Reyno junto en Cortes, y conſultadoſeme por
miniſtros y perſonas zelozas de mi ſeruicio, y mandado
publicar el dia de la fecha deſta vna ley vniuerſal en
eſta materia para mejor execucion della, he reſuelto lo
ſeguiente.*

4 *Que ſe formen quatro diferencias de ſellos, mayor,
ſegundo, tercero, y quarto, con letras que lo declaren
aſſi, y con mis armas, ò con la empreſa que cada año
pareciere mas conueniente. Que ſe imprima cada vno
deſtos ſellos en vn pliego ò medio de papel en la parte
ſuperior de la plana, con la inſcripcion ſeguiente: Felipe
IV. Rey de las Eſpañas, año decimoquinto de ſu Reyna-
do, para el año de mil y ſeiſcientos y treinta y ſiete, ſello
mayor docientos y ſetanta y dos marauedis, y a eſte reſpe-
to en los demas ſellos, ſegun el valor de cada vno.*
Et paulò inferiùs pretium vniuſcuiuſque ſic ponitur:
*El ſello mayor que va en pliego entero ocho Reales en
Vellon. El ſello ſegundo que va en pliego entero dos
Reales en Vellon. El ſello tercero que va en pliego entero
vn Real en Vellon. El ſello quarto que va en medio plie-
go diez marauedis en Vellon.*

Et licèt tam in dicta Pragmatica ſanctione quàm in
eius declaratione dicatur mentem, & intentionem Re-
giæ maieſtatis eſſe, quod ſub illis comprehendantur
omnes perſonæ cuiuſcumque ſtatus, qualitatis, & con-
ditionis exiſtant, nihilominus ex ſumma illius pietate,
& catholico zelo ſatis colligitur noluiſſe comprehen-
dere Eccleſiaſticas perſonas, vt ſatis patet ex funda-
mentis, quæ ſequuntur.

5 Lex iſta cum ſua declaratione continet duo diuerſa
capitula, quodlibet habens finalem & impulſiuam
ſuam rationem ab alia independentem, & diuerſos fi-
nes reſpicientem. In prima parte ſeu capitulo ad eui-
tandas fraudes ſtatuitur, vt deinceps nulla inſtrumenta
publica fierent, niſi in papyro Regio ſigillo ſignata:
quod olim apud Romanos in vſu fuiſſe refert Iure-
conſult. Paulus *lib. 5. ſentent. tit. 25. §. ampliſſimus ordo,*
ibi: *Ampliſſimus ordo decreuit eas tabulas, quæ publici,
vel priuati contractus ſcripturam continent, adhibitis te-
ſtibus ita ſignari, vt in ſumma marginis ad mediam par-
tem perforata triplici lino conſtringatur, atque impoſitum
ſuper linum ceræ ſigna imprimantur.* Idem Suetoo. c. 17.
ibi: *Aduerſus falſarios tunc primum repertum ne tabu-
la niſi pertuſo, ac ter lino per foramina traiecto obſigna-
rentur,*&c. vbi Beroaldus,& Marc. Anton. Sabell. plu-
ra addiderunt. Et Caſſiod. *lib. 12. var. Epiſtol. 21. ad fin.*
Exemplar, inquit, *velut annulum ceris imprime, vt ſicut
vultus expreſſa non poſſunt ſigna refugere,* &c. Et in
teſtamentis id ipſum expreſſit text. *in l. ad teſtium, §. ſi
ab ipſo, cum ſeqq. & l. ſeq. ff. de teſtam.* Paul. *lib. 4. ſen-
tent. tit. 6.* vbi doctè Cuiac.

6 In ſecunda verò parte, ſeu capitulo tractatur de in-
tereſſe burſali, & ad illud iuſtificandum cauſa deſumi-
tur, ob præſentes ſcilicet neceſſitates, quibus Regium
diminuitur patrimonium, & vt hoc modo aliæ excu-
ſentur contributiones; & ſic quælibet pars indepen-
denter ab alia ſtat, & de per ſe ſtatuit: vnde ſuccedit
quod quotieſcumque lex, ſententia, aut diſpoſitio inter
ſe plures habet caſus, orationes, ſeu capitula, quæ de
per ſe ſtant, nec vnum ab alio dependet, dicuntur diui-
dui, & poteſt euenire vt vnus ſit iuſtus, alius verò in-
iuſtus, vel quod vnus afferat grauamen, alius verò mi-
nimè, argum. text. *in l. etiam 30. §. ex cauſa, ff. de mune-
rib.* ibi: *Si ſpecies in qua pupillus in integrum reſtitui de-
ſiderat, cæteris ſpeciebus non cohæret, nihil proponi cur à
tota ſententia recedi actor poſtulans audiendus ſit,* &c.
Afflict. *dec. 128. n. 4.* Capic. *deciſ. 51. n. 5.* Abb. *conſ. 75.
lib. 2.* Anton. de Amato *reſol 9. ex n. 21.*

Et ita agendo de ſecunda parte, quæ reſpicit inter- 7
eſſe exceſſivum, & immoderatum, ac minimè corre-
ſpondens labori ſignaturæ, independenter à prima diſ-
poſitione, facilè inuenitur, hoc intereſſe habere ra-
tionem tributi, quod licèt ſtricte & propriè dicatur il-
lud, quod Principi ſoluitur ratione fundi, aut ſoli, gloſ.
verb. pendant, in leg. 1. §. 1. ff. de publican. Abb. *in
cap. de terra, num. 3. de decim.* latè Valenz. *in inſtr.*
pro Pontifice, p. 4. num. 145. attamen cum à tribuendo 8
dicatur, regulariter lato modo ſumitur pro quacun-
que exactione, quæ habet vim oneris, vt aduer-
tunt Doctores *in leg. 3. Digeſt. de cenſib. & in l. 2. §. hoc
etiam, Cod. de offic. Præfecti præt. Africæ, & in leg.
annonas, C. de erog. milit. ann. lib. 12.* Bertach. *de ga-
bell. in prælud. num. 5.* Gutier. *eod. tract. quæſt. 1. num. 6.*
Rebuff. *in l. eum qui vectigal, ff. de verb. ſignif.* Menoch.
conſil. 1047. num. 7. & ſic comprehendit tributa præ- 9
diis impoſita, quæ eo pacto, vel conditione in Eccle-
ſiam tranſlata fuerunt, ad eamque cum illo onere
tranſeunt, *cap. ſi tributum, 11. quæſt. 1. c. conuenior, cap.
tributum, 23. q. 4.* gloſſ. & DD. *in cap. 1. de immun. Eccl.*
Azeued *in l. 11. tit. 3. lib. 1. Recop.* Gutier. *pract. lib. 1. c. 3.*
Suar. *in Regem Angliæ, lib. 4. cap. 20. & 21.* Carol. de
Graſſis *de effectib. clericat. effectu 3. num. 279.* Narbona
in l. 35. gloſſ. 4. n. 2. & 23. tit. 3. lib. 1. Recop, Ioan. Bapt.
Ciarlin. *controu. forenſ. cap. 103. n. 6.* Balb *de legib. di-
ſput. 34. ex num. 6.* Ego *de iure Eccleſ. vniu. lib. 1. c. 39.
§. 5. n. 67. cum ſeqq.* Vnde in hoc diſcurſu tributum in- 10
telligo quicquid Principi pro expenſis, & vtilitatibus
publicis ſoluitur, tam in vim onerum realium, quàm
perſonalium, vt in exemplis relatis *in l. 1. & in l. reſcri-
pto, § ſciendum, ff. de mun. & honor. & in l. fin. ff. de cen-
ſib. & in l. 4. C. de dignit. lib. 12.*

Cùm ergo principale intentum ad introducendum 11
intereſſe tam exceſſivum, exhorbitans, & inſolitum
fuerit remedium publicæ, quæ obſtringebat, neceſſi-
tatis, propter bella vndique hanc Monarchiam infe-
ſtantia; & cauſa finalis talis introductionis etiam fue-
rit remedium publici damni, & vt vaſſalli ab aliis one-
ribus & grauaminibus liberarentur, quæ ſemper atten-
di debent, *leg. ſi in argento, ff. de auro, & arg. leg. l. ora-
tio, ff. de ſponſal. cap. meritò, 15. quæſt. 1.* Bald. *conſ. 215.
vol. 1.* Crauet. *conſ. 115. num. 14.* meliùs *conſil. 335.
n. 8.* vbi concludit, Denique nihil reſt eſt cui non finis
præſit: & bene Giurb. *ad conſuet. Meſſan. in proœm.
n. 4. cum ſeqq. & cap. 1. gloſſ. 4. p. 1. num. 112.* quod finis
omnia ad ſe trahit: optimè iam infertur tributum eſſe
quod ad ſubleuandas Principis neceſſitates ſoluitur;
non enim debent attendi verba, quibus tributum im-
ponitur, ſed veritas & ſubſtantia rei, *l. ſcire leges, Di-
geſt. de legib. leg. non dubium, Cod. eod.* Plus enim de- 12
bet valere quod agitur, quàm quod ſimulatè concipi-
tur, *l. 1. & tote titul. Codic. plus valere, cap. intelligentia,
de verbor. ſignific.* Vincent. de Franchis *deciſ. 228. n. 3.*
Giurba *in d. proœm. ex num. 4.* Surd. *conſ. 431. num. 35.*
Et ſic cùm hoc modo ſimulati nominis indirectè vio- 13
latur immunitas Eccleſiaſtica, vt doctè Suar. *d. lib. 4.
c. 33. ex num. 6.* & per circuitum, & in caſu ſimili, mul-
tis relatis Maſtrill. *de magiſtrat. lib. 1. cap. 21. num. 44.*
concluditur eſſe tributum, nec in nomine vim fieri
oportere.

Et nullus dubitat quod onus huiuſmodi chartæ ſi- 14
gnatæ ſit tributum omnibus maximum, & magis vaſ-
ſallis onerosum, & moleſtum, vt de alio ſimili tradunt
Bertachin. *de gabellis, p. 8. memb. 1. in tit. gabella iudicio-
rum vel litis, tom. 12. tractatuum Doctor.* latè Maſtrill.
de

Digitized by Google

de Magiſtrat.lib.1.cap.22. Baldel.*in Theolog.morali,tract.11.de leg.diſp.38.n.3.* Et ad hoc propoſitum multùm conducunt quæ ſcribunt Bodin.*lib.6.de Repub.cap.2.* & Sixtin.*de Regalib.lib.2.n.66.cum ſequent.* & aliud ſimile tributum, quod Carolus Rex Franciæ imponere volebat ſuper actis iudicialibus, & ſententiarum prolationibus, eo prætextu, & cauſa vt lites in ſuo Regno minuerentur, & neceſſitatibus publicis ſuccurri poſſet; deinde aſſiduis querelis motus ob maxima damna, quæ eo tributo litigantibus inferebantur, fuit ab eo ſublatum.
15 Quicquid enim oneris imponitur rei præter eius valorem, & Principi ſeu eius fiſco ad ſubleuandas Regni neceſſitates applicatur, verè & realiter tributum eſt, quouis nomine nuncupetur, vt ex communi Theologorum, & Iuriſperitorum ſententia copiosè probat Maſtril. *d.lib.1.c.22.n.46.cum ſeqq.* & licet ex legitima cauſa & vrgentiſſimæ neceſſitate impoſitum fuiſſe dicatur, Clericos & Eccleſiaſticas perſonas comprehendere non poſſe reſoluit idem Maſtrill. *d.c.22.n.39.cum ſeqq.& n.49.* Ideò vt lucrum tam exceſſiuum iuſtificari poſſet, fuit habitus reſpectus ad publicas Regni neceſſitates; aliter enim non liceret etiam à ſæcularibus illud exigere, vt in caſu ſimili arguit Ripa *in tract. de peſte,tit.de remed.ad conſeru.vbert.n.177.* quem ſequitur Surd.*conſ.321.n.27.* & notabilem ſibi videri aſſerit D.Barboſ. *in l.diuortio,§.ſi vir, n.30.verſ.vlt.ff.*
16 *ſoluto matr.* Burſat.*conſ.42.num.19.in fine,& conſ.321.n.31.* Feſtaſ. *d.collect.p.4.q.1.à n.48.* Et ſic ſumi debet omnis bona præſumptio, quod rectè ſtatuerit Princeps, proindeque non debet in alicuius mentem cadere quod reſpexerit ad lucrum, arg. *leg.ſi duo,ff.de acquir. hared.* aduertunt Surd. *d.conſ.321.num.30.cum ſeqq.* Crauet. *conſ.702.num.4.lib.5.* Lancell.Gallia *conſ.1.à n.58.*

17 Dicitur autem lex ciuilis ſtatuere contra exemptionem & libertatem Clericorum, quando illis imponit onus, ſeu grauamen cum aliquo eorum damno, aut præiudicio: ita Carol.de Graſſis *de effect.ib.clerical.effectu 2.n.239* Suar.*ad Regem Angliæ,lib.4.c.16.num.19.* & copiosè Caſtill. *tom.7.de tert.c.9.n.5.cum ſeqq.* maximè quando illi ſubduntur oneri, ſicut ſæculares. Duard. *in Bull.Cœnæ,lib.2.conſ.15.q.29.n.11.* & alij, quos refert & ſequitur Caſtill.*d.n.5.cum ſeqq.* Et ideò lex quæ iubet ſolui intereſſe pro aliquo actu, dicitur Clero, & Eccleſiaſticis perſonis onerosa, iuxta doctrinam Baldi, & aliorum, quos ſequitur Carol.de Graſſis *d. effectu 2.n.475.* & quando facit eorum conditionem aliquo modo aut ratione deteriorem, vt multis probat Surd. *conſ.2.n.52.* Sic etiam contra immunitatem lex diſponere dicitur, ſi reddat Clericos timidiores ad agendum, vel operandum liberè, vt per Felin. *in c.Eccleſia S.Mariæ, n.41.verſ.fuit,de conſtit.* Gueuara *in propugnaculo liber. Eccleſ.aſſert.2.§.1.n.9.cum ſeqq.* Surd.*de conſ.2.n.25.* vbi ſubdit procedere quamuis lex generalis ſit, de Clericis nullam mentionem faciens, Carol. de Graſſis *d. effectu 2,num.73.* Caſtill. *d.cap.9.num.5.cum ſeqq.* Baldel.*d.tract.de leg.diſp.39.n.12.* Et procedit etiamſi lex declaret ſic diſponere ad obuiandum fraudibus, ex Surd. *d.conſ.2.n.52.verſ.& contra Bartolum,& num.53.*

18 Contra hanc veritatem inconcuſſam non defuerunt qui plura adduxerint, quæ licèt facili modo reſoluantur, & parum aut nihil adſtringant, nihilominus cum eorum fundamenta Catholicas offendant aures, viſum mihi fuit in re adeò clara ſigillatim omnibus reſpondere, vt veritas longè clarior appareat. Primò contrariæ opinionis aſſertores auſi ſunt dicere clericorum exemptionem ab Imperatorum, & Regum liberalitate prouenisse, proindéque eos poſſe, quandocunque voluerint, illud limitare, & reſtringere; adducunt ad hoc comprobandum quod tempore Imperatorum etiam Chriſtianorum clerici à iuriſdictione, & poteſtate laicorum omnino exempti non erant, ſed quilibet laicus actor eos conuenire poterat coram laico Iudice, vt de tempore Martiani anno 458. videtur probari *leg. cum clericis 25.C. de Epiſcop.& Cleric. & leg. decernimus 14. C. de Epiſcop.aud.* & poſtea de anno 468. Imperator Leo diſpoſuit ne clerici traherentur niſi ante Iudices laicos ſuperiores, vt *in leg. omnes vbicunque 32.Cod. de Epiſcop.& Cleric.* Et etiam Iuſtinianus Imperat.de anno 539. nouellas condidit conſtitutiones, quibus priuilegia nonnulla eis conceſſit *in auth. vt Clerici apud proprios Epiſcop.& in auth. de ſanctiſſ. Epiſcop. §. ſi quis,cum ſeqq.* Sed adhuc plenam non habebant exemptionem vſque ad tempora Imperat. Federici, qui plenam & omnimodam illis exemptionem conceſſit *in auth. ſtatuimus, C. de Epiſcop. & Cleric. & in auth. caſſa & irrita, C. de ſacroſ. Eccleſ.* quam approbauit ſummus Pontif.vt conſtat ex fine dictæ Conſtitutionquæ extat in volumine poſt vſus feudorum, ibi: *Nos honores pro vtilitate Chriſtianorum editos laudamus, & approbamus, & confirmamus tanquam in æternum valituros.* Et idem colligi videtur ex *leg.Hiſp.50.tit.6.p.1.* ibi: *E eſto les dieron los Emperadores y Reyes y otros Sennores de las tierras.* Item ex *epiſt.54.* aliàs 56. S. Gregorij, *lib.11.Epiſtol.* ſcripta Ioanni defenſori eunti in Hiſpaniam pro immunitate Clericorum, quæ refertur *in cap. de perſona, 11.quæſt.1.* dum eos ſuadete conatur ad obſeruantiam legum Imperialium hac de re agentium. Opponitur etiam textus *in cap.de Capitulis, 10.diſtinct.* vbi *Leo IV.* ita ſcribit: *De capitulis vel præceptis Imperialibus veſtris, veſtrorumque Pontificum prædeceſſorum irrefragabiliter cuſtodiendis, & conſeruandis quantum valuimus, & valemus, Chriſto propitio, & nunc & in æuum nos conſeruaturos modis omnibus profitemur, & ſi fortaſſe quilibet aliter vobis dixerit, vel dicturus fuerit, ſciatis eum pro certo mendacem.* Ex quibus immunitatem Eccleſiaſticorum non in totum deſcendere à iure diuino, ſed ſolùm in ſpiritualibus, non verò in temporalibus, tenent Cou. *pract. cap.31.* Victor. *de poteſt. Eccleſ. quæſt.6.concluſ.2.* Mench. *lib.1.controu.2.* Ioan. Garc. *de nobil. gloſ.9. num.8.* Anguian. *de legib. lib.2.controu.21.* Molin. *de iuſtit. diſput.31.* Leſſ. *de iuſtit. lib.2.cap.33.dub.4. num.28.* Ceuall. *comm. quæſt.450.* Ceued. *canon.q.45. num.13.* & alij.

Contrarium verò, imò exemptionem clericorum immediatè & in totum à iure diuino deſcendere, & nullo modo ab Imperatorum & Regum conceſſionibus pendere, probat Bonif.VIII. *in c.quanquam, de cenſib.lib.6. Cum igitur,* inquit, *Eccleſiæ, Eccleſiaſticæque perſonæ, ac res ipſorum non ſolum iure humano, quinimò & diuino à perſonarum ſæcularium exactionibus ſint immunes.* Et 19
Concil.Trid.*ſeſſ.25.de reform.c.20.* ibi: *Et perſonarum Eccleſiaſticarum immunitatem Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus,* &c. Et confirmatur, quia à tempore Apoſtolorum, & Eccleſiæ naſcentis primi illi ſummi Pontif. huius immunitatis meminerunt, vt videre eſt apud Eleutherium Papam, & Mart. dictum de anno 179. *in c. quamuis, 3.q.6.* ibi: *Sicut ab Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus multorum conſenſu Epiſcoporum iam diffinitum eſt,* & apud Iulium Papam *in cap. dudum, 9. ead. cauſa & q.* & apud Clementem Papam & Mart. de anno 96. *in c. ſi quis ex fratribus 31.11.q.1.* & apud S. Pium ſimiliter Papam & Mart. de anno 158. *in cap. ſtatuimus 32.11.q.1.* & apud S.Silueſtrum de anno 316. *in c.ſi quis Clericus,10.& in c.nullus Clericus,33.11.q.1.* omnes ita ſtatuerunt ante tempora Imperatoris Conſtantini, qui regnauit de anno 324. Ex quibus hanc partem ſuſtinent Mench.*de ſucceſſ creat.lib.3.§.22. limit.17.n.18.* Salmeron *tom.6.tract.37.* Auaſt. Germ. *de ſacrorum immun.c.15.n.18.* Ioan.Garc.*de nob.gloſ.9. à num.16.* Azeued. *l.9.n.6.tit.3.lib.1.Recop.* Bobadil,*in politica,lib.2.c.18.ex num.23.* Surd.*conſil.3.*

Digitized by Google

num.52. Ioſeph. Seſſe de inhibit. cap.8. §.3. num. 117. Cabed. Luſit. dec.8. num.3. p.2. Farin. in praxi crimin. p.1. quaſt.8. num.3. Azor. inſtit. moral. p.1. lib.5. cap.12. quaſt.1. Comitol. contra Venetos, c.11. Gueuara ead. tract. p.1. §.7. num.31. Suar. ad Regem Angliæ, lib.4. c.8. & 9. Layman. in Theolog. moral. lib.4. tract.9. cap.8. num.1. Cardin. Bellarm. Valent. Ambroſ. Filliuc. & Alter. quos refert & ſequitur Bonacin. tom.2. diſp.10. punct.2. §.1. num.3. verſ. tertia, Marta de iuriſdict. p.2. cap.6. Gutier. de gabel. lib.7. quaſt.93. num.8. Caſtill. tom.7. de tertiis, cap.9. ex n.12. Sanchez in conſil. moral. lib.2. cap.4. dub.55. Diana reſol. moral. p.1. tract.2. reſolut.1. Ego de iure Eccleſ. vniu. lib.1. cap.39. n.3. Eminentiſſ. Card. de Lugo de Iuſtit. & iure, tom.2. diſput.36. ſect.7. num.100. R.P. Hieron. Garcia in ſum. moral. tractat.2. diffic.1. dub.2. puncto 1. num.4. optimè Ciarlin. controu. forenſ. cap.103. n.92. ibi: *Nec quidquam verò facit antiquitus aliquando clericos ſolmiſſe tributa Principibus laicis, eamque exactionem ceſſaſſe eiiſdem Principibus indulgentibus, quoniam id accidit tempore quo nondū Principes Euangelij iugo ceruices ſubegerant, & facultas ipſa, ſeu immunitas à collectis, & tributis clero competebat de iure, ſed & adhuc de facto, & malè exigebatur, & ſic ipſa immunitas à iure diuino profecta eſt: immunitatis autem vſus, ſeu exercitium emanauit à Principum Orthodoxorum ſanctionibus, quia Principes Chriſtiani non verè, & propriè Eccleſiaſticis bonis exemptionem conceſſerunt, ſed potius detexerant, & in eam a Deo conceſſam conſenſerunt, illiuſque exercitium iuſſere*: & hoc benè agnouit Iuſtinianus in d. l. ſancimus 20. C. de ſacroſ. Eccleſ. ibi: *Cur enim non facimus diſcrimen inter res diuinas, & humanas, & cur competens prærogatiua cæleſti fauore non conſeruetur?* & ſic annuis hanc immunitatem non à ſua munificentia, quam aliis in rebus, & locis ſæpius glorioſius commemorat, ſed à dictamine diuino, & à natura diffluxiſſe, vt benè ratiocinatur Comitol. reſp. moral. lib.1. d. cap.97. num.18. vbi etiam antiquam traditionem, & populorum mores circa hanc immunitatem recenſet, &c.

20 Qua reiecta opinione, non obſtant fundamenta quæ pro prima ſuprà adduximus, & ad primum reſpondetur Conſtantinum Imperat. abſolutam Cleri exemptionem ſuo tempore agnouiſſe ex diſpoſitione diuina procedere, & ad hoc propoſitum plures cumulat caſus Hurtado de Fide, diſp.34. ſect.9. & optimus eſt quem refert Rufin. lib.10. hiſt. Eccleſ. cap.2. ad annum 327. eiuſdem Conſtantini. *Deus*, inquit, *vos conſtituit Sacerdotes, & poteſtatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & ideò nos à vobis rectè iudicamur, vos autem non poteſtis ab hominibus iudicari, propter quod Dei ſolius inter vos expectate iudicium, vt veſtra iurgia quæcunque illa ſint, ad illud diuinum reſeruentur examen: vos enim nobis à Deo dati eſtis Dii, & conueniens non eſt vt homo iudicet Deos*, &c. Idem agnouere Imperatores Valentinianus, & Theodoſius, dum leges Iuliani Apoſtatæ reuocarunt, in leg.47. de Epiſcop. & Cleric. in C. Theodoſiano, ibi: *Fas enim non eſt vt diuini muneris miniſtri temporalium poteſtatum ſubdantur arbitrio.* Idem fatetur Carolus Magnus Imper. lib.6. capitulariorum, cap.109. Vide benè Layman. tract.9. de immun. Eccleſ. cap.4. num.1. poſt relata dictæ legis verba, ſic ait: *Quibus verbis manifeſtè indicant Imperatores immunitatem Clericorum adeò iure diuino & humano conſtitutam eſſe, vt ſine tyrannide, & ſacrilegio à Principe violari non poſſit*, &c. & nunquam temporibus antiquis fuit auditum exemptionem Eccleſiæ ab Imperatoribus, eorumque priuilegiis dimanaſſe, vt notauit S. Athanaſ. in epiſtola ad ſolitariam vitam, quem refert Layman. d. tract.9. cap.2. num.2. *Quando à conditione* (verba ſunt S. Athanaſij) *id auditum eſt? quando iudicium Eccleſiæ auctoritatem ab Imperatore accepit?* Et quod exemptio à tributis ante relatas Imperiales reſolutiones emanauerit, quodque Clerici iure Diuino, & Canonicis ſanctionibus ab ipſo Eccleſiæ exordio liberi fuerint, & immunes, colligitur ex auctoritate S. Hieronymi ad cap.17. Matthæi, vbi de Chriſto loquens, ait: *Ille pro nobis & crucem ſuſtinuit, & tributa reddidit, nos pro illius honore tributa non reddimus, & quaſi filij Regis à vectigalibus immunes ſumus.*

Ad 2. de d. leg.50. titul.6. p.1. reſpondetur primò cum Bobadil. in politica, lib.2. cap.18. num.252. in hoc erraſſe illam legem Partitæ, vel ſecundò & meliùs, illam legem non loqui de præciſa & ſtricta immunitate, ſed de illa, quæ lato modo accipitur de omnibus libertatibus, prærogatiuis & priuilegiis per Principes Eccleſiis, earumque Miniſtris conceſſis: vel denique quia verbum illud, *dieron*, non ſolùm ſonat ibi idem quod donare, ſed etiam ſignificat declarare, & exequi, ac poſſeſſionem bonorum dare illis, ad quos ea pertinent, iuxta leg.1. ff. de iuriſd. omn. iud. & l.1. ff. quorum bonorum. Et quandoque verbum dare idem importat quod reſtituere quod alterius eſt, Roman. conſ.309. n.8. & ibi Horat. Mandoſ. Card. Tuſch. pract. concl. lit. D, concl.343. num.1. 21

Ad 3. de dicta epiſt.54. alias 56. S. Gregorij lib.11. reſpondetur Imperatorem Mauritium plurimùm ſuo tempore oppreſſiſſe S. Gregorium, de quo grauiter conqueſtus fuit apud Phocam eius ſucceſſorem in Imperio, & ad faciliorem immunitatis Eccleſiaſticæ executionem, leges Ciuiles & Imperiales ante oculos propoſuit, non ea mente quod exiſtimaret immunitatis huiuſmodi priuilegia ab eiſdem legibus prouenire, vt aliàs declarauit idem S. Doctor in cap. peruenit, 11. q.1. & in cap. frater, & in cap. Sacerdotibus, ead. cauſa, & quaſt. ſed ad effectum coadiuuandi ſententiam ſuam, eamque confirmandi legum Imperialium auctoritate, cap. ſi in adiutorium, 10. diſt. cap. quando, 23. q.4. c. Principes, 23. q.5. cap.1. de cauſa poſſeſſ. & propr. cum ſimilibus. Quod totum ſanctus ille Pontifex fecit ad vexationem, quam patiebatur, redimendam, & vt Imperatori gratum faceret ad euitanda maiora damna, vt colligitur ex epiſt. 62. lib.2. quò loci meminit impij edicti huius Imper. prohibentis milites Monachos fieri, contra ea quæ reſoluit Gueuara in d. propugnaculo Eccleſ. libert. aſſert.1. §.6. num.23. & nihilominus dictum edictum publicari fecit vt hoc modo Imperatorem ad honeſtum redigeret, vt fecit, & tandem epiſtolam idem S. Doctor his verbis concludit. *Ego quidem iuſſioni ſubiectus eandem legem per diuerſas terrarum partes tranſmitti feci, & quia lex ipſa omnipotenti Deo minimè concordat, ecce per ſuggeſtionis meæ paginam ſereniſſimis Dominis nuntiaui, vtrobique ergo, quæ debentur exſolui, qui Imperatori obedientiam præbui, & pro Deo quod ſenſi, minimè tacui.* 22

Et quatenus in dict. cap. peruenit, 11. queſtion. 1. idem Sanct. Gregorius videtur admittere iuriſdictionem ſæcularem ſuper Eccleſiaſticos, dum loquens cum quodam laico Siciliæ defenſore, ita ait: *Tunc te interponere debes, vt inter eos, aut ipſe cognoſcas*; eſt tamen aduertendum quod in primis, & ante omnia Eccleſiaſticam proponit immunitatem, ſuaque auctoritate eam obſeruandam iubet, ibi: *Quod ſi ita eſt, quia valdè conſtat eſſe incongruum, hac tibi auctoritate præcipimus, vt denuò hoc facere non præſumas.* Et paulò inferius addit verba ſuperiùs relata, quæ eo ſenſu intelligi poſſunt, vt dictus Siciliæ defenſor pro bono pacis illos extraiudicialiter ad concordiam reducere valeret; vel meliùs quod ipſe Sanctus Pontifex eidem ſuam auctoritatem delegauerit, vt iudicialiter de illis cauſis cognoſcere poſſet, ſicut aliàs feciſſe colligitur ex capit. Monam, 2. queſt.5. cap. iſtud eſt, 11. q.1. & cap. præter, §. verùm, & ibi gloſſ. 32. diſt. & cap. ſignificaſti, de teſtib. gloſ. verb. non præſumat, in cap.2. de iudic. vbi Panor. 23

Digitized by Google

Panorm. *pract. cap. 33. num. 4.* Gueuara *d. aſſert. 1. §. 7. num. 41.*

24 Ad 4. *de cap. de capitulis, 10. diſt.* reſpondetur olim Carolum, & Ludouicum magno Chriſtianæ Religionis zelo, & vt Eccleſiaſtici omnes religiosè, & ſecundum rectam rationem viuerent, multa conuocaſſe Epiſcoporum Concilia, ſolicitante, & approbante ipſa Sancta Sede Apoſt. Imperiales leges, quæ in his Conciliis condebantur, vt conſtat ex *capitularibus Caroli, & Ludouici, lib. 7. c. 104.* Et has leges Imperiales Leo IV. *in d. c. de capitulis,* tanquam Eccleſiaſticas, & Apoſtol. auctoritate editas obſeruari iubet, vt docent Card. Baron. *tom 9. anno* 819. Iacob. Gretſer. *de immunitat. Eccl. lib. 2. conſid. 11. propi fin. verſicul. quam autem,* & conſequenter addit dictos Imperatores fuiſſe obſeruantiſſimos Eccleſiaſticæ iuriſdictionis, nec cauſarum cognitionem ſibi arrogaſſe, quin potiùs ab eiſſe, vt patet ex *lib. 5. c. 33. & 34. in capitularibus Caroli & Ludouici.* Idem colligitur ex Nicolao ad Michaël. Imper. *in cap. quoniam, 10. diſtinct. & in c. cùm ad verum, 96. diſt.* Et hoc generale eſt in omnibus legibus, & ſtatutis, quæ fiunt interueniente brachio Eccleſiaſtico, & cum eius legitima approbatione, vt probat latè Carol. de Graſſ. *de effectib. clerical. effectu 2. n. 183. cum ſeqq.*

25 Ex quibus iam primò infertur vera ſolutio ad illam difficultatem, quam contrariæ opinionis aſſertores obiiciunt, dicentes Pragmaticam ſanctionem ſuper charta ſigillata editam legem eſſe politicam, & œconomicam, quæ pariter Eccleſiaſticos, & ſæculares ligat, & præſupponendum eſt, duplicem iuriſdictionem in ſæculari Principe inueniri, vnam contentioſam, & mere iuriſdictionalem, & alteram politicam, & œconomicam. Et licèt à prima iuriſdictione liberi ſint clerici, non ſic à ſecunda, in qua communis obtinuit, leges politicas ſaltem indirectè obligare clericos in conſcientia, & quoad vim directiuam, dum non repugnent Sacris Canonibus, nec ſtatui Eccleſiaſtico, ſed pro bono communitatis, & Reip. ferantur. Ita Sot. *in 4. diſt. 25. q. 2. art. 2. concl. 4. & de juſt. lib. 1. q. 6. art. 7. concl. 1.* Victor. *relect. 1. de poteſt. Eccleſ. ſect. 6. n. 4.* Card. Bellarm. *tom. 2. de cleric. c. 28.* Nau. *conſ. 3. de conſt. concl. 3.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 12. & p. 2. lib. 9. cap. 7. cum duobus ſequentibus.* Molin. *de Iuſt. tract. 2. diſp. 31.* Sayr. *in claui Regia, lib. 3. c. 4. num. 16.* Vaſquez *1. 2. diſp. 167. cap. 4.* Salas *de legib. diſp. 14. ſect. 8. n. 94.* Bonacin. *eodem tract. diſp. 1. q. 1. punct. 6. n. 29.* Suar. *in ſimili tract. lib. 3. c. 34. & ad Regem Angliæ, lib. 4. c. 20.* Villalob. *in ſum. p. 1. tract. 2. diffic. 31.* Greg. Martinez *in 1. 2. tom. 3. q. 69. art. 5. dub. 2. concl. 2.* Fragoſo *lib. 2. diſp. 4. à n. 304.* Fagundez *de inſt. lib. 5. cap. 37. n. 10.* R. P. Hieronym. Garc. *in ſum. moral. tract. 1. diff. 3. dub. 2. punct. 4.* Diana *in reſol. moral. p. 6. tract. 8. reſol. 4.* Franc. Caſpenſ. *in ſuo Curſu Theolog. tom. 1. tract. 1. de legib. diff. 4. ſect. 2. n. 15.* Palao *in opere morali, tom. 1. tract. 3. diſp. 1. punct. 24. § 6. à num. 2.* Layman. *lib. 1. tract. 4. c. 13.* Fr. Emman. *qq. regul. tom. 2. q 61. art. 14. & q 66. art. 2.* Baldel. *in Theo-*
26 *log. moral. lib. 5. de legib. diſp. 33. num. 4.*

Quoniam clerici, non obſtante clericatu, ciues ſunt & membra Reip. politicæ, ac partes illius, & ſic leges ſæculares latas ad conſeruationem, & politicum regimen, ſi proximè, & directè reſpiciant clericorum vtilitatem, nec principaliter illos grauent, ipſi obſeruare tenebuntur: ita Mandel. Albenſ. *conſ. 8. n. 1. & conſ. 271. n. 19.* Menoch. *conſ. 800. ex num. 1. & conſ. 1000. ex num. 19.* Caſtill. *lib. 7. de tert. cap. 9. n. 28.*

27 Prout in taxa panis, quam ab omnibus tam ſæcularibus quàm clericis conuenit obſeruari, Carol. de Graſſ. *dict. effectu 2. num. 266.* vbi ex *n. 491. cum ſequent.* ait iuſtum, & æquum eſſe, vt ſicut clerici legem obſeruant cùm triticum emunt quando illud non habent, ita ſimiliter eam obſeruare debent quando illud vendunt aliis, quibus deeſt, argument. *c. quo iure, 8. diſt.* & regulæ naturalis, *l. ſecundùm naturam, ff. de regulis iur.* Rebuff. *in proœmio ad leges Galliæ, gloſſ. 1. num. 78. cum ſequentib.* Surd. *conſ. 389. num. 1.* Cardin. Tuſch. *lit. V, concluſ. 144.* Beller. *diſquiſ. clerical. §. 2. num. 28.* Ioan. Bapt. Ciarlin. *controu. forenſ. cap. 45. num. 14.* Maſtrill. *de magiſtrat. lib. 1. cap. 22. ex n. 46.* Sic etiam non eſt cenſendum contra immunitatem, ſi laici per legem moderentur pompam funerum, etiamſi ex tali moderatione aliquando accidat vt clerici ex funeribus minùs lucrentur, quia id eſt merè accidentarium, & prouenit non tam ex lege, quàm ex voluntate, & facultatibus eorum, qui pompam faciunt, *l. Hiſp. 2. tit. 5. lib. 5. Recop.* Alderan. Maſcard. *de generali ſtatutor. interpret. concl. 1. num. 23.* Franc. Mol. *de ritu nupt. lib. 2. differ. 7. num. 77.* Perez *l. 7. verſ. que quiſieren traer circa med. tit. 6. lib. 1. Ordin.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 298. n. 7.* Souſa *in Bull. Cœna Domini, c. 16. diſp. 94. concl. 2. n. 3.* Layman. *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 9. num. 3.* Baldel. *in ſimili tract. lib. 5. diſp. 36. num. 5.* Illa quæ de taxa ſuprà diximus, intelligo quando tempori conueniens, & iuſta fuerit, ex adductis per Fragoſ. *lib. 2. diſp. 19. §. 2 num. 58. & lib. 2. diſp. 4. §. 3. n. 305.* Fagundez *de Iuſt. & iure, lib. 5. c. 37. n. 3.* R. P. Hieron. Garc. *in ſum. morali, tract. 1. diff. 3. dub. 2. punct. 4. prope fin.* In hoc enim & in aliis ſimilibus caſibus ſemper vtilitas eſt publica, & communis, ſed vbi Fiſcus partem conſequitur, illa pars ſit tributum, & in eſſentia tale eſt, ac proinde cùm particularem reſpiciat vtilitatem, ſeu intereſſe, lex eſſe non poteſt, *cap. erit autem lex, 4. diſt.* Rot. *dec. 50. n. 7. cum ſequent. p. 2. diuerſ.* Vnde concludo hanc chartæ ſigillatæ legem, ſiue Pragmaticam ſanctionem in ea parte, qua exceſſiuo, & inſolito pretio pro charta taxato Clerum grauat, nullo caſu poſſe Eccleſiaſticos ligare, quoad ſolemnitatem verò ad fraudes euitandas in contractibus, & actis iudicialibus, & extraiudicialibus adhibendam, dummodo intereſſe Fiſco Regio non acquiratur, nec chartæ maius pretium ſoluendum imponatur, vires obtinebit, & Eccleſiaſticos ligabit; leges enim ex iuſta, & legitima cauſa nouas ſolemnitates inducentes, dummodo Sacris Canonibus non contrarientur, omnes obligant, & ad illarum obſeruantiam clerici tenentur.

Secundò infertur, clericos teneri obſeruare ſolemnitatem in inſtrumentis extraiudicialibus adhibendam 28
per dictam Pragmaticam ſanctionem, vel aliam ſæcularem, quando ſine difficultate, & aliqua impenſa eam obſeruare valent: ita Natt. *conſ. 280. num. 4.* Alexand. *conſ. 93. num. 4. lib. 2.* Alderan. Maſcard. *de ſtatut. concluſ. 7. num. 40.* Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. effectu 2. num. 194.* nam vbi difficultas aliqua, vel confuſio ex tali ſolemnitate poteſt oriri, vel lex Canonica illam abrogat, tunc dicitur eam offendere immunitatem Eccleſiaſticam, & clericos non ligare, vt in teſtamentis ad pias cauſas, de quibus *in c. relatum, & in cap. cum eſſes, de teſtament.* quo caſu ſolemnitas ciuilis non obligat, ſed Canonica, quæ aliam irritauit, prout de iure poterat, vt notant DD. *in dictis iuribus,* Suar. *ad Regem Angliæ, lib. 3. cap. 22. num. 11. & 12. lib. 4. cap. 16. num. 14. in fine.* Leſſ. *de Iuſt. lib. 2. cap. 19. dub. 2.* Layman. *in Theolog. moral. lib. 3. tract. 5. cap. 2. à num. 1.* Valenz. *conſ. 148. num. 34. tom. 2.*

Tertiò infertur clericos in Eccleſiaſticis Tribuna- 29
libus non teneri obſeruare dictam Pragmaticam ſanctionem, ſed obligatos eſſe ſequi Tribunalium huiuſmodi ſtylum, ac proinde in charta ordinaria ſcribere, quia in præparatoriis iudicij ſtatur ſtylo illius Tribunalis, in quo litigatur, argument. *c. 2. de iuram. calum. & c. quod clerici 9. de foro comp.* vbi Panorm. *num. 10.* ait communem eſſe omnium ſententiam, vt ſeruentur conſuetudines, & leges fori, vbi cauſa agitur,

&

& Socin. *num.* 5. Menoch. *conſ.* 991. *num.* 14. Carol. de Graſſ. *d. effectu* 2. *n.* 146. & *n.* 301. Alderan. Maſcard. *de ſtatut. concl.* 7. *n.* 51. Suar. *d. lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 6. & *de legib. lib.* 4. *cap.* 11. *à num.* 12.

30 Quod adeò verum eſt, vt ſi coram Romano Pontif. aliquis obſeruetur actuandi, vel proceſſandi ſtylus, & cauſam alicui iudici delegato committat, iſte in actuando, & proceſſando non tenetur ſequi ſtylum curiæ Romanæ, ſed illum ſui Tribunalis obſeruare debet. Hippol. *ſing.* 118. Bellam. *dec.* 78. & 82. Grauat. ad Octauian. *lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 4. Ioſeph. Ludouic. *Luſenſi deciſ.* 32. *num.* 12. Gregor. XV. *deciſ.* 251. *num.* 11. & ibi Addent. *num.* 16.

31 Quartò infertur, Clericos litigantes in Tribunalibus ſæcularibus teneri leges, & ſtylum talium Tribunalium obſeruare, *l.* 3. *in fine, ff. de teſtam. l.* 1. *C. quæ ſit longa conſuet.* DD. *in c. illud breuiter,* 12. *diſtinct.* Rebuff. *in proœm. ad leges Galliæ, gloſſ.* 1. *ex num.* 68. Felin. *in c. Eccleſia S. Mariæ, num.* 52. *de conſtit.* vbi Dec. *num.* 12. plures, quos refert, & ſequitur Carol. de Graſſis *d. effectu* 2. *num.* 132. *cum ſeqq.* ex dictis *ſuprà num. præcedenti.*

32 Quintò infertur, pretium iuſtum conſiſtere in communi rerum æſtimatione, *l. pretij partem, ff. ad leg. falcid. l.* & quicquid excedit iuſtum valorem vltra latitudinem infimi ad ſummum, tributum eſſe, ad not. per Boſſ. *in praxi, tit. de vectigal. num.* 3. præcipuè quando pretium ex defectu ſpeciei non augetur, ſed euidenter excedit iuſtum valorem, & Principi acquiritur; quia tunc neceſſe eſt, vt ſine culpa procedatur, & tributum appellari quod ita ſoluitur, iuxta doctrinam Ripæ, Alciati, Burſati, Raudenſ. & aliorum, quos refert, & ſequitur Maſtrill. *de Magiſtrat. lib.* 1. *c.* 23. *num.* 47. ibi: *Quod ius dicetur gabella eo magis quando pars taxata applicaretur fiſco, in quo caſu tributum appellari dixerunt,* &c. & colligitur ex *l.* 3. *§. Diuus etiam Hadrianus, de iure fiſci.* Surd. *conſ.* 321. *num.* 26.

33 Sextò infertur, quod licet monetam cudere, minuere, ſeu alterare eius valorem, ſit de Regalibus, *l.* 2. *§. deniq; cum ærarium, ff. de origine iur. cap. vnic. quæ ſint Regal. in vſibus feudor. l. Hiſpan.* 9. *tit.* 7. *p.* 7. Valenz. *conſil.* 30. *ex num.* 10. plores per Caſtill. *tom.* 7. *de tert.* c. 41. *n.* 102. Nihilominus quando valor monetæ muta-
34 tur cum magno exceſſu, etiamſi id fiat ob aliquam publicam neceſſitatem, ſemper requiritur Summi Pontif. licentia, vt clerum obliget, vt reſoluunt Oldrad. *conſil.* 250. *num.* 3. Cardin. Tuſch. *pract. concl. litt. L, concluſ.* 342. *num.* 88. *cum ſeqq.* & *lit. M, concl.* 250. *num.* 2. Ant. Sola *de moneta, caſu* 10. *num.* 5. & 6. Notandum exemplum præſtant Reges noſtri Luſitani in mutatione valoris monetæ, in quo recta Eccleſiaſticorum voluntas acceſſit, vt vitaretur dubium, an monetarum alteratio à Principe ſæculari facta liget Eccleſiaſticos: Ita Laçerea *in deciſ. Granat. diſp.* 12. *n.* 47. *in fine, tom.* 1. vbi ad hoc citat parentem meum *in Remiſſ. ad Ordinationes Portugaliæ.* Et quatenus *l. Hiſp.* 1. *tit.* 18. *lib.* 6. *Recop.* vult quod pœnæ latæ contra extrahentes è Regno monetam, comprehendant clericos, & Eccleſiaſticas perſonas, libertatem Eccleſiaſticam non offendat, vide Pereira *de manu Reg. p.* 2. *cap.* 38. *num.* 14. Cur. Philipp. *tom.* 1. *part.* 3. *§.* 3. *num.* 11. & *tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 15. Carleual. *de iudit. diſp.* 2. *quæſt.* 3. *num.* 159. Florid. Mauſon. *de contraband. quæſt.* 8. Villar. *reſponſ.* 5. *q.* 3. *num.* 10. & 18.

35 Septimò infertur ex aleatum monopolio nullum oriri Eccleſiaſticis perſonis præiudicium, cum aleatum ludus clericis ſit prohibitus, iuxta Abb. & Hoſtienſ. *in cap. inter dilectos, de exceſſ. Prælat.* gloſſ. *in cap. clerici, de vita, & honeſt. cleric.* Oldrad. *conſ.* 80. Card. Tuſch. *lit. L, concl.* 456. *à num.* 1. Flamin. Pariſ. *de reſign. beneſ. lib.* 4. *quæſt.* 3. *num.* 65.

Octauò infertur clericos pro rebus, quas negotian- 36
di cauſa aſportant extra Regnum, vel ad Regnum transmittunt, gabellam ſoluere teneri, cùm illis negotiari prohibeatur, *cap. fin. de vita, & honeſt. cleric.* Petr. Greg. *de Repub. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 48. Laſarte *de decima vendit. cap.* 19. *à num.* 69. Gutier. *pract. lib.* 7. *quæſt.* 93. *à num.* 68. Ioan. Bapt. Ciarlin. *controuerſ. forenſ. cap.* 22. *num.* 56.

Nonò infertur, quod licèt ſalis, & piperis monopo- 37
lium facere, ſit de Regalibus Principis, Petr. Greg. *de Republ. lib.* 9. *cap.* 1. *à num.* 7. Maſtrill. *de magiſtrat. lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 305. *cum ſeqq.* Ramirez *de lege Regia, §.* 26. *num.* 28. *lit. O,* Caſtil. *de tert. cap.* 41. *n.* 116. Id tamen debet fieri in moderata quantitate, itavt nemini inde conſiderabile oriatur præiudicium, ex Ripa *de peſte, tit. de remed. ad conſeru. vbertat. num.* 177. D. Barboſ. *in l. diuortium, §. ſi vir, n.* 30. *verſ. vltimò, ff. ſolut. matr.* Surd. *conſ.* 321. *n.* 27. vbi *n.* 26. aduertit quoad Eccleſiaſticos non habere locum, cum prohiberi illis non poſſit ſal minori pretio, ſi voluerint ad proprios vſus ex alia parte aſportare.

Decimò infertur, quod licèt aliqui voluerint Reges 38
Catholicos cum ſcientia, & patientia Romanorum Pontificum ex immemoriali conſuetudine legitimè præſcripta habere auctoritatem imponendi tributa aliqua Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis, & ſicut priuilegio Apoſt. poteſt derogari in aliqua parte Eccleſiarum immunitati, idem quoque fieri poterit per conſuetudinem immemorialem, quæ habet vim priuilegij, *l.* 3. *§. ductus aquæ, ff. de aqua quotid. cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, de verb. ſignif.* Tiber. Decian. *reſp.* 87. *à n.* 17. *lib.* 5. Horat. Mandoſ. *de priuil. ad inſtar, q.* 15. *num.* 16. Nihilominus contra immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam nulla conſuetudo etiam immemorialis introduci poteſt, nec vim habet, gloſ. *verb. rationabilis, in cap. vlt. de conſuet.* vbi Abb. *num.* 5. & *in cap. ſoluta, in* 6. *notab. de maior. & obed.* Socin. *in cap. ſi quis clericus, num.* 43. *fallent.* 19. *de foro comp.* Bernard. Diaz *reg.* 140. Surd. *conſ.* 301. *n.* 55. *lib.* 3. Azor. *inſt. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 13. *quæſt.* 8. Baldel. *in Theolog. morali, lib.* 5. *de leg. diſp.* 36. *num.* 3. & *diſp.* 39. *num.* 9. Suar. *in Regem Angliæ, lib.* 4. *cap.* 34. *num.* 12. *cum ſequent.* Layman. *lib.* 4. 39
tract. 9. *cap.* 10. *num.* 1. Ratio eſt, quia conſuetudo contra ius diuinum, aut ſaltem contra Canonicas conſtitutiones, nec addit, nec tollit Ius, Ant. Natta *conſ.* 465. *num.* 14. Surd. *d. conſ.* 301. *n.* 55. Suar. *dict. lib.* 4. *cap.* 31. *à num.* 4. Carol. de Graſſis *dict. effectu* 2. *num.* 80. Iacob. Gretſer. *de immun. Eccleſ. lib.* 2. *conſid.* 13. *verſ. tandem,* ibi: *Ego nihil aliud reſpondeo, quàm nullam penitus conſuetudinem, etiam illam, cuius origo ignoratur contra Ius diuinum valere, & ſi Iuris diuini non eſſet, ſed tantùm Canonici, & Ciuilis: attamen aduerſus libertatem Eccleſiaſticam nulla valet conſuetudo, vt patet ex Concil. Lateran. ſub Leone X. ſeſſion.* 10. ibi: *Quacunque conſuetudo, atque adeò etiam illa, cuius origo ignota eſt, Eccleſiaſticæ libertati aduerſa reuicitur,* & reprobatur ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 20. *de reform. reuocat omnes Canones, & Apoſtolicas conſtitutiones in fauorem immunitatis Eccleſiaſticæ ab antegeſtis Conciliis, & Pontificibus conceſſas, atque adeò etiam illam Concilij Lateran. quod vniuerſim quamcunque conſuetudinem Eccleſiaſticæ libertati contrariam reprobat,* &c.

Poſt hæc ſcripta inueni R. P. M. Franciſcum Araujo *in* 1. 2. *S. Thomæ, q.* 97. *diſp.* 3. *ſect.* 5. *diffic.* 4. *pag.* 691. hanc quæſtionem principalem ex profeſſo tractaſſe, vt videre eſt ibi: *Hinc colligo reſolutionem alterius caſus, qui anno præterito venit in dubitationem ortam ex Regia ſanctione, ſiue conſtitutione edita anno* 1636. *decernente vt deinceps nulla inſtrumenta publica fierent in hoc Regno, niſi in papyro Regio ſigillo ſignata, certamque pro qualibet charta quis ſolueret pretij quanti-*

tatem

Digitized by Google

tatem taxatam in ſubſidium Principis, verbi gratiâ octo drachmarum pro prima, duarum pro ſecunda, & vnius pro tertia, &c. *Vtrum ſcilicet hac Pragmatica ſanctio, ſine conſenſu, ſio poſſit licitè extendi ad Eccleſiaſticorum perſonas, & Tribunalia ante obtentam à Sede Apoſtol. diſpenſationem, & abſque detrimento Eccleſiaſtica immunitatis?* Et poſtquam pro parte affirmatiua aliqua adduxit fundamenta, negatiuam ſequitur, & probat, vt
41 ſequitur. *Sed his non obſtantibus, ſecunda ſententia negans eſt, quam more ſcholaſtico, & ſpeculatiua probare intendimus abſtrahendo à praxi dicta Conſtitutionis, ſeu Pragmatica ſanctionis, vtpote quam fatemur hucuſque, neque à Principe fuiſſe in Tribunalia Eccleſiaſtica de facto introductam, aut extenſam, neque ab eis admiſſam. Primò quidem ex tribus inconuenientibus, qua ex appoſita ſententia, ſi ad praxim reduceretur, erga Tribunalia, & Iudices Eccleſiaſticos ſequerentur. Primum eſt, poſſe Principem laicum irritas, ac inualidas reddere Pralatorum Eccleſiaſticorum cenſuras latas, quibus* CHRISTVS *Dominus in Euangelia promiſit, Quacumque ligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in Cœlis, nimirum ordinando generali ſanctione ne valeant exarata aliter, quàm in charta Regio ſigillo conſignata. Secundum eſt, quod Princeps ſecularis poſſit ritè, & validè ſubordinare Tribunalia, & Iudices Eccleſiaſticos Pratori, & Magiſtratui Ciuili, itavt non poſſit ſuas cauſas expedire, niſi quando, & quomodo voluerit ipſe, aut prabens, aut prohibens papyrum ſignatam exhiberi à commiſſario vnico illius venditore, quo quid oneroſius Tribunalibus, ac Iudicibus Eccleſiaſticis excogitari poteſt? Tertium eſt, quod Princeps ſecularis poſſet ritè, & rectè impedire effectum gratia, ſiue diſpenſationis à Summo Pontif. obtenta, ſcilicet ſi littera, & narrationes pro illa obtinenda in chartis ſignatis Regio ſigillo non ſcribantur, quod inconueniens videtur nullatenus admittendum. Secundò probatur, quia hac praſcriptio forma, & influxus tangens indirectè perſonas Eccleſiaſticas, ac Iudices, ladit Eccleſiaſticam immunitatem, ac proinde ſubiacet excommunicationi lata in Bulla Cœna caſu decimoquinto, ex duplici capite. Tum quia vſurpat iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ſtatuenda formam Iudicibus, ac Tribunalibus Eccleſiaſticis, eos ſaltem indirectè tangendo: quod eſt munus proprium Principis Eccleſiaſtici. Tum etiam, quia imponit onus eiſdem, ac cateris perſonis priuatis Eccleſiaſticis, ſoluendi ſcilicet pretium immoderatum, & inſolitum pro ſingulis chartis papyraceis ſignatis, quod verè habet rationem tributi, vel ſaltem oneris, & exactionis, ac proinde comprehenditur in Bulla Cœna caſu decimo quinto, & caſu decimo octauo.*

Legionenſis Capellania.

Vocati nomine collectiuo cum alio de per ſe vocato nomine ſingulari conſtituunt vnam vocem, & alius vocatus aliam, & dicitur habere maiorem partem qui habet voces vocati nomine ſingulari, concurrente vno ex vocatis nomine collectiuo.

VOTVM CXXI.

1 *Vocatus nomine ſingulari, & alij plures nomine collectiuo ad praſentandum, vel eligendum, tantam vocem habet vocatus, quantam alij.*

2 *Copulatiua* &, *diuidit pro dimidia diſpoſitionem.*

3 *Plures vocati ſub nomine collectiuo cum alio tertio, illi plures habentur loco vnius tantùm.*

4 *Rector, & Scholaſtici ſi habeant facultatem nominandi bidellum, tantam vocem habet ſolus Rector, quantam habent Scholaſtici.*

5 *Electio Pralati ſi ſpectat ad Capitulum, & Pralatum, Capitulum, etſi plures Canonicos habeat, non habet niſi vnam tantum vocem.*

6 *Beneficiorum in collationibus ſimultaneis tantam vocem habet Epiſcopus, quantam habet ipſum Capitulum, ſi de iure ſpeciali id eis ſpectat.*

7 *Causâ commiſſa Pratori, & Rectoribus alicuius ciuitatis, tantam vocem habet Prator, quantam omnes Rectores.*

8 *Iuſpatronatus relictum cuidam, & aliis ſub nomine collectiuo, diuidendum pro medietate,* & num. 9.

10 *Rota Romana deciſio facit communem opinionem, & eſt ſequenda, & amplectenda.*

11 *Doctor valdè excellens, ſi Auditor Rota nominetur, eſt recipiendus ſine examine.*

12 *Sententia lata contra deciſionem Rota eſt ipſo iure nulla.*

13 *Renunciatio iuris proprij nunquam praſumitur, & cum ſit ſtricti iuris, nunquam trahitur ad non expreſſa.*

14 *Interpretatio omnis alia potius ſumenda eſt, quàm ea per quam quis ſuo iure renunciaſſe cenſeatur.*

15 *Vocem duplicem in iurepatronatus quando quis habere poſſit?*

16 *Iudex habens duplicem poteſtatem, ordinariam ſcilicet, & delegatam, poteſt ambabus vti.*

17 *Facultates plures habens faciendi aliquem actum, ſemper cenſetur illum facere validiori, firmiori, & digniori modo.*

18 *Beneficij praſentatio ſi ſpectet ad Rectorem, & vicinos loci, qui habuerit vocem Rectoris, & vnius vicini, habebit maiorem partem.*

19 *Statuto ſtante quod aliquis non poſſit torqueri, niſi ſit deliberatum per Poteſtatem, & Priores, vox Poteſtatis, & vnius ex Prioribus obtinere debet.*

20 *Iuriſpatronatus dimidiam vocem habens vnus, & decem alij alteram dimidiam, attenditur praſentatio facta ab habente dimidiam, & ab vno ex decem.*

21 *Electio quando pertinet ad Epiſcopum, & Capitulum, ſufficit quod vnus, vel duo ex Capitulo cohareant Epiſcopo.*

22 *Epiſcopus concurrens cum aliis quatuor Canonicis in dando vocem in prouiſione Canonia Magiſtralis, conſtituit maiorem partem, licèt alij Canonici fuerint plures.*

23 *Tanquam vt ſinguli, & non vt vniuerſi in dubio praſumuntur vocati ad praſentandum.*

24 *Praſentatio quando fit à pluribus, nunquid ſit neceſſe vt conueniat maior pars, habito reſpectu ad omnes.*

25 *Reſpondetur ad fundamenta illorum, qui credunt interuenire debere maiorem Parochianorum partem, vt praſentatus dicatur praſentari à maiorè parte.*

26 *Medietatem vocum tenendum in dubio, & ratione incertitudinis interueniſſe.*

27 *Media via in dubiis eligenda.*

28 *Æqualitatis ratio in omnibus, pracipuè in iudiciis ſemper ſeruanda.*

29 *Determinatio reſpiciens plura determinabilia, aqualiter omnia determinat.*

30 *Factum maioris partis ab omnibus fieri dicitur:* intellige vt num. 3.

31 *Statutum vel conſuetudo non valet, qua cauetur vt non ſtetur maiori parti.*

32 *Præſentatus à maiori parte patronus eſt inſtituendus ſi ſit dignus, quamuis alij ſint digniores.*

33 *Homines ſua natura ad diſſentiendum proni ſunt.*

34 *Maior pars reputatur pro toto.*

35 *Commiſſarij nominati in teſtamento cum clauſula vt factum per omnes obtineat firmitatem, nihilominus valet factum à maiori parte.*

36 *Depoſitio quando omnium requirit conſenſum, ſufficit quod interueniat conſenſus maioris partis.*

37 *Capituli conſuetudo etiam iurata inducens facti inualiditatem, in quo omnes non condemnauerint, non eſt valida.*

38 *Statutum vniuerſitatum Eccleſiaſticarum inferiorum, vt duæ partes ad minus debeant concordare, non valet.*

39 *Statutum quod non poſſit vniuerſitas aliquid facere, niſi de voto omnium, minimè valet.*

40 *Gloſſarum auctoritas cæterorum auctoritatem ſuperat.*

41 *Concorditer fieri dicitur quod fit per maiorem partem.*

1 IN quadam fundatione Capellaniæ fundator ad eam vocauit, & præſentari mandauit eius fratres germanos, cum hac clauſula, quod poſtquam mortui fuerint, Rector Parochiæ, & Parochiani illius præſentationem habeant, ibi: *Y deſpues que los dichos mis hermanos fueren finados, que la den el Cura de la dicha Igleſia, y los vezinos de la dicha feligreſia.* Dubitatum fuit, an in præſentatione huius Capellaniæ tantam vocem habeat Rector, & Curator, ſicut Parochiani? Et reſpondi affirmatiuè, quia cum dictus Rector vocatus ſit nomine ſingulari, & Parochiani ac vicini, & habitantes Parochiæ nomine collectiuo, duas voces æquales conſtituunt, vnam quæ Rectori competit, alteram quæ ad Parochianos ſpectat, ita vt Rector in præſentando tantam partem habeat, quantam habent Parochiani ſimul iuncti, qui pro vno habentur, *l. interdum 13. ff. de hæred. inſt.* vbi ſi primus, & filij fratris inſtituti ſint, filij fratris habentur pro vno, & primus pro alio: idem probatur *in l. ſi liber homo 59. §. Titius, in 2. ff. eodem, l. ſi pater 9. ff. de vulgari*, text. opt. *in l. ſi quis Attio, ff. de vſufruct. accreſc.* vbi relicto vſufructu Attio, & hæredibus teſtatoris, reſpondit Iureconſ. dimidiam Attius, dimidiam hæredes habebunt, *l. fin. Cod. de impub.* ibi: *Cum naturâ pater, & filius eadem eſſe perſona penè intelligantur, dimidiam quidem partem Titio cum filiis ſuis, alteram autem partem Sempronio aſſignari*, &c. & vtrobique notant DD. latè Decian. *conſil. 320. incip. Dum legerem Paduæ, num. 6. & 7.* & *in l. 1. num. 1. Cod. de impub.* Ruin. *conſil. 163. num. 9. lib. 2.* Pariſ. *conſil. 49. n. 1. lib. 2.* Iul. Clar. *in §. teſtamentum, §. 80. num. 7.* Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 4. tit. 11. num. 6. cum ſeqq.* Menoch. *conſil. 222. num. 26. & 28. volum. 3. & de præſumpt. lib. 4. præſ. 18. numer. 10. cum ſeqq.* Morquecho *de diuiſ. bonorum, lib. 4. c. 1. n. 19.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 70. ex n. 14.* Richard. *in §. ſi plures, n. 5. Inſt. de hæred. inſt.* Cardoſ. *in tract. de iure accreſcendi, ſub §. ſi eadem res, illat. 7. n. 4. inſt. de legat.* qui plures alios referunt.

2 Ea ratione, quia illa copulatiua *&*, diuidit pro dimidia diſpoſitionem, *l. reos, §. cum in tabulis, ff. de duobus reis*, Decian. *conſil. 454. num. 3.* Felin. *in cap. paſtoralis, num. 9. verſ. & iſtis adde, & verſ. circa prædicta tamen ſcias, de reſcript.* Caualcan. *de vſufructu, num. 54.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 22. tit. 17. n. 1.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 3. num. 16.* Steph. Gratian. *d. cap. 70. num. 14. & 15. & cap. 431. num. 9.* Ex qua doctrina infert eleganter Bald. *in d. l. ſi quis Titio, ff. de vſufr. accreſc.* quod quotieſcumque plures vocantur ſub nomine collectiuo cum alio tertio, illi plures habentur 3 loco vnius tantùm.

4 Hinc ſi Rectori, & ſcholaribus alicuius Vniuerſitatis concedatur facultas nominandi Notarium, aut Bidellum, tantam vocem habet ſolus Rector, quantam habent omnes ſcholaſtici, ex quo ipſi ſcholaſtici ſub nomine collectiuo vocati conſtituunt vnam ſolam perſonam, Angel. & Iaſon *in d. l. ſi pater filium, ff. de vulgari, & in d. l. fin. C. de impub.* Decian. *d. conſ. 320. num. 6.* Morquecho *dict. tract. de diuiſione bonorum, lib. 4. cap. 1. num. 21.* Menoch. *dict. conſ. 222. num. 27. & dicta præſ. 18. n. 3.* ibi idem dicit in facultate conceſſa Prælato, & Capitulo, quia tantam habebit ſolus Prælatus, quantam Capitulum.

5 Hinc etiam ſi electio Prælati ſpectet ad Capitulum, & Prælatum alicuius Eccleſiæ, tamen Capitulum, etſi plures Canonicos habeat, non habet niſi vnam tantùm vocem, & Prælatus aliam. Ita per text. *in Clem. ſi plures, de iurepatron.* reſoluunt Iaſ. *in d. l. fin. num. 9. C. de impub.* Azeued. *conſ. 39. per tot.*

6 Hinc ſimiliter in beneficiorum collationibus ſimultaneis Epiſcopi, & Capituli, tantam vocem habet Epiſcopus, quantam ipſum Capitulum: ita per text. *in l. Titio, & hæred. ff. de vſufruct. & l. mulierum liberis, ff. de hæred. inſt.* reſoluunt Selua *de benef. p. 2. q. 17. num. 9.* Hoſtienſ. *in c. poſtulaſtis, de conceſſ. præb.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 45. à n. 51.* Nicol. Garc. *de benef. p. 5. c. 4. n. 28.* Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 21. n. 39.* Rot. *deciſ. 783. p. 3. diuerſ. & deciſ. 193. num. 1. p. 4. recent. aliàs p. 2. in poſthumis Farin.* Quod communiter intelligitur quando iure ſpeciali ius eligendi ſpectat ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul, vel ad Prælatum, & Capitulum; non ita quando de iure communi electio ſpectat ad Prælatum, & Capitulum, quia tunc vox Prælati computatur pro vna voce, ſecundùm *Collect. in d. c. poſtulaſtis, num. 5.* Abb. *num. 14.* Imol. *num. 15. verſ. quod tamen an ſit verum*, Anchar. *n. 9. verſ. contrarium determinat ipſe*, Card. *n. 5.* Ioan. Andr. *num. 10.* Feder. de Senis *conſ. 1. ex n. 7.* Abb. *conſ. 37. n. 2. in fine, & n. 3. p. 2.* & fuit reſolutum *in Placentina voti, 26. Aprilis 1599. & 6. Nouembris 1600. & 16. Decembris 1604. coram Peña, & in Cæſaraauguſtana electionis, 20. Martij 1623. coram Coccino Decano*, quarum memini *in tract. de Canon. c. 14. num. 7. & 8.*

7 Hinc denique quando cauſa committitur Prætori, & Rectoribus alicuius ciuitatis, in ea tantam vocem habet Prætor, quantam omnes Rectores, vt per Iaſon. *in d. l. fin. num. 7. cum ſeqq. C. de impub.* & ibi Corraſ. *n. 5.* & Decian. *num. 6.* Menoch. *dict. præſ. 18. n. 13.* qui plures alios ſimiles caſus referunt, & *in* hoc addit Hippol. de Marſil. *ſingul. 326. tom. 1. ſingul. Doctorum*, quod ſi voto Prætoris additum ſit votum alicuius ex Rectoribus, vtique hæc erit maior pars.

8 In propriis noſtris terminis per iura, & exempla ſuperius relata eleganter conſuluit Dec. *conſ. 122. incip. Pro ſomni facultate, tom. 1.* vbi tenet quod Iuſpatronatus relictum cuidam nomine Theſaurarij, & aliis ſub nomine collectiuo, diuidendum eſt pro dimidietate inter Theſaurarium, & alios. Idem in ſpecie reſoluit Roch. de Curte *de Iurepatron. verb. Ipſe vel is, num. 8.* ibi: *Tertiò quæro circa iſtum modum acquirendi Iuſpatronatus. Pone quod teſtator leget Iuſpatronatus tali Collegio, & Petro, an tantùm ius habebit Petrus, quantum totum Collegium? Conclude breuiter quod ſic, ita probatur in l. fin. & ibi DD. omnes ponunt ſimiles deciſiones, C. de impub. dicitur enim ibi maximè per* Bald. *in princ. & per eum probatur in illo textu, quod plures contenti ſub nomine collectiuo habentur pro vno. Hinc dicunt* Angel. & Ioan. de Imol. *in l. liber homo, §. Titio, l. 2. ff. de hæred.*

hered.inſt. quod Rectori, & vniuerſitati daretur poteſtas eligendi notarium, vel alium actum faciendi, tantam vocem haberet Rector ſolus, quantam etiam vniuerſitas, &c. Idem probant Lambert.eod.tract.de iurepatr. lib.1.p.2. 1.q.princ.art.28.fol.118.Card.Mantic deciſ.275.n.2. vbi allegat Felin.in c.paſtoralis, n.20.de reſcript.

9 Et magis in noſtris terminis Creſcent. deciſ.4.de iurepatr. ibi: Iuſpatronatus relictum Rectori Eccleſiæ, & incolis loci, vel Parochianis, pro medietate erit Rectoris, & pro alia incolarum, ſecundum Dominos in vna Salamantina Capellania, coram me, ad l.fin.cum ibi notatis per DD.maximè Iaſ. C.de impuber.& l.interdum, in princ. vbi gloſſ.& DD.ff.de hered.inſt. &c. Hanc deciſionem referunt, & ſequuntur Gonzalez ad reg.8.Cancel.gloſ.3. num.17. ibi: Hinc ſi relinquatur iuſpatronatus Rectori Eccleſiæ, & incolis, pro medietate erit iuſpatronatus Rectoris, & pro alia medietate incolarum. Creſcent. dec.4. de iurepatr.&c. Stephan.Gratian. diſcept.forenſ. tom.1. cap.70.num.14. Aloyſ.Ricc. in praxi Epiſcop. tit.de iurepatr. deciſ.220. num.2.6.& 7. Rot. deciſ.308. apud Farin. p.2. recent.

10 Et ita cùm habeamus Rotæ deciſionem, non eſt ampliùs dubitandum, nec inſiſtendum in perquirendis rationibus, aut enumerandis Doctorum auctoritatibus, vt ſcribit Petr.Caball.conſ.60.n.7.p.1.Quia Rotæ Romanæ deciſio facit communem opinionem, cùm eius deciſiones ſint magiſtrales, & ſuperent cæteros DD. licèt numero plures, vt ex Imol.& Barbat. tradunt Ludou. Gomez in proœm.ad reg.Cancel.q.2.verſ. quartò, Vant. de nullitat.tit.de nullit. ex defectu iuriſd.deleg. num.20. Surd.conſ.403.n.83.& 84.Et quod Rotæ Romanæ deciſio ita ſit ſequenda, & amplectenda, vt ab ea in abſoluendo, & condemnando nullo modo diſcedi poſſit, ex Hieron.Gabr.conſ.41.n.13.lib.2. quia in ea ſedere ſolent Iureconſulti Eminentiſſimi, vt ſcribit Menoch.
11 conſ.1196.n.2.in fine,& n.3.lib.12.Et eſt valdè notandum, quod ſi Doctor aliquis valde excellens, & maximi nominis Auditor Rotæ nominetur, ſine examine recipi poteſt, ſecundum Rebuff. in praxi, tit. de Regia ad Prælat.nomin.verb.excellenti doctrina,pag.566.Idcoque
12 ſententia lata contra deciſionem Rotæ eſt ipſo iure nulla, tanquam lata contra legem.Ripa in l. cum prolatis 32. ſub n.106.verſ.quid tenendum, & n.107.ff.de re iud. Nam & deciſiones Rotæ habere vim legis aiunt Afflict.dec.96.n.11.verſ.ſed quia in hoc,& dec.169.n.9. in fine,Corraſ.tract.commun.lib.2.tom.9.caſu 10. n.66. vbi plures refert,ſequitur Ioſeph.Ludou.Lucenſi dec.3. n.54. vbi quod Auditores Rotæ Romanæ debent præferri omnibus Iudicibus, præcipuè quando deciſio Rotæ eſt corroborata, & munita non ſolùm legibus, & rationibus, ſed etiam plurimorum Doctorum auctoritatibus, vt in noſtro caſu. Vide ſuprà voto 7.

13 Non obſtat quod aliquando Parochiæ Rector in vacationibus occurrentibus cedulam acceptauit ad ſuam vocem dandam, tanquam vnus ex incolis, & Parochianis, per quem actum videtur renunciaſſe iuri dimidietatis vocis, quam habebat, volens habere vnam tantùm vocem, ſicut quilibet ex incolis: quia multipliciter reſpondetur. Et primò, quia renunciatio iuris proprij nunquam præſumitur, niſi expreſſim fiat. Rot. deciſ.775. n.12.apud Farin.part.2.recent. Et licèt habeatur, attamen cùm ſit ſtricti iuris, nunquam trahitur ad non expreſſa, Calder. conſ.5.de præbend. Aym.conſ.253.n.5. Card.conſil.120.in fine, Decian.conſ.461. num.6. Rot. deciſ.373.num.13. part.4. recent. aliàs part.2. in poſthum.Farinac. Nec dantur actus voluntarij, qui neceſſariò concludant ad renunciationem, iuxta notata per Decian.conſ.452.num.25.& conſil.460. num.7.Put.de-
14 ciſ.184. num.4. lib.2. Et potiùs omnis alia Interpretatio ſumenda eſt quàm ea, per quam ſuo iuri renunciaſſe cenſeatur. Decian.conſ.108. num.8. Tiraquell. de retractu lign.§.36.gloſſ.2.num.50 Rota deciſ.232.n.16. apud Farinac. part.1. recent. & deciſ.636. n.6. eadem p.1. vbi addit hoc eſſe indubitatum quando non leguntur expreſſa verba renunciationem concludentia. Maximè quia Rector non potuit præiudicare illi, qui vocem ſuam habuit, licèt eam non pro dimidia parte, tanquam Rector, ſed tanquam vnus ex Parochianis præſtare videretur, quia beneficio mihi competenti ex perſona mea, per ſe renunciari non poteſt, ad text. & ibi Bart. in l.poſt mortem, §. hi qui, ff. de bonorum poſſeſſ. contra tab. pulchrè Vincent. Carot. deciſ.116. num.7. cum ſeqq.

Secundò reſpondetur, Rectorem habere duplicem 15
poteſtatem dandi vocem, vnam tanquam Rectorem, & aliam vti loci vicinum, & ita potuiſſe vno, & altero modo vocem dare, vt in terminis reſoluit Viuian. in praxi iuriſpatr.p.2.lib.8. cap.4. ex num.2. ibi: Si quis habeat iuſpatronatus de per ſe vt ſingularis perſona in aliqua Eccleſia, cuius Iuriſpatronatus pars pertineat ad Collegium, putà Capitulum, cuius ille eſt etiam Canonicus, poterit præſentare cum Capitulo, & poſtea de per ſe vt patronus, quilibet enim poteſt fungi duplici officio, licèt ſit vna perſona, cap. à collatione, de appellat. lib.6. Abb. in cap.cum olim, num.2. de re iud. debet tamen vnum, & non diuerſos præſentare, quia qua conſcientia ducitur ad præſentandum vnum iure collegij, eadem conſcientia debet duci ad præſentandum eundem iure ſingulari, per c.penult.§.porrò, de elect.lib.6. Lap.alleg.22.
n.4.& 5.&c. Pro qua ſententia facit quod Iudex habens 16
duplicem poteſtatem, ordinariam, & delegatam, poteſt in vna parte proceſſus vti vna poteſtate, & in altera parte poteſt vti alia poteſtate. Ita per text. ibi in c.cum ex officij, de præſcript. reſoluunt ibi Innoc.n.3. verſ. item poſſet, Hoſt. colum. pen. circa med. Ioan.And. col.2. in princ.verſ.item poſſet, Card.ad fin.Imol.n.11. verſ. item poteſt, Abb. n.18. prop. fin. verſ. item ſecundum, Felin. num.23.& Pariſ.n.8.refert, & ſequitur Rota dec.108.
n.2.part.2.diuerſ. Et confirmatur ex alio veriſſimo Iuris 17
fundamento, quod qui plures habet facultates faciendi aliquem actum, ſemper cenſetur illum facere validiori, firmiori, fortiori, vtiliori, ac digniori modo, leg. cum pater, ff.de iure dot.c.niſi eſſent, de præbend. Ioan.Garc. reg.95.n.1. & 8. Menoch. conſ.44. num.23. Perez de Lara de Capellan.lib.2.cap.9. num.21.

Habito igitur pro conſtanti, quod Rector habet di- 18
midiam partem, & alteram dimidiam habent Parochiæ vicini, ſequitur quod ille qui habuerit vocem Rectoris, & vnius vicini, habebit maiorem partem, vt in his terminis reſoluit Hoſtienſ. in cap.poſtulaſti, de conceſſ.præb.& in c.paſtoralis, de reſcript. vbi quod ſi Epiſcopo adiungatur vnus de Capitulo, hæc erit maior pars, & tanquam maior pars præualebit: eandem doctrinam tenet Ioan.And.in c.vnic. ne Sede vac.lib.6. & Roman. conſ.366.num.fin. vbi etiam dicit, quod ſi Epiſcopus vt Epiſcopus in Capitulo vnum, vel duos Canonicos habet, eiuſdem Epiſcopi ſententia obtinebit, etiamſi totum reſiduum Capituli ſit contra, & rationem præſtat, quia tantum habet Epiſcopus ſolus, quantum totum Capitulum; quamobrem vno, vel duobus ad partem Epiſcopi accedentibus, dicitur ibidem eſſe ma-
ior pars. Quod & in ſimili optimè confirmant, Albe- 19
ric. in tract. de ſtatut. quæſt.118. & Hippol. de Marſil. ſing.376.in 2.tom.ſingul.Doctor.fol.mihi 695. dicentes quod ſtante ſtatuto, quod aliquis non poſſit torqueri niſi ſit deliberatum per poteſtatem, & Priores, vox Poteſtatis, & vnius ex Prioribus obtinere debet, etſi alij Priores multò plures numero ſint, quia propter dimidiam partem, quam habet Poteſtas, ibi eſt maior pars, vt patet ibi. Et quia licèt Poteſtas ſolùm habeat dimidiam vocem, & Anciani aliam dimidiam, tamen poſtquam Poteſtas habet vnum de

Ancianis, apparet quod excedit dimidiam partem, &
ſic quod ipſe Poteſtas facit cum illo Anciano, dicitur
factum à maiori parte, & ibidem ex prædicta doctrina
ad alterius ſimilis caſus reſolutionem infert.

20 Et in noſtriſmet propriis terminis poſt Hoſt. Ioan.
Andr. & Roman. citatis locis, idem reſoluit Cardin.
Tuſch. *pract. concl. tom. 5. lit. M, concl. 14. n. 18.* ibi: *Am-
plia in præſentatione patronorum, quia ſi habet dimi-
diam Iuriſpatronatus, & alij decem habens aliam dimi-
diam, attenditur præſentatio facta ab habente dimidium,
& ab vno ex decem alterius dimidia, quando illis decem
competit vt ſingulis, c. ſcriptum, cum ibi not. de elect.* Fe-
deric. *d. conſ. 1. n. 3. verſ. nam ſi vno patrono.* Idem in ma-
21 teria collationis tradit Hoſt. *in cap. poſtulaſti, de conceſſ.
præb.* vbi inquit, quod ſi electio pertinet ad Epiſco-
pum, & Capitulum, cum Epiſcopus habeat dimidium
collationis, ſufficit quod vnus, vel duo cohæreant, tenet
Roman. *conſ. 366. Quæritur, in fine,* vbi alleg. Ioan. And.

22 Et in ſpecie pulchrè conſuluit Azeued. *conſ. 39.* in
quo in terminis ſtatuti ſanctæ Eccleſiæ Ciuitatenſis
reſpondit pro quodam Canonico Magiſtrali, in cuius
prouiſione ad eius fauorem vocem dedit Epiſcopus, &
quatuor alij Canonici, cæteris omnibus pro alio vo-
cem dantibus, ex eo quod verba dicti ſtatuti à Sede
Apoſt. confirmati, vt ipſe refert, ita ſe habebant. In
quem Epiſcopus & Capitulum, vel maior & ſanior
pars conſenſerit, aſſumatur.

23 Nec eſt dubitandum Parochianos, & vicinos loci ad
prouiſionem huius capellaniæ vocatos eſſe vt ſingulos,
& non vniuerſos; nam id conſtat tam ex verbis funda-
tionis ſuprà relatis, quàm quod in dubio ita præſumen-
dum eſt. Felin *cap. cum omnes, n. 29. de conſtit.* Lambert.
de iurepatr. p. 2. lib. 2. q. 3. art. 8. & ita ſæpiùs Rotam
tenuiſſe refert Nicol. Garc. *de benef. p. 5. c. 9. num. 222.*
24 *&* 227. Ad quod eſt notabilis doctrina Abb. *in c. quo-
niam 3. n. 13. de iurepatr.* ibi: *Quæro extra gloſ. de nota-
bili, & quotidiana quæſtione. Hic dicitur quod valeat
præſentatio facta à pluribus, nunquid ſit neceſſe vt con-
ueniat maior pars, habito reſpectu ad omnes patronos, an
ſufficiat maior pars, habita comparatione ad maiorem
partem. Exemplum, quatuor ſunt patroni, duo præſentant
vnum, tertius alium, quartus alium, præſentatus à duo-
bus non habet maiorem partem omnium, ſed habet maio-
rem partem habito reſpectu ad alios præſentatores. Ioan.
Andr. dicit quod aut præſentatio fit ab iſtis, vt à colle-
gis, & tunc requiritur maior pars reſpectu totius Col-
legij; & pro hac videtur text. in cap. Eccleſia, ſup. de
elect. Aut iſti præſentant tanquam ſingulares, vt commu-
niter faciunt laici, qui de patrimonio habent iuriſpatro-
natus, & tunc ſufficit maior pars reſpectu aliarum par-
tium, & ſic intelligit iſtum textum. Et nota ſingulariter
hoc dictum, quia facit ad multa; vbi enim habent plures
explicare aliquem actum, debet ſemper animaduertere
vtrum habeant hanc poteſtatem vt Collegium, an vt ſin-
guli, vt primo caſu requiratur maior pars totius Collegij,
ſecundo caſu ſufficit maior pars reſpectu aliarum partium,*
&c. Eandem doctrinam tenet ibi Card. *quæſt. 7.* & ſe-
quitur Lambert. *de iurepatron. part. 3. lib. 2. art. 4. nu-
mer. 1. fol. mihi* 354.

25 Quamuis in hoc caſu interuenire debere maiorem
Parochianorum partem vnà cum Rectore, vt præſen-
tatus dicatur præſentari à maiori parte, exiſtimauerint
Iaſ. *in l. iuriſgentium, §. hodie, n. 13. verſ. ſecunda conclu-
ſio, ff. de pact.* Felin. *in cap. paſtoral. in 1. not. 9. de reſcript.*
Caſſad. *dec. 2. in fine, de iurepatr.* qui fundantur, vt ait
Azeued. *d. conſ. 39. ſub num. 9.* in rationibus, & argu-
mentis adductis à Gemin. & Ioan. Andr. *in cap. à col-
latione, de appellat.* dicentibus nomen collectiuum
debere verificari in maiori parte. Et aduertit idem
Gemin. quod ſi Epiſcopi votum cum vno ex Capitu-
laribus maiorem partem faceret in electionibus, & ſi-
milibus actibus, ſecundùm opinionem Hoſtien. vtique
Epiſcopus ſemper conſequeretur intentum, & ſic ius
Capituli eſſet inutile & verbale, contra text. *in leg. 2.
C. commun. de legat. & cap. commiſſa, de elect. in 6.* ma-
xime quando non eſt veroſimile, quod Epiſcopus non
trahat ad ſe vnum Canonicum, arg. text. *in cap. 1. ante
fin. 6. q. 1.* Sed occurrit ipſe Azeued. *citato loco, n. 10.*
quod ſi hæc opinio foret ſequenda, eſſet deſtruere tot
iura, & Doctorum traditiones & fundamenta noſtræ,
quam ſequimur, opinionis, quibus non reſpondent qui
Hoſtienſem reprobant, & multò maius inconueniens
eſt quod omnes ſequantur opinionem, quod in his,
quæ competunt Epiſcopo, & Capitulo, dimidiam ha-
beat partem Epiſcopus, & quod maior pars debeat in-
telligi, dummodo Epiſcopus habeat dimidiam partem
votorum Capituli, hoc enim eſt ſe incontinenti corri-
gere, contra text. *in l. nam ad ea, ff. de condit. & demonſt.*

Quod abſque dubio procedit conſtando, prout in 26
facto conſtat, quod votum Rectoris ſequuti fuerunt
plures ex Parochianis, & vicinis, & ita neceſſariò ratio-
ne dubij, & incertitudinis tenendum, quod illorum me-
dietas concurrerit, ad text. *in c. afferte, de præſumpt. &
in l. & hoc Tiberius 41. ff. de hered. inſt. & in l. Titius 54.
ff. ad Trebell. & in l. antiqui,* ibi: *Quia non poterant ſcire
quod naſci poſſunt,* & ibi: *Medietatem quandam, ff. ſi pars
hæred. pet.* nam in dubiis media vis eligenda. Tiraq. *de
primog. q. 17. opin. 4. à n. 9.* Anton. Theſaur. *Pedem. de-* 27
ciſ. 89. Menoch. *de præſumpt. lib. 1. præſ. 97. n. 27.* Et fa-
cit illud Ouid. 2. *Metam.*

—— *Medio tutiſſimus ibis.*

Et *Seneca tragœd.* 10.

Quiſquis medium defugit iter,
Stabili nunquam tramite curret.

Accedit, quia vt par ſit vtriuſque virtus, atque effe- 28
ctus, tantùm vni parti tribuendum eſt, quantum alteri,
vt ex aliis probat Menoch. *conſ. 158. n. 49. vol. 2.* Iuuat
etiam æqualitatis ratio, quæ in omnibus, præcipuè in
iudiciis ſemper ſeruanda eſt, *l. fin. C. de procurat. l. ſi id
quod, in fine, ff. de reſcind. vendit.* cum aliis vulgaribus.
Hinc eſt quod diuiſio æqualiter, vt iuſta ſit, neceſſariò
fieri debet. Card. Tuſch. *pract. concl. lit. D, concluſ. 522.
num. 4. & concl. 526. n. 3. & concl. 531. n. 1.* vbi quod ita
æqualiter fieri debet, vt plus vni quàm alteri dandum 29
non ſit. Denique confirmat Iuris regula quod determi-
nando reſpiciens plura determinabilia, æqualiter om-
nis determinat, *l. iam hoc iure 4. ff. de vulgari, l. quamuis,
Cod. de impuber.* quam regulam ex pluribus firmant
Menoch. *conſ. 88. num. 19. vol. 2.* Caſſanate *conſ. 67. n. 28.*
plenè Caſtill. *controu. lib. 5. p. 2. c. 97. num. 4.* Vincent.
Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 257. num. 8.*

Reſtat modò probare, quod nominatio eo modo facta 30
fuit concordis, & quod illa ſic facta ſatisfactum fuit
fundatoris diſpoſitioni, de qua ſuprà, ad effectum inuali-
dandi ſecundum ſcrutinium deſuper factum, quamuis
maior Parochianorum pars cum Rectore non ſe con-
formauerit. Et præſupponendum in Iure, factum ma-
ioris partis, ab omnibus fieri dici, *l. quod maior, ff. ad
municip.* ibi: *Quod maior pars Curiæ effecit, pro eo habe-
tur ac ſi omnes egerint, leg. aliud 120. §. refertur, ff. de verb.
ſignif. l. planè, ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. l. nominatio-
num, C. de decurion. lib. 10. cap. 1. & fin. de his quæ fiunt à
maiori parte Cap.* & vtrobique gloſ. & DD. Afflict. *de-* 31
ciſ. 1. num. 4. Vincent. de Franch. *deciſ. 1. num. 1.* Anton.
Gom. *dec. 1. n. 2.* Cabed. *dec. 6. n. 4. & 5. part. 1.* vbi cum
Afflicto reſoluit, non valere conſuetudinem, vel ſtatu-
tum, quo caueatur, vt non ſtetur maiori parti, & in ſpe-
cie iuriſpatronatus, quando competit pluribus vt ſin-
gulis, vt maior pars attendatur, reſoluit Dec. *in cap.
cum omnes, in 1. lect. num. 16. de conſtit.* & probat ex-
preſſè text. *in cap. quoniam, de iurepatr. cap. quia pro-
pter, cap. auditis, de elect.* Quod procedit quamuis
præſenta

Google

præſentatus à minori parte fuiſſet magis dignus, quàm ille, qui habuit plures patronorum voces, dum tamen ſit dignus, vt reſoluunt Gutier. *lib. 2. canon. c. 11. num. 20. & 22.* Caualc. *deciſ. 1. num. 1.* Nicol. Garc. *de beneſic. p. 9. cap. 2. num. 257.* Ricc. *in praxi, deciſ. 191. num. 198.* Rot. *dec. 117. p. 2. diuerſ.*

33 Quæ quidem iuris regula, quod factum à maiori parte ab omnibus fieri dicitur, locum habet, & procedit licèt diſpoſitio omnium concordiam, & conformitatem poſtulet, quia nihilominus dictio illa, *omnium*, intelligenda eſt ſecundùm ſubiectam materiam, id eſt, maioris partis, ne aliàs detur occaſio ratiùs, ac difficiliùs expediendi negotia, prout fiecet, cum ſemper homines ſua natura ad diſſentiendum proni ſint, *l. quia poterat, ff. ad Trebell.* ita notarunt Decian. & Cagnol. *in l. aliud 120. §. refertur, ff. de regul. iur.* Stephan. Gratian. *March. deciſ. 183. n. 7.* Et non mirum, quia maior pars reputa- 34 tur pro toto, Bart. *in l. cùm de lanionis, §. Sabinus, ff. de fundo inſtructo*, ſequitur Dec. *in c. cùm omnes, lect. 2. num. 41. ad fin. de conſtit.*

35 Vnde concludit Angel. *in addit. ad Bart. in l. exactor, C. de ſuſceptor. lib. 10.* per gloſſ. *ibi, verb. cœtu*, quod ſi in aliquo teſtamento nominati fuerint commiſſarij cum clauſ. *vt factum per omnes obtineat firmitatem*; nihilominus factum à maiori parte ita validum erit ac ſi per omnes factum eſſet, ita ſequendo Angel. tenent Corſet. *ſing. 384. incip. Quod fit à maiori parte, verſic. adde Angelum, tom. 1. ſing. Doctor. fol. 592.* Firmian. *in ſuo repert. in verb. Vniuerſitas, in fine.*

36 Præterea id ipſum quoque confirmat Alex. in addit. ad eundem Bart. poſt gloſſ. *ibi, in l. quicumque, C. de omni agro deſerto, lib. 11.* vbi etiam tradit, quod quamuis diſpoſitio omnium requirat conſenſum, nihilominus ſufficit quod interueniat conſenſus maioris partis. Bart. *in l. reſcriptum*, & ibi Bald. Fulgoſ. & Alex. *ff. de pact.* refert & ſequitur Steph. Gratian. *d. deciſ. 183. num. 10. & 11.* vbi tandem *num. 12.* concludit, quod dicitur concorditer fieri quod fit per maiorem partem, quod tanquam indubitatum firmant Dec. & Cagnol. *in d. §. refert*, vterque *n. 3.* Ea ratione, quia in magno hominum numero impoſſibile eſt omnes cõuenire, cùm ſemper ad diſſentiendum proni ſint, vt *ſuprà* dixi, & idcirco de facili diſcordant, *c. nec nouum, 8. quæſt. 1.* Abb. *conſ. 37. num. fin. in fine, p. 2.* & rectè probat illod

Velle ſuum cuique eſt, nec voto viuitur vno.

Et illud,

Scinditur incertum ſtudia in contraria vulgus.

Et denique illud, *Tot capita, tot ſententia.* Nicol. Loſæ. *de iure vniuerſit. p. 2. c. 3. n. 6. cum ſeqq.*

37 Vnde infert Abb. Panor. *in conſilio ſuper Conc. Baſilien. in 1. dub. col. 2. verſ. quinimò*, non eſſe validam Capituli conſuetudinem etiam iuratam, inducentem facti inualiditatem, in quo omnes non concordauerint, refert, & ſequitur Card. Tuſch. *pract. concl. lit. D, concluſ. 454. num. 4.*

38 Et ſimiliter ex dictis infertur, minimè valere ſtatutum vniuerſitatum Eccleſiaſticarum inferiorum, ſiue conſuetudinem, vt duæ partes ad minus debeant concordare, quia ſemper debet valere factum à maiori parte, *cap. 1. cap. licet, de elect.* Abb. *citato loco, verſic. quinimò*, Vincent. de Franch. *dec. 1. num. 31.* Cardin. Tuſch. *d. lit. D, concl. 454. num. 5.*

39 Et ea eadem ratione, videlicet quod ſint homines faciles ad diſſentiendum, infertur etiam minimè valere ſtatutum, quod non poſſit vniuerſitas aliquid facere, niſi de voto omnium; nam impediretur procul dubio publica vtilitas. Ità Alex. *conſ. 224. In re tam graui, n. 2. & 3. lib. 6.* ſequitur Card. Toſch. *d. concl. 454. num. 10.* vbi *n. 11.* cum eodem Alex. ſcribit etiam non ligari Papam ſe obligantem, & vouentem cum iuramento non facere Cardinales, niſi concurrat votum omnium Cardinalium, quia per vnius facilem diſcordiam impediretur bonum publicum.

Ex quibus doctrinis egregiè confirmantur gloſſæ *in c. non poteſt, 3. & in c. cùm olim, verbo pleno, de ſent. & re iud. & in c. 1. gloſſ. fin. de maior. & obed.* quatenus reſoluunt, quod ſi requiratur electionem, vel aliud fieri de plena concordia, adhuc ſufficit quod fiat à maiori parte. Quarum gloſſarum auctoritas cæterorum auctoritatem planè ſuperat, vt poſt Bart. Bald. Alex. & Iaſ. tradit Morl. *in emporio iuris, tit. 1. q. 12. n. 3.* vbi cum Imol. dicit opinionem gloſſæ ſufficere pro textu, quando textus non reperitur: & plura alia circa gloſſarum auctoritatem adducit Hier. Grat. *conſ. 131. n. 19. & 20. tom. 1.* 40

Quare reſolutiuè concludendum eſt, quod illud dicitur concorditer fieri, quod fit per maiorem partem, in qua etiam verificantur verba, *plena concordia*, ſecundùm ſubiectam materiam, vt in dictis gloſſis, & tradit Abb. *in d. c. cùm olim, num. fin.* ſequitur Dec. *in d. §. refertur, n. 3. verſ. hoc intelligatur, & ibi* Cagnol. *n. 3.* tenet etiam Card. Tuſch. *d. lit. M, concl. 14. n. 4.* aduersùs Alexandrum ab eo relatum, quem etiam reprobat Steph. Grat. *d. deciſ. 183. n. 12.* Verùm Alex. intelligendus eſt loquutus attento rigore, & proprietate vocabuli in materia ſtricta, prout in contractu, & ita eum rectè intelligit Card. Tuſch. *vbi ſuprà, num. 32.* 41

In eadem cauſa.

Fundatio Capellaniæ, in qua adeſt clauſula, *y que la den à clerigo que no aya otro beneficio*, excludit clericum tunc temporis aliud beneficium habentem.

VOTVM CXXII.

1 *Caſus dubitationis proponitur.*
2 *Conditio quod præſentandus ad capellaniam, nullum aliud beneficium obtineat, eſt iuſtiſſima.*
3 *Fundatores poſſunt in capellaniarum, & beneficiorum erectionibus quaſcumque clauſulas ſibi benè viſas apponere.*
4 *Niſi vel natura impoſſibiles ſint, vel turpes, vel contra ſubſtantiam beneficij.*
5 *Papa ſine magna, & vrgenti cauſa mutare, ſeu alterare non ſolet qualitates à fundatore in erectione beneficiorum appoſitas.*
6 *Qualitas admittens, vel excludens aliquem, debet interuenire de tempore actus.*
7 *Habilitas, & qualitas requiſita debet interuenire de tempore oppoſitionis, vel petitionis.*
8 *Habilitas requiſita præcedere debet antequam quis nominetur, vel eligatur.*
9 *Verbum, ayá, quid importet.*
10 *Qualitas adiecta verbo intelligitur ſecundùm tempus verbi.*
11 *Affectatus actus nil prodeſt.*
12 *Ius, & priuilegium omninò perditur per affectationem.*
13 *Præbendam tenuem renuncians, vt conſequatur aliam in damnum tertij, ſibi non profuit, nec illi tertio præiudicat.*
14 *Paupertas affectata nihil proficit.*
15 *Pauper effectus in alterius præiudicium, data opera non poteſt tali paupertate ſe iuuare.*
16 Beneficium *verbum, comprehendit tam Curatum, quàm ſimplex.*
17 *Proprietas verbi quantum comprehendit, tantùm accipitur diſpoſitio.*

18 *Beneficiorum pluralitas iure prohibetur.*

19 *Concil. Trid.* ſeſſ.24. c.17.de reform. *comprehendit beneſitia iuriſpatronatus.*

20 *Prohibitio legis, & hominis maioris virtutis eſt.*

21 *Prohibitio generalis omnem caſum, tam maiorem, quàm minorem comprehendit.*

22 *Negatiua inducit nullitatem, & remouet omnem potentiam ab actu.*

23 *Incompatibilitatem non inducit acquiſitio beneficiorum, ſed tantùm illorum retentiò.*

24 *Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis.*

25 *A proprietate verborum minimè recedendum.*

26 *Voluntas teſtatoris in omnibus prædominatur.*

1 IN ſundarione cuiuſdam Capellaniæ poſt nominatos patronos, qui ad eam præſentare debeant, annectuntur ſequentia verba: *Y que la den à clerigo que no aya otro beneficio.* Dubitabatur an præſentatio facta ad fauorem clerici qui tunc temporis habebat duo beneficia Eccleſiaſtica pacificè poſſeſſa, eſſet valida, & reſpondi negatiuè, ex ſequentibus.

2 Conditionem illam, videlicet quod ad capellaniam præſentandus nullum beneficium obtineat, tanquam iuſtiſſimam à ſundatore apponi potuiſſe, obſeruant Fr. Emman. Rodriguez *in ſum. tom. 1. c. 77. concl. 25. n. 26. ſecundum vlt. impreſſ.* Perez de Lara *de anniuerſ. & ca-*
3 *pellan. lib. 2. c. 7. ex n. 1.* Liberum eſt enim fundatoribus beneficiorum, & capellaniarum quaſcumque conditiones, clauſulas, & grauamina ſibi beneviſa apponere, *c. præterea, el 2. de iurepatron. cap. ſignificatum, de præbend.* Concil. Trid. *ſeſſ. 22. de reform. c. 9. & ſeſſ. 25. etiam de reform. c. 5.* Roch. de Curte *de iurepatr. verb. pro eo quod, n. 25.* Lambert. *eod. tract. lib. 1. q. 6. princ. à num. 49* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ. 4. princ. n. 39. & 42. verſic. ex quo deducitur,* Ioan. Gutier. *conſ. 1. n. 1. & conſ. 2. n. 1.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 5. in princ. n. 45.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 32.* Ego *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3.*
4 *alleg. 70. à n. 38.* vbi *n. 40.* teneo poſſe Epiſcopum, vel alium ſuperiorem, rejicere illas leges per ſundatorem ſibi porrectas, quæ vel natura impoſſibiles ſint, vel turpes, vel contra ſubſtãtiam beneficij, vel denique contra perpetuam legum prohibitionem illas improbantium.

5 Quas quidem qualitates in ſundatione, ſeu erectione beneficiorum appoſitas, etiam Romanus Pont. ſine magna, & vrgenti cauſa mutare, aut alterare non ſolet, Clem. *quia contingit, de relig. domib.* Conc. Trident. *d. ſeſſ. 25. de reform. c. 5.* ibi: *Quando igitur ex beneficiorum quorumcunque erectione, ſeu fundatione, aut aliis conſtitutionibus qualitates aliqua requiruntur, ſeu certa illis onera ſunt iniuncta in beneficiorum collatione, ſeu in quacumque alia diſpoſitione, eis non derogetur.* Pinel. *in rub. C. de reſcind. vendit. p. 1. c. 2. n. 19.* Mieres *de maior. p. 2. in initio, n. 460.* Fr. Emman. *d. c. 77. concl. 17. n. 8.*

6 Et ideò cùm ſundatio requirat vt præſentetur qui aliud beneficium non habuerit, debebat iſte præſentatus de tempore ſuæ præſentationis beneficio carere; communiter enim reſoluunt DD. quod qualitas admittens, vel excludens aliquem, debet interuenire de tempore actus, ita vt non ſufficiat, vt paulò poſt, vel antea adfuerit, ſecundùm Iaſ. *in l. 3. n. 2. C. de teſtam.* Roman. *conſ. 29. n. 10. lib. 1.* Menoch. *conſ. 1. n. 419.* Auendan. *de exequen. mandat. p. 2. c. 12. n. 15.* Mex. *ad leg. Toleti, fundam. 2. p. 4. n. 16.* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 13. num. 37.* Roderic. Xuar. *alleg. 22. num. 23.* Bobadil. *in ſua politica, lib. 3. c. 4. n. 39.* Ceuall. *commun. contra commun. q. 693. à n. 5.* & in ſpecie Fr. Emman. *d. c. 77. n. 14.* Perez de Lara *d. lib. 2. c. 9. n. 53. cum ſeqq.* Rot. *d. c. 358. num. 3. & 7.* apud Farin. *p. 1. recent.*

7 Et ſic de tempore oppoſitionis, & petitionis debet interuenire habilitas, & qualitas requiſita, ex Gutier. *conſ. 44. n. 7.* Perez de Lara, & Ceuall. reſoluit Nicol. Garc. *de benef. p. 7. c. 4. n. 85. & ſeq.* & probatur expreſsè
in cap. ſi eo tempore, 7. de reſcript. lib. 6. Imò antequam 8
quis nominetur, vel eligatur, habilitatem requiſitam præcedere debere, ex pluribus latè concludit Maſtrill. *de magiſtrat. lib. 2. c. 12. n. 97. cum ſeqq.*

Quod in præſenti caſu abſque dubio procedit, atten- 9
tis expreſſis fundationis verbis, ibi: *Y que la den à clerigo que no aya otro beneficio;* quæ apertè oſtendunt eius voluntatem, quæ fuit excludere clericum tunc tem-
poris aliud beneficium habentem. Verbum enim, *aya,* 10
idem importat ac ſi diceret, habeat habilitatem eo tempore: nam qualitas adiecta verbo intelligitur ſecundùm tempus verbi, *l. in delictis, §. ſi extraneus, ff. de noxalib. l. 1. §. tutoris, ff. quod iuſſu.* Menoch. *remed. 16. recup. ex n. 23. & de præſumpt. lib. 4. præſ. 81. n. 17.* Velaſquez de Auendaño *in l. 44. Tauri, gl. 15. n. 2.*

Non obſtat affectata beneficiorum renunciatio ad 11
effectum vt beneficio carens capellaniam obtinere poſſet, quia affectatus actus nihil prodeſt, *l. 2. §. fin. ff. ſi quis
caut. §. item tria, Inſtit. de excuſ. tut.* Surd. *conſ. 171. n. 96,* 12
imò per affectationem omninò perditur ius, & priuilegium, vt per plures caſus oſtendit Card. Tuſch. *pract. concl. lit. A, concl. 237. per tot.* Et in pulchro caſu Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp. 19. n. 26.* quem in eodemmet caſu ſequitur Fr. Emman. *in ſum. tom. 2. c. 31. n. 6. concl. 5.* videlicet in muliere, quæ cùm eſſet diues, omnibus ſuis bonis renonciauit, vt ad titulum paupertatis diſpenſationem Pontificis obtineret ad contrahendum matrimonium cum conſanguineo, quo caſu non gaudet paupertatis priuilegio.

Et in noſtra ſpecie eſt text. opt. *in c. 2. de renunc. lib. 6.* 13
vbi renoncians tenuem Præbendam, vt conſequatur pinguiorem in damnum alterius, ſibi non profuit renunciatio, nec illi tertio præiudicat, notat Card. Tuſch. *d. concl. 237. n. 6.* Menoch. *conſ. 208. n. 17. vol. 2.* vbi *nu-
merìs ſeqq.* multis ſimilibus comprobat ea ratione, 14
quia affectata paupertas nihil proficit, vt tradit Gabr. Aluarez *de priuileg. paupert. p. 1. q. 6. n. 57.* vbi citat illud Mart. *lib. 11. epigr. 17.*

Tu tamen affectas Neſtor dici, atque videri
Pauper, & in populo quæris habere locum.

Et in noſtra ſpecie ait idem Gabr. Aluarez *citato loco,* 15
quod idem fieri ſolet ad beneficia obtinenda, de quibus inquit Bald. *in c. cùm adeo, n. 2. de reſcript.* eos qui in impetrando beneficio fingunt ſe pauperes, cùm non ſint, non niſi ventum reportare. Cui ſuffragatur aliud Iuris Axioma, quod non ſuccurritur ei, qui ſua culpa in paupertatem ſe poſuit, & data opera in alterius præiudicium pauper effectus eſt, prout latè probat Marc. Anton. Mangil. *in tract. de imput. q. 178. n. 13.*

Non obſtat quod dicitur ex aduerſo, videlicet fun- 16
datoris mentem fuiſſe excludere habentem beneficium Curatum, propter impedimentum inſeruiendi capellaniæ, non autem habentem beneficium ſimplex nullam reſidentiam requirens, nec impediens dictæ capellaniæ ſeruitium. Quia reſpondetur, verbum *beneficium,* quo vſus fuit fundator, comprehẽdere beneficia tam Curata quàm ſimplicia, gloſſ. verbo beneficia, *in c. ſi gratioſè, de reſcript. in 6.* Selu. *de benef. p. 1. q. 3.* Rebuff. *in praxi, tit. quid ſit beneficium, n. 10.* Quintanaduen. *lib. 1. Eccl. c. 4.* cum aliis per Nicol. Garc. *de benef. p. 1. c. 6. n. 37. & 38.*

Vnde fit quod à verborum proprietate minimè rece- 17
dendum, cum proprietas verbi quantum comprehendit, eatenus accipiatur diſpoſitio, *l. multùm intereſt,* ibi: *Quantũ lectio probat, C. ſi quis alteri, vel ſibi,* latè Tiraq. *in l. ſi vnquam, verbo libertis, n. 17. & 18. C. de reuoc. donat.*
Aluar. Valaſc. *conſ. 58. n. 8. ad fin.* Maximè cùm ſit fun- 18
datoris mens Iuri communi multùm conformis, ſecundùm quod beneficiorum pluralitas prohibita eſt, *c. de multa, de præb.* cum ſimilib. Conc. Trid. *ſeſſ. 7. de ref. c. 4. & ſeſſ. 24. c. 17. etiam de reform.* quamuis ſint beneficia ſim

Digitized by Google

ſimplicia, *c. conquerente, de cler. non reſid.* Nauar. *conſ.* 12.
alias 10. *de prabend.* cum aliis per Petez de Lara *anni-
nerſ. & capell. lib.* 2. *c.* 7. *n.* 1. *&* 2. & in ſpecie omnino
videndus Ioan. Gutier. *conſ.* 2. *n.* 12. vbi refert verba *d.
c.* 17. ibi: *Vt in poſterum vnum tantùm beneficium Eccle-
ſiaſticum ſingulis conferatur*: declarando vt per me *de
Iure Eccleſiaſtico vniuerſo, lib.* 3. *c.* 13. *n.* 180. *cum ſeq.* Et
ſentit Nicol. Garc. *de benef. p.* 11. *c.* 5. §. 4. *num.* 280. illud
19 decretum comprehendere etiam beneficia iuriſpatrona-
tus, ob paritatem rationis.

20 Concurrit ergo duplex prohibitio, iuris ſcilicet, & fundatoris, & quia fortius ius inſurgit, & plus operatur legis & hominis prohibitio, quæ maioris virtutis eſt, *Auth. de alien. & emphyt.* §. *ſanctiſſimis, collat.* 9. Roder. Xuar. *alleg.* 9. *n.* 14. Alex. *conſ.* 84. *n.* 6. *lib.* 6. Ozaſc. *Pedem. deciſ.* 85. *num.* 14. Rimin. *conſ.* 61. *num. fin.* Ludou. Caſſanate *conſ.* 1. *n.* 35. *tom.* 1.

21 Nec oberit ratio illa fundationis, *y que la ſirua de todas horas*, per quam videtur fundatorem incompati-
bilitatem conſideraſſe circa beneficia Curata, cum illa
habentes non poſſint in alio loco ſingulis horis capel-
laniæ deſeruire. Quia multipliciter reſpondetur, & pri-
mò fundatores in Capellano duplicem caſum copula-
tiuè requirere, vnum quod non haberet aliud benefi-
cium, alterum quod ſingulis horis capellaniæ inſer-
uiret, & ita illa duo debent interuenire neceſſariò, &
præcisè, aliter eius voluntati non obtemperatur, *l. qui
hered. plures, ff. de condit. inſt. l. ſi is qui ducenta,* §. *vtrum,
ff. de rebus dub.* Surd. *conſ.* 45. *n.* 15. Mangil. *de imputat.
q.* 78. *n.* 43. Gotier. *conſ.* 16. *n.* 1. Secundò, quia generalis
illa prohibitio, *que no ſe de à clerigo, que aya otro bene-
22 ficio*, omnem caſum, tam maiorem, quàm minorem com-
prehendit, *c. maioribus* 8. *de prabend. s. queritur,* §. *fin.* 22.
q. 2. ex pluribus reſoluit D. Barb. *in l. cum prator, n.* 112.
ff. de iudic. Tertiò, quia cum fundator vſus fuerit verbis
negatiuis, *no ſe de aquien aya otro beneficio*, cenſetur per
illa adempta poteſtas patronis eam dandi beneficium
aliud obtinenti, hæc eſt enim virtus, & natura negati-
uæ inducere nullitatem, & remouere omnem potentiam
ab actu, omnem caſum excludendo, etiam minimum, vt
latiſſimè fundat Card. Tuſch. *pract. lit. N, concl.* 26. Pe-
rez de Lara *de anniuerſ. & capell. lib.* 2. *c.* 5. *ex n.* 22.

23 Nec etiam obſtat, quod incompatibilitatem non in-
ducit acquiſitio beneficiorum, ſed tantùm illorum re-
tentio, vt per Nicol. Garc. *de benef. p.* 11. *c.* 5. *num.* 183.
Quia licèt hoc de Iure procedat, id tamen locum ha-
bere non poteſt, attenta expreſſa fundatoris diſpoſitio-
ne, quæ ab ea Capellania obtinenda excludit quemli-
bet clericum habentem beneficium Eccleſiaſticum in
citatis verbis, quod potuit facere, vt conſtat ex aucto-
ritatibus & Iuribus ſuprà citatis, & ita ſuccedit Iuris
24 regula, quod prouiſio hominis facit ceſſare diſpoſitio-
nem legis, & eam tollit, *l. fin. Cod. de pact. conuent. leg. &
habet,* §. *cum quis, & ibi gloſſ. ff. de precar.* Surd. *conſ.*
476. *num.* 6. latè Card. Tuſch. *pract. concl. lit. P, con-
cluſ.* 95. Lara *de capell. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 27. *& ſeq.*

25 Nec denique obeſt quod teſtator præſumitur ſe voluiſſe conformare cum diſpoſitione Iuris communis, quia pariter ſatisfit, non procedere quando voluntas teſtatoris eſt clara, prout in noſtro caſu; tunc enim à proprietate verborum minimè recedendum eſt, *l. non eſt, ff. de legat.* 3. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 6. *tit.* 6. *num.* 21. vbi *num.* 19. quod ſtante claritate neceſſariò ſequenda eſt voluntas teſtatoris, quæ in omnibus prædominatur, *leg. cum quaſtio, in fine, Cod. de legib.*

Toletana Tranſlationis.

Electus in Epiſcopum, ſeu tranſlatus ad aliam Eccleſiam, quando ſub reatu peccati mortalis teneatur nominationi, ſeu electioni de ſe factæ conſentire, & tranſlationem non impedire?

VOTVM CXXIII.

1 *Cardinalis de Borgia moritur Matriti de menſe Decembris* 1645.
2 *Catholicus Philippus IV. in Archiepiſcopum Toletanum nominauit Eminentiſſimum D. Cardinalem Sandoual.*
3 *Antiſtes in Eccleſia Dei ritè præficitur cum populus pariter in eum acclamauerit.*
4 *Reges ſub reatu peccati mort. tenentur ad Epiſcopatus meliores & digniores nominare.*
5 *Regibus imputandum ſi eorum culpa Epiſcopi tales non ſint quales olim fuere.*
6 *Philippus II. ad Epiſcopatus non ſtatim nominabat, ſed matura adhibita deliberatione, habitoque perſonarum delectu.*
7 *Rex in Epiſcopis nominandis perſona reſpectum habere poterit, ſi hac ſimul Eccleſia ſeruitio, & vtilitati conducat.*
8 *Contra Epiſcopos, qui per vicarios, & viſitatores munus ſuum adimplere exiſtimant.*
9 *Conſultationis cauſa refertur.*
10 Cap. inter corporalia 2. de tranſlat. Epiſcopi, *refertur.*
11 *Matrimonij carnalis conſummati vinculum eſt indiſſolubile.*
12 *Tranſlatio eſt de vna Eccleſia ad aliam regularis mutatio cum euidenti cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis.*
13 *Tranſlatio aliquando de volente, aliquando de inuito etiam ſuadente iuſta, & rationabili cauſa fit.*
14 *Epiſcopus tranſlatus quando deſinat eſſe Epiſcopus prioris Eccleſia.*
15 *Pontificibus Romanis ſpeciali quaſi priuilegio expreſsè conceſſa reperitur facultas ſpirituale coniugium diſſoluendi.*
16 *Coniugium ſpirituale contrahitur inter Epiſcopum, & Eccleſiam.*
17 *Vinculum coniugij ſpiritualis Iure humano, ſeu Pontificio eſt diſſolubile.*
18 Cap. inter corporalia, de tranſlatione Epiſcopi, *declaratur.*
19 *Pontifices ſolent vti Sacra Scriptura teſtimoniis in ſenſu morali ad propria decreta confirmanda.*
20 *S. Thoma doctrina laudatur.*
21 *Epiſcopatum optare & appetere quando liceat?*
22 *Epiſcopatum propter bona temporalia, vel diuitias, & maiores redditus appetere, peccatum mortale.*
23 *Epiſcopatum non appetenti oblatum citra culpam poteſt illum ſuſcipere, & etiam propter bona temporalia.*
24 *Epiſcopatum ſuſcipere renuens, ſi virtutibus polleat, Paſtorem ſummum conuincitur non amare.*
25 *Laborandum non in eo quod ſibi, vel paucis vtile ſit, ſed quod multis, vt ſalui fiant.*
26 *Humilitati an præſumptioni tribuendum ſi quis debere præeſſe intelligens, ex humilitate præeſſe contemnit.*

27 *Labor pro Deo nullatenus effugiendus.*
28 *Eminentiſſimus D. Cardin. de Sandoual reſidendi apud ſuam Eccleſiam Giennenſ. auidiſſimus.*
29 *Eminentiſſimus D. Card. de Sandoual fortiter nominationi reſiſtit.*
30 *Ioannes Hurtado Dominicanus ſimilem nominationem ad Archiepiſcopatum Toletanum acceptare recuſauit.*

1 VAcante Archiepiſcopatu Toletano per obitum
Eminentiſſimi & Reuerendiſſimi D. Cardinalis
de Borgia, qui diem ſuum clauſit extremum die 28.
menſis Decembris exeuntis anni 1645. Rex noſter verè
Catholicus Philippus IV. optans illi Eccleſiæ de
optimo Paſtore prouidere, qui in ea reſidere, & paſtoralis
officij munus adimplere valeret, cùm tranſactis
annis ob diuturnam Prælatorum abſentiam plura ſint
quæ magnâ indigent reformatione, tam circa Cleri mores
corrigendos, quàm circa ſæcularium animum, mentem,
cogitationemque à vitiis abducendam, ad bonamque
frugem recipiendam, negotium id totum Deo
commendare conſtituit, à quo ſcimus omnia bona prouenire.
Paucos poſt dies à vacatione cœpit per hanc
2 Curiam vox omnium ſpargi, Eminentiſſimum D. Cardinalem
de Sandoual Giennenſ. Epiſcopum in Prælatum
depoſcentium, vt accidit in feliciſſima S. Ambroſij
promotione, ſicut legitur in quarta ſuæ feſtiuitatis
lectione, *Vniuerſi populi vox erupit, Ambroſium Epiſcopum
depoſcentis.* Catholicus Rex habita matura de-
3 liberatione, & piorum virorum conſilio adhibito, ſciens
quod tunc in Eccleſia Dei ritè præficitur Antiſtes cùm
populus pariter in eum acclamauerit, vt fuerat ſtatutum
in Conc. Toletano XII. *cap. 6.* quod refertur *in cap. cùm
longè, 25. diſt.* eundem Eminentiſſimum D. Cardinalem
de Sandoual in Archiepiſcopum Toletanum nomi-
4 nauit, in quo certè meliorem, ac digniorem præficiendum
curauit; nam id à Regibus ſub peccati lethalis
reatu fieri debere expreſsè deciſum eſt in Concil. Trid.
ſeſſ. 24. de reform. cap. 1. verſ. niſi quos digniores, & reſoluunt
Fr. Emman. Roder. *in ſum. tom. 4. cap. 67. de los
Obiſpos, n. 26.* Maurit. de Azeued. *de præcellent. Epiſcop.
dignit. p. 1. cap. 3. num. 13. & 14.* quos refero *de officio,
& poteſt. Epiſcopi, p. 1. tit. 1. cap. 3. num. 34. in fine, in
vltim. impreſſ.* Duaren. *de Sacris Eccleſiæ miniſt. lib. 5.
cap. 12.* vbi de obligat. Regis, & partibus eligendorum,
Gambac. *de immunit. Eccleſ. lib. 5. cap. 9. num. 7.*
5 vbi inquit: *Regibus imputandum, ſi eorum culpa Epiſcopi
tales non ſint, quales olim fuere, & quales ipſi deſiderant.
Sedes enim Apoſtolica longè poſita illorum
vitam, ac mores minus perſpectos habere poteſt. Inque
informationibus ad eam tranſmiſſis quieſcens, eos quos
illi nominant, ferè probare ac confirmare ſolet, niſi aliquando
aliunde aliud illi conſtet, id quod rarò contingit.*
6 Peculiari Dei dono in electionibus, & nominationibus,
quæ à Catholicis Regibus fiunt, ſemper optimi
viri omnigena virtute præditi Pontifici Max. fuerunt
oblati, & ab eo admiſſi; & in his inueſtigandis maximam
curam adhibuit prudentiſſimus Rex Philippus II.
vt refert Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immun. lib. 3.
cap. 12. num. 40.* ibi: *Vtinam omnes tale ius habentes tales
nominationes facerent, vt Philippus Hiſpaniarum
Rex, & verè Catholicus. Non enim ſtatim nominat, nec
ad cuiuſque preces, ſed matura adhibita deliberatione,
habitoque perſonarum delectu, tales offert viros Pontifici
Max. (non in Hiſpania ſolùm, ſed in Indiis, & Neapolitano,
& Sicilienſi Regno) qui Epiſcopali dignitate
meritò ab omnibus digni exiſtimentur, & ob hanc vnam
potiſſimam cauſam ſemper exiſtimaui omnia illi potentiſſimo
Regi feliciter cedere*, quæ verba refert Ceuall. *com.
contra commun. q. 897. num. 475.*

Poterit nihilominus Rex perſonæ reſpectum habere, 7
ſi hæc ſimul Eccleſiæ ſeruitio, & vtilitati conducat;
legimus enim in vita Eminentiſſimi Cardinalis Bellarmini,
lib. 3. cap. 5. §. rurſus, ad conſultationem Clementis
VIII. ſic reſpondiſſe. *Deberent prouideri Eccleſiæ
de bonis perſonis, non autem perſona de bonis Eccleſiis.
Fateor tamen optimam illam eſſe prouiſionem, cùm
vtrumque ſimul fieri poteſt, vt & perſona benemerenti,
& Eccleſia vacanti vtiliter prouideatur.* Cui Pontifex
ita reſpondit. *Scimus, & hoc quantum in nobis eſt
præ oculis habemus, prouidere Eccleſiis, non autem perſonis,
niſi quando & Eccleſia, & perſona æquè nos prouidere
putamus.*

Verùm in hac nominatione de perſona Eminentiſ- 8
ſimi D. Cardin. de Sandoual ad Archiepiſcopatum Toletanum
per tranſlationem ab Eccleſia Giennen. nullus
fuit habitus ſuæ perſonæ reſpectus, ſed ſolus piiſſimi
Regis animus fuit Eccleſiæ Toletanæ neceſſitatibus
prouidere; nam multis retro annis diuturna Sereniſſimi
Cardinalis Infantis eius adminiſtratoris abſentia, &
quadriennali ferè Sedis prædictæ vacatione, non potuit
à proprio Paſtore videri, regi, & gubernari: quod quantum
detrimenti omnibus paret, & quam ipſis Paſtoribus
condemnationem afferat, multis Sanctorum Patrum
admonitionibus edocemur, vt ex Ioanne Echio *homil.
2. de Sancto Stephano*, ad hoc propoſitum refert Eſpencæ.
*lib. 3. digreſſ. cap. 22. Noſtrates Prælatos Apoſtolicum
ordinem inuertere, dum ſpiritualia grauiora quàm quæ
ſubeant, rati in Pontificalibus Suffraganeorum, in iudicialibus
Officialium, in abſoluendis peccatoribus Pœnitentiariorum
ope vtuntur, in prædicatione Monachum
aliquem neſcio quem proferunt, in aliis ſpiritualibus
alios habent Vicarios. Sin qua in re cenſui, aut redditus
laborant, & temporalia quis moratur, extra moram hæc
res ad ipſum Dominum Epiſcopum referenda.* Quare
idem Eſpencæus ſatyricè ſubdit ſe meminiſſe D. Idocum
magni tunc nominis concionatorem, polliceri palàm
ſolitum huiuſmodi Epiſcopis futuro ſæculo Vicariam
quidem ſalutem, perſonalem verò perniciem.
Adibunt, aiebat *concionabundus huiuſmodi, per Vicarium
in paradiſum, in perſona ad inferos.*

Publicata deſideratiſſima hac nominatione, Excel- 9
lentiſſimus D. Comes de Altamira Eminentiſſimi germanus
frater optimè cognoſcens ſynceram D. Cardinalis
mentem, veritus ne fruſtraretur neceſſarius nominationis
huiuſmodi finis, ſi ille eam acceptare nollet, niſi
probaretur ad eum acceptãdum ſub reatu peccati mortalis
teneri & obligatum eſſe, mihi conſuluit, vt pro
veritate ad ſedandos Eminentiſſimi D. ſcrupulos quid
hac de re ſentirem, in chartam breuiter redigere, qua
poſſet eundem Eminentiſſimum D. in debitam trahere
acceptationem; & licèt id onus meis humeris impar
iudicauerim, tamen vt tanti Principis deſiderio ſatisfacerem,
ſic reſpondendum duxi.

Prælati plures, qui cum Eccleſiis ad quas promoti 10
fuerunt, ſpirituale coniugium contraxerunt, ita ſe cum
illis indiſſolubile vinculum habere exiſtimant, vt ad
alias etiam quacumque facultate fulfulti, debitè tranſire
non valeant, moti auctoritate text. *in cap. inter
corporalia 2. de tranſlat. Epiſcopi*, ibi: *Cùm ergo fortius
ſit ſpirituale vinculum quàm carnale, dubitari non
debet quin Omnipotens Deus ſpirituale coniugium,
quod eſt inter Epiſcopum & Eccleſiam, ſuo tantùm
iudicio reſeruauerit diſſoluendum, qui diſſolutionem
etiam carnalis coniugij, quod eſt inter virum & fœminam,
ſuo tantùm iudicio reſeruauit*, &c. Ex quibus verbis
Vaſq. *in 3. p. tom. 3. diſp. 241. c. 1.* putauit vinculum,
quo Epiſcopus ligatur ſuæ Eccleſiæ, iure diuino, & 11
naturali indiſſolubile eſſe. Exemplo matrimonij carnalis
conſummati, cuius vinculum ita indiſſolubile eſt,
vt nec à Summo Pontif. diſſolui poſſit, vt reſoluunt
multi,

Digitized by Google

multi, quos refert, & ſequitur Sanch. de Matrim. lib. 2.
diſp. 14.
12 Ad cuius difficultatis ſolutionem præmittendum eſt,
tranſlationem eſſe de vna Eccleſia ad aliam regularem
mutationem cum euidenti cauſa vtilitatis, vel neceſſi-
tatis, cap. mutationes, c. ſuas, c. ſicut vir, 7. q. 1. Ioan. Hon.
13 in ſum. Decret. ad hunc tit. n. 1. Aliquando quis volens,
nonnunquam inuitus, etiam ſuadente iuſta, & rationa-
bili cauſa, transfertur de vna Eccleſia ad aliam; cum
qua diſtinctione Rot. deciſ. 475. p. 1. recent. quæſtionem
14 reſoluit, an tranſlatus de vna Eccleſia ad aliam deſinat
eſſe Epiſcopus primæ, vbi primùm à Papa ab illius vin-
culo abſolutus fuit, an verò poſt adeptam ſecundæ
poſſeſſionem; qua de re recentiorem habemus declara-
tionem Sacræ Cong. negotiis Epiſcoporum præpoſitæ,
ſub die 14. Decembris 1624. quam refert Mallob. in pra-
xi habendi concurſum, requiſ. 1. dub. 9. ſecundùm Roman.
impreſſ.
15 Secundò notandum eſt, per Summos Pont. compa-
rationem fieri inter vtrumque matrimonium, ſpiritua-
le ſcilicet, & carnale, quoad indiſſolubilitatem, expreſsè
tamen conceſſa facultate ſpeciali quaſi priuilegio Ro-
manis Pontificibus ſpirituale coniugium diſſoluendi,
c. quanto 3. de tranſlat. Epiſcop. ibi: Non attendens quod
veritas in Euangelio proteſtatur, quos Deus coniunxit,
homo non ſeparet, & poteſtatem transferendi Pontifices
ita ſibi retinuit Dominus, & Magiſter, quod ſoli B. Pe-
tro Vicario ſuo, & per ipſum ſucceſſoribus ſuis ſpeciali
priuilegio tribuit, & conceſſit, &c. cap. vl. in. eod. titul. ibi:
Sicut legitimi matrimonij vinculum, quod eſt inter virum
& vxorem, homo diſſoluere nequit, Domino dicente in
Euangelio, Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet: ſic &
ſpirituale fœdus coniugij, quod eſt inter Epiſcopum, &
Eccleſiam, quod in electione initiatum, ratum in confir-
matione, & in conſecratione intelligitur conſummatum, ſi-
ne illius auctoritate ſolui non poteſt, qui ſucceſſor eſt Pe-
tri, & Vicarius IESV CHRISTI, &c.
16 Vnde licèt ex prædictis iuribus colligatur ſpirituale
coniugium contrahi inter Eccleſiam, & Epiſcopum, vt
per Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 29. q. 3. verſ. quaro
igitur, Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tr. 3.
num. 257. Sebaſt. Cæſ. de Eccleſ. hierarch. p. 1. diſp. 6. de
17 Epiſcopis, §. 2. n. 24. Nihilominus eius vinculum foro
humano, ſeu Pontificio eſt diſſolubile, cùm poteſtas il-
lud diſſoluendi expreſsè in eiſdem iuribus tribuatur
Petro, & eius ſucceſſoribus, hoc eſt Romanis Pontifi-
cibus pro tempore exiſtentibus. Ita in d. c. inter corpo-
ralia, Card. n. 1. & 3. Imol. num. 2. & Abb. num. 3. & 4.
Petr. de Ledeſma de matrim. q. 53. art. 3. poſt concluſ. 3.
verſ. ſed vt hæc, Sanchez de matrim. lib. 7. diſp. 28. n. 13.
Suar. de relig. tom. 3. lib. 1. c. 16. per tot. Sebaſtian. Cæſ.
18 dict. §. 2. num. 17. vbi n. 25. verba d. cap. inter corpora-
lia, in principio relata ait explicanda eſſe per alia, quæ
paulò poſt infrà in eodem textu ſubduntur, videlicet:
Non enim humana, ſed potiùs Diuina poteſtate coniu-
gium ſpirituale diſſoluitur, cum per tranſlationem, depo-
ſitionem, aut ceſſionem auctoritate Romani Pontif. (quem
conſtat eſſe Vicarium IESV CHRISTI) Epiſcopus ab
Eccleſia remouetur. Et ſic vinculum illud dicitur fieri
indiſſolubile auctoritate Diuina, ideſt, auctoritate di-
uinitus data Vicario ſuo: nam ſicut Deus ſoluit per
ſuum Vicarium, ita eidem poteſtatem reſeruando per
eundem diſſoluit, in quo ſenſu explicant Doctores
alia verba dicti text. ibi: Illa tria ſunt reſeruata Roma-
no Pont. non tam conſtitutione Canonica, quàm auctorita-
te Diuina; quia ipſa conſtitutio Canonica in auctori-
tate Diuina fundata eſt.
19 Nec illa verba à Domino prolata de coniugio carna-
li, quos Deus coniunxit, homo non ſeparet, & applicata
cõiugio ſpirituali in d. c. inter corporalia, denotãt æqua-
lem in vtroque indiſſolubilitatem: Quia reſpondetur
eo loco adduci illam auctoritatem ad probandũ Chri-
ſtum Dominum ſibi reſeruaſſe ſolutionem matrimonij
ſpiritualis, non in ſenſu litterali, conſtat enim de ma-
trimonio carnali agere; ſed in ſenſu morali, qui ſenſus
licet in Sacra Scriptura à Spiritu Sancto intentus ſit,
non tamen facit argumentum efficax ad probandum
aliquid eſſe legis Diuinæ obligatoriæ: ſolent enim
Summi Pontifices vti Sacræ Scripturæ teſtimoniis in
ſenſu morali ad propria decreta confirmãdã, vt patet in
materia pluralitatis beneficiorum: & ad probandum
aliquem non poſſe habere duo beneficia, adducunt ver-
ba Pauli: Oportet Presbyterum eſſe vnius vxoris virum;
& alia Chriſti Domini, Nemo poteſt duobus dominis
ſeruire, quæ verba in ſenſu litterali longè aliud ſignifi-
cant. Et Bonifac. VIII. in Extrau. Vnam ſanctam, inter
commun. de maior. & obed. adducit verba Chriſti de duo-
bus gladiis in ſenſu morali ad ſummam poteſtatem ſta-
biliendam, cum litteralis aliud longè velit, ut Sacri Do-
ctores in eodem loco interpretantur, & latiſſimè probat 20
Alphonſ. de Caſtro lib. 1. contra hæreſes, c. 3. & S. Th.
p. 1. q. 1. n. 10. de cuius doctrina Eccleſia in Breuiario
ita dicit: Nullum fuit ſcriptorum genus, in quibus non
eſſet diligentiſſimè verſatus; ſcripta eius, & multitudine,
& varietate, & facilitate explicandi res difficiles adeò
excellunt, vt ob eam cauſam etiam nomen Doctoris An-
gelici iure ſit adeptus. Et Clemens VIII. Admirabilis
eius doctrinæ teſtis eſt ingens librorum numerus, quos
ille in breuiſſimo tempore in omni ferè diſciplinarum ge-
nere ſingulari ordine, ac mira perſpicuitate ſine vllo pror-
ſus errore conſcripſit.
Sublata igitur dubitandi cauſa, quæ circa indiſſolu-
bilitatem matrimonij ſpiritualis oriri poterat, ſupereſt
modò videre, an Eminentiſſimus D. meus acquieſcere
debeat nominationi Regiæ ad S. Eccleſiam Toleta-
nam, ob cauſas maioris boni tranſlationem ſuadentes,
vt ſuprà notaui.
Eſt in hac materia concors omnium ſententia, cuili- 21
bet licitum, imò laudabile eſſe Epiſcopatum optare, non
propter officij dignitatem, aut bona temporalia, ſed
propter annexum laborem, qui eſt ordinarius ad hono-
rem Dei, & proximi ſalutem, & in hoc caſu bonum
opus deſiderat; ſic enim locum illum Apoſt. 1. ad Ti-
moth. 3. Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſi-
derat, interpretantur S. Thom. 2. 2. q. 185. art. 1. Al-
phonſ. Aluarez Guerrero in ſpeculo iuris Pontif. c. 4. poſt
princ. Claud. Iaius in ſpeculo Præſulis, ſub rub. de eo qui
Epiſcopatum appetit, & ad Prælaturam moueri procurat,
an peccet, necne? Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 28. q. 2.
Maur. de Alzedo de præcellent. Epiſc. dign. p. 1. c. 3. n. 33.
Et ideò ſi quis propter bona temporalia, vel diuitias, 22
& maiores redditus, aut ob pinguiora beneficia ad ſuã
collationem ſpectantia, vt de illis ſuis conſanguineis
prouidere poſſit, Epiſcopatum appeteret, aut illum
ſuſciperet, peccaret, & quidem ex Nau. miſcel. de orat.
num. 2. grauiter, & ex Bartholom. Medina in ſum. lib. 1.
cap. 16. §. 2. mortaliter, ibi: El obiſpo ſi deſpues que
tiene vn Obiſpado procura otro mayormente por medios
humanos y ſeglares, regularmente es mortal y eſcanda-
loſo; idem tenet Lezana in ſum. quæſt. Regul. p. 1. c. 17.
num. 22. ibi: Secundò, qui dignus eſt, & appetit Epi-
ſcopatum propter redditus temporales tanquam finem,
etiam mort. peccat: & alio caſu peccare venialiter affir-
mat, ibi: Qui appeteret Epiſcopatum, quamuis dignus,
propter redditus, aut commoda temporalia, non tan-
quam finem ipſius Epiſcopatus, ſed tanquam finem
ipſius appetitionis, ſaltem ſecundarium, etſi non pecca-
ret mortaliter, cum non appeteret ſpiritualia propter
temporalia, ad minus tamen peccat venialiter, quia ta-
le deſiderium ambitionis, auaritiæ, vel præſumptionis
eſſet. Quicquid in principali caſu talem appetentem
peccare venialiter exiſtimauerint Homobon. part. 3.

*tract.*15.*c.*7. *quaeſt.*24.*reſol.*1. Antonin. Diana *moral.*
*reſol.p.*4. *tract.*3. *reſol.*100. *& in ſum. verb. Epiſcopus*
1.*num.*4.niſi eorum opinionem intelligamus de eo, cui
non apperenti oblatus fuit Epiſcopatus, quia citra cul-
pam poſſe illum ſuſcipere etiam propter bona tempo-
ralia,reſoluit hæc perfunctoriè Molſa *in emporio iuris,*
*p.*1.*tit.*2.*q.*5.*n.*29. *in princ.* At id à ſpiritualibus viris
minimè admittendum eſſe ſemper conſulerem, pro-
pter maximas animi ſui inquietudines, quibus non-
nunquam vexari non eſt dubium, vt de illis tempora-
lia anhelantibus optimè ratiocinatur Auctor viæ ſalu-
tis æternæ. *Qui ad temporalia, & dignitates*, inquit,
anhelant, in hoc ſaltem decipiuntur, quod ſi quod cupiunt,
ſeu ſperant, adepti fuerint, ſtatim deſiderium & ſpem
illorum in longinquum rurſus transmittunt, & dum quæ-
rendis inhiant, quæſitorum non recordantur, & ſic fit, vt
omnia eis deſint, & quæ habent, & quæ cupiunt. Et facit
dictum illud Senecæ: *Nihil intereſt vtrum habeas, vel*
non deſideres.

24 Verùm ad præſentem caſum hæ reſolutiones appli-
cabiles non ſunt, quia Eminentiſſimus D. meus, nec
appetit Epiſcopatum, nec ad bona illius temporalia re-
ſpicit, nec illum, licèt ſibi non apperenti oblatum, acce-
ptare, nec ſuam Eccleſiam & primam ſponſam deſere-
re vult; vlterius quæritur an poſſit cogi vt acceptaret
ob maius bonum ſpirituale, & ex cauſis in principio
relatis? Et verum exiſtimo, ſtante neceſſitate habendi
talem Paſtorem, cum euidenti Fidelium vtilitate, ſine
tamen præiudicio, aut euerſione ouium prioris Eccle-
ſiæ, teneri & obligatum eſſe nominationem Regiam
de ſe factam, & Pontificiam electionem forſan ſubſe-
quutam ſub reatu peccati mort. acceptare. Id enim in-
ſinuat S.Gregorius *in Paſtorali, p.*1. *cap.*5. *Qui habet*
dona Dei, vt poſſit eſſe Paſtor, ſi vocatus ſuſcipere renuit,
plerumque ipſa dona ſibi auferuntur, quia non pro ſe
tantum, ſed etiam pro aliis acceperat. Vnde Dominus
dicens, ſi diligis me, paſce oues meas, clarè docuit, quod
ſi teſtimonium dilectionis ſua eſt ſuſcipere onus Paſtora-
le, quiſquis virtutibus pollens ipſum ſuſcipere renuit, Pa-
ſtorem ſummum conuincitur non amare. Et iterum, ac
meliùs ad propoſitum *lib.*6. *epiſtol.*5. *ad Cyriacum Pa-*
triarcham Conſtantinop. Et Paſtori S. Eccleſiæ dicitur,
Simon Ioannis amas me? Paſce oues meas: ex quibus
verbis colligitur, quia ſi is, qui valet, omnipotentis Dei
oues renuit paſcere, oſtendit ſe Paſtorem ſummum mini-
mè amare; nam qui propriam quietem communi vtili-
tati praefert, non poteſt dicere, mihi viuere Chriſtus eſt, &
mori lucrum, cum Apoſt. ad Philip. 1. Et vbi erit illud
eiuſdem *ad Roman.*14. *Nemo ſibi viuit, & nemo ſibi*
moritur? Et illud eiuſdem 1. ad Corinth.10. *Non quæ-*
res quod mihi vtile eſt, ſed quod multis, vt ſalui fiant?
Et illud denique 2. *ad Corinth.*5. *vt qui viuunt, iam*
non ſibi viuant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt? quod
elegantibus verbis expreſſit Proſper *de vita actiua, &*
*contemplatiua, lib.*2.*cap.*18. vt ſequitur: *Videndum eſt*
vtrum iuſtè faciunt illi, qui ſe remouentes ab occupatio-
nibus curiciie, ac ſtudiis ſpiritualibus offerentes, nihil
humanæ ſocietati proficiunt, & deſideria ſua commodis
omnibus praeferentes, vtilitatem communem deſideratæ vo-
cationis electione contemnunt, cum profectò laboranti-
bus opem ferre nolle cum poſſis, & communi bono poſt-
habito otioſa quiete frui; nihil habeat æquitatis: cui
æquitati qui ſeruiunt, omnes omnium bono viuunt, ac
velut ſibi inuicem nati ſalutem mutuam tuentur, ac
diligunt, ac per hoc contra iuſtitiam faciunt hi, qui me-
rito ſuæ conuerſationis, vel eruditionis allecti, otioſum ſtu-
dium fructuoſæ vtilitati regendæ multitudinis antepo-
nunt, ac cum poſſint laboranti Eccleſiæ ſubuenire, operoſæ
adminiſtrationis laborem fruenda quietis contemplatione
refugiunt.

25 Certo certius eſt, Prælatum qui in Eccleſia ſibi com-
miſſa in vinea Domini vtiliter laborauit, & diuturna
ſua reſidentiâ oues ad vias Domini reduxit, ac paſto-
rale officium ſanctiſſimè adimpleuit, debere eundem
laborem conducere in aliis ouibus reducendis, ſi dimiſ-
ſo priori Epiſcopatu, & per Summum Pontif. ab illius
vinculo abſolutus, ad alium de eiuſdem licentia trans-
feratur; non enim illi ſufficit operari in eo, quod ſibi,
vel paucis vtile ſit, ſed quod multis, vt ſalui fiant, ſicut
docet Apoſt. loco numero præcedenti adducto.

Quod ſi adhuc renueret hoc modo multis prodeſſe, 26
non ſolùm inuitè adductus, ſed vltrò ſe offerens nolit
tranſlationi conſentire, meritò dubitauerim, an huiuſ-
modi non acceptandi ſcrupulus hoc caſu potiùs præ-
ſumptioni, quam humilitati tribuendus ſit. Dubitatio-
nem excitaui, & breuiſſimè reſolui *in meo tract. de offi-*
*cio, & poteſtate Epiſc. part.*1.*titul.*1.*gloſſ.*2.*num.*25. ibi:
Humilis neſcio an ſit ille, qui ſuperni nutus arbitrio, vt
debeat praeeſſe intelligit, & tamen ex humilitate praeeſſe
contemnit? Diuinis enim diſpoſitionibus ſubditus, atque
à vitio obſtinationis alienus, non ſibi regiminis culmen
imputatur, ſi iam donis præuentus eſt, quibus & aliis
proſit, & ex corde debet fugere, & inuentus obedire.
Hieremias à Domino mittitur ad prædicandum, & ta-
men ne mitti debeat, humiliter reluctatur, dicens: Ah
Domine Deus, ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum?
Eſaias Domino quærenti quem mitteret, vltrò ſe obtu-
lit. Ecce ego, mitte me: & cùm hinc inde alia adduxe- 27
rim pro vtraque parte non contemnenda, tandem con-
cludo. *Væ illi, qui praeeſt, & non prodeſt: ſed væ grauius*
illi, ſi quia praeeſſe metuit, prodeſſe refugit. Nullatenus
effugiendus pro Deo labor, ſed vltrò ſuſcipiendus: ipſe
vires auget, ideoque leue onus remanet, iuxta illud
Pſalmi 54. vbi habetur, *Iacta ſuper Dominum curam*
tuam: In Hebræo dicitur, *Projice onus tuum in Do-*
minum, id eſt, fidenti animo onera curarum, ac triſtitia-
rum tuarum in Domino projice: & rationem præſtat
S.Bernard. *ad Eugenium Papam. Ne otia veſtra neceſſi-*
tatibus Eccleſiæ praeponatis. Conſolabatur ſeipſum non
ſemel Sanctus Carolus Borromæus, vt ſcripſit inſigni
viro litteris, & ſanctitate præſtantiſſimo D. Bartholo-
mæo a Martyribus in Paſtorali officio continuò labo-
rantem, his verbis. *Venit enim mihi in mentem quàm cu-*
tum ſit ac tranquillum in eo paſtoris miniſterio ſine inter-
pellatione verſari, quod vnum neceſſarium eſſe CHRI-
STVS *docet. Sed conſolatur me in mediis curis Paſtorali-*
bus ipſius IESV CHRISTI *optimi maximi Paſtoris*
exemplum, qui è Cœlo deſcendit in terras, & tot labores,
atque adeo mortem ſuſtinuit, vt centeſimam ouem erran-
tem, & vagam quæreret, quæſitam inueniret, inuentam
in humeros tolleret, & ad ouile reduceret.

Virtutibus pollens, ait S.Greg. *lib.*1. *Paſtoralis, c.*9. *co-* 28
actus ad regimen veniat. Veni, inquam, Eminentiſſime
Domine: ſuſcipe onus pro CHRISTO, & oues tuam
præſentiam poſtulantes, ac pauperes tuis eleemoſinis
indigentes eleua, refouéque, vt ita omnes tua induſtriâ
ad dominum conuertantur, & tuo labore, & aſſidua vi-
gilantiâ à vitiis abſtrahantur, prout ſpero, prout in
Domino confido. Et licèt quanta in pauperes fuerit
vir iſte piiſſimus benignitate, non inuoluere conſti-
tuerim, nihilominus ſilentio præterire non poſſum, me
tunc Romæ habitantem vidiſſe non ſemel ipſum Emi-
nentiſſimum D. meum quotidiano victu pluſquam tri-
ginta pauperes alere, & peregrinos præſertim Hiſpanos
nouis indutos veſtibus viatico iouare, quarum elee-
moſinarum ex mandato ſuæ Eminentiæ diſtributor in
Romana Curia aliquando fui. Vnum etiam inſtar om-
nium, auctorem habeo, cui iure ſuo integra debetur fi-
des, Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimum D. Coccinum
ſacræ Pœnitentiariæ Regentem, & Rotæ Decanum,
qui mihi non ſemel retulit Eminentiſſimum D. meum
comparari poſſe cũ illis primitiuæ Eccleſiæ Epiſcopis;
erat

Digitized by Google

erat enim reſidentiæ apud ſuam Giennenſem Eccleſiam auidiſſimus, ibique in leuanda pauperum ſuæ Diœceſis miſeria, quos vel durior egeſtas oppreſſerat, vel atrocior afflixerat morbus, aut immitis fortuna iactauerat, adeo frequens, & munificus, vt crebræ largitiones opes excedere viderentur.

29 Nihilominus dictus D. meus Cardinalis de Sandoual oſtendens ſummum amorem, quo ſuam primam, & vnicam Eccleſiam Giennenſem dilexerat, nominationẽ à Rege Catholico ſibi factã de Toletana Eccleſia omniũ ferè aliarum opulentiore, & nobiliore, ter conſtantiſſimè recuſauit, in hoc imitatus Fr. Ioannem Hurtado Dominicanum, cui cùm hunc eundem Archiepiſcopa-

30 tum Toletanum Carolus V. Imper. ſecretò deſignaſſet, eique tum precibus, tum lachrymis, ac omni denique conatu obſiſtenti inducias Imperator ad meliùs deliberandum indulſiſſet, perſtitit vir egregius conſtantiſſimè in priori propoſito, cuius animi magnitudinem, ſtabilemque omnino ſententiam, ac minimè fucatam, ſed Deo addictam Imperator admiratus, iuſſit illum tuto animo eſſe, quem iam libertate donabat; tunc ille ſumma perfuſus lætitia, nouum munus à Cæſare poſtulauit, vt ſcilicet nemini ſe viuente, quod ab eo geſtum fuerat, patefaceret. Quod Cæſar fideliſſimè præſtitit, ſed eo vita deinde functo, aliis minimè occultandum ad reliquorum exemplum eſſe putauit, vt refertur *in hiſtoria generali S. Dominici Hernandi de Caſtillo, p. 2. lib. 2. c. 26. fol. 202.* Decuit igitur vt dictus D. meus Romani Pontificis iuſſu Archiepiſcopatum coactus reciperet, prout accidit S. Bonauenturæ, qui inuitus de eiuſdem Pontificis mandato Epiſcopatum ſuſcepit, humeros tandem labori ſubmittens, vt ſic de illo, ſicut S. Cyprianus de S. Cornelio Papa *lib. 4. epiſt. 4. ad Antonianum*, dicere poſſimus, *Epiſcopatum ipſum non poſtulauit, nec voluit, nec vt cæteri, quos arrogantia, & ſuperbia ſuæ tumor inflat, inuaſit. Sed quietus, & modeſtus, & quales eſſe conſueuerunt, qui ad hunc locum diuinitus eliguntur, pro pudore virginalis conſcientiæ ſuæ, & pro humilitate ingenita ſibi, & cuſtodita verecundia, non vt quidam, vim fecit vt Epiſcopus fieret, ſed ipſe vim paſſus eſt, vt Epiſcopatum ſuſciperet.*

Toletana Diſputationis.

Vtrùm ornatus muliebris inhoneſtus, & profanus ſit peccaminoſus, ac per ſe, & formaliter impediat receptionem Sacramentorum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ?

VOTVM CXXIV.

1 *Congregatio Sacerdotum, qui dicuntur indigni Miniſtri Saluatoris in congreſſibus litterariis quæſtiones morales examinant confeſſariis perutiles, & neceſſarias.*

2 *Doctores referuntur de habitu, & cultu mulierum agentes.*

3 *Ornatus muliebris in duobus conſiſtit, in apparatu corporis, & in fuco colorum.*

4 *Veſtes pretioſas ſupra ſtatum ſuum, & vltra facultates habentes quando peccent mort.*

5 *Cultu ſuperuacuo vtens non excedente facultatem eius, ſed ſtatum, peccat venialiter.*

6 *Sartor, aut tonſor, ſi excedens ſtatum ſuum veſtes induerit valoris alicuius, vt ſic copioſiores ſolutiones acquirat, & magis lucretur, non peccat.*

7 *Nimiam ſolicitudinem ad exteriorem corporis ornatum apponens quando peccet.*

8 *Mulieres debent in laborando ſe occupare.*

9 *Mulieres cum verecundia, & ſobrietate debent ſe ornare.*

10 *Ornamentorum lenocinia proſtitutis conueniunt.*

11 *Pompoſa veſtium machina ad luxuriam, & ſenſualitatem prouocant.*

12 *Pompoſis nulla vtitur veſtibus, vbi ab aliis non poſſit videri.*

13 *Fr. Ludouici de Leon auctoritas refertur.*

14 *Mulier nupta poteſt licitè ſe ornare vt placeat viro ſuo, & quibus concurrentibus id fieri debeat, oſtenditur.*

15 *Mariti conſentire non debent vt vxores ornentur propter alios, cùm foras exeunt.*

16 *Mulier ſe ornare poteſt ad oſtendendam pulchritudinem, vt placeat alicui, quem in virum habere vult.*

17 *Mulier ſenex, & quæ vouit, vel conſtituit viuere in cœlibatu, aut viduitate, non poteſt ornare ſe curioſè.*

18 *Mulier quæ ideò ſe ornat vt homines in concupiſcentiam ſui moueat, peccat mort.*

19 *Mulier ſiue coniugata, ſiue non, quæ ſe comit eo fine vt laſciuo placeat, toties peccat, quoties de induſtria illius ſe dat conſpectui.*

20 *Mulier, quæ ſe iuxta ſtatum ſuum ornat, & componit abſque intentione prouocandi viros, non propterea peccat mort.*

21 *Exceſſus ſupra ſtatum, vel præter receptam conſuetudinem in ornatu fœminarum poteſt eſſe lethalis.*

22 *Mulieres, quæ primum introduxerunt nouas laſciuarum veſtium formas, mortaliter peccarunt.*

23 *Epiſcopi mandato cum cenſuris lato contra vtentes laſciuis, & minus honeſtis veſtibus contrauenientes lethaliter delinquunt.*

24 *Ornatus in exceſſu quomodo ſit peccatum mort. per accidens.*

25 *Fuco, & pigmentis ſe ornare an dicatur adulterare opus Dei.*

26 *Pingere faciem, eique varios colores inducere, non eſt de per ſe malum, ſed indifferens.*

27 *Fuco, & variis pigmentis, ac compoſitis ornamentis quando ſine peccato vti poſſit, oſtenditur.*

28 *Iudith, & Eſther omni genere ornamentorum ſibi pulchritudinem conciliarunt.*

29 *Mulier quæ ſe pompoſè adornat, & ob id mort. peccat, ſi homines ad luxuriam incitare intendat, non eſt admittenda ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, niſi talem deponat ornatum.*

30 *Concubinario publico quando ſit neganda Euchariſtia? oſtenditur.*

VEnerabilis, & deuota Congregatio Sacerdotum, qui dicuntur indigni Miniſtri Saluatoris, huius oppidi Matritenſis, quam vnà cum aliis feliciter fundaui, & inſtitui anno 1644. ex ſtatuto intenta pluribus ſpiritualibus exercitiis, orandi ſcilicet, prædicandi, viſitandi hoſpitalia, & carceres, audiendi Confeſſiones, iuuandi pauperes, conſolandi afflictos, & doctrinã Chriſtianam docendi rudiores iuuenes, & eos qui in infimis miniſteriis ſeſe hic occupant, necnon ad loca & oppida circumuicina miſſiones faciendi ad prædicandum Verbum Dei, & ad Confeſſiones Fidelium audiendas, in quibus agendis operibus diligentes ſeſe exhibent Miniſtri huiuſmodi, & ne tam neceſſario inſtituto aliquid deeſſet, & volens eadem Congregatio vt Sacerdores officium 1

ficium Paſtorale & Sacerdotale, quod gerunt, adimpletent, & omnes aptam ad id conſequendam ſcientiam haberent, ſtatuit, & ordinauit vt in oratorio publicè pro omnibus intrare volentibus lectio de aliqua morali materia haberetur, ibique quiſquis velit, dubia proponeret ad eam materiam ſpectantia, & in praxi euenire ſolita, vt inde capta veriori & ſecutiori reſolutione ſciant omnes cum caſus occurrerit, quid ſequendum, & implorato diuini numinis auxilio, ex cuius inuocatione bonum ſequitor initium, melior, medius, & optimus finis, vt aduertit Imper. *in auth. quomodo oporteat Epiſcop.* §. *nos igitur*, explicaui publicè quæſtionem propoſitam die Veneris 2. Martij 1646. & ſi plures latiùs de illa pertractare voluerint, & alia ſcire deſiderauerint, poterunt ad ſequentes Auctores recurrere, qui latum campum ad alia plura, quàm hîc tractabuntur, aperient.

2 De habitu muliebri, & cultu ac diſciplina fœminarum multa multi ſcripſere, & præcipuè Cypr. *de diſciplina & habitu Virginum*, Tertull. *in lib. de habitu muliebri*, Nazianz. *in tract. aduerſus mulieres ſeſe ornantes*, Fray Luis de Leon *en ſu perfetta caſada*, *fol...* Sanct. Thom. 2. 2. *quæſt*. 169. *art*. 2. *ad* 2. vbi Caiet. S. Anton. *in ſum. tom*. 2. *tit*. 4. *c*. 5. §. 1. idem Caiet. *in ſum. verb. ornatus*, Syluest. *in ſum. eod. verb*. Abb. *in c*. 1. *n*. 11. *ne clerici, vel mon*. Chaſſan. *in catalogo gloriæ mundi, part*. 2. *conſid*. 32. Tiraq. *l*. 3. *connub. à princ*. Guillelm. Bened. *in c. Raynutius*, *verb. cuidam Petro tradidit*, *n*. 52. *cum ſeq*. Neuizan. *in ſylua nupt. lib*. 2. *n*. 86. *verſ. quod maximè procedit*, Abulen. *ſuper c*. 11. *Matthæi*, Honcala *in tract. de fuco mulierum*, Sebaſt. Medic. *in ſum. peccatorum, p*. 1. *titul*. 2. *q*. 26. Ioan. Malara *p*. 1. *cent*. 7. *refran*. 34. *& cent*. 10. *refran*. 51. Ioan. Pineda *p*. 2. *de la agricultura Chriſtiana, dial*. 21. §. 9. *cum ſeqq. & in vita S. Ioannis Baptiſtæ, lib*. 3. *art*. 1. *c*. 5. *pag*. 79. *cum ſeq. & art*. 2. *c*. 2. *pag*. 356. Blaſ. Aluarez Morabal. *en el tratado de la ſalud*, *c*. 52. *&* 53. Fray Diego de la Yſtella, *p*. 1. *de la vanidad del mundo*, *c*. 40. Ioan. de Orozco *lib*. 1. *parad*. 4. *pag*. 31. Sebaſt. de Couarruuias y Orozco *en el theſoro de la lengua Eſpañola, verbo afeite*, Hieron. Roman. *de Repub. gentilit. lib*. 9. *c*. 20. Henriq. *in ſum. lib*. 8. *c*. 56. §. 4. *lit*. X, Petr. Ledeſm. *in ſum. p*. 2. *tract*. 31. *c*. 3. *pag*. 774. Bobadil. *in politica, lib*. 2. *c*. 17. *n*. 148. Azor. *inſtit. moral. p*. 3. *lib*. 3. *c*. 30. *q*. 7. Sayr. *in claui Regia, lib*. 8. *c*. 6. *n*. 4. Leſſ. *de Iuſtit. lib*. 4. *cap*. 4. *dub*. 14. Ludou. Beja *reſponſ. moral. p*. 2. *caſu* 18. Filliuc. *in quæſt. moralib. tom*. 2. *tract*. 30. *q*. 9. *n*. 220. Homobon. de Bonis *in reſponſ. qq. moral. p*. 3. *reſp*. 23. *&* 24. Cardin. Cæſ. Baron. *annal. Eccleſ. anno Chriſti* 57. *c*. 71. *pag. mihi* 529. Layman. *in Theolog. morali, tom*. 1. *tr*. 3. *c*. 23. *n. vlt. verſ. ſimile exemplum, cum ſeq*. Antonin. Dian. *in reſol. moralib. p*. 2. *tr*. 1. *miſcel. reſol*. 30. Alphonſ. de Carranza *en el diſcurſo contra malos trajes y adornos laſciuos*.

3 Ex quorum dictis dicendum nobis eſt, ornatum mu-
4 lierum in duobus conſiſtere, in apparatu corporis, & in fuco colorum: item in ornatu dupliciter poſſe excedi, vno modo cùm quis vt niteat ex veſtibus, & appareat vndique generosè adornatus, vult habere veſtes ſupra ſtatum ſuum, & vltra facultatem, & regulariter videtur peccare mortaliter, quia omnino eſt irrationale pauperem velle pretioſis veſtibus vti, ſi per talem ſuperfluum cultum cogatur deficere in neceſſariis ad ſuſtentationem ſui, & familiæ, vel contrahere debita, quæ ſoluere
5 non poteſt. Alio modo quando quis vtitur ſuperuacuo cultu, non tamen excedente facultates eius, ſed excedente ſtatum, ſcilicet quod licèt non cogatur egere tali veſte vtendo, eſt tamen ſupra honeſtatem ſtatus ſui, cui minor ornatus eſt conueniens, & tunc venialiter peccare exiſtimo, de quo dicit Sanct. Gregor. *in homil. Sunt nonnulli qui cultum ſubtilium, pretioſarumque veſtium non putant eſſe peccatum, quod ſi culpa non eſſet, nequaquam ſermo Domini tam vigilanter exprimeret quod diues, qui torquebatur apud inferos, byſſo & purpura fuiſſet indutus, nemo quippe veſtimenta præcipua, ſcilicet excedentia proprium ſtatum, niſi ad inanem gloriam quærit, vt honoratior cæteris eſſe videatur*: refert noſter Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſ. lib*. 2. *art*. 6. *verſ. Quatuor ſunt ſigna ſuperbiæ, fol*. 98. & *art*. 76. *fol*. 250. Et idem Sanct. Gregor. *in Matth*. 3. *niſi cultus pretioſus in culpa eſſet, non tam ſignanter diceretur, quod diues indutus purpura torquetur apud inferos*. Idem S. Gregor. *in homil. nemo autem exiſtimet in luxu atque ſtudio pretioſarum veſtium peccatum deeſſe, quia ſi hoc culpa non eſſet, nullo modo Ioannem Dominus de veſtimenti ſui aſperitate laudaſſet, & nequaquam Petrus fœminas à pretioſarum veſtium appetitu compeſceret*, 1. *Petr*. 3. *di-* 6
cens, Non in veſte pretioſa. Veruntamen ſi aliquis mechanicam artem exercens, veluti ſartor, aut tonſor, indigeret vltra ſtatum ſuum benè veſtiri, vt faciliùs generoſis viris barbam abradendo poſſet meliùs victum quærere, & ſic copioſiores ſolutiones adquirere, & non ad inanem gloriam, exiſtimo hoc caſu talem non venialiter peccare.

Poteſt quandoque conſiderari exceſſus in quantum 7
quis apponit nimiam ſolicitudinem ad exteriorem corporis ornatum, quia etiamſi quis non agat propter inanem gloriam, nec vtatur veſtibus pretioſis vltra ſtatum ſuum, nimia ſolicitudo circa eas vt niteant, poterit eſſe peccatum veniale, vel mortale, ſecundum ſubiectam materiam, & occaſionem inde ſequutam, veluti ſi iſte huiuſmodi nimietate in ſe ornando exponat ſe periculo non inueniendi Miſſam in die ſeſto: vel mulier non ita vt decet domui ſuæ ſit præpoſita, & in rebus
ad eam neceſſariis propter hoc deficiat, quia vt dicit 8
Nazianz. *aduerſus mulieres ambitiosè ornantes. Manus, opus, & labor in muliere appareant*: & S. Hieron. *ad Demetriad. Habeto fuſum ſemper in manibus, vel ſtaminis pollice fila deducito, vel ad torquenda ſubtegmina in alueolis fuſa vertantur, aliarumque nota, aut in globum collige, aut texenda compone: quæ texta ſunt inſpice: quæ errata reprehende, quæ facienda conſtitue*.

Et licèt hucuſque dicta æquè in muliere & viro pro- 9
cedant, & de vtroque intelligi poſſint, deinceps tamen ad mulieres ſermonem vertimus, quas decet in habitu, & ornatu verecundiam & modeſtiam ſemper præſeferre, iuxta doctrinam Apoſtoli 1. *ad Timoth*. 2. *Mulieres in habitu ornato cum verecundia & ſobrietate ornantes ſe, & non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, aut veſte pretioſa, ſed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona*: vbi gloſſ. mulieres dicit ornari in habitu ornato, id eſt cum religione ornante eas; vult enim Apoſtolus eſſe ornatas virtutibus, & cum verecundia vultus, vt non ſint attritæ frontis, vt meretrices, nec tortis crinibus, id eſt, criſpis illis tortis auro, & margaritis. Item 1. *Petri* 3. ibi, *quarum non ſit extrinſecus capillatura, circundatio auri, aut indumenti ve-*
ſtimentorum cultus, &c. Nam earum ornatus viros ad 10
luxuriam incitat. *Prouerb*. 7. *Ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio præparata ad decipiendas animas*. *Eccleſiaſtici* 9. *Auerte faciem tuam à muliere compta, & ne circumſpicias ſpeciem alienam*, &c. *Iob* 31. *Virginem non conſpicias, ne fortè ſcandalizeris in decore illius*: refert Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſ. lib*. 2. *articulo* 73. *fol*. 244. & hinc S. Cyprian. *de diſciplina & habitu Virginum*, ait *ornamentorum lenocinia proſtitutis conuenire*: necnon Tertullian. *de cultu fœminarum*, *c*. 12. ex *Geneſ. cap*. 38. refert *hac ratione Thamar malum pudicitiæ ſuæ odorem dediſſe, cum dicit*: *Quia ſe expinxerat, & ornauerat, idcirco Iudæ ſuſpicioni viſa eſt quæſtui ſedere*, &c.

Ex hodiernis pompoſis veſtium machinis oriri ſolēt 11
laſciuiæ,

Digitized by Google

laſciuiæ & ſenſualitatis damna, vt ſcitè ponderat Tertullian. *de pallio, cap. 9. Ha pompæ quàm de proximo currant luxuriæ negotium, & obſtrepant pudicitiæ diſciplinis, dignoſcere in facili eſt.* Et paulò infrà: *Omnes pompæ in publicum proferuntur, aut vt luxuria negotietur, aut gloria diuitiarum, & potentia inſoleſcat.* Legitur de germano B. Bernardi fratre in Clarau alle, quod noluit videre ſororem nobilem ſuam ornatam, dicens
12 quod erat rete diaboli. Eſt enim gratis dictum credere fœminas adornari vt domi maneant intra cubiculum, nam vt dicit S. Gregorius *hom. 6. & 40. in Euangel. nemo vult ibi ſpecioſis vti veſtibus, vbi ab aliis non poſſit videri*, refert Aluar. Pelag. *loco ſupra citato, & eod. lib. 2.*
13 *art. 76. fol. 250.*

Oriri etiam ex eiſdem pomposis veſtibus ſolent facultatum diminutiones, ſeu potiùs deſolationes; nam mariti, vt vxoribus complaceant, inſani fiunt, domeſticis neceſſitatibus minimè attendentes, vt inordinatis earum cupiditatibus inſeruiant, eleganter doctiſſ. Fr. Ludou. de Leon *en ſu perfetta caſada*, in tales inuehit his verbis: *No es el gaſto de vn dia, ſino de cada dia; ni coſta que ſe haze vna vez en la vida, ſino que dura por toda ella; ni ſon como ſuelen dezir muchos pocos, ſino muchos y muchos: porque ſi dan en golzear, toda la vida es el almuerzo, y la merienda, y la huerta, y la comadre, y el dia bueno. Y ſi dan en galas, paſſa el negocio de paſſion, y llega à increible deſatine, y locura. Porque oy vn veſtido, y mañana otro, y cada fieſta con el ſuyo, y lo que oy hazen, mañana lo deshazen, y quanto ven, tanto ſe les antoja, y aun paſſa mas adelante el furor, porque ſe hazen maeſtras e inuentores de nueuas inuenciones y trages, y hazen honra de ſacar à luz lo que nunca fue viſto: y como todos los maeſtros guſten de tener diſcipulos que los imiten, ellas ſon tan perdidas, que en viendo en otras ſus inuenciones, las aborrecen, y eſtudian, y ſe deſuelan por hazer otras: y crece el freneſi mas, y ya no les place tanto lo galano y hermoſo como lo coſtoſo y preciado: y ha de venir la tela de no ſe donde, y el brocado de mas altos, y el ambar que bañe el guantes, y la cuera, y aun haſta el zapato, el qual ha de relucir en oro tambien como el tocado, y el manteo ha de ſer mas bordado que la vaſquina; y todo nueuo, y todo reciente, y todo hecho de ayer para veſtirlo oy, y arrojarlo mañana: y como los cauallos desbocados, quando toman el freno, quanto mas corren, tanto van mas deſapoderados; y como la piedra que cae de lo alto, quanto mas deſciende, tanto mas ſe apreſura: aſſi la ſed dellas crece en ellas con el beuer; y vn gran deſatine y exceſſo que hazen les es principio de otro mayor, y quanto mas gaſtan, tanto les aplace mas el gaſtar. Y aun ay en ello otro daño muy grande que los hombres ſe les acontecen ſer gaſtadores las mas vezes, lo ſon en coſas, aunque no neceſſarias, pero duraderas ò honroſas, ò que tienen alguna parte de vtilidad, y prouecho. Como los que edifican ſumptuoſamente, y los que mantienen grande familia, o como los que guſtan de tener muchos cauallos: mas el gaſto de las mugeres es todo en el ayre, el gaſto muy grande, y aquello en que ſe gaſta, no vale ni luze, en bolantes, y en guantes, y en penetes, y cazoletas, y azumbres, y vidrios, y muſarañas, y en otras coſillas de las tiendas, que ni ſe queden ver ſin aſco, ni menear ſin hedor: y muchas vezes no gaſta tanto vn letrado en ſus libros, como alguna dama en enrubiar los cabellos. Dios nos libre de tan gran perdicion, y no quiero ponerlo todo à ſu culpa que no ſoy tan iniuſto. Que gran parte de aqueſto nace de la mala paciencia de ſus maridos, y paſſara yo agora la pluma à dezir algo dellos, ſi no me detuuiera la compaſſion, que les he, y porque ſi tienen culpa pagan de la poſta dellas con las ſetenas, &c.*

14 Et vt propiùs ad materiam accedamus, diſtinguendum eſt inter mulierem habentem virum, & inter eam, quæ illum non habet: nam mulier nupta poteſt licitè ſe ornare, operam dando vt ſoli viro ſuo placeat, ne propter defectum ornatus eius vir contemnat eam, & quærat aliam pulchriorem; & hoc non ſolùm eſt licitum, ſed etiam meritorium, ſi agit vt euitet viri adulterium, iuxta illud Apoſt. *1. ad Corinth. 7. Mulier quæ nupta eſt, cogitat quæ ſunt mundi, & quomodo placeat viro*: & vt mulier nupta rectè & debitè ſe ornet, tria in ſuo ornatu concurrere debent; primum debitus finis, ideſt, quod propter virum ſuum mulier agat. Secundum, quod non excedat apparatus ille conditionem ſtatus ſui in valorem: tertium quod ille ornatus ſit ſecundum ſe honeſtus, quia quidam ornatus eſt, qui etiamſi non ſit magni valoris, eſt tamen in ſe impudicus, & oſtendit mulierem inuerecundam. Ita Leſſ. *d. lib. 4. c. 4. dub. 14. n. 108. verſ. ſecundò*, & cæteri in principio citati.

Non eſt tamen prætextu placendi maritis conſen- 15
tiendum vt mulier nupta pompoſis vtatur veſtibus, quæ ſolent ad laſciuiam incitare videntes; non enim facilè viri credere debent mulieres ornari propter ſe, cùm videamus eas dum domi ſunt, nunquam his veſtibus vti, cum foras verò exeunt, illis cum curioſitate adornari: ergo ſignum eſt, aliis placere velle, vel ſaltem vt pulchriores ab alienis laudari, quid enim mali de maritis talia conſentientibus præſumendum non ſit, vt eleganter Cypr. *de diſciplina, & habitu virgin.* ait: *Viderint quid ſibi nuper per placendi ſtudium de coniugum ſolatio blandiantur, quos dum in excuſationem ſuam proferunt, ad ſocietatem criminoſæ conſenſionis adſciſcunt.*

Mulier, quæ virum non habet, aut proponit illum 16
habere, aut non. Si proponit illum habere, idem dicendum ſicut de coniugata, quia ſicut iſti licet ſe ornare vt pulchrior appareat viro ſuo, ita illum non habenti licet operam dare ad oſtendendum pulchritudinem, vt placeat alicui quem in virum habere vult, non intendens alios fallere, nec inducere homines ad concupiſcentiam, ſecundùm Syr. *in claui Regia, lib. 8. cap. 6. num. 4.* Leſſ. *d. lib. 4. cap. 4. dub. 14. num. 108.* Trullench. *in expoſit. Decalog. lib. 6. cap. 1. dub. 12. num. 21.*

Si habere non poteſt, quia non eſt in ætate, vel 17
conſtituit in cœlibatu, aut viduitate viuere, non licet ſibi ornare ſe curioſè, quia illud eſt ad placendum alicui, quæ autem nulli placere debet, non debet ſe ornare, vt ornatus importat apparatum aliquem ad oſtendendam pulchritudinem: nam quæ virum iam habere nunc poteſt, aut cum non habere conſtituit, ſeu vouit, illicitè agit ſi ſtudeat oſtentare pulchritudinem. Ita Leſſ. *d. dub. 14. n. 109.*

Verùm ſi virum habere non curat in proprium ma- 18
ritum, ſed ideo ſe ornet vt non ſuis placeat, eoſque in
concupiſcentiam ſui moueat, ſemper mortaliter peccat, 19
quia intentio eſt de ſe mala, ſcilicet mouere viros ad libidinem; vnde mulier, ſiue coniugata, ſiue non, quæ ſe ornat, & comit eo fine vt laſciuo placeat, eumque ad libidinem prouocet, toties peccat quoties de induſtria illius ſe dat conſpectui. Nau. *in man. c. 16. num. 14.* Trullench. *d. dub. 12. n. 21.*

Quando verò ex parte mulieris iuxta ſtatum orna- 20
tæ, & compoſitæ non eſt intentio prouocandi, nec ſibi placet quod prouocetur aliquis ad ſui libidinoſum amorem, quamvis placeat ei quod laudetur vt pulchra, & vana ſuperfluitate & fuco ſe ornet, non propterea peccat mort. quamvis alij peccent mort. ipſam adamando, eſt enim occaſio accepta, & non data. Ita Caiet. *in ſum. verb. Ornatus, in fine*, Trullench. *d. dub. 12. num. 19.* vbi in fine conſulit meliùs facere ſi domi ſe contineat, dum iuſta cauſa exeundi non intercedat.

Sed ſi ſupra ſtatum, vel præter receptam conſuetu- 21
dinem ſit exceſſus in ornatu fœminarum per comà appoſititiam,

poſititiam,vulgò *moño*,per intortos capillos,per pectoris nuditatem,per ornamenta aurea & gemmata,per nouas veſtium formas, videtur talem exceſſum per ſe eſſe lethalem,etiamſi nullus malus finis extrinſecus intendatur,primò propter ſcandalum,quia talis ornatus allicit intuentes ad libidinem,& iſtarum concupiſcentiam: ſecundò quia adulterant opus Dei , & illud emendare volunt , quod in iniuriam cedit Auctoris ; tertiò quia Scriptura & Patres hunc exceſſum grauiter reprehendunt 1. *Petr.* 3. Cyprian. & Tertullian. ac cæteri in
22 principio citati : Et ideò propter mala, quæ ex hoc exceſſu vtplurimùm oriri ſolent,reſoluit Caiet.*ad D.Th.* *q.* 169. *ad art*.2. fœminas , quæ has nouas laſciuarum veſtium formas inuenerunt , & primæ introduxerunt,
23 peccaſſe mortaliter ; ſicut etiam lethaliter delinquere contrauenientem Epiſcopi mandato cum cenſuris lato contra vtentes laſciuis aut minùs honeſtis veſtibus,tenet S.Thom. *d.q.*169. *art*.2. *ad* 2. Bobadil. poſt alios *en ſua politica, lib*.2.*c*.17. *n*.149. *&* 150. Alphonſ. de Carranza *en el diſcurſo contra maloe trages y adornoe laſcinos, nota* 16. *propè fin. fol*.50.*b.*

24 Ego tamen intelligo in exceſſu iſtius ornatus eſſe peccatum mortiferum per accidens , ratione alicuius prauitatis connexæ : primò ratione mali finis : ſecundò
25 ratione alicuius præcepti poſitiui : tertiò ratione ſcandali ; non enim propriè dicitur adulterare opus Dei, qui fuco & pigmentis ſe ornat, quia non facit illud deterius, ſed ſolùm facit videri pulchrius ; nec id facit intentione emendandæ artis diuinæ,vel operis Dei quà Dei eſt ; ſed ſupplendi defectus naturæ , vel iuuandi opus naturæ , quà naturæ eſt. Auctoritates verò, tam Scripturæ quàm Patrum ad hoc propoſitum in contrarium adduci ſolitæ , vel continent exhortationem, vel agunt de illis , quæ ſe ornabant vt aliis placerent, vel propter laſciuiam, aut in contemptum Dei.

26 Circa fucos,ideſt colores,quos apponunt ſibi fœminæ,eædem ſunt faciendæ diſtinctiones,de quibus ſuprà; nam pingere faciem,eique varios colores inducere,non eſt per ſe malum,ſed indifferens : ſimiliter per hoc intendere pulchritudinem,& artificio iuuare,ac exornare opus naturæ , nihil habet mali,niſi ratione exceſſus in affectu, & vſu rei indifferentis.

27 Non obſtat quod ex fuco , & variis pigmentis , ac compoſitis ornamentis interueniat quædam fictio, qua intuentes decipiuntur. Quia fictio quando in nullius cedit detrimentum , non eſt mortifera : deinde non eſt propriè fictio , niſi id fiat eo fine vt intuentes putent hunc colorem eſſe natiuum, ac plerumque non eo fine id faciunt,ſed ſolùm vt ſint & appareant pulchræ,abſtrahendo à cauſa vnde id proueniat : vnde etiam fieri poteſt, vt ſine peccato vtantur ; primò causâ tegendæ alicuius maculæ : ſecundò ſi maritus iubeat , nimirum vt vxor inter alias magis decora appareat ; etſi enim mariti non cupiunt adulterina illa fallaciâ decipi , vt Auguſtinus loquitur, ſæpè tamen vxores ſuas cupiunt ſic ornari.

28 Tertiò,ſi quæ alia rationabilis cauſa ſubſit,ſicut Iudith , & Eſther omni genere ornamentorum ſibi pulchritudinem conciliarunt,quam & ipſe Dominus adauxit ; & quamuis fortè aliqui decipiantur putantes illam pulchritudinem adſcititiam eſſe natiuam , parum id refert : tum quia deceptio non eſt intenta , ſed permiſſa : tum etiam quia licèt deceptio eſſet intenta , parum intereſſet , cùm ſit innoxia , nec limites mendacij officioſi excedat.

29 Ex quibus iam infertur reſolutio ad ſecundam partem quæſtionis propoſitæ,vt ſcilicet mulier in illis caſibus , in quibus eam mortaliter peccare diximus , ad Pœnitentiæ & Euchariſtiæ Sacramenta admittenda non ſit, niſi de emendatione conſtet : emendatio autem non plenè facta cenſetur pœnitentiæ ſigna oſtendendo, aut firmum deponendi talem veſtem propoſitum habendo, niſi cum effectu illos ornatus laſciuos deponat, qui ad libidinem aſpicientes prouocare ſolent ; nam dum eos ſecum retinet, videtur cauſa,qua alios ad peccandum incitat, ei adhærere, videntibus omnibus, qui ſecundùm exteriorem ornatum , non verò iuxta interiorem animum & occultam intentionem peccatricem indicant non emendatam , & ſic peccatum illius nulla
tergiuerſatione celari poteſt. Sic ſimiliter quamvis pu- 30
blico concubinario ad Confeſſionem accedenti in conſpectu plurium neganda non ſit Euchariſtia , licèt à domo non expulerit concubinam , ſi habeat tamen firmum propoſitum illam eiiciendi, & dum vicinis poſitiuè non conſtet illam domi ſuæ concubinarium retinere , nihilominùs ſi certò ſcirent iidem vicini eam domi reliquiſſe , neutiquam illi Euchariſtia eſſet adminiſtranda, eo quòd tunc peccatum eſt manifeſtum , & omnibus notum , nec ceſſat ſcandalum, ex reſolutis per Ioan.Sanc. *in ſelectis, diſp*.34.

Toletana Archidiaconatus.

Eminentiſſimi S.R.E.Cardinales non includuntur ſub diſpoſitione ſtatuti S. Eccleſiæ Toletanæ, requirentis fieri probationes ſuper puritate ſanguinis prouiſi prætendentis admitti ad poſſeſſionem Dignitatis, ſeu Canonicatus illius S. Eccleſiæ.

VOTVM CXXV.

1 *Statutum S. Eccleſia Toletana in diuini cultus augmentum , ac pietatem, & decorem factum , & per Sedem Apoſt. confirmatum.*

2 *Statuta ſuper puritate ſanguinie iuſtiſſimis de cauſis condita.*

3 *Statuta & legee que publicam concernunt vtilitatem, fauorabilia ſunt.*

4 *Diſpoſitio tendent ad vtilitatem Eccleſia dicitur fauorabilis.*

5 *Diſpoſitio quando diuerſis reſpectibus continet fauorem, & odium , praualet fauoris reſpectus.*

6 *Cardinales comprehenduntur in diſpoſitionibus generalibus , & in concernentibus bonum , & vtilitatem Eccleſia.*

7 *Cardinalee comprehenduntur in odioſis, quando odium eſt irrationabile.*

8 *Probatio puritatis ſanguinie in diſpoſitione ſtatuti requiritur pro forma.*

9 *Forma debet ſpecificè obſeruari.*

10 *Examen in prouiſionibus Parochialium Eccleſiarum requiritur pro forma.*

11 *Doctor etiam inſignis & eminentis litteratura debet in prouiſione Parochialis examen concurſus ſubire.*

12 *Felinus ſciens in Auditoribus S.Rota examen requiri pro forma, illud libenter ſubiit.*

13 *Obſeruantia ſubſequuta pracedentem dubiam diſpoſitionem declarat.*

14 *Actus vnicus ſufficit ad inducendam obſeruantiam.*

15 *Apoſtolica littera Motu proprio emanata non indigent iuſtificatione.*

16 *Statutum Toletanum eſt exorbitane, odioſum , & contra ius.*

17 *Cardinalis non comprehenditur ſub diſpoſitione odioſa , cuius ratio Cardinalitia dignitati non eſt adaptabilis.*

18 *Cardi*

Digitized by Google

18 *Cardinalis dicitur membrum ac pars corporis Papæ, & filius ſpecialis Eccleſiæ Catholicæ nuncupatur.*
19 *Cardinales non iurant fidelitatem Papæ.*
20 *Cardinales æquiparantur Regibus, qui non dedignantur Cardinalium collegio locum cedere.*
21 *Reſp. Chriſtiana tota Maieſtas reſedet in Cardinalibus.*
22 *Cardinales offendentes incidunt in crimen læſæ Maieſtatis.*
23 *Collegium Cardinalium dicitur ipſius Romanæ Eccleſiæ gremium, & Senatus diuinus.*
24 *Cui licet quod eſt plus, licet vtique quod eſt minus.*
25 *Cardinalis maiori gaudet prærogatiua, quàm Archiepiſcopus.*
26 *Cardinales legitimis, & honeſtis natalibus nati eſſe debent.*
27 *Cardinales inter nobiles connumerantur.*
28 *Papæ & Chriſti vnum dicitur Tribunal, & Conſiſtorium.*
29 *Deſcendentes ex radice infecta infidelium non ſunt admittendi in Eccleſia Toletana.*
30 *Argumentum à maiori ad minus validum.*
31 *Cardinalis ratione conſanguinitatis dicitur pars corporis Papæ.*
32 *Statutum per ſe inualidum à ſola Papæ confirmatione robur accipit.*
33 *Diſpoſitio generalis debet reſtringi ad euitandum abſurdum.*
34 *Ceſſante ratione legis, ceſſat & ipſa lex.*
35 *Iudices poſſunt ex magna & euidenti cauſa tranſgredi ſtatuta.*
36 *Statuto requirenti Doctoratum ſatisfit cum idoneitas, & eminentis ſcientia adeſt, licet non ſit Doctor.*
37 *Rotæ opinio præualere debet.*
38 *Priuilegium competens alicui corpori vniuerſarum perſonarum, non tollitur, nec infringitur ex facto aliquarum earundem perſonarum.*
39 *Actus geſti quando poſſint deſeruire pro obſeruantia interpretatiua.*
40 *Iuramentum ſequitur naturam ſcripturæ, & actus, cui adiicitur.*
41 *Derogatio quantumuis ampliſſima ſtatutorum non tollit ſtatutum reſpiciens certam formam.*
42 *Doctor valde excellens, & maximi nominis in Rota ſine examine recipi poteſt, & debet.*

QVidam Eminentiſſimus S.R.E. Cardinalis, & Papæ ex fratre nepos, cum de dignitate & Canonicatu ſanctæ Eccleſiæ Toletanæ prouideretur, fuit dubitatum an ſatisfacere deberet diſpoſitioni ſtatuti prædictæ Eccleſiæ requirentis fieri probationes ſuper puritate ſanguinis prouiſi prætendentis admitti ad poſſeſſionem beneficij, ſeu Præbendæ illius Sanctæ Eccleſiæ.

1 Pro parte affirmatiua allegabatur, quod in ſtatuti huiuſmodi diſpoſitione fuit conſideratum vt eadē Eccleſia perpetuis futuris temporibus honorificè veneraretur ad Dei laudem, & honorem, diuinique cultus augmentum, ac pietatem, Eccleſiæ venuſtatem, & decorem, vt in prædicti ſtatuti confirmationibus verbis protulerunt expreſſis Summi Pontifices Paulus III. Iulius III. & Paulus IV. Idem colligitur ex Regia prudentiſſimi D. Philippi II. approbatione ſub die 6. Auguſti 1556. emanata, ibi: *Porque de la guarda y obſeruancia del reſulta mucho ſeruicio a nueſtro Señor*, &c. & ibi: *Por la preſente lo aimos, confirmamos è approbamos el ſobredicho eſtatuto.* Idem ex Regia Pragmatica edita à Catholiciſſimo Rege Philippo IV. anno 1623. c. 20. §. 1. quæ eſt *lex 35. tit. 7. lib. 1. nouiſſima Recopil.* ibi: *Porque conſerven en ſu primitiua calidad y inſtitucion los ſantos eſtatutos y los vtiles y loables fines del beneficio comun a que ſe encaminaron, y que de ſu buen vſo ſean experimentado*, &c. & agnoſcit Melchior Lotter. *de re benefic. lib. 2. quæſt. 43. n. 5.* vbi, agens de his ſtatutis ſic ait. *Hæc ſtatuta iuſtiſſimis de cauſis fuiſſe condita, adeo vt eis non deficiat publica vtilitas*, &c. & in terminis huius ſtatuti Eſcobar *de puritate probanda, p. 2. q. 3. §. 2. n. 17. cum ſeqq.* 2

Vnde ex tanto diuini cultus augmento, & huius S. Eccleſiæ venuſtate, & decore occaſione talis ſtatuti illi obuenienti, videtur illud eſſe fauorabile, cùm ſtatuta & leges, quæ publicam concernunt vtilitatem, fauorabilia cenſeantur, ex Molin. *de primog. lib. 1. c. 18.* Sarmient. *lib. 1. ſelect. c. 22. n. 2.* Eſcobar *d. p. 1. q. 3. §. 2. n. 38.* Similiter etiam diſpoſitio tendens ad vtilitatem Eccleſiæ dicitur fauorabilis, Abb. *in cap. nihil, n. 1. verſ. 2. principaliter, de elect.* Tiraquell. *de vtroque retractu, in præfat. num. 64. & ſeq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. in proœmio, num. 34. & 38.* Nec id eneruat quod ſtatutum huiuſmodi in ea parte, quæ deſcendentes ab impuris excludit, odium continet, quia etiam quatenus concernit diuini cultus augmentum, & Eccleſiæ decorem, fauorem non minimum habet, vnde ſuccedit doctrina quod quoties diſpoſitio diuerſis reſpectibus fauorem, & odium continet, illa cenſetur abſolutè fauorabilis, cùm magis fauoris reſpectus præualeat. Gonzal. *ad d. reg. 8. Cancell. §. 6. num. 36.* cum gloſſ. *in cap. ſcriptum, verb. alios, de elect.* maximè quando reſpectus fauorabilis concernit Eccleſiæ bonum ac publicam Reip. vtilitatem, Gonzal. *d. §. 6. n. 30. & 38.* Eſcobar *d. p. 1. q. 3. §. 2. n. 39. & n. 53.* agens de ſtatuto S. Eccleſiæ Toletanæ, ita concludit: *Sed a potentiore, & digniore eorum cauſa & fine, qui fauor eſt publicus, nomen accipere debent, & ſic fauorabiliora vocari, non vero odioſa.* 3 4 5

Comprehenduntur igitur Eminentiſſimi DD. Cardinales ſub hoc ſtatuto, quia certiſſimi iuris eſt, eos comprehendi in diſpoſitionibus generalibus, & maximè in fauorabilibus, & in concernentibus bonum, & vtilitatem Eccleſiæ, vt reſoluunt Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 11. q. 4. n. 6. & lib. 12. q. 4. n. 7. cum ſeqq.* Mar. Antonin. *var. reſolut. lib. 1. reſol. vlt. caſu 11. verſ. ad quartum*, Antonin. Diana *moral. reſol. p. 5. tr. 2. reſol. 16.* Ego qui plures refero, *de iure Eccleſ. vniuerſo, lib. 1. c. 4. n. 55. cum ſeqq.* 6

Et non ſolùm in fauorabilibus, ſed etiam in odioſis comprehendere DD. Cardinales, expreſsè tenet Flamin. Pariſ. *vbi proximè*, & Melch. Lotter. *de re benef. lib. 1. quæſt. 8. num. 85. cum ſeqq. & lib. 2. quæſt. 32. n. 83. cum ſeqq.* Idque maximè procedit quando odium eſt irrationabile, vt videtur ſentire Rota *deciſ. 46. n. 10. cum ſeqq. p. 5. recent.* ibi: *Ex quibus ſuccedit in fauorem tranſlatariorum, & contra D. Cardinalem reſeruatorem, illa in hac materia non minùs vera quam trita, & communis concluſio, quod ſub generali diſpoſitione, quamuis odioſa, non tamen odio irrationabili, & ſic ſub hac facultate transferendi comprehenduntur Cardinales*, &c. & quod dictum ſtatutum non contineat odium irrationabile, quinimò nec ſit odioſum ſimpliciter, conſtat ex dictis, & ex infrà dicendis. 7

Nec ſufficit nobilitatis, & ſanguinis puritatis notorietatem, nec præſumptionem, & perſonæ qualificationem ex ſuprema Cardinalitia dignitate reſultantem allegare, quia cùm in dicto ſtatuto à Sede Apoſt. ſæpius confirmato detur certa forma, & modus in probationibus huiuſmodi neceſſariò interueniendus (in diſpoſi- 8

tione enim dicti ſtatuti requiritur pro forma probatio
puritatis ſanguinis. Eſcobar d.p.1.q.8.§.3.n.22.& 24.
& §.4.n.17.& §.3.n.44. Rota deciſ.167.n.58.p.1. re-
9 cent.) inuiolabiliter obſeruari debet; quando enim lex,
ſtatutum, vel conſtitutio aliquid pro forma requirit,
talis forma debet ſpecificè obſeruari, & non ſufficit
notorietas, nec adimplementum per æquipollens,
Lambert. de iurepatr. lib.2.p.1.q.11. art.3. latè Flamin.
Pariſ. de reſignat. benef. lib.8.q.9.n.83. cum ſeqq. Gon-
zal. ad regul.8. Cancell. gloſſ.4. n.9. cum ſeqq. Nicol.
Garc. de benef. p.9.c.2. n.102.& 103.

10 Hinc prouenit quod cum iuxta diſpoſitionem Con-
cilij Trident. ſeſſ.24. de reformat. c.18. & Bullæ Pij V.
quæ incipit, In conferendis, in prouiſionibus Parochia-
lium Eccleſiarum requiratur examen pro forma, non
poteſt illud omitti, quamuis perſona examinanda eſſet
notoriè digniſſima, ac ſufficientiſſima, & inſignis Do-
ctor, vel Vicarius Generalis, ſeu Pœnitentiarius, aut in
qualibet alia dignitate etiam maxima, vel eminenti lit-
11 teratura conſtitutus, vt declarauit Sacra eiuſdem Con-
cilij Congregatio, cuius verba referunt Gonzal. d.
gloſſ.4.n.91. Nicol. Garc. d.p.9.c.2. n.103. Ego de offic.
& poteſt. Epiſcopi, p.3. alleg.60.n.85.

12 Et facit quod Flamin. Pariſ. d. lib.8.q.9.n.90.& Gon-
zal. d. gloſſ.4.n.95. & referunt de Felino Sandæo Iuris
Canonici coryphæo, qui cùm in Auditorem ſacræ
Rotæ electus fuiſſet, & ob notoriam ſuam ſufficien-
tiam examen ſubire renuiſſet, tandem ſciens examen in
Auditoribus Rotæ Romanæ requiri pro forma, illi li-
benter ſe ſubiecit. Et in noſtro caſu ſubſequuta obſer-
uantia omne dubium tullit: nam cum Eminentiſſimus
D. Cardinalis de la Cueua, de Canonicatu huius ſanctæ
Eccleſiæ Toletanæ prouiſus fuiſſet, non obſtante quod
illius germanus frater vtrinque coniunctus ad eandem
Eccleſiam iam admiſſus fuerat, puritatis ſanguinis
probationem facere voluit, & ſolitum circa hoc exa-
13 men ſubire paſſus fuit, quæ obſeruantia ſubſequuta du-
biam præcedentem diſpoſitionem declarauit. Caualcan.
deciſ.28. num.63.& 64.p.2 Surd. deciſ.103. num.16. &
deciſ.134.n.9. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom.1.
c.377. num.18. cum ſeqq. & tom.5. cap.978. num.27.
late Caſtill. controuerſ. lib.5.c.93.§.7. per tot. ad quam
inducendam vnicus ſufficit actus, vt expreſsè tradunt
14 Ioan. de Solorzan. de Indiarum iure, lib.2. c.24. Va-
lenz. conſ.33. num.11. vbi ait quod non requiritur
quod iudicatum fuerit ſuper eo, Ioan. Anton. Bellon.
conſ.80.n.8. Ioſeph. Ludou. Peruſ. deciſ.29.n.31. Ca-
ſtill. d.c.93.§.7.n.17. quod procedit licet obſeruantia
eſſet contra verum intellectum diſpoſitionis, Rota de-
ciſ.374.n.3.p.1. diuerſ. ibi: Eſt locus interpretationi ex
vſu & obſeruantia ſubſequutis, etiamſi alius intellectus
de iure verior eſſet. Gregor. XV. deciſ.184. n.5. & 6.
vbi Beltram. n.8. lit.C.

Ex quibus & aliis ſubtiliter adductis pro hac parte
prætenſam Eccleſiæ ius defendentes ſcripſerunt do-
ctiſſimi, & à me multis nominibus commendandi DD.
mei D. Petrus de Zamora Hurtado, & D. Alphonſus
de Morales Belliſteros, illius S. Eccleſiæ Toletanæ di-
gniſſimi Canonici Doctorales.

Sed his non obſtantibus pars negatiua in dubio
propoſito verior mihi viſa fuit, ex fundamentis pro
Eminentiſſimo D. meo adductis a doctiſſimis viris DD.
Andrea Mangello Hiſpanicæ Nunciaturæ Auditore
Generali, & Franciſco Mancino Protonotario, &
eiuſdem Nunciaturæ Iudice Apoſtol. meritiſſimo, &
mei amiciſſimo, cuius ſcripturam in aſſequenda præſen-
tis caſus veritate, & quia alibi melius inueniri non
poteſt, omnibus numeris abſolutam hîc inſerere non
dubitaui, tenoris ſequentis, videlicet. Toletana Ar-
chidiaconatus.

Danda eſt immiſſio in poſſeſſione Archidiaconatus 15
de quo agitur, ad fauorem Eminentiſſimi D. mei, quia
ducitur de eius prouiſione per litteras Apoſt. quæ
quando ſunt iuſtificatæ, habent executionem paratam,
c. ſi capitulo, & ibi gloſſ. de conceſſ. præb. in 6. & cum in
propoſito emanauerint motu proprio, non indigent
alia iuſtificatione, gloſ. in Clem. 1. verb. fuiſſe, de probat.
Rota deciſ.945.n.2.p.3. recent. & ſæpè in aliis.

Non obſtat quod Capitolum non poſſit tradere poſ-
ſeſſionem petitam, niſi præuia informatione habita de
puritate ſanguinis prouiſi, iuxta diſpoſitionem ſtatuti
Eccleſiæ Toletanæ, contra cuius ſtatuti ſanctionem
Canonici operari nequeunt attento iuramento per eos
præſtito ſuper eius obſeruatione, cum promiſſione de
petenda dicti iuramenti relaxatione, & de impetrata
non vtendo.

Quia prædictum ſtatutum non comprehendit hunc 16
caſum, & cum ſit exorbitans, odioſum, & contra ius, vt
per c. eam te, de reſcript. firmauit in terminis Rota in
deciſ.307.n.1. coram Card. Mantica, & in deciſ.167.
n.32.p.1. recent. eſt ſtrictiſſimè interpretandum, c. ſtatu-
tum, el 2. de heret. lib.6. Surd. deciſ.167.n.17. & alios
plurimos congerit Eſcobar de puritate ſanguinis, p.1.
q.3.§.2.

Quod autem præſentatus non ſit comprehenſus ſub 17
dicto ſtatuto, probatur ex duplici capite. Primò, quia
prouiſus eſt Cardinalis, qui non comprehenditur ſub
diſpoſitione odioſa, cuius ratio Cardinalitiæ dignitati
non eſt adaptabilis. Felin. in c. cùm in iure, ſub n.9. verſ.
ſecundo limita, de offic. deleg. Card. Tuſch. tom.1. lit.C,
concl.99.n.4. Lotter. de re benef. lib.1.q.8. n.82. cum
ſeqq. Barboſa de iure Eccleſ. vniuerſo, lib.1.c.4. n.60.
plenè Rota in dec.46. n.10. & 15.p.4. recent. & coram
Seraph. dec.1114. & 1148. vtrobique ſub n.3.

Rationem verò præfati ſtatuti non eſſe adaptabilem 18
Cardinalitiæ dignitati manifeſtè conuincitur, quia
Cardinalis eſt propinquior Papæ, diciturque mem-
brum, ac pars corporis illius, & filius ſpecialis Eccle-
ſiæ Catholicæ nuncupatur, cap. felicis, §. vlt. de pœnis
in 6. adcò quod inter Papam, & Cardinales non ſimplex
vnitas, verùm etiam quædam identitas conſiſtat, vt
ponderat Ioan. Andr. in c. requiſiſti, n.12. ad fin. verſ.
imò ſi, &c. de teſtam. ſequitur Lotter. vbi ſuprà, n.40.
& 41. Qua ratione Cardinales non iurant fidelitatem 19
Papæ. Huſt. in c. antiqua, de priuileg. Garc. de nobilit.
gloſſ.48.§.3. n.46. Et æquiparantur Regibus, qui non 20
dedignantur Cardinalium Collegio locum cedere, vt
poſt Lutter. vbi ſup. n.75. refert Barboſ. de vniuerſo iure
Eccleſ. lib.1. cap.4.n.9. & 10. Et quod in Cardinalibus 21
reſideat tota maieſtas Reip. Chriſtianæ, tradit Iul.
Clar. in praxi crimin. §. fin. q.98. n.5. in fine, verſ. ego
nunquam. Et idcirco qui offendit Cardinales, incidit in 22
crimen læſæ maieſtatis, Anchar. in d. c. felicis, per illum
text. col.2. verſ. quartò nota, de pœnis in 6. Ioan. Andr.
in cap. ad Apoſtolicæ, verb. Cardinales, de ſentent. & re
iud. in 6. Collegiumque Cardinalium dicitur ipſius 23
R.E. gremium, c. in nomine Domini, circa med. 23. diſt.
Roman. conſ.498.n.10. Et Senatus diuinus appellatur,
Barbat. de præſtantia Card. q.1. primæ p.n.15. Gambar.
de auctoritate Legati à latere, lib.8. tit. quid poſſit Lega-
tus circa Indulgentias, n.12.

Vnde fit quod ſi prouiſus hoc Archidiaconato fuit 24
effectus pars corporis Papæ, æquiparatus Regibus, re-
putatus dignus ingrediendi in gremium Eccleſiæ Ro-
manæ, ac in Senatum diuinum, aliiſque gaudeat præro-
gatiuis ſuprà recenſitis, multò magis hodie debet di-
gnus exiſtimari ingrediendi in Capitulum particularis
Eccleſiæ Toletanæ, abſque alia puritatis informatione,
ex vulgata regola, cui licet quod eſt plus, licet vti-
que quod eſt minus, leg. fin. iuncta gloſſ. Codic. qui ætat.
lib.10

lib.10.c.cùm in cunctis, in princ. & *ibi* gloſ. & Canoniſtæ, *de elect.* cum aliis pluribus relatis per Euerard. *in legalib.fol.140. loco à minori, n.1.* vbi refert quod noſter quoque Saluator IESVS CHRISTVS vſus fuit tali argumento, & per conſequens inadaptabilis redditur ratio dicti ſtatuti in præſenti caſu.

25 Quod confirmatur ex eo, quod Cardinales debent habere omnes qualitates requiſitas in Epiſcopis, vt ſtatuitur in Sacro Concilio Tridentino *ſeſſ.24. de reform. c.1.* ſicut ergo Archiepiſcopus Toletanus, qui dicitur caput Capituli, & poteſt in eo interuenire vti Epiſcopus, & vti Canonicus, Barboſ. *de officio, & poteſt. Epiſc. p.3. alleg.73. n.17. & 18.* non tenetur facere informationem ſuper puritate ſanguinis, ita & multò minus Cardinalis prouiſus de hoc Archidiaconatu, qui ratione Cardinalatus maiori gaudet prærogatiua, quam Archiepiſcopus, vt aiunt Hoſt. & Ioan. Andr. *in c. dilectus, el 1. de præbend.* Garc. *de nobilit. gloſſ.48. §.3. num.41. & 53.* plenè Lotter. *de re benefic. lib.1. q.3. n.57. cum ſequentib.*

26 Rurſus Cardinales nullius criminis, aut infamiæ nota aſperſi eſſe debent, vt cautum eſt in Concilio Baſileenſi *ſeſſ.23.* cuius meminit Barboſa *de vniuerſo Iure Eccleſ. lib.1. c.3. de Cardinalib. n.29.* Et quod debeant legitimis, & honeſtis exorti eſſe natalibus, neque vlla prorſus labe, aut illegitimorum natalium ſuſpicione quouis modo laborare, ſed omni macula, & impuritate carere, alioquin ad tam eminentem dignitatis gradum penitus inhabiles, & illius incapaces ſint, & eſſe cenſeantur, ſtatuit Sixtus V. *in ſua Conſtit.50. ſub dat. tertio Non. Decembris 1595.* vbi præterea dicitur, quod nec legitimati per ſubſequens matrimonium admittantur, etiamſi tales legitimati originem trahant à Regibus, & magnis Principibus: reddo rationem, nempe ne Cardinalatus ſplendor, qui dignitati Regiæ comparatur, deprimi, commaculari, aut quodammodo obſcurari poſſit, & vt puriori dignitati puriores natales reſpondeant.

27 Eo igitur ipſo, quod Papa aliquem ad Cardinalitiæ dignitatis faſtigium extollit, declarat eum eſſe ſanguine purum, & habere omnes qualitates Sacris Canonibus, & Pontificiis Conſtitutionibus requiſitas, & propterea Garc. *de nobilit.* inter nobiles cum Papa, Imperatore, ac Regibus annumerat Cardinales, *d. gloſſ.48. §.3. n.10. cum ſeqq.* & per conſequens nefas eſſet eiuſdem Papæ declarationem infringere, prout certè fieret ſi admitteretur noua informatio ſuper puritate requiſita ex ſtatuto Eccleſiæ Toletanæ, ſiquidem quod Papa approbat, nos quoque approbare debemus, gloſſ. *in c. ſi Romanorum, 19. diſtinct.* nec cuipiam licet ſententiam

28 Papæ retractare, *c. patet, cum ſeq. 9. q.3. c. nemini, 17. q.4.* Papæ enim & CHRISTI vnum dicitur Tribunal, & conſiſtorium, vt dicunt Doctores *in c.2. & 3. de tranſl. Epiſc.* Barbat. *de præſtantia Cardinal. p.1. q.2. num.3. & q.8. n.5.* & ideò eius iudicium cœleſte arbitrium appellatur, *l.1. in fine, C. de ſumma Trinit.* Lotter. *de re benef. lib.1. q.11. n.14.*

29 Nec dicatur, quod puritas ſanguinis requiſita ex dicto ſtatuto ſit diuerſa ab illa puritate nataliũ requiſita ex Conſtitutione Sixtina, & ſic ceſſet illatio. Quoniam Pontifex ſi noluit admittere ad dignitatem Cardinalitiam filios Regum, & aliorum Principum legitimatos per ſubſequens matrimonium, qui ad Epiſcopatus abſque alia diſpenſatione promoueri poſſunt, vt pluribus relatis firmat Barboſa *de officio, & poteſt. Epiſc. part.2. alleg.10. num.33. & 34.* & habentur pro veris legitimis, *c. tanta, qui filij ſint legit.* & in Hiſpania admittuntur ex *leg.1. tit.14. part.2.* nõ ſolùm ad ea quæ proficiſcuntur à Iure Ciuili, ſed etiam ad ea quæ legibus municipalibus, & ſtatutis competunt filiis legitimis, vt ponderat Garc. *de nobilitat. gloſſ.21. num.62.* & in ſpecie loquendo de huiuſmodi ſtatutis poſt plures comprobat Eſcobar *de puritate ſanguinis, quæſt.4. §.6. n.16. & 17.* vbi quod debent admitti ad Communitates, & collegia abſque vlla hæſitatione, multò minus voluit admittere deſcendentes ex radice infecta infidelium, qui ſunt minus digni, & verè infames appellantur à Villadieg. *in l.3. gloſſ.3. n.4. tit.2. lib.12. fori,* Azor. *inſtitut. moral. p.2. lib.6. c.4. q.26. circa fin. verſic. ego tamen,* latè Eſcobar *de puritate ſanguinis, q.1. §.4. per totum,* & præcipuè *n.7. cum ſeqq.*

Sumpto argumento à maiori, per text. *in c. vniuerſis,* & *ibi* gloſſ. *de teſtib. l. nec ex vera, C. de acquir. poſſeſſ.* cum aliis relatis per Nicol. Euerard. *in locis legalib. loco à maiori, fol.145. n.1. cum ſeq.* & per Auguſt. Barb. *de locis communib. argumentor. iuris, loco à maiori.* 30

Secundò principaliter præſens caſus non comprehenditur ſub diſpoſitione dicti ſtatuti, quia Eminentiſſimus D. meus prouiſus de huiuſmodi Archidiaconatu, non ſolùm ratione Cardinalatus, ſed etiam ratione conſanguinitatis, eſt pars corporis Papæ, vt de Cardinale Burgheſio nepote Pauli V. notat Theodoſ. Rubeus *in ſuis ſingularib. p.4. de præcedentia Protonotar. fol.292. n.88. & 89.* 31

Cùm autem hoc ſtatutum per ſe ſit inualidum, & à ſola Papæ confirmatione robur accipiat, vt reſoluit Rota *in dec.196. n.2. in fine, p.1. recent.* ſicut non comprehendit ipſum Papam confirmantem, ità nec minùs eiuſdem Papæ Cardinalem nepotem, & Papatus membrum, ex allegatis per Anchar. *conſ.295. n.7.* Non enim poſſet de puritate ſanguinis D. mei Cardinalis inquiſitio fieri, niſi fieret quoque Papæ eius patrui, quod quàm grande foret abſurdum, nemo eſt qui ignoret, ad quod euitandum debet reſtringi generalis diſpoſitio, *l.2. Cod. de noxalib. action. leg. ut gradatim, §.1. ff. de munerib. & honor.* quod procedere etiam in diſpoſitione ſtatutaria, voluit notabiliter Bart. *in repet. l. omnes populi, in 6. q. princ. poſt init. ff. de Iuſtit. & iure,* ſequitur Panorm. *in c. ſoliti, de maior. & obed.* non enim eſt aſſerendum, dicendum, vel faciendum id, aut ſumendus ille intellectus, ex quo ſequi poſſet abſurditas, inhumanitas, ſcandalum, vel inconueniens, vt ex pluribus exornat Euerard *in locis legalibus, loco ab abſurdo, n.2. folio 183. & ſub num.4.* loquitur de ſtatutaria diſpoſitione. 32 33

Et facit concluſio, quod ceſſante ratione legis, ſeu ſtatuti, vel occurrente caſu aliquo qui non iudicatur à legiſlatore, ſeu ſtatuente intentus, ceſſat & ipſa lex, ſeu ſtatutum, & per epicheiam in caſu particulari corrigitur, ſecundum doctrinam Martini Bonac. *in tr. de legib. diſp.1. q.1. puncto vlt. §.2. n.9. verſ. quartò,* vbi loquens de caſibus, qui per epicheiam non cenſentur comprehenſi in lege, ſic ait: *Quartò quando caſus aliquis occurrit, qui ex circumſtantiis non iudicatur à legiſlatore intentus, & quod legiſlator excepiſſet, ſi eum prævidiſſet;* ſequitur Paul. Layman. *in ſum. Theologiæ Moral. lib.1. tract.4. c.19. n.2.* Si enim Pontifex, qui confirmauit ſtatutum Toletanum, fuiſſet interrogatus an ſub illius diſpoſitione voluiſſet comprehendere propriam proſapiam, & Cardinales, veriſimiliter negatiuè reſpondiſſet, & ideò eodem modo nos reſpondere debemus, ex ſuprà ponderatis. 34

Benéque conueniunt annotata per Minſinger. *cent.2. obſeruat.54. num.1.* dum dicit quod iudices, etiamſi iuraſſent ſeruare leges, Canones, & ſtatuta, tamen ex magna, & euidenti cauſa poſſunt ea tranſgredi, iuxta Innoc. *in c. Canonum ſtatuta, in vlt. gloſſ. de conſtitut. & n.5.* ſubdit periurum non eſſe qui ex cauſa rationabili tranſgreditur ſtatuta, ex Bald. *in l. quid ergo, §. pœna grauior, ff. de his qui not. infam.* & rectè ad propoſitum venit doctrina Paridis de Puteo *in tr. de ſyndicatu, verb. doctor, n.3.* qui dum ageret de ſtatutis requirentibus 35

quod Poteſtatis aſſeſſor eſſet Doctor, dicit quod quamuis hoc gradu inſignitus non ſit, ſi tamen aliàs idoneus & eminentis ſcientiæ eſſe reperiatur, hoc ſufficit ad ſtatuti verba, & mentem explendam, argumento *l. vnicuique, C. de proxim. ſacr. ſcrin. lib. 12.* & eorum quæ tradit Bald. *in l. ſed reprobari, ff. de excuſ. tut.* Roman. *in l. quid tamen, ff. de arbit.* & *in l. cum quid, ff. ſi certum pet.* quem locum refert, & ſequitur Ioan. de Solorzano *de Indiarum gubernat. tom. 2. lib. 3. c. 13. n. 43.*

37 Hinc etiam ceſſat fundamentum, quod poſſet forſan fieri in doctrina Eſcobar *de puritate probanda, q. 3. §. 2. & 3.* vbi latè defendere conatur huiuſmodi ſtatutum eſſe fauorabile in quantum reſpicit communem Reip. vtilitatem, quia vltra quod potiùs ingenioſa, & ſubtilis quàm vera videtur eius opinio, vti loquens contra inconcuſſam Rotæ opinionem ſuprà relatam, quæ indubitanter præualere debet cum faciat communem contra communem, ex notatis per Cenall. *commun. in proœmio, à n. 25. vſque ad 29.* ſequitur Gratian. *diſcept. forenſ. c. 104. n. 56. & c. 266. à n. 21.* quos refert Rubeus *in ſuis ſingularibus, p. 2. circa ſtylum, & obſeruantiam Rotæ, 4. ſtyl. 15.* ſufficit dicere quod eius ratio non eſt proportionalis Cardinalitiæ dignitati ad hoc vt ipſos Cardinales non comprehendat, ex ſuperiùs deductis, & ſignanter firmauit Rota *dec. 1144. & 1148. n. 3. coram Seraphino*, & multò minus Cardinalem Papæ ex fratre nepotem.

38 Prout non facit quod Eminentiſſimus D. Cardinalis de la Cueua, & forſan alij pro habenda poſſeſſione Canonicatus in dicta Eccleſia fecerint informationem ſuper puritate ſanguinis, iuxta diſpoſitionem dicti ſtatuti, quaſi quod hoc deſeruiat pro obſeruantia interpretatiua: Quia exinde non potuit oriri præiudicium aliis Cardinalibus, cum priuilegium competens alicui cœtui, & corpori vniuerſarum perſonarum, non tollatur, nec infringatur ex facto aliquarum earundem perſonarum, gloſſ. *in c. dudum, in verb. de veritate, in fine, de elect.* Roman. *conſ. 374. n. 5.* Menoch. *conſ. 3. n. 55.* Rut. *dec. 3. de procurator. in nouis, & in dec. 288. n. 16. p. 5.* ſicuti clericus non poteſt renunciare priuilegio fori. Craſſ. *de effectib. clericatus, effectu 1. n. 43.* & fuit dictum *in Cordüben. decimarum de Lucena, 10. Maij 1635. coram Coccino.*

39 Nec actus geſti per D. Cardinalem de la Cueua poſſunt deſeruire pro obſeruantia interpretatiua, quia ad hoc vt obſeruantia ſuffragetur, deberent actus probari cum ſcientia collegij Cardinalium, de cuius intereſſe, & præiudicio agitur, Rot. *deciſ. 406. n. 7. p. 1. recent.* Immò cùm agatur de actibus factis ſponte ab ipſo Cardinali forſan ad oſtendendum maiorem ſuæ familiæ ſplendorem in Hiſpania, vbi ob Maurorum occupationem ſpatio tanti temporis continuatam poteſt ſuſpicari de macula puritatis ſanguinis, non poteſt ex illis deſumi obſeruantia niſi doceretur actus fuiſſe obtentos in contradictorio iudicio, audito ipſo Cardinalium Collegio, ad not. per Caſteen. *in l. qui luminibus, n. 2. verſ. ſed tamen, ff. de ſeruit. vrb. præd.* Gonzal. *ſuper reg. 8. gloſſ. 5. §. 6. n. 36. & 37.* Rota *dec. 530. n. 2. & 3. p. 2. rec.* Et vlteriùs poſſet dici quod dicti actus, ex quo non fuerunt geſti per Cardinalem Papæ ex fratre nepotem, eo minus poſſunt deſeruire pro obſeruantia, quæ ad hoc vt ſuffragetur, debet in ſpecie, & particulariter probari, ex allegatis per Rot. *in dec. 451. n. 7. coram Greg. XV.*

Ex quibus cùm conſtet ſtatutum non comprehendere caſum, de quo agitur, remanet libera Canonicis facultas tradendi poſſeſſionem petitam, licèt ipſi (quatenus poſſent illæſa ſtatuti obſeruantia) facere profiteantur abſque quod aliquid ſibi obſit iuramentum ſuper obſeruatione eiuſdem ſtatuti præſtitum, quia ſi non obſtat ſtatutum, minùs obſtare poteſt iuramentum, quod ſequitur naturam ſcripturæ, & actus, cui adiicitur. Gutier. *de Iuram. confirm. p. 1. c. 37. n. 2.* Gomez *in l. 22. Tauri, n. 10. col. antepen.* Anton. Gabr. *commun. tom. 3. lib. 2. tit. de iureiur. concl. 10.* 40

Præterea præſupponitur in litteris Apoſt. huius prouiſionis adeſſe ampliſſimam derogationem, & in ſpecie ſtatutorum dictæ Eccleſiæ auctoritate Apoſtol. confirmatorum, & iuramento roboratorum, ſed quia litteras prædictas non vidi, & poteſt dubitari quod derogatio quantumuis ampliſſima ſtatutorum, non tollat ſtatutum reſpiciens certam formam ſeruari debere, niſi in ſpecie de illa forma ſit facta mentio, vt tenuit Crauet. *conſ. 72. n. 529.* quem refert, & ſequitur Tuſch. *tom. 1. lit. C, concl. 349. n. 10.* ſuper hoc non inſiſto, maximè cùm neutiquá ſit neceſſaria, ex ſuperiùs latè deductis, & ideò, &c. ſaluo, &c. Hactenus D. Franciſcus Mancinus. 41

His ita eleganter à dicto D. meo exaratis, & negotio maturius diſcuſſo, Capitulum Toletanum ſolita vtens in Romanam Eccleſiam pietate, abſque vlla formatione procuratori Eminentiſſimi D. Cardinalis poſſeſſionem capitulariter, & de omnium conſenſu libenti animo tradidit, & ita controuerſiæ finis feliciter impoſitus fuit. Dicebam in gratiam eorum, qui merentur eminentes in aliqua ſcientia appellari, & ob varia ſcripta in lucem edita inſignes vocari, non eſſe certum quod ſuprà *num. 12.* adducebatur, quia vt ait Rebuff. *in praxi benefic. tit. de Regia ad Prælat. nomin. verb. excellentis doctrinæ, pag. mihi 566.* Doctor valdè excellens, & maximi nominis, in Rota ſine examine recipi poteſt, & debet. 42

DECLARATIONES EMINENTISSIMORVM AC REVERENDISSIMORVM
DD. Cardinalium Sacris Ritibus Præpoſitorum, & S. Concilij Tridentini Interpretum.

1 AD inſtantiam D. Ferdinandi Arias Vguarte Archiepiſcopi Limani in Indiis occidentalibus emanarunt Romæ quædam declarationes Sacrarum Congregationum Eminentiſſimorum DD. Cardinalium Sacris Ritibus Præpoſitorum, & Sancti Conc. Trid. Interpretum, quæ in Regio Indiarum Concilio Matriti præſentatæ, & ad illarum partes tranſmiſſæ, tandem circumferuntur impreſſæ Limæ apud Hieronymum de Contreras anno Domini 1635. quarum cum hucvſque notitiam non haberem, ne in lucubrationibus noſtris deeſſe viderentur, eas hîc inſerere operæpretium duxi.

2 Ferdinandus Archiepiſcopus de las Charcas in Indiis occidentalibus ſupplicat Dominationibus veſtris Illuſtriſſimis, vt dignentur declarare infraſcripta dubia pro gubernio ſuæ Diœceſis, & Suffraganeorum.

I. Cùm *c. 8. de reform. ſeſſ. 21.* tribuatur facultas Epiſcopis vt habeant ius viſitandi Hoſpitalia, Collegia &c

& Confraternitates laicorum, *non obſtantibus quacunque conſuetudine etiam immemoriali*, &c. Dubitatur an hæc vltima verba Concilij, *non obſtantibus*, &c. debeant intelligi etiam de conſuetudine poſt Concilium introducta, ſciente, vel ignorante Epiſcopo in Viſitationibus in futurum poſt ipſam conſuetudinis introductionem faciendis.

3 II. An approbatio obtenta per Sacerdotem ſæcularem, vel Regularem ab Ordinario ad audiendas Confeſſiones, de qua *in ſeſſ. 15. de reform. c. 23.* poſſit ab Epiſcopo ſucceſſore pro ſuæ conſcientiæ ſecuritate vſque ad nouum examen ſuſpendi.

4 III. Dubitatur an Vicarius à Metropolitano deputatus in vim *c. 16. de Reformat. ſeſſ. 24.* (quando in Sede vacante Capitulum ad quod ſpectat, intra tempus à Concilio præſcriptum illum non deputauit) debeat eſſe perpetuus, durante dicta ſede vacante, aut amouibilis ad nutum Metropolitani.

5 IV. Dubitatur an iuriſdictio, correctio, & Viſitatio in *c. 11. de Regularib. ſeſſ. 25.* Epiſcopis tributa ſuper Parochis Regularibus, intelligatur eadem, quam ſuper Parochis ſæcularibus habent; & ideò ſi dictos Parochos Regulares Epiſcopus poterit compellere ne excedant taxam ab ipſo factam ſuper emolumentis Baptiſmatum, Matrimoniorum, funeralium, & aliorum, etiamſi ad hoc licentiam ab eorum Superioribus Regularibus, vel Capitulis Prouincialibus habeant.

6 V. Cum *c. 14. de Regularib. ſeſſ. 25.* det normam Epiſcopo procedendi in caſtigando delicto Regularium, qui degunt intra clauſtra, & extra ea notoriè cum ſcandalo delinquunt, Dubitatur an Epiſcopus ſtatim habita notitia delicti poſſit capere informationem, & illam ad Superiorem Regularis mittere, vt nequeat de delicto ignorantiam præſumere.

7 VI. Dubitatur etiam an ſufficiat quod Epiſcopus vna vice Superiorem Regularem moneat, eique terminum præfigat ad caſtigandum ſubditi delictum? Nam Religioſi aliqui in libris ab eis editis explicando verbum, *inſtante*, aſſerunt neceſſe eſſe Epiſcopum monere ac requirere dictum Superiorem duabus, vel tribus vicibus.

8 VII. Eodem *cap. 14.* præcipitur Superiori Regulari quod Epiſcopum certiorem faciat de punitione intra tempus ab eodem Epiſcopo præfixum. Modò dubitatur an ſufficiat quod ſuperior Regularis ad Epiſcopum mittat copiam tantùm ſententiæ (vt Religioſi dicunt) vel debeat remittere actu omnia ſuper delicto actitata ad effectum vt Epiſcopus videre poſſit ſi in hoc adimpleta fuerint verba Concilij *in d. c. 14.* ſcilicet, *ſeuerè puniatur*, necne.

9 VIII. Denique dubitatur, an quod conceditur Epiſcopo in præfato Capitulo ſuper regulari, qui intra clauſtra monaſterij degit, & extra ea notoriè cum ſcandalo deliquerit, intelligatur etiam cum delictum commiſſum fuerit intra Eccleſiam, vel clauſtra.

10 IX. Sacrum Concil. *c. 14. de Regular. ſeſſ. 25.* decernit vt Epiſcopus bis examinet eas, quæ Moniales fieri volunt, primò ſcilicet quando habitum ſuſcipiũt, ſecundò verò tempore profeſſionis. Dubitatur an hoc intelligatur etiã in monaſteriis Superioribus Regularibus ſubiectis, & ſic Epiſcopus earundem Rectores compellere poſſit, ne habitum nouitiæ dent, niſi priùs Epiſcopum certiorem faciãt vt puellæ voluntatẽ explorare valeat.

11 X. In Archiepiſcopatu de los Charcas adſunt nonnulla monaſteria Regularibus ſubiecta, in quibus quãdo Virgines habitum ſuſcipiunt, raduntur earũ capilli, qui in illis partibus ſunt magnæ æſtimationis dum in ſæculo degũt, & poteſt eſſe quod parentes, vel alij conſanguinei puellas ad ingrediendũ monaſteriũ & habitum ſuſcipiẽdum cogant. Dubitatur an Archiepiſcopus ad obuiandum præfatum incõueniens poſſit cõpellere Rectorem ne radat capillos eiuſmodi puellarum, priuſquam earum voluntas ab Epiſcopo exploretur.

XI. Sacrum Concil. *c. 22. de Regularib. ſeſſ. 25.* decernit quod obſeruentur, & executioni mandentur omnia in præcedentibus 21. capitibus decreta, & inter alia non obſtantia præſens exiſtit, videlicet, *atque etiam conſuetudinibus, vel præſcriptionibus etiam immemorabilibus*, &c. Dubitabatur an præfata verba, *atque etiam conſuetudinibus*, &c. intelligi debeant etiam de conſuetudinibus poſt Concilium introductis, & ſciente Epiſcopo, taliter quod eidem Epiſcopo in futurum præiudicium inferre nequeant. 12

XII. Idem *c. 22.* vt exequantur omnia contenta in capitibus præcedentibus de Regularibus & Monialibus, inter alia continet ſequentia verba, videlicet: *Præcipit omnibus Epiſcopis in monaſteriis ſibi ſubiectis, & in omnibus aliis in Superioribus decretis ſpecialiter commiſſis, &c. vt ſtatim præfata exequantur.* Dubitatur modò an in dictis rebus Regularium & Monialium, in quibus ipſi Epiſcopo tribuitur iuriſdictio, poſſit Epiſcopus huiuſmodi Regulares cogere & compellere ſub cenſuris, aliiſque remediis opportunis, prout de iure? Aliqui enim Regulares in libris ab eis editis aſſerunt ſuper illis verbis *c. 13. accedere compellantur*, quod eo quia Concilium de cenſura mentionem non fecerit, Epiſcopus eos ſub dicta pœna cogere nequit. 13

Die decimanona Septembris M. DCXXV. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum ad ſingula dubia ſuperius propoſita hunc in modum reſpondit, videlicet. 14

Ad I. *ea verba eſſe intelligenda etiam de conſuetudine poſt Concilium, ſciente, & patiente Epiſcopo introducta.* 15

Ad II. *poſſe ad præſcriptum conſtitutionis ſanctæ mem. Pij V. quæ incip. Romani Pontificis.* 16

Ad III. *eiuſmodi Vicarium amoueri poſſe ad nutum ipſius Metropolitani.* 17

Ad IV. *in Regulares curam animarum perſonarum ſæcularium exercentes in his, quæ dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, Epiſcopum eadem auctoritate vti poſſe, qua in Parochos ſæculares, proindeque Regulares ipſos in emolumentis, vt proponitur legitimè percipiendis prohiberi poſſe, ne excedant taxam ab Epiſcopo præſcriptam.* 18

Ad V. *poſſe.* 19

Ad VI. *Satis eſſe vt Epiſc. ſemel inſtet Superiori Regulari, eique tẽpus præfigat ad eiuſdem Concilij præſcriptum.* 20

Ad VII. *non ſufficere vt Superior Regularis ſententiam, aut etiam acta ad Epiſcopum tranſmittat, ſed opus eſſe, vt de punitione ipſa, & ſententiæ executione Epiſcopum certiorem faciat.* 21

Ad VIII. *facultatem Epiſcopo attributam in Regulares notoriè, & cum ſcandalo extra clauſtra delinquentes vendicare ſibi locum etiam cùm Regulares notoriè, & cũ ſcandalo intra Eccleſiã delinquunt, non item ſi intra clauſtra.* 22

Ad IX. *ita eſſe intelligendum.* 23

Ad X. *poſſe compellere.* 24

Ad XI. *ita eſſe intelligenda.* 25

Ad XII. *in decretis Epiſcopo ſpecialiter commiſſis ſeſſ. 25. de Regularib. licere eidem Epiſcopo ad illorum executionem Regulares compellere, etiam pœnis, & cenſuris Eccleſiaſticis.* Coſmus Card. de Torres. Proſper Fagnanus Secret. Loc. ſigilli. 26

Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi Domini.

Ferdinandus Archiepiſc. Liman. in Indiis Occidentalibus ſupplicat declarari infraſcripta dubia pro bono gubernio ſuæ Diœceſis, & Prouinciæ. 27

Digitized by Google

28 I. An regulares poſſint facere proceſſiones extra proprias Eccleſias abſque licentia Ordinarij?

29 II. An regulares debeant ire ad proceſſiones publicas, quando pro eis fuerint vocati ab Ordinario.

30 III. An Regulares aſſociaturi corpora fidelium defunctorum poſſint accedere ad domum defuncti, ibique expectare clerum ſæcularem, ſeu debeant ire ad Parochiam, & exire ab illa cum clero Parochiæ pro huiuſmodi aſſociatione?

31 *Sacra Rituum Congregatio ad relationem Eminentiſſimi & Reuerendiſſimi Domini Cardinalis Spinulæ reſpondit.*

32 Ad primum, *non licere Confraternitatibus Laicorum nec Regularibus habentibus clauſtra proceſſiones facere extra clauſtra monaſteriorum; carentibus verò clauſtris non niſi intra ambitum, hoc eſt propè muros Eccleſiarum, ſiue exeundo à ianua Eccleſiæ, & intrando per aliam, ſiue per eandem, & ſemper propè muros Eccleſiæ, extra verò ambitum Eccleſiarum non licere, niſi de licentia, conſenſu, aut etiam cum Cruce Parochi.*

33 Ad ſecundum, *Regulares poſſe cogi ad publicas, & generales proceſſiones.*

34 Ad tertium, *Regulares vocatos ad funus conuenire debere in Parochialem, aut in aliam Eccleſiam iuxta loci conſuetudinem, & nullo modo poſſe expectare per vias, aut ire ad domum defuncti; & ita in ſupradictis caſibus omnino ſeruari mandauit, hac die 15. Decembris 1632.* Emmanuel Epiſcopus *Portuenſis, Card. Pius. Iulius Roſpiglioſius, Secret. loc. ſigilli.*

Eminentiſſimi & Reuerendiſſimi Domini.

35 SAcra hæc Congregatio fecit, & extendit infraſcripta decreta ad inſtantiam Ferdinandi Archiepiſcopi Limani; & quia nonnulli Regioſi aliorum Ordinum non ſpecificatorum in dictis decretis prætendunt facere prohibita in eis: ideò ſupplicat declarari quod Decreta huiuſmodi debent omnino comprehendere omnes Regulares, cuiuſcumque Ordinis exiſtentes, aut degentes in ciuitate aut Diœceſi Liman. & quod ab eis, & eorum quolibet ſunt inuiolabiliter obſeruanda.

36 *Sacra Rituum Congregatio in cauſa vertente inter Archiepiſcopum Sanctæ Fidei noui Regni de Granada in Indiis Occidentalibus, & Reuerendos Patres Societatis* IESV *ex altera parte, audita relatione Illuſtriſſimi Card. Sacrati, cui fuerat commiſſa, & citato, & audito procuratore generali dictæ Societatis, cenſuit poſſe Prælatos, & reliquos Patres Ieſuitas benedicere paramenta, aliaque ornamenta Eccleſiaſtica, in quibus non adhibetur ſacra Vnctio pro ſeruitio propriorum Collegiorum tantùm. Pro aliorum verò ſeruitio non poſſe. Ea verò, in quibus adhibetur Sacra Vnctio, neque pro ipſorum, neque pro aliorum ſeruitio poſſe benedicere, vel conſecrare, & ita declaratum fuit die 19. Februarij 1625.*

37 *Sacra Rituum Congregatio prædictum Decretum etiam quoad Religioſos Sanctorum Dominici, Franciſci, & Auguſtini, ac B.* MARIÆ *de Mercede Redemptionis captiuorum extendi debere cenſuit, & declarauit die 22. Martij 1625.*

38. *Sacra Rituum Congregatio cenſuit, & declarauit extendi debere præfata Decreta contra omnes Patres Societatis* IESV, *ac Religioſos Ordinum Sanctorum Dominici, Franciſci, & Auguſtini, ac B.* MARIÆ *de Mercede Redemptionis captiuorum exiſtentes in ciuitate, & Diœceſi Limana, & inibi ſeruari, hac die 30. Septembris 1628.*

39 *Sacra Rituum Congregatio reſpondit in ſupraſcripto decreto comprehendi omnes alios Religioſos cuiuſcunque Ordinis, etiam non expreſſos in ſupraſcriptis Decretis, & ita ſeruari mandauit in ciuitate, & Diœceſi Limana hac die 21. Auguſti 1632.*

Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi Domini.

FErdinandus Archiepiſcopus Liman. in Indiis Occidentalibus, ad extinguendas lites, & obuiandum ſcandalis, quæ in ſua diœceſi eueniunt, ſupplicat Eminentiis veſtris, vt dignentur declarare infraſcripta dubia. 40

Primò, an Epiſcopus poſſit denuntiare pro publico excommunicato Regularem & exemptum, vt euitetur ab omnibus, qui ob notorium delictum in cenſuram inciderit? 41

Secundò, an in Eccleſiis Regularium poſſint Sacerdotes ſæculares admitti ad celebrandam Miſſam contra Archiepiſcopi prohibitionem? 42

Tertiò, dum in Iubilæis datur facultas, vt pœnitentes poſſint eligere quemlibet Confeſſorem ex approbatis ab Ordinario, intelligendum ſit de Ordinario Confeſſarij, ſeu pœnitentis, & quomodo? 43

Die 29. Ianuarij 1633. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Trid. interpretum ad capita ſuperiùs propoſita ſecundùm ea quæ proponuntur, reſpondit. 44

Ad primum Regulares exemptos, qui ob notorium delictum in excommunicationem inciderunt, poſſe ab Archiepiſcopo denuntiari excommunicatos, vt ab aliis euitentur. 45

Ad ſecundum, Archiepiſcopum prohibere poſſe ne Regulares in eorum Eccleſiis Sacerdotes ſeculares exteros diuina Officia celebrare permittant, niſi priùs ab eodem Archiepiſcopo viſis litteris commendatitiis ipſi Sacerdotes admiſſi fuerint. 46

Ad tertium intelligi de Ordinario diœceſis, in qua Confeſſarius Confeſſiones audit. Robertus Card. Vbaldinus. Franciſcus Paulutius S. Congregationis Concilij Secret. Loc. ſigilli. 47

Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi Domini.

FErdinandus Archiepiſcopus Liman. in Indiis Occidẽtalibus ſupplicat declarari infraſcriptum dubium. 48

An Epiſcopi debeant prohibere tam Sacerdotibus quàm Regularibus, ne celebrent Miſſæ ſacrificium in nauibus, tam dum nauigant, quàm dum non nauigant, ſed vt vulgariter dicitur, *Eſtan ſurtas?*

Sacra Rituum Congregatio reſpondit Ordinarios in caſu propoſito tam Sacerdotibus Regularibus, quàm ſecularibus prohibere debere, die 12. Februarij 1633. Emmanuel Epiſc. Portuenſis Card. Pius. Iulius Roſpiglioſius Secret. Loc. ſigilli. 49

Toletana Dubiorum.

Ex diuerſis Regnorum Caſtellæ, Legionis, Aragoniæ, & Valentiæ partibus pro veritate interrogatus Auctor de aliquorum dubiorum in praxi occurrentium deciſionibus, breuiſſimè ad ea, prout ſequitur, per litteras vtplurimùm reſpondit.

VOTVM

VOTVM Generale CXXVI.

1 *Confeſſarij abſolutio vigore Bullæ Cruciatæ prodeſt ſolum pro foro interiori.*

2 *Confeſſario aſſerenti ſe abſoluiſſe à cenſuris, non eſt credendum in foro externo.*

3 *Beneficium Eccleſiaſticum vt validè impetretur, ſufficit abſolutio virtute Bullæ Cruciatæ obtenta.*

4 *Vendendam rem certo pretio ſi quis accipiat ſine lucro, & pluris ſua induſtria, & diligentia vendat, poteſt illud plus ſibi retinere.*

5 *Promittens aliquid ob turpem, vel iniuſtam cauſam, an ſoluere teneatur, oſtenditur.*

6 *Irregularia, & extraordinaria non comprehendit adæquatio, quæ reſultat ex conceſſione ad inſtar.*

7 *Abbas æquiparatus Epiſcopo, intelligitur conſequi ea priuilegia, quæ ſibi ſunt proportionabilia.*

8 *Solo non cedit ædificium in alieno ſolo Eccleſiæ pecuniis conſtructum.*

9 *Præſentia, & non futura comprehendit æquiparatio ad inſtar.*

10 *Ordinaria via agere incipiens non poteſt reuerti ad executiuam.*

11 *Niſi intentans viam ordinariam cum proteſtatione.*

12 *Vel variatio liceret ex facultate per debitorem conceſſa.*

13 *Ordinatè qui cœpit agere, poteſt redire ad viam executiuam, refuſis expenſis.*

14 *Præſumptio conſeruandæ agnationis colligitur ex maſculorum vocatione reſpectiuè facta in omnibus gradibus, & ſubſtitutionibus.*

15 *Teſtator, qui reiecit Presbyteros, Religioſos, & Monaſteria, intelligitur id feciſſe propter cognationem.*

16 *Animus conſeruandæ agnationis non præſumitur ex vocatione maſculorum, ſi in aliqua parte diſpoſitionis vocaretur fœmina.*

17 *Intentum conſeruandæ agnationis non ceſſat quando poſt maſculorum vocationem, & in illorum defectum fœmina, & ab eis deſcendentes ſubſtituuntur, dum maſculi durant.*

18 *Iniuria grauiſſima reputatur alapa.*

19 *Reſpublica, minor, & Eccleſia ex cauſa neceſſitatis ad ſoluendum æs alienum quando ſua bona immobilia alienare poſſint.*

20 *Expenſas litis, & alimenta recipiens non tenetur, ſi ſuccumbat, ea reſtituere, aut ſi vicerit, compenſare.*

21 *Alimenta recipiens de reſtituendo in caſu ſuccumbentiæ nequaquam cauere debet.*

22 *Proprietas attendi non debet, vt ex eius pretio quis pauper conſideretur, vel diues, ſed ex redditu.*

23 *Alimenta petere non poteſt qui ex officio, vel artificio viuere poteſt decenter.*

24 *Fundus donatus, vel legatus à patre filio ſpurio loco alimentorum, non tranſmittitur ad hæredes ipſius filij.*

25 *Militare, aut alio modo victum ſibi parare volentibus alimenta ſunt præſtanda.*

26 *Lex comprehendit bona extra territorium exiſtentia quando omnes contrahentes ſunt ſubditi vnius Principis, & intra eius territorium exiſtunt.*

27 *Statutum quando vult habilitare, vel inhabilitare ſubditum, tunc comprehendit bona extra territorium exiſtentia.*

28 *Poteſtas non deficit in ſtatuente, qui poteſt ſubditos inhabilitare ne ſuccedant.*

29 *Inhabilitas, quæ perſonam reſpicit, eam afficit vndecumque vadat.*

30 *Lex quando eſt prohibitiua in perſonam, tunc comprehendit bona, quamuis ſint extra territorium exiſtentia.*

31 *Maioratuum fundationes quando factæ ſunt in aliquo Regno, tunc ſecundum illius leges procedendum, licèt bona extra Regnum exiſtant.*

32 *Diſpoſitio quando loquitur de iuribus vniuerſalibus, tunc comprehendit bona intra, & extra Regnum exiſtentia.*

33 *Statutum quando eſt fauorabile, extenditur ad bona aliarum prouinciarum.*

34 *Fundi dominus an poſſit pro damno retinere bouem illuc intrantem?*

35 *Animal retineri poteſt pro alimentis præſtitis, donec de eis ſit illi ſatisfactum.*

36 *Expenſas factas in alendo boue vel equo poteſt ſine probatione repetere qui eas ſuſtinuit.*

37 *Acceptare videtur literas cambij qui eas recepit, & legit, niſi contrarium proteſtatus ſit.*

38 *Territorium poſtea auctum conſequitur ille, cui fuit conceſſum caſtrum cum territorio.*

39 *Reges Caſtellæ à quo tempore vtantur Catholici titulo.*

40 *Princeps non præſumitur ex cauſa iuſta procedere quando facit contra ius gentium, vel quando ſponte velo leuato, & ſine cauſæ cognitione, & non vocata parte cui præiudicatur.*

41 *Inſtructa dicitur cauſa quando eſt in calculo ferendæ ſententiæ.*

42 *Clauſula,* dummodo cauſa non ſit inſtructa, *de quo tempore intelligatur?*

43 *Citatio pro ſingulis horis, & diebus, tanquam incerta nullius eſt momenti.*

44 *Facultas Regia ad validitatem maioriæ eſt actus facultatiuus, atque extraiudicialis, valens expediri etiam ſine citatione.*

45 *Maioratus bona vt alienari valeant cum Regia facultate, non requiritur conſanguineorum citatio.*

46 *Priuilegij in impetratione non requiritur partis citatio.*

47 *Legum ſæcularium, & ſtatutorum politicorum ad obſeruantiam non tenentur clerici vi coactiua.*

48 *Edicto de vendendo frumento, ſeu aliis mercibus certo, & taxato pretio, an comprehendantur clerici.*

49 *Reus neceſſarius ſit clericus præueniens in capienda poſſeſſione hæreditatis vacantis.*

50 *Negotiatio, vel mercatura an & quando pauperibus clericis concedatur.*

51 *Conditio dicitur quando diſponens vult aliquid impleri ante ſuam diſpoſitionem, & in quo differat à modo.*

52 *Modus potius quàm conditio in dubio præſumitur.*

53 *Mixta conditio pro impleta habetur quoties non poteſt impleri per factum eius in cuius perſona impleri debet.*

54 *Mulier, cui fuit conditio impoſita nubendi Petro, ſuccedit ac ſi illi nupſiſſet, ſi Petrus prius cum alia matrimonium contraxit, vel per eum ſtetit quominus contraheretur matrimonium, vt* numer. 55

56 *Conditio appoſita in fideicommiſſis, vel maioratibus ducendi conſanguineam, eſt valida, & intelligitur accedente Pontificis diſpenſatione.*

 57 *Diſpen*

57 *Diſpenſationem ſi quis per grauamen impetrare teneatur, illam petere, & ſolicitare omni cura tenetur.*

58 *Legatum reddit conditionale clauſula* ſi nupſerit Titio.

59 *Feudum ſi concedatur Italo in Germania, debet conceſſio feudi regulari ſecundùm conſuetudinem Germaniæ.*

60 *Mulam conducens ad faciendum iter ad Toletum, ſi iter faciat ad Hiſpalim, tenetur de morte mulæ, niſi cum mula eſſet datus famulus.*

61 *Penſionem iam ſolutam pro domo conducta an poſſit repetere conducens, ſi domum deſerat ratione cauſa peſtis.*

62 *Confeſſio ſine dependentia qualitatis illi adjacentis poteſt admitti.*

63 *Vicario ſi à principio aſſignetur congrua, & per eum acceptetur, debet illâ eſſe contentus, niſi in duobus caſibus hîc contentis.*

64 *Conſentiens videtur conſtituere.*

65 *Vxor ſi donat de bonis viri, conſentiente viro, non uxor videtur donare, ſed perſona viri.*

66 *Actus quotieſcumque fieri non poteſt abſque licentia alterius, dicitur prouenire ab eo, qui eam conceſſit.*

67 *Actus tribuitur mandanti, & committenti, & non exequenti.*

68 *Aſſenſu Pontificio, ſeu Regio pendente, ubi contractus fuit celebratus ſub conditione quod impetraretur, poſſunt partes à contractu reſilire.*

69 *Parti unicuique intendenti contrahere in ſcriptis licitum eſt ante confectam ſcripturam à contractu reſilire.*

70 *Partes tunc dicantur intendiſſe contrahere in ſcriptis, quando in ipſo contractu, ante, vel poſt, fuit facta mentio de ſcriptura.*

71 *Debitum annuum ex contractu ſoluendum ſingulis annis poteſt peti, & ut debitor condemnetur ad ſoluendum ſingulis ſucceſſiuis annis.*

72 *Executiua cœpta pro debito in certis bonis, non poteſt creditor aliam intentare pro eodem debito in aliis bonis.*

73 *Moram ut creditor contrahat requiritur non tantum quod creditor interpelletur accipere, ſed etiam quod cùm effectu pecunia deferatur, noliique recipere, & deinde conſignetur, & deponatur.*

74 *Oblatio verbalis ſi fiat creditori, & ille ſine cauſa recuſet recipere, tunc conſtituitur in mora perinde ac ſi oblatio facta fuiſſet.*

75 *Tarditas creditoris in non petendo quod ſibi debetur, non ſufficit ad præſumendam ſolutionem.*

76 *Debitum non petens per quod tempus præſumatur habuiſſe ſatisfactionem.*

77 *Actiones licitum eſt emere minori pretio, quàm quod continetur in obligatione.*

78 *Pretium iuſtum in nominationibus debitorum quod ſit.*

79 *Minus eſt habere actionem quàm rem.*

80 *Partem debiti ſoluens quando videatur ſolutionem partis in reliquum approbaſſe.*

81 *Cambij literas dans debitor creditori non liberatur à ſolutione, niſi cum effectu interuenerit ſolutio.*

82 *Ordinem iuridicum, vel ſtatutarium in foro conſcientiæ ſeruare tenetur debitor habens plures creditores priuilegiatos, ſi omnibus ſoluendo non ſit.*

83 *Debitor an teneatur ex fuga ſerui, aut famuli differentis debitum creditori.*

84 *Exactor decimarum poteſt domino fundi prohibere ne fructus ex fundo exportet, niſi eo, vel eius nuntio præſente.*

85 *Iudex quilibet poteſt interponere decretum ſuper alienatione rerum minoris.*

86 *Facultas Regia ad alienandum bona maioratus ſufficit obtineri à Principe domicilij.*

87 *Delegatus extra locum commiſſionis de cauſa cognoſcere non poteſt.*

88 *Depoſitioni perfectæ, & conſummatæ non præiudicat demonſtratio erronea, ſeu falſa, quando conſtat de re certa legata.*

89 *Liberationem pleniſſimam conſequitur depoſitarius, qui de mandato Iudicis depoſitum reddit.*

90 *Fœmina comprehenduntur appellatione deſcendentium.*

91 *Hæredes donatoris ſuccedunt in re donata alicui, ut poſt eius mortem veniat ad quem donator nominauerit, ſi nominatione non facta decedat dictus donator.*

92 *Conditionem, vel modum non recipit perfecta donatio ex poſtfacto, niſi incontinenti, &c.*

93 *Regis donatio etiam perfecta ex interuallo poteſt modificari.*

94 *Donatio facta ei, qui conſentire non poteſt, illi acquiritur irreuocabiliter abſque acceptatione.*

95 *Donatio ſi facta ſit alicui, & filius, aut filiabus, quos elegerit, vel voluerit, & electione non facta moriatur, omnes ſunt admittendi.*

96 *Donatio uni facta ut poſt eius mortem cuidam tertio deueniat, reuocari poteſt reſpectu tertij.*

97 *Donatarij acceptationem, & conſenſum requirit donatio ad ſui perfectionem, & quid de iure Caſtellæ,* num. 98.

99 *Filia ſpurio, vel inceſtuoſo facta donatio valet de æquitate Iuris Canonici in quantitate neceſſaria ad alimenta.*

100 *Donatarius ſi prius decedat quàm donator, donatio cauſa mortis tacitè reuocatur.*

101 *Donatarius, & donator ſi eodem caſu ruinæ, & naufragij ſimul moriantur, donatio firma remanebit.*

102 *Capitulationes quæ fiunt pro contrahendo aliquo matrimonio, cenſentur illius pars.*

103 *Capitulationes non ſolùm cenſentur factæ reſpectu filij, ſed etiam vxoris, aliàs fortaſſe matrimonium non contractura.*

104 *Maioratus fundati contemplatione matrimonij, effectum ſortiuntur, matrimonio poſtea annullato.*

105 *Matrimonio diſſoluto non ceſſat effectus donationis contemplatione ipſius factæ.*

106 *Donatio facta ad ſuſcipiendos Ordines Sacros ſuſtinetur mortuo donatario ante Ordinum ſuſceptionem.*

107 *Mulier ut lucretur arrhas, ſeu donationem propter nuptias, ſufficit quod ſit traducta ad domum mariti, & quod ſit parata à marito cognoſci, licèt ipſe propter frigiditatem, vel aliam cauſam non potuerit copulam effectuare.*

108 *Hæredes donatarij ante acceptationem mortui donationem acceptare valent.*

109 *Donatarius donationem acceptare poteſt, donatore mortuo.*

110 *Filia ſpuria à patre dos data valet in quantitate ad alimenta neceſſaria.*

111 *Filia ſpuria dos data, ea mortua redit ad patrem, vel ad ſuos hæredes.*

112 *Confeſſio dotis receptæ facta conſtante matrimonio non valet.*

113 *Confeſſio dotis receptæ facta conſtante matrimonio in vim præcedentis promiſſionis per ſcripturam valet.*

114 Con

Digitized by Google

114 Confeſſio augmenti dotis ſuſpecta eſt.
115 Nominationis ſemel facta ab eo cui competebat per contractum inter viuos, non licet electoribus variare.
116 Grauare electum non poteſt is, cui ex diſpoſitione legis, vel teſtatoris electio eſt commiſſa.
117 Variare an poſſit vſque ad mortem eligens in vita, ſi eligendi facultas reſtricta ſit ad tempus mortis.
118 Duos adhuc eligere poteſt ille, cui data eſt facultas vt poſſit vnum ex pluribus nominatis eligere.
119 Reſtituere iuſſus rem vni ex certis, poteſt ex illis certis plures eligere.
120 Grauare electum poteſt eligens in bonis, in quibus eligit, ad fauorem illorum, quos potuiſſet eligere.
121 Eleemoſynam facere obligatus tenetur tam gratis donare per veram, & formalem donationem.
122 Eleemoſyna dicitur eſſe in præcepto quando neceſſitas eſt extrema.
123 Superfluum natura, & perſona habent tenetur illud erogare pauperculis de præcepto, etiamſi non patiatur extremam neceſſitatem natura.
124 Gabellam ſoluere tenentur ementes fructus, & redditus Eccleſiaſticorum.
125 Redditus aliquos emens ad eius vitam poſſidendos licitè emit, etiamſi multo tempore ſuperuixerit.
126 Tribunal à ciuitate poteſt Epiſcopus amouere ad breue tempus, & cum iuſta cauſa.
127 Cauſam pendentem coram Vicario ſuo poteſt Epiſcopus ad ſe auocare.
128 Sanctis nondum canonizatis non poteſt Epiſcopus mandare vt cultus publicus exhibeatur.
129 Locum vt Canonico competentem habere debet Epiſcopus, qui tanquam Canonicus in Capitulo aſſiſtit.
130 Fori priuilegio renunciare non poſſunt Equites Ordinum Militarium.
131 Deducta incidenter in vno iudicio poſſunt plenius diſcuti in alio.
132 Litis ingreſſum impedit exceptio non obſeruati contractus.
133 Statutum omnes exceptiones excludens minimè excludit exceptionem non obſeruati contractus.
134 Exceptio non obſeruati contractus poteſt opponi poſt ſententiam definitiuam, & in executione charta executoria.
135 Exceptio non obſeruati contractus poteſt ſuppleri à Iudice, parte non opponente.
136 Probatio incontinenti admittitur, & impedit executionem in cauſis ſummariis.
137 Excluſio temporalis de certa perſona operatur vt cenſeatur dicta perſonna excluſa, non verò ſequentes in gradu.
138 Impeditus, & temporaliter excluſus ſequenti in gradu locum dat.
139 Excluſio abſoluta, & perpetua in tota linea primi excluſi operatur.
140 Matre excluſa abſolutè, & ſimpliciter, omnes eius filij, & deſcendentes excluſi remanent.
141 Excluſio fœmina quando eſt temporalis, ſcilicet quamdiu extiterint maſculi, illis deficientibus illa ceſſat.
142 Teſtamentarius non tenetur officium acceptare, ſi nihil ei relinquatur pro executione teſtamenti.
143 Salarium quando executori præſtari debent?
144 Portio aſſignata cuilibet ex teſtamentariis nominatis, vno mortuo, vel acceptare nolente, accreſcit alteri acceptare volenti.
145 Portio minuitur diminuto onere.
146 Vectigalium exemptio generaliter exceptis certis caſibus conceſſa eſt generaliſſima in caſibus non exceptis.
147 Immunitas per verba generalia conceſſa comprehendit collectas ratione belli ſuperuenientis de nouo impoſitas.
148 Priuilegium exemptionis, ſeu immunitatis gratuitè per viam contractus conceſſum, extenditur ad onera, & gabellas de nouo poſt priuilegium impoſitas.
149 Signatura, & Rota ſolet concedere exemptionem à Superioris iuriſdictione, durante lite ſuper, vbi ipſa litem grauem, & non temerè ſuſceptam cognouerit.
150 Lite pendente negotium deuoluitur ad Iudicem, ſuſpenſa Superioris iuriſdictione ſuper eadem cauſa, de qua dubitatur.
151 Subditi ſubiiciuntur à iuriſdictione ſuperioris ex eius moribus aſperioribus, aut prauo iuriſdictionis vſu.
152 Pars qua petit aſſeſſorem, vel conſultorem, debet ſoluere expenſas cum eo factas.
153 Expenſæ præſtari debent ab eo, qui petit actum fieri.
134 Aſſeſſoris conſilium ſi per Iudicem metu proprio aſſumatur, expenſæ ſunt partibus communes.
155 Fama in antiquis, & in ardua cauſa quando probat.
156 Teſtes in minori numero deponentes de bona fama præferuntur teſtibus in maiori numero deponentibus de mala fama.
157 Familiaritatis iure quæ fiunt, non conſtituunt aliquem in poſſeſſione ad præſcribendum.
138 Poſſeſſio, vel quaſi, non acquiritur per mille actus, qui communiter fieri ſolent iure familiaritatis.
159 Fideicommiſſarius ad hoc vt ſit legitimus contradictor ad impediendam hæredis poſſeſſionem, quæ requirantur.
160 Maleficium debitoris non auget per ſe fideiuſſoris obligationem.
161 Fideiuſſor non tenetur pro eo, quod venit ratione incidentis negationis.
162 Fideiuſſor videtur ſe obligaſſe pro originali, non pro accidentali debito.
163 Fideiuſſor non obligatur pro eo, quod accreuit ob moram debitoris.
164 Donationem propter nuptias non poteſt filius retrocedere patri in fraudem vxoris.
165 Filius non poteſt retrocedere capitulatam maioratus inſtitutionem.
166 Conſentire non poteſt filius quod maioratui alia onera apponantur in præiudicium ſucceſſorum.
167 Primogenitus filius quando vocatur ad maioratum, vocatio hæc reſtringitur ad filios immediatos primi gradus.
168 Filiusfam. de tertio bonorum ſuorum in præiudicium parentum diſponere poteſt.
169 Reſtitutionem in integrum aduerſus oblationem factam poſt terminos ſubhaſtationis, non poteſt petere fiſcus in præiudicium tertij.
170 Functiones fiſcales Baroni per verba vniuerſalia conceſſa comprehendunt focularia de nouo aucta.
171 Beneficialium fructuum appellatione non comprehenditur

benditur illud quod voluntariè & extra ordinem praſtatur alieni beneficiato in die ſua receptionis ad beneficium.

272 Baro quicquid acquirit ex donatione, ſeu conceſſione Regia, non venit in fructuum reſtitutione.

273 Liquidatio fructuum eſt facienda in mediocri ſumma, quando teſtes deponunt de maxima, media, & minima.

274 Rebellis quando quis dicatur fugiens ad patriam rebellatam.

175 Qualitas requiſita ad ſucceſſionem debet interuenire de tempore vacationis.

176 Qualitas mulieris vt ſuccedat, vel excludatur, inſpicienda eſt de tempore, quo hareditas defertur.

277 Hares cum beneficio inuentarij non obligatur vltra vires hareditarias.

278 Hares pro actionibus pœnalibus contra defunctum introductis non tenetur, niſi in quantùm ad ipſum peruenerit.

179 Hares adiens hareditatem ſine confectione inuentarij tenetur ſoluere debita & legata etiam vltra vires hareditarias, non tamen in foro conſcientia, vt num. 180.

281 Indicia ſuis ponderibus examinata ad capturam aptiora ſunt, & ad torturam.

182 Probatio plena & concludens requiritur in crimine hareſis, vt quis pœna ordinaria condemnetur.

183 Praſumptiones, & indicia ſufficiunt ad condemnandum in pœnam extraordinariam, & purgationem, ſeu abiurationem indicendam.

184 Inquiſitores Fidei muros tutantur, eiuſdemque fidei indagatores, & exploratores ſunt.

185 Inquiſitores quare Crucem veſtibus aſſutam proferant.

186 Officij ſancta Inquiſitionis primaria cura eſt Fidem orthodoxam defendere, &c.

287 Inquiſitionis ſancto officio debentur innumera bona, quibus noſtra Hiſpania Dei beneficio exultat.

188 Imperium temporale tutum reddit Fidei Catholica defenſio.

189 Inhibitio obtenta poſt elapſum tempus ad appellandum non debet attendi.

190 Iudex à quo, non obſtante inhibitione Superioris ſubreptitia, poteſt ſuam ſententiam exequi.

191 Attentata non cauſat inhibitio ſuperioris ſubreptitia.

192 Inſtitor qui dominum ratione contractus ad intereſſe obligare valet, non poteſt pro culpa, ſeu delicto illum obligare.

193 Lucri ceſſantis, ſeu damni emergentis intereſſe in mutua dari poteſt: intellige vt ibi.

194 Haredes non deſcribentes omnia bona in inuentario non amittunt illius beneficium quando omiſſiones non ſunt doloſa.

195 Audientiam gratam, & benignam praſtare debet Iudex.

196 Cauſam in negotio principali retinere poteſt Iudex ſuperior, quando inferior in aliquo incidenti grauauit appellantem.

197 Iudex poteſt finito officio aliquid recipere à parte pro qua tulit ſententiam, ſponte tamen, & ſine fraude offerente.

198 Conſultorem litterarum tenetur aſſumere Iudex imperitus.

199 Exceptiones oppoſitas rejicere videtur Iudex ad vlteriora procedens.

200 Iudex debet eſſe certus de ſua iuriſdictione.

201 Exceptiones dilatoria debent regulariter ad definitiuam reſeruari.

202 Requiſitoria an ſit iuſtificata, & exequibilis, cognoſcit Iudex requiſitus.

203 Delegatus cui cauſa appellationis ſuper adiudicatione alicuius beneficij commiſſa eſt, non poteſt inſtituere.

204 Notarium mutare ad ſui libitum poteſt Iudex delegatus.

205 Vocans aliquem Iudaeum ligatur l. 2. tit. 14. lib. 8. Recop.

206 Caſtri, aut loci in generali donatione, ſeu conceſſione non venit iuriſdictio.

207 Iudicium confirmat ius ſuperueniens poſt litem conteſtatam.

208 Subiectionis ius reſpectu vaſſallorum pertinet ad eos tanquam ad ſingulos.

209 Filiis in vita parentum non debetur legitima.

210 Supplementum legitima ſpatio 30. annorum praſcriptum praſumitur.

211 Spurij filij legitimatio poteſt fieri poſt mortem patris ex ipſius praordinatione.

212 Bonorum in poſſeſſionem mitti debet legitimatus à Principe, non obſtantibus oppoſitionibus, qua contra legitimationem fiunt.

213 Filiarum legitimarum nulla facta mentione, quando legitimatus à Principe cenſeatur rectè legitimatus?

214 Perſona habilitas in quocumque iudicio ante omnia iuſtificanda.

215 Exceptio ex perſona incapacitate reſultans nunquam cenſetur excluſa.

216 Litteratis librorum copia neceſſaria.

217 Filius non tenetur conferre libros ſibi à patre donatos, & intellige vt ibi.

218 Maior licitatio vltra iuſtum pretium ob amulationem facta non eſt admittenda.

219 Subhaſtationis poſt lapſum termini non poteſt licitator admitti.

220 Licitator prior eſt praferendus, ſi dare vellet quantum ab alio poſtea fuit oblatum.

221 Inſtitutio maioratus in vna ſcriptura à marito, & vxore facta, in ſe continet duas diſpoſitiones.

222 Teſtamentum à marito, & vxore inſimul confectum poteſt poſtea quilibet eorum pro ſua parte reuocare.

223 Maioratus à marito & vxore ſimul fundatus poteſt ab vno eorum reuocari pro ſua parte ante traditam poſſeſſionem, ſi alter mortuus ſit.

224 Primus ſucceſſor in maioratu non tenetur ſoluere debita contracta poſt fundationem.

225 Maioratus quando Regia facultate fundatur, poteſt de facili mutari alia ſimili facultate obtenta.

226 Princeps in ſucceſſione maioratus poteſt ius competens ſubſtitutis de futuro derogare.

227 Inſtitutor maioratus quando abſolutè & genericè fœminas propter maſculos à maioratus ſucceſſione excluſit, talis excluſio intelligitur propter maſculos eiuſdem linea, & gradus.

228 Statutum excludens fœminas dotatas propter maſculos, intelligitur de maſculis eiuſdem linea & gradus.

229 Poſſeſſor maioratus dubiam illius diſpoſitionem interpretari poteſt.

230 Maioratus duo an & quando in vna perſona conſiſtere, & permanere valeant, latè oſtenditur.

231 l. Hiſp. 7. tit. 7. lib. 5. Recop. tribus modis limitatur.

232 Malum non eſt praſumendum de illo, qui benè vixit.

233 Vir honeſtus, & prouidus non praſumitur aliquid perperam feciſſe, aut facturum eſſe.

234 Mors

234 *Mors mala putanda non eſt quam bona vita praeceſſit.*

235 *Scotus viuus fuit ſepultus.*

236 *Vocatio facta intelligitur de maſculis eiuſdem lineæ, & gradus, vbi maſculi ſunt vocati ſucceſſiuè, & in eorum defectum vocantur fæminæ.*

237 *Verbum* mentiris, *eſt iniurioſiſſimum.*

238 *Teſtari liberè poteſt minor ſicut maior.*

239 *Tiberius Cæſar in ætate nouem annorum orationem dictauit in ſui parentis morte.*

240 *S. Auguſtinus in ætate 19. annorum Rhetoricam publicè in patria ſua docuit.*

241 *Nerua filius in ætate 17. annorum publicè in iure reſpondit.*

242 *Baldus in ætate quindecim annorum publicè repetitionem dictauit, & idem fecit Fulgoſius.*

243 *Polytus Senenſis in ætate 16. annorum millia iuridica paradoxa publicè defendit.*

244 *Principis ex priuilegio an monopolia exerceri valeant.*

245 *Ciues ditiores quando compelli poſſint mutuare pecuniam ciuitati?*

246 *Rex pro defenſione patriæ poteſt cogere ſubditos diuites, vt ſibi mutuent pecunias.*

247 *Mutuantes coactè ciuitati poſſunt aliquid accipere ratione lucri ceſſantis, vel damni emergentis.*

248 *Coactus ciuitati mutuare, poteſt paciſci de aliq lucro.*

249 *Valor mutuatæ rei ſi creſcat, vel decreſcat, cui cedat damnum.*

250 *Priuilegiis ordinariorum officialium non gaudent ſupernumerarij.*

251 *Qualitas duplex quando in eadem perſona concurrit, illius qualitatis conſideratio habenda, cuius contemplatione actus geritur.*

252 *Rem meliorem non poteſt pater ſibi aſſumere in tertiam, & deteriorem relinquere filiis.*

253 *Meliorare in tertio, & quinto bonorum poteſt pater duos filios, & ad tempus.*

254 *Mutuum filiofam. datum cauſa ſtudij quando tenetur pater ſoluere?*

255 *Expenſas pro quibus diſciplinis à filio addiſcendis pater præſtare teneatur?*

256 *Beneficiarius penſione grauatus ſatisfacit relinquendo, & cedendo fructus beneficij.*

257 *Regreſſarius poſt purificatum regreſſum non tenetur ſoluere penſionem de conſenſu Titularis reſeruatam.*

258 *Beneficium impetrans ſub narratiua quod ſit certa penſione grauatum, non cenſetur illi conſenſiſſe.*

259 *Illegitimus prima Tonſura initiatus ex diſpenſatione Epiſcopi, abſque alia capax fit penſionis.*

260 *Intruſus in beneficio, qui percepit illius fructus, tenetur ſoluere penſionem.*

261 *Succeſſor in beneficio penſione grauato tenetur ad illius ſolutionem actione reali, & perſonali.*

262 *Obligatio ſoluendi penſionem non alteratur mutatione perſonæ in beneficio penſione grauato.*

263 *Conuentionales pœnæ non debentur, niſi quatenus concurrunt cum intereſſe.*

264 *Conuentionalis pœna peti non poteſt, verificato quod intereſſe non concurrit.*

265 *Damnum vbi non adeſt, ibi condemnatio fieri non poteſt.*

266 *Contractus nullus, & inutilis non transfert poſſeſſionem.*

267 L. ſed etſi 25. ff. de donat. inter, & l. ſi vir vxori, ff. pro donato, *declarantur.*

268 *Participatio cum alio facit ceſſare prærogatiuam vnitatis, & ſingularitatis.*

269 *Probandi onus transfert in prætendentem contrarium qui dicit nulla alia bona poſſidere præter à ſe relata.*

270 *Rex tanquam Comes præſtat præcedentiam Duci in illis actibus, in quibus Rex tanquam Comes aſſiſtit.*

271 *Rex ſuper Cardinales an & quando habeat præcedentiam.*

272 *Rector in actibus Vniuerſitatis præcedit Epiſcopo ſcholari.*

273 *Inquiſitores in cauſis fidei præcedunt Epiſcopo.*

274 *Iuniori quando debeatur præcedentia.*

275 *Epiſcopus eſt Iudex competens inter laicos ſuper iure cedendi in honorabiliori loco Eccleſiæ.*

276 *Bona ad vſus communes vicinorum deputata ſunt præſcriptibilia, quando ea poſſidens cum immemoriali priuilegium allegaret.*

277 *Titulus inſufficiens cum obſeruantia 40. annorum ſufficit in materia præſcriptibili ad acquirendum dominium, & validitatem.*

278 *Præſcriptio non interrumpitur per litem, in qua quis obtinuit.*

279 *Impatientia ſola, & reſiſtentia verbalis ſola ſufficit ad præſcriptionem iurium, & incorporalium, ſiue ſeruitutis.*

280 *Princeps de plenitudine poteſtatis etiam ſine cauſa poteſt derogare iuri non plenè quæſito, vel quod conſiſtit tantum in ſpe.*

281 *Res priuatorum auferre, & præiudicare intereſſatis poteſt Princeps faciendo legem generalem.*

282 *Subſtitutorum iuri poteſt Princeps derogare.*

283 *Subſtitutiones derogare poteſt Princeps ob priuatam vtilitatem.*

284 *Princeps poteſt de feudis antiquis erigere primogenium in præiudicium vocatorum.*

285 *Contrahere, aut aliquid de ſuo dare non dicitur Princeps concedens alicui contractui ſuum conſenſum, & facultatem.*

286 *Concordare partes etiam inuitas poteſt Princeps ad lites, & ſcandala vitanda.*

287 *Cauſas, & lites alibi vertentes poteſt Princeps propria auctoritate ad ſe auocare.*

288 *Cauſam ad ſe auocare poteſt Princeps, & ſua manu Regia abbreuiare, propter potentiam litigantium.*

289 *Priuilegium à Principe ſubdito conceſſum poteſt ab eo Principe tolli, vel reuocari.*

290 *Priuilegia ex contractu, & cauſa oneroſa conceſſa non comprehenduntur in generali derogatione priuilegiorum.*

291 *Immunitatis priuilegium extenditur ad perſonas, & bona poſt priuilegium quæſita.*

292 *Incolas de nouo ſuperuenientes comprehendit priuilegium immunitatis.*

293 *Gabellas ſuperadditas comprehendit priuilegium de percipiendis gabellis.*

294 *Villas de nouo auctas comprehendit priuilegium conceſſum ab Imp. villis ciuitatum.*

295 *Collegio ſexdecim virorum conceſſum priuilegium extenditur ad ſeptem collegas poſtmodum prædicto priuilegio additos.*

296 *Falſus procurator quibus modis dicatur, oſtenditur.*

297 *Geſta à procuratore ſine mandato poſſunt à domino ratificari, vt retroacta valeant.*

298 *Ratificationis alicuius actus natura eſt vt operetur & valeat idem actus ac ſi à principio validè fuiſſet geſtus.*

299 Ra

299 *Ratificatio poſt oppoſitionem factam de defectu mandati nihil operatur.*

300 *Ratificatio non retrotrahitur in praiudicium tertij.*

301 *Inſtrumentum poteſt licitè retineri à procuratore quouſque ei ſit ſatisfactum de ſumptibus.*

302 *Scriptum, vel inſtrumenta pro ſalaria retineri non poſſunt.*

303 *Procurator generalis Ordinis non poteſt comparere pro vno Conuentu, intellige vt ibi.*

304 *Cauſa iuſta ad appellandum non eſt procuratoris negligentia in appellando, vel in proſequendo appellationem.*

305 *Procurator ſimpliciter ad cauſam datus licèt poſſet appellare, non poteſt proſequi appellationem.*

306 *Appellationis proſecutio an ſit de appendiciis inſtantia.*

307 *Donare an & quando importet promiſſio donandi?*

308 *Meliorandi promiſſio adimplenda.*

309 *Maioratum inſtituendi promiſſio idem eſt ac inſtituere.*

310 *Praſtatio in iudicialibus repeti debet in quolibet actu.*

311 *Rationes reddi debent non in loco domicilij, ſed in loco adminiſtrationis.*

312 *Inſtrumenta antiqua non indigent ſolemni recognitione.*

313 *Scriptura priuata recognitio quomodo facienda, oſtenditur.*

314 *Exceptio recuſationis admittenda dum cauſa poſt litis conteſtationem orta eſt, aut de nouo ad notitiam partis peruenerit.*

315 *Reductio ad Ius commune plura operatur.*

316 *Factum ſolius Pralati praiudicat Eccleſia quando per illud reducimur ad Ius commune.*

317 *Relatum eſt attendendum vbi aliter loquitur quàm referens.*

318 *Regalia non comprehenduntur in donatione à Rege facta de caſtro, ſeu villa cum omnibus iuribus, &c.*

319 *Portugalia, & Aragonia Regna ſunt aquè principaliter vnita Regno Caſtella.*

320 *Relatio ſemper intelligenda habito reſpectu ad ea, in quibus ſpecialiter relatio conuenit.*

321 *Diſpoſitioni referenti quando ſequeretur repugnantia, & contrarietas, relatio nihil operatur.*

322 *Clauſula referens quando habet perfectam diſpoſitionem, & ad aliam refertur, non debet attendi diſpoſitio relata.*

323 *Reſeruatio nihil dat, vel adimit, ſed tantùm conſeruat iue quod quis habet.*

324 *Papa reſeruatio concurrentibus pluribus reſeruationibus perſonalibus, tanquam illuſtrior debet praualere.*

325 *Reſtitutio an & quando differri poſſit ob neceſſitatem reſtituere debentis.*

326 *Retentio datur regulariter pro melioramentis.*

327 *Exceptio retentionis pratextu melioramentorum in executione ſententia opponi poteſt.*

328 *Pralato, vel clerico datur retentio pro expenſis, & melioramentis in rebus Eccleſia de bonis ipſius clerici, vel Pralati factis.*

329 *Salarium non conuentum quando debeatur agentibus, & ſolicitatoribus cauſarum.*

330 *Officialis iniuſtè impeditus officium exercere, an conſequi debeat ſalarium totius temporis, quo fuit impeditus.*

331 *Scientia in aliquo caſu deſiderata qualis debeat interuenire.*

332 *Scriptura ſimplici credendum in odium impedientium illius productionem.*

333 *Sententia in fauorem condemnati in dubio interpretanda, vt minus ei noceat.*

334 *Sententia eſt ſtricti iuris, & ſtrictè venit interpretanda.*

335 *Sententia ſemper praſumitur lata ex ea cauſa ex qua proferri de iure debuit.*

336 *Succeſſoribus non citatis praiudicat ſententia lata contra maioratus poſſeſſorem.*

337 *Beneficij ſuper qualitate ſententia prolata afficit illud quoad omnes.*

338 *Inſtrumenti pro valore lata ſententia iuuat omnibus intereſſe habentibus.*

339 *Nullitas quando eſt notoria, & ex actis euidenter conſtat, obijci poteſt de nullitate trium ſententiarum, non obſtante* Clem. 1. de re iudic.

340 *Legitimationis in tempus inſtitui poteſt filius ſpurius.*

341 *Statutum conceptum in perſonas, vel in res non extenditur extra territorium.*

342 *Statutum ne vllus conducat vinum extra territorium, non comprehendit clericos.*

343 *Subſtitutio ſubſequens intelligitur quatenus priores ſubſtitutiones purificarentur.*

344 *Legando teſtator in codicillis non videtur in dubia receſſiſſe à priori voluntate poſita in teſtamento.*

345 *Summariè teſtes ſolùm ad capturam deſeruiunt.*

346 *Torqueri debent teſtes varij ad eruendam veritatem.*

347 *Tranſactio facta ſuper re non dubia, & lite certa, eſt ipſo iure nulla.*

348 *Tranſactio facta ſuper re certa praſumitur facta mala fide.*

349 *Alienari non poſſunt vaſſalli inuiti, nec ad alium dominum transferri.*

350 *Subditi poſſunt reſiſtere domino, ne alienet caſtrum vt ſubijciantur alteri domino.*

351 *Domini terrarum multas moleſtias ſuis vaſſallis faciunt.*

352 *Vaſſallus Regis eſſe potius quis deſiderat, quàm alterius.*

353 *Rex vbicumque terras vendere intendit, poſſunt vaſſalli libertatem ſuam emere.*

354 *Conductoribus vectigalium quando facienda ſit remiſſio, oſtenditur.*

355 *Partes dua ex tribus vicinorum debent in pleno Conſilio vniuerſitatis interuenire.*

356 *Vicini vota ſua collegialiter, & in vnum conuenati dare debent.*

357 *Priuilegiis vniuerſitatis non poteſt maior pars renunciare.*

358 *Pars minor praualet fauore libertatis conſequenda.*

359 *Ius ſubiectionis reſpectu vaſſallorum pertinet ad vaſſallos tanquam ad ſingulos.*

360 *Ius vindicandi libertatem cuilibet ex ciuibus in ſolidum pertinet.*

361 *Dominij in iure non poteſt maior pars minori praiudicare.*

ABſolutio à Confeſſario obtenta vigore Bullæ Cruciatæ an ſuffragetur in foro contentioſo. Reſp. negatiuè, & ſolum prodeſſe pro foro interiori, & conſcientiæ quoad Deum: Pœnitentia enim, quæ imponitur à Confeſſario, tendit ad illum finem, nempe vt per eam pœnitens ſatisfaciat Deo, & ipſi reconcilietur; pœna autem, quam ſubire deberet in foro externo propter ſcandalum, ſpectat ad vindictam publicam, & 1

Reip.

Reip.ſatisfactionem. Ita Ledeſma in 2. part. 4. ſentent. q. 26. art. 1. in fine, Couarruuias in cap. Alma mater, p. 1. §. 11. num. 16. Villalobos in ſum. p. 1. tract. 27. clauſul. 9. num. 24. Nauar. conſil. 47. de ſent. excom. Gutiet. canon. lib. 1. cap. 2. num. 10. & 15. Henriquez in ſum. lib. 7. de Indulg. c. 13. num. 2. in fine, Ludouic. à Cruce in expoſ. Bulla, diſp. 1. c. 4. dub. 3. num. 3. Trullench. etiam in expo-
2 ſit. Bullæ Cruc. lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 9. Vnde ſimpliei atteſtationi Confeſſatij aſſerenti abſoluiſſe à cenſuris, non eſſe credendum in foro externo dixerunt Emman. Roderic. in comment. ad Bullam Cruc. in addit. §. 9. num. 51. Nauar. in man. c. 27. num. 47. Peña in direct. Inquiſit. p. 2. ad Concil. comm. 25. Et addit cum Fr. Emman. Rodriguez Trullench. vbi ſup. n. 3. ſatis eſſe Confeſſarium teſtari de abſolutione, ſi concurrat teſtimonium duorum teſtium aſſerentium Pœnitentem eſſe abſolutum: & poſt eundem Fr. Emman. Rodrig. docet Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. abſolutio, differ. 5. n. 6. in vno caſu prodeſſe talem abſolutionem pro foro exteriori, nimirum ſi pars læſa fuerit, & iam ei ſatisfactum eſt realiter, & cum effectu, vel cum ea concordauerit, & videtur ſequi Trullench. d. dub. 9. n. 4. Sed quia Auctores non benè inter ſe ſtant, alij contrarium tenentes, alij intelligentes modò excommunicatio ſit occulta, alij verò diſtinguentes inter excommunicationem ab homine, & à iure, ideò ſecurius eſſe exiſtimo abſolutè reſpondere vt in principio.

3 Abſolutio virtute Bullæ Cruciatæ obtenta an ſuffragetur ad effectum validitatis impetrationis beneficij Eccleſiaſtici? Reſp. illam ſuffragari, ſecundùm Calder. conſ. 2. de teſtib. quem ſemper Rota ſequuta eſt, vt apud Creſcent. dec. 14. de probat. & in terminis Sanctæ Cruciatæ Aſtericen. Archidiaconatus, 17. Iunij, & 23. Nouembris 1593. coram felicis record. Clemente VIII. & dec. 573. p. 3. diuerſ. Quodque nec aduerſari videtur opinioni, quàm Gutier. canon. lib. 1. c. 2. n. 10. & 15. veriſſimam appellat, quoniam cùm beneficium Eccleſiaſticum tanquam Chriſti patrimonium, quid ſpirituale cenſeatur, & abſolutus in vim Cruciatæ ſit verè apud Deum ab omnibus cenſuris etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis abſolutus, conſequenter etiam erit capax beneficij, & abſolutio vigore dictæ Cruciatæ pro impetratione gratiæ opitulabitur, quod & ſignanter admittit Nauar. conſ. 47. num. 3. de ſent. excom. ſecundùm Venetam impreſſ. & cenſuit Rota in Oxomen. Canonicatus, 2. Martij 1622. coram bonæ memor. Merlino.

4 Accipiens rem certo pretio vendendam, ſi pluris ſua induſtria, & diligentia vendat, an poſſit illud plus ſibi retinere? Reſp. affirmatiuè, quia nullam iniuſtitiam committit præſtando domino vel quod ipſe taxauit, vel quod communiter iuſtum erat, vel id in quod alter non ita induſtrius venderet; induſtria enim propria iuſtum titulum hac in ſpecie tribuit, dummodo pro ea, & ſuo labore aliud non capiat ſtipendium, quia tunc eius ratione aliud lucrum non poterit accipere, vel modo non promiſerit gratis venditurum, vel domino redditurum quicquid propter rem illam accipiat. Ita Nauar. in man. c. 23. num. 97. & 98. Emman. Sà verb. venditio, num. 21. Leſſ. de iuſtit. lib. 2. c. 21. dub. 19. num. 138. cum ſeqq. Filliuc. in qq. moral. tract. 35. c. 6. ex n. 144. Villal. in ſum. p. 2. tract. 21. diff. 17. Bonacin. de reſtit. diſp. 1. quæſt. 2. dub. 6. num. 16. cum ſeqq. Ægid. Trullench. in expoſit. Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 20. dub. 3. num. 5. & dub. 17. num. 3.

5 Accipiens aliquid ob turpem, & iniuſtam cauſam, an illud reddere teneatur, & alter actionem, id eſt condictionem aduerſus eum habeat? Reſp. quod licèt ante operis patrationem nec promiſſor, nec promiſſarius teneantur pacta rerum turpium ſeruare, nec paciſcentes cogi poſſint ad ſtandum promiſſis, l. 3. cùm legibus ſequentibus, l. ſi ob turpem, §. fin. ff. de condict. ob turpem, l. fin. in princ. ff. de condict. ſine cauſa, l. 2. & 3. C. de condict. ob turpem, l. Hiſp. 47. iuncta gloſſ. 1. in fine, tit. 14. p. 5. Nauar. de datis, & promiſſis, §. 32. n. 48. cum ſequent. Couarruuias in reg. peccatum, p. 1. §. 2. n. 6. Nihilominus tamen patrato opere malo promiſſor obligatur adimplere promiſſum, & poſſeſſor ob cauſam turpem reſtituere non tenetur, quia turpitudo communis eſt tam accipientis quàm dantis, & in pari cauſa pro poſſeſſore iudicatur, tum etiam quia petendo, & accipiendo non peccat, cum ad peccatum non ſe obliget, nec approbet malum. Ita Valer. Reginald. in praxi rerum fori pœnit. lib. 10. n. 185. Leſſ. de Iuſtit. lib. 2. c. 18. dub. 3. à num. 18. Filliuc. in qq. moral. tract. 31. c. 9. q. 7. num. 226. & ſequent. Molin. de Iuſtit. tract. 2. diſp. 74. concl. 2. Villalobos in ſum. tom. 2. tract. 20. diff. 3. n. 10. Luiſ. Turrian. diſp. 14. dub. 4. num. 10. Bonacin. de reſtit. diſp. 1. q. 1. punct. 3. num. 2. Trullench. in expoſit. Decalogi, lib. 7. c. 17. dub. 2. per tot.

Adæquatio, quæ reſultat ex conceſſione ad inſtar, 6
an extendatur ad irregularia, & extraordinaria? Reſp. negatiuè, ex Butr. conſ. 19. num. 9. verſ. item quæcumque verba generalia, Socin. in l. 1. num. 3. in fine, ff. de legat. 1. & ibi Iaſon num. 21. verſ. primò limita, Ripa n. 8. verſ. item intellige, Crot. num. 10. & Pariſ. num. 24. in fine, Natt. conſ. 4. num. 6. lib. 1. Fulv. Pacian. de probat. cap. 27. num. 28. Rota deciſ. 55. num. 14. part. 2. diuerſ. & deciſ. 214. num. 1. p. 2. recent. Nec extendi ad caſum, in quo non datur paritas terminorum. Butr. dict. conſ. 19. num. 10. verſ. item adæquatio, vbi tenet quod
Abbas æquiparatus Epiſcopo intelligitur conſequi ea 7
priuilegia Epiſcopalia, quorum eſt capax, & ſibi ſunt proportionabilia, & ſic non habebit quæ pertinent ad Ordinem Epiſcopalem, ſequuntur Iaſ. in l. 1. num. 21. verſ. primò, ff. de legat. 1. & ibi Rip. num. 8. & 10. Crot. ſub num. 6. verſ. quinta concluſio, col. 3. Fulv. Pacian. dict. c. 27. num. 31.

Ædificium in alieno ſolo Eccleſiæ pecuniis conſtru- 8
ctum an ſolo cedat? Reſp. ſolo non cedere, ſed ſolùm ædificio, & ſic vtrumque apud Eccleſiam manere, per gloſſ. verb. conſtruxiſſe, in c. Apoſtolicos, 12. q. 2. Tiraq. de pia cauſa, priuil. 121. Surd. conſ. 333. n. 46. Marc. Anton. Genuenſ. in pract. Eccleſ. q. 31. n. 6. & q. 246. Card. Tuſch. pract. concl. lit. M, concl. 175. n. 7. Giurba in conſuet. Meſſanenſ. p. 1. c. 15. gloſſ. 13. num. 10. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 5. c. 955. n. 18. & 19.

Æquiparatio ad inſtar an ſolùm comprehendat præ- 9
ſentia? Reſp. comprehendere, & non futura, quæ poſtea naſcuntur, & ſuperueniunt, per Bald. in l. omnia, n. 3. verſ. quæris, C. de Epiſcop. & Cleric. Abb. in c. vlt. n. 5. ne clerici vel mon. Mandoſ. de priuil. ad inſtar, q. 9. & gloſſ. 14. Suar. de legib. lib. 8. c. 15. num. 3.

Agere incipiens via ordinaria an poſſit reuerti 10
ad executiuam? Reſp. negatiuè, eo quòd renunciaſſe videatur viæ executiuæ, dum cœpit agere via ordinaria, argum. l. mulier 21. §. fin. ff. quod metus cauſa. ibi: Vt quam virum elegero, hæc mihi pateat, &c. l. quod in hæredem, §. eligere, ff. de tribut. act. ibi: Cùm ſciat ſibi regreſſum ad aliam non futurum, &c. l. ſi creditores hæreditarij, ff. de ſeparat. ibi: Sed ei quod ſemel poſtulauerunt, ſtare debent, l. ſi quis iuſiurandum 11. C. de rebus cred. ibi: Satis enim abſurdum eſt redire ad hoc, cui renunciandum putauit, &c. l. fin. C. de codicill. ibi: Sciens ſe vnius electione alterius ſibi aditum præcluſiſſe, &c. Et ideò hanc negatiuam partem ſuſtinent Paul. de Caſtro conſ. 78. lib. 1. Ludou. Rom. conſ. 125. & 133. Rod. Xuar. in l. poſt rem, in decl. leg. Regni, quæſt. 10. quæ eſt finalis, Maſſa de forma Cameralis obligat. ad 3. p. q. 2. n. 4. Burg. de Paz conſ. 39. num. 7. Lancell. de attent. lite pendent. part. 2. cap. 4. limit.

vlt.num.12.cum ſeqq. Anendan.l.45.Tauri, gloſſ.7. n.8. Gregor. Lopez l.19. gloſſ. fin.tit.22.p.3. Parlad.rerum quotid.lib.2.c fin.p.5.§.11.num.19.Gutierrez lib.3.pra-ctic.q.39. Auiles ad c.10. Prætor. verb. executien, n.2. Ioſeph.Seſſe de inhibit.c.2. §.3.num.46. Gonzalez ad reg.8.Cancell.gloſſ.6.num.192.Maſtrill.dec.157.Giurb. dec.74.num.5.Chriſtoph.de Paz de tenuta,c.22.num.1. Monter.à Cueua Aragon.dec.22.num.5. Aluar.Valaſc. conſ.102.Franc.Barry de ſucceſſ.teſtati, lib.9. tit.8. n.9. Sigiſm.Scacc.de iudic.c.76.num.9. Iacob.Cancer. var. reſolut.p.1.cap.17.num.42. & p.2.cap.3. n.124. in vlt. edit. Perez de Lara de vita hominis, cap.27.num.19. cum ſeqq.

11 Hæc reſolutio limitatur primò ne procedat vbi creditor, qui poterat agere via executiua contra debitorem, intentauit viam ordinariam cum proteſtatione quod poſſit redire ad viam executiuam cum velit, quia hoc caſu ad eam redire poterit, ſecundùm Corbul. in tract.de emphyteuſi,tit.de cauſis priu.ob non ſolutum canon.q.13.ante fin. Marian.conſ.11. n.82. Gonzalez de Paz in pract.tom.1.cap.2.poſt princ. Gutier. dict.q.39. num.6. & 7. vbi tenet quod ſi reus fuit contumax in primo iudicio, indubitanter abſque alia proteſtatione poſſe creditorem intentare viam executiuam, Ioſeph. Seſſe dict.§.3. num.48. Iacob.Cancer.dict.p.1.cap.17. num.44. cum ſeqq.

12 Limitatur ſecundò ſi creditori liceret variare ea vna via ad aliam ex facultate ſibi per debitorem conceſſa, vel ſi in inſtrumento adſit facultas variandi de vno iudicio ad aliud. Marant. diſp.6. num.3. Iacob. Cancer. dict. p.1.cap.17. num.45.

13 Limitatur tertiò quando qui cœpit ordinariè egere, vult redire ad viam executiuam, refuſis expenſis, vt per Marant.de ordine iudic.p.6.tit. de inſtrumentor.productione,num.33.Rebuff.ad leges Galliæ, titul. de literis obligator.art.6. gloſſ.3. à num.3. Et hoc ſi creditor qui priùs via ordinaria egerat,deſiſtit à lite,& petat ſe condemnari in expenſis,Felician.de cenſib. lib.2.c.1. n.34. Suar.de Paz in pract.tom.1.p.4.c.2.num.2. Azeued. l.1. num.153.tit.21.lib.4.Recop.Gutierrez dict.q.39. num.7. Ceuall. commun.q.815.num.21. Chriſtoph. de Paz de tenuta, cap.22.n.6.& 8. Ioſeph.Seſſe d.§.3.n.49. Saltem quando in inſtrumento eſſent clauſulæ poſitæ, per quas ſit data facultas variandi iudicium de vno ad aliud. Iacob. Cancer. d.p.1.c.17. n.48. Perez de Lara d.c.27. num.21. cum ſeqq.

14 Agnationis conſeruandæ præſumptio quando ex maſculorum vocatione colligatur? Reſp colligi ea eorum vocatione repetitiuè facta in omnibus gradibus, & ſubſtitutionibus; cùm enim ſic teſtator diſponit faciendo talem mentionem de maſculis, exinde habetur ratio tacita & præſumpta ſuæ voluntatis illum voluiſſe prouidere ſuæ familiæ agnatæ,& bona ſua conſeruare in linea maſculina, & in ſua agnatione continuata ſucceſſione, l.1.l.immunitatis, l.ſi viua matre, C.de bonis mat.l.1.in fine,C.de bonis infert.c.1. §.hoc notandum, de his qui feud. dare poſſ.c.1. de ſucceſſ. fratrum, & hered. Sic communis Doctorum reſolutio, ex ſcribentibus tractatus,Cardin.Mantic.de coniect.vltim.volunt.lib.6. tit.15.num.8.Simon de Prætis de interp.vltim. volunt. lib.3.interp.3.ſolut.11. à num.3.Gregor.Lopez l.3. in gloſſ. mejoras, verſ. ſecundò conditor maioratuum, col.1. tit.13.p.6.Pereg.de fideicom.art.25.num.47. Aleaand. Trentacinq de ſubſtitut.p.4.c.7.num.9. cum ſequentibus, Molin.de primog. lib.3.c.5. n.25.cum ſequentibus, Mieres de maior.p.2.quæſt.6.num.51. Ioan.Garc.de nobilit. in diuiſione operis, num.13. Ioan.de Caſtill. controuerſ. lib.2. c.4.num.78. & 80. & tom.5. cap.92. à num.2. & tom.6.c.129. per tot. Fuſar.de ſubſtit. quæſt.499. n.5. & 25.& quæſt.346.n.13. Ex conſulentibus Curt. ſen. conſ.40.num.11. verſ. tertiò probatur. Ruin.conſ.179. num.6.volum.2.Purpur. inter conſilia Syluani, conſ.53. num.4.Pariſ.conſ.50.num.9. & conſ.53. num.26. lib.3. & conſ.76.num.2. & 3. lib.1. Alban.conſ.87. num.14. lib.1.Rimin.iun.conſ.23.num.92.lib.1.& conſ.110.n.13. volum.2. Crauet.conſ.113. num.47. & latè conſ.57. Becc.conſ.136.num.27.Galban.conſ.49.num.16.verſ.alternm,Raudenſ.conſ.358.num.8.Decian. conſ.33. n.88. lib.1.Hieron.Gabr.conſ.116.num.14. vol.1. Menoch. conſ.205.n.13. Honded. conſ.70. num.39. lib.1. Surd. conſ.96.num.29.verſ.ſecundò quia,Fuſar.conſ.5.num.11. & conſ.13.per tot. Ex Deciſionariis Caualcan.deciſ.18. n.3.p.3. Theſaur.dec.96.num.27.& 28.Giurb, dec.32. num.14.Rota coram Seraph.deciſ.1216.num.6.& coram Gregor.XV.deciſ.514.num.9. & deciſ.464. num.17. & 18. & apud Farin. deciſ.282.num.5.& 6. & deciſ.344. n.14. & deciſ.359.n.4. p.2. recent.

Præcipuè vbi teſtator adiecit rationem, vt bona 15 conſeruarentur in agnatione, & familia, cum expreſsè appareat agnationis fauore teſtari voluiſſe, vt cum Decio, Curt. Crot. Pariſ.Simon.de Prætis, & Menoch. reſoluit Fuſar.d.q.499.num.1.& conſ.192. n.8. & n.32. Et tanto magis ſi teſtator reiecit Presbyteros, Religioſos, Monaſteria, ſeu Vniuerſitatem, quia intelligitur id feciſſe propter agnationem, & carentiam liberorum præſumptam. Ita Fulgoſ.conſ.46.col.1. Alex.conſ. 100.num.11.lib.4.& conſ.5.eod.lib. Cephal. conſ.514. n.15. Menoch.conſ.95.num.98.& conſ.328.n.75.& conſ. 379.& conſ.1117.n.27.& de præſumpt. lib.4. præſ.69. num.10. Caſſanate conſ.20.num.37. Ramon. conſ.15. num.18.Aleaand.Trentacinq. de ſubſtit. p.4.c.7. n.70. verſ.hac concluſio, Intrigl. eodem tract. cent.3. quæſt.56. num.17.& quæſt.79.num.12.Ruſtic.in l.cùm auus,lib.4. c.2.num.21. & à num.33. Molin. de primog. lib.1.c.13. n.92.cum ſeqq. Fuſar. de ſubſtit. q.441.n.48.& q.499. n.26. ibi: *Nonus caſus eſt quando excluſi ſunt clerici, & Religionem ingreſſi, quia hoc caſu diceretur habita ratio agnationis*, &c.

Si verò in aliqua parte diſpoſitionis vocaretur fœ- 16 mina, tunc ex vocatione maſculorum non ita præſumeretur animus conſeruandæ agnationis, cùm talis diſpoſitio reducatur ad nudam maſculinitatem. Ita Gregor. Lopez l.3. gloſſ.magna, q.19.tit.13.p.6. Cephal. conſ.600.n.35 lib.4. Crauet.conſ.250.n.2. & conſ.306. Surd.conſ.343.n.13.& conſ.475.n.16.19.& 20. Padil. in l.cùm acutiſſimi, num.22. C.de fideicom. Aluarad. de coniecturata mente def.lib.2.c.3.§.4. Molin. de primog. lib.3.c.5.num.29.in fine,& num.30.Mieres de maior.p.2. quæſt.6.num.65.Petra de fideicommiſſ.quæſt.9.num.195. Præt. d.interp.3.dub.1.ſol.13. num.71. verſ. primò declaratur, Salaz. de vſu, & conſuet. c.32. num.64. verſ. quod ſi quæras, Ioan. Garc. de nobil. in diuiſ. num.33. Gutier.conſ.13.num.23. Caſtill. d.lib.2.cap.4. n.178. Giurb. deciſ.32.num.15. & 20. Melch.Phœb.Luſitan. deciſ.44. num.10.tom.1.

Verùm cùm poſſit reſpectus agnationis haberi quo- 17 ad aliquas perſonas, vel caſus, & non quoad omnes, iuxta doctrinam Surd. dec.239. n.10. in fine, ideò quando poſt maſculorum vocationem, & in illorum defectum fœminæ, & ab eis deſcendentes ſubſtituuntur, tunc & quando maſculi durant, & ſuccedunt, intentum conſeruandæ agnationis non ceſſat, vt in terminis reſoluunt Bald.conſ.40.num.1. verſ. præterea teſtator, lib.3. Paul. Caſtrenſ.conſ.421.n.2.verſ. tertiò dicit, lib.1. qui hanc opinionem communem aſſerit. Gozad.conſ.45.num.16. verſ.non obſtat, Rub. conſ.35. n.4. in fine, cum ſeqq. Alciat.reſp.15.n.6.lib.2.Roland.à Valle conſ.82.num.vlt. lib.3. Card.Mantic.de coniect.lib.8.tit.18. num.17. Tiber.Decian.reſp.127.num.25.lib.3. Caualcan. deciſ.18. num.3.part.3. Cephal. conſ.251. num.16. & num.46.

cum

cum ſeqq. & *conſ.*251.*n.*22. Hieron. Gabr. *conſil.*116. *ex n.*13.*lib.*2. Gerar. Mazol. *conſ.*6.*n.*9. Surd. *deciſ.*66. *num.*21. *verſ. quando verò*, & *conſ.*316. *lib.*3. Mieres *de maior. p.*2. *q.*6. *n.*56. *verſ. iſta autem ſententia*, Pereg. *de fideicom. art.*25. *n.*16. Quicquid dicat Molin. *de primog. lib.*3. *cap.*5. *num.*50.

18 Alapa an reputetur grauiſſima iniuria? Reſp. affirmatiuè, ex Axon. *in ſum. C. de iniur. n.*23. Gregor. Lopez *l.*20. *gloſſ.*4. *tit.*9. *p.*7. Azeued. *in rub. tit.*10. *n.*23. *lib.*8. *Recopill.* Bobadil. *in politica, lib.*2. *c.*14. *num.*45. Valenzuel. *tom.*2. *conſ.*142. *à n.*55. Plin. *lib.*3. *epiſt.* 14. Paul. Æmil. *in vita Ludouici XI.* ibi: *Non tenuit iram Dux Lotharingiæ, potiundæ cupiditate flagrans, atrox conuicium homini fecit, ac alapa os percuſſit, eam velut ſummam ignominiam militaris vir intimum pectus immortali memoria tacitus demiſit.*

19 Alienare ſua bona immobilia vt poſſit Reſpublic. minor, & Eccleſia, ex cauſa neceſſitatis ad ſoluendum æs alienum, quæ requirantur? Reſpond. neceſſe eſſe vt debitum ſit certum, & creditores ita inſtent, vt Eccleſia, ſeu minor euitare minimè poſſit, quin omninò ſoluat, *l. ob æs alienum, Cod. de præd. minor.* Roland. *conſ.*33. *num.*1. & 2. *lib.*1. Decian. *conſ.*403. *num.*12. & 17. *vol.*2. vbi latè probat quod creditor debet vrgere, & inſtanter petere crediti ſolutionem, Gutierrez *de tutel. part.*2. *cap.*5. *num.*75. Montan. *eodem tract. c.*33. *à n.*19. vbi addit quod non ſufficit quod in inſtrumento aſſeratur creditorem vrgere, ſed quod debet in actis, & re ipſa conſtare, Simoncel. *de decretis, lib.*1. *tit.*1. *num.*35. *cum ſeqq.* vbi *n.*38. tenet neceſſe eſſe quod æs alienum de præſenti immineat, & vrgeat, nec ſufficit quod de futuro ſperetur, Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.*4. *tit.*6. *num.*6. Menoch. *de arbitr. caſu* 172. *num.*13. Maſtrill. *Sicil. deciſ.*121. *num.*2. Et in hoc caſu vendi debent bona minùs damnoſa, & minùs vtilia, *l. magis puto, §. non paſſim, & §. in primis, ff. de rebus eor.* Roland. *d. conſ.*33. *n.*7. Caualcan. *de tutor. & curat. num.* 129. Montan. *d. cap.*33. *num.*13. Menoch. *d. caſu* 172. *num.*13. & 14. Simoncel. *d. tit.*1. *num.*49. Card. Mantic. *d. tit.*6. *num.*11. & 12.

20 Alimenta, litiſque expenſas recipiens an teneatur ſi ſuccumbat ea reſtituere, aut ſi vicerit, compenſare? Reſpond. non teneri, prout reprobato Couar. reſoluunt Vincent. de Franchis *deciſ.*114. *num.*1. & 2. Surd. *de aliment. tit.*1. *quæſt.*124. Mateſcot. *var. reſol. libro* 2. *c.*83. *num.*26. Aluar. Valaſc. *conſ.*1. *num.*7. Aloyſ. Ricc. *deciſ.*251. *à num.*19. *part.*2. Fontanel. *de pactis nupt. tom.*1. *clauſ.*4. *gloſſ.*18. *part.*4. *num.*79. & *tom.*2. *clauſ.*6. *gloſſ.*2. *part.*4. *num.*54. Beltramin. *ad Greg. XV.*
21 *dec.*189. *n.*7. *verſ. ſecundum eſt autem.* Itaut taliter recipiens de reſtituendo nequaquam cauere debeat. Sic contra Cou. *pract. cap.*6. *num.*7. tenent Surd. *d. tit.*1. *quæſt.*125. Pyrrh. Maur. *de fideiuſſ. p.*1. *ſect.*3. *cap.*8. *num.*2. *verſ. contrarium tamen.*

22 Alimenta vt quis præſtare, vel recipere teneatur, an proprietas bonorum ſit potiùs conſideranda, quàm ipſorum redditus? Reſp. ad redditus tantùm attendendum eſſe, quia non debet attendi proprietas, vt ex eius pretio quis pauper conſideretur, vel diues: ſed ex redditu an ſufficiens, vel inſufficiens ad neceſſaria vitæ comparanda ſit. Ita per *l. qui bonis* 6. *de ceſſ. bonor.* reſoluunt Rot. Bonon. *deciſ.*25. *num.*65. Cæſar Barz. *deciſ.*69. *num.*46. Cephal. *conſ.*498. *num.*14. Tiber. Decian. *conſ.*70. *n.*16. *lib.*2. Menoch. *conſ.*7. *n.*18. & *conſil.*87. *n.*66. & *conſ.*433. *n.*13. Nicol. Reuſner. *deciſ.*2. *num.*57. *lib.*2. Marius Giurba *in conſuet. Meſſanenſ. c.*7. *gloſſ.*13. *n.*32. Aldobran. *conſ.*28. *num.*26. Rot. *dec.*224. *num.*5. *part.*2. *recent.* & coram Duran. *in Romana alimentorum*, 21. Iunij 1627.

23 Alimenta an filius patri, & pater filio dare adſtringatur, ſi ex officio, vel artificio quod habet ea petens, decenter viuere poſſit? Reſp. negatiuè, per gloſſ. *verb. vs operi, in l. ſi quis à liberis, §. ſed ſi filius, ff. de liberis agnoſc.* vbi Corduba de Lara *num.*123. *cum ſeqq.* Cæſar de Graſſis *deciſ.*161. *n.*8 *ſub tit. de ſucceſſ. ab inteſt.* Carpan. *ad ſtatuta Mediolanen. ſtat.*312. *n.*6. & *ſtat.*313. *n.*50. *p.*1. Aſcan. *de patria poteſt. cap.*6. *effectu* 17. *n.*31. Philip. Paſchal. *de Viribus patriæ poteſt. p.*2. *cap.*3. *n.*34. Fab. Turret. *conſ.*85. *num.*14. *lib.*2. Tiber. Decian. *conſ.* 111. *num.*6. & *conſ.*19. *n.*5. *lib.*3. Menoch. *conſ.*321. *num.*26. Sim. de Prætis *conſ.*9. *num.*19. & diſponitur expreſsè *in l. Hiſp.*6. *tit.*19. *part.*4.

Alimentorum loco ſi pater filio ſpurio fundum donauit inter viuos, vel in teſtamento legauit, an talis fundus ſic donatus, aut legatus tranſmittatur ad hæredes ipſius filij? Reſp. negatiuè cum Baldo Nouel. *de dote, pars.*6. *priuil.*56. *col.*2. Roland. *conſ.*74. *à num.*51. *lib.*1. Anton. Gabr. *commun. lib.*6. *de aliment. concluſ.*1. *num.*18. Menoch. *conſ.*60. *num.*29. *lib.*1. & *de arbitr. libro* 2. *caſu* 169. *num.*10. Corduba de Lara *in l. ſi quis à liberis, §. idem reſcripſit, numero* 71. *ff. de liber. agnoſc.* Matienſ. *l.*8. *gloſſ.*3. *n.*1. *tit.*8. *libro* 5. *Recopil.* D. Barboſ. *in l.*1. *p.*4. *n.*72. *ff. ſoluto matrim.* Quicquid contrarium teneant Roderic. Xuar. *in l.*1. *tit.*6. *lib.*3. *fori*, vbi agit *de ſucceſſ. bonor. n.*14. Couarruuias *de ſponſal. p.*2. *c.*8. §.6. *num.*51. *in fine*, Auendan. *l.*10. *Tauri, gloſſ.*3. *num.*3. Intellige, niſi pater dotem dederit ſpuriæ cum pacto quod tranſiret donatio ad filios, Alexand. Trentacinq. *var. reſol. libro* 1. *tit. de nothis, & ſpur. reſol.*2. *n.*34. 35. & 39. Vel niſi alimenta fuerint taxata ſecundùm taxationem, de qua *in l. hæreditatum, ff. ad leg. falcid.* & non exceſſerint valorem alimentorum, quæ deberent in ſingulos annos præſtari, Vincent. de Franchis *dec.*183. *num.*17. Corduba de Lara *in d. §. idem reſcripſit, numero* 32. Perez de Lara *de vita hominis, cap.*5. *num.*14. vbi addit in exceſſu alimentorum non tranſmitti, D. Barboſ. *in d. l.*1. *pars.*4. *num.*74. 24

Alimenta an ſint præſtanda illis, qui poſſunt militare, aut alio modo victum ſibi parare? Reſp. affirmatiuè, quia hæc potentia non excuſat à debito alimentorum prouenient à iure naturali propter fragilitatem humanæ potentiæ, quæ variatur ex tempore; ſed ſolùm attenditur, an ille cui debentur alimenta tot habeat redditus, ex quibus viuere poſſit, vt per Rot. *deciſ.*214. *n.*5. *p.*2. *recent.* & coram Duran. *deciſ.*95. *num.*1. 25

Bona extra territorium exiſtentia in quibus caſibus comprehendat lex vel ſtatutum? Reſp. comprehendere in ſequentibus.

Primò quando omnes contrahentes ſunt ſubditi vnius Principis, & intra eius territorium exiſtunt, Bart. *in l. cunctos populos, numero* 32. *Codice de ſum. Trinit.* vbi Iaſ. *numero* 20. Signorol. *conſ.*166. *numero* 7. 26

Secundò quando ſtatutum vult habilitare, vel inhabilitare ſubditum, quo caſu comprehendit bona extra 27
territorium exiſtentia, Bart. *d. n.*32. Socin. *conſ.*36. *n.*4. 28
*vol.*1. Non enim deficit poteſtas in ſtatuente, qui poteſt ſubditos inhabilitare ne ſuccedant. Tiraq. *de primog. q.* 46. *n.*24. & *ad leges connub. gloſſ.*8. *n.*219. *verſ. præterea poteſtas ſtatuendi*, Surd. *conſ.*553. *n.*12. & *conſ.*535. *n.*18. Valaſc. *conſ.*182. *n.*8. D. Barb. *in l. exigere dotem, n.*163. *ff. de iudic.* Chriſt. de Pax *de tenuta, c.*65. *n.*16. *verſ. ex*
prædictis, quia inhabilitas, quæ perſonam reſpicit, eam 29
afficit quocumque vadat, Alderan. Maſcard. *de ſtatut. concl.*6. *n.*121. *verſ. non eſt etiam in conſideratione.*

Tertiò, quando lex eſt prohibitiua in perſonam, 30
quia tunc comprehendit bona, quamuis ſint extra territorium ſtatuentia, Bart. *in d. l. cunctos populos, num.*32. Surd. *d. conſ.*535. *num.*17. & *conſ.*553. *n.*10. D. Barboſ. *in d. l. exigere dotem, num.*163.

Quartò, quando fundationes maioratuum factæ 31

ſunt in aliquo Regno, quia ſecundùm illius leges procedendum, licèt bona extra Regnum exiſtant, l. ſi non ſpeciale, C. de teſtam. l. 1. C. quemadmodum teſtam. aper. Bart. in d. l. cunctos populos, num. 37. vbi Alber. num. 26. & Iaſon num. 44. Signorol. d. conſ. 166. n. 2. Alexand. conſ. 44. n. 5. & 6. lib. 5. Chriſtoph. de Pax d. c. 65. n. 30. cum ſeqq.

32 Quintò, quando diſpoſitio loquitur de iuribus vniuerſalibus, quia tunc comprehendit bona intra, & extra Regnum exiſtentia, Signorol. d. conſ. 266. n. 7. Alexand. conſ. 44. n. 4. vol. 5. Brun. de ſtatut. art. 8. n. 129. Honded. conſ. 11. n. 29. & 30. vol. 1. Surd. d. conſ. 553. n. 11. Cephal. conſ. 309. n. 25. & ſeq. lib. 3. Carol. Bardel. conſ. 56. n. 11. Thom. Minad. conſ. 12. n. 13. & 14. Chriſtoph. de Pax d. c. 65. n. 16.

33 Sextò, quando ſtatutum eſt fauorabile, quia extenditur ad bona aliarum prouinciarum, Bart. vbi ſuprà, n. 32. Hieronym. Gab. conſ. 14. n. 13. volum. 1. Crauet. conſ. 118. n. 9. Theſaur. Pedem. deciſ. 37. num. 6. Cephal. conſ. 309. n. 24. Bardel. d. conſ. 56. n. 12. Surd. conſ. 553. n. 9. & 10.

34 Bouem intrantem in ſuum fundum an poſſit dominus retinere pro damno, ſi ignoret cuius ſit, donec damnum ei ſoluatur? Reſp. poſſe, per l. Quinetiam. 39. cum ſeq. ff. ad leg. Aquil. Chaſſan. in conſuet. Burgund. rub. 1. §. 6. en menſagage, n. 1. & 11. Aretin. de retent. n. 8. Menoch. remed. 9. recup. n. 273. Caroc. de locato, p. 4. rub. de retent. pro noxa, fol. mihi 228. Ioan. Gare. de expenſ. c. 4. n. 28. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 62. Stephan. Grat. diſcept. forenſ. c. 80. n. 2. niſi de conſuetudine ſeruetur contrarium, Pichard. ad §. cæterùm, n. 30. Inſtit. ad leg. Aquil.

35 Bouem retinere an poſſit dominus pro alimentis præſtitis, donec de eis ſit illi ſatisfactum? Reſp. poſſe, per l. in ſumma, & ibi Salicet. C. de pignorib. l. interdum, cum l. ſeq. ff. qui potiores in pign. hab. Surd. d. priuileg. 62. num. 3. & 13. & tit. 1. quæſt. 76. n. 10. vbi addit, quod ratione alimentorum competit ipſi tacita hypotheca, Caroc. d. tit. de retent. pro noxa, num. 1. Pichard. in dict.

36 §. cæterùm, num. 13. Et expenſas factas in alendo boue, vel equo poteſt repetere qui eas ſuſtinuit, abſque probatione, quia non ex vento ſe aluit bos: ita Nat. conſ. 147. n. 32. Maſcard. de probat. concl. 715. n. 4. Surd. d. priuil. 62. n. 13. Steph. Grat. d. c. 80. n. 22. vbi tenet quod ſtatur eius aſſertioni.

37 Cambij litteras recipiens, & legens an videatur eas acceptare, & ſe obligare ad ſolutionem? Reſp. affirmatiuè, niſi contrarium proteſtatus ſit, Pariſ. conſ. 5. n. 206. lib. 4. Gam. deciſ. 338. n. 4. & 5. & ibi Flores de Mena in addit. verſ. tertiò, Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſ. 65. n. 1. & lib. 6. præſ. 99. n. 25. Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. c. 29. Rot. Genuenſ. dec. 133. n. 2. Sigiſm. Scacc. de commerc. & camb. §. 2. gloſſ. 5. q. 11. n. 336. Vide infrà in d. verb. lit. N.

38 Caſtrum ſi alicui nobili concedatur cum territorio, an ille nobilis habeat territorium poſtea auctum? Reſp. affirmatiuè per Imol. in l. damni infecti, §. ſi is qui, ff. de damno infect. n. 16. verſ. & prædicta etiam faciunt, & ibi Roman. n. 7. Menoch. conſ. 201. n. 147. lib. 3. Anel. Amat. conſ. 39. n. 12.

39 Catholici titulo à quo tempore Caſtellæ Reges vtantur? Reſp. eo vti non ſolùm à temporibus Ferdinandi, & Eliſabethæ, quibus hunc titulum Alexander VI. Summus Pont. ob Mauros demùm ab Hiſpania expulſos meritò renouauit, ſed à tempore Recaredi Gothorum Regis, qui in Concilio Nationali Toletano ita appellatus fuit, eo quòd primus Fidem Catholicam inuiolabiliter cuſtodiuit, & totam Hiſpaniam ab Arriana hæreſi liberauit. Ita Archiepiſcop. Toletan. lib. 2. c. 5. & lib. 4. c. 5. Luc. Tuden. in Alphonſo I. era 776. Hiſtoria generalis Hiſpaniæ p. 3. c. 4. Vaſæ. in chron. Hiſpan. tom. 1. anno 589. & ann. 737. Ambroſ. Morales hiſtor. Hiſp. p. 3. lib. 13. c. 12. Raphaël Volaterran. lib. 2. c. Sarracenorum initium belli, ad fin. Zurita in annalibus Aragon. p. 3. lib. 2. c. 40. Mariana de rebus Hiſpaniæ, lib. 7. c. 4. & lib. 26. c. 12. in fine, Gualter. in chronolog. ſæculo 8. pag. 567. Camill. Borrel. de præſtantia Regis Catholici, cap. 41. ex n. 48. & cap. 42. per tot. Malder. in monarchia Hiſp. cap. 12. Sim. Maiol. in diebus canicular. tom. 4. colloq. 5. pag mihi 362. Valdeſ. de dignitate Regum, Regnorumque Hiſpaniæ, cap. 13. Fr. Roderic. de Yepes in genealogia Regum Hiſpaniæ, in Alphonſo I. Valenzuel. in monit. contra Venetos, p. 7. num. 106. Gregor. López Madera in tractat. de las excelencias de la Monarchia y Reynos de España, cap. 12. & fin. pag. 82. Salazar de Mendoza de origine dignitatis Hiſp. lib. 1. c. 6. pag. 7. Ioan. de Solorzano de Indiarum iure, lib. 2. c. 25. n. 27. Fr. Ioan. de Ponte in conuen. vtriuſque Monarchiæ, in epiſt. ad Regnum, & lib. 1. c. 3. pag. 14. Petr. Aznar. in tr. de Maurorum expulſ. p. 2. c. 25. & 26.

Cauſa iuſta in quibus caſibus non præſumatur in 40
Principe? Reſp. non præſumi quando facit contra ius gentium, ex Fulgoſ. conſ. 61. col. 2. Felin. & Decian. in c. quæ in Eccleſiarum, n. 37. de conſtit. vbi Bero. n. 244. latè Socin. conſ. 220. col. 9. vol. 3. Iaſ. in l. ſi teſtamentum, C. de teſtam. Crauet. de antiquit. tempor. temp. 1. num. 7. cum ſeq. Hippol. Riminald. conſ. 18. num. 108. Petra de poteſt. Princip. c. 32. q. 8. num. 4. fol. 603. Vel quando diſponit velo leuato, & ſine cauſæ cognitione, & non vocata parte, cui præiudicatur. Crauet. conſ. 241. col. 16. verſ. tertio reſpondeo, vol. 2. Petra d. c. 32. cauſa 2. n. 50. fol. 610. Vel quando ſubditi ſcandalizantur, Felin. in c. ad audientiam, col. 2. de præſumpt. Petra d. c. 32. q. 8. num. 34.

Cauſa quando dicatur inſtructa? Reſp. inſtructam 41
dici quando eſt in calculo ferendæ ſententiæ, id eſt poſtquam coram iudice à quo eſt productus proceſſus primæ inſtantiæ, & in ſtatu in quo poteſt ferri ſententia, vt per Marcheſ. de commiſſion. p. 2. de commiſſione auocat. n. 105. cum ſeqq. pag. 283. vbi quod intelligitur poſt concluſum in cauſa, Creſc. dec. 113. aliàs 1. de iudic. latè Theodoſ. de Rubeis in ſingularib. Rotæ, tom. 2. p. 4. clauſ. 305. Rot. dec. 779. n. 8. p. 1. diuerſ.

Cauſa ad effectum vt intret clauſul. Dummodo cauſa 42
non ſit inſtructa, de quo tempore debeat eſſe inſtructa? Reſp. debere eſſe inſtructam de tempore auocationis, & non ſufficere eſſe inſtructam de tempore inhibitionis, per Achil. dec. 5. de reſcript. & Theodoſ. de Rubeis d. clauſ. 305. n. 4. & 23. cum ſeqq.

Citatio pro ſingulis horis, & diebus an ſit valida? 43
Reſp. tanquam incertam nullius eſſe momenti, per Bald. conſ. 268. verſ. item nullo modo, col. 1. Gregor. XV. dec. 71. n. 3. vbi Beltram. n. 9.

Citatio illorum, quorum intereſt, aut intereſſe poteſt, 44
quod facultas Regia ad validitatem maioratus non expediatur, an ſit neceſſaria? Reſp. neceſſariam non eſſe, vt per citatos ab Addit. Molinæ de primog. lib. 3. cap. 3. n. 22. & 23. ex eo quod facultatis huiuſmodi expeditio actus facultatiuus eſt, atque extraiudicialis, valens expediri etiam ſine citatione. Anton. Gabr. commun. tit. de citat. concl. 1. num. 424. Menoch. conſil. 20. num. 38. & conſ. 1140. n. 31. Rouit. ad pragmat. Neapol. pragm. 8. de poſſeſſ. non turb. n. 18. & 19. Fuſar. de ſubſtit. q. 408. num. 134. Cyriac. tom. 2. controu. 208. num. 41. Niſi diſpoſitio Principis feratur ad hoc vt exterus de familia ſuccedat, ſeu alienigenæ bona conferantur, quia cum tunc non tantùm mutatio voluntatis ſequatur, ſed ſubuerſio, exiſtimo neceſſariam eſſe citationem, & in his terminis intelligendum eſſe reputo eundem Molin. d. c. 3. ex num. 21. Burg. de Paz in proœm. legum Tauri,

Digitized by Google

Tauri, num.324. Fuſar. d. queſt.408.num.133. Caſtill. controuerſ. lib.3. cap.28. num.13. Perez de Lata de vita hominis, cap.8. num.6.

45 Citatio conſanguineorum an requiratur ad alienanda bona maioratus, & ad cenſus ſuper illis imponendos cum Regia facultate? Reſp. non requiri, ad not. per Mateſcot. var. reſol. lib.3. c.10. n.155. Tapiam in deciſionibus ſupremi Concilij Italiæ, deciſ.20. num.26. cum ſeqq. Ponte conſ.152. num.5. cum ſeq. & conſ.154. num.8. vol.2. Add. ad Molin. de primog. lib.3. cap.3. ſub num.22. & 23. verſ. dubium erit, pag.210.

46 Citatio partis an requiratur in impetratione priuilegij? Reſp. non requiri, per Anton. Gabr. commun. lib.2. tit. de citat. concl.1. n.424. cum ſeq. Surd. conſ.1. n.97. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. tom.3. cap.458. num.28. Rouit. ad pragm. Neapol. pragm.4. de poſſeſſ. non turb. num.18. & 19. Maur. alleg.16. num.20. p.2. Menoch. conſ.1140. num.31. vol.1.

47 Clerici, & Eccleſiaſticæ perſonæ an vi coactiua, ſeu potiùs directiua teneantur ad obſeruantiam legum ſæcularium, & ſtatutorum politicorum, quæ in bonum commune, & publicam omnium vtilitatem diriguntur, & non contrariantur immunitati Eccleſiaſticæ? Reſp. non teneri vi coactiua, ſed directiua, id eſt non ratione legis Ciuilis, & quatenus lata eſt per ſæcularem poteſtatem, ſed ex vi rationis naturalis, ſuper qua fundatur, quæ ligat omnes, vt obſeruent quod iuſtum eſt, & rationabile. Ita Canoniſtæ in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit. & in c.1. de noui oper. nunciat. Legiſtæ in l. cunctos populos, C. de ſacroſ. Eccleſ. Vaſq. 1.2. diſp.176. c.4. Suarez de leg. lib.3. cap.34. Layman. in Theolog. morali, lib.1. tract.4. de legib. c.13. n.1. & 4. Azor. inſtit. moral. p.1. lib.5. c.12. q.3. & parte 2. lib.9. cap.7. q.8. & 9. Villalob. in ſumma, tom.1. tract.2. diffic.31. num.1. Portel. in dub. Regul. verb. lex, n.2. Barthol. à S. Fauſto in ſpeculo Confeſſ. diſp.6. q.44. n.3. Gutier. pract. lib.4. q.38. Parlador. differ.9. §.4. n.7. Greg. Martinez in tom.1. q.69. art.5. dub.2. concl.2. Fragoſo lib.2. diſp.4. numer.308. Fragundez de iuſtit. lib.5. cap.37. num.10. Marta de iuriſd. p.4. cent.1. caſu 2. n.1. Bonacin. de leg. diſp.1. q.1. punct.6. num.3. & 29. Ciarlin. controuerſ. forenſ. lib.1. cap.31. num.11. Ant. Diana moral. reſol. p.1. tract.1. reſol.7. & p.5. tract.1. reſol.6. & p.6. tract.8. reſol.4. Machado en ſu perfecto Confeſſor y Cura de' Almas, tom.2. lib.4. tract.18. docum.7. Mich. Ferro in quæſtione moralib. parte 1. quæſt.11. num.10. & quæſt.30. numer.7. Thom. Delbene in tractat. de Parlament. dub.30. sect.2. num.2.

48 Clerici & Eccleſiaſticæ perſonæ an comprehendantur in edicto, decreto, ſeu proclamate de vendendo frumento, ſeu alijs mercibus certo & taxato pretio, aut de non extrahendo frumentum, ſeu alia victualia; & in edictis quæ fiunt per iudices ſæculares tempore peſtis, vel eius ſuſpicionis Reſp. conſulendos eſſe Marienz. l.1. gloſſ.5. tit.25. lib.5. nouæ Recop. Hieron. Gabr. conſ.37. lib.2. Menoch. conſ.800. lib.8. vbi latè quod clerici tenentur ad obſeruantiam edicti Mediolanenſis de non ferendo oryzam, & conſ.1000. lib.10. Viu. deciſ.18. n.14. Menchaq. vſufreq. cap.5. lib.1. Mex. in tract. taxa panis, concl.5. Mutla in emporio iuris, titul.9. de contrahenda empt. q.10. vbi de clericis, qui emunt triticum, & poſtea reuendunt, Felician. de Solis de cenſib. lib.2. cap.1. numer.4. Ceuall. commun. contra communes, tom.4. q.869. num.40. & in tract. de cognit. per viam violent. in proœm. c.4. Hieron. Leo deciſ.20. Bobadil. in politica, lib.2. cap.18. num.245. Cacheran. deciſ.68. num.5. cum ſeqq. vbi de collectis tempore peſtis, Gutier. pract. lib.4. q.38. vbi latè agit, an valeat diſpoſitio l.1. tit.18. lib.6. Recop. quæ imponit pœnas Prælatis, & clericis extrahentibus monetā ex hoc Regno, optimè R.P. Fr. Hieronym. Garcia in ſum. morali, tr.1. diff.3. duda 2. puncto 4. n.38. vbi cum Diana tenet non comprehendi.

Clericus præueniens in capienda poſſeſſione hæreditatis vacantis an fiat reus neceſſarius? Reſp. affirmatiuè, & ideò coram iudice Eccleſiaſtico remedium poſſeſſorium contra clericum intentandum ab eo qui illum ab huiuſmodi poſſeſſione expellere vult, vt per Anchar. in c. ſignificaſti, de foro comp. n.24. verſ. quartò quæro, Zuchard. in l. fin. C. de edicto D. Adriani tol. n.308. Menoch. remed.4. adipiſc. n.435. & ſeqq. Achil. Perſonal. in tr. de adipiſcenda poſſeſſ. n.90. Carol. de Graſſis de effectib. clerical. effectu 1. n.949. Bobadil. in politica, lib.2. c.18. n.157. & ſeq. Marta de iuriſdict. p.4. caſu 37. n.16. Argel. de legitimo contradict. q.3. art.6. num.285. 49

Clericis etiam in ſacris Ordinibus conſtitutis, ſi pauperes ſint, nec aliunde commudè viuere, ſe ſuoſque decenter alere poſſint, an negotiatio vel mercatura permittatur? Reſp. permitti, per cap.1. ne clerici, vel mon. c. vltimo de vita & honeſt. cleric. cap. quanquam 4. de cenſib. lib.6 Albert. Trot. de vero & perfecto clerico, c.52. num.5. Salzed. ad Bernard. in pract. cap.55. litt. A, verſ. neceſſitatis tamen cauſa, Farin. fragm. crim. litt. C, num.163. & 169. Carol. de Graſſis de effectib. cleric. effectu 6. n.9. & à n.24. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c.57. n.27. & eſt diſpoſitum in l. H ſp.45. tit.6. part.1. Dummodo ob negotiationem à Diuinis non ſubtrahantur, nec deſiſtant Officiis, quibus debent incumbere, Molin. de iuſtit. diſp.342. n.13. Carol. de Graſſis d. effectu 6. n.40. Iſidor. Moſcon. de maieſt. milit. Eccleſ. lib.1. p.2. cap.2. verb. artificia autem. Illis etiam qui nullum etiam incongruum beneficium habent, aut quo viuere poſſint ſufficienti carent patrimonio, in vtroque indiſtinctè foro pro qualibet cauſa poſtulare in ciuilibus conceditur, c.1. à contrario ſenſu, de poſtulando, ibi: Si ſtipendiis Eccleſiaſticis ſuſtentetur, Maur. de ſpol. cler. §.7. num.5. verſ. eademque ratione, Farin. d. lit. C, numero 202. Alphonſ. Villag. in proxi Canon. lib.9. titulo de aduocat. concl.6. poſt med. Ioan. Malder. de virtut. Theolog. & iuſtit. tract.6. cap.3. dub.8. verſ. ſecùs dicendum, Carol. de Graſſis effectu 21. num.6. cum ſeqq. Gonzal. ad regul.8. Cancel. gloſſ.3. num.28. cum ſeqq. Steph. Grat. diſcept. forenſ. cap.57. ex n.22. nouiſſimè R. P. Hieronym. Garcia mei amiciſſimus in ſum. morali, tr.1. diffic.2. duda 6. num.4. pag.112. 50

Conditio & modus an, & in quo differant? Reſp. 51 conditionem tunc dici quando diſponens vult aliquid adimpleri ante ſuam diſpoſitionem, modum verò quandò poſtea voluit quod adimpleatur; vbi enim conditio reſpicit executionem, quæ ex perfecta diſpoſitione procedit, amittit naturam conditionis, cum iam non præcedat, & ſic modus iudicatur, l. his verbis, C. quando dies leg. cedat, gloſ. in l.1. C. de donat. quæ ſub modo, gloſ. & Bart. in leg.1. ff. de condit. & demonſt. Sarmient. ſelect. lib.2. c.3. n.4. & 5. Molin. de primog. lib.2. c.12. à n.13. & c.15. n.28. alr. Molin. Theolog. de iuſtit. diſp.206. & duabus ſeq. Card. Mantic. de coniect. vlt. volunt. 10. tit.5. n.15. Mieres de maior. p.2. q.4. illat.8. n.152. cum ſeqq. in nouiſ. edit. Parlad. differ.147. à n.1. Pichar. in §. ſub conditione 4. num.9. & 10. Inſtit. de verb. oblig. Ioſeph. Seſſe Arag. deciſ.31. Caſtill. controuerſ. lib.4. cap.55. num.25. & ſeqq. vbi num.29. ait quod in dubio potiùs modus quàm conditio præſumitur. Menoch. conſ.262. n.7. & conſ.494. per tot. vol.5. vbi n.15. ſic ait: Intelli- 52 gimus etiam quod inſtitutus ſub conditione, non priùs dicitur hæres quàm impleta conditione, ſi negatiua eſt conditio data, aut oblata cautione loco implementi: inſtitutum verò ſub modo affirmatiuo, vel negatiuo eſſe hæredem etiā ante impletum modum, datamue cautionem, &c. Vnde inter conditionem & modum differentia eſt, quia

modus non impedit acquiſitionem ab initio fieri, licèt deinde eo non impleto reſoluatur, *l. libertas, §. hac ſcriptora, ff. de manum. teſtam.* Sarmient. *d. lib. 2. c. 3. n. 1. 2. & 4.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 175. num. 11. & conſ. 131. n. 4.* Parlad. *d. differ. 147. n. 8.* Seraphin. *deciſ. 724. n. 10.* adimpleri enim poteſt poſt diſpoſitionem, & actum perfectum, *l. Maujo, ff. de man. teſtam. l. demonſtratio, §. vltim.* & *l. quibus diebus, §. Termilius, ff. de condition. & demonſt.*

53 Conditio verò impedit acquiſitionem ab initio, cum adimpleri debeat antequam actus perficiatur, *l. filiofam. ff. de condit. & demonſt.*

Conditio mixta quando habeatur pro impleta? Reſp. tunc pro impleta haberi quoties non poteſt impleri per factum eius, in cuius perſona impleri debet, *l. ſi Titius 14. l. iure ciuili 24. l. in teſtamento 31. ff. de condition. & demonſt. l. qui concubinam, §. vxori, ff. de legat. 3. l. Mauia, in princip. ff. de ann. legat.* Menehaq. *illuſtr. lib. 3. cap. 93. n. 3.* vbi *n. 5.* ſubdit rationem vulgatem, quod quando conditio nubendi pendet ex facto alterius, alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri, quia fortè ille, cui debet nubere, poſſet hoc facere malitioſè, vt illa perderet hæredisatem, nulla ſubſiſtente iuſta cauſa: idcirco lex vult quod tunc conditio habeatur pro impleta, *l. 1. C. de his quæ ſub modo,* ibi: *Sed ſi per te non ſtat quominus voluntati teſtatoris pareas, ſed per eum, cui nubere iuſſa es, quominus id, quod tibi relictum eſt, obtineas, non oberit, l. ſi poſt diem, §. item ſi quo, ff. quando dies l. ce-* 54 *das, l. teſtamento 31. ff. de condit. inſtit.* quorum iurium auctoritate reſoluendum eſt mulierem, cui fuit conditio impoſita nubendi Petro, ſuccedere ac ſi illi nupſiſſet, ſi Petrus priùs cum alia matrimonium contraxit, cùm eo ipſo conditio habeatur pro impleta, vt in ſpecie tradunt Socin. *in l. in teſtamento, la 2. n. 2. & 7. ff. de condit. & demonſtr.* Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius verb. cuidam Petro tradiderunt, numero 3.* Sim. de Præris egregiè hoc probans, *de interpret. vltim. volunt. libro 4. interpret. 1. dub. 12. num. 69. & interp. 2. dub. 1. num. 7.* Ioan. Baptiſt. Plot. *inter conſilia matrim. diverſ. conſ. 87. num. 8.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſ. 183. num. 25. & conſil. 146. num. 31. verſ. ſecundus eſt caſus,* latè Galgan. *de condit. & demonſtr. part. 2. cap. 1. quæſt. 29. num. 7. & 8.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 13. num. 20.* alt. Molin. Theolog. *de iuſtit. tract. 2. diſput. 206. verſic. quando legatum, & diſp. 613. num. 4.* Sanchez *de matrim. lib. 1. diſp. 33. num. 8. & 20.* Cardinal. Mantic. *de coniect. vltim. vo-* 55 *lunt. lib. 11. tit. 18. n. 17.* Idem reſoluendum quando mulieri fuit iniunctum præceptum nubendi cum Petro, & per Petrum ſterit quominus contraheretur matrimonium, quia conditio habetur pro impleta, & mulier poteſt cum alio contrahere matrimonium, & conſequitur legatum, ſeu hæreditatem, ut per Socin. *in d. l. in teſtamento, la 2. n. 11.* Plot. *d. conſ. 87. n. 18.* Menoch. *d. præſ. 183. n. 28.* Galgan. *d. p. 1. c. 8. n. 20. & 21.* Sanchez *d. lib. 1. diſp. 33. n. 18. verſ. quartum dubium.*

56 Conditio appoſita in fideicommiſſis, vel maioratibus ducendi conſanguineam, an ſit valida? Reſp. validam eſſe, & intelligendam accedente Pontificis diſpenſatione, cum Emman. Coſta *ſelect. lib. 1. c. 8. num. 14.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 13. num. 7. & in addit. ad finem operis, cap. 13. num. 11.* Mieres *de maior. p. 1. q. 50. num. 2.* Sfort. Odd. *conſil. 52. per tot.* Gutierr. *canon. lib. 1. c. 22. num. 23. & conſ. 18. n. 6. & 7.* Fachinæ. *controu. lib. 3. cap. 36.* ubi reſpondet ad text. *in c. ultim. de condit. appoſ.* latè Caſtill. *controuerſ. lib. 3. capit. 7. num. 42. cum ſeqq.* Perez de Lara *de vita hominis, cap. 4. num. 33.* qui, & præcipuè Molin. Gutier. & Caſtill. aiunt valere conditionem, licet deſideretur clauſula *ſi Papa diſpenſauerit;* quia ea ſubintelligitur ſemper tacitè appoſita tanquam neceſſaria, & ſine qua conſanguinei contrahere non poterunt. Et hoc adeò verum eſt, ut procedat etiamſi conditio ſit expreſsè poſita inter conſanguineos in ſecundo gradu conſanguinitatis, Sanchez *de matrimon. lib. 5. diſp. 5. num. 19. cum ſeqq.* Molin. *de iuſtit. tract. 2. diſput. 613. per tot.* Caſtill. *d. lib. 3. c. 7. à num. 45.* Et cui imponitur grauamen impetrandi diſpenſationem, tenetur illam petere, & ſolicitare omni cura, & plenam diligentiam adhibere, quamuis difficile eſſet illam ob- 57 tinere, quia aliàs non excuſaretur, Bald. *conſil. 393. num. 3. lib. 2.* Paul. de Caſtro *conſ. 433. num. 2. lib. 1.* Mieres *de maior. p. 4. quæſt. 4. num. 10. & 20.* Gutierr. *conſ. 18. num. 9.* Sanchez *d. lib. 5. diſp. 5. num. 12.* Caſtill. *d. lib. 3. cap. 7. num. 21. & 22.*

Conditio, *ſi nupſerit Titio,* an valeat, & reddat lega- 58 tum conditionale? Reſpond. valere per *l. 1. Cod. de inſtit. & ſubſtit.* ibi, *Cum auum maternum ea conditione filiam tuam heredem inſtituiſſe proponas, ſi Antilli filio nupſiſſet, non prius eam heredem exiſtere quàm conditioni paruerit, aut filio Antilli recuſante matrimonium, impedito fuerit, manifeſtum eſt.* Crauet. *conſil. 1. numer. 5. tom. 1.* ibi: *Aliud eſt quando relinquitur mulieri ſi nupſerit tali, quia tunc inuitatur mulier ad matrimonium, non illud impeditur, ideo ſi ille dignus ſit, ipſi nubenda eſt,* &c. & paulò inferiùs, ibi: *Imò conditio ſi nupſerit Titio, nullum habet impedimentum matrimonij, cum ſtatim poſſit nubere Titio, licet non alij, ideo data dignitate Titij, aut ceſſante eius indignitate, tenetur mulier nubere Titio, ſi velit legatum,* &c. Cardinal. Mantic. *de coniect. ultim. volunt. libro 11. tit. 18. num. 2.* ibi, *Vnde ſi alicui legatum fuerit relictum ſub conditione, ſi cum Lucilla nuptias contraxerit, debet parere conditioni,* alioqui excluditur à legato ſi honeſtè potuerit tales nuptias contrahere, *vt continetur in iuribus ſuprà citatis,* & in *l. vter ex fratribus, ff. de condition. & demonſtr.* &c. Mareſc. *var. reſolut. lib. 1. cap. 73. numer. 9.* ibi: *Præterea eſt ſciendum, quod licet conditio nubendi cum conſenſu aliorum, de legato reijciatur, vt dictum eſt, tamen ſecus eſt ſi fuerit dictum ſi matrimonium cum tali contraxerit; nam hæc conditio valet, & reddit legatum conditionale, quo non impleta legatum non debetur,* &c. Caſſanate *conſ. 1. num. 45.* ibi: *Secunda conditio ſub qua Conteſſina grauatur, reſultat ex illis verbis: Y en dicho tiempo Catherina Siervo en matrimonio colocada, quæ verba induunt conditionem neceſſariò verificandam, vt fideicommiſſo locus eſſet, l. cùm ita legatur, l. Titio centum, §. 1. ff. de condit. & demonſtr. l. 2. Cod. de inſtitut. cap. de illis, de ſponſal.* &c. & in confirmationem plures citat Doctores, & *numero 47.* ita ait. *Vnde nuptiis à Catharina nunquam contractis, ſubſtitutio prorſus expirat.* Becc. *conſil. 39. numero 22.* Menoch. *conſil. 243. numer. 15. & 23.* *Quæ quidem conditio debet impleri intra triennium poſt pubertatem, vt poſt* Bart. & Bald. *reſoluit* Mantic. *dict. libr. 12. tit. 18. n. 23.* *Et eſt intelligenda de primis nuptiis, vt tenet* Bertachin. *in ſuo repertor. part. 1. verbo conditio nubendi, fol. 415.* ibi, *Conditio nubendi Titio intelligitur de primis nuptiis, ſecundùm* Bald. *in l. 1. in fine, de inſtitut. & ſubſtitut. vnde expirat ſi primum matrimonium contrahitur cum alio, licèt ſecundum primo ſoluto contrahatur cum Titio, ſecundùm* Bald. *ibidem,* &c. Difficultas autem verſatur quando conditio eſt vt teneatur ducere vxorem de tali familia, vel vnam tantum perſonam requirere teneatur? Vide Mareſcot. *var. lib. 1. c. 43. n. 1.* Fontanel. *de pactis nupt. clauſ. 6. gloſſ. 3. p. 4. n. 43.*

Conceſſio facta Hiſpano de bonis ſitis in Italia an 59 regulari debeat ſecundum conſuetudinem Italiæ? Reſpond. affirmatiuè, per Bald. *de pace Conſtantiæ ad fin. verb. ſi qua controuerſia, in fine,* vbi dicit quod ſi feudum concedatur Italo in Germania, debet conceſſio feudi regulari ſecundum conſuetudinem Germaniæ, Gregor. Lopez *leg. 24. gloſ. 2. in fine, tit. 11. part. 4.* ibi, *Quod conceſſio*

ceſſio facta Tuſco Caſtri Alemaniæ, intelligitur ſecundum conſuetudinem Alemaniæ, & ſi Alemanico in Tuſcia, ſecundum conſuetudinem Tuſciæ, ex quo inferas ad mercatorem alienigenum conſtituentem maioriam in Hiſpania de rebus Hiſpaniæ, vt circa omnia reguletur ſecundum conſuetudinem Hiſpaniæ, &c. D. Barboſ. *in l. exigere dotem, num.* 116. *ff. de iudic.*

60 Conducens mulam, ſeu equum ad faciendum iter ad Toletum, ſi iter faciat ad Hiſpalim, an teneatur de morte mulæ? Reſpond. teneri, per Doctores *in l. qui fundum, ff. de condict. furt.* Felician. *de ſociet. cap.* 21. *n.* 41. Ripol. *var. c.* 12. *de locato, n.* 193. *cum ſequentib.* Niſi cum mula eſſet datus famulus, quia tunc ad nihil, dolo excepto, conductor tenebitur; imputet enim ſibi dominus mulæ, qui malum famulum elegit, & ita bonum eſt quod cum mula famulum accipiat, vt euitet omne periculum, *l. cum in plures* 60. *§. ſeruum, ff. locati, l. nam & Seruius* 21. *§. fin. ff. de negot. geſt.* Ripol. *d. c.* 12. *n.* 295. *cum ſeqq.* Trullench. *in præcepta Decalogi, lib.* 7. *c.* 14. *dub.* 11. *num.* 3. *in fine*, quod limitat Sanch. *in conſ. moral. lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 8. dum inopinatò offertur neceſſitas eundi ad remotiorem locum, & ex eo nullum damnum domino prouenit.

61 Conductor qui præſente pecunia domum conduxit, & ſuperueniente peſtis contagio illam deſeruit expeditam ab omnibus mobilibus inuectis, & illatis, an poſſit mercedem, ſeu penſionem ſolutam repetere? Reſp. affirmatiuè cum Mich. Reinoſo *in ſuis obſeruat. iuris, obſeruat.* 35. *num.* 14. vbi *num.* 12. intelligit, licèt non probaretur clauium traditio, nec de illa conſtaret, vel de depoſito illarum in iudicio, aut in manu partis, quia propter temporis turbulentiam nemo penitus erat qui domum conducere vellet, & ſic domini ædium nullum damnum patiebantur.

62 Confeſſio ſine dependentia qualitatis illi adiacentis an poſſit admitti? Reſp. poſſe, per text. *in l. Publia Meuia, §. fin. ff. depoſiti*, vbi ex epiſtola ſcribentis ſe tenere depoſitum, ſeque creditorem eſſe in tot, clarè probare depoſitum, ſed non creditum, vbi *gloſſ. fin.* & *ibi* Bald. & Iaſon *in l. non ſolùm, §. morte, ſub n.* 26. *verſic. hinc infertur, ff. de noui oper. nunciat.* Matheſil. *ſingul.* 79. Probatur etiam *ex l. exemplo, Cod. de probat.* vbi habetur pernicioſum eſſe vt credatur illi ſcripturæ, qua vnuſquiſque ſibi annotatione propria creditorem conſtituit, & ex text. *in l. inter chartulas, C. de conuen. fiſci debit. lib.* 10. Rot. *dec.* 751. *num.* 1. *&* 6. & *deciſ.* 781. *num.* 10. & *deciſ.* 813. *n.* 1. *&* 6. *part.* 1. *diuerſ.*

63 Congrua Rectori, vel Vicario ſi à principio aſſignetur, & per eum acceptetur, an teneatur illâ eſſe contentus? Reſp. affirmatiuè, cum ſibi debeat quod inſufficientem receperit, imputare. Ita Rebuff. *de congrua, quæſt.* 12. *num.* 92. Cardin. Mantic. *deciſ.* 22. *num.* 1. *& dec.* 250. *n.* 4. *& dec.* 255. *num.* 2. Gregor. XV. *deciſ.* 419. *num.* 5. vbi Addent. *lit. A*, niſi adeò tenuis eſſet, beneficiumve inſufficiens, vt Rector, aut Vicarius nequeat ſe ſuſtentare, Eccleſiæque onera ſuſtinere. Addent. ad Gregor. XV. *d. deciſ.* 429. *lit. A*, vel niſi cum à principio ſufficiens congrua fuiſſet aſſignata, deinde inſufficiens redderetur ob caſus varietatem, vel careſtiam non quidem momentaneam, ex gloſſ. *verb. neceſſitatem, in cap. Clericus,* 21. *quæſt.* 1.

64 Conſentienti an actus tribuatur? Reſp. affirmatiuè, quia conſentiens videtur conſtituere, *l. ſicut, §. venditionis, ff. quibus modis pign. l. ſi ſeruus, §.* 1. *ff. de donat. inter, l.* 2. *Cod. ſi aduerſus donat. l. in ædibus, §. quod filius, ff. de donat.* ibi: *Quod filiusfamil. patris iuſſu, aut voluntate donauit, aut ſi mea voluntate rem meam tu nomine tuo Titio dones*, &c. *l. ſi liqueat*, Codic. *de inoffic. donat. verſic. nam quod vxor, cap. vt famæ* 35. *de ſent. excomm.* Vnde Tiraquell. *poſt leges connub. gloſſ.* 5. *n.* 149. & *in l. ſi vnquam, verbo donatione largitus, n.* 349.
reſoluit quod ſi vxor donat de bonis viri, conſentiente 65
viro, non vxor videtur donare, ſed perſona viri. Nam
qui conſentit vt alter alienet, cenſetur & ipſe alienare, Bald. *c.* 1. *§. illud, verſ. quæro, de prohib. feudi alien. per Feder.* Tiraq. *d. gloſſ.* 5. *num.* 150. *& d. verb. donatione largitus, n.* 349. Vnde ſi vaſſallus refutat, vel alienat feudum in alium de conſenſu domini, perinde eſt ac ſi dominus reliquiſſet, & ipſe dominus poſtea tranſtuliſſet, vel emptorem acceptaſſet, & ita habetur ac ſi ab ipſomet domino conſentiente de nouo proceſſiſſet. Afflict. *in c.* 1. *num.* 3. *verſ. & idem puto, de eo qui finem fec. agnat.* Aluarot. *in c.* 1. *verſ. & ſi clientulus, verſ. nota, de alienat.*
feudi. Cæſ. Manent. *conſ.* 43. *num.* 32. 36. *&* 46. Atque 66
ita quotieſcumque actus fieri non poteſt abſque licentia alterius, dicitur prouenire ab eo, qui eam conceſſit, vt per text. *in dict. l. in ædibus, §. quod filius*, tradit Marienz. *l.* 9. *gloſſ.* 2. *n.* 10. *tit.* 1. *lib.* 5. *Recop.* Et in terminis quando pater inſtituit maioratum ex bonis, & legitima filij, quod ipſe filius, non pater cenſeatur maioratus fundator, tenet Gama *deciſ.* 218. *n.* 4. Quia licèt primo aſpectu donator videatur actum facere, reuera, & in ſubſtantia, qui conſentit, conſtituere videtur, D. Barboſ. *in l. quæ dotis, n.* 23. *ff. ſolut. matr.* Facit quia actus tribuitur
mandanti, & committenti, & non exequenti, *l. item* 67
eorum, §. ſi decuriones, ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom. l. vnum ex familia, §. ſi de falcid. ff. de legat. 2. *l. apertiſſimè, cum ibi not. Cod. de iudic. cap. litteris, de reſcript. cap. cùm aliquibus, eodem tit. in* 6. Aym. *conſ.* 122. *n.* 3. Flam. Pariſ. *de confident. quæſt.* 33. *num.* 41. *& quæſt.* 40. *n.* 44. Surd. *conſ.* 29. *à num.* 3. *& de aliment. tit.* 8. *priuil.* 51. *à num.* 88. Marc. Anton. Eugen. *conſ.* 50. *à num.* 31. *lib.* 1. Salgad. *de Regia protect. part.* 4. *cap.* 1. *à num.* 25. *& cap.* 3. *num.* 25. *cum ſeqq.*

Contrahens perfectè per ſcripturam publicam ſub 68
conditione quod aſſenſus Pontificius, ſeu Regius impetretur, an pendente talis diſſenſus impetratione valeat à contractu reſilire? Reſp. poſſe, cum Achil. de Graſſis *deciſ.* 2. *de pact.* Vetall. *deciſ.* 12. *p.* 3. Put. *deciſ.* 343. *lib.* 1. *in correctis*, Mateſcot. *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 14. *in princ.* Rot. *deciſ.* 624. *num.* 12. *p.* 1. *recent.* Quicquid dicat Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 48.

Contrahere intendentes in ſcriptis an poſſint ante 69
confectam ſcripturam à contractu reſilire? Reſpond. vnicuique parti id licitum eſſe, per *l. contractus, C. de fide inſtrum. l. Hiſp.* 6. *tit.* 5. *part.* 5. Et tunc dicitur partes
intendiſſe contrahere in ſcriptis, quando in ipſo con- 70
tractu ante, vel poſt fuit facta mentio de ſcriptura, iuxta opinionem Azon. *in rub. C. de fide inſtrum. num.* 27. Gregor. Lopez *d. l.* 6. *gloſſ.* 1. Couarruuias *in c. relatum, el* 1. *de teſtam. n.* 9. *in fine*, Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. cap.* 3. *num* 48. *& in ſequent. differ.* 109. *§.* 5. *num.* 5. *&* 6. Caſtill. *libro* 3. *quotid. cap.* 26. *num.* 17. Gizzarer. *deciſ.* 75. *num.* 5. *colum.* 2. *& num.* 7. *verſ. ad noſtrum.*

Creditor, cui debetur annuum debitum ex contra-
ctu ſoluendum ſingulis annis, an poſſit petere debito- 71
rem condemnari ad ſoluendum ſingulis ſucceſſiuis annis, ne cogatur quolibet anno litigare? Reſpond. poſſe, quia quando eſt plenè cognitum, ſine dubio præiudicat ſententia, & dat exceptionem rei iudicatæ, vt per Sim. de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib.* 5. *interpr. vltim. dub.* 3. *num.* 95. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 150. *à num.* 34. Perez de Lara *de vita hominis, cap.* 27. *in fine.*

Creditor cœptâ viâ executiuâ pro debito in certis
bonis, an poſſit aliam intentare pro eodem debito in 72
aliis bonis in prima executione non contentis? Reſp. non poſſe, cum Capic. *deciſ.* 33. quem ſequitur Gaſpar. Anton. Theſaur. *quæſt. forenſ. libro* 1. *quæſt.* 7. *num.* 6. Milaneſ. *deciſ.* 14. *num.* 13. Perez de Lara *de vita hominis, cap.* 27. *num.* 38. vbi *num.* 40. ſubdit credi-

torem non poſſe tranſire ad alia boaa quando execu-
tio fuit perfecta, & deuentum ad præconia,& ſubhaſta-
tionem, niſi ſubſiſtente legitima cauſa, puta ſi in bonis
primæ executionis aliquis ſe oppoſuerit , vel reperta
fuerint bona intricata , quo caſu admittetur variatio,
refundendo omnis expenſas : & proſequitur , quod ſi
non fuerit deuentum ad ſubhaſtationem , ſed tantùm
facta executio , tunc licebat quacumque cauſa ſubſi-
ſtente ad alia bona redire.
73 Creditor vt conſtituatur in mora quæ requirantur ?
Reſpond. requiri non tantùm quod ſit interpellatus
recipere , ſed etiam quod cum effectu pecunia deferá-
tur, nolitque recipere, & deinde conſignetur , & depo-
natur, per *l.qui decem* 72.*ff.de ſolut.& l.obſignatione,C.
eod.l.Hiſp.*8.*tit.*14.*p.*5. Bart.*in l.cùm ſeruus, num.*3.*ff.
de condit.& demonſt.* Alexand.*in l.ſi mora* 10.*num.*8.*ff.
ſolut.matrim.* Iaſon *conſ.*9.*n.*15.*lib.*1.*& conſ.*172.*lib.*2.
Rip.*in l.ſi inſulam,n.*68.*ff. de verb. oblig.* Tiraquell. *d.
retractu,tit.*2.§.4 *gloſſ.*6.*num.*16.D.Barboſ.*in d.l.ſi mo-
ra,num.*45. Nihilominus tamen ſi creditor, cui fuit fa-
74 cta oblatio verbalis, dicat ſe nolle recipere , & ſic re-
cuſet ſine cauſa, tunc conſtituitur in mora perinde ac ſi
oblatio realis facta fuiſſet, gloſſ. *verbo ac præſtare, in c.
paſtoralis,§.præterea,de offic.Ordin.* Tiraquell. *d.gloſſ.*6.
*n.*21.Ruin.*conſ.*70.*vol.*1.Boër.*deciſ.*124. Neguzant.*de
pignorib.*3.*memb.*5.*partis,n.*7. Bero. *conſ.*194. *per tot.
lib.*1.Franc.Marc.*deciſ.*878.*p.*1. Anton.Gabr. *commun.
tit.de ſolut.concl.*8.*n.*2.*cum ſeqq.*Caroc.*in tract.de obla-
tion.p.*1.*q.*7.*de oblat.verbali,n.*3 Alexand.Trentacinq.
*var. reſol. lib.*3.*reſol.*11. *num.*11.
75 Creditoris tarditas in non petendo quod ſibi debe-
tur,an ſufficiat ad præſumendam ſolutionem ? Reſp.non
ſufficere,per Mareſcot.*var.reſolut. lib.*2.*cap.*67. *n.*35.
Rota apud Pacif. poſt tract. *de Saluiano interd. de-
ciſ.*185. Et per quod tempus debitum non petens præ-
76 ſumatur habuiſſe ſatisfactionem,vide Decian.*conſ.*596.
*num.*9.Afflict.*deciſ.*13.*ſub num.*21.*& deciſ.*58. *num.*8.
Cephal.*conſ.*240.*num.*9.*&* 10.*lib.*2. Maſcard. *de pro-
bat. concl.*1324. *num.*27. Menoch. *de præſumpt. lib.*3.
*præſ.*135.*num.*19.*cum ſeqq.*Hector.Felic.*alleg.*41.*n.*10.
*& alleg.*44. *num.*3. *lib.*3. Rot. *deciſ.*788. *num.*2.
*part.*1. *diuerſ.*
77 Debita , ſiue actiones an licitum ſit emere minori
pretio quàm quod continetur in obligatione ? Reſp.af-
firmatiuè ex *toto titulo ff. de hered.vel act.vend.* Innoc.
& Abb.*num.*7.ac Bero. *num. fin. in cap. in ciuitate , de
vſur.* Sanct. Anton.*p.*2. *cap.*8. §.3. *&* 4. Sot. *de iuſtit.
lib.*1.*quæſt.*4.*articul.*1.Nauarr. *in man. cap.*17. *n.*230.
*cum ſeqq.*Baptiſt.*de vſur.commento* 3. *à num.*226. Mer-
cad.*de contract.opuſc.de arrendamentis, cap.*9. Menoch.
*de præſumpt. lib.*3. *præſ.*129. *num.*16. Cardin. Mantic.
*de tacitis,& ambiguis conuent.lib.*4.*tit.*13.*num.*16. Ra-
78 tio eſt , quia in nominibus debitorum iuſtum pretium
non eſt quantitas in illis contenta , ſed ea , quæ atten-
tis circumſtantiis,& iuſto,arbitrio boni viri probabili-
ter valere poteſt,*l.qui filij* 4.*in fine, ff.de hered. vel act.
vend.l.Neſennius,*12.§.*vltim.l.quærebatur* 81.*verſ.quæ-
ro,ff.ad leg.Falcid.*Nauar.*d.c.*17,*num.*230.Anton.Gab.
*commun. tit.de actionib. concluſ.*5. *num.*34. Menoch. *de
arbitr.caſu* 248.Anton.Fab.*lib.*12.*coniectur. capite* 12.
*& in ſuo Codice,ſub titul. mandati, defin.*9. Oſuald. ad
Donell.*comment.lib.*15.*cap.*43. *lit. D.* Cardinal.Man-
79 tic. *dict.num.*16. Minus namque eſt habere actionem
quàm rem, *d.l.quærebatur, verſ.quæro, l.minus* 205.*ff.de
regulis iuris,* Greg Lop.*l.*1.*gloſſ.*1.*tit.*11.*p.*6. Anton.
Gomez *var.tom.*1.*c.*12.*n.*34. Non obſtat text. *in l.per
diuerſas,& in l.ab Anaſtaſio,ver.& vlt. C. mandati,* ſe-
cundùm quas non valet ceſſio actionum , ſeu debito-
rum ad fauorem tertij, non conſtito priùs de ſolutione.
Ant.Gabr. *d. concl.*5.*à princ.* Parlad.*rerum quotid, lib.*2.
*cap.fin.p.*3.§.4.Quia loquuntur,& procedunt in ceſſio-
nibus fictis, & fraudulentis in odium eorum, qui alie-
nas lites redimunt A.nton.Fab. *d. c.*12. *& d. definit.*9.
Oſuald. *d.cap.*43.Menoch.*d. præſ.*129.*num.*1. Cuiac.
*lib.*8. *obſeruat.*31. & ſic quandq non conſtat de verita-
te actuum, Menoch. *vbi ſuprà, num.*41.
Debiti partem ſi quis ſoluit illi, aduerſus quem ex- 80
ceptione tutus erat , an videatur ſolutione partis reli-
quum approbaſſe,& exceptioni renunciaſſe ? Reſp. af-
firmatiuè, per *l.cùm fidem, C.de non.num.pecun. & l.*2.
*C.de his quæ vi,*Felin.*in c.ſi cautio, n.*56. *de fide inſtrum.*
Moz.*de contract.tract. de mutuo,tit. quando deficiat, ſeu
finiatur mutuum, n.*24. Marr.*deciſ.*103. *n.*4. Fontanel.
*de pactis nupt.clauſ.*4.*gloſſ.*8.*p.*1. *n.*145. Ant. Hering.
*in tract.de fideiuſſor.cap.*5. *num.*176.*&* 179. Stephan.
Grat.*diſcept.forenſ.tom.*3. *cap.*524. *n.*40. Pyrrh.Maur.
*in tract.de ſolut.oblat.& ret.c.*14. *num.*2. vbi tenet ſol-
uentem in dubio partem debiti, præſumi agnouiſſe de-
bitum, ac præiudicari ſibi in omnibus donec probet ſe
errasſe. Quamuis contrarium defendere nitantur Em-
man.Coſta *in l.ſi ex cautione,fallent.*72. *n.*4. *C. de non
num.pecun.* Nat.*conſ.*446.*n.*19.Hieron.Magon.*Florent.
deciſ.*43. Surd.*de aliment. tit.*8.*priuil.*22. *n.*16. *& de-
ciſ.*33.*num.*12.*& conſ.*112.*num.*25. dum tenet quod li-
cèt ſibi præiudicet in ſoluto, non tamen poteſt cogi ad
ſoluendum aliam partem, Pyrrh. Maur. *d.tract. de ſo-
lut.cap.*15.*n.*3.*cum ſeqq.* dum exiſtimat ſoluentem par-
tem indebiti non grauari in ſolutione alterius, Caſtill.
*quotid.lib.*4.*cap.*60.*num.*61. niſi cum Hering. *d.cap.*5.
*n.*177.*cum ſeqq.* eorum reſolutiones intelligas proce-
dere quando quis nomine alteriùs ſoluit, quia tunc par-
tis ſolutione non videtur totum agnouiſſe, per *l. vlt.C.
ne vxor pro marito.*
Debitor an liberetur à ſolutione dans litteras cam- 81
bij creditori ? Reſp.non liberari,niſi cum effectu inter-
uenerit ſolutio,per doctrinam Salic. *in l.filius, n.*2.*verſ.
ſed dubitari poteſt, ff.ad Macedon.* Cagnol.*in l.ſingula-
ria,in* 1.*lect.num.*162. *verſ. non obſtat, ff.ſi certum peta-
tur*, Rot. *deciſ.*679. *num.*2. *part.*1. *recent.* reprobata
doctrina Bart. *in d. l. ſingularia.*
Debitor habens plures creditores priuilegiatos, & 82
chirographarios , ſi omnibus ſoluendo non ſit, an in
foro conſcientiæ teneatur in ſoluendo ſeruare ordinem
iuridicum, vel ſtatutarium ? Reſp. teneri, aliàs pecca-
bit mort. niſi eum excuſet neceſſitas extrema alicuius
eorum , per Molin. *de iuſtit. tract.*2. *diſp.*760. *ad fin.*
Aloyſ.Torrian. *in* 2.2. *diſp.*19. *dub.*4. *num.*5. Fillinc.
*tract.*32. *cap.*4.*quæſt.*17. *num.*128. Trullench. *in præ-
cepta Decalogi, lib.*7. *cap.*7. *dub.*12. *n.*12.
Debitor quantitatis , aut generis an teneatur ex fuga 83
ſerui , aut famuli deferentis debitum creditori ? Reſp.
affirmatiuè,ex *gloſſ.fin. in l. ſi quis vxor, §. apud Labeo-
nem, ff.de furt.* & *in l. is cui, C. eod. tit.* Neguzant. *de
pignor.in* 3.*memb.*5.*p.num.*2. *verſ. licèt ex tali,* Anton.
Gomez *var.lib.*2.*cap.*7.*num.*3.Caroc.*de depoſito, tit.*4.
*de depoſiti reſtitut.num.*2.*& de oblat.p.*1. *quæſt.*7. §. *de
reali oblat.n.*8.Aloyſ.Turrian. *de iuſtit. diſp.*11. *dub.*6.
*n.*3.Trullench.*in præcepta Decal.lib.*7.*cap.*14. *dub.*11.
*num.*7. Intellige vt tunc debitum quantitatis debitori
pereat dum ipſe nuntium, vel famulum elegit ; ſecus ſi
electus aut miſſus fuerit per creditorem , cui ſi debitum
quantitatis,vel generis tradatur per debitorem, eſt idem
ac ſi ipſi creditori fuiſſet traditum , cum multis Trul-
lench.*d.dub.*11.*n.*3.Bonacin.*de reſtit. diſput.*3.*quæſt.*3.
*punct.*9. *num.*5. Vel ſi ex conuentione vtriuſque fuerit
ſignatus famulus , aut actum quod tradatur tale defe-
renti ſignum , aut litteras : quia ſi hoc ita debitor ad-
impleat, & ſimili famulo rem deferendam tradat, itave
culpa ei non valeat imputari , liberatur , & res credi-
tori perit. Bonacina *dicto punct.*9. *num.*11. Trullench.
dicto dubio 11. *num.*8.
Decimarum exactor an poſſit domino fundi prohi- 84
bere

bere ne fructus ex fundo exportet, niſi eo, vel eius nuntio præſente ? Reſp. poſſe, per Vincent. de Franch. deciſ. 51. Gutier. canon. lib. 2. cap. 21. num. 26. Theſaur. qq. forenſ. lib. 1. quæſt. 9. Cancer. var. reſolut. lib. 1. capite 23. de decim. num 7. in 2. edit. & lib. 3. capit. 3. num. 372. Maſtrill. de magiſtrat. lib. 4. cap. 18. numer. 8. Nouar. de grauaminib. vaſſall. tom. 1. grau. 308. plures quos refero in collect. ad cap. tua, el 2. numer. 7. de decim. & de officio & poteſt. Parochi, cap. 28. §. 1. num. 41.

85 Decretum ſuper venditione rerum immobilium minoris, à quo iudice ſit interponendum ? Reſp. interponi poſſe à quolibet ex tribus iudicibus, vel domicilij minoris, vel territorij vbi bona ſita ſunt, vel loci vbi ſit contractus, per Cyn. in l. ſi minor, n. 2. Cod. de præd. miner. Bald. in l. 1. n. 5. C. de contrah. empt. vbi dicit quod ſi Eccleſia Florentina permutat prædium in territorio Peruſino cum Eccleſia Peruſina, Epiſcopus Florentinus debet decretum interponere, Iaſ. in l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. n. 96. Greg. Lop. in l. 4. gloſſ. 8. tit. 5. p. 5. Mart. de iuriſdict. p. 4. caſu 193. num. 12. Et quod quilibet iudex poſſit interponere decretum ſuper alienatione rerum minoris, tam domicilij, quàm territorij, vbi bona ſita ſunt, tenent Simoncel. de decret. lib. 1. tit. 1. inſpect. 1. numer. 69. verſ. quartò ſententia eſt communis, Montan. de tutel. cap. 32. in princ. num. 5. Gutier. eod. tract. p. 1. c. 16. n. 6. & 19. Cald. Pereira de empt. c. 14. num. 13. & 15. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. cap. 6.
86 n. 23. & 24. Et in facultate Regia ad alienandum bona maioratus, quod ſufficiat eam obtinere à Principe domicilij, tradit Rota deciſ. 773. n. 7. p. 3. recent. alias p. 1. in poſthum. Farin. & poſt longam diſputationem Mieres de maior. p. 4. quæſt. 17.

87 Delegatus extra locum commiſſionis an partes citare, & de cauſa cognoſcere poſſit ? Reſp. non poſſe, niſi expreſsè accedat earundem conſenſus, per cap. ſtatutum, §. in nullo, de reſcript. in 6. vbi Ioan. Andr. Butr. Gemin. Franch. & Anchar. Abb. in cap. cùm olim, num. 32. & 33. & in cap. P, & G, n. 14. de offic. delegati, Marian. in c. ſignificaſti, n. 37. verſ. aduerte, circa fin. de foro comp. Greg. Lop. l. 7. in gloſſ. verb. ſino por auenencia, tit. 4. p. 3. vbi addit quod in iſto caſu eſt neceſſarius expreſſus conſenſus partium, & non ſufficit tacitus, Vant. de nullit. tit. quib. mod. ſent. null. defend. poſſ. Suarez de Paz in pract. tom. 1. p. 4. cap. 3. n. 31. D. Barboſ. in l. 1. art. 2. n. 9. ff. de iudic. Carleual. de iudic. lib. 1. titul. 1. diſp. 2. q. 8. sect. 2. num. 981.

88 Demonſtratio erronea, ſeu falſa, an præiudicet diſpoſitioni perfectæ, & conſummatæ quando conſtat de re certa legata ? Reſp. non præiudicare, per l. Quintius Mutius 11. ff. de auro & arg. leg. ibi: Quia certo corpore legato, demonſtratio falſa non perimit legatum, &c. gloſſ. verb. vicinos, in leg. forma 4. ff. de cenſib. & in l. vltim. ff. fin. regund. & in l. conſue, ff. de probat. Vnde Bart. in l. demonſtratio falſa, in princ. n. 4. & 6. & n. 16. verſ. item dico, ff. de condit. & demonſtr. tenet quod quando nomen fundi eſt ſingulare, adeò quod res redditur certa, licèt in confinibus, & aliis demonſtrationibus erretur, non vitiatur diſpoſitio, optimè declarant Ruin. in l. ſi quis in fundi vocabulo, n. 24. ff. de legat. 1. Soc. iun. conſil. 185. num. 2. lib. 1. Menoch. conſil. 337. num. 6. 12. 13. 16. & 30. Auiles ad cap. 6. Prætor. verb. tierra, num. 5. & 6.

89 Depoſitarius, qui de mandato iudicis depoſitum reddit, an conſequatur pleniſſimam liberationem ? Reſpond. affirmatiuè, per leg. aut Prætor, §. permittitur, ff. de minor. gloſſ. verb. poteſt, in l. 1. C. ſi aduerſ. ſolut. Menchaq. vſufruq. lib. 3. cap. 67. num. 3. Maur. de ſolut. cap. 6. num. 4. & cap. 21.

90 Deſcendentium appellatione an comprehendantur fœminæ ? Reſp. comprehendi, per l. quoties, C. de ſuis, & legit. hæred. auth. de hæred. ab int. venien. in princ. Doctores ad hoc comprobandum plena manu citant de appellatiua verborum vtriuſque iuris ſignif. appel. 70. n. 9. Et in maioratibus Hiſpaniæ eandem reſolutionem agnoſcunt Burg. de Paz conſil. 29. n. 38. & 39. Mier. de maiorat. p. 1. quæſt. 6. n. 86. in 1. edit. & ex n. 379. cum ſeqq. in 2. impreſſ. Et licèt ego d. appell. 70. n. 12. id limitauerim quando vocati eſſent deſcendentes per lineam maſculinam, vel per virilem ſexum; id tamen modò intelligo quando vocati ſunt deſcendentes cum illa adiunctione per lineam maſculinam, non verò quando poſt primam & generalem vocationem maſculorum deinde deſcendentes ſimpliciter vocantur, quia in tali poſteriori deſcendentium vocatione qualitas illa maſculinitatis non debet cenſeri repetita, iuxta doctrinam Anan. conſ. 22. ſub n. 3. verſ. eſt etiam multùm conſiderandum, qui loquitur in fortioribus terminis, videlicet quando teſtator duobus locis vſus eſt conditione, ſi ſine filiis maſculis, & tertia vice dixit, ſine filiis; & tamen Anania defendit, non eſſe ſupplendam particulam, maſculis: Alex. conſ. 38. n. 8. lib. 6. Soc. conſ. 69. n. 5. lib. 3. Socin. iun. conſ. 100. n. 20. lib. 1. dicens quod opinio Ananiæ magis communiter approbatur, & ideò eſt tenenda: idem Soc. conſ. 158. ex n. 31. lib. 2. & conſ. 26. n. 7. lib. 4. Dec. conſ. 599. Burſat. conſ. 228. n. 70. lib. 2. & conſ. 372. n. 8. lib. 4. & de magis communi Rim. iun. conſ. 122. n. 159. cum ſeqq. Sim. de Prætis conſ. 90. n. 22. & 23. dicens hanc opinionem tanquam magis communem eſſe tenendam, & Hond. conſ. 57. n. 32. & magis acceptam teſtatur Pedrocha conſil. 5. n. 51. Greg. Lop. l. 3. gloſ. mugeres, q. 7. tit. 13. p. 6. Hieron. Gabr. conſ. 97. n. 28. lib. 1. Cæſ. Barz. deciſ. 119. n. 5. firmans hanc opinionem eſſe veriorem, & magis communem, Mart. de ſucceſſ. legali, p. 4. q. 6. art. 3. n. 8. cum ſeq. & tandem omnibus benè penſatis, vti communiorem, & veriorem eam eligit Molin. de primog. lib. 3. c. 5. n. 56. verſ. ſed quamuis, cuius opinionem ſequuntur Auendan. l. 40. Tauri, gloſſ. 9. n. 43. Caſtill. controuerſ. tom. 2. c. 4. n. 45. cum ſeqq. vſque ad n. 100. Fuſar. de ſubſtit. q. 403. ex n. 6. verſ. ſecunda eſt opinio, Ioſeph. Ramon. conſ. 100. n. 391. Addit. ad Molin. d. lib. 3. c. 5. n. 56. pag. 230. Cyriac. tom. 2. controu. 269. n. 57. & 58. Ferentil. ad Burat. deciſion. 272. n. 19. vbi citat, & ſequitur dictum conſilium 22. Ananiæ, Gregor. XV. deciſione 514. num. 6. vbi Beltramin. num. 17. dicens hanc opinionem ſeruari à Rota: eadem Rota deciſ. 354. num. 2. part. 2. recent.

Donata res alicui, vt poſt eius mortem veniat ad quem donator nominauerit, ſi nominatione non facta decedat dictus donator, an in ea ſuccedant eius hæredes ? Reſp. ſuccedere, per leg. vnum ex familia 69. §. ſi duos, ff. de legat. 2. & ibi Bart. num. 3. Gregor. Lop. l. 7. gloſ. 5. tit. 4. part. 5. Tell. Fernandez l. 10. Tauri, in fine, Anton. Gom. tom. 2. var. cap. 11. num. 7. verſ. quarta concluſio, Vincent. de Franchis deciſione 45. num. 2. Cald. Pereira de nominat. emphyt. lib. 2. quæſt. 7. num. 1. Hieron. Leo deciſione 38. num. 9. cum ſeqq. Fontanel. de pactis nupt. clauſ. 5. gloſſ. 3. à num. 11. & gloſſ. 5. numero 63. 91

Donatio perfecta an ex poſtfacto recipiat conditionem, vel modum ? Reſp. non recipere, l. perfecta donatio, C. de donat. quæ ſub modo, Fontanel. de pactis nupt. tom. 1. clauſ. 4. gloſſ. 5. num. 4. cum ſeqq. Caſtill. controuerſ. tom. 3. c. 10. per tot. Cyriac. tom. 2. controuerſ. 269. n. 76. Noguerol. alleg. 37. n. 31. niſi in continenti poſt ipſam conditionem vel pactum de donando conditiones fuiſſent appoſitæ, d. l. perfecta donatio, Cou. lib. 1. var. cap. 14. num. 1. vbi ait incontinenti intelligi quando in ipſo contractu, vel poſt ipſum contractum 92

donatio

Digitized by Google

donationis ſucceſſiuè, nullo medij temporis interuallo inſeruntur, Card. Mantic. de tac. & ambig. conuent. lib. 3. tit. 15. n. 45. & 47. vbi dicit incontinenti fieri quod fit antequam contractus fuerit abſolutus: ſequitur Bellon. de poteſtate eorum, quæ fiunt incontinenti, lib. 1. c. 61. n. 6. & 7. Rot. deciſ. 58. n. 42. cum ſeqq. p. 6. recent.

93 Donatio Regis etiam perfecta an poſſit ex interuallo modificari? Reſp. poſſe, per Bald. in l. unpro, ff. de Senatorib. Angel. in l. Lucius, ff. de euiction. Imol. in c. quæ in Eccleſiarum, col. 2. de conſtit. Fulgoſ. conſ. 143. Dec. conſil. 190. Calcan. conſil. 52. num. 17. Bellon. conſil. 28. Montalv. in l. 8. tit. 12. lib. 3. fors, gloſſ. no puede, Palat. Rub. in repet. rub. de donat. inter, §. 69. n. 15. Pinel. in l. 1. p. 3. n. 61. verſ. infertur 16. C. de bonis mat. Emman. Coſta in l. cum tale, §. ſi arbitratu, limit. 2. in fine, Valaſc. conſil. 119. n. 12. & conſ. 132. n. 15. Cabed. deciſ. 75. n. 12. cum ſeqq. p. 2. & eſt diſpoſitum per l. Hiſp. 15. tit. 10. lib. 5. Recop.

94 Donatio facta ei, qui conſentire non poteſt, veluti infanti, aut non nati s, an eis acquiratur irreuocabiliter abſque acceptatione? Reſp. acquiri irreuocabiliter, per l. ſubemus, C. de emancip. liber. vbi cum emancipatio fieri nequeat abſque conſenſu emancipati, fieri poteſt de infante, qui eo caſu pro conſentiente habetur, ex ea ratione, quia qui conſentire non poſſunt, in his quæ eorum fauorem conferunt, pro conſentientibus habentur: quare ita reſoluunt Molin. de primog. lib. 4. c. 2. n. 75. Mieres de maior. p. 1. q. 28. à n. 203. in 2. edit. Gutierrez pract. lib. 2. q. 52. n. 4. Cancer. var. reſol. lib. 1. c. 8. n. 58. in 2. edit. & lib. 3. c. 7. n. 190. & ſeq. Rota dec. 270. tom. 5. recent. n. 11.

95 Donatio ſi facta ſit alicui, & filiis, aut filiabus, quos elegerit, vel voluerit, & electione non facta moriatur, an omnes ſint admittendi: Reſp. affirmatiuè, per text. in l. Labeo, §. 1. ff. de ſtatulib er. & in l. ſi quis filiabus 17. §. 1. ff. de legat. 1. Robert. rer. iudic. lib. 4. c. 14. Tiraquell. de primog. q. 17. opin. 4. num. 4. Fontanel. de pactis nupt. clauſ. 4. p. 3. gloſſ. 9. n. 29.

96 Donatio viui facta vt poſt eius mortem cuidam tertio deueniat, licèt reuocari non poſſit reſpectu primi donatarij poſtquam illam acceptauerit, an reuocari valeat reſpectu tertij? Reſp. affirmatiuè, per Bart. in l. qui Romæ, §. Flauius Hermes, ff. de verb. oblig. quem ibidem probant Imola, Aret. Socin. & Bald. in l. à ſocero, n. 5. & 9. ff. de iure dot. idem Bart. per text. ibi, in l. 3. ff. de ſeruis export. Gregor. Lopez in l. 7. gloſſ. 4. verb. el otro, tit. 4. part. 5. Clar. §. donatio, verſiculo ſecundus eſt articulus, Cardinal. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 13. tit. 48. n. 8.

97 Donatio an ad ſui perfectionem requirat donatarij acceptationem, & conſenſum? Reſp. requirere, per l. ſi ego, ff. de iure dot. & l. ſi ego, Digeſtis de negotiis geſtis, & l. in omnibus 54. ff. de action. & obligation. Tiraq. in l. ſi vnquam, verb. libertis, numero 68. Cod. de reuoc. donat. & de conſtit. part. 3. limit. 30. & poſt leges connub. gloſſ. 5. num. 14. Anton. Gomez l. 45. Tauri, num. 18. Tell. l. 17. num. 30. Burg. de Paz quæſtione decima ciuili, numero tertio, & quarto, Petr. Gregor. ſyntagm. iuris lib. 28. capite 13. num. 1. Molin. de primogen. lib. 4. capite 2. num. 58. 63. & 67. Matienſ. l. 7. gloſſ. 2. numero 9. titulo 10. lib. 5. Recopil. Mieres de maior. part. 1. quæſt. 36. num. 1. Valaſc. conſ. 55. num. 2. Cancer. var. lib. 1. cap. 8. num. 34. in vltima imp. vbi quod non requiritur acceptatio donationis quando donatarius
98 poſſidet rem donatam, vel eius partem. Quicquid teneat Anton. Fab. de erroribus pragmat. decad. 47. errore 1. num. 3. quem ſequitur Caſtill. controuerſ. lib. 4. cap. 37. numero 141. cum ſequentibus. Quod etiam de iure regni Caſtellæ eſſe tenendum, ac proinde donationem interim quod non acceptatur, poſſe à donatore reuocari, tenent Gregor. Lopez l. 4. gloſſ. 1. tit. 4. parte 5. Villalobos in antinom. litt. D, num. 173. & 176. Olan. in concord. litt. D, num. 43. cum ſequentibus, & litt. P, num. 37. Couarruuias lib. 1. variarum, cap. 14. n. 13. verſ. ego verò, & in rub. de teſtament. part. 3. n. 13. Menchaq. de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 21. n. 43. Auendan. de exequend. mand. part. 2. cap. 29. n. 11. Burg. de Paz conſil. 14. num. 20. & conſil. 33. num. 12. Paz iun. lib. 1. quæſt. 10. num. 13. cum ſequentibus, Auendan. l. 44. Tauri, gloſſ. 9. n. 9. Molin. de primogen. lib. 4. cap. 2. n. 60. Mieres de maior. part. 1. quæſt. 36. num. 2. cum ſequentibus, & quæſt. 68. num. 11. Gutierrez in repet. cap. quamuis pactum, in princ. num. 55. verſ. ſed his non obſtantibus, Perez in addit. ad Seguram, in repet. l. filius dum in ciuitate, n. 75. ff. de verb. oblig. Azeued. l. 1. n. 20. in fine, tit. 6. lib. 5. Recop. Fr. Emmanuel. in ſum. tom. 1. cap. 95. num. 2. Camill. Borrell. in ſum. deciſ. tom. 3. tit. 10. à numero 149. Morl. in emporio iuris, p. 1. tit. 3. q. 3. num. 7. D. Barboſ. in leg. 1. p. 3. n. 18. ff. ſoluto matrim. Sanchez de matrim. lib. 1. diſp. 6. num. 19. Quamuis contrarium, immò de iure illius regni donationem ſtatim abſque acceptatione perfectam, & irreuocabilem eſſe, exiſtimauerint Roderic. Xuar. in l. quoniam in prioribus, quæſtione octaua, num. 8. Duen. reg. 119. limit. 1. verſic. contraria opinio, Anton. Gomez tom. 2. variarum, cap. 4. n. 2. verſ. imò quod magis eſt, & num. 3. in fine, Perez ad l. 3. titulo 8. lib. 3. Ordin. colum. 613. verſiculo quæro vtrùm donatio, Ferdinandus de Mendoza diſp. iuris de pactis lib. 3. cap. 9. num. 38. Matienſ. l. 7. gloſſ. 5. n. 21. tit. 10. lib. 5. Recop. Flores de Mena ad Gam. deciſ. 8. ſuper num. 2. verſiculo vides igitur, Parlad. rerum quotid. lib. 2. capite 3. numero 36. Ceuall. commun. contra commun. quæſt. 54. num. 13. Caſtill. controuerſ. lib. 4. capite 37. num. 41. cum ſeq. & lib. 5. cap. 80. num. 9. 16. 41. & 42. & cap. 152. num. 13. verſ. denique, P. Molin. de iuſtit. tract. 2. diſp. 263. verſ. vtrùm de iure regni, & diſp. 381. in princ.

Donatio facta filio ſpurio, vel inceſtuoſo an & 99
quando valeat? Reſp. valere de æquitate iuris Canonici in quantitate neceſſaria ad alimenta, & ſic valere dotem, & legatum non excedens alimentorum quantitatem, per cap. cum haberet, de eo qui dux. in matrimon. vbi gloſſ. fin. Abb. conſ. 50. & 115. lib. 1. Anton. Gom. leg. 9. Taur. n. 37. & 38. vbi extendit ad inceſtuoſos, & nefarios, Benintend. dec. 62. n. 1. Couarruuias de ſponſalibus, p. 2. cap. 8. §. 6. n. 1. cum ſequentibus, Cardin. Mant. de coniect. vltim. volunt. libro 8. titulo 5. num. 12. Sim. de Prætis de interpret. vltim. voluntatum, libro 3. inſpect. 1. dub. 3. ſolut. 2. num. 7. Theſaur. deciſion. 211. num. 2. & 3. Surd. de aliment. tit. 1. q. 10. num. 5. cum ſeq. & num. 28. Maſtrill. Siciliæ deciſ. 144. num. 8. cum ſeq. Marr. de ſucceſſ. legali, tom. 2. p. 4. q. 18. artic. 11. à num. 43. D. Barboſ. in l. 1. p. 4. n. 65. ff. ſoluto matrimon. Camill. Borrell. in ſum. deciſ. tom. 3. titul. 10. num. 117. cum ſeqq.

Donatio cauſa mortis an tacitè reuocetur ſi prius 100
decedat donatarius quàm ipſe donator? Reſp. reuocari, per l. 1. & l. ſi mortis cauſa res donata, ff. de donat. cauſa mort. l. non omnis, ff. ſi certum pet. §. 1. inſtit. de donat. Anton. Gomez var. tom. 2. c. 4. n. 19. verſ. ſecundò, Cardin. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit. 7. num. 10. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſ. 37. n. 43. & 44. Nicol. Mozz. de contract. tract. de donat. tit. quando annulletur, & reuoc. donat. n. 6. Camill. Borrell. in ſum. deciſ. tom. 3.
tit. 10. n. 25. Et ſi acciderit donatarium, & donatorem 101
eodem caſu ruinæ, aut naufragij ſimul mori, donatio firma remanebit, l. cùm hic ſtatus, §. ſi ambo, ff. de donat. inter, l. ſi inter virum, ff. de reb. dub. l. ſi is qui in vicem, ff. de donat. cauſa mort. Cou. lib. 2. var. c. 7. n. 8. verſ. 5. Card. Mantic. d. tit. 7. n. 10. Menoch. d. præſ. 37. n. 43. Angul. l. 1. tit. de las mejoras, gloſſ. 1. n. 5.

Donatio

102 Donationes & capitulationes, quæ fiunt pro con-
trahendo aliquo matrimonio, an illius pars cenſeantur?
Reſp. cenſeri, & confundi cum toto ipſo contractu do-
tali, ita quod non niſi vnus contractus fingantur? per
l. petens, C. de pactis, Guid. Papæ *deciſ.* 145. *n.* 1. *ad med.
verſ. ſed his non obſtantibus*, Tell. *lib.* 17. *Tauri, num.* 70.
Vincent. de Franchis *deciſ.* 205. Viuian. *dec.* 257. *lib.* 2.
Menoch. *conſ.* 203. *in princ. num.* 3. *lib.* 3. Cancer. *var.
tom.* 1. *c.* 8. *n.* 219. *verſ. qui plura, in* 2. *edit.* Fontanel. *de
pactis nupt. tom.* 1. *clauſ.* 1. *in princ. n.* 10. *& gloſſ.* 1. *n.* 19.
Leo Valent. *deciſ.* 137. *n.* 7. 18. 25. *&* 26. Stephan. Gra-
tian. *diſcept. forenſ. tom.* 5. *cap.* 984. *n.* 24. Giurba *ad ſta-
tuta Meſſanen. cap.* 1. *gloſſ.* 8. *n.* 14. *pag.* 161. Cutell. *de-
ciſ.* 12. *n.* 100. *& de donat. tract.* 1. *diſc.* 2. *p.* 4. *n.* 23. Muta
deciſ. 25. *n.* 4. *&* 5. Marcian. *conſ.* 53. *n.* 2. *ad fin. & n.* 3.
103 *&* 4. Add. ad Molin. *de primog. lib.* 4. *c.* 2. *n.* 18. Ob quod
non ſolùm cenſentur factæ reſpectu filij, ſed etiam vxo-
ris, aliàs fortaſſe matrimonium non contracturæ. Mo-
nach. *de rect. feudi interpret. c.* 23. *p.* 1. *n.* 20. *cum ſeqq.*
Cancer. *citato loco*, Ferentil. *ad Burat. deciſ.* 861. Rot.
deciſ. 44. *n.* 1. *p.* 6. *recent. & dec.* 114. *n.* 17. *p.* 7. *etiam re-
cent.* & ideò non poterunt reuocari, niſi de conſenſu fi-
lij & vxoris, Rippol. *var. c.* 9. *pag.* 40. *cum ſeqq.* Martin.
conſ. 33. *n.* 3. *&* 4.
104 Donationes factæ, ſeu maioratus fundati contem-
platione matrimonij an valeant, & effectum ſortiri de-
beant, matrimonio poſtea annullato? Reſp. Affirmati-
uè, quia cum fuerit contractum, non eſt curandum de
eo quod poſtea accidit: nam quando effectus cauſæ
iam eſt conſummatus, eo ceſſante non ceſſat cauſa, per
l. vltim. ff. vnde liberi, Rota apud Farin. *deciſ.* 642. *n.* 2.
p. 4. *recent.* aliàs *p.* 2. *in poſthum.* Farin. & coram Du-
rano *deciſ.* 154. *num.* 19. *&* 20. & coram Martin.
Andr. *deciſ.* 110. *num.* 12. & coram Burat. *deciſ.* 11.
n. 12. & fuit originalis limitatio Tiraq. *in tract. ceſſan-
te cauſa, n.* 11. vbi probat non ceſſare ius alteri quæ-
ſitum, licet ceſſet cauſa qua potuit adquirere. Cutel. *de
donat. tract.* 1. *diſc.* 3. *p.* 3. *num.* 25. *pag.* 496. faciunt quæ
Anton. Gom. *l.* 22. *Tauri, n.* 23. Mier. *de maior. p.* 1.
q. 22. *n.* 340. *in* 2. *edit.* Scip. Theodor. *alleg.* 43. *num.* 22.
105 *cum duob. ſeqq.* vbi probat quod matrimonio diſſoluto
non ceſſat effectus donationis contemplatione ipſius
factæ, quod latè proſequitur *num.* 26. *&* 27. Burg.
de Paz *conſil.* 26. *n.* 34. vbi ferè in terminis probat ma-
ioratum inſtitutum contemplatione matrimonij, re-
ſolui matrimonio diſſoluto. Iuuat reſolutio Aloyſ.
106 Ricc. *deciſ.* 80. *p.* 3. præcipuè ex *num.* 17. vbi latè pro-
bat quod donatio facta ad ſuſcipiendos Ordines ſa-
cros, ſuſtinetur mortuo donatario ante Ordinum ſuſ-
ceptionem. Quamuis Fontanel. *de pactis nupt. tom.* 1.
clauſ. 4. *gloſſ.* 1. *n.* 64. exiſtimauerit quod contracto ma-
trimonio, & eo annullato, vel declarato nullo propter
aliquod impedimentum, poteſt repeti donatio contem-
platione matrimonij facta; nam ipſe Fontanel. *tom.* 2.
clauſ. 7. *gloſſ.* 1. *p.* 1. *num.* 29. *&* 30. poſt Boër. *deciſ.* 22.
107 *num.* 23. *cum ſeqq.* reſoluit ad hoc vt mulier lucretur
arrhas, ſeu donationem propter nuptias, ſufficit quod
ſit traducta ad domum mariti, & quod ſit parata à ma-
rito cognoſci, licèt ipſe propter frigiditatem, vel aliam
cauſam non potuerit copulam effectuare, refert & ſe-
quitur Taſſon. *ad pragm. de anteſato, verſ.* 4. *obſeruat.* 4.
n. 68. *verſ. verum ſi per mulierem, & n.* 69. *pag.* 311.
108 Donatario ante acceptationem mortuo, an eius hæ-
redes donationem acceptare valeant? Reſp. affirmatiuè,
cum Caſſan. Caualcan. & Suar. quos ſequitur Theſaur.
deciſ. 70. *num.* 90. *&* 94. Sanchez *de Matrimon. lib.* 1.
diſputat. 6. *num.* 6. Matienſ. *leg.* 7. *gloſſ.* 2. *num.* 13.
tit. 10. *lib.* 5. *Recop.* Fontanel. *d. clauſ.* 4. *gloſſ.* 8. *n.* 6. *cum
ſeqq.* Caſtill. *controuerſ. lib.* 4. *c.* 57. *n.* 47. *&* 49. Thoro *in
compend. dec. Neapol. verb. donatio facta abſenti, fol.* 160.
Anton. Fab. *decad.* 87. *errore* 5. qui hanc opinionem ſe-
quitur ſi à principio interuenit acceptatio notarij.
Card. Tuſc. *pract. concl. lit. D, conc.* 704. *n.* 2. *&* 3. vbi in-
quit in iudicando, & conſulendo ab hac opinione non
eſſe recedendum, ſi ante reuocationem donationis ac-
ceptatio fit ab hæredibus donatarij, Seraph. *dec.* 801.
n. 4. vbi ait ſtante notarij ſtipulatione poſſe etiam poſt
obitum acceptari, nec in hoc diſcrepare Doctores ſi
notarius ſtipulatus fuerat nomine abſentis, quicquid
dicant Burg. de Paz *q.* 10. *n.* 37. & Maſcard. *de probat.
concl.* 565. *n.* 2. *&* 3.

Donatore mortuo an poſſit donatarius donationem 109
acceptare? Reſp. poſſe, & nullo caſu donatoris hære-
dem reuocare poſſe, quia facultas reuocandi donatio-
nem ad hæredes non tranſit, per *l. Roma, §. Flauius, ff.
de verbor. oblig.* Iul. Clar. *§. donatio, q.* 13. *verſ. vlt.* Con.
var. lib. 1. *c.* 14. *n.* 17. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 77.
Caualcan. *p.* 1. *deciſ.* 42. *num.* 19. Theſaur. *deciſ.* 70.
n. 9. vbi inquit ſic Senatum iudicaſſe. Vincent. de Fran-
chis *deciſ.* 339. Guid. Papæ *deciſ.* 204. Surd. *deciſ.* 111. *&*
206. Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. collect.* 43. Camill. Bor-
rel. *in ſum. deciſ. tom.* 3. *tit.* 10. *n.* 156. Alex. Trentacinq.
var. reſol. lib. 3. *tit. de donat. reſol.* 1. *n.* 14. *verſ. licèt*, San-
chez *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 6. *n.* 5. Cald. Pereira *de ex-
tinct. emphyt. lib.* 4. *cap.* 19. *à n.* 23. Anton. Fab. *de error.
pragm. decade* 47. *errore* 4. Fontanel. *de pactis nupt.
clauſ.* 4. *gloſſ.* 8. *à n.* 4. Caſtill. *controuerſ. lib.* 4. *cap.* 31.
n. 38. 44. 46. *&* 48. Quamuis contrarium, imò dona-
tore mortuo donatarium donationem acceptare non
poſſe, quia non eſt res integra, & de hæredum donantis
præiudicio agitur: tum quia donatio abſenti facta per
mortem ante ratificationem ſequutam annullatur, per
l. ſi inter, ff. de rebus dub. exiſtimauerint Caſtr. *conſ.* 95.
n. 9. *&* 10. *lib.* 2. Dec. *conſ.* 226. *n.* 8. Cacheran. *deciſ.*
119. *n.* 24. Mar. Anton. *var. reſolut. lib.* 2. *reſol.* 49. *n.* 16.
Tiraq. *de conſtit. p.* 3. *concluſ.* 30. *à num.* 68. Alciat. *lib.* 1.
parerg. cap. 13. Natt. *conſ.* 258. *num.* 9. Burg. de Paz
q. 10. *num.* 37. Salon. de Paz *conſil.* 33. *n.* 14. Azeued.
l. 2. *n.* 11. *tit.* 16. *lib.* 5. *Recop.* Matienſ. *l.* 7. *gloſſ.* 2. *num.* 23.
tit. 10. *eodem lib.* 5. Cancer. *var. lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 15. *alias
n.* 42. *in vlt. imp.* qui, & præcipuè ſex vltimo loco citati
id ampliant, etiamſi notarius ſtipulatus fuiſſet pro do-
natario. Et reſpondet Fontanel. *citato loco*, dictam legem
ſi inter, procedere in donatione inter virum & vxorem.

Dos data à patre filiæ ſpuriæ an valeat in quantitate 110
ad alimenta neceſſaria? Reſp. valere, per Bartol. *in
auth. ex complexu, n.* 4. *C. de inceſt. nupt.* Duen. *reg.* 367.
amp. 3. Pariſ. *conſ.* 64. *num.* 9. *vol.* 3. Cephal. *conſ.* 398.
n. 15. Roland. *conſ.* 54. *n.* 59. *vol.* 2. Maluaſ. *conſ.* 42.
n. 61. Menoch. *conſ.* 231. *n.* 7. Surd. *de aliment. tit.* 1.
q. 10. *n.* 9. *& conſ.* 177. *n.* 13. Tell. Fernandez *l.* 10. *Tau-
ri, n.* 11. Theſaur. *deciſ.* 211. *n.* 1. Gam. *deciſ.* 149. *n.* 7.
Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 45. Matienſ. *l.* 8. *gloſſ.* 1.
n. 36. *tit.* 8. *lib.* 5. *noua Recop.* Maſtrill. *deciſ.* 144. *n.* 21.
D. Barboſa *in l.* 1. *ff. ſoluto matrim. p.* 4. *n.* 65. Perez de
Lara *de vita hominis, c.* 5. *n.* 14. Marr. *de ſucceſſ. legalis
tom.* 2. *p.* 4. *q.* 18. *art.* 11. *n.* 43.

Dos data filiæ ſpuriæ, an ea mortua redeat ad pa- 111
trem, vel ad ſuos hæredes? Reſp. redire, & non tranſmit-
ti ad filios, vel hæredes ſpuriæ, ſicut alimenta, quæ filio
ſpurio mortuo extinguuntur, & ad hæredes non tran-
ſeunt, per *l. cum hi, §. modus autem, ff. de tranſact. l.* 3. *ff.
de aliment.* Panorm. *conſ.* 50. *n.* 3. *& conſil.* 115. *n.* 1. *ad
fin. lib.* 2. Roland. *conſil.* 74. *à num.* 51. *lib.* 1. Euerard.
conſ. 156. *poſt princ.* Corduba de Lara *in l. ſi quis à li-
beris, §. idem reſcripſit, num.* 3. *Dig. de liber. agnoſc.* Me-
noch. *conſ.* 60. *num.* 29. Surd. *de aliment. tit.* 5. *quæſt.* 7.
num. 3. Matienſ. *l.* 8. *gloſſ.* 3. *num.* 1. *tit.* 8. *lib.* 3. *Recop.*
D. Barboſ.

D. Barboſ. *in l. 1. p. 4. num. 72. ff. ſoluto matrim.* Alexand. Trentacinq. *var. reſolut. lib. 1. tit. de nothis & ſpur.* 38. Quamuis dotem tranſmitti ad filios, vel hæredes filiæ ſpuriæ, & non reuerti ad patrem, exiſtimauerint Bald. *conſ. 456. n. 9.* Beroi. *conſ. 165. num. 23. lib. 2.* Vincent. de Franchis *deciſ. 283. à n. 10.* Peleoth. *de nothis & ſpur. cap. 51. ad fin.* Alex. Raudenſ. *Piſana deciſ. 29. n. 100.* Pereg. *de iure fiſci, lib. 3. tit. 18. n. 31.* Caneer. *var. lib. 3. cap. 21. de tranſmiſſ. à num. 121. & 208.* Sed de Iure Regio Caſtellæ per *l. 10. Tauri,* quæ eſt *l. 8. tit. 8. lib. 5. Recop.* conſtitutum eſt, patrem quintum bonorum in proprietate filio ſpurio relinquere poſſe, vnde ſi dos, vel alimenta relicta non excedunt quintum bonorum parentis, mortua filia, vel filio non redeunt ad patrem, ſed ſuis filiis, vel hæredibus pertinent. Ita per illam legem reſoluunt Anton. Gom. *in l. 10. num. 42. & 44.* ibi, Tell. Fernandez *num. 16. cum ſeqq.* D. Barboſa *in dict. leg. 1. p. 4. n. 79. cum duobus ſeqq. ff. ſoluto matrimon.*

112 Dotis receptæ confeſſio conſtante matrimonio an valeat, ac creditoribus præiudicare poſſit? Reſp. negatiuè, per gloſſ. *verbo data, in l. aſſiduis, C. qui potiores in pign.* Greg. Lop. *l. 5. gloſſ. 5. circa fin. verſ. & quia fundamentum, tit. 3. p. 5.* D. Barboſa *in l. ff. ſoluto matr. p. 6. n. 25.* Rodrig. *de concurſu creditor. p. 2. art. 1. n. 18.* Gaito *de credito, c. 4. q. 11. n. 1715.*

113 Dotis receptæ confeſſio facta conſtante matrimonio in vim præcedentis promiſſionis, vt valeat, quid requiratur? Reſp. requiri quod ſcriptura promiſſionis fuiſſet ante contractum matrimonium confecta, per *l. in contractibus, §. ſed quoniam, C. de non num. pecun.* Con. *lib. 1. var. c. 7. n. 6.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 12. n. 20. & præſ. 13. à n. 21.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 1. c. 8. n. 13.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 11. titul. 20. num. 12. & tit. 27. & n. 6.* Gaito *de credito, c. 4. q. 11. num. 1754.*

114 Dotis augmenti confeſſio, maximè quando illud augmentum conſiſtit in rebus mobilibus, an nulla ſit, ſicut dotis receptæ confeſſio conſtante matrimonio facta? Reſp. augmenti dotis confeſſionem magis ſuſpectam eſſe, per *Auth. ſed iam neceſſe, Cod. de donat. ante nupt.* Con. *lib. 1. cap. 6. num. 7. verſ. in contrariam ſententiam,* vbi *num. 6. verſ. quod propterea,* ait quod licet conſter de fide tabellionis res mobiles verè datas fuiſſe in dotis augmentum, hæc datio creditoribus non præiudicat, D. Barboſ. *in l. 1. ff. ſoluto matr. p. 6. n. 39.* vbi alios refert, & reddit rationem, quia à communiter accidentibus in matrimoniis ſolet dos promitti, & ſolui, & ideo confeſſio dotis receptæ eſt veriſimilis, proindeque admittenda, ſed poſtquam data eſt, non ſolet augeri, & ideò ex inſolitis faciliùs præſumitur: idem tenet Gaito *d. q. 11. à n. 1762.*

115 Electio ſeu nominatio ſi alicui competat per contractum inter viuos, ea ſemel facta, an liceat electoribus variare? Reſp. non licere, per *l. apud Aufidium, ff. de opt. leg. & l. ſtatuliberum, §. Stichum, ff. de legat. 1. & ibi gloſſ. verb. non poterit, & l. huiuſmodi, §. Stichum, in fine, ff. eod.* Anton. Gom. *l. 40. Tauri, num. 50.* Burg de Paz *conſ. 2. num. 14. & 15.* Aluarad. *de coniect. mente def. lib. 2. cap. 2. num. 28.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 4. n. 37.* Mier. *de maior. p. 1. q. 18. & q. 48. ex num. 45. & q. 68. n. 28. & 29.* vbi intelligit niſi ante acceptationem reuocauerit electionem, quia electio interim dum acceptatur, eſt reuocabilis. Surd. *conſ. 264. num. 10.* Marienſ. *l. 14. gloſſ. 1. num. 13. tit. 4. lib. 5. Recop.* Menoch. *de arbitrar. caſu 38. & conſ. 107. num. 12. & 13.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. lib. 2. quæſt. 10. num. 83. & part. 3. c. 2. num. 7.* Valaſc. *conſ. 102. ex num. 12.* Gutier. *practic. lib. 3. quæſt. 48.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 18.* Theſaur. *quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 65. num. 7.* Chriſtoph. de Pax *de tenuta, cap. 34. num. 50. cum ſeqq.* Fontanel. *de pact. nupt. in addit. ad fin. 2. p. n. 7. verſ. eſt ſecundò notandum*; ſecus ſi fiat in teſtamento, ex Molin. *d. c. 4. n. 36.* Chriſtoph. de Paz *d. c. 34. n. 57.* vel per donationem cauſa mortis. Valaſc. *d. conſ. 16. cum ſeqq.* Caſtill. *quotidian. lib. 5. c. 80. num. 18. verſ. quando verò.*

Electum grauare an poſſit is, cui ex diſpoſitione legis, vel teſtatoris electio eſt commiſſa? Reſp. non poſſe, per *l. vnum ex familia 67. §. ſed ſi fundum, ff. de legat. 2.* niſi electum grauet ad fauorem illorum, quos potuiſſet eligere, Bart. *in d. §. ſed ſi fundum, verſ. quare executor,* Caſtr. *conſ. 433. lib. 1.* Loazes *in l. ſi filiusfam. §. diui, num. 222. ff. de legat. 1.* Mieres *de maior. part. 1. q. 71. n. 32. & 65.* Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſion. 55. n. 12.* Et poteſt plures gradus ſubſtitutionum facere, eligendo vnum ad vitam, & poſt eius vitam alium ex eis, quos eligere poſſet, & inter eos tempus diuidere. Bart. *in d. §. ſed ſi fundum, n. 2.* vbi Segura *num. 258.* & Peralta *n. 18.* Roder. Xuar. *in l. quoniam in prioribus in declar. leg. Regni, q. 5. num. 1. & 2.* Ioſeph. Seſſe *loco citato.* 116

Eligendi facultas ſi ad tempus mortis reſtricta ſit, eligens in vita an poſſit vſque ad mortem ſemel atque etiam pluries variare? Vide Tiraq. *in l. boues, §. hoc ſermone, limit. 15. n. 9. ff. de verb. ſignific.* Sim. de Prætis *de interp. vlt. volunt. lib. 1. interp. 1. dub. 5. ſolut. 3. ex n. 1.* Mier. *de maior. p. 1. q. 48. num. 178. in 2. imp.* Molin. *de primog. lib. 2. c. 4. n. 23. cum ſeqq.* P. Molin. Theol. *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 593. à princ.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q. 10. n. 83. & de poteſt. elig. lib. 3. cap. 5. num. 2.* Chriſtoph. de Pax *de tenuta, cap. 34. num. 62.* Valaſc. *conſ. 102. num. 15. & 23.* Flores de Mena *var. lib. 3. q. 22. n. 15.* 117

Eligendi facultas data alicui vt poſſit vnum ex pluribus nominatis eligere, an adhuc poſſit duos eligere? 118
Reſp. poſſe, per *l. vnum ex familia 69. §. ſi duos, ff. de legat. 2.* vbi Bart. *n. 1.* dicit quod ille, qui eſt iuſſus reſtituere rem vni ex certis, poteſt ex illis certis plures eligere, & *ibi* Bald. *verſ. in textu non præſtetur,* & Imol. 119
col. 1. verſ. item nota quod ſi teſtator, & Paul. de Caſtr. *n. 1.* Roman. *ſing. 454.* Ruin. *conſ. 110. n. 3. & 12. lib. 3.* Sarmient. *in d. §. ſi duos.* Pulchram quæſtionem ad hoc propoſitum ponit Bart. *in l. vnum ex familia, §. ſed etſi fundum, n. 2.* ibi: *Quæro executor, cui commiſſa eſt electio inter pauperes, elegit aliquem in pauperem hoc pacto, vt poſt mortem reſtituat cuidam alteri, an iſtud onus valeat, hic videtur caſus quod non, & verum ſi poneremus illum alium, cui debet reſtitui, non eſſe de numero pauperum, ſicut hic videbatur dare ei, qui erat extraneus, non autem ei, qui erat de familia: ſed ſi eſſet de numero pauperum, puto quod valet,* Bartolum ſequitur Bald. *in d. §. ſed & ſi fundum,* ibi: *Executores poſſunt eligere ſucceſſiuè, hoc modo: Eligimus talem in vita ſua, vel vſque ad decem annos, & poſtea eligimus talem,* &c. Idem Bald. *conſ. 162. Quidam Franciſcus, n. 8. vol. 5.* Paul. de Caſtro *in d. l. vnum ex familia, §. ſi duos, n. 3.* Socin. *in leg. verùm, §. cum quidam, n. 10. ff. de rebus dub.* Ferd. Loazes *in l. filiusfam. §. diui, n. 80. & 212. cum ſeqq. ff. de legat. 1.* Roderic. Xuar. *in l. quoniam in prioribus, & ad leg. Regni, q. 5. n. 2. verſ. & ibi hoc videtur, & ibi eius additionator,* Valdeſ. Segura *in d. §. ſed etſi fundum, n. 158.* Petr. de Peralta *ibidem n. 17.* Mier. *de maior. p. 1. q. 71.*
num. 65. ibi: *Hinc eſt quod eligens poteſt in bonis, in* 120
quibus eligit, grauare electum ad fauorem illorum, quos potuiſſet eligere, &c. Fuſar. *de ſubſtit. q. 511. num. 8.* Ioſeph. Seſſe *Arag. deciſione 437. num. 3. & 4. p. 4.* ibi: *Limitatur ſuperior reſolutio, niſi talis electus, vel nominatus grauaretur per eligentem de dando fundum, vel partem eius alicui ex eadem familia, in cuius familia fauorem*

fauorem fuit heres grauatus reſtituere, vel eligere, cui &
quem vellet. Ita Bart. Bald. Peralta, & omnes in d. §. ſed
& ſi fundum, & in §. ſi de falcidia, licèt contra-
rium ſuadeat Molin. vbi ſuprà, ex quo multa referunt
Doctores ad varias quaeſtiones eligendi, diſtribuendi ali-
cui, vel aliquibus ex pauperibus: nam poterit grauatus rem
inter omnes diuidere, vel dare vni ſoli de contemplatis,
vel diſtinguere tempora inter contemplatos, &c. Nun
obſtat quod elector non poteſt eligere duos, quando
facultas data fuit vt poſſit eligere vnum ad vinculum,
Menoch. conſ. 1107. n. 16. & 17. Steph. Gratian. diſcept.
forenſ. c. 229. n. 43. & 44. Caſtill. contron. lib. 5. cap. 121.
n. 55. verſ. & ad hac; quia loquuntur ex veriſimili vo-
luntate teſtatorum, Molin. de primog. lib. 2. cap. 4. n. 45.
ibi: Quoties ex mente teſtantis colligi poteſt, &c. Me-
noch. d. conſ. 1107. n. 15. ibi: Secus verò quando conſtat
ex vrgenti coniectura de vno ſenſiſſe, Stephan. Gratian.
d. cap. 229. n. 44. Caſtill. d. cap. 121. n. 55. ibi: Niſi
mens teſtatoris repugnet, &c.

121 Eleemoſyna quando eſt in praecepto, ille qui eam
tenetur facere, an ſatisfaciat ſi illam rem, qua tunc
proximus verè indiget, det ei mutuatam? Reſpond. non
ſatisfacere, ſed oportere eam gratis donare per veram
& formalem donationem, vt contra Nau. in man. c. 17.
n. 61. & c. 24. num. 5. & in tract. de eleemoſyna, ad cap.
quieſcamus, 42. diſt. n. 24. verſ. & inde ſequitur, fol. 229.
reſoluunt Greg. de Valentia tom. 3. diſp. 3. q. 9. punct. 4.
§. 1. verſ. ſeptimò certiſſimum quoque, Steph. Gratian, diſ-
cept. forenſ. tom. 1. c. 176. Leſſ. de Iuſtit. lib. 2. c. 16. n. 11.
dub. 1. Azor. inſtit. moral. p. 3. lib. 7. de contractu mutui,
122 c. 11. Dicitur autem eleemoſyna eſſe in praecepto quan-
do neceſſitas eſt extrema: exiſtenti enim in extrema
neceſſitate tenetur quis ſub peccato mort. eleemoſy-
nam exhibere ex bonis, quae ei neceſſaria ſunt ad ſta-
tum, quem habet, modò ipſe his non indigeat ad natu-
ralem, & propriam neceſſitatem ſubleuandam, c. paſce
fame morientem, 86. diſt. Sanct. Ambroſ. lib. 1. de offic.
c. 31. vbi vt grandis culpa, ſi ſciente te fidelis egeat, ſi
ſcias eum ſine ſumptu eſſe, fame laborare, aerumnam
perpeti, eum praeſertim qui egere erubeſcat, S. Thom.
in 4. ſentent. diſt. 15. q. 2. art. 1. quodl. 4. vbi docent ha-
bentem ſuperfluum naturae, & perſonae teneri illud
erogare pauperibus de praecepto, etiamſi non patiatur
extremam neceſſitatem naturae, Nau. in c. quieſcamus,
n. 11. Ioan. de Medina in tract. de eleemoſyna, q. 3. §. ve-
123 rùm, Cou. lib. 3. var. c. 14. n. 5. verſ. prima concluſio, Sar-
mient. de redditib. Eccleſ. p. 4. cap. 5. n. 7. Spin. in ſpeculo
teſtament. gloſſ. 6. princ. n. 7. Alexand. in tract. taxa panis,
concl. 1. num. 6. Greg. de Valent. d. diſp. 3. q. 9. de eleemo-
ſyna, punct. 4. verſ. tertiò certum eſt, Stephan. Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 176. num. 12. Gabr. Aluarez de priuil.
pauperum, q. 34. num. 2. part. 1.

124 Ementes fructus, & redditus Eccleſiaſticorum, an
gabellam ſoluere teneantur? Reſp. teneri, quia pri-
uilegium Eccleſiae eſt perſonale, & non tranſit cum re
empta, per Bart. in l. licitatio, §. mercatores, ff. de public.
& vectig. vbi Paul. num. 2. Pract. Ferrar. in libello, quo
agitur ſuper ſolutione pedag. gloſſ. vltim. verb. ceciderunt
in commiſſum, n. 8. pag. 122. Tiraquell. de retractu lign.
§. 1. gloſſ. 13. num. 12. pag. 224. Perſonal. de gabell. n. 84.
& 85. pag. 250. Sixtin. de Regalibus, lib. 2. cap. 6. n. 136.
& ſeqq. Alder. Maſcard. de ſtatutor. interp. concl. 3. n. 28.
Alexand. Trentacinq. var. reſol. lib. 1. tit. de iure fiſci,
reſ. 5. n. 7. Gutierrez de gabell. quaeſt. 44. n. 3. & 4. D. Bar-
boſ. in l. quia tale, num. 42. poſt princ. ff. ſoluto matr. Bo-
badil. in politica, tom. 2. lib. 5. cap. 6. n. 31. Morl. in em-
porio Iuris, p. 1. tit. 9. in praelud. num. 112. Ceuall. in tract.
per viam violentiae, part. 2. quaeſt. 50. ex num. 23. Azor.
inſt. moral. part. 3. lib. 3. cap. 20. quaeſt. 2. Carol. de Graſſ.
de effectibus clerical. effectu 3. num. 88. cum ſeqq. Bellet.
diſquiſit. clerical. tit. de exempt. cleric. §. 4. num. 4. & 5.

pag. 361. & §. 8. num. 2. & 3. pag. 767. Bonacin. de cenſur.
in Bulla Coenae, diſput. 1. quaeſt. 19. punct. 3. §. 1. num. 20.
& 21. Gloriſ. reſponſ. 5. num. 36. cum ſeqq. paucos ex
his citaui Ego de Iure Eccleſ. vniu. lib. 1. cap. 39. §. 5.
num. 59.

Emens ab aliquo redditus ad eius vitam poſſiden- 125
dos, an licitè emat ſi tanto ſuperuixerit tempore, quod
redditus empti, & exacti multò excedant pretium ſo-
lutum? Reſp. licitè emere, & contractum non iudicari
illicitum, per Paul. de Caſtro in l. de fideicommiſſo, C. de
tranſact. vbi Alex. n. 2. & Dec. n. 4. Natt. conſ. 498. Surd.
de aliment. tit. 9. q. 11. n. 28. verſ. aduerte, Fontanel. de
pactis nupt. clauſ. 4. gloſſ. 18. p. 3. num. 105. Sigiſm. Scacc.
de commerc. & camb. §. 1. q. 1. num. 292.

Epiſcopus an poſſit Cathedram ſiue Tribunal à ci- 126
uitate amouere, & in alio loco ſuae Dioeceſis colloca-
re? Reſpond. affirmatiuè, dummodo ſit ad breue tem-
pus, & cum iuſta cauſa, per Franch. in c. cùm Epiſcopus,
n. 4. de Offic. Ord. ibi: Intellige quando Epiſcopus vellet
transferre Cathedram de ſua Eccleſia principali ad tem-
pus, quia tunc poteſt in quocumque loco Dioeceſis collocare
locum Tribunalis, & de cauſis cognoſcere, & ita procedit
text. hic: ſecus ſi perpetuò, vel ad longum tempus vellet
transferre Cathedram à ſua principali Eccleſia ad aliam
Eccleſiam ipſius Dioeceſis, quia tunc non poſſet, &c. Ge-
min. ibid. n. 13. ibi: Dic quod aut Epiſcopus vult perpe-
tuò, vel ad longum tempus transferre Cathedram de ſua
Eccleſia principali ad aliam eiuſdem Dioeceſis, & hoc
non poteſt; idem ſi vellet quod Cathedra intitularetur in
alio loco, quàm in Eccleſia, in qua conſtituta eſt, &c.
Mandoſ. conſ. 27. num. 8. ibi: Vt non poſſit Praelatus ſe-
dem alibi quàm in ipſa Eccleſia Cathedrali conſtituere,
&c. Steph. Gratian. in addit. ad dec. 113. n. 2. ibi: Nam
ad longum tempus non poſſet remouere Cathedram, & Tri-
bunal à ciuitate, &c. & diſcept. forenſ. c. 653. num. 27. ibi:
Tamen hoc intelligitur dummodo Epiſcopus hoc non fa-
ciat ad longum tempus; nam ſine iuſta cauſa non poſſet
remouere Cathedram, & Tribunal à ciuitate, &c. Cam-
pan. in diuerſ. Iuris Canon. rub. 11. cap. 23. n. 151. verſ. li-
mitatur, ibi: Ne ſcilicet liceat Praeſuli ad longum tempus
ſine cauſa aliqua Tribunal erigere, & à ciuitate amoue-
re, &c. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 43. num. 192.
ibi: Intellige ad modicum tempus; nam ad longum tem-
pus non poteſt ſine iuſta cauſa remouere Cathedram, &
Tribunal à ciuitate. Ego de officio, & poteſt. Epiſcopi,
p. 3. alleg. 80. à num. 4.

Epiſcopus an poſſit ad ſe auocare cauſam penden- 127
tem coram ſuo Vicario? Reſpond. poſſe, per doctrinam
Couarr. pract. c. 9. n. 1. Sanch. de matrim. lib. 3. diſp. 29.
num. 6. Sicut poteſt Praetor auocare illam, quae pendet
coram eius locum tenente, Auendan. de exequend.
mand. part. 1. cap. 3. num. 3. verſicul. 6. Auiles ad cap. 1.
Praetor. gloſſ. fin. num. 42. Azeued. leg. 10. & 11. num. 5.
& 6. tit. 5. lib. 3. Recop. Bobadil. in politica, lib. 1.
cap. 12. num. 46.

Epiſcopus an poſſit Sanctis nondum Canonizatis, 128
etiamſi beatificati fuerint, cultum publicum exhi-
bendum mandare? Reſpond. non poſſe, per Luc. Ca-
ſtellin. de Canonizat. Sanctorum, cap. 1. punct. 34. §. 7.
Turrian. 2. 2. tom. 2. diſput. 27. Granad. 2. 2. contron. 1.
de fide, diſp. 4. num. 11. Diana moral. reſol. part. 1.
tract. 5. miſcel. reſol. 9.

Epiſcopus ſi tanquam Canonicus in Capitulo aſſi- 129
ſtat, quem locum ibi habere debeat? Reſp. obtinere
debere locum vt Canonico competentem, gloſſ. &
DD. in c. poſtulaſti, de conceſſ. praebend. Franc. Marc. deciſ.
136. Capic. deciſ. 27. Anna ſing. 6. Ponte conſ. 15. tom. 1.
Flau. Amendol. in addit. ad Vincent. de Franch. deciſ.
138. à num. 1. Gaſpard. Hermoſil. in annot. ad part. 5.
ſuper prolog. gloſſ. 2. num. 63. verſic. de Epiſcopo, Franc.
de Amaya ad lib. 10. Cod. in l. vltim. de Decurionib. c. 1.

*n.*39. Mich. Ferrus *in tract. de præcedent. q.*27.*n.*4. do-
ctiſſimus D. meus D. Laurentius Ramirez de Prado in
ſupremo Caſtellæ Senatu Conſiliarius meritiſſimus *in
quadam Iuris alleg. de præcedent. num.*41.

130 Equites Ordinum Militarium an poſſint fori priui-
legio renuntiare, & ſe iuriſdictioni alterius Iudicis ſub-
mittere? Reſp. non poſſe, per Creſcent. *deciſ.*3. *de foro
comp.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.*2.*q.*63.*art.*10. Feli-
cian. *de cenſib. tom.*2.*lib.*2.*cap.*3.*num.*13. vbi de omni-
bus Equitibus, Camill. Bottel. *in ſum. deciſ. tom.*1.*tit. de
Iuriſdict. & imper. n.*132. vbi de Equitibus S. Iacobi de
Spatha, Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſ. part.*1. *collect.*216.
verſ. infero, vbi de Equitibus S. Ioannis. Guaxin. *de
defenſ. reorum, defenſ.*20. *numer.*17. Caball. *tom.*3.
crimin. caſu 225. *num.*11. *cum ſeqq.* vbi de Militibus
S. Stephani.

Exceptio ſi fuit reiecta, eo quòd plenè non fuerat
131 cognita, an is qui in ea fuit reiectus, poſſit illam de-
nuo mouere? Reſp. poſſe, per *gloſ. vlt. in fine, in l.*2.*Cod.
de ordine cognit.* Bart. *in l. qui Romæ* 121. §. *duo fratres,
num.*7. *verſ. aut ſuper exceptione*, Barth. de Caſtro *ſub
num.*7. *in* 2. *ari. ff. de verb. ſignific.* Abb. *conſ.*50. *in fine
princ. & num.*1. *& ſub num.*3. *lib.*1. Anton. Gabr. *com-
mun. lib.*2. *tit. de except. concl.*2. *num.*4. Quæ enim inci-
denter deducta ſunt in vno iudicio, poſſunt retractari,
& pleniùs, ac principaliter diſcuti in alio, *l. ſed ſi ante*
17. *ff. de except. l. ſi mater* 11. §. *ſi quis, ff. de except. rei iu-
dic. l. pen. ff. de his, qui ſunt ſui*, Bart. *in l. ſi expreſſim, n.*3.
ff. de appell. Socin. *reg.*442. Abb. *conſ.*50. *volum.*1. Ioan.
Zanger. *in tract. de except. lib.*3. *cap.*5.

132 Exceptio non obſeruati contractus an impediat litis
ingreſſum? Reſp. impedire, & eam dici litis finitæ,
per Roland. à Valle *conſ.*69. *num.*13. *lib.*4. Burſat. *con-
ſil.*309. *num.*8. Becc. *conſ.*45. *num.*11. *in fine*, Reuſner.
*conſ.*4. *num.*4. *lib.*1. Menoch. *conſ.*55. *num.*14. Honded.
*conſ.*83. *num.*26. *lib.*1. Franc. Viu. *conſ.*44. *num.*1. Maſ-
card. *de probat. concl.*1387. *num.*42. Fulv. Pacian. *eodem
tractat. lib.*1. *cap.*57. *num.*29. Camil. de la Rata *conſ.*28.
*à num.*18. Ioſeph. Ludouic. *concl.*14. *ampl.*8. Zanger. *de
except. part.*3. *c.*20. Ant. Fab. *in ſuo Codice, ſub tit. de
except. diffinit.*43. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.*2.
*cap.*307. *num.*15. Etiamſi defectus non implementi
ſit in minimo. Maſcard. *concl.*1388. *num.*25. Mareſc.
*variar. reſol. lib.*1. *cap.*88. *num.*4. Stephan. Gratian. *diſ-
cept. forenſ. cap.*301. *num.*15. Honded. *conſ.*86. *num.*16.
*lib.*1. Menoch. *conſ.*1. *num.*368. *& conſ.*55. *num.*6.
Surd. *conſ.*52. *num.*35. *& conſ.*82. *num.*3. *& conſ.*101.
*num.*1. *& conſ.*400. *num.*28. Verall. *deciſ.*316. *num.*2.
*part.*3. Ioſeph. Ludouic. *Peruſ. deciſ.*50. *num.*3. Cæ-
ſar Barz. *deciſ.*36. *num.*23. Magon. *Lucenſi deciſ.*21.
*num.*17. *&* 18. Cæſ. Manent. *deciſ.*38. *num.*22. Coccin.
*deciſ.*33. *num.*4.

Exceptio non obſeruati contractus an ſemper op-
133 poni valeat, licet ſtatutum, vel lex Regia omnes exce-
ptiones excludat? Reſp. poſſe, per Roman. *conſ.*244.
*col.*2. Rub. *conſ.*30. *num.*4. Cephal. *conſ.*407. *n.*19. *lib.*3.
Roland. à Valle *conſ.*53. *num.*32. *lib.*1. Crauet. *conſ.*127.
*n.*14. *& conſ.*248. *& conſ.*245. *col.*2. *lib.*4. Et etiam poſt
ſententiam diffinitiuam, & in executione chartæ exe-
cutoriæ. Afflict. *dec.*220. *à num.*4. Decian. *reſp.*60. *n.*45.
134 *lib.*2. Menoch. *conſ.*55. *num.*167. Morl. *in empor. Iuris,
tom.*1. *tit.*5. *de in integ. reſtit. quæſt.*3. *num.*25. Et poteſt
ſuppleri à Iudice, etiam parte non opponente, & ex
135 officio, Roman. *conſ.*144. *n.*5. Cephal. *d. conſ.*207.
*num.*10. *& conſ.*148. *num.*144. *lib.*3. Stephan. Gra-
tian. *diſcept. forenſ. cap.*307. *n.*22. *cum ſeqq.*

Exceptiones in cauſis ſummariis ſi infrà decem dies
136 à lege ſtatutos probari poſſint, an admitti debeant, &
ſecundùm illas iudicari? Reſp. affirmatiuè, ex Pariad.
*rerum quotid. lib.*2. *c. fin. p.*5. §. 2. Fulu. Pacian. *conſ.*10.
per tot. Gait. *de credito, cap.*2. *tit.*9. *de apotha bancharij,
num.*2232. Mat. Giurb. *dec.*21. *n.*1. *&* 2. Stephan. Gra-
tian. *diſcept. forenſ. cap.*411. *n.*25. *&* 26. Probatio enim
incontinenti admittitur, & impedit executionem in
cauſis ſummariis, licèt exceptio altiorem indaginem
requirat; Molin. *de primog. lib.*3. *c.*13. *num.*16. vbi etiam
quando dicatur probatio fieri in continenti, Azeued.
*l.*1. *num.*158. *tit.*21. *lib.*4. *noua Recop.* Mat. Giurb. *dict.
deciſ.*21. *num.*1. *&* 2. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.
cap.*384. *n.*9. Rot. *deciſ.*89. *p.*4. *diuerſ.*

Excluſio temporalis de certa perſona an & quando 137
operetur excluſionem ſequentium in gradu? Reſpond.
operari vt cenſeatur dicta perſona excluſa, non verò
ſequentes in gradu, vt videmus in patre excluſo pro-
pter alienationem contra tenorem fundationis maio-
ratus, quia ſua excluſione non obſtante, eius filius ad-
mittitur, iuxta tradita à Tello Fernandez *in l.*27. *Tauri,
num.*29. quem refert, & ſequitur Mieres *de maior. part.*4.
*quæſt.*19. *num.*25. & anteà *part.*2. *quæſt.*4. *n.*22. Mo-
lin. *de primog. lib.*4. *cap.*2. *num.*12. Primus enim impe-
ditus, & temporaliter excluſus, ſequenti in gradu lo- 138
cum dat, vt in ſurdo, muto, & amente excluſis, quo caſu
admittitur filius, vel ſequens in gradu, ex his quæ Mo-
lin. *lib.*1. *c.*13. *num.*35. Idem ſi ob aliquod delictum ma-
ter, vel primus ſucceſſor fuiſſet excluſus, vt ex Molin.
Mieres, & aliis reſoluunt Gaſp. Theſaur. *lib.*1. *quæſt.*34.
*num.*18. Caſtill. *controu. lib.*3. *cap.*15. *num.*56. Et demùm
idem erit in filiis matris excluſæ, quæ nupſit extra fa-
miliam, ad tradita per Molin. *d. lib.*1. *c.*6. *num.*22. *&
lib.*3. *c.*5. *n.*72. Gaſpar. Theſaur. *d. quæſt.*34. *n.*17. Secus
dicendum in excluſione abſoluta, & perpetua, quæ in 139
tota linea primi excluſi operatur, vt in terminis text.
in l. ſi viua matre. C. de bonis mat. excluſa matre, vel quo- 140
vis primo aliàs vocando abſolutè, & ſimpliciter, om-
nes eius filij, & deſcendentes excluſi remanent, vt re-
ſoluunt Velaſquez de Auendaño *l.*40. *Tauri, gloſſ.*10.
*n.*79. Caſtill. *lib.*3. *quotid. cap.*15. *n.*76. Steph. Gratian.
*diſcept. forenſ. cap.*5. Ioſeph. Seſſe *Aragon. deciſ.*43.
*num.*57. *part.*1. *& deciſ.*229. *n.*2. *part.*2. Forſter. *lib.*3.
*de ſucceſſ. ab inteſt. cap.*16. *num.*6. vbi ait ita omnes
vnanimiter tenere, & tam docendo quàm conſulendo
pro confeſſo habere, idem tenet Cald. Pereira *conſ.*9.
*num.*5. 6. 38. *&* 50. *& conſ.*39. *num.*12. *&* 11.
& probatur ex *l. ſi quis filiam, ff. de inoffic. teſtam.* vbi
excluſio vnius gradus excluſionem naſcentis ex illo in-
ducit, quo in ſenſu illum textum expendit Mieres
*part.*2. *quæſt.*6. *num.*52.

Excluſio fœminæ quando eſt temporalis, ſcilicet 141
quandiu extiterint maſculi, an ea illis deficientibus ceſ-
ſet, & ad poſſeſſionem reintegretur fœmina ac ſi non
fuiſſet excluſa? Reſpond. affirmatiuè, per Bart. *in l. fin.*
§. 1. *n.*2. *ff. ad Tertyl.* Bald. *in l. in quibus, n.*3. *C. de ſe-
cund. nupt.* & *in c.*1. §. *quin etiam, n.*3. *Epiſcopum, vel
Abb. in vſibus feud.* Tiraquell. *in l. ſi vnquam, verb. ſuſce-
perit liberos, n.*194. *C. de reuoc. donat.* Ant. Gabr. *com-
mun. lib.*6. *tit. de ſtatut. concl.*4. *n.*9. Albert. Brun. *in tract.
de ſtatut. quod extantibus maſculis, art.*10. *q.*5. *à num.*66.
Alex. Ambroſ. *deciſ.*46. *per tot. præcipuè à num.*7. Franc.
Becc. *deciſ.*541. *præcipuè à num.*9. *lib.*4. Caualcan. *de-
ciſ.*1. *per tot.* præcipuè *num.*4. *lib.*4. Greg. Lopez *l.*3.
*gloſſ.*3. *quæſt.*23. *tit.*13. *part.*6. Andr. Gaill. *lib.*2. *obſer-
uat.*148. *n.*4. Tob. Non. *conſ.*8. *num.*6. Cephal. *conſ.*571.
*num.*62. *lib.*... Molin. *de primog. lib.*1. *cap.*6. *num.*22. *&
libro* 3. *cap.*5. *num.*72. Aguirre *de ſucceſſ. Regni Portu-
gal. part.*2. *num.*57. *pag.*35. Honded. *conſ.*9. *num.*15. *&
conſ.*29. *n.*3. *cum ſeq. lib.*1. Morot. *conſ.*23. *à num.*14.
Sim. de Prætis *conſ.*22. *n.*1. *&* 2. Hect. Felic. *alleg.*23.
*n.*2. *cum ſeqq.* Ioan. Bapt. Coſta *de facti ſcientia, & igno-
rat. cent.*1. *diſtinct.*100. *à num.*49. *& in tractat. de re-
med. ſubſid. præl.*1. *num.*25.

Executor teſtamentarius an teneatur officium acce- 142
ptare ſi nihil ei relinquatur pro executione teſtamenti?
Reſp.

Digitized by Google

Reſp. negatiuè eum Auendan. *de exequend. mand. lib. 1. cap. 2. num. 8.* Baëz. *de decima tutor. cap. 19. num. 20.*
Mich. Reinoſo *in obſeru. Iuris, obſeru. 55. n. 23.*
143 Executori an præſtari debeat ſalarium? Reſp. præ-
ſtandum eſſe ſi executionis miniſterium habeat tractum
ſucceſſiuum eum adminiſtrationis onere; ne dum in
exercendis negotiis laborat, patrimonij iacturam faciat,
per Baëz. *d. c. 19. n. 20.* Eſcob. *de ratiocin. cap. 27. n. 47.*
Mich. Reinoſo *d. obſeru. 55. n. 23.* vbi admonet execu-
tores, vt initio adminiſtrationis ſibi ſalarium conſtitui
faciant per Iudicem, ne aliàs ſimpliciter accepto mi-
niſterio, & exequendi munere præſumatur, illud cha-
ritatis exercendæ gratiâ ſuſcepiſſe.
144 Executores duo, vel plures ſi relinquantur, ſeu no-
minentur in teſtamento cum portione aliqua cuilibet
illorum aſſignata à teſtatore in præmium laboris pro
executione teſtamenti, an mortuo vno, vel acceptare
nolente, eius portio deficiens accreſcat alteri, vel perti-
neat ad hæredes mortui? Reſp. accreſcere alteri execu-
tori acceptare volenti, per text. *in leg. vnic. §. vbi autem legatarij, C. de caduc. tollend.* Valaſc. *conſ. 46.* P. Molin. *de Iuſt. tract. 2. diſp. 248. verſ. quando verò,* Mich. Reinoſo
d. obſeru. 55. num. 19. ex ea ratione, quia ſicut diminuto
145 onere diminuitur portio, *leg. Seio amico, ff. de ann. leg.*
cum ſimilibus, ita aucto labore æquum eſt vt ſalarium
augeatur, *Auth. vt Iudices ſine quoquo ſuffrag. §. illud, collat. 2.*
146 Exemptio vectigalium generaliter exceptis certis ca-
ſibus conceſſa, an ſit generaliſſima in caſibus non exce-
ptis? Reſp. eſſe generaliſſimam, itavt Princeps in iſtis
caſibus non exceptis collectare non poſſit pro quacun-
que cauſa, etiam prætextu belli, aut notabilis inuaſionis,
ex Alex. Raudenſi *de analog. p. 4. n. 61. & reſp. 3. n. 288. cum ſeqq. vol. 2.* Bologn. *conſ. 1. num. 12. & 53.* Carol.
Tapia *deciſ. 23. ſuprem. Conſilij Italiæ, num. 59.* Sacca
conſ. 15. num. 27.
147 Exemptio, ſiue immunitas per verba generalia con-
ceſſa, an comprehendat collectas ratione belli ſuper-
uenientis de nouo impoſitas? Reſp. comprehendere, per
Syluan. *conſ. 66. n. 15. ad fin. & num. 14.* Decian. *reſp. 44. num. 16. cum ſeqq. & num. 34.* Tapia *in deciſ. ſupre-
mi Concilij Italiæ 8. p. 2. cum ſeqq.* qui loquitur in one-
ribus, & collectis futuris, latè Glorit. *reſp. 1. p. 2. n. 184. vſque ad 207. & p. 3. n. 197. pag. 104.* vbi in indiuiduo
loquitur de immunitate verbis generalibus conceſſa,
quod extendatur ad gabellas poſtea inductas: Sacca
d. conſ. 15. num. 1. cum ſeqq. Menoch. *conſ. 1105. num. 14. vol. 11.*
148 Exemptionis, ſeu immunitatis priuilegium gratuitò
vel per viam contractus conceſſum an extendatur ad
onera, & gabellas de nouo poſt priuilegium impoſitas?
Reſp. extendi, per *l. ſi ſeruitus, ff. de ſeruit. vrb.* vbi ſtipu-
latio ne luminibus officiatur, comprehendit tam lumi-
na tempore contractus exiſtentia, quàm futura, *leg. peculium, ff. de legat. 2. l. grege, ff. de legat. 1. leg. pen. ff. de fundo inſtructo,* vbi quod in conceſſionibus vniuerſali-
bus veniunt augmenta, *cap. quia circa, de priuileg.* vbi
priuilegium immunitatis extenditur ad prædia de nouo
acquiſita, & ad decimas futuras, & ibi hoc notat Abb.
n. 5. verſ. à primo membro, vbi quod quando in priuilegio
eſt diſpoſitio indefinita, & præiudicat tantùm conce-
denti, licèt præiudicium ſit graue, extenditur ad futura,
quia in beneficiis fit latiſſima interpretatio. Ex quibus
Iuribus ita Alex. *conſ. 193. Ex themate prædicto, dub. 2. n. 8. vol. 2.* Natt. *conſ. 160. n. 17. & conſ. 525. n. 19.* Burſat.
conſ. 16. n. 77. vol. 1. Tapia *in l. fin. ff. de conſtit. Principum, p. 1. cap. 4. n. 5.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 167. num. 9. p. 3. & in collect. dec. part. 7. collect. 2727. ad fin.* Modit. *in ſuis dubitat. Iuris, §. plebiſcitum, dubit. 38. p. 2.* Glorit. *reſponſ. 1. p. 3. n. 196. pag. 103. &*

num. 264. Bellon. iun. *conſil. 69. numero 75.*
Exemptionem à Superioris iuriſdictione an conce- 149
dere ſoleat Signatura & Rota durante ſuper ea lite,
vbi ipſa litem grauem, & non temerè ſuſceptam cogno-
uerit? Reſp. affirmatiuè per Caſſad. *deciſ. 6. de priuileg.*
Lancel. *de attentat. lite pend. part. 2. cap. 4. declar. 4. n. 41.*
Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 46. num. 18.* Marche-
ſan. *de commiſſ. executionis cauſarum, part. 1. §. 1. num. 76.* Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 3. quæſt. 11. num. 7.*
De iure enim eſt, vt pendente lite negotium deuoluatur 150
ad Iudicem, ſuſpenſa Superioris iuriſdictione ſuper ea-
dem cauſa, de qua dubitatur, *cap. cùm dilectus, capit. olim, vbi gloſſ. verb. poſt inceptum negotium, de accuſat.*
Rip. *in capit. cum M. Ferrarienſis, num. 196. & 199. de Conſtit.* Caſſador. *d. deciſ. 6. de priuileg. in princ.* Nam 151
ſicut ex moribus Principis, ſiue cuiuſque Superioris aſ-
perioribus, aut prauo iuriſdictionis vſu ſubducuntur
ſubditi ab eius iuriſdictione, *d. capit. olim, & capit. ex parte, de accuſat.* Ioan. Fab. *in §. 1. Inſtit. de his qui ſunt ſui,* Burſat. *conſ. 170. num. 27.* Guid. Papæ *quæſt. 62. num. 1.* Achil. *deciſ. 361.* ita & ſola his viſa fuit
ſufficere, dum ſuper re graui iuſtum timorem inferre
poteſt, Stapbilæ. *de litteris iuſtit. tit. de reſcript. in for-
ma Breuis, §. indultum, num. 10.* Pariſ. *dict. tractat. de reſignat. benef. lib. 7. quæſt. 11. num. 7.* Verall. *deciſ. 62. num. 4. part. 2.* Anton. Gabr. *commun. titul. de iudic. concl. 4. num. 31.*
Expenſæ factæ cùm Aſſeſſore ſeu conſultore, à quo 152
ſint ſoluendæ? Reſp. ſoluendas eſſe à parte petente, per
Vincent. de Franchis *deciſ. 331. num. 3. & 4.* Steph. Gra-
tian. *diſcept. forenſ. cap. 55. num. 34.* Perez de Lara *de vi-
ta hominis, cap. 7. num. 19.* vbi *n. 16.* tenet, quod ſi Iu-
dex ſimul cum Notario, ſeu tabellione accedit ad ali-
quem locum pro negotio litis, ſunt præſtandæ expen- 153
ſæ ab eo, qui petit actum fieri: eſt enim generale quod
quando quis aliquid petit, ipſe debet præſtare expen-
ſas, text. *in l. fin. C. de erogat. milit. ann. lib. 12. leg. quo-
niam, Cod. de teſtib.* Campan. *in diuerſ. Iuris Canon. rub. 7. cap. 6. num. 132.*
Expenſæ an ſint partibus communes, ſi per Iudicem 154
motu proprio aſſumatur conſilium Aſſeſſoris? Reſp.
affirmatiuè, ex Surd. *de aliment. tit. 1. quæſt. 63.* Steph.
Gratian. *dec. 55. num. 44.* quos refert & ſequitur Perez
de Lara *d. c. 7. num. 18. in fine.*
Fama in antiquis, & in ardua cauſa quando probet? 155
Reſp. tunc probare quando teſtes de ea deponentes
ſunt ſpectatæ famæ, & dixerint à quibus perſonis, ſal-
tem duabus audiuerint, & quod à maiori parte populi;
ac rationem reddiderint bonam, vnde ortum fama ha-
buit, iuxta *caput licèt ex quadam, de teſtib.* & quæ re-
ſoluunt Surd. *conſ. 135. ex num. 89.* Farinac. *in praxi crimin. part. 2. q. 69. ex num. 140.* Alexand. Trentacinq.
var. reſol. lib. 2. titul. de teſtib. reſol. 6. num. 10. Valenz.
conſ. 90. num. 973. & 1093. Lott. *de re benef. lib. 2. q. 43. num. 4. & 5. cum ſeqq.* Riccіul. *de neophyt. cap. 7. n. 19.*
Card. Caual. *deciſ. 6. num. 4. & 5.* ad quod elegans
eſt auctoritas S. Hieronymi *ad Ruffinum,* ibi: *Multùm in vtramque partem crebrò fama mentitur, & tam de bo-
nis mala, quàm de malis bona falſo rumore concele-
brat;* multi profectò ſunt falſi rumores à maleuolis,
&c. Et ſic ad probandam famam requiritur vt te-
ſtes de auditu habeant relatas qualitates, Hojed. *de incompatibil. benef. lib. 1. capite 25. à numero 141.*
Beltram. *ad Gregor. XV. deciſione 498. numero 17.*
Caſtill. *tom. 6. controuerſ. cap. 123. num. 17. cum ſeqq.*
Torrebl. *de iure ſpirit. lib. 13. cap. 22. ex numero 24.*
Lotter. *dict. lib. 2. cap. 43. num. 92. cum ſeqq.* Caual. *d. deciſ. 6. n. 4. & 5.* Et quod fama ſit certa, & inconcuſ-
ſa, Gloſſ. *verb. populi, per text. ibi in cap. 2. de elect. & l. decurionum, Cod. de pœn.* Bald. *conſ. 77. num. 6. lib. 3.*

ibi : Teſtimonium fama idoneum non eſſe, niſi fuerit ſoli-
da, inconcuſſa , creſcens , non leuis , non contraria , &c.
Batt. Alex. Corn. Pariſ. Roland. & communis penes Gre-
gor. XV. dict. deciſ. 498. & ibi Beltramin. numer. 18.
lit. E, Ceuall. commun. contra commun. q. 900. num. 11.
Valenzuel. conſ. 90. num. 194. Torrebl. citato loco, Ric-
ciul. d. cap. 7. num. 19. Lotter. d. quaſt. 43. num. 94. cum
ſeqq. adeò vt ſi debilitetur aliquibus teſtibus de bona
fama deponentibus, non dicatur probata mala fama,
Caualer. dict. deciſ. 6. num. 5. & deciſione 107. num. 3. &
156 deciſ. 523. Et in hac materia ſi maior pars teſtium
eum requiſitis d. cap. licèt ex quadam, deponat de mala
fama, minor verò de bona, vtique præualere debet mi-
nor numerus, vt per Ceuall. d. q. 900. num. 86. Valen-
zuel. conſ. 90. n. 53. verſ. vbi concludit, Lotter. d. leg. 2.
q. 43. num. 88. cum ſeq. Quicquid contrarium ſentiat
Perez de Lara de capellan. lib. 2. cap. 40. ex num. 60.
nam eius opinionem pernicioſam eſſe dicit Lotter. dict.
quaſt. 43. num. 97. & ab omnibus reprobari aſſerit
Torrebl. d. cap. 21. num. 19.

157 Familiaritatis iure quæ fiunt an conſtituant aliquem
in poſſeſſione ad præſcribendum? Reſp. non conſtituere,
per leg. qui iure familiaritatis, ff. de acquir. poſſeſſ. Al-
beric. in rub. ff. de muner. & honor. num. 26. Cepol.
de ſeruit. vrban. præd. cap. 20. num. 11. Bald. de præ-
ſcript. 2. part. quarta partis princip. quaſt. 1. num. 9. Petr.
Antioly in tract. de muner. & honorib. part. 2. §. reſtat,
num. 16. & 17. Nicol. Bellon. conſ. 1. numer. 15. &
conſ. 8. num. 15. Mandel. Alba conſ. 62. numer. 28.
vol. 1. & conſ. 777. numer. 16. lib. 4. Hippol. Rimin.
conſ. 26. num. 47. cum ſeqq. & conſ. 34. numer. 28.
cum ſeqq. lib. 1. & conſ. 589. numer. 50. vol. 5. Hinc
Innoc. in cap. bona mem. el 2. num. 1. poſt princip. de
poſtulat. Præl. & in cap. cùm Eccleſia Sutrina, num. 5.
de cauſa poſſeſſ. vbi Panorm. num. 4. cum ſeqq. verſic.
tertiò requiritur, Alexand. conſ. 50. num. 8. lib. 3. reſol-
unt quod ſi volo probare quod etiam in poſſeſſione
alicuius iuris, putà ſeruitutis, itineris , vel iuris hoſpi-
tandi, non ſufficit probare quod ibi per fundum tuum
te ſciente, & patiente tranſiui, aut quod mille vicibus
fuerim hoſpitatus in domo tua , niſi expreſsè etiam
probem , quod ea fuerim tanquam iure meo , & mihi
debito vſus, cum potuerit eſſe quod tu ea paſſus fueris
ex gratia , & amicitiæ cauſa, non autem ex eo quod id
158 mihi debitum eſſet , ſequitur Franc. Ripa in d. capit.
cum Eccleſia , num. 39. 41. & 58. vbi expreſsè notat
quod etiam per mille actus , qui communiter fieri ſo-
lent iure familiaritatis , & amicitiæ , non acquiritur
quaſi poſſeſſio , idem tenet Pariſ. conſ. 27. numer. 110.
cum ſeqq. Inde etiam Innoc. in d. c. bona, numer. 1. poſt
princip. quærit quomodo conſtare poſſit de intentione
eius , qui aliquo iure vtitur tanquam iure ſuo, & re-
ſpondet id conſtare per expreſſa verba vtentis , quibus
exprimat eo ſe iure vti , intendens vti iure, quod ha-
bet, & tanquam iure ſuo, & quod non intendit eo qua-
ſi ex gratia vti, ſed quaſi ex debito, ſequitur Florian. in
l. ſeruitutes, la 2. num. 25. circa fin. verſ. adde ad gloſ.
Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 298. num. 10. ſub-
dens quod requiritur interpellatio, probatio , & ac-
quieſcentia.

159 Fideicommiſſarius ad hoc vt ſit legitimus contradi-
ctor ad impediendam hæredis poſſeſſionem, quæ requi-
rantur ? Reſp. tria copulatiuè requiri, v. g. primum quod
poſſideat ; ſecundùm quod non vitioſè : tertium quod
docuerit , vel incontinenti docere valeat de iure ſuo :
per Matt. Medic. inter deciſ. Senenſis, exam. 13. num. 53.
cum ſeqq. Leo deciſ. 23. n. 24. lib. 1. Seraph. dec. 83.
Rot. dec. 103. ante num. 1. & dec. 520. p. 1. diuerſ. & de-
ciſ. 115. n. 2. p. 1. recent. Et non ſufficit qualis qualis poſ-
ſeſſio , niſi ea, quæ legitimè ad hærede concederetur,
l. reſtituta 37. l. facta 63. ff. ad Trebell. Bart. n. 9. Bald.
n. 46. Albet. n. 19. Alex. num. 7. in leg. fin. Cod. de edicto
D. Adriani, Menoch. remed. 4. adipiſc. n. 116. Pereg. de
fideicom. art. 48. n. 5. cum ſeqq. Surd. conſ. 73. n. 28. & dec.
333. Caſtill. controu. lib. 3. cap. 24. n. 171. Burat. dec. 115.
n. 1. Et hoc procedit etiamſi poſſeſſio hæreditatis ſit
vacans, quia hæres illam non adierit, DD. in d. l. fin.
Argel. de legitimo contradict. q. 10. art. 16. n. 228. Mart.
Medicis d. exam. 13. n. 57. verſ. contrariam tamen, pag.
182. Hodiern. ad Surd. d. deciſ. 333. num. 1. & 2.

Fideiuſſoris obligationem an per ſe augere valeat 160
maleficium debitoris ? Reſp. non poſſe, per l. fideiuſſo-
res magiſtratuum in pœnam vel mulctam , quam non ſpo-
pondiſſent non debere conueniri decreuit , 68. ff. de fide-
iuſſ. vbi Bart. ait intercedentem pro officiali ſimplici-
ter videri intercedere in intereſſe , non in pœnam ex
maleficio impoſitam, & per text. in l. libertis 17. §. fin. ad
municip. & l. vnic. C. de periculo eorum qui pro Magiſt. in-
ter. & l. 2. C. ad Tertyll. Vveſemb. in paratitl. ad tit. ff. de
fideiuſſor. Heting. in tract. de fideiuſſor. capit. 24. nume-
ro 172. cum ſeqq. Facit gloſ. in leg. ſiue in duplum 3.
ff. qui ſatiſd. cog. vbi ait , quod ſi ab initio erat ſim-
plum , ſed poſtea creuit per infitiationem , non tene- 161
tur fideiuſſor , niſi in ſimplum, Ioan. Andr. ad Specul.
tit. de fideiuſſor. §. 1. in vltim. addit. Roman. conſ. 270.
num. 7. vbi dicit non teneri fideiuſſorem pro eo , quod 162
venit ratione incidentis negationis, idem Roman. conſ.
507. plenè Surd. deciſ. 212. vbi reddit rationem, quia
videtur fideiuſſor ſe obligaſſe pro originali , non pro 163
accidentali debito, ex l. 1. ff. de in litem iur. gloſ. in §. ſe-
quens, Inſtit. de actionib. vbi Aretin. numer. 3. & idem
probat text. in l. centum Capua, ff. de eo quod certo loco,
vbi Doctores tenent , quod fideiuſſor non obligatur
pro eo quod accreuit ob moram debitoris, proſequitur
latè Iaſ. in d. l. 1. ff. de in litem iur. Baëx. de inope de-
bit. cap. 5. num. 18. Pyrrh. Maur. in tract. de fideiuſſ. p. 2.
princ. ſect. 5. cap. 1. num. 7.

Filius an valeat retrocedere patri donationem pro- 164
pter nuptias ſibi ab eo factam in fraudem vxoris? Reſp.
non poſſe, quia ei præiudicare non poteſt, iuxta doctri-
nam Bald. in l. ſi Præſes, verſ. tamen bene dico, C. de do-
nat. Tell. Fernand. in l. 17. Tauri, n. 72. & 73. Gutier. de
iuram. confirmat. part. 1. cap. 50. num. 13. & 14. Sanch.
de Matrim. lib. 6. diſput. 32. plenè Giurba ad ſtatuta
Meſſanenſ. cap. 1. gloſ. 8. num. 71. cum ſeqq. Paſchal. de
virib. patriæ poteſt. part. 1. cap. 4. num. 37. Leo Valent.
deciſ. 137. num. 20. Caſtill. controu. tom. 6. cap. 119. n. 13.
Amat. var. reſol. tom. 1. reſol. 30. num. 12. Muta dec. 25.
num. 5. cum ſeqq. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ.
tom. 5. cap. 924. à num. 6. vſque ad numer. 9. & num. 33.
& 34. & cap. 984. num. 29. & 30. Mattian. conſ. 33.
num. 2. & poſt eum Rota deciſ. 44. numer. 1. part. 6. re- 165
cent. Et in puncto, quod filius non poſſit retrocedere
capitulatam maioratus inſtitutionem, docent Molin. de
primog. lib. 4. cap. 2. num. 18. Mieres de maior. part. 1.
quaſt. 22. num. 229. vſque ad num. 239. Leon. d. deci-
ſion. 137. num. 19. Monach. de recta feudorum inter-
pret. cap. 23. p. 2. num. 8. & 9.

Filius an poſſit conſenſiſſe quod maioratui alia one- 166
ra apponantur in præiudicium ſucceſſorum ? Reſp. ne-
gatiuè, per Mieres de maior. part. 1. quaſt. 22. num. 231.
& ſeq. Sanch. d. lib. 6. diſp. 32. num. 3. Giurba d. gloſ. 2.
num. 75. & 76. Rot. d. deciſ. 44. num. 10. part. 6. recent.
Nec poteſt conſentire patri alienanti prædicta bona,
Giurb. d. gloſ. 2. n. 82. Fontanel. de pactis nupt. tom. 1.
clauſ. 4. gloſ. 1. num. 73.

Filius primogenitus quando vocatur ad maioratum, 167
an vocatio hæc reſtringatur ad filios immediatos pri-
mi gradus ? Reſp. reſtringi ob naturalitatem particu-
læ , filius , & ſic nunquam comprehendi nepotes , per
doctrinam

doctrinam Baldi, quem referunt, & ſequuntur Fulgoſ. *in l.vt inteſtato, num.2. C. de ſuis, & leg. hared.* Alex. *conſ.4.n.9. & per tot. lib.4.* Tiraq. *de primogen. q.40. n.219.* Bellon. *conſ.50.num.30.* Baret.*conſ.140. num.2.* Emman.Coſt. *in tract. de maior.p.1.num.8. & p.2.n.9. verſ. confirmatur hoc argumentum*, Maodel. Alba *conſ. 60.num.5.* Con.*pract. cap.vlt. num.4. verſ.quinimò idem erit*, Cardin.Mantic. *de coniect.vlt.volunt. lib.8. tit.9. num.11.* Pereg. *de fideicom. art.21. num.44. in fine, verſ.hac verò concluſio non procederet*, Raudenſ. *de analog.in append.p.1. num.56. & num.166.* Menoch. *conſ. 215.num.132. lib.3.*

168 Filiusfamilias an per *l.6.Tauri*, poſſit de tertio bonorum ſuorum in præiudicium parentum, & ſine eorum conſenſu diſponere? Reſp.poſſe, etiam per donationem cauſa mortis, iuxta reſolutionem Telli *l.5.Tauri, n.2. & ibi* Auendan. *gloſſ.5. in fine*, Villadieg.*in l.10.n.12. & 13.tit.5.lib.2.fori*, Molin.*de primog.lib.2. c.9.n.19.* Azeued. *l.4. num.18. tit.4. lib.5. Recop.* Marieſ. *l.6.gloſſ.2.num.27.& 28.tit.10.eod.lib.5.Recop.*Ceuall. *comm. contra comm. quaſt.695. num.42. & quaſt.794. num.9. & 10. & q.795. numer.7.* Pichard. *in princ. Inſtit.de donat.numer.21. & 22.* Molin. *de Iuſtit. diſp. 288. verſ. qui de hac re*: reliquæ verò duæ partes legitimæ parentibus debitæ ſunt, & de eis in eorum damnum ſine eorum expreſſo conſenſu diſponere non poterunt, ex *dict.l.6.Tauri*, Molin.*d. lib.2. capite 9.numero* 21. Intellige in proprietate tantùm, non verò in vſufructu, itavt pater vſufructu illius tertiæ partis non priuetur, ſecundùm Greg.Lop.*l.13.gloſſ.2.tit.1.p.6.* Piñel. *in leg.1. Codic. de bonis mat. part.1. num.44.* Rojas *de ſucceſſ.ab inteſt. cap.29. à num.23.* Aluarad. *de coniectur.mente teſtatoris, lib.2.cap.1.num.8.* Tell. *dict. l.5. Tauri, num.5.* Peralta *in rub.de hared. inſtit.num.180.* Auendan. *d.l.5. Tauri, gloſſ.5. num.1.* Perez *in l.1. gloſſ.1.col.1.tit.2.lib.5. Ordin. & in addit. ad Segnram in l.Imperator, num.38. ff. ad Trebell.* Molin.*de primog. lib.2. cap.9. num.22. cum ſeqq.* vbi hanc opinionem veriorem, & Iuris principiis magis conſentaneam iudicat; ſed cum caſus contigerit, maturius penſitandum, ac deliberandum eſſe inquit Mier. *de maior.part.1.q.1. à num.190.in nona imp.* Marienſ.*l.4.gloſſ.3.num.3.tit.4. lib.5.Recop.* Gutier.*pract.lib.2. q.4. à num.1.* Quamdiis illam tertiam partem tam in proprietate, quam in vſufructu pertinere illi, cui relicta eſt, exiſtimauerint Anton.Gom. *d.l.6.Tauri, n.13. & 14.* & Menchaq.*de ſucceſſ.prog.l.1.§.1.n.31.* Ceruant.*d.l.5.Tauri, num.35.* Azeued. *d.l.4.n.14. tit.4. lib.5. Recop.* Ceuall. *comm. quaſt.794. num.25. cum ſeqq.*

169 Fiſcus an poſſit in præiudicium tertij petere reſtitutionem in integrum aduerſus oblationem factam poſt terminos ſubhaſtationis? Reſp.non poſſe, per Bartol.Bald.& Angel. *in l.1.C.de prad. decur.* Afflict. *deciſ.340.* Auendan.*de exequendis mand. lib.2. c.13. n.3.* Menoch.*conſ.844.num.39.lib.9.& conſ.1121. num.2. & 3.lib.12.* Valaſc. *conſ.109.* Clapet. *in cent.cauſ.fiſcal. cauſa 5. quaſt.1.numer.2.fol.mihi 61.* Gutier. *de gabell. lib.7.quaſt.141. n.6.* Non obſtat *l.ſed & ſi ſine, §.quaſitum, ff.de minorib.* quia ibi tantùm reſtitutio minori conceditur propter negligentiam commiſſam in ipſo facto, ſecundùm exemplum quod adducit Alberic. *in d.§.quaſitum*, dicens quod illo caſu ope reſtitutionis in integrum maior admittitur licitatio, non ex eo quod minor reſtituatur ad lucrum omiſſum quod ſuperuenit, ſed quod locauit incongruo tempore, & loco, & ita ſuperuenientia maioris licitationis fuit propter negligentiam adhibitam in ipſo facto: hanc Alberici opinionem ſequitur Sfort. *de reſtit. in integ. quaſt.57. num.23. cum ſeqq. vbi num.25.* punctualiter tradit quod quando in contractu nulla adfuit negligentia, non conceditur reſtitutio ex eo quòd poſtea ſuperueniat maior licitatio. Greg.Lop.*l.5.tit.19.p.6.*vbi ita intelligit doctrinam Alberici, & iuxta eam fuiſſe pronuntiatum in Cancellaria Granatenſi contra conductores gabellæ, Maſtril. *deciſ.84.* Valenzuel. *conſ.75. num.10.* Theodor. *alleg.45. num.31.*

Focularia de nouo aucta an comprebendantur in 170
functionibus fiſcalibus Baroni per verba vniuerſalia, vel indefinita conceſſis? Reſpond. comprehendi, per Fab.de Anna *conſ.61.* Petra *ad Grammat.dec.4. num.9.* Camill. de Medicis *conſ.51.* Iacob.Gabell.*conſ.21.* Rouit. *ad pragm.1. de turb. & exact. fiſcal. ex numer.8. vſque ad 63.* Nouar.*tom.1.q.127. num.15.* Aloyſ.Ric. *deciſ. 250. in alleg. ibi poſita, num.9. part.2. & in collect. part.7. collect.2727. verſ. amplia concluſionem*, Thoro *in compendio, tom.1. lit. A, verb. augmentum focularior um, & verbo augmentum functionum fiſcalium, pag.60. & parte 2. lit. A, verb. augmentum focularium, pag.34.*

Fructuum beneficij appellatione an veniat illud, 171
quod voluntariè, & extra Ordinem præſtatur alicui Beneficiato in die ſuæ receptionis ad beneficium? Reſpond. non comprehendi, per text. celebrem *in leg. Seio amico 10. §. medico, ff. de ann. leg.* reſoluunt Oldrad. *conſ.129.* Bald.*n.2.* Alex.*n.9.* Iaſ. *num.8.* & D. Barboſ. *num.6. in l. diuortio, §. quod in anno, ff. ſoluto matrim.* Boër. *deciſ.133. num.4.* Capic.Galeota *lib.2. contron. cap.42. num.14.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.1. tit.18. num.3.& 4.* & facit *deciſio* de Fran 172
chis 171. *dum* tenet quod quidquid Baro acquirit ex donatione, ſeu conceſſione Regia, non venit in fructuum reſtitutione, Stephan. Gratian *diſcept. forenſ. tom.2. cap.399. num.25.* Et de eo, qui aliquid acquiſiuit ex Principis largitione, arg. text. *in l.3.ff. ad l.g. falcid.* agunt Hector Felician. *in tract. de ſocietate, capit.13.num.2.* Fuſar. *de ſubſtit. quaſt.627. num.6.* Rota *deciſ.614. num.6. part.1. recent.*

Fructuum liquidatio in qua ſumma habenda quan- 173
do teſtes deponunt de maxima, media, & minima? Reſp. in mediocri ſumma eſſe faciendam, per Caputaq. *deciſ.161. aliàs 1. de liquidat.* Rota *in Peruſina beneficij, 1. Martij* 1610. *coram Peña.*

Fugiens à ſuo Principe ad patriam rebellatam, vbi 174
habet mulierem, filios, & bona, vt eis vti poſſit, non verò animo fraudandi, an dicatur rebellis? Reſpond. negatiuè, per *l.poſtliminium, §.transfuga, ff. de capt.& poſtlim. reu.* ibi: *Qui malo conſilio, & proditoris animo patriam reliquit*, &c. *l.2. ff. ad leg. Iul. Maieſt. leg. Fulcinius 7. §.cùm hoc edictum, ff.ex qui b.cauſ.in poſſeſſ.* ibi: *Non ſufficit latitare, ſed & neceſſe eſt fraudationis cauſa id fieri*, &c. *l. fin. ff. ad leg. Iul. Maieſt.* ibi: *Is duntaxat perduellis dicendus eſt, qui hoſtili animo in Remp. vel Principem ſuum eſt animatus*, &c. *leg. ſi quis, C.de re milit. lib.12.* ibi: *Si quis barbaris ſcelerata factione facultatem depradationis in Romanos dederit*, &c. Oldrad.*conſ 43.num.8. verſ. ille ergo*, ex Baldo tradit Decian. *conſ.410. num.30.* ibi: *Et dato quod ex tali fuga videretur partes Gallorum ſequutus, non videtur propterea crimen laſa maieſtatis incurriſſe, quia non omnis qui aduerſatur Principi, & recedit ab eo, dicitur committere crimen laſa maieſtatis*, &c. Foller. *in pract. §. item quod commiſit crimen laſa Maieſtatis, num.7.* vbi ſic intelligit textum *in l.3.ff.ad leg. Iul.maieſt.* ex Dec. & Baldo Gramm. *deciſ.6.n.16.& 18.n.14.* ibi: *Nam non poteſt dici acceſſiſſe ad hoſtes, qui cum hoſtibus erat, extra tamen armorum vſum, & opem, & ſic dici non poteſt crimen rebellionis incurriſſe, & benè conſuluit Oldrad.* &c. Iiſdem verbis idem Gramm.*dec.15.n.5.* poſt alios Rolãd.*conſ.1.n.108.lib.3.* Farin.*in praxi crim p.3. q.113.à num.17.* & eſt expreſſum *l.Hiſpan.1. titul.18.*

lib.8. noua Recopil. ibi: *Si alguno ſe pone con los enemi-
gos para guerrear ò hazer mal al Rey, ò al Reyno*, &c.
Et eſt receptiſſimum in quolibet capite huius criminis
læſæ Maieſtatis, quod vt punibile ſit, requiritur vt do-
lus interueniat vnà cum inimico animo, *l.1. cùm dua-
bus ſequentibus, ff. ad leg. Iul. maieſt.* Gig. *de crimine læſæ
Maieſt. tit. qualiter, & à quibus, quæſt.64.* Grammat.
conſ.31. num.39. Decian. *in tract. crimin. lib.7. cap.48.
num.14.* Farinac. *in praxi crim. q.118. num.18.* Valen-
zuel. *conſ.162. n.102.* Nec credendum eſt fugam hanc
ordinatam potius fuiſſe ad malum Principi inferen-
dum, quàm vt ſibi & ſuis conſuleret fugitiuis, ex text.
in dict. leg. Fulcinius, §. cùm hoc, ibi: *Latitare eſt, non vt
Cicero definit, turpis occultatio ſui; poteſt enim quis la-
titare non turpi de cauſa*, &c. Nam licèt in hoc caſu
(quod abſit, iuſta cauſa fugiendi, & iniuſta poſſit
conſiderari, præſumendum eſt, potiùs iuſtam cauſam
adeſſe, ex Blanc. *de indic. num.285.* Maſcard. *de probat.
concluſ.829. num.11.* In tantùm quod incumberet
Principi probare quod in eius perniciem amicitia
contracta fuerit cum inimico, Schrader. *de feudis, p.9.
cap.5. num.31.* Roland. *d. conſil.1. à num.87. lib.3.* ibi:
*Et in tantum hoc eſt verum, quod domino incumbit pro-
bare quod vaſſallus contraxerit amicitiam in damnum,
& perniciem ſuam, aliàs non poteſt feudo priuari*, &c. Et
maximè ſi fugiens ad patriam rebellatam haberet ibi
vxorem, aut filios, quia deſiderium inuiſendi illos po-
teſt excuſationem afferre, *leg.4. §. fin. ff. de re milit.*
ibi: *Et datur venia valetudini, affectioni parentum, &
affinium*, &c. *l.3. §. ſi cum, verſicul. pietas, ff. de liber. hom.
exhib.* ibi: *Pietas enim genuina* (ſcilicet patris ad filios)
efficit ſine dolo malo retineri. Latè Farin. *in praxi crimin.
quæſt.98. à num.77.* in ſimili de amico diu abſente, De-
cian. *conſ.8. num.199. lib.1. verſ. nam Cynus*, Bald. *con-
ſil.34. Caſus talis, lib.1.* ibi: *Sed ſanguinis coniunctio
eum ad taciturnitatem conduxit, ſimiliter & pietas, ex
quibus concludo ratione huius delicti non amplius de iure
puniri debere*, &c. Quod abſque dubio procedit ſi fu-
giens non ſit aptus ad armorum vſum, & opem inimi-
co dandam, argumento *l. famoſi, ff. ad leg. Iul. maieſt.* ibi:
Nam & perſonam ſpectandam eſſe, an potuerit facere.
Grammat. *conſ.13. à num.35. & num.60.* vbi dicit quod
manens apud hoſtes, qui non ſit aptus ad arma, non
præſumitur habuiſſe animum infenſum: refert & ſe-
quitur Roland. *d. conſ.1. à num.109.* & præcipuè *nu-
mero 113.*

175 Habilitas, ſiue qualitas requiſita ad ſucceſſionem, an
debeat interuenire de tempore vacationis? Reſpond.
debere, per *l. interdum re, ff. de legat. præſtand.* & *leg. non
oportet, ff. de leg.2.* Molin. *de primog. libro 1. cap.13.
num.36. & 37.* Menoch. *conſ.413.* Horat. Carpan. *ad
ſtatuta Mediolanenſ. cap.311. verſ. deferatur, litt. D,
fol. mihi 596.* vbi loquens de ſtatuto excludente à ſuc-
176 ceſſione mulieres nuptas extra territorium Mediola-
nenſe, reſoluit qualitatem mulieris vt ſuccedat, vel ex-
cludatur, inſpiciendam eſſe de tempore, quo hæreditas
defertur. P. Molin. *de Iuſtit. tract.2. diſp.613. num.5.*
Sanch. *de matrim. lib.1. diſp.33. n.17.* faciunt quæ ſup.
habentur voto... & inf. in verb. *legitimitas.*

177 Hæres cum beneficio inuentarij, qui ſe obligauit
ſoluere debita defuncti, & legata in teſtamento reli-
cta, an poſſit obligari vltra vires hæreditarias? Reſp.
non poſſe, niſi expreſsè renunciauerit dicto beneficio
inuentarij, per Bald. *in l. fin. n.2. C. ad leg. Falcid.* Afflict.
deciſ.399. num.13. Monticul. *de inuent. cap.10. num.7.*
Vincent. de Franch. *dec.648.* Petr. Ioan. Anchar. *famil.
quæſt. lib.3. quæſt.57. num.7.* Mainard. *deciſ.25. num.6.
& 7.* Ioan. Vincent. de Anna *ſing.234.* Stephan. Gra-
tian. *diſcept. forenſ. tom.3. cap.553. à num.3.* Ioan. Bapt.
Thoro *in compendio deciſion. Neapol. verb. hæres 6.
& 7.* Mat. Giurba *in conſuet. Meſſanen. p.1. c.9. gloſſ.5.
num.30. verſ. proinde dubitatum*, Rot. apud Pacif. *poſt
tract. de Saluiano interd. dec.138.*

Hæres an teneatur pro actionibus pœnalibus con- 178
tra defunctum ob eius dolum, vel culpam introductis,
ſua vita durante? Reſpond. non poſſe, niſi in quantum
ad ipſum hæredem peruenerit, *l. quod diximus, §. fin. ff.
quod met. cauſa*, ibi: *In heredem autem, & cæteros in id
quod peruenit ad eos, datur non immeritò, licèt enim pœna
ad heredem non tranſeat, attamen quod turpiter, vel ſce-
lere quæſitum eſt, ad compendium heredis non debet perti-
nere*, &c. *leg. in heredem 26. ff. de dolo*, ibi: *In heredem
catenus daturum ſe eam actionem Proconſul pollicetur,
quatenus ad eum peruenerit, id eſt, quatenus ex ea re locu-
pletior ad eum hereditas venerit, leg. ſicuti 38. ff. de
regulis iuris, l.1. ff. de priu. delict. l. pupillum 111. §. in
heredem, ff. de regulis iuris, l. in heredem, ff. de calumn.
l. vnic. Cod. ex delict. defunct. l. Hiſp. 25. tit.1. part.7. &
l.3. tit.16. part.6.* Bart. latè diſtinguens *in leg. ciuilis, ff.
de priuat. delict.* Angel. *conſ.340. in princip.* Cuman. *con-
ſil.174. n.3.* Federic. de Senis *conſ.11. num.5. & 6.* Clar.
§. fin. q. fin. verſ. vlterius quæro, Anton. Gomez *tom.3.
var. c.1. num.85.* Cuiac. *in d. l. ſicuti, & lib.7. obſeru.37.*
Anton. Fab. *in ſuo Cod. lib.4. tit.12. definit.2. & lib.4.
coniect. cap.1.* Doncl. benè diſtinguens, *comment. iuris
Ciuilis lib.15. cap.51.* Fachin. *controuerſ. lib.9. cap.5.*
innumeris relatis Hermoſil. *in l.5. gloſſ.1. num.13.
titul.3. part.5.*

Hæres adiens hæreditatem ſine confectione inuen- 179
tarij intra 60. dies, aut intra annum, ſecundùm diſtin-
ctionem text. *in l. fin. Cod. de iure delib.* & *in l. Hiſp. 100.
tit.18. p.3.* qui tenetur debita, & legata ſoluere etiam
vltra vires hæreditarias, quia præſumitur hæreditatem
ſoluendo eſſe, vel hæredem bona occultaſſe, vt *in d. l.
fin.* & *in d. l. Hiſp. 5.* vbi *gloſſ.3.* & *in l.3.* vbi *gloſſ.4.7. &
9. tit.6. p.6.* an teneatur in conſcientiæ foro eadem de- 180
bita ſoluere, ſi prædicta præſumptio ceſſet, & hæredi-
tas verè ſoluendo non ſit? Reſpond. negatiuè per Me-
noch. *de præſumpt. lib.1. præſ.80. ſub n.3. verſ. huc etiam
pertinet, & conſ.37. num.56.* Marienſ. *l.1. gloſſ.10. n.39.
tit.4. lib.5. Recop.* Parlad. *lib.3. differ.12. §.2. num.11.*
Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verbo
heres, differ.2.* Sanchez *in præcepta Decalogi, lib.4. c.15.
num.37.* Suar. *de legib. lib.3. cap.23. num.9.* Bonacina
*eodem tract. diſp.1. q.1. puncto 7. §.3. num.8. & de con-
tract. diſp.3. q. vltim. punct. vltim. num.3.* Anton. Diana
*moral. reſol. p.1. tract.10. de legib. reſol.27. verſic. cùm
igitur, & p.2. tract.5. miſcel. reſol.56. verſ. & eadem*,
Ioan. Ægid. Trullench. *in præcepta Decalogi, lib.7. c.18.
dub.11. num.6.*

Indicia ſuis ponderibus examinata an ad capturam 181
aptiora ſint? Reſpond. affirmatiuè, cum rumores maxi-
mum indicium præſtent non ſolùm ad inquirendum,
& carcerandum, ex Cyn. *in l. nullus, num.3. C. de exhib.
reis*, Crauet. *conſ.41. num.9.* Clar. *§. fin. quæſt.6.* Maſcard.
de probat. concl.754. num.10. Farinac. *in praxi crimin.
quæſt.47. numer.39.* Martin. Delr. *diſquiſit. magic.
lib.5. in 2. append. quæſt.7. in princip.* ſed etiam ad tor-
turam, iuxta text. *in l. de minore 10. §. plurimùm, ff. de
quæſt.* & *in l.3. §. eiuſdem, ff. de teſtibus, l. Hiſpan. 31.
tit.30. part.7.* vbi Greg. Lopez *gloſſ.1.* Anton. Gomez
var. tom.3. cap.13. num.10. Maximè ſi fama concurrat
vehemens, Clar. *d. §. fin. quæſt.21.* Franc. Viu. *deci-
ſion.533. num.2.* Peguera *deciſ.17. num.16.* Menoch. *de
præſumpt. lib.1. præſ.89. num.52.* Farinac. *in praxi crimin.
q.47. num.28.* Giurba *conſ.13. num.18. circa fin.* Peña
part.3. direct. inquiſ. commento 110. Franc. Ant. de Souſa
in aphoriſm. Inquiſit. lib.2. cap.39. num.59. Martin.
Delr. *d. lib.5. ſect.3. column.5. verſ. Nam fama vehe-
mens*, Caſtro Palao *in opere morali, tom.1. tract.4. diſp.8.
quæſt.9.*

quæſt.9.num.9. Param. de origine Inquiſit.lib.3.quæſt.6.
n.41. Trullench. in expoſit. Decalogi, lib.8.c.1.dub.17.
ex num.1. Anton. Diana moral.reſolut. p.4.tract.6. re-
ſol.13. Vel ſimus in delicto difficilis probationis, Me-
noch.d.lib.1.præſ.89.num.34. Farin.d.q.47.n.11. Ce-
uall. commun. q.302. num.10. Giurb.conſil.13.n.18.&
conſ.43.n.19.& conſil.87.num.21.& 25. circa fin. Vel
ſi alia acceſſerint adminicula, Bald.conſ.364.n.6. lib.3.
Farin. d.q.47. num.17.18.& 35. Petr. Caball. reſolut.
crimin.caſu 200.num.14. Giurb.d.conſ.13.num.18.&
conſil.43.num.18. Sigiſm.Scacc. de iudic.lib.1. cap.95.
num. 1. verſ. ſi ſumus in crimine hæreſis, Cantera in
quæſt. crimin. cap.2. de probat. per teſtes, q. 1. num.8.
Martin. Delr. d.lib.5. in append. 2.quæſt.7. Diana d.re-
ſol.13.

182 Nam licèt in crimine hæreſis, vt quis pœna ordi-
naria condemnetur, plena & concludens requiratur
probatio, cap.litteras,de præſumpt. ibi: Quocirca man-
damus quatenus eum propter ſolam ſuſpicionem, quam-
uis vehementem, nolumus illum de tam graui crimine con-
demnare, &c. Alber. in rub.de hæret. num.10. Rojas in
tract.de hæret.q.2. aſſert.6.n.105. cum ſeqq. Simanch.
de Cathol.inſtitut.tit.50.à num.11.& titul.51.à num.2.
& in enchirid. tit.34. num.1. Decian. in tract. crimin.
lib.5,cap.35. num.20. Param. de orig. Inquiſ. lib.3. quæ-
ſtione 6. à num. 86. Peña p.2. director. commento 80.
Farin. de hæreſi,q.187.§.1.à n.2. vſque ad n.8. Anton.
à Souſa d.lib.2. cap.5. à num.8. Caſtro Palao in opere
mor.tom.1. tract.4.diſp.8.puncto 10.num.1.Diana d.t.
183 p.4. tract.8. reſol.36. Indicia tamen & præſumptiones
ſufficiunt ad condemnandum in pœnam extraordina-
riam, & purgationem, ſeu abiurationem indicendam,
cap.accuſatus 8. in princ. cap.vt officium 11. ibi: Nec-
non contra infamatos de hæreſi, vel ſuſpectos iuxta San-
ctiones Canonicas, hominum metu, diuinoque timore poſt-
poſito, procedatis, &c. de hæret. lib.6.cap.ad abolendam
9. §. qui verò, cap. excommunicatus 13. §.adjicimus, &
§.qui autem, eod. tit. in decretalib. Simanch.d.tit.10. à
n.21.& tit.51.n.12. Villadieg. in tract.de hæret. q.13.
num.21. & 22. Albertin. in tract. de agnoſcend. aſſert.
q.34.n.56. cum ſeqq. Peña d.part.2.commento 80. verſ.
ſed hanc ſententiam, Param. d.lib.3.q.6.n.90. Farin.d.
q.187.n.9. Anton.de Souſa d.cap.5. n.11. Diana d.re-
ſol.36. Caſtro Palao.d. puncto 10.n.1. Trullench. d.
lib.8,cap.1.dub.21.n.15. Vel ad torturam inferendam,
dummodo indicia magna & vrgentia ſint. Simanch. de
Cathol.inſt.tit.65.& in enchirid.tit.52.à n.5. Eymeric.
in director.p.3. q.61. vbi Peña commento 110. Farin.d.
q.185.à n.140.Mart.Delr. d.lib.5,ſect.3.& 4. Anton.
de Souſa d.lib.2.c.36.à n.6.Caſtr.Palao d.diſp.8.pun-
cto 9.à n.1.Diana d.tom.4.tract.6. reſol.1.& 2. Nihi-
lominus ad incarcerandum verius mihi videtur cum
Simanch. in enchirid.tit.25. à n.2. & Paramo d.lib.3.
q.9. n.32. pluſquam ſemiplenam probationem requiri,
præcipuè quando perſona eſt nobilis, & bonæ opi-
nionis, ſeu conſtituta in aliqua dignitate, vel officio
Reipubl. nam domini Inquiſitores inſpecta delicti, &
perſonæ qualitate, cæteriſque circunſtantiis, æſtimare
debent an ſufficiens probatio ad capturam adſit; nam
ſi perſona non ſit bonæ famæ ac vitæ, non leue ad-
uerſus eam ex hoc indicium deſumitur, iuxta text. in
l.de minore 20.§.plurimùm, ibi: Vel cuius exiſtimationis
quiſque in ciuitate ſua eſt, ff. de quæſt. l. non omnes 5.
6. à barbaris, ff. de re milit. cum traditis à Menoch. d.
lib.1.præſ.89.num.133. Farin. d.quæſt.47. à num.199.
Giurba conſ.13.num.16. in hoc autem pendet grauio-
ris cauſæ grauior reſolutio, in qua cùm maturo iudi-
cio decidenda maximè inſudent prædicti domini ad Fi-
dei propagationem & defenſionem Iudices conſtituti,
ſunt quaſi duces fidelis exercitus, quibus præeuntibus

nullus ab hoſte timor, ſancta, & innoxia omnia, ſine
vlla venenatæ doctrinæ ſuſpicione. Fidei muros tutan- 184
tur, eiuſdemque Fidei indagatores & exploratores
ſunt, vt ait Petr.Gregor. ſyntagm. iuris lib.47. cap.36.
numero 6. Et ſunt ad peſtem hæreſum eliminandam, 185
idem Petr.Gregor. lib.15.cap.41. num.5. quibus pro
trophæo ob hæreticam perfidiam deuictam Pontifex
Innocentius IV.anno 1254. ſancti Officij Crucem ve-
ſtibus aſſutam præferendam contulit, vt referunt Lu-
cerna Inquiſit.in verb. Cruce ſignati, Eymeric.part.3.
direct. quæſtione 129. & ibi Peña commento 178. verſ.
hoc priuilegio, Param. de origine Inquiſit. lib.2. cap.3.
titul.1. num.4. Alphonſ. Narbona l.20. gloſſ.1. n.7. 186
tit.1. lib.4. Recop. Cuius ſancti Officij primaria cura
eſt fidem orthodoxam defendere, eamque illibatam,
puram, ac ſine errorum & hæreſum mixtura conſerua-
re, ac firmiter retinere, ex Mar. Siculo de rebus Hiſp.
lib.5.c.de Hiſp.ſobriet. Vaſæo in chronic. Hiſp.lib.1.c.9.
Zurita annal.lib.1.c.49. Mariana in hiſtor. Hiſp. lib.24.
c.17. in fine, Illeſcas in hiſtor. Pontif.p.2.lib.6.c.8. Al-
phonſ.Carillo in annal.lib.5.anno 1468.Param.d.lib.2.
tit.3.c.1.n.4. Greg. Lopez Madera in tr. de las exelen-
cias de Eſpaña,c.7. fol.54. Et ingenuè omnes fatentur 187
Fidei ſinceritatem, obſeruantiam, aliaque idem conſe
quentia innumera bona, quibus noſtra Hiſpania
Dei beneficio exultat; omnia, inquam, ſanctæ In-
quiſitionis officio deberi, vt atteſtantur Ioan. Vela
de delict. cap.14. à n.18. Torreblanc. de magia, lib.3.
cap.1. Bortel. de præſtantia Regis Cathol. cap.81. Na-
uarrete de conſeruat. Monarchia, diſcurſu 7. Solorz. de
iure Indiarum, tom.1. lib.2.c.25. n.13. Fidei enim Ca- 188
tholicæ defenſio temporale imperium tutum reddit, &
conſtituit, prout fatetur Imperator Federicus in quodã
priuilegio Inquiſitioni Siciliæ conceſſo, quod refert
Param. d.lib.2.tit.2.c.11. ibi: Cùm igitur Fidei Orthodo-
xæ negotia ſint vndique omni penitus proſequenda fauore
pro eo quod ex eis ſalus prouenit vniuerſorum, ac hominis
vtriuſque, quibus nondum contemptis, verùm etiam ne-
glectis, paruruper tendit ædificium quodlibet in gehennam,
&c. Quod etiam agnouit impietas Machiauelli lib.1.
c.12. dum ait: Certius indicium ruinæ alicuius Reip. non
eſt, quàm ſi religio, & cultus diuinus paruipenditur;
quam ſententiam ad veram noſtram Religionem addu-
cit Imp. Conſtantinus in epiſt. ad Epiſcopos Palæſtinæ,
cuius meminit Card. Baron. tom.3. anno Chriſti 318.
omnes noſtras victorias in Deum, ac eius ſancta, & vera
Religionis cultum referendas eſſe teſtamur, &c.

Inhibitio iudicis, qui fuit obtentus poſt elapſum 189
tempus ad appellandum, & poſtquam ſententia iudicis
à quo tranſiit in rem iudicatam, vel contra ſtatutum, aut
legem prohibentem appellationem, & exentionem
concedentem, an debeat attendi, & ea non obſtante
poſſit dictus iudex à quo ad executionem procedere?
Reſp. poſſe, per Franch. in cap.dilecto 63.n.38.q.10. li-
mit.3. & Card. Alex. ſub n.74. fallent. 3. de appellat.
Vant. de nullitat. tit. quot, & quibus modis nullit. n.30.
Veſtr. in praxi, lib.8. c.1. ſub num.7. verſ.fin. Negu-
zant. conſil.60. n.15. Borgnin. Caualcan. deciſ.9. n.5.
Rot. deciſ.3. aliàs 280. in cap. licèt, de except. in nou.
Maximè quando commiſſio cauſæ nullitatis eſſet ſigna-
ta prout de iure, quia tunc non obſtante inhibitione
iudicis poteſt procedi ad executionem. Lancel. de attent.
p.2.c.17. de attent. nullitate pend. n.69. & c.20. de at-
tent. poſt inhibit. ampl.11.n.34. Sigiſm. Scacc. de appell.
q.19. remed.1. concl.4. n.17.

Inhibitione Superioris ſubreptitia exiſtente, an poſ- 190
ſit iudex à quo ea non obſtante ſententiam ſuam
exequi? Reſp. poſſe, vt notatur in cap. ne captandæ,
in fine, de conceſſ. præb. lib.6. Rot. deciſ.412. aliàs 58.
de appell. in nouis: quia inhibitio ſubreptitia, & omnia

quæ illius cauſa facta ſunt veniunt reuocanda, cap. cæterùm, c. ſuper litteris, de reſcript. Pariſ. conſil. 108. n. 12. vol. 1. & non cauſat attentata, idem Pariſ. conſil. 172. n. 13. lib. 4. Dec. conſ. 33. num. 5. col. fin. verſ. vnde inhibitoria, Beroi. conſ. 117. n. 3. lib. 2. Roland. conſil. 77. n. 27. lib. 2.

192 Inſtitor, qui dominum ratione contractus ad intereſſe obligare poteſt, an illum etiam pro culpa, ſeu delicto obligare valeat? Reſp. non poſſe, per l. 1. ff. de inſtit. Menoch. conſil. 300. num. 53. vol. 3. Iaſ. per text. ibi in l. ſi procurator ff. de condict. indeb. Crauet. conſil. 54. Guazin. de defenſ. reorum defenſ. 32. c. 30. n. 3. & 5. Seraph. dec. 1239. Rot dec. 507. n. 2. p. 1. recent.

193 Intereſſe lucri ceſſantis, ſeu damni emergentis, an in mutuo dari poſſit? Reſp. affirmatiuè, præcipuè in illis prouinciis, in quibus negotiari ſolet, l. 2. §. ſi nauis, ff. ad leg. Rhod. de iactu, l. ſi fundus 33. §. fin. ff. locati, l. vnic. C. de ſentent. quæ pro eo, l. Hiſp. 8. tit. 3. part. 5. Cacheran. deciſ. 143. num. 3. Cald. Pereira de empt. & vend. cap. 29. n. 44. cum ſeqq. Intereſſe enim lucri ceſſantis debetur ſolitis negotiari, l. 2. §. fin. vbi gloſſ. & DD. ff. de eo quod certo loco, l. ſi ſterilis 22. §. cùm per venditorem, ff de action. empti, l. Hiſp. 13. tit. 11. p. 5. Dec. conſ. 39. in n. 5. latè Cagnol. in l. 1. à num. 35. C. de ſent. quæ pro eo, Gam. deciſ. 110. n. 3. & 5. Intellige non tantùm ſi huiuſmodi intereſſe fuerit in pactum mutui deductum, ſed etiam abſque vlla pactione, dummodo adſit mora inter eos, qui ſoliti ſunt negotiari, & quorum pecunia lucro expoſita & deſtinata erat, vt explicant S. Thom. 2. 2. q. 62. art. 4. ad 1. Sot. de iuſtit. lib. 6. q. 1. art. 3. concl. 3. Menoch. de arbitr. caſu 220. n. 43. Villag. in tract. de vſur. q. 19. num. 1. Ioan. Bapt. Coſta de ratione ratæ, q. 91. num. 2. Petr. Molin. de iuſtit. tract. 2. diſp. 315. D. Barboſ. in l. 2. in princ. p. 1. num. 44. cum ſeqq. ff. ſoluto matrim. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 14. tit. 34. à num. 2. Quæ reſolutio vera eſt, his concurrentibus, videlicet quod mutuatio ſit omnimoda & immediata cauſa lucri ceſſantis: quod pecunia quæ mutuò conceditur, certæ ac probabili negotiationi, & lucro ſubtrahatur: & denique quod lucrum impendatur illud moderando deductis expenſis, & ratione periculi, & laboris in negotiatione ſubeundi, vt colligitur ex P. Molina d. diſp. 316. Nauarr. dict. cap. 17. num. 211. D. Barboſ. in l. de diuiſione 5. à num. 27. ff. ſoluto matrim. Fachin. controuerſ. lib. 11. cap. 59. Gaſp. Roderic. de annuis reddit. lib. 3. quæſt. 5. num. 20. cum ſeqq. Leſſ. de iuſtit. lib. 2. c. 20. dub. 11. à num. 34. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 387. à num. 1.

194 Inuentarij beneficium an amittant hæredes non deſcribentes omnia bona in inuentario, quando omiſſiones non ſunt doloſæ? Reſp. non amittere, per Bald. in l. fin. § cùm igitur, n. 8. C. de iure delib. Bellon. conſ. 30. n. 6. Menoch. conſ. 471. n. 1. & ſeqq. Honded. conſ. 53. n. 15. & 31. lib. 1. Sind. dec. 222. n. 10. Rot. dec. 747. n. 4. p. 2. recent. & coram Greg. XV. dec. 169. n. 3. & coram Caualer. dec. 508. n. 7.

195 Iudex an debeat gratam, benignam, & patientem præſtare audientiam? Reſp. debere, per l. obſeruandum, ff. de officio Præſ. ibi, in adeundo quidem facilem ſe præbeat. Plin. iun. lib. 7. epiſt. 2. ibi, cùm primum Religionis ſuæ iudex patientiam debet, quæ pars magna iuſtitiæ eſt, &c. & Seneca lib. 1. de Clement. cap. 7. ibi, audienda ſunt tot hominum millia, &c. Caſſiod. lib. 8. epiſt. 19. ibi, tu tamen nullos reſponſis ludebas ambiguis, amaſti in audiendo patientiam, in ſuggeſtione veritatē, &c. & lib. 11. epiſt. 33. ibi, non vos anxia mora ſuſpendimus, nec cruciabili dilatione fatigamus, &c. Plin. in panegyrico ad Trajan. ibi, nulla in adeundo difficultas, nulla in reſpondendo mora, adeunt ſtatim, admittuntur ſtatim, tandemque Principis fores excluſa negotiantium turba non obſidet, &c.

Iudex ſuperior an poſſit cauſam in negotio principali retinere quando inferior in aliquo incidenti grauauit appellantem? Reſp. poſſe, quia ſuſpectus in vno eſt in omnibus ſuſpectus, gloſſ. verſ. in omnibus, in c. diſpendia, de reſcript. in 6. Laurent. Auen. dec. 101. Auendan. de ſecundis ſupplicat. n. 11. Valenz. concl. 176. n. 52. tom. 2. Nam licèt inſtantia non fuerit euacuata per inferiorem in meritis cauſæ, & negotij principalis, & ſic videatur reſiſtere diſpoſitio Concilij Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 20. adhuc caſus iſte eſt omiſſus à Concilio, & remanet in diſpoſitione iuris communis, de quo in c. vt debitus, & ibi gloſſ. de appellat. 196

Iudex an poſſit aliquid finito officio recipere à parte pro qua tulit ſententiam, ſponte tamen & ſine fraude offerente? Reſpond. poſſe, ad reſoluta per Domin. in c. ſtatutum, §. inſuper, n. 10. de reſcript. & de iure regni Matienſ. in dialogo Relatoris, p. 3. c. 25. n. 4. vbi addit ſecus eſſe ſi officium duret, quamuis cauſa ſit terminata. Sed dicebat Parens meus, quod in hoc litigantes vtplurimùm errant, cùm iudici ante ſententiæ prolationem aliquid offerre procurant, cum tunc recipere non valeant; aduocatis verò largè promittunt poſt expeditam cauſam, cum antea id totum recipere non prohibeantur. 197

Iudex imperitus an teneatur aſſumere conſultorem litteratum, ita vt ſententia lata per illum abſque periti conſilio nulla ſit? Reſp. teneri, per l. 1. tit. 13. lib. 2. ordin. & l. 1. tit. 4. lib. 3. Recop. Amad. Iuſtin. de Caſtello in tractat. de ſyndicatu, num. 126. Paris de Puteo eod. tract. verb. conſilium. cap. 4. Roder. Xuar. l. 13. tit. 3. de las deudas, lib. 3. fori, ad fin. verſ. præterea certum eſt, Azcued. in addit. ad Curiam Piſanam, lib. 4. c. 6. ex num. 108. Bobadil. in politica, lib. 1. cap. 12. num. 8. & 9. 198

Iudex ad vlteriora procedens an videatur exceptiones oppoſitas reiicere abſque eo quod ſuper illis expreſsè deliberet? Reſp. videri eas reiicere, per l. 1. C. de ordine iudic. & per l. à procedente, vbi Bart. numero 4. C. de dilat. Abb. in cap. 1. num. 10. de ordine iudic. Giurba deciſ. 21. num. 13. plenè Anton. Gabr. commun. tit. de except. concl. 1. Brunor. à Sole in compendio, lit. I, verb. iudex ad vlteriora procedendo. In exceptionibus verò dilatoriis reſpicientibus perſonam iudicis hoc locum non habet: requiritur enim expreſſa ſuper illis deliberatio, vt optimè probat Bart. in rep. l. 2. num. 17. quem ſequitur ibidem Iaſ. num. 45. (& vterque loquitur etiam quod ſit lata ſententia) vbi etiam Paul. de Caſtro, ff. ſi quis in ius voc. Abb. conſ. 14. in cauſa, n. 3. p. 1. Marc. Ant. Natt. conſil. 271. n. 3. tom. 2. Guid. Bon. de aduocat. ciuili, aduoc. 26. n. 15. pulchrè Ioan. Garc. de nobilit. gl. 1. n. 25. Malvaſ. conſ. 73. n. 7. Vant. de nullit. tit. 14. quibus mod. ſent. null. n. 9. Ludou. Schrader. de feud. tom. 2. p. 10. in præamb. num. 39. Graſſ. de except. 199
except. 18. n. 15. Ratio diuerſitatis eſt, quia in cæteris ex- 200
ceptionibus (excepta declinatoria) iudex certus eſt de ſua iuriſdictione, vt debet, cap. Romana, §. ſi verò, de appellat. in 6. & notat Bart. in l. maltùm intereſt, ff. de condit. & demonſt. & Paul. de Caſtro in l. 1. C. de ordine iudic. At verò in declinatoria ratione incertitudinis proceſſus erit nullus, ſi oppoſita declinatoriæ exceptione priùs iudex non ſe pronuntiat competentem, quamuis verè competens ſit, vt optimè docet Iaſ. in d. l. 2. n. 45. verſ. ratio. ff. ſi quis in ius voc.

Vnde fit vt licèt exceptiones dilatoriæ debeant regulariter ad definitiuam reſeruari, Bartol. in leg. is à quo, ff. vt in poſſeſſ. leg. & in l. nam & poſtea, in princ. n. 8. ff. de iureiur. Marant. de ordine iudic. part. 6. memb. 11. num. 13. Lazar. Fœnut. de momento temporis, cap. 24. n. 10. 201

num. 10. Ludou. Schrader. d. p. 10. in præambul. num. 36. Attamen exceptiones dilatoriæ, quæ reſpiciunt perſonam iudicis, vt eſt declinatoria, non poſſunt ad definitiuam reſeruari, ſed debet ante omnia ſuper illis deliberari. Bartol. in l. fin. n. 5. ff. pro ſocio, Bald. in l. 3. §. ibidem, ff. ad exhibend. Iaſ. in l. ait prætor 3. in princ. n. 25. ff. de iureiur. Abb. d. conſil. 14. n. 2. p. 1. Blanc. de compromiſſ. q. 4. princ. num. 36. Schrader. d. n. 36. verſ. attamen, Perez de Lara de anniuerſ. & capell. lib. 2. cap. 10. n. 63. & 64.

202 Iudex requiſitus vbi nudum exequendi miniſterium illi committitur, an habeat iuriſdictionem ad cognoſcendum vtrum requiſitoria ſit iuſtificata, & exequibilis? Reſp. habere, per ea quæ reſoluunt Couar. practic. cap. 10. num. 2. verſ. ſed apud iudices, & num. 7. ad fin. & var. lib. 1. cap. 1. num. 10. verſ. vltimò licet, Azeued. l. 6. num. 7. & 8. tit. 17. lib. 4. Recop. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 3. §. 2. Cancer. var. p. 2. c. 15. num. 10. cum ſeqq. Sigiſm. Scacc. de ſentent. & re iudic. gloſſ. 14. q. 10. num. 4. Anton. Ripoll. var. reſolut. cap. 14. n. 296. Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 1. diſp. 2. q. 7. ſect. 1. n. 775. & 777.

203 Iudex delegatus, cui cauſa appellationis ſuper adiudicatione alicuius beneficij commiſſa eſt, an inſtituere valeat? Reſp. non poſſe inſtituere, ſed ſolùm iubere ſeu declarare inſtituendum, per cap. ſuper eo 15. de officio deleg. Zerol. in praxi Epiſc. part. 1. verb. delegatus 6. Perez de Lara de capellan. & anniuerſ. lib. 2. cap. 11. num. 15. Aloyſ. Ricc. in collect. dec. p. 5. collect. 1598. vbi aliter de ſtylo ſeruari teſtatur in cauſis beneficiorum iuriſpatronatus, quod de iure etiam ſubſiſtere defendit Lotter. de re benefic. lib. 1. q. 13. n. 79. & præcipuè à num. 70.

204 Iudex delegatus an poſſit ad ſui libitum mutare Notarium? Reſp. poſſe, licèt ſecus ſit in Ordinario, per Auil. ad c. 39. Prætor. verb. remitto, qui ad hoc adducit plures, & probari dicit ex gloſ. iuncto text. in c. ſtatutum, §. notarium, de reſcript. in 6.

205 Iudæum aliquem nominans an cenſeatur ligari l. 2. tit. 14. lib. 8. Recop. Reſp. affirmatiuè, licèt in ea non ſit verbum hoc expreſſum, per Cou. var. lib. 1. c. 16. n. 2. in fine, Azeued. in d. l. 2. n. 87. Plaz. in epit. delictor. c. 1. n. 24. Humada l. 25. tit. 18. p. 1. Peguera deciſ. 13. num. fin. Quicquid aliquid aliter ſentiant Parlad. rerum quotid. lib. 1. c. 17. Salaz. de vſu & conſuet. c. 1. n. 85.

206 Iuriſdictio an veniat in generali donatione, ſeu conceſſione caſtri, aut loci? Reſp. non venire, per Villalob. in antinom. lit. I, num. 261. Olan. eadem lit. I, num. 186. Gregor. Lop. l. 68. tit. 18. part. 3. Matienſ. l. 1. gloſſ. 21. num. 26. tit. 10. lib. 5. Recop. vbi Azeued. n. 38. Gutier. practic. lib. 2. q. 131. Bobadil. in politica, lib. 2. cap. 16. n. 70. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſ. 97. n. 1. vbi declarat procedere quando non in eo exercebatur iuriſdictio aliqua, ſed in Vrbe, cui caſtrum, ſeu villa erat ſubiecta: & n. 14. ait ſecus eſſe quando in eo Princeps conſueuit exercere iuriſdictionem, & vtrumque caſum comprobat. Sed de iure Regio in vtroque caſu à concluſione non eſt recedendum, ex l. 1. in fine, tit. 10. lib. 5. Recop. & tradit Matienſ. ibi, gloſ. 21. n. 25. qui de iure communi dictam diſtinctionem veram eſſe aſſerit, Roderic. Xuar. alleg. 6. litt. B, Bobadill. d. n. 70. lit. D.

207 Ius ſuperueniens poſt litem conteſtatam, an confirmet iudicium? Reſp. affirmatiuè, per l. ſi rem, §. fin. ff. de pignor. act. & l. ſi mandauero tibi, ff. mandati, Molin. de primog. lib. 3. cap. 14. num. 40. cum ſeqq. Bertazol. conſil. 107. Menoch. de arbitr. lib. 2. q. 16. n. 5. Cornazan. deciſ. 54. num. 221. Magon. Florent. deciſ. 118. Intrigl. deciſ. 39. n. 29. Card. Tuſch. practic. concluſ. lit. I, concl. 63. à num. 1. Alex. Raudenſ. var. reſolut. cap. 30. num. 20. Mar. Antonin. etiam var. reſolut. lib. 1. cap. 60. num. 18. Ioan. Bapt. Coſta de retrotract. caſu 2. n. 14. & caſu 30. cap. 8. n. 20. Iacob. Cancer. var. p. 3. cap. 17. num. 570. cum ſeqq. Carol. de Graſſ. de effectib. clerical. eff ctu 1. num. 1192. Rot. Genuenſ. deciſ. 158. in fine, Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. collect. 1634. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 3. cap. 531. num. 13. Intellige de iure vel actione competente ex iure de præterito, Giurb. deciſ. 17. Stephan. Gratian. d. tom. 3. cap. 546. num. 56.

Ius ſubiectionis reſpectu vaſſallorum an pertineat ad eos tanquam ad ſingulos? Reſp. pertinere, per Bartol. in l. omnes populi, q. 2. princ. ff. de iuſtit. & iure, Andr. ab Exea in repet. cap. cum omnes, n. 167. de conſtit. Vincent. de Franchis deciſ. 1. n. 21. & 23. Nouar. quæſt. forenſ. p. 1. q. 38. num. 9. & latiùs q. 85. num 4. & 5. Menoch. conſil. 32. n. 21. Paſchal. de viribus patriæ poteſt. p. 1. c. 1. n. 35. 208

Legitima an debeatur filiis in vita parentum? Reſp. non deberi, per l. 1. §. largius, ff. de ſucceſſ. edicto, Bartol. in l. ſi quis legatum, §. fin. ff. de falſis, & in l. fin. n. 2. ff. de liber. agnoſc. Segura in repet. l. 3. §. fin. ff. de liber. & poſth. Tell. Fernandez in l. 23. Tauri, n. 11. Morcheq. de diuiſ. bonor. l. 3. c. 3. n. 4. Cacheran. deciſ. 172. num. 15. Paſchal. de virib. patriæ poteſt. p. 2. c. 4. n. 20. Angul. de meliorat. l. 2. gloſ. 2. num. 7. tit. 6. lib. 5. Recop. Menoch. conſ. 77. n. 6. vol. 1. Caſtil. controu. lib. 1. c. 64. n. 11. Quia illa datur filiis ex bonis hæreditariis, l. ſcimus, §. repletionem, C. de inoff. teſtam. leg. non amplius, §. fin. ff. de legat. 1. Matienſ. l. 4. gloſ. 1. n. 3. in fine, tit. 6. lib. 5. Recop. In vita parentum eius hæreditas eſſe non poteſt, l. 1. ff. de hæred. vel action. vend. leg. qui ſuperſtitis, ff. de acquir. hæred. Anton. Mangil. de imputat. q. 91. n. 11. & q. 181. n. 5. 209

Legitimæ ſupplementum quo tempore præſumatur præſcriptum? Reſp. ſpatio triginta annorum, per Bald. in l. ſi quæ in ſuo, n. 4. & in l. ſi quis filium, in fine, Cod. de inoff. teſtam. vbi Iaſ. n. 5. Gozadin. conſ. 80. n. 19. verſ. quintò quæritur, Grat. conſ. 109. n. 21. lib. 1. Boër. deciſ. 250. n. 1. & 2. verſ. ideò, Mohedan. deciſ. 2. de præſcript. alias 151. incip. Fuit dubitatum. 210

Legitimatio filij ſpurij an fieri poſſit poſt mortem Patris ex ipſius præordinatione, quando in teſtamento illam poſtulauit? Reſp. poſſe, eamque hæredibus ab inteſtato ſuccedere debentibus, ſi illa non exiſteret, præiudicare, per Bartol. in l. Gallus, §. & quid ſi tantùm, n. 14. verſ. quandoque ipſe filius, ff. de liber. & poſthum. & ibi Paul. num. 16. & 19. Socin. iun. n. 137. Galliaul. n. 84 Bolognet. n. 243. & 254. Lup. de illegitim. comm. 3. 6. 5. num. 18. 20. & 21. Pereg. conſil. 68. num. 1. lib. 2. vbi dicit cum Bartolo tenere communiter Doctores, Hieron. Gabr. conſ. 29. n. 34. lib. 1. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 635. n. 21. cum ſeqq. Fuſar. de ſubſtit. q. 408. n. 20. Cyriac. tom. 2. controuerſ. 206. n. 8. cum ſeqq. Seraph. deciſ. 1331. n. 11. Rota deciſ. 74. n. 7. p. 2. recent. Et ſufficit quod de voluntate Principis per coniecturas conſtet, ſecundum Stephan. Gratian. d. c. 635. n. 25. & 26. Gíouagn. conſ. 17. n. 16. cum ſeqq. Cyriac. d. controu. 206. n. 11. qui loquitur de præſumpta voluntate parentis ad legitimationem, & contrau. 208. n. 27. loquitur de præſumpta voluntate Principis legitimantis. 211

Legitimatus à Principe an debeat mitti in poſſeſſionem bonorum, non obſtantibus oppoſitionibus, quæ contra legitimationem fiunt? Reſp. debere, per Vetall. deciſ. 342. p. 2. Conrard. ad leg. vnic. C. ſi de mom. poſſeſ. limit. 19. num. 19. Pereg. de fideicom. art. 48. n. 19. Scip. Theodor. alleg. 61. n. 55. & ſeq. Argell. ad adipiſcenda poſſeſſ. p. 3. art. 10. ex n. 545. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 754. numero 34. & 36. Balthaſ. 212

Thomaſ,

Thomaſ. de legitimat. titul. 14. cap. 21. numero 884. pag. 137.

213 Legitimatus à Principe ſine mentione exiſtentiæ filiaeum legitimaeum, an dicatur legitimè & rectè legitimatus? Reſp. negatiuè, per Alex. conſ. 67. n. 7. lib. 1. Dec. conſ. 189. n. 5. Seraph. dec. 1331. n. 3. niſi in legitimatione adeſſet clauſ. ſine præiudicio venientium ab inteſtato, quia tunc dicitur in genere cogitatum de filiabus, Capic. deciſ. 22. n. 7. Ruin. conſ. 68. n. 4. & conſ. 73. n. 11. lib. 3. Seraph. d. deciſ. 1331. n. 9.

214 Legitimitas, & habilitas perſonæ an in quocunque iudicio quantumuis ſummario, & extraordinario ante omnia iuſtificanda? Reſp. affirmatiuè per Bart. in l. 2. in fine, C. de edict. D. Adriani, Iaſ. in rub. C. qui admitti, col. 1. Maranta de ordine iudic. p. 4. diſt. 9. n. 38. Auil. ad c. 38. Prætor. verb. ſummarias, n. 8. Rebuff ad leges Galliæ, tom. 1. tit. de ſent. execut. art. 9. gloſſ. 2. n. 31. Lancel. de attent. p. 3. c. 28. n. 36. Azeued. l. 1. n. 5. tit. 2. lib. 2. & l. 10. n. 29. tit. 17. eod. lib. 4. Parlad. rerum quotid. lib. 2. c. fin. p. 3. 6. 1. n. 7. & 8. Amat. Roderic. de modo videndi
215 proceſſum, c. 1. n. 1. 2. & 3. & c. 2. n. 1. & 2. Et exceptio ex perſonæ incapacitate reſultans nunquam cenſetur excluſa, quamuis ſtatutum diſponat, quod nulla penitus admittatur, Menoch. remed. 4. adipiſc. n. 44. & remed. 15. recup. n. 2-2. & de præſumpt. lib. 2. præſ. 32. Vide ſupra in verb. Habilitas.

216 Librorum copia litteratis viris an neceſſaria ſit? Reſp. legum profeſſores libris multis indigere, aliàs eſſet aquâ cribro haurire, Greg. Lop. l. 6. gloſ. 10. tit. 1. p. 5. Oldrad. conſ. 84. vbi tradit quàm neceſſarium & expediens ſit in noſtra ciuili ſcientia plures habere libros, Ioan. Neuiz. in. in q. Quarum an oporteat plures habere libros, Alberic. in l. 2. n. 3. C. de vet. iure enucl. Tell. Fernandez l. 12. Tauri, n. 21. in fine, vbi ait hodie decentum eſſe ad tempus, quo ſine copia multorum librorum, & multo ſtudio, itavt vnum ſine alio non ſufficiat, difficulter veritas inuenitur, & conſulit operam litteris danti, vt ſecundùm ſubſtantiam non minorem partem in libris conſumat, ſi doctus euadere vult, Vincent. Caroc. de locato & conducto, p. 5. rub. de vſur. q. 11. in parerg. ſub n. 4. fol. 226. vbi inſurgit contra eos, qui modernos odio habent, & diſplicet eis habere numeroſam librariam, Hippolit. Montereie. in additionibus ad Anton. Oliban. in præfat. de actionibus, n. 43.

217 Libros ſibi à patre donatos an teneatur filius conferre? Reſp. non teneri, per l. quæ pater, ff. famil. herciſ. & l. filia eius, C. eod. tit. latè Anton. Gom. l. 29. Tauri, num. 16 & 17. & ibi Tell. num. 115. Perez in l. 8. tit. 2. lib. 1. Ordin. pag. 46. col. 2. verſ. quæritur vlterius, Clar. & ibi Baiard. §. donatio, quæſt. 8. n. 6. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſ. 30. n. 16. & de arbitr. caſu 131. Ioan. Garc. de expenſ. cap. 4. n. 6. Anton. Amat. in l. ſi emancipati, C. de collat. à n. 300. vbi num. 315. limitat ſi magna inter fratres reſultaret inæqualitas, Caed. Mantic. de tacit. & amb. conuent. lib. 13. tit. 14. à n. 8. Pichard. poſt §. quadam actiones, Inſtit. de actionib. in tract. de collat. bonor. art. 3. n. 60. D. Barboſ. in l. 1. ff. ſoluto matr. p. 7. n. 36. verſ. recenta, Franc. à Souſa in repet. §. actionum, p. 4. à num. 10. vſque ad 109. Inſtit. de actionib. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 50. à n. 24. Mangil. de imputat. quæſt. 30. num. 15. Ad hoc enim vt filius non teneatur libros ſibi à patre donatos conferre, concurrere debet emptio librorum nomine filii, & traditio, licèt expreſsè pater filio non donauerit. Ita Tell. dict. l. 17. Tauri, n. 114. Menoch. d. præſ. 30. num. 22. cum ſeqq. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verb. laſit, num. 102. verſ. ex qua, Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 231. num. 15. Pichard. d. art. 3. num. 60. verſ. qua tamen, Mangil. d. quæſtione 30. à num. 9. Franc. à Souſa d. p. 4. num. 108. Et procedit ſi non libros, ſed pecuniam ad illos emendos filio tradiderit, Menoch. d. præſ. 30. n. 17. & de arbitr. caſu 131. n. 1. Roland. conſ. 11. n. 18. lib. 2. Mangil. d. q. 30. n. 16. niſi pater tempore, quo expenſas ſubminiſtrauit, credendi animo facere, & non donandi fuerit proteſtatus, l. qua pater 50. ff. famil. erciſ. Ant. Gom. l. 29. Tauri, n. 16. verſ. ſecundò limita, Matienſ. l. 13. gloſ. 2. n. 6. tit. 8. lib. 5. Recop. Pichard. d. art. 3. num. 58. Mendez de Caſtro in l. cum oportet, num. 177. C. de bonis quæ lib. Ayora de partit. p. 1. q. 13. n. 29. col. 3. verſ. laqual diuiſion, Franc. de Souſa d. p. 4. n. 105. vbi quod non præſumitur donare, ſi expenſas ſcripſit in libro ſuorum debitorum, ex l. Neſennius, ff. de negot. geſtis. Si animus credendi, & non donandi interuenit ipſo tempore, quo expenſæ præſtantur, & non ex interuallo, in tantum quod declaratio tempore mortis facta, quod animo credendi dedit, filio non nocebit, leg. illud 20. in fine, Codic. de collat. ibi, niſi huiuſmodi legem donationi tempore donationis, ſeu indulgentia impoſuerit, &c. Anton. Gom. l. 29. Tauri, num. 16. in fine, & num. 27. Pichard. d. articulo 3. num. 58. Mendez de Caſtro vbi ſuprà, num. 177.

Licitatio maior vltra iuſtum pretium ob æmulationem facta an ſit admittenda? Reſp. admittendam non eſſe, per Azeued. l. 4. num. 28. & 29. tit. 5. lib. 7. Recop. Valaſc. conſ. 43. num. 11. & de partit. cap. 11. n. 4. cum ſeqq. & cap. 22. num. 10. Barbat. in tract. de reſtit. interd. gloſſ. 2. n. 52. 218

Licitator poſt lapſum termini ſubhaſtationis an poſſit admitti? Reſp. non poſſe, per l. ſi tempora, C. de fide inſtrumen. lib. 10. vbi Bartol. num. 6. & in leg. licitatio, num. 5. ff. de publican. Nouar. quæſt. forenſ. lib. 1. quæſt. 63. plures refert Anton. Amat. var. reſol. lib. 1. quæſt. 38. n. 16. & 17. Rot. apud Farin. deciſ. 55. n. 3. verſ. verum in caſu, p. 1. recent. 219

Licitator prior an ſit præferendus, ſi dare vellet quantum ab alio poſtea fuit oblatum? Reſp. affirmatiuè, per l. vlt. in fine, C. de locat. præd. ciuil. lib. 11. ibi: Vt ſi ipſe, quod alter adiecit, obtulerit, maneat penes eum, &c. Azeued. l. 2. num. 13. tit. 2. lib. 1. Recop. Gutierr. pract. lib. 1. quæſt. 38. Bobadil. in politica, tom. 2. lib. 3. cap. 4. n. 20. Perea de Lara de vita hominis, cap. 28. numero 104. Et in locationibus, quas fiſcus facit ad certum tempus, ſi intra illud aliquis velit meliorem illius conditionem afferre, an admittatur, & an electio detur priori conductori, ſi velit tantùm dare quantum tunc haberi poteſt. Vide Andr. de Barulo in l. congruit, C. de locat. præd. ciuil. lib. 10. Nicol. de Neapolis, & Iacob. Rebuff. in l. ſi tempora, C. de fide inſtrum. eod. lib. 10. Ponte in tract. de poteſt. Proregis, tit. 4. §. 5. n. 58. pag. 129. 220

Maioratus inſtitutio in vna ſcriptura à marito, & vxore facta, an in ſe contineat duas diſpoſitiones, & diuerſas fundationes? Reſp. affirmatiuè, per ea quæ poſt Oldrad. conſ. 164. notarunt Cou. in rub. de teſtam. p. 2. num. 8. Greg. Lop. l. 2. gloſſ. magna, quæſt. 4. tit. 15. part. 2. Burg. de Paz ſen. in l. 3. Tauri, n. 1216. Molin. de primog. lib. 4. c. 3. n. 84. Micres de maior. p. 1. q. 23. num. 2. Valaſc. conſ. 7. ex num. 2. Ceuall. commun. con- 221
tra commun. q. 310. Et ideò teſtamentum à marito & 222
vxore inſimul confectum, poteſt poſtea quilibet eorum pro ſua parte reuocare, ex iis quæ lato ſermone proſequitur, & reſoluit Petr. Pech. d. teſtam. coniug. lib. 1. c. 43. Molin. d. lib. 4. c. 2. n. 84. Matienſ. l. 1. gloſſ. 1. n. 2. tit. 6. lib. 5. Recop. Hinc prouenit, vt maioratus à 223
marito, & vxore ſimul fundatus, poſſit ab vno eorum reuocari pro ſua parte ante traditam poſſeſſionem, ſi alter mortuus ſit, ad not. per Micr. de maior. p. 1. q. 23. n. 5. & 9.

Maioratus quando fuit inſtitutus per contractum ir- 224
reuocabilē, an primus ſucceſſor teneatur ſoluere debita

contracta

contracta poſt fundationem? Reſp. non teneri, ex Molin. *de primog. lib. 1. cap. 10. num. 11. & lib. 4. cap. 2. n. 82.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 2. cap. 15. num. 24. & pract. lib. 2. q. 53. num. 2.* Mier. *de maior. p. 1. q. 24. num. 116. & 117. & 125.* Auendan. *ad l. 21. Tauri, gloſſ. 1. num. 15, & 16.* Spin. *in ſpeculo teſtam. gloſſ. 19. num. 39. verſ. ſecundò intelligo*, Azeued. *l. 1. num. 34. titul. 6. lib. 5. Recop.* Matienſ. *l. 6. num. 21. titul. 7. eod. lib. 5.* P. Molin. *de iuſtit. tom. 3. diſput. 640. num. 5.* Caſtil. *controuerſ. tom. 4. cap. 35. num. 39. & tom. 6. cap. 161. num. 29. verſ. cum inquam*, Addent. ad Molin. *dict. lib. 1. cap. 10. ſub num. 11. pag. 60.* In tantùm quod pater tenetur filio tradere res maioratus liberas ab omni hypotheca, ſeruitute, & grauamine, quæ in talibus bonis non aderant tempore facti maioratus, vbicunque fuit irreuocabilis vel per traditionem poſſeſſionis, vel per contractum onerosum, Mier. *d. q. 24. n. 108. 109. 126. & 127. & q. 26. n. 163. in 1. edit.* Luna Sicul. *conſ. 7. n. 60. & 61.*

225 Maioratus quando Regia facultate fundatur an valeat de facili mutari alia ſimili facultate obtenta? Reſp. affirmatiuè, quia nihil tam naturale eſt quàm eo modo quicquam diſſolui, quo colligatum eſt, per Gregor. Lop. *l. 3. verbo mugeres, q. 29. tit. 13. part. 5.* Cou. *lib. 3. var. cap. 6. in princ. & num. 9. & 10.* Burg. de Paz *in proœm. leg. Tauri, num. 325. & 327.* Auendan. *ad l. 27. Tauri, gloſſ. 1. num. 5.* Angul. *ad l. 11. meliorat. gloſſ. 2. n. 9.* Tapia *in deciſ. ſupremi Conſilij Italiæ 20. num. 11.* Menoch. *conſ. 993. n. 9. verſ. tertiò vel ea ratione, lib. 10.* Mier. *de maior. p. 4. quæſt. 1. limit. 1. num. 74. in 2. edit.* Ponte *conſ. 152. ex num. 24. vol. 2.* Moner. *de commut. vltim. volunt. cap. 5. n. 111. & ſeqq.* Robles de Salzed. *de repræſent. lib. 3. cap. 3. n. 26. & 27.* & quamuis Molin. *de primog. lib. 1. cap. 8. n. 31. & lib. 4. c. 3. ex n. 7.* conetur hanc reſolutionem impugnare aſſerendo eiuſdem naturæ eſſe maioratus inſtitutos facultate Regia præcedente, cuius ſunt qui ſine ea inſtituuntur, ad hoc quod Princeps non poſſit eis derogare; nihilominus *num. 18. & 26.* agnoſcit Molin. hanc opinionem eſſe communem, & eam ſequuntur præcitati Doctores, & ſignanter Molinam reprobant Ponte *dict. conſil. 152. à num. 24. vſque ad 26. lib. 2.* & Tapia *dict. deciſ. 2.* Et pro hac opinione eſt text. *in l. 15. tit. 10. lib. 3. Recop.* ibi: *Tenemos por bien, y mandamos que las mercedes que ſe hizieron por ſola la voluntad de los Reyes que ſe puedan del todo reuocar.* Præcipuè quando ius, quod facultate Regia derogatur, eſt de futuro, ex doctrina Bart. *in l. Gallus, §. & quid ſi tantùm, n. 14. ff. de liber. & poſth.* vbi Socin. *num. 21.* Petra *de poteſt. Princip. c. 30. per tot.* maximè *n. 30. verſ. rurſus, & n. 35. verſ. tertiò, & n. 55. verſ. ſed præmiſſis*, Matt. *de ſucceſſ. legali, p. 1. q. 23. art. 3. n. 18. cum ſeqq. & p. 3. q. 1. art. 3. à n. 13. vſque ad n. 20. & p. 4. q. 4. in append. n. 31. cum duobus ſeqq.* vbi latè confirmat eandem opinionem quod Princeps in iure quærendo poteſt de plenitudine poteſtatis tertio præiudicare, & *n. 34.* infert, quod Princeps inſtituendo de feudo primogenituram, poteſt fœminas in præiudicium maſculorum ad ſucceſſionem admittere, ex Surdo *conſ. 407. n. 42. vol. 3.* Cyriac. *tom. 2. controu. 312. num. 20.* vbi cum Iaſ. & aliis probat, vnionem feudi fieri potuiſſe ex eo, quod agnatis ſolùm competebat ius de futuro ad ſucceſſionem, Cutell. *de donat. tract. 1.*
226 *diſc. 2. p. 6. n. 135. pag. 228.* Et in terminis in ſucceſſione maioratus quod poſſit Princeps ius competens ſubſtitutis de futuro derogare, tradit Gregor. Lop. *l. 3. gloſſ. 2. verb. mugeres, q. 82. verſ. ſi verò maioratus facta fuerit, tit. 13. p. 6.* latè Ponte *conſ. 134. à n. 4. vſque ad 8. lib. 2.* Rouit. *conſil. 25. numero 32. verſ. ex quibus.*

227 Maioratus inſtitutor quando abſolutè & genericè fœminas propter maſculos à maioratus ſucceſſione excluſit, nec ſe illas propter maſculos remotiores excludere velle adiecit, ad quid talis excluſio extendatur? Reſp. eam excluſionem propter maſculos eiuſdem lineæ & gradus, non autem propter remotiores maſculos intelligendam eſſe, itaut maſculo eiuſdem gradus & lineæ deficiente, fœmina in eius defectum ad huiuſmodi maioratus ſucceſſionem admittenda ſit, ac ſi nihil peculiare circa hoc à maioratus inſtitutore diſpoſitum fuiſſet, *ad reſol. per* Molin. *de primog. lib. 3. cap. 3. numero 36. & 71.* Burg. de Paz *conſ. 21. numero 41.* Auendan. *l. 40. Tauri, gloſſ. 9. num. 32. cum ſeqq.* Aluarad. *de coniect. mente defuncti, lib. 2. cap. 3. §. 4. num. 31.* Mier. *de maior. part. 2. quæſt. 6. numero 539. & ſeq. in 2. edit. & q. 60. num. 2. p. 1.* Paſchal. *de patria poteſt. p. 4. cap. 9. num. 61. pag. 522.* Menoch. *conſ. 317. n. 4. & 5. & conſil. 926. n. 32.* Surd. *conſ. 316. num. 11. & 12. conſil. 317. num. 38.* Cabed. *Luſit. deciſ. 208. p. 1.* Ramon. *conſ. 100. num. 483. & ſeq. tom. 2.*
Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt. 311. num. 15. cum ſeqq.* Hinc 228
ſtatutum excludens fœminas dotatas propter maſculos, intelligitur de maſculis eiuſdem lineæ, & gradus, Molina *d. n. 71.* ſequitur Cancer. *var. reſol. lib. 1. cap. 13. n. 58. in 2. edit.*

Maioratus poſſeſſor licèt non poſſit quicquam ex 229
iis, quæ eius inſtitutor diſpoſuit, alterare, an poſſit dubiam illius diſpoſitionem interpretari, deſignando in ſuo teſtamento illum, quem arbitrabitur maioratus inſtitutorem in eiuſdem ſucceſſione præferre voluiſſe? Reſp. affirmatiuè, & eam interpretationem, ſi veriſimilis ſit, à iudicibus ſequendam, vel ſaltem conſiderandam, aut æſtimandam eſſe, *per* gloſſ. *in l. ſi quis à filio, §. ſi quis plures, ff. de legat. 1.* Crauet. *conſ. 73. num. 23. lib. 1.* Grat. *conſ. 35. num. 11. cum ſeqq. volum. 2.* Burſat. *conſil. 28. numero 11. & 12.* Rimin. Sen. *conſil. 184. numero 36. lib. 1.* Hieron. Gabr. *conſ. 32. numero 7. & 8. vol. 1.* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 8. num. 38.* Camill. Gallin. *de verbor. ſignif. lib. 10. c. 38. num. 19. pag. 315.*

Maioratus duo an & quando in vna perſona conſi- 230
ſtere & permanere valeant? Reſp. recurrendum eſſe ad expreſſam diſpoſitionem *l. Hiſp. 7. titul. 7. lib. 3. Recop.* ſtatuentis, *que quando por via de caſamiento ſe venieron a ayuntar dos caſas de maiorazgos, que ſea la vna dellas de valor de dos quentos de renta, ò dende arriba, el hijo mayor que era, las dichas dos caſas aſſi juntas por caſamiento podia ſucceder, ſuceda ſolamente en vno de los tales majorazgos, en el mayor y mas principal, que el quiſiere eſcoger, y el hijo ò hija ſegundo ſuceda en el dicho majorazgo. Y ſi no huuiere mas de vn hijo, que aquel los pueda tener por ſu vida: y ſi aquel hijo ò hija hubiere dos hijos, ò hijo y hija, ſe diuidan y aparten los dos majorazgos, ſiendo como dezimos el vno dellos de dos quentos de renta, ò dende arriba, non concurran en vna perſona, ni los pueda vno tener, ni poſſeer, ſino como dicho es.* Quæ lex multùm celebris eſt in Caſtellæ & Legionis Regnis, & pro illius intellectu notant Doctores quod diuiſio maioratuum facienda eſt inter filium maiorem, & ſecundùm poſt illum, non autem inter filium maiorem, eiuſque deſcendentes, quamuis clauſula non ſpecificet quod ſuccedat ſecundus, ſed ſequens in gradu, vel proximior, ad tradita per Rip. *in rub. C. de ſecund. nupt. num. 7. & 11. & in reſp. 1. ſub titul. de ſubſtit. alias 131. numero 15. cum ſeqq.* Natt. *conſil. 676. & ſeq.* Roland. *conſil. 59. lib. 3.* Alciat. *reſp. 101. num. 16. in fine, & num. 17. lib. 1.* Molin. *de primog. lib. 3. cap. 2. numero 30.* Gaſp. Anton. Theſaur. *quæſt. forenſ. lib. 1. q. 39. num. 34.* Flores *ad Gam. deciſ. 47. n. 8. ad fin.* Robles de Salzedo *de repræſent. lib. 2. cap. 6. per tot. & lib. 3. cap. 4.*

Digitized by Google

cap.4.n.6.cum ſeqq. Chriſtoph. de Paz *de tenuta, c.57.*
n.210.*tom.* 1. Caſtill. *controuerſ. lib.3.c.28.num.26.* &
lib.6.c.178.n.18.cum ſeqq.

231 Diſpoſitio dictæ *l.7. noua Recep. Hiſp.* tribus modis
limitatur: & primo quando ſucceditur in vno maio-
ratu per mortem matris, & ſperatur ſucceſſio alterius
per mortem patris, quia eo viuente non datur concur-
ſus maioratuum, nec obligatio eligendi. Ratio eſt, quia
in vno tantùm non datur electio, ſed inter plura, *§. da-
tur autem, Inſtit. de aſſign. libert.* vbi *gloſſ. verb. paucio-
res,* Anton. Gom. *l.17. Tauri, num.9.* Caſtill. *lib.2. con-
trou. cap.13. n.10. &* 14. & inde infert non poſſe me-
liorari vnicum filium, quia melioratio, quæ electio
quædam eſt, non verificatur in vnico filio, ſed inter
plures, Capic. *deciſ.* 121. *numero* 32. Tell. Fernandez
l.18. Tauri, num.2. Segura *in l. vnum ex familia, §. ſed
etſi fundum, num.88. ff. de legat.2.* Menoch. *conſil.303.
num.29.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſſ.9.§.4. num.13.*
tum etiam, quia electio non datur, niſi vtrumque ſimul
exhibeatur, & de præſenti competat, *l.3. §. ſi optare, ff.
ad exhib. l. ſi vendidero 82. §. ſi ad exhibendum, Digeſt.
de furt.* Secundò limitatur quando illi duo maioratus
procedunt ab vno fundatore, quia non ideo memoria
fundatoris perditur, iuxta reſoluta per Molin. *de pri-
mog. lib.2. cap.14. num.10. verſ. quamuis autem,* al. Mo-
lina Theolog. *de iuſtit. tom.3. diſp.615. num.5.* Alua-
rad. *de coniecturata mente def. lib.2. cap.2. §.1. num.4.
in fine,* Marta *voto 73. num.9.* Stephan. Grat. *diſcept.
forenſ. cap.645. num.17. tom.4.* Valenzuel. *conſil.69.
num.26. cum ſeqq.* Tertiò limitatur quando ſucceditur
mediatè ex ſucceſſione ſuperueniente, cùm lex ſolùm
comprehendat caſum concurrentiæ duorum maiora-
tuum immediatè reſultantis ex matrimonio inter eos
contracto, qui actuales ſunt eorundem maioratuum
poſſeſſores. Ita eandem legem intelligunt Mier. *de ma-
ior. p.1. q.30. n.84. & p.2. q.4. illat.8. num.327. in noua
impreſſ.* Perez de Lara *de anniuerſ. & Capellan. lib.1.
cap.5. ex num.13.* Chriſtoph. de Paz *de tenuta, lib.2.
cap.17. num.189. cum ſeqq.* Valenzuel. *conſil.69.
ex numero 46. lib.1.* Quamvis dictam legem vtrum-
que caſum comprehendere teneant Parlador. *lib.3. ſex-
quicent. cap.5.* Caſtill. *controuerſ. lib.6. cap.177.* Ro-
bles de Salxedo *de repræſent. lib.2. cap.6. ex num.2.* Ad-
dent. ad Molin. *lib.2. cap.8. ex num.34. verſ. ſecundus
caſus.*

232 Malum an ſit præſumendum de illo, qui bene vi-
xit? Reſp. negatiuè, quia ex vita retroacta præſumi-
tur etiam de præſenti, *l. non omnes, §. à barbaris, ff. de re
milit. cap. cùm in iuuentute, cap. mandatum, de præ-
ſumpt.* Alex. *in l. ſi quis ex argentariis, §. fin.* per illum
text. *ff. de edendo,* Felin. *in cap. cùm in iure peritus, de
offic. deleg.* Hippol. *conſil.77. num.11.* Menoch. *de præ-
ſumpt. lib.3. præſ.19.* Azeued. *conſ.40. num.67.* Tiraq.
de pœnis temper. cauſa 51. num.156. dicens quod qui
antea boni fuerunt, & probi, nunc quoque tales, eſſe
atque in futurum fore videri debent, adeò vt nihil
quicquam quod à bono viro ſit alienum, facturi cre-
dantur, præcipuè ij, qui ſe diu virtutibus, & probitati
addixerunt, quique cum ipſis virtutibus, longo tempore
verſati, vberes earum, atque iucundos fructus produ-
xerunt. Summa enim eſt, omnium Philoſophorum con-
ſenſu, difficultas aliquem dimouere ab habitu virtutum
etiam ciuilium, & politicarum. Vnde Valer. Max.
lib.2.c.5. in princ. ait, *quod cùm Metellus cauſam repe-
tundarum diceret, tabulaque eius ab accuſatore expoſtula-
tæ, & ad nomen inſpiciendum circa iudicium ferrentur,
totum conſilium ab earum contemplatione oculos auer-
tis, ne de aliqua re, quæ in his relata erant, vi-
deretur dubitaſſe, non in tabulis, ſed in vita Q. Me-
telli argumenta ſyncera adminiſtrata pecunia legenda
ſibi iudices crediderunt, indignum rati integritatem tanti
viri exigua cera, & paucis litteris perpendi.* Et Marc.
Tull. *in orat. pro Publio Sylla. Omnibus in rebus iudices,
quæ grauiores, maioreſque ſunt, quid quiſque voluerit, co-
gitauerit, admiſerit, non ex crimine, ſed ex moribus, qui
arguitur, eſt ponderandum. Neque enim poteſt quiſquam
noſtrum ſubito fingi, neque cuiuſque repentè vita mutari,
aut natura conuerti, nemo repentè fit ſummus, nemo re-
pentè turpiſſimus,* &c.

Non enim præſumitur virum honeſtum & proui- 233
dum aliquid perperam feciſſe, aut facturum eſſe, *cap.
cùm in iuuentute, de purgat. Canon. cap. in noſtra, verſ. nec
verò, de procurat. cap. ſacræ,* ibi, *maximè ſi laudabilis
opinionis exiſtat, de ſentent. excom. cap. quia ſunt, 28. di-
ſtinct. cap. miramur, 61. diſt.* Mex. *ad leg. Toleti, p.1. fun-
dam.10. num.13.* Caſſiodor. *lib.6. var. epiſt.3.* ibi: *Si
honoris alueus eſt origo laudabilis, bonum initium ſe-
quentibus rebus poteſt dare præconium.* Hinc mors mala 234
putanda non eſt quam bona vita præceſſit. S. Au-
guſtin. *lib. de ciuitate Dei, cap.11.* & ideò nouum
non eſt quod multi ſancti viri ſubitanea, vel infor-
tunata mundo morte fuerint extincti. S. Simeon Sti-
lytes fulgure occiſus. S. Belinus à canibus in partes
diuiſus. Gero Archiepiſcopus Colonienſis cùm puta-
retur à ſuis mortuus, vivus fuit ſepultus. Scotus 235
cum ſolitus aliquando fuiſſet per magnum ſpatium
eleuari, & crederetur mortuus à fratribus, qui
ignorabant hunc eius morem, illum ſepulturæ man-
darunt, ac poſtea venientes eius diſcipuli, ſcientes
id ſæpiùs accidere, inuenerunt eum vivum fuiſſe ſe-
pultum, vt refert Sanctus Bernardinus de Senis
*tom.4. ſerm.1. de Regno Dei; inter extraordinaries
numero 5.* Et de quodam ſancto viro fertur inter li-
bros ſtudendo de repentè mortuum fuiſſe, digito
demonſtrante in aperto libro verſ. illum: *Iuſtus qua-
cunque morte præoccupatus fuerit, in refrigerio
erit.*

Maſculi vbi ſunt vocati ſucceſſiuè, & in eorum 236
defectum vocantur fœminæ, an hæc vocatio intelli-
gatur de maſculis eiuſdem lineæ, & gradus? Reſ-
pond. affirmatiuè, per Molin. *de primog. lib.3. cap.5.
num.71.* Pereg. *de fideicom. artic.27. num.24.* vbi ait
quod vbi dictum eſſet, *ita quod extantibus maſculis
fœmina non ſuccedant,* tunc fœmina melioris lineæ, &
gradus præferenda eſt viro remotiori, ſequitur Fuſar.
de ſubſtit. quæſt.379. num.52. Surd. *conſil.317. num.37.
&* 38. vbi tenet quod ſi fœminæ ex conceſſionis for-
ma vocatæ ſint ſucceſſiuo ordine poſt maſculos, intel-
ligendum eſt iuxta gradum regularem ſucceſſionis, ita
vt maſculi eiuſdem lineæ, & gradus præferantur, Ce-
phal. *conſ.619. num.16. lib.5.* vbi *num.46.* in fortiori
caſu tenet, quod vocatis maſculis per lineam rectam
ad excluſionem fœminarum, intelligitur de maſculis
vltimi poſſeſſoris, idem Cephal. *conſil.345. numer.8.
& 9. lib.3.* Gutier. *conſil.13. num.27.* reſoluens quod
vbi vocantur deſcendentes, ita vt linea maſculina ſuc-
cedat anteaquam fœmina, adhuc filia vltimi poſſeſſo-
ris præferenda eſt patruo maſculo, quia dicta verba
intelliguntur de linea recta; vnde ſi non ſupereſt maſ-
culus ea ea, ſuccedit fœmina eius lineæ ad excluſionem
maſculorum alterius. Pulchrè Gam. *deciſ.354. n.6.*
vbi atteſtatur ita deciſum, non obſtante quod clauſula
aiebat, *que en quanto hubieſſe Varones decendientes del
fundador, lo hubieſſen, y no las mugeres:* & deinde, *E ſi
de todos los ſobredichos mis fijos no hubiere decendien-
de Varon, y hubiere fija,* &c. & concludit deciſio,
quod verba prædicta non poſſunt intelligi exiſtenti-
bus maſculis omnium linearum vniuerſaliter, ſed ſe-
cundùm obiectam materiam, intelligi debent de
deſcendentibus illius lineæ, penes quam diſcurret ſuc-
ceſſio

ceſſio. Eleganter Cabed. *deciſ.* 208. *p.* 1. referens ita fuiſ-
ſe deciſum in caſu fortiori quando ad maioratum vo-
cati erant deſcendentes cum expreſſa clauſula, quod
non eſſet mulier, & tamen fuit reſolutum ad fauorem
fœminæ vltimi poſſeſſoris ex ea ratione inter alias,
quod ſi teſtator per verba generalia fœminas propter
maſculos excluſerit à ſucceſſione maioratus, nec adie-
cerit expreſsè illas ſe propter maſculos remotiores ex-
cludere velle, intelligendum eſt excluſiſſe fœminas per
maſculos tantùm eiuſdem gradus & lineæ, non autem
per remotiores: & addit *num.* 12. hoc admittendum
eſſe etiam eo caſu, quo ex clariſſimis inſtitutionis ver-
bis fœminæ per maſculos remotiores excluderentur.
Rimin. iun. *conſ.* 741. *à num.* 20. *lib.* 7. quò loci poſt-
quam cenſuit vocationem de hærede in hæredem, de
primogenito in primogenitum debere intelligi per ſuc-
ceſſionem regularem, concludit *num.* 95. verba clauſu-
læ caſus, de quo interrogatus fuit, v. g. & ſucceſſiuè
de primogenito in primogenitum, donec eius linea
maſculina durabit, intelligenda eſſe de linea recta effe-
ctiua, Fab. Turrer. *conſ.* 23. *n.* 26. *lib.* 5. plenè Caſtill.
controu. tom. 5. *cap.* 93. *n.* 26. *& tom.* 6. *cap.* 138. *num.* 18.
Valenzuel. *conſ.* 97. *ex num.* 75. *cum ſeqq.* vbi ait vo-
cationem maſculorum in maioratibus ſemper poni ad
deſignandam formam ſuccedendi, vt priùs maſculus,
& poſt eum fœmina ſuccedat, atque ita fœmina non
cenſetur excluſa: & *num.* 78. concludit in hæc verba.
Ideo ſucceſſione iſtorum maioratuum remanſit firma
regula iuris, ſcilicet quod vocatio maſculi ad ingreſ-
ſum ſucceſſionis ſolùm fit ad ponendum ipſam in per-
ſona, in qua eſt radicanda, aſſignando ordinem præ-
latitium ſucceſſionis, & non excluſionem fœmina-
rum, Perez de Lara *de vita hominis*, *cap.* 30. *num.* 82.
vbi has concluſiones in caſu difficiliori intellexit, nem-
pe quando inſtitutor non expreſsè excluſit fœminas,
ſed vocauit filium ſuum primogenitum, & eius filium
maſculum, & alios filios ſecundo, tertio, & quarto
genitos, & eorum filios maſculos, quod non ex hoc
cenſeatur maioratus agnationis, nec excluſa fœmina
in perpetuum, ſed ſolùm prælatio maſculis tributa,
Addit. ad Molin. *dict. lib.* 3. *cap.* 5. *ſub num.* 71. *verſ.*
quod fortius aſſeuerandum eſt, Mart. *de ſucceſſ. legali*,
part. 3. *quæſt.* 12. *art.* 4. *num.* 3. *&* 4. vbi dicit quod in
fideicommiſſo relicto maſculis, fœminæ ſuccedunt
deficientibus maſculis. Rot. *deciſ.* 316. *num.* 4. *part.* 1.
recent.

237 Mentiris verbum, an importet magnam iniuriam?
Reſp. eſſe iniurioſiſſimum, per Bart. & Iaſ. *in l. ſi quis*
extraneus, *ff. de acquir. hered.* Ioan. Corraſ. *lib.* 6.
miſcel. cap. 24. *num.* 6. Andr. Gail. *lib.* 2. *obſeru.* 100.
Ioan. Chriſtoph. Boſcb. *de iniur. diſputat.* 1. *num.* 10.
Caſtill. *deciſ.* 171. *num.* 9. *tom.* 2. Hening. Papo *de iu-*
re retortitionis, *p.* 3. *theſi* 16. *& in theſi* 38. reſpondet
ad l. quæ omnia 25. §. 1. *ff. de procurat.* ex qua vide-
batur probari ſecundùm aliquos quod procurator, de
quo ibi, *per ſuum mẽtiri in iudicio conuicium ſibi factum*
retorſerit, & ſic excuſari, de quo nullum illic animad-
uerti poterat verbum: ſed poſito (addit dictus He-
ning.) quod per hoc mentiri ſe purgaſſet procurator,
factum hoc eſſet in iudicio à procuratore, qui à do-
mino criminis accuſatus è veſtigio excipiens, ſe crimi-
nis reum inficias iuiſſet, id quod ad hunc retortitionis
vulgaris caſum, qui extraiudicialis, & priuatus eſt
actus, accommodari non poſſit, cum hoc tantùm egiſſe
præſumeretur reus procurator, vt excipiendo ſe con-
tra accuſatorem defenderet, non vt illum calumniæ
oneraret, ſine qua ſibi retortitio conſtare nequit,
vtpote quod iniuram ſibi illatam iniuria retor-
queat.

238 Minor an poſſit liberè teſtari ſicut maior, & de bo-
nis ſuis ad libitum diſponere? Reſp. poſſe, & curató-
rem ſuum hæredem inſtituere, niſi conſtet dolo cura-
toris fuiſſe circumuentum & inductum ad teſtandum
in ſui fauorem, vt per Anton. Gom. *l.* 3. *Taur. n.* 5.
Azeued. *l.* 23. *à n.* 14. *vſque ad num.* 20. *tit.* 1. *lib.* 5.
Recop. Galgauet. *de tutel. & cur. lib.* 3. *quæſt.* 54. *per*
tot. vbi *ex numero* 4. contrarium tenere videtur, Gu-
tierr. *etiam de tutel. p.* 1. *cap.* 14. *à num.* 4. *& num.* 10.
Quicquid dicat Rebuff. quem referunt & ſequuntur
Duen. *reg.* 31. *in verb. Adminiſtratores*, Caualcan. *de*
tutor. num. 279. Pereg. *de iure fiſci, lib.* 2. *tit.* 6. *num.* 12.
quia Rebuffus loquitur ſtante lege expreſſa ſui Regni,
quam ibi gloſſat, hoc nuncupatim prohibente. Nec de
minore, qui optimè diſpoſuit teſtamentum ſuum, po-
terit quandoque dubitare ab illo ritè factum non
fuiſſe, quia reperiuntur minores 14. annorum, qui in
iure vt Doctores reſpondent; & minores ſeptẽnio, qui
latinam loquuntur linguam. Ego antequam maternam
pronuntiarem, opera & diligentia doctiſſimi parentis
mei Latinam didici, & in illa ætate loquutus fui. Re-
fert Plutarchus *in Cicerone* illum in ætate 13. anno-
rum compoſuiſſe poëma quoddam heroïcum, cui ti-
tulum dedit, *Pontius Glaucus*. Narrat Suetonius *c.* 6.
Tiberium Cæſarem in ætate nouem annorum oratio- 239
nem funebrem publicaſſe, & dictaſſe in ſui parentis
morte. Hiſtoriæ mandauit Card. Cæſ. Baron. *in anna-* 240
libus, anno Chriſti 374. Sanctum Auguſtinum in æta- 242
te 19. annorum Rhetoricam publicè in patria ſua do-
cuiſſe. Et Iureconſ. *in l.* 1. §. *pueritiam, ff. de poſtulando*, 242
ait filium Neruæ in ætate 17. annorum publicè in
iure reſpondiſſe, vbi Angelus affirmat Bartolum idem
feciſſe. Et Baldus cum eſſet ætatis quindecim anno- 243
rum publicè repetitionem dictauit *ad l. centam Capuæ*,
ff. de eo quod certo loco; & in eadem ætate idem Ful-
goſius *ad l. manifeſtæ turpitudinis, ff. de iniur.* Et Poli-
tus Senenſ. cùm totius Italiæ admiratione in ætate
16. annorum millia iuridica Paradoxa publicè defen-
dit, vt refert Matth. Gribald. *de ratione ſtudendi, lib.* 1.
c. 2. Alia plura exempla adducunt Pacian. *de probat.*
lib. 1. *c.* 41. *à n.* 45. Bubadil. *in ſua politica, lib.* 1. *c.* 7.
n. 22. Mendoz. *in lib.* 1. *Regum, tom.* 2. *c.* 3. *in expoſit. lit-*
tera, à n. 1. & præcipuè *n.* 22. *cum ſeqq.*

Monopolia vt exerceantur an ex priuilegio Princi- 244
pis concedi poſſit? Reſp. affirmare Innoc. Rimin. iun.
Auiles, & Bobadil. citatos à Maſtrill. *de Magiſtrat.*
lib. 3. *cap.* 4. *n.* 441. Sed licèt eorum ſententia defen-
di poſſit eo caſu, quo vrget iuſta cauſa, & communis
vtilitas præciſa, & neceſſaria: nihilominus bis termi-
nis præciſis contrarium verius videtur, ex Greg. Lop.
lib. 2. *gloſſ.* 1. *ad fin. tit.* 7. *part.* 5. ibi: *Aduertant tamen*
Principes concedentes iſta priuilegia, ne concedant contra
publicam vtilitatem, neque ob ditandum vnum alios de-
ſtruant, neque dona ingenij, & naturæ, quæ Deus
dat hominibus; Principes prohibeant; habendo quod
vnus ſolus exerceat talem artem, vel tale officium;
ſed præ oculis habeant Deum, & publicam vtilita-
tem, cui ex iniuncto regimine ſeruire debent, &c.
Sot. *de Iuſtit. lib.* 6. *quæſt.* 6. *articul. fin.* Albert. Brun.
inter conſilia feudalia ipſius, conſil. 131. *verſ. vltimo mo-*
ueor, Matth. Lopez Braceo *lib.* 12. *de regendi ratione*,
fol. 38. Menoch. *de arbitr. caſu* 569. *num.* 27. Surd.
conſ. 321. *num.* 24. Franc. de Ponte *de poteſt. Proregis*,
tit. 10. *rub. de mercat. ſeu nund. num.* 9. Anton. Theſaur.
deciſ. 16. Farin. *fragm. crimin. p.* 2. *verb. Monopolium*,
num. 305.

Mulier, quæ à viro deflorata fuit ſub ſpe & promiſ- 245
ſione matrimonij, ſi poſtea paſſa ſit ab alio cognoſci,
an poſſit petere vt promiſſa ſibi adimpleantur, vel
vt ſaltem competentem dotem talis vir ſibi ſoluat?
Reſp. virum ad nihil teneri, vt per Vincent. Caroc. *dec.*

cap.4.n.6.cum ſeqq. Chriſtoph. de Paz *de tenuta, c.57. n.110.tom.1.* Caſtill. *controuerſ. lib.3.c.28. num.36. & lib.6.c.178.n.18.cum ſeqq.*

231 Diſpoſitio dictæ *l.7. noua Recop. Hiſp.* tribus modis limitatur: & primo quando ſucceditur in vno maioratu per mortem matris, & ſperatur ſucceſſio alterius per mortem patris, quia eo viuente non datur concurſus maioratuum, nec obligatio eligendi. Ratio eſt, quia in vno tantùm non datur electio, ſed inter plura, *§. datur autem, Inſtit. de aſſign. libert.* vbi *gloſſ. verb. pauciores,* Anton. Gom. *l.17. Tauri, num.9.* Caſtill. *lib.2. controu. cap.13. n.10. & 14.* & inde infert non poſſe meliorari vnicum filium, quia melioratio, quæ electio quædam eſt, non verificatur in vnico filio, ſed inter plures, Capic. *deciſ.121. numero 35.* Tell. Fernandez *l.18. Tauri, num.2.* Segura *in l. vnum ex familia, §. ſed etſi fundum, num.88. ff. de legat.2.* Menoch. *conſil.303. num.59.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſſ.9. §.4. num.15.* tum etiam, quia electio non datur, niſi vtrumque ſimul exhibeatur, & de præſenti competat, *l.3. §. ſi optare, ff. ad exhib. l. ſi vendidero 82. §. ſi ad exhibendum, Digeſt. de furt.* Secundò limitatur quando illi duo maioratus procedunt ab vno fundatore, quia non ideo memoria fundatoris perditur, iuxta reſoluta per Molin. *de primog. lib.2. cap.14. num.10. verſ. quamuis autem,* al. Molina Theolog. *de iuſtit. tom.3. diſp.615. num.5.* Aluarad. *de coniecturata mente def. lib.2. cap.2. §.1. num.4. in fine,* Marta *voto 73. num.9.* Stephan. Grat. *diſcept. forenſ. cap.545. num.17. tom.4.* Valenzuel. *conſil.69. num.26. cum ſeqq.* Tertiò limitatur quando ſucceditur mediatè ex ſucceſſione ſuperueniente, cùm lex ſolùm comprehendat caſum connexitatis duorum maioratuum immediatè reſultantis ex matrimonio inter eos contracto, qui actuales ſunt eorundem maioratuum poſſeſſores. Ita eandem legem intelligunt Mier. *de maior. p.1. q.50. n.84. & p.2. q.4. illat.8. num.327. in noua impreſſ.* Perez de Lara *de anniuerſ. & Capellan. lib.1. cap.5. ex num.13.* Chriſtoph. de Paz *de tenuta, lib.2. cap.57. num.189. cum ſeqq.* Valenzuel. *conſil.69. ex numero 46. lib.1.* Quamvis dictam legem vtrumque caſum comprehendere teneant Parlador. *lib.3. ſexquicent. cap.5.* Caſtill. *controuerſ. lib.6. cap.177.* Robles de Salzedo *de repræſent. lib.2. cap.6. ex num.2.* Addent. ad Molin. *lib.2. cap.8. ex num.34. verſ. ſecundus caſus.*

232 Malum an ſit præſumendum de illo, qui bene vixit? Reſp. negatiuè, quia ex vita retroacta præſumitur etiam de præſenti, *l. non omnes, §. à barbaris, ff. de re milit. cap. cùm in iuuentute, cap. mandatum, de præſumpt.* Alex. *in l. ſi quis ex argentariis, §. fin.* per illum text. *ff. de edendo,* Felin. *in cap. cùm in iure peritus, de offic. deleg.* Hippol. *conſil.77. num.11.* Menoch. *de præſumpt. lib.3. præſ.19.* Azeued. *conſ.40. num.67.* Tiraq. *de pœnis temper. cauſa 51. num.156.* dicens quod qui antea boni fuerunt, & probi, nunc quoque tales, eſſe atque in futurum fore videri debent, adeò vt nihil quicquam quod à bono viro ſit alienum, facturi credantur, præcipuè ij, qui ſe diu virtutibus, & probitati addixerunt, quique cum ipſis virtutibus, longo tempore verſati, vberes earum, atque iucundos fructus produxerunt. Summa enim eſt, omnium Philoſophorum conſenſu, difficultas aliquem dimouere ab habitu virtutum etiam ciuilium, & politicarum. Vnde Valer. Max. lib.2.c.5. in princ. ait, *quod cùm Metellus cauſam repetundarum diceret, tabulaque eius ab accuſatore expoſtulata, & ad nomen inſpiciendum circa iudicium ferrentur, totum conſilium ab earum contemplatione oculos auertit, ne de aliqua re, quæ in his relata erant, videretur dubitaſſe, non in tabulis, ſed in vita Q. Metelli argumenta ſyncera adminiſtratæ pecuniæ legenda ſibi iudices crediderunt, indignum rati integritatem tanti viri exigua cera, & paucis litteris perpendi.* Et Marc. Tull. *in orat. pro Publio Sylla. Omnibus in rebus iudices, quæ grauiores, maioreſque ſunt, quid quiſque voluerit, cogitauerit, admiſerit, non ex crimine, ſed ex moribus, qui arguitur, eſt ponderandum. Neque enim poteſt quiſquam noſtrum ſubito fingi, neque cuiuſque repentè vita mutari, aut natura conuerti, nemo repentè fit ſummus, nemo repentè turpiſſimus,* &c.

Non enim præſumitur virum honeſtum & prouidum aliquid perperam feciſſe, aut facturum eſſe, *cap. cùm in iuuentute, de purgat. Canon. cap. in noſtra, verſ. nos verò, de procurat. cap. ſacro,* ibi, *maximè ſi laudabilis opinionis exiſtat, de ſentent. excom. cap. quia ſunt, 58. diſtinct. cap. miramur, 61. diſt.* Mex. *ad leg. Toleti, p.1. fundam.10. num.13.* Caſſiodor. *lib.6. var. epiſt.3.* ibi: *Si honoris alicuius eſt origo laudabilis, bonum initium ſequentibus rebus poteſt dare præconium.* Hinc mors mala 233
putanda non eſt quam bona vita præceſſit. S. Auguſtin. *lib. de ciuitate Dei, cap.11.* & ideò novum non eſt quod multi ſancti viri ſubitanea, vel infortunata mundo morte fuerint extincti. S. Simeon Stilytes fulgure occiſus. S. Belinus à canibus in partes diuiſus. Gero Archiepiſcopus Colonienſis cùm putaretur à ſuis mortuus, vivus fuit ſepultus. Scotus 234
cum ſolitus aliquando fuiſſet per magnum ſpatium eleuari, & crederetur mortuus à fratribus, qui ignorabant hunc eius morem, illum ſepulturæ mandarunt, ac poſtea venientes eius diſcipuli, ſcientes id ſæpius accidere, inuenerunt eum vivum fuiſſe ſepultum, vt refert Sanctus Bernardinus de Senis *tom.4. ſerm.1. de Regno Dei, inter extraordinarios numero 5.* Et de quodam ſancto viro fertur inter libros ſtudendo de repentè mortuum fuiſſe, digito demonſtrante in aperto libro verſ. illum: *Iuſtus quacunque morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit.* 235

Maſculi vbi ſunt vocati ſucceſſiuè, & in eorum defectum vocantur fœminæ, an hæc vocatio intelligatur de maſculis eiuſdem lineæ, & gradus? Reſpond. affirmatiuè, per Molin. *de primog. lib.3. cap.5. num.71.* Pereg. *de fideicom. artic.27. num.24.* vbi ait quod vbi dictum eſſet, *ita quod extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant,* tunc fœmina melioris lineæ, & gradus præferenda eſt viro remotiori, ſequitur Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.379. num.52.* Surd. *conſil.317. num.37. & 38.* vbi tenet quod ſi fœminæ ex conceſſionis forma vocatæ ſint ſucceſſiuo ordine poſt maſculos, intelligendum eſt iuxta gradum regularem ſucceſſionis, ita vt maſculi eiuſdem lineæ, & gradus præferantur, Cephal. *conſ.619. num.16. lib.5.* vbi *num.46.* in fortiori caſu tenet, quod vocatis maſculis per lineam rectam ad excluſionem fœminarum, intelligitur de maſculis vltimi poſſeſſoris, idem Cephal. *conſil.345. numer.8. & 9. lib.3.* Gutier. *conſil.13. num.57.* reſoluens quod vbi vocantur deſcendentes, ita vt linea maſculina ſuccedat anteaquam fœmina, adhuc filia vltimi poſſeſſoris præferenda eſt patruo maſculo, quia dicta verba intelliguntur de linea recta; vnde ſi non ſupereſt maſculus ex ea, ſuccedit fœmina eius lineæ ad excluſionem maſculorum alterius. Pulchrè Gam. *deciſ.354. n.6.* vbi atteſtatur ita deciſum, non obſtante quod clauſula aiebat, *que en quanto hubieſſe Varones decendientes del fundador, lo hubieſſen, y no las mugeres:* & deinde, *E ſi de todos los ſobredichos mis fijos no hubiere decendiente Varon, y hubiere fija,* &c. & concludit deciſio, quod verba prædicta non poſſunt intelligi exiſtentibus maſculis omnium linearum vniuerſaliter, ſed ſecundùm obiectam materiam, intelligi debent de deſcendentibus illius lineæ, pro eo quam diſcurret ſucceſſio 236

ceſſio. Eleganter Cabed. *deciſ.* 208. *p.* 1. referens ita fuiſ-
ſe deciſum in caſu fortiori quando ad maioratum vo-
cati erant deſcendentes cum expreſſa clauſula, quod
non eſſet mulier, & tamen fuit reſolutum ad fauorem
fœminæ vltimi poſſeſſoris ex ea ratione inter alias,
quod ſi teſtator per verba generalia fœminas propter
maſculos excluſerit à ſucceſſione maioratus, nec adie-
cerit expreſsè illas ſe propter maſculos remotiores ex-
cludere velle, intelligendum eſt excluſiſſe fœminas per
maſculos tantùm eiuſdem gradus & lineæ, non autem
per remotiores: & addit *num.* 12. hoc admittendum
eſſe etiam eo caſu, quo ex clariſſimis inſtitutionis ver-
bis fœminæ per maſculos remotiores excluderentur.
Rimin. iun. *conſ.* 741. *à num.* 20. *lib.* 7. quò loci poſt-
quam cenſuit vocationem de hærede in hæredem, de
primogenito in primogenitum debere intelligi per ſuc-
ceſſionem regularem, concludit *num.* 95. verba clauſu-
læ caſus, de quo interrogatus fuit, v. g. & ſucceſſiuè
de primogenito in primogenitum, donec eius linea
maſculina durabit, intelligenda eſſe de linea recta effe-
ctiua, Fab. Turret. *conſ.* 23. *n.* 16. *lib.* 2. plenè Caſtill.
controu. tom. 5. *cap.* 93. *n.* 26. *& tom.* 6. *cap.* 138. *num.* 18.
Valenzuel. *conſ.* 97. *ex num.* 75. *cum ſeqq.* vbi ait vo-
cationem maſculorum in maioratibus ſemper poni ad
deſignandam formam ſuccedendi, vt priùs maſculus,
& poſt eum fœmina ſuccedat, atque ita fœmina non
cenſetur excluſa: & *num.* 78. concludit in hæc verba.
Ideo ſucceſſione iſtorum maioratuum remanſit firma
regula iuris, ſcilicet quod vocatio maſculi ad ingreſ-
ſum ſucceſſionis ſolùm fit ad ponendum ipſam in per-
ſona, in qua eſt radicanda, aſſignando ordinem præ-
latitium ſucceſſionis, & non excluſionem fœmina-
rum, Perez de Lara *de vita hominis*, *cap.* 30. *num.* 82.
vbi has concluſiones in caſu difficiliori intellexit, nem-
pe quando inſtitutor non expreſsè excluſit fœminas,
ſed vocauit filium ſuum primogenitum, & eius filium
maſculum, & alios filios ſecundo, tertio, & quarto
genitos, & eorum filios maſculos, quod non ex hoc
cenſeatur maioratus agnationis, nec excluſa fœmina
in perpetuum, ſed ſolùm prælatio maſculis tributa,
Addit. ad Molin. *dict. lib.* 3. *cap.* 5. *ſub num.* 71. *verſ.
quod fortius aſſeuerandum eſt*, Mart. *de ſucceſſ. legali*,
part. 3. *quæſt.* 12. *art.* 4. *num.* 3. *&* 4. vbi dicit quod in
fideicommiſſo relicto maſculis, fœminæ ſuccedunt
deficientibus maſculis. Rot. *deciſ.* 316. *num.* 4. *part.* 1.
recent.

237 Mentiris verbum, an importet magnam iniuriam?
Reſp. eſſe iniurioſiſſimum, per Bart. & Iaſ. *in l. ſi quis
extraneus*, *ff. de acquir. hæred.* Ioan. Corraſ. *lib.* 6.
miſcel. cap. 24. *num.* 6. Andr. Gail. *lib.* 2. *obſeru.* 100.
Ioan. Chriſtoph. Boſch. *de iniur. diſputat.* 1. *num.* 50.
Caſtill. *deciſ.* 171. *num.* 9. *tom.* 2. Hening. Papo *de iu-
re retortitionis*, *p.* 3. *theſi* 16. *& in theſi* 38. reſpondet
ad l. quæ omnia 25. §. 1. *ff. de procurat.* ex qua vide-
batur probari ſecundùm aliquos quod procurator, de
quo ibi, *per ſuum mẽtiri in iudicio conuicium ſibi factum
retorſerit*, & ſic excuſari, de quo nullum illic animad-
uerti poterat verbum: ſed poſito (addit dictus He-
ning.) quod per hoc mentiri ſe purgaſſet procurator,
factum hoc eſſet in iudicio à procuratore, qui à do-
mino criminis accuſatus è veſtigio excipiens, ſe crimi-
nis reum inficias iuiſſet, id quod ad hunc retortitionis
vulgaris caſum, qui extraiudicialis, & priuatus eſt
actus, accommodari non poſſit, cum hoc tantùm egiſſe
præſumeretur reus procurator, vt excipiendo ſe con-
tra accuſatorem defenderet, non vt illum calumniæ
onararet, ſine qua ſibi retortitio conſtare nequit,
vtpote quod iniuram ſibi illatam iniuria retor-
quet.

238 Minor an poſſit liberè teſtari ſicut maior, & de bo-
nis ſuis ad libitum diſponere? Reſp. poſſe, & curato-
rem ſuum hæredem inſtituere, niſi conſtet dolo cura-
toris fuiſſe circumuentum & inductum ad teſtandum
in ſui fauorem, vt per Anton. Gom. *l.* 3. *Taur. n.* 5.
Azeued. *l.* 83. *à n.* 14. *vſque ad num.* 20. *tit.* 11. *lib.* 5.
Recop. Galganet. *de tutel. & cur. lib* 3. *quæſt.* 54. *per
tot.* vbi *ex numero* 4. contrarium tenere videtur, Gu-
tier. *etiam de tutel.* *p.* 1. *cap.* 14. *à num.* 4. *& num.* 10.
Quicquid dicat Rebuff. quem referunt & ſequuntur
Duen. *reg.* 31. *in verb. Adminiſtratores*, Caualcau. *de
tutor. num.* 279. Pereg. *de iure fiſci*, *lib.* 2. *tit.* 6. *num.* 18.
quia Rebuffus loquitur ſtante lege expreſſa ſui Regni,
quam ibi gloſſat, hoc nuncupatum prohibente. Nec de
minore, qui optimè diſpoſuit teſtamentum ſuum, po-
terit quandoque dubitare ab illo ritè factum non
fuiſſe, quia reperiuntur minores 14. annorum, qui in
iure vt Doctores reſpondent; & minores ſeptẽnio, qui
latinam loquuntur linguam. Ego antequam maternam
pronuntiarem, opera & diligentia doctiſſimi parentis
mei Latinam didici, & in illa ætate loquutus fui. Re-
fert Plutarchus *in Cicerone* illum in ætate 13. anno-
rum compoſuiſſe poëma quoddam heroïcum, cui ti-
tulum dedit, *Pontius Glaucus*. Narrat. Suetonius *c.* 6.
Tiberium Cæſarem in ætate nouem annorum oratio- 239
nem funebrem publicaſſe, & dictaſſe in ſui parentis
morte. Hiſtoriæ mandauit Card. Cæſ. Baron. *in anna-* 240
libus, *anno Chriſti* 374. Sanctum Auguſtinum in æta- 241
te 19. annorum Rhetoricam publicè in patria ſua do-
cuiſſe. Et Iureconſ. *in l.* 1. §. *pueritiam*, *ff. de poſtulando*, 242
ait filium Neruæ in ætate 17. annorum publicè in
iure reſpondiſſe, vbi Angelus affirmat Bartolum idem
feciſſe. Et Baldus cum eſſet ætatis quindecim anno- 243
rum publicè repetitionem dictauit *ad l. centum Capua*,
ff. de eo quod certo loco; & in eadem ætate idem Ful-
goſius *ad l. manifeſtæ turpitudinis*, *ff. de iniur.* Et Poli-
tus Senenſ. cùm totius Italiæ admiratione in ætate
16. annorum millia iuridica Paradoxa publicè defen-
dit, vt refert Matth. Gribald. *de ratione ſtudendi*, *lib.* 1.
c. 2. Alia plura exempla adducunt Pacian. *de probat.
lib.* 1. *c.* 41. *à n.* 45. Bobadil. *in ſua politica*, *lib.* 1. *c.* 7.
n. 22. Mendoz. *in lib.* 1. *Regum*, *tom.* 2. *c.* 3. *in expoſit. lit-
tera*, *à n.* 1. & præcipuè *n.* 22. *cum ſeqq.*

Monopolia vt exerceantur an ex priuilegio Princi- 244
pis concedi poſſit? Reſp. affirmare Innoc. Rimin. iun.
Auiles, & Bobadil. citatos à Maſtrill. *de Magiſtrat.*
lib. 3. *cap.* 4. *n.* 441. Sed licèt eorum ſententia defen-
di poſſit eo caſu, quo vrget iuſta cauſa, & communis
vtilitas præciſa, & neceſſaria: nihilominus his termi-
nis præciſis contrarium verius videtur, ex Greg. Lop.
lib. 2. *gloſſ.* 1. *ad fin. tit.* 7. *part.* 5. ibi: *Aduertant tamen
Principes concedentes iſta priuilegia, ne concedant contra
publicam vtilitatem, neque ob ditandum vnum alios de-
ſtruant; neque dona ingenij, & naturæ, quæ Deus
dat hominibus; Principes prohibeant; iubendo quod
vnus ſolus exerceat talem artem, vel tale officium;
ſed præ oculis habeant Deum, & publicam vtilita-
tem, cui ex iniuncto regimine ſeruire debent*, &c.
Sot. *de Iuſtit. lib.* 6. *quæſt.* 6. *articul. fin.* Albert. Brun.
inter conſilia feudalia ipſius, *conſil.* 131. *verſ. vltimo mo-
ueor*, Matth. Lopez Bracco *lib.* 12. *de regendi ratione*,
fol. 38. Menoch. *de arbitr. caſu* 569. *num.* 27. Surd.
conſ. 321. *num.* 24. Franc. de Ponte *de poteſt. Proregis*,
tit. 10. *rub. de mercat. ſeu nund. num.* 9. Anton. Theſaur.
deciſ. 16. Farin. *fragm. crimin. p.* 2. *verb. Monopolium*,
num. 305.

Mulier, quæ à viro deflorata fuit ſub ſpe & promiſ- 245
ſione matrimonij, ſi poſtea paſſa ſit ab alio cognoſci,
an poſſit petere vt promiſſa ſibi adimpleantur, vel
vt ſaltem competentem dotem talis vir ſibi ſoluat?
Reſp. virum ad nihil teneri, vt per Vincent. Caroc. *dec.*

ſeu caſu 68. vbi ſex fundamenta ita concludit, & iudicatum rrferi, Iacob. Cancer. var. reſol. lib. 2. c. 11. de ſponſal. n. fin. Paul. Bellon. de poteſtate eorum quæ ſunt in continenti, c. 18.

246 Mutuare pecuniam ciuitati an ciues ditiores compelli poſſint, quando neceſſitas publica immineret? Reſpond. affirmatiuè, etiamſi ad mutuandum nemo ſit compellendus, vt per Auil. ad cap. 2. Prætor. in gloſſ. de mercaderia, n. 11. & cap. 17. gloſſ. à raſonables, n. 33. & c. 54. gloſſ. ſin nueſtra licencia, Mexia in pragm. taxa panis, concluſ. 1. n. 58. Auendan. de exequend. mand. lib. 2. c. 19. n. 54. & cap. 14. n. 9. Menchaq. controuerſ. illuſtr. lib. 1. cap. 6. num. 7. Ioan. Garc. de expenſ. cap. 12. num. 67. Azeued. l. 1. n. 27. verſic. vel melius erit, tit. 25. lib. 5. Recop. & l. 21. num. 2. tit. 1. eod. lib. 5. Matienſ. d. l. 1. gloſſ. 9. n. 4. cum ſeqq. tit. 15. eod. lib. Gutierrez practic. lib. 2. q. 180. num. 29. Bobadill. in politica, lib. 5. c. 3. n. 18. & lib. 5. c. 5. num. 22. Cabed. Luſit. deciſ. 92. n. 8. p. 2. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 8. tit. 5. num. 18. Cened. canon. quæſt. 33. n. 22. Et etiam Rex pro defenſione patriæ contra hoſtes Reip. poterit cogere ſubditos diuites, vt ſibi mutuent pecunias. Rip. in l. dotis cauſa, n. 118. ff ſoluto matrimon. Ceuall. commun. quæſt. 906. aliàs fin. n. 44. tom. 4. Et quid quoad Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas? Vide Auiles d. c. 17. verb. à raſonables, n. 33. Mexia d. concluſ. 1. num. 60. Matienſ. d. l. 1. gloſſ. 9. n. 5. in fine, Bobadill. d. lib. 3. c. 3. n. 18. Ceuall. commun. q. 578. n. 3. cum
247 ſeqq. & q. 897. à num. 617. Sed dubitari poteſt, an in hoc caſu liceat mutuantibus aliquid vſurarum nomine ratione lucri ceſſantis, vel damni emergentis recipere? Id vtroque iure licere, & eis permiſſum eſſe docent Sot. de Iuſtit. lib. 6. q. 1. art. 3. concl. 1. & 2. Nauarr. commento de vſuris, num. 44. cum ſeqq. Maſcard. de probat. concluſ. 934. n. 41. & 42. Menchaq. de ſucceſſ. creat. lib. 1. §. 6. n. 21. & 22. & controuerſ. illuſtr. lib. 1. c. 68. Menoch. de arbitr. caſu 510. n. 12. Vincent. Caroc. de depoſito, tit. quid veniat in act. depoſiti, rub. acceſſio 4. n. 5. fol. 215. Surd. deciſ. 259. n. 17. & deciſ. 345. n. 16.
248 Ludouic. Peguera deciſ. 22. num. 4. paulò poſt med. vbi ait coactum mutuare Communitati, vel Vniuerſitati poſſe paciſci de aliquo lucro ob damnum vitandum, non verò de aliquo lucro ceſſante ante moram, Sigiſm. Scacc. de commerc. §. 1. q. 7. p. 2. ampl. 8. n. 114. vbi tradit in hoc caſu, quando ſcilicet compulſi ſunt mutuare, etiam ante moram de intereſſe paciſci poſſe.

249 Mutuatæ rei valor ſeu pretium ſi creſcat, vel decreſcat, cui cedat damnum, vel commodum? Reſp. cedere creditori, ſi eueniat ſine culpa, & mora debitoris, per l. vinum, Digeſtis ſi certum petat. Mozz. de contract. tract. de mutuo, tit. de naturalibus mutui, n. 15. Laurent. Rodulph. in cap. conſuluit, de vſur. p. 2. q. 7. n. 9. & p. 3. num. 2. & 5. Sigiſm. Scacc. de commerc. §. 1. q. 1. à n. 415. vbi aſſignat rationem, quia licèt dicatur plus recipere, non tamen recipit vltra ſortem; non ſic erit quando menſura mutatur; ſi enim mutuaui tibi centum modios tritici, & Principis iuſſu modius tritici ſit minutus, aut auctus, nun liberaris ſoluendo ſecundùm menſuram minorem, ſed ſecundùm menſuram veterem: nam in primo caſu minùs redderetur, in ſecundo plus. Azor. inſtit. moral. p. 3. lib. 7. c. 10. q. 6.

250 Officiales ſupranumerarij an gaudeant priuilegiis ordinariorum? Reſpond. negatiuè, per l. decurienſibus, Codice de ſilentiar. lib. 12. ibi: Etenim triginta numero inſtituuntur Conſiliarij, & illi immunes dicuntur, & propterea ſi alij creentur ſilentiarij, non gaudent priuilegiis eorum, qui ſunt numerarij, &c. l. eos 5. l. fin. Cod. de apparit. Magiſtr. milit. & priuileg. eorum, libro 12. ibi: Eos, qui in officiis noſtris merentes ſtatutorum tantummodo numero inſerti ſunt, fori præſcriptione muniri, cæteros verò, qui ſupra huiuſmodi numerum militare noſcuntur, quaſi nec militantes, & apud illuſtriſſimas Præfecturas, & apud clariſſimos Prouinciarum Rectores de quolibet pulſari, & conueniri, & ſine cinguli præſcriptione reſpondere negotio ſancimus, &c. Menoch. conſil. 1179. ferè per tot. & præcipuè à n. 9. Maſtrill. deciſ. 155. à n. 31. Ioan. Maria Nou. in praxi elect. feri, ſect. 2. q. 34. n. 9. fol. mihi 217.

Officium ſiue qualitas duplex vbi in eadem perſona concurrit, cuius perſonæ conſideratio habenda? 251
Reſpond. illius qualitatis conſiderationem habendam, cuius contemplatione actus geritur, per Seraphin. deciſione 1058. Ioan. Griuel. Delana deciſione 82. n. 20. Solorzan. de iure Indiarum, tom. 1. lib. 2. cap. 21. n. 7. cum ſequentibus, & tom. 2. lib. 3. cap. 24. n. vlt. & c. 23. n. 38. Non enim inconuenit, quod vna & eadem perſona ob varios reſpectus diuerſo iure cenſeatur, cum hoc ſit concedendum ratione duplicis iuris quod vnus, & idem habet, vt vno caſu poſſit eſſe maior, & dignior, & in alio minor, & minùs dignus. Menoch. conſ. 902. n. 71. cum ſeqq. Theodoſ. de Rubeis in ſingul. Rota, part. 4. tit. de præcedent. reſp. 1. n. 2. tom. 2. pag. 469. & reſp. 2. n. 14. cum ſeqq. pag. 488. D. Contelor. in quæſt. de præcedent. n. 63. Franc. de Amaya ad lib. 10. C. ſub tit. de decurionib. in l. vlt. cap. 1. n. 65. Marc. Anton. Surgens in Neapoli illuſtrata, lib. 1. cap. 27. n. 22. & 23. pag. 301. Ioan. Baptiſt. Thoro in compendio deciſ. Neapol. tom. 1. verb. Conſiliarius electus, Fulv. Conſtant. ad tit. de Conſulib. lib. 12. C. n. 36. Doctiſſim. D. m. D. Laurent. Ramirez de Prado in ſupremo Caſtellæ Senatu Reg. Conſiliar. in alleg. de præcedentia, n. 39.

Pater an poſſit rem meliorem ſibi eligere, & aſſu- 252
mere in tertiam, & deteriores relinquere filiis? Reſp. negatiuè, cum Alexand. in l. Marcellus, §. res quæ, n. 7. & 10. ff. ad Trebell. Tell. l. 19. Tauri, colum. 2. in princ. Couarruuias in cap. Raynaldus, §. 2. num. 5. de teſtam. Valaſc. conſil. 53. num. 9. & de partit. cap. 19. n. 30. cum ſeqq. quos refert, & ſequitur Mich. Reinoſo obſeru. 36. n. 6. vbi addit nec hoc facere poſſe, ſi domus, vel prædium quod aſſumpſit in tertiam, excedat valorem ipſius tertiæ.

Pater qui poteſt meliorare vnum ex filiis in tertio, 253
& quinto bonorum, an poſſit meliorare duos, & vnum pro vita ſua, & alterum poſt eius mortem, & vnum ad decennium, & alium ad alterum decennium? Reſp. affirmatiuè, per Seguram in l. vnum ex familia, §. ſed etſi fundum, ff. de legat. 2. n. 57. & 58. Roderic. Xuar. in l. quoniam in prioribus, ad declar. leg. Regni, q. 5. num. 1. & 2. Azeued. l. 3. n. 15. tit. 6. lib. 5. Recop. Meneſ. ad l. vnum ex familia, §. ſi duos, n. 2. Anton. Gom. l. 1. Tauri, n. 2. Caſtill. l. 27. Tauri, n. 10.

Pater an teneatur ſoluere quod mutuatur filiofam. 254
cauſa ſtudij? Reſp. teneri, ſi debitam moderationem mutuum non excedat, per Soc. reg. 137. limit. 6. Duen. reg. 370. in princ. Gregor. Lop. l. 6. gloſſ. 7. tit. 1. part. 5. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 68. n. 3. & 8. Didac. Perez l. 1. tit. 8. lib. 3. Ordinam. pag. 605. & ſeq. verſic. fallit ſeptimò, Mozz. de contractibus, rub. de mutuo, tit. quomodo deficiat, ſeu finiatur mutuum, num. 26. Parlador. in ſeſquicentur. differ. 12. §. 1. numero 9. & 13. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris lib. 22. cap. 3. n. 11. verſiculo ſecundus, Matth. Coler. de proceſſib. execut. part. 1. cap. 10. num. 28. Alexand. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de ſolut. reſolut. 19. numero 14. Molin. de Iuſtit. tract. 2. diſp. 301. verſic. 8. Azor. inſtit. moral. parte 3. lib. 7. cap... quæſt. 6. Rebell. de obligat. Iuſtit. part. 2. lib. 8. quæſt. 2. numero 13. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 60. num. 25. & 25. Et procedit licèt filius ſtudeat contra voluntatem patris, gloſſ. verbo ſoluit, in l. ſed Iulianus, §. quod dicitur, Digeſt. ad SC. Maced.

Bald.

Bald. Nouell. *de dote', p.6. priuil.46. num.1.* Fab. de
Anna *in addit.* ad Vinceut. de Anna *ſing.184.* Gu-
tier. *in repet. auth. Sacramenta puberum, num.74. C.ſi
adu. vendit.* Stephan. Gratian. *d.cap.60. num.23.* Pa-
sens meus *in remiſſ. ad Ordin. Regiam Luſit. libro 4.*
255 *tit.50.§.4.* Intellige quando filius addiſcit Grammati-
cam, & dat operam humanis litteris, & artibus libe-
ralibus: nam pro iſtis diſciplinis addiſcendis pater præ-
ſtare debet expenſas, non verò pro maioribus facultati-
bus, niſi pater ſemel inceperit filium erudire. Anton.
Gom. *l.29.Tauri,n.18.* Anton. Meneſ. *in auth.res que,
n.92. C.commun. de leg.* Mench. *de ſucceſſ. creat. §.30.
n.202.* Auendan. *reſp.17.* Spin. *in ſpeculo teſtam.gl.18.
n.79. verſ. quid autem dicemus,* Pichard. *in §. quadam
actiones, in tract. de collat. art.3. n.55. Inſtit.de action.*
latè Mangil. *de imput. q.31. per tot.* Hæc tamen fal-
lunt quando pater prouideret filio de rebus neceſſariis;
& qui mutuauit hoc ſciret, Duen. *d.reg.370. limit.4.*
Gutier. *vbi ſuprà, n.78.*

256 Penſione grauatus beneficiarius an ſatisfaciat relin-
quendo & cedendo fructus beneficij? Reſp. ſatisface-
se, licèr ſit perſonaliter obligatus, vt poſt Ioan. Bapt.
Ferret. *conſil.73.* Burſar. *conſil.361. num.18.* reſoluit
Felician. de Solis *de conſib.tom.2. c.1.n.6. in fine, verſ.
nec obſtat.*

257 Penſio reſeruata de conſenſu titularis, an ſoluatur à
regreſſario poſt purificatum regreſſum? Reſp. negati-
nè, quia Papa tunc reſeruat penſionem ſoluendam à
titulari, & eius ſucceſſoribus, ac proinde iure merito
quando beneficium peruenit ad regreſſarium, cum ille
non ſit ſucceſſor Rectoris conſentientis, ſed capiat be-
neficium ex ſuo primæuo iure, quamuis penſio fuerit à
principio valida; attamen illa poſt purificatum regreſ-
ſum ipſi regreſſario non præiudicat. Ita Caſſad. *dec.1.
de penſion.* Gig. *de penſion.q.79.* Put. *deciſ.97. lib.2.*
Rot. *in Mantuana penſionis, 4. Decembris 1626. coram
bona mem. Merlino.*

258 Penſioni antiquæ an conſenſiſſe cenſeatur impe-
trans beneficium ſub narratiua quod ſit ea penſione
grauatum? Reſp. negatiuè, quia talis impetrans fate-
tus quidem beneficium eſſe grauatum penſione, ſed non
inde fatetur penſionem eſſe validè reſeruatam, cum
etiam potuerit inualidè reſeruari, iuxta notata per Bald.
*conſ.269. in fine, verſ. alia quaſtio, lib.1. & conſ.270.
n.15. & 22. verſ. dicit aliquis, eod. lib.1.* quibus locis
probatur, quod ſi actus poteſt fieri ciuiliter, & natura-
liter, confeſſio probat quidem actum, non autem an
naturaliter, vel ciuiliter fuerit factum, cùm vtroque
modo fieri potuerit, Alex. *conſ.179. n.4. lib.2.* Pariſ.
conſ.107.n.2.lib.1.& conſ.104. n.90.lib.2. Felin. *in c.ſi
cautio, num.53. verſ.ſed circa hanc, de fide inſtrum.* Ita
Rota *in Auerſana penſionis, 27. Martij 1628. coram
bona mem. Merlino, & in Meliten. penſionis, 7. Iunij 1630.
coram bona mem. Coccino,* vbi dicitur fuiſſe receſſum ab
aliis deciſionibus, in quibus contrarium fuerat deci-
ſum à Rota.

259 Penſionis an capax ſit illegitimus; prima Tonſura,
vel minoribus Ordinibus initiatus? Reſp. illegitimum
præuia diſpenſatione ab Epiſcopo ad primam Tonſu-
ram promotum, cenſeri & effici capacem penſionis
abſque alia particulari diſpenſatione, prout reiecta
opinione Gigantis & Rebuffi, perpetuò Rota tenuit,
quemadmodum atteſtantur Sarneuſ. *in reg. de annali,
quaſt.21. in fine,* Gambar. *de auctoritate Legati à la-
tere, lib.6. num.28.* & ſunt deciſiones coram Orio-
len. relatæ *in p.1. diuerſ. deciſione 425.* coram Card.
Seraph. *deciſ.1264. num.2.* & coram Card. Blan-
chetto *in Aquileien. fructuum, 14. Ianuarij 1599.*
coram Litta, relata per Nicol. Garc. *de benefic. in ad-
dit. ad part.1.cap.5.num.117. & in Veneta penſionis, 10.*

Decembris 1577. coram Robuſterio, *& in Cæſaraugu-
ſtana penſionis, 19. Februarij 1595.* coram Gipſio, *& in
Burgen. penſionis coram bona mem. Buratto,* apud Mar-
cheſan. *de commiſſion. tom.2. fol.527.* vbi quod perpe-
tuò Rota ſeruat hanc opinionem, & coram Merlino *in
Regien. tranſlationis penſionis, 14. Maij 1627.* & co-
ram Coccino Decano *inter eius impreſſas deciſ.31. n.8.*

Penſionem ſoluere an teneatur intruſus in benefi- 260
cio? Reſp. teneri, ſi percepit illius fructus, per Gregor.
reſp.29. Bellencin. *de charit.ſubſid.q.54. num.1.* Bur-
ſar. *conſ.361. num.19. & 25. lib.4.* Nicol. Garc. *de be-
nefic. part.1.cap.5.num.182. cum ſeq.* Seraphin. *dec.66.
num.3.* Duran. *deciſ.369. num.2. lib.2.* aliàs eſſet ini-
quum vt verus titularis, qui nullos fructus percepit,
penſionem ſoluere teneretur, Mantic. *deciſ.339. n.3.*
Burat. *deciſ.669. numero 4. & deciſ.636. numero 3. &
deciſione 915. num.3.* Valenzuela *conſ.137. numero 37.
tom.2.* Succeſſor verò in penſione grauato tenetur ad 261
illius ſolutionem non ſolùm actione reali, tanquam
percipiens fructus, ſuper quibus fuit impoſitum onus
reale penſionis; *cap. querelam,* & *ibi* Abb. *not.3. de
elect.* Felin. *in cap.ad audientiam, el 2.n.6. de reſcript.*
Caſtrenſ. *conſ.338. num.4. verſ. aut quaritur, lib.1.*
Decian. *conſ.185. num.8.tom.2.* Gig. *de penſion. q.39.
num.1. quaſt.40. num.1. & quaſt.43. & 47. num.2.*
Gonzal. *ad reg.8.Cancel.gloſſ.34. num.45.* & Mantic.
deciſ.273. num.1. Gregor. XV. *deciſ.507. numero 2.*
Duran. *deciſ.369. num.1.* Sed etiam tenetur actione
perſonali, quia titularis acceptans beneficium penſione
grauatum videtur quaſi contrahere cum penſionario,
& ſe obligare ad onera beneficio impoſita, *§. hares
quoque, Inſtit. de obligat. qua ex quaſi contr.* Guid. Papæ
deciſ.577. Zerol. *in praxi Epiſcop. part.1. verb. penſio,*
Gunzal. *ad reg.8.Cancel. gloſſ.5.§.5. n.46.* Lotter. *de
re benef.lib.1.quaſt.36. num.87.& 88.& q.39.num.42.*
Verall. *deciſ.13.p.2.& deciſ.302. p.2.* Rot. *in recent.
deciſ.176. n.3.p.2.* Gregor. XV. *deciſ.215.num.7.* nec
eſt locus excuſationi ſub prætextu ignorantiæ, Ve-
sall. *deciſ.107. num.2. p.3.* Lotter. *d. q.37. num.49.*
Quod benè procedit etiamſi ſucceſſor fuerit ordinaria
auctoritate prouiſus, vt per Nicol. Garc. *d.p.1. cap.5.
num.187.* Lotter. *dict.q.39. n.101.* Et licèt de illo in
reſeruatione nulla fuiſſet facta mentio, gloſſ. *verb. Prio-
ratus, in cap. niſi eſſent, de prabend.* Felin. *in dict.cap.ad
audientiam, el 2. num.6. de reſcript.* Caſtr. *conſil.338.
num.4. verſ. ex litteris, lib.1.* Burſar. *dict. conſil.361.
n.16.* Gig. *de penſion.q.44.n.2.* Valenzuel. *conſ.104.n.5.
tom.2.* Rota *in Toletana penſionum, 1. Iulij 1630. coram
bona mem. Merlino.* Et non alteratur obligatio ſoluen- 262
di penſionem mutatione perſonæ in beneficio iam
penſione grauato, *l.2. §. ex litteris, ff. de verb. oblig.* Bald.
*in l.2.n.3.C.de hered.action. & in l.vbi adhuc 29.n.47.
C.de iure dot.* Guid. Papæ *q.629. ex num.1.* Valenzuel.
conſ.124. num.32.tom.2. Gregor. XV. *deciſ.275. n.2.*
Duran. *deciſ.67. n.19. & 20.* Rota apud Poſt. *in fine
ſui tr. de manutent. deciſ.202.n.2.* Lotter. *d.lib.1.q.38.
à n.111. & q.39.n.76.*

Pœnæ conuentionales quando debeantur? Reſp. non 263
deberi niſi quatenus concurrant cum intereſſe, vt per
Ioan. de Lignano *in cap.cum dilecta, de arbitr.* Laurent.
de Rodulphis *in repet. c. conſuluit, quaſt.67. de vſuris,*
Matth. de Afflictis *deciſ.135. Quidam Venetus, num.4.
& 5.* vbi addit ita fuiſſe deciſum, & quod de ſtylo Cu-
riarum receptum eſt condemnationem pœnæ non fieri,
niſi quatenus intereſt, cui idem teſtatus adhæret Tha-
ſaur. *deciſ.79. ſub n.1.* Petr. Rebuff. *in l.vnic. gloſſ.1.n.2.
C. de ſentent. que pro eo,* Cæſ. de Vrſill. *ad Afflict. d.
deciſ.135. num.5.* Auendan. *in dictionario, verb. Pœna
conuentionalis,* Ioan. Garcia *de expenſ. cap.9. num.63.*
Roderic. *de annuis redditibus, lib.3.q.5. n.10.* Azeued.

l. 4. *num.* 57. *cum ſeqq. titul.* 21. *lib.* 4. *Recopil.* Bertazol. *conſ.* 490. *num.* 3. *lib.* 2. *in crimin.* Burſat. *conſ.* 21. *num.* 14. *lib.* 1. vbi *num.* 15. addit, quod ſit magis hæc opinio, & pro anima ſecurior. Franc. Marc. *deciſ.* 411. *num.* 9. & 10. *part.* 1. Sigiſm. Scaec. *de iudic. lib.* 2. *c.* 2. *n.* 337. Gutierrez *de iuram. confirm. p.* 1. *cap.* 36. *num.* 10. & 12. & *Canon. lib.* 2. *cap.* 20. *n.* 5. Vetall. *deciſ.* 231. *part.* 2. Seraphin. *deciſ.* 794. *n.* 23. & 24. *part.* 1. Rot. *deciſione* 371. *num.* 3. & *deciſ.* 809. *per tot.* & *maximè ad fin.*

264 *part.* 1. *diuerſ.* Et verificato quod intereſſe non concurrit, pœna conuentionalis peti non poteſt, vt reſoluit Sarmiento *ſelect. lib.* 3. *c.* 6. *n.* 10. & 11. quem ſequitur Theſaur. *deciſione* 98. *num.* 4. quia pœna conuentionalis nunquam exigitur quando ex contrauentione damnum parti non reſultat, Afflict. *rub.* 35. *in conſtit. eos qui ſcienter*, *ſub num.* 18. Sigiſio. Scacc. *de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 526. Stephan. Granan. *diſcept. forenſ.*

265 *tom.* 1. *cap.* 36. *num.* 63. Vbi enim damnum non adeſt, ibi condemnatio fieri non debet, *l. ſancimus*, *C. de pœnis*, Rimin. *conſ.* 253. *num.* 74. Becc. *conſ.* 102. *num.* 32. Lancell. Gallia *conſ.* 28. *num.* 21. Giurba *conſ.* 16. *n.* 32. Alexand. Raudenſ. *de analog. c.* 34. *n.* 131. Pœna enim debet culpæ reſpondere, *l. reſpiciendum*, *Dig. de pœn. l. Pedius*, *ff. de incend. ruina*, & *naufrag. cap. afferamus*, 24. *q.* 1. Albert. Gentil. *lib.* 3. *de iure belli*, *cap.* 2. Patrit. *de Regno*, *lib.* 8. *cap.* 14. Valenzuel. *conſ.* 91. *n.* 47. Ioan. Potan. *de Senatore*, *lib.* 2. *c.* 9. Guillelm. Forner. *lib.* 1. *lect. c.* 15. Henric. Bocer. *de Regalib. c.* 3. *n.* 110. Farneſ. *de Republ. lib.* 2. *paneg.* 5. *c.* 8.

266 Poſſeſſio ex contractu nullo, ſeu inutili an transferatur? Reſp. negatiuè, per *l.* 3. *§. ſciendum*, *ff. de donat. inter virum*, ibi: *Sciendum autem eſt ita interdictam inter virum, & vxorem donationem, vt ipſo iure nil valeat quod actum eſt, proinde ſi corpus ſit quod donatur, nec traditio quicquam valet*, &c. quæ verba vltima poſſeſſionis etiam tranſlatione inficiantur: alioqui ſi hæc in vxorem tranſiret aliquid transferretur, nec Iureconſultus aſſereret nihil tranſire, ſeu actum nec quicquam valere, quaſi & dominium, & poſſeſſionem includat, nihilque excludat, prout vniuerſalis negatiuæ proprium eſt, *l. Iulianus*, *Digeſt. de legat.* 3. gloſſ. *verb. quacumque*, *in cap. ſolita*, *de maior. & obed.* gloſſ. *verb. nullo modo*, *in Clem.* 2. *de ætate*, & *qualitate*, clariùs tranſlationem poſſeſſionis ex actu nullo legit text. *in l. ſi eum qui* 26. *ff. de donat. inter*, ibi: *Quia licèt illa Iure Ciuili poſſidere non intelligatur*, & *in l. inter virum*, 46. *ff. eodem titulo*, ibi: *Inter virum, & vxorem nec poſſeſſionis vlla donatio eſt.* Ex quibus iuribus hanc ſententiam tanquam inuariabile præceptum eliciunt DD. per text. *ibi in l. iubemus* 24. *§. ſanè*, *verſ. niſi enim*, *C. de ſacroſ. Eccleſ.* & *in l.* 1. *Cod. non licere habit. lib.* 11. Alexand. *conſ.* 69. *n.* 12. *lib.* 5. & *conſ.* 81. *num.* 11. *lib.* 3. Flor. *in l. ſi quando*, *n.* 285. *C. vnde vi*, Socin. iun. *conſil.* 84. *n.* 4. & 5. *lib.* 3. Tiraquell. *de iure conſtituti*, *part.* 3. *limit.* 7. *à num.* 13. Maudoſ. *ad Roman. conſil.* 321. *n.* 2. *verb. remanſit*, Caualcan. *de tutor. & curat. num.* 151. Burſat. *conſil.* 140. *num.* 18. *lib.* 2. Menoch. *conſil.* 1095. *n.* 6. 7. & 12. *volum.* 11. Surd. *conſ.* 276. *ex num.* 14. Mieres *de maior. part.* 3. *q.* 9. *ex num.* 29. *in noua impreſſ.* Contrarium verò, videlicet ex actu nullo, & prohibito poſſeſſionem transferri, videtur probari *ex l.* 1. *§. ſi vir vxori*, & *ex l. quod vxor* 16. *ff. de acquirend. poſſeſſ.* & *ex l. nec vllam* 13. *§. in omnibus*, *ff. de petit. hæred.* & *in leg. ſi donata* 36. *ff. de donat. inter virum*, & *in l.* 2. *§.* 1. *Digeſtis pro donato*, & *in l.* 1. *§. deijcitur*, *verſ. denique*, *ff. de vi, & vi armata*, Matienſ. *l.* 8. *gloſſ.* 5. *n.* 32. & *gloſſ.* 6. *n.* 1. *tit.* 7. *lib.* 5. *Recep.* Chriſtophor. de Paz *de tenuta*, *tom.* 1. *cap.* 28. *n.* 9. *cum ſequentibus*, & *tom.* 2. *cap.* 54. *n.* 17. Pro concordia diſtinguendum eſt inter prohibitionem alienationis abſolutam, & eam quæ ſine aliqua ſolemnitate, vel qualitate interdicta eſt: vt primo caſu ex alienatione contra prohibitionem abſolutam ſequuta non transferatur poſſeſſio, quia nec lex, nec teſtator aditum alienationi patefaciunt, vel parant, *l. ſi creditor*, *§. vltim. ff. de diſtract. pign.* cum ſimilibus. Secundo verò caſu poſſeſſio tranſire queat: quoniam lex, quæ alienationi præceptum ſolemnitatis iniunxit, lapſu temporis, aliòve modo ſupplere illam quit, Matienſ. *in d. l.* 8. *gloſſ.* 5. *à n.* 11. Surdus *d. conſ.* 276. *n.* 15.

in fine, *cum ſequentibus.* Et ita concordantur Iura ci- 267

tata, quod ſcilicet *l. ſed & ſi* 25. *ff. de donat. inter virum*, & *l. ſi vir vxori*, *ff. pro donato*, quibus euincitur vxorem vſucapere poſſe rem ſibi à marito donatam, procedunt cum nec maritus pauperior effectus non fuit, vel (quod in idem recidit) rem alienam donauit: in his enim & ſimilibus ſpeciebus bona fides verſatur, & ideò vſucapioni fit locus. Aliter atque ſi pauperior redderetur; nam cum tunc iuſta poſſeſſione careret, vſucapere prohiberetur, *l. quod vxore* 16. *ff. de acquirend. poſſeſſion. l.* 1. *§.* 2. *ff. pro donato*, ſequitur *gloſſ.* 1. *in dict. leg. quod vxore*, Vigel. *in methodo Iuris Ciuilis*, *lib.* 7. *c.* 13. *tit. pro donato*, *except.* 2. *in princip.* & *replicat.* 4. Anton. Fab. *lib.* 7. *coniectur. Iuris*, *cap.* 13. *in princ.* & *de erroribus pragmat. tom.* 2. *decad.* 42. *errore* 3. *pag.* 830. & *errore* 4. *pag.* 834. Scip. Gentil. *lib.* 2. *de donat. inter virum, & vxorem*, *c.* 28. Schiford. *lib.* 2. ad Anton. Fab. *tract.* 18. *q.* 4. *colum.* 2. Non enim detentator ex reprobo titulo rem nanciſcens, vel detinens poſſeſſor eſt, ſed in ſuſius nudi facti poſſeſſionis apparentia reperitur, inter quos longum, latumque diſcrimen verſatur, *l. quod ſeruus* 21. & *ibi gloſſ. verb. ciuiliter*, *ff. de acquir. poſſeſſ. l. ſi quis* 10. *§. idem Pomponius*, *ff. eod. tit. c. cum Apoſtolica* 8. *de his quæ fiunt à Præl.* vbi ſoli iuſti poſſeſſores poſſidere dicuntur.

Poſſeſſor, & dominus præcipuus alicuius rei, ſi ad- 268

mittat in ea condominum, vel compoſſeſſorem, an deinde talis dici poſſit? Reſp. iam non dici præcipuum dominum, vel poſſeſſorem; quia per huiuſmodi communicationem præiudicat ſibi in illa prærogatiua vnitatis, atque ſingularitatis, *cap.* 1. *§. præterea*, vbi gloſſ. & Bald. *col.* 1. *quibus modis feud. amit.* idem Bald. *conſ.* 275. *col.* 4. *verſic. ſuppoſito autem*, *lib.* 2. Paul. Caſtrenſ. *conſ.* 84. *col.* 2. *lib.* 1. Decian. *conſ.* 369. *col.* 4. Tiraquell. *in tract. de iure primog. q.* 26. *n.* 1. & 2. Corbul. *de iure emphyt. tit. de cauſa priuationis ex eo quod emphyteuta patitur alium inueſtire*, *num.* 1. *cum ſeqq.* Ruin. *conſ.* 1. *num.* 18. *lib.* 1. Brun. *conſ.* 40. *ad fin.* & *conſ.* 80. *col.* 5. *verſ. plus dicit.* Ratio eſt, quia conſortium, & communicatio huiuſmodi dominium includit. Bald. *in l. dudum*, *num.* 7. *C. de contrah. empt.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 874. *num.* 6. Et facit text. *l. altius eſt* 96. *§. prædia*, *ff. de verborum ſignificatione*, & *in c. ſicut ij*, 47. *diſt.* ibi: *Proprium nemo dicat quod eſt commune*, & *in l. in re communi* 25. *ff. de ſeruit. ruſt.* ibi: *In re communi nemo dominorum iure ſeruitutis neque facere quicquam inuito altero poteſt, neque prohibere quominus alter faciat*, &c. Et eſt optima doctrina Rebuffi *in dict. §. prædia*, ibi: *Prædia non dicuntur eſſe alicuius, quando ſunt communia, ſed cùm illorum quilibet habet dominium etiam partis diuiſæ, veluti ſi quiſpiam habeat vnum prædium, alter aliud, quandiù verò commune eſt, non poteſt dici alicuius illorum. Itaque ſi prædia ſint inter fratres communia, non dicentur ſimpliciter eſſe vnius fratris, ſed cum adiuncto, ſcilicet prædium eſt Titij pro parte, iſte eſt Baro talis loci pro parte; ſed non dicitur Baro ſimpliciter*, &c. Et vbi conſortium, & ſocietas prærogatiuæ diuiditur inter duos, diuiſionem huiuſmodi vocat alienationem, & imminutionem Iureconſultus *in l. ſi pupillorum*, *in princip. ff. de rebus eorum*, Corn. *conſ.* 252. *in princip. lib.* 1. Becc. *conſil.* 25. *num.* 8.

Digitized by Google

num.8. Stephan. Grat. diſcept.forenſ.tom.5.c.905.n.16. maximè quando per hanc communicationem, & diuiſionem ius & prærogatiua datur illam antea non habenti, tunc enim alienatio, & diminutio totalitatis inducitur, leg.1. Codic. communia vtriuſque iudic. Surd. conſil. 308. num.18. Menoch. conſil.80. num.1. & 56. & conſil.974. num.18. & conſil.985. num. 6. Steph. Grat. d.lib.5. cap.917. Conducit text. in l.2. verſ.naturale, Codic. quando & quibus quarta pars deb. lib. 10. ibi: *Naturaliter negligitur, quod communiter poſſidetur, & qui totum non habet, ſe nihil habere arbitratur*, vbi Luc.de Peña n.11.ibi: *De propriis enim maximè curatur, de communibus autem minus*, vt dicitur 2. Politic. *Rarum enim eſt quod magnum eſt*, cap. ſi officia, 95.diſt. 6.in ſancta, 2.q.7.& rationem præſtat text. in c.legimus 93.diſt. *Omne quod rarum eſt plus appetitur, priuilegium apud Indos pipere pretioſius eſt.*

269 Poſſidere dicens nulla alia bona præter à ſe relata, an transferat onus probandi in prætendentem contrarium? Reſpond. affirmatiuè, per gloſſ. in l.eum de lege, ff.de probat.receptam per Iaſ. conſ.34.n.11.lib.1. Herculan. de negat.proband.n.155. Cephal. conſ.133. n.53. Burſat. conſ.23.n.2.lib.1. Anton.Gabr. commun. tit.de probat.concl.1. num.8. Maſcard. de probat. concl. 1159.n.40.& 41. Sfort.de reſtit.in integr.q.36.art.7. ad fin. D. Barb. in l. maritum, num.35. ff. ſoluto matr. Menoch. conſil. 98. num. 49. Surd. conſil.267. n.35. & conſil.434. num.30. Gabr. Aluarez de priuileg.pauperum, p.1.q.5.num.22. & num.26. Matta verſo 178. num.6.

270 Præcedentiam an aliquando Rex præſtet inferiori? Reſp. inferiorem Comites præcedentem, Regem præcedere in illis actibus, in quibus Rex tanquam Comes aſſiſtit, per Ign. in l.neceſſarios, §. non alias, num.428. ff. ad SC. Syllan. Aufrer. de poteſt. Eccleſ. in ſecular. num.14. verſ.19. Feder. de Senis conſil.220. in fine, Franc.Marc.dec.459.num.19.p.1. Minſing. cent.5.obſeru.3. Maſtrill. de magiſtrat. lib.3. cap.8. n.32.& 33. Exempla adducunt Emman.Sueyro in Flandria hiſtoria, lib.10. pag.322. Vlloa in vita Caroli V. fol.14. Camill. Borrel. de præſtantia Regis Cathol. cap. 46. numero 347.

271 Præcedentiam an & quando Rex habeat ſuper Cardinales? Reſp.Regem in ſuo Regno habere præcedentiam ſuper Cardinales, in Conſiſtorio verò, & Capella Pontificia Romana Decanus ſacri Collegij illum præcedit, ſecundùm Menoch. conſil.902.n.71.lib.10. Stephan.Gratian. diſcept.forenſ.cap.115.n.7. Theodoſ. de Rubeis in ſingular.Rota, tom.2.p.4.tit.de præcedent. reſp.2.pag.487.Mich. Ferro in tract.de præcedent.q.13. num.7.

272 Præcedentiam ſuper Epiſcopum an & quando Vniuerſitatis Rector habere poſſit? Reſp. Rectorem vniuerſitatis in actibus illius præcedere Epiſcopo ſcholari, vt per Purpur.in l.1.n.195.ff.de officio eius, Stephan. Grat.diſcept.forenſ.c.106.n.4. Anguian.de legib.3.p.controu.33.n.85. vbi quod Rector Complutenſis in actibus Vniuerſitatis præcedit Archiepiſcopo Toletano, refert Ioan. de Solorzan. de Indiarum gubernat. tom.2. lib.3.c.8. ſub n.46.

273 Præcedentiam ſuper Epiſcopum an & quando habeant Inquiſitores contra hæreticam prauitatem? Reſp. DD. Inquiſitores præcedere DD. Epiſcopis in cauſis Fidei, vt per Eymeric. in director. p.3.q.50.n.3. Steph. Grat. diſcept.forenſ.c.206.n.38.& c.298.n.1.1.26.& 46. Hermoſil. ad Part.5. Greg. Lop. ſuper gloſſ. 2. in proœm.n.61. Theodoſ.de Rubeis in ſingul.Rota, tom.2. p.4. pag.469. col.1.

274 Præcedentia an aliquo caſu debeatur iuniori? Reſp. tunc deberi ſi illi maior iuriſdictio commendetur quàm antiquiori in actu eam exercendi, ad not. per Marſil. conſ.26. numero 55. & conſil.27. num.5. Fab.de Anna conſil.40.num.14. Matta verſo 101. Maſtrill. deciſ.130. num.13. & de Magiſtrat. lib.5. cap.4. num.68. Ponte deciſ.8.n.1. Marcel.de Mauro alleg.50.per tot. & præcipuè num.14.tom.1.fol.160.vnde poſſe hîc inferri ait quod poſtquam maior dignitate præeſt Dux Florentiæ, licèt poſterior ſit creatus quam Dux Ferrariæ, ex hoc præcedere debeat. Crauet.conſil.982.& 983. refert Iacob.Speidel.in ſylloge quæſtionum iuridicarum & politicarum, lit.P, num.70. verſ.de præcedentia inter Ferrariæ,& Florentiæ Duces. Et noſter Anton. de Nebrixa in chronica Regis Catholici Hiſpano idiomate ſcripta, p.3.c.93.fol.110.col.1.& 2. notat euenisſe exemplum huic rei accommodatiſſimum inter Regem Aragoniæ Ioannem II. & eius filium D. Ferdinandum Catholicum Caſtellæ Regem quando pater in ciuitate Victoriæ filio occurrit. *Otroſi* (ait iſte inſignis Hiſtoriographus) *ſe puſo à ſu mano izquierda, y el Rey de Aragon no lo conſentio, y aſſi entrarea en la ciudad el Rey de Aragon à la mano izquierda del Rey ſu hijo, y el Rey fue con el Rey ſu padre haſta ſu poſada, y deſcaualgo en ella para le poner en la camara, el Rey de Aragon quando ſupo que aqueſta era ſu poſada, le dixo: Vos yo que ſois Señor principal de la Caſa Real de Caſtilla, donde yo vengo, ſois aquel aquien todos los que venimos de aquella Caſa ſomos obligados de acatar, y ſeruir como à nueſtro Señor, y pariente mayor, y los honores que vos yo deuo en eſte caſo an mayor lugar que la obediencia filial que vos me deueis, como à padre: por tanto tornad a caualgar que yo ire con vos à nueſtra poſada, porque aſſi lo quiere la razon. El Rey por los ruegos que ſu padre le hizo, conſentio que fueſſe con el.* Referunt etiam Stephan.de Garibay in compendio hiſtoria Hiſp.lib.18.12.quem allegat Ioan. Bapt. de Larrea in deciſ. Granatenſ. tom.1. diſp.1. n.40. & hos citat doctiſſimus D. meus D. Laurentius Ramirez de Prado in ſupremo Caſtellæ Senatu Regius Conſiliarius doctrina, & eruditione præclarus in allegat. de præcedentia, n.9.

Præcedendi, vel ſedendi ius in honorabiliori loco 275
Eccleſiæ, ſi controuertatur, quis cognoſcere debeat? Reſp. Epiſcopum eſſe Iudicem competentem etiam inter laicos, & non Iudicem ſæcularem: ita plures, quos lata manu retuli in collect.ad Concil. Trid.ſeſſ.25.de Regul.c.13. quibus addo Paul.Piaſec. in praxi Epiſc. p.3. c.3. tit. de Viſitat.Regular. à n.40. fol. mihi 209. Perez de Lara de anniu.& capellan.lib.1.cap.24.num.29. Caroc. de except. contra præiudicialia ſentent. excep.44. n.66. Cancer. var.reſolut.part.3.cap.10.num.115.pag. mihi 317. Ceuall. de cognit. per viam violent. part.2. q.124.per tot. Salgad. de Regia protect. tom.1. part.2. cap.9. num.3.

Præſcriptibilia an aliquo caſu ſint bona ad vſus 276
communes vicinorum deputata? Reſp.eſſe præſcriptibilia quando ea poſſidens cum immemoriali priuilegium allegaret, per Rip. in l.quominus, num.101. ff. de flumin. Greg. Lop. l.7.gloſſ.1.tit.29.p.3. Azeued. l.1. n.64.tit.15.lib.4.Recop. Mier. de maior.p.4.q.21.n.50. cum ſeqq. in 2. impreſſ.

Præſcriptibili in materia qualis titulus ſufficiat ad 277
acquirendum dominium, & validitatem? Reſp. inſufficientem, iuncta obſeruantia quadragiuta annorum ſufficere, vt per leg.vlt.§.fin. C.de fundis patrim. lib.11. tenent Ioan. de Platea ibi, num.3. verſ. ſecundò nota, Salicet.in leg.comperit, Cod.de præſcript.30.vel 40.ann. num.4. vbi latè D.Barboſa numero 46. cum ſeqq. Alexand. conſil. 30. numero 11.& 12. lib.5. Bart. conſil. 196. num.7. lib.1. vbi quod ſi conceſſio priuilegij in aliquo deficiat, curſus temporis id roborat; & in materia leg.1.titul.18. lib.9. Recopil. tradit Gironda

de priuileg. n. 75. dicens ſufficere titulum, ſeu priuilegium non plenum cum poſſeſſione quadraginta annorum, quod priùs dixerat Auiles *ad c. 13. Prætor. verb. Alcaualas, ſub n. 5. ad fin.*

278 Præſcriptio an interrumpatur per litem in qua quis obtinuit? Reſp. negatiuè, per Felin. *in cap. illud, n. 17. de præſcript.* Balb. *de præſcript. 3. p. 6. partis, quæſt. 4. numero 37.* Caſſan. *conſ. 47. num. 7.* Burg. de Paz *conſ. 38. num. 19.* Menoch. *conſ. 307. num. 55.* Sfort. *conſ. 20. numero 11.* Mouter à Cueua *Arag. deciſ. 21. num. 16.*

279 Præſcriptio iurium, & incorporalium, ſiue ſeruitutis vt interrumpatur, quæ debeant concurrere? Reſp. ſolam impatientiam, & reſiſtentiam verbalem concurrere debere & ſufficere, per Paul. de Caſtro *in l. 2. n. 5. C. de ſeruit. & aqua,* Ioan. Philip. *conſil. 43. numero 27. vol. 2.* Alexand. *conſil. 108. numero 4. lib. 2.* Ioan. de Amicis *conſ. 50. num. 4. verſ. & quod aduerſarius, & conſil. 56. num. 7. fol. 52.* Caualcan. *deciſ. 4. num. 55. vol. 5. deciſ. 7. num. 15. eod. vol.* Anton. Fab. *in ſuo C. tit. de longi temporis præſcript. definit. 2. fol. 266.* Crauet. *conſ. 973. num. 23. lib. 5.* Rodulph. Schrad. *conſ. 4. num. 178. verſ. vſque adeo, vol. 1.* Aldouin. *conſ. 47. n. 10. & 11. verſ. ſola impatientia,* Alphar. *conſ. 38. n. 22. verſ. & pro interruptione, vol. 2.* Ozaſch. *deciſ. 101. n. 22. & 23. verſ. quia ex actis.*

280 Princeps an & quando poſſit iuri quæſito derogare? Reſp. Principem de plenitudine poteſtatis etiam ſine cauſa poſſe derogare iuri non plenè quæſito, vel quod conſiſtit tantùm in ſpe, cum Bart. *in l. Gallus, §. & quid ſi tantùm, n. 14. ff. de liber. & poſth.* vbi Socin. *n. 22.* Greg. Lop. *in l. 3. gloſſ. 2. verb. mugeres, quæſt. 28. verſ. ſi verò maioria, tit. 13. p. 6.* Albert. Brun. *conſ. 1. n. 60.* Campeg. *conſ. ſeq. n. 36. & 37. verſ. ex quibus,* Socin. *ibi conſil. 10. n. 25. & 26.* Franc. Becc. *conſ. 56. ex n. 55.* Petra *de poteſt. Principis, c. 30. per tot. maximè n. 36. verſ. rurſus, & n. 35. verſ. tertiò, & n. 55. verſ. ſed præmiſſis,* Burg. de Paz *in proœm. legum Tauri, n. 322.* Rouit. *conſ. 15. n. 23.* Ponte *conſ. 154. n. 16. cum ſeqq. vol. 2.* Marta *de ſucceſſ. legali, p. 1. q. 23. art. 3. n. 58. cum ſeqq. & p. 3. q. 1. art. 3. à n. 13. vſque ad n. 20. & p. 4. q. 4. art. 4. in append. à n. 3. vſque ad n. 39.*

281 Princeps faciendo legem generalem an poſſit auferre res priuatorum, & præiudicare intereſſatis? Reſp. affirmatiuè, per *l. venditor,* iuncto *§. ſi conſtat, ff. commun. præd.* Innoc. & alios *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtit.* Bart. *in l. totiee, §. 1. ff. de pollicitat. & in conſil. 172. Dubia, n. 1.* Bald. *in l. reſcripta, verſ. tertiò quærunt Doctores, C. de precibus Imp. offer.* Alex. *conſ. 190. incip. Viſis his, num. 13. 16. & 17.* Petr. Paul. Pariſ. *conſ. 1. n. 45. cum ſeqq. vol. 1.* Hippol. Rimin. *conſ. 413. num. 44. cum ſeqq.* Franc. Burſat. *conſ. 138. num. 52. vol. 2.* Maudel. Alba *conſ. 185.* Tiber. Decian. *reſp. 41. num. 67. cum ſeqq. vol. 2.* Petr. Surd. *conſil. 210. n. 64. & 65.* Ludouic. Gom. *in reg. Cancel. tit. de non tollendo iure quæſito, quæſt. 15. verſ. ſed iſtis non obſtantibus, fol. mihi 32.* Reſtaur. Caſtald. *in tract. de Imper. quæſt. 98. num. 9. verſ. & præcipuè,* Anton. Gabr. *commun. ſub d. tit. de iure quæſito non tollen. concluſione 1. num. 1. verſ. contrarium tamen, verſ. item in indiuiduo,* Matienſ. *l. 6. gloſſ. 1. num. 18. cum ſeqq. titulo 10. lib. 5. Recopil. & l. 11. gloſſ. fin. titulo 7. eod. libro 5. & in dialog. Relator. parte 4. cap. 12. num. 2. cum ſeqq.* Caſtill. *controuerſ. tom. 3. capite 28. num. 19. & 20. & tom. 1. capite 85. num. 178. cum ſeqq.* Maximè ſi cauſa ſubſit; nam ſine ea non poſſe Principem etiam legem generalem condendo, dominium rei alienæ auferre, tenent Bart. *in 1. conſtit. Digeſtor. verſ. omnem, num. 5.* Imol. *in dict. cap. quæ in Eccleſiarum, num. 20.* Matth. de Afflict. *in prælud. ad Conſtit. Neapol. q. 4. n. 7. & deciſ. 321. n. 16.* Roch. de Curte *in cap. fin. de conſuet. fol. 46. col. 3.* Syluan. *conſil. 66. numero 24.* Bellon. *conſ. 2. num. 8. cum ſeq.* Cephal. *conſil. 45. num. 306.* Petr. de Gregorio *de conceſſ. feudi, p. 1. q. 7. n. 27. & 28.* Lancel. Gallia *conſ. 44. n. 43. & ſeq.* Menoch. *conſ. 1105. n. 19. cum ſeq.* Muta *ad cap. 38. Sicil. n. 10. & 12. tom. 1.* Gutier. *in l. nemo poteſt, n. 73. ff. de legat. 1.* Vincent. Caroc. *de locato q. 11. n. 4 fol. 148.* Camill. de la Rata *conſ. 86. n. 125.* Federic. Scot. *in reſp. 1. tit. 1. lib. 1. n. 189. cum ſeq.* Mart. *de iuriſdict. p. 4. caſu 195. n. 12. 15. & 25. & in ſuis votis, voto 217. n. 10.* Iacob. Cancer. *var. tom. 3. c. 3. n. 84.* Bernard. Græuæ *ad pract. Cameræ Imper. lib. 2. concl. 56. conſid. 2. n. 8.* Stephan. Grat. *diſcept. forenſ. tom. 5. c. 991. n. 58.* Glorit *reſp. 1. pro ciuitate Meſſanenſi, p. 3. n. 234. cum ſeqq.* Ludou. Rodolph. *de abſoluta Principis poteſt. c. 6. n. 165. & ſeq.* Maſtrill. *de magiſtrat. lib. 3. cap. 4. n. 356.* Guzman. *de euictien. quæſt. 52. ex num. 1. & præcipuè num. 65.*

Princeps an poſſit ex cauſa derogare iuri ſubſtitu- 282
torum? Reſpond. affirmatiuè, per Molin. *de primog. lib. 3. cap. 8. numero 31. verſ. ex quibus conſequitur, & lib. 3. cap. 3. ex numero 20.* Topium *de poteſt. Princip. ſæcularis, §. 6. num. 1. & 2.* Marta *de ſucceſſ. legali, parte 4. quæſt. 1. articulo 1. num. 31. cum ſeqq. & q. 4. art. 4. num. 16.* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap. 9. num. 444.* Caſtill. *contr897. tom. 3. cap. 28.* Cancer. *lib. 3. var. cap. 3. num. 60.* Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 623. num. 7.* Cutell. *de donat. tract. 1. diſc. 2. parte 6. num. 44. cum ſeqq.* Solorzan. *de gubernat. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 16. num. 37.* Et quod ob priuatam 283
vtilitatem poſſit Princeps derogare ſubſtitutionibus, tenent Menoch. *conſ. 956. num. 9. cum ſeqq.* Rodulph. *de ſuprema Principis poteſt. capite 6. numero 146. & 149.* Et hinc Bald. per text. *ibi in leg. ſi teſtamentum, C. de teſtam. n. 2.* tenet quod in Principe ſatis eſt quod putet cauſam ſubſiſtere, & ex opinione ſua ſtatuat, ſeu mandet: idem Bald. *in leg. reſcripta, numero 10. Cod. de precib. Imper. offer.* Cyriac. *tom. 1. controu. 160. n. 8.* pulchrè Iaſ. *conſil. 136. num. 9. & libro 2.* vbi quod ſolus motus habetur pro iuſta cauſa, *& numero 11.* ex Bald. *in cap. Eccleſia S. MARIÆ, col. pen. vt lite non conteſt.* addit quod ad iuſtificandum motum Principis ſufficit quæcumque occaſio, Petra *de poteſtate Principis, cap. 32. quæſt. 8. princ. ex numero 10. pag. 208.* Pereg. *conſil. 8. numero 24. lib. 1.* Schrader. *conſil. 9. numero 66. cum ſeqq. vol. 1.* vbi *numero 68.* ſubiungit in hoc caſu quamlibet rationem motiuam pro cauſa ſufficere, & reputari, Simanch. *de Cathol. inſtitut. tit. 9. numero 269.* Ponte *conſil. 152. num. 24. & 25. vol. 2.* Mieres *de maior. parte 4. quæſt. 1. limit. 1. numero 111. cum ſeqq.* vbi totam hanc materiam circa conceſſionem facultatum ait poſitam eſſe in arbitrio dominorum, qui in Concilio Cameræ aſſiſtunt, Carol. Tapia *deciſion. ſupremi Concilij Italiæ 20.* Ponte *conſil. 152. vol. 2.* Et in terminis quod poſſit Princeps vnire feudum ad effectum vt in eo vnus ſolus ſuccedat in præiudicium aliorum agnatorum habentium ius ſuccedendi, probat Iaſ. *conſil. 236. per tot. vol. 2.* qui loquitur in Comitatu Mirandulæ, & Concordiæ, & probat Regem Romanorum potuiſſe inſpecta hac publica vtilitate illa feuda reducere ad ius primogenituræ, idem Iaſ. *conſil. 107. per tot. vol. 4.* Cephal. *conſil. 3. ex numero 18. cum ſeq. & præcipuè num. 23. & 24. libro 1.* Becc. *conſil. 56. num. 33. & cum ſeqq. vol. 1.* Pereg. *conſil. 4. numero 26. lib. 1. & conſil. 12.*
num. 24. lib. 6. vbi pro iuſta vnionis cauſa adducit ma- 284
iorem familiæ ſplendorem ſi poſſideantur, plures iuriſdictiones, Cyriac. *tom. 2. controuerſ. 312. numero 13.* vbi quod Princeps poteſt de feudis antiquis exigere primogenituram in præiudicium vocatorum.

Matt,

Digitized by Google

Mart. *de ſucceſſ. legali, part. 3. quæſt. 1. art. art. 3. n̄ numer. 13. vſque ad 16.* Mieres *de maior. part. 1. quæſt. 26. num. 92. in 2. edit.* vbi quod ne feudum diuidatur, poteſt Princeps illud vnire, & maioratum de eo facere in præiudicium comprehenſorum. Quæ confirmantur ex traditis à Baldo *conſ. 335. Præmittendum. eſt, volum. 1.* vbi dicit quod licèt Imperator non poſſit ſine cauſa deueſtire vaſſallos, poteſt tamen feudum ponere ſub quadam lege æquitatis, & iuſtitiæ, ſequitur Menoch. *conſ. 331. numer. 111. libro 4.* Molin. *de primog. libro quarto, capite tertio, numero decimoſeptimo,* Rodolph. *de poteſt. Principis, capite ſexto, numero 191. folio trigeſimoſeptimo, à tergo.* Et abſque dubio procedit principalis ſententia de iure ſubſtitutorum ex cauſa derogando à Principe quando illis eſt ſatisfactum, Molin. *de primog. lib. 4. cap. 3. num. 6. verſ. nam aut Princeps,* Tapia *deciſ. Conſilij ſupremi Italiæ 20. num. 14. cum ſeqq.* Ponte *d. conſ. 132. num. 28. verſ. dixi, quartò, & verſ. cum igitur.*

285 Princeps alicui contractui ſuum conſenſum, & facultatem concedens, an dicatur contrahere, aut aliquid ex ſuo dare? Reſp. negatiuè, quia ſolùm contrahentes habiles facit, & Iuris impedimentum remouet, vt per Iſern. in *cap. Imperialem, de prohib. feudi alienat. num. 11.* & *ibi* Camer. *fol. 57. colum. 4.* Idem Iſern. *in cap. 1. qui ſucceſſor. ten. num. 6.* Pariſ. de Puteo *de reinteg. feudali, cap. 267. num. 3.* Freccia *de ſubfeud. lib. 2. quæſt. 29. num. 9.* Cæſ. Contard. *in l. vnic. Cod. ſi de mom. poſſeſſ. limit. 2. §. 8. num. 47.* Valaſc. *de partit. cap. 13. num. 70.* Vincent. de Franch. *deciſ. 340. num. 10. & 11.* Nouar. *quæſt. forenſ. lib. 1. q. 38. num. 12. verſicul. nec obſtat,* Larata *conſ. 43. num. 3.* Montan. *in repet. dict. cap. Imperialem, ſuper verbo Imperialem, ſub num. 53. lit. B, verſ. mihi autem,* Rouit. *in rub. de feudis, num. 66. cum ſeqq. & conſil. 1. num. 7. & 8. lib. 2.* Georg. *in repit. feud. c. 6. n. 14. cum ſeqq.* Corbul. *de iure emphyt. tit. de cauſ. priuat. ob alienat. irreq. dom. ampl. 6. numer. 2,* Ponte *de poteſt. Proreg. titul. 8. §. 3. numer. 24. pag. 266.* vbi quod dominus aſſentiendo nihil aliud facit, niſi tollere obſtaculum, & vaſſallus eſt, qui transfert dominium, & *parag. 11. num. 17. pag. 302.* vbi idem reperit, idem Ponte *conſ. 59. numer. 49. lib. 1. & conſ. 40. num. 22. & 23. lib. 2.* Fulv. Lanar. *in addit. ad Reg. Lanar. ad cap. 1. de his, qui feud. dare poſſ. num. 31. pag. 117.* vbi quod aſſentire non eſt alienare, ſiue feudum de nouo concedere, ſed tantùm alienantem non impedire ius eius prorogare, & veterem inueſtituram confirmare, ex Bald. *in cap. qua in Eccleſiarum, num. 19. de conſtit.* quod reperit *num. 117. & ſeqq.* Molin. *de primogen. lib. 4. cap. 3. numer. 24.* vbi loquens de facultatibus Regiis expeditis à Conſilio Cameræ, dicit Regem concedendo nihil de ſuo donare, Reg. Conſtant. *in l. 1. Codice de filiis official. lib. 12. numer. 72.* vbi dicit contractum in quo Princeps aſſentit, non dici contractum Principis, nec habere illius priuilegium, Rot. *deciſ. 100. num. 49. & 50. tem. 5. recent.* vbi in terminis *cap. cùm aliquibus, de reſcript. in 6.* probat quod quando Papa diſpenſat contra ſtatutum de non recipiendis nouis Canonicis, cùm quis ad Canonicatum admittitur, admiſſus dicitur à Capitulo, & non à Papa, Gallup. *in methodo feudor. parte 2. cap. 5. num. 21. cum ſeqq.* vbi cum Baldo, & aliis probat quod filius conſentiens refutationi feudi à parente factæ, nihil agit quoad diminutionem patrimonij, ſed ſolùm ſe tollit de medio, vt refutatio ſuos operetur effectus, ſed ſi filius eſt primogenitus, & indubitabilis feudi ſucceſſor, vt quia eſt feudum ex pacto, & prouidentia, tunc conſentiendo videtur ipſe feudum refutare, & cedere, & ad hoc allegat text. *in l. in ædibus, ff. de donat.*

285 Princeps ad lites, & ſcandala vitanda an poſſit partes etiam inuitas ad concordiam reducere? Reſpond. affirmatiuè, per *capit. cùm inter R. 16. de elect.* ibi: *Ad componendum coëgit inuitum, &c. cap. nonnulli 28. de reſcript. cap. placuit 9. diſtinct. leg. æquiſſimum 6. ff. de vſufruct.* Felin. *in cap. qua in Eccleſiarum, numer. 43. de conſtit.* Caccialup. *in tract. de tranſact. quæſt. 20. numer. 15.* Paul. de Caſtro *in l. quidam exiſtimauerunt, numer. 6. verb. Princeps verò,* Alexand. *n. 6.* Iaſon *num. 4. verſ. tertio facit, ff. de rebus cred.* Padil. *in rub. de tranſact. num. 12.* Petra *de poteſtate Principis, capite 6. numer. 96. & cap. 52. in 1. exemplo, num. 69.* Et in primogeniis Pinel. *in l. 1. part. 3. n. 50. in 8. limit. Codic. de bonis mat.* Molin. *de primog. lib. 4. cap. 9. num. 20. cum ſeq.* Mieres *de maior. p. 4. q. 22. num. 5.*

Princeps an poſſit propria auctoritate, quoties ſibi videbitur, cauſas, & lites alibi vertentes ad ſe, ſuumque Tribunal Regium auocare? Reſpond. affirmatiuè, ad not. per Guid. Pap. *deciſ. 440.* Chaſſan. *in conſuet. Burgund. in proœm. verb. de nos Parlaments, numer. 6.* Decian. *tract. crimin. lib. 4. cap. 23. num. 9.* Alban. *conſ. 1. num. 21.* Camil. Lepid. *Lucenſi deciſ. 53.* Maſtril. *de magiſtrat. lib. 3. cap. 4. num. 166.* vbi probat propter 287

potentiam litigantium poſſe Principem ad ſe cauſam auocare, & ſua manu Regia abbreuiare, & ſummariè terminare, Iannin. *de citat. reali, libro 1. capite 1. numero 258.* Muta *in proœm. cap. Regni, numer. 31.* Roland. *conſ. 12. num. 29. vol. 3.* Surd. *conſ. 257. num. 12. & conſ. 462. num. 6.* Camil. Borell. *de compromiſ. §. 7. gloſſ. 3. num. 6.* 288

Princeps an poſſit priuilegium à ſe conceſſum ſubdito tollere, reuocare, & moderari? Reſpond. affirmatiuè per Innocent. Abb. Cardinal. & Imol. Felin. Decian. & alios plures, quos refert, & ſequitur dicens hanc opinionem communi omnium iudicio receptam videri, Couar. *var. lib. 3. cap. 6. num. 1.* & in terminis maioratus Hiſpaniæ Gregor. Lop. *in l. 3. verb. mugeres, col. 9. verſ. ſi verò maioria, tit. 13. part. 6.* vbi citat Bald. *in l. qui ſe patris, ad fin. Codic. vnde liberi,* probantem eſſe ſpeciale in Principe quod poſſit reuocare ſuum priuilegium ſine cauſa, etiamſi eſſet alicui ius quæſitum: idem probant Burg. de Paz *in proœm. legum Tauri, numero 327.* Auendan. *ad l. 27. Tauri, gloſſ. 1. numer. 5.* Angul. *ad l. 11. meliorat. gloſſ. 2. num. 9.* Tapia *in deciſ. 20. ſupremi Conſilij Italiæ, num. 11.* Ponte *conſil. 152. ex num. 24. volum. 2.* Robles de Salxedo *de repræſent. lib. 3. cap. 3. num. 26. & 27.* Noguerol. *alleg. 32. num. 171.* 289

Priuilegiorum in generali derogatione an comprehendantur priuilegia ex contractu, & ex cauſa oneroſa conceſſa? Reſpond. non comprehendi, per Mohedan. *deciſ. 11. de iurepatron.* repetita apud Pute. *deciſ. 314. lib. 1. in nona impreſſ.* Roman. *conſil. 340. numer. 14. verſ. ſeptima ratio,* Card. *conſ. 47. à num. 2. vſque ad fin.* Roland. *conſ. 13. num. 22. lib. 3.* Burat. *conſ. 16. num. 57. lib. 1.* Pinel. *in rub. Codic. de reſcind. vendit. part. 1. cap. 2. col. vltim.* Lap. *alleg. 96.* Seraphin. *deciſ. 1082. num. 3.* Rot. *deciſ. 48. num. 8. part. 1. diuerſ.* Mareſcot. *variarum reſolut. lib. 2. cap. 40. num. 28.* Marta *conſ. 40. ex numer. 22. & per tot.* vbi latè probat quod cridæ de annatis ſoluendis etiam cum clauſulis derogatoriis emanantes non comprehendunt feuda ex contractu, & mediante pretio conceſſa, & *conſil. 145. num. 16. cum ſeqq.* vbi idem reperit Gonzalez *ad leg. 8. Cancell. gloſſ. 36. num. 36. cum ſequentibus,* vbi loquitur in eiſdem terminis quod per derogationem generalem non cenſetur derogatum priuilegiis per viam contractus conceſſis, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tomo 5. capite 845. numer. 17. & capite 891. numer. 61.* Fort. *ſtatuto 41. numer. 20. & 21.* Muta *ad cap. Regni Sicil. tom. 1. in proœm. numer. 86. pag. 17.* Bonacin. *tom. 2. tract. de legib. quæſt. 3. punct. 8.* 290

§.3.num.12.& 13. Tapia deciſ.8.num.7.Paſchal. de patria poteſt, p.1.c.1. n.97. cum ſeqq.

291 Priuilegium immunitatis an extendatur ad perſonas,& bona poſt priuilegium quæſita? Reſpond.extendi,per Bart.conſ.59.num.4.lib.1. Viu. opin.792. num.2. & opin.641. numer.3. Mareſc. variarum lib.2. cap.85. Nouar.tom.1.quæſt.127.num.26. Franc. Anton. Coſta
292 conſ.80. num.16. Vnde comprehendere incolas de nouo ſuperuenientes,reſoluunt Bald. in cap.1. §.ſi quis de manſo, col.3. num.7. Nouar. d.q.127. ex num.8. Ricc. poſt deciſ.250. p.2. in allegat. ibi poſita, à num.4. Mu-
293 ta ad pragmat.Sicil.tom.1.tit.10.num.33.& 34. Et priuilegium de percipiendis gabellis extendi ad gabellas ſuperadditas etiam ex facto Principis,tenent Bald. in l. vtrum,tam in 1.quàm in 2.lect.ff.de petit. hæred. Angel. in l.at vbi,num.2. eod.tit. Brun. de augmento, concl.16. n.5.&6.latè Menoch.conſ.201.n.150.lib.3.& conſ.1105. ex n.5.lib.12.Ricc.dec.167.n.9.poſt princ. p.3. Fab. de Anna conſ.61.n.20.& 21.Medices conſ.51.num.42. Et
294 priuilegium ab Imperatore conceſſum villis ciuitatis extendi ad villas de nouo auctas , tradunt Ioan. Andr. in addit.ad Specul.tit.de cenſib. §.nunc dicendum,in addit.magna,circa penultim.colum. & in regula qui ſentit, de regulis iuris in 6. in mercur.Bald. in l.cùm fundus,ff. de legat.1.Cou.pract.c.2.Gironda de priuil.n.116.Mutad.tom.1.tit.16. num.33.& 34. Denique priuilegium
295 conceſſum Collegio ſexdecim virorum , extendi ad ſeptem collegas poſtmodum prædicto collegio additos reſoluunt Alexand. conſ.178.num.8. lib.2. Bertachin. in repet. p.1. lit.A , verb. Augmentum conſultum , fol. mihi 183. Cabed. Luſit.dec.113. n.2.p.2.

296 Procurator falſus quis dicatur? Reſpond.non ſolùm illum dici, qui nunquam habuit mandatum, ſed etiam qui habuit , & fuit reuocatum , vel mandatum eſt minùs ſufficiens , vt per Bald. in cap. nonnulli 28. numer.3. in fine , de offic. deleg. Curt.iun. in l. licèt, numero 2.Cod. de procurat. Maſtrill. Sicil.deciſ.179. n.9. part.2. Rot.deciſ.121.n.3.p.4. diuerſ. Et qui fuit ſubſtitutus à non habente poteſtatem ſubſtituendi , Marant. de ordine iudic. p.4. diſt.16. num.21. pag.222. in edit. Veneta de anno 1601.

297 Procuratoris geſta ſine mandato an poſſint à domino ratificari , vt retroacta valeant? Reſp. affirmatiuè, per l.licèt, ff. de iudic. & non ſolùm in prima , ſed etiam in ſecunda inſtantia,vt poſt Angel. Paul. de Caſtro,Bald.Bertachin. & alios,quos allegat, tradit Aym.
298 conſ.108. num.1. Natura enim ratificationis alicuius actus eſt quod facta poſt actum , quia à principio ſine conſenſu ratificantis fieri non potuit , operatur vt valeat idem actus tanquam ſi à principio actus eſſet cum ipſius ratificantis conſenſu, cap.cùm vos, vbi Panorm. numero 5. de his quæ fiunt à Præl. Molin. de Iuſtit. tract.2. diſp.468. verſicul. 3. dictum eſt. Nihilomi-
299 nus tamen ſi fuerit oppoſitum de defectu mandati, ratificatio poſt oppoſitionem facta nihil operatur, Azeued. l.fin. ex num.5. titul.21. libro 4. Recopil. Gutierrez pract. lib.2. quæſt.23. D. Barboſ. in l. alia, §. eleganter , num.5. ff. ſoluto matrimonio. Et ſic ratificatio debet interuenire antequam nullitas ab aduerſa parte opponatur. Suarez de Paz in pract. tom.1.part.1. temp.2. num.24. Melch. Reinoſo obſeruat.28. num.17. quia ratificatio non retrotrahitur in præiudicium ter-
300 tij, cui iam erat ius quæſitum per oppoſitionem, Theſaur. deciſ.3. num. fin.

301 Procurator an licitè retinere poſſit inſtrumentum quouſque ei ſit ſatisfactum de ſumptibus? Reſp. affirmatiuè,per Iaſon. in l. ſi non ſortem, §. ſi centum, numer.10. verſ. limita, ff. de cond. indeb. Boër. deciſ.15. n.3. Surdus deciſ.50. Mareſcot. var. lib.2. cap.112. num.3.Aloyſ.Ricc. in deciſ. Curia Archiep.Neapol.deciſ.176.n.3. Farinac.in praxi crim. quæſt.206. num.61. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. capitt 16. numero 4. Non verò pro ſalario ſibi debito ; nam pro eo ſcriptu-
ræ, vel inſtrumenta nequeunt retineri. Capic. dec.11. 302
numero 1. Boër. citato loco, Aretin. de retent.num.13. Gail. lib.2. obſeruat.12. num.4. Catoc. de locato, part.6. tit.de except. except.5.ob retent. & titul. de expenſ.q.1.num.3.& 6. vbi inquit idem eſſe in Aduocato, & Iudice , quibus pro præmio laborum retentionem non competere ait.

Procurator generalis Ordinis , cui data eſt poteſtas 303
pro Ordine , & pro ſingulis perſonis de Ordine an ſit ſufficiens ad comparendum pro vno Conuentu? Reſp. negatiuè , per Felin. in cap. eam te , numero decimoquarto, & in cap. cùm dilecta, numero 6. ante verſ. amplia primò,de reſcript. Decian.conſ.61. num.3. Fallit in procuratore generali Societatis IESV propter ampliſſimas illius facultates. Rot. deciſ.201. num.2. part.2. recent. Fallit etiam in procuratore generali Ordinis Prædicatorum, ex conceſſione Bonifacij IX. quod virtute communicationis extenditur ad Carmelitanos, Coccin. deciſ.189. num.8.& 9.

Procuratoris negligentia in non comparendo, ap- 304
pellando, vel proſequendo appellationem , an ſit iuſta cauſa ad appellandum? Reſpond. non eſſe iuſtam cauſam,per Lancel. de attent.part.2.cap.14.num.2. etiamſi procurator ſoluendo non fuerit , dolo ceſſante, quia alias nunquam eſſet dare deſertionem, nec vnquam finis litibus imponeretur. Creſcent. deciſ.7. de appellat. Rota deciſ.137.num.1.part.1. recent. Burat. deciſ.849. num.2.& dec.585.num.8.&13.& quod ita practicatur, Caſſad.deciſ.3.de appellat.præſertim ſtante clara iuſtitia in negotio principali. Gregor.Lop.l.2. tit.23.p.3. in gloſſ. verba contra alguu perſonero, Sigiſm. Scacc. de
appellat. quæſt.5. n.22. Quod intellige in procuratore 305
ad omnes inſtantias,vel de procuratore generali ad omnes lites , & cauſas , qui etiam eſt procurator in cauſa appellationis: ſecus verò in procuratore ſimpliciter ad cauſam dato, ſeu conſtituto, quia licèt poſſit appellare, non tamen tenetur, nec poteſt proſequi appellationem,
latè Scacc. dict. quæſt.5. num.12. verſ. extende etiam. 306
Et proſecutio appellationis an ſit de appendiciis inſtantiæ , & quod lata ſententia procurator deſinat eſſe talis , quodque præfixio termini ad proſequendam appellationem procuratori facta, ſeu intimata non debet arctare principalem , vide pulchrè Mohed. deciſ.6. de procurat.

Promiſſio donandi an & quando idem importet 307
quod donare, vide Bart. in l. iuriſgentium,in princip. ff. de pact. Rip. lib.2.reſp,c.12.Menoch. conſ.1.num.234. & conſ.91. ex num.27. & conſ.967. numero 1. & 2. Mieres de maiorat.part.1.quæſt.66. in 2.edit. Marcum Medicis inter deciſiones Senenſ. exam.5. num.14.& 15. Surd.conſ.457.n.24.& conſ.535.num.8.Stephan.Gratian.diſcept.forenſ.tom.5.cap.887. num.20.cum ſequent. Merlin. controuerſ. cap.4. n.6. Rot. deciſ.393. num.2. tom.5. recent. Et idem importare promiſſionem donandi quod donare in promiſſione fauore matrimonij facta,tenent Menoch.d.conſ.92. Burſat. conſ.100.n.11. lib.1. qui loquitur tam in promiſſione donandi, quàm dotandi.Seraphin.de priuil.iuram. priuil.23. num.15.& 16.Hieron.Gabr.conſ.58. num.10. & 12. lib.1. Surd. conſ.457.num.24.cum duobus ſequentibus, Cancer.var. reſolut.tom.3.cap.15.num.152.vbi num.253.de promiſſione conſtituendi dotem , Rot. deciſ.58. ex num.20. & deciſ.174.num.11. tom.6. recent. Et in promiſſione aſſignandi filio donationem propter nuptias ex cauſa matrimonij contrahendi , tradit Surd. conſ.457. numero decimotertio , verſicul. & quod dictum eſt in dote. Sic etiam promiſſio meliorandi facta per patrem filio 308
ea cauſa matrimonij, eſt adimplenda ; & pro facta habenda , ſi non adimpleatur, vt conſtitutum eſt apud

Hiſpa

Hiſpanos l.22.Tauri, & l.6.tit.6.lib.5.noue Recop.vbi Matienſ.gloſſ.7.& Angul.ſuper eadem leg.gloſſ.1.num.2.

309 Ex identitate rationis pactum, ſeù promiſſio inſtituendi maioratum, idem eſt ac inſtituere. Tell. dicta leg.22. Tauri, num.15. vbi dicit ſe ita in facto obtinuiſſe in quadam cauſa Cacetenſi. Mieres de maior.part.1.q.24. ex num.51. & quaſt.66. Auendan. ad d. leg.22.Tauri, gloſſ.2.num.4. & meliùs leg.44.Tauri, gloſſ.16. num.9. Azeued. in d.l.6. num.4. Angul. in eadem, l.6. gloſſ.5. num.7.Merlin.controuerſ.c.4.num.19.& 20. Et in promiſſione, & pacto de hæredando filio illius matrimonij, quod ſit idem quod ipſum hæreditamentum de præſenti factum, probant Cancer. variar. lib.3. cap.7. num.122. cum ſeqq. Fontanel. de pactis nupt. tom.1. clauſul.4.gloſſ.9.part.4.ex num.18. idem Cancer.lib.1. cap.8.num.168. in 2. edit. Franc. Molin. de ritu nupt. lib.3.quaſt.8.num.11.cum ſeqq. Noguerol allegat.31. num.127. cum ſeqq.

310 Proteſtatio in iudicialibus an debeat repeti in quolibet actu? Reſp. affirmatiuè, quia ſi non repetatur, præſumetur ab ea fuiſſe receſſum, iuxta reſoluta per Mohedan. deciſ.44. aliàs 2. de iudic. Seraphin. deciſ. 502. num.2. Gregor.XV. deciſ.44. num.8. Caualer. deciſ.135. num.3.

311 Rationes quò loci ſint reddendæ? Reſp. reddi debere non in loco dominij, ſed in loco adminiſtrationis, per l.1.& 2.Cod. vbi de ratiocin. ago oport.l.Hiſpan. 32.tit.2.part.3.Franc.Burſat. conſ.74.num.5. Roland. à Valle conſ.49. num.67. vol.1. Baëz. de decima tutor. cap.2.num.186. Caſtill. leg.17. Tauri, gloſſ.1. de reſtit. col.4.ad med. Auiles ad cap.27. Pretor. num.22. col.4. Rota Genuenſ. deciſ.98. num.3. & 4. Eſcobar de ratiocin. cap.7.ex num.1.Gutierrez de tutel.part.3.cap.1. num.125. D. Barboſ. in l. hæres abſens, §.1. num.66. ff. de iudic.

312 Recognitio ſolemnis an ſit neceſſaria in inſtrumentis antiquis? Reſp. negatiuè, & quod ad hunc effectum neceſſaria non eſt antiquitas centum annorum, ſed ſufficit quod ſit octuaginta, per Put. deciſ.1. de fide inſtrum. & deciſ.146. lib.1. in correct. Caputaq. deciſione 5. num.1. part.3. vbi numero 2. reddit rationem, quia recognitio debet fieri per teſtes, in quibus dicitur eſſe in antiquis vſque ad ſexaginta annos, ſecundùm obſeruantiam Rotæ, Seraph. deciſ.1452.Card. Caualer.deciſ.518. Rot.deciſ.27. num.2. & deciſ.693. num.7. part.2. recent.

313 Recognitio priuatæ ſcripturæ quomodo facienda? Reſp. à teſtibus dicere debentibus, non ſolùm habere notam manum ſcribentis, qui apocham confecit, ſed etiam fuiſſe præſentes quando fuit ſcripta, per Felin. in c.2.n.14.de fide inſtrum.Alexand.conſ.150. n.16.lib.5. Iaſon.conſ.184.n.34.lib.2. Rimin.iun. conſ.503. n.13. Afflict. dec.181.n.8.& 9.Gram. deciſ.84. per tot. deciſ.106. n.33.& 34. Et quamuis de ſtylo Tribunalis Auditoris Cameræ ſoleat admitti recognitio facta per teſtes, qui habeant notam manum, ad notata per Veſtrium lib.6.cap.1.n.8.verſ.nihilominus, Tiber. in praxi, lib.1.cap.33. num.10. nihilominus Rota non admittit dictas recognitiones, niſi concurrentibus adminiculis, vt fuit dictum coram Gregor.XV. deciſ.389. num.2.Rot. deciſ.124. num.3. & 4. part.2. diuerſ. & deciſ.303. part.1. recent. & in Vlixbonen. matrimonij, 21.Iunij 1613. coram Card.Sacrato.

314 Recuſari an poſſit iudex poſt litis conteſtationem? Reſpond. eo caſu recuſationis exceptionem admittendam, dum cauſa poſt litis conteſtationem orta eſt, aut de nouo ad notitiam partis peruenerit, per l. Hiſp. fin. 10.part.3.Franc. Marc. dec.775. Lancelot. de attent. p.2.cap.6.n.50.Couarruuias pract.cap.26.n.2. Caualcan. de brachio Regio, part.3.num.329.Maſcard.de probat.concl.953. n.35. Fulv.Pacian. conſ.18. num.75. & 76.Iacob.de Laurent.de iudice ſuſpecto, cap.14.num.50. & ſeq. Sigiſm.Scacc.de iudic. lib.1. cap.101. num.10. Muſcatel. in ſua praxi Neapol. part.2. gloſſ. competent. n.55. Sola ad conſtit. Sabaudiæ, tit. de recuſat. gloſſ.1. n.9.Maſtrill.deciſ.151.n.68.Graſſ.de except. except.24. num.20. Caſtill.deciſ.6.num.16.lib.1. & deciſ.131.numero 1. lib.1. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap.100. num.32. Capic.Latro deciſ.87. Paul. Chriſtin. Belg. deciſ.148. ex num.18. volum.2. Capic. Galeot. controuerſ. lib.1. controuerſ.39.num.25. & 26. Fontanel. deciſ.17. ex num.5.

Reductio ad ius commune, & ad primæuam naturam quid operetur? Reſpond. multa operari, & ad plura deſeruire. Hinc conceſſio Imperatoris admittens fœminas ad ſucceſſionem feudi in præiudicium agnatorum contra primam inueſtituram, valet, & de ea agnati non poſſunt conqueri; quia fœminæ ſunt capaces feudorum, & eas admittendo Imperator reducit feudum ad primæuam naturam, vt per gloſſ. in l. ſi vnus, § pactus ne peteret, ff. de pact. reſoluit Gozadin. conſ.8. num.42. ſequitur Petra de poteſtate Princip.cap.32. §.1. num.33. pag.166.& §.2.n.34.pag.172.in magnis, idem tradit Capic.Galeot. tom.2. controu.48. n.52. Ciriac. tom.2.contron.310.n.175. vbi fortius dicit quod Princeps poteſt vni gratificare in præiudicium alterius quando res reducitur ad priſtinam, & naturalem formam. Sic factum ſoliùs Prælati præiudicat Eccleſiæ quando per illud reducimur ad ius commune, Abb. cap.veniens, num.22.de preſcript.vbi Felin.num.5. Iaſon in l. ſi conſtante, num.174.ff.ſoluto matrim. Solorzan. de gubernat. Indiar. lib.2. cap.27. num.9. tom.2. Et ſolemnitas conſenſus Capituli non requiritur in alienatione rerum Eccleſiæ, quando per eam res reuertitur ad ſuam naturam, Felin. num.8.verſ.tertiò probatur, Ferret. num.8. Mantica num.40. verſ. ſecundò quia ad idem, in cap. omnes, de conſtitut. ſequitur Curt. iun. de feud. part.1. quaſt.5. num.8. verſ. tertiò magis in ſpecie, & conſ.173. num.14. lib.3. Bero. conſil.7. num.27. lib.3. Solorzan. d. num.9. 315

316

Referens vbi aliter loquitur quàm relatum, cui attendendum? Reſp. relatum eſſe attendendum etiam in materia, in qua referens habeat poteſtatem diſponendi, quia cenſetur ita diſpoſuiſſe per errorem, Cardinal. Mantic. deciſ.352. num.1. 317

Regalia an comprehendantur in donatione à Rege facta de caſtro, ſeu villa cum omnibus iuribus, & redditibus ei quoquo modo pertinentibus? Reſpond. negatiuè, per l. Hiſp.5.tit.15.part.1. verſ. e aun por mayor, l.1. tit.10. lib.5.nona Recopil.vbi Matienſ.gloſ.21. à num.24.& gloſſ.22.Gregor.Lopez l.9. gloſſ.5. tit.4. p.5. Boër. deciſ.50.n.12. Anton.Fab. in ſuo Cod.lib.3. tit.12. de iuriſdict. omn. iudic. definit.17. Menoch. de præſumpt. lib.3. præſ.97. num.41. & 42. Fontanel. de pactis nupt. clauſ.4.gloſſ.24. num.8. 318

Regna Portugaliæ, & Aragoniæ an ſint Caſtellæ Regno acceſſoria? Reſpond. negatiuè, cum ſint illi æquè principaliter vnita, itavt quodlibet eorum ſuis propriis legibus regatur; ita Aguirre in apologia de Regno Portugaliæ, num.35. Claper. in cent. fiſcali, cauſa 1. quaſt. vnic. num.13. cum ſeq. Milanenſ. dec.1. Ioſeph. Seſſe Aragon.deciſ.113.n.20. p.2. Leo Valent. deciſ.2. num.34. p.1. Gabr. Pereira Luſit. dec.2. num.2. 319

Relatio quomodo intelligatur, & quando attendatur? Reſpond. ſemper intelligendam habito reſpectu ad ea, in quibus ſpecialiter relatio conuenit, per Bart. in l.1. Cod. de iure immun. lib.10. Abb. in cap. tranſlato, n.3. de conſtit. Cephal. conſ.153.n.58. lib.2. Raudenſ. de analog. lib.1. cap.34. num.130. Caſſanate conſ.57. n.17. Marta conſ.78.n.16. vbi quod ſemper intelligendum eſt, vt relatio congrua fiat, & ſingula ſingulis referantur. Caſtil. contron. tom.6. cap.181. num.33. Rot. deciſ.206. 320

Google

deciſ.206.num.4.p.3.recent. vbi quod in hac materia ſingula ſingulis referenda ſunt, eadem Rot. deciſ.117. tom.5.recent. Ciriac, tom.1. controuerſ.90. n.39. & 40. vbi pluribus relatis dicit quod relatio etiam in implicatis orationibus ſemper debet fieri vt ſingula ſingulis referantur, & controu.174.num.1.& 2. Mart.de Medicis Senenſi deciſ.20.num.22. Rota deciſ.555.num.6. part.2.recent.& coram Buratto deciſ.22. num.1.verſ.& precipuè, vbi dicit quod relatio non ſit quando commodè fieri non poteſt, & num.3.& 4. quod relatio ſolum fit ad poſſibilia. Sed quando ex relatione correctio alicuius præcedentis diſpoſitionis vult induci, illa admitti non debet, nec aliquid operatur. Iaſon in l. talis ſcriptura, num.39. ff.de legat.1.Capic.deciſ.21.num.11. Menoch.conſ.115.num.39.vol.2.& conſ.216.num.193. & ſequentibus, & de præſumpt. lib.4.præſ.181.num.10. Marta de clauſul.p.4. clauſ.23. num.18. Ego eodem tract.clauſ.70.num.7.Mart.Medices d. Senenſ. deciſ.60. num.23.Raudenſ.de analog.cap.34. num.130.pag.479. vbi loquitur quando relatio eſſet contra mentem diſponentis, quod non debeat fieri, Rota deciſ.44. num.7. tom.7. recent. vbi quod relatio non debet fieri quando
321 ſequerentur contrarij effectus: ſicut etiam nihil operatur quando ex ea ſequerentur repugnantia, aut contrarietas diſpoſitioni referenti, per gloſſ. & Bart. in l. ſi idem cum eodem, §.fin.ff.de iuriſdict.omn.iudic. Pereg.de fideicom. art.16. num.107. verſ. ſecundò ſi præcedentia, Decian. reſp.44. num.152. lib.2. Caſſanate conſil.53. num.77.Galganet.de condit. p.2.cap.6.quæſt.7.num.11.
322 Marta de clauſul. p.4. clauſ.23. num.10. Caſtill. deciſion.250.num.165. Roman.conſ.81.n.2. Ciriac. tom.1. controu.96.num.83.iteſto Ego d.clauſ.70.n.10.Quando clauſula referens habet perfectam diſpoſitionem,& ad aliam refertur, non debet attendi diſpoſitio relata, quamuis adſint verba repetitiua. Bart.in d. l. talis ſcriptura,§.fin.ſub num.3.verſ.primò ſi in præcedentibus,ff.de legat.1.Iaſon in princ.eiuſdem l.num.37.Decian.in c.ſecundò requiris,de appellat.num.14.Capic.dec.108. n.10. Mieres de maior.p.2.q.4.illat.8.n.237.& 238.fol.461. col.2.in vltim.edit.Menoch.de præſumpt.lib.4.præſ.181. num.6.& conſ.202.num.98.lib.9. Galganet. d. part.2. cap.6.q.5.num.8. pag.353. & n.21. pag.354. Caſtill. Sicil.dec.250.num.161.cum ſeqq.p.3.Marta d.p.4.clauſul.25.n.9.Ego d. clauſ.70. num.17. & clauſ.183.n.8. Capic.Galeot.lib.2. controu.21.n.29. cum ſequentibus, vbi dicit quod quando in inueſtitura referente adeſt perfecta diſpoſitio, tunc nihil curandum eſt de inueſtitura relata ad euerſionem, & correctionem referentis, Fontanel. de pactis nupt.tom.1.clauſ.5.gloſſ.10.part.2. num.26. pag.328. vbi reſoluit quod relatio ſemper cenſetur facta exceptis expreſsè diſpoſitis, ne per relationem intelligantur præiudicatum expreſsè diſpoſitis in ſcriptura referente, nec receſſum ab illis per relationem ad aliam ſcripturam, ne expreſsè diſpoſita in ſcriptura referente habeant locum, vt benè probant Pariſ. conſ.39. ex num.18. lib.1. Beec. conſ.101. numero 79. lib.1.

323 Reſeruatio an aliquid de nouo inducat? Reſpond. nihil inducere, ſed tantùm conſeruare ius, quod quis habet, ex Bart.in l.ille à quo, §.1.ff.ad SC.Trebell.Nat. conſ.26.n.9.& conſ.338.n.1. lib.1.& conſ.636. n.197. Crauet.conſ.70.n.6.Gregor.Lopez l.16.gloſſ.1.tit.22. p.3. Et valgò dicitur reſeruationem nihil dare vel adimere, vt per Sim.de Prætis de interp.vltim.volunt.lib.5. interp.3.dub.1.num.217.cum ſeq.Fulv.Pacian.conſ.133. num.8. & 9. Giurb. deciſ.21. num.5. & 6. Salgad. de protect. Regia, p.4. cap.7. n.184.

324 Reſeruatio Papæ concurrentibus pluribus familiaritatibus, ſeu reſeruationibus perſonalibus, an ſemper ſit præferenda? Reſp.tanquam illuſtriorem, & nobiliorem præualere, per Caſſad. deciſ.9. num.1. 5. & 6. & dec.23.de præbend. Sarnenſ. ſuper reg.de impetr. benef. per obitum famil. Card.q.15. Seraph. deciſ.1251.

Reſtitutio an & quando differri poſſit ob neceſſitatem reſtituere debentis? Reſp. differri poſſe quando non niſi cum magna difficultate ea facienda eſt, & ſic grauis iactura, vel detrimentum ex perſonarum conditione cognoſcitur, induciturque; quia ſi vir nobilis ſit, nec ſtatim ſoluere poteſt, niſi ſe omni famulorum obſequio, atque equorum priuet, ſuique conſimilium cogatur abſtinere conſortio: vel ſi ciuis primarius non niſi ita ſe priuet, vt artem mechanicam ſibi inſuetam ſubire, vel manuales operas exercere cogatur, differre reſtitutionem donec abſque ſtatus ſui iactura poſſit, licebit. Neque vt reſtitutio ſtatim fiat multò minus quàm valeat ſua bona vendere, vel aliud ſimile graue pati detrimentum compellitur: vt quia ſibi inutilis foret ars, ex qua ſe familiamque ſuam alit, vel ſi inſtrumenta, libros, aut capitale, cum quo lucratur victum, cogeretur vendere. Ita Nau.in man.cap.17.num.56.& cap.6. num.2.Ioan.Lup.in repet.cap.per veſtras,de donat.inter virum, §.65.n.50. & ſeq. Gaſpar Baëx. de inope debit. c.1.num.52. Iacob. Graff. in aureis deciſ. part.1. lib.1. cap.32.n.16. Gutierrez canon.lib.1.cap.40.num.7.Marta voto 18.n.2.cum ſeqq.Molina de Iuſtit. tract.1.diſp. 754.num.2.verſic. quando detrimentum, cl 2. Rebell. de obligat.iuſtit. lib.2. q.17.ſect.4.n.22.& 26. Leſſ. de Iuſtit.lib.2.c.16. dub.1.n.15.21.22. & 25. Sanchez in præcepta Decalogi,lib.2.c.20.n.19. Id tamen intelligitur cum grano ſalis, vt ſcilicet debitor, qui propter ſuam paupertatem, modo ſupra relato reſtitutionem differre poteſt, non lautè, & ſumptuosè, ſed valde moderatè,& parcè viuat, id ſolùm expendens quod ſibi, ſuiſque abſque magna ſtatus ſui decentia neceſſarium eſt, quodque magnum detrimentum ex retardatione ſolutionis, vel reſtitutionis creditori non ſequeretur; ſecus ſi ſequeretur, vel ſi in eadem, ſimili, aut paulò minori indigentia creditor exiſteret, eique rei familiaris, & ſtatus ſimile immineret periculum, Gutierrez d.cap.40.n.10. Molin. d. tract.2. diſp.754. num.2. verſ. quando verò, Leſſ.d. dub.1. n.15.19.& 31. Si confeſſarius aduertat pœnitentem aliàs data opera non ſatisfeciſſe ſuæ obligationi, debet ei negare vt in plurimum abſolutionem, quia præſumi poteſt illum in futurum non eſſe ſatisfacturum, præſertim ſi id bis, aut ter ſe facturum promiſit, & non fecit, cum illud facere potuiſſet, ita ex Nauar. Bonacin. Filliuc. & aliis reſoluit nouiſſimè Trullench. de Sacram. lib.4.cap.9. dub.3.

Retentio an regulariter detur pro melioramentis? Reſp. affirmatiuè, & quod quando illa non ſunt liquida, & debitor cauit de illis reficiendis, non retardatur executio, vt per Benintend. dec.77. num.5. Put. deciſ.12. & dec.471. lib.1. Pereg. dec.111.lib.1.

Retentionis exceptio prætextu melioramentorum an in executione ſententiæ opponi poſſit? Reſpond. opponi poſſe, licèt poſſeſſor ad reſtitutionem rei ſit condemnatus, vt per Neguzant.de pignor.4.memb.5.p. num.10. Roland.conſ.28.num.3.lib.1, Crauet.conſ.148. num.2. Cephal. conſ.289. num.5. & conſ.299. numer.34.lib.4. Tiraquell.de retractu conuent.§.7.gloſſ.2. num.14.Bertazol.conſ.ciuili 117.Boër. deciſ.43. num.9. Capic. deciſ.17. num.3. & deciſ.119. num.1. Benintend. deciſ.77. num.1. Magon. Florent. deciſ.81. Caualcan. deciſ.36. num.71.& 87.part.2. Cacheran. deciſ.129.num.16.Alexand.Ambroſin. deciſ.28. num.29. p.1. Ioſeph.Ludouic. Peruſ.deciſ.24. num.26. Viuian. deciſ.112.num.21.& deciſ.317.num.8.Flamin.Carthar. deciſ.11. num.5. & deciſ.15. num.2. Sned. deciſ.277. num.13.& de aliment. tit.8. priuil.62. num.10. Cæſar Barz. deciſ.108.n.43. Petra de fideicom.quæſt.13.Pereg.

etiam

etiam, de fideicom. art. 50. *num.* 55. Lancel. *de attentat. p.* 3. *c.* 24. Mareſcot. *var. lib.* 2. *cap.* 112. *num.* 18. Mieres *de maior. q.* 32. *num.* 8. & 9. Ioan. Garc. *de expenſ. c.* 6. *num.* 15. & 16. Gutier. *pract. lib.* 3. *quæſt.* 68. *num.* 16. & *Canon. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 58. Raudenſ. *var. reſol. cap.* 18. Cancer. *etiam var. reſol. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 116. *cum ſeq.* Caſtill. *controverſ. lib.* 4. *cap.* 42. *num.* 113. Guzman. *de euictionib. q.* 20. *num.* 30. Gabr. Aluarez *de priuileg. pauper. p.* 1. *q.* 41. *n.* 19. Intellige etiamſi non ſit liquidatus valor melioramentorum, & offeratur cautio de ſoluendis melioramentis, vt per Tiraq. *de retractu conuent.* §. 7. *gloſ.* 1. *num.* 13. Capic. *deciſ.* 17. *num.* 7. Surd. *d. preuil.* 62. *num.* 8. Alezand. Ambroſin. *d. deciſ.* 28. *num.* 30. Carthar. *deciſ.* 15. *à num.* 1. *vſque ad* 16. Anton. Fab. *in ſuo Codice, lib.* 3. *titul.* 22. *defin.* 15. & 16. Mareſcot. *d. cap.* 112. *num.* 21. Gabr. Aluarez *d. q.* 41. *num.* 20. & 21. Quidquid dicant Menoch. *remed.* 15. *recup. num.* 569. Caualc. *deciſ.* 28. *num.* 6. *p.* 1. Monach. *Bonon. deciſ.* 24. *num.* 7. Ant. de Amatis *deciſ.* 23. *num.* 3. Guzman. *dict. quæſt.* 20. *num.* 38. Requiritur tamen vt concedatur retentio, ſpreta cautione quod in proceſſu fuiſſent probata melioramenta in genere, Pariſ. *conſ.* 33. *num.* 53. *vol.* 1. Caualcan. *d. deciſ.* 36. *num.* 2. & 3. Marzar. *de fideicom. quæſt.* 66. *in princ.* Ioan. Garc. *de expenſ. cap.* 7. Giurb. *d. deciſ.* 50. *num.* 19. Et quod ſint liquidata, aut incontinenti liquidanda, Menoch. *d. remed.* 15. *num.* 569. Pereg. *deciſ.* 16. *p.* 2. Put. *deciſ.* 471. *num.* 1. & 2. *lib.* 2. Caroc. *de locato, part.* 4. *titulo de expenſ. num.* 21. & 22. Gabr. Aluarez *d. q.* 41. *num.* 24.

328 Retentio an detur Prælato, vel clerico pro expenſis, & melioramentis in rebus Eccleſiæ, de bonis ipſius clerici, vel Prælati factis? Reſp. dari, vt ea deducere valeat, per Greg. Lop. *l.* 41. *gloſſ.* 5. *verb. que deſcuente en alla, prope fin. tit.* 28. *p.* 3. Boër. *deciſ.* 44. *num.* 4. Menoch. *remed.* 11. *recup. num.* 16. Pereg. *de fideicom. art.* 50. *numer.* 43. Surd. *conſ.* 183. *num.* 6. & *conſ.* 333. *num.* 37. Mareſcot. *var. reſol. tom.* 2. *cap.* 112. *num.* 4. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 117. *num.* 26. Guzman. *de euiction. quæſt.* 30. *num.* 27. & 28. Gabr. Aluarez *de priuil. pauper. tom.* 1. *quæſt.* 41. *n.* 39. Redoan. *de rebus Eccleſ. quæſt.* 72. *cap.* 1.

329 Salarium non conuentum quando debeatur agentibus, & ſolicitatoribus cauſarum? Reſp. ex conſuetudine Romanæ Curiæ illis deberi, quicquid aliàs de iure dicendum eſſet, per Socin. *conſ.* 196. *in fine, verſ. & hoc iudicio meo, lib.* 2. Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 61. Steph. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 257. *num.* 35. *cum ſeq.* Caualer. *deciſ.* 490. Rot. *deciſ.* 291. *n.* 1. *part.* 1. *recent.*

330 Salarium totius temporis, quo fuit impeditus, an conſequi debeat officialis iniuſtè impeditus officium exercere? Reſp. affirmatiuè, per *l. qui operas, ff. locati, & leg.* 1. §. *diuus, ff. de var. & extraord. cognit.* vbi latè Bartol. de Doctore qui per caſum peſtis impeditus fuit legere, & hoc maximè ſi impedimentum proceſſit ab eo, qui ſalarium debet, ſecundùm Bart. *per text. ibi in l. hac lege, C. de prox. ſac. lib.* 12. Ripa *de peſte, p.* 1. *ex num.* 38. Michaël. Reinoſo *in obſeruat. iuris, obſeru.* 27. *num.* 25. vbi probat Cabed. *d. p.* 1. *dec.* 8. *n.* 34. reſoluentem quod officialis propter culpam ſuſpenſus ab officio, etiamſi poſtea abſoluatur per ſententiam, non lucratur ſalarium illius temporis quo ſuſpenſus fuit.

331 Scientia in aliquo caſu deſiderata, qualis debeat interuenire? Reſp. probandam nedum ſimplicem ſcientiam, ſed legitimam, certam, & plenam, non in genere, ſed in ſpecie, & de omnibus qualitatibus, per gloſſ. *verbo ſciuerit, in c. concertationi, de appellat. in* 6. Alex. *conſ.* 114. *num.* 4. *vol.* 1. Felin. *in cap. cùm contingat, num.* 5. *de reſcript. & in cap. quoad conſultationem, num.* 32. *de re iudic.* Tiraq. *de retract. lig.* §. 36. *gloſſ.* 2. *num.* 31. Hieron. Gabr. *conſ.* 36. *num.* 6. & *conſ.* 40. *num.* 19. *vol.* 1. Cæſ. Barz. *deciſ.* 61. *num.* 19. & *deciſ.* 48. *à num.* 13. *vſque ad num.* 27.

Scripturarum ſimplici copiæ quando ſit credendum? 332
Reſp. in odium impedientium illarum productionem, vel compulſationem actorum ei credi debere, ad tradita per Bald. *in l. publicati, quæſt.* 8. *in fine, ff. de teſtam.* Iaſ. *in l. ſi quis in aliquo, in* 7. *fallent. Codice de edendo,* quos refert Theodoſ. de Rubeis *in ſingul. Rota, part.* 2. *verbo ſcriptura,* §. 8. vbi addit etiam ſimplici copiæ credi, ſtantibus impedimentis, & tergiuerſationibus partis; & quando pars impedit tranſportationem actorum.

Sententia quomodo in dubio interpretanda? Reſp. 333
interpretandam eſſe in fauorem condemnati, vt minus ei noceat, per *l. hæ enim cauſa, ff. de ſuſpect. tutor.* Alex. *conſ.* 46. *num.* 6. *lib.* 1. & *conſ.* 174. *num.* 2. *lib.* 2. Menoch. *conſ.* 100. *num.* 34. *lib.* 2. Crauet. *conſ.* 74. *num.* 10. Mandel. Alba *conſ.* 132. *num.* 10. *lib.* 1. Vetall. *deciſ.* 148. *n.* 5. *p.* 3. Et in dubio iudicandum eſt, non obſtare rei iudicatæ exceptionem, gloſſ. *verb. reſtituatur, in fine, l. qui reſtituere, ff. de rei vendicat.* Sigiſm. Scacc. *de appellat. quæſt.* 17. *num.* 60. *cum ſeqq.* Et fortius quando opponitur inter perſonas, quæ non fuerunt in lite, Menoch. *conſ.* 501. *n.* 14. Mieres *de maior. p* 4. *quæſt.* 14. *num.* 21. quia ſententia eſt ſtricti iuris, & ſtrictè venit interpre-
tanda, *l. ſi iudex, ff. de his qui ſunt ſui,* Cacheran. *deci-* 334
ſion. 65. *n.* 10. & 11. & *deciſ.* 145. *n.* 10. Molin. *de primog. lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 20. Monter. à Cueua *Arag. deciſ.* 36. *num.* 52. Card. Mantic. *deciſ.* 66. Sigiſm. Scacc. *d. q.* 17. *limit.* 21. *num.* 49. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.*
tom. 2. *cap.* 214. *num.* 11. Et ſemper præſumitur lata 335
eo modo, & ex ea cauſa, ea qua proferri de iure debuit, & potuit, iuxta notata *in l. ſi quis ad exhibendum, & in l. miles,* §. *qui indicati, ff. de re iudic.* Bart. *in leg. ſi fundus,* §. *in venditione, ff. de pignor.* Crauet. *conſ.* 23. *num.* 2. & *melius. conſ.* 74. *num.* 9. Honded. *conſ.* 21. *n.* 45. *vol.* 2. Marta *voto* 148. *n.* 5. Surd. *conſ.* 312. *num.* 14. Valeozoel. *conſ.* 169. *n.* 45. *tom.* 2. Ramon. *conſ.* 50. *n.* 8. & 40. Capic. Galeot. *contron. lib.* 2. *contron.* 35. *n.* 38. Rot. *deciſ.* 112. *num.* 3. *part.* 2. *diuerſ.*

Sententia lata contra maioratus poſſeſſorem, an 336
præiudicet ſucceſſuribus etiam non citatis? Reſp. præiudicare, per *leg.* 1. §. *quamuis, verſ. denunciare, ff. de ventre inſpic.* Molin. *de primog. lib.* 4. *cap.* 8. *ex num.* 3. niſi conſtiterit de dolo, colluſione, vel fraude, aut quod poſſeſſor minus plenè defendit cauſam. Molin. *d. cap.* 8. *num.* 7. Pereg. *de fideicom. art.* 53. *num.* 52. Menoch. *conſil.* 501. *ex num.* 8. *lib.* 6. Veluti ſi iuſtas defenſiones proponere omiſit, Pereg. *d. art.* 53. *num.* 59. Vel quando non adhibuit omnem diligentiam, ne vinceretur, & quocunque alio modo detegitur eius culpa, & negligentia, vt conſuluit Menoch. *conſ.* 501. *num.* 9. *lib.* 6.

Sententia prolata ſuper qualitate beneficij an illud 337
quoad omnes afficiat? Reſp. affirmatiuè, per Achill. de Graſſis *deciſ.* 5. *de re iudic.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 9. §. 1. *n.* 84. Nicol. Garc. *de beneſ. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 11. & *p.* 4. *cap.* 5. *n.* 129. Aloyſ. Ricc. *in praxi iuriſpatron. reſol.* 154. Viuian. *in praxi Iuriſpatron. lib.* 14. *cap.* 2. *n.* 4. *pag.* 624. Lotter. *de re beneſ. lib.* 2. *quæſt.* 23. *num.* 152. Ego *ipſe de iure Eccleſ. vniuerſ. lib.* 3. *c.* 12. *num.* 96. Rot. coram Puteo *deciſ.* 237. *lib.* 2. *in correctis,* & apud Farin. *deciſ.* 172. *num.* 21. & *deciſ.* 319. *num.* 2. *part.* 3. *recent. aliàs p.* 1. *in poſthum.* & apud Poſt. *in fine ſui tractat. de manutent. deciſ.* 172. *num.* 10.

Sententia lata pro valore inſtrumenti an iuuet om- 338
nibus intereſſe habentibus? Reſp. iuuare, quamuis ſit res inter alios acta, iuxta reſoluta per Alex. *in leg. ſæpè, num.* 67. *ff. de re iudic.* Alben. *conſ.* 101. *num.* 6. Menoch. *conſ.* 423. *num.* 23. & 24. Feder. Scot. *conſ.* 4. *num.* 31. *lib.* 1. *tom.* 22

Sententia

339 Sententiarum trium de nullitate an aliquo caſu objici poſſit, non obſtante Clem. 1. de re iudic. Reſp. objici poſſe quando nullitas eſt notoria, & ex actis euidenter patet, vt per Thom. Treuiſan. lib. 1. deciſ. 53. & 54. Mareſc. var. lib. 2. cap. 121. per tot. & præcipuè num. 42. & 44. Gutier. pract. lib. 2. quæſt. 120. num. 5. Azcued. conſ. 19. num. 23. & conſ. 23. num. 29. & 39. & conſ. 39. num. 52. Aloyſ. Ricc. in collect. part. 1. collect. 351. Ceuall. commun. quæſt. 126. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. c. 103. n. 25. & c. 118. n. 47. & c. 581. n. 52.

340 . Spurius, qui à patre inſtitui nequit, an poſſit in tempus legitimationis inſtitui? Reſp. poſſe, quia paria ſunt aliquid fieri tempore habili, aut inhabili, ſi effectus conferatur in tempus habile, vt per Greg. Lop. leg. 10. verbo la manda, titul. 13. part. 6. Roder. Xuar. alleg. 27. in fine, Peralta in l. ſi Titio, num. 3. ff. de legat. 2. Iul. Clar. §. teſtamentum, quæſt. 31. verſ. pen. Roland. conſ. 22. num. 19. lib. 3. Anton. Gom. l. 9. Tauri, num. 21. & plures alij quos refert & ſequitur Perez de Lara de vita hominis, cap. 4. num. 14.

341 Statutum conceptum in perſonas, vel in res, an extendatur extra territorium? Reſp. non extendi, per Alex. conſ. 16. lib. 1. Octau. Cacheran. conſ. 76. n. 19. Albert. Brun. de ſtatutis excludent. fœminas, art. 8. q. 25. n. 123. cum ſeqq. Vegg. conſ. 10. num. 4. Plot. conſ. 10. n. 6. vbi hanc opinionem veram, & indubitatam dicit, Pereg. conſ. 7. num. 8. lib. 5. D. Barboſ. in l. exigere dotem, num. 161. & ſeq. ff. ſoluto matr. Beltramin. ad Greg. XV. deciſ. 265. num. 7. in verſ. & hoc procedit, Rot. dec. 117. num. 2. & 3. & num. 9. 13. 14. & 17. in impreſſis de anno 1636. Et an, & quando extendatur ad bona ſita extra territorium, vide ſuprà hoc eodem voto, in verb. bona, num. 26. cum ſeqq.

342 Statutum à ſæcularibus factum, quo generaliter prohibetur ad fauorem ciuium, qui habent vineas in territorio, ne vllus conducat vinum extra illud collectum ad ciuitatem, vel oppidum, vel ne quis è Regno, ciuitate, vel oppido extrahat frumentum aut vinum, niſi priùs ſoluto aliquo tributo, an comprehendat Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas? Reſp. non comprehendere, iuxta reſoluta per Bald. conſ. 198. verſ. non obſtat, lib. 2. Ioan. de Amicis conſ. 18. in fine, Rip. de peſte, tit. de remed. ad conſeruand. vbert. n. 122. Grammat. deciſ. 100. num. 15. & 16. Couar. in reg. poſſeſſor, part. 2. §. 4. num. 8. Burſat. conſ. 42. num. 18. & conſ. 93. num. 26. Carpan. ad ſtatuta Mediolanenſ. in prælud. n. 183. Marc. Anton. Genuenſ. in pract. Archiep. Neapol. cap. 75. num. 4. Gueuara in propugnaculo libert. Eccleſ. aſſert. 1. §. 3. num. 11. Montaner. in pragm. de adminiſt. ciuit. num. 86. & 87. Beller. diſquiſit. clericol. p. 1. tit. 6. §. 3. num. 3. Marr. de iuriſdict. p. 4. cent. 1. caſu 2. num. 10. Ciarlin. controuerſ. forenſ. lib. 1. cap. 31. Trullench. in expoſit. Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 12. dub. 5. num. 23. Antonin. Diana moral. reſol. p. 1. tractat. 1. reſol. 68. & 69. & p. 6. tract. 8. reſol. 4. Thom. Delbene de Parlament. dub. 10. ſect. 22. n. 4. Quicquid dicant Ferdin. Menchac. vſufruct. cap. 4. n. 18. Mexia in tract. taxa panis, concl. 5. num. 17. Morla. in emporio Iuris, p. 1. tit. 1. in prælud. num. 19. Ioan. Heuia in Curia Philip. tom. 1. p. 3. §. 3. num. 12. Bobadil, in ſua politica, lib. 1. cap. 18. num. 117. Fragoſo in regimine Reip. Chriſtianæ, part. 1. lib. 7. diſp. 19. §. 1. num. 48.

343 Subſtitutioni ſequenti an locus ſit, vbi primæ ſubſtitutionis conditio non extitit? Reſp. negatiuè, quia ſubſtitutio ſubſequens intelligitur quatenus priores ſubſtitutiones purificarentur, & data exiſtentia præcedentium conditionum, vt per Crauet. conſ. 623. n. 20. Menoch. conſ. 326. num. 35. & 36. lib. 4. & conſ. 865. num. 22. lib. 9. Hieron. Gabr. conſ. 95. num. 24. lib. 2. optimè Vincent. Honded. conſ. 78. num. 43. cum ſeq. tom. 1. & conſ. 49. num. 42. tom. 2. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 288. num. 4. & cap. 536. num. 33. & 704. num. 5. & cap. 747. num. 25. Fuſar. de ſubſtitut. q. 456. num. 10. Caſſanate conſ. 55. à num. 7. ibi: *Ideoque ſicut defecta conditione relatio conditionalis deficiunt omnes ſubſtitutiones ſub relatione comprehenſa, quemadmodum vulgò traditur, quod prima ſubſtitutione ex defectu conditionis deficiente, integra totius vinculi ſtructura deficit, & ita corruunt, & pereunt quæcumque ſubſtitutiones ſub verbis relatiuis, vel ſub alia qualibet digreſſione ad plures gradus comprehenſa*, l. ſi mater, §. 1. ff. de vulgari, &c.

344 Teſtator legando in codicillis, an videatur in dubio receſſiſſe à priori voluntate poſita in teſtamento? Reſp. non videri, per Dec. conſ. 200. col. fin. verſ. quartò, vbi citat Abb. conſ. 4. In quæſt. quæ vertitur, col. 5. verſ. non obſtat ſi dicatur, vol. 1. arg. leg. eum qui, ff. de probat. & in l. cùm hic ſtatus, §. pœnitentiam, ff. de donat. inter virum, & in l. Lucius, la 1. ff. de legat. 2. ex quibus iuribus colligitur voluntatis mutationem non præſumi: & procedunt ex ea ratione, quia mutatio voluntatis eſt accidens, & accidentia nunquam præſumuntur, l. ſi verò, §. qui pro rei qualitate, ff. qui ſatiſd. cog. Alciat. de præſumpt. reg. 2. præſumpt. 16. num. 1. Rip. in leg. ſi quis in fundi vocabulo, ff. de legat. 1. Maſcard. de probat. concluſ. 1416. num. 1.

345 Teſtes ſummariè ad quid deſeruiant? Reſp. ſolùm ad capturam, nullamque probationem facere in vlteriori proceſſu, niſi fuerint ipſo reo citato repetiti, vt per Bald. in l. 3. §. ſi tibi, col. 2. verſ. ſed nunquid iſti teſtes, ff. de condict. ob turpem cauſ. Clar. §. fin. q. 11. verſ. item quæro, & q. 45. verſ. cæterùm ſi reus, vbi quod valdè grauiter erraret iudex ſi omiſſa tali repetitione procederet ad condemnationem. Roland. conſ. 21. num. 25. & conſ. 64. num. 14. & conſ. 81. num. 10. conſ. 114. n. 11. lib. 1. Maſcard. de probat. concl. 1366. num. 1. Hieron. de Laurent. Auen. deciſ. 5. num. 13. latè Farin. in praxi crimin. p. 2. q. 70. num. 136.

346 Teſtes varij ob varietatem an torqueantur ad eruendam veritatem? Reſp. affirmatiuè, per leg. qui falſò, vel variè 16. ff. de teſtib. leg. ex libero, ff. de quæſt. l. Hiſp. pon. tit. 30. part. 7. Anton. Gom. var. tom. 3. cap. 13. n. 29. Farin. in praxi crim. p. 2. q. 66. à num. 98. multò magis torquendus eſt reus principalis dum varius inuenitur, ex eod. Farin. d. p. 2. q. 52. à num. 18. vſque ad num. 24. Et in cauſis fidei Eymer. in direct. Inquiſit. part. 3. titul. de caut. Inquiſit. contra hæreticorum cauillationes, caut. 6. num. 104. & q. 61. num. 2. vbi etiam Franc. Peña commento 110. verſ. prima regula, Souſa in aphoriſm. Inquiſit. lib. 2. cap. 39. num. 79. Præſertim ſi alia quæcunque coniectura, ſeu adminiculum concurrat, Ozaſch. deciſ. 79. num. 18. Rimin. iun. conſ. 301. num. 15. lib. 3. Farin. d. quæſt. 52. num. 29. Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 65. num. 33. Petr. Caball. reſolut. crim. caſu 200. num. 136. Zanard. in direct. Theolog. p. 3. cap. 93. fol. 512. Martin. Delr. diſquiſit. magic. lib. 5. ſect. 4. verſ. octauò eſt rei variatio, Souſa d. lib. 2. cap. 39. num. 80. Caſtr. Palao in opere morali, tom. 1. tract. 4. diſput. 8. puncto 9. numero 11. Antonin. Diana moral. reſolut. tom. 4. tractat. 6. reſol. 15.

347 Tranſactio facta ſuper re non dubia, & lite certa, an ſit ipſo iure nulla? Reſp. affirmatiuè, per l. 1. vbi Iaſ. n. 15. & leg. poſt rem, ff. de tranſact. leg. ſub prætextu, l. ſi cauſa cognita, Cod. eod. tit. text. notab. in leg. eleganter 25. §. 1. & l. in ſumma 65. Cod. de condict. indeb. l. ſi inter patrem 6. Cod. de ſolut. Dec. conſil. 479. in fine, & conſ. 551. & ſeq. Angel. conſ. 215. & 218. Roman. conſ. 517. num. 18. Abb. conſil. 85. circa fin. lib. 2. pulchrè Socin. iun. conſ. 144. num. 16. volum. 1. latè Crauet. conſ. 152. num. 10. vol. 1. Oxaſch. Pedem. deciſ. 91. n. 23. Natt. conſil. 543. num. 36. vol. 3. Mandel. Alba conſil. 310. num. 11. Menoch. conſ. 618. num. 1. Euerard. iun.

conſ.

conſ.34.ex num.87. Surd. conſ.501. num.9. Rota apud
Cenc. de cenſib. deciſ.223. num.1. Itavt nec in vim
pacti ſuſtineri poſſit, l.3. vbi Bald. Paul. Rimin. & Iaſ. C.
de ecpud. hered. Mandel. Alba d.conſ.310. numer.11.
348 Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib.2. titul.1.
n.16. Quia tranſactio facta ſuper re certa, præſumitur
facta mala fide, & ad vexandum reum, & eum indu-
cendum ad compoſitionem, & tranſactionem mera li-
tis, vt ſcribunt Bald. in cap.1. num.3. de contron. inter vaſ-
ſal. Beroi. conſ.176.a.28. vol.1. Crauet. conſ.152. n.10.
vol.1. Mandel. Alba conſ.543. n.8. vol.3. qui ait tranſ-
actionem initam ſuper lite non dubia, & per partem,
quæ nullum ius habebat ſuper re tranſacta, præſumi fa-
ctam per calomniam, & dolum vnius partis, Pereg.
conſ.83. num.3. lib.3. dicens quod vbi lis agitur calum-
niosè (hoc eſt ſine cauſa dubia) partes ad tranſactio-
nem nequaquam deuenire poſſunt, & ſi de facto tran-
ſigant, quod tranſactio vti calumniosè facta occaſione
litis calumnioſæ, & cauilloſæ, nullius ſit roboris, &
poſt alios plures Roſental. de feud. cap.9. concluſ.21.
numer.4. & omnes concludunt quod tranſigens
poteſt repetere quod dedit ex cauſa dictæ nullæ tran-
ſactionis, tanquam ex turpi cauſa datum, ex Oldrad.
conſil.280. Vrſil. ad Afflict. deciſ.149. num.15. Card.
Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 26. tit.1.
num.4.

349 Vaſſalli an inuiti poſſint alienari, & ad alium domi-
num transferri? Reſp. non poſſe, per cap.1. §. in eadem,
de lege Conradi, & in cap.2. quo tempore miles, & in c.1.
§. præterea ducatus, in fine, de prohib. feudi alienat. per
Feder. cap. dilecti, de maior. & obed. Hoſt. Cardin. Pa-
350 norm. & alij reſoluunt, quod ſubditi poſſunt reſiſtere
domino, ne alienet caſtrum, & iuriſdictionem, vt ſub-
jiciantur alteri domino, Ripa reſp.11. tit. de diuerſ.
reſcript. aliàs reſp.179. ex num.3. Afflict. in d. cap.1.
§. præterea ducatus, not.3. numer.20. cum ſeqq. Ne-
oizan. conſ.12. inter conſil. feudal. Alberti Bruni, nu-
mer.109. Paſchal. de patria poteſt. p.1. cap.1. num.33.
& 34. Cephal. conſ.628. num.23. vol.5. Crauet. con-
ſil.241. n.6. & 7. Gabr. Aluarez de priuileg. pauperum
& miſerab. perſon. p.1. q.22. n.81. vbi n.82. poſt Corn.
Benincaſ. & Paſchal. tenet poſſe dominum vaſſallos
inuitos, & renitentes alienare, vt neceſſitati, famique
ſuccurrat. Et procedit principalis reſolutio, de qua ſu-
pra, maximè quando alienatio fit à Corona Regia ad
alium dominum inferiorem, quia hoc caſu vaſſallorum
intereſt gubernium non mutari, ob continuas mole-
ſtias, & vexationes, quas domini terrarum ſuis vaſſallis
351 faciunt. Ita Luc. de Pegna in l. vnic. de cap. ciu. exim.
lib.11. n.10. Iſern. in c. imperialem, de prohib. feudi alien.
num.47. in fine, Tiraq. de primog. quæſt.69. num.6. Scip.
Theodor. alleg.10. à num.59. & alleg.45. num.1. Boba-
dil. in politica, lib.2. cap.16. num.12. Paſchal. d. cap.11.
num.33. Camil. de Medicis conſ.50. num.1. Fontanel.
de pactis nupt. tom.2. clauſ.4. gloſſ.5. num.52. verſ. vni-
uerſitates Regiæ. Nam nemo eſt qui magis non deſi-
352 deret eſſe vaſſallus Regis, quàm alterius, vel ea tan-
tùm de cauſa, quod qui ſublimioribus ſubditi ſunt, ho-
noratiores reputantur, vt per Roman. conſ.460. num.5.
Rod. Xuar. alleg.9. num.6. Crauet. conſ.291. num.14.
Menchaq. lib.1. contron. illuſtr. in præfat. ex nu-
mer.26. & cap.3. in fine, Bobadil. d. numer.12. Va-
lenzuel. conſ.59. numer.14. cum ſeqq. volum.1. Iacob.
Cancer. var. reſolut. lib.3. cap.3. numer.362. cum
ſeqq. Calixt. Ramirez de lege Regia Aragon. §.32.
numero 14. vbi oſtendit quanto peioris conditionis
ſit eſſe vaſſallum priuati Baronis, quàm ſupremi Regis:
illud enim, inquit, miſera eſt ſeruitus, hoc autem ſum-
ma eſt libertas, vt cecinit Claudian. in 3. verſi-
cul.42.

—— *Nunquam libertas gratior vlla*
Eſt ſub Rege pio.

Vaſſalli an poſſint libertatem ſuam emere, vbicun- 353
que Rex terras vendere intendit? Reſp. poſſe, quia
tunc tractant de acquirenda libertate, & effugere ſub-
iectionem inferioris domini, & nullum Regi præiudi-
cium fit, cùm illi idem offertur pretium, per §. domi-
nus, Inſtit. de noxalib. Hippol. in leg.1. §. cum qui-
dam, num.10. ff. de quæſtion. Vincent. de Franch. de-
ciſ.17. Paſchal. d. tract. cap.1. numero 128. Couar. in
cap. quamuis pactum, part.1. §.2. num.4. verſ. & ſi do-
minus, Montaln. in l.2. tit.14. part.4. & l.4. tit.13.
part.7. Perez l.14. in gloſ. verb. todo aquellos, tit.11.
lib.4. ordin. Azeued. leg.6. num.2. tit.11. lib.5. Re-
cop. Bobadil. in polit. lib.2. cap.16. num.13. Parlad. in
ſeſquicent. differ.109. §.7. num.6.

Vectigalium conductoribus quando facienda ſit re- 354
miſſio? Reſp. quando impediuntur facto Principis
locantis ea exigere, quando ex impoſitione nouæ in-
ductionis illis damnum illatum fuit, vt per Alex. con-
ſil.84. lib.6. Ioan. de Anaoia conſ.74. num.2. Crauet.
conſ.95. num.8. Bertachin. tract. de gabellis, part.2.
num.41. Bero. conſ.144. num.12. lib.6. Cephal. con-
ſil.577. à num.7. Hippol. Rimin. conſ.282. num.16.
lib.3. Marc. Anton. Eugen. conſ.50. num.58. lib.1.
Renat. Chopin. lib.3. de domanio Franciæ, tit.33. nu-
mer.10. Alexand. Raudenſ. var. lib.2. cap.29. nu-
mer.44. verſ. confirmabam, Menoch. conſ. 55. à nu-
mer.1. & conſ.671. num.1. Surd. conſ.24. à princip.
& deciſ.326. num.18. Vel quando fuerint impediti
cauſa belli, aut alio impedimento proueniente ex
facto tertij vti liberè re conducta, vt reſoluunt Rip.
in tract. de peſte, titul. de priuileg. contract. num.88.
Valaſc. de iure emphyt. quæſt.27. num.31. Cotta in
memorab. verb. conductor, ad fin. Nat. conſ.284. numer.5.
lib.2. Alciat. reſp.689. num.4. Soccin. ſen. conſ.256.
in fine, lib.2. Pariſ. conſ.40. num.6. lib.1. Neuix. con-
ſil.91. num.9. Menoch. conſ.27. à n.16. Boër. dec.249.
num.4. cum ſeqq. Franc. Marc. deciſ.62. p.1. Verall. de-
ciſ.183. part.1. Surd. deciſ.326. per tot. Magon. Flo-
rent. dec.67. Ceuall. comm. q.27. n.5. Caſtill. controuerſ.
lib.3. cap.3. à n.35. & à n.39. Licet id ex facto Princi-
pis cueniret, per Bart. in leg. ſi vno, §. item cum quidam,
num.20. verſ. ſi verò factum locatoris eſt iniuſtum, ff.
locati, vbi Caſtill. numer. tert. Roman. conſil.178.
Anan. conſil.741. numer.2. Crauet. conſ.95. num.7.
ad fin. & num.8. & 10. Corn. conſ.22. ex numer.9.
lib.2. Burſat. conſ.309. num.10. vol.3. Menoch. conſ.27.
num.53. Marc. Ant. Eugen. conſ.50. n.52. lib.1. Surd.
conſ.34. num.1. Et quamuis renuntiatum eſſet caſibus
fortuitis prouenientibus ex facto proprio ipſius Prin-
cipis locantis, Anchar. conſ.414. Viſo inſtrumento, n.14.
Ruin. conſ.23. num.5. & conſ.65. num.3. conſ.85. num.4.
& conſil.147. per tot. lib.1. & conſ.59. num.13. lib.4.
Socin. ſen. conſ.156. in fine, lib.2. Neuiz. conſil.91.
num.6. Ioan. Bolog. conſ.30. num.53. Gram. conſ.9.
num.1. inter conſilia ciuilia, Paul. de Mont. Pico
conſ.70. num.18. Hippol. ſing.96. Alciat. reſp.689.
num.4. Roland. conſ.69. numer.14. lib.4. Menoch.
conſil.27. num.32. cum ſeqq. & conſ.55. à num.13. &
conſ.119. numer.2. & conſil.671. num.23. Surd. con-
ſil.12. num.63. Rip. d. tit. de priuileg. contract. nume-
ro 88. cum ſeqq. Chopin. lib.3. de domanio Franciæ,
tit.23. num.10. Caroc. de locato, p.4. de caſibus, quæſt.5.
in princ. Morl. in emporio iuris, part.1. tit.10. in præ-
lud. num.23. verſ. qua concluſio. Caſtill. d. lib.5. cap.3.
num.56. cum ſeqq.

Vniuerſitatis in conſilio pleno an debeant duæ par- 355
tes ex tribus vicinorum interuenire? Reſp affirmatiuè,
per l. nulli, & per leg. plane, ff. quod cuiuſque vniuerſ.

n·m.Felin.*in cap.cùm omnes, num.33.col.2. de conſtitut.*
Abb.*in cap.prudentiam,num.8. de offic. deleg.* Alphonſ.
de Villag.*in tract.de alienat. rerum Eccleſ. lib.1. c.38.*
356 *pag.mihi* 228.Camill.de Medicis *conſ.50. n.7.* & *conſ.*
104. *n.24.* Et quod vota ſua collegialiter, & in vnum
conuocati dare debeant,& non ſufficiat ſeparatim vota-
re,& conſentire,Innoc. *in d.c.cùm omnes, num.3.& ibi*
Felin.*n.24.*Barr. *in l.omnes populi, n.18. ff. de instit.&*
iure, Ludou.de Peña *in l.fin. Cod.de vendend. reb.ciuit.*
lib.10.n.4.verſ.& facit hîc, Alex.Trentacinq.*var.lib.1.*
tit.quod cuiuſque vniuerſ. nom.n.11. & 14.verſ. prima
eſt, Alphonſ.de Villag. *d.p.1.c.12.pag.76.* Camill. de
Medicis *d.conſ.164.n.1.& num.23.*
357 Vniuerſitatis priuilegiis an poſſit maior pars renun-
tiare? Reſp.non poſſe,cum vnus ſolus contradicere va-
leat; ſecundùm Abb. *in cap. veniens, num.21. de præ-*
*ſcript.*Iaſ.*in l.iuriſgentium, §. hodie, n.8. limit.11. ff. de*
*pact.*Andr.ab Exea *in cap.cùm omnes, num.164.& ſeq.*
de conſtit.vbi Ego ipſe *in collect.num.15.*Ioan.Vincent.
de Anna *conſ.55.n.28. vol.1.* Villag. *in tract. de rebus*
Eccleſ.non alien.lib.1.cap.36.per tot. Camill.de Larata
conſ.84. num.14. vbi dicit quod quando agitur de re-
nuntiando priuilegio domanij, maior pars non poteſt
minori præiudicare, & contradictio vnius præfertur, &
eſt admittenda.
358 Vniuerſitatis,ſeu ciuium cuiliber in ſolidum an com-
petat ius ſubiectionis reſpectu vaſſallorum, ſeu liberta-
tis? Reſp.competere,quia fauore libertatis conſequen-
dæ pars etiam minor præualet, itavt præferendum ſit
votum minoris partis contradicentis venditioni iu-
riſdictionis,per *l.3.ff.de lib.hom.exhib. & l.1.2.& 3.ff.*
de liber.cauſa, & l.ſi quis hac, §.quoties, ff.qui & à quib.
ibi: *Omnium conſenſum neceſſarium,*Roman.*in rub.ff.de*
arbitr.n.41.verſ. ſecundò limita, Iaſ. *in l. iuriſgentium,*
*§.hodie, n.8.verſ.limita 13.ff. de pact.*Felin.*in cap.cùm*
omnes,n.18. col.2.verſ.quintò fallit, vbi Andr.ab Exea
num.168. de conſtit. Ludou. Gom. *in §. item Seruiana,*
Inſtit.de actionib.num.41.verſ.imò ſi maior pars, Alph.
de Villag.*in tract.de alienat.rerum Eccleſ.lib.1.cap.37.*
D.Barboſ.*in l.2.ff.ſoluto matr.p.2.n.45. verſ. quo caſu,*
Roſental.*de feud.cap.9.memb.1.concl.62.n.13.* ibi: *Sed*
tamen conſenſus maioris partis minori non obeſt parti,cum
de ſingulorum iure agitur, Camil.Salernit. *in addit. ad*
Napodan.in proœm.conſuet.Neapol.verſ.magna eſt Prin-
*cipis poteſtas,pag.32.*ibi: *Et ideo cùm tractaretur de re-*
deundo ad priſtinam libertatem,ſoluto pretio,deberent au-
diri, & tunc ſi inter homines eſſet differentia quod aliqui
volunt ſe redimere,aliqui non, audiuntur etiam in minori
*numero.*Camil.de Curte *in diuerſorio iuris feudal.part.1.*
verb. licèt autem veriſſima, & indubitata ſit concluſio,
*n.70.col.2.*Neuizan.*conſ.12. inter conſilia feudalia Al-*
*berti Bruni,n.116.*Franc.Marc.*Delphin.dec.489. n.15.*
*& 16.p.1.*vbi loquitur quando agitur de mouenda lite
cum domino loci ſuper libertate tributorum,quia tunc
fauore libertatis conſequendæ pars etiam minor vota
ferens pro mouenda lite, vt rationabilior præferenda
eſt.Cranet.*conſ.195. n.10.* vbi agit quando imponitur
aliqua collecta pro proſequenda lite ſuper reformatio-
ne regeſtri.Ioan.Garc. *de nobil.gloſ.3.§.3. n.20.& 21.*
vbi de illis,qui vota ferunt ſuper lite mouenda illis qui
cum non ſint nobiles,pro nobilibus haberi volunt.Ant.
Gabr.*comm.tit. de iure quæſito non toll. concl.8. num.91.*
Vincent.de Franch.*dec.2.n.21.& 22.* Philipp. Paſcal.
359 *de virib.patriæ poteſt.p.1.c.1.n.38.* vbi quod ius ſubie-
360 ctionis reſpectu vaſſallorum pertinet ad vaſſallos tan-
quam ad ſingulos.Camil.de Medicis *conſ.50. n.1. cum*
ſeqq. vbi quod ius vendicandi libertatem cuiliber ex ci-
uibus in ſolidum pertinet,*& conſ.118.n.13.& conſ.166.*
per tot. vbi latè probat maiorem partem non poſſe mi-
nori in hoc iure domanij præiudicare, Fab. de Anna
361 *conſ.55. ex num.26. lib.1.* Camil. de Larata *conſ.84.*
*num.8. cum ſeqq.*Scip.Rouit. *ſuper pragm.Regni Neap.*
pragm.63. de officio procur. Cæſaris, num.20. & 21.
Capiblanc. *in tract. de Baronibus,pragm.8. p.3.n.157.*
*p.319.*Ioan. Bapt.del Thoro *in compendio deciſ. lit. D.*
verb. domanium an ſit concedendum, pag.154. Stephan.
Gratian. *diſcept. forenſ. cap.721. cum ſeqq.* Nouar.
quæſt. forenſ. part.1. quæſt.38. num.9. & quæſt.85.
num.4. & 5.

Toletana nullitatis Matrimonij.

Reuerentia paterna cum precibus, & perſuaſionibus an & quando matrimonij contractum reſcindat? Et quid ſi concurrat timor amiſſionis lucri, & ex quibus metus præcedens cenſeatur purgatus?

VOTVM CXXVII.

1 *Caſus ſeries refertur.*

2 *Metus ad annullandum matrimonium requiſitus debet probari per actus exteriores, veluti mortis, aut cruciatus.*

3 *Metus iuſtus debet probari, aliàs dicitur vani timoris.*

4 *Metus reuerentialis per ſe ſolum non ſufficit ad reſciſſionem contractus matrimonij.*

5 *Matrimonium contrahens ne incurreret indignationem patris, validè contrahit.*

6 *Auctoritas perſonæ tribuit iuſtam cauſam metus reuerentialis.*

7 *Reuerentia paterna cum importunis precibus, & moleſtis perſuaſionibus inducit iuſtum metum.*

8 *Intellige de perſuaſionibus doloſis, non verò de illis, quæ ſubeunt vices optimi conſilij.*

9 *Pater poteſt filio perſuadere vt matrimonium cum certa perſona contrahat, illum etiam paterna coactione cogendo.*

10 *Perſuaſiones ad hoc vt matrimonium annullent, debent eſſe importunæ, inſtantiſſimæ, repetitæ, & inculcatæ.*

11 *Importunum dicitur quaſi ſine portu, & ſine quiete.*

12 *Perſuadentes, & rogantes importunè matrimonium, vt illud reſcindatur, debent eſſe ſoliti malè tractare ſibi non parentes.*

13 *Timor amiſſionis magni lucri poteſt tanquam iuſtus reputari. Contrarium verius, num.14. intellige vt ibi.*

14 *Pœna quæ conſiſtit in amiſſione lucri, impoſita alicui vt contrahat matrimonium cum certa perſona, illud non impedit.*

15 *Amiſſio lucri impoſita alicui vt contrahat Matrimonium cum certa perſona, illud non impedit.*

16 *Diſpoſitio obligans aliquem ad matrimonium contrahendum cum certa perſona ſub pœna amiſſionis lucri, valida eſt.*

17 *Proprium amittere, & alienum non acquirere differunt.*

18 *Creditoribus nulla fit fraus ſi debitor de nouo non acquirat, dummodo acquiſitum non amittat.*

19 *Prælatus Eccleſiæ poteſt illi præiudicare in acquirendis.*

20 Lu

20 *Lucri amiſſio non habetur in conſideratione, ſi non fuerit radicatum, & matrimonio incorporatum.*

21 L. Proculus, ff. de damno iofecto, *intelligitur.*

22 *Succeſſor in maioratu in eo ius radicatum habet etiam viuente poſſeſſore.*

23 *Marchioniſſa de Alcala in deciſione coram Gregorio XV. multa referuntur præciſam vim, & iuſtum metum denotantia.*

24 *Animus, & voluntas ab initio colligitur à præcedentibus.*

25 *Dos ſine matrimonio ſtare non poteſt.*

26 *Cohabitatio ſpontanea qualiter metum purget, oſtenditur, & num. ſeq.*

27 *Metus præcedens per quantum tempus præſumatur purgatus ex cohabitatione ſpontanea? oſtenditur.*

28 *Metus præſumptio excluditur ex quo illum paſſus nec ante, nec poſt matrimonium proteſtatus fuit.*

1 QVidam vir nobilis in ætatis ſuæ anno decimoſeptimo conſtitutus, fuit ab eius matre, ſub cuius poteſtate exiſtere dicebatur, ſolicitatus, & perſuaſus vt mulierem, nobilem etiam, in vxorem acciperet; acceſſerant plures importunationes, & moleſtæ perſuaſiones à quibuſdam conſanguineis id ipſum ſolicitantibus & affirmantibus potentem Principem, ſub cuius dominio exiſtebat totius Monarchiæ gubernium, idem velle pluries ſignificaſſe, qui erat tam auſteræ conditionis, vt ſi illi nobilis vir parêre renueret, timere poſſet vt ſibi inimicus euaderet, ob idque res, & bona ſua detrimentum paterentur, ac in deterius abirent: ſed dictus vir nobilis quamuis ab eodem Principe benignè rogatus, nullas tamen minas, aut aſpera verba, ſeu imperioſa mandata ab eo accepit; vnde ex Hiſpalenſi ciuitate ad Matritenſem Curiam accedens ibi matrimoniales capitulationes conſtituit, dotem promiſit, & matrimonium poſtea, nulla facta proteſtatione, ſponte vt creditur, celebrauit; & in eo per ſeptem ferè annos permanſit, ac cum vxore cohabitauit, & biennio, poſtquam dictus potens Princeps è loco & ſtatu eiectus, ac à Curia exul factus fuit, in eadem cohabitatione perſeuerauit. At vbi primum Princeps è vita diſceſſit, dictus vir nobilis coram Ordinario comparuit, & matrimonium huiuſmodi per vim & metum celebratum fuiſſe affirmans, petiit ſic declarari debere. Pro veritate conſultus reſpondi Matrimonium huiuſmodi fuiſſe & eſſe validum, ex ſequentibus.

2 Primò, quia metus ad annullandum matrimonium requiſitus debet probari per actus exteriores, veluti mortis, aut cruciatus, qui cadat in conſtantem virum, alias matrimonium non impeditur, nec inualidatur, licèt ſummam libertatem requirat, Ioan. Bapt. Ferret. *conſ.*340. *n.*5. *p.*2. per text. *in cap. cum dilectus, de his quæ vi*, ſed metus qui conſiderari videtur in dicto nobili viro, iuſtus non fuit, nec talis, qui cadere poterat in con-
3 ſtantem virum, ſed potius vani timoris, ſi allegans illum concludenter non probauerit. Farinac. *fragm. crimin. p.*2. *lit. M*, *n.*65.

4 Probatio autem, quæ reſultat ex reuerentia maternali non releuat, quia hæc per ſe ſolam metum iuſtum non operatur, nec ſufficit ad reſciſſionem contractus matrimonij, ex text. expreſſo, iuncta *gloſſ.* 1. *in l. ſi patre cogente, ff. de ritu nupt.* per quem tradunt DD. quod ſi filia ob metum reuerentialem, & paterna perſuaſione
5 ducta, timens patris indignationem, matrimonium contraxit, illud validè celebrauit, quia dictus timor non fuit cadens in conſtantem virum, ex Abb. *in c. veniens*, *el* 1. *n.*5. *de ſponſal.* vbi Alex. de Neuo *n.*4. Felin. *conſ.*14. *num.*1. ibi: *Et præmitto quod ſi iſta contraxiſſet matrimonium, ne incurreret indignationem patris, aliàs non fuiſſet contractura, niſi ob reuerentiam paternam, tenet nihilominus matrimonium, ex quo non interuenit metus, qui poſſet cadere in conſtantem virum*, &c. Ioſeph. Ramon. *conſ.*96. *num.*27.

Minùs releuat præſumptus timor reſultans ex po- 6
tentia dicti Principis, quia licèt auctoritas perſonæ tribuat iuſtam cauſam metus reuerentialis, *l. cùm vetè*, §. *apparet igitur*, *ff. de fideicomm. libert.* Franc. de Aretio *conſ.*14. *num.*11. Valenzuel. *conſ.*173. *num.*69. id tamen procedit vbi metum paſſus ſubeſt poteſtati, dominio, & iuriſdictioni metum incutientis, Cancer. *var. tom.*3. *cap.*15. *num.*243. Sanch. *de matrim. lib.*4. *diſp.*6. *num.*25. At in hoc caſu ceſſat hæc ratio, quia dictus 7
nobilis vir non erat ſubditus illius Potentis, nec ipſe potens imperioſè ei iuſſit vt matrimonium huiuſmodi celebraret; & ita tam ex parte matris, quàm dicti Potentis nulla verbera, nec cruciatus corporis præceſſerunt, vt requirebatur, ad reſciſſionem matrimonij, ex adductis per Gaſp. Anton. Theſaur. *quæſt. forenſ. lib.*1. *q.*51. *n.*5. nec minæ in his interuenerunt, nec conſtat de poteſtate inferentis, & multò minus quod fuerit ſolitus illas exequi.

Non obſtat ſi dicatur, maternam reuerentiam, ſeu 8
Potentis imperium cum importunis precibus, & moleſtis perſuaſionibus, inducere iuſtū metum, vt per Cou. *de ſponſal. p.*2. *c.*3. §. 6. *in fine*, Gutier. *de matr. c.*44. *n.*3. Quia reſpondetur id non conſtare ex proceſſu, ſed ſolùm à quibuſdam conſanguineis nobili viro ſignificatum fuiſſe, Potentem importunè ac enixè deſideraſſe vt matrimonium celebraretur, matremque ad illud contrahendum filium perſuaſiſſe, & quatenus de conſanguineorum, & matris precibus, ac perſuaſionibus conſtaret, intelligentiam id magis conuenire ſtatui nobilis illius viri, non exinde induceretur nullitas matrimonij, quia nulla lege prohibentur huiuſmodi perſuaſiones, imò illas permittit text. *in l.*1. §. *perſuadere*, *ff. de ſeruo corrupto*, vbi poſtquam ibi dictum fuit, *perſuadere eſt pluſquam compelli, & cogi ſibi parere*, vlteriùs progreditur id ipſum intelligendo de perſuaſione doloſa, non verò de illa, quæ ſubit vices optimi conſilij, in quibus terminis conſiderari non poteſt vis, aut iniuſta perſuaſio, & ideo inquit tex. ibi. *Nam & bonum conſilium quis dando poteſt ſuadere, & malum, & ideo Prætor adiecit, dolo malo*, &c. Vnde quod dicitur. preces & importunas perſuaſiones vim & metum inducere, intelligitur de doloſis, iuxta doctrinam Dyn. *cap ſcienti*, *n.*4. *de regul. iuris lib.*6. ibi: *Sed vbi doloſa perſuaſio in altera parte non probatur, ſcientia cum conſenſu inducit præſumptionem, quod non interuenit iniuria, nec dolus, & ita loquitur regula, & leges ſuperiùs allegata*, &c. leges autem, ad quas refertur, probant perſuaſionem eſſe violentam coactionem, vt per *l.*3. §. *ſi quis volentem*, *ff. de libero hom. exhib. l.*1. §. *perſuadere*, *ff. de ſeruo corrupto*, *quæ procedunt in perſuaſionibus doloſis*, vt ex illis apparet: idem tradunt Cyn. *in l. vn. C. de raptu virgin. num.*2. ibi: *ſed vbi doloſa perſuaſio non probatur, vel non præſumitur, prout non præſumitur propter conſenſum ſubſequentem, tunc conſenſus amouet iniuriam, & dolum, ſecundùm Dynum*, &c. Salicet. *num.*30. *in d. l. vnic.* ib: *Vnde tunc datur conſenſus cum non probatur de doloſa perſuaſione*, &c. Aloyſ. Leo *num.*11. Bartol. & Caſſan. *conſ.*40. *num.*6. Quis enim dicere audebit parentem 9
non poſſe filio perſuadere vt matrimonium cum certa perſona contraheret, illum etiam paterna increpatione cogendo, dummodo non ex hoc iuſtus & verus inducatur metus, qui cadat in conſtantem virum, ex *d. leg. patre cogente*, & expreſſiùs ex *l.*10. *titul.*1. *part.*4. dum loquens de poteſtate patris in cogendo filium ad matrimonium contrahendum, ita ait:

No les puede apremiar que lo hagan de todo en todo, como quier que le puede dezir palabrae de caſtigo que lo atorgue, &c. vbi Greg. *verb. todo*, inquit, *id eſt, metu cadente in conſtantem virum*, &c. Odofred. *in ſum. tit. de diſpenſ. impub. n.* 12. ibi : *Non poteſt pater abſolutè cogere, ſed medica coactione, ſcilicet increpatione paterna*, &c. Card. Bellarm. *lib. 1. de matrim. c. 19. prop. 3.* tradit Sanch. *de matr. lib. 4. diſp. 22. n. 5.* ibi : *Intellige concluſionem de metu cadente in virum conſtantem, poteſt enim pater increpatione paterna cogere filium ad certum matrimonium*, *l. 10. tit. 1.* &c.

10 Et licèt præſupponamos, matris, & conſanguineorum perſuaſiones non iuſtas, ſed doloſas fuiſſe, adhuc non induxerent metum ac vim ad annullandum matrimonium neceſſarium, cum deficiant duæ præciſæ cõditiones, quarũ vna ſi deficiat, ſufficiens foret ad excludendum metum. Prima eſt, quod huiuſmodi preces, & perſuaſiones debent eſſe importunæ, inſtantiſſimæ, repetitæ, & inculcatæ, quæ ſomnum adimant, & quietem perturbent; importunũ enim dicitur quaſi ſine portu, & abſque quiete, vt inquit Archid. *in cap. fin. num. 1. de reſcript.* Peralta *in l. ſi quis in princip. num. 94. ff. de*
11 *leg. 3. auth. de hered. & falcid. in princ.* ibi: *Semper igitur nobis importunæ ſunt*, vbi gloſſ. *verb. importune*, exponit, id eſt, valde inſtantes, & *in l. 1. C. de petit. bon. ſubl. l. 10.* ibi, *inuerecunda petentium inhiatione*, vbi gloſſ. declarat, id eſt frequenti petitione, & *in lib. Iudic. cap. 16.* ibi: *Cumque moleſta eſſet ei, & per multos dies iugiter inhæreret, ſpatium ad quietem non tribueret*, vbi Nicol. de Lyra ibi, *quia per moleſtiam mulieris importune petentis veritatem rei aperuit ad ſui interitum*, iunctis traditis per Sanch. *d. lib. 4. diſput. 7. n. 8.* Gutier *d. c. 44. n. 38.* ibi: *Importunæ igitur preces, de quibus in propoſito agimus debent eſſe inſtantiſſimæ, repetitæ, & inculcatæ ad hoc, vt ſimul iunctæ cum metu reuerentiali operentur contractus reſciſſionem, tanquam actum inuoluntarium, ac importunitate aſſidua, & frequentiſſima habitum, atque extractum*, &c. In præſenti caſu his circumſtantiis non probantur preces, & perſuaſiones, quia conſanguineis nulla à Nobili viro reuerentia debebatur, nec illorum perſuaſiones eum plurimùm vexabant, prout nec vexabant matris ſuæ preces, eo quòd per mortem patris ſucceſſerat in bonis, eaque poſſidebat, itavt mater potius eius auxilio indigeret, quàm illi matris fauor neceſſarius fuiſſet, cum ab ea non dependerent ſumptus, & ali-
12 menta, quibus ſuſtentari poſſet. Secunda eſt, quod non ſufficiunt importunæ preces, nec doloſæ, ac moleſtæ perſuaſiones ſimul cum paterna reuerentia, niſi concurrat concludens probatio quod ſic perſuadentes, & rogantes ſoliti ſint malè tractare ſibi non parentes, ac preces, & perſuaſiones ſuas non obſeruantes, vt poſt gloſſ. & antiquos, quos refert, & tradit Felin. *in c. 1. n. 2. verſ. an autem preces*, & ibi Mantua *num. 6. de offic. deleg.* Roman. *in leg. interpoſitas, numer. 3. in fine, & numer. 4. C. de tranſact.* vbi bene probat Panorm. *in c. inſinuante, n. 8.* vbi poſt Ioan. Andr. dicit decidi quæſtionem quotidianam, ſi matrimonium contrahatur imperio, vel precibus ſuperioris, non tamen probatur quod eſſet conſuetus malè tractare eos, qui non parebant huiuſmodi precibus, ſeu præceptis, & quod ideo non eſt probatum de iuſto metu, prout eum refert, & ſequitur Alex. qui ex aliis bene probat *conſil. 16. Ponderatis, num. 9. libr. 3.* Paul. Pariſ. *conſil. 5. num. 182. lib. 4.* Roland. *conſil. 83. numer. 25. lib. 2.* & ex aliis tradit Farinac. *fragm. crimin. parte 2. littera M, numero 102.* ibi : *Metus autem iuſtus non inducitur ex importunis precibus, & aſſiduis moleſtiis cuiuſcunque etiam Principis, niſi fuerit probatum ſic importunè precantem, & moleſtantem eſſe ſolitum malè tractare non obedientes ſuis precibus, ſecundum Felin.* &c. Hic autem non probatur hæc conditio reſpectu matris, & conſanguineorum, qui deprecabantur, & perſuadere conabantur; at reſpectu Principis potentis non fuit neceſſaria huius conditionis probatio, cùm nullibi in proceſſu reperiatur, quod importunas preces effuderit, ſeu inſtantiſſimè perſuaſerit.

Nec obſtat ſi dicatur hîc conſiderari poſſe amiſſio- 13
nem magni lucri, quod ſperabat nobilis ille vir conſequi poſſe fauore potentis Principis, ſi eius voluntati obediens matrimonium celebraret, aliàs enim poſſet damna plurima pati, ſi illud contrahere renueret, qui timor amiſſionis magni lucri poteſt tanquam iuſtus reputari, iuxta Rotæ auctoritatem coram Gregor. XV. *deciſ. 326. num. 19.*

Excluditur enim, ſi aduertas contrarium, videlicet 14
quod metus amiſſionis lucri non impedit matrimonium, nec illud annullat, tradit Panor. *in c. gemma, n. 1. de ſponſal.* ibi : *Puto tamen quod ſi dominus temporalis incuteret metum amiſſionis alicuius rei, niſi contrahatur matrimonium, quod per hoc matrimonium contractum non eſſet nullum, quia iure non cauetur quod metus amiſſionis alicuius rei cadat in conſtantem virum*, &c. Vnde licèt in matrimonio requiratur omnimoda libertas, & pœna in eo appoſita valere non poſſit, *l. Titia, in princ.*
ff. de verb. oblig. d. c. gemma, l. 39. tit. 11. p. 5. nihilominus 15
pœna, quæ conſiſtit in amiſſione lucri, impoſita alicui vt contrahat matrimonium cum certa perſona, illud non impedit, nec annullat, quamuis dicatur metu non amittendi lucrum contraxiſſe, vt eſt caſus expreſſus *in l. Titio 70. §. 1. ff. de condit. & demonſt.* cuius ſummarium ita ſe habet. *Matrimonia debent eſſe libera à pœna damni, non à pœna amiſſionis lucri* : ad idem eſt text. *in l. 1. C. de inſt. & ſubſt.* vbi dicitur, etiamſi lucrum ſit magnum, veluti totius hæreditatis : per quæ iura tradunt DD. amiſſionem lucri non eſſe pœnam, ſed potius inuitationem ad matrimonium ſpe lucri comparandi, quod nullo iure prohibetur, Butr. *in dict. cap. Gemma, numer. 7.* Ioan. Andr. *numero 1.* Card. *numero 2.* Anchar. *numero 9.* Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 18. num. 1.* Et ideò valida erit diſpo- 16
ſitio obligans aliquem ad matrimonium contrahendum cum certa perſona ſub pœna amiſſionis lucri, *l. 14. verſic. pero ſi el teſtador, tit. 4. & l. 22. verſic. e eſto ſeria, tit. 9. part. 6.* Palat. Rub. *in cap. per veſtras, not. 2. §. 21. num. 1.* Tello *in leg. 30. Tauri, num. 9.* Couarruuias *de ſponſal. p. 2. c. 3. §. 1. num. 7. & 8.* Card. Mantic. *de coniect. lib. 11. tit. 18. num. 2.* Mieres *de maior. p. 1. q. 50. ex num. 1.* Molin. *de Iuſt. tract. 2. diſp. 207.* Ludou. Lop. *in inſtruct. Conſcient. p. 2. vbi de Matrim. c. 41. verſ. ex quo ſequitur, pag. 1079.*

Magna ſiquidem verſatur differentia inter proprium 17
amittere, & alienum non acquirere, iuxta text. in *l. fin. C. de codicill.* ibi : *Non enim par, eademque ratio habetur amittere debita, & lucra non capere*, &c. & ideò nulla fraus, & dolus creditoribus fit, ſi debitor de nouo 18
non acquirat, dummodo acquiſitum non amittat, *l. qui autem, ff. quæ in fraud. cred. l. non fraudantur, ff. de regulis iuris*; ac proinde licèt ad alienationem bonorum 19
Eccleſiæ requirantur ſolemnitates Iure præfinitæ, id tamen procedit in acquiſitis, ſecus in acquirendis, in quibus poteſt Prælatus Eccleſiæ præiudicare renuntiando, remittendo, vel aliàs contrahendo, iuxta opinionem gloſſ. *in c. fin. 16. q. 1.* Bart. & DD. *in l. iubemus nullam, C. de ſacroſ. Eccleſ.* quod Iuribus & exemplis probant Ruland. à Valle *conſ. 15. ex n. 23. lib. 1.* Marc. Ant. 20
Natt. *conſ. 441. ex n. 9. lib. 2.* Quia amiſſio lucri non habetur in conſideratione, niſi illud lucrum eſſet radicatum, & patrimonio incorporatum, Ioan. Franc. Rip. *in l. damnum, n. 12. ff. de damno infecto*, ibi : *Habes quod appellatione damni non continetur amiſſio lucri, vt in l. Proculus*,

rulus, &c. *& num.*13. ibi: *Intellige iſta procedere in lucro nondum radicato; nam lucrum radicatum, & patrimonio incorporatum iudicatur damnum, & ita procedit text. in l.*2. &c. nam text. *in l. Proculus, ff. de damno*
21 *infecto*, loquitur quando lucrum non erat acquiſitum, nec incorporatum patrimonio. Et quod notandum eſt vbi quis lucro gaudet, non ex proprio iure, ſed per alienam tolerantiam, illius amiſſio non habetur in conſideratione, & hic eſt caſus *in d. l. Proculus*, & notat Ioan. de Imola *in l. fluminum*, 24. *§. item videamus, n.*9. vbi ait in hoc caſu non eſſe damnum, ibi: *Si perdat illud lucrum, quod ſolùm ex quadam patientia habebat*, &c. *& num.*11. *in fine*, ibi: *Hic erat lucrum non incorporatum, ſiu adquiſitum, ſed ex patientia quadam habebatur, & ideo non conſideratur tale lucrum*, &c. In caſu illius deciſionis Marchioniſſæ de Alcala, de qua Rota coram Greg. XV. *d. deciſ.* 326. *num.*19. aliter ſe res habebat, quia in eo Marchionatu immediatè ſuccedere debebat, & tanquam talis habebat ius radicatum in ipſo maioratu, etiam viuente patre, Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.*6. *num.*37. Caſtill. *lib.* 2. *controuerſiar.*
22 *cap.*15. *n.*77. ac proinde idem ius habebat in ea parte in qua per patrem auctus fuerat; & nihilominus non dubitatur illum poſſe dictam partem auctam reuocare, & filiam ea priuare, ex adductis à Molina *lib.*1. *cap.*26. *num.*3. *cum ſeqq.*

23 Illud tamen aduertere oportet, dictam deciſionem caſui noſtro applicari non poſſe, & cum viderim eam quotidie in hac Curia allegari cum tractatur de diſſoluendo ob vim & metum aliquo matrimonio, miror Aduocatorum facilitatem credentium illam fauere huiuſmodi nullitatibus, cum potius difficile reputarem poſſe matrimonium aliquod nullum pronunciari, ſi tot ac tantæ vis, & metus, ac diſſenſus coniecturæ & indicia concurrere debeant: nam primò in ea ponderatur, Marchioniſſam tempore contracti matrimonij eſſe puerulam, vt dicitur ibi *n.*26. Secundò quod matre carebat, & erat ſub poteſtate nouercæ, quæ de ordine patris illam ſæpius minitabatur, vt *num.*28. Tertiò quod ipſe pater illam mortis minis affecit, cùm ipſe eſſet ſolitus tales minas exequi, vt *num.*19. *&* 22. ex ſua terribilitate & ſeuera conditione, *num.*11. & minæ etiam reſpiciebant priuationem Marchionatus, & illius augmenti, vt *num.*19. Quartò, quod cùm illa vellet alio ſe matrimonio copulari, fuit per patrem compulſa cedulam ſeu chirographum de matrimonio contrahendo cum illo à ſe factum denegare, *num.*9. *&* 28. Quintò quia pater eam recluſam habebat ſub cuſtodia armatorum, qui diligentiſſimè eam cuſtodirent, nec ſinerent illam aliis communicari, nec dominicis diebus ad Miſſam audiendam è domo exire, niſi ad certam, & determinatam Eccleſiam, compellentes etiam, vt non alio ſacerdoti confiteretur, niſi cum patris ſui Confeſſario, *n.*31. 32. *&* 38. Sextò quod volens ipſa Marchioniſſa è tam tyrannica patris poteſtate exire, & in aliqua parte deponi vbi liberè poſſet explorari, illud ab Archiepiſcopo Hiſpalenſi, & à Nuntio Apoſt. conſequi non potuit, propter amicitiam, quam cum illis eius pater contraxerat, & ob ſummam potentiam, qua vtebatur in ea cauſa proſequenda, vt *num.*33. 34. *&* 35. Septimò quod pater nouercam & clericum quendam deputauerat, vt Marchioniſſam minis deterrerent, *numer.*23. Octauò quod matrimonium celebratum fuit oſtiis clauſis, & aſſiſtentibus prædictis armatis hominibus, *num.*37. *&* 38. Quæ omnia præciſam vim & iuſtum metum denotantia in huius facti ſerie non reperiuntur eueniſſe.

24 Secundò voluntas contrahendi colligitur ex multis, & primò quia nobilis vir vxori dotem promiſit ad triginta millia ducatorum aſcendentem, ex quo actu colligitur qualis fuerit animus & voluntas ab initio, *l. cùm quis* 10. *C. de natural. liber.* ibi: *Nec enim veriſimile eſt eum qui poſtea, vel donationem, vel dotem conſcripſerit, ab initio talem affectionem circa mulierem non habuiſſe, qui eam dignam vxoris nomine faciebat*, &c. quia coniux de dote agens, ſignum euidens eſt quod matrimonium ſponte, & bono animo contrahit, cum dos ſine illo ſtare non poſſit, iuxta text. *in l.* 3. *ff. de iure dot.* Al- 25
ciat. *reſp.* 5. *num.*16. ibi: *Vnde inducitur concludens ratio, quod ſponte eam deſponſauerit, ex quo dos poteſt eſſe, vbi matrimonium non eſt*, &c. ex quo colligitur qualis etiam fuerit animus à principio, per text. *in l. ſed Iulianus, §. proinde, ff. ad Maced.* ibi: *Intelligendumque eſſe ab initio ſic accepiſſe*, &c. *l.*3. *§. idem Labeo, ff. de in rem verſo*, vbi animus, & intentio primitiua declaratur ex his, quæ poſtea geſta ſunt.

Vlteriùs eadem voluntas elicitur ex ſpontanea ſeptem annorum cohabitatione, vt eſt caſus *in cap. ad id, de ſponſal.* vbi metus, & vis, quæ diſſolutioni cauſam dedit, purgatur ſpontanea cohabitatione, & gloſſ. *ibi, verb. per annum*, notat verſus: 26

Effuge cùm poteris, ne conſenſiſſe puteris.
Nam ſi perſtiteris, illius vxor eris.

Et in hoc caſu neceſſe non eſt de nouo repetitis Concilij Trident. ſolemnitatibus, coram Parocho ſcilicet & teſtibus matrimonium celebrare: quia licèt id neceſſarium eſſe teneat Rota coram Gregor. XV. *deciſ.*393. *ex num.*8. in noſtris terminis, & facti ſerie non agitur verè & realiter de purgatione iuſti metus, qui nunquam extitit, ſed de continuanda, exequenda, & manifeſtanda voluntate, quæ inerat ab initio.

Nec dicas per cohabitationem metum purgari non poſſe durante cauſa metus, hoc eſt viuente matre, & potente Principe, quorum contemplatione, perſuaſione, & precibus huiuſmodi matrimonium celebratum fuiſſe præſupponitur. Nam reſpondetur, & primò, nec matrem, nec potentem illum Principem minis virum nobilem inſequutum fuiſſe, nec inſtantiſſimis precibus & importunis perſuaſionibus illum ad matrimonium contrahendum incitaſſe, vt ſuprà dixi; & quatenus in hoc aliqua ex parte excederetur, receſſu illius Principis à Curia, & à potentiſſimi noſtri Regis latere infeliciter eiectus, ceſſauit potentiæ cauſa, & ſic illa, quæ metum incutere videbatur, & cum per biennium ferè nobilis vir tacuerit, videtur per talem taciturnitatem & ſpontaneam cum vxore cohabitationem metum, ſi quis aderat, purgaſſe, minùs tamen temporis ſpatium ad hoc ſufficiens reputabam; nam licèt *in d. cap. ad id*, fiat mentio anni cum dimidio, id factum credunt, quia ſic acciderat in facti illius ſerie, & non ex eo quod tantum temporis requiratur ad purgationem huiuſmodi inducendam, vt *in eod. text.* tradunt Hoſt. *poſt princip.* Ioan. Anton. *n.*2. Abb. *num.*4. Præp. *n.*2. *&* 3. Cou. *de ſponſal. p.*2. *c.*3. *§.*6. *n.*1. Greg. Lop. *l.*15. *verb. le pugieſſe, tit.*2. *part.*4. Et in omni caſu quando extra omne dubium ſumus, quod cohabitatio fuerat libera, & ſpontanea, incontinenti præſumitur libera voluntas, & purgatus præcedens metus, vt *in eod. cap. ad id*, reſoluunt Anton. de Butrio *n.*9. Alex. de Neuo *num.*6. *&* 71. Nenizan. *conſ.*46. *n.*32. Sanch. *de matrim. lib.*4. *diſp.*18. *n.*6. *verſ. hoc autem*. Vnde ſufficere trium dierum cohabitationem tenent Hoſt. *in cap. inſuper, per text.* ibi: *Qui matrim. accuſ. poſſ. num.*4. *ante fin.* Anchar. *ibidem, num.*4. Ioan. Bapt. Ferret. *conſ.*340. *num.*14. 27

28 Eadem quoque ſpontanea contrahendi voluntas colligitur ex eo, quod nobilis ille vir, nec ante, nec poſt matrimonium proteſtatus fuit coram Iudice, nec extraiudicialiter, nec reperitur quod alicui de vi ſibi illata conqueſtus fuiſſet, vel diceret quod matrimonium per vim & metum contraxiſſet, ex quo videtur excludi quæcunque metus præſumptio, & ſignum ſit euidens quod ſponte acceſſit, vt ex pluribus eruditè

probat Tiber. Decian. *conſ.*41. *n.*122. *lib.*2. ibi: *Item reſpondetur, quod tollitur omnis præſumptio metus ex quo potuerunt proteſtari coram Iudice, & tamen per tam longa tempora nullus vnquam proteſtatus fuit de metu, & violentia, vt tradit* Bald. *in conſ. ſchiſmatis, ſub rub. ſi quis aliquem, col.*12. *verſ. ſed in contrarium*, Alexand. *conſ.*146. *num.*31. *lib.*5. &c.

Toletana Alimentorum.

Alimenta filiis tam naturalibus, quàm ſpuriis debentur ad eorum vitam, & quando cenſeatur data proprietas? Filio naturali an, & quando, & in qua quantitate pater relinquere poſſit, illéque ſuccedere valeat?

VOTVM CXXVIII.

1 *Facti ſeries proponitur.*

2 *Alimenta filiis tam naturalibus quàm ſpuriis debentur.*

3 *Alimenta filiis naturalibus, & ſpuriis præſtanda, ad vitam reſtringenda.*

4 *Res immobilis quando datur pro alimentis, nec ſufficit vt ex illius redditibus ſuſcipiantur alimenta, tunc cenſetur data proprietas, ſecus ſi ſufficiant.*

5 *Filij naturales ſunt hæredes neceſſarij matris.*

6 *Pater extantibus legitimis deſcendentibus, vel aſcendentibus, quibus debeatur legitima, non poteſt ex teſtamento relinquere ſuis filiis naturalibus vltra vnciam.*

7 *Filio naturali poteſt pater omnia bona ſua in vita, vel in morte relinquere, quando non extant deſcendentes legitimi, vel aſcendentes.*

8 *Pater ſi habeat filios legitimos, & naturales, poteſt relinquere quintum bonorum filio naturali.*

9 *Pater quando moritur abinteſtato, & non adſunt filij legitimi, nec coniux, poſſunt naturales ſuccedere in duabus vnciis.*

10 *Filij naturales præteriti à patre omninò ſunt excluſi.*

11 *Naturales liberi contra paternam voluntatem & diſpoſitionem quicquam capere non poſſunt.*

1 QVidam in ſuo vltimo, quo deceſſit teſtamento, hæredem inſtituit piiſſimam Refugij confraternitatem Madriti exiſtentem, nullo relicto aſcendente, vel deſcendente. Poſt aliquot annos Ioſephus quidam minor comparuit, & eius nomine illius mater petiit partem hæreditatis ſibi adiudicari debere, eo quod filius naturalis teſtatoris exiſteret: conſultus an aliquid vltra alimenta illi deberetur, conſtito de filiatione, reſpondi nihil deberi.

2 Pro cuius reſolutionis faciliori explicatione quoad alimenta, dicendum illa in omni euentu deberi de æquitate Canonica filiis tam naturalibus quàm ſpuriis, iuxta text. *in cap. cùm haberet, de eo qui duxit in matr. quam polluit per adulter.* & quæ ibi notaui *in collect.* quæ 3 quidem alimenta in perſona filij perpetuò conſiſtere non poterunt, ſed ad ipſius tantùm vitam reſtringenda ſunt, vt per Ant. Gabr. *commun. lib.*1. *titul. de alienat. concl.*1. *à num.*28. Cordub. de Lara *in l. ſi quis à liberis, §. idem reſcripſit, num.*30. *ff. de liber. agnoſc.* Menoch. *conſ.*60. *num.*29. *& de arbitr. lib.*2. *caſu* 169. *numer.*10. Surd. *de aliment. tit.*5. *q.*7. *n.*3. præcipuè ſi in pecunia dentur, quæ in ipſis alimentis conſumatur, ex Palat. *in cap. per veſtras, §.*24. *num.*8. *fol.*22. ſecus videtur dicen- 4 dum quando res immobilis pro alimentis datur, nec ſufficit vt ex illius redditibus alimenta ſuſcipiantur, quia tunc cenſetur data proprietas, *l.*4. *in fine, ff. de aliment. & cib. leg.* Cou. *de ſponſal. p.*2. *cap.*8. *§.*6. *num.*15. D. Barboſ. *in l.*1. *ff. ſoluto matrim. p.*4. *num.*72. non ſic ſi redditus ſufficiant, ſecundum Bald. *in l. eam quam, Cod. de fideicom.* Surd. *de aliment. tit.*2. *quæſt.*1. *numer.*36. *& tit.*5. *quæſt.*7. *num.*20.

Quoad verò hæreditatem dicendum eſt reſpectu ma- 5 tris filios naturales eſſe illius hæredes neceſſarios, ex *l. Tauri*, Fuſar. *de ſubſtit. q.*406. *num.*5. Noguer. *alleg. Iuris tom.*1. *alleg.*37. *n.*53. & illi ſuccedunt ab inteſtato, *l.*1. *§.*1. *ff. ad Tertyl. l. ſi qua illuſtris, §. fin. Cod. ad Orfician.* text. *in l. fin. eod. tit.* Anton. Gom. *d. l.*9. *Tauri, num.*9. vbi *numeris ſeqq.* multipliciter declarat.

Reſpectu verò patris diſtinguendum eſt multiplici- 6 ter, & plures caſus ſunt ſeparandi. Primus caſus eſt quādo pater extantibus legitimis deſcendentibus, vel aſcendentibus, quibus debeatur legitima, teſtatur, & tunc ex teſtamento non poteſt relinquere ſuis filiis naturalibus vltra vnciam, id eſt duodecimam totius aſſis partem, *l.*2. *C. de natural. liber.* Roder. Xuar. *in l.*1. *tit. quicunque* 12. *in princ. pag.*321. Ant. Gom. *d. l.*9. *Tauri, num.*5. Cou. *de ſponſal. p.*2. *c.*8. *§.*4. *num.*11. Pereg. *de iure fiſci, lib.*3. *tit.*18. *n.*12. Valaſc. *conſ.*94. *num.*8. Cald. Pereira *in l. ſi curatorem, verbo ſine curatore, n.*97. Molin. *de Iuſtit. tract.*2. *diſp.*166. *num.*2. *verſ. ſecunda concluſio.*

Secundus caſus eſt quando non extant deſcendentes 7 legitimi, nec aſcendentes, quibus debeatur legitima, quia tunc pater poteſt omnia bona ſua in vita, vel in morte relinquere filio naturali, *auth. licet, in princ. C. de natural. liber.* Ant. Gom. *d. n.*5. Pereg. *d. lib.*3. *tit.*18. *n.*19. Perez *ad tit.*2. *lib.*5. *Ordin. pag.*97. *verſ. olim ſiquidem*, Menoch. *de præſumpt. lib.*4. *præſ.*96. *num.*1. Vincent. de Franch. *dec.*47. *n.*1. Cald. Pereira *d. verbo ſine curatore, n.*97. Valaſc. *d. conſ.*94. *n.*4. Molin. *d. diſp.*166. *n.*1. *concluſ.*1. Maſtril. *Sicil. dec.*152. *n.*6. *cum ſeqq.* Bened. Ægid. *in tract. de iure priuil. honeſt. art.*13. *n.*47. *in fin.* Reinoſo *obſer.*55. *n.*16. & confirmatur *l.*8. *tit.*13. *p.*6. Et aduertit 8 Ant. Gom. *vbi ſuprà, n.*6. quod *l.*10. *Tauri*, diſponitur quod ſi pater habeat filios legitimos, & naturales, poteſt relinquere quintum bonorum filio naturali, ſicut poteſt relinquere pro anima, vel alicui extraneo.

Tertius caſus eſt quando pater moritur ab inteſtato, 9 quia vbi non adſunt legitimi filij, nec coniux, naturales ſuccedunt in duabus vnciis, *auth. quibus modis nat. effic. ſui, §. ſi quis autem defunctus*, Cancer. *var. part.*1. *c.*5. *num.*46. Anton. Gom. *d. l.*9. *Tauri, num.*11.

Quartus caſus eſt quando pater moriens fecit teſta- 10 mentum, & in eo filium naturalem præteriit, nec illi aliquid relinquere voluit, quia tunc tales filij naturales præteriti ſunt omnino excluſi, & nullum remedium illis competit contra teſtamentum patris, quia nulla lege cauetur, nec neceſſitatur pater aliquid eis relinquere, quia licèt poſſint ſuccedere ſecundum, vel præter voluntatem patris, non tamen contra eius voluntatem, vt per Greg. Lop. *leg.*8. *in fine, tit.*13. *part.*6. Anton. Gom. plures referens *d. l.*9. *Tauri, n.*11. Cald. Pereira *in d. l. ſi curatorem, verbo ſine curatore, n.*96. *verſ. ſeptimò infero*, Bened. Ægid. *in tract. de iure, & priuilegio honeſt. art.*13. 11 *numer.*50. vbi quod naturales liberi contra paternam voluntatem ac diſpoſitionem quicquam capere non poſſunt, quod intelligit de acquiſitione hæreditario titulo, ſalua ſemper alimentorum cauſa, quæ de bonis patris filio naturali, qui non habet aliunde vnde alatur, etiam Iure Ciuili debentur, Valaſc. *d. conſ.*94. *n.*4. *in fine*, vbi arg. text. *in leg. vltim. C. de natural. lib.* reſoluit quod de filiis naturalibus nullam tenetur pater facere mentionem, nec illis præteritis datur ius contratabulandi,

Digitized by Google

landi,ſeu rumpendi teſtamenta paterna. Cancer. *d.p.1. c.5.n.46.*

Ex quibus filio naturali nihil deberi contra patris teſtamentum,in ſupremo Caſtellæ Senatu deciſum fuit die 12. Aprilis 1647.

Toletana Matrimonij.

Ætas ad contrahendum Matrimonium in maſculis debet eſſe quatuordecim annorum, & in fœminis duodecim, exacta & completa, niſi malitia illam ſuppleat, & quando dicatur illam ſupplere, & an ex aliqua vrgentiſſima cauſa in ea diſpenſare poſſit Epiſcopus?

VOTVM CXXIX.

1 *Caſus occurrentia refertur.*
2 *Ætas ad contrahendum matrimonium qua, & an exacta, & completa requiratur.*
3 *Diſpenſare idem eſt quod à legibus ſoluere.*
4 *Epiſcopus in lege ſuperioris diſpenſare non poteſt.*
5 *Pontificis ſolius eſt diſpenſare in impedimentis Iure Pontificio dirimentibus.*
6 *Ætas minor ſufficit quàm præfixa, ſi malitia ſuppleat ætatem.*
7 *Malitia ætatis ſuppletiua qua dicatur.*
8 *Potentia ad carnalem copulam, necnon prudentia rationis ad diſcernendam vim coniugalis conſenſus requiritur copulatiuè, vt quis ante ætatem legitimam poſſit matrimonium contrahere.*
9 *Lex Partita refertur.*
10 *Matrimoniũ contrahere volenti ante ætatem legitimã incumbit onus probandi malitiam ſupplere ætatem.*
11 *Malitiam ſupplere ætatem probatur ſi fœmina impubes ab alio cognita fuerit, vel puer impubes aliam fœminam cognouerit.*
12 *Pubertati proximus ſi attentauerit copulam, dici poteſt in eo malitiam ſupplere ætatem.*
13 *Niſus ad copulam facit præſumere potentiam ad illam.*
14 *Potentia ad copulam non ex ſola copula probatur, ſed ex aliis quibuſcumque ſignis, quæ Iudicis arbitrio, & medicorum relinquenda.*
15 *Matrimonium contrahi ante legitimam ætatem ex vrgentiſſima aliqua neceſſitate permitti poteſt.*
16 *Epiſcopus in impedimentis dirimentibus aliquando ex vrgentiſſima neceſſitate diſpenſare poteſt.*
17 *Neceſſitas vrgentiſſima, quæ mouet ad diſpenſandum in legitima ætate ad matrimonium contrahendum, debet eſſe publica, non priuata ipſorum tantùm contrahentium.*
18 *Epiſcopus poteſt diſpenſare vt quis Matrimonium contrahat ante legitimam ætatem, quando ſunt propè illam, & dubium eſt, an malitia eam ſuppleat.*
19 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in lege ſuperioris, quando dubitatur an res egeat diſpenſatione.*

1 PVella quæ dicimum annum, & totidem menſes compleuerat, inſtitit coram Ordinario pro licentia contrahendi matrimonium, id ſibi maximè conuenire aſſerens, eo quod à potentiſſimo Rege noſtro fuerat in partibus Indiarum deſtinatum officium perſonæ quæ illam in matrimonium duceret, & ſi illud in aliud tempus celebrari diſtuliſſet, periculum eſſet ne officium amitteret, vel ſaltem pinguia illius emolumenta interim non perciperet: ſed pro caſus grauitate adhibitis ad conſilium doctiſſimis Theologis, & Iureconſultis, inter quos ego omnium minimus aderam, ac in eorum præſentia conſtituta puella, cum conſtare non poſſe de potentia ad copulam, nec de ſufficienti prudentia rationis ad diſcernendum vim coniugalis conſenſus, cenſuiſſi licentiam denegandam, ex ſequentibus.

Certa ad contrahendum matrimonium ætas in Iure 2
præſinita eſt, videlicet quatuordecim annorum in maſculis, & duodecim in fœminis, *l. quæſitum 9. ff. de ſponſalib. c. continebatur 6. c. atteſtationes 10. c. ex litteris 11. de deſponſ. impub.* Ioan. Gutierr. *de matr. c. 2. n. 17.* Baſil. Pont. *eod. tract. lib. 12 c. 5. n. 3. & 4.* Gaſp. Hurtado *in ſimili cr. diſp. 12. diff. 12. in pr.* quam ita neceſſariam tam ciuilia quàm Pontificia Iura arbitrantur, vt in vtroque contrahente illam exactam, & extremè completam omnino requirant, *d. c. atteſtationes*, ibi, *donec compleat puer annum decimumquartum, c. ex litteris, c. fin. eod. tit. de deſponſ. impub.* Hurtado *d. diffic. 1. n. 45.* Quicquid dicat Rebell. *de obligat. Iuſtit. lib. 3. q. 16. ſect. 2. n. 16.* exiſtimans ad valorem matrimonij non requiri vt dicta ætas ſit mathematicè completa, ſed moraliter.

In qua ætate, vt ſcilicet in minori quis contrahere 3
poſſit, Epiſcopus diſpenſare nõ valet. Ratio eſt, quia diſpenſare idem eſt quod à legibus ſoluere, *l. Princeps, ff. de legib* Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. diſpẽſatio*, à quarum vinculo eximere non poteſt, niſi qui illud contraxit, vel eius ſuperior; nam inferior in lege ſuperioris diſpenſare non valet, vt de Epiſcopo loquentes reſoluunt Gutierr. *canon. lib. 1. c. 5. n. 10.* Suar *de legib. lib. 6. c. 14. n. 4.* Anguian. *eod. tract. lib. 2. contron. 3.* aſſerentes Epiſcopos non poſſe diſpenſare in his, quæ per Canones, & ius commune ſtatuta ſunt, niſi ſpeciatim illis poteſtas data ſit, per *c. dilectus, de tempor. ordin.* ibi: *Diſpenſatio à Canone minimè ſit permiſſa*: nam ſi Epiſcopi 4
nihil ſtatuendo diſponere poſſunt contra Canones, & Romanorum Pontificum ſtatuta, iuxta text. *in c. quod ſuper his, de maior. & obed.* ſequitur quod minimè etiam poterunt eoſdem Canones, ſiue ſtatuta Superiorum relaxare media diſpenſatione, præſertim cum iuris relaxatio nihil aliud ſit quàm exemptio quædam ſubditorum à legis vinculo, & nexu, vt argumentatur Anguian. *d. contr. 3. n. 8.* Altera ratio poterit eſſe, quia in impedi- 5
mentis Iure Pontificio dirimentibus ſolius eſt Pontificis diſpenſare, ex multis quos citaui *de officio & poteſt. Epiſcopi, p. 2. alleg. 35. n. 1.*

Quæ quidem Iura ætatem illam præfigentia vlteriùs 6
procedunt declarando minorem ſufficere, ſi malitia illam ſuppleat: nam ſi ita diſcretus, & habilis ad copulam puer, vel puella inueniatur, vt matrimonio contrahendo ſufficiat, dictæ ætatis complementum expectandum non erit, cum id propter quod deſideratur, iam adſit, *d. c. puberes 3. c. de illis 9. c. fin. d. tit. de deſponſat. impub.* Et vt malitia ætatis ſuppletiua dicatur, diſcretio, 7
& habilitas ad copulam copulatiuè requiritur, ita vt ſola diſcretio, vel ſola habilitas non prodeſſet, ex Sanch. reſoluit Didac. de Narbona *de ætate ad omnes humanos actus requiſita, anno 14. q. 9. n. 12.* Ego *in col-* 8
lect. ad c. fin. n. 3. eod. tit. de deſponſat. impub. vbi dixi requiri copulatiuè potentiam ad carnalem copulam, necnon prudentiam rationis ad diſcernendam vim coniugalis conſenſus.

Eſt enim iuris diſpoſitio, non verò illius relaxatio, 9
quod minor ætas exigatur, quando malitiá ſupplet ætatem, idest, quando aptitudo ad copulam ſimul cum diſcretione concurrit, idque inſinuat *l. 6. tit. 1. p. 4.* ibi: *Mas para caſamiento facer, han meneſter que el varon ſea de edad de quatorze años, è la muger de doze.* Et paulò inferiùs: *Fueras ende ſi fueſſen tan cercanos a eſta edad que fueſſen ya guizados para poderſe ajuntar carnalmente, ya la ſabedoria, è el poder que han para eſto facer, cumple la mengua de la edad.*

Sed quia præſumptio eſt in contrarium, quod ante 10

præfinitam à Iure ætatem non adſit potentia ad carna-
lem copulam,& ſimul prudentia rationis ad diſcernen-
dam vim coniugalis conſenſus, volenti contrahere
ante dictam ætatem incumbit onus probandi habilita-
tem, quæ ſuppleat vtrumque defectum, Abb. per text.
ibi in c.de illis,el 2.n.2.de deſponſ.impub. Sanch. *de matr.*
lib.7.diſp.104.n.25. Rot. *in Viterbien. matrimonij,* 19.
Ianuarij 1629. *coram bonæ mem. Pironano,* cuius memi-
11 ni *in collect.ad c.vlt.n.3.de deſponſ. impub.* Et Epiſcopo
pariter incumbit arbitrari ex quibus colligatur po-
tentiam, & diſcretionem prædictam concurrere in im-
pubere, malitiamque ſupplere ætatem, qui arbitrabitur
ſi fœmina impubes ab alio cognita fuerit, vel puer
12 impubes aliam fœminam cognouerit, vt fuit dictum
13 in præcitata Viterbien. vel ſi proximus pubertati at-
tentauerit copulam. Surd. *conſ.364.n.3.* quia niſus ad
copulam facit præſumere potentiam ad illam. Cou. *de*
ſponſal.p.1.c.4.§.1.n.20. Menoch. *de præſumpt. lib.3.*
præſ.2.n.51. Sanch. *de matrim. lib.7.diſp.104.n.26.*

14 Ex ſignis quoque probari poteſt potentia ad copu-
lam,quamuis copula nondum habita ſit,quia text. *in d.*
cap. de illis 9. ponderat propinquitatem pubertati, ſe
coëundi potentiam,vt impuberis matrimonium valeat;
ſentit ergo potentiam non ex ſola copula probari, ſed
ex aliis quibuſcumque ſignis; nam alias non poten-
tiam, ſed potiùs copulam ipſam ponderaret. Surd. *d.*
conſ.364.n.1. in fine, Sanch. *d.diſp.104.num.28.* Baſil.
Pont. *de impedim.matr. c.32.§.5. verſ. ſed quæret,* vbi
ſubdit ſigna arbitrio Iudicis cum Medicorum conſilio
relinquenda, qui loquuntur inſpecta ætate, qualitate
corporis,educatione,ſoli, & cœli natura, ſeminis effu-
ſione, ſi aliquando contingat.

15 Ex vrgentiſſima verò neceſſitate, vtpote pro bono
pacis ante habilitatem ad copulam, ſed poſt impube-
rum diſcretionem,eorum cõiugium ſuſtineri poſſe pro-
bat text. *in d.c.2.de deſponſ.impub.* & licet ille text. non
approbet, nec reprobet, ſed tantùm tolerandam eſſe
huiuſmodi coniunctionem inſinuet, nec à quo permit-
tendam declaret, cum impersonaliter loquatur, ad
Epiſcopum illa tolerantia referenda eſt ex reſolutis
per Henriq. *in ſum.lib.14.c.19.n.2.* Sanch. *de matr.lib.8.*
diſp.5.n.1. quos refero *de officio,& poteſt. Epiſcopi,p.2.*
16 *alleg.33.n.23.* Nec exiſtimat Epiſcopus,ſpeciale eſſe in
hoc caſu permiſſionem huiuſmodi ſibi concedi inter-
ueniente hac vrgentiſſima neceſſitate, quia generale
eſt in omnibus impedimentis dirimentibus poſſe Epi-
ſcopum illa concurrente diſpenſare, cum tunc præſu-
matur tacitam diſpenſandi facultatem à Summo Pont.
habere,vt reſoluunt communiter DD. exemplificantes
plures vrgentiſſimæ neceſſitatis caſus, in quibus hæc
tacita facultas practicari poterit, de quibus ego ipſe
d. tract.de officio, & poteſt. Epiſcop. p.2. alleg.35. nu-
mero 5. cum ſeqq. aliàs enim Summus Pont. ſolus diſ-
penſare poterit cum impubere, vt in pupillari ætate,
dummodo poſt vſum rationis, liceat validè matrimo-
nium contrahere, vt tenet Didac. de Narbona *d. q. 9.*
n.17. Et ideò cum Epiſcopus ratione vrgentis neceſſi-
tatis diſpenſat, non dicitur diſpenſare in caſu Epiſcopa-
li, ſed in eo, qui verè pertinet ad Pontificem, ſed Epi-
ſcopo ex quadam Iuris interpretatione permiſſo, vt
poſt Henriq.& Sanch. notaui *d.p.2.alleg.35.n.12.*

Nec dicat aliquis vrgentiſſimam neceſſitatem in- 17
telligi quamcunque burſalem, ipſos contrahentes, aut
eorum quemlibet reſpicientem: Quia id nullo modo
patitur dictio exemplificatiua, vtpote quæ ponit caſum
obtinendæ pacis, vt eius exemplo cæteri ſimiles com-
prehenſi cenſeantur. Et licet,nimis largè Roman. &
Crauet.citati à Card.Tuſc. *pract.concl.lit.P,concl.173.*
n.12.& 24. extendant, ac ſine fundamento exiſtiment
pro ſedandis inimicitiis etiam inter impuberes matri-
monium celebrari poſſe; nihilominus tamen bonum
pacis in eo text potiùs, & rectiùs referendum ad pa-
cem publicam, ſaltem vnius loci, vel duarum familia-
rum inter ſe maximo odio, & rancore perſequentium,
& inito matrimonio ad concordiam, & amicitiam re-
duci volentium: nam ſi aliter interpretanda forent illa
textus præcitati verba, *vtpote pro bono pacis,* & de par-
ticulari ipſorum contrahentium vtilitate interpretan-
da forent, ſequeretur quod omni caſu liceret Epiſcopo
diſpenſare; cum vt plurimùm omnia coniugia cum ce-
lebrantur, ipſis contrahentibus, vel ſaltem eorum vni
maximè conuenire videantur,vel quia mulier eſt diues,
nobilis,honeſta, ſeu pulchra,& vice verſa, & ſi huiuſ-
modi conuenientia præſtaret neceſſitatem contrahen-
di,& hæc neceſſitas eſſet iuſta cauſa ad diſpenſandum,
magnus vtique aperiretur campus diſpenſandi, & quo-
tidie abuteretur facultate à ſacris Canonibus ob aliam
cauſam conceſſa ipſi videant Prælati,& in memoriam
reducant quod cùm potentiſſimus Rex ac Dominus
noſter Philippus IV.natus eſſet Vallisoleti die Veneris
8. Aprilis 1605. & die 8.Octobris 1615.in ætate de-
cem annorum, & octo menſium conſtitutus, matrimo-
nium contrahere vellet cum D. Iſabella Francorum
Regis filia ſanctiſſima fœmina, non aliter matrimo-
nium celebrauit,niſi obtenta à Summo Pont.ſuper æta-
tis defectu diſpenſatione, cum clauſula, quia prudentia
tua ætatem præuenit, ad cuius verificationem plures
Regni Prælati & Magnates examinati fuerunt, & ni-
hilominus ipſe D. Rex per duos ferè annos à commu-
ni lecto ſe abſtinuit.

Non obſtat quod dixi *de offic. & poteſt. Epiſc. p.2.* 18
alleg.35.n.20.& in collect.ad c.2.n.5.de deſponſ.impub.
videlicet Epiſcopum cũ minoribus non habentibus re-
quiſitam ætatem ad matrimonium diſpenſare, vt illud
ineant; quia ſi hæc verba accipiantur de per ſe,& illis
non adiungantur quæ ſequuntur, certum eſt multùm
offendere veritatem noſtræ ſententiæ: ſed ſtatim addo
verba præcedentis reſolutionis declaratiua; videlicet;
quando ſunt propè ætatem, & dubium eſt an malitia eam
ſuppleat; id quidem optimo iure,nam cùm iſte vel iſta,
proximus vel proxima ſit pubertati ab ea per ſex men-
ſes diſtando, ſecundùm gl. *verb.proxima,in d.c.contine-*
batur, & nihil certi percipi poſſit circa malitiam, quæ
ſuppleat ætatem, in iſto dubio, quando res hinc inde
dubia eſt, poterit Epiſcopus declarare diſpenſationem
non deſiderari, vel illam ad cautelam concedere, quam
iuſtificat proximitas, & dubietas circa malitiam; non 19
enim nouum eſt Epiſcopum diſpenſare in lege ſupe-
rioris quotieſcumque dubitatur an res egeat diſpenſa-
tione, vt ex Caſtro Palao, & Trullench. reſolui *d.tra-*
ctat. de offic. & poteſt. Epiſc. p.2. alleg. 35. num. 18.
& 19.

INDEX

INDEX
RERVM, ET VERBORVM NOTABILIVM.

Prior numerus paginam denotat, poſterior verò eſt marginalis.

A

A QVOQVAM, de ſui natura nullam exceptionem admittit. pag. 138. num.8.

Abbas.

Abbas regularis poteſt doctorari in iure ciuili, & leges docere, ſi eis ſtuduit ante monachatum. 77.9

Abbates benedicti & perpetui poſſunt idem quod Epiſcopi Religioſi circa bona temporalia, fructus, ac redditus Abbatiarum. 85.12

Abbates, quibus à ſummo Pont. collatio facta eſt, habent iua adminiſtrandi, & diſpenſandi fructua ſuorum beneficiorum. ibid.14

Abbatis benedictio in iure aliquando vocatur ordinatio, aliquando conſecratio. ibid.16

Abbatis benedictio, ſiue conſecratio auctoritate Apoſt. collata, tres operatur principaliores effectus. 86.17

Abbatis benedictio non eſt iterabilis. ibid.18

Abbas temporalis non eſt benedicendua. 87.28

Abbas auctoritate Apoſt. benedictus, Inſigniis & ornamentis Pontificialibus vtens præcedit omnibus Prælatis Eccleſiaſticis non benedictis, nec conſecratis. ibid.30

Abbas, cui in titulum perpetuum Abbatia confertur, tenetur ſicut Epiſcopus ad faciendum proceſſum informatiuum de genere, vita, & moribus, & ad profeſſionem Fidei. ibid.31

Abbas contrahit Matrimonium ſpirituale cum Eccleſia. ibid.33

Abbatea ad Concilia generalia vocandi ſunt ſicut Epiſcopi. ibid.34

Abbas, qui cura & conuentu caret, non tenetur reſidere. ibid.36

Abbates reformati temporales in priuilegio Apoſt. geſtare poſſunt habitum Prælatitium. 88.45

Abbas in fauorabilibus venit nomine Monachorum. 89.47

Abbas poteſt ſecum diſpenſare in illis caſibus, in quibus poteſt cum ſubditis. ibid.49

Abbas æquiparatus Epiſcopo, intelligitur conſequi ea priuilegia, quæ ſibi ſunt proportionabilia. 313.7

Abbatiſſa.

Abbatiſſæ in electione an requiratur aſſenſus patroni. 21.94

Abbatia.

Abbatia Conſiſtorialis quæ dicatur. 84.3

Abbatiæ Congregationum reformatarum S. Benedicti ſunt temporalea. 85.7

Abbatiæ perpetuæ in reformatione an reperiantur? ibid.9.

Abbatia clauſtralis quæ ſit, remiſſiuè. ibid.10

Abbatia in multis æquiparatur Epiſcopatui. 86.27

Ablatiuus abſolutus.

Ablatiuus abſolutus denotat conditionem. 136.113

Abraham.

Abrahamo Dominus mirabilia promittit. 121.118

Abſolutio, & Abſolutus.

Abſolutio expedita in ſacra Pœnitentiaria non ſuffragatur in foro contentioſo. 60.57

Participium, *abſolutus*, denotat actum geri ab alio, quàm ab eo, qui abſoluitur. 208.17

Acceptatio.

Acceptatio decreti Concilij de diſtributione Ordinum requiritur. 249.48

Acta.

Acta in ſententia enuntiata ſi non exhibeantur, illi credendum non eſt. 152.44

Iudici aſſerenti acta iudicij præceſſiſſe non eſt credendum. ibid.45

Iudici aſſerenti in ſententia præceſſiſſe citationem, & alia acta iudicij, non creditur. ibid.46

Actio.

Actio depoſiti eſt perſonalis. 51.31

Actiones pœnales quando non tranſeunt ad hæredes. 61.10

Actio tranſit contra hæredes in pœnalibus, quando lis cum defuncto non fuit conteſtata. ibid.11

Actio in hæredem datur vt iniuſtum lucrum reſtituat, quando ex delicto defuncti ad eum aliquid peruenit. 62.12

Actio pœnalis non datur aduersùs hæredes, niſi quatenus ad eos peruenit, etiamſi contineat rei perſecutionem, dummodo ſit nomine pœnæ. ibid.13

Actio competens penſionario aduerſus Titularem videtur perſonalis in rem ſcripta. 225.22

Actiones licitum eſt emere minori pretio, quàm quod continetur in obligatione. 320.77

Actor.

Actor probare tenetur reum dolo deſiiſſe poſſidere, quando

Digitized by Google

quando poſſidebat de temporo litis conteſtatæ. 55.65

Actus.

Actus iuratus ſemper potentius conperatur. 9.56
Actus quando valet de iure gentium, licèt non ſit ſeruata forma à iure poſitiuo, obligat io foro conſcientiæ. 12.102
Actus meræ facultatis nunquam præſcribuntur. 15.125
Vide *Præſcriptio.*
Actus ſequentes præſumuntur facti in vim tituli præcedentis, ad excluſionem actus voluntarij. ibid. 127
Actus ſubſequens præſumitur factus ſecundùm formam contractus præcedentis. ibid. 128
Actus præſumitur geſtus in executionem eorum, quæ præceſſerunt. ibid. 129
Actus manutenibilis non acquiritur ex diuturna poſſeſſione. ibid. 131
Actus duo poſſeſſorij ſunt probandi ad obtinendam manutentionem. 18.151
Actus omnis in quo reperitur non ſolùm ſimplex voluntas, ſed cum qualitate libertatis, & ſpontaneitatis, ſi fiat coactè, non valet. 25.11
Actus facti à nuntio poſt mittentis pœnitentiam ei non intimatam, ſtatim viribus cadunt. 65.27
Actus reſolutus actus dici non poteſt. 68.12
Actus vt poſſit dici approbatus aliquam ob cauſam, cauſa illa debet interuenire ob illum actum. 70.35.
Actus qui ſine iuramento erat ipſo iure nullus, obſtante prohibitione legis, non poteſt ſuſtineri ratione iuramenti. 73.20
Actus ſequens declarat voluntatem præcedentem. 146. 119
Actus quando poteſt expediri ſine præſentia iudicis, ſi fiat in præſentia illius, & minus ſolemniter, per hoc non vitiatur actus. 153.65
Actus quando eſt conſequutiuus, & acceſſorius ad titulum, qui præcedit litem, non dicitur attentatus, licèt ſit geſtus poſt litem motam. 158.27
Actus repeoti, & geminati faciunt magis conſtare de poſſeſſione ad effectum manutentionis. 214.87
Actus geſti poſt motam litem quando ſint manutenibiles. 215.94
Actus cauſa vniuerſalis magis attendenda, quàm exercitium ipſius actus. 216.106
Actus nullus interior, quanuis horrendus, hæreſis poteſt appellari, cum operandi animus contra Fidem, & pertinacia in intellectu deficit. 262.49
Actus dubij in bonam, vel malam partem poſſunt interpretari. 265.72
Naturæ in dubio actus ſtandum eſt. ibid. 74
Actus geſti quando poſſint deſeruire pro obſeruantia interpretatiua. 304.39
Actus quotieſcumque fieri non poteſt abſque licentia alterius, dicitur prouenire ab eo, qui eam conceſſit. 319.66.
Actus tribuitur mandanti, & committenti, & non exequenti. ibid. 67

Adhærentia.

Adhærentia einſdem ſunt conditionis, cuius ſunt ea, quibus adhærent. 268.10

Adhoa.

Adhoa ſoluitur integrè per primogenitum ſine aliqua deductione. 140.42
Vide *Releuium.*

Adiectio.

Adiectio in ſubhaſtationibus fiſcalibus, attento iure Regio Hiſpanico, nulla admittitur minor quarta parte, & tranſactis tribus menſibus. 47.11
Vide *Retractus.*

Adminiſtratio.

Adminiſtratio plenaria fructuum beneficiorum ſpectat ad Papam. 141.49

Adminiſtrator.

Adminiſtratores Eccleſiæ, qui eius non ſunt Prælati aut Rectores, tutori, & marito non æquiparantur. 56.72

Adulterium.

Adulterij pœna locum habet etiamſi matrimonium fuerit nullum. 253.20

Ædificatio, & Ædificium.

Non licet ædificare ad occupandum ſolem, ventum vel aerem. 186.54
Ædificatio ad æmulationem, inuidiam, aut iniuriam permiſſa non eſt. ibid. 56
Ædificare in atrio Eccleſiæ nemini licet. 197.75
Ædificium vbi nocet Monaſterio, compellitur dominus ædficij ad vendeodam ſeruitutem altiùs non tollendi. 186.55
Ædificia quæcumque etiam ſtrepitoſa non poteſt quis in ſuo euitare, præſertim pietatis fauore. 188.80
Ædificia ne vltra certum modum erigantur, poteſt conſuetudine induci. 198.95
Clericis permittendum oon eſt vltra antiquam formam ædificare. ibid. 92

Ægrotus.

Ægrotus poteſt expellere fabrum, & malleatorem vicinum 188.86

Æqualitas.

Æqualitatis ratio in omnibus, præcipuè in iudiciis ſemper ſeruanda. 290.28

Æquitas.

Æquitas, & bona fides in contractibus ſeruanda. 5. 13
Æquitas in rebus Eccleſiæ non eſt ſeruanda, ſed rigor, ſi vergit in damnum alterius. 52.20
Æquitas, & arbitrium non intrant pro retardatione penſionis 228.48

Æs.

τὰ *Æs ſuum*, comprehendunt omne quod eſt debitum creditori, & eius patrimonium augere poteſt. 137.6.
Æs alienum dicitur quod debemus aliis. 142.63

Ætas.

Ætas ad beneficium requiſita debet adeſſe de tempore gratiæ. 230.21
Ætas ad contrahendum matrimonium quæ, & an exacta, & completa requiratur. 355.2
Malitiam ſupplere ætatem probatur ſi fœmina impubes ab alio cognita fuerit, vel puer impubea aliam fœminam cognouerit. ibid. 11
Pubertati proximus ſi attentauerit copulam, dici poteſt in eo malitiam ſupplere ætatem. 356. ibid. 12
Neceſſitas vrgentiſſima quæ mouet ad diſpenſandum in legitima ætate ad matrimonium contrahendum, debet eſſe publica, non priuata ipſorum tantum contrahentium. 356.17
Epiſcopus poteſt diſpenſare vt quis matrimonium contrahat ante legitimam ætatem, quando eſt prope illam, & dubium eſt an malitia eam ſuppleat. 356.18
Ætas minor ſufficit quàm præfixa, ſi malitia ſuppleat ætatem. 355.6
Malitia ætatis ſuppletina quæ dicatur? ibid. 7

Affectio.

Affectatus actus nihil prodeſt. 292.11
Ius & priuilegium omnino perditur per affectationem. ibid. 12
Affectio naturalis ſanguinis æquè in omnibus inuenitur. 166.60
Affectio, & dilectio maior præſumitur erga deſcendentes

tes quàm erga tranſverſales. ibid.61
Affectio nulla reſultat ex ſola & ſimplici manus appoſitione in coadiutoria, ſi ante illius gratiam Canonicatus non eſſet affectus, vel reſeruatus. 232.12
Affectionem non cauſat omnis manus appoſitio, ſed ea tantùm ex qua reſultat mens vlteriùs prouidendi, vt in commenda, & vnione ad vitam. ibid. 14
Affectio nulla reſultat ex reſeruatione penſionis per Papam facta ad fauorem cedentis beneficium. 233.15.
Affectio per manus appoſitionem nulla reſultat, intentione deficiente. ibid.24
Affectio quæ reſultat ex appoſitione manus Papæ videtur clauſa in corpore Iuris communis. 234.37
Affectio ex appoſitione manus Papæ requirit ſpecialem conceſſionem in indultis de conferendo reſeruata, vel affecta. 241.46
Affectio ex appoſitione manus Papæ eſt potioris prærogatiuæ. ibid.47
Affectio adhuc remanet, ſublata generali reſeruatione. ibid.48

Agnatio.

Animus conſeruandæ agnationis non præſumitur ex vocatione maſculorum, ſi in aliqua parte diſpoſitionis vocaretur fœmina. 314.16
Intentum conſeruandæ agnationis non ceſſat quando poſt maſculorum vocationem, & in illorum defectum fœminæ, & ab eis deſcendentes ſubſtituuntur, dum maſculi durant. ibid.17

Agendi verbum.

Agens ex contractu debet priùs adimplere pro ſua parte. 6.29
Agendo poteſt quis præcisè ob defectum implementi agere ad reſciſſionem, quando id non impletur quod dedit cauſam finalem contractui. 7.41
Quando agitur inter æquè priuilegiatos, potior eſt cauſa illius qui agit de damno vitando. 15.13
Actum ſemper aliquid cenſetur ex cauſa magis principali. 55.63
Plus debet valere quod agitur, quàm quod ſimulatè concipitur. 282.12

Alapa.

Iniuria grauiſſima reputatur alapa. 315.18

Alcauala.

Alcauala eſt nomen generale comprehendens omnia tributa. 97.30
Alcauala debetur de pretio, quod revera exigitur, & ad ſe trahit venditor. 145.102

Alciatus.

Alciat. *conſ.* 100. in quibus terminis loquatur. 54.51

Alea.

Alearum ludus clericis prohibitus. 286.35

Alia.

τὸ *Alia*, diuerſitatem à ſuprà expreſſis denotat. 16. 143
τὸ *Alia*, eſt ſimilium repetitiua. 207.12

Alienatio.

Alienatio bonorum fideicommiſſo ſubiectorum quando permiſſa, remiſſiuè. 272.9
Alienatio bonorum fideicommiſſo ſubiectorum quando permittitur, emptor curare debet, vt pretium conuertatur in illas res, pro quibus fuit permiſſa alienatio. ibid.10
Dotalium bonorum alienatio prohibita. 273.17
Alienatio bonorum dotalium quando permittitur ad emptionem alterius rei, requiritur quod pretium in eam ſubrogetur. ibid.18
Alienatio vbicumque regulariter eſt prohibita, & illa conceditur cum aliqua qualitate, ea verificari debet, aliàs contractus erit nullus. 274.26
Iudex quilibet poteſt interponere decretum ſuper alienatione rerum minoris. 321.85
Facultas Regia ad alienandum bona maioratus ſufficit obtineri à Principe domicilij. ibid.86

Alimenta.

Alimenta recipiens de reſtituendo in caſu ſuccumbentiæ, nequaquam cauere debet. 315.21
Alimenta petere non poteſt qui ex officio, vel artificio viuere poteſt decenter. ibid.25
Militari, aut alio modo victum ſibi parare valentibus alimenta non ſunt præſtanda. ibid.25
Alimenta filiis tam naturalibus, quàm ſpuriis debentur. 354.2
Alimenta filiis naturalibus, & ſpuriis præſtanda ad vitam reſtringenda. ibid.3
Res immobilis quando datur pro alimentis, nec ſufficit vt ex illius redditibus ſuſcipiantur alimenta, tunc cenſetur data proprietas, ſecus ſi ſufficiunt. ibid.4
R. P. Alphonſus de Oropeſa contra ſtatuta puritatis ſanguinis ſcripſit. 112.64
Alphonſus de Carthagena eiuſdem Pauli filius fuit ſicut pater Burgenſis Epiſcopus. 125.140

Altare.

Altari ſeruiens de Altari viuere debet. 224.9

Alternatiua.

Alternatiua antiqua olim gaudebant etiam Capitula Cathedralium, & ſic extendebatur ad beneficia ſimultaneæ, & non liberæ collationis. 135.4
Alternatiuæ modernæ à Sixti V. tempore ſolùm comprehendunt beneficia, quæ ad liberam diſpoſitionem, ſeu præſentationem Epiſcopi ſpectant. 133.5
Alternatiua acceptata per Epiſcopum Capitulo olim proderat, non ſic hodie. ibid.6
Alternatiua in Prouincialatus electione Prouinciæ Granaten. Ordinis S. Auguſtini confirmatur, præcedente concordia. 210.42.43
In alternatiuis ſufficit alterum adimpleri. 246.10
Alternatiua vbi adeſt inſeruiendi per ſe, vel per alium, electio eſt capellani de inſeruiendo per ſeipſum, vel per ſubſtitutum. 247.31

Ambitio.

Ambitio ſæpè pia pectora inuadit. 201.26

Anima.

Anima eſt in toto corpore, & tota in qualibet parte corporis. 270.39

Animal.

Animal mortuum intra biduum poſt venditionem cenſetur ex infirmitate illam præcedente mortuum. 46.44
Animal retineri poteſt pro alimentis præſtitis, donec de eis ſit illi ſatisfactum. 316.35.

Animus.

Animus quis, & qualis fuerit in præteritum, declaratur à ſubſequentibus. 37.102
Animi ad ardua augentur anctis honoribus. 108.34
Animus ſtatuentis qualis fuerit, ex eo declaratur quod factum, & obſeruatum poſtea fuit. 147.127
Animus bonus in re mala dimidium eſt mali. 161.33
Animus, & intentio per indicia, & coniecturas probatur. ibid.39
Animus ſemper improbus præſumitur in actibus qui ex natura ſua ſunt improbi. 265.73
Animus, & voluntas ab initio colligitur à præcedentibus. 353.24

Antiſtes.

Antiſtes in Eccleſia Dei ritè præficitur cùm populus pariter in eum acclamauerit. 294.3
Antonius Auguſtinus Archiepiſcopus Tarraconenſis laudatur. 199.105

Apoſtata

Index Rerum,

Apoſtata.

Apoſtata à Fide quis dicatur. 261.47

Apoſtata à Religione non punitur in ſancti Officij Tribunalibus. ibid.48

Apoſtolicæ litteræ.

Apoſtolicæ litteræ motu proprio emanatæ non indigent iuſtificatione. 302.15

Appellatio.

Appellationis iudex non poteſt iudicare, niſi coram eo productis, & viſis actis primæ inſtantiæ. 165.106

Appellatio ab electione interpoſita quando ſuſpendat. 157.115

Appellatio extraiudicialis an cauſet attentata. 215.100

Appellatio debet interponi in ſcriptis, & coram Iudice à quo. 215.97

Appellatio expreſsè interponi debet, ne fiat electio niſi Canonica. 216.103

Cauſa iuſta ad appellandum non eſt procuratoris negligentia in appellando, vel in proſequendo appellationem. 344.304

Procurator ſimpliciter ad cauſã datus, licèt poſſet appellare, non poteſt proſequi appellationem. ib.305

Appellationis proſecutio an ſit de appendiciis inſtantiæ. ibid.306

Appoſitio.

Appoſitio manus Papæ in coadiutoria cum futura ſucceſſione, non inducit affectionem, ſi priùs decedat coadiutor, & poſtea coadiutus in menſe ordinario. 233.16

Appoſitio manus Papæ eſt verè, & propriè affectio. 235.63

Appoſitio manus Papæ limitata ad certum effectum, illum non operatur, adimplemento non ſequuto. 240.33

Arbitrium.

Arbitrium boni viri debet eſſe regulatum à iure communi. 155.93

Arbitrium boni viri non eſt libera diſpoſitio. ibid.94

Arctatus.

Arctatus quando dicatur Canonicus Collegiatæ, qui ad celebrandam Miſſam obligatur. 248.41.& ſeqq.

Argumentum.

Argumentum valet de pupillo, & minore ad Eccleſiam. 13.114

Argumentum à tutore ad theſaurarium an valeat? 54.33

Argumentum valet de decimis conſuetis ad decimam Papalem. 138.18

Argumentum valet de quarta Canonica ad ſubſidium. 140.31

Argumentum à maioritate rationis in Iure validum. 209.34

Argumentum à maioritate rationis in Iure validum. 211.15

Argumentum à maiori ad minus validum. 303.30

Articulus.

Articuli friuoli non ſunt habendi in conſideratione ad retardandum vlteriorem proceſſum. 227.44

Aſcendens.

Aſcendentes poſſunt agere ad ſupplementum legitimæ, ſicut ipſi filij. 72.7

Aſcendentibus in legitima nullum grauamen imponi poteſt. ibid.8

Aſcendentes ſi exhæredentur, poſſunt agere querela inofficioſi contra teſtamentum filiorum. ibid.9

Aſſenſus.

Aſſenſus Regius in contractu reſeruatus, ſi in illo non requiratur, actus non vitiatur, ſi vel aſſenſus deficiat, vel minùs ſolemniter apponatur. 153.67

Aſſeſſor.

Aſſeſſoris conſilium ſi per Iudicem motu proprio aſſumatur, expenſæ ſunt partibus communes. 327.154

Atrium.

Atrium Eccleſiæ vulgò dicitur Cœmeterium. 197.76

Attentata.

Attentata committuntur non ſolùm exequendo ſententiam à qua appellatum fuit, ſed etiam in denegando appellationem interpoſitam. 157.114

Attentata eſt poſſeſſio cuiuſdam cathedræ poſt appellationem ab oppoſitore interpoſitam. ibid.117

Attentata non cauſat inhibitio ſuperioris ſubreptitia. 331.191

Atteſtatio.

Atteſtationi Confeſſoris dicentis abſolutionem conceſſiſſe vigore litterarum S. Pœnitentiariæ, non eſt credendum in foro externo. 60.58

Audientia.

Audientiam gratam, & benignam præſtare debet Iudex. 332.195

Auerſio.

Auerſio, & repugnantia multùm confert ad metus probationem. 32.83

Vide *Metus.*

Augendi verbum.

Iuri naturali repugnat, vt quis cum alterius damno bona ſua augere curet. 11.102

S. Auguſtinus.

S. Auguſtinus in ætate 19. annorum Rhetoricam publicè in patria ſua docuit. 337.140

Auocatio.

Cauſas, & lites alibi vertentes poteſt Princeps propria auctoritate ad ſe auocare. 343.287

Cauſam ad ſe auocare poteſt Princeps, & ſua manu Regia abbreuiare, propter potentiam litigantium. ibid.288

Authentica.

Cautela contra Auth. Sacramenta puberum. 71.16

B

Baldus.

BAldus in ætate quindecim annorum publicè repetitionem dictauit, & idem fecit Fulgoſius. 337.242

Baptiſmus.

Baptiſmus non confertur patienti vim præciſam, & abſolutam. 22.6

Barboſa.

Barboſa Romæ cognouit Doctorem, qui cum eſſet monialis, & in virum conuerſa, à monaſterio expellitur, ac Sacerdos, & Canonicus factus fuit. 174.21

Papa Doctorem Barboſam prouidit de Theſauraria S. Eccleſiæ Vimaranenſis in forma gratioſa. 101.5

Renuntiat cum reſeruatione annuæ penſionis ducentorum ducatorum auri de Camera. ibid.2

Baro.

Baro quicquid acquirit ex donatione, ſeu conceſſione Regia, non venit in fructuum reſtitutione. 329.172

Baſtardi.

Vide *Spurij.*

Bellicoſus.

Bellicoſus quod fugit in bello artis eſt, non timoris. 10.73

Beltramin.

Beltramin. *ad d. deciſ. 84. n. 9. Gregorij XV.* reprobatur. 222.15

Benauentum.

Benauenti in Hiſpania vxor cuiuſdam ruſtici in marem conuerſa. 173.19

Benedictio.

Benedictio Abbatis eſt ornamentum, & quaſi admiratio, & conſecratio perſonæ perpetua, & indelebilis

lis. 86.19

Benedictionis Abbatis auctoritate Apoſt. collatæ effectus eſt collatio Ordinum Minorum. ibid.20

Benedictionis Abbatis alter effectus verſatur circa vſum omnium ornamentorum, & inſignium Pontificalium. ibid.21

Benedictio Abbatis eſt quoddam ornamentum ſpirituale conſecratione Epiſcopi inferius. ibid.23

Beneficialis fructus.

Beneficialium fructuum appellatione non comprehenditur illud quod voluntariè, & extra ordinem præſtatur alicui beneficiato in die ſuæ receptionis ad beneficium. 329.171

Beneficiarius.

Beneficiarius in ſolutione decimæ Papalis, & ſubſidij charitatiui nullam deductionem facit, propter penſionem quam ſoluit. 140.43

Beneficiarius penſione grauatus ſatisfacit eloquendo & cedendo fructus beneficij. 339.256

Beneficium.

Beneficij Eccleſiaſtici de eſſentia eſt perpetuitas. 85.4

Beneficium quod confertur, dicitur etiam Facultati cuicumque licitæ & honeſtæ committi. ibid.51

Beneficij ſub confidentia vnuſquiſque ſeruitio Principis ſe dicat. 109.37

Beneficij patronati qualitas vt cognoſcatur, inſpicienda eſt prima patroni prouiſio. 165.54

Beneficium obtentum quando fuerit incompatibile cum obtinendo, non requiritur expreſſio valoris obtenti, nec eius iuſtificatio. 221.13

Beneficium non dicitur vacare per ſimplicem dimiſſionem, ſi illa à Prælato admiſſa non fuerit. 221.19

De beneficio renunciato ante admiſſionem facienda eſt mentio in impetratione alterius. ibid. 20

Beneficiorum conſeruatio eſt omni iure prohibita. ibid. 26

Beneficia plura ſimplicia an quis habere poſſit. ibid. 28

Beneficium vacat per contractum matrimonij. 523.59

Beneficij obtenti etiam tenuis & parui valoris facienda eſt mentio. 221.10

Beneficium nimis penſione grauatum qui acceptauit ſibi imputare debet. 254.11

Beneficium ſimplex ſeruitorium qui tenue & cum nimia penſione acceptauit, ſibi imputet. ibid.15

Beneficium non dicitur vacare, nec alteri conferri poteſt, donec gratia effectuetur. 529.6

Beneficium non vacat per obitum reſignantis in forma Dignum ante verificationem gratiæ, ſed ad illius iuſtificationem neceſſariò deueniendum eſt. ibid. n. 7

Beneficium ſemel affectum ſemper remanet affectum. 234.31

Beneficium non remanet affectum ex appoſitione manus Papæ, quando reſignatio coram Sanctiſſimo non ſuſtinetur ex aliqua falſa cauſa, & interim reſignans moritur. ibid.32

Beneficium quando remaneat affectum per manus appoſitionem ex falſa narratiua? oſtenditur. ibid. n. 37

Beneficia reſeruata, ſeu affecta ex reſeruatione ſeu affectione clauſa in corpore Iuris, non cadunt ſub indulto conferendi beneficia reſeruata & affecta. ibid. n.38

Beneficia per commendam, ſeu vnionem ad vitam remanent ſpecialiter affecta per appoſitionem manus Papæ. ibid.43

Beneficium vnione, ſeu commenda durante cenſetur vacare adhuc vt priùs. ibid.44

Beneficia vacantia per obitum familiarium Pontificum prædeceſſorum conferendi facultas datur in indulto conceſſo Eminentiſſimo D. Cardinali Spinolæ. 235.52

Beneficia vacantia in Romana Curia non cadunt ſub modernis indultis conceſſis Cardinalibus S. R. E. ibid.55

Beneficia Regularia conſiſtorialia, vel Conuentum habentia, & quorum fructus in libris Cameræ taxati reperiuntur, non cadunt ſub modernis indultis S. R. E. Cardinalibus conceſſis. ibid.57

Beneficia quæ vacauerint per veros, & actuales familiares Papæ indultum concedentis, tam de tempore Pontificatus, quàm Cardinalatus, non cadunt ſub modernis indultis conceſſis S. R. E. Cardinalibus. ibid.58

Beneficia vacantia tam in Curia quàm extra illam per obitum familiarium S. R. E. Cardinalium, non cadunt ſub modernis indultis eiſdem conceſſis. ibid. n.60

Præſumptio ſtat pro libertate beneficij. 242.2

Beneficium quod ſit liberæ collationis eſt ſignum quãdo nulla datur præſentatio multo tempore. ib.15

Beneficia libera non poſſunt iuripatronatus ſubijci. 243.27

Probatio quæ requiratur, vt conſtet beneficium eſſe de iurepatronatus Regio. 242.6

Beneficium vacans Sede Epiſcopali vacante eſt reſeruatum Sedi Apoſt. 244.30

Sacerdotale non dicitur beneficium, vel præbenda, etiamſi quis poſſit cogi pro vtilitate & neceſſitate Eccleſiæ ad ſuſcipiendum Ordinem Sacerdotalem. 246.12

Beneficium non poteſt eſſe Sacerdotale, quando fundator non reſtrinxit onus celebrandi ad ipſummet beneficiatum tantum. ibid.14

Beneficiorum in collationibus ſimultaneis tantam vocem habet Epiſcopus, quantam habet ipſum Capitulum, ſi de iure ſpeciali id eis ſpectet. 286.6

Beneficij præſentatio ſi ſpectet ad Rectorem, & vicinos loci, qui habuerit vocem Rectoris, & vnius vicini, habebit maiorem partem. 289.18

Papa ſine magna & vrgenti cauſa mutare, ſeu alterare non ſolet qualitates à fundatore in erectione beneficiorum appoſitas. 292.5

Beneficium verbum comprehendit tam Curatum, quàm ſimplex. 292.16

Beneficiorum pluralitas iure prohibetur. ibid.18

Beneficium Eccleſiaſticum vt validè impetretur, ſufficit abſolutio virtute Bullæ Cruciatæ obtenta. 313.3

Beneficium impetrans ſub Narratiua, quod ſit certa penſione grauatum, non cenſetur illi conſenſiſſe. 339.258

Intruſus in beneficio, qui percipit illius fructus, tenetur ſoluere penſionem. ibid.260

Succeſſor in beneficio penſione grauato tenetur ad illius ſolutionem actione reali & perſonali. ibid.261

Obligatio ſoluendi penſionem non alteratur mutatione perſonæ in beneficio penſione grauato. ibid. 262.

Benemerens.

Benemerita generaliter enuntiata videntur pro colore appoſita. 75.38

Benemerentem remunerari eſt obligatio naturalis. 107.27

Blaſphemia.

Blaſphemia hæreticalis quæ? 259.8

Blaſphemia non hæreticalis qualis dicatur. ibid.9

Blaſphemiæ cum ſint adeo enormes, pro eis debet capitis pœna imponi. ibid.10

Blaſphemi peſſimæ qualitatis enormiſſimam, & horrendam blaſphemiam dicentes, etiam in ſancti Officij Tribunalibus mortis pœnam incurrunt. ibid.11

Blaſphemiæ crimen iudicatur quod verbo, aut ſcripto perpetratur. 263.59

Pœna capitis quando lege antiqua vel iure communi imponebatur, procedebat in eo, qui conſuetudinem blaſphemandi habebat. 263.60

Pœna contra blaſphemos hodie ex vniuerſali omniũ prouinciarum conſuetudine eſt arbitraria. ibid.61

Leges priuatæ quas pœnas contra blaſphemos imponant. ibid.62

Pœna ſpiritualis, aliáque pecuniaria iure Canonico attento imponitur contra blaſphemos. 264.63

Blaſphemi hæreticales puniuntur per S.Officium pœnis arbitrariis. ibid.64

Blaſphemia vt talis dicatur neceſſe eſt praua atque perniciosa voluntate naſci. ibid.65

Blaſphemiæ quando ſunt adeo enormes, pro eis debet capitis pœna imponi. 280.33

Boni, Bona.

Bona ſpoliorum ad Cameram Apoſt.pertinentium gaudent priuilegiis, quibus potiuntur bona ad Regium fiſcum ſpectantia. 46.2

Bona fiſcalia adiectionem admittunt. ibid.3

Bona & loca ad vſus communes vicinorum deputata ſunt impræſcriptibilia,niſi cum immemoriali allegetur titulus priuilegij. 96.14

Bonus malum nunquam ſuſpicatur, malus ad bonum difficilè inclinatur. 106.18

Bona non dicuntur quæ plus incommodi quàm commodi habent. 109.38

Bona & ſubſtantia cuiuſque intelliguntur, quæ ſuperſunt deducto ære alieno. 142.61

Bonorum in promiſſione non plus eſt quàm quod ſupereſt deducto ære alieno. ibid.62

Bona propriè dici non poſſunt quæ plus incommodi quàm commodi habent. ibid.64

Bona quorum cauſa ſubſidium ſoluitur, ſi alienarentur in ſæcularem perſonam, in eam cum hoc onere non tranſeunt. 143.75

Bona à Prælatis Eccleſiarum dimiſſa, in ipſarum vtilitatem conuertenda ſunt. 175.1

Bona Epiſcoporum decedentium in Hiſpania,Italia,& alibi, ac fructus Sedis vacantis,vt ſpolia ad Cameram Apoſt. ſpectant. ibid.3

Bona patrimonialia, induſtria ſcilicet, legato, ſeu teſtamento ab Epiſcopo Regulari acquiſita,ad Eccleſiam ſpectant. 176.5

Bona ab Epiſcopo relicta ſi occupentur per hæredes Prælati, vel per alium, Eccleſia tanquam domina agit actione furti. 177.13

Bona Epiſcopi tranſlati,cedentis,vel renunciantis ſpectant ad Eccleſiam ex qua illa deſumpſit. 179.43

Bona fides non patitur vt bis idem exigatur. 127.46

Bona ad vſus communes vicinorum deputata ſunt præſcriptibilia, quando ea poſſidens cum immemoriali priuilegium allegaret. 341.176

Bos.

Boui trituranti non eſt alligandum os. 215.14

Breue.

Interpretatio Breuium ſumenda eſt communi ſtylo, & vſu Curiæ. 59.42

Breue emanatum ad poſtulationem partis,& non iuſtificatum, nihil officit. 170.14

Breue habet tacitam clauſ. Si preces veritate nitantur. 171.15

Bulla.

Bulla Eugeniana conceſſa Vniuerſitati Salmantinæ extenditur ad quamlibet aliam Vniuerſitatem approbatam. 78.19.& 81.33

Bulla Nicolai V. refertur. 110.47

Expeditores Bullarum non poſſunt præiudicare ſupplicanti. 204.18

Bulla Martini V. refertur. 209.30

Bullarum retentio. 241.1

C

Cæmentum.

Cæmenta & lapides Eccleſiarum deſtructarum in profanos, ſeu laïcorum vſus conuerti non poſſunt. 197.87

Ceremoniale.

Cæremoniale Epiſcoporum eſt liber authẽticus. 254.8

Caieta.

Caietæ mulier nupta in virum migrauit. 17

Cambium.

Acceptare videtur litteras cambij qui eas recepit & legit, niſi contrarium proteſtatus ſit. 316.57

Cambij litteras dans debitor creditori non liberatur à ſolutione, niſi cum effectu interuenerit ſolutio. 320.81

Camera.

Cameræ Eccleſiæ adhærentes, eius immunitate non gaudent. 268.12

Campana.

Campanarum mentio in quibus locis fiat. 181.3

Campana quomodo definiatur? ibid.4

Campanæ ſic dictæ,quia in Campania inuentæ.ibid.6

Campanæ Nolæ dictæ à loco, in quo primùm fuerunt factæ. ibid.7

Campanæ quo tempore vſæ in Eccleſia Chriſtiana, non conſtat. 181.9

Campanarum ampliſſimarum vſus in Aſia. ibid.10

Infideles, & præcipuè Turcæ, Campanis non vtuntur. ibid.11

Campanæ fiunt ex metallo æris, & quare. ibid.12

Argenti certum pondus excellentioribus campanis adiicitur. ibid.13

Lebetis nomen campana ſibi ſortita eſt. ibid.16

Sabinianus Pont. conſtituit anno 606. campanas pulſari ad Horas Canonicas. ibid.18

Campanæ in Eccleſiis ad quid ſeruiant? ibid.19

Campanæ cur vocentur ſigna? ibid.20

Ritus benedicendi, ſeu conſecrandi Campanas antiquiſſimus. 183.21

Abbates non poſſunt benedicere Campanas. ibid.22

Benedictio Campanarum quomodo facienda? ib.23

Campanæ cum benedicuntur,non baptizantur.ibid.24

Effectus benedictionis Campanarum plures. ibid.25

Effectus conſecrationis Campanarum, qui tribuant naturali virtuti ſonitus illarum? ibid.26

Miranda de Campanis conſecratis, remiſſiuè. ib.27

Vililłæ Campana quando ex ſe ſonitum reddat. ibid. 28

De vſu pulſandi Campanas. 184.29

Campanæ quare non pulſentur pro defunctis, & in funeribus? ibid.30

Campanæ quare non pulſentur in triduo Hebdomadæ ſanctæ? ibid.31

Campanæ in Sabbatn ſancto non poſſunt pulſari in aliqua Eccleſia ante pulſationem in Eccleſia Cathedrali, vel Matrice. ibid.32

Interdicti tempore Campanas pulſare non licet,etiam paruas,dum eleuatur Hoſtia,vel vt ſignum fiat Clericis venientibus ad Horas. ibid.33

Campanæ laïcorum, ac etiam Clericorum pulſari poſſunt tempore interdicti,vt moneantur laïci de horis, quibus ire ſolent ad ſua exercitia. ibid.34

Interdicti tempore conceditur pulſatio Campanæ in mane, meridie, & ſero, pro Angelica ſalutatione. ibid.35

Epiſcopus prohibere poteſt, ne Campanæ pulſentur, ſi non ſint benedictæ. 185.36

Campanæ nullam rem profanam inſculptam, inſcriptam

ſcriptamve, ſed Sancti Patroni Eccleſiæ, vel aliam ſanctam Imaginem, piamque inſcriptionem habere debent. ibid.37
Campanæ conſecratæ etiam in turri profana exiſtentes, nullatenus vſui profano inſeruire debent, etiamſi in hunc vſum à ſæcularibus fabricatæ prætenderentur. ibid.38
Fratres Prædicatores olim in Curia Romana litem habuerunt ſuper Campanis habendis. 186.57
Religioſi in diebus non ſolemnibus vnam tantùm Campanam pulſare debent. 187.66
Cathedralis Eccleſia Mediolanenſis Prouinciæ, ſeptem, aut quinque Campanas habere poteſt. ib.67
Collegiatæ Eccleſiæ Prouinciæ Mediolan. tres Campanas habere poſſunt, grandiorem ſcilicet, mediam, & minimam. ibid.68
Parochiales Eccleſiæ in Prouincia Mediolanen. duas ſaltem Campanas habere poſſunt. ibid.69
Campanarum ſonitus aſſiduus, & intempeſtiuus prohiberi poteſt. 189.88
Campanarum pulſationes ſunt cum diſcretione habendæ, habito reſpectu ad tempus diei, ad celebrationem feſtiuitatum, & ad qualitatem defuncti, pro quo pulſantur. ibid.90
Campanarum pulſationes non ſunt relinquendæ iudicio indiſcreti Campanarij, aut alterius iuuenis otioſi. ibid.91
Patres Societatis Iesv ſolent pulſare ſuas Campanas ſtatis quibuſdam horis duntaxat, & per modicum temporis ſpatium. 189.93
Campana ad electionem debet pulſari de commiſſione habentis auctoritatem. 219.125
Vide *Nola*.

Campanile.

Campanile dicitur locus, cui Campanæ imponuntur. 585.40
Campanilis pro ampliatione poterit Eccleſia cogere vicinos ad vicinam domum vendendam. ibid.42
Campanile in Eccleſia ædificare reſpicit publicam vtilitatem. ibid.43

Candela.

Candelarum vſum in Eccleſia non defuerunt qui malè improbent. 596.63

Canon.

Vide *Lex*.

Canonicatus.

Canonicatus habens onus Miſſarum, ſeu celebrandi certis diebus eſt Sacerdotalis. 237.2
Canonicatum eſſe Sacerdotalem, ſi teſtator dicat quod Presbyter per ſe vel alium debeat ſingulis hebdomadibus celebrare Miſſas, qui teneant. 245.13
Canonicatus non dicitur Sacerdotalis ea impoſitione oneris Miſſarum. ibid.15
Canonici qui tenentur ad reſidentiam, & debent per ſeipſos celebrare Miſſam maiorem, videntur inſinuare quod eorum Canonicatus ſunt Presbyterales.
Canonicatus quando eſt ſacerdotalis, non poteſt de illo prouideri, niſi illi qui infrà annum poſſit ad Sacerdotium promoueri. 248.42.43

Canonicus.

Canonici dicuntur de Capitulo, licèt non ſint in Sacris. 55.114
Canonici plures cauſa ſtudij fructus ſuarum Præbendarum in abſentia percipiunt, dummodo id ſtatus Eccleſiæ patiatur. 82.44
Canonicorum Regularium appellatione in Decreti, & Decretalium libris veniunt profeſſi regulam S. Auguſtini. 90.58
Canonici omnes in Eccleſia Compoſtellana ea conſuetudine debent eſſe Diaconi, vel actu ipſo, vel ſaltem habitu. 228.2
Canonici impediti exemptio non perimit Ordinis exemptionem, quam aliàs habet præbenda. 230.19
Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ eſſe poteſt, qui ſolùm ætatem 14. annorum agit. 243.2
Canonicatus, qui habent Ordinem ſacrum annexum, eam ætatem requirunt, quam requirit Ordo annexus. ibid.3
Canonici qui per ſeipſos tenentur celebrare Miſſam maiorem, debent per neceſſe habere Ordinem ſacerdotalem. 245.7
Canonicus Collegiatæ, non obſtante reſidentia, poteſt eſſe initiatus prima Tonſura, ſi 14. annum attigerit. 246.18
Onus celebrandi Canonicis Collegiatæ de Alcala non fuit reſtrictum ad certum Canonicum. ibid.19
Canonici etiam Collegiatæ per ſe, & non per ſubſtitutum inſeruire debent. 247.20
Canonico impedito infirmitate, vel defectu Ordinis ad celebrandum Miſſam maiorem quomodo prouidendum. ibid 23
Canonici debent per ſeipſos, & non per ſubſtitutum inſeruire, non obſtante quacunque conſuetudine etiam immemoriali in contrarium. 248.35. intellige vt *num.6*.
Canonici Collegiatæ de Alcala de Henares ſine Ordine ſacro qui ibi exiſterent. 249.58.59

Capacitas.

Capacitas in præſentato ad beneficium de quo tempore debet interuenire? 164.38
Capacitas perſonarum attenditur ſecundum tempus, quo actus ad perſonas applicatur. 200.16

Capellania.

Capellaniæ nec actu, nec aptitudine dici poſſunt Sacerdotales, eo quòd in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Miſſas. 238.6
Ciarlinij opinio reprobatur. ibid.7

Capitulatio.

Capitulationes quæ fiunt pro contrahendo aliquo matrimonio, cenſentur illius pars. 323.102
Capitulationes non ſolùm cenſentur factæ reſpectu filij, ſed etiam vxoris, aliàs fortaſſe matrimonium non contracturæ. ibid.103

Capitulum.

Capitulum Generale Fratrum Minorum ex quo habet diem præfixam in vigilia Pentecoſtes, non poteſt à Generali differri. 211.56
Capitulum poteſt prorogari exiſtente cauſa ſeditionis aut terroris armorum. 212.60. intelligitur vt n.61. 62.63
Capituli diſſolutio quomodo facienda. 216.104
Capituli maior, & ſanior pars verum conſenſum exprimit. ibid.110
Capituli maior pars in electionibus intelligi debet reſpectu totius corporis. 217.112
Capitulum non poteſt ſtatuere in his, quæ tangunt iura ſingularium perſonarum. 250.62
Capituli conſuetudo etiam iurata inducens facti inualiditatem, in quo omnes non concordauerint, non eſt valida. 291.37

Captura.

Captura in cauſis Fidei magnam infamiæ notam inurit. 277.2

Cardinalis.

Cardinalis Bellarmini reſponſio ad conſultationem Clementis VIII. 110.46
Cardinalis N. deſcendens ab auis conuerſis. 126.142
Cardinales quamuis expreſsè non nominentur, cenſentur in conceſſione ſubſidij incluſi. 141.57
Cardinalis Archiepiſcopus Hiſpal. poteſt hodie per ſe

Index Rerum,

ſe ſolùm,& abſque Capitulo prouidere Canonicatus, & Portiones ſuæ Eccleſiæ, exceptis tantùm quatuor menſibus Ordinariis. 172.33

Cardinalis de Borgia moritur Matriti de menſe Decembris 1645. 294.1

Eminentiſſimus D.Card.de Sandoual reſidendi apud ſuam Eccleſiam Giennen. auidiſſimus. 296.28

Cardinales comprehenduntur in diſpoſitionibus generalibus, & in concernentibus bonum, & vtilitatem Eccleſiæ. 301.6

Cardinales non comprehenduntur in odioſis, quando odium eſt irrationale. ibid.7

Cardinalis non comprehenditur ſub diſpoſitione odioſa,cuius ratio Cardinalitiæ dignitati non eſt adaptabilis. 302.17

Cardinalis dicitur membrum ac pars corporis Papæ, & filius ſpecialis Eccleſiæ Catholicæ nuncupatur. ibid.18

Cardinales non iurant fidelitatem Papæ. ibid.19

Cardinales æquiparantur Regibus,qui non indignantur Cardinalium collegio locum cedere. ibid.20

Reip. Chriſtianæ tota Majeſtas reſidet in Cardinalibus. ibid.21

Cardinales offendentes incidunt in crimen læſæ Majeſtatis. ibid.22

Collegium Cardinalium dicitur ipſius Romanæ Eccleſiæ gremium, & Senatus diuinus. ibid.23

Cardinalis maiori gaudet prærogatiua, quàm Archiepiſcopus. 303.25

Cardinales legitimis, & honeſtis natalibus nati eſſe debent. ibid.26

Cardinales inter nobiles connumerantur. ibid.27

Cardinalis ratione conſanguinitatis dicitur pars corporis Papæ. ibid.31

Caſtitas.

Caſtitatis promiſſio de ſui natura requirit qualitatem libertatis à coactione. 23.15

Caſtitas eſt voti, non præcepti. ibid.16

Caſtitas non eſt de ſubſtantia & eſſentia Ordinis Subdiaconatus. ibid.23

Eccleſia non intendit grauare fideles innitos ad perpetuam caſtitatem. 25.40

Statutum Eccleſiæ de ſeruanda caſtitate ſacris Ordinibus annexa ex quibus componatur. ibid.41

Caſtitas indicta Ordini ſacro ex immediata conſtitutione Eccleſiæ, ſecundùm aliquos. 24.33

Caſtrum.

Caſtrum cum territorio ſi nobili concedatur, debet habere territorium poſtea auctum. 98.44

Caſtri, aut loci in generali donatione, ſeu conceſſione, non venit iuriſdictio. 333.206

Caſus.

Caſus nunquam euenit idem per omnia. 166.63

Caſus contingentia, & articuli diſcutiendi referuntur. 228.3

Caſus lamentabilis euentus narratur. 277.1

Caſus plures in aliqua lege, ſeu diſpoſitione de per ſe ſtantes dicuntur diuidui. 282.6

Cathedratici.

Cathedratici an debeant docere conducti, & ſalariati vt in abſentia ſuarum præbendarum fructus percipere valeant. 82.39

Cauſa.

Cauſa ex qua inductus pater filium vexabat, quomodo ceſſauerit. 37.95

Cauſæ impulſiuæ vitium ſemper vitiat, etiamſi concedens eſſet conceſſurus. 59.47

Cauſæ finalis defectus ſemper efficit actum nullum. ibid.48

Cauſa quælibet in conceſſione appoſita à Principe præſumitur finalis. ibid.49

Cauſa finalis ſemper attendi debet. 282.11

Inſtructa dicitur cauſa quando eſt in calculo ferendæ ſententiæ. 316.41

Cauſam pendentem coram Vicario ſuo poteſt Epiſcopus ad ſe auocare. 325.127

Cauſam in negotio principali retinere poteſt Iudex ſuperior,quando inferior in aliquo incidenti grauauit appellantem. 332.196

Cenſualia.

Cẽſualia onera ſuper bonis Eccleſiaſticis impoſita deducenda ſunt antequam ſubſidium ſoluatur. 143.88

Cenſus.

Cenſus dominus antequam depoſitum fiat,citandus eſt ad recipiendum pretium cenſus vnà cum redditibus decurſis, & ad reuendendum cenſum cum comminatione quod aliàs fiet depoſitum. 40.7

Cenſus parte inuita non poteſt redimi pro parte. 41.15

Marito poteſt fieri cenſus redemptio. 44.24

Prælato,orphanotropho,vel adminiſtratori ciuitatis fieri poteſt cenſus redemptio. ibid.25

Cenſus venditor, ex quo maioratus fuit inſtitutus, vel capellania fundata,quomodo illum redimere valeat. ibid.26

Cenſus emptor ſolùm emit ius quoddam percipiendi & exigendi à venditore certam penſionem, aut redditus annuos, non verò proprietatem. 138.15

Cenſus ante omnia ſolui debet ſuperiori. 140.45

Cenſus ſiue alia onera ſi reperiantur impoſita ſuper rebus, & bonis Eccleſiaſticis, bona & res illæ pro concurrenti quantitate cenſentur alienatæ, ſiue venditæ. 142.65

Cenſus emptor videtur emere fundum, vel domum, ſuper quibus cenſus imponitur. ibid.66

Cenſus ſuper bonis vniuerſitatum Eccleſiaſticarum impoſiti an ſint Eccleſiaſtici. 143.89

Cenſus eſt ius quoddam reale ad percipiendum annuum redditum, quod inhæret rei, ſuper qua imponitur. ibid.90

Cenſus ſine re conſtitui non poteſt. ibid.91

Cenſus ad iuſtitiam requiritur, vt ex fundo, vel re, ſuper qua imponitur, percipiantur fructus, qui penſioni commenſurentur. 144.92

Cenſus redditus loco fructuum ſunt deputati. ibid.93.

Cenſuum penſitationes deduci debent in ſolutione decimæ Papalis. ibid.95

Cenſus non tam hypothecam inducit quàm ius quoddam, & onus reale prædio inhærent,quod tranſit in quemcunque poſſeſſorem. 145.105

Cenſus in conſtitutione principaliùs conſideratur ius reale,& perſonalis obligatio eſt acceſſoria. ibid.107

Cenſus ex poſtfacto impoſitus deducitur in collecta. ibid.111

Cereus.

Cerei rebus Eccleſiæ ſacris ſemper in Hiſpania adhibiti. 195.61

Ceſſio.

Ceſſio quæ dicatur, & quæ reſignatio,& in quo differant? 203.10

Relatum in ſupplicatione ceſſionis habetur pro narratiua cedentis, & ceſſionarij. 204.54

Character.

Character imprimitur in ordinato, vel baptizato per vim conditionalem, ſeu cauſatiuam. 22.8

Character cuiuſlibet Ordinis ſacri poteſt imprimi infanti vnius diei, modò ſit baptizatus. 23.22

Charitatiuum.

Charitatiuum ſubſidium perſonis Eccleſiaſticis non imponitur, ſed redditibus. 282.4

Charta.

Pretium exceſſiuum chartæ ſigillatæ oſtẽditur. 282.4

Charta ad euitandas fraudes olim apud Romanos ſignabatur. ibid.5

Tributum

Tributum chartæ ſigillatæ omnibus maximum, & vaſſallis magis oneroſum. ibid.14
Clerici in Eccleſiaſticis Tribunalibus non tenentur obſeruare pragmaticam ſanctionem ſuper charta ſigillata. 285.29

Chriſtianus.

Chriſtiani nouiter ad Fidem conuerſi ex voto ſancti Ignatij in Societate ſunt admittendi. 112.60
& ex voto R.P. Didaci Lainez. ibid.61
& ex voto R.P. Alphonſi Salmeron Toletani. ib.62
Diſtinctio inter nouos & antiquos Chriſti fideles eſt quaſi hæretica. 111.72
Diuiſiones inter nouos & antiquos Chriſtianos ſunt contra charitatem & vnitatem Chriſtianam, & ſchiſmaticæ, & erroneæ. 114.73
Chriſtianus nullus in obſidione Hieroſolym, remanſit intra ciuitatem. 126.46
Chriſtiani mortui paſſim dicuntur dormire in nouo Teſtamento. 191.4
Fideles Chriſtiani olim Sancti appellabantur. 196.65

Chriſticola.

Differentia noui, veteriſque Chriſticolæ vniuerſorum animos à Fide diſtrahit. 112.65

Citatio.

Citatio ad recipiendam ſortem cum reditibus depoſitam debet fieri perſonis legitimis, quæ liberè poſſint recipere ſolutionem. 44.23
Citationis, & notificationis defectum ſupplet comparitio partis. 57.8
Citatio non neceſſaria nulliter facta, non obeſt, nec actus nullitatem inducit. 153.66
Citatio pro ſingulis horis, & diebus tanquam incerta nullius eſt momenti. 316.43

Ciuis.

Ciues optimi, & de Rep. benemeriti muneribus, honoribuſque honeſtandi ſunt. 116.90
Ciues vt æquali iure inter ſe viuant, ſummopere laborandum. 117.92

Clauſula.

Clauſ. *cum libera & generali adminiſtratione*, plerumque abſque dominorom conſenſu apponunt Notarij. 43.6
Clauſ. *Provt conſtitutum eſt ſolui*, non ſtat conditionaliter, ſed cauſatiuè. 97.35
Clauſ. *Ex nunc provt ex tunc*, operatur vt actus poſtea factus cenſeatur iam à principio factus. 99.2
& quod vnum tempus videatur alteri ineſſe. ibid.3
Clauſ. *Ex nunc provt ex tunc*, eſt retrotractiua ad tempus datæ. ibid.4
Clauſ. *Ex nunc*, in diſpoſitione conditionali non operatur retrotractionem, niſi iuſtificata conditione. ib.6
Clauſ. *Ex nunc*, in gratia conditionali refertur ad diem conditionis. ibid.7
Clauſ. *cum clericali charactere inſignitus fueris*, intelligitur de charactere exequibili. ibid.15
Clauſ. *Saluis reſeruationibus, & affectionibus Apoſtol.* ſtante, in nullo caſu intrat alternatiua. 134.16
Clauſ. *Sublata*, in Breui obtento ad inſtantiam partis, ſiue alia clauſ. quod dari non poſſit de obreptione, non operatur niſi priùs iuſtificentur narrata. 171.16
Clauſ. *Ex certa ſcientia*, quando eſt appoſita nulla præcedente cauſæ cognitione, nihil operatur. 171.29
Clauſul. *Ex certa ſcientia*, nihil operatur, ſi appoſita ſit ſuper negotio, de quo Papa nullam habebat notitiam. 172.30
Clauſ. *Ex certa ſcientia*, falſitatem purgare, aut erroneam informationem supplere non poteſt. ibid.31
Clauſ. *Supplentes*, non operatur vbi proceſſum fuit ſine cauſæ cognitione. ibid.32
Clauſ. *Sublata*, iuncta cum alia, quod non poſſit dari de ſubreptione, habet vim claudendi os cuicunque Iudici, & parti. ibid.34
Clauſ. *Sine per obitum Ioannis*, eſt acceſſoria ad reſignationem narratam. 203.7
Clauſ. *eo ipſo, ipſo facto, ipſo iure*, nullam aliam requirunt Iudicis ſententiam. 210.46
Clauſ. *ſublata*, claudit os parti. 211.50
Clauſ. *ſublata*, adimit Iudici facultatem aliter iudicandi, declarandi, aut interpretandi. ibid.51
Clauſulæ importantes latam ſententiam, quæ? 213.71
Clauſulæ Bullæ coadiutoriæ de qua agitur, referuntur. 239.20
Clauſulæ Bullæ importantes vacationem & prouiſionem. ibid.22
Clauſula, *Sine præiudicio*, nihil noui tribuit. 241.10
Clauſula, *dummodo cauſa non ſit inſtructa*, de quo tempore intelligatur? 316.42
Clauſula referens quando habet perfectam diſpoſitionem, & ad aliam refertur, non debet attendi diſpoſitio relata. 346.122

Clericatus, & Clericus.

Clericatus requiritur de eo tempore, quo præſentatus coram Ordinario ſiſtatur, ab eo inſtitutionem accepturus. 38.5
Clericis prohibetur cupiditatis negotia ſuſcipere. 89.50
Clerici poſſunt exercere iuriſdictionem temporalem annexam Eccleſiaſticæ iuriſdictioni, dummodo non infligant pœnam mortis, aut truncationis membrorum. 90.55
Clericis & Regularibus perſonis prohibitum eſt munus iudicandi cauſas ciuiles, non ex ipſa natura actus, quia per ſe malus eſt, ſed ex ſpeciali juris prohibitione. ibid.56
Clericus laïco deſeruire non poteſt in domo, vel extra pro ſuis negotijs peragendis. ibid.63
Clerici poſt Ordines ſuſceptos, licet Curialitatis officia exercuerint, nullam irregularitatem incurrũt. 94.71
Clerici an poſſint eſſe Conſiliarij, ſeu miniſtri in Curiis Principum, & Regum. ibid.67
Clericus ex commiſſione Principis bene poteſt cognoſcere de cauſis criminalibus, dummodo non deueniat ad condemnationem ſanguinis. 93.78
Clerici & Religioſi prohibentur grauiſſimis pœnis in bello militare. ibid.80
Clerici & Religioſi quando poſſint ad bellum iuſtum perſuaderi, & hortari. ibid.81
Clericus poteſt eſſe de conſilio rerum bellicarum. ib.82
Clerici ſine metu alicuius irregularitatis occaſione Curialitatis contractæ poſſunt eſſe iudices Principum in cauſis ciuilibus. 92.73
Clericus qui non habet characterem exequibilem, non eſt capax beneficij, nec penſionis. 99.16
Clericos incarcerare non poſſe Epiſcopos per ſuos miniſtros, qui teneant. 101.9
Clerici non obſtante clericatu ciues ſunt, & membra Reip. 285.26
Clericus qui habet beneficium ex quo ſoluit alicui annuum cenſum, non tenetur ſolidum ſoluere. 142.68
Vide *Religioſus.*

Coadiutor.

Coadiutor de tempore gratiæ coadiotoriæ debet eſſe illius ætatis, quam requirit Præbenda coadiuti. 253.22
Coadiutore præmortuo, ſi coadiutus deinde in menſe Ordinarij obierit, non impeditur Ordinarius conferre. 254.30
Coadiutor tenetur iuſtificare cauſam coadiutoriæ in litteris expreſſam, cum aliter non intret reſeruatio, vel affectio ad eius favorem. 257.1

Index Rerum,

Coadiutoris pars promiſſiua non corruit, etiamſi coadiutus moriatur antequam coadiutor de coadiutoria fuiſſet certificatus. 239.18

Coadiutoris deputatio, & prouiſio futuræ ſucceſſionis, ex defectu perſonæ, cui fit, nulla eſt. ibid.26

Coadiutoria.

Coadiutoria conceditur intuitu Eccleſiæ, non alicuius perſonæ. 233.19

Coadiutoriæ concedendæ cauſa eſt infirmitas narrata coadiuti. ibid.20

Papa per coadiutoriam non apponit manum abſolutè ſuper canonicatu ad effectum conferendi, ſed limitatè ad effectum prouidendi neceſſitati Eccleſiæ. ibid.21

Papa in coadiutoria habet intentionem conferendi ſaltem præuentiuè, cùm deuenerit ad futuram ſucceſſionem. 234.33

Coadiutoria non ſubſiſtente corruit futura ſucceſſio. ibid.34

Papa in coadiutoria manum apponit ſuper beneficio pleno, & ad effectum prouidendi neceſſitati Eccleſiæ. 235.46

Coadiutoriæ, & futuræ ſucceſſionis gratia quando æquè principaliter conceditur, deficiente vna, poteſt alia exiſtere. 238.16

Coadiutoria eſt nulla, ſi mortuus ſit coadiutor de tempore datæ. 239.23

Coadiutoria conceditur propter neceſſitatem Eccleſiæ, vel euidentem eius vtilitatem, non intuitu perſonæ. 240.34

Coadiutus.

Coadiuto mortuo ſi ſe opponat prouiſus ex ea vacatione ab Ordinario, tenetur ipſe coadiutor iuſtificare cauſam coadiutoriæ. 233.18

Coadiutus ſi moriatur ante datam, non poteſt deueniri ad iuſtificationem gratiæ cum futura ſucceſſione. 238.14

Coadiutus ſi moriatur ante Datam Bullarum, non inſtant earum clauſulæ. 239.25

Cœmeterium.

Cœmeteria ſunt Eccleſiarum velut atria. 191.2

Cœmeteria quaſi dormitoria dicuntur. ibid.3

Germani vocant Cœmeteria agros Dei, & ob quam rationem, oſtenditur. ibid.6

Epiſcopi olim in Cœmeteriis Synodos congregabant, Sacramenta adminiſtrabant, & verbum Dei prædicabant. ibid.7

Cœmeteria, ſacra, & Religioſa ſemper fuerunt loca. ibid.8

Liberius Papa in Cœmeterio Nouellæ habitauit, ibique baptizauit 4012. perſonas. ibid.9

Ioannes III. reſtaurauit Cœmeteria SS. Martyrum, & ſtatuit, vt luminaria ſuper illis ponerentur. 192.10

Fideles cum ab Eccleſiis Vrbanis excluderentur per hæreticos, ad Cœmeteria ſe recipiebant. ibid.11

Imperatores perſecutionem in Chriſtianos inſtaurare conſtituentes, edictis publicis eos à Cœmeteriis arcebant. ibid.12

Imperatores pacem Eccleſiæ reddere volentes Cœmeteria frequentare Chriſtianos permittebant. ibid.13

Valerianus promulgauit edictum, vt Chriſtiani in Cœmeteria non ingrederentur. ibid.14

Maximus Imp. Orientis prohibuit Chriſtianis ſolitos conuentus in Cœmeteriis facere. ibid.15

Gallienus Imp. conceſſit vt Epiſcopi liberam Cœmeteria adeundi poteſtatem haberent. ibid.16

Cœmeteria poſt Imperatorum perſecutiones frequenti cœtu à Fidelibus viſitari ſolebant. ibid.17

Abraham inſtitutum Cœmeterij condendi inuenit. ibid.18

Cœmeteria olim alia intra vrbes, alia extra. ibid.22

Cœmeteria quando ab Eccleſiis diſtingui cœperunt? ibid.26

Cœmeterium hodie Parochialis Eccleſia ſolùm habere poteſt. ibid.27

Cœmeteria vrbis Romæ qui referant? ibid.28

Cœmeteria apud Catholicos conſecrantur. 183.33

Eccleſia conſecrata, etiam Cœmeterium ei contiguum præſumitur conſecratum. ibid.34

Conſecrationis Cœmeteriorum cauſa eſt, vt multæ preces ad ſolatium Fidelium illic quieſcentium fieri debeant, & vt inde longè Dæmones abigantur. ibid.35

Cœmeteriis ſolemni ritu Deo conſecratis non ſinuntur Dæmones graſſari. ibid.36

Cœmeteria ſacrata, quare Catholicis in honore ſint, ac reuerentia. ibid.37

Actiones prophanæ in Cœmeteriis non ſunt faciendæ. ibid.38

Ebrietates, & luxurioſa conuiuia à Cœmeteriis auſcenda. ibid.39

Fœminæ in Cœmeteriis non debent peruigilare. ibid.40

Cœmeterium quoad conſecrationem, ſacrilegium, & interdictum, Eccleſiæ æquiparatur. ibid.41

Cœmeterium eodem modo polluitur, quo Eccleſia. ibid.42

Copula in Cœmeterio habita, & ſanguinis, ac ſeminis peccaminoſa effuſio, ſacrilegia ſunt. ibid.43

Cœmeterium quando cenſeatur pollutum, Eccleſia polluta, vel è contra. 194.44

Cœmeteria duo quando ſunt contigua pariete intermedio, vno polluto non cenſetur aliud pollutum. ibid.45

Quid ſi paries vtriuſque ſit communis cum vna porta. ibid.46

Cœmeterium per Epiſcopum conſecratum, ſi polluatur, illud reconciliari debet. ibid.47

Cœmeterium ad ſepeliendum deſtinatum per Parochum ſacerdotem, aqua exorcizata reconciliari poteſt. ibid.48

Cœmeterium Eccleſiæ contiguum cenſetur reconciliatum ipsâ Eccleſiâ reconciliatâ. ibid.49

Cœmeterij conſecrati reconciliatio non eſt committenda alteri quàm Epiſcopo. ibid.50

Immunitate Eccleſiaſtica gaudet Cœmeterium, ſiue coniunctum Eccleſiæ, ſiue ab ea ſeparatum. ibid.51

Cœmeterium & Eccleſia quoad ſepulturam concedendam, vel negandam æquiparantur. ibid.53

Cœmeterium quando dicatur locus Sacer, & Religioſus, ſi in eo mortui ſepulti ſint, oſtenditur. 195.54

Cœmeterium auctum ſine Epiſcopi auctoritate, in ea parte aucta mortui ſepeliri non poſſunt. ibid.56

Clerici quare per aliquod tempus antequam Presbyteratus, vel Diaconatus ordinem ſuſciperent, Cœmeteriis Martyrum adhærere iubebantur. 196.68

Ementes in Cœmeterio non peccant mortaliter, ſed venialiter. 196.71.& 87

Cœmeteriis non licet quicquam venale lucri cauſa exponere, niſi ad vſum Sacrificij. 197.80

Cœmeteria ſunt relaxanda, & extendenda. ibid.81

Cœmeteria debent eſſe ſpatioſa. ibid.82

Cœmeterium conſecratum, & pro defunctorum ſepulturis deſtinatum, non eſt trahendum ad laïcorum habitationem. ibid.83

Cœmeterium

Cœmeterium cum ſit locus ſacer, profanari non poteſt. ibid. 85
Cœmeteria non comprehenduntur ſub diſpoſitione *Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform. cap. 7.* 197.89
Ædificia nulla in Cœmeterio ponenda. 199.104

Cognitio.

Cognitio ſuper aliqua materia ſpirituali ſemper pertinet ad iudicem Eccleſiaſticum. 11. 82
Cognitio omnis quando præceſſit ante ſententiam, in executione illius ſola nuda remanet. 151. 34

Collatio.

Collatio facta non exiſtenti in ætate, non validatur, licèt ex tempore efficiatur habilis ætate. 38.8
Collatio inferioris nunquam ſuſtinetur ſtante reſeruatione. 135. 28
Collatio datur reſignatario cum clauſ. adhuc per obitum Ioannis, quia nondum reſignans poſſeſſionem obtinuerat. 301. 3
Collatio vnica contradicta non conſtituit in quaſi poſſeſſione iuris conferendi. 215. 91
Papa iure præuentionis & concurſus cum Ordinario, præuenit eum in collatione. 233.27
Collatio iterum ad Papam pertinet, ſi ab eo prouiſus incapax repertus fuerit. ibid. 28
Collatio ad Papam pertinet, ceſſante commenda, aut vnione diſſoluta. 235. 45
Collatio cur ad Papam pertineat ceſſante commenda, ſeu vnione diſſoluta, non ſic ceſſante coadiutoria. ibid. 47
Cardinalis de Lotharingia habuit indultum conferendi ceſſantibus commendis, & vnionibus. ibid. 48
Cardinali Rodulpho conceſſum fuit indultum conferendi vacantia etiam per ceſſionem in manibus Papæ, eiuſque admiſſionem. ibid. 49
Epiſcopo Burgi ſancti Sepulchri conceſſum fuit indultum conferendi vacantia apud Sedem Apoſtolicam. ibid. 50
Ordinarius habet de Iure intentionem fundatam ſuper collatione omnium beneficiorum exiſtentium intra fines ſuæ Diœceſis. 242.3
Etiamſi beneficia exiſtant in Eccleſia Regulari. ibid. 4
Indulta conferendi beneficia Ordinariis conceſſa de ſui natura ſunt fauorabilia. 236. 65
Indulta conferendi beneficia Ordinariis conceſſa ſunt latè interpretanda, maximè contra Pontificem concedentem, & in fauorem Ordinarij collatoris. ibid. 66

Collecta.

Collectæ onus reſpicit fructus. 138. 12
Collecta minui debet in iis, qui lapſi ſunt facultatibus. 142.67
Collecta propriè dicitur quæ imponitur perſonis pro rebus, & eſt variabilis ſecundùm caſus, & occurrentes neceſſitates. ibid. 72
Collectam in tantum quis ſoluere tenetur, in quantum fructus percipit. 145. 110

Collegiata, & Collegium.

Collegiata Carpen. an acceptauerit in ſpecie *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 12.* circa Ordinum diſtributionem. 247.28. & ſeq.
Collegio ſexdecim virorum conceſſum priuilegium extenditur ad ſeptem collegas poſtmodum prædicto priuilegio additos. 344. 295

Colloquium.

Colloquium refertur venuſtè quidem & argutè habitum inter Inicum Lopez de Mendoxa, & Alphonſum de Carthagena. 131. 132

Commenda.

Commendæ ceſſantes in dignitatibus, ſeu officiis clauſtralibus, non cadunt ſub modernis indultis conceſſis S.R.E. Cardinalibus. 235. 59

Commiſſarius, & Commiſſum.

Commiſſarij nominati in teſtamento cum clauſ. vt factum per omnes obtineat firmitatem, nihilominus valeat factum à maiori parte. 291.35
Commiſſum vbi aliquid fuerit per verba denotantia arbitrium boni viri, tenetur Iudex obſeruare & ſequi omnes Canones iuris. 156. 97

Commoditas, & Commodum.

Commoditas publica præfertur priuatæ. 185.44
Commodi affectu oculos caligionare ſolet. 161.10

Compenſatio.

Compenſatio meritorum tribuenda eſt iuſtis laboribus. 109. 41

Conceſſio.

Conceſſio noua debet interpretari ſecundùm terminos legis antiquæ. 143.86
Conceſſum præſumitur ſicut præſumitur immediatè obſeruatum poſtquam emanauit reſcriptum. 147. 116

Concordia.

Concordare partes etiam inuitas poteſt Princeps ad lites, & ſcandala vitanda. 343.186
Concordia à Sede Apoſtol. confirmata, inita inter Epiſcopum, & Capitulum Calciatenſe, refertur. 133. 2
Concordia præſuppoonit præexiſtentiam vſus alternatiuæ. 134. 17
Concordia non inducit nouam diſpoſitionem concedendæ alternatiuæ. ibid. 19
Concorditer fieri dicitur quod fit per maiorem partem. 291. 41

Concubinarius.

Concubinario publico quando ſit neganda Euchariſtia, oſtenditur. 300.30

Concurſus.

Concurſus duorum vinculorum multùm operatur. 340. 40

Conditiones.

Conditiones in limine fundationis appoſitæ magis obligant. 6.23
Fundator in limine fundationis poteſt apponere conditiones ſibi benè viſas, etiam contra ius. ibid. 24
Conditio quando importet pactum, ſiue modum in contractu. 14.21
Conditio donec pendet, non poteſt dici patti ius quæſitum. 68.4
Conditionis adimplementi verificatio incumbit petenti executionem. ibid. 7
Conditio appoſita in contractibus vltrò, citroque obligatoriis, cenſetur appoſita reſpectu omnium. 69.24
Conditionis implementi defectus in contractu conditionali operatur defectum conſenſus reſpectu omnium. ibid. 25
Conditio ab omnibus in contractu appoſita, ab vno illorum relaxari non poteſt. ibid. 26
Conditionis adimplementum ante, vel poſt tempus, non eſt admiſſibile. ibid. 29
Conditio quæ in principio, & præfatione contractus fuit appoſita, influit in omnes eius partes. 70.33
Conditio etiam caſualis non retrotrahitur, ſed tempus conditionis inſpicitur in reſcriptis, & gratiis, quæ imitantur naturam vltimarum voluntatum. 99.8
Conditio dum pendet, diſpoſitio ſine effectu manet. 146. 114
Conditiones iuſtæ, & Iuris diſpoſitioni conformes per fundatores appoſitæ, ſunt ad vnguem obſeruandæ. 249. 49

Conditio quæ præſentandus ad capellaniam nullum aliud beneficium obtineat, eſt iuſtiſſima. 292.2

Fundatores poſſunt in capellaniarum & beneficiorum erectionibus quaſcunque clauſulas ſibi benè viſas apponere. ibid.3

Niſi vel naturâ impoſſibiles ſint, vel turpes, vel contra ſubſtantiam beneficij. ibid.4

Conditio dicitur quando diſponens vult aliquid impleri ante ſuam diſpoſitionem, & in quo differat à modo. 317.51

Mixta conditio pro impleta habetur, quoties non poteſt impleri per factum eius in cuius perſona impleri debet. 318.53

Conditio appoſita in fideicommiſſis, vel maioratibus ducendi conſanguineam, eſt valida, & intelligitur accedente Pontificis diſpenſatione. ibid.56

Conductio, & Conductor.

Conductiones vectigalium publicorum vltra trienium non ſunt faciendæ. 48.28

Conductores fiſcales aliquando inuiti detinentur in conductione. ibid.23

Conductores veteres præferuntur nouis. ibid.24

Conductores veteres ſi tantùm dare velint, quantum offertur per nouos, illis præferuntur. ibid.26

Conductor primæ conductionis poteſt ſecundam habere iam alteri datam, ſi tantùm dare velit, quantum offertur per nouum. ibid.27

Confeſſarius.

Confeſſarij abſolutio vigore Bullæ Cruciatæ prodeſt ſolùm pro foro interiori. 312.1

Confeſſario aſſerenti ſe abſoluiſſe à cenſuris, non eſt credendum in foro externo. 313.2

Confeſſio.

Confeſſio patris probat metum interceſſiſſe in matrimonio filij. 36.123

Confeſſio propria eſt maior omnium probatio. ibid. 124

Confeſſio per vim & metum facta non nocet. 60.54

Confeſſio oris præſumptionem facit eorum, quæ ſunt in corde. 129.14

Confeſſio Prælati præiudicat Eccleſiæ. 181.17

Confeſſio Prælati extraiudicialis, & abſque neceſſitate ſucceſſori, & Eccleſiæ non præiudicat. ibid.18

Confeſſio Prælati voluntaria non potuit præiudicare Eccleſiæ, & ſucceſſori. ibid.20

Confeſſio voluntaria Prælati quæ dicatur. ibid.21

Confeſſio facta per Rectores beneficiorum non præiudicat ſucceſſoribus, & ipſis Eccleſiis. 242.13

Confeſſio rei cum qualitate ex defectu intentionis eſt admittenda. 261.26

Præcipuè cùm non adſunt alia iudicia animi ſuſpecti. ibid.27

Confeſſio cum qualitate quando poſſit diuidi. 265.77

Nemo contra propriam confeſſionem venire poteſt. 250. 68

Confeſſio ſi detegatur erronea, poteſt per confitentem reuocari. 251.70

Confeſſio ſine dependentia qualitatis illi adiacentis poteſt admitti. 319.62

Confeſſus.

Naturaliter ratio nobis ſuadet, quod qui contra ſe confeſſus eſt, contra alios multò magis confiteretur, ſi eſſet memor. 279.24.

Confeſſus de ſe in criminibus hæreſis, & contra fidem, poteſt de ſociis interrogari. ibid.25

Confeſſus in crimine hæreſis tenetur ſocios propalare, licèt non interrogetur. ibid.26

Confeſſus quoad iuris interpretationem pro iudicato habetur. 279.28

Confeſſo crimine nihil videtur Iudici faciendum. ibid.29

Confirmatio.

Confirmatio nouam conceſſionem, & nouum titulum operatur. 94.3

Confirmatio in forma ſpecifica quæ dicatur. 95.4

Confirmatio pluries repetita per diuerſos primi concedentis ſucceſſores extinguit defectum. ibid.5

Confirmatio Pragmaticæ denuò cenſetur impetrata poſt centum annos ab eius editione. 96.17

Generalis in Religione S. Auguſtini quomodo confirmet Prouinciales. 154.74

Confirmatio electionis fieri poteſt extraiudicialiter, agendo priuata ſcilicet ſcientia, & per viam iudicij contradictorij cum proceſſu. ibid.78

Confirmatio etiam temporalis dignitatis poteſt fieri etiam per viam iudicij. ibid.80

Confirmatio dum pendet, non eſt electus à ſua poſſeſſione amouendus, ſi eam habuerit. 158.128

Confirmatio dicitur ex certa ſcientia quando tenor rei confirmatæ in ea inſertus fuit. 171.26

Intellige vbi cauſæ cognitio præceſſit. ibid.27

Confirmatio in forma communi nihil de nouo tribuit, nec actum reddit validum. ibid.28

Confirmatio, ſeu infirmatio electionis vbi defertur ſcientiis Confirmatorum, eorum dicto eſt fides adhibenda, nec poteſt moueri quæſtio quod malè egerint. 202.30

Confirmationi Apoſt. Papa per quaſcunque alias litteras derogare non cenſetur. 211.49

Confirmator.

Confirmator non debet ex abrupto, & inordinatè ad electionem procedere. 154.83

Confirmator poteſt, & tenetur antequam confirmet inquirere de idoneitate electi, & de forma electionis, etiam abſque contradictore. ibid.77

Confirmator quando procedit iudicialiter, tenetur partes citare, & iuris ordinem ſeruare. ibid.79

Confirmatores quando ex priuata ſcientia poſſint confirmare, vel infirmare electionem. 201.29

Confraternitas.

Confraternitas etiam laicorum auctoritate Ordinarij erecta ad opera pia eſt Eccleſiaſtica. 10.80

Controuerſiæ inter Confraternitates etiam laicorum ſuper præcedentiis in Proceſſionibus ſemper ſpectant ad forum Eccleſiaſticum. 11.84

Confraternitas Batutorum non potuit per Doctores expelli, eo quòd rumor, qui per illos fiebat, eſſet eorum ſtudiis moleſtus. 188.81

Congregatio.

Congregationis fundatio cum ſuis ſtatutis, & ordinationibus confirmata per Sedem Apoſtol. 9.64

Congregatio mancipiorum ſanctiſſimi Sacramenti ſita in Eccleſia Conuentus Monialium Equitis de Gratiis, in quibus occupetur. 17.146

Congregationis ſeruorum ſanctiſſimi Sacramenti Magdalenæ deuota exercitia. ibid.148

Congregationis Sacerdotum indignorum miniſtrorum Saluatoris, deuota & pia exercitia. ibid.149

Congregationes reformatæ S.Benedicti quinque ſunt. 85.5

Congregatio Italica S.Benedicti dicebatur olim S.Iuſtinæ, nunc appellatur Caſſinenſis. ibid.6

Congregatio Sacerdotum, qui dicuntur indigni Miniſtri Saluatoris, in congreſſibus litterariis quæſtiones morales examinant confeſſariis perutiles, & neceſſarias. 297.1

Congrua.

Congrua debetur Rectoribus Parochialium, & Vicariis perpetuis, qui exercent curam animarum, & tenenter perſonaliter reſidere. 224.6

Congrua non debetur beneficiatis ſimplicibus. ibidem 7

Congruæ aſſignatio ceſſat, curâ animatum, ſine eius exercitio ceſſante. ibid.8

Coniectura.

Cnniecturæ ſimul iunctæ cùm tendunt ad eundem finem, merum pleniſſimè probant. 34.110

Coniugium.

Pontificibus Romanis ſpeciali quaſi priuilegio expreſsè conceſſa reperitur facultas ſpirituale euniugium diſſoluendi. 295.15

Coniugium ſpirituale contrahitur inter Epiſcopum, & Eccleſiam. ibid.16

Vineulum coniugij ſpiritualis iure humano, ſeu Pontificio eſt diſſolubile. ibid.17

Conſanguineus.

Conſanguineus proximior etiam per lineam ſpuriam an præferendus legitimo remotiori. 166.61

Conſecratio.

Conſecrationis Epiſcopi eſſentiale conſiſtit in impoſitione manuum, verborum forma non excluſa. 86.26

Conſenſus.

Conſenſus ſi fictus fuerit tempore conſtituti Procuratoris ad contrahendum matrimonium, nihil obſtabit ſi quo tempore ille nomine conſtituentis contrahit, verus interecedat. 64.12

Conſentiens in vna parte videtur approbare, & ratificare omnia contenta in aliis. 204.15

Diſpoſitio quando omnium requirit conſenſum, ſufficit quod interueniat conſenſus maioris partis. 291.36

Conſentiens videtur conſtituere. 319.64

Conſeruatio.

Conſeruatio illarum rerum & diſpoſitionum in quibus Rex manum appoſuit, attendenda eſt. 156.104

Conſignatio.

Conſignatio, & depoſitio nihil prodeſt, niſi priùs pretium ſit oblatum ei, cui ſolui debet. 48.15

Conſilium.

Malum conſilium eſt quod mutari non poteſt. 10.72

Conſtitutio.

Conſtitutio noua ligare non poteſt ante promulgationem etiam ſcientes. 45.38

Conſtitutio ligat priuſquam promulgetur, ſi cum ſcientia concurrat fraus in alterius detrimentum. ibid.38

Narratiua Conſtitutionis Vrbanæ refertur. 170.8

Ratio proœmialis Conſtitutioois Vrbanæ ponderatur. ibid.9

Conſtitutionis Vrbanæ intellectus vbi reperiatur. ibid.10

Conſtitutio Vrbana loquitur nedum de ipſis indultis, ſed etiam de aliis facultatibus, & præſertim de exceptione vt Cardinales non comprehendantur ſub regula. ibid.11

Conſtitutio Vrbana comprehendit etiam beneficia, quorum collatio ratione menſium ſpectaret ad Papam, ſi Cardinales comprehenderentur ſub regula reſeruatoria menſium. ibid.12

Refertur ſumma alterius Conſtitutionis Vrbanæ ad fauorem Capituli Hiſpalenſis. ibid.13

Conſtitutiones ſunt leges primitiuæ & fundamentales. 199.2

Conſtitutiones ſingulorum Ordinum, ſeu Monaſteriorum obſeruandæ. 206.9

Cnnſtitutio vna ſolet aliam declarare. 208.23

Conſtitutiones loquentes de Capitulo Generali, benè adaptantur ad Conſtitutiones diſponentes de Capitulo Prouinciali. ibid.24

Conſtitutio Martini V. in §. 2. refertur. 210.37

Conſtitutio Religionis S. Auguſtini refertur. 218. 121. & 122. 132. 133.

Refertur Conſtitutio Ordinis S. Auguſtini. 220.

Conſtitutio S. Eccleſiæ Compoſtellanæ refertur. 228.1

Cooſtitutio dubia recipit interpretationem paſſiuam ex rubro. 229.11.12

Conſtitutio vna ſolet aliam declarare. ibid.13

Interpretatio mentis Conſtitutionum colligitur ex earum ſerie. ibid.14

Conſtitutio Pauli V. ſuper moderatione Indultorum Cardinalium. 241.51

Conſtitutio Eccleſiæ Collegiatæ de Aleala de Henares refertur. 245.5.6.

Conſtitutio Eccleſiæ Collegiatæ de Aleala de Henares intelligitur. ibid.8

Conſtitutio Pauli IV. & alia Clementis VIII. non practicantur in ſancto Officio. 265.80

Conſuetudo.

Conſuetudo obtinendi duas Dignitates in eadem Eccleſia improbatur, niſi cum illa concurreret allegatio priuilegij. 96.23

Conſuetudo, quæ non admittit ad Præbendas niſi nobilem, & illuſtrem, non eſt ſeruanda. 111.52

Conſuetudo interpretatiua rudes ſermoões, & etiam ſignificata transformat. 146.110

Conſuetudo ſupplet verba omiſſa in diſpoſitione. ibid.121

Conſuetudo vt foteoſes collectentur pro bonis ſitis in alieno territorio, reſtringitur ad illos tantùm, qui conſueuerunt ſoluere. ibid.123

Conſuetudo non eſt trahenda de loco ad locum. 187.63

Conſuetudo de iure probanda in caſu indiuiduo, vt afficiat. ibid.64

Cooſuetudo eſt probanda, quod particulariter vigeat in iſta Eccleſia, vel quod ſit generalis ad omnes Eccleſias ſitas in Diœceſi. ibid.65

Papæ conſenſus requiritur ad inducendam conſuetudinem contra ius. 187.70

Conſuetudo requirit actus vniformes. ibid.71

Conſuetudo quando eſt varia, non poteſt recedi à iure communi. ibid.72

Conſuetudo licitum facere poteſt, quod aliàs erat illicitum. ibid.74

Conſuetudo non extenditur de caſu ad caſum, nec de loco ad locum. 188.75

Conſuetudo eſt circumſcripta loco, tantumque habet de potentia, quantum de actu. ibid.76

Quod tibi non prodeſt, mihi autem nocet, facere haud potes. ibid.77

Conſuetudinis mutatio perturbat, & nouitatem inducit. ibid.78

Conſuetudo ſepeliendi mortuos in cryptis à Iudæis initium ſumpſit. 192.19

Conſuetudo efficit vt Præbenda ſit Sacerdotalis, Diaconalis, vel Subdiaconalis. 229.15

Conſuetudo inmemorialis Miſſas decantandi per ſubſtitutum eo caſu, quo Canonicis incumbat onus illas decantandi, valet. 247.22

Conſuetudo non extenditur de loco ad locum, nec de perſona ad perſonam. 250.63

Conſuetudo particularis eſt attendenda. ibid.64

Conſuetudo contra ius diuinum, aut ſaltem contra Canonicas Conſtitutiones, nec addit, nec tollit ius. 286.39

Conſultor.

Conſultorem litterarum tenetur aſſumere Iudex imperitus. 332.198

Contemptus.

Contemptus cenſuris coërcendus. 19.178

De contemptu agere poteſt ſolus is, qui neglectus, non vocatus fuit ad electiooem. 38.12

Continentia.

Digitized by Google

Continentia.

Continentia ſuaderi poteſt, ſed non præcipi noleoti. 23.17

Continentiæ obligatio ſacris Ordinibus annexa eſt directè & immediatè ex præcepto Eccleſiæ, ſecundùm nonnullos. 24.34

Contractus.

Contractus ab initio voluntàrij, ex poſtfacto fiunt neceſſatij. 6.25

Pœnitentiæ locus non eſt in contractibus tam nominatis, quàm innominatis, poſtquam res deſiit eſſe integra. ibid.26

Contractum adimplere recuſans, tenetur pati reſciſſionem illius, & reſtituere quod recepit. ibid.30

Contractus eſt vltro citróque obligatorius. ibid.31

Contractus aut in totum approbandus, vel reprobandus eſt. 7.32

Contrahens vnus actionem non habet ad reſcindendum contractum ob non ſequutum implementum, niſi fiat per viam exceptionis, aut replicationis. ibid.40

Contrahens correſpectiuus ſi ab vna parte non impleatur, non producit obligationem contra alteram ad fauorem non implentis. ibid.37

Contractus initus pro pace, & concordia inter partes conſeruanda, debet perpetuò ſeruari, nec in eo de apicibus iuris diſputandum. 8.42

Contractibus etiam natura ſua reuocabilibus, ſi iuramento confirmentur, non poteſt contrauenirí. 9.59

Solemnitates neceſſariæ ad contractus validitatem, ſi omittantur, tunc ex eo nec ciuilis, nec naturalis obligatio oritur. 11.95

Contractus nullus ex defectu ſolemnitatum iuramento non firmatur. 12.96

Contractus inualidus ex defectu ſolemnitatis ſubſtantialis, eſt inualidus in vtroque foro. ibid.97

Contractus verſus in vtilitatem Eccleſiæ, adimplendus eſt in foro conſcientiæ, etiamſi non adhibeantur ſolemnitates iure præſcriptæ. ibid.98

Contractum reſcindi petentes in foro exteriori, non ſunt audiendi, quin priùs omnia reſtituant. ibid.104

Contractus claudicat in pupillo & minore in eo quod ei ſtare tenentur in ſibi proficuis. 13.112

Contractus claudicare poteſt in Eccleſia. ibid.113

Eccleſia tenetur ſtare contractui, quando neceſſariæ ſolemnitates in illo interuenerunt. ibid.115

Contractus etiam cum Eccleſia celebratus, aut totus approbandus, aut totus repudiandus. ibid.116

Contractus inter Archiepiſcopum D. Bernardinum de Almanſa, & Moniales initus refertur. 16.133

Contractus à principio voluntarij, deinde fiunt neceſſarij. 16.139

Contractus nullitas non poteſt impedire poſſeſſori manutentionem. 18 164

Perſona inducta ad contrahendum per ſuaſionem inſtantiſſimam, dicitur contrahere per vim & metum. 32.88

Contractus perfectus quando præcedit, & adjicitur conuentio quæ poteſt cadere in nomen contractus, potiùs inducitur reformatio primi, quàm nouus contractus. 55.64

Contractus naturam non immutauit Chriſtus Dominus, qui matrimonium ad eſſe Sacramenti eleuauit. 63.2

Contractus omnes per Procuratorem iure celebrantur. ibid.3

Contractus matrimonialis vt valeat, conſenſus internus ſufficiens non eſt, ſed oportet eum ſignis, vel verbis exprimi. ibid.4

Contractus conſiſtunt ex copulato conſenſu. 69.27

Contractus quando dependet à voluntate duorum, non ſtatut voluntati ſolius promittentis. ibid.28

Contractui cum Principe geſto derogari non poteſt per legem generalem ab eo latam. 96.16

Contrahentes debent interrogari de mutuo conſenſu. 131.29

Aſſenſu Pontificio, ſeu Regio pendente, vbi contractus fuit celebratus ſub conditione quod impetraretur, poſſunt partes à contractu reſilire. 319.68

Parti vnicuique intendenti contrahere in ſcriptis licitum eſt ante confectam ſcripturam à contractu reſilire. ibid.69

Partes tunc dicuntur intendiſſe contrahere in ſcriptis, quando in ipſo contractu ante, vel poſt fuit facta mentio de ſcriptura. ibid.70

Contractus nullus, & inutilis non transfert poſſeſſionem. 340.226

Contrahere, aut aliquid de ſuo dare non dicitur Princeps concedens alicui contractui ſuum conſenſum, & facultatem. 343.285

Contradictio, & Contradictor.

Contradictio partis quando impediat mandatum de manutenendo. 215.92

Contradictor legitimus non eſt prouiſus ab Ordinario ad impediendam prouiſo Apoſtol. immiſſionem in poſſeſſionem beneficij vacantis in menſe reſeruato. 134.23

Contrarietas.

Contrarietas vt euitetur, debet fieri omnis fauorabilis interpretatio, etiam per improprietatem verborum. 269.16

Contrarietas in teſtibus poteſt reduci ad concordiam per interpretationem ſuppletiuam, & etiam per diſtinctionem temporum. ibid.27

Contribuens.

Contribuens ſi oſtenderit ſe grauatum in quantitate diſtributionis, debet audiri, & grauamen tolli. 141.60

Contumacia.

Contumacia, & inobedientia graue eſt delictum, & deterioris exempli. 20.177

Conuentio.

Conuentiones in contractu appoſitæ ſunt pars illius, & ei formam imponunt. 7.34

Vide *Pactum.*

Conuerſi.

Conuerſi tam ex Gentilitate quàm ex Iudaiſmo, eorumque poſteri catholicè viuentes, ad officia, & dignitates ſunt admittendi. 110.48

Conuerſi ex Iudaiſmo ad fidem Catholicam toto corde, & ſine fuco, gaudent immunitate ab omnibus tributis, & nobiles habentur. 112 58

Conuerſi nouiter ad fidem, omnes honores, & officia habere poſſunt, quæ habent cæteri Chriſtiani antiqui. ibid.59

Conuerſi ex Hebræis plures inſignes viri, Chriſtianiſſimi, ac doctiſſimi extitere. 113.70

Conuerſus ad fidem, vel ab eis deſcendentes eſſe ab officiis & beneficiis excludendos quæ aſſerunt ſtatuta, contrariantur Euangelicæ legi, & ſacrorum Canonum decretis. ibid.71

Conuerſi ex Iudæis aliquando in Eccleſias, perſonas, & bona Chriſtianorum conſpirarunt. 115.77

Suſpicio ſiniſtra, quæ communiter habetur contra conuerſos ex Gente Hebræa, purgari poteſt vel temporis diuturnitate, vel actibus poſitiuis maioribus Chriſtianitatis. ibid.79

Suſpecti conuerſi ab officiis publicis expellendi. 116.82

Statuta excludentia conuerſos ab Hebræis fundantur in

in iuſto timore diſſimulatæ impietatis. ibid.83
Excluſio conuerſorum iuſta erit, ſi intelligatur de illis, qui paucis abhinc annis ex perfidis Iudæis & apoſtatis ad Fidem conuerſi fuerunt. ibid.84
Prohibitio ne conuerſi ad officia & beneficia admittantur, intra quos gradus poſſit eſſe rationabilis. ibid.85
Suſpicio mala, quæ habetur contra nouiter conuerſos ad fidem, tollitur ex actibus poſitiuis denotantibus Chriſtianitatem, & ſanam doctrinam. 117.96
Conuerſi duo ex Mauris pro fide Catholica martyrium paſſi ſunt. 118.98
Conuerſi ex Hebræis nullatenus ſunt excludendi à beneficiis, & officiis, ſi procedant de genere Regio, vel ſint illuſtres, aut eruditione litterarum pollentes, aut præclaritate morum, ſanctitatis, &c. ibid.99
Conuerſorum ſponte deſcendentes, qui à ducentis annis Chriſtiani ſunt, ad Collegia, & Cathedrales ſtatuta puritatem ſanguinis exigentia habentes ſunt admittendi. 120.111
Henricus Rex cum conſilio Petri Thenorij Archiepiſcopi Toletani ſtatuit ne aliquis fidelium conuerſus ad Chriſti fidem repelleretur ab officiis publicis. 121.116
Conuerſi ex Iudæis ad fidem Catholicam retinent priorem nobilitatem. 122.124
Conuerſi ad fidem ex Iudaiſmo plures referuntur qui poſt prima tempora ſanctitate & litteris floruere. 123.135

Copula.

Copula carnalis quando dicatur probata. 57.9
Copula carnalis non poteſt directè & concludenter probari per teſtes de viſu. ibid.10
Copula carnalis eſt difficilis probationis. ibid.11
Sacrilegium non eſt quando copula habetur in aliquo loco ſubterraneo Eccleſiæ. 198.96
Caietani reſolutio declaratur. ibid.97

Creditor.

Creditor ſecundùm praxim citari debet ad recipiendam ſortem cum redditibus conſignatam & depoſitam. 44.22
Creditor recipere non tenetur pecuniam, quæ de proximo ſecundùm rumorem eſt minuenda, vel reprobanda, maximè ſciente debitore. 45.36
Creditorum intereſſe vbi vertitur, admittitur nouus licitator, etiam poſt ſubhaſtationem perfectam. 47.7
Creditor poſterior, de cuius debito legitimè conſtet, præferendus anteriori, de cuius debito conſtat per ſcripturam priuatam recognitam, vel confeſſatam. 51.17
Creditores priuilegiarij præferuntur depoſitariis, ſi non extat pecunia depoſita. 52.28
Creditor habens hypothecam, ſiue expreſſam, ſiue tacitam, præfertur omnibus creditoribus habentibus actiones perſonales, etiam priuilegiatas. ibid.30
Creditores depoſiti inter ſe prælationem non habent, quamuis quidam ex illis antiquiores ſint aliis. 53.32
Creditores hypothecarij etiam poſteriores præferendi ſunt depoſitariis, vbi res non extat. ibid.33.34. & ſeq.
Creditor anterior poſteriori præferendus, etiam in bonis emptis ex eius pecunia. 55.59
Curioſi creditores Eccleſiæ, vel minoris in quo debeant eſſe. 275.35
Creditoribus nulla fit fraus ſi debitor de nouo non acquirat, dummodo acquiſitum non amittat. 352.18
Vide *Eccleſia.*

Crimen.

Crimen nullum eſt, quod ita vituperet famam, & ſtatum hominum, ſicut crimen falſi. 161.15
In criminibus non attenditur niſi illorum qualitas, delinquendique animus. 280.36

Crypta.

Cryptas, & latebras tempore perſecutionis Chriſtiani quærebant. 292.23
Cryptas Romæ dum puer eſſet ingrediebatur S. Hieronymus. ibid.24
Cryptas Romæ auctor pluries ingreſſus fuit. ibid.25
Cui licet quod eſt plus, licet vtique quod eſt minus. 302.24

Culpa.

Culpa nulla quanquam lata, dolo æquiparatur vbi de pœna mortis agitur. 261.36

Cultus.

Fauor dilatationis, & augmentum cultus diuini præualere debet. 185.45
Cultu ſuperuacuo vtens non excedente facultatem eius, ſed ſtatum, peccat venialiter. 298.5

Curatus.

Curatus licèt habeat annexum Ordinem ſacerdotij, poteſt per ſe, & per alterum munus adimplere. 248.37

Curiales.

Curiales qui dicantur, oſtenditur. 91.69
Curialium irregularitas laicis impoſita durante officio. ibid.70

D

Damnum.

Damnum vbi non adeſt, ibi condemnatio fieri non poteſt. 340.265

Debitor.

Debitor cenſus qui paratam habet pecuniam pro illius redemptione, quæ agere debeat. 42.2
Debitor per oblationem realem excuſatur à mora. 43.12
Debitor offerre & proteſtari debet coram honeſtis perſonis, quando iudicis non habetur copia. 44.19
Ordinem iuridicum, vel ſtatutarium in foro conſcientiæ ſeruare tenetur debitor habens plures creditores priuilegiatos, ſi omnibus ſoluendo non ſit. 320.82
Debitor an teneatur ex fuga ſerui aut famuli differentis debitum creditori. ibid.83

Debitum.

Debitum annuum ex contractu ſoluendum ſingulis annis poteſt peti, & vt debitor condemnetur ad ſoluendum ſingulis ſucceſſiuis annis. 319.71
Executiua cœpta pro debito in certis bonis, non poteſt creditor aliam intentare pro eodem debito in aliis bonis. ibid.72
Debitum non petens per quod tempus præſumatur habuiſſe ſatisfactionem. 320.76

Decima.

Decimæ contra laicum præſcribuntur ordinario tempore. 96.27
Decimas pro menſura neceſſitatum concedere ſolent Pontifices Principibus Chriſtianis. 137.3
Decima Papalis quæ dicatur. ibid.4
Decima Papalis accedit potiùs collectæ quàm tributo. 138.10
Decima Papalis poteſt augeri, diminuive, auctis, & diminutis fructibus. 142.74
Decima Papalis etiamſi imponatur pro fructibus, adhuc in pecunia ſoluitur. 144.94
Decima Papalis eſt onus quod præcedit cenſum poſtea creatum. 145.109
Exactor decimarum poteſt domino fundi prohibere ne fructus ex fundo exportet, niſi eo, vel eius nuntio præſente. 320.24

Deciſio.

Index Rerum,

Deciſio.

Deciſiones in cauſa Patinen. nullitatis Ordinis declarantur. 35.19

Deciſio *c. non magnoperè , & c. ſuper ſpecula, ne clerici vel mon.* eſt pœnalis & odioſa. 78.18

Deciſiones Senatus tanquam leges obſeruandæ. 147.128

Decius.

Decius *conſ.* 6. declaratur. 54.50

Declaratio , & Declaratoria.

Declarationes Sacræ Congr. quam vim habeant obligandi in vtroque foro. 58.37

Declaratio contraria veritati nihil valet, 59.52

Declaratio interpretatiua cedit cuicumque alteri declarationi à Principe concedente factæ. 146.124

Declaratio interpretatiua vt introducatur, ſufficit decem annorum tranſcurſus, cum vno vel duobus actibus. ibid.125

Declaratio non eſt noua diffinitio, ſed antiquæ diſpoſitionis explicatio. 201.21

Addens, minuens, vel alterans non dicitur ſtare in puris terminis declarationis. 201.35

Declarationes ſacræ Congregat. quam vim habeant. 218.133

Declaratio facta in Synodo probat. 243.18

Declaratoria danda contra inobedientes. 20.176

Declaratoria non requiritur ex Rotæ ſtylo quando ſumus in facto notorio. 210.41

Decretum.

Decretum irritans inducit formam. 39.24

Decreta S. Congr. vt hodie vim habeant obligandi, quæ requirantur. 39.39

Decretum irritum operatur nullitatem ab initio. 211.52

Decretum irritans inficit titulum, & poſſeſſionem. 214.82

Decretum irritans inficit tantò magis poſſeſſionem, ſi cadat ſuper certo, & indiuiduali corpore beneficij. ibid.84

Decretum irritans ligat expreſſe ipſummet Papam concedentem. 236.67

Decretum irritans cum inhibitione importat affectionem, etiamſi non teneat prouiſio ex defectu perſonæ, ſecus ſi ex defectu mentis prouidentia. 340.28

Decretum irritans ſuper certo corpore beneficij fortiùs ligat. 241.53

Decreto corruente corruit quoque conſenſus eius vigore præſtitus. 231.69

Deductum.

Deducta incidenter in vno iudicio poſſunt pleniùs diſcuti in alio. 263.11

Defectus.

Defectus cuiuſcumque cauſæ, ex qua Papa moueri potuit ad gratiæ conceſſionem, facit ceſſare gratiam. 234.36

Definitio , & Definitor.

Definitio Capituli generalis de anno 1642. refertur. 201.19

Antiquior ex definitoribus quæ facere debeat. 220.133

Delegatus.

Delegatus extra locum commiſſionis de cauſa cognoſcere non poteſt. 321.87

Delegatus cui cauſa appellationis ſuper adiudicatione alicuius beneficij commiſſa eſt, non poteſt inſtituere. 333.203

Notarium mutare ad ſui libitum poteſt Iudex delegatus. ibid.204

Delictum.

Delictum ob aliud delictũ non minuit pœnam. 260.14

Delictum mixtum & qualificatum non continetur ſub ſimplici. ibid.15

Delictum adeò enorme puniri oportet in publicum exemplum. ibid.16

Delictum ſponte confitenti multùm deferendum ad criminis excuſationem. ibid.23

Cauſa delictorum materialis in voluntate conſiſtit. 261.28

Delictum animaduerti non poteſt vbi deeſt voluntas, animuſque offendendi. ibid.31

Voluntas eſt qua peccatur, & delinquitur. ibid.32

Confeſſio in delictis quando minuat pœnam. 264.69

Delictum vnicum dicitur committere, qui facta plura committit, quorum ſingula continent in ſe crimen, & facta illa ad eundem finem tendunt. 263.81

Delictum in ianua commiſſum dicitur prorſus extra Eccleſiam patratum. 268.9

In atrociſſimis delictis licitum eſt iura tranſgredi, & ſolemnitates non adhibere. 278.19

Delicta plura concurrentia nunquam faciunt, vt vllius impunitas detur. 280.35

Cauſa nulla eſt quæ in delictis extrinſecè patratis reum poſſit excuſare. ibid.37

Delinquentes magis diſcernuntur per animum, & finem, quibus crimen perpetrant, quàm per ipſum facinus. ibid.38

Deponens.

Deponens quando omnibus creditoribus præferatur. 52.23

Pecuniam vel rem aliquam in ſacco deponens, ſi res extat, præfertur cæteris creditoribus. ibid.24

Deponens vbi aliquod intereſſe ex pecunia depoſita conſequitur, eo ipſo cenſetur renunciare Prælationis priuilegio. 53.40

Deponens regulariter præfertur aliis creditoribus habentibus priuilegia perſonalia. ibid.42

Deponentes in caſu, vbi affectionem aliquam habent, non probant. 161.9

Depoſitarius.

Depoſitariorum ratio primo loco habetur quoties nummularij loco cedunt. 50.3

Depoſitarius præfertur in perſonalibus actionibus, creditoribus non habentibus hypothecam, nec priuilegium. 52.39

Depoſitarius quando dominium tranſtulit pecuniæ, etiamſi illa reperiatur in bonis decoctoris, nullam habet Prælationem. 53.41

Depoſitio.

Depoſitioni perfectæ & conſummatæ non præiudicat demonſtratio erronea, ſeu falſa, quando conſtat de re certa legata. 321.88

Liberationem pleniſſimam conſequitur depoſitarius, qui de mandato Iudicis depoſitum reddit. ibid.80

Vide *Conſignatio , Oblatio.*

Depoſitum.

Depoſitum pretij cenſus nunquam fieri debet ex abrupto, ſed debet priùs requiri dominus, & ei offerri debitum coram teſtibus, ſaltem extraiudicialiter. 41.8

Depoſitum pretij cenſus faciendum citatione præmiſſa. ibid.9

Depoſitum pretij cenſus debet fieri integrè. ibid.10

Defectus pretij cenſus in depoſito etiam in vno nummo, facit ne cenſus extinctus, & redemptus maneat. ibid.11

Minores, mulieres, & ruſtici non excuſantur, ſi depoſitum pretij cenſus defectuoſum faciant. ibid.12

Integritas depoſiti pretij cenſus conſideratur non ſolùm reſpectu illius, ſed etiam fructuum decurſorum,

rum, & non ſolutorum pro rata temporis. ibid. 14
Depoſitum pretij cenſus debet fieri cum vera & reali numeratione. ibid. 16
Numeratio vera & realis requiritur in depoſitis. ibid. 18
Depoſitum fieri debet loco congruo. ibid. 19
Locus incongruus eſt ad depoſitum faciendum, ſi illud fiat in loco non conuento. ibid. 20
Depoſitum vt releuet debitorem, debet fieri authorizante iudice. 44.17
Depoſitum habetur pro non facto ſi fiat coram iudice incompetenti. ibid. 18
Depoſitum faciendum eſt de mandato eius iudicis, qui de cauſa illa aliàs cognoſcere valet, ſi inter contrahentes nihil actum ſit. ibid. 20
Depoſitio debet fieri parte citata. ibid. 21
Depoſitum in quo deficit vnus nummus, non liberat debitorem. ibid. 27
Depoſitum, in quo per errorem vnus nummus deficit, non cauſat plenam liberationem, maximè ad rediruum extinctionem. ibid. 28
Erroris excuſatio, propter quem in depoſito vnus nummus defecit, non admittitur etiam in muliere, & ruſtico. ibid. 29
Depoſitum fieri debet loco congruo. ibid. 30
Depoſitum debet fieri in loco in citatione expreſſo. ibid. 31
Locus incongruus pro depoſito erit ſi oblatio fieret creditori peregrinanti, vel in loco non conuento, vel non deſtinato ſolutioni expreſsè vel tacitè. 45.32
Depoſitum debet fieri tempore congruo. ibid. 33
Depoſitum factum ante tempus adiectum ſolutioni fanore creditoris, dicitur fieri tempore congruo. ibid. 34
Depoſitum dicitur factum tempore incongruo quando eſt appoſitum pactum, quod non poſſit ſoluere debitor, niſi quando creditori placuerit. ibid. 35
Depoſitum, aut oblatio pecuniæ non valet, quæ de proximo eſt reprobanda, ſciente ipſo debitore. ibid. 37
Depoſita res eſt, ſi perempta, ſeu pecunia conſumpta, nec in bonis depoſitarij inueniatur, nulla prælatio exinde datur. 52.25
Depoſito datur priuilegium propter frequentiam contractuum, & neceſſarium vſum. ibid. 27
Depoſitum nullum aliud habet priuilegium quàm ius quoddam prælationis reſpectu creditorum perſonalium. 53.34
Depoſitum irregulare quando dicatur. ibid. 36
Depoſitum irregulare non concurrit cum creditoribus hypothecariis, niſi eſſent perſonales. ibid. 37
Deponens pecuniam numeratam non conſequitur prælationis priuilegium. ibid. 38
Depoſitum magis quàm mutuum in dubio præſumendum eſt. 54.45
Depoſitum non releuat, ſi fiat cum aliqua conditione, proteſtatione, & cautela. 225.18

Derogatio.

Princeps de plenitudine poteſtatis etiam ſine cauſa poteſt derogare iuri non plenè quæſito, vel quod conſiſtit tantùm in ſpe. 342.280

Deſcendentes.

Deſcendentes ex gente Hebræorum in gradibus notis & propinquis licitum eſt excludere ab aliquibus congregationibus, propter rationabilem præſumptionem de eorum reditu ad vomitum. 116.81
Deſcendentes à Caino in generali diluuio periere. 126. 145
Deſcendens tranſverſali etiam proximiori præcedere debet. 164.42
Deſcendentes ex radice infecta infidelium non ſunt admittendi in Eccleſia Toletana. 303.29

Deſiſtentia.

Deſiſtentia iuris, & recognitio, ac eius confirmatio Apoſtol. refertur. 271.19

Determinatio.

Determinare idem eſt quod certò exprimere, & definire. 131.25
Determinatio reſpiciens plura determinabilia, æqualiter omnia determinat. 290.29

Detractio.

Detractionis crimen eſt ex genere ſuo peccatum mortale. 20.70

Deuolutio.

Deuolutio ceſſat quoad non culpabiles. 156.98

Dicatio.

Semel Deo dicatum non eſt ad humanos vſus transferendum. 197.84

Dictio.

Dictiones vniuerſales reſtringuntur ad ea, quæ veniunt ex natura ſermonis. 143.85

Didacus.

D. Didacus Oſorio laudatur. 228.2

Dies.

Diei præfixæ aduentus an contempletur ad inducendam tacitam in Prouincialatu renunciationem. 207.12

Difficile.

Difficilius eſt Prouincias obtinere, quàm facere. 20. 179

Dignitas.

Dignitates maiores poſt Pontificalem in Cathedrali, & principales in Collegiatis, non cadunt ſub modernis indultis conceſſis S.R.E. Cardinalibus. 235.56

Dimiſſio.

Paratus obtentum dimittere tempore impetrationis alterius, non tenetur de obtento in obtinendis litteris Apoſt. mentionem facere. 221.8
Dimiſſio beneficij obtenti non reualidat gratiam nullam ob non factam illius mentionem in impetratione alterius beneficij. ibid. 9
Dimiſſio primi offerenda ante conſequutionem gratiæ ſecundi. ibid. 11
Oblatio dimiſſionis beneficij obtenti facienda eſt in corpore ſupplicationis obtinendæ. ibid. 12
Dimiſſio ſubſequens non facit gratiam valere. 222.16
Dimiſſio ventoſa, & ad nihilum profutura non iuuat. 222.21.22
Dimiſſioni contrauenienſ cenſetur feciſſe illam ad eludendum. ibid. 23

Diſceptatio.

Forenſes diſceptationes quæ dicantur. 80.26

Diſpenſatio.

Diſpenſatio non facta mentione copulæ præcedentis inceſtuoſæ, eſt ſubreptitia. 57.13
Doctores referuntur, qui tenent diſpenſationem non valere, niſi facta mentione de inceſtu. 58.14. & ſeqq.
Sacra Congr. Concil. declarauit diſpenſationem reddi nullam, ſi in ea de copula inceſtuoſa præcedenti non fiat mentio. ibid. 36
Diſpenſatio ſemper eſt ſubreptitia, ſi in diſpenſatione dictum fuerit, nullam præceſſiſſe copulam carnalem. 59.44
Diſpenſatio ſemper vitiatur ex cauſæ expreſſæ falſitate. ibid. 45
Expreſſio falſa ſemper diſpenſationem vitiat. ibid. 46
Diſpenſationis in materia falſitas etiam cauſæ impulſiuæ reddit gratiam nullam. Reſpondetur ad contraria. 60.55
Diſpenſationum preces, ſi probentur falſis teſtibus, detecta veritate cenſenda eſt ea diſpenſatio irrita. ibid. 55
Diſpenſatio in Sacra Pœnitentiaria, tacitis impetrantium nominibus expediri ſolet. ibid. 56

Ordinatins tacitè diſpenſare videtur admittendo aliquem inhabilem inhabilitate in qua poſſit diſpeoſare. 248.39

Quando ſumus io dubio ad effectum dignoſcendi an ſit annexus Ordo ſacerdotalis, vel ne, recurrendum eſt ad obſeruantiam interpretatiuam. ibid.50

Ordinarius an poſſit diſpenſare cum ordinato eatra tempora. ibid.44.55

Epiſcopus non poteſt diſpenſare ſuper defectu ætatis. 249.56

Epiſcopus non poteſt etiam de conſenſu patroni diſpenſare ſuper defectu qualitatis ſacerdotij. ibid.57

Epiſcopus poteſt diſpenſare in lege ſuperioris quando dubitatur an res egear diſpenſatione. 356.19

Diſpenſationem ſi quis per grauamen impetrare teneatur, illam petere & ſolicitare omni cuta tenetur. 318.57

Diſpenſare idem eſt quod à legibus ſoluere. 355.3

Epiſcopus in lege ſuperioris diſpenſare non poteſt. ibid.4

Pontificis ſolios eſt diſpenſare in impedimentis Iure Pontificio dirimentibus. ibid.5

Vide *Ætas*.

Diſpoſitio.

Diſpoſitio quælibet declaratur pet obſeruantiam. 134.21

Diſpoſitio quando eſt facta à muliete, uon obſtante ſtatuto, ſimul cum maſeulo fœmina ſuccedit. 166.57

Diſpoſitio tendens ad vtilitatem Eccleſiæ, dicitur fauorabilis. 301.4

Diſpoſitio quando diuerſis reſpectibus continet fauorem, & odium, præualet fauoris reſpectus. ibid.5

Diſpoſitio generalis debet reſtringi ad euitandum abſurdum. 303.33

Diſpoſitio quando loquitur de iuribus vniuerſalibus, tunc comprehendit bona intra & extra Regnum exiſtentia. 316.2

Diſtributio.

Diſtributiooes quotidianas non percipiunt abſentes cauſa ſtudiorum, niſi conſiſterent in tota groſſa, & maſſa communi. 82.47.& 48

Diuerſitas.

Diuerſitas in teſtium depoſitionibus illius fidem non tollit, quando eiuſdem depoſitionis ſubſtantia eſt eadem. 269.23

Diues.

Diuitibus eligibilius eſt mori quàm vilipendi. 103.13

Diuiſio.

Diuiſio leonina à Iure reprobata. 211.48

Diuortium.

Diuortium propter ſæuitiam datur, vbi tanta eſt quod nulla ſecuritatis cautio ſufficiat. 57.3

Diuortio cauſam iuſtam quæ tribuant. ibid.5

Docens.

Docentes & ſtudentes in Theologica facultate integrè percipiunt fructus ſuarum Præbendarum. 81.30

Docentes, ſeu ſtudentes ad hoc vt cauſa ſtudij in abſentia fructus percipiant ſuarum Præbendarum, debent eſſe in ſtudio generali, ſeu celebri Vniuerſitate. 81.36

Docentes in abſentia fructus ſuarum Præbendarum in abſentia percipiunt, quamuis Præbendæ ſuæ ſint in Cathedrali eiuſdem ciuitatis. 82.43

Docentes nullam habent temporis determinationem ad percipiendos fructus ſuorum beneficiorum in abſentia, ſecus in ſtudentibus. ibid.45

Doctor, & Doctrina.

Doctor alta voce legens, qui alios impedit, poteſt cogi vt ſileat. 188.83

Doctor valdè excellens, & maximi nomiois in Rota ſine examine recipi poteſt, & debet. 304.42

Doctor valdè excellens, ſi Auditor Rotæ nominetur, eſt recipiendus ſine examine. 289.31

Doctrioæ ad matrimonij nullitatem facientes benè adaptaotur ad ſimiles profeſſionum, & Ordinum nullitates. 26.44

Dogmatiſta.

Dogmatiſtæ, & hæreſiarchæ quaodo ad reconciliationem admittantur. 262.46

Dolus.

Dolo deſinens poſſidere habetur pro poſſeſſore ac ſi verè poſſideret. 55.66

Dolus vnius non poteſt in damnum alterius redundare. ibid.68

Dolus verus vbi deficit, pœna capitalis imponi non poteſt. 261.35

Dolus in dubio non præſumitur. 263.58

Vide *Fraus*.

Domeſticus.

Domeſtici & familiares, qui tales non erant tempore depoſitionis, rectè probant. 56.130

Dominium.

Dominium, ius, & proprietas eleemoſynarum, quæ titulo eleemoſynæ colliguntur à Syndicis Ordinis S. Franſciſci, ſpectat ad Romanam Eccleſiam. 50.2

Domioium transfertur in recipientem pecunias ex ſola numeratione. 53.39

Dominium pecuniæ depoſitæ penes Theſaurarium ad illum tranſit. 54.52

Dominium rerum, quæ Fratribus S.Franciſci offeruntur, quo caſu in Romanum Pont. transferatur. ib.55

Dominium rei emptæ per Prælatum ex fructibus intuitu Eccleſiæ acquiſitis, irreuocabiliter ipſi Eccleſiæ acquiritur. 277.12

Dominium præſumitur ea poſſeſſione donec conſtet de intruſione, ſeu iniuſta detentatione. 213.66

Dominij in iure non poteſt maior pars minori præiodicare. 354.61

Domus.

Domus ſi in partes locetur io vtilitatem domini, non ideò deſinet eſſe eadem domus. 133.13

Incommoditas magna ſi ſequatur, domus vicinæ retrahi non poſſunt ad ædificationem Eccleſiæ, vel Campanilis. 185.49

Domus ex tribus conſtat, fundamento, pariete, & tecto. 270.36

Donatarius.

Donatarij acceptationem, & conſenſum requirit donatio ad ſui perfectionem, & quid de iure Caſtellæ. 322 97.98

Donatarius ſi priùs decedat quàm donator, donatio cauſa mortis tacitè reuocatur. ibid.100

Donatarius & donator ſi eodem caſu ruinæ, & naufragij ſimul moriantur, donatio firma remanebit. ib.101

Hæredes donatarij ante acceptationem mortui donationem acceptare valent. ibid.108

Donatarius donationem acceptare poteſt, donatore mortuo. ibid.109

Donatio.

Donans poteſt in donatione quam fecit, apponere conditiones, & grauamina ſibi bene viſa. 6.21

Donatione vtens viſus eſt approbare omnia in ea contenta. 7.38

Donatio facta Eccleſiæ non minus quàm facta aliis illius acceptationem requirit. 14.117

Donatio facta Eccleſiæ ſub conditione, poſt rei conditionem reuocari non poteſt. 68.11

Donatio dicitur quaſi doni datio. 75.35

In Donatione ob cauſam habet locum remedium reſciſſorium ob enormem læſionem. ibid.36

Donata filio à patre propter benemerita, & vice verſa, præſumuntur potiùs facta ex affectione, quàm ex cauſa meritorum. ibid 39

Donatio

Donatio facta ab Epiſcopo Regulari ad pios vſus, ſine dubio valet. 177.17
Donationes factas per Epiſcopos ante 40. dies proximos eorum morti annullat Pius IV. 178.33
Donatio facta per Epiſcopum in infirmitaté, præſumitur facta in fraudem legis eum teſtari prohibentis. 178.24
Donationes factæ per Epiſcopos in infirmitate cõſtitutos nullæ ſunt, & contrariũ qui tenuerint. ib. 31 & 32
Donare ex cauſa remunerationis poteſt Epiſcopus per vltimæ voluntatis actum, dummodo donatio ſeruitiis correſpondeat. 178.36
Donationes remuneratiuæ quæ fiunt ratione præſtiti obſequij, pro quo actio non competit, in nihilo à gratuitis differunt. 179.37
Donatio vaſſallo vel militi ob ſeruitia in officio præſtita à Rege conceſſa, ex cauſa lucratiua, & non oneroſa facta dicitur. ibid. 39
Donatio non egreditur ſuum auctorem, & ideo non præiudicat ſucceſſoribus. 243.28
Conditionem vel modum non recipit perfecta donatio ex poſtfacto, niſi incontinenti, &c. 321.92
Regis donatio etiam perfecta ex interuallo poteſt modificari. 322.93
Donatio facta ei, qui conſentire non poteſt, illi acquiritur irreuocabiliter abſque acceptatione. ibid. 94
Donatio ſi facta ſit alicui, & filiis, aut filiabus, quos elegerit, vel voluerit, & electione non facta moriatur, omnes ſunt admittendi. ibid. 95
Donatio vni facta vt poſt eius mortem cuidam tertio deueniat, reuocari poteſt reſpectu tertij. ibid. 96
Filio ſpurio, vel inceſtuoſo facta donatio valet de æquitate Iuris Canonici in quantitate neceſſaria ad alimenta. ibid. 99
Matrimonio diſſoluto non ceſſat effectus donationis contemplatione ipſius factæ. 323.105
Donatio facta ad ſuſcipiendos Ordines ſacros ſuſtinetur mortuo donatario ante Ordinum ſuſceptionem. ibid. 106
Donationem propter nuptias non poteſt filius retrocedere patri in fraudem vxoris. 328.164
Donare an & quando importet promiſſio donandi. 343.107

Dos.

Dos in prima fundatione aſſignata, in dubio ſufficiens præſumitur. 11.87
Dos metu conſtituta eſt nulla. 23.14
Confeſſio dotis receptæ conſtante matrimonio non valet. 324.112
Confeſſio dotis receptæ facta conſtante matrimonio in vim præcedentis promiſſionis, per ſcripturam valet. ibid. 113
Confeſſio augmenti dotis ſuſpecta eſt. ibid. 114
Dos & alimenta filiabus ſpuriis debita ſecundùm legem Hiſpaniæ quintum bonorum excedere non poſſunt. 168.75
Dos ſine matrimonio ſtare non poteſt. 353.25
τὸ, *Dummodo*, reſtringit & modificat præcedentia. 170.5
τὸ, *Duntaxat*, eſt reſtrictiua ad vnum caſum ſolùm, & concludit negationem in aliis, & excludit omnes alios caſus præter expreſſos. 209.17
τὸ, *Duntaxat*, ſolemnitatem, & formam inducit, & ipſius tranſgreſſio vitiat actum. ibid. 18

E

Ebrius.

EBrij teſtes à teſtimonio repellendi. 161.19

Eccleſia.

Eccleſia multò magis quàm alij Iuſtitiæ, & æquitatis naturalis cultrix eſſe debet. 5.15
Eccleſiarum intereſt promiſſa ſeruare, aliàs enim nullus vellet cum illis contrahere. 14.118
Modus fauore Eccleſiæ intelligitur inducere cauſam impulſiuam, & non finalem. ibid. 122
Eccleſia quandoque diſpenſat ſuper caſtitate in ordinato. 23.24
Eccleſia habet tacitam hypothecam in bonis Prælati, propter malam adminiſtrationem. 50.6
Eccleſiæ priuilegium ad iniquum compendium trahi non debet. 52.19
Eccleſia res Prælati tacitè obligatas habet pro mala adminiſtratione, prout mulier obligata tenet mariti bona. 56.71
Eccleſia æquiparatur ciuitati, & non fiſco. ibid. 73
Eccleſia Dei regitur & ſuſtinetur litterarum ſcientiis. 80.29
Eccleſia fundata fuit de Iudæis conuerſis. 111.50
Eccleſiæ reſpectu omnes creditores poſteriores ſunt. 141.53
Eccleſia Hiſpalenſis erecta de anno 1261. 169.1
Vicinus domum vicinam vendere cogitur pro Eccleſiæ, ſeu Monaſterij ædificatione, aut reparatione. 185.41
Eccleſiæ conſecratæ vel dicatæ debetur reuerentia ex iure diuino, & naturali; Cœmeteriis verò ex priuilegio. 196.70
Abuſum dolet S. Chryſoſtomus vendendi res in Eccleſia. 197.79
Eccleſia ſi non indigebat prouiſione coadiutoriæ, illa nulla remanet propter defectum cauſæ. 240.35
Eccleſia aliud eſt, & aliud beneficium in Eccleſia. 242.7
Eccleſia nunquam claudit gremium redeunti. 262.92
Eccleſia dicitur locus ſacer murorum ambitu circundatus. 268.6
Qui eſt in Eccleſiæ ianua ſeu oſtio, non dicitur eſſe in Eccleſia, ſed partim extra, & partim intra. ibid. 7
Eccleſia Matrix, & Metropolis per circuitum 40. paſſuum, & minor per 30. gaudet immunitate. ibid. 14
Eccleſiæ nomen quando tractatur de ſacrilegio commiſſo ob pollutionem, ſumitur ſtrictè, & eius appellatione non veniunt ſcalæ, campanile, atrium & tectum. 269.30
Eccleſiæ nomen ad effectum immunitatis largè ſumitur. 270.31

Eccleſiaſtica perſona.

Eccleſiaſticæ perſonæ dicuntur tam clerici quàm Regulares. 91.68
Eccleſiaſtica perſona ſi fuerit alicuius Principis ſæcularis conſiliarius, cum eo abſque metu irregularitatis concurrere poteſt in lege edenda, qua delinquentibus imponatur pœna ſanguinis. 93.79

Edictum.

Edicta prohibentia non ſunt edita contra valdè meritos. 119.107
Edicto de vendendo frumento, ſeu aliis mercibus certo & taxato pretio an comprehendantur clerici. 317.48

Effectus.

Effectus admirabiles ex æqualitate prouenientes. 16.89

Electio.

Electio metu facta eſt nulla. 13.13
Electio facta aliquo ex electoribus contempto, non eſt annullanda, niſi petente ipſo contempto. 38.11
Confirmatio electionis facta per Nuntium, dicitur confirmatio Apoſtol. 153.61
Electio dat plenum ius in habitu tantùm, confirmatio exercitium illius actus. 153.68
Confirmatio nihil noui iuris concedit, ſed tantùm exercitium iuris per electionem quæſiti. ibid. 69
Confirmationem electionis petens nullam petit gratiam, cùm pleno iure innitatur. 154.72
Superior ad quem ſpectat electionis confirmatio, tene-

tur ex debito electionem confirmare, ſi nihil obſtet. ibid. 72

Confirmatio ſicut eſt debita ex parte electi, ita ex parte confirmare debentis eſt neceſſaria. ibid. 73

Crimina electo oppoſita plenè debent probari ad impediendam electionem. 155.84

Electio quæ erat facienda de triennij tempore, nulla erit ſi fiat de longiori. 157.112

Electio quando caſſatur ob vitium perſonæ electi, citatio adhiberi debet. 201.12

Electionis in caſſatione iudicialiter eſt procedendum quando caſſatur ob vitium perſonæ. ibid. 13

Electio quando caſſatur ob defectum formæ, electus non remanet ineligibilis. ibid. 14

Electio etiam digni citra vitium perſonæ multis viis poteſt caſſari. ibid. 27

Electio deuoluitur ad Superiorem, elapſa die præfixa ad eligendum. 212.57

Electio eſt ipſo iure nulla, ſi electores poſt elapſum tempus elegiſſent. ibid. 58

Solemnitates in electione viduatæ Eccleſiæ quæ concurrere debent. 216.111

Tractatus in electionibus an præcedere debeant. 218.119

Locus non eſt de ſubſtantia electionis, etiam ſecundum Religionis S. Auguſtini conſtitutiones. 219.129

Electionem quàm citius expediri intereſt Eccleſiæ viduatæ. 217.114

Papam ſolus eligere poterit vnus Cardinalis, ſi omnes alij de Conclaui exierint. ibid. 115

Electio quando pertinet ad Epiſcopum, & Capitulum, ſufficit quod vnus, vel duo ex Capitulo cohæreant Epiſcopo. 290.21

Elector.

Electores non venientes tempore ſtatuto, non ſunt ampliùs expectandi. 217.113

Electus.

Electus adminiſtrare non poteſt dum tractatur de exceptionibus & iuſtitiis ſuæ electionis. 151.24

Lite introducta ſuper nullitate electionis antequam fiat, eam ſuſpendit. ibid. 25

Electus pendentibus obiectionibus non poteſt adminiſtrare, etiamſi adminiſtrationem incœperit. ibid. 16

Electus poteſt iudicialiter confirmationem ſuæ electionis petere, & Superiorem vt confirmet, compellere. 153.70

Electus ad officia electiua habet firmum ius, & non poteſt eo ſpoliari ſine cauſa. 155.86

Grauare electum non poteſt is, cui ex diſpoſitione legis, vel teſtatoris electio eſt commiſſa. 324.116

Variare an poſſit vſque ad mortem eligens in vita, ſi eligendi facultas reſtricta ſit ad tempus mortis. ibid. 117

Duos adhuc eligere poteſt ille, cui data eſt facultas, vt poſſit vnum ex pluribus nominatis eligere. ib. 118

Reſtituere iuſſus rem vni ex certis, poteſt ex illis certis plures eligere. ibid. 119

Grauare electum poteſt eligens in bonis, in quibus eligit ad fauorem illorum, quos potuiſſet eligere. ibid. 120

Eleemoſyna.

Eleemoſynas Fratribus S. Franciſci offerentes, poſſunt earum dominium ſibi retinere, vel in Syndicum transferre. 54.54

Eleemoſynam facere obligatus tenetur eam gratis donare per veram & formalem donationem. 325.121

Eleemoſyna dicitur eſſe in præcepto, quando neceſſitas eſt extrema. ibid. 122

Emancipatio.

Emancipatio facta à patre tempore infirmitatis præſumitur fraudulenta. 278.29

Emens, & Emptor.

Emens ab hærede cum beneficio legis, & inuentarij tenetur curare vt pretium à ſe ſolutum conuertatur in ſoluendis creditoribus, & legatariis. 273.20

Emptor ab Eccleſia, Repub. pupillo, vel minore non eſt tutus, niſi curet quod inſumptionis conditio adimpleatur. 271.1

Emphyteuta tenetur ad collectas. 140.35

τà *Eo ipſo*, habent in ſe latam ſententiam, & idem important ac ſi Papa dixiſſet, ſiue aliquo hominis, aut Iudicis miniſterio. 209.31

Epiikia.

Lex corrigitur per epiikiam. 119.100

Epiikia quid ſit, oſtenditur. ibid. 101

Epiſcopatus.

Epiſcopatum optare & appetere quando liceat. 295.21

Epiſcopatum propter bona temporalia, vel diuitias, & maiores redditus appetere, eſt peccatū mortale. ib. 22

Epiſcopatum non appetenti oblatum citra culpam, poteſt illum ſuſcipere, & etiam propter bona temporalia. ibid. 23

Epiſcopatum ſuſcipere renuens, ſi virtutibus polleat, Paſtorem ſummum conuincitur non amare. 295.24

Epiſcopus.

Epiſcopi de iure communi poſſunt in quolibet menſe prouidere. 170.7

Epiſcopi conſecratio non imprimit characterem. 86.14

Epiſcopis & Sacerdotibus olim licebat inter ſæculares iudicare cauſas ciuiles. 89.53

Epiſcopus Regularis non eximitur à paupertatis voto, nec efficitur Dominus ſuorum redditiuum Epiſcopalium. 175.4

Epiſcopus Regularis bonorum, ſeu fructuum dominium, & proprietatem non habet. 276.6

Epiſcopus Regularis poteſt liberè diſpenſare bona ex Epiſcopatu acquiſita in omnem vſum aliàs ſibi non prohibitum. ibid. 7

Epiſcopum Regularem modicè inter viuos, non autem immodicè donare poſſe qui teneant. ibid. 11

Epiſcopus Regularis in vita tam amplè poteſt diſponere de bonis intuitu Epiſcopatus acquiſitis, quàm amplè poteſt licitè Epiſcopus ſæcularis. 177.14

Epiſcopus ſæcularis poteſt in vita donare etiam non modicè, & in prophanos vſus. ibid. 15

Epiſcopus donans reſeruato ſibi vſufructu donec viuat, inualidè donat. ibid. 16

Epiſcopus ſæcularis & Regularis poteſt in ægritudine donare ad pias cauſas. 178.34

Epiſcopus Regularis teſtari volens etiam ad opera pia, licentiam à Pontifice obtinere debet: & de quibus impedimentis. ibid. 35

Epiſcopus Regularis titularis cui acquirat, oſtenditur. 179.40

Epiſcopus qui renuntiauit Epiſcopatui, & ad Religionem reuertitur, cui acquirat, oſtenditur. ibid. 41

Epiſcopus Regularis, dimiſſo Epiſcopatu, non ſubiacet regulæ ſuæ Religionis, nec tenetur ad Monaſterium redire. 179.44

Epiſcopi luminaria in Eccleſiis accendi, & redditus Eccleſiaſticos pro his ſuſtinendis aſſignari voluerunt. 196.62

Epiſcopus Genuenſ. obtinuit indultum contra quaſcunque gratias expectatiuas ſpeciales, vel generales, & reſeruationes etiam mentales. 255.52

Epiſcopus ſuadente neceſſitate Eccleſiæ poteſt Canonicos Collegiatarum compellere ad ſe promouendum ad Ordinem eidem Epiſcopo benè viſum. 249.51

Epiſcopus concurrens cum aliis quatuor Canonicis in dando vocem in prouiſione Canoniæ Magiſtralis, conſtituit maiorem partem, licèt alij Canonici fuerint plures. 290.22

Regibus imputandum, ſi eorum culpa Epiſcopi tales non ſint quales olim fuere. 294.5
Contra Epiſcopos, qui per vicarios, & viſitatores munus ſuum adimplere exiſtimant. 194.8
Locum vt Canonico competentem habere debet Epiſcopus, qui tanquam Canonicus in Capitulo aſſiſtit. 325.129

Epiſtola.

Vide *Nuntius.*

Eques.

Eques de Gratiis quibus pactis, & conditionibus Monaſterium S. Ioſephi Monialium ſtrictioris recollectionis Seraph. P. Franciſci fundauit, oſtenditur. 4.1
Quid in ſuo vltimo, quo deceſſit, teſtamento ſtatuit, & circa hoc ordinauit. ibid.2
Congregatio poſt mortem fundatoris quas capitulationes, & conditiones cum Monialibus ſtatuerit. ib.3
Litis inter Congregationem, & Moniales motæ cauſa. ibid.4
Fori priuilegio renunciare non poſſunt Equites Ordinum Militarium. 326.130

Eremita.

Eremitæ aliquando ad quælibet nefanda perpetranda audaciores inueniuntur. 258.5
Auctores nominantur qui hac de re ſcripſerunt. ib.6

Error.

De errore eo ipſo apparet quoties conſtat de veritate in contrarium. 251.71

Eſſentiale.

Eſſentialia ad veram profeſſionem emittendam quæ, remiſſiuè. 88.39
Copulatiua *&*, diuidit pro dimidia diſpoſitionē. 288.2

Eucharistia.

Euchariſtiæ Sacramenti admirabiles effectus. 255.13
Euchariſtiæ diuiniſſimo Sacramento abutentes ſeueriſſimè puniendi. ibid.14
Eugeniana Bulla Salmantinæ Vniuerſitati conceſſa refertur. 78.19

Examen.

Felinus ſciens in Auditoribus S. Rotæ examen requiri pro forma, illud libenter ſubiit. 302.12

Exceptio.

Exceptio nullitatis non releuat ad impediendam manutentionem. 29.167
Exceptiones contra teſtes oppoſitæ non admittuntur in ſummariiſſimo iudicio. ibid.168
Exceptio teſtis, quod intereſſatus, non admittitur in ſummariiſſimo poſſeſſorio. ibid.169
Exceptio quod Monachus non ſit admittendus in teſtem pro ſuo Monaſterio, non admittitur in hoc ſummariiſſimo poſſeſſorio. ibid.170
Exceptio firmat regulam in contrarium. 97.33
Exceptionem probare tenetur, qui eam appoſuit. 167.70
Exceptio firmat regulam in non exceptuatis, & declarat quid in regula comprehendatur. 208.25
Exceptiones requirentes altiorem indaginem ad petitorium rejiciendæ. 213.74
Exceptio reſpiciens merita, ſeu dominium, & petitorium, quando impediat manutentionem. ibid.75
Exceptio vbi eſt clara, non efficitur altioris indaginis, nec eſt rejicienda, ſi illud quod eſt diſcutiendum, prouenit ex replicatione aduerſarij. ibid.76
Exceptio requirens liquidationem non videtur admittenda in iudicio manutentionis. 226.15
Exceptio de inſufficientia valoris beneficij etiam incontinenti probata non poteſt retardare executionem mandati de manutenendo. ibid.26
Exceptio non dicitur liquida ante rem iudicatam. ib.28
Exceptio defalcandorum onerum beneficij, tanquam petitorium reſpiciens, non debet manutentionem impedire. 226.36
Exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptuatis. 235.6
Statutum omnes exceptiones excludens minimè excludit exceptionem non obſeruati contractus. 326.133
Exceptio non obſeruati contractus poteſt opponi poſt ſententiam definitiuam, & in executione chartæ executoriæ. ibid.134
Exceptio non obſeruati contractus poteſt ſuppleri à iudice, parte non opponente. ibid.135
Exceptiones oppoſitas rejicere videtur Iudex ad vlteriora procedens. 332.199
Exceptiones dilatoriæ debent regulariter ad definitiuam reſeruari. ibid.201
Exceptio ex perſonæ incapacitate reſultans nunquam cenſetur excluſa. 334.215

Excluſio.

Excluſio temporalis de certa perſona operatur vt cenſeatur dicta perſona excluſa, non verò ſequentes in gradu. 326.137
Impeditus & temporaliter excluſos ſequenti in gradu locum dat. ibid.138
Excluſio abſoluta, & perpetua in tota linea primi excluſi operatur. ibid.139
Matre excluſa abſolutè & ſimpliciter, omnes eius filij, & deſcendentes excluſi remanent. ibid.140
Excluſio fœminæ quando eſt temporalis, ſcilicet quandiu extiterint maſculi, illis deficientibus illa ceſſat. ibid.141.

Excommunicatio.

Excommunicationis exceptio opponi poteſt vbi de ſola poſſeſſionis manutentione agitur. 214.85

Excuſatio.

Excuſatio nulla eſt vani, & affectati timoris. 210.36

Executio.

Executio contractus conditionalis fieri non poteſt, niſi liqueat iudici de purificata conditione. 67.2

Executor.

Executor mixtus poteſt partes iudicis aſſumere. 151.29
Executor omnis eſt mixtus quando agitur de remouendo poſſeſſore. ibid.30
Executor tenetur aſſumere partes iudicis quando poſſidens docet de titulo colorato. ibid.31
Executor iudicantis ſuperior tenetur iudicialiter cognoſcere de exceptionibus oppoſitis. ibid.32
Executor merus poteſt cauſam cognitionis exceptionum oppoſitarum ad Superiorem remittere, & interim in executione ſuperſedere. ibid.35
Executor merus iuriſdictionem habet ad cognoſcendum de exceptionibus falſitatis, obreptionis, & ſubreptionis reſcripti. ibid.36
Executor merus debet cognoſcere de oppoſitis exceptionibus ad effectum ſuperſedendi in executione, vel illam denegandi. ibid.37
Executor debet audire poſſeſſorem etiam intruſum, & aſſumere partes iudicis. 152.38
Executores gratiarum Apoſtol. poſſunt cognoſcere de legitimis exceptionibus. ibid.39
Executores teſtamenti qualiter ſe gerere debeant in venditione bonorum hæreditatis pro ſatisfaciendis debitis. 273.22
Salarium quando executori præſtari debeat. 327.43

Exemptio, & Exemptus.

Exemptio vectigalium conceſſa generaliter, exceptis certis caſibus, eſt generaliſſima in caſibus non exceptis. 97.34
Lex ciuilis quando dicatur ſtatuere contra exemptionem, & libertatem clericorum. 283.17
Exemptionem clericorum ab Imperatorum, & Regum liberalitate proueniſſe qui teneant, & vnde colligant. ibid.18

Exemptionem clericorum immediatè & in totum à iure diuino deſcendere plures alij meliùs ſuſtinent. ibid.19

Conſtantinus Imper. abſolutam clericorum exemptionem ſuo tempore agnouit, & deinde alij Imperatores. 284.20

Priuilegium exemptionis, ſeu immunitatis grauitò per viam contractus conceſſum extenditur ad onera, & gabellas de nouo poſt priuilegium impoſitas. 327.148

Signatura & Rota ſolet concedere exemptionem à Superioris iuriſdictione, durante lite ſuper, vbi ipſa litem grauem & non temerè ſuſceptam cognouerit. ibid.149

Exemptus à iuriſdictione ordinaria non eſt exemptus à iuriſdictione Legati. 353.59

Exiſtimatio.

Exiſtimatiò prudens, & rationabilis dubitatio de inferendo ſibi malo aliquo ſufficit ad matrimonium annullandum. 30.79

Diſpendium exiſtimationis præferendum damno patrimonij. 105.3

Exiſtimatio minuitur quando quis ab officio remouetur. ibid.6

Expenſæ.

Expenſæ pro colligendis fructibus factæ non deducuntur in decima ordinaria. 139.19

Expenſæ non deducuntur de fructibus qui ſolvuntur in recognitionem dominij. ibid.22

Expenſæ non deducuntur in decima tutotum. ibid.24

Caſus enumerantur in quibus non deducuntur expenſæ. ibid.26

Expenſa litis, & alimenta recipiens non tenetur, ſi ſuccumbat, ea reſtituere, aut ſi vicerit, compenſare. 315.20

Expenſas factas in alendo boue vel equo, poteſt ſine probatione repetere qui eas ſuſtinuit. 316.36

Expenſæ præſtari debent ab eo, qui petit actum fieri. 327.153

Expenſas pro quibus diſciplinis à filio addiſcendis pater præſtare teneatur. 339.255

Extrauagans.

Extrauagantes dicuntur quæ iam propagato Ordine conditæ fuerunt. 199.3

Tò, *ex tunc*, denotat vltimam & immediatam præfixi temporis extremitatem. 209.32

F

Fabrica.

FAbricare in ſuo cuilibet licitum eſt pro libito, & ad cœlum vſque ædificium tollere, & vſque ad centrum fodere fundamenta. 186.52

Vtilitatem ex fabrica non percipientes dicuntur facere per æmulationem. ibid.55

Faciendi verbum.

Qui differt facere quod debet, non poteſt facere quod ei debetur. 7.35

Qui non facit quod debet, non recipit quod oportet. ibid.36

Facta contra legem pro infectis haberi debent. 51.15

Factum maioris partis ab omnibus fieri dicitur. 290.30. intellige vt *num.* 33.

Factum ſolius Prælati præiudicat Eccleſiæ quando per illud reducimur ad Ius commune. 345.16

Facultas.

Facultates conceſſæ à Rege, vel à contrahentibus cum aliqua qualitate, ſeu modo, eo non obſeruato, cenſentur reuocatæ. 274.27

Facultates plures habens faciendi aliquem actum, ſemper cenſetur illum facere validiori, firmiori, & digniori modo. 289.17

Facultas Regia ad validitatem maioriæ eſt actus facultatiuus, atque extraiudicialis, valens expediri etiam ſine citatione. 316.44

Fama.

Fama & communis vox multùm opitulatur ad probationem metus. 37.103

Fama integra cuiuſque eſt neceſſaria Reip. 106.16

Fama bona, & honor ob quinque fines deſideranda. ibid.13

Fama in antiquis, & in ardua cauſa quando probat. 327.155

Vide *Honor*.

Familia.

Familiæ aſſerenti ſe cepiſſe delinquentem in loco non ſacro, non eſt credendum ſi delinquens dicat ſe captum in loco ſacro. 269.26

Familiaris.

Familiares produci poſſunt in caſibus difficilis probationis. 36.131

Familiares benè admittuntur quando ex natura rei veritas aliter haberi non poteſt. ibid.132

Familiares rectè admittuntur ad probandum ea, quæ in domo peraguntur. ibid.133

Familiaris quando in teſtem admittendus, vel repellendus veniat. 162.22

Familiaritas.

Familiaritatis iure quæ fiunt, non conſtituunt aliquem in poſſeſſione ad præſcribendum. 328.157

Fauor.

Fauor nullus maior quàm Fidei. 341.55

Febricula.

Febricula quædam etiam intermittens ſufficit vt quis dicatur in infirmitate conſtitutus. 177.29

Feneſtra.

Monialium ad Monaſterium ſi habeatur proſpectus ex turri Campanaria, non debent aperiri feneſtræ, & apertæ ſunt claudendæ. 285.50

Ferdinandus de Mendoza laudatur. 295.60

Feſtiuitas.

Feſtiuitatum celebratio non eſt de præeminentiis pertinentibus ad patronos. 11.90

Feudalia.

Feudalia bona ſunt natura ſua inalienabilia. 273.15

Feudalia bona ſi alienentur in caſibus permiſſis, emptor probare & curare tenetur pecuniam conuerſam fuiſſe in illiſmet rebus pro quibus emptio facta fuit. ibid.16

Feudatarius.

Feudatarius tenetur ad collectas, ob id tamen nihil deducit de ſeruitio quod præſtat domino feudi. 140.39

Feudatarius filius primogenitus tenetur fratri ſecundogenito vitam & militiam præſtare. ibid.40

Feudum.

Feudum ſi concedatur Italo in Germania, debet conceſſio feudi regulari ſecundum conſuetudinem Germaniæ. 318.59

Princeps poteſt de feudis antiquis erigere primogenituram in præiudicium vocatorum. 342.284

Fictio.

Fictio iuris pro veritate habetur. 253.22

Fides.

Fides eſt fundamentum iuſtitiæ. 5.11

Iniuſtitia eſt non implere fidem datam, & promiſſum. ibid.12

Graue eſt fidem fallere. 9.65

Fides non actuarij non facit fidem. 215.98

A Fide

A Fide non retrâhuntur niſi à parentibus infectis orti. 162.44
Vide *Pacta*.

Fideicommiſſarius.

Fideicommiſſarius ad hoc vt ſit legitimus contradictor ad impediendam hæredis poſſeſſionem, quæ requirantur. 328.159

Fideiuſſio.

Fideiuſſio data pro certo tempore, tranſacto illo remanet extincta. 68.8
Fideiuſſio ſemel extincta non poteſt poſtea validari ſine facto fideiuſſoris. 69.18
Fideiuſſio eſt ſtricti iuris, & non extenditur. ibid. 21
Fideiuſſionis natura eſt vt illius effectus nunquam extendatur, niſi in quantum ſe extendunt verba. ibid.30
Fideiubere ſi mulier iurat, talis fideiuſſio non valet contra primum iuramentum. 73.22

Fideiuſſor.

Fideiuſſor intercedens pro Officiali,ſeu adminiſtratore, tenetur tantùm ad intereſſe, & non ad pœnam in quam principalis debitor incidit ex ſua culpa. 61.2
Fideiuſſor non tenetur pro eo quod venit ratione incidentis negotiationis. ibid.4
Fideiuſſor non tenetur pro eo quod accreuit ob moram debitoris. ibid.5
Fideiuſſor ab obligatione liber remanet, tranſacto tempore, intra quod purificanda erat conditio. 68.9
Fideiuſſor intelligitur promittere rebus in eodem ſtatu, & terminis permanentibus. 69.20
Fideiuſſor non tenetur quando variatur res, cauſa, vel actio. ibid.22
Fideiuſſor qui in certam cauſam fideiuſſit, non obligatur vltra conſenſum proprium. ibid.25
Fideiuſſor liber remanet ab obligatione,reſoluto contractu ob defectum adimplementi conditionis. 68.14
Fideiuſſor in dubio ſemper videtur ſe reſtrinxiſſe ad id, de quo veriſimiliter fuit actum inter partes. 70.31
Fideiuſſor ſolùm præſumitur fideiuſſiſſe pro cauſa, pro qua fuerat tractatum. ibid.32
Fideiuſſor non tenetur pro eo, quod venit ratione incidentis negationis. 328.161
Fideiuſſor videtur ſe obligaſſe pro originali, non pro accidentali debito. ibid.161
Fideiuſſor non obligatur pro eo, quod accreuit ob moram debitoris. ibid.163

Fidelis.

Fidelibus Iſraëlitici populi Petrus annunciauit honores iure ſanguinis illis competentes. 121.128
Fideles ex Gentilitate ad Eccleſiam venientes quomodo ſe vniuerint cum conuerſis à Iudæis. ibid. 130
Fideles filij Abraham cæteris paribus anteponendi fidelibus ex Gentilitate prouenientibus. ibid. 131
Cereos per diem in Cœmeteriis olim accendere quare Fidelibus prohibebatur. 196.66.67

Filius, Filia.

Filij vltra tertium diſponere non poſſunt in damnum parentum. 72.5
Filij tales quales parentes. 116.80
Filius præſumitur in dubio potiùs ſpurius quàm naturalis. 166.64. Sed contrarium verius. 167.65
Lex in quantum poteſt, fauet filiis vt ſint legitimi. ibid.
Filius in dubio præſumendus eſt potiùs poſt matrimonium, & non ante, vt legitimus iudicetur. ibid. 66
Filius naturalis propriè quis dicatur. ibid.67
Filius legitimus natus ex patre ſpurio, an dicatur de familia. 165.49
Filius naturalis dicitur, qui ex ſoluto, & ſoluta, & inter quos matrimonium eſſe poteſt, natus eſt. 251.2
Habilitas ad efficiendum filium naturalem ſumenda eſt vel inſpecto conceptionis, vel natiuitatis tempore, prout nato fuerit vtilius. ibid.3
Naturalis vt dicatur filius, non requiritur de iure Canonico, quod natus ſit ex concubinatu. 252.4
Filij habiti à patre ex puella ſoluta durante lite ſuper validitate matrimonij cum alia nulliter contracti, legitimantur per ſubſequens matrimonium cum dicta puella contractum. ibid 11
Filij nati ex matrimonio putatiuo ad hoc vt legitimi ſint cenſendi, bona fides ſaltem alterius coniugis requiritur. 253.19
Filij ſuſcepti ab vxorato non ſunt naturales, nec legitimantur per ſubſequens matrimonium. ibid.21
Naturalis filius in dubio potiùs præſumitur, quàm ſpurius. ibid.24
Filiis, vt ſint legitimi, fauet lex quantum poteſt. 254.25
Filij remunerantur ex parentum meritis. 264.70
Filiusfam. de tertio bonorum ſuorum in præiudicium parentum diſponere poteſt. 319.168
Filiis in vita parentum non debetur legitima. 333. 206
Filius non tenetur conferre libros ſibi à patre donatos, intellige vt ibi. 334.217
Filij naturales ſunt hæredes neceſſarij matris. 354.5
Pater extantibus legitimis deſcendentibus, vel aſcendentibus, quibus debeatur legitima, non poteſt ex teſtamento relinquere ſuis filiis naturalibus vltra vnciam. ibid.6
Filio naturali poteſt pater omnia bona ſua in vita, vel in morte relinquere, quando non extant deſcendentes legitimi, vel aſcendentes. ibid.7
Pater ſi habeat filios legitimos, & naturales, poteſt relinquere quintum bonorum filio naturali. ibid.8
Pater quando moritur ab inteſtato, & non adſunt filij legitimi, nec coniux, poſſunt naturales ſuccedere in duabus vnciis. ibid.9
Filij naturales præteriti à patre omnino ſunt excluſi. ibid.10.
Naturales liberi contra paternam voluntatem, & diſpoſitionem quicquam capere non poſſunt. ibid.11
Filia iurans patri non alienare, nec alienationi fundi dotalis conſentire, ſi poſtea etiam cum iuramento conſentiat dictæ alienationi, illa non valet. 72.15
Cautela pro filia renunciante, vt non obligetur. 73.23

Focularia.

Focularia de nouo aucta comprehenduntur in functionibus fiſcalibus Baroni per verba vniuerſalia, vel indefinita conceſſis. 95.49

Fœmina.

Fœmina ſi fuerit teneræ ætatis, magis timere præſumitur. 57.8
Fœminæ ætate prouectæ ex ſuperueniente calore ſolent in mares conuerti. 173.6

Fœminæ apud Romanos in mares mutatæ. 175.9
Fœminæ in Italia,& Africa in mares mutatæ. ibid. 10
Fœmina cum marito filium vnum peperit, & ſubitò exorta virilitate,marito relicto alteram duxit, & ex ea liberns generauit. ibid. 15
Fœminæ comprehenduntur appellatione deſcendentium. 321.90
Vide *Mulier*.

Forma.

Formæ nmiſſio actum vitiat. 157.110
Forma eſt de genere indiuiſibilium. ibid. 15
Formæ ſubſtantia amplectenda. 216.109
τὸ, *Forſan*, nihil ponit in eſſe. 250.65
Franciſcus Epiſcopus Curien. à Iudæis connerſis nriginem ducens. 126.141

Fratres.

Ftatres S.Frsnciſci nullo modn densrios, vel pecuniam recipere poſſunt. 51.14
Fratres plures ſi diuidant intet ſe comitatum, & ſeparatim vnuſquiſque iuriſdictinnem exerceat in portinne ſibi enntingente, non intelliguntur diſiunctim quidpiam agere reſpectu ipſius iuriſdictionis. 133.12

Fraus.

Fraus, & dnlus qusndo interuenit in ſubhaſtatinne,facit admittere nouum licitatorem. 47.6
Fraus, & enllusio arguitur ex modo inſnlitn agendi. 242.54

Fructus.

Fructus colligens functionum grauamina ſubire debet. 138.15
τὸ *fructus*, ſignificat nmne illud quod percipitur, etiam nnn deductis expenſis. 139.20
Fructus Eccleſiarum, & beneficiorum dicuntur deductis nneribus. 143.76
Ftuctus beneficiorum ſunt qui ſuperſunt deductis oneribus. ibid.79
Fructuum appellatione venit id duntaxat quod ſupereſt deductis expenſis. ibid.8n
Mentin vbi fit de integris fructibus, intelligitur deductis oneribus. ibid.82
Fructus vltra triennium durare non præſumuntur. 144.98
Fructus duplici ſolutione granari nnn debent. ibid.99
Fructus Epiſcopatus vacatinnis tempnre nbuenientes, futurò debent ſucceſſori fideliter reſeruari. 275.a

Fucus.

Fuco, & variis pigmentis, ac compoſitis ornamentis quando ſine peccato vti poſſit, oſtenditur. 3nn.27
Fuen & pigmentis ſe ornans an dicatur adulterare opus Dei. ibid.25

Functio.

Functinnes fiſcales Baroni per verba vniuerſalia conceſſæ comprehendunt focularia de noun aucta. 329.17n

Fundator.

Fundatnribus Monaſteriorum, & Eccleſiarum multa conceduntur, vt eorum exemplo alij ad ſimilia prouocentur. 1n,69
Fundaror quando dicatur loqui per verba ciuilia, & quandn per verba naturalia? 165.46
Fundatnr dicens vt Capellanus celebret, vult potiùs vt Miſſa ſit certa,quàm vt Capellania ſit Preſbyteralis. 248.47

Fundus.

Fundus donatus, vel legatus à patre filio ſpurio loco alimentorum, non tranſmittitur ad hæredea ipſius filij. 315.24
Fundi dominus an poſſit pro danino retinere bouem illic intrantem? 316.34

Funus.

Funus tacitum,vulgare,commune,plebeium. 189.92

Furioſus.

Furioſi ob fati infelicitatem culpâ liberi exiſtunt. 26n.2n

G

Gabella.

Gabella quandò imponitur à ſtatuto ſuper fructibus, non deducuntur expenſæ. 139.25
Clerici prn rebus, quas negntiationis cauſa extra Regnum aſportant, tenentur ſoluere gabellam. 286.36
Gabellam ſnluere tenentur ementes fructus, & redditus Eccleſiaſticorum. 325.124
Gabellas ſuperadditas comprehendit priuilegium de percipiendis gabellis. 344.293
Galli, & Itali breui tempore nouiter Conuerſos veretibus enæquantur, vt iam inter eos nulla inueniatur diſtinctin inter nouos & veteres Chtiſtianos. 113.66

Garcia.

Garcia Lnyſa laudatur. 196.64

Generatio.

Generatin clara non prodeſt ei,quem mores ſordidant. 107.24

Generalis.

Generalis loquutio nmnia comprehendit. 97.32
Generalis, ſeu Prouincialis non poteſt prorogare officium ſuum. 207.4
Generalis S. Auguſtini poteſt diſpenſare circa mutatinnem loci ad celebrandum Capitulum generale. 209.33
Generalis poteſt prorogare Capitulum generale, & Prnuincialis Prouinciale ad tempus. Quomodo intelligendum. 211.53.54.55.59

Generalatus.

Generalatus officij vacatio in Religione S. Auguſtini quandn induceatur? 208.21.22

Genitus.

Genitorum ignobilitas nihil obeſt filio. 107.26

Geſtum.

Geſta per ſuſpenſum pnſt appellationem à ſuſpenſione interpoſitam ſuſtinentur. 258.121

Gloria.

Gloriæ cupiditas acuit induſtriam, animoſque ad res acriter & animnsè gerendas. 108.35

Gloſſa.

Gloſſarum auctoritas cæterorum auctoritatem ſuperat. 291.4n

Gonzalus.

Gonzalus de Carthagena Pauli filius, fuit Epiſcnpus Placentinus. 125.139

Gratia.

Gratia redditur ſubreptitia, ſi nmittantur aliqua, quæ de ſtylo Curiæ exprimi debent. 59.43
Grstia expectatiuæ cum clauſ. *ex nunc prout ex tunc*, conceſſa,retrotrahitur ad tempus datæ ipſius gratiæ. 99.5
Gratia ſi ſine cauſa denegatur, fit eadem gratia iniuria. 105.5
Gratia in forma Dignum poſt purificationem mediante retrotractinne executionis cenſetur facta à die datæ expeditionis. 229.5
Gratiæ, quæ aliquibus piis vſibus applicantur, etiam de bonis Eccleſiaſticis, quamuis redundent in

aliorum odium, debent largè interpretari. 141.58
Graria ob narrata non verificata corruit. 237.3
Gratia dicitur perfecta in eo momento, quo ſignatur ſupplicatio. 238.9
Gratia in forma Dignum expedita poſt purificationem mediante retrotractione executionis, cenſetur facta à die datæ expeditionis litterarum. 238.12
Narrata in gratia ſunt iuſtificanda de tempore gratiæ. ibid. 15
Gratia futuræ ſucceſſionis non dependet à gratia in qua prouidetur neceſſitati Eccleſiæ, aut coadiuti. 239.19

S. Gregorius.

S. Gregorius *epiſtol.54. aliàs 56. lib.* 11. declaratur. 284.22
Gregorius ſe optare ait, vt omnes Iudæi Chriſtiani fierent. 111.51

H

HAbebo te in vxorem, licèt non addatur particula *ex nunc*, ſecundum opinionem Baſilij, verum efficiunt matrimonium. 130.20

Habilitas.

Habilitate perſonæ in conſideranda debet attendi tempus, quo actus ad perſonam applicatur. 99.18
Habilitas, & qualitas requiſita debet interuenire de tempore oppoſitionis, vel petitionis. 292.7
Habilitas requiſita præcedere debet antequam quis nominetur, vel eligatur. ibid. 8
Perſonæ habilitas in quocumque iudicio ante omnia iuſtificanda. 334.214

Habitus.

Habitus monachorum S. Benedicti reformatorum, in quo differat à clauſtralibus non reformatis, oſtenditur. 88.40
Habitus S. Benedicti eſſentiale in quo conſiſtat, oſtenditur. ibid. 41
Habitus Abbatum S. Benedicti reformatorum, & clauſtralium quis? ibid. 44

Hæres.

Hæres directò venire poteſt potiùs contra emptores, quàm contra teſtamentarios abſque bona fide vendentes, ad nullitatem venditionis. 274.23
Hæres cum beneficio inuentarij non obligatur vltra vires hæreditarias. 330.177
Hæres pro actionibus pœnalibus contra defunctum introductis non tenetur, niſi in quantum ad ipſum peruenerit. ibid. 178
Hæres adiens hæreditatem ſine confectione inuentarij, tenetur ſoluere debita, & legata etiam vltra vires hæreditarias, non tamen in foro conſcientiæ. ibid. 179. 180
Hæredes non deſcribentes omnia bona in inuentario, non amittunt illius beneficium quando omiſſiones non ſunt doloſæ. 332.194

Hæreſiarcha.

Hæreſiarchæ, & Dogmatiſtæ non reconciliantur, neque ad miſericordiam admittuntur. 280.32
Hæreſiarcha quis dicatur? 262.45
Vide *Dogmatiſta.*

Hæreſis.

Hæreſis crimen cæteris criminibus ſolet eſſe occultior. 278.17
Probatio plena, & concludens requiritur vt quis in crimine hæreſis pœna ordinaria condemnetur. ibid. 20

Hæreticus.

Hæreticorum deſcendentes ad nullum Eccleſiaſticum beneficium, vel officium admittendi vſque ad ſecundum gradum per lineam paternam, & vſque ad primum per lineam maternam. 117.93
Hæreticum quem non eſſe, ex quibus actibus probetur. 118.97
Hæretici formales admittuntur, & reconciliantur, ſi ante teſtium publicationem peccatum ſuum confiteantur, & ad pœnitentiam reducantur. 262.51
Hæretici capitis pœna puniuntur, illâ tamen non punit S. Officium confitentes culpam, miſericordiamque flagitantes. 264.66
Hæretici omni Iure pœnam vltimi ſupplicij merentur. 279.30
Hæreticus vt verus pœnitens habeatur, neceſſaria eſt omnimoda peccati confeſſio. ibid. 31

Hebræus, Hebræa.

Hebræorum natio, & progenies inter omnes Mundi ſelecta, inclyta, & magna fuit. 121.121
Hebræa gens habuit Deum ſibi vnitum, & appropinquantem ſecundum carnem. 122.126
Illuſtres viri ex Hebræis deſcendentes. ibid.
Excellentiora de natione Hebræa referuntur. 123. 133
RR. PP. Alphonſus de Oropeſa, & Hieronymus à Cruce bona mente affirmant, deſiderare eum hac gente propinquitate coniungi. ibid. 134

Hermaphroditus.

Hermaphroditi quomodo generentur. 173.5
Hermaphroditi multi in Hiſpania. 174.22
Hermaphroditi appellantur, qui vtroque ſexu valent, & denominantur à ſexu, quo magis præualent. ib. 23
Hermaphroditi in virili ſexu magis præualentes, admittuntur ad ſucceſſionem maioratus excludentis fœminas. ibid. 24
Iudices, aduocati, teſtes, & tabelliones poſſunt eſſe hermaphroditi in virili ſexu præualentes. ibid. 25

Hiſpania.

Hiſpania Chriſtianæ Religionis obſeruantiſſima, & hæreticis infeſtiſſima. 258.7

Homo.

Homo per maculam falſitatis deuenit ad nihilum. 161. 16
Homines ſua natura ad diſſentiendum proni ſunt. 291. 33

Honor.

Honoris, & famæ cauſa, vitæ, & rebus præferenda. 105.2
Honorem proprium non curantes, qualiter reprehendendi. 106.14
Honor qui debetur Regi, tribui debet Diuino, qui eſt Rex Regum. 255.11

Horologium.

Horologiorum vſus, Campanis inuentis, fuit introductus. 185.39

Hoſtia.

Hoſtiam Sacram conculcans ſine errore intellectus non eſt hæreticus.

Humilitas.

Humilitas apud Chriſtianos non dedecorat, ſed ornat. 255.10
Humilitati an præſumptioni tribuendum ſi quis debere præeſſe intelligens, ex humilitate præeſſe contemnit. 296.26
Humiliati, & quidam Monachi Romæ inter ſe controuerſiam habuerunt, quis eorum primò deberet pulſare ad Matutinum. 186.60

Hypotheca.

Hypotheca non datur in caſibus à iure expreſſis. 56.74
Hypotheca cenſualis eſt irregularis, & extraordinaria. 145.103
Excluſio neceſſaria eſt in hypothecis ordinariis, vè contra

contra tertium poſſeſſorem procedi valeat, non ita in hypotheca cenſuali. ibid. 104

I

Ianua.

IAnuæ nouæ non ſunt aperiendæ directò aduerſus ianuas, vel vicini feneſtras. 186.53

Identitas.

Fundans ſe in identitate, tenetur comprobare, & contra eum præſumitur pluralitas. 163.30

Identitas vt probetur, ſufficit verificare duas demonſtrationes. ibid.31

Nomen, & cognomen an probent identitatem. ibid. 32

Familiæ, & generis diuerſitas præſumitur ex non identitate cognominis. ibid.33

Ignorantia.

Ignorantia Iuris nunquam excuſat. 180.39

Ignorantia excuſationem nunquam afferre poteſt in hæreſis, vel blaſphemiæ crimine, quod noſtræ Fidei Catholicæ articulis reſiſtit. ibid.40

Illatio.

Illatio non fit à diuerſis. 241.49.& p.242.8

Illegitimus, Illegitimè.

Illegitimus prima Tonſura initiatus ex diſpenſatione Epiſcopi, abſque alia capax ſit penſionis. 339.259

Illegitimè nati admittuntur in Hiſpania ad inſignia, arma, & nobilitatem patris. 165.52

Immediatè.

τὸ *Immediatè*, de ſui natura exigit præciſam continuationem. 211.45

Immediatum id dicitur quod eſt ſine medio. ibid.46

τὸ *Immediatè*, importat vt nullo alio actu etiam momentaneo interpoſito debeat actus celebrari. ibid.47

Immunitas.

Poteſtas concedendi immunitatem à collectis reſidet penes ſupremum Principem. 94.1

Immunitas conceſſa mercatoribus nauigantibus ad aliquem portum pro augenda illius habitatione, non poteſt reuocari. 95.7

Priuilegium immunitatis obtinentes non comprehenduntur ſub conſtitutione Principis iubentis collectam ſoluendam, nemine excepto. ibid.8

Immunitatis priuilegium per legem generalem non tollitur. 96.16

Priuilegium immunitatis extenditur ad decimas futuras. 97.38

Immunitas per verba generalia conceſſa comprehendit collectas de nouo impoſitas ratione belli ſuperuenientis. ibid.39

Immunitas ex cauſa oneroſa conceſſa comprehendit collectas futuras. ibid.40

Immunitas à gabellis comprehendit onera, & gabellas futuras. ibid.42

Priuilegium immunitatis extenditur ad bona poſt priuilegium quæſita. 98.45

Immunitatis priuilegium comprehendit incolas de nouo ſuperuenientes. ibid.46

Immunitas 40. aut 30. paſſuum de conſuetudine hodie non ſeruatur. 269.15

Vltra Cœmeterium hodie nullum ſpatium loci cedit immunitati. ibid.16

Domus ædificatæ intra 40. vel 30. paſſus, etiamſi forent habitatæ per laïcos, gaudent immunitate ſecundùm aliquos. ibid.17

Immunitas Eccleſiæ datur loco, non perſonæ. ibid.18

Domus Parochorum, Canonicorum, & aliorum Eccleſiaſticorum, etiamſi laïcis locatæ ſint, gaudent Eccleſiæ immunitate. ibid.19

Domus, quæ cohæret Eccleſiæ, & eſt ipſius Eccleſiæ, & non alicuius particularis, gaudet immunitate. ibid. 20

Portam, ſeu annulum portæ Eccleſiæ tenens, quando ipſa eſt clauſa, illius gaudet immunitate. ibid.21

Scalæ quæ ſunt Eccleſiæ annexæ, & de illius pertinentiis, gaudent immunitate. ibid.22

Quando agitur de immunitate, ſumus in fauorabilibus, quando verò agitur de adgrauando delictum, ſumus in odioſis. 270.33

Tectum Eccleſiæ gaudet illius immunitate. ibid.35

Immunitate Eccleſiæ gaudet ille, qui in Eccleſia, vel Cœmeterio habet præcipuam partem corporis. ibid.37

Pedem tantùm in Eccleſia, vel Cœmeterio habens gaudet priuilegio immunitatis. ibid.38

Manum habens intra fines Eccleſiæ, licet foret extra, gaudet illius immunitate. ibid.40

Manu tangere locum Sacrum ſufficit ad effectum gaudendi Eccleſiæ immunitate. ibid.41

Parietem Eccleſiæ exteriorem tangens, illius gaudet immunitate. ibid.42

Aër Eccleſiæ, vel Cœmeterio reſpondens gaudet priuilegio immunitatis. ibid.43

Eccleſia, & Cœmeterium retinent ſuam immunitatem in aëre vſque ad Cœlum eidem Eccleſiæ, vel Cœmeterio reſpondens. ibid.44

Immunitati Eccleſiaſticæ in dubio fauendum, ac pro ea iudicandum. ibid.45

Immunitatem Eccleſiæ defendere ſpectat ad Eccleſiaſticos. ibid.46

Immunitas Eccleſiaſtica indirectè violatur per circuitum, & ſub ſimulato nomine. 282.13

Immunitas per verba generalia conceſſa comprehendit collectas ratione belli ſuperuenientis de nouo impoſitas. 327.147

Immunitatis priuilegium extenditur ad perſonas, & bona poſt priuilegium quæſita. 344.291

Impedimentum.

Epiſcopus in impedimentis dirimentibus aliquando ex vrgentiſſima neceſſitate diſpenſare poteſt. 356.16

Imperium.

Imperium temporale tutum reddit Fidei Catholicæ defenſio. 331.188

Importunum.

Importunum dicitur quaſi ſine portu, & ſine quiete. 352.11

Improbus.

Improborum probra æquè vt præconia bonorum immortalia manent. 106.10

τὸ *In*, iuncta ablatiuo ſtat pro *intra*. 268.5

Incola.

Incolas de nouo ſuperuenientes comprehendit priuilegium immunitatis. 345.292

Incompatibilitas.

Incompatibilitatem non inducit acquiſitio beneficiorum, ſed tantùm illorum retentio. 293.23

Indecentia.

Indecentia an reſultet ex eo quod Sacerdos cathedram iuris ciuilis moderatur. 77.5

Indicium.

Indicia maiora in criminibus contra Fidem requiruntur quàm in aliis delictis. 277.4

Indicium deſumitur aduerſus inquiſitum ex qualitate perſonæ. 278.13

Indicia multa coniunguntur ad Reum conuincendum, ſi in eundem tendunt finem. ibid.16

Indicia leuiora ſufficiunt in criminibus difficilis probationis. ibid.18

Indicia, & præſumptiones non ſufficiunt ad condemnandum

nandum

nandum in pœnam, niſi extraordinariam. ibid. 21
Indicia magna & vrgentia ſufficiunt ad torturam inferendam. 279.22
Indicia quando maxima ſont, aut ſemiplena probatio adeſt, præſumitur crimen cum complicibus commiſſum. 279.27
Indicia ſuis ponderibus examinata ad capturam apriora ſunt, & ad torturam. 330.181

Indictio.

Obſeruatio ſolemnitatum indictionis, diei, & horæ in electionibus non eſt neceſſaria quando omnibus eſt notoria. 219.126

Indultum.

Indulta conceſſa DD. Archiepiſcopis Cardinalibus ratione communionis, & conſortij, proſunt etiam ipſi Capitulo. 169.3
Indultum non remouet obſtaculum inhibitionis. 241.44
Indultum non comprehendit beneficia duplicem reſeruationem habentia. ibid.45
Indultorum modernorum diuerſa forma ab antiquis. ibid. 50
Vide *Reſcriptum.*

Infamia.

Infamia facti quæ. 106.9

Infelicitas.

Infelicitas eſt vt quis incurrat in ſuſpicionem delicti, quamuis ſit innocens. 106.11

Inferior.

Inferior facta Superioris euertere non poteſt. 153.62

Infidelis.

Infideles dubitant propter perpetuam inhabilitatem ſuis deſcendentibus obuenturam, Fidem Catholicam amplecti. 117.93
Exempla referuntur de quibuſdam fidelibus, qui propter talem inhabilitatem, & contractam infamiam fieri Chriſtiani noluerunt. ibid.94

Infirmus.

Infirmus ille dicitur, cui infirmitas impedimento eſt ad agendam aliquam actionem. 177.24
Infirmitatis de principio ſi conſtiterit, præſumitur quod fuerit continuata vſque ad mortem. ibid. 21

Ingenuus.

Ingenuus vir debet agere de conſeruando ſuo ſtatu, & honore. 106.12

Ingratitudo.

Ingratitudo dicitur ventus vrens, ſiccans fontem miſericordiæ, rorem pietatis, & fluenta gratiæ. 9.66

Inhabilitas.

Inhabilitas, quæ perſonam reſpicit, eam afficit vndecumque vadat. 315.29

Inhibitio.

Inhibitio emanata poſt poſſeſſionem, eam non afficit. 215.96
Inhibitio contra Ordinarium operatur interdictum conferendi. 233.25
Inhibitio cum decreto irritanti requiritur ad hoc, vt ſemper beneficium remaneat affectum. 240.30
Inhibitio obtenta poſt elapſum tempus ad appellandum, non debet attendi. 331.189

Iniuria.

Iuramento, & declarationi iniuriantis ſtandum eſt, quòd iniuria non fuerit illata animo iniuriandi. 261.24

Innoxius.

Crudele nimis eſt innoxios homines occidere. 116.87

Inobedientia.

Inobedientia, & contumacia graue eſt delictum, & deterrimi exempli. 20.177

Inquiſitio, & Inquiſitor.

Inquiſitorum arbitrio relinquitur, quæ indicia in cauſis Fidei ſufficiant ad capturam. 277.5
Indicia huius rei quæ. ibid.6
Inquiſitores Fidei muros tutantur, eiuſdemque fidei indagatores, & exploratores ſunt. 331.184
Inquiſitores quare Crucem veſtibus aſſutam præferunt. ibid.185
Officij Sanctæ Inquiſitionis primaria cura eſt Fidem orthodoxam defendere, &c. ibid.186
Inquiſitionis Sanctæ officio debentur innumera bona, quibus noſtra Hiſpania Dei beneficio exultat. ibid.187

Inſtitor.

Inſtitor principalem obligat ad intereſſe tantùm ex vi contractus, non autem ad pœnam ratione culpæ, ſeu delicti. 61.6
Inſtitor non habet facultatem faciendi incidere principalem auctorem in pœnam negotiationis. ibid.7
Inſtitor, qui dominum ratione contractus ad intereſſe obligare valet, non poteſt pro culpa, ſeu delicto illum obligare. 332.192

Inſtrumentum.

Inſtrumentum conditionale, conditione non adimpleta deficit. 67.3
Inſtrumentum nullum non meretur executionem. 68.13
Inſtrumentum virtute ſequentis vſus extenditur ad illud, ad quod aliàs non extendebatur. 145.112
Solemnitatem in Inſtrumentis extraiudicialibus per legem ſæcularem adhibendam tenentur clerici obſeruare, quando ſine difficultate, & aliqua impenſa id fieri poteſt. 285.28
Inſtrumentum poteſt licitè retinere à procuratore, quouſque ei ſit ſatisfactum de ſumptibus. 344.301
Inſtrumenta antiqua non indigent ſolemni recognitione. 345.312
Vide *Scriptum.*

Ioan. Baptiſta Ælianus.

Ioannes Baptiſta Ælianus natione Hebræus, vir pius, & qui pro Fide Catholica multùm laborauit, & ſcripſit. 123 136
τὸ, *ipſa*, eſt reſtrictiua temporis, & excluſiua alterius rei. 208.13
τὸ, *ipſis*, eſt perſonaliſſimum, & ad oculum demonſtratiuum. 268.8
τὰ, *Ipſo facto*, important ipſo iure, ſtatim, & abſque aliquo hominis miniſterio. 208.16

Irregularis, Irregularitas.

Irregulares non ſunt, qui iam à natiuitate Chriſtianam Fidem profeſſi fuerint, licèt Patrem, aut avum, ſeu proavum habeant Ethnicum, Iudæum, aut Sarracenum. 112.63
Irregularitatem non incurrit priuatus iure dandi vocem, ſi nihilominus illam in Capitulo det. 35.118
Irregularitas aliquando impedit ſolam ſuſceptionem, non vſum. 92.72
Irregularia, & extraordinaria non comprehendit adæquatio, quæ reſultat ex conceſſione ad inſtar. 315.6

Iſaac.

Iſaac fuit viua imago filij Dei facti hominis. 111.119

Iſraelita.

Iſraelitæ propter perfidiam amiſerunt gloriam, legem

repro

reptomiſſiones,& adoptionem filiorum. 122.127

Iudæus.

Magnum antiquitus erat ex Iudæis eſſe. 121.123

Iudæi omnes, qui Chriſti morti conſenſerunt,vnà cum ſuis miſerè perierunt in obſidione Hieroſolymitana. 126.144

Iudæos morti Domini conſentientes excuſat S. Paulus Apoſt. propter ignorantiam. 127.147

Vocans aliquem Iudæum, ligatur *l.2. tit.* 14. *lib.*8. *Recop.* 333.205

Iudex.

Iudex Eccleſiaſticus ſemper eſt competens ad cognoſcendum de rebus, quæ tangunt ſpiritualitatem. 11.83

Iudicis arbitrio committitur an & quando ſæuitia ſufficiat ad diuortium. 57.4

Iudex qui præuenit per capturam rei criminoſi, cognoſcit de cauſa, licèt alter iudex priùs verbaliter, & iudicialiter de eadem cognouiſſet. 100.1

Iudex qui ex negligentia vel dolo capturam de delinquente facere diſtulit,cum poſſit,præuenitur ab alio qui illam realem fecit, etiamſi primus in citatione, & monitione præueniſſet. ibid.3

Iudex vnus quando ex defectu iuriſdictionis non poteſt certam pœnam imponere, recurritur ad alium, qui eandem imponere valeat. 102.16

Iudex Eccleſiaſticus ſimul cum ſæculari concurrere poterit in punitione delinquentis in aliquo ex criminibus mixti fori, ſi ſpiritualibus pœnis vti velit. ibid.19

Iudex ſi poteſt procedere vt ordinarius, vel delegatus, electa vna via, licèt inutili, non poteſt ad aliam redire. 154.81

Iudex, cui conceſſum fuit abſolutum, & liberum arbitrium,poteſt ſine cauſæ cognitione,& partis citatione procedere. 156.96

Iudex multùm ſtrictè, & præuia neceſſitate debet officium ſuum impartiri, vt vendatur domus ad ipſiua Eccleſiæ ædificationem, vel ampliationem. 185.48

Iudex in decreto manutentionis debet præſeruare iura omnia partibus tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio ordinatio. 226.37

Iudex debet ex officio repellere exceptiones oppoſitas ad procraſtinandam executionem. 227.45

Iudex clementiùs ſe gerere debet quàm lex. 266.84

Iudex habens duplicem poteſtatem, ordinariam ſcilicet, & delegatam, poteſt ambabus vti. 289.16

Iudex à quo non obſtante inhibitione Superioris ſubreptitia poteſt ſuam ſententiam exequi. 331.190

Iudex poteſt finito officio aliquid recipere à parte pro qua tulit ſententiam, ſponte tamen, & ſine fraude offerentis. 332.197

Iudex debet eſſe certus de ſua iuriſdictione. ibid. 200

Iudicium.

Iudicandum eſt in vtroque foro iuxta communem verborum intelligentiam, ſi de intentione contrahentium conſtare nequit, & res dubia ſit. 131.32

Voluntas, populique voces non ſunt attendendæ in Iudicando. 266.83

Iudicium confirmat ius ſuperueniens poſt litem conteſtatam. 333.207

Iulianus.

Iulianus apoſtata ad quid ſtudia litterarum prohibuerit? 80.17

Iulianus Pomerius Archiepiſcopus Toletanus ex genere Hebræorum, ſanctitate, & omnigena virtute præclarus. 125.137

Iuramentum.

Iuramentum ſpeciale præſtantes arctiori vinculo ligati videntur. 9.57

Iuramenti præſtatio ſtringit magis, & efficaciorem reddit obligationem. ibid.58

Contractibus etiam natura ſua reuocabilibus, ſi iuramento confirmentur, non poteſt contraueniri. ibid.59

Iuramentum operatur idem quod clauſula derogatoria, & ex certa ſcientia. ibid.60

Obligatio ad peccatum mortale obligans oritur ex iuramento promiſſorio. ibid.62

Peccatum non adimplentis iuramentum tanto grauius eſt, quanto maior fuerit eius dignitas, Religio, & præeminentia. ibid.63

Iuramentum non operatur vbi interuenit enormiſſima læſio. 12.107

Iuramentum primò præſtitum facit quod ſecundum Iuramentum contrarium non valeat. 72.14

Iuramentum factum contra primum iuramentum licitum iuridicum, & honeſtum, non valet. ibid.17

Iuramentum ſequitur naturam ſcripturæ, & actus, cui adiicitur. 304.40

Iurgium.

Iurgium novum ex ſopita materia non debet ſuſcitari. 8.48

Iuriſdictio.

Iuriſdictio Eccleſiaſtica eſt præſcriptibilis reſpectu laïcorum. 96.22

Iuriſdictione conceſſa,ea omnia videntur conceſſa,ſine quibus iuriſdictio explicari nequit. 100.5

Iuriſdictio Eccleſiaſticorum iudicum ad ſpiritualem correctionem principaliter tendit, ciuilis ac ſæcularis ad vindictam publicam. 102.14

Ius.

Ius per pactum parti acquiſitum, ei ſine facto illius auferri non poteſt. 6.27

Iuri ante clericatum operam dans, poſt illum ad Doctoratum in eodem iure poterit promoueri. 78.13

Ius non abdicatur à reſignante, ſi reſignatio in forma Dignum expedita non fuerit totaliter effectuata. 229.4

Ius conſcientiæ, vide *Conſcientia.*

Iuſpatronatus.

Iuſpatronatus eo ipſo cenſetur acquiſitum fundanti,vel dotanti, ſi expreſsè illud non remiſerit. 11.85

Iuſpatronatus tribus modis acquiritur. ibid.86

Iuſpatronatus ſæculare ſi ad Eccleſiam deueniat, fit Eccleſiaſticum. 243.29

Iuſpatronatus relictum cuidam, & aliis ſub nomine collectiuo, diuidendum pro dimidietate. 288.8.9

Iuſpatronatus dimidiam vocem habens vnus, & decem alij alteram dimidiam, attenditur præſentatio facta ab habente dimidiam, & ab vno ex decem. 290.20

Concil. Trid. *ſeſſ.*24. *c.*17. *de reform.* comprehendit beneficia iuriſpatronatus. 293.19

Iuſtificatio.

Iuſtificatio gratiæ debet concludere ad illius tempus. 238.10

Iuſtitiarius.

Iuſtitiarius quid ſignificet in iure Canonico. 91.66

L

Labor.

Labor pro Deo nullatenus effugiendus. 296.27

Laborandum non in eo quod ſibi, vel paucis vtile ſit, ſed quod multis, vt ſalui fiant. ibid.55

Lacryma, & ſuſpiria metus continuationem probant. 32.93

Læſio.

Læſio enormiſſima ſecundùm aliquos contractus etiam tranſa

tranſactionis reſciſſionem induceit, 12.106.
Iuramentum non operatur vbi interuenit enormiſſima læſio. ibid.107
Læſio non attenditur in renunciatione, quæ donationem importat. 75.34
Læſionem enormiſſimam excludunt periculum mortis & vita incerta. ibid.41
Læſionis ad probationem regulariter debet attendi tempus conuentionis, ſeu actus qui geritur. ibid.42

Laïcus.

Laïci ſunt incapaces poſſeſſionis, & præſcriptionis in materia decimarum, niſi cum præſcriptione allegetur priuilegium ante Concil. Lateran. obtentum. 96.21
Doctores referuntur, qui tenent licitum non eſſe Eccleſiaſtico iudici in caſibus mixti fori, hæreſis crimine excepto, laïcos capere, & incarcerare. 100.4
Laïci in delictis Eccleſiaſticis non minùs ſunt ſubditi Epiſcopo, quàm clerici. 101.6
Hæreſis de crimine conuicti laici, ab Inquiſitoribus capi, & incarcerari poſſunt. ibid.7
Doctores referuntur qui ſuſtinent Eccleſiaſticum iudicem in caſibus mixti fori laicos capere poſſe. ibid.8
Conſuetudo quæ vbique recepta circa capturam laïcorum in criminibus mixti fori. ibid.15
Conſuetudo ſpecialis vt Eccleſiaſtici iudices incarcerare valeant laïcos delinquentes, illa ſeruanda eſt. 102.12
Conſuetudine induci poteſt in ciuilibus cauſis vt Eccleſiaſtici contra laïcos iure aliquo cognoſcentes, eos incarcerare valeant. ibid.13
Laïcus punitus à iudice Eccleſiaſtico, iterum condigna pœna punitur à ſæculari in delictis mixti fori, ſaltem atrocioribus. ibid.15
Laïci delinquentes ſi condigna pœna de aliquo delicto mixti fori ab Eccleſiaſtico Iudice puniti fuerint, non poterunt poſtea à ſæculari puniri. ibid.50
Laïci in electionibus quando intereſſe poſſint? 156.100

Legandi verbum.

Legandi teſtator in codicillis non videtur in dubio receſſiſſe à priori voluntate poſita in teſtamento. 348.344

Legatum.

Legatum reddit conditionale clauſul. *Si nupſerit Titio.* 318.58

Legatus.

Legato qui non ſit à latere minimè ſubiiciuntur Abbates benedicti, & titulari. 87.35
Legatus de latere poteſt electiones confirmare. 153.57
Legatus eſt Iudex competens contra exemptos. ib.58

Legens.

Legentes, ſeu ſtudentes iuri Canonico, aut ciuili, fruuntur priuilegio de percipiendis fructibus ſuarum Præbendarum in abſentia. 81.34

Legitima.

Legitima deſcendentium ex legitimo matrimonio ſunt omnia bona parentum, deducto quinto. 71.2
Legitima parentum eſt omne filiorum patrimonium, deducto tertio. ibid.4
Supplementum legitimæ ſpatio 30. annorum præſcriptum præſumitur. 72.10. & p. 333.210

Legitimatio, & Legitimatus.

Legitimatio facta in articulo mortis præſumitur in fraudem ſubſtituti. 178.27
Legitimationis in tempus inſtitui poteſt filius ſpurius. 348.340
Bonorum in poſſeſſionem mitti debet legitimatus à Principe, non obſtantibus oppoſitionibus, quæ contra legitimationem fiunt. 333.212
Filiarum legitimatum nulla facta mentione, quando legitimatus à Principe cenſeatur rectè legitimatus? 334.213

Legitimitas.

Legitimitatis quaſi poſſeſſio probatur ex eo quod quis poſſideat bona paterna. 168.74
Pro legitimitate in dubio pronuntiandum. 254.26

Legitimum.

Legitimum dicitur à lege approbatum, vel toleratum. 253.23

Lex.

Legem quam velit, imponere quis non poteſt in re ſua, in qua alius ius habet. 16.37
Leges Regiæ deponentes circa ius retractus, etiam de iure Canonico ſunt obſeruandæ. 48.29
Leges audire prohibitum eſt clericis. 77.7
Legem vel Phyſicam docentes Presbyteri non comprehenduntur ſub diſpoſitione *d. c. ſuper ſpecula, ne clerici, vel mon.* 78.15
Iuſtiſſimè à lege, ſeu ſtatuto recedi poteſt ex iuſta cauſa ſuperueniente. 119.102
Leges, Canones, & ſtatuta ex magna, & euidenti cauſa tranſgredi poſſunt. ibid.104
Lex diuina, & naturalis quando diſpenſationem, ſeu interpretationem admittat. 120.110
Leges, & ſacri Canones non intendunt tueri vitioſum poſſeſſorem. 135.30
Lex quæ generaliter loquitur, generaliter debet intelligi. 138.16
Legis à verbis in dubio non eſt recedendum. ibid.17
Lex, aut ſtatutum contra publicam, vel priuatam vtilitatem factum, poteſt per viam appellationis, aut ſimplicis querelæ impugnari. 150.9
Ratio legis vbi ceſſat, eius diſpoſitio ceſſare debet. 219.131
Leges Pontificiæ iudicio populi debent recipi. 265.79
Leges politicæ, & œconomicæ quando obligent Clericos? oſtenditur. 285.25
Ceſſante ratione legis, ceſſat & ipſa lex. 303.34
Lex comprehendit bona extra territorium exiſtentia, quando omnes contrahentes ſunt ſubditi vnius Principis, & intra eius territorium exiſtunt. 315.26
Lex quando eſt prohibitiua in perſonam, tunc comprehendit bona, quamuis extra territorium exiſtentia. ibid.10
Legum ſæcularium, & ſtatutorum politicorum ad obſeruantiam non tenentur clerici vi coactiua. 317.47
Vide *Statutum.*

Libellarius.

Libellarius eſt ille, qui ab emphyteuta habente vtile dominium tantùm accipit prædium emphyteuticum pro certa annua penſione. 140.36
Libellarius tenetur ad collectam. ibid.37
Libellarius de annua penſione quam emphyteutæ ſoluit, non deducit collectam. ibid.38

Libellus.

Libellus maledicus contra Congregationis informationem editus, & prohibitus. 19.172
Libelli famoſi contra Deiparæ Virginitatem tenor. 257.2
Libellus poſt intempeſtam noctem defixus, & inuentus. ibid.2
Rumor quod Eremita quidam libellum fixiſſet. 258.3
Eremita in carcerem detruditur, & eius confeſſio refertur. ibid.4

Libelli famoſi auctor capitis pœnam incurrtit. 239.12

Libellus graues iniurias, & opprobria io Priocipem dirigens vtique faceret eius auctorem io crimen læſæ maieſtatis ioeidere, & ita in pœnam vltimi ſupplicij. ibid. 13

Libelli publicatio ab eius auctore non proceſſit ex animo, aut intentione erraodi in Fide. 260.22

Libelli famoſi actoribus per leges duodecim tabularum pœna capitalis imponebatur. 263.53

Pœná extraordinatiâ hodie punitut libelli famoſi auctor. ibid. 54

Pœna libelli famoſi de iure Canonico non eſt capitalis, ſed extraordinaria. ibid. 55

Pœna libelli famoſi de iure Ciuili erat capitalis, quando crimen per libelluio obiectum capitis pœnâ eſſet dignum. ibid. 56

Libelli famoſi pœoæ vt locum habeaot, nocendi animum neceſſariuio eſt interuenire, & dolus verus requiritur. ibid. 37

Libelli famoſi auctor capitis pœna quando afficiendus? 280.34

Liber.

Libris Capitularibus quando fides adhibeatur. 243.19

Libertas.

Ius vindicandi libertatem cuilibet ex ciuibus in ſolidum pettiuet. 350.360

Licentia.

Licentia, ſiue renunciatio legitimæ iuramento coofirmata valet. 72.13

Licentia ad teſtandum de futura hæreditate, nihil aliud eſt, quàm hæteditaris futuræ renunciatio. 73.16

Licentia Epiſcopi non requiritur in docentibus ad hoc vt priuilegio de percipiendis fructibus in abſentia gaudeant, ſecus in ſtudentibus. 82.46

Licitatio, & Licitator.

Maior licitatio vltra iuſtum pretium ob æmulationem facta, noo eſt admitteoda. 334.218

Licitator poſt ſubhaſtationem perfectam & extinctam candelam, à futuris licitationibus & oblationibus etiam maioris ſummæ eſt ſecutus. 46.1

Licitator novus admittitur quando adeſt læſio vltra ſextam partem. 47.5

Subhaſtationis poſt lapſum termioi non poteſt licitator admitti. 334.219

Licitator prior eſt præferendus, ſi dare vellet quantum ab alio poſtea fuit oblatum. ibid. 220

Lignum.

Ligna Eccleſiæ dedicata non debeot ad aliud opus iungi, niſi ad aliam Eccleſiam. 197.86

Limitatio.

Limitata cauſa limitatum producit effectum. 205.7

Lingua.

Lingua cordi cedit, & ſub iugo mentis verba conſiſtuot. 265.76

Liquidatio.

Liquidatio fructuum eſt facienda in medioeri ſumma, quando teſtes deponunt de maxima, media, & minima. 329.173

Lis.

Vtilitatem habere quis dicitur eo ipſo quod à lite diſcedatur. 13.109

Lite pendente oihil eſt innouandum. 18.139

Ad effectum regulæ de ſubrogandis ſufficit litem fuiſſe iuſtam, ſaltem coloratè. 39.21

Lites ſopiuotur per prohibitionem alterius præſentationis. ibid. 22

Litis ingreſſum impedit exceptio noo obſeruati cootractus. 326.132

Lite pendente negotium deuoluitur ad Iudicem, ſuſpenſa Superioris Iuriſdictione ſuper eadem cauſa, de qua dubitatur. 327.50

Littera.

In litteris prouiſiuis ouoquam vel raró fit mentio de penſione reſeruata. 203.12

Litteræ reſignationis non expediuntur in Cancellaria, vel Camera Apoſtolica, oiſi conſtiterit quod conſenſus ſuor præſtiti & extenſi. ibid. 13

Litteræ à ſupplicatiooe recipiunt paſſiuam ioterpretationem. 204.17

Litteræ Apoſtolicæ habent paratam executionem ad inſtar inſtrumenti publici guareotigiati, & procedendum ad earum executiooem appellatione remota. 209.35

Litteratus.

Litterati viri, & idonei, vndecunque origioem duxerunt, in quibuſcumque Eccleſiis, etiam maioribus ſunt admittendi. 211.44

Litteratis librorum copia neceſſaria. 334.216

Locumtenens.

Locumtenentes, ſeu Vice-Rectores ſuis priocipalibus iu reuerentialibus oon adæquantur. 256.21

Locus ſacer.

Reuereotia locis ſacris, etiam dirutis & collapſis habenda. 197.90

Teſtudines, ſeu ſpeluncæ ſubtus Eccleſiam portas ad plateam habentes non ſunt loca ſacra. 198.93

Locus ſacer dicitur illud ſpatium, quod ſpectat ad interius corpus Eccleſiæ à tecto interiori vſque ad pauimentum. ibid. 94

Locus ſacer ad effectum inducendi ſacrilegium non ita latè ſumitur, ſicut ad effectum gaudendi Eccleſiaſtica immuoitate. 270.32

Loqui.

Nullus iudicatur loqui id, quod uon ſentit. 265.75

Lucrum.

Ex qua perſona quis lucrum capit, eius factum probare tenetur. 7.39

Lucrum iotelligitur omni damno deducto. 143.81

Lucri amiſſio non habetur in conſideratione, ſi non fuerit radicatum, & matrimonto ioeorporatum. 352.20

Lucri ceſſantis, ſeu damni emergentis iotereſſe in multa dari poteſt: intellige vt ibi. 332.193

Timor amiſſionis magni lucri poteſt tanquam iuſtus reputari. 332.13

Cootrarium verius, o. 14. intellige vt ibi.

Pœna quæ conſiſtit in amiſſione lucri, impoſita alicui vt contrahat mattimonium cum certa perſona, illud non impedit. ibid. 14

Amiſſio lucri impoſita alicui vt contrahat Matrimonium cum certa perſoua, illud oon impedit. ibid. 15

Diſpoſitio obligans aliquem ad matrimonium contrahendum cum certa perſona ſub pœna amiſſionis lucri, valida eſt. ibid. 26

Luſitana.

Luſitana Matia Pacheco ex puella adoleſcens ephebus apparuit. 173.17

M

Magiſtratus.

MAgiſtratus quos honores, & onera portet? 208.36

Magiſtratus præſentia omnem metum excludit. 215.99. & 217.116

Maioratus.

Maioratus bona vt conſeruentur in familiis illuſtribus Reip.

Digitized by Google

Reip. maximè intereſt. 275.12
Maioratus cauſam publicam continet. ibid. 13
Facultas pro alienandis bonis maioratus concedi non poteſt, niſi cauſa publica concurrat. ibid. 14
Emptor rerum, & bonorum maioratus an teneatur curare vt venditor pecuniam in alia re vtiliter inſumat. 274.31.& ſeq.
Maioratuum fundationes quando factæ ſunt in aliquo Regno, tunc ſecundùm illius leges procedendum, licèt bona extra Regnum exiſtant. 315.31
Maioratus vt bona alienari valeant cum Regia facultate, non requiritur conſanguineorum citatio. 317.45
Maioratus fundati contemplatione matrimonij effectũ ſortiuntur, matrimonio poſtea annullato. 323.104
Filius non poteſt retrocedere capitulatam maioratus inſtitutionem. 328.165
Conſentire non poteſt filius quod maioratui alia onera apponantur in præiudicium ſucceſſorum. ibid.166
Primogenitus filius quando vocatur ad maioratum, vocatio hæc reſtringitur ad filios immediatos primi gradus. ibid.167
Inſtitutio maioratus in vna ſcriptura à marito, & vxore facta, in ſe continet duas diſpoſitiones. 334.221
Maioratus à marito, & vxore ſimul fundatus poteſt ab vno eorum reuocari pro ſua parte ante traditam poſſeſſionem, ſi alter mortuus ſit. ibid.223
Primus ſucceſſor in Maioratu non tenetur ſoluere debita contracta poſt fundationem. ibid. 224
Maioratus quando Regia facultate fundatur, poteſt de facili mutari alia ſimili facultate obtenta. 335.225
Princeps in ſucceſſione Maioratus poteſt ius competens ſubſtitutis de futuro derogare. ibid.226
Inſtitutor Maioratus quando abſolutè, & genericè fœminas propter maſculos à maioratus ſucceſſione excluſit, talis excluſio intelligitur propter maſculos eiuſdem lineæ, & gradus. ibid.227
Poſſeſſor maioratus dubiam illius diſpoſitionem interpretari poteſt. ibid.229
Maioratus duo an & quando in vna perſona conſiſtere & permanere valeant, latè oſtenditur. ibid.230
Maioratum inſtituendi promiſſio idem eſt ac inſtituere. 345.309
Succeſſor in maioratu in eo ius radicatum habet etiam viuente poſſeſſore. 353.22

Malè adu.

Malè parta malè dilabuntur. 16.145

Maledicens.

Maledicentes, & mentientes nihil magis curant, quàm occultare quod prædicant. 19.174

Maleficium.

Maleficia voluntas, & propoſitum delinquentis diſtinguunt. 261.29
Maleficia magis decernuntur per animum, & finem, quibus crimen perpetratur, quàm per ipſum facinus. ibid.30
Maleficium debitoris non auget per ſe fideiuſſoris obligationem. 328.160

Malitia.

Malitia ætatis, vide *Ætas.*

Malum.

Malum non eſt præſumendum de illo, qui benè vixit. 336.232

Mandatum.

Mandata Regia, quibus iubetur aliquem à ſua poſſeſſione amouendum, non eſſe exequenda. 149.5
Mandatum, ſeu commiſſio de matrimonio contrahendo non eſt neceſſe præſtare Procuratori coram Parocho, & teſtibus. 65.16
Mandatum ſpeciale requiritur ad contrahendum matrimonium. ibid. 19
Mandatum ſpeciale ad contrahendum matrimonium non dicitur niſi nominatim detur ad contrahendum cum certa, & determinata perſona. ibid.20
Vide *Matrimonium.*

Manus.

Manus appoſitio limitata ad certum effectum, & ad certum caſum, non cauſat affectionem deficiente effectu, aut caſu per Principem contemplato. 233.23
Manus appoſitio præexiſtente reſeruatione operatur affectionem, data nullitate prouiſionis ob incapacitatem prouiſi. ibid.26
Appoſitio manus Papæ non cauſat affectionem, quando eſt factà contemplatione certæ perſonæ, quæ non fuit reperta capax. ibid.29

Manutentio.

Manutentionem petens debet probare ſuam poſſeſſionem de tempore litis motæ. 18.150
Manutentio danda pro omnibus actibus, in qua illa reperiebatur poſſidere de tempore litis motæ. ib.153
Manutentio vt excludatur, debet euidenter conſtare materiam eſſe facultatiuam. ibid.162
Manutentio non eſt de facili deneganda ſub prætextu materiæ facultatiuæ. ibid.163
Nullitas contractus non poteſt impedire poſſeſſori manutentionem. ibid.165
Manutentionis decretum pro Congregatione refertur. 19.171
Manutentio non eſt danda quando conſtat de improbitate, & vitio poſſeſſionis. 135.29
Manutentio non impeditur interim dum diſputatur de vi decreti irritantis. 151.28
Manutentio non eſt danda vbi conſtat de defectu dominij, ſeu de improbitate, & vitio poſſeſſionis. 213.67
Manutentionem petens eſt actor originarius, & voluntarius. 213.77
In manutentione non agitur de titulo, vel de poſſeſſione. 216.101
Manutentio quando affert aliquod grauamen, illud eſt leue, modicum, ac momentaneum. ibid.102
Manutentio ſolùm conceditur ad ſtrictos limites poſſeſſionis. ibid.105
Manutentio conceditur ad limites penſionis. 224.15

Maritus.

Maritus ratione fructuum dotis tenetur ad tributum, & ad collectas. 139.13
Maritus conſtante matrimonio dotem in caſibus permiſſis vxori reſtituens, tenetur curare vt quantitas iuxta permiſſionis facultatem in aliam rem vtilem conuertatur. 273.19
Mariti conſentire non debent vt vxores ornentur propter alios, cùm foras exeunt. 299.15

Marchioniſſa de Alcala.

Marchioniſſæ de Alcala in deciſione coram Gregorio XV. multa referuntur præciſam vim, & iuſtum metum denotantia. 353.23

Mas.

Mares potiùs generantur quàm fœminæ ex caloris ſeminis potentia. 173.2

Materia.

Materia quando eſt impræſcriptibilis ad acquirendum dominium, ſufficit titulus inſufficiens, iuncta obſeruantia quadraginta annorum. 96.19
Materiæ impræſcriptibiles ex incapacitate poſſidentis deſinunt eſſe tales. ibid.20

Matrimonium.

Matrimonium ſi fuerit metu contractum, eſt ipſo iure nullum. 23.12

Matrimonium per vim contractum eſt ipſo iute nullum. 26.48

Matrimonium per nimiam importunitatem contractum annullatut. 32.89

Preces importunæ à patre, alióve Superiore adhibitæ matrimonium annullant. ibid.90

Matrimonium propriè,& verè ex ipſa eius natura contractus eſt, qui ſolo conſenſu perficitur. 63.1

Matrimonium vt Sacramentum conſiderarum, etiam extremum conſenſum requirit. ibid 5

Verba ad rationem matrimonij non ſunt præcisè neceſſaria, ſed ſufficit conſenſum aliquo exteriori ſigno, vel facto declarari. ibid.6

Matrimonium per Procuratorem contractum fuit validum ante Concilium Tridentinum. 64.8

Matrimonium per Procuratorem contractum phyſicè gratiam producit in contrahente. ibid.13

Matrimonium per Procuratorem contractum etiam hodie poſt Concil.Trid. valet,& Sacramentum eſt. ibid.15

Matrimonium per epiſtolam contractum valet tam in ratione contractus, quàm in ratione Sacramenti. ibid.17

Matrimonium per epiſtolam contrahi quibus modis dicatur. ibid.18

Matrimonium antea contractum virtute mandati dati ad contrahendum cum qualiber muliere, an conualidari poſſit ſubſequuto ſpeciali ad contrahendum cum eadem ignara ſecundi mandati. 65.22

Procurator ad matrimonium contrahendum non poteſt alium ſubſtituere. ibid.23

Procurator conſtitutus ad matrimonium contrahendum non poteſt illud contrahere poſt mandatum reuocatum, quamuis Procurator, vel alter coniux reuocationem ignoret. ibid.25

Ratio ſpecialitatis cur matrimonium contractum poſt mandatum reuocatum,cum ignorantia tamen reuocationis, ſit nullum, non ita alij actus. 66.29

Verba quibus debent matrimonia celebrare Procuratores nomine conſtituentium illos. ibid. 31

Mandati reuocatio tacita ſufficit ſignis, vel factis aliquibus declarata, ne matrimonium per Procuratorem etiam reuocationis ignarum contractum,ſit validum. ibid.32

Matrimonium contrahens cum alia muliere poſt datum mandatum ad contrahendum cum certa perſona ante illius executionem, viſus eſt illud reuocare? ibid.33

Procuratoris ad Martimonium dati reuocatio etiam ignorata effectum ſortitur, quamuis iuramentum de non reuocando præmiſſum ſit. ibid.35

Procuratoris ad matrimonium dati reuocatio mera interna quoad forum conſcientiæ valet. ibid. 36

Matrimonium contractum per Procuratorem, qui neque tacitè,neque expreſsè reuocatus fuerit, an validum ſit, ſi tempore quo contrahitur, conſenſus poſitiuus mittentis Procuratorem realiter non concurrat? ibid.37.& 38

Matrimonium valere non deſinit per ſuperuenientem furorem illud conſtituentis. ibid.39

Matrimonij vinculum ex eius firmitate,& indiſſolubilitate proueniens fortiùs ligat quàm iuramentum. 129.13

Matrimonium contrahendum per verba de præſenti præcedentibus monitionibus. ibid.15

Matrimonium potiùs quam ſponſalia in dubio præſumere debemus. 131.30

Opinio ſingularis alicuius Doctoris celebris matrimonium ſuſtinentis, præferri debet opinioni plurium impugnantium. ibid.33

Matrimonia contrahere poſſunt hermaphroditi ſecundùm ſexum, in quo magis præualent. 174.26

Matrimonium ſi diuortio ſeparatum ſit, ſucceſſio locum non habet. 179.42

Matrimonium ſecundum valet pendente litigio ſuper primo, ex quo primum in rei veritate fuit pronunciatum nullum. 252.6

Litis pendentia non impedit matrimonium contrahi. ibid.7

Matrimonium nullum non impedit validitatem ſecundi matrimonij rectè contracti. ibid.8

Matrimonium pendente lite ſuper prioris validitate contractum,ſi illius nullitas euincatur, validum eſt. ibid.9

Matrimonium contrahens ſecundum lite pendente ſuper validitate primi, non dicitur attentare. ibid.10

Interdictum Eccleſiæ ne matrimonium contrahatur, quibus modis fiat? ibid.13

Matrimonium contractum contra interdictum Eccleſiæ validum eſt, niſi contineat decretum irritans. ibid.14

Matrimonium contrahere volenti ante ætatem legitimam incumbit onus probandi malitiam ſupplere ætatem. 355.10

Matrimonium contrahi ante legitimam ætatem ex vrgentiſſima aliqua neceſſitate permitti poteſt. ibid.5

Matrimonij carnalis conſummati vinculum eſt indiſſolubile. 294.81

Matrimonium contrahens ne incurreret indignationem patris, validè contrahit. 351.5

Pater poteſt filio perſuadere vt matrimonium cum certa perſona contrahat, illum etiam paterna coactione cogendo. 351.9

Perſuaſiones ad hoc vt matrimonium annullent, debent eſſe importunæ, inſtantiſſimæ, repetitæ, & inculcatæ. 352.10

Perſuadentes,& rogantes importunè matrimonium, vt illud reſcindatur, debent eſſe ſoliti málè tractare ſibi non parentes. ibid.12

Matritum.

Matriti monacha in virum conuerſa. 173.18

Medicus.

Medicis ſtandum eſt quando quis dicatur infirmus, & in extremis conſtitutus. 177.18

Medietas.

Medietatem vocum tenendum in dubio, & ratione incertitudinis interueniſſe. 290.26

Media via in dubiis eligenda. ibid.27

Melioratio.

Rem meliorem non poteſt pater ſibi aſſumere in tertiam, & deteriorem relinquere filiis. 338.252

Meliorare in tertio, & quinto bonorum poteſt pater duos filios, & ad tempus. ibid.253

Meliorandi promiſſio adimplenda. 344.308

τὸ, *mentiris*, eſt iniuriosiſſimum. 337.237

Menſa.

Menſam Abbatialem, & ſigillum cum propriis armis habet Abbas, cui in titulum perpetuum Abbatia collata fuit. 87.32

Mercator.

Mercatores nunquam habent otioſas ſuas pecunias. 54.45

Metus.

Metus definitio, & eius natura declaratur. 26.45

Metus debet eſſe talis,qui cadere poſſit in conſtantem virum, ad hoc vt matrimonium, profeſſionem, & Ordinis ſuſceptionem annullet. ibid.46

Metus vt dicatur cadens in conſtantem virum, quinque requiruntur conditiones. ibid.47

Metus grauitas diiudicatur ex circumſtantiis, & qualitate ætatis, ſexus, & imbecillis animi. ibid.50

Metus

Metus eſt difficilis probationis. ibid. 51
Probationes leuiores ſufficiunt in metu. ibid. 52
Indicia, & coniecturæ ad probandum metum admittuntur. ibid. 53
Teſtes domeſtici admittuntur in probatione metus. ibid. 55
Teſtes ſingulares in probatione metus reiiciendi non ſunt. ibid. 56
Hiſtoria narratur ex qua metus initium ſumpſit. 27. 57. & 58
Perſonæ interpoſitæ ad metum incutiendum, & quomodo probetur. ibid. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. & 71
Metus mortis, aut cruciatus corporis, vel abſciſſionis membri dicitur cadens in conſtantem virum. 29. 72
Reuerentia quam filius præſtare debet patri, quando ſit ſufficiens ad inducendum metum, qui caderet in conſtantem virum. 30. 73
Metus reuerentialis per ſe ſolùm non eſt ſufficiens ad reddendum irritum contractum. ibid. 74
Timor rationabilis grauis mali ſimul cum metu reuerentiali ſufficiens eſt ad annullandum contractum. ibid. 75
Metus reuerentialis cum verberibus, aut minis ſufficit ad irritandum contractum, quamuis non probetur minitantem ſolitum eſſe minas exequi. ibid. 76
Terribilitas perſonæ cum metu reuerentiali ſufficiens eſt pro nullitate contractus. ibid. 77
Qualitas perſonarum quæ metum patiuntur, & incutiunt, multùm inſpici ſolet in eius probatione. ibid. 80
Preces importunæ, & inſtantiſſimæ perſuaſiones aptæ ſunt metum incutere cadentem in virum conſtantem. 31. 86
Lachrymæ & ſuſpiria metus continuationem probant. 32. 93
Metus cauſa durante, nullus conſenſus præſumitur liberæ voluntatis. 35. 121
Metus præſens qualiter requiratur. 36. 134
Suſpicio metus contractum irritat, ſicut & metus. ibid. 135. intellige vt 136
Metus ſolus futuræ ſæuitiæ, & alicuius grauis mali ſufficit ad diuortium. 5-. 6
Metus minor requiritur in muliere quàm in viro. ib. 7
Metus ad annullandum matrimonium requiſitus debet probari per actus exteriores, veluti mortis, aut cruciatus. 351. 2
Metus iuſtus debet probari, aliàs dicitur vani timoris. ibid. 3
Metus reuerentialis per ſe ſolùm non ſufficit ad reſciſſionem contractus matrimonij. ibid. 4
Auctoritas perſonæ tribuit iuſtām cauſam metus reuerentialis. ibid. 6
Reuerentia paterna cum importunis precibus, & moleſtis perſuaſionibus inducit iuſtum metum. ibid. 7
Intellige de perſuaſionibus doloſis, non verò de illis, quæ ſubeunt vices optimi conſilij. ibid. 8
Cohabitatio ſpontanea qualiter metum purget? oſtenditur. 343. 26. & ſeq.
Metus præcedens per quantum tempus præſumatur purgatus ex cohabitatione ſpontanea? oſtenditur. ibid. 27
Metus præſumptio excluditur, ex quo illum paſſus nec ante, nec poſt matrimonium proteſtatus fuit. ibid. 28

Mina.

Minæ probantur per teſtes ſingulares. 36. 29

Miniſter.

Miniſter qui pecuniam fiſcalem animo negotiandi ad ſuum commodum intercipit, quas pœnas incurrat. 54. 47

Minor.

Minor in ſibi proficuis, & beneuolis non eget alterius auctoritate. 11. 99
Minor ciuiliter, & naturaliter obligatur, vbi ex contractu aliàs nullo factus eſt locupletior. ibid. 100
Minoris iure gaudentes ſi prætextu læſionis aut metus contractum reſcindere prætendant, non ſunt audiendi, niſi priùs accepta reſtituant. 12. 105
Minor pars reputatur pro toto. 291. 34

Minus.

Minus eſt habere actionem quàm rem. 320. 79

Miſſa.

Miſſarum ſimplex onus quando in fundatione eſt appoſitum, poſſunt per ſubſtitutum celebrari, ſecùs quando præciſè requiritur Sacerdotium, ſeu alius Ordo per modum annexionis. 230. 28

Mixtum.

Mixtum non cenſetur comprehenſum ſub ſimplici. 240. 42

Modus.

Modus potiùs quàm conditio in dubio præſumitur. 317. 52

Molina.

Molina *de primog. lib.* 4. *cap.* 4. *à num.* 12. declaratur. 274. 30
Molinam qui reprobent. 276. 40

Monachus.

Monachis ſolùm vetatur auditio publica legum, non autem prælectio. 78. 12
Monachi nigri S. Benedicti qui? remiſſiuè. 87. 37
Monachi non obligantur ſub peccato mort niſi quoad tria ſubſtantialia vota, quantum eſt ex iure & virtute regulæ. 89. 48
Monachorum nullus forenſis negotij ſuſceptor, vel executor exiſtat. ibid. 51
Monachorum nomine in Decreti & Decretalium libris veniunt illi qui Religionem S. Benedicti profeſſi ſunt. 90. 57
Monachorum appellatione in odioſis non comprehenduntur Abbates. ibid. 61
Monachus factus Epiſcopus recuperat ius ſuccedendi. 176. 8

Moneta.

Pragmatica minorationis monetæ publicata ſub die 16. Septembris 1642. refertur 45. 42. & de eius intellectu. ibid. 43
Monetam cudere, minuere, ſeu alterare, eſt de Regalibus Principis. 186. 33
Monetæ valor quando mutatur cum magno exceſſu, etiam ob aliquam publicam neceſſitatem, vt clericum liget, requiritur ſummi Pont. licentia. 286. 34

Monalis.

Moniales Regij Conuentus Diſcalceatarum, & Incarnationis cum cantu celebrāt diuina Officia. 17. 147
Monialis inquiſita de aliquibus tactibus, & actibus impodicis, & ſuſpecta quod ſit hermaprodita, debet de monaſterio ſtatim expelli. 174. 28
Et quando, & quibus præuentionibus, diligentiis, & probationibus ſit eius profeſſio nulla declaranda? ibid. 29

Monopolium.

Principis ex priuilegio an monopolia exerceri valeant? 337. 244

Mora.

Moram vt creditor contrahat, requiritur non tantùm quod creditor ſit interpellatus accipere, ſed etiam quod cum effectu pecunia deferatur, nolitque recipere, & deinde conſignetur, & deponatur. 320. 73

Index Rerum,

Moribundus.

Moribundus quis dicitur quando eſt in eo ſtatu, quod de eius ſalute deſperetur. 177.22

Prælatus in infirmitate æquiparatur vſuario. ibid.23

Mors.

Mors in Chriſtianis non eſt mors, ſed dormitio, & ſomnus appellatur. 191.5

Mors mala putanda non eſt, quam bona vita præceſſit. 336.234

Mortuus.

Mortui intra Eccleſiam olim non ſepeliebantur. 192.29

Mula.

Mulam conducens ad faciendum iter ad Toletum, ſi iter faciat ad Hiſpalim, tenetur de morte mulæ, niſi cum mula eſſet datus famulus. 219.60

Mulier.

Mulier iurans non alienare bona dotalia ſibi donata propter nuptias, ſi poſtea alienet, & iuret non contrauenire, non valet alienatio. 72.18

Mulier ſi iurauit non alienare in futurum rem dotalem, & poſtea alienet cum iuramento, nihil valet alienatio, etſi iurata, propter iuramentum primum. 72.24

Mulier nupta piſcatori apud Albertios filium peperit, & poſtea virilem ſexum adepta ad aliàs cum muliere tranſiuit nuptias. 173.16

Doctores referuntur de habitu & cultu mulierum agentes. 298.2

Ornatus muliebris in duobus conſiſtit, in apparatu corporis, & in fuco colorum. 298.3

Mulieres debent in laborando ſe occupare. ibid.8

Mulieres cum verecundia, & ſobrietate debent ſe ornare. ibid.9

Mulier nupta poteſt licitè ſe ornare vt placeat viro ſuo, & quibus concurrentibus id fieri debeat, oſtenditur. 299.14

Mulier ſe ornare poteſt ad oſtendendam pulchritudinem, vt placeat alicui, quem in virum habere vult. ibid.16

Mulier ſenex, & quæ vouit, vel conſtituit viuere in cœlibatu, aut viduitate, non poteſt ornare ſe curioſè. ibid.17

Mulier quæ ideò ſe ornat vt homines in concupiſcentiam ſui moueat, peccat mortaliter. ibid.18

Mulier ſiue coniugata, ſiue non, quæ ſe comit eo fine vt laſciuo placeat, toties peccat, quoties de induſtria illius ſe dat conſpectui. ibid.19

Mulier quæ ſe iuxta ſtatum ſuum ornat, & componit abſque intentione prouocandi viros, non propterea peccat mort. ibid.20

Exceſſus ſupra ſtatum, vel præter receptam conſuetudinem in ornatu fœminarum poteſt eſſe lethalis. ibid.21

Mulieres quæ primùm introduxerunt nouas laſciuarum veſtium formas, mortaliter peccarunt. 300.22

Mulier quæ ſe pomposè adornat, & ob id mortaliter peccat, ſi homines ad luxuriam incitare intendat, non eſt admittenda ad Sacramenta Pœnitentiæ & Euchariſtiæ, niſi talem deponat ornatum. ibid.29

Mulier cui fuit conditio impoſita nubendi Petro, ſuccedit ac ſi illi nupſiſſet, ſi Petrus priùs cum alia matrimonium contraxit, vel per eum ſtetit quominus contraheretur matrimonium. 318.54.55

Mulier vt lucretur arrhas, ſeu donationem propter nuptias, ſufficit quod ſit traducta ad domum mariti, & quod ſit parata à marito cognoſci, licèt ipſe propter frigiditatem, vel aliam cauſam non potuerit copulam effectuare. 323.107

Mutuum.

Mutuum, & non depoſitum quando factum videatur à deponentibus pecunias penes Syndicos ordinis S. Franciſci? 55.56

Mutuum non reconciliatur, ſi conſumptio pecuniæ, vel commiatio ſit mala fide. ibid.67

Ciues ditiores quando compelli poſſint mutuare pecuniam ciuitati? 337.245

Rex pro defenſione patriæ poteſt cógere ſubditos diuites, vt ſibi mutuent pecunias. 338.246

Mutuantes coactè ciuitati poſſunt aliquid accipere ratione lucri ceſſantis, vel damni emergentis. ibid.247

Coactus ciuitati mutuare poteſt paciſci de aliquo lucro. ibid.248

Valor mutuatæ rei ſi creſcat, vel decreſcat, cui cedat damnum. ibid.249

Ciuitas non obligatur ex mutuo ſibi dato, niſi in eius vtilitatem verſum eſſe probetur. 272.5

Niſi toti Collegio Senatorum, ſeu Decurionum, vel Conſiliariorum mutuetur, & ciuitas legitimè congregata confiteatur pecuniam conuerſam in eius vſum. ibid.6

Minor non obligatur ex mutuo, niſi in eius vtilitatem verſum fuiſſe probetur. 272.8

Mutuans pecuniam mulieri debet eſſe diligentior in perſcrutando ad quid illas accipiat. 275.36

Mutuum filiofam. datum cauſa ſtudij quando teneatur pater ſoluere? 336.254

N

Narratiua.

Narratiua falſa circa valorem beneficij, doctoratum, numerum obtentorum, & ſimilia, non impedit affectionem per manus appoſitionem. 240.36

Narratiua falſa circa cauſam ipſam finalem conceſſionis facit ceſſare omnem affectionem. ibid.37

Naturale.

Naturale eſt neminem de Rep. benemereri velle, niſi fructum aliquem ſperet. 108.33

Natus.

Natum eſſe ex bonis feliciſſimum eſt inter mortales. 107.22

τò *Nec*, eſt implicatiuum caſus contrarij ad expreſſa. 16.142

Negatiua.

Negatiua inducit nullitatem, & remouet omnem potentiam ab actu. 293.22

Negligentia.

Negligentia ac omiſſio cuiuſlibet particularis de vniuerſitate, non præiudicat ipſi vniuerſitati. 42.4

Negotiatio.

Negotiatio, vel mercatura an & quando pauperibus Clericis concedatur? 317.50

Nemo.

Nemo dat quod non habet. 26.135

Neophytus.

Neophytus qui ordinari & beneficiari prohibetur, dicitur recenter conuerſus, ſeu baptizatus. 120.112

Neophytus in Epiſcopum promoueri non poteſt, ne in ſuperbiam elatus in iudicium incidat diaboli. ibid.113

Neophytus ſi talis ſit qualem decet eſſe bonum Paſtorem, & humilis inueniatur, ac integra Euangelicæ legis inſtitutione præditus, in Epiſcopum eligi non prohibetur. ibid.114

Nerua.

Neruæ filius in ætate 17. annorum publicè in iure reſpondit. 337.241

Nicol.

Nicol. Garcia.

Nicolai Garciæ opinio declaratur. 247.32. & ſeq.

Nobilitas.

Nobilitatem ſuam quis ſeruat ſi dedignetur ſeruire vitiis. 107.23

Nobilitatis nulla diſtinctio eſt conſideranda in prouiſione Præbendarum. 111.53

Nobiliſſimi, ac generoſiſſimi viri in Hiſpania ſæpè in puritate ſanguinis probanda cauillantur. 113.69

Nobilitas Chriſtianorum ab Hebræis deſcendentium omnium antiquiſſima. 121.117

Nobilitatem primæuam non recuperant, niſi ex Iudaiſmo ad Fidem Catholicam conuerſi, relicta prorſus infidelitate, & Iudaica perfidia. 122.132

Nola.

Nola Campaniæ vrbs, in qua Auguſtus moritur. 181.5

Nolæ nomen pro campana etiam ante Paulinum Nolanum Epiſcopum, ante annos 300. vſurpatum fuit. ibid. 8

Nominatio.

Nominatus, & honoratus in teſtamento à fundatore, non comprehenditur in eius depoſitione per verba naturalia loquente. 165.56

Rex Catholicus Philippus IV. in Archiepiſcopum Toletanum nominauit Eminentiſſimum D. Cardinalem Sandoual. 294.2

Reges ſub reatu peccati mortalis tenentur ad Epiſcopatus meliores, & digniores nominare. ibid.4

Philippus II. ad Epiſcopatus non ſtatim nominabat, ſed matura adhibita deliberatione, habitoque perſonarum delectu. ibid.6

Rex in Epiſcopis nominandis perſonæ reſpectum habere poterit, ſi hæc ſimul Eccleſiæ ſeruitio, & vtilitati conducat. ibid.7

Eminentiſſimus D.Cardin. de Sandoual fortiter nominationi reſiſtit. 297.29

Ioannes Hurtado Dominicanus ſimilem nominationem ad Archiepiſcopatum Toletanum acceptare recuſauit. ibid.30

Nominatione ſemel facta ab eo cui competebat per contractum inter viuos, non licet electoribus variare. 324.15

Notarius.

Notarius ſi confiteatur ſe recepiſſe pecunias oblatas, exinde non probatur vera numeratio, quæ releuet in caſu vbi ea requiritur. 41.17

Notarius laicus ſi interſit electioni ad ſcribenda illius acta, non vitiat ipſam electionem. 156.103

Notario aſſerenti tranſumptum fuiſſe à ſe confectum non creditur. 152.50

Notificatio.

Vide *Citatio.*

Nullitas.

Nullitas contractus non poteſt impedire poſſeſſori manutentionem. 18.165

Nullitas quando eſt notoria, & ex actis euidenter conſtat, obiici poteſt de nullitate trium ſententiarum, non obſtante *Clem.1. de re iudic.* 348.339

Nummus.

Nummus vnus ſi deficiat in conſignatione pretij, non videtur fuiſſe ſatisfactum formæ legis conſignare mandantis. 48.16

Nuntius.

Nuntius, & epiſtola ſunt tanquam merum inſtrumentum, & organum, per quod dominus verba profert, quæ proinde in eius perſona concipiuntur. 66.28

O

Obedientia.

Obedientiæ præſtatio, & recognitio an habeat vim approbationis. 219.127.128

Oblatio.

Oblatio præcedere debet obſignationem, & depoſitionem. 40.6

Oblatio debet præcedere obſignationi, & depoſitioni. 43.10

Oblatio vera, & realis debitorem liberat, & curſum vſurarum impedit. ibid.11

Debitor per oblationem realem excuſatur à mora. 12

Oblatio realis quando dicatur. ibid.13

Oblatio verbalis idem operatur quod realis, & vera quoad euitandam moram, & pœnam, ſi creditor expreſsè recuſauerit accipere. ibid.14

Pecunia quando eſt debita, non poteſt offerri loco de bonis immobilibus, vel mobilibus. 44.15

Oblatio, & depoſitio non erit ſufficiens ad liberandum debitorem, ſi conſtitutio de breui foret promulganda. 45.40

Oblatio limitata,& conditionalis non ſufficit.215.16.18

Oblatio verbalis ſi fiat creditori, & ille ſine cauſa recuſet recipere, tunc conſtituitur in mora perinde ac ſi oblatio realis facta fuiſſet. 320.74

Obligatio, & Obligatus.

Obligatio ad peccatum mortale obligans oritur ex iuramento promiſſorio. 9.62

Obligatio continentiæ Ordinibus annectitur,mediante voto proprio ordinatorum,ſecundùm alios. 24.35

Obligatio quæ ſonat ad intereſſe, & in ſimplum, extenſionem non patitur ad augmentum. 61.3

Obligatio extincta non poteſt reuiuiſcere abſque nouo omnium conſenſu. 68.10

Obligatione extincta, extincta quoque dicitur fideiuſſio in ea inſerta. ibid.15

Obligatio incontinenti contrahitur in materia obligationum, ſi non deſtinatur dies in contractu. 130.16

Obligatus de iure Regni manet quilibet quocumque modo ſe obligare voluerit. 5.17

Obmuteſcere.

Obmuteſcere, pallere, ſeu inconſtanter loqui, ſigna euidentia ſunt ſceleratæ conſcientiæ. 278.12

Obſeruantia.

Obſeruantiæ multùm defertur in interpretandis conſtitutionibus. 134.12

Obſeruantia eſt conſtitutionum interpres. 202.31

Obſeruantia attendenda. ibid.32

Obſeruantia optima cuiuſcumque diſpoſitionis interpres. 238.8

Obſeruantia ſubſequuta in dubiis deſeruit pro interpretatione. 249.52

Obſeruantia, ſeu conſuetudo rectè probatur ex actuum frequentia, ac temporis diuturnitate. ibid.53

Obſeruantia interpretatiua non requirit longi temporis præſcriptionem. ibid.54

Obſeruantia ad hoc vt releuet,debet probari particulariter,& in ſpecie, & non ſufficit æquiuoca. 250.67

Obſeruantia ſubſequuta præcedentem dubiam diſpoſitionem declarat. 302.13

Actus vnicus ſufficit ad inducendam obſeruantiam. ibid.14

Officialis, & Officium.

Officialis iniuſtè impeditus officium exercere, an conſequi debeat ſalarium totius temporis, quo fuit impeditus. 347.330

Officiis prouidendum eſt de bonis perſonis, non autem perſonis de bonis officiis, niſi cùm vtrumque ſimul fieri poteſt. 109.45

Index Rerum,

Manutenendus eſt ille, qui de tempore litis motæ Officij poſſeſſionem obtinebat. 149.2
Officij alicuius in poſſeſſione exiſtens impedire poteſt aliam electionem de eodem officio faciendam, etiamſi non probet rectitudinem electionis. 151.27
Priuari ſuo officio nullus poteſt, niſi priùs audiatur & conuincatur. 155.85
Poſſeſſor officij non eſt priuandus illius vſu pendente lite ſuper priuatione. 158.125
Officium ſuum complens, auctoritatem & poteſtatem amittit. 206.5
Officij vacatione non facta, ad electionem futuri Prouincialis deueniri non poteſt. 208.18
τò *Omnis*, neminem excludit. 248.46

Onus.

Onera ſupportare debet qui fructus percipit ex re aliqua. 138.12
Onerum Eccleſiaſticis bonis, & rebus impoſitorum tres ſpecies. 142.69
Onera in computando valore beneficij debent deduci. 147.77
Onera deducenda ſunt, quamuis conceſſio ad fructus dirigatur. ibid.85
Onera defalcabilia referuntur. 227.39.41.& ſeq.
Onus Canonicis impoſitum poteſt per alium ſuppleri. 230.17
Ex impoſitione oneris celebrandi non arguitur per neceſſe ad Ordinem ſacerdotalem ſuſcipiendum. 247.21

Opinio.

Opinionum in conflictu ea ſemper eſt amplectenda, quæ fauet Eccleſiæ. 270.47
De communi opinione curandum non eſt, quando contraria fauet iuriſdictioni Eccleſiaſticæ. ibid.49
Ex duabus contrariis opinionibus illa ſequenda eſt quæ fauet Religioni. ibid.50

Opus.

Opus nullum eſt tam perfectum, quod non vellicare malignitas poſſit. 19.173

Ordinarius.

Ordinarij, & viſitatores locorum temperare debent pro loco, & tempore campanarum pulſationes. 189.89

Ordinatio.

Ordinatio vbi non valet, nec etiam valere poteſt præceptum, aut votum quod validæ ordinationi annexum eſt. 22.7
Ordinari poſſunt in virili ſexu magis præualentes. 174.27
Ordinari poteſt quis pro vtilitate & neceſſitate Eccleſiæ, etiamſi Præbenda non ſit ſacerdotalis. 246.11
Ordinatè qui cœpit agere, poteſt redire ad viam executiuam, refuſis expenſis. 311.13
Ordinatus per vim præciſam & abſolutam non recipit characterem, nec tenetur ad obſeruantiam voti caſtitatis. 22.5

Ordo.

Ordo per ſe inſpectus non impedit matrimonium, ſed conſtitutio Eccleſiæ. 23.26
Canoniſtæ, & Iureperiti referuntur, qui tenent Subdiaconum Ordinem ſuſcipientem per vim cauſatiuam non teneri continere. ibid.27
Ordo ex adiuncto voto caſtitatis quomodo dirimat matrimonium. 24.37
Ordinum diſtributio nulla facta fuit in Eccleſia Conchenſi. 35.120
Ordo Fratrum Minorum S.Franciſci de Obſeruantia minimè poteſt recipere oblationes, & eleemoſynas pecuniarias, vt in ſequentem diem eas conſeruet. 51.13
Ordinum diſtributio ſingulis Præbendis reperitur facta in S.Eccleſia Compoſtellana. 230.20
Ordo ſacer Canonicatibus de Iure annexus non eſt, niſi ſtatuto, vel conſuetudine ſecus caueatur. 237.4
Ordinis ſacri annexio non arguitur ex impoſitione oneris celebrandi. ibid.5
Ordo beneficiario annexus non eſt, licèt fundator referat onus celebrandi ad perſonam beneficiarij, dum expreſſe non remouet facultatem celebrandi per alium. 245.9

Ornamentum.

Ornamenta lenocinio proſtitutis conueniunt. 298.10
Iudith & Eſther omni genere ornamentorum ſibi pulchritudinem conciliarunt. 300.28
Nimiam ſolicitudinem ad exteriorem corporis ornatum apponens quando peccet. 298.7

Ornatus.

Ornatus in exceſſu quomodo ſit peccatum mort. per accidens. 300.24

P

Pactum.

PActorum, & fidei datæ obſeruantia in ſacris litteris commendata. 4.5
Iuri naturali nihil magis conuenit, quàm pacta & conuentiones ſeruare. ibid.6
Conſcientiæ ius nihil à naturali deuiat. 5.7
Iuſtitia nulla maior eſt, quàm pacta, & conuentiones ſeruare. ibid.9
Viro bono non conuenit quod ſemel dixit, poſtea reuocare. ibid.8
Pacta nuda de iure Canonico ſeruantur. ibid.16
Pactorum conditiones referuntur. 6.20
Pactum de redimendo cenſu in eiſdem ſpeciebus monetæ, quibus conſtitutus fuit, valet. 44.16
Pactum addictionis in diem validum. 47.4
Pacta plura quando poſita ſunt in eodem inſtrumento, ſumunt omnia robur eodem tempore. 70.34
Pactum de non ſuccedendo eſt reprobatum aſcendentibus, & deſcendentibus. 72.12
Pactum negatiuum de non ſuccedendo, benè iuramento confirmatur. 74.31
Vide *Renunciatio.*

Palatium.

Palatium, quod præ ſe fert magnam antiquitatem, & nobilitatem, non cogitur vendere vicinus pro Eccleſiæ ædificatione, vel ampliatione. 185.47
Regum Palatiis priuatæ domus non ſunt adiungendæ. 199.103

Panis.

Panis taxam ab omnibus tam ſæcularibus quàm Eccleſiaſticis obſeruari conuenit. 285.27

Papa.

Papa poteſt ſimplici Sacerdoti facultatem concedere Ordinem Subdiaconatus conferendi. 86.22
Pontifices ex iuſta cauſa ius diuinum declarare, & Principes iura naturale limitare poſſunt. 119.103
Papa nunquam facere ex certa ſcientia videtur, niſi id exprimat. 134.18
Papa non ſolùm decimas, ſed etiam quæcunque alia iura Eccleſiarum & fructus capere poteſt ad tempus, quandiu neceſſitas iuſta durat. 157.2
Papa reſpondendo, & definiendo ſuper particulari caſu Canonem generalem condit. ibid.5
Papa eſt dominus bonorum Eccleſiæ. 139.25
Papa, ſeu Princeps, cui debetur decima, aut ſubſidium, cæteris creditoribus præferendus. 104.46
Papa eſt ſummus adminiſtrator & diſpenſator bonorum Eccleſiæ. ibid.48
Papa poteſt omnes fructus Eccleſiarum, vel aliquam eorum partem ex iuſta cauſa applicare alicui bello pio, etiam ſine conſenſu beneficiariorum. 141.50

Papa

Papa de poteſtate ordinaria poteſt accipere vni beneficium, & dare alteri. ibid.51
Papa dominus eſt bonorum Eccleſiaſticorum, & tanquam talis ea communicat Eccleſiis, Monaſteriis, & Beneficiis. ibid.52
Papæ poteſtas non eſt tam ampliſſima in auferendo beneficio quàm in conferendo. 150.8
Papa quod confirmat, nemo infirmat. 153.63
Papa expreſſo valore plurium obtentorum non cenſetur diſpenſare ſuper eorum pluralitate. 222.27
Papa validè, & cum effectu prouidet iterum, donec conſumpta ſit vacatio, & reſeruatio, ſeu affectio expiret. 232.10
Papa quando prouidet beneficium iure præuentionis, affectio durat, licèt non teneat collatio ex aliquo defectu impetrantis. 240.29
Papæ aſſertioni de facto alieno ſtandum non eſt. 242.9
Pontifices ſolent vti Sacræ Scripturæ teſtimoniis in ſenſu morali ad propria decreta confirmanda. 295.19
Papæ & Chriſti vnum dicitur Tribunal, & Conſiſtorium. 303.18

Papyrum.

R.P.M.Fr.Franciſcus de Araujo quæſtionem de papyro Regio ſigillo ſignata pertractat. 286.40
Inconuenientia referuntur ſi pragmatica ſanctio papyri ſigillatæ comprehenderet Tribunalia Eccleſiaſtica. 287.41

Parentes.

Parentum depoſitiones admittuntur in cauſa matrimonij ſpiritualis, & carnalis filiorum. 326.15
Parentes in cauſis filiorum quando teſtificari poſſint. ibid.126
Parentes in tertio, quod deducto quinto ſupereſt, poſſunt aliquem ex filiis, vel deſcendentibus meliorare, ſed extraneo illud relinquere non valent. 71.3

Paria.

Paria ſunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum. 32.87
Paria ſunt aliquid non fuiſſe factum, vel factum ſub conditione non adimpleta. 68.6
Paria ſunt non eſſe, & eſſe ſine effectu. 133.8
Gonzales diſtinctio refertur. ibid.9
Parium eadem debet eſſe natura, & potentia. 248.38

Paries.

Paries intermedius ſeparat, & efficit vt res diuiſæ dicantur numero plures. 268.11

Parochia, & Parochus.

Parochiam non minus quàm decem diſtinctæ domus & familiæ facere poſſunt. 255.16
Parochialitas de iure non præſumitur. ibid.17
Parochi docentes cauſa ſtudij, in abſentiâ fructus beneficiorum ſuorum percipiunt. 81.40
Parochis poſt Concilium Trident. non datur ſtudendi licentia. ibid.41
Parochus ciuitatis poteſt ibi in publica Vniuerſitate S.Scripturam legere. ibid.42
Parochus in qualibet Parochiæ ſuæ parte habitare poteſt. 198.100
Parochus in propria Eccleſia tantam habet poteſtatem, quantam Epiſcopus in ſua Diœceſi. 256.18

Pars.

Partem debiti ſoluens quando videatur ſolutionem partis in reliquam approbaſſe. 310.80
Pars quæ petit aſſeſſorem, vel conſultorem, debet ſoluere expenſas cum eo factas. 327.152
Priuilegiis vniuerſitatis non poteſt maior pars renuntiate. 350.357
Pars minor præualet fauore libertatis conſequendæ. ibid.358

Participatio.

Participatio cum alio facit ceſſare prærogatiuam vnitatis, & ſingularitatis. 340.268

Pater.

Pater pro filio teſtificari prohibetur. 35.122
Pater qui dedit licentiam filio liberè teſtandi, an poſſit eam reuocare. 74.30

Patientia.

Multa per patientiam tolerantur, quæ deducta in iudicio, exigente iuſtitia, toleranda non eſſent, & de ſcripta, & non ſcripta diſſimulatione. 187.73

Patriarcha.

Patriarchæ ſeminando, Apoſtoli metendo laborauerunt. 109.44
Patriarchæ ſancti à Domino magni habiti. 121.126

Patronus.

Patronus ratione fundi adhuc eſt patronus in Eccleſia reædificata. 11.88
Patronus primus ratione dotis eſt patronus in Eccleſia diruta & reædificata. ibid.89
Patroni laici ante Epiſcopi inſtitutionem intra quadrimeſtre variari poſſunt. 38.10
Paulum Burgheſiũ dixiſſe fertur ex Gente Hebræa prognatis nullam Reip. partem committendam. 115.78
Paulus Gentium Doctor ſe gloriatur eſſe de ſemine Abrahæ. 122.129
Paulus de Carthagena, aliàs Burgenſis, profeſſione antea Iudæus, propter probitatem eruditionemquè fuit primum Carthaginenſis Præſul, deinde Burgenſis Epiſcopus. 125.140
S. Paulus in illis verbis, *Datus eſt mihi ſtimulus carnis, &c.* declaratur. 188.84
Pauli pater propter obſequia Romanis exhibita penulam à Romanis accepit. 108.30

Pauper, & Paupertas.

Pauper effectus in alterius præiudicium, data opera non poteſt tali paupertate ſe iuuare. 292.15
Paupertas affectata nihil proficit. ibid.14
Paupertas in teſte, vide *Teſtis.*

Pax.

Pax grande bonum eſt. 8.43
Effectus, qui ex pace & concordia producuntur, remiſſiuè. ibid.44
Pecho, Pedido, & Alcauala, ſunt ſynonyma. 97.29

Pecunia.

Scientia futuræ pecuniarum reprobationis in quibus perſonis præſumatur. 45.41
Pecunia ex fructibus proueniens, vltra triennium non præſumitur durare. 144.97
Minori pecuniam dantes, ſeu ab eo rem aliquam ementes, tenentur curare vt pretium conuertatur in eius vtilitatem. 172.7
Pecuniam ſoluens procuratori ſpeciale mandatum habenti ad exigendum, non tenetur curare vt ille pecuniam in aliam rem conuertat. 271.2
Pecuniam Eccleſiæ dantes, vel ab ea aliquid ementes, curare tenentur, vt pretium in eius vtilitatem conuertatur. ibid.3
Reipublicæ pecuniam dantes tenentur probare illam conuerſam fuiſſe in eius vtilitatem. ibid.4
Facultas quando conceditur ad accipiendam aliquam quantitatem pecuniarum ratione caſus ſuper bonis maioratus, aut ea vendendi, vt alia in eorum locum ſubrogentur, emptor tenetur curare vt pecuniæ huiuſmodi in alia bona conuertantur. 172.11
Penitus, adeò præciſam habet naturam, vt nullam admittat modificationem, aut alterationem, & operatur ipſo iure nullitatem actus in contrarium geſti. 206.8

Penſio, & Penſionarius.

Penſiones decurſæ cenſus vnà cum ſorte principali deponendæ ad impediendum curſum vſurarum. 41.13
Translatio pẽſionis ſi fiat in laicum cum clauſ. *ex nunc*

provt

provt ex tunc, cùm clericali charactere inſignitus fueris, transferens poteſt exigere penſionem vſque ad diem initiationis. 99.12

Penſio trauſlata cum clauſ. *ex nunc provt ex tunc cùm clericali charactere inſignitus fueris*, extincta manet ſi medio tempore dum tranſlatarius initiatur clericatu, moriatur transferens. ibid.13

Penſionis reſeruatio facta alicui, qui tunc temporis clericus non erat, nulla eſt. ibid.17

Penſionibus, & annuis præſtationibus tot ſunt debita quot ſunt anni. 225.23

Penſionem iam ſolutam pro domo conducta an poſſit repetere conducens, ſi domum deſerat ex cauſa peſtis. 319.61

Penſionarius tenetur in ſubſidio contribuere pro rata. 145.100

Penſionarius debet contribuere cum proprietario in ſolutione decimæ Papalis. ibid.101

Penſionarius ſi eſt manutenendus in ſua quaſi poſſeſſione exigendi penſionem, diſcutitur releuantia, vel irreleuantia dimiſſionis fructuum. 225.19

Penſionario competit actio perſonalis aduerſus Titularem qui acceptauit beneficium penſione grauatum. ibid.20

Penſionario lite pendente non debet impediri exactio ſuæ penſionis. 228.27

Perceptores, & Theſaurarij.

Perceptores Regij & Theſauratij, qui in proprios vſus pecunias conuertunt, quas pœnas incurrant. 54.48

Perfectio.

Perfectio laudata acquiritur de cuſtoditis. 20.18

Periculum.

Periculum & præiudicium maius vbi vertitur, ibi cautiùs agendum. 65.21.& p.277.3

Periurus, & Periurium.

Periurus dici non poteſt qui ex cauſa rationabili tranſgreditur ſtatutum. 219.105

Periurus in parte repellitur in totum. 161.12

Periurij crimen omni iure prohibitum. 9.67

Periurium eſt tranſgreſſio iuramenti. 10.68

Permiſſum.

Permiſſum cenſetur quod non inuenitur prohibitum. 78.20

Permutatio.

Permutatio beneficij pinguis cum tenui facta ab ægroto, ſene, valetudinario, non valet. 178.30

Perſona.

Perſonæ actoris & rei debent ante omnia legitimari in quolibet iudicio. 42.1

Perſonam duplicem repræſentans in his, quæ pertinent ad præſentationem, conſideratur tanquam procurator, & adminiſtrator. 146.117

Petaſus.

Petaſus pro maiori tintinnabulo ſumitur. 182.15

Pignus.

Pignus in bonis debitoris permanet. 138.14

Pingendi verbum.

Pingere faciem, eique varios colores inducere non eſt de per ſe malum, ſed indifferens. 300.26

Plebeius.

Plebeii in Hiſpania ob ignotum aſcendentium genus nullam puritatis ſanguinis controuerſiam patiuntur. 113.68

Plus eſt ſeruaſſe repertum, quàm quæſiiſſe decus. 20.180

Pœna.

Pœnæ peierantium in tranſactionibus, remiſſiuè. 9.61

Quadrupli pœna, quam incurrit gabellarum defraudator, peti non poteſt ab hærede, quando lis cum defuncto fuit conteſtata. 62.14

Pœna duplici puniri quis non debet. 102.21

Pœna regulariter debet eſſe culpæ conſentanea, niſi interuenerit cauſa. 26n.17

Pœna culpam ſupponit, & abſque ea non poteſt imponi. 266.82

Conuentionales pœnæ non debentur, niſi quatenus concurrunt cum intereſſe. 339.263

Conuentionalis pœna peti non poteſt, verificato quod intereſſe non concurrit. 340.264

Pænitentia.

Pœnitentiæ Sacramentum neutiquam abſenti impendi poteſt. 64.14

Polytus.

Polytus Senenſis in ætate 16. annorum millia iuridica paradoxa publicè defendit. 337.243

Pontifex.

Vide *Papa.*

Pontificalia inſignia ex vi priuilegiorum conceduntur Abbatibus temporalibus, perpetuis verò re ipſa benedictione accepta. 87.19

Populus.

Populus ignarus eſt, moroſus, crudelis, inuidus, immodeſtus. 105.8

Populus à quo noſtra redemptio proceſſit, eſt excelſior cunctis gentibus. 122.125

Portio, & Portionarij.

Portio aſſignata cuilibet ex teſtamentariis nominatis, vno mortuo, vel acceptare nolente, accreſcit alteri acceptare volenti. 327.144

Portio minuitur diminuto onere. ibid.143

Portionarij Collegiatæ de Alcala non poſſunt inſeruire per ſubſtitutos. 250.66

Portugalia, & Aragonia.

Portugaliæ & Aragoniæ Regna ſunt æquè principaliter vnita Regno Caſtellæ. 345.319

Poſſeſſio.

Poſſeſſio retinetur, ſi poſſeſſor diſcedat cum proteſtatione, vel cum animo illam retinendi. 152

Poſſeſſio titulata ad obtinendam manutentionem facit, vt illa faciliùs concedatur. ibid.154

Poſſeſſio non acquiritur ex actu meræ facultatis. ib.160

Poſſeſſio quando verificatur ex titulo præcedenti, ſine dubio manutentio debetur. ibid.161

Poſſeſſio acquiſita dicitur in actis etiam merè facultatiuis, quando præceſſit prohibitio, ſeu contradictio cum ſubſequuta acquieſcentia. ibid.164

Poſſeſſio in alium transfertur ex quolibet contractu, & acto inutili, & nullo, niſi nullitas ſit clara. ibid.166

Poſſeſſio turbida & offuſcata non eſt manutenibilis. 135.26

Poſſeſſio vigore prouiſionis ordinariæ capta de beneficio reſeruato dicitur infecta. ibid.27

Poſſeſſio, quæ liti cauſam dedit, non eſt manutenibilis. ibid.31

Poſſeſſionis poſterior qualitas declarat quid à principio fuerit intentionis. 146.118

Legis validitas quando eſt in controuerſiam deducta non poteſt innouari contra poſſeſſionem illius, qui eam impugnat. 150.11

Lite pendente ſuper validitate priuilegij non eſt aliquis priuandus vſu poſſeſſionis, vel quaſi, etiamſi ſit contra ius. ibid.12

A poſſeſſione capta Superioris auctoritate quis amoueri non poteſt iuris ordine non ſeruato. ibid.16

Executor etiam merus debet poſſeſſorem citare ad priuationem poſſeſſionis. ibid.17

Poſſeſſio capta alium ſpoliando iuris ordine non ſeruato, dicitur capta per vim expulſiuam. ibid.19

Poſſeſſio capta per prouiſum Apoſt. poſſeſſore non citato non eſt manutenibilis. ibid.20

Poſſeſſio turbatiua non eſt manutenibilis. ibid.21

Poſſeſſio ex qua lis ſumpſit originem non eſt manutenibilis. ibid.22

Poſſeſſio antiquior, & titulata præferenda. ibid.23

Poſſeſſionem propria auctoritate apprehendendi facultatem habens, ſibi præiudicat adeundo iudicem incompetentem. 154.82

Poſſidens in vim contractus celebrati ſub conditione impetrandi aſſenſum Apoſtol. non poteſt ſua poſſeſſione ſpoliari pendente dicti aſſeoſus impetratione. 158.129

Poſſeſſor antiquior eſt præferendus, & manutenendus. ibid.130

Poſſeſſio eſt de eſſentia, & ſubſtantia manutentionis. 211.64

Poſſeſſio etiam aſinina, beſtialis, ſeu aſinaria, eſt manutenibilis. ibid.65

Poſſeſſio iniuſti detentoris non eſt manutenibilis in ſpiritualibus. 213.69

Poſſeſſionis notoria iniuſtitia vt conſtet, debet adeſſe vel poſſidentis confeſſio, vel ſententia quæ tranſitum fecerit in rem iudicatam. ibid.70

Poſſeſſio officij data vſque ad certum diem, elapſa die non eſt manutenibilis adverſus concedentem. 214.80

Poſſidens officium vſque ad certum diem, etiam ante lapſum diei non ſibi poſſidet, ſed domino concedenti. ibid.81

Poſſeſſio infecta non eſt manutenibilis. ibid.83

Poſſeſſio de tempore motæ litis ſufficit ad manutentionem. ibid.86

Poſſeſſio ſimplex, nuda, & mera detentatio ſufficit ad manutentionem. ibid.88

Poſſeſſio titulata eſt manutenibilis. ibid.89

Poſſeſſio attentata non eſt manutenenda. 215.95

Poſſeſſione probata quoad vnam rem, ſufficit pro manutentione quoad alias res ſub eodem iure comprehenſas. 216.107

Poſſeſſio titulata vero, reali, & legitimo titulo, eſt manutenibilis. ibid.108

Poſſeſſio vera, & manutenibilis, etiam ſine titulo, & illius vmbra datur. 226.29

Poſſeſſionis de iuſtitia, vel iniuſtitia non eſt diſcutiendum in iudicio ſummariiſſimo poſſeſſorio. ibid.31

Poſſeſſio exigendi reddit turbidam, & dubiam quamlibet exceptionem. ibid.33

Poſſeſſio immemorabilis facit præſumi meliorem titulum de mundo, itavt poſſint in vim illius allegari priuilegia, & indulta Apoſt. magis proficua. 230.16

Poſſeſſio, vel quaſi non acquiritur per mille actus, qui communiter fieri ſolent iure familiaritatis. 318.158

Poſſeſſor.

Poſſeſſor bonæ fidei tenetur reſtituere fructus perceptos extantes, non extantes verò nullo modo, quamuis illos in ſuam vtilitatem conſumpſerit. 55.58

Poſſeſſor lite pendente eſt manutenendus. 18.157

Poſſidens non debet ſuperſedere in ſua poſſeſſione, quamuis immineret ſcandalum. ibid.158

Poſſeſſor in ſua poſſeſſione eſt manutenendus lite pendente ſuper executione litterarum Apoſtol. 150.13

Poſſeſſor non poteſt à ſua poſſeſſione expelli, niſi priùs fuerit citatus, & iudicialiter conuictus ad eam dimittendam. ibid.15

Poſſeſſor vitioſus non eſt tuendus. 213.68

Poſſeſſor poteſt excipere de iure tertij, quando exceptio eſt excluſiua iuris agentis. 221.6

Poſſeſſorium.

Poſſeſſorij actus, qui dederunt cauſam liti, non probant poſſeſſionem, nec ſufficiunt ad manutentionē. 214.90

In poſſeſſorio ſummariiſſimo nihil aliud attenditur quàm nuda detentatio. 226.32

τὸ *Poſt*, eſt ſeparatiua temporis, & ſignificat illius extremitatem immediatam. 211.44

Poſteri.

Poſteri arcendi non ſunt perpetuò à Rep. parentum culpâ, ne omnino felicitatem deſperent. 117.9

Poſtfactum.

Ex poſtfacto apparet quid actum ſit. 222.24

Potentia.

Potentia ad carnalem copulam, necnon prodentia rationis ad diſcernendum vim coniugalis conſenſus, requiritur copulatiuè vt quis ante ætatem legitimam poſſit matrimonium contrahere. 355.8

Lex Partitæ refertur. ibid.9

Niſus ad copulam facit præſumere potentiam ad illam. 356.13

Potentia ad copulam non ex ſola copula probatur, ſed ex aliis quibuſcumque ſignis, quæ Iudicis arbitrio cum medicorum conſilio relinquenda. ibid.14

Poteſtas.

Poteſtas in Eccleſia non eſt compellendi puerum Sacris Ordinibus promotum, vt continentiam ſeruet, niſi compos factus velit in Ordine permanere 23.21

Poteſtas non deficit in ſtatuente, qui poteſt ſubditos inhabilitare ne ſuccedant. 315.28

Prebenda.

Præbendam tenuem renuncians vt conſequatur aliam in damnum tertij, ſibi non proficit, nec illi tertio præiudicat. 292.13

Precedentia.

Rex tanquam Comes præſtat præcedentiam Duci in illis actibus, in quibus Rex tanquam Comes aſſiſtit. 341.270

Rex ſuper Cardinales an & quando habeat præcedentiam. ibid.271

Rector in actibus Vniuerſitatis præcedit Epiſcopo ſcholari. ibid.272

Inquiſitores in cauſis Fidei præcedunt Epiſcopo. ibid.273

Iuniori quando debeatur præcedentia. ibid.274

Epiſcopus eſt Iudex competens inter laicos ſuper iure ſedendi in honorabiliori loco Eccleſiæ. ibid.275

Preceptum.

Præcepti pro iuſtitia in dubio præſumendum eſt. 116.99

Præcepta Canonica relaxantur propter Regum, & Principum prærogatiuam. ibid.105

Predicator.

Prædicatores Fratres admittere tenentur ad ſuum ordinem eos, qui reperti fuerint originem trahere ab Hebræis. 22.56

*Prædicator coram Sanctiſſimo Sacramento capite diſcooperto prædicare debet. 255.12

Preeminentia.

Præeminentia ſecunda debita patrono conſiſtit in iure conſequendi alimenta, quatenus deueniat ad inopiam. 11.92

Præeminentia tertia debita patrono eſt, vt poſſit defendere Eccleſiam. ibid.93

τὸ, *Prefixa*, importat certitudinem diei. 208.14

Preiudicium.

Vide *Periculum.*

Prelatus.

Prælatus æquiparatur tutori, & Eccleſia minori. 55.69

Prælatus æquiparatur marito, & Eccleſia vxori. 56.70

Prælati manuales, quorum Prælatura non eſt electiua, amoueri poſſunt ab officiis ad Superiorum arbitrium. 155.88

Prælatus in modo viſitandi, vel corrigendi ſi excedat, tunc licitum eſt appellare. 158.123

Factum à Prælato tempore infirmitatis Monaſterio non præiudicat, ſi ille ex ea infirmitate mortuus ſit. 178.25

Prælatus Eccleſiæ poteſt illi præiudicare in acquirēdis. 351.19

Premium.

Præmiorum exempla virtutes nutriunt. 109.40

Prepoſitus.

Præpoſiti ſæcularis appellatione quis veniat. 92.76

Preſcriptio.

Index Rerum,

Præſcriptio.

Præſcriptio non adquiritur ex actibus facultatiuis. 55.124

Actus meræ facultatis nunquam præſcribuntur. ibid.125

Præſcriptio quæcumque, etiam immemorabilis, contra tributa, & vectigalia excluditur. 96.18

Præſcriptione immemorabili prohibita ex incapacitate poſſeſſoris, admittenda nihilominus, ſi allegetur priuilegium. ibid.25

Præſcriptio non interrumpitur per litem in qua quis obtinuit. 342.178

Impatientia ſola, & reſiſtentia verbalis ſola ſufficit ad præſcriptionem iurium, & incorporalium, ſiue ſeruituris. ibid.179

Præſentatio, & Præſentatus.

Indignum præſentans priuatur pro illa vice iure præſentandi. 38.4

Si ſcienter indignum præſentet, ſecus ſi ignoranter. ibid.5

Ignorantia in præſentante indignum præſumitur. ibid.6

Præſentatio facta in perſonam illius, qui Ordinem non habet, non poteſt reualidari ex ſuperueniente Ordine intra quadrimeſtris temporis ſpatium recepto. ibid.7

Patroni non præſentāt vt vniuerſi, ſed vti ſinguli. 38.13

Patroni in dubio non cenſentur præſentare vt vniuerſi, ſed vt ſinguli. ibid.14

Præſentationes contra decretum irritans factæ nullæ ſunt, & habentur pro infectis. 39.23

Præſentatio quando fit à pluribus, nunquid ſit neceſſe vt conueniat maior pars, habito reſpectu ad omnes. 290.14

Reſpondetur ad fundamenta illorum, qui credunt interuenire debere maiorem Parochianorum partem vt præſentatus dicatur præſentari à maiori parte. ibid.25

Incapax reputatur pro mortuo, & habetur ac ſi præſentatus non fuiſſet. 39.9

Patronus, ſi inter duos præſentatos lis moueatur, & vnus moritur, nulliter alium præſentat in præiudicium ſuperſtitis. 38.16

Præſentati tam à patronis Eccleſiaſticis, quàm laicis, ſi litem inter ſe moueant, & contingat vnum mori, vel liti cedere, non poteſt alius eligi, ſeu præſentari. 39.17.18

Patroni durante lite inter compræſentatos non poſſunt aliquem in demortui locum præſentare. ibid.19

Præſentatus à maiori parte patronus eſt inſtituendus, ſi ſit dignus, quamuis alij ſint digniores. 290.32

Præſentia.

Præſentia, & non futura comprehendit æquiparatio ad inſtar. 313.9

Præſumptio.

Præſumptio facultatiua excluditur ex multiplicitate actorum per continuatum temporis ſpatium geſtorum. 15.130

Poſſeſſionis iure familiaritatis præſumptio excluditur ex multiplicitate actuum, & continuata poſſeſſione. ibid.132

Præſumptio tituli ex longæua poſſeſſione ſufficit pro obtinenda manutentione. 18.156

Præſumptionem ſolemnitatis actorum inducit diuturnitas longa temporis ſubſequentis ſententiam. 152.48

Præſumptio iuris ſtat pro Iudice, quod in omnibus ab eo geſtis ritè proceſſerit. 218.120

Præſumptio malæ intentionis tollitur per actus externos contrarios, & per contrarias præſumptiones. 262.38

Præſumptio, quæ ex ipſo facto, & verborum qualitate remanet, per alia fortiora ſuperatur. ibid.40

Præſumptio ex bona, vel mala origine, ſeu deſcendentia ſumitur. 262.42

Præſumptio ſtat pro Principe, quod bene egerit. 283.16

Præſumptio conſeruandæ agnationis colligitur ex maſculorum vocatione reſpectiuè facta in omnibus gradibus, & ſubſtitutionibus. 314.14

Præſumptiones, & indicia ſufficiunt ad condemnandum in pœnam extraordinariam, & rationem, ſeu abiurationem inducendam. 331.183

Prætor.

Cauſa commiſſa Prætori, & Rectoribus alicuius ciuitatis, tantam vocem habet Prætor, quantum omnes Rectores. 288.7

Præuentio.

Præuentio realis per capturam perſonæ præfertur anteriori verbali præuentioni. 100.2

Presbyter.

Doctorari poteſt Presbyter in iure ciuili ſine priuilegio. 77.8

Presbyteri docentes leges, vel Phyſicam, etiam extra domum, nullam incurrunt cenſuram. 78.14

Presbyteris quamuis non liceat audire leges, licet tamen eas docere. ibid.16

Excommunicationem non incurrunt Presbyteri leges, vel Phyſicam etiam extra domum docentes. ibid.17

Pretium.

Pretium adiectum debet conſignari coram Iudice, vel illius auctoritate deponi. 47.14

Pretium iuſtum in nominib. debitorum quod ſit. 320.78

Prima Tonſura.

Prima Tonſura ſufficit ad Canonicatum Eccleſiæ Collegiatæ etiam inſignis obtinendum. 245.4

Princeps.

Principes in contractibus obſeruandis tanquam priuati reputantur. 5.18

Principes prælationem habent in bonis ſui Theſaurarij, & exactorum publicorum vectigalium. 50.4

Principis etiam ſæcularis aſſertio plenè probat. 94.2

Voluntas Principis non præſumitur extendi ad ea, quæ de iure facere non poteſt. 95.9

Princeps ſemper dicitur diſponere prout ius diſponit. ibid.11

Principes debent iubere vt nihil priùs decidatur in Conſilio Status, quin prius diſcuſſum fuerit in alio Conſilio conſcientiæ. 105.4

Principis oblatio eſt honores, & beneficia benemerentibus concedere. 108.28

Princeps, cui debetur decima, aut ſubſidium, cæteris creditoribus præferendus. 140.46

Princeps licèt dicat aliquem eſſe à ſua poſſeſſione amouendum, adhuc in tali amotione procedendum iuris ordine ſeruato. 149.6

Idem in reſcriptio Pontificio præcipiente aliquem ſuo beneficio priuari. 150.7

Principis ad regalia pertinēt perſonam nominare, quæ Regularium electionibus, quando timetur vis, interſit. 156.101

Princeps non præſumitur ex cauſa iuſta procedere, quando facit contra ius gentium, vel quando diſponit velo leuato, & ſine cauſæ cognitione, & non vocata parte, cui præiudicatur. 316.40

Principium.

Principium meticuloſum attendi debet, vt exinde ſequuta ab eo regulanda ſint. 37.101

Prioratus.

Prioratus S. Auguſtini, & S. Dominici ſunt potius nuda officia, quàm Eccleſiaſtica Beneficia. 85.8

Priuatio.

Priuatio præſupponit habitum. 14.120. & 208.20

Priuilegium.

Priuilegium ex gratia alicui conceſſa non poteſt in alterius

Google

alterius damnum, & præjudicium redundare. 6.28.
Priuilegium ex cauſa onetoſa, & quod tranſit in vim contractus, eſt irreuocabile. 95.6
Priuilegia ex contractu, & ex cauſa onetoſa non comprehenduntur in generali reuocatione priuilegiorum. ibid.12
Priuilegia reuocabilia ſolùm comprehenduntur ſub generali reuocatione priuilegiorum. ibid.13
Priuilegium conceſſum villis extenditur ad villas de nouo auctas. 98.43
Priuilegium conceſſum collegio 16. virorum extenditur ad ſepiem collegas poſtmodùm auctos. ibid.47
Priuilegium de percipiendis gabellis extenditur ad gabellas ſuperadditas. ibid.48
Priuilegiis, libertatibus, & immunitatibus ciuitatum gaudent qui ad fidem conuerſi baptizantur. 112.57.
Priuilegium quod non eſt in forma probanti, non probat. 242.5
Priuilegium non extenditur vltra ea in illo expreſſa. 243.24
Priuilegia Eccleſiæ ſunt potiùs amplianda, quàm reſtringenda. 270.54
Priuilegium competens alicui corpori vniuerſarum perſonarum, non tollitur, nec infringitur ex facto aliquarum earundem perſonarum. 335.58
Priuilegij in impetratione non requiritur partis citatio. 317.46
Priuilegium à Prinicpe ſubdito conceſſum poteſt ab eo Principe tolli, vel reuocari. 343.289
Priuilegia ex contractu, & cauſa onetoſa conceſſa non comprehenduntur in generali derogatione priuilegiorum. ibid. 290

Probatio.

Probationem difficilem ſufficit fieri per coniecturas, & indicia. 26.54
Probatio præſumptiua babetur pro vera in his quæ ſunt difficilis probationis. 57.12
Probatio defectus dominij ex quib. inducatur. 213.72
Probatio quæ fit libris, ſeu ſcripturis apertis nunquam reiicitur. ibid.73
Probationes per modũ ſũmariæ infirmationis ante litẽ conteſtatam receptæ nullam fidem faciunt. 214.79
Probationes debent eſſe claræ, & in contradictorio iudicio factæ. 118.18
Probatio non excludit probationem. 226.27
Probatio incontinenti admittitur, & impedit executionem in cauſis ſummariis. 326.136
Probatio plena, & concludens requiritur in crimine bæreſis, vt quis pœna ordinaria condemnetur. 331.182
Probandi onus transfert in prætendentem contrarium qui dicit nulla alia bona poſſidere, præter à ſe relata, 340.267

Proceſſio.

Proceſſionis honor eſt debitus patrono. 21.91
Facultas iudicialiter procedendi cenſetur conceſſa per clauſ. Contradictores. 151.33

Procurator.

Procurator conſtitutus ad exigendũ redditus cenſus, cũ plena, ſeu libera adminiſtratione, non poteſt cenſus redemptionẽ ſibi à debitore oblatam recipere. 43.5
Procurator ad negotia ſine ſubſtituendi facultate datus, poteſt alium ſuo nomine liberè deputare. ibid. 7.
procurator ſi ex mandato exigat pecunias, & retineat penes ſe, datur actio mandati, non depoſiti. 55.62
Procurator non eſt miniſter Sacramenti matrimonij, ſed potiùs principales contrabentes. 64.9
Procurator cõſtitutus ad matrimoniũ cõtrahẽdum, nec gratiam, nec Sacramentum recipit, nec miniſtrat, ſed principalis contrahens illud conſtituens. ibid.10
Procuratores vtriuſque matrimonium contrahentia poſſunt eſſe ambo viri, vel fœminæ. ibid. 11
Procurator datus ad rem magni ponderis, & momenti, non poteſt alium ſubſtituere, niſi talis facultas ſibi ſpecialiter fuerit conceſſa. 65.24
Procuratoris reuocatio etiam tacita nullius eſt momenti, niſi ad illius peruenerit notitiam. ibid.26
Procuratoris reuocatio, ſiue tacita, ſiue expreſſa, per teſtes probari poteſt. 66.34
Procuratorem iuramento præſtito de non reuocando conſtituens, periurus eſt ſi reuocet. 73.25
Factum à Procuratore ante mandati acceptationem eſt inualidum. 152.51
Procurator ſciens ſe procuratorem conſtitutum, ſed ante mandatum ſuſceptũ, nihil validum facit. ib.52
Procurator non dicitur facere actum procuratorio nomine, ſi adhuc mandatum non recepit. ibid.53
Procuratores à Definitorio temporali conſtituti expirant cum ipſo Definitorio. 153.55
Procurator vniuerſitatis non eſt procurator ſingulorum de vniuerſitate. ibid.56
Falſus procurator quibus modis dicatur? oſtenditur. 344.296
Geſta à procuratore ſine mandato poſſunt à domino ratificari, vt retroacta valeant. Ibid.297
Procurator generalis Ordinis non poteſt comparere pro vno Conuentu, intellige vt ibi. ibid. 303
Vide *Matrimonium.*

Proceſſus.

Proceſſus non eſt in forma probanti, ſi non ſit à notario actuario authenticatus, & ſubſcriptus. 157.108

Profeſſio, & Profeſſus.

Profeſſio per vim emiſſa eſt ipſo iure nulla. 26.49
Profeſſi ad actus capitulares admitti quando debeant. 200.6

Prohibitio.

Prohibitio legis, & hominis maioris virtutis eſt. 293.20.
Prohibitio generalis omnem caſum, tam maiorem, quàm minorem comprehendit. ibid.21

Promiſſio.

Promiſſio habetur pro non facta, non adimpleta conditione. 68.5
Tã, *Promitto quod nunquam accipiam aliam in vxorem niſi te*, non inducunt matrimonium contractum de præſenti, ſecundùm Alexand. 129.4
Tã, *Prometo de ſer tuo marito*, non important matrimonium de præſenti, ex Ferreto. ibid.5
Tã, *Promitto quod non babebo aliam in vxorem niſi te*, indicant matrimonium contractum. 130.17
Tã, *Promitto me non accipere aliam in vxorem*, iuncta reſponſione mulieris conſentientis, important matrimonium de præſenti. ibid.18
Tã, Promitto aliam non ducere, iuncta reſponſione mulieris conſentientis, promiſſionem æſtimatiuam inducunt. ibid.19
Promiſſa non ſunt deducenda in Alcauala, & in laudemio. 140.44
Promittens aliquid ob turpem, vel iniuſtam cauſam, an ſoluere teneatur? oſtenditur. 313.5

Proprium, & Proprietas.

Proprium amittere, & alienum non acquirere, differunt. 352.17
Proprietas abſorbet poſſeſſionem. 200.18
Proprietas verbi quantum comprehendit, eatenus accipitur diſpoſitio. 292.17
à Proprietate verborum minimè recedendum. 293.25
Proprietas attendi non debet, vt ex eius pretio quia pauper conſideretur, vel diues, ſed ex redditu. 315.22

Prorogatio.

Prorogationi debent conſentire fideiuſſores, aliàs non obligantur. 68.17

Proteſtatio.

Proteſtationes nihil aliud ſunt quàm declarationes voluntatis illius, qui proteſtatur. 37.96

Proteſtationes declarant animum, & remouent conſenſum à recepto. ibid.97
Proteſtationes concludenter non probant metum, ib.98
Proteſtationes multùm coadiuuant & opitulantur, præſertim ſtantibus aliis adminiculis. ibid.99
Proteſtatio præciſè non requiritur, quod fiat eodem actu. ibid, 100
Proteſtatio in actu dependente à voluntate ſolius proteſtantis, contraria actui ſubſequenti, facit hunc actum contrarium nihil operari. 73.27
Proteſtationi quando ineſt metus propter ſcientiam, aduerſarij, non eſt neceſſe quod fiat notificatio. 74.28
Proteſtatio in ipſo actu captæ poſſeſſionis facta operatur, vt illa ſit manutenibilis. 135.24
Proteſtatio declarat conſenſum abeſſe ab animo. ib.25
Proteſtatio nihil aliud eſt, niſi quædam declaratio voluntaris. 171.22
Proteſtatio declarat animum alieniſſimum, & remouet conſenſum. ibid.23
Proteſtatio concludenter non probat metum, nec coactam voluntatem. ibid.24
Proteſtatio multùm coadiuuat, & opitulatur vt faciliùs metus probetur. ibid.25
Proteſtatio io iudicialibus repeti debet in quolibet actu. 345.310

Prouentio.

Proueniens ex radice infecta non dicitur de radice, ſeu progenie fundatoris. 165.45

Prouincialis.

Prouincialis à ſuo officio priuatus poteſt remedium recuperandæ intentare. 149.4
Prouincialis electus à Capitulo, cuius electio fuit caſſata à Generali, & alius eius loco electus, poteſt appellare, & interim eſt manutenendus. 158.121
Prouincialis quando habendus pro abſoluto ab officio? 206.10
Prouincialatus vacatio officij an pendeat à renunciatione perſonali. 208.19

Prouiſio, & Prouiſus.

Prouiſiones generales ſtatutorum recipiunt tacitas exceptiones, propter emergentes caſus. 119.106
Prouiſiones Canonicatuum in Eccleſia Calciaten. referuntur iuxta temporum diuiſionem factæ. 133.7
Prouiſiones omnes turmatim ex vi concordiæ, tam ab Epiſcopo quàm à Capitulo factæ habentur tanquam ſimultaneè, & coniunctim factæ. ibid.31
Prouiſio beneficiorum ſimultaneæ Epiſcopali Sede vacante ſpectat ad Capitulum iure proprio, aliàs ad Papam ſpectat. 134.50
Prouiſionis appellatione venit nominatio, electio, præſentatio, & inſtitutio. 164.41
Prouiſio in ſupplicatione regiſtrata, etiam litteris non expeditis, ſufficit ad effectum conſumendi vacationem. 203.9
Prouiſio, electio, aut collatio non poteſt fieri, niſi cum neceſſario præſuppoſito renunciationis, aut alterius vacationis. 206.6
Prouiſio conditionalis, vel facta ex cauſa, ceſſante cauſa ceſſat omnino gratia, & decretum, ſeu inhibitio acceſſoriè adiecta. 234.35
Prouiſiones factæ in fauorem perſonarum non habentium Ordinem ex lege fundatoris Præbendæ annexum irritæ ſunt. 249.55
Prouiſio, & deputatio coadiutoris eſt nulla ex defectu meoris prouidentis, quando ſcilicet deficit cauſa, ex qua mouetur. 239.27
Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionẽ legis. 293.24
Examen in prouiſionibus Parochialium Eccleſiarum requiritur pro forma. 302.2.10
Doctor etiam inſignis & eminẽtis litteraturæ debet in prouiſione Parochialis examen cõcurſus ſubire. ib.11
Prouiſus à Nuntio dicitur prouiſus Apoſtol. 153.60

Puer.

Puer qui non ſit doli capax, ſi promoueatur ad Ordines ſacros, non tenetur cootinere. 23.20

Q

Qualificatum, Qualitas.

QValificatum non venit ſub ſimplici. 240.43
Qualitas adiecta verbo, intelligitur ſecundùm tempus verbi. 163.37
Qualitas admittens, vel excludens aliquem, debet interuenire de tempore actus. 292.6
Qualitas duplex quaodo in eadem perſona concurrit, illius qoalitatis conſideratio habenda, cuius contemplatione actus geritur. 338.251
Vide *Habilitas.*

Quarta Canonica.

Quarta Canonica an debeat ſolui abſque vlla deductione. 139.30

Quaſi poſſeſſio.

Continuans, qui eſt in quaſi poſſeſſione eligendi, non attentat. 158.126
Quaſi poſſeſſio manutenibilis acquiritur ex vnico actu pacifico. 215.93
τὸ, *quibuſlibet*, eſt vniuerſalis omnes caſus præter expreſsè limitatos comprehendens. 235.62
τὸ, *quouis modo, & quomodolibet*, capit omnes affectionis modos, præter expreſſos. 236.64

R

Ratificatio.

RAtificare quis factum non poteſt, & non ratificare eius qualitatem. 7.33
Ratificationis alicuius actus natura eſt, vt operetur, & valeat idem actus, ac ſi à principio validè fuiſſet geſtus. 344.298
Ratificatio poſt oppoſitionem factam de defectu mandati nihil operatur. ibid.299
Ratificatio ooo retrotrahitur in præiudicium tertij. ibid.300.

Ratio.

Ratio naturalis omnes comprehendit. 5.14
Ratio ſumma eſt quæ pro Religione facit. 141.54
Ratio eadem eſt, idemque ius de re aucta, & de principali quod augetur, vbi ſcilicet non viget diuerſa ratio. 195.55
Rationes reddi debent non in loco domicilij, ſed in loco adminiſtrationis. 345.311

Rebellis.

Rebellis quando quis dicatur fugiens ad patriam rebellatam. 329.174

Reconductio.

Reconductio præſumitur facta cum omnibus qualitatibus, dummodo non dependeant à tertij voluntate. 68.16

Rector.

Rector & Scholaſtici ſi habeant facultatem nominandi bidellum, tantam vocem habet ſolus Rector, quantam habent Scholaſtici. 288.3

Recuſatio.

Exceptio recuſationis admittenda dum cauſa poſt litis conteſtationem orta eſt, aut de nouo ad notitiam partis peruenerit. 345.314

Redditus.

Redditus beneficiorum tantum æſtimari debent, quantum valeant deductis oneribus. 143.78
Redditus aliquos emens ad eius vitam poſſidendos, licitè emit, etiamſi multo tempore ſuperuixerit. 235.225

Reducti

Digitized by Google

Reductio.
Reductio ad Ius commune plura operatur. 345.315
Reelectio.
Reelectio fieri non poteſt, niſi concurrentibus Vocalibus eiuſdem Capituli, nemine diſcrepante. 210.39
Regalia.
Regalia non comprehenduntur in donatione à Rege facta de caſtro, ſeu villa, cum omnibus iuribus, &c. 345.318
Regreſſarius.
Regreſſarius poſt purificatum regreſſum non tenetur ſoluere penſionem de conſenſu Titularis reſeruatam. 339.258
Regula.
Regula 8. *aliàs* 9. reſeruatoria menſium non comprehendit Cardinales. 170.6
Regulæ Cancellariæ Apoſt. mortuo Papa expirant. 200.9
Regula 55. Cancellariæ declaratur. 211.7
Regularis.
Regularium in cauſis ſummariè proceditur, & admittuntur officiorum priuationes leuioribus de cauſis, ſed obſeruato ſemper iuris ordine. 155.87
Regularibus prohibita eſt appellatio à ſententiis ſuorũ Superiorum, vbi proceditur extraiudicialiter per modum viſitationis, & ad correctionem morum. 158.122
Regularis ſuo officio priuari non poteſt abſque citatione, & cauſæ cognitione. 349.3
Vide *Clericus.*
Relatio.
Relatum eſt attendendum vbi aliter loquitur quàm referens. 345.317
Relatio ſemper intelligenda habito reſpectu ad ea, in quibus ſpecialiter relatio conuenit. ibid. 320
Diſpoſitioni referenti quando ſequeretur repugnantia & contrarietas, relatio nihil operatur. 346.321
Releuium.
Releuium, & adhoam pro feudo integrè ſoluit feudatarius, nec ob id quod ſecundogenitis præſtat, aliquid deducit. 140.41
Releuium an ſit integrè fiſco ſoluendum, remiſſiuè. 145.84
Religio.
Fauor Religionis, de quo *in l. ſunt perſonæ, ff. de Relig.* intelligi debet in dubio, & quando cum pari iure creditores concurrunt. 52.21
Religio S. Franciſci non habet prælationem in bonis Syndici ad pecunias etiam extantes, niſi probetur eas fuiſſe depoſitas in ſacco ſignato, & vt eadem corpora redderentur. 55.60
Religionis beneficiarius, aut Epiſcopus, tam amplè poteſt diſponere, quàm amplè poteſt Epiſcopus ſecularis. 176.9
Religionem ingrediens tempore mortis, cum antea potuerit ingredi, non excludit ſubſtitutum. 178.28
Religio S. Hieronymi gubernatur Conſtitutionibus, extrauagantibus, & rotulis. 199.1
Religioſus.
Religioſi debent lites, & iurgia euitare. 19.175
Religioſis fauendum ſine præiudicio alicuius. 52.19
Religioſi S. Franciſci in recuperatione pecuniarum quas penes Syndicum depoſuerunt, non ſunt præferendi cæteris creditoribus anterioribus, ſeu tacitas, aut expreſſas hypothecas habentibus. ibid. 22
Religioſi in Epiſcopum electi, & illi qui ad aliquod beneficium ſunt promoti æquiparantur. 85.13
Religioſi obſeruantes, qui ſub Prælatorum obedientia exiſtunt, ius non habent diſpenſandi fructus beneficiorum, quibus præſunt. ibid. 15
Religioſus profeſſus in vna Religione, ex qua aſſumitur ad Prælaturã alterius auctoritate Papæ, non tenetur in ſecũda expreſſam profeſſionem emittere. 87.38
Religioſi & Clerici communem obtinent prohibitionem circa negotia ſecularia exercenda. 89.52
Religioſus poterit eſſe arbiter forenſis negotij ſuſceptor, expoſcente monaſterij vtilitate, & præcedente Superioris licentia. 90.59
Religioſi S. Franciſci fieri poſſunt, & ad officia & dignitates in eo ſunt admittendi deſcendentes ex Iudæorum genere. 11.55
Vide *Clericus.*
Reintegratio.
Remedium reintegrandæ datur illi qui ſeſe pro ſpoliato habuit. 226.35
Remuneratio.
Remuneratio eſt Reip. præſidium. 109.39
Renunciatio.
Renunciatio, ſeu pactum inter patrem & filium, per quam ipſe filius impeditur à petitione legitimæ, non valet. 72.10
Renunciatio inter patrem & filium facta in præiudicium legitimæ paternæ, vel maternæ, non valet. ib. 13
Renunciationis pœnitentia in ſolo animo, & voluntate conſiſtit, & ideo voluntatis declaratio fieri poteſt parte abſente. 74.29
Renunciatione facta ob benemerita, videndum an merita æquiualeant valori talis donationis. 75.37
Renunciatio facta ad fauorem laici cum clauſ. *ex nunc prout ex tunc, cum clericali charactere inſignitus fuerit,* antequam reſignatarius clericus fiat, renuntians à ſe aliquid non abdicat. 99.14
Renunciatione non egent obſequia debita, præſtita alicui ob eius merita. 179.38
Renunciatio tacita tituli per aduentum diei præfixæ, idem operatur quod expreſſa per diſpoſitionem hominis. 206.5
Renunciatio iuris proprij nunquàm præſumitur, & cùm ſit ſtricti iuris, nunquã trahitur ad non expreſſa. 289.15
Replicatio.
Replicatio ſapit naturam actionis, & ſecundùm eam regulatur. 213.78
Repulſa.
Repulſæ teſtium ſunt defenſiones, & ſi non recipiantur, appellari poterit. 162.28
Requirimentum.
Requirimenta quando inuenta. 218.117
Requiſitoria.
Requiſitoria an ſit iuſtificata, & exequibilis, cognoſcit Iudex requiſitus. 333.202
Res.
Rei ſuæ quilibet liber eſt moderator, & arbiter, dummodo de illa malè non diſponat. 6.22
Res iudicata paratam habet executionem. 8.52
Res inter alios acta aliis nocere non poteſt. 26.134
Res tranſit cum ſuo onere ad quẽcunque vadat. 26.135
Res extantes dicuntur, ſi conuertantur in proprios vſus. 50.5
τὸ *Res*, generale eſt, continens tam mobilia, quàm immobilia. 138.7
Tertius qui ſe opponit, poteſt impedire executionem rei iudicatæ. 150.14
Res priuatorum auferre, & præiudicare intereſſatis poteſt Princeps faciendo legem generalem. 342.281
Reſcriptum.
Reſcripta & indulta intelligenda ſunt prout de iure. 154.75
Reſcriptum, ſeu mandatum ſpeciale derogat generali, etiamſi de eo nullam faciat mentionem. 241.55
Reſeruatio.
Reſeruationes generales de beneficiis familiarium, ſubcollectorum, & aliorum per prædeceſſores factas, ait Pontifex *in Extrauag. ad Romani*, etiam poſt obitum eorundem durare. 232.9
Reſeruatio, ſeu affectio dicitur expirare cùm Papalis

Index Rerum,

prouiſio perfecta & conſummata fuerit. ibid.31
Reſeruatio & affectio durat donec conſummata ſit vacatio. 140.31
Reſeruatio dicitur expirare poſtquam Papalis prouiſio perfecta, & conſummata fuerit. ibid.32
Reſeruatio quæ inſurgit ex coadiutoriæ, & futuræ ſucceſſionis gratia, non dicitur ſimplex, ſed mixta. 140.45
Reſeruatio nihil dat, vel adimit, ſed tantùm conſeruat ius quod quis habet. 346.323
Papæ reſeruatio concurrentibus pluribus reſeruationibus perſonalibus, tanquam illuſtrior debet præualere. ibid.324

Reſidentia.

Reſidentia perſonalis cum Miſſarum celebratione facit quod ſeruitium ſit perſonale, non ſolùm chori, ſed etiam Miſſarum. 247.30

Reſignans, Reſignatarius, & Reſignatio.

Reſignans quando ad titulum beneficij reſignati fuit ad ſacros Ordines promotus, tenetur in reſignatione facere de hoc mentionem, aliter reſignatio eſt nulla. 203.15
Reſignante mortuo ante verificationem gratiæ in forma dignum, beneficium non vacat per eius obitum. 238.13
Reſignatarius cùm recuſaſſet penſionem ſoluere, ſuccubuit. 102.4
Reſignatio expedita in forma dignum, non abdicat à reſignante ius primæuum, niſi poſtquam gratia, mediante collatione facta reſignatario, fuerit executioni demandata. 529.8
Ius non abdicatur à reſignante, ſi reſignatio in forma dignum expedita non fuerit totaliter effectuata. 238.15
Reſignatio ad fauorem certæ perſonæ, ſi ex falſa cauſa narrata non poteſt ſuſtineri, & interim reſignans moritur, beneficium non remanet affectum. 140.38
Reſignans ad fauorem certæ perſonæ conditionaliter reſignat, dummodo ſcilicet illi irreuocabiliter acquiratur. ibid.39

Reſpublica.

Reſpublica, minor, & Eccleſia ex cauſa neceſſitatis ad ſoluendum æs alienum, quando ſua bona immobilia alienare poſſint. 315.19

Reſtitutio.

Reſtitutionem in integrum aduerſus oblationem factam poſt terminos ſubhaſtationis non poteſt petere fiſcus in præiudicium tertij. 329.169
Reſtitutio an & quando differri poſſit ob neceſſitatem reſtituere debentis. 346.355

Retentio.

Retentio datur regulariter pro melioramentis. ibid.326
Exceptio retentionis prætextu melioramentorum in executione ſententiæ opponi poteſt. ibid.327
Prælato, vel Clerico datur retentio pro expenſis, & melioramentis in rebus Eccleſiæ, de bonis ipſius Clerici, vel Prælati factis. 347.328

Retractus.

Retractus, & adiectionis ius pari paſſu ambulant. 48.17
Retractus ius eſt odioſum, & exorbitans à iure communi. ibid.18

Retrotractio.

Retrotractio non conceditur defectu extremi ad quod. 99.9
Retrotractio nuſquam admittitur, vbi extrema deſinunt eſſe habilia. ibid.10
Retrotractio vt fieri valeat, terminus à quo debet eſſe habilis. ibid.11

Reus.

Reo & poſſeſſori ſufficit vincere per non ius actoris. 221.5
Reus principalis dum varius inuenitur, torquetur etiam in cauſis fidei. 277.8
Reus de mendacio conuictus torqueri debet, & præcipuè ſi quodlibet aliud accedat adminiculum, etiam in crimine hæreſis. ibid.9
Suſpicione non caret reus qui dicit illud, quod à criminis præſumptione excuſaret. ibid.10
Reus pro factis hæreticalibus tradendus eſt Curiæ ſæculari, ſiue animum hæreticalem fateatur, ſiue non. 580.45
Reus confeſſus verba hæreticalia protuliſſe, non eſt tanquam hæreticus relaxandus. ibid.42
Reus neceſſarius ſit clericus præueniens in capienda poſſeſſione hæreditatis vacantis. 317.49

Rex.

Reges in Hiſpania olim cauſas tam ciuiles, quàm criminales Epiſcopis iudicandas committebant. 90.54
Regum miniſtri ſpeciali nota digni ſunt. 91.64
Rex pro ſcandalis, & ſeditionibus ſedandis, etiam inter Religioſos, & Eccleſiaſticas perſonas politica vtitur iuriſdictione. 556.102
Reges Caſtellæ à quo tempore vtantur Catholici titulo. 316.39

Rota.

Rotæ Romanæ laudes, & encomia. 58.55
Rota ſemper plurimùm detulit decretis ſacrarum Congreg. 39.38
Rota coram Greg. XV. deciſ. 84. num. 4. & deciſ. 490. num. 1. declaratur. 521.14
Rotæ Romanæ deciſio facit communem opinionem, & eſt ſequenda, & amplectenda. 289.10
Rotæ opinio præualere debet. 304.37

Rotulus.

Rotuli appellantur mandata quædam, & Ordinationes Capituli generalis. 599.4
Rotuli non durant vltra triennium, niſi in duobus Capitulis generalibus confirmati fuerint. 500.5
Rotulus ceſſat vbi rotulantes à ſuis officiis abſoluti ſunt. ibid.11
Rotuli obſeruantia an duret vſque ad conſummatam electionem. ibid.12.13.14

Rubrica.

Rubrica quæ habet orationem perfectam, poteſt allegari ad deciſionem cauſarum. 529.10

Ruinus.

Ruini doctrina refertur. 34.49

Rumor.

Rumores populi maximum indicium præſtant contra reum. 578.14
Maximè ſi fama ſit vehemens, vel ſi ſumus in delicto difficilis probationis, vel ſi alia acceſſerint adminicula. ibid.15

S

Sacerdos.

SAcerdos poteſt Principis vices agere in iuriſdictione ſæculari exercenda. 92.75
Sacerdotis filius quis dicatur. 167.69
Vide *Epiſcopus.*

Sacrilegium.

Sacrilegium ab Eccleſiaſtico Iudicete præuentum, & punitum pœnis ſpiritualibus, & temporalibus, poteſt iterum à ſæculari Iudice condigna iuris Ciuilis & Regij pœna puniri. 101.17

Sal, & Salarium.

Sal, & piper ſunt de Regalibus Principis. 186.57
Salarium non conuentum quando debeatur agentibus, & ſolicitatoribus cauſarum. 347.359

Salernitanæ.

Salernitanæ ſorores duæ in mares mutatæ. 573.11

Salus.

Salutis hominis gratiâ natura omnia cōparauit. 188.87

Sanctus.

Sancti viri etiam ſpe præmij Deo ſeruire alliciebantur. 109.42

Sanctorum nuncupatio Epiſcopis, Sacerdotibus,& reliquis Eccleſiæ miniſtris olim tribuebatur. 396.69
Sanctis nondum canonizatis non poteſt Epiſcopus mandare vt cultus publicatus exhibeatur. 325.128

Sanguis.

Sanguinem elicit, qui vehementer emungit. 316. 87

Sapiens.

Sapientis eſt non citò facili credulitate ad falſum prolabi. 206.19

Sartor.

Sartor, aut tonſor ſi excedens ſtatum ſuum veſtes induerit valoris alicuius, vt ſic copioſiores ſolutiones acquirat, & magis lucretur, non peccat. 298.6

Scandalum.

Scandalum attendendum ad executionis accelerationem, ſed non ad pœnam augendam. 266.85
Scandalum quod Chriſtus ſeuerè puniri voluit, fuit illud, quod in damnum, & ruinam proximorum adhibetur verbis, aut operibus,illum ad malum excitando. ibid.86
Scandalum aliud actiuum, aliud paſſiuum. ibid.87
Scandalum actiuum ceſſat deficiente animo, ac periculo, quod alij incidant, maláque operantem inſectentur. ibid.88
Ad ſcandalum euitandum non licet iuſtitiæ limites egredi. ibid.89
Innocens à iudice puniri non poteſt propter ſcandalum vitandum, vel tumultum populi. ibid.90

Scapulare.

Scapulare habere ſufficit vt Monachus S. Benedicti cum habitu dormire dicatur. 88.42
Scapulare portans tetento colore habitus, quamuis peccaminoſè addat partem aliquam indecentem, nullatenus facit contra obligationem portandi habitum S. Benedicti. ibid.43

Schola.

Scholarum erectio ex qua cauſa. 80.28
Scholaris, Doctor,& Miniſter publicus poteſt expellere fabrum, & malleatorem vicinum. 188.82
Scholaris, & Doctor poteſt coërcere immodicum, & non neceſſarium Campanarum ſtrepitum. ibid.83

Scholaſticus.

Vide *Rector.*

Scientia.

Scientia in aliquo caſu deſiderata qualis debeat interuenire. 347.338

Scotus.

Scotus viuus fuit ſepultus. 336.235

Scriptura.

Scripturæ priuatæ de recepto ſubſcriptæ à debitore aliis creditoribus non præiudicant, niſi alia via de numeratione conſtet. 51.16
Scriptura priuata quando probet. 243.22
Scriptum,vel inſtrumenta pro ſalario retineri non poſſunt. 345.302
Scripturæ priuatæ recognitio quomodo facienda, oſtenditur. ibid.313
Scripturæ ſimplici credendum in odium impedientium illius productionem. 347.332

Seſſio.

Sedere in ſede in Preſbyterio nullus poteſt præter Epiſcopum Diœceſanum. 154.3
Preſbyter qui cum Diacono, & Subdiacono Miſſam cantaturus eſt, ſedere debet in ſcamno oblongo decenter ornato. ibid.4
Parochialis Rector in ſua Eccleſia ſedere debet in ſcamno, non autem in ſede. ibid.5
Probatur ex fide data à Magiſtris Cæremoniarum.ib.6
Epiſcopus Pontificalibus ornatus ſolus poteſt in præſentia ſanctiſſimi Sacramenti ſedere in ſede. ibid.7
Audacia eſt ſedere cùm ante Tribunal Dei ſtamus.255.9
Vicarius Monialium ad ſedem habendam quo iuuetur medio. ibid.15
Curatus in ſua Eccleſia ſedere debet in ſcamno, non autem in ſede. 256.12

Segregatio.

Segregationes inter conuerſos à Gentilitate, & conuerſos à Iudæis facientes ſunt contemptores vnitatis Eccleſiaſticæ: in Hiſpania multi Iudæi, & plures ex iis ad Catholicam fidem conuerſi. 111.49

Semen.

Semen frigidum, & humidum genitalia contrahit, & fœminæ euadunt. 173.3
Seminis effuſio ſi fiat in ſpeluncis ſub pauimento Eccleſiæ, eam polluit. 398.95
Tò, Semper, ad omne tempus, & ad omnem caſum refertur. 209.26

Senatus.

Romanus Senatus iuxta valorem cuiuſcumque meritorum præmia, & honores pendebat. 108.29
Senatorum Tribunal ſi gratiâ commodioris expeditionis diuidatur in diuerſas domos, ſiue aulas, talis diuiſio non facit diuiſum Senatum. 133.14

Sententia.

Sententiam ſanguinis nullus clericus dictare, aut proferre poteſt. 91.77
Sententia in dubio proferenda in matrimonij fauorem. 131.31
Sententia iudicis fortior eſt ſententiâ ſtatuti, & quare. 150.10
Sententia in actione reali non poteſt exequi contra poſſeſſorem, ſi non fuerit cum eo litigatum. 152.40
Sententiæ executio non poteſt fieri abſque partis citatione. ibid.41
Sententia omnis iuſtificatur ex actis proceſſus. ibid.42
Sententia non exhibito proceſſu, & ſine illo lata nihil probat. ibid.43
Sententia enuntians quendam eſſe procuratorem, non probat mandatum. ibid.47
Sententia lata coram ſecundo iudice, non reproductis actis primæ inſtantiæ, eſt ipſo iure nulla. 156.107
Sententia ex proceſſu non ſubſcripto à Notario actuario eſt nulla. 157.109
Sententia ſuper confirmatione electionis iudicialis eſt appellabilis, ſicut alia quælibet ſententia. ibid.116
Sententia per quam confirmatur electio eſt definitiua. ibid.118
Sententia priuationis alicuius officij eſt appellabilis. ibid.119
Sententia ſuſpenſionis, aut priuationis officij, aut vocis actiuæ, & paſſiuæ, in Regularibus eſt appellabilis. 158.120
Sententia reuocationis viæ executiuæ ſemel conceſſæ eſt appellabilis. ibid.124
Sententia prolata Sede Epiſcop. vacante abſque legitimo defenſore, non nocet. 242.11
Sententia debet iuſtificari ex actis. ibid.12
Sententia à qua non fuit appellatum, cenſetur approbata. 243.20
Sententia, quæ non iuſtificatur ex actis, eſt notoriè iniuſta. ibid.25
Sententia lata non citato legitimo defenſore Eccleſiæ, non valet contra ipſam Eccleſiam. ibid.26
Sententia Ordinarij reuocatur. 245.71
Sententia non conformis libello, & petitioni ſuſtineri non poteſt. 251.72
Sententia lata contra deciſionem Rotæ eſt ipſo iure nulla. 289.12
Sententia in fauorem condemnati in dubio interpretanda, vt minus ei noceat. 347.333
Sententia eſt ſtricti iuris, & ſtrictè venit interpretanda. ibid.334

Digitized by Google

Sententia ſemper præſumitur lata ex ea cauſa, ex qua proferri de iure debuit. ibid.335
Succeſſoribus non citatis præiudicat ſententia lata contra maioratus poſſeſſorem. ibid.336
Beneficij ſuper qualitate ſententia prolata afficit illud quoad omnes. ibid.337
Inſtrumenti pro valore lata ſententia iuuat omnibus intereſſe habentibus. ibid.338

Sepultura, Sepulchrum.

Sepulchrum Domini vbi exciſum. 192.11
Conſtantinus Imp. magno honore affectus fuit dum pro foribus Piſcatoris ſepelitetur. 193.30
Sepulturæ honor intra Eccleſiam Epiſcopis, aliiſque perſonis inſignibus deferri cœpit. ibid.31
Sepultura intra Eccleſiam iam hodie ex conſuetudine omnibus ſiue Clericis, ſiue laicis dari poteſt. ibid.32
Sepeliri in Eccleſia plura hominum genera prohibentur, & quare. 194.52
Sepultura Eccleſiaſtica Cœmeterio dari quando dicatur. 193.58

Seraphinus.

Seraphini deciſio 123. declaratur. 247.24

Seruitium.

Seruitia præſtita parentibus per filios debent eſſe obſequialia & reuerentialia. 75.40

Sexus.

Sexus mutari non poteſt ex dæmonis maleficio. 173.7

Siculi.

Siculi vno die Gentis Iudaicæ reliquias è Regno expulerunt. 113.67

Simulatio.

Simulatio animi melius cadit in verbis, quàm in factis. 261.15

Singula quæ non proſunt, multa collecta iuuant in materia probationum. 34.111
Tà, *Si ſibi viſum fuerit*, important viri boni arbitrium. 155.91
Tò, *ſit*, importat ipſo iure, & denotat requiri ſtatim executionem. 208.15

Smyrna.

Smyrnæ & in Syria fœminæ maſculo enato membro in viros abierunt. 173.12

Sodomita.

Sodomitæ ſi non ſint incorrigibiles, DD. Inquiſitoribus conceditur facultas minuendi pœnam contra eos. 264.68

Solemnitas.

Solemnitates requiſitæ præſumuntur interueniſſe ex diuturnitate temporis. 10.81
Solemnitas non neceſſaria ad validitatem actus, quando in eo interuenit inualidè & minus benè, non ob id remanet imperfectus, aut nullus actus. 153.64

Solum.

Solo non cedit ædificium in alieno ſolo Eccleſiæ pecuniis conſtructum. 313.8

Solutio.

Soluendum eſt neceſſariò quod naturaliter debetur. 12.103
Solutio facta in vim alicuius, contractum illum non ratificat, niſi reſpectu ipſius ſoluentis. 70.36
Soluens ob cauſam celebrati contractus, cenſetur illum approbare, & ratificare, habita illa notitia. ibid.37
Solutionem conſuetam probare non requiritur, quando conceditur vectigal tantæ quantitatis, prout conſuetum eſt ſoluere. 97.36

Sortilegus.

Sortilegij qui fatentur in ſortilegiis homicidium feciſſe, ſeque pœnitent, ac parati ſunt corrigi, tradendi non ſunt Curiæ ſæculari. 264.67

Speciale.

Specialia trahi non debent in argumentum, vel in conſequentiam. 241.51
Speciali non derogat generale. ibid.34

Spoletanus.

Spoletana mulier in virum conuerſa. 173.8

Sponſalia.

Sponſalia de futuro per verba, *iuro vel promitto quod te tenebo, aut habebo te in vxorem.* 129.7
Sponſalia erunt ſi verbum, *volo*, adiungatur infinitiuo indicanti initium actus, eiuſque ſuſpenſionem. ib.10
Sponſalia ſi præceſſerunt, quod poſtea fuit contractum, dicitur Matrimonium. 130.22

Spurius.

Spurij non veniunt appellatione conſanguineorum, de Iure Ciuili. 164.43
Spurij, & baſtardi inſpecta natura ſunt filij, in eiſque cadit affectio naturalis. 163.47
Spurij & deſcendentes ab eis an dicantur de domo, & familia. ibid.50
Et quid vbi concederetur illis ferre arma, & inſignia familiæ. ibid.51
Spurij de generali conſuetudine dicuntur de familia, & de domo. ibid.53
Filius ſpurius vſque ad quintam bonorum partem efficitur capax, ſiue quinta ſufficiat, ſiue non. 168.76
Filiæ ſpuriæ à patre dos data valet in quantitate ad alimenta neceſſaria. 323.110
Filiæ ſpuriæ dos data, ea mortua redit ad patrem, vel ad ſuos hæredes. ibid.111
Spurij filij legitimatio poteſt fieri poſt mortem patris ex ipſius præordinatione. 333.215

Squilla.

Squillæ campaniolæ appellantur. 182.17
Tò, *ſtatim*, nullam dilationem admittit, & eſt ſignificatiua latæ ſententiæ. 209.29

Status.

Vltimus ſtatus in beneficialibus attenditur, non docto de contrario ſtatu antecedenti. 243.17

Statutum.

Statutum ſemper ſumit interpretationem à poteſtate ſtatuentium. 95.10
Statuta, quibus deſcendentes ab Hebræis, & infidelibus excluduntur ab honoribus, beneficiis, ac Ordinum militarium inſigniis, qui reprobent, referuntur. 114.74
Statuta puritatem ſanguinis requirentia ſtrictè in caſu, & in perſonis, & ob cauſas de quibus loquuntur, ſunt intelligenda. 119.108
Statuta diuina à Domino promulgata, ex iuſta cauſa ſuſpendit, ac relaxat. ibid.109
Statutum, ſeu lex temporalis elapſo tempore expirat. 200.8.
Statutum nouum temporale, elapſo tēpore, ceſſat eo magis quando eſt correctorium aliorum veterum. ib.10
Statutum aliquod vbi dubitatur ſit, necne contra immunitatem Eccleſiaſticam, debemus amplecti opinionem, quæ fauet Eccleſiæ. 270.48
Statuto ſtante quod aliquis non poſſit torqueri, niſi ſit deliberatum per Poteſtatem & Priores, vox Poteſtatis & vnius ex Prioribus obtinere debet. 289.19
Statutum vel conſuetudo non valet, qua cauetur vt non ſtetur maiori parti. 290.32
Statutum vniuerſitatum Eccleſiaſticarum inferiorum, vt duæ partes ad minùs debeant concordare, non valet. 291.38
Statutum quod non poſſit vniuerſitas aliquid facere, niſi de voto omnium, minimè valet. ibid.39
Statutum S. Eccleſiæ Toletanæ in diuini cultus augmentum, ac pietatem, & decorem factum, & per Sedem Apoſt. confirmatum. 30.1
Statuta ſuper puritate ſanguinis iuſtiſſimis de cauſis condita. ibid.2
Statuta & leges quæ publicam concernunt vtilitatem

tem, fauorabilia ſunt. ibid.3

Probatio puritatis ſanguinis in diſpoſitione ſtatuti requiritur pro forma. 301.8

Forma debet ſpecificè obſeruari. ibid.9

Statutum Toletanum eſt exorbitans, odioſum, & contra ius. 302.16

Statutum per ſe inualidum à ſola Papæ confirmatione robur accipit. 303.33

Iudices poſſunt ex magna, & euidenti cauſa transgredi ſtatuta. ibid.35

Statuto requirenti Doctoratum ſatisfit cum idoneus, & eminentis ſcientiæ adeſt, licèt non ſit Doctor. ib.36

Derogatio quantumuis ampliſſima ſtatutorum non tollit ſtatutum reſpiciens certam formam. 304.41

Statutum quando vult habilitare, vel inhabilitare ſubditum, tunc comprehendit bona extra territorium exiſtentia. 315.27

Statutum quando eſt fauorabile, extendimt ad bona aliarum prouinciarum. 316.33

Statutum excludens fœminas dotatas propter maſculos, intelligitur de maſculis eiuſdem lineæ, & gradus. 335.228

Statutum conceptum in perſonas, vel in res, non extenditur extra territorium. 348.341

Statutum ne vllus conducat viuum extra territorium, non comprehendit clericos. ibid.342

Vide *Lex.*

Stipulatio.

Stipulatio ne luminibus officiatur, comprehendit lumina tam tempore contractus exiſtentia, quàm futura. 97.37

Studium.

Studiorum cauſa abſentes Reip. cauſa abeſſe exiſtimantur, proindéque pro præſentibus habentur. 81.31

Doctores referuntur aſſerentes, docentes, & addiſcentes S. Scripturam percipere poſſe fructus ſuarum Præbendarum. ibid.32

Studium generale quod dicatur. ibid.37

Studium non ſufficit quod non eſt vniuerſitas, quamuis in eo optimè, & publicè legatur. 82.38

Studium omne torpeſcit dilatione. 109.43

Stylus.

Stylus Romanæ Curiæ obtinet vt hodie copula præcedens exprimatur in diſpenſationibus matrimonialibus. 59.40

Stylus Curiæ facit ius, & pro lege obſeruatur. ibid.41

Stylus Tribunalis iudicis delegati, & non delegantis, eſt obſeruandus. 286.30

Leges, & Stylus Tribunalium ſæcularium obſeruare tenentur in illis litigantes etiam clerici. ibid.31

Subdiaconus.

Subdiaconis de tempore primitiuæ Eccleſiæ licebat contrahere matrimonium, & poſt Ordinis ſuſceptionem anterioribus vti coniugiis. 23.25

Subdiaconus per metum, & coactionem ordinatus eſt verè, & propriè Subdiaconus. 24.31

Subdiacono prohibitum eſt contrahere matrimonium. ibid.32

Subdiaconi ſunt adſtricti voto continentiæ ſimul ex lege Eccleſiaſtica immediatè, ſecundùm aliam opinionem. 24.36

Concilium Trid. aſſerit, Subdiaconos vel ex voto, vel ex conſtitutione Eccleſiæ ad continentiam teneri. 25.38

Votum ſeruandi caſtitatem in Subdiacono deriuatur à iure poſitiuo. ibid.39

Doctores referuntur, qui tenent ſuſcipientem Ordinem Subdiaconatus per vim coactiuam, teneri continere. ibid.42

Subditus.

Subditi ſubducuntur à iuriſdictione ſuperioris ex eius moribus aſperioribus, aut prauo iuriſdictionis vſu. 327.151

Subditi poſſunt reſiſtere Domino ne alienet caſtrum, vt non ſubiiciantur alteri domino. 349.350

Subiectio.

Subiectionis ius reſpectu vaſſallorum pertinet ad eos tanquam ad ſingulos. 333.208

Ius ſubiectionis reſpectu vaſſallorum pertinet ad vaſſallos tanquam ad ſingulos. 350.359

Subſidium.

Subſidium eſt fauorabile, & latiſſimè interpretandum. 141.56

Subſidium Regi Catholico conceſſum, quamuis exigatur à perſonis, id procedit ratione fructuum. 142.71

Subſidiũ an ſit ſoluendũ ex redditib. ad fabricã alicuius Eccleſiæ, vel monaſterij deſignatis. 146.112. & ſeqq.

Subſidium de quinquennio in quinquennium ſoluitur. 227.40

Subſidium eſt onus fructuum, non verò proprietatis, nec principaliter perſonæ. 238.9

Subſtantia.

Vide *Bona.*

Subſtitutio, & Subſtitutus.

Subſtituendi facultas ceſſat ſi in mandato dato induſtria perſonæ electa fuerit. 43.8

Subſtitutio locum habet etiam vbi induſtria perſonæ electa fuerit, quando certa forma fuerit præſtituta, niſi negotium graue ſit. ibid.9

Subſtitutio à procuratore facta virtute facultatis ad id ſibi conceſſæ, nulla eſt antequam acceptet mandatum. 152.54

Subſtitutorum iuri poteſt Princeps derogare. 342.282

Subſtitutiones derogare poteſt Princeps ob priuatam vtilitatem. ibid.283

Subſtitutio ſubſequens intelligitur quatenus priores ſubſtitutiones purificarentur. 348.345

Subſtitutus propter ſuam malam adminiſtrationem quando obliget ſubſtituentem? 61.8

Subſtituens non tenetur ex culpa, & mala adminiſtratione ſubſtituti, quando eum nominauit cum Superioris approbatione. ibid.9

Subſtitutus, ſeu Viceſgerens, aut delegatus, non habet eandem prærogatiuam, quam principalis, ſeu delegans. 256.19

Succeſſio.

Succeſſio deſcendentium, & aſcendentium æquiparatur. 72.6

Futura ſucceſſio eſt acceſſoria ad coadiutoriam. 235.17

Futuræ ſucceſſioni locus hodie fit, etiamſi beneficium actualiter vacet de tempore datæ. 238.17

Futuræ ſucceſſioni locus fit quamuis de tempore mortis coadiuti adhuc Bullæ Apoſtol. non erant expeditæ. 239.21

Futura ſucceſſio datur ratione coadiutoriæ, & ab illa pendet. ibid.24

Hæredes donatoris ſuccedunt in re donata alicui, vt poſt eius mortem veniat ad quem donator nominauerit, ſi nominatione non facta decedat dictus donator. 311.91

Qualitas requiſita ad ſucceſſionem debet interuenire de tempore vacationis. 330.175

Qualitas mulieris vt ſuccedat, vel excludatur, inſpicienda eſt de tempore quo hæreditas defertur. ib.176

Suffragium.

Suffragium pendet ex opere operatô, non ex opere operantis. 246.17

Superfluum.

Superfluum naturæ, & perſonæ habens, tenetur illud erogare pauperculis de præcepto, etiamſi non patiantur extremam neceſſitatem naturæ. 315.123

Superior.

Superior non poteſt ſine cauſa profeſſum in vna prouincia ad aliam transferre. 155.89

Superior non poteſt officio manuali ſubditum ſpoliare, ſi faciat malo animo, vel odio. ibid.90

Superſtes.

Superſtes præſentatus ex duobus cumpræſentatis litem inter ſe mouentibus,& ſuo,& defuncti iuri inuititur. 39.20

Supplicatio.

Supplicatio,quæ dicitur matrix,priùs atteudi debet quã Bulla. 304.16.

Supplicium.

Supplicia exercentur in rebus etiam inanimatis, & irrationabilibus. 26.19

Priuilegiis Ordinariorum officialium non gaudent ſupranumerarij. 338.250

Surdus IC.

Surdus *deciſ.* 156. declaratur. 274.25

Surdum 4. *deciſ.* 156. qui improbent. ibid.28.29

Suſpenſus.

Suſpenſus ab officio eſt pariter ſuſpenſus ab vſu, & fructu dandi vocem. 35.116

Suſpenſus ab Ordine non eſt ſuſpenſus à iure,& præeminentia dandi vocem in Capitulo. ibid.117

Suſpicio.

Suſpicionẽ de ſe dat,qui ad obiectum crimẽ expalluit. 277.11

Syndicus.

Syndicus debet nominari à Generali, & deinde à Papa inſtitui. 51.7

Syndicis conceditur facultas adminiſtrandi, vendendi, & alienandi. ibid.9

Syndicus poteſt omnia,quibus vtuntur Fratres,nomine Sedis Apoſt.commutare,tractare,& expendere,ib. 10

Syndicis eſt permiſſum eleemoſinas pecuniarias recipere. 51.11

Syndici in prouinciis Hiſpaniæ poſſunt vendere, adminiſtrare, & permutare bona Religioſorum, non verò recipere eleemoſinas pecuniarias. ibid. 12

Bona ſyndici Seraphicæ Religionis non cenſentur tacitè hypothecata pro pecuniis à Fratribus penes illum depoſitis. 53.35

T.

Tabernæ.

TAbernæ meritales propè Eccleſiam non ſunt fabricandæ. 199.101

Tarditas.

Tarditas creditoris in non petendo quod ſibi debetur, non ſufficit ad præſumendam ſolutionem. 320.75

Tempus.

Tempus certum fuit præſtitutũ de iure Authenticorũ ſubhaſtationibus, & adiectionibus fiſcalibus. 47.10

Tempus certum aſſignatum alicui officio, currit officiali etiam impedito. 157.113

Tempus interpellat pro homine. 219.124

Terminus.

Terminus datus retrahere volentibus eſt nouem dierum. 47.12

Et contra eum non competit minoris fauore reſtitutio pupillo, vel abſenti. ibid.13

Terribilitas.

Vide *Metus.*

Territorium.

Territorium Epiſcopi vocatur eius Diœceſis, ſeu prouincia. 101.10

Territorium poſtea auctum conſequitur ille, cui fuit conceſſum caſtrum cum territorio. 316.38

Tertia.

Tertiæ Regales contra priuatum præſcribuntur ordinario tempore. 97.28

Tertius.

Tertij in præiudicium re propria abuti nemini licet. 16.138

Teſtamentum.

Teſtamentarius non tenetur officium acceptare, ſi nihil ei relinquatur pro executione teſtamenti. 326.142

Teſtamentũ à marito,& vxore in ſimul confectũ poteſt poſtea quilibet eorũ pro ſua parte reuocare. 334.222

Teſtator.

Teſtator diſponat, & erit lex. 15.126

Teſtator quando eſt perſona idiota, in eo cadit interpretatio craſſo modo. 166.58

Interpretatio voluntatis teſtatoris ſumenda eſt à conſuetudine, & communi loquendi vſu patriæ. ib.59

Voluntas teſtatoris in omnibus prædominatur. 293.26

Teſtator qui reiecit Presbyteros, Religioſos,& monaſteria, intelligitur id feciſſe propter cognationem. 314.15

Teſtari liberè poteſt minor ſicut maior. 337.238

Teſtis.

Teſtis vnus, iuncta aliqua præſumptione metum probat. 31.81

Teſtium nonnullorum integerrima fides aliorum ſupplet defectum. 36.127

Teſtes ſingulares probant metum. ibid.128

Teſtes de auditu alieno non probant. 160.3

Teſtes plures de auditu non coniunguntur ad faciendum iudicium. ibid.4

Teſtes de auditu quando conſanguinitatem probent. ibid. 5

Teſtes conſanguinei intra quartum gradum non probant. ibid.6

Teſtes conſanguinei pari vinculo cum vtraque parte coniuncti quando probent? ibid.7

Commodum ex cauſa reportantes in ea integri teſtes eſſe non poſſunt. 161.8

Teſti qui pro parte dicit falſum, in nullo creditur. ibid.11

Teſti qui dicit contrarium in ſecundo iudicio ei, quod dicit in primo, non creditur. ibid.13

Concordia in teſtibus non prodeſt ad probationem. ibid.14

Teſti qui fuit carceratus de crimine quod per ſententiam infamaret, non creditur. ibid.17

Periurus teſtis à teſtimonio repellitur. ibid.18

Ebrij teſtes à teſtimonio repellendi. ibid.19

Teſtes viles, & pauperes ſimul, repelluntur à teſtimonio. 162.20

Paupertas nihil detrahit de fide teſtis, ſi ſit honeſtæ, & probatæ vitæ. ibid.21

Familiaris quando in teſtem admittendus, vel repellendus veniat? ibid.22

Teſtium in iudicio ſæculari examinatorũ depoſitiones in iudicio Eccleſiaſtico fidem non faciunt. ibid.24

Teſtium inhabilitas non ſolùm ſtat in perſonis teſtium, ſed etiam in eorum depoſitionibus. ibid.25

Iudex curare non debet de probatione facta ſuper bonitate teſtium partis aduerſæ, ſi ab alia repulſæ teſtium fuerint plenè probatæ. ibid.26

Teſtes magis ſe conformantes cum diſpoſitione iuris communis, cæteris præferendi. 164.40

Teſtes circa ſpurietatẽ quid depoſuerint. 167.71.& 72

Teſtes deponentes de bona fama magis ſunt attendendi quàm deponentes de mala fama. 168.73

Teſtibus magis ſpecificè deponentibus, & habentibus aſſiſtentiam iuris ſtandum eſt. 242.16

Teſtib.peritis magis creditur quàm non peritis. 250.60

Teſtes contrarij ſe inuicem collidunt. 268.4

Teſtes inter ſe contrarij non ſunt,quando vnus deponit plus altero. 269.34

Teſtes non dicuntur contrarij, quando eſſent diſcordes in modo narrandi factum. ibid. 25

Teſtibus qui habent intereſſe, aut affectionem, aut tractant de ſe exonerando, non eſt fides adhibenda. ib. 28

Teſtis ſi eſt varius, ob varietatem ad eruendam veritatem torquetur. 277.7

Teſtes in minori numero deponentes de bona fama præferuntur teſtibus in maiori numero deponentibus de mala fama. 328.456

Teſtes ſummarie ſolùm ad capturam deſeruiunt. 348.545

Torqueri debent teſtes varij ad eruendam veritatem. ibid. 346

Theſaurarius.

Vide *Receptores Regij.*

S. Thomas.

S. Thomæ doctina laudatur. 295.50

Tiberius Cæſar.

Tiberius Cæſar in ætate nouem annorum orationem dictauit in ſui patentis morte. 337.239

Timor.

Timor incurrendi parentum indignationem ſufficit ad matrimonium annullandum. 30.78

Vide *Metus.*

Tintinnabulum.

Tintinnabulum à ſonitu illo Tin Tin dictum. 182.14

Titularis.

Titularis dimiſſis fructibus de æquitate ad ſolutionem penſionis non tenetur. 225.17

Titularis non ſatisfacit faciendo fructuum omnium dimiſſionem pro terminis decurſis. 225.15

Titularis acceptando beneficium videtur quaſi contraxiſſe cum penſionario. ibid. 21

Titularis vltro ſe immiſcens in bonis, & redditibus beneficij, tenetur actione perſonali. 226.24

Titularis per ſolutionem videtur releuaſſe penſionarium ab onere elidendi exceptionem. ibid. 30

Titularis recenſans integraliter ſoluere, dicitur ſpoliare penſionarium. ibid. 34

Titularis fructibus æquiualentibus non perceptis, non tenetur pecunias de ſuo pro penſione, & oneribus ſoluere. 227.38

Titularis tenetur ſubire onera incumbentia ſuo beneficio, & non eſt habenda ratio de oneribus, quæ per ipſum explicari debent. ibid. 42

Titularis ad libitum non poteſt imponere onera voluntaria in præiudicium penſionarij. ibid. 43

Titulus.

Titulus multùm habetur in conſideratione in ſummariiſſimo poſſeſſorio. 18.155

Titulus præcedens quando ex diuturno vſu præſumatur? 51.8

Titulus inſufficiens cum obſeruantia 40. annorum ſufficit in materia præſcriptibili ad acquirendum dominium, & validitatem. 341.277

Tormentum.

Materia dandi Tormenta eſt arbitraria. 279.23

Tractatio.

Tractatio tunc temporis de matrimonio contrahendo eſt ſufficiens coniectura animi contrahendi matrimonium. 130.23

Tractatus vnus tantùm in alienatione rerum Eccleſiæ exigitur. 13.110

Tractatus ſponſæ tanquam vxoris, traductio ad domum, & copula carnalis arguunt matrimonium fuiſſe contractum per verba de præſenti. 130.24

Tranſactio.

Tranſactio vti remedium dirimendarum litium eſt admodum fauorabilis. 8.45

Tranſactio etiam ex reſcripto Principis inſtaurari non poteſt. ibid. 46

Tranſactio non retractatur per inſtrumenta nouiter reperta. ibid. 47

Iudices per tranſactionem quodcumque incidens dubium decidere debent. ibid. 49

Tranſactio habet vim ſententiæ, quæ tranſitum fecerat in rem iudicatam. ibid. 50

Via executiua competit pro contentis in tranſactione. ibid. 51

Executionem paratam habet quod virtualiter in tranſactione percipi poteſt. 9.53

Tranſactio vbi cœpta eſt practicari, eius executio non ſuſpenditur, etiamſi aduersùs eam reſtitutio petatur. ibid. 54

Tranſactionum impugnationi reſiſtendum. ibid. 55

Pœnæ peierantium in tranſactionibus, remiſſiuè. ib. 61

Tranſactio in dubio præſumitur vtilis. 12.108

Tranſactio, quæ finem liti impoſuit, non reſcinditur prætextu læſionis, quæ multùm excedit dimidiam iuſti pretij. 13.112

Tranſactio facta ſuper re non dubia, & lite certa, eſt ipſo iure nulla. 348.347

Tranſactio facta ſuper re certa præſumitur facta mala fide. 349.348

Tranſlatio.

Tranſlatio eſt de vna Eccleſia ad aliam regularis mutatio cum euidenti cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis. 95.12

Tranſlatio aliquando de volente, aliquando de inuito, etiam ſuadente iuſta, & rationabili cauſa fit. ibid. 13

Epiſcopus Tranſlatus quando deſinat eſſe Epiſcopus prioris Eccleſiæ? ibid. 14

Tranſuerſalis.

Tranſverſales non concurrunt cum deſcendentibus. 164.44

Tribunal.

Tribunal à ciuitate poteſt Epiſcopus amouere ad breue tempus, & cum iuſta cauſa. 325.126

Tributum.

Tributum quando ſoluitur tempore belli ad defenſionem Regni, ex fructibus non deducuntur expenſæ. 139.25

Pro tributis ſoluendis prædia, vel fructus ſuper quibus impoſita ſunt, tacitè, & cum prælatione cenſentur hypothecata. 140.47

Tributum impoſitum rebus, quàm fuerit reale, perpetuum, vniforme, inuariabile, & ordinarium. 143.75

Tributum ſtrictè, & propriè dicitur illud quod Principi ſoluitur ratione fundi, aut ſoli. 282.7

Tributum dicitur à tribuendo, & lato modo in hunc ſenſum ſumitur. ibid. 8

Tributa prædiis impoſita, ad Eccleſiam cum illo onere tranſeunt. ibid. 9

Tributum lato modo dicitur quicquid Principi pro expenſis, & vtilitatibus publicis ſoluitur. ibid. 10

Tributum eſt quicquid imponitur rei præter eius valorem, & Principi ſoluitur. 283.15

Tributum eſt quicquid excedit iuſtum valorem, & applicatur fiſco. 286.32

Tributa Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis an & quando Reges ex immemoriali conſuetudine legitimè præſcripta imponendi auctoritatem habeāt? 286.38

Tumba.

Tumbas Iudæi ſepulchra appellant. 192.20

Turnus.

Turnus non tollit communionem in collatione, ſed diuidit exercitium. 133.10

Turpe.

Turpe non eſt mutare, ſed in malo hærere perniciosum. 10.71

Turpe eſt alienis ornare decoribus quem propria virtus non venuſtat. 107.25

Index Rerum;

V

Vacatio.

VAcationis vno modo principaliter narrato, ſi fiat poſtea expreſſio de aliis, tenetur impetrans iuſtificare primum modũ vacationis, ſaltẽ de facto. 203.6

Vacatio dicitur conſumpta per prouiſionem expeditam in forma gratioſa. ibid.8

Vacationes apud Sedem dicuntur illæ quæ obueniunt per obitum in Romana Curia, vel infrà duas diætas. 235.53

Reſeruatio ex vacatione apud Sedem eſt omnibus efficacior, & clauſa in corpore iuris communis. ibid.54

Væſanus.

Væſanum qui percuſſit Regem Catholicum, impetrauit Regina eius vxor laqueo ſuſpendi. 260.21

Valor.

Valor repartitionum, & contributionum ſubſidij fieri debet ſecundùm quantitatem bonorum cuiuſvis ex contribuentibus. 141.59

Variatio.

Variatio licet de vno iudicio ad aliud, ex facultate per debitorem conceſſa. 314.12

Vaſſallus.

Alienari non poſſunt Vaſſalli inuiti, nec ad alium dominum transferri. 349.349

Domini terrarum multas moleſtias ſuis vaſſallis faciunt. ibid.351

Vaſſallus Regis eſſe potiùs quis deſiderat quàm alterius. ibid.352

Rex vbicumque terras vendere intendit, poſſunt vaſſalli libertatem ſuam emere. ibid.353

Vbeda.

Vbeda Monialis in marem conuerſa è monaſterio expellitur, & maritum ſuſcepit. 174.20

Vectigal.

Vectigalia præſcriptibilia ſunt reſpectu particularis ordinatio decem, vel viginti annorum ſpatio. 96.26

Vectigal nomen comprehendit omne quod fiſco ſoluitur. 97.31

Ex obſeruantia ſubſequenti declaratur quod ius exigendi Vectigal comprehendatur, ibid.41

Vectigalium exemptio generaliter exceptis certis caſibus conceſſa eſt generaliſſima in caſibus non exceptis. 327.146

Conductoribus vectigalium quando facienda ſit remiſſio? oſtenditur. 349.354

Venditio.

Venditio ſi fieret cum magno vendentis incommodo, non eſt inuitè facienda, etiam pro Eccleſiæ, vel Monaſterij ædificatione, ſeu reparatione. 185.46

Vendentes in Eccleſia candelas, citra hoc quod fiat domus negotiationis, excuſantur à peccato. 198.98

Venditor viens Templo Dei, tanquam officina negotiatoria, *tiendæ* vocantur, ſeu ad vendendum in officina, peccat mort. & ſacrilegium committit. ibid.99

Vendens ad vtilitatem alterius indiſtinctè, annullatur venditio, ſi non fuit ſeruata forma contractus. 274.24

Vendere rem certo pretio ſi quis accipiat ſine lucro, & pluris ſua induſtria, & diligentia vendat, poteſt illud plus ſibi retinere. 313.4

Verbum.

Verba debent intelligi ne maneant ſine effectu. 16.140

Verba debent aliquid operari. ibid.141

Verba contractus iuxta mentem contrahentium interpretanda ſunt, ibid.144

Verba in dubio iuris ita interpretanda ſunt, vt naturæ contractus, & diſpoſitionis non repugnent. 88.46

Verba quando ſonant in futurum, ſignificant ſponſalia. 119.6

Verba non exprimentia conſenſum de præſenti, nõ inducunt matrimonium, ſed ſponſalia contracta. ibid.8

Verba debent ſignificare conſenſum de præſenti, vt Matrimonium inducant. ibid.12

Verba quando ſunt dubia ad ſignificandum an matrimonium, vel ſponſalia fuerint contracta, ad coniecturas recurrendum. 130.25

Verba formalia matrimonij nulla ſunt, ſed ſufficit quoquo modo, vt conſenſus exprimatur. 131.27

Verba potiùs referenda ſunt ad id, quod regulare eſt, non autem ad irregulare, & extraordinariũ. 145.106

Verba enunciatiua ſententiæ affirmantis eam cauſam fuiſſe agitatam cum procuratore, non probant adfuiſſe talem procuratorem. 152.49

Verba intelligi debent ſecundùm terminos habiles, & diſpoſitionem legalem. 154.76

Verba quando applicari poſſunt ad arbitrium liberum & regulatum, debemus intelligere de arbitrio regulato. 156.95

Verba poſita in procemio Conſtitutionum benè oſtendunt ipſius cauſam finalem. 210.38

Verba hæreticalia regulariter ſecum afferunt prauæ intentionis præſumptionem. 261.37

Veritas.

Veritas res eſt ſolidiſſima, muruſque inexpugnabilis. 10.74

Veritas ſuperat omnes aſtutias, & cauillationes. ib.75

Veritas calumniis oppugnata tantò clarior nebulis expulſis progreditur in lucem. ibid.76

Veritas aduersùs calliditates per ſeipſam defenditur. ibid.77

Veritatem non defendens, cùm videat illam opprimi, iram Dei prouocat. ibid.78

Veritas præferenda eſt opinioni, & reputationi. 60.53

Veritas non opprimenda. 106.20

Veritas quanto magis oppugnata, tanto clarior nebulis expulſis progreditur in lucem. ibid.25

Veritas oppugnata clarior euadit. 268.3

Veſtis.

Veſtes pretioſas ſupra ſtatum ſuum, & vltra facultates habentes, quando peccent mort. 298.4

Pompoſæ veſtium machinæ ad luxuriam, & ſenſualitatem prouocant. ibid.11

Pompoſis nulla vtitur veſtibus vbi ab aliis non poſſit videri. 299.12

Epiſcopi mandato cum cenſuris lato contra vientes laſciuis, & minus honeſtis veſtibus, contrauenientes lethaliter delinquunt. 300.23

Via.

Via ordinaria agere incipiens non poteſt reuerti ad executiuam. 313.10

Niſi intentet viam ordinariam cum proteſtatione. 314.11

Vicarius.

Vicarius non ſuccedit in eo quod præſtatur honori, & dignitati Epiſcopi. 256.20

Vicario ſi à principio aſſignetur congrua, & per eum acceptetur, debet illa eſſe contentus, niſi in duobus caſibus hîc contentis. 319.63

Vicinus.

Vicinos debet aliquod pati incommodum pro vtilitate vicinorum 188.79

Partes duæ ex tribus vicinorum debent in pleno conſilio vniuerſitatis interuenire. 349.355

Vicini vota ſua collegialiter, & in vnum conuocati dare debent. 350.355

Victoria.

Victoria illa eſt magis glorioſa, vbi fuere laborioſa certamina. 10.79

Tò *Videor*, importat arbitrium boni viri. 355.92

Villa.

Villas de nouo auctas comprehendit priuilegium conceſſum

Digitized by Google